Nº 109

UVA. BHSC. LyR_125_1

2382

5-1

3-8

UVA. BIOL. lyR_121_1

133 111

UVA. BHSC. IyR_125_1

UVA. BHSC. IyR_125_1

UVA. BHSC. LyR_125_1

Tabula

Incipit tabula omniuz libroruz balyabatis tām partis theorice ꝙ practice per numerū cartarū.

Liber primus

partis theorice continet capitula.25.

Capitulum primum ē prologus libri. car. .i.
Capitulum secundū de testamento hypocratis car. .2.
Capitulum tertium.de octo portis in vniuscuiusqz libri principio requirendis. car .2.
Capitulum quartum de diuisione medicine. car. .3.
Capitulum quintum de notitia elementoruz. car. .3.
Capitulum sextum de diuersitatibus ꝓplonū. car. .4.
Capitulum septimum de bis in que diuiditur queque cōplexionum diuersitas. car. 4.
Capitulum octauum de significationibus cuiusqz hominis complexionis naturalis. car. 4.
Capitulum nonum de significationibus complexionis cuiqz membro proprie. car. 5.
Cap^{m}.x^{m}.de cognitione cōplexiōis cerebri. car. 5.
Capitulum vndecimum de cognitione complexionis oculorum ꝛ omnium sensuuz. car. 5.
Capi^{m}.i2^{m}.de cognitione cōplexiōis.cordis. car. 5.
Caplm.i3^{m}.de cognitione complonis epatis. car. 6.
Cap^{m}.i4^{m}.de cognitiōe cōplonis testiculoruz. car. 6.
Caplm.i5^{m}.de cognitiōe cōplonis stomaci. car. 6.
Cap^{m}. i6^{m}. de cognitiōe ꝓplexiōis pulmonis. car. 6.
Caplm.i7^{m}.de cognitiōe ꝓplonis totius corpis. car. 6.
Cap^{m}.i8^{m}.de cognitiōe ꝓplonis tēpati corpis. car. 7.
Capitulum.i9^{m}. de causis mutantibus signa complexionis naturalis. car. 7.
Capitulum.vicesimum de complexione mutatiōis corporis propter regiones. car. 7.
Capitulum vicesimum primum de naturis etatum ꝛ mutatione complexionum propter eas. car. 7.
Capitulum.22^{m}.de mutatione complexionum propter maris ꝛ femine naturam. car. 7.
Ca.23.de mutatiōe ꝓplōis ꝑp ꝓsuetudinē. car. 7.
Capitulū vicesimumquartum de signis sanitatis in emptione seruoruz. car. 8.
Ca.25.de assignatiōe quatuor hūoruz. car. 8.

Liber secundus

theorice de membris consimilibus ꝓtinet capla.16.

Capitulū primum de membris disputatio. car. 9.
Capitulum secundum.de ossibus disputatio. car. io.
Ca.3^{m}.de assignatiōe ossiū.ꝛ p^{o} de ossib^{9} capitis. car. x.
Capitulū.4.de assignatiōe ossium dorsi. car. ii.
Capitulum quintum de assignatione ossium pectoris ꝛ costarum. car. ſi.
Ca.6.de assignatiōe ossiū scapulaz ꝛ furculaz. car. ii.
Capitulū.7.de assignatione ossiū manuū. cat. ſi.
Capitulum octauum de assignatione ossium peduz:ꝛ numero omnium ossium. car. i2.
Capitulū.9.de assignatione cartilaginum. car. i2.
Capitulum decimum de assignatiōe neruorum car. i2.
Ca^{m}.ii.de ligamētoz ꝛ chordaz assignatiōe. car. i3.
Capitulū.i2.de venarum assignatione. car. i3.
Capitulū.i3.de arteriarum assignatione. car. i4.
Ca.i4.de assignatiōe simplicis carnis ꝛ adipis car. i4.
Cap.i5.de paniculoz ꝛ cutis assignatiōe. car. i5.
Cap.i6.de capillorū ꝛ vnguium assignatiōe car. i5.

Liber tertius

de assignatione mēbrorum cōpositorum ꝓtinet capla 37.

Cap.p^{m} de disputatiōe vl'i mēbroruū cōpositorū. car. i6.
Ca.2^{m}.de assignatiōe lacertoz ꝛ eoz vtilitate. car. i6.
Cap.3^{m} ō lacertis caput volutib^{9} ꝛ eoz vtilitate. car. i6
Capitulum.quartum.de lacertoz mouentiū assignatione ꝛ vtilitate. car. i7.
Cap^{m}.quintū ō lacertoz scapulas mouētium assignatione ꝛ vtilitate. car. .i7.
Capitulum sextum de lacertorum manus mouentium assignatione ꝛ vtilitate. car. .i7.
Capitulum septimum de lacertorum pectus mouentium assignatione ꝛ vtilitate. car. i7.
Capitulum octauum de lacertoruz mouentium ventrez assignatione ꝛ vtilitate. car. i7.
Capitulum nonum de lacertorum coxas mouentiuz assignatione ꝛ vtilitate. car. i7.
Capitulum decimū de lacertorum crura ꝛ pedes mouentiū assignatione ꝛ vtilitate. car. i7.
Capitulum vndecimū de disputatione vniuersali de oīb^{9} cō positis mēbris interioribus ꝛ primū de cerebro. car. 18.
Cap^{m}.i2.de nuche assignatione ꝛ eius vtilitate. car. i9.
Cap^{m}.i3.de oculis ꝛ vtilitate mēbroz eorum. car. i9.
Cap.i4.ō narīū assignatōe ꝛ īstruītis odoratis. car. i9.
Cap^{m}.i5.de īstrumentorum audit^{9} assignatone ꝛ foramine. ossis lapidosi ꝛ auribus. car. i9.
Cap^{m}.i6.de lingue assignatōe ꝛ oris partibus. car. i9.
Cap^{m}.i7.de īstrōz ſpuz assignatōe ꝛ pr^{i} ō vua. car. i9.
Cap^{m}.i8.de gutturis assignatione. car. i9.
Cap^{m}.i9.de canallis pulmonis assignatione. car. 20.
Cap^{m}.20.de pulmonis assignatione. car. 20.
Cap^{m}.2i.de cordis assignatione. car. 20.
Cap^{m}.22.de diaphragmatis assignatione. car. 2i.
Capitulum.23.de oris assignatione ꝛ de panniculis illud operientibus. car. 2i.
Cap^{m}.24.de meri assignatione. car. 2i.
Cap^{m}.25.de stomachi assignatione ꝛ vtilitate. car. 2i.
Cap^{m}.26.de intestinorum assignatione ꝛvtilitate.car. 2i.
Cap^{m}.27.de thirbi assignatione ꝛ vtilitate. car. 2i.
Capi^{m}.28.de epatis assignatione ꝛ vtilitate. car. 22.
Cap^{m}.29.de splenis assignatione ꝛ vtilitate. car. 22.
Cap^{m}.30.de felis assignatione ꝛ vtilitate. car. 22.
Capitulū.3i.de renū assignatiōe ꝛ vtilitate. car .22.
Capitulum.32.de vesice assignatiōe ꝛ vtilitate. car. 22.
Capitulū.33.de orgāis generādi ꝛ p^{m} ō matrice. car 22.
Capitulū.34.ō matricis in qua ē fet^{9} assignatōe. car. 22.
Capitulū.35.de māmillarū assignatione ꝛvtilitate.car. 23.
Capitulū.36.de testium assignatione ꝛ vtilitate. car. 23.
Capitulum.37.de virge assignatiōe ꝛ vtilitate. car. 23.

Liber quartus

devirtutibus ꝛ actionibus cōtinens capitula.20.

Capitulū primū de vniuersali virtutū disputatōe.car. 23.
Capitulum.2.de naturaliū virtutū assignatiōe. car. 24.
Cap^{m}.3.ō assignatiōe actionis quatuor virtutum naturaliū in stomacho. car. 24.
Capitulū. 4.de exēplo naturaliū virtutū i matrice. car 25
Capitulum.5.de vitali virtute agente. car. 25.
Capitulū.6.de anbelitus vtilitate. car. 25.
Capituluz.7.de causis a quibus ꝓuenit mors. car. 26.
Cap^{m}.8.de vitalis virtutis passibilis assignatōe. car 26.
Capitulum nonū de virtute animali disputatōe. car. 26.
Capitulum decimū de sentientis actione virtutis. car. 26.
Capitulum vndecimū de assignatōe sēsus visus. car. 26.
Capitulum.i2.de assignatione sensus audit^{9}. car. 27.
Capitulum.i3.de odoratus sensus assignatione. car. 27.
Capitulū.i4.ō gustus sensus assignatione. car. 27.
Capitulū.i5.de assignatione sensus tactus. car. 27.
Capitulum.i6.de bis que cuiqz sensuum conueniunt discordant quoqz. car. 27.
Capitulū.i7.de virtute ꝑ quā fit volūtari^{9} mot^{9}. car. 27.
Capitulū.i8.de actionū assignatione. car. 27.
Capitulum.i9.de spirituū assignatione. car. 27.
Capitulū.20.de rebus naturalibus qum cursum exeunt naturalem. car. 27.

Liber quintus

theorice de rebus naturalib^{9} habens.38.capitula.

Capitulū primum de disputatione vniuersali de rebus non naturalibus. car. 28.
Capitulū.2.de aeris assignatione ꝛ diuisiōe ei^{9}. car. 28.
Capitulū.3.de aeris īmutatiōe a partiētib^{9} āni. car. 28.
Capitulū.4.que sint aeris actiones in singulis āni partiētibus ꝛ qum in sua naturali sunt habitudine. car. 29.
Capitulū.5.quid faciāt queqz anni partientia qū extra naturalem fuerint habitudinem. car. 29.
Capitulū.6.quibus passiōes ꝛ morbi accidāt in singlis āni tpibus quiqz in singlis eoz liberētur. car. 29.
Capitulū.7.de mutatiōe aeris ꝑp astra. car. 30.
Capitulū.8.de aerū mutatiōe ꝑp vētos. car. 30.
Capitulū.9.de mutatiōe aeris ꝑp regiōes. car. 30.
Capitulū.io.de aeris īmutatiōe ꝑp vapores. car. 30.
Capitulū.ii.de pestilentialis aeris assignatiōe .car. 3i.
Capitulū.i2.De exercitij diuersitatibus qdqz in corporibus operetur. car. 3i.
Capi.i3.de balneorū actiōe i corpib^{9} assignatiōe. car. 3i.
Capitulū.i4.de vl'i disputatiōe ciborū. car 32.
Capitulū.i5.de specierum ciborum assignatione ꝛ primum de granis. car 32
Capitulū.i6.de olerū diuersitatib^{9} ꝛ virgis eaꝝ. car. 33.

UVA. BHSC. IyR_125_1

Tabula

Capitulū.17.de plātarum radicibus. car. 34.
Capitulū.18.de plantarū fructibus. car. 34.
Capitulū.19.de arborū ortolanorū fructibus.car. 34.
Cap⁹.20 de mōtanarū ⁊ siluestriū arboꝝ fructib⁹. ca. 34.
Capitulū.21.de cibis que ex animalibus sumūtur ⁊ primuꝫ de quadrupedibus. car. 35.
Capl̄ꝫ.22.de extrēitatib⁹ q̄drupedū ⁊ viscerib⁹ eoꝝ. ca. 35.
Capitulū.23.de auium carnibus. car. 35.
Capitulum.24.de ferculis ⁊ preparatione carnium per artificium. car. 35.
Capitulū.25.de carnibus aialiū natātiū. car. 35.
Capi.26.de supfluis aialiū ⁊ primū de lacte. car. 36.
Capi.27.de melle ⁊ zaccara diuersitatibusq; eoꝝ. car. 36.
Capi.28.de dulcib⁹ q̄ ex ex melle fiūt ⁊ zaccara. car. 36
Capi.29.de potuū assignatiōe ⁊ primū de aq̄. car. 36.
Capitulū.30.de omnibus vinis ⁊ ceruisijs. car. 37.
Capitulū.31.de medicinalibus potibus. car. 37.
Capitulū.32.de nā odoriferorū flozꝝ ⁊ herbaꝝ. car. 38.
Capitulū.33.de aromatū iocūdorū naturis. car. 38.
Capitulū.34.de vestib⁹ ⁊ qd i corpib⁹ operētur. car. 38.
Capitulū.35.de somni ⁊ vigiliarū actiōibus. car. 38.
Capitulū.36.de actionibus coitus in corpe. car. 38.
Capi.37.de euacuatiōib⁹ nālib⁹ ⁊ eaꝝ diuersitatib⁹. ca. 39.
Capl̄ꝫ.28.de anime accidentibus. car. 39.

Liber sextus theorice de rebus extra naturam continens capitula.35.

Capitulum primum de vniuersali disputatione de rebus extranaturalibus. car. 39.
Capitulū.2.de morborum generibus ⁊ spēbus ⁊ primuꝫ de morbis mēbrorum consimilium. car. 40.
Capitulū.3.de organicorū mēbrorū morbis. car. 40.
Capitulū.4.de morboꝝ cāis ⁊ coꝝ assignatiōe. car. 40.
Capitulū.5.de cāis mēbroꝝ ꝓtib⁹ suis ꝓsiliū. car. 40.
Capitulū.6.de morborū organicorū cāis. car. 41.
Capi.7.de morboꝝ cāis ꝓximatiōes separātiū. car. 41.
Capi.8.de accītiū assignatiōe morbos sequētiū. car. 41.
Capitulū.9.de acītiū generib⁹ ⁊ eoꝝ assignatiōe. car. 41.
Capitulum.10.de accidentiū causis que in actiones ingrediuntur aiales car. 41.
Capitulum.11.de accidentium causis que in sensus ingrediū tur actiones ⁊ primum de visu. car. 42.
Capi.12.de accītib⁹ q̄ i sēsū audit⁹ ingrediūtur. car. 42.
Capi.13.de accītib⁹ q̄ sensui gustus supueniūt. car. 42.
Capi.14.de accītib⁹ q̄ sēsui odoratus supueniūt. car. 42.
Capi.15.de accītib⁹ q̄ tactus accidūt sensui. car. 42.
Capi.16.de ōlectatiōis ⁊ doloris q̄litatibus. car. 43.
Capi.17.de accītib⁹ q̄ i actiōes ciboꝝ appetit⁹ itrāt.ca. 43.
Capitulū.18.de accidentibus que actionibus contingunt cerebri ⁊ ccozdis ex oris stomaci cōfiguratiōe. car. 43.
Capitulū.19.de accidentib⁹ que cerebro ꝓtigūt. car. 43.
Capitulum.20. de accidentibus que in voluntarium ingrediuntur motum. car. 43.
Capitulū.21.de motu qui aliter fit q̄ oporteat in habitudie ſmala ⁊ morbis qui per eū fiunt. car. 44.
Capitulū.22.de accītibus q̄ ex solo fiūt morbo. car. 44.
Capitulum vigesimumtertium de accidentibus que ex natura veniunt actione ⁊ morbo. car. 44.
Capitulum.24.de accidentibus que in actiones ingrediuntur vitales ⁊ eorum causis. car. 44.
Capl̄m.25.de accidētibus que in actiones itrāt nāles ⁊ cāis coꝝ ⁊ p̄mū de p̄me digestiōis accidētibus. car. 44.
Capitulum.26.de accidentibus que attrabenti. retinenti ⁊ expellenti cōtingunt virtutibus. car. 45.
Capitulum.27.de accidentibus secunde digestionis que est in epate scilz sanguinis generatio. car. 45.
Ca.28.de accītibus que ētiā digōnē itrant. car. 45.
Ca.29.de accītib⁹ q̄ i bitudines intrāt corpis. car. 45.
Ca.30.de accītibus corū q̄ a corpore exeunt. car. 45.
Cap.31.de egōnis accītibus ⁊ causis eorū. car. 45.
Cap.32.de vrine accītibus ⁊ eorū cāis. car. 46.
Ca.33.de accītibus q̄ i egressu fiūt mēstruoꝝ. car. 46.
Ca.34.de accītib⁹ q̄ i sudore fiūt.⁊ cāis coꝝ. car. 46.
Ca.35.de euacuatiōibus extranaturalibus. car. 46.

Liber septimus theorice de signorum scientia cōtinens capl̄a. 18.

Capitulum primum de signis vniuersalis disputatio ⁊ eorū diuisionibus. car. 46
Ca.2. de scia pulsus ⁊ q̄litate ⁊ significatiōib⁹ car. 46.
Ca.3.de pulsuū gn̄ibus ⁊ diuersitatibus. car. 47.
Capl̄m.4.de causis que ad qȯq; pulsus genus faciūt.qȯq; res faciant naturales in pulsu. car. 48.
Ca.5.de pulsus mutatiōe pp̄ res nō nāles. car. 49.
Ca.6.de pulsuū imutatiōe pp̄ res ex̄naturales. car. 49.
Ca.7.de pl̄sus alt̄atiōe ex cāis vtutē grauātib⁹. car. 49
Capitulū.8.de pl̄ib⁹ apostēatū spēs significātibus. ca. 49.
Capitulū.9.de pulsibus passiones vniuscuiusq; mēbrorum significantibus ⁊ primo passiones cerebri. car. 50.
Capitulum.10.de pulsus assignatiōe passiones significante que in mēbris fiunt anbelitus. car. 50.
Capitulū.11.de pulsibus que in mēbris cibi fiunt passiones significantibus. car. 51.
Cap.12.ȯ vl̄i disputatiōe vriaꝝ circa corpis morbos. ca. 51.
Capi.13.de q̄litatuꝫ vrine diuisione ⁊ eius significatione per colorem. car. 51.
Capitulum.14.de substantia vrine. car. 51.
Capitulū.15.de significatiōib⁹ hypostasis vrie. car. 52.
Capitulū.16.de significationibus egestionum quidq; significent in corpore. car. 52
Capi.17.de significatōibus sputoꝝ ⁊ screatuū. car. 53.
Capi.18.quid in corpore sudores significēt. car. 53.

Liber octauus theorice de significationibus morboꝝ manifestorū continens capitula.22.

Capitulum primū de ꝓpriozꝝ signorū diuisiōe. car. 53.
Cap.2.de febriū generib⁹ ⁊ spēb⁹ signis q̄ꝫ ⁊ cāis. car. 53.
Capitulū.3.de febre diei ⁊ cāis eius. car. 53.
Ca.4.de febriū putridarū assignatiōe ⁊ cāis. car. 54.
Capitulū.5.de putridarū febriū signis. car. 54.
Capitulū.6.de cōpositarū febriū signis ⁊ cāis. car. 55.
Capitulū.7.de etbicis febris signis ⁊ cāis ca. 55.
Capitulū 8.de apostematibus ⁊ signis ⁊ cāis eoꝝ. car. 55.
Cap.9.de apostēate q̄ȯ phlegmō dī ⁊ cāis ⁊ signis. car. 56.
Capitulū.10.de apostemate colerico ⁊ cāis ⁊ signis. car. 56.
Ca.11.de apāte phlegmatico ⁊ cāis ⁊ signis. car. 56.
Ca.12.de apāte nigre cholere ⁊ cāis ⁊ signis. car. 56.
Ca.13.de passiōibus que supficici cutis accidūt. car. 56.
Ce.14.de variola ⁊ causis ⁊ signis. car. 56.
Ca.15.de elephantia causis ⁊ signis. car. 56.
Ca.16.de lepra morphea sarpedie cāisq; ⁊ signis. car. 56.
Cap.17.de scabie.prurigine cutis excoriatiōe.pediculi. vrucis.pustulis.suffusionibus ⁊ apostēa q̄ȯ aposima vocatur.⁊ vlceribus ex adustione. car. 57.
Ca.18.de passiōibus mānifestis que qbusdā mēbris sine alijs ꝓprie sunt: vt sunt alopitia.tiria.tinea.furfures.capitis magnitudo apostēa itercutaneum.lētigies.nemela morum.adustio faciei.elephas.varices.dactilia.vēa sanioſa.fissure extremitatum ⁊ dabasa. car. 57.
Capl̄m.19.de vulneribus ⁊ vlceribus. car. 57.
Capitulum.20.de nocumento animalium venenosorum: ⁊ primo de morsu canis rabidi. car. 57.
Ca.21.de hp̄etiū ⁊ tyriarū morsu ⁊ signis. car. 58
Ca.22.de percussione scorpij ⁊ pediculi vulturis.apum. vesparum ⁊ aranearum. car. 58.

Liber nonus theorice de signis interioꝝ mēbrorū passiones significantibus continens capitula 41.

Ca.p⁹ ȯ cōi via q̄ iteriōes morbi significanť. car. 58.
Capitulū secundum de passionū interiorum mēbrorū significationibus ⁊ earum diuisionibus. car. 59.
Capitulum tertium de cephalea ⁊ diuersitatibus eius causis quoq; ⁊ signis. car. 59.
Capitulū.quartum de phrenesi mania cerebri apostemate alienatione mentis causis quoq; ⁊ signis. car. 59.
Capitulū.5.de litbargo obstupefactione peruigilatiōe cura.i.p̄ vigilatiua obstupefactione cohotos.i.coagulatione cogitationis coꝛruptione ⁊ memorie scotomia vertigine causisq; ⁊ signis. car. 60.
Cap.6.ȯ apoplesia epilepsia icubo cāisq; ⁊ sigis. car. 60.
Cap.7.de m̄lia ⁊ canina ⁊ amore cāisq; ⁊ signis. car. 60.
Capitulum octauum de nuce passionibus ⁊ primum de oꝛmitatione eneruatione paraliti oris ⁊ totius corporis epilepsia causisq; ⁊ signis. car. 61.
Cap.9.de spasmo q̄ ex repletiōe fit caisq; ⁊ sigis. car. 61.
Capitulū.x.ȯ spasmo qui contingit exinanitione.car. 61.
Capitulū.xj.ȯ tremore ⁊ titillatiōe cāisq; ⁊ signis. car. 61.
Capitulū.12.de gibbositate causisq; ⁊ signis. car. 61.
Capitulum.13.de passionibus membrorum sensus ⁊ primo de oculis. car. 63.

UVA. BHSC. IyR_125_1

Tabula

Cap.14.ō passiōib⁹ q̄ ī aurib⁹ fiūt cāisqz z signis.car. 63.
Cap.15.ō passiōib⁹ mbroꝝ odozat⁹ cāisqz z sigis.car. 63.
Cap.16.ō passiōib⁹ ligue z ꝓfiniū ozis cāis q̄z z sigis.car.63.
Cap.17.ō passiōib⁹ mbroꝝ ozis cāisqz z signis. car. 63.
Capitulum.18.de passionibus mēbrozū anbelitus.car. 63.
Capitulum.19.de passionibus operimenti gutturis z canalis pulmonis. car .64.
Capitulū.20.de passiōib⁹ que in pulmone fiunt.car. 64.
Cap.21.ō passiōib⁹ lacertoꝝ pectoris z opiñti costaꝝ. 65.
Capitulum.22.ō passiōibus dyaphragmatis. car. 65.
Capitulum.23.de passionibus cozdi accidētibus.car. 65.
Capitulum.24.de passionibus organozum cibi.s.de meri z oze stomaci. car. 65.
Capitulum.25.de passionibus profūditatis stōci.car. 66.
Capitulū.26.de itestiozū passiōib⁹ cāisqz z sigis. car. 66.
Cap.27.ō colica passiōe diuersitatib⁹ ei⁹ cāis z sigis. 67.
Capitulum.28.de lūbricis z ascaridibus. car. 67.
Capitulū.29.ō ani passionibus cāisqz z sigis. car. 67.
Capitulum.30.de epatis passiōib⁹ causisqz z sigis.car. 67.
Cap.31.de hydropisis spetieb⁹ causis z signis. car. 68.
Cap.32.de passionibus splenis signis z causis. car. 68.
Cap.33.ō passionibus fellis causis z signis. car. 68.
Cap.34.de passionibus renū signis z causis. car. 69.
Capi.35.de passionibus vesice cū cāis z signis. car. 69.
Ca.36.de passionibus sipbacis cāisqz z signis. car. 69.
Ca.37.de genitaliū passiōib⁹ cāisqz z signis. car. 69.
Ca.38.de virge passiōib⁹ cāis cozū z signis. car. 69.
Ca.39.de matricis passionibus,causisqz z signis.car. 70.
Ca.40.de māmarū passionibus cāis q̄z z signis.car. 71.
Ca.41.ō anchārū passiōib⁹ z pedū cāisqz z sigis.car. 71.

Liber decimus theozice de signis mozboꝝ sensui manifestozū que dicū tur signa portendentia continens capitula.12.

Capitulum primum vniuersalis disputatio de signis futura portendentibus z diuisione eozum. car. 71.
Capitulū.2.de signozū cognitione quid in sanis futurum sit cozporis portēdētibus z repletiōis signis. car. 72.
Ca.3.de ꝑprijs signis mozbos portēdētib⁹ futuros. car. 72.
Capitulū.4.de signis tēpoza mozboꝝ portēdētib⁹. car. 73.
Ca.5.de signis gb⁹ ꝓplixi z acuti significātur mozbi.car. 73.
Ca.6.de crisis cognitiōe z cāis ei⁹. car. 73.
Ca.7.de eius rei cognitione p quā fit crisis. car. 74.
Capitulum.8.de cognitione dierū creticozum. car. 74.
Ca.9.ō signis futurā ꝓximāqz crisiz significātib⁹. car. 74.
Ca.10.de mal signis morte portēdētibus. car. 75.
Ca.11.de signis liberationē a mozbo portēdētib⁹. car. 77.
Capi.12.quid oportet scire volentem anunciare infirmantis salutem vel mortem. car. 78.

Liber primus practice de custodia sanitatis continens capitula.31.

Capitulū primū in quo cōtinetur disputatio vniuersalis de custodia sanitatis. car. 79.
Capitulum.2.de cōmuni regimine sanitatis z primo secundum anni tempoza. car. 80.
Ca.3.de regimie sanitatis p exercitium. car. 80.
Ca.4.de regie ei⁹q patiī ex laboze angustiam. car. 80.
Ca.5.de regimie sanitatis per balneū. car. 81.
Capitulū.6.de regimine sanitatis per cibos. car. 81.
Ca.7.de regimine sanitatis per potum aque. car. 81.
Capitulum.8.de regimine sanitatis per vinū. car 81.
Ca.9.de regie sanitatis p somnū z vigilias. car. 82.
Capitulū.10.de regimie sanitatis per coitum. car. 82.
Ca.11.de regimine sanitatis per aie accidentia. car. 82.
Ca.12.de mūdificatiōe cozpuz ad custodiā sanitatis. ca. 82.
Ca.13.de specnlatiōe consuetudinis. car. 83.
Capitulū.14.de regimine cozpoꝝ z tēperatoꝝ. car. 84.
Ca.15.de regimie cozpoꝝ q̄ sūt extra tēperātiā. car. 85.
Ca.16.de habitudinibus cozpoꝝ. car. 86.
Capitulū.17.de regimine cozpoꝝ in quoꝝ mēbris est' ali quod incōmodum ex mala complexione. car. 86.
Capitulū.18.de regimine cozporis qō nō pōt ī eodē statu suā cōseruare cōplexionē nce ad meli⁹ trā smutare. car. 88.
Ca.19.de regie cozpuz debiliū z prio de ꝑgnātib⁹. car. 88.
Capitulum.20.de regimine infantium. car. 88.
Cap.21.de electione nutricū z regimine earū. car. 89.
Ca.22.de regimine pueroū in ablactatione. car. 89.
Ca.23.de regimine adolescentiū z iuuenū. car. 89.
Capitulum.24.de regimine senuz. car. 90.
Capitulum.25.de regimine conualescentium. car .90.
Ca.26.de preseruatiōe a mozbo pestilētiali. car. 90.
Cap.27.de amputandis caulis continuarū febziū.car. 90.
Ca.28.ō aputatiōe cāꝝ ꝓpriaꝝ vni⁹cuiusq̄z egritudis.ca.91.
Capitulum.29.de amputationē causarum paratarum inducere habitudines extra naturam. car. 92.
Capitulum.30.de cōptura cozporis. car. 93.
Capitulū.31.de regie pegrinātiū arida aut mare. car. 93.

Liber secūdus practice de medicinis simplicibus continēs capitula.57.

Capitulū primū de diuisione medicandi z via curādi.ca.97.
Ca.2.ō ꝓbatiōe medicaiuz p experimēta ī cozporib⁹. car. 94.
Ca.3.ō ꝓbatiōe medicie p velocitatē alterātiōis z tāditatē. 94.
Cap.4.de probatione medicie p velocitatē coagl'atiōis.c.95.
Capitulum.5.de probatione medicamis per saporē. ca. 95.
Cap.6.de probatione medicaminū p odozem. car. 95.
Cap.7.de probatione medicnminū p colozem. car 95.
Cap.8.de virtutibus secundis.z pᵒde maturatiuis.car. 96.
Cap.9.de cognitione virtutis medicinarū emolliētiū.ca.96.
Capitulum decimū de medicinis solidatiuis. car. 96.
Capitulum.xj.de medicinis oppillatiuis. car. 96.
Cap.12.de medicinis aperitiuis z mūdificatiuis. car. 96.
Capitulū.13.de medicinis dissoluentibus. car. 96.
Capᵐ.14.de medicinis inspissantibus. car. 96.
Capᵐ.15.de medicinis aperiētibus oza venarum.car 96.
Cppᵐ.16 de medicinis stringētib⁹ oza venarū. car. 96.
Capitulum.17.de medicinis vrentibus. car. 96.
Capitulum.18.de medicinis putrefaciētibus. car. 96.
Cap.19.de medicinis liquefacientibus carnē. car. 96.
Capitulum.20.de medicinis cicatrizantibus. car. 96.
Capitulū.21.de medicis generatiuis carnis. car. 96.
Capitulum.22.de medicinis attrahentibus. car. 96.
Capitulum.23.de medicinis repellentibus. car. 96.
Capitulū.24.de medicis liberātibus a veneno. car. 96.
Cap.25.de medicis dolorez sedantibus. car. 96.
Capitulum.26.de assignatione virtutis tertie medicinarum z primo de medicinis lapidem frangētibus. car. 97.
Capiᵐ.27.de medicinis vrinā prouocātibus. car. 97.
Capᵐ.28.de medicinis ꝓuocātibus mēstrua. car. 97.
Capᵐ.29.de medicinis lac generantibus. car. 97.
Capitulū.30.ō medicinis generātibus sperma. car. 97.
Capᵐ.31.de medicinis āputātib⁹ lac z spma. car. 97.
Capᵐ.32.de medici. pect⁹ mūdificātib⁹ z pulmonē.car.97.
Ca.33.ō diuisiōe simplicis medicie z assignatione ei⁹.ca.97.
Capᵐ.34.de herbis z earū virtutib⁹. car. 97.
Capᵐ.35.de virtutib⁹ seminū z granozū. car. 98.
Capitulum.36.de medicinis que sūt folia. car. 100.
Capitulum.37.de floribus. car. 100.
Capᵐ.38.de medicinis que sunt fructus. car. 101.
Capitulum.39.de medicinis que sunt olea. car. 101.
Capᵐ.40.de medicinis que sunt succi. car. 101.
Capitulum.41.de assignatione gūmarum. car. 102.
Capᵐ.42.de medicinis que sunt ligna. car. 102.
Capitulum.43.de radicibus plantarum. car. 102.
Capitulum.44.de medicaminib⁹ metalicis. car. 103.
Capitulum.45.de spetiebus lapiduz. car. 103.
Capitulum.46.de salibus z spetiebus coz. car. 103.
Capitulum.47.de vitro z spetiebus eozum. car. 103.
Capitulum.48.de cozporibus metalicis. car. 104.
Capitulū.49.ō medicinis que sunt ex animalibus.car. 104.
Capitulum.50.de vtilitate fellium. car. 104.
Capitulum.51.de vrinis z stercorib⁹. car. 104.
Capitulum.52 de vtilitate mēbrozum animaliū car. 104.
Capitulum.53.de medicinis laxatiuis. car. 105.
Capitulum.54.de diuersitate laxatiuoruz. car. 105.
Capitulū.55.de medicinis prouocātibus vomituz.car. 106.
Capᵐ.56.ō regie bibēdi laxatiuū aut vomitiuū. car. 107.
Capᵐ.57.de regulis quō elligantur medicamina z seruāda sint z prohibenda a putrefactione. car. 107.

Liber tertius practice de medela febziū z apostematū continens capitula.34.

Ca.pmū ō medela febris q̄ fit ex calore solis. car. 107.
Ca.2.ō medela feb diurne q̄ fit ex frigido z dēsatiōe.ca.107.
Capᵐ.3.de mede.fe.diurne q̄ fit ex cibis z potib⁹. car. 108.
Capᵐ.4.de medela febris dici q̄ fit ex laboze. car. 108.
Capitulum.5.de medela febris q̄ fit extra. car. 108.
Capᵐ.6.de medela febris que fit ex tristitia. car. 108.
Capᵐ.7.de medela febris q̄ fit ex vigiliis. car. 108.
Capiᵐ.8.de medela fe.que fit ex apostēate. car. 108.
Capitulum.9 de cōi medela febziū putridarū. car. 108.

UVA. BHSC. IyR_125_1

Capitulum.10.de euacuatiõe humoris putridi. car. 108.
Capitulũ.11.de regimie febris per victum. car. 109.
Cap9.12.de medela febris pure tertiane. car. 109.
Capitulum.13.de tertiane nõ pure febris medela. car. 110.
Capitulũ.14.de medicamie febris quartane. car. 110.
Capitulũ.15.de medela quotidiane febris. car. 111.
Capitulũ.16.de ꝓtinuarũ febriũ medela. car. 111.
Capi.17.de medicamie febris cõposite. car. 111.
Ca.18.de medela febris q̃ dr epileos t lipareos. car. 112.
Ca.19.de medela se.q̃.v.aut.b.accedũt die. car. 112.
Ca.20.de accidẽtiũ febris medel'q̃ febres sequũtur. car. 112.
Ca.21.de amputatione appetitus ciborũ cũ febre. car. 112.
Capitulũ.22.de tussis t sitis t sternutationis medelis que sunt in febre. car. 112.
Ca.23 de medicis vigiliaꝝ t obstupefactiõis i febre. car. 112
Capitulũ.24.de medela mollitiei nature t siccitatis. vomitus sudoris multi t arctati qui sunt i febre. car. 112.
Capitulũ.25.de medela defectus cum febre. car. 112.
Capitulum.26.de medela febris ethice. car. 113.
Ca.27.ō apãtũ medel'.t ꝑmũ de phlegmõe cart. 113.
Ca.28.ō medel'apãtis qō berisipila dicit. car. 114.
Capitulũ.29.de medela apostẽatis formicis. car. 114.
Ca.30.de medel'apãtis qō dr vndimia. car. 114.
Capi.31.de medel'apãtis qō scliros dicitur. car. 114.
Capitulum.32.de medela cancri. car. 114.
Capitulum.33.de scrophularum medela. car. 114.
Ca.34.ō meō.cãnis supflue vẽrucarũ t nodoꝝ. car. 114.

Liber quartus

practice de medelis morboꝝ manifestoruꝫ cuti appropriatorum:continens capitula. 54.
Capit.ꝑmũ de variole t rubeole medela. car. 115.
Capitulum.2m. de sacri ignis medela. car. 115.
Capitulum.3m. de elephantie medela. car. 115.
Ca.4.de lepre t morphee albe ac nigre medel'. car. 115.
Cap.5.de vicez variolaꝝ maculaꝝ medel'. car. 116.
Cap.6.de scabiei t pruriginis medela. car. 116.
Cap 7.de pediculorum medela. car. 116.
Cam.8.de serie t saphe t pustularũ quaꝝ medelis.car. 116
Capm.9.de verrucarum t clauorum medela. car. 116
Capitulum decimum de petiginis t de mundatione cutis a sordibus ac de excoriatione medelis car. 116.
Capm.xi.de sudore nimio t eius mora. car. 117.
Capim.12.de alopitie t capiloruꝫ casus medela. car. 117.
Capitulum.13.de tinee t furfuris medela. car. 117.
Capitulum.14.de capitis magnitudinis propter semorum seperationem medela. car. 117.
Ca.15.ō lẽtigis t maculaꝝ facie ac fixuraꝝ meō.car. 117.
Capm.16.ō passionibus que in manibus fiunt t pedibus t primum de sanguinea vena. car. 118.
Capm.17.de fixurarũ medela q̃ fiũt in plantis ac palmis ac ocrearũ fricatiõib9 dabasse t digitoꝝ tumorum ac vnguium egritudinum. car 118.
Ca.18.ō passionũ medela que i supficie corporis ab exteriorib9 cãis fiũt t primo de vulnere t vlcere simplici. car. 118.
Capm.19.de cõpositorum vulnerũ t vlcerum medela.ca.119.
Ca.20.ō vlceꝝ medela q̃ cũ morbo cõponũtur orgãico.c.119.
Ca.21.ō meōlis vlcerũ.q̃ cũ ꝓtinuatõuꝫ sepatõe ꝓponũt.c.119.
Ca.22.de vlcerũ cũ accidẽtib9 ꝓpositoꝝ medela. car. 119
Capitulum.23.de fistularum medela. car. 119.
Capm.24.ō educẽdis sagittis spinis t similibus.car. 119.
Capim.25.de ignis adustionis medela. car. 119
Capitulũ.26.de medela percussionis cũ flagellis. car. 119.
Capitulũ.27.de cõi eoꝝ medela quos attractauit aut pupugit animal venenosum. car. 119.
Ca.28.de morsu bois t simie t canis medela. car. 120.
Ca.29.de morsus leonis t leopardi medela. car. 120.
Capi.30.de morsu ebenars t baxue medela. car. 120.
Ca.31.de morsu rabidi canis medela. car. 120.
Ca.32.de vipere morsus medela. car. 120.
Capitulum.33.de percussionis scorpij medela. car. 120.
Ca.34.de puncture vesparũ t apum medela. car. 120.
Ca.35.de reptiliũ t aranee medela. car. 120.
Ca.36.de raptellãtis scorpij medela. car. 120.
Ca.37.de medela puncture pediculi vulturis. car. 120.
Ca.38.de cõi eoꝝ medela q̃ poculũ biberit mortifeꝝ.ca.120.
Ca.39.ō medela eoꝝ q̃ bissũ aut eorum sebei biberit. ca. 121.
Ca.40.de medela eorũ qui cantarides biberint. car. 121.
Ca.41.de medela ei9 q̃ fel biberit leopardi.aut spẽtũ.ca.121.
Ca.42.de medela eorũ quibus caude cerui extremum aut animalis sudor propinatus est. car. 121.
Capitulum.43.de medela eorum qui opium aut cicutã biberunt. car. 121.
Capitulum.44.de medela eorum qui iusquiamũ aut ieberum bat aut ioũ methel biberunt. car. 121.
Capitulũ.45.de medela eorũ qui semen psilij aut coriãdrũ biberit. car. 121.
Capitulum.46.de eius medela qui malos fungos aut quesmas comederint. car. 121.
Capitulum.47.de medela eius cuius in stomacho lac coagulatum est. car. 121.
Capitulũ.48.de eius medela qui piscem assum ꝫcomedit aut corruptuꝫ. car. 121.
Cap.49.de eius medela qui leporem biberit marinum aut ranam. car. 121.
Caplm.50.de eius medela qui castoreum aut beledarum biberit. car. 121.
Capi.51.de eius medela qui lorbon vl'rododaphnẽ vel squillam biberit. car. 121.
Capitulum.52.de eius medela qui gipsum aut mathãebum biberit. car. 121.
Capitulũ.53.de eius medela qui argentum viuum bibit aut eius auri instillatũ est. car. 121.
Capitulũ.54.de eius medela qui plũbi cerusam aut calcem aut saponem aut sulphur biberit. car. 122.

Liber quintus

practice de passionũ interioꝝ mẽbrorum medela continens capitula.82.
Capitulum.primum de via ad vnũquodq̃ mẽbrum iter medendum si fiat in eis passio. car. 122.
Ca.2.de cephalee me.q̃ fit ex calore simplici sine mã. car.123
Ca.3.de cephalee medela que ex calore fit solis aut ciborum vel medicaminum calorum assumptione.. car. 123.
Capitulum.4.de cephalee medela que ex calore fit simplici ab interioribus corporis cõmoto. car. 123.
Capitulum quintum de cephlee calide medela que fit cũ materia t primo de sanguinea t colerica. car. 123.
Ca.6.ō cephalee medela q̃ ex mala fit ꝓpr'õe fria siplici.c.123.
Capm.7.ō phlegmatice t mel'ice cephale medela. car. 123.
Ca.8.ō cephalee medela q̃ ex opilatiõe t vẽtositate fit.ca.124.
Ca.9.ō cephalee medela q̃ ex bũoribꝰ fit i stõ exũtibꝰ.c.124.
Ca.x.ō cephalee.m.q̃ fit expcussiõe aut casu sup caput.c.124
Capitulum.xi.de cephalee medela que fit post partum aut reliquas tumores. car. 124.
Capitulum.12.de emicranei medela. car. 125.
Capitulum.13.de phrenesis t manici medela. car. 125.
Capitulum.14 ō mesere medela car. 125.
Capitulũ.15.de passionis que litargꝰ dicit medela.car. 125.
Capitulum.16.de obstupefactionis simplicis medela.ca.126
Ca.17.de cume que obstupefactio ẽ puigil medela.car. 126.
Ca.18.de cothocos.i.coagulatiõis medela. car. 126.
Cap.19.de memorie corruptionis medelis. car. 126.
Capitulum.20.de scothomie t vertigis medelis. car. 126.
Capitulum.21.de epilepsie medela. car. 126.
Capitulum.22.de apoplexie medela. car. 127.
Capitulum.23.de melancholie medela. car. 127.
Capitulũ.24.de canine melancholie medela. car. 128.
Capitulum.25.de bereos t amoris medela. car. 128.
Capitulum.26.de paralisis t eneruationis medela.car.128.
Capm.27.de paralisis facie t contorsionis medela. car.129.
Capitulum.28.de morbi ex eneruatione t spasmo t ex paralisi cõpositi medela. car 129.
Capitulũ.29.de dormitatione medela. car. 129.
Ca.30.de spasmi qui ex repletiõe fit medel' car. 129.
Ca.31.de spasmi qui ex euõne fit medela. car. 129.
Capi.32.de tremoris t titillationis medela car. 129.
Capitulum.33.de gibbi medela. car. 129.
Capitulum.34.de obtalmie medela. car. 129.
Capitulum.35.de tumoris oculi medela. car. 130.
Ca.36.de duritie q̃ fit i cõsolidãti medela. car. 130.
Capitulũ.37.de medel'pruriginis oculorũ. car. 130.
Capitulum.38.de sibile medela. car. 130.
Ca.39.de sãgnis ocli i extremitate t i ꝓsolidãti medel' 130.
Capitulum.40.de vngule medela. car. 130.
Capitulum.41.de vlcerũ oculorũ medela. car. 130.
Capitulum.42.de pustularũ oculorũ medela. car. 131.
Capitulũ.43.de saniei que in cornea ẽ medela. car. 131.
Capitulũ.44.de acumis cornee medela. car. 131.
Capitulũ.45.de macule t albule medela. car. 131.

UVA. BHSC. IyR_125_1

Tabula

Capitulū.46.de cancri medela. car. 131.
Capitulū.47.de passionibus que fiunt inter corneaz t vue am vt aqua t dispersione medela. car. 131.
Capitulum.48.de palpebrarum passionibus medela t pri mum de auratos. car. 131.
Capitulum.49.de scabiei medela. car. 131.
Capitulum.50.de grandinis medela. car. 131
Ca.51.de lapidositatis t ordei t solidationis meō.ca. 131.
Cap.52.de pilorū superfluorum t dispsorū medela.ca. 131.
Capitulum.53.de pediculorū medela. car. 131.
Capitulum.54.de palpebrarum medela. car 131.
Capitulum.55.de contorsionis medela. car. 131.
Cap.56.de caliginis t fissure palpebre medela. car. 132.
Ca.57.ō morī tinee fornicis t supflue cānis medela.ca.132.
Ca.58.ō angulorz oculorz passiōib⁹.t p⁹.ō fluxu.car. 132.
Capitulum.59.de glandule medela. car. 132.
Capitulum.60.de corui medela. car. 132.
Cap.61.de sebequere t tenebrositatis medela. car. 132.
Capituluz.62.de aurium passionibus t primum de dolore qui fit ex mala cōplexione calida. car. 132.
Cap.63.de auriū apostematis ex caloze medela. car. 132.
Ca.64.ō sanici t sāguis ab aure fluētiū medelis. car. 132.
Capitulum.65.de opillatiōis auris medela. car. 132.
Capitulū.66.de tinitus t auriuz susurratiōis medela.c.132.
Capitulum.67.de surditatis medela. car. 132.
Capitulū.68 de passionū nasi medela. car. 133.
Cap.69.de carnis in naso superflue medela. car. 133.
Capitulum.70.de fetoris narium medela. car. 133.
Cap⁹.71.de fluxu sanguinis narium medela. car. 133.
Cap.72.de chasemia.i.odorat⁹priuatōis medela.car. 133.
Capitulum.73.de corize medela. car. 133
Capitulum.74.de passionibus lingue medela. car. 133.
Ca.75.ō pustulaz t apostēatū q̄ i ligua fiunt meōla.ca.133.
Cap.76.de ylcerationis t pustulaz lingue meōla.car. 133
Ca.77.de fissuris labiorz t emorroidū oris meō. car 134.
Ca.78.de de doloris dētiū t pgellatiōis meō. car. 134.
Ca.79.de bis q̄ dētes elimāt t mūdificāt. car. 134.
Ca.80.de ylcerū t apostematū gigiuaz meō. car. 134.
Capitulū.81.de fetoris oris medela. car. 134.
Capitulū.82.de amputanda būiditate.que fluit ab ore somni tpe t saliua que fluit ab ore puerorū. car. 135.

Liber sextus

practice de passionum medela q̄ spiritus accidunt organis. continens capitula. 18.
Capitulum primū de medel' apostematis vue. car. 135.
Ca.2.de suffocationis medel'.t iugulatiōis. car. 135.
Capitulum.3⁹.de eius medela qui os spinam aut birudinē transglutiuit. car. 135.
Capi.4.de sumersi in aqua t sune suffocati. car. 135.
Ca.5.ō tussi q̄ ex gutture t pulmōis canali fit. car. 135.
Capitulū.6.de raucedinis medela. car. 135.
Ca.7.de tussis q̄ ex pectore t pulmōe fit meō. car. 135.
Ca.8⁹.de asmatis t angustie anhelit⁹ medel'. car. 136.
Capitulum nonum de peripneumonie medela. car. 136
Capitulū decimū de sputi sanguinis medela. car. 137.
Capitulū vndecimū de sputi sanici medela. car. 137.
Capitulum duodecimū de ptisis medela. car. 137.
Capitulum.13⁹.de pleuresis medela. car. 138.
Cap.14.de furūculorū t emissionū pectoris me. car. 138.
Capitulū.15.de dyaphragmatis apostemate mede. car. 138.
Capitulū.16.de male cōplexionis cordis medela. car. 138.
Capitulū.17.de tremoris cordis medela. car. 138.
Capitulū 18.de defectus medela. car. 138.

Liber septimus

practice de medela passionū accidentiuz instrumētis cibi continēs capitula.51.
Ca.primū de medela passionū que accidūt meri. car. 139.
Ca.2.de medela passionū que ori stōaci accidūt. car. 139.
Capitulū.3.de apostematis calidi stōaci medela. car. 140.
Capitulū.4.de apostematis frigidi stōi medela. car. 140.
Ca.5.de appetit⁹luxurioſi t q̄ terrā glisceit comedē.car. 140.
Capitulum.6.de bolismos medela. car. 141.
Capitulū.7.de canini appetitus medela. car. 141.
Capl'm.8.de appetitus defectus medela. car. 141.
Capitulum.9.de precordiorū doloris medela. car. 141.
Capitulū.10.de sitis t mali appetitus medela. car. 141.
Ca.11.de male digestiōis meō.q̄ ex mala ꝯplone.fit. 141.
Capitulum.12.de male digestionis medela que ex mala fit complexione cum materia. car. 141.
Capitulum.13.de medela male digestionis que ex ciborum accidit multitudine t fastidij. car. 142.
Capitulū.14.de perturbationis ventris medela. car. 142.
Capituluz.15.de diarie medela. car. 142.
Capitulum.16.de lienterie medela. car. 143.
Ca.17.de subuersiōis t vomit⁹ âputatiōis medela. car.143.
Capitulum.18.de singultationis medela. car. 143.
Ca.19.de iflatiōis t vētositatis stōi medela. car. 144.
Ca.20.de lactis t sanguis i stō coagl'atorz medela.car.144.
Capitulum.21.de tenasmon medela. car. 144.
Ca.22.de intestinorū excoriationis medela. car. 144.
Ca.23.de dissinterie epatice medela. car. 145.
Ca.24.de emoroidū fistularz fissurarūq̄ ani me. car.145.
Ca.25.de apostematū t fissurarū ani medela. car. 145.
Ca.26.de egredientis podicis medela. car. 145.
Capitulum.27.de torsionū medela. car. 145.
Capitulū.28.de colice medela. car. 145.
Capitulum.29.de ileos pēnose medela. car. 146.
Cap⁹.30.de vermiū lūbricorū t ascaridū medela. ca.147.
Ca.31.ō passiōe q̄ i epe fit t p⁹.ō ei⁹mala ꝯplexiōe. car.147.
Capitulum.32.de apostematum epatis medela. car. 147.
Capitulum.33.de sanici q̄ in epate ē medela. car. 148.
Capitulū.34.de apostēatis epatis frigidi medela. car.148.
Capitulum.35.de oppilatiōis epatis medela. car. 148.
Ca.36.de hydropisis meō.spēz t prio ō ipos arceba.c. 148.
Capitulū.37.de vtree hydropisis medela. car. 149.
Capitulū.38.de tipanitice ydropisis medela. car. 149.
Capitulum.39.de hydropisis que fit ex caloze.me. car.149.
Capitulū.40.de passionū splenis medela. car. 149.
Capitulum.41.de icteritie medela. car. 150.
Ca.42.de passiōib⁹ renū t primū de calculorz.me.car. 151.
Capitulum.43.de apostematis calidi renū meōla.car. 151.
Capitulum.44.de apostematis renū duri medela.car. 161.
Capitulum.45.de sanguinee vrine medela car. 151.
Capitulum.46.de dyabete medela. car. 151.
Ca.47.de passionis vesice t primū de ei⁹ calculis.car.152.
Capitulum.48.de cura apostematis vesice. car. 152.
Capitulum.49.de difficultate vrine cum ardore.car. 152.
Ca.50.de vria pter velle egredientis t ei⁹ q migit i lecto.c.152.
Capitulum .51.de ruptura que hernia dicitur medela.c.152.

Liber octauus

practice ō egritudib⁹ genitaliū t iūctarū cōtinēs.cap.35.
Capitulum primū de testiū apostemate medela. car. 153.
Capitulum.2.de cōgregate aque in testibus medela.ca. 153.
Capit.3.de hernie itestialis t varicū testiū accidētiū.ca.153.
Capitulū.4.de pustularum t prurigis testiculorū.car. 153.
Capitulum.5.de apetitus coitus otij medela. car. 153.
Capitulū.6.de imoderati coitus appetitus t inuoluntarij spermatis fluxus medela. car. 153.
Ca.7.ō passiō.b⁹vge t p° ō siñ appetitu coit⁹ erectio⁹.c.154
Cap.8.de oppilatōis q̄ i virga fit medela. car. 154.
Ca.9.ō passiōib⁹ matricis.t p⁹.ō fluxu sāguis. car. 154.
Capitulum.x.de matricis fluxus medela. car. 154.
Cap.xj.de medela conclusionis menstruoruz. car. 154.
Cap.12.de matricis suffocationis medela. car. 155.
Cap.13.de ventositate t inflatione matricis car. 155.
Capituluz.14.de calidi apostematis matricis meōla.ca.155.
Ca.15.ō furūculorz t emissionū matricis meōla.car. 155.
Capitulum.16.de apostemate duro matricis. car. 155.
Capitulum.17.de cancro matricis. car. 155.
Ca.18.ō passiōib⁹ matricis q̄ durities t adūatio dñr.ca.156.
Ca.19.de meōla verrucarum t emoroidū matricis.ca.156.
Capitulum.20.de fissuris matricis. car 156.
Capitulum.21.de pustulis matricis. car. 156
Capitulum.22.de vlceribus in ore matricis. car. 156.
Capitulum.23.de exitu matricis. car 156.
Capitulū.24.de conceptus priuationis medela.car. 156.
Capitulum 25.de abortientium mulierū medela.car. 156.
Capitulum.26.de difficultate partus. car 156.
Cap⁹.27.de retentione secūdie t fetus mortui. car. 157.
Cap⁹.28.de bis que fieri prohibēt ipregnationē. car. 157.
Capitulum.29.de passionibus māmillarum. car. 157.
Capitulū.30⁹.de podagre t artetice medela.t primo de ei⁹ regimie cui hec accidūt.t quomodo caueatur. car. 157
Capitulum.31.de sciatice medela. car. 157.
Ca.32.de podagre t artetice dolorib⁹ si ex calo fiūt. 158.
Cap.33.de podagre t artetice dolore fcō a frigido. 158.
Ca.34.de duritici t nodositatis disgregationū m.ō. 159.
Capitulum.35.de medicorum mandato.t de corum ꝑsilio in

UVA. BHSC. IyR_125_1

Tabula

medela ꝛ regimine morboꝝ. car. 159.

Liber nonus practice de operatiõe chyrurgie cõtinens capitula iii

Capitulum primũ de diuisione chyrurgie. car. 160.
Capitulum.2m. de phlebotomie scientia ꝛ legibus quas necesse est scire huius artificem. car. 160.
Ca.3. de vẽaꝝ q̃ phebotomãt q̃titate ꝛ vtilitate. car 160
Capitulum quartum de arteriaꝝ amputatiõe. car. 161.
Ca.5m. de apãtis qõ aporisma vocat medela. car. 161.
Ca.6. de arteriaꝝ q̃ post aures sunt ãputatiõe. car. 161.
Ca.7. de arteriarũ q̃ i tẽporibꝰ sũt abstractiõe. car. 161.
Ca.8. de chyrurgia q̃ i carne fit ꝛ prim de sitijs. car. 161
Ca.ix. de icisiõe furũculoꝝ emissiõuꝫ ꝛ apãtũ. car. 161.
Ca.x. de salabe glãdis ꝛ nodositatis cura. car. 162.
Capitulum.ii. de scrophularum medela. car. 162.
Capm. 12. de canceri medela. car. 162.
Capi.13. de verrucarũ clauoꝝ ac formicis cura. car. 162.
Capitulum.14. de vlcerum pessimorũ cura. car. 162.
Capitulũ.15. de sagittarũ inherẽtiũ eductione. car. 162.
Capitulum.16. de aque cura que in capite est. car. 162.
Ca.17. õ ei9 cura i cui9 oc'os flux9 mtiplicabãt acuti. 162.
Capm. 18. de findenda per latũ fronte. car. 162
Ca..19. õ palpebꝛe supiozis repssiõe cã piloꝝ supfluoꝝ. 162.
Capitulũ.20. de separationis oculi cura. car. 163.
Capitulum.21. de fissura palpebꝛe cura. car. 163.
Capitulũ.22. de palpebꝛarũ adinicẽ iberẽtiũ cura. car. 163.
Cap.23. de grãdis ꝛ verruce oculi cura. car. 163.
Capitulum.24. de glande que in oculi ẽ angulo verrucis car ne superflua que i radicibus ẽ palpebꝛaruꝫ. car. 163.
Ca.25. de vngule oculi amputatione. car. 163.
Capitulum.26. de acumis oculi cura. car. 163.
Capitulũ.27. de sanies que sub cornea est cura. car. 163.
Capitulũ.28. de aque oculi excussione. car. 163.
Capitulũ.29. de mozi quod in fatie ẽ cura. car. 163.
Capitulũ.30. de aurũ que perforate nõ sunt cura. car. 163.
Ca.31. de auris cura in quam cecidit lapis. aut sile. car. 163.
Capitulũ.32. de carnis superflue in naso cura. car. 163.
Capitulũ.33. de gingiuc ꝛ emissionũ earum cura. car. 164.
Capitulũ.34. de molaribus educendis. car. 164.
Capitulũ.35. de lingue nodationis cura. car. 164.
Capitulũ.36. de amigdalozũ duũ apostẽatis cura. car. 164.
Capituluꝫ.37. de apostemate vue cura. car. 164
Cap.38. de apostẽatis gutturis ꝛ ei9 fissure cura. car. 194
Ca.39. de digitorum supfluorũ cura. car. 164.
Ca.40. õ mãmill' viroꝝ q̃ mlierib9 siles sunt. cart. 164
Capitulũ.41. de eductiõe aque hydropicozũ. car. 164.
Capitulum.42. de acumis vmbilici cura. car. 164.
Capitulũ.43. de vulnerum que i ventris subplano fiunt cura ꝛ zirbi intestinozumqꝫ egressu. car. 164.
Ca.44. õ ei9 cura c9 veretri foramẽ i fine ẽ corõe. car. 164.
Capitulũ.45. de migẽdi arte cũ catbatiro. car. 164.
Ca.46. de calculorũ a vesica eductione. car. 164.
Capitulũ.47. de hernie aquose cura. car. 165.
Ca.48. de hernie carnose cũ apãte cura. car. 165.
Ca.49. de hernie varicose ꝛ vẽtose cura. car. 165.
Ca.50. de intestinalis hernie cura. car. 165.
Ca.51. õ hernie q̃ fit i inguinibus cura. car. 165.
Capitulũ.52. de eneruatiõis cutis testium. car. 165.
Capitulum.53. de faciendis eunuchis. car. 195.
Capitulum.54. de duplicis nature in altero quod hermofroditus dicitur cura. car. 195
Capitulum.55. de pustularum verrucarum. ꝛ emorroidum que in vuluis mulierum accidunt cura. car. 165.
Ca.56. de vulue sine foramie cura. car. 165.
Ca.57. de vulnerũ cura que mrici accidunt. cart. 165.
Capitulũ.58. de mortui fetus eductione. car. 165.
Capi.59. de secũdine inclusse emissione. car. 166.
Capi.60. de fistularũ que in ano sunt cura. car. 166.
Ca.61. de emorroidib9 a gb9 sãgnis fluit ꝛ moris. car. 166.
Ca.62. de nodositate q̃ in ano ẽ ꝛ ei9 fissuris. car. 166.
Capitulũ.63. de ani nõ perforati cura. car. 166.
Capitulũ.64. de varicũ ꝛ vene saniose cura. car. 166.
Capitulũ.65. de extremitatũ corruptarũ ãputatiõe. car. 166.
Ca.66. de tafete. i. vnguis q sup vnguẽ ẽ cura car. 166.
Capitulũ.67. de vnguiũ contritorum cura. car. 166.
Capitulum.68. de coquẽdi cura ꝛ eius diuisione. car. 166.
Capitulum.69. de capitis illius coctura cui obtalmia est vetus ꝛ anbelitus angustia clephãtiaqꝫ. car. 166.
Capi.70. de coquẽdis arterijs q̃ i tpib9 sũt cura. car. 166.
Capitulum.71. de palpebꝛarũ coctura. car. 166.
Capitulũ.72. de coquẽdo q i ãgl'o ẽ oculi cornu. car. 166.
Capitulum.73. de alarum coctura. car. 166.
Ca.74. de coquẽdis emissiõib9 q̃ ex pleuresi accidũt. c. 167.
Capitulũ.75. de coquẽdo epate i q̃ ẽ emissio. car. 167.
Capitulum.76. de splene coquẽdo. car. 167.
Capitulum.77. de coquendo stomacho. car. 167.
Capitulum.78. de hydropicis coquẽdis. car. 167.
Capitulum.79. de coquẽda ruptura aquosa. car. 167.
Capitulum.80. de coquenda ruptura iguinali. car. 167.
Capitulũ.81. de sciaticis adurendis. car. 167.
Capitulum.82. de euulsionis ꝛ fracture que accidit ossibus cura ꝛ primũ de cõsolidanti necessaria sunt. car. 167.
Capitulũ.83. de fracture cura cõposite cum apostemate vel vulnere tarditatis consolidationis ꝛ nodationis fracture tẽ poris que consolidationis. car. 167.
Capitulum.84. de cranei fractura cura. car 168.
Capitulum.85. de apostematis siphacis quod capiti accidit post ferri curam. car. 168.
Capitulum.86. de fracture nasi cura. car 168.
Ca.87. de maxille inferioris si frangatur cõsolidatõe. ca. 168.
Ca.88. de furcularum fracturarũ cõsolidatione. car. 168.
Capitulũ.89. de scapule fracte consolidatione. car. 168.
Capitulum.90. de fracture pectoris consolidatione. car. 168.
Capitulum.91. de costis fractis ꝛ scissis. car. 169.
Cap.92. de ossis anche ꝛ penis consolidatione. car. 169.
C.93. õ ossiũ clũiũ spõdim ꝛ spiaꝝ ꝓritõis ꝛ sisure cũa. 169.
Capitulũ.94. de brachij fracture cõsolidatione. car. 169.
Capm. 95. de ossis cubiti fracti consolidatione. car. 169
Capitulum.96. de manus ossium consolidatiõe. car. 169.
Ca.97. de arundinis coxe ꝛ ossis fracti cõsolidatiõe. ca. 169
Capitulum.98. de geniculi consolidatione. car. 169.
Capitulum.99. de ossis cruris consolidatione. car. 169.
Cap.100. de ossium pedis consolidatione. car. 169.
Ca.101. õ eul'siõis spẽb9. ꝛ pm õ maxilla inferiozi. car. 169.
Ca.102. õ furcularũ euulsione ꝛ extremi humeri. car. 169.
Cap.103 de humeri euulsi reductione. car. 169.
Ca.104. õ cubiti disgregatõis reducẽda euulsione. car. 170.
Cap.105. de ossium digitorũ euulsorũ reductiõe. car. 170.
Cap.106. de euulsione que spondilibus accidit. car. 170.
Cap.107. de euulsi vertebꝛi anche reductione. car. 170.
Capitulum.108. de cura euulsionis genu. car. 170.
C.109. de calcanei ꝛ articuloꝝ pedis ꝛ euulsiõis cura. c. 170.
Cap.110. de euulsionis cura que cũ vulnere est. car. 170.
Cap.111. de euulsionis cum fractura cura. ca. 170.

Liber decimus practice ꝛ est antidotarium continens capitula. 29.

Ca.pm õ cã pp quam necessaria medicis fuit compositorum medicaminum dispositio. car. 171.
Cap.2. de regul' quib9 medicamia simplicia examinantur ex quibus composita complectũtur. car. 171.
C.3. õ regie simpliciũ medim ꝛ quõ i ꝓpositis põenda sit. 172.
Ca.4. õ tyriace cõpositõe ꝛ pm õ tyriaca q̃ or' farucb. c. 172.
Ca.5. õ tyriace vtilitatib9 q̃tũ õ ea i singul' morbis ꝓfigendũ fit de eius ꝓbatione: q̃toqꝫ ipa ꝛ reliq̃ cõposita medicamia durẽt tpe in suo vigore permanentia. car. 173
C.6. õ tyriace dyateserõ reliq̃ꝝ electuarioꝝ assignatõe. 174
Ca.7. de ellectuarijs soluẽtib9. ꝛ primo õ theodoricõ. c. 176.
Capitulum.8. de decoctionibus soluentibus. car. 176.
Capitulũ.9. de infusionibus soluentibus. car. 176.
Cap.10. de medicaminibus soluentibus. car. 177
Capitulum.xj. de pillulis. car. 177
Capitulum.12. de medicinis vomitus. ca. 178.
Capitulum.13. de labucis. car. 178.
Capitulum.14. de trociscis. car. 178.
Capitulum.15. de iuresinis. car. 149.
Capitulum.16. õ pulueribus. car. 180.
Cap.17. de clisterijs ꝛ licinijs. car. 181.
Capitulum.18. de emplastris. car. 181.
Capitulum.19. de oleis. car. 182.
Capitulum.20. de syropis. car. 182.
Capitulum.21. de cõditis. car. 183.
Cap.22. de aquebelis ꝛ pulueribus. car. 184.
Capitulũ.23 de collirijs. car. 184.
Capitulũ.24. de pulueribus. car. 185.
Capitulũ.25. de vnguentis. car. 185.
Cap.26. de medicaminibus ad nares. car. 185.
Ca.27. õ medic. dẽtiũ gigiuaꝝ. oris vuule guttu. ꝛ faciei. 185.
Cap.28. de medicaib9 ipiguãtib9 ꝛ morpbee lẽtigis scabiei pustularũ petigisꝫ lepre ꝛ pediculorum. car. 186.
Ca.29. õ medicaib9 malũ appetitũ auferentibus. car. 186.

UVA. BHSC. IyR_125_1

UVA. BHSC. IyR_125_1

UVA. BHSC. IyR_125_1

UVA. BHSC. IyR_125_1

In nomine sūmi dei qui cū trinus sit personis vnus est eēntia a quo t ad quē oīa. Incipit prologus Stephi phie discipli in libro medicine q dicit regalis dispositio quē ex arabico in latinā trāstulit facultatem.

Si qz ad canos

discēdā esse sapientiā preceptum salamonicū est quem pre ceteris boibus in arte sapiētie enituisse diuine pagine testimonio accipimus. Nō ergo paruū quid sapientia est. Nō parue cui humane vite suppeditātur per eius administrationē vtilitates cū is qui sapientissimus iudicatus est nō solum eius administrationē sequēdā: verū ipsaz toto quoqz tpe vite discēdā dixerit: aius gppe hois q̄ solo ceteris homo animātibus prestātior est. Si vero huiusmodi fuerit morib⁹ institutisqz instructus sic paruā non a ceteris brutis differentiā bēre videt: vt apud boetiū est. Eos qui rapinis viscātiōibus luxurieqz ac desidie dediti sūt: leonē: suē: asinūqz viuere. Quoniā igitur hec clara: illa autē absurda: t ascendere quidē pulchrū. descēsus aūt peior statu ē initi sapiētie vestimētorū illis gradibus preciosissimū est: qui apud boetiū insigniti dīr: q̄s siqs renuat ad oppositā illi descendat necesse ē ignorātiā t stultitiā. Hz ēt h gradus sed p̄cipites quiqz deijciant nō subtollāt. nā status quidē inter h rōe vtētibus hz imposibilitatē. Sicut enim que est in aiatis corporibus virtus augmētatiua vsqz ad p̄finitū tēpus hz augere corpa statu carēs: sic t bois rō ad predicta statu caret. Nō eni sicut in corporibus ita t in aia. Corpora quippe vt sūt circa qualitates statū bñt si ipsa eadēqz perseuerēt: perseuerātiā dico circa ea q̄ de bis ꝺm substātiā t quantitatē babēt predicari. Dē etenim corpus t eē hz t q̄tū. Hec igitur qm̄ t volūtate carēt t volūtatis operatione cū eadē que dicta sunt perseuerēt: circa qualitates statū bñt nisi alterius vi cōmutent: aia aūt nō sic. Cū eni t vis insit illi operandi que sunt in aia t ad sapientiā instrumēta q̄dā t velle quidē eē iustū sapia sit: si h velle cesset stultitia ē: operari quoqz iustitiā sapiētis ē: cessare stulti. Cessare eniz a bene velle prim⁹ est stultitie p̄cepsqz gradus. Nullus igitur nobis inter sapiētiā stultitiaqz pōt eē stat⁹. In ipsa quoqz sapiētia statū nō eē acutius intuēs deprehendet. nam velle quidē eē in oi re ꝺm bois posse sapiētē sapiētia ē: sic t discere. Cui rei qm̄ vita bois nō sufficit dū de die in diem discitur: cessare ē ab his qū possis stultitia est: nō stat⁹ in ea sz proiectus inuenitur. Ipse igitur salamonicū sequēs mandatū nō solū latinam verū arabicam quoqz linguam sapiētie grā rimari studui vt q̄to diuersarū sciam linguarū noscere tanto id qō ab incunabulis philosophie nudis aliquādo diceram gd eēt: quātū qualeqz exp̄ssius intelligerē. Impegi itaqz in quēdā qui apud arabes medicine cōplementum dicitur t regalis liḃum. De quo si quid haberet latinitas requirens: eius vltimaz t maiorez deesse sensi ptem. Alterā vero interpretis calida de prauatā fraude. nomen teniz auctoris titulūqz subtraxerat: seqz qui interpres extiterat t inuentorem liberi posuit: t suo noie titulauit. Quevt facilius posset t in libri prologo t in alijs multa p̄termisit pluribus necessaria locis: multorūqz ordines ꝺmutās nōnulla aliter pertulit hoc vno tm̄ obseruato nihil ꝑsus ex suis addidit. In quo manifeste nobis inuit ipm interpretē potius q̄ scriptorem fuisse. Quare magis arguēdus est qui cū alterius liḃum de lingua in linguā transferret ꝓfidētia seu impudētia nescio qua t illi qō elaborauerat abrogare t sibi vsurpare nō erubuit. Que qm̄ nobis minie placēt: liberqz iste perne cessarius bois ē vite sciaqz conspicuus: aggredimur t ipi. sz alia via liḃrū bune transferre auctori qō suū est: nobis qō interpretis ascribentes: vt t que desunt in latino suppleātur. q̄ autē trāsposita suis ordibus t que aliter prolata ꝑut sunt in arabico transferātur. His igit̄ in libris nostri primū ꝓsumere laboris ꝑposuimus operā: tā tsi alia bis preclariora lingua bēat apud se arabica recōdita oia scilicz philosophie archana: quib⁹ deinceps si diuina dederit benignitas exercitatum dabimus trāsferendis ingenium: leuiora eim hec preferimus vt ad difficilia via nobis sit t que corporib⁹ necessaria sunt tempore preponimus: vt bis sanitate proposita arte medicine que ad animi attinent excellentiam longe altiora subsequāt. Rogam⁹ itaqz modernoz iprobā t ad ea q̄ semel didicerunt defēdēdū paratam pertinatiam. vt si quid i bijs errasse illis videbimur: consulta arabum veritate si poterint nos arguant. t sācta eaque semel didicerunt aut propter invidiam quod vitiosissimū est. aut propter inbertiam discēdi quod ꝓtemptissimum existimatur saltez nobis detrahere desinant poscimus. Nō enim aut invidis elaboramus aut ibertib⁹. sz discendi cupidis. t qui de aliorum industria suas non erubescunt munire rationes.

Sermo primus prie partis libri cōpleti artis medicine q dicitur regalis dispositio bali filij abbas. discipuli abimeber ad regē magnū p̄cipat⁹ fortitudinem habēs. xxv. capitula.

Prologus libri. .i.
Detestō ypocratis t aliorum 2.
De octo poxis in vniuscuiusqz libri p̄cipio regrēdis 3.
De diuisione medicine. 4.
De notitia elemētorum. 5.
De diuersitatibus cōplexionū. 6.
De his in que diuidit queqz cōplexionū diuersitas. 7.
De significatiōib⁹ cuiusqz bois ꝓplexionis naturalis 8.
De cognitione ꝓplexionis cuiqz membro ꝑprie. 9.
De cognitione cōplexionis cerebri. 10.
De cognitione cōplexionis oculoz t omniū sensuū. 11.
De cognitione complexionis cordis. 12.
De cognitione complexionis epatis. 13.
De cognitione cōplexionis testiculorum. 14.
De cognitione complexionis stomachi. 15.
De cognitiōe complexionis pulmonis. 16.
De cognitione complexionis totius corporis. 17.
De cognitione complexionis temperati corporis. 18.
De causis mutantibus signa cōplexionis naturalis. 19.
De mutatione cōplexiōis corporis ꝑpter regiōes. 20.
De naturis etatum t mutatione ꝓplexiōuz ꝑp eas. 21.
De mutatione cōplexionū ꝑpter maris t femine nāz. 22.
De mutatione complexiōis ꝑp cōsuetudinem. 23.
De signis sanitatis in emptione seruorum. 24.
De assignatione quatuor humorum. 25
Capitulum primum. Prologus libri.

Nibus que incipiun-

tur in rebus t bitudinibus equissimum ac dignum laudare deum altissimū: nomē eius glorificare t ei ꝓfiteri. Ipsi g̃ sit gl̃ia creature creatori ꝑ potētiā suā plenitudinis datori. ꝑ misericordiā suaz de suis cogitanti seruis sua excellētia qui t dat eis quo suā possint informare vitam ac aptare hoc in seculo: gloriāqz adipisci in futuro: animū scilz q toti⁹ est boni cā. clauis totius vtilis via totius spei: quo etiā supeminētem deus fecit hominez super oīa que cōdidit aialia t plantas. Ac post hoc autez regem beatum deus faciat. egregium. nobilem. firmum probū principatus vires: quē deus nobis longe ꝓcedat: hostes subruat: principatum statuat: salutē firmet: diligentiam roboret quibus illum dignatus est efferre virtutibus t fame bone copia. Dedit eim illi animoz maiorem intellectū profundiorem mentium subtiliorē: formarum pulcriorē: moz honestiorem: legum meliorem: sapiarum magis prepositū: pudorum laudabiliorem: visorum equi⁹: regiminū melius: virtutuz cōpletiorem: famarū eminētiorem: bonitatum continentiorem: delitiarum plures: aiarum nobiliorem: curaz superexcellentem: cōfidentiarum pfectiorem: rōnum subtiliorem: prudentiarum magis pertingētem: pfectionū maiorem: liberalitatū cōiorem: regnorum eminētius: fortitudis excellentiorez ordinum altiorem: nobilitatis pulchritudinē: familiarum exaltatiorem: gratiaz superabundātiorem: gubernationum sapiētiorem: iustitiarū splendidiorem: cōpleuitqz illi bas t virtutes t glorias: atqz ꝑpe eū disposuit ex eis in scias t sapiam amorem t dignitatē earum: studioqz eius in ea q̄ vtilitatib⁹ hominum cōtulerunt inquisitione t pserutatione eorum que antiqui posuerunt sapiētes in quacūqz sapiētie spē. Fit autem abimaser: qum gentis alicuius bona vult deus: pōit in eius regibus sciam: aut regnum in eius sapiētibus. abimaser

Et qm̄ medicine artis scientia inter excellentiores est artes: ceterisqz maior vtilitate t maioris piculi maioris etiā vtilitatis ꝓpter omnium ad eam hominum necessitatē: camere eius liḃrum volui disponere in arte medicine colligentem omnia quibus indigent medici alijqz in custodia sanitatis insanis t ei⁹ repatioe i egrotis cū nullū alicui⁹ pōuz aut modernoz inuenerim medicorū libū cōpletū oia continentē necessaria ad huius finē artis t sciaz eius. Magnus etenim hypocras qui ante hāc artē fuisse perhibetur: t primus qui eā litteris mādauit multos edidit libros de vna quaqz b⁹ scie spē:

UVA. BHSC. IyR_125_1

quorũ vnus ẽ continẽs eoꝝ pl'a que ars requirit ista necessa rio in custodia sanitatis ⁊ morborũ regimie ac medela dict⁹ afforismoꝝ liber. Et eẽt quidẽ facile hos in vnũ oẽs collige re corpus libros vt sit vnus liber oiumqꝫ eorũ que ad huius perfectionẽ desiderantur artis cõtinẽs: nisi ꝙ tanta vtiꝫ brevitate vt multe eius sniẽ tãta celate sint obscuritate vt lõgis exẽplatione ⁊ expositione ad earum intellectum lector egeat. hippoc. Et

At vero galienus sapiẽs ⁊ prior inter ceteros ac probus ⁊ in hac eminẽs arte multos ⁊ ipse edidit libros quẽqꝫ eorũ cuiqꝫ scie ꝑ separatũ spẽi prolixiora faciẽs verba pp ea que explanationi necessaria erãt ⁊ inquisitioni ac etiã ꝺmõstrationi. Sed ad ea que ab aduersantibus veritati dñr destruẽda insectatus ẽ sophistarũ tramites nec apud eũ inuenio volumen in quo oia sint que necessaria sunt aut ad finẽ intẽtionis pueniat̃ ꝓpositẽ i hac arte pp eaꝝ q̃ supra dicta est cãm. gal.

Fecit ⁊ oribasi⁹ librũ: ⁊ paulus aliũ ꝓposuitqꝫ vtqꝫ suo ostẽdere in libro quecũqꝫ necessaria cẽnt. inueniqꝫ oribasiuꝫ defecisse in libro suo minori quẽ ad filiũ conscribit anthasiuꝫ ⁊ ad boiuꝫ cões multa quibus nõ tenetur medicus ponẽs nihil de naturalibus dixit: pretermittẽs cãs multaqꝫ alia que intellectũ cõfirmãt discipulorũ. In libro autẽ quẽ ad filiũ scripsit statiũ sub nouẽ sermonibus nihil oino de rebus dicit naturalibus que sunt elemẽta cõplexiones humores virtutes actiones spũs: nisi ad modũ paucũ: nec aligd chyrugie duobus in his induxit libris. oribasij et paulg.

Magnus aũt cius quẽ ad regiñ in septuaginta scripsit sermonibus vsqꝫ in h̃ tpa nõ inueniꝫ lib nisi ꝺmo vn⁹ explanationẽ ꝓtinẽs visceruꝫ. / Paulus quoqꝫ in libro quẽ scripsit in septẽ ꝺmões diuiso ⁊ ipe quoqꝫ q̃ hãc q̃rẽti artẽ necẽcia eẽnt voluit ponẽ nec aligd nisi admõꝫ parũ de reb⁹ meminit naturalibus. cãs ãt ⁊ signa' oẽsqꝫ medele spẽs ad liquidũ prosecutus est: curãqꝫ man⁹: nisi ꝙ ea que dicit minime doctrine ꝓsequitur ordine. aaron.

Moderno rũ quoqꝫ cuiusqꝫ librũ nõ inuenio oia huius artis cõtinentẽ necessaria. Aaron nãqꝫ volumẽ edidit in quo ⁊ morborũ medelas ꝓ sequiꝫ passiões earũ cãs ⁊ curas. Res autẽ naturales ⁊ non naturales collecte ⁊ breuiter cõmemorat nihil de custodia sanitatis aut chirurgia tractans simulqꝫ interpretatio eius rudis ⁊ cruda quasdã perobscuras adducit sẽtentias ad quarũ ꝓpositũ fert ostensiõis maxieqꝫ iobãnis intuenti iterpretationẽ aliorũqꝫ. messig

Messi⁹ ãt ⁊ ipse in suo libro aaron subsecut⁹ ẽ in pauca rerũ naturaliũ ⁊ nõ naturaliũ explanatione cũ ordine malo ⁊ minima disponẽdi scia in tñ vt regulas quibus medicamia cõficiũtur in nono ponẽs capl'o rebus subsequat̃ naturalibus postq̃ passiões refert ⁊ morbos q̃ capiti fiunt: aliaqꝫ ad hunc modum ꝓponit postponẽda postponitqꝫ ante ponẽda. Joãnes vero serapionis filius in libro quẽ fecit nil posuit nisi morborũ ⁊ passionũ medelas que ꝑ regimẽ fiũt cibis. ſ. ⁊ medicaminib⁹: signa quoqꝫ eorũ ⁊ cãs nihil de custodia sanitatis aut chirurgia cõmemorãs pretermisitqꝫ quedã de passionũ medelis quarũ nõ fecit mentionẽ. De passionibus etenim cerebri eã que canina dicitur passio dimisit ⁊ amorẽ eneruationẽ q̃ fit ex cholerica passione: nec cõmemorat in oculorũ passionibus medelã sine vlcere factã: nec de medela macule ⁊ albi oculi: nec acuti iuxta qõ oportet: nec refert curã caneri oculi ⁊ inflationis duritiei: garab: grãdinis: petrositatis ordei ⁊ cõglutinatiõis aliorũqꝫ palpebrarũ morborũqꝫ nec ciliorum casuꝫ. Nec vero inter stomachi passiones sanguinẽ refert coagulatum: aut lac coagulatũ nec inter apostemata verrucas ⁊ superfluas carnes: nec elefanticũ: nec inuestigat variolã signaqꝫ ei⁹ ⁊ medelã, ꝓpriã: sed interserit eius mẽtionẽ incalidi tractatu apostematis: sed nec de apostemate quicq̃ refert qõ ex arteriarũ ruptura fit dictũ aporisma. nec vero de passiõib⁹ matricis plures refert. Deserit eteniꝫ coartationẽ apostema durum emorroidas fissuras: vlcera: inflatiões: vẽtositates matrici accidẽtes: sed nec mamillarũ aut virge refert passiões: erectionẽqꝫ que sine appetitu fit coitus: nec que in superficie sũt corpis passiões: verrucas: ⁊ aspritatẽ nec pediculos nõ ẽt sudorẽ digitorũqꝫ inflatiões: nec varices q̃ fiũt in pedib⁹ aut que i testiculis aut fissuras que fuerit plãtis aut palmis. nec inflationes nec elaesaꝫ. aut ynglarum passiones nec morum qui in facie fit. Tractauit quoqꝫ de animalium morsu ⁊ percussione non tamen de percussione scorpiõis gerarie: aut pediculorum vulturis nec de venenorum cura: aut mortiferarũ potionum ſꝫ nec aliquid cure vulnerum aut vlcerum que cicatrizari egent. Ea q̃ꝫ q̃ dixit confuse ⁊ non suo ordine in tãtum vt non nullas passiones que in ordine mẽbrorum exponi desiderant inter eos retulit morbos qui exteriorib⁹ corporis accidunt: quẽadmodum passionum matricis medelam ⁊ diminutionis veneris ac spermatis fluxus inter eas inſuit passiones q̃ superficiei sunt corpis. Sic quoqꝫ fetoris nariũ ⁊ oris exitũqꝫ vuee iter ea que superficiei corporis sunt cõmorat passiones. Oportuit autem hec inter curas passionũ ponere que mẽbris accidunt iuxta ipsorum ordinem. Nõ ergo eas doctrine disponit modo passiones tamen eorum causas signa medelas de quibus tractauit ad liquidũ prosecut⁹ est. fil' zacharie

At vero maberamadus filius zacharie razij librum quẽdam condidit inquo collecti ⁊ coniũcti oia que artis sũt medicine inducit nihil omittens ſꝫ per molesta vtens brevitate nihil explanat vt expedit: quꝫ eius hoc fuerit propositũ ⁊ intẽtio. Edidit ⁊ librum qui cõtinens dicitur in quo inuenio illum dixisse oia que medicis necessaria sunt de custodia sanitatis ⁊ medela passionum. ac morboꝝ que est cum ciborũ ⁊ medicaminum regimine manus operatione tum causas ⁊ signa expediens nihilqꝫ pretergreditur eorũ que ad huius artis emulationẽ requirit: nisi ꝙ rerũ naturaliũ nullã facit notitiã: vt sciam elementorũ cõplexionũ humorũ explationẽqꝫ membrorũ virtutũ actionũ spũꝫ: nec vero ea que dixit cõpetẽti prosecutus ẽ ordine: nec mõ doctrine: nec in sermones op⁹ diuisit ⁊ portas ac capl'a vt nõ similis sit cognitio eius ⁊ scia arti medicine eiusqꝫ dispositioni. Hec vero excellentiã eius refuto: sciaꝫ in arte repello medicine dispositioniſqꝫ qualitatẽ librorum. Que ãt suggerũtur mihi de huius viri cognitione quã imaginor de eius intentione ⁊ proposito hoc in libro duo sunt. Aut enim sibi hũc cõposuit librũ tanq̃ cõmonitoriũ totius medicine artis vt eẽt propriũ eius ⁊ rediret ad illũ cũ necesse ei aliquid eẽt aut de custodia sanitatis: aut morborum medela senectutis tpe ⁊ defectus ac obliuionis: aut quoniã incõmodũ aliquod libris suis accidere posse speraret sufficeretqꝫ ei liber hic. Ideoqꝫ bonitati dispositionis ⁊ pulchritudini supersedit ordinis libri: aut vt boibus h̃ offerret cẽtqꝫ ei quasi cõmemoratio deinceps disposituro ⁊ ordiaturo vnã quãqꝫ suo spẽꝫ loco demõstraturoqꝫ singula prout res expeteret fieretqꝫ eo liber nõ cõpletus ⁊ integer sed ipeditus quouis ẽ incõmodo aut morte anteq̃ cõpleretur occupatus: ⁊ si quidẽ hoc eius fuit ꝓpositũ: hoc in libro nimiũ verba protulit ⁊ ampliauit absq; vrgenti ad h̃ necessitate intãtum vt prudentiũ quidã ab eius transcriptione defecerint nisi ꝑpaucis. iõqꝫ raro inueniꝫ. Retulit. n. i vnãqꝫ morborũ ⁊ cãꝝ ⁊ figꝝ ⁊ curarũ spẽ qõ qsqꝫ medicoꝝ dixerit ⁊ ãtiquoꝝ ⁊ modernoꝝ ⁊ in arte peritissimorum medicine verba omnium ponẽda repetitioneſqꝫ faciendas. qũ qsqꝫ coꝝ eadeꝫ fere q̃ ⁊ alius afferat. Neqꝫ enim illis discordia ẽ inaturis morboꝝ cãis signisqꝫ nisi circa augmẽtum ⁊ diminutionẽ ⁊ verborũ varietatem q̃uis alteri altero circa medicaminum species diuers⁹ sit: ſꝫ nõ tñ in virtute coꝝ ⁊ actione: vt citonijs: ⁊ piris: ⁊ spine albe pomis q̃s arabes zabarur dicunt vti. aut zinzibere ⁊ pipere nigro vel longo hec enim tã ⁊ si spetie differãt. non tñ virtute ⁊ vtilitate nisi ꝺ magis ⁊ minus. Hec ergo ⁊ illũ rasiꝫ sequi oportuit: nec qõ quisqꝫ dixerit ĩmedium afferre sufficeretqꝫ vnius ei sequi testimonium excellentis inter sapientes quiqꝫ ceteris in arte emineret ⁊ pulcrioris esset ordinationis amplioriſqꝫ ceteris ꝓbatiõis: quo facilis esset eius liber volenti eius habitum ⁊ exemplar nec fieret longior liber aut modo maior vt in manus bomũm spargeretur: ampliusqꝫ ⁊ apud plures ꝺueniretur. Inq̃tum eteim ad me veritas puenit liber hic nisi apud sciẽtiarũ perpaucos non inuenit̃ virros. / Nos hoc nostro in libro oia que necessaria sunt tuꝫ ad sanitatis custodiã: tum ad morborum dicemus medelaꝫ passionũ naturas cãs ⁊ accidẽtia illa sequẽtia: signa quoqꝫ quibus significãtur quibus oio sapiens ⁊ peritus sufficiens sit medicus: medelaꝫ quoqꝫ ⁊ curas cum cibis cuꝫ medicaminibus in que ecidit experiẽtia queqꝫ elegerint priores: q̃ etiã apud eos verissime probata sũt: vtilitatisqꝫ huiusmodi nõ sunt refutans. Adhibui autẽ pluribus in locis hypocratis testimoniũ ⁊ galieni qui in hac priores arte flomerũt: maximeqꝫ regulas ⁊ normas ꝓpositiõesqꝫ quibus sillogistici ⁊ rõnales vtũtur ⁊ super eos surgit nostra cõstructio ⁊ isani-

UVA. BHSC. IyR_125_1

tatis custodia ⁊ in morborũ medela. Medicaminã autẽ ea posui quibus in quarto vtũtur medici climate ⁊ barac ⁊ fereſie quorũq; experiẽtia verificata ẽ ⁊ vtilitas multiplicata in vnoquoq; morborum: qũ sint permulta medicamina quibus grecorũ antiqui vſi sunt: que barac ⁊ fereſie ſuſtulerunt viri. Hypocras nãq; in acutoꝝ libro morborũ cbarbitu nigrum pleureticis ad naturam dat ſoluẽdã. Galienus alijq; grecorũ acutos patientibꝰ morbos mellicraté ꝓpinabant: barac autẽ medici ⁊ fereſie in acutis vtũtur morbis mellicratis loco iulab cũ ꝯacea alijſq; q̃ noſtri ſeries libri cõtinebit. cã ſoluẽda natura acutos patientiuꝝ morbos caſſiafiſtula terẽgebino. tamarindis. ſirupo roſato ⁊ violato lebelabi aq̃ ſimilibuſq;. Proponimus autẽ tritamitis exꝰ qõ noſtro tenemus libro. ⁊ in morboꝝ aſſignatione ⁊ cauſaruꝫ ſignorumq;: ac medela de pleureſis morbo. Dico ergo qm̃ pleureſis ẽ apoſtema qõ cõtingit coſtarum pectoris operimẽtis de materia que ad ea aut ex cerebro aut vicinorum alio iſluit membro. Et quidẽ qõ ad bas decurrit pelliculas maxime cholera ẽ rubea ſubtilis que in ſubſtãtiam earum diffundit. Hee ⁊ enim tenues qũ ſint ⁊ ſolide croſſas nõ ſuſcipiũt materias nec in eas diffundũtur. Diximus aũt de apoſtematũ cauſis qũ de eorum etiaꝫ qualitatibus tractaremus. Paſſionem vero hãc quatuor ſequũtur accidẽtia inherentia mimeq; ab ea ſeparabilia que ſũt febris. tuſſis. pũgens dolor. anbelitus artatio. Sepe etiã comitatur hec dolor aſcẽdens a coſtarum parte ad furculas quas locus contrabit paſſiõis: ſepe vero ⁊ ad iferiora ad partes deſcẽdit epatis ſciliꝫ ⁊ ad ſplenem. Febris quidẽ qm̃ apoſtema calidum qũ ſit cordi proximum calefacit illud: ⁊ a corde in oẽsp artarias mittitur corporis partes calor fitq; febris. Pũgẽs aũt dolor quoniã ipe ꝓpriũ gddã ẽ apoſtematibus que in pelliculis fuerit. Tuſſis vero a natura mouetur ad expellendã que apoſtemati iſluit ſuperfluitatẽ purgãdaq; ab ea anbelitus inſtrumẽta. Sps deniq; arctatio fit ex apoſtemate qõ inſtrumẽta ſpũs cõprimit anguſtatq; meatus. nec dilatatur aer anbelitu introductꝰ quẽadmodũ expedit in pectore. Hec ergo accidentia pleureſim ſignificãt purã: quorũ ſi alterũ deerit nõ pura erit. Aſcendẽs aũt ad furculas dolor fit: eo ꝙ apoſtemata pellicula furculã ad ſe cõtrabit inferius. At vero dolor ad epatis deſcendẽs partes aut ſplenis ꝓp apoſtematis ad diafragma deſcẽſum vnde ⁊ eos contrabit. Prouidentia vero habitudinũ buiꝰ paſſionis: ⁊ q̃ ad eã ventura ẽ: aut ſanitas aut perditio eſt talis. Si enĩ in principio cũ ea ſputũ fuerit ſalubris eſt ⁊ breuis: materia enĩ ſubtilis ẽ ⁊ matura ⁊ virtꝰ fortis. Jõq; hypocras. Sputo inquit in principijs infirmitatis apparente breuis ẽ morbus: ſi vero differatur ⁊ morbus producitur. Materia eteni groſſa ẽ ⁊ viſcoſa: vnde ⁊ maturitati inobediens. Et ſi ſputũ paucũ eſt ⁊ exitus nõ difficilis morbum in principijs eẽ ſignificat: naturãq; illũ maturãtem. Si inter multũ ⁊ paucũ mediũ eſt ⁊ tenuitatis ac croſſiciei planũq; ⁊ exitu facile naturã iã ematuraſſe morbi ſignificat materiã quadã maturitate: ⁊ quoniã morbus in ſui eſt augmẽto. At vero ſi ſputũ plurimũ ⁊ tẽperati liquoris planũ cõle ⁊ egreſſui facile laudabile ẽ: ſignificat eteni materiã bonã ⁊ maturã ⁊ quoniam morbus in ſtatu eſt. Si ſputũ difficile egreditꝰ modicũ ⁊ croſſũ aut tenue ⁊ fluidũ ⁊ dolor grauis peſſimuꝫ eſt. Cruditatem nãq; deſignat humoris ⁊ maturitatis priuationem. Et ſi ſputum croceum eſt materiam ſignificat ex cholera eſſe rubea. Quod ſi plurimum croceum eſt ſignum eſt malum. Grauitatem enim ⁊ magnitudineꝫ ſignificat caloris ac cholere dominationem. Si autem ſputum rubeuꝫ eſt. materiam oſtendit eſſe ſanguineam ⁊ ſi plurimuꝫ rubeuꝫ illaudabile eſt. Si vero album ſimulq; croſſum aut tenue multum morbam ſignificat maturitatis ⁊ morbi tẽporis ꝓlixitatem quod liuiudũ aut nigrũ malum eſt ⁊ mortale. Maxime que ſi eius putet odor ſignificat eiꝫ putredinis magnitudinẽ ⁊ difficultatem. Sic quoq; ſi fuerit viride vl̃ liuidum eadem portendit. Ait autem ypocras. ſi pleureſim patiens ſaniem ſpuat in ſeptimo: quartadecima die morietꝰ. Si laudabile apparet ſignũ in ſeptimã decimam differtur. Septĩa eteni dies certica eſt. in qua ſi mala apparuerint ſigna mortez portendit infirmi. At vero buiꝰ medela ⁊ regimẽ per euacuationem fit materiei. que apoſtẽa facit: cum pblebotomia aut laxatiuo dandoq; patienti refrigerantia ⁊ humectantia calorem febris eiuſq; ſiccitatem. Hijs quoq; que emolliant ⁊ liniant ⁊ maturent ⁊ adiuuent ſputi facilitatez. emplaſtris etiã que apoſtemata diſſoluũt ⁊ maturant exitum facilitant materiei ſecundum eius ſubtilitatẽ ⁊ croſſitiem. ac catbaplaſmatibus que dolorem nutigant alijſq; ꝺm virtutem infirmi medi' ac debilitatem accidentiumq; euentuꝫ. quẽadmodũ oſtẽdemus in ſermone in quo de mẽbrorũ ſpiritus paſſionũ medela loquemur qum de medela ꝓpleumoie ⁊ pleureſis diſputabimus. Hoc ergo modo diſputatio erit noſtra omnibꝰ in morbis ⁊ paſſionibꝰ ⁊ eãs ⁊ ſignis medeliſq; eorũ. Prius tamen nobis alia incipienda ꝓponendaq; elementoꝝ ſcia cõplexionum humoꝝ mẽbroꝝ aliorũq; quibus optũ indigẽt medicoꝝ ad pfectionem que ꝓponitur ⁊ intẽtioné ad quaꝫ tenditur que ẽ inſanis ſanitatis cuſtodia: ⁊ in egrotantibus eius reſtauratio quo facilioꝝ fiat illis vnius libri iuentio: quo omnia contineantur bis neceſſaria: nec aliqd oio ꝓtermittã qõ ⁊ diſcentibus ⁊ peritis neceſſarium ſit: quin ⁊ explanem id ⁊ manifeſtiſſime oſtendam. Succedemus autẽ breuitatis tramite diligentiaq; explanationis ⁊ inquiſitiõis in vnaq̃q; ſnia ꝓpoſite ſpẽi: caueboq; faſtidiũ lectoris quẽ generat ꝓlixitas. breuitatẽ quoq; moleſtaꝫ que obſcuritatẽ pariat ſententiarum. Que qũ fecerim nõ mihi opus ẽ ſingulorũ i vno quoq; morbo medicoꝝ afferre ſentẽtias: qũ peritum nullo modo deceat medicum hanc trãſgredi viã ⁊ regulam nec ab ea declinare: hoc eſt a notitia nature coꝝpoꝝ ⁊ diuerſitatis habitudinũ eorum nature quoq; cauſarum que eas ũmutãt ⁊ morborum ac diuerſitatum eorum varietatuꝫ quoq; medicaminũ quibus in cuſtodia vtimur ſanitatis ⁊ medela morborum: que qũ ita ſint nos ab hinc bis neceſſaria oſtendere incipiemus: exordiũ ab hypocratis ſumentes qõ poſteris reliquit mãdato: aliorũq; diſcipulis: quibuſq; eos oporteat cẽ moribus ꝓditos: ſubſequemurq; octo principioꝝ inquiſitionẽ que in cuiuſq; libri neceſſaria ſunt principijs.

Capitulũ ſecũduꝫ de hypocratis ⁊ alioꝝ mãdato ſapiẽtum medicorum quo oportet medicũ ſuos diſponere mores.

Ideo oportere eum qui medicus ſciens ⁊ probꝰ vult eſſe a ſapiẽtiſſimi mandato hypocratis incipere: qõ in ſuo mãdauit medicis teſtamento eum ſubſequentibus. Primum enim oiuꝫ precipit magiſtros magnificare. laudare. coꝝũq; bonam predicare famam. ⁊ tã ꝙ patres habere: ⁊ honore patruꝫ dignos iudicare: retributioneſq; eorum pulchras facere: coꝝũq; merita quaſi ⁊ patꝝ ſuorum chara habere: ⁊ i ſuis cõicare illis diuitijs. Et optimum eſt hypocratis dictum. Sicut enim generatiõis cauſa pater: ſic magiſter excellentie ⁊ experrectiois diſcipuli cauſa eſt: motuſq; eius ad ſciẽtias: ideo inberet homini magiſter: quẽadmodu ⁊ patris veritas. Oportet ergo magiſtri filiõs ſibi fratres aſſumãt quaſi patrum ſuoꝝ natos. Et ait: nec vero repellãt eos qui artem diſcere cupiunt dignos ea quos ⁊ doceãt ſine retributiõe ⁊ pacto: nec ab eis quicq̃ poſtulent eoſq; filioꝝ loco foueant ⁊ quaſi magiſtrorũ ſuorum. Probibeãt aũt ea idignos neq̃ aut iferiores boieſ. Precipit quoq; medele infirmoꝝ medicum operã dare: eorum per cibos ⁊ medicamina regiminiꝫ nec ſit eius ad querendam i medẽdo intẽtio pecuniaꝫ ſꝫ a deo retributionem ⁊ meritum. Nec vero cuiq̃ mortiferum det potuꝫ nec aſſignet aut quid ſit ſignificet: ſꝫ nec de eo loquatur: pariterq; aboꝝſum facientem mulieri nõ det medicamen: nec quale aut quod ſit cuiq̃ commoꝛet. Et iteꝝ ait, Medicũ oꝝ eẽ mũdũ: aſtutũ. fidelẽ ad deuz ſuſpitiẽtẽ ligua expeditũ: vite optie ꝓcul ab omni remotũ ſorde ⁊ ſpurcitia. ac iniuſtitia libidineq;: nec ad cuiuſquã ea de cã matrem aut vxorem ceteraſue intueatur. Nec ſit eius i ad infirmum ingreſſu cura: niſi vt eius moliatur ſanationez. Nec vero reuelet patientis ſecretum quid de alicuius cura ⁊ morbo: nec ſuper adducat aliquos proximos aut lõgiquos. Pluribus enim infirmantium accidũt paſſiones. quas ⁊ a patribus ⁊ a ſua celãt parentella. eaſq; medicis ꝓpalant: vt matricis dolores ⁊ emoꝛroides: quare oportet medicũ ea tacita ſeruare que ſibi reuellãtur ab hominibus. Expedit ergo in oibus talem ſe qualem iperat ſapiens hypocras exbibere. Sitq; miſericors abſtinens. nõ operandi cupidus verbis ⁊ ſiueris ſubtilis. proxim⁹ tamẽ hominib⁹ imedẽdis. ſtudioſus egrotis ⁊ eoꝝ curis: maximeq; ⁊ egẽis ⁊ pauperib⁹: nec ab eis vtilitatem querat aut retributioneꝫ ⁊ ſi quid poſſe eſt ipſi de ſuis det eis medicias pecũijs: ſin aſſignet illis que poterit. Mane ⁊ veſpere viſitet ſi eorum acutus ẽ morbꝰ donec ſanentur. Acutus ⁊ enim al' celeris eſt mutationis in diuerſa morbus. nec ubi oportet delectationib⁹ ⁊ delicijs aut ludo medicũ occupari: nec plurimũ ſumat vinum: cerebro ⁊ eni nocet ſua id ſuperfluitate replens crapula ideoq; ⁊ mentem corꝝumpit. Oportet autem eum magis lectione occupari. ſtudioq; conſiderationis libroꝝ medicine. nec negligat aut faſtidiat eos quoq; die. Cogat eniꝫ ſe ipſum ad coꝝũ cuſtodiam ⁊ memoriã in eũdo ⁊ redeũdo quo omnia cõſeruet

Laudi tuꝝ cũ. Videbis qualeq; debeꝛ eẽ mores medici. ex y capitũ hypocratis ⁊ alioꝝ ſapientũ medicoꝝ.

nõ nõ nõ ./.

nõ.

medicꝰ debeꝛ eẽ pontg.

nõ

vinũ nocet cerebro.

nõ.

UVA. BHSC. IyR_125_1

necessaria. ⁊ de scia ⁊ de opatione reuoluat ⁊ exerceat in eis suam mẽtem vt nõ oi egeat librorũ consideratione tempore: fit enĩ libris aliquid accidere icomode reuerteturq; ad eaq; seruauit memoria quz necessitas fuerit: oz aũt hec a pueritia obseruare ⁊ adolescẽtia: qm̃ in his facilior est custodia temporibus q̃ in senecta/qum sit hec obliuionis domus. Et expedit hanc querenti artem plurimum hospitalia ⁊ domos ac loca infirmorũ frequentare pp multas eoz medelas cũ magris ⁊ pitis medicis ad inquirẽdas eoz qualitates ⁊ accidentia que in eis fiũt recolatq; que legerit in libris earum que inditium habitudinũ quidq; aut boni portẽdãt aut mali. Si enĩ hec obseruauerit: perfectionem adipiscetur pulcraz ⁊ optimã. Quare volẽtem medicũ se esse perfectum obseruare hec oportebit mandata ⁊ bis iformari q dicti sũt moribus nec cõtemnere oio. Si etenim bis inheserit medela eius recta boibus cõplacens fiet iclinabunturq; ad eum: amabitur honorabitur honesta erit eius fama aput eos nechon cũ bis meritis ac premijs premiabitur apud deum.

Capitulũ tertium de octo portis que in cuiusq; libri pncipio añq̃ legitur inspiciende sunt.

Ideo ex necessitate lecturz aliquẽ oportere librum incipere a principiorum cognitione que sũt octo capitula: adiuuant nãq; nõ pauca vtilitate ad intellectũ legendorum lectorem. Sunt autem intentio. Utilitas. Artis excellẽtia. Titul'. Doctrine modus. Ordo. Auctoris libri nomẽ. Libri diuisio p ptes ⁊ sermões.

De intentione Et intentio quidem nr̃a hoc ẽ i libro imediũ pferre oia q̃ scitu ⁊ cognitu nec̃ia sũt voléti artẽ discẽ medicine: quo sit i ea pitus ⁊ perfectus. que sunt scilz custodia sanitatis bis in quibus est: medelaq; infirmãtium vt sanẽtur: nec egebit cũ hoc alijs artis hui⁹ libris: ⁊ vt breuitate cũ explanatiõe vtamur ⁊ ostensione. Necessaria est autẽ libri intẽtionis cognitio añ libri lectionem quo agnoscat ad quã deferat propositũ sniaz lecturus libri dispositio: adiuuetq; eum nõ modica ⁊ vili vtilitate eorum que in libro sunt ⁊ lecturus ẽ itellectu. Facilisq; fiat sentẽtiarum eius cognitio: nec sit eorũ que legit omnino ignarus. Si sic enim fiet vt cecus qui quo propositũ habeat nescit: ⁊ q̃si qui in itinere positus quo eat ignorat: vnde: ⁊ sua errat in via qua qum ita sit necessaria ẽ omnio libri intentio ante q̃ ad eum accedat.

De vtilitate At vero hui⁹ libri vtilitas egregie est quãtitatis nõ parue magnitudinis tribus ex modis. Primus ẽ ex artis altitudine qua ei⁹ subiectũ ẽ. Secũdus ex ipsius excellẽtia. Tertius eo q̃ continet ⁊ congregat omnes artis partes. Et artis quidẽ huius altitudo excelsitas ẽ qm̃ eius subiectum ceterarum artiũ subiectis maius ⁊ dignius est: corpora. s. boium que apud deum ceteris oibus corporeis creaturis digniora ⁊ honorabiliora sunt: ipsumq; magis honorantia.

De artis excellẽtia. At vero de eius nullus dubitat excellentia sapientum ⁊ cui vel modicus ẽ intellectus sup oium excellẽtia artiũ ⁊ vtilitatis magnitudine omniumq; ad eam hominum necessitate. Cum sit homo eiz ceteris celsior animantibus ⁊ excelsior propria que ei a deo data est ratione scilz animo per quem est discretio rerumq; cognitio quo ẽt rerum cõprehendit varietatẽ ⁊ ad eũ cõuersio fit i oib⁹ boiuz nec̃ijs in regimie eoz ⁊ actionib⁹ ⁊ vite nec̃ijs alijsq; opibus becq; adipiscãt hoc i mũdo vtilitates ⁊ gl'ia in vltimis. Animus autẽ nõ erit nisi per aie sanitatẽ rõnalis: nec vero huius sanitas nisi per aie vitalis sanitatẽ ⁊ naturalis: barũq; duarũ nõ cõsistit sanitas nisi p corporũ sanitatẽ: nec vero hui⁹ aliqua ẽ nisi per humoruz tẽperãtiã. Humoruq; tẽperãtia nõ erit nisi cõplexiõis tẽperantia que nõ erit oino nisi per artis regimẽ medicine per qõ est sanitatis custodia in sanis si quidẽ sit eiusq; reparatio si perdita fuerit quz res se itaq; vt dictũ ẽ bẽat ex necessitate medicine ars/ceteris excellẽtior ẽ artibus maiorq; vtilitate sanitatis cã ⁊ incolumitatis sine quib⁹ boiuz oio res perfici nequeunt. Hui⁹ aũt libri vtilitas ex eo q̃ oẽs artis cõtinet partes iudicãt quoniã quz hic liber oia que medico ad intentionẽ proposita necessaria sũt cõtineat: aliorũq; libri medicorũ ab hoc deficiãt: hũc necesse ẽ librũ eẽ vtiliorẽ ceteris oib⁹ hac ex arte cõpositis eo q̃ oẽs cõtineat ⁊ includat que oibus aliis sunt in libris sententias. Ex bis igitur huius libri vtilitas super aliorum excellentiam magnificata est. Necessaria est autem libri vtilitatis agnitio: quo ea cognita amplius lector exerceatur ⁊ studeat ad discenda que proponũtur. Libri hui⁹ talis ẽ titulus.

De titulo. Liber regalis cõpletus artis medicie. Hoc aũt nomẽ vtilitati cõpetit propositi te in eius dispositione qum illũ regi ordinauerim excellentiprincipatus fortitudi: ⁊ ẽ colligẽs ⁊ cõplẽs oia medico necessaria. Est vero tituli necessaria cognitio dupliciter: aut vt ei⁹ cognoscatur subiectũ: aut si forte boiuz quis libz̃ quesierit assignet noie quẽadmodũ ⁊ indiuidua queq; suis vocata sunt noib⁹ vt agnoscãtur per ea.

De doctrine mõ. Doctrine autez huius libri modus ẽ per diuisionẽ doctrine. Eteni modi sunt quinq;: primus ẽ dissolutiõis ⁊ cõuersionis. Secũdus cõpositiõis. Tertius dissolutõis diffinitionis. Quartus descriptionis. Quintus diuisionis. Dissolutiõis ac cõuersiõis via ẽ vt speculetur quis q̃ scire desiderat: ponatq; illud in sua imagiatiõe ab eius pncipio vsq; vltimum: tunc ab vltimo eius reuertẽs incipiat per puersionẽ: cõsiderabitq; vnãquãq; eius partẽ ex quibus illud gñ cõponit: nec sine eis sit: donec ad pncipiũ reddeas vt bñ. Ei⁹ enĩ vniuersitatẽ in tua statues imaginatione: debinc dices hoc corpus diuiditur in mẽbra instrumẽtalia. Et istrumẽtalia mẽbra in cõsimiliũ mẽbra partiũ. Et cõsimiliũ partium mẽbra in humores. Humores in plãtas ex quibus ẽ animalibus: plãte in elemẽta. At vero cõpositiõis via huic contraria ẽ. Incipies enĩ ex eo ad quod peruenit dissolutio ⁊ ea que dissoluas cõpones alia cũ alijs donec ad vltimũ ducatur cõpositio. Ut si dicatur ex elemẽtis plãte cõponũtur: ex q̃ bus cibus: ex cibis humores: ex humoribus mẽbra consimilia ex cõsimilib⁹ mẽbris mẽbra instrumentalia ⁊ ex bis corporis totalitas. Via ãt que ẽ per diffinitionis dissolutionẽ huiusmodi ẽ. Primũ cuius vis hẽre sciaz rẽ diffinies ⁊ termino circũscribes: tunc illã diuides diffinitionẽ a genere ei⁹ per differentias in spẽs quẽadmodũ in libro parue artis fecit galienus: diffiniuit enim medicine artẽ, diffinitione q̃ eaz eracleus diffinierat. s. cognitio eorũ que ad sanitatẽ ⁊ infirmitatẽ ⁊ neutrũ referuntur. Debinc bãc dissoluit diffinitionẽ in genus eius superius: qõ ẽ cognitio ⁊ que sub hoc sũt differentias: que sunt eorũ que ad sanitatẽ ⁊ morbũ vel neutruz referũtur: debinc ẽt in borũ inferiora spẽs donec ad spẽs peruenit spãlissimas: q̃s nõ est nisi i idiuidua diuidere. Via aũt descriptiõis debinc sequitur: atq; ipsa est quz assignatur aligd alijs q̃ sua substãtia: best differẽtijs ex qualitatib⁹ ei⁹ sumptis quẽadmodũ in boie dicit quoniã est rectus statura latis vngulis: ⁊ quẽadmodũ in medicicina qm̃ ẽ ars que sanitatẽ affert. At vero doctrina que per diuisionẽ fit talis est. Que diuidũtur: septẽ modis diuidi possunt: vna est diuisio generis in spẽs: quẽadmodũ febris diuisio in febrẽ que in spũ ⁊ febrẽ que ẽ in humoribus ⁊ febrẽ que fit in mẽbris principalibus. Secũdus ẽ spẽi in idiuidua diuisio: vt tertiane vere i eã que ẽ socratis ⁊ platonis. Tertius totius in partes diuisio vt corporis in manũ: caput: pedẽ: ⁊ alia. Quartus diuisio equiuoci nois in varias significantias: vt si dicas canis nomẽ significat canẽ formatũ ⁊ canẽ venãtẽ ⁊ marinã beluã Quintus subẽ in accidentia: vt corpis in albũ: nigrũ: rubeuz ⁊c. Sextus accidẽtiũ in substantiã vt si dicas albũ aliud sal aliud bõbax. Et nigrũ aliud coruus: aliud pix. Septimus accidentis in aliena accidentia vt dulce. aliud rubeũ: aliud albũ. His itaq; modis oẽ diuisũ diuiditur. Et quoniam ẽ doctrina que per diuisionẽ est diuiditur in multos modos vtilius nobis iliam fuit vltimam ponere eo q̃ vrgeat nos sepe necessitas ad diuersarum vsum diuisionum. Nos enim generis quandoq; vtimur diuisiõe in spẽs quẽadmodũ dicimus putredinũ febris diuiditur in tertianã quartanã ⁊ quotidianam ⁊ cõtinuam. Sepe quoq; diuisione spẽi vtimur in indiuidua vt tertiane febris cuiusdã quidẽ accessio breuis. cuiusdam aũt longa. Multotiens diuisionẽ totius in ptes vt quz dicimus corp⁹ diuiditur in officialia mẽbra. vt caput manũ ⁊ pedem: ⁊ in mẽbra cõsimilium partium que sunt ossa cartilagines lacerti ⁊ alia. Nõnũq̃ autẽ diuisione vtimur substãtie in accidẽtia: vt apostematuz quedã sũt solida. quedã laxa ⁊ mollia. Aliquotiens vt accidẽtis in substãtias diuisione vt vertiginis: alia fit ex pblegmate: alia ex cholera rubea. Sepe quoq; accidentiũ in accidẽtia occurritur diuisio vt defectus mentis: alius fit ex dolore: alius ex euacuatiõe. Aliquãdo quoq; vtimur nois equiuoci diuisione in diuersas sniaz vt qum dixim⁹ natura: ⁊ intelligimus quãdoq; virtutez corpus regẽtem ⁊ disponentem aut corporis figurã aut complexionem. Ideo magis eligimus ex doctrine vijs diuisionẽ eo q̃ ea magis egeamus. Discẽti aũt doctrine modi necessaria est cognitio vt ⁊ quo sit illis propositũ sciat ⁊ iter. Leucq; sit

UVA. BHSC. IyR_125_1

ei seruare que didicerit faciliſq; fiat intellectus eiuſq; ſingulamembra. ad ea que ſequũtur conferat.

De ordine libri. Non eget autẽ hunc lecturus libruz aliquos alios medicine legere libros qum ſit hic oĩum continens que neceſſaria t diſcipulis ſunt t peritis: niſi q; opz eum qui lecturus ẽ pfectum eẽ t pbum oẽs sciẽtem artes: sentẽtias verborum intelligentez. qui t logice libros legerit t diſciplinas quatuor que ſunt. s. aritbmetrica geometria. aſtronomia. muſica. Logica eiz verborũ eſt libera t omni vtilis arti. Medicus autẽ geometrie neceſſariam bẽt sciẽtiam vt per eaz vulnerum agnoſcat figuras. Rotunda enim vulnera difficile ſanãtur. At vero triangulata quadrãgulata t ſimilia facile curantur. Sed t ſi ſit illis angulus ab eo carnis incipit ꝓductio. Aſtronomia quoq; eget quo medicamibus electis vtatur tẽporibus quibus ẽ luna beatis t felicibus cõtẽperata planetis: t ſub cõperẽtibus ſignis. Eget ẽt muſicorũ ſcia vt ſuã exerceat in cordarũ ſenſu diligẽtiã t tonorũ quo facilis pulſuũ fiat illi doctrina t ſenſus venarũ. Scias tamẽ minime harũ ex neceſſitate sciaruz vtilitatẽ in medicina oportere eẽ dicere: quz poſſit artẽ medicine bomo ſine bis diſcere intrũ vt peritiſſimus fiat medicꝰ ſine artis logice t diſciplinarũ ſcia. Sed tamẽ noſtri huius libri doctrinã oĩmode ex logice artis ſcia neceſſariũ bz agnoſcere vt quid ſignificet generis nomẽ differẽtie ſpẽi proꝓrij t accidẽtis quoz cognitio facilis ẽ t celerius capitur: poſt boc de logicarũ ſcia nõ ẽ qd aliud quo neceſſario medicine egeat cognitio. Ait enĩ galienꝰ in primo libri de cognitione morborũ interiorũ mẽbrorũ ſermone: qm̃ logicarũ inueſtigatio qõnũ in arte medicine vtilis nõ ẽ: quz nil per eas diligẽtius de morboz natura queratur: ſed nec eorũ cãe aut ſigna aut medele. Sic t in diſcipulis intuẽdũ: qõ enĩ de eis medicine ars expetit leue eſt t nõ difficile: vt autẽ ꝓfunda earũ rimetur gs t inueſtiget notitiã non inberet ex neceſſitate medico. Neceſſariũ ãt eſt vt sciatur legẽdi libzũ ordo quo ſit eorũ que dixit doctrina ordinata. Si ãt libri alicuiꝰ ꝓponet lectionẽ quam oz ſubſequi t poſtponit que ꝓponẽda eẽnt: vnde t nibil intelliget errabitq;: quaſi virorũ gs qui quz ſcale vult gradus aſcendere priorũ ꝓtermiſſo aſcẽſu ad ternos nititur nec ꝓt: t leditur: fit ergo vt aut gradibus cadat aut ledat pedes.

De auctore libri. Auctor autẽ libri huius ẽ baliꝰ filius abbas magi medicine diſcipulus babimeber moyſi filij sciar: miſereatur ei deus. Quod aũt verũ ſit ſic eẽ duobus oſtenditur modis. Alter quoniam nullus eũ bac ꝓceſſerit in ordinatione: ſi enim rimeris bibliothecas oẽs oĩumq; qui eũ anteceſſerũt libzos nullũ inuenies oĩa continẽtẽ artis buiꝰ nec ſub hac diſpoſitũ diuiſione aut i ordine noſtro ſimili. Scõs vero quoniã quz primũ bũc qui ordinauit protulit libzũ in armariũ regis glorioſi principatus virtutis dedit. Abinde autẽ in manus ꝓductus eſt bominũ manifeſtuſq; illis factus. ante boc vero nullum fuit illi exẽplar nec in ordie ſimilis: q̃ qũ ita ſint certũ ẽ t scitũ auctorẽ eiꝰ baliꝰ filiꝰ babas magi fuiſſe diſcipulũ abimeber moyſi filij seyar. Nois aũt auctoris neceſſariã iudicauerunt sapiẽtes notitiã ne forte aliquis inueniẽs t ignoras libzũ quẽ ſapientũ aliquis compoſuerit referat illum ad ſe t ſuo nomine nuncupet.

De diuiſione in ſermones t partes. Diuiditur autem liber iſte in duas partes. prima eſt in qua de rebus loquemur naturalibus t non naturalibus: t bis que extra naturã sũt atq; ẽ pars dz ps ſpeculatiua. Secũda autẽ in qua de cuſtodia dicemus, ſanitatis in ſanis t medela morborũ que ẽ per ciborũ t medicaminũ regimẽ: ac eaq; per manũ diciturq; bec pars operatiua. Et prime q̃ partis sũt. x. ſermones. Primus ſermo. vigintiq; nq; babet capitula: inquo ꝓlogus libri: octo porte: bypocratis mandatum ex teſtameto eius medicis. medicine diuiſio cũ elemẽtis cõplexiõibꝰ t humoribꝰ cõtinẽtur. Secundus ſermo ſexdeciz babet capitula cõtinens mẽbrorum in partibus ſuis ſimilium explanationez t vtilitatẽ. Tertius ſermo. triginta ſeptez extẽditur portis: inquo explanatio cõpoſitorũ mẽbrorũ t vtilitas eorũ explicatur. Quartus ſermo viginti diuidit partibꝰ inquo virtutũ t actionũ t ſpirituum ſcientie explanantur. Quintus ſermo. triginta octo babet capitula. bic res oſtẽdit nõ naturales que ſint. s. aer circũdans boium corpora exercitium cibus t potus sõnus t vigilie coitus balneum t aie accidentia. Sextꝰ ſermo. triginta t quiq; in ſignitur capitulis. iquo res extra naturã explicamus morbos. s. eorũ cãs que illos faciunt: ac ſub ſequẽtia eos accidentia. Septimus ſequitur ſermo. cum decem t octo capitulis. inquo ſigna t ſignificationes inueniesvniuerſales paſſiones t morbos ſignificantes. Octauꝰ ſermo viginti t duo offert nobis capitula inquibus morborum ſignificationes cõtinentur mẽbroz que ſenſui mãifeſta ſunt. Nonus vero ſermo quadraginta t vno producitur capitulis interiorum mẽbrorũ paſſiões t cãs eorũ expediẽs.

Decimus tandem ſermo duodecim ſtringitur portis in quo ſigna demõſtramus t ſignificationes que morboz ſignificant euentus quoq; t ſalutem t perditionẽ in quoquo portẽdunt morbo. Secunda ſequitur pars. que operatiua dicitur cũ decez ſermonibus in q̃ cuſtodia ſanitatis t morboz per medicaminũ t ciborũ regimẽ ac cbirurgia medele ad liqdum exponũtur. Primus eius ſermo triginta t vno nobis ſe pandit capitulis inquo ſanitatis inſanis cuſtodia oſtẽditur: regimen quoq; infantiuz pueroꝝ iuuenũ grãdiorum ſenuz t ab infirmitate ſurgẽtium. Secundi ſermonis. qn quaginta ſeptem ſunt capitula: Hic medicaminum continet ſimplicium sciaz t vtilitatẽ eorum ac probonem. Tertius ſermo triginta quatuor diuiditur capitulis. inquo febriũ medele t apoſtematũ continẽtur cure. Quartus vero ſermo in qnq̃ginta t tria diſtribuit capitula ſupficiei corporis q ac cidunt morborum medelas diſponẽs. Quintus ſermo octoginta duabus aperitur portis t in eo que interioribus mẽbris fiũt morborũ medele diſcutiũtur: t primũ de morbis aiantium membrorum que ſunt cerebrũ nuca lacerti t qnq; ſenſus. Sextus ſermo decẽ t octo capitulis inſignitur in quo morbi qui mẽbris accidunt ſps explicãtur: que ſunt gula. canales pulmonis. cor. diapbragma. pectoris panniculi.

Septimꝰ vmo quiquagita t vnũ babet capitula in quo paſſionum medele que mẽbris accidũt ciborumz referuntur q̃ ſunt ſcilz meri ſtomacus. epar. ſplen. fel. inteſtina. renes. veſica Octauꝰ aũt i trigita t qnq; diuidit capitula que generatiuis accidunt membris paſſionũ medelas cõmemorat: q̃ ſunt teſticuli. virga. matrix t mãme. Nonus autẽ ſermo centum t vndecim porrigitur capitulis in quo medele que p manum fiunt oẽs colliguntur. Decimus debinc ſermo vigintocto portis claudit in quo medicamĩa compoſita t electuaria ac ſimilia exponimus. Capitula autem que cuiuſq; erunt ſermõis in cuiuſq; ponemus in principio. t qui in quocunq; capitulo morbi cõtineatur.

Capitulum quartum de medicine diuiſione.

Diuiſerunt autem medicine artẽ multipliciter medici: nec attẽdi in omnibus eorũ diuiſiõibus aut laudabiliorem aut meliorem explanationẽ t oſtenſionẽ: nec melius diſpoſitaz t ordinatam eã quam nos bic proponimꝰ diuiſionẽ qua diuiditur ars bec a ſuo genere ſuperiori qõ eſt medicina in ſpecialiſſimas ſpẽs. cuſtodiã ſcilicz ſanitatis t morboz medelam: t in ea que in bis ſubſunt idiuidua: ſeſeq; inuicem ſequuntur diuiſionis mẽbra: nibil oio iuſti mutato ordinis. Nos itaq; huius aſſignabimus collectionem diuiſionis debinc cuiuſq; explicabimus ſciẽtiam diuidentis. Dico qm̃ medicia in duo diuiditur diuidẽtia: alterum ẽ ſcientia t alterũ actio. Et ſciẽtia eſt cognitio veritatis intẽtionis que ꝓponitur t ẽ poſita in cogitatiõe p quã ẽ diſcretio t regimẽ eoz quoz volumꝰ actionẽ. Et vero actio ẽ eductio illiꝰ rei q̃ põita ẽ i cognitiõe in propatulo ſẽſuũ t opatiõe manuũ.

De diuiſione ſcientie. iuxta q; diſcretio impar. Scia ãt i tres diuidit ptes. i rez sciaz nãlium t rerũ nõ naturaliũ t eoz que ſunt extra naturam. Res autẽ naturales ſunt fundamẽta quibus pficit generatio t plãtaruz t animaliũ t omniũ que in bac i mũdo ſunt corporuz exquibꝰ ſi qõ vis ſuſtuleris alicuius nõ ſtabit generatio plãtaz animaliũ aut metallorum. que in septẽ diuiduntur mẽbra. Primũ eſt elemẽtoz scia. Soz cõplexionũ. Tertiũ humorũ qui ex elemẽtis p mediũ fiũt plãtaz. Quartum mẽbrorũ scia. Quintum virtutum quibus mẽbra ſuas operantur actiones q̃ ſm̃ naturã ſunt. Sextũ actionũ queia virtutibus veniunt scia. Septimuz ſpirituũ p quos cõplemẽtum eſt animalis t ſubſiſtentie eius ac regis. Et boz septem tria coia plãtis animalibus t omnibus ſunt corporibus que ſub ſpbera ſunt lunari: elementa. s. cõplexiones t actiones naturales. Quatuor autem animali ſiñ plãtis proꝓria. hũores. s. mẽbra ſpecies t actiones aiales. Addunt autẽ ſapientum quidam ſeptem bis quatuor alia. s. etates colores figuras differentiã inter maſculũ t feminam. Et bec adiecta in scia cõtinentur complexionis vnde t ea a ceteris cõmodum non eſt ſeparare naturalibus. Res vero non naturales ſex ſunt. Aer boinũ circundãs corpora. Motus t quies. Ci

UVA. BHSC. IyR_125_1

bus ꝛ potus. Sōnus ꝛ vigilie. Euacuatio ꝛ reclusio: cōtinen turqz in euacuationem coitus balneum oēsqz corporis eua cuationes ꝛ anime accidentia. At vero res extra naturā in tres diuiditur partes. prima est morbi: secūda morborum cā e: tertia accidentia morbos sequentia q̄ etiam sunt signa q bus significātur.

De diuisione operationis. Operatio autez in duas distribuitur ptes in custo diam sanitatis i sanis ꝛ morborum medelā. Porro sanita tis custodia diuiditur in tria: in custodia sanitatis corporum in quorū nihil culpatur sanitate. Et i custodia sanitatis cor porum que iā inceperunt a sanitatis declinare habitu. Et in custodia sanitatis debilium corporum: vt sunt infantium cor pora ꝛ senum: corūqz qui a morbis surgūt. Morborū au tem medela in duas separatur partes. Altera est que fit per ciborum ꝛ medicaminum regimen. Altera vero per manum.

Et manus operatio bifariā diuiditur. aut enim est in car ne. vt scindere fuere incidere ꝛ coquere: aut in ossibus cōfra ctis solidandis: vel si loco exierint reducendis. Quum itaqz sic se habeat res vt diuisione ostendimus ꝛ explanauimus: manifestum est hanc ceteris omnibus meliorem esse diui sionibus in quibus artem medicine diuiserunt antiqui sa pientes quum laudabilis sit ordinis ꝛ dispositionis: vt nihil ex ea relinquatur quod necessarium sit ꝛ ad aliud transea tur. Simul autem facile ē hanc homini diuisionē memoria tenere eiusqz diuidentia que diximus vniuersalia intantum vt eius mens quocūqz voluerit tēpore aliquid horum cogno scere cuiusqz presto bēat memoriam: facileqz ad particulari um que subsunt perueniat notitiam in qua hec vniuersalia diuiduntur diuidentia. His diligēter consideratis nos iā de sciālis incipiemus partis explanatione. Incipientes ora nis exordium a rebus que primū erant scientie diuidens. Et in his ab elementorum explanatione q̄ primū sunt rerū na turaliū diuidens.

Capitulū. 5ⁿ. de elementis ꝛ essentijs eorum.

Secundum philosophos per elementum id exprimitur qđ simplicius ē i omnibus cōpositi corporis partibus ꝛ q̄titate mi nus. Simplex autem est id cuius vna eadēqz substātia ꝛ ei⁹ partes similes sunt ꝛ non diuerse. Hoc aūt aut erit sic oīo ꝛ i ueritate vt ignis. Aer. aq̄. terra. Aut qm̄ ita sensibus vī. vt in lapide ꝛ metall. ꝛ similibus. Hec enim q̄uis apud sensum sim plicia sint: sunt tū apud animū cōposita ex igne ꝛ aere ꝛ aq̄ ꝛ terra. Ideo ergo qū intellexissent philosophi minimū cor porum que sunt generationis ꝛ corruptionis i h̄ mundo simpli tiora esse ignē aerem aquā. ꝛ terrā: ꝛ qm̄ oīa que generatiōi corpora subiacent ex his fierent: vocauerūt ea elementa prīa veraciter: cetera aūt elementa secūda ꝛ tertia. Que quum sic se habeant ꝛ nos dicimus elementorum alia esse proxima ꝓ pria: alia lōginq̄ cōmunia: alia uero media in proximitate ꝛ longinquitate inter cōune ꝛ proprīū. Et elemētum quidam proximū ipsum est proprīū corpori ex eo cōposito. At vero lō ginquū ipsum est cōe elemētū exquo multa ꝛ varia cōponū tur. Medium vero elementum est inter h̄ duo vltima. v. gra. Animal qđ habet sanguinem. elemēta habet proxima q̄ sūt mēbra partibus suis consimilia. Ex his enī officialia cōpo nuntur mēbra. qū sint eis simpliciora ꝛ minoris q̄titatis q̄ illa in totius corporis cōpositione. Elementa autem proxio rum ꝛ longinquorū media humores sunt quatuor. exquibus cōsimiliū ꝓponūt mēbra ptiū: qū sint illis sipliciores ꝛ mino ris q̄titatis. ex ptiū aūt ꝓsimiliū mēbris mēbra ꝓponūt offi cialia ꝛ ex officialib⁹ totalitas cōporis ꝓponit: ꝛ nō ē nobis hoc in caplo intentio duas has ostēdere elemētorū diuersita tes. Hec enim tā ꝛ si sensus sint iuditio simplicia sunt tamen apud aiuz ꝛ rōnē cōposita vt dictū est. Lōginqua autem ele menta que prima sunt scilicet ꝛ cōia elemēta que ēt generatio ni oīum participātur corporū que sunt in hoc generatiōis ꝛ ꝛ corruptiōis mūdo sunt ignis: aer: aqua ꝛ terra quz sint hec oībus simpliciora corporibus q̄ subsūt veraciter lunari sphe re. Ex cibo aialis sunt humores. Et ex humoribus cōsimiliū mēbra partiū. Et ex partibus suis mēbris cōsimilib⁹ mēbra fiunt instrumētalia. Ex instrumētalibus vero mēbris corpo ris totalitas cōglutinatur. Et nostra hoc loco ē intētio ba bitudinē horū ostēdere elemētorū. s. que prima sunt rerū sustē tamēta. Dico ergo quoniā oīa que hoc in mundo sunt q ē. s. sub lunari sphera corpa generationis ꝛ corruptiōis susce ptibilia generantur ex igne ꝛ aere ꝛ aqua ꝛ terra. aliorū cuz aliis cōtēperātia ꝛ alteratione eorū in corporū naturā gene ratorū: quēadmodū de generatione dictū ē animaliū ꝛ plan tarū. Sicqz ꝛ in scaturientibus ꝛ metallis ꝛ alijs intelligen dū est: que ergo hoc in mundo sunt ex his q̄tuor fiūt. Hi⁹ āt rei veritas quatuor ostenditur modis. Primus ē ex parti um eorū adinuicē similitudine. Secūdus ex multorū cōfigu ratione ad illa corporū. Tertius ex his que in generatiōe ap parēt. Quartus aūt ex his que in corruptione manifestant.

Ex similitudine quidē partiū qm̄ quecūqz sphere subsūt lune varia ꝛ minime partibus similia tā ꝛ si eorum quedā sen sui appareant ptibus silia vt lapides argētū auz ꝛ his silia: sed tamē exquisitione ꝛ cōparatiōe corū ostenditur partium varietas: estqz hoc signū ea esse ex varijs cōposita partibus. At vero ignis aer aqua ꝛ terra: horū quodqz si sit per purū ꝛ sine alijs mixtum similes habet partes ꝛ minime diuersas Et quod huiusmodi ē ipsū maxie elemētū dici debet. Si gnū āt ex corpoz ꝓfiguratiōe ad illa tale ē. Multe eteni res in his que sunt ꝛ corrūpūtur inueniūtur habētia partes illis configuratas quatuor vt in aiali. Sunt enim in eo ossa: ꝛ hec terre similia in duritie ꝛ spissitate sunt ꝛ humiditates fluen tes que aque assimilant: sps quoqz qui similitudinē gerūt ae ris. Inuenimusqz in eis ipso tactu calorē manifestū ꝛ indu bitatuz: qui ꝛ igni similis est. At vero in igne ꝛ aqua aere ꝛ terra nihil inuenimus aiali cōfiguratū aut plāte. Fiūt āt ex illis hec sp si cōtēperētur eoz partes adinuicē ꝛ in genera tione alterētur quēadmodū oportet. Quz nō sit igitur his in quatuor aliquid cui q̄ corporū cōfiguratū que in generatiōe sunt ꝛ in corruptione: vere ꝛ maxime ipsa oibus sunt elemen ta corporibus q̄ generationis patiūtur ꝛ corruptionis legez. Videmus enim oīum que hoc sunt in mudo plātarū aialiū ꝛ metallorū ex his quatuor fieri generationē elemētis. Plan te etenim minime subsistēt sine aqua ꝛ terra nec sine igne pos sunt oriri ꝛ aere. Si eteni semē sumptum in aqua posueris ꝛ ꝛ terram prohibeas ab eo ꝛ aerē ꝛ solē nō oritur vt expedit sz corrūpitur. Si vero illud in terra seminas loco quo aer ꝛ sol occurrāt ꝛ aquā ꝓinaueris pulchrū oritur ꝛ crescit ꝛ frueti ficat: atqz hoc ē signū plātarū generationē ex igne cē aq̄ ae re ꝛ terra. at vero animal quoniā nō existit nisi per cibum ci busqz eius ex plātis ꝛ plātaz generatio ex quatuor ē elemen tis. Sicqz metallica corpora: generatio nāqz eorū ex subtili ē metallorū terra ꝛ aquis eorū cū excoxerit ea naturalis calor qui fit illis ex solis circuitibus sup ea. Jōqz ꝛ locis quib⁹ sol nō oritur plātatio nō oritur nec aialia nec quicq̄ similiū. Pz ergo ex generatiōe qm̄ oīa que super terrā sūt sphērā corpa generantur ex quatuor elemētis. Ex corruptione quoqz patēt: quoniā oīa que generātur ꝛ corrūpūtur quz corruptio nez susceperint accidit illis in sua totalitate corruptio ꝛ post corruptionē in quatuor hic reuertuntur necessario vt aial qū moritur ꝛ corrūpitur eius totalitas soluit ꝛ qđ quidē insuit naturalis calorīs subtilitate sua ad elemētū surgit igneū. Bis soluitur quoqz qui fuerat sps ꝛ in aerē reuertit: que vero ine rant hūiditates subtiliātur ꝛ fiūt vapores. Quod autē ō na tura fuerat terre vt ossa ꝛ cartilagines ceteraqz mēbra quz separata fuerit ab eis hūiditas lōgitudie tēporis putrescunt ꝛ in naturā reuertūtur terre: idē fit in plātis quz corrūpunt. Igni āt aeri ꝛ terre ac aque generatio nō accidit ꝛ corruptio sua in totalitate sed eorum partibus. In sua porro totalitate perstant nec mouētur a suo habitu in sua natura nec mutan tur aut alterantur sed eadē sp in forma sūt. Et qđ huiusmōi ē ceteris oīb⁹ digni⁹ē vt elemētū dicaī oīb⁹ q̄ gñant ꝛ corrūpun tur sua in totalitate corruptaqz in h̄ reuertuntur elementa. Necessario ergo ignis aer aqua ꝛ terra elemēta sunt oibus generationi ꝛ corruptiōi subditis. Nō enim sic se habet vt nō nulli arbitrātur phorum res: q̄ oīa que in mūdo sunt aialia plāte metallaqz vno sint ex elemēto. In hocqz discordes inu niuntur ꝛ varij. Quidam eiz aiunt illud esse corpora q̄ divi di nequeūt: quidam ignē. alij aerem: nōnulli aquaz: fuerunt qui dicerēt terrā. Ideoqz ꝛ eius nā vna ꝛ eademqz. Repulit aūt eos hypocras ꝛ ostēdit hoiem nō ex vno esse elemēto in libro de hōis natura. Et ait sic. Necessariuz ē generationez non ex vno aliquo fieri: neqz fieri pōt aliqua generatio si ipz est vnū: ideoqz nō generatur ab eo aliud q̄ ipz nisi aliud qđ illud ꝓtēperet ꝛ cōmisceat atqz hec oratio verissima est. Si ꝛ enim plātarum dimiserimus semē in loco quo ad ea aq̄ non perueniat nec tangat terra nō oritur aut fit ex eo plāta: sed suo stat in habitu. nec eius mutatur substātia. Idē ꝛ in aiali Si enim masculi sperma cuz femine nō misceatur spermate nō pōt ex eis fetus procreari. Repulit quoqz ꝛ alio eos loco hoc ipo libro dicens. Si cōpositus eēt homo ex vno eodēqz tm̄ elemento nihil pateretur quum non esset quid aliud preter ipsum qđ ei noceret. Cui eiz accidit lesio vt fiat hoc immutā-

UVA. BHSC. IyR_125_1

te ipsum a nāli eget habitudie: qōqz ipm a sua transferatur ad aliam naturam. Et ait iteruz. Si patitur necessario ifirmatio eius vnuz quid erit. Qō eim ei nocet vnū idemqz est languoꝛqz eius vno curabitur medicamine. Et hoc in boie minime videmus: videmus ꝛeim lesionuz causas plurimas esse. carūqz curationes multis fieri rebus ꝛ varijs. Que qū ita sint vana est eoꝛū oratio qui aiunt: elemētum omniuz eorum que hec sunt in mūdo vnum eē tātum. Restatqz quatuoꝛ esse elemēta. ignem. aerē. terram ꝛ aquam. Et sciendu qm mimie ignis ꝛ aer. aqua ꝛ terra que sensibus manifesta sunt: elemēta hoc verissima sunt: ſz que aīo sic esse intelliguntur. Nō eim sensibus patent. nec inuenitur horū aliquid purum cui nō aliquid aliorum admixtum sit. Nō est enim inuenire terrā cui nō admixtum sit ignis aeris ꝛ aque aligd. Sic etiā nō est inuenire aquam cui nō aliquid admixtuz sit vaporum: nec ignē qué nō misceat aliquid fruſtroꝛum ꝛ fumi eius in quo apparet coꝛporis. Horꝛ autem pura ipsa sunt separata ꝛ oibus nuda suis exceptis qualitatib⁹: ipaqz sunt vere elementa que nō ē inuenire sensu: ſz est ea animo imaginari. ideo ergo dixerūt pĥi. Omniuz que in hoc continentur mūdo elementa esse calidū ꝛ humidum frigiduz ꝛ siccum: nec intēderunt quin hec dixissent ipsas qualitates ſz in quibus sunt hec qualitates: substātia eim que in vltimo est caloꝛis ignis est. Frigida que in vltimo aqua: quibus in ipis foꝛtioꝛes nō inueniuntur. Calida ergo substātia q̄ in vltimo ē caloꝛis ignis est. frigida que in vltimo aqua. Poꝛro humida i vltimo substantia aer: sieca in vltimo terra. Lucratur aūt horum vnūquodqz eoꝛum que pꝛope sunt viciuitate qualitates que sue non sunt nature. Ignis ergo ex lunaris sphere pꝛopiquitate motusqz eius diuturnitate super cum siccitatē lucratur. Aer ex ignis vicinia caloꝛis lucratur qualitatē. Aqua ex aeris vicinia būiditatem. Terra aque ꝓpinquitate frigiditatis qualitatem lucrata est. Ideo ergo ignis ē virt⁹ calida ꝛ sieca: aeris virtus calida ꝛ humida: aque frigida ꝛ būida. Terre vero virtus frigida ꝛ sieca est: qꝛ ignis substātia ē omnib⁹ his subtilioꝛ: vnde ꝛ eius superioꝛ est loc⁹: terre autē pꝛopter suā crossitiem imergi ad inferioꝛa ꝛ ad medium mūdi descendere. Aqua eā circūdat ex parte omni. ac eā fert ꝛ portat. Aer autem sub igne est in subtilitate ꝛ super eā in crossitie. Aqua autem aeri in subtilitate subest: supereſt autē terra i crossitie. Ideo ergo loc⁹ eius factus est terre ab int⁹ sicut ꝛ aeris circuitus a superioꝛibus ad iferioꝛa descēsus. Hec sūt que nos de elementoꝛ natura scire oportebat ꝛ habitudinibus coꝛuz ac qualitatibus. Quō autez ex eis generatio ꝓcedat nō nisi per eoꝛum cōtemperantiam aliorū cum alijs cōmixtione naturali in qua eoꝛū quodqz alteratur ꝛ a sua trāsit ad aliā naturam que nō est alicuius eoꝛ nō quēadmodum nos aliqua cōtemperamus hoc quidē ē illis: aut qum miscemus vinuz ꝛ aquam. Qum etenim cōmixta fuerint ꝛ vnū facta vt sensui apparet: ſz tamē a sua nō mutātur natura. hoc ē vt ex eis aliud q̄ qō fuerāt fiat: quēadmodum ex pane fit sanguis. ꝛ ex seminibus si in terra seminent fiūt plante sed contemperantur ꝛ cōmiscentur elemētoꝛum partes alie cū alijs sic vt non sint qum contemperata fuerit in eis alicuius eoꝛum qualitates in veritate. Et sciendum horum contemperationem elementoꝛum ad coꝛpoꝛum omnium celebrandam generationem nō eadem esse quantitate ꝛ equalem ſz diuersam ut alia gdē ampliora sint alia pauciora. Quātitas et eiz calidi ꝛ humidi frigidi ꝛ sicci ex quibus coꝛporis fit generatio hominis alia est ꝛ altera a quantitate eoꝛum ex qua generatur equus. ꝛ quantitate per quā fit tauri coꝛpus. Sic ergo quoqz ex qua est hypocratis coꝛpus q̄titas alia est qua generatur galieni coꝛpus a q̄ttate. Eodē quoqz modo aliud est arboris ficus: circa hec quatuoꝛ q̄titas: ꝛ aliavitis generatio celebratur. Varie autē ꝛ diuerse elementoꝛum facte sūt mēsure in cuiusqz coꝛpoꝛū generatiōe pp ea ad quaz vna q̄qz res generata est necessitatem: tā speties q̄ ioiuidua. Si enim eedem essent elementoꝛum in omnibus eq̄les q̄titates coꝛporibus que existunt vnū quid essent vnaqz eoꝛū natura. Quz sit aūt eoꝛum q̄titas in cōtemperantia ad vnius cuiusqz coꝛpoꝛum generationē esse posibile est vt sit alterius ad alterum collatione temperata equalis in virtute non superabūdantium hoc est q̄ plurimū nō exuberent. vt ait in libꝛo de boīs natura. hypocras hoc modo. Si enī nō sit calidi ad frigidū ꝛ humidum ad siccū temperantia. hecqz ad illa q̄dam coeq̄litate mixta. ſz supabūdat alterum ab altero. plurima superabundantia. vt vno quidem foꝛti adsit debile nō fiet generatio. eo q̄ materiā coagulet. Qō. n. humidū ampliuſ ꝛ maius fluit: ꝛ nō sistitur materia. Si vero siccus maius ꝛ amplius fuerit desiccatur materia ꝛ nō extenditur. Verum igitur est qō hypocras hoc dixit capitulo: Ait eim hoc eodē libꝛo. generationem ex multis diuersis fieri nō posse certum est: nisi sint generis eiusdem coīa: ꝛ virtus eoꝛum oium vna. ſ. vt sint vniuscuiusqz substātia alteri⁹ cōuentes substātie. quēadmodū inuenim⁹ generationē ex diuersis animalibus sed genere sibi pꝛopinquis: vt q̄ ex asino nascitur ꝛ equi qō ꝛ ex cane ꝛ vulpe. Sunt ꝛ enī inuicem sibi hec pꝛoxima in natura sua.

Hec sunt que de elementis oportebat nos ꝛ coꝛum habitudinibus scirc: ꝛ omniū q̄ sub lunari sunt sphera generatiōe ab eis: videnturqz hec q̄ dicta sunt nostri intentionis libꝛi sufficere q̄titati.

Capitulum sextum de assignatione diuersitatum complexionum.

i **A pꝛecedenti** qui de elementis fact⁹ est tractatu dixim⁹ oīa coꝛpoꝛa q̄ hoc sunt in mundo generationis ꝛ coꝛruptionis animata scilicet. ꝛ inanimata ex quatuoꝛ esse elemētis. aliorum cum alijs cōtemperata mixtione: q̄titate tamen diuersa ꝛ non equali ſm quā queqz re q̄ expetit necessitatez Qō qum ita sit cōtingit quoꝛūdā ex eq̄lib⁹ esse partibus cō positionem: quoꝛumdaz vero ex inequalib⁹. Superat ergo in coꝛporibus quibusdam q̄litas quedam vna. aut due qualitatum elementoꝛum: vocāturqz q̄litates he cōplexiones ex elementoꝛum scilicet adinuicē cōplexione alterius quidez cū altero. Si quādo ergo ex eq̄lib⁹ ꝓpositū coꝛp⁹ ptib⁹ elemēto rū. i tm̄ vt alioꝛ q̄litates alijs nō supabūdēt coꝛp⁹ illō tēperatū dr̄. Qū aūt ē ex ptibus ceteroꝛ mime eq̄lib⁹ ex tēpātiā coꝛpus vocatur: ꝛ quod extra temperantiā ē. siquidē tēperantia generationis eius ignei hz amplius q̄ aliorū elementorū cōplexio eius calida eē dicitur. Si āt in generatione eius plus hēat aquatici frigida eius dicitur eē cōplō. Q si amplius adipiscatur aeris humida eius dicit ꝓplō. Si vero terrei plus hēat elemēti sicca eē perhibetur. Quod si cū ignis elemēto aeris ēt superet elemētū calida dicitur ꝛ humida. Si vero cū igne terra calida ꝛ sicca. Si sit āt cū elemēto aque elementū superās aeris frigida dicitur ꝛ humida. Si vero cū aqua dominetur ꝛ terra frigida dicitur ꝛ sicca cōplexio. Diuersitates itaqz cōplexionū nouē sūt: vna tēperata: octo extra tēperantiā. Et harū que extra sunt octo: quatuoꝛ simplices. calida: humida frigida sieca: quatuoꝛ aūt cōpposite: calida ꝛ humida: calida ꝛ sicca: frigida ꝛ humida: frigida ꝛ sicca. Et q̄m harū cuiusqz cōplexionū in coꝛpibus dominatio inequalis ē q̄ñqz ē earū dominatio aliarū super alias foꝛtis intm̄ vt a tēperātia plurimū egrediatur: vt sit ēt vltio pꝛoxia. referē cōplexio illa ad grauitatē ꝛ foꝛtitudinē. Quādoqz autē superabundantia hec parua ē ꝛ modica: intātū vt tēperātia ꝓpria fit: referturqz hec ꝓplexio ad augmētū ꝛ diminutionē: ꝛ que ē inter vltimū ꝛ tēperātiā multas hz spēs. Jō ergo facte sunt cōplexionū q̄titates coꝛpoꝛ infinite indiuiduaqz hec eadez de cā infinita. cā augmēti ꝛ diminutionis in cōplexionū quātitate suarū: vt si cinabarū misceas ceruſam attramētumqz ꝛ auripigmētū equalibus partibus fit ex eis coloꝛ quidā. Si āt alijs iminutis alia augeas alij pꝛocreantur coloꝛes ꝛ iuꝛ q̄ alteraberis coloꝛū in eis quātitates ꝛ coloꝛū qui fiēt generantur diuersitates: hoc modo ergo coloꝛū ad infinita pꝛocedet generata diuersitas. Eodē quoqz modo spēs ꝛ idiuidua diuersas habēt formas ꝛ varias secundū quātitatis elementoꝛū diuersitatē ex quibus cōponūtur.

Capitulū. vij. de sententijs in quas queqz cōplexionum diuersitas distribuitur.

s **Lias quoniam** complexionis queqz diuersitas de varijs dicitur. sniijs. Et cōplō quidē tēperata dꝛere tēperata pꝛedicatur: cuius longinquitas ab oibus extremis equalis est atqz hoc est in qua elemētoꝛū sunt oium equales partes. Que qm̄ huiusmodi ē tēperata inter oīa dicitur extrema ſz ꝛ tēperata in substātie totalitate. Hz q̄z ꝛ de tpata hz vtilitatē ꝛ necitatē q̄ i q̄cūqz coꝛpū necia expetit. Poꝛro veracit tēperatā vix ē oio iuenire in oib⁹ fere coꝛpib⁹ ad vltimz vsqz nisi q̄ bō temperatā habens cōplexionē illi pꝛoximus ē: maximeqz cutis palmaꝛ cōplexio: hec ꝛ enī tēperate in homie cōplexionis in vltimo pꝛoximitatis hui⁹ ē complexionis. Homo ꝛ ei temperatioꝛis factus ē oibus cōplexionib⁹ aialium. Unumquodqz ꝛ enī animaliū ꝛ aliorū vni tātum deputatuz ē actioni. hoi autem ineret omnes agendi actiones necessitas. Jō ergo ꝛ eius tēperata facta ē cōplexio q̄ sit oibus quarū necessе est illi actiōes exhibere. Unde ꝛ ei rationalitas ē data discretio scilz per quā ꝛ scientia fit ꝛ operatio. At vero pal-

UVA. BHSC. IyR_125_1

mazᵹ media ꝓxima valde facta sunt extremorum eᵭlitati. eo ꝙ sensui tactus esset necessaria atqz vt tenere melius possent. Et cā quidē sensus tactꝰ necessaria fuit temperātia quo tacte rei det iuditiū. vtrū calꝺa sit aut frigida. dura aut mollis. Judicē vero oportet in omnibus temperatum esse ⁊ non ad alterā cōtentionis inclinarī partem. Sic ergo palmaruz medij complexio ad nullū harū inclinatur ꝓplexionū modum. Si ⁊ enim calide essent cōplexionis calida que esset optime minime sentiret: si frigide in frigidorū flueret tactu: sic ⁊ si esset molle molliū nō recte teneret iuditium: ⁊ si durū dura vere nō iudicaret. quēadmodū queqz suo esset in statu: eiꝰ porro sensus in eis que ab eo diuersa essent fortius valeret. Jōo ergo palmarū mediū temperate factū ē cōplexionis quo oia ab eo sentiat diuersa. At vero mediorū palmarū tēperātia cōplexionis tenendi cā inter molle ⁊ durum media facta ē eo ꝙ ad tenendum necessaria essent ⁊ sensum. Sēsus ⁊ eiz vt mebruz esset molle necesse habuit q̄ qualitates sentiti perciperet: quz sit omnes sentiti in sentiente passionē quandā facere quz illud sentit. Nisi ⁊ ei palme mediū calidi calefiat calore calorem nō sentiet. At vero tenendi actio necesse habuit solidū ⁊ durum esse tenēs mēbruz. quo i tenēdo forte sit. Qd̄ si esset medium palme durū ꝓhiberetur a sensus bonitate ⁊ si molle a tenēdi vigore. His ergo de cāis duabus palmaruz factum est tēperatum mediū proximūqz in veritate que in veritate est tēperantie. Et si poterit fortasse aliud in quo hec appareat complexio inueniri q̄ ē oium scilicet vltimoruz media: ⁊ vere quā si volueris cognoscere ⁊ quomodo fit ostēdere duobus id poteris modis. Alter ē ex collatione atqz hoc ē vt tua formes in imaginatione quatuor qualitates. quamqz in vltio pōes penesqz hanc carū quatuor mediā complexionem qualitatum. in tantum vt imagineris equales in ea partes calidi eē ⁊ humidi: frigidi ⁊ sicci ac quantitates. Qua exre vere ⁊ certe tēperata tua in mēte exprimetur cōplō. Secūdus ex sensu est vt sumas scilz quā in vltimobullitionis bullieris aquā ⁊ calefeceris ⁊ niuē sub equalibus pōderibus et partibus cōmisceasqz alterā cū altera: deinde tāgens inter calidū inuenies tēperatū ⁊ frigidū verissime. Sed ⁊ si terrā diligētius cōtritā cū aqua equalibus miscueris partibꝰ optima cōmixtiōe ⁊ exinde manu tāgis tactū inuenies inter durū ⁊ mole tēperatū: cognoscesqz inde tēperatā ⁊ mediā: inter solidū ⁊ molle cōplexionē. Hec si feceris veritatem biꝰ intelliges cōplexionis sensu. Hanc ergo necesse est facias regulam ⁊ mensurā ad quas oēs conferas quas actu inueneris complexiones: siquidē eorū tenere cupies notitiā: nisi ꝙ oz observare quz aquā miscebis ⁊ terrā nec earū alterā frigidā facias actu aut calidā. Nisi enī hoc caueris significatio quā queris turbabitur ⁊ corrūpit̄: si etenim vtraqz fuerint calide solluntur ⁊ fluūt: videturqz tibi ꝙ mixtū ē humidius eē, tēperātia. Qd̄ si fuerint frigide cōmixte spissantur ⁊ solidantur apparetqz eorū mixtura tēperata siccior. Oportet ergo tuam ad hꝰ probationē nō per calida aut frigida fieri quo certissima tibi fiat significatio: atqz hec est assignatio diuersitatum ex omnibus equaliter distātibꝰ temperate complexionis extremis.

De tempantia secundū vtilitatē. At vero tēperantia que secundū vtilitatem est: imo ⁊ secūdū rei cuiusqz necessitatē que in quaqz inuenitur re. aialibus. ſ. ⁊ plantis ac alijs nō est equalium qualitatū. sed secūdū ꝙ necessaria fuit in singulis inueniri rebus vt sit quiqz in ea. ſ. re excellens ad quā generatur vt leo q fortioris est caloris vt celerior ira sit ⁊ amplius rapax: at vero lepus frigidior cōplexione: vt ⁊ amplius timeat ⁊ celerior fuga sit. Significatur aūt cuiusqz tēperantia ex in suis bonitate ⁊ diligentia actionibus. Equꝰ etenim tēperatus ille ē qui ⁊ melioris ē forme ⁊ cursu velocior. Canis vero tēperatus ē q magne ē ire: venari celer explorādi bonus: quietus in domꝰ sue familiā ⁊ mansuetus. Sic ēt tēperantia cuiusqz significatur ⁊ itelligit̄ plātarū in bonitate eius ad quā cōdita ē rei: vt ficꝰ arbor ⁊ vitis. Tēperantia etenim earū in sua spē est ampliores ferre fructus ⁊ meliores: natura ⁊ delectatione ac pulchritudine. Sic quoqz medicamina ⁊ omnia vtilia temperata esse in sua iudicantur specie: que laudabiliorꝭ sunt vtilitatis eius quidē que illis est propria.

De complexiōibus extra tēperantiam. Cōplexionum autez extra tēperātiā positarum singule calida. ſ. frigida humida ⁊ sicca in duas diuidūtur ſnias. aut in qualitatē ipsā simplicem segregatāqz: nec est ad hāc propositū cōplexionū sciētia ⁊ in corpus quod eius susceptibile ē qualitatis: hoc autē aut sic erit actu aut potētia. Dico aūt potētia corpus in quo minime sensui ille apparēt qualitates sed potētiā habēt cā habere habitudinē: si assūptū corpus a suo mutetur habitu vt pip si nō ori apponatur ⁊ in interiora mittatur corporis minime illud calefacit: diciturqz calidū potētia. Si aūt addaī corpori muteturqz per naturalē calorē fit actu calidū: nec ē nostra intentio hoc loco que potētialiter est cōplō quz sit nostrū propositum de ea eo differere loco quo de simplicibus disputabimus medicaminibus. At vero corpus quod eiusmodi ē actu ipsum est quod sensui caliduz apparet aut frigidū aut humidum aut siccū. Et huiusmodi quoddā quidē sic accidentaliē vt aqua calida ⁊ oia calefacta corpōa ⁊ refrigerata aut bumefacta vel desiccata ⁊ non sunt nostri ꝓpositi: quoddā aūt natura. Et qd̄ natura aliud quidē in vltimo: vt elemēta quatuor quorū ostēdimꝰ iam habitudinē i precedētibꝰ: quoddā autem ēt in vltio vt corporū aialiū calor ⁊ ad hoc intendimꝰ per cōplexiōis sciam quz sit nostra intentio cōplonis hois referre nāz ⁊ significatiōes qbꝰ q̄qz eiꝰ diuersitas designaī ⁊ cō mixtio. Dico ergo qm̄ corporū calidoz frigidorum siccorum ⁊ būidorum actu: quedā quidaz eiusmōi esse dicūtur ꝑ superabūdantiam. quedā aūt per collationem. Et qd̄ quidē per supabūdantiā ipsuz est qd̄ refertur ad cōplexionem in q̄ manifestū est qd̄ superat sup alia ex quibus fiunt oia sicut iā nos dixisse recolimus. Qd̄ aūt sic esse per collationē ab alia dicitur aut erit adtemperatū suo in genere collatio aut i sua spē aut ad qdūis aliud. Et eius ad ea que sui sunt generis tēperata collatio vt si qdūis aial irratiōabile calidū cōplexiōe ad hominem cōtuleris. qum sit hō inter oēs aialium speties temperatus. Si autē illud ad sue spetiei contuleris temperatum: socratem frigidū complexione dixeris: qum sit eius cōplexio minus calida tēperati complexione hois. Collatiōe aūt ad qdūis casu: vt si quēpiam hoiez frigide dixeris eē cōplexionis si ad quēuis aliud indiuiduū calide cōplexiōis virum illuz contuleris: ⁊ hoc aial calidū dicas esse aut frigidū eius ad aliud aial relatione vt hominē frigide dixeris cōplexionis qum ad leonē collatus sit. Canē autem siccū complexione qum ad hominē humidū cōferatur: ipsuz quoqz canē complexione fatearis būidum si ad leopardum referas. Et ad būc modum fit in corporibus collatio que calida sūt aut frigida būida aut sicca potētialiter: quēadmodū q̄ de simplicibus tractandum erit medicaminibꝰ expediemus. Et qm̄ ostensum ē quot modis queqz dicatur diuersitas complexionum equū est nos iam signa ostendere ⁊ significationes quibus vnaqueqz complexionum significatur naturalis in homine: quz nostra hoc in loco sit intentio hec oculis proponere lectorum.

Capitulū. 8ᵘᵐ. de naturalis cuiusqz hominis complexionis cognitione.

Oportet ergo volētē cuiusqz homis cōplexionem cognoscere naturalē ex significationibus ⁊ signis. cōplexionem prius singulorū naturalem cognoscere mēbrorū seperatī. Non etenim potest cognosci oiuz hoinū cōplexio signis ex totalitate corporis sumptis ſz intelligitur quorūdā his complexio signis: quorūdaz autem alijs: que vniuscuiusqz mēbroz significāt cōplexionē singlr. Nōnullorū nāqz hoiuz mēbroz oiuz cōplexio aut pmaior calida est. que vniuersalibꝰ quibusdā designātur significationibus sumptis ex corporis totalitate: quidā aūt sunt quoz cōplexio mēbrorū quorūdā calida est. quorūdā frigida: vnde ⁊ corporis variatur cōplexio: quēadmodū cuius ē cerebri calida cōplexio cordis aut frigida: epatis temperata estqz ipossibile volenti eius cognoscere signis cōplexionē sūptis ex corporis totalitate: imo vero necesse illi propria intueri signa que ex mēbris sigillatiz sumūtur. Hec vero fieri pōt vt cuiusqz mēbri extra tēperantiaz agnoscatur cōplexio nisi prius q̄ sit naturalis temperata cuiqz propria mēbro. cōplexio fueritit̄ellectū. quā ei ꝓposuit natura ad q̄ ꝓpter eiꝰ sit vtilitatē. Hoc aūt in cerebris est videre ipsum eni frigidum ⁊ humidū factū ē. eo ꝙ firmitati necessariū fuerit visorū ⁊ cogitationis. Mēbrum ⁊ enī si calidū sit ⁊ citi motus parue est cōstantie. Cor quoqz calidū factum est eo ꝙ vt esset vite fornax necessariū fuit: ⁊ a quo naturalis procedēt calor. Et par quoqz factū est calidū. eo ꝙ necessarium sit digestioni ⁊ qui in eo fit generationi sanguinis. At vero ossa sicca cōdita sūt ꝓp ꝙ firmamētū sūt ⁊ fūdamētū mbroz q̄ sup ea ꝓposita sūt ⁊ statuta. Sic mēbrorū cuiqz ꝓpa fcā ē ꝓplō. i q̄ sit eiꝰ tēpam tum. Scire itaqz te oportet qm̄ qū aliqd̄ mēbroz calidū esse dicitur aut frigidum bumidū vel siccum. ad qd̄ i sua ē tēperatum spetie esse relatuz: nec refertur ad tēperata iter om-

UVA. BHSC. IyR_125_1

uia extrema. Si enī de cerebro dicatur quoniā calidū est: aut qm̄ cor est frigidū: nō ideo q̄ cerebrū corde calidius sit complexione: aut qm̄ hoc illo frigidius: hz qm̄ eius complexio tēperati sit calidior cōplexione cerebri: t hoc cor tēperato frigidiorem habet cōplexionem: Cor t enīz q̄uis ad eā vsqz quā pōt esse frigidum peruenerit frigiditatē tm̄ calidioris ē cerebro complexionis. Cerebrum quoqz si ad eā quā pōt pueneri calliditatem tm̄ frigidius corde iuenitur. Quia quz ita sint nos iā cuiusqz mēbri propriam ostēdemus complexionē que est scilicet eius naturalis tēperātia. Be hinc aūt cuiusqz complexionis singulorūz palā faciemus mēbrorum signa: que a temperantia extra posita sunt ꝓpria.

Capitulum. ix^m. de cognitione cōplexionis cuiqz ꝓprie membro.

Ico quoniaz hominis cōplexio in q̄ cōglutinatus ē temperata ē i q̄ ea de cā quā diximꝰ cōditus ē in precedētibus. Mēbrorū aūt eius cōplexio sigillatiz aliorum quidē ē temperata: aliorū autem extra temperantiā per naturam. Temperata quidē vt cutis. Et in vniuersa cute tēperatior manuuz palme. Fuit autē hominis temperata cutis. qm̄ creator cutem posuit operimentū omnibus mēbris: t ab exterioribus defensionem a calore scilicet frigore alijsqz corporibꝰ q̄ icidūt t ꝓterr. Recipit quoqz eas q̄ ab interioribus ꝓximis ad cā expelluntur mēbris superfluitates calas t frigidas: acutas que icidūt graues que pūgunt: ideo ergo temperata facta ē. vt quod horz aligd illi superuenerit non plurimū ledatur sitqz eius ad tēperātiam velox regressus. Tēperato t enim mēbro si superueniat calor non eius augmētatur calor: quēadmodū alicuius calidi mēbri si sit illi obuius. Nec vero illud sua remouet tēperantia quēadmoduz calidū citiusqz in suum reuertitur statum q̄ caliduz, si forte illi mala acciderit complexio frigida. Sic enī t in mēbro est frigido si obuiet illi calida complexio. Cūqz enī aliarum proxima ē complexionum calide. s. t frigide t humide t sicce: si quādo ergo tēperātiam egreditur. ad naturalem eiꝰ cita ē habitum reuersio. Sic etiā si quādo accidat illi incisio: aut scissura. aut cōtritio eius conglutinatio velox ē. eo q̄ ad eam natura mittit sanguinē bonū t tēperatum. At vero manuum palmarum cutis temperata facta est. pp eas q̄s diximus cās sentiendi tactu t tenēdi. Mēbra vero extra temperantiā naturaliter posita. quedā calida sūt quedā frigida. hec humida illa sicca. t calidorū quorūdā fortis ē calor. quorundam debilis. quorūdā in hoc medius: iuxta eorum vltio propinquitatē. vel longinquitatem.

De mēbroruz calidorum assignatiōe. Interoia calida membra cor ceteris calidius complexione ē: Etenim caloris ē fornax naturalis Epar quoqz calidū est. sz eius minor cordis caloze: eo q̄ eiꝰ sit succositatez decoquere ciboruz. Post epar simplex caro calida est: minoris etenim caloris pp eos quibus imiscetur villos. Postquā lacertorū ē caro minoris nāqz sunt q̄ simplex caloris caro: pp eos quibus miscentur neruos t ligamenta. Sequitur autem carnez in caloze splē: pp cā que ad eū mittit sanguinis fecem. Postquē renes calidi sunt. Non enī ē in eis plurimus sanguis. Post renes artarie ponūtur t vene q̄ omnibus ceteris minus calide sunt mēbris. Quarum tam t si frigida sit natura: ex generatione tamen sanguinis qui i eis fit calorem ab ipso mutuātur. nisi q̄ earum proximus est tēperantie calor.

De frigidoz assignatione mēbrorum. Mēbra quoqz frigida queda fortez habent frigiditatem. quedā debilem. quedā autē mediā: iuxta quod vltimo huius sunt cōplexiōis ꝓxima aut longinq̄. Capilli igitur ceteris frigidiores sūt mēbris: ossa quoqz fortis sunt frigiditatis: sz tamē subsūt capillis in frigore. Post ossa ligamenta sunt t cartillagines. chorde. pellicule. nerui. post que omnia in frigore est nucba. t post nucbam cerebrū post cerebrum sequitur piguedo: t vniuersaliter omne carēs sanguine mēbrum frigidum ē: t omne sanguinē spuens mēbrum calidum.

De humidorum assignatione membrorū. Humidorū pari ratione membrorum quedam plurimaz bēnt quedā vero pauciorez būiditatem t piguedo ceteris humidior membris. Be hinc adeps. post quā cerebri ē humiditas. t post cerebrum nucba quam sequitur māmillaruz caro t testiuz. post que duo caro est pulmonis. post quam ē epatis caro. post quā caro splēis: t postea renum caro. post quos lacertorū caro que t ceteris omnibꝰ minus est humida t magis tēperātie proxima i humiditate t siccitat

De siccorum assignatione membrorū. Membroruz aūt que sicca sunt ceteris sunt sicciores capilli: post capillos ossa t cartillagines. Sequūtur q̄z cartillagles ligamēta t chorde. Post chordas in siccitate sunt pellicule t post eas artarie t vene pꝰ quas nerui per quos ē motus: sequunturqz illos in siccitate cordis caro t que oibus his minus siccis sunt mēbris sensus nerui. proximi eteni sūt tēperantie circa humiditatē t siccitatē. Et hec ē assignatio diuersitatū ꝓplexionū cuiusqz mēbri singulariter. Qui ergo eorū cōpositionē scire voluerit facilē hz ad sciētiā viā nec grauabitur dicē quoniā cerebrū ē frigidū t humidū epar calidū t humidū: cor calidū t siccū: ossa frigida t sicca quz sit hoc firmatū in quocūqz mēbroꝝ sigillatiz t separate.

Et quoniā cuiusqz ꝓpriā mēbri ostēdimus cōplexionē que ē eius temperantia naturalis. Iā mēbrorū cōplexiones que extra tēperātiā sunt videamus naturalē que t mala dicitur cōplexio: sana in singulis t mala cōplexio naturalis t q̄bus queqz significetur cōplexio significationibus. Incipiamusqz a cerebri cōplexionis signis qō vnū est principaliuum mēbrū quorū mutatio corporis imutat cōplexionez quz sint quasi totius oium mēbrorū corpis radices que sunt: cerebrū: cor: epar testiculi. subdemꝰ quoqz stomaci deinceps t pulmonis aliorūqz tractatum.

Capitulū. x^m. de cōplexionis cerebri significationibus.

Ico quoniam cerebri significatur cōplexio signis partiz ex q̄titate eiꝰ t figura sūptis: partim autē ex capillis q̄ supernascuntur partim ex actionibus ab eo veniētibus: partim āt ex superfluitatibus que ab eo procedūt: tū ex ipso tactu: tū ēt ex bis que in oculis apparēt. Et signa q̄ ex quātitate eius t figura sumunt huiusmodi sunt. Caput naturaliter bonuz laudabile cōplexione est qō quātitate moderatū ē nō paruū nec magnū cui t acumen ante t post: vtroqz autē latere ad modū planū. vt cere spbera que in vltimo est rotunditatis si stringatur paululum ab vtroqz digitis latere. Sic ait H. Inuenies enim eius figurā acumē ante t retro habentem latera aūt equalia: talis erit capitis figura laudabilis: t acumen quidē anterius vt sit locus vētriculo proxe cerebri: t qm̄ ab eo necesse habēt nerui oriri sensus: acumē autem posteriꝰ vt sit puppis cerebri vētriculo locus: t quoniā ab eo necesse hz nuca oriri t nerui per quos motus fit. At vero capitis signa parui malū significant cerebri. Designat enim materie ex qua est paruitatē virtutisqz debilitatē formātis. Magnum vero caput siquidē figura laudabilis est collū crossum t ceruix spōdilesqz primi crossi: similiter nerui laudabile est. Si autē magnitudo aliter sit capitis: malū significat cerebri t quoniā magnitudo eius materie est copia non ex virtutis prosperitate. Si sit ergo huius forme caput cerebrū imbecille est: in cuius dñz accelerāt catarari cephalea auricularū dolores: debiliū est eteni mēbrū superfluitatū generatio quz nō valeāt que ad eā pertingunt ciborū alterare t bene digerere reliquias.

De signis que sumūtur ex capillis. Ex capillis āt signa ducuntur: quoniā ipsi si sint nigri t crispi: quiqz cito producantur post ortū t crescant velociē significant cerebri cōplexionis calorē. Extensi autē t albi aut flaui aut castanei quorū post ortū tarda productio: complexionis cerebri frigiditatē significāt. Capilli āt per nimiū plani t frontis late ignari humiditatē significant cerebri. Hinc ergo mulieres non decaluantur nec spadones q̄ eorū cerebris humida dominetur cōplexio. Capilli vero quorū post nativitatē celerē ortus t prolongatio in eorū dominos caluitiuz accelerat: siccitatēq̄z designat cerebri. Si āt sic se bēat res capilliq̄z sint plurimum nigri fortiter crispi multi celerisqz productionis: t ad eorū acceleratur dominos caluitiū: cerebri calida est t sicca cōplexio. Plani autē capilli ad flauorē inclini pauci caluitio nō accelerante corūqz productio inter celeritatē t morā media cerebri figurant calidā t humidā cōplexionē. At vero capilli plani castanei tarde ꝓducti t ad quos canities festinat nec accidit caluitium cerebri significant frigidū t hūidū cōplexionis. Quorum vero capillorū color est nigerrimꝰ: eorūqz iter citū t tardū productio: quibusqz t canities accidit t caluitiū tempōe quod nec nimis est tardū nec nimis citū cerebri significat fridam t siccam cōplexionem.

De signis que ex actionibus sumuntur. Ex actionibus quoqz signa eius sumūtur. Quicunqz etenim hominū ipiger ē celer festinus ad oēs actiones

UVA. BHSC. IyR_125_1

pariuam habēs in eodē visu constātiā: pauci: sōni: multozūqz verborū: signū est cerebri calozis naturalis cōplexiōis. Qui āt piger ⁊ tardus in rebus constās tardi motus eius ē complexio frigida cerebri. Qui āt in rebus ē tardus hebes oblivionis multe somno deditus: significat quoniā cerebri ei⁹ humida est cōplexio. Porro qui motus ē celeris ipse levis multū vigilans: parū dormiēs: memoz significat eius siccā cerebri complōnē. Si qū ē celer aut temerarius parue constātie in eodē viso rapax vaniloquus multarum vigiliarū pauci somni valde: suntqz in eo hec signa fortia significāt quoniā cerebri eius complexio calida est ⁊ sicca. Quoniā autem multorum est somniozū multi somni inter celeritatē melius ⁊ tarditatē eius signum est complexionē cerebri calidā cē ⁊ humidam. Si sit autē hebes parui intellectus multe oblivionis tarde mentis in rebus tardus piger multi somni cōplexionē cerebri frigidā significat cē ⁊ humidā. Qui⁹ aūt cerebrum frigidū ē ⁊ siccū. actiones eius sunt que ⁊ cerebri cuius frigida ē cōplexio: nisi q eius minoz ē sōnus. Sic quoqz cōplexionis cerebri frigidi oīa signa hac erunt in cōplexione: sed aliquantulū subsunt.

De signis que ex superfluitatib⁹ sumūtur egrediē tibus. Porro ex superfluitatibus signa a cerebzo exeūtibus sic sumūtur. Si superfluitas que ab ore egredit ⁊ naribus ⁊ auris⁹ pauca ⁊ matura ē: eius ē cerebri cōplexio calida. Cuius autez in his mēbris multe sunt superfluitates ⁊ īmature ⁊ ad eū catari accelerāt eius ē cerebri cōplexio frigida. Si vero que ex bis fluūt mēbris superfluitates permulte sūt ⁊ tenues. cōplexio cerebri būida est. Q; si ab bis egredientes mēbris supfluitates pauce sunt ⁊ crosse: eius cerebri sicca ē cōplexio. At vero si fuerit cerebri cōplexio calida ⁊ sicca certe ab eo superfluitates per hec mēbra egredientes pauce erunt spisse ⁊ mature. Qū aūt ē cerebri calida cōplexio ⁊ humida superfluitates ab bis ipsoqz egresse mēbris multe erūt ⁊ immature. catariqz cozrize in hunc accelerant: vbi vero cerebri ē frigida ⁊ sicca cōplexio que egredi ūtur ab eo superfluitates tēperati sunt liquozis ⁊ īmature. Cuius āt ē cerebri frigida ⁊ humida cōplexio egredientes ab eo bz superfluitates per hec mēbra multas valde ⁊ īmaturas: huiusqz dōis multarū erit infirmitatū. Ait enīz hypocras. Cuius a naribus naturaliter multa fluit humiditas ⁊ tenuis huius modi lāgozi proximus.

De signis que ex ipso sumuntur tactu. At vero q ex tactu capitis sumuntur signa sic iudicabis. Cuius capitis calidioz ē tactus tēperato significat eius calidā cē cōplexionē. At vero si minozis a tēperato ē, calozis cerebri signū est frigidi.

De iignis que ex oculis sumuntur. Ex oculis q̄z cerebri sumūtur signa. Cuius eni oculozum vene crosse sūt ⁊ rube e tactuqz calidus significat qm̄ capitis illius cerebri cōplexio calida ē: que autē cōtra sunt frigidū significant cerebrū. Et cuius oculi sunt glauci tactusqz eozū humidus sensus turbatus: signū ē humidā cerebri cē cōplexionē: ⁊ in cuius oculis rubor nō est: veneqz subtiles sunt: tactus autē siccus ⁊ sensus purus siccitatē cerebri demōstrāt cōplexionis. At cui sunt in oculis rubee vene ⁊ crosse valde: tactus calidus turbatusqz sensus calozis cōplexionis cerebri signū est ⁊ humiditatis. Si vero bis cōtraria sit res significat quoniā cōplexio ē frigida ⁊ sicca cerebri. Et intelligas in horum intuēdo signozū inditio quoniā si que ea facit cōplexio. a tēperata plurimū superabundabit: fortia erunt ⁊ manifestioza. Q; si parum a tēperantia exceſſerit ⁊ signa fient ab ea debilia.

Capitulū. xj. de cōplexionis oculozū cognitione ⁊ omnium sensuū.

Culozum complexio ex venis ipsoz tactu quātitate ⁊ que ab eis fluūt ⁊ colore ipsoz cognoscit. Ex venis quidē quoniā si sint oculi rubei ⁊ vene eozū crosse calozē cōplexionis eozū significant. Si autē bis cōtrarie frigiditatē significāt cōplexionis. Ex tactu quoqz iudicantur quoniā oculus cuius ē tactus calidus calozē ipius significat complexiōis: frigidus aūt frigiditatē. Cuius autē mollitiē tactus humidā significat eius cōplexionē. Burus autē cōplexionis siccitatē. Ex bis q̄ ab oculis fluūt signa hec duces. Multarū oculus lachrymaz ⁊ fluens humiditatē sue significat cōplexionis: paucasqz habens lachrymas siccitatē. Signa ⁊ oculozū sic iudicabis quātitate. Oculus enim si sit grādis ⁊ cū capitis magnitudine ⁊ corporis visus ēt acumine significat quoniā cōplexio in qua generati sunt oculi tēperata ē ⁊ materia multa. Si sit autem oculozū magnitudo cū capitis paruitate ⁊ corporis exiguitate: signū erit nobis oculos ex multa formatos materia ⁊ cōplexione mala. Oculozū autē paruitas si sit cū capitis cōfiguratione ⁊ oīum corporis mēbrozū ac visus acumīe: quē admodū in magnis dictū est: parua fuit ex qua facti sūt oculi materia ⁊ cōplexio laudabilis. Si sit autez hozū paruitas nec consonet caput ad mēbra reliqua visus ēt sit malus: ex q̄ sunt cōditi parua fuit ⁊ male materia complexionis. Signa vero que ex colore sumunt hec sunt. Oculozū colo⁹ alius glaucus alius niger alius subniger duozū priozū medius nigredo fit oculozū aut cristalleidos paruitate: aut quoniā eius locus profundus ē: aut qm̄ minime clara est: aut qm̄ engaidos būiditas multa ⁊ turbata. Siquādo ergo hec coadunētur cāe: oculus i vltio erit nigredinis. Si āt eozū quedā fiant: quedā nō erit oculi ex eis color niger bz magis ⁊ minus.

Glaucus vero color fit ex contrarijs nigredinē facientibus oculozum causis vt sit scilicet cristalleidos magna ⁊ multa būiditas. Locus eius minime profundus. bz quasi egredi ens vt videat facilius color eius per oculi pānos. Aut propē engaidos paucitatez ⁊ eius puritatem: vnde ⁊ nō prohibet quin appareat cristalleidos color eius. At vero hozū medius fere color subniger ⁊ subruffus. qui a quibusdā cerui⁹ vocat in oculo erit. si causarū pars que glaucozem faciunt: earūqz etiā que nigredinē in vnū pars cōgregētur: ⁊ bz earū augmētū ⁊ diminutionem erit etiā subnigri colozis augmentum ⁊ diminutio. Oium porro quibus significatur sensuum significationes ad hunc qui de oculis dictus est sumantur modum.

Capitulū. xij⁹. de cōplexionis cordis cognitione.

Igna cordis ex actionib⁹ ⁊ figuris ex pilis: ⁊ tactu ipso sumūt.

Ex actionibus quidem qm̄ si spetics vehemēs sit ⁊ pulsus idētidem. sitqz q hoc habet audax irascibilis magnanimus ⁊ mēbrosus: significāt hec cordis complexionis calorez. Et q corporis quoqz cōplexio calida ē. nisi obuiet epar. vt sit. s. eius cōplexio frigida. Si vero sint ⁊ spiritus ⁊ pulsus tardi ⁊ singultuosi. sitqz q eiusmōi est formidolosus parū ira scens. ⁊ paruz piger. parue etiā ire significat eius cordis cōplexionis frigus. quod ⁊ totius sequitur corporis frigiditas nisi epatis cōplexionis calor obstiterit vt sit scilicet eius complexio calida. Si sit autē pulsus tener ⁊ moll' ciuszqz dōis ira velox bz citu rediens. sitqz simil' pauid⁹ hec humiditatē cordis cōplexionis probāt. Si vero fuerit pulsus durus ira tarda: ⁊ si exestuet non cito quiescēs siccitatē nobis cōplexionis portēdit cordis. Cordis vero cōplexio cōposita sic ē. Si pulsus vehemēs erit velox ⁊ continu⁹ spūsqz idētidē ira celeritatis multe ⁊ qui hniusmoi ē velox ⁊ solicitus ac tumultuosus eius significatur cordis calida esse ⁊ sicca complexio. Si sit autē pulsus vehemēs tēperatus in celeritate ⁊ tarditate mollisqz ⁊ spiritus similis ⁊ ira eius velox placatioqz eius celer calorē significat cordis cōplexiōis ⁊ humiditatē. Sic quoqz oēs cordis cōplexiones si epatis sit illis cōtraria cōplexio imminuūtur signaqz eozū debilitantur.

De signis que ex figura sumūtur pectoris. Huius modi sunt si quādo latū fuerit pectus: nec ē latitudo ei capitis cā magnitudinis ⁊ spōdiliuz cordis significat cōplexionis calorem: pectoris eteniz ossa super spōdiliū edificata sūt ossa. Si ergo sint spōdiles magni: ⁊ coste pectoris magne erūt. pectusqz similiter ⁊ latū. At vero spondilibus parvis ⁊ pectoris coste parue sūnt pect⁹qz strictum. Si ergo latitudo pectoris est cū capitis paruitate similiterqz spōdiliū significat qm̄ pectoris latitudo ex calore cordis constructa ē. Si sit aūt pectoris latitudo comitante capitis ⁊ spōdiliū magnitudie nō oportebit hoc signū calozis statuere cordis. bz alijs tūc significabitur signis. Et si qdē pectoris latitudo calorē sequitur cordis spiritus erit eqlis pulsui. Si sit aūt cordis calor ⁊ pectus strictuz anhelitus erit velocior ⁊ spissior pulsu. Strictū ⁊ eni pectus nō cōcipit aeris in sui dilatatione quantum necesse cordis habeat calor ad sui refocillationem. Ideo ergo natura spissitudine vtitur vt aeris attrahat quātitatem pluribus tractibus quātuz semel si posset necesse habebat. Quz autē pectus strictū videris: nec hoc ex paruitate ē capitis ⁊ spondiliū significat cordis frigidam esse complexionem. Est etenim dilatare calozis. arctare autem frigozis ⁊ spissare.

De signis que ex pilis sumūtur. Que autē ex pilis signa sūes sic diiudica. Si pili multi sunt ⁊ nigri in anteriozibus corporis ⁊ bis que eis subsūt in ventre calorē manifestant cordis. Pectoris aūt a pilis nu

UVA. BHSC. IyR_125_1

d tas frigiditatē confirmat cordis. At vero pili pauci ꝛ mol les humiditatem ꝓtendūt cordis sicut ꝛ asperi: multiq; ei⁹ significant siccitatem.

De signis ex tactu sūptis. Ex tactu quoq; significationes eius sumes: qm̄ si fuerit pectoris tactus ꝛ circūvicina calida significāt complexionis calorē cordis. Si vero mīme tactus horū calidus fuerit frigiditatē cōplexiōis ei⁹ significat. Si vero sit mollis ꝛ lenis hūiditatem significat cōplexionis. Si aūt calidus ꝛ asp siccitatē manifestat. Et in his oībus sciendum qm̄ si epatis cōplexio concordans ꝛ equalis cōplexioni fuerit cordis ꝙ eiusmodi toti dominatur corpori cōplexio. Si autez ab inuicē diuerse sunt minuitur cuiusq; ab inuiecm ꝛ debilitatur complexio.

Capitulum. xiij⁹. de complexiōis epatis cognitiōe.

8 **Ignificationes** epatis ꝓplonis quatuor ex reb⁹ sumunt. Aut eim ducūtur ex figura venarū aut humorū habitudine aut pilis aut tactu aut colore. Et ex venarū quidem figura qm̄ vene que sanguinem ferūt si late fuerit ꝛ crosse epatis cōplexionis nobis per eas calor ostēditur. Si autez pariter dure fuerint ꝛ eius significant calorem ꝛ siccitatem. Si vero molles eius significāt calorem ꝛ humiditatem. Q; si be fuerint subtiles ꝛ stricte vene signum frigide epatis ꝓplexiōis. Si vero cū strictitate sint ꝛ dure frigidam cōplexionez ꝛ siccam epatis inuunt esse. Si vero ꝛ stricte ꝛ molles frigiditatem ꝛ humiditatez eius significant.

De signis ex humoribus sumptis. Ex humoribus vero signa duces. qm̄ si quando corpori cholera dominaī rubea: multiplicēturq; hec in iuēntutis statu sanguis quoq; plus equo calidus ē: signum ē epatis cōplexionem calidā esse. Epar eim calidum si sit multe ab eo cholere⁊ generātur rubee in corpore. Si autez quz cholere mltiplicātur nigre. qum ad iuuentutis statuz veniaī ꝛ sanguis ierossatur ꝛ nigrescit epatis significat frigus ꝛ siccitatē. Q; si corporis dñator sanguis ē eiusq; manifesta sunt signa: signuz cōplexionis est epatis calide ꝛ humide. Q; si hec i epate superabūdauerit cōplexio accidit qui eiusmodi ē homini humorū corruptio: eorūq; maxima putredo. magis aūt si humiditas calore maior ē. Adhuc eteniz febres accelerāt ex putredine nimia admodū causa. Q; si hūiditate calor erit fortior paruz huiusmodi fient febres.

De signis que ex pillis sumuntur. Ex pillis signa ducunī. qm̄ si multi sup planitiē fuerit ventris pili. significāt epatis cōplexiōis calorem. Q; si pmulti ꝛ asperi signa sunt caloris cōplexionis epatis ꝛ siccitatis. Si autē nō permulti ꝛ lenes calorē eius ꝛ humiditatem propalant. Q; si subplanū ventris pilis nudum fuerit frigus innuit nobis epatis. Si vero cū piloꝝ priuatione ipz quoq; ventris subplanū lene est: cū frigiditate nobis ostenditur humiditas. Si vero siccum comitantem significat frigus siccitatem epatis.

De signis que ex tactu sumūī. Ex tactu quoq; epatis cōplexiōis signa duces: qm̄ si quando subplani ventris tactus ꝛ que confiniā sunt calid⁹ significabit eius calorem ꝛ humiditatem. Si sit autem simul cuz hoc siccus calorem eius significat. ꝛ siccitatem. Quod si minime calidus est hic tactus frigiditatem epatice significat complexionis. Si vero simul etiam est mollis frigus ipsius ꝛ humiditatem manifestat. At vero si asper frigiditatis comitez portendit siccitatem.

De signis que ex colore sumūtur. Ex colore autez in hunc duces signa modū. Si ꝛeni color est rube⁹ ꝛ pulcher ꝛ tēperātiā cōplexiōis significat epatis. Si vero cū rubore albedo sit admixta calorē cōplexionis significat epatis ꝛ humiditatē. At vero si corpis ē colo ꝛ ad citrinū inclinus multitudinē significat caloris i epate qꝙ, generat cholerā rubeā. Q; si in albū iclinabiī corporis color epatis cōplexionis frigiditatē significat. At si pernimia est albedo: vt colori assimiletur gipsi. huiditatē frigori comitem cōplexionis inuit epatis. plurimāq; pblegmatici sanguinis generationē. Q; si liuidū corporis videbis colorē aut plūbi aut i nigrū icliuū cōplexionis significat epatis frigus cū siccitate multitudinēq; cholere nigre ab eo generari.

Capitulū. xiiij⁹. de cōplexionis testiū cognitione.

t **Estium** porro cōplexionis signa ex piloruz in pectine ꝓductione ꝛ ex spermatis substātia ꝛ ex actionib⁹ sumētur. Ex piloꝝ quidem ꝓductione: qm̄ si in pēne ꝛ vmbilici partibus ꝛ circūuicinis multi fuerit eorūq; ꝓductio i pēne velox calorē significat cōplexionis testium. Si vero sint cū sus pili multitudie asperi ꝛ grossi calorē eorū significāt ꝛ siccitatē. Si vero molles ꝛ tenues humiditatis ꝛ caloris ipsoꝝ sūt signū. Q; si in pēne ꝛ circūfusis pauci sunt pili ꝛ eoꝝ tarda ꝓductio: frigiditatē ꝓplexionis significāt testiculorū. Q; si pauci ꝛ asperi corūz significāt comitē siccitatē. At vero si molles frigus eoꝝ ꝛ humiditas ostēditur.

De signis que ex spermate sumūtur. Ad hoc signa duces. qm̄ si fuerit spermatis substantia multa ꝛ crossa calide cōplexionis testiculorū nūtia ē. Sed si sit pauca substātia ꝛ tenuis frigiditatis eorū signū est. Q; si spma pmultuz ē ꝛ aquosum humidā ꝓplexionez nūtiat. Si vero paucū est ꝛ grossum siccitatē cōplexionis eorū ꝓpalat.

De signis ex actionibus ductis. Ex actionibus testiū signa sumūtur eorū cōplexiōis qm̄ si fuerit hō multi coitus fortis erectionis: multe generatiōis maxieq; masculorū significat cōplexiōis testiū calorē. Si vero paucus sit illi coitus erectio debilis generatio admodum pauca queq; generantur magis femie: frigide cōplexionis; testiculorū ē signum. Multo vero coitu existēte ꝛ acutissimo eiusq; patiī hō ē dñs nec ledīī ꝛ mltū generat: significat quoniā testiculorū calida ꝛ humida ē cōplexio. Si aūt superabūdauerit cōplexio hec in testib⁹ minime huiusmodi a coitu abstinebit. Quod si fuerit homo celeris ad coitū motus sufficit qz mediocris ei vsus: nec permultū poterit: citoq; remittitur ꝛ plurimū generat masculos. significatur eius testiculorū cōplexio calida eē ꝛ sicca. Si vero parū ad coitū celer est tarde erectionis significat frigiditatē cōplexionis eorū ꝛ siccitatez. Eadē erit illius habitudo cui testiū cōplexio frigida ē ꝛ humida nisi ꝙ eius cui ē frigida cōplexio ꝛ sicca sperma crossū ē: cuius autē cōplexio frigida ꝛ humida tenue ē. Harū autem duarū dña cōplexionū parū generant eorūq; generatio amplior est feminarum.

Capitulū. xv. de cōplexionis stomaci cognitione.

a **T vero** stomaci cōplexiōis cognitio fit ex bonitate actionū eius ꝛ malitia ꝛ ex cōuenientibus ꝛ que nō cōueniūt. Ex actionibus quidē quoniā cuius ē cōplexio calida stomacus crossos bene digerit cibos: corrūpitur aūt in eo subtiles cibi estq; eius digestio appetitu ipsius fortior: ꝛ qui bui⁹ dñs ē calidos amplius desiderat cibos modicumq; famē perfert. Stomacus aūt frigidus crossos minime digerit cibos sed grauāt ipsum ꝛ accrescūt in eo veloci⁹: huiusq; dominus inclinatur ad frigidos cibos potusq;. At vero siccus stomacus signa sui hēt sitis celeritatē pauca refocillatur aqua: ꝛ si amplius ad modū dederis sonus illi aque in stomaco fit: quēadmodū Gal. dixit: eiusq; inclinatur appetitus ad siccos cibos. Stomaci vero humidi signa sunt: sitis paucitas ꝛ ad cibos inclinatio eius humidos. Digestio vero eius debilis ē nisi forte fuerit i eo calor. Cōplexio aūt stomaci cōposita ex signorū itelligitur cōplexionū adinuicē simpliciū. Et sciendū quoniam sitis multitudo ꝛ paucitas nō ex stomachi ē tantū cāis sed cōpatiei est in his ēt pulmo ꝛ cor. Cum etenim cordis fuerint ꝛ pulmonis cōplexiōes calide fit illi qui eiusmodi ē sitis nisi ꝙ qñ horū cā mēbrorū fit sitis nequaquā aque frigide potu sedaī statim. Amputatur aūt horum sitis aeris cōceptu per nares multo. At vero que ex stomaco fit sitis aeris cōtractu p nares sine aque potu nō mitigatur frigide.

De his que ex conuenientibus stomaco sumuntur ꝛ nocentibus. Stomacus calidus frigidis delectatur rebus que ei supueniūt ꝛ ab intus ꝛ ab extra vtiles sunt illi: leditur aūt calidis aut ab intus aut ab extra obuijs. Frigidus aūt stomac⁹ calidis delectatur extra ꝛ intus obuijs que ēt prosunt illi. nocēt autē frigida. Stomacus porro humidus humidis nocetur acciditq; illi exinde defectus. delectatur aūt siccis que ꝛ illi prosunt. Siccus autē in humidorum delectatur sapore: leditur autem siccis. Et intellige inter malam complexionez stomachi naturalem ꝛ malaz extra naturā eē differētiā: qm̄ male cōplexiōis naturalis domin⁹ ea q̄ suo sil'ia sūt expetit stomaco. At vero male que ex naturā est cōplexionis possessor: que diuersa sunt ꝛ cōtraria expetit. Parui porro signa sunt stomaci qm̄ multis gratur cibis. nec cōcipit illos. Si vero detur illi paucus ꝛ sepe cibus eiusq; ē bona complexio. optime digerit illū.

Capitulū. xvj⁹. de pulmonis ꝓplexionis cognitione.

r **Iendum** pulmonis cognitionē cōplexionis fieri ex aeris ad ipsum concordātia ꝛ discordantia: ꝛ ex voce: ꝛ his que ab eo egrediuntur. Et ex aeris quidem conueniētia. quoniaz cū ae

UVA. BHSC. IyR_125_1

ris calidi per anhelitum leditur. ꝛ ad anhelitum frigidi aspi
rat acris significat eius complexionis calorē. Si sit autē eius
huic habitus cōtrarius frigida est ei⁹ complexio.

De signis que ex voce sunt. Per vocē aūt significā
tur. quoniā si magna est vox ꝛ vehemēs
cōplexionis eius caloris nūtia ē. Si parua frigiditatē signi
ficat. Qō si rauca procedat humiditatem significat cōplexio
nis. Si vero acuta ꝛ subtilis siccitatē exprimit cōplexionis.

De signis ex screatibus. Ex screatibus quoque
pulmonē agnosces. quoniam si in pul
mone humiditas est. si forte huius dominus voce vtaꝛ pau
lum ampliori per canales pulmonis multe decurrūt humidi
tates ꝛ si loquatur plurimā expuit humiditatē ꝛ pblegma cū
tussi. Cuius autem pulmo siccus est minimum spuit ciusqꝫ
vox clara est. Et sciendū qm̄ vocis magnitudo magnitudi
nem sequitur canalium pulmonis ꝛ latitudinem. Aer ex ca
nalibus latis plurimus simul egreditur. Ex strictis autē ca
nalibus paucus. Sequūtur autē vocis magnitudo ꝛ paruī
tas cōplexionis canaliū pulmonis caloꝛē ꝛ frigiditatē acci
dentaliter nō propter aut caloris aut frigiditatis ipsius cāz.
Pulmonis eteniz si fuerit calida cōplexio eius ē canalis lata
caloris etenim est dilatare meatus. Quod si eius est comple
xio frigida: eius ēt canalis stricta est. Est enim frigoris natu
ra meatus adunare ꝛ arctare sua densatione ꝛ adinuicez co
pulare. Sic quoqꝫ aspera vox ꝛ plana ac lenis eius sequitur
asperitatē ꝛ lenitatē quia canalis quidē lenitas tēperantiaz
sequitur pulmonis cōplexionis. Aꝛ vero asperitas illius sic
citatē. Hac vero via horū intelligitur mēbrorū cōplexio sicut
diximus. Omniū vero reliquorū mēbrorū complexionē
oportet intueri ꝛ diiudicare ex his que illis conueniūt ꝛ dis
sentiūt. Si etenim mēbrū aliquod rebus leditur frigidis: pro
sunt autē illi calida citoqꝫ refrigeratur: illius iudicanda est
frigida cōplexio. Si vero his contraria fuerint eius calida ē
cōplexio. Si autē mēbrū, desiccari siccis videris nocētqꝫ illi:
cōferunt aūt humida eius ē cōplexio sicca. Si se res cōtrario
bēat humiditas eius dominatur complexioni.

Capituluꝫ. xvij. de totius corporis cōplexiōis cognitōe.

a **T quoniam** cuiusqꝫ mēbri sigillatiz quō
cognoscatur cōplexio ostēn
sum est: iā nunc oportet ea ponere signa quib⁹ totali
tatis corporis cōplexio iudicāda ē quod extra tēperantiam
positū est naturaliter. debinc cōplexiōis dabim⁹ signa tēpera
te. Dico ergo quoniaz totalitatis corporis cōplexio quinqꝫ
cognoscitur rebus: aut enim ex tactu cognoscitur aut ex colo
re: aut ex pilis. aut vero ex figura aut per actiones. Ex ta
ctu quidē quoniā calide cōplexionis corpora si tetigeris tem
peratis inuenies calidiora. Corpa autē que frigidā habent
complexionem frigidiora tēperato inuenies nisi cꝫ calidorū
tactū corporū quorūdā senties vaporosū ꝛ delectabilem sub
manu vt puerorꝫ corpa: quorūdā autē tactū acuti caloris ꝛ
ventosi vt iuuenū corpora. Corpa āt sicca si tetigeris dura in
uenies ꝛ solida magis cꝫ tēperata: humida vero molliora tē
peratis. Siccitatē eteni soliditas sequitur: humiditatē autez
mollities cōmittatur.

De signis que ex colore sumuntur. Ex colore cor
poris signa sumes quoniā quorū ē cor
pozum calida cōplexio ꝛ color quoqꝫ ē rubeus. Frigidoruz
autē color albus ē. Cibus nāqꝫ in calide cōplexionis corpo
ribus in sanguinē transformatur velociter: ꝛ in calido quan
titas sanguinis multa corpore coadunatur. Sanguini autē
bono color proprius rubeus ē: lacertorū vero qui sub cute sūt
generatio ex sanguine est: ideoqꝫ caloꝛē corpis cōplexionis
color comittatur rubeus. In cōplexionis vero frigide corpo
ribus cibus i sanguinē mutatur pblegmaticū pascunturqꝫ il
lo, mēbra: pblegmatis aūt color proprius albedo est: ideoqꝫ ꝛ
frigiditatē corporis cōplexionis albedo sequitur.

De signis ex pilis sumptis. Ex pilis hec ducun
tur signa quoniā in calide cōplexionis
corporibus pili velociter producuntur: multiqꝫ valde ꝛ aspe
ri: productioqꝫ pilorū in corū penibus ꝛ mēto citissima ꝛ co
lor eorū niger: que si calida fuerint ꝛ sicca pili crispi fiēt. Si
vero caloꝛē cōmittatur humiditas ꝛ pili nigri fient ꝛ leues.

In frigidis autē corporibus pili sunt pauci ꝛ albi tarde
qꝫ producūtur: q̄ si fuerit frigida ꝛ būida corpa erūt pil' nuda
piliqꝫ eoꝝ plani sūt valde. Qō si frigida sint ꝛ ficca min⁹ nu
da sunt pilis corpora. Est aūt cā hec calidis cōplexione ꝛ sic
cis corporibus in multitudine pilorū. quoniā pili ipsi vapo
res sunt calidi ꝛ sicci qui de corporis egrediuntur poris: ꝛ hi
post illos foras emittūtur: nec coꝝ interdicitur emissio: sz ad
iuicem continua est: vapor aūt calidus ꝛ siccus in his mult⁹
est corporibus magi sc̄ in alijs. Aꝛ vero in frigidis corpori
bus ꝛ humidis piloꝝ nuditatis ꝛ paucitatis cā est qꝫ in ipis
calidus admodū pauc⁹ ē vapor ꝛ siccus: segtur humiditas
vaporē qū corpora fuerit egressus ac cōtinuari ad inuicē pro
bibet vapor ꝛ eni qū trāsierit cutis būiditatē: ꝛ poros exie
rit: cōuertitur humiditas ꝛ foramina opilat: amputaturqꝫ
vaporis qui egressus ē ꝛ eius qui ab intus sequitur cōtinua
tio: quēadmoduz his que humida sunt accidit si decoquan ꝛ
in aqua. vt amiluz ꝛ farina si decoquātur in aqua ꝛ bullīāt
iuenies vaporem statiz vt egressus bullitionis fuerit loco in
tercidi: reuertitur eī humiditas in locū quo ille egressus ē va
por quem opilās incisionē inter ipsum ꝛ alterū qui sequitur
vaporem facit. Ideo ergo in frigidis nō oriuntur pili corpo
bus ꝛ humidis: accidit etiā piloꝝ casus corporibus plurimū
siccis. vt calvitiū fieri videmus: calvitiū ꝛ eni nisi his quorū
est cerebri sicca complexio non accidit. Signa autez est quo
niam ex maiori parte senibus calvicium fieri videmus pro
pter eorum corporuz siccitatem ꝛ cutis desiccationem. Am
plius calvitium secundum maiorem fieri partē videmus in
sincipite magis cꝫ in alijs mēbris. Ipsum. n. ceteris sicci⁹ est
ꝛ cōpositū ex ossibus ꝛ cute sine lacertis q sub cute sunt. que
eius in se humiditatē custodiāt. Cā ergo pp quā pipli i cute
nō oriuntur siccitas est. quoniaz vapor quin egressus poros
fuēit cutē aptā dimittit: ꝛ foramia nec pōt eū cutis arctare ꝛ
strigere sua siccitate. disp̄gūtur ergo vaporis partes nec ad
inuicem conueniūt. quēadmodum fumo si e suo loco egredi
atur largo cōtingit: spargīt eim ꝛ ab inuicē sepatur. Pilo
rum autez nigredo fit multitudine caloris ipsius vaporis ꝛ
adustione. Flaui vero ex caloris temperantia vaporis.
quemadmodum intemperatis ante iuuentutis statum cor
poribus. Albi autē capilli ex pblegmatico sunt vapore. quē
admodū in frigidis videmus regiōibus contingere sz ꝛ eta
te senibus ꝓpter frigiditatem cōplexionis. Aꝛ vero criss
pi pili aut ex vaporis sunt adustiōe ꝛ siccitate ei⁹ vt videm⁹
in capillis fieri: si igitur fiant ꝓximi cōplicātur eiz ꝛ desic
cantur: ꝛ vt in ethiopum ꝓbatur corporibus pp acris calo
ris multitudinē qui in terra corū est. Aut meatuum curuita
te quibus vapor a corpore egredit. Si eteni corū meatus tor
tus est ꝛ vapor plicatus egreditur. Capillorū aūt plani
ties ex frigiditate vaporis ē. ꝛ humiditate vt capilli coruz q
in aquilonis sunt partibus: in regiōibus eteim illorum frig⁹
dn̄atur ꝛ humiditas. Idē i capillis videmus infantū eo q
hac in etate multa sit humiditas.

De signis que de corporis bn̄tur habitudinibus.
Porro signa que ex bitudinibus sumū
tur que sūt. s. piguedo ꝛ maties. spissitas ꝛ raritas talia sūt.

Pinguedo corporis aut est de adipe aut de carne aut ex
vtriusqꝫ simul. Facies quoqꝫ aut est cuz paucitate adipis:
aut paucitate carnis aut vtriusqꝫ sil'. Quz ergo erit i corpōe
adeps m'tus ꝛ caro pauca significat qm̄ ei⁹ complexio frigi
da est tēperata i humiditate ꝛ siccitate. Si caro amplior adi
pe fuerit signum est eius esse calidā cōplexionem in humido
ꝛ sicco temperatā. Si quādo aūt ꝛ multi est corpus adipis.
multe etiā carnis significat eius tēperantiā in quatuor extre
mis. Cum aūt corpus ē exile tēperantia in illo caloris expri
mitur ꝛ frigoris: sz siccitatem intellige dominātez. Tempera
tia aūt inter pinguedinem ꝛ matiem in corpore temperantiam
significat complexionis. Plurimus autem sit in frigidis
corporib⁹ adeps. In calidis autem caro: quoniam victuo
sa pars sanguinis in calidis corporibus naturali sit cibus
caloꝝ: in frigidis autem supereſt ꝛ remanet. diriguntqꝫ illā
vene ad mēbra. Que ergo nā'r frigida sūt mēbra vt pānicl'i
coagulatur in illis. Que āt calida sūt mēbra vt caro dissol
uunt illā a se nec perstat in eis. Attamē si calide sit cōplexio
nis corpus eiusqꝫ dn̄s quieti deditus ꝛ otio: vnctuosū quod
est ex sanguine coagulatur in carneis mēbris pp dissolutio
nis paucitatē: hinc ergo ē mulieres viris videre pinguiores
seēūdū maiorē partē propter diuturni vsum otij ꝛ quietis: et
quoniā earū frigidior ē cōplexio holuz cōplexiōibus: hac āt
in parte inspiciēdi qui ossa vestiūt lacerti. Sepe eteniz m'te
ē carnis corpus ossaqꝫ eis subtilia: videturqꝫ illud inspicien
ti tanc̄ exile. Sepe quoqꝫ fit carnē que sunt cū mēbris pau
cam ēē ossa aut ea ossa: opinaturqꝫ qui inspicit pinguē ēē hu
iusmodi. Nō oportet ergo in his decipi ꝛ errare corporibus

Raritas āt caloꝛē significat corporis ꝛ humiditatē spis
sitas frigiditatē ꝛ siccitatē inter has duas tēperantia habi
tudinis tēperātiā significat cōplexionis

UVA. BHSC. IyR_125_1

De signis que ex actionibus sumūtur. Signa ãt ex actionibus ducta quedã quidẽ sumũ tur ex animalibus actionibus: qdã ex vitalibus: quedam ex actionibus naturalibus. Ex animalibus quidẽ actionibus signa sũt in calido corpore vt sit qui eiusmodi corpus hz velocis ingenij celeris intellectus celeris ẽt motus ipse festinus ⁊ citus instabilisqz. Si vero corpus ẽ frigidũ eius oppõs tarde ẽ ambulationis bebes pauci intellectus lingue grauis tardi motus: in rebus autẽ fixus. Ex actiõibus ãt vitalibus sigñ corpis est calida cõplexio: ẽ oppõs fidẽs: ẽ ⁊ aut audax vanus se se ingerens: temerarius: instabilis in reb⁹ magnis pulsusqz eius vehemẽs celer ⁊ spissus ipse velox ad irã graue. Si vero corpis sit cõplexio frigida eiusmodi hõ corporis formidolosus erit ⁊ timidus sibi plurimum timẽs pauce ire pulsusqz eius tardus ⁊ rarus. Ex actionibus ãt naturalibus quoniã calide cõplexiõis vir citissime crescit: appetit⁹ ẽ fortis bone digestionis: multe veneris: frigide porro cõplonis vir bis ꝓpias hz bitudines. Hec ẽ signoꝝ simpliciũ cuiusqz diuersitatis assignatio. Significatiões corpoꝝ cõplexionũ que extra tẽperãtiã sunt ꝑ naturã ⁊ nos cõmemorabim⁹ ea coaceruata in vnoquoqz corpore quo melius ⁊ diligẽtius possit intelligi a lectore ⁊ memorie mãdari.

De signis simplicium cõplexionum. Dico ergo quoniã qñ corpus calidũ fuerit eius signa sunt adipis paucitas: carnis multitudo: color rubeus pili multi ⁊ nigri: si tactũ ei⁹ tetigeris corpus calidũ inuenies: ⁊ est boni ingenij: ⁊ cito capiens quid: velox verbis: celer motu: ⁊ festinus: carnis solide: audax: van⁹: inuerecundus: ⁊ ingerẽs: appetitus plurimi: celeris augmẽtationis: bone digestionis. libidinis multe: vocis magne. Si quãdo gũ est corpus frigidum signa eius sunt adipis copia: carnis penuria: corporis a pilis nuditas coloris albedo. ac liuiditas siquidẽ frigus pernimiũ ẽ. Et piloꝝ flauedo que ad citrinitatẽ pereutit: quod si tetigeris frigidũ inuenis. eruntqz actiones animales vitales ⁊ naturales imminute ⁊ debiles: pauci ipse est intellectus: tarde mẽtis: grauis linguc: tardi mot⁹: formidolosus: ⁊ timidus appetitus imminuti: tarde digestiõis coitus modici: erũtqz frigidorum oĩum signa mẽbroꝝ manifestissima. Cum autẽ corpus siccũ ẽ: signa eius corporis exilitas tactus durities: eruntqz oĩum eius mẽbrorũ que sicca sunt signa clarissima ⁊ patentia. Vbi autẽ corpus bumido deputatum ẽ. multe ẽ carnis ⁊ adipis tactuqz molle inuenitur: omniaqz bumidorum quasi eo sunt mẽbrorum signa manifestissima.

De complexionuz cõpositarũ signis. At vero corpus cui⁹ ẽ cõplexio calida ⁊ sicca. signa hec habet: exilitatẽ pilorum copiã ⁊ nigredinẽ: colorẽ fuscum: tactus calorem ⁊ duritiẽ ingeniũ: mẽtẽ: ipse ingerẽs ẽ: temerari⁹: app etitus eius fortis: digestõ bona: ꝫ maxime ciborũ crossorũ libidiniqz studẽs. Eruntqz omniũ mẽbroꝝ que calida sunt ⁊ sicca signa patẽtia. Corpus aũt cuius ẽ cõplexio calida ⁊ bumida significaꝫ bis: carnis copia: adipis paucitate: pilorũ nigredine ⁊ planitie: tact⁹ calore ⁊ mollicie: multitudine putridorũ morborũ. qui ex humorũ fiũt corruptione si hec supabũdet cõplexio. Est etiã color ex rubeo ⁊ albo: ẽqz medius in animalibus actionibus ⁊ vitalibus ⁊ naturalibus. Diuz queqz calida sunt ⁊ bumida mẽbrorum hoc i corpore signa sunt manifesta. At vero cuius ẽ oppõlexio frigida. ⁊ bumida corporis signa sunt albedo coloris: pinguedo corporis: ex adipis copia: piloꝝ flauor: quod si tãgatur frigidũ sentiẽ ⁊ molle: pilis nudũ ⁊ priuatuz est: ipi⁹qz dñs hebes: multe obliuionis: intellectus pauci: formidolosus. timidus. appetitus debilis. digestionis tarde. veneris pauce. Et eorũ q̃ i corpore hoc sunt frigida ⁊ bumida mẽbrorum signa sunt patẽtissima. Corporis autẽ frigidi ⁊ sicci signa coloris albor in liuidũ peutiẽs: ⁊ eius exilitas: flauedo pilorũ q̃ in citrinũ percutit: nuditas quoqz corporis a pilis: tactus eius durities ⁊ frigus: ⁊ membrorum que frigida ⁊ sicca: hoc in corpore sunt sensibus manifeste signa patẽt Et sciendũ quoniam in composita corporis complexione dnãntis ⁊ superabundãtis qualitatis signa mãifestiora sunt

Capitulũ. xviij. de temperati corporis cognitiõe ꝑpl'ois.

e **Tquoniam** ostẽdimus extra tẽperanti am positorũ corporũ sciẽduz tibi ꝓponimus temperatum esse corpus cui⁹ signa media sunt iter ea que corporũ extra tẽperãtiam positorum. Est ergo mediũ inter matiem ⁊ pinguedinem: colorqz eius ex albo mixtus ⁊ rubeo: pili vero flaui ⁊ ad rubore ꝑpaulum inclini. dum in pueritia est. Vt aũt ad iuuẽtutis accedit etatem ⁊ capilli denigrãtur: tactus in calido tẽperat⁹ est ⁊ frigido molli ⁊ solido quẽadmodũ medium palme cutis. At vero mores eius ⁊ habitus aiales vitales ⁊ nãles virtuose ⁊ bene dispositi. Ipe igitur intelligẽs ⁊ cito capiẽs mentẽ habẽs bonã ⁊ animũ audax quoqz sepe varius ꝫ nõ tumultuosus nõ timidus inter celeritatẽ medius ⁊ tarditatem ⁊ inter costantiã ⁊ temeritatẽ: ⁊ inter misericordiã ⁊ crudelitatẽ: perfecti appetitus. abstinẽs non malus. Et oio atqz vniuersaliter medius inter ea que dicta sunt complexionum esse tẽperantiam signa. erũtqz actiones membrorũ eius pfecte consumate pulchre ⁊ grate. Et notãdum in bis oib⁹ que dcã sunt signis si quãdo hominũ in aliquo diuersa apparebunt ne oio acceleres in dãdo inditio ⁊ snia nisi prius oia in vnũ collegeris signa que deinceps discernas ⁊ diiudices: atqz ad inuicem oia conferas: videasqz cuius cõplexionis signa sũt plura. ⁊ iam tũc illius boiem iudices esse cõplexionis. Q̃ si coequalia videantur eẽ testimonium intuẽdum tibi erit que sint fortiora ⁊ que illa consulent deinceps indicabis.

Capitulum. xix. de cãrum cognitione que naturalem immutant complexionem.

s **Ciẽdum** qñ signa in vnaquaqz cõplexionũ corporum variãtur ꝑ corporum ꝓplexionuz variatiões. Variãtur aũt corporũ ꝓpleXiones aut ꝓpter in qua natus est regionem ⁊ nutrit⁹: aut ꝓpter etatem: aut ꝓpter masculinitatem ⁊ femincitatẽ. aut ꝓpter ꝓsuetudinẽ quã homo plurimũ consuevit.

Capitum. xx⁹. de mutatione complexionis corporis ꝓp regiones.

q **Um corporum** cõplexiões ꝓp regiones mutentur. Intuendũ nobis ẽ: ⁊ sciendũ quoniã que dicta sunt signa de diuersitatibus cõplexionuz in vno quoqz corporũ: q̃ ſ. sumũtur ex colore ⁊ capillis in regionibus designata sũt tẽperatis. In bis autẽ que minime tẽperate sunt huiusmodi signa certa nõ sunt que ex pilis sumũtur ⁊ colore. Calide eteni regiones que peruste proxime sunt vt ethiopia sue faciunt gẽtis colorẽ nigrũ capillos crispos: cutẽ desiccãt inferiora corporũ eorũ tenuãt: facies eorũ laxãt: oculos profundãt: nasuz magnificant: interiora corporis eorũ refrigerãt vires intellectus debilitãt. Quare horũ inspector propter cutis extenuationẽ ⁊ nigredinẽ ac capillorũ crispationẽ opinatur eorum corporũ cõplexiones calidas eẽ ⁊ non tamen sunt. Calor etenim circũdantis eorũ corpora acris corporis eorũ foras attrahit calorẽ ⁊ iminuitur interi⁹. Regiões ecõtra frigidas que a parte sunt aquilonis vsis duab⁹ supposite maiori minoriqz capilli inhabitãtiũ castanei sunt ⁊ ad albũ inclini et ⁊ plani corpora eorũ pilis nuda: colores albi: facies rubee: pectora larga: pedes parui: propter qõ calor pectoribus eorũ imergitur ⁊ a frigore refugit: ideoqz est corꝝ calida cõplexio. vnde ⁊ ipsi his de cãis audaces sunt magnanimi opinãturqz eos inspiciẽs albedinis eorũ cã ⁊ nuditatis corporũ eorũz a pilis cõplexiones frigidas huiusmõi nec sic se res hz imo calide sunt: q̃re ẽt oz in huiusmodi cõplexiones ex colorib⁹ iudicare ⁊ capillis: sed eorũ collatiõe ad sue tẽperatos spẽi: q̃ tibi signa certa appareãt. Tẽperate vero regiones que sub recta posite sunt linea ab oriente vsqz occidentẽ ⁊ que bis proxime sunt ⁊ cõfines vt q̃rtũ clima inhabitãtes: habẽt iter has duas habitudines medios cõtrarias. Dicta sunt autẽ huius regionis signa cõplexionũ ⁊ que illis propinque in latere ad aquilonem vergente in precedentibus quz de tẽperate cõplexionis signis diximus.

Capitulũ. xxi⁹. de signorũ etatũ notitia ⁊ mutatione cõplexionũ ꝓpter eas.

m **Utantur** quoqz cõplexiones ꝓpter etates. Etates aũt q̃tuor sũt. Pueritie etas iuuẽtus que ad statũ. ſ. peruenit iuuẽtutis grandiorũ etas ⁊ senectus. Pueritie ergo est etas in qua semper corpus augmẽtatur: crescit autẽ vsqz ad annos fere xxx. At vero pueritia vsqz annos dicitur. xv. ⁊ vsqz. xxx. adolescẽtia. Etas ãt que ad statũ peruenit iuuẽtutis ea est in qua cõpletur corporis crescere: ⁊ debinc declinatio sumit initiũ. eius autẽ status secũdũ maiorẽ partẽ. xxxv. anni. Grãdiorũ ãt etas illa est in qua apparere incipit diminutio ⁊ declinatio sine virtutis tamẽ detrimento. Non enĩ iminuitur aut reddit aut corpus contrahitur: huius ẽ secũdũ maiorem partẽ finis anni circiter. lx. At vero senectutis ẽ etas i q̃ virtutis apparet diminutio que a termino ẽ. lx. annorũ vsqz in vite finẽ. Puerorũ igitur etas calida ẽ ⁊ humida que calidior ⁊ humidior oĩbus existit etatibus. hec eteni genera

UVA. BHSC. IyR_125_1

tioni magis proxima ẽ sanguinis ⁊ spermatis: que vtraq; calida eẽ scimus ⁊ humida. Juuenũ autẽ etas calida est ⁊ sicca: intelliges autẽ eius siccitatẽ in animaliũ corporibus que vt nata sunt ꝙto plus augentur crescẽdo tãto mẽbrorũ ipsorum amplior fit siccitas. Calorẽ aũt scire te oportet in pueris ⁊ iuuenibus equalẽ eẽ quãtitate diuersũ aũt qualitate. Si etenĩ iuuenũ corpora ⁊ puerorũ tetigeris vtrisq; equalem inuenies calorẽ: nisi ꝙ puerorũ senties sub tactu calorẽ vaporosum quietẽ mollẽ ⁊ iocũdũ humiditatis cã que illi admixta ẽ. corporũ vero iuuenũ calorẽ inuenies acutum ⁊ pungentez siccitatis cã illũ cõmittãtis. Sedit autẽ nobis exẽplũ Galẽ de balneo ⁊ aq̃ calida ⁊ ait. Balneũ si calidũ fiat in caloris vltimo codẽq; ⁊ aqua mõ: debinc vtrũq; tetigeris dũ acutũ ẽ calore quidẽ equalia inuenies in quãtitate: ⁊ vtrũq; tactuz exuri eisdẽ viribꝰ: sed balnei calorẽ cõmittatur acumẽ ⁊ punctio. Aqua autẽ calida non sic ẽ. Nõ etenim ẽ cũ eius calore acumẽ sed lentas: quare nõ põt aq̃ calida balneo dici calidi or aut ipsum balneũ calidũ calida dici aq̃ calidius. Ad hũc ergo modũ oportet calorẽ qui in puerorũ corporibꝰ ẽ tanq̃ aque calide calorẽ: qui vero in iuuenũ corporibus tanq̃ balnei calorem equales adinuicez dici: quoniã quidẽ qui ẽ i puerorũ corporibus calor tanq̃ aque calide ẽ: qui aũt iuuenum tanq̃ balnei calor. Siquãdo ergo hec tactu probabũtur corpora in oĩbus equalia habitudinibus eẽ debẽt cõparans pingue pingui: exile exili coloriq; rubei virũ cũ simili. Et oĩno oz oẽz coferre boiez cũ alio in figura in colore in regimine in cõsuetis: in exercitijs in cibo potuq; in balneo ⁊ similibus in tantũ vt ebriũ ebrio: sobriũ conferas sobrio: saturatũ satu rato: oz quoq; eũ quẽ calor estusq; percusserit similia passo cõferri ⁊ qui frigus passus ẽ cũ consimili. Hec ꝛeniz si feceris q̃ dicta sunt vera inuenisse te gaudebis. Reperies etenim puerorũ calorẽ ⁊ iuuenũ qui ad statũ peruenerunt iunẽtutis eq̃les: nullãq; inter eos circa calorẽ differentiã. Siquãdo autẽ corpa tangas bitudinibus diuersa ⁊ adinuicẽ ꝓtuleris: eorũ tibi nõ certificatur cõplexio: ⁊ inter eos diuersitatẽ inuenies: opinabilisq; illã ex etate eẽ discrepantiã. Corporũ autem grandiorũ cõplexio frigida est ⁊ sicca: calor etenim ⁊ siccitas que in corporibus sunt perfectoꝝ iuuenũ abeũte tẽporis longitudine: humores cõburũt in tm̃ vt in cholerã trãsmutẽt nigrã. Cholera porro nigra frigida ẽ ⁊ sicca. At vero corpora senũ in vltimo frigida sunt ⁊ sicca. Hec etenim etas puerorũ est etati contraria: ⁊ quẽadmodũ puerorũ mẽbra radicalia vt ossa ⁊ cartillagines ⁊ nerui in vltimo sunt humiditatis: sic in senibus aliisq; aialibus que maioris sunt etatis in vltimo sunt frigiditatis ⁊ siccitatis: puericie etenim etas augmẽti principiũ ẽ ⁊ crescendi. Hec aũt duo per humiditatẽ perficiũtur ꝙdiu natura mẽbra põt extendere: ibidẽq; finit humiditas. At vero senectutis etas cõsũptiõis ⁊ marcoris etas est: ⁊ in mortis via iter: que p' frigiditatẽ ẽ ⁊ siccitatẽ. Grãdiorũ aũt etas minus sicca senum est etate: ⁊ hec quoq; ficcior iunẽtutis ẽ cõplexione sicut ⁊ iunẽtutis etas ficcioris est complexionis pueris: humidior autẽ grandioribus. Ostenditur aũt qȯ dicitur hoc modo. Generationis fetus principiuz in matrice est de sanguine mẽstruo ⁊ spermate. Sãguis autem ⁊ sperma calida sũt ⁊ humida. Sãguis qdẽ calidior sperma te ⁊ humidior. At vero sperma sanguine minus humidũ quibus conuincitur ex rebus generationis eius principiũ ex substantia esse humida. Cum ergo contemperatur simul sanguis ⁊ sperma. calor illos cõmiscet ipsorum paulatim donec aliquãtulũ coagulentur quo possit informans virtus ex eis mẽbra formare fetus: incipitq; primũ pãniculorũ generationem: debinc carnẽ postq̃ venas ac neruos iã tũc generationẽ incipit ossiũ ⁊ vnguiũ quz iã coagulatur materia ⁊ desiccatur: hec quz creauerit mẽbra virtus nõ desistunt desiccari paulatim ⁊ augeri mediocriter crescũtq; caloris naturalis virtute donec forma cõpleatur fetus ciusq; cõfortent mẽbra intm̃ vt quz fetus nascetur mẽbra eius humidiora inueniantur ꝙ deinceps ⁊ ossa quoq; que ceteris sũt siccioza mẽbris humida sint ⁊ mollia: que in ꝙuis partẽ si volueris inflectã tur quẽadmodũ ab obstetricibus fieri in infantes videmus si eorũ capita fuerint oblonga. Reducũt enim in primam illa circularitatẽ. Sunt tamẽ hec mẽbra tẽpore minoris humiditatis ꝙ in matrice fuerint. Hec vero deinceps augmẽtari mẽbra desistunt augeturq; siccitas ⁊ fortitudo eoꝝ: crescitq; caloris virtus donec ad etatẽ peruenerit ⁊ virtutẽ ⁊ siccitatẽ donec ampli⁹ radicalia nõ possint extẽdi sua duritie ⁊ solidi tate mẽbra. Hec autẽ etas iunẽtutis ẽ status. Debinc autem oĩum augetur siccitas mẽbrorũ donec ad etatẽ perueniantur grãdiorẽ suntq; in ea fortis siccitatis mẽbra ab inde senectutis incipit exordiũ ⁊ crescente sicco dominatur membris donec superabundet: debinc virtutes debilitantur caro minuitur ⁊ sanguis. Calor etenim hac in habitudine naturalis debilitatur. Nõ enĩ naturalẽ inuenit humiditatẽ in qua operetur. Aucto itaq; sicco amplius caloris auget naturalis debilitas ⁊ coagulationi fit proxima: inueterat̃ itaq; cutis manuũ debilitatur motus ⁊ pedũ: turbatur corpus: estq; huic nomẽ habitudini senũ: que similis marcori ẽ plantarũ: vt igitur defecerit humiditas ⁊ siccitatis perfectus ẽ status: calor extinguitur naturalis ⁊ corpus corrũpitur: fitq; mors. Hec etenim siccitas corruptionis cã est corporũ aialiũ ⁊ plantarum. Et simile quod diximus est etiã in plantis. Cũ enim a terra oriũtur humide sunt valde. Debinc autẽ videbis illas dũ crescũt siccitatẽ earũ augeri ⁊ virtutẽ donec crescẽdi finẽ attigerint a qua declinare incipiũt ⁊ desiccantur vsq; dum marcescẽtes cõtrahantur ⁊ vetereſcant. Et huiusmodi qualitas ac habitudo etati similis ẽ senij ⁊ mortis. Patet ergo ex his que dicta sunt quoniã pueritis etas in vltimo ẽ humiditatis si ad oẽs alias conferatur etates. Senũ autẽ etas q̃ in senio sunt in sicci vltimo ẽ. Quorũ corpora tã ⁊ si sicca sũt sed tamẽ frigida apparẽt ⁊ eẽ hũida pp̃ supfluitates in eas cõgregatas vt screatus ⁊ muccos lachrymarũ fluxus: membra nãq; principalia corpoꝝ senũ debilitat a sũt corũq; virtus p quã ad ea cibus trabit̃ mutaturq; caloris debilitate natural̃. His itaq; de cãis circa ea multe supfluitates hũide colligunt̃. At vero ipsa radicalia mẽbra ꝓculdubio sicca sũt nec ad ea de ciborum quieq̃ peruenit hũiditate nisi modicũ. Senũ ergo corpora eo ꝙ in coꝝ mẽbris cõgregãt̃ superfluitates frigida sunt ⁊ humida: ex se aũt ipsis ⁊ mẽbris ipsis frigida ⁊ sicca.

Capitul̃ũ. xxij. de maris ⁊ femine natura.

Utatur quoq; natura cõplexionis ex maris ⁊ femine natura: qm̃ masculuz in omnibꝰ animalibꝰ calidius ẽ cõplexione fẽinoz: femineũ aũt frigidiꝰ ⁊ humidiꝰ masculo. Signũ aũt ad hec tale ẽ: videmus in masculꝰ pilos multo pꝛes ⁊ fortiores ſz ⁊ eorum ꝓductionem celeriorem ꝙ in mulieribus: vnde ⁊ illꝰ barbe innascuntur. Quod si cõtingerit mulierũ aliq̃ fortis eẽ caloris in corporibꝰ earum plures ꝙ in ceteris videbis pilos ⁊ quãdoq; illis innascũtur mẽti loco pili. Amplioꝝ masculũ per omnia fere fortiorez habere animã muliere videmus ⁊ fortioris certaminis ac audacioꝛẽ femia iter omnia pene aialia. Ideo ergo ⁊ virorũ pectora lata sunt ꝓpter dilatatẽ caloꝛẽ. Et videmꝰ eorũ maioꝛẽ partẽ i pectoribus pilos habere. Amplius vides masculos post natiuitatẽ celeriozis motus ⁊ dilatationis. Sed mulieres celerius crescere masculꝰ: qm̃ cõplexio earũ virorũ ẽ cõplexione humidioꝛ. Humida aũt corpora citius dilatãtur: nisi ꝙ eorũ crescere citiꝰ finẽ bẽt ꝙ viroꝝ frigidiores ⁊ ciz sunt cõplexiõis ⁊ debiliozis. Masculi ecõtra calidioris ⁊ fortioris: hoiuz ⁊ eni corpora ⁊ oĩuz aialiuz virtutẽ habẽt naturalẽ q̃ crescũt. Que si fuerit fortis: ⁊ crescere maius erit si debilis diminutũ ⁊ tñ celerius. Amplius in pluribus ⁊ aim̃ ⁊ cognitio ⁊ discretio ⁊ cõstãtia i viris ẽ maioꝛ ꝙ in mulieribus: motusq; eorũ ad actiones: ⁊ vis capiẽdi: ⁊ phãtasia fortioꝛ pp ipsoruz mẽbroꝝ virtutez: que capitũ ipsoruz sequit̃ magnitudinem: vnde ⁊ viroꝝ scapulas videbis ⁊ mẽbra. ſz ⁊ brachia ac crura crossioꝛa eẽ. Hec ⁊ enĩ oĩa q̃ sũt dicta motũ sequũtur. At vero cõtra ẽ mulieres pil' privatas videre in pectoribus ⁊ vẽtre manibus ⁊ pedibꝰ pp̃ earũ cõplexionis frigus ⁊ debiliozis aĩe minus audaces pectora coruz stricta: videbis etiã maioꝛez earuz partem minus habere aiminus discretionis: amplius timoris ⁊ debilitatis: ſz ⁊ earũ capita paruioꝛa ſz maioꝛẽ partẽ. Que etiã ad otium magis inclinantur ⁊ quietem ꝙ ad labores. ꝛenim magis cõgregãtur pp̃ earũ frigꝰ cõplexionis qũ sit frigiditatis coadunare ⁊ cõglutinare: meatusq; arctare: ⁊ minuere actiones ac breuiare. Ex his itaq; omnibus signis tibi mãifestũ fit femiaz frigidioꝛẽ esse ⁊ humidioꝛẽ: masculuz aũt calidioꝛẽ ⁊ siccioꝛẽ femina. Humidioꝛ aũt femia creata ẽ ꝙ masculus cõplexiõe pp̃ fetus cibũ. fetus eteniz cibꝰ v ũ imatrice ẽ humiditas est ⁊ ex ea fit. Que cum ita sint: non oz mulierum iudicare corpora ad virorum collationẽ. Sz earum iudicabis corpora per collationẽ ipsarũ ad tẽperata inter ipsas corpora cõplexiõez vtrisq; discretionis diligentia.

Capitulũ. xxiijꝰ. de cõplexionis mutatione propter consuetudinem.

Utantur quoq; corporũ ꝓpter cõsuetudinem cõplexiones. Opz ergo intelligere qm̃ cõsuetudies si longioris fiãt tẽporis na

UVA. BHSC. IyR_125_1

turalem trãsferũt cõplexionem ad aliã ꝺm cõsuetudinez quẽ admodum in apboꝛismoꝛũ lıbꝛo hypo. teſtatur cõſuetudinẽ ſecũdam eſſe naturaz. Et cõplexionis mutatio fit cã conſuetudinis aut ꝓ regimẽ: aut per artificiũ. Et ex regimie quẽadmodum ſi ſit homo naturaliter coꝛpoꝛiſ exilis: vtaturqꝫ otio ⁊ quiete ac delitijs ⁊ exertitij paucitate: vnde coꝛpus illi⁹ coꝛpulentatur: multiplicatur frig⁹ ⁊ hũiditas in eo ⁊ fit piguis. Sic quoqꝫ ſi ſit bois coꝛpus nã coꝛpulentũ ⁊ pingue: vtaꝫqꝫ exertitij copia ⁊ laboꝛis, paucitateqꝫ ciboꝝ. accidentibuſqꝫ curarum ⁊ triſtitie: diſſoluũtur eius coꝛporis humiditates: membꝛa ealefiũt ⁊ ſiccãtur fitqꝫ exilis. At vero ſi occupatur in aliquibus ad ſolẽ. eſtqꝫ obuiatiõi eius aſſiduus: ⁊ veſtimẽtoꝝ coꝛpoꝛe nudus. cutis eius extenuatur ⁊ dureſcit. coloꝛ niger fit: mutaturqꝫ eius in caloꝛez cõplexio ⁊ ſiccitatẽ. Opꝫ ergo diſcernere inter euꝫ qui eiuſmodi ẽ nãliter ⁊ qui conſuetudine. Intuearis igitur illuꝫ qui pinguis eſt ſiquidẽ nuduꝫ eſt pilis coꝛpus: veneqꝫ eius ſtricte: piguedo hec naturalis ẽ: piguedo eteim ꝺm maioꝛem ptem fit ex frigiditate cõplexionis. frigidaqꝫ ꝯplexio venas artat ⁊ pilos minuit vt dictum eſt in precedẽtibus. Cutis autẽ vene late ſunt ⁊ ipſe piloſus eius eſt naturaliter calida complexio. pinguedo autem ipſi⁹ mutata eſt a conſuetudine. Sic quoque ſi inueneris coꝛpus exile cutem aſperam ⁊ ſolidam. coloꝛem nigrum pariteꝝqꝫ eius vene ſtricte cutis autem nuda pilis. ſiccitas eius ⁊ exilitas ex conſuetudine facta eſt. calidoꝝm vſu ⁊ ſiccoꝝz. Si autẽ vene ſint late ⁊ ipſe piloſus multoꝝũqꝫ piloꝝz eius exilitas naturalis eſt.

De mutatione cõplexionis ꝓ artificia. Mutatur quoqꝫ cõplexio ex artib⁹ Quare ſciẽduz tibi eſt: quoniã artium quedaꝫ cõplexionẽ bominis ĩmutãt in cõtrariuz aut in caloꝛem ⁊ humiditatẽ: vt eoꝝũ accidit cõplexionibus qui balnei interioris ſeruitio dediti ſunt: aut in frigiditatẽ: ⁊ humiditatẽ: vt piſcatoꝛibus accidit ⁊ nautis ac fulonibus: aut in frigiditatem ⁊ ſiccitatem: vt agricole paciũtur ⁊ venationes ⁊ aucupes ſimiliaqꝫ. Hec ſunt q̃ te ſcire oꝑtet ad differẽtiã cõplexionis boĩnum q̃ ex natura eſt. ⁊ q̃ per cõſuetudinẽ mutata ⁊ facta.

Capitulum vigeſimũquartum de ſani coꝛporis ſignis ⁊ ſeruis emendis.

c **Tquoniam** de naturalis complexiõis ſignis qualia ſint ſatis dictum eſt: equũ nobis videt ſani etiã coꝛporis ſigna ꝓponere: in quo nulla eſt macula: nec aliquid culpatur. Hedicus eteni boꝛũ neceſſariã habet ſcientiã: maximeqꝫ qũ de ſeruoꝝũ ꝓſulunt emptõe: ⁊ q̃ritur ab eo vtrũ qd inſit vitij nec ne. Nos ergo q̃uis oia q̃ ad hec neceſſaria ſunt hoc diꝛeri⁹ in libꝛo ſepatim ſuiſqꝫ capitulis: ſuntqꝫ perfecta itm̃ vt cum diligentia ⁊ cura ĩtuens: res poſſit omnes hui⁹modi ſcire naturales: ⁊ q̃ extra naturã ſũt ac plena ⁊ perfecta cognoſcere ſcientia: ſz ſi in emptionibus his ꝓpriã quẽdã ⁊ ſingularem dederimus operã facilius erit coꝛũ ſcientiam ⁊ cognitionem volenti. Dico ergo deſiderãtem coꝛpus cognoſceꝛe ſanuz. et omni vacuum vicio optere prius vitia cognoſceꝛe in comodaqꝫ coꝛporibus accidẽtia. ſicut boc loco dicemus: prius igitur coꝛporis cõplexio cuius ſanitas queritur intuenda ẽ figura quoqꝫ ⁊ habitudo de bine aũt circũſpice cutẽ ipſius. boc eſt ſuperficiẽ ⁊ q̃ in ea ſunt. Jã tunc aũt a capite incipe ⁊ eius diligenter habitudines vide ⁊ agnoſce: ⁊ ad ea que ſb̃ ſunt ⁊ ſequntur deſcẽde mẽbꝛa: ⁊ ſic vſqꝫ inferioꝛa ꝺz ordinis mẽbꝛoꝝ cõſequentiã: donec ad pedes peruenerꝭ: ⁊ itelligeſqꝫ omniũ boꝛũ mẽbꝛoꝝũ ſanitatẽ ⁊ ſalutẽ ab accidentibus ⁊ ĩ ꝓmodis coꝛũqꝫ in ea aduentũ. Si eteni hec diligẽter obſeruabis ⁊ ſanũ coꝛpus ⁊ lãguidũ pfectius cognoſces.

Speculatio coꝛporis cõplexionis ex coloꝛe. Et ſpeculatio quidẽ cõplexiõis coꝛporis ex coloꝛe ſumitur. Si etenim nõ ſit culpa vt croceus qui malã ſignificat cõplexionẽ calidã: ⁊ cholere rubee dominationẽ. Aut malã que in epate ẽ calidã cõplexionẽ: nec nõ albus giſpſeus malam ſignificãs cõplexionẽ frigidã ſz ⁊ epatis frigus ⁊ pblegmatis dominationẽ. Nec niger aut liuid⁹ plũbi coloꝛis ſimilis. q malum ſignificat frigide ⁊ ſicce cõplexionis ⁊ frigus epatice cõplexionis ac ſiccitatẽ: imo ⁊ dominãtem choleraz coꝛpoꝛi nigram. ⁊ ſpleis debilitatẽ. Sed ſit eius naturalis coloꝛ pulcber ⁊ decẽs. ſ. vt ſit illi perfectus de coꝛ ꝺz eum qui ipſi ꝓpꝛius ẽ coloꝛem. Et boc ſi ẽ vt ſi quidẽ albus eſt paruz ſupfundatur ruboꝛe: ſi fuſcus ſit clarus tenuis ſi niger perfectus ⁊ coꝛruſcãs: labia eius ad ruboꝛẽ inclina: ſi buiuſmõi coloꝛ fuerit ſignum eſt coꝛporis bonaz eſſe complexionez.

De coꝛporis figura. Coꝛporis aũt iudicãda eſt figura cõpoſitione bona coꝛũ ad inuicẽ ꝓportione in q̃titate ſpiſſitudinis magnitudis paritatis cõgrua vt nõ ſit quidẽ caput croſſuz ſubtile collũ. pectus ſtrictum. oiaqꝫ membꝛa ab inuicẽ diſſona: vt bis puis: illa ſint magna. vt ſit quidẽ caput paruũ collũ croſſuz pect⁹ ab bis diuerſum. aut capite paruo totum ẽ coꝛpus magnum ⁊ longũ. pedes breues aut ecõtrario. Hec oĩa in natura inuenire mala viſui turpia. Sic ergo mẽbꝛa adinuicez collata. bone ꝓportionalitatis in magno ⁊ paruo. in macie ⁊ piguedie in longo ⁊ breui. Si eteim ſic membꝛa inuenerꝭ ſanitatis ſigna ⁊ figure eſt bone cõpoſitiois.

De coꝛporis habitudine. Habitudo ſit coꝛporis vt ſit nõ exile multum copiaz etenim ſignificat caloꝛis ⁊ ſiccitatis: ⁊ ẽ paratũ etbice febris aduentui. Nec vero pingue multũ. qm̃ ⁊ boc multitudinẽ frigiditatis ſignificat ⁊ hũiditatis ac pblegmatis: nec erit buiuſmodi a moꝛte ſecurus ſubita. aut moꝛboꝝm aduentu tardoꝝũ ſanationi. vt epilepſia. emigranea. paliſis. apoplexia. ſimileſqꝫ bis moꝛbi.

De ſpeculatione cutis. Speculari quoque cutem opꝫ ⁊ ſuperfitiẽ cutis. boc ẽ coꝛporis manifeſtuz. Opꝫ ergo illa intueri loco claro ne forte ſit in ea moꝛphea alba aut lepꝛa aut ſarpedo petigove. Diligentiuſqꝫ inquiraẽ ne forte in aliquo ſit mẽbꝛoꝝ coꝛporis quaſi coctune ſignum. aut tincture. aut que fiunt in coꝛporibus figure: fiunt eniz aliquãdo bec lepꝛe cauſa ne appareat. Si ergo boc in coꝛpoꝛe videris fatiem ⁊ genas diligentius conſule: ⁊ ſiquidem ineſſe videris albedinem lepꝛe ſignum tibi erit. Sed ⁊ ſi locum videris aliquem in coloꝛe a reliquo ĩmutatũ coꝛpoꝛe exquire ne forte lepꝛe cã qũ fitarego aut ſimilibus ſit tinctũ. lauabis ergo illud cũ ſenauo ⁊ aceto diligenterqꝫ fricatũ cũ pãno exterge aſpero. Si eteniz lepꝛa eſt apparebit. Et intuere ſi vlcerũ ſint in coꝛpe alique macule ⁊ quere vtrũ canis illũ momoꝛderit quouis tẽpoꝛe ⁊ ſi contigiſſe diꝛerit ſecurus oino nõ fiat quin rabidus canis fuerit: eoqꝫ vſqꝫ eiuſmodi inducatur hominũ vt aquam timeat. At vero ſi coꝛporis ſuperficies oino mũda ⁊ bis ſana fuerit accidentibus iã tunc ad caput cõuertere.

De ſpeculatione mẽbꝛoꝝ. Quod igitur in bis primũ oiuz inueſtigãdum videtur caput ẽ. Intuere itaqꝫ ꝑ⁹ hoiuz capillos ne forte lenes ſint ⁊ prari coꝛũqꝫ productio abinuicẽ ſeiuncta ⁊ remota. Hec eteni corruptionẽ cutis capitis ſignificãt ⁊ male cõplexionis cerebꝛi. Sed ne forte debiles ⁊ multum cadentes. Hec eteni ſiccitatẽ cerebꝛi deſignat ⁊ cutis capitis extenuationem. Caueas quoqꝫ ne alopiciã patiatur aut tyriã. Hec etenim oĩa peſſimos poꝛtendunt in cerebꝛo humoꝛes quib⁹ capilli coꝛrũpũtur. Si ãt bis ſalui ſunt capilli icõmodis. ſignuz tibi ſunt cerebꝛi bonã eẽ cõplexionẽ vt alias dictũ eſt. Debic autẽ ipſius capitis cutem perſpice ne forte ſint in ea furfures aut ſabaſa aut puſtule aut vulnerũ macule profunde. bec eteni ſignificat bos a craneo ceciditſſe. ⁊ boc malũ. Nõ eteni ſe curus quis ẽ quin ictus ſuperueniat loco buic elicuius acute rei ⁊ peruenieẽs ad cerebꝛz illud vulneret aut aliquod grane quod ifigatur ⁊ perditionez faciat. Speculare quoqꝫ cranei figurã: ne ſit oblõga tenuis in medio. boc eſt enim malũ dupliciter: qm̃ ⁊ ad buiuſmodi bominẽ epilepſia feſtinat ⁊ turpe eſt viſu. Caue etiã ne epilepticus ſit: cuius rei ſigna ſũt qm̃ buiuſmodi generatur capite multi ẽ ſomni vigilãſqꝫ quaſi de ſomno nunc experrectus: ⁊ nõnun q̃ aliquod eius membꝛũ ſine ipſius mouetur videlicet volũtate coꝛpuſqꝫ eius repletũ ẽ multiqꝫ pblegmatis: bec qũ videris ſcies epiliaz ineſſe. Caue ẽt ne deſipientiã patiatur nigraz: qõ boc modo agnoſces: videbis oculos eius acute intuitionis: ⁊ ad id qõ intueẽ coꝛruſcantes ſicut intuerentur fere: erũtqꝫ ipſius incõpoſita ⁊ inordinata verba. Aſpice quoqꝫ ne forte amplius iuſto magni appareãt oculi aut ꝓfundati aut alter altero minoꝛ. Hec eteni tã ⁊ ſi nõ obſint viſui macula tamen eſt ⁊ turpe videti. Et ituere ne forte acciderit illis glaucoꝛ qũ prius nõ fuerit: boc eteni malũ ⁊ aque in oculũ deſcenſuz ſignificans. Debinc ⁊ oculi pupillã cõſidera ne forte ſit in ea amplitudo: malũ eni eſt viſus ſignificãs effuſione ⁊ ad eius amiſſionem perducẽs. Scrutare quoqꝫ eius viſũ cuiuſmodi ſit in vltimo ⁊ in debilitate vt intueatur coꝛpa. ſ. variarũ figurarũ de longe ⁊ de prope. Quod ſi nõ optime viderit nec in longinquuz eius bene extenditur viſus: aut econtrario malũ ẽ. Jn cõmoditatẽ eteni que cerebꝛo accidit ſignificat ⁊ ſpũi videnti. Albũ quoqꝫ oculoꝝũ cõſule ne forte turbatũ ſit: inutile teniz vi-

b

UVA. BHSC. IyR_125_1

sini. Ꝺ si cū hoc quoqz oculi rotūdi sint quēadmodū leonis faciesqz leonis faciesqz eius nodosa. elephātiā significat. Respice quoqz ad eā oculorū partē que naso cōtinuatur ne forte ab eo humiditas defluat. Ꝺ si videris candē oculi partem exprime: t si videris ea humiditatē egredi significat fistulaz. Si vero hac in parte carnē videris superfluā: que tanḡ ad pupillā dirigatur vngula ē. Ꝺ si in oculis venas videris rubeas t hoc malū significat tenim berisipilam. Palpebras ēt inspice t inquire ne forte sint in eis pili qui intus oriantur hoc enim malum pessundans oculū visū debilitans. Sed t ne fluant t cadant caue. signū est etenim acute materiei q̄ ad radices ferr palpebrarū t illas cadere facit: phibetqz ab ei⁹ visus bonitatē. Vide etiā ne sint graues palpebre: crossiciez enim eorū significat: aut pruriginē aut ordeū. Quare inuolucre eas conueniet t inspicere qꝺ borū sit. Debinc ēt auditū inuestiga: loquarisqz illi t aliqua ingre ab eo: t si ad que q̄sieris nō respondet auditus illius aligd patitur aut opilationē q̄ foramini auriū accidit aut aliud. Opilatio aut erit ex carne que inata ē: aut ex verruca: aut aliqua que cecidit in auriculaz re. Et si opilatio quidē ex lapidis iactu aut corpis alius aut sordidū auriū: euacuabitur bis eductis cū bis instris quibus que auribus incidunt educuntur. Si aliud quid est eius sanatio difficilis erit. Post hec autē t nasum aspice ne forte crossus sit t tumēs. Hoc eteni carnē superfluā t vulnera in naribus significat. Oportet igitur eas in claro intueri loco soli oppositas que quidnaz sit manifestum tibi fiat.

Debinc linguā scrutare visu t loquere ei vt respondeat quo cuius sit sermonis t facundie agnoscas. Et si eius verba grauia sunt aut balba aut non ostēdit suū bene sermonē intuendū ne fortasse paruitate fiat lingue. Ꝺ si non fuerit aut crossiciē lingue significat: aut eius defectū aut q̄ pars eius amputata est: aut langorē quēpiā qui neruis accidit per quos loquitur: aut aliquid huiusmodi simile. Sepe quoqz immutātur verba dentis cā qui cecidit: vide ēt linguaz ne forte sint in ea vlcerū macule que cicatricem susceperint. Quod si aīaduertes cāz a dño quere: t si quidē sic cē responderit sensum opinioni applica q̄ ex epilepsia est fortasse. Hō eteniz epilepsiā patiens sepe suā mordet linguā t vulnerat. Quare querendū ē quidē que cā eius fuerit. Jā tunc scrutare vocem ne forte sit rauca aut acuta. Rauca enim elephātiā quā doqz significat ventura. Intuere etiā dentes si forte qs eorū ceciderit maximeqz quatuor primi aut canini turpe est tenim loquēdi aufert facultatē aut molares. masticādi eteni prohibet bonitatē. Et si quidē ante pubertatē ceciderit melior produceꝝ si deinceps nō adisset reuerti. Dentiū quoqz colorē inspice: t siquidē mutatus ē in croceū: aut nigrū turpe ē: nisi ꝓpter eorū fiat mutationē. Si eteni mutantur m̄to pulchriores q̄ fuerāt orient t meliores ac fortiores. Inuestiga gingiuas eius t palatū. Sepe eteni aut laxa sunt aut vulnerata: aut sunt in eis vlcera t hoc malū. Sed t palatū eius t os ac anbelitū cōsule ne forte mutatū hēat odorē. Quod si inueneris aut ex putredine est aut ꝓpter molares comestos aut propter flā putridū in stomacho. Et siquidē odor fetid⁹ gingiuarū ē cā aut molaris putridi: hic extirpabitur mūdatione gingiuarū pōticis cū medicaminib⁹ t visu acutoz medicaminū. Si āt propter molarē tolletur fetor aut molari comesto sublato aut mundato aut cocto. At vero si stō est causa nō euacuaꝫ. Debic ꝓsule vuaz ne forte m̄tū ceciderit malū ē etenim: quoniā huiusmodi si acciderit apostema segtur suffocatio aut ne sit eneruata hinc t illis plurimū tussis fit. Inuestiga ēt gulā exterius t manu attinge glandulas q̄ illic sunt: quas si inueneris tactu manifestas cū duritie scrophulas significāt. Sic quoqz eas que sub alis sunt glādulas consule. Et que in auribus quas si suprādicto inueneris modo scrophulas illis futuras significatin locis. Sz t pectus diligenter intuere ne forte sit illis contortū: aut parua super ipsum caro malum. hoc enim plurimum huiusmodi asma t tussis accidit. Si vero cū bis quoqz pect⁹ strictū fuerit t scapule fluxe vt quasi alas videatur habere. dorsumqz fuerit incuruum huiusmodi ptisim non effugiet: maximeqz si in adolescētis aut iuuenis ē etate. catarriqz fient illi q̄plurimi. Debinc etiā manus ispicias t cōiunge ac visu cōmensura t si alteram altera miorem inueneris aut vtrāqz breuē. quēadmodū manū quā medici assimillāt t cōfigurāt manibus lupiculi malū est: t ab actionū prohibet bonitate: imo etiā turpe. Et caue ne forte brachiū icuruatū aliqua sit de cā q̄ exteri⁹ acciderit: ne curuatuz sit vt oportuit. Et intuere ne forte cubiti sit aliqua inequalitas. breuieturqz ab eo quod necesse ē: hoc cūm si sit cā factum lāgoris alicuius inferioꝛi ossi accidēris: sz nec brachium eius iminutum ē. neqz passionis alicui⁹ cā que supiori accidit. Inuestiga etiam ne forte in altero eorum aut in vtroqz aliquid apostemati quo simile inuenias: qꝺ si tetigeris sub tactu reperies vene simile aut vermi. hoc ciz significat manifestationē vene sanioſe. Et itez vtrasqz iūge manus t explica ne fortasse difficile moueantur: cui t precipe vt alicui tuoz diligētius iprimat manuz membrorum. Sic nāqz manus eius tibi virt⁹ t debilitas patebit: virtus quoqz neruorum t debilitas. Viscera etiā ei⁹ inuestiga hoc modo. Precipe supinū iacere t caput eius plano positum sit. t manus ipsius tanḡ ad pedes extende: t genua ipi⁹ paz subleua: pedes extēde: t tāge subplanū ventris ei⁹ a loco oris stōaci t his q̄ sub hypocūdrijs ei⁹ sūt. dōec ad pectus peruenias locū t sepius manum appone t palpa ac expire. Et si quidē inueneris aut in sinistro latere: aut in dextro aligd crossum t durū. inuit tibi quoniā aut in epate aut splene apostema. Sic quoqz si inueneris sup vmbilicū: vsqz pectoris costas imedio crossum qd oris stomaco aut ipsius significat apostema. Et hec oīa mala sunt ad hydropisiz nāqz puebit: maximeqz si simul corporis color ad alborē iclinat t sub palpebra inferiori ad turpiditatē. Quod si hac ine stigas mulierē inquisitione: perspice vtrū crossuz aligd inter vmbilicū ineies t penē aut solidū. Et si quidē sic inenies matricis cācrum significat. Interroga etiam mulierē si forte acciderit illi mēstruo tēpore defectus grauis qui similis ē apoplie: qm̄ si cōtingerit: matricis eius significat suffocationem inq mulieris subitus aliquādo est iteritus. Et inquire pariter cum his renū esse t q̄litatē ac vesice: vt ituearis. s. vrinā inuenies tenim in ea fortasse arenā fundo ptiguā: t si sic videris lapidez significat aut in renibus aut inuesica. Debinc etiam testiculos cuiusmōi sint ingre. ne forte eorū vene dilatari ceperint. Hoc eteniz aduentū significat venarū q̄varices onr. Attn̄ hoc in rerum non apparet principijs. sz paulatim trāscūte tēpore: debinc fortius apparet t fit ifirmitas fortis. Hec vero virge q̄litatē rimari ptereas. Inuenies t enim fortasse foramē qꝺ in capite eius est in latus iclinum qui qū minxerit vrina in rectū nō dirigitur: sz ad iferiora stat im descēdit. t hoc malū. significat eni būc mime generatiōi oportunū. Sperma eteni necesse habet recta emitti: t dirigi i matricē via vt ad vltimū eius attigat. Debinc etiaz ani statum ituere: ne forte sint in eo emorroides: aut morū aut similia. Post hoc ad pedes aium inclina t precipe illos in siml iungi: t equali pedes disponat loco: t pspice ne forte alt altero breuior sit: est enim malum. qm̄ aut spasmum portēdit aut clauditatē q̄ ex sciatica ꝓcedit. Tūc vero illū currere impera. t si nulla incurrēdo apparet diminutio neruorum significat virtutem: t iunctura eoz concatenationē. Si aliꝰ gd videris: signū est infirmitatis alicuius que accidit neruis t iuncturis vertebrā. aut alijs pedū iūcturis. Genu quoqz ispice ne forte durū sit in eo apostema: aut illud q̄ spina dicitur hoc eni quādoqz nō sanaꝫ: t perducit paciētem ad crurium extenuationē t clauditatē pscāz. Sic etiā caue ne sit i eis curuitas aut inclinatio. Debinc etiam crura ne forte sint arcuata. aut in exteriora transuersa. Mala tenim sunt omnia hec accidentia in eundo plurimum officientia. Sz t ventres intuere cruruz. ne forte eorum vene dilatari cepint. Si t enim hec fuerint. venaz que varices dicūtur aduētum portē dunt. Et in cruribus crossitiem fieri si inueneris t duritiem ac repletionē in talorum loco ad supiora. signū est hoc passionis venture que dicit elephas. His ergo signis oz sana significari corpora t alia patientia mala. Si cim oīa que dixim⁹ tibi diligēter obseruaueris accidētia. corpusqz ab eis oīo sanum inueneris t oibus nudum infirmitatibus in vltimo sanitatis est t salutis a passionib⁹ mundum maculis t vitijs. Si sit aūt res econtrario aut languidū erit illud corpus aut nec sanum nec egrotum.

Capitulū. 25m. de quatuor assignationib⁹ humoz.

In precedentibus dixisse nos qū de elemētis loqueremur recolere te credimus qm̄ corporis bois elementa alia qdem sunt longinqua t cōia ipi oibusqz generationis t corruptiōis corporibus susceptibilibus que sūt. s. quatuor prima fundamēta. Alia aūt propiqua t propria. t hec propiq̄ quidē in propingtatis vtio que etiā boi propria sunt: sz tam illi in ipsis cōparticipāt queda aialia que sanguinez habent vt equ⁹ taurus. t hec sunt mēbra cōsimilia ptibus de quibus deinceps dicemus. Quedā aūt sunt inter propinqua longinquaqz media que etiā oibus sunt cōia sanguinē hūnibus aialib⁹. Et hoc loco nostra ad hec intētio t de eis disputare vo-

UVA. BHSC. IyR_125_1

Hic hēz arteritate famosā que sollet allegari. p qz humores qz elementa ⁊ stilly vocant.

lumus. Dicimus ergo qm̄ bois ⁊ oīum que sanguinē bn̄t aialiū mēbra ex q̄tuor gnāntur būoribꝫ qui sūt sanguis cholera rubea. cholera nigra pblegma. quēadmōz oīuz q̄ gnātionis ⁊ corruptiōis susceptibilia sūt corpuz gnātio ex quatuor est elemētis: vnde ⁊ quatuor hi humores quasi elementorum filij vocātur. eo ꝙ illorum quādam gerant similitudinē: qum in horū singulis singlm dn̄etur elementorum quatuor. Ignis etenim similitudinē cholera fert rubea qum calida sit ⁊ sicca. aeris sil'itudinē hz sanguis: est eteniz calidus ⁊ būidꝫ Aque pblegma qum sit frigidum ⁊ humidū. Terreqz cholera nigra sil'itudinez cōportat cū sit frigida ⁊ sicca. Humores itaqz quatuor secūda sunt elemēta corporis hūani: oīumqz que sanguinē habēt animalium. ⁊ ab eis corū incipit gnātio. Fetus etenim in matrice gnātio est ex spermate ⁊ sanguine. Sperma aūt ex sāguine fit: sanguis humoꝝ radix est quatuor: eteim humores ex eo separātur sicut paulo post dicemus. Corporis itaqz gnātio ex his quatuor est humoribus ⁊ substātia eiꝰ per eos. Nō etenim aliquo eorum diminnitur. Sanitas hoꝝ quatuor fit cōtemperātia in q̄litate ⁊ q̄titate ⁊ sibi invicem resistēdo: vt sit. s. cuiusqz ꝓplexio coꝝ in corpore. sicut est eius nā. Sit quoqz eius q̄titas in multitudie ⁊ paucitate vt coꝝ nulluz aliud supet: nec augeat̄ super oēs. si nāqz fiat hoc morbus accidit vt ait in libro de bois nā hypo. In corpore bois sāguis ē ⁊ cholera rubea: pblegma ⁊ cholera nigra. Hec aūt quatuor natura sūt corporis bois: ⁊ ex his eius est sanitas ⁊ morbus. Et enim corpꝰ per horum cōtemperātiam in vltimo erit sanitatis in qualitate ⁊ q̄titate ꝓtemperatorum si alteri quidē alteris sint cōplexi: infirmatur autem si alij alijs ampliores sint: aut vnus aut duo in quātitate ⁊ q̄litate. aut si diminuātur aut si horū quis ab alijs sepatur: sic vt non cōtemperētur. Morbus etiā in eo fit quē deserit: ⁊ in eo ad quē tendit locū necessario. In loco quidē quez deserit pp eius cōtrarij dn̄ationē illi loco. In loco vero ad quē contendit implet eim ⁊ extendit ⁊ tumere facit. Et hoc eodem dicit libro quatuor bis būoribus corpus bois nūq̄ relinquitur nō quo vis tempore: nō aliqua etate aut aliq̄ bitudie q̄diu viuum ē. ſz tn̄ eorum quidā quibusdā augētur tpibus ⁊ alijs minuuntur. Significat ergo nobis hypocras sermōibus hominis corpus ex quatuor cōpositum esse humoribus. ⁊ qm̄ eius generatiōis radix est ex eis. ⁊ qm̄ nūq̄ oīo bis relinquitur ⁊ eius būorum tēperātia ē sanitas. Dissentiūt autem hoc a viso quidā ⁊ aiūt corporis bois gnātionem ex vno cē humore horum quatuor. In quo etiam vno discordes sunt. ⁊ quidā ipm̄ ex sanguine gnātum qui etiā veritati magis accedunt: quidā autem ex cholera rubea: quidā ex pblegmate nōnulli ex cholera nigra. Hec ē hoꝝ aligd visoꝝ vex ⁊ ē vanitatis opionum talium signū manifestum tribus modis Primus est ex sanguinis substātie diuersitate ⁊ qualitate eiꝰ Secūdus ex diuersitate substātie mēbroꝝ. Tertius ē qui apparet in laxatiuo medicamine. Ex sāguinis quidē diuersitate ⁊ varietate sube ac qualitate quoniā fetus i matrice generatio ex spermate ē ⁊ sanguine mēstruo. Mēstruus autez sanguis simplex nō ē ⁊ purus quē nō īmisceatur aligd cholerax ⁊ pblegmatis ⁊ nigre quz sint būores sanguinis superfluitates ⁊ ab eo separantur sicut ab his qui exprimūtur succis superfluitates disgregātur. In omni eteni succo quatuor disgregantur abinuicē substantie. Calida quidē subtilis ⁊ supernatās succo ⁊ ē acutius qō in eo inueniatur: estqz consimilis cholere rubee. Secūda substātia ē crossa turbida ⁊ q̄ mergitur. s. fex que ēt cholere nigre ꝓperatur. Tertia ē substātia aquosa succo mixta'que ēt confertur vrine ⁊ pblegmatice humiditati. Quarta succi ē substantia pura que ē tanꝙ sanguis purus. Nō ergo hi separātur a sanguine būores vt purus supersit nihil aliorū habens mixtū: sed videt mēstruus sanguis quidā quidē rubeus ⁊ clarus. ⁊ hoc ē quz illi misceꝫ cholera rubea: quidā āt rubeus paululū subniger ⁊ spissus quz illi cohlera īmixta ē nigra: aut super se spumā habēs natātē: ⁊ hoc pp pblegma admixtū: aliꝰ autē tenuis pp īmixtā illi aquositatē. In sanguie quoqz pblebotomie eadē videnꝫ. Et hoc est signū nō cē sanguinē totū vnū idēqz: ꝙuis intuēti vnus cē videatur: lac quoqz in visu vnū quidē sed tamen ab eo ⁊ caseus separatur ⁊ aquositas ⁊ butyrū. Hoc ē ergo signū sanguini tres īmixtos cē humores: ⁊ est homo nō tantū ex sanguine quēadmodū ⁊ quidā arbitranꝫ. Ex substantia quoqz mēbroꝝ hoc idē significatur quoniā videmꝰ i animalibus quedā quidē mēbra frigida ⁊ sicca vt ossa que similia sunt cholere nigre: quedā frigida ⁊ humida vt cerebruz ⁊ pinguedo que pblegmati similanꝫ: mēbra alia calida ⁊ humida vt carnē que sanguinis fert figurā: ⁊ alia calida ⁊ sicca vt cor: qō cholere rubee simile est. Natura eteni sua disponens corpora animaliū prudentia quz sanguis ad matricē peruenerit attrahit quod in eo tenue ⁊ de eo mēbra cōponit mollia trahit quoqz quod calidius ⁊ calida ex eo facit mēbra debie qō crossius ex eo mēbra cōponit sicca. Atqz hoc ē signū qm̄ sanguinē qū a matrice influit ceteri cōmitātur īmixti būores ⁊ hec repulsio cōmunis ē ⁊ illi qui ait boiem ex solo compositum esse sanguine ⁊ cuilibet alij qui ex aliorum vno. At vero ex laxatiuo sumptū medicamie. signū huiusmōi est. Videmus nōnūq̄ qū qui laxatiuum bibit pblegmatis: pblegma emittere. qū aūt qui choleram laxans rubeā illam euacuari plurimā idēqz ⁊ in cholere videmus nigre laxatiuo. eū aūt qui pblebotomat̄ sanguinē emittere: hoc autē ⁊ omni tēpore: ⁊ in omni videmus habitudine. Hec ergo sunt signa q̄bus ostēditur hominez ex q̄tuor humoribus esse cōpositum nō eiz aliqñ ab illis reliquitur. Hec quoqz respōsio i eū ꝓpa est: qui hominē dicit ex aliquo triū cōpositū cholera. s. rubea. cholera nigra vel pblegmate. Horꝝ porro quatuor humorū quisqz aut est naturalis ⁊ inuenitur in tēperate cōplexiōis corporibus aut est extra naturā quē inenire ē in cōplexionē extra tēperātiā habētibus corporibus.

De sanguine

Et naturalis quidē sanguinis cōplexio est calida ⁊ humida. Et qui ex eo est in artarijs liquor eius tenuis est. ⁊ color in rubo rē clarū vergit ⁊ ad flauorē. Qui aūt i venis tēperatū hēt liquorē inter crossiciē ⁊ tenuitatē: ⁊ color eius rubeus plurimi ruboris. Sapor dulcis: ⁊ eius odor minime fetidꝰ: qui si eductus fuerit cito coagulatur: huiusqz sanguinis generatio ex tēperātia ē caloris epatis. Sāguis aūt extra naturam liquorem habet aut crossuz ⁊ turbidū: ⁊ hic ē ex epatis calore ⁊ siccitate: aut tenuem aquosumqz: ⁊ hic ex epatis est humitate ⁊ frigiditate. Aut ad alborē iclinū: ⁊ hic ex nimietate frigiditatis ē epatis. Aut ad ruborē clarū: ⁊ hic ex multitudine est cholere rubee q̄ in sanguine est. Et eiꝰ odor: aut est mitis: aut fetidus significatqz putredinē. Eiusqz sapor: aut inclinatur ad amarū: ⁊ est signū cholerā dominari rubeaz: aut i salsuginē ⁊ ē pblegmatis signū admixti. Cuidā quoqz spuma supnatat significatqz humiditatē ⁊ vētositatē. Et in alio apparet aquositas que ab eo separatur vt coagulatus fuerit. ⁊ significat qm̄ aquositas cuius erat in venis segregari ⁊ vrinā ⁊ vapores illi adhuc supest.

De pblegmatē

Pblegma aūt qōdā natura le ē ⁊ eius cōplexio frigida ē ⁊ humida: ⁊ sine sapore. hoc natura ad venas mittit vt digeratur ⁊ matureꝫ in eis: fiatqz cibus mēbris. Pblegma eteniz cibus ē in quo media tm̄ celebrata ē digestio. Ideoqz ⁊ natura nullū ei ꝓpriū dedit mēbroꝝ ad qō trabatur: quēadmoduz reliquis ꝓcessuz humoribꝰ est qū mēbroruz fieri cibus ex eo possit. At vero extra naturā pblegmatis quatuor sunt diuersitates: acerbum ē nāqz qō ⁊ frigidius ceteris pblegmatibus ⁊ siccius: salsum quod ceteris oībus calidius ⁊ siccius ē. Dulce ēt quod calidius ⁊ humidiꝰ ceteris approbatur. Citreuz quod ad acerbitatem inclinat diciturqz vitreum eo ꝙ vitro simile sit liquefacto. Hecqz pblegmatis species ceteris crossioꝝ est.

De cholera

rubea. Cholere rubee cōplexio calida est ⁊ sicca: ⁊ quedā quidē naturalis est que etiā in tēperatis inenit̄ corporibꝰ: quedā aūt ex̄ tēperātiā est naturalem. Et cholera quidē naturalis subtilis est colorqz eius rubeus ⁊ clarꝰ. Et qō quidē i ea subtilius est ⁊ acutius ⁊ clarius trahit ad se fel: mittitqz eiꝰ ptez ad intestina vt lauet ea ⁊ elimiet pblegma ab eis: partē autē ad stoma cū quo per illā fiat digestio ciboꝝ: qō autē minus ē acutum ⁊ clarū natura cū sanguine ad oīa mittit mēbra corporis vt tenuet sanguinē ⁊ subtiliet quo deflucus fit ⁊ in oēs transmittatur arctos meatus: quo ea mēbra que subtili egēt cibo pascantur. At vero extra naturā cholere quatuor sunt spēs prima ē cuius color croceus est generaturqz ex admixtione būiditatis pblegmatice subtilis ⁊ cholere rubee ⁊ clare ⁊ huius calor naturalis minor est calore. Secūda similis vitello oui: generaturqz ex humiditatis pblegmatice ⁊ crosse admixtione ⁊ rubee cholere clare ⁊ hec spēs minoris est caloris q̄ que precessit: harūqz duarū spērū generatio in epate celebratur. Tertia vero est cuius color foliorū coloꝛi porri similis huiusqz secūdū maiorē generatio partē in stomaco fit ex olerū comestione. Quarta est que colore similis ē zinario ⁊ hec pessima est spēs qualitate similis qualitate veneno aialium venenosorū. Generaturqz in stomaco ex adustionis grauitate: ideoqz ceteris amplius calida ē ⁊ peioris qualitatis.

UVA. BHSC. IyR_125_1

Be cholera nigra. Cholera aũt nigra alia naturalis ⁊ dicitur hũor niger ⁊ alia extra cursũ naturalẽ ⁊ dicitur melꝛia. Et humor quidẽ niger cõplexionis ẽ frigide ⁊ sicce: ciusq; ad sanguinẽ comparatio quasi fecis ad vinũ: sapor eius ad cerebrũ inclinatur liquor eius crossus ⁊ qõ quidez crossius in eo est subꝛ ad se trahit splen ⁊ pascitur eo qõ melius ẽ: reliquũ ãt ad os mittit stomaci vt appetitus eo cõfortetur. Minus aũt crossũ mittitur cũ sanguine per venas in oẽ corpus: pascunturq; eo mẽbra que crosso indigẽt cibo ⁊ frigido: quẽadmodũ ossa ⁊ cartillagines ⁊ similia: sed ⁊ vt teneat sanguinẽ ne forte celeris sit trãscursus transeatq; mẽbra ⁊ nõ reficiãtur eo: hec aũt spẽs maxie generatur frigido regimine ⁊ desiccante. At vero melꝛie q̃ extra naturã ẽ quedã quidẽ spẽs ẽ que ex adustione nigri generatur humoris que ẽ calida ⁊ sapor eius acerbus ⁊ si ceciderit super terrã ebullitio in ea fit: est enim in ea calor: ardor ⁊ acumẽ que lucrata est ex adustione. Ex eteniz anteq̃ aduratur frigida ẽ. Et differentia inter hanc ⁊ eaz que p̃cessit humorẽ. ſ. nigrũ: quoniã primũ humorẽ. ſ. nigrũ muscę attingunt. Ad hanc autẽ minime accedũt propter sui malitiã. Est ⁊ alia spẽs que generaꝛ ex cholere rubee adustiõe ⁊ fortioris est q̃ que p̃cessit caloris eiusq; qualitas pessima est corrũpens ⁊ perdẽs morbos faciẽs pessimos vt cãcrũ quo quz comedũtur mẽbra elephantiãq; facit ẽt membra cadere vlcera quoq; mala ⁊ neq̃ similiaq; his bꝰ color spẽi nigrioꝛ est q̃ p̃cedentis proxime in tm̃ vt corrusset vt corrusc̃atio picis: sepe qui inspicit arbitratur illã nigrũ cẽ sanguinẽ. Et inter hãc ⁊ nigrũ ẽ differẽtia sanguinẽ: quoniã sanguis super terrã fusus statim vt venã exit coagulatur cholera autẽ nõ coagulatur. Sanguini quoq; nõ est ebullitio: sed nec odor acerbus. nigra autẽ cholera si super terrã fundatur bullit: ⁊ est ei odor acerbus maximeq; huic spẽi. Est etenim qualitas eius pessima ⁊ calida que si in aliqua mittatur mẽbra illa comedit fitq; ex ea tabaua cito perdẽs. Alia ẽ etiã eius spẽs cuius color ẽ liuidus: ⁊ alia cui ẽ color tanq̃ bedemani ⁊ violarũ: ſz oibꝰ aliis deterioꝛ nigra ẽ ⁊ corrusc̃as cuius generatio est ex regiminis calefacientis ⁊ desiccantis assiduitate. Vidi nõnullos hanc egerentes spẽz melꝛie id ẽ nigrã citoq; perierũt: vidi q̃z eoꝝ quosdã hanc egerentes: ⁊ post duos dies citrina eorũ facta egestio paulatim a morbo liberati sunt. Vidi quoq; in cuius cute color apparuit violaceus: liberatusq; ẽ: quoniam variata est melꝛia ⁊ post pusillũ flauus hic color ẽ factus i egestione corũ: ⁊ hec est quatuor humoꝝ assignatio. Et ẽ sciendũ quoniã humorũ qdã posse habẽt in alios alterari: quidã aũt minime alterari possũt in alios. Et pblegma quidez imutari põt in sanguinẽ si ipsum calor excoxerit naturalis ⁊ maturauerit. At vero sanguis alteratur ⁊ fit cholera rubea: si confortatus calor in eo fuerit ⁊ illũ subtiliauerit nec vero pblegma fieri põt. Cholera autẽ rubea plurimũ alteraꝛ ⁊ fit cholera nigra si in ea calor fortis operatꝰ fuerit ⁊ cõbusſit: nõ autẽ fieri põt vt aut in sanguinẽ cõuertatur aut pblegma. At vero cholera nigra nullo mutari ⁊ alterari potest pacto aut in sanguinẽ aut in pblegma aut in cholerã rubeã. Et que accidit humoribus alteratio ẽ quẽadmodũ accidit his que igne coquũtur: quod enĩ optime nõ excoqtur ⁊ remanet crudũ: deiceps põt ignis maturare plene ⁊ excoquere: qõ ãt semel excoxit crudũ deinceps fieri nequit. In qõ ãt tm̃ fecit ignis vt eũ exusserit nõ poterit deinceps fieri cibus laudabilis. Sic ⁊ in humoribus inuenitur. Pblegma etenim quz sit cibus ⁊ dimidia decoctus decoctione a naturali põt excoq calore: perfectus fitq; sanguis. At vero cholera rubea aut nigra. qm̃ in eis perfectã cõplenit operationẽ crude iterum fieri nõ possunt vt pblegma. Hec ergo humorũ sunt spẽs ⁊ diuersitates. Attendendũ aũt qm̃ eorum quisq; si superabũdauerit in corpore sua quãtitate aut qualitate morbum generat sibi propriũ. Sic quoq; si ad aliquod decurrerit mẽbrum morbũ generat quẽadmodũ quz de morboꝝ cãis tractabimus ⁊ passionũ dicemus: eritq; cuiusq; morborũ fortitudo ⁊ debilitas secũdũ humoris superabundãtiã. Sic quoq; si eorũ aliqui ab eo quod oꝝ iminuãtur morbi fiunt. Sz ⁊ quãdoq; mors sequitur si eoꝝ qs superexuberet: aut oẽs sua q̃titate: repleanturq; mẽbra ⁊ exuberãt: vnde calor suffocaꝛ naturalis ⁊ vita cessat. At vero corrũpitur corũ quidã aut oẽs in qualitate sua nimia ⁊ superflua corruptione: fitq; ex eorũ corruptione infirmitas in mẽbro: vnde ⁊ eiꝰ cessat actio perferꝛq; ea ad cor infirmitas ⁊ abscidiꝛ vita: aut ẽt ꝓsũiꝛ ⁊ defecit humoꝝ qs i corpe oĩno: pitq; hõ quz sit bonis liquor subsistẽtia ⁊ vita p hos q̃tuor humores corũq; aduicẽ resistẽtia hec sũt que nos oportebat de quatuor humoribꝰ iformare.

Sermo secundus prime partis libri cõpleti artis medicine qui dicit regalis dispositio hali filij abbas discipuli abimeber moysi filij sciar de mẽbris partibus suis cõsimilibus translatio stephani phie discipuli de arabico in latinuz. xvj. capitula continens.

Uniuersalis de membris disputatio. 1.
Uniuersalis de ossibus disputatio. 2.
Be assignatione ossiuz ⁊ primũ de ossibus capitis. 3.
Be assignatione ossium dorsi. 4.
Be assignatione ossium pectoris ⁊ costarum. 5.
Be assignatione ossium scapularũ ⁊ furculaꝝ. 6.
Be assignatione ossium manuum. 7.
Be assignatione ossiũ pedũ ⁊ numero oĩum ossiũ. 8.
Be cartillaginũ assignatione. 9.
Be neruorum assignatione. 10.
Be ligamẽtorum ⁊ chordarum assignatione. 11.
Be venarum assignatione. 12.
Be arteriarum assignatione. 13.
Be simplicis carnis ⁊ adipis assignatione. 14.
Be pãniculoꝝ ⁊ cutis assignatione. 15.
Be capillorum ⁊ vnguium assignatione. 16.

Capitulũ primũ vniuersalis de oĩb⁹ mẽbris disputatio.

A precedenti nostri operis tractatu diximus elemẽta corporis hois ꝓpria: esse hũores quatuor: ⁊ illis propinquiora mẽbra simplicia quim ex eis membra cõponãtur organica. Et de humoribus quidẽ iam dictuz ẽ. Hoc aũt in loco de vno quoq; simplicium disputabimus mẽbrorum. deinceps autẽ de cõpositis: incipiemusq; a propositionibus quarũ eget speculaturus mẽbrorum naturam. Dico ergo qm̃ natura corporis aialis cõpositionẽ ex multis ꝛtituit mẽbris substãtia diuersis ⁊ qualitate pp vniuscuiusq; necessitatem quo ipsum duraret ⁊ permaneret aial vsq; ad destinatũ sibi tẽpus: ⁊ ad intẽtionis cõplemẽtum ad quam gnãtuz est. Cuiusq; eteim corpus aialis anime instrumẽtum est. que in eo est cõsimile illi ⁊ eius actiõibus: vt leonis cuius aie est audacia ira ⁊ rapina corpꝰ factũ est graue ⁊ forte in pedibꝰ eiꝰ acutissimi vngues ⁊ in ore dẽtes robusti. Leporis aũt cuius anima pauida ⁊ timẽs corpus creatum est leue ⁊ cursus celeris ac fuge. Sic in oĩbus est intueri aialibus corpora cõfigurata aiabus create que in eis sunt. Et qm̃ anime varie sunt virtutes: instituit illis membra creator ⁊ substantia ⁊ figura diuersa: virtuti que in eis est conuenientia: per que suas operatur actiones quemadmodum homini manus facte sunt ĩstrumẽta quibus omnes suas exhiberet operationes. in quibus ẽt digiti instituti sunt multi diuersi quibus omnia tenẽt corpora siue ipsis maiora siue sint minora. Eadem etiam ratione ⁊ epar creatum ẽ rubeũ vt esset sanguinis cõueniẽs generatiõi. mãme aũt ⁊ testiculi albi facti sũt colore: pp generationis spermatis cõuenientiam ⁊ lactis: ad hũcmodũ omia reliqua mẽbra in ea figura ⁊ q̃litate creata sunt: que adq̃ pata sunt actionẽ essent oportuna: ⁊ in ea quẽadmoduz posterius dicemus pmaneret. Inde igitur corporis mẽbra multa facta sunt pp virtutum ⁊ actionũ naturalium diuersitates in corpore. Et actiones in corpore naturales sũt tres: aiales vitales: naturales: ⁊ naturalium quedaz cibi actiones: quedam generationis. Sic quoq; mẽbra quedã sunt instrumẽta actionum animaliuz: ⁊ dicũtur animalia mẽbra: quedã aũt instrã actionũ vitaliũ: ⁊ dicũtur mẽbra vitalia: q̃dã vero actionũ organa nãliũ: ⁊ vocãtur ciboꝝ mẽbra ⁊ gnãtiua mẽbra. Alia quidem mẽbra aptauit natura sensibus ⁊ motui voluntario in omni aiali. Anime aũt ⁊ discretioni in hoie tm̃. hec mẽbra autem sunt cerebrũ ⁊ oculi. odoratus organa: nares: aures: lingua: nerui: ⁊ lacerti. At vero mẽbra vitalia per que scilꝛ spiritus est anhelatio: ad caloris custodiã naturalis ⁊ pea perficiuntur vitales actiones sunt hec. pectus pãniculi cio cor. pulmo. ⁊ canales eius. gutꝛ. diaphragma artarie. At vero ciborũ mẽbra posuit natura vt imutetur p ea cibꝰ i corporis mẽbroꝝ substẽtiaz: ⁊ restauretur loco eorum que dissoluũtur ab vnius cuiusq; mẽbri sba qũ corporis hominis ⁊ omniũ animalium sit dissolui ⁊ dispgi: quare idigẽt eorũ que dissoluũtur repatione cibo. ſ. ne forte anllẽtur corpus ⁊ peat. Et qm̃ i ciborum vniuersitate nõ inuenitur qõ simile sit bis q̃

UVA. BHSC. IyR_125_1

diſſoluũtur a mẽbroꝝ corporis ſubſtãtia: neceſſaria habent mẽbra que ſubſtãtiã alterent ciborũ in ſimilẽ illi que diſſoluit ſubſtãtiã: ne forte corporis diſpſa materia vita pereat. Sunt aũt hec os dẽtes: meri: ſtomachus: iteſtina: epar: fel: ſplen: renes: veſica ⁊ vene. Genitalia vero mẽbra inſtituit nãt animaliũ ſpẽs ꝙ uenirẽt. Qũ ſint ꝛei aialiũ cõpora ꝓtinue diſſolutiõis ⁊ mutationis ⁊ ꝯ cã ſit illis ad corruptionẽ ⁊ defectũ eorum formauit in animalium corporibus mẽbra nã genitalia per que generari poſſit ex vno quoq; indiuiduo. aliud ſimile qꝺ eius loco ſupersit ne forte animal aliqua depeat ſpecies: nec ſit eius loco alia reſtaurata: hec aũt mẽbra ſunt matrix. veretrũ. teſticuli ſpermatis vaſa: mãmille. Queq; aũt mẽbroꝝ ſpecies que actionibus inſtrumẽta ſunt mẽbꝝ habet vnũ quod reliquis ẽ omnibus radix ꝓpr iũq; illi actioni. reliq; vero mẽbra illi adiutoriũ ſunt: parata ad actionẽ pficiendaz: aut vt ſuperfluitates recipiat mũdetq;: aut vt ab eo ſumptas ad alias pferat: aut vt ipſuz cuſtodiat ⁊ defẽdat. Et animaliũ quidẽ mẽbroꝝ radix ⁊ principale iter cetera cerebruz eſt. In eo eteni eſt animus ⁊ diſcretio ⁊ ab eo diffundit ſenſus virtus ⁊ motus volũtarij i omnia mẽbra. Queq; illi adiutoriũ ad actiones cõdita ſunt oculi auditus odoratuſq; inſtrumẽta: nerui: lacerti: ⁊ qꝺ ſenſuũ gſq; pcipit exterius ad cerebrũ p ſuũ mittit ſẽſuz: ipſeq; illud diſcernit ⁊ deponit. Lacerti porro mouẽtur ad ea que cerebrũ curat vt moueãtur ad agẽduz diſcreta. Que aũt ſuſceptioni ſuperfluitatũ pata ſũt quẽadmodũ loca que dicũtur cuniculi embotũ ⁊ glans rotũda. Inſtituta vero vt accipiant ab eo ⁊ ad alia pferant nerui qui in omnia corporis mẽbra ſenſuz pferũt ⁊ motũ. Defensioni aptata. vt pãniculi qui cerebrũ ſuperuoluunt. Mẽbroꝝ autẽ vitaliũ radix. cor. Eſt eteni ipſuz naturalis locus ⁊ fornax caloris: ⁊ ab ipſo in omnia corporis mittitur mẽbra calor: quo animal viuũ perſtet. Et que pata illi adiuuantia ſunt ad actionẽ ſuam: plmo: diaphragma lacerti pectoris: pboꝝ teni motuz fit aeris ad cor ingreſſus: quo calor refocillet natural: exitus quoq; ſupfluitatis fumoſe que cõgregat in eo ſicut oſtẽdemus ⁊ explanabimus alio loco. Que autez ad ſumendũ ab eo ⁊ ad alia pferendũ parata ſunt artarie q̃ ab eo calorẽ ſuſceptũ nãlẽ ⁊ vite virtutẽ: ad oia pferẽ mẽbra. Queq; ad defendẽdum data ſunt: pãniculi ipſum circũuolẽtes diaphragma ⁊ pãniculi circũ voluti coſtis ⁊ pect⁹ Cibi autez mẽbroꝝ radix ⁊ pcipale mẽbrum ⁊ qꝺ actionẽ miſtrat cibi eſt epar. ipſum enim eſt locus ⁊ fornax ſanguinis ⁊ in eo cibi ſuccoſitas fit ſanguis: ⁊ ab eo in oẽ corpus ſanguis emittitur quo illo paſcaꝫ. Que aũt eius auxilio pauit natura ad hanc actionẽ: quedã quidem facta antecedentia vt cibuz illi informent quodãmodo quo facilis ſit ſtomacho ꝓtius ei⁹ mutatio ⁊ digeſtio vt eſt os: dentes: quedam autem pata vt conuertatur cibus ⁊ inmutetur ac apparetur quodãmodo vt facile ſit eꝑi ipſum ũmutare ⁊ in ſanguinis ꝓuertere ſubſtãtiam ⁊ hic ſtomachus ẽ. Quedam vero inſtituta qbus cib⁹ a ſtomaco ad epar dirigatur: vt inteſtinũ ſubtile ⁊ vena que dicitur meſaraica. Quedã etiã creata ſunt quo ab epate ad totius deferant membra corporis ſanguinẽ. ſicut vena q̃ dr̃ concaua. Quedã quoq; ad ſanguinis ſuperfluitatẽ mundãdam ⁊ excolendã: vt ſplen. fel. renes. Quedam ſuſcipiendis ſupfluitatibus ⁊ expellendis foras vt croſſum inteſtinum vesica niſi ꝙ inteſtinũ croſſum ũmutatiõis ſuſcipit ſtomaci ſuperflua ⁊ emittit foras. Veſica autẽ aquoſaz cõtrahit ſuperfluitatez quã renes purgãt a ſanguine ⁊ ad veſicam pellunt: quã ipſa ſuſceptam foras emittit per virgam. Que aũt vt ꝓferãt ad totũ corpus parata ſunt membra ab epate vt vene. Que vero ad defenſionẽ data vt pãniculus circũdans illud ⁊ ventris ſiphac. Generatiuoruz porro mẽbroꝝ radix ⁊ ꝓncipale mẽbrum. qꝺq; hanc operatur actionẽ gnãtiõis teſticuli ſunt: ⁊ que ad horũ parata ſunt auxiliuz vaſa ſpermatis in mulieribus ⁊ viris matriciſq; in mulieribus: in ea enim fit fetus ⁊ mãmille quoq; ex membris ſunt adiuuãtibus. per eas nãq; infantiũ eſt educatio ⁊ nutrimentũ. Que autez parata ſunt vt ab his ſumãt ⁊ ad alia deferant vaſa ſunt ſpermatis ⁊ veretruz. Vaſa nãq; ſpermatis in maſculo a teſticulis ſumptũ ſperma ad virgã deferũt. ⁊ virga trãſfert ad matricem. Hac ergo vtilitatis cã quatuor membroꝝ parata ſũt genera. ⁊ per ea perficiũtur oẽs que fm nature curſum ſunt actiones quz illis inſtrumẽta ſint inſtituta.

Diuiduntur autem membra alio quoq; modo in duas partes. Una quidẽ membra cõſimiles habẽtia cõtinet partes: ſecũda vero membra officialia ⁊ inſtrumẽtalia. Et mẽbra quidem cõſimilium partiũ ipa ſunt ſimplicia ⁊ ſeparata: quoꝝ pars toti ſimilis eſt: totũq; ſimile parti que ſunt oſſa. ſ. cartillago. nerui. vene. arterie. panniculi. ligamenta. chorde. adeps. caro ſimplex. capilli. vngues. cutis. Horum etenim ſingulorum truſtrũ toti ſimile eſt ⁊ totum ſue parti. Membra autem compoſita ipſa ſunt que componuntur ⁊ ordinantur de membris ſuis conſimilibus partibus. ſ. ex ſimplicibus ⁊ ſeiunctis vt caput man⁹: pedes: epar ⁊ alia. In horũ oiuz ſingulis ſunt os: nerui: adeps. caro: cutis: pãniculi: vene: arterie: que ẽt organica dicuntur. Sunt eteni mẽbra actionibus inſtrumẽta. Et nos igitur ꝓius de mẽbroꝝ aſſignatione cõſimiliũ loquemur: de hinc mẽbra oſtendemus organica que ⁊ cõpoſita ſũt. Et mẽbroꝝ cõſimiliũ diuerſitates ſũt. vij. prima oſſiũ ⁊ cartillaginis. ſecũda neruoꝝ cordarũ ⁊ ligmẽtoꝝ. tertia venaruz. quarta arteriarũ. quinta carnis ſimplicis ⁊ glandularũ ⁊ adipis. ſexta cutis ⁊ pãniculoꝝ. ſeptima vnguiũ ⁊ capillorum. nos ergo ꝓius de oſſium diuerſitate tractabimus.

Capitulũ. ij⁹. de oſſium qualitatũ aſſignatione.

Oſſa omnibus corporis mẽbris ſolidiora ſunt in animalibus ⁊ ſiccioꝛa. Hoc aũt duplici vtilitate altera ẽ vt ſint fũdamẽtũ ⁊ firmitas quibus cetera initãtur ⁊ cõfirmantur mẽbra qum ſup oſſa oia poſita ſint tanꝙ ſuper fundamẽtũ: fundamẽtũ gerẽs ea: qꝺ ãt aliquid gerit firmius eo quod fertur fortiuſq; eẽ oꝛ ⁊ durities hac in parte cõpetentius quidem. Secũda ãt quoniã pluribus in locis neceſſe ẽ interioꝛa illis defendi: quẽadmodũ craneũ capitis: oſſa pectoris ⁊ qꝺ huiuſmodi ẽ ſolidũ eẽ neceſſe ẽ vt poſſit pati incõmodoꝝ obuia fiatq; procul a paſſionibus eoꝝ. Cõponitur aũt corpus pluribus ex mẽbris: diuerſarũ habitudinũ ſecũdum neceſſitatẽ vnuſcuiuſq; mẽbri: fuit autẽ hec vtilitas ſenatia. Prima ẽ motus cã. ſecũda diſſolutionis ſuperfluitatũ vaporoſarũ. tertia icõmoꝝ que oſſibus ſuperueniũt. quarta magnitudinis mẽbri ⁊ paruitatis: quinta fortitudinis ⁊ firmitatis. ſexta ãt motus leuitatis cã. Motus quidẽ cã qñ qũ animal motione indigeat quibuſdã tẽporibus mẽbroꝝ quorũdã ſine alijs vt manuũ motione pedũ capitiſq;: quibuſdã autẽ in tẽporib⁹ partiũ quoꝝũdã mẽbroꝝ ſine alijs partibus motu idiget: vt palme motu ſine brachio digitoꝝ quoq; motu ſine palma: alijſq; huiuſmodi que volũtarie mouent non oportuit manũ ex vno cõponi oſſe imo pluribus. Diſſolutiõis vero cã vaporũ ſuperfluoꝝ quoniã qũ ſuperfluitatez in corpore collecte ex ſuperfluitate ciborũ cuiuſq; mẽbri q̃dãqꝺ croſſe: quedã aũt ſubtiles ⁊ vaporoſe ſint facti ſunt his q̃ croſſe ſunt ad inferioꝛa meatus exeũtq; ſenſibus manifeſta. At vero que vaporoſa ſunt ſupflua quz ſit eoꝝ in ſuperioꝛa aſcendere ⁊ diſſolui occulta diſſolutione: facte ſunt in oſſib⁹ iuncture quedã: quibus exeunt que inter ea ſunt exitu ſenſui celato: factaq; ſunt in cute quoq; foramia qbus vapoꝛ egrediatur ille. Eſt aũt hoc videre i capitis cranei oſſe. hoc nãq; oibus ſuperius ẽ mẽbris corporis vnde ⁊ ad ipſuz vapores cõſurgunt mẽbroꝝ oium. Ipſum eteni eſt tanꝙ domus tectũ in qua igni ſuccenſo ſumus aſcendit. Quare optuit i capitis oſſe meat⁹ fieri quibus vaporoſa illa egrederetur ſupfluitas. Nec vero oportuit meatus in capite fieri ſenſui ſubiectos eo ꝙ neceſſariũ cerebro ad cautelã cuſtodiãq; ne forte ad ipſum quid nocentiũ attingeret corporũ. Ideo itaq; ex pluribus factũ eſt oſſibus adinuicẽ cõcatenatione cõpetẽti continuatis ſcoma. Et pluralitas corũ ẽ ꝓp incõmoda q̃ cuiq; eorũ accidunt: quoniã eteni infirmitas ⁊ incõmodum aliqꝺ ſi accidat alicuius mẽbri cuius pti per totũ eius diffũditur pluribus in mẽbris vnius oſſis loco: duo aut tria aut ẽt plura facta ſunt vt quãdoq; qũ vnũ leditur alterũ ſaluum ſit: aut ſi hoc quidẽ aliud nihil patiatur ſitq; alterũ alterius loco in actione ad quã vtrũq; paratũ eſt quẽadmodũ in oſſibus maxille factũ ẽ ſuperioꝛis ⁊ in oſſibus naſi ⁊ oculorũ. Eodẽ ẽt modo factũ eſt in oſſibus pectinis palme ⁊ pedum.

Magnitudo ãt oſſiũ ꝓpter mẽbri magnitudinẽ ⁊ paruitatẽ huiuſmodi ẽ: mẽbroꝝ quedã magna ſũt ⁊ magis indigent oſſibus vt coxarũ oſſa ⁊ brachij oſſa. quedã aũt parua q̃ ẽt parua deſiderãt oſſa vt digitoꝝ cõcatenationes. Firmitas vero ⁊ ſtabilitas cã eſt nõ modica. Ideoq; quibus neceſſario fuit: data ẽ ſoliditas vt maxille ſuperioꝛis oſſibus. Leuitatis ẽt motus vtilitas obſeruata ẽ: quoniã ea que hac indigẽt habitudine mẽbra cõcauioꝛa ceteris cõpoſita ſũt vt femoꝛũ oſſa ⁊ brachioꝛũ: hec etenim quoniaz magna ſunt ⁊ multitudini motus dedita ac celeritati concauioꝛa facta ſũt ⁊ in concauitatibus medulle quibus paſcantur.

Facta ſunt autez corporis adinuicem continuata duobus modis oſſa aut diſgregatiõis

UVA. BHSC. IyR_125_1

mō aut solidatiōis. Et continuo quidem disgregata: alia flexibilis: alia firma. Et flexibilis quidē iunctura motui necessaria fuit: factumq; est alteri duorum ossium in capite exuberans ⁊ augmentum rotundum: ⁊ alterius autem ossis capite concauitas ⁊ fouea secundum augmenti quantitatem ⁊ figuram: cōpositūq; est illud augmentū in illa fouea. Jō ergo inter ossa disgregatio facta ē: quo qum necesse eēt moueren̄: ⁊ certificat disgregationē banc. qm̄ circū illud augmentū acumē quoddā factū est in circuitu sile egredienti ꝯne mirti ne forte illud igrederetur augmentū ad iferiora alterius fouee ⁊ cōtinuare ei: motusq; inde corrūperetur. Additū est etiā infirmitati corū qm̄ caput augmenti ⁊ circuitus fouee corpore inducta sunt cartillaginoso ⁊ super cartillaginem būiditas posita vnctuosa vt sit illa disgregatio celerioris ⁊ facilioris motus. Oritur quoq; de cuiusq; extremo ossis corpus neruosum qō alterū alteri alligat vt sint inuicem firma: ⁊ ne augmentū egrediatur a fouea qua mouetur fortius fiatq; euulsio. Non sunt autē oēs fouee ⁊ augmenta disgregationū equalia: quorūdam etēim augmenta breuia ⁊ fouee non profūde vt scapulaꝝ disgregatio. Quarūdam augmenta longa ⁊ fouee corū profūde vt anche vertebrū. Quarumdam etiam augmenta minima rotūda sileq; illis sunt coꝝ fouee vt spōdiliū disgregationes. Quarūdā quoq; augmenta non sūt ex ipius ossis substātia ſ adherentia ⁊ copulata quēadmodū adheret copulatū extremitati cubiti inferioris. Hoc itaq; modo sunt disgregationes possibiles.

Ille autem que stabiles sunt motui necessarie nō sunt facteq; alie quidē cōplosionis modo alie aliter q̄si ifixe: alie vero tā q̄ copulate ⁊ cōplosiōis quidē modo vt cranei ossium cōtinuatio alterius cū altero: horuz enim cuiq; augmeta sunt in similitudinem dētiū ac falcis dentate: ingrediūturq; alterius augmenta inter alterius augmentoruz loca: ⁊ fit inter ea quasi quedam complosio. hoc aūt agnoscere pecudum lapidibus ⁊ aialium aliorū qum decocta fuerit ablate que supsunt cutis ⁊ caro ⁊ manifeste videbis. Cōtinuatio aūt que tā q̄ infixa facta est vt dentiū infixio maxille superioꝛi ⁊ inferioꝛi. Que aūt quasi copulatiua facta est disgregatio sic est vt duo ossa inuicē iūgantur sic vt qum alterum alteri continuatū fuerit nequa q̄ inter ea spatiuz aliqō inueniatur: quēadmodū continuatio ⁊ copulatio duoz ossiū maxille superioris cranео capitis: copulatioq; maxille inferioris ossium adinuicē. Hoc itaq; modo ē ossiuz cōtinuatio aliorū cū alijs modo disgregationis stabilis.

At uero continuatio solidatiua fit per ossiū consolidationem aliorum cum alijs. ⁊ est in solidatiōis loco corp⁹ albū simile consolidāti intantum vt vniatur alterum alteri vt duo inferioris maxille ossa in mento ⁊ quēadmodū consolidatio augmētoruz que sunt in manu in ossibus disgregationis flexibiliſq;. His duobus modis ossium ē continuatio aliorū cū alijs. ſ. continuatio disgregatio ⁊ continuatio consolidata ⁊ disgregatio cōpleta.

Capitulū tertiū de assignatione ossiū ⁊ primum de ossibus capitis.

Ossium corporis diuersitates sex cē noueris o Prima est ossiū capitis. Secunda ē ossiū dorsi. Tertia ossiū pectoris ⁊ costarū. Quarta ossiū scapulaꝝ ⁊ furcularū. Quinta ossiū manuū. Sexta ossiū pedū. Ossiū aūt capitis: quedā sunt cranei: quedā maxille superioris: ⁊ quedam maxille inferioris: quedā dentiuz. Craneū ergo ē os capitis rotūdū figura acutū ante ⁊ retro Rotunditas eius duabus fuit ex cāis necessaria. altera ē vt longius a susceptione amouereꝛ incōmodoruz que exterius fiunt quz rotunda sit figura minus incōmoditatū exteriorum ceteris susceptibilis. Scōa aūt vt substantie cerebri multa in eo dilataretur q̄titas ipsius profunditate rotunda. Acuñ āt anterius propter partis precedētis cerebri cām que prora cerebri dicitur a qua nerui oriūtur sensus quz sit anterioꝛ capitis pars sub hac cranei parte posita. Acuñ quoq; posterius posterioris cerebri ptis cā que puppis dicit a qua nuchа ortū hz: posterioꝛ nāq; cerebri pars subtus hāc cranei partē locatur. Craneū autē ex multis cōpositū ē ossibus cōtinuatis inuicē cōplexionis mō qui ē scoma. Hoc quinq; propositis vtilitatibus. Prima ē ad superfluitatū exitū vaporantiū. Secūda vt sit venis ⁊ arterijs que a cerebro ad supioꝛa cranei egrediūtur ⁊ ad cutē eius via parata. His quoq; que cerebrū ingrediūtur. Tertia ē vt sint pāniculis operientib⁹ cerebrū loca quibus exaltētur ⁊ religentur quo sublenati a cerebri substātia illud minime grauēt. Quarta vt siquādo cranei ossi incōmoditas aliqua acciderit nō in oēs diffundātur partes. Quinta quoniā os quod in anterioꝛi est capitis parte necesse ē habere mollitiē. illud aūt quod in posterioꝛi soliditatē solidūq; ⁊ molle vno nō pñt coadunari inesse. Cōplosiones autē que sūt in capitis osse sūt qnq;: cranei ossa i sex sūt diuisa: duo cōplosa: mime vero cōplosa dicunturq; cōplosa proxima ⁊ tria ⁊ ipsa veraciter ꝯplosa. vnum horū triū ꝯplosorum anterioꝛi ē capitis in parte super coꝛonam posituz: ⁊ dicitur cōplosuz coꝛonatū huiusmōi figure. Secūdū ꝯplosum in capitis medio i lōgū porrectū. diciq; ꝯplosuz rectuz ⁊ sagitte simile: ⁊ est huiusmōi figure. Tertiū ē cōplosuz quod in capitis ē posterioꝛū ⁊ puppi eiusq; figura. lauda greco similis in hūc modū. Si ergo hec tria adunētur ꝯplosa fit ex eis huiusmodi figura. Alia aūt duo, cōplosa. ipsa sunt duo a lateribus cōplosa sup aures icipientia cū coꝛonato in capitis longo: vsq; prope cōplosuz simile lauda greco. horūq; cuiusq; distātia ⁊ spatiū a cōploso sagitte simile: equalis ē longiquitas. Si igiq; hec quiq; adunētur ꝯplosa in simℓ omnia fit ex eis figura in hūc modum. Et hec naturalis ē capitis figura: q̄ aūt ab hac deficit naturaℓ nō est. Cranei aūt ossa diuidūtur in septem. Eorum duo sunt ossa i capitis medio q̄ cōtinuat ⁊ copulat adinuicem cōplosum sagitte simile: dicunt̄q; hec duo ossa vertetis: que q̄dragulate sunt figure: substantieq; tenere. ⁊ substātia quidez eorū tenera est: pp dissolutionis vaporū necessitatē: qui tamē duob⁹ adunātur ꝓ cerebri vētriculis: ex supfluitatibus aiaℓ spiritus. Duo alia a latерib⁹ capitis quoꝝ quodq; seperat a vertice duo ꝯplosa tenuia que sup aures sunt: ⁊ hec duo ossa super temporū dicūtur ossa. figuraq; eorum triāgula. Et vero eorū cuiusq; substātia in tres diuidūtur partes vna cū sua soliditate lapidi similis: que etiam lapidea dicitur: ⁊ i eo auditus est forañ. factaq; est auditus cautele cā ab icomodoꝝ cursu. secunda ē augmentuz que ex illa oritur: diciq; capiti māme similis: factaq; ad prohibēdam iferioꝛem ne loco suo exiret maxillā in exterioꝛa. qm̄ disgregatio eius disgregatio ē flexibilis. ⁊ hec pars subest lapidei i soliditate: tertia autez pars ē que tempus dicitur eiusq; soliditas duab⁹ subē aliis primis: facta sunt autē ossa substantia solida ⁊ dura: quo susceptioni incōmoditatū essent remotioꝛa. Et est os in capitis prora quod a verticis seperat ossib⁹ duobus cōplosuz corone simile: ⁊ dicitur frontis os: eiusq; figura similis semicirculo: substantia aūt ipsius tēperata ē inter soliditatē ⁊ mollitiem. Hoc ideo factū est. qm̄ in comoda illi sepe nō accidunt qū sint oculi i capitis prora positi his cauentes ab incōmodoꝛum improbitatibus locis. Est etiaz os in capitis puppi divisum ⁊ separatum a duobus verticis ossibus mediante eo quod simile est greco lauda complose: ⁊ dicitur puppis capitis os. eiusq; forma varia: substantia solida. hoc autez os solidioris est factū substantie q̄ q est frontis quo incomodoꝝ auertat improbitates qū in capis puppi hoi mime sint oculi qui hute caueant abi ꝓmodis parti. Et in craneo capitis alia gnq; sūt ossa sed ab eo e cōtra posita. ynū est qō dicitur cauilla ⁊ est craneo ⁊ maxille superioris cōe ⁊ est os quod cōtinuatur ossi puppis capitis. i loco qui dicitur basis capitis ifixum ossi maxille superioris: ⁊ hoc ita factum ē pp duas vtilitates. altera est vt implereꝛ vacuitas q̄ est iter ossa cranei: ⁊ ossa maxille superioris. ba vt iungerētur ⁊ esset continuatio inter ossa maxille superioris: ⁊ ossa cranei. cōtinuatio dico firma. Sepat āt hoc ⁊ quod capitis puppis ē os cōplosum: quod continuatur ꝯploso laude greco simile. oc hinc aūt ascēdit cōplosum hoc a lateribus cōtinuaturq; cōploso coꝛonato. Reliq̄ porro ossa q̄tuoꝛ sunt posita super tēporū la certos in sigillo latere ossa duo subtilia sup lacertum continuata ad inuicē cōplosione in tpis medio. alterū est coꝝ que sequūtur capitis puppiz consolidaturq; ossi sup tēporе ex ossibus capitis. Alterū vero eorū que sequūtur capitis proraz cōtinuatum supercilij extremo quod est apte exterioꝛi oculi vocātur huiusmōi ossa paria quoꝝ q̄q; super lacertū: tēporis est quo in cōmoda exterius aduenientia ꝓpulset eo q̄que ab huius fuerit lacerti dolore icōmoda magna sunt. Omnia igitur que in craneo sunt ossa. xv. sunt quorū sex craneo propria sunt: que sunt. ſ. verticis ossa duo. ⁊ super tēpora ossa duo. ⁊ capitis ꝓre os. Similiter quoq; os puppis ci⁹. Quedam autē ꝓparticipata ipsi ⁊ maxille superioꝛi: ⁊ hoc ē os caville simile. ⁊ quatuoꝛ alia exterioꝛa nō ci vnita que sunt parium ossa.

De maxille superioris ossibus. Superioꝛ autem maxilla craneo cōtinuata est. ⁊ vnit illā cōplosio incipiēs a cōploso coꝛonato loco. ſ. ossis tēporis ⁊ ad oculorum tēdit locū trāsitq; per mediū inter duo super

UVA. BHSC. IyR_125_1

cilia: donec ad aliã attigat extremitatẽ cõplosi coronati. Superior autẽ maxilla ex multis cõposita ẽ ossib⁹. duab⁹ t vtilitatib⁹. Alĩa ẽ vt si quãdo parti eius incõmoditas aliq̃ acciderit cetere illese permancãt. Altera aũt quoniã necesse erat eius substantia diuersar̃ esse partium in duritie t mollicie. Jdeo igitur pluribus facta est ex ossibus. Habet autẽ ossa octo. duo ingbus oculi sunt. duo genarum. duo nasi. t os i quo pares dẽtes t q̃drupli sunt superiores. Et ossa qdez duo in quibus oculi sunt. singulũ eorũ principiũ habet a termino cõplosionis. quẽ diximus os cranei a maxilla superiore separe t est cõplosio icipiẽs a ꝓplosi coronati extremitate t contẽdit per oculorũ loca sub supcilijs. vsq; ad aliã extremitatem. finiũturq; duo hec ossa in cõplosione: que ipsa t ossa genarũ duo diuidit t disgregat. Disgregat autez hec ossa duo ab inuicem cõplosio a medio incipẽs supciliorũ ꝓ mediuz nasi perambulãs: vsq; ad duplices dẽtes. diuiditur aũt horũ duũ ossiũ q̃dq; i tria ossa q̃ vnit illis ꝓpria cõplosio. Benarum vero ossa duo spissa sunt incipiẽtia ab oculorũ ossibus t̃miatis t ptigũt vtraq; vsq; ad dẽtes caninos. Et i his duobus ossibus sunt dẽtes maxille supioris exceptis duplicibus t quadruplicibus. Seiungit aũt hec duo ossa: t aliud os cõplosiones due. incipientes a ciliorũ medio: t sumit q̃q; latus nasi: porrigiturq; vsq; terminos caninoꝝ. Hec duo ossa sunt spissa. solideq; substãtie. Spissitudinẽ quidẽ habent ad incõmodorum cauẽdã difficultatẽ: ouriciez autez propter firmitatem habẽdã t stabilitatẽ. Duo autẽ nasi ossa ꝓincipiunt a cornu ciliorũ t protẽdunt vsq; locum qui de duplicibus supereſt t quadruplicibus. Terminat aũt illa t ab omnibus seiungit alijs ossibus ꝓplosiones due: q̃s diximus a cornu incipi ciliorum t ire per duo nasi latera t vsq; duplices protelãtur: ꝓplosioq; alia i fine ossis nasi in nariũ loco. cõtinuaturq; duabus lineis quas diximus incipere a duob⁹ nasi lateribus. Segregat vero ossa nasi duo cõplosio tẽdẽs a supciliorum cornu vsq; mediũ duplicium. Est aũt ossis substãtia tenuis. Et enĩ si acciderit illi incõmodum: qõ nõ pluri mũ obẽ. At vero os illud in quo foramẽ ẽ nasi: ipsum q̃q; subtile est. t in duo parua diuiditur ossa: que ossibus nasi sb̃ sunt duo terminatq; illa cõplosio que est sub nasi osse: t i horũ quoq; foramen tẽdens in cranei iteriora. Os denique in quo duplices sunt t quadruplices superiores: ẽ qõdam in maxille superioris extremitate: diuiditurq; t ipsum in ossa duo que terminãt t disgregãt ab ossibus genarũ cõplosiões due incipientes a cornu supciliorũ: t ptingit ad duplices t q̃druplices. disgregat aũt illa a nasi osse cõplosionis que in fine sũt nariũ que ꝓtinuãt duas cõplosiões laterũ nasi. Diuisiões itaq; maxille supioris oẽs. xiiij. sex ocloꝝ duo genaruz duo nasi. duo foraminuz nasi. duoq; dupliciũ t q̃duplicium

De maxille inferioris ossibus. Jnferior autem maxilla que t fauces dicit̃ composita ex duobus est ossibus. alterũ altero copulatur sua extremitate in qua sunt duplices t quadruplices iferiores cõtinuationẽ insolidãti: diq; loco huic ꝓtinuationis mentũ. Alia poro extremitas duo bẽt diuisa furculataq;. Alteruz est a cuti capitis cõpositũ sub duobus ossibus partiũ t cõtinuat̃ illis defenditq; temporis lacertũ p qõ oris fit cõclusio: aliud aũt diuisum crossum est t rotũdi capitis positum in cõcauitate sub augmẽto qõ capiti mãme silẽ est in osse supertẽperato. t per hanc disgregationem fit inferioris maxille motus.

De dentium assignatione. Dentes positi sũt in duab⁹ maxillis t illis infixi. Eorumq; numerus. xxxij. Sunt eũ in quaq; maxilla. xvj. Jn anteriori parte maxille superioris quatuor duplices. s. t quadruplices qui t lati sunt t acuti capitibus. qui dicuntur incidentes: eorũq; vtilitas vt cũ eis incidat̃ qui comeditur mollis cibus sicut cultello aliquid inciditur. Sũt t duo alij q̃q; a latere quadrupliciũ acuta habẽtes capita sz radices latas qui dicũtur canini. quorũ est vtilitas vt cũ eis duꝝ quid comedẽduz frãgatur. Sunt t alij decẽ quorũ quiq; vtriq; a lateribus sunt caninoꝝ: biq; lati sunt capitibus aspi qui vocãtur molares: eorũq; vtilitas est ad molendũ t conterẽduz parata est cibũ t frangendũ: si quid durius fuerit. Sũt igit̃ superiusꝫ. xvj. Silr in iferiori totidẽ est iuenire maxilla. Horꝝ quiq; dentiũ maxille ossi ifixus ẽ t ꝓtigu⁹: mergit̃ q; iterior eius ps in loco profunditati apta iuxta illius diuisionis q̃titatem: dicũturq; huiusmodi loca orrea. Diuisiones autez interiores dentiũ varie sunt. Quidam enĩz eorũ quatuor babẽt: quidaz autem tres. nonnulli duas: alij vnam tm̃. Duplices quidẽ t quadruplices vnã tm̃ habent. Mollariũ autem qui sunt in superiori maxilla tres habẽt diuisiones: t q̃q; duobus vltimis quatuor sunt: qui vero in iferiori maxilla duas habẽt: t quãdoq; vltimis t extremis sunt tres. Hec ergo ẽ ossium capitis separatim ostensa vniuersitas.

Capitulũ q̃rtũ de ossiũ dorsi t spine assignatione.

O sa spine incipiũt a termino ossiũ capitis posteriorꝭ pertinguntq; vsq; ossa ani. Fuerunt ãt ossa spine quatuor ex vtilitatibus necessaria. Prima ẽ quoniã ipsa tanq̃ fundamentũ ẽ oibus ossibus: oia eteni reliqua ossa super hec fundata sunt quẽadmodũ oia nauis ligna edificantur super lignum mediũ eius qõ inferius ẽ t nos carinã dicim⁹. Secũda autẽ quoniã est operimẽtũ t cautela oibus que supposita sunt illi visceribus lacertisq;. Tertia quoniã quz mẽbra neruorum haberent operã necessariã que a cerebro ꝓcederet per quos fieret motus t sensus: cẽtq; plura mẽbrorũ a cerebro remota nec possent ad illa a cerebro nerui peruenire quz nulla eẽt securitas quin in hac longitudine interciderentur spatij: orta ẽ a cerebro nucha. factaq; est discurrẽs per spinã quo ab ea pullulent oẽs nerui mẽbris necessarij qui in capite non sunt. Quarta autẽ vt operiret t ptegeret nuchã quz sit hec tanq̃ cerebrũ secũdũ. Facta sunt igitur spine ossa ad custodiã ei⁹ t cautelã in cõmodorũ superueniẽtiũ exterius vt craneũ qõ cerebrũ circũtenet. Factũ autẽ est os istud ex multis ossibus cõpositum pp duas vtilitates. Altera ẽ vt possit animal inclinari t extendi. secũda quoniã necessarium fuit quedam quidem eius ossa largiora eẽ cõcauitatis: quedã autẽ arctioris t quedã quidẽ crossa: q̃dã subtilia: partes etenim spine superiores tẽues sunt t itrorsus late. Jnferiores vero crosse t parue intus latitudinis. Et os spine in quatuor diuiditur partes. sunt enim ceruicis. i. colli. sunt t dorsi. tertia renũ qui dicũtur a gbusdã lũbi. quarta aũt est prope anũ: diciturq; hoc os latũ qõ est cluniũ.

Et collum quidẽ homini duabus factũ est de cãis prima ẽ pp vocis necessitatẽ bõe. animal etenim qõ collo caret aut minime vocẽ hz vt pisces: aut neq̃q̃ bonã vt rana. secũda autẽ ẽ pp capitis circũflexionez in ante t retro. Et collũ ex septẽ spodilibus cõpositum ẽ que ceteris oibus minores sunt quantitate subtilioris substãtie maioris concauitatis. At vero dorsuz. xij. componũt spondiles que quãtitate colli spondilibus maiores sũt t maioris spissitudinis t strictioris concauitatis: quãtitatis autẽ eorũ necessaria ẽ magnitudo duplici ex cã. altera ẽ quoniam coste super illos edificate sunt t illis colligate ac per eas. Secunda quoniã viscera sup eos posita sunt. Spissitudo vero ipsorum ẽ vtilis magnitudini. Arctatur autẽ eorũ cõcauitas quoniã nuche pars que circũtenetur his spondilibus subtilior est ea parte que colli spondilibus cõcluditur. in eis eteni furculantur nerui qui de spondilibus colli egrediũtur. Quare qõ reliquũ est strictius fit Renũ os cõpositũ ẽ ex qnq; spondilibus dorsi maiores sunt t spissitudinis maioris: ꝫ minorẽ habentes cõcauitatẽ propter cã que dicta super ẽ cãz in dorsi spondilibus. Sic quoq; oẽs spondiles quicũq; superiores sunt: quantitate sunt minores: sed concauitatis latioris t tenuioris spissitudinis: qui ãt inferiores q̃titatẽ nozũt maiorem: sed concauitatẽ minorẽ: maiori comitatã spissitudine Primus eteni spondilis colli qui craneo continuus ẽ: minor oibus ẽ spodilib⁹ t amplius cõcauus t tenuior spissitudine. Minor quidẽ quãtitate qm̃ illi nullũ os superponitur. Concauior est autẽ qm̃ pars nuche que hoc concluditur spondili crossior ẽ: illic enim a cerebro oritur a quo nihil adhuc pullulat neruorũ. At vero eius tennitas paruitatẽ ipsius t latitudinẽ cõmittatur concauitatis. Spodilis debinc quantitate maior ẽ arctioruz concauitate: sicq; tertius spissior t arctior cõcauo eo qui precedit: t quicũq; inferius descẽdũt spondilis spissior est: spatio arctiore cõcauo q̃titate maior: arctior quidẽ concauo quoniã nucha in eo subtilior quãtitate maior qm̃ ea que superposita sunt illi necesse bz ferre spodiles t alia. Eius spissitudo ãt arctationẽ cõmittatur foraminis ei⁹ in tm̃ vt vltimus renũ spondilis arctior t strictior sit t nucha in eo subtilior ẽt est oibus quãtitate prelatus. Oẽs igitur spondiles: viginti quatuor eẽ probãtur continuati adinuicẽ continuatione disgregata duobus primis exceptis colli spodilibus. Illi enim duo capiti cõtinuantur adinuicẽ continuatione minime disgregata. Et primũ qõ capiti continuus est: t alligatur duobus augmẽtis que protẽduntur ex capitis cranco t duas itrãt spodiles ꝓcauitates p̃mi: alterã a oxtro alterã a sinistro latere t hac disgregatiõe est capitis t i dexterã t sinistrã ptẽ mot⁹. secos ãt spodil⁹ ꝓtinuat̃ capiti t alligat̃ illi augmẽto qõ denti silẽ est qõ ab eo substollitur t prioris i-

UVA. BHSC. IyR_125_1

gre ditur locũ spõdilis. ꝛ cõtinuatur ligamento forti capiti. Et hac disgregatiõe est capitis i añ ꝛ retro motus. Spõdiliũ vero reliquoꝝ cõtinuatio aliozꝝ est aljs fit per augmẽta fiuntqꝫ ab eis iter quosqꝫ spõdiles disgregatiões ne alius alij noceret ꝛ ꝓhiberet a motu. At vero in dozsi spondili bus in singulis duo sunt augmẽtũ ab eo sursum ascẽdentia. ꝛ duo inferius tẽdẽtia: ingrediuntur qꝫ cuiusqꝫ augmenta al terius spõdilis paratas sibi foueas. Quiqꝫ aũt colli spõ diles ꝛ renũ simil' aliter sunt. Ab vno nãqꝫ quatuoꝛ oriunt augmẽta ad superioza: quatuoꝛ ad inferioza: ingredit' bozũ qõqꝫ augmẽtum foueam in opposito sibi factã: ligat' qꝫ liga mentis. Que quatuoꝛ ligamẽta necessaria fuerunt ꝓpter ſo liditatẽ ꝛ firmitatez. Spõdilibus aũt dozsi ipossibile est hec duo inesse augmenta. Oriũtur eim ex vno quoqꝫ spõdili eiꝰ augmẽta cõtorta spinis sil'ia. dicũt' qꝫ acumia ꝛ in vnoquoqꝫ spondili tria augmẽta: vnũ est a supioribus a lateribꝰ duo. His itaqꝫ adunatio spondiliũ stabilis est. Sic quoqꝫ ꝛ i om nibus producũtur spõdilibus: spondili colli primo excepto. In hoc eteiz augmẽtũ mime factũ est ne forte lacertis caput obeẽt mouẽtibus. Et quecũqꝫ bozum argumẽtozũ sũt i nouẽ spõdilibus primis dozsi retozquẽtur ad inferioza. Secẽ autem spondilium augmenta stant recta. Aliozum vero spondiliuꝫ augmẽta sursuꝫ retozquẽtur. Facta sũt ãt hec augmẽta tribꝰ de cãis: prima ẽ vt repellãt que retro sunt: ꝛ opponãtur bis que exterius obuiant ac repellãt. Secũda est vt firmioꝛ sit la certus os spine vestiens vene quoqꝫ ꝛ arterie ac nerui. Ter tia ẽ vt per ea coste vinciantur. Est autẽ in vnoquoqꝫ spõ dili duo inuenire foramia: quibus par vnũ egreditur neruo rum a nucha: hec autẽ foramina quedã quidẽ inter duos fi unt spondiles: alia aũt sunt in vnoquoqꝫ spondili plus dimi dio circulo ꝛ in subtilioꝛ minus dimidio circulo: qui si con tinuẽtur ex eis plenus fit circulus vt in spondilibus dozsi. Sponditles vero in quibus in vno coꝫ quoqꝫ foramẽ ẽ per fectũ: spõdiles sunt renũ. Cluniũ aũt os cõpositũ est ex duabus partibus: altera earũ vocatur prꝓrie os cluniũ qõ est os latũ: ꝛ hoc os spondili continatur vltio ꝛ extremo in renibus: estqꝫ cõpositũ ex ꝛtribus ossibus spõdilibus consimi libus. Duo coꝛũ latioza foueas habent duas sed minime pro fundas in quibus ipsis ancharũ ossa duo illis continuãtur. Est etiam in vno quoqꝫ coꝛũ foramen a quo neruus egredi tur: nec est hoc foramẽ a latere sicut spondiliũ foramia. Dis gregationes etenim ancharũ ab vtroqꝫ sũt latere ꝛ in medio factũ est. Secũda ãt pars quoniã nomẽ nobis prꝓriũ defi eit osaniũ dicatur cõposito ex ani noie qui in co est ꝛ osse vo cabulo. Cõponitur autẽ ex ꝛtribus ossibus cartillagini simili bus: ꝛ egrediuntur ab eis tria genera neruozũ paria: vnum quodqꝫ par ex duobus foraminibus cõpositis ꝛ factis inter duo eius ossa. In inferiori autem parte tertij ossis ex osãij ossibus foramẽ ẽ: quo egreditur neruus vnꝰ simplex ꝛ solus socio carens: hec est cluniũ ossium totalitas que sunt extre ma ossa spine.

Capitulũ. v. de pectoꝛis ossiũ assignatione.

Equitur de ossibus pectoꝛis tractatus. Pe ctus aũt super dozsũ positum ẽ ꝛ ipsum est rotũdũ ꝛ in eo magna cõcauitas qꝰ necessariũ fuit vt custodiret: ꝛ cõseruaret mẽbza que in eius sũt cõ cauo coꝛ. ſ. pulmonẽ: pãniculos eius: aliaqꝫ mẽbza q̃ i eo sũt. factũ est autẽ pectus rotũdũ ꝛ cõcauũ: vt coꝛ ꝛ pulmonẽ con tineret eẽtqꝫ ad dilatãdũ locus pulmoni. Pectus itaqꝫ cõ positũ est ex costarũ ossibus ꝛ tenerit udinibus quibusdam q̃ dici possunt pectoꝛale. Coste ãt. xxiiij. sunt: quedã sunt pe ctoꝛis: quedã posteriozũ. Et ex quibus quidẽ pectus cõponi tur sunt. xiiij. posite super os spine iũcte posterius cũ spondi libus. In quoqꝫ latere septẽ coste circulares ꝛ continuate ab anteriozibus ꝛ est earũ queqꝫ semicircularis. Quare copula tur ꝛ cõficitur ex quibusqꝫ duabus plenus circulus. Sunt ãt iũcte ab extremitatibus illis quibus spinã attingũt cũ septẽ spondilibus dozsi primis: queqꝫ costa duabus disgregationi bus ꝛ ab anteriozibus iuncte ea extremitate qua pectus attin gũt cũ septẽ ossibꝰ pectoꝛal'. Pectoꝛale ãt septẽ est ossibꝰ com positũ cartillagiosis q̃ adiuicẽ cõtinuata sũt. Qõ necessariũ fuit vt ad illud pectoꝛis coste alligarẽtur quẽadmodũ cũ spõ dilibꝰ viciunt̃ vt si forte nõnũq̃ icõmodũ qõuis eius alicui accideret part': nõ in omnes diffunderet̃. In extremo aũt pectoꝛalis cartillago est similis gladio extensa super os stõa ci' que facta ẽ vt stoãcũ diaphragma ꝛ coꝛ defẽderet. Co ste aũt posteriozes decem sunt posite ꝛ constructe sup os spie ab vno quoqꝫ latere qnqꝫ continuate vltimis quinqꝫ dozsi spondilibus: queqꝫ costa duabus disgregationibꝰ. Et hec co ste breues sunt nec ad os pectoꝛalis attigũt. Ideoqꝫ earum extremitas cartillaginosa facta ẽ: ne forte celerius frãgerẽt Omnes ergo coste pectoꝛis ꝛ posteriozes ꝛ os gladio simile xxxij. sunt ossa.

Capitulum. vjꝰ. de ossium scapularũ ꝛ furcularum assi gnatione.

Ossa scapularum necessaria fue runt duarum ꝓ causa vtilitatũ. altera ẽvt pectꝰ ab icõmodis q̃ ex po steriozibus venirũt partibus defenderẽt. Altera vero vt alli garentur illis brachiozũ ossa. Scapule ossis figura conica ab interiori parte gibbosa ab exteriori: necessarium eni fuit inconationis loco costas ponere. Est aũt augmentum in eo manifestum simile gladio: quod scil'. pectus defendit: qõ etiã oculus scapule dicitur dictũ hoc nomine, eo qꝫ tãꝫ oculus sit qum oculo qõ videtur ab homine in anteriori quod illi nocet caueat. Hoc aũt ꝓpulsat que pectoꝛi a posteriozibus no citura, ꝓperãt. Est autẽ illi fouea. in eius extremo in loco qui dicitur scapule collũ in quã augmẽtũ ingrediť brachij: ꝛ in co duo augmenta alterũ a posteriozibus in superiori colli loco vbi est os coꝛui rostro simile: per quod scapula furcule colli gatur: ꝓhibetqꝫ brachij caput ab euulsione supiori est enim illi cõtinuũ. Aliud aũt augmentũ ab interiozibus ẽ. quod vt ꝓhiberet augmẽti euulsionẽ in iferiori factũ est.

Furcula ãt necessaria fuit quo brachiũ viciret ꝛ ipꝫ a pectoꝛe separet ne forte manꝰ arcerẽt a motu. ẽ ãt os rotũdũ ab extiõi comicũ ab iteriori pte alligat' vo ab añrioribꝰ pectoꝛali. ꝛ a posteriozibꝰ a scapule pte ossi: alligat' coꝛui rostro sil'i. alligatio aũt eius illi est ꝓ os cartil laginosum quod dicitur caput scapule: quod necessariũ erat vt maioꝛ esset disgregationis brachij firmitas.

Capitulũ. vtj. de manuũ ossiũ assignatione.

Manus in tres diuiditur partes. in brachiũ. in cubitum. ꝛ palmã. Et bra chij quidẽ os vnũ ẽ magnũ: concauũ: rotũdũ figura conicũ a familiari parte. gibbosũ autẽ ab extranea: familia rẽ autem dico partẽ que a coꝛporis est parte anteriori. At ve ro extraneã que dozso ẽ contigua ꝛ spine. Edificatio aũt eiꝰ ex vno tm̃ osse fuit: qm̃ eiꝰ ꝓtinuatio ad scapulã vna tantuꝫ est disgregatione. Et magnitudo eius ad portandum facta est cubitum ꝛ palmam: ꝛ quoniam lacertus cubitum mouẽs ꝛ palmam super hoc positus est os. Rotonditas eius aptata est vt remotioꝛ incõmodozum fieret susceptioni. Co natio aũt lateris eius vt celet ꝛ occultet venas ꝛ arterias ac neruos per ipam transeũtes ad cubitũ. Gibbositas autẽ eiꝰ ab extraneo latere conationẽ comitatur lateris familiaris. Est autẽ ossi brachij ea in extremitate qua ad scapulã perue nit augmẽtũ rotundũ intrans in foueaꝫ que in vltimo ẽ colli scapule: ꝛ ꝓ hoc cõficitur disgregatio ossis brachij que ẽ fle xibilis disgregatio vt sepe euellit̃. Necessariã aũt habuit fle xibilitatem qm̃ eius motus in oẽs fit partes. Alia vero extre mitas que cubito cõtigua est. duo hẽt capita cõiuncta: alteꝝ in extranea parte qõ ẽt minus est: ꝛ est in eo fouea in quã ex tremitas cubiti itrat inferioris: alteꝝ ãt i familiari qõ ꝛ ma ius est primo: nec colligatur illi os aliqõ sꝫ ẽ factum ad diui dendos neruos venas ꝛ arterias. Inter hec duo capita ꝓs est quedam similis canole exterioribus in qua due sunt con cauitates altera ab anteriozibus altera a posteriozibꝰ in q̃s duo ingrediuntur cubiti inferioris augmẽta: conglutinat' qꝫ hoc modo cubiti disgregatio inferioris.

Cubitus autẽ ex duobus ꝓpositus est ossibus. dicũ turqꝫ noie totius cubitꝰ superioꝛ ꝛ cubitꝰ inferioꝛ. Est autẽ inferioꝛ supiori maioꝛ: ipsum eim oportuit superiorem portare ꝛ cõdecens est: vt qõ fert maius sit ꝛ foꝛ tius portato. In inferiori cubito in extremo eius quod ꝓiun gitur brachij ossi augmenta duo sũt. Que generata duo di cuntur rotunda capitibus alteruꝫ altero maius est: atqꝫ hoc est quod pertingit vltra totius cubiti superioꝛa ꝛ inferioꝛa. Hocqꝫ granatuꝫ a nostris vsitato dicitur sermone cubitus. Alterum autem minus interioꝛa attingens toti cubiti ꝛ su perioꝛa hec duo generata qum cubitꝰ extenditur duas itrãt concauitates. que in parte ea sunt quam similem pti dixim. duplicatiõis aũt cubiti tẽpere cõcauitatibus egrediũtur. Po sitio ãt cubiti buiꝰ equalis ẽ: per ipsum etenim fit cubiti exten sio ꝛ duplicatio: ꝛ bi duo motus equales sũt ꝛ recti nec i par te iclinãtur. At vero cubiti superioris positio distorta ꝛ icur uata ꝓp eum qui in vtrãqꝫ partẽ necessarius ẽ motus ꝛ qua parte attigit brachium augumẽtuꝫ est qõ itrat foueã miozis capitis brachij ossis caputqꝫ eius quo palmã attigit maius

UVA. BHSC. IyR_125_1

est q̄ quo brachiū.eo q̄ necessariuz erat copulari duorū cubitorum capitibus cū augmētis quibus cōglutinātur ossi rasche disgregationē palme:vtqz pariter orirētur exinde ligamenta que hāc ligarent disgregationem. Rascha autem ex octo cōponitur ossibus copulatis adinuicē que sunt minima diuersarū ossa figurarum nullā habētes medullā. que ideo plibus facta est ex ossibus propter multitudinē motus necessariā palme. Et cōsolidata sunt alia cū alijs vt eēnt firmissima. Bura quoqz z medulla facta sūt carentia qm̄ lacertis sunt nuda:z ad ea frigus pueit celerius. Diuersa quoqz eorum facta ē figura vt cōnectātur in sua continuatione alia cum alijs. Alia enim illorū facta sunt conica alia gibbosa. quedā recta vt facta eoz cōtinuatione aliorum cū alijs tāq̄ vnū os esse videatur. Hec aūt octo ossa opposita sunt ordinibus.singula quatuor vno in ordine cōtinuantur adinuicē iūcta ossibus pectinis palme ligamibus fortibus. Disgregationes autez due que intus sunt rasche z duobus cubitis brachij altera est magna altera est parua.maior quidē est p̄ totum continuatiōis ossis ex eo ossibus rasche que sunt i superiori ordine in foueā que in osse est p̄tinuato duobus capitibus ossium vtriusqz cubiti z dicit cuba. Et hac disgregatione fit palme dilatatio palme z cōstrictio. At vero minor disgregatio cōglutinatur p augmenti interitum cōiuncti extremitati cubiti superioris vbi auricularis iūgitur: vocaturqz quersua in concauitate ossis illi oppositi de ossibus rasche que sūt in ordine secundo inferiori. Et hac disgregatione fit palme motus in ante z retro.

De ossibus palme. Palma in duas diuiditur p̄tes in ossa pectis palme z digitos. Et pecten palme ꝓponitur ex quatuor ossibus grandioribꝰ. media enī hec posita sunt inter ossa rasche z digitoz.pecten enim alligatur his que seqūtur cubitos duos q̄uor ossibus rasche superioribus z inferioribus.digitis aūt quatuor digitorum ossibus pollice excepto. Factus ē aūt ex quatuor ossibus:vt si quādoqz icōmoditas vni accidat p̄ti relique illese p̄maneant. Digiti porro sunt gnqz.quorū quisqz cōpositꝰ est ex tribus ossibus:quoz q̄qz dactilū eo q̄ nomine carea mus possumus vocare adinuicem cōtinuatis:disgregati cōtinuatione cū augmētis gbꝰ ingrediūtur dactili primi scōi z sequētes z colligātur adinuicē. Inter disgregationes autem eorum dactilorū ossula sunt puula similia sisamo:que vt loca iplerēt vacua facta sunt. Inter disgregationes quoqz fortior p̄sisteret disgregatio. Horū quatuor digitorū index.s.ipudicꝰ medius:z auricularis contigui palme sunt pectini continuatione disgregata. At vero pollex ossibus rasche iunctus est q̄ sunt in ordine inferiori:in loco in quo est augmentū:q̄ iunctū ē ossi cubiti superioris. Hoc āt vt in quatuor digitorū esset oppositō.quo cum digitis alijs icludere posset z amplecti aliquid tenēdum a sua parte:dactili aūt qui pectinē sequntur primi maioris sunt se sequētibus.qui aut in vltimo sunt digitorum minores illis qui subsunt:hoc ideo quoniā qui portaē equa ratione minor esse portāre debet.

Capitulū.viij⁹.de ossium pedū assignatione.

Edes in p quatuor diuidūtur partes.vna est que cōmunis inter ipsum z ea que superiora sunt.s.ancha.tres aūt pedis p̄prie sunt .s.coxarū ossa:crurium z ossa ipsius pedis. Ancha quidē cōtinuatur cluniū ossi:ab vtroqz eius latere duo ossa magna. Alterum eorū a latere dextro:alterū a sinistro.z horū q̄qz in tres diuiditur partes.primū eoz ipsumqz super his quod subsequitur clunis os ab exterioribus dicitur ancha.z in eo fouea similis semisphere z dicitur vertebrum anche.Secundū autē est quod ista duo sequitur ossa ab vtroqz latere:z est os tenue z subtile:dicit̄qz os ilij. Tertium autē est os quod est ab interiori parte:z dicitur os penis. Necessariū aūt anche fuit os ad disgregationē coxarū. Utilitas autē ossis penis z ilij quo ea que super sunt illis custodiant vesicā.s.matri cē.spermatis vasa z itestinū rectum.

At vero coxe os magnum est z oīb⁹ reliquis corporis ossibus maius est paulū inflexū a superiori parte in partē extraneā ab iferioribus in latus familiare z est a posterioribus conicatū ab anteriorbus gibbosum habētqz duo augmēta alterū superius z alterū inferi⁹. Magnitudo eius duas bz vtilitates:prima ē vt deferat oīa que illi supersūt mēbra.secūda quoniā lacertus mouēs pedes i eo positus est z est lacertus magnus. Inflexio āt extremitatis eius superioris in latus extraneū ē vt lacerto in eo posito locus sit magnus qnz lacertus hic magnus sit. Si autē eēt hic in familiari parte vtqz inuicē ingerentur coxe. Amplius q̄z vt sit neruis venis z arterijs que in eo posite sunt firmitas z incorruptio:si enim a familiari eēt latere inconueniēs foret. At vero eius inflexio ab inferioribus in familiarē partē pp eū in extraneuz posse deflecti latus vt sit ab inde corpus bene positū z firmatū. Si enim in vnā tantū inclinaretur partē nō posset consistere corpus z oīa que super sed illi in cādez inclinarentur partē. At vero conatio eius a posterioribus z gibbositas ab anterioribus necessario fuit quo super terraz z queuis alia loca fieri possit sessio. Augmētum quidem superius est rotūdū z intromissū anche vertebro. Augmētum āt inferius ēt nō est vnū quidē tm̄ sed duo sunt: igrediuntur q̄z duas ossis cruris cōcauitates maioris.

At vero crus ex duobus cōpositū ē ossibus que arūdines vocātur:alterū est magnū z posituz ē in latere familiari:diciturqz proprie crus z in eius capite fouee due quibus cum duobus augmētis capitis coxe genu fit disgregatio:hac in disgregatione positū ē os rotundū cartilaginosū in quo sunt concauitates quas ingrediuntur: que gibbosa sunt loca in ossibus coxe z cruris: diciturqz huiusmodi os poplex z a quibusdā polus:altera vero arundo extranea ē in parte posita q̄ z subtilior z breuior ē altera:hecqz a superiori parte ad genu disgregationis locū nō pertingit: ab inferioribus autē equalis est arūdini maiori:p̄officiturqz inter eos z cauillā disgregatio per quā pes extēditur. Est huius vtilitas arundinis quoniā adiuuat maiorē ad oīa ea que supersunt ferēda.secūdo aūt q̄m̄ defendit z protegit eos qui in crure sunt lacertos neruos venas z arterias.tertio q̄ inter ipsam maiorēqz cōstituatur calcanei disgregatio.

De ossibus ipsius pedis. Pedes in sex distribuuntur partes:calcaneū:cauillā: os nauale:rascha pedis pectinē z digitos. Et calcaneū quidē est os sub cauilla cōstitutū rotūdū a familiari latere: ab extraneo autē oblongū:parūqz subtile:ab inferioribus aūt qui super terrā mittitur latū z solide substantie. Rotundum autē est quo oppositiōi remotior fieret. Oblongū vero a parte extranea z subtiliatio eius conationis ipsius a familiari parte cā.latū porro eius duabus de causis ē.altera est quo solidetur z roboretur super terrā.altera vero vt sit his que super ipsū sunt corporis mēbris firmamētū solidius. Ceteruz durities ipsius necessaria fuerit quo robustius ea que super posita sibi sunt ferat:nec ceteris noceatur solidis durisqz qū tetigerit ea corporibus.

At vero cauilla ē os. Os si suppositū calcanei: calcaneo alligatū retro ligamentis teneris: oriunturqz ex eo augmēta duo:alterū ex latere familiari:ingrediturqz foueā que in vltimo est arundinis longioris duorum cruris ossiū:alterūqz ex latere extraneo quod ipsum ingreditur foueā que est breuioris arundinis. Hacqz disgregatione fit pedis z dilatatio z restrictio. Necessaria aūt fuit cauilla inter crus z calcaneū:quo eēt crus ipsum fortius super calcaneū firmatū:quoniā si crus ipsuz alligatū eēt calcaneo turbatio fieret nec possibile eēt illi firmari.

Os vero nauale ideo hoc dicitur noīe q̄ figura eī⁹ naui similis sit:continetqz cauille a superioribus extremum:z a lateribus ac retro vinciturqz cū illa abinferioribꝰ ligamini disgregāti q̄ pedis sit motꝰ i vtrūqz latus vinciriqz ab vtroqz latere cū calcanei osse.z ab extraneo latere solidatū ē super calcanei os quo a familiaribꝰ eleneē sup terrā sintqz illi que boc i latere subsūt conica. Fcūs ē āt locus hic conicus duarū de cā vtilitatū. Altera ē vt siquādo homo super aliquod steterit gibbosū aut acutū quid illi inbe serit perferre queat. Si etenim pes plenus eēt z non conicus fieret hominē si quādo super aliquod gibbosū staret firmari nō posse z cadere:sed nec ēt in locis sit illi posse stare equalibus quale oporteret. Secunda vero vt sit pes leuis z ad motum facilis.

Rasche porro ossa quatuor sūt. Tria coxe ꝓtinua z iūcta cū nauali osse ab anteriorib⁹ aute annexa tribus pectinis pedis ossibus que in latere sūt familiari eius. Quartū āt os cōiungitur pedis auriculari: z est sexangulatū vocatū grandinosū q̄ a posterioribus calcaneo vincitur augmēto quodā suo foueā ossis ingrediēte calcanei:ab anterioribus vero duobus continuat pedis pectinis ossibus sub rasche ossibus:quo super ipsuz firmetur nauale os sitqz a parte hac pes super terrā possibilioz z firmioz. Necessitas autē z vtilitas rasche ossiū pedis magna est eadēqz z manus palme rasche nisi q̄ rascha pedis ex quatuor z nō ex octo fit ossibus.quēadmodū rasche manus ossa sunt octo. Motus eteni palme maior est pedis motū z ossa

UVA. BHSC. IyR_125_1

raſche palme brevia: cõtra pedis maiora: quodq; eorũ duuz obtinẽs locũ oſſiũ que in palme raſche ſunt. At vero pedis pectẽ eſt ex quinq; oſſibus cõtiguis illis que raſchã faciunt. Horũ tria a parte ſunt familiari continuata raſche oſſibus: duo aũt iũgũtur grãdinoſo raſche oſſi. Pectinis pedis vtilitas ẽ vtilitati pectinis palme ſimilis niſi q̃ pectinis palme oſſa quatuor ſunt: quoniã eius pollex continuus ẽ raſche pp oppoſitionis que illic dicta eſt ad oẽs digitos reliquos neceſſitatẽ. pectẽ aũt pedis ex quinq; eſt oſſib⁹: quoniã pollex in vno ẽ cũ reliquis digitis ordine quo fit pes ab anterioribus firmus ſuper terrã quẽadmodũ & a poſterioribus per calcaneũ. Digiti porro quinq; quos nos articulos dicim⁹ cõpoſiti ſunt ſinguli ex tribus oſſibus pollice excepto qui bacti li dicuntur: pollex etenim ex duobus tm̃ cõpoſitus eſt oſſib⁹ reliquis maioribus. qui ideo ex duobus fact⁹ ẽ: quo pes hac conicus eẽt parte: ex oſſibus quoq; magnis: qm̃ pes magis ea p pollicẽ parte terre ip̃rimitur. Articuli aũt plures & gnq; facti ſunt: eadẽ qua & digiti palme tenẽdi cã ſcilz quẽadmodũ manus digitis queq; corporum tenẽtur eodẽ modo & pedis articulis pes locis imp̃rimitur & tenetur. Sibbofis quib⁹ ambulat quo poſſit firmari & ad ea aſcendere & deſcendere quo voluerit loca. Diaitaq; corpis oſſa ſub hac que dicta ſunt diſpoſitione & aſſignatione ducẽta quadragita octo: capitis oſſa septẽ: pariũ quatuor. Superioris maxille oſſa quatuordecim & in ea ſexdecim dentes. Oſq; cauille ſimile ẽ vnũ oſſa inferioris maxille duo: denteſq; in ea ſexdeciz. ſpine ſpõdiles. xxiiij. coſtarum. xxiij. pectoral' ſeptẽ oſſa. ſcapularum duo & earũ capita duo: furcule due. brachia duo: cubiti ſuperioris duo cubiti inferioris duo raſche palmarũ ſexdecim. pectinũ vtriuſq; palme octo vtriuſq; digitorũ manus triginta: cluniũ oſſa tria: iliorũ duo: penis duo: anchorũ oſſa duo totidẽq; coxarũ: cruriũ arundines quatuor: cauille due: calcanea duo: naualia oſſa duo: raſchabarũ pedis octo: vtriuſq; pedis pectinis decem: eorũq; articulor̃ oſſa vigintiocto. Sũt itaq; totius corpis oſſa ducenta quadragintaocto. Hec ergo ẽ oſſiũ aſſignatio & eor̃ que dicta ſũt vtilitas in corpe.

Capitulum. ix. de cartilliaginũ aſſignatione.

c **Artillagines** autem humida ſunt & tenerrima oſſa ſil'ia fetus oſſibus aĩalium quorũcũq; quz naſcũtur in diſputatione oſſium que ſint meminimus a quibus ſeparate ſunt: quibus & cõtinue ſunt. ac ẽt vnite. Sũt aũt h̃ pectorale & extremitates coſtarum hypocũdriorũ & quedã oſſa clunium & oſanij & augmẽtorum extrema oſſiuz p quas diſgregatio fit naſi extremitas & auricule quoq; cartillagioſe facte ſũt: guttur canales pulmonis: niſi q̃ hic locus eaz minꝰ ẽ. Hec oia cartillaginoſa facta ſũt oſſa. vt ſi qñ ab exterioribus corpus quodlz illis fuerit obuiũ: aut ſpõte ſuo forte mouebũtur motu nõ frãgantur nec corrũpantur: ſz duplicata & iflexa in ſuũ poſtea reparentur ſtatum naturalem.

Capitulum. x^m. de neruorum aſſignatione.

c **Tquoniam** oſſium diſputationẽ & cartillaginũ cõpleuimus: iam nunc de neruor̃ nobis incipiẽdum videtur habitudinibus. Dico ergo quz corpori neruor̃ fuit neceſſari⁹ vſus ad motũ ſenſumq; in oẽs corporis ptes deferẽdos: exceptis oſſibus cartillaginib⁹ & ligamẽtis ac glãdulis & adipe. Horum enim nullius in natura ſua ẽ ſentire aut moueri. ſz ſingula alijs parata ſunt vtilitatibus quas deinceps dicturi ſumus. Aiũt tñ medicor̃ pleriq; dentibus ſenſuz cẽ inter oſſa reliqua que etiã titillãt quẽadmodũ & labia ac tremũt. Hui⁹ autẽ rei dicũt ſignum dolorem qui illis accidit: qm̃ non fit dolor alicui niſi ſit ſentiens. Condẽnant hoc quidam & aiũt dolorem illum gingiuarum eſſe neruorũq; qui in eis ſunt. Neruorum itaq; radix omnis a cerebro eſt: qum ſit prima origo cerebrum & ſenſus & voluntarij motus. Diffuſioneſq; in omnes corporis ptes neruorum aut ab ipſi⁹ ſunt cerebri ſ'ba aut ab ipſo nucha mediãte: qm̃ etenim mẽbror̃ quedã quidẽ p̃piqua ſunt cerebro quẽadmodũ mẽbra que i capite ſũt & collo: quedã aũt remota ab eo vt manus & pedes facti ſunt qui in proxia deferũtur mẽbra nerui orientes a cerebro. Hi autẽ qui ad remotiora porrigũtur a nucha procedentes: facta eſt itaq; & ipſa cerebro ſilis nucha & quaſi cerebrũ ſecũduz & iz ſiquidem ad remotiora ferũtur a cerebro mẽbra neruis ort⁹ eſſet a cerebro inciderẽtur fortaſſe i ſpatij longitudie & itineris remotione. Qui igitur a cerebro ipſo nerui oriũtur ſubſtãtia molles ſunt: qui aũtẽ a nucha ſubſtãtie ſunt ſicce. Et qui a prora oriũtur cerebri molliores his quibus eſt a puppi ortus. Et ẽim nerui qui a prora p̃cedũt ſenſus fuerũt vtilitati compoſiti. ideoq; & molliores ſũt facti vt ſit ip̃orũ a ſenſatis facilior mutatio: qui vero a puppi pp motũ facti ſunt voluntarium: iõq; & ſicci: vt ad motũ fortiores ſint & tolleratores. At vero qui a cerebro oriũtur nerui ſeptem habẽt paria. Horum vnum ad oculos tẽdit & ſenſum cõfert viſus. Secũdum ad eoſdem datq; eor̃ motũ lacertis. Tertij paris pars ad liguam vadit & p̃ſunt ei guſtus ſenſus: quedã aũt ad ip̃ora & ea que maſticãt loca & naſi extremum labiaq;. Pars ad gingiuas alia ad dentes ſenſuz cõferens illis tactus. Quartum par in ſuperiori diſtribuitur palati. guſtus illi ſẽſus deferẽs. Quinti deinde paris pars ad aures porrigitur ad auditus ſenſum conferendũ. Quedã ad lacertũ pectoris latum virtutem ad illud perferens motus. At vero ſexti pars paris ad viſcera dirigitur: quibus etiã dat ſenſum. Quedaz ad gutturis lacertos. datq; illis motũ. Ultimũ ſeptimũq; par ad linguã gutturiſq; porrigitur lacertos. virtutẽ perferẽs ad illos motus. Horum autẽ parium quodq; anteq̃ craneo egrediatur operimẽtis operitur duobus qui & ipſi a cerebri oriũtur operimentis: quorum alterum ſubtile eſt venas habens quibus paſcitur. alterum croſſum defendẽs & cuſtodiẽs neruos cuntes a cranei oſſibus. Et primi quidem nerui paris parium concaui ſunt & ſubſtantia eor̃ mollis ſubſtãtie p̃ria cerebri. neq; i toto ẽ inuenire ꝯcauos p̃ter hos corpe neruos pp eoz q̃ neceſſari⁹ fuit viſus ſp̃m p eos ad oculos ire a cerebro magna q̃titate: ſed nec i toto inuenies maiores corpore neruos: nec molliores ſubſtãtie. magnitudo quoq; pp̃ eorũdẽ perneceſſaria fuit cõcauitatẽ: molliciesq; p̃opter ſenſus ſubtilitatẽ facilitatẽq; in naturã ſẽſe rei mutatiõis. Mollicies eni huiuſmoi p̃petẽtior eſt rei: mutabiliorq; ſoliditate & duritie. Hac itaq; de cauſa duo bi magni facti ſunt nerui & cõcaui. Ortus eorũ ẽ ab augmẽtorũ loco que ſimilia capitib⁹ diximus mãmarũ per que ſenſus eſt odoratus. Qũ igit̃ nerui duo ad proximũ puenerint naribus locũ: iungũtur & continuãtur eorũq; duplex fit vna cõcauitas. Be hinc adinuicẽ diſiuncti ad oculos pariter p̃otẽdũt ſub tali figura.

Hoc ea de cã factũ ẽ: vt ſi quãdo alteri oculoz incomodũ ali quod acciderit: lumẽ a cerebro percurrẽs ad vtrũq; ad altez totũ dirigatur. Ideo ergo ſi alterũ quãdoq; claudimus oculũ. intuitus eſt noſter cum alio fortior acutioriq;. Porrectis itaq; bis duobus neruis ad oculos. fit qui a latere dextro ſiniſter: vt aũt oculꝰ approp̃nquant dilatati amplificantur: rotũdanturq; quiſq; circũ tunicã que vitro liquido ſimilis vitrea dicitur. & circuz tenet illam ac viſus dat ſenſum. Hi duo nerui qum a cerebro oriuntur molliſſimi ſunt. & pene ſubſtantie ſimiles cerebri. vt autẽ remouẽtur & differũtur ab his quibus oriuntur locis: indurãtur eoz ſuperficies: interioribus quaſi cerebri ſubſtãtia permanẽtibus. ad oculos vero vt perueniunt reuertuntur ad eã in q̃ p̃i⁹ fuerãt mollicie: loco quo orti producũtur. At vero bi paris nerui oriuntur a poſterioribus ortuſ p̃imi paris: egrediturq; eorũ quiſq; a craneo per loci foramẽ conici inquo eſt oculus. Behinc quiſq; eorũ diuiditur in oculi loco: in lacertos qui ſunt oculoz: datq; eis motus potentiã. At vero tertij paris nerui ortum habẽt retro poſt ſecunduz par loco quo inuicẽ vẽtriculi terminant cerebri prore & puppis. Ipſeq; eſt locus qui cerebri baſis dictus eſt. Hoc aũt par admiſceẽ quarto pari: & ab eo deiceps ſeparatur: quod qũ cerebro egreditur in quatuor diſtribuit partes. Alia earũ egreditur per foramẽ quo arteria itrat q̃ dicitur iuueni'. deſcẽditq; per collũ ad viſcera que diaphragmati ſubſunt: & i ea diſtribuit: pars ſcda p foramẽ qõ ẽ i oſſe tempis egreditur. cõtinuaq; neruo qui de qnto eſt pari. Tertia vero pars p foramen i quo eſt oculus exit oſſis: p quod & par egreditur ſecũdũ. & exies in tres ſciditur partes. Alia earũ tendit in angulos oculorũ minores. & diſtribuitur in temporũ lacertos: & in eos qui oculorũ ſunt. Alia autem i angulos maiores eorũdem: & ingreditur foramẽ quod ad naſum dirrigitur & in interiora naſi diſpertitur: tertia vero per ſuũ diſcurrẽs meatuz qui eſt ei in ſuperciliorum lateribus diuidi tur in duas partes. quarũ altera oris intrat cõcauũ: & altera foras egreſſa in vltima labiorũ ſcinditur. Quarta aũt pars tertij paris ad maxillã tẽdit ſuperiorẽ: maiorq; eius pars diuiditur in lingue tunicã dans illi guſtus ſenſuz: quedazq; ei⁹ pars diſtribuitur in dẽtiũ radices & gingiuas que inferiori ſunt in maxilla & in labiũ inferius. Duo aũt quarti paris nerui poſt ortum tertij oriuntur paris: coniunctiq; tertio pari ab eo diuidũtur diſtribuũturq; in tunicã & operimẽtuz quod palatũ veſtit eiq; ſenſũ tactus perfert. Duo vero gnti paris nerui. ipſo in ortu ſuo ſinguli i duo diuidũtur mẽbra fiuntq; ex vno paria duo. Alterũ eorũz ex puppi cerebri poſt

UVA. BHSC. IyR_125_1

tertium par ingrediturq; duo auditus foramina. & quisq; eorū ad auditus peruenerit foramē dilatatur amplificatuſq; foramen operit: atq; hoc pari fit audit⁹. Alterū vero par poſt iſtud oritur par & egreditur p foramē in quo eſt os lapideum qđ orbū dicitur: lz non orbū ſit: ſed apparet. Hec ergo pars qui ad tertium par peruenerit diuidūtur ſil: & eorū turbātur & imiſcētur mēbra cōtinuaturq; maxima eorū pars lacertis genas mouētibus ſigillatim immota perſeuerāte maxilla q ſupſūt ad lacertoſ tēdūt tēpū. & tiūq; adiuuāt par: dāt q; illis ſenſuz lacertis. Sexti aūt paris ortus ē a cerebri puppi: foraminū prope loca duoruz ſunt: que in extremitate duarum cōploſionū que greca ſimiles ſunt lauda: egrediunt q; paruū qđq; foramen tres nerui. alius tēdit ad gule lacertos & ad lingue radices. adiuuatq; par ſeptimū ad mouēdū linguā. Alius aūt vadit ad lacertos qui ſuper ſcapulas ſunt tertiuſq; q maior per collum deſcēdit ad viſcera: tēditq; adi quo eſt vena iuuenilis dicta locuz. Hic aūt neruus qū per collū trāſit: diuiditur ab eo mēbrū vnū quod in lacertos gutturi proprios ſcinditur ab eo quedā pars q ad ſuperiora cōcurritur & ad gutturis lacertos: quoz capita ad inferiora ſunt & hic neruus reuertēs ſurſum dicitur: diuiditur ab eo etiaz alia pars ad cor pulmonē & canalē eius ac meri. Hic ergo neruꝰ quum ad ea que gule ſunt puenerit: maiori ſua ori ſtomaci cōtinuatur parte. reliquū vero quod eſt omnibus cōtinuat viſceribus: miſceq; mēbris nerui que ad eas deſcēderant tertij paris partes. Duoz deniq; ſeptimi paris neruoz origo ab eo ē loco: quo etiā poſteriozis ortus ē partis cerebri & puppis: & nucha incipit: diuiditurq; & eius maior diſtribuitur in lingue lacertos pars: minor aūt cōtinuatur lacerto qui inclinatus ſupeſt cartillagini ſcuto ſimili de gutturis cartillagini bus & lacertis duobꝰ deſcēdentibus a coſtis oſſis qō lauda greco ſimilatur: & hec ſunt ſeptem que a cerebro neruorum oriūt pua. Nuca at ſba ē croſſa q a cerebro orit deſcēditq; p ſpine ſpōdiles: hꝰ principiū: ab illiꝰ fine. ē enim eiꝰ principiū a loco quo terminatur poſterior cerebri pars: locus. ſ. primi ſpondilis colliq;: ea facta cū neceſſitate qua oriretur ab ea nerui qui in ſingula dirigerētur mēbra que ſub collo ſunt: perferentq; ad ea ſenſus potētiam a cerebro & motus voluntarij quēadmodū fluuiuz magnum ad quē aqua decurrit a fōtibus copulāturq; illi alia parua flumina & cōductus: deriuaturq; per eos aqua & diuiditur in ortos & ſeminata a fontis remota vicinia. Si etenim aque a fonte in vnū diſcurrerent aque pauce & paulatim ifluentes pp ſpatij longitudinē & vie plixitatem: nec fieri poſſet fortaſſis quin minuerentur nec ad loca perduci poſſent deſiderata pp itineris remotionem. Sic ergo ē cerebrū quaſi fons ſenſus & motus potentie Nucha cui ab ipſo ē origo tāq; riuus magnus per quē a cerebro diſcurrit ſenſus potentia & motus nerui qui ab ea procedūt riuulis & cōductibus ſimiles per quos trāſcurrit ſēſus motuſq; potentia & ad mēbra pfertur: eſtq; decurſus motus & ſenſus ad ea prim⁹. Si ad iferiora procederētur a cerebro nerui mēbra eoz debilis eſſet mēbrorū & ſenſus & motus propter eam virtutis que ad ea ptingeret paucitatē: fieriq; poſſet neruoz plerosq; in vie prolixitate amputari & motꝰ multitudine. Qui ergo a nucha oriūt nerui trigita & vno paribus cōcludūtur: vno tñ ſupeminēte ſine ſocio. Eorū in collo octo ſunt paria: in dorſo duodecim. & a renibus qnq; procedūt paria: ab cluniū oſſe tria: ab oſanio totidē & ab inferiori pte oſanij vnꝰ ſine comite. Primū itaq; par octo q in collo oriuntur parium a foramine quod in primo eſt ſpondili pcedit diſtribuiturq; in lacertos capitis ſolius. Secūz aūt par egreditur loco qui duobus intereſt ſpondilibus. primo ſcilicet. & ſecūdo: diuiditurq; pars eius in capitis cute. oatq; ei capitis tactus ſenſum: pars in lacertos qui poſt collū ſūt: parſq; in lacertos qui ſcapulis ſuperſūt latos. Tertium deniq; par a foramine egreditur quod intereſt ſecūdo tertioq; ſpondili: & diuiditur quiſq; eorū in duos neruos: & vnus qui dē ad poſteriora tēdit: debinc aūt ad pfunda lacertoz qui illic ſunt: alius aūt in anteriori. Quartuz deide par egreſſum bz per foramē quod iter eſt tertiū & quartū ſpondilē. diuiditurq; quiſq; neruoz in duos & maiori parte ad poſteriora directa in profūdū verſus ſpinā ſpondil quarti: diuiditur illic ab ea pars: quedā que diſtribuitur ī lacertos capiti & collo cōes: debinc reuertitur a ſpondili ſpina in anteriora diuiſa: quedā ab ea pars in lacertos ſpine diſtribuitur. pars aūt minor ad anteriora procedit: ſcinditurq; ab ea pars & admiſcetur tertio pari. Et vero par quintū foramē egrediēs tranſuerberat qō inter quartū ē ſpondilē & quintum: & diuiditur quodq; mēbrū in duo: tenditq; minor eorum pars ſuper ſcapulas & in lacertos qui illic ſūt ſcinditur. Maior vero & ipſa iterū in duo diuiditur alterū mēbrorū in ſuperiora ſpine & in lacertos latos qui ſuper ſcapulas ſunt: & in lacertos collo & capiti participatos. Alterū aūt mēbrorū imiſcetur partibus que de quito ſūt pari & ſexto & ſeptio pariū a collo exeuntiū & ad medium tēdūt diaphragmatis. Sextū vero par exit eo qp ē inter quintū ſextū ſpondilē foramine. Et ſeptimum par inter ſextū ſpondilē & ſeptimū & octauum ſpondiles. Horum quodq; partiū in multas diuiditur partes. Alie quidē in lacertos dirigūtur capitis & colli: quedā in lacertos ſpine: quedā aūt in diaphragmatis lacertos ſolo excepto octauo pari ex eo enim nihil ad diaphragma mittitur. quedam vero ad alias tranſeūt partes vt ad locū peruenīāt conicū in oſſe ſcapularū motūq; brachio fert: ſz & ad lacertos q ī armo ſunt & motū faciunt palme atq; ad palmā motū faciētes digitoruz. pars quoq; alia in cubiti diſtribuit partē cui & ſenſum miniſtrat. Duodecim autē paria que ex ſpondilibus ortū hñt dorſi & pectoris huiuſmodi ſunt. Primū egreditur par inter primū ſpondilē & ſecūdū eorū qui pectoris ſunt ſpondilium: diuiditurq; eius pars in lacertos qui inter coſtas ſunt. pars autem in lacertos qui ſpine reliquūq; quod eſt in coſtas extenditur priores: debinc octauo miſcetur pari quod a collo ē & ad ſcapulas porrectū ſenſuz dat illis & motū. Secūdū par egreditur inter ſecūdū ſpondilē & tertū de ſpondilibus pectoris: porrigiturq; pars eius ad brachioruz cuti ſenſum illis perferens: reliqua pars diuiditur: tenditq; pars eius in anteriora: diſtribuiturq; in lacertoſ qui ſūt inter coſtas: eoſq; qui ſuper pect⁹ ſunt: pars autē altera ſcinditur in ſpine lacertos & ſcapularū: quibus ēt motū miniſtrat: ſic quoq; oīa paria neruorū que a pectoris egrediuntur ſpondilibus duo decim. Eteni horū quodq; diuiditur in lacertos ſpine proximos ſpōdilibus a quibus egreditur & in confinia illis membra. Egreditur autē quodq; par duodecim pariū neruoruz qui a ſpondilibus ſunt pectoris inter duos ſpondiles preter duodecimū. Ipſum nāq; ex ipſo procedit ſpondili duodecimo. Quinq; autē paria quibus a ſpondilib⁹ eſt renum origo: vnūquodq; ex ipſius ſpōdilis cui deputatur egredit corpore tenduntq; eorū quedā in anteriora vt in lacertos. qui ſuper ventrē ſunt diſtribuūtur: quedā autem ſcinduntur in lacertos qui ſuperſūt carni que renes vtroq; veſtit latere: deſcēdūt maxime eorū partes ad duos pedes. At vero tria paria quibus ē ortus a cluniū oſſe ſingula egrediuntur foramie quod ē in oſſe ipſorū cluniū & diuiduntur: parſq; eorū diſtribuitur in lacertos qui ſunt cluniū oſſa & in proxima illis corpora: pars autē admiſcetur duobus extremis paribus renū deſcenditq; cū cis ad pedes ex maxima parte. Tria deniq; paria ab oſanio procedentia: ſoluſq; qui de ſubtus ē reſtant. Horū primū egreditur inter cluniū os tertiū & primuz oſanij. Secūdū āt inter os primū & ſecūdū oſanij. Tertium āt par inter ſecūdū producitur & tertiū os eiuſdez. Solus āt neruus cui ſocius nō ē ab vltimo ē oſanij. Hec aūt paria oīa in multa diuidūtur mēbra & quedā quidē diſtribuūtur ī ani lacertos: quedā in virge lacertos: quedaz in veſice lacertos: quedā in ipſius virge ſubſtantia. Sunt itaq; paria qui ſunt in corpore neruorū triginta octo vnuſq; cui deeſt comes. Et hec eſt neruorū aſſignatio.

Capitulū. xi. de ligamētorū & cordarū aſſignatione.

Iganentorum ſubſtantia inter neruorū eſt & oſſiuz media ſubſtantia ideoq; & ſanguine ſicut ēt ſenſu caret eorūq; caro min⁹ oſſibus dura ſed durior neruis eorūq; origo ab oſſium extremitatibus vnde & ſenſus exptia. Senſus eteni illis ē quibus origo in cerebro ducitur vel nucha: ligamentorū porro vtilitas duplex ē. altera quo int⁹ligentur oſſa in locis diſgregatis: oritur eteni in extremitate cuiuſq; oſſiū duū que cōtinua ſunt huiuſmodi corpus ligamētū. ſ. quo alterū altero vinciatur quēadmodū ligna funibus alligantur altera āt qñ ligāt lacertos cū oſſibus: horū mēbrorū figura diuerſa ē. Quoruda etenim figura rotunda ē ſicut neruoruz bocq; illis factū eſt in locis quibus nō ſūt lacerti quo probi beantur ipſa rotūditate incōmoda ſuſcipere vt diſgregatio raſche a duobus cubitis: hic locus lacertis ē nudus: quedaz autē ampla & lata ſunt que ad oſſiū ligamēta ſūt neceſſaria continuata firmiter: niſi qp ea que lata ſunt ligamēta illa que ligant fortius & firmius tenēt: quedā alia lata & tenuia & pāniculis ſimilia ac diaphragmati: que ad defenſionē neruoruz venarūq; parata ſunt qū per oſſa trāſcūt lacertis nuda: vt cubitoz ē extremū. Corde eteni q̄ producūtur a lacertis que in manifeſto ſunt brachij ad mouēdū raſchā oibus ſunt op-

UVA. BHSC. IyR_125_1

te ex partibus operimentis que ex ligamẽtorũ sunt genere q̃ oriũtur ab cubiti vtriusq; extremo ⁊ qũ vestiũt cordas ab incõmodis exterius defendũt superueniẽtibus: ⁊ ab interioribus ab ossiũ soliditate sic etiam in omnibus alijs bis similibus est mẽbris.

De cordis. At vero cordarũ substãtia media est ligamentorũ ⁊ neruoꝝ substãtijs. Et enim illis origo a neruis ad lacertos euntibus ⁊ a ligamentis que ex ossibus orta sunt. Nerus nãq; quẽ ad lacertũ tẽditur per ipsũ distribuit ⁊ dispergitur in eius partes villꝰq; illius imiscetur: cõmiscetur quoq; cũ illis pars quedã ligamẽtorũ que ab ossibus producũtur: diciturq; huiusmõi cõmixtio lacertus. Bebinc autẽ a neruis descendit ⁊ ligamẽtis corpus in capite lacerti qui proximus est moto corpori per ipsũ sine aliqua lacerti carnis admixtione: oriturq; ex eius extremo tẽditq; ad mẽbrũ cuꝰ necessarius ẽ motus: cõtinaturq; illi. Jõ ergo cordarũ subã media ẽ inter neruoꝝ ⁊ ligamentoꝝ subas eiusq; ex ligamẽtorũ actionibus ⁊ neruorũ cõposita vtilitas. Est etenim earũ nature sentire ⁊ mouere lacertosq; ligant cũ ossibus. Cordarũ quoq; figura varia ẽ quẽadmodũ ⁊ ligamentorũ. Sunt eteniz earum quedã rotunde quedã late: quedã amplioris latitudinis ⁊ tenues in pãniculorũ similitudinẽ. Rotunda quidẽ q; illo est loco quo a lacertoruz oriuntur capitibus proximorum disgregationi quz mouent. hoc ideo factuz est quo remotiores fierẽt ab incõmodorum susceptionibus quẽadmodũ corde que ad disgregationem rasche feruntur a lacerto super cubitũ posito: latum ãt cordarũ ipsum ẽ q̃ eisdẽ ꝓtinuatur disgregationibus fuitq; necessariũ vt disgregationis maximã amplecterctur partez. Extensa ãt corda tenuisq; tribus necessaria est de causis. prima ẽ vt det tactus bonitatẽ mẽbro ⁊ iudicij vt corda que cuti medij palme substernitur: hoc eni mẽbrũ organũ datũ est ad probãdas oiuz que tenẽtur qualitates. Secũdo aũt duritiei pariter addat mẽbri quẽadmodũ corda que sub plãtarũ pedũ cute strata est. Hec etenim cutis necesse habuit cũ diligentia tactus duritiẽ habere quo ei ad ambulationẽ esset tollerãtia in duris ⁊ asperis locis. Tertia vero ẽ vt operiret ac defẽsaret operimenta oĩa quẽadmodũ que a duobus oriũtur latis corde lacertis qui supersunt ventri. Hec etenim cõtinuaꝝ cõsolidatione sipbaci super vẽtrẽ extenso: augentq; eius soliditatẽ: ficq; oẽs a lacertis orte ventris corde tenues sunt ⁊ pãniculorũ subtilitati similes. Hec est de neruis ligamẽtis ⁊ cordis vniuersalis ⁊ disiuncta disputatio.

Capitulũ. 12ũ. de venarum assignatione.

Venis que nõ percutiũtur origo ẽ ab epate que necesse fuerũt vt ab epate per eas sãguis in oĩa deferrẽtur corporis mẽbra quo pascerentur. Et haꝝ substãtia venarũ fragilis ẽ ⁊ tenera ex vna tñ tunica. Que ideo tenere facte sũt vt proxime essent epatis substãtie: q̃tenꝰ quod ad eas peruenerit succositatis ⁊ sanguinis q̃dam alteretur imutatione. Ex vna aũt tunica institute sunt qm̃ he ad trahendũ ab epate institute sunt sanguinez ⁊ vsq; ad mẽbra deferendum aut ab intestino cibũ attractũ ad epatis perferant officinas. Hec vero oportuit eas duarum esse tunicarũ. Sanguis etenim qui ab eis ad mẽbra decurrit necesse habuit cum sua totalitate substãtie transire non quemadmõm ille qui ad arterias trãsit. Arterie eteiz cõposite sunt ex duabus tunicis quatenus qõ ab eis ad mẽbra transit sanguis sit qdã subtile ⁊ tenue qõq; ꝓpiquꝰ nãe sit spũs Ne ergo q̃ ab epate oriũt due sunt. vmꝰ quiõ ẽ origo a conico latere q̃ dr porta: alterius origo a gibboso ⁊ dicitur cõcana.

De porta Et a vena quidẽ porta vocata ipsius i interioribus epatis anteq̃ egrediatur diuidũtur quinq; partes: que quiq; producũtur epatis extremitatibus: vt aũt epate vena hec egressa est ad mediũ descẽdit locũ ĩtestini qui dicit duodecimũ. Diuidit qz illic in octo venas. Earũ due sunt parue quarũ altera ĩtestino cõtinuaꝝ duodecimo ⁊ sumit ab eo quod ad ipsum peruenit succositas cibi: atq; ad epar defert. aliquãdo aũt sepaꝝ ab ea subtile qõdam quod ad carnẽ tẽdit teneram circa cõcauitatẽ. Alia autẽ diuiditur in locis que stomacho cõtinuãtur in ĩtestinũ qõ porta vocatur: quod ⁊ stomacho subest fugitq; ab inde quẽ inuenit cibũ ⁊ ad epar perfert. Reliquarũ aũt sex venaꝝ que duabus maiores sunt primis vna quidẽ ad latus tendit stomachi latũ: firmaturq; in dextro latere quo ad ipsum cibuz perferat ab epate: interiora enim stomaci reficiũtur cibi succositate tpe quo illuz digerit. Secunda ad splenẽ tẽdit vena. quo ad ipsum sanguis attrahat feces ab epate: ⁊ anteq̃ hec ad splenẽ attingat: seperantur ab ea vene que in carnẽ distribuuntur panagriam dictam quo per illas pascatur. Qũ autẽ ad splenẽ hec peruenerit vena sepatur ab ea vena q̃dã alia puula: ⁊ ad sinistrũ tẽdit latus stomaci: solidaturq; illi ⁊ pascit ascẽditq; ab ea gramẽ subtile ad adipem in quẽ diuisa reficit illũ. Tertia aũt vena ad latus porrigit sinistrũ. diuidit qz circa rectũ ĩtestinũ sumitq; ab eo qui in purgamẽto ciboruz supererat cibũ ⁊ ad epar refert. Quarta quoq; vena in latus extenditur dextrũ. Quinta in circuitu fertur intestini quod colon vocatur illiq; cõtinuata sumit ab eo etiã ipsa in purgamẽto ipsius quod inerat cibi. Sexta ad circuenda tendit intestina subtilia diuiditurq; in q̃plurimas ptes. q̃rum maior ps ad intestinum ieiunum dictum porrigitur: reliquuz quod ẽ in intestinuz distribuitur subtile: ⁊ intestinũ quod dicit orbum: ⁊ in ptem q̃ cõtinuaꝝ ĩtestino colon vocato. sumitq; ab his cibi succositatẽ locis ⁊ epati offert. ⁊ hec ẽ assignatio venaꝝ que diuiduntur a vena superius porta vocata.

De concaua Vena autẽ q̃ cõcaua dicta est iã ante diuiditur in ipsiꝰ epatis interioribus in multas partes: que in gibboso ipsius latere solidãtur ⁊ firmanꝝ: ⁊ hec sunt vene que succositatẽ cibi a venis attrabunt que ab ea diuidũtur vena quã portã vocauimus ⁊ ad venã pferunt concauam. Vt aũt a scẽdit cõcaua ab epate in duas diuiditur. altera quarũ magna est ⁊ ad inferiora descẽdit ⁊ per spine porrigitur spondiles vsq; vltimũ spõdilẽ Altera aũt parua ascẽdit ad cor ⁊ corporis superiora. Nos aũt primũ de ea tractabimus que ascendit parte. Dico q̃ qm̃ ea q̃ ascẽdit ꝓcaue ps vsq; ad diaphragma integra porrigit: ⁊ i diaphragmate due ab ea sepãt ptes que i ipo stabilite dyaphragma pascunt. Bebinc aũt separatur ab ea subtiles quedã vene que operimẽto cõtinuãtur quod pect⁹ in duo media diuidit ⁊ ad cordis operimẽta sz ⁊ ad glãdulam quã morum vocamus. Post hec aũt sciditur ab ea pars quedã que maiori cõtinuatur cordis auri: diuidit qz pars hec in tria mẽbra quoꝝ vnuz ĩtrat dextrum cordis concauuz. ⁊ abinde ad pulmonem porrigitur: ⁊ hoc horum triũ maius est mẽbroꝝ: generaturq; ab eo vena que arterial' nũcupatur eo q̃ similis sit arterie. Membrum aũt secũdum cor circuit ab exterioribus ⁊ in ipm ois cõsumitur vt ipm pascat. Tertiũ vero ad inferiores extẽditur pectoris partes. pascitq; qui ibi sunt lacertos inter costas ⁊ alia ibidẽ corpora disposita. Hec ergo vena qum cor trãsierit diuisiones ase quarũdam patitur venarum que sua capillis subtilitate similes sunt: distribuũturq; in superiores duoruz partes pãniculorũ qui in duo distribuuntur pectus media. Que qum ad furculas ꝓximat i duas sciditur ⁊ eaꝝ vtraq; in duaꝝ ascẽdit vicinia furcularuz: separaturq; altera ab altera ⁊ abinuicẽ remouẽtur per transuersuz: ⁊ separãtur ab vtraq; duo mẽbra. quoruz alterũ ad anteriora porrigitur pectoris ⁊ descẽdẽs ad pectorale tendit sumitq; sibi pectoralis dextrũ alterum vero sinistruz: donec ad cartillaginẽ pertigat que ensi similis sup os stomaci ꝓtẽditur. Alterũ aũt in quiq; distribuitur ptes. Prima pars ad pectꝰ tendit ⁊ diuiditur in quatuor pectoris supioꝝ costas. Secunda ad locum peruenit scapularum. Tertia ad colli tollitur locum ⁊ diffunditur in lacertos qui in ipsius positi sunt profundo. Quarta ad foramen mittitur sex superiorum colli spõdiliũ ⁊ ad caput mittitur. Quinta autẽ que maior ẽ pars quiq; ptiũ ad alas ascẽdit ⁊ ab ea quatuor separãtur vene quarũ vna distribuitur in lacertos: q̃ a pectorali ad scapulas ascẽdunt. Secunda diuiditur in tenerã carnez q̃ est in alis. Tertia descendẽs tendit ad latus pectoris donec ad vẽtris perueniat sub planũ eiusq; i exterioribus statuit. Quarta etiã diuidit in tres venas. quaꝝ vna distribuit in lacertos qui sunt in latere scapulaꝝ conico. Secunda ante diuidit in magnũ qui sub ascell'ẽ lacertum. Tertia que est maior superbrachium porrigit donec ad manũ pueniat: ⁊ ipsa est vena que alaris dicit ab ala. Ut autez hec due obuiãt furculis vene cõcaue postq̃ in ea que diximus diuisa sunt mẽbra: diuiditur eaꝝ queq; in furcularũ loco in duas. Ascẽditq; altera earũ ꝓfunda ⁊ celata ⁊ occulta vocat organica. Ascẽdit aũt altera manifesta ⁊ patens: ⁊ vocat organica. Et organica q̃dem mãifesta postq̃ ascẽdit a furcul in duas magnas diuiditur venas: quaꝝ altera in collũ vadit: ⁊ descẽdit a ꝓfundo corporis paulatim in anteriora ⁊ lat⁹. Secũda aũt anteriora ⁊ deorsum: ⁊ de hinc ascẽdit: ⁊ circulaꝝ ad furculas: ⁊ elevaꝝ ab exterioribus in primã eius partẽ: cõmiscẽturq; quedam ipsius cũ quibusdã illiꝰ partibus ptes: fitq; ex eis organica manifesta. Anteq̃ autẽ hoc mẽbrũ pori ĩmisceatur multe ab eo pullulãt vene que ad superiora exaltãt. q̃ꝝ quedã mi nime visus apparẽt sensui oi tẽpore eo q̃ aranee similes sunt

De octo miscelãq.

UVA. BHSC. IyR_125_1

filis.quedã autem visus sensui mãifeste sũt.Exbis aũt q̃ minime apparent duo aggregãtur paria:alterũ eoꝝ in latitudine tẽdit iterũqꝫ adinuicẽ cõtinuãtur in occulto loco:qui est i furcularũ cõpagine.Paris aũt alteri⁹ vene:altera alteri nõ cõtinuatur sed opponũtur quasi in locũ colli exterioꝛẽ ꝛ collum tẽdentes.Que aũt visus pꝛ sensui:semper eius quidem quedã vena ad scapulas vadit:ꝛ debinc ad manus porrigit̃ vocaturqꝫ scapularis vena que etiã cephalica dicit̃:ꝛ ei⁹ due sunt vene huius inberentes radicib⁹ scapularis quarũ vna ad scapule extẽditur caput:ꝛ in coꝛpoꝛe ibidẽ posita distribuitur.altera aũt ad caput puenit brachij.

De organica Oꝛgãica poꝛro mãifesta que ex duabus ꝓglutinatur ꝓmixtione partium quarũdã in duas diuiditur ꝛ earũ altera tendit ad interioꝛa:pullullãtqꝫ multa ab ea germina.quedã quidẽ parua que in superioꝛẽ distribuunt̃ maxillã.quedã vero magna que i infeꝛioꝛem diseptiuntur maxillã:ꝛ a magnis alie quoqꝫ pullulãt ptes q̃ i liguã:ꝛ i alia distribuũt̃ illic circũpoita coꝛpoꝛa manifesta.Altera aũt oꝛgãice pars ad exterioꝛa tẽdit: diuidit̃qꝫ i coꝛpa q̃ duab⁹ it̃sũt aurib⁹ ꝛ i caput.Occulta vo organica ascẽdẽs ad latus pꝛotẽditur meri.separaturqꝫ ab ea ps que pari admisc̃etur illi que ab oꝛganica seiũgit̃ manifesta:siqꝫ due gutturi ipꝛimũtur ꝛ meri oibusqꝫ occultis lacertis.Reliquũ aũt oꝛganice huius ꝓtenditur ad cõplosi finem laude grece sili ꝛ diuidũtur ab eo mẽbꝛa.Paruũqꝫ eius mẽbꝛuꝫ ad locũ pꝛimi secũdiqꝫ poꝛrigitur spõdilis.Aliudqꝫ capillo simile ad locũ q interẽ capiti ꝛ pꝛime spõdili extẽditur.Et qõ supereꝛt cranei itꝛat interioꝛa ꝓ foꝛamẽ quod i fine est cõplosi silis lauda greco.distribuiturqꝫ in iferioꝛibus cranei:pascẽs que illic sunt coꝛpoꝛa.Et hic est vltim⁹ ad quẽ peruenit occulta locus oꝛganica

De ascellari. Nũc igit̃ ad venã que alaris dicta est reuertamur:q̃ etiã basilica dicitur.venã quoqꝫ scapularẽ que ꝛ cephalica nuncupatur. Dico ergo qm̃ be due vene quꝫ per brachiũ ꝓtenduntur ab vna q̃ earũ partes separãtur modice ꝛ in brachium distribuũtur:cõgregaturqꝫ de eaꝝ partium adinuicẽ coadunatione vena que dꝛ arabice aq̃bela.nos mediastiam eo q̃ duabus cephalice.s.ꝛ basilice iterfit.ꝛ ex eis fiat noieqꝫ caream⁹ pꝛopꝛio vocemus.Et scapularis quidẽ qum ꝓ brachiũ extẽditur subtiles ab ea gdẽ vene pullulãt que in cute ipsius imo ꝛ lacertoꝛum ptes manifestas quo illas pascat diffunditur. At vero alaris ꝛ ipa in multa diuiditur:eiusqꝫ quedã pullulãtes ab ea ptes in lacertos distribuũtur q̃ in brachijs sunt interioꝛibus:ipõsqꝫ pascũt.Ut aũt due hec pꝛoxime fiũt vene disgregationi cubiti:diuidũtur vtreqꝫ.cõtinuaturqꝫ mẽbꝛum vnuꝫ alaris mẽbꝛo alteri alterius scapularis: fitqꝫ ex eis vena vna ꝓ medium ꝓcedens in loco duplicationis cubiti:quam quidam brachij fontem nominant:ꝛ hec vena est q̃ mediastia dicit̃.Earũ poꝛro reliquie vene siquidẽ scapularis ps quedã ad manifesta tendit cubiti.sup superioꝛẽ cubituꝫ:ꝛ hec est vena q̃ dicitur cubiti chorda:ꝛ ad exꝛneuꝫ inclinatur latus in partẽ extremitatis gibbose cubiti inferioꝛis ꝛ ad rascbã pꝛoducitur:eoꝛũqꝫ diuiditur in loco i iferioꝛes extranei rasche lateris partes: reliqũ vero scapularis per brachiũ poꝛrigitur ꝛ cõtinuatur ei que in pꝛofundo ẽ parti alaris.Reliqua vero alaris diuiditur in duas ptes:quarũ altera ẽ parua ꝛ ipsa iterũ in duas distributa ẽ partes cui⁹ partium altera ad familiare extenditur latus ꝛ pꝛotenditur vsqꝫ locũ qui interest auriculari ꝛ medico:hec ꝛ vena salubꝛis vocatur ad impudici partẽ.altera ãt extollitur ꝛ ad partes manus exterioꝛes tendit ad partes.s.quas venter tangit palme. Secũda ãt pars que ꝛ maioꝛ in tres diuiditur partes.Pꝛima diuiditur in latere inferioꝛi brachij:sic vt ad rascbã perueniat.Secũda super bãc ꝛ ipsa quo ad rascbã vadit.Tertia ãt diuiditur in cubiti medijs.Mediastina aũt vena per mediũ transiẽs cubiti ascendit in cubitũ superioꝛem in extremũ latus ꝛ bifariã diuiditur.Altera eius pars ad extremitatẽ tẽdit superioꝛis cubiti ad rascbã.s.diuiditurqꝫ in loco qui ẽ post pollicẽ ꝛ idicẽ ꝛ ibi termiant̃.Altera autẽ extenditur ad cubiti inferioꝛis extremitatẽ ꝛ in tres secatur venas:quarũ vna ad locũ qui medius est indici ꝛ ipudico tẽdit.ꝛ cõiungitur parti alteriusꝫ q̃ pꝛioꝛ dicta ẽ:fitqꝫ vna ex vtrisqꝫ vena. Secũda autẽ ad locũ emittitur q̃ in pudico medicoqꝫ medius est:ꝛ hec est vena quã medicoꝛũ pliqꝫ pp splenis incidũt passionẽ in sinistra manu:permittũtqꝫ sanguinẽ donec spõte eius amputetur effusio exire.tertiaqꝫ vena ad medici tendit ꝛ auricularis loca.Et he sunt cõcaue partitiones vene q̃ in superioꝛa tẽdit. At vero vena que de concaua diuidit̃ ꝛ ad inferioꝛa tẽdit statim vt a concaua separatur ꝛ anteq̃ ossi cõponatur spine diuiduntur ab ea vene capillis similes que ad dextrũ poꝛrigũtur renẽ ꝛ in eius villulis cõsumũtur ꝛ pãniculis:ꝛ in eis que ipsi pꝛoxima sunt coꝛpoꝛibus: cibũqꝫ ad eos perferũt:debinc diuiduntur ab ea vene due magne q̃ concauitatẽ ingrediuntur renũ:per quas renes sanguinis adducũt aquositatẽ:post hec autẽ pullulãt due ex eis alie vene q̃ ad testiculos poꝛriguntur :debic vero apud vnũquẽqꝫ spondilẽ renũ diuidũtur ab ea vene due q̃ in latera duo mittuntur ꝛ ad illa duo ꝛ ad lacertos qui super renes sunt ꝛ lũbos:separãturqꝫ ab ea subtilissime vene q̃ foꝛamina ingrediuntur spondiliũ ꝛ nuche nutrimenta ministrant:vt autẽ peruenit ad vltimũ hec vena spondilium in duas distribuit̃ partes:sumitqꝫ sibi vna pars versus dexterã coxã: altera vero ad sinistrã:ab bis duabus partibus decẽ diuiduntur venarũ manerics:quarũ pꝛima versus nates duas poꝛrigit̃.Secũda ꝛ bi⁹ sunt vene subtiles tanq̃ pili ad sipbacis partem. Tertia ad carnẽ que est in cluniũ ossẽ.Quarta ad lacertos qui circũsunt ano ꝛ exterioꝛa cluniũ ossis.Quinta ad matricis os ꝛ que illi subsũt.Sexta ad lacertos qui positi sunt sup ossa pẽnis.Septia ad lacertos qui recte super planũ poꝛrigũtur vẽtris.Octaua ad vuluã in mulieribus:ad virgam in masclis.Nona ad iferioꝛes femoꝛũ lacertos.Decima iliocꝛ confoꝛtat loca.Postq̃ autem hec decẽ a duabus vltimis diuise sunt venis circa femoꝛũ confinia diuiditur earũ reliquꝫ in alia mẽbꝛa.diuiditur ergo ex eis mẽbꝛũ vnũ quod consumitur in lacertos qui sunt in anteꝛioꝛibus coxe.debinc aliud in infeꝛioꝛi parte femoꝛis a sinistro latere pꝛopꝛie coꝛpoꝛis superficiẽ:reuertiturqꝫ in pꝛofundũ.debinc diuiduntur ab ea partes multe que in lacertoꝝ ꝓfũda distribuũtur. Quꝫ hec peruenit vena super genu disgregationem paulo ante in tres diuiditur venas:quarũ vna mediũ aggredit̃ ꝛ in oẽs consumitur cruris lacertos interioꝛes ꝛ exterioꝛes. Secũda autẽ descendit super arundinẽ maioꝛẽ cruris que a parte superficiei pꝛoxima ẽ coꝛpoꝛis dõec ad cauille perferatur disgregationẽ:ꝛ hec ẽ vena que vocatur scia.tertia autẽ pꝛotẽditur in interioꝛi cruris latere donec ad nudum cruris peruenĩat locũ ꝛ ad inferioꝛa pertingit locũ.s.gibbosum maioꝛis cruris arundinis ad cauillã.s.ꝛ hec est vena que vocatur saphena. Debinc ab harũ quãqꝫ duarũ substãtia diuidũtur venarum quꝫ ad pedẽ peruenĩũt vene due:que extremũ minoꝛis circũdant arũdinis cruris.altera a latere extraneo.altera a familiari ꝛ in partes scindunt̃ pedis superioꝛes ꝛ inferioꝛes.ꝛ he due a vena que scia dicitur distribuũtur.Alie autẽ due interplicantur in arundinis cruris circuitu maioꝛis.altera ãb interioꝛibus:altera a posteꝛioꝛibus.Et hec est venarũ assignatio oĩum quibus nõ ẽ pulsus:que sũt mẽbꝛa.xi.ꝛ vena que ad portã peruenit epatis ab vmbilico in fetuũ coꝛpoꝛibus.vena porta.vena cõcaua.pectoꝛis vene.diaphꝛagmatis vene.vene scapularis cũ suis mẽbꝛis.vena per alã transiens.oꝛganica manifesta.vene que ad vẽtris subplanũ descendũt.vene que in ossibus sunt cluniũ.vene que super manifesta cluniũ.Hec omniũ est assignatio venarũ sine pulsibus ꝛ earuꝫ figura ac vtilitates.

Capitulũ.xiij.de arteriarũ assignatione.

Ideo quoniam pulsantes vene que arteꝛie dicunt̃ nature fuerunt necessarie quo a coꝛde naturalẽ sumerẽt caloꝛẽ ꝛ ad oĩa deferẽt mẽbꝛa.Arterie autẽ ex duobus cõpposite sũt tunicis sunt inuicẽ similibus suis in partibus varijs positiõe ꝛ subꝛa.Interioꝛũ earũ tunicarũ villosa cũ ꝛ in latum ciusqꝫ dura subꝛa ipsaqꝫ crossioꝛ tunica exterioꝛi quinquiesqꝫ duplicioꝛ.Tunice ãt exterioꝛis in lõgũ sunt villi ꝛ in ea villi pauci a transuerso ꝛ eius subꝛa tenera.Quod ideo sic factũ ẽ quoniam in eo duo sunt mot⁹.Pꝛimus dilatationis.s.aeris attractio ad eas a coꝛde:becqꝫ per exterioꝛem fit tunicã cuius in longũ ꝓtenduntur villi.Secũdus motus arctãdi.s.superfluitatis fumose expulsio in exterioꝛa:ꝛ hic per secũdã fit tunicã interioꝛẽ: cuius in latũ feruntur villi: adiuuãtqꝫ illi ad hoc ipsuꝫ in transuersũ pꝛima qui poꝛrigũtur villi bis q̃qꝫ villis vena sanguinẽ a coꝛde missum continet vnde ꝛ bec interioꝛ solidioꝛ exterioꝛi facta est tunica.Et in arteriarũ ꝛteriori tunica ẽ alia tenuis sed dura aranea tele similis que manifesta patet in magnis arterijs si due superioꝛes scinduntur tunice.Et oĩno substantia arteriarũ solidioꝛ ẽ ꝛ durioꝛ venaꝝ sine pulsu substantia:quod ideo factũ ne forte pp motus mꝛtiplicitatẽ facile rumperẽtur aut scinderent. Oꝛigo oĩum poꝛro cũ pulsu venarũ a lateris est sinistri cõcauo duaꝝ coꝛdis concauitatũ.ab boc etenim concauo due oꝛiuntur vene

UVA. BHSC. IyR_125_1

pulsantes: altera minor: altera vnã habens tunicaz tenerã ⁊ fragilẽ. ideoqz arteria dicit venalis. Cui⁹ fuit vtilitas quo ad pulmonẽ multũ ⁊ sanguinis ⁊ spũs deferret quãtitatẽ suam propter fragilitatẽ que ẽt pulmonẽ intrat ⁊ in multas diuiditur partes: accipitqz ab eo aerẽ ⁊ ad ipsum sanguinẽ defert quo pascatur. Secunda ãt maior hac est prima: ⁊ hec est quã aristotiles dicit auritbiã: nos audacẽ. Hec vena cũ a corde egreditur duo ab ea rami germinantur: quorũ alter ⁊ minor ad concauũ vadit dextrũ cordis ⁊ in ipsum distribuitur: secũdus ãt qui ⁊ maior circuitũ cordis perãbulat totũ: debic ingreditur ⁊ distribuitur in eo. cui⁹ aũt reliqũ vene postq̃ ab ea duo bi producti sunt rami in duas diuiditur partes: quarũ altera ascẽdẽs fertur ad superiora: altera ad inferiora descendit que ⁊ maior ẽ parte ascendẽti. Hoc ideo qũ mẽbra q̃ sub cordis posita sunt loco plura sunt numero his que superius posita sunt. Et mẽbrũ quidẽ eius quod ad superiora nititur vene. ſ. que auritbia dicitur in duas partes diuiditur. Earũ altera que ⁊ maior versũ gingiuas ascẽdit ⁊ per trãsuersũ in dextrũ latus sic vt quz proxia tenere fit carni que morũ dicit in tres diuidatur partes: due earũ que ⁊ maiores sunt vene ad latera tẽdũt organicarũ duaz occultarũ. altera quidẽ in sinistre organice latus. altera vero in dextre latus ⁊ be due sunt vene quaruz sentitur pulsus in duobus colli lacertis prope organicos: dicunturqz iuueniles que etiam diuiduntur cum partitionibus organicorũ: suntqz illis reliquie que in interiora ingrediũtur cranei. ibiqz in multas ⁊ varias diuidũtur ptes q̃ iplicant ⁊ irretiũtur. Fitqz ex eis q̃si extẽsio reti similis extensa ⁊ strata sub cerebro maturationi spiritus animalis fornax. Be hinc vene bee multiplicantes adinuicem cõgregantur: vt fiant ex eis due: quemadmodũ prius fuerãt vene antecq̃ diuiderentur: ⁊ cerebrũ ingresse distribuuntur in cerebri substantiã ⁊ ad ipsum spiritum deferunt animalẽ Tertia vero pars ⁊tres diuiditur partes: quarũ pars ad pectorale ⁊ costas pectoris primas defertur: quedã aũt ad superiores colli spõdiles ⁊ loca que furculas sequũtur donec ad scapule caput attingat descẽdatqz: ⁊ ad alarũ emittitur partes: ⁊ producitur ab ea ramus: qui cũ vena alari basilica dicta procedat: ⁊ in manũ iuxta illius diuidatur partitiões: p ducũturqz ab ea ramuli parui in lacertos exteriores brachij ⁊ interiores: vadituz occulta sic ut qum ad cubitũ puenerit pateat: ⁊ cũ vena alari basilica vocata perambulet: de hinc etiã in ꝓfũdũ mergitur ⁊ particule ab ea producũtur que in cubiti lacertos distribuũtur. Secũda autem pars in duas distribuitur partes. quarũ altera ⁊ maior ad rascbã porrigitur: ó super cubitũ decurrẽs superiorẽ: ⁊ bec est quã sentiũt medici vena ĩ morbis iudicãdis. Altera aũt desup ĩ iferiorẽ cubituz ad rascbã pgẽs ꝓducit didũturqz ãbe ĩ lacertos palme ĩ qb⁹ ẽt nõnunq̃ in exterioribus apparent palme. Secunda aũt ascẽdentis vene pars incipit per transuersum in sinistre ale partem ⁊ diuiditur in mẽbra que in sinistro sunt latere diuisione vene de qua dictum est. ⁊ hec est tertia pars venarũ q̃ huic socia est. Vena aũt que in iferiora demittitur a vena que dicitur auritbia pulsãti a loco scil' cordis qum descendit firmatur super spine spõdiles ad cluniũ tẽdẽs ossa. Cui⁹ in itinere rami oriũtur in singulis spõdilibus: fitqz ex ea singulis que attrabunt eã mẽbris vena ſubtil': que in loco in quo pulmo est diuidit' ciusqz peruenit vltimũ ad pulmonis canalem: ⁊ vena alia que ad locũ tendit que inter costas est: vene quoqz due ad diaphragma misse: ⁊ alia vena que in epar diuiditur: ⁊ stomacũ ac splenẽ. vena quoqz ẽ alia que distribuitur in ꝓcaua venarum que in circuitu sunt intestinoz subtilium. Behinc aũt pullulãt ab ea vene tres alie: quasi cõcauitates distribuunt' venarũ: que in circuitu sunt intestini recti: diuidũturqz bee pulsantes cũ nõ pulsantibus vt pãniculos adiuuẽt: quibus vene non pulsantes operiunt': post hoc autẽ seperantur ab ea alie parue vene que in quẽqz ingrediũt' spõdilium par scil': qõqz vnũ ad nuchã pueniẽtes: alie quoqz vene que ad ilia ferunt' cum venis pulsu carẽtibus: que ad ea missa. sunt loca. Sed ⁊ alie vene que ad testiculos demittunt' pulsantes cũ his que pulsu carẽtes prius misse ostense sunt. vt aũt ad hos peruenit cluniũ eius reliquũ in duo diuiditur qm̃ ad modũ ⁊ vena nõ pulsans que subest illis. tẽditqz vna ad os clunium: versus femur dextrũ: alia aũt i partes femoris sinistri. Que tamẽ antecq̃ due. ſ. vene pulsãtes ad inferiora pertingãt: ab vnaquaqz earum ramusculus oritur: pgunt qz ambe in partes vesice donec ad vmbilicum perueniãt. ⁊ ĩ ſn corporibus est inuenire fetuũ. In cõpletorum aũt corporibus: pars que ad vmbilicum tẽdit remittitur remanetqz ps que in ortu ẽ cuiusqz duaz venarum: pullulãtqz ex illis duabus partibus rami nõnulli qui in lacertos distribuunt' qui sunt super os clunium. vt aũt perveniunt due bee pulsantes vene ad inferiora diuidũtur eaz reliquũ in coxas: quẽadmodũ i vẽarũ sine pulsu diuisiõe oñdim⁹ nisi q̃ nõ in ꝓfunda ⁊ occulta femorũ. distribuunt'. Hec ergo est oiuz pulsantiuz assignatio venaz que in corpore sunt: ⁊ ipse sunt vene que circuunt vesicam in fetuum corporibus: ⁊ vene que veniũt a pulsanti vena magna ad venã nõ pulsãtẽ q̃ similis ẽ arterie pulsanti. ⁊ vena que ad spondilem mittitur quintũ. vena quoqz ad gingiuas protensa. nena etiã que ad alas ascendit: ⁊ due vene que ad diaphragma mittunt' ⁊ ramus qui ad epar mittitur, splenẽ ⁊ intestina.

Capi⁹. 14⁹. de simplicis assignatione carnis ⁊ adipis.

Ed quoniam qualitatez ⁊ numerũ explicauimus arteriarum
8 iã deinceps hoc explanabim⁹ loco ⁊ simplicem carnem ⁊ adipẽ: incipiemusqz prius a carnis tractatu. Dico ergo qm̃ carnis que in corpore est tres sũt spẽs. Prima ẽ mixte carnis spẽs cum neruis ⁊ chordis: ⁊ hec spẽs lacertus dr. heceqz spẽs in corpore ceteris amplior ẽ mẽbris de qua eo tractabimus loco: quo de ꝓpositoz natura disputabimus membrorũ. Secũda vero spẽs est simplex caro que simplr carovocatur: ciusqz substãtia inter molle ⁊ duz media ẽ: ⁊ in ea villi q̃plurimi: ⁊ hec spẽs pauciot in toto inuenitur corpore. Tertia vero spẽs caro est glãdulosa. Simplicis autez carnis pars quedã in coxis ẽ ps interioribus spine ⁊ exterioribus: que bestemarega dr: sz ⁊ caro que inter dentes est. Et q̃ in coxis quidẽ ẽ caro posita ẽ in latere extraneo in quaqz coxa q̃ necessaria fuit vt eẽt quasi culcitra sup quã requiescerent ossa coxarum sessionis tẽpore. Ea aũt que in spine ẽ exterioribus caro ⁊ iterioribus q̃bestemarega nũcupatur. necessaria fuit ab interioribus qdem pp duas vtilitates: altera est vt ea lor augeatur spine quz spine dñans frigiditas sit: eo q̃ ex ossibus cõposita sit ⁊ nuca nerviqz: quoz oiuz cõplexio natura est frigida. Altera ẽ vtilitas qua ⁊ quasi culcitra ⁊ firmamentum sit membro vene que cõcaua dicit' sursum ascendẽti ⁊ partibus arteriaz que ad inferiora descẽdũt. Ab exterioribus autẽ vt pari calefaciat spinaz rõne ⁊ frigidi ab ea expellat acris nocumentum siquando obuium ab exterioribus illum habuerit maximeqz interpollationes spondilium ⁊ costarum. Caro vero que est inter dentes necessaria fuit vt dentium firmarentur radices ⁊ a labefactatione arceret.

Carnis autem glandulose tres sunt speties: alia earum generationi humiditatis facta est vtilis vt testiculi ⁊ mamille ⁊ glandule que in radice est lingue. Testiculi eteniz ad spermatis cõditi sunt generationẽ. Mamille lactis generationi pate: glãduleqz due que in lingue sunt radicibus ad generãdam que lingua ⁊ os vicinaqz infunderent' corpora humiditatẽ. Secunda earum speties cuius pars facta ẽ vt loca replerẽtur vacua: ⁊ vt strameta venis sit ⁊ neruis quibusqz ĩniterẽtur: quẽadmodũ glandule que sunt in precordijs: ⁊ glãdula que morũ vocatur ea que ẽ inter mediũ cerebri ⁊ posteriorẽ vẽtriculum. Quedã etiã facte sunt vt superfluitates susciperẽt a mẽbris influentes ⁊ ad eas depulsas vt sunt glãdule que alis subsunt ⁊ inguinibus ⁊ post auriculas ⁊ in collo. Tertia vero speties est glãdularũ que est in cõcauitate: que ẽ in itestinorum circuitu. quoniã teniuena ad stomacũ ab epate missa: que porta dicit' per eũ tẽdit qui est inter stomacum ⁊ in intestina locũ: illicqz in circuitu intestinorũ diuiditur. ⁊ arterie quoqz que a corde descẽdunt ad inferiora in multas diuidũtur partes cũ hac vena: sicqz ⁊ pars nerui que diuiditur in intestina ad iferiora descẽdẽtia diuiditur eadẽ qua vene ⁊ arterie diuisione: vadit aũt cũ his etiã ad hec loca meatus: per quos cholera ꝓfunt fluxus ad intestina: fiuntqz horum oium ⁊ ad huiusmodi loca minime firmũ ⁊ solidũ. eo q̃ quasi suspensa sint molita ẽ natura illis aliquid sustinere carnis glandulose ⁊ repletionis inter ea ⁊ ipsorũ circuitu: ne forte labefacta: aut scideret. aut nimio rũperẽtur motu. Hec aũt caro mollis facta est: quo stramẽtuz esset melius: vtilusqz his que predicta sunt vasis. vt si quãdo illis accidat oppressio imergãtur carni huic: nec accidat abide illis ruptura nec corruptio: hec ergo est mollis tenereqz carnis habitudo que est in concauitate. Ãt vero glandula que morũ dicit' glandula est magna strata ⁊ posita in inferioribus ossium pectoral': cuius vtilitas similis est illi⁹ q̃ nunc precessit vtilitati: venec ⁊. enim que a pulsanti diuidũtur vena audaci: quz ad hunc peruenerit locũ inittuntur ⁊ quiescũt super banc carnẽ ⁊ inter eã ne forte huiusmodi sint in diuersa concusse vene ⁊ minime stabilite ante: aut rũpantur aut loco cuellãtur suo motus sui

UVA. BHSC. IyR_125_1

abundãtia Glãdula ãũt que pinee similis eſt: poſita eſt imeã tus principio inter vẽtriculũ mediũ: z vẽtriculum poſterioꝛẽ cerebꝛi que ſua eſt in figura pomo ſimilis pinee eiuſqz ſubſtãtia qualꝫ z aliarũ glãdulaꝝ. Hec fuit hac in parte neceſſaria vt eſſet fomẽtũ z quies venaꝝ mẽbris nõ pulſantiũ: ex quib⁹ fit ſecũdinũ rete: duoꝝ cerebꝛi prevẽtriculoꝝ fitqz eis ſedes z firmamẽtũ. hac itaqz õ cã vtilitate glãdule bis ĩ ptib⁹ fcẽ ſũtt Que ãt cũ hac ẽt vtilitate ſupfluitatũ ſuſceptiõi pate ſũt: ipa ẽ glãduloſa caro que ſub alis eſt z inguĩbus. poſt aures q̃qz z in collo. Et que quidẽ ſub alis neceſſaria fuit vt malas ſuſ ſciperet ſuperfluitates quas coꝛ expellit z a ſe purgat qum ħ natura debilis fcã ſit caro quo oĩa ad ſe ſuſcipiat miſſa: nec poſſit repellere ſua coacta debilitate: z eſt quẽadmodũ ſterg-linij locus ad quem oĩa que ſcopãtur expelluntur: pariterqz cõfirmat venas ad manus p hec trãſeũtes loca. Eodẽ ẽt modo que inguinibus eſt caro vt ea que epar expellit ſuſci peret facta eſt ſuperflua nequam ad eã pꝛotingentia: ſz z vt neruos ad pedes trãſeuntes cõſolidet ipleatqz inter eos vacua. Que autez in lateribus gule z ſub auriculis eſt caro earũqz radicibus ad ſuperflua que a cerebꝛo pellantur ſuſci pienda inſtit uta eſt: que cerebꝛũ a ſua purgat ſubſtãtia: hec igitur eſt glãduloſe carnis aſſignatio. At vero pinguedo z adeps coꝛpus ẽ albũ molle: z hec ãplioꝛ eſt ſup pãniculos z ſup mẽbꝛa neruoſa pp eoꝝ cõplexiõis frigiditatẽ. Calidũ eteim z ſubtile z vnctuoſum qõ eſt in ſanguĩe qum ad mẽbꝛa puenerit carnea cibus q illis ieſt fit, caloꝛi quẽadmodũ ignei oleũ. Si ãt ad mẽbꝛa que ex neruoꝝ ſunt genere z pãniculo-rum trãſeat coagulatur ſuper illa pp eoꝛum cõplexiõis frigi dum. Jdeo ergo ĩuenitur adeps ſup tbirbũ mult⁹ eo q̃ bui⁹ mẽbꝛi maioꝛ pars ex ſubſtãtia fit pãniculoꝛum. Pinguedo aũt que ſup carnẽ ĩuenitur nõ niſi ſup pãniculos eſt qui laceꝛtos operiũt pp cõplexionis pãniculoꝛũ frigiduz. Jnter villos vero carneos nõ eſt ĩuenire eũ qum qui carnis iterẽ: ptibus adipẽ liquefaciat vnctuoſuz caloꝛ: paſcaꝫ qz eo quen-admodũ ignis quouis pigui. Utilitas pozro adipis z pi guedinis ſup pãniculos fuit z mẽbꝛa exilia quo illa infũdãt z roꝛent ea quã babẽt bũiditate vnctuoſa. Hoꝛũ nãqz ꝓplo ſicca eſt membꝛoꝛum: acceleratqz ad ea ſiccitas z veſiccatio qum nimius fit motus z obuia fuerit caloꝛi nimio z cibi ab-ſtinẽtie. Hec ſimplicis eſt carnis aſſignatio z glãdularũ adipis z piguedis z bitudinis eaꝝ ac vtilitatis.

Capitulũ. xv. de pãniculoꝛũ z cutis aſſignatione.

Panniculi ſiue vt arabes operimẽta ſũt coꝛ poꝛa tenuia z dura que membꝛa circũtenẽt: nec in toto eſt ĩuenire coꝛpoꝛe mẽbꝛũ illis tenuius nec durius poſt oſſa: que neceſſaria ſunt ad mẽ-bꝛoꝛũ defenſionẽ z cuſtodiã: pꝛohibendaqz que accidunt in cõmoda. Jdeo ergo eoꝛũ ſubſtãtia dura facta ẽ ne ſoꝛte paſ-ſionibus citius ſubijceꝛentur. Tenuitas autẽ eis data eſt ne multũ occuparẽt coꝛporis locũ z mẽbꝛoꝛũ arctarenturqz illo rũ loca: z mẽbꝛoꝛũ quedã quidẽ duo habẽt operimenta que-dã vnũ tantũ. Mẽbꝛa quibus vnũ ẽ operimẽtum lacerti ſũt. Lacertoꝛũ etenim quiſqz vno tãtũ operitur ĩ vltimo tenui-tatis poſito operimẽto circũdanti z cõcludẽti illum ab omni parte conglutinato ſibi nec cito aut facile eo nudari z detra bi põt. His tribus ex cãis neceſſarij fuerũt. pꝛima eſt vt congregarent oẽs mẽbꝛoꝛũ partes z ab aliꝭs ſeiungerent. ſe-cunda ẽt ſiquãdo aliquibus ĩcõmodũ accidit lacertis ad re-liquos nõ tranſeat. tertia vt ſiquando mẽbꝛa illidũtur mem-bꝛis pꝛopter motũ alia ab aliꝭs nõ patiantur. Pozro quibus duo ſunt operimẽta mẽbꝛa ipſa ſunt opimẽta interioꝛa. Cui-qz eteni interioꝛũ mẽbꝛoꝛũ opimẽtũ eſt ipſi pꝛopꝛiũ: cui⁹ vtili tas operimenti lacertos circũambulãti ſimilis eſt, z ſup hoc inuoluitur operimento nõ tamẽ adherenti nec conſolidato: ſed ab eo ſeiuncto z inter ea ſeparato bis exceptis locis in q bus mẽbꝛa ligãtur aliꝭs ſubſequẽtibus mẽbꝛis. Hoc neceſſa-riu fuit operimẽtũ quo vnũquodqz defenderet mẽbꝛoꝛum z cuſtodiret ligaretqz illis quibus vicinatur z ligatur. Et que quidẽ in pectoꝛe ſunt mẽbꝛa operimẽtũ boc induũt ex duob⁹ operimentis pectus in duo diuidentib⁹ media: eo quoqz ope rimẽto z coſtis interius circũuoluitur. que autẽ in ventre ſũt boc veſtiunt operimentum a pãniculo qui ſipbaces dicitur. Que vero in cerebꝛi cõcauo duobus hoc operiũtur pãnicu-lis operimẽtuz quibus cerebꝛũ amictũ eſt ex i parte. Et nos cuiuſqz oſtendemus operimẽti habitudiné hoc in loco. incipiemuſqz pꝛimũ ab operimento quo coſte ſubinuoluũtur duobuſqz aliꝭs a quibus pectus in duo ſeparatur media z q̃ ab eis oꝛiũt. Opimentũ ergo coſtis ſubinuolutũ pãnicu-lus eſt tenuis tele ſimilis aranearũ: oẽs pectoꝛis coſtas ab in-terioꝛibus veſtiẽs: oĩaqz cõcludẽs que pectoꝛis includuntur quãtitate mẽbꝛa: cuius vtilitas eſt cuſtodire z defendere oĩa que in pectoꝛe ſunt mẽbꝛa ne ſoꝛte obuiatione pectoꝛis lederẽ tur oſſiũ. Ab hoc autẽ duo oꝛiuntur operimẽta pectus p me diũ diuidẽtia. hec eteni duo operimenta: pectus in duo ſepa-rant media per longũ a loco obuiationis furcularũ vſqz ſub pectoꝛale qõ eſt cartillaginis pꝛicipiũ que enſis ſimilitudinẽ gerit cõſolidãturqz ab anterioꝛibus duobus bis locis oĩbus medijs oſſiũ pectoꝛalis partibus: a poſterioꝛibus ãt cõſoli-dantur pectoꝛis ſpondilibus: z aſcendũt a loco quo pectoꝛa li continuantur paulatim vſqz dũ ad coꝛ peruenĩãt: ibiqz eſt eoꝛũ ab inuicẽ maioꝛ ſeparatio. Cõcludũt eteni coꝛ z eſt ĩpz z quo operitur eius pãniculus. hoꝛũ duoꝛũ mediꝭ operimen-toꝛũ dehinc conuertuntur z ſpõdilibus ſpine continuãtur ac ſuper meri: z bis conſolidanť firmiſſime locis: fiũtqz due pe ctoꝛis cõcauitates ab inuicẽ ſeparate. Eſt aũt duoꝝ vtilitas hoꝛũ operimẽtoꝛũ duplex. eoꝛũ altera que z maioꝛ vt ſiquã do alteri pectoꝛis cõcauo incõmodũ aliquod acciderit quod ipſi⁹ actionẽ cõfundat: alterũ ſurgat z ſtet cõcauũ mediũ ei⁹ perficiens actiones. Siquãdo eteni in alterũ pectoꝛis mẽbꝛũ emiſſio magna aut vulnus ceciderit vehemẽs: qõ z ad concauũ ei⁹ penetrat: actionẽqz anhelitus in eo ceſſare faciat eo in mẽbꝛo ſpiramẽ ceſſat: z in alia operatur cõcauitate ſuper-ſtes in ſui habitu. Hoc ergo in tẽpoꝛe animal dimidiam ſui exercet flatus actionẽ z dimidia intonat voce. ſiquãdo autẽ vtroqz vulnus conca uo fiat pectoꝛis ſimul ſtatim z ſpũs iter ciditur nec moꝛs aiali differtur. Secũda vtilitas ẽ q̃ ab eis operimẽta oꝛiũtur quibuſquodqz que in pectoꝛis ſunt mem-bꝛoꝛũ operitur cõcauitatibus. coꝛ. ſ. pulmo: pulſantes venę: z que ſine pulſu ac neruꝭ quibus firmiter inherent z eoꝛũ ro-tundant circuitũ ad eoꝛũ defenſionẽ z cuſtodiã z vt oĩa quo qz mẽbꝛa pectoꝛi cõnectãtur ne ſuis ſoꝛte locis tranſeãt z fru ſtrentur. Oꝛitur quoqz ex his duobus operimẽtis operimen tũ quod diaphꝛagma veſtit in concauitatis pectoꝛis cõfinio. At vero quod coꝛ circũtenet operimẽtũ quod ẽt vagina coꝛ-dis dicitur circulariter ẽ ſuper eũ z ab omni ipſum parte in-cludens eiuſqz figura que z coꝛdis rotũdũ quidẽ ſuo in capi te. ſpbericũ autẽ in ſui baſi. z extra poſitũ a coꝛdis ſuba in tã tũ vt interſit illis ſpatiolũ nõ paruũ quo ſit coꝛdi locus ĩ quo moueatur. Cõſolidatur ãt ĩ coꝛdis baſi venis z arterijs que ab ipſo pꝛodeũt z duobus pectoꝛis mediũ ſeparantibus ope rimẽtis: cõſolidantur quoqz in ſubtili capite eiuſdẽ pectus di uidentibus pãniculis ſub pectoꝛali. Sic quoqz oĩa operimen ta quibus que in pectoꝛe ſuut operiuntur membꝛa quod ſu-um circũdat mẽbꝛũ niſi q̃ diuerſa ſunt ab operimentis aliꝭ tã ab eo q̃ indiſiũcte coꝛ circũdat z operit: z hoc quidẽ ſepa rationem habet diffuſſionẽ ab coꝛde. Operimẽtũ autem quod ſiphaces vocatur z ipſũ quoqz ſubtilis eſt z tenuis pã niculus in ſubſtãtia tele ſimile aranee quod poſitũ ẽ ſub lacer tis qui ſuper vẽtrẽ ſũt ab extremitate cartillaginis que ſuper iminet ſtomaci oꝛi z vſqz pẽnis os. Hoc operimẽtũ ſup oĩa extenditur mẽbꝛa que in ventre ſunt ſtomaçũ. ſ. epar. ſplenez renes. veſicã. matricẽ. teſtes. tbirbũ. venas pulſantes z que ſi ne pulſu neruos z oĩa mẽbꝛa que inter diaphꝛagmã z os pe nis ſunt ſuper ea rotũdatũ a ſuperioꝛibus ſuperãs: ab infe rioꝛibus aũt ſubſtratũ ſuper ſpine oſſa. Opimẽtũ autẽ iſtud loco quo incipit a ſtomachi oꝛe croſſius eſt nec deſiſtit deſcẽ dens attenuari vſqz os pennis ibiqz reliquis oĩbus ſui parti bus tenuis ẽ. Cõſolidatur ãt a ſuperioꝛibus diaphꝛagmati a lateribus cũ duobus latis lacertis qui ſuper ventrẽ ſunt q̃-rũ alter a dextris alter a ſiniſtris: ab inferioꝛibus cũ oſſe pẽ nis: nec facile ẽ hunc excoꝛiare pãniculũ vt ſanus auferatur maximeqz locis his quibus diaphꝛagmati cõtinuatur z la-certoꝛũ duoꝛũ locis qui ſuper vẽtrẽ ſunt. Oꝛitur nãqz ex duo bus bis lacertis coꝛda q̃dã ꝓua z ſubtilis: q̃ cũ h, ꝓſolidatur opimẽto: z intim ei vnit vt difficillimũ ſit altez ab altero ex-toꝛquere. Opinatur aũt cbirurgicoꝛũ nõnulli vẽter gũ ꝓſuit cũ ſipbace tm cõſui: fallũturqz: imo vero acus per ſipbacẽ z hanc tranſit coꝛdã quã diximus. Utilitates pozro ſipba cis quinqz ſunt. pꝛima ẽ quoniã ipſe tanq̃ cũctis operimẽtũ ẽ mẽbris que ſub diaphꝛagmate ſunt. Secũda quoniã lacer-tos qui ſuper vẽtrẽ ſunt ſuper viſcera pꝛohibet z veſicã cade re. Tertia quz ipſe deſcenſũ facilitat ſuperfluitatũ cibi ſiccaꝫ bec etenim ſuperfluitates oppꝛeſſione ſipbacis ab anterioꝛi-bus: diaphꝛagmatis ãt a poſterioꝛibus exꝓmũtur z foꝛas pellunť quẽadmodũ ſi manus aliqua cõꝓmat humidũ ſub manu fugit z egreditur. Quarta eſt ne ſoꝛte diſiungantur z aperiantur leuiter ſtomachus z inteſtina ab his que inflatio nẽ pariũt: ventoſitas etenim ſoluitur quz a ſipbace oppꝛimi-

tur adiuuãte diaphragmate. Quinta ẽ vt oĩa que diaphragmati subsunt mẽbra liget ⁊ adinuicẽ initi faciat. Cõcludat qz omnia ⁊ operiat quodqz eorum sigillatim operimento qõ ab ipso oritur ⁊ circundet ipsum: ac cutis ei sit loco que sup vniuersum est corpus: hec autem vt dictum est membra sunt stomachus. epar. splen. renes. intestina. matrix. vesica. testiculi vene pulsantes. ⁊ que pulsu carent ac nerui. Stomachi operimẽtum quo amictitur oibus est alijs crossius operimentis que vestiũt viscera: hoc quoqz ea prouisa vtilitate: vt quum stomachus cibo repletus fuerit aut iflatꝰ minie illi scissura accidat nec rũpatur. Cũ hoc opimento alligat siphaci qui sub stomaco sternitur. At vero qõ super epatis ẽ substãtiã operimẽtum subtile est ⁊ ipz custodiens ⁊ defendens: viciturqz diaphragmati qõ super eiꝰ est gibbosum ⁊ costis posterioribꝰ: intestinis quoqz que conationi ipius vicinant.

Sic quoqz ⁊ splen operimẽto operitur subtili qõ habuit necessarium vt per ipm custodiretur defensum alligatur per ipsum costis posterioribus ⁊ ilijs. hoc ẽt renes. intestina. vesica. matrix ⁊ testiculi: singuli horꝫ concluduntur operimento quẽadmodũ ⁊ que dicta sũt cui ẽ a siphace origo. At vero ad testes qum siphaces ad inguinũ peruenerit locũ trãsmittuntur ab eo duo meatus quisqz p inguem vnũ ⁊ vsqz ad testiculos descendẽtes illos operiũt: primũqz dilatãtur vt fiat ex eis operimentũ qõ testiculos circũinduat: deinqz testiũ sac culus. Oritur autẽ etiã ex siphace concauitas que inter siphacẽ est ⁊ intestina ex qua thirbꝰ conficitur. Et cõcauitas quidẽ est operimentum circa intestinorum circuitũ p quẽ vene transeunt ⁊ arterie ac nerui qui ad ĩtestina tendũt: oriũqz bis singulis vasis operimentũ quo tegũtur singulariter. ⁊ qõ huiusmõi ẽ quasi circulus est. Ex ea quoqz operimẽta sũt que inter singulas sunt venas ⁊ neruos ⁊ intestina: quibꝰ ad inuicem colligantur ⁊ ad ea que sequuntur nec circũdantur ab illis. Et quod huiusmodi est duobus circulis inuoluitur vndiqz. Sirbus aũt qm̃ cõpositum quidẽ est ex pelliculis venis ⁊ adipe: hoc dicẽdũ loco non est: quum sit hic simplicium ⁊ ille cõpositus. Noster eteni sermo hic est de simpliciũ diuersitate mẽbrorũ. hec sunt quibꝰ circumtenẽtur mẽbra que in vẽtris sunt concauo operimẽta. Operimẽta aũt quibus ea que in cõcauo cranei sunt mẽbra operiuntur: atqz hec quibus amictitur cerebrũ duo sunt. Alterũ simplex ⁊ disgregatum qõ etiã est maius vocatusqz mater spissa: ⁊ ẽ sub cranei osse cõtinuũ omnibus cerebri partibus: quod necessariũ fuit ad tegẽdum ⁊ defendẽdũ cerebrũ ab ossiuz capitis cranei obuiatione ⁊ que illis accidũt: quum frãgitur quid in eo aut conteritur ⁊ est cõnexuz scomo qõ est in cranei osse ligamẽtis pãniculosis que oriuntur ab eo. Alterũ autẽ est operimẽtuz tenue cũ venis ⁊ arterijs cõpositum continuans ea adinuicem qualis est secundine fetus cõpositio. Secũdina eteni sunt vene ⁊ arterie ⁊ inter eas opimẽtuz tenue quasi araneatũ. Sic ⁊ hoc operimẽtuz oĩa cõcludit que in cerebro sunt: alligatum illi cũ spissa matre ligamẽtis pãniculosis. Hoc etiã necessariũ fuit ad cerebri defensionẽ ab obuiatione spisse matris ⁊ vt pasceret cerebrũ hisqz ad ipsum calorẽ perferũt naturalẽ arterijs. Omnia aũt que in cerebro sunt nerui. vene. arterie duobus sunt operta operimẽtis que ex bis nascũtur duobus: donec capitis egrediantur craneũ. Et nos horꝫ ostendem⁹ habitudinẽ operimẽtorũ duorũ manifestius ⁊ clarius qũ de cerebri figura ⁊ modo tractabimus. Et hic noster est tractatꝰ de operimẽtis vel pãniculis.

De cute Cutis aũt q̃ toto supest corpori: quẽadmodum natura fecit super omnia est corporis mẽbra operimẽtũ defendens ipsa ⁊ custodiens ab icõmoditatibus accidẽtibus. Ideo ergo ⁊ in superficie facta ẽ corporis operimẽtum omnibus eius mẽbris cõmune que protegit ⁊ defendit ab icõmodis exterius accidentibus. Facta ẽ aũt cutis hec in homine tenuior q̃ in ceteris animalibus ⁊ mollior ⁊ carentior pil' virtuteqz debilior. Tenuis quidẽ ⁊ mollis ac pil' puata propter diligẽtiã que illi necessaria est sensꝰ. Si eteni crossa esset ⁊ dura quẽadmodũ ⁊ tergora que super animalia sunt: ⁊ alia nõ sentiret quod obuiũ haberet ⁊ ipsuz tangeret. Si aũt ⁊ multorũ esset pilorũ quẽadmoduz corius asini ⁊ bouis ac pecudũ: piloz a bonitate sensus prohiberet copia. Inde igitur facta palmarũ media cutis magis pil' priuata reliquis que in corpore sunt: ⁊ mollior ac tenuior pp maximã que necessaria erat illi sensus ⁊ tactꝰ diligentiã. Cutis boiuz ceterorũ corijs facta ẽ debilior aialiũ. qũ natura simil cũ his q̃ ꝓposita sũt i ea: ꝓposuit vt receptaculũ cẽt supfluitatum ad ea defluentiũ: qs oia repellũt illi vicia mẽbra. Iõqz ⁊ illas sua suscipit debilitate. Cõdita est cutis minutissimis pforata foraminibꝰ inuicẽ ꝓxis p totum corpus quo p eum exirẽt que a mẽbris supfluitates soluũtur vaporose: dicũqz foramia hec pori: ⁊ ab his egrediũtur pili. Nõ aũt ois sibiinuicem equalis ẽ in tenuitate cutis ⁊ crossitie ⁊ mollitie ⁊ duritie pilorum productione ⁊ priuatione. sz nec cõtinuatione ad ea que subsunt mẽbra. Tenuitate quidẽ ⁊ crossitie: qm̃ q̃daz eius pars tenuis vt cutis faciei q̃ sic facta ꝓpter sensum quẽ erat illi necessariꝰ ⁊ coloris pulchritudinẽ ⁊ claritatẽ: qm̃ quidem tenuis bis cõpetentior est cutis q̃ crossa qum a cutis tenuitate foras sanguinis emittitur color magis q̃ acrossa. Quedã aũt ossa quẽadmodũ plãtarum pedis cutis: hocqz ad eã vtilitatẽ que necessaria ẽ nõnullis in eũdo tẽporibꝰ super corpora in qbus acumina sunt: que qum cutẽ introierint nõ leditur nec pferũtur ysqz latos lacertos. Duritie quoqz ⁊ mollitie diuersa sunt: qm̃ quidẽ ps eius mollis vt medij palmarum cutis que ad hoc butusmõi instituta est q̃ celeritate mutatiõis egeret ⁊ alteratiõis in eorum que sentiũtur naturam: quedã aũt dura vt plãtarum cutis eo q̃ necessitas illuz sit ambulãdi hẽre tollerantiã p aspera ⁊ dura loca. In productione quoqz pillorum ⁊ priuatiõe qm̃ quedã quidẽ cutis pilis caret ⁊ nuda est vt palmarũ medij. similꝫqz peduz plãtarum cutis. que loca pilis nudata sunt pp sensum. quedam autẽ pilis abũdant vt capitis cutis ⁊ barbe ac ciliorum loca quoꝝ nos vtilitatem dicemus quz de capillis disputabim⁹. Cõtinuatio quoqz cutis ad ea que subsunt nõ eadem vbiqz quoniam cutis quedam membris sibi suppositis continuata est ⁊ consolidata vt nõ auelli possit aut excoriari quoniam aut lacertis cõsolidata est ipis quẽadmodum frõtis ⁊ genarum cutis maior quoqz faciei ps ⁊ que in labijs ẽ queqz i extremitate ani. aut p cordas vt volarũ cutis ⁊ plãtarũ peduz ⁊ frontis quidẽ cutis cõtinuata lacertis: ⁊ cõsolidata ẽ que super frõtis os extẽditur: nec diuelli põt nimia sui cũ illo eõ solidatione: sicquoqz ⁊ genaꝝ cutis. At vero labiorũ ⁊ extremitatis ani cutis mixta ẽ lacertis in tãtũ vt iter cutẽ ⁊ lacertũ nulla sit diffa q̃ sub cute est: nisi in supfitie tm̃. Cutis aũt vole cõsolidata est cordis que super planũ palme extense sũt optima cõsolidatione. Oritur eteni inter lacertũ qui super cubiti positus est interiora corda quedã: anteq̃ ad rasche perueniat disgregationẽ. Que vt ad disgregationem venit dilatatur: ⁊ explicatur super totã palmã ⁊ digitos ⁊ cuti vole cõsolidatur tã diligẽter vt euelli nequeant abinuicem. Hoc tribus factum est vtilitatibus. Prima est vt esset palma perfecti in sensu iuditij. Secunda vt pil' careret ne forte piloꝝ bonitatem sensus prohiberet copia. Tertia vt cõmixta corde duricies cũ cutis mollicie fieret tẽperies quo cõpetẽtius diligẽtie esset sensus organũ. Similis est ratio i plantarũ pedis cutẽ. Oritur enim ex lacerto qui super vẽtrẽ est cruris ab extranea parte: qui scil' nascitur a capite coxe corda quedã anteq̃ ad disgregationẽ perueniat cauille. Que vt cauillã pertingit dilatat paulati ⁊ sub pedis plãte cute disternit in oẽs pedis partes: ⁊ solidissime cuti cõsolidatur vt nequeãt abinuicem diuidi. Necessitas huius rei que fuerit sepius tã a nobis dictum est. Hec sunt loca quibus cutis tãta coplãtur cõsolidatione vt oio ab eis auelli nõ possit. Que aũt in reliquis est cutis corporis partibus subẽ illi operimẽtũ tenue sile aranearum tele cutẽ ⁊ lacertum disterminãs que quz trahit excoriã dã se permittit facile: ⁊ que huismodi est: vere cutis dicit' consimiles sibi ⁊ adinuicẽ habẽs partes. Hec diuersitatũ operimẽtorũ ⁊ cutis: que vna ẽ ex diuersitatibꝰ mẽbrorꝫ partibꝰ suis cõsimiliũ assignatio.

Capitulũ. xvj. de capillorꝫ ⁊ vnguiũ assignatione.

Capillorꝫ ⁊ vnguiũ incremẽtũ nõ ẽ quẽ admodũ reliquorũ oium mẽbrorum. Singula eteni mẽbra augeri in longo ⁊ lato ac profundo inuenimus. At vero pilorũ ⁊ vnguiũ incremẽtũ in lõgitudine fit tm̃: loco quo eorꝫ singulis materia cõtinuat' sua vna post alia semper ⁊ iremisse: nõ est ill' augẽdi ⁊ crescẽdi meta q̃diu animal' est vita. Qõ ideo factũ est vt omni sup esset tempore recẽtes ⁊ noui: restaurarẽqz qõ aut iminutũ esset aut cõfractũ.

De pilis Pilorũ ẽ generatio ex calido vapore ⁊ sicco ideoqz ⁊ maior pilorũ ortus in corporibus ẽ i medio inuẽtutis pp caloris ac etatis virtutẽ. Calor et enim in vapores operat': quos cõburẽs corꝫ dissoluit subtiliatq: remanetqz corꝫ grossities. Quẽ qũ expulit natura emittit illos per cutis meatus qui pori dicũtur: remanẽtqz in ea ⁊ nõ dissoluũtur pp suã crossitiẽ. Quare multiplicãt' ⁊ indurescũt fiuntqz ex eis pili: vt aũt ad cosdẽ peruenit meatus vapor alius primo cõtinuat': expellitqz ipse i occupato loco ve

UVA. BHSC. IyR_125_1

nec fiat pilus: ⁊ cõtinuetur illi vapor alius illũ in exteriora propulsans. hoc igitur modo semp generãtur pili bij post illos. Productio aũt iu corpore pilorꝝ quedã quidem a nature proposito fit propter vtilitatẽ. quedã aũt p accidẽs prouenit. Et quorꝝ quidẽ proposuit generationẽ vtilitatis cã natura: duas habẽt vtilitates: altera ab interioribꝰ altera ab exterioribus: vtilitas interior expulsio est superfluitatuꝫ interiorũ ⁊ eorũ purgatio ab interioribus corporis tãꝙ que nocẽt. Exterius aũt ornamẽtũ ⁊ cõpositionẽ natura proposuit defensionẽqꝫ. Pilorũ teni quosdã quidẽ ad cõpturã ꝺdidit ⁊ defensionem simul: quosdã aũt solius cõpture gr̃a. Et in quibꝰ cõpturam proposuit ⁊ defensionẽ pili sunt capitis ⁊ ciliorũ palpebrarũqꝫ. Capitis quidẽ pili ad defensionẽ eius cõditi sunt ab incõmodis exterius aduenientibus: sed ⁊ vt exornẽt illud ⁊ decorent: eo ꝙ nisi superessent illi capilli turpe visũ pareret. Hi ⁊ viris sunt cõmunes ⁊ mulieribus: ſꝫ magis mulierũ ad ornatũ dati ⁊ venustiores. Ciliorũ aũt pili ⁊ palpebrarꝝ ad oculorũ parati sunt defensionẽ. Ciliorũ quidẽ pili ea que capite descẽdũt prohibẽt corpa ad oculos peruenire: pariterqꝫ formã venustat vultus. Eteni cui nõ sunt cilia facies turpis est visu: palpebre vero arcẽt que ad oculos proijciunt exteri⁹ ⁊ ab omni parte. Siquid teni a superioribus supuenerit: superior propulsat palpebra ne oculũ ingrediat: sic ⁊ si quid ab inferioribus substollat inferiori pellit palpebra ab ingressu. Porro si ab oculorum opposito quid afferatur clauduntur palpebre ⁊ oculũ celãt: nec aliquid intrat illorũ. Sue aũt in palpebrarũ pilis condite sunt hitudines: que nec in capillis sunt nec reliquis corporis pilis. Altera ẽ quoniã extendũtur in anteriora non ad superiora vel inferiora habentes inclinationẽ. Altera autẽ quoniã vite animalis cõformes facti sunt: nõ prolongãtur nãqꝫ sed nec cessant. Extẽsio quidẽ eorũ in anteriora vt incõmoda arceãt: que oculis ab exterioribus aduentãt ⁊ ne forte oculis iplueret imber prohiberetur qꝫ visus. si enim palpebra superior ad superiora produceret nihil eorũ que ad oculũ a superioribus venirẽt arceret: ſꝫ nec cõiũgeret illi quꝫ vellet homo. Si ãt ad inferiora oculũ operiret ⁊ visũ arceret. Inferior ãt palpebra si ad superiora porrigeretur oculũ operiẽs visũ ꝓhiberet. si ad iferiora nequaq̃ que ad oculũ nocitura ab inferioribus insurgent defenderet accedere: sed nec oculo quꝫ necesse foret superapponeretur. Stant aũt idẽ palpebrarũ pili equales vite animalis ſpatio nec augẽtur nec prolongãtur. at non sic capitis ⁊ barbe pili. Natura eteniꝫ palpebrarũ pilos generationis fetus tẽpore produxit cũ radicalibus mẽbris ea que necessaria fuit illis quãtitate: posuitqꝫ in palpebrarũ extremitatibus illos: factũqꝫ est extremitatis palpebrarꝝ corpus solidũ ne forte emitti fumosus posset vapor qui pilorꝫ materia est ab interioribus ad exteriora sed vt firmi stent pili ⁊ recti in neutrũ inclinati. Si eteni palpebrarũ extrema mollia eẽnt quẽadmodum ⁊ ois alia ẽ cutis nõ starent eius pili recti sed ad inferiora inclinarẽtur ⁊ super oculũ aqua caderet pluuiarũ quẽ admodũ que in mollibus humidisqꝫ nascunt̃ herbe terris citius prolõgantur ⁊ in latus inclinãtur. At vero que in dura solidaqꝫ nascũtur terra plãte nõ multũ crescũt ſꝫ parue breuesqꝫ permanẽt ⁊ erecte infixe terre nec facile euelluntur: hac itaqꝫ de cã palpebrarꝝ extrema dura creauit natura. Sic ẽt ⁊ ciliorũ pilos in cute produxit nature palpebrarũ extremitatis proxima insoliditate. nõ eni necessariũ ciliorũ ẽ prolongari pilos ⁊ crescere: prolongãtur tamẽ in tẽporis longitudine: sed parua quãtitate secundũ ꝙ eorũ cutis ab extremi palpebrarũ duritie cadit: hi sunt quos ad defensionẽ ⁊ cõpositionem corporis pilos natura producere proposuit capitis ſ. ciliorũ ⁊ palpebrarũ. Quos autem soli produxit cõpositioni ⁊ cõpture barbe sunt pili. Hic teni pulchritudo ⁊ venustas viro facta est ⁊ faciei cõptura. Operit eteni maxillas duas nec nudas deserit. Sritur autẽ viris ⁊ nõ mulieribus barba duplici de cã: altera est quoniã virorũ in corporibus fortior est ꝙ in mulierũ calor vaporesqꝫ fumosi ⁊ calidi qui pilorũ materia sunt: plures sunt in viris nec sufficit natura illos vno tñ modo producere sed duobus disponit altero in capite pil̃: altero in barba: vñ ⁊ plures est inuenire mulieres quarũ ẽ cõplexio calida quibus pili in mẽti loco producũtur: nõ nullos ẽt viros quibus frigidũ dominatur cõplexionis carere barba. hinc ẽt ẽ ꝙ eunuchis nõ ꝓducit eo ꝙ frigida sit illorꝝ ꝓplo. qũ ab eis mẽbꝝ eximij fit iminutuꝫ calorꝭ ſ. testes. Alia ẽ cã ꝙ mlieres i domibꝰ uersant̃ nec attinent̃ barbas producere: menta eorꝝ nuda sunt ⁊ pilis nõ indigẽt. ornationes teni sic sunt ⁊ cõpetentiores. Et has pilorũ diuersitates natura ꝓducere proposuit in corpore. Qui autez ex accidẽti oriũtur sine nature proposito pili sunt alarum pectoris ⁊ totius corpis pili reliqui exceptis capilis. barbe ciliorum ⁊ palpebrarꝝ pilis. Si eteim membꝝ calidũ sit ⁊ bũidum gnãtur in eo fumus ⁊ vapor plimus quem nã fortis expellit ⁊ ex eo pili fiunt codẽ in mẽbro. Ideo ergo magis hos oriri videm⁹ in pẽne pp huius vicinitã mẽbri ⁊ testiũ quorꝝ est calida cõplor humida: debinc in ventre in pectore ⁊ alis pp cordis calorem ⁊ epatis q̃ in horũ vicinia posita sũt mẽbrorum. Sũt aũt loca hec in calidaꝝ cõplonuꝫ corporis plimorum cõtra que ꝓplonis frigide corpora nuda pilis. Hec igitur de cã his oriunt̃ pili in locis. nõ ꝙ nã propoat aut ad hoc nitatur: ſꝫ fm ꝙ nãm sequitur mẽbrum aliqꝺ necessario quẽadmodũ qũ basilici semẽ in terrã iacitur ipꝫ oritur ⁊ in eius cõfimo viciniaqꝫ multe herbaꝝ alie ſpes necessario: eo ꝙ terra sepius irrigẽ aqua pp seminatũ semen: estqꝫ basilici super terram productio terminis inclusa quibus ⁊ semẽ ꝓiectum non trãsgreditur: reliquarum autem herbarum loca disperſa ⁊ non definita ⁊ minime terminata in terram vt seminis egeat sator illas euellere oẽs ⁊ abijcere. Sic quoqꝫ pilorum corporis quosdam natura producere in capite scilicꝫ supercilijs palpebris ⁊ mento ꝓposuit: reliqui qꝫ oẽs pili in corpe membrorũ cã caloris producuntur nec in definitis ⁊ terminatis sunt locis vt capitis ⁊ ciliorũ pili ac barbe sed disperſi ⁊ abinuicẽ quibusdã in mẽbris diuisi ⁊ in quibusdam quidẽ collecti in bis breues ⁊ in illis longi.

De vnguibus.

Unguis autẽ digitorꝝ vltimis continuatus ẽ dactilis alligatus carni: cui cõtiguus ẽ ⁊ cuti super quã ẽ ligamentisqꝫ que ex cordarũ sunt genere. Tendũt autẽ ad vngues nerui vene ⁊ arterie ad quos cibũ deferunt: quo viuificantur nisi ꝙ eorꝝ cibus non eos auget ⁊ crescere facit in longo latoqꝫ quẽadmodũ alia mẽbra profunda simul: sed in longũ tm̃ producit quẽadmodũ in capillis ostensum est. Utilitas porro ad quam vngues parati sunt est extremorꝝ confortatio digitorꝝ auxiliũqꝫ illis cõferendũ ad oĩa tenenda vtqꝫ ⁊ pulchriores sint ac venustiores aspectu. Et quoniã de pilis dictum ẽ ⁊ vnguibus iã nunc tractatum ⁊ disputationẽ mẽbrorũ partibus suis consimiliũ amputemus hoc in loco ⁊ incipiamus eorꝝ que sequũtur explanationẽ cõpositorũ mẽbrorum in hunc sequentem sermonem qui ⁊ tertius est.

Sermo tertius prime partis libri cõpleti artis medicine qui dicitur regalis dispositio hali filij abbas discipuli abimeher moysi filij seyar. translatio Stephani phie discipuli de arabico in latinum de compositorũ assignatione mẽbrorum triginta ⁊ septẽ habens capitula.

De mẽbrorũ disputatione cõpositorũ vniuersali. i.
De lacertorũ assignatione ⁊ eorũ vtilitate. 2.
De lacertis caput voluẽtibus ⁊ eorꝝ vtilitate. 3.
De iugulũ lacertis mouẽtibus ⁊ cõi vtilitate. 4.
De lacertorũ scapulas mouẽtiũ assignatiõe ⁊ vtilitate. 5.
De lacertorũ mouẽtiũ manꝰ assignatiõe ⁊ vtilitate. 6.
De lacertorũ mouẽtiũ pectus assignatione ⁊ vtilitate. 7.
De lacertorũ mouẽtiũ vẽtrẽ assignatiõe ⁊ vtilitate. 8.
De coxis mouẽtibus lacertis ⁊ eorũ vtilitate. 9.
De lacertis mouẽtibus crura ⁊ pedes ⁊ eorꝝ vtilitate. 10.
Disputatio vniuersalis de cõpositis interioribus mẽbris ⁊ primum de cerebro. 11.
De nuche assignatione ⁊ eius vtilitate. 12.
De oculis ⁊ vtilitate mẽbrorũ eorũ. 13.
De nariũ assignatione ⁊ instrumẽtis odoratus. 14.
De instrumẽto auditꝰ ⁊ foramie ossis lapidosi ⁊ auribꝰ. 15.
De lingue assignatione ⁊ oris partibus. 16.
De ſpũs instrumẽtorũ assignatione ⁊ primũ de vua. 17.
De gutturis assignatione. 18.
De canaliũ pulmonis assignatione. 19.
De pulmonis assignatione. 20.
De cordis assignatione. 21.
De diaphragmatis assignatione. 22.
De oris assignatiõe ⁊ operiẽtibus illud pãniculis. 23.
De meri assignatione. 24.
De stomachi assignatiõe ⁊ eiꝰ vtilitate. 25.
De intestinorũ assignatiõe ⁊ vtilitate. 26.
De çirbi assignatiõe ⁊ vtilitate. 27.
De epatis assignatione ⁊ vtilitate. 28.
De splenis assignatiõe ⁊ vtilitate. 29.
De felis assignatione ⁊ vtilitate. 30.
De renũ assignatione ⁊ vtilitate. 31.

UVA. BHSC. IyR_125_1

De vesice assignatione ⁊ vtilitate. 32.
De organis generādi ⁊ primū de matrice. 33.
De matricis in qua est fetus assignatiōe. 34.
De māmillarū assignatiōe ⁊ vtilitate. 35.
De testiculorū assignatione ⁊ vtilitate. 36.
De virge assignatione ⁊ vtilitate. 37.

Capitulum primum vniuersalis disputatio de omnibus compositis mēbris. que sunt organica.

Quoniam membrorū partibus suis consimilium habitudines ostēdimus: explanauimusq; cuiusq; eorū diuersitatis qualitates: iā nunc cōpositorū ex illis habitudines mēbrorū ostendamus que organica. s. dicuntur mēbra. Dico ergo qm̄ cōpositorū q̄dā quidē i iterioribꝰ sūt corpis: q̄dā in exterioribus. Et nos ab eorū incipiemꝰ explanatiōe que manifesta sunt. Dico qm̄ que ūmanifesto sunt corpis cōpositorū mēbrorū: quorūdam quidē cōpositio vniuersalis est: vt capitis manuū ⁊ pedū: quorūdam particularis que ēt partes illius sunt vlibus mēbris vt sunt laceti: eteim ex carne neruis cordis operimentisq; cōponūtur: caput manꝰ pedesq; ex cute. ossibus. lacertis. venis pulsantibꝰ ⁊ nō pulsantibꝰ ꝯnectūtur. Et nos iā hic lacertorū oñdemus bitudines: vt eiz lacertorū qualitates singulorūz itellecte fuerint: eorūq; positio ac figura cū his q̄ de ꝯsil'ium ptibus suis mēbrorūz bitudinibꝰ dicta sunt añ. cōpositorum cuiusq; mēbrorū que sensui manifesta sunt forma itelligetur: numerusq; partium eorū simlq; vtilitates quas conferant.

Capitulū. secūdum de lacertorū assignattone ⁊ vtilitate.

Lacertus cōpositꝰ ē ex carne rubea ligamētis ⁊ neruis cordis operimētoq; q̄ illud circūducit: ⁊ ē positus super ossa illis astrictus ligamētis ab ipsis originē trahētibus ossibus. Nerui ⁊ eim qui de cerebro oriuntur aut nucha ad singulos missi lacertos qm̄ puenerit eorū quisq; ad supiorē lacerti extremitatem in mēbra distribuitur subtilia: ūmiscet̄q; villis carnis lacerti: oriturq; ex supposito lacerto ossi ligamentuz q̄ cum neruo ⁊ carne miscetur: fitq; ex eorū totalitate corpus quod lacertꝰ vocatur: vt aūt pueniunt neruorū mēbra ad extremitatez lacerti inferiorē: vniūtur nerui partes cū ligamētorum ptibus sigillatim sine aliqua admixtiōe: fitq; ex eis corpꝰ q̄ cordа vocatur. Necessarij aūt fuerūt ⁊ lacerti ⁊ corde vt mēbra mouerētur que volūtario monētur motu. Cordа ꝛeiz cū inferiorem trāsgressa est locū lacerti dilatatur ⁊ disgregationi cōtinuatur mēbrī illiꝰ cuiꝰ motui paratur. Cū ergo mēbrorꝫ illud opus ē mouere: reducitur ad suā lacertus radicē ⁊ cordaz secū trahit fortiter: vnde ⁊ mēbri trahitur disgregatio: mouenturq; volūtario motu mēbruz in ptem eam in qua is positus est lacertus: verbi grā. Palma qum mouetur lacertus qui in interioribus elt positus cubiti duplicaī ⁊ in anteriora declinat: qum autem qui in exterioribus ē lacertus mouetur in posteriora manus retorquetur. Lacerti vero abinuicem quinq; differunt rebus: q̄titate figura positione cōpositione: quintoq; cordarum ab eis origine. Et quantitate qdē qm̄ eorꝫ quidā sūt magni: quorꝫ ē ad magna vsus m̄bra mouēda: quēadmodū lacertꝰ ossi anche suppositi: biq; qui os fi femoris superponūtur: quidā vero pui qui mouēdis puis deputati sunt mēbris: quēadmodū palpebras mouentes lacertiq; qui prias articulorū disgregationes mouēt: de quibꝰ ait galienus q̄ multi eos explanātiū trāsierūt: quidā tenues quēadmodū suppositi vētri lacerti qui necessarij fuerūt vt vētrē cōprimerent tēpore quo stercora emittūtur ab itestinis expressioni emissioniq; a vesica vrine: ⁊ vt partus quoq; tēpore fetus adiuuēt egressum: sz ⁊ vt diaphragma firmetur: expgiscaturq; dum pectus restrigitur vt vox fiat ⁊ flatus: ꝓsunt etiā calefaciendo stomachū ⁊ confortādo ipsuz ad digestiōez

Diuersi quoq; figura sunt lacerti qm̄ eorū sz q̄ oportebat varie facte sunt figure: ⁊ secūdū mēbrorū ossa gbus suppositi sunt. Quidā nāq; triangulati sunt vt lacerti super pectus positi: quidā rotūdi: vt qui circa vesicā sūt lacerti ⁊ circa podicē: quidā q̄tuor habentes angulos vt q̄ super vētrem constituti sunt lacerti: quidā oblōgi vt lacerti super vētrez ꝓtēsi. Positione etiā diuersi sunt ab inuicē qm̄ qui ad mouēdū in rectū parati sunt aliquod mēbrū: vt ē dilatatio ⁊ restrictio positio eorꝫ recta est sup mēbri longitudinē. Diferētia eorū in cōpositione: quoniā lacertorꝫ quorūdā carnē nerui ⁊ligamēta nō cōmiscent: sz eorū nōnulli cranei sunt loco quo incipiunt vsq; ad eiz quo finiūtur: cordaq; in eorꝫ oritur extremitate cōsolidata illis: quēadmodū qui sup vētrē sunt. Corde etenim exbis tā q̄ cōsolidate oriūtur. Diuersitas vero ipsorum sz que ab eis oriuntur cordas: qm̄ cordarū q̄dā a duobus aut tribus originē trahunt lacertis: q̄daz ab vno: qm̄ad modū crossa cordа que ad talū venit: hec eni ex duobus oritur lacertis qō ea factū ē necessitate: qz mēbrū qō hec extēdit cordа magnū est: vnus satis esse videbaī lacertus. Est nāq; huius magna ⁊ vehemēs corde vtilitas. s. roborare ac firmare: quare illi duo dati sunt lacerti: vt si quādo alteri qō accidet incōmodum lacerto: alter patiens subiret locū: sic ⁊ omēs que huiusmodi sunt corde. Sunt ⁊ a quibus duē oriuntur corde aut tres vel plures: quēadmodum medius septē lacertorū qui in anterioribus cruris positi sunt. Ex eo eteniz quatuor oriuntur corde: que ad quatuor pernenīūt articulos pedis. Cuius rei vtilitas est qm̄ si vnicuiq; articulo esset deputatus lacertus parue esset q̄titatis ⁊ que ab eo ꝓcederet corda subtil: nec ad trahendum sufficeret imperata. Ideo ergo vnus factus est lacertus. Eadē est ⁊ in alijs que similes his sunt cordis ratio. Sunt etiā a quibus cordа nō oriī: sz a mēbro suis carneis seperaī partibus: quēadmodū qui sup anū sunt lacerti: ⁊ qui super vesice collū. His itaq; abinuicē diferunt lacerti modis.

Capitulū. iij. de lacertis caput voluētibꝰ ⁊ eorū vtilitate.

Q Ui in corpore sunt lacertorū octo sunt diuersitates: eorꝫ quedā est diuersitas lacertorum: oīa que in capite sunt mēbra mouētiū ⁊ collo. Secunda gulā: guttur ac circūuicinia lacerti mouētes. Tertia a quibꝰ mouētur scapule. Quarta quibus mouentur manus. Quinta pectori deputaī mouēdo. Sexta supplani ē vētris: ⁊ eorꝫ que sequūtur illud mēbrorū quibꝰ volūtarius est motus. Septima anebas qui mouēt lacerti. Octaua motuz efficit peduz. Lacertorꝫ quidē capitis ⁊ colli quinq; sunt speties. Earū prima est lacertorū q ea que in facie sunt mouent inferiori excepta maxilla ⁊ oculis. Secūda lacertorum oculos mouētium. Tertia a quibus mouet inferior maxilla. Quarta eorū qui totū siml' mouēt caput. Quinta vero lacertorū est species horū per quos colli celebraī motus. Et faciem quidē mouētes lacerti nouē sunt quorꝫ duo genas separate ⁊ sigillati mouent: bisq; sepant ⁊ abinuicez remouēt labia: dicūturq; duo lati lacerti. Eorꝫ quisq; quatuor cōponit ex ptibus: prima pars est villi eius productio cuius spinis spondiliū colli ⁊ extremitati gene cōtinuaī: ⁊ hec pars genas mouet vtrasq;: ⁊ in boium nonnull' quādoq; aures. Secunde partis incipit villus ab osse qui i medio stat ossis scapularuz ⁊ ad collū ascēdens tēdit donec extremitati cōtinuet labiorꝫ: alter quidē a dextro: alē aūt a sinistro latere: qū ergo vtraq; mouetur pars ⁊ os mouet in nullā inclinatū partē. Si vero earū altera mouet ⁊ os cōmotū in illo inclinaī in quo est latus. Tertie porro ptis villi initiū a furcul' est: ascenditq; ⁊ labijs ipsa quoq; continuaī: ac os in transuersuz ad inferiora torquet. Quarte vill' partis principiū est a pectoral' furculis: ⁊ ipsis hec quoq; cōtinuatur labijs continuatione nō recta. sed se se per mediū diuidēt in similitudinem crucis nostri vel greci. Cuius quidē villus oritur a dextris sinistri defertur lacertꝰ: cuius vero a sinistris dextro cōtinuatur in latere labijs. Si vero hi reducātur villi labia contrabunt congregāturq; ⁊ in exteriora acuuntur: quēadmodū accidit vmbili co: reliquorum vero nouem mouentium faciem duo labium supius trabūt ad superiora: duo vero labiū inferi ad inferiora: duo nasi extremū dilatāt: vnusq; est lacertus frōtis distēdens cute quisnecessarius fuit vt ocl'orūz cōclusionē adiuuarēt fortem eiusq; silem apertionē. Lacertorū aūt oculorūz quādam palpebras mouēt quidā neruū ꝓfirmāt p quē fit visus ne forte sue mollitiei cā illi accidat rumpi ⁊ amputari i diligēti ⁊ magna grauiq; intuitiōe: quidam oculos mouent ipsos.

Et palpebras oculorum lacerti mouētes sunt tres: quorū vnius caput suspēsuz est in osse qō oculū circūtenet. ⁊ huius lacerti cordа tēdit ad mediū operimēti ex quo fit palpebra: cōtinuaturq; medio nuditatis palpebre eamq; aperit. Illij duo lacerti hoc subtiliores sunt ⁊ positi in oculorūz angulis obtrusi intus in ocl'i fouea: videbisq; eos ad palpebrarū nuda venientes: quibus ab vtroq; cōtinuatur latere: biq; oculos obscōdūt palpebras ꝓtrahētes: dum suas opant' sil' actiōes qō si alteri eorū acciderit icōmodum vna quidē oculo superextēsa palpebra alia remanet apta quā vocauit passionē by

UVA. BHSC. IyR_125_1

poeras eſeleuſiz. Lacertū autē quē neruū ꝯfirmare diximꝰ. nōnulli duos eſſe dixerūt quidā vero tres. At vero q ipz mouēt oc'ím lacerti ſex ſunt: duo eorū oculos circūdant: vnꝰ ad inferiora mouet ꝛ vnꝰ ad ſupiora: vnus quoqz in dextrū: ꝛ alius vnꝰ in ſiniſtrum latus. Qui vero inferiorē mouēt lacerti maxillam quatuor hñt paria. Duo maxlllam ipſam ad ſuperiora mouēt qui ꝛ tēporū ſunt lacerti duo ꝛ duo alij intra os poſiti. Paris tertij origo retro poſt aures ē: ſed tam ſub ipīs ad collū paulatim deſcendit ꝛ aſcendit ad mentum: illiqz cōtinuatur trabitqz ad inferiora maxillam. Quartuz vero par duo ſunt lacerti ſuper genas poſiti qui maxillaz in duo mouēt latera: dicunturqz duo bi lacerti maſticantes eo q nō parū in maſticādo cōferant. Lacerti deniqz totum caput mouentes duplices ſunt. altera eorū ſpēs caput ꝓprie mouet ſine alijs: ſecūda aūt cōis ipſi eſt ꝛ colloꝫēt qdē caput tātū ꝓpriezqz mouēt: quidā quidē cōtrabūt caput ꝛ inclināt ad inferiora ꝛ ſunt horū paria duo originē habentia poſt auriculas ꝛ ad pectorale vſqz peruenīūt ac furculas: quidā ſub leuant ꝛ in poſteriora inclināt: quibus q̄tuor ſunt paria ſub duo paribus: quidam in vtrunqz inclināt latus ꝛ ſūt paria duo in capitis poſita diſgregatione: alterū a dextro: alterum vero a ſiniſtro latere: qui autē ipſi capiti colloqz cōes ſunt lacerti. quidā caput collūqz ſimul revoluūt ad poſteriora ꝛ ſūt paria quatuor poſt caput poſita. qdā aūt caput collūqz vna in anteriora cōtrabūt. qdā in vtrūqz revoluūt latus: ꝛ epar vnū ſub meri poſitum eiuſqz villi cōſolidati primo ſecūdoqz ſpondili.

Capitulū. iiij. de lacertorū mouentiū iugulum aſſignatione ꝛ vtilitate.

p **Duo qui** iugulum mouēt lacerti: quatuor ſunt incipientes a pectoralis interioribus: quorū duo oſſi cōtinuantur ſimili lauda greco ꝛ ad iferiora trabūt. ꝛ lacerti duo alij cōtinuati q̄ vmboni ſimilis eſt cartillagini ꝛ etiā ad iferiora deducūt. Lacerti autē gutturis ſexdecim ſunt. duo quorū oriūtur ab oſſe quod lauda greco ſimile ē: duo quoqz quibus ē origo a cartillagine vmboni ſimili ꝛ quatuor lacerti inuicē continui ꝛ ſtringunt cartillaginis extremum que vmboni ſimilis eſt: ſuntqz quatuor lacerti cartillagini continuati que noīe caret: ꝛ alij duo lacerti qui cartillaginē ſtringunt que cratheri ſimilis ē.

At vero lacerti linguā mouētes nouem ſunt: duo eorū incipiūt ab augmēto qō ſagitte ſimile eſt lateribuſqz duobꝰ linguę cōtinuantur. Quinqz vero incipiunt ab oſſe lauda ſimili: quorū quatuor linguā manifeſto mouēt motu. quintus aūt tenet os lauda ſimile greco. Sunt ꝛ alij duo lacerti ſub ligua poſiti oēs ꝛ villi eorū ſunt per latū. At gurgulionē lacerti qui mouēt duo ſunt arabice dicti nagnage: quorū alter a dextris eſt poſitus: alter a ſiniſtris: fuitqz eorum neceſſitas quo adiuuarēt tranſglutionē ꝛ vocē. At vero collū lacerti mouentes ꝓprie ꝛ ſine capite quatuor ſunt: quorū duo in latere dextro ꝛ ab anterioribus vnus poſitus eſt eiuſqz vtilitas collū ad latus retorquere dextrū ꝛ in anteriora inclinare. alter autē retro poſitus ē eiuſqz vtilitas inclinare collū ad latus ſiniſtrum ꝛ retro replicare. duo āt alij lacerti poſiti ſunt in ſiniſtro latere. vnus ab anterioribus inclinatqz caput in latꝰ dextrū: ſed in anteriora. alter autē in exterioribus collūqz in latus inclinat ſiniſtrū ꝛ ad poſteriora. Et hi ſunt omnes capitis lacerti.

Capitulū. v. de lacertorū ſcapulas mouētiū aſſignatiōe ꝛ vtilitate.

s **Capularum** lacerti ſeptē ſūt. Quorum duo lacerti a ſpondilibus oriuntur: ꝛ per trāſuerſū deſcendūt: alterqz eoz oculo continuatur ſcapule: peruenitqz vſqz ſcapularum caput ꝛ furculas: eius opera ſcapulā ē ad capitis elevare partes: alē autē deſcendit inferius ad loca primi radiciqz continuatur ſcapule: huiuſqz vtilitas ē attollere verſus caput ſcapulas. Tertius āt lacertus incipit ab augmēto qō in latere ē primi ſpondilis eiuſqz continuatio capiti fit oculi ſcapule: eiuſqz vtilitas ſcapulā arctare a colli latere: quartiqz origo ab oſſe lauda greco ſimili ē ꝛ continuatur coſte que ſup ſcapulaz eſt in augmēti principio qō ſimile eſt corni roſtro cui deputata eſt vtilitas ſcapulā in capitis inclinare partē: duo vero lacerti quintus. ſ. ꝛ ſextus ortū habent a ſpine ſpondilibus que ſē ſema dicuntur. Septimus autē lacertus oriur a brachij oſſe aſcendēſqz ſubſtollitur ad ſcapule diſgregationem donec partibus occurrat inferioribus que ſunt iuxta coſtā inferiorem: tangitqz eaz ab inferioribus ꝛ anterioribus: vtilitasqz huius eſt lacerti ſcapulā inferius trahere ꝛ ante ſimul tendit qz etiā cū lacertis ad poſteriora ꝛ inferiora.

Capitulum. vj. de lacertorū manus mouentiuz aſſignatione ꝛ vtilitate.

l **Acertorum** manus mouentiū tria ſūt genera. primū ē lacertorū brachiū mouētiū: ſcōm lacertorū q̄ cubitū mouent. tertiū lacertorū quorū ē palmā mouere. Et brachiū mouentes lacerti. xij. ſunt. Tres a pectore aſcēdūt quoz neceſſarius eſt vſus vt ad familiare brachiū moueretur latus ꝛ vnius eorū origo ē ſub māmis qui ꝛ ceteris maior eſt. ſecūdi a pectoralis ſuperioribus. tertij aūt ab oīb⁹ pectoralis oſſibus: duo alij quorū vnius origo ē a coſtis poſterioribus alterius ab ilijs ꝓducitqz quiſqz cordā latā que diſgregationi continuaī brachij: qñqz āt lacertorū alioz ortꝰ eſt a ſcapulis ipīs qui cū brachio cōtinuātur. Eſt ꝛ vnus cui eſt origo a ſcapule latere ꝛ duo lacerti: quorū eſt principiū a ſuperiori ſcapularū coſta mouēt brachiū in extraneū latus retroqz: alius iplet locū cannis ſcapule ꝛ eorū a furculis ē origo: aliuſqz lacertus paruus obtruſuſqz in ſcapule radice eiuſqz vtilitas attollere brachiū per trāſuerſū. Lacerti cubitū mouētes alij poſiti ſunt ſuper brachiū quatuorqz lacerti poſiti ſunt per tranſuerſū ſub Breci figura quod neceſſariū fuit vt quz vſqz mouetur alter alterū nō patiatur in partem ſimul cū cubito inclinari latus: horū quatuor duo ſunt in anterioribus poſiti ipſiqz cubitū reſtringūt: alter eoz qui ꝛ maior incipit a ꝓtibus lacerti interioribus qui ſuper ſcapulā ē. alter autem ꝛ minor oritur ab exterioribus brachij partibus poſterioribus ꝛ verſus cubitū tēdit maiorē primū incidens hoc modo lacertum. duoqz ſunt poſterius qui cubitū extendūt: alter quorum ꝛ maior ab anterioribus brachij oritur ꝛ in familiari latere qō ale ſubeſt ꝛ ad cubitū tēdit maiorē. alter qui ꝛ minor in ſuperioribus incipit brachij ꝛ ad poſteriora extenditur cubitoqz continuatur inferiori. Et horū cuiuſqz corda cordis cōtinuatur priorū. Lacerti autē in latere poſiti extraneo brachij decē ſunt: vnus eorū poſitus ē in manifeſto cubiti in medio eiuſqz ortus a capite extraneo brachij: ꝛ in huius latere lacerti ſunt ꝛ alij illi continui duo ꝛ a lateribus duobꝰ horū triū tres alij lacerti: ꝛ ſuper cubitū ſuperiorē horū decem lacertorū lacertus eſt aliꝰ obuius illi a parte extranea eiuſqz origo a partibus capitis brachij inferioribus. duo ſunt lacerti alij tranſuerſi cubitū verſantes retro. Lacerti autē palme ꝓpoſiti: qdā qdē poſiti i latere cubiti familiari ꝛ ſūt ſeptē p lōgū, ptēſi ceteriſqz i palma poſiti ſūt. Ex ſeptē i late poſiti familiari cubiti duo qdē ſūt i cubiti medio. alt ſup alterū biqz digitos reſtrigūt. Aliuſqz ſup hos puus cui eſt ortus a parte media capitis brachij: qō i latere ē familiari: oriturqz ex eo corda vna que dilatatur ꝛ ſubſterniī cuti medij palme ꝛ digitorum trium de cā vtilitatū. Prima eſt vt roboretur indureſcatqz cutis vole. Secūda vt ſit palme mediuz fortis ſenſus. Tertia vt ꝓhibeat pilorū in palme medio ortuz. Sūt ꝛ alij duo lacerti a lateribus horꝫ poſiti lacertorū: duoqz alij trāſpoſiti ſub his quinqz lacertis: hiqz duo cubitū inuoluūt ſup faciē ſilr totā revoluētes manū. Lacertorū autē qui ſup palmam poſiti ſunt nūs ē decē ꝛ octo in duobus oppoſitoꝫ ordinibus. Eorū ſeptē in ſupiori ordie in pte. ſ. cutis medij palme ſūt lacerti: quoruz quiqz lacerti quiqz inclināt digitoſ ad ſupiora: oriturqz ex ſingulis corda pua q̄ cōtinuatur diſgregationi prie iuxta pectinē ꝛ ē earum vna que policē ab alijs remouet digitis. Alia quoqz que idē in auriculari operatur. Sūt autē ꝛ in ordine iferiori vndeciz lacerti: eſtqz illis actio quibuſdā cōis pectini palme ꝛ raſche: corūqz actio medium conare palme ortuſqz illorū qui ꝛ raſche palme: quibuſdam autē ſine alijs actiōes ſunt ꝓprie ipīs: cōtinuātur autē digitorum cuiqz quatuor horꝫ duo lacerti prime ꝓſolidati diſgregationi cuiqz digitorū quatuor: cōtinuāturqz etiā pollici ex his lacertis tres: quorū vnus diſgregatiōi cōtinuatur ſcōe: mouētqz dactilos qui in vltis ſunt.

Capꝰ. 7ꝰ. de lacertoꝫ pectus mouentium aſſignatione ꝛ vtilitate.

p **Ectus** autē mouētes lacerti quidā ad dilatādum tm̄: quidā ad ſtrigēduz tm̄: qdaz ad vtrūqz facti ſūt ſil'. Dilatātes tm̄ pectꝰ lacerti nouē ſunt: quorū vnꝰ ē dyaphragma: duo ſub furculis ſunt. Cuiqz eorū origo ē ab ea furculaꝫ pte q̄ vſqz os ꝓtenditur vocatū ſcapule caput: primeqz cōtinuatur coſtaruz pectoris ꝛ attrahunt illam ad ſuperiora quo pectus dilatationis aduuent tēpore. Sunt ꝛ tria lacertorū paria: quorū ꝑmū aſtrigit illud par qō oriri diximus a ſpōdili ſcōo quod ad quintam deſcendit ꝛ ſextā coſtam. ꝛ quiſqz buiꝰ paris lacertoruz

UVA. BHSC. IyR_125_1

duplex est. Secūdum par incipit a loco ossis scapule conico extenditurqz vsque costam posteriorem. Tertij paris est ortus a septima colli spōdili. Qui aūt astrīgunt lacerti: tātū duo sunt extēsi per costarū radices. Hiqz cōgregāt t arctant pectus. Sūt t tria paria que tres vltimas trahūt costas ad superiora: duo quoqz lacerti per longū pectoris vsqz latus cartillaginis extēsi pectoralis que ensi similis est t vsqz furcu las: hicqz lacert⁹ lacerto cōtinuat recto. Lacerti porro t arctātes t dilatātes pectus inter pectoris sunt costas: inter duas tenim costas lacert⁹ est positus cuius villi diuersa est positio: eiusqz actio ꝺz qui in eo est villū. Qui ergo boꝝ in os salibus est costarū partibus villus pectoris suo dilatat villo qui in exterioribus est: stringit aūt interiori. Qui vero in par te est cartillaginosa villo qui in exterioribus est strīgit t re ducit pectus: interiori aūt dilatat pectus villo.

Capitulū. viij. de lacertorū vētrez mouētium assignatio ne t vtilitate.

Entrem mouentes lacerti quidā supplani sunt vētris: quidā testiculorū: qui dā virgam mouētes: quidam collū circūdāt vesice: quidā autem podicē. Et qui supplani sunt ventris octo sunt numero. Quoꝝ duo tenues qui supe r omnes alios sunt cu tem tangentes: eorūqz ortus a lateribus similis ensi cartilla ginis: t a posteriorū extremitate costarū: induuntqz omnes ventris partes a lateribus t descendunt extēsi per longū su p vētris mediū: t vsqz pēnis pueniunt ossa: t coꝝ villi in lōgum protendūtur: cōtinuat qz pēnis ossi coxdis duabus opi mētalibus. Sunt t quatuor lacerti quoꝝ est trāsuersa posi tio sub lacertis duobus qui per longū fucrunt: t villi eorum in transuersa tēdunt. eorūqz ab osse iliorum ortus: protēsio au tem vsqz costas posteriores: consolidaturqz illis in partibus ei⁹ carnosis. Duo etiā lacerti i dextro positi sūt latere: duoqz alij in sinistro qui sese inuicē adhūc incidūt modū Sūt t alij duo sub quatuor in lato positi coꝝporis: t eorū villi in la tū ferūtur: operiūtqz operimētū qō siphacis dicit ab omi la tere: alter a dextris siphacis: alter a sinistris: eorūqz singulo rum ortus ab osse iliorū t augmētis spōdilium renū: pertin gūtqz vsqz costarū extremitates posteriorum medioqz conti nuant cū coxdis que ex eis oriūtur operimētis similibus: con solidāturqz siphaci tāta consolidatione vt abinuicē diffungi nequeāt. Quorum est vtilitas subleuare ab instrumētis cibi siphacē eiusqz augere soliditatē: t ne forte ad illū scissura ac celēt: qum extēditur aut qū stomaco accidit inflatio. Fuit au tē lacertorum qui super vētrez sunt magna necessitas tribus deputata vtilitatibus. Prima ē vt ventrē reducāt tēpore quo egestiones emittunt t vrina: ſz t pt⁹ tpe vt p eos fet⁹ facilior fiat exitus egestionis t vrine. Secūda aūt ē vt firmēt t robo rent diaphragma dū pectus reducitur t adiuuēt vocis gene rationē. Tertia est vt stomaci augeāt calorē quaten⁹ ciborum in eo ꝓfortetur digestio. At vero lacerti q ad testiculos de scēdunt in masculis quatuor: in femis duo. Et in mascul qui sunt duo quidē eorū in latere sūt dextro t duo in sinistro: eo rumqz vtilitas ē testes ad supiora elevare ne forte eneruētur. Qui aūt testiū sunt feminaꝝ alter quidē a latere est dextro: alter a sinistro: quoꝝ in femis vtilitas ē que t in masculis. fa cti sunt autē masculis quatuor: femis duo. qm masculorū su spensi sunt testes. feminaꝝ in iteriorib⁹ positi sūt t nō suspē si. Vesice āt lacertus vnus ē collū circūdans ipius pleno cir cuitu t villi eius per latus positi. duasqz hz vtilitates: altera qm collū vesice reducit tpe q vrina emittit. Si eteim enerue tur a collo vesice colli locus quo vesice ꝓtinuatur reducatur. qz caro eius inferius intrat vrina in vesicaz: t vsqz ceruices. Si autem omne vesice colluz reducatur: ois que in ea ē egre ditur vrina: reduciturqz in tātum vt nihil in vesica remane at. Secūda vero vtilitas ē vt reducat ea que vesice iūgit colli ipius ptē t strīgat prohibeatqz exitū vrine a vesica nisi quz opus fuerit. Veretrū autē mouētes lacerti q tuor sūt corūqz duo sr extēsi meatui qui ad virgaz mittitur eorumqz vtilitas est extendere meatum qui a virga emittitur in vtrūqz latus vt dilatatus rectus sit: mittaturqz per ipm sperma. egredia turqz foras recte t nō inclinum. duo reliqui quibus est ab os se pēnis ortus cōtinuantur per trānsuersum ducti virge eo rumqz vtilitas virgā in rectū extēdere t sublevare. ac in lat⁹ alterū declinare. Si eteni vtriqz moueat virga in rectū exten ditur in nullū inclinata latus: fitqz meatus rectus. Si autē amplius tēperato extēdatur virga sursuz porrigitur: quoruz altero solo moto: altero quiescente in illius latus virga dedu cit. Lacerti āt anū mouētes q tuor sūt: eorūqz vnus posi tus ē in extrēitate recti itestini: t est ūmixt⁹ cuti sicut antedictū est: eiusqz vtilitas podicē exp̄mere t expellē qō in eo remāet fecū t post egestionē purgare. Alius sup būc positus est qui extremitatem circūdat intestini recti: eiusqz vtilitas extremū ani tenere t diligentius arctare. Horuz duorū extrema lacer torum vsqz radices perueniūt virge. Tertius aūt t quartus lacertus per trāsuersum positi sunt sup secūduz a duobus la teribus in quoqz eius latere lacertus: quibus ē inclinata vti litas anū sublevare t ad superiora tollē: qum extremitati in testini recti tenasmos maximus accidit: ne forte extat. qū ete nim duo hi eneruātur lacerti: necesse est referre illū cū manu interius. Hec sunt lacertorum supplanū vētris t alia cōfinia mouētium genera: que volūtario mouētur motu.

Capitulū. ix. de lacertorū coxas mouētium assignatione t vtilitate.

Edes mouētiū lacertoꝝ qdā coxas m ouēt: q dā crura: alij pedes ipos. Et coxas mo uētes lacerti: qdā sup iliorꝝ positi sr ossa qdā sup an che ossa: eoꝝ ꝓtinuati cā che diſgregatiōi coxdis. Horꝝ nūcrus lacertorū decē: quidā qz eorū capitibus insignitur duobus: t est illi ortus ab ilij osse: secūdus ab osse anche originē ducit. Horūqz amborum vtilitas coxā reducere t in vtrūqz iclina re latus. Duo alij ortum a pēnis habēt osse: alter a familia ribus alter ab extraneis: t vtriqz circūplexi circū coxā: t alē alteri ꝓtinuat cōsolidat qz loco profundo qui apud augmen tum est magnū coxe. Etenim ossi in iferioribus qua parte ge nu cōpungitur augmēta sunt duo: alterū magnū i extraneo latere. alterū parvum in familiari. Et horū duorū vtilitas la certoꝝ regere coxam t explicare illam. Et cuius est ortus a familiaribus regit ab anterioribus t in familiare latus: qui autē ab extraneo regit t reducit in posteriora t in extranea Sunt t alij sex lacerti coxā explicates.

Capitulū. x. de lacertorū crura t pedes mouentiū assignatione t vtilitate.

Acerti crura mouētes positi sunt sup coxas: t eorū corde disgregationi genu con tinuātur. Sunt aūt nouē. Eorūqz tres magis positi sunt super coxe latus familiare ab anterioribus t sunt p rectū positi: quorū vnū duplex est: t possunt dici duo esse eo qꝝ duos habēt ortus ab maiori ossis coxe augmēto. aliusqz ab exterioribus coxe t tēdit vsqz dū gēu ꝓtinuet palo: nec ab eo aliqua est corda. Duo vero reliqui trium qui t maiores ori ginem trahunt. alter quidē ab augmēto maiori ossis coxe: al ter a recto t stat in iliorū osse t oritur ab vtrisqz corda vna que genu cōtinuat palo: debinc cū cruris osse: amboqz expli cāt crus t duplicāt accidētaliter. Sunt t quinqz lacerti po steriorib⁹ aperte positi familiari coxe priorib⁹ minores: quorū duo positi sunt a lateribus illoꝝ triū: t est eorum alt⁹ origo a latere ossis anche t ossis recti: cōtinuat qz lateri cru ris extraneo: alteri aūt ab obuiatione ossiū pēnis continua turqz lateri cruris familiari: quorū est vtilitas crus in latera mouere. Tertius aūt quartus quoqz t quintus positi sunt in ter hos duos a posterioribus vno sub ordine eorūqz ortus a basi coxe t producitur ex eis corda vna diſgregationi genu cōtinuata: quibus est officiū crus varijs mouere modis. La certus autem q lacertum sequit t lateri cruris cōtinuatur fa miliari duplicat genu t crus mouet in latus familiare. Me dius vero lacertus capiti cōtinuatur familiari arūdinis co xe: trahitqz secū crus totū: continuatur teni diſgregationi ge nu in lacertorū extremitate magnoꝝ: qui in crure sunt. Mo nus porro lacertus paruus est oculꝰ qz in genu diſgregatio ne: eiusqz vtilitas reducere t in latus vtrūqz crus declinare.

Lacerti autē pedē mouentes t articulos: alij in crure po siti sunt alij in ipso pede. Et in crure positoꝝ numerus. xiiij. septē ab anterioribus: totidēqz a posterioribus. Et septē qdē posteriorū duo lacerti a capite icipiūt coxe: t calcaneo conti nuantur cū magna corda vna: ei⁹ ē vtilitas calcaneū trahere pedē firmare ipsūqz calcaneum cruri alligare: vnde t siquā do huic accidat corde passio pedis fit cōtractio t clauditas. Est t alius cuius color in viride inclinatur: ortus eius ab ex traneo arundinis capite cruris t calcaneo continuatur nec fit ex eo corda cuius est vtilitas duobus in actionibus suis primos adiuuare lacertos t vt siquādo eorū alteri incōmo dum accideret hic eius suppleat locuz. Sunt ex septem tres alij quorum vnus oritur ab extraneo arundinis capite: eius qz corda medios reducit digitos vicinosqz. Secundi ortus a cruris posterioribus: ex quo corda oritur que in latus exte ditur prioris: diuiditurqz in duas t auricularē reducit ac in dicē. Tertius vero oritur ab arūdinis familiaris capite eius qꝫ corda rasche continuatur diſgregationi ab inferioribus

UVA. BHSC. IyR_125_1

anteriozis partis pollicis totalitatēq; reducit pedis in poste
riora ⁊ in latus inclinat familiare. Horū ergo triū vtilitas la
certorū vt articulos reducāt pariterq; totius disgregationez
pedis. Lacerti aūt septimi origo ab augmēto ē magno ossis
cruris ⁊ ad calcaneū vsq; pertingit: ex quo corda oritur que
medio plante pedis substernitur datq; illi extensionē: solidi-
tatē: planitiē ⁊ sensus bonitatē. Septē autē qui in anterio
ribus sunt lacertoz: maioz reliquis ab interioribus familia-
ris oritur arūdinis: qua parte latus sequitur extraneū ⁊ ad
crus descendit: oriturq; ex eo corda que partibus illis conti-
nuatur que super pedē sunt. Extenditq; pedis totalitatē ad
superiora ⁊ a terra subleuat. Secūdus a loco oritur ort⁹ pri
mi ⁊ in latera eius extenditur ex quo ⁊ corda producitur que
ossi cōtinuatur in pollice prio: eiusq; officiū pollicē trahere
ad superiora ⁊ inclinare pedē per latus paulatim. Terti⁹ ve-
ro positus est inter cruris arundines vtraq; ⁊ inter eas ꝓ-
tenditur ortaq; ex ea corda pollici continuatur: per longum
explicatq; illū. Quartus a capite incipit arūdinis extranee
a locis que arūdinē stringunt extraneā: ⁊ in horū est positus
medio lacertorū ⁊ in articulorū terminis ⁊ ex eo quatuoz ori
untur corde: quarū ē vtilitas singularuz singulos explicare
digitos pollice excepto. Quinti est ab extranea origo arundi
ne ex corda ab eo producta pollicē reducit. Sexti vero ē initiū a quintiloco ⁊ est lacertus subtilis cuius corda auricula-
rem in extraneū declinat latus. Septimi etiā ē ortus ab arū
dine extranea ex quo orta corda partibus que superfūt au
riculari cōtinuatur: cuius est vtilitas pedē in anteriora extē
dere: ⁊ si cū secūdo moueatur lacerto pedē trahit ad superio
ra. Lacertorum autem q in pede sunt numerus est vigin
ti sex: quoruz quinq; super pedez a quibus quinq; producte
corde singule singulis deputantur digitis: quos ⁊ in latus
inclinant. Sunt ⁊ viginti vnus lacerti ab inferioribus quo-
ruz septem in pedis pectine sunt positi: eorumq; vtilitas que
fuit illorū qui in pectine man⁹ septē positi sūt. Et boz septez
quiq; lacerti quisq; quēq; deputatū latus in sinistruz incli-
nat articulum: sextus ⁊ septim⁹ auricularē amouēt ⁊ pollicē
ab alijs. Sūt ⁊ quatuoz lacerti in rasceba positi quoruz qsq;
primā reducit disgregationē singulorū articulorū solo exce-
pto pollice. Reliqui decē positi sunt aū cuiusq; articulorū pri
mā disgregationē: quorū duo lacerti hñt vtilitatē sil̄ez puorū
vtilitati lacertoz qui in palma sūt: ꝛeim si eoz quiq; mouea
tur duo sil̄ reducūt digiti primā disgregationē sine iclinatōe:
si aūt eorū vnus moueatur disgregationē reducit illā cum in
latus inclinatione. Refert aūt galienus boz sciam lacertoz
multos explanātium nō attigisse. Et hec est oium lacertoruz
qui in corpore sunt assignatio nūero quigentinoz vigintino
uem: quoz nouē sunt i facie. In oculis vigitiquatuoz: iferio
rem mouēt maxillā duodeciz: qui vtraq; mouēt fauces qua
tuordeciz. Qui caput mouēt vigititres sūt. Qui canales pul
monis q̄tuoz. Qui guttur sexdeci. Qui os mouent qō lauda
bie vi sile est sex sūt lacerti. Linguā mouētes nouē: ⁊ gurgulionem
esse er duo. Qui collū mouēt quatuoz. Mouentes scapularuz dua
ror: cō rum disgregationē vigintisex sunt. Qui disgregationē cubi
sidē- torūz duoz octo. Et in cubitis duobus trigitaquatuoz sunt.
rent In duabus palmis trigintasex. Qui vero pectus centuz ⁊ se
alij. ptem sunt lacerti. Qui spinam quadragitaocto. Sup vētrē
duo. Et i vesica vn⁹. In virga q̄tuoz. In testib⁹ q̄tuoz. Qui
podicem reducunt quatuoz. Qui disgregationem anche vi-
gintisex. Genu mouentes vigintiocto. Suas cauillas. xxxvj.
⁊ in cruribus. xxviij. in pedibus qnquagitaocto.

Capitulū. xj. disputatio vniuersalis de omnibus cōposi
tis mēbris qui sunt in interioribus corporis ⁊ prio de cerebro

Tquoniam eorū que cōposita sunt mē-
brorū habitudines que i ex
terioribus magis explanauimus. iā nunc ab hoc in
cipiemus loco eorū que interioribus posita sūt explanatio
nē que interiora vocantur mēbra. Incipiemusq; primo oiz
de illis quoz est prima positio inter oia interiora mēbra que
qz ēt excellentioza videntur ⁊ digniora atq; ipsa sunt anima
lia mēbra interiora secundū maiorē partē. s. cerebrū ⁊ nucha
oculi auditus instrumēta. organū odoratus. lingua ⁊ que se
qūtur. Et nos igit̄ primū a cerebro sumemus exordiū quod
ceteris ē mēbris nobilius animalibus ⁊ vehemētioris digni-
tatis. Dico quoniā cerebz ceteris honorabilius ē mēbris
corporis ⁊ excellentius. Est eni radix ⁊ quasi fornax aie ra-
tionalis per quā ē animus ⁊ discretio origoq; sensibus. Et
positū est in superioribus corporis cerebrū oculorum causa
quos erat in eminenti esse loco necessitas vt posset homo in
longinquis posita intueri ⁊ prospicere quibus si sint vtilia ap
proximet si nociua fugiat ab eis quēadmodū etenim si velit
homo in longinquis aliqua eminus aspicere ⁊ in excelsa ⁊
eminētia ascendit loca: sic ⁊ cerebrū in eminēti positū est loco
corporis oculorū cā: quo sit excellētia eius super alia illis emi
nens. Est aūt cerebrū corpus albū sanguine carēs molle
neruis simile mollibus nisi q̄ cerebrū humidius est illis: qō
iō factū est propter eā que necessaria erat velocē mutationē
⁊ alterationē in eorū que sentiuntur naturā. Diuisum est
autē cerebrū in duas partes: altera in anterioribus: ⁊ dicitur
proza: altera in posterius ⁊ dicitur puppis. Separatq; duas
partes operimētū spissius duorū cerebri operimentoruz sub
intrans illis duabus tunicis: nec est inter duas has partes
continuatio nisi per meatū qui sub vertice est per corporaq;
que meatū circūdant. Anterior autē pars maior ē puppi ⁊
molliozis substantie. Maior: quoniā ex ea oriri necesse erat
neruorū plura paria a puppi aūt nucha ⁊ pauci oriūtur ner
ui. Substantie vero eius mollities facta est quoniam oporte
bat ex ea neruos quibus sensus fieret oriri quos ipsos molles
ē expedit vt facilius in eorū que sentiuntur mutentur natu-
ram. At vero puppim durioꝛē ē oportuit quo contra mot⁹
copiā fortior eēt ⁊ tollerātior. Sunt autē in cerebro cōca-
uitates tres que dicuntur ventriculi: quarū due in proza sūt:
dicunturq; prales ventriculi per quos ⁊ attractio fit aeris
⁊ expulsio ⁊ flatus qui a cerebro ē ⁊ in ipsis spūs mutaī vita
lis in naturā spiritus animalis. Ex ipsis quoq; augmenta
oriūntur duo: que duobus similia sunt vberib⁹ ꝑ que odoruz
fit attractio. Sūt āt vtriq; hūidi facti vt ab eis neruoz sen-
suū paria producerentur: ab vno quoq; eorum latere neru⁹
vnus vt si forte alicui eoz incōmoditas acciderit aliqua stet
alter illius loco Est ān ei ꝓcauitas in eius posterioribus que
vētriculus dī posterior ⁊ puppis ⁊ vsq; hūc vētriculū sp̄s ꝑ
cedit aialis a duob⁹ proze vētriculis postq̄ mutatus ē ⁊ alte
ratione quadā alteratus. Inter duos aūt vētriculos meat⁹
est trāsiens ꝑ quē spūs occurrit aialis a duobus ꝓze ventri-
culis ad puppis vētriculū: ⁊ hoc iter me diāte meatu fit pup-
pis ⁊ proze cōtinuatio. Et i ꝓspectu vētriculoruz duoz ante
riozum locus ē profūdus ad quē pueniūt: dī q̄z vētriculoruz
cōgregatio: a quo meat⁹ quē diximus incipit: vētriculi eteniz
proze necesse hēbat puppis ꝓtinuari vētriculo ab vno loco q
vtriq; cōis esset: ideoq; vsq; huc pueniētes facti sūt loci. Br̄
aūt a quibusdā locus hic vētriculus q̄rtus cerebri s̄z ⁊ medi⁹
vētriculus ⁊ ē vētriculo puppis mioꝛ: pariterq; singulis pro-
re vētriculis. H⁹ aūt ventriculi vtilitas qm̄ spūs a vētriculis
proze ad hūc deferī locū ⁊ in eo cōgregatur: ab hoc autē ad
puppim mittitur ꝑ meatū qui per ip̄os trāsit: ⁊ qō supē hūc
cerebrū. Figura ei⁹ ē tāq̄ recti oblongi rotūde nodosi in sil̄i
tudinē circuli spissi: qō sic factū est vt maiorē cōtineret spūs
q̄titatē q̄ oēs ꝓtinerēt alie reliq̄ figure: remouetur hac figu-
ra etiā ab incōmodoruū susceptiōe. In p̄ncipio aūt hui⁹ mea-
tus pte qua iūgitur vētriculo pr⁹ corp⁹ ē glāduloſuz e⁹ figu-
ra pinee sil̄is ē. qō necium fuit vt vacuitates replerētur que
inter membra ⁊ partitiones sunt venarum ex quibus rete
internectitur. Hecq; glandula cum his pergit venis quan-
diu suspēse sūt. Et autē in corpore stabiliūtur cerebri finitur
stabilitas earum ipo momēto nec illud trāsit. In hi⁹ autem
meatus cōcauo augmētū est per lōgū porrectū dictū vermis:
eo q̄ eius figura vermi similis sit: cui⁹ caput magnū: incipit
qz statim glandula pinee similis. Aliud aūt caput vsq; pup-
pis vētriculū procedit. Et in huius meatus cōcauo a latere
vtroq; ⁊ sub verme augmēta duo a cerebro procedētia rotū-
da ⁊ oblonga: adinuicē iuncta similia duobus bois femori-
bus si sint coniuncta: vocāturq; due castule ⁊ meatus latera
duo sunt hec augmēta. Superius aūt pellicula opertū ē sub
tili ⁊ forti cōiuncta cū duobus il̄ castul̄ a latorib⁹ corp: hocq;
operimentū vsq; puppi procedit cerebri: ⁊ est extremitas in-
ferior vermis: nec vero similis est vermis castul̄ duabus quo
vis modo: vermis etenim positus est ex frustro magno: ei⁹q;
cōpositio simul est disgregationibus cōtinuatis cū operimen
tis subtilibus. At vero castularum duarū partes oēs adinu-
icē similes sunt: vermis aūt cuz disgregationū copia etiā va
rie est figure. Extremitas eteni eius que cōiungitur ventricu
lo puppis eo in loco quo finitur operimentū illi superpositū
gibbosa est ⁊ subtil̄: de hinc nō desinit augeri ⁊ dilatari paula
tim donec exteriora tāgat spatiosa inter castulas: ⁊ coniun-
gātur sil̄: ideoq; si per longū meatus extēdatur claudit illum
diligenter: si aūt ad posteriora reducaī operimētum sccū tra
hit: tāq̄ extremo gibboso cōtinuatū apitq; meat⁹ e⁹ aptiōis
q̄titas: est q̄ta ⁊ eaz reductiōis. In reductiōe eteiz ei⁹: ⁊ ad
posteriora reuersione cōgregatur ⁊ abreuiatur eius lōgū: la-

UVA. BHSC. IyR_125_1

tum vero augetur ⁊ rotundatur vt simile spherice fiat figure. Ideo ergo quādo eius est panca reductio: ⁊ meat⁹ parū apitur: si aūt plurima sit ⁊ plurimū meatus reseratur. Vermis aūt cōsolidatus est castul' duabus ab exterioribus ligamētis duob⁹: que mēbrorū explanationes cordulas vocāt. Sic autem necessariū fuit ne forte vermis cederet loco ex sui motus copia. Factusq; est cerebro solidior: vt ab ineōmodorū amoueretur susceptione. Utilitas autē vermis est meatū qui iter medium est vētriculum ⁊ puppim claudere: vt si forte ips̄ aliquid puppis ventriculū fuerit ingressū exire nequeat: sed ⁊ vt aperiat⁹ dū ad illū fertur: ⁊ hec est assignatio cerebri. Circundāt autem cerebrū operimēta duo que cerebri matres dicuntur: alterū spissū ⁊ vocatur mater spissa: ⁊ alterum subtile: ⁊ mater dicit⁹ subtilis. Porro mater spissa opimentū ē crossum ⁊ durum sub capitis craneo positū: ⁊ est in cerebri medio loco crossum. Cum aūt ad locū descēdit inferiorē qui est sub scomo medio capitis cranei duaꝝ fit tunicarū: duplexq; ad locū tēdit in quo scomū incipit lauda simile: descenditq; cuz vtriq; cerebrū ingrediēs vsq; spatiū qōdam: eleuaturq; ibidem vbi ⁊ due vene pulsantes extollūtur a fine duoꝝ laterū cōplosi lauda greco similis: ascenditq; ab vno quoq; eius latere vena: loco autē quo hec duo latera cōueniunt due etiā cōgregantur vene ⁊ altera alteri vnitur: ⁊ est altior locus qui in circuitu est eius. Ab inde aūt diuiduntur partes cerebri anterior prora. ſ. ⁊ posterior puppis: venit ad hunc etiā locum extremitas alia duplicata huius matris: videbisq; hoc eam loco crossiorem partibus suis alijs oibus quibus cerebrū cōtinet quadruplo. Est aūt ⁊ alia ibi vena nō pulsans que p longū versus partē prore tēdit cerebri: nec tamen vere est vena: sed qm̄ figura eius rotūda ⁊ cōcaua est: ⁊ incurua. ⁊ sanguis in ea inuenitur sicut ⁊ in venis: ideo vena tertia vocatur q̄ etenim arterie per duplum matris ascēdētes spisse qū sibi obviant: altera alteri spissa cōplicatur mater: fitq; eius interior locus concauus: rotundus: vene similis suscipit sanguinē ⁊ custodit quēadmodū vena: vite enim animalis tempore plenus inuenitur sanguine vt aūt mortuū est inuenitur in vase hoc coagulatus ⁊ crossus sanguis: vocauit aūt būc Eracle⁹ locū qui fit ex operimēti plicatione quo due inuicē obuiāt arterie torcular: ideoq; p profundus ⁊ occultus sit locus in quo sanguis defluit in ea que subsunt. Super locū aūt hunc qui torcular dictus est due sunt arterie parue inuicē cōuenientes ⁊ illi superpositē exquibus iterū fit i matre spissa locus: ⁊ ipse torcularis nomine dictus: ꝫ similitudinē earuz que prius cōuenerāt venarū. Hanc oriūtur arteriarū cuiusq; loco qui finit duorum lateruz cōplosi lauda greco simili subest. Mater vo spissa mūme ossi cranei ꝓtinua ē: sed scom⁹ suspēsa pāniculis q ab ea oriūt: q ea tollūt ⁊ scomis alligāt egrediūt q ossa cranei iter scomoꝝ vacuitates: ⁊ dilatāt quasi corde ac ab inuicē continuantur fitq; ex his pāniculus vnus sub cute arabice seniacum dict⁹. Et hui⁹ spisse vtilitates matris tres sunt. prima ē quoniā subtilē seruat matrē que super cerebruz ē ac a cranei defendit ossiū duritie. Secūda ē vt inter duas cerebri prorā. ſ. ⁊ pupiz dūaz faciat ptes. Tertia vero vt sit firma mētū ⁊ soliditas venis q̄ in eius plicatiōe sunt sua revolutione ⁊ duplicatione. Tenuis aūtē mater operimentū ē subtile inter venas ⁊ arterias que cerebro supereminent: ligatq; stringit ⁊ replet que inter eas sunt vacuitates ad exemplum venarum ⁊ arteriarū que in concauitate sunt. Hec etenim duo sunt ex venis que inuicē irretiūtur: ⁊ inter eas operimētum tenue est qō illas adinuicem stringit: nec remanet inter eas locus vacuus. Sic fit in tenui matre. Fit enim ex venis distributis a duabus minime pulsantibus venis que cerebro ab exterioribus cranei ingrediuntur ⁊ ab arterijs que a duabus diuiduntur arterijs inuicē sibi obuijs ēt replicatione reti simili que ad cerebrum veniunt ⁊ in ventriculos distribuuntur cerebri ⁊ omnes eius partes: sed ex tenui operimento iter eas ⁊ venas ⁊ arterias qō eas adinuicē strigit ⁊ solidat in secūdine similitudinē. ideo ergo vocatur hoc operimentū secundinū. Hec tenuis mater sub spissa posita est cerebrūq; circūtenet illi continuata. ipsumq; ab omni operit parte intrat; in eius profundū: estq; cū venis eius in oibus ipsius partibus ⁊ in cōcanis eius oibus. Est autē sua in substantia spissa molior matre: sed cerebro cōtinuata est tanq̄ si eius sit cutis. Nō aūt continuat⁹ tenuis hec cū spissa matre: est enim inter eas separatio nisi q̄ loco cōtinua quidē est illo quo in eā due ingrediūtur vene a cranei exterioribus ⁊ occursus earū loco ac dilatationis cerebri tpe. Būc aūt reducitur maius interficit spatiū. Facta est autē matrix hec tenuis triū cā vtilitatū. Prima ē vt venas adinuicē ⁊ arterias alliget que in cerebro sunt: solidetq; venas que ad cerebrū veniunt ne forte suspense remaneāt. Secūda vt partes congreget cerebri ⁊ operiat defēdat ⁊ custodiat a matre spissa quēadmodū ⁊ cutis. Ideo ēt ⁊ mollis facta est ne oino cerebro nocerent ei⁹ incursiones quēadmodū spissa facta est mater mollior ossib⁹ sed tenui hac durior a superioribus tenuē vestiens vt sit illi operimētū ⁊ a duritie cranei ossis defensio: sic quoq; ⁊ capitis craneum defensio est ⁊ custodia matris spisse. Tertia est vtilitas tenuis matris vt cerebrū pascat bis que in ea sūt venis nō pulsantibus atq; naturalē inferat calorē bis que i ea sunt arterijs. hec ē duū operientiū cerebrū operimētorū assignatio. Et hec duo operimēta oēs vestiunt neruos a cerebro missos q̄diu inter capitis sunt craneū: vt aūtē craneum egrediuntur nudantur spolianturq; eis nudiq; egrediuntur eorūq; in neruos vtilitas ē que ⁊ in cerebrū. Loca quib⁹ suas emittit cerebrū superfluitates que in ipso sunt iā nunc q̄ sint ordinemur dicere Dico quoniā que sunt in cerebro superfluitatū due sunt spēs. Altera ē spēs vaporosa fumosaq; surſuz ascendēs que ⁊ dissolutione dissoluitur nō manifesta sensui ad quā dissolvēdam capitis craneū ex ossibus est cōplexum multis cōplone continuatis que dicit⁹ scoma: vt inter eā continuationē he egrediat⁹ vaporose superfluitates. dictum ē aūt de his in hoc precedenti sermone. Altera vero ē spēs superfluitatū crossarū que ad inferiora descendūt quarū dissolutio sensibus patet. bis āt duo facta sunt loca per que cerebruz illas eijciat nares. ſ. due ⁊ oris superius. Nares quidez, quoniā spissa mater que cerebrū operit loco quo due sunt nares perforata ē foraminibus mītis colatorio similibus. Sic etiā ossa duo in quibus duarū sunt foramina narīū que post būc spisse matris locū posita sunt multis sūt perforata foraminibus colatorio sil'ib⁹. Crosse itaq; superfluitates a cerebro descendentes per foramia decurrūt spisse matris: ⁊ per horum duū foramina ossium vsq; ad nares calefactione spūs exterioris. Facta sunt autē foramia ossium que in ossib⁹ sūt collatorio similibus: quedā quidē recta: quedā aūt ex trāsuerso nō nulla cōtorta quasi vitis vt qñ aer ad anteriora trahit⁹ frigidus nō ingrediatur cerebrum ledatq; ipsū sed imutet⁹ in spatij prolixitate. Incurūatur autē vie ne forte ad cerebruz quod perueniat durū corpus quāuis multa egrediātur ab ipso flatus exitus tpe quo tū cū co'intrare nō pnt. Superfluitates aūt que a supioribus egrediūtur oris p duos exeūt meatus ad os descēdētes. Alter eoꝝ a subterioribus ventriculi incipit i cerebro medij ⁊ ad iferiora descēdit. Alteri aūt principium ē a meatu qui cōtinuat cerebri prorā ⁊ puppim: descēditq; p trāsuersuz ad inferiora: prioq; ꝓtinuat⁹ meatui. fitq; locus quo bi duo occurrūt inuicē meatus rotūdus ꝓcauus p fundus nisi q̄ q̄to ad inferiora extēditur angustatur parūp donec glādule ꝓtinuetur ⁊ cōsolidet⁹ sub illo posite sphere sil'i que ⁊ ipa cōcaua ē. Hāc seqtur glādulā os collatorio sil'e p qō crossa descēdit supfluitas ad inferiora qō sup palatum oris positū est. Locus rotūdus ⁊ ꝓfūdus ad quē bi duo pue nunt meat⁹ cōcha vocatur: qm̄ ad ipsum oēs cōgregantur supfluitates. Qui aūt subest illi strict⁹ loc⁹ dr embotū: eo q̄ supfluitates a ꝓfundo loco p hunc ifluāt strictū in glādulaz ꝓcauam: quēadmodū liquores aliqui defluūt p embotū ad vas suppositū: foramē ⁊ eim eius cōcauitati ꝓtinuatur glandule que sub eo est. Et hic locus q cōcha dictus ē ⁊ ē embotū hās būt pāniculosas ex tenui matre q̄ secūdine silis ē: nec iū eim fuit vt cerebro a supiorib⁹ cōtinuaretur ab inferiorib⁹ aūt cū glādula. Ex matrē spissaz posita ē ⁊ spatium qō ē iter spissam matrē ⁊ palati os hui⁹ ē spissitudinis glādule quantitas. Vene aūt telate ⁊ irretite a duaꝝ diuisiōibus venarum que dicūtur iuueniles que reti silis sūt circūdāt hāc glādulā illā circūtenētes. Hec vero est rete hoc simplex imo reti bus sil'e ē alijs sup alia positis bis in illa intrātibus. sic vt nō possint alia ab alijs separari ⁊ suppositā sunt ac substrata cerebro in loco qui ē inter palatū ⁊ matrē spissaz tēdētia i anteriora ⁊ posteriora: lateraq; sinistra ⁊ dextra. Sebinc aūt cōgregantur vene hec ⁊ fiūt due ex eis vene equales illis a quibus pullulauerāt: duo ingrediūtur spisse matris foramina: debic ventriculos cerebri ⁊ i oēs ei⁹ distribuūtur ptes. Bcñ ē aūt de haꝝ bitudie venaꝝ adinuicē irretitaꝝ loco quo de arterijs diximus. Huius aūt retis vtilitas sps ē decoctio vitalis qui de duabus ascēdit venis iuuenilibus ⁊ eius in alis nām sps alteratio quācūq; eteim necesse būt materiam nā excoquere loca illis quib⁹ imorar etur ꝓpositi: sps autē alis qm̄ subtilius quid ē eorū que in corpore sūt: eiusq; est gnātio ex spū vitali. maiori eget ematuratiōe ⁊ subtiliatione fortiori. fecitq; hāc ei intriplicationē nā reti silem ne forte ea

UVA. BHSC. IyR_125_1

cinus possit egredi spūs sz rete circūdet etiā imoretur in ea: ꝓpleaturqz eius decoctio z meliozetur subtilitas. Debic autē spūs hic vt decoctus z subtiliatus ē in duas bas mittit venas que ex reti fiūt ad vētriculos cerebri. augeturqz decoctō z subtilitas z ab eis in puppiz cerebri z i oēs cerebri ptes. Et h ē ꝓpōitiōis cerebri assignatio z cuiusqz ptiū eius vtilitas.

Capitulū. xij. de nuce assignatione z eius vtilitate.

n **Uche** ozigo ē a cerebzo quā spōdiles concludūt ac defensāt sicut z capitis craneū cerebzum: quā z duo circūdant operimēta quib⁹ est ozigo a spissa z tenui matrib⁹. Fuit aūt eadē nuche nēitas que z cerebri. Circūdat aūt opimētuz tertiū duo bec prima ex ligamētozum genere: eiusqz ozdus a duob⁹ cranei capitis au ginētis z ē spisse silē matri in crossitie z duritie. Cui⁹ due sunt vtilitates: pria vt opiat z defendat nuchaz ac eius matrez. Secūda vt spōdiles ab aūriozibus viciat suo ingressu z cōglutinatione in spatiola que inter eas sūt. Si aūt nōnūq̄ b uic icōmodū accidit opimēto motui nō nocet: sic quoqz z si spisse icōmoditas matri acciderit non ledit. Nuche autez ipsi si accidat incisio p lōgū nō obest motui. Si vero amputet p trāsuersum vel latum sensus deficit z motus a neruis iferiozibus loco quo icisio facta ē: mēbraqz sana supstāt que loco supsūt illi i motu z sensu. verbi gra. Si nucha inter craneum amputetur z spondilē primū oē priuatur corpus stati z ex ipo momēto sensu motuqz. Si vero itercidat icisio a p⁹ deiceps spōdili sup eos q renū sūt pedes sēsu motuqz puāt: q̄qz supsūt sanū bn̄t sēsuz z motū. Sic i oibus nuche partibus si acciderit illis p latū incisio aliaqz icōmoda membra que illi subsunt loco sensu carent z motu. Nos autem ostendemus boc diligenti⁹ loco q̄ de accidētium causis que sensu accidūt z motu tractabim⁹. Et h ē cerebri z nuche assigna⁹.

Capitulū. xiij. de oculoz assignatione z mēbrozum eoz vtilitate.

o **Culi duo** ozgana duo sunt quib⁹ visus pficitur: qui ea duo de causa facti sunt: vt si forte alteri eozū incōmodum accideret: alter eius stet in visu loco. Est aūt cozū qui sqz ex decē compositus partibus que sunt. vij. tunice. z humiditates tres: nec tamen ex omnibus eozū partibus est visus: sed per vnā tm̄ partez: relique omnes aūt parate sūt vtilitati quā ex eis illa accipit pars. Et pars que quidē primū est visus ozganū est humiditas rotunda figura in cuius medio est qualitas parua clara lucēs: que in tunicarū medio posita ē que cristalleis dicitur. Que rotunda facta est vt hac amoueret figura ab incōmodozum susceptione. Supplanū aūt quod in ea est vt eozum que sentit plurime occurrēt q̄titati sed z vt sit suo fixa loco nō turbata. Si etenim oio rotunda esset nō obuiaret sēsibilibus aliquibus que parue q̄titatis sunt: cuius z diameter que in ipsius est medio pariter instabilis esset z nō fixa. quoniā sp̄bica figura vix vt q̄ stabilitur z fixa est: q̄ si figat turbatur inde. Facta est aūtē clara z lucida vt in colozes velocius transmutetur. Que etiā i medio posita est loco: quo oēs que ad eius auxilium parate sunt ptes illā circundēt. Partes aūt que vtilitatibus quibus iuuatur bec ꝓparate sunt. due sunt humiditates z tunice septē. Humiditatū duaruz altera est aposteriozibus posita z bec imersa est ysqz mediū: z est humiditas alba vitro similis liquefacto que a natura parata est vt humoz pasceret cristalleidos: qū cibo egeat sue proximo nature: quo facilius fiat illi eius imutatio: z ad suā transformatio naturā: qm̄ z eius oia mēbra sanguine pascū tur: sanguisqz a cristalleidos remotus longe est natura. Citrea facta est humiditas vt sanguinē alteret z transmutet in naturā suam: quo nature fiat cristalleidos proxim⁹ coqz pascatur. Humiditas pozro alia ab anteriozibus posita est cristalleidos z ē alba tenuis albo similis oui: que ad būectādā facta est cristalleidon ne forte aer eam deficcaret: ꝓbiberet qz ab icursu q̄ super ipsuz ē tunice que vuea vocatur. Septem autem tunicarum quedam tres. s. post humiditatem que silis vitro ē liquefacto posite sūt: tres añ būiditatez que albo oui silis: septia inter cristalleidon z engaidō posita ē. Tres quidē tunice que posterius sūt boc mō sūt. Dico qm̄ duo cōcaui nerui qui a cerebzo ad oculos pozrigūtur ab eo quo oriuntur loco duobus iduti sunt opimētis que ab ipsis cerebri opimētis spissa matre z subtili oriūtur. Ut aūt a foramine qō in osse est oculozū egrediūtur inoluūtur circa eos vene z arterie a matre subtili vēiētes. Cōtinuaturqz eoz qsqz cristaleidos z cōsolidatur illi in medietate: que in loco est quē attigit engaidos z vitreidos humozes. Hic autē loc⁹ ē cristaleidos medietas verissime. Diciturqz bec tunica retialis eo q̄ retis gerit silitudinē pp̄ irretionem in ea venarū z arteriaz. Et bi⁹ vtilitas tunice ē vt deferat a d cristaleidos a cerebzo visus sp̄m: vene aūt z arterie que in ea sunt fertur secū ad vitreidos būiditatem sanguineaz. Et manifestū est qm̄ qō ex eis vitreo cōtinuatur būozi irrigatiōis sit modo. Vitreidos enim būiditas venas nō bēt quibus ille iūgātur. Sic quoqz cristaleis a vitreidos būoze irrigatiōis mō in nulla cozū locum fit inueniri per que cibus decurrat ab altera ad alterā: Opimēta aūt duo que sup nerū sunt: tenuis quidē cozū tunica cōcludit retialem: cōsolidaturqz illi loco quo cōsolidat rete cristaleidos. Eozūqz vtilitas est vt pascat retialē p eas q̄ in eo sunt venas: z vt ad illam calozez pferat naturalē bis que i eo sunt arteriis. Dūqz tunica bec scōina sicut z mater tenuis cerebri dicta ē scōina a qua z bic ozitur. Opimētū aūt crossum z duz tunicā scōinā circūtenet: cōtinuaturqz illi in loco cristaleidos vbi tunica illi retialis cōsolidatur. Et h⁹ est tunice vtilitas: oculū ab osse illū cōtinente defendere: z vt oculū ossi alliget. Hec triū ē assignatio tunicaz q̄ sūt post cristalleidos z vitreidos humiditates: que oēs adiuuicē cōsolidantur in mediationis cristalleidos loco consolidatione firma. Consolidanturqz omnes vitreidos humozi z cristaleidos būozi p mediū ei⁹ veracit̄. Dūqz loc⁹ hic iris eo q̄ ar cui silis sit sua circularitate z colo z varietate suoz. Tres aūt tunice q̄ ab aūriozib⁹ sunt humozis albo oui similis sunt bec tūica cozne a: z tunica vuea: z tunica que ꝓsolidās vocat.

Tunica cozne a dura est z spissa alba suis colore z figura cozni similis albo tenuiqz cōposita est tenim expartibus q̄ si adinuice decozticētur fiunt tāq̄ laminule. Idcoqz bec dicta est tunica cozne a. Est aūt ozdus ei⁹ a tunica dura quā generari a matre diximus spissa. Cui deputata est vtilitas cristalleidam protegere: z defensare ab incōmodis illi supueniē tibus exterius qū sit eius nature mollis velociter incōmoda suscipe. Facta est aūt alba z subtil ne forte lumē videns p se trāsmitti prohiberet. Factaqz est dura eo q̄ tenuis sit. Ut vero tunica vuea humozē albo oui similē continet: que sua in figura dimidie vue similis est: ab exteriozibus tenim cozporis ab anteriozibus scil plana est: ab anteriozib⁹ aūt ea. s. parte q̄ humiditati ouo simili iungitur concauitatē babet similez ei que in vua est suoqz in colore inter nigrū z venetū ē. Idcoqz tunica vuea vocatur. Ozitur aūt tunica bec a tunica secundina: z triū est vtilitatū. Prima ē vt tunicā pascat cozneā: idcoqz z multarū facta est venarū. Secunda vt sepet cristalleidam a cozne a ne forte illius nocea durities vnde z mollis facta est. Tertia est vt lumē congregaret vidēs: qui ab interiozib⁹ mittitur suo colore: ne forte illuz aer spargeret exterioz qum nigri sit coloris lumen congregare: albi aūt cōtra spargere. Idcoergo si quādo bois obtunditur visus cozis speculatione: q̄ plurimuz sunt lucida palpebras claudit vt ad interioza lumē cōuertatur vsqz tunicam vueā: vnde z in huius concauo tunice plurimū luminis factum est: z i ipsius medio perforata quo per ipsam lumē trāsmittatur videns ab interiozibus ad exteriora. Et occurrat rei que per ipsuz sentitur. Facti que sunt in ea ab interiozibus villuli: quibus aqua que ad oculos veit suspendit̄. Consolidās autem tunica alba est z tenuis: z ꝓsolidatur i rotūditatis circuitu cozne tunice: consolidaz qz omnibus lateribus oculi: nec tamē operit tunicā cozneā: sed i eius consolidatur circuitu. Et bec tunica est oculi albū ei⁹qz ozigo ab operimento quod craneo super est capitis quod seniacum dictum est. Huius vtilitas est vt oēz vinciat cum ossibus oculum: z vt oculum mouentes operiat lacertos: z bec est assignatio tunicarū triū que ante engaidon sunt humozem. Septima aūt tunica in vltimo ē tenuitatis possibilis z coloris alboze ac nitoze medietatē exteriorē ex crystalleidos operiens in illius locis circularitate quā būoz vitrei dos continet: vocaturqz bec tunica aranealis ꝓpter quod aranee similis sit tele. Forma autem que in oculi foramine videtur quz speculū intuemur: in bac ē tunica ꝓpter nimiū qui in ea est nitorē z corruscationē. Hec omnium est assignatio oculi partiū que sunt tres humozes cristalleis. vitreis z engais. septēqz tunice. tunica retialis. tunica secūdina. z tunica dura. aranealis. vuea. cozne a ac cōsolidatiua.

Capitulum. xiiij. de nariū assignatione z duum odoratus ozganicozū.

n **Arium** z instrumētozū odoratus assignationem hoc dicemus in loco. Dico ergo quoniā nares duo bi sunt manifesti meatus in naso quos ab inuicē cozpus separat cartillaginosū. q̄qz aūtē barū duarū nariū quz ad superioza mediū. s. nasi pozrigitur locū in duas diuiditur partes: z altera quidē pars per

UVA. BHSC. IyR_125_1

transuersum tendit vsq3 ad oris vltimū. altera ãt porrigitur ascendēs vsq3 dū ad os attingat collatorio simile quod post spissam est matrem perforatā per quā supfluitates decurrūt a cerebro crosse ad nares sicut antea ostēdimus quz de cerebri assignatione loqueremur. Et bij meatus tã ad superiora ascendētes q̄ ad iferiora defluētes induti sunt opimēto crosso orienti ab induméto intra quod os ē lingua. palatū. guttur. pulmonis canales: t quod super meri est. Fuerunt autē bij necessarii meatus propter duas vtilitates. Earum altera que t maior flatus ducēdi cā t odorū tractus. Altera vero est propter superfluitatū egressū crossarum que a cerebro descendūt muccos scil'. Facti sunt autez duo a naso ad os superius descendentes meatus per transuersum nec facti sūt ab inferioribus pulmoni oppositi: ne forte aer qui aliquādo concipitur frigidus sit vulneretqz t refrigidet pulmonem t ne forte cū aere concepto adductoq3 corpus aliquod vt puluis cinis t similia perferatur ad canalē pulmonis noceatqz illi: imo in ipsis remaneat meatibus adhereatqz humiditatibus que in ea sunt. Opinantur autem nōnulli qm̄ instrz per quod sensus fit odoratus bi duo sunt meatus in naso manifesti nares. s. eo q̄ viderent naribus obturatis nil sētiri odorū: quādo aūt aperte sunt acrē trahūt odorēq3 sentiunt ipso in momēto. nō tamē sic verū ē: imo vero meatus duo in naribus manifesti vie sunt due ad vapores cōcipiendos odoriferos percipiendosq3 vsq3 ventriculos prore cerebri duos. Instrumēta eteni odoratus sensus precipua primaq3 duo vē triculorū cerebri prore sunt extremitatesq3 .s. augmenta duo vberibus similia māmarū ad ossa vsq3 pertingentia que colatorio similia sunt ibiq3 t crossa ē mater cerebri perforata t in horū vltimo duū augmētorū foramina duo que ad vētriculos transmittuntur cerebri. Sēsus autē per odoriferas est res quoniā vapor a corporib⁹ dissolutus odoriferis aeri miscetur t ad duas ingreditur nares: trahūtq3 illū due p̄re vētriculi per hec duo augmēta vberib⁹ māmarū similia per aeris attractū t introducūt ad se ab bis duob⁹ foraminib⁹ q̄ in eis sunt. Signū rei ē quoniā si ingressi domū multos vaporemus vapores fortis odoris. probibemusq3 illos domuz egredi obturatione porte t foraminū omniū: simusq3 in illi⁹ medio domus t nares nostre apte: manifestū est quoniā nares vaporibus illis replebūtur. Si ãt simul cū earū apertione t repletione nosipsos a flatu tenuerimus trahēdo: minie illorū aliquid sentiemus odorū illius tēporis quo hec faciemus longitudine. Si autē trahamus illos vapores stati odorem sentimus. Et hoc est signū quoniā precipuū primumq3 quo cōprehendimus odores instrz nō sunt nares earūq3 foramina sed augmēta duo que a cerebri duobus producunt ventriculis in prora. Est enim cerebri natura flatū ducere attractione aeris frigidi que fit per dilatationem t eductione superfluitatū que fit per reductionē vt naturalē custodiat calorē. Dilatationē itaq3 eius attractio sequitur aeris a narib⁹ t pectore t pulmone t gula sequiturq3 introitū aeris illi⁹ exteriorис aer qui ímixtus est vapori odorifcrorū. Dicitur aūt dilatatio hec flatus attractio. Cōmittatur vero reductionē superfluitatū emissio vaporosarū t muccosarū a ventriculis cerebri ad nares t exteriora: diciturq3 reductio hec flat⁹ emissio. Et hec est narium duorū assignatio pariterq3 duuz odoratus instrumētorum.

Capitulum. xv. de instrumētorū auditus assignatione t foramine ossis lapidosi t duabus auribus.

Organa vero auditus sunt foramina que in lapideo inueniuntur osse operimentumq3 quo foramen quodq3 operitur t aures due. Harū aūt partiū triū: quedā primū ē auditus instrumētum operimētū. s. quo lapideū os operitur: due relique partes bi⁹ vtilitati sunt preparate. Operimenti ē assignatio talis. Par vnū neruorū a quinto diuiditur pari eorū que diximus pariū neruorū: tenditq3 ad auriū foramina que in lapideo sunt osse. Vt igitur quisq3 ad hoc peruenerit foramē dilatatur t amplificatur operitq3 foramen ab iterioribus. foramē autē quod in lapideo est osse trāsuersuz ē viti ascēdēti sil'e qō necessariū fuit quo pfereret vox ad operimētū qō instrumē tum est auditus primū. vox etenim in aere percussio est t sonus. Fcm̄ ē autē foramē hoc per transuersum t viti simile ne forte aer circūdās aliquo sit tēpore frigidus ꝓtinueturq3 auditus organo noceatq3 sua illi frigiditate t ne aliqd perferatur ad illud corporū exteriorū. At vero cartillaginosum corpus quod foramē ab exterioribus circūdat quod ēt auris dicitur duabus fit de cāis necessariū. Altera est vt ꝓbiberet exterioribus in auris corporibus introitū desursum descendentibus quēadmodū t cilia duo facta sunt oculos defendentia ab bis ,que a capite descendūt corporibus. Altera vero est vt vocis augeatur virtus. ideoq3 corpus hoc conicū factum est bedebengo sil'e vt in eo congregatus aer fortior in trocat.

Capituluz. xvj. de lingue assignatione t oris partib⁹.

Lingua gustus sēsui organū ē t verborū. Est autē de tenera carne alba spongie sil'i cōposita t ad ipsam multe veniūt subtiles vene sanguine plene. Ideoq3 eius color rubeus. Proprius aūt ei⁹ color carni rubeus minime ē. vestitur hoc induméto quo t oris circūpositio palatumq3 meri pulmonis canalis gurgulioq3. Pars eius que in ore ē a superioribus tota manifesta ē. ab inferioribus aūt minime patet oīs. sed illud tãtū quod a ligamentis transit que inter ipsam t maxillā sūt iferiorē que cōtinuatur eius operimēto quo exterius operitur. Nōnun q̄ ãt in tantum ꝓtēdūtur vt nō ꝑmittant linguam varijs moueri motibus: necessecq3 est tunc incidere ligaméta hec t linguam a nimia solucre firmitate: q̄ possit i oēs dilatari ptes t oris superioꝛib⁹ occurrē eiusq3 laterib⁹. Ab horū laterib⁹ ligamētoꝝ ora vēaꝝ sunt a quib⁹ saliua decurrit earūq3 a lingue radicibus principiū in arteriaruz figura per quas humiditas decurrit phlegmatica que saliua vocat': diciturq3 ora earum venarū saliue habitacula. Est aūt in radice lingue loco quo he oriuntur vene glādulosa caro: alba que generatrix dicitur saliue. Eiusq3 est vtilitas vt humiditatē suscipiat phlegmaticam: que ad eam ab illis egreditur venis quas habitacula saliue vocauimus quo illa infundatur os t lingua circumposita que in ore sunt corpora excepto oris alto: illi enim sufficit quod a superioribus ad ipsuz a cerebro descendit. Radix autem lingue cōtinuatur omnibus illi vicinantibus corporib⁹ paucis exceptis induméto cōi ipsi⁹ t omnibus reliquis partibus oris: est qz consolidata omnibus quib⁹ ꝓtinuatur corporibus: vnita cū ill'intātū vt dici possit ea corpora: lingue esse partē nec inter ipsaz t eorū differentia sit substantiam. Et hec est lingue assignatio vbi etiā finis est tractatus de cis mēbris que animalia sunt cōpositaq3 in interioribus corporis partibus.

Capitulū. xvij. de instrumētorū sēs assignatione t primū de vua.

Quoniam explicauimus que de animalium mēbrorū cōpositorum assignatione que in interioribus sunt corporis dicēda erant: iam nūc hoc ostēdemus loco mēbra que sēs organa sunt: que sunt vua guttur: pulmo: cor: diaphragma. Ãt vero pectoris habitudo demōstrata est t compositio eius qum de pectoris costis t lacertoꝝ qui in eo sunt inter costas .s. qq3 eum circūinduunt diximus. Jã nūc autez de mēbris q̄ pectus continet dicemus: incipiemusq3 a vua debinc de gutture: pulmonis canali pulmoneq3: preferemusq3 vue t gutturis tractatū: de binc eoꝝ que ordine sequūtur vt verborū ordo ordinē etiā imittetur mēbrorū ipositione a superioꝛib⁹ ad inferiora. Dico ergo quoniā vua necessaria est tribus de causis. Prima est vocis magnitudo t decor. Secūda qm̄ ipsa aeri occurrit ad eā ab exterioribus ītranti mitigatq3 eius caloris gravitatē. Frangitq3 frigus. Ideo etiam multi quibus vua a radicibus incisa est nocumēta sentiunt manifesta nō solum vocis tm̄ sz aerē quoq3 dum spirāt frigidiorem solito sentiunt. Superauit aūt nōnullorū eiusmodi pectora t pulmones frigus pieruntq3: quare nō oz ei⁹ acceſſare icisionē sm̄ mēbra sz de radice ei⁹ dimittat aliqd. Tertia vo ē vtilitas vt puluez ꝓhibeat t fumū: aliaq3 bui⁹moi ne ad gutt̄ pueniant hec est vue assignatio sua cū vtilitate.

Capitulum. 18⁹. de gutturis assignatione.

Guttur vero t canalis pulmōis extremitas duaꝝ ꝓposito parata sunt vtilitatū

Earum altera maiorq3 spiramini qō est. s. aeris ad ductio, t expl'sio. Secūda ēvocis gnātio: nā cteim in plurib⁹ mēbro vtitur vno ad duas vtilitates t ad tres: vt nō necesse sit illi organoꝝ multitudie quēadmodū in tenui fecit matre que cōtinet cerebrum: hec cim facta ē vt venas arteriasq3 ad inuicē vinciret: t vt ptes cerebri ꝓgregaret ac custodiret. Sic etiā facta est via trāsducēs a narib⁹ ad cerebrū t os: vt trāsducerē per eam aer ad cerebruz t os: t vt p ipam superfluitates decurrerēt crosse a cerebro ad exteriora. Sepe eteiz vtitur nā superfluitatibus ōs quedā purgāt mēbrorū pōitq3 illas materiaz que ipsi cōferant ad alia: quēadmodū superfluitatibus vtitur vaporosis t cōbustis vt fiāt capillis materia: pari rōne in spūs istris vtitur pulmōe t eius canali istro ad

UVA. BHSC. IyR_125_1

ſpiratione vt nālem foueat in corde calorem: ſz organū fecit voci: poſuitqz aerē per adductionez ingredientē ad foueduz ⁊ refrigerandū calorem cordis nālem: eius aūt exitū duab⁹ parauit vtilitatibus. Altera eſt vt ſuperfluitatū cēt expulſio fumoſaruz que in corde cōgregātur. Altera ē qm̄ vocis mā eſt pari mō ⁊ pulmonis canalē vtriqz cōdidit cōpetētem actiōi inſil'. Spiramis ⁊eim ex multis cōpoſita ē corporibus diſgregationibus ſciliez ⁊ ligamētis quo poſſet in ea motus fieri dilatatiōis ⁊ reductiōis: qum duo hec volūtate fiāt: ⁊ volūtarius motus p diſgregationes fit. Facta eſt autez eius partium ſubſtātia cartillaginoſa ⁊ dura: quatenus qum egrediens eam aer percuſſerit: vox fiat clara: qum rauca vox ex canalium pulmonis humiditate fiat. Facta eſt autem eius extremitas ſuperior ceteris durior partibus que gurgulioni contigua eſt dicta guttur. Ideoqz ⁊ guttur iter oēs canalis pulmonis partes p̄opriū eſt vocis. Cōponitur aūt guttur ex tribus magnis cartillaginibus: quaz prima eſt ab anteriorib⁹ ⁊ eſt gibboſa ab exteriorib⁹: ab interiorib⁹ autē conica ⁊ clipeo ſimilis figure oblonge. Hec cartillago magna eſt quāqz ſentiat tangens ab exteriorib⁹. Secūda ſub prima eſt cartillago in magnitudine: ⁊ ē poſita retro poſtea que meri ſequntur: vt cōpleātur que a cartillagine deficiunt prima in rotunditate: ⁊ eſt prime cōtinuata cartillagini cum diſgregatione ⁊ ligamētis vt per eam amplificatio fiat gutturis ⁊ reſtrictio: ab inferiorib⁹ quidē continuatur illi per diſgregationem: ſuperiorib⁹ aūt cōtinua eſt per conſolidatōez ligamētiſqz ex operimētorū genere. Nerui vero alligāt cā cū lacertis inferiorib⁹ ab oſſe quod lauda greco ſimile eſt. At vero tertia cartillago ba minor eſt ea q̄titate qua ba deficit a prima: ⁊ eſt be ſuperpoſita: diciturqz crateri ſimilis i qua due ſunt cōcauitates. In quas duo ſecūde cartillaginiſ ingreditū tur augmēta: fiuntqz abinde due inter eas diſgregationes: p quas apertio fit gutturis ⁊ reclusio. Et ſecūda cartillago loco quo tertie occurrit ſtrictior eſt ſuo fundamēto in ſuperiori vt ſit inferior gutturis extremitas qua canali iūgitur pulmonis largiori eius ſuperiori que gurgulioni iūgitur. Tertia nāque cartillago ad ſtrictionē peruenit magnā. Eſt autē in hac tertia cartillagie cōcauū vbi meatui iungitur ſp̄s ſic vt ſit qō ex harū fit triū compoſitione cartillaginū cōcauuz ſimile fiſtule in qua ſit clauus quem aer percutit ⁊ excurrit vſqz canalem pulmonis ipſumqz pulmonē. Interiora gutturis veſtita ſunt indumētis que diximus cōmunia omnibus oris p. tibus ⁊ lingue ac meri. Et ſuper guttur in extremitate ſupiori cartillaginis clipeo ſimilis eſt os: quatuor habens coſtas: quarū queqz due ſimiles lauda greco ſunt ſub hac figura:

hoc autē os extēſum eſt per colli lōgū: ⁊ lineam eius que in medio eſt: dorſum cartillagis prime terminat: linea aūt que ab inferiorib⁹ eſt lingue ⁊ coſte due ſupiores porrigūtur ad augmēta duo ſupiora prime gutturis cartillaginis: cōtinuaturqz cū duabus primis cartillaginib⁹ ab vtroqz corū latere cū ligamētis que veniūt a prima ad ſecundā: alijs quidē opimētis ſimilib⁹: alijs aūt neruis: coſte autē due ſupiores alligate ſūt augmētis ſagite ſilib⁹. Hec ē gutturis ꝓpoſitionis ex trib⁹ cartillagib⁹ aſſignatio. Cōcauitatis poro gutturis aſſignatio quā excurrit aer intrans ⁊ exiens huiuſmodi ē. In ea corpus eſt i figura ſua claui ligue ſilē: nec equū eſt vt hoc corpus claui aſſilētur lingue: imo clauus lingue huic ſimilis ē. Nā eteim prior ē arte corpis hui⁹ ſubſtantia nulli mēbrorz corporis ſilis ē. Eſt eteim eius ſubſtātia q̄ſi cōtemperata ex adipe operimētis ⁊ glādula. Hoc corpus gutturis vocatur operculū linguaqz ⁊ ē primū ⁊ precipuūqz organorū vocis. Vox eiz fieri nō pōt ſi meatuſ gutturis clauſus eſt: ſz ⁊ ſi qū meatus gutturis opt⁹ ē oio nō erit: ſz ſi aeris eſt egreſſio paulatiz: erit abinde ſpiramē q̄ nō cōmitaī vox. Si vero eius emiſſio fortis ſit: ſemelqz magnuz ſit ſpiramen ⁊ graue vocatur apud arabes ſabada. Vox autē vt fiat neceſſe ē vt a petore multus ſemel aſcendat aer: fitqz eiusi gutture iter cū arctatione: incipiatqz a meatus largitate ad ſtrictum: debinc ad amplū paulatiz. Utilitas itaqz operculi gutturis nō ad gnāndā tm̄ eſt vocē: imo ⁊ ad ſpūs cōcluſionez. Non autē dico ſpūs ꝓcluſionem ipm̄ eius retinē tm̄: ſz quam ſpūs retētio eſt cū reductione pectus reducēte ab oibus eius lateribus cū granitate ⁊ ſpiſſatione lacertoz qui i hypocūdrijs ſūt ⁊ coſtis. Tūc eteim pectus totū mouetur lacertuſqz qui guttur obcludit ſuo reſiſtit motu pectoris motui: aerēqz quē pectus expellit ab egreſſu fortiter prohibet. Hoc autē fit ab hoc lacerto p ſuſpenſionem cartillaginis crateri ſimilis. Eſt autē corpis quod clauo ſilē eſt hoc in loco nō modicum iunamē. Eius ⁊eim ptes adinuicē congregantur dextrorſū ⁊ ſiniſtrorſum: clauduntqz omnes meatum gutturis: ⁊ ſi aliquid non clauſum ſupſit modicū tm̄. Nā eteim i quoqz claudētis corpis latere foramē ꝓdidit qō ad ꝓcauitatē mittat magnā q̄diu ergo lata ītrat ⁊ exit via ad illā non peruenit ꝓcauitatē: vt aūt aeris meat⁹ claudī ⁊ remanet ꝓcluſus: aer ad duo pellitur operculi gutturis latera: aperitqz duo foramia que clauſa labiorum fuerant aſtrictione adinuicem. hec autē duo foramina que a lateribus ſunt operculi gutturis extenduntur per lōgū a ſuperioribus ad inferiora tanq̄ linee due ſimiles operimētis coequalibus ⁊ cōcauitati adherentibus. Quum ergo hoc modo clauſum fuerit guttur ⁊ diligenter firmatū ⁊ obturatū ſic vt nō illū aer aperiat q̄ pectus fortiter arctat ſi animal nimiū auxerit potū ad pulmonē non peruenit. Natura etenim creauit gutturis operculū quaſi oris ciuſ operimētū vt ſit ſtans directū anteq̄ ſpiret aial. Si autē ſūpſerit aliquid ⁊ iniecerit cadit primū quodcūqz ſit ſuper opculi gutturis radicē: debinc ſuper dorſū eius tranſit: neceſſariūqz eſt operculo ſuper gutturis os cadere ⁊ ſuperponi illi. Nō āt operculū hoc factū ē vt nihil oino potus ad pulmonē accedat: ſz ne eius multitudo magna deſcēdat ſimul vnoquoqz tēpore. deſcendit etenim potus modicuz in pulmonis canalē pergitqz per eius circuitū. circū operimētum eius nec medio tendit eius ſpatio. Eius autē humiditatis quantitas eſt ſecūdū q̄ pulmo trahit: irrigaturqz ea totus. Et quōiaz guttur cartillaginoſū eſt ⁊ ab oi rotūdū latere neceſſe eſt fieri meri ſuppreſſionem quz per cā cibi tranſeunt. Jō ergo ſiqñ aial aliqō cibū nimiū apponat meri ad inferiora contrahīt ad eū vſqz locū quo canalis incipit pulmoni: ſubſtollitur āt guttur ad ſuperiora vſqz palatū. Quēadmodū aūt que ſuperius apponuntur operculū duplicant gutturis claudīqz os eius ſic vomitus tēpore cartillago crateri ſimilis foras cum illis que emittuntur pellitur ſuppinaturqz ſup gutturis meatū. huiuſmōi eteni cartillagis pars inclinaī in gutturis meatus partē. Ut ergo obuiat quod per vomitū exit bi⁹ cartillaginis dorſū pellit cartillaginē ⁊ oppilat gutturis oris meatū

Capitulum. xviiij. de canalis pulmonis aſſignatione.

Canalis pulmonis ex cartillaginibus cōpoſita ē multis: rotunda quēadmodū anulus oppoſitis adinuicem alijs ſuppoſitis ab gutturis extremitate inferiori vſqz in extremitatē pulmonis per colli lōgū ⁊ adinuicē eius partes cōiūcte ſunt cum ligamētis ex operimentorū genere. Nec vero huiuſmodi anuli facti ſūt in oi ſua rotunditate cartillaginoſi: ſed factū ē qō ſpondilibus coniūgitur loco quo occurrit meri. a rotunditate deficiens ſecūdū quātitatē que ei meri obuiat hoc modo conſumataqz ſunt diminuta loca ligamentis ex operimentorum genere ne forte meri cōprimeretur in trāſglutiendi tempore a cartillaginis duritie: circūdaturqz his ligamentis perficientibus qō ab anulis deficit ⁊ ab alijs ligaminibus rotūdis. ſz ab anulis operimētū eſt aliud circūuoluens oia hec ab interioribus rotunda in rotūditatis vltio ⁊ eſt ſpiſſuz durumqz ac eius villi per longū protēſi ⁊ recte: ⁊ hoc operimentū eſt illud quod diximus cōe ē ori gutturi meri ⁊ ſtomacho. circundat āt oia hec ab exterioribus operimētū quēadmodū corti na. Hec eſt canalibus pulmonis aſſignatio: cuiuſ fuit neceſſitas in collo propter adductionē aeris ⁊ emiſſionē ſpiramine ſed ⁊ cā vocis ⁊ flatus. Hec canalis poſtq̄ furculas tranſiens ad ſpatiū peruenit pectoris in oēs pulmonis diſtribuit partes cū duarū diſtributione venarū que ad ipſum a corde veniunt: eiuſqz mēbrorū natura qualis eſt ⁊ ipſius. ſ. cōpoſita ſunt ex anulis cartillaginoſis īminutis ſed cōſumatis per operimentalia ligamenta. Hoc vas pulmonis. ſ. canalis ſanguine caret ⁊ perfecte mundū eſt q̄diu animalis ē vita i ſua natura perſtans. Si autē accidat illi apertio aut dolor aut i aliq̄ pulmōis vaſe comeſtio aliqd ad hāc infunditur ſanguinis canalē. leditur q̄ eo aīal inſpiratione quz eius clandātur meatus tūc tuſſit aīal ⁊ ſubſtollitur ſanguis ad os. Facta ē aūt pulmonis canalis cartillagmoſa cā vocis: quoniaz vox molli egebat organo minime durovalde vt eſt os: nec in quo manifeſta eſſet mollities. Organū eteni durū ſi aer pulſauerit clara fit ab eo vox. Molle autē organū ſi pulſauerit vox rauca emittitur. Sic ergo quādo i pulmōis canali fit humiditas fit vox que emittitur rauca. Cartillago autem ſub oſſe ē in duritie ⁊ ſub oibuſ reliquis corpis mēbris i molitie. Jēqz cōpetētior oiuz eoz que voci erant neceſſaria. Facta eſt autē ex plurib⁹ cartillagib⁹ cū ligamētis opimentalibus propter ſpirationem qum ſpiratio per motū fiat dilatatiōis ⁊ reductionis. Si autem eſſet canalis ex vna cartillagie nō poſſet in ea motus fieri: qū motui neceſſarium ſit extendi cum ipſo

UVA. BHSC. IyR_125_1

mẽbrũ. Jdeo ꝛ cũ cartillagine operimẽta adhibita sunt: quo canalis dictis a nobis iam ante moueaꝫ motibus.

Capitulũ.xx. de pulmonis assignatione.

Oco quoniaz pulmo pectoris iplet concauũ: ꝛ est compositũ ex fragili carne aerea simillimus sanguinis coagulate spume ꝛ ex vasis plurimis inicẽ implicitis. Hec vasa tria sũt quoꝝ vnũ incipit a cõcauo dextro cordis cõcauorũ duuz. secundũ a sinistro: tertiũ a canali ipsi⁹ pulmonis. Et vas qdez quod a dextro oritur concauo vena est sine pulsu: in arteriarum figura duas. s. habẽs tunicas duras quẽadmodũ ostensum a nobis est: qũ de arterijs disputaremus vocaturqz arterialis vena. Huius est vene vtilitas vt pulmonẽ pasceret: facta est aũt huiusmodi vt qui per eã ad pulmonez peruenit sãguis tenuis sit ꝛ subtilis: ꝛ hic ẽ quo irrigatur propter sui spissitatem corporis: omnia eteni mẽbra sibi cõfigurato ꝛ conuenienti egẽt cibo: pulmo aũt vt dictũ est subtilis est substantie. Jõqz ꝛ huiusmodi nature eget cibo. Si vero esset hui⁹ vene corpus tenerũ ꝛ fragile quẽadmodũ ꝛ omniũ sine pulsu venarũ: qñ ad pulmonẽ sanguinẽ mitteretur turbid⁹ esset ꝛ minie ei⁹ cõpetẽs nature. Vas autẽ quod a sinistro incipit concauo vena est pulsans. Figura tamẽ eius vene ẽ non pulsantis. s. tunicã habens vnã fragilis ꝛ tenere substãtie: diciturqz arteria venalis. Huius est vtilitas vt ad pulmonẽ ꝛ spirituz perferat ꝛ sanguinẽ. Factaqz est huiusmodi vt sit qui per eã ad pulmonẽ peruenit sanguis subtil' sp̃sqz in ea multus q̃titate pp eius teneritatẽ substãtie: qũ pulmonis natura eadem sit q̃ ꝛ sanguis. Et vas quod a pulmonis oritur canali quem admodũ dixisse nos recolo ꝛ informa: ꝛ in figura simile ẽ canali pulmonis: compositũ ex anul' cartillaginosis ꝛ est a posterioribus iminutũ a rotũditate cõsumatũ ligamẽtis operimentalibus qõ ei ad eadẽ est necessariũ: ad que ꝛ canalis pulmonis: quẽadmodũ eiz pulmonis canalis necessarium habuit suis in iminutionibus a posterioribus obuiã habere meri: eodẽ ꝛ mẽbra pulmonis canaliũ modo necesse habẽt: sua in diminutione diuidentibus occurrere arteriarũ ꝛ venaruz. Horum autem vasorum quodqz suo in ingressu in quatuor diuiditur mẽbra: quorum duo in latere sũt dextro: duo vero in sinistro. Pulmo nãqz proculdubio ĩ duo diuisus ẽ media p̃ opimẽtũ pect⁹ diuidẽs. Singulũ aũt horꝝ q̃tuor ĩ pulmone ĩ magna diuiditur diuidẽtia: pulmonis excepto canali. que in quinqz minias diuiditur ptes: in pulmõis dextro latere qõ necessariuz fuit vt q̃si stramẽtum eẽt ꝛ firmitas vene audaciquz primũ ad pulmonẽ peruenit. Circũdãt aũt oia canalis pulmõis mẽbra operimẽta duo que ex duob⁹ oriũtur operimentis pectus in duo media diuidẽtibus: hec est pulmonis assignatio ꝛ cõpositio eius. Vtilitas eius est qñ circũdat ab oibus eius ptibus cor circũimp̃ssus illi eiusqz motus pectoris sequitur motũ: ipsumqz p se motũ nõ hz. Nec̃ius ergo fuit vt spũi eẽt organus ꝛ voci. Spiratiõi quidẽ pp cor qõ ẽ fons ꝛ quasi fornax nãlis caloris ꝛ a quo oĩs p reliquũ scaturit corpus: aliquã hũit hẽre nec̃ium aeris subãm quo refrigeraret caloris ardorẽ ꝛ ebullitionẽ: ꝛ vt ab eo pelleret qui in eo generãtur fumosi vapores. Jdeo ergo illi duo mot⁹ facti sunt ꝓtrarij motus. s. dilatatiõis per quẽ attẽtio aeris fit frigidi: motusqz reductionis p quem vapores emittit fumosos. Et qm̃ incõueniens erat vt refrigeraret frigidus cor: aer ab exterioribus statiz ad iteriora missus pp multas lesiões que fierent factus ẽ pulmo iter ip̃m ꝛ guttur medius ad quez aer primum introeat a quo suscepto cor nãlem refocillet calorez: refrigereturqz ebulitio exuberãs in ipso: repellatqz vapores cõbustos qui sunt tã q̃ fumus ad ip̃m. Qm̃ autẽ aiali nec̃ia erat vox: vox autẽ ex aere fit: fecit nã aerem quez cor ad pulmonem depellit tã q̃ supfluitatez qua nõ indigeat vocis materiam. Est ergo pulmo quẽadmodũ secretarij locus in quẽ aer ꝓgregaꝫ suscipiẽs q ab exterioriby⁹ venit aerẽ ad recreationẽ cordis ꝛ refrigerationẽ. Suscipit ẽt qui ad ip̃m a corde referr̃ vocis gnãtiõi necessariũ ꝛ flatus. Si ãt cor quz dilatatur aerẽ attraberet ab exterioriby⁹ ꝛ a gutture: quz ãt reducitur expelleret ad guttur ꝛ exteriora: pulsus esset cordis ꝛ spiratio in vltimo celeritatis ꝛ spissitudinis simulqz intraret in aĩal incõmodũ graue nec ĩmergi aque auderet. non enim spiritũ posset suũ aretare. Sic ẽt nõ oĩno aliquo posset durare vel ad modũ loco in quo puluis eẽt ꝛ fumus: aut odores mali pdẽteqz. nõ eteni spiritũ continere posset sed in eodẽ periret momẽto: animal autẽ spũz ꝓtinere valet spatio tẽporis lõgo eo q̃ cor in pulmonẽ inueniat aerem quẽ attrahat quo recreetur. q̃diu igitur in pulmone est aer: ꝛ aĩal vinit. vt autem deficit a pulmone aer. adunaturqz vapor fumosus in corde ꝛ pulmone animal deperit. Hec sunt propter quas factus ẽ vtilitates pulmo. Amplius autem decoctiõi necessarius fuit aeris. Aer eteni exterior spirituz nutrit vitalẽ ꝛ augmentat. Quare opus ẽ aerẽ imutari ꝛ alterari, in pulmone mediocriter paulatimqz quo nature fiat spũs proxim⁹: facileqz sit de inceps spũz alterare illũ in sui natura vt fiat spũs. Jdeo ergo pulmonis caro fragilis facta ẽ aeri similis quo sit aeris imutationis primũ organuz quẽadmodũ ꝛ epar sanguinis substãtie simile institutũ ẽ: vt quod ad illum de cibis peruenerit in naturã mutet sanguinis facilius sitqz reliquis deiceps mẽbris in suã illũ transformare naturã. hoc itaqz modo aerẽ maturat pulmo ꝛ alterat in suã naturã: quo proximus nature fiat spũs qui in corde ẽ quẽ maturet ꝛ spũs fiet vitalis. de hinc autem ab eo ad arterias ascendat ꝛ ad cerebri ventriculos. fiatqz spũs aĩalis. Nos ãt generationis huius spũs habitudinẽ ostendemus plenius qũ de spiritibus disputabim⁹.

Capitulũ.xxj. de cordis assignatione.

Or de villis positione diuersis componitur: eiusqz carnis totalitas dura est: villorum eius positionis varietas facta est pp eius motus varios dilatationẽ. s. ꝛ reductionẽ. Cordis aũt ipsius ꝛ durities vt ab incõmodorum remoueatur susceptione. Hoc pulmo ab omni cõtinet latere quẽadmodũ manus quod tenet corpus vt sup̃ dixim⁹: ciusqz figura sil'is ẽ pinee figure ab inferioribus eius latũ qua parte superiora corpis tangit. Est autem inter duas pectoris concauitates quod duo diuidunt operimẽta de quibus diximus qum de vasis tractaremus. caput eius tõnatile qõ acumẽ ipsius dicitur quasi in latus inclinet sinistrũ: spũs vitalis hitaculũ hoc est in cordis latere: arteriaqz magna a qua oẽs corporis tot⁹ pullulãt arterie hoc oritur a latere. sicqz ostendit pulsus ab exterioribus in latere sinistro. Cõcauũ eius sinistrũ ad extremitatẽ vsqz capitis ei⁹ peruenit: dextrũ aũt sub illo modicũ finitur loco. Et a dextro vsqz sinistrũ concauus trãsitus ẽ quidã: quẽ nõnulli tertium vocãt cõcauũ: nec tamẽ verũ est. Jn dextro quidẽ ꝛcauo trãsductus duo sunt: quorũ alterũ vena intrat concaua: ꝛ infundit qui ab epate ad ipsum venit sanguinẽ in hunc concauuz: super huius meatus os tria sunt operimenta illi continuata clausura eorũ ab interioribus ad exteriora: vt per introitum aperiantur sanguinis q per hanc ad cor venit venã: superponunturqz post eius introitũ: nec põt dilatationis cordis tpe exire. Secũdus ẽ meatus a quo exit vena que pulsans non ẽ eiusqz ꝓpositio ꝛ figura qualis vene percutientis: ꝛ hec est q̃ ad pulmonẽ tendit nutriendũ. dictũ est aũt quare vena hec similis arterie facta sit qum de pulmone nostra cõnecterer̃ disputatio. Duo ãt meatus ẽt in concauo sunt sinistro: corũqz alterũ est vene pulsantis que nõ pulsanti similis est: ideoqz ꝛ arteria dicta est venalis: ꝛ hec ẽ que a pulmone ad cor aerez mittit ꝛ a corde ad pulmonẽ sanguinẽ. Sunt autẽ super hi⁹ os vene operimẽta duo: quorũ clausura ab exterioribus ẽ ad interiora vt ad ingressũ a pulmone aeris ad cor aperiantur. Meatus alter qui in concauo est sinistro magne percutiẽtis vene os ẽ que dicitur auricbiũ que ẽt oibus radix est arterijs corporis. Super os istud tria sunt operimẽta: quorũ est clausura ab interioribus ad exteriora vt quz sanguis exit ꝛ spũs a corde aperiãtur: nec deinceps reditum illis permittant. Et hec duo concaua que in corde sunt vtraqz pulsant nisi q̃ sinister pulsus maior ẽ. continet etenim sanguinis ꝛ spũs vitalis plurimã quãtitatẽ. dextrũ autem quãtitatẽ sanguinis continet parũã. ideoqz eius minor ẽ pulsus. Hec est duuz assignatio concauorũ que in corde sunt. Meatus porro qui a dextro est concauo ad sinistrũ: a dextro latere largior est. debĩc paulatim angustatur donec ad latus perueniat sinistrũ. hoc ideo quoniã necessariũ erat transmitti sanguinẽ qui ab epate per concauã venit venã a dextro ad sinistrũ latus. Fact⁹ est ergo meatus eius qua pte sinistro iungitur lateri strictus vt quod subtilius in sanguine est ad hoc cordis mitteretur latus. Sunt autem in vno quoqz cordis cõcauo ab exterioribus augmẽta duo auribus similia que ẽt cordis aures dicũtur. Et quod quidẽ est in cõcauo dextro est inueniri in cõsolidatione vene arterialis cũ cõcauo: quod autẽ in sinistro loco quo arteria cõsolidatur venalis ipso cõcauo. Cor autez in sua basi loco. s. largo os ẽ cartillaginosũ simile basi ip̃ius.

Circũdat ãt cor operimẽtũ quoddã quod capsula vocaꝫ cordis nec continuatur ipsi sed inter operimẽtũ ꝛ cor ẽ inestitiũ. Operimẽta autẽ que pectus in duo diuidunt continuanẽ loco quo hoc mediatur operimento eius. s. medio veraciter. Dictum est autẽ ꝛ de hoc quz de operimentis dicerem⁹. Fuit ãt cor necessariũ vt eẽt quasi fornax ꝛ origo caloris naturaꝫ

UVA. BHSC. IyR_125_1

per quê animalis est eẽtia ⁊ existentia. Inde ergo mẽbrum est hoc supereminens ⁊ magnũ quꝫ per ipsum compleatur vita. Quod autem hoc ẽ in mẽbro excellentius ventriculus ẽ sinister quꝫ maximã naturalis caloris ⁊ spiritus contineat quãtitatem.

Capitulũ. xxij. de. diaphragmatis assignatione.

D **Iaphragma** aũt est quoniã vt dixim⁹ que a collo inferius sunt in duas distribuũtur magnas concauitates: quarũ altera est illa cõcauitas quã circũrotũdãt pectoris ossa ⁊ in ea ẽ cor ⁊ pulmo. Altera ãt est quã cõtinẽt supplani vẽtris lacerti ⁊ ẽ ab vltimo pectoralis ossis vsqꝫ terminũ ossis pẽnis in qua est stomachus. intestina. epar. fel. splen. renes. vesica. ⁊ matrix: has abinuicẽ separans corpus. Separat autẽ eas lacertus rotũdus diaphragma dictus ab ossis pectoralis vltimo incipiens ⁊ ad inferiora per trãsuersũ deducitur a duobus lateribus quousqꝫ ad tertiũdecimũ feratur spondilem cui copulatur ꝓsolidaturqꝫ ab oibus lateribus coltis. Est ãt lacertus hic ab oibus sui extremis partibus alligatus cordis quẽadmodũ que de lacertis oriuntur corde: operiũturqꝫ illũ a duob⁹ lateribus operimẽta duo. Alterũ ẽ superius a parte qua concauo iungitur superiori pectoris productũ ex operimento costas subinuolnẽte ⁊ ab operimẽtis duobus que pectus in duo media diuidũt. Alterũ aũt inferius qua cõcauo vẽtris iungitur parte: eiusqꝫ origo a sipbace. Et'in diaphragmate duo sunt foramia. alterũ in loco ẽ spondiliũ ⁊ ẽ via per quã occurrit meri spondilibus superposita ad superiora. alterũqꝫ per quod incedit vena concaua ad cordis superiora ⁊ in loca que intersunt diaphragmati: cui ⁊ perfectissime consolidatur: meri aũt nõ consolidatur ei sed tñ cõtinuatur cuꝫ teneris ligamẽtis: locus ãt quo illi continuatur os ẽ stomaci. Duas porro vtilitates diaphragma nouimus habere. Altera ẽ q m̃ pectus ⁊ dilatat ⁊ reducit cũ reliquis qui pect⁹ mouent lacertis. Alterãqꝫ quoniã spiraminis instrumẽta a cibo rũ segregat organis. Hec est diaphragmatis assignatio ⁊ est vltima de cõpositis mẽbris disputatio que spiramini organa deputata sunt. Et quoniã que de eis dicenda erãt sufficienti⁹ explanauimus. iã nũc ab instrumẽtis incipiemus ciborum' a meri ⁊ a stomacho sumẽtes exordiũ: vt secũdũ positionẽ mẽbrorũ ⁊ vtilitatẽ nostre ẽt disputatiõis ordo luceſcat legentium animis.

Capitulum. xxiij. de oris assignatione ⁊ operimentis qõ illud velat.

I **N precedentibus** organorũ spiraminis cõpositorum explanauimus habitudinẽ. Cõposita porro cibozũ instrumẽta sunt os cũ bijs que in eo sunt corporib⁹ meri. stomachus. intestina. thirbus. epar. fel. splen. renes. vesica. Nos ergo ab oris expositione ⁊ meri quẽadmodũ ordie prima sunt incipiemus. Dico ergo quoniã que in ore sunt cibi instrumẽta dentes sunt ⁊ lingua operimẽtũ palatũ vestiẽs ⁊ sub ore guttur. vua. pulmonis canalis. pulmo. ⁊ meri. Et dẽtes quidẽ quot sint ostensum ẽ queqꝫ eorũ singulorũ vtilitas quꝫ de ossib⁹ disputatũ est. Lingua ãt organũ est cõe animalibus actionibus ⁊ ciborũ: per ipsam etenim verba fiunt ⁊ est gustus sensus ⁊ per eã cibi est mutatio in ore. Et gustus bonitas de actionibus est animalibus. cibi ãt imutatio de cibalibus est actionibus. dictum est autẽ de lingue cõpositione quꝫ disputatio animaliũ fieret mẽbrorum. Opimẽtũ aũt circũamictiẽs os opimẽto cõtinuatũ ẽ meri ĩteriori ⁊ stomachi: eiusqꝫ ĩ ore vtilitas vt cibũ q̃dã alteret imutatione quonãe fiat ꝓpinqor stomachi. fiatqꝫ illi ei⁹ trãsmutatio facilis ⁊ decoctio ac cõuersio ĩ suã nãꝫ: quẽadmodũ in stomaco cibus imutatur qum sit ab interiori stomaci tunica origo.

Capitulũ. xxiiij. de meri assignatione.

M **Eri corpus** est longũ cõcauũ: figura rotundũ: ab ore incipiens stomaci ⁊ vsqꝫ extremitatem gutturis attigẽs superiorem. Est aũt vbi ab ore incipit stomaci strictũ: deinc dilatari vsqꝫ dũ ad guttur pueniat non cessat: ibiqꝫ reliqs largior ẽ partibus: extẽditur superispine spondiles iũctũ ligamẽtis opimentalibus: positioqꝫ eius nõ recta sed incurua. Est enĩ positus super locum mediuꝫ q̃tuor primorꝫ dorsi spodiliũ. Ut autez ad quinti peruenit spõdil' initiũ a medio in latus inclinat dextrũ spondilium: donec ad duodecimũ porrigatur spondilem: auertitur aũt a medio arterie causa: que a corde ad inferiora descẽdit corporis. Ipsa eteni super mediũ posita est spõdilium a quinti termino spõdilis vsqꝫ quo diuidit' locũ. Hoc autem propter huius arterie factũ est firmitatem ⁊ custodiã que plurimũ erat necessaria: alligationeꝫqꝫ eius cũ spondilibus ligamẽtis operimẽtalibus: vt vero ad diaphragma meri peruenit anteꝙ ad stomacũ transmittatur subleuatur plurimuꝫ trãsgrediturqꝫ arteriã spondialẽ in latus sinistrũ: de hic per diaphragma trãsmittitur loco quo ori cõtinuatur stomaci. Hec ergo est causa propter quã stomaci os ad sinistrũ declinat. Meri aũt compositus ex duabus est tunicis quarum a duabus est ortus stomaci tunicis: altera est ab exterioribus ⁊ est carnea cuiusqꝫ villi per latũ ferũtur: altera est ab interioꝛib⁹ ⁊ est neruosa tunica: villiqꝫ ei⁹ per lõgum porrecti ⁊ in ea pauci ꝑ trãsuersuꝫ deducti villi. Est autẽ meri vtilitas aut in trãsglutione aut in vomitu. In transglutiẽdo vt cibũ contrahat ab oris superiori parte ⁊ ad stomacũ pellat. attractio aũt hec per tunicã fit que per lõgum porrigitur quꝫ reprimitur ⁊ curtatur: gutturqꝫ superius eleuatur versus os descenditqꝫ ad stomacũ cibus. Expulsio autez per tunicã fit exteriorem qũ contineat que interior contraxit tunica: reduciturqꝫ desuper illa expelliturqꝫ ⁊ descẽdit ad stomacũ: tãq̃ si manus opprimat aliqua humida: ipsaqꝫ ab ea foras emittantur. Porro eius in vomitu vtilitas per banc fit exteriorez tunicã attractionẽqꝫ eius dũ reducitur super ea que stomac⁹ continet expellitqꝫ ea ad exteriora. ⁊ ideo trãsglutio leuior facilioꝛqꝫ est vomitu: quoniã transglutio per vtraqꝫ fit meri simul tunicas. s. interiorẽ attrahentem ⁊ exteriorẽ depellentem vomitus autem per vnã fit tantum tunicã exteriorem. s. que depellit: nec est aliquid quod ad nos illud trahat ⁊ hec est neri assignatio.

Capitulũ. 25m. de stõaci assignatiõe ⁊ vtilitate.

S **Tomachus** in latere positus ẽ sinistro: eiusqꝫ profunditas tanq̃ ad latus inclina dextrũ: ⁊ ab eius dextris est epar: quẽ suis cõprimit quinqꝫ augmẽtis: a sinistris eius splen positũ est ⁊ ab iferioꝛib⁹ lacerti spine: ⁊ sup ipꝫ thirbus. Est aũt sua figura sphere sil'is sꝫ oblõgus duabus excremitatib⁹ rotundus ea parte qua corpis mergitur mãifestis: plan⁹ aũt a spine confinijs: ꝓfũdit asqꝫ eius largior his que sequũtur os eius. ⁊ quibus largior ẽ: meatus eius ad itestina strictior. quibus aũt strictior meatus eius ẽ ad meri largior. qui ⁊ ipe meatus eius largior ẽ meatu ad itestina. Est aũt duab⁹ tunicis cõpositus. Interiorꝛe genere est operimẽtoꝛ ⁊ neruoſ sozum eiusqꝫ villi in lõgum porrigũtur: ⁊ sunt tñ in ea villi ꝑ transuersuꝫ ducti. Exterioꝛ tunica carnosa ⁊ neruosa: eiusqꝫ villi per latũ ferũtur: alligataqꝫ est a posterioꝛibus cũ spõdilibus ⁊ a lateribus cũ epate ⁊ splene ꝑ operimẽta: que qõqꝫ eorũ operiũt quibus ẽ a sipbace origo. Utilitas stomachi propria ẽ excoquere ⁊ imutare ⁊ apparatione ꝓparare epati conuenienti ⁊ ad itestina pellere vt facilis sit epati ei⁹ immutatio ⁊ trãsformatio in sanguis nãm os cibum imutat: ⁊ cõterit vt facile sit stomacho illũ decquoquere ⁊ imutare i suinãm. Stomachus eteim tãq̃ cellula ẽ cibi: dr̃aqꝫ hec ei⁹ actio digestio prima. Utilitas vero queqꝫ eius ꝓtiũ ex quibus cõponitur ⁊ earũ positio ac figura huiusmodi est. Ex duabus componitur tunicis propter duas vtilitates: altera earuꝫ est a meri cibum attrahere: hecqꝫ fit per interiorem tunicam cuius in longum porriguntur villi iuxta tunice meri exemplum interioris: cuius est origo ab hac tunica. Stomachus enim transglutiendi tpe ad supioꝛa tollitur versus meri: trahit'qꝫ ad eum cibus a meri quẽadmodum extẽdit homo manum ad aliquorum porrectionem quꝫ op⁹ ẽ. Altera ẽ retinere cibũ in se quod ꝑ tunicã fit exteriorez meri: cuius ab hac est ortus tunica. Cibus nãqꝫ quꝫ stomacho superuenit trahit illũ ad se ⁊ cõtinet ac ab omni cõtinet latere retinetqꝫ donec digeratur: ⁊ quod sibi ex eo est necessariũ sumpserit quod vt factum est: expellit illũ ad intestina: hic que a superioribus reducitur ⁊ opprimitur super ea que in ipso sunt: dilatatur aũt ab inferioribus: aperiturqꝫ locus qui vocatur ianitor: expelliturqꝫ qõ in eo est ad intestina: tãq̃ qũ manus substãtias cõprimit humidas: disiungitur quod in eis est ⁊ ad exteriora pellitur sic accidit ei qui in stomaco est cibo: qũ super illum reductio fit vt egrediatur ad intestina: hec actio fit per tunicã exteriorem cuius villi in latum extẽduntur. Sic in omnibus accidit mẽbris que duas habent tunicas: cuius villi in latũ ferũtur parati sunt reijciendi actioni: cuius aũt villi in longũ actioi trahendi deputati sunt. Utilitas cuiusqꝫ tunice hec ẽ tunica interior neruosa facta ẽ eo q̃ virtus illi necessaria cẽt sensus: propter ciborũ necessitatẽ. Interior eteni tunica stomaci iter alia omnia sentiens facta est: per quã sentit animal corporis a cibo iminutionẽ: nititurqꝫ animal ad ciborũ petitionẽ: dicitur qꝫ sensus hic fames: hic sensus in eo maior est ipsius i ore.

hic hꝫ q̃ stoꝫ nisi ꝙ chimo vt gal. 2m̃ ꝓpho n. illuꝫ coq̃ q̃ nutrit̃ ꝓtinuaꝫ ad.

UVA. BHSC. IyR_125_1

reliqua aute membra neceſſitatis cibi nihil ſentiunt tpe: tendit aute ad ea cibus ab epate; per venas que ſibi ipſa cõtrahunt ⁊ eo paſcuntur. Neceſſariũ autem fuit ſtomacho eſſe ſẽ ſuz qũ neceſſitas hec incũberet cibozũ: eo qõ mẽbra oia cibũ a venis attrahant ab epate miſſis: epar trahat ſucoſitatem cibi ab inteſtinis: inteſtina a ſtomacho: nec ſit ſtomaco membrũ aliud a quo ipſũ contrahat cibũ quo eget. Oportebat ergo illũ forte habere ſenſum: quo iminutionẽ ſui ſẽtiret nutrimẽti quo mittatur animal ad cibi porrectionem exteriozis. Ideo quoqz hic in eo fact⁹ ẽ ſenſus qui dicitur fames. Qua de cauſa a cerebro ad ſtomachũ par vnũ deſcendit neruozũ qui omnibus eius firmãtur partibus donec ad eius fundum pertingãt. Hac ergo vtilitate facta eſt interior ſtomaci tunica neruoſa. Tunica exterior carnea facta eſt vt ſtomachus per eã eſſet calidior cibiqz digerer̃etur in ea ⁊ maturarẽtur illius calore: qum carnis ſit cõplexio calida. Poſitionis ei⁹ vtilitas eſt quoniã in latere eſt ſiniſtro poſit⁹ inter epatis ⁊ ſplenis locũ. Epar enĩ in dextro ẽ locatũ latere quod ſplene magis eſt largũqz neceſſe habebat habere locũ: ſplem aũt in ſiniſtro qui epate minor ẽ. Minoriqz cõcluditur loco q̃ epar ponũtur ergo epar ⁊ ſplen a lateribus. Spine lacert⁹ retro Thyrbus in eius conſpectu ad ſtomachuz calefaciendũ augendũqz calorẽ pp cibozũ decoctionẽ ⁊ digõem: ſed ⁊ vt ſint illi ſpine lacerti quaſi ſubſtramentum: ⁊ quo initatur quaſi culcitra. Alligatus eſt aute mẽbris his: ne forte ſuo cederet loco in grauioribus corporis motibus. Figura eius rotunda ẽ vt ab incõmodozum remotior fieret ſuſceptione: ⁊ quatenus magne cibozuz ſufficiens eſſet q̃titati. Prolõgatur a duab⁹ extremitatibus: a ſuperioribus quidẽ ꝓpter ab eo meri originem: ab inferioribus propter inteſtinozũ cũ eo cõtinuationẽ deſubtus loco qui dicitur ianitor: anguſtatur ſuperius: dilatatur eius in homine profũditas eo qõ homo erecte ſit ſtature cibiqz porrecti mergantur ⁊ ad inferiora deſcẽdant ſtomaci. Ideoqz inferiora eius neceſſe fuit eſſe largiora vt q̃titati ſufficiat nõ pauce. Largitas aũt meatus eius ad meri. qũ homo ſepe trãſglutit quedã dura: aut aliqua que nõ ẽ hominis maſticare ⁊ terere neceſſeqz habuit vt eſſet via larga. quo facilis bozũ fieret tranſmiſſio. Ideo ergo huiuſmodi facta eſt ſtomaci habitudo ad meri. Anguſtatur aũt meat⁹ ei⁹ ad inteſtina ab inferioribus qm̃ eius neceſſitas cõtraria fuit ſuperiozũ officinis. Cibus enĩ a ſtomacho ad inteſtina poſt q̃ bene contritus eſt ⁊ decoctus deſcẽdit nec prohibetur eius tranſitus per locũ anguſtũ. Amplius neceſſe fuit ſtomacho inferiora ſtringi loco qui ianitor dictus eſt arctatione forti: vt in eo cibus retineretur quo nõ ab eo ſit illi egreſſus donec digeſtus ſit ⁊ ſtomachus ſuã ſumpſerit portionẽ. Jã tunc expellatur ad inteſtina: angustia ergo eius ab iferioribus huic actioni cõpetẽtior eſt largitate. Hec igitur ẽ tam meri q̃ ſtomaci cũ ſuis aſſignatio partib⁹ ⁊ vtilitas.

Capitulũ. xxvj. de inteſtinozũ aſſignatione ⁊ vtilitate.

Inteſtina ſuper ſpine ſpondiles locata ſunt ⁊ oſſa lata: iũcta cũ ligamẽtis a ſi pbace oriẽtibus: ⁊ ſunt conſtituta a termino meatus ſtomaci iferiore q ianitor dr̃ vſqz locũ quẽ dicim⁹ podicẽ: ſũt qz poſitionis cõtorte ⁊ villoſe: incipientia a dextro latere in ſiniſtrũ ferũtur queqz a ſiniſtro in dextrũ. Sũt aute ex duabus cõpoſita tunicis villoſis: ⁊ cuiuſqz villi tunice in latũ rotundãtur: eorũqz ſubſtãtia ſtomaci ſili⁹ eſt ſubſtãtie. Sũt aũt numero ſex: tria quoz ſubtilia ſunt que ⁊ ſupiora ponuntur ianitori cõtinuata ſtomaci. Tria croſſa quibus ẽ initium locus qui finis ſubtiliũ. Trium itaqz ſubtiliũ vnuz vocat̃ inteſtinũ duodecimũ eo q̃ eius longũ duodeciz ſit boũs digitorum in quo eſt hoc inteſtinũ ſuper ſpinã locatũ eſt nõ hñs incuruationẽ aut iplicationẽ quẽadmodũ oia alia iteſtina.

Secũduz dr̃ ieiuniũ: ideoqz qm̃ cibis vacuum inuenitur: ⁊ eſt intorũ incuruũ iplicitumqz ⁊ a latere incipiens deſtro ad ſiniſtrum fertur. Sic quoqz oia alia iteſtina involuuntur ⁊ iplicantur. Tertiũ ſubtiliũ iteſtinũ ſubtile vocatur ⁊ p° ſile eſt niſi q̃ vacuũ cibo mĩme inuenitur. Jnteſtinoz autez groſſorum primũ eſt qõ dicitur orbuz ⁊ locatur poſt inteſtia ſubtilia. ⁊ eſt inteſtinũ largũ a dextro incipiẽs latere. Vocatur aũt hoc nomie eo q̃ vnũ ſit illi os p quod ingrediẽda ſubeũt de ſuperfluis ciboz ⁊ exeũt: intrãtqz in iteſtinũ colon. Sile eſt eteĩm ſaculo nõ habẽs meatus ab iferioribus ⁊ a ſupioribus quẽadmodũ reliqua. Secũdũ bozũ inteſtinũ eſt qõ colon vocatur: atqz verſus iguina. Dictũ eſt aute hoc nomie eo q̃ egeſtio ſolidata ⁊ indurata i morbo qui dr̃ colica paſſio hoc includitur iteſtino. Tertiũ eſt rectũ iteſtinũ cuius ẽ extremitas ano appoſita: ⁊ vocat̃ podex ⁊ eſt ceteris oĩbus largius inteſtis. Jnter intorſiões aũt inteſtinorum ſunt vene ⁊ arterie mĩte: queqz amplius iterſũt ſũt nõ pulſãtes vene que a vena mittũtur dicta iuuenili. Veniũt aũt ad ea neruoz etiã rami. Eſt aute maior ps venarũ ⁊ arteriarũ inter inteſtina ſupioza. ſ. ſubtilia. ocm̃ aũt de harũ diuiſiõib⁹ venaz ⁊ arteriarũ qum de eaz loqueremur gñibus. Sũt quoqz inter hec vaſa operimẽta ea ligãtia ⁊ caro illa confirmans: locus aute ad quẽ peruenĩũt vaſa vocatur cõcauitas Bem̃ ẽ de operimentis bis qum de eorũ genere ſigillatiz tractaremus: hec ẽ inteſtinoz aſſignatio compoſitioqz. Sequitur de eorũ vtilitate. Jnteſtina fucrũt nec̃ia vt digeſtus nutriretur cibus a ſtomaco in ea. ideoqz ad ea multe porriguntur vene ab ea vena que porta dicitur per concauitatem p quas clarũ colatũqz qõ in cibo ẽ digeſto decurrit ⁊ ad epar deferˢtur. Eſt aute ſimul cũ hoc illis virtus imutans cibum digeſtuz. Jn ſtomacho ⁊ciz digeſtus cibus quz trãſmiſſus p iantorem ad inteſtina venerit ſubtilia: mittitur eius clara mundaqz ſucoſitas ad venas q̃ ad iteſtina feruntur ab ea q̃ porta dicitur vena ad epar vt imutetur ⁊ fiat ſanguis; quemadmodũ eiz cibus primũ oĩum in ore mutatur ⁊ in eius per meri trãſitũ quo facilis fiat eius in ſtomaco imutatio. ſic etiã in inteſtinis fit ſubtilibus. eſt enim in eis virtus imutãs que eĩ bũ alterat digeſtũ ad ea a ſtomacho tranſmiſſum: quadam ſecũda imutatione quo facilius fiat epati illũ in ſanguinis permutare ſubſtãtiã Ideo ergo inteſtinozũ ſubſtãtia proxia facta ẽ ſtomachi ſuſtãtie. ⁊ hec ẽ inteſtinorum vtilitas ſimul.

Cuiuſqz ãt eorũ in ſua poſitione vtilitas ⁊ cõpoſitiõe huiuſmodi ẽ. Jntorſio inteſtinorũ eorũ q̃ iplicatio neceſſaria ẽ quo amplius in eis imoretur cibus ⁊ diutius nec velociter a corpore egrediatur aĩalis. ſi enim fieret ſic ſemp neceſſe ⁊ nõ per interualla eẽt cibũ ſumere: aut certe ſepius ⁊ ſpiſſe ſim̃qz frequẽtius egereretur. Digeritur ẽt cibus more logitudine in inteſtinis ſumũtqz ex eo q̃ ſue proximũ ẽ nãe. Et inteſtini q dẽ qõ dicitur duodecimum locatio eiuſqz qõ rectum ſuuper ſpine oſſa facta eſt: vt venis ⁊ arterijs: neruiſqz que ad inteſtina veniunt locus eſſet vacuus larguſqz. Compoſituz aũt inteſtinũ ex duabus tunicis earũqz perlatũ villi diſpoſiti. duarũ cã vtilitatũ. altera ẽ vt ab incõmodozũ remotius eſſet ſuſceptione: quoniã enĩ ad inteſtiua multe defluũt materie male que comedũt incidunt ⁊ putrefaciũt: duabus neceſſariũ fuit illis tunicis veſtiri: vt ſiquãdo alteri tunicarũ incõmodũ acciderit. altera eius ſuppleat locũ quẽadmodũ in inteſtinorũ videmus vlcerationibus quz per egeſtionẽ eorum frustra egrediantur: nõ tamẽ ceſſat inteſtinorũ actio de cibi trãſmiſſione ⁊ egeſtione: ſed illius loco tunice altera eguit ad agendũ exterior. Secunda eſt vtilitas cõfortatio virtutis cõpulſiue que cibum expellit ⁊ egeſtionez ac emittit. Ideo ergo eorum villi per latum ducti ſunt cũ ois villus per latum traſductus in mẽbrorũ tunicis paratus ſit actioni virtutis expulſiue. Facta ſunt aute inferiora croſſa inteſtina magis q̃ ſuperiora ne forte ad egeſtionẽ homo ſepius ſurgeret ſed intereſſet eius egeſtionibus tẽporis longitudo. Egeſtio enim ſi deſcendat ad locũ arctũ facile repletur locus hic: egetqz hõ illũ purgare ab his que repleuerunt ſurgeretqz oĩ ad egeſtionẽ hora: pari de cã ⁊ veſica larga facta ẽ: ne forte quz deſcenderet ad eã vrina cito repleretur: neceſſeqz homini cẽt ad vrinã ſepius vna eadẽqz hora ſurgere. Veniunt aute vene ad inteſtina ab ea que dicitur porta vena vt ſumãt qõ in eis clarũ cibi inuenerint: ſuccoſitatemqz eius ⁊ ad epar deferãt.

Copia aũt earũ multitudoqz ad inteſtina venit ſuperiora ꝓpter multitudinẽ ſuccoſitatis cibozũ que in eis ẽ deſcendens ad ea a ſtomacho. Hec eſt inteſtinorum aſſignatio ⁊ vtilitas.

Capitulũ. xxvij. de thyrbi aſſignatione ⁊ vtilitate.

Thyrbus ex duabus ꝓponitur tunicis denſis tenuibus altera alteri ſuppoſita ⁊ inter eas vene arterieqz multe: quibus loco ſunt cortine ⁊ ſoliditatis. Eſt ⁊ iter duas bas tunicas adeps multus poſitus ſuper iteſtina: figuraqz eius ſacculo ſimilis ẽ aut petule: generaturqz ex operimento q̃ dicitur ſiphaos. ⁊ origo eius ab ore ſtomaci a ſuperioribus cõcauitatiſqz eius initium. os. ſ. eius a loco ort⁹ ſui ab ore ſtomaci finis aũt apud inteſtinũ colon vocatũ. Cõſolidatur aũt loco quo oritur a ſtomacho ⁊ cũ ſplene ⁊ cũ inteſtino colon vocato. nõnunq̃ aũt cõſolidatur cũ extremitate vna epatis ⁊ tẽdit verſus coſtas poſteriores nõ recte ſed vt ſit. Jn pluribus aute ex maiori parte eius ẽ conſolidatio cũ ſtomaco ⁊ ſplene ac inteſtino colon. Cuius neceſſitas hec eſt vt calefactionẽ augeat ſtomaci ⁊ inteſtinorũ ⁊ vt venas arteriaſqz vinciat q̃ in eo ſunt

UVA. BHSC. IyR_125_1

Hec est meri stomachi intestinorū ꝛ thyrbi assignatio cum vniuscuiusq; ꝛ totius partiū vtilitate.

Capitulū.xxviij.de epatis assignatione ꝛ vtilitate.

e **Par autem** in dextro positū ē latere corporis sub hypocūdrijs superioribus eiusq; figura figure similis ē lune quz iā a sole tertia fulget a quauis parte ꝛ ēci conatio ꝛ gibbositas latereq; eius conico stomacho iūgitur ꝛ intestinis. Est ät superamplectēs stomachum ꝛ continens suis augmentis que epatis dicunt pēne siue extremitates: latꝰ ät eiꝰ gibbosū diaphragmati copl'at tägēs ipz ꝛ ab ꝫ latere alligatū diaphragmati cū ligamētis opimētalibus gbꝰ cū opimento q̄ amictit cōnexum ē. Cuius.s.ortus ē a sipbace ꝛ cū costis posterioribus: a latere vero conico stomacho ligatur ꝛ intestis ac venis que ad illa ab epate veniūt ꝛ operimētis que ea operiūt.

Et epar oibus nō est eiusdē quātitatis in boibus sz sua ē in magnitudine variū ꝛ in pēnaꝝ numero. In magnitudie quidē qm̄ in nōnullis boium maius ē: in alijs minus. nisi q̄ semp in boie magnū est in tātū vt maius i eo sit q̄ in quouis aliorū aialium qō eiusdē sit cū corpore bois quantitatis. In extremitatū autē numero: qm̄ in quibusdā boibus bz tm̄ duas pēnas: in alijs tres. in plibus quatuor ꝛ quinq;. Epar in boibus nō parui sumit familiaris lateris spatiuz: ꝛ vena que porta dr̄ oritur ab hoc latere. i. conico. Et diuidit añq̄ ab epate egrediatur in ptes quinq; que in pēnas funduntur epatis: quarū queq; ptium multis distribuitur diuidētibus subtilibus que ad ꝓfunditatez ferūtur stomaci ꝛ intestinum duodecimum: ꝛ maior eaꝝ pars ad ieiunū tendit. Reliq̄ partes in oia dispartiūtur intestina donec ad rectū perueniant. Assignauimus aūt haꝝ bitudinem venaꝝ nō pulsantiū qū de eaꝝ qualitatibꝰ dixim⁹. Epar aūt ipm̄ necessariū fuit nāe q̄tenus cibi succositatem alteratā sanguinē faceret: ꝛ ad oia corporis mēbra p venas mādaret. Ideo ergo epatis sāa sanguis sil'is facta ē substātie. Cibus ꝛeim qū a stomaco digestus mittit ꝓ anitorē ad intestina ꝛ intestinū itrauerit duodecimum: ꝛ ab eo ad ieiunuz missus fuerit: mittit illud intestinū succositatē ad venas que a vena porta vocata venerūt trabūtq; illam be vene ꝛ ad portā deferūt per quā itra epar ingreditur ꝛ diffunditur p venas que in epate sūt q̄ a porta vena diuidūtur: imutatq; illā epar que in eo est i mutāti virtute in sanguis substātiā: trāsmutatūq; ad venā expellit magnam que dr̄ cōcana a q̄ i oia corporis mēbra emittitur.

Cap⁹.29⁹.de splenis assignatiōe ꝛ vtilitate.

s **Plen** in siniſtro positū ē latere corpis eiꝰ figura oblōga conationē bz paucaz a ptē q̄ stomaco iungitur: ꝛ ē gibbosū a costarū parte posterioꝝ: ꝛ ē alligatū ligamentis que oriuntur ab operimēto ipsum circū uoluente ab eius quidē gibboso latere cū costis superioribus a parte aūt conationis cuz stomacho. Cōtinuantur aūt duo ei vasa: alterū quorū maius ē: ꝛ oritur a latere epatis conico ꝛ est quasi collū per qō cholerā trahit nigrā ab epatis sanguine. Alterū vas parui ē cōtinuans ipsuz ꝛ stomaci os. ꝛ p̄ per hoc cholera mittitur nigra ad os stomaci quo cōfortetur appetitus. Est aūt splenis vtilitas vt turbiditatē mūdet sanguinis eiusq; feces ꝛ ad se cōtrahat per vas qō ad ipsuz ab epatis mittit conico latere: ꝛ ab eo fūdat in vas aliud qō ad stomachuz fertur: ea q̄titate qua excitetur appetitꝰ. Nec vero primū ad stomachū ferr̄ q̄ illā ab epate extraxerit: sed postq̄ in eo fuerit imutata ꝛ alterata in eius substātiam ꝛ cibum fecerit sibi cōpetētem: ꝛ qō huic supereſt actioni qō scil' in suam non potest transformare naturā ad os mittit stomaci: per quod appetitus fiat robustior. Hac itaq; de causa ꝛ vtilitate: splenis substātia fragilis facta ē spōgie similis vt attractio eius ac susceptio facilis fiat: qua trahat crossos humores nigros: factusq; ē color eius ad nigrū inclinꝰ quo ꝓfiguretur ꝛ cōsimilis cholere esset nigre. Hec ē splenis cum vtilitate assignatio

Capitulū.xxx.de fellis assignatione ꝛ vtilitate.

f **El super** epatis pēnam locatū ē maiorem ꝛ ē vnius tunice: eiusq; subā proxima ē operimentorū substātie. Huic duo sunt meatus ab ea orientes eorūq; substātia qualis ꝛ ipsius. Alter borū lateri epatis cōtinuatur conico: ꝛ per ipsuz choleras trahit ab epate sanguinis ad se. Alter aūt in duas diuiditur partes: quarū altera maior intestinis cōtinuatur ꝛ ad ea choleras transmittit. Altera minor stomacho cōiungitur: ꝛ per eā in eius continuationē cholerā mādat. Cōtinuātur aūt illi loco colli eius rami duo subtiles: alter ab arteria que ad epar mittitur. altera neruo qui itidē ad epar missus ē vt p̄ eos sensum accipiat ꝛ vltā. Est aūt eius vtilitas choleram purgare rubeam a sanguine: eāq; attrahere ne forte sanguinez exuret suo acumine.

Capitulū.xxxj.de renū assignatione ꝛ vtilitate.

r **Enes** duo positi sunt in duobus spine spōdiliū lateribus prope epar. Et ren dexter loco excelsior est i tantum vt q̄libet maiori occurrat pēne epatis: ꝛ hec ē pēna siue extremitas inferior. Sinister aūt ren loco humilior ē. Eorūq; latera duo conica ad inuicē opposita sunt ꝛ latera duo gibbosa circūdantur a latere corporis in quo sunt animalis. Continuantur aūt eorū cuiq; duo rami magnivene cōcaue statim vt ab epate surgit: alter corū diuiditur in ipsorū substātiam ꝛ ad ipsos fert sanguinē: per alteruz aūt aquositatē trahit sanguinis que ē vrina. Continuatur etiā illis a magna ramus arteria cōpetētis magnitudinis ad ipsos virtutē portans vite. Oritur aūt ex vtriusq; loco quo hec illis continūtur vasa collū: ꝛ large cōcauitatis operimēto opertū: quorū qōq; vesice coniungitur: per quem vrina a renibus ad vesicā mittitur: vocantur autem hec colla duo emunctoria. Ad hanc parati sunt renes vtilitatē. s. vt aq̄ sitatē traberent sanguis ꝛ hac illum purgarēt superfluitate.

Capitulu.xxxij.de.vesice assignatione ꝛ vtilitate.

v **Esica** autem posita est in masculis super rectū intestinū: ꝛ vnius est tunice dure. Cuius durities fuit necessaria: quo acumē posset choleram perferre vrineq; ꝓter voluntatem egressum: vrina porro ad illam mittitur a renibus per meatus duos quos emūctoria diximus. Consolidātur aūt duo hi meatus vesice p trāsuersum adducti ꝛ per longū feruntur: ꝛ deinceps in interiora eius mittuntur. Scinditur aūt ex substātia eius pars quedam operimēto similis: ꝛ tēpore quo vrina ad vesicā non decurrit operimētum hoc coniunctū est super meatuū os: clauditq; illos diligentissime: nec ventus per os emittitur: ne forte aliquid vrine ad ea a quibus defluxerat reuertatur loca. Hoc etiā modo consolidatur meatus qui ori continuatur fellis. Hec est vesice assignatio ꝛ qualitates eius.

Capitulū.xxxiij.de membris generationis ꝛ primum de matrice ꝛ eius vtilitate.

v **Jximus** de ciborū instrumētis que persuasoria erant: iaz deinceps equum est nos hoc disputare loco de mēbrorum habitudine q̄ generatiōis sūt istra. Sūt aūt ꝫ matrix: mamille: testes: spermatis vasa: veretrum. Et nos de matrice primum ꝯsiderabimus eiusq; habitudinē ostendemus in figura i positione in vtilitate fetusq; in ea bitudine. Sico quoniā matrix in forma sua forme similis est vesice maximeq; profunditas eiꝰ nisi q̄ ab ea differt duobus que in eis sunt ab vtroq; latere augmētis duobus similibus cornibus ad emunctoria versus tendentibus per que vene ingrediuntur ꝛ arterie que ad matricē ꝛ sperma deferunt ꝛ spūz. Matrix autē sua in suba substantie proxima ē neruorū eo q̄ extensio illi eēt necessaria tēpore cōceptus ꝛ ipregnationis in oēs partes quz fetus augeꝝ ꝛ maior fit. Hec ät actio generi neruorū possibilis ē sic vt nocumētuz illis nō accidat. Matricis os magis neruosum ē ꝛ magis durū nisi q̄ eius tēperata ē durities. Neruosū quidē est pp sensus bonitatē que in coitus delectatione fuit necessaria: tēperata aūt ē durities eius quo possit in ea reductio ꝛ cōstrictio fieri post spermatis ad illud ingressū: sed ꝛ vt possit extendi coitꝰ tēpore quo per illud sperma facile transmittaꝝ. Si enī multe eēt duritiei a firmitate cōstrictionis prohiberetur. Si ät molle extendi optime nō posset sed caderent partes eius alie super alias: clauderetur q̄ nec facile ad matricē semē viri posset transire. Est ät vnā habēs tunicā cōpositam ex villis positione varijs ꝛ in ea villi per longū porrecti q̄ ēt in ea ceteris pautiores sunt eo q̄ necessariū erat illis sperma solū attrahere. Sunt ꝛ villi per transuersa ducti: ꝛ bi magis i ea abundāt: propter quod per eos virtus est sperma retinēdi ꝛ fetū per cōceptus tēporis diuturnitatē. bz etiaz villos in latū deductos pp eā que necessaria erat expellendi virtutem emissionis ad exteriora fetus tpe. Locatio eius talis ē super intestinū posita ē rectū ꝛ super ipsam vesica: eo q̄ necessariuz eēt intestinū quasi culcitrā ꝛ stramentū illi esse. Vesica quoq; tegit illā ab incōmodis que accidunt extenuatiōe dū distēditur cōceptus tpe. Est autez alligata matrix his que illi vicinātur circūquaq; mēbris ligamentis flexibilibus ꝛ q̄ extendantur vt in oēs possit distendi partes conceptus tpe. Hec a superioribus qua parte eius ē profunditas vesicaz superat: a parte vero colli a vesica superatur. Collum matricis vsq; vuluā porrigitur. Vulua est interstitiū ꝛ separatio

UVA. BHSC. IyR_125_1

que inter duo pēnis ē ossa: ⁊ ē super anū locata. Hunc ab exterioribus augmēta sunt cutis que arabice badera vocantur que similia sunt veretri preputijs: ideoqz ⁊ nos nomen aliud nō habentes preputia vulue vocamus. Horū sunt vtilitates vuluā ⁊ matricē tegere ac defendere ne forte acris ad illā friguiditas penetret. Sunt autē matrici concaua duo magna quorū alterū ē in dextris: alterū in sinistris. Hec duo concaua ad vnā peruenīūt ꝓfūditatē vtriusqz cōez: dicturqz matricis collū. Ideoqz antiqui matricē matrices eē dixerunt: hac quoqz dixim⁹ cā. Hec autē duo animaduertes manifeste cōcaua si in matricem animalis intēderis ⁊ sipbacē ab ea scinderis quo ab exterioribus vestitur videbis duas concauitates abinuicē disgregatas tanq̄ si due eēnt matrices que ad vnā protēduntur profunditatē que necessarie fuerunt vt i gemellorū generatione eorū quisqz sua generetur in cōcauitate Sic ergo in pluribus fit qñ gemellos mulier generat: fitqz secūdū partē maiorē masculi generatio in dextro latere: femine in sinistro: rareqz feminarū accidit generatio in latere dextro. Et in matrice ⁊ singulis concauitatibus loca profunda sunt parue profunditatis que fossule dicuntur: hec sūt venarū ora per que sanguis mēstruorū in matricē decurrit: sūt āt hec loca aspera: ideoqz vt per ea sperma retineatur suspēdāturqz illis secūdie partes: sintqz illis tanq̄ ligamēta. Testiculi porro mulierū positi sūt i superiori colli matricis loco post augmēta duo que dicūtur cornua duo: ⁊ sunt a duobus matricis positi lateribus. alter a latere dextro alter a sinistro testesqz duo mulierū minores sunt q̄ virorū: ⁊ sunt rotūdi ⁊ supplani: subst̄ātia eorū glandulosa similis glandule que venas stringit ⁊ solidat ⁊ sunt masculoꝝ testibus duriores cuiqz eoꝝ vena continuatur nō pulsans que a renū parte veniens augmētū quodqz ingreditur cornu dictū: ⁊ ab earū qua qz oritur corpus per quod sperma in cōcauū fundit matricis. Hec est matricis assignatio ⁊ figura. Quātitas autē eius oibus nō est equalis mulieribus. In mulieribus etenim q̄ pgnātes nō sūt minores ē eas inuenire: i pgnātibus maiores: sz ⁊ i his q̄ nunq̄ cōceperūt miores sunt valde q̄ in his que aliq̄n cōceperūt: ⁊ q̄to plus mulier cōcipit ⁊ eius maior fit matrix pp matricis extēsionē a fetu vt sit illi locus. Variatur ēt matricis q̄titas in etatibus: ⁊ ē in muliere que minoris ē etatis minor: in ea vero que maioris ē etatis maior. At vero vetule mulieres miores bñt q̄ iuuētus earum nouerit. Est autem ⁊ in illis que parum coeunt. minores q̄ in illis q̄ multum coeunt. Matricis autem temperata quantitas est que ab extremitate eius supiori que est eius profunditas posita ꝓxima ē ymbilico vsqz ad extremitatē vulue: ēqz eius longū duodeci digitorū: latitudo eius ē dimēsio qua duo abinuicē distāt emūctoria ad que quodqz duū puenit augmentorū que cornibus silia sūt: hec ē matricis assigna° simplex.

Cap⁹. 34⁹. de matricis in q̄ ē fetus assignatiōe

Matrix autem in q̄ ē fetus cuiusmōi sit h̄ m loco dicemus: ⁊ oēz eius oñdemus q̄litatē a pricipio quo sperma i ipam cadit vsqz ad cōplemēti fetus tps ⁊ horā. Dico ergo qm̄ Galien⁹ ⁊ Hypocras arbitrātur q̄ sperma agētis ⁊ mātis obtineat locū in fetus gnātione: sanguiné aūt mēstruū solūmodo materiei seruare locū. ⁊ qm̄ fetus pficitur ꝓtemperantia ⁊ cōmixtione spmatis masculi cū femineo. Aiūt quoqz matricē quā ē coitus tpe siquidē ꝓxima ē mēstruorū amputationi: pueneritqz ad eā sperma tēperatuz sua in crossitie ⁊ viscositate sup illud strigi ab oibus sui ptibus: retinereqz ipsuz ⁊ circūtenere ea q̄ in ipa ē retentiua virtute. Huius rei signū ē q̄ inuenim⁹ qñz dū aialia explorāmus que pariūt. Matrix eteiz eorū ita arctissime stricta ⁊ ꝯclusa ē vt nec acumé corpis aliquod possit ītrare: hoc fit pp nimiū amorē ⁊ desideriū matricis in spmatis subām. Ideo ergo ⁊ antiqui dixerūt matricē eē tāq̄ aial sperma desideras. Est aūt spmatis nā si a virga que in ea est expellatur forti virtute p matricis ire collū ⁊ recta tēdere via vsqz in iferiora eius ⁊ in loca vicia: illiniūturqz eo ⁊ dilatantur in his locis inferioribus: remanētqz remotiora matricis in cornuum ptibus inania ⁊ viri spmate vacua. Amputatur igit̄ spma mulieris ab eius testiculis p spmatis vasa ⁊ in medium fūditur matricis: tēditqz ad cornua duo ⁊ in vētre dilatatur matricis. cōplēturqz loca que viri fuerāt spmate frustra: ⁊ in ea quoqz in quibus illud est cōtinuaturqz. illi. Fit vero inter matricē ⁊ spermata duo iterstitiū quoddā ⁊ q̄si diuisio ⁊ cōcauitas: cōmiscetur qz gō residuū ē seminū duuz ⁊ ad concauitatē illā tendit replēda. Fuit aūt necessaria duuz spmatū cōmixtio duabus de cāis. Altera ē v t sperma esset mulieris cibus cōueniens virili spmati: virile ꝯenim crossuz est calideqz cōplōnis sperma: cōtraqz femineū tenue ⁊ frigide cōplexiōis: q̄re sua nō pōt crossitie virile extēdi ⁊ dilatari quēadmodū oporteret corrūperetqz suam materiā fetus caloze. Ideoqz femineū nēcium fuit sperma qō eius tēperaret crossitiem ⁊ calorē. Altera aūt ē vtilitas opimēti gnātio qō fetū circūdat: virile ꝯeim spma eo q̄ recte feratur ad cornib⁹ nō puenit augmēta sil'ia: nec p totū dilatatur matricis vētrē necessarium ideo femineū ē sperma quo cōpleātur loca ad q̄ virile nō accessit spma: cōtinueturqz femineo: ⁊ ex eis simul opimentū fiat quo fetus inuoluatur. Est aūt huius operimenti fetū circūdantis gnātio talis: sperma crossum ē ⁊ viscosum: interiora aūt matricis calida ⁊ plana. Qū igit̄ sperma intra corpus matricis dilatatur facile ex eo opimentum gnātur: quēadmodū fit ex pasta si supponatur opculuz calidum cito crustula fit. Soluitur aūt operimētum hoc oib⁹ ex planis matricis corporis locis: ⁊ suspēditur ad eā p loca aspera que fossulas diximus: fitqz opimentū hoc cū spermate qō circūtenet: quēadmodū ouum qō nō suo edidit tpe gallina nō cōpletū: videbisqz exteriorē testā operimēto silem. Et hoc quoqz nōnūq̄ in exquisitione matricū appet aialiū que pregnātia sunt a proximo. Videbis ꝯenim opimentum matrici adherēs p loca que venaꝝ ora fossule dicta sunt: als autē a matrice oio sciunctū ⁊ minie inherēs illi ad oui sil'itudinem qō i gallie matrice ꝓpletū ē: nec dura ei⁹ est testa. Refert aūt hypocras i libro de nā pueri. saltatricez mulierem sexto conceptiōis die aborsū passā: cecidisseqz ab ea sperma cū opimēto suo i sil'itudinē oui qō suis exterioribus nudatuz corticib⁹ iteriori opimento tm̄ vestitur. Ut autem hui⁹ ꝓpleta ē operimēti gnātio qō spma cōcludit: sanguis ad illud fertur menstruus per venas non pulsantes: quarū ora ea sunt loca que fossule dicta sunt: peruenitqz simul sanguis subtil' ⁊ spiritus vitalis per arterias que ad matricē veniūt: ferunturqz simul in operimēti substātiā anteq̄ ipsius cōsumetur duritiem: iōqz possibilē habent per illud transitū ad ipsius concauū. Fiūt itaqz in operimento foramina ⁊ meatus nec desinūt bi dilatari: nec cōsolidantur pp sanguinis decursuz. Spermatis ⁊ enim attractio qua sanguinē trahit: nō cessat per eam que in ipso est trahendi potētiam. Spermati nāqz sua in generatione in istrumētis eius miscetur vital' spiritus ⁊ naturalis per quos materias sibi conuenientes possibilitatē sibi trahendi sumit: fiuntqz ex eis fetus mēbra: hypocras nāqz ⁊ Galienus arbitrātur: sperma materiei ⁊ agētis ⁊ forme in creādo obtinere fet⁹ locū: mēstruū aūt sanguinē materiā tantuz: sicut in huius capituli principijs dictum est: debinc operimētuz illō durescit ⁊ solidatur: generāturqz ex spermate inter operi mētū: locis scil'ill' per que sanguis ad fetū influit vene arterieqz quarū ora venis continuātur ⁊ arterijs que ad matricē ferūtur: continuāturqz he illis arterie arterijs ⁊ vene venis. Deinceps arterie he ⁊ vene generate irretiūtur ⁊ inuoluūtur cum operimēto ⁊ iplicantur intra ipsum: circūdātqz exteriū s: post hec vene omnes nō pulsantes cōgregātur: fiuntqz ⁊ cōglutinātur ex eis due nō pulsantes vene: unidem omnib⁹ cōgregatis in vnū arterijs: due creantur arterie: sicqz q̄tuor ad ymbilicū veniunt fetus: vt aūt ymbilicum trāsierūt nō tīi plurimū cogregātur due vene in vnā. Vocatur aūt operimētum hoc in quo hec irretiuntur vene ⁊ arterie secūdina. Fuit autē secundina necessaria vt venas solidaret ⁊ firmaret ac arterias: ligataſqz adinuicem confortaret: sed ⁊ vt fetū mēstruoꝝ pasceret sanguine bis que in ea sunt venis: spiritūqz inferret ⁊ sanguinem subtilē bis quas habet arterijs. Generātur aūt super fetū ab interioribus operimēta duo: alterum quorū secca dici potest ⁊ est iplicitū quasi fasia: alterū autez sela arabicis nominibus. Et secca sub secundina est ascēditqz ad matricis superiora ⁊ est simile fasie figura ⁊ hic est transiens ad fetus vesicā eiusqz vtilitas vrinā susciperе fetus. Sela autem operimētū est fetū circūdans sub secca. Et est operimentū largū ⁊ spissum: quod ad susciendos factū est vapores ascēdentes de spermate ⁊ fetus: qui quasi sudor sunt in consumatis corporibus. hec est operimētorum que fetū circūdāt assignatio. Ipsius autez fetus generatio huiusmodi est. Dico quoniā sperma ⁊ sanguis qū cōmixta fuerint fiunt ex eis inflationes ex sanguinis caloze: quēadmodū in crossis videmus fieri ⁊ viscosis si igni decoquātur in eorū ebullitione bullas fieri ⁊ inflationes. In huiusmodi bullis spiritus adunat̄ spermati admixtus. Immergituruz spermatis profūdo adunāturqz bulle he adinuicē ⁊ fit ex earū adunatione concauitas magna in spermate: qua in concauitate plurima adunatur spūs quātitas: fitqz in superficie spermatis durities: nec potest abinuicem spiritus dissolui. Decurrit aūt sanguis

UVA. BHSC. IyR_125_1

ꝛ spiritus per duo illa vasa iam creata in secundinā ad sperma: eiusq; replent concauū: virtusq; informans ex bis duobus exspermate. s. ꝛ sanguine mēbra informat fetus: ex spermate quidez ipso mēbra alba que sunt cerebrū, ossa: cartillagines: operimēta: ligamēta: vene: ꝛ arterie: ex mēstruo autem sanguine epar ꝛ omnia mēbra carnea solo excepto corde. Is zenis ex sanguine fit arteriarū. Primū autē oiuz virtus informās ab bis incipit mēbris: que plurib⁹ sunt origo ꝛ radix mēbris corporis: cerebro. s. corde ꝛ epate: fitq; ex substātia spermatis cerebrū ꝛ ex arteriarū sanguine cor: epar aūt ex eo qui per venas ad corpus fetus venientes mittitur sanguine per secundinā. Sūt bec tria in principio mēbra adiuicez proxima deinceps aūt in vltimis seperātur ꝛ abinuicē remouentur: cōtinuaturq; vena magna que ex venis fit nō pulsantibus epati: ꝛ ad ipsuz defert sanguinē mēstruoz: similiterq; vena pulsans que ex pulsantibus fit venis in secūdina cordi ꝓiūgitur cui ꝛ spiritū ministrat vitalē subtileq; sanguinē. Post bec autem ex radicibus bis tria seperantur germina: a cerebro neruoz paria ꝛ nucha: a corde arteria magna: ab epate vena cō caua. Est aūt arteria que ad fetus vmbilicū attingit: ꝛ cordi eius continuatur arteria magna que ex corde eius procedit. Fecit aūt ei⁹ bāc ꝓtinuatoez vene nā qm̄ nulla eēt securitas ne rūperet si cordi ꝓtinuarē ipi pp eā q̄ intus est longinquitatem inter vmbilicū ꝛ cor. Creantur autē cū harū generatione radicū ꝛ germinorū ossa illa circūdantia que quasi operimenta sunt illis ꝛ castrū: fiuntq; ex spermate ossa cranei: ꝛ circundant cerebrū ꝛ spondiles qui circūdāt nucham pectoris coste circūdantes cor. coste posteriores epar cōcludētes. deinceps alia creātur mēbra: nisi q; ea amplius manifesta sunt q̄ bis radicibus sunt propinquiora vt sensus instrumenta cerebro: pulmo cordi. stomachus. splen. fel. renes epati. Hebinc manifestantur que bec mēbra sequūtur que in concauo sunt pectoris. Vltimo manus ꝛ pedes ꝛ oia reliqua mēbra que incompleto sunt fetu. iā tunc fetus incipit moueri. Huiusmodi ē fetus informatio. s. a principio quo cadit sperma in matricē vsq; cōplemēti eius horā ꝛ tēpus. Est āt fetus informatio per quatuor tpa. Primū ē tēpus in quo si ingratur spermatis forma adhuc ei dominatur ꝛ hoc vocat hypocras spermaticuz. Secūdū est in quo sperma repletū apparet sanguine nec cerebrū aut cor aut epar adhuc discernūtur: nec formata sūt: sz iā tñ nodata sunt. et est eis q̄titas ꝛ mēsura: vocatq; illū hypocras hoc tēpore fetū. Tertiū est tēpus in quo forma ꝛ cerebri ꝛ cordis ꝛ epatis manifestius apparēt: videmusq; i eo reliqua oia mēbra tanq̄ que informari incipiāt. Quartum vero est in quo discernunt ꝛ apparēt oia mēbra que tam in manibus sunt q̄ in pedibus: vocauitq; hoc fetū tpe hypocras infantē: eo q̄ hoc tpe fetus moueatur manifeste: pedib⁹ calcitret. vocatur āt fetus oibus bis tēporibus viuū nisi q; eius vita tribus primis tēporibus quasi plātarū ē. Similitudo autē fetus cū plātis tribus ē in rebus. Prima est quoniā quē admodū plante radices sunt: sic ꝛ fetus continuatio cū matrice venis ꝛ arterijs que in secūdina sunt. Secūda quoniā quēadmodū plante ramos habent: sic sunt ꝛ fetui germina que a tribus oriūtur radicibus cerebro. s. corde ꝛ epate. Tertia est quoniā quēadmodū a plantis duo oriuntur germina primū qd̄ ad superiora tēdit ex quo rami fiunt arboris. sz ad inferiora a quo producūtur radices: sic ꝛ in fetu vene ꝛ arterie: quarū alie ad superiora. alie ferunt ad inferiora. Hec est fetus in matre assignatio. Spatiuz autē tēporis informationis eius ꝛ cōplemētū tale ē fetus qui in septimo nascit mēse si quidē masculus ē eius informatio in triginta cōplet diebus motus in sexaginta: eiusq; pfectio in ducētis ꝛ decē diebus. Si vero femina eius informatio perficitur in triginta quinq; diebus. motus in septuaginta. cōplemētūq; in ducentis ꝛ decē dieb⁹. Qui vero in nouē nascitur mēsibus si masculus sit eius informatio in quadraginta dieb⁹. motus octuagita. cōplemētū in ducētis septuaginta diebus. Q; si femina ē eius informatio in quadragintaquinq; fit dieb⁹ :mot⁹ in nonaginta cōplemētū i ducētis septuaginta diebus. In decio āt nascēs mēse masculi fit informatio in q̄dragintaquinq; diebus. motus in nonaginta. si femina. informatio in quinquaginta motus in cētū diebus fit. cōplemētūq; i trecētis dieb⁹. Cōpletur āt masculi forma anteq̄ femine eo q; sperma ex q̄ masculus generat fortius ē ꝛ calidius. Fuit autē hypocras se mulieres vidisse q̄ abortuz fecerāt ante triceſimū cōceptiōis diē. apparuitq; in eis oiuz forma mēbrorū: ꝛ ait quoniā quz forma cōpleta fuerit in triginta quinq; diebus: partus in ducentis ꝛ decē erit. Et sciendū quoniā quocūq; cōpleatur forma tempore in duplo tēporis fit motus. pt⁹ autē post triplici tatē tpis motus. Siquis āt dicat cur puer qui octauo nascitur mēse nō viuit. dicimus hypocratē in libro suo quē de fetibus octo cōposuit mēliū dixisse: quoniā in septimo mēse fit puero cōuersio ꝛ motus a suo loco queritq; exitū: cui si virt⁹ erit valida matricē egreditur: si vero debilis nec p̄t exire: turbatio illi fit ꝛ debilitas. Nō itaq; septimo nascitur sed vsq; decimū aut nonū remanet mēsem: ꝛ ab illa que acciderat curatur turbatione ꝛ langore sanaturq; que contingerat morbus ꝛ lesio. Fit vero si octauo nascatur mēse ꝛ in ea ē bitudie turbationis ꝛ langoris debilitatisq; nō viuit eo q; non sit illi virtus qua pasci possit ꝛ nutriri. Hui⁹rei signum ē q; fetui. s. septimo accidat mēse inuersio ꝛ turbatio morbus ꝛ mala habitudo pregnantiū in octauo mēse earūq; grauitas qū pregnātiū habitudo habitudinē sequatur fetuū. Hec autē habitudines a fetibus cessant circiter quadraginta dies. Et sciendū quoniā cuiusq; fetus masculi generatio ē in latere dextro eiusq; motus hac apparet in parte contra feminarum in sinistris generationes fiunt lateribus: motusq; earū in eisdem. Nascūtur autē in dextris masculi matricū lateribus: qm̄ eo ruz calidā oz eē cōplexionē lat⁹ aūt dextrū matricis calidius cū sinistro: eo q; epati vicin⁹ sit amplius boc: sz ꝛ qm̄ testiculus dester a quo defluit sperma i matricē cadē de cā calidioz ē iōq; ꝛ eius spma calidius ꝛ siccius: gnāntur ecōtra femine in sinistris lateribus qm̄ cas oz frigidioris eē cōplonis: latera aūt matricū sinistra frigidiora sunt splenis vicinitate: sinisterq; eoz testiculus bac cadē frigide ē cōplonis cā. simlr. qz eius spma frigidius ꝛ hūidius. Quāto aūt sperma calidius ē ꝛ siccius crassiusq;: fetus quoq; masculus. Si vero frigidius ꝛ hūidius ꝛ tenui⁹ ꝛ fetus femineus ē. Signa aūt qm̄ mulier pregnās masculū bz i vtero: color pulcher: motus eius leuis: māma eius dextra maioz ē sinistra: itidēq; caput māmille eiusdē: pulsus in dextra manu fortis ē ꝛ vehemens celer ꝛ plenus. Si aūt in vtero femina būerit signa cōtraria nucies: m ūd aturq; femia a sanguine ptus si masculuz peperit in vigintiquiq; diebus. Si vero femiaz in trigitaquq;.

Et si viri sperma maius ꝛ fortius fuerit: qui gnātur pri filis est. Si vero amplius sit mulieris semē ꝛ fortius: nascētis forma matrē sequitur. Et sciēdū qm̄ sepe mulieres duos pariunt: raro aūt ampliores: vidi tñ que peperat tres fet⁹ mulierez: masculos duos ꝛ femiam. Audiui quosdā dicētes mulierez q̄tuor edidisse: masculos duos: totidēq; femias. Tradūt etiā nōnulli q̄sdam quiq; peperisse vno ptu. q; qz q̄tuor ānoz spatio viginti effuderit fetus viuētes. Et boc quidem possibile ē mihi tñ sensu icognitū. Sūt zeniz in matrice q̄tuor loca foueis silia que venarū sūt oza: a quibus in matricez sanguis defluit mēstruus. Audiui ēt mulierez septio pepisse mēse filiū: aliūq; in nono: hi⁹qz aiūt rei cāz q; post cōceptionez coitui se dederit viri alterius. Refert aūt Aristotiles qm̄ pgnās mulier carnis deposuerit frustrū p⁹ ānuz: hec p audi tum accepi rumorēq;: ceterum eorū exquisitissimam veritatem aliter non habeo.

Capitulum. 35⁹ de māmarum assignatiōe ꝛ vtilitate.

Immille due cōposite sūt ex glāduio sa carne tenera ꝛ alba: lactis silī nāe: ꝛ ex venis ac arterijs inuolutis iplicitisq; ꝛ in pectore posite sunt. Hoc zeim magis cōpetens fuit rei ad quā nēcie sunt ꝛ ornātes magis mulieres. Est aūt earum nēcitas gnātio lactis quo fetus illo pascatur q̄ diu ifās est. Qm̄ zeim infans ꝓximus ē cōsuetudini refectiōis p mēstruum sanguinē: necessariū būit refici cibo mēstruoz ꝓximo sanguini: qō aūt eiusmodi ē dz esse lac. Hoc nāq; ex mēstruo gnātur sanguine. Oportebat vero vt sanguis fieret lac multam prius fieri decoctionē: ideoq; in pectore posite sunt vt p pinq; cordi eēnt qō caloris est cella ꝛ fornax nālis ꝛ illas ad decoctionē adiuuet celebrandā in sanguinē qui ad eas venit a cōcaua vena. Cōcaua eteiz vena postq̄ puenit ad cor: mittiturq; ab eo ad pectus ꝛ fit furculis ꝓxima: duo ab ea procedunt rami magni: eodēq; mō oriūtur ex mēbris venarum pulsātium que ad bec mittūtur loca due pulsantes vene: descēdūtq; bec q̄tuor vsq; māmarū locū: cōtinuaturq; cuique māmille vena ꝛ arteria: diuidūq; in plib⁹ singlis mēbris ꝛ retorquētur ac circulātur p māmarū carnez. Sanguis igit qui ad māmillas puenit p bas venas optie decoquitur: transit eteim p cōcauaz vena ad cor ascēdens: a quo ad ptes mittitur pectoris: rursusq; descēdit ad cor: ꝛ per ipm scdo trāsiens motu semp mouetur pectoris: ꝛ sic ad māmillas igreditur. Circuit itaq; earū reflexiōes venaz ꝛ minoratur ptrāsiens bec loca: decoquitur quoq; plena decoctione. ac altera tur in lacti ꝓximā nām: debinc ab illis fūditur venis i mā-

UVA. BHSC. IyR_125_1

mas. Jn quaꝝ carne foramina sunt in qbus quiescit: ꝛ plena ūmutatur alteratiõe in subām iparum: sicqꝫ in lacteā substantiā. qum sit māmarū nō eadē fere que lactis. Hoc itaqꝫ modo oibus fit fetui productio: quēadmodū ꝛ epar succositatē ciborū in substātiā mutat sanguinis: fitqꝫ cōueniēs oib⁹ membris cibus maxieqꝫ carneis. Signū autem qꝫ lactis generatio ex sanguine fiat mēstruo: ꝛ qꝫ iter matricem māmillasqꝫ commūitas sit hoc est qꝫ conceptus tempore nō paruꝫ menstruum amputatur: eo qꝫ sanguis hic ad cibum conuertatur fetus qꝫꝫ accidit mulieri mammarum reductio si fetuum fecerint aborsum: quemadmodum Hypocras sapientissimus in libro ait aphorismorum mulieri in vtero habenti geminos si altera mammilla gracilis fiat alterius aborsuꝫ facit: si dextra gracilis fiat masculi patīt aborsum: si vero sinistra femine. hec ē māmarū assignatio.

Capitulum. xxxvj. de testium assignatiõe ꝛ vtilitate.

t Esticuli duo organa sunt spermatis generationi. ideoqꝫ cōpositi sunt ex glādulosa carne alba: ꝛ est caro eorū tenera ꝛ rara foramina habēs: circūdatqꝫ quēqꝫ illorū operimētum cui a sipbace origo ē ꝛ a lumborum loco. Sunt autē operimēta hec duo q̄ oriuntur loco stricta: nec cessāt dilatari donec vtrūqꝫ operiant testiculū. venit autē ad quēqꝫ eorū vena nō pulsans a renū partibus ferens ab illī sanguinē qui spermatis ē materia que vt illis continuantur diuiditur earū queqꝫ in suo p multa mēbra testiculo. Sic quoqꝫ due ad eos veniunt arterie ab ea que sup spinā posita ē arteria. diuidunturqꝫ in eos venarū diuisione nō pulsantiū. Hebic autē mēbra hec venarum ꝛ arteriarū retorquentur ꝛ incuruātur hec cū illis replicatiõibus varijs. Sanguis āt qui spermatis ē materia quꝫ ad testiculos incipit venire in via est ūmutationis in spermatis naturā quadā alteratione. vt ergo ad has peruenit vena ſ ꝛ per replicationes earū ac ātiportus circūflectitur imoraturqꝫ diutius vt plena sit eius decoctio ꝛ cōpetēti dealbetur albore. deinde autem ab his in carnē testiū mittitur venis. ingreditur qꝫ eorū foramina ꝛ raritatē quē illi in suā transformant naturā plena alteratione suaqꝫ vltima decoctione calore excoquūt: augeturqꝫ eius albedo ꝛ fit crossus generationi competens quēadmodū mēstruorū sanguis in lactis mutatur naturā in mamillis ꝛ fit cōueniens fetui cibus. Oriūtur āt ex testiculorū corpore vasa duo similia in substantia testium substantijs in que testiculi sperma fundūt ꝛ per ea in virgaꝫ quēadmodū mulierū sperma duo earum fundūt in matricē testiculi: dicuntur autē vasa spermatis hec vasa: hec in maribus longa sunt. remouentur etenim a loco quo a testibus oriuntur ꝛ ad pēnis duo extenduntur ossa: deinc ad virgam descendunt. Sunt ēt in masculis larga cōcaua dura substantia: lōgitudo quidē eorū necessaria fuit vt i eis spermatis augeretur maturitas ꝛ optima fieret viscositas ac crossities. Largitasqꝫ quo per ea sperma facilius transiret ꝛ celeriter a virga in matricē durities vero ne forte illis in spatij prolixitate ruptura aut incisio accideret. Porro in mulieribus spermatis vasa p̄ria bis disposita sunt brevia. ſ. stricta molliaqꝫ. Brevia eo qꝫ nō egerēt sperma foras fundere. ſꝫ in sua loca. Stricta quoniā mulieris sperma tenue est transmittīqꝫ per arctos velociter meatus. Mollia vero eo qꝫ breue illis esset trāscurrēdū spaciū. Durities illis non fuit necessaria que ab icisione illa cōseruaret hec ē testiū assignatio ꝛ vtilitas.

Capitulū. xxxvij. de virge assignatione ꝛ vtilitate.

v Irga corpus est nervosū rotūdū cōcauū oi vacuum humiditate: eiusqꝫ origo a duob⁹ ossibus que pēnis ossa vocātur. Jn lateribus ei⁹ lacerti duo iuicē positi. Necessaria aūt fuit virga pp duas vtilitates. Earū altera que ꝛ primū a natura proponitur: vt sperma quod ei vasa ministrāt in matricē transferret. Jōqꝫ nervosa eius facta est substātia vt ad tactū plurimi esset sensus delectareturqꝫ homoi coitu. Vacua aūt humiditate facta ē vt eius cōcauitas concubitus tēpore vētositate repleretur inflanti ipsaꝫ magnificātiqꝫ ꝛ extēdenti: vt eius possit fieri involuā ad matricē ingressus: diciturqꝫ actio hec errectio. Facti sunt aūt a lateribus eius vtrisqꝫ lacerti duo oppositi vt ipsum extendant coitus articulo in vtrāqꝫ partem contrariaꝫ. fiatqꝫ abinde meatus eius rectus: extēdunturqꝫ simul spermatis vasa ꝛ dilatantur: trāsitqꝫ per ea sperma celerius. Secunda porro eius est vtilitas que ꝛ a natura secūda proponitur: quoniā cni vesica spermatis meatui apposita est. fecit natura meatu vrinā hoc exire: sustulitqꝫ ideo vesice collum ab ani loco: vsqꝫ eum quo origo est virge. Creauit eiꝫ in extrēitate colli vesice masculorum augmentum longū: cuius extremitas ad collum peruenit concauitatis virge. Ut in mulierū meatu vrine quoniam virge carent substantia augmētuꝫ collo datū non est vesice: sed eius collū in eis factum est qō ad extremitatē tantum attingat vulue vt in eam fundat vrinaꝫ. Hec est mēbrorum assignatio genitalium in viris ꝛ mulieribus. Et sciendū mēbra hec in masculis ꝛ in mulierib⁹ eadē ee: ſꝫ differre figura ꝛ substātia. Jn feminis etei testiculi rotundi sunt ꝛ duri in viris oblongi ꝛ teneri vasa spermatis in masculis longa duraqꝫ: in feminis brevia ꝛ mollia. Jn masculis virga solida ꝛ longa: collū matricis in feminis ꝛ tenerum ꝛ breue. bedera in mulieribus ē quod p̄putium in masculis. Hec est virge assignatio ꝛ vltimus noster tractatus de membris.

Sermo quartus p̄me partis libri completi artis medicine qui dicitur regalis dispositio bali filij abbas discipuli abimeber moysi filij sciar translatio stephani philosophie discipuli de virtutibus ꝛ actiõibus habēs capitula. xx.

De vniuersali virtutum disputatione. capl'm i.
De virtutum naturalium assignatione. 2.
De assignatione actionis quatuor virtutū naturaliū i stomacho. 3.
De assignatione quatuor actionū naturalis virtutis in matrice figuratarū. 4.
De vtutis vital' actiõe agētis dilatationē ꝛ reductionē. 5.
De vtilitate spirandi. 6.
De cāis ā quib⁹ prouenit mors. 7.
De virtutis vitalis passibilis assignatione. 8.
De virtutis animalis disputatione. 9.
Disputatio vniuersalis de sentienti virtute. 10.
De virtute per quā est visus sensus. 11.
De v.rtute per quā est sensus auditus. 12.
De virtute per quam fit odoratus. 13.
De virtute per quā fit gustus. 14.
De virtute per qua fit tactus. 15.
De bis que cuiusqꝫ sensuū cōueniūt discordātqꝫ. 16.
De virtute per quā voluntarius fit motus. 17.
De actionum assignatione. 18.
De spirituū assignatione. 19.
De rebus naturalibus quꝫ curſū exeūt naturalē. 20.

Capitulum primum disputatio de animalibus naturalibus actionibus.

x p̄cedēti de elementis disputatione manifestū est eē aial ꝛ plātā metallaqꝫ cōposita ex quatuor esse elemētis partiuꝫ eorum cū alijs cōtemperātia: corūqꝫ ab inuicē passionibus. Dicitur cni quoniā ex boꝝ elemētorū q̄litatib⁹ in corporibus cōplexiones proueniant calore. ſ. ꝛ frigore humiditate ꝛ siccitate: sitqꝫ in singulis animaliū ꝛ plantarū ac metallorꝝ huius cōplexionis mēsura quedā: secūdum qꝫ eorū singula ō siderabant: hec aūt cōplexio quasi instrumētum sit ꝛ organū per quod operetur natura ꝛ anima per quas regimē est animalis ꝛ plāte: per naturā nāqꝫ plātarū est ꝛ animaliū regimen: per animā aūt animaliū. Cum hec inq̄ ita sint: oportet hic ꝛ nature ꝛ anime virtutes esse: per quas omnes possint suas operari actiones: he aūt virtutes manifeste sunt ꝛ patētes ex bis quas queqꝫ earū operatur actionibus. Actiones quidē nature sunt generare: augere: nutrire. Actiones vero anime quedā sunt per quas est vita dilatatio cordis scil': ꝛ venarū pulsantiū: ꝛ eorū reductio: quedā per quas est animus ꝛ discrectio ꝛ sensus ꝛ volūtari⁹ mot⁹. Genera itaqꝫ virtutū tria sunt p̄mū naturalis virtutis: ꝛ dicitur virtus natural'. Secūdum virtutis anime p quā est vita ꝛ dicitur virtus vitalis. Tertium virtutis anime per quā ē regimē sensus ꝛ volūtarius motus: vocaturqꝫ virtus animalis ab anima.

Et natural' quidē virtutis actio cōmunis est animalib⁹ ꝛ plātis. Huius etenī virtutis actio ē ꝛ generatio: nutritio: ꝛ augmētatio: substātie spermatis imutatio i mēbrorū animalis substātiam. Jncremētum aūt augmentatio est q̄titatis ipsorū mēbrorū. ſ. eorū a paruitate ad magnitudinē translatio donec ad iuuētutē veniatur. Nutrimētum vero est eorū restauratio que a corporibus dissolwūtur ꝛ mēbris quo p illud

UVA. BHSC. IyR_125_1

ſurare queat animal ⁊ permanere ſpatio tẽporis lõgo: ne fortẽ coꝛ que diſſoluũtur cauſa pareat: ab exterioꝛib⁹ cauſa aeris humiditates a coꝛporibus trabentis animalis: aut ab interioꝛibus cauſa naturalis caloꝛis coꝛpora quodã diſſoluentis modo. Sic etiã plantarũ eſt de ſeminibus generatio: alteratioq; eoꝛũ in frondes ramoſq; neceſſeq; habẽt qũ genera te fuerint vt creſcant ⁊ augmẽtentur vſquoq; compleatur: ne ceſſarium habentes alimentũ quo ſui durẽt temporis longitudine ne forte marceſcant ⁊ deſiccentur: quam non pauca abeis diſſoluantur. Vitalis autẽ virtus animali cõmunis ẽ rationali: ⁊ irrationali ſiue plãtis: ꝫ eteiꝛirt⁹ ĩ oib⁹ aialib⁹ ẽ dilatatio coꝛdis ⁊ venarũ pulſantiũ ac eoꝛũ reductio ad caloꝛis cuſtodiã naturalis. Hec autẽ due virtutes in oĩbus eq̃liter ſunt aialibus. Aiales autẽ virtutes quedã quidẽ ſũt aiali cões rõnali ⁊ irrõnali: ⁊ he ſunt virtutes per quas ẽ ſenſus ⁊ volũtarius motus. ſenſus ãt ẽ aut viſus aut audit⁹ aut guſtus aut odoꝛatus aut tactus motuſq; voluntarius ipſe ẽ quo mẽbꝛa mouentur aialis ad ea q̃ vult aut neceſſaria ſunt ſua ſponte. Hec autẽ duo genera actionũ in aiali equalia ſũt quedã vero pꝛopꝛie ſunt animali rõnali: ⁊ hec eſt virtus per quã fit regimẽ. phãtaſia. ſ. cogitatio. memoꝛia. nõ eniz eſt aliquod inuenire aialiũ irrõnaliũ in q̃ hec perfecta ſunt. Harũ ſingularũ actionũ motus gdã ſunt: mouetq; eos agens virtus. Motus pozzo ſex ſunt: quoꝛũ duo ſimplices: quatuoꝛ cõpoſiti: duoꝛũ icõpoſitoꝛ: alter ẽ ĩmutatio ⁊ alteratio. alter locimotus qui ẽ de loco ad locũ tranſlatio. Res ãt ĩmutãtur ⁊ alterantur aut ſue totalitate ẽntie ⁊ dicitur ĩmutatio hec generatio ⁊ coꝛꝛuptio aut in ſua qualitate vt a caloꝛe in frigiditatẽ mutatio: ⁊ ab humiditate in ſiccitatẽ: a coloꝛe albo in nigrũ: a dulcedine in amaritudinẽ. loci vero motꝰ duobus eſt modis. alter rectus. alter in circulũ: qui eſt ſpheraꝛũ. Rectus ãt in anteꝛioꝛa aut ĩ poſteꝛioꝛa: aut ad dextꝛ aut ad ſiniſtrũ: aut ad ſupeꝛioꝛa aut ad infeꝛioꝛa. Pozzo compoſiti motus ſunt generationis ⁊ coꝛꝛuptionis motus augmenti ⁊ diminutionis. Et generationis motus cõpoſitus ẽ ex ĩmutatione totalitatis ſubẽ ⁊ alteratione plurimaꝛũ qualitatum. Coꝛꝛuptionis motus ex eiſdẽ cõponitur ex quibus ⁊ generatio ſed econtrario. Si etenim ſit ĩmutatio generationis in caloꝛẽ. Coꝛꝛuptiõis erit ĩmutatio in frigiditatem: augmẽti motus cõpoſitus ẽ ex alterationis ⁊ loci motibus. Quod enim creſcit ⁊ augmẽtatur ĩmutat illud quod ad ipſum peruenit vt creſcat donec ſue ſimile ſit eẽntie ⁊ augeatur in ſua quantitate: in longo: lato: pꝛofundo: ſeruatq; ſuã ſicut erat ſpẽz. Eſt autẽ differentia inter generationis motuz ⁊ augmenti quoniã gnãtio ĩ alia ẽ ſpẽ mot⁹: augmẽtũ ãt rẽ gdẽ ĩmutat: ſz ei⁹ eadẽ firma fixaq; ẽ ſpẽs nec mouet. Diminutionis autẽ motus cõtrarius ẽ motui augmẽti tot⁹. hic illi. Quecunq; ergo mouẽtur hoꝛ aliquo neceſſe ẽ illa moueri motu ⁊ mouẽs gõ dicitur agens. mot⁹ autem actio. Et quod mouetur patiens Actionũ aũt nãlium quedã mouẽtur mutatiõis tm̃ motu: vt eſt gnãndi actio: qũ ipſius gnãndi actio ſit rei gnãtio que nõ eſt: ⁊ hec ẽ in aialiuz coꝛpibus mutatio ſpmatis ſbe in ſbam mẽbꝛoꝛũ ⁊ q̃litates eoꝛ. Quedã motu tm̃ loci mouẽt: vt attractionis que ad mẽbꝛa trahit qõ illi ſile ẽ: ⁊ quẽadmodũ tenendi actio que id cõtinet qõ trahitur ad mẽbꝛuz: atq; etiaz virtus que ſupflua expellit a mẽbꝛis illis nocẽtia ad mẽbꝛuz cui cõpetunt. Quedã aũt mouẽtur ⁊ alteratiõis motu ⁊ loci vt nutriẽdi actio qum ſit nutrimẽtum ĩmutatio earũ que ad mẽbꝛũ veniũt mãrum illi cõpetentiũ in ſba mẽbꝛi: ⁊ augmentum ipſius in lõgo lato ⁊ pꝛfundo. Vitalis autem virtutis actiones motus hñt locales: quz ſint huiuſmodi actiões dilatatio coꝛdis ⁊ arteriaꝝ ac eoꝛũ reductio: dilatatio aũt ẽ motus a medijs ad extrema: cõ reductio ab extremis ad media

Aialium pozro actionũ quedã mouẽtur alterationis motu vt ſenſuũ actiões: ſenſus eim eſt alteratio nãe ſentiẽtis mẽbꝛi in nãm ſentite rei. Quedã autẽ loci mouẽt motu: ⁊ he ſũt actiões volũtarij motus. Et qm̃ ex his que diximus manifeſtum eſt virtutũ per quas actiões ſũt mẽbꝛoꝛũ coꝛpis tria eẽ gña. Et oñdimus que ſit cuiuſq; boꝛ actio genꝛ collectiõe q̃dam tractatuſ: iam nũc equm ẽ nos dicere bozuz generum diuerſitates: ⁊ ex quo cuiuſq; eoꝛ pficiatur actio: icipiem⁹q; a naturali genere virtutis.

Capitulum ſecũdum de naturali virtute.

Ideo quoniam nãlis ſedes virtutis eſt epar ⁊ ab eo incipit tẽditq; p nõ pulſantes in oĩa coꝛporis mẽbꝛa venas. Batq; bãc illis virtutẽ. Sũt huiuſmodi aũt virtutis diuerſitates tres. Una ẽ virtus gnãns: ſecũda ẽ nutriens: teꝛia paſcens. Generãs ẽ que fetũ gnãt ex ſpermate ⁊ mẽſtruoꝛuz ſanguie: eiuſq; eſt a pꝛio momẽti pncipio quo ſperma i matricem cadit vſq; ad gnãtionis fetus complementum actio.

Nutriens vero eſt virtus que fetus creſcere facit membꝛa eaq; a paruitate ad magnitudinem trãſfert: cuius ẽ virtutis actio a generantis fetus pꝛincipio vſq; iuuentutis perfectiõez ⁊ tũc eius deficit actio. Paſcentis pozro virtutis nã ẽ mẽbꝛis afferre ſ̃bam coꝛ ſ̃be ſile̅m: reſtauraꝝq; ab illis diſſoluũtur nõ augẽs illa nec in longũ nec latũ nec pfundũ que ipſoꝝ ſunt mẽbꝛoꝛum. Hec eteim augmẽta nutriẽtis ſunt virtutis ⁊ augmẽtatiue. Huiuſmõi virtutis actio a pꝛincipijs ipſius fetus gnãtionis vſq; aialis mortis tẽpus cõſtat ⁊ bozaz.

Haz virtutũ quedã ſu nt quibus ſeruitur minie ſeruiẽtes ſz ſeruiẽs. ſ. eſt illi virtus alia eius adiuuãs actionẽ ⁊ cõplẽs vt eſt generatiua. Quedã ſeruiẽs ⁊ cui ſeruitur vt ſũt due virtutes nutriẽs ⁊ paſcẽs. Gnãnti due ſeruiũt virtutes quarum altera dꝛ virtus ĩmutãs altera foꝛmãs. Et pꝛima quidẽ ĩmutãs nẽcia eſt generãti virtuti vt ĩmutaret ſpmatis ſ̃baz ⁊ menſtruoꝛ ſanguinẽ in q̃z fetus membꝛa. Huiuſmõi actio virtutis p q̃litates ẽ q̃tuoꝛ: fiũtq; variarũ mẽbꝛa ſ̃baruz. Et ſi quidẽ per caloꝛẽ opatur ⁊ humiditatẽ caro pꝛocedit: ſi per caloꝛẽ ⁊ ſiccitatem coꝛdis caro. Si aũt frigido vtitur ⁊ humido cerebꝛũ pꝛoducit: ſi frigido ⁊ ſicco oſſa videbis oꝛiri. Erit aũt eius actio ꝫz qualitatũ q̃titatẽ in earũ augmẽtũ ⁊ diminutionem in oĩbus reliquis mẽbꝛis: ſequũturq; deiceps mẽbꝛa q̃ꝫ opaꝝ virt⁹ cõpl̃ones que ipꝝs ſequũtur q̃litates quatuoꝛ ex bitudinibus viſis tactis odoꝛatis ⁊ deguſtatis. Sũt aũt q̃litates viſe: vt coloꝛ rubeus: caloꝛẽ ſequens albus frigidum cõmutans. Tactiue aũt qualitates ſunt duruz ⁊ molle. que humidũ ſequũtur ⁊ frigidum: leuitas caloꝛem: grauitas humiditatem: ſubtilitas caloꝛem: frigiditatẽ groſſities. Guſtus autẽ qualitates: vt ſapoꝛ dulcis caloꝛẽ ſequitur acerbus frigiditatẽ. In odoꝛiferis q̃litatibus vt odoꝛes iocũdi ⁊ fetidi. Erit aũt harum in vno quoq; mẽbꝛo q̃litatum quãtitas iuxta q̃ eis ĩmutans vtitur virtus: hec ẽ ſm̃ quãtitatẽ cuiq; neceſſariã mẽbꝛo. Eſt vero ĩmutantium numerus virtutum qui ⁊ mẽbꝛoꝛuz pꝛibus ſuis cõſi̅lium. In ſingulis ⁊ eim pꝛib⁹ ſuis cõſi̅libus mẽbꝛis virtus ẽ ĩmutãs que illud gñat mẽbꝛũ de mẽſtruoꝛum ſanguine intm̃ etiã vt ſingulis venarũ percutientium tunicis ſz ⁊ ſtomachi ac matricis duabus tunicis ſit virtus ĩmmutans pꝛima. Differunt autem ĩmmutantes pꝛima ⁊ ſecunda virtutes: quia pꝛima ĩmmutans virtus ſuas operatur actiones in fetus gneꝛationis tempoꝛe: tranſferens. ſ. menſtruoꝛũ ſanguinẽ ⁊ ſpma a tenuitate i groſſitiẽ eoꝛũq; alterans ſubſtãtia in mẽbꝛoꝛũ ſinguloꝛum ſubſtãtias eſtq; eius per q̃tuoꝛ actio qualitates. Virtus aũt ĩmutans ſecũda eſt que ſubſtãtiam ĩmutat ſanguinis in mẽbꝛoꝛũ ſubſtantiaz eius qõ iaz generatũ eſt ⁊ cõpletũ: aſſimilatq; illi ⁊ ĩherere facit. Eſt vero ⁊ huius virtutis ſecũde per qualitates quatuoꝛ quẽadmodũ ⁊ pꝛime actio. Virtus aũt inforꝛmãs eſt que vnũquodq; mẽbꝛoꝛũ foꝛmat ⁊ figurat iuxta ⁊ figurã ⁊ foꝛmam que cuique illoꝛum neceſſaria eſt: peꝛfoꝛatq; ⁊ cauat ea quibus ſunt neceſſaria concauitas ⁊ foꝛamina membꝛa: aſperat autem ⁊ lenit eã que neceſſariã habent aſperitatem ⁊ lenitatẽ cõiungit iungenda. Hẽ due virtutes pꝛima. ſ. ĩmutans ⁊ inforꝛmans virtus ſuas nõ ceſſant operari actiones vſq; dum cõpleat fetus foꝛma ⁊ imago. Foꝛma aũt fetus pficitur ſi maſculus eſt in triginta diebus aut triginta quinq;. Et ſi femina in quadraginta. Nutriens virtus vero ſ. que creſcere dat generãti ſeruit virtuti: ſeruitq; illi paſcens ſeruit quidẽ ipſa generãti augmẽtando ⁊ creſcere faciẽdo fetus mẽbꝛa ĩ q̃titate: extẽdit eni ea in lõgũ latũ ⁊ altũ: huiꝰq; actio virtutis eſt a pꝛincipio generationis fet⁹ vſq; dũ finis occurrat iuuentutis: que eſt trigitaquinq; annoꝝ: ⁊ iaz tunc ab actionibus ſuis deficit. Seruit aũt nutritiue paſcẽs cibũ ĩmutans ⁊ illi inherere faciens ac aſſimilans que niſi nutriẽti ſeruiret virtuti eiuſq; adiuuaret actionem fieret ipſius extenſio qua membꝛa diſtenderet quaſi veſica que tumeſcit ⁊ iflatur donec fiat magna: ⁊ in oẽs extendatur partes: pꝛofundo excepto: ipſuz eteni vacuũ eſt. Subdidit igitur natura paſcentem nutrienti ſeruire virtutẽ: ne hec cõtingerent. Virtuti aũt paſcẽti qũ ſeruiat nutriẽti quatuoꝛ ſeruiũt virtutes naturales attrahens retinẽs: ſecũda ĩmutans ⁊ expellẽs: ⁊ hec q̃tuoꝛ nãles i ſinglis ſũt mẽbꝛis: per q̃s ⁊ eoꝛũ eſt eſſentia ⁊ permãſio. Attrahens eſt que ad mẽbꝛũ id qõ competẽs illi ⁊ cõueniens eſt attrahit a cibis qui ad ea mittũtur: quẽadmodũ ad carnem tẽperate trahitur ſanguis cõplexionis. At oſſa aũt qui ad frigidũ inclinat ⁊ ſiccũ: ad cerebꝛũ vero qui ad frigidũ declinat ſanguis ⁊ humidũ. Eodẽq; modo ſuperfluitates vaſa cõtrabũt que ill̃ pata ſunt: vt fel ſupfluitatẽ choleri

UVA. BHSC. IyR_125_1

caz sanguinis splen nigram attrahunt: renes aquositatem: Operatur autem actione virtus hec suā per calorē z siccitatē qū caloris sit trahere: siccitatis i trahēdo durare magis q̄ humiditatis. Fit āt tribus modis attractio. primus ex necessitate euacuationis z cōsecutionis eorū que euacuātur: quēad modū accidit si fugat bō fistulā ingreditur aqua cā euacuationis eius ab aere. Secūdus ē attractionis que per calorem fit quēadmodū ignis attractio q̄ oleū attrahit in lucerna positū. Tertius vero ē modus qui per potētiā est naturalem vt magnetē ferrū trahere videmus. Hoc tertio modo potētiali .s. mēbrorū est attractio qua materias sibi attrahūt competētes. Retinēs virtus ē que in ipso tenet mēbro quod illi cōuenit donec digerat z imutet quēadmoduz stomachus cibū retinet: matrix sperma. Et eius amplior virtutis actio p frigidū fit z siccū: nec eget caloris maiori quantitate. Virtus porro imutās est que illud cōueniēs imutat mēbro z in substātiā cōuertit mēbri z assimilat illi atq; cōglutinat: cuius ē actio virtutis per calorē z humiditatē cū sit eius natura imutare z maturare. Expellens autē virtus ē que superfluitates eorū que virtus attraxit attrahens expellit a mēbro que minime illi cōueniūt z huius secūdū maiorē partē virtutis actio per calorē fit z siccitatē. Harū quatuor vna pascētis propria ē virtutis actioni. virtus .s. imutās ba: vocaturq; digerēs que cibuz assimilat cibato: quēadmodum que sanguinis imutat substantiā in carnis nāz. Tres āt alie virtutes attrahēs .s. retinēs z expellens tanq̄ seruiētes digerēti sūt seruituti. Hā etenim attrahētē parauit in mēbro virtutē quo cibū ad ipsū pertraheret cōfiguratū illi z conueniētē quē imutās trāsformat virtus z illi vnit: quēadmoduz in plantis fieri conspicimus: has eni quz in vna sint terra vna eadēq; irrigentur aq̄ videmus tamē quicqd sibi cōpetit z figuratum est z a terra z ab aqua contrahere imutās que i eis virtus quod attractuz ē earū assimilat essentie. Signum est aūt his que dicimus q̄ videmus agricolas in salsis seminare terris quz ad dulcorem volūt reducere blitū sepius: fitq; terra iocūdior z eius euanescit salsugo. Natura etenim bliti salsa ē: z ad se terre trahit salsuginē sue cōpetētē nature substātiā .s. salsam. Pari rōne z oēs alie plāte ad se ex terra sue cōfiguratū nature attrahunt quēadmodū hermaza z portulaca a terra substantiā attrahunt acerbam. Eadē ē rō in oībus corporis mēbris. Singulum eteni eorū sibi cōfiguratū qd a cibo trahit virtute que in eo est attrahenti imutatq; illud z alterat imutās virtus que in ipso ē in eius naturā ac similifacit. Quoniā aūt imutatio z similifactio longitudine egebāt tēporis vt cōplerentur secūdū mēbri proximitatis naturā a materiei que ad eos venit natura: necesse habuit natura in eius imutatione cōplenda tpis aliquantulo spatio: quēadmodū z in alteratiōe sanguinis in carnē. Caro eteni quoniā sanguinis ꝓxima est nature paruo ad illius in se imutationē eget tpe: que āt mēbra remota sunt a materiei ad illa venientis natura lōgiorē necesse ē hēre tēporis longitudinē ad eius in se imutationē celebrandā vt in sanguis ad ossiū naturā imutatione: quoniā z ossium natura lōge posita ē a sanguis natura necesse habuit in generādis ipsis ex sanguie tpis habere maius spatiū. Idco ergo virtuiē fecit in corporib⁹ retinētē nā z in vno quoq; mēbro q̄ teneat id qō illi ꝓfiguratū ē. ea tpis ꝓlixitate q̄ illi⁹ oportuna ē mutatiōi z vt mēbro sile fiat ne forte fluxū nō stet i mēbro. Et qm̄ relige q̄dā q̄ ad mēbra deueniūt supsūt: mime illis cōsilēs necessaria fuit depellēs virtus nature: que has pellet superfluitates z a corpe mūdaret: ꝑparataq; huic est officio virtus expellens. Actio ergo cibi ipsius in corpore propric p virtutē fit secūdā imutantē quz sit augmētum cibus z coniunctio ac assimilatō. Mēbrum eteni quod pascitur quz per venas ad ipsum sanguis peruenerit necesse hz illū oibus sui ptibus imorari donec oēs eius augeat partes: z vt id quod ad ipsum venit ipsi cōglutinetur membro ac consolidetur: oportetq; hūc qui illi coniūgitur mēbro sanguinē nature mēbri simile fieri. Signū autē nobis ē augmētationis ptiscorū corpus Horū eteni mēbra in nullo penitus augentur. Cōglutinationis vero signū sit hydropicorū corpus: eorum qui hyposarcha laborant. Horū nāq; corpus z si augetur sz tñ augmētū hoc illis nō cōglutinatur: sunt enim corpora illorū tenuia z aquosa in quibus calor nihil operatur naturale quo crossiora fiant z inuiscetur illis materia quatenus conglutinari illis possit. Idco igitur fluxa est z a mēbris decurrit. Assimilationis autē signū est lepra. hi⁹ etenim morbi icomoda patiens corpus cibo quidē augetur: sz minime similis fit pp imutantis debilitatē virtutis se: aut quoniā cutis ad quā humor peruenit pblegmaticus imutāsq; virtus a cōuertēdo illū deficit in sanguinē. His ergo ex accidentibus declaratur cibū eē augmētū z cōglutinationē ac similifactionē. Idco ergo z hypocras trib⁹ declarat nomē cibi sententijs. Alit enim cibū eē qui z augmētat z conglutinatur z assimilatur z eum quoq; qui nōdū ē cibus sicut est ciborum z sanguinis succositas. His eteni ad mēbrū duobus peruenit cibus tēporibus. Stomachus nāq; ex cibis tpe quo illos digerit quod proximū sue est nature sumit z in sua alterās eēntia illo pascitur: mittiturq; etiā illi sanguis ab epate ad exteriorē eius veniēs tunicā quo z pascitur. Eodē os z meri modo transitus cibi tpe qō in eo subtilius ē z vaporis propinquius nature sumūt ac eo nutriuntur: peruenitq; ad ea ēt ex epate sanguis: peruenitq; ad ipsa per venas que a radicibus germinātur eoq; nutriuntur. Intestinorū aūt subtilia sumunt ex cibo qui ad ipsa a stomacho venit z per ea ad epar mittitur quod ipsis necessariū ē: mittiturq; eis ab epate sanguis per venas qui ad illā quā portā diximus funditur: quo pascūtur z corū augetur substantia. Eodē z intestina modo crossa ex purgamēto ciborū qō illis cōpetit sumūt pascūturq; continuaturq; illis sanguis per venas que ipsis cōiūguntur ab corū exterioribus quēadmodū quz de mēbris tractaremus dictum est. Ad epar autē a stomacho cibus mittit tpe quo in stomacho cib⁹ digerit quē trahit epar per venas quibus stomachus: z ipse cōtinuāt: fitq; illi: alius postq̄ in stomacho decoctus cibus ab ipso in intestina descendit: ingrediturq; venas que inter epar ac intestina inuolute impliciteq; sunt. Reliqua aūt ad oia mēbra ab epate cibus per venas mittit que ab ipso ad illa diffundunt tēpore quo cibi ab intestinis ad epar mittitur succositas anteq̄ digerat z fiat sanguis: subiūgiturq; alius illis cibus per easdē venas postq̄ plena facta est digestio z in sanguinē cōuersus. Quoniā ergo horū singulū mēbrorum trahit ad se cibū aut a mēbro ipso debiliori quēadmoduz ab epate cor: ab intestinis epar: z a venis nō pulsantibus stomachus eo q̄ illis fortiora sint. Aut a fortiori q̄ ipsū sit mēbruz sed in eo plurima est materia qua oī non egeat: quēadmodū stomachus ab epate cōtrahit quz ē vacuus: eparq; multum hēat sanguinē: vt pascatur eo. Expellit z mēbrum q̄ in eo est superfluā materiam ad illud qō eo debilius quēadmodū stomachus que in eo sunt ad intestina propulsat aut in propiu quiora mēbra quēadmodū si sit in stomacho superiorib⁹ materia vomitu eā ad os expellit: si sit autē in inferioribus ad intestina per solutionē dimittit: mēbra quoq; ea expellunt que duobus attraxerunt tēporibus postq̄ quod illis est necessarium sumpserūt quēadmodū z stomachus quz de cibis qō sibi necessariū ē sumpserit reliquū ad intestina submittit: aut quz illi noceat. Si quidē sit plurime quātitatis gravat eum eorū retentio: expellunturq; aut solutione aut vomitu quēadmodū ex copia comestionis aut potus accidit: aut quoniam corrupta ē materia z in acutā alteratur qualitatē pūgentēq; quēadmodū cibus in stomacho alteratur in cholerā ipsūq; pungit: ideoq; ad intestina dimittit qui qum intestina similiter pungat z illa exterius emittunt: aut certe stomachus ad os per vomitum subtollit. Per hanc itaq; naturalem virtutem regimen est cibi z materiarū que in corpe sunt. Et qm̄ ex his que dicta sūt quō cuiusq; nāliū fit act⁹ virtutū i corpis mēbris manifestū est nos iā quēadmodū hec appareant sensui actiones duobus galieni proponemus exēplis in stomaco z matrice qum duob⁹ his in mēbris nāles amplius sensui pateant actiōes: possibileq; ē hōi duum horū acciōes reliquorum oium cōferre actiōibus membrorū. Incipiemusq; p⁹ a stomaco z de attrahenti eius virtute.

Cap⁹. 3⁹. ex⁹ nālis in stomacho virtutis.

Idco quoniam attractiōis actio manifestissime trāsglutiēdi pz tpe. Videmus z eim cibum ab ore aialis trahere quē ad stomacū mittit vt illū digerat z conterat: quo facilis abinde illius in sanguine fiat mutatio. Si quis aūt opponit z dicat meri ad accipiendū cibū motū homis fieri volūtate. Et nos dicimus quoniam cibus sumptus tam etsi voluntate hominis fiat attrahens tamen virtus pariter manifesta est ex meri z stomaci motu tempore quo aliqua transglutiuntur delectabilia aut abominabilia. Ex motu quidem meri z stomaci quoniam vtrunq; quo magna est cibi necessitas videmus ab ore ipsuz trahere cibū tpe ipsum aūt ꝓter homis attrahit volūtatē: curtaq; meri: z stomachus ad superiora ascēdit nimio attractionis cibi desiderio: vnde z in pluribus videm⁹ aialibus quib⁹ meri breue ē tpe quo cibū sumūt stomachum eoz tātum ascendere vt ori copuletur: hocq; fit qū z os latum ē z ipa gulosa aialia: vt in aiali ē videre qō voca

UVA. BHSC. IyR_125_1

tur chaba. Qđ aũt delectabiliũ vel abomiabiliũ accidit por rectione ciborũ huiusmodi ẽ. Eidem⁹ meri quo cib⁹ illi porrigitur dulcis ⁊ delectabilis tpe: ip̃mq3 stomachum trahere illum citissime intãtuz vt epar quoq3 illũ a stomaco velocius trahat pp eius delectationẽ ⁊ suc propiquitat ẽ nature. Hoc aũt hac fit ratione manifestũ: quoniã qũ refectus aliquo fuerit homo cibo: post quez dulce aliquid accipiat: vtaĩ ociceps vomitu: inueniẽ q̃ vomit⁹ expellit dulce vltimo eo quod illud in fũdũ sui stomacus traxerat. Qũ indelectabile aliquod cibus. s. vel medicamẽ porrigitur ⁊ meri ⁊ stomachus illud repellunt nec trãsglutiendis nerui quadã ⁊ difficultate aditum parant. Adhuc aũt si boi capite demisso ad inferiora pedibus ad superiora revolutis: deĩ aliquid transglutiendũ optime transglutit ⁊ ad stomachũ puenit. Si ergo nulla esset illic attrabens virtus nequaq̃ ad superiora cibus ascenderet stomachi. Pz ergo ex bis que dicta sunt qm̃ in stomacho attrabens est naturaĩ virtus que ad ipsum qđ illi configuratũ ⁊ conueniens est trabit.

De retinenti vtute. Retinens ãt i eo etiam ẽ vt⁹ qm̃ videmus stomachũ qũ ad illũ cib⁹ puenit ip̃m retinere: ⁊ sup eũ ab oib⁹ strigi ptib⁹: pstrigũ turq3 eius inferiora: locus scil'qui ianitor dicit tãta arctatione vt nihil oio ab eo egredi possit inherentq3 illi que interi⁹ sunt intantũ vt ab eo dissolui nequeant. Inuenimus autem hoc aliquãdo qũ cui vis animaliũ cibus datus fuerit humidus: de hinc cõuertimur ea qua datus est cibus hora ad ingrenda eius interiora: discooperimusq3 pãniculos ciborũ operientes organa. Inueniĩ itaq3 stomachus super cibũ cõplicatus ⁊ illi inherens ab omni latere: ianitoreq3 ẽ videre strictum ⁊ quasi colligatũ: vt nihil omnino humidi illius cibi possit defluere. Sicquoq3 si idẽ feceris postq̃ adintestina cibus a stomacho descẽdit reducta inuenies intestina super ea q̃ i ips cibo⁊ purgamẽta illisq3 iherẽtia. Qua exre maifestũ est ⁊ in stomacho ⁊ itestis virtutẽ esse retinẽtẽ qua q̃ sibi, ex ciborum cõueniunt substãtia retinent.

De digerẽti virtute Digerentis actio virtutis cũ principijs actionis incipit retinẽtis. Qũ eteni stomachus ad se per meri cibũ traxerit statim illũ retinet ⁊ circũligaĩ illi: eiusq3 incipit mutationẽ ⁊ alteratione intunice in teriozis ipsius naturã. Actio porro eius hic duabus fit de causis. Altera est vt cibus illi cõpetens fiat sumatq3 quod ipsi erit in eo cõueniẽs idq3 sue proximũ nature suis addat operimẽtis ⁊ tunicis: altera est vt epati facile fiat ipsum imutare ⁊ in sanguinis virtute substãtiam: quẽadmodũ ⁊ os q̃dã imutat alteratione cibũ quo faciĩ eius fiat stomacho imutatio: ⁊ in ipsius alteratio naturã. Pari ⁊ stomachus ratione cibũ imutat vt epati fiat cõueniens nec difficultas insit illũ in sanguinis conuertere substãtiam: sicq3 ⁊ epar missũ adse in sanguinẽ mutat cibũ quo ceteris facilis eius in suã fiat mutatio substantiam. Neq3 enim in aliquibus fieri põt reb⁹ quoduis entiũ in ꝑriã ei q̃ predictũ est semel ⁊ repetente mutari qualitatẽ nisi prius quedã eius imutẽtur partes debinc alie paulatim: donec a prima defitiens ad propositaz veniat qualitatẽ. Idcirco itaq3 fieri statim sanguis non potest vt in corpus panis intrauerit: ſz ipso in ore q̃dã alteraĩ imutatione: de hinc illud stomachus imutans digerit: ⁊ ad itestina mittit subtilia vbi quadã etiã alteratiõe imutaĩ: trabitq3 illum per venas que inĩ ipsuz ⁊ intestina sunt implicite ⁊ irretire epar: quẽ imutans sanguinẽ facit. Simili ratione ⁊ venc sanguinẽ attrabunt ab epate: quẽ mẽbris distribuunt sua distributione: fitq3 mẽbris cibi imutatio facilima ⁊ sue assimilatio substãtie. Significaĩ aũt nobis cibũ in ore quadã imutari alteratione ex bis que inĩ dẽtes cibi remanẽt religis: quarũ putridus fit odor: qualitatẽq3 induũt gingiuarũ ⁊ dentiũ carnis similẽ qualitatibus. Immutanĩ itaq3 i ore qũ substãtie carnis que in ore ẽ occurrerit: retinenĩq3 ⁊ phlegmati admisceatur qđ digestũ est: caloreq3 ei daĩ. Q3 aũt phlegma hoc huiusmodi sit: signũ nobis ẽ q̃ ipetigines ⁊ sarpedines curat q̃dã maturat vlcera: scorpiones necat. Hec ergo de cã ⁊ i ore cibus imutatur. Sic ⁊ stomach⁹ ipsuz imutat. Ei⁹ teni circũamplectitur substantiã: quasq3 habet ipsimit qualitates imutaturq3 ipsius naturali calore cibus: sed ⁊ quoniam cibus ipse in eo phlegmati admisceatur humido. Est aũt maior in stomacho q̃ ore ciborũz imutatio eo q̃ stomachus ore sit calidior propter eas que ad ipsuz fluũt choleras q̃q3 ipsius locus sit vicinus mẽbris a dextris ei illi est epar: a sinistris splẽ a superioribus cor ⁊ diaphragma: aposteriozibus spine lacerti. Sic ⁊ in epate maior est cibi imutatio: q̃ fuerat in stomacho: qm̃ ipsius est calidior multo amplius cõplexio. Sanguinea eius natura est ⁊ fere sanguis coagulatus: hec ergo qum ad eũ cibi peruenerit succositas: sue illã simili facit naturc: ⁊ ĩ suam cõuertit substantiam. Patet igitur ex bis que dicta sũt ⁊ in stomacho ⁊ in omnibus mẽbris imutantem esse viriutẽ que cibũ in eorũ alterat naturã.

De expellẽti virtute. Expellẽtis actio virtutis tunc sortitur initiũ qũ retinẽs fine clauditur virtus: pariterq3 imutans. Stomachus etenim cũ cibos digesserit ac decoxerit qđq3 ipsi opus est assumpserit ⁊ ipsi cõfiguratum reliquum quod est ipsuz grauat: ⁊ inconueniens ẽ: nõ enim eget eo. Expellit itaq3 cibũ ad intestina reducũturq3 stomaci superiora ac eius os ⁊ plurimũ arctãtur aperitur itaq3 iã tunc stomaci locus inferior ianitor vocatus quo ab ipso ad intestina egrediatur cibus subtilia: attrahunt qz intestina illum subtilia: sumũtq3 ea quod sibi in ipso necessarium inueniunt. Huiusq3 cibi succositatem ⁊ messaraice ⁊ epar ab intestinis trahunt. Jaz tũc subtilia ad crossa purgamentũ cibi mittũt intestina: eo quod nihil ẽ quod eo egeant. Similiter etiam ⁊ crossa a purgamẽtis bis sumunt itestina illud quod ẽ necessariũ: reliqũq3 ad exteriora propulsant: eo q̃ illis grauẽtur bac ⁊ omnia subseqũtur ratione mẽbra quz ex eo qui ad ipsa mittitur cibus quod ipsis necessariũ ẽ sumpserint: reliqũ ipsis abominabile est grauatq3 ci⁹ onus ipsa. Quare ad membruz cui illud conueniat expellunt. Expellit aũt stomachus quod ad se traxerit qũ iam illi nocere incipit ⁊ ob esse: aut propter ipsius copiã qũ ⁊ escas ⁊ potũ amplius q̃ necesse sit homo sumpserit: grauaturq3 stomachus sumptis expellitq3 grauãtia aut vomitu vt ebrio cõtingit: aut solutione vt fit in fastidio: aut certe quoniã corruptus est: alterato itaq3 cibo ⁊ potu in eã que pũgit qualitatẽ expellit illuz aut vomitu: si quidẽ in ore supernatat stomaci: eo q̃ os superioribus proximum sit stomaci: aut solutione si fundo ei⁹ fuerit imersuz: propter intestinorũ ab inferioribus propinquitatem: hec in stomacho manifestãtur ostenditurq3 in eo virtutẽ esse expellẽtẽ intm̃ vt i vomitu videas stomacũ ad supiora a loco deferri suo: vt etiã intestinorum trahat secum nonulla videmusq3 in egestiõibus si quidẽ dure ⁊ solidate fuerit ⁊ in intestinis pũgens sentiatur supfluitas suo exeuti intestina loco quo ea que in ipis sunt inferius pellãt: videmusq3 sil'cum ipsis que illis vicinãtur viscera inferius moueri lacertorum vẽtris motu quo intestinis ad expellẽdum ipa grauantia ferant opem intm̃ vt nonũq̃ suo cuellaĩ rectũ loco intestinum virtute motus expellẽtis quẽadmodũ tenasmon patiẽtibus cõtingit. Pz ergo manifestius ex bis que dicta sunt quatuor esse in stomaco nãles virtutes. trabentẽ. retinentẽ. digerentẽ ⁊ expellẽtem. ⁊ in oibus eodem mẽbris reliquis modo.

Caplm. 4⁹. de nãlium exẽplo virtutum in matrice.

Et quoniam ex precedẽtib⁹ que dixim⁹ manifestũ ẽ quatuor in stomaco esse virtutes nãles: quibus cibus in oibus disponitur mẽbris: nos ẽt adhuc ostẽdemus qua he rõne virtutes in matrice appareãt quo certissima fit significatio nãles quatuor bas virtutes in oibus esse mẽbris. Inciptam⁹ igiĩ ab attrahẽti virtute que in ea est: quẽadmodũ ⁊ in stomaco exposuimus. Dico qm̃ quz de mẽbris tractaremus oĩdim⁹ nam in matrice desideriũ ⁊ cõcupiscentiam ad spma creasse pp gnãndi cam ⁊ necessitatẽ: nonulloſq3 phoruz nimiũ hoc videntes desideriũ aĩal illã sperma desideras vocasse. Fecit itaq3 in ea attrabentẽ nã virtutẽ q̃ ad se spma attrahẽt. Hic aũt ꝓcubit⁹ coit⁹q3 momẽto ⁊ ⁊ hora palam est videre. Hõ teniz coitus tẽpore matricem sentit suum trahentẽ veretruz ad iteriora: quẽadmodũ ventosa sanguinẽ. Hec tũ nõ semp ſz qũ mulier cõcipit: qum scilicz matrix menstruorũ amputationi proxima est: vacuaq3 supfluitatibus actiões ipsi⁹ prohibẽtibus iuenitur: eiusq3 in sperma solidaĩ desideriũ ia tũc illud trahit ad se: ⁊ hoc est sentire: atq3 ls̃ mõ sensui mãifestũ fit attrahentẽ in matrice eẽ virtutẽ. Retinẽs aũt virtus manifestaĩ tibi ab ea qua cõceptus mulieris celebratur hora vsq3 partus horã: matrix eteni eũ sperma ad se traxerit congregatur sup illud. eo q̃ ipsi ẽ in sperma amor ꝓstringiturq3 firmiter ab oibus eius partibus ⁊ angustaĩ sup illud inm̃ vt nec vel acus possit intrare extremũ sicut ait hypocras: nec vero est eius cõstrictio eũ duritie oris: durities eteni fit qũ constrictiõis cã ẽ apostema. Nõ igiĩ hac desistit retinẽdi habitudie matrix donec fetus cõpleatur forma: cõsumẽturq3 mẽbra fiatq3 illi eiusmodi bitudo in qua actiones possit operari naturales: possunt autẽ hec ostẽdi videriq3 in matrice si in animal cõuertaris pregnãs scinderiſq3 eius inferiora ab vmbilico. s. vsq3 vulua̅ matrixq3 eius sine molestia discoperiaĩ ma-

UVA. BHSC. IyR_125_1

tricē eteni inuenies illis astrictā que in ea sunt tenētē ab oi il
la parte: matricis ātos angustatū ⁊ firmiter astrictū: ita vt
nec acus illud pertransire queat: hac itaqz exactiōe aiaduer
titur oportere virtutē in matrice eē retinētē. Virtutis aūt
imutantis que in matrice est actio manifesta ē ⁊ patens reti
nētis tēpore virtutis ex ipsius spermatis imutatione in vari
as mēbrorū fetus substātias qualitatesqz eorum ⁊ figuras.
Hoc etenim nobis signū ē imutātē in matrice esse virtutem.

Expulsiue porro virtutis actio duobus manifestatur tē
poribus aut quz fetus ipse cōpletus perfectusqz est: aut qum
mortuus. Fetus eteni cū cōsumata fuerint mēbra ⁊ ipsius ve
nit perfectio: virtus imutatiua quiescit ⁊ retinēs ⁊ expellētis
fit initiū ad expellendū fetū emittēdūqz. hocqz aut septimo
aut octauo aut certe nono sed vsqz decimū sic fit mēse. Ma
trix autē fetū pellit ⁊ cōmouet quz cōpletus fuerit duabus de
cāis. Altera est quoniā matricē grauat ipsam. ideoqz illum
expellit a se. Altera aūt qm plurimo eget nec inuenit cibo: q̄
re turbatur fetus ⁊ pedibus calcitrat donec quibus operitur
disrūperat operimēta secūdinā. s. ⁊ sececā ac selam quēadmo
dū quz de mēbris tractaremus dictū ē. egreditur ergo cōclu
sa prius humiditas superfluitates. s. fetus vt sudor vrina ege
stio: sanguisqz mēstruorū superfluitas: que quz super matri
cis infusa fuerint corpus: ledunt ⁊ pūgunt expellitqz ad exte
riora fetū ⁊ emittit. Fetus quoqz a matrice exitus quz mor
tuus ē duabus fit cāis: aut quoniā rubiginē parit illic acutā
que matricē pungit ⁊ nocet intm vt expellere ⁊ a se cogatur
emittere: aut quoniā operimētorū quodlis horū rūpitur: ⁊ i
matricis corpus superfluitates diffuse pungunt: iōqz matrix
ad expellendū animatur. Est igitur ex actionibus manifestū
matricis quoniā in ipsa est virtus expellens: sicqz ⁊ in oibus
alijs intelligendū ē mēbris expellentez eē virtutē. Ex bis
ergo que in stomaci ⁊ matricis actionibus expositū ē paten
tissimū est ⁊ clarū quatuor eē naturales virtutes. attrabētez.
retinētē. digerentē ⁊ expellētē. Attrahens quidē virtus in sto
macho manifesta est transglutiendi tpe: in matrice autē mo
mento quo coitus celebratur. Retinēs vero virtus patēs est
in stomacho dū digestionis ē tēpus: i matrice dū fetus fit ge
neratio. Immutās porro virtus in stomacho lucet alteratio
nis tpe cibi. in matrice vero spermatis ⁊ mēstruorū sanguis
in cuiusqz mēbrorū substātiā imutationis tpe. At vero virt⁹
manifestatur expellēs in stomacho quidē quz ab illo ad inte
stina cibus defluit subtilia: in matrice autē partus tēpore. Et
quoniā ex nature liberamine que proposueramus in duob⁹
bis patuerunt mēbris: oz hanc nos de oibus predicare mem
bris sciaz: Scias itaqz in singulis eorū quatuor eē virtutes
naturales per quas ⁊ eorū est regimē ⁊ subsistere que sunt. s.
attrahens qua mēbrū ad se quod configuratū ⁊ conueniens
est trabit que illi necessaria sunt: retinēs que qō traxerat reti
net qegd illud sit. Et imutans que illud quidē alterat ⁊ imu
tat ac eius assimilat eēntie vnitqz illi. Quarta vero expellēs
ē cuius expellit officio quod illi necessariū nō ē nec conuenit:
qua ēt expellit quod nocet ipsi natura. Hec autē virtus cuiqz
ē mēbro propria fortis ⁊ in singulis. Expelkit etenim noce
tes a mēbro in mēbrū materias: intm vt ossa quoqz ⁊ que in
eis oriuntur expellat superfluitates ⁊ a corpe emittat postq̄
super illa caro producta fuerit. Hec quatuor deseruiunt
nature virtutes in oibus que necessaria sūt ⁊ ad sanitatis cō
firmationē ⁊ morborū medelā. Ideoqz ait ⁊ hypocras. natu
ram morbos curare. Cuius rei signū ē q̄ emissiones parue
in pluribus sine aliqua cicatrigantur cura ⁊ consolidantur:
videmus q̄ plurimos ⁊ dolores ⁊ morbos ipso sedari infir
mantis in sōno: nōnulliqz sedantur dolorū sola tollerantia
nullo curati medicamine. Videmus ēt in mortuo quē aduer
sata dimisit natura: corruptionē operari continuā donec oio
deficiat. Et quoniā de naturali dicta sunt que sufficiunt vir
tute. Jā nunc eius terminabimus tractatum ⁊ vitalis que sit
virtus incipiemus assignare.

Capitulū quintū de vitali virtute agente.

P Recedentis nostri tractatus series am
plectitur regimen corporuz animaliū tribus fieri virtutū generibus: quor̄ p̄mū
naturalis ē genus virtutis. secūdū vitalis. tertiū aialis. Et ō
virtute naturali quātuz expetebat p̄sentis necessitas artis
expeditū est. Et ordinis rō postulat vt de vitali iā nūc dispu
temus quo secūdū diuisiōis ordinē explanatio disponatur.

Bico ergo quoniā vitalis ē virtus per quā vita est ⁊ eius
fundamētū ⁊ origo ac fornax cor a quo incipit ⁊ ad oia cor
poris mēbra per arterias mittitur vitāqz ministrat. Huius
vitalis virtutis quedā est agēs ⁊ est hec virtus per quā cor
dis ⁊ venarū pulsantiū fit dilatatio: virtusqz quibus horum
fit reductio. quedā autē patiens ⁊ hec est virtus per quaz fit
ira extollentia ⁊ indignatio ⁊ nos de ea dicemus virtute per
quam dilatatio fit ⁊ reductio. Dico ergo quoniā cordis ⁊
venarū pulsantiū dilatatio mot⁹ ē localis motus eas a cēt ro
in earū extrema terminorū ipsor̄ capita: quēadmodū follis
mouetur fabri: si illū artifex tenens aerē per ipsum trabat: di
latatur ⁊ eniz a sui medio in oēs cōterminātes partes. Re
ductio quoqz motus ē localis qua cor ⁊ arterie mouentur pri
mo contrario motui. Mouetur eteni ab extremis ad centrū
intm vt eorū terminorū capita sibi occurrant quēadmodum
⁊ vter fabri quz ab eo artifex aerē emittit. Oēs eteni extremi
tates in mediū redeūt ⁊ inuicē sibi occurrūt. Horuz duorum
quisqz motuū per agētē ē virtutē: quēadmodū in vtre exitus
ē aeris ⁊ ingressus per artificis actionē. Nec vero est cordis
⁊ arteriarū motus pp aerē quēadmodū vtrē vētus ⁊ aer mo
uet. hoc enim quidē arbitrati sunt medicor̄: imo eorū est mo
tus per attrabētē aerea virtutē: que quasi locū obtinet artifi
cis qui in vtrē aera ducit. virtus eteniz per quam fit dilatatio
ipsa ē per quā cor a pulmone aerē attrahit. Ingressus autez
aeris ad pulmonē mediatiōe fit pectoris. Est eteni lacertorū
qui inter costas sūt dilatare pectus ⁊ reducere. Quōqz pectus
dilatatū fuerit dilatatur pariter ⁊ pulmo: sequiturqz actum
hunc aer ingressus ad pulmonē ⁊ tūc cor aerē attrahit. Hac
etiā virtute ⁊ pulsantes a corde trabūt aera vene. Biciturqz
huiusmodi aeris ingressus respiratio. Virtus āt per quā re
ductio ē ipsa est per quā superfluitates expelluntur fumose a
corde purgāturqz ⁊ emittūt ab eo ad pulmonē. Lacerti eteiz
qui inter costas cōstituti sunt quz reducūtur: cor ipsuz ⁊ vene
reducūtur pulsantes ea que in eis ē operanti virtute: arctan
turqz fumosa superflua ⁊ emittunt. diciturqz huiusmōi actus
expiratio. Vocatur āt ⁊ respiratio ⁊ expiratio noie vno an
helitus aut spiratio. Et sciendū quoniā pulsātes vene in
dilatatione q̄ quidē cordi proxime sunt ⁊ aerē trabūt ⁊ san
guinē a corde subtilē vacuitatis necessitate: reductionis eteiz
tpe ⁊ sanguine vacuātur ⁊ aere: quz autē dilatantur venit ad
illas ⁊ aer ⁊ sanguis ac eas replet: que āt cuti vicine sunt ab
exterioribus trabunt aera. Que vero inter cor ⁊ cutez medie
consistūt: eorū est a venis nō pulsantibus qui subtilior est in
eis sanguinē ducere. In venis eteni nō percutientibus mea
tus quidā sunt qui ad percutientes mittūt. Cuius rei nobis si
gnū est quoniā percutiens si amputetur vena ois qui in ea ē
sanguis euacuatur: ⁊ qui in venis ēt nō pulsantibus. hec est
virtutis per quā dilatatio fit assignatio simulqz reductio. p
q̄s vtraqz anhelitus fit ⁊ spiratio. Et nō te latere decet qm
anhelitus ex illo genere est motus qui voluntate fit. anheli
tum eteniz pectus mouet: pectoris autē motus p neruos fit q
lacertis inter costas positis cōtinuantur alijsqz pectoris la
certis. Dis āt motus qui per neruos fit ⁊ lacertos voluntari
us est. Si āt hi⁹ rei signū q̄ anhelitus motus. s. voluntarius
est: quoniam homo qum spūm vult attrabere suum tempore
competenti possibile est ei. Sic ⁊ respirationem si voluerit ⁊
prohibere potest. Quod qum ita sit anhelitus motus est vo
luntarius.

Capitulū. vj. de anhelitus vtilitate.

V Tilitas anheli tus atqz necessitas nā
lis est custodia caloris
suā intemperantia vitaliqz refectio spiritus: sed ⁊ animalis
spiritus generatio. Naturalis etenim caloris custodia i sua
temperantia per aeris fit ingressum frigidi tēperatum: quo
refrigeret ⁊ recreet: eo q̄ in ipso fit inflamatio valida emit
tatqz fumosos vapores: qui ex caloris fiunt naturalis mate
sanguine scil. Refectio aūt spiritus vitalis generatioqz spiri
tus animalis: ⁊ hec quoqz aeris ingressu tēperato frigidi fiūt
tantum. Spiritus nāqz hac sola habuit de causa anhelitum
necessarium: vt per aerē augeret temperatū. Generatio autē
eorū ex vaporibus fit sanguinis temperatā habentis cōple
xionem: quēadmodū eo dicemus loco quo de sp̄ibus loque
mur. Temperantia aūt sanguinis ex temperantia naturalis
creatur caloris. Naturaliqz tēperantia caloris ex tēperan
tia fit regiminis p cibos potusqz ⁊ alia. Que q̄ ita sint vtili
tas que ad corpus ex anhelitu peruenit magna ē ⁊ vehemēs
vita. s. qum sit ⁊ firmitas ⁊ subsistētia vite per spiritus: spūz
aūt firmitas ⁊ robur per tēperātiā caloris sunt naturaliqz
temperātia caloris per tēperatum est anhelitū: regiminisqz
bonitatē. Regiminisqz bonitas per cibos potusqz ⁊ sangui
nem tēperatos quez naturalis cōstat esse materiā caloris: ni
si q̄ necessitas naturalis: ad anhelitū caloris prima ē necessi
tate ad cibos potusqz: maiorqz huius q̄ illorū vtilitas: hui⁹

UVA. BHSC. IyR_125_1

rei signū est:quoniā si quē suffocaueris ⁊ quoq; viuus mō dimittas:sitiq; hic aut sitiens aut famelicus primū oium qū dimissus fuerit ad respirationē accelerat aeris quoq; ex calore acciderant cordis sedentur:⁊ vapores egrediātur fumosi qui in eo ꝓgregati sunt:quo ⁊ ad suam reuertat calor tēperātiam:quibus vt saturatus fuerit ⁊ sedata que illic erant incōmoda ad aquā appetitus eius cōuertitur debinc ad cibos. Animal etenim ⁊ ab aqua ⁊ cibis diuturniori abstinet tēpore:nec tamē permanere diucius viuū poterit:si anhelitus prohibetur offitio modico tēpore. Et hoc ē signū anhelitus vehementē esse vtilitatem ad vitā cōseruādam:⁊ quoniā ad ipsuz primū ē vtilitatis propositū:ad naturalis custodiaz caloris sua in temperantia quatenus duret animal ⁊ viuet. Scies autem dinceps plena perfectaq; sciētia qm̄ vita per naturalis est tēperantiam caloris.

Capttulū.vij.de causis mortis.

D E causis que mortē adducūt galienus in libro de anhelit⁹ vtilitate cōmemorat ⁊ dicit:necessario animali mortē accidere:aut corruptione cerebri spetiei vnius:aut spiritus qui in cerebro est corruptione:aut solius naturalis corruptione caloris: Non pōt aūt cerebri spetiei cōpositio corrūpi velocit: quouis modo nisi corrūpatur ⁊ caloris tēperantia naturalis:nec naturalis potest corrūpi calor sine hac spetie cōpositōis cerebri.s. corruptione. Et ait nec vero potest aliqua esse causa spiritus corruptionis subito semelq; preter duas quas diximus cās: Altera est ſbe ſps euacuatio eiusq; emissio vulneris cā qō cerebro incidit ⁊ ad eius mittitur vētriculos. Altera aūt caloris tēperātie nālis corruptio. Hec vero dicere possum⁹ mortis mortis cām in anhelitus arctatiōe euacuationē esse substantie ſps quēadmodū in vulneri⁹ que accidūt cerebri vē cul fit. Restat ergo mortis esse cāz nālis caloris tēperātie corruptionē esse. Ꝙz intelligas eius corruptionē aut a mouentibus ab interioribus corporis cāis esse aut exterius aduenientibus. Et que quidē ab interioribus mouētur aut sūt corruptionis organorum eius cā aut q̄litatis corruptiōe:aut cā corruptionis materiei caloris nālis. Qō vero accidit corruptionis organorum cā aut morbo fit qui cerebro accidit aut cordi aut epati. Cerebz teniz si corrūpatur virtus cessat mouensq; ab eo ad pectus mittitur:cessatq; anhelit⁹ ⁊ nālis extinguitur calor. Corde vero corrupto virtus deficit vitalis q̄ aer a pulmōe ad cor trahebatur. Ät vero si epar corruptio leserit sanguinē gnāns cessat virt⁹ qui nālis ē materia caloris. Corruptio aūt boz vnūqōq; sequitur pp icōmodum quod accidit aut ex malo cōplonis aut morbo organi. Cōplonis malū aut calidū ē exurens quēadmodū in febre causon accidit mortis acceleratio aut ex malo cōplonis frigido:quēadmodū i passiōe q̄ coagulatio dr accidit alijsq; frigidis morbis. Aut morbo orgāico quēadmōz i calidis fit aut frigidis apostematibus:⁊ bozū alicui accidunt mēbrorum:vt cerebri apostema qō dr frenesis. Aut pp opilationē q̄ accidit vel cerebro vt apoplesia ⁊ epilepsia a quibus vtrisq; ventriculi corrumpuntur cerebri frigido ⁊ crosso humore: nec virtus ab eo mouēs ad pect⁹ mittitur:vnde ⁊ anhelit⁹ arctat ⁊ deficit. Sic q̄q; ⁊ pulmōi accidit oppilo:nec ad illuz aer penetrat: nec ꝓ ipm ad cor:vñ ⁊ calor extiguit naturalis. Silr ⁊ sivēis fit oppillatio epatis ad eū nō puenit aeris recreatio refrigeraturq; ⁊ sanguis deperit gnātio. Afferūtq; hec mortez cāe ⁊ accelerāt magis ea q̄ ad cor descēdūt. Cerebrū aūt ⁊ epar si vehemēs illis inferatur icōmodū mortē cito pariūt:si autē paruū quoquo mō portatur tñ ⁊ curari pōt. Nāli aūt accidens calori corruptio q̄litatis ipius cā:aut pp fortissimuz fit calorē:quēadmodum in exurētibus fit febribus.i. causon acceleratiōe eaz nālem penetrādi calorem qué ⁊ dissoluūt ⁊ ānullāt. Sic quoq; ei q caliduz sūpserit medicamē nimij qz caloris accidit:vt ē euforbiuz aliaq; h⁹modi calida. Aut certe pp exuberātem frigiditatē que illū refrigerat:quēadmōm in frigidis accidit morbis ⁊ extiguētibus.vt ē cuma palisis. alijq; morbi frigidi nālem extinguētes calorē:aut quēadmodum accidit medicamē bibēti fcm̄:vt opiū cicutāq;:nālis coagulatio caloris:ipiusq; materiei coagulatio. Corruptio aūt materie naturalis caloris aut ipsius fit iminutiōe aut nimio augmēto. Imminutione quidē quēadmoduz eis cuius euacuatur corpus accidit euacuationū aliqua spēs ex super abūdanti. Aut sanguis.s. aut aliorū aliqua humorū: extiguiturq; calor sue priuatiōe māe nālis. Aut fame:aut siti:dissoluunturq; corporis būiditates ⁊ calor extiguitur nālis. Augmento aūt materiei quēadmodū in morbis qui ex repletiōe fiūt būoruz:aut aliarū materiaz accidit. Corpus teiz si humoribus ⁊ cibo repleatur aut potu:nec supest in eo aeris locus respiratiōi quem ꝑcurrat:fit abinde nālis suffocatio caloris ⁊ extictio:quēadmodū vltra modū accidit ebrio ex vēarum repletiōe ⁊ cerebri:intm̄ vt nālis totus infrigidatur calor ⁊ extiguatur:fiatq; mors subita quēadmodum accidit ⁊ bis quibūs corpa sunt piguissima ex venaz arctatiōe ⁊ arteriarū:nec ingredieti ad eas vacuus est loc⁹ aeri:vnde naturali extincto calore mors comitat repentia. Corruptio aūt que nāli ab exterioribus cāis accidit calori:aut euacuatiōe fit:aut eius ad interiora suppressione aut etiā repletione aut anhelitus priuatiōe aut ſbe eius corruptiōe:aut ip⁹ qualitatis. Et euacuatio eius aut fit per ipius ſbe euacuationez: aut certe materie ei⁹. Jpius ſbe euacuatio aut nimio fit gaudio qō hōi repēte accidit:egrediturq; nālis ad exteriora corporis calor semel diffūditurq; ⁊ dissoluit refrigerāturq; corporis exteriora ⁊ interiora.sequiturq; mors. Accidit autem hac in spetie nāli calori qō ⁊ lucerne si in eam ventus isufflet validior:soluit teim eius ignē ac extinguit. Peruenit aūt ad nos quosdā nimio subitoq; exultātes gaudio repente etiam mortuos eē. Aut pectori vel cerebro vulnus accidit ⁊ ad eoz peruenit concaua:nālemq; euacuat ſbam caloris. Materie euacuatio fit quēadmodū si alicui vuln⁹ fiat aut vene vel arteriarū incisio vel ruptura:defluitq; tādiu sanguis donec calor extinguatur nālis ⁊ mors fiat. Accidit̄q; nāli hac in habitudie calori qō ⁊ lucerne qum ab ea oleū defecerit vt extinguatur. Nālis aūt caloris corruptio eius ad interiora supſſsione fit:quēadmodū accidit illi cui subitus fit magnusq; timor ⁊ formido. Ingreditur teim totus nālis ad iteriora corporis calor semel cōglobaturq; ⁊ extiguitur. fitq; abinde subita mors bois. Corruptio porro eius repletiōis cā ē.vt illis fit qui aqua suffocātur ex cōcauitatis corporis corū repletione a multitudine aq̄:q̄re anhelit⁹ fit illis ipossibilis: nāliſq; suffocatur calor:⁊ mors comitatur. Accidit̄q; ei hac in mortis spē qō ⁊ igni lucerne si multa sit in ea olei supfusio.imergitur eteim illi ignis ⁊ extinctus perit. Corruptio quoq; eius ex anhelitus priuatiōe est:quēadmodū illi accidit cuius os ⁊ nares oppillātur:cuiusq; arctatur iugulū fune:alijsue iterficiētibus rebus sui aeris ꝓhibitione clari ab ingressū vnde fumose circūfundūtur cordi supfluitates ⁊ nālis eius calor extinguitur. Et quod accidit in habitudine hac naturali calori simile est quod ⁊ igni lucerne qum super ipsum vas involuitur spissum: prohibetq; illi obuium esse aerem: conglobaturq; super ignem fumus vnde ⁊ extinguitur. Q; autem naturali accidit calori ex eius corruptiōe substantie.aut per mali fit aeris respirationem quem miscent vapores iniqui ⁊ putridi:quemadmodum qui a cadaueribus soluuntur mortuorum vapores que iam putrida sunt:quiq; a paludib⁹ surgūt ⁊ veteribus foueis in quibus est lutu magne putrefactionis corrūpiturq; naturalis substātia caloris. Mortui sunt etenim nonulli quin ⁊ plurimi ad paludes descendētes ⁊ lacus coz eodē stantes in loco cū luto. Et quod hac accidit naturali in spetie calori: simile est qō ⁊ lucerne igni si in multo ponatur fumo:sz ⁊ eo loco ad quem multi surgūt fortesq; q illū extingūt vapores. Aut certe reptiliū morsu venenū habētium:percussionibusq; diffunditur enim in corpus hominis virus ac decurrit corrūpitq; naturalis substantiam caloris moriturq; homo abinde. Naturalis aūt caloris corruptio ex qualitatis ipsius corruptione fit:aut q̄ nimio calefit calore:dissoluiturq; ⁊ refrigeratur:quēadmodū accidit ei q diutius in balneo īmorat magni caloris:aut ad solis plurimū i estate estuz:fit eiz ab his mors. Et quod hac in habitudine naturali accidit calori:simile est quod lucerne si iuxta magnū ponat ignem aut ad maximū calorez solis extinguitur teiz: Aut vero frigore refrigerat nimio intantū vt coaguletur vt multis sepe accidit hoibus tēporibus peregrinātib⁹ frigidissimis:⁊ super quos nix desuper cadit:cōgelantur teiz ⁊ moriuntur ob naturalis extinctionē caloris. Et quod hac ī pte calori cōtingit naturali tāq̄ qō lucerne si nimij frigoris ponatur in loco extinguitur enim. Que q̄ ita sint.s.q; per naturalis corruptionē caloris tēperantie fit mors:tēperantia aūt eius ipsiusq; materiei vita cōstituitur:⁊ bozū tēperātia duuz per anhelitū fit:magna est ⁊ vehemēs anhelitus vtilitas. Et quoniā de vitalis diximus virtutis agētis natura:per quam fit ⁊ dilatatio ⁊ reductio:sufficiūtq; ei qui bozū vult notitiā. Jam ergo de vitali patienti dicemus virtute.

Capitulū.viij.de vitalis virtutis patiētis assignatione.

D E virtute diximus agenti virtutū vitaliuz que sufficiant. Patiens aūt virtus est per quam fit ira ⁊ disceptatio:virtus quoq; q

UVA. BHSC. IyR_125_1

indignationē ministrat ⁊ extollētiam. Hec aūt virt⁹ patiēs est dicta: eo ꝙ a naturali fiat calore qū ab exterioribus cum aliquis cōmouerit. Et ira quidē est sanguinis cordis cbullitio: naturalisq; egressus caloris ad corporis exteriora semꝫ: qū ad vltionē mouet anime ōsideriū ⁊ retributionē eius qui illi nocuit ⁊ lesit. Sicut ⁊ dominatio naturalis est exitus caloris ad exteriora qū aīma videri desiderat ⁊ apparere⁊ ꝓpatulo ⁊ in manifestis indignās fugam ⁊ deiectionē ne forte formidola dicatur. Virtus etenim per quā indignatio ē ⁊ extollētia fit qum anima seipsam extollit ab humilibus ⁊ ab egestate sublevat ⁊ ab his que vilia sunt: ⁊ ad alta substol lītur. Et manifestū hoꝝ cōtraria passionū: ex cōtrarijs illis fieri causis. Ire etenim contrariū timor est ⁊ formido: hec per caloris ingressum fiunt naturalis semel ad corporis iteriora: qū super aliquē quēuis exterrentia ⁊ formidinē fatientia supervenīūt aūt voces quēadmodū tonitruū: aut ex visis quēadmodū si videat quis serpentes aut feras ⁊ imagines terribiles nocturnasq; ⁊ subitaneas: aliaq; huiusmodi deformia. Dominationis aūt ⁊ certaminis cōtrariū formido est ⁊ fuga: ⁊ he etiam per naturalis fiunt caloris ad iteriora corporis recessum eiusq; fugā: ⁊ qū pugna apparuerit ⁊ dominatio eius. Indignationis porro ⁊ extollētie ac elationis cōtraria sunt deiectio: humilitas ⁊ aīme submissio: ⁊ he fiūt qum intelligit anima necessitatē eorum que superiora sunt ⁊ maiora. Hē sunt virtutis passibilis vitalis ⁊ agentis diversitates. Consenserūt autē ⁊ cōmuniores philosophorū ⁊ medici huius originē virtutis ⁊ formacē cor esse ⁊ hac vitali participat homo virtute omni in rationabili animali. Virtus ⁊ enim agens per quam dilatationis est actio ⁊ reductionis vitā animali dat ⁊ gravitatē: audatiam ⁊ irā. Audatia autē ⁊ ira in nōnullis animalibus audatia est. In homine ⁊ení ira ⁊ audatia cū regimine est ⁊ discretiōe ratiōalis virtutis cui⁹ sedes est cerebrum. Homo etenī potentiam habet deponendi iram: sciteq; horas quibus certamē est necessarium: ⁊ quomodo eo liberetur: ⁊ refugiū qū sub ingressu fuerit operaīq; ea que diiudicat suis queq; tēporibus: irrationale aūt animal per naturam hoc operatur sine aliqua animi discretione qū aliquid illis superuenerit. Et iam nūc satis de vitali dictum est virtute p̄tū ars quidē expetit medicine.

Capitulū. ix. de virtute animali ⁊ ꝓmū de ea virtute ꝑ quam fit regimen.

a **Animalis** autem virtus illa est cui cerebrum sedes deputata est ⁊ fornax: cui⁹ virtutis genera tria sunt: primus est virtus ꝑ quam suas opaī cerebrū actiōes: atq; h̄ ē ꝑ quā stat regim̄: dīq; h̄ virtutis totalitas mēs alia duo sunt virtutes per quas mediantibus neruis sensus fit ⁊ volūtarius motus. Nos aūt primum de virtute que regimini p̄est cōsiderabimus. Dico ergo qm̄ ꝑ quā est regimē virtus mēs dī ⁊ cogitatio. Q̄si divisionē susceperit in tres distribuitur ptes: in virtutē ꝑ quaz fit pbātasia ⁊ virtutē que cogitatiōi p̄est: eāq; ꝑ quā fit memoria. His virtutibus ab oībus reliquis irōnalibus differt hō aīalibus. Suntq; illi sine alijs ꝓprie: maxie autē cogitatio. Hec ꝛeim vuaꝫ ē aliarū firmitas ⁊ robur virtutuz pbātasie. s. ⁊ memorie ꝓp illā ꝛeim facte sūt. Appropriaī āt hōi cogitatio qm̄ ceteris ē excellēti⁹ aīalibus aīal. Per cogitationem ꝛeim fit discretio ⁊ iudiciū regimēq; ⁊ rerū abinvicem intelligūtur discrepātie. In aīali porro irrationali banc nō est invenire: qm̄ irrōnabilium queq; ꝓpriā opantur actionē ꝓp eā ad quā cōdita sunt vtilitatē sine aliqua discretiōis via vt equi ē propa actio cursus: tauri āt aratio. Accipitris aues venari: canis domus custodia ⁊ excubare: aliarūq; aīalium spēz ꝓprie actiōes. Haꝫ cuiq; triū virtutuz statio ē ⁊ locus ꝓpri⁹ deputat⁹. Pbātasie itaq; loc⁹ ē duo ꝓre cerebri ventriculi. Cogitatiōis locus in quo ē mediū cerebri ventriculorū. Memorie locus posterior ē cerebri ps. i. puppis vētriculus. Est aūt in vētriculis bis spūs aīalis cuius per bas ē actio. Singulis aūt virtutū ꝓprie deputantur actiōes. Et eius gō ꝑ quā est pbātasia ꝓpria est actio res formare ⁊ imaginari: ⁊ ad cogitationē trāsmittere. Virtus aūt que cogitat ipa est que res speculatur: quarum fuit per pbantasiaz imaginatio actiones. s. artes. scientias. aliasq; ⁊ eorum regimen ac dispositionē. Et si quidē de his est actiōibus que manu fiunt: ⁊ ad quos mēbra mouētur sequīt hec cōstitutio ⁊ ꝓpositū agēdi: debinc cōstitutionē mēbrorū motus que volūtarie mouētur. Si autez ex illis ē que tm̄ cōseruātur: sequitur illa custodia.

Virtus porro ꝑ quā ē custodia: ipa ē que res cōservat q̄s cogitatio itellectus ordinavit ⁊ formavit: ac suis ipressit locis. Durant ergo firme ⁊ stabiles vsq; tempus quo necessaria ē earū eductio a potentia in actū. He sunt virtutis actiones per quā fit regimen.

Cap⁹. x⁹. de sentientis actione virtutis.

i **A antecedentibus** dictū est q̄ virtutis sunt sentientis ⁊ virtutis volūtarie mouētis opari cerebrū mediatione neruorum qui sensui sunt ⁊ motui voluntario organa. Hoc aūt fit vt aliquid aīalis mittat spūs qui in cerebri est vētriculis ⁊ in neruis ad oia mēbra. Hui⁹ rei signum est: qm̄ quum aliquē incidim⁹ neruoruz qui ad aliqua puenit membra: mēbrū illud sensu p̄ivatur ⁊ motu vtrisq;: iuxta ꝙ illi nervus mistrabat huiusmōi ex sensu ⁊ motu: aut motū. s. cū sensu. Dictū est aūt de oium bitudine neruoruz in añcedētibus quotq; sint: ⁊ que eoꝝ vtilitas qū de mēbris disputare mus. Ōsūmq; ē illic neruoꝝ ꝑ quos sēsus fit originē a prora eē cerebri: eo ꝙ mollitiei illis necessaria eēt cū susceptiōis facilitate: nerui aūt per quos mot⁹ fit volūtarius a puppi cerebri ꝓcedūt: eo ꝙ illis ⁊ durities ⁊ stabilitas i multo essent necessarie motu ⁊ actiōibus que buic instant cerebri ꝓpti. Est aūt hui⁹ cerebri ptis durities. aūriozis aūt mollities. Ōsūsa ē ēt bitudo singuloꝝ sensus mēbroꝝ que sunt visus auditus odoratus. gustus ⁊ tactus. ⁊ figura eorū: sz ⁊ locatio membri cuius ille sensus ꝓprius ē: eiusq; actio: sz ⁊ mēbra que ad eadez necessaria sūt: vt illorū pficiatur actio pariterq; singl'oꝝ vtilitas: vt nō sit necesse nos itez ista ponere: nisi cōmemorā di grā: ne longior liber fiat series qum sit hec nostra loco intentio oñdere quomō vniuscuiusq; barū pficiatur actio virtutū sentiētium videlicz. Dico qm̄ sētētes ille virtutes sūt que singula sentiētia mēbra suā isensatam rē imutāt. Harum diversitates virtutū quinq; sunt: visus virt⁹: ⁊ auditus virt⁹ odoratus virt⁹: gustus: ⁊ virtus tactus. Visus virt⁹ subtilior ē reliquis ⁊ eius nā ignea. Ignis tres sūt spēs: flāma. rubor. ⁊ lumen: nā visus lumis ē nā ⁊ lucis. eiusq; sensa lumē ⁊ lux diurna. Post visuz in subtilitate auditus ē: cuius nā que ⁊ aeris eiusq; sensum aer: ⁊ que in aere fiūt pcussiōes: vox. s. vox ⁊eiz in aere ē percussio ⁊ sonus. Post hui⁹ subtilitatē sensus est odoratus cui⁹ sensa sūt vapores: vaporūq; nā cōtēpata ē ex aq ⁊ terre nāis. Hui⁹ segī subtilitatē gust⁹ sensus. cui⁹ nā que ⁊ aque sensūq; eius sapores. Sapores autem ex quadam gnānī re hūida. Oibus spissior tact⁹ ē sensus q ⁊ terre cōparatur: eiusq; sensuz terra: ipsiusq; accidentia: durū. s. ⁊ molle: calor ⁊ frigus. Horū autem sensuū cuiusq; erit sensus in sentitā rem alteratione sui ⁊ imutatione in naturā rei sentite sentitq; ea imutatione mēs ⁊ sentitā ꝓprehendit rē. Nos igitur quēadmodū hoc fiat primū: in visus: sensū ostēdem⁹.

Capitulū. xj. de visus sensus assignatione.

o **Jco quoniaz** visus sensus ceteris subtilior est sensibus. Ei⁹ ⁊eni sentitum ignis est qui ceteris subtilior est corporib⁹ que hoc sunt in mūdo. Signū autē hui⁹ subtilitatis eiusmōi sensus est ꝙ in lōginquo posita remotaq; cōprehendit ⁊ sentit ea. Reliqui aūt sensus sensa remota a se nō percipiunt ea remotione qua sua cōprehendit visus sensa. Ostēdimus aūt quoniā videns sp̄s ad oculos per neruos decurrit duos concavos: qq; eorū ortus ⁊ origo a duobus est prore cerebri vētriculis quaq; parte mediastino vicinātur vētriculo: anteq̄ ad oculos tendant cōveniūt ⁊ descendunt: mittiturq; alteri⁹ meatus ad alterū: de hinc divisi tendūt in alterutra quisq; ī oppositum sue originis oculū: cōsolidaturq; cristalleidos tunice. Hec aūt tunica cristallina primū est visus organū: que ⁊ in vltimo est claritatis ⁊ luminis ac nitoris: ⁊ ideo factū est vt a caloribus cito alteraretur. Sp̄s autē videns a duobus prore cerebri mittitur ventriculis per duos illos nervos concavos subtiliatus ⁊ clarificatus ad humiditatē que grādini similis ē clare ⁊ lucenti. Huius aūt videntis sp̄s natura que aeris est ignei illuminati eiusq; est qū ad humorē pervenerit cristalleidos foras egredi cōtinuariq; ⁊ vniri aeri illuminato diurno pp eam que inter vtrūq; est cōfigurationē. Est autē eoꝝ quisq; facilis imutationis ⁊ alterationis. Et aer qdē exterior in colores facile ⁊ celeriter alteraī: sp̄sq; interior qū egressus aeri cōtinuatur ⁊ vniī in eū in quē ⁊ aer prius alteratus est alteratur colorē: ⁊ ad oculū eādē defert alterationē: alteraīq; ea cristallina humiditas eo ꝙ alterationis facile susceptilis sit: sentitq; que in cerebri est vētriculis eiusmōi alterationem mens. Manifestantur ergo hoc modo exteriores menti res per colores: ipsaq; a caloribus ⁊ figuras corporum ⁊ magnitudinē motūq; cōmēsurat. Aer ⁊eniz illuminatus ⁊ diurnus spiritui est videnti quēadmodū nervi qui a cerebro virtutē sensus sumūt ⁊ motus atq; ad mēbra quib⁹ cō-

UVA. BHSC. IyR_125_1

tinuãtur perferũt. Sic ꝛ aer exterior alteraꝛ per colores eãqꝫ ſpiritui preſentat alterationẽ videnti: ſentitqꝫ eãdem mẽs alterationẽ occurſus tẽpore ꝛ interiores ſp̃s ꝛ lucis exterioris. Nec eſt omnino inter momẽtũ quo occurrit ſp̃s luci ꝛ mens illũ ſentit aliquod oĩmodis tẽpus propter eius occurſus celerrimã ad mentẽ peruentionẽ. Sed ꝛ ſi res viſa longo remota eſt ſpatio cõprehendit tñ videſ rẽ viſaꝫ ſp̃s: tẽpore lato ca rente ſit tãtum qui eos circũdat aer clarus ꝛ illuminatus alterationẽ ad ſp̃s deferens videtem: ſentitqꝫ eã mẽs alterationem colorẽ. Si eteni nos circundans clarus nõ eſt ꝛ lucidus ꝛ eſt nebuloſus aut obſcurus: amputatur ab ocul' egrediens ſp̃s ꝛ in ſuo cõgregatur loco: aut eo ſiſtiꝫ loco quo ei tenebroſitas obuiat: nec viſaꝫ cõprehendit rẽ. Sicquoqꝫ ſi iterſit aliquod corporũ iter rẽ viſaꝫ ꝛ ſp̃m videtẽ res viſa cõprehendi nõ poterit. Idẽ ꝛ in ſenſu inuenimus tactus: ſi quãdo digitorum alicui hominis incõmodũ aliquod accidat mens illud ſentit incõmodũ cõtinuo: nec erit inter digiti occurſuꝫ rei que nocet ipſiuſqꝫ ad mentẽ nocumẽti acceſſuꝫ tẽpus aliquod: ſꝫ vno fit tẽpore: niſi ſi quidẽ neruo qui ad eũ peruenit digitũ in cõmodũ aliquod acceſſerit: amputatio. ſ. aut cõtritio vel ligatio: aut certe oppilatio: prohibeaꝛ qꝫ ſp̃s ad digitũ illũ tranſitus: nec mẽs incõmodũ hac de cã ſentiet. Adhunc etiã modũ in omnibus ſe res habet ſenſibus. ſ. q̃ vno eodẽqꝫ fit tẽpore ꝛ ſenſus cũ ſentito occurſus ꝛ ad mẽtem eiꝰ delatio: nihil oĩo tẽporis interpoſito: niſi forte aliquid ſit quod prohibet ꝛ ſenſum amputet. Nos aũt accidentia que viſus ſenſuꝫ prohibeant reliquoſqꝫ ſenſus oſtendemus: qũ de morboꝝ cauſis diſputabimus. Ex his ergo que dicta ſunt pꝫ viſuꝫ ea que videñ aeris mediatione illuminati cõprehendere.

Capitulũ. xij. de auditus ſenſus aſſignatione.

a **Auditus** ſenſum in his que ante dicta ſunt oſtendimus per par vnũ neruoruꝫ qui ex proza oriuntur cerebri fieri. Eorũ autẽ ortus a loco quinti ẽ paris qõ a cerebro oriñ ꝛ ad duo pueniũt auriũ foramina que in duobus ſunt lapideis oſſibus capitis. Ut ãt eoꝝ gſꝫ ad foramẽ puenit dilataꝛ ꝛ ãplificaꝛ foramẽqꝫ opit. Et opimentũ hoc p̃cipuuꝫ eſt auditus organum: eiuſqꝫ in auditu vis que ꝛ in viſu criſtalline tunice: huius operimẽti natura aerea ẽ: ꝛ per duos hos neruos auditus ſenſus a cebro ad aures porrigitur. Senſus ãt auditus croſſior viſus ẽ ſenſu: quoniã viſus ſentitũ ignis eſt: auditus autẽ aer igniſqꝫ aere ſubtilior. Amplius viſus ſenſus res cõprehendit remotas multo amplius q̃ auditus ſenſu cõprehenſas. Auditus autẽ ſenſus fit quꝫ ſonus i ntonuerit in aere: iſqꝫ pcuſſus aer ad aures vſqꝫ peruenerit ad inſtrumẽtũ. ſ. qõ tanq̃ bedẽbengum aeri oppoſitũ ẽ a quo ad foramẽ pcedit auditus quẽadmodũ vndarũ peruenit ad loca ab alijs motus: quãdiu eaꝫ eſt moueri. Cõmota itaqꝫ aliqua aeris parte mouet ꝫ aliaꝫ qua alia mouetur illi continua donec ad aures veniaꝛ: ꝛ auditus foramina: ingrediturqꝫ locũ viti ſimilez vſqꝫ operimẽtũ quo foramẽ operitur ab interioribus alteraturqꝫ illiꝰ operimẽti natura in aeris naturã ſonori qum ſit' auditus natura aeris cõfigurata nature ſonori facileqꝫ in illã alteretur peruenitqꝫ eius alterationis ſenſus per duos qui ad foramina veniunt neruos ad mẽtẽ: ſentitqꝫ vocis ꝛ ſoni naturã mẽs atqꝫ eius hoc ſmodo eſt habitudo.

Capitulũ. xiij. de odoratus ſenſus aſſignatione.

o **Boratus** ſenſus croſſior eſt auditus ſenſu: eius etenim ſentitũ vapores qui a corporibus diſſoluũtur humidis ſunt: audiꝰ autẽ ſentitũ aer: vapor ãt quidã eſt cuius natura ex cõmixtione eſt aeris ꝛ aque: ideoqꝫ ꝛ aere croſſior ẽ. Oſtẽdimus aũt primũ p̃cipuũqꝫ huius ſenſus organũ duo cẽ augmẽta que a ventriculis oriuntur cerebri prore duobus: que ẽt duobus mãmillarũ ſunt vberibus ſimilia vicina oſſi colatorio ſimili. Sentiũtur autẽ odorẽ ferentia: quoniã vapor qui a corporibus diſſoluiꝫ odoriferis aeri miſcetur ꝛ nares itrat: trahunt qꝫ illũ duo ad ſe prore cerebri vẽtriculi per hec duo ſimilia mãmillarũ vberibus augmẽta a naribus ꝛ ad ſe iducũt: mutaturqꝫ duorũ horũ natura angmẽtorũ in eiuſmodi vaporis naturã attracti: ſẽtitqꝫ huiuſmodi alterationẽ mens. Cerebri etenim ẽ natura anhelare ꝛ propter aeris attractionez frigidi qõ per dilatationẽ fit ꝛ ſuperfluitatũ emiſſionẽ que reductione conficitur vt calor ſuo in ſtatu cuſtodiatur naturalis. Sequitur itaqꝫ eius dilatationem aeris a naribus attractio ꝛ a pectore ac pulmone gurgulioneqꝫ: ſequiturqꝫ hãc aeris ingreſſus exterioris. Hec dilatatio reſpiratio vocatur p quã ſenſus eſt odorũ: quꝫ ventriculi duo prore cerebri p̃ duo yberibꝰ mãmillarũ augmẽta ſiñia aerẽ a naribus vaporibus odoriferoꝝ imixtũ corpuꝫ trahũt. Imaginant autẽ nõnulli odoratũ per nares fieri tñ ipſaſqꝫ õmũ odoratꝰ organũ eẽ. Signum autẽ nobis ẽ hoc ita nõ eẽ: precipuũqꝫ odoratus inſtrumẽtũ duo eẽ augmẽta mamillarũ vberibus ſimilia que a ventriculis oriuntur cerebri: quoniam ſi in conſpectu noſtro multos vapores ſuccendimus noſqꝫ ipſos a reſpiratione arctamus ad interiora nihil oĩno illorũ ſentimus odores vaporũ: nec tamẽ eo tẽpore in dubiũ cuiq̃ venit nares illis repletas eẽ vaporibus. Si vero reſpiremus ꝛ ad interiora vapores illos traxerimus ſtatim ꝛ ex momento odores ſẽtimꝰ. Et hoc eſt ſignũ quoniã mẽbrũ quod maxime odoratus ẽ organũ profundius poſitũ eſt q̃ nares ꝛ ſunt duo augmenta que a duobus prore cerebri prominẽt ventriculis. Hiꝰ autez mẽbri figura iam longe ante expoſita eſt qum de mẽbris ficret tractatus.

Capitulum. xiiij. de guſtus ſenſus aſſignatione.

g **Uſtus** ſenſus croſſior ẽ odoratus ſenſu quãtitate ea qua vapores aq̃ ſubtiliores ſunt. Odoratus etenim ſentitũ vapores: guſtus aũt ſentitũ humiditas eſt aquoſa: que inter naturã eſt vaporis ꝛ terre. Jõqꝫ organi eius primi natura. i. lingue rara facta ẽ ꝛ ſpongie ſimilis humiditatũ nature ſaporiferarũ cõfigurata. venit autẽ vt dictũ ẽ ad liguã a cerebro ex tertij neruorũ paris neruus vnus qui in eaꝫ diſtribuitur ꝛ ſenſũ miniſtrat guſtus quẽadmodũ oẽs ad mẽbra deferunt ſẽſuꝫ nerui. Saporifere ãt res quꝫ ad linguã peruenerint eiuſqꝫ obuiauerit corpori in ea qõ cuiuſqꝫ eſt saporis operãtur: mutaturqꝫ lingue natura in rei naturã ſaporifere: ſentitqꝫ qui ad linguaꝫ venit neruus mutationẽ illã ꝛ ad mẽtẽ defert: quẽadmodũ in alijs oĩbus fit ſenſibus.

Capitulũ. xv. de tactus ſenſus aſſignatione.

t **Actus** ẽt ſẽſus ꝛ ipſe quẽadmodũ ꝛ alij ſũt ſenſus ẽ ſentiẽs. ſ. in mutatione inſentiti naturã cõtinuationeqꝫ ſenſus illius per neruum ſentienti illi propriũ ad mẽtem niſi q̃ cuiqꝫ ſenſuũ ſolo excepto tactu mẽbrum deputatum eſt proprium. Tactus vero ſẽſus in oĩbus ẽ corpis mẽbris: capillis: pilis ꝛ vnguibꝰ exceptis. Ad vnũ qõqꝫ eteni mẽbroꝝ neruus a cerebro porrigitur aut nucha: quẽadmodũ in neruoꝝ figuratione dictũ eſt: ad pilos aũt ꝛ vngues nihil horũ ducit. Pilorũ teni generatio ex vaporibus eſt ſiccis: vngues extremitatibus ſunt cõtinuati digitoꝝ: ꝛ in eorũ radicibus ligamẽta ex neruoꝝ genere illos tenentia ꝛ aſtringẽtia: nõ q̃ illis ſenſuꝫ cõferant niſi ligationis ſolius loco.

Capitulũ. xvj. de his que cuiqꝫ ſenſuuꝫ cõueniunt diſcordantqꝫ.

b **Dum ſinguli** ſenſuũ ſi in ſuo ſint habitu ꝛ qualitate naturali ad quedã que ſentiunt inclinãtur delectãtqꝫ eis ꝛ alia fugiunt ac abominãtur. Viſus etenim delectaꝛ coloribꝰ albo mixtis ꝛ nigro fuſco. ſ. ꝛ viridi venetoqꝫ: ꝛ aduerſatur albo: ꝛ ſi quid nature eius eſt facit in eo paſſiones fortes: diuiditqꝫ ꝛ ledit quemadmodũ qũ quis ſolẽ intuetur cõtingit: color aũt niger eius cõgregat lumẽ ꝛ ad iteriora reducit: quẽadmodũ in tenebris paucitas accidit viſus. Niſi quod color niger minus nocet viſui q̃ nitidus ꝛ nitens fulgurãſqꝫ. Que etenim in viſu fit a nigro alteratio coloꝛe nõ ſemel eſt ꝛ ſtatiꝫ ſed mediocriter ꝛ paulatiñ: que aũt ab albo plurimũ nocet ſemelqꝫ ꝛ ſubito. Omnis aũt alteratio que ſubito ſemel fit magis nocet. Si vero ifirmꝰ fuerit viſus coloribus reficiꝫ alternis. Et ſi quidẽ a coloꝛe nocumentũ factum eſt albo color illi prodeſt venetꝰ ac viridis fuſcuſqꝫ. Si aũt ex nigro cõtingit color proderit albus. Sic ꝛ omnes reliqui ſenſus ſi ſuo labeſiunt a naturali habitu: alterius recreãtur ex ſuoꝝ genere ſenſoꝝ. Auditus eteni vocibus delectaꝛ que in vltimo ſunt manſuetudinis lenibuſqꝫ ꝛ planis iuxta mẽſurã cõpoſitionis diſpoſitis. Et ſi qdem obtuſus eſt: vocibꝰ delectaꝛ i vltimo manſuetudinis ꝛ claritatis paruitatiſqꝫ vt cordarũ lire motus ẽ nõ aſper. Si aũt graues fuerit voces vt tonitrui vel pacute: vt colliſiones aliquoꝝ: audiꝰ eas fugit quoniã ipſe leditur.

Odoratus porro ſenſus odoribus delectaꝛ iocũdis: eo q̃ iocũdus odor vaporis ſignificet tẽperantiã: fetidis aũt ꝛ abominabilibus ledit: eo q̃ huiuſmodi odores extra tẽperantia ſignificãt. Guſtus deniqꝫ ſenſus dulcibus delectatur eo q̃ huiuſmodi linguã ab aſperitate leniãt ſedãtqꝫ in delectabilia. Fugit aũt amaros ſapores eo q̃ huiuſmodi ſapor partes adinet lingue ꝛ aſpet eiuſqꝫ imergaꝛ ſubſtãtie: etiam cõtinuationes ipſius partiũ diſiungat. Et hic ſi quidẽ põtico eſus eſt ſapore ac in ſuani ꝛ aſpero: vnctuoſis roboraꝛ eo q̃

UVA. BHSC. IyR_125_1

bic sapor lenit ⁊ vacua replet. Si autē ex saporibus patitur amaro a cerebro aut a salso: dulci iocundior fit. Tactus quoq; sensus corporibus delectaf que in calore tēperata sūt ⁊ frigore: duritie ⁊ mollitie qualis est ⁊ medij palmarū cutis Fugit aūt acuta incidētia calidaq; corpora que dissoluūt ⁊ ꝯtinuationes separāt: frigidissima quoq; que spissant ⁊ congregāt intm vt partes alie quidem alijs stringantur: fiatq; cōtinuationum separatio.

Capitulum. 17m. de virtutis volūtarie mouētis membra assignatione.

Virtus autem mēbra volūtarie mouēs a cerebro ꝓcedit ⁊ p nervos ab ipo orientes mittitur ⁊ a nucha: atq; ad lacertos puenit volūtariū illis dans motū: mouētq; qui in organico sūt mēbro. lacerti: scgturq; illoꝝ motū ossis motus: debinc disgregatiōis qui totius ē mēbri p volūtatem motus. Mēbri vero motus fit lacerti reductione ⁊ ad sui radicē originēq; retractiōe: vnde ⁊ chordaq; sceū in eā retrahit partem ad quā motus ē necessarius. exēpli gr̄a. Palme motus fit sigdem lacertus qui in latere est familiari cubiti motus fuerit: ⁊ ad suā repressus originē. sequif̄q; eiusmodi motū ossiū palme motus quē disgregatiōis palme comittaf motus: duplicaturq; manus in añriora ⁊ volūtarie. Si aūt qui in exneo sunt latere moueātur lacerti: palma ad posteriora voluntate revoluitur. Hanc genus virtutū vnū ē genus. s. volūtarij motus spēsq; eius tot sūt quotus ⁊ in corpore lacertoꝝ nūerus. Hi vero in corpe sūt quigēti vigintinouē. Explanauimus aūt quō vnusqsq; lacertoꝝ qui i corpe sunt motū cuiusq; mēbrorum faciat quz de ipis tractarem⁹ lacertis: ideoq; ⁊ hic nr̄z de volūtario motu finimus tractatū. Dixim⁹ ēt de virtutib⁹ suffitientius queq; satis sint artē volenti medicine: sicut in libris sapiētis galieni est inuenire.

Cap⁹. 18m. de actionum assignatione.

Equoniam nāles oñdimus virtutes vitales talesq; ⁊ aniales generaq; earum ac speties: iam possibile est tibi ipsas intueri actiones virtutum. Quedaq; nanq; naturalis sunt virtutis actiones: quedā vitalis alie virtutes aialis. Explanauimus aūt barū cuiusq; actionū habitudinē: qū de virtutib⁹ loquemur: cuiusmodi sit singularū actio virtutū ostēdentes. Et q̄ amplius ex his que illic diximus perpēdes. Quoniā actionū alie sunt simplices quas scil̄ virtutū queq; operaf̄ singularis: actiones. s. naturales vt attractio retētio digestio ⁊ expulsio. In vitalibus actiones dilatatiōis ⁊ reductionis. In animalibus aūt motus qui volūtarie mouet. Alie vero composite vt actiones quas queq; earū due: aut plures operātur virtutes. In naturalibus quidē actionibus vt appetitus: cibi transmissio digestio ac pastus: generatio: ⁊ nutritio. Appetitus qdē duabus fit virtutibus: altera virtus ē attrahens: altera aūt sentiēs. Transmissio ciboꝝ duobus ⁊ ipsa operaf̄ virtutibus: altera virtus est attrahēs: altera vero expellens. Similiter ⁊ digestio duaꝝ fit actiōe virtutū: altera ē retinēs. Altera vero imutās est virtus. At vero pastus quatuor eget virtutibus: attrahēti: retinēti: digerēti: ⁊ expellenti. Porro generationē tres perficiūt virtutes. Prima ē imutās q̄ scil̄ sperma imutat a subtilitate in crossitiē. Secūda virtus informās que mēbra figurat: meatus perforat: asperāda asperat: leniēda lenit. Tertia nutritiua est virtus que mēbra a puitate trāsfert ad magnitudinē. Nutritiue aūt virtutis actio cōpleī per augmētātem ⁊ paseētem. In vitalibus aūt actionibus anhelitus perficitur actio per dilatātem virtutē ⁊ reducentez. In animalibus aūt actionibus sensus actio duabus fit virtutibus: altera est per quaz sensus in sentita alteraf̄: altera vero sentiēs virtus p quā sentiī illa imutatio. Hoc itaq; mō omēs sunt cōposite actiones possibileq; est tibi omnes itueri actiones ex illis que de singulis diximus virtutibus q̄ ⁊ sufficiūt.

Capitulū. xix. de spirituū assignatione.

Apparet iā nobis dividētium res nāles vnū tm̄ dividens: speculatio. s. ō spibus per quos corporis firmitas fit: ⁊ subsistētia: omneq; eius cōplētur. actiones. Dico spiritus tres esse: primus est naturalis: secūdus vitalis: tertius animalis. Naturalis generatio spiritus in epate fit: ⁊ ab eo per venas nonnulli sapientū spūm hūc qui in cerebro ē aiaz eē: animā autē corpus eē. alij autē instrumentū aie esse quo in oibus vtitur sensibus: aiamq; corpus nō eē: hoc āt visum persuasioni propinquus ē. Si etenim in viuū intēderis aial: incideriſq; cranei os ⁊ cerebri donec appareat tibi qō super cerebrū ē operimentū: debinc hoc scideris operimētuz: prius tamē suspēsum cū cauterio inciderisq; ⁊ abieceris: nō ideo illius cessat animalis sensus motusq; sic qz ⁊ si ipsum scindas cerebrū nō tamen ad ventriculos eius peruenies non pereūt eius sensus ⁊ motus. Quānis etenim corrūpāt sensus ⁊ motus si frustra coadunaueris hec ⁊ cerebrum in suū restitueris locū statimq; ⁊ animali sensus reuertitur ⁊ motus. Si aūt eēt aia corpus spūsq; hic aia si fortece rebrū bis scinderet scissionibus euacuareturq; spūs hic oio ⁊ sensu priuaretur aial ⁊ motu: nec deinceps reuerteretur cerebro in suā conuerso figurā. Quibus ex rebus ostendit animā corpus nō eē. cuiusq; habitatio i cerebro ē quicqd ipsa sit: spūmq; aiaz organū eē per quē ⁊ sensus fiat ⁊ motus volūtarius. Et quoniā tractare de aia extra nostri intentionez libri propositū est: conueniētiusq; philosophie q̄ medicine arti ⁊ de spibus que dicta sunt sufficiūt: visum ē nobis hoc terminare capitulū simulq; res naturales.

Capitulum. xx. Quid afferant res naturales si suaz exeant naturam.

Tiendum tibi est quoniā per rerū naturalium in sua habitudine perseverātiā ⁊ corporis bois est subsistentia earūq; tēperātia ⁊ corpus est sanū: si aūt tēperātiā ceciderint erit aut infirmū aut nec sanū nec egrū. Que qum ita sint corporū habitudines tres sunt: aut enī sanū est aut infirmū: aut nec sanū nec infirmū. Sanū corpus ipsum est qō tēperatū est in mēbrorum suorū cōplexione partibus suis consimiliū: equalis quoq; ē cōpositionis in mēbris organicis figura. s. mēbrorū forma ⁊ vitaleq; cōfortat virtutē ac custodit: ⁊ eius informat habitudines ac pficit: eiusq; generatio ē ex subtilis vapore sanguis clari ⁊ mūdi: ⁊ ex aere per respirationē inducto. Animal aūt spiritus i vētricul' habet cerebri generationem: ⁊ per nervos ad omne mittitur corpus: animaleq; constituit virtutez ac solidat: ⁊ in sua seruat habitudine. Huius generatio spiritus ex vitali fit spiritu cui⁹ in corde ē habitaculū. Hic etcuim spiritus a corde ascendit ad cerebruz p duas pulsātes venas que iuueniles dicūtur ad cerebrū tēdētes ⁊ cranciū transmittūturq; vsq; locū qui cerebri sedes ⁊ bassis dictus ē: diuidūturq; illic multiformiter: fitq; ex eis reuolutio ⁊ tela reti sil'is pp barū multiplicē venarum diuisionē: fiūtq; alie sup alias ⁊ adinuicē retite imisc̄tur in seipas. Fiūtq; hoc mō reti sil'es debinc hec coadunatur tela vueq; ex eis fiūt pulsantes duabus p̄mis sil'es vene. ex quaꝝ diuisiōibus ea facta ē irretitio: ascēduntq; ad supioza loci hi⁹ ⁊ ibidē distribuūtur. Spirit⁹ itaq; vitalis qum a corde ascēderit ⁊ ad hoc puenerit rete: ⁊ in multitudine eius venarū oēs ptrāserit reflexus: diuti⁹q; ibi pmanserit: ⁊ in vltio fuerit maturatiōis decoctus clar⁹q; fit ab eo spūs aialis. Ideo ergo rete illud venarū patum est vt spūs decoqueret vitalis. fieretq; decoctus aialis. quemadmodū ⁊ due māme prepate sunt sanguis vt lac fiat/ Debinc autē ab hoc mittitur reti p duas que ex oibus illis cōgregantur venas ad duos proze cerebri vētriculos: subtiliaturq; illic queq; illic imixte fuerāt repellūtur superfluitates ad nares ⁊ palatū. Et ab illis ad posteriozē cerebri mittitur vētriculū: puppim. s. p meatū qui duobus itereſt ventriculis vel vasis. Duo aūt dico vasa mediū cerebri vētriculū ⁊ puppiz. Meatus autem hic nō est semp apertus. In eius teim vētre corp⁹ est qō vermi sil'e diximus illum oppilās donec nature cura illud a vētriculo repellat medio ad posteriozem: reduciturq; corpus vermi sil'e ⁊ meatus apitur trāsmittiturq; qō mittēō ē debīc ad suū illud reducit locū: ⁊ p spm̄ qui i puppis ē vase mot⁹ fit ⁊ memoria: p illū aūt qui i proza ē cerebri sēsus ⁊ fantasia pp habitātē cerebri mediū vētriculū cogitatio: hō itaq; modo generatio fit spūs aialis in cerebro a spū vitali quēad modū ⁊ māme sanguinis parate sunt decoctiōi vt fieret lac: testes autē spermatis maturationi. Spermati eteni vasa preparata sunt ille. s. inuolutiones ⁊ retorsiones que in testibus sunt quo eius in eis prolongetur moza ⁊ maturetur in naturā quā habent spermati configuratā. Sic quoq; ⁊ lacti vene preparate sunt a concaua ascendentes vena ad māmillas quo eius differatur in ipso ascensu moza ⁊ decoquatur ⁊ in naturā alteretur eorū lacti consimilē ⁊ vicinā. Ad hunc modū que in cerebro est iplicatio facta est venarū pp spūs generationē animalis ex vitali quo imozetur i ea subtilietur ⁊ excoquatur. Tradiderūt autē nōnulli sapientū spūm hūc qui in cerebro ē aiaz eē: animā autē corpus eē. alij autē instrumentū aie esse quo in oibus vtitur sensibus: aiamq; corpus nō eē: hoc āt visum persuasioni propinquus ē. Si etenim in viuū intēderis aial: incideriſq; cranei os ⁊ cerebri donec appareat tibi qō super cerebrū ē operimentū: debinc hoc scideris operimētuz: prius tamē suspēsum cū cauterio inciderisq; ⁊ abieceris: nō ideo illius cessat animalis sensus motusq; sic qz ⁊ si ipsum scindas cerebrū nō tamen ad ventriculos eius peruenies non pereūt eius sensus ⁊ motus. Quānis etenim corrūpāt sensus ⁊ motus si frustra coadunaueris hec ⁊ cerebrum in suū restitueris locū statimq; ⁊ animali sensus reuertitur ⁊ motus. Si aūt eēt aia corpus spūsq; hic aia si fortece rebrū bis scinderet scissionibus euacuareturq; spūs hic oio ⁊ sensu priuaretur aial ⁊ motu: nec deinceps reuerteretur cerebro in suā conuerso figurā. Quibus ex rebus ostendit animā corpus nō eē. cuiusq; habitatio i cerebro ē quicqd ipsa sit: spūmq; aiaz organū eē per quē ⁊ sensus fiat ⁊ motus volūtarius. Et quoniā tractare de aia extra nostri intentionez libri propositū est: conueniētiusq; philosophie q̄ medicine arti ⁊ de spibus que dicta sunt sufficiūt: visum ē nobis hoc terminare capitulū simulq; res naturales.

Capitulum. xx. Quid afferant res naturales si suaz exeant naturam.

Tiendum tibi est quoniā per rerū naturalium in sua habitudine perseverātiā ⁊ corporis bois est subsistentia earūq; tēperātia ⁊ corpus est sanū: si aūt tēperātiā ceciderint erit aut infirmū aut nec sanū nec egrū. Que qum ita sint corporū habitudines tres sunt: aut enī sanū est aut infirmū: aut nec sanū nec infirmū. Sanū corpus ipsum est qō tēperatū est in mēbrorum suorū cōplexione partibus suis consimiliū: equalis quoq; ē cōpositionis in mēbris organicis figura. s. mēbrorū forma ⁊

UVA. BHSC. IyR_125_1

quãtitate numero positione in ea qua põt eẽ excellentia cuiqz paratũ ẽ. Corpus autẽ egrotũ est extra tẽperantiam positũ in mẽbrorũ partibus suis consimiliũ cõplexione nec eq̃lis est organicorũ cõpositio mẽbrorũ. Quod autẽ nec sanum nec infirmũ est dicitur tribus eẽ modis. Primus est quod inter sanitatẽ t morbũ mediũ est. Secundus est quz simul t sanitas adest t morb⁹: vt si sit oculus infirmus reliquaqz oia mẽbra sana: aut manus t pedes egroti ceteris oibus in sanitate constitutis. Aliquotiẽsqz sanitas t morbus eodẽ sunt in mẽbro vt si tẽperate sit cõplexionis t male cõpositionis: aut cõpositione quidẽ equali mala cõmittetur cõplexio. Tertius est modus quz quodã quidẽ tẽpore corpus ipsum sanum est quodã egrotũ quẽadmodũ cui⁹ ẽ calida cõplexio: estqz estate infirmus hyeme sanus: t econuerso quz sit. s. corporis complexio frigida estate sanus ẽ: hyeme morbo molestatur. Eodẽ modo t si cuiusuis est cõplexio humida pueritie tpe morbo laborat: iuuentute sanus t econtra. Cuius enim sicca est cõplexio sanitate gaudet in pueritia inuẽtusqz ei⁹ morbis premitur. Dissenserunt autem in morbox nã medici. Galienus etenim t hypocras quiqz eorũ sequũtur visũ aiũt morbũ eẽ nocumẽtũ actionis sensum. Corpus enĩ si temperantia egrediatur naturali parua egressione: sintqz eius actiões perfecte nec sensui appareat in aliquibus eius iminutio actionibus: nec vero nocumẽtũ: eiusmodi corpus sanum eẽ dicitur. Ideo etiã sanitas hac diffinitur diffinitione que dicit: sanitas est corporis habitudo per quaz actiones eius cõplentur que in naturali sunt decursu. Diffinitio autẽ morbi iuxta Galieni t hypocratis visum aliorũqz eos imitantiũ est habitudo corporis per quã naturalibus accidit actionibus nocumẽtum sine mediãte. Corpis qõ nec sanũ est nec egrotũ diffinitio quoniã in eo est habitudo per quã nec ad sanitatẽ nec ad infirmitatẽ refertur sed earũ neutrũ. Aliunt autẽ non nulli quoniã corpus si nature egrediat habitudinẽ siue actionibus nocumentũ fiat siue nõ infirmũ ẽ: hoc autem vitiosuz. Cõez etenim asserit hoc visũ morbũ omniũ corporũ quz nõ in vltio tẽperãtie corpus sit nisi raro inueniri. Morb⁹ itaqz nihil aliud ẽ q̃ actõis qõ sentit nocumẽtũ. Bixim⁹ autẽ de sanitudie corpis quz de cõplexiõb⁹ loqremur. Corpis ãt ifirmi habitũ cuiusmodi sit ostendem⁹ quz de rebus extra naturaz positis disputabimus sicqz quod nec sanũ nec ifirmũ est corpus facile poterit agnosci plena cognitis duab⁹ extremis habitudinibus notitia t perfecta discretione.

Sermo quintus prime partis libri cõpleti artis medicie qui dicitur regalis dispositio bali filij abbas discipuli abymeber moysi filij scIar translatio stephani philosophie discipuli de arabico in latinum de rebus non naturalibus triginta octo capla.

Disputatio vlis de reb⁹ nõ nãlib⁹ t eaz nã capl'm. 1.
De aeris assignatione t diuisione eius. 2.
De partitiõibus anni t natura cuiusqz partiẽtis. 3.
Que sint aeris actiones in singulis anni partiẽtibus t qũ in sua naturali sunt bitudie. 4.
Quid partientia ãni faciãt quz extra naturalẽ fuerint habitudinem. 5.
Quib⁹ accidant morbi in partientibus anni quis liberet eis: t quibus magis accidant. 6.
De mutatione aeris pp astra. 7.
De aeris mutatione pp ventos. 8.
De mutatione aeris pp regiones. 9.
De mutatione aeris pp vapores. 10.
De pestilentialis aeris assignatione. 11.
De exercitij diuersitatibus: quidqz in corpib⁹ operẽ. 12.
De balnei actionũ in corpore assignatione. 13.
Uniuersalis de cibis disputatio. 14.
De spẽrũ ciboz assignatione t primũ de granis. 15.
De olerũ diuersitatibus t virgis earũ. 16.
De plantarũ radicibus ortolanorũ. 17.
De plantarũ fructibus. 18.
De arborũ ortolanorũ fructibus. 19.
De montanarũ t siluestriũ arborũ fructibus. 20.
De cibis que ex animalibus sumuntur t primum de quadrupedibus. 21.
De extremitatibus quadrupedũ t visceribus eoz. 22.
De auiũ carnibus. 23.
De ferculis t preparatiõe carniũ p artificiũ. 24.
De natantiũ carnibus animaliũ. 25.
De superfluis aialium t primũ de lacte. 26.
De melle t zacbara diuersitatibusqz eorum. 27.
De dulcibus que ex melle fiunt t zacbara. 28.
De potuũ assignatione t primum de aqua. 29.
De vino t de ceruisijs oibus. 30.
De medicinalibus potibus rob. s. 31.
De natura odoriferorũ florũ t herbarum. 32.
De aromatum iocundorũ naturis. 33.
De vestibus t quid in corporibus operentur. 34.
De somni t vigiliarũ actionum assignatione. 35.
De coitus in corpore actionibus. 36.
De euacuationibus nãlibus t earũ diuersitatibus. 37.
De anime accidentibus. 38.

Capitulũ primũ disputatio vniuersalis de rebus nõ naturalibus.

Omne rerum natu

O ralium quantũ presentis exigebat artis necessitas habitudines ostendimus t explanauimus: quodqz hanc volenti t ad vltimã vsqz ingressionẽ discere sufficiat. Jã hoc loco presenti. s. sermõe de rebus disputabimus nõ naturalibus. Dico ergo quoniã nõ naturalia res quedã sunt t cãe quibus bõ indiget vt vita eius duret. Sunt autẽ sex. Primũqz boiuz corpa circũdans aer. Secũdũ motus t getis genus. Tertiũ ciboz t potuũ genus. Quartũ sõni t vigiliarũ. Quintũ euacuationũ nãliũ t cõstipationũ. Sextũ animaliũ accidẽtiũ est gen⁹. Porro sub euacuationibus naturalibus balneũ cõtinetur t coit⁹ vrina: egestio: emũctiones t similes bijs naturales euacuationes. Sub animalibus ãt accñtibus. gaudiũ. ira. tristitia. cura timorqz cõcludũtur: hec tniz res quẽadmodũ minime naturales sunt: nec generationi bois cooriginales sic t minime extra naturã nec coaliena. His ergo siquis quẽadmodũ opz vtatur t iuxta quod est ad ea necessitas in singulis corporibus in quãtitate: in qualitate tpe t ordie res cõseruãt naturales in sua bitudine t generales illis fiunt robora turqz corporis sanitas vsqz ad naturalis boraz corruptiõis. Si ãt aliter q̃ opteat quis illis vtatur corpus naturali egreditur habitudine fitqz illi morbus: t siquidem infirmum est eius statuitur morbus aut augmẽtatur. Usus autẽ horuz sex iuxta q̃ vnũquodqz exigit corporũ adhibẽdus ẽ vt si corpus tẽperatũ est regimẽ illi eligatur tẽpatũ q̃lis ẽ aer vernus moueatur t exerceatur tẽperato exercitio suaui. Lauetur aqua tẽpati caloris. Cibos qui tẽperati in q̃titate sint t q̃litate comedat. Somno vtatur nõ imoderato qui ad obstupefactionem referatur: nec vero puo. qui cõpetur vigilijs. Coitu vtatur tẽpore quo qum vsus fuerit corpus leuiatũ sentiat t quietum: nec vero qum repletus fuerit cibis vtẽdũ nec illis oĩno vacuus: nec tẽpore quo imoderate calidus ẽ aut frigidus: nec egestionẽ arcet t vrinaz qum ad illa ipulerit necessitas: nec eorũ acceleret exitũ. Si eim tẽpatorum oñi corporũ bis hoc mõ rebus vtetur t ordíne corpa eorũ sua pseuerãt i bitudine nãli: si aũt superflua vel iminuta mẽsura siue i quãtitate siue in q̃litate hoc ẽ in paucitate t multitudíe calore aut frigore humiditate vel siccitate: corpa eoz bitudine cedẽt tẽpata in eã que ex̃ ẽ. Ea aũt que a tẽpantia deficiũt si bis vtẽtur causis a tempãtia deficiẽtib⁹ iuxta mẽsurã q̃ ex̃ sũt corpa i oppo⁴ corpa i tẽperãtie reuertẽtur bitudiné: fiũtqz illis he cãe iternãlia. Si aũt aliter q̃ dictũ est t cõtrario quis vtatur modo i quãtitate t q̃litate: ordinẽqz quẽ imutari oz egressus a temperãtia corpis augetur: nec in sua seruatur bitudine: fiũtqz illis he res ex̃nales. Idaũt oculis exẽplo ꝓponimus. Exercitio si qui tẽperatorũ corporũ tẽpato vtãtur nõ añ balneuz t añ ciborũ hora calor ꝓfortatur naturalis: supflua a corpib⁹ dissoluũtur: mẽbra roborãtur. digestio procuratur: fitqz i nãliuz numero que cordis faciũt sanitatẽ. Si aũt quis eo imoderati⁹ vtatur: laboretqz pl'imũ. calefit corpus eius: febresqz emergũt: t si imoderate eius vsui diutius operã dederit calor dissoluitur nãlis: virtus debilitatur t deficit: fiũtqz due he in numero ifirmãtiũ bitudines. Ampli⁹ si ab exercitu declinẽt vsũ t elegerint quietẽ t ociũ superflua i corpore multiplicãt. morbi ex dominãtis natura humoris generantur. Corpora porro extra temperantiam posita habentes: siquidem calide sunt cõplexionis t exercitio vtãtur admodũ superabũdãti corporũ eorum ex̃nalis calor augetur: nocetqz illis vtutes debilitant: febres emergũt: fitqz in extra naturalium numero

UVA. BHSC. IyR_125_1

maxīmeqz si eorū sit simul sicca cōplexio. Si declinauerit aūt exercitiū ocioqz z quieti se dederint: naturaľ eoz temperatur calor. Fiūtqz coz sanioza z fortioza corpora. Quib⁹ si frigide cōplexionis domini vťr oberit: si aūt exercitio paulo ampliori calor eorū tēperabitur naturalis: virtusqz mēbrorū augebitur. Fitqz in naturaliū numero sanitatē facientiū: maximeqz si cōplexionis eorū frigus humiditas comitatur. Sic z in oib⁹ alijs est rebus nō nālibus. Nos aūt quomodo his sex intendū sit exponemus diligenti⁹ in operativa huius artis medicine parte: loco quo de sanitatis disputabim⁹ custodia singlorū prout oportet corpoz. Hic autē boz sex naturā explanabim⁹ quidqz in corporibus operetur. Primūqz de aere z eius diuersitatib⁹: gdqz i corporibus faciat inspicie mus: qū sit eius oīmodis necessari⁹ perseuerātie vite vl⁹. Deinde ăt exercitij z balnei diuersitates explicabim⁹: eorūqz i singlis actiōes corporib⁹. Post ciborum naturā z potuū: somni qz z vigiliarū: oiuz ināitionū reliqz sequeť tractat⁹: sermonēqz būc animalia terminabūt accidētia: eorumqz in singulis corporibus acto.

Capitulum .ij. de aeris assignatione z diuisione eius.

Ico ergo quoniam gdē corporum habitudines cōplexiones sequūtur naturales: aer aūt nos circūdans vnū ē ex his causis que in cōplexionū corpoz imutatione fortia sunt: pp in euitabilē homis ad illū necessitatē anhelitus causa: necesse est corpoz habitudines aeris sequi cōplexiones. Si sit enī aer clarus: purus: z lucidus: z humores: ac spūs puri sunt ac splendidi. Turbatoqz aere z nebuloso humores quoqz z spiritus turbāt ac spissi sunt z dēsati. Queqū ita sint necessario inberet medico: aeris agnoscere habitudines singulis tēporib⁹ z singulis locis: causas etiam qb⁹ imutantur. Hec eteni in pnosticis necessaria sunt que scīt cause qqz sint in singulis morbi tēporibus anni: queue etiā in singulis regionib⁹ cōmunes fiant: aut ꝑprie egritudines queqz etiam qbusdam z nō aljs in eadē regione proprie sint: p̄m corpoz eorū habitudines in cōplexionibus z chimorum habitudinib⁹: aliquotiēs etenim qbusdam non nullis est hominū aer vtilis tēporib⁹ alijs autem nocens. Si ergo preuenerit medic⁹ que in singulis partiētibus anni cause fiant scire z in vna quaqz regione: salutē qz eorum qui causis liberātur illis. Casumqz aliorū qui incidunt precesseritqz z obseruauerit: causasqz eiusmodi generātes mala amputauerit oppositis contrarijsqz. Et si forte ciuitatem ingressus aliquam fuerit: cuius populus morbis molestetur aut aeris aut regiōis: nō errabit in eoz recta medela. Cū igitur aeris bitudinū cognitio tāta sit in medicine arte vtilitas necessario ad varietatē aeris cognoscēdā cogiť medicus: actiōesqz eius in corpibus. Quare nos hoc loco aeris assignationē z eū imutātes cās explanare icipiemus. Dico ergo qm̄ aer alius tēperatus ē in q̄litate. i. nō calidus non frigidus nō humidus. sz nec siccus: q̄lis ē vernus aer. Alius ăt extra tēperātiaz. Et aer temperatus ē mūdus clarus z subtilis quē nihil imiscet nihil turbat: z odor ei ē iocūdus nō calidus qui sudorē prouocat corporibus: nec frigidus qui rigorē sz qui cito in frigidum quz sol occubuerit mutatur: z ad eius ortū in calidū. Cuius ē aeris ꝺ bitudo tēpate cōplionis corpora confortat. hūores spūsqz clarificat: digestiōis diligētiā adiuuat. Qui aūt ex̄ tempantiaz est aer aut certe in qualitate extra ē calidior tempato scilicz aut frigidior aut humidior: aut deniqz siccior: aut sue in totalitate substātie: quēadmodum pestilētialis. Et aeris egressio sua in qualitate a tēperātia quinqz fit de causis. Prima ē anni intēperātia. Secunda astrorū ortus z occasus: eiusqz a sole remotio vl vicinia. Tertia vēti. Quarta regiōes. Quinta vapores. Nos itaqz incipiemus oīdere primū quomō aeris fiat a ptientibus āni immutatio quidqz in corporibus faciant: debinc de alijs aerez imutātibus prosequemur causis.

Capitulum .3us. de aeris imutatiōe a partientibus anni.

Circte oz partiētia āni fortiores ad imutanduz aera corpaqz cās eē: ideoqz nos a ptientis āni incipimus nā. Dicimus ergo qm̄ anni ptientia q̄tuor sūt: ver. estas. autūnus z hiems. Termini tpis veris hoc ē p̄ncipiū eius finisqz ab hora ē qua sol in primā descēdit arietis partem: qū ascēsum incipit a septētrionali z in recta ē linea: hoc ē in tēperātia nō ad septētrionē inclinus vl' austz vsqz horā mometūqz quo in vltima geminorum est parte. Sunt eius transcursui hec tria signa: z cuique signo mensis primus est mensis ab eius in ariete ingressu qō septima decima fit martij mensis die vsque sextumdecimum aprilis. Secundus est mēsis a solis in taurū ingressu q septiadecima fit aprilis die: finisqz eius septimodecimo maij occurrit qū sol tauri tenet vltimū. Tertius porro mēsis ab octauo decimo maij icipit die: qū sol geminoz aggreditur principia vsqz iunij octauādecimā diem. Estatis aūt termini sūt a sol' descensu in primā cancri partē: qū in vltio sui est ascensus in septentrionem: z descēsum incipit ab eo vsqz vltimā virginis partē. que in parte tria sunt signa: z cuiqz signo mēsis ē deputatus. primus est mēsis ab ingressu solis in cancrū z eius principium nonodecimo iunij die: vsqz septimūdecimū iulij. Secūdus ab ingressu solis in leonē: eiusqz principiū octauadecima die iulij: finis aūt septimadecima augusti. Sequitur tertius in ingressu solis in virginē cui principiū est octauodecimo die augusti. Finis octauodecimo occurrit septembris. At vero autūni tēporis sunt termi ab ea qua sol librā intrat hora: vbi z cursus ipsius septētrionalis terminatur: z in tēperātie est linea nō in austro aut septētrionē inclinat⁹ eiusqz finis hora in qua sagittarij partē illustrat vltimaz: triaqz habet signa z singulū signorū mēsem. Primus mēsis est a solis in libram ingressu q nonadecima fit septēbris die: qua etiā hora solis incipit in austz descēsus: finisqz octauadecima octobris. Secūdus ab ingressu eius in scorpiū: fitqz nonadecima octobris die vsqz nonādecimā nouēbris. Tertius de hinc mensis sequitur autūni ab in sagittariū ingressu solis: nonadecima die nouēbris: vsqz quintūdecimū decēbris dié. Porro hiemis est principiū ab ea qua sol i primā capricorni trāsit partem z vltimū descensus eius in austrū: ascensusqz iterum principiū: z est illi finis qū in vltima piscium fit sol parte: quādo z austral' terminatur ascensus. Cui quēadmodū z alijs tria sunt signa z signoz cuiqz mēsis. Primus icipit mēsis qū sol capricornū ingreditur: z est eius principium sextadecima die decēbris: finisqz tertiadecima ianuarij: eademqz hora sol australē incipit ascēsum ad tēperantie conuersus lineā. Secundus sequitur mensis a solis in aquariū trāsitu cui ē principiū quartadecima ianuarij dies. Finis aūt februarij tertiadecima. Tertius sequitur mēsis qui incipit ab ingressu solis i piscibus: cuius principiū est quartadecima februarij die clauditurqz quintadecima martij die. Hec est assignatio cuiusqz ptiētis āni q̄z quodqz tres habet mēses. Aer autem horaz cuiqz proprius partientiuz de hinc cōsiderādus. Veris itaqz cōplexio iter calz z frigidū tēpata ē humidū q̄qz z siccū. Sol eteni eo tēpore i eq̄litatis ē linea cui⁹ lōgitas abytrisqz ē eq̄l' polis. aiūt nonnll'i veris ꝯplexiōez calidā eē z huidā: necvez ē calida eteniz z humida cōplexio putredinū cito susceptibilis est. z morbos nutrit pessimos: vnde z qum acri calida dominatur z humida cōplexio pessimi sequūtur morbi quēadmodū vētorū fit tpe australiū pluuiarūqz estiuarū morbos oriri pestilentiales: morbosqz vt in acariana factū est ciuitate sub estatis articulo: qō in epidimis refert hypocras dicens: fuit estatis tēpus in acariana ciuitate sub estate pluuias afferēs ab eius principio z tota estate maximeqz cū australibus: fiebatqz sub cute rubigo que qum concluſa calefieret generata est prurigo: z inflāmationes ignis similes egresse z adustioni. Opinatiqz sunt ea que sub cute erant eē adusta. Hec ciuitas in partibus erat australibus quā nō excurebant nisi admodū pauci septētrionales venti. tales autez ptes calide sūt z humide. Quod ergo ait pluuias attulit multas magisqz eo tēpore australes flabant venti. Signū est imoderationis calorīs z humiditatis aeris eo tēpore que ꝯplexio fortior ē inter oēs cās corpora putrefaciētes in qb⁹ putredo bz fieri. Putredinis aūtē que facta est signū est qō hypocras ait sub cute rubigo facta est. Dis etenim humor inclusus quocunqz sit corporis loco quz anhelitus remedio fuerit priuatus in putredinē alteratur: z qō eo in passionē vertebat tpe quoniaz que sub cute erant calore adurebātur nimio hui⁹ hūoris calidissimi. In his ergo que dicta sunt nobis signū est veris cōplexionē minime calidā eē z humidā: quz corpa hominū sanioza vere sint. Est autē tēporū principiuz z primum et est tan q̄ pueroū etas z adolescentiū. Quod autē maxime verne cōplexiōis significat tēperiē ē si ipsum oībus. s. conferas tēporibus. inuenies nāqz aerē in eo nō calidū z siccum vt in estate: nō frigidū z humidū vt hyems bz: nō frigidū z siccum quale nouit autūnus. Et hoc nobis manifestissimū est signū tēperantie cōplexionis eius. Ex his ergo que dicta sunt vere patet nequaq̄ calidū eē z humidū imo tēperatū. Aeris vero estate cōplexio calida ē z sicca: caloroz ei⁹ fortior. sol eteni hoc tēpore extollitur vltimo suo elevationis termio z ad opposita nostris capitibus tēdens pūcta nobis supponitur: calefacit nostra ergo corpora plurimum. Autūnus autē frigidus est z siccus: siccitasqz eius amplior: quoniā enim esta-

UVA. BHSC. IyR_125_1

nis calor ⁊ solis corporis desiccauit humiditatē. Est autez sil' cū bis varie cōplexionis in calore ⁊ frigore. Aer enim in eo duab⁹ dici in extremitatib⁹ frigidus est: medio autez die ad calidum declinās sed cū hac tamē varietate duarū hāz qualitatū tēperato propinquior ē siccitate dñante illi ꝑ omnia

At vero hyems frigida est ⁊ humida ⁊ magis illi frigus instat dñans eo ꝙ lōge a pūcto capitis sol amoueaī. Hec est naturalis assignatio cōplexionis aeris in vno quoqz partiētiū anni nisi ꝙ hec cōplexio naturalis in totius partientis tempore triū mēsiū. primo inter debile media est ⁊ forte. in secundo fortior ē. tertio aūt debilior partiēti gō sequitur contēperata. Et hoc in vere est videre. Cum etenim sol arietē ingreditur: nō in vltimo ē ver tēperantie sed plurimū temperiei proximū. secūdo āt qū sol taurū illuminat tēperatū est. tertium quo in signum transit geminorū a tēperie ad cōplexionē estiui declinat aeris. Idē in reliquis est intuēdū tēporib⁹ anni. Et sciēdū quoniā inter diei ⁊ anni tpa proportio ē quedā ⁊ similitudo. Ver etenī diei principio simile ē. i. matutino tēpore: estas meridiei ⁊ confinibus: autūnus vltimo ei⁹ vespere. s. ⁊ nocti hyems. Quicūqz ēt morborū magis būt quonis fieri āni tpe ⁊ corū tumultuatio ⁊ nocumētū maior ē diei tpe quod illi simile est partiēti: quēadmodū periodus cuius ē secūdū maiorē partē autūno fieri magis tumultuat ⁊ nocet boi vespe q̄ tpis gerit autūnalis similitudinē.

Capitulū. iiij. que sint aeris actiōes in singulis anni partientib⁹ ⁊ quz sua ē in naturali habitudine.

b Ozum in singulis partiētiū si aer naturali ē inherens cōplexioni regisqz vsus iuxta qō expedit fuerit corpa a morbis sana sūt. Qui aūt suā nō cōseruāt vt oz sanitatē morbi. s. fiūt ⁊ passiōes nec a pessimis remouētur morbis in quibus fallatia est ⁊ periculū. Si sit autē aer a naturali egrediēs cōplexione que illi propria ē hoibus morbi ⁊ accidentia fiunt pessima. Magis aūt si eius a sua egressio cōpl'one ī moderata ē: fiuntqz ⁊ in corporibus eorū qui suā tuentur sanitatē morbi sed minime graues: quibus autē nulla ē cura: nulla ⁊ custodia corporib⁹ morbi magni fiūt in qbus ⁊ vehemēs ē periculū. Egressus āt a nāli aeris cōpl'one aut ꝫ augmētū fit aut diminutionē quē admodū si estas alia sit estate calidior aut frigidior vel certe humidior. Hiems autez hieme calidior aut frigidior vel certe siccior aut imutatur vertiturqz in ꝓtrariū vt si fiat estas frigida ⁊ būida: hiems calida ⁊ sicca: ideo ⁊ hypocras. Si anni tpa nāli inhereāt dispositiōi: sitqz in eoz singulis qō oz qui fiūt in eis morbi bonos būt status ⁊ dispositiōes bonas ⁊ determinatiōes. Si vero anni tēpora suc minie inhereāt dispositioni ⁊ qui fiūt in eis indispositi ⁊ inordinati fiūt morbi ⁊ incōpetētes turpesqz determinatiōes. Annus igitur cuius aer suaz seruat moderationē ille ē cuius ver ē temperatū circa calorē ⁊ frigus. ⁊ in eo alternatim fiūt pluuie. Hec immoderati estas est caloris ⁊ in ea pauce admodū pluuie: nō quēadmodum vernales esse condecet. Hec vero autumnus nimie erit siccitatis ⁊ i eo pluuie fiēt. Hiems aūt frigida erit ⁊ pluuie nō supabūdantes. huiusmōi anni aer ꝓut condecet tempatus ē. Annus vero in quo aer ab ordine suo egredi tur: ē cuius aer singulis tpibus ab his que dicta sunt variaī. Si vero propē habereat singulis tpibus ptiētiuz aer nāliqz cōplexioni: propē quedā in eis ꝓducuntur infirmitates illi ad quam inclināt̄ silēs hitudini. Fiūt etiā morbi pessimi temporibus suā seruātibus hitudinē. Sz si varie dispōnis statiz sequatur tēpus quēadmodū si hiems quidem australis sit ⁊ pl'imarū pluuiarum: multaqz fiat in corporibus humiditas vnde ⁊ vere febres gīantur putride morbiqz humidi apoplesia ⁊ epilepsia: aliaqz huiusmōi. Qui aūt proprij sunt partiētibus ꝓplexioni inhererētibus nāli hypocras in aphorismorum libro eo quoqz quē de aeribus cōposuit ⁊ regionibus cōmemorat. Ait eim hypocras. vere maxie fiunt manie ⁊ melancolie ⁊ epilēsie. sanguis fluxus synāces corrice ⁊ brāci tusses ⁊ passiones in quib⁹ excoriatur cutis. sarpedines morphee pustule emissiōes arterice. Q̄ ideo dixit qm̄ boz gnātio morborū in hoc anni ptienti pl'imum fit bis quoz corp⁹ repletū est. Hiemis ꝛeim tēpore boies i multitudine occupāt̄ ciboz ⁊ varietate: ex qbus in corpibus multa cōgregant̄ supflua: l̄sqz tpe hiemali. s. caput supfluitatibus repletur causa aeris frigiditatis que calorē debilitat būiditates decoquē tem. Ut ergo vernū venerit tēpus biqz liquefieri iceperit humores ⁊ q quidē in cerebro sūt: si ad ci⁹ fluxerit vētricl'os epilepsiā pariūt ⁊ apoplexiā. Si aūt ad nares coriçam faciunt si ad guttur brances: si vero ad pectus tussem q̄ in corporis sunt ꝓfundo natura ad exteriora depellit corporis: natura ⁊ enim hoc tēpore aeris sanitate ⁊ tēperātia roborat̄: purgat qz que in corporis sunt profundo humoresqz propulsat malos ab excellētibus mēbris ad cutis partes: ideoqz ⁊ passio fit in qua cutis excoriatur sarpedo ⁊ omnia que diximus. Si quo autem tēpore expullerit illos ad aliqua mēbra ⁊ ad aliquas disgregationes emissiones fiunt ⁊ artetice. Ait autē sexto in epidimiarū sermone: qm̄ veris principium ptisicis malum eo ꝙ hoc tēpore liquefiāt humores ⁊ dissoluantur ⁊ in pulmonē pectusqz influant. Ait etiā hypocras de estatis partienti tēpore. Estate vero quidam horū q ⁊ vere morborum simulqz febres cōtinue causon ⁊ tertiane plurime vomitus diarie obtalmie aurium dolores ⁊ vlcera in ore desudationes ⁊ vlcerū putredines. Hoc ideo quoniam veris partes estatis cōtinuantur principijs eiusqz natura nō longe ab illo est: ideoqz ⁊ in ea morbi qui ⁊ vere fiunt. Estatis eteniz ē sui caloris causa cholerarū generatio: ex quib⁹ cū putruerit febres faciunt calidas ⁊ tertianā. Que aūt in stomacho generāt̄ ⁊ intestinis: aut ad ea defluxerit: vomitū vrgēt ⁊ solutiones cholericas. Queqz ad superiora emerserit i ore faciūt vlcerationes ⁊ in auribus dolores. Quas vero ad exteriora corporis expulerit natura per sudorem pruriginē faciūt ⁊ scabiē ceteraqz de quibus dicturi sumus: horū etenim morborū euētus amplius a sudore fit. Ait etiā hypocras de autumno. Autūno vero ⁊ estiuorū multa ⁊ febres quartane ⁊ varie splenes: hydropes: ptisis: strāguire: sanguis turbatiōes: lienteric: vertebri dolores: sinances: colice penose: asmata mānie mel'ie. Quod aūt ait multos estiuoz fieri morborū: eo ꝙ estatis vltimū autūni ꝓtinuatur principijs eiusqz natura huic cōfigurata est. Ideoqz estiuorū multi in eo accidūt morboruz. Et quoniā cholerici qui estate generantur humores hoc concluduntur tempozum aeris causa frigiditatis non dissoluūt. Quoniā aūt būores bi cholerico i corpore adurūtur: caloris estatis grauitate: ⁊ in choleram mutantur nigrā. Fit ab ea quartana febris ⁊ mānie: splenis magnitudo ⁊ ex splenis magnitudine hydropisis. Cōclusio autē huius nigri humoris eiusqz in profundū corporis cōuersio: turbationē facit sāguinis. i. dissinteriā ⁊ licenteriā suo acumine ⁊ morsu. Quoniam aūt hoc tēpore frigidus ē aer ⁊ siccus cōplexione anbelitus desiccat organa. Fitqz ab inde ptisis: quoniā frigiditas aeris neruis nocet: artetice ebulliunt. Si aūt inclinetur cholericus hic humor ad vrine meatus ⁊ vesicam strangurie pariuntur. Si ad gargulionē synāces. Si vero humor ad pulmonis defluxerit meatus asmata emergunt: si que ad intesti norū partes apostemata aut opilationē generauerint: colica generatur ⁊ passio ileos dicta. Immixte aūt ⁊ varie febres varietatis cā fiūt aeris l̄s in partiēti anni ⁊ diuersitatis: vnde ⁊ alio ait hypocras aphorismo: cui aliquo anni tēporum nunc quidē calor: nunc aūt frigus accidit huic morborum timendū autūnaliū aduent⁹: l̄s ideo dicit qm̄ autūnus varij ē aeris ⁊ corpora in eo varia nec in eadē persistentia cōplexione naturali: fiūt aūt hoc maxie tpe lūbrici ⁊ ascarides in ītestinis: precordioz: dolores: ptisis: ⁊ nequissimi morbi: hoc propter multā que porrigitur hominibus copiā fructuum est estate aerisqz varietate. Dixit autē ⁊ de hieme hypocras hieme accidunt pleureses ⁊ peripleumonie: corize. branci. tusses. laterū dolores. lūborū ⁊ pectoris. cephalee: vertigies apoplexie. Pleureses quidē ⁊ peripleumonie pp aeris respiratiōnē frigidi: eiusqz nocumēta que anbelitus infert organis quz mēbra hec a frigido aeris defendi nequeāt quēadmodū alia conseruāt̄ pp magnā anbelitus necessitatē. Aer autē frigidus eorū est que magis istrumētis nocēt anbelitus. Idcoqz ⁊ multe fiunt tusses frigidis tēporibus ⁊ septētrione flante. Quod autē coriza. brāci. cephalee. vertigines ⁊ apoplesie. epilesieqz cā eorū que capiti a frigore accidunt ⁊ pblegmatis in eo multi generatione quo eius replentur ventriculi. Hec sunt passiones ⁊ accidentia que corpori accidunt in singulis partientibus anni. siquidem aer sue est naturali inherens complexioni.

Capitulum. v. qd faciāt queqz anni partientiū si natura fuerit a sua egressa.

a Ccidentia autē ⁊ passiones que in vno q̄z partientiū anni fiūt si sua egressa sint natura. hec sunt quē assignam⁹ que hypocras etiā ponit. Si inquit hyēs borealis fiat ⁊ pluuijs carens. ver autē australe ⁊ pluinosū: accidunt ab inde estate febres acute obtalmie dissinterie: maxieqz mulierib⁹ ⁊ pueris ⁊ quorū cōplexiones humide sunt. Horū ortus morborum ⁊ stirps ex putredine ē que ex calore fit verno ⁊ humiditate. Humiditates eteni ⁊ humores coagulantur ab hiemis frigido: quos

UVA. BHSC. IyR_125_1

quz veris calor inuenerit z humiditas liquefiunt z putrescũt vt aũt fit estas bi apparẽt morbi z passiones. Et quoniã humiditas in corporibus mulierũ z pucrorũ plurima ẽ: accelerat ad eos putredo. Fiũtqz bij in illis morbi magis q̃ in aliis. Et de huiusmodi rursus dicit anno si post cãnicule ortum pluuia cũ frigore fuerit z vẽti septẽtrionales qui fient morbi quieti sunt z suaues z autũnus san⁹. Si nõ sit ita res nulla est bijs quidẽ q humide sunt cõplexionis pueris z mulieribus a morte securitas. Cuius ãt cõplexio frigida z sicca nihil ei timẽdũ: q̃ si ita non sit timendũ qum ab illorũ euaserit morte in quartanã incidere: z a quartana in hydropisim: qõ aũt dicit post ortũ canis quoniã astrũ hoc tẽpore oritur estatis: z si hoc tẽpore ventus fuerit septẽtrionalis z frigidus putredo nõ accidet nec ebullitio z feruor humoris grauis imo putredo ipsa debilis erit z frigoris causa estatis cholere in corpore non generantur multe: nec autumno accident multi morbi sequenti. Et quoniã cõplexionũ oñi frigidarũ z siccarũ grandiores sunt humidiq humores ad quos putredo accelerat pauci in eis sunt: vix aut raro illis accidunt morbi in huiusmodi tpe: si vero nõ sit aer estate frigidus imo magni caloris cũ calore q precessit verno z humiditate post hiemẽ magnarũ z pluuiarũ: in pueris z mulieribus his quorũ est cõplexio humida mors multiplicatur pp eã quã estas adducit humorũ ebullitionẽ z ex putredis virtute z qui liberantur morte quartãa illis supuenit: hãcq nõ diu post subsequitur hydropis. humor eteni putridus quz caloris estate multitudine exustus fuerit cholera fit nigra: que quartanã ingerit febrem. Quartana aũt febris maxime epatis z splenis debilitatẽ parit opilationẽq in eis: quod quz factũ fuerit hydropisis sequitur. Et alio ait aphorismo. Siquãdo biẽs australis fuerit tranquilla z pluuiosa. ver aũt borealis z pluuijs carens pregnãtes mulieres in vere vel quauis de eã aborsuz faciunt. Si autẽ parere contigerit hoc tẽpore qui nascuntur debiles sunt languidi corpe nec coz differtur vita: vt aut statiz moriantur: aut si superuixerit certe morbidi corpore. reliquis vero iunioribus disinterie accidũt z obtalmie siccę: grandioribus catarri apoplesie z emigrance. Ait autẽ mulieres ab orsum qualibet ex eã facere: quoniã corpora mulieruz humida sũt: eorũq hoc tẽpore augetur humiditas z rara fiũt corpora super quas quz ver peruenerit frigidũ z siccũ penetrat eas frigus z ad profunda transit velociter: perferturqz vsqz ad fetus quos territat sua magnitudine z interficit. Si autẽ in huiusmõi peperint tpe z frigus illis occurrerit fetibus necat eo q̃ a calore matricis egredientes statim ad frigidũ trãseant aerẽ: quoniã autẽ cerebrũ in tali repletur superfluitatibus tpe. debinc frigus illi veris supuenit ifrigidat z a decoctiõe rep̃mit superfluitatũ cõuertũturqz i pblegma z hiemis ex calore fit hoc pblegma salsũ. Et si hoc declinauerit ad oculos pblegma obtalmiã facit siccã si ad intestina disinteriaz z sanguinis turbationẽ. si ãt ad pectus descenderat z pulmonẽ catari fient: z si ventriculis ifluxerit cerebri apoplexiã expecta: z si ad alterũ latus cõpis paralesis accidet. Repetit autẽ hypocras aphorismo z dicit. Cuius ciuitas versus solẽ z vẽtos optime posita ẽ: eiusqz potus optima aqua minus in huiusmodi infirmãtur anno: liberãturqz. Cui⁹ vero ciuitas mala versus ventos z solẽ positione posita est: z aqua q̃ vtiẽ mala: eius erit peior bitudo: malã dixit positionẽ eius que in conuallibus z profunditatibus sita est. bonaz aũt que in excelso z eminẽti loco vẽtorũ libero flatibus borealiũ. Ait aũt ẽt aphorismo in alio. Si estas paucarũ ẽ pluuiarũ autũ nusqz caloris plurimi z pluuiosus australis: hieme subsequẽti cephalee fiunt graues. tusses. brãci. coryze. nonnullis vero ẽt ptisis: que cõ dixit qñ capita in huiusmodi autũno caloris plurimi supfluitatibus replentur. magis si vero cui ẽ complexio humida. vt igitur hiemis iprobũ instat frigus eiusmodi cõcludũtur superfluitates in cerebro. Que ergo corũ cerebz circũtenẽt cephaleã pariũt: que si ad nares fluxerint coryzaz gignũt: que ad pulmonis canalẽ z pectus brancos faciunt z tusses. Cui autẽ hominũ pect⁹ est strictũ z aliqua a capite ad pectus dimittitur humiditas hoc tẽpore fit illi ptisis. accidit in huiusmodi emigranea hieme. frigus eteni z biẽs ad caput plurimũ accelerat in quo z repletio ẽ z caliditas in autũno.

Et iterũ hypocras ait. Si autũnus borealis fuerit z siccus humidas habẽtibus naturas cõpetit vt mulieribus pueriszq. quibus ãt cholere dominãtur obtalmias patiuntur sicas: febres acutas: desipientiã: melliaz. Hec ideo dixit quoniã cuius ẽ calida cõplexio z humida salubrior aeris fit cõplexione frigida z sicca nec in eis generãtur corpore superfluitates qñ eius cõplexio hoc tẽperatur aere. vt ergo hiems venerit refrigerat illũ z spissat cutẽ: nec sunt in eius male superfluitates corpore a quibus si concluse fuerint timeatur morbũ generari. Corpora autẽ quibus cholere dñantur aliter. subtili⁹ eni qõ in illis ẽ dissoluitur estatis caloze z autũni sico. remanetqz in corpore crossũ. vt igitur adest hiems superfluitates hec cõcluduntur ei⁹ frigido: z que z ad superiora feruntur i oculoz partes: obtalmiã ꝓducũt siccã: que vero ad cerebri operimẽta: desipientiã inducunt nigrã. z que computrescunt si calide sint: febres excitãt prolixas. Ait autẽ rursus hypocras alio aphorismo. pluuiarũ paucitas corporib⁹ magis vtilis z sana q̃ copia: hoc ideo quoniã pluuiarum copia in corporibus superfluitates generãt humidas: ad quas putredis ẽ accelerare: generãturqz prolixi morbi: sicut alio testatur hypocras aphorismo post hũc dicens. Morbi qui ex pluuiarũ fiunt copia in pluribus febres sunt lõgeventris fluxus. epil'ie. apopl'ie. synãces qz. humiditas eteni que in corpore ex pluuiarũ copia generata est quz putruerit febres parit. Et quoniã hoc tẽpore multa est humiditas z frigida phlegmaticaqz ematuratio eius longo eget tpe. ideoqz z febriũ protelatur tps: quoniã vero cerebrũ in huiusmodi aere superfluitate repletur humida: siquidem hoc ad cerebri declinauerit vẽtriculos epilepsiã facit z apoplexiã: si ad gurgulionis partes synãcẽ excitat: que vero ad stomachũ z intestina fluxum cõmonet vẽtris. In pluuiarũ vero paucitate z corpora si mul ad siccitatẽ declinant. quiqz hoc generantur tpe ficci sũt humores cholericiqz ad hos itaqz putredo nõ festinat z corruptio quantũqz ex eis in corpore congregetur cito dissoluitur nisi q̃ quando pluuiarum imoderata est mora siccitasqz in aere confortatur: in corpore humores generantur cholerici fortis acumis gbus febres fiunt acute z tertiane similesqz morbi gb⁹ a calore origo ẽ z siccitate. Ideo ergo ait i aphorismorum libro hypocras. Si pluuia imoretur febres fiũt acute. Si aũt plurimũ tardatur z in aere fit siccitas i pl'ibus huiusmodi oportebit morbos spare z silẽs. Ait aũt hoc pp eos quos in corporibus hũores chol'icos aeris parit siccitas. nisi q̃ qui hoc fiunt tpe morbi nõ multi sunt pp eorum siccitatẽ. Hac itaqz de eã sanior est boinum corporibus pluuiaz paucitas q̃ copia: qum pluuie gnãtionẽ augeant hũidarum superfluitatũ pblegmaticarũqz: quibus cerebrũ repletur. Hec sunt que de morbis qui in partiẽtibus anni in quibus aer extra temperãtiam ẽ naturalem fiũt: dixit optimus hypocras.

Capitulũ sextũ quibus z passiones z morbi accidant in singulis anni tẽporibus quiqz illis i singl'is coz liberentur.

Ideo oportere te scire passiões bas z morbos quos in singulis anni ptientibus qum sue inbeserint opl'oni naturali aut ab ea fuerint egressa fieri diximus nõ oibus accidẽ boibus nec cuiq̃ eẽ proprios ptienti sine alijs: imo liberanr̃ ab eis boium qdã: oẽsqz oibus fiũt anni tpibus alternatizqz nõ eteim cã qua boibus passiones accidũt z morbi: sola est aeris cõplexio z bitudo. Si eteim sic se res haberet oẽs certe boies morbo illi ifirmarẽtur propõ partiẽti: sz z qõ comedũt bibiturqz: exercitiũqz siml' z balneũ ac regimina alia. his z eim si quis aliter q̃ oporteat vtatur icompetẽtiqz regie: ꝓgregantur abinde supfluitates i corpore male: q̃ruz qũ tumultuauerint aliquo quouis tpe morbus movet. Ampli⁹ aũt corporum diuersitas in sua cõpl'one si cõfigurata aeris sit ex tẽperãtiã positi cõplexioni: vna eaz est cãrum que passionum morborũ in singulis anni tẽporibus adiuuãt emersionẽ. Cõplexiõis eteim calide oñis passiões i tpibus accidũt quib⁹ aer calidus est hũideqz complexionis i humidis: pariterqz fiẽt sicci in siccis. Cõpl'onem autẽ habẽtibus cõpositã tpib⁹ quibus aer corũ est cõsonus cõpl'oni corporũ magis morbi accidunt q̃ reliquis tpibus quibus aer eorũ est cõpl'oni cõtrari⁹ illisqz sani sunt z optie corũ bitudies. Ideo igitur z hypocras dicit. Egritudinum singule aie quidem sine alijs similiores z peiores etatibus ãni tpib⁹ regiõib⁹. Sequit debic z dicit. Vere z estatis pncipijs pueri z eorũ etate primi in laudabiliori sunt bitudine z perfectiori sanitate. Reliquoqz estatis z autumni extremitate meliores senuz habitudines. Reliquoqz autumni z hieme horum medij etatibus. Quod dicit i vere z estatis pncipijs pueros z his primos etate laudabiliũ esse habitudinuz. Ideo. s. qñ duo hec anni tẽpora tẽperata sunt eo q̃ estatis pncipia ad ver iclinẽtur. Puerorum autẽ z adolescentiũ tẽperata est complexio. Corpoz vero tẽperatorũ sanitatis custodia: his que illis cõsimilia sunt z cõuenietia fit. Corporũ vero extra tẽperãtiam custodia sanitatis his que coz cõtraria sunt cõplexioni cõficitur. Quod autẽ ait reliquo estatis z autũni extremitate senũ habitudines

UVA. BHSC. IyR_125_1

melius esse: qñ duo hec tẽpora calide sunt cõplexionis: senectus frigida etas t humida: duũ cõplexioni horũ ꝓtraria tẽporum. Quodq; ait reliquo autũni t hieme iter duas has medij etates oportunius esse. Quoniã cõplexio duũ horũ tẽporũ frigida est t humida: etatis mediox cõplexioni cõtraria: inter senum etatẽ t adolescẽtium que iuuenilis est etas.

Capitulũ. vij. de aeris mutatione ꝓpter astra.

a **Stra uero** quox ex ortu occasuq; aer i anni mutatur tẽporib⁹ sunt pliades canicula: maioris vse cauda. Pliades quz oriũtur hypocras ait t galienus estatis esse principiũ metendiq; tẽpus. Est autẽ eorum ortus maij pricipio qũ ab eis remouetur sol: ipseq; eius egrediũtur radijs. Occasus earũ initium est hiemis t seminãdi tẽpus quod ẽ nouẽbris in primox dijs scil'qũ oritur sol ipse statim occũbunt: quarũ ortus principio secundi tẽporis est estatis: qõ hypocras tẽpus vocauit fructuũ. Canicule ascẽsus vicesima iulij ẽ die: medio. s. estatis t estus grauitatis. Caude vero vse maioris ascensus principio est autũni. Aeris itaq; fit imutatio ꝓpinquitatis astrorum t remotionis a sole causa. Cum eteni cũ sole sinodũ celebrant: aer calefit t eius augmẽtatur calox. Corpori nãq; solis corpus iungitur astri: augeturq; quanta eius est q̃titas aeris calor: maximeq; ex astrorum sinodis que magna sunt errantia: aut fixa: vt est iupiter: mars: venus: t que in prima sunt magnitudine t secũda qual' t canis australis t sptẽtrionalis: leonis cor: tauri oculus: t similia astra ẓodiaco proxia hec etiam astra si die conueniant t oriantur nec fit cũ ill' sol aerẽ suo calefaciũt motu super nos: additur eteni solis motꝰ ꝓuenietiuz super nos astrorũ motui. Et si quidẽ tps ẽ estatis gravis fit estus: si hiemis frigꝰ minuit. Qũ vero a sole astra remota sunt nec astrox magnorũ aliquod super nos in die surgit: aer frigidus ẽ t si estas fuerit minoris est aer caloris: si hiems maiorẽ habet frigiditatẽ.

Capitulũ. viij. de aerũ mutatione ꝓp vẽtos.

a **Eris ꝓpter** vẽtos imutatio qualis sit tibi nũc assignabimꝰ

Dico quoniã vẽtrus est siccus vapor a corpore dissolutus terre: huius vaporis cõplexio ꝺm eã ẽ a qua venit partez. Pars aũt terre imutat cõplexionẽ ex solis super eã trãsitu loginquitateq; eius ab eo. Partes autez quatuor sunt: auster septẽtrio: oriens t occidẽs. Pars itaq; austri ẽ que a dextris est ortꝰ solis: si orientẽ aduersus faciẽ tuaz referas. hecq; pars calida est t humida. Calida quidẽ ꝓpter solis super eam descensuz: qũ a septẽtrionali a mouet polo: humiditas vero eius est ꝓpter eũ qui a mari dissoluitur vaporẽ humidũ: siccoq; imiscetur vapori: qũ huius partis mare magnuz sit: t quoniã hec pars dimissa est venti igitur ab hac flantis parte cõplexio calida ẽ t humida diciturq; australis. Septẽtrionis pars huic opposita est austri parti: t a sinistris est ortus solis cuius ẽ cõplexio frigida t sicca ꝓpter solis cursuz ab hoc loco remotionẽ: qũ eteniz sol ad hunc tẽdit locũ: t ad huius partis polũ: terra fit remotior. Ab hac flãs ꝓte ventꝰ boreas vocatur cuius cõplexio frigida est t sicca. Oriẽs aũt pars illa est in qua oritur tẽperate cõplexionis sol: eteni super eã oritur t ab ea sepatur singulis diebus nec põt in ea calor operari: quoniã sol non diu permanet i ea: nec vero frigidus qũ quotidie sol in ea oriens paululũ calefaciat. Ventꝰ ab hac flãs parte subsolanus vocat' t tẽperate est cõplexionis: nisi q̃ paululũ ad calidũ inclinatur t siceũ. Sicquoq; occidentis pars tẽperatã habet cõplexionem: quẽadmodum t orientis partis cõplexio: sed paululũ ad frigidũ declinans t humidũ: ideoq; t ab hac perflãs ꝓte ventus in ciusmodi est cõplexione vocatur fauonius. Hec est quatuor assignatio vẽtorũ: qui tã q̃ genera sunt boreas. s. auster: subsolanus: fauonius. Sunt aũt hic t alij octo vẽti collaterales ab austri partibus duabus duo: quorũ vnus aperte illi est orientali t dicit' euroauster: alter a parte occidẽtali t vocatur austro affricanus. Et a lateribꝰ boree duo vẽti flant alter ab orientali parte qui dicitur chorus: alter ab occidentali late t vocatur aglo Sicquoq; t a duobus orientis lateribus duo sunt vẽti. Pariterq; a duobus occasus lateribus. Et qui a duobus subsolani lateribus: alter ab austri latere dictus eurus t ẽ i hiemis ortu: alter vero a septentrionali appll'atur vulturnus: t est in estatis ortu. Duox q; a lateribus sũt fauonij: alẽ a septẽtrione q̃ ẽ occasu estatis t vocat' circi⁹: alẽ ab austro i hiẽis occasu t dcũs est affricus. Sũt igit' oẽs venti duodeciz nisi q̃ venti cões t apud oẽs cogniti illi sunt quos q̃si gnã posuimꝰ quatuor. boreas. s. auster. subsolanus t fauonius: quorũ cõplexio ẽ quã diximus. Octo aũt reliquox cõplexio cuiusque ventorũ deficiens est a cõpl'one illius cuius lateralis est paululum ad aliuz qui ei ab altera est parte declinãs. Ventorum aũt quisq; aerẽ in suaz mutat cõplexionez t in corpori bus passiones facit q̃s nõ ẽ alterius facere. Boreas eteñ si flauerit corpa cõfortat t indurat: spũs clarificat t hũores: cerebrũ sanat: sensus mũdificat t subtiliat motũ cõfortat appetitũ auget. digestionẽ corroborat: fluxũ prohibet ad membra materierũ: spissat eteim corpoz exteriora: calorẽ conuertit ad iteriora naturalẽ: t cõgregat cõfortatq; mẽbra roborat ad iteriora: basq; oẽs oportunas facit res: nisi q̃ tusses excitat pectorisq; dolores eo q̃ spũs desiccat istra ventrẽ cõstipat: vrinã icarcerat i oculis morsus faciens: frigidisq; no ect corpibus. Auster autẽ corpa laxat t neruos: humores cõturbat t spũs ac sensus: vnde t grauitatẽ parit audit⁹ defectuz visus: pigritiã nutrit: motũ enervat: cephaleaz excitat epil'ie terminos cõmouet: appetitũ minuit: digestionẽ debilitat: hic t eim vẽtus calidus est t hũidus: vnde t cerebrũ supfluitatibus humidis replet. Hec aũt accidẽtia que meminit hypocras hũiditatẽ seqũtur cerebri quz sensuũ sit origo t radix. Debilitas aũt appetitus t digõnis iminutio descẽsuz seqũtur materierũ phlegmatica ax a capite ad stomacũ. In subsolano aũt t fauonio qñ tẽperate sũt ꝓp'onis t corpa in eis tẽperata sunt media t sana. Reliqui oẽs venti in corpib⁹ passiões opanť ꝓrias illis q̃s illi a q̃ flãt lateribꝰ exhibẽt. Hoc ergo modo imutatio ventorum imutationem facit complexionis aerum.

Capitulum. 9m. de aeris ꝓp regiões imutatione.

i **Mutatur** ãt aer t regiõuz varietatis cã. In regiõibꝰ eteni quiq; de cãis aeres imutantur. Primus ẽ ipse partes. Secunda regionũ eleuatio t altitudo t humilitas. Teria montiũ vicinitas. Quarta ãt maris. Quinta terre ipsius regiõis natura. Et imutatio aeris in regionibus partiũ cã. inter maiores ẽ cãs aerẽ imutãtes regionũ t super alias mãifestissimas cãs. Partes autẽ vt iã dictũ ẽ quatuor sunt. s. boreas. auster. oriẽs t occidẽs. Regionuz itaq; alie posite sunt in septentrione. alie in austro. alie in oriente. alie in occidente.

Et que in septẽtriõe aeris earũ cõplexio frigida ẽ t sicca t que harũ septetrionaliũ polo suppositia est septẽtrionali super quã voluitur: amplius frigida ẽ t magis sicca. Et que huiusmodi sunt aerearũ ẽ clarus: corpora inhabitãtiũ sana: color eorũ pulcher t rubeꝰ corpora eorũ mollia: t ipsi ouriores t fortiores pectoribus latis subtilia habent crura: eo q̃ naturalis ad interiora corporũ fugiat calor: vnde eorũ amplificat t dilatat pectora. Cruriũ autẽ eadẽ est cã subtilitatis q̃. s. calor ascendat ad supiora naturalis. In venis eox capita t corpora fortia vitas illis longas: mores autẽ ferinos: ꝓpter rubeã illis dominãtẽ cholerã raritatẽ cõceptus mulierũ eorum sed nõ quz cõceperint abortiũt: quoniã aque eorũ frigide sũt t sicce cũ difficultate pariũt t dolorẽ. siccitatis cã: huiusmodi gentis vẽtres ouri ad quos vomitꝰ accelerat facilisq; illis est appetitus in cibos fortis digestio bona ꝓpter natural' ingressũ ad corpora profunda caloris in eis t ad stomachum: ad potũ autẽ nõ plurimus ẽ appetitus eo q̃ plurimũ comedant: caroq; simul sunt comestionis t potꝰ copia. Accidit aũt illis plurimũ venarũ ruptura t sipbacis sup vẽtrẽ extẽsus ẽ frigoris cã siccitatẽ augmẽtantis t densitatẽ vnde t rũpuntur. Que ũt amplius viris cõtingũt. passiões. pleurisis. peripleumonia t oẽs calidi morbi sanici a pectore sputũ obtalmia t nariũ fluxus: maximeq; hec iuuenilibus fiunt: magisq; estate ꝓpter corporis eorũ calorẽ pariterq; tẽporis: fit itaq; illis pleuresis siccitatis cã interiorũ caloriszq; ad pectus eleuationẽ: sanieiq; sputũ a pectore ꝓpter eam que anhelitus organis ex aeris frigido siccitas contingit. At vero illius obtalmia fit: quorũ etas nõdũ tricenalis est: fitq; ill' difficillima. Mulieribus vero sterilitas accidit t conceptionis prohibitio: mẽstruorũ inopia: pariendi difficultas: lactis paucitas ac ptisis: pueriq; testium aquositas. Sterilitas quidẽ accidit illis eo q̃ nõ bene a mẽstruis purgẽtur ꝓp earũ aquarũ frigiditatẽ asperitatẽ t imutandi difficultatez Difficultas autẽ partus ꝓp earũ cõplexionis frigidũ t siceũ lactis paucitas eo q̃ coaguletur frigore t iminuatur pcreussionis frigidarũ aquarũ cã. Ptisis vero eo q̃ ex magna partus difficultate t cõpressione vene earũ rũpantur que in pectore sunt t pulmone: segturq; ciusmodi actiones ptisis. Esitas aũt accidit pueris q̃diu parui sunt: sed vt etas acceẽserit eiusmodi cessat accidens. Accidit barũ ppl'is regionum: eplia sed raro: bocq; in adolescentia t quz contingit magna est t difficilis: hec est inhabitãtiũ in septẽtrione positas regi

UVA. BHSC. IyR_125_1

ones habitudo. Ut vero habitudines āustrales inhabitantium partes, his que dictę sunt septētrionē inhabitantib⁹ cōtrarie sunt. Est etenim eorū cōplexio calida ꝛ humida maiorū qualitatū: plurime putredinis ꝛ aqua eorū salsa turbida super terre decurrens facie. Colores gentis hi⁹ nigri: corpora eorū sicca ꝛ extenuata: capita humida ꝛ phlegmatica quorū a capitib⁹ ad ventres phlegma descendit plurimum: vnde ꝛ in eis ciborū iminuit appetitus potusq;. Digestio debilitat propter cōplexiōis eorū frigidū. Naturalis etenim a corporib⁹ eorū calor dissoluitur ebrietasq; ꝛ crapula ad eos vel ex modico festinat vino ppter capitum eorū debilitatem: colores eorū imutantur ꝛ obscuri sunt: mores mansueti ꝛ tranquilli: vita breuis quecq; illorū accidunt vlcera corporib⁹ difficile sanantur tarde cicatrizantur propter eorū humiditatē ꝛ putredinis que in illis sunt būorū festinātiā. Hi populo huic magis accidunt morbi viris dissinteria ꝛ diaria: febres etiā prolixe ꝛ sine ordine humida obtalmia sed suauis ꝛ breuis tēporis emorroides hisq; qui annū transierunt quinquagesimū emigranea accidit. Mulierib⁹ vero accidit fluxus ꝛ plurimus aborsus. Pueris epil'ia ꝛ asmata. Qui aūt raro illis accidunt morbi sunt pleuresis ꝛ peripleumonia: febres adustę ꝛ fere hi nisi viris non accidunt ꝛ bis iuuenibus propter eorū cōplexiōis calorē ꝛ būiditatē. Nō accidūt āt ill' hi morbi nisi raro pp eoꝝ ventris mollicię. Superfluitates etenim in corporib⁹ eorum generate semper exeunt. Hec est assignatio pp'orum habitudinū qui in partibus habitant australib⁹. Regiones aūt que in partib⁹ posite sunt orientalibus: clarum habēt aerem ꝛ siccū: tēperate in calido ꝛ frigido cōplexionis: qualis est ꝛ veris cōplexio. Atque eorū molles clare suaues: ꝛ que celo cadunt: ꝛ que terra scaturiunt. Sol eteiz suo super eas ortu illas clarificat moderate nec sūt salse: qm̄ sol diu super eas non imoratur: nec vero indigestas remittit quoniā nō ab eis lōge remotus. Sunt his colores pp'lis nitidi ꝛ clari albo mixti ruborecq;: caro multa: vox clara: corpora sana ꝛ fortia: morbi admodū pauci: forme decentes ꝛ honeste: mores probati nemora multa: arbores grandes partus multi. Temperies eteni qualitatū cā ē eorū oportunas facies actiones ꝛ cōplexiones. Nō est harum pp'o partium acumen superbie: nō ira: nec elatio. sunt eiz trāqlitatis pp'is ꝛ māsuetudinis humilitatisq;. Ira etenim ꝛ elationis acumē bis qui a tēperantia extra sunt in calore fit. Partes autē ꝛ regiones que versus occidētem posite sunt: aerē habent a tē perie ad calidū ꝛ humidū inclinū. Crossum ꝛ minime clarū quibus aque sunt ad turbidū parū incline velocēq; imutationem. Radius etenim solis super huius partes mane nō peruenit: quo eorū maturet aerem ꝛ aquas exeoquat. Ideo ergo pp'lis earū multiplicantur morbi: colores eoꝝ imutantur virtus imbecill'ē. Causa cuius rei ē q̄ estate illis mane frigora aeris fiunt: vespere calor solis. Quare eorū varius est aer ī aeris autūnalis similitudiné. Unde ꝛ vox eoꝝ rauca: oēsq; illis accidūt morbi omnibus anni tēporibus: hec ē aeris imutationis regionū pp ptes assignatio. Et sciēdū quoniā que terre inter bas posite sunt partes: aeris earū cōplexio cōplexionem eius sequitur partis cui proximus est: ꝛ illi alie in cōplexione cōparticipant partes ꝑm longinquitatē ꝛ propinquitatē suā ab eis. Si itaq; regiōis erit lōgingtas ab vtrisq; partibus equalis eius erit cōplexio media inter duas illarū cōplexiones. Immutatio aūt aeris regionū propter caꝝ altitudinē ꝛ demissionē huiusmodi ē. Dico quoniā que regiones alte sunt ꝛ clare ꝛ carum aer clarus ꝛ frigide cōplexiōis Ventus eteni boreal' illas ab altis perflat locis. Sunt itaq; eorum aque clare suaues: pp'is earum decens facie ꝛ coloribus fortis sanus paucorum morborum: corporaq; eorum magna: acrē enim respirāt clarū q ab altis ill' venit locis: vnde ꝛ molliciei sunt viri amicitie ꝛ māsuetudinis: nec laborem perferunt aut fatigationē. Regiones autē in demissis positis locis ꝛ profundis tanq̄ in vallibus: vt sic dicā puteis: pluuie biberne subruūt: eo q̄ ab altis super eas descendūt locis: estate sitiūt: aquas bibunt in stagnis ꝛ paludib⁹ cōgregatas foueisq;: scaturientesq; in conuallibus ꝛ ibidē imorātes: nec habētes cursus: bis ventus nō flat borealis sed australis calidus plurimusq; corūq; aqua ad calidū declinat: multiplicantur itaq; eorū passiones virtus debilitat': corpa eorū breuiliter: laborē pati nequeūt eo q̄ eoꝝ corpora fluxa sint. Et sit calor: pp'li inhabitantis hydropicoꝝ similis est colori.

Aeris autē imutatio regionū ex vicinia mōtiū ꝛ remotione huiusmodi ē. Regionū quedā mōtibus proxie sunt ab austri parte: prohibenturq; ab eis australes vēti insufflantib⁹ borealibus vnde ꝛ in eis aer frigidus ꝛ siccus: ꝛ ē habitantium bas habitudo eorū qui inhabitāt septētrionalia similis habitudini. Illie autē a parte aquilonis mōtes: quibus ab eis venti prohibētur septētrionales ꝛ in bas vēti pflant australes: vnde ꝛ aer illis ē calidus ꝛ humidus populiq; earū habitudo similis habitudini inhabitātiū regiōes australes.

Immutatio aūt aeris in regionibus pp maris viciniam fit: quoniā que mari regiones a parte septētrionali vicine sūt elevatur a mari vapor qui aeri imixtus defertur in eas regiones: mutaturq; aeris natura in frigidū ꝛ siccū. Sic quoq; ꝛ si quādo mare vicinū est alicui a parte austri regioni: est illius aer regionis calidus ꝛ humidus ꝛ bui⁹ pp'li habitudo configurata ē bitudini pp'li australi. Immutatur etiā aer in regiōib⁹ ex ipsi⁹ terre qualitatib⁹: qm̄ cuius lapidosum est ꝛ illius ē aer regiōis frigidus ꝛ siccus. Signū eius rei est q̄ aquarum fontes lapidosi frigidiores sūt bis qui in terra sūt paludosa: quod territorium regionis gibbosum est ꝛ subasperum latumq;. regio quoq; ipsa calida est ꝛ ficca: ꝛ eius populi corpora calida ꝛ ficca. Si vero regionis territorium lutosum sit: ꝛ aer frigidus erit ac humidus. Et sciendū q̄ regionum quarumdam vna est haruq; quas diximus naturarum aerē imutare: ꝛ est aeris in eis vna natura omnibus anni tēporibus populiq; eius signa equalia: forme: mores: colores q; idem vt turcorū: scitharū: et ethiopū forme: quibusq; eorū sunt proprie que ꝛ regionū orientis. Quedam autez in ipa sunt recta linea: ꝛ caruz populi mores idē sunt: eq̄les. scil'. ꝛ honesti. colores coꝝ tēperati. Spermatis eteniz natura in eis vna ē omnibus anni tēporibus pp ciborū corū tēperantiam. Si quādo aūt aliquarū sit regionū natura ex diuersis mixta quas diximus naturis ꝛ due in ea fuerit adunate nature quelibz aut tres tēporaq; in eis varia sint. ꝛ populi terre huiusmōi varie fiūt forme moresq; ac colores. nec in eadē perstant habitudine. Ut si aliqua sit terra mōtana ꝛ elata: multarūq; aquarū: huius varia fiunt tēpora sed eius altitudinē ꝛ territorium: sed ꝛ secundū aquarū copiaz q̄ in ea est: eruntq; hominū in eis corpora sana fortia: parū infirmātia: colores q; decētes: aerē etenim respirāt clarum aquā bibūt optimā: nisi q̄ eoruz ferini sunt mores: tribulationū sūt patiētes ꝛ laborū: terra nāq; eorū mōtana est ꝛ in eis exercitium forte multiq; laboris. Sūt igit̄ audaces: magnanimi: elati: graueq;: ꝛ seueri ꝛ forme ipōrū varie. Si sit autez regio calida extenuata simulq; demissa: bieme certe illā pluuiā demergunt: estate calor exurit solis: ideoq; aeris eius diuersatur natura: corpora populi eius dura sunt subtilia ꝛ fortia: ad operandum velocia: quibus ira est grauis: forme ferine cōsuescuntq; eos in vere morbi plurimi pp pluuiarum biemis copiā: estq; illis naturarū pariter subtilitas propter territorij siccitatē. Si vero regio sit mōtana tenuisq; aquarū paucarū aerq; eius minime tēperatus: forme illis erunt ferine: mores spissi: colores quorumdam ad flauorē: quorūdam ad nigredinē declivi quasi fulgurātes: iraq; eorum grauis. Sic ꝛ si fuerit regionis pars mōtuosa pars lapidosa: eius ē aer multe mutationis in anni tēporibus: venti eius ꝛ nix multi fiunt: in eius montibus frigus durat nix in lapidibus eius minuitur: a que eius ad inferiora fluunt. Adhūc itaq; modū oportet rem diligētius intueri in omnium aeribus regionum quibus diuerse sunt nature ꝑm magis ꝛ min⁹. varie eteni sūt populi illarū habitudines: forme: cōplexiones: morbiq; illis accidētes iuxta q̄ ꝛ regio sua ē in natura varia. Quare opz medicū qum aliquā fuerit ciuitatem ingressus: aut regionem quāpiam: inquirere omnia que diximus de regionum naturis ꝛ que in eis aquarū cibos quoq; quibus vtuntur: diligenterq; omnia cōferat: quatenus eorum que necessaria sunt teneat scientiam ꝛ in sanorum regimine: ꝛ in egrotantium medelis. Et si aliqua inbis insurrexerit ambiguitas pp'lz regionis eiusdem non verecondetur interrogare: icolasq;: q ill' morbi vno quoq; accidāt tpe: multe eteiz regiōibus egritudines accidūt certe ꝛ cognite ī quib⁹q; anni ptiētib⁹: magisq; illis hec q̄ queuis alie oriūtur: vnde ꝛ minus hūt periculi ab bis q̄ alijs morbis q̄uis debilibus. Hypocras enim dicit. qm̄ regiōales morbi min⁹ hūt periculū q̄ alij. Oz q̄ medicū oīo eius mōi nō negligere interrogationē ꝛ aliaꝝ etiā que diximus rerū: quo fit eorum cura vt decet recta. Sufficiūt aūt q̄ dicta sūt volēti aerū i singl'is cognoscere regiōib⁹ pp'oes.

Cap⁹. x⁹. de aeris imutatiōe pp vapores.

Eris autem cōp'onis imutatio pp vapores h⁹i ē. Si ꝛ occupatio ꝛ bitatio eadē fit i loco quo ꝛ stagna ꝛ paludes sint

UVA. BHSC. IyR_125_1

oleraqz ꝛ arbores putride: sessio quoqz i spelūcis oīm busqz plurime hūiditatis ꝛ muscidis: alijsqz que aerem putrefaciunt ꝛ corrūpunt. Et⁹ populus loci multoꝝ ē morborū: putridarūqz febrīū que multe i eis emergūt. Colores eorūz in croceum imutātur: nec cibos digerunt bñ: eo ꝙ aquis eoꝝ putredo sit imixta. Huiusmōi ppl's vires hz paucas ꝛ debiles: mēbra eorum enervata sunt. Hec sunt que de aere dicenda videbantur extra tēperantiam i suis posito qualitatibus.

Cap⁹. xj⁹. de pestilentialis aeris assignatione.

p Oro aeris egressio a tēperātia i sua ſ̄bstātia est: si aer ipe ꝛ i sua imutetur substātia ꝛ qualitate i corruptionē ꝛ putredinē: facitqz in boīnibus morbos ꝛ accidentia pessima in aliqua vna passione vt sunt desipientia: dolores nimij: sudores: extremitatū frigꝰ ardor in pectore: siccitas in lingua: puncture in ore: situs eorum que sub hypocundrijs sunt: extensiones: vomitus: cholerice solutiones: ventositates vrine pessime: alie quidem cholerice: alie autem melancholice: alie tenues: ꝛ in alijs furfuree excoriationis alijqz huiusmodi morbi pessimi qui pestilētiales vocātur: hocqz ideo ꝙ hoīum multitudini cōes fiunt vno eodēqz tpe. Cā reiz qua eas excitat cōis ē: aer. s. circūdans quem imutatꝰ fuerit ꝛ alteratꝰ a suo situ. Alteratio aūt aeris duabus fit de cāis: altera locus ē: regio. s. altera anni qđuis tempꝰ. Et imutatio aeris substātie a loco regiōe. s. pp vapores fit qui ex multitudine fructuū olerūqz qū putruerīt ascēdunt: ex quibus mali ascēdūt vapores aerē immiscētes: ꝛ ex vaporibꝰ qui ex paludibus surgunt ꝛ stagnis: aut vbiū cloacis vel mortuorūz cadaueribꝰ ꝛ occisorū q̄ aut in ipa sunt regiōe aut illi prima. aut certe ex bello in quo plī morum cadūt corpa boīuz aut ex pecudū armentorūqz mortibus qum illis pestis acciderit. Ex illis itaqz vapores cadaueribus mali ascēdūt aerē miscētes: quibus aeris mutaī substatia in vaporū substantiā ꝛ q̄litates q̄ quz respirauerit homines: pessimi fiūt in eis morbi ꝛ cito pdentes quēadmoduz mortes que atheniēsibus pplis ex putridis cōtigerūt vaporibus qui ad eos puenerūt ex mortuis q i terra erāt ethyopie.

Totalitatis aūt substātie aeris imutatio ex tpibꝰ anni fit si imutetur tēpus ānī aliqđ a sui nā: vt si fiat hiems calida ꝛ sicca pluuijs carēs: estas ecōtra pluuiosa: ver frigiduz ꝛ siccum qđ autūni est autūnus calidus ꝛ humidus. Qua ex re pestis acciderit ꝛ mortes diarie. synāces. ꝛ variole. febres acute q̄s pessima sequūtur accidētia alijqz letales morbi. Est aūt cā hec anni. s. tēpoꝝ maior inter alias aeris imutationez faciētes ꝛ alteratiōem a sua substātia: quēadmodū dū imutatione cōtingit aeris. Acariane ciuitati in caloꝛe ꝛ hūiditatē copiāqz pluuiaruz in estate: accidit qz febris: quēadmodū hypocras testatur tertio epidimiarū libri sermone. Dictum est aūt hoc in p̄cedētibus. Sic quoqz ꝛ si aliqđ aliorūz anni partiētiū alteretur a sua nāli hītudine: maximeqz estiuuz in hiemale: multiplicēturqz in eo pluuie ꝛ australes pflent vēti: pestis absqz dubio cui hec cōtingunt loco supincidet que aerē, a propria ꝛ nāli imutat hītudie: fiūtqz boibus febres acute pessime. tabane. reliquiqz pestilētiales morbi: intantū vt in bruta quoqz trāseant animalia incōmoda quedā ꝛ passiōes male perdenteqz: hoc autem fit imutatiōe ꝛ humorum ꝛ spirituū in eoꝝ corporibus corruptioneqz. Nonūq̄ aūt in plātas arboris eiusmodi malum incūbit intātū vt plātas desiccari ꝛ in citrinū cōuerti videas colorē: videasqz in arboribꝰ qđā silē erugini vel melli: fructuumqz calorem immutatuz. qz corrūpit eorū substantia vt eos ēt comedēti fructꝰ pessimi subsequātur morbi. Sz oportet scire pestilētiales morbos nō accidere boibus ex aeris tātum corruptiōe: sed eiusmodi accidunt in pluribus his quorū in corporibus mali sunt humores: corruptiqz congregati ꝛ eorum que in eis aer operabitur susceptioni preparati: queqz in eis eius est facere: aerem etenim malū qū respirauerit homo: ꝛ i corpus intrauerit ſps ꝛ humores alterātur qui in eo parati fuerant in nāz aeris illius velociter: propterea ꝙ adinuicē in malitia ꝓsimiles sunt sequūturqz morbi pessimi ꝛ necātes. Corpora vero in quibꝰ superfluitates nō sunt quoruz scil' domini sue sunt studiosi in custodia sanitatis: quēadmodū expedit illis remouētur ab infirmitatibus que dicte sunt. Cumqz nihil illis eorū accidat boc eis cumulatur bonū ꝙ meliores q̄ soleāt habēt habitudines. Eorū eteniz cōplexio aeris cōplexionē exsuperat mali eiusqz frangit inimicitias. Quod si sic nō fieret vt dicimus certe omnes ea infirmarentur peste ꝛ perirent in huiusmodi tēpore. Ait aūt in febrīū libro galienus. Impossibile est aliq̄ causarū incorpore operari si nō ipsuz fuerit apparatum susceptioni eorū que illa facit in eo causa: alioquin quicūqz diutiꝰ in estiuo imoraretur sole: aut imoderate quouis laboraret labore: aut ira: febricitaret: ꝛ homines omnes in mortibus magnis morirentur. Sed maxima morborū prouocationis causa: apparatus est corporū incōmodoꝝ susceptioni. Vocauit aūt huiusmodi cōmunes qui ex aeris iniquitate fiūt morbos epidimiā hypocras. Disiuncte aūt ꝛ disgregate eos qui letales sunt: mortes dixit: qui aūt salubres sunt pestilētiales simpliciter: qui aūt horum proprij sunt regioni sine alijs regionibus regionales applīauit. Hec sunt quē nos oportuit de pestilentialis aeris habitudine proponere: vbi etiā ꝛ de aere terminaꝰ tractatuz.

Capitulum. xij. de exercitij diuersitatibus quidqz in corporibus operetur.

e T quoniā plīmū ostēdimꝰ didētiū nō nāliū rez specīatōz. s. aeris nra circūdās cōpoza'iā nunc de scōo icipiemus motu. s. tgete. primūqz de motu agendū. Dico quoniā motus duo sunt genera. alteruz est aie motus: qui aiales dicuntur motus: de quibus posterius dicemꝰ: alterū aūt corporis motꝰ q vocaī exercitiū. Di eo ergo quoniā corporis exercitiorū quedā tēperata sūt quedam tēperiei excedūt modū. Et tēperatū quidē exercitiū corpus tēperate calefacit: quod si sup tēperātiā fiat mediocriter aut certe parū corpus calefacit eiusqz auget calorē. Secūduz q̄titatē itaqz exercitij motusqz corporis ē caloris augmētū. Desiccat ēt corpus eo ꝙ ab eo humiditatē dissoluat. Si vero superabūdantior sit motus intñ vt necessitatis exeat modū frigescit corpus eo ꝙ multa ab eo dissoluatur copia caloris naturalis: refrigerat autē ꝛ humectat corpus motus mō quodam alio. Si sit eni in venis aut alio mēbro cui nō ē periculū phlegmatis quātitas multa: motus si multiplicetur sup fluitates liquefacere facit cōgregatas ꝛ coagulatas ac decurrentes reddit ad aliquod mēbrorū nobiliū: quz illud debilitatur mēbrū. Refrigeratur itaqz simulqz totū cū eo corpus humectatur. Necessariū āt fuit exercitiū motus. s. triū causa vtilitatū. prima ē vt naturalē expergefaceret caloꝛē quem expergefactū augeret vnde cōfortatus cibos fortius traheret velociusqz digereret: illosqz mēbra susciperent. Secūda ē vt poros aperiret superfluitatesqz corporis dissolueret. Tertia quo mēbra eo indurescerēt ꝛ cōfortarentur aliorū cū alijs repressione: ideoqz ꝛ in suis cōfortarentur actionibus: remotoraqz fierent ab incōmodorū susceptione. Sunt autez corporis motus genera duo. cōe ꝛ proprium. Et cōe ē quo vtitur quis ad aliā intendēs actionē ꝛ ē per accidens. hic autē motus aut fortis est vt onera portare in itinere: ꝛ fouere. edificare parietes. malleo percutere magno. Similia queqz in actionibus ꝛ officijs exhibētur laboriosis: quidā autē minime fortis qualia sunt architectonica ars. acceptio. porrectio. ire. redire. seminare ꝛ quēadmodū relique leues artes: qualis est oratoria. armatoria. scribere pingere. In bis enim corpus oē mouetur. Motus autē proprius motus est exercitij cuius vsum medici iperāt. Motꝰ autē exercitij due sunt spēs. altera ē quz mouetur ipse homo solus: ꝛ vt aia fiat velocior. altera vero qū per aliū exequitur. Et motus quē ipse bō exhibet alius quidē oia mouet mēbra: vt cestus ꝛ cursus in theatro: ꝛ cū pila ludus parua vel magna ꝛ ad remos sessio ꝛ perstrepere lapidū eleuatio ꝛ colūnarū. Alius autē quedā sine alijs mouet mēbra: manꝰ vt lapides tollere: manꝰ coplodere. plausio. cōmotio cordarū lyre: alee ludus: aut pedes: vt vsus saltatio ambulatio in qua vtitur largis passibus sine manuū motu in alto sessio loco ibiqz peduz cōmotio: in pectus ꝛ dorsuz vt inclinari ꝛ supinari stature extensio si sepius fiat. gdaz āt in spūs ē instrumētis ꝛ vocis vt clamor grauis. lectio vtiqz cātātiū diuersitatibus: aliaqz huiusmōi quibꝰ bō seipsū exercet ꝛ mēbra mouet sua. Exercitiū aūt quz in boīe alius exhibet ē: vt cū manibus ē fricatio ꝛ manutergijs. linteisqz in toto corpore si fuerit tēperatū spissitudini corporis ꝓdesse. angustie confractiōi. motusqz appetitū cōfortatur prodest plurimū macul' cuti accidentibꝰ vt morphee lentigini. Singuloꝝ aūt motꝰ ꝛ fricatiōis corpis diuersitatū actiones variātur tribus modis. primus ē motꝰ qualitas. secūdus ei⁹ quantitas. tertiꝰ ipsius acceleratio ꝛ mora: ꝛ diuersitas quidē quā operatur motꝰ in corpe sua ex qualitate: aut est ex ipsius motus fortitudine ꝛ grauitate aut debilitate: aut tēperantia. Et motus fortis aut sic ē ex natura vt onera tollere: fodere ꝛ pugnare: fortiter clamare. colūnas leuare ꝛ lapides magnos: destrariū fortē equitare armatū ꝛ in cursu: aut oībus vtitur motibus potētialiter vt malleo percutere. hic enim si voluerit fortiter fit. Si vult debiliter ꝛ fricatio fieri nāqz fortisi pōt cū manibꝰ sed debiliꝫ. Sic ꝛ motus debilis. Motuū eteni quidā

UVA. BHSC. IyR_125_1

debil' est nāturaliꝛ vt equitatio plana ꝛ sessio ad cōmotionez cū fune pēdēti: ire ꝛ redire tranglle. motus ꝯdordarū citbare scribere. legere. similiaqz. qdā etiā est quo debiliter vtitur quis vt ambulare. hic eniz motus fieri pōt paucus ꝛ paulatiz: po test ꝛ cursus fieri cū celeritate quēadmodū ꝛ fricatio que ꝛ le uiter ꝛ fortius exhiberi pōt. Sic quoqz ꝛ motus tēperati: qdā quidē sic ex nā vt mediocris equitatio ludus cū pila. ambulatio parū celerioꝛ: quidā autē sunt quibus temperate vti mur: vt manuū adinuicē tēperata percussio. tēperata vox. tē perateqz dicere. fricationisqz vsus moderatus. aliaqz huiusmodi: quibꝫ ꝛ debiliter ꝛ tēperate vtiī quis pro velle. Mo tus itaqz fortis corpus calefacit ꝛ desiccat lucraturqz a frica tione duritiē qnēadmodū motus fortis corpus cōfortat ꝛ in durat reprimitqz ꝛ solidū facit. Fortis itaqz motus termin9 ē vt anbeles hō spissō anbelitu ꝛ vehemēti decurratqz ab ei9 corpore sudoꝛ plurimus: fortisqz fricationis ꝛ dure terminus vt restringaī corpus postꝙ intumuerit durescatqz post mol litiē: debiles autē motus corpora debilia calefaciūt caloꝛe ꝛ nō desiccāt. Fricatio veroꝫ in corpus insurgere quādam facit inflationē: vt. s. in ea mēbra rubere incipiāt. Tēperati aūt mo tus inter debile ꝛ forte corpus calefaciūt ꝛ desiccant: indurāt qz mediocriter: eoꝝqz terminus quz iā incipit anbelitus cele rioꝛ eē ꝛ vehemētioꝛ sudoꝛ exire a corporis poꝛis: ꝛ i fricatio ne vt fricetur tēperata corpus fricatione donec plurimū intu mescat rubeat incipiatqz dissolui ꝛ reprimi pariterqz oīa ru beant mēbra cōfricata. his itaqz modis actiones diuerse sūt motus in corpore ab ipsa eius qualitate. Diuersitas autez motus ex sua quātitate talis est: aut enim multus ē ꝛ eadem operatur que ꝛ fortis: aut paucus bisdēqz quibus ꝛ debil' pol let actionibus. aut certe inter multū tēperatus ꝛ paucum. cui eedēqz ꝛ tēperato in forti ꝛ debili deputātur actiones. Eadē ē rō ꝛ in fricatōc: aut enī multa erit aut pauca aut media: ope raturqz quēadmodū ꝛ motus qui eiusmōi ē. Si ergo tres cō posueris diuersitates motus qui in qualitate sunt cū tribus qui in quātitate nouē ex eis fient cōpositiones hoc modo. Si cōtingerit motū fortē eē cū multitudine ꝛ diuturnitate eius est actio ad calefaciēdū ꝛ desiccandū īmoderata vt virt9 dis soluatur ꝛ debilitetur caloꝛ refrigeretur corpus. Si vero fiet simul eē motū fortē ꝛ paucū corpus calefacit ꝛ desiccat tēpe rate. Si autē motū fortē cū eo qui inter paucitatē ꝛ multitu dinē tēperatus ē: corpus calefacit ꝛ desiccat sine virtutis dis solutione. Sic ꝛ si fiat debilē eē motū cū mlto qō ꝛ fortis ope ratur. Et si debilē cū pauco in corpore circa ea que debil' ope ratur motus facit. Et si conuenerit inter debilē ꝛ fortē tēpera tus motus ꝛ modicus: operatur quod ꝛ debilis: qꝫ si tēpera tū in fortitudine ꝛ debilitate motū cōtingerit cū diuturno cō uenire facit quod ꝛ motus fortis. Si autē tēperatū hunc cuz pauco idē facit quod debilis: qꝫ si vtrinqz conuenerint tēpera ti tēperata eius erit actio motus. Variatur autē motus ēt ex celeritate ꝛ tarditate. Si sit enim motus celer ꝛ spissus idē in corpe operaī cū motu forti. Si tardus idē qō debilis. at si medius qō ꝛ tēperatus operabiī: qō si contingerit hec tria genera cū nouē antecedentibus cōponi generibus vigin tiseptē fient cōpositiones. Si eni fortis cū multo ꝛ veloci cō ponatur īmoderatio actionis eius sequitur quā fortis opera tur vt virtus dissoluatur ꝛ caloꝛ naturalis fortiterqz debilite tur ꝛ refrigeretur corpus. Si fortis cū pauco conuenit ꝛ tar do facit in corpore idē quod mediocris. Si vero fortis cū tē perato in celeritate ꝛ tarditate: pauco quoqz ꝛ multo conue niant simile quidē quod ꝛ fortis opatur. Cōposito debili cū cel'i motu actio que ꝛ fortis prouenit. Si vero debilis ꝛ pau cus tarduſqz coeāt actio eoꝝ debilis est valde. Cōposito de bili cū tēperato inter multū ꝛ parū celeréqz ꝛ tardū actio ei9 que ꝛ debilis erit tēperata. Si aūt in fortitudine ꝛ debilitate tēperatus cū veloci ꝛ multo ꝯponatur: idē quod ꝛ multū foꝛ tis efficit. Si vero hic idē cū pauco ꝛ tardo actionē que sit in ter tēperatū ꝛ debilē reddit. Si autē tres coeāt tēperati ꝛ tem perata operantur. Eadē est rō ꝛ in fricatiōe: actiones et enim fricatiōis tribus variātur modis. quātitate. s. ꝛ qualita te ꝛ celeritate ac moꝛa. Dura eteni fricatio talis est qualis ꝛ fortis motus que corpus solidat laxū ꝛ indurat ꝓhibetqz qō ab eo dissoluiī. Mollis qualis ꝛ motus debilis que corpus laxat durū ꝛ emollit: poꝛos aperit: aliquātulū inflat: carnez auget. Temperata inter durū ꝛ molle: tēperato est inter forte ꝛ debile motui similis: que corpus indurat ꝛ cōfortat tumidū parū reddit carni addit. Multa aūt fricatio corpus desic cat ꝛ imminuit: pauca idē cū molli operaī. Tēperata inter multū ꝛ paucū eiusdē est actionis cuius ꝛ tēpata inter durꝫ ꝛ molle. Sic ꝛ que velox est ꝛ tēperata eadē facit q̄ dura mol lis ꝛ tēperata. Sic quoqz ꝛ fricatio hec coponitur cū celeri ꝛ tarda multa ꝛ pauca: quēadmodū ꝛ motus cōpositio facta ē: faciuntqz eoꝝ operationes cōpositoꝝ. Variatur ꝛ ali ter motꝰ i corpe iuxta materierū qb9 artifices vtūtur diuersi tates quēadmōuz boīuz qdā qdē fabri ferrarij sūt: qdā ligna accēdēteſ. tictoꝛes alij. hec artes coꝛp9 calefaciūt ꝛ ōsiccāt aut erit in balneo seruiēs ꝛ calefactus humectit: aut piscatoꝛ vel nauta: refrigeratusqz būcetatur. Aut auceps ꝛ i agrestibus vel agricola: refrigeraturqz corpus eius ꝛ desicaī. Oz itaqz diligēti vti iudicio ꝛ in oībus que huiusmōi faciēt artes qum cōposite ꝛ adiūcte singulis fuerint motuū spēbus quz expla natum tibi sit qui eoꝝ quisqz sigillatiz afferat. Ad hūc ergo modū motus sunt in coꝛporib9 actiōes. Quietis autem ꝛ ocij vna tm̄ est spēs qōqz facit in corpore frigus bū iditasqz sūt pblegmatis copia dissolutiōis supfluitatū paucitas. Ca lefacit aūt corpus requies quodā alio mō. In cuius eim coꝛ pore mala dīnatur complo calida in tm̄ vt qui ab eo dissoluū tur vapoꝛes acuti ꝛ fumosi sint: si motus ei fiat tēperatus dis soluitur supfluitas illa calida cū facilitate. Si aūt requieyta tur ꝛ ocio cōtinuo: vapoꝛ ille cōcluditur acutus qui dissolue batur a corpore: cōgregatqz ꝛ gnā parit febriū: maxiceqz quz circundans erit aer frigidus.

Cap9. 13. de balneoꝝ actionū in coꝛpib9 assignatiōe.

Ex vsu rerū oꝛdine nō nāliū oz post motus tractatū balnei disputationē texere: lz in euacuatiōibus cōtineatur. Balneo aūt vtūtur sani post exercitiū quo ea que per motū minie dissoluta sūt purgentur ꝛ euacuētur: būectenturqz quā motus fecerat sic citas: soꝛdes abluātur q̄ ex vapoꝛibus fcē sūt a corpe egredi entibus ꝛ a puluere exterius supueniēti in ipo ꝛ post exertiti uz. Vtiliora eteniz balnei tēpoꝛa sanis ad sanitatis custodi am post exercitiū sunt ꝛ añ cibū. Balneū eteim añ exerci tium supfluitates cibi trāsmittit q̄s indigestas inuenit: lique facitqz humoꝛes ꝛ supfluitates exire patas vapoꝛis defluere ad aliqua facit mēbra ꝓiterqz moꝛbū. Sic quoqz ꝛ post prā dium nō oz hoīem vti balneo replet nāqz supfluitatib9 caput descēditqz cibus a stomacho indigestus vnde opilatio in ci bi fit meatibus: ꝛ in tpis prolixitate si assidue huiusmōi assu escat gs hydropis gnātur. Qui aūt bis liberantur passiōib9 cōuenitqz eis aut añ exertitiū aut añ prādiū balneari: corpo ra bēnt rara: poꝛos aptos ꝛ latos: dissoluitur ab eoꝝ coꝛ poꝛibus supfluitas multa leuiter: huiusmōi vsum nō ferūt ex ercitij ꝛ balnei. parerēt eim illis debilitatez pluribusqz qum vtūtur illis accidit defectus quz b alneū añꝙ prandeāt igre diūtur. Quare necesse ē eos ante modico refici cibo laudabi liqz. Preter hos cauēdū oībus preter prandiū ē balneū. Bal neo aūt post exercitium ꝛ añ prandiū vti sanis coꝛpoꝛe ma gnas vtilitates cōfert: būectat cim̄ corpus ꝛ mēbra: caloꝛem cōfortat nālem: digestionem optimaz reddit: angustiā si qua est effugat: poꝛos aperit: supfluitates euacuat. doloꝛes mi tigat: ventositates dissoluit. Poꝛo qui infirmantur bal neo pro necessitatibus vtuntur ad ea vrgentibus. aut vt eo rum calefiat complexio: aut frigeſcat. aut humectet: aut cer te desiccetur. Prodest autem ꝛ prurigini ꝛ scabiei eo qꝫ super fluitates a cute euacuat: neruos emollit humectatione ꝛ dis solutione: catarros ematurat ꝛ corrizas calefaciendo ꝛ dis soluendo: exitum facilitat vrine si arctata fuerit ex frigido: co lice medetur: alijsqz huiusmodi moꝛbis: solutionē laxatiz am putat medicaminis aliaqz de quibus dicturi sumus qum de regimine disputabimus. moꝛboꝝ quib9 balneū necessariuz. Ait aūt Galien9 euacuationē que per exercitiū fit ꝛ balneuz humoꝝ esse subtiliū qui ad cutis peruenerūt partes: ꝛ para ti sunt egressui: chimoꝝ aūt humoꝛes croſſoꝝ per exercitiū euacuari nequeūt ꝛ balneuz: imo illis ꝙplurimū nocent: qū nōdum maturi sunt ꝛ subtiliati. Balneuz aūt coꝛpoꝛa tri bus imutat de causis: prima sui est aeris de causa. Secunda aque super coꝛpus infuse. Tertia qualitas est vtēdi. Et bal nei tres sunt aeres. Primus est prime domus aer: ꝛ ē tepidus nihil in coꝛpe faciēs caloꝛis. Scōs sōe: ꝛ est in caloꝛe medi9 caloꝛe quodaz coꝛp9 calefaciens ꝛ quadā dissoluens dissolu tione. Tertius tertie est aer dom9: cuius caloꝛ fortis est ꝛ coꝛ poꝛa fortiter calefacit: plurimūqz dissoluit supfluitates a coꝛ poꝛe euacuat. Dissentit autem balnei actio per aerē dom9 huius incoꝛporibus duob9 modis: primus est per naturam: secundus per accidēs. Et qō per naturā operatur: si moꝛa in balneo modica fuerit: ꝛ qui euacuaī sudoꝛ paucus quanti tate: coꝛpus calefacit ꝛ humectat: humiditas eteni que in pro fundo ꝛ in īterioꝛibus est coꝛporis qū aere balnei ad exterio ra coꝛporis fuerit educta: ꝛ nō euacuatur bene: mēbra bume-

UVA. BHSC. IyR_125_1

etat exteriora: ⁊ que illis proxima sunt: porosq; dilatat: prē eam que in mēbris fuerat varietatē. Si sit āt mora longi tēporis intantum vt sudoris plurima egrediatur q̄titas corp⁹ calefacit ⁊ desiccat. Calefacit quidem aeris causa calidi: desiccat aūt euacuationis cā: q̄ humiditas euacuaī p sudores Cum autem lōga in eo fit perseuerantia vt sudoris īmoderata fiat euacuatio: corpus refrigerat ⁊ siccat: dissoluit nāq; calorem naturalem ⁊ humiditates euacuat corporis fortit: vnde ⁊ virtus decidit ac defectio fit. Si ergo ⁊ huic augmētum addetur: humiditas cōsumitur corporis: ⁊ calor extinguitur naturalis ac bon⁹ deperit. Quod balnei autem per accidens aer operatur huiusmodi est: qū enim in corpore calidi aliquo sunt humores cholerici ⁊ maturi illos euacuans: corpus refrigerat: quēadmodum in tertianis fit febriuz puris. Refrigerat aūt alio corpus modo per accidens: atq; hic est qū corpus crudis est plenū humoribus balnei calido liquefacti aere: ad aliquod defluūt mēbrorū: in quo facta opilatione refrigeratur eo q̄ aeris prohibeatur accessio recreātis ad illud ab exterioribus. Nōnū q̄ quz aliquo sunt in mēbroruz loco humores cholerici: qui qū liquefacti fuerint a mēbro in mēbrū influunt donec ad stomachū perueniāt: fitq; inde defectus. Et aliquotiens malis aliquo in mēbro positis humoribus qū aere balnei liquefacti fuerint decurrētes bonis miscentur humoribus: quibus secū corruptis malorū q̄titates augentur. Ideo ergo corpora habētes repleta balneo non expedit vti anteq̄ eorū euacuētur corpora ⁊ illi maturētur humores. Hinc itaq; est q̄ apostematici febricitantes ⁊ obtalmia molestati in morbi principijs: hec anteq̄ maturetur materia his arcētur balneis. Porro balnei aqua que corpori superfunditur: hec in corpore facit. Balnei aqua aut suauis est: aut minime. Suauis aqua aut calida est aut frigida. Et aque balneū calide: si calor eius nō permultus est calefacit: ⁊ humectat: poros apit: ⁊ accidentaliter refrigerat: eo q̄ naturalē: euacuat calorem: humorēq; cholericū. Multas igitur habet laudes bonaq; que in aphorismorū libro refert hypocras. Dissoluit eteni: dolores mitigat: superflua euacuat: mēbris buiditatē cōfert gratam: humores maturat: ⁊ emollit cutē: que mēbris proxima est ⁊ subtiliat: ventositates dissoluit in mēbris cōclusas: somnū pronocat: rigorū nocumenta frangit: spasmūq; ⁊ teranuz: grauitatē soluit: ⁊ dolorē capiti accidētē a calore solis: fracture ossiū prodest: ⁊ mulieribus: omniq; etati: hec retulit hypocras. Et si aqua suaui calida vtatur quis ante prādiū ⁊ post digestionē: corpus humectat superflua dissoluit. reliquias demittit ciboz a stomacho ⁊ itestinis: calorē cōfortat naturalē. Si aūt post modicā ciboruz porrectionē vtitur quis: eius corpus cōpetenti humefacit humiditate ipsūq; corpulētat ⁊ ipiguat. Ꝺ si mult⁹ ē ei⁹ calor ⁊ corpus pl̄imū calefacit ⁊ būectat: quo si quis post ciborum porrectionez vsus fuerit minie digerit: ſz si in corpe phlegma generat ⁊ humiditatē crossamq; supfluitatē ac opilationem in meatibus. Cibus ⁊ēim a stomacho ad epar ⁊ oia mēbra minie decoctus demittitur: qq; huiusmōi est phlegma gnāt: phlegma ⁊ēim ē cibus medie decoctus. Alit autē in aphorismorum libro hypocras: qm̄ si quis assiduus i vsu calide sit aque, maxieq; cui calor ē fortis has gnāt icōmoditates: carnez effeminat: neruos debilitat ⁊ eneruat: mētē corrūpit: fluxum sanguis facit ⁊ defectū parit: ac nōnū q̄ mortez nutrit in ipso defectu. In libro aūt suo quē de acutis cōposuit morbis vsuz prohibet balnei illi cuius suspesa ē nā: donec ei⁹ purgentur intestina a ciborū purgamētis ſz ⁊ cuius ē mollis nā modo et illis balneari vetat. Balneū nāq; solonez amputat attrahens ad corporis exteriora materiā: vnde plimam dat lesionē. Arcet in quibus ē āgustiā ⁊ vomitū ne forte virt⁹ eorum decidat ⁊ defectus fiat. Sz ⁊ cui in ore stomaci colligūt materie ne forte defectus accidat. Fluxū vero a naribus sāguis patiētes si q̄tū necesse est enacuat balneo ꝓhibet. Sz si mior ē fluxus ⁊ deficiēs a pleno cui necessariū ē nō arcet bos ergovti decet balneo. At vero suauis aque frigide balneū cor⁹ refrigerat ⁊ būectat: calefacit ēt ſz p accidēs. Spissat ⁊ēim poros ⁊ calorē interius in corpe reducit: vnde ⁊ suauis aque frigide balneū si post sumptū fiat cibū digestionem adiuuat. Diuersa sunt autē aque frigide balnea ex corporis bitudine. etate. pūti tpe. Ex corporis bitudine qm̄ si balneaī qui i aq̄ frigida corporis ē pleni: eiusq; etas iuuentus: p̄sens estas augetur calor nālis ⁊ mēbrorū virtus digestiōisq; bo⁹ Ꝺz aūt balneari postq̄ corpus ꝓfricatū fuerit quo aperiantur pori: virtusq; frigide pueniat ad mēbra aque. Si sit aūt cor⁹ exile ⁊ pauce cānis frig⁹ ꝓfūdo īmergiī corpis: ipsq; refrigerat: dōec ēt nobili⁹ ꝓtinuēī ipa mēbris frigiditas. Colagulaī itaq; nālis calor: accidit q; illis quod serpentib⁹ hyeme: frigus ⁊ēim ad membra peruenit eorū iteriora pp eoz carnis penuriā: intātū vt īmobiles sint ⁊ non moueantur vt ēt nōnullos eorū homo manu attractet: ⁊ nihil illū noceant. Tale quid ⁊ illi accidit qui ex illis est ⁊ aqua balneatur frigida. Eodē modo ⁊ illi nocet balneū qui senex est aque frigide aut si tēpore hiemis fiat frigido. Alit autē hypocras quoniā qui aque nimiū frequētat balneū frigide: hec illi accidunt nocumenta sed ⁊ spasmus ac tetanus: mēbroz nigrefactio: rigo resq; quos febres cōmittant: dicit autē spasmo illud prodesse qui ex repletione ē. siquidē patiēs iuuenis ē: ⁊ bone carnis in estatis medio sup illū aq̄ fundatur frigida. Calor eteni cō uertitur ad interiora ⁊ humorel subtiliat spasmusq; curatur. Calido ēt prodest apostemati qui ad herisipilā declinat: vtilisq; disgregationū doloribus si ex calore sint: ꝓdestq; sāguinis decursui si circūdantur loco quo sanguis egreditur: non ipsimet loco. si eni loca circūfinia quo sanguis defluit restringētur: sanguis spissatur dēsaī ⁊ inuiscaī oppilaturq; ⁊ coagulatur: sanguisq; co sistitur fluxus ab eo. Cauēdū ē autem aque frigide balneū post coitū: ⁊ laborē diarriāq; nisi siquidem superabūdās fuerit: tūc etenim aque frigide balneū vtile ē. Nec vero statī post vigilias aut vomitū fiat nec post medicaminis laxatiui potū. In oibus eteni bis malū. Balneū porro qō in aqua fit nō suaui oē desiccat corpus. Si ergo in salsa fiat aqua calida corpus calefacit ⁊ desiccat humiditatibus que prodest in cerebro densantur ⁊ stomaco ⁊ pectore. Cuius autē aque virtus sulfurea ē calefacit ⁊ desiccat: dolores mitigat neruorū qui ex humiditatibus accidūt.

Sic ⁊ aqua cuius virtus que ⁊ nature est ⁊ picis liquide eisdē prodest. Cui autem virtus ferrea est stomacho ꝓdest ⁊ splen calefacit ⁊ desiccat. Cui vero alumini quoq; virtus ē refrigerat ⁊ desiccat vētrē stringit. His igitur de cāis actiones balnei diuersantur per aquā i corpore. Varietas porro actionū eius ex qualitate vsus talis est. Balneū quoddaz cū fricatione ē. ⁊ fricatio alia cū lenitione olei. alia sine lenitiōe olei. Et simplex fricatio alia tenuis ē: alia fortis. fricatio tēuis dissoluit ⁊ emollit ⁊ apit poros. fortis vō calorē ⁊ dissoluit ⁊ ꝓsumit: carnē indurat ⁊ spissat. Si sit āt tpata sānguinem ab iteriorib⁹ trahit corpis ad exteriora mēbra calefacit ea ⁊ humectat. Que autez cum in vnctione olei est fricatio: si sit oleum frigidum: vt est violarū ⁊ rosarū superfluitates dissoluit ⁊ laxat corpus humectat: poros dilatat. Si vero calidum corpus calefacit: ⁊ fortiter dissoluit. Ideo ergo si ea vtātur febricitātes quorū humor maturatus est qui illis febres generat refrigerat per accidens sue multitudine dissolutionis ⁊ materie euacuatione putride. Si aūt lenitione cum oleo quis vtaī: sine fricatione sed inungiī tantuz corpus: poros stringit ⁊ opilat que dissoluūtur ꝓhibet. Si vero post balneū quis vtaī ea calorem cōseruat naturalē in corporis iteriorib⁹ ⁊ dissolui prohibet: ⁊ corpus calefacit. Et si post balneum cū aqua fiāt calida ⁊ suaui: corpus calefacit ⁊ humectat: calidā custodiendo aquā inter poros ⁊ illam dissolui prohibendo. Si aūt statim post aque fiat frigide balneuz in frigidat ⁊ humectat eadē de cā. Hec suntque de balneo dicenda proposueramus.

Capitulū. xiiij. vniuersalis de cibis disputatio.

One quod comeditur ⁊ bibiī aut immutat illud corpus in principijs: debinc ipsuz imutat corpus ⁊ in suam cōuertit cōplexionē: dicīq; medicamen simpliciter i hac spetie sūt catharaba ⁊ terengibimini similiaq;: hec eni spetes fortis ē ⁊ equalis corporis virtuti. Aut ipsum corpus imutat ⁊ superat: nec prevalet corpus illud imutare: vocaturq; letiferū medicamen. Hec etenim spetes eiusq; que virtus fortior est corporis virtute ⁊ natura: ⁊ est illi sue in totalitate substātie contrariū. Et nos duas has explanabimus spetes: qū de medicaminū simpliciū natura referem⁹. Aut certe ipsuz corp⁹ immutat in principijs: de hinc corpus illud disponit imutatq; ⁊ in suam cōuertit naturā: ⁊ vocaī bu⁹modi spetes cib⁹ medicinalis. vt lactuca. ordei aqua. cepa alliū. Aut ipsuz in suaz imutat corpus naturā: diciturq; cib⁹ simplex: hec nāq; spetes corpori cōfigurata est nature q; eius cōueniens. Et nos barū duarū naturā spetierū queq; fuerit earū necessitas: ⁊ quid queq; earū operetur diuersitas in corpore: hoc explicabimus loco. Dico ergo quoniā qū sit corporū animaliū rationaliū ⁊ irrationaliū substātiam eoz dissolui semp ⁊ cōtinuate: naturalis causa qui in eis est caloris: calidiq; qui exteri⁹ illis obuius est aeris. Aut dissolutiōe leui: vt qō a corporibus oibus relaxatione dissoluiī: aut certe manifesta vt spu

e

UVA. BHSC. IyR_125_1

ta emūctiones: sudor vrina: ⁊ egestio: necessariā habuit natura materiā ab exterioribꝰ: q̄ corꝫ loco succederet q̄ a corpe dissoluūtur. hec ergo medicina sunt esca ⁊ potus. Et si non supleretur ab exterioribus eorū que euacuātur locus nō differret ānullari ⁊ corrūpi aial. Qū igitur quod superuenit plus ē q̄ quod dissoluitur: corpus augetur mēbra crescūt ⁊ corpulentant̄: quēadmodū eorū corpora q in crescendo positi sunt ⁊ corpulētatione. Qū vero que dissoluūtur quātitatem excedūt exterius aduenientiū iminuitur corpus ⁊ macrescit quē admodū etbicā cōtigit patientibus ptisiciſqz. Quz autē equalis sunt quātitatis ⁊ dissoluta ⁊ amissa in suo habitu corpus permanet. Nō augetur eni: sed nec macrescit nec cōsumitur. exēplū huius rei est lucerna cuius lumen oleo pascit̄: in sua etenī perseverat habitudine eo q̄ semper ignis oleū subseq̄tur locū parte qua dissoluitur vtqz a lucerna oleū defecerit ⁊ ignis extinguitur ⁊ deperit. Sic ⁊ cibus corpus durare facit aialis: locūqz eorū que dissoluūtur subintrat: vt aūt cibꝰ animali auferr̄ ⁊ ipsū deperit. Et quoniā q̄ a corpibꝰ dissoluuntur variarū sūt substātiarū ⁊ eorū vna nō ē natura nō soluz oiuz corporuz: sed nec corpis vnius. alia est enim substātia q̄ ab hypocratis corpore dissolui: q̄ que a galiēi. sed ⁊ galieni ipsius a mēbris dissoluta substātia diuersa. que eniz a carne dissoluit̄ substātia alia ē q̄ que a neruis atqz alia ēt que a venis: ⁊ que ex bis dissoluūtur mēbris quedā calida: quedā humida: alia frigida aliaqz sicca. quoniā igit̄ corporuz nature diuerse sunt silr ēt mēbrorū. sicqz ⁊ ab eis dissoluta oz cibos potusqz in qualitate ⁊ substātia diuersos eē: quatenus hominū quisqz cōueniētibꝰ reficiatur cibis suppleanturqz eorūz loca que dissoluūt̄ a corpore quz sanū est: ⁊ mēbrorū quod illis cōpetit queqz assūmāt: quatenus que ab eis dissoluta sūt restaurentur. Succedit itaqz cibus bis que dissoluuntur ex substātia ad siccū declināti. potus autē bis que ex substātia ad humiditatē inclināti dissoluūtur. Inde igitur medico escarū necessaria ē cognitio ⁊ potuū que sit eorū. s. cōplexio ⁊ substātia reliqueqz eoꝝ qualitates: que ēt corpoꝝ natura i cōplexionibus ⁊ figuris oibusqz huiusmodi habitudinibus: q̄ quēqz boiuz cōferētibus illi regat cibis potibusqz cum in sanitatis habitudine. tum in infirmitate. Et corporum quidem naturas in sanitatis habitudine varietatesqz in qualitatibus ⁊ figuris iam diximus qum de diuersitatibus complexionū ⁊ earū signis loqueremur. Diuersitates āt eoꝝ i morborū qualitatibus in sequētibus expediemus. Ciborū āt naturas hoc cōmemorabimus loco. Dico ergo quoniā ciborū alij ab alijs diuersi sunt suis quas in corporibꝰ operantur actiōibꝰ duobus modis aut in suis qualitatibus aut in suis substātijs. Et in qualitatibus quidē diuersi sunt: qm̄ ciborū alij sunt calidi. alij frigidi. alij humidi. alij sicci ⁊ nōnulli tēperati. Et qcgd horū calefacit aut humectat refrigerat aut desiccat corpus: si actio eius imoderata ē ⁊ virtus fortis dicitur in quarto eē gradu: vt alleū. cepa: in calore si que eiꝰ actio illi subest predicte in tertio deputatur gradu: quiqz bāc ſz! debiliter operaī actionē intm̄ vt sensui manifeste nō appareat quinimo ingstitione eget ⁊ collatiōe eiusmodi actio in prio numeratur gradu vt triticū ⁊ eo panis sūptus circa calorē est. Si aūt quod facit nec ad fortitudinis inclinatur vltimū nec vero debile est quod coll'one egeat: sed inter duas bas mediū habitudines. dicitur eiusmodi facere in secundo gradu. Eadē ē rō ⁊ in medicaminibus. Diuersitas ciboꝝ pp eoꝝ substantiā ē q̄m̄ ciboꝝ qdā subtil'ē: qdā crossus ali' tēpatꝰ. Subtil' cibꝰ est cuiꝰ q̄titas magna corpꝰ pauco pascit nutrimento. Crossus est cuiꝰ q̄titas pauca p'imo nutrimēto reficit. Tēperatus inter crossuz est ⁊ subtilē cuius moderata quātitas moderate nutrit. Si multa sit eius quātitas multū: si pauca parum nutrit ſm suā. s. quātitatē. Et ciborū quisqz crossorum subtiliū vel tēperatorum corpus aut laudabili reficit nutrimēto: aut reprobo. Et cibus subtilis qui corpus reficit nutrimēto laudabili ē vt caro pullorū. taugorū. frāguilini quoqz. pdices. anserū ale. eunuchi gallorū. Et de oleribꝰ lactuca. De piscibꝰ pui ⁊ lapidosi. ꝺ vinis. Vinū ribanū. ⁊ bis silēs cibi quos in sequēti cōmemorabimꝰ. Hi āt cibi conferentes ⁊ oportuni sunt bis qui pui sunt laboris ⁊ exercitij: ⁊ sunt magis diuturne sanitatis custodie cōpetentes. Superfluitates ⁊ eiz q̄ ex eis oriūt̄ pauce sūt ⁊ cito dissoluūt̄. Sūt ⁊ diuturniores patientibus morbos cōuenientes. Sed bis qui virtutis volunt augmentum minīe cōueniūt. Quiqz corporis sui corrēpatiōnē. Subtilis cibꝰ q̄ corpꝰ nutrimēto reficit reprobo ē nasturtiū. sinapis. cepa. porꝰ. gergirū. badegurum. fugiles. ⁊ omnis pungitiuus cibus. amarus salsus. Dia eteim hec superfluitates guānt calidas: dicunturqz cibi subtiliantes: que

taz etsi humores generēt acutos. cholericos q buōres alios exurāt ⁊ corrūpāt: sed tamē prosunt illis in quoꝝ corpore superflui pblegmatici ⁊ viscosi: ac crossi sūt humores. Incidūt etenim subtiliāt eos diuturnosqz patientibus morbos vtiles sunt: eo q̄ materias morbos bos generātes subtiliēt. Alit au tem suo galienus in libro de regimine subtiliāti qm̄ qum custodia quam faciūt diuturne sanitatis quoqz ⁊ firme morbo rum quā pluribus prosunt curandis. Minimū etenim bis indigēt molestati morbis si regimine vtantur subtilianti medicaminū vsu. Alit etiā se hoc regimine arteticorū curasse dolores ⁊ renum: splenis quoqz crossitiem ⁊ epatis: asmaticos quoqz ⁊ inquibus epil'ia iam ceperat. Sanati enim q̄ plurimi ab hac sunt passione perfectissime: licet aliquibus mīme vterentur medicaminibus sola subtilianti dieta ⁊ regimine. Dico aūt regimen subtile ciborum vsum subtiliū ⁊ subtiliantium: iminutione escaꝝ ⁊ exercitij vsum. Cibꝰ aūt crossꝰ qui corpꝰ laudabili pascit nutrimēto est vt carnes ceruine cōplete vitulorūqz ⁊ simile panis ac frumēti quod vocatur chā derusum pisces magni carnis solide qui i lapidosis nascuntur: epar animaliū pecudū: ⁊ caprarum: recens caseus: oua elixata: vinum dulce ⁊ crossum: similesqz quos in sequētibus dicemus tibi. Huiusmodi cōueniunt bis qui magni sunt laboris ⁊ exercitij: ⁊ qui virtutis necessarium habent augmentum: corporisqz corpulentiam. Cibi porro crossi ⁊ inlaudabiles sunt ⁊ reproborū ch̄imorum: caprarum: caro: ⁊ ouiū: arietū: taurorum ⁊ equorū camelorū: oua dura: fungi: q̄ma: panis azimus. Et ex mēbris animaliū. renes. cerebrum. similiaqz bis. hi cibi mali sunt: ⁊ ex eis sanguis generatus reprobus est valde: laboriqz ⁊ cursui fatigationiqz dediti plurimis exercitioqz forti: tā ⁊ si huiusmodi celeriꝰ digerant cibos: vix tamē eorū in extremis liberantur. Temperati vero inter crossum ⁊ subtile cibi sunt q̄ēadmodū farine panis mūdus boni artificij. Caro annualis pecorū ⁊ caprarum: gallinarū: caro: turdi ⁊ bis similia: qui etiā omnibus sunt cōuenientes hoibus: magis autē tēperatis cōplexione. Hec sunt que te de ciborū oportebat scire varietate ⁊ habitudine. Varietate enim huiusmodi habitudinū circa augmētum ⁊ diminutiones eorum variatur vtilitas ⁊ nocumentū. Et nos ciborum quē qz cuiusmodi sit ostēdemus: quidqz in corpore faciāt vtilis ⁊ cōtrarium ab hoc loco.

Capitulū. xv. de ciborū assignatione ⁊ primū de granis.

Ciborum alij sunt ex plātis: alij ex aialibꝰ. Et qui ex plātis aut ex partientium sunt anni: aut ex arboꝝ fructibus. Qui vero ex partiētiū anni plantis: aut sūt grana vt triticū. ordeū. faba ⁊ sil'ia. Aut olera. vt intiba. lactuca. Aut olerū fructus: vt cucurbita. melones. Aut radices. vt rapa pastinaca. Qui autē arborū sunt fructus. aut sunt arboꝝ oztulanaruz aut montanarum ⁊ siluestriū. Et qui ex aialibus sūt cibi. quidā ex quadrupedibꝰ. quidā ex auibus. quidā ex natātibus vt piscis ⁊ cācri. Et qui ex q̄drupedibus. alij ex mēbris. vt caro adeps cerebrū. epar. splen. Quidaz ex eoꝝ supfluis vt lac sanguis. Nos ergo a granis primū incipiemus qum sit diuersitatum q̄ ex plāta ꝝ nascūtur gnē primū ⁊ tēperatioris sint opl'onis.

De tritico Triticū ergo oibus granis laudabilius ē ⁊ magis tēperātie proximuz: nisi q̄ ad calorem declinat paꝝ: ideoqz factū ē cōueniētius oibꝰ granis boium corpibus ⁊ cōferētius: ac laudabilioꝝ cibus. ⁊ qō solidū ē ⁊ duꝝ ⁊ ad rubore declinās onerosumqz melius est ⁊ āplius nutrit: crossioriſqz est substātie. Quod albū tenerum est ⁊ leue subtilius ē ⁊ minus nutrit: ampliusqz furfuris hz. Si elixetur triticū p'imū nutrit ⁊ virtutē auget corpis: ſz būorem gnāt crossum: maxime si cū carne decoq̄tur: tūc eiz magis virtutē auget corporis ⁊ robur manifesto augmento: ⁊ est cōueniēs magni laboris boibus ⁊ fatigatiōis. Qui aūt assuescit triticū comedere nō coctū ventositatē parit illi: ⁊ in intestis lumbricos generat ⁊ ascarides.

De pane Panis ex tritico sumpti cibus hz triticū est. ex quo fit: qui eim ex tritico sumitur duro ⁊ spisso amplius nutrit q̄ qui ex tenero fragiliqz. Maioris aūt nutrimēti panis tarde ē digestiōis qui ex medulla sumiī tritici: panis. s. simile. ideoqz ⁊ oppilationē parit in visceribꝰ. Et qui minus nutrit panis ex tritico sūptꝰ ē: cuius medulla reiecta est: bocqz multi causa furfuris. Furfur eniz climans in eo est: citoqz digeritur. Et qui huiusmodi est panis oppilationē nō gnāt. Qui autē ex tritico sumitur medio cuius reiecta nō est medulla: qui ⁊ farine munde a nobis panis dici potest: melius est inter multitudinem ⁊ paucitatem nutrimēti ⁊ inter digestionis celeritatem morāqz. Panis

UVA. BHSC. IyR_125_1

ueri qui ex tritico sumit loco: minus pane simile nutrit: magis aūt pane farine munde ꝛ medius nutrimēti multitudine ꝛ paucitate: digestionisq; celeritate ꝛ mora iuenit. Lauda bilior aūt omniū panis cuius farina optime pastata ꝛ i quo salis oportuna proijcit ꝓtitas: beneq; fermentatus est ꝛ i camino coquit māsueti ignis tēperati ꝛ nō nimiū quibus exteriora urant interioribus indigestis crudisq; rēanentiū: nec vero pauci qui eius iteriora decoquēs exteriora cruda emittit. Qui huiusmodi panis nutrimētum habet laudabile: cito digerit: corporibus conuenit tēperatis ꝛ qui parū laborant.

Açimus aūt panis: aut nō coctus plurimi est nutrimenti ꝛ crossi tardus digestioni: humorē generat crossū ꝛ viscosum oppilationē parit in epate ꝛ splene: in renibus lapides. Omnium autem peior panis est furni ꝛ subcinericius propter eius exteriora cōbusta: interioribus crudis: peior etiam: est pane furni subcinericius propter cinerē illi imixtū ꝛ post illū in malitia panis qui super operculū fit cū oleo: est enim malus naturā suspendit: oppilationē generat: ad huiusmodi qui sic cogitur comedēdū: opꝫ eius bonā faciat fermētationē ꝛ salitionē. Açimus vero panis laborantibus utilis est eo ꝙ ab eis multa dissoluāt̄: sed ꝛ bis quoꝫ stomaci calor fortis est qui eiusmodi ē ab hoc pane ad eius peruenit plurimū nutrimētum corpus: qū illū optime digerat. Est aūt omnis tritici panis calefaciens in pr̄o gradu: ꝓter ꝙ ꝙ panis ueteri ex eo eniꝫ ꝙ triticuꝫ lotū fuit frigiditatē lucratus ē. Et itaq; calor paruus ē. Pellit vero açimi panis malū: aliorūq; q mali sunt: vt in camino coquat̄ ꝛ cū cibis comedatur in quibus est sinapis piper eruca. Et panis calidus qū de camino extrahitur omnibus reliquis peior est īmorat̄ eius a stomacho descēsus: ꝛ sitim prouocat habet nēpe calorem accidentalem.

Suicū quod ex tritico sumitur: si infundat̄ refrigerat ꝛ calorē extinguit: sitiz sedat: si cū frigida bibatur aqua post ꝙ lotū fuerit aqua calida sepius quo ventositas eius expellat̄. Quod autē ex tritico sumitur cocto ꝛ frixo suicū qui etiā vocat̄ siccararū: minus habet vētositatis: ꝛ corp⁹ quodāmodo calefacit eiusq; nutrimētuꝫ maius est ꝙ suici infusi. Amillum cōplexionis est frigide nutrimēti miorisꝙ reliq̄ omnia q̄ ex tritico fiūt: ꝛ descēsus tardi pp suā crossitiē ꝛ viscositatē: vnde ꝛ oppilōes generat i epate ꝛ reib⁹: ꝛ ē oiuꝫ pferētissim⁹ tussem ex asperitate patientibus: cibus q̄ in gurgulione est ꝛ pulmonis canalibus ac pectore ea que in eo ē leuitate maximeq; si sorbitio cū çaccara ꝛ amigdalarum oleo cuꝫ eo fiat.

Atria frigida ē ꝛ būida: difficilis est digestioni: humorē gnāt ꝛ crossuꝫ ꝛ viscosuꝫ. eo ꝙ ex pasta fiat açima: eiusq; nutrimentū si digesta fuerit plurimū ē. Tussi prodest ꝛ asperitati pectoris ac pulmōis: eiusq; doloribus si ex ea fiat sorbitio cū amigdalarū oleo ꝛ butyro. ꝛ in eos eius espida gum proijciatur. Si aūt cum ea portulaca fuerit decocta ꝛ arnoglosa sputo medetur sanguineo. Est aūt cibus minie utilis oppilationem būtibus i epate ꝛ crossitiem. Et si eam comedēs pulmone pectore ꝛ gutture sanus nocumētū eius vult repellere: post eius porrectionē fautenegum sumat ꝛ saturegiam ꝛ çiperē: admisceatq; illi pipis modicū. ꝛ pr̄ea vinū bibat yet⁹.

De furfure

Furfur calor ē ꝛ climatio mūdatio ꝛ dissolutio: ideoq; si de eius aq̄ sorbitio sumat̄ cū amigdalarum oleo ꝛ çacara prodest ei q̄ ex būiditate est tussi pulmonis pectoris ꝛ gurgulionis qum in eis apostema fuerit ꝛ crossities eo ꝙ i eo dissolutio sit. Si aūt cataplasmetur eo locus in quo vētositas ē illā dissoluit.

De ordeo

Ordeū cōplexione frigidum in primo gradu siccū in secūdo: cuiusq; nutrimētum tritici minus ē nutrimēto ꝛ minus viscosiz crossumq; gnātq; ventositates. Q̄ si in aqua coquat̄ ꝛ fiat ex eo q̄sꝫ frigidū fit ꝛ humidū ꝛ eius expellitur siccitas ꝛ adustis fit cibus oportunus morbis: refrigerat eiz ꝛ būectat ac climat.

Quescū ordei frigidū est ꝛ humidū: eiusq; aqua amplius infrigidat ꝛ būectat. Est aūt febricitātib⁹ cōueniēs calideq; complouis ꝛ sicce boibus ꝛ sticulosis: eo ꝙ climatio sit in illo laudabilis magisꝙ in alijs granis qum decortum fuerit. Eius etenim complexio frigida ꝛ humida est temperate cōtraria febrium caloꝛi acutarum: humores ematurans qui illas generant: sitim sedat suis frigore ꝛ humiditate: ꝛ in eo ē climatio. Ideo ergo eius accelerat̄ ad oia trāsmissio mēbra exitq; ꝛ stomacho ꝛ intestinis velocius: euacuātur cū eo humores aduſti. Signū eius ē climationis ꝙ acute sordes euacuat ꝛ per vomitū humores viscosos. Est ꝛ in eo viscositas q̄ sedat humorū acumina ꝛ morsus. Est ꝛ i eo ēt lubricatio qū per meri trāsit ꝛ stomachū: trāsmittitur ab eis ois nec aligd de eo illis adheret. Si eni ex eo aliquid meri gutturi adheret vel pectori quēadmodū ex alijs sorbitionibus desiccaret̄ febris calore fieretq; patiēti angustia ꝛ sitis. Est ēt continuatio ꝛ lenitas quibus in stomacho bonas operatur actiones. Sunt autē partes eius cōsimiles ꝛ minime diuerse. Et etiaꝫ in sapore delectabile: ideoq; illud nō refutat bibitur⁹ nec ab eo fit tumultuatio quēadmodū fit ab eorum porrectione que abominabilia sunt ꝛ pontica ac pūgitiua. Nec vero facit in stomacho aut intestinis ventositatē ꝛ inflationem: quēadmodū oia reliqua faciūt grana. Faba eteni si ad vltimū ꝙsq; decoquatur: tamē ab ea vētositas nō separatur nec dissoluitur. Dēs he quesci ordei sunt virtutes si bene coquatur ꝛ bene cōficiatur iuxta qd̄ dicturi sumus hoc mō. Oportet ordeū sumi quod nouū ē albū durūq; ꝛ tenax: quodq; dū coquitur intumescat ꝛ infletur plurimū: exceoriariq; diligēter terat̄q; moderate. Sumatur de eo mēsura vna mittaturq; in vas stagnatū vel leberē mūdū ꝛ superfūdatur illi aque suauis ꝛ clare mēsure quindecim decoquatur cū tēperato igni donec due tantū supersint mēsure diligensq; fiat eius motio ꝛ percussio cū coeleari magno donec diligentius misceatur ꝛ coletur ab hac colata aqua q̄sci ordei aqua vocatur. Panis ordei frigidus ē ꝛ siccus minus ꝙ tritici panis nutrit vētositatem parit: naturā desiccat: qui ergo vult illū comedere cū vnctuosis ꝛ pinguibus sumat butiroq; ꝛ espidabagi iure. Suicū ordei minus nutrit ꝙ panis: siccitasq; ei⁹ maior. refrigerat. extinguit. ventrē incarcerat a solutione cholerica. ꝛ ē aduſtis calore laudabilius ꝙ tritici suicū. nisi ꝙ magis vnctosū ꝛ citius a stomacho descēdēs. Risum frigidū ē in p̄mo gradu siccū in secūdo. vnde ꝛ naturā stringit sed nō fortiter. Si autē admisceatur illi laureſū ꝛ nō lauetur plurimū naturaꝫ stringit: maximeq; qd̄ rubeū ē ꝛ feresiacū est. Si sit āt albuꝫ laueturq; optime ꝛ cū amigdalarū oleo coquatur aut butyro aut sisami oleo ꝛ arietina cauda minime naturam arctabit: morsusq; stomacho accidentes sedat ꝛ intestinis. Risi nutrimētū moderatū est digestioni facile ꝛ a stomacho cito descendēs ꝛ intestinis. Aiunt āt nōnulli risū corpora calefacere febricitantiū: qd̄ si cū lacte condiatur dulci generationem adiuuat oppillationis eo ꝙ humorē generat crossum: ꝛ tūc ab eo eius abijt siccitas ꝛ corporis auget corpulentiā. Si āt cū cartami aqua ꝛ lacte coquat̄ dulci oppillationē mīme parit. Panicū ꝛ mileū vtrūq; frigidū est ꝛ siccū in secundo gradu. quorū nutrimētū paucū est ꝛ ventrē incarcerant. Eorū panis amplius cōstipat: estq; eorū vrinā prouocare ꝛ conuenientius cū lacte dulci decocta ꝛ amigdalarū oleo dulciuꝫ ac butyro. ꝛ sisami oleo multo comeduntur. Siccitas etenim eorū iminuitur. tēperaturq; lactis humiditate. Lenticula frigida ē in gradu secūdo. in tertio sicca. vnde melancolicuꝫ generat sanguinē. ꝛ qui eius assiduus ē cōmestioni: siquidem nigra illi dominat̄ cholera melicos parit morbos vt elephātiā cācrū: maniā ꝛ similia. noceteq; quorū ē cōplexio sicca oculis. si sit autē humida prodest. Si cū suis coquatur corticib⁹ aqua in qua cocta est ventrē emollit. si sine cortice. ꝛ aut cum cortice sed p̄ia eius proijciatur aqua comedētis ventrē strigit. Si āt frixa coquatur amplius sicca ē ꝛ naturā tenēs. vtilior autē lenticule decocte comestio ē si cum blito ꝛ spinachijs ꝛ zebeti ac sarmaco coquatur. peior vero ē qñ cū salsa decoq̄tur carne magisq; cholerā generās nigram ꝛ pessimos morbos. Generat autē ventositatē: digestioni inobediens ē: si cū ordeo equalib⁹ coquatur partibus nutrimētū fiet tēperatum. Pellitur vero eius nocumētū: si cū carne agni coquatur pingui ꝛ optima maturaq; eius fiat decoctio aut certe cū butyro ꝛ amigdalarū oleo. Faba que recens est ꝛ viridis frigidam habet ꝛ humidā cōplexionē phlegma generans. Que vero sicca ē cōplexio illi frigida inuenitur ꝛ sicca. ventositatē generat ꝛ inflationē plurimā: nec ab eo inflatio soluitur. ꝛ si ꝙsq; decoctionis vltimū decoquatur maxime si cū corticibus decoxeris illā. tunc enim peior est ꝛ magis ventositatis generatiua tarde a stomacho descedens. Ideo ergo qui illā comedit, suo in corpore statim inuenit segnitiē grauitatem ꝛ extensionē in capite ventositatēq; crossam hec si infundatur aqua donec germinet ꝛ frigatur iminuitur eius ventositas ꝛ inflatio. Que vero nō infusa in aqua frigitur plurimū digestioni resistit ventositatēq; parit ꝛ laudabilior faba comestio si corticibus mūdata coquatur donec dissoluat̄: abitq; ab ea vētositas eius terat̄q; in olla diligentissime. Tunc eniꝫ eius iminuitur ventositas ꝛ inflatio maximeq; si cimini aliqd addideris ꝛ ꝺarasini ꝛ piperis. Si āt moliatur ꝛ tenuissima cū amigdalarū oleo ꝛ sisami ꝛ çacara coquatur sorbeaturq; calida tussi que ex asperitate ē gutturis prodest ꝛ humiditatez climat que in pectore est ꝛ pulmone ea que in ea est climatio.

UVA. BHSC. IyR_125_1

ne. Si ãt cũ corticibus coquatur in aceto diariã prodest patientibus ⁊ dissintericis vtilisq; vomitui est. Est ⁊ in faba ẽt elimatio q̃ lentigines extirpat ⁊ sordes. Nutrimẽtũ autẽ fabarũ tẽperatũ ẽ. Et siquis a nocumẽto fabarũ liberari vult ⁊ uitio eiusq; iminuere ventositatẽ cũ saturegia decoctũ comedat ⁊ fautenego pipere amigdalino oleoq; nec coquat̃ nisi cũ germinauerit ⁊ eius leniatur coctio. Sic quoq; qui voluerit viridem comedere cũ saturegia comedat ⁊ sale ⁊ post ipsam zinziber sumatur cõditũ aut aliquod mereſenorum.

Bassũ frigidũ est ⁊ siccũ in gradu primo: vẽtositatẽ parit. tarde a stomacho descẽdit: sz quz descẽderit hũor ab eo generat̃ laudabilis: et est cibus febricitãtiũ bon⁹ si cũ amigdalarũ oleo coquatur dulciũ vel cũ alijs eiusmodi cõpetẽtibus morb̃ oleribus. Cicer calidũ ẽ ⁊ siccũ sed in eo humiditas quedã est ⁊ in eo vẽtositas ⁊ inflatio vnde ⁊ sperma generat coitusq; appetitũ: lac auget: mẽstruũ prouocat ⁊ vrinã. aqua in qua cicer cũ cumino decoctũ ẽ ⁊ cinamo: anetoq; calefacit subtiliat: inciditq; humores crossos: renũ lapides frangit ⁊ vesice. Nigrũ perfectius hoc operatur. Et in vtraq; ciceris spẽ elimatio ẽ ⁊ incisio quibus lentigines ⁊ morpheã subtilez elimat ⁊ acute sordes mũdat. Qui illõ vult comedere sine veneris necessitate cũ saturegia sale ⁊ fautenego sumat. Lupinũ calidũ in primo gradu. siccũ ẽ in secũdo. amaritudinem habet fortẽ si nõ excoquatur. Si autẽ in aqua ⁊ sale decoctũ fuerit amaritudo eius recedit ⁊ difficilis est digestiõis ⁊ tarde a stomacho descendẽs crossũ generat humorẽ: maximeq; a quo bene nõ digeritur. Si vero digeratur plurimũ nutrit. Ideo ergo cibus ẽ cõpetẽs bis qui plurimũ laborãt: adiuuat autẽ ei⁹ digestionẽ si cũ sale comedatur ⁊ saturegia ⁊ cimedano ac fautenego: aut superfundatur illi muri oleũq;. Si aũt cũ ipsa comedatur amaritudine vrinã prouocat ⁊ mẽstruum aborsumq; facit: lũbricos ⁊ ascarides emittit pulmonis aperit opilationẽ ⁊ epatis ac splenis ⁊ aqua eius ad has est perfectior actiones q̃ substãtia. Helba calida ẽ ⁊ sicca in gradu secũdo. que naturã emollit si decocta ante cibũ sumatur. Que si cũ pane comedatur minus ventrẽ soluit: cephaleã facit ⁊ subuersionẽ. Aqua in qua fenugrecũ decoctũ est si cum melle mixto bibatur naturã soluit ⁊ mẽstrua deducit ac sanguinem partus. Si vero cũ ficubus coquatur siccis optima decoctione ⁊ coletur proijciaturq; in huiusmõi aqua mel. coquaturq; secũdo vt fiat tanq̃ electuariũ tussientibus proderit antique tussi pectusq; ⁊ pulmonem a crossis purgat humoribus ⁊ viscosis. Faseolus alius albus cuius cõplexio frigida est ⁊ sicca. alius rubeus, ⁊ in eo calor est ⁊ inflatio nisi q̃ eius inflatio minor ẽ q̃ fabarũ ⁊ inflationi masli proxia. ideoq; or illũ cũ oliue oleo decoctũ comedere ⁊ muri ac sinapi caruiq; ⁊ cinamo ⁊ saturegia: tũc enim citius a stomacho descendit. Aqua faseoli rubei subtiliationẽ hz: vnde ⁊ menstruũ educit humores quodãmõ subtiliat. Oportet illum comedentẽ cũ sale ⁊ aceto saturegia sulsule sumere. Si samũ calidũ in primo gradu: in tertio humidũ ⁊ hz magis q̃ reliq̃ semina olei. Jõq; stomachũ enemat appetitũ frangit ciboz ⁊ subuertit: humor ab eo generatus ẽ viscosus. Et si alicui sit hominũ in stomacho morsus incẽdiũ humoris causa acuti aut medicaminis acuti: vel certi veteris vini. si de oleo eius sorbuerit morsurã bãc sedabit. Siquis ergo vult illud comedere frixũ mediocriter cũ melle sumat: pellit enim nocumentũ a stõ. Chaschasũ comestiõi ꝓueniẽti⁹ album ẽ: ⁊ ẽ frigidum ⁊ humidum in tertio gradũ. ideoq; sopozat. nigrum autem affert ob stupefactionem: vtrunq; tussi prodest ⁊ aquaz que a pectore tollitur prohibet. Cibus autem papaueris ⁊ nutrimentum modicum est ⁊ magis cum zaccbara ⁊ melle prodest. Sadenegum calidum in secundo gradu in tertio siccum: stomacho malum est: cephaleaz capitis facit vrinãq; prouocat: vẽtositates dissoluit: sperma sue virtute siccitatis desiccat. Et si quis nocumẽtum ei⁹ pellere vult cũ amigdalis: papauere ⁊ zacbara illum comedat.

Capituluz xvj. de boleribus ⁊ eaz diuersitatibus ⁊ primum de lactuca.

Et quoniam granorum prosequti sumus tractatũ: iã nũc de boleribus illis que cibus preferantur. Dico ergo quoniã lactuce cõplexio est frigida ⁊ hũida i fi gradus vltio magisq; reliqs nutrit boleribus: ⁊ suauioris est saporis. Sanguisq; q ab ea generatur laudabilior est aliorum sanguine olerũ: stomaci ardorem extinguit: sitiz mitigat saporat cruda comesta: aut decocta: coitus appetitum aufert maximeq; eius semen. Et cuius cõplexio frigida est cũ apio ⁊ mẽta illam comedat.

Intibe virtus lactucarum virtuti proxima est nisi q̃ minus frigida est ⁊ humida: minusq; nutriens. In ea amaritudo est qua opilationes apit epatis ⁊ splenis. Aqua ab ea expressa icteritie que ex opilatione est medetur: que si super calidum cataplasmetur apostema prodest illi: que vero in bieme oritur frigida ẽ humida: minus eim amara: que aũt estate: calorẽ habet quẽdã, ⁊ siccitatẽ modicã amplius eni amara est. Chalezi tẽperata ẽ in calore ⁊ frigiditate: humideq; cõplexionis: vẽtrez emollit: tussi que ex asperitate ẽ canalium pulmonis ⁊ pectoris medetur: si cũ amigdalarũ oleo coquatur aquaq;. Si aũt cõdita cũ aceto ⁊ oliue oleo ac muri comedatur naturã fluxam facit. Blitusq; ⁊ secluz ꝓplexiõis ẽ i ꝑmo gradu calide naturaz emollit: ⁊ est in ea subtiliatio q̃ epatis ⁊ splenis aperit oppilationẽ. Oportet volẽtem illã cõ medere ad huiusmodi: vt aceto cõdiat ⁊ sinapi. Secli radix substãtia crossa ẽ phlegma generans: minimeq; stomacho cõuenit eo q̃ in eo morsura sit. Spinachia in calore ⁊ frigore tẽperata ẽ: sed humectat: gurgulionis vtilis est asperitati ⁊ tussi: cito descendẽs naturã emollit. Cuius ẽ cõplexio frigida cũ cõdimentis sũat calidis: vt pipere ⁊ cinamo. Hãmeçũ frigidũ est ⁊ siccũ in secundo gradu ⁊ ẽ in eo põticitas: ⁊ quod acerbum est magis frigidũ ⁊ põticũ: vude ⁊ naturaz fortiter constipat: quod vero ponticum non est: naturaz debiliter incarcerat: qui ergo illud ad naturã stringendã accipere vult cuz aq̃ sumaci decoquat: ⁊ berberis granis: ⁊ granatorũ aqua: qui aũt ad alia: cũ aqua ⁊ amigdalarũ oleo ac carne pigui decoq̃t. Carnibũ diuerse ẽ ꝓplexiõis: aq̃ eteiz ei⁹ frigida huida ẽ elimationẽ hñs: purgat ⁊ dissoluit: idoq; naturam mollit. Sba ei⁹ poro frigida ẽ ⁊ sicca: nãz cõstipãs qui ergo vult nãm soluere caulũ elixet ⁊ aquã eius sorbeat. Si aũt vt cõstipet sbam ipius accipiat: sz bis elixatã ⁊ ab aq̃ excolatam. stringit etenim nãm. Adducit ãt caulis tenebras visus cui oculi sicci sũt cõplone. Cuius aũt ꝓplo ẽ oculis bumida minie nocet: gnimo prodest. Decoquat itaq; illũ cũ pigui carne aut amigdalarũ oleo. Caueãt ab eo oĩmodis cholerarũ viri nigraz. Sermacũ ⁊ bleta frigide ⁊ hũide cõplexiõis: sz hũiditas sermacũ fortior ẽ ⁊ bleta fortioris frigiditatis ẽ: ideoq; olera hec duo vtilia sunt calidis ⁊ siccis cõplexionis sz ⁊ tertianas ⁊ causon patiẽtibus ac icteritijs: nec est illis aut ad arcendã aut ad soluẽdam actio nãm: nisi q̃ si cum oliue oleo ⁊ muri cõdiantur nãm emolliũt. Portula cai secũdo gradu ẽ frigida: ⁊ hũida i tertio: ideoq; ⁊ cõuenit eis est cui dñatur calida cõplo cuius in folijs viscositas est q̃ cõgelationi prodest. dẽtium ⁊ in virga põticitas que sputo sanguis medetur ⁊ dissinterie fluxuiq; qui in mulierib⁹ contingit: huius succus portulace si cataplasmat⁹ sup caput fuerit cephalee prodest calide ⁊ oibus apostematibus. Aut frigide cõplonis eaz cum nabana ⁊ gergiro decoquat apioq;.

Gergirũ calidum ẽ in tertio gradu: humidũ in ꝑmo: subtiliat: sperma generat: coitus excitat appetitum: dolorẽ capitis facit. Oz ergo comestuz eiucam admisere lactucarum folia vt caloris eius frangant inimicie. Baderegũ olus est malũ digestioni difficillimũ reprobũ generat sanguinez: sed tñ calefacit ⁊ subtiliat: oportetq; illũ comestuz vt portulacã admisceat. Habana calida est ⁊ sicca in secũdo gradu ⁊ in ea humiditas qua coitus excitat appetitum. Stomachum confortat ⁊ epar frigidum: digestionem roborat: vomitui prodest ⁊ singultationi que ex repletione fiũt. Tharacum calidum ẽ ⁊ siccum digestionem adiuuat: stomachum confortat: sed si nimium frequentetur eius digestionem retardat similiterq; menta. Hederembina herba calida est ⁊ sicca temperate spinam cõfortat ⁊ epati animã exhylarat cholere ꝓdest nigre ⁊ mẽtẽ clarificat. Ressadũ herba ei⁹ calida ẽ siccaq; subtiliat ⁊ phlegmate prodest ⁊ humiditatez ventositatẽq; dissoluit: quãdo comedẽs calid⁹ est iter misceat illã lactucis ⁊ itibe. Queraſuz calidũ est ⁊ siccũ in gradu tertio: vẽtositatẽ dissoluẽs: vrinã prouocãs oppilationẽ epatis ⁊ splenis apiens: mẽstruũ deducẽs sed capitis dolores ꝓuocans. Apiũ conditũ minus calidũ ẽ ⁊ siccũ: hũc comesturus simul ⁊ lactucarũ frondes accipiat vt a cephalea securetur. Quesbara recens olus est magis medicamini simile quoniã cibo occidit eni aliquãdo: eiusq; modicũ tãtũdẽ facit q̃tum ⁊ lactucarũ multũ ad prouocandũ sopozẽ ⁊ dormitationem: nõ aũt cõmeditur simplex: vtile ẽ autem decoquẽdis coziãdrũ vt iocũdus fiat decoctorũ odor. Si aũt post cõmestionẽ cepe masticetur ⁊ alij eorũ cedere facit odores. Cathaberri oppilationẽ aperit epatis ⁊ splenis: sed cholerã generat nigrã. Habanebelthalel ⁊ ipsa quoq; herba est medicamini magis similis q̃ cibo cui complexio frigida est ⁊ sicca in secũdo gradu ⁊ in ea amaritudo qua subtiliat quodã-

UVA. BHSC. IyR_125_1

modo. Hinc ergo solatrū vrinā ꝓuocat: epatis ⁊ splenis opilationem aperit renūq3 ⁊ vesice ⁊ apostemātibus que in eis sunt medetur.

De virgis plātarum inquibus semina producuntur. Huiusmodi virge olerū anteq̄ proferant comestioni oportune sūt ⁊ earū est queq3 fortis: ciusq3 actio plante similis a qua producitur: magisq3 q̄ herba ipsa nutrit maioreq3 est ei humiditas. Helium calidū est ⁊ humidū moderati nutrimēti: ortolanūq3 humidius est: ⁊ magis: q̄ agrestis nutrit. Asparagus sperma generat: coitū appetitū irritat vrinā prouocat cuius cibus iter multuz ⁊ paruz medius est. Est aūt in eo quedam elimatio: quare epatis apit oppilationē ⁊ renū. Comedit aūt cū carne decoctum ⁊ elixum cū oliue oleo ⁊ muri. Cānebitū .i. cōmunis caulis frigidū est ⁊ siccū: carnibo cōfiguratum sed minus desiccās a quo generatus pessimus ē sanguis. Oportet illum comedē tez optime elixare ⁊ cū pingui comedere carne: accto: ⁊ muri oliue oleo ⁊ cōdimētis calidis.

Cap⁹. xvij. de plātarū radicib⁹.

Elgenium calidū est ⁊ humidū in quo est crossities ⁊ inflatio: ideoq3 plurimo nutrit cibo sperma auget: in quo virtus est subtiliās. qua vrinā prouocat. Pastinaca iflatiua est ⁊ digegestioni inobediens venerē irritat ⁊ prouocat vrinā. Fugil calida ē i tertio gradu: i secūdo sicca: ⁊ passiones facies ⁊ turbationes eo q̄ eructationē generēt fetidā. Joq3 q vomitu rus ē eo vtit. Cibus eiz malus ⁊ crossus ē digestionis tarde difficileq3 a stomacho descendit. Quidā aiūt illū digestiōez adiuuare: sz ⁊ cōtrariuz est inuenire: neq3 eim digeritur quā to minus ipa digerit. Frondes eius amariores sunt radice ipa. sz tū coitus auget appetitū. Cepa calida ē in quarto gradu silq3 sicca: bz tñ būiditatē quādaz ⁊ ventositatē qua coitus appetitū irritat: sperma auget capitis dolores prouocat. Qui eam vult comedere cū aceto sumat ⁊ lacte aut intiba. Thimū calidū est ⁊ siccū magisq̄ cepa: ⁊ maioreꝫ q̄ illa bz actionē: corpus fortiter calefacit ⁊ caloris auget sba3. Est ⁊ i eo fortis adustio subtiliusq3 est alleū q̄ cepa: qō si decoctū fuerit ardor ille ab eo ecdit ⁊ subtilitas: nutritq3 cōpetenter. qō aūt nō coquit modicū nutrit. Est autē magis medicamini simile q̄ cibo. Alleum sanitatē conseruat corpozū maxieq3 si parū coquatur: calorē nāq3 cōfortat nālem: digestionē adiuuat: hunc nō oz aliquez comedere cuius suspēsa ē nā. ⁊ in capite eius corruptio aut ad quē cephalea accclerat. Oz aūt illum cum aceto coquere ⁊ beseren ac pingui carne.

Porrus minus calidus ē ⁊ siccus: minusq3 incendēs: nec intātum cephaleā mouet quātū ⁊ alleū ⁊ cepa. Coitus autez auget appetitū ⁊ emoroidas habentibus prodest. in qbus ventositas generatur.

Capitulum. 18ᵘᵐ. de plantarum fructibus.

Edemani complō diuersa ē bm eius vetustatē ⁊ nouitatē. Quod vetus ē amaritudinē bz ⁊ calidū ⁊ siccum: recēs aūt amaritudine vacuum ē frigidūq3 ⁊ siccum. Cholerā gnāt nigrā ⁊ si crudum comedatur digestiōi inobediens ē ⁊ tarde a stomacho descendit: humoreꝫ generat crossum. Si aūt bequoquatur ⁊ comedatur cito digeritur ac mediocriter nutrit: qō vero cum aceto paratur ⁊ carui ciborum confortat appetitū confortando. Est autem eius virtus bm q̄ coquitur. Comesturus itaq3 eum elixet ⁊ aqua infundat ac sale. Cibus est iocundus ⁊ cito eius non apparet nocumentū. Quēquarū ortolanū frigidū est ⁊ siccum ⁊ in eo pōticitas: nām incarcerat ⁊ crossioris ē substantie ac difficilioris digestiōis q̄ bede manum. Si decoquat digestio eius fit facilis. nigrā generat choleraz. Oz aūt illū clixare ⁊ cū pingui carne ⁊ oleo coquere. Herseplum calidū est ⁊ humidū: venerem auget ⁊ sudorem bonū reddit. Caraba frigida est ⁊ humida in secundo gradu: cibus eius modicus ⁊ subtilis: iōq3 esca est cōueniens febricitātibus ⁊ siticulosis tussemq3 patiētibus: nisi q̄ si in stomaco malū inuenerit humorē i eius alteratur nāz malumq3 generat būorem in corpe. Si aūt cucurbitaz frigide dñi cōplexionis comedūt: oz cōdimētis eā cōdiri calidis: vt pipere origano ⁊ saturegia. Melon frigidus ē ⁊ humidus in secūdo gradu cito a stomaco descēdit pp eam que ipi inest elimationē. Jdeoq3 vrinā prouocat lētigines ⁊ morphe am extirpat a cute subtilē: sordes mundificat. Semē eius fortius q̄ substātia elimat: generat aūt ventositatē. Si batichū plimum frequēteq3 comedatur: diariaz mouet: celeris eiz ē corruptionis in stomacho celeriſq3 alteratiōis in ea que i stomacho inuenit. Fit eim Salien⁹: qñ si in stomaco corruptū fuer it veneno ꝓximus est. Melon lōgus qui ex cucumeribus est qū magn⁹ fit ⁊ maturatur meloni in oibus suis habitudinibus sil'is ē: nisi q̄ eius corruptio illius minor ē corruptione. Oz aūt assuefacientē illū squingibin post illū sumere cuius ad comestionē si imoderatus vsus fuerit vomitu vtat quo ab eius nocumento fiat securus. Comedēdus ē vero inter duos cibos quo cibis admisceatur ⁊ illos trāfferat. Adiuuat eteiz ciboz trāsmissionē ea quā bz elimatiōe. Chaiar ⁊ chate frigidi sūt ⁊ humidi calorē extiguētes: sitim mitigantes: vrinā prouocantes: attamē chaiar .i. citrolus frigidior ē q̄ cucumer ⁊ subtilior: ⁊ in eo modica ponticitas nisi q̄ comedēti quādam adducit tussem: maxieq3 in cuius stomaco cholere sunt multe: alteratur eim in huiusmodi stomaco. Horum frequētanti comestionem oportet post ipos mel accipere. Melon indicus qui ⁊ pepo frigidus est ⁊ humid⁹ sitiz mitigat: ardorē extiguit: febres patiētibus acutas ⁊ cholericas prodest. Aqua eius si cū çaccara propinet pfectionis est refrigeratiōis ictericis prodest ex calore epatis ⁊ venarū si cū spodio aqua eius propiata fuerit frigide cōplexiōis homines illū caueant: ⁊ si ad comedendum trabūtur aut cum melle comedāt aut cer.e mel subsequatur. Cana zachare quā nos canā mellis dicimus calida ⁊ humida est asperitati prodest gurgulionis ⁊ pectoris ⁊ canaliū pulmonis: humiditatē que in eis est elimat: vrinā prouocat. Comitatur illam ventositas ⁊ inflatio qui eius vult inflationem minuere: corrices ,auferat ⁊ aqua illā lauet calida. iminuetur etenim eius inflatio. Musa calida ē ⁊ humida in gradu primo plurimū nutrit ⁊ a stomacho tarda descendit: maxieq3 si multa comedatur nutritq3 granitatē ⁊ pectoris ,pdest asperitati pulmonisq3 ⁊ tussi renū vlceribus ⁊ vesice. vrinā autē prouocat sperma augmentat: coitus appetitū mouet: vētrem emollit. Cui autē stomachū grauat oz squingibi post illam bibere zacharcū: quē etiā ante prādiū sumere magis expedit. Que ma cōplexione frigida ⁊ humida crosse substātie difficilis digestioni phlegma generās cuius vna spēs ē nigra ipsaq3 magis frigida ⁊ crossa: phlegma ⁊ nigrā generat choleram ⁊ est inter pessimos cibos. Est ⁊ alia letalis que fungus vocatur ea āt spēs que comeditur si plus equo multiplicetur comedenti arctationē ⁊ expressionez facit in ore stomaci: granitatēq3 ⁊ subuersionē aie angustiā. ideo nō oz illā comedere sed cauere. Comesturus autē succensā super carbones sumat: aut cū aceto cōditā ⁊ oliue oleo muri ⁊ carui. pipere. cinamo. aut cū oliue olco ⁊ saturegia. pipere ⁊ his similibus.

Capitulū de. xix. de arborū fructibus ⁊ primū de ficu.

Jcus cōplexio calida ē in primo gradu ⁊ que recens est humida in secūdo: sicca autez inter siccū tēperata ⁊ humidū calideq3 cōplexionis. Eius nutrimētū tēperatū est. sanguis ab ea generat⁹ laudabilior est oiuz sanguine fructuū estiuorū velociſq3 digestiōis ⁊ descensus a stomacho eo q̄ elimationē bēat. ideo etiā natura emollit si recēs sit ⁊ bene matura: tussi prodest: pectus ac pulmonē purgat reneſq3 ⁊ vesicā: maxime si cū aliquibus misceantur remittētibus ⁊ subtiliantibus vt fauteneco saturegia ⁊ hessa. Ficus autē ventositatē generat ⁊ que minus matura est ampliorē generat ventositatē ⁊ difficili⁹ digerit tardiusq3 a stō descēdit. Fic⁹ āt sicca min⁹ generat vētositatē melioreq3 ⁊ cōpetētior ē: hisq3 assignem⁹ purgationē. s. eo q̄ virtutē habet elimātē. Siquis vero ficuū frequentet comestionez pediculi in corpe eius generātur: magisq3 si supfluitates sūt in eius corpe male. Qui recētiū multiplicat ficuū sumptum: expedit vt post q̄ sumpserit squingibin accipiat. Sicce autē cum amigdalis comedātur: tūc etenim emolitionē adiuuāt nature. Vua ficui proxia ē suis in virtutibus magis q̄ reliqui fructus ⁊ in cibi tēperantia ac sanguinis bonitate a se generati qū a stomacho citius fuerit digesta. Si etenim non digeratur inflationem generat ⁊ ventositatem: laudabilior autē est vna que multā bz aquam subtilezq3 peliculā que huiusmodi ē nām emollit: si cōtra tarde digeritur ⁊ parū nām emollit: que aūt vua pfecta est matura ⁊ dulcis cōplionē caldam bz ⁊ humidā: in qua vero ē acerbitas aut pōticitas cōplexionis est frigide ⁊ sicce: ventrēq3 strigit acerbe magis frigide sunt ⁊ sicce. Que rasice si mature sint magis nutriunt ⁊ tardius digeruntur: que amplius vue nutriūt que ad bicmē vsq3 seruātur quz huiusmodi crosse sint substātie. Et vua qñ cum corticibus suis ⁊ granis comedit digestionem tardat ⁊ descēsum: si aūt masticetur ⁊ cū granis substātiaq3 abiectis digestionē accelerat: descēsumq3 ⁊ vētrem mollit. Debibū complexionē bz bm vuam ex qua fit: eiusq3 nutrimētū illius sequitur in multitudine ⁊ paucitate. Cuius aūt caro perfecti

UVA. BHSC. IyR_125_1

est dulcoris calide ẽ etiam cõplexionis plurimũ nutrit prodest pectori ꝛ pulmoni si humiditas sit in eis crossa: quod autem ponticũ est ꝛ minime carnosuz paruũ habet calorem ꝛ stomachũ cõfortãs stringit naturã. Quod si voluerit homo naturã cũ illo emollire vuã comedat passã carnosaz ꝛ dulcẽ acinis purgatã: qui si eius decoctionis aquã biberit fortiꝰ naturaz emolliet: quẽadmodũ ꝛ vuarũ aqua fortius vẽtrem q̃ ipsa eoꝛ substãtia emollit. Qui vero naturaz cõcludere vult ꝛ ventrez vuam passã comedat põticam cũ acinis. Mora frigide sunt cõplexionis in primo gradu: in secundo humide: que bene matura sunt vẽtrez molliũt: immatura stringũt eorũqz cõplexio frigida ꝛ sicca. Mora matura cũ niue refrigerata stomacho prosunt cui calor dominatur. Si igitur qs mora stomaco vacuo ꝛ purgato comederit cito ab eo descendunt: vrinam prouocant ꝛ humorem generant bonum. Si sit autem mala in stomacho superfluitas cito corrumpuntur ꝛ humorez gencrãt reprobũ. Ideo ergo ante cibũ comedẽda sũt ꝛ squigibi qũ cõmederit qs eos subsequẽda. Hũpsicũ frigidũ ẽ ꝛ humidũ cito digerit si ante cibũ sumat stõ purgato. Si sit autẽ in stõ cibus nõ descendit sz corrũpitur: q̃ si superfluũ quid in eo neq̃ fuerit in eiusmodi alteratur naturaz ꝛ in ipsũ corruptio festinat. Ideo ergo non oz musmusum sumere post prandiũ ne forte primus illud a stõ descẽdere cibꝰ arceat. Sunt nõnulli qui siccãt ꝛ aqua infundũt frigida quẽ in saliua bibũt refrigerationis ꝛ restrictiõis cã. Qui ergo an tepersica comedere voluerit recentia sgngibin post illa accipiat melleũ cõditũqz odorifero. Persicũ frigidũ ẽ ꝛ humidũ phlegma generans ꝛ quod ab eo generatur nutrimẽtum crossius q̃ a coctanis nõ tamẽ in stõ quẽadmodũ ꝛ illõ corrũpitur. Quod ergo chauchũ tenerũ ꝛ ossibus facile mundatur citius ꝛ digeritur ꝛ a stõ demittitur q̃ qõ ossibus conglutinatur ꝛ substãtiã bz durã tanq̃ imaturũ crossius est ꝛ tarde digestionis. Persicũ si frigide dñi comedãt cõplexiõis accipiãt post illud çinçiber conditũ aut mel apũ vl̃ certe mel lis mulsã. Granatũ cõplexiõis ẽ frigide ꝛ quod acerbum ẽ fortis est frigoris humiditatis tẽperate ꝛ siccitatis. Cholerã hoc reprimit stomachũ confortat ꝛ cpar calidũ vomitum sedat. Romani acerbi grana si desiccãtur natura stringunt: materias prohibẽt ne ad ventrẽ influãt cholericas. Dulce inter calidũ ꝛ frigidũ tẽperatũ ẽ ꝛ humidã bz cõplonẽ: porro eius spẽs que arabice ẽ melisi. i. plana mollia habẽs grana. tussi que ex calore ẽ prodest. Generat ãt i stõ vẽtositatẽ frido. Refert ãt hypocras in epidimiarũ libro: quoniã mulieri cui dãprecordiorũ erat dolor stõaci. s. oris hutusmõiqz aq̃ sedabat dolorẽ granatorũ cũ suico ordei. hocqz ideo qũ dolor eiꝰ ex choleris q̃ ad stõaci ifluebãt os accidebat q̃s ꝛ granatoꝛ aq̃ ꝛ ordei artificũ extinguebãt. Sefergelu frigidũ ẽ ꝛ siccũ ponticũ stõm cõfortat calidũ. nãz suspẽdit si ante cibũ comedatur: mollit autẽ si post. Nutrimẽtũ aũt eius multũ ẽ. Citoniũ acerbũ frigidũ ẽ in bo gradu cõplexionis sicce in tertio. dulce vero tpatã bz circa calz ꝛ frigidũ cõplonẽ. Citoniũ ãt quãto plus põticũ: tãto amplius siccũ ꝛ eius aqua stõm magis cõfortãs ꝛ minꝰ nãz ĩcludẽs ciusqz ſba strigit. Pomũ aliud acerbũ qõ ẽt frigidũ ẽ ꝛ siccũ stõaci ꝓfortatiuũ calidi. ꝛ fortiꝰ hac i actõe sub accidũ. Chochanichũ: muzuz. Aliud est immaturũ ponticũ qõ etiã naturã stringit ꝛ ad digerẽdũ difficile est: aliud dulce maturũqz etiã in calore tẽperatuz ac frigiditate. Sirũ omnibus pomorũ spetiebus tẽperantius ẽ ꝛ melioris cibi: magisqz stomachuz confortans ꝛ cor sui iocũ ditate odoris: post syrũ trethaum ẽ bespabanicũ: ꝛ post hoc chochanicum sunt oĩa neruis nocentia: acerbũqz amplius malũ. Siquis pomorũ comederet plurimũ: vt eius etiã graviter stomachũ aliqd post illa accipiãt meseene mẽte. Cucmetbera que dulcis est ꝛ matura ac multe aque tẽperate ẽ cõplexionis: sed tamen paululũ ad frigidũ ĩclina: cibusqz; ciꝰ maior q̃ citoniorũ ac pomorũ: qõ aũt pirũ acerbũ est aut in eo ponticitas: frigidũ ẽ ꝛ siccũ vẽtrez in carecerat si ante cibũ sumitur si post soluit. Comestũ autẽ post cibũ reprimit vapores qui a stomacho ad caput mittuntur. Ateregũ varias habet virtutes. Cortex eniz calidus est ꝛ siccus in gradu tertio fortis est odoris: stomachũ confortat ꝛ cpar frigiduz subtilis est vẽtositatẽ dissoluit: si modica eius sumit q̃titas. Si autẽ nimiũ digestionẽ tãdat sua duritie. Caro citrini frigidã habet ꝛ humidã in gradu secũdo cõplexionẽ: que crossa est ꝛ tarde digestionis ꝛ a stomacho descẽsus: ꝛ si digeratur plurimũ nutrit ꝛ phlegma generat. Acerbũ frigidum in gradu tertio: caloreꝛ extinguit cholerã reprimit rubeã: appetitũ susci tat ciboꝛ: vtileꝛ est cõclusioni ex calore accidẽti. Quo si sarpedo liniatur ꝛ lentigo auferentur. Est autez febricitantibus conueniens huius decoctio: appetitum cõcitat ciborũ: ꝛ solutionez aufert ac vomitũ. Grana vero eius calida sunt ꝛ siccã: sed quidã habent humiditatis: quorũ oleum emorroidis prodest. Opz vero citrinũ comedentẽ corticibus non purgare: sed simul cum eis accipere diligenter masticãtem vt perfectiꝰ conteratur. Comedat autem cũ melle ante cibũ nec post ipsũ aliquid accipiat donec digeratur. Emasuz in primo frigidum gradu: in secundo humidũ est: quodqz acerbũ est ꝛ magis frigidũ: vẽtremqz mollit: quod dulce ꝛ magnũ: magis naturam mouet. Pruna acerba choleram extingũt rubeã ꝛ parum naturã mouent: siccaqz minus q̃ recẽtia molliunt vẽtrẽ Si decoquãtur pruna ꝛ super aquam eorũ zaccarã aut mel aut teremebinũ miseris perfectius naturam mollient. Talacha, ꝛ gẽmarum cibi sunt frigidi ꝛ que recentia sunt ac aurei coloris nihil habentia ponticitatis humidam habent cõplexionẽ ꝛ mediocriter nutriunt: que vero pontica frigidã: ꝛ digestioni nõ obediũt: eorũqz nutrimẽtũ crossuz: vẽtrẽqz stringunt. Fructus palmarum maturus ꝛ dulcis: calidus est ꝛ humidus: inter cibi multuz parũqz tẽperatus: vẽtrẽ mollit sperma auget. Et qui recens est dictus arabice humidus maiorẽ habet humiditatẽ ꝛ minus caloris: magisqz naturaz emollit. Qui aũt non sic sed dactili iã minus habẽt humiditatis sz magis caloris: magisqz sperma augent: nisi q̃ capitis mouẽt cephaleã. Et qui dactili põtici sũt mime maturi: quos arabice beserũ dicũt ad siccitatẽ declinãt ꝛ frigiditatẽ: digestioniqz sunt difficiles: vẽtrez stringũt: vẽtositatẽ generãt: stomachũ cõfortant. Sed qui borũ quos besera dicunt dulces sunt ad calorẽ iclinãt. Qui vero virides nihil oio caloris habent ꝛ magis vẽtrẽ arctant. Borũ speties dactilorũ que caseba dicitur in calore tẽperata est: siccaqz vẽtrez strigit. Quiqz huius spetiei dulces sunt ꝛ maturi quẽ generãt sanguinẽ malus est ꝛ cito putrescẽs: capitis dolorẽ facit: oppilationez pit. Humidi magis nocẽt peiorcsqz sunt quos in habitudine dactili seqũtur. Quodqz eorũz magis repellit nocumẽtũ est vt comedãtur dactili cũ amigdalis ꝛ papauere. Et post humidos qui comedit squingibin sumat. Margili cõplexio calida ꝛ humida: plurimo nutrit cibo: sed tarde digeritur: spma auget: ꝛ qui vetus est magis est calidus ꝛ siccus ventrẽqz suspendit. Olearũ duo sunt genera alterũ olei: alterũ aque: queqz magis nutriunt olee põtice sũt: ideoqz ꝛ stomachũ cõfortãt appetitũ excitant: proprieqz si cũ aceto sumũtur. Sũt autẽ medie inter subtile ꝛ crossuz: queqz perfecte sunt maturitatis calide sunt sed temperati caloris: imature aũt frigide sunt. Jonça calida ꝛ humida cõplexione in secundo gradu: ꝛ que recens est ciꝰ calor modicꝰ humiditas multa. Cui aũt oleum dominatur ꝛ in ea subtilitas est. Et in cortice eius interiora corporis ipsius circũuoluente ponticitas est modica: vnde ꝛ vẽtrem stringit quodãmodo. Est aũt mitis cibus paucus. Que vetus est facta comestioni non cõpetit. Recens autem ventrem mollit maxineqz si cũ muri comedat nisi q̃ capitis dolorẽ facit si nimium comedatur: sitim etiam prouocat ꝛ in choleram mutatur rubeã: magis autẽ que vetꝰ est Si cum ficubus comedantur prosũt a venenosorũ veneno: Non est aũt a nucibus sanguis gnãtus malus. Bendaca calida ẽ ꝛ sicca: terrea parum bẽns vnctiõis: crossãqz bz substãtiam digestiõis tarde: vnde ꝛ plurimũ nutrit. Aliũt ãt medicorũ quidã: qñ si auellana cũ aneto añ cibum sumatur nõ plimũ fiet comedẽti nocumẽtum: ocinde a letali potu vel morsu reptiliũ liberat: prodest ẽt scorpiõis pcussioni si cuz ficubus sumatur. Amigdalũ dulce inter frigidũ ꝛ caliduz temperatũ ẽ in primo gradu humidum in quo climatio ẽ: cibusqz eius mediastinus ꝛ oportunus: tussientibus prodest ꝛ pectoris doloribus climatiõis sue cãe: pectus mundat ꝛ pulmonem: ventrẽ mollit: maximeqz si cũ ficubus sumaꝫ. Est i aliquibus locis amaritudo que magis climãt ꝛ magis pectꝰ purgant: pulmonẽqz ꝛ oĩa interiora epatis aperiũt oppilationez ꝛ splenis ac renum vrinã prouocãt: que q̃to amariora sunt ꝛ hanc magis valent actionẽ. Pistacia i calido ꝛ humido tẽperata sunt ꝛ que pontica sunt ꝛ odore iocũda ꝓfortationi oportuna sunt: epatis ciusqz aperiunt oppilationem ꝛ emittũt pectoris hũiditatẽ: renes purgãt ꝛ vesicã: augẽt ãt venerẽ ꝛ morsui prosũt scorpij: eorũ qz cibꝰ mediocris est.

Capitulum. 20m. de montanarum ꝛ siluestrium arborum fructibus.

c **Harnubiũ** syrum ponticum ẽ: idcoqz ꝛ nãm stringit. Alit tñ galienꝰ.

Que carica recẽs ẽ vẽtrẽ soluit: sicca ãt arctat. Est ãt difficilis digestioni ꝛ a stomaco tarde descendit: ꝛ quẽ generat sanguis malus. Capparis fructus ꝛ virga si cũ ace-

UVA. BHSC. IyR_125_1

to ꝛ sale sumãtur optime subtiliãt. Jdeoꝙ oppilationem in epate aperiũt ꝛ splene. stomacũ phlegmate purgãt: nãꝫ mol liunt. Est aũt arbor hec magis medicamini silis q̃ cibo: est ꝛ cim cibus medicinalis. Salutũ frigidũ est in gradu pri mo ꝛ in secũdo siccum: crosse substãtie. ꝛ in eo ponticitas: vñ digestiõi inobediens é: ventrem stringens ꝛ incarcerãs men struorum sanguinem. Tarde ẽt é glans a stomacho descensi onis. ſz tñ digesta plurimũ nutrit. Castanea laudabilior est glande ꝛ suauior: eiusꝙ siccitas ꝛ põticitas minor: vnde ꝛ minus ventrẽ stringit glãde. cibus ẽt eius illi⁹ laudabilior ci bo: cuius cõplo inter calidum ꝛ frigidũ tẽperata ẽ. Habe telebadara ꝛ butamũ calida sũt ꝛ sicca in gradu sc̃o. ꝛ q̃ re centia sunt minus habẽt caloris ꝛ siccitatis: prodest vtrunꝙ spleni: vrinã prouocãt ꝛ menstruum: venerez augẽt: magisꝙ si recẽtia sũt: phlegmaticis psũt bũiditatẽ bũtib⁹ q̃ꝫ oleũ pa liticis prodest torsioni facici ꝛ splenis dissoluit apostemata.

Benacũ ãt recẽs si sit frigidũ ẽ ꝛ bũidũ ac phlegma gnãt qõꝫ olce ẽ min⁹ frigiditatis hz: qõ vo ad acerbitatem decli nat frigidi⁹. Hz aũt põticitatis que naturã arctat. Qõ siccũ est frigidũ iudicatur ꝛ siccũ: naturã icaercerãs eiusꝙ cib⁹ mo dicus est. Zabaururũ mõtanũ citrinum quod ad acerbita tem declinat parũ ẽ frigidũ ꝛ siccũ: caloꝛẽ extinguit choleraz reprimit rubeaz. Est in eo fortitudo quedã que stomachum confortat ꝛ epar calidũ: naturã includit ꝛ vomitũ amputat. Ortolanũ autez rubeum frigidũ ẽ ꝛ humidũ ac phlegma ge nerat. Sabira frigida ẽ ꝛ sicca: pontica vẽtrem cõstipat ꝛ est in fantibus cibus conueniẽs tẽperat cni eoꝝ naturam si eis cum lacte eoꝝ detur horũ duoꝝ fructũ cibus modicus est.

Hunabum. i. iuiuba frigidũ est ꝛ humidũ: pblegma gene rat ꝛ tarde digeritur: nutrimentũ eius modicũ. Cuius aquã decoctionis refrigerat ꝛ humectat: acumẽ sedat ꝛ morsuras que in stomacho fiunt ꝛ intestinis. Galienus tamen illud cul pat ꝛ dicit nihil sẽi illo vl̃ ad sanitatis sanoꝝ custodiã: vl̃ ad infirmis restaurandam scire: imo vero tarde digestionis ꝛ a stomacho tarde descendit. Sebesten frigiduz ꝛ humidũ plurimeqꝫ humiditatis ꝛ viscositatis acumẽ sedat ꝛ naturaz mollit sua viscositate: nutrimẽti ẽ pauci ac phlegma generat.

Ca⁹. xxj. de ciboꝝ assignatiõe ꝛ excarnibus q̃drupedũ.

c **Tquoniaz** de ciborum natura dictũ est: qui explantis sunt: iam nunc de cibis qui ex aialibus sumunt dicẽduz ẽ: primũqꝫ de quadrupedũ carnibus incipiendũ. De carne dico quo niam caro omnis calida est ꝛ humida multi nutrimẽti ꝛ mul tum generãs sanguinẽ: sed alie hac in habitudine alijs p̃cel lunt. Et quadrupeduz quidẽ carnis laudabilioꝛ est porcina in caloꝛe eniz ꝛ humiditate tẽperata: eiusꝙ cibus plurimus sanguis ab ea generatus melioꝛ est oĩum sanguine carniũ quem generant. Est nãꝙ magis coꝛpoꝛi conueniens hominis ꝛ illi conferentioꝛ. Jdeoꝙ ait galienus: quoniam quidam humanam comederunt carnem tam q̃ porcinam: nec du bitauerunt in aliquo: nec inter eas discernerũt in odoꝛe aut in sapoꝛe. Et hoc signũ nobis ẽ ipsam plurimũ coꝛpi cõueni re humano. porcelli autẽ caro plurime est bũiditatis ꝛ phleg ma generat. Agnoꝝ caro maioris ẽ humiditatis ꝛ calo ris ac phlegma generat. Ouina aũt femine caro sangui nẽ generat malũ. Eodẽ modo capꝛarũ magnarum: caro nãꝙ earũ minoris ẽ caloris ꝛ humiditatis: sed ad siccũ decli nat digestioniꝙ difficilis ẽ. At vero edulorũ caro quẽ ge nerat sanguinẽ bonus ẽ: quoniã eius cõplexio ꝛ minoris ca loris ꝛ minoris ẽ humiditatis q̃ agnoꝝ. Est ãt in humido tẽperata ꝛ sicco cite digestionis ꝛ tẽperatũ generans sangui nẽ in subtilitate ꝛ crossitie. Qui ãt ex capꝛarũ carne sanguis generaꝛ malus ẽ: ꝛ ad melãcolicũ declinãs humoꝛẽ. Vac cine carnis nutrimẽtũ plurimũ ꝛ crossũ ꝛ digestiõi difficile. nigrã generat cholerã: maximeqꝫ que cõpletoꝝ ẽ animaliuꝫ. Si eni hanc hõ comederit ꝛ in sui natura ad choleram decli nat nigrã melici illi pariũtur morbi. Est ãt cõueniẽs exercitã tibus ꝛ laboꝛe vrentibus. Vitulorũ caro mediocriter nu trit ꝛ ab ea generatus est laudabilis sanguis: bocꝙ ideo quo niã bouis cõplo sicca est ꝛ aialis parue etatis cõplexio humi da. Caro itaqꝫ vituli natura sicca cũ etatis bũiditate cõple xionẽ tẽperat in humido ꝛ sicco. iõqꝫ cibus ẽ laudabilis. Sic quoꝙ ꝛ oi cõplexiõis sicce aialis caro eius paruoꝝ etate me lioꝛ est q̃ magnoꝝ pp eoꝝ humiditatẽ complexiõis. Caro itaqꝫ vitulorũ ꝛ annualiũ agnoꝝ cõpetens ẽ his qui modera te exercẽt: sed ꝛ qui in iuuẽtutis sunt vltio. Nõ eni eoꝝ caro plurimũ crossa ẽ quẽadmodũ caro tauroꝝ ꝛ vaccarũ.

De castratoꝝum carnibus. Horũ animaliũ castratoꝝ caro de quibus ia diximus celerius digeritur ꝛ melioꝛ ẽ cibus: ꝛ que pinguis delectat ꝛ humectat coꝛpus: vẽtrẽ mollit sed stomachũ ener uat: digestionẽ moꝛatur: que vero macra naturã desiccat ꝛ ci tius digerit sed nõ delectat. Cibus porro carnibus eleganti oꝛ est inter macredinẽ ꝛ pinguedinẽ tẽperata: ꝛ barũ oiuz ca ro tẽperata laudabilioꝛ ꝛ opoꝛtunioꝛ ei qui iuuenis est ꝛ la boꝛat coꝛpusꝙ eius rarũ est ouiũ caro masculoꝝ qui ad iu uẽtutẽ ꝛ ex capꝰ que castrata sunt. Qui vero pauci ẽ laboris plurime quietis vitulorũ carnes comedat paruoꝝ ꝛ eduloꝝ.

Siluestriũ caro oiuz mala ẽ sanguinẽ generat crossũ me lancolicũꝙ. ꝛ que minus mala ẽ capꝛeolia: post quã leporis caro. Ceruoꝝ ãt caro ꝛ asinoꝝ siluestriũ: arietũꝙ monta naꝝ ois mala est ꝛ his peioꝛ oibus digestioniꝙ difficilioꝛ ꝛ magis mel'ici generatiua humoris caro cameloꝝ ẽ ꝛ equoꝝ ac asinoꝝ. in vltimo eni sunt malitie. Jdeoꝙ nõ oꝛ his ali quẽ vti nisi cuius fortius ẽ exercitiũ laboꝛꝙ grauis post coꝛ poris rari. Huiusmõi eteni crossos melius fert cibos ꝛ digestioni inobedientes q̃ alij. reliquę ãt siluestriũ carnes cuius modi sint dicere nobis non est necesse qm per pauci illis ho minũ vtantur: ꝛ in refutãdis cõsentiãt: breuiterꝙ in nostri te tigerimus libri principio.

Capitulũ. xxij. de quadrupedũ extremitatibus.

q **Tadrupedum** laudabilius mẽbruꝫ lacerti sunt maxime qꝫ coꝝ media. citius eteni digerũtur eo q̃ neruis im mixti sunt vnde ꝛ minoris sunt humiditatis. Capitis ãt caro crossa ẽ ꝛ plurimi nutrimẽti: digestionis tarde: humidi ditatis plurime: sed ẽt sperma auget. Cerebrũ ampli⁹ hu midũ ẽ phlegma generat digõni resistit subuersiuũ stomaco malũ. Jdeoꝙ quꝫ quis hoꝛuz vomitũ vult cerebro cũ multo oliue oleo vtitur. Medulla cerebro iocũdioꝛ ẽ ꝛ suauioꝛ: sed si plurimũ sumatur subuertit: ideoꝙ duos bos cibos cuz saturegia ꝛ sale oz accipere. Lingue vero caro tẽperata ẽ ꝛ digestioni obediens eiusꝙ nutrimentũ tẽperatũ inter mul tũ ꝛ modicũ. Pedes autem aures labia oĩa hec neruosa sunt paululũ carnis habentia ꝛ adipis parũ nutriunt: celeri us digeruntur: amplioris nẽpe q̃ reliqua mẽbra sunt motus. Quare a stõ citius desecẽdũt sue viscositatis cã. Qui ab his generatur sanguis bonus ẽ ꝛ laudandus: sunt ãt pedes labi is meliores ꝛ auribus quoꝝ inferiores partes que vere sunt pedes celerius digeruntur ꝛ humidioris sunt cõplexionis. Mãmarũ caro testiũ vtroꝝũꝙ tenera est ꝛ glandule similis eiusꝙ sapoꝛ suauis cõplexio humida ad frigidũ declinans: eo q̃ similia sint lacti ꝛ spermati. Est ãt mãmarũ caro suauio oꝛ dulcioꝛ ꝛ magis nutriens ꝛ humidioris cõplexiõis ꝛ pp hoc phlegma generat: ꝛ quecũꝙ mãmarũ magis hũide sũt ꝛ magis phlegma generãt sue frigiditate cõplexionis. Te stes vero minus suaues sunt q̃ mãmille ꝛ tardioris digõnis ꝛ qui ex eis generatur sanguis parũ melioꝛ q̃ qui ab illis in quibus ẽt quedã ẽ pinguedo. boꝝũ qui aialis sunt senioris eta tis magis digõni ꝺicunt q̃ qui ex iunioꝛi sumuntur: quiꝙ ex iunioꝛib⁹ citius digeruntur ꝛ suauioris sunt saporis. Erit aũt ꝛ testiũ habitudo iudicãda circa malitiaz bonitatẽꝙ ex ipsius carne aialis in eisdẽ. Laudabilioꝛes porro oĩuz testes gallorũ sunt pinguiũ: huiusmodi qui comedit cũ sale saturegia calamẽto accipiat ꝛ origano. Oculus ex variis cõpo situs ẽ substãtijs ex humiditatibus ꝛ tunicis lacertisꝙ pingue dinibus: ꝛ que ex eis comeduntur lacerti sunt ꝛ pinguedo. la certi vero facilius inter oĩa animaliũ digeruntur mẽbra ꝛ ci tius a stomacho descendũt quam sit animalis pars laudabil' cibus. Pinguedo viscosa est super os natans stomaci. Opz ante oculũ cum sale emedano ꝛ saturegia sumere. Epar cõplexione pollet calida ꝛ humida: sapoꝝ ei iocundus: sz cros sum est ꝛ digestionẽ imoꝛans: qõ si digeratur plurimo pa scit coꝛpus cibo. Sanguis ab hoc generatus laudabilis est. Laudabilius aũt oĩbus epar ꝛ iocundius anseris est ipin guate cũ pasta ꝛ lacte: debinc gallinarũ pinguata: post q̃ poꝛ cinũ. Bis eteni saginati aialis epar delectabile ẽ: maximeqꝫ si cũ lacte fuerit saginatũ. Oportet autẽ quadrupedũ come dẽtes epar: nõ multũ sumere: digestionẽ etenim imoꝛatur: ꝛ si qdẽ amplius iusto sũptũ est: aliquo succedat mesereno maxi meqꝫ quadrupedũ epar. Qui ex splene sanguis generaꝛ malus est: ꝛ ad cholerã declinãs nigrã: sed tamẽ si ex porco sumaꝛ minus malũ sequitur: ꝛ animaliũ splenes saginatoꝝũ minus mali sunt q̃ macroꝝũ: quare comedẽtẽ pinguedini il lũ admisceꝛe opz ꝛ optime coquere. Pulmo vero celerius digeritur ꝛ parũ nutrit sed phlegma generat. Coꝛ solidus ẽ ꝛ digestioni inobediens valde: qõ qui comedere voluerit oz post illud çingibere vti condito: comedat ipsum cũ pipere. ci-

UVA. BHSC. IyR_125_1

mino. ⁊ saturegia. cui⁹ digestio si plena fuerit plurimū nutrit.

Renes malus sunt cibus propter eam que in eis est vrine qualitatē. Intestina stomachus ⁊ iecora oia: hec membra neruosa sunt ⁊ solida dura qz digestioni inobediētia quē generant sanguinē bonus nō est sed malus ⁊ ad frigidū inclinus: nec aliquid peruenit ex eis ad corpus nutrimētū quale ipsum est: oportetqz comesturū cū aceto ea decoquere fortissimo quo eorū facilis fiat digestio. Pinguedinis cōplexio calida est ⁊ humida. Adeps minus calidus ē ⁊ humidus q̄ pinguedo: ⁊ ad siccū magis inclinus. Jdeoqz si adeps liq̄ fiat citius coagulat q̄ pinguedo. Sunt autē ambo phlegmatica ⁊ superfluitas humida: stomachū eneruant: ⁊ in calorez cito alterantur: ⁊ eorū modicū est nutrimentuz. Sāguis quē generāt nō ē laudabilis: variaturqz eorū actio iuxta aialis naturā ex quo sunt secūdū ⁊ artificiū vetustatēqz ⁊ nouitatē Bouis eteniz adeps siccior ⁊ calidior. Porcinus maioris humiditatis sed minus calidus. Salsus calidior ē ⁊ siccior: sed quāto recentior tāto humidior ⁊ minus calidus. adeps si cū carne fuerit laudabilior ē cibus q̄ simplex: sed ⁊ caro fit suauior ⁊ iocūdior. Repellendū aūt pinguedinis nocumētum ⁊ eius lesio çinçiberis comestione cōditi ⁊ raffani dissoluti ac capparis ramis cū aceto ⁊ limia sale condita ac mero vino. Emittit autē pinguedo fumosū ructatū.

Capitulū. xxiij. de auiū carnibus.

Auium caro oiuz velocioris est digestionis q̄ quadrupedū ⁊ subtilior cibus. Et oium auiū caro laudabilior excelentiorqz ⁊ velocioris digestionis gallinarū est caro ⁊ pullorū eaz: taugorū: cubegūqz ⁊ franquilliorz. Passerū āt ⁊ colūbarum agrestium caro dura ⁊ ad digerendū grauis maliqz cibi ex quib⁹ generatus sanguis calidus ē ⁊ siccus: colūbaqz agrestis fortius sicca ē. passeres calidiores illis tñ proficiētes quorū est frigida cōplexio. Opz aūt passeres nido saginatos oio cauere. generatus eteni ex eis sanguis pessimus ē. Macroz aūt caro natura cōstipat. passerū autē cerebra ppter venerez augēt ⁊ qui etate adhuc parui sunt citius digeruntur ⁊ minus mali sunt q̄ qui amplioris sunt etatis. Colūbarū aūt pulli carnez habent malā multeqz humiditatis quiqz ex eis generat sanguis plurimū calidus ē ⁊ humidus cite putrefactionis morbos generans sanguineos. qui aūt iā volare incipiunt minorū sunt superfluitatū. pluntqz quorū cōplexiones calefaciendę sunt. Seferū caro calida ē ⁊ sicca: cuiusqz calor siccitate minor. Jdeoqz nō oportet comedē ex eis nisi paruos ⁊ iā assurgētes. Anatis ⁊ anbis carnes plime sūt būiditatis ⁊ calorīs ⁊ eaz nutrimētū malū ē: multarūqz superfluitatum: cito febres gnāns: ⁊ que eaz iuuenes sunt carnem būt laudabiliorem q̄ pue. Hiradipedis caro calida ē ⁊ multū būida: ⁊ ēt cibus crossus ⁊ que iuuenis ē aut parua laudabiliorīs ē carnis q̄ antiquiores. Cūbarus carnē bēt laudabilis nutrimēti cholericis vtilē sine espidabago cū oliue oleo condiāt ⁊ aneto ac cinamo. Hallorū veterum caro si in espidabago cū cicere aneto ⁊ beffaigo tūso colice ꝓdest manifestissima vtilitate. Fumachum ⁊ variosim mali sunt cibi ⁊ choleram generāt nigram. Gruis caro oib⁹ his durior ē ⁊ digestioni difficilior ē. Eodem modo ⁊ pauonū caro. Oz aūt oēs has dimittere carnes duobus aut tribus diebus postq̄ pfecte sunt: pedibusqz auium lapides alliges ⁊ suspēdas vt earū teneresçat caro. Sic ⁊ in oibus oz quorū dura ē caro facere auibus ⁊ quadrupedibus vt eaz duritiei pellatur nocumentū. Auium porro mēbrorum oia ale facilius digerūtur: ⁊ minus nutriūt ⁊ laudabiliores inter oēs alas auium sūt saginatarū puarumqz etate. Eodēqz modo ⁊ colla. Quorum autem auium maior est etas: ale earum ⁊ colla digestionem morantur. ⁊ in eis bonū nō ē. Jecur crossum est ⁊ digestionē tardat: sz qum digeritur plimi ē nutrimēti. Et qō laudabilius ē anseris saginati ⁊ post gallinaz sil'iū Epar auiū delectabile ē ⁊ sanguinē generans bonū ⁊ iocundius anserum impiguatoruz: deinde gallinarū laudabilius. Cerebrum auiū laudabilius ē q̄ quadrupedū. Variantur autē ab inuicem mēbra auiū in bonitate ⁊ malitia iuxta auium ex quibus sumuntur naturam.

Capitulū. 24^m. de ferculis. ⁊ quid p ea caro lucretur.

Arciuz actiones secundum artificium: ⁊ in quo parantur ferculo diuersantur in corpibus. Et que quidē caro cū tritico patur: qō ferculū bensa dr: plurimi ē nutrimēti ⁊ crossi: digestiōes tarde ⁊ in corpore supfluitates parit multas crossasqz oppilationes parit: ⁊ in renibus lapides ⁊ in vesica: maxieqz autem si cū lacte paratur. Est aūt cōueniens exercitatis ⁊ laborantibus cibus. Que vero cū riso coquitur minus nutrit q̄ bensa: faciliusqz digeritur. Sequebagū. paratur aūt caro in sequebago ⁊ qñcūqz cū aceto conditur calor iminuitur ipi⁹: frigiditatēqz lucrat ⁊ siccitatem: cōuenienseqz fit complexio. nis calide hoibus ⁊ cholericis sanguineisqz appetitum excitat: digestionem accelerat: ventrem cōstipat: nisi plurimū vnctuosa sit. Bucubecum temperatum ē calore ⁊ frigore: sz sicce complexionis stomaco vtile debili ad digerendum in quo phlegma est. Heserenua q̄ ditur caro amplio refrigerat. cholicis vtilē ⁊ sāguineis: nisi q̄ vētositatem generat in itestinis ⁊ stomaco: fit eim de fructu imaturo: nāmqz i carcerat. Sumachia frigida est ⁊ sicca adustis vtilis stomachum confortat calidum: naturaz stringit: ⁊ sanguis fluxum sanguineis proprie prodest. Siquis autē vētrem ea strigi voluerit blitum ⁊ spinachiam simul decoquat: qui aūt ad cōstipationē vtitur hemeze folia ⁊ portulace virgas cū ea misceat ⁊ coquat. Beresquena suis in omnibus actionibus sumachie similis est ⁊ oportuna epatis ac stomaci caliditati. Zi rebzagum tēperatū habet cibuz: temperatisqz conuenit complexionibus: minime alijs nocēs ⁊ naturā temperat. Medire nutrimēti multū est: ⁊ frigide cōplexionis: phlegma generat: frigide cōplexionis nocet viris. Jdeo ergo calida opz i ea multiplicari cōdimēta: vt pip cinamuz galāga. Effanachia tēperati ē calorīs: subtilias: naturā molliens: vētosita tem parit corpori ⁊ calorem: iuxta cōdimētorū eius q̄titatez pectus etiaz emollit tussientibus vtilis ē. Leficia calida est ⁊ humida: venerē auget ⁊ ventositatē generat. Careiēbia choleram generat nigrā ⁊ vis ei⁹ naturā mollit. Camubatia phlegma generat frigidisqz mala cōplexionibus: tortiones suscitat: ⁊ vētositates Calaia que cū adipe fit pinguis: calida est ⁊ humida: ⁊ plurimi nutrimenti: digestionis tarde Que vero cū oleo fit oliue: ⁊ ipsa plurimū nutrit sed citi⁹ digeritur. Pariunt aūt sanguinē multū ⁊ corpulētant corpus: frigidisqz oportune sunt cōplexionibus. Metagena: q̄ cū aceto fit muri ⁊ carui: calida est ⁊ sicca desiccatiua stomacho cōpetēs debili: ⁊ his qui humiditates habent ac phlegmaticis. Que citius calida digeritur simplex. Que vero cum muri fit sine aceto: magis calida est ⁊ sicca: vētrēqz mollit. Que autē cū rapis ⁊ pastinacis calida ē ⁊ humida: venerem auget. Et vniuersaliter carnis imutatur complexio: ⁊ ad ea declinat cū quib⁹ cogtur cōdimēta ⁊ olera aliaqz hui⁹modi Quare oportet discernas ⁊ inuearis: a cui⁹ tempes virtutē carnis cū condimētorum virtute: iudicabisqz deinceps iuxta q̄ temperantia approbabit ⁊ cōpositio. Assata caro calida est in humido tēperata ⁊ sicco: plurimi nutrimenti: digestionez tardat: naturā angustat: maximeqz macrorū. Lorz vero qui pingues sunt minus vētrem retinet: laborantibus ⁊ exercitatis viris vtilis ē: ⁊ cui⁹ est cōplexio humida. Caro cubebata super carbones: maioris est nutrimēti q̄ assata: ⁊ magis digestionē imorās ac stomacho descēsuz. Et q̄ hui⁹modi est ex agnorū carnibus paruorū corpori conuenientior est ⁊ melior cibus: citiusqz digeritur: que si bene cocta fuerit per phlebotomū euacuato oportunior est: ⁊ sanguis egressui alijsqz huiusmodi. Sic ⁊ trite carnes cuz vino cōdite: euacuatis sanguine prosunt: venerē augent: corpus plurimo cōfortant nutrimēto. Cū lacte risuz nutrimēti est temperati in siccitate ⁊ humiditate frigide cōplexionis corpusqz plurimo pascit nutrimento cito digeritur: si cū zaccara cōmedat ⁊ melle. Est aūt in conueniēs cui in epate oppilatio est ⁊ renibus ac crossities: bisqz qui i renibus lapides ⁊ vesica norūt.

Jondabum aūt cū pane factū cibus est laudabilis ⁊ abeo bonus generatur sanguis. Est etenim de bene cocto factū pane. Mollit autem naturā ⁊ tussientibus prodest si ex asperitate canaliuz patiuntur pulmonis.

Capitulum. xxv. de animalibus natantibus.

Piscis recens vniuersaliter frigidus est ⁊ humidus phlegma generat. Sed qui in mari nascitur ⁊ salsa aqua minoris est frigiditatis ⁊ humiditatis. Laudabilior autem piscis est qui in lapidosis nascitur locis: plurimos habentibus lapillos: maxime benus ⁊ būnicus ⁊ sebabitum quiqz magno non est corpore: ⁊ in suaui nascitur aqua: ac clara: spaciosisqz fluibus magnis decurrētibusqz vt tigri ⁊ eufrate: nec vero multum pinguis est: nec extra modū macer. Qui eteim piscis in saxis nascitur ⁊ magnis aquis decurrentibus a corpore eius superfluitas deficit propter motus copiā ⁊ percussiones ipsius in lapides. Qui vero in suaui nascit aqua delectabilis est ⁊ iocūde carnis minime viscosus cito digestibil' corpora humectat: ⁊ sanguinem generat bonuz: caliditatiqz cō

UVA. BHSC. IyR_125_1

uenit cõplexionibus ꝛ humidis iunenibus etbicis quoqz in calidis tẽporibus ꝛ siccis. Et si quidẽ hunc sumant modo sanitatẽ custodit in huiusmodi corporibus. Est aũt malus piscis cõplexione pblegmaticis frigidisqz: ꝛ quorũ est stomachus multe humiditatis. Generẽqz auget eorum qui calidos habẽt testes ꝛ siccos cõplexione. Peior oium est piscis qui paludosa habitat loca aquasqz spissas ꝛ putridas calidasqz Si piscis qui i huiusmodi nascitur aquis quietus est celeris est imutationis in fetorẽ: qũ ab aqua fuerit eductus. Qui eiꝰ modi est minime comedatur: celeris enĩ ẽ alterationis in stomacho in malũ humorẽ. Est aũt recentis piscis siti prouocare. Piscis aũt salsus cõplexione calidus est ꝛ siccus magisqz sitim excitat q̃ recẽs: estqz pblegmaticis conueniẽs ꝛ humidis si modico vtatur. Est aũt malus cholere dominis nigre ꝛ cõplexionẽ hanc habẽtibus. Hũc si comederint aut frigide cõplexionis ꝛ humide domini: aut certe pblegmatici cũ artificio comedant parato cum sinapi: carui: allio: cepa: aut subsequãtur illũ melle ꝛ sinuzo: ꝛ sup illũ vinũ bibat merum. Cãcrorũ ois caro salsa est sapore: vnde ꝛ naturã fluxam facit cito digeritur: ꝛ qui minus salsus est: caro eius lacertosior ꝛ durior est: ꝛ magis digestioni inobediẽs: huiꝰ animalis caro ois humorẽ generat crossuz acutũ pblegmaticũ.

Cancri fluuialis caro si cũ espidabago coquatur ptisicis oportũa est ꝛ saniẽ spuẽtibus. Jdeoqz si sumptus cõburat in ollula optime terre in camino mansueti ꝛ trãquilli ignis: cinisqz eius cũ papaueris sirupo bibatur spuẽtibus saniẽ manifestissime proderit.

Capitulũ. xxvj. de animaliũ superfluis ꝛ primũ de lacte.

Superfluorum quedã sunt ex animalibus quadrupedibus vt lac: ꝛ que ex eo fiunt. Quedã ex volantibus vt ouuz quedã ex apibus vt mel ꝛ fauus. Lac itaqz vniuersaliter frigidũ est ꝛ humidũ. Nouiter mulsuz minus frigidũ ꝛ magis humidum: acerbũ magis frigidũ ꝛ minus humidũ. Omne aũt lac cõpositũ est ex tribus substãtijs. Est enim in eo casealis. i. coagulatiua: aquosa: ꝛ vnctuosa. Aquosa humores calefacit ꝛ subtiliat: ventrem soluit. Coagulatiua: naturaz stringit: crossosqz generat humores. Butyrica in caloze temperata ꝛ humiditate: eiusqz qualitas que ꝛ olei recẽtis. Et in vno quoqz lacte quedam horꝛ supat substãtia ꝛ. Jn gbꝰ dã ꝛ enĩ lactibꝰ sba vicit aqsa: i alijs coagulatiua: i alijs butyrica

Et horũ trium quãtitas lacti dñatur ꝺm animalis naturam a quo ẽ: sz ꝛ ꝺm ciborum diuersitates ꝛ anni tempora. Longinquitatem ipius a partu ꝛ propinquitatẽ. Et aialis quidem natura qm̃ in vaccarũ lacte casealis dñatur substantia ꝛ vnctuosa: ideoqz ꝛ nutrimẽtũ eius maius ẽ oiuz reliquorum aialium lacte: sed eius a stomaco morator descensus. Camellitiũ vero lac dñantem sentit aquosaz substãtiam: vnde a stomacho citiꝰ descendit. ꝛ minus oibus religs lactibus nutrit: magisqz ventrẽ soluit alijs: ideoqz hydropicis prodest si cũ vrina camelli bibatur soluit eim aquaz citrinam. Capraꝝ vero lac inter hec duo mediũ: qm̃ he substantie in eo temperate sunt. Ouiũ vero lac inter vaccarum lac ꝛ caprarum mediũ cõsistit: nisi q̃ minus vnctuosuz ẽ q̃ vaccinum ꝛ minus caseale: magis autem vnctuosum q̃ caprarũ magisqz coagulatiuum. Lac porro asine ꝛ eque inter capraꝝ lac ꝛ camellinum media statuũtur: nisi q̃ asine lac caprarũ propinquius ẽ lacti: equinũ camellino. Lac aũt asine ethicis prodest ꝛ ptisicis si dulce bibatur vt mulsum ẽ. Et illis cõuenientius lac ꝛ vtilius lac mulierum corporum sanorum ẽ. Omnis aũt animalis lac lãguidi maluz ẽ hoc qz ideo qm̃ sanguis qui in eo ẽ corpore infirmatur. Prodest etiã lactis dulcis potus medicaminũ acutorum potui ꝛ letalium si ex calidis sint medicaminibꝰ. Variatur etiam lactis substantia ex tẽporibus anni: qm̃ lac vernale post ptum qum sumitur lac ex mãmis tenuius ẽ q̃ reliquis tpibꝰ: debic crossari ꝛ inspissari non cessat paulatim vsqz estatis tẽpora donec tẽperatũ fiat. Post hoc autẽ tẽperãtie supaddidit crossitiem donec cõceptus afferatur tempus. Varietas vero barũ in lacte substantiarum iuxta animalis cibũ fit: quoniã animal aliquãdo plãtas comedit laxatiuas vt scamonee berbam. Jdeoqz ꝛ lac ipsius laxatiue est nature: aliquãdo restringentes depascitur herbas vt hemazum ꝛ querci fructus: vnde ꝛ lac eius eo tẽpore constipãs fit ventrẽ. Si sit aũt animalis ex optimis cibus herbis: ꝛ lac laudabile erit quod ex illis fit herbis. Et qui ex huiusmodi lacte generatur in hominis corpe sanguis bonus ꝛ cõferẽs lac ipsum cibus. Et sciendum quoniam quo in lacte aquositas dominatur: minus ceteris malum est ꝛ citius digeritur. Cui autem coagulatiua dominatur substantia malum est. Jdeoqz opilationẽ parit i epate ꝛ splene in renibus ꝛ vesica lapides: nec oportet illum multum sumere. Omne vero pectoris ꝛ pulmoni lac vtile ẽ: ptisicis quoqz si sine acuta sint febre ꝛ graui: morbiqz qui in partibus fiunt pectoris. Est aũt febricitantibus malũ cephaleaqz molestatis ꝛ qbꝰ crossitics i viscerib⁹ bẽtur: ꝛ si i stomacho ꝛ suis intestinis vẽtositatẽ inueniẽt ventibus nocet ꝛ eos comedit: gingiuas eneruat. Jdeo ergo lac comedẽtẽ post illũ masticare oz aquã mellis vel vinũ quo gingiue oĩno abluantur ab ea que illis inbesit coagulatiua substãtia. Nocet autẽ ꝛ rugitus in ventre patientibus: ꝛ cui sitis est quorũqz in egestionibus cholera dñatur. Considerãdũ aũt ẽ lac secũdũ artificij ẽt ipsius varietatẽ. aliud enĩ cũ riso coquitur. panico milio. tritico: ꝛ huiusmõi que digestionẽ imorãtur ꝛ a stomaco descensũ: paritqz oppilationẽ ꝛ lapides in renibus. Alliud autem coquitur donec ab eo ois eius transeat aquositas ꝓjciunturqz in illud calculi calefacti. aut ferri lamine calefacte: quo ab eo trãseat ꝛ deficiat aquositas: fitqz sic vtilis ventre solutis cibus ac ꝓstipãs: ꝛ in stomacho morsura sit sedat illã: sed tamẽ eius a stomacho descensus magis tardatur.

Fit ẽt vt a lacte coagulatiua ꝛ vnctuosa separarentur substantie per coagulũ aut alio aliquo modo: sumitur ad fluxuz vẽtris ꝓuocãdũ aquositas maxieqz si aut zacchara illi aut mel fuerit admixtũ. prodest quoqz aquositas hec superfluitatũ adustarũ emissioni a corpe: ꝛ quibus in epate sũt dolores pruriginosis quoqz ꝛ scabiosis: alijsqz huiusmodi morbis.

Ab alio vnctuositas ipsiꝰ separat ꝛ fit acidũ: ꝛ dicit acerbatũ qõ calide cõplexionis cõuenit hoibus: ꝛ in cuius dñat calor stõaco ꝛ siccitas ꝛ laborãtibus cuiusqz sitis nimia sit.

Mõnunq̃ eius aufertur vnctuositas ꝛ excolatur aquositas remanetqz coagulatiua substantia que vocatur nostro vulgari recocta. huiusmodi corpus oportuno pascit cibo: calidiqz hoibus vtilis ẽ stomaci ꝛ cholericum habentibus fluxũ: magis ãt ex vaccarũ lacte si fuerit: nec nocet hoi si sanus fuerit. Sz tñ si frigidus cõplexiõe sit stomachꝰ mime illõ digerit. Lac ãt dulce accrescit ꝛ coagulat i stõ frido. Cuiꝰ g̃ talis ẽ forme stõachꝰ nõ oz lacti ꝓxiꝰ fieri. nocet etenĩ illi q̃ plimũ. Bibe vero lac volẽti oz nõ statiz sumẽ post ptũ: sz post ad minus q̃dragita diebꝰ. oz ẽt lac comedẽtẽ si bũidius ẽ cũ alleo apio. sinapi. sumiço. ꝛ olive oleo ac melle sumere: subsequat̃qz vinũ: caueatqz ne dentes corrũpat ipius masticãdo vinũ ꝛ gingiuas melle confricet.

De caseo Caseus laudabilior recẽs est: celerius ꝛ enim a stomaco descendit ꝛ intestinis: eaqz adhuc inest illi nãm molliẽs aquositas. Vetus ceteris peior ẽ maxieqz in quo acumen ẽ ꝛ punctio: in hoc eteim caseo aquositatis nihil ẽ ex coagulatiõe acumẽ adeptus ẽ: cephalearum mouet: oppilationẽ in epate gnãt: ꝛ in renibus calculos. Dis caseus quãto ꝓpinquior recẽti ẽ ꝛ minus malus: ꝛ quãto amplius vetus ꝛ difficiliorꝭ digestionis erit: ꝛ maiorẽ vrgens sitim ac cephaleã capitis. Caseus aũt alter altero ꝑ iudicat ex lactis aialis nã ex qua fit. Vnctuositas aũt naturam bẽt eandẽ quaz ꝛ butyrum: ꝛ eiz cui in pectore ꝛ pulmone supfluitas maturari eget vtiliꝰ purgatqz illam maximeqz si cũ çachara sumatur ꝛ melle.

De ouis Ouum inter alia laudabilius gallinaruz ẽ: post qõ frãquillinorũ debinc colũbaz: si quidẽ recens sit hoc eim si tẽporis fiat longioris aut in calidis locis malum ẽ. Anatis autẽ ouũqz structiõis ꝛ similium crossum ẽ ꝛ digestionem morãtur. Cõpetentius autez ouum quod sumitur elixatũ in aqua ꝛ nõ multũ decoctum vt durũ fiat. sz media tm̃ maturatiõe dequoquitur: ꝛ quod etiã sorbile vocatur. Hoc nãqz titius digeritur ꝛ meliozis est cibi. Nodatũ autẽ durum ꝛ lapidosuz ꝛ patellatũ malum ẽ ꝛ difficile digestioni: humorẽ generat crossum: facitqz oppilationem ꝛ lapidẽ in renibus: putrefactionẽ in stomaco: ꝛ colicam mouet passionẽ. Qõ autẽ subtile paratur sub sorbili circa decotionem si sorbeatur aspitati proderit gurguliõis ꝛ gutturis: pectorisqz morsure ꝛ que in stomaco est ꝛ sub sorbilibus pascit. Si aũt elixẽtur in aceto oua nãm constipãt ꝛ dissintericis prosunt. Oz ergo oua comedẽtem sorbilia sumere ꝛ super calidã infusa aquã ac olive oleum. Si vero dura comedit piper illis ꝛ ciminũ misceat cinamũqz: aut certe post illa çinçiber accipiat cõditũ. apiũ. anetũ. ꝛ mex postea bibat vinũ.

Capꝰ. 27ꝰ. de melle ꝛ çaccara diuersitatibusqz corum.

Mel calidum est ꝛ siccũ in secũdo gradu frigidas hẽtibꝰ cõplones oportunuz. ꝛ cui pblegma dominat̃ ac senibꝰ: generat eim i eoz corporibꝰ sanguinem bonũ ꝛ calorisbaz ꝓpor

UVA. BHSC. IyR_125_1

tat naturalis: maxieqz si tēpus hiemale sit. Si āt cui⁹ ē calida ē cōplexio seu cuius corpi cholere dñantur: vel ēt iunētutis ē etas illud acceperīt: malū ē z in corū generat corpib⁹ cholerā rubeā: morbosqz illi generat acutos ac calidos. magis āt si tēpus fuerit estiuū. Hoc etenim tēpore ante in cholerā imutatur q̄ sanguinē generet. Est autē in melle climatio qua naturā emollit z acumē quo sitim acuit grauē: q̄ si nimiū sumatur vomitū excitat z subuersionē. Si cū aqua coquatur z diligenter spuma abijciatur eius acumē tollitur z iminuitur dulcedo ac magis nutrit. Oz āt mel comedētē siquidē calidus ē subsequatur granatis muzis: pomis quoqz z citonijs conditis. Hesquēquestē magis calidū ē z siccuz q̄ mel z est sicut mel odorē habēs medicinalē. affertur aūt deferesie mōtibus cuius actio fortior ē q̄ mellis inhabitudinib⁹ oib⁹. Zaccara tēperate ē cōplexionis sed ad calm z in oībus suis habitudinibus melli assimilatur nisi q̄ sitim nō mouet eiusqz nutrimētū maius ē q̄ mellis. zaccara āt tebarzeda alba. i. solida z plurimū excocta ceteris melior est spēbus z subtilior: proprieqz que in egypto fit. Et si zaccara in aqua decoquatur z despumatur calorem extinguit z sitim mitigat. Pēide calide sunt z humide pectori vtiles z tussi. Zaccara busserē ros ē qui super busserā cadit z est subtilis zaccare similis tebarzede. Terengebinū āt z ipsum ros ē super arborē que i chorosania ē. nōnunq̄ aūt super spinā cadit eiusqz est cōplexio q̄ z zaccare nisi q̄ subtilior ē z fortioris dulcoris in quo humiditas ē: ideoqz naturā mollit. Dem quoqz ros ē qui sup arbores in partibus cadit seniar z nesebin z terre gezire z est calidū in primo gradu: in humido tēperatum z sicco pectori vtile ē z pulmoni climans que in eis est humiditatē: z asperitatē corū emollit: cuius varia ē natura secūdū arborū in quibus inuenitur cōplexionē. Nōnunq̄ cni sup lothon cadit alias arbores malas malorumqz foliorum. Sirquestum etiam ros quidam est qui de celo in partes cadit chorosame ceteris iam dictis laudabilior z vtilior z est climans linguā elimat: os refrigerat sicut z cāfora naturam soluit: amplior eius potus est quatuor vncie cū aqua calida z est mirabilis vtilitatis.

Capitulū. xxviij. de dulcibus que ex melle fiūt z zaccara.

Dulcium speties quoniā plures ō melle fiūt z zaccara: quedā quidez cū farina quedā cum amilo: quedaz cum alijs vt nucibus pistacijs: auellanis z huiusmodi similibus. Et q̄ cū amilo fiūt saludegū: leucinegū z bessa. Et q̄ cū faria çebebia z catapsū z chabis z bis similia. Omnia aūt que cum amilo fiunt z farina humorem generat crossuz: z in visceribus faciunt oppilationem: arenā pariunt z calculos in renibus: descēsusqz eoruz immorātur a stomacho: ventrē strigunt: si digerātur plurimū nutriunt. Que aūt cum melle sumuntur minus nociua sunt ei cuius viscera ab oppilatione salubria sunt: nisi q̄ fortiter calefiūt: ideoqz quorum est cōplexio nō calida cōueniūt: Quod aūt cum zaccara fit minus calidū est: Et cui oppilatio z crossities incipit in epate fieri aut reliquis visceribus: magis melle z zaccara nocetur q̄ cū alijs: nisi q̄ epatis ē dulcibus delectari: z citius a stomacho ea attrahere eius sapori cōfiguratione: inuiscatur aūt meatibus eius: oppilatioqz augetur. Huius rei signū est quoniā animalis quod ficus comedit epar delectabile in venis z iocūdum valde. Est enim epatis dulcibus nutriri z i pinguari. Saludegum magis nutrit: z amplius oppilationē parit tardioriszq est digestionis.

Chabisum subsaludego est in huiusmodi habitudinib⁹: minusqz nutriēs min⁹ oppilationez generat. Catapsuz crossius est z magis nutrit: magis etiam digestionē. imorāt Et quod cum nucibus z carum fit oleo caliduz est: quod autem cū amigdalis z earum oleo tēperatum habet calorem.

Leucinegū sub catapso in his est actionibus. Et zelebia siccior est his z citioris digestionis. In horum oīum comestione non oportet fieri assiduū cum quidē qui sanus est: caueat cui oppilatū aut epar est splen vel renes: his etenim mala sunt prosunt aūt passiones in pectore habentib⁹ z pulmone tussesqz. Hessa vero que ex farina fit amilo cū zacara z amigdalarum oleo: conueniens est huiusmodi: z manifestissima vltimaqz prodest vtilitate nisi qū i canali pulmonis oppilatio inuenitur. Omnia autē hec laborātibus z exercitatis conueniunt magis q̄ alijs. Qui voluerit ergo liberari nocumento post exercitiū ea comedat: vinūqz vetus bibat ac vue passe vinuz z mel post quatuor offas q̄ ille sumpserit vel zinçiberē forte conditū. Si fiat autem eius qui comedit hoc corpori calor: ardoqz squingibin bibat z granatum sugat muzum. Si durauerit phlebotomo vtatur ac vent osis

Watafur autem quod cū melle z nucib⁹ fit plurimi z gravis est calozis: cephaleā capiti mouēs: plimāqz generat cholerā rubeā: z calidis malum est cōplexione: iuuenibusqz sed senibus oportunū: z cōplexioné habentibus frigidam. Qō vero cū amigdalis fit minus est calidū z tussiētibus ꝓpetēs ex humiditate. Et quod cum çaccara tussem patientibus ex calore conuenit. Et quod cum pistacijs z melle: cui est in pulmone z pectore humor phlegmaticus vtile est: quiqz bis habet oppilationē in locis. Quod vero cū papauere paratur z melle: tēperatum habet calorē. Et si cum zaccara calidis conuenit cōplexione: quēqz ex calore tussis molestat: z catarrum patientibus ac in pectore z pulmone vlcera. Quod aūt cuz sisamo paratur magis nutrit: z est in eo abominatio quedam ac grauitas: prodest aūt tussi: pectoriqz z pulmoni: sed stomacheuz eneruat. Reliqua oīa que cū zaccara miscētur z melle: z nataforū que ex eis fiunt virtutes cōtemperātur ex cōponentium actionibus çaccareqz z mellis. Que omnia diligēter cū discretionis bonitate z diligentia poteris iudicare.

Capitulū. xxix. de potibus z primū de aqua.

Quoniam ea que comedūtur oīa i memoriaz adduximus: z cuius speties oratione explanauimus: iuxta quod galienus z alij dixerunt nosqz experti sumus: iam de oīuz dicamus q̄ bibūtur habitudinibus z cuiusqz corū diuersitates oīdam⁹.

Dico ergo quoniā potus duarum cā vtilitatū necessari⁹ fuit: altera est vt corpus humectaret repleretqz locū que disoluuntur humidarū substātiarū. Altera vero vt cibū transmittat z ad omnia perferat mēbra corporis illius tenuitate: qua eius facilitetur tranmissio per meatus z vias. Sūt autem potuum diuersitates tres: prima est aqua cuius vtilitas est quā diximus nec aligd ab ea nutrimēti ad corp⁹ ptigit. Secūda vinū cui⁹ vtilitas vt cibū deferat z ad oīa trāsmittat mēbra: z vt corp⁹ pascat: ac calefaciat: sāguinēqz augeat z spz calorē confortet naturalē z illū in corpus dispgat digestionēqz adiuuet. tertia robū eiusqz vtilitas vt z cibū trāsmittat z corp⁹ nutriat pariterqz locū obtinet medicamis. Nos aūt primū de aqua incipiemus. Dico ergo quoniā quum aque vsus necessarius sit z ad sanitatis custodiā z morborū medelam: maior oībus reliquis vtilitatib⁹ necessariū oīno ē medico aq̄rū cognoscere naturas z earū meliozibus vti z vtiliozib⁹ potui reliquis cauere. Aqua ergo alia ē suauis alia non. Et suauis. alia pura cui nihil admiscetur turbidū que potui conueniens ē. alia nō pura. Suauis pura ē ea que scaturit z a fōtibus decurrit in orientis partes cuius signa sunt/vt sit alba. mūda. corusca. leuis ponderе z odore carēs z sapore. cito calefit: itidēqz refrigeratur. albedo eius z mundities significant quoniā pura ē nihil habens fetidū: admixtū: que āt z odore caret z sapore significat quoniā nulla illi est ad quā declinat qualitas. ponderis vero leuitas z alteratiōis velocitas. sig⁹ sunt eius subtilitatis. Que eiusmōi ē aqua delectabilis ē potui z penetrās illāqz mēbra suscipiunt cibos digerit a stō cito descendit nihil illū graual imo refrigerat z humectat. post autē aquā que a fontibus oritur orientalibus aqua ē que a locis decurrit altis que inter oriētē sunt estiuū z occidentem estiuū. fontes. s. septētrionales. aque quoqz que a montanis scaturiunt altis: queqz super saxa defluūt z calculos forti cursu: vt que in torrentibus magis sunt: hec nāqz post illas meliores sunt z sunt saniores: sunt eteni calide hyeme: estate frigus exhalāt. Suauis porro aqua que pura nō ē: illa est q̄ sapore hz z odorē: z quedā turbida ē: quedā putrida: quedaz pluuialis. Turbida ē cui lutū imixtū ē z niuis aqua. Hec species oppilationē gencrat in epate. lapides in renibus: magisqz a stomacho q̄ suauis pura moratur descēsum. putrida est vt lacunarū: paludū: lacuūqz: z piscinarū aque: corūqz ad q̄ decurrunt vbiū cloace locorū z sordes in qua calor ē z crossities. Hec splenē auget z epar: stomachū corrūpit: calorē extuibat: epar corrūpēdo z febres generat. Aqua āt pluuialis melior oībus ē aquis z ponderis leuioris suauioruqz z mundior sicut ait hypocras in aerū z aquarū libro. Pluuie aqua oib⁹ ē leuior aquis z clarior suauioruqz: iber etenim ex vaporibus ē aquarū quos trahit sol z a terra subtollit. Est āt sol subtile quid trahere ab aqua z oībus reliquis corporibus. Ideo ergo pluuia ꝛ aqua cito putrescit faciliusqz q̄ relique oēs aque pp suā subtilitatē: vnde z melior oīb⁹ est aquis z citius a stomacho transmittitur: sed tamē quz incipit putrescere brācos z raucedinē parit z febres aduocat. Si āt putrida nō sit oīb⁹ ē in habitudinibus optima potui: putrefactio teni eius nō ex malitia est sed ex subtilitate. Sic quoqz z quecūqz aque facile putrescūt bone sunt: eo q̄ corū putrefactio ē ex subtilitate.

UVA. BHSC. IyR_125_1

Pluuiarū aūt aqua melioꝛ que paulatim ſtillat ⁊ ſuauiter: ſignificat enim qm̄ ex quibus ē vapoꝛibus ſubtiles ſunt: ſed ⁊ que tonitrua cōmittatur: tonitruū etenim nubes cōcitat ⁊ vapoꝛes ſubtiliat. Pluuialis igitur aqua reliquis melioꝛ ē ⁊ cōferentioꝛ. Harū autē ſingule aquarū aliquādo frigide aliquotiens vero ſumūtur calide. Et que qdē refrigerate bibūtur cū niue aut valde frigide ſicut a fontibus ſcaturiūt tanq̄ niūis frigus habētes: ſtomachū refrigerant ⁊ epar calidum: huiuſmodi in ſaliua bibere nō expedit: perentit enim ſtomachū ⁊ epar calidos: rigoꝛē excitat ⁊ contractionē ⁊ eſt dentibus mala neruiſq; ⁊ oſſibus ⁊ cerebꝛo pp cōplexionis eoꝛuꝫ frigidū. Eſt autē pectoꝛi mala tuſſez tumultuās ⁊ catarrum eruptionē ſanguinis a pectoꝛis ptibus mulgēs. Nec vero oꝛ eā aliquē bibere cuius cōplexio ſtōaci frigida ē ⁊ epatis: aut illi cui ex malo cōplexionis frigide aliquod accidit incōmodū: ſed nec ſtatim poſt coitū ſumēda: moleſtūq; motū naturalē eteni debilitat caloꝛē. Et oio quicūq; aque potū cū niue refrigeratū aſſiduus ſumit: eius certe ſubſequēti nō liber abitur malo maximeq; in ſenectutis tēpoꝛe: ſed nec graui iminē te ſiti bibaꝫ que in nocte fit in ſomno naturalē eo q̄ extinguit calozem: niſi certe febꝛium cā ſitis hec emerſerit: aut aliquoꝛū que ſumpta ſunt cauſa ſalſoꝛum: vel eoꝛum foꝛtaſſe que calꝫ ſūpſeris ⁊ ſicca: ⁊ huiuſmōi alioꝛ q̄ ſitiz extuare faciūt. Refrigerate autem cū niue aque potus poſt cibum appetitum excitat: ſtomachum conforꝛtat ad ciboꝛum digeſtionem coꝛūq; expulſionē que in eo ſunt: ſz oꝛ eā paulatim bibere: ⁊ non ſel ſimul multamq;. Nix alia coagulata alia pꝛuina. Coꝛ gulata ſi ex ſuaui coaguletur aqua bona ē. Peioꝛ oibus ē q̄ ex mala fit aqua. Pꝛuina aūt melioꝛ ē que ſuper ſaxa cadit ⁊ dulces iocūdaſq; terras. Si quādo manibus tuis mala iciderit aqua cū hac cā niue tēpera. Poꝛꝛo que ſup mōtes cadit malos nix in qbus metalla ſunt ⁊ ipi ſapoꝛ ac odoꝛ vſu pꝛobibēda eſt. Aqua calida in ſaliua ſumpta ſtomachū a ſu pfluitatibus antecedētis lauat cibi. ⁊ ab eo pblegma ⁊ hūiditatem elimat: nōnunq̄ ventrem ſoluit. Que frequēti⁹ ⁊ aſſidue ſumpta ſtomachū eneruat ⁊ marcidū facit. nariuz ſanguinis fluxū mouet. Si tepida ſit ſubuertit ⁊ vomitū pꝛouocat. Que vero nec frigida nec tepida ē ventrez inflat: ſtomachum eneruat: appetitū debilitat: nec ſitim mitigat: hec ē ſuauis aſſignatio aque. Nō ſuauis āt aqua alia ē ſalſa alia ſulphurea: alia picea: quedā aluminoſa: hec nitrea: illa q̄ a metall'egredit': huiuſq; hec a metallo eris illa ab argēteo. alia ab argēti viui ꝓcedit metallis. Aqua itaq; ſalſa ventrem fluxum facit: ⁊ ſi frequētetur nām ſuſpendit: coꝛpus deſiccat: pꝛuriginē ⁊ ſcabiem generat. Sulfurea calefacit ⁊ deſiccat: vetuſtis ꝓdeſt vlceri⁹: pꝛuriginiq; ⁊ ſcabiei coꝛrupte ēt complōni ⁊ hydropicis ⁊ oibus quibus moꝛbi ſunt frigidi ſi bibatur aut i ea ſedeatur. Picea ⁊ reſine aq̄ ſulfuree ſuis ē conſiliis in actiōibus: ſz foꝛti⁹ operatur in moꝛbos frigidos neruos calefacit ⁊ epar icendit. Aluminoſa refrigerat ⁊ deſiccat: ſputo medetur ſanguinis ⁊ fluxui mēſtruoꝝ ac emoꝛroidibus. Nitrea vero ventrez ſoluit. Que āt a metallis oꝛitur ferri ventrē incarcerat: mēbꝛa durat ⁊ roboꝛat: ſplēis pꝛodeſt doloꝛibus ⁊ apoſtemati. Et q̄ ab eris metallo ſcaturit hūiditatibus pꝛodeſt coꝛpoꝛis ⁊ ſtomaci: eāq; deſiccat coꝛrupte vtilis ē cōplexioni ⁊ ſtranguriā generat. Que vero ab argēti metallo refrigerat ⁊ deſiccat tēperate. Oēs āt he aque ſola exꝛepta ſuaui ad potādū male ſunt: ſiquidez eis vt potu qs vtatur. Si vero tāq̄ medicamie oportune rei ad quā ſumūtur ⁊ quibus pꝛoficiūt moꝛbis ſi quidē bibātur aut eis balneū fiat. Oz aūt ſi quādo quis ad huiuſmodi potum aque cogitur que malas habeat qualitates: cogitq; euz neceſſitas eo q̄ a loco tranſeat ad locuz de ſue regiōis a qua tranſit ſecum ferre terram ex aquarum loco ſumptam quas ſolitus eſt bibere: pꝛoiſciatq; eam in aquam ad quā cogit bibendā i q̄ eam pmittat donec reſideat: ſicq; ea vtatur: quod niſi fecerit expedit illā coḡre diligenē ⁊ cū vino miſcere pontico ſi natura ſit bois frigida: aut cū ſquīgibin ſi calida ſit ei⁹ complexio: aut certe cū aceti modico ſi ſquingibin illi non eſt pꝛodeſt etiā illi cepa in aceto cōdita vlcerte per hoꝛaz iſuſa. Si ſit aūt aqua turbida colatoꝛio purget ſuperillinito cū pane ſimile bene coeto quē aque infundat. Et ſi aqua pontica ē eum dulci miſceat vino: ſi ſalſa aliquid illi alfiti admiſceatur ⁊ ſepius colet: aut certe vaſe fictili ponat nouo: ⁊ quod ab eo ſtillabit ſumat: bibatq; illam ſuper vnctuoſos cibos. Si ſit ſedens ⁊ eodē ſtans loco atq; in ea putredo eſt robis miſcetur fructuꝝ muçoꝝ vt rubeſi robo generatoꝝ aque bereſez. Et ſi aqua amara eſt cū iuleb tēperabitur: ⁊ poſt ipſā aliqua ſumantur dulcia. Si vero male ſit aque complexionis cuius eſt coꝛpoꝛi nocumētū afferre: in hac cicer decoquēdus ⁊ colāda: ⁊ ſic bibenda eſt aut certe anteq̄ ſumatur ciceris aquam ſoꝛbites ⁊ cicer comedas: aut feniculi olus: paſtinacas agreſtes cum piſcibus decoctis. Comedatur etiam piſcis ſalſus: blitus cucurbita: ⁊ bis ſimilia. Fertur etiam nautas cū ſuaui carent aqua marinā in cucurbitis ⁊ vaſis quibus aquam tullerant roſatā ponere. Hec eſt aquarum aſſignatio ⁊ ſpetierum ipſarum.

Capitulū. xxx. de oibus vinis.

Vinum aliud eſt vuarum ⁊ racemoꝝ quod ē ſ. merū: aliud vue paſſe: aliud mellēū: aliud dactilicum: aliud ceruiſia: aliud quam oriens vocat ceruiſam focha ⁊ quod ex oꝛdeo fit ⁊ ſimilibus. Omnia aūt hec calida ſunt niſi q̄ alia alijs in caloꝛe pꝛeiudicant Et meri quidē cōplexio vniuerſaliter calida eſt ⁊ ſicca: pꝛeterq̄ quod nouū eſt ⁊ toꝛculari pꝛoximū: pꝛimū nō tranſgreditur in caloꝛe gradū: quod aūt vetus ſecūdum nō tranſit ci⁹ caloꝛ gradū: ⁊ iuxta ſue expꝛeſſionis pꝛopinquitatē remotionēq; eius erit iminutio ⁊ augmētum in hac cōplexione. Eſt aūt inē opoꝛtunioꝛes ⁊ melioꝛes q̄ ſanitatē tuētur cās ſi tēperato ſumaꝫ mō: ⁊ qū op⁹ fuerit. Naturalē nāq; confoꝛtat caloꝛē auget ⁊ explicat i oīa mbꝛa: aiaz pfōrat: cui leticiā affert: gaudiū ⁊ i ſegnitiē audantāq; vtuti virib⁹q; addit: huōꝛes tēpat cholericos ⁊ per vrinā purgat ac ſudoꝛez. Temperat ēt cholerā nigrā ſua calefactione ⁊ būectatiōe nām mollit: mēbꝛa būectat pꝛincipalia: coꝛpaq; quib⁹ ſiccitas accidit ex īmoderato caloꝛe ab ifirmitate ſurgentiū coꝛpa ſubſtollit ⁊ coꝛpulentat: auget nāq; ciboꝝ appetitum: digeſtionē adiuuat eoꝛumdem ⁊ ad membꝛa trāſmiſſionē hūiditatēq; ad ea pfert aque: hūectat itaq; illa ſi foꝛte ſiccitas acciderit ventoſitatem diſſoluit ⁊ inflationē. Hec oīa ſi moderata ſumantur q̄titate. qua. ſ. nimia nō exurat ebꝛietate. Ebꝛietas nāq; ſi frequētetur plurimas affert coꝛpoꝛi leſiones. quarum ē mētis coꝛruptio: animi attenuatio: virtutum aīalium eneruatio repletionē. ſ. venarum ⁊ cerebꝛi ventriculoꝛum: nāle ſubmergit caloꝛem. eumq; refrigerat: qua ex re apoplexia fit: paliſis eneruatio. obſtupefactio. epilepſia. tremoꝛ ⁊ ſpaſmus. Cū bis āt que dcā ſunt meri actiones in coꝛpoꝛe variātur ſm ei⁹ nārum diuerſitates: ſz ⁊ ſm inſtrumentoꝛum coꝛpoꝛis diuerſitates quibus merum ſuperuenit. Meri pꝛo nature exquinq; variātur rebus: pꝛima ē coloꝛ: ſecunda liquoꝛ: tertia odoꝛ: quarta ſapoꝛ: quinta tēpus. Ex coloꝛe quidem. qm̄ quoddā rubeum eſt clarum qō foꝛtis certe eſt caloꝛis ⁊ ſiccitatis. cito trāſiens a ſtomaco ⁊ in coꝛpoꝛe ſanguinē gnāt. qui ad acumen declinat: naturalem cōfoꝛtat caloꝛē. ſi cōueniens de eo meſura pꝛoꝛrigatur. Eſt aūt ⁊ ſubrubeū qō ⁊ foꝛtis ē caloꝛis ⁊ plurimi nutrimēti: bonū gnāns ſanguinē ſi moderata ſumatur quātitate. Eſt ⁊ croceū: qōq; eiuſmodi eſt foꝛtioꝛis ē caloꝛis ⁊ robuſtioꝛis acuminis: citiuſq; ad mēbꝛa trāſmittitur: ſz rubeā parit cephaleamq;. Eſt ēt cui coloꝛ ē niger qō amplius nutrit: eiuſq; caloꝛ ſub croceo ⁊ in coꝛpus tranſmiſſio tardioꝛ. Aliud quoq; albū eſt albe aque ſimile qō minus reliquis oibus calidū eſt. Vini autē diuerſitas ex liquoꝛe huiuſmodi ē. Quoddā croſſum ē qō ēt amplius nutrit ⁊ trāſmitti moꝛatur a ſtomacho. Quoddā tenue: eiuſq; nutrimentum veloꝛ ⁊ a ſtomaco trāſmiſſio: cuius ēt ē cephaleaz mitigare que ex humoꝛe fit in oꝛe ſtomachi congregato ⁊ vrinā pꝛouocat. Quoddā āt temperati eſt inter vtrunq; liquoꝛis. vnde ⁊ mediū inter multū eſt nutrimentum ⁊ paucū inter velocem etiam ⁊ immoꝛantem digeſtionem. Varietas quoq; vini ex odoꝛe fit: qm̄ aliud boni eſt odoꝛis ⁊ dō ribanum qō optime coꝛpus reficit cibo: bonum generans ſanguinē. Quoddā boꝛribilis a quo gnātus malus ē ſāguis: cephaleāq; facit bis q ab eo mali ſurgunt ad caput vapoꝛib⁹.

Vinū ēt ex ſapoꝛe diuerſaꝫ. qm̄ altō dꝛce ē qō bono coꝛp⁹ paſcit nutrimēto multo: ſz ⁊ ſpiſſum gnāt ſanguinem: nāmq; emollit: ſed tarde digeritur ⁊ a ſtomacho deſcēdit: ſitiq; excitat. Quoddā ponticum eſt quod ſtomachū confoꝛtat: naturam in carcerat: pectoꝛi et eius nocet vicinis: cōpetens inteſtinoꝛū paſſionibus āc tarde a ſtomacho deſcēdit. Eſt ⁊ aliud cui ſapoꝛ amarus: hoc foꝛtis eſt caloꝛis oppilationes apiens ⁊ humoꝛes ſubtilians croſſos. Inuenitur ⁊ muçuz: quod minus caloꝛis habet. Et meri ex tēpoꝛib⁹ fit diuerſitas quoniam aliud vetus ⁊ validioꝛis caloꝛis foꝛtioriſq; acuminis q̄ quod expꝛeſſioni pꝛopinquius ⁊ nouū eſt: ⁊ q̄to amplius vetuſtū fuerit maioꝛis erit caloꝛis. Eſt itaq; hac in parte ſm eius toꝛculari pꝛopinquitatē ⁊ lōginquitatē caloꝛis foꝛtitudo ⁊ debilitas. Cum ergo ſimpliciū ſint vinoꝝ huiuſmodi habitudines quas diximus actiones: certe ſi adinuicem collata

UVA. BHSC. IyR_125_1

cõponantur alia cũ alijs cozꝛ ꝫ cõpositionis varietatẽ actionum sit diuersitas. Nos itaq; de eorũ cõpositione breuibus prosequemur a cuius medicũ abstinere notitia nõ est. Dico ergo vinorũ omniũ laudabilius quodq; melioꝛq; generat sanguinẽ ꝛ temperatũ: caloꝛẽq; confoꝛtat naturalem rubeũ clarũq;: temperatũ liquoꝛe: iocundioꝛis odoꝛis inter vetus ꝛ nouum medians. Post quod subrubeum crossum: iocundum odoꝛe: amplius enim nutrit ꝛ sanguinẽ generat. Rubeũ aũt in quo ponticitas est minus bis duobus bonũ. Ãt vero nigrum ꝛ crossuꝫ: ponticitatẽ habens: digestionẽ tardat: ꝛ a stomacho transmitti moꝛatur: plurimũ nutrit qũ digestũ est crossũq; generat sanguinẽ. Rubeũ poꝛro crossuꝫ malũ est ꝛ difficile digeritur tarde a stomacho mittitur. Et eo peꝛ hac in bitudine ꝛ ad digerendũ difficilius: magis a stõacho immoꝛans deseẽsuꝫ nigrũ crossum ac dulce est vinum. Vinũ vero albũ ꝛ minus nutrit ꝛ minus calefacit. Cui etiaꝫ adhuc subest albũ ꝛ tenue vinũ. Quod etiam vrinã simul prouocat ꝛ calidis cõpetit: nec cephaleam mouet: aut neruis nocet: q ꝛ cephaleam que ex malis fit i stomachi oꝛe coadunatis humoꝛib⁹ sedat. Croceũ aũt vinũ ſbtile pui ẽ nutrimti: ꝫ caloꝛis magni. Et acuti⁹ oibus vinis croceũ ẽ crossuꝫ ꝛ foꝛtioꝛis caloꝛis quodq; ceteris veloci⁹ ad caput ascendit ꝛ cerebꝛo ebrietatẽ afferens difficilẽ: magis aũt si vetus fuerit. His itaq; de cãis vini actiones in coꝛpoꝛibus variãtur ex ipsius vini natura. Diuersitates poꝛro actionũ eius ex habitudinũ coꝛporis varietate aut ipsius est causa cõplexiõis naturalis aut certe habitudinis extranaturalis. Naturalis quidẽ cã complexionis quõniã calide cõplexiõis qui sunt: ꝛ quibus cholera dominatur rubea croceũ vinũ ꝛ multũ clarũ quodq; ꝛ vetus ẽ minime illis conuenit: multas eteni illis afferret lesiões vt febrẽ. cephalgã. coꝛporis percussiones inflãmationes ebrietates graues que difficile dissoluũtur. hi ergo si ad huiusmõi coguntur porũ plurimũ illud bibãt mixtũ: infundãt illi simile panẽ sex anteq; sumãt hoꝛis: aut certe quatuoꝛ: debĩc colent. Vinũ vero albũ subtile nouũ conueniens illis ẽ: nihil ill' nocens quin ꝛ vtilitates affert: aquã eteni mẽbris coꝛũ perfert: vnde ꝛ coꝛũ refrigerat cõplexionẽ. Frigide aũt cõplexionis hoibus ꝛ quibus pblegma dñatur. croceũ. rubeũ. vetusq; ꝛ merũ cõueniẽs ẽ vinũ in coꝛũ generans bonũ sanguinem coꝛporibus: cõtraq; vina subtilia alba ꝛ plurimum mixta ac nouа minime illis expediunt: augẽt enim hoꝛũ humiditatẽ ꝛ cõplexionis frigus in intestinis ventositates ꝛ inflatiões mouent: stomachũ debilitãt. Tẽperataꝛũ aũt coꝛpoꝛa cõplexionũ hominibus rubei coloꝛis ꝛ clari vinũ inter vetus ꝛ nouum mediũ. si mediocriter aquã tẽperetur vtile ẽ ꝛ cõpetens in coꝛporibus eoꝛũ laudabilẽ generat sanguinẽ: si moderata sumatur quãtitate: oẽsq; laudabiles de quibus iã dictũ ẽ affert illis cõmoditates. Reliqua oĩa quecunq; sint vina mala illis existunt: quoniã que iã diximus pariunt illis nocumenta singula sua. Cui vero coꝛpus in habitudine est extra naturali. siquidẽ in stomacho eius intestinisq; cholere germinant aut eius calefacta est quauis de cã cõplexio vel certe illi cephalea accidit: aut eius calidũ ẽ epar: malũ est illi rubeũ clarũ: croceũq; ꝛ ver⁹ vinũ valde albũ ecõtra subtile ꝛ aquosum nõ nocet. Lodẽ quoq; mõ se res hꝫ. Siquis huiusmodi vinũ in calis sumat regionibus ꝛ estate: ꝛ qui magno fatigatus ẽ labore cuiq; tristitia aliqua accidit lesione. Cui⁹ vero in stõ ꝛ intestinis phlegma generatur: ꝛ vẽtositas aut epar illi frigidũ ꝛ viscera cõplone: aut in eis oppilatio ẽ: vinũ dulce ꝛ crossũ ac nouũ minime illi cõuenit: sed eius auget nocumẽta nec digeritur: nec a stõ cito emittitur maximeq; vinum dulce ꝛ crossũ. Sanus eteni stomachus illud nõ digerit: nec a se nisi prius lõgũ emittit tẽpus: quãto minus debilis ꝛ egrotans. Ãt rubeũ clarũ: croceũq; vetus vtile illi ẽ. Et si cui⁹ nerui debiles sũt aut in aliquo patiũtur vinũ illi oĩno malũ. vino eteni ꝓpriũ ẽ cerebꝛo nocere ꝛ neruis magis aũt maluꝫ ad quẽ cephalea festinat. cuiq; ĩ cerebꝛo morbus ẽ. Testatur hoc hypocras in acutoꝛũ libꝛo moꝛboꝛũ loco quo dicit. vini nocumẽtũ capiti graue ẽ eo ꝙ substolli ad illud acceleret: cũ quo ꝛ mali tolluntur humoꝛes coꝛporis in superioꝛibus qui erant: vnde ꝛ mẽti nocet. Et iterũ hoc codẽ in libꝛo. vinũ inquit aquosũ nimiũ mixtũ stomachũ humectat ꝛ debilitat: in quo ẽt inflationẽ parit ꝛ ventositatẽ sue frigiditatis cã. Merum autẽ quod est grauitatẽ facit in capite ꝛ siti saltũ in tiporibus costarũq; titillationes sui cã caloꝛis: hec sunt que homine de vino ꝛ virtutibus eius varietatesq; actionũ in vtilitate: ꝛ cõtra in singulis coꝛporibus scire oporter. Quare adhibẽdũ ẽ mẽtis acumẽ ꝛ oĩa discernẽda que de singulis eiꝰ dicta sunt diuersitatibus circa vtile ꝛ inutile: cõferendaq; hec illis: vt quid q̃q; vini in quoq; coꝛpoꝛũ diuersitates operentur secũdũ augmẽtũ ꝛ diminutionẽ possis agnoscere. Reliqua quid in coꝛpoꝛib⁹ faciãt vina iã dicẽdũ videt. Quepas se vinũ simplex virtute mero proximũ ẽ: nisi ꝙ minus calidũ est: quod autẽ huiusmodi cũ melle fit calidius ẽ primo ꝛ siccius. Generat autẽ cholerã rubeam ꝛ coꝛpus foꝛtiter calefacit frigidisq; prodest cõplexionibus ꝛ pblegmaticos habentib⁹ moꝛbos: maximeq; quod fit cũ pigmẽtis. Mell' vinum simplex si sit grauiter coꝛp⁹ calefacit cephaleaq; parit ꝛ ebrietatẽ maioꝛẽ reliquoꝛũ oiuꝫ ebrietate: moꝛbisq; prodest pblegmaticis ꝛ humiditatis manifestissima vtilitate. Dactiloꝛũ vinũ crossius ẽ reliquis: eius nutrimẽtũ crossum quodq; vetus est ꝛ minus crossũ coꝛpus optimo calefacit caloꝛe nisi ꝙ eius calefactio minoꝛ ꝙ alioꝛuꝫ est que dicta sunt vina ꝛ nigrã generat cholerã. Berisabi aũt vinũ crossius est dactiloꝛũ vino ꝛ magis a stomacho descensũ moꝛatur ꝛ min⁹ coꝛpus calefacit: nãq; mollit. opillationem in visceribus parit quodq; nouũ ẽ ꝛ foꝛti⁹ oppilationẽ parit pariterq; iflationẽ ꝛ ventositatẽ: nisi ꝙ si digeraꝫ plurimo nutrit cibo. Oportet autẽ bibenti vinum si vetus est aut croceũ foꝛtisq; caloꝛis ipseq; inuenis ꝛ calid⁹: transire ad granata muça: similiaq; poma: lactucarũ etiam radices ꝛ gẽmarẽ: sitq; eius anteq̃ bibat cibus romania beserenia sumachiaq;. Si sit autem vinũ crossum transeat ab illo ad apij radices conditi. Si vero ad amarũ inclinatur transeat ab eo ad pistatioꝛũ ꝛ amigdalaꝛ medullas ꝛ bis similia. Cui aũt accidit ebrietas ante potum carnibia vtatur. Focha aũt potus est nõ inebrians ꝛ quedam ex oꝛdeo: quedam ex pane fit beueri: quedam etiã cum granatoꝛum aqua. Et que ex oꝛdeo fit subuertit: neruis nocet: iflat ꝛ coꝛrumpit stomachũ: ni sic⁹ caloꝛis mitigat acumina. Que autẽ cum pigmentis fit calefacit ꝛ subtiliat: vtũtur aũt ea quidam tãq̃ ebrietatem sedanti sed falũtur. Que aũt cum pane fit beueri in qua mẽta proiecta est min⁹ ꝙ que ex oꝛdeo fit mala est. Et que cũ granatoꝛũ fit aqua calorem extinguit sitim mitigat cholericis bona est.

Capitulũ. xxxj. de medicinalibus potibus robis sciẽ.

Potus autez qui locũ obtinet medicaminum: alius squingibin: qõ aut cũ zaccara fit: aut cum melle. Et quod cũ melle tẽperatã habet cõplexionẽ in calido ꝛ frigido. Quod aũt cũ melle ꝛ seĩb⁹ ac radicib⁹ magis ad calidũ declinat: ampli⁹q; pblegma icidit crossum ꝛ viscosum: vẽtositatemq; dissolvit.

Quod aut cũ zaccara fit omnibus est cõpetens hoibus ꝛ in oi etate: omni anni tẽpoꝛe: ꝛ omni regione. Aperit enim meatus ꝛ transitus: transmittitq; que in eis sunt superfluitates: superflua incidit crossa: ꝛ viscosa: ac subtiliat; emissionem adiuuat sputoꝛũ a pectoꝛe ꝛ pulmone: vrinam prouocat cholerã repꝛimit rubeã sua acerbitate. Quodq; sine seminibus fit: magis rubeã repꝛimit: ꝛ magis refrigerat: sitiq; amplius sedat: stomachũ elimat ab humoꝛibus calidis: omnib⁹ est sanis conueniens maxime calidis: quoꝛũ cõseruat sanitatem. Infirmantib⁹ ꝙplurimis prodest i moꝛbis: maximeq; qui ex cholera rubea cõpositi sũt ꝛ phlgemate: excepta dissinteria ꝛ solutiõe: ac pectoꝛis asperitate ꝛ pulmonis: vlceriboq; eoꝛũ doloꝛibus quoq; neruoꝛũ illis eni nocet. Squigibin aũt citonioꝛũ qõ cõposuit Halienus in custodie sanitatis libꝛo: humiditates incidit in stomacho: ꝛ ab eo emittit choleram rubeã. ipꝫ que ea a citonijs inest confoꝛtat põticitate: ꝛ in acceto incisione: defectui appetitus ciboꝛũ prodest ꝛ male digestioni: epar confoꝛtat: oppilationẽ que in eo ẽ aperit: ab infirmitate surgẽtibus prodest: eo ꝙ eoꝛ roboꝛet mẽbra: appetitũ augeat. Squigibin bansali coꝛruptioni prodest cõplexionis hydropicis: epatis doloꝛib⁹ ꝛ splenis si ex frigido sint: asmati quoq;: ꝛ anhelitus arctatiõi si ex oppilatione a pblegmate facta crosso fuerit ꝛ viscoso. Julep tẽperatuꝫ est ꝛ ad humiditatez declinat: caloꝛẽ extiguit stomaci: ipsũq; confoꝛtat: ꝛ febriũ frangit acumen. Mellicratus ali⁹ cuꝫ simplici fit melle: ꝛ est calidus vtilis frigidis moꝛbis humidis elimatq; nisi quod eius elimatio minoꝛ ꝙ mellis est: vrinaꝫ prouocat: parũ nutrit: ꝛ in coꝛporib⁹ naturã emollit quꝫ ad stomachũ peruenerit ꝛ intestina que parata sunt ea que ĩ ipsis sunt expellere: stringit autẽ vẽtrẽ quꝫ stomaci validam inuenerit virtutẽ ad emittẽdos cibos in coꝛp⁹ omne: ꝛ eius ĩminuit expulsionẽ: adiuuãs quos illic iuenit cibos: vt ad coꝛpus transmittant: ꝛ naturaꝫ stringit. Qui aũt cũ a fauia fit ꝛ çafarano perfectioꝛis est in frigidis moꝛbis vtilitatis ꝛ humidis: calidioꝛ ꝛ eni est ꝛ siccioꝛ. Simplex autẽ cõplexionis calide hoibus malũ est. Juiubarũ sirupus frigidus est ꝛ humidus: tussi prodest ꝛ sanguis dominationi: patientibus

UVA. BHSC. IyR_125_1

quoqz maseram ꝛ rubeolam:variolāqz ꝛ pectoris dolores:
Papaueris sirupus refrigerat ꝛ humectat:patientibus catarros ꝛ pectoris vlcera vtilis est:materias spissās subtiles:acumen sedat:ꝛ vigilijs medetur. Mimsar sirupus refrigerās ꝛ humectans:tussi que ex calore fit vtilis:febricitātibusqz si asperitatē patiantur pectoris ꝛ tussem:mordētesqz materias que pectori influunt ꝛ stomacho. Violaruz sirupus in frigido tēperatus est:humectat:pect9 emollit:gutturi:febribus quas tussis comittatur aut nature siccitas prodest.
Acerbi citrinoꝝ sirupus:refrigerat:restrigit:febrib9 prodest acutis: ꝛ sanguineis ac cholericis sitim mitigat:ꝛ appetitū ꝓfortat. Rosaꝛ sirup9 refrigerat ꝛ desicat:naturā solvit:cholerā emittit rubeā:si cū syngibi bibat ꝛ niue. Citoniorū sirup9 frid9 ē ꝛ siccꝰ:vētrē strigit:stom̄ ꝓfortat:ꝛ siti mitigat. Granatoꝝ syrup9 frigidus ē siccusqz:rubeā rep̄mit vomitū placat:maxieqz si fiat cū mēta:stomachū confortat: sitim mitigat:dolori prodest ori stomachi qui ex choleris fit.
Pomoꝝ syrupus frigidus ē ꝛ siccus:stomaci os confortat:cōpl̄oni prodest:aīam roborat:vomitū sedat:ventrez cōstipat:ꝛ qui de pomis fit syrijs:ad hec p̄optior ē agēda sui iocūditate odoris:nisi ꝙ minus refrigerat pp coꝝ dulcedinem. Rebesi robū refrigerat ꝛ calorez extinguit:stomacū cōfortat cholericū:nām constipat:febricitātib9 vtilis. Beresem robū frigidum ē ꝛ siccum:rubeā rep̄mit:sitim mitigat ꝛ vomitum:nām cōstipat.sic quoqz ꝛ syrupus acerbi citrini sz tū robo beresem fortior ē. Mellis syrupus calide ē cōplexionis ꝛ būide:nām mollit:vrinā prouocat fortiter.cuius elimatio minor ē ꝙ mellis:sz cholericis malus est ꝛ apostēa ta intus viscera hūtibus. Tamarindoꝝ syrupus refrigerat ꝛ extinguit : cholere vtile rubee:stomachum confortat: vomitū abstinet:magis aūt qui cū nabana fit:nāmqz emollit. Lumie syrupus frigidus ē ꝛ siccus bēns paululū caloris virtutis causa.que ab amaro eius ad acerbuz transit: ideoqz choleram reprimit rubeaz.stomachum confortans: appetitū excitās:digestionem meliorat:vomitumqz aufert.
Prunoruz syrupus cholericis prodest ꝛ quibus natura cōclusa est:emollit eim illā. Mirti robū frigidū est ē siccū stomacū confortans nāz incarcerans si eius cū tussi sit mollities. Morarū robū ꝛ ip̄m frigidū est calorē sedat apostematibus ꝓdest gutturis calidis:est eim in eo pōticitas q̄dam ꝛ dissolutio. Nucū robū calidū ꝛ siccum:doloribus prodest gurguliōis si ex humido sint. Hec ē medicinaliū assignatio potuū ꝛ cōplementū tractat9 nostri de cibis ꝛ potib9.

Capitulū.xxxij.ō nā odoriferorū florū ꝛ herbarū.

o **Dorifera** ꝛ vestientia quadā alterāt corpus imutatione sz non valida quēadmodū aeris est circūdantis ciboꝝqz ꝛ potuū. Odorifera aūt maxime imutāt cerebꝝ magis: vestiētia aūt reliqua exteriora mēbra vt cutē ꝛ illi proxima. Que quz ita sint' expedit duo hec imutātibus corpora rebus adijcere non ñalibus ſ.quo noster sit de rebus nō ñalibus tractatus plenus perfectusqz. Incipiemus aūt primū de odoriferis:eoꝝqz circa cerebꝝ dicemus actiōes. Actiōes porro eorum in omni corpore qum exterius adhibētur qum de medicaminibus dicem9 simplicibus referemus. Dico ergo eoꝝ q̄ odorāt q̄dā sūt flores frondesqz:quedā aromata. Nos de pri° p̄9 m̄bro de hic ēt de arōatib9 dicem9 In mirto varie sūt vtutes. Est eim pontica:vnde frigida ꝛ sicca bz ꝛ amaritudinem.ideoqz quēdā calorem cū subtilitate vnde ꝛ ardori prodest.cerebri ꝛ būiditati:hec sicca vlceribus vtilis ē calidis. Rosa quoqz diuersarū est virtutū sz ad frigidū declinans:ideoqz refrigerat ꝛ desicat si odoretur:eiusqz sedat ardorē:vnde ꝛ frigido rum nocet dūis cerebrorū coriçamqz illis aduocat. Sha feremū in caloꝛe tēperatuz ē ꝛ frigiditate delectabile respirationi sedās ꝛ dissoluens qui in cerebro est calorem sine molestia. Maiorana calida ē ꝛ subtilis dissoluens cerebri vē tositates ꝛ que in eo est bumiditatē subtilians. eiusqz aperit oppilationem:cephalee que ex frigiditate contingit prodest. Oleū in quo decocta est auriū medet doloribus ꝛ ventositati ac frigori. Nemamū calidum ꝛ siceū in tertio gradu. fortiter dissolues eas que in cerebro supfluitates phlegmatis eas.cephalee que cōtingit ex frigido remediū affert: eiusqz succus vtilis singultatiōi que ex repletiōe accidit. Jesem minum fortis est caloris ꝛ siccitatis dum respiratur calidum fortiter dissolvit:paraliticis ꝓdest torsiōi faciei ac emigraneū qui ex phlegmate fit: phlegmaticis morbis cerebro accidētibus si odoretur prodest. Neserim proximū ē iesemini virtuti nisi minoris ꝙ est caloris ꝛ acuminis ꝛ delectabilioꝝ respiratiōi aieqz levius. Nareiscus in caloꝛe tēperatus est ꝛ siccitate subtilians:dissoluens que in cerebro sūt humiditates. Susami multe sunt spēs ꝛ ip̄m variarum ē virtutum:nisi ꝙ ad calorē refertur ꝛ siccitatem :ideoqz dissoluit ꝛ subtiliat hūorem qui in cerebro est phlegmaticum. Viola frigida ꝛ humida subtilis calori prodest cerebri ꝛ siccitati hūectat ꝛ somnum nutrit si digeratur:sz ꝛ si sup caput recēs ponitur. Cheiri croceum calide ē complexiōis subtiliās dissoluens temperate. Spēs autem speties in caloꝛe ꝛ frigiditate temperate sunt. Mandragora frigida est ꝛ humida in tertio gradu:ideoqz eius respiratio refrigerat cerebrū ꝛ humectat:soporatqz ꝛ dormitat. Mimsar violarum simile est in virtute ꝛ vtilitate sed humidius ꝛ ꝛ frigidius.vnde ꝛ cephaleā ex calido prouocatā sedat. Asrengemeseū calidū ꝛ subtile:cuius virtus ꝓxima ē marzenisi virtuti sed illi in siccitate subē. Bheramegū tēperatū iocundū. respiratiōi delectabile aie leue leui prodest que in cerebro est ventositati
Beremū in complexione bheramego vicinum est. Telea in nā bheramego ꝛ beremo proxima est. Pomoꝝ ꝛ citoniorū odor:refrigerat cerebrū cōfortat ꝛ aīaz. Citrini odor calidus ꝛ in eo acumen quoddā cerebro prodest cui frigus accidit. Naraga calida ꝛ sicca:citria subtilioꝝ. Limua citrino similis est in odoꝛe ꝛ actione circa cerebrum.

Capitulū.xxxiij.de aromatū naturis.

a **Romatum** fortius odoꝛe muscus est qui calidus est ꝛ siccus in tertio gradu subtiliās:coꝛ cōfortās. frigidarū cōplexionū boium mēbra cōfortat debilia:si naribus cū aliquāto infera tur zafarano ꝙlisi prodest ꝛ cephalee que ex phlegmate fit ꝛ cerebrum confortat. Ambra calida est ꝛ sicca : eiusqz actio actioni proxima ē ꝛ musci si eius respiretur vapoꝛ aut naribus iponatur:sed tamē musco in actione subiacet. Je badum calidum est in secundo gradu :sed in humido temperatū. Bariofilū calidū est ꝛ siceū in gradu secundo:odoꝛ eius in cerebro prodest frigido ꝛ debili ꝛ cui dñatur cholera nigra aīamqz cōfortat ꝛ coꝛ. Sandalū albū in tertio gradu frigidū est ꝛ cephalee si ex calido fit medetur: caloremqz refrigerat cerebri. Cāphoꝛa frigida ē ꝛ sicca in gradu tertio calidū refrigerat cerebrū:cephaleeqz ex calido generate remedio ē si odoꝛetur ꝛ subiponatur naribus coꝛ confortat ꝛ aīaz si ei9 sit ex caloꝛe debilitas:si stomachus ea ꝛ epar emplastrizentur calidi ꝓdest illis. Sicqz si ceroto misceatur ꝛ cordi superponatur febricitāti proderit:si bibatur sperma de siccat ꝛ coitus reprimit appetitū:de qua si sternutatio cū succo belbe moueatur fluxū sanguinis sedat narīū. Benacuz calidū ē ꝛ siccū:cerebrū quod ex frigido lesū ē cōfortat. Xiloaloes multas habet spēs.vniuersaliter tamē ois calida est ꝛ sicca ꝛ humiditati que in cerebro ē prodest ipsū cōfortat ꝛ aīaz ac coꝛ oiaqz iterioꝝ mēbra:melioꝛ aūt oib9 ꝛ caloris validioris:xiloaloes est indica. Nacis frigida subtil ꝛ parū hīs caloꝛē. Spicanardi i ꝓio caꝛa: sicca i ꝛo gradu ꝛ in eo ponticitas modica ꝛ acumē. Jdeo stō ꝓdest ꝛ epati. Si ex calido illis incōmodum fiat. Calefacit aūt ꝛ desiccat cerebrum:cui passio ex frigido ē ꝛ būiditate:materiasqz rep̄mit ad ventrem descendētes. Galia muscata calida ē ꝛ sicca pōtica ē stomacho vtilis:sed capiti cephaleam mouēs: nām si super ventrē cataplasmetur stringit. Costū marinū album calidum est ꝛ siccū:sz tū subest ĩdico in caloꝛe:enervationi prodest nerꝛoruz:venenoqz reptilium. Laudanū calidum est ꝛ siccū:sz siccitas eius nō multū fortis:dissoluit subtiliat:stomachū cōfortat frigidum si eo cataplasmetur apostemataqz emollit dura:ꝛ vlr calida ē ꝛ sicca:subtilis stomacho prodest cordi ac cerebro eaqz confortat:sz cerebrum vaporibus replet.

Capitulū.34m.de vestibus ꝛ quid in corpore faciant

o **Anis uestis** corpori superposita calefit ab illo debinc conuersa vice ꝑ illō calefacit:nisi ꝙ alia quidez minus calida est.alia magis. Vestes linee qū corpori apponātur in principijs quidē corpus refrigerāt:magis autē si cbelindro sint attrite.nec corpori adherent. Si vero eiusmodi nō sint: ꝛ corpori applicite diutius imorentur: modicū calefaciūt: ꝑ si subtilissima sit vestis cutē lenit ꝛ mēbra humectat. Bābacie vestes ꝙ ꝛo molliores tāto āpli9 coꝛp9 calefacīūt.eo ꝙ plurimū coꝛpori inhereāt:pariterqz emolliunt cutē ꝛ leniūt. ideoqz bieme induendū bis. Aspera vestis minus calefacit.ꝛ ē simul exasperans ꝛ indurās cutem. Que autē vesti uz pilose sunt.ꝛ earum villi lōgiores.caloꝛ ēt erit fortior: vnō ꝛ eiusmodi vestes bieme meliores.adherent etenim corpori.
Que vero cbelindrate.sunt corporiqz nō berēt ꝛ nō mul-

UVA. BHSC. IyR_125_1

tum spisse sunt minus calefaciũt. ⁊ estati magis competũt.

Bãbacinũ aũt indumentum vt dictũ est ꝙto mollius tãto magis corpus calefacit ⁊ cuté mollit amplius. Lanea vestis calefacit ⁊ desiccat corpus mẽbra indurat: magis aũt que ex pillis fit. Berabaçica vestis calida est ⁊ sicca: corpus potenter calefacit. eo ꝙ multaz bẽat mollitiẽ ⁊ corpi circũpositionẽ: nec vo cuté aspat: dorsũ ꝺ fortat ⁊ renes calefaĉ

Sericũ tẽpatũ ẽ ⁊ corpꝰ ñ calefaĉ quẽadmõm bambax suo indumẽto. Gasdia calida est corpus lenit: dorso ⁊ renibus vtilis est. Pellee vestes varie sunt secũdum animaliuz ex quibus fiunt naturã. Renonibus itaqz omnibus melior est qui ex pelle fit grisium: ⁊ corpꝰ fortiter calefacit. Qui vero ex vulpe sumitur magis calefacit ⁊ circũminuit. Carium ⁊ erminiũ minoris sunt caloris ꝙ pell' grisium ⁊ corporibus magis cõueniunt tẽperatis sua leuitate. Edulorum ⁊ agnorũ pelles calide sunt ⁊ molles: sed agnorũ fortius calefatiunt corpora dorsoqz ⁊ renibus meliores. Hec sunt q̃ nos oportuit de odoriferis ⁊ vestientibus. Et nos iam de inceps reliquas incipiemꝰ exponere que restãt res nõ naturales: somnũ vigilias: eorũqz in corpore actiones.

Capitulũ. xxxv. de somni ⁊ vigiliarũ actionibus.

e **T quoniam** ciboꝝ ⁊ potuũ habitudines explanauimus: iã hoc loco de somno ⁊ vigilijs videamus quẽ his que p̃dicta sunt cõsequenter adiungenda sint. Dico quoniam somnus alius naturalis alius extranaturalis: q̃ est. s. obstupefactio: nobis hoc loco de naturali dicendum: de eẋnaturali in rebus ex naturam dicetur. Somnus igiꝝ naturalis ex humiditate cerebri est tẽperata: ⁊ vaporũ ascẽsu humidorum qui clari sũt ⁊ boni a corpore ad cerebrũ. Ideo ergo qũ cibũ sumpserimus humidiqz ascẽderit vapores ad cerebrũ: segnities fit nobis ⁊ torpor: somnũqz querimus eo in tẽpore. Natura ãt sõnũ duabus fecit de causis. Altera est vt cerebro quies esset ⁊ sensibus recreatio ab ea que fit ipsis ⁊ accidit fatigatione motus abundãtia. Ideo ergo mansuete sunt ⁊ tranquille animales actiones somni tẽpore: homo etenim dũ dormit sensu priuaꝝ visus: ⁊ auditus: odoratus: ⁊ gustus: ⁊ ractꝰ: motu etiam voluntario: vitales porro actiones ⁊ naturales suo decurrũt cursu somni tẽporibus. Homo nãqz somni articulo anbelitu nõ priuatur ⁊ refectione. Cuius rei signum est nobis arteriarũ pulsus manifestus: anbelitꝰ: digestionis bonitas. Altera causa est ciborum digestio: humorũqz decoctio. Calor nãqz naturalis somni tẽpore ad profunda secedit corporis: quo cibũ digerat: humores bonos disponat: vnde ⁊ digestio ciborũ melior fit bieme ex noctiũ longitudine ⁊ somni copia. Significatur aũt nobis caloris somni tẽpore ad corporis interiora nãlis secessus: eo ꝙ amplius tunc egeamꝰ opimento ampliori: atqz etiã somnus si prolixior fiat extremitates frigide fiãt ⁊ sanguis ab eis iminuitur: nec multũ vigiliarum tẽpore operiri egemꝰ. Sõni vero actio i corpore duobus variatur modis. Primus ẽ ex tẽporibus ipsius ꝙtitate. Secundus ex materiei mẽsura ⁊ qualitate. Et ex tẽporis quidem ꝙtitate: qm̃ virtutes plurimũ enecruat animales somnus ac debilitat: corpꝰ refrigerat ⁊ humectat: atqz i eo phlegma augmẽtat: naturalẽ debilitat calorẽ. Moderata vero somni ꝙtitas: cibos digerit: corpus spissat: laborem soluit animã cõfortat naturalẽ: caloreqz augetur naturalis: humores boni fiunt: mẽbra recreat extẽsa: mẽtem clarificat: cogitationẽ emendat ac visum. Si sit aũt somnus tẽperata minor ꝙtitate fit abide aĩme debilitas nature imbecillitas: digestionis paucitas: corporisqz siccitas. Diuersitas aũt sõni actionũ: ẽm quã inuenit in corpore materiã fit: quoniã si sit sõnus ⁊ in stomacho cibus indigestibilis: ac in corpore materia in obediens decoctioni: earũqz ꝙtitas maior ꝙ virtutis que ingreditur ĩteriora naturalis caloris totius ad coquẽdã materiam ⁊ digerendũ cibũ: materia illum superat nec ab eo imutationem suscipit: extinguitqz illũ: quẽadmodũ in accessionũ primordijs quotidianarũ fit febriũ. Ideo ergo illis q̃ multitudinẽ vtuntur ciboꝝ ĩperatur non dormire: donec ab eorum dissoluatur stomacho cibus quadã dissolutiõc. Febricitantibusqz iudicimus piodi febris tẽpore abstinere somno. Si sit autem oio corpus vacuũ: nec in eo aliquid est ciborũ: naturalis conuertiꝝ ad corpis humiditatẽ calor excitqz ⁊ consumit illam: debinc ipse debilitatur calor deficiente materia refrigeraturqz corpus. Si sit aũt somnus ⁊ in corpore materia cibusqz moderate ꝙtitatis: calor ad corporis interiora naturalis ingreditur eãqz maturat ⁊ cibum digerit calefacitqz corpus ⁊ humectat. ac eius augetur corpulentia: hec est in corpore somni actio. Vigiliarũ, quoqz q̃ dam naturales sunt: quedã extra naturã: de nõ naturali suo dicemus in loco: quo de morborũ causis disputabimus. Naturales autem vigilie corpus laxant ⁊ naturales virtutes: animales confortant virtutes. Calor etenim naturalis ad exteriora egreditur corporis: quo sensus ꝺfortatur ⁊ motus: iõqz vigilie interiora refrigerant corporis: exterioraqz calefaciũt ⁊ desiccant. Si autem tante fiant vigilie vt vitio deputetur: corporis augetur calor siccitas eiusqz corrumpitur habitudo ⁊ oculi profundãtur.

Capitulũ. xxxvj. de coitus actionibus in corpore.

i **A rerum** disputatione non naturaliũ post somni ⁊ vigiliarũ tractatũ iusto sequitur ordine coitus speculatio. Coitus etenim inter euacuationes cõputatur naturales cũ spermatis emissio quedã sit exinanitio que in custodia fit sanitatis necessaria: qõ natura ad cõseruãdã fecit aĩalis spẽz. Dico ergo quoniaz coitũ in aĩali cõstituit natura generãdi cã vt que ciꝰ duraret spẽs aĩaliũ eorũ cẽt generationis cõtinuatio: ne forte ⁊ generatio itercidatur ⁊ aĩalis aliqua peat spẽs: subintrat igiꝝ que generantur peũtiũ locũ. Ideo ẽt in coitu delectatio facta est fortis quo ad eius acceleret vsum aĩat ⁊ ad huiꝰ peruenĩat cõplemẽtũ actionis generatiõis. s. maxime eteni boiuz partis in appetendo coitu delectatio cã proponitur paucoꝝ vero finis ⁊ propositũ liberorũ productio. Animalis aũt irrationalis finis ⁊ intẽtio in coitu sola est delectatio. Fecit ãt generatiõis natura materiã sperma: quod quedã ẽ corporis superfluitas quod ẽt natura ad sua producit vasa ⁊ generatiõi aptat. Nõ est tamẽ sperma quẽadmodũ alie superfluitates quibus oio natura nõ indiget: qualia sunt emũctiones. spura. sudor. vria ⁊ similia. qz ex meliori fit que in corpore ẽ suba ac laudabiliori. Vit aũt in libro de sanitatis custodia galienus: quoniam qõ in spermate dominaꝝ ignis ẽ suba ⁊ aeris. Quare eius est calida cõplexio ⁊ humida. Generatur etenim ex claro puro qz sanguine: quo principalia ⁊ prima pascuntur mẽbra. Huius porro sanguinis calida ⁊ humida ẽ cõplexio. vnde ⁊ quz in huius superfluitatis euacuationẽ hunc modũ transgrediꝝ eius debilitatur virtus: corpus desiccatur ac defectus sequiꝝ. Euacuatur aurẽ sanguis per phlebotomiam aliqñ multa copia: cuius quãtitas multa ampliꝰ fit ꝙ que ex spermate potuerit euacuari: nec accidit illi debilitas ⁊ virtutis dissolutio que in coitu si emissionis spermatis excedatur modus cõtingit. Et hoc est nobis signũ mãz ex qua sperma fit ex meliori eẽ corpis bois: quz per eã subsistentia fit principaliũ mẽbrorꝝ Quz eteni euacuauerit natura qõ in testibus paratũ inuenerit sperma: si deinceps hõ coitu vtatur ampliori. necesse hz natura attrahere qui generationi paratus erat spermatis sanguinẽ in superioribus organis excoquitqz illũ ⁊ sperma facit optimũ. Si ãt oino modũ coitus hõ excesserit: necesse ẽ testibus ⁊ spermatis ultris materiã attrahere que nutrimẽto mẽbrorũ parata ẽ principaliũ. quaꝰ nõ existente attrahũt sanguinẽ qui ad nutrimẽtũ mẽbrorꝝ principaliũ alterabatur: nec super est illis aliquid quo pascantur: vnde ⁊ plurimos videmꝰ boiuz quz coitus vsus modũ excesserint sanguinẽ emittere: qõ quz ita sit necesse ẽ virtutẽ debilitari ⁊ dissolui. Hypocras aũt ⁊ gal's corũqz sequaces aiunt coitum quãdã ee cãrũ que custodie sanitatis adhibentur: ⁊ aiũt medicorũ nõnulli non sic se rẽ hẽre: coitũqz in custodia sanitatis nõ ãnumerandũ. Nõ est verũ qõ dicũt. Coitus eni vna ẽ cãrũ corpus imutantiũ que si fiat vt rõ expetit ⁊ qum opus est sanitatez custodit. Si vero aliter q̃ oporteat eo quis vtatur morbum adducet. Quẽadmodũ eteni humores superfluitatũ corporũ p quos subsistit: illisqz vasa parata sunt si augeãtur aut iminuantur corpus leditur: sic ⁊ in spermate si augeatur aut imminutum fuerit corpus leditur. Ideo ergo necesse habuit nã illud euacuare si in vasis multũ fuerit: queãdmodũ reliquas necesse ẽ ei euacuare superfluitates intm̃ vt nõnunq̃ illud multotiens expellat ⁊ emittat quz illi virtus magna sit ad huiusmodi sine coitus vsu. diciturqz huiusmodi actus nocturna pollutio. Nocturna porro hec pollutio fit si humiditas que spermatis est materia multiplicata fuerit: multũqz calefacta: expulerit qz eã in spermatis meatus nã. debinc ad testes quã foras eo ꝙ ea leditur emittit. Si ergo huiusmõi superfluitas suis aucta in vasis coitu nõ purgatur nec poterit eã expellere natura in iguinibus fit ⁊ ilijs simul extẽsio oiqz i corpe grauitas: sepeqz suis sperma calefit in vasis fitqz febris quoniã mẽbra hec quidẽ post illa calefiunt donec cordi calor hic cõtinuetur Nõnunq̃ ãt eius ascẽdũt ad cerebrum vapores vbi ⁊ pessimos generant morbos. His itaqz de cãis si vtatur quz opus poscit hõ coitu ⁊ quz in suis huiusmodi superfluitas augetur

UVA. BHSC. IyR_125_1

vasis:sentitqz in corpe grauitatē ⁊ titillationē.statim vt celebrauerit leuitatē sentiet corpus in pigritiā virtutemqz tūeqz coit⁹ augeꝛ appetit⁹:vt āt euacuatū fuerit qō i spermatis erat vasis ad ea qdā attrahīt aliud. Si ergo coitu vt oz quis vteꝛ cogitationes cedunt:ira mitigatur melīe prodest passiōi:pro dest pblegmaticis etiā morbis:sōniozūqz medetur multitudini ⁊ appetitū cōfortat:⁊ oīno fit quēadmodū assignatū est. coitus eīm vna ē cārum sanitatem custodientiū ⁊ nō nullos curat morbos si vt expedit fiat. Si autē aliter q̄ oporteat exerceatur cā fit morbos generās corporiqz nocens qō ⁊ refrigerat ⁊ desicat si plus equo exerceatur:calefacit etiaz corpus motus multitudie. Coitus porro in corpe variātur actiones trib⁹ ex cāis quaꝝ vna ē res nālis.scōa nō nālis: tertia que ptra naturā ⁊ extra. Ex nālibus quidem rebus qm̄ si quis coitū celebrat ⁊ adolescēs est ⁊ iuuenis eiusqz cōplexio calida ⁊ humida:testiculozūqz eadem:corpus ei⁹ plenum:color ad rubeū iclinus ⁊ flauuz:plurimūqz in eius gnātur sperma cope:virtus illi fortis ē corpus sanū: nec ei⁹ vsus modū excesserit:tempat eiusmodi nālem calorē eiusqz virtutes:corpus leuigatur:ipigrities fit:gaudiuz accedit:cura pellitur ⁊ cogitatiōes molestē:acumē sedatur ⁊ ira. Si aūt b⁹ cōplexionis vir eius modū excesserit nō plurima fit illi lesio. Qō si coitus supsederit vsui:illūqz neglexerit:sperma suis augeꝛ in vasis dolor in vnguibus fit ⁊ testiculis cū extensione ⁊ pigritia:hebetudineqz sensuuz ⁊ intellectus pariter capiti grauitas:visui tenebre:frāgitur corpus:appetit⁹ iminuitur cibo ruz: nonunq̄ cōplo declinat a statu suo.⁊ febris superuenit: aliquotiens ēt paritur mania ex vaporibus spmatis ad cerebrum ascēdentibus. Sepe quoqz multiplicato spmate ⁊ denſato fit corpi frigus:⁊ nōnūq̄ tremor precordiozuz.pectoris attractio.sepe ēt scotomia ⁊ vertigo. Cum vero corpis ē frigida ⁊ sicca cōplexio:⁊ bois eiusdē cōplexionis testes.corpus exile.color viridis albus aut croceus.eiusqz in corpore sperma ppaucum.si huiusmodi coituz exerceat refrigeratur corpus:nālis debilitatur calor.⁊ rarefactū eneruatur: nerui imbecilles fiūt:supuenit illi tremor:aīe marcor.cardiaca.appetitus defectio.sicci fiūt illi morbi.artetica.pectoris passiones ac pulmonis.in cuius vsu si fuerit frequēs. corpus cōsumitur ⁊ deficit spasmus accidit. Quare huiusmōi dño complexionis cauēdus ē coitus ⁊ ab eo recedēdus ad alia negotia:⁊ si quidē surrexerit illi appetitus modice vtatur. Cuius autē corpori frigida ē ⁊ humida cōplexio:aut calida ⁊ sicca huic coitu vtendū erit pauco: nec multū frequentandus: multas eīm frequētatio pareret illi lesiones. Complexionis frigide ⁊ humide viro naturalis coagulabīt calor. nerui dissoluentur. Cui vero calida est ⁊ sicca .corpus desiccatur ⁊ extenuatur:oculi submerguntur:facies rugatur:alia qz fiunt huiusmodi que siece accidunt complexioni. Coitus aūt actiōis i corpe diuersitas nō nāliū cā rerū huiusmōi est. Si cibo homo repletus aut potu coitu vtatur :debilitas eius fit corpi.eneruatio neruis.dolor in genibus aliarūqz cōtinuationū:viscerū oppilatio:generantur abinde humores crossi.Cuius vsus si hoc fiat modo frequens assiduus:hydropisis sequitur asma:⁊ tremor. Si vero famē patiēs qs ad coituz accesserit:aut sitis molestia pressus aut aliqua certe euacuationū spetie exinanit⁹ est:vt vomitu solutiōe phlebotomia,⁊ his similibus:aut statim post balneū vel laborem vigiliasqz:aut etiaz post grauē tristitiā:corpus cōsumitur ⁊ desiccatur:calor dissoluitur naturalis:ciborū iminuitur appetitus:tenebratur visus.occuli fiunt concaui:⁊ nōnunq̄ defect⁹ accidit ⁊ spasmus. Sic quoqz post magnū graueqz gaudiuz quis coitu vtaꝛ:borū aliquid accidūt morboꝝ. Si sit aūt etiam cū his tēpus estiuū grauisqz estus:aut certe inequalis autūnus aeris:adiuuāt morborū generationē.eo q̄ duo hec tēpora coitus vsui ⁊ frequētationi minime oportuna sint. Si autē quis celebret coitū inter repletionē ⁊ euacuationē corpore medio stabilito:⁊ in corpore plurimū est spermatis:⁊ ante somnū fiat ad illū accessus:estqz letus bilaris ⁊ vacuus curis:corpori prodest manifestius:fitqz qui celebrat ipiger:let⁹ leuitas accedit motus ⁊ appetitui ciborū virtus naturali temperies calori:⁊ si cuzbis etas quoqz fuerit iuuenilis vt, adolescētia:tempus ipsuz ver.conueniētius fit coit⁹. Que aūt coitus in corpore extranaturaliū rerū operatur hec sunt. Si etenim qui coitu vtitur mētis desipientia propter cholerā patitur nigrā:multarūqz est cogitationū ⁊ amat:aut in corpore eius phlegma est spissū dēsatuzqz:aut certe corpus eius repletum est:aut ex repletione inest illi angustia:aut cerebrum eius humoribus plenū:aut in caput ipsius vapores ascendūt acuti:sanatur ad illius vsum:mania mitigatur:⁊ emor:tranquillantur cogitationes:calor ⁊ ardor sedatur:pblegma imminuīt ⁊ repletio a corpe āgustia mitigaꝛ: oppilo apiꝛ ⁊ pōri spfluitates a cerebro extenuāꝛ:⁊ p coitū ad iferiora secedūt: sēsus leniores fiūt vapores dissoluūꝛ ab eo calidi:magis āt b⁹i cōmoda corpib⁹ cōfectio quibus calida ē ⁊ humida complexio. Si aūt vtatur coitu qui in pectore patitur ⁊ pulmone passiones:aut qbus in cōtinuationibus dolor ē in visceribus crossities ⁊ qui morbis molestātur frigidis:cuiqz dolor colice assuetus ē passiōis quēqz solutio frequētat ac stomaci dolor ⁊ defectus quibus ēt catarrus inest ⁊ corriça. Boꝝ omniuz ad coit⁹ vsuz morbus augeꝛ:prouocat aūt illū ⁊ nutrit. si presens ēt nō fuerit morbus si eius excesserit vsus modum cui corpus huiusmodi prepatū est morbis:maximeqz morbi bis assidue fiūt cerebro neruis pectori pulmoniqz. Cerebro equidē ⁊ neruis ,pter multitudinem coꝝ que de spū dissoluuntur aīali. Pectori vero ⁊ pulmōi propter motus copiam ⁊ horū cōcussionem mēbrorū:naturaliſqz imutationem caloris. Quare haꝝ oños passionuz coitū cauere expedit pestilentie tpe ⁊ aeree corruptiōis. Accidit aūt nōnullis hoinū qum coitu vtuntur virtutis debilitas stomachi eneruatio ac subuersio:in ore siccitas:oculoruz profundatio. Pariterqz in spmatis vasis eoꝝ pl'imū gnātur sperma:⁊ si coitu abstinēt grauitas illis fit in capite:angustia ⁊ subuersio: si vero coitu vsi fuerint q predicti sunt accidūt morbi. Quare huiusmodi boi hitudinis vtēdum erit his que coitus amputant appetitum ⁊ sperma iminuunt.quēadmodū alio ordinabim⁹ ⁊ disponemus modo. Accidit aūt ⁊ nōnullis hoium in coitu borroz aliquātus etiā rigor malorū causa qui in eoꝝ sūt corpore morborū:calorisqz ⁊ ardoris qui coitus accidit tēpore ⁊ articuloꝝ mot⁹ exercitatus cā. Omnia eteim malorū chimorum corpa si forte subito incaluerint borroz illis accidit. Si sit autem eiusmodi cbimus cum cerebri malitia rigor sit.

Perflat autem nonnulloruz corporibus coitus tempore putridus odor.eo q̄ in eoꝝ humor sit putridus qui coit⁹ dissoluitur tēpore caloris causa que eo accidit tēpore.

Ca.37⁹. de nālib⁹ euacuationib⁹ ⁊ earum generibus.

Cquoniam quid in corpe coit⁹ optetur g vna ē euacuationū spes nāliuz dictū ē:iā nūc de reliqs dicere aggredimur: quid si a nāli reprimātur cursu i corpib⁹ faciāt:qdqz si āpli⁹ q̄ equū ē fuerit augmētate ⁊ nālē excesserint modū. Sūt aūt be egestio.vrina mēstruoꝝ sāguis.⁊ q̄ a palato defluūt aliahuiusmodi. Dico ergo quoniā omnia hec si aut modum superexcesserint aut certe a naturali repressa fuerint emissione corpori nocent ⁊ morbi ex singulorum fiunt natura. Quare nō oz aūt eoruz initi more tarditati vel certe in euacuatione augmento q̄ diu in nāli pstant bitudine corpusqz sanum pseuerat. Et siquidē cōcludant ⁊ eorū probibeat egressus q̄ soluātur initēdū:⁊ si supabūdauerit retinēdi. Si teiz bominis arcetur egestio aut vētositas ⁊ ab egressu probibeantur:colica fit passio ⁊ tenasmos tortio ⁊ angustationes appetitus defectus:anime turbatio ⁊ subuersio:cholerarū vomit⁹ in intestinis ventositas ⁊ stomacho. Si aūt augeatur eius euacuatio dissolutio accidit virtutis ⁊ debilitas. Et si adhuc amplius fiat:casus approximat virtutis:⁊ si quod euacuaꝛ cholericum est vlcera exarantur i intestinis. Urina qum egredi probibetur difficultas fit vrine ⁊ eius adustio inuesica dolores ⁊ meatibus vrine ac renibus.bisqz eiusdē locis vlcera excoriationes. Si autē vrine amplior iusto fiat emissio sitim nutrit virtutem debilitat ac dissoluit:corpus desiccat.

Sic ⁊ in mēstruorum fit sanguine. Si etenim eorū negligaꝛ mora in principijs morbos generat pessimos calidosqz Et si eorum more differatur tempus:epar refrigeratur calorem suffocāt naturalē:⁊ extigūt ⁊ nōnūq̄ fit hydropis:⁊ cōplexionis corruptio. Quorū si vapores ad cor ascēderint defectus fit ⁊ angustiatio. Si aūt ad cerebrū emicraneū pariꝛ ⁊ diuturniores cephalee:visus tenebre:vertigo:obstupefactio ⁊ his similia. Quorū si modū trāsgrediatur emissio calor debilitatur naturalis sue iminutione materie:epar refrigeratur eo q̄ sanguis iminuitur:hydropis paritur:simulqz ⁊ cōplexiōis comittaꝛ corruptio. Eadē ⁊ a sāguine accidūt emorroidarum si īmoretur cui cōsuete sunt:⁊ si eius abundet emissio. Sed ⁊ que ab ore emittuntur superfluitates si īmoreꝛ cui earum multa est emissio consuetudini:passiones fiunt ⁊ morbi i cerebro:vt oppilatio ⁊ vertigo obstupefactio. Et amplioꝛ facta emissione vigilie succedūt:lenitas faciei desiccatio ⁊ oculorum:⁊ similia his. Ideo ergo corpus assuescere emissioni que in eo sunt naturaliū oportet superfluitatuz. Et si plus iusto fiant reprimere quēadmodū in custodie sa-

UVA. BHSC. IyR_125_1

nitatis tractatu dicemus.

Capitulū.xxxviij.de anime accidētibus.

Tquoniam de naturali dictū satis ē euacuatione quidqz in corpore si ūnoretur faciat aut si exinaniēdi modū excesserit. iā nūc de aie nos accidentibus dicere expedit. Et quid circa corpora faciāt. Dico ergo corpus accidentibus immutari aialibus quēadmodū t reliqs oibus imutatur: que hucusqz dicte sunt cāis intñ vt qñqz sanitati conseruande fiat causa: t quandoqz sint corruptionis. sanitatis cāe. Qui etenim oib⁹ irascūtur de cāis solliciti fiūt t tristes t a quauis modica timent cā t exterrentur occasione: opiniones opinantur falsas t amant: his sepe de cāis in morbos incidunt pessimos t passiones intñ vt huiusmōi nōnulli moriātur si in eis horuz aliqua accidētiū roborentur. Qui aūt duz irascitur sibi rex ē: irarūqz frangit estus: modesteqz substinet aduentum huiusmōi cārū: aius eius roboratur t cognitio: suiqz ipsi⁹ solidatio. repressio. robur. tollerātia: aie subtiliatio: vix fiet illi aliqua huiusmodi nō accidere: t siquid harū accidat cārum q̄uis rōnabiliter molestātiū necessitate tēperantiā non excedunt: sed t siquid fortuitu morbi peperint paruus ē: t cito sanatur facileqz ad se reuertitur. Sunt āt t sanitatis causa sic̄initur bō earū vsui cāis cōtrariare nocētibus aie corpori qz. Ira enim frigide domino cōplexioni prodest t formidoloso. Gaudiū āt cui tristitia dñatur t sollicitudo cogitatioqz vtile est. Noui etenim plerosqz qui ex tristitie sollicitudi nisqz curarū perseuerantia corpe iā cōsūpti erant: qui qum exultationis accidisset gratia liberati sunt: in suāqz corpora eorū reuersa sunt pulchritudinē. Nōnulli etiā a morbis qui bus laborabāt liberati sunt: eorū quos amabāt cura t cogitatione. Sic quoqz t aliqui sunt quibus dominaī cura t tristitia: prodestqz illis quz eorum cōplexioni cerebri calor dominetur t siccitas: t quibus nimia ē gaudij t letitie consuetudo ne forte ipsorū calor dispergatur naturalis t iminuaī.

Que qum ita sint nos horū proponemus diuersitates accidentiū t quid operentur ac in corpore faciāt. hoc nostri libri loco. Dico quoniā aialia sunt accidentia. ira. gaudium. cura. tristitia. stupor. timor t verecundia. Ira autem est sanguinis cordis ebullitio naturaliqz motus caloris t ad exteriora exitus semel subitoqz ad vlciscēda que nocent. Calefacit āt corpus t desiccat: cholerā confortat rubeā intñ vt febrem quoqz diei pariat. Et siquidē in corpore humor est ad putrescēdū paratus febrē generat putridā. Si āt imoderata fuēit ira virtutē dissolvit naturalē: eo q illū plurimū emittat t in partes dissipet: vnde t virtus debilitatur: tremor quādoqz accidit t si adhuc augeatur defectus sequitur: maximeqz si hō debilis sit virtutis nisi q ira minime mortē asciscit. Est āt huiusmodi accidens cōplexionū frigidarū hoibus cōueniens: si tamē vltra modū nō fiat: caloreē nāqz cōmouet natura lē ad exteriora cū quo t sanguinē mittit vitalem forti motu t veloci: reducitqz calorē habitudini cōpetētē naturali: caro q̄ imutata fuerit augetur. sanguis etenim a venis egreditur t i mēbris residet. Signū ē autē q naturalis exeat calor t sanguis ad exteriora ire tēpore q oculos iratorū videm⁹ rubeos eiusdēqz totā coloris faciem: ac totū corpus veneqz simul intumescūt. Gaudium autē naturalis ē exitus caloris ad corporis exteriora eiusqz diffusio paulatim facta. Hi⁹ ēaiaz cōfortare calorēqz naturalē in oi corpore hūores tēperare: sanguinē caloris tēperantia naturalis augere: corpulentiam corpori facere. Ideo itaqz oibus cōuenit corporibus tēperatis: nisi q qñ semel subitūqz fit aliquotiēs interficit naturaī dissolutione caloris t dispersione. ferturāt bames in nimietate gaudij q subitū illi superuenit perijsse. Tristitia vero naturalis ē caloris ingressus ad corporis interiora paulatim in tantū vt quādoqz corpori febrē vnus afferat diei. Cuius si diuturnus tēpus fiat corpus fortiter calefacit oiaqz calefiūt mēbra: solidaturqz calor naturalis principalibus mēbris fit qz abinde ethica febris. Si ergo imoderata fuit tristitia i frigidarū cōplexionū corpibus corpus refrigeratur caloreqz extinguitur naturalis sua in corporis interiora conuersione: q̄ ex re iminutus coagulaī. Tristitia āt oibus est nocēs corporibus t illa subuertēs maximeqz frigida t sicca. Cura aūt ē ingressus caloris ad corporis iteriora aliqñ. aliquādo autē egressus. Intrat autē quz desperat de quibus ei cura ē. Exit autē quz adipisci speraverit. Gz aūt eū qui cōtinuo t diuturnior vtitur gaudio cogitationē quoqz imiscere rebus ne forte naturalis dissoluatur calor gaudij copia nimia. Timor aūt ē naturalis ingressus caloris ad iteriora corpis pp aie ab aliquo nocēti fugā t exaspanti quz sit nāe aiaz a nocētibus t sībitātib⁹ que nō cōsuevit timere t fugere. Verecūdia porro t stupor ad ingressū nāī fiūt caloris i corpib⁹ iteriora regressūqz exterius simul subito. Calor enī a verecundia mouet primuz totus simul subito qualis eius tēpore pauoris ē mot⁹: fugiēs ab eo qō verecūdatur debilitatis cā. Behinc roborat illuz cogitatio t ad exteriora reducit simul: vnde t color verecundie tēpore rubescit. Duo aūt hec accidētia: timor scīl' t verecūdia minime corpori conueniūt. Hec ē que nobis necessaria erat de accidentibus animalib⁹ disputatio: vltimus scīl' non naturalium tractatus rerū. Jā nunc deinceps: de rebus incipiemus extranaturalibus in eo qui sequitur sermone.

Incipit sermo sextus prime partis libri cōpleti artis medicine qui dicitur regalis dispositio bali filij abbas discipuli abimeher moysi ad regē principatus fortitudinē de rebus extra naturam que sunt. s. morbi t cause eorū accidētia illos sequentia translatio stephani philosophie discipuli de arabico in latinū: habens capitula. xxxv.

Uniuersalis disputatio ō reb⁹ ēnaturalib⁹. cap⁹. i.
De morbis eorumqz generibus ac spetiebus: t primuz de mēbrorū cōsimilium morbis. 2.
De instrumētalibus morbis. 3.
Uniuersalis disputatio de morborū causis. 4.
De causis morborū mēbrorumz partibus suis cōsīliū. 5.
De mēbrorū causis instrumētaliuz mēbrorū. 6.
De causis morborū seperantium cōtinuationes. 7.
De accidētium assignatione morbos sequētium. 8.
De accidentiū generibus. 9.
De accidētiū cāis q̄ in actiones ingrediūtur aiales. 10.
De accidētium causis que in sensus ingrediuntur actiones t primū de visu. 11.
De accidentibus que in sensu auditus ingrediūtur. 12.
De accidentibus que sensui gustus superueniunt. 13.
De accidentibus que sensui odoratus cōtingūt. 14.
De accidētibus que in tactus ingrediuntur sēsuz. 15.
De delectationis t doloris qualitatibus. 16.
De accidētib⁹ que in actiones ciborū appetit⁹ itrāt 17.
De accidentibus que actionibus contingūt cerebri t cordis: ex eorum ori stomaci configuratione. 18.
De accidentibus sencientis sensus. i. cerebri. 19.
De accidentibus que i volūtariū ingrediunt motū. 20.
De motu qui aliter fit q̄ oporteat in habitudine. s. malas t morbis qui per eum fiunt. 21.
De accidētibus que exuno quo vis fiunt morbo. 22.
De accidētib⁹ que ex natureveniūt actiōe t morbo. 23.
De accidētibus que in actiones ingrediūtur vitales t eorum causis. 24.
De accidentibus que i actiones intrant naturales t causis eorū: t primū de prime digestionis accidētibus. 25.
De accidētibus que in actiones ingrediuntur attractionis retentionis t expulsionis. 26.
De accidētib⁹ que i digestionē itrāt secūdū sanguis. s. generationē. 27.
De accidentibus que in tertiā intrāt digestionē. 28.
De accidentibus que in habitudines itrāt corporis 29.
De accidentibus eorū que a corpore exeūt. 30.
De accidētibus que in egestione apparēt t eaīs eorū. 31.
De accidētibus que i vrinā itrant t eorū causis. 32.
De accidētibus que mēstruis accidūt. 33.
De accidentibus que i sudore sunt t causis eorū. 34.
De euacuationibus extranaturalibus. 35.

Capitulum primū vniuersalis disputatio de rebus extranaturalibus.

Tquoniam ostendimus in precedenti nostri operis tractatu duas partes speculatiue partis res scīl' naturales t non naturales. Jā nobis supest que extra naturam exponere: quod est prime ꝓplementuz speculatiue scīl' partis.

Dico quoniaz res extranaturales sunt morbi: t eoz cause que illos faciūt: atqz accīntia morbos seqntia. Et ei sbsistētia hois eiusqz sanitas ꝓ rez ē nāliū tēpātiā: quēadmodū i vltio ō reb⁹ nālib⁹ tractatu ostēdim⁹. Hec aūt tēpātia i corpore ineniī

UVA. BHSC. IyR_125_1

sano ⁊ circa mẽbrorũ partibus suis cõsimiliũ cõplexionem: ⁊ in mẽbrorũ cõpositione principaliũ cõsimiliũ porro suis partibus mẽbrorũ tẽperãtia ex tẽperie est humorũ ⁊ instrumẽtaliũ tẽperies mẽbrorũ ex tẽperie ẽ materiei ex qua fetus constituitur ⁊ ex virtutis bonitate informãtis. Ex tẽperie autẽ organicorũ mẽbrorũ tẽperãtia fit actionũ. Q; quz ita sint rerũ tẽperies naturaliũ in corpe in humorib⁹ est: ⁊ in mẽbris atqz in actionibus. Si aũt borũ triũ aliquod a tẽperãtia cesserit habitudiné facit extra naturalẽ. Et siquidé humores a tẽperantia discesserint cã fit morborũ. Si vero mẽbra tẽperantiã reliquerint morbus accidit. Q; si actiones a tẽperantia cesserint accidẽtia sequũtur. Jõ ergo extranaturales res tres sũt morbus ⁊ morbos efficiẽtes cãe ac morbos que sequũtur accidentia. Differunt aũt singula hec abinuicẽ: qz morbus actioni nocet nocumẽto primo nullo intermediante: vt caloris in febribus nocumẽtũ oibus actionibus sine aliquo medio: quẽadmodũ aqua in oculis visui per seipsam siue mediãte nocet: ⁊ apostema gutturis anhelitu ⁊ transglutiẽdi actioni ñõ vtẽs mediante. Cãrũ autẽ nocumẽta in actiões per media fiũt aliquorũ: vt febriũ putredo. febrib⁹ nãqz putredo cã ẽ nec actioni per seipsam obest imo caloris mediatione q ab ea fit quẽadmodũ ⁊ vngula parua que in tunica est cornea ⁊ nõdũ foramẽ operit visus prohibet spũz trãsmitti videntem libere per corneaz tunicã. Nocet igitur visui ꝑ tunice cornee mediũ: quoniã nocumẽtũ accidit visui ex eo ꝙ tunice factum est cornee nocumẽtũ. hec ergo lesa lesionis visus cã facta est

Accidens autẽ actiõis nocumẽtũ ẽ ipsius quod ex morbo fit: vt visus prohibitio ex aqua frigida que in oculo ẽ. aq̃ eteniz morbus ẽ prohibitio visus accidens. Eodẽ ẽt mõ imminutio digestiõis ciborũ in febre. febris enĩ ẽ morb⁹. digestiõis paucitas ciborũ morbi accidens. Morbus itaqz actioni sine medio nocet: cã per mediũ. Accidens actionis ipsius ẽ nocumẽtũ morbũ sequẽs. Et nos primũ de morbis incipiemus ostendentes eorũ genera ⁊ spẽs.

Capitulũ. ij. de morborũ generibus ⁊ spẽbus ⁊ primũ de mẽbrorũ cõsimiliũ morbis.

§ **Alienus** ⁊ hypocras tradũt morbos fieri mẽbrorũ egressu in cõpositiõe sua a tẽperantia naturali. Cõpositionis ãt mẽbrorum tres sunt spẽs. Prima ẽ membrorum partib⁹ suis ꝓsimiliũ compositio ex humoribus. hec quz egressa fuerint mẽbra a tẽperantia dicitur morbus cõsimiliũ partiũ: nomẽ etenim illis denoiatur: ab illis in gb⁹ fit mẽbris. secũda ẽ mẽbrorũ cõpositio instrumẽtaliũ ex cõsimilibus mẽbris: que quz a sua recedunt tẽperantia in cõpositione organicus dicitur morbus. Tertia est totius corporis cõpositio ex instrumẽtalibus mẽbris aliorũ cũ alijs cõtinuatione: ⁊ hec si a tẽperantia cedãt mẽbra a cõpositione. s. ⁊ ab inuicẽ separentur. morb⁹ dicitur cõtinuationes separãs aut disgregatio continuationum. ⁊ est morb⁹ mẽbris cois organicis suisqz cõsimilibus mẽbris partibus. Genera itaqz morborũ. secũdũ visum hec tria sũt. gñs. s. morbi cõsimilium partiũ mẽbri. ⁊ instrumẽtalis morbi genus. Et genus morbi cõis tã cõsimilibus suis partibus membris ꝙ ipsis quoqz organicis cõtinuationũ. s. separatio. Morborũ aũt partibus cõsimiliũ due sunt spẽs: aut enim simplices sunt aut cõpositi. Et simplices morbi quatuor sunt calidus. s. frigidus. humidus. siccus. Cõpositi quoqz eodẽ clauduntur. numero. aut enĩ calidus ẽ ⁊ humidus. aut calidus ⁊ sicc⁹. aut frigidus ⁊ humidus: vel frigidus ⁊ siccus. Simplices aũt sunt aut ex qualitate sola puraqz ⁊ materia vacua: aut certe cũ materia. Et morbus calidus qui ex simplici fit qualitate ẽ ethica febris ⁊ q̃ diei vnius ẽ: solis adustio caloreqz qui ex labore accidit. Calidus aũt morbus qui cũ materia fit ad aliquod influẽte mẽbrũ vt apostema qõ ex sanguine fit ⁊ febris que ex putredine accidit similiaqz. Morbus vero frigidus ex simplici veniens qualitate vt cõgelatio ⁊ spasmus accidẽtes ei qui frigus passus ẽ ĩmoderatũ aeris aut niuis. Frigidus aũt morbus qui cũ materia fit: vt palisis. epilepsia. apoplexia similesqz ex pblegmaticis fiunt cbimis morbi. Egritudo vero sicca que sine materia fit: vt spasmus qui ex euacuatione accidit ⁊ cõsũptionis morbus. Qui aũt siccus cũ materia fit: vt cancer. elephãtia huiusmodiqz alij ex siccis accidẽtes cbimis morbi. Humidus porro morbus ex simplici veniens qualitate ⁊ sine materia: vt humiditas corporis: eiusqz eneruatio tumida. Morbus aũt humidus qui cũ materia fit quẽadmodũ hydropis: que ex bũidis accidit cbimis. Cõpositus aũt morbus materia vacuus nõ erit. Morbi etenim calidi ⁊ humidi aduentus ex sanguine fit apostema. s. quod pblegmon vocatur. Calidus ⁊ siccus morbus ex cholera fit rubea vt apostema qõ herisipillã dicimus. Frigidus porro ⁊ humidus ex pblegmate fit vt apostema molle. frigidumqz ⁊ siccũ cholera parit nigra quale ẽ apostema durũ.

Capitulũ. iij. de organicorũ mẽbrorũ morbis.

Organicorum spẽs morborũ ꝙtuor sũt. Pria ẽ morb⁹ q ĩ figura fit mẽbrorũ ⁊ fõma. Scõa q ĩ eorũ ꝙtitate. Tertia vo morb⁹ q mẽbrorum accidit numero. Quarta vero qui in positiõe mẽbrorum fit. Et morbus quidẽ qui in figura fit forma sez quinqz hz diuersitates. Primus est qui in figura fit mẽbri vt capitis turpis ⁊ feda positio ⁊ crurium curuitas. Secũdus qui in cõcauitate fit mẽbri vt inferiora pedis si oio extenuentur aut palmarũ mediũ si plenũ fiat ⁊ nõ conicum. Tertius est qui in meatibus fit morbus ⁊ traductiõibus cui⁹ due sũt spẽs. Altera ẽ meatuũ dilatatio vt venarum que in ano sũt aptio ⁊ foraminis pupille extẽsio. Altera vero eorũ arctatio quẽadmodũ ex oppressiõe accidit aut oppilatione. Et qui meatibus accidit morbus nõnũq̃ in meatibus fit ⁊ transitibus quorũ toti ẽ corpori cõis vtilitas: quãdoqz aũt his quorum nõ est omni cõis corpis vtilitas. Si ergo in meatib⁹ quibus nõ cõis fit vtilitas: morbus accidit abinde vnus. Si ãt in illis quorũ in totũ corpus cõfertur vtilitas siquidẽ oppletur: oppilatioqz eius apostematis causa fiat: duo fiũt morbi: apostema nãqz qõ in ipius ẽ substãtia morbus est: oppilatio quoqz ⁊ ipa que per apostema in meatu fit morbus ꝓputat. Et si oppilatio ex humore fit viscoso qui meatibus cõglutiatus sit morbus fit vnus oppilatio scilz tm̃. Exẽpli cã cõcaua vena si oppiletur: fitqz eius oppilatio apostematis cã due fiunt illi egritudines qum due illi sint actiões. Altera quarum sanguis est gnãtio quã apostema ipedit: altera ẽ cibi trãmissio ad omne corp⁹ quã oppilatio auertit ab apostemate fcã. Si sit aũt humoris cã oppilatio qui ipi iuiscetur vnus tãtuz fit morbus. Quarta ẽ spẽs morbus qui ĩ aspero fit: explanatio. s. membri quod asperum ẽ natura: quẽadmodũ ossib⁹ accidit ⁊ matrici qum explanãtur qum natura sint aspa. Quĩta est que in lenitate fit asperitas qum in ea fuerit que leuia erãt nã vt pulmõis canaliũ exasperatio quaruz ẽ nã planas eẽ. Morbus aũt qui mẽbri ẽ in quãtitate duas hz spẽs. Altera ẽ vt membrũ magis ꝙ oportet magnum fiat: quẽadmodum capiti accidit ⁊ lingue quorum maior sit ꝙ expedit ꝙtitas. Altera ẽ qum ab eo qõ oz ĩminuitur vt capiti accidit ⁊ stomacho que minora ꝙ expediat eẽ cõtingit. Morb⁹ etiã qui in numero fit mẽbrorum ⁊ ipe duplex: aut eim superabũdant. ⁊ hec superabũdantia aut est naturalis vt digitus quando est adiectus: aut extranaturalis vt varices lũbrici ⁊ ascarides. lapidesqz in vesica fiunt. Aut est imminutio que aut erit vniuersalis vt membri alicuius incisio: aut particularis vt si de digitis dactilis auferatur vnus. Jn positione autẽ mẽbrorũ morbus accidens duplex inuenitur vl'loco aufertur suo oio mẽbrũ vt est cuulsio disgregatiõis anche ⁊ ruptura cũ qua intestina ad testiũ descendũt folliculum: vl' certe cõparticipãtis facit corruptionẽ vt labiorũ vel digitorz adinuicẽ continuatio: aut si abinuicẽ disiuncta nõ copulentur mẽbra quẽadmodũ lingue accidit ligamẽtis vt nõ possint iterũ alligari. Morbus aũt cõis ⁊ cõsimilibus partib⁹ suis ⁊ organicis mẽbris separatio ẽ continuationũ que ideo cõis dicitur: qm̃ aliquãdo in osse fit nõ in carne: nõnunq̃ alias in mẽbris cõsimilib⁹ ⁊ aliquotiẽs in tota fit manuu aut pede vel palma certe alijsve cõpositis mẽbris: estqz cõis oibus ꝓsimilib⁹ mẽbris que in eo sunt mẽbro. Vocatur ãt noibus varijs iuxta ea quibus accidit mẽbra. Si enĩ in osse fiat fractura dicitur. Si in carne plaga ⁊ vulnus: cuius si fiat tẽpus prolixũ vlcus vocant: ⁊ si neruis ruptura: si vene percutienti aporisma: maẽ. s. sanguinis si vene non pulsanti retusio: si lacertis ⁊ eorũ extreminati enudatio. Si eorũ medio cõtritio: si organicis accidat mẽbris dicetur incisio eiusdẽ mẽbri: vt man⁹ incisio aut pedis: aut digitorz ⁊ aliorũ huiusmodi Queqz aũt morborũ diuersitas organicorũ ⁊ cõsimiliũ partibus aut cõtinuationum separatio aliquãdo simplex fit in mẽbro: aliqñ cõponitur. Queqz cõponũtur eoruz sex fit modis cõpositio. Primus ẽ morborz partibus cõsimiliũ aliorũ cũ alijs cõpositio: quẽadmodũ caloris ⁊ humiditatis: caloris ⁊ siccitatis. Secũdus ẽ morborz cõsimiliũ cũ organicis cõpositio: vt apostema calidũ cũ febre: apostema nãqz morbus ẽ organicus. febris ãt partibus cõsimilibus morb⁹. Tertius ẽ modus organici cũ organico morbo cõpositio: vt apostema quod in mẽbro fũ in quo meatus sunt: arctãturqz meat⁹ illius apostematis supp̃ssiõe: fiũtqz duo i eo morbi. alter ẽ apostema quod est morbus instrumentalis in mẽbro. Alter autẽ meatus constri

UVA. BHSC. IyR_125_1

etio que ꝛ ipsa morbus est organicus. Quarta est compositio cōsimiliū partibus morborū cum continationū sepatiōe quēadmodū cū vulnere in mēbro apostēa fit calidū quo mēbrū febricitat: fiūtqz eo i mēbro morbi tres: primus ē cōtinuationū vuln⁹ sepatio. s. ēs apostema qō morbus est ist̄alis. ctī⁹ partibus consimilis morbus febris scil' mēbri. Quinta ē cōpositio morborū instrumentaliū qui in numero sunt mēbroꝝ cū continuationū seperatione: vt dactili alicuius digitorum amputatio: morbi nāqz duo i digito iuenientur: alter quorūz continuationis est seperatio. s. alter aūt numeri iminutio scil' dactili digiti ablatio. Sexta deniqz sequitur cōpositio morborum. Qū triū simul in vnū fit cōuentus: quēadmodū oculo accidit cui obtalmia est ꝛ vlcus. Biscissa est quoqz ꝛ acuit̄ tunica vuea: suo foramē pupille motū ē loco ꝛ ad oculū aqua descendit ꝛ in eo virgl'a producitur. Quod qum ita sit sex acciderunt morbi: primus eorū obtalmia: apostema scil' calidū apostema aūt morbus est organic⁹ ad magnitudinē attinēs: calor aūt morbus est partibus consimilis. Secund⁹ eruptio vlceris que est scil' morbus cōtinuationes seperans. Tertius vue acumen quod est morb⁹ organicus ad q̄titatē attinens. Quartus est foramis a suo loco exturbatio: ꝛ est organicus in parte positionis annumerādus morb⁹. Quintus aūt aq̄ est que est organicus oppilationi attinēs. Sext⁹ vngula morb⁹ scil' instrumētalis in parte augmētationis numeri positus bi sunt morbi sex in vno cōpositi mēbro.

Capitulū. iiij. de morborū causis ꝛ eorū assignatione.

c **Cause** morbos facientes be sunt que actionibus per mediuz nocent morborū: aut p alterius mēbri mediū quod illi prodest actioni. Per morbi gdem medium: vt humoris putrefactio que febrē facit oibus nocētem actionibus. Putredo nāqz ipsa actionib⁹ minime nocet per se ipsaz: sed per febris mediū q̄ ab ea fit. Adiuuāt aūt mēbro quod illi prodest actioni: adiuuāt s. ad suā actionē mēbrum aliud vt tirbus cuius vtilitas est stomacbuz calefacere ꝛ epar: cui si incōmodum aliquod accidat stomacbo nocet ꝛ epati: illoqz refrigerat: maxime si ei⁹ aliqua fuerit pars decisa magna. Idem ꝛ in tunica oculi cornea si forte illi vlcus fiat exterius prohibetur lumen a cristalleidos obtia maxime aūt videns. Qō qū ita sit ꝛ morborū cause tres sunt: aut enim manifesta est: atqz hec est que corpori ab exterioribus accidit: vt ferri icisio: lapidis cōtrictio: reptiliū morsus ꝛ percussio: ferarum comestio: sol' estus: ignis adustio: nimis frigus: aliaqz huiusmodi q̄ corpori ab extra superueniūt. Secūda causa est que precedens vocatur ꝛ anterior: que ab interioribus mouetur corporis ꝛ suas exhibet actiones alterius mediatione: vt humoruz multitudo ꝛ viscositas qū sint febrium causa: febris enim ab eis nisi qū putruerint efficitur. Est itaqz putredo ipsa mediuz inter humores ꝛ febres. Tertium est causarum genus quod attingēs dicitur ꝛ inherens quod absqz mediante suas efficit actiones: vt humorum putredo que febres parit. Putredo eteni q̄diu in humorib⁹ erit ꝛ febris superest putredine; cessante ꝛ febris deficit. Et baꝝ quodqz genus causarum aut erit morbis partibus cōsimilibus causa: aut morbis certe instrumētalib⁹ aut vero cōtinuationū separationis morbis.

Ca. v. de morborum mēbrorum partibus cōsimiliū' cāis.

m **Orborū** mēbrorum partibus consimiliū qui morbi dicuntur male cōplexionis cause quatuor sunt. Prima est calidi morbi causa. Secunda frigidi. Tertia humidi. Quarta sicci morbi Et morbi calidi cause sex sunt. Prima motus est imoderat⁹: ꝛ hic aut est corporis vt labor maxime qui cōsuetum non habet: aut anime vt grauis ira. Secūda est vt corporis obuiatio aliquibus in actu calidis: qualis est sol' calor in estate: ꝛ ignis calor si corū obuiatio prolixior fiat corpori: quēadmodum in balneo diuturnior mora. Tertia est porrorū spissatio ꝛ densitas que calorem dissolui prohibet: vt cunti per nives cōtingit: aut si aqua balneet frigida vel arctanti vt aluminosa spissantur eteni porri ꝛ arctāt. Quarta putredo est: vt ea que febres parit putredo: quz omne quod putrescit calefiat. Quinta ciborū paucitas. Calor nāqz si in quo operetur non inuenit ad humores cōuertitur ꝛ mēbra: calefacitqz ea ꝛ humiditatē desiccat. Sexta est caloris causa calidorū potentialiter appositio ꝛ porrectio vt illi fit qui alia cepas piper ꝛ bis comedit similia.

De frigidi morbi causis. Frigidi āt morbi octo sunt cause. Prima est corporis occursus cū rebus que actualiter refrigerant: quēadmodū accidit per nives ambulāti ꝛ aerē frigidū si diutius in illis imoretur donec naturalis coāguletur calor. Si enim diuturna non sit mora: calefit eo ꝙ calor interius cōcludatur corporis. Si autem diuturnior i cis fiat perseuerātia: naturalis refugit ad interiora calor ꝛ coagulatur. Secunda est aliquorum sumptus frigidorum potentialiter vt aqua frigida: lactucarū cum papauere comestio: ꝛ vt siquis opium sumat. Tertia est ciboruz potuumqz tanta supfluitas vt etiā calor submergatur naturalis ꝛ extīguatur quēadmodū igni contingit in eū si lignorum nimiā proieceris copiā: ꝛ lucerne si olei nimtū apponas vt extinguatur. Quarta ē imoderata ciborū priuatio: quēadmodū igni accidit si ligno priuetur materiaqz: deficit eiz ꝛ i ngelatur. Quinta porrorū spissatio ē imoderata que supfluitates arctat que dissoluebātur: imergiturqz illis calor nālis ꝛ extīguitur. Sexta corporis imoderata dissolutio intātum vt calor quoqz dissoluatur nālis ꝛ dispergaf: quēadmodū diutius in balneo contingit imoranti caloris dissolutione ꝛ materie euacuatiōe per sudorem. Septia motus imoderatio nimia itm̄ vt calor dissoluaf nāl' ꝛ dissipetur: eaqz de cā corpus refrigeretur. Octaua imoderatus. s. quietis ꝛ otij vsus: adeo vt supfluitates multiplicētur in corpore: quibus imersus extinguatur ꝛ depereat nālis calor. Ide sunt frigidi morbi cāe. nisi ꝙ i duoꝝ borū cāis morboꝝ vna quedā est que minime corpus refrigerare dicēda est: spissatio. s. aut calefacere simpliciter in omnibus corporibus: quia eius actio in diuersis variatur corporibus tribus de causis. Prima est spissationis qualitas: secūda est humoris q̄titas qui i corpore cōtinctur tertia dissolutorū ab eo natura. Spissatiōis quidē qualitas quoniā si fuerit ipa imoderata spissatio morbus fit in corpore frigidus: hocqz ex nālis fuga caloris accidit ꝛ eius imersione corpis profūdo vnde coagulatur: ꝓhibitioneqz aeris ingressus naturalem recreātis calorem porroruz arctatione. Si sit aūt spissatio modica corpus calefit: eo ꝙ nālis prohibeatur dissolutio caloris: eiusqz in interioribus corporis faciat iflāmationem. Humoris aūt quātitas que in corpore est qm̄ si sit hic plurimus valde ꝛ corpus densetur immoderate refrigeratur corp⁹ ꝓpter qō a dissolutione humor arcetur: naturaliszqz imergitur calor ꝛ extinguitur. Si sit aūt paruus būor ꝛ bonus ꝛ spissatio non imoderata naturalis roboratur calor ꝛ frigus stat. At vero si fuerit acutus ꝛ malus vni⁹ fit diei febris. Cā autem eorū q̄ dissoluūtur a corpore quoniam in quorūdam corporibus būores sunt boni: ꝛ si vapores a dissolutiōe prohibeātur calor ꝓfortatur nālis ꝛ stabilitur. In quibusdā aūt mali ꝛ aut būor est cholericus a quo dissolutus vapor male est qualitatis: prohibituszqz dissolui febrez adducit. aut certe pblegmaticus crossus viscosuszqz: quiqz ab eo dissoluūtur crossi frigidi ꝛ humidi. vapores prohibitiqz a dissolutione partū frigus ꝛ humiditatē: submergiturqz ꝛ infunditur illis calor naturalis. Qua ex re pblegmatici genērātur morbi. Est ꝛ aliorū dñans humoruz cholera nigra ꝛ eius qui dissoluūtur sicci ꝛ frigidi vapores qui dum dissolui prohibētur frigiditatē in corpore faciūt ꝛ siccitatē cholere q̄nigre morbos.

De morborum bumidorū causis. Humidorum aute morborum cause quinqz sunt. Prima būidi alicuius occursus est per tactum: vt balnei ꝛ aque suauis ac aeris būidi. Secūda eorū que comeduntur ꝛ bibūtur supabundantia. Tertia ciborum ꝛ medicaminū que corpus humectāt porrectio: vt lactucārum cucurbitarum fermaci ꝛ nimis mixti vini. Quarta nimi⁹ otij ꝛ quietis vsus q ꝓp supfluitates in corpore cōgregant spisse que ꝛ ipm humectant. Quinta prohibitio eorū que a corpore dissoluuntur: eorūqz conclusio quādo quod dissoluebatur humidum erat.

De siccorum cāusis morborum. Porro siccoꝝ morborū cause ipe quoqz quiqz sunt cōtrarie būidoꝝ causis morboꝝ. Prima est quum corp⁹ aliquibus opponitur actualiter desiccantibus rebus: vt ambulāti per venenosa fit loca: arenosa quoqz rimari loca terraszqz sz ꝛ in maris aqua ꝛ aluminosa ac sulfurea balneari. Secūda paucitas eorum qui ꝓprigūtur ciborum intātum vt humiditas deficiat corporis. Tertia sicca potētialiter sepius accipe: vt lēticulā acetum ꝛ sal. Quarta laboris imoderata copia cū qua humiditas dissoluitur corporis. Quinta vero supabūdantia dissolutoꝝ a corpore būiditatisqz cōsumatio motus copia. Ide consimiliū partibus morboruz sunt cause qui mala dicūtur cōplexio si simplices sint ꝛ sine materia. Si aūt compositi sint ꝛ eorū composite producentur cause ꝛ iuxta cōpositorum numerum morboꝝ: numer⁹ etiā erit causarum ꝛ iuxta cārum spēs: morboꝝ spēs ꝓferentur. Si

UVA: BHSC. IyR_125_1

sint ꝛcim cause plures ꝛ earū in corpore actio vna ꝓducitur morbꝰ spēs vna male cōplexionis sꝫ fortis. tanꝙ si alicui potentialiter calidū porrigatur medicamen plurimoꝫ exerceatur motu. ꝛ calidissima balneetur aqua: vna ꝓuenit morbi species partibus consimilis morbus scilicet male complexionis calide. Et si plures sint cause ꝛ earum circa corpus oppositę invicem actiones vt alijs calefacientibus alie refrigerent: bis humectantibus ille desiccent: aut vna certe earuꝫ alijs dominabitur. Aut due sue multitudine quantitatis ꝛ granitate virtutis: fit in corpore mala complexio que dominantium est. Aut certe singule suas operantur actiones proprias ꝛ mala ab eis oritur diuersaqꝫ complexio. Male autē cōplexionis cāe que cū materia ē ad mēbrū aliquod influenti sex sunt. Prima ē depellentis vis mēbri quod a seipso superfluitates que in eo ex cibis generant expellit: siue que ad ipsū ab alio propulsantur. Que āt huiusmodi faciunt mēbra sunt principalia: sua hec facientia virtute vt cerebrū. cor. epar arterie ꝛ vene. Secūda ē mēbri debilitas que ad ipsū alteri⁹ pelluntur mēbri virtute suscipientis. nec ad se missa aut suscepta pōt expellere. debilitas aūt mēbrorū aut ex natura ē virtutis: hec enim oibus debilior est mēbris: quo q̄ ad ipsam mēbra depellent iteriora suscipiat ꝛ vt glādulosa caro que i alis est ꝛ inguinibus auriuꝫqꝫ radicibus. Hec etenim oēs natura debiles create sunt quatenus que ad eas mēbra depellūt principalia susciperent: aut certe extranaturalis ē debilitas: quēadmodū in quibus incōmoda queuis sūt mēbra: aut ex ipsius creatiōis ꝛ formatiōis in matrice tpe: aut deinceps cōtracta. Quodcūqꝫ ita mēbrū infirmari plurimū videris: aut ad ipsū materias defluere debile eē iudicabis ꝛ tanꝙ coadunationis locū. Tertia est materiei copia in corpore abundantis. Materia aūt in corpore multiplicat ꝛ abundat si in sue bō peccauerit sanitatis custodia: quēadmodū qui malos plurimū sumit cibos ꝛ exercitiū iminuit ac balneū: vnde ꝛ in eius generatur malus corpore sanguis multarū superfluitatuꝫ cui purgantia vt purgetur satis nō sunt intra. splen. ſ. g cholerā ad se trahit nigrā. ꝛ fel cholerā attrahēs rubeā. cutis q̄ꝫ que superfluitates ad se trahit vaporosas. Qua ex cā multe in corpore adunātur superfluitates: ꝛ fiunt materie a mēbris quibusdā ad alia defluentes. Quarta autem est virtutis debilitas pascentis quꝫ qui ad mēbrū puenit cibus imutare nō prenalet ꝛ i mēbris transferre naturā. Quinta vero ē meatuum largitas per quos decurrūt superfluitates quas mēbrum forte ad debile depellit. Sexta ē si sit qō materiā mēbrū suscipit in corpore inferius vt sit. ſ. materiarū ad illud fluxus facilior. Hec sunt cōsimiliū partibus morborū cāe. siquidē cū materia sit.

Capitulū. vj. de morborū organicorū cāis.

Organicorum morborum cāe quatuor sūt. Prima est morbi causa qui in figura ē mēbri. Secūda eius qui in quātitate. Tertia morbi qui in numero fit. Quarta āt morbi ē causa quo in positiōe peccat. Et morborū qui in forma sūt cause quinqꝫ spēbus diuiduntur. Pria ē morbi qui in figura ē. Secunda qui in cōcauitate. Tertia eius qui meatibus fit. Quarta morbi cā q in asperitate ē. Quinta morbi qui i lenitate peccat. Et morbi qui in figura mēbri ē cāe sunt: quoniā morbꝰ is figuralis: aut fit in matrice generationis fetus tēpore: aut partus ipsius articulo: aut dū nutritur: aut passiōe aliqua q̄ bis accidit aut deinceps tēporibus. Et in matrice quidem ex multitudie fit materiei quꝫ sperma multū ē magnaqꝫ fecit ex eo mēbra ꝛ minime equalia: aut ex paucitate certe materie qū ex spermatis parua quātitate nō pōt natura ex eo mēbrū formare perfectū quēadmodū necessariū ē: aut paucitate opportunitatis qualitatū spermatis: q̄ eiusmodi necessarie sunt mēbro: qñ si sit crossū formātē nō admittit virtutē nec cū ea distenditur: si sit āt tenue ꝛ fluxū nō stat illi. Partus autē tēpore incōmodū accidit ꝛ egritudo si qui nascitur aliterꝙ oporteat egreditur: aut super dorsuꝫ aut super genua. Qua ex re mēbri corrūpitur figura incuruaturqꝫ sua humiditate. Nutriēdi vero tpe si nutrix illū ꝓut oꝫ fascijs stringere tollere ꝛ ponere nesciat: vnde ꝛ mēbri corrūpitur figura aut si amplius ꝙ expedit lactis sugat: qua ex re superfluitas multiplicatur humida in eius corpore: ideoqꝫ quorūdā corrūpitur figura mēbrorū. Ca aūt que horū aliquo accidit aut deinceps tēpore q̄ mēbri corrūpitur figura octo fit modis. Prima est si nutrix anteꝙ oporteat puerū ad ambulādū cogat: ideoqꝫ crura eius incurnātur ꝛ pedes torquentur. Secūda est fractura quēadmodū si frangatur cōcatenatio que ē circum foueā disgregationis anche. nec cōtinet aut stringit os quod interius in ea ē. Tertia medicus ē: si confractū os reducere ad locum nesciat. Quarta infirmꝰ si mēbrū cōmoueat astrictū ꝛ solidatū anteꝙ roboretur: que ex re mēbri corrūpitur figura. Quinta est ꝓp morbū quēadmodū percussio que in nasuꝫ fit: fitqꝫ abinde bō simꝰ. Sexta ab ipsa est materie superfluitate male quēadmodū elephāticis accidit figure mēbrorū eoꝝ corruptio siccitatis materiei cā. Septūa vero ex materiei ē imunitione quemadmodū ptbisicis accidere videmus ex cōsūptione carnis eorū que ossa circūdat humiditatūqꝫ qbus adinuicem mēbra cōtinuabant. Octaua ex passiōe ē que nervis accidit: lacertisqꝫ vt incisione nerui cū qua mēbrū simul enerua tur aut spasmus inclinās in latus aliquod mēbrū aut supiora cōcutit: aut eneruatio que mēbrū in parte inclinat alteraꝫ ꝛ cōtrahit: aut macula vlceris vel apostematis cū qua membri corrūpitur figura ꝛ forma. Et spasmus quidē ac eneruatio mēbri corrūpūt figurā ipumqꝫ inclinant ꝛ in latus detrahunt. Et si spasmus egritudo hec a latere ē latus cōtrahitur sanū in infirmi parte quēadmodū paralesis que ex spasmo fit: q̄ si icōmodū hoc eneruatio ē latus cōtrahitur infirmum insani partes vt paralisis que ex eneruatione prouenit. Hec sunt morborū cāe qui in mēbri fiunt figura. Morborum porro cāe qui in meatibus habēt fieri ꝛ traductibus: quoniā meatus vt dictū ē aut arctantur aut dilatātur: meatuū arctatio fit si cōprimātur aut restringantur aut si cōsolidātur: aut si oppilatio illis acciderit. Et cōpressio eorū aut retinētis fit virtutis fortitudine aut expellentis debilitate: aut quoniam meatus os nimium colligitur ꝛ cōuiscatur: aut arctatione si ipsos meatus arctet ꝛ spisset: aut siccitate illos desiccāte ꝛ coadunāte: aut cōplonis certe cā que mēbro accidit quēadmodū cōtingit si in aliquod ceciderit mēbrorū soliduꝫ aliquid ꝛ durū icōmodū nāqꝫ in mēbri cadet figurā ꝛ intrabit figurā incuruatoqꝫ mēbro meatus qui i eo sunt ea cōprimūtur de cā aut certe apostema fit in eo cōprimiturqꝫ ꝛ arctatur meatus apostematis cōpressione. Consolidatio porro accidit si quādo in meatu vlcus fiat: debinc cicatriçetur cōcauitasqꝫ meatus cōsolidetur. Oppilatio aūt fit aut aliqua que cōcauitati meatus incidit re vt chimus ē crossus ꝛ viscosus: aut saxum lapisqꝫ: aut sanguis coagulatus vel sanies: aut aliqua alia re que meatui inascitur vt caro ē aut verruca. Meatuū aūt dilatio est: aut quoniā expellens imoderato monetur virtꝰ motu: aut quoniā retinēs debilis ē virtus: aut ꝓpter caloris ꝛ humiditatis dominationē eneruātē ꝛ dilatātē meatus: aut medicamis cā aperiētis qō super locuꝫ ponitur. Morbi vero cāe qui in asperitate ē due sunt: altera ē ab interioribus vt humor acutus quēadmodū qui a cerebro ad meri descendit ꝛ guture pulmonisqꝫ canales q̄ asperat oia. altera ab exterioribus ꝛ ē aut ex cibo pūgitiuo acuto aut puluere ꝛ fumō quē admodū gutturi accidit ꝛ pulmonis canali ac meri aspitas.

Qui āt morbus in lenitate accidit mēbro aut interiori erit cā vt humiditate vnctuosa aut viscosa que a cerebro aut aliū de ad matricē descēdit: aut exteriori: aut alicuiꝰ rei humectātis porrectio vt sorbitio pinguedo butyrū. Hec sūt morborum qui in forma fiunt cāe. Morborū q in quātitate accidūt mēbrorū cāe. alie sūt magnitudinis eiꝰ: alie paruitatis. Magnitudo āt ex multitudie ē materie: aut abūdātia virtutis in formātis: aut ex vtriusqꝫ cōuentu. Et hoc aut erit naturale si sperma multū fuerit ꝛ virtus informans fortis. aut nō naturale quēadmodū mēbro accidit intumescere. Paruitas autēꝫ aut ex paucitate ē materie bone aut virtutis debilitate informantis: aut incisione aut putredine quasdā adurēte membri partes aut frigoris gravitate vt niuis qō quedā cadere facit a corpore mēbra. De cāis morborū qui in mēbrorū inueniūtur numero. Morborū porro cause qui in numero sūt mēbrorū: aut sunt iminutiōis aut augmēti: ꝛ augmēti quidēꝫ mēbrorū cā duplex est: altera vt sit augmētū ipsum ex naturalibus cāis. Hocqꝫ abundātia fit spermatis: aut quoniā informans minime fortis virtus fuit sed nec debilis. Si enim fortis eēt copia illa nō infirmaret materie ab ordiatiōis cōsuetudine sua in actione: si debilis mēbrū nō cōstitueret abūdās altera vero est ex nō naturalibus cāis ex materie. ſ. nō bone abūdātia ꝛ ex virtute nō debili nec forti. si nāqꝫ debilis foret superflua nō pelleret exterius: q̄ si fortis plene a se superflua emitteret ꝛ a corpe propulsaret: vt nihil ex eis in corpe crearetur vt verruce glandes ꝛ vngule. Imminutionis aūt mēbrorū cā ꝛ ipsa duplex ē. altera est interior vt spermatis paucitas virtutis informātis debilitas. altera exterior vt ferri incisio. ignis adustio. putredo. nimiū frigus. De morborꝫ qui accidunt in mēbrorū positione cāis. Morborū qui i positione inueniūtur mēbrorū cāe bifariā diuidūtur: aut enī est

UVA. BHSC. IyR_125_1

mẽbri a suo loco discessionis cã: aut cõparticipationis membri cã cũ eo cui cõparticipat. Et suo quidẽ cedit mẽbrũ loco duab⁹ de cãis. altera mot⁹ ẽ imoderatus quẽadmodũ i saltu nimio imoderato ꝓtigit: meatus q̃ a sipbace ad testiculos mittũt rũpi descẽdũtq; itestina ꝛ thirbus vocaturq; huiusmodi morbus bernia intestinorum si intestina descenderint aut thirbi bernia si thirbus demissus est. Nonunq̃ ꝓ supplanũ rũpitur vẽtris egreditur q; per ipsum aliquod epatis augmẽtum. Aliquotiens sipbaos qui super vẽtrẽ est egrediunt q; intestina ꝛ thirbus. Aut quẽadmodũ in euulsione cõtigit disgregationis anche: qũ quod in osse est coxe augmentum a cõcauo exit vertebri anche: eo ꝙ acumina fracta sint fouee: ipsumq; nimio mouetur ꝛ cõcutitur motu. Altera est egressus causa a suo mẽbri loco humiditas imoderata q̃ mẽbrũ enervat ꝛ suo emittit loco: quẽadmodum thirbo accidit ꝛ intestis si forte humiditas viscosa in eis qui a sipbace sunt ad testes meatibus cõtingerit suo exire loco ꝛ descendere ad testiculos fitq; abinde bernia. Et ꝛ in disgregationibus si in eis humiditas dominetur viscosa: cõtingit mẽbrũ suo resilire loco: quẽ admodũ in enervatione contingit palisi: qũ mẽbrũ enervat ꝛ suo humiditatibus pellitur loco. Causa corruptiõis cõparticipantis mẽbri eius cui cõparticipat duplex est: altera est congregationis causa mẽbri cũ eo cui cõparticipat quꝫ sit eorum natura disiuncta esse. Altera vero si ea quorum coniũcta esse natura est fuerint abinuicem disiuncta. Et cõgregatio aut ab ipsa formatione ꝙ digitorũ qui simꝫ iungũtur palpebrarũq; cõsolidatarũ: aut vlcere quod in vtroq; factũ est mẽbro consolidataq; sunt ꝛ cicatrice obducta: quẽadmodũ digitis si vulnerent̃ accidit vlcere interiectio vtrisq;: aut ipsi vlceris macula: aut spasmo. Hę sunt morborũ qui instrumẽtalibus fiunt mẽbris cause.

Capitulũ. vij. de morborũ causis continuationes separantium.

Seperantium continuationes morborum due sunt causarum partes. Altera est earũ que ab exterioribus fiunt: altera vero ab interioribus. Et que ab exterioribus: aut aliquod est incidẽs ꝙ ensis: aut qõ disrũpit ꝛ disecat ꝙ fortis motus: aut quod incẽdit ꝙ ignis ꝛ adurens medicamẽ: aut quod cõterat ꝛ illidat ꝙ lapis: aut quod distendat ꝙ funis.

Et que ab interioribus cause sunt exterioribus assimilantur: aut ẽ eni ebim⁹ crossus illidẽs quẽadmodũ ꝛ lapis: aut ventositas crossa distendens ꝙ funis: aut humor calidus putridus incẽdens quẽadmodum ignis ab exterioribꝰ. Hęc est vniuersalis disputatio oĩum morborum causarũ: quibus disputationẽ subdemus accidentium.

Capitulum. viij. disputatio accidentiũ morbos sequẽtiũ.

Genera duo rerũ extra nãliũ q̃ sint exposuimꝰ morbos. s. ꝛ cox cãs. Jãnũc dicẽdũ loco hꝫ õ accidẽtibꝰ morbos seq̃ntibꝰ ꝛ cox cais vr̃. Hi co g̃ qm̃ in nostre disputatiõis pricipijs de rebꝰ extranãlibꝰ dictũ est morbũ esse quod actualiter: ꝛ per seipsum actionibꝰ nociuũ efficit sine mediante. Accidẽs aũt actionis ipsius: nocumẽtum ẽ morbũ sequẽs. Quodq̃ ita sit ꝛ morbos accidentibus causas esse constat: ꝛ accidẽtia signa esse quibꝰ morbi significantur: quẽadmodũ accidit q̃ stomacho mala fiat cõplexio vt illam mala sequatur digestio. Mala aũt cõplexio stomaci male est causa digestionis. Mala itaq; digestio ex eo ꝙ malã sequitur cõplexionẽ stomaci accidens est: ex eo autem ꝙ per ipsam mala significatur stomaci cõplexio signum. Hec est aliqua differẽtia inter accidentia ꝛ signa: nisi in eox vsu quo vtimur illis. Si etenim proposuerimus per morbos accidẽtia ipsos sequẽtia cognoscere: morbos ipsos causas dicimus accidẽtium. Si aũt proponamus accidẽtia morbos rimari: ipsa facientes: accidẽtia hec signa vocamus ꝛ morbox significationes. Queq̃ ita sint cõueniẽtius ꝛ oportunius est nos hac libri nostr ipartẽ accidentiũ diuersitates exponere ꝛ morbos ea facientes: vocamusq; partẽ hanc accidentiux causas. Post hoc aũt dicemus quos morbos singula ꝛque sequãtur accidentia queq; illos significãt: vocamusq; partez hanc signorũ sciẽtiã quoq nostrũ hunc intuebit̃ libꝝ optime morbos discernat ꝛ agnoscat: accidẽtiaq; illos significãtia: vt eiꝰ diligens sit inea speculatio. Jncipiemusq; primũ de accidentibus ꝛ eorũ causis.

Capitulum. ix. de accidentium generibus ꝛ eorum assignatione.

Jco igitur accidẽtium tria genera eẽ cõmunia: vnũ est genus quod inocumẽto apparet actionũ. Scõm quod in habitudinibus videtur corporum. Tertium aũtem quod in habitudine eorũ que de corpore exeũt ꝛ egerũtur maifestatur. Duorum aũt extremorũ generũ causa est genus primũ: actionux scil̃ nocumẽtum. Actionis aũt nocumẽtux exmorbo fit qũ accidentis sit causa. Habitudines nãq; ꝛ corporum ꝛ superfluitatũ que a corporibus emittũtur habitudines sequũtur actionum. Accionũ habitudines incõmodorũ sequũtur qualitates que ipsas faciunt. Si accidat ergo mẽbro icõmoduꝫ eius nocet actioni. Et qum actioni accidat nocumentum ei quod ab ea efficitur obest: eritq; nocumentum quod effecto contingit iuxta q̃titatẽ incõmodi quod actioni accidit. Exempli causa si que est in felle virtus attrabẽs: ab attrabẽdi cholerã rubeã actione deficiat ꝛ debilitetur ꝛ a sanguis purgatione ab ea cholera in sanguine remanebit ꝛ per totũ diffundetur cũ eo corpus. Qua ex re corporis coloris contingit imutatio in croceũ rubiginẽ. s. ꝛ icteritiaz: imutatur quoq; vrinarum color ꝛ ad croceũ inclinat̃ qum ipa sunt sanguis aqua ꝛ colamentũ vrina: imutat̃ quoq; egestiõis color in albũ ꝓp paucitatez que defluũt ad intestina cholerarum a felle. Jmmutationis itaq; habitudis corporis in croceũ: coloriſq; eorux que ꝓ egestionem ab ipõ egrediũtur ꝛ vrinam: nocumentuꝫ est causa qõ virtutẽ sequitur que in felle sedẽ hꝫ attrahentem Et nos de accidentibus que in ipsis sunt actionibus incipiemus. Dico qm̃ mẽbrox cuiq; cũ aliqõ acciderit incõmoduꝫ eius nocet actiones. Jncõmodũ aũt aut accidit mẽbrorum ex complonis nãlis corruptione qum ab ea aut in calorem aut in frigiditatem: aut in siccũ vel certe humidum discesserit: aut ex malitia eius figure si illi apostema fiat aut euellat̃ aut iminuatur in numero. aliaq; huiusmodi incõmoda accidant organica: aut certe ex cõtinuationũ separatione quꝫ superuenit incisio illi aut cõtritio aut illisio ꝛ alia huiusm õi.

Actiões aũt quẽadmodum alio dictũ est loco tres sunt. ãiales. s. actiões vitales ꝛ nãles. Cuiq; aũt barũ actionum tribus accidit modis nocumentum. Aut eim oio cessare facit ꝙ cecitas ꝛ surditas bocq; fit qum membro imoderatuꝫ ꝛ vehemẽs accidit icommodũ: aut certe iminuit actionez ꝙ caligo in visu ꝛ auditus malus. bocq; erit si non sit imoderatum incõmodum aut certe iminuit: ꝛ ab habitudine imutat: quẽadmodũ qui in suorum cõspectu oculox culices imagiatur se videre ꝛ muscas. Aut simile gd capilis ꝛ filis ꝛ quem admodũ cutus imutatur auditus. Hocq; fit quꝫ in commodum paruum est ꝛ debile.

Capꝰ. xꝰ. de accidentium que in actiones iugrediuntur animales causis.

Eanimales quidem virtutes tres sunt actio. s. regẽs que gubernatrix vocatur ꝛ actio sentiens atq; actio voluntario mouẽs. Et regẽs quidẽ actio est ꝛ phantasie actio ꝛ cogitationis memorie actiões: dicũturq; oẽs he simul mens. Nocumentum aũt menti tribus accidit modis. Aut cũm omnio deficit ꝛ est eius rei causa aut mala cõplexio frigida que corpori ꝛ substãtie dñatur cerebri: ꝛ siquidẽ eius fiat aduentus paululuꝫ ꝛ pedetẽtiz obstupefactio fit ꝛ in somno submersio. Aut certe mala erit cõplexio frigida cũ materia hũore scilz phlegmatico qui vẽtricꝰlos replet cerebri ꝛ oẽs oppilat semel subitoq;: fitq; abinde apoplesia: aut quosdã cerebri repletrẽ triculos semel. ꝛ alios nõ: nec oppilat illos oĩno: fitq; epilepsia. Aut iminuit̃ mens ꝛ est eius rei cã mala cõplexio frigida ꝛ debilis cerebro dñans: fitq; rõnis turbatio ꝛ mẽtis: aut sõnꝰ imoderatꝰ. Aut vero ex mala ẽ ꝓplone calida: fitq; abinde desipiẽtia aut ex mala cõplexione humida: ꝛ facit obstupefactionem: aut ex mala cõplexione sicca ꝛ molestant vigilie. Aut vero fit hoc ex mala cũ materia ꝓplexione: ꝛ si quidem materia phlegmatica est apostẽa facit in duobus prore cerebri ventricul̃: fitq; ab inde passio que litargirus vocat̃ obliuio. s. ꝛ si materia calida est cholerica ꝛ dominatur cerebro: aut eius operimentis apostema facit morbus qui phrenesis dicitur generatur qum ꝛ febris segtur ꝛ mẽtis alienatio. Si non sit autem cũ ea apostema insania fit ꝛ sequitur illaz sine febre mẽtis alienatio. Si sit aũt hec ex phlegmate ꝛ cholera rubea cõposita materia cumã generat que est obstupefactio cum vigilijs. Si aũt materia si hec cholera nigra ꝛ sine apostemate: passio fit que melꝰia vocatur desipiẽtia. s. nigra. Quod si materia nigra vẽtriculo puppis cerebro dominata fuerit passio oritur ꝙ cõgelationẽ mẽtis dicimus. Aut vero mẽs ipsa aliter ꝙ expedit erit ꝛ hoc fiet: aut ex mala complexione calida: aut vapore calido ad cerebꝝ ascẽdenti: fitq; mentis alienatio que in febribus est: aut exmala cõplexione frigida ꝛ sicca sed debili: fitq; ab ide timor quidã ꝛ formido:

UVA. BHSC. IyR_125_1

aut ex vapore frigido ⁊ sicco. ⁊ fit ex eis melia q̄ hypocūdria ca vocatur. Aut certe ex humore cholerico ⁊ phlegmatico: q in venis que circa cerebrū feruntur multiplicatur: generaq̄ vertigo ⁊ stupor. Hec sunt accidētia que totalitati accidunt mētis ⁊ cāe caꝫ. Et quoniā mē sē phantasia cogitatio ⁊ memoria: est horū cuiꝫ habitatio sedesq̄ in proprio vētriculo cerebri: quādo vētriculoꝫ horꝫ alicui sine alijs incōmodū acciderit eius nocumētum accidit actioni: ducq̄ alie liberantur partium aliarū actiones. Et si quidem incōmodū prore acciderit cerebri phantasie nocet ⁊ aut oīo deficit phantasia hominis intantum vt ea que presentia non sunt videatur sibi videre: quemadmoduꝫ galienus refert accidisse medico cuidam qui imaginabatur secū in domo tibicines quosdam cē ⁊ sanitatis cogitationis cā precepit illos foras emitti: ⁊ ex memorie que ei erat sanitate qui ad ipsū ingrediebant agnoscebat: aut iminuitur vt aliter res intueri videatur q̄ sit earū forma figuraq̄: aut aliter q̄ expedit ē imaginaturq̄ res sed phātasia debili. Q⁊ si medio accidit vētriculo cerebri incō modū aut oīno cogitationē annullat intm̄ vt oīno nō discernat inter ea que faciēda ⁊ que minime faciēda sunt quēadmodū cuidā contingit viro qui a sūmo domus in inferiora vasa ⁊ oēꝫ domus suppellectilē proiecit minime sic nō oportere cogitās erratq̄ in imaginationis ⁊ memorie sanitate: tenēs memoria quecūq̄ proiecisset: ant certe iminuitur ⁊ mala fit cogitatio que recte animi dicitur discessus ⁊ a rebus defectus: aut certe aliter q̄ oporteat eritq̄ in cogitatione sua ⁊ viso minime bonꝰ: diciturq̄ ciusmōi habitudo mētis alienatio. Si aūt puppi acciderit cerebri incōmodum memorie nocet ⁊ aut oīno cessabit memoria ab hoīe intm̄ vt oīa q̄ facit obliuiscatur: ⁊ dicitur memorie priuatio quēadmodū de q busdā antiquorū refert galienꝰ: quoniā quidā qui a pestilentia liberabātur ⁊ suorū obliti fuerint noiuꝫ seq̄ ipsos ⁊ amicos refutabāt: aut iminuitur nec remiscitur nisi que proxima sunt ⁊ dicitur obliuio: aut est ipūs memorie alia q̄ oporteret bitudo: ⁊ memorie malū vocatur. Horū aūt accidentiū singulorū que triū sūt mētis actionū: fit euētus ab eisdē cāis a quibus ⁊ totius mentis accidentia proueniūt mala. C. cōplexione singulari aut cū materia. Significatur aūt nobis huius rei veritas quoniā opiū ⁊ mandragora hec operantur accidentia nimia sue cōplexionis frigiditate. Et quoniā de accidentibus que actiōibus cōtingūt regentibus ⁊ eorū cāis diximus iaꝫ nunc: oportet de accidentibus que in actiones ingrediuntur sentiētes aggredi.

Capitulū. xj. de accidētiū que in actiōes ingrediūtur sentientes diuersitatibus ⁊ primū de visu.

Q Tam de actionibus nobis cēt disputatio sentiētes diuisimus in quinq̄ in visus. s. sensū. auditus. gustus. odoratus ⁊ tactus. Nos igitur h̄ primū de accidentibus que sensu fiunt visus cōsiderabimus quꝫ sensuū quinq̄ sit primus ⁊ subtilior. Dico q̄m visus sensus tribus nocumētū modis patitur: aut enī oīo deficit ⁊ dicitur cecitas: aut iminuitur ⁊ vocatur obscuratio vl' opertura: aut aliter q̄ rectū fit: ⁊ videtur hoi sibi quedā videre que minime sunt. Nocumēta aūt hec que visui accidūt tribus cōtingunt modis: aut ex primo visus organo qđ cristalleis ē humor: siquidē illi incōmodū acciderit: aut q̄m videns ad oculū vsq̄ nō deducitur spūs: aut quoniā mēbrorū aliqđ que vtilitati cristalleidos parata sunt: incōmodum quoduis patiatur. Incōmodū accidit illi aut ex cōsimili partibꝰ morbo si refrigeretur aut calefiat: aut humectetur aut desiccetur: aut ex organico morbo vt si suo. s. moueatur loco: aut āte aut retro: aut dextrorsū vel sinistrorsū: aut ad iferiora aut ad superiora. Et si ad anteriora moueaꝫ: oculus ea fit de cā glaucus: si ad posteriora niger: ⁊ hec duo visui nō obsunt. Si aūt ad superiora moueaꝫ aut ad inferiora cōtingit ea de cā hoiez vnū quidē intueri tanq̄ duo aliqua: eo q̄ lumen ab vno dirigatur oculorū a superioribus: ⁊ ab altero ab inferioribꝰ: ituetur q̄ hō oculo cuius ab inferioribus lumē dirigitur rē quasi demissā alteroq̄ cuius lumē a superioribus procedit altiorē. diciturq̄ huiusmodi accidēs strabositas. Quādo āt dextrorsū aut sinistrorsū oculus mouetur fit hoiez vnū quidē nō quasi duo intueri: q̄m lumē ex singulis ꝓcedit oculis per vnā lineā: ideoq̄ ⁊ hoc incōmodū visui nō nocet. Nocumētū autez quod visui obest eo q̄ videns ips̄ minime rectus ferat fit aut q m̄ qui videtē mittunt spūꝫ ventriculi cerebri prore aliqđ patiuntur incōmodū: aut quoniā hoc ipsum incōmodū neruo factū est concauo: aut q̄m spūs ipse sua egressus est natura. Incōmodū quidē qđ ventriculis prore cerebri accidit aut ex mala fit cōplexiōe calida: aut frigida aut humida: aut sicca: aut ex morbo organico aut apostemate: aut ex cōtinuationū separatione. Et incōmodū qđ concauo accidit neruo oppilatio ē. Oppilatio aūt illi accidit aut ex humore crosso ⁊ viscoso aut ꝓpssiōe. Et egressus spūs a sua ē natura aut in qualitate sua: aut in quātitate aut in vtrisq̄ simul. In qualitate q dē aut si densetur fitq̄ abinde visus paucitas: aut si subtilieꝫ qua ex re visus melior fit. In quātitate vero aut si augmēta fuerit vnde ⁊ melior est visus: aut iminuta fitq̄ visus debilitatio. Et si qualitas cum quātitate componetur: quatuor huiusmodi fient compositiōes. Si fuerit spiritus multus ⁊ subtilis quanlibet rem ⁊ de prope ⁊ de longe optime intuetur homo. Multi eteni est spūs extendi in remotiora loca. subtil' āt spiritus est quodlibet optima deprehendere cōprehensione. Si sit aūt spiritꝰ multus ⁊ crossus: quod remotū ē homo spiritus multitudine videt: nō tamē bene eo quod crossꝰ sit. Et si spiritus est paucus ac subtil' quod proximū ē optime videt sua subtiliate: nō aūt lōginqua intuetur eius paucitate: paucꝰ etenim ad locuꝫ vsq̄ lōginquū nō extenditur. Quod si ⁊ crossus ē ⁊ paucus spiritus: remotū quod ē nō videt sua paucitate sed nec proximū bene sua crossitie. Que vero accidunt visui accidētia causa incōmodi quod alicui accidit mēbrorum que in auxilijs sunt cristalleidos humoris: aut fiunt incōmodi causa quod foramini accidit pupille: aut engaidos humori: aut tunice cornee: aut palpebris. Foramini quidē incō modū accidit. iiij. modis. Primus ē q̄ dilatatur. Secūdus q̄ arctatur. Tertius q̄ mouetur. Quartꝰ quꝫ scinditur. Et dilatatio aut naturalis est: aut extranaturalis: ⁊ vtraq̄ mala est: oculi nāq̄ lumē spargit ⁊ nō ꝓgregatur. Hoc aūt duabꝰ fit de causis: aut tunice siccitate cōgregātur que in circuitu foraminis sunt partes ⁊ cōprimūtur ⁊ a centro remouentur: ⁊ huius passionis difficilis est sanatio: aut apostemate quod in ea fit: ⁊ ipsam distēdit. Secūda est causa propter humoris engaidos copiā que illam replet: ideoq̄ foramen distendit.

Arctatio aūt aut naturalis est: aut extranaturalis. Si naturalis ē ⁊ laudabilis: cōgregat enim spm videtem nec sinit spargi. Et si extranaturalis mala eiusq̄ causa causis oppositi sunt dilatationis. Hoc est aut quoniaꝫ cornea tunica eneruata est: aut humiditate superflua: aut quoniā qui albugini oui similis est humor euacuatus est: nec est huic aliquid quod eam impleat tunicā ⁊ roboret: eneruaturq̄ hac de causa: eiusq̄ adinuicem superincidūt partes. Euacuatio autem engaidos humoris incōmodū est visus validū: sequitur nāq̄ hoc humoris cristalleidos desiccatio occurritq̄ exterius lumen sine mediāte inter eos. Foraminis aūt cōmotio aut naturalis aut extranālis. Et extranaturalis fit: si tūica scidaꝫ vuea alio q̄ foramis loco: roboreꝫq̄ tūica vuea ⁊ scissura ꝓsolideꝫ incōmodū h̄ foramis scil' motꝰ visui maifeste nō obē. Foramis aūt scissura si modica ē nec ad engaidos transmittit humorē visui nō nocet nocumēto manifesto. Si āt scissura trās mittitur intm̄ vt decurrat ab eo engaidos humor ⁊ cornee obuiet tunice: duo abinde fiunt nocumenta. Alterū est qū vuea cristalleidi obuia est nec ipsi ē cristalleidi ꝓtectio: aut q̄ ipsā alliget. alterū vero q̄ spūs videns in foramie nō coadunatur. egreditur etenim totus ⁊ spargitur foraminis a dilatatione.

Incōmoda porro que engaidos sequūtur' humoriꝫ aut i eius fiunt qualitate: aut in quātitate. In quātitate si multiplicetur impedimentūq̄ fiat ne adinuicē exterius ⁊ interius lumina occurrāt. Aut si diminuatur ⁊ humor ipse cristalleidos luci obuiet exteriori sine mediāte. In qualitate aūt aut in colore aut in liquore. In liquore si spissetur ⁊ crossities eius aut parua ē aut imoderata. Si parua oculū que remota sūt prohibet intueri ⁊ in proximo intuitus ē sanus. Si imoderata sit ⁊ in ea tota visum prohibet ⁊ huiusmodi vocatur incōmodū aqua. Et si in parte aut incontinuatis erit partibus aut abinuicē diuisis. Et si in cōtinuis aut erit in medio aut circa medium. Et si in medio fit abinde vt singl'a videat corpora tanq̄ diuisa opinabitur in vno quoq̄ tēpore. Si vero circa mediū oculi multa siml' ꝓhibet videre corpa vno eodēq̄ tpe intantum vt egeat singula intueri corpora suo spatio pp eius paruitatē coni visus. Si āt in partibus fuerit abinuicē separatis diuersisq̄ fit abinde hoiez in cōspectu suo tanq̄ muscas videre ⁊ culices capillosq̄: acciditq̄ hoc plurimū dū a somno surgitur maximeq̄ pueris ⁊ febricitantibus. Huiꝰ vero humoris imutatio tribus fit modis. Quidā est vt ad nigruꝫ inclinet fitq̄ abinde hōiez oīa que intuetur tanq̄ si in fumo aut puluere sint videre. Alius est quꝫ ruborꝫ in eo dñatur quē admodū vt ci accidit cuius in oculo vngula inuenitur: vnde rubet ⁊ opinatur hō cūcta que videt coloris eē rubei. Tertiꝰ est quꝫ in eo croceus superabūdat colorꝫ vnde hoi opinari ac

UVA. BHSC. IyR_125_1

cidit oiaque videt crocea eē quēadmodū icteritijs cōtingit.

Pars aūt que foramini ipsi tunice cornee opposita est in cōmodū aut a seipso patitur aut ab alio. Et q̄ illi a seipa in cōmodū fit aut morbi ptib⁹ erit cōsil'is: aut organic⁹ aut continuationis separatio. Et cōsil'is ptib⁹ morbis: aut ex humiditate arbitraturq3 bō in fumo eē vel nebula q̄ videt oia aut desiccaī fitq3 spasm⁹ visusq3 abide debilitaī: acciditq3 hoc maxime senib⁹ vite eorū in vltimis. Spasmatur quoq3 tunica cornea iminutione engaidos t foramis fit arctatio. Ubi aūt ex siccitate ei⁹ cōtingit arctatio nō fit foramis.

Morbus porro qui illi fit organicus crossities est t dēsatio: fiūtq3 ab apostemate: accidūt abinde obscuratio t opimentū in visu iuxta eius q̄titatis magnitudinē t paucitatē. Incommodum aūt qō a cōtinuationū sepatione accidit vlc⁹ē. Ulc⁹ ăt aliquotiēs transmittitur aliquotiēs nō. Et si minie trāsmitti tur duabus nocet de cāis: altera ē eo q̄ in eo supfluitates cō gregantur t sordes: prohibeturq3 interius lumē exteriori occurrere. Altera q̄ cristalleis exteriori propiquior sit lumini. Si aūt trāsmittatur visui obest: eo q̄ engaidos euacuet humor. Incōmodum aūt qō pti accidit cornee que foramī opposita ē ab alio aut ex cōsolidante ē operimēto aut ex palpebris. Ex cōsolidatione quidē si in ea vngula producaī: operi atq3 qō foramini oppositus ē cornee. aut si obtalmia illi acciderit que chimosis dicī qō est apostema t in albo t i nig⁹ oculi opiturq3 foramē. Palpebre vero cornee nocēt aut apostemate quod in eis ē: operiturq3 qō foramini oppositus est. aut prurigine que icrossat palpebras t subleuat: operiturq3 foramen aut certe grandine que illi accidit oblonguz. s. apostema in exteriori cōtingens palpebre. Hec ē accidentiū assignatio que in visus ingrediuntur sensum.

Capitulū .12⁹. de bis que in sensum auditus ingrediuntur accidentibus.

p **Porro que** auditus cōtingunt sensui accidentia tribus accidūt modis: aut eim oio deficit auditus t dicī surditas: aut iminuīt t grauitas vocaī auditus: aut aliter ē q̄ expediat t appellatur auditus malus. Nocumentū autē sensui accidit auditus aut pp incōmodum quod virtuti accidit per quam est auditus: aut instrō p⁹ ipsius. Et auditus virtuti icommodum accidit aut pp mittentē qui est cerebrū: aut propter nervum qui virtutē portat auditus si illi accidat incommoduz. Fit aūt incōmodum aut ex cōsimili ptibus morbo vt mala complexione calida aut frigida humida aut sicca que accidit illis. Aut ex morbo organico vt apostemate t oppilatione. Aut ex continuationū sepatione vt percussiōe t illisione. Et icōmodum qō primo accidit organo auditus quod ē scz pars larga t ampla nerui audit⁹ ipsi⁹ operientis foramē qō in osse est: aut in ipa accidit substātia aut incōmodi alterius causa qō alicui accidit membrorū ipi seruientiū q̄ t ipi⁹ ad iuuant actionē. In substātia quidez sua ex mala cōplexione calida aut frigida humida aut sicca: aut ex organico morbo vt apostemate aut ex continuationum separatione vt cōtritio t incisio. Que aūt accidunt illi membris seruientibus vt foramini exteriori t nerno per quē virtus decurrit auditus incōmoda sunt ex oppilatiōe. Oppilatio hec ē aut apostema aut verruca: aut caro superabūdans: aut certe sordes aut lapis qui foramini incidit auditus.

Capitulū .xiij. de accidentibus que gust⁹ sensui cōtigūt.

q **Accidentia** que gustus fiunt sensui. tribus oriuntur modis: aut nēpe tot⁹ ipse cessat gustus t oio: nec sentit aliquos homo sapores: aut iminnitur vt fiat scil'boi sensus in sapores debilis aut aliter eius est iudicium q̄ rei postulet ordo. Sentit itaq3 tunc homo sapores sed nō degustat: aut saporem sentit aliquoz t degustat aliter q̄ ipsoz sint sapores: quz lingue. s. alicui⁹ dñaī q̄litas saporis aut amaritudo t ē ex cholera rubea aut acerbitas t est ex pblegmate aut salsugo ex pblegmate salso. Et si dñans multus ē humoz quosdam boz sentit bō saporz: licet null'is ei⁹ iniciatur sapor lingue: t si paucus: saporem sentit illū qui superabūdat t lingue eius dominatur tū aliquos degustat sapores: cibus enīz eiusmodi cōmouet in ea dominātem humorem. Hec aūt nocumēta gustus accidunt sensui: aut propter incōmodū quod virtuti accidit depellenti aut instrumēto gustus sensus primo. Et quod depellēti accidit incōmoduz virtuti: aut propter eā ē cerebri partem a qua dirigitur perquā gustus sensus ē nervus: aut pp illā ferentez nervū. Cēbro vero aut ex incōmodo quod organo accidit primo gustus: lingue. s. substātie: aut quod illi seruienti tunice scilz: ipsaz operienti.

Capitulum .xiiij. de accidentibus que odoratus sensui superueniunt.

a **Accidentia** vero que odoratus contingunt sensui aut causa eorum que virtuti accidūt odoratus nocētium fiunt: aut que instrumētis odorat⁹. Et nocumētū qdē qō vturi accidit: aut ex mala ē pplōe q̄ vuob⁹ pre cerebri inē vētricul': quēadmōz ex repletiōe accidūt capitis supfluitates t būiditates t ex sol'calore t ex aeris frigore. Accidit vero instrō odorat⁹ p⁹ aut ex seipso: aut seruientium cā mēbrorum. Et instrumētum pmū duo sunt augmēta que vberib⁹ similia sunt quib⁹ incōmodū accidit: aut ex morbo partib⁹ cōsimili qum refrigeratur aut calefit: aut būectatur aut desiccatur: aut morbo organico vt oppillatione que illi accidit. Membra porro que huic deseruiunt instrō: duo sunt nasi meatus t os perforatum ac operimētū pforatū. Incōmodū ăt nasi meatib⁹ aut ppter morbū orgānicū: aut ex cōtinuationū sepatione. Et morbus quidem organicus ē apostema: caro supercrescēs in nasi meatibus: vnde oppillatio fit meatuū: phibeturq3 q ad odoratuz peruenit vētus. Continuationū aūt separatio vt illisio cōtritio si naso cōtingit meat⁹ eteim comprimiī t oppilatur. Et quod ossi cōtingit perforato ac opimento ei⁹ simili. Aut humor ē crossus illud oppilās foramen t ab odoratu prohibēs aut būor putridus t sentit fetidū bō odorem. qum nihil illi p ximum fiat putridum.

Capitulū .15⁹. de accidentib⁹ que tactus accidūt sensui.

t **Actus** sensus oibus est cōis membris corporis: quum membrorū cuiq3 n eru⁹ mittatur sensum illi ferens t volūtariuz motum simul aut certe neruus per quem sensus illi ministraī: t neruus p quem volūtarius eius fiat motus: quēadmodū eo diximus loco quo de neruis disputatū est. Accidunt vero tacta sensui incōmoda quēadmoduz t alijs sensibus nisi q̄ in his nō vocātur proprijs singula noibus quibus significētur quēadmodum ea que audit⁹ sensui cōtingunt vocantur surditas t auditus grauitas t que sensus visus incōmoda sunt cecitas t caligo vel obscuratio. Sz tū eorum quedā cōibus vocanī noibus: vt dormitatio t eneruatio: quz duo hec accida nt in omnibus membris accidentia: fiūtq3 in quibusdam sine alijs quemadmodū in manib⁹ t pedibus: diciturq3 manuū t pedum eneruatio aut dormitatio. Delectatio autē t dolor ipsa quoq3 omnibus accidunt membris: nec propriuz est illis nomen si quibusdam sine alijs accidat membris. Tactus autē sensui fiunt incommoda quemadmodum t in alijs t ad eūdem modū membris. tribus. s. modis aut eim oio cū eo sens⁹ deficit t mot⁹ maxieq3 boc i pedib⁹ fit t māib⁹: t vocaī eneruatio. Aut iminuitur t vocatur sensus paucitas t debilitas t mēbri dormitatio: aut certe aliter est q̄ expetit natura dicitur q3 egritudo t dolor. Et eneruationis cause eedē sunt que dormitationis: nisi quod per eneruationē accidit incōmodū validū est t vehemēs cū quo t sensus deficit t motus voluntarius oio. Incōmodū aūt quod a dormitatione fit modicum est t difficilis cū eo est sensus t motus: nō tamē deficientes oio. Dormitatio aūt fit aut in toto corpore t difficiliatur cū eo sensus t motus simul: aut in vno mēbro t erit cū mot⁹ difficultate: aut vacua erit hac difficultate vt dētium congelatio. Congelatio enī in dentibus dormitatio est q̄ ab acerboz masticatione inducitur. Causa aūt dormitationē adducens prohibitio est trāsitus virtutis a cerebro p neruū qui ad mēbrū peruenit. Aut manifesta causa vt frigus t nix qū mēbro obuia sunt: cōgreganturq3 neruoz partes t spissantur phibetq3 eiusmodi res virtutis transitū sentientis: quēadmodū siquis manu piscē teneat obdormitatē: q dicī bereca. Hunc nāq3 homo manu piscē tangēs frigiditatis eius virtute manus obdormitur t eius difficiliatur motus: aut cā precedens t hoc aut ex mala cōplexione vt humores frigidi t crossi quibus nerui pascūtur spissanī q3 t refrigerantur. Aut oppilatio: t hec in concauis est neruis ex humoribus crossis t visco sis qui cōcauitati inuiscāī neruorū: vt oculorum neruis. Aut neruis sine cōcauo t est aut ex apostemate quod substātiam incrossat neruoz: aut ex cōpressione que incidit illis: vt ligamentorū t ossiū cuulsorū fractorūq3. His itaq3 de causis dormitatio sit t eneruatio. Eorūq3 aduētus aut in toto fit corpore si in cerebro fuerit incōmodū: aut in pluribus mēbris si fuerit in nucha: aut in vno mēbro si neruis tātuz qui ad illud dirigūtur cōtigerit Cerebro quidem si incōmodū fiat: corpus omne sensu prīuatur t motu: estq3 mors patientis cū incōmodi aduētu. Atvero nuche si accidat incōmodū primi spondilis loco qui patitur viuet tādiu q̄ta est t suffocati su-

UVA. BHSC. IyR_125_1

ne vita incõmodũ tenim posteriori accidit cerebri ventriculo. Sic quoqz mũme viuet cui in loco qui post primũ ẽ spõdilem: z secundum ac tertium accidit incõmodum: nisi q̃ horum moꝛs anhelitus causa priuationis fit: nõ quod aliquod puppi cerebri incõmoduz acciderit. Nerui namqz qui ad pectoris mittuntur lacertos: post hunc oriuntur locum. Si autem nuche post quartum spondilez incõmodũ fiet qui eius modi patitur superiores colli mouebit partes. Quz autẽ post quintum spõdilẽ oium qui in pectore sũt mẽbrorũ motꝰ deficit excepto diaphragmate. nõ eteni ad ipsũ magnum attiget abinde icõmodũ remanetqz simul modicus in superioribus locis motus pectoris quibusdã lacertis: codẽ quoqz mõ z ossi scapularũ motus supereſt: sensusqz anteriorib⁹ brachij quoniã sextũ neruorũ par qõ ad manũ sensum defert z motũ hoc oritur ex loco. Si post sextũ nucha patitur spõdilẽ superiorũ pectoris mẽbrorũ motꝰ cessat nec ad diaphragma nocumẽtũ puenit multũ remanẽtqz in scapulis motus z sẽsus brachiũqz z cubitꝰ mouẽt sz nõ sẽtiũt. Si icõmodũ hoc loco qõ post septimũ est spondilẽ acciderit diaphragma z lacertorũ pectoris multi mouẽtur scapula excepta. hec etenim nõ sentiẽs mouetur. Si post octauũ fiet spondilẽ z nonũ totius est pectoris motus superstes z manus vtreqz salue sunt z puri sensus ac motus. Sic z in oibus diiudicandũ ẽ spondilibus quibus incõmodũ accidit. Nocumentum nãqz ea sequitur mẽbra ad que nerui abinde producti tẽdũt.

Nerui porro qui ad vnũquodqz singulariter proferũtur mẽbrorũ si forte patiantur singulariter mẽbro nocet illi in sensu z motu. Nosti ãt vnũquẽqz neruorũ qui ad singula deferunt mẽbra z sensũ z motũ ex eius loci speculatiõe in quo mẽbra exposuimus qum de neruorũ diximus ortu. sciesqz abinde quz alicui pari neuorũ incõmodũ fit aut sensus z volũtarius motus simul ab illo cessant mẽbro ad quod nerui veniunt illi. bocqz erit si nerui bij z sensũ simul ferũt z voluntariũ motũ: aut remanẽte motu sensus cessat. bocqz tunc contingit quz ad mẽbrũ duo feruntur nerui quorũ alter virtute motus ad lacertos defert: alter aũt cuti qua mẽbrũ vestitur tactꝰ sensum ministrat: z incõmodũ neruo sensu tactus contingit porrigenti: aut certe motu deficiente oino sensus supereſt: bocqz quz incõmoditas illi neruo motũ suggerenti infertur. Quum antẽ mẽbro vno ministratur neruo sensus z motus simul in cõmodũqz magnũ fit z motus cessat z sensus simul ab eo mẽbro: z si vehemens nõ fuerit motui nocet z sensus supereſt sanus. Motus etenim virtutis indiget plurima quãtitate. sensus aũt per modicã ministratur quãtitatẽ.

Capitulũ. xvj. de delectatiõis z doloris qualitatibus.

Electatio z dolor in oibus sunt sensib⁹ alterationẽ sentiẽtis in nã sentiti quẽadmodũ eo dictũ est loco quo de qualitatib⁹ dixi mus sensuũ: nisi q̃ delectatio ẽ ab extra naturali bitudine in naturalẽ alteratio. dolor ecõtra a naturali in extranaturalẽ bitudinẽ alteratio ẽ. prima vt corporis a languore in sanitatẽ alteratio. ba a sanitate in morbũ: hec alteratio quz modica ẽ nec delectatio fit nec dolor quẽadmodũ si super hois corp⁹ scintillule cadãt ignis dolor nõ fit z si forte aliquid quod tẽperati sit caloris modicũqz minime delectatur. Sic quoqz z si in sentitũ alteratio paulatim fiat z in tẽporis longitudine nec delectatio fit nec dolor. Quum autẽ simꝫ magna ẽ aut hoc aut illud fit: quẽadmodũ si super alicui⁹ ceciderint ignis carbones corp⁹ magni ipsũ cõburũt z dolor fit: aut si forte lenis alicuius rei hõ magnã partẽ attigerit delectatiõis in vltio delectatur. Quz ãt semel ẽ huiusmodi alteratio alterutrũ fit tã q̃ si ad aliquod influat mẽbrorũ materia calida aut frigida semel dolor fit: z si ab alicuius corpe nocens euacuetur materia semel delectationẽ abinde sentit hõ vt quz vulneribus sanies euacuatur. Delectatio autẽ z dolor in tactꝰ sensu fortiores sunt q̃ reliquis sensibus. crossior eteni ẽ sensuũ nec alteraꝫ z mutatur in alicuius rei naturã facile sed tarda quandã difficultate eo q̃ sentitũ facile z celeriter passiones in eo nõ opetur pp ipsius crossitiẽ: resistit eteni illi z phibet. Ocunqz aũt alicuius arcet actionez z amouet amplius ipsum leditur. Reliquis oibus sensibus delectatio z dolor ex eis q̃ sentiũt nõ magna fit quẽadmodũ tactus magnũ qd accidit sensui eo q̃ celerius in rei alterentur naturã sẽtite faciliusqz Nisi q̃ in alijs eorũ maior ẽ z delectatio z dolor q̃ in alijs iuxta subtilitatis eorũ z crossitiei quantitatẽ. Visus itaqz sẽsus sua citius alteratur subtilitate z in sentiti mutatur naturã coloris scilz. Quare q̃titas illi nõ accidit magna delectationis aut cõtra ex sentiti natura. suntqz bi duo sensus visus scilz z tactus in delectatione z dolore in extremitatibus duorũ oppositorũ. Reliquorũ oiuz naturaliter hec duo media ẽ: nisi q̃ in gustus sensu delectatio z dolor debiliores sunt q̃ in tactus sensu. subest enim hic illi in crossitie. in auditus autez sensu fortiores sunt q̃ in visu. est enim illo crossior. Odoratus porro sensus inter auditũ medius consistit z gustũ i crossitie z subtilitate alteratiõisqz celeritate z mora: queqz illi delectatio accidit z dolor medũ tenẽt. Et sciendũ doloris cãz oiuz in sensu ꝓtinuationũ separationẽ cẽ. Bocqz in tactꝰ sẽsu aut ex aliq̃ fit acuto z icidẽti aut graui illidẽti z conterẽti: aut aliqua extendenti re: aut ex frigiditate z calore. Calor aũt z frigus corpori nocẽt cõtinuationũ mẽbrorũ separatiõe. Caloris etenim imoderati est ratificare z disiũgere membri partes frigidũ cõtra cõgregat z spissat eius partes adinuicẽ intantũ vt alie ab alijs separẽtur: quare eius continuationes disgregãtur: quale quid luto accidit quz enim siccatur scinditur. Et sciendũ malã cõplexionẽ dolorẽ facere. Siquidem varia sit z inequalis in oi corpore. Si sunt enĩ oi hec in corpore equalis dolorẽ nõ parit eo q̃ corpori tanq̃ sit naturalis cõplexio: nec mẽbrorũ aliqua sua ledũtur natura. Huiusmodi in ethica cõtingit febre z hydropisi. Be enim male cõplexiones male sunt z tñ in oi equales corpe z mẽbris: vnde z dolorẽ ab eis non sentiũt. Nõ eteni in corũ corpore ẽ mẽbrum aliquod sanũ quod nocumẽtũ sentiat mẽbri z egrotationẽ. Inde igitur putrida febris ꝓdica magnũ patiẽti prio facit prio dolorẽ magnãqz angustiationem eo q̃ alienũ qd illi accidat: qõ cõsuetũ nõ nouerit. Si ãt tẽpore ei⁹ prolixius fiet ipaqz in oia diffũdetur corporis mẽbra dolor nõ sentitur z molestia. At vero varia diuersaqz mala cõplexio oibus nõ erit in mẽbris corporis equalis: sed in alijs diuersisqz z ipsa diuersa in his ampliori illis minor: vnde z diuersis fit dolor partibus: eo q̃ quedam in alia faciãt z alia ab alijs patiantur.

Dolor aũt in visus sensu ex albedinis fit colore qui dividit z spargit quẽadmodũ in tactu calor: aut ex nigro colore: qui lumẽ cõgregat coadunatione nimia continuationũqz accidit separatio ab eo quẽadmodũ in tactu a frigore. Est autẽ hoc in gustu aut ex acerbo sapore z pungitiuo qui lẽgue separãt partes quẽadmodũ calidũ facit aut põtico z insuaui que tanq̃ z frigus distcrminant. In auditu a voce fit magna z acuta que auditus separãt sensũ sicut z albus visuz colo⁹. Accidit aũt sensuũ cuiqz delectatio z dolor: aut ab extra vt visui auditui z odoratui. bij etenim delectãtur z contra coloribus. vocibus. odoribusqz ab exterioribus. Et ab interioribus fit illis tantũ dolor: aut ab intus z ex: vt sensui contingit z gustus z tactus. Gustus quidẽ sensui fuit hec ab exterioribus per sapores: ab intus autẽ sanguinis delectatur sapore z phlegmatis dulcis. nocetur autẽ cholera z falso phlegmate si in corpore dominẽtur lingue: aut ad ipsam mittãtur a stõ. Tactus porro sensui ab exterioribus lesio fit rebus his que cõtinuationũ faciũt separationẽ vt incisione z illesione: z ab interioribus calida cõplexione aut frigida superfluitatibusqz crossis que disrumpunt: humoreqz acuto qui icidit. Ab exterioribus fit illi voluptas mollibus z in calore z frigore tẽperatis. ab interioribus vero qum materia excoquit mala nocẽsqz z digeritur. maturationẽ nãqz z digestionem voluptas cõmittatur: aut qum dissoluũtur male a corpore superfluitates quẽadmodũ in balneo fit quz superfluitates dissoluũtur calide z pũgentes: sed z quz quod nocebat egredit z manifeste purgatur qualis est in coitu voluptas qũ sperma egreditur. Sperma nãqz si in vasis fuerit suis multiplicatuz naturã ledit: quare ipsuz foras hec depellitur: nisi q̃ maior ẽ qũ euacuatur sperma delectatio q̃ ex eius fuerit collectione nocumẽtũ: euacuaꝰ nãqz ei⁹ fit sel: alteraꝫ qz sẽsus ab eo semꝫ vñ z maior ei⁹ ẽ voluptas. Collectio vero ei⁹ pedetẽtim fit: nec alteratur ab ea sensus semel: vnde z nõ multũ facit in sensu dolorẽ. Voluptas aũt que mulieri fit ex coitu maior est q̃ que viro. In muliere eteni fit voluptas z euacuationis sperma tis cã ab eius vasis: q̃qz matrix a veretro sperma cõtrahit. In viris aũt voluptas hec euacuationis spermatis ẽ solius.

causa quare femina plꝰ ꝑcipit delectatiõ q̃ vir. de qua vide q̃ sequitur. tantũ de hac 34ª ij.

Capitulũ. xvij. de accidentibus que appetitus ciborum actioni accidunt.

Qoniam vt ostẽsuz est ad stomaci os nerui a cerebro dirigũtur per quos appetitus fiat sensus: facta sunt que ipsum sequunt accidẽtia eadẽ que z tactus. Que aũt ori stomaci fiũt incõmoda: quedam eius nocent actiones ex ipsius substantia: quedã aliorũ nocẽt actionẽ mẽbrorꝫ. Et que huiꝰ nocẽt actioni sensus in sua substãtia: ipsa sunt que appetitui nocẽt. Que vero alijs mẽbris: aut cõfiguratione illis nocẽt z colligantia qualia sunt que cerebro accidũt incõmoda ab bis que in sto-

UVA. BHSC. IyR_125_1

maci sunt ore qua ex re accidentia fiunt varia ⁊ diuersa iuxta incommodi naturam vt epilepsia, alienatio mentis. mania. Aut certe illis sua nocet vicinia: quemadmodum cordi defectum videmus accidere: quum stomaci os in locatione cordi proximū sit. Et que actioni appetitus fiunt accidētia: eodem quoq; sunt modo quo ⁊ in alijs contingunt actionibus tripliciter scilz. Aut enim oio deficit aut iminuitur: aut aliter q̄ expedit eius est natura. Et plen⁹ appetit⁹ defectus fit. Aut qñ corpus minime euacuatur: nec dissoluūtur ab eo q̄ aera ea q̄z os alia supplere locū: aut qñ vene nihil ab epa te contrahūt ⁊ concauitates ac epar ab eo. Et stomaci oris sensus cessatio aut incommodi cā est qō stomaci accidit ori ipsimet si fiat ei mala cōplexio calida vt in febribus accidit appetitus cessatio: aut qō cerebro quēadmodum in passiōe alienationis mentis appetitū cessare contingit: aut icōmodi certe qō nervis fit ad stomaci os a cerebro missis. Hoc autez aut ex difficultate ⁊ compressione fit: vel ex fissura per ferrū.

Imminutio aūt appetitus fit qum que eius faciūt cessationē cause ſz debiles molestāt. Eius vero malū aut in cibuz est aut in potū. Et appetitus ciborū malitia aut in qualitate erit aut in quātitate. In quātitate qdem quz appetit qs ciborū multitudinē quēadmodū canini appetit⁹ accidit hōi. Et hoc aut humoris ē acerbi qui in stomaci conclusus ē ore causa. sequiturqz eiusmōi egestionū multitudo ⁊ humiditas aut qñ que per dissolutionē est euacuatio imoderata ē: cui⁹ exuberantia aut caloris ē cā dissoluētis ⁊ cōsumētis aut retinentis debilitate virtutis. Appetitus aūt ciboz malitia i q̄litate fit qum hois appetitus ad acerba declinat aut salsa aut pungitiua: fitqz illud nōnūquā terrā appetere ⁊ gipsū ac carbones nigros: hocqz ex humore fit malo frigido i stomaco: plurimū aūt hec accidit passio prægnātibus ⁊ vocaī appetitus incōtinētia: fitqz hoc maxie primo ⁊ secūdo ⁊ tertio mensibus qum fetus paruus ē nec multo prevalet adhuc sanguīe pasci mēstruorū imo pauco ſz meliori: quare malus superest sanguis ⁊ in ore cōgregatur stomaci fiūtqz mali abinde appetitus. Quarto iā facto mēse huiusmodi ip⁹ob⁹ cessat appetitus qñ fetus iam creuit ⁊ confortat⁹ est ad sanguinis trahendam copiam superfluitatesqz defecerunt: quedā qdē vomitu q prægnanti fit: quedā aūt ciborum iminutione q̄ appetitus sequit defectū. Accidit āt h⁹modi appetitus ⁊ alijs q̄ pgnātibus quz i eoz stomaci ore supfluitates coadunantur male. Et sigdez humor ille cōgregatus i stōaci ore pūgitiuus est ciborum iminuitur appetitus crescitqz ad potū si acerb⁹ in cibos augmētatur ⁊ a potu reprimitur. Acerbus eteni humor stomaci cōgregat os simulqz materias ⁊ cōprimit eas: vnde earū iminuitur q̄titas ⁊ substātia imergitur. Remanēt itaqz vacua quedam loca que desiderat repleri natura: fitqz ab inde appetitus: quēadmodū ab euacuatione ⁊ dissolutione. Amplius humor acerbus stomaci cōgregat os ꝓfortatqz fitqz eius acumen maius ⁊ forti⁹. Si sit aūt humoris dulcis appetitus iminuitur ciboz ⁊ potus simul: dulce eteniz vacuitates replet ⁊ stomaci os enervat. Salsuz porro appetitus i potu: aut in q̄titate est: aut in qualitate. Et i q̄titate qū homo sitit ⁊ imoderate aquā bibit. Hocqz aut caloris fit cā fortis vt febrium est calor: aut humoris salsi: aut pūgitiui vel cholerici qui in stomaci cōclusus est ore. In qualitate vero qum hois inclinatur desiderium ad malorū potū qualitatem: quod huōris causa mali fit in ori stomaci cōcluſi. Hec sunt que stomaci ori cōtingunt accidētia.

Capitulū. xviij. de accidentibus que actionibus contingunt cerebri ⁊ cordis ex oris stomaci cōfiguratione.

a **Accidentia** porro que actioni contingūt cerebri incōmoda sequentia que fiunt in stomaci ore: sunt mētis alienatio: obstupefactio somni imersio: epl'ia: ⁊ mania. Alienatio quidē mentis hac erit in habitudine ab apostemate calido quod in ore est stomaci. Obstupefactio vero ⁊ in somno imersio: ex stomaci oris frigore fiunt. Hocqz aut ex mala est cōplexione frigida que ipsi domiatur: aut ex pblegmatico humore in eo cōcluso: aut ex frigido certe medicamine vt opio ⁊ espidabago aut frigido cibo: vt fungis ⁊ acerbo lacte: aut frigidi certe vaporis causa quia matrice ad illud tollitur mēstruorū tarditatis cā: aut spermatis: perferq̄z eiusmodi vapor ad cerebrū: ea que inter est illius cōparticipatione. Eadē est ratio ⁊ in epilepsia fit eni ex pblegmaticis humiditatibus que ori domiñatur stomaci. Desipiētia aūt nigra ex nigro fit humore q in ore stomaci concluditur: ascēdūtqz eius ad cerebrū vapores. Hec sunt que cerebro accidūt ex incōmodis i stomaci ore factis accidētia. Et incōmodū cōtingit esse magnū si aut stomaci sensus fortis est oris: aut cerebrū debile, incōmodorum susceptionis celeris: cuius debilitas aut naturalis est: aut aliqua que facta ē illi passione. Accñtia āt q̄ cordi ⁊ arterijs icōmoda stōi oris seq̄ntia ꝓtigūt sūt sincōpis ōfect⁹ ⁊ pulsus malitia. Passioqz que vocatur bolismos. Sincopis vel defectus aut ex magno fit qui in stomaci ore est dolore: aut eius sensus virtute: aut debilitate cordis ⁊ pulsantiū venarū: vnde celerius icōmodoz susceptibilia sunt. Passio aūt que bolismus vocatur ex mala fit cōplexione frigida oris stomaci. ⁊ ex ciborū iminutione ⁊ virtutis debilitate. Hec est accidentium cordis ⁊ venarū pulsantiū causarū assignatio: ex aliqua que in ore stomaci erit passione. Accidētium vero que cerebro ⁊ cordi simul cōparticipationis oris stomaci accidunt cause: anhelitus est malus eiusqz difficultas: hoc fit si stomaci os diaphragma cōprimat: aut apostematis cā que in ipso est: aut incōmodi alicuius quod cerebro contingit ex oris stomaci passiōe aliqua. Qua exre diaphragma debilitatur ab anhelitus actione apostematis ad ipsum ascēdentis cā: aut debilitatione nervi ab ipsū mouendo. Hec est disputatio accidētiū que sensui cōtingūt tact⁹ ⁊ corū cause.

Capitulū. xix. de accidentibus que sentiēti contingūt cerebro scilicet.

a **Accidentia** vero que cōmuni accidūt sēsus sentiēti sensui. Somnus est imoderatus: ⁊ contra vigilie. Somn⁹ aūt imoderat⁹ ex mala fit frigida cōplexione que cerebro dominatur: vnde dormitatio fit ⁊ vocaī huiusmodi obstupefactio ⁊ submersio aut ex nimia humiditate que ipsuz infūdit: ⁊ vocaī eiusmoi dormitatio tēperata somnus: aut ex dormitationē prouocantibus medicaminibus vt opio papauere egiptiaco. Vigilie aūt fiunt ex causis que somni causis opposite sunt ⁊ cōtrarie scil'. aut sunt ex mala cōplexiōe sicca: aut calida ⁊ sicca: cerebro dominātibus: aut ex calidorū ⁊ siccorū sumptu medicaminū vt beledari vl' aliorum huiusmodi.

Capitulum. xx. de accidētibus que volūtarij fiunt mot⁹ actionibus.

a **Accidentia** vero que i motus ingrediūtur actionem voluntarij trib⁹ fiūt quemadmodū in oibus dictum est sensuū accidentibus modis. Hoc est q̄ aut ex toto cessat quēadmodū in enervationis passione fit. Aut iminuitur quēadmodū in dormitationis cōtingit passione: aut in decursu est malo ⁊ ordine. Vnde multa ⁊ varia fiunt accidētia: quedā quidez a nature actione: vt rigor: horror: tussis: sternutatio: oscitatio: singultatio: ructatio. Quedam a morbo: vt spasm⁹ titillatio. Quedā aūt ⁊ a nature actione ⁊ morbo simul: vt tremor motusqz quicū dormitatione fiunt ⁊ enervatione. Dico aūt hic naturam aut regentē corpus virtutē aut animalez. Et motus cessatio enervatio scil' fit: si acciderit nervis mēbrū mouētibus incommodū: quod trāsitum mouētis volūtarie virtutis prohibeat oio: hoc aūt dictum est aut ex mala cōplexione frigida fit q̄ nervos densat: aut apostemate nervos i crossāte: aut excrosso humore ipsi inherēti nervosi quidē cōcau⁹ est: aut ex ꝓpressione que nervis accidit. Que incommoda si in nuche principijs acciderint: eorum causa totum enervatur corpus: vocaturqz eiusmodi accidens apoplexia ⁊ paralisis. Si vero inquibusdam sit nervis: enervatio eius fit membi quod mouebat: Et si enervatio in gutturis fiat lacertis amputatō dicitur vocis. Et si in pectoris lacertis anhelitus vocatur defectus. Et si in vesice lacertis vrine fit exitus sine voluntate. Q̄ si dixerit quis vrine ⁊ egestiōis actionem a nā fieri ⁊ moueri per expellētis motū virtutis. Sz tñ corū amissio per volūtatem est ex virtutis aialis actione: vrine nāq̄z emissio per reductionē fit vesice virtutisq̄z expellētis virtute que in ea ē ⁊ enervatiōe lacerti qui eius os circūdat: hecq̄z ex aialis fit virtutis actione. Sic quoq̄z ⁊ egestionis fit emissio intestini reductione recti in podicis loco. Ideo ergo ex vesice enervatione expressio vrine qō naturale ē accidēs: enervatio aūt lacerti q eius circūdat os emissionē facit preter velle vrine qō accidens est aiale. Sic quoq̄z egestiōis mora nāle ē accidēs: eiusq̄z si fiat sine velle egressus accidens est aniale. Hec sunt cessatiōis motus cause. Immutatio aūt motus cū dormitatione cōtingit ⁊ que dormitationē faciūt cāe: eedem sunt que enervationem nisi q̄ minie fortes sunt quēadmodū que oio motum cessare faciūt. Hoc aūt accidens ex actione ē nature ⁊ morbi: qñ motus ⁊ sensus in dormitatiōe nō cessat. quem admodū in enervatione qñ membrū ad inferiora nō mergitur nec mouetur: ſz nec moueri pōt pleno motu nec puro sentit sensu propter ea que in naturā morbus operatur.

UVA. BHSC. IyR_125_1

Capitulum. 21^m. de motus assignatiõe qui aliter q̃ oporteat fit in mala scilicet habitudine ꝛ que illuꝝ faciũt accñtia.

Voluntarius motus v si mala fiat habitudine borror ab eo fit ꝛ rigor. tussis. sternuta^o. oscita^o singultatio. ructatus. alices ꝙ vl' extẽsiones. ãgustie. Dia ãt hec accidentia ex nature fiunt actiõe. accidit autẽ hoc quoq; loco ex morbi simul actionibus tremor: ꝛ qui cũ dormitatione fiunt motus. Et nos ab his incipiemus accidẽtibus que ab actione veniũt nature ꝛ cãis corũ: icipiãq; primũ de borrore ꝛ rigore. Dico quoniã duo hec accidentia ex humore fiũt pungitiuo qui in mẽbra defluit sentiẽtia lacertos. s. ꝛ neruos: pũgũtq; illa ꝛ nocẽt: iõq; borret mẽbrũ ꝛ reducitur pp̃ sui virtutẽ sensus. vult itaq; expellens hũe pellere virtus humorem sibi nocẽtẽ. Cõtingit autẽ simile qd si super corpus nimij fundatur aq̃ frigoris: borret etenim abinde corpus ꝛ reducitur. Sic quoq; fit si sup corpus scintille ecciderit ignis. borret abeis corpus eo q̃ cupiat nocẽtia sibi depellere natura. Jdeo ergo rigorẽ faciẽtes cãe tres sunt. prima ẽ calor. secũda frigus. tertia naturalis debilitas caloris: matericiq; multitudo. Et calor aut ab interioribꝰ ẽ vt cholera rubea sequiturq; hãc p̃culdubio febris: aut exterioribus quẽadmodũ si super vlcus plagãq; acutũ posuerimus medicamẽ: aut pungens. statim eteni patiẽti accidit borror ꝛ tremit. Jnuenimus ẽt cuius corpus superfluitatibus calidis fumosisq; repletũ est quꝫ balneum fuerit igressus borrore molestari ꝛ qñq; tremit eo q̃ balnei aer superfluitates ad exteriora extrahat corporis quibus ꝛ pungitur. Frigus quoq; aut ab exterioribꝰ fit vt aqua frigida ꝛ aere frigido: aut ab iterioribꝰ: ꝛ hoc aut ex cholera est nigra sequiturq; febris. hic eteni humor borrorẽ nisi qum putrefactus fuerit nõ adducẽ qũq; putruerit illũ febris sequitur: aut phlegmate vitreo ꝛ hoc phlegma si fuerit putridum sit ab eo rigor cũ febre periodica: ꝛ si nõ putridũ rigor sine ea lefactione ꝛ febre. Et si eius altera pars putruit: altera nõ febris ab eo fit: que empileos vocatur febris. s. in qua simul ꝛ rigor ꝛ calor coeunt. Rigor etenim ex phlegmate fit non putrido. febris aũt ab eo qõ iã putruit phlegmate. Cã aũt eius q̃ debilitas est caloris naturalis ꝛ materiei multitudo mortem habet subsequẽtẽ. Multa nãq̃ materia qum calorez inuenerit naturalẽ debilẽ suffundit illum superat ꝛ extinguit. Si fit ãt naturalis fortis calor paucaq; materia humorẽ subtiliat calor liquefacit ꝛ dissoluit. Rigor autẽ cõpositus ẽ ex frigore ꝛ tremore paruo. Tremor aũt expellentis fit fortitudine virtutis que i lacertis est ad nocẽtes expellẽdos humores: iõq; qum adduces cã rigorẽ calida est ꝛ tremor fit fortior quoniam calor fortioris est motus ꝛ magis nocens. Si sit autẽ rigorẽ faciẽs cã frigida ꝛ tremor minor ẽ morꝰ minusq; ledit. Jdeo ergo in phlegmatica est febre rigor minor q̃ tertiana: quoniã in febre phlegmatica borror simul fit. Est autẽ frigoris cã qõ cũ rigore est caloris fuga naturalis ad corporis profunda eo q̃ eius ledantur exteriora ꝛ doleãt a nocẽte humore. ideoq; huiusmodi accidẽtia ad actionẽ referũtur nature virtutẽ. s. animalẽ.

De tussi. Tussis autẽ ex actione fit naturali corpus regente. Est etenim motus fortis ab expellenti factus virtute qui istrumẽtis fit anhelitus per exitũ aeris: fitq; per pectoris reductionẽ super pulmonẽ fortẽ: expellitq; valide aerẽ ꝛ cũ eo que in pectoris sũt ꝛ pulmonis canalibus superfluitates. Jdeo ergo necesse bz natura ad tussis cõplemẽtũ vt virtus fortis sit quo ad expellendas prevaleat superfluitates sed ꝛ vt nõ crossa sit materia nec viscosa quaz natura nõ põt efferre eo q̃ meatibus inuiscata sit ꝛ anhelitꝰ oppilet meatus: sed nec tenuis que meatibus labatur lubrica ꝛ ad locũ in quo fuerat reuertatur. Jdeoq; quꝫ materia crossa ẽ: necesse ẽ medico illã subtiliare ꝛ tẽperare cũ isopo ꝛ amoos. Et si tenuis ẽ incrossare. Si viscosa cum squingibin incidere ꝛ similibus. Tussis aũt causa ẽ aut mala cõplexio calida aut frigida que superest ꝛ oñatur pectoris lacertis pulmoni ꝛ canali eius gutturiq; : nititurq; natura quod ipsam ledit pellere: aut materia que in instrumẽtis ẽ anhelitus quã emittere ꝛ hanc expulsare festinat natura. Hec materia aut ab interioribus ẽ aut ab exterioribus. Ab exterioribꝰ qui dẽ vt cibis potibus qui in pulmonis ingrediũtur canalẽ pulvereq; ꝛ fumo. Ab interioribus autẽ ex materia que a capite descendit ad guttur ꝛ pulmonis canalẽ ac ipsum pulmonem pectusq; vt in catarro contingit. Aut chimo ab epatis gibbositate ascendẽti. Aut aliqua re que in pulmonis canali cõclusa est vt crossus humor. Et que in pleuresi ẽ est materia ꝛ pipleumonia. Aut in pectore cõclusus ẽ: vt que in vlcribꝰ est pectoris ꝛ pulmonis sanies.

De sternutatione. Sternutatio q̃z ꝛ adeũ dẽ quo tussis fit modus ex nã. s. corpꝰ regẽte: qũ virtꝰ moueat expellẽs illud qõ ipi nocet qõ i vẽtriculũ cerebri: egredituꝛq; illõ a fortitudie virtutis ꝛ aeris ipliõe ad exteriora: mũdãturq; cerebꝝ ꝛ nares nisi q̃ tussi pectꝰ mũdat ꝛ pulmo, tm̃modo: sternutatio ãt lz cerebꝝ purget ꝛ nares: sz tam̃ simul etiã pectus. Cerebrũ nãq; si moueatur ad expellendas que in illo sunt supfluitates vaporosas meatus inflãtur vtriq; qui ad nares mittunt: vtq; eos supfluitas mittat crossa velociter ꝛ facile: reducũturq; pectoris lacerti per neruos. ꝛ sequitur aeris emissio cũ quo in pectore sunt supfluitates emittũtur. Sternutatio nãq; cũ maiori fit virtute eo q̃ egeat natura locis emittere supfluitates contortis. Fit eteim qum icaluerit cerebrum ꝛ hũe facta fuerint que in capite sunt vacua loca: auditurq; eius vox.

Fit ẽt sternutatio ex pungẽti cerebri vẽtriculos superfluitate: desideratq; illũ expellere natura quẽadmodum in tussi contingit ꝛ singultatione.

De singultatione ꝛ ructatu oscitatione alicibus extensionibus angustijs. Singultatio. ructatio. extensio. ꝛ oscitatio ꝛ ãgustiaoẽs ex virtutis motu regẽtis fiunt ad expellẽdas in mẽbris positas supfluitates ꝛ illa nocentes. Et singultatio ac ructatus fiũt ad multas expellendas superfluitates aut pũgẽtes que in stomacho sunt: nisi q̃ singultatio a vacuo fit etiã stomaci si forte illi spasmꝰ ex inanitiõis cõtingerit multitudine: arq; hoc ex actioc virtutis ẽ aialis accidens. Ructatꝰ aũt ex virtutis motu fit expellẽtis ad ꝓpulsandas superfluitates ventosas in stomacho cõclusas: ꝛ ẽ aut ex ventositatẽ cibo gencrante. Aut ex ea que p̃ caloris gnãtur debilitatem ventositate cuiꝰ cibum ẽ excoquere. Fit etiã ex caloris virtute cibũ comburentis ructatus: qua ex re ructatus generat fumosus. Oscitatio ex superfluitatibus fit vaporosis que in maxillarum concludũtur lacertis quas natura purgat ꝛ dissolnendo emittit. Alices autem vel extẽsiones ex supfluis vaporosibus in totius corporis lacertis aut eorum maiori inclusis parte fiũt: quorum natura purgationem dissoluendo nititur. Angustia porro cõtingit rẽ depellenti mẽbris nocentẽ quã labor nutriuit: qua ex re alices fiũt Sũt aũt ãgustie gña duo: primũ quidẽ ex labore fit. Secm̃ qõ ab iterioribꝰ corpis. Et q̃ ex labore fit ãgustia q̃druplex ẽ. Pria est vlcerosa q̃ ex hũoribus fit ligdis tenuibus ꝛ acutis q̃ fortis generant labꝰis tpe. Aut ex humoꝝ liq̃factiõe crossorũ ꝛ dissolutiõe quꝫ a corpe nõ egrediãtur. Aut adipis ꝛ carnis liquefactione mollis. Secũda ẽ angustia cũ qua extẽsio est q̃dã: que ex nimio fit labore ꝛ ĩmoderato: extẽdũturq; lacerti ꝛ nerui nec ad eos ex superfluitatibus peruenit quid nisi per paucũ eo q̃ in huiusmõi habitudine bi humores sint boni. Accidit autẽ cũ hac spẽ segnities ex motu ꝛ incuratione: nec huiusmodi spẽi corpus restringitur. Tertia aũt est angustia apostematica cũ qua pulsatio ẽ apostematis simlis pulsationi calidi: que spes sit quꝫ lacerti nimio calefiunt calore fortissimi cã motus ꝛ laboris nimij: trabunturq; ad eos oẽs propinque illis superfluitates. Sequitur aũt hãc angustie manerie dolor grauis quꝫ patientis tangitur corpus videnturq; oia mẽbra tanq̃ tumida ꝛ apostematica. Accidit autẽ huiusmodi spes cui incõsuetꝰ labor est ꝛ fatigari nõ nouit. Quarta deniq; spes illa ẽ que ex nimia fit siccitate que neruis accidit extẽuataq; fiũt ꝛ subrugosa mẽbra ac sicca nec facile moueri possunt. Angustiarũ autẽ diuersitates que ab iterioribus mouentur corporis tres sunt. Prima est vlcerosa ꝛ fit a calido cholerico qui motus fortis generatur tẽpore: ideoq; qui hanc patitur sentit in mẽbris tanq̃ vlcera. Secũda cum qua extensio est que ex multitudie fit humorũ crossorum qui grauãt mẽbrũ ꝛ extendũt. Aut ex ventositate ipsa extendenti: fiuntq; abinde alices grauissimi. Tertia est apostematica que ex humore fit acuto ꝛ forti quã inflatio cõmittatur ꝛ extensio pulsationesq; apostematis calidi pulsationibꝰ silles.

Capitulũ. xxij. de accidentibus que ex solo fiunt morbo.

De vero q ex solo veniũt morbo accidentia sunt spasmus ꝛ titillatio. Spasmus eni in neruis operatur ꝛ lacertis quẽadmodũ virtus volũtarie mouẽs facit quꝫ lacertũ ꝓtrahat ꝛ ad locũ a quo oritur reprimit. Sic ꝛ spasmus. Fit nãq; aut ex repletione aut ex euacuatione. Ex repletione qum lacertus repletur ꝛ neruus humoribus extenditurq; in latũ: vnde ꝛ ad sui partem reprimiturq; quisq; capitis. Quare eius iminuitur longũ quemadmodum ꝛ vasis fit que ex corijs fiũt vt vtres

UVA. BHSC. IyR_125_1

Hos etenim si diligentissime imoderate repleueris in latū lōgo extenduntur i minuto. Ab euacuatione autem fit si ex neruis humiditates fuerint educte ꝛ lacertis. vnde exsiccati ad ortus sui retrabūtur ꝓcipiū:quēadmodū capillo ꝓtigit ꝛ corrigie si igni proxima fiant. Desiccātur eteni ꝛ recrispantur:ꝛ quēadmodū cordis accidit citbare si ad aerez exposite sint caliduz ꝛ siccū incidūtur ꝛ rūpuntur. Qū sint eteniz protense retrabūtur ꝛ inciduntur:vnde ꝛ qui eas percutit quin a percussione cōpleta cessauerit cordas inuenit laxas ipsa p cussiōe. Patz itaqz exbis spasmū solū sequēs morbū accidēs esse. Spasmus itaqz si intoto sit corpore epilia vocatur:ꝛ si i palpebraꝝ lacertis:altera erit palpebraꝝ clausa:altera aperta:ꝛ si in lacertis fiat oculi strabositas nūcupatur:ꝛ si in stomacho singultatio abinde fit:ꝛ si in spermatis vasculis fit emissio fit spermatis inuoluntaria. Et si in lacertis maxillarum stridorem facit dentium. Titillatio vero ex ventositate fit vaporosa ꝛ crossa que in membro concluditur: dilataqz illud ꝛ reducit quemadmodum arterie reduꝯtur ꝛ dilatātur. Differunt aūt pulsus ꝛ titillatio:quoniā pulsus semper fit ꝛ in vents pulsantibus tantū. Titillatio vero in omnibus fit mēbris que dilatari possūt:vt cuti omnibusqz lacertis cordi ꝛ venis pulsātib⁹ ꝛ nō pulsātib⁹ stō intestinis oibusqz mēbris inter solidū ꝛ molle tēperatis. Porro in ossibus ꝛ cartilaginibus eo ꝙ dura sint vētositas ꝓcludi non potest:sic neqz in cerebro propter sinā humiditatem titillatio fieri nō poterit. Bis itaqz de causis tillatio accidēs est a solo veniēs morbo quoniā a sola fit vētositate.

Capitulum.xxiij.de accidētium que ex nature actione ꝛ morbo simul fiunt assignatione.

p Oro ea que actiōe nature ꝛ morbo simul fiunt accidētia sunt tremor fortis ꝛ qui cū dormitatione fit motus. Tremor eteni motus ē mēbri ad superiora ꝛ inferiora:eo ꝙ natura mēbrū velit ad superiora tollere:ꝛ morbus cōtra deponat inferius. Est eteniz bac in habitudine virtus debilis nec ꝑualet mēbrū perfecti⁹ extollere morbo superato. Huius accidētis .i. tremoris cōmotio fit:aut ex quibusdā animalibus accidētibus:aut propter dissoluētem virtutes morbū. Et ab accidētibus quidē animalibus vt ira aut timore ferarū aut regū eleuationeqz super altissimos ꝛ precipites locos:fitqz abide virtutis mēbruz monētis debilitas. Morbus aūt qui virtutes dissoluit:aut ex consimiliū fit partium morbo vt mala cōplexione frigida:quem admodū senioribus accidit:ꝛ qui frigide potuz multiplicant aquē:aut superse fundūt:sicut etiā ei qui multū bibit vinū cōtingit:qum calor submergit naturalis. Aut ex organico morbo:vt oppilatiōe que in neruis fit ex crosso ꝛ viscoso humore que monētem prohibet ad mēbrū peruenire virtutē. Et si quidē humor neruis plurimū infixus est:aut virtus debilis ē valde:vt humorē nō possit efferre nec mēbrū sustollere diligēter tremor abide nō fit. Si sit aūt humor nō ifixus nec debilis ē virtus humorēqz pōt auferre ꝛ mēbrum substollere fortiter: sed tamē illud humor agranat:ꝛ ad iferiora deponit tremor inde sequitur:propter duos motus cōtrarios qui exnatura est ꝛ q exmorbo:adhūc itaqz modū ꝛ accidētia bec a nature fiunt actione ꝛ morbo.

Capitulum.24ᵘᵐ.de accidētium que vitalibus accidunt actionibus causarumqz eorum assignatione.

e Tquoniam de accidentium causis que aīalibus contingūt actionibus sufficienter dictum ē:iā de illis que in actiones surrepūt vitales incipiamus. Dico ergo qm̄ vitales actiōes quemadmodū alio ostendimus loco. sunt dilatatio cordis ꝛ venarum percutientiū ꝛ reductio. Vocaꝛ aūt huiusmōi pulsus. Pulsus aūt aut oīo deficit ꝛ vocatur pulsus cessatio: hꝫ cū morte fit ꝛ vite cessatione:aut iminuitur ꝛ minor vocatur pulsus. Aut certe aliter eius ē cursus ꝙ expedit variusqz vocatur pulsus. Et pulsus quidē minor ex nimietate fit doloris qum calor imergitur nālis ad corporis refugiēs interiora:iminuiturqz ꝛ minor fit abinde pulsus. Aut ex virtutis debilitate vitalis qum arterias in oēs eaꝝ terminos dilatare nō possit:quēadmodū in defectu cōtingit. Varij aūtē pulsus varietas ex pl'ibus fit causis ex naturalibus vt morbis ꝛ accidētibus. Pulsus aūt varietas augetur ꝛ minuitur iuxta rerū augmentationem ꝛ iminutionez extranaturaliū. Nos autez de pulsus varietate ꝛ eius causis i sequētibus dicemus qum de pulsuum disputabimus habitudinibus.

Capitulum. 25ᵘᵐ.de accidentiū assignatione que in naturales subintrant actiones ꝛ eorū cāis ac primuz de prime digestionis accidentibus.

o Stensis que in vitalem ingrediūtur actionem accidentibus:iā nunc de naturaliū dicam⁹ actionū accñtib⁹. Dico qm̄ actionibus que ꝓtingūt nālibus accidētia inxta nāles fūt actiōes. Et naturaliū genus actionū in cōpletis vnū est pascere scil' ꝛ nutrire. Nutrire aūt est cibos mēbro quod nutritur similes facere: hoc aūt per appetitus efficitur actionez ꝛ digestionis Et accidentia quidē que appetitui accidūt qualia sint iā satis diximus ꝛ causas qū de accidētium diceremus animaliū causis. Digestionis vero tres sunt speties. Prima que in stomacho fit digestio vbi cibus in succositatē vertitur quādaz ꝛ digestio vocatur prima. Secūda que in epate fit ꝛ est sanguinis ex ciborum succositate generatio: vocaturqz digestio secūda. Tertia vero que in singulis fit mēbris:sāguinis scilicet in mēbri naturā alteratio que digestio nuncupaꝛ tertia. Singularū digestionū actio per quatuor cōpletur virtutes:quēadmodū qū de naturalibus loqueremur virtutibus dictū est:at trabentē scil'retinētem imutatē ꝛ expellētem. Et digestio prima ipsa est que in stomacho fit cui nocumēta accidūt quēadmodū ꝛ omnibus reliquis actionibust vt scil'aut oīo deficiat:quēadmodū in fastidiositate accidit. Aut iminuitur vt ructatus fumosus vel acerbus. Aut certe aliter ꝙ oporteat eius inuenitur decursus male scil:quēadmodū cui in stomacho cibus in vētositatē vertitur cōtingit. Que aūt accidētium digestionis huiusmodi sunt cause duas est inuenire:altera ab exterioribus est:altera ab interioribus. Et ab interioribus incōmoda sunt que virtuti accidūt digestiue:hec autē aut ex morbo partium cōsimiliū fiunt qui stomacho accidit: ꝛ si calidus est cibos in fumositatem mutat ꝛ putredinē si frigidus in acerbitatem. Aut ex humoribus in stomacho conclusis:q si fuerit hūor choleric⁹ ructat⁹ fit fumos⁹. Si pblegmaticus sequitur acerbū ꝛ si frigidus pariter imoderate digestionis fit cessatio ꝛ lienteria:si nō sit aūt frigus imoderatū ventositas generatur. Aut certe ex morboꝝ aliquo organicorū vt calido apostemate ꝛ frigido quod stomaco:aut eius accidit ori vnde eius debilitatur virtus. Et intellige quoniā digestionis que ex virtutis debilitate digerētis ē corruptio:magis officit ꝛ peius est malum:ꝙ que ex mala cōplexiōe fit calida aut frigida. Humida aūt ꝛ sicca iminutiones quidē sūt digestionis nō eius defectus nisi forte eius qui siccā habet cōplexionē eo vsqz fiat deductio vt ad cōsumptionē veniatur:ꝛ iam tūc digestio deficit aliter nō. Causa aūt exterior aut ex cibis est:aut propter somnū. Et ex somno quoniā si mult⁹ fuerit somnus ꝛ digestio bona:si pauc⁹ ꝛ breuis ipsa fiet mala. Digestionis malū propter cibos fit quatuor de causis. Prima ē corū ꝙtitate:secūda qualitate:tertia priuationis bore iuste causa ꝛ dilatationis eius:quarta eorū que ponꝛgunꝫ ordine. Et ꝙtitatis causa qm̄ cibi aut multi sunt aut pauci. Et si quidē pauci sunt stomacusqz calidus in fumositatem cibus alteratur. Et si multus simulqz corruptioni difficil:virtus valida:somnus lōg⁹ fit abide digestionē imorari tantuz modo. Qz celeris si sit digestionis ꝛ calor fortis:corruptio accidit sine longus sit sine breuis somnus. Qz si debilis sit calor cibi multi ꝛ corrūpi difficiles:somnusqz breuis fastidiositas abide fit. Digestionis aūtē corruptio que propter qualitatem est ciborū talis est. Si calidi sint cibi ꝛ stomaci cōplexio similis:in cholerā mutantur vt mel:si iuuenibus ꝛ calide cōplexionis ponꝛgatur boibus:alteratur eteniz ꝛ in choleram in eorū mutatur stomacho. Qz si frigidis existentibus cibis stomachus eiusdē ē cōplexionis cibi in acerbitatē in ipso mutātur:vt lac ꝛ cucurbita si seminibus ponꝛgātur:ꝛ bis qui frigidi sunt cōplexionibus alterātur etenim in eoꝝ stomacis ad acerbitatē. Que aūt propter ordinem ciboꝝ est corruptio huiusmodi est. Si eteni arctātes vētrē cibos sumpserit vt citonia pira debinc emolliētia vētrem supponat:vt blitū ꝛ spinachiam cum oleo cōditam oliue ꝛ muri:fit abide naturā cōstipari:ꝛ cibos qui vētrem emollīūt corrūpi. Sic etiā si digestionē imorātes apponātur primū cibi vt caro ꝛ solida oua: debinc cibi celeris subdātur digestionis vt persica ꝛ cucurbita:meloneſqz cite digestionis cibis accidit corrūpi:qū q tarde digeritur eoꝝ imorator descēsuz a stomacho sue digestionis tarditate. Cibus aūt digestionis velocis qū digestus decursum ad exteriora nō iuenit in stomacho corrūpitur. Hec est ciborū corruptio ex eo ꝙ que ꝓponi opꝫ postponūtur:q̄ postponēda āteponūtur. Oportet aūt medicū expcssius intueri ꝛ diuidicare ꝛ que digestioni accidūt nocumēta digerētis culpa virtutis:ꝛ que ciborum causa fiunt vel etiaz somni:quoniā que virtutis culpa fiunt accidentia difficilia sunt sanari:ꝛ quādoqz minime sanantur:ciusqz deducit malum

UVA. BHSC. IyR_125_1

ad lienteriã: ⁊ vt nullo modo cibus imutetur i stomacho aut certe in ventositatẽ. Nocumẽtum aũt quod ciborũ cã fit aut aliarũ que exterius fiunt cãꝫ facili⁹ curant. Potes aũt earũ diiudicare differentiã. Intuere itaqꝫ si digestionis ẽ malum qum cibus ponꝛigitur multus aut paucus aut calidus aut frigidus: aut alio q̃ expedit tẽpoꝛe: aut propter ordinis varietatẽ: aut statim post vigilias cibus ipse digestionis est cã corruptionis. Si sit autẽ boc ⁊ cibus in quãtitate ⁊ qualitate ⁊ iusta cõsuetudinẽ tẽperatus ẽ ⁊ quo oportet tẽpoꝛe ⁊ ordinem quẽ expedit seruat: corruptio accidit digerentis culpa virtutis digestioni. His itaqꝫ de causis accidentia in actiões igrediuntur ꝓme digestionis.

Capitulũ. xxvj. de accidentibus que attrabenti retinenti ⁊ expellenti cõtingũt virtutibus.

q Voniam digestio ꝑ q̃tuoꝛ cõpleẽ virtutes attrabẽtẽ retinentẽ digerẽtẽ ⁊ expellentẽ: ⁊ digestiõis ꝓme cũ suis cãis diximus accidentia que in stomacho equum est nos iam ostẽdere q̃ tribus reliquis accidant virtutibus accidẽtia que sunt attractio retentio ⁊ expulsio que i ꝓia sunt digestiõe. Attractioni que in stomacho est incõmoda quẽadmodum ⁊ alijs accidunt actionibus: cessatio iminutio malũ. Boc autẽ aut male ꝯplexionis morbi cã: aut morbi organici. Male vero cõplexionis morbus: aut ex caloꝛe ẽ aut ex frigoꝛe. Et siquidẽ imoderata bec fuerit nibil oio stomachus attrabit: cessatqꝫ ab eo attractio: vocaturqꝫ eiusmodi stõaci eneruatio. Si sit ãt parua stomaci ẽ debilis attractio quẽadmodũ in eneruationis accidit principijs. Morbus aũt organicus vt apostema qõ meri accidit aut stomaci ozi aut supercrescẽs caro in eoꝝ altero corrũpitqꝫ meatũ vt nõ queant stomachus que attrabit trãsmitti ad ipsũ. Et boc quoqꝫ si oppilatio magna ẽ attractio fit aliter q̃ oporteat vt spasmica attractio ⁊ tremulenta ac titillosa. Bec autẽ fiunt accidentia si virtus fortis non fuerit que morbũ possit euincere vt attrabat diligenter: sed nec debilis quẽ morbus superet ⁊ ei⁹ cessare faciat attractionẽ: sed fit in buiusmodi re quẽadmodũ vbi natura morbusqꝫ simul cõtendũt vt in tremoꝛe dictũ est. Dictum est de cãis buiusmodi qum de accidẽtiũ cãis que virtutis fiunt voluntarie actioni loqueremur. Retentio que in stomacho ẽ ipsa q̃qꝫ aut omnino cessat qua cibos retinere babet quẽadmodũ in lienteria fit: i boc eteĩ morbo stõach⁹ cibos nõ retinet ſꝫ egrediũtur ab eo ⁊ nõ imutãtur. Aut eius iminuit retẽtio: ⁊ fit abinde aut vẽtositas aut inflatio aut rugitus qum super cibum stomachus nõ reducatur vt oꝝ: ⁊ bec aut ꝓp malaꝫ fit cõplexionem frigidã. Aut cibũ qui generat ventositatez: aut certe paucitas fit ciboꝝ digestionis: acceleraturqꝫ egestiõis exit⁹: bocqꝫ fit qum stomaci nõ durat cibi retẽtio: vnde ⁊ bene nõ digeritur: nec ciborũ mittitur succositas ad epar. hũida abide exit egestio. Aut vero cibus ipe coꝛrũpitur in stomaco: ac ciditqꝫ egestionis putridũ eẽ odoꝛem. Q; si eiusmodi coꝛruptio ex mala est cõplexiõe calida: aut ꝓp choleras punctura comitabitur. Et si ex mala cõplexiõe frigida aut pblegmate vẽtositas comitatur ⁊ inflatio. Est ãt ⁊ stomaci in cibos mala retẽtio: fitqꝫ abinde ex spasmi ⁊ tremoꝛis gnẽ retentio: vt singultatio ⁊ vomitus: boꝛuꝫ eẽim duum accidẽtium motus spasmicus ẽ: nec vero vere spasmus: vetus eteim spasmus in neruis fit ⁊ lacertis sicut in ꝑcedentibus dictũ ẽ dũ de accidẽtibus volũtarij disputaremus mor⁹. Singultatio aũt ⁊ võitus ex retinẽti fiũt virtute ⁊ expellenti simul. Retinens eteim virtus coꝛum vult retentionem que apud eam sunt: ⁊ in stomacho nocens ẽ aliquid ad qõ expellendũ expellẽs insurgit virtus ⁊ emittit. Et si ledens illud in ipsius fuerit substantia singultatio fit. Stomachus nãqꝫ totus nocens boc a se vult repellere. Qõ si in stomaci fit fundo vomitus accidit: qm̃ stomachus q̃ i ei⁹ cõcauitate sũt cõclusa nitit expellẽ siue bũoꝝ crossus aut certe cibus fuerit malus: intm̃ vt duobus bis in accidentibus necesse sit stomacho sustolli donec oꝛi proxim⁹ fiat. Expulsiõis autez que in stomacho est accidẽtia bis eisdem tribus fiũt mõis scilz: aut oio vt in colica fit passione que ileos vocatur: que oĩum colicarũ difficilioꝛ ẽ. que aut ab apostemate fit calido: qõ subtilib⁹ oꝛitur intestinis: comitaturqꝫ eiusmodi febꝛis ⁊ sitis. Aut virtutis debilitate expellentis: nec ẽ cũ boc babitu febꝛis aut sitis: fitqꝫ istiusmodi vitiũ aut ex mala cõplexione frigida frigidoꝛum causa ciboꝝ: aut ex oppillatione que ꝓp egestionẽ facta ẽ siccam anfractibus intestinoꝝ imixtam: ⁊ ẽ simul cum bis intestinis grauitas toꝛtio ⁊ rugitus ac inflatio: que colica passio nõnũq̃ validã sequitur dissinteriã. Biminuitur autem expulsiõis actio ⁊ descensus difficiliatur egestiõis ac egressus: aut certe eius bit⁹ ⁊ decursus mal⁹ ẽ: fitqꝫ abinde liẽteria quꝫ virt⁹ mouet pelles añq̃ cib⁹ imuteẽ i stomacho: bocqꝫ bũoꝝ fit cã acuti stomachũ pũgentis: aut cibi certe eiusmõi q̃lis ẽ sinapis: ⁊ acetũ acerrimũ: aut ipsuꝫ grauat stomachũ nocetqꝫ: ideo expellitur. Bec sunt que in virtutis expellẽtis actionẽ ingredi untur accidentia que in stõacho ẽ. Quecũqꝫ autem circa stomachũ de attractiõe ac expulsione dicta sunt: intelligẽda sunt ⁊ in intestinis maximeqꝫ de virtutis actione expellentis Bec enim intestinis foꝛtioꝛ ẽ oĩbus alijs. Acidunt aũt buic nocumẽta virtuti in intestinis quẽadmodũ ⁊ alijs actionib⁹ .s. aut cessatio ex toto aut iminutio: aut aliter eius ẽ q̃ expediat actio. Et sciẽdũ accidere stõ ⁊ intestinis quibusdã in babitudinibus attrabẽti ⁊ expellenti virtutibus aliter q̃ sit natura vt vtantur. Stomaci eteni est cibuꝫ a meri trabere ⁊ ad intestina pellere. Intestinoꝝ aũt vt alia ab alijs purgamẽta cibi attrabãt ⁊ foꝛas emittãt: ⁊ qñqꝫ accidit vtriqꝫ bitudo eẽ naturalis cogitqꝫ vt necessitas ⁊ attrabenti ⁊ expellẽti alio q̃ naturali modo. Accidit qꝫ stõ ab itestinis purgamẽta trabere ⁊ ad meri per vomitũ pellere. Acciditqꝫ intestinis vt ab inferioꝛibus purgamẽta contrabãt ⁊ ad stomachũ pellant: quẽadmodũ in colica accidit passione quã ileos vocam⁹ ⁊ in cõclusionibus atqꝫ expressionibus. In ileos quidẽ: quoniam in bac passione virtus quꝫ mouetur expellens vt egestiões inferius pellat: fluxũqꝫ ad exteꝛioꝛa nõ inueniat oppilationis cã ad superioꝛa ꝓpellit ⁊ depellunt eas intestina bec ad illa donec ad stomachũ ventiatur stõachus ad meri ⁊ per vomitũ exterius pellit quꝫ intestina illã supius pepulerint. Cõclusio aũt accidit plurimũ qui egestiones augmẽtat aut ventositatis ab inferioꝛibus emissionẽ: pꝛobibetqꝫ amputatio vẽ tositatis exitus aut negotiũ quod piã ab egestionis assessiõe vnde egestio cõcluditur: ⁊ quꝫ exitus viã nõ inueniat ad superioꝛa redit sublata ab intestinis donec ad stomachum veniatur: fitqꝫ vomitus ⁊ corruptio appetitus. Bec est accidentiuꝫ designatio que ꝓme accidũt digestiõi ⁊ coꝝ cãe.

Capitulũ. xxvij. de accidẽtibus secũde digõis que ẽ i epate sanguinis generatio.

s Ecunde autem digestioni que sanguis est in epate ⁊ venis generatio tribꝰ accidunt incõmoda modis. Aut enĩ oio cessat ⁊ nõ alteratur ciboꝝ succositas que ab intestinis ad epar dirigit ⁊ venas in sanguie oio ſꝫ alba remãet quẽadmodũ ꝓius ẽ. Aut iminuitur imutaturqꝫ succositas bec in epate ⁊ vẽis quadaꝫ alteratiõe ⁊ quadã digeritur digestione. Aut certe eius exbibentur aliter q̃ oporteat actiões: mutaẽ qꝫ i epate succositas aut in cholerã rubeã quẽadmoduꝫ ictericis contingit: aut nigram quale lepꝛosis cõtingit. Aut mutatur ad pblegma vel aquosum bũoꝛem sicut cõtingit bydropicis. Sunt autez buius virtutis accidẽtium cause duplices ⁊ duo genera: alterum ab interioꝛibus alterũ ab exteꝛioꝛibus. Et que ab interioꝛibus sunt: cãrum tres sunt diuersitates. Pꝛima ẽ mala cõplexio: ⁊ bec aut calida ẽ ⁊ mutatur ab ea succositas in cholera: ⁊ si caloꝛ imoderatus fuerit in cholerã mutatur nigraꝫ eo q̃ a caloꝛe exuratur. Aut mala ex complexione frigida ẽ: fitqꝫ succositas sanguis aquosus: ⁊ si imoderatum eius fuerit frigus succositas oio nõ alteratur. Secũda moꝛb⁹ est oꝛganicus vt oppilatio q̃ venis accidit: aut ex crosso humoꝛe: aut ꝓpter apostema qõ illas cõpꝛimit. Tertia ex nã ẽ succositatis que a stomaco mittitur ad epar qum eteiꝫ multa ẽ non põt eã in sanguinẽ epar alterare: ⁊ si pauca choleras imutat ⁊ si calide ẽ cõplexiõis ⁊ banc in choleras imutat: si frigide in pblegma alterat ⁊ in ventositatẽ iuxta frigiditatis magnitudinem ⁊ paucitatẽ. Nocumẽtoꝝ aũt cãe que ab exteꝛioꝛibus digestioni accidũt secũde sunt vt si vtatur bõ negotijs balneo cibo ⁊ coitu alijsqꝫ buiusmodi que ab exteꝛioꝛib⁹ coꝛpoꝛi obuiãt. His cim si aliter quis q̃ oꝝ vtatur in q̃titate tẽpoꝛe ⁊ oꝛdie cõmultiplicãtur ꝓ ea mali in coꝛpoꝛe humoꝛes. Si eteim calefaciẽtibus vtatur bõ ⁊ cholerã gnãntibus vt pipere allio ⁊ cepa cholere multiplicatur generatio in eius coꝛpoꝛe. Si ãt pluri faciat q cholerã gnãnt nigrã cibos vt vacinam carnez ⁊ lenticulã cauleſqꝫ in eius multiplicatur coꝛpoꝛe nigra. Qum aũt pblegma generãtes nimiũ assueſcit vt lac: fungos ⁊ recẽtes piſces in coꝛpoꝛe pblegma generatur Sic quoqꝫ qum homo ⁊ otio ⁊ quiete vtitur ⁊ plurimum accipit cibum: dimittitqꝫ balneum: aut certe post eibuꝫ vtitur: ⁊ plurimuꝫ in eo perseuerat eius in coꝛpoꝛe generatur pblegma. Si aũt vtatur laboꝛe ⁊ exercitio multiplicetqꝫ añ cibum ⁊ imminuat cibum ac ieiunio vtatur plurimo cholera generatur in eius coꝛpoꝛe rubea. Eodẽ mõ se res bꝫ sigs eiusmõi rebus vtaẽ que bũoꝛes multiplicant in coꝛpoꝛe. Fiuntqꝫ ab

UVA. BHSC. IyR_125_1

vnoq̃z bũoꝝ quz in coꝛpe multiplicati fuerit ꝓma accũtia

Ex cholera equidem rubea:icteritia si in omni sit coꝛpore formix berisipila si in vno fit mẽbꝛo. Quod aũt a cholera fit nigra:si in omni plurimo fiat coꝛpore moꝛphea nigra: ⁊ si in quibusdã mẽbꝛis cancer ⁊ durũ apostema. Que vero ex humoꝛe fiunt phlegmatico:si multus in coꝛpore fuerit hyposarchica hydropis ⁊ lepꝛa:⁊ si in mẽbꝛis quibusdã apostema molle quod vndimia dicitur. Quodq̃z ex superfluitate fit aquosa qũ in coꝛpore fuerit multiplicata hydropis assclitica. Et si in quibusdaz fuerit mẽbꝛis vesica generaꝝ. Si vero vẽtositas in coꝛpore fuerit multiplicata:hydropis timpanica:⁊ si in quibusdã mẽbꝛis inflationes fiẽt. Huiusmodi accidẽtia coꝛpoꝛi fiũt qũ secũde accideꝛit nocumẽta digestioni.

Capitulũ.xxviij.de tertie digestionis accidẽtibus.

t **Ertia poꝛro** digestio in mẽbꝛis est:que scil'cibũ mẽbꝛis similẽ facit que pascũtur:huic quẽadmodũ ⁊ alijs actionib⁹ nocumenta accidũt.s.vt aut oio cesset:nec pascit aliquo modo coꝛpus:quẽadmodũ in arefacto vel hydropico vel ethico marasmato ⁊ ptisico cõtingit moꝛbo. Aut iminuatur:quẽadmodũ i matie fit. Aut eius fiat actio aliterq̃ oꝛteꝛet:quẽadmodũ in lepꝛa fit ⁊ moꝛphea. Et cibi quidẽ cessatio ac priuatio aut ea fit causa quoniaz nihil comeditur ⁊ bibitur:aut aliquo quod virtutũ cupiã accidit nocumẽto quatuoꝛ naturalium:debilitaturq̃z a sua actione ꝓpter malã ꝯplexionẽ: Immutans eteniz virtus si infirmetur nõ potest pascẽdo cibum assimilare mẽbꝛo:fiuntq̃z abinde multe in coꝛpore supfluitates. Et si pariter virtus expellens valida est ꝓpulsat superfluitates simulq̃z ⁊ alia quedã:cibos scil'nõnullos gb⁹ aliqua esset vtilitas:fit abinde nutrimẽti priuatio. Si sit aũt virtus que expellit debilis:remanẽt eiusmodi in coꝛpore supfluitates que ⁊ varios pariũt moꝛbos. Attrahens aũt virt⁹ si foꝛtis sit:vt multaz attrahat q̃titatẽ:⁊ digerẽs ẽ virtus debilis:attracta imutare non pꝛeualens superfluitas fit in coꝛpore. Infirmata aũt expelleꝛi ab eaꝛ expulsione superfluitatum que in coꝛpore congregate sunt:accidẽtia fient pessima iuxta superfluoꝝ naturã. Daties aũt fit ꝓpter ciboꝝ paucitatem ⁊ potus:aut ꝓpter nocumentum quod in bas igreditur quatuoꝛ virtutes. At vero icteritia moꝛphea lepꝛa: elepbantia:⁊ his similia abinde fiunt:q̃ in huiusmodi habitudinibus mẽbꝛis pastis cibus nõ fit similis:quinimo quod pascendũ est mẽbꝛum cibo fit simile ꝓpter materiei malitiã qua mẽbꝛũ pascitur.

Capitulũ.xxix.de accidẽtibus habitudinũ coꝛpoꝝ.

p **Oꝛro que** in habitudinibus sunt coꝛpis accidentia ⁊ cãe eoꝝ sũt actionũ malitie que digestioni accidunt secunde ⁊ tertie. Sunt autẽ accidẽtia hec.icteritia crocea ⁊ nigra.elephantia moꝛphea alba ⁊ nigra.lepꝛa.lingue nigredo ⁊ his similes coloꝛes qui in coꝛporis apparent superficie. Et icteritia fit aut ex mala cõplexione aut oꝛganico moꝛbo. Et que ex mala cõplexione aut ex caloꝛis est epatis cõplexiõe vt fiat eius sanguis cholerici maioꝛ generatio:feraturq̃z sanguis ille per venas in oia coꝛporis mẽbꝛa ⁊ in totũ diffũdatur coꝛpus.accidituz ea coꝛpi de cã citrinitas. Aut quoniã caloꝛ venarum dominatur cõplexioni:imutatq̃z in cholere rubee naturã sanguinẽ ⁊ ad oẽ mittit coꝛpus fitq̃z croceũ. At oꝛganicus moꝛbus qui icteritiã adducit oppilatio est que in meatibus ẽ iter epar ⁊ fel ꝓstitutis intantũ vt nõ sit choleris quas fel ab epate contrabit fluxus viaq̃z qua ad ipsũ peꝛueniat. Remanent itaq̃z sanguini imixte mittiturq̃z eiusmodi in oẽs coꝛpis partes sanguis ⁊ in mẽbꝛa diffunditur. Fit autem oppilatio ex croſſo ẽt humoꝛe ⁊ viscoso qui meatibus inuiscatur. Aut ꝓpter apostema in epate meatus cõpꝛimẽte. Jcteritia vero nigra eodẽ fit modo quo ⁊ crocea aut ꝓpter malã.s.cõplexionẽ calidã ⁊ siccã validãq̃z que epati dominatur ⁊ sanguinẽ generare cogit exustũ ac melãcolicũ. Aut mala cõplexiõe frigida ⁊ sicca qua in nigre naturam sanguis mutatur: quum in omnia coꝛporis membꝛa missus fuerit icteritiam facit nigrã. Aut ꝓpter que in meatibus est oppilationẽ quibus splen cholerã extrabit ab epate nigrã. Qua ex re sanguinis fex ⁊ purgamẽtũ ad splenem dirigi nequit. Remanet itaq̃z sanguini imixta ⁊ in oẽ missa coꝛpus denigrat illud ac icteritiã facit nigrã. Elephantia ãt fit quum sanguinis in cholerã mutatur nigrã substãtia adustionis violentia:fertur q̃z eiusmodi in oẽ coꝛpus sanguis:quo quz pasta fuerint mẽbꝛa eoꝝ mutatur substantia in nigre substantiã:aut quoniã certe oiuz mẽbꝛoꝝ cõplexio validissimi ẽ caloꝛis:ꝓburiturq̃z qui ad ea feꝛtur cibus ⁊ in naturã alteraꝝ cholere nigre fitq̃z eius frigida ⁊ sicca cõplexio melãcolicãq̃z ⁊ iam deficeps oẽs in suam imutat naturã cibos qui ad eã mittuntur donec mẽbꝛa quoq̃z in nigre vertantur naturã. Moꝛphea autem nigra fit quum mẽbꝛoꝝ manifesta ⁊ cutis coloꝛ in nigrum mutatur mẽbꝛiq̃z substantia sana est:estq̃z eiusmõi cã debilioꝛ earuz que dicte sũt. At vero lepꝛa tũc fit qũ sãguis sꝛba alkaꝝ in pblegma male cõplexionis frigide ⁊ humide causa que epati dñaꝝ qõ quz i oia mẽbꝛa missuz est pblegma pascuntur cofitq̃z ipsoꝝ substantia tãq̃ ⁊ illius:fitq̃z abide mẽbꝛũ album Aut mẽbꝛi ipsius frigida est ⁊ humida cõplexio oẽmq̃z g ad ad ipsuz sanguinẽ venit in phlegmatis trãsfert naturã:fitq̃z abide totius mẽbꝛi phlegmatica ⁊ alba substantia. Eodẽ modo ⁊ moꝛphea alba nisi q̃ moꝛphea alba i cute ẽ ⁊ mẽbꝛoꝝ superficie tãtũ. Nigredo aũt lingue exvapoꝛe fit calido qui ad linguaz aſcendit:aut ab epate:aut a pectoꝛe vel a stomacho:dilataturq̃z per linguã ⁊ denigrat ipsaz. Eadẽ est ratio in omnibus que in cutis ꝓducũtur supficie accidẽtib⁹.

Capitulũ.xxx.de coꝝ que a coꝛpoꝛe egerũtur accidẽtib⁹ ⁊ coꝝ causis.

e **T quoniam** trium que sunt actionũ accidentia coꝝq̃z causas explanauimus:sed ⁊ que in habitudinibus fiũt coꝛpoꝝ dicta sunt accidẽtia:que ex malitia fiunt actionũ:iã nunc de illis que egestis fiunt accidẽtibus disputãdũ videtur. Si eo ergo quoniã omnia que a coꝛpoꝛe emittũtur:aut naturalia sunt aut extranaturalia. Et que egestionibus per naturã fiunt accidẽtia:aut in q̃titatẽ sunt:aut in qualitate. Jnq̃tita teꝛt egestio ⁊ vrina mlta ⁊ mẽstruũ imoderatũ. Jn qualitate vt vrina nigra egestioq̃z nigra:qũ huiusmodi nigredo nõ naturalis sit. Que aũt extranaturalia sunt coꝛpoꝛe egrediẽtia:vt qui e naribus fluit sanguis ⁊ aliunde:huiusmodi qũ sit sanguinis egressus a suis vasis per seipsuz mime naturalis. Omnia aũt que coꝛpoꝛe egrediuntur si naturalem deseꝛant cursuz eoꝛũ erit egestio a triũ quauis causarũ:pꝛima ẽ virtutis debilitas:secũda ẽ ex materia:tertia ex mẽbꝛo a quo emittitur. Ex virtute quidẽ si virt⁹ retinẽtis debilis sit:maximeq̃z quum virtus expulsiua foꝛtis ꝓhibet actionẽ virtutis ⁊ materiã emittit. Ex materia vero aut ꝓpter ipsi⁹ q̃titatẽ si multa est grauatq̃z virtutẽ ⁊ ad sui cogit expulsionẽ:vt cibi si multi sint:eruptioq̃z sanguinis si in suis multiplicatur vasculis. Aut ꝓpter ipsius qualitatem:quoniam si materia pungitiua sit:naturaz ad eoꝝ que pungunt cogit purgationez ⁊ nocentium expulsionẽ:aut si acuta venas suo comedit acumine aut humida venas tenuat ⁊ emollit:sic vt in eas sciſſura acceꝛeretur:quẽadmodũ in sanguis fit eruptione. Propter mẽbꝛum autẽ quo emittitur aliquid:si mẽbꝛuz debile sit ⁊ fragile:rarũq̃z acceleraꝝ materia q̃ egressio:aut nimiũ durũ est:⁊ solidũq̃z ꝓpẽrãtq̃z ad illud fissure. Et naturales euacuationes sunt egestio:mẽstruũ vrina sudoꝛ.

Capitulũ.xxxj.de egestionis accidentibus ⁊ causis.

q **Ue in egestionis** emissione apparẽt accidẽtia tria sunt:aut in tẽpoꝛe cõsideratur aut i quãtitate aut in qualitate. Et in tẽpoꝛe qñ aut egestiõis acceleratur emissio ante digestionẽ ciboꝝ:aut a sua imoꝛatur boꝛa in qua exire solita ẽ. Et emissiõis acceleratio aut ex ciboꝝ est multitudine qua grauatur virtus:idcoq̃z emittit ⁊ expellit illaz. Aut qñ pũgit qui acceptus ẽ cibus intestia:ip̃aq̃z illum a se ꝓpulsant aut qñ humidus est ⁊ viscosus vt sermacũ ⁊ spinachia ac pꝛuna:aut qñ paucus ẽ:aut ꝓpter intestinoꝝ sensus magnitudinẽ tantã vt ciboꝝ ledãtur grauitate. Egestionis aũt moꝛa aut ꝓpter virtutis est expellẽtis debilitatẽ ⁊ retinentis vires. Aut ꝓpter intestinoꝝ sensus debilitatẽ aut ꝓpter cibos si aut pauci sunt vt egeat natura quancũq̃z in cibo inueniꝛ attrabere bũiditatẽ:aut stringẽtes ⁊ cõstipantes aut ex lacertoꝝ qui sup ventrẽ sunt debilitate a reductione. super intestina. Accidẽtia vero quz in quãtitate apparẽt egestionis: aut in multitudine sunt:aut in paucitate eius:aut in assellationũ numero. Jn multitudine equidẽ aut ex ciboꝝ copia:aut qñ coꝛ succositas ad epar nõ mittitur:aut ꝓp bumiditates que ad intestina defluũt multas. Paucitas ẽ egestionis aut ex ciboꝝ paucitate aut multitudie que ad epar mittitur succositatis. Aut qñ pauce ⁊ modice ad testia mittũtur humiditates. Egestionũ aũt numerus pꝛimus aut retinẽtis fit debilitate virtutis:aut expellẽtis abũdantia:aut lacerti eneruatione qui vltimũ extremũ circũdat ani. Expellentis abũdantia virtutis aut ex medicamie fit laxatiuo: aut cibo in quo virtus est laxãs:aut ꝓp cibi coꝛruptionẽ.aut ꝓpter materiarũ acutarum ad intestina ab omni coꝛporis

UVA. BHSC. IyR_125_1

parte decursum: aut qm̃ in ipsis generãtur supfluitates ꝛ ite stinis: quẽadmodũ accidit illi cuius sunt in intestinis vlcera Aut propter fortitudinẽ sensus intestinorũ naturalẽ. Ege stionum vero paucitas numeri ex causis fit bis q̃s diximus ꝓxijs. Et egõnis i q̃litate a nãli exit⁹: aut ab exterioꝛi fit cã aut ab iteꝛioꝛi. Ab exterioꝛi qdẽ a cibo. ſ. ꝛ a cibo aut ꝓp q̃ꝛitatẽ aut ꝓp q̃litatẽ aut ei⁹ corꝛuptionẽ. Et ex q̃ꝛitate si mꝛitus sit. Quid⁹ ãt dicitur: aut quoniã tẽperantie transit modum aut quoniã virtus nõ sufficit: aut vtriusq; cã simul. Et ex qualitate cibi si aliquẽ malũ generet humoꝛẽ aut ventositatẽ. Vẽtositas in stomacho generatur ꝛ intestinis aut ꝓpter cibũ cuius est ipsam generare: vt faseolũ fabã ꝛ que his similia sunt aut ꝓpter caloꝛis qui in stõ ꝛ intestinis ẽ debilitatẽ ꝛ iminutionẽ. Si sit eteni frigidus stomachus vẽtositas in eo nõ generatur quẽadmodũ nec venti nec nebule ex frigoꝛis ꝓducuntur nimietate. Quꝛ aũt ꝛ stomachus ꝛ intestina fortissimi sunt caloꝛis nõ generatur vẽtositas: illam etenim caloꝛ dissoluit a dissipat a cibis ꝛ alijs quẽadmodũ in estatis tẽpoꝛe qum nimius est estus: nec ventus ẽ nec nebula: quoniã caloꝛ eiusmodi oia dissoluit. Qum vero stomachus debilis ẽ itidẽ qꝛ intestina: tũc vẽtositas in eis paritur: eo ꝙ ad subtiliandũ nõ sint fortia cibũ: ꝛ ad eius dissoluẽdã ventositatẽ quẽadmodũ verno multiplicãtur vẽti, tẽpoꝛe ꝛ autumnali ꝓpter aeꝛei caloꝛis debilitatẽ. Vẽtositas autẽ que in stomacho generat ꝛ intestinis aut egreditur aut remanet interius. Et si a superioꝛibus egreditur oꝛe sic eructatio dicitur. Et si ab inferioꝛi bus aut cũ sono aut sine sono: ꝛ que cũ sono quedã sonũ hꝫ clarũ ꝛ quedã cũ rugitu fit: ꝛ quedã vtriusq; media ẽ. Et que clara ẽ ex stomaci fit vacuitate ꝛ intestinoꝛũ ac siccitate. Et que cũ rugitu ꝛ strepitu ex vẽtositate cui miscetur humiditas accidit. Poꝛro media ex media cõtingit habitudine. Est ꝛ vẽtositas crossa ꝛ vẽtositas inflatiua ꝛ que egreditur huiusmodi debilis est soni ꝛ q̃q; cũ strepitu exit si egestio illic sit humida. Vẽtositas nãq; cũ strepitu significat quoniam egestio huiusmodi ẽ hũida. Egestionis ãt egressus a naturali habitudine circa qualitatẽ ab interioꝛibus humoꝛis est cã qui ad intestina influit. Et hoc aut solius ẽ cã nature vt solutio ꝙ quã fit crisis: ꝛ hec vtilitatẽ confert. Aut ex moꝛbo solo vt dissinteria que ex liquefactione fit mẽbꝛoꝛũ. aut ex vtriusq; simul vt solo que quasi lauatura est carnis recentis. Sãguis ãt qui per solutionẽ egreditur. iiij. exit modis. Primus sanguis solius quẽadmodũ illi accidit cuius magnũ abscindit mẽbꝛũ: vt manus aut pes: remanetq; qui illi deputatus fuerat mẽbꝛo sanguis in coꝛpoꝛe: quẽ natura per solutionẽ expellit: ꝛ quẽadmodũ qui exercitiũ hñs cõsuetũ quꝫ dimittit sanguis in eius coꝛpoꝛe cõgregatur: qui per exercitiũ dissolui cõsueꝛat quẽ natura per solutionẽ euacuat: bui⁹ autẽ sanguinis egressio circularis fit. Secũdus modus solutiõis est: que lauature carnis est recentis similis. Hocq; ex debilitate fit imutantis virtutis que in epate est. Tertius sanguis est solutio cũ molestia ꝛ hec fit quꝫ epar sanguinẽ vt expedit imutauerit: sed ad mẽbꝛa ꝓpter aliquã peruenire nequit oppilationẽ que in venis facta est ipsum impedientẽ. Qum igit̃ in epate remanet vꝛitur eius caloꝛe ꝛ ad nigre declinat naturã Qum ergo noceat epati ad intestina illũ expellit ꝛ per solutionẽ emittit. Quarta est emissionis sanguinis que paulatiꝫ fit ꝛ inter tẽpoꝛa ꝓpinqua ꝛ in hac quãdoq; purus est sanguis ꝛ bonus ꝛ nõnũquã coagulatus aliquotiens sanies cũ eo egreditur interdũ squamosus ꝛ cũ vlcerũ corticibus ꝛ hec excoꝛiatione fit ꝛ vlceribus intestinoꝛũ quoꝛũdã. Et si cũ ea frigus sit nimiũ tenasmos vocatur. Si nõ dissinteria vocat̃ Dissinterioꝛũ aut ex epate aut ex intestinis.

Capitulũ. xxxij. de vꝛine accidentibus.

q Ue in vꝛina sunt accidentia aut ex renibus aut ex vesica fiũt. Et que ex renibus: aut ex quãtitate aut ex q̃litate. Et in quãtitate si eius imoderatus fiat egressus aut cõstrigatur ꝛ imoꝛetur nec egrediatur. aut certe cũ difficultate ꝛ paulatim ac moꝛa egreditur. In qualitate aut ex mala ꝛ calida cõplexione que renibus accidit: que ꝛ tanta ẽ: vt oẽz sanguis necesse fit illi attrahere aquositatẽ quo illa caloꝛ ipsoꝛũ extinguatur ꝛ ardoꝛ: ꝛ quꝫ multa fuerit i eis ad vesicã pellit. Accidit q; in huiusmõi accidẽti fitis eo ꝙ necesse sit epati eoꝛũ que extrabunt ab eo renes supplere locũ. diciturq; huiusmodi passio diabeta: aut ex mala frigidaq; cõplexiõe que epati dominatur: fitq; multa sanguis aquositas quã renes qum attraxerint ad vesicã mittũt: ꝛ vesica extra. aut retinentis debilitate virtutis que in renibus ẽ ꝛ expellentis copia virtutis. In carceratio vꝛine aut ex virtutis est fortitudine retinentis. aut ex oppilatione aliqua que meatibus accidũt vꝛine. Hec autẽ oppilatio aut ex hũoꝛib⁹ ẽ crossis viscosisq;: aut arena ꝛ lapidibus que in renib⁹ generãtur. aut apostematis cã quod in renibus fit meatusq; cõprimit. Arena vero ꝛ lapides ex humoꝛe generantur crosso ꝛ phlegmatico quẽ fortis ꝛ validus caloꝛ desiccat ꝛ solidat. He cãe quum debiles sunt difficultas fit vꝛine Et in qualitate que apparent accidẽtia vꝛine aut in coloꝛe si nigra est qꝫ aut ex caloꝛis est nimietate ꝛ adustione: aut frigoꝛis. aut alba quẽadmodũ ex oppilatione contingit. aut in odoꝛe si sit fetida vt in putridis fit febꝛib⁹. Que vero in vꝛina ꝓp vesicã fiunt accidentia aut in quãtitate considerantur aut in qualitate. Et in quãtitate si imoderate egreditur vꝛina ꝛ multa. aut cõcluditur ꝛ difficile exit. Et imoderatus quidẽ exitus quẽadmodũ cõtingit si lacertus qui vesice collũ circũdat fuerit eneruatus: ꝛ hoc aut ex hũiditate fit imoderata aut ex retinẽtis ꝺbilitate virtutis ꝛ expellẽtis viribus: aut bibite copia aque: aut vlcerũ que in vesica sunt causa que quꝫ vꝛina pũgat ab ea pellit̃ ꝛ emittit̃ cũ ardoꝛe. Cõclusio aũt vꝛine ꝛ moꝛa difficultasq; eius ꝓp vesicã aut ex virtutis fit debilitate expellentis. aut retinẽtis vi. aut ex mala ꝛ sicca cõplexione que vesice ꝺñatur imoderata: vnde ꝛ vꝛina desiccatur quẽadmodũ in adustis cõtingit febꝛibus causon. ſ. aut ꝓpter oppilationẽ. Oppilatio accidit aut ex humoꝛe crosso vꝛine meatibus inherenti qui in vesica sunt: aut sanguine coagulato aut sanie crossa aut superflua carne. aut verrucis que in meatib⁹ oꝛiũtur. aut ex oꝛis vesice coaꝛctatione ꝛ restrictione que aut ex apostemate fit. aut nimia que reꝓmit cõgregat ꝛ reducit siccitate. Accidẽtia ãt que i vꝛine sunt qualitate. aut i odoꝛe sũt: vt si putrida: aut vlcerũ putridoꝛũ aut humoꝛũ putridoꝛũ cã sit. aut in coloꝛe. si autẽ nigra ẽ aut alba aut alioꝛũ coloꝛũ: aut i liquoꝛe si tenuis sit aut spissa. aut in substantia si saniei sit mixta ꝛ sanguini vlcerum que in vesica sunt cã. aut apostematis cuius eruptio facta ẽ.

Capitulũ. xxxiij. de accidẽtib⁹ q̃ i egressu fiũt mẽstruoꝛ.

m Enstruoꝛum quoq; egressio naturalis est. Eoꝛũ a natura egressio aut in quãtitate fit aut in q̃litate. Et in quãtitate si eoꝛ emissio maioꝛ ẽ ꝙ oporteat aut ẽt minoꝛ: ꝛ si conclusa nõ exeãt. Et eoꝛũ emissio maioꝛ ꝙ expedit aut ꝓpter virtutẽ fit. aut ꝓp materiã: aut ꝓp mẽbꝛũ. Ex virtute si sit expellẽs valida ꝛ retinẽs debilis. Ex materia si tenuioꝛ est ꝙ cõuenit ꝛ subtilioꝛ: aut si maioꝛis quantitatis vt naturam grauet ꝛ ab ea pellatur. Ex mẽbꝛo si que i matrice sũt venarũ oꝛa fuerint dilatata ꝛ apta matrixq; rarificata. Conclusio autem menstruoꝛũ ex causis fit contrarijs crossicie. ſ. materiei paucitate: ꝛ si venarũ spissentur oꝛa que in matrice sũt ꝛ arctentur: ac expellẽtis debilitate virtutis ꝛ vi retinẽtis. At vero sanguis bui⁹ a nã exitus i qualitate ẽ si niger sit: bocq; ex adustiõis fit vi ꝛ caloꝛis: sanguisq; in nigruꝫ alteratione: Aut rubeus clarus aut croceus: bocq; caloꝛem significat ꝛ rubee dominationẽ in sanguine. Aut in tenuitatem declinat ꝛ albꝛem ꝛ cum spuma supernatãte quod humiditatẽ significat ꝛ phlegma dominans.

Capitulũ. 34ᵘᵐ. de accñtib⁹ q̃ in sudoꝛe fiũt ꝛ cãis eoꝛũ.

s Udoꝛ autem alius est naturalis vt q in chꝛisi fit bonus ꝛ exercitij tẽpoꝛe tẽperati ꝛ in balneo ꝛ in his habitudinibus cuius ẽ cõplo calida ꝛ interioꝛa membꝛa fortia sudoꝛ eius maioꝛ ẽ ꝛ a ꝓfundioꝛibus. Alius extra cursum posit⁹ naturalẽ g. ſ. ex liquefatiõe fit carnis. Hic nanq; sudoꝛ ea a coꝛpoꝛe euacuat tm̃ que vtilia sunt. Est ẽt sudoꝛ a cã duabus bis vltima qui ex imoderata fit hũiditate: quoniaꝫ hac exit in habitudine ꝛ qꝺ vtile ꝛ quod est iutile. Egreditur autẽ sudoꝛ a naturali cursu aut in q̃ꝛitate aut i qualitate. In quãtitate si nimiũ fluat: bocq; aut humiditatis multitudie aut ei⁹ tenuitate: aut poꝛoꝛ dilatatione aut expellentis vi virtutis. Aut si paucus sit qui ex cõtrarijs fit cãis. ſ. aut humiditatis paucitate aut eius siccitate aut crossitie: aut poꝛoꝛũ cõstipatione. Egreditur aũt a nã i qualitate. aut coloꝛe vt rube⁹ sudoꝛ sanguinem significans ꝛ citrinus qui rubeam cholerã Aut in odoꝛe vt sudoꝛ putridi odoꝛis putredinẽ significans

Cap⁹. 35ᵘᵐ. de euacuatione extranaturali.

e Xtranaturales euacuatiões que in cursu non sunt naturali sanguis est emissio a coꝛpoꝛe: vt narium flux⁹.

Est aũt sanguinis egressus tribus de cãis cõibus. Prima est ex virtute. Secõa ex materia. Tertia ex oꝛgano. Et ex virtute si expellens fortissima est virtus ꝛ retinens plurimuꝫ debilis. Ex materia aut ꝓpter eius quãtitatem: qm̃ multa

UVA. BHSC. IyR_125_1

est ⁊ venas replet ac extendit donec aperiantur: aut propter qualitatem si acuta sit vt venas comedat. Ex instrumẽto vero si nimium durum sit vt fissure in eo fiant ⁊ crepetur.

Et omnis fissure ⁊ crepationis causa aut interior est aut exterior. Exterior est: vt casus: illisio: icisio ⁊ huiusmodi. Interior aũt materiei multitudo que sua extẽdit ⁊ disrũpit grauitate: emollitq; mẽbrũ ad quod ruptura accelerat. Hec sunt quas volebamus ostẽdere accidẽtiuꝫ cause que accidũt a corpe egestis: ⁊ est noster vltimus sermo de accidentiũ causis: ideoq; ⁊ hic eorum terminamus seriez: aggredimurq; sequẽtia scil: signoꝝ ⁊ significationũ que omnes significãt passiones tractatũ: quatenus plena sit nostra de rebus extranaturalibus disputatio.

Sermo septimus prime partis libri cõpleti artis medicine q dr regal' dispositio hali filij abbas discipuli abbimeber moysi filij sciar ad regez magnũ de signoꝝ scientia: decem ⁊ octo capitula habens.

Uniuersal' disputatio ỏ signis ⁊ eoꝝ diuisiõib⁹. cap⁹. i.
De pulsus scientia ⁊ qualitate ⁊ significationib⁹. 2.
De pulsuũ generibus ⁊ diuersitatibus. 3.
De causis que quodq; pulsus genus faciũt quidq; res faciant naturales in pulsu. 4.
De pulsus mutatione propter res nõ naturales. 5.
De pulsus alteratione ex rebus extranaturalibus. 6.
De pulsus alteratione ex causis virtutẽ grauãtibus. 7.
De pulsibus speties apostematũ significãtibus. 8.
De pulsibus passiones vnius cuiusq; mẽbrorum significãtibus: ⁊ primo passiones cerebri. 9.
De pulsus assignatione que in mẽbris fiunt anbelitus passiones significante. x.
De pulsibus organicorũ cibi passiones significãtib⁹. ii.
Uniuersalis disputatio de significationibus vrinarũ circa corporis morbos. 12.
De qualitatum vrine diuisione: ⁊ eius significatione. per colores. 13.
De significationibus vrine ex liquore 14.
De significationib⁹ hypostasis vrine. 15.
De significationibus egestionũ quidq; significẽt in corpore futurũ. 16.
De significationibus sputorũ ⁊ screatuuꝫ. 17.
De significationibus sudoris. 18.

Capitulũ primũ vniuersalis disputatio de signis ⁊ eorũ diuisione.

Lcidẽtiũ cuiusq

⁊ cãrum ea efficientium bitudinez ostendimus morbos scilz: quez tractatum sciam vocauimus cauz ⁊ accidentiũ. Hoc autez loco vnumquẽq; morborum ⁊ passionũ ac accidentia eos ostẽdemus sequentia que sunt. s. signa quibus significantur: vocamusq; huiusmodi signorũ sciam. Dico ergo qm̃ signorum tria sunt genera. Primũ est quo sanitas significat. Secundũ quo morbus. Tertiuꝫ quoq; nec sanitas nec morbus est bitudo. Et horum qỏq; genus aut significat eaz que trãsit habitudinẽ: vocaturq; cõmemoratoria: aut qỏ in presẽti est significãs. Aut qỏ futurum ẽ ⁊ fit. diciturq; portẽdẽs ⁊ prouidentia. Et horũ signorũ quedã cõia sunt: que scilz oẽs significãt bitudines. Quedã vero particularia particulares corporũ significãtia habitudines. Et nos primum de signis disputabimus cõibus qũ sit cõueniens ⁊ magis necessariuꝫ ei qui morbos vult cognoscere ⁊ passiões: maxieq; in febrib⁹ quarum preferemus mẽtionez oibus morbis. Dico qm̃ signa cõia ex actiõibus sumũtur cõibus: illis. s. actionibus per quas omniũ corporũ est subsistẽtia qum ⁊ sanitatis ⁊ morbi in actiõibus eẽ inueniatur. Sanitatis enim signũ bonitas est actionum porro morbi earũ malitia. Actionũ auteẽ bonitas ⁊ malitia ex mẽbrorum sanitate est ⁊ malitia. Membrorum aũt sanitas ⁊ malitia ex temperãtia humorum ⁊ corruptione temperantie sunt. Actiones aũt cões ex quibus signa dicũtur cõia actiones naturaliũ ⁊ vitaliũ sunt virtutũ: quam p eas aĩalis corpis sit subsistentia eiusq; firmitas. Vitalis ⁊ enim virtutis sanitas nãlem statuit calorez per quem vita ẽ: ⁊ ex eius corruptiõe mors. Ei⁹ vero ex tẽperãtia sanitas cõsistit ⁊ eius a tẽperie egressu mouetur morbus. Porro per naturalem quatuor ẽ humorũ subsistentia ex quibus oia corpis membra cõstituũtur ⁊ augẽtur p eos vt cibo: per quẽ subsistẽtia eorũ est ⁊ figura in nãli sua bitudine: quẽadmodum alio

a

ostendim⁹ loco nostri hui⁹ libri. Que quz ita sint necessario medicorũ priores plurimas ⁊ sanitatis ⁊ morbi significarũt habitudines his duabus virtutibus. Significarunt itaqz ex vitalis actionibus virtutis sanitatem virtutis ⁊ debilitatez: ⁊ naturalis temperiem calorꝭ: ciusqz a tempie egressuz q̃qz naturales fiunt res: ⁊ que extra naturã peruenium in ea ⁊ in corde: quod ipsi sedes est ⁊ fornax. Huius aũt virtutis cognitio actionũ: virtutis per motũ fit venarũ pulsantium: qui cordis est motui equalis: diciturqz eiusmodi cognitio pulsuum scientia. Porro ex naturalis actionibus virtutis tẽperantiã significarũt humorũ eorũqz ab ea egressũ: habitudinũqz ei⁹ diuersitates in sanitate ⁊ morbo ex decoctione que i venis fit nõ pulsantibus eiusqz priuatione. Sed ⁊ ex decoctione que i stomacho fit ⁊ intestinis ac eius cessatione: ex ea quoqz que i anbelitus est instrumẽtis ⁊ priuatione ipsius. In bas aũt significatio res ex his fit que corpore emittuntur ⁊ egeruntur. Et maturatiõis ac decoctionis que in venis fit priuatiõisqz cognitio ex vrina colligitur que sanguinis aquositas est. Ei⁹ aũt que in stomacho decoctionis ⁊ priuationis ipsius ac intestinis sumitur notitia ex egestione que ciborũ est superfluitas: ⁊ in stomacho fit. Et illius decoctionis que in anbelitus fit organis eiusqz priuationis notitia sumit̃ ex sputis ⁊ screationibus que superfluuitas sunt cibi quo hec pascuntur mẽbra. Significantur etiaz ex sudoribus corporũ habitudines circa sanitatẽ: nisi ꝙ minus cõmunis est ad significãdã que in omni corpore fit decoctionẽ qum subtilis sit superfluitas quã mẽbra ad corporis depellunt exteriora: ⁊ per poros educuntur cutis. Que qũ vt dictũ est sint equũ est nos singula expedire horꝭ signorũ genera: diuersitatesqz eorum: quasqz significent corporis habitudinis diuersitates in sanitate ⁊ morbo ⁊ que nec sanitas nec morb⁹ est habitudine. Incipiemusqz a pulsus scientia qum nobilior sit scientia ⁊ vtilitate maior ⁊ significatione cõmunior super oẽs corporis habitudines.

Capitulũ. 2⁹. vniuersalis de pulsu ⁊ significationis eius qualitate.

p **Ulsus** scientia grauis est ⁊ difficilis ⁊ cognitio eius qũ magna sumitur difficultate. Hocq ꝛ tribus de causis. Prima est quia nõ est facile assuescere in venarũ sensu: cõsuetudinẽ quã possit modicam cognoscere alterationẽ que in pulsu fit. Secũda autem quoniã necesse est medico dũ arterias tangit pulsus oia cognoscere genera breui tẽpore que decẽ sunt. Tertia quoniam venarũ pulsus nihil habẽt simile ⁊ exẽplum quib⁹ cõferãtur ⁊ ex quorũ possint disci collatione. Ideo ergo medicũ in sentiendis exerceri venis lõgo oportet tẽpore ⁊ exercitio pleno q̃ exquirat ⁊ intelligat vt nihil eorũ que de generibus pulsuum dicturi sumus ⁊ speciebus transeat: quo possit in vno codẽqz tẽpore lato carente decẽ eius genera cognoscere: que deiceps dicemus atqz hoc loco. Sed primũ quid sit pulsus: eiusqz figura dicemus: queqz de qualitate sensus arteriaꝝ sciẽda sũt.

Dico ergo quomã pulsus mot⁹ est local' quo mouetur cor ⁊ vene pulsantes dilatatione ⁊ reductione: ad calorꝭ custodiam in tẽperantia naturalis ⁊ vitalis augmẽtum spũs generationẽqz animalis. Naturalis aũt custodia calorꝭ ingressu frigidi fit aeris illũ recreãtis qui fit per dilatationẽ ⁊ vaporis fumosi exitum qui ab eo factus est: quod per reductionem fit. Dilatatio aũt est cordis motus ⁊ arteriarũ a cẽtro ad exteriora. Reductioqz motus est cordis ⁊ arteriarum ab exterioribus ad media. Explanauimus aũt diffinitionẽ hãc ⁊ vitalis que sit virtus: q̃que ipsius vtilitas dixim⁹. Diffinierũt auteẽ antiqui pulsum ⁊ alia diffinitiõe: sed nõ substãtiali: dicẽtes pulsus est nũtius qui nõ mẽtitur ⁊ preco qui occulta refert ⁊ narrat motibus cõtrarijs ⁊ manifestis. Cor autem ⁊ vene pulsantes vno mouẽtur motu: vnoqz modo: i vno tẽpore: scilicet eorũ motus alterius alteri equal: nec alius motus alium precedit omnibus in habitudinibus: itm̃ vt exvno oium capiatur per collationẽ sciẽtia. Ideo ergo ex arteriarũ pulsu cordis agnoscimuus motũ: qũ per pulsus venarũ que colligit̃ significatio ad virtutis fiat vitalis notitiam que in corde. Nisi ꝙ minime eius motus veracissime ex omnibus corporis arterijs percipi potest: trib⁹ de causis. Prima ẽ quoniã arteriaꝝ quedam i profundo sunt corporis: vt arterie q̃ super spinã extẽduntur: quedã in carne occultate: vt que i carne coxarũ sunt arterie. Quedã ossibus operte vt que in pectore sunt. Harũ nõ patet motus tactui: q̃diu in naturali p stat corpus habitudine ⁊ carnis cõpositione: nisi forte corpori maties iminutioqz accidat carnis Secunda est causa quoniã arteriarũ quedã a cordis loco remote sunt: nec motus earũ in omnibus patere potest habitudinib⁹ vt que in ta

UVA. BHSC. IyR_125_1

lo sunt arterie: queqz in pedibus. Tertia est quoniam arteriarum positio mime recta est: z equalis vt quz appositi q̃ tuor fuerit digiti nõ recte supponãtur: quẽadmodũ que post aures sunt arterie. Quod qũ ita sit: oportet q̃ ex arterijs que his cõtrarie sunt eligere: vt i mẽbro scil' sint carne nudo: neqz a corde remote: eaqz positio recta. Jdeo ergo antiqui cubitorum elegerunt arterias que iytroqz brachio sunt: eo q̃ earũ facilior sit sensus z cõueniẽtior ac laudabilior. Facilior qm̃ loca hec pauce sunt carnis. z que in eis sũt vene manifestiores. Cõuenientior aũt qm̃ earũ locus nõ lõge a corde positus est: vt cauillarũ est longinquitas: positioqz earum recta quam oẽs cõprehẽdunt digiti. Honestior vero qm̃ nõ eget in earum tactu medicus aliqua corporis q ue operta sunt discooperire membra quz sit hoc turpe: z circa mulieres magis.

Comprehẽsio aũt pulsus venaz quatuor fit positiõe digitorum super locuz arterie in cubitorum partib9 interioribus z prope disgregationem rasche a superiori medij parte cubitorum per longũ ifirmi manu nõ extẽsa sz nec reducta sz mediocriter posita. Digitorũ aũt positio super arteriã variatur: quedã reim ꝓfũdari eget z imprimi arterijs digitos in fortis scilz pulsus cognitione. Si eim digiti equaliter arterie fuerint iprẽssi: fortisqz est illa sũma pellit digitorum fortiter vt tãgẽti videatur se illã pellere: z in illis quoqz arterijs que plurima operiũtur carne: quo earũ digiti motũ cõprehẽdãt diligẽter. Et in quibusdã digitos necesse ẽ sustolli: bocqz i debilis cognitione pulsus: z in eo arteriaruz genere que carne nude sunt: qum si digitos debili ipressuris arterie moueri nõ possit: z carne nuda ipressione nõ eget multa: pz eiz. Sunt z que digitorum egeãt appositiõe temperata nõ iprimẽti sz nec sublata: bocqz intẽperate virtutis pulsus cognitione z in eorum genere arteriaz q̃ nec nude nec occultate sunt carne.

Capitulum tertium de cognitione generum pulsus z diuersitatibus ac qualitatibus.

Pulsuum habitudines permultũ variãtur abinuicem iuxta mouentis varietatem virtutis z naturalis diuersitatẽ caloris z varietatem arteriarũ sangũisqz quem continẽt z spũs si hec naturalia z i natura fuerit z a natura egressa. Cõcluserunt autẽ antiqui diuersitates varietatũ istarum bitudinum pulsus decẽ generibus. Primũ ẽ qõ ex q̃titate sumitur dilatationis. Secũdũ ex tẽpore motus. Tertium ex virtutis q̃titate. Quartũ ex arteriarũ substãtie cõsistentia. Quintum ex eo qõ arterie cõtinent. Sextũ ex qualitate substãtie arteriaruz. Septimũ ex quietis tẽpore. Octauũ ex motuũ tẽpore z collatione. Nonuz ex q̃titatis proprietate. Decimum ex numero pulsuũ vene. Et qõ ex quantitate dilatationis gen9 sumitur diuiditur in pulsuz magnum z paruũ z mediocrem: longuz quoqz z breuem z temperatum: z in latum pulsum strictuz z tẽperatũ: manifestũ z occultũ z temperatũ: qm̃ eteim arteria est corp9 z i oi corpore ẽ longũ latũ z profundũ. Quz dilatatur arteria in tres eius partes dicitur vehemens. Quz autez dilatatio eius fit in supposita eius extrema z medio proxia pulsus dicitur minor. Cum vero dilatatio ipsius ad media vsqz fit inter extremitates z cẽtrũ: inter vehemẽtem dicitur z paruũ tẽperatus. Et si eius dilatatio in lõgũ maior est q̃ in alias partes: z boc est qum eius dilatatio quatuor trãsit digitorũ terminos longus vocatur. Qõ si minor z intra quattuor digitorũ finitur terminos brevis vocatur. Et si cũ quattuor digitorũ termio dilatatio finitur inter longũ z breuẽ tẽperatus appellatur. Sic quoqz si eius dilatatio fiat in latũ maior. latus dicitur: bocqz fit qum extremitates sũmorũ transit digitorũ: z si ab eorum sũmo iminuitur strictus vocaf': z si cũ illis equalis ẽ temperatus iter latũ appellatur z strictum. Et si dilatatio eius a profundo abundat elatus vocatur: bocqz fit quz arteria elato similis ẽ z alto. Et si ab boc iminuitur z medio fit propinquior demissus vocabitur. Q. si ad mediũ vsqz duarũ dictarũ feratur extremitatũ tẽperatus iter elatũ z demissũ dicetur. Et si dilatatio eius in lato ẽ z profundo: z in lõgo iminut9 ẽ crossus vocatur pulsus. Aliquotiẽs varietates he alie cõponũtur cũ alijs quẽadmodũ longus cum lato aut stricto aut inter vtrũqz tẽperato aut elato vel demisso aut eorũ tẽperato. Sic se z aliarũ hz cõpositio spẽrũ adinuicem. Hę sunt generis qõ ex quãtitate sumitur diuersitates q̃ ex tribus fiunt cãis. Pulsus magnus z vehemẽs ex vital' fit fortitudine virtutis que arterias dilatat z ex caloris multitudine quẽ aere refocillari opus est plurimũ. z ex arteriarum mollitie que dilatationez suscipit z extensionem simul. Paruus autẽ pulsus ab bis oppositis cãis debilitate. s. virtutis. paucitate caloris arteriarũ corporũ duritie. Tẽperatus vero pulsus ex tẽperatis conflatur causis. Aliorum cause pulsuz fiunt ex harũ augmẽto z diminutione cãrũ qõ nos in sequentibus ostendemus qum de pulsus imutãtibus loquemur cãis

Genus aũt quod ex tempore sumitur motus in pulsuz diuidit' velocẽ z tardũ tẽperatũqz. Et velox pulsus est qui spatij longitudinem breui transuerberat tẽpore. Tardus aũt q spatiũ b: eue longo incidit tẽpore. Temperatus in duab9 bis medius ẽ bitudinib9. Et huius generis queqz diuersitas ex duabus fit cãis virtute scilz z complexiõis calore. Velox pulsus ex sana est virtute z forti calore que cogunt ad frigidi aeris attractionẽ. Tardus ex debilitate est virtutis mouentis z caloris iminutione. Genus aũt ex virtutis sumptum quãtitate in pulsuz diuiditur fortem debilem z temperatum. Fortis est pulsus qui in sũmos pcutit digitos fortiter in tm̃ vt repellat. Debilis cõtra ẽ tenuiter percutiẽs z sine virtute. Temperatus qui duabus bis interest bitudinibus. Et hui9 queqz generis diuersitas duabus fit a causis. Pulsus fortis ex sanitate ẽ virtutis ac vi z corporũ arteriarũ mollitie z earum obedia. Debilis cõtra ex virtutis debilitate z paucitate arteriarũ obediẽtie. Tẽperatus vero z harũ cãrum fit tẽperie. Et qõ ex subsistẽtia sumitur arteriarũ corporũ genus diuiditur in durum z molle z tẽperatũ pulsuz. Durus ẽ pulsus quz sũmi sentiũt digiti arteriã cũ quadã soliditate in tãtũ vt videatur sentiẽti fortis eẽ. Differunt aũt hic z fortis: qm̃ fortis magn9 ẽ: eo q̃ virtus arterias optime dilatet. Durus aũt paruus est: qm̃ arterie dure virtuti nõ obediunt nec dilatãtur cũ ea. Mollis ẽ in quo sũmi sentiũt digiti lenitatẽ arteriarum z mollitiẽ in tm̃ vt fere in earũ videãtur substantiaz mergi. Tẽperatus est inter duas bas medius habitudines cõstitutus. Fit aũt dur9 pulsus ex siccitate corporũ arteriarũ: molliis aũt ex earũ humiditate: z horũ tẽperatus: tẽperata inter duas bas fit ex bitudine. Et genus ex eo q̃ arterie cõtinẽt sumptũ diuiditur in plenũ pulsum z vacuum: z horum tẽperatũ mediuz. plenus ẽ qui sub digitis pulsat tan q̃ hũiditate plenus. Vacuus qui siccus sub palpãti apparet cuius cõcauitas inflata videt' z si iprimãtur digiti in vacuitate videntur immergi. Plenus autem pulsus ex arterijs fit repletis sanguine z spiritu atqz corũ copia. Vacu9 ex paucitate fit sanguis z spũs. Tẽperatus horum ex temperantia fit vtriusqz. Genus vero qõ ex qualitate corporũ arteriaruz sumit' in pulsum diuiditur calidũ z frigidum z temperatum. Calidus ẽ pulsus in quo digitorũ sũmum calorẽ sentiunt arteriarũ. Sic quoqz in pulsu frigido arteriarum sentitur frigiditas z iter hos tpat9 pulsus ẽ i q̃ nec calor sẽtit' nec frig9 manifestũ. Corpuz arteriaz calor ex calore fit materiei q̃ ad arteriaz defluxit ꝓcauitatẽ sanguis. s. z spus frigiditasqz ex frigore mafiarũ: Temperantia pulsus ex materiei pplonis cõflatur tẽperie. Ex quietis tẽpore sumptũ genus diuiditur in frequẽtẽ rarũ z tẽperatũ. Galienus nãqz refert quoniam pulsus in dilatatione z reductione quietes hz duas. Alteram que tpe fit dilatatiõis quz palpãtẽ percusserit: diciturqz quies exterior. Hecquoqz quies sensu comprehenditur in dilatatione. Altera ẽ quies que tẽpore fit reductionis qum ad suum arteria reuertitur cẽtrũ z hec sensu nõ cõprehẽditur. Et pulsus cuius quietis tẽpus breue est frequẽs dicit'. Cui autẽ getis tẽpus ẽ longũ dicit' rarus. Cuiusqz tẽpus quietis medium est medius vocatur z tẽperat9 inter rarũ z spissum. Frequens autẽ pulsus ex fortitudie fit caloris imoderati eo q̃ multa egeat refrigerij recreatione z virtutis ex debilitate in qua eget natura spissitate vti quo sufficiat quãtitati quã necesse ẽ attrahi aeris. lẽtusqz fit ex caloris debilitate z paucitate ac virtutis roboze. Et qui horũ tẽperatus cũ extẽperantia fit in cõplexione z virtute. Et qõ ex motus tempore sumit' genus z colationũ: diuiditur in boni põderis pulsum z mali ponderis. Est aũt mẽsura ex collatione z relatione. Hec aũt cõperatio aut ẽ tẽporis mot9 ad tẽpus mot9: vt quz reductionis tẽpus equale ẽ tẽpori mot9 dilationis prime: aut diuersum ab eo: aut quietis tẽporis: ad tempus quietis vt si sit quietis interioris tẽpus tpi cõle getis exterioris: aut collo quietis tpis ad tẽpus mot9: vt si sit dilatatiõis tẽpus equale tẽpori getis exterioris aut diuersũ. Pulsus itaqz ponderis z mensure cõpetentis ẽ inter quẽ z suo dño simile collatio est z cõfiguratio bona vt pueri pulsus si cõfiguratus fit pulsui pueri z consimilis iuuenis pulsus iuuenili similis ẽ pulsui: pulsusqz corũ qui calidas babẽt cõplexiones similis ẽ collatus ad calidaz dños cõplexionũ. At vero incõpetẽtis pulsus mẽsure est imutate: vt si sit adolescentis pulsus iuuenum similis pulsui. Et quidã diuerse mẽsure quemadmodum si pueri pulsus: senis pulsui ꝓfigurẽt'. Quidã a mẽsura ex̃ ẽ. atqz bic ẽ

UVA. BHSC. IyR_125_1

qū pulsus nullā bz relationē ⁊ ꝓfigurationē alicui⁹ ad pulsus etatis. Est hui⁹ generis pulsus cognitio difficil' ⁊ grauis mētis necessariā habens subtilitatem: longaqz egēs consuetudine in venarum vsu. Motus eniz tēporis ⁊ quietis ꝙtitas quo alij alijs superabundāt pulsus: quedam quidē ⁊ spatiū eius dici potest ⁊ rōcinari. Vt si dicatur tēpus dilatatiōis duplū est tēpore quietis exterioris: aut triplum: aut duplū ⁊ semis: aut sicut illud: ⁊ quarta superās ptē: aliaqz huiusmodi. Alia que interꝙtari ⁊ dici nō potest: vt dilatatiōis tps ⁊ reductionis: aut vtriusqz tps. Et horū quodqz tēporū: aut parue erit vicinie cū eo cui cōfertur: aut magne: aut inoderate. Hisqz de causis: facta est generis huius pulsus sciētia difficillima.

Quod autē ex ꝙtitate dilatationis sumitur genus in eq̄lem diuiditur ⁊ i inequalē pulsum. Et hoc genus scil' diuersū in omnibus inuenitur pulsuū diuersitatibus de quibus iā diximus. Equalis nāqz pulsus est: qui digitos verberat semper sub eadē habitudine: vt si sint pulsationes multe magne equalis magnitudinis: ⁊ non est in eis nec pulsatio vna parua. Et pulsationes multe parue in quib⁹ nec pulsatio aliqua magna est. Pulsatiōnes quoqz multe fortes ⁊ continui roboris: in quibus nulla est debilis: aut velox: vel tarda sēper eq̄l' nō habens hec ab illa quid diuersum. Inequalis aūt ⁊ diuersus variusqz pulsus ille est cuius percussio eiusdem non ē habitudinis: imo varia est: aut i motu: estqz aliquando pulsꝰ velox: aliquādo tardus: ⁊ nūc frequēs deinde rarus. Aut iꝙtitate dilatationis: ⁊ est nūc magnus: nūc paruus. Aut in virtute qum aliquādo quidez fortis occurrit: deinde debilis: ⁊ in alijs pulsus speticbus similiter. Et equalis pulsus in omnibus pulsus generibus eadem est eius perseuerantia: vocaturqz equal' simpliciter. Aut erit equalis in quibusdā: dicit urqz eius generis equalis in quo est: quēadmodū si in magnitudine equalis sit: sed in celeritate ⁊ tarditate virtute ⁊ debilitate alijsqz varius. Aut in celeritate equalis est: varius in magnitudine: atqz in alijs varius generibus. Sic ⁊ in religs diiudicāduꝰ est generibus. Varius quoqz pulsus aliꝰ in omnibus varius est generibus in nulla perseuerās habitudine: diciturqz huiusmodi varius simpliciter ⁊ ineq̄lis. Aliꝰ in quibusdam varius: diciturqz eo inequalis in quo est i genere: quēadmodū aliquando est pulsus paruus. Aliquādo magnꝰ nūc latus: deinceps subtilis ⁊ strictus ⁊ in alijs generibus per omnia equalis. Inequalis aūt pulsus quocūqz sit in genere: varietas eius aut in pluribus est pulsationib⁹ aut in vna. Et que in pluribus cuiusdā varietas equalitatez seruat ⁊ tenorē varietatis: quidam equalitate hac caret. Et cuius varietas equalitatem seruat: vt pulsus qui muris cauda appellatur: in quo scil' pulsatio est magna quam sequitur parua: illāqz minor: quarta minima: sicqz i oib⁹ alijs se habet pulsationibus: vt minor scil' sit precedēti donec ad vnum perducatur trium. Primū est vt terminetur pulsus ⁊ deficiat: scil' iminui non desistit subsequēs pulsatio: donec eius nō sentiatur motus: ⁊ huiusmodi pulsus cauda muris defectiua dicitur: sed est vt pulsationes redeant. Hoc est qū iminui pulsatio non desistit post pulsationem: donec ad aliquam peruenīat paruitatis quantitatem: debinc ad magnitudinē reuertitur: scil' qum ad paruitatē attigerit ad pulsationē redit que ea sit maior: ad quā vltimo peruenit: debinc ad maiorem: augeturqz eius in singulis magnitudo ordinate: donec ad primaz perueniat magnitudinē: diciturqz huiusmodi pulsꝰ muris cauda reuertens. Eius reditus ad magnitudinē erit: aut prime equalē: aut que sub prima sit. Reditus aūt hui⁹ ad eq̄lem: aut erit mēsuris equalibus illis quibus iminutus est aut maioribus certe vel minoribus. Tertiū est qū reuertitur pulsus ad primā sui magnitudinem: eūdēqz seruat ordinē: scil' a prima incipiens magna pulsatione: debinc iminuitur ad eaz que fuerit secunda: intātū vt pulsus sit motus sub primaruz ordine pulsantiū. Est aūt hic pulsus q muris cauda appll'at in velocitatis ⁊ tarditatis genere: qū eius pulsatio magne est velocitatis: sequiturqz debinc velox minus: nec desistit celeritatem iminuere donec finiatur ordinate in pulsu vltime tarditatis. Est ⁊ in genere quod ex virtutis sumit' ꝙtitate: qum eius pulsatio fortissima est: debinc min⁹ fortis sequit': nec imi nui cessat ei⁹ fortitudo: donec ad debilitatem attingat: augeturqz debilitas: vsqz dū ad vltimū veniat eius: quēadmoduz in magno dictū est: ad hūc modū se habet pulsus: qui muris cauda dictus est. Vocatur aūt hoc nomine eo q animal' quod mus dicitur caude similis sit: qum animalis huius cauda crossa incipiat: ⁊ ad extremitatē pertingit subtilē sub iminutionis ordine. Hec est varietatis que equalitatē seruat assignatio. Quod autem eq̄litate caret diuersitates habet i finitas ⁊ numero non clausas: preter ordinem nanqz fit. Est enim pulsus varius qui deficit ⁊ termiat': ⁊ redit sine eq̄litate augmenti ⁊ diminutionis ⁊ est pulsus in medio cadens sine equalitate quemadmodum qum due sunt magne pulsationes ⁊ vna pua: vnaqz tēpata vna magna vna pua. alieqz varietatis spēs que preter ordinē fiunt: in oibus pulsus generibus de gbus dictū ē. Est aūt in quo spissatiōes sine equalitate cadūt. Hec est varietas pulsus que in multis est pulsationibus. Varietas autē que in vna est pulsatiōe. alia in vna tm̄ est parte arterie. alia in plurib⁹. Et que in vna ē tres sunt spēs. Prima ē quz vene pulsantis mot⁹ auferatur ⁊ redeat. Secūda quz ei⁹ mot⁹ durat cōtinu⁹ ⁊ nō incidit nisi q̄ ineq̄lis ē in celeritate ⁊ tarditate. Tertia quz arteria redit in dilatatione manūqz bis percutit. Et pulsus incisus ⁊ rediens est q quz incipiat a celeritate accidit illi anteq̄ digitos percutiat debilitas ⁊ raritas quiesqz: debinc dilatationis sue ad cōplemētū tarde incipit: debic sistitur atqz dilatationē ita cōplere acceleratur aut qū tēperat⁹ icipiat debilitas accidat debic aut acceleratur: aut tardatur: aut cū celeritate incipit ⁊ interdicit' debinc tēperat'. Est aūt ⁊ in hac spē varietatis gaçelās pulsus atqz hic est qui quz a celeritate incipiat: anteq̄ percutiat stat debinc velociter mouetur. vocatur āt huiusmōi gazelin⁹ sua ex similitudine caprioli saltu: quoniā caprīolus quē gazel arabice vocāt quz saltū dederit pedes tollit ⁊ suspensus paulo videtur tpe atqz sic ad terrā velocius redit. Cōtinuus aūt hac in spē pulsus is est cuius arterie motus minime incidit sed inequalis ē in celeritate ⁊ tarditate. Pulsus eteniz cū celeritate incipit. debinc in tarditatē mutatur: incipit eniz motu moueri veloci ⁊ qum ad mediū peruenerit spatij quo eius mediatur motus motu mouetur tardo fitqz eius initiuz velox: finis autē tardus. Accidit autē ⁊ cōtrario modo vt qū inceperit tardus mutetur in celeritatē fitqz principiū tardum ⁊ finis acceleraī: aut incipiēs tēperatus in celeritatez mutaī aut tarditatē. Hoc mō hui⁹ spēs ē pulsus in oibus diuersitatib⁹ pulsuū. Aut āt bis digitos percutit duarum dicitur percussionū pulsus atqz is est in quo arteria dilatatur ⁊ quz manū percusserit ⁊ ad reductionē vult redditū reuertitur anteq̄ ad cētrū perferaī ⁊ secūdo digitos verberat. Et hec species ex arterie sit duritie: que quz percusserit digitos sua pellitur durities reditqz secūdo: ⁊ iterū verberat: quēadmodū in maleo ⁊ incude fieri cernim⁹. Malleus enī quz incudē percusserit redit ab ea sua duritie ⁊ sustollitur reditqz secūdo ⁊ percutit ⁊ quādoqz sustollitur ⁊ tertio ad percutiendū reuertit'. Hinc itaqz spēs hec pulsus mallearis appellata est. Hec que in vna arterie parte accidit varietas nō sumitur nisi in genere qō ex motus est qualitate: ⁊ in eo qō ex virtutis ꝙtitate. in reliquis āt nō. Mō eteni vna eadēqz pars vene sub digito pōt vno tēpore magna moueri. debinc fieri parua: aut parua de hinc ad magnū redire sub vna eadēqz pulsatione: ⁊ eadez arterie parte. Magnus nāqz pulsus necesse bz sua i dilatatione quatuor trāsire digitoꝝ termios nec fieri pōt vt sit largus ⁊ strictus in sua pulsatione vna: nec calidus nec frigidus nec durus ⁊ mollis nec vacuus ⁊ plenus. Hoc se bz modo varietas que in vna ē arterie parte in pulsatione vna. Que aūt sub vna pulsatiōe in diuersis ⁊ multis ē partibus varietas ⁊ discordia. alia quidē est cuius motus ꝓtinuus ē ⁊ nō deperit: alia cui⁹ incidit ⁊ deperit. Et cōtinui quidē motus is ē pulsus cui⁹ arteria sub quibusdā digitis mouetur velox: sub alijs tardus: ⁊ sub alijs quidē tēperat⁹: quēadmodū accidit quz sub duobus digitis velox aut sub duobus tardus: ⁊ sub duobus tēperatus: aut sub trib⁹ celer ⁊ vno tardus aut ꝓtra. aut sub vno quoqz digitoꝝ quedā erit spēs motus: sicqz se bz res in fortitudine ⁊ debilitate iuxta quod dictū ē: vt. g. sit sub quibusdā fortis digitis sub alijs debilis. Est autem ⁊ in hac spē vnius pulsationis pulsus qui muris cauda appellatur: quiqz inclinus vocatur pulsus: ⁊ qui muris cauda vocatur fit quz arteria dilatatur sub prīo digito qui a supioribus est crossa ⁊ sub secūdo min⁹ crossa: sub tertio parua. sub q̄rto minima. Sic quoqz circa fortitudinē ꝓtingit ⁊ debilitatē. In spissitudine quoqz ⁊ raritate quz sub primo moueatur digito aliquo horū motu ⁊ sub secūdo iminuitur: sub tertio minorē ⁊ quartus tertio sentit minorē. estqz eorū iminutio ordinē seruās ⁊ gradationem. Inclinus aūt pulsus est q sub duobus medijs mouet' digitis crossus ⁊ sub extremis hic ⁊ inde subtilis ⁊ tenuis: aut mediū ei⁹ elatum ē ⁊ extremitates demisse: videturqz tangenti arterie extrema ad inferiora declinari. Hoc autē debilitate fit virtutis que nō potest eā extollere arterie partem que a cubiti est parte eo q̄super illā sit caro: nec vero ad vltimū potest pertigere versus rascbā sua de

UVA. BHSC. IyR_125_1

bilitate. Dicitur aũt ꝛ quicũqz huiusmodi est pulsus eiusqz motus in fortitudine ꝛ debilitate: in celeritate ꝛ mora inclinꝰ ꝛ curuus in fortitudine ꝛ motu. Deficiens autẽ pulsus ẽ qui in multis varius est partibus arteriarũ cuius motus interciditur sub digitis. Aut enim mouetur sub primo digito ꝛ sub tribus alijs quiescit. Aut sub duobus mouetur primis ꝛ quiescit sub vltimis. Aut sub tribus habẽs motũ: tertiuz non verberat. Aut certe primũ tertiumqz percutiens a secũdo deficit ꝛ quarto. Aut contra qũ mouet sub secũdo scil' ꝛ quarto primũ relinquẽs ꝛ tertiuz. Eiꝰ autẽ motꝰ sub digitorũ quoqz aut velox est aut tardus aut tẽperatꝰ. Aut certe fortis aut debilis. Aliquando aũt pulsus sub vnius inciditur digiti sumo: qui ꝛ serrinus appellaꝝ: bocqz ideo q̃ similis serre sit dẽtibus. Et si huius speciei diuersitates ꝛ illius que sub vna est pulsatione disponãtur in multas diuidi inueniuntur partes: sed nobis eas enumerare necessariũ non est: qũ cor que scripsimus speculatio si diligenter animaduertaꝝ: earũ que non diximus plena possit haberi scientia. Accidit aũt in duabus varietatis speciebus que in vna sunt pulsatione q̃ alic q dez vene partes ad superiora: alie aũt ad inferiora mouentꝫ quedã dextrorsuz alia sinistrorsum: ꝛ vt alia aliaz subsequaꝝ.

Componuntur vero varietatũ species alie cũ alijs hũtqz ab inde multe ꝛ infinite fere pulsus species. Harũ autẽ specierum quedam nomina habent quibus agnoscuntur. Vt pulsus fluctuosus: vermiculosus: formiculosus: ptisicꝰ: ꝛ tremẽs.

Fluctuosus est si ea que ex partiũ antecessione venarũ in q̃titatis genere dilatationis diuersificẽtur. Hoc autẽ fit quum vene extremitas: que auriculari supposita ẽ supereminet scil' ꝛ ad superiora mouetꝫ: estqz motꝰ eius plurimũ antecedẽs: ꝛ que post eã pars ẽ ad inferiora mouetꝫ ꝛ tarda scil' lõge post tertieqz partis motus est ad superiora: sed mior primo ꝛ magis antecedens: quarte ad iferiora ꝛ sub secũdo posteriorqz sentiũturqz quedã eius partes inclinari ad dexterã alie ad sinistrã: quedaz late: quedã vero stricte: quẽadmodũ in motu contingit fluctuũ: videmus nãqz fluctus quasdã eminentes partes ꝛ celeris motus: ꝛ que sequũtur parũ demissas ꝛ tardi motus: sicqz alios fluctus vt alie quidem partes recte moueantur alie in latera: ꝛ quedaz ad dextrã: quedã ad sinistrã longitudinis quedã altioris: quedam minus alie demisse: q̃dã plꝰmũ late ꝛ alie q̃dã parũ. Vermiculosꝰ q̃nadmodũ ꝛ fluctuosꝰ cõponitꝫ eiusqz motꝰ qui ꝛ illiꝰ: nisi q̃ dilatatõ ptiũ vene in fluctuoso maior ẽ ꝛ in vermiculoso minor debiliorqz: velocior tamẽ ꝛ frequẽtior: nisi q̃ pulsus hic ex debilitate fit virtutis. sentiturqz sub digitis tanq̃ motui vermis similis.

At vero formiculosus motuz habet vermiculosi motui similem sz eo minor ẽ ꝛ debilior ꝛ maior ẽ hẽs frequentiã quo quasi magni obtineat locũ ꝛ velocis in gradatiõe celeri. Vocatur aũt formiculosus qm̃ digiti motũ sentiunt vene motui formice similem. Pulsus aũt firmus q ꝛ ptificus dr̃ hic est qui cũ his que dicta sunt magis antecedit ꝛ amplꝰ tollitur. sz debiliorꝭ est virtutis cũ duritie organi. Vocatur aũt ptificus eo q̃ cõstans est in habitudine vna nõ imutatur a suo habitu. quẽadmodũ ptisis morbus cõstans. Constans aũt factus est nec a sua immutatur habitudine qm̃ copis materiaꝭ in morbũ alterata ẽ: virtutẽqz morbus supauit plurimũ: nec est in ea virtus aut spes qua morbo resistat. Cum eteniz morbum virtus superat pulsus fit fortis magnꝰ ꝛ velox. Si vero ipsa morbo succũbat pulsus fit paruus debilis tardus. Cum aũt aliquãdo virtus superat ꝛ quãdoqz vincitur ꝛ pulsus quãdoqz fortis ẽ quãdoqz debilis: varius: ea que ẽ in corporis habitudie varietate. Pulsus vero tremẽtis motꝰ est frequẽs in quo digiti partẽ inueniunt arterie: pars deficit cũ spissitudine ꝛ debilitate qualis tremẽtis ẽ motus. Hec ẽ generis assignatio qõ ex dilatatiõis sumitur quantitate. Qõ aũt expulsationũ sumitur vene numero in ordinatũ diuiditur pulsum ꝛ in inordinatũ. Et ordinatus pulsus in vario inuenitur pulsu qm̃ pulsus varij alius varietas ordinata ẽ per circulos equales ꝛ alius in ordinata: eius aũt varietatẽ que in ordinata ẽ diximus. Que vero ordinata est circuitiones habens certas eius ẽ pulsus in quo arteria varijs mouetur motibus: debinc redit ad primum: ꝛ eisdem mouetur: donec ad eũ pertingat motũ i q̃ ꝛ pmũ termiatꝰ ẽ debinc tertio ad primũ redit ꝛ eodem ordie. quẽadmodum q tribꝰ mouetꝫ magnis motibus eq̃libusqz tribus quoqz pulsatiõibꝰ puis ꝛ ad invicem equalibꝰ. Aut duabus magnis equalibus: ꝛ duabꝰ paruis eq̃libꝰ: debinc ad primũ redit: mouetꝫqz tribus magnis pulsationibus tribusqz paruis: aut duabus magnis ꝛ duabus paruis: debinc redit ad eũdẽ ordinem. Eadẽ est eiꝰ ratio in celeri ꝛ tardo: quẽadmodũ si due fiant celeres pulsationes: vnaqz tarda: debinc cõuertatur ꝛ duabus pulset celeribus pulsationibus: post quas tarda quã sequatur velox: illaqz tarda. Sic ꝛ in omnibus fit generibus pulsuũ in qbus est varietas quatuor scil' primis generibus. Sciẽdũ teneti bi est. Quoniaz cõpetentis mẽsure ꝛ inequalis: equalisqz ꝛ varius: ordinatus ꝛ inordinatus. non sunt nisi in q̃tuor primis generibus: hoc est in genere quod ex q̃titate est dilatatõnis: ꝛ in eo qõ ex motꝰ q̃litate: ꝛ in eo qõ ex q̃titate virtutis ꝛ in eo qõ ex tempore quietis sumitꝫ ꝛ defectus. Competentis eteniz ponderis ꝛ incõpetẽtis pulsꝰ: eq̃lisqz ꝛ varius: ordiatꝰ ꝛ iordiatꝰ cõem hñt omnes varietatem: nec varietas in aliq̃ preter hec q̃tuor inuenitꝫ. In genere aũt subsistẽtie corporum arteriarũ: ꝛ in q̃litatis earũ genere: ꝛ in eo ciꝰ quod cõtinent non est illam inueniri. Neqz etenim arteria a duritiei habitudine imutari potest i mollitiẽ: nec a mollitie in duriciẽ: nec a calore in frigus: aut a frigore in calorem: nec a repletione i euacuationem: aut ab euacuatione in repletionem: ea in temporis q̃titate qua arteria ipsa pulsatione mouetur vna: aut duabus aut tribus aut q̃tuor vsqz decem. Quod qũ ita fit varietas nisi in q̃tuor non erit generibus de gbꝰ dictũ est. Et oportet scire pulsum tẽperatũ in sex generibus inueiri tantũ que sunt scil': genus ex dilatationis q̃titate: ꝛ quod ex qualitate motus: quodqz ex subsistentia corporũ arteriarũ: ꝛ quod ex qualitate corporũ earũ: ꝛ quod ex eis que ad concaua venarum infusa sunt: quodqz ex tẽpore ẽ quietis ꝛ defectus. Genus aũt forte ꝛ debile quibus cõmunis est varietas: cõpetentis scil' mẽsure: ꝛ contra genus equale ꝛ varũ: ordinatũ ꝛ inordinatum: tẽperantiam nõ nouũt. Inter duas nãqz diuersitates vnius cuiusqz sex generũ: diuersitas ꝛ species quedaz ẽ media que est tẽperata vt medius inter magnum ꝛ paruum pulsus: ꝛ inter celerem ꝛ tardum: inter mollem ꝛ durum: ꝛ inter frequẽtem ꝛ rarũ: inter plenum ꝛ vacuũ: inter calidũ ꝛ frigidum: qui horũ oĩum medius est tẽperatus inuenitur: quiqz temperatus est ꝛ ipse naturalis. Fortis aũt pulsus ꝛ debil' mediũ non habet: tẽperatus ꝛ enim nisi in sanis non est corporibus ꝛ temperate cõplexionis. Sanitas porro nisi cũ virtute sana nõ erit: pulsũqz tẽpatũ forte cẽ oz: q̃ q̃to fortior tãto tẽpatior est in sanitate. Debil' aũt pulsꝰ nisi ex virtutis nõ ẽ debilitate. ner virtutis debilitas nisi ex morbo. Qui aũt fortis ꝛ debilis medius ẽ nõ fortis sz debilis ꝛ extra tẽperãtiaz. est. quum virtus nullã habet mutationẽ nisi in debilitatẽ. Sic q̃z ꝛ pulsus equalis ꝛ varius tẽperamentũ nõ habent. Qm̃ qui eq̃lis est ipse ꝛ naturalis est ac sanus: qqz varius est ꝛ extra naturã. nec ẽ nisi a morbo: ꝛ qui inter bos medius existit nõ est equalis sz varius: qũ eq̃lis pulsus mutationẽ nõ habeat nisi in variuz. Et sciendũ qm̃ nõ omnis eq̃lis pulsus naturalis est nisi q perpetue ẽ tẽperiei. Est eiz pulsus malus equalis ꝛ cõtinue malitie vt ptificus pulsus i quo corporis ſba in ſbam mutata ẽ morbi. Incõpetẽtis aũt mensure generis pulsus qqz ordinatus ꝛ iordinatus ẽ: qm̃ duo hec geuera nõ sũt nisi in varijs pulsibus: nec põt inter ea esse tẽperatus pulsus: qm̃ inter q̃ variaꝝ variũ mediũ non est. Hec est decẽ generũ pulsuũ assignatio ꝛ cuiusqz generis diuersitas. De quibus qm̃ sufficiẽter dictũ est: ei q cuiusqz vult diuersitatis habere sciẽtiam: iã de cãis q̃ quãqz horũ faciũt diuersitatẽ videamus quo abinde sciatur quid queqz earũ significet circa sanitatẽ ꝛ morbũ ꝛ habitudinẽ que nec morbus nec sanitas ẽ.

Capitulũ. 4m. de causis que quãqz faciũt pulsuũ diuersitatem quidqz res afferãt naturales in pulsu.

Neqz pulsuũ diuersitas de qbus diximus in ea quã assignauimus ẽ habitudie: aut ad tẽperatũ collatione pulsũ: aut cuiqz hoi proprio q

Et temperatꝰ pulsus in sanis ẽ corporibꝰ tẽperatisqz cõplexione in quibus nulla ẽ earũ que eorũ in aliquo imutent cõplexionem. Dictũ est aũt de eorũ signis corporũ quz de cõplexiõe loqueremur. Cum ergo inuenitur pulsus in eo q̃ huiusmodi habitudis est: medius inter oĩum diuersitates pulsuum de quibus dictũ est in tantum vt eius sit remotio ab vno quoqz eorũ equalis eiusmodi homo in nãli ẽ habitudine sanitatis ꝛ tẽperantia cõplexiõis. Si aũt exꝫ tẽperãtiã ẽ in tãtũ vt aliq̃ possit assignari diuersitãtũ q̃ dicte sũt nõ nãliũ sigꝰ ẽ hoiez ab habitudie tẽpãtie egressũ ꝛ sanitatis i morbi habitudie aut extremorũ neutruz. Proprius aũt pulsus hoiuz cuiqz necesse ẽ medio qũ qualis sit scire voluerit arteriã tãgere dũ sanus ẽ hois longo tẽpore exerceaturqz in eo diligenti exercitio vsqz dũ oẽs eius sentiat naturales habitudies ꝛ quz arterias cõsulit sit bõ in habitudine sanitatis in qua nihil culpetur ꝛ qui nullo forti exercitatus sit motu: ꝛ pauca vsus sit quiete ac otio nec cibo plenus sit: sed nec vacuus. Sic quoqz pluri-

UVA. BHSC. IyR_125_1

mū nō potāuerit: sed nec balneo vsus sit aut coitu nec qui se calori dederit aut frigori. Si enī huiusmodi obseruauerit naturalē poterit cuiuslz bois agnoscere pulsū. Cum ergo cius inuenerit pulsū mutatū a sua bitudine sciet abinde bois īmutatā eē habitudinē a natura z secessisse aut ad morbū aut in neutrū habitudinē. Et quoniā medicāti ipossibile oiuz ē hominū pulsus cognoscere: quin vnius ēt ciuitatis populi propriū nō pōt scire pulsum cōsuetudie z exercitio: intm vt nihil illū veritatis pretereat. Et si aliquorū possit cognoscere pulsū hac qua docuimus via: nō erit oino quin aliquis accedat bō quonis tēpore cuius antebac scire pulsū nō possit: ideo necesse illi ē scire quomō naturalē qui ad ipsū accesserit possit pulsum cognoscere. Hec autē via ē vt res sciat naturales que pulsum a naturali diuertūt tēperantia. Hę aūt res sunt masculi natura z que femīe est cōplexionū diuersitates corporū bitudo: etas tēpus presens anni regio aeris habitudo: cōcept⁹ sōnus experrectio. Masculi pulsus z femine quoniam pulsus virorū maior ē mulierū pulsu z fortior: qm̄ vir calidior est cōplexione q̄ mulier maiorislz virtutis: maioris nāqz sunt motus z ampliorīs exercitij quoniā ad hmōi eos natura plasmauit. Mulierū vero pulsus minor est q̄ virorū: debiliorqz z celerior. Debilior quidē quoniam mulieres debiliores sunt quoniā sic eas nā cōposuit eo q̄ parum egerēt exerceri nec fortius mouerētur. Minor quoqz factus ē ex caloris earum debilitate z iminutione a virili velociorqz q̄ virilis quo celeritas illis aeris ingressum faciēdo magni obtineat locū. Magnus nāqz pulsus nō nisi ex virtutis est sanitate que arterias ad vltima vsqz dilatat z fines quos habent z ex caloris fortitudine que aeream necessariā hz recreationē magnā Quz eteni calor magnus est necesse hz ītroducere natura aeris plurimū. Q; si simul cū eo virtus ē valida plurima dilatat arterias dilatationē ingrediturqz aer plurimus: z iuxta qō opus ē magnus. Inde ergo pulsus fit magnus. Si sit aūt calor abundās cū magnitudie nā vtitur festinantia: quo qui ingreditur dilatationē sequēs aer amplior sit. Quod si īmoderatus ē calor maiori eget refrigeratione: vtiturqz cū celeritate frequētia quo fit ingrediens multis aer vicibus multus modico tēpore. vt aūt calor abundat z virtus īmutata est magnificare nō pōt arterias quo plurimus ingrediatur aer vtitur ergo velocitate que magnitudinis locū suppleat in aeris tractu ictibus multis equali tpe illi quo dilatatur qum magnus ē pulsus arteria. Quz autē debilis est virt⁹ frequentia opus illi est vti quo magnitudini eqpolleat z celeritati ad aeris plurīnū tractū plurime quātitatis iuxta quod opus est dilatationē sequētis. Qō cū ita sit necessario femiaz pulsus velocior ē q̄ virilis. Cōplonū q̄ calida ē maiorē hz pulsū z velociorē pp refrigerij caloris magnā necessitatē. Frigidarū aūt pulsus minor ē z tardior eo q̄ parū egēt refrigeratione. Que humide sūt pulsū faciūt mollē: que vero sicce cōplexiones z earū pulsus fit durus. Corporis vero bitudo si quidez exilis ē: pulsus illi erit maior q̄ in plena habitudine que multe est carnis fortiorqz: in plēis cōtra carnosisqz corporib⁹: minor z debilior apparet pulsus. Arterie etenim i plenis operiūtur grauantqz illas plurime carnes nisi q̄ pulsus plenoz frequētior ē pp virtutis a magnificando arterias debilitatē vtiturqz frequētia que magnitudinis suppleat locum Et oz rimeris exilia corpa ne forte eorū exilitas ex mala sit cōplexione ēnaturali. Si sit enī eiusmōi nō erit qualis dict⁹ est pulsus. Et de hoc deinceps dicemus qum de pulsuū īmutatione ab extra naturalibus cāis disputabimus. Et hec est pulsus assignatio qui ex corporis est habitudine. Et sciendū quoniā sed raro accidit plenoz pulsum corpoz maiorē eē z fortiorē q̄ exiliū: hocqz quz pleni ē corpis cōplo magis calida q̄ exilis. Sic q̄z ptigit nonnullaz maiores cē pulsus mulierū z fortiores q̄ viroz quozūdā. hqz tūc fieri: qum mulieris calidior ē q̄ viri cōplexio: sz hec raro ē videre. Immutat aūt pulsus propter etatem. Quoniā puerorū pulsus velox ē frequēs eo q̄ magna inste t illis qui in eis est refrigerandi caloris necessitas: qū naturalis in puerorū corporibus fortis multusqz sit calor: estqz pariter in virtute tēperatus nec multum magnus. Et qui puerorū minoris sunt etatis: eorum celerior est z frequētior pulsus: quoniam eorū virtus debilior est: suppletqz illis frequens: magni locū z operā in aeris tractu. Iuuenuz aūt pulsus fortissimus est: z maximus tēperate celeritatis: propter caloris eorū multitudinem z virtutis robur: ideoqz magnitudo sufficit z tēperata celeritas a celeritatis nimio z frequentia. Senum vero pulsus parus est z debilis: tardus raruslz propter ipsorū cōplexionis frigidum z paucitatem necessitatis refrigerij magni: ac virtutis debilitatem. Quum vero etatum pulsus: iuxta earū longinquitatem z propinquitatem ab his etatib⁹ apparebit. Quoniam tenim infantis pulsus in vltimo ē celeritatis z frequētie: temperatus in magnitudine z paruitate. Et senis i senio constituti in tarditatis vltimo z raritatis debilis z paruus. Iuuenū qui in statu sunt iuuētutis pulsus in vltimo fit magnitudinis z fortitudinis: temperatus in celeritate z tarditate propter eas quas diximus causas facti sunt. Puerorū pulsus q̄to amplius crescunt fortiores fiunt: z celeritas īminuit ac frequentia: z maiores fiunt donec ad iuuentutis veniant etatem: tuncqz eorum pulsus in vltimo fit magnitudis z fortitudinis z temperatur celeritas. Cū autem ad etatem peruenerint grandiorum pulsus eorū minui incipit oibus bis in habitudinibus: nec desistunt q̄to amplior etas accedit be paulatim iminui habitudines donec ad etatem pertingāt senectutis: fitqz eorū pulsus paruus z tardus. Hoc ergo modo pulsus ex etatibus alteratur. Pulsus aūt imutatio pp anni tēpora huiusmodi est. Anni tēpora q̄tuor sūt: ver: estas autūnus hiems. Et quoniam veris z autūni pplexio temperata est in calore z frigiditate. z in eis pulsus magnus est z fortis qū cōplexionis tēperantia virtutem augeat z pseruet. Celeritas autē z frequētia pulsus in his tēporibus temperata est propter caloris tēperiez. In estate vero quoniam eius cōplexio magni est caloris z pulsus paruus erit z debilis: qū sit male pplexionis ois virtutem iminuere z debilitare: qū qz virtus debilis sit arterias dilatare vt magnus fiat pulsus nō prevalet. Ideo ergo tēpore hoc pulsus velox factus ēt frequēs quo equipolleat magno ad aerem trabendū. Porro i hieme quoniaz eius cōplexio frigida est z humida: pulsus in ea paruus erit z debilis tarduslz. Debilis quidē z paruus eoq̄ virtus propter malā debilitatur complexionē. Tardus eo q̄ parū refrigeratione egeat forti propter instātiā frigoris: nisi q̄ hiemis pulsus fortior est q̄ estatis: eo q̄ in corporis interioribus virtus sit congregata propter frigoris constantiam z estate dissoluitur virtus: eo q̄ aeris calidū illā extrabat a corporibus. Porro estatis pulsus maior est q̄ hiemis pp calorem. Ad hunc itaqz modū pulsus fit imutatio ex anni temporibus. Et sciendū quoniā pulsus huiusmodi est i cuiusqz tēporis medio: secundo scil'quadrantis mense. In extremis autez eorū: primo scil'quadrātis mēse z tertio erit iuxta ppinquitatem tēporis z longinquitatē a medio. Exēpli gratiā in veris principio pulsus magnus est fortior z celerior q̄ hieme fuerit minoriqz z debilior ac tardior q̄ i veris medio. Veris aūt extremo pulsus erit minor debilior frequentior q̄ eius in medio: maior vero z fortior ac celeritatis frequētieqz minoris q̄ estate eo q̄ medio sit propinquior veris. Sic se res habet i primordijs z vltimis temporuz anni: fitqz pulsus propinquioris configurationis pulsui cuiusqz tēporis iuxta cuiusqz quadrantis tps z propinquitatem: hec est imutatio ex tēporibus anni pulsuū. Immutatur etiā z propter regiōes: quoniam qui calidas inhabitant terras vt regionē ethiopū: pulsus habent estatis pulsibus similes: qui vero frigidas qual'ē caleba z taneis confinia pulsus eoz similis est pulsibus hiemis. Temperate autē cōplexionis regiones vt sunt que in recta posite sunt linea: qui inhabitat populus pulsu gaudet veris z autūni pulsui simili. Quarū autez regionū cōplexiones inter bas sunt eorū pulsus populorū medius erit inter habitationum harū pulsus: variatur tamē in augmento z diminutione iuxta loci eius propinquitatez ad vltimos. Et ad hūc quoqz modū res inuenitur esse in aeris habitudinibus. Calidus etenim aer pulsum facit estati similem. Frigid⁹ vero pulsum efficit hiemali similē. Tēperatuslz vernū exhibet pulsum in hoibus. Pregnantis aūt multis puls⁹ magn⁹ z grauis celeritatis ac frequentie: quoniā i pregnātiū corporibus fortis est calor: eo q̄ earū augeat calor pplexionis fetuū calor: qm̄qz calor eorū arterijs cōtinuetur mulierū ex arterijs eorū q̄ in secūdina sunt: quēadmodū ostensum est qū de fetus in matrice gnātione loqremur. Et eorū pulsus in fortitudine z debilitate huiusmodi est. In quīti mēsis cōplemento medius est: qm̄ earū virtus hoc tēpore eiusmodi ē: eo q̄ hz tēpore fetus lenis sit propter sui paruitatē: nec ab eaz trahit corporibus cibū plīmū: estqz in celeritate z frequētia tēperatus. Facto aūt sexto mēse earū iminuit virtus: qm̄ fetus crescit z naturā grauat ac debilitat: maiorēqz trahit nutrimēti q̄titatē quā prius traxerat: ideoqz virtus debilitatur pgnātis z pulsus fit abīde debilis z tardus. In somno quoqz qm̄ naturalis in eo calor in corpibus profūda cōuertit: digeriturqz cib⁹ quēadmodū ostensū est alio loco: z pulsus puus est z tardus. Si aūt submergitur somno bō rarus fit pulsus

UVA. BHSC. IyR_125_1

ꝛ qꝫ digesti fuerint cibi atqꝫ in oē trāsmissi corp⁹: virtus roborat ꝛ calor: fitqꝫ inde pulsus magnus ꝛ fortis: nisi ꝙ tardior est ꝛ rarior. Si aūt prolixū fecerint somnū post ciborū digestionē donec cibi grauēt superfluitatib⁹ fit pulsus cū debilitate ꝛ mora ꝓnus q̄lis ꝛ añ fuerat. Ideo ergo expedit nobis postq̄ digesti fuerint cibi expergisci quos q̄ ex cibo gnāte sunt supfluitates egrediañ vt sputa. screatus. emūctiões. vrina. egestio. Cū aligs dormiens subito excitatur aliq̄ repenti na cā: vt sono. voce aut vento qui ab ipso exijt: aut alia q̄is cā turbaī nā. ꝛ pl'sus fit magnus fortis ac velox. frequēs. turbatus ꝛ tremēs. Cū aūt quiescit excitatus in suū redit statū pulsus. Hec est cārū assignatio nāliū que pulsū imutant ab temperātie habitudie: ꝛ cuiqꝫ faciūt boiuꝫ ꝓpriū pulsū nālem: g in oi tpe ꝛ oi cognoscaī loco oiqꝫ bitudine. Opꝫ itaqꝫ qū bois inuenerit pulsū medicus alteratū ab illi ꝓprio pulsu ꝛ secedisse ad bitudies varias vt significet abide qm̄ corpus a nāli immutatū ē habitudine q̄is alteratiōe iuxta imutantes pulsū nālem cās. Que aūt imutant nālem cause pulsum duo habēt genera: res scilz extranaturales ꝛ res nō naturales. Et nos horū duū ostendemus diuersitates gnūz ꝛ cuiusqꝫ earū habitudinē: ꝛ q̄ sit pulsus imutatiōis cā. Hoc loco incipiemusqꝫ de non nāliū genere rerū.

Cap⁹. v⁹. de pulsus pp res nō naturales imutatione.

Dico qm̄ cārū non naturaliū genus medie sunt cāe inter naturales ꝛ extranaturales cās. Sunt aūt horū quatuor genera. Exercitiū balneum cibus ꝛ pot⁹. Et nos primū de ea quā exercitiū pulsus facit imutatione dicem⁹. Dico ergo quoniā exercitiū tēperatū pulsum facit magnū fortē velocē. frequētē. Si etenim tēperatum fuerit exercitiū superfluitates dissoluit. mēbra cōfortat. caloré auget naturalē quēadmodū ostendimus qum de exercitij in corpore actionib⁹ diximus. Si autē superabūdet tēperato pulsū facit paruū debilē durū: tardū ꝛ rarū. Si eteniz homo exercitio fuerit vsus imoderato ꝛ graui fatigatue labore ei⁹ debilitatur virtus: ideoqꝫ pulsus fit debilis: dissoluitur calor naturalis ꝛ iminuitur. vnde ꝛ pulsus fit tardus ac rarus: ex caloris paucitate ꝛ durities ex dissolutiōe humiditatis ꝛ siccitatis aduētu: hic est quē exercitiū facit pulsus. Facit āt ꝛ balneū pulsū: quod in duas diuiditur partes. altera est aer calidus. altera aq̄. aqua quoqꝫ in duas distribuitur frigidaz ꝛ calidā. Et aqua calida ac aer similis si quis illis vtatur tēperate pulsū faciunt fortē. magnū. velocē. frequētē. Balneum nāqꝫ tēperatū virtutē auget eo ꝙ a corpore superfluitates dissoluit. ideoqꝫ pulsus cōfortaī. corpus quoqꝫ calefacit: vnde ꝛ pulsus fit velox ꝛ frequēs: estqꝫ pariter mollis ꝓp eā quā lucrātur mēbra humiditatē: maxime si suauis fuerit aque balneū. ꝙ si in balneo fuerit hō imoratus fit quēadmodum fuerat pulsus paruus ꝛ debilior celeritate ꝛ frequētia superstitibus vt precesserāt mō. Si eteni morā in balneo ꝓlixiorē hō fecerit virtus debilitatur eius amplius ꝙ a materia dissoluatur: ideoqꝫ pulsus fit debilis. augetur aūt corporis calor iōqꝫ ꝛ pulsus celeritas fitqꝫ inter mollē ꝛ durū tēperat⁹. Si autez diuti⁹ imoratus fuerit donec naturaī dissoluatur calor pulsus pnus. debilis. tardus. raruſqꝫ efficitur quēadmodum in exercitio ꝓtingit imoderatos. Si sit autē aque balneū frigidē ꝛ q balneaī corpis corpuléti ꝛ tpate imoraī pul⁹ fit magn⁹ fortis ꝛ velox. Frig⁹ nāqꝫ qū tēperatū ē virtutē cōgregat ꝛ calorē naturalē ꝛ in corpis iterioꝛib⁹ circūcludit. Si āt plixior in aqua fiat frigida mora in tantum vt calor corpis ꝓfūdo imergaī pulsus paruus tardus frequensqꝫ redditur propter eam q̄ virtuti fit suffocationē. Quz vero qui balneatur frigida exilis est ꝛ pauce admodū carnis: moraqꝫ eius i aq̄ tēperata est. debilis ꝛ tardus illi fit pulsus. In huiusmōi nāqꝫ corpibus frigus peruenit aq̄ ad mēbra interiora velotius ꝓpter carnis paucitatem: ideoqꝫ calor debilitaī naturalis ꝛ virtus iminuitur. Est aūt simlēt durus eo ꝙ vene partes aq̄ spissenī frigido. Qui si imoratus fuerit in ea vt calor ad interiora corporis profūdaqꝫ cōuertatur ꝛ mēbris fiat obuiū: imixtūqꝫ frigus ꝓcipalibus eorūqꝫ imergaī substātie in vltimo percutit pulsus debilitatis ꝛ puitatis ac frequētie pariterqꝫ durus ē. Et ad hūc modū pulsus a balneo fit imutatō.

Cibi ēt imutant pulsus: aut sua q̄titate aut q̄litate. Quātitate quidē qm̄ qū pl'imū accipit homo cibū pulsus in principijs fit varius ꝛ iordinatus. Cibus nāqꝫ tāetsi virtutē gracilem. fz tñ aliqñ post excitaī ad eius decoctionē: fitqꝫ fortis ꝛ magnus pulsus. Aliqñ vincit cibo ꝛ pulsus paruus ac debilis redditur: estqꝫ cū varietate mollis ꝓpter eā que fit illi ex cibo būiditatē. Et aūt plena digestus est decoctione cibus ꝛ ad mēbra mittitur: pulsus fit fortis ꝛ velox: qm̄ si bene cibus fuerit digestus virtutē auget caloreq̄ naturalē: comitaturqꝫ precedētia pulsus mollities. Dō si modicū sumat ciboꝝ quātitatem quorū ad mēbra missio acceleretur pulsuz faciūt paulo minorem magno ꝛ minus forte: minusqꝫ festinū q̄ sit quz cibus digestus ē: redditurqꝫ inter mollē duꝝ tēperatus: imutāt cibi sua quoqꝫ qualitate pulsuz: qm̄ quorū ē calida cōplexio cibi cū predictis pulsui celeritatē addūt ꝛ frequētiā. Qui vero frigidi ꝛ morā ꝛ raritatē. Hūidi cibi corporis arteriaꝝ augent mollitiē. Potus vero iuxta sue cōplexionis naturam ꝛ pulsum facit: aq̄ quidem frigida ē ꝛ būida ꝛ paꝝ: immo vt nōnulli tradūt oio non nutrit: parua imutat pulsum alteratione. Que qm̄ tarde trāsmittitur pulsum facit ciborū pulsui simílem ꝛ diu eius durat imutatio q̄diu ꝛ ipsa i stō. Q̄ si grauis ē aqua frigiditatis ꝛ pulsus fit durus ꝛ si tepida mollis. Porro vinum in pulsu idem circa pulsum quod ꝛ digesti operātur cibi: facit nāqꝫ illū magnum ꝛ fortem velocemqꝫ: nisi ꝙ eius virtus ciborum subest virtuti digestorum eo qꝫ cibi plurimo reficiunt nutrimento ꝛ maiori q̄ vinum. Cibi quoqꝫ virtutē augēt: vinū celeritatē nisi ꝙ quā facit pl'sus festinantiā breui fit tēpore eo ꝙ celerius advenas imittatur: citiusqꝫ in sanguinez vertitur. Reliqui oēs potus qui frigidi sunt pulsuz faciūt paruū ꝛ tardū: qui calidi celerē ꝛ frequētē. Et hic est quē faciunt nō naturales cāe pulsus.

Capitulū. vj. de pulsuū imutatione pp res extranāles.

Pulsus qui ab extranaturalib⁹ fiunt cāis hoc exponem⁹ loco. Dico ergo que extra naturā sunt cāe pulsus imutātes morbi sunt ꝛ accidentia illos sequētia que a cāis inducūtur ꝛ fiunt nō naturalibus quz in carū vsu modū ꝛ terminos hō trāsgreditur: trāsferturqꝫ corpus a naturali ad extranaturalez habitudinem quēadmodum alias hoc libro iā diximus. Et quoniam morbi ꝛ morboꝝ accidētia plurimarū sunt diuersitatū: cōclusere eas medicorū antiqui sub duobus oēs cōibus generibus: ꝛ aiūt quoniā imutātes pulsū cāe extranaturali imutatione duo bñt genera. aut eni dissipāt virtutē ꝛ dissoluūt: aut grauāt ꝛ cōprimūt. Et que dissipant ꝛ dissoluūt virtutem ciborū priuatio ē morborū nequitia ꝛ aialia accidentia ac grauis dolor ꝛ imoderata euacuatō. Que āt grauāt ꝛ opprimūt virtutē ē repletio: hūorū copia ꝛ que extra naturā est crossities vt calidū apostema ꝛ frigidū aliaqꝫ. Et nos primū dicemus de eorū operatiōe circa pulsum que virtutē dissipant ꝛ dissoluūt. Dico ergo quoniā dissoluētes virtutē res pulsum faciunt paruū debilē velocē ꝛ frequētē: ꝛ quāto amplius virtus soluitur ꝛ debilitatur ꝛ pulsus paruitas augmētatur: ꝛ debilitas fitqꝫ pariter tardus donec oino perferatur i virtutis casu vsqꝫ formiculosū qui in vltimo est debilitatis paruitatis ꝛ frequētie. vtuntur autē frequētia hac in bitudine natura quo eqpolleat illi in magnitudine ꝛ eius locū attrabēs aerē suppleat virtus per magnitudinē ꝛ celeritatē. Aliquotiens autē fit pulsus vermiculosus: nūc quidē in virtutis dissolutione: nūc in euacuationibus que subito semelqꝫ fiunt: vt in sanguinis eruptione a venis ꝛ arterijs in vulneribus aut phlebotomia: aut a naribus fluxu ꝛ imoderata solutione aliisqꝫ huiusmodi similibus. Accidit autez ꝛ pulsus subito semelqꝫ formiculosus qum virtus casu cadit imoderato semel quē admodū in defectu q virtutis ē casus vitalis sel. Aiūt autem nōnulli pulsum precedi formiculosum a vermiculoso q̄tulocūqꝫ tempore: nisi ꝙ in defectu pulsus oio vermiculosus non fit q̄titate temporis que sensui pateat. Cum eteniz pulsus factus fuerit vermiculosus statim transit in formiculosum nec in vermiculoso permanet. Hec est vniuersalis causarum assignatio que virtutē dissipant ꝛ dissoluūt. Disgregate aūt ꝛ singulariter. Ciborū priuatio in principijs pulsum facit gnum ꝛ debilem: quoniam naturalis calor sua est adhuc i habitudine. Nōnunq̄ acumē adijcitur: fitqꝫ pulsus velox ꝛ frequens. Q̄ si tan diutina est ciborū priuatio vt calor iminuaī naturalis: fit pulsus paruus debilis tardus ꝛ rar⁹. Q̄ si eo vsqꝫ ciborū perstat priuatio: donec virtus dissoluatur pul⁹ in vltimo erit paruitatis: debilitatis ꝛ tarditatis: qūqꝫ virt⁹ sic dissoluta est: ꝛ homo adhuc viuit: respiratione indiget aeris: fit abinde multe frequētie pulsus quo per eam attrahat aerem que necessaria est q̄titate. Hec est pulsus imutatio que ex ciborum fit priuatiōe. Eius aūt imutatio malitie morborum cā huiusmodi est. Qui pessimi sunt morbi: pulsum faciunt formiculosum: quoniam morbus pessimus ꝛ neq̄ virtutem ꝛ consumit ꝛ ad casum cogit celerius. In accidentibus autem animalibus que sunt ira: gaudium tristitia. Ire quidē tempore pulsus est magnus fortis ꝛ velox: ac frequens: quoniam virtus ꝛ calor naturalis dū irascitur homo semel ad

UVA. BHSC. IyR_125_1

corporis exeũt manifesta: confortanturqz ad vindicte petitionem: z vltionis ac victorie: super eum qui nocuit: est aũt circa duritiem tẽperatus z mollitiem. In gaudio vero eo q̃ naturalis in eo calor pedetẽtim ad exteriora progreditur: pulsus est magnus: inter fortitudiné medius z debilitatem z inter celerem z tardũ: quoniã hac in habitudine magna nõ multum opus est refrigeratione propter caloris tẽperiem. In cura quoniaz naturalis ad profundum corporis calor paulatim reducitur. Pulsus erit paruus debilis ac tardus. Et si diuturnior cura fuerit ac tristitia: donec ad cõsumptionẽ perducaẽ virtus: pulsus primo vermiculosus in vltimis ad formiculosum cõuertitur qũ iã dissoluta cadit virtus. In terrore vero quoniaz calor naturalis totus z repẽte ac semel corporis refugit ad profundum: virtus quoqz simul refugit aliquãdo ab eo quod timetur z aliquando manifestatur qũ refugium sperat. Hacqz de causa pulsus fit velox turbatus tremulus: quemadmodũ z a causis fit trementibus: est pariter varius inordinatus propter ĩmutationes que in timore fiunt timenti. Si perstet aũt formido: z in eadem durat cogitatus habitudine: pulsus huiusmodi tristium fit similis pulsui. Si aũt eo vsqz in boĩne hec perseuerent donec virtus dissoluaẽ: pulsus ad vermiculosuz defluit: debinc deficit ad formiculosuz. Hec est pulsus assignatio qui ex animalibus fit accidentib⁹.

Qui autẽ ex dolore talis est. Dolor autem erit in nobiliũ aliquo mẽbrorum vt epate z stomacho: z fit ab eo vermiculosus pulsus: aut in ignobilibus mẽbris vt manu z pede: estqz gravis z imoderatus: fitqz ab eo qualis z a nobilium dolore mẽbrorum pulsus malus. Dolor autẽ quz in mẽbris est nobilibus vel non nobilibus: pulsum in principijs facit fortem velocem z frequentẽ: quoniã eo natura tempore ad expellendum quod nocet cõmota est: ideoqz z virtus mouetur vitaẽ ac calor naturaẽ. Si vero duraverit eo vsqz dolor donec virtus deficiat: pulsus fit paruus: debilisqz z caloris causa velox z frequens: pariterqz z varius est multa varietate: tumultuationis doloris causa diuersis varijsqz secũdũ augmẽtum z diminutionez tẽporibus. Huiusmodi dolor pulsus adducit.

Euacuationis vero: vt solutio z diaria sanguinis a naribus fluxus: z inferius in vtroqz sexu sanguinis eruptio que ex venis fit z arterijs pulsus faciũt huiusmodi. Harũ in principijs passione pulsus paruus est z debilis tard⁹ ac frequẽs pariter vacuus propter materiarũ euacuationem ab his venis. Que vt perseverant pulsus ad vermiculosuz declinat. Et in vltimis qũ virtus cadit in formiculosuz. Qũ aũt euacuatio semel fit: pulsus in primis vermiculosus ẽ z debinc ad formiculosum trãsfertur. Hec est ĩmutationis pulsuũ que ex virtutis dissolutione fit assignatio.

Capitulũ. vij. de pulsus ĩmutatione propter virtutẽ gravantes causas.

Pro ĩmutationis pulsus que a causis virtutem aggravãtibus z opprimẽtibus fiũt diuersitates plures sunt q̃ pulsus qui ex causis virtutem fit dissoluentibus: eo q̃ qui ex causis fiunt morbi virtutem grauantibus z opprimentibus plures sunt morbis a virtutem dissoluẽtibus factis. Virtus nãqz opprimitur z gravatur ex humorũ copia z repletione. Humores aũt si multiplicẽtur passionem faciũt secũduz cõgregationẽ z mẽbri hitudiez in suba z actiõe. Ideo ergo q̃ ex repletiõib⁹ fiũt passiões plures sunt q̃ ab euacuatione. Et nos incipiem⁹ primũ q̃ ex repletionibus passiões fiunt: z cuiusmodi pulsus est ĩ singulis habitudo: sz primũ de eo qui in oĩbus ipsis cõis ẽ pulsus. Dico qm̃ pulsus passionib⁹ que ex aggravãtibus fiũt causis cõis paruus est z debilis ac plenus: qm̃ virtus debilitatur eo q̃ ipam hũores aggravẽt: vnde z pulsus fit debilis. Paruitas aũt virtutis sequitur debilitatẽ que dilatationẽ minie facere põt bonam arteriarũ ex supfluitatibus. Est aũt pariter z frequẽs ꝓpter necessitatis acceleratiaz z a magno defectum: z quoniã virtus nũc superat ea a quibus opprimitur z vincit. nunc illis succũbit z vincitur. pulsus fit varius z inordinat⁹ quẽadmodum ignis accidit flãme super quẽ lignorũ proijcitur copia motus varietas. Flãma eteim qñqz in lignis operatur z adurit ea: quãdoqz lignorũ vincitur copia z extigui tur: quãdoqz debiliter isurgit z debiliter mouetur: aliquãdo fortius operatur z fortiter mouetur: alieqz huiusmodi fiunt varietates mot⁹ que ineq̃liter decurrũt. Varietates autẽ z ordinis pruatio hac in habitudine inveniũtur in oĩbus diuersitatibus in quib⁹ varietas ẽ in magnitudine. s. fortitudie celeritate z frequẽtia. Et si virtus plurimũ gravatur z ĩmultis ẽ varietas diuersitatib⁹. Si ãt parũ in paucis ẽ eã inveniri. Aut i magnitudie aut i virtute. aut i celeritate vl̃ barũ duab⁹

Maxie aũt in pulsus diuersitatib⁹ fortis debilis parui z magni intercidit varietas. Quz z eiz virtus materie resistit pulsationũ magnarũ numerus totus ẽ quot⁹ z pulsationũ paruarũ. Q̃ si virtutez superet materia pulsationũ paruarũ ac debiliũ maior ẽ numerus q̃ magnarũ z fortiũ. Si vero materiã superet z vincat virtus fortes z magne pulsatiões plis numeri sunt q̃ parue debilesqz. Nõnũq̃ aũt subito mouetur virtus aliqua que illã ipellit habitudine percutitqz digitos semel quietis tempore z putatur abinde abũdantior. Nature z eim quietis tẽpore aliquid nocés nõnũq̃ accidit ab his que grauant. necesseqz est illi ad expellendum moueri quod nocuit. Et rursus fit virtutem quandoqz debilitari motus tempore in tãtũ vt necesse sit illi quiescere: ideoqz vna decidit a tribus aut quatuor vel plurib⁹ pulsationibus. Hec est cõis assignatio pulsus repleti z quoz grauatur virtus ex humorum copia. Disgregatim autem z singulariter quo modo z quis sit hoc explanabimus loco. Dico qm̃ cuz repletio in corpõe fuerit pulsus q̃lẽ dixim⁹ in cõib⁹ erit. nisi q̃ si repletio ex sanguine fuerit pulsus cũ eozu que dicta sunt obseruãtia: magnus est z velox ac frequẽs propter sanguinis calorẽ z est circa mollitiez tẽperatus ac duritiem: similisqz plenus z calidus. Qũ aũt ex cholera est rubea repletio: velocior est z frequentior pulsus: propter calefactionis cholere rubee magnitudinem: z inclinaẽ ad duritiez siccitatis causa: maior eiz eius est diuersitas propter cholere rubee motus copiam. Et si ex phlegmate est repletio: paruus erit pulsus z tardus ac rarior z sensui mollior minusqz varius. Qñ si ex cholera fuerit nigra mollitiei erit loco durities propter cholere nigre siccitatem. Et quoniã durities virtuti dilatationis est iobediẽs pulsus erit minor z minus varius. Qũ aũt humoribus bis in corpore putrescere accidit: z fiunt ex eis febres: pulsus magnus est velox ac frequẽs varius tactui calid⁹: eritqz augmentũ z diminutio in habitudinib⁹ his: inxta humoris q̃titatem z cõplexionẽ eius naturalem. Si fit eteni putridus humor ex cholera rubea: z est q̃titate multus z puls⁹ maior erit ac vehemẽtior frequentior maioris varietatis. Si sit aũt q̃titate paruus: circa bas minor est habitudines. Et si q putruit humor a phlegmate est z multe q̃titatis: pulsus paulo mior est a magno z veloci. Et si ei⁹ pauca est q̃titas: circa hec imminutus est z minus durus ac varius phlegmatice causa hũiditatis. Quod si ex cholera est nigra putrid⁹ corporis humor: erit qũ bis que dicta sunt durities maioris nigre cholere siccitatis causa. Hec est pulsus assignatio qua multitudo significatur humorũ z paucitas si in omni sit in corpore. Qñ si in vno mẽbrorũ sit aliquo vt multas faciat passionũ diuersitates: quales habeat pulsus hoc exponemus loco.

Capitulũ. viij. de pulsib⁹ apostematũ spẽs significãnb⁹.

m Embrorũ quodqz si in eo humor aliquis fuerit congregatus: aut apostema producit aut spetiem morborũ quãpiã. Et nos primũ de apostemate dicemus: z quem faciat pulsuz apostema. Dico quoniaz apostemata pl̃imũ diuersa sunt: aut pp illa humorẽ facientia: vt apostema calidũ quod ex sanguine fit z vocatur phlegmon. Aut quod ex cholera rubea z dicit erisipilla. Aut quod ex phlegmate fit frigidum apostema qñ ẽt vndimia vocaẽ. Aut qñ fit ex nigra z appellaẽ scliros aut pp i q̃ fiũt mẽbri locũ: quẽadmodũ q̃ accidũt i cerebro: in stõ in manu. i pede. aut pp mẽbri sb̃antiã: quẽadmodũ i carneo mẽbro aut neruoso: aut multarũ venarũ: vel multarum arteriarũ: aut pp ipsius quãtitatẽ: si paruũ ẽ aut magnũ. Et cum hec apostemata variẽtur diuersitate z pulsus quoqz ꝫz quãqz eozũ spẽm variaẽ. Et nos a pulsu icipiemus quẽ apostema facit calidũ phlegmõ vocatũ ostendemusqz eius diuersitatibus imutationis que illi accidit habitudinẽ primumqz pulsũ quẽ huius apostematis nã simpliciter facit assignabimus. Dico ergo qm̃ calidũ qñ phlegmon vocatur apostema tumor ẽ exterior a re naturali ex superfluitatibus malis z sanguineis factũ ad mẽbrũ defluentib⁹: qñ replent z extendunt pariterqz venas z arterias que in eo sunt: comitaturqz huiusmodi durities dolor meatuũ oppilatio oppressiõis cã. Sequitur aũt oppilationẽ anhelitus ꝓuatio: putrescitqz ab inde materia z in saniẽ vertitur. Et si apostema magnũẽ aut in nobiliũ aliquo mẽbroz febris abide sit. Et si ciuismodi res est z pulsus erit in calido apostẽate durus. paruus. frequẽs. velox. varius varietate seracea. Durus quidẽ pp arteriaruz extensionẽ z mẽbri. Paruus autẽ pp corpis arteriarũ duritiem z virtutis debilitatẽ quz arterie dure virtuti dilatationis inobedientes sint vt plene dilatẽtur debilisqz virtus ab arteriarũ plena deficiat dilatatione: Frequẽs autẽ est z velox eo

UVA. BHSC. IyR_125_1

q multa sit refrigerationis necessitas pp apostematis calorem quam nō possit dilatare arterias virtus quātū sufficiēs ē semel. varius quidē t breus quoniaz durities arteriam non pmittit ad dilatatiōis attingere finē: sed cogit illā icisa t amputata moueri dilatatione. Quare eius quedam dilatantur partes dilatatione magna quedā parua. fitqz hac de cā eius figura sub digitis qualis ē bra. His itaqz de cāis pulsus in apostemate calido durus ē. paruus. velox. frequēs t varietate brea varius. Et quoniā cuiqz quatuor sunt tpa morbo. Initiū qum incipit. s. t augmēti tēpus qū eius augetur virt9: status t tunc grauior ē t difficilior q̄ fuerat. Declinatio imminutiōis. s. tēpus t quietis: t apostematis quoqz quatuor hec sunt tępora. Est autē pulsus in singulis tęporibus ab alioz diuersus tęporū pulsu. In principio nāqz apostematis calidi parue est duritiei pulsus. magnus. fortis. velox t frequens varietas in eo brea pauca. apostema nāqz in principijs debile est: vñ t durities pulsus modica t arteria a dilatatiōe nō pbibetur: fitqz pulsus abinde magnus. Caloreqz in principijs apostematis calidi fortis ē. velocitasqz t frequētia exinde maior. varietas aūt brea minor ē: quoniā durities pua. Augmentatiōis vero tępore pulsus erit assignationis que dicta ē ee in principijs nisi q̄ in ea fortior ē t grauior magis aūt que repletionē t extēsionē sequitur durities varietasqz brea fortis est hoc in tpe: iōqz paruus. Status vero tpe oia hec ampliora sunt: ampliusqz durities t varietas serrea. Ipse enim oīno roborantur ea que dixim9 cā: est aūt simul minor q̄ fuerat sed nō debilior q̄ fuerat nisi forte virtutē opprimat morb9. velocitas aūt t frequētia hoc augetur tępore caloris fortitudine qui ad refrigerij cogit nimietatē quz ea fortior sit hora q̄ ante fuerit calor quodqz a magnitudie arceatur. Declinationis aūt tēpus quoniā in ea apostema finitur t ōficit. apostematisqz bi9 t morbi secessio aut per dissolutionē fit bu moris t dissipationē terminaturqz t ad primā reuertitur naturalē pulsus habitudinē in qua fuerat sanus. aut dissoluit̄ ab eo qō subtile ē t remanet crossum. iduraturqz t lapidi fit simile in mēbro trāsitqz apostema in sclirō. fitqz abinde pulsus durior q̄ fuerat t subtilior. Hoc autē ideo quoniam arteria dilatari in latū t profundū plurimū nō pōt duritiei repulsa cā. Est etiā minus velox t frequēs pp caloris iminutionē t paucitatē necessitatis refrigerādi. Hec est imutationis pulsus assignatio ex apostematis calidi natura. Pulsus autē immutatio pp mēbri substātiā apostematici huiusmōi ē. Calidū enī apostema si in mēbro fuerit carneo pulsus vt diximus est durus sed minoris duritiei. eritqz serrea varietas eius nō īmoderata: siqz t paucitas. Si sit autē in mēbro neruoso pulsus erit durior pp oppilationis magnitudinē que nervis accidit ab extensione. Cum neruis extensiōe fortis cōtingat durities: quēadmodū calcanei fit neruis ex qbus corde fiunt arcuū qum extendūtur: fitqz minor duritiei cā: sed t pp dolorē qui accidit virtuti ex magnitudie sensus mēbri: varietasqz serrea maior erit ex duritiei nimietate. Quz apostema autē maius ē: t pulsus cū his que dicta sunt fit tremulus. Extensio nāqz t durities hac in habitudie robustiores sūt pp apostematis magnitudinē t neruorū duritiē: vnde t arterie amplius extendūtur t indurescūt: acciditqz illis q̄ cordis extēsis in arcu que si percutiātur nō obediūt: sed spatio tremunt quodā. Quz aūt in multarū ē mēbro venarū apostema pulsus minus erit durus t mollior q̄m mēbra molliora sūt neruis. ideoqz t maioris erit pulsus quātitatis t minus breus: ea quā dixim9 cā. At in mēbro multarū arteriarū posito apostemate pulsus magnus fit pp caloris multitudinē naturaī varius t inordinat9 eo q̄ que imutat pulsū hitudo citius ad cor fertur nullo intermediante. Huiusmodi est pulsus imutatio pp mēbri substātiā apostematici. Immutatur quoqz loci mēbri cā q̄m si in cerebro apostema sit pulsus cōfigurat9 erit apostematis pulsui qui in neruosis fit locis. Et si in epate apostematis plus geret similitudinem q̄ō in venarū membro est multarū. Et si in mēbrorū aliquo cordi propinquorū loco pulsus erit eius similis apostematis pulsui qō in multarū fit mēbro arteriaz. Dictū est āt in mēbris cordi primis: q̄m si in ipso fiat corde apostema nō durat bō sz morit. Hoc ergo modo apostema calidū t sua t loci i quo fit natura pulsū imutat. Aliquotiēs aūt apostemati accidit calido accidēs fitqz pulsus ab eo imutatio. cōponiturqz ex apostematico t ex eo quē facit accidēs. Hoc autē accidens aut fit cōpartici-
pationis mēbri apostematici cā cū aliquo mēbro vt spasmus qui ex diaphragmatis fit apostemate pp diaphragmatis cō participationē cū cerebro p neruos qui ad ipsū veniunt: aut actionis mēbri eā: quēad modū ex stomaci apostemate digestionis fit corruptio t ex pulmonico anhelitus arctatio t suffocatio: aut accidēs certe est alienum quod in habitudine sit apostematis vt defectus cephalea aliaqz aliena accidētia: t nos ostendemus quē vnūquodqz horū afferat accidētiū pulsum quz de illis disputabimus pulsibus quos morboz afferūt diuersitates in vno quoqz mēbro. Hec ē pulsus imutationis assignatio que ex apostemate fit calo qō ex sanguine itumescit t que illud sequūtur accidētib9. In apostemate āt quod ex cholera fit rubea t vocatur herisipila quoniā calor in eo fortior ē t pulsus erit celerior t frequētior. Et quoniam siccitas in cholera dñatur rubea: erit durior pulsus t serrea maior abinde varietas. Frigidus porro apostema qō ex phlegmate fit pulsū facit pusū tardū t rarū eo q̄ paz egeat refrigeratiōe multa pp ꝓplexiōis phlegmatis frig9 simqz mollior pp phlegmatis humiditatē nec erit in eo varietas serrea fortis pp duritiei iopiā. Et qō ex nigra fit apostema. pulsum bz subtilē. duz. tardū. rarūqz t serrea in eo varietas maior t fortior. totūqz hoc pp duritiē t caloris paucitatem. Ad hunc itaqz modam pulsus fit imutatio propter apostemata.

Oportet autē scire q̄m imutationis q̄titas q̄ in pulsu est circa paucitatē t multitudinē iuxta apostematis fit quantitatē t mēbri excellentiā ac sensū. Si sit enī magnū aut in nobili t excellenti mēbro apostēa vt cerebro. epate t stō imutatio pulsū molestat maior fortioqz. Si sit aūt paruum aut in manu vel pede minor ē pulsus imutatio t debilis.

Capitulum. ix de pulsu in vno quoqz mēbrorū passiōes significante. Et primo de pulsibus passiones cerebri portendentibus.

Quoniam de pulsu apostematū spēs significante explanauimus: iā de eī9 pulsus explanatiōe quo aliorū spēs morborū significātur qui in vno quoqz fiunt mēbro incipiemus. Exordiuz ab his qui in cerebro t ab eo oriūtur sumētes. Dico ergo quoniā q̄ accidūt corpis mēbris morborū spēs multe sunt t in q̄ plurib9 eorū pulsus cōfiguratus ē aliorū cum alijs t proportionalis in pluribus suis habitudinibus. Ideo ergo pulsu species mlte significantur morborū: bocqz ideirco fit: aut quoniam passiōes ille cōitatē habent in spē. s. ex vna spē. aut quoniam cōez būt cāz que illas excitat: aut qm̄ in mēbri substantia in quo fiūt sibi coicāt. Nobis igitur hoc sufficiet loco vna aliqua passio quo significet pulsu ab ea procedēti dicere. ab aliis abstinētes passionibus similibusqz. Incipiensusqz primuz a morbis qui in mēbris fiūt ai alibus que sunt cerebruz t ab eo procedētia quāqz faciūt pulsus alterationē. Dico quoniā que in cerebro fiūt passiōes sunt phrenesis t mania. oblīuio. coagulatio. obstupefactio vigilās. epilepsia. apoplexia. spasmus t eneruatio. Phrenesis quoniā calidū ē apostema t operimētis fit cerebri. Horumqz natura operimentorū neruosa ē. pulsus ei9 durus paruus fact9 est t frequēs fortis t q inciditur quiqz sentiēti a loco videatur trāsferri. Durus quidē est pp distensionis magnitudinem que ex apostemate fit qum in neruoso sit apostema membro: paruus duritiei causa que dilatationem prohibet. frequēs vero propter magnaz refrigerationis necessitatem calide complexiōis cā. fortis q̄z quoniā hac in passione virtus valida est. ideoqz t ifirmos q̄busdā videm9 tēporib9 tanq̄ saliētes: grauibusqz vociferare vocibus propter mētis corruptionē. Varietas vero iest illi t intercisio. eo q̄ arterie dilatatiōe arceātur bona duritici t distensionis cā virtutis robore que quasdā dilatat arterias: t ab alijs deficit: ideoqz qui tactū attractat opinatur illū a loco transferri ad locū: aliquādo quidē ad superiora: aliq̄do ad inferiora. Cum aūt materia hec ex cholera est rubea. fit pulsus tremulus ea que dicta retro est cā: qō pulsui scilicz accidit in apostematibus que in neruosis fiūt mēbris distensionis grauitas t duritici: quēadmodū arcus cordis contingit ex percussione tremor maxime si materia sit sicce ꝓplexionis. Augetur eteim ab ea arteriarū durities. Aliquotiēs aūt sz raro hac in passione pulsus magnus ē quz apostema parum ē nec multa distēduntur operimēta distēsione vt duriores abinde fiāt arterie. At si ex materia est flegmatica sūt minoris arterie duritiei t obedientiores dilatationi virtuti.

Accidit aūt hac in passione pulsui nōnullis tēporib9 velotiorem esse dilatationē reductione: vt sit scilz dilatatiōis tēpus minus q̄ reductiōis t ecōtrario. Est autē huius cā q̄m passio ista caliduz est apostema in cerebri operimentis t sub cranio berens. febris que in ea accidit putridi causa humoris qui apostema facit t apostematis causa caloris fit quando calor maior est t dilatatio celerior propter magni ingredientis aeris necessitatē qō per dilatationem fit quo magnitudo

UVA. BHSC. IyR_125_1

cordis refrigeret ardoris: reductioq; sequit tardior quo diu tius frigidus apud cor aer imoret. Cū aūt putridus ē būor maior t amplior est reductio celerior dilatatiōe imorante eo q magna instet expellendi superfluitates necessitas t emittendi qō per reductionē fit: vocaturq; hic pulsus reductiu⁹. Sic ēt in oibus fit putridis febribus qum in eis amplior erit calor t dilatatio comitatur celerior reductiōe: intantuz vt in dilatatiōis pulsus acceleret pricipijs motū vt perfici tardet. Cū aūt putridus ē būor amplior q̄ calor: reductio accelerat iusl fit q̄ dilatatio: intātū vt tarda incipiēte dilatatiōe. finis eius festinetur quo celerior subsequat reductio propter eam quam diximus causam. Hec est pulsus phreneticorum assignatio: t quorū aimi alienati sunt. Ad hūc etiam moduz pulsus iueniť desipiētiā patientiū nigram ꝑm maiorē partez.

Lethargi aūt t obstupefactiōis pulsus magnus est debilis. mollis. tardus: singultuosus. varius fluctuosa varietate. Hec teiz ex materia est phlegmatica passio: būidaq; que in cerebro gignitur: aut ad ipsum a mēbro tendit alio. Cerebrū autem mēbruz est humidū: ideoq; pulsus abinde fit mollis. Quoniam aūt hac in passione phlegma putrescit: debil' oriť febris: arteriarumq; corpus dilatando nō prohibetur magnus fit pulsus. Quonia autē humiditas superat debilis est pulsus. Fitq; debilitatis causa virtutis cū humiditate vari⁹ t fluctuosus. Et quoniam materiei frigida est complexio: nec multum accelerat necessitas fit pulsus tardus t singultuosus. Ait autem Galienus aliquando hic pulsum accidere qui bis percutiens dictus est. Hoc fit qū materia hec in cerebro multiplicatur: donec ipsa operimēta secū distendat: vnde t arterie duresc̄ūt: trāsitq; a motu pulsus fluctuoso adbis percutientem qui ex duritie fit. Passio aūt que cum vocatur obstupefactio scil' vigilās ex varijs fit causis ex phrenesis. s. t lethargie eritq; eius passione molestati pulsus iter phreneticos medius t litbargicos: magis autez t in plururibus phreneticorū pulsui similis: sed eorū maior t mollior phlegmatis cā humiditatis: t ei⁹que cerebri est: in celeritate tēperatus t frequentia propter eā que precessit causam. Ampli⁹ pulsus hic nō erit intercisus: tremulusq;: quoniā he due habitudines maniaticis fiūt t phreneticis materiei siccitatis cā t mēbri ex natura quod neruosum est: operimētū scil' cerebri

Congelationis aūt passione oppressoruz pulsꝰ. que passio ē ex oppilatione in cerebro facta: acciditq; ventriculo pupis ex materia frigida t sicca: idē erit qui t obliuiosorū: sed tamē diuersus: quoniā huius passionis pulsus fortior t durior ē minusq; varius siccitatis causa: humiditas nāq; arteriaz eneruat virtutē t debilitat: varietasq; debilitatē sequit. Et in hac passione patientiū est pulsus tactu calid⁹. Porro apoplexia t epilsia ex oppilatione fiunt: que vētriculis accidit cerebri ex crosso t phlegmatico humore: t quoniā actionibus regentibus t monētibus nocumēta ab his duab⁹ fiūt passionibus quēadmodū ostēsuri sumus: erit in earum principijs pulsus distentus: propter operimentorū cerebri distensiones: t humorum qui in eis sunt copia: nec a sua imutatur pulsus habitudine naturali distensionis copia. Si autem cōfortetur morbus: pulsus paruus debilis tardus raruſq; fit. hocq; propter virtutis debilitatez. Q; si plurimū debilitetur virtus: pulsus fit frequēs t eius extrema ad vermiculosū tendunt: deide formiculosus fit. In spasmo aūt qm̄ spasm⁹ neruis accidit ex reductione t cōgregatiōe in partē ortus eorum t distensiōe in latū: sic t arterijs ex oppilatione distensione t duritie in tantū vt dilatari nō possint: fit abide pulsus tremulus: nec vere tremulus ē: sz eius mot⁹ saltui similis quz dilatatur: estq; in dilatatōe tanq̄ que arcu mittitur sagitta: ideoq; qum reducitur lato sit is est t profūdo. in tātum vt qū dilatatur estimes magnū t putetur duritiei causa fortis. Nō est aūt sic: sz inter magnū paruūq; temperat⁹ est: t debilē ac fortem: sz tū eius nō apparet rēperantia tremoris cā. Hocq; modo pulsus erit qum arteria distensione extēdatur eq̄li omnibus sui partibus: qum aūt extētio fit inequalis in oib⁹ partibus: sūtq; quedam ptes magne distensionis t quedaz pauce: pulsus ē intercisus in tantū serreo similis pulsui: t inter celeritatem medius t tarditatē pp necessitatis paucitatē. Hec est pulsus spasmū patiētium assignatio. Enervatiōe aūt t palisi molestatorū pulsus qm̄ passio hec ex oppilatione fit loco quo nucha incipit accidēti t neruorum primordijs qui ad membrū veniūt eneruatū: ideoq; virtus nō pōt mouens diligenter trāsire vt ad mēbra perueniat t illis continuetur. Huiusmodi dico pulsus paruus est debilis raruſq;. Si vero cōfortatur passio tardus fit t rarus t in extremis qū fortis est passio fit frequēs: nec ei⁹ est equalis frequētia sz post multas pcussiones fit tardus: ideoq; hūc vocauit pulsuz. S. frequenté tepidū. Hec est pulsuū diuersitatuz assignatio que ex passionibus fiūt cerebro accidētibus ac neruis. Ingreditur aūt in spēs passionū neruorū horror qui in principijs est accessionū febrium qua passione pulsus fit arteriarū ex omni parte coadunatione ad mediū ipsarum quasi constringanť aut in profūda mergātur: hocq; pp nālis reductionez caloris ad corporis ima. Et qm̄ de pulsu cerebri passiones significate dictū ē: oiuzq; mēbrorū aialiū: iā nūc de pūlsibus qbus pectoris significantur t illi cōfinium passiones videamus.

Capitulū. x. de pulsus assignatione passiones significanti que in mēbris fiunt anhelit⁹.

Q Ue in mēbris fiūt anhelitus passiones sunt: synantia anhelatio pipneumonia pleuresis ptisis vlcera: sanguinis sputum: cōsumptio: cordis tremor. Synantia apostema est calidū. quod in lacertis intumescit gutturis. Et quoniam lacertorū substantia diuersa est a superioribus carnea: ab inferioribꝰ neruosa t cordea: quēadmodū alias dictū est. qū apostema in partibus ē neruosis lacertorū. frequens est distentus: durus sere⁹: spasmi pulsui similis: paruus t frequēs: propter eas quas diximus causas in mēbrorū apostematibus neruosorz. Q; si in partibus carneis pulsus magnus est fluctuosus. Cū aūt hac in passione mollior est pulsus t fluctuosus peripneumoniam portendit: quoniam si in carneis multa fuerit materia partibus lacertorum nec in eis durare t remanere potest: ad pulmonē transit t peripneumoniaz creat. Cū aūt durior est t magis distensus t serrea in ea varietas dominať: spasmū portendit futurū. Apostema eteniz si cōfortet ad neruos vsq; ad cerebrū peruenit: fitq; spasmus propter cōparticipationē que neruose est parti lacertorum cū cerebro. Quz autē cōfortatur passio hec intantum vt egrotū suffocet: periculūq; eius augetur pulsus fit paruus t rarus. Et si virtus ecciderit oio frequens fit t durus. Hocq; qū mors proxima est. Anbelatio autem cuz oppilatione fit que in partibus canalium accidit pulmonis ex crosso t phlegmatico humore: eiusq; est pulsus varius t inordinat⁹. Humor nāq; qū virtutē aggrauet illam debilitat: fitq; pulsus debilis t paru⁹. Si v ero virtus humorez superauerit pulsus ad magnū tēdit t fortē. Cū infirmitas media est in virtute t fortitudine puls⁹ fit frequēs Confortatoq; morbo sl ad suffocationem patiens ducatur transit ad singultuosum propter naturalis coagulationē caloris. Et in casu virtutis pulsus fit durus. Peripneumonia pulsū habet litbargico simile in magnitudine t mollitie ac fluctuatiōe: mollities nāq; t fluctuositas ex mēbri accidūt mollitie. Nisi q̄ fluctuositas in litbargo humiditatis humoris fit causa qui lethargum facit phlegmatis scil'. Varietas aūt t intercisio in peripleumonicis maior est calidi causa apostematis t febris qua comite nocet t turbationem facit. Nonunq̄ autez hoc in pulsu ea fit speties varietate que percutiens est vocata: hocq; qum apostema magnū est t corporis plinois plima distēsio: t tāta vt opimetū quoq; ei⁹ distē dat: q̄ ex cā i arterijs durities fit grauis p quā mot⁹ hic percutiens vocatus emittitur. In fortitudine autē t debilitate eius habitudo celeritateq; t frequētia talis est. In huiusmodi passione hois pulsus debilis est pp morbi difficultatē ciusq; i natura viz. Ideoq; in pulsu nōnunq̄ pulsatio intercidit abundans aut deficiens. Hecq; qum virtus morbū superat pulsatio fit abundās inter duas aut tres plures ue pulsatiōes. Cū aūt morbus virtutē superat natura infirmatur t a motu retūditur vnde t pulsatio iminuitur inter duas aut tres pulsationes. Quoniā autē passionē hanc accidēs sequitur aliud febris. s. acuta humoris putrefactionis cā ex quo apostema fit proximūq; cordi apostema obstupefactio quoq; cōparticipationis pulmonis cū cerebro cā in hac passiōe si febris fortior est t pulsus velocior fit ac frequens. Q; si obstupefactio pulsus fit rarus. Hec est pulsus peripleumoniā significantis assignatio. Pleuresis aūt apostema ē calidū costas subinuoluēti accidēs operimēto: t quoniā hui⁹ operimēti substantia neruosa ē t dura. duritieiq; eius robustior fit distensiōis apostematis cā. pulsus eius durus ē varietatisq; free quā diximus cā in duro apostemate. Quoniā aūt passionem hāc febris cōmittatur valida pulsū necesse eēt fore magnū: sed quz duritiei cā nō dilatetur arteria fortius velox factus ē: quo dū aerē attrahit magni suppleat locū. Et q; pleuresis aut ex cholera fit rubea aut ex sanguīe t aliquādo a phlegmate: raro tū: eo q̄ subtile operimētū materiā nisi subtilē nō suscipiat t phlegma crossū ē si ex cholera factū ē rubea nimiū frequēs fit pulsus: quz a sanguine tēperate est frequētie t quz a phleg

UVA. BHSC. IyR_125_1

mate frequẽtia eius pauca ẽ: fit autẽ hac inbitudine frequentia paruitatis cã ⁊ nature pblegmatis. Fieri autez põt vt frequẽtie augmẽto ⁊ iminutiõe hãc mouẽs passionẽ significet materia ⁊ quas passio portẽdat passiones. Si eteniz frequẽtia hec fortis fuerit aut peripleumoniã aut futurũ significat patienti defectũ aut certe cõsũptionẽ. Grauitas nãqz frequẽtie materiã significat cholericã. Cholerica porro materia sua trãsit subtilitate aut ad pulmonẽ ⁊ peripleumonia fit: aut ad cor ⁊ defectꝰ insurgit: aut tremor patiẽtẽ ad cõsumptionẽ perducẽs eo ꝙ vno hic mẽbra loco sint passiõis proxia. Muz autẽ pulsus pauce ẽ frequẽtie obstupefactionẽ portẽdit aut apoplexiã vel maniã frigidã. Paucitas nãqz frequẽtie materiã significat pblegmaticã eẽ: ⁊ quz vapores frigidi ascenderint ⁊ humidi q a pblegmate dissoluuntur ad cerebrũ. Ve fiunt passiones hoc mõ multitudine frequentie ⁊ paucitate hiꝰ significat passionis materia quasqz generat passiones. Significaturqz serrea varietate ad quid hec trãseat passio. salutẽ. ſ. vel perditionẽ. Si fit eteni serrea varietas parua ⁊ debilẽ velocitatem portẽdit morbi termiatiõis ⁊ finis. debilitatẽ nãqz significat apostẽatis ⁊ imminutionem. Cum autem multa est ⁊ fortis morbi significat prolixitatem. Cum autem pariter virtus debilis est mortem portendit velocem. ⁊ si fortis finem significat morbi post longũ tempus. eritqz eius finis aut materiei dissolutiõe ⁊ diffusiõe. Aut euacuatione aut ad membrũ transitu aliudtãꝫ qũ transfertur ad pectoris spatia: vocaturqz empima simpliciter ⁊ absolute. Aut si ad pulmonem fiãtqz in eo vlcera ⁊ vocatur ptisis. Hec ẽ pulsus assignatio qua pleuresis ⁊ habitudinũ eius diuersitates: ⁊ accidentia illa sequẽtia significanẽ. Sanies vero sputũ a pectore ⁊ pulmone qꝺ est esse ptisicuz. qm̃ sanies in apostemate fit calido in membris pectoris orienti pulsum hẽt in duritici vltimo serreũ. velocem. frequẽtem. Et siquidẽ materia in saniem mutatur: aliqꝺo vincit illã natura maturans illã: aliquãdo illa nocetur: fitqz abinde pulsus varius ⁊ iordinatus Et vt fit bũor sanies pura. varietas sedatur: ⁊ pulsus fit latus mollis. debilis ⁊ rarus. Latus quidẽ pp membrorum a materia bũectationẽ: corũqz in ea submersionez. Debilis vero euacuationis cã que semel cõtingit. Rarus aũt pp paucitatez acceleratiõis refrigerij. Hec ẽ pulsus saniei sputũ ⁊ ptisis vleus significãtis assignatio. Consũptio aũt mẽbrorum est desiccatio ⁊ siccitas. Et cõsumptõis multe sũt diuersitates. Prima est que fit apostematis calidi causa que in pectore oritur. perferturqz eius calor vsqz cordis confinia: desiccatqz eius bũiditatem ⁊ arteriarũ. donec ad siccitatez ea redigat: ⁊ cũ his pariẽ mẽbra desiccat ꝓncipalia. Scꝺa est q ꝺ fectus fit cã q febrẽ sequiẽ acutã i quo necesse ẽ medico patienti vinũ porrigere sincopis cã. Pellitur itaqz sincopis ⁊ cor desiccatur: perferẽqz siccitas hec in prꝛncipalia mebra. Tertia oriẽ spes ex mala cõplone calida ⁊ sicca q̃ corpi dñaẽ: q̃ ꝺ cã hyp. docuit aquã patienti dare immoderate frigiditatis aut fructus quospiã frigidos remãetqz vt fuerat siccitas ⁊ calor ad frigus trãsit in eius. ſ. contrariũ: vnde corporis desiccatur humiditas fitqz corpus quẽadmodũ corporũ senũ. iõqz spes hec cõsũptionis semlis dicta ẽ. Est aũt barũ cuiqz pulsus ꝓprius sine alijs. habẽtqz cõez. In prima quidẽ pulsus ẽ debilis paruus ⁊ durus. Debilis eo ꝙ hac in spẽ virtus debilitetur in tẽporis longitudine qꝺ est inter apostematis principia ⁊ caloris peruẽtiõis ad cor. Paruus pp virtutis debilitationẽ ⁊ defectũ a bona arteriarum dilatatione. Durus vero pp siccitatẽ que oi ẽ corpori coĩs. Hz celeritatẽ ⁊ frequẽtiã pp caloris nimiũ. Secũde spẽi est pulsus equalis pulsui prime: sed minus velox ⁊ frequẽs q̃ ille: eo ꝙ in hac maior est siccitas q̃ calor quz nõnunq̃ in hac spẽ siccitate remanẽte calor cesset. Tertie spẽi pulsus ⁊ ipse prime assimilatur in paruitate debilitate ⁊ duritie: sed circa celeritatẽ nõ: hac etenim in spẽ pulsus tardus est: eo ꝙ ipsa calore careat quoniã frigida ẽ ⁊ sicca. Hec sunt pulsuũ diuersitates cuiusqz spẽi cõsũptiõis.

Qui aũt illi cõis ẽ pulsus paruus debilis ⁊ durus ac frequẽs qui ẽt firmus dicitur. ſ. ptisicus: nisi ꝙ frequẽtia in tertia nõ est spẽ propter frigiditatẽ eius. hac aũt in passione virtutis ẽ iminutio: fitqz abinde pulsus muris caude similis q ex vnius pulsatione est varietate: quiqz ex multarũ varietate pulsationũ. Hocqz quoniam virtus debilitata ẽ ad extrẽum vsqz peruenire arterie. Accidit autẽ ⁊ in hac passione qui inclinus dicitur pulsus: cuius extrema subtilia sunt: mediũ aũt crossũ quẽadmodũ ostẽdimꝰ dñ. de pulsus generibus ⁊ speciebus tractarem. Hiꝰ nãqz spẽi aduẽtus a debilitate fit virtutis que eam partẽ arterie que a cubito ẽ tollere nequit propter carnẽ que super illã ẽ. nec vero diligenter ad aliã peruenit partẽ que a manus parte posita ẽ propter debilitatẽ. Hec ẽ pulsuũ assignatio q̃ qui in pectoris membris fiunt morbi significantur.

Capitulũ. xj. de pulsibꝰ que in mẽbris cibi fiunt passiões significãtibus.

Ve in ciborum mẽbris passiões, fiunt: alie sunt que digestioni prime accidũt: que. ſ. fiunt in stõ ⁊ iteſtinis. alie be que ⁊ epatis sũt. alie ãt tertie q̃ oĩuz sũt passiões membrorũ. Et que stõ accidũt passiones multe sunt. Sepe nãqz ⁊ calidũ ⁊ frigidũ illi accidit apostema quz ad ipsum materia defluxerit cholerica aut sanguinea vel pblegmatica seu nigra: quãdoqz aũt be nõ faciũt materie apostema: quin alias passiones: vt pũcturas. singultationes. angustiationes. subuersiones. vomitus: appetitus ciborũ nimietatẽ eiusqz iminutionẽ: eorũ quoqz appositiõis multitudinẽ ⁊ abinde fastidiositatem cũ putredine: ciborũ quoqz malorũ in qualitate porrectionem qui puncturas faciunt ⁊ subuersionẽ aliosqz morbos quos nos dum de interiorum passiones mẽbrorum tractatum texemus explicabimus. Pulsus autem oĩbus his accidentibus cõis paruus ẽ ⁊ debilẽ pp eã que accidit alicuãdo virtuti grauationẽ. aliqñ aũt dissolutionẽ. Qui ãt singulis ꝓpriꝰ ẽ huiusmodi ẽ. Apostẽa caũn si stõaci accidat ori pulsus fit distẽsus. durus serreus ⁊ frequẽs. Distẽsio accidit qm̃ stomaci os neruosum ẽ. Et quoniã hac in habitudie virtutis fit pp ciborum penuriã debilitatio a digestione pulsus fit debilis. In vltis ãt qũ ciborũ ꝓducitur priuatio pulsus fit tardus. Qz si apostema fiat frigidũ pulsus reddit durus debilis. tardus ⁊ rarus. Si vero ori stomaci morsus ⁊ pũctura fiat. angustiatio. aut subuersio. aliaqz huiusmodi que ex hũore fiũt pũgenti. pulsus rñdet paruus. debilis. frequens valde. caloris cã qui inest. Et inquibusdã pulsus erit tardus. si a quo fiũt hũores frigidi sũt. Qꝺ si eiusmodi ciborum fit copia qui virtutẽ aggrauant: aut crossi chimi valde: nec est simul calor pulsus fit singultuosus boc quidẽ in morbi principijs. Si aũt augmẽtentur accidẽtia hec ⁊ cõfortenẽ que quidẽ fiũt qualitate amara pũgenti: vt angustiatio. singultatio. oscitatio. pulsus fit vermiculosus augmẽtatiõis frequẽtie cã ⁊ varietatis cũ debilitate virtutis. Que autez ex repletione fiũt virtutẽ grauãte vt fastidiosis cũ putredine accidit: pulsus fit paruus. debilis. tardus. singultuosus. multeqz varietatis. Et si ex humore frigido est repletio vt in passiõe que vocatur bolismos: pulsus rario: est minor ac debilior. varietas aũt eius in vna ẽ pulsatiõe: est teim intercisus intercisioqz eius in ptibus est proximis admiicem plurimũ in tãtũ vt tangens arteriam extimet sub digito arenam esse sparsaz sup arterie corpus. Huiusmõi est pulsus i stomaci ore hñtiũ passiões ⁊ intestinis. Annumerãda sũt aũt i pulsus imutatione que passionũ oris stõaci fit cã ⁊ iteſtinorũ ea q̃ ex medicaminibus fiunt laxatiuis. Laxatiuum nãqz medicamen si in stomacho fuerit cõstitutũ hũores illi cõfiguratos ad os contrahit stomaci ea quã hz attrahẽti virtute: debinc expellens eos depellit foras virtus. Pulsus itaqz in principijs dũ ad stomachũ hũores tendũt ⁊ añq̃ pellanẽ debilis ẽ ⁊ latus: latus pp arteriarũ ex hũoribus repletionem q̃ in stomacho sũt. Debilis vero eo ꝙ virtutẽ hũor aggrauat. Vt ãt laxare icipit medicamen angustiatioqz fit ⁊ virtus turbatur fit pariter cñ bis que diximus pulsus varius ⁊ inordinatus.

Et qũ euacuatio crescit aggrauatioqz leuiaẽ ⁊ angustiatio fit cũ variatione pulsus ordinatꝰ. Et qũ completa est euacuatio ⁊ egresse superfluitates male oẽs virtusqz reuersa pulsus fit magnus ⁊ equalis. Qz si imoderata fiat euacuatio acuaturqz cõplexio pulsus fit frequens ⁊ varius. Et si stomacho morsure fiant pulsus erit frequentior ⁊ virtutis debilioris eo ꝙ nã pp debilitatẽ frequẽtia vtatur. Qz si etiaz defectio accidet: pulsus vermiculosus reddit. quẽadmodum accidere in defectione q̃ ex euacuatiõe fit diximꝰ: eo ꝙ spũs plimũ dissoluatur vitalis: qm̃ quidẽ euacuatio qum imoderata fit cũ inutili ⁊ malo etiã qꝺ vtile ẽ emittitur ⁊ nãc necessarium. Qꝺ si ex euacuatiõis copia singultatio acciderit ⁊ spasmus cũ ꝓdictis fit pulsus durus tremulus. Si aũt reprimatur medicamẽ ab ea quã oz fieri euacuatione: pulsꝰ fit paruus debilisqz eo ꝙ virtus graueur. Si aũt attraxerit medicamẽ hũores ⁊ bũiditates a corporis vltimis ad stomachi partes ⁊ intestinorũ ⁊ nõ emittũtur: virtus grauatur ⁊ pulsus fit varius ac iordinatꝰ latus ⁊ fluctuosus. eo ꝙ congregatis infũdantur arterie bũiditatibus. Hec ẽ pulsus assignatio eius qui medicamen bibit laxatiuũ. Eodẽ mõ se res habet circa qui medicamen accipit vomitus: vt ellebo-

UVA. BHSC. IyR_125_1

ruz albū. Jn p̄cipio nāqz pulsū facit latū ꝛ debilē. Euacuato hoie per vomitū q̄tū opus ē pulsus fit maioꝛ q̄ ante ellebozū fuerit sumptū. Cū ex ellebozi fit potu suffocatio pulsus fit puus debilis. rarus. Que autez epati accidūt passiões qđ scđe ē digestionis oꝛganū debilitas eius est que ex mala. fit cōplone que qz illā sequūtur passiões: hydropis icteritia ꝛ alia hydropis ātꝫ triplex est: hidropis q̄ ꝛ vtrea tipanica ꝛ hyposarcha. Utrea pulsum facit paruū ꝛ frequētez ad duritiem declinuz cuz quadam distensione. Paruū quidem eo q̄ virtus grauatur: ꝛ a dilatatione p̄hibetur arteriarum: frequentē ex debilitate. Durities extēsionē comitatur sipbacis. Timpanica quē facit velox frequēs quoqz est pulsus adduri tiez declinat ꝛ parū ad distensionez. Frequēs ē ex debilitate. Durus quoniaz hydropisis hec speties a siccitate fit: distens9 autē eo q̄ sipbac ventris ventositate distēditur. Hyposarcha autez que ꝛ carnea est hydropis pulsuz facit latū mollē ꝛ fluctuosuz: quoniaz hec speties ex multitudie fit būiditatis. Jctericia si sine febꝛe sit: pulsus respondet paruus frequens durus ꝛ non debilis. Frequētia caloꝛis fit causa cholere rubee ꝛ siccitatis. Eodēqz modo fit eius durities siccitatis causa. Accidētia aūt que ex digestionis tertie fiunt malitia i mēbꝛis: vt elephantia que pulsuz facit paruū debilē ꝛ frequētem. paruuz ꝛ debilē eo q̄ humoꝛ hunc faciens moꝛbū ꝛ accidens: crossus est ꝛ grauis: virtutē oppꝛimit coꝛpus indurat arteriarum: nec possunt dilatari: frequentia debilitatē sequitur. Lepra pulsuz facit latum mollē ꝛ tardū phlegmatis causa ꝛ cōplexionis frigiditate. Sufficiunt ad totius coꝛporis habitudines per pulsum significandas que diximus. Oꝛ autē cuiusqz passionis ꝛ accidētis pulsus de quibus diximꝰ cōferre passionibus ꝛ accidētibus que hic nō cōmemoramꝰ quo quē quisqz moꝛbus pulsum faciat sciatur.

Capitulum. xij. vniuersalis disputatio de vrinarū significationibus in moꝛbos qui in coꝛpoꝛibus fiunt.

a Lio huius libꝛi ostēdimus loco: quoniā vrina sanguinis est aquositas quam renes seperant ꝛ ab eo purgant post digestionem: ꝛ in ipsius ad venaz egressu que concaua vocatur: bāc renes ad se trahunt: ꝛ in eis aliq̄tulum imoꝛatur: donec qđ i ea est sanguinis modicum admixtum sibi sumpserint. Jam deinde illam ad vesicā depellunt per vasa duo meatusqz qui clause vocantur. Quod qū ita sit per vrinam quoqz duum alterū significari potest: aut epatis ꝛ venarū habitudo: toti9qz coꝛporis ex hoꝛum cum illis cōparticipatione: aut que in vrine fiunt oꝛganis passiones que sunt scil: renes clausule due ꝛ vesica. Epatis gdē bitudies significat ꝛ venarū vt vria alba ꝛ tēuis i fastidiositate cū putredie ꝺbilitatōez significat epatis a decoctiōe succositatis ciboꝛū: ꝛ hui9 ei9 dez significatio. i oppl'one venaz. Significatō aūt ei9 q̄ coꝛ9 significat ꝓptici patōe ei9 cū epate ꝛ venis vt i febꝛib9. Jn putridis nāqz humoꝛū significatur malitia ꝛ cruditas: ꝛ in febꝛe diei humoꝛū bonitas sanitasqz: quēadmodū in sequētibus dicemus. Significat aūt in vrine oꝛganis passiones fiunt: quēadmodum vrina in quam sanies est aut squamule ulcera significant: aut in renibus: aut in vesica: aut vrine clausul' vel virga: aut mulieꝛis vulue. Aut si sint in ea arena: aut calculi lapides in renibus significat: aut in vesica. Hoc modo que in his fiunt mēbꝛis passiones per vrinā significātur. Jn alijs vero mēbꝛis: vt pectoꝛe pulmone cerebꝛoqz moꝛbi significātur ꝛ passiōes nō firmiter. Et si vis tibi certaz ꝺare vrine significationē: oꝑz percipias egroto vrinā sumere in phiala multuz alba ꝛ clara Totāqz simul accipiat qū a sōno excitat9 fuerit lōgo: ꝛ añq̄ bibat: ꝛ post ciboꝛū ꝺigestionem descēsumqz a stomacho ꝛ intestinis subtilibus. Hec vero qū samē patictur: aut stitz colligat: ꝛ vt phialaz hoꝛa plena quiescere permittat: vt in ea hypostasis resideat: si quidem huiusmodi est vrina in qua hypostasis mergatur. Fiunt aūt oia hec ne forte obtundatur significatio ꝛ coꝛrūpatur. Si etenim phiala fuerit alba mundaqz vrine in ea ostēditur coloꝛ verissime: omnesqz ei9 ptes. Et si magna ꝛ lata ꝺilataꝛ in ea vrina ꝛ cuncta que in ipsa sunt monstrantur: que significationibus necessaria sunt: aliquotiens nāqz infine egreditur purgamētum aliquod vrine quod in pncipijs non exit. Post excitationem longa sumiꝛ a somno quo cibus bene digeratur: ꝛ in sanguinez ūmutetur. Diligentius ante cibū sumenda est ꝛ potū: ne forte aqua vrinam ūmuter: cholereqz ad ciboꝛū mittātur digestionē ꝛ nō coloꝛetur vrina quēadmodū ꝺebet. Nōnū q̄ aūt vrina fit alba ꝛ medicus fallitur. Et in fame quidē sumenda non est ac siti quoniā ꝛ fames ꝛ sitis vrinā coloꝛāt ꝓpter cholerazꝫ clima tionē ꝛ augmētationē in coꝛpoꝛe qū huiusmodi est. His itaqz ꝺe causis oꝑtet vrinam sub ea sumi regula quā diximus: ne forte in eius intercidat fallatia significationibus medico: pecetqz in egrotum cōtraria q̄ oꝑteat indicēs. Hec sunt quoꝝ oꝑtet habere notitiam: eū qui significationes vult tenere vrine quibus coꝛporis significātur habitudines. Et nos iam ab hinc q̄litatis significationū vrine assignationes ostē demus quēadmodum expedit.

Capitulum. xiij. ꝺe qualitatum vrine diuisione quidqz coloꝛes eius significent.

o Mnis que ex vrina sumitur significatio ex aquositate est que in phialā distillat. ꝛ ex eo q̄ illi ab ea discretum imergitur. Aq̄sitas in duo diuiditur coloꝛem ꝛ substantiam. Ex coloꝛe humoꝛuz significantur habitudines ꝛ maturitates: maturitatisqz p̄uatio. Et coloꝛ diuiditur in sex partes: album. s. eroceum citrinū: igneū qui est ignis coloꝛ: rubeū clarum qui coloꝛi zafrani similis est: rubeum spissum qui sanguinis ē coloꝛ ꝛ nigrum. Coloꝛ albus abinde fit: aut quoniam nibil illi admiscet̄ cholera zꝫ. Aut phlegmatis causa multi quod admixtum est. Croceus quoniaz que vrine miscētur pauce cholere sunt: ꝛ parū illā tingunt. Jgneus fit ex multarū admixtione cholerarū ampliꝰ q̄ que croceū tingūt. Coloꝛ vero rubeus clarus ꝓpter cholerazꝫ fit admixtionē: plurimū q̄ in igneo sint. Rubeus aūt spissus ex sanguinis cū vrine admixtione. Accidit aūt vrine huius esse coloꝛis in grauibus doloribus vt est colica podagra ꝛ doloꝛibus auriū: alijsqz huiusmodi grauibus ꝛ estuantibus. Eodē quoqz accidit modo suum tingēti coꝛpus alcana: est etenim in ea virtus subtilis q̄ per poꝛos mittitur coꝛporis donec ad vrine perueniat oꝛgana ꝛ ea tingit. Eodē etiam modo qū zafrani aliquid sumitur contingit: aut cassie fistule: nisi q̄ cassia fistula vrinā facit rubeam ꝛ facit vrinaz ad liuidū ꝺeclinantem: zafranū aūt ad claritatē ꝛ croceū. Nec oꝑtet his ꝺe causis vrinam iudicare rubeā: nisi prius odoꝛē agnouerit: qui si fetidus est putredinem significat ꝛ febꝛem. Sin interogationibus vtatur: ꝛ eas querat quas diximus causas ne forte in fallatiā cadat. Fallatie enim casus in huiusmodi grauis est ꝛ magni nocumēti. Urina vero nigra aut frigiditatē significat in moderatam que vrinaz coagulat ꝛ denigrat: aut caloꝛis grauitatem ꝛ adustionē. Est aūt inter coloꝛem nigrū qui frigoꝛis nūtius est ꝛ qui adustionē significat grauē ꝺifferentia: quoniam qui ex frigiditate est nimia pꝛimo albus est: ꝺeinde liuidus fit ꝛ ad nigrū transit. Quiqz ex adustione graui: pꝛimo rubeꝰ: ꝺeinde ad nigre ꝛ rubei medium: inde ad nigrū transferꝛ: quē admodū in ictericia cōtingit. Est etiā coloꝛ vrine niger: ꝓpter cholere nigre admixtionem. Hoꝛū oīuz laudabilioꝛ est coloꝛ croceus ille qui nimiū nō est in eo citrinꝰ scil: ꝛ ꝺeteꝛioꝛ oībus nigra vrina ꝛ tenuis.

Capitulum. xiiij. ꝺe substantia vrine.

v Rine substantia. i. liquoꝛ diuiditur in tres: i tenuem spissaz ꝛ tēperatam. Tenuis vrina aut fastidiositatis cū putredine causa fit. Fastiositas namqz cum putredine fit ex ꝺigestionis pꝛiuatione: quoniam ꝺigestio vrinā spissat: ꝛ oēs materias: aut oppilationis cā. per arctos nāqz meatus materie nequeūt ꝺecurrere spisse: sz ab eis quod tenue ē colatur: quēadmodū crebꝛo fit ꝛ egreditur. quod spissū est remanet. Spissitudo aūt vrine aut ex humoꝛ ē maturitate ꝛ ꝺigestiōe: aut humoꝛe aliquo crosso qui miscet̄ vrine. Hac ergo ꝺe cā tenuis vrina ꝺeteꝛioꝛ ē in pueris q̄ in iuuenibus: qm̄ naturalis pueroꝛū vrina spissa ē: pp eoꝛ cōplexiōis humiditatē ꝛ naturalis virtutē caloꝛis qđ materias excoquit. Si ergo tenuis fiat ab habitudine egressa ē naturali. Juuenū aūt vrina tenuis mala nō est eo q̄ eoꝛ vrine natura tenues existunt ex cholerarū que in eis sunt virtute. Tēperatus āt vrine liquoꝛ. ex tēperātia fit humoꝛū i quātitate ꝛ q̄litate ac maturatione. Diuiditur aūt vrina rū queqz spissa. s. ꝛ tenuis in duas partes. vrina nāqz tenuis aut tenuis mingitur ꝛ tenuis permanet ꝛ hec significat quoniā natura nōdū maturare incipit materiā a qua moꝛbus fit aut tenuis emittitur ꝛ postea fit spissa qđ naturaz significat attentā eē ad maturādā materiā. Crossa vero vrina aut eiusmodi emittitur ꝛ permanet: aut sic emissa colatur ꝛ tenuatur. Et que spissa effunditur ꝛ permanet. aut māe significat ebullitionē perfectā eē ꝛ ad statū peruenisse: ꝛ hoc ē si vrina quz in moꝛbi pncipijs tenuis fuerit facta est spissa ꝛ paulo post hypostasis ad fundum ꝺescēderit: aut si ab initio moꝛbi vrina hec nō excolatur: egroti perditionē significat: quoniam eius spissitudo ex humoꝛū facta est ebullitione. aut ex caloꝛe ē igneo: ꝛ nature significat ꝺebilitatē ab humoꝝ ꝺecoctione ꝛ

UVA. BHSC. IyR_125_1

abinuicē separatione. Quum autē vrina cū sua spissitudine iumētorū ē similis vrine cephalcā significat: que aut fuit aut ē futura ne ē. Calor nāqz a natura egressus: si in crossa opere tur materia vētositates generat crossas cōgregatoqz cū ventositatibus calore crossi ad cerebrū ascensū accelerāt. Qō vero spissa effusa vrina tenuatur z colatur: significat aūt qm morbi incepta ē maturatio z eius ebullitio quieuit. hocqz sic ē si post pauca hypostasis submergatur. aut quoniā natura ab morbi deficit ematuratiōe postq ematurare z excoquere ceperat. Si aūt fiat vrina tenuis qum in morbi principio. turbida fuerit prolixitatē significat morbi. Ait enī hypocras in epidimijs. Si vrina post spissitudinē suā. xxvij. die fiat tenuis crisim significat nō cōplendam ante quadraginta dies.

Color aūt quisqz si cū aliquo fuerit aliquorū aliquam significat corporis habitudinē. Vrina eteniz alba si tenuis sit in sanitate quidē significat nature debilitatē frigiditatis cōplexionis cā vt in senibus cōtingit alijsqz huiusmodi significat quoqz fastidiositatē cū putredine. In morbo aūt habitudines significat malas z in malitia varias. In cronicis nāqz morbis materiā morbū generantē nō dū maturari significat quēadmodū in quartana z paralesi z epilepsia ac similibus. In acutis autē morbis qum alienatio mētis patiēti nō inest frenesim significat futurā. Cholerarū enim ascensum ad cerebrū portēdit. Qum autē in infirmo mētis ē alienatio interitū significat: signū nāqz ē choleras ad cerebrū ascendisse: que illud incēdūt. Si sit autē vrina hec cū malis signis interitū proculdubio significat. Quz autē die quarto malis comitata signis hec apparet vrina egrotās ante septimū morietur maximeqz si virtus sit debilis. Si aūt accidētia in vltimo nō sint malitie septimo morietur infirmus dic: liberatur autē qui huiusmodi mixerit vrinā egrotās: sed raro. si virtus fortis ē cū quibusdā bonis signis post morbi prolixitatē emissione aut euacuatione forti. Et si aliter preter has duas liberantur determinationes reditū significat morbi oīo sicut fuerat. Quz aūt in acutis vrina hec apparet morbis post crisiz morbi regressū significat. Significat quoqz calorē maximū z in renibus morbū qui diabeta dicitur. Hi⁹ nāqz morbi vria aq̄ similis ē colore z liquore quoniā statim vt aquā bibit patiēs mingit illā nec in epate donec cholera tingat permanet. Est ēt vrina hec in lapides patiētibus z strāguriā sz z oppilationē vt dictū est significat: fit etiā vrina alba pp multum aque potū: sed z qum multā hō minxerit vrinā. Oz itaqz hec interrogare signa ne forte in hui⁹ vrine decipiatur medicus significationib⁹. Vrina autē alba spissa humorem significat pblegmaticū crossū qui in venis est cōgregatus: z quoniam natura illo euacuata ē humore z per vrinaz emittit. In acutis vero morbis si apparuerit effundēti cā z emissiones timētur infirmus emissione illa liberabitur ea vrina: maximeqz si eiusmodi vrina creticorū aliquo appareat die. Et si vrina spermati ē similis liquoris aliquādo per ipsam morborum fit crisis: qui in stō fiunt z intestinis cum quib⁹ fortis nō ē calor.

Vrina aūt crocea z subtilis naturā significat nō posse materie pficere maturationē pp suā debilitatē: sed z qm̄ matura re incepit z colorē imutauit in croceū. Nā eteniz prius colorē maturare incipit: eo q illi facilius sit: debinc aūt liquorē maturat. Cū vero croceus color paruus equalis citrin⁹ salutē a morbo significat z aliquātulam prolixitatem. Et si pariter in tēperato ē liquore velocitatē finis significat morbi. Est aūt in hac specie vrine crocea. s. ea vrinarū spēs que oleagia vocatur: que oleo. s. similis ē in colore z liquore: qum croceus eius color paucus est z liquor eius liquori ē similis olei loti. Quz itaqz eiusmodi est vrina mala ē z interitus signū. Hec nāqz ex liquefactione fit adipis viscerū: maximeqz si magne sit hec vrina quantitatis. Qum aūt pauca est ifirmū non cito perituruz significat. Idem z vrina significat in qua quasi vnctuosum quid supernatat. adipis renū. s. liquefactionē ex mala complexione calida z acuta que illis accidit. Ignea autem vrina z tenuis naturā in colore significat fecisse: z i liquore minie oīo. Igneus aūt color cū crosso nō adunatur liquore. Vrina rubea z clara si tenuis sit significat māz nō maturari: siquid in eo diutius pseuerauerit aut materici paucitatem z inopiā quēadmodū in iuuenibus videm⁹ qum ieiunauerint: aut calorē nimiū in corporis interioꝛb⁹ ex quo cholere generātur multe: quēadmodū in tertiana fieri videmus. Aut tenuitatē vel vigilias: aut tristitiā que corpus fortius calefecit. Hec vero clarus est color cū crosso liquore: eo q crossities liquoris ex maturatiōe fiat: z vrina clara maturationē nō significat. Vrina vero spissa coloris rubei spissi liquorem nō potest bēre tenuē imo spissum. Vrina nāqz ruboris spissi nō est nisi ex sanguie: sanguis aūt ex maturatiōe. Maturitatis est vrinā spissam facere aliasqz materias. Significat aūt vniuersaliter sanguinē. Bisgregatim vero in febrib⁹ febrem significat continuā que synochus vocatur. Et si vria hec crossa est z turbida a morbi principio. nec excolat apostema significat calidū in epate qō ex sanguie admixto būore crudo: facta ēqz ex sanguie rubea z ex humore crossa crudo qum illā calor vensauerit igne⁹ cuius est pustulas adducere. Hec autem vrina si cū salubribus fiat signis longitudinē morbi z salutem significat. Comitantibus vero interitus signis mortem post diuturnitatem significat morbi. Et si patiens quis vrinam minxerit rubeam z turbidam vicesimo die crisiz vsqz q̄dragesi⁹ differri significat: nōnū q̄ ūpli⁹ h̄ significat crossi liq̄ris vria rubea. At vero nigra qū a morbi pricipijs tenuis ē. absqz oī significat interitū dubitatione: quoniā eius nigredo ex adustionis fit nimietate aut frigoris z naturalis extinctione caloris tenuitasqz eius ex cruditate z virtutis a maturādo debilitatiōe. Hec aūt oia interitus sūt signa.

Vrina vero nigra liquoris spissi quēadmodū dictū ē: aut frigiditatis significat dominationē quēadmōm ei accidit cuius extinctus ē calor naturalis z coagulatus: aut sanguinis adustionē quēadmodū illi accidit cuius adustum ē graviter corpus. aut cholere certe nigre euacuationē quēadmodū declinationis tpe accidit q̄rtane z desipientie in fine nigre. Horū nāqz morborū duorū crisis per euacuationē cholere fit nigre. Simile qd mulieribus accidit que ex sanguinis partus cōstipatione infirmātur quz ab eiusmodi liberētur morbo p nigrā vrinā plurimā spissā. Fetus eteni in matris vētre optimo pascitur sanguine: z claro eiusqz remanet purgamētuz z fex: que si cōcludatur partus tēpore morbus fit mulieri cuius crisis est per euacuationē eius sanguis fecis. Et quāto vrina nigra crossior est tanto deterior. Hoc itaqz ē si crossicies eius euacuationis materiei cā nō fiat nigre in quartana vt dictū est febre z desipientia nigra z similibus. hec sunt que te de aq̄ sitate oportebat scire vrine effusioneqz circa colorē z liquorē.

Capitulū. xv. de hypostasi z quid significet.

Pargamentū qō phiale imergit i tres diuiditur partes. Primū est nebulosū qō in sūmis videt vasis. Secūdū suspēsum quod in medio ē videre phiale. Tertiū submersū quod i inferioribus ē. Et horū triū quodqz diuersū ē z variat: aut in colore z ē aut albū. aut rubeū. aut nigrū. aut liuidū. Aut in substātia z ē aut planū aut intercisū aut similagineum. aut laminosū. aut arenosū. aut furfureū. aut orobi simile. aut sāguineū. aut sanioſū. Nebula itaqz vētū significat crossiz qui materiā sursū tollit: sed z quoniā natura materiā incepit maturare. Ideo ergo hypocras ait. Si nebula appareat in vrina alba i q̄rto die crisiz i septīo futurā significat. Suspēsio āt mediā significat digestionē: z quoniā que illā sustulit parua est ventositas que iam incepit dissolui z dispergi. Hypostasis vero alba maturitatem significat plenā z perfectam: z quoniā que in ea est vētositas subtilitata est a calore z dissoluta. Hoc aūt si alba plana z equalis est omni fiūt morbi tēpore: colorqz vrine pariter citrinus. Cum aūt hypostasis huiusmodi est forme: z videtur quidē sic aliquando z aliquotiens nō virtutem significat debilem: z quoniā aliquibus retunditur tēporibus a materici maturatiōe que morbū facit. Si sit aūt inferius hypostasis alba sz disiūcta: signū ē nām a plena defecisse maturatione: qm̄qz ventositas i materia crossa generata est quā ematurare volēs natura incidit z disgregauit. Hoc aūt purgamētum z hypostasis disiūcta peior ē leni que in quibusdā videtur diebus: quibusdā nō. Et oīo mala ea ē disiūcta que in hac perstat habitudie oibus morbi diebus. Significat nāqz quoniā que in hypostasi operatur vētositas huiusmodi opationē multa ē: nec valet eā nā dissolvere z subtiliare. ideoqz z mala plurimum ē. Ait autez in epidimiarum libro hypocras. quoniā cuiusdam viri in vrina die octaua hypostasis rubea lenis z in vasis fūdo apparuit. Facta qz ē ei crisis z a morbo liberatus est. Alterius in viri vria hypostasis alba disiūctaqz in vasis fundo vicesima apparuit die: z sequēti mortuus ē. Et sciendū quoniā hypostasis alba z lenis ceteris ē laudabilior z magis maturitatē significans z sanationē: nisi q̄ hec ipsa laudabilior ē si in fundo sit vasis z continua. Hec eteim significatio est oportuna salutis egroti: boneqz eius habitudis z finis morbi. Ideo ergo ait hypocras: quoniā hypostasis in fundo vasis alba z eq̄lis ac lenis si in q̄rto apparet die crisis fit i septimo. Et alibi. Si vrina inquit hec septimo appareat die vndecimo sequit crisis. Alio quoqz loco. Si in vrina ingt hypostasis lenis z mul.

UVA. BHSC. IyR_125_1

ta ꝛ in fundo appareat eius qui febre molestatur ꝛ mētis alienatione post capillorū casum mentis significat ꝛ animi reditum. Jn hac nāq; passiōe ad cerebrum ascendit materia: ꝛ qum hec apparet vrina descendisse eaꝫ significat inferius. Et hec est bonitatis hypostasis albe ꝛ lenis ac continue in fundo phiale signum ꝛ fortis significatiōis ad salutē. Cū aūt in vasis suspenditur medio minus salutē q̄ que in fūdo ē significat. Cō si supnatet debilior ē adhuc eius ad bonum significatio q̄ suspense. Est aūt omnibus hypostasis melior in fundo ꝛ lenis magisq; salutē significās que post morbi est maturationē: ꝛ si ante hanc fuit subtilis postq; i ea fiat hypostasis. Cū autez ante maturationē in morbi principijs apparuerit illaudabile est. Jmmergitur autē vrine hypostasis alba ex materia phlegmatica crossa ꝛ viscosa: maximeq; qū alba est vrina: que ab hypostasi differt alba leni: ꝛ maturitatem significanti: quoniā hypostasis alba partibus est cōtinua nihil habēs vacuū: sed plurimū lenis ē. At vero phlegmatica ¡incontinua est partibus sed partium est paruarum ꝛ diffusarum quēadmodū arena. Hypostasis crocea calorem significat fortem: malūq; ꝛ nequitiam morbi. Hypostasis rubea maturitatis signū est prīationis. Ex rubigino so nāq; est sanguine qui minime bene decoctus est. Jdco ergo morbi significat prolixitatem. Morb⁹ autē finitur: si digestio compleatur sanguinis ꝛ maturitas. Et si hypostasis hec malis comittaī signis mortē significat in longinquis. Hypostasis aūt livida imoderatam significat frigoris dñationem ꝛ virtutis mortē: ꝛ amplius si cū malis sit signis. Hypostasis vero nigra ꝛ in fundo ceteris omnibus est deterior ꝛ amplius mortem significans: quoniā vt dictuz est: aut adustionem significat grauem: aut imoderatuz frigus quod materiaz coagulat ꝛ denigrat. Differt autē hypostasis nigra q̄ ex frigore fit ab ea que ex adustione caloris: quoniam si primū livida sit debinc nigra fiat: nigredo eius ex frigoris vi facta est. Si sit aūt primū rubea: debinc ad nigrū vertatur nigredo ipsi⁹ ex vi fit incēdij. Hypostasis farine similis crosse ꝛ suico ordei mala est: quoniam ex sanguinis fit adustione crōsi ꝛ ex carnis liquefactione dissolutioneq; ei⁹ i varia frustra. Calor etenim igneus desiccat liquefactā carnē ꝛ indurat: facitq; illā tāq̄ quod frixuz est. Laminea vero peior est precedēti quoniā ipsa fit si mēbra dissoluantur radicalia varia dissolutione ꝛ intercidantur abinuicē. Que aūt furfuri similis est hypostasis laminosa deterior est: quoniā arteriarum excoriationē: aut vesice significat scabiē. Arena vero que in fundo mergitur vrine calculoruz significat generationem: aut in renibus: aut in vesica. Huius aūt arene alius est color vt orobi: alius sandarici rubei. Et hec duo sunt i illius vrina cui in renibus ꝛ in vesica passio est. Alius aūt arene color: que etiam lapides in vesica significat ꝛ illius color similis est cineri: qui ex phlegmatica fit humiditate. Aut ex sanie phlegmati mixta: que caloris nimio nodatur renum: quē admodū ꝛ lapides ex balnearib⁹ cōnodāī ags: vl̄i balneox calidarijs. Est ꝛ alia cui est color niger que calculos in renib⁹ significat ex humiditate generatos phlegmatica cui aliquid sanguinee admixtuz est fecis. Sanies aūt que in vasis fūdo mersa est: vlcera in aliquibus significat vrine organis vt renibus vel clausul' vrine: aut vesica vel virga que eruperunt: aut vlcera certe mēbrorū que his superiora sunt. Et differūt sanies que ab organis vrine ab ea que a superioribus venit mēbris: quoniā que ab vrine soluitur instrumētis sepius ꝛ lōgo cōtinuato fluit tēpore: que aūt a superioribus defluit mēbris vno aut duobus vel tribus ꝛ fortasse paulo ampliozibus decurrit diebus. Amplius si quod in vrina decurrit squame sunt: ꝛ odor est fetidus: vlcus in vesica esse significat. Cū autē cū sanie que mingitur hypostasis est infundo ꝛ lenis significat i vesica apostema quod ematurauit. Hoc eni apostema quz maturatū fuerit: humores ematurati ad vesicā defluunt ꝛ cū vrina egrediuntur: apparetq; i vrina maturitatis signuz. Oportet autē secernas sanie albā que i vrina appareꝛ hypostasim que a phlegmate: ne forte fallaris ꝛ in iudicio peccēs. Differunt ergo quoniā sanies fetidi ē odoris. Hec de vrinarū significationibus qua morbi sigificātur ꝛ passiones dixisse sufficiat.

Capituluz. xvj. de significationibus eorū que a corpore egeruntur.

Quoniaz de vrina dictum est ꝛ eius significatiōibus: quasq; significet corporis habitudines circa maturationē ꝛ alia iam de egestionibus dicendū videtur quasq; he significent habitudines. Dico quoniam egestionuz significationes corporis habitudines minus cōmunes sunt: q̄ que vrinaruz eē ostense sunt. Per vrinam nāq; que i venis epate queq; in vrine sunt organis passiones significantur. Egestio aūt eas que in stomacho ꝛ itestinis sunt passiones ostendit: queq; sit in eis digestionis virtus ꝛ debilitas. Significatio autem egestionis qua corporis significantur habitudines quatuor ex rebus variatur: ex q̄titate: ex qualitate: ex egressionis tēpore: ꝛ ex ea cum qua egreditur habitudine: dico autem habitudinē hanc: quoniā aut cū sono egreditur: aut cū vnctuositate: aut cum viscositate vel similibus. Ex q̄titate quidē variatur quoniam sua in q̄titate: egestio in tria seperatur in multum. s. parum ꝛ medium. Horū autem quodq; excellatio ne iudicatur: aut ad ciborum. s. q̄titatem: aut ad qualitatez. Et hec ad q̄titatem cibi collatio est quoniam si multi sunt cibi ꝛ egestio multa: organorū cibi significat virtutez ꝛ salutez. Sic ꝛ si cibus paucus est egestio quoq; sequatur pauca. Cū aūt multis comestis cibis egestio pauca est: debilitatem organorū cibi ꝛ expellētis significat virtutis. Quod si egestio multa ex paucis fiet cibis expellētis significat virtutis fortitudinem pascētisq; debilitatez virtutis: sed ꝛ superfluitates quas expellit natura cū egestione: iuxta egestionis q̄titatez q̄ egreditur eorūq; que cū ea egerūtur: pariterq; si perstiterit portēdit futuram maticm. Collo vero eius ad qualitatē cibi: quoniam cibus quidaz amplior ad corpus peruenit: q̄ purgamēta eius egrediantur: vt musa ꝛ nuces. Aliusq; est cuius purgamēta plura sunt q̄ ipse qui sumitur cibus vt pastinaca ꝛ selianū. Alius cuius purgamentorū q̄titas equalis est qui sumitur cibo vt farine mūde panis: caro agnorū annualis: ꝛ edulina. Significationes igitur harū sunt diuersitatū ex cibo ꝛ egestionis cōfiguratione ad cibi qualitatē ꝛ eius temperantia in liquore. Tēperate etenim qualitatis egestio ipsa naturalis est: si iuxta ciboruz fuerit q̄titatem. Que aūt ex qualitate sumitur egestionis significatio in tres diuiditur partes: q̄rum prima liquor est: secōa color: tertia odor. Ex liquore quoniā liquor aut humidus est: aut siccus. Et humida significat egestio aut succositatem cibi ad epar non iti. Aut quoniam humores in stomachuz influunt: ꝛ eius nō mittunt ad epar succositatem. Aut certe humores ad itestina defluentes qui egestioni mixti ipsaz humectant. Hec autē ex egestionis agnoscuntur calore. Si etenim eius sit color qui ꝛ cibi significat nihil ad eparmissū. Si vero alicuius humorū colore tingitur humores significat ad interiora defluentes. Egestio autem sicca robusti significat caloris nimietatē qui in cibi organis humiditatē eius ebibit. Aut quoniā nimiū cibo corpus egebat: eparq; fortiter cibi attraxisse succositatē. Ex colore aūt egestionis sumitur significatio: quoniā alius quidē color ad igneū declinat ꝛ alius igneus est ꝛ in alia nihil est croceum: alius croceus: alius viridis: alius niger. Jgne⁹ nō plenus egestionis ē naturalis que sanitatē significat: si circa siccitatem ꝛ humiditatē tēperata fuerit. Jgneus vero choleraz rubeā significat dominātem eiusq; multū ad intestina defluxum. Si igitur in morbi appareat principijs: cholere rubee significat multitudinem. Si in declinatione corporis purgationem. Et in qua non est croceus color egestio omnino significat quoniā nihil cholerarū ad itestina descēdit p meat⁹ qui a felle ad ea sūt: aut qñ cholera ad aliū tēdit ꝛ ifluit loeū quēadmodū i icteritijs fit. Crocea aūt egestio significat cholerarū maiorē q̄ oporteat fluxū ad itestina. Viridis vero cholerā significat ziniaricā ꝛ calorē imoderatū qui dominatur stō. Et si eius viror coloris porrei est minus maluz.

Porro nigra egestio imoderatā significat cholerā nigrā aut naturalis extinctionē caloris. Et hec egestionis pessima ē: mortisq; signū nisi forte paulatim euacuetur. Ex odore quoq; sumitur egestionis significatio. Si sit etenim odor eius acerbus frigiditatē ꝛ pblegma significat acerbū. Cum vero putridus putredinē ostendit. Et ex egestionis tēpore significationes sumūtur: quoniā eius egressus tēpora diuersa sunt: aut eni accelerat aut cōsueto exit tēpore aut imoratur. Que imoratur virtutis significat expellentis debilitatē. Aut qñ egestio ad itestina cito non descēdit: aut digestionis morā. Cui⁹ aūt accelerat egressus aut retinētis debilitatē virtutis. aut qñ aliquid virtutē mouet expellentē significat que aut cholera est influēs ꝛ mordet stomachū aut cibus pūgens aut pustule ꝛ vlcera que in stō sunt: que pūgit cibus. cogiturq; virtus depellens ad motū alio q̄ suo tēpore. Que āt suo egreditur tēpore cōsueto: regentis corpus ostendit virtutis sanitatē. Egreditur quoq; varia habitudine egestio: quoniā aut cū sonitu aut cū vnctuositate aut viscositate aut cū spuma: aut certe leuis est ꝛ aque supernatans: aut cum ea

UVA. BHSC. IyR_125_1

sanguis egreditur aut sanies. Et que cum sonitu emittitur significat quoniã egestionẽ humiditas miscet in qua ventositas ẽ inflatiua. aut quoniaz intestina frigiditatis cã densata sunt que illis dñatur. Unctuosa autẽ egestio adipis significat liquefactionẽ ꝛ pinguedinis. Et si simul viscosa sit membroꝝ principaliũ significat liquefactionẽ. Spũosa egestio colorem signat fortẽ quẽadmoduz in cacabis fit bullientibus: aut vẽtositatẽ que illi cõmiscetur vt i mari ẽ ex vẽtorũ flatu videre ꝛ vndarũ motu. Lenis aũt egestio que super aquam natat: ventositatẽ significat imixtã quẽadmodũ colicis accidit. Cũ qua vero sanguis emittitur aut sanies. sãguis quidẽ vulnera significat: aut in intestinis subtilibus aut crossis. sanies vero intestinoꝝ vlcera. Et si sanguis ꝛ saniei ante fit emissio q̃ egestionis: intestinorum significat crossorum vlcera. Si autem post egestionem intestinis in subtilibus ea esse ostendit. Q; si imixta sunt simul omnia. mediorum significat intestinoꝝ vlcera. Hec ö egestionũ significatõe dicẽda videbant

Cap⁹. xvij. de screatuũ ꝛ sputorum significationibus.

q **Quod natura** ab istris expellit anhelitus: i pleuresi ꝛ peripleumonia aut imaturũ ẽ ꝛ vocatur saliua. Aut maturꝝ ꝛ dr̃ sputũ. Horũ aũt significatio qua passiones significãtur que i spũs fũt organis quatuor est modis diuersa. Prio ex q̃titate. Secundo ex qualitate. Tertio ex tẽpore. Quarto ex mittẽdi modo. Ex quãtitate qm̃ sputum aliquãdo multum est: aliquãdo paucũ: aliquãdo mediũ: horũ nõ unquaz aut nihil emittit patiẽs. Sputũ multũ maturitatẽ significat: ꝛ qm̃ morbi statũ attigit. Paucũ significat nãz icepisse maturationẽ: ꝛ qm̃ morb⁹ initium transijt ꝛ augmentum icepit. Q; si temperatũ erit ũter multũ ꝛ parum naturã morbũ maturasse significat quadam maturitate ꝛ morbũ adhuc i augmentis esse. Cum aũt nihil oino emittit morbus i pricipijs eẽ significatur. Ex qualitate quoqz dr̃ significatio. sz hec in quatuor distribuitur partes: i liquorem. i colorẽ. in odorez in figuraz. Et sputi liquor aut tenuis ẽ ꝛ naturam maturare significat icipientẽ debiliter. Aut crossus ꝛ bũoris significat crossitiem ꝛ maturationis dilatationẽ. Aut temperat⁹ ũter vtrũqz materiã optime maturatã demõstrat: ꝛ qm̃ morbi status icepit. In colore. qm̃ aliud croceum ẽ per multum: hicqz cholere significat multitudinẽ ꝛ vires. Aliud albũ materiãqz significat esse phlegmaticã. Quoddã aũt rubeũ materiã demõstrans eẽ sanguineaz. Aliud rubeũ perfectum qõ etiã materiã plurimũ mõstrat esse caloris. Est quoqz nigrum quod cholerã significat nigram ꝛ incẽdij adustiõisqz magnitudinem i anhelitus organis. Quoddam qõqz ẽ liuidus qõ aut magnum significat calorem aut frigiditatẽ imoderataz.

Odor quoqz iudiciũ mõstrat: quoniam sputũ aliud fetidi odoris putredisqz grauitatẽ significat. Aliud aũt odore caret quod a putredie salubre est. Et figura consideretur. qõdam nanqz sputum rotundum emittitur. materiamqz crossam significat ꝛ viscosaz que in pulmonis adunata est canali: caloremqz validum cui tempus si perferatur in ptisim aducit. Ait aũt in epidimiarũ libro hypocras quoniam nõ fe bricitãtis sputũ rotũdũ cõsumptionez significat: vidisseqz se hoiuz q̃plures qui hoc emitterẽt sputũ i ptisis deductos molestia. Et rursũ inquit quoniã sputũ emittens rotũdũ cum febre ꝛ malis signis alienationis mẽtis: mẽtis alienatio fit illi. Aliud aũt varie ẽ emissũ figure ꝛ fluit quod tenuitatẽ significat materie: paucitatẽ quoqz caloris ꝛ maturitatis. Ex tẽpore autẽ signũ fit: quoniã sputũ quoddã in morbi emittitur primordijs qõ morbi breuitatẽ ꝛ maturationis significat accelerationẽ: cuiusdã emissio differtur in posterũ qõ morbi significat prolixitatẽ. Modꝰ vero quo emittitur cõsideraꝝ quoniã alicuius emissio facilis est nec per tussem fit: ꝛ si cum tussi sz pauca qõ maturitatẽ significat ꝛ virtutis robur. At vero quoddã difficulter expuitur ꝛ tussi graui qõ maturitatis priuationẽ ꝛ virtutis ostendit debilitatẽ. Melius aũt oibus sputũ celeritatisqz finiẽdi significãtius morbi qõ albũ maturũ multeqz quãtitatis continuũ facile emissuz ꝛ sine tussi ꝛ sine odore eiusqz a morbi pricipijs emissio fuit. Deterius vero ẽ huic ꝺriũtenue. s. paucũ imaturũ abiniceẽ disiũctũ cuius difficilis ẽ emissio ꝛ cũ tussi graui. color illi niger aut viridis: aut croceus p multũ: aut certe liuidus ꝛ odor fetidus. Dia hec reproba sunt signa ꝛ interitũ prefigurãt.

Capitulũ. xviij. quid in corpore sudores significent.

s **Significatio** sudoris circa corpis hitudines quatuor ex rebus variatur. Primũ quidẽ ex mẽbro a quo emittitur. Secundo ex frequẽtia. Tertio ex quãtitate. Quarto autẽ ex qualitate. Ex mẽbro in quo apparet quoniã quocũqz inceperit ex corporis mẽbro signũ est in eo morbũ eẽ. Ex frequẽtia quoniã cuius frequẽs ẽ egressus ꝛ spissus laudabile est. significat eni naturã ad expellendas roboratã superfluitates: corporisqz purgationẽ. Et si eius est egressus intereisus. ab interpollatis. s. occurrẽs mẽbris: aut alia quidẽ minus alia sudãt amplius mẽbra: aut aliquãdo quidẽ exit: deide cessat ꝛ reuertitur: malũ hoc oẽ significãt nãqz nature virtutẽ nõ eẽ qua semel oia expellat. Ex quãtitate autẽ quoniã sudor quidaz in mltũ ꝛ parũ tẽperatus ẽ qui ꝛ laudabilior ꝛ melioza significãs ẽ. Alioq̃titate tẽperata amplior quz emittit imoderatꝰ hocqz malũ. virtutẽ nãqz dissolvit ꝛ debilitat. Quidãqz tẽperato minor ꝛ nõ ex materiã q̃ morbũ adducit. hicqz significat nature aliquid nocere: ꝛ ab expulsione debilitari materie.

Ex qualitate vero propter sex res imutatur. Prima est calor ꝛ frigiditas. Secũda color. Tertia odor. Quarta sapor. Quita liquor. Sexta equalitas ꝛ inequalitas. Ex frigiditate ꝛ calore: qm̃ qum sudor in calore tẽperatꝰ ẽ ꝛ frigore laudabile ẽ: ꝛ si extra tẽp crantiam malũ ẽ nisi q̃ qum in frigus exit pessimũ: in calorẽ aũt minꝰ malũ. Ex colore qm̃ g albus ẽ laudabilis: ꝛ qui croccus cholere significat dñationẽ: qui rubeus sanguis abũdantiam: g liuidus ꝛ niger ꝛ viridis cholere nigre dominationẽ. Et qum horũ aliquo humoruz fit passio: ꝛ colorem hẽt sudor qui hũoris est. optimũ ẽ: significat eteim qm̃ natura humorẽ morbum generãtem purgat: ꝛ ab corpis emittit iterioribus. Si aliter sit malũ est. qm̃ hũoris significat quem nõ oporteret egressum. Ex odore vero qm̃ alius odor acerbus ꝛ morbum facientẽ hũorẽ phlegma acerbum esse significat. Alius acuti odoris ꝛ cholericbum significat humorẽ pungentẽ. Alius putridus humorem demõstrans putridum. Ex sapore quz hic sit dulcis: iste salsus: ille acerbus. Imputatiõis aũt eius iudicium ꝛ eius nocumẽti qõ ꝛ coloris ẽ ac odoris. Ex liquore vero qm̃ quidaz tenuis est ꝛ hũorem significat subtilem: quidã crossus ꝛ humorem mõstrat crossum esse. Ex equalitate vero ꝛ inequalitate qm̃ quidam in oibus ẽ equalis q̃litatibus quas diximus: ꝛ laudabilis est: quidã inequalis ꝛ malus. Hec sunt que de sudore dicenda videbantur: atqz hic ẽ sermonis cõium signoꝝ morbos passionesqz significantium termiuus.

Sermo octauus brime ptis libri cõpleti artis medicine qui dicitur regalis dispositio bali filij abbas discipuli abimeber moysi filij scian de morborũ manifestorũ significatiõibꝰ bẽns. 22. capitula translatio stephani philosophie discipuli de arabico in latinum.

Be proprioꝝ signoꝝ diuisione. capº. i.
Be febrium generibus diuersitatibꝰ signis ꝛ causis. .2.
Be febre diei ꝛ causis signis. .3.
Be putridarũ assignatione febriũ causisqz. 4.
Be putridarũ febrium signis. 5.
Be cõpositarũ febriuz signis ꝛ causis. 6.
Be ethice febris signis ꝛ causis. 7.
Be apostematibus causis signis eorũ. 8.
Be apostemate quod phlegmon dicit ꝛ cãis ꝛ signis. 9.
Be apostemate cholerico ꝛ causis ꝛ signis. x.
Be apostemate phlegmatico ꝛ causis ꝛ signis. ii.
Be apostemate nigre cholere ꝛ causis ꝛ signis. 12.
Be passionibus que superficiei cutis accidunt. 13.
Be variola ꝛ causis ꝛ signis. 14.
Be elephantia ꝛ causis ꝛ signis. 15.
Be lepra morphea sarpedine causisqz ꝛ signis. 16.
Be scabie prurigine cutis excoriatione: pediculis: verucis pustulis suffusionibus ꝛ apostema quod aporisma vocatur vlceribus ex adustiõe. 17.
Be passionibus manifestis q̃ quibusdã mẽbris sine alijs proprie sũt: vt sunt alopicia: tyria: tinea: furfures: capitis magnitudo apostema itercutaneũ: lẽtigines: nemesa: morũ adustio faciei: elephas: varices: dactilia: vẽa saniosa: fissure extremituz: ꝛ dabasa. 18.
Be vulneribus ꝛ vlceribus. 19.
Be morsu venenũ i ferẽtis aial' ꝛ primũ de rabido cãe. 20.
Be serpentiuz ꝛ tyriarũ morsu ꝛ signis. 21.
Be percussione scorpij ꝛ pediculi vulturis apuz vesparuz ꝛ aranearum. 22.

UVA. BHSC. IyR_125_1

Capitulū.i. de propriorū signorū diuisione.

Ommuniū expla

e nauimus signorū scientiaz que est pulsus: vrine egestionis: sputi sudo risqz scientia: ⁊ supererst nobis de signis speculari cuiqz morbo proprijs ⁊ passioni. Dico ergo quoniā proposuimus vnūquodqz signorū que sanitatē significant vel morbū vel neutrū: aut quod trāsijt: aut qđ̄ presens: aut certe quod futurū significat. Et que presentia quidem circa sanitatem significant: iā a nobis explicata sunt qū de cōplexionū naturaliū diximus diuersitatibus. Que autez ex significātium sunt genere morbos: hoc dicemus loco ⁊ sequenti hoc sermone. Ea vero signa que preterita significant ⁊ transacta medico necessaria nō sunt. Que vero futurorum signa sunt: in decimo exponemus sermone que etiaz portēdētia vocantur. Que aūt nec sanitatem nec morbū: qui sanitatis agnoscet signa ⁊ morbi in singulis corporibus diligentiꝰ facile intelliget. Qui etenim quarū speterum harū sigillatim verā agnoscet ⁊ tenebit notitiā: ea certo discernere ⁊ intellige re signa poterit que inter has duas cōtinentur speties sanitatis scil'signa ⁊ morbi in vno eodē corpore: quēadmodū in cuius corpore in visu: auditu: aut alijs inuenitur actionibus. Et que actiones significant signa quibus nocumēta nocent morborū vocantur signa: que autē salutem significant actionū: sanitatis signa. Potes aūt ⁊ signa cognoscere que nec sanitatem nec morbū significāt ex eo loco: quo de signis futurorum dicemus qum de portēdētibus morbos signis in sanorū corporibus: aut salutem in infirmis tractabimus. Signa ⁊ enim morbos portēdētia: in sanis corporibus preteritā non significant egritudinē: qū̄ sit morbi diffinitio ipsuz esse nocumentum actionis sensibile. Corpora aūt que iam in precipitio morboruz posita sunt: actiones corū̄ sua in naturali supersunt habitudine: nisi q̄ quadam immutate sunt alteratione: aut in q̄̄titate vt ciboruz appetitus si augeatur aut minuat. Et egestio si aūt modum excedit q̄̄titatis ciborū̄: aut ab ea iminuitur: aut in qualitate: vt si appetitus mutetur in dulcorē aut acerbitatem: ⁊ egestio si in citrinitatem mutetur: aut rubedinem: aut in tēpore: vt si ciborum appetitus ante cōsuetudinis horam moueatur aut differatur. Hec etenim signa plenum nō significant morbū: sed nec perfectā sanitatē. Ideo ergo nec sanitatem nec morbuz significant. Sic quoqz ⁊ signa que salutē i corporibus significāt infirmātiuz sanitatē non significāt plenā eo q̄ presentē significat morbū: nec tamē morbos dicuntur significātia: eo q̄ nature significant virtutez ⁊ robur: ⁊ qua morbum superat vim: factaqz sunt neqz morbi neqz sanitatis significantia signa. Sicquoqz ⁊ signa que ex corporibus ab infirmitate surgētium sumūtur ⁊ senū̄ huiusmodi vocantur. In his etenim corporibus actiones i vltimo nō sunt cōpleme̅ti ⁊ virtutis: quēadmodū in sanorū̄ corporibus: nec oio nocentur: quēadmodū corporibus accidit infirmātium quin iminute sunt ⁊ debiles ex naturalis caloris debilitate. Signa huius oia eo exponemus loco: quo de morborum fieri paratorū̄ signis expediemus. Hoc aūt loco de his ꝓposuimus tractatum signis que presentes significāt morbos

Dico ergo quoniaz morbi passioneſqz que in corporibus fiunt: quidā in ea mēbrorū̄ fiūt parte q̄̄ sensui pz: eoꝝqz significationes faciles sunt ⁊ leues: quidā i his que a sēsu abscōdita sūt accidūt q̄̄ sūt interiora mēbra. significationesqz eoꝝ difficiles. Et nos ꝑmū̄ qui sensui patēt morborꝝ tractatū̄ texemꝰ qum sit magis discēti oportunū̄. Exercebitur etenim mēs eiꝰ in his qui sensui manifesti sunt morbis ⁊ ab eis ad occultas trāsibit cognoscendas passiōes eritqz illi facilior scia. Dico ergo quoniā manifeste sensui passiones alie exterioribus ⁊ interioribus corporis sūt cōes. febres. s. ⁊ apostema: quedā in superficie sunt tm̄: ⁊ haꝝ alie ab interioribus fiunt cāis q̄ sunt. s. passiones superficiei corporis accidētes: quedā ab exterioribus. Heqz aut ex corporibus inaiatis vt lapis ensis ⁊ que similiter se habēt. aut ex venenoso aiali vt percussiōe scorpij morsura pūctura. Et nos de febriū signis cāisqz primum dicemus: subsequēter alioꝝ que sensui patēt morborum explicationē texentes.

Capᵒ. 2. de febriū generibꝰ ⁊ spēbus signis quoqz ⁊ cās.

f **Febris** est morbus ex mala cōplexione calida oi cōis corpori. Ideo ergo diffinitur eē calor extranaturalis a corde procedēs ⁊ per arteri-as missus ad oēs corporis ptes: ciusqz nocēs actionibꝰ. Hec diffinitio ex ipsa febris sumitur substātia ex calore. s. extranaturali: nō ex ipsam sequētibus accidentibus: quēadmodū quidā fecerunt medicorū̄ diffiniētes febrē ex longinquis accidētibus ipsam sequētibus. Aliūt enī nōnulli quoniā febriū alie sequūtur apostemata mollia: alie apostemata dura. Sunt ⁊ qui dicūt febres alias cū rigore eē. alias cū cōfractione. alias cū cephalea ⁊ alijs huiusmodi longinquis accidētibus: nec diuidūt febres ex ipsa caloris extranaturalis nā: quēadmodū hypocras in epidimiarū̄ libro quz dixit febres alias putgere. alias iocūdi eē tactus. Sūtqz hec due spēs ex caloris q̄litate sūpte: q̄dā minime pūgētes que post augētur: ⁊ hec differentia ex caloris ducitur quātitate. Ex ipso aūt earum motu quz dixit febres alie calide sunt ⁊ manū̄ adurētes: quedā grauissimi a p̄ncipijs incendij: q̄daz inflamātes. Differentie he oēs ex caloris sumpte sunt natura. Diffini uit aūt eas ex primis accidētibus quz dixit. Febres alie sunt in crocei vltio: alie in ruboris vltimo: quedā aūt ad virorē declināt aut ad liuiditatē. Differentie he ex primis sumuntur accidentibus que ex humoribus febres generantibus fiūt: nō ex longinquis vt apostemata cephalea ⁊ similia. Sunt aūt febriuz genera tria. Primū̄ ē febris que in spū̄ fit ⁊ ab eo incipit atqz ad cor perducitur a quo per arterias mittitur in oia corporis membra: vocaturqz huiusmōi febris diei vl'effimera. Spūs nāqz quz calefactus fuerit ⁊ naturalis calor in igneū̄ fuerit alteratus caloꝝ cor calefecit eaqz mittitur calefactio a corde per arterias quas ⁊ calefacit: mittiturqz ab arterijs calor hic ad oēs corporis partes ⁊ in eas dispergitur. Secūdū̄ ē genus que in humoribus fit febris ⁊ ab eis calor incipit mēbraqz hec post illud calefacit donec ad cor perueniat a quo missus ad arterias in oia diffunditur corporis mēbra ⁊ putredis vocaꝫ febris. Tertiū̄ sequitur genus febris que in mēbris fit principalibus a quibus qū̄ inceperit ad cor mittitur ⁊ ab eo per arterias in oia corpis mēbra vocaturqz febris ethica. Hec sunt febriū̄ genera: que tō tria sunt: qz nō nisi in materia apparent. Materie aūt corpis tres sunt spēs: humores ⁊ mēbra principalia. Si ergo ifixus ⁊ ipressus harū̄ alicui calor fuerit materiarū̄ febris quēadmodū̄ dictū̄ est exestuat. Sedit autē harū̄ Galienus triū̄ exēpla febriū̄ exēplis oportūis ⁊ simlibꝰ: itaqz febris diei exꝰ ē aer calidꝰ quo vter ipletur: calefitqz vter aeris calore. Sic quoqz spūs si incaluerit cor calefacit ⁊ oē corpus. Putride exꝰ febris aqua calida est qua vas repletur frigidū̄. calefit aque calore vas. Pari mō si humores calefiāt eorū̄ transit ad cor calefactio ⁊ in oē corpus. Ethice vero febris exꝰ vas calidū̄ inquit: si aqua fundaꝫ frigida calefit vasis calore. Eadē rōne si mēbra incalescāt radicalia cor calefit ⁊ spūs. spūs quoqz ⁊ humores queqz in toto sunt corpoꝝ: vñ ⁊ hec febris tolli nequit oino si roborata vires assūpserit.

Capitulū̄. iij. de vnius diei febre. i. effimera cāis quoqz ⁊ signis:

e **Effimera** febris ea ē que in corpore vigintiq̄ tuoꝝ permanet horis die. s. ⁊ nocte deinceps finitur. Nōnunq̄ aūt ante būc deficit ⁊ iminuitur terminus. aliquotiēs vero amplius in corpore moraꝫ: sed ⁊ vsqz quadraginta octo: ⁊ fit vt ad septuagintaduas perueniat horas. Hec febris ex manifestis fit cāis. Harū̄ causarū̄ q̄tuoꝝ sunt genera. Primū̄ coꝝ q̄ ab exterioribꝰ corpori occurrunt que illud aut actu calefaciāt vt solis estus ⁊ ignis ardor ⁊ balnei aer si diutius in eo fuerit īmoratū̄: aut potētialiter vt aq̄rū̄ balneū̄ qbꝰ medicamia imixta sūt calꝫ vt aluis aq̄ ⁊ sulfuris: aut certe spissāt poros actu vt aq̄ frigida q̄ superfluitates recludit fumosaꝫ in corpis interiora: aut spissant illoꝫ potentialiter vt alumiose aque lauacrū̄. Hec vero oia corpa quum spissata fuerint febrez patiuntur sequētem diei vnius ꝫ a quibus humidi ⁊ calidi: aut calidi ⁊ sicci solui nō ur vapores si spissata fuerint ⁊ cōstipata eiusmodi prohibentur vapores dissolui: coadunaturqz i eis calor. Si itaqz que in huiusmōi sunt corpore materie minie putredini preparate sunt effimera fit. Si aūt putredini apte sūt suscipiēde putride ex eis oriuntꝫ febres iuxta q̄ i corpe ē humorē queqz ab huiusmodi fit febris cōtinua ē acuta ⁊ grauis ac molesta ⁊ i ea periculum. quēadmodū deinceps dicemus. Secūdum est coꝝ genꝰ que ad interiora mittūtur vt cibi medicamia. Tertium genus est motus īmoderatus aut corporis vt exercitiū laboriosum aut anime vt ira. tristitia. cura. ⁊ similia. Quartū̄ aūt passiones que i mēbris fiūt manifestis ex apertis causis. vt apostema ē calidū̄ qō i iguibus ex pedum fit vulneribus: perferturqz calor ab iguinibus ad mēbra vicina a quibus ad alia vsqz cor: ⁊ a corde ꝑ arterias ad oia mittitur corporis mem-

UVA. BHSC. IyR_125_1

bra. Quibus aũt febris significatur effimera qum in corpore fuerit q̃ qualisqz febris sit signa sunt hec. si aliqua precesserint manifestarũ quas diximus cãrum videatur. Febri citansqz in caloris principio dolorem nõ patiatur: sitiqz pulsus eius equalis: z aliquãdo parũ admodum varius ſz non manifestus: qui z cito discedit: sit quoqz calor qum corp⁹ tangitur tranqllus: lenis z nõ pũgens qualis balnei ẽ calor: z si infirmus facile patiatur morbũ. Fit aũt in vrina hypostasis in fundo lenis in oĩbus febris tẽporibus: nec fetor in ea multus crit: z si sit ſz modicus z qum febris discesserit: aut cuz sudore aut cũ effusione quadã: qumqz cesserit nihil oĩo signoꝝ supersit febris: quẽadmodũ in putridis remanẽt: z in pulsu z in vrina. Nec vero quz balneatur post discessiuz febris infirmus sentiat in balneo rigorẽ: aut puncturas: ſz ad suã reuertatur bitudinem naturalẽ: b isignis febris significaẽ effimera. Signa aũt quibus ex cãis hec febris feã sit huiusmõi sunt. Que ex adustiõe solis z acris ẽ calidi febris: oculos facit patientis calidi tactus: caput inflãmatuz: cutem z faciem siccam: z si cuti supponatur manus calidam inuenis: pulsuz velocẽ z puum. Que vero ex cõstipatione fit porrorum signa hec habet: patiẽtis ẽ cutis recluſa repressa z densata cui quz apposueris manũ primo calorez modicum: z si diuti⁹ imoreris fortẽ senties calorẽ. Calor nãqz manifestari diligẽter nõ potest pp porrorum constipationẽ: z si diutius man⁹ supcutem fuerit imorata: loc⁹ calefit z pori dilatantur: estuſqz patet caloris. Oculi quoqz z facies paululum intumescunt: pulsuſqz paruus nõ est: virtus nãqz in sua perstat habitudine: calor quoqz naturalis in profundo est corporis z nõ dissoluiẽ. Est aũt in eo varietas modica z occulta. Huius vrina febris aut ad croceũ declinat aut ad alborẽ. Superfluitates nãqz aquose que prius in corpore purgabãtur quz recluse fuerint corporis cõstipatione: vrinaz miscent z colorez eius imutant vnde z rubor eius iminutus est. Quoniaz febris hec non nũq̃ in putridã adducit febrẽ si putredi in corpore apparati sint humores: opz diligentius discernere ea que diei est febris queqz in putredinez proculdubio vertitur febrẽ. Dico quoniã si febris cũ irrigatione z sudore: vrinaqz multa laudabili quienerit: z pulsus equalis est: signũ est proculdubio febrẽ esse effimeram. Cũ aũt febris in corpore imoratur nec post statum auferatur: nec calore eius mundatur corpus: z in pulsu varietas est: vrinaqz indigesta: z in ea fetor: certum est hanc in febrem putridã transire. Cũ aũt accessio febris protelatur: nec primis quiescit diebus: z cõtinue similis est z pul⁹ varius: vrinaqz putredinẽ nõ significat: opinionem opz huic applices febri: caueasqz ne in etbicã ferat magis: aut in continuam deducatur febrẽ: quoniaz putridus humor nec per sudorẽ dissolnitur: nec per dispersionem constipationis causa

Oportet itaqz eã regimine eo amputare: qõ qũ de huius febris medela tractabimus exponemus anteq̃ humor putrescat z pessima oriatur febris. Que aũt febris ab in corp⁹ introeuntibus fit cibis z medicaminibus: q̃daz ex q̃titate eorum fit: vt si quis amplius q̃ equm est comedat: quemadmodum que ex fastidiositate cũ putredine z diaria fit febris: que dã aũt ex q̃litate vt cibis calidis z calido medicamĩe. Et que ex fastidiositate putrida fit: signa habet manifesta: ructatum scil'acerbum z fetiduz sitim: inflammationẽ propter cibi corruptionẽ: z que abinde fit febris quãdoqz cũ mollitie fit nature: nõnunq̃ cum cõstipatione. Et que cum mollitie fit min⁹ mala est: que cum conclusione difficilior: cbimi mali ex cõclusione. Que vero ex calidorũ fit porrectione ciborum aut medicaminum significatur faciei rubore z oculorũ: q̃ tactu calida inueniũtur. Sicquoqz z epar si tangas calidũ inuenis sentitqz patiens in epatis z stomaci ptibus incendium z siccitatem in ore: amaritudinẽqz z huiusmodi. Calor eteiz hac in febre a spũ incipit naturali: cuius epar fornax ẽ: caliduſqz primum stomachũ z epar calefacit: cibusqz eius fũt fornax. estqz simul cum his vrina ruboris clari. Que vero ex mo tibus fit corporis febris z labore: si labor grauis fuerit cutis fit sicca z extenuata. duratqz siccitas hec donec febris finiaẽ z post: estqz pariter pulsus paruus ꝓpterea q̃ virtus ex laboris sit dissoluta grauitate. Q̃ si pauc⁹ labor fuerit siccitas in cute permanebit vsqz febris statũ: z iam tunc a corporeva pores egrediẽtur subbumidi qui ab humoribus dissoluũtur. z humectãt cutez: porros dilatãt: estqz pariẽ pulsus magn⁹. Hac nãqz in habitudine virtus robusta ẽ z calor abũdans: quz non imoderatus labor calorem augeat corporis. Cutis vero tactus in labore iuxta aeris est qualitatẽ in quo fit exercitiũ. Si etcim aer calidus ẽ vt vẽtorum z est⁹ solis tact⁹ cutis calidus ẽ z nimiũ siccus. Si sit autẽ aer frigidus z cutis tactus frigidus erit ac paruz siccus. Et que ex aie fit motu febris: quedã ab ira monetur z bis significaẽ signis. Oculi eminent. facies rubet z tumet. calorqz hac in habitudie ad corporis egreditur exteriora nimia vltionis petitiõe in nocẽtem. pulsus magnus z vrina rubea: sentitqz patiẽs morsurã z adustionem caloris cã qum exijt vrina. Et in ea que ex tristitia fit z cura: oculi reprimũtur: facies sicca est z colore crocea: eo q̃ spũs z calor profundo imersi sint corpis: pulsuſqz paruus relilit in minutiõis z reductionis caloris causa vria vero rubea patiẽsqz qum exit ardorẽ patitur. In ea vero febre que ex nimijs fit vigilijs patiẽtis oculi profundantur z humidi sunt dormitãtibus similes palpebre graues z difficile monẽtur facies z omne corp⁹ tumet: color ad croceũ declinat: pulsus paru⁹ est: vrina fluit alba pp digestionis paucitatem: qum ciboꝝ digestio comitãtibus difficilis fiat vigilijs. Qum aũt cibus non digeritur nec sanguis gnãtur nec spũs naturalis: non generato vero sanguine color imutatur z vrine albedo digestiõis comitaẽ difficultatẽ. Febris aũt illi⁹ que ex apostemate fit glandularũ q̃ in iguimbus sunt z alijs apostematicis mẽbris: signa sunt grauis fatiei rubor z sanguinis a causa tumor z inflatio: z qui in corpore est calor nõ pungens. Ut autẽ febris ad statum peruenit vapor ascendit a corpore calidus iocundi caloris: pulsuſqz est magnus. velox. frequensqz z vrina ad alborem declinat. Magnus quidẽ est pulsus z velox ac frequens ex caloris robore z mlitudine. Sunt naqz in patiente morbi duo calidi: apostema calidum z febris. Vrina autez alba fit quoniaz quarũ est colorare vrinam cholere ad sanguinẽ qui in tenera est carne declinãt. Qum sit ois patientis mẽbri materias attrahere subtiles. Hec est signorũ assignatio quibus omnes effimerarũ spetics significantur.

Capitulum quartum de febriũ putridarũ assignatione z causis.

Utride febres ex quatuor fiunt humorũ putredine. Humores etenim si putruerint incalescunt: calefitqz in quo fit mẽbrum putrefactio: z ab eo mẽbruz illi contiguũ propter vicinitatem: sicqz mẽbra calefiũt hec post illa donec ad cor veniatur: a quo ad arterias surgit z in omne per ea corpus. Putrescunt aũt quinqz de causis humores que sunt: humoris multa q̃titas crossities eius: z viscositas. Oppilatio que ab eo fit anhelit⁹ priuatio que ex ipsa cõtingit oppilatiõe. Humor nãqz si anhelitu priuetur putrescit quẽadmodum in exterioribus fieri videmus humiditatib⁹ si aere priuẽtur. Sũt aũt plures putredinis febris spetics: z alie simplices sunt: alie cõposite. Simplices spetics: que etiam pure dicuntur: quatuor sunt ex hũorum numero. Prima spetics febris continua quã sinochũ dicunt que ex putredine fit sanguinis. Est aũt hec molesta febris quoniaz egrotus nõ quiescit in ea. Secunda illa est que ex putredine cholere rubee z appellatur tertiana que die accenditur die nõ. Estqz hec febris salubris z breuis. Salubris quidez quoniaz corpus in ea quiescit per diẽ: eiusqz accessio breuis est. Breuis autez quoniaz ex quo mouetur humor subtilis ex materia: cite maturationis z facilis dissolutiõis. Tertia est spetics que ex cholere nigre fit putrefactione z vocaẽ quartana. Hec vno accẽditur die duobus quiescit: ideoqz salubris est sed longa. Salubris quoniaz corpus duobus quiescit diebus. Prolixa vero eo q̃ ex quo fit humor crossus est: maturitatis tarde difficiliſqz dissolutionis. Quarta seqtur spetics ex putrido exestuans phlegmate que quotidiana nominatur que singulis accẽditur diebus. Hec autẽ febris plixã habet moram comitãte molestia. Et longa est crossitiei humoris cã z viscositatis: vnde nec maturatur: nec dissoluiẽ cito. Molestia eius fit q̃n singulis accendiẽ die⁹ nec qescere cor⁹ patiẽ. Harũ aũt febriũ q̃tuor q̃qz i alias dicũ diuersitates. Que ergo ex sangie tumlnat i tres diuidiẽ. alia nãqz a principijs vsqz finẽ in vna ẽ habitudine z dicitur equalbecqz fit quz quod cõsumitur sanguis tantũdẽ est quãtũ z qõ putrescit. Alia aũt a principijs debilis incipit nec augeri desistit vsqz finẽ: tũcqz difficilima ẽ z fortis z vocatur augmenta: becqz fit qum amplius putrescit ex sanguine q̃ finiatur: alia vero q̃ in p̃mordijs difficilis est z grauis: debinc semp iminuitur z in fine debilis ẽ: vocaturqz iminuta: becqz tũc fit quz qõ ꝓsumitur sanguis amplius ẽ q̃ qõ putrescit. Que aũt ex triũ sunt alioꝝ putredine humorũ singule i duas distribuũtur partes. Altera ẽ quz cõtinua ẽ z indiuisa: altera iterpollata que quibusdã accenditur vt dictũ ẽ tẽporibus. Qui eni intra venas sunt humores si putrescant continuas faciũt febres. Quiqz extra venas sunt quz putrefacti fuerint inter-

UVA. BHSC. IyR_125_1

polatas cõmouent. Ideo ergo que ex sanguine fit putrido cõ
tinua ẽ febris: quoniã is sanguis. s. venis semp ⁊ vasis inclu-
ditur estq; sanguis febris ꝯtinua: qm̃ si sanguis queuis pars
putrescat in totũ diffũditur: vtiturq; calore equaliter nec cõ-
tinua desistit febris donec totũ qd̃ putruerat finiatur aut cer
te maturetur aut reformetur aut vtrũq; simꝫ illi accidat. Que
aũt ex alijs fiunt febres humoribus cõtinue facte sunt: qm̃ si
intra vasa venasq; humor putruerit ꝓhibetur dissolui ⁊ eua
cuari aut per venas aut per quippiã aliud ꝑ corporis vena
rũ densitatẽ ⁊ soliditatẽ. iõq; post accẽsiois prie iminutionẽ
caloris supersũt reliquie que vsq; ꝥam durẽt. Sic quoq; ⁊ se
cunde supersunt accẽsioni reliquie caloris que tertie cõtinuẽ
tur accẽsioni vt fiat tanꝯ cõtinua. Si aũt extra vasa venasq;
humores putruerint cũ accẽsionibus periodicas generãt
febres. Humor nãq; qui putrescit non vno totus adunatur
tpe: sed paulatim ⁊ per tẽpora in locis quibus putrescit. cõgre
gatioq; eius fit inter duas accẽsiones febris. Accidit autem
sanguini exẽ vasa quoq; putrescere ⁊ venas ⁊ ꝯtinuã genera
re febrẽ. Hocq; tunc fit quz multa ex eo quãtitas in mẽbro cõ
gregatur aliquo facitq; apostema: ⁊ oppilationis que ex apo
stẽate accidit cã putrescit: calefitq; putredinis cã ⁊ apostẽa-
ticũ calefacit mẽbrũ: deferturq; eiusmodi calor per ꝯfinitatẽ
a mẽbris ad mẽbra per arterias que ad illud porrigũtur mẽ-
brũ donec ad cor veniatur. a corde autẽ per arterias in oĩa
mittitur corpis mẽbra: nec desistit inherere febris donec apo
stema maturatũ euacuetur. His ergo de cãis febriũ alie cõti-
nue sunt alie circulares. Ex quibus autem causis periodi
varij sunt circulariũ febriũ. si queris tres eẽ scias. Prima est
congregationis velocitas humoris qui putrescit ⁊ mora ei⁹.
Secũda facilitas putrefactionis humoris ⁊ difficultas. Ter
tia euacuationis eius acceleratio ⁊ mora. Phlegma nãq; fe-
brẽ excitat que singulis accenditur diebus eo ꝙ cito ad putre
factionis cõueniat locuz sue in corpore multitudie quãtitatis
⁊ putrefactionis acceleratione humiditatis cã: euacuatiõisq;
mora ꝓpter suã viscositatẽ. Cholera vero nigra febrẽ facit
que die accẽditur: duobus nõ: eo ꝙ tarde adunetur ꝓpter
sue q̃titatis paucitatẽ. difficile ãt putrescit ꝑ suã frigiditatẽ
⁊ siccitatẽ: celeriscq; euacuationis est quoniã minime viscosa.
Cholera autẽ rubea febrẽ generat que die accenditur die nõ
quoniã inter phlegma ⁊ cholerã nigrã media ẽ in huiusmõi
quas diximus habitudinibus. Minoris nãq; quãtitatis q̃
phlegma: maioris vero q̃ nigra: sicciozis quoq; q̃ phlegma
complexionis humidior nigra ⁊ vtriscq; subtilioris substãtie.
His ergo de cãis periodicarũ circuitus febriũ varij vidẽ
tur. hisq; eisdẽ prolixitatis accẽsiõis febriũ tẽpus variatur.
Quotidiana nãq; febris ex maiori parte accensionẽ decem
⁊ octo extendit horis ꝑ phlegmatis crossitiẽ ⁊ viscositatez:
neq; eteni cito dissoluitur. Quartana accensio in pluribus vi
gintiquatuor extenditur horis ꝑ humoris crossitiẽ ⁊ siccita
tẽ qui minime cito putrescit ⁊ quz putruerit cito nõ dissoluit̃:
quoniã lapidis similitudinẽ gerit ⁊ ferri in quibus ignis ve-
locius nequit operari ⁊ quz fecerit nõ extingũtur nec refrige
rantur velociter. Tertiana autẽ febris pura secũdũ amplio-
rẽ partẽ duodecim feruet horis: ꝑ humoris a quo fit subtili-
tatẽ ⁊ viscositatis pancitatẽ: vñ ⁊ celeriter putrescit ⁊ vacua-
tur velocius per sudorẽ. Est autẽ ⁊ cuiusq; febris accen-
sionis tẽpus ⁊ aliqnãdo quidẽ minus: aliquãdo aũt longius
tribus de cãis. Prima ẽ humoris natura qm̃ qñ humor cros
sior est ⁊ maioris viscositatis frigidioriscq; cõplexionis: accen
sionis ẽ tẽpus prolixius. Cum autẽ minor ẽ ⁊ subtilior ac ca
lidior cõplexione ⁊ minus viscosus ⁊ accẽsionis tẽpus breui⁹
est. Secũda infirmi virtus. Cum eteniz virtus robusta ẽ ad
humorẽ pellendũ ⁊ per sudorẽ educẽdũ ⁊ accensio minoris ẽ
tẽporis: ⁊ si debilis accẽsio prolixior est. Tertia habitudo cor
poris. Si etenim corpus rarum sit ⁊ largorum pororum ⁊ ac
censio febris breuioris ẽ ꝥis: humor etenim facile ⁊ celeriter
dissoluitur. Si sit ãt spissũ ⁊ constipatum ⁊ pori stricti febris
est abinde accensio longior. Cum aũt abreuiatiõis cause sil̃
adunãtur oẽs ⁊ febris accensiõis tẽpus abreuiatur: qũq; ꝓ-
lixitatis cãe adunãtur fit prolixius. Cum aũt accẽsio febris
breuior est ⁊ febricitãs ab accẽsionis fine vsq; ad aliaz mun-
dioris ẽ corporis a calore ⁊ quiescit. Cum aũt prolixior non
mundatur febricitãs febre: donec secũda superueniat accẽsio
nec ẽ ei inter vtraſq; quies intãtum vt eiusmodi febris conti
nue similis sit. Et sciẽdũ circuitus periodicaz febrium nõ
desistere ordine proposito q̃diu putridus supereſt hũor si nõ
a sua mutatur habitudine: si nõ illi alĩ⁹ hũoris misceaẽ spẽs
⁊ in infirmi nihil peccaẽ regimĩe. Si eteim hũor ĩmutatur a
sua bitudine putridus: ⁊ in aliã alteretur spẽm: quẽadmõm
sanguis quz adustus putrescit qd̃ in eo subtile est in cholerã
mutatur: quod crossum in nigrã. Quz aũt putridus illi mi-
scetur humor: aut alius putrescit hũor: febris iuxta ei⁹ excita
tur naturã. Sz ⁊ si eger malo vtaẽ regimĩe: generãtur in ei⁹
abide corpore hũores mali varias facientes febres iuxta vni-
uscuiusq; naturã: corrũpiturq; exinde circuitus febrium or-
dinatio. Aut eiz aũ suum accelerãt tẽpus: aut alij fiũt circui-
tus ꝓter eos qui fuerant: eritq; in illis augmẽtuz ⁊ diminu
tio iuxta ĩmutationis humoris quaãtitatez ⁊ ipsoz actionũ.
Hec est simplicium febriũ putridarũ assignatio ⁊ cause vari
etatis quoq; earũ circuitus cause.

Capitulũ. 5ũ. de putridaruz febrium signis.

Q Ue autem putridas significant signa fe-
bres: alia genꝰ eaz alia spẽs
significãt. Quc genꝰ hec sũt. Dico qm̃ que febres
significãt putridas signa quedã ex accẽsionũ sumuntur tem-
poribus: atq; boc est ꝙ debiles incipiant: debinc roborãtur
⁊ difficiles fiunt: ⁊ qum quieuerit accẽsio reliquie supsunt ca
loris corpori: nec a corpore pfectius auferũtur. Quedã autẽ
ex caloris sumũtur substãtia ꝙ calor earũ. s. pũgens est ⁊ in-
flãmans manũ: eiusq; iflãmatio tanꝯ ignis flãma. Quedã
ex sequẽtibus febrẽ: ꝙ eas scilz ⁊ horror in principijs sequitur
varietasq; pulsus manifesta: ⁊ in vrina maturitatis ꝑuatio
⁊ boc ẽ nõ eẽ in vrina hypostasim in fundo albã ⁊ equalẽ ac
leuem. Hec ergo cũ videris signa febrẽ putridaz esse iudica-
bis. Quibus auteni queq; earum signis species significe-
tur abbinc collige. Febrium que circulariter accẽduntur ter-
tiana significatur: aut ex naturalibus aut non naturalibus.
aut extranãlibus. Ex nãlib⁹ qdẽ si egri cõplo ẽ calida ⁊ sic-
ca cui cholꝛa dñeẽ rubea: etas iuuẽilis: tpõs ãni pñs estas. aer
calid⁹ ⁊ sicc⁹. Nõnãlia sũt ꝙ ciusmõi febricitãtẽ ciboz ⁊ po-
tuuz calidorũ precesserit ac siccoruz porrectio: aut adhesit illi
cura: aut vigilia vel labor grauis: aut lõgi ieiuniũ temporis
aut igni fuit ex arte cõtiguus: hec oĩa corpus calefaciunt ⁊ de
siccant: cholerãq; generant rubeã. Extranaturalia vero sũt
vt cum febre rigor sit grauis: ⁊ cũ eo punctiones: earũq; pun
cture tãꝯ acus: propter rubee acumen: inueniesq; quz tetige
ris corpus calorem acutũ ⁊ pũgẽtem. Porro pulsus in acces
sionis principijs paruus singultuosus ⁊ rarus: nisi ꝙ hic diu
tius nõ durat: sed fit magnus fortis variusq;. Fortis quidez
quoniam rubea cholera leuis est ⁊ subtilis: virtutẽq; nõ gra
uat aut ledit. Et magnus propter magni refrigerationẽ calo
ris necessariaz. Varius aũt quoniaz varietas propria oib⁹
est febribus maxime putridis: nisi ꝙ in hac febre multa non
est varietas: quoniaz eam faciens humor subtilis est: leniscq;
virtutem nõ opprimens aut grauans. Est aũt vrie color hac
i febre igne⁹: odore putrido comitãte. Et cũ ipa sitis moleſta
angustiatio: subuersio ⁊ cholere rubee vomitus: sudor propẽ
humoris subtilitatem multus: ⁊ nõnũq̃ choleras expellit ru
beas natura. Cum signa hec: aut eorum plurima videris fe-
brem tertianam iudicabis purã. Maximeq; si hoc eo tem-
pore q̃pluribus hoium acciderit febris. Quartane vero
febris significationes: aut ex naturalibus: aut nõ naturalib⁹
aut extra naturalibus sumũtur. Ex naturalibus quidẽ si ho
minis cõplexio egri frigida ⁊ sicca fuerit: ⁊ in quo superabun
det cholera nigra: etas sit grandiorum: anni presens tẽp⁹ au-
tũnus: ⁊ aer eo tẽpore frigidus ⁊ siccus. Ex nõ naturalibus
si in antecedẽtibus infirmus multos sũpserit cholerã nigraz
generãtes cibos: vt lẽticulã carrubũ caules caprarũ carnes.
Extranaturaliũ aũt quedã precedẽtia sunt: vt si febrez bane
varie preceſſerint febres: ⁊ splenis durities. Quedaz presen-
tia accẽsionis tempore: in eius quidẽ principio si cũ rigore sit
⁊ grauitate cõfractione forti in omnibus mẽbris: pulsusq; est
tardus singultuosus raruscq; ⁊ multe varietatis. Et in ascen-
su calor est non acutus nec pungẽs vt tertiane calor: pulsus
velocior ⁊ frequẽtior: q̃ in accẽsionis fuerat principijs: sed q
si tertiãe pulsui ꝓferaẽ paru⁹ fit ⁊ rar⁹ sitis panca: vria fetida
⁊ idigesta. In declinatõis aũt tpe frig⁹ min⁹ ẽ q̃ in tertiana
fuerit ⁊ finis hora: puls⁹ tard⁹ ẽ ⁊ rar⁹ variusq; vria coloris
diuersi ⁊ indigesta. Quz itaq; hec signa aut eorũ plura cũ fe
bre inueneris certus esto febrẽ purã eẽ quartanã. Cõ si cum
bis que diximus quartane signis febris boc eo tẽpore pluri-
bus acciderit hoium validius erit argumẽtũ quartanã esse.

Signa quoq; quibus quotidiana significatur febris aut
ex naturalibus aut nõ naturalib⁹ aut extranãlib⁹ trabũtur.
Ex naturalib⁹ si cõplexio sit egri frigida ⁊ humida: cui phleg
ma dominet. Etas pueriliz aut senilis: puerilis quoniã mul
ti ⁊ fluxi sunt appetitus pueri ⁊ humiditates in eius generã-
tur: senũ vero quoniã multũ in eis est phlegma. Anni tẽpus

UVA. BHSC. IyR_125_1

biems. Aeris cõplexio ꝛ regionis frigida ꝛ humida. Ex nõ naturalibus si sua in sanitate qui infirmatur plurimũ sumpserit cibũ potũq; plurime fuerit quietis ꝛ otij: ꝛ multũ balneo post prandiũ oditus. Extra naturalibus quoniã infirmus dolorẽ sentit in stomaci ore: humiditatẽ in lingua: inflationẽ in lateribus: colo; alteratus: sitis pauca: ꝛ in ea horro; frigus graue in extremitatibus ꝛ diuturnio; aliquãtulũ. Si corpus accensionis tetigeris hora nõ apparet calo; in principijs donec locus incalescat manus ꝛ pori dilatentur ac humo; subtilietur phlegmaticus tenueturq; ꝛ calo; substollat. Estq; cũ calore humiditas: ꝛ cũ humiditate acumen: hocq; phlegmatis cã. Et aliquãdo nõ ẽ cũ ea sudo; ꝛ aliq̃do paucus: ꝛ eius accensio longa intantũ vt calo; in corpore vsq; se quẽtẽ duret accẽsionẽ. Est ãt bis pulsus pulsu minor quarta ne ꝛ multo crebrio;. Parnus quidẽ quoniã phlegma debilitat virtutẽ sua frigiditate: dissoluiturq; ꝛ sua multitudine infirmat vnde ꝛ magis varius fit: frequẽs vero quo magni suppleat ad aeris trahendi necessitatẽ locu;. Vrina aliqñ tenuis alba: aliquãdo spissa turbida rubeaq;. Tenuis ꝛ albe tenuitas ẽ oppilationis que ex phlegmatis crossitie fit ꝛ viscositate cã. Albedo ex phlegmatis cõplexionis frigiditate. Crosse ãt turbide ꝛ rubee crossities ẽ: qñ natura quãdoq; oppilationes aperit ꝛ humiditatẽ illã crossã expellit viscosam que oppilationẽ faciebat eiusq; rubo; quoniaq; phlegmaticus bũo; quq; diutius ĩmoratus fuerit putrescit ꝛ calefit. Cum ergo sĩl' oia hec signa aut plura apparuerint aliqua in febre quotidiana ẽ pura: maximeq; si multa fuerit eo tẽpore phlegmatis febris in hoibus. Dz ãt te cũ his que dicta sunt scire: quoniam si ex phlegmate salso ẽ: eius in principio horro; est. Et q̃ ex phlegmate acerbo in principijs frigus sẽtit: qũq; ex phlegmatis vitrei putredine rigorẽ hz in principijs paucũ. Queq; ex phlegmate dulci nihil horr hz in principijs. Ex his q̃ diximus signis: queq; febriũ simpliciũ cognoscitur putridarum que per circuitus accẽdũtur.

Et sciendũ febriu; rigorem omnium in mulieribus a dorso incipere: in viris aũt a manum ꝛ pedũ extremitatibus. Continua ãt febris signa hẽt hec cõia: quoniã post vigintiquatuo; horarũ spatiũ nõ recedit nec in eis rigor est aut horro;: nec aliquid oio signorũ que in febribus apparẽt circularibus dũ accẽdũtur ꝛ pulsus in ea est varietatis multe. Vrina indigesta q̃q; perfecte nõ aufertur nisi quq oio finitur ꝛ deficit: nec ẽ cũ ea sudor curãdus nisi qũ oio finitur ꝛ abit. Quq signa hec in febre inueneris cõtinuã nõ dubitaueris febrẽ. Cuiusq; autez diuersitatis febriũ continuarũ signa hec sunt. Que ex sanguis fit putredine significatur quoniã egrotans in corpore inuenit grauitatẽ: pigritiã: frequẽtiv; vitur anhelitu angustationẽ patiẽ: scissiones: sitim: oculi eius rubei: venecq; ꝛ facies ꝛ oẽ ipsius corpus ad rubore declinat: tumido simile: vene quoq; plene sunt: pulsus magnus ꝛ multe varietatis: vrina rubea spissa. Que aũt ex aliorũ fiunt humorũ putredine per eas significãtur interciones que tẽporibus accidũt earũ accẽsionũ: quẽadmodum in febre cõtinua sit que ex putredie accidit cholere rubee quã causon. i. incẽdiũ dicimus. Interciditur nãq; calo; ꝛ frangit die diuisionis sue. roboratur aũt ꝛ fortio; fit die accessionis: sequiturq; eã calo; grauis. sitis molesta. angustia. acumen ꝛ interitui propinquitas. vigilie. mẽtis alienatio que quãto acutio; ẽ ꝛ'crisis eius velocio;. Paxie aũt febris hec accidit cui in venis cholere adunãtur multe: magis vero in venis que ĩ cõcaua lateris sunt epatis ꝛ pulmone ac stomaci ore vnde ꝛ amplius his nocet mẽbris q̃ alijs. Sitis autẽ oẽm sequitur causon: vnde ꝛ magis horũ mẽbrorũ refrigeratio necessaria ẽ q̃ alio;. Quotidiana aũt febris que a phlegmate fit si continua est tamẽ singulis diebus remittitur hora dimissiõis sue confortaturq; calo; accẽsionis tempore. Et quartana que ex putrida fit cholera nigra si cõtinua fiat interpollatam sentit tamẽ remissionẽ: difficiliq; fit ꝛ calo; confortatur die accensionis. Hec sunt que diximus signa quibus queq; putrida; q̃ si fuerit simplex significatur febriũ que intelligas o;.

Capitulũ. 6ũ. de cõpositarũ febriũ signis ꝛ cãis.

Compositarum diuersitates febriu; multe sunt. aut eniz componitur tertiana cum continua aut cũ circulari becq; aut quartana aut quotidiana cum continua aut quartana aut cõtinua quotidiana: aut quartana accedens cum quartana continua: aut tertiana ꝯtinua cũ quotidiana iterpollata ꝛ alia huiusmodi. Aliquotiẽs aũt barum tres cõpoñtur febriũ. nõnũq̃ quatuo; ꝛ alie huiusmodi varie cõpositiones. Est aũt barũ adinuicẽ cõpositio duobus modis aut per cõmixtionẽ. aut per confinitatem. Si ergo humores duo duas generãtes febres cõmixti sũt ꝛ cõtẽperati: ꝛ accẽsiones earũ ꝛ fines eodẽ fiẽt tẽpore. Per cõfinitatem vero si humor quisq; simplex est ꝛ a sotio purus ac seperatus: accẽsiones earũ duabus fient temporibus diuersis: idẽq; in finibus fient. Et cõpositi humores aut equales erunt in q̃titate: aut certe alter altero amplio;. Cõpositarũ aũt febriũ: que dã proprijs cẽsentur noibus quibus agnoscũtur quedaz nõ.

Et cui nomen est febris emitriteus vocatur: id ẽ dimidia tertiana. Hec febris ex cõtinua cõponitur quotidiana: ꝛ tertiana interpollata per circuitus si simplex fuerit. Que vero pura non est cõponitur aut ex tertiana cõtinua ꝛ phlegmatica interpollata: aut ex vtrisq; ꝛ tertiana ꝛ phlegmatica continuis. aut tertiana ꝛ phlegmatica circularibus. Nõnunq̃ aũt febris hec ex duabus cõponitur equalibus in virtute febribus. aliquotiens ex duabus quaz altera fortio; est altera. Hec est compositarũ assignatio febrium.

Signa vero quibus significãtur huiusmodi sunt. Quarũ est cõpositio ex cõfinitatis modo cognitio eaz facil' est: ex accẽsionum cuiusq; tẽporibus ꝛ tẽporis prolixitate: febris etenim que ex cõtinua cõponitur ꝛ interpollata. significatur interpollata quidẽ ex rigore ꝛ horrore que accẽsionis fiunt tẽpore: cõtinua aũt sua cõtinuitate. Cũ vero cõpositio per cõmixtionẽ fit ꝛ cõtemperãtiã eius cognitio difficilis est. ꝛ scidẽs propter signorum cõmixtionẽ aliorũ cũ alijs: maximeq; si mixtura hec cõtẽperantie fuerit equalis: tunc eteniz difficilimũ est ꝛ grauissimũ. Quod si humoz alter dominatur in cõpositione cognitio eorum facilio; est quoniam dominãtis signa humoris manifestiora sunt. Oportet aũt discretionis ꝛ iuditij vtaris diligentia in huiusmodi ꝛ speculationis decentia. Nec multũ cures in compositis febribus earuz accẽsiones: nec ĩitaris illi' ad significandũ: nõnunq̃ etenim due febres cõponuntur tertiane singulis diebus oppinãturq; medici quotidianaz esse. Et aliquotiens due sunt quartane que tertio acceduntur die ꝛ existimat q hec intuetur tertianã: vtiturq; ad eã que nõ oz curãdam: vnde ꝛ febris augetur virtus: fortioq; fit intãtum vt nõnunq̃ ea ex cura eger peat' qũ cõtrarijs quã opz ad eaz vtatur curandã. Ideo ergo febrẽ ex ipsius natura ꝛ ex ꝓpijs significare oportet accidentibus: quẽadmodũ in antecedentibus dictum est: quo ꝛ significatio vera fiat ꝛ cura qualis expedit sit: nec offendatur quis ex circuitibus. Febris itaq; ex rubea composita ꝛ phlegmate quam emitriteum diximus si pura sit quatuo; intelligitur signis. Primum est si cõtinua sit. hocq; phlegmatice febris continuitate. Secũdũ si singl'is sint illi accẽsiões diebus ꝛ vno gdẽ die lenis ꝛ facil' accẽsiõis altero autẽ fortis ꝛ difficilis. Leuis quidẽ quoniã phlegmatica continua quz mouetur febris suarũ accẽsionũ tẽporibus singulariter rigorẽ nõ patitur: quoniã humor intra vasa est ꝛ venas. Difficilis autẽ secũdo die quoniã accẽsionis tertiane accẽsiue dies ẽ ꝛ cũ ea rigor fit grauis cuius ẽ cũ tertiana fieri: moueturq; pariter ꝛ phlegmatica febris cuius ẽ singulis accendi diebus: vnde roborata difficilis fit. Tertiũ est signũ si accẽsionũ difficiliũ tẽpore rigor fiat grauis ꝛ nõnunq̃ rigor hic ꝛ horror multiplicãtur in diebus ter vel quater. Quartũ sequitur signũ quoniã accẽsiones eius equales sũt: graues quidẽ gravibus: leues vero levibus. Non purus aũt emitriteus quidã ex equalibus in virtute cõponitur febribus: q. dã ex altera maiori. Et cuius in cõpositione equales sunt si ex tertiana ꝛ quotidiana circulariter accensis fiat: rigor in singulis erit diebus: nisi q̃ die quodã cũ horrore ꝛ extremitatũ graui difficilis est frigore: die alio accensio cum rigore fit graui tremore quoq; morsura ꝛ acumine. Que vero ex continua cõponitur tertiana ꝛ continua quotidiana rigorem nõ hẽt aut horrorẽ. Et que ex tertiana cõtinua ꝛ quotidiana pyodica simili s est pure: nisi q̃ ab ea differt: eo q̃ qui in ea est rigor grauis nõ ẽ: quoniã que in hac est febre rigor phlegmatice fit cã febris: quiq; in phlegmatica fit febre rigor difficil' nõ est sed horrori similis nec est cuz diminutione sed repletioni similis. Quz autẽ febris huius ẽ cõpositio ex inequalibus .s. humores illas generãtes inequales sunt dñantis signa febris manifestiora erunt ꝛ clarius patebũt: debiliorisq; occultiora. Hec est cõpositarũ ex putridis febriũ signorũ assignatio. Accidunt autẽ in febrib9 simplicib9 siue cõpositis habitudines quedã ab inuicẽ diuerse: aut caloris cã varietatis aut materiei: vocaturq; earũ queq; nõibus ab habitudinibus denominatis quibus accidũt. Quibusdã etenim multa ẽ imixta humiditas ꝛ vocatur londinis. Cuiusdaz calo; gravis est adurens: vocaturq; incendium vel causon quam gravis sequitur sitis ꝛ in lingua nigredo: ꝛ in stomacho morsura cui9 quz tãgit' corpus sentit' tanq̃ si vrat'. In alijs calo; ꝛ fri

UVA. BHSC. IyR_125_1

gus in febricitatis simℓ sentiunt corpei iteriorib⁹ ꝛ exteriorib⁹ in oibus scilz corporis mẽbris: bocqz in phlegmatica febre que ex phlegmatis vitrei fit putredie. Calor nãqz hac ẽ i febre phlegmatis qõ cõputruit eam: frigus aũt ex eo qõ minie putridũ est: vocaturqz febris hec epialos. Est ꝛ i qua patiẽs calorẽ i iteriorib⁹ sentit graue: in exterioribus aũt reporẽ bocqz crossitiei ex qua fit cã ꝛ viscositatis: nec ꝑualet calor ab iterioribus ad exteriora exire. que vocatur febris lisuria. Est ẽt cũ qua in corporis exterioribus frigus sentitur graue qõ ex magni frigoris fit phlegmate: vocaturqz acromidos. scilicz pruinosa. Alia ẽ in cuius i iterioribus corporis calor ẽ grauis ꝛ nocens: subleuãturqz ab eo acutissimi vapores: qm̃ que hanc facit febrem nõ multe est viscositatis bũiditas: vñ ꝛ ab ea vapores dissoluuntur acuti facilius. ꝛ hec vocatur febris tinodos. Hec ẽ oium assignatio febriuz que ex putridis fiunt humoribus.

Capitulũ. 7⁹. de etbice febris signis ꝛ causis.

Ebris autem que etbica vocatur i duas diuiditur partes. Altera senectus appellaꝫ que ẽ bũiditatis cõsumptio ꝛ in oibus corporis mẽbris siccitatis dñatio intãtuz vt extenuentur ꝛ desiccẽtur: debiliteturqz calor naturalis ꝛ extinguaꝫ. Vocatur aũt senectus hic morbus: qm̃ senes qũ in senio fuerint calor eoꝝ extinguitur nãlis ꝛ siccitas mẽbris dñatur: bumiditas cõsumitur corporũ: ideoqz huic a senectute nomẽ est denominatum. Secũda spẽs etbice est vere febris: que caloris est extra naturalis in mẽbris principalibus confirmatio: itantũ vt corporis cõsumatur bũiditas. Huius spẽs tres sunt. Prima ẽ in qua que in venis ẽ paruis bũiditas ꝓsumiꝫ que cuiqz sunt ꝓprie mẽbro: calefitqz simℓ bumiditas que in mẽbris est teneris ꝛ debilibus vt adipis ꝛ carnis: vocaturqz huiusmodi febris absolute etbica. Secũda ẽ i qua bũiditas que in carne est tenera finitur: icipitqz calor in bũiditate que in cõsimilibus partibus ẽ mẽbris: que tãꝑ ros ꝛ hũectatio ẽ ꝛ ex qua hec pascũtur mẽbra: vocaꝫqz huiusmõi febris etbica consumptiua. Tertia sequitur spẽs in qua hac cõsumpta humiditate trãsit ad illam per quaz radicalia adinuicez continuãtur mẽbra: vocaturqz febris hec cõsumptio marcor ꝛ ptisis: vocatur consumptio ꝛ marcor eo qꝺ a membris radicalibus consumpta sit bumiditas ꝛ desiccata sint ac enerua-ta membra ipsa propter bumiditatis consumptionem: gbus mẽbra adiuicez ꝓtinuabãtur: quẽadmodũ plãtis qũ desiccari icipiunt accidit eneruatio ꝛ marcor. Quib⁹ ãt ex causis fiat febris iã ẽ videẽ. Febris etbica aut ex ꝑcedẽtib⁹ fit cãis aut ex manifestis. Precedẽtes sunt cause vt febres putride si aduste fuerint: ꝛ si earũ prolixius fuerit tẽpus: caloꝝz in corporis operatus fuerit bumiditate: ꝛ mẽbrorũ radicaliũ cõsũ pseritqz eam. Et que ab bis fit causis febris etbica: ab ipso sui principio ꝓsumptiua est: quẽadmodũ etbica que ab ea fit febre quã emitritcũ diximus: ꝛ que ab apostemate fit quod i pectore nascitur: eiusqz calor ex vicinia ad cor perfertur: cui⁹ desiccat bũiditatẽ ꝛ oiuz arteriarũ intãtũ: vt illis desiccatis mẽbra quoqz desiccet radicalia. Nõnũꝑ aũt defect⁹ accidit causa: qui ei contingit cui acutus est morbus vnde vinũ patiẽti medicus dare cogitur: qua ex causa cor siccitatem lucratur que ad originalia vsqz ptrãsit mẽbra. Manifeste aũt cause sunt: vt cure. tristitia. ira. labor. vigilie. ciborũ ꝛ potus priuatio: maxieqz si cõtigerit hoc adolescẽti etate ꝛ iuueni cuiusqz complexio calida est: ꝛ estatis tẽpore: ꝛ regimine vtẽti calido. Que ergo ex bis fit causis: prio gdẽ etbica dicit ꝛ qũ augmẽtatur cõsũptõis: marcoris ac ptisis nomẽ sibi vẽdicat. Hę sũt que etbicã faciunt cause. Sunt aũt quibus significantur signis huiusmodi. Febris bec ꝛ in primordio ꝛ qũ incipit difficile intelligitur: quoniaz mala cõplexio calida in toto equalis est corpore minime varia. febricitansqz nõ sentit in corpore febris calorẽ: nec egrotationẽ: aut ꝓfectionẽ: aut alia huiꝰ modi febriuz putridarũ accidẽtia: quoniã alienus calor i omnibus dominatur corporis mẽbris equaliter. Nõ ẽ itaqz mẽbrũ aliquod calore vacuũ alieno quod ipsi sentiat diuersum nec tamẽ ad hoc in bumiditatẽ corporis calor multũ operaꝫ quo manifesta sint febrẽ significãtia signa. Ideo ergo febris bec difficilis est curationis: quoniã a sui nõ agnoscitur principijs quo medela adbibeatur. Vt autẽ ad marcoris peruenerit habitudinẽ ꝛ eius manifestãtur signa: ꝛ iam ipsius facilis est cognitio: nec possibile est eaz sanari: corpus nãqz in iteritus est habitudine. Huius ergo febris i principijs signa bec sunt que in pluribus manifestantur habitudinibus. qm̃ qũ in corpore febris sit que triũ sit cõtinua dierũ: nec fortis est caloris. nec aliquod cũ ea est accidẽtium putridaruz febriuz: vt rigor sitis ꝛ angustiatio in lingua siccitas ꝛ nigredo cõfatigatio. ꝛ percussio cephalea. vrine fetor. pulsus magnitudo ꝛ varietas. aliaqz huiusmodi que putridas comitãtur acciden tia febres: estqz simℓ calor mitis trãgll⁹: ꝛ i cadẽ ꝓtinu⁹ bitudine trib⁹ diebus: aut plib⁹ fortioꝝz fit qũ cib⁹ sumitur quacũqz fiat bora ꝛ nocte somni tẽpore qum videris bec ethicam certuz habeas esse febrẽ. Hec sunt eius pricipiorũ signa. Qũ autem febris hec cõfortatur ꝛ augetur: caloꝝz incipit bũiditati que in venis est cõsumptionẽ: eger macrescit: caro iminuitur: cutis desiccatur: facies restringitur: oculi supprimũtur.

Vt aũt corpus ad marcoris puenit habitudinẽ ꝛ reliquarum consumptionẽ incipit calor humiditatum. signa ei⁹ erũt oculi reducti ꝛ profundati: ꝛ in eis lippitudo: palpebre ad interiora trabũtur: quẽadmoduz in dormitatione ꝓp virtutis debilitatez: facies fit fusca: omne corpus siccũ ẽ ꝛ extenuatũ: a quo vite recessit decor ꝛ pulebritudo: frontis ẽ cutis extẽsa ꝛ sicca tanꝗ que super ossa desiccata ẽ cutis: facies quoqz ꝛ corpus oẽ simℓr se habent tẽpora repressa ꝛ plana: aures cõgregate: color eorũ croceus: scapule sublate: supplanũ vẽtris siccum ꝛ marcidũ. ꝛ si que sub hypocũdrijs loca sunt tangãtur oĩa que insũt viscera sicca inuenitur: nec sub manu bene apparẽt: ventrisqz supplanũ extensum ẽ rugosuz ꝛ dorso connexum: estqz calor corporis oũ tangitur in principio debilis donec diutius manus sup corpus imoretur: ꝛ tũc acutus sentitur calor. Est huius morbi oñorum pulsus durus extensus: frequens. debilis: Hec est etbice diuersitatum ꝛ causaruz eius ꝛ signorum assignatio.

Capitulum. 8⁹. de apostematibus ꝛ signis ꝛ cãis eoruz.

Ico quoniã apostema crossities ẽ ꝛ tũor quod mẽbro ex materie fit abũdantia eius replẽtis cõcauitates ꝛ descẽdentis. Hec autez aut defluit ad ipsum ex alio mẽbro aut in ipo generatur. Materiaꝝ autẽ a membro ad mẽbrum fluxus sex fit cãrum adunatiõe: de quibus oũ de morborũ cãis tractaremus diximus mẽbri scilz expellẽtis virtus: debilitas suscipiẽtis: materiei multitudo: meatuum largitas: pascẽtis debilitatio virtutis que i mẽbro ẽ suscipienti: ꝛ qum mẽbrũ suscipiẽs inferiori situ ẽ est in loco ab expellenti. Materiei vero in membro gnãtio ex pascẽtis est debilitate virtutis que in eo est nec qui ad ipz mittitur cibus digeritur plena digestione. Remanet itaqz in eo superfluitas ꝛ paulatiz augetur: donec mẽbrum repleatur ꝛ distendatur: fitqz in eo apostema. Cũ igitur membroruz in aliquo apostema semel fit: ex abũdantia fit materiei ad illuz ab alio decurrentis mẽbro. Hoc aũt in calidis fit apostematibus. Cum autẽ paulatim ꝛ per incrementa fit: aut ex superfluitatis paulatim accurrentis fit fluxu: aut que in ipso generatur membro. Hoc autem in frigidis fit apostẽatibus.

Sunt autem apostematum genera duo. alteruz ẽ genus apostema calidũ alterũ vero frigidũ. Et gen⁹ apostẽatis calidũ ex mala fit ꝓpl'õe cal'a cũ mã ad mẽbr ifluẽti. q̃ si fuerit cal'a ꝛ bũida sãguinea: apostẽa fit ex ea qõ phlegmõ vocatur. Refert ãt Galienus qm̃ phlegmõ quodã ex mala fit ꝓpl'õne calida singulari sine materia: fitqz in mẽbro inflammatõ ꝛ rubor: qꝺ si cõfortetur ꝛ robusta fiat. mẽbri fit mortificatio: que apostematis speties febri similis est q̃ i mẽbro fit. Et si materia calida est ꝛ sicca cholericaqz apostema ab ea generatur quod formix vocatur. Frigidi aũt apostematis genus: ex mala fit cõplexione frigida cũ materia ad mẽbrũ defluenti: aut que in ipso generatur. Et si materia bec frigida ẽ siccaqz ꝛ cholere nigre: apostema quod scliros vocatur fit durũ. s. apostema. Et si frigida est ꝛ humida phlegmaticaqz: tenerũ apostema generatur quod vocatur endimia. Sũt itaqz apostematũ speties quatuor: apostẽa sanguineũ quod phlegmon vocatur prima: secunda cholericuz quod formix: tertia phlegmaticũ quod endimia: quarta aũt apostema nigre cholere quod scliros vocatur. Et horũ quodqz apostematũ aut simplex est: ꝛ ab vno fit humore horum quatuor: aut certe compositũ: quod a pluribus fit humoribus. Sũt apostematum cõpositorũ multe diuersitates. Quãdoqz enim ex duobus cõponitur humoribus quãdoqz ex tribus: aliquotiẽs ex quatuor. Eius etiã cõpositio aut ex equalibus est humoribus in q̃titate: aut quidaz eorũ amplius abũdat. Ideo ergo multa sunt apostemata cõposita secundũ augmẽtum ꝛ diminutionẽ cõpositionis. Horũ aũt apostematũ cognitio ex mixtis ꝛ varijs fiet signis. Quod igitur ex humoribus componitur equalibus cognitio eorũ difficilis est ꝛ interpretatio grauis. Quod aũt ex humoribus in q̃titate diuersis cognitio ei⁹ ex dominãtis fit humoris signis. Hec vero apostemata composita alia quidẽ nomen habent propriuz alia carẽt. Apoſte

UVA. BHSC. IyR_125_1

ma itaqz quod ex cholera rubea ⁊ sanguine cõponitur berisipilla vocatur. Et si cholericus humor fortior est: berisipila dicitur phlegmonica. Et si sanguineus vincit phlegmon ad berisipilã declinũ appellatur. Horuz aũt apostematũ causse varias habẽt habitudines ex efficiẽtibus eas causis: ⁊ ex mẽbro in quo fiunt ex materia que in illo cõcluditur. Et nos cuiusqz apostematis dicemus diuersitatẽ: ⁊ causas ac signa hoc exponemus loco.

Capitulum. 9m. de apostemate quod phlegmõ dicitur ⁊ causis ⁊ signis.

a **Postema** quod phlegmon vocatur aut ex manifestis fit causis: aut precedẽtibus. Et manifeste sunt cause vulneratio. contritio. incisio. ignis adustio. euulsio. fractura vlcera q̃ ab exterioribus fiũt causis. Si eteni hax q̃qz cáx mẽbro acciderit materiarũ fit ad illud decurs9 sãguearũ. Natẽ ẽ ꝛeiz advnũ qõqz q̃ pascat mẽbx sãguinẽ mittẽ maxie ad ꝺbilia q̃ illa sanet. Cũ ergo mẽbro aliquod instat incõmodũ: sãguis ad se missi alterationẽ ipropriã nõ põt exhibere naturã pp imutantis debilitatẽ virtutis: sed nec ei q̃ purget a se virtus ẽ. Ferẽ itaqz ad mẽbrũ ⁊ superfluitas fit in co ⁊ mẽbrũ replet ac distẽdit ⁊ tumere facit: calefitqz sanguis pp ex anbelitus priuatione eo qp apostema arterias opprimat. Precedentes autez cãe repletio ẽ ex sanguine: atqz hic sanguis si bon9 ⁊ vtilis sit tẽperatusqz in cõplexione ⁊ substãtia: ⁊ putredo post eius in mẽbro adunationẽ facta ẽ apostema qꝺ phlegmõ ꝺicitur facit purũ. Cuius signa sunt tumor in mẽbro ⁊ dolor: nisi forte pauci sit mẽbrũ sensus: percussiõesqz ⁊ distensio: caloris quoqz grauitas ⁊ inflatio: rubor ⁊ manus quz imprimitur repulsio: nisi qp accidentia hec manifesta nõ crũt pp materici tẽperantiã. Et si multarũ ẽ arteriarũ mẽbrũ ⁊ fortis sensus pcussio grauior fiet. Et si pauce illi sint arterie paucus quoqz sensus: dolor illi ẽ ⁊ grauitas sine percussiõe. Q. si qui hoc facit sanguis apostema tẽperate est cõplexionis ⁊ crosse substantie phlegmon fit in carne: eruntqz que dicta sunt signa fortiora distensioqz ⁊ percussio grauior. Si aũt cũ sua est tẽperantia subtilis sanguis substãtie phlegmonẽ facit ĩcute ⁊ que dicta sũt signa minora sũt nec comitatur percussio. Q. si bon9 nõ est sanguis nec tẽperate cõplexionis sed magni ẽ caloris: pariterqz subtilis apostema fit ab eo quod vocatur berisipila que ⁊ berisipila simplex appellatur. Hec autẽ berisipila min9 mala est q̃p q̃ ex sanguine cõponit ⁊ cholera rubea. Hi9 apostematis signa: quoniã cum eo inflammatio est grauior q̃p in phlegmone: cuiusqz rubor clarus magisqz q̃p ille rubet: ⁊ si tãgatur apostema sanguis ab infixiõis loco declinat ⁊ statim reddit nisi qp percussio eius ⁊ dolor minorẽ. Qꝺ si cũ sua sit crossus in substãtia sanguis malitia: apostema fit qꝺ berisipila dictũ variolã vocãt ⁊ arabes ignis filias: cuius apostẽatis cãs exponemus ⁊ signa quz de passionibus que in superficie cutis fiunt dicemus. Variantur autẽ apostematis h9. i. sanguinei habitudines ex mẽbro in quo fit. Cum ergo in capite fit aut facie mesera vocatur qꝺ ẽ nimius rubor ⁊ manifestus: cuius signa sunt in facie rubor grauis: tumor capitis cũ oibus que in eo sunt dolor ⁊ percussio. Et si i cerebri accidat operimẽto phrenesis vocatur. Et si in cõsolidatiua tunicarũ oculi obtalmia dicit. Si in suo inuolueti costas operimento vocatur pleuresis. Et si in pulmone peripleumonia nũcupat si in diaphragmate mania quodã appellatur mõ: ⁊ si in proximis vngularũ locis dabesa vocatur. Q. si in tenera carne que sub alis est aut inguinibus aut collo aut post auriculas ⁊ sanies in eo cito fit tabana vocatur ⁊ emissio. Et phlegmõ si ad berisipilã percutiat aut berisipila ad phlegmonẽ: ⁊ cito fit in ea sanies. vlceratio dicitur tabana. s. Et qꝺ in glandul' fit que sub alis sunt tabana ẽ pessima ⁊ neq̃: quoniam glandule be superfluitates suscipiũt cordis: que magis calide sũt. Qꝺ autẽ alijs accidit in mẽbris apostema phlegmon absolute vocatur. Cum autẽ apertũ fuerit hoc apostema anastania dicit. quod. s. nomẽ remotionẽ ⁊ separationez significat. Apostematicũ ꝛeni mẽbrũ qũ ad illud ab alio defluxerit materie aut generantur in eo oimodis partes eius separantur: ⁊ vacuus remanet locus: in quo materia colligitur. Hec autẽ materia aut sanies aut sanguis aut ex vtroqz mixta. Materia nãqz quz natura maturauerit ⁊ mẽbri fecerit nature simile radicalis sanies fit ex ea alba: qp si eã excoquere nequeat natura ⁊ in bonã nõ põt mutare habitudinẽ pp suã debilitatẽ corrũpitur ⁊ sanguis fit crossus ⁊ turbidus. Et si in ea natura debilẽ fecerit actionẽ partẽ maturat partẽ nõ: ⁊ fit ex ea sanies simul ⁊ sanguis: vocaturqz ⁊ huiusmodi ẽ apostẽa emissio: cuius signa sunt vt si cũ ea dolor ⁊ percussio maxime qz quz ad huc conuenit materia. Cum autẽ materia plenius maturata fuerit ⁊ simul tota insaniẽ conuersa dolor fit leuior quoniã materia vnius est bitudis ⁊ non diuersaz. Emissionis autẽ in qua sanies est signa sunt quoniam si digito illã tetigeris lenẽ inuenis ⁊ sub digito descendit. Si sit autem in ea sanguis distensio in ea sentitur. Et est intuẽdũ in hoc capitulo speculatione diligenti ne forte a mẽbri crossitie fallaris in quo sanies ẽ ⁊ lenitatẽ nõ sentias eius fiatqz in passiõe no cumẽtũ magnũ qum materia membrũ corrũpat ⁊ comedat.

Capitulũ. 10m. de apostemate cholerico ⁊ signis ⁊ cãis.

s **Liendum** quoniã si cholera rubea pura est ⁊ ad mẽbra defluxerit aliqua formix vocatũ fit ab ea apostema. Si ãt aliquid illi misceatur sanguis apostema quod berisipilã vocamus fiet. Et formix quidẽ si cholera ex rubea fiat tenui formix est simplex qui in cute fit cuius est signũ adustionẽ ⁊ ardorem in cute tm̃ eẽ. Q. si cũ tenuitate acuta est. formix qui cutẽ comedit oriꝰ ⁊ carni imergitur ac formix comedẽs vocatur: cuius signũ est discurrere ⁊ dilatari per cutẽ a loco ad locũ quẽadmodũ formica mouetur: estqz cũ eo prurigo ardor ⁊ calor in tactu: accelerateqz ad illũ vlceratio. Q. si i tenuitate tẽperata sit ⁊ crossitie: pauciqz acumis milearis fit ab ea formix cui9 signa sũt in cute vlcera milio similia. Berisipila vero que ex sãguis admixtione tenuis cũ cholera rubea fit. signa hz i cutis exterioribus ruborẽ: ardorẽ: inflãmationẽ: pcussionẽ quoqz grauez ac dolorem oiaqz hec signa validiora erunt q̃p in phlegmone ⁊ berisipila phlegmonica longeqz maiora.

Capitulũ. 11m. de apostemate phlegmatico cãis ⁊ sig is.

a **Postema** vero qꝺ ex phlegmate fit. Qꝺ si ex phlegmate sũt tẽperato in tenuitate ⁊ crossitie ac viscositate: ⁊ est ei ad mẽbrum semel decursus apostẽa oritur qꝺ vere endimia vocatur. Fit ãt ⁊ huiusmodi apostema ex vẽto vaporoso quẽadmodũ in hydropicorũ corporibus ex vẽtositate fit ⁊ in ptisicis: ⁊ quoꝝ cõplexio principaliũ mẽbrorũ corrupta ẽ. Sunt aũt hui9 apostematis signa: quoniã albũ est colore eneruatũ ⁊ sine dolore: cui cũ imprimitur digitus digiti restat locus profũdus nisi qp ex vẽtositate fit vaporosa. Hinc etenim digitus nõ imergitur ⁊ si percutiatur sonũ emittit. Quod ãt ex phlegmate fit crosso fit ex eo caro superflua: furũculi: scrophule. verruce. nodi glãdulis similes: in quibus oibus in ipso generatur materia mẽbro apostematico. Quod aũt ex phlegmate fit crosso cui cholera mixta est nigra verrucas facit. Et phlegma si salsuz fuerit sanguini imixtũ pustulã facit fauosam. Superflua aũt caro apostema ẽ crossũ: arabice selaba dictũ in magnitudine diuersũ quod quidẽ aliquotiẽs est vt cicer: aliquotiens maius intm̃ vt ad melonis perueniat magnitudinẽ ⁊ est qua si in penula illud ab oi incõtineti parte. Est autẽ selahe signũ quoniã si cõpresseris eã ⁊ cõmoueris inuenis nequaq̃ mẽbro inherentẽ: sed quasi separatã ab eo ⁊ illi sola continuatur cute. Sunt autẽ selahe diuersitates quatuor. adipinosa. mellea pultinosa ⁊ viscosa. Adipinosa ex phlegmate nascit crosso cuius ẽ signũ ipsam eẽ circa originẽ strictã: ⁊ est illi sensus quã que cõtinet materiã similis ẽ adipi: ⁊ si illi digitũ imprimas nõ supprimitur neqz reducitur: sed tactus eius adipis tactui similis est. Mellea vero ex putrido generatur phlegmate materiam melli similem cõtinet in liquore ⁊ colore quã si cõpresseris reducitur ⁊ reprimitur: minus tamẽ q̃p sanies ⁊ cito reuertitur cuius tactus vtris est similis in quo est mel tactui. Pultinosa autẽ ⁊ viscosa ex phlegmate fiunt quod illi similis est a quo ⁊ mellea fit: quarũ est signũ quoniã earuz origo larga ẽ ⁊ sensus paucus: tactusqz mollis nisi qp pultinosa similẽ cõtinet pultibus pollente materiã que sũt. s. sorbitio ex farina facta viscosa: aut materiam que similis est iuncate quã ex lacte faciunt. Furunculi ex materia generant crossa ⁊ mala: cui aliquid admixtum est sanguis crossi ⁊ turbidi ⁊ huiusmodi materiam continet luto simile m ⁊ arene vel olei amurce aut vini feci. aut paludi vel carbonib9 nigris ⁊ similibus. Cui9 signũ est: qm̃ min9 reꝑmit q̃p sanies ⁊ sãguis adduritiẽ declinans. Scrophula autẽ est apostema durum glandule simile quod fit: aut in tenera carne que i collo ẽ: aut inguinibus vel alis. Maxime aũt hoc oritur apostema i anterioribus colli: aut lateribus: ⁊ est aut glandula: aut due: aut tres plures ve: quaruz singule in suo sunt pãniculo proprio: quẽadmodũ in secaba dictuz est. Vocat aũt huiusmodi scrophula eo qp in scrofe ⁊ porci collo multa oriãtur: ⁊ vt quidã aiunt eo qp scropha multos pariat fetus. Et hoc apostema multaruz fit glandularuz: vnde ⁊ nomẽ ei abide ve nominatum est. Verruca aũt pustula est rotunda que in corpore

b

UVA. BHSC. IyR_125_1

est dura tactu tāq̄ clauus. Nodus vero glāduloſus apoſtema eſt duruz ſub auclane q̄titate: aut nucis quod in locis fit qui nudi ſunt carne z in pluribus ſi cōpreſſeris illud digito quaſi conteritur.

Capitulū.12. de apoſteāte quod ex nigra fit cholera cauſis z ſignis.

a **Poſtema** quod ex cholera fit nigra aliud ex melanconica fit diuerſitate. q̄ ſanguinis eſt fex ac purgamentuz: z vocatur ſcliros purus: cui⁹ eſt ſignū vt ſit durus: z ſine dolore eiuſq; color albus z liuidus: aut in corporis colore. Et ſi hec in ipſo gignit mēbro materia z pars eius i venis pars eſt extra: apoſtema quod cancrum dicimus generatur. Cuius ſignū eſt duricies diſtēſio cū graui ſoliditate vt lapis: eiuſq; figura cācri ſimil. Inuenies eteniz venas que in huiuſmodi ſunt mēbri laterib⁹ z apoſtematis tactu duras: ſupfluitate repletas melica z cancri pedibus ſimiles. Eſt z quod ex cholera fit nigra: q̄ ex humorū generatur aduſtione ex qua cācer naſcitur comedēs z vlcerans cuius ſignū eſt: quoniaz quod in eo vlcus fit croſſa habet labia ad exteriora replicata: z eſt in eis ſimile quid adipi: colorq; eoz rubeus aut viridis. Vlceratio vero nigri eſt coloris. Hec eſt apoſtematū aſſignatio: cum cauſis z vniuſcuiuſq; ſignis.

Capitulū.13. de paſſionibus q̄ ſupficici cutis accidunt.

p **Aſſiones** que in exterioribus fiunt cutis. alie quidē ab interioribus fiūt cauſis q̄ precedētes vocātur: alie ab exterioribus q̄s manifeſtas vocauimus. Et que a precedētibus fiunt cauſis q̄ daz in toto apparent corpore z illi cōmunes ſūt: vt variola z quaz inceſſionē dicūt z rubeolaz: elephātia morphea: lepra. Quedā aūt quibuſdā ſunt proprie mēbris vt alopitia que in capite propria eſt z ſimilia: vt lentigines facici tinea capitis.

Que vero ex manifeſtis fiunt cauſis cōtinuationū ē ſeperatio. Cōtinuationis aūt ſeperatio alia ex corporibus fit nō ſentientibus vt ferri inciſio: lapidis colliſio fuſtiū contritio: z huiuſmodi a corporibus inanimatis illata ſimilia. Quedaz aūt ex corpib⁹ ſētiētib⁹ vt animali. Animal qō huiuſmoi fac aut mordet aut pungit: aut percutit. z qō mordet aut pūgit aial: aut veneno caret vt bō z nō rabid⁹ canis: Aut venenoſoꝝ ē vt rabidi canis tyria z ſerpentes ſimiliaq;. Et nos primū de bis q̄ ab iterioꝝ fiūt cauſis i corporis exterioꝝ p̄mū dicemus paſſiōibus: incipiētes ab illis que oibus cōes ſūt mēbris. variola ſcilz z rubeola. elephātia. lepra. morphea alba z nigra. petigine. viriditate. ſcabie. prurigine. pediculis. puſtulis paruulis verrucis. apoſtemate. qō aporiſma vocatur: vlceriб⁹ quoq; que ex ignis fiūt aduſtiōe: puſtulis miliaribus. ſudoris nimio fluxu z conſtipatiōe: ſacroq; igne. Et nos primum de variola z cauſis ac ſignis dicemus.

Capitulum.14. de variola z cauſis eius z ſignis.

v **Variola** vlcera ſunt multa z parua: que omne cōſternūt corp⁹: aut in ei⁹ maiori parte z aliquando quibuſdam z nō alijs accidit mēbris. quā antiqui carbones dixerūt aduſtos: greci aūt filias ignis vocant. Hec autē puſtule maxie i boibus creſcēdi fiunt tēpore. Fetus nāq; in matrice ſanguine paſcitur mēſtruo qui ſupfluitas quedā eſt corporis mulieris quē natura ab epate per venas ad matricē expellit quēadmodū alio diximus loco. Hic aūt ſanguis in ſubſtātia varius ē z qualitate. In ſubſtātia quidē qñ aliquado ſanguis in ea dñat ſubſtātia. quādoq; cholere rubee. aliquādo nigre. nōnūq̄ pbleg ma In qualitate aūt qñ aut laudabilis ē ſanguis aut eſt malus. Fetus itaq; ex meliori paſcitur z eo ip̄ius nutriūtur mēbra: reliquūq; qō eſt in eius remanet mēbris z venis. Vt ām fetus matris egreditur vtero. lacte nutritur: quod ipſuz ex ſāguine fit mēſtruo cuius meliori parte membra paſcūtur. reliquum in corpore reſtat ſupfluitas donec aliqua oia hec ꝓmoueat cā ad corporis exteriora z tunc apparet. Eſt autē eorum motus aut ab exterioribus cauſis vt aere peſtilentiali z in locis ſeſſiōe que habitacula ſint variolā patiētium: in quibus qui ſedēt aera reſpirāt quem vapores miſcēt ab vlceribus variolarum diſſoluti. Ab interioribus aūt vt pueri regimen ē quod cibis calidis fit z būidis z croſſarum ſubſtātiarum vt multarū comeſtio carniū z dulciū: dactiloruq; alijq; cibi ſuperfluitatibus cōuenientes malis que in corpore ꝓgregantur. Augēt itaq; q̄titatē eorum z cbullitio illis accidit. Confortata aūt ſuper eas natura expellit ad corporis exteriora: fiūtq; ab eis puſtule que carbōes ignis vocant. Hec in malitie ſūt augmēto z dimiutiōe iuxta ſupfluitatis q̄litatē a q̄ fiūt z ſbaz ei⁹. Si eteiz a q̄ gnānt ſāguis cal'e ē ꝓplonie z croſſe ſbe nō male q̄litatis. ea fit variole ſpēs cui⁹ ī p̄ncᵒ pue ſūt puſtule z rubee. augēt qz i magnitudine donec ad lēticule attingāt q̄titatē magne: rotunda q̄z z p̄fundatur z fit illis coꝛruſcatio. velociterq; aperiunt. Hec aūt quz aperte ſunt colorem habent albū coꝛruſcū ſimilē margaritis: fitq; illis cuz apertione p̄rurigo z durities. z hec eius ſpecies leliquis ſaluberioꝛ eſt. Si autem variola ex ſanguine fiat croſſo melanconico z malo qualitate: in p̄ncipio ipſius puſtule oꝛiuntur liuidi coloris in quarum medio gutte ſunt nigre que q̄ creuerint dilatantur: z ad iuicem continuātur nec rotundātur: ſed figura carū diuerſorum eſt laterū z color nimiū liuidus: aut in plūbi colore: aut ad nigrū declinās vt cineris color: aut ad croceum inclinans vel bedemiacū colorē: Hec qū crumperit fiunt illis veſice nigre aduſtioni ſimiles ignis: que aliquādo minime aperiūtur. Et que huiuſmodi ſunt ceteris iudicātur peiores z mortifere. Quod ſi ſanguini rubigo miſceatur inter vlcera hec tumores ſurgunt: in quibus rubigo eſt ſimilis guttis que exuſtione fiunt ignis: vocāturq; huiuſmodi ſacer ignis: z hec quoq; peſſime ſunt variole. Et in ruboꝛe ſpecies ē aliqua que vocatur rubeola q̄ ex ſanguine fit calido z ſubtili z nō multū malo: z hec ſpecies qū ad ſtatū peruenerit ſimilis fit milij granis aut paalo maioꝛ: z eius color rubeꝰ nec apriuntur puſtule ſed fluunt. Cōmunia aūt ſigna in variole p̄ncipijs febris eſt: z facici tumoꝛ tēpoꝛuz z oꝛganicaruz: p̄rurigo in naſo in flāmatio ruboꝛ in facie: z in mēbro in quo fiunt: capitis grauitas: in gurgulione aſperitas. Qū hec videris ſigna cū inberēti febre: variolā proculdubio futuram agnoſces.

Capitulū.15. de elephantia cauſis z ſignis.

e **Lephantia** eſt morbus oia corporis mēbra deſiccans z ſiccitate coꝛrumpēs z quaſi cancer quod in omni fit coꝛpoꝛe. Fit aūt ex virtutis debilitate imutantis que in carne eſt: ſi ſit hec ex mala ꝓplexione frigida z ſicca: z in quo būoꝛ niger ſanguini dominatur: ciuſq; in illū coꝛruptio qui deinceps ad oia quo paſcantur rēdit mēbra. Hic igitur deſiccat ea z coꝛrūpit ſiccitate ſua coꝛrūpēs pariter oēs corporis humoꝛes. Fit itaq; cū humoꝛibus ſpermatis coꝛruptio: quz z humoꝛes z ſperma ex ſāguine fiant: intātuz vt in generato paſſio hec tranſeat z in filios. Spermatis nāq; ſubſtātia einſmodi boīs malis cōmixta ē būoꝛib⁹ q bāc faciūt paſſionez: z q ex hoc fit ſpmate filiꝰ buoꝛes hēt corpis bis ſilēs buoꝛib⁹: ei⁹q; radicalia mēbra ex ſpermatis generata ſūt ſubſtātia. Hic igitur ē ꝙ paſſio hec a patribus ad filios trāſit. Trāſit etiā moꝛb⁹ hic in cohabitantes patientibus eā: eo ꝙ ab eoꝛ diſſoluātur vapoꝛes mali coꝛporibus: quos qui circūſtat cum aere reſpirat. Sūt autez elephantie ſpēs due. altera eſt que fit ex cholera nigra quā ſanguis diximus eſſe fecē z purgamentum: huiuſq; elephantia membꝛoꝛum nō facit caſum. patiētibuſq; bāc ſpēz cura nōnunq̄ pꝛodeſt z pfecte ſanātur ſi in eius adhibeatur in p̄ncipijs. Altera z ſecūda eſt que ex būoꝛe fit nigro. q ex cholere generatur rubee aduſtiōe z in hac ſpetie mēbꝛoꝛū eſt comeſtio z caſus: z ab hac nulla ſanaī gs medela. Et elepbantie in p̄ncipijs ſigna ſunt: qm̄ in oculoꝛū albo liuidi eas apparet: videbiſq; oculos tanq̄ rotundos figura vnde z paſſio hec leonina vocatur: hec qum roborata fuerit fiūt mēbꝛoꝛum caſus z cilioꝛū. z palpebꝛarum pili occidūt: z in gutture fit raucedo. facies intumeſcit deficit z ad ruboꝛem declinat. digitoꝛū ſūma finduntur: nares deſiccātur: ligue incroſſantur vene: z nōnunq̄ naſus occidit. Hec ē elepbantie cum cauſis z ſignis aſſignatio.

Capᵒ.16ᵒ. de lepꝛa morphea ſarpedine cauſis z ſignis.

l **Epꝛa** albedo ē que in exterioꝛibus fit cutis: z aliquādo in quibuſdam ſine alijs ē mēbꝛis: nōnūquā vero in toto fit coꝛpoꝛe intātum vt totius fiat coꝛporis color albꝰ. Hec aūt paſſio ex būoꝛis pbleg matici in ſanguinem dñatione fit z virtutis debilitate immutantis. Que i membꝛo eſt ſi ex mala ſit frigida complexione hec ſunt ſigna: quoniā membꝛū i quo ē albū ē coloꝛe itidezqz eius pili: z ſi cutis pblegboꝛomo vel certe acu pūgiī ſanguis ab ea nō egreditur ſz humiditas alba. Et que huiuſmodi eſt lepꝛa incurabilis ē. Aqua aūt ſanguis aut rubea egrediī humiditas nō deſpꝛāda ē ſanitati. Morphea aūt alba ip̄a quoq; albedo tenuis eſt in cutis exterioꝛibus: fitq; ab eiſdez quibus z lepꝛa cauſis ſz debilioꝛibuo. Differunt autē quoniā morphea in cutis ē exterioꝛibus. lepꝛa aūt i mēbꝛi profundo: z qui in eius oꝛiūtur pili loco albi ſunt. Morphea autem nigra imutatio eſt cutis coloꝛis membꝛi in nigredinē angēs: que ex cōmixtione fit cholere nigre cū ſanguīe. Huius ſignū

UVA. BHSC. IyR_125_1

est qñ cutis ad nigrum declinat: ⁊ si fricetur membrū soluit ab eo quid furfuri simile. ⁊ locus dissolutorum rubeus remanet. Maxime aūt fit morphea hec illis qui ad etatē venerūt iuuētutis ⁊ grandiorum ex cholere rubee adustiōe in eorum corporibus: aut eius in nigram declinatiōe. Petigo autez siue sarpedo asperitas ē que i superficie accidit cutie ⁊ ad nigredinem declinat: aliquando ad rubozem: hec ex sanguine fit cholerico ⁊ ⁊ subtili quē cholera miscet nigra: aliqñ āt cō mixtione būiditatis crosse ⁊ pblegmatis salsi. cum sanguine acuto. Hoc aūt fit in petigie cronica ⁊ diuturna i qnō excoriatur cutis. Huiusmodi signa sunt que in profundo est mēbri ⁊ sq̄mule ab eo tollūt rotūde q̄les pisciū videm⁹ squamas.

Ca⁹. 17. de scabie. prurigine. cutis excoriatione pediculis pustul' verrucis suffusionibus: ⁊ apostemate quod aposthema vocatur ⁊ vlceribus ex adustione.

¶ Labies ⁊ prurigo ⁊ cutis excoriatō ex pblegmatis salsi cū sanguie cholerico ad mixtione fiunt: qū illū natura ab interioribus pepulerit mēbris ad exteriora cutis ⁊ hic sub cute remanserit. Si hui⁹ itaqz humores subtiles sūt prurigo fit que cito sanatur. Si crossi scabies fit ⁊ longa prurigo ⁊ in qua cutis excoriatur passio. Nōnunq̄ cutis ex debilitate accidentia hec fiunt quoniā qū natura superfluitates expulit ⁊ ad corporis exteriora emiserit tāq̄ interiora que purgat mēbra: nō confortat ad earū expulsionez cutis foras ⁊ dissolutionez remanentqz in ea. Maxime aūt ciusmodi fiūt plurimū comedētibus: ⁊ q̄ mal' vtūtur cibis malos generantibus chimos: ⁊ balneis abstinent. Est aūt pruriginis maxime illi qui nō lauantur fieri. Multiplicātur nāqz sordes in corpore ⁊ resident. Fit autem etiā scibus prurigo plurimū propter cutis eorū debilitatez ⁊ etiam qñ in eo⁹ corporibus salsus generat humor q̄mult⁹.

Scabiei aūt signa sunt pustule parue que rubee incipiunt debinc aperiuntur: ⁊ est cum eis prurigo grauis: ⁊ magis in manibus fit ⁊ inter digitos: ac in cubitis ⁊ ossanio ⁊ cōsibus nōnunq̄ aūt i toto fiūt corpore. Pediculi ex superfluitate fiunt ⁊ humiditate crossa ⁊ mala quā natura ad corporis depellit manifesta: ⁊ a poris propter suā nō exit crossitiē admiscēturqz illi sordes. Et ex vtriqz generātur pediculi. Ideo ergo pediculi plures fiūt in his qui nō lauantur ⁊ cuti nō mundant a sordibus: quēadmodū peregrinantibus accidit. Sudor nāqz qū corpore fuerit egressus ⁊ poris adhesceit corpori qui subtilis quidē est dissolvitur: qui crossus putrescit ⁊ ex eo huiusmodi generatur aīal. Nōnunq̄ pediculi gignuntur ex multa ficuū siccarū comestione qū corpus mime mūduz est. Pustule vō pue ex būiditatib⁹ fiūt mal: q̄s nāad corpis ⁊ cutis pellit exteriora: que si acute calide sūt ⁊ pustule acuta bñt capita: si crosse aut frigide pustule fiūt late ac explicate. Maxime vero illi pustule oriuntur cuius cutis densa est ⁊ spissa.

Serie aūt pustule sunt alie parue alie magne extense ⁊ lati capitis que cū prurigine incipiunr magna que quz scalpūtur humiditas ab eis fluit rubiginosa. Fiunt autē hec ex sanguine cholerico ⁊ est earū color rubeus: tumultuātqz magis diei tēpore ⁊ fit patiēti simul calor ⁊ estus: fitqz illi pulsus magnus in eis ⁊ velox: aut ex humiditatis pblegmatice ⁊ salse: cū sanguine tenui admixtiōe ⁊ est harū calor albus ⁊ he magis nocte tumultuāt. nōnunq̄ āt ex harū triū fiūt adunatione cārū nec ē multū earū color rubeus. Hasesa autem pustula est parua milij grano similis que sup manifesta cutis disternitur: estqz eius generatio ex humiditate subtili acuta ⁊ cholerica que sanguini mixta est: que maxime i estate fit: ⁊ oino ex aque frigide superfusione supra corpus. Concludun tur etenim superfluitates que ab interioribus corporis ad cutē egrediuntur ⁊ in poris remanent. Verruce sunt pustule parue ⁊ nimiū dure rotunde quarū quedā claui dicuntur qui parui ad inferiora tendunt corporis tanq̄ claui ⁊ in mltis fiunt mēbris ex humiditatis pblegmatice cū cholere nigre admixtione. Vlcera vero que ex adustionibus fiunt ex sanguine oriūtur a dusto melicoqz quem natura ad corporis pellit exteriora fiuntqz primū pustule grandes ⁊ aperiuntur ⁊ dilatantur ⁊ erumpūt fiūtqz illis vesice nigre. Apostema vero quod vocatur aposisma ex sanguine fit ⁊ vētositate oritur ex arteriarū ruptura quz quibusdaz acciderit mēbris aut collisio: rūpūturqz sub cute arterie: aut vulnere quod i arteriarū cadit locū: cōsolidaturqz cutis que super ipsas est: ⁊ ruptura supererit arteriarū aperta nō cōsolidatur nec permanet super eas. Hui⁹ signa apostematis sunt q̄ locus pulsat: ⁊ si manu prematur maior eius abit pars: ⁊ aliquādo in eo crepitans sonus auditur: estqz apostematis color qualis bedemani ⁊ violarū. Fit autem. Ꝯ quoniam pustule oēs ⁊ vlcera que corporibus accidunt nimium albis ⁊ morphea lentiginosa pessima sunt ⁊ curationi difficillima. Nimij etenim corpa alboris parum habent sanguis ⁊ in corporib⁹ lenticulosis in morphea humores sunt mali. Hisqz duabus de cāis difficilis ē vlcerū curatio a malo. s. humore a quo vlcerum fit comestio ⁊ sanguis boni diminutio ex quo bona generatur i vlceribus caro: ⁊ quod comestū fuerat in integrū repatur.

Capitulum. 18⁹. de passionibus manifestis que quibusdam membris sine alijs proprie sunt vt sunt alopitia tyria. tinea. furfures. capitis magnitudo. apostema intercutaneum. lentigines. nemessa. morū faciei. adustio faciei. elephas. varices. dactilia. vena saniosa. fissure manuz ⁊ pedū ⁊ dabasa.

¶ Quoniam de morbis q̄ manifesto fiunt corporis dictū est: quorum manifestatio oibus ē cōis mēbris. Jā hoc in capitulo que quibusdā sine alijs mēbris proprie sunt passiones videbimus. Quedaz etenim capitis proprie sunt vt alopicia tyria. tinea. furfures capitis que excome apertione ē magnitudo: apostema molle quod sub cute est capitis: ⁊ super craneū. Quedā faciei proprie sunt vt lentigines. nemessa. pustule parue que lenticule vocātur faciei fissura: morum quod in genis fit ⁊ adustio. Quedā pedibus vt elephas ⁊ vene que varices vocātur: ⁊ vlcera que dactilia dicūtur. Quedā in manibus oriūtur ⁊ pedibus vt vena sanioſa. ⁊ fissure que in palmis ⁊ sub pedibus fiunt ac calcanco: ⁊ ex ocreis confricatio ⁊ ex equitatione excoriatio. Quedā digitis accidūt tm̄ vt dabasa ⁊ vngularū imutat⁹ color tenuitasqz. Nos itaqz primū de passionibus que capiti proprie sunt dicemus: ⁊ primū de alopicia ⁊ tyria. Et alopitia ac tyria passiones sūt p quas capitis fluūt capilli barbe ⁊ ciliorū: quibus hec denoiata sūt noīa ex morbis que duobus his fiunt aīalibus. Vulpi etenī aliquotiēs accidit pilorū casus ⁊ cutis vulneratio. serpenti aūt accidit excoriari cute: ideoqz cū tyria excoriatio ē cutis. Aiunt aūt nōnulli tyriā dici q̄ in hac passione pilorū fit evulsio ipso in loco cōtorta ⁊ incurua qualis est serpētis reflexus sed nihil ē qđ ꝓponūt. Fiūt autē passiones he due: aut ex cholera acuta que sanguini miscetur qui ad mēbra in quib⁹ capilli sunt fertur: cadūtqz ⁊ defluūt capilli adustionis que illis accidit cā: ⁊ hi⁹ signū quoniā loci color ad nigrum declinat: aut ex pblegmatico ⁊ salso humore acutoqz qui sanguini miscetur: eaqz de cā capillorū fit fluor: aut ex pblegmate crasso ⁊ viscoso qđ loca oppilat: quibus vapores capillos generantes ascendūt cuius signū ē loci color ad albedinē declinās. Nōnunq̄ totius accidit pilis corporis his eisdem de causis sicut ait hypocras. Si cui alopitia ē varices inascunt ⁊ capitis pili redeūt: sed cui alopitia ē raro inascuntur varices. Nōnunq̄ aūt capitis accidit pilis fluxus casusqz cibi ex diminutione: ⁊ bonorū paucitate vaporū qui capillos producunt: ⁊ aliquotiens ex porozum raritate: quoniaz quz vapor capillos creās fuerit egressus spargitur ⁊ dissipatur nec generationi cōgregatur capillorū: vt fum⁹ quz largo egreditur loco. aliquotiens autem ex porozum fit constipatione que ex humiditate generatur ⁊ pblegmate. vapor nāqz ex quo fiunt capilli quz ab inter humiditatē hāc fuerit egressus humiditas conuertitur ⁊ poros oppilat ⁊ īcisio inter qui egressus est vaporē ⁊ interiorem fit: nec alter alteri cōtinuatur. ⁊ capillorum abinde prohibetur generatio. Fit aūt ⁊ nōnunq̄ capillorum casus post acutos statiz morbos caloris cā grauis ⁊ vaporum malitia. Et quādoqz ex būiditatis bone cōsumptione quemadmodum ptisicis cōtingit ⁊ etbicā patientib⁹.

Tinea aūt vlcera sunt parua que capiti accidunt: quibus est vesica que spēs habet multas. Prima est que fauosa vocatur ⁊ ex pblegmate fit salso: cuius signū est qñ vlcus est quo capitis cutis pforatur foramibus subtilibus in quo humiditas ē fauo similis. Secūda ficosa ⁊ rotunda ⁊ dura. cuius in superioribus rubor ē ⁊ in cōcauitate quiddā granis simile ficuum. Est ⁊ tertia que vocatur ameda: ⁊ sunt vlcera cuz quibus in capite multa sunt subtilia foramia miora sunt foraminibus que in fauosa sunt. ⁊ ab his humiditas aque carni similis egreditur. Est ⁊ quarta quoqz spēs pustule: s. parue rubee: figura quaz vberibus similis ē māmillarum a quib⁹ humiditas fluit aquositati similis sanguini. Quinta ēt eius est spēs sicca ⁊ colore alba lupino similis a qua quasi cortices ⁊ squame fluūt albe. At vero furfures corpora sunt parua. tenuia furfuri similia que a capitis fluūt cute sine vlceratiōe que ex vaporibus fluūt pblegmaticis ⁊ salsis: aut ex sanguine cui cholera miscetur nigra. Capitis aūtē magnitudo ⁊ oblongatio ac curuatio que ex scomorum fiūt apertiōe: ex vētositate ꝓtigūt crossa q̄ illis inuisca' locis qua de cā scomo-

UVA. BHSC. IyR_125_1

ſcpatur: ⁊ oſſa capitis remouēt abinicē: ideoqz ⁊ caput magnuz fit. Apoſtema deniqz qđ ſub cute fit capitis ⁊ ſi ſtrīgat pellit facile ex ſupfluitate fit aq̄ſa tenuiqz ūer cute capitis ⁊ cratios. De lētiginibus ⁊ nemeſa. lentigines vero ⁊ nemeſa amplius in genis fiūt ⁊ cōfinibus ex ſanguinis aduſti vaporibus: melēcoliciſqz humoribus qui in ſtomaco ſunt aut omni corpe quēadmodū pregnātibus cōtingit qum i carum corporibus mali fuerint adunati humores. Horuz autē quod i facie ſit ex humore eſt croſſo in quo eſt acumen: ⁊ naſcitur in facie ⁊ genis ex maiori parte. Eſt autem puſtula vlceroſa que amplius in facie oritur. Aduſtiones que in facie ſunt ⁊ naſo ſabaſce ſimules ſunt rubee ⁊ liuidi ruboris ⁊ plurimum vlceroſe. Et ſciendū q̄ñ que in his vel alijs mēbris vlcera ſūt rotūda ⁊ ꝓfūda peſſima ſūt ⁊ alijs ōterio ra: bi nāqz vlcera ex mā fiūt acuta ⁊ croſſa. Que vero in cruribꝰ ⁊ pedibꝰ fiūt elephas vocat: ⁊ q̄ dicūt varices vene. Et elephāticus morbus apoſtema ē melācolicū qđ in cruribus fit ⁊ pedibus ⁊ eius ſignū eſt q pedis figura figure elephantis ſit: is fit equalis ⁊ nō diuerſa. Varices vero ſunt venarū que in cruribus ſunt repletio ⁊ croſſities earū: que ēt ex hūore fiūt melico qui ad has decurrit venas easqz replet. Maxime aūt hic fit morbꝰ quibus continuus ⁊ diuturnus eſt cruriū pedūqz labor: ⁊ ſuper pedes diutius ſtāt erecti corpore. Deſcēdūt eteni humores ad eas que in cruribus ſūt venas: vnde ⁊ huiuſmodi paſſio nautis amplius ⁊ onera ferentibus ac agricolis fit. Et huiuſmōi ſignū paſſionis quoniaz huiuſmōi vene cōplicātur ⁊ croſſe fiūt ad virorē declives ⁊ nigredinē. Bacilia quoqz cruribus accidunt: quorum ſignū eſt quoniā ſunt vlcera que cauāt locū ⁊ rotūdāt ac circū poſita cōfinia comedūt cū corruptione: vnde ⁊ corū difficilis ſanatio eſt. Que vero in manibꝰ fiūt ⁊ pedibus ſimul vena eſt ſanioſa: ⁊ fiſſure que manibꝰ cōtingūt ⁊ calcancis. Vena ſanioſa in cruribus fit ⁊ brachiorū aut manuū parte extremis: ſed aliquādo ⁊ hoc nō raro in latcribus orit. Fit'aūt maxime paſſio hec in regionibus calidis: vt india. ethiopia. egypto. libia. ⁊ eſt que ſub cute fit paſſio ſimilis vene que moueatur quēadmodū vermis mouetur. Hec qum apta fuerit eiuſqz caput fit ab ea dolor. Fiſſure vero manuū ⁊ corum que ſub pede ſunt ac calcaneo ex cholera fiunt nigra ⁊ mala ſiccaqz cōplexione que his dominatur locis quarū manifeſtiſſima ē cognitio. Babaſa quoqz apoſtēa ē calidum qđ ꝑpe vngues accidit: habēs dolorē ⁊ pulſationē.

Capitulū. 19ū. de vulneribus ⁊ vlceribus.

q Um de morboꝝ loqueremur diuerſitatibus oſtēdimus cōtinuationū ſeparationē: ſi in carne cēt vulnus dici: ⁊ ſi eius diuturnius fieret tēpus vlcus appellari: qđ ſi in oſſe fieret fractura noiari. Et vulnerū alia quidē ſimplicia ſunt ⁊ ſingularia. alia vero eū alijs cōpoſita. Et ſimplex vulnus aut inciſio aut ſciſſura ē tm: nullis ablatis mēbri partibus. Inciſio autē hec ⁊ ſciſſura alia parua eſt alia magna: nec ſequūtur aliqua illā accidēntia. Et ſciſſura aliqua vacua ē ⁊ ſicca: alia rubiginoſa ⁊ ſordida. Hec autē in vlcere fit pp mēbri a digeſtione eorū qui illi mittuntur cibi debilitatē. Quiqz eteni mēbro duc ſunt ſupfluitates. Altera ſubtilis que per poros diſſolvitur: altera vero croſſa ex qua ſordes ſup cutē generātur. Rubigo itaqz in vlceribus ex ſuperfluitate ſubtili generatur ⁊ tenui: quam nāl nō valeat calor ſubtiliare illā ⁊ diſſoluere. ſordes aūt ex croſſa. Et q̄ huiuſmōi vulnera apparēt ⁊ vlcera manifeſta ſūt ⁊ ſignificatiōe nō idigēt. Cōpoſita vero vlcera q̄dā cū cāis cōponuntur: quedā cū morbis aut accidētibus. Et cū cauſa ſi materia illic ſit que ad vulnus defluit: cuius ſignū humiditatis ē multitudo in vlcere ⁊ fluxꝰ. Cum morbo vero aliquādo quidē mala cōplexione aliquotiēs organica. Et q ex mala eſt morbꝰ complexiōe aut ex calida ē: ⁊ eius ſignuz mēbri rubor ⁊ inflāmatio graniſqz in eo dolor. Aut ex frigida: cuius ſignuz eſt coloris liuiditas ⁊ caloris paucitas. Eſt ⁊ ex humida ſignificaturqz vlceris multa humiditate ⁊ rubigine carniſqz mollitie. Aut ex mala complexione ſicca: cui ſignuz erit vlceris ſiccitas extenuatio ⁊ duricies. Organicus vero morbus alius ē iminutiōis qum caro iminuta eſt ⁊ membri aliqua decidit pars. Alius magnitudis quēadmodū qđ cum vulnere apoſtema ⁊ in vlcere. Alius cōtinuationis ſepa cum accidētibus cōpoſitio ē quēadmodum qui cum cis ē dodraginta tranſierit dierū ſpatium fiſtula deinceps appellat nīſi q fiſtule veraciter vlcera ſunt quibus ē ꝓfunditas ⁊ eorum os ſtrictuz. interiora aūt larga. in quibus caro eſt dura ⁊ alba: nec dolorem patiūtur: videbiſqz eā quibuſdā in tēporibus ſicca ⁊ attenuata: quibuſdā autē plurime humiditatis Multa autē ſunt a quibus cōtinuata fluit būiditas. ⁊ quandoqz itercidit ⁊ os obturatur fiſtule. quādoqz aūt aperit. Fit aūt nōnūquā fiſtuluz ad os quenire quod putreſcere facit. aliquādo ad neruos quenit aut venas: aut aliqua nobilia membra: comeditqz ea. Nonnūq̄ aūt fiſtule cōcauitas i longum recta extēditur: aliquādo per trāſuerſa fertur ⁊ ſinꝰ: cui nōnunq̄ vni ora ſunt plurima. Et de ea continuationum ſeparatione que in carne fit vulneribus ſcilz ⁊ vlceribus ſufficiunt que dixim⁹ ei qui diuerſitatē vult eorum agnoſcere quo quēadmodum oporteat ea curet.

Continuationum ſeparationis oſſium aſſignatio. Continuationis que in oſſe fit ſeparatio fractura ſcilz: alia ſimplex ē ⁊ ſingularis: alia cū vulnere compoſita aut cū apoſtemate: quorum omnium facilis ē cognitio: nec eget ſignificatiōibus qū ſenſui pateant. Fractura quidez ſi manus mēbro fiat proxima partes inuenit oſſis abinicē ſeparatas variaſqz: ⁊ mēbri figuram iequalez: vulnus aūt ⁊ apoſtema manifeſtiſſima ſūt. Et que ab aiali fit cōtinuatiōis ſeparatio: ſi aial qđ veneno careat nihil ab alijs differt vlceribus ſz dubitādū ⁊ ab egro querendum quid illū momorderit aut pupugerit. Et aliis venenū habētis morſus ⁊ puncturas: quoniā accidentia ſequūtur peſſima variaqz: ⁊ hec in ſingulis venenatorum diuerſitatibus diuerſa: equū mihi viſum ē accidentia quibꝰ ſignificantur morſus aialium ⁊ repentiū percuſſiones: ⁊ cuꝰ ſint ſpēi oſtendere quo modo queqz veneni ſpēs his curetur ſanātibus medicamibus que illi neceſſaria ſūt ne forte in cognitione defectus ſequatur curatiōis error.

Capitulum. 20ū. de nocumento aialium venenoſorum ⁊ primo de morſu canis rabidi

a Nimal venenū habēs quoddā mordet: aliud ore attingit: aliud pūgit. Et qđ mordet vt rabidus canis muſtela: ebernaſa ⁊ qđ vocat ſcalabotes: ⁊ excala Attrectāt carnē tyrie ⁊ ſerpēres ⁊ he alie diplados alie ⁊ aculi: alie que aquis mergūtur: alie que vocantur pierinos alique eſcnos: ac ceraſtos. Qđ vero pūgit animal ſcorpius reptilia veſpe aranee raſtelans ſcorpius vulturis pediculus. Et primū de mordētiū dicemus ſcientia ⁊ primū de rabido cane. De rabidi canis morſu. Rabidi canis veneū ſiccū eſt ⁊ deſiccans: cuius maius nocumētum in cerebrū eſt: ideoqz ſpaſmꝰ ab eo ⁊ formido fit aque. Rabidus aūt canis qū boiez momorderit accidētia ſiūt illi peſſima: ⁊ qū nō preoccupantur curatione pereūt. Oportet itaqz prius huius rabidi tenere ſigna canis quo caueas illū ⁊ deuites: ⁊ ſi boiez quempiaz momorderit morſus rabidi eſſe intelligatur canis: curetuqz oportunis medicamibus. Sūt ergo huius ſigna quoniā ſuffocato ſimilis ē: ⁊ a comeſtiōe ꝓhibetur ac potu: ſitis eius augetur ⁊ inflāmatur: ſed tū aque nō propinquat quin imo refugit os apit linguam emittit ſaliua ſpume ſimilis ab eius ore fluit que a camelorū defluit ore quz blactant. Caput eius in latus inclinatur: oculi rubēt: aures fluxe demittūtur ⁊ nimiū mouētur ⁊ ſpumoſa ab eis aſcēdit ſuperfluitas: qū latrat vox illi eſt rauca: ⁊ aliquotiens vox illi aufertur: oberrat ambulans: dominos nō agnoſcit: i homines caneſqz ⁊ oia quevidet gānit ſine latratu: quē qū viderīt canes fugiūt eius timētes morſus. Refert aūt rufus quoniā oia hec cani accidunt ex cholere nigre dominatione: ⁊ melācolie ſpetie: eſt: maxime fit canibus eſtate: minimū aūt hieme. Accidētia aūt que boi quē canis hic momorderit accidēt hꝰ ſiūt: i principijs nihil pter dolorē patit ex vlneratione nec eſt inter vulnus hoc ⁊ reliqua differētia: vt aūt dies trāſierit aliqt ei q morſurā paſſꝰ ē diſtēſio ⁊ rubor totius accidit corpis maxie faciei ſudor defectus ⁊ aq̄ timor quaz qū viderit tremit ⁊ horret: nec bibit: ſic quoqz ⁊ ab omi fugit huidor cui ⁊ nōnūq̄ vt latret accidit: quēadmodū cais. Fit aliq̄ties illuz boies mordere ciſqz ſimilia ꝓfigere accidētia. Accidūt autē hec aut poſt. xl. dies: aut poſt. vj. meſes vel. ix. Et horū cauſa accidētiū excepto timore aque: veneni eſt malitia ⁊ tranſitus in omnia mēbra. Aque vero timore philoſophorum quidaz fieri dicūt: in moderationis ſiccitatis cauſa que i corpore iaz eminet: quoniā canis huius virus ſiccū eſt: vnde ⁊ quādaz melie que ex cholera fit nigra: ⁊ qñ in cane cholera dominatur nigra mala qualitate ⁊ veneno ſimilis. Et quēadmodū multis quibus melia accidit fit etiaz formido ab alijs rebus: ſic ⁊ in hac ab aqua timor fit paſſione. Et ferunt illos

UVA. BHSC. IyR_125_1

formaz qui eos momordit canis in aqua intueri. Retulit aũt mihi quidaz debis qui in pascuis sunt beduinoz: quoniam aput eos quidã fuerit bõ quẽ canis momorderat rabidus: quẽ qũ ad aquaz duxissent timuit ab ea: nec voluit bibere: qz canis viscera ꝛ stercora in ea esse clamabat. Et medicoz quidaz tradunt quoniaz a rabidis morsos cãibus quz ad aquã duxissent ꝛ propinassẽt illis cũ ligneo cipho posuissentqz super eaz corium papionis claudi: susceperũt illaz ꝛ biberunt. Hec sunt quib⁹ agnoscitur rabidi canis morsus. Sed qñ accidẽtia hec post quadraginta accidũt dies: aut post septez menses vel nouẽ: in principio vero nulla est inter ipsius morsum ꝛ alterius animal differentia: quod minime venenũ habet: necesse habemus aliqua habere huius morsure signa in principijs quo eius acceleretur curatõ anteꝙ fiat timor: postquã ꝛeniz aque timor fit: vix qui morsus est liberatur morte. Anteꝙ autẽ hoc accidit saluatur ꝛ sanatur si forte medicus illi inciderit bonus ꝛ medicaminuz diligẽs operator. Sunt ergo signa quibus morsus iste discernitur ab alijs: vt empla strizet morsus locũ cũ nuce diligẽter trita nocte ꝛ die: debinc gallo probijciatur aut galline esurienti quo illaz comedat: q̃ si post comederit viuit: rabidi nõ est morsus canis: ꝛ si moritur proculdubio rabidus est canis. Et intueri expedit gallus aut gallinaz ꝛ expectare die illa vsqz mane: nõnunꝙ etenim vsqz in crastinũ non morit̃r. Et aiũt priorumquidaz: quoniaz si sanguine qui vulnere defluit panẽ intinctuz cani prolecerit nõ manducat. His itaqz signis rabidi morsus canis ab alijs discernitur in principijs. Adustele ex morsu dolor fit grauis ꝛ liuor coloris loci. Simie mors⁹ bois morsui similis est: agnoscituꝛqz dẽtium vestigijs in morsus loco.

Ex cale aũt morsu dolor fit grauis cũ repressiõe rubor in mor: humiditatis sangine repleto: ꝛ in morsus circuitu coloris liuiditas: ꝛ quum tumor aperitur vulnus apparet albi coloris. Plurimũ aũt morsus huiusmodi loc⁹ comedit. Ex adane morsu ipsius in vulnere remanẽt dẽtes: fitqz ab ide donec dẽtes decidant dolor.

Capitulũ. 21. de serpentuz ꝛ tyriaruz morsu ꝛ de signis.

2 **Cidentia** autẽ que morsis ꝛ attrectatis a viperis accidũt hec sunt. In attrectationis loco fit dolor: debinc in omne transit corpus: ꝛ in attrectationis loco foramia videtur duo ab inuicẽ seperata: que dẽtium sũt loca. Post hec aũt humiditas abeis defluit que oleo similis est oliue: deinde que eris erugini similatur. Accidit autẽ i loci cõsimo apostema calidũ i quo rubor est liuoꝛqz ꝛ in flatio similis illi que ex ignis fit adustione. Corporis immutatur color ꝛ morso subuersio accidit: ꝛ vomitus choleraruz: defectus grauis: tremor: sudor frigidus: mẽbro cõmestio que in proxima dilatatur mẽbra a gingiuis sanguis fluit: ipseqz sanguinẽ migit. Serpẽs aũt que ad resa dicitur ipsaqz quercuosa: eo ꝙ in quercubus habitet putridi est odoris: a lõge fetorez emittẽs: ꝛ fertur quoniã qui super eaz ambulat pedes eius excoriantur: apostemaqz illi fit i cruribus: ꝛ qui ab huius vult sanari attrectatione corpus eiꝰ excoriatur: sed qũ boiuz quis hanc percusserit ꝛ occiderit serpẽtez odor fit eius putridus: nec aliqué nisi eius sentit odorem. Attrectationis huiꝰ serpẽtis sunt signa: apostema morsure loco cũ rubore ꝛ notulis in circuitu: ꝛ nõ ũq̃ a morsure loco humiditas aquositati sanguiee similis fluit: ꝛ dolorem in stomaci patitur ore. Serpens aũt que dipsas dicitur quoscũqz momorderit ꝛ attrectauerit: dolorẽ patiuntur grauẽ in attrectatiõis loco: cõtinuũqz ꝛ a loco sanguis egreditur grauisqz insurgit sitis: nec satiari possunt propter magnitudinẽ huius serpẽtis virus caloris ꝛ adustionẽ magnaz ꝛ vix raroqz ab huius saluatur attrectatione quis serpẽtis.

Ad rerea vero que aquis mergitur serpens: latã facit attrectationẽ loco quo mordet: ꝛ liuidus fit locus: quo humiditas exit nigra multaqz fetẽs: ꝛ rubigini mortuorum similis.

Que picrinos serpẽs dicitur: minor predictis est serpentibus: sed collo largior quẽcũqz momorderit habitudo illi accidit similis: que ꝛ morso a vipera parliterqz carnis encruatio ꝛ apostẽa hydropico simile apostemati: intãtũ vt caro quoqz ex nimia cadat humiditate. Que vero esenos vocatur serpens collũ erigit ꝛ in altuz porrigit venenũqz ab ore mittit: ab eius attrectatione vulnus fit paruum: simile acus punctur: ꝛ ab eo sanguis fluit modic⁹ nec apostema facit quos momorderit operimenta patiuntur in visu velociter: doloreꝛ in toto corpe: ꝛ in vltimis totius recedit sensus corpis: ꝛ vix ab huiꝰ qs hpẽtis saluatur morsu. Habẽs ãt comua serpẽs que ꝛ basiliscus dicitur attrectatiõis quã facit locus crocseus efficitur: ꝛ qui morsus est erectionẽ virilis patitur membri ventositatũqz ab inferioribus emissionem

Capitulũ. 22⁹. de percussione sco ꝛpionis ꝛ earũ aparum aranearũ ꝛ pediculi vulturis.

8 **Corpionis** venenũ frigidũ ẽ. iõqz qui eo pũgitur tanꝙ in niuem proiectũ se extimat: nocet autẽ cordi maxime. Scorpio qũ pupugerit statim locus intumescit: ꝛ est cũ apostemate rubor durities. extensio. dolor. aliquãdo iflãmatio fit. aliqñ frigus. qñqz dolor exestuat. quãdoqz mitigat̃: fitqz dolor illi tanꝙ si acũ sentiat: ꝛ nõnunꝙ fit defectus si super arterias ceciderit: ꝛ aliquãdo epil'ia quum sup neruos ceciderit. Vespe aũt ꝛ apes quz pupugerint. apostema faciunt cõtinuo. ruboreq̃z ꝛ dolorẽ aculeusqz apũ in loco remanet pũcture ꝛ nõnunꝙ cũ bis sudor fit ꝛ defectus. labiorũ titillatio: iguinũ iflatio: pria piqz extẽsio. Aranearũ spẽs magnarũ que reptile dicũtur multe sunt: qbus oibus peior ẽ rocata dicta. Hec vt mordet dolorẽ facit in loco grauẽ: ruborẽ paucũ sine apostemate: vomitũ ꝛ frigus: pruriginemqz: fitqz pariter rigor: frigus ꝛ tremor in oibus mẽbris grauitas: frigidus sudor: in colore citrinitas ꝛ aliquib⁹ quos pupugerit vrine accidit difficultas grauis in virga extẽsio: ꝛ inter inguina ac genibus. extensio quoqz in stomaco: lingue cõfractio ita vt verba eius non intelligãtur: fit ꝛ illis humiditatis vomitus que aranearum similis ẽ telis: aut a vẽtribus eorũ humiditas huiusmõi similꝫ laxatur ꝛ quz calide imergũtur aque dolores ab eis mitigãtur: debinc quz exierint dolor reditũ facit. Ex aranee aũt pũctura dolor in loco fit ꝛ rubor que sub hypocũdrijs sũt dolorẽ patiũtur stranguriã: extremorũ frigiditatẽ: ꝛ virge extensionẽ. Rastellas scorpius paruus est ꝛ flauus in similitudinẽ foliorũ ẽ iedã: cui quas trahit ẽ cauda. Inuenitur locis in plurib⁹: sed maxime vbi zachara fit ꝛ in terra ex qua vasa fiunt zachare. Qui ab hoc pũgitur prio nõ sentit die grauẽ dolorẽ: sed die tertia secũdaqz accidentia illi fiunt pessima ꝛ lingue apostema: sanguis vrina. cordis tremor. defectus. angustiario. Mortui sunt aũt ex huiꝰ scorpij morsu boiuz ꝙmulti. De pediculis vulturis nusq̃ tractatũ aliquem inueni.

Hec est diuersitarũ morborũ q̃ ex cõtinuationũ fiunt separatione assignatio in cutis manifesto ab aialibus venenũ habentibus: signa quoqz eos significãtia. Atqz finẽ passionũ cãrũqz ꝛ signoꝝ eaꝝ q̃ exteriorib⁹ accidũt corpis facimus.

Sermo nonus prime partis libri cõpleti artis medicine qui dicitur regalis dispositio bali filij Abbas discipuli abimeber moysi filij Seiar de interiorum mẽbrorum passionuz signis: habẽs quadragintaunũ capitula. Translatio stephani pbie discipuli de arabico in latinum.

De cõi qua interiores morbi via significãtur cap⁹. j.
De passionum interiorum membrorum significationib⁹ ꝛ earum diuisionibus. 2.
De cephalea ꝛ diuersitatibus eius cãis q̃z ꝛ signis. 3.
De freneſi. mania cerebri apostemate. alienatione mentis causisqz ꝛ signis. 4.
De letbargo obstupefactiõe. puigilatione. cũa. i. puigilatiua obstupefactiõe cothotos. i. coagulatiõe cogitatiõis corruptiõe ꝛ memorie. scotomia ꝛ vertigie cãisqz eoꝝ ꝛ signis 5.
De apoplesia. epilensia. cõpressione cãisqz ꝛ signis. 6.
De melia ꝛ canina ꝛ amore causisqz ꝛ signis. 7.
De nuce passionibus ꝛ primum dormitatione enervatione paralisi oris totius corporis epilensia. cãisqz ꝛ signis. 8.
De spasmo qui ex repletione fit. 9.
De spasmo qui contingit ex inanitione signisqz eius. 10.
De tremore ꝛ titillatione signis ꝛ causis. 11.
De gibbositate causis ꝛ signis. 12.
De passionibus membrorũ sensus ꝛ pmũ de oculis. 13.
De passionibus que in aurib⁹ fiũt causisqz ꝛ signis. 14.
De passionibus mẽbrorũ odorat⁹ causisqz ꝛ signis. 15.
De passiõib⁹ ligue ꝛ pfiniũ oris ptiũqz cãis ꝛ signis. 16.
De passionibus oris mẽbrorum causis ꝛ signis. 17.
De mẽbrorum anhelitus passionibus. 18.
De passiõib⁹ opimẽti gutturis ꝛ canalis pulmõis. 19.
De passionib⁹ que in pulmone fiunt. 20.
De passionib⁹ lacertoꝝ pectoris ꝛ opimẽti costarũ. 21.
De passionibus diafragmatis. 22.
De passiõibus cordi accidentibus. 23.
De passiõib⁹ orgãorũ cibi. s. de meri ꝛ de ore stõaci. 24.
De passionib⁹ profunditatis stomaci. 25.
De intestinorum passionibus causis ꝛ signis. 26.
De colica passione diuersitatibus ei⁹ ꝛ cãis signisqz. 27.

UVA. BHSC. IyR_125_1

De lubricis ⁊ ascaridibus. 28.
De ani passionibus cais ⁊ signis. 29.
De epatis passionibus causisq; ⁊ signis. 30.
De hydropisis spebus eius cais ⁊ signis. 31.
De splenis passionibus cais ⁊ signis. 32.
De passionibus fellis causisq; ⁊ signis. 33.
De renu passionibus ⁊ earu signis ac cais. 34.
De passionibus vesice cu cais ⁊ signis. 35.
De passionibus sifacis cu causis ⁊ signis. 36.
De genitaliu passionibus cais ⁊ signis. 37.
De virge passionibus causis ⁊ signis. 38.
De matricis passionibus causis ⁊ signis. 39.
De mamaru passionibus causisq; ⁊ signis. 40.
De passionibus anchariu ⁊ pedu caisq; ⁊ signis. 41.

Capitulu primum de comuni via qua interiores morbi significantur.

Assionum que in

membris interioribus nascuntur non adeo facilis est cognitio quadmodu ⁊ eaz que in exterioribus fiunt: ideoq; necesse est medicuz exerceri in cuiusq; membri cognitione actiois coplexionisq; substantie: qui vtilitatis quantitatis figure in corpe loci

p

coparticipatioisq;: quibus coparticipat membris quasq; cotineat humiditates ⁊ alia huiusmodi que suis diximus in locis quz de membru habitudinibus diceremus: sciatq; abinde via qua queq; passionu morboruq; interioruz significatur: ⁊ in quo membro fiat: q̄ q̄ membri loco morbi ⁊ habitudine quatitate: salubritate morbi ⁊ malitiaz. Que quz ita sint: oz via q̄ ad morboz notitia interioz tendit aperiamus: regulasq; quibus oib⁹ hec nititur cognitio. He igitur ⁊ vie ⁊ regule octo sunt. Prima est via q̄ exactiois sumit nocumeto. Secuda que ex bis q̄ corpe emittuntur sumitur. Tertia ex doloribus q̄cunq; accidut membru pprijs. Quarta ex membri infirmi loco. Quinta ex apostemate. Sexta ex accidentibus cuiq; morboruz proprijs. Septima ex co participatione membri bis quibus coparticipat. Octaua ex inuestigatione sumitur. Exactionu nocumeto membri signum nobis é infirmi. Quz eteniz alicui nocumetum acciderit actioi membz a q̄ fit significat ifirmari: aut morbo certe ipi ppo: aut alteri⁹ ifirmatis ꝓticipatioe membri vt appetit⁹ imminutio icomodu significat ori stomaci accidisse. Hoc at icomodu. aut proprium est aut ex cerebri in quo é passio comparticipatione. Sed ⁊ per ea que corpe exeut et membrum significatur infirmu ⁊ morbi natura. Eorum autem significatio aut ex ipoz fit substanti a: aut quantitate aut loco. Ex substantia quidé vt hypostasis q̄ in fundo é vrine: qm si furfuri similis sit vesice significat passioné: ⁊ si frustris carnis in renibus passionem eé manifestat. Sic ⁊ si cum tussi corpora operimentis exeat similia significat operimetoruz substantiam qó clauo simile é putrefactu ⁊ comestaz que cu tussi emittitur. Ex quatitate eius sumitur significatio: quadmodum fit cu egestione carnis frustra exire magna que crossoruz significant intestinoru. Sic quoq; qui cu tussi venaru emittit frustra si magna sint signu illi est pulmoné infirmari: si parua canalium pulmonis morbus ostéditur. Que eteim in pulmone sunt vene magne sunt que in canali parue. Eodé modo ⁊ si cu tussi anulus pulmonis substantiaz ⁊ corpus putrefactum significat: ⁊ quado annulus is qui emissus é paruus est de canalis é partibus que in pulmoe. Si sit aute annulus magnus canalis putrefacta significat ligaméta: dissolutuq; annulu qui cuz tussi exijt. qum eiusmodi annuli facile nó putrescat propter sua duritiem: sz putredo ligamentis facta est eo q̄ tenera sunt. Ex emissoruz loco sumitur significatio: vt vlceris squame qum corpore emittutur si cu tussi exeat significat in anhelitus membris vlc⁹ esse: ⁊ si cu vomitu in stomaco est: ⁊ si cu egestione fluit passionez in conico epatis latere monstrant: si cu vrina in gibboso é epatis latere. Amplius. Si vulnus i vetris fiat supplano ⁊ sipbaos ⁊ ad ea que subterit: vulnus vsq; stomaci cocauu venisse significat. Et si egestio emittatur ad itestina vulnus pueniss mostratur: ⁊ si vrina ad vesicam. Et si in pectore fiat ⁊ a loco vetositas exierit vulnus ad pectoris subinuolues operimetum costas pueniss membro ac paucu vena eo significat in membro scissam ⁊ ruptam. Si vero cu saltu egrediatur: colorq; illi rubeus clare vena que scissa est pulsantem significat. Significatio ex dolore membro proprio: aut membri significat ifirmi substantiam. aut a qua fit dolor causa. Et membri infirmi substantiam: quoniam si cu dolore pulsationes fiant significat quoniam in percutietibus passio é venis. Aut in membro certe multas habeti arterias ⁊ si pucture passio in opimetis significatur eé: si vero cu eo sit grauitas i membri pte modicu biti sesu oiditur: ⁊ si dolor extediť ⁊ patiés taq; corda inuenit protesaz in vtraq; pte passio i neruis esse significat: ⁊ si mollis comitatur extesio in carne. Et si cu dolore fiat quasi confractio in operimetis que ossa inuoluut passio esse significatur. Significatur quoq; a qua fiat dolor causa: quoniaz si dolore comitatur inflammatio mala significat coplexione calidaz. Et si tranquillus fiat ab ardore mala coplexioné frigidaz. Si cuz pucture ⁊ morsu ex humoe fieri significat acuto cholericoq;. Et si cu extesione ex vetositate fieri significat: si vero cu prurigine ⁊ vlceratione ab humore excitari ostenditur pungeti. Ex membri quoq; loco infirmi sumitur significatio: quoniá si in dextro sit latere dolor passioné in epate significat esse: ⁊ si in sinistro in splene passio mostratur. Sic ⁊ reliquoru de locis membroruz intuendu est. Apostematis quoq; significatio sua significat membru egrotuz ex figura: si sit eteni i dextro latere eiusq; figura qualis ⁊ prie lune in ipso é epate. ⁊ si oblonga aut quadrangularis in lacertis est vetris qui epati sup sunt. Ex accidetibus aut proprijs ⁊ essentia passionis: ⁊ membru significatur infirmu: bocq; aut ex colore vt genarum rubor peripneumoniaz significat. ⁊ citrinus color epatis passiones. nigredo lingue causon ⁊ febris incediu. Aut ex figura vt vnguium curuatio passioné que ptisis vocatur significat. Aut ex bis que corpore egrediuntur: vt egestio recentis lauature carnis similis: epatis debilitationé. Ex coparticipato ne passionis significatio membruz significat egrotu: vt si digitis accidat nocumetu sensus sine manus morbi interuetione significatur nobis passioné in pari esse neruoru qui ad manus feruntur. Significatur quoq; quoniaz passio i quouis accidit membro per coparticipationé in passione fit: aut augeť cu alia passione. Exépli causa. Metis alienatio si augetur ⁊ robustior fit cu febre: ⁊ ex eius quiete quieta fit certuz est ipsa ex cerebri cu membro alio coparticipatione in passioe fieri. Si sit aut metis alienatio firma ⁊ cotinua in vna eadeq; pstas habitudine nec aliaru cu mitigatione sedatur passionu i ipo est passio membro cerebri. Sic ⁊ relique passiones si in membro quouis firme fiat ⁊ cotinue significatur quoniá in membro proprie sunt: ⁊ cu aliaruz mitigantur quietatione passionu: estuantq; ipse aliaruz tumultuatione ex membri coparticipatione hac in passione cuz alio membro fiunt. Porro ex inuestigatione ⁊ interrogatione que sumitur significatio ⁊ membruz significat egrotu ⁊ ipsius passionis natura: ⁊ in passione coparticipationé. Membru quidé ex bis significať patiens: quadmodu si ab egroto medicus in hypocundrijs dolorem querenti: quo sentiat illum loco interroget que si in latere dextro respoderit in epate passio est. ⁊ in sinistro in splene: si vero in medio: in stomacho esse significatur. Sicquoq; ⁊ doloris alicui proprij membro queritur qualitas. Significatur aut ipsius passionis natura: qu ab infirmo quid passioni coueniat: qd vero noceat interrogať. Si etenim aliqua in passione vtrum ex mala fit coplexione calida sit aut frigida dubitauerimus: patiens interrogadus est: quidna calidu. ſ. aut frigidu actu aut potentialiter dolorem mitiget illius. Et si calidis mitigari dixerit certificamur passioné ex mala esse coplexioe frigida si vero frigidis sedari dixerit ex mala est coplexione calida. Hinc igitur medicoruz peritissimi iperant: vt si quando medicus aliquo ambiguus erit in morbo: nec eius itelliget veritatem probet illuz quibusda ad modu calefacientibus vel refrigerantibus: aut humectantibus vel certe desiccantibus sub cautela tamé ⁊ timore: perquiratq; quid qu hec fecerit vtile appareat aut inutile. Operetur deinceps iuxta quod ab ide docebitur. Rursus si passio semel fiat ⁊ facile sedatur: ex mala complexione calida esse significatur. ꝙ si pedetentim ⁊ per incrementa succedat: ⁊ diuturnior fit ex humore ostenditur esse frigido. Significat autem etiam morbi causam: vt si morbo dubitemus in aliquo vtrum ne ex mala fit complexione calida aut frigida: patientem quodnam suum fuerit regimen antehac ⁊ dieta interrogamus. Et si regimé suuz calefaciens fuisse cofitetur vt ciboru vsu calidoru vini potu: exercitij vsum multi balnei copia: ⁊ in sole occupationé: passioné ex mala coplexione calida esse intelligimus. Si vero regimé suu nobis frigidu fuisse pdet: vt frigidos cibos: laboris pau

UVA. BHSC. IyR_125_1

citatem: ociū quietē ſomnū: ⁊ in locis occupatuz ſe frigidis: ⁊ aere frigido ac niue: ex mala eſſe ꝯplexione frigida paſſionē certificamur. Sicquoqz ⁊ qui ſpaſmū patitur vtz illi regimē quod repletionē faciat preceſſerit interrogatur: vt croſſoruz multa appoſitio ciborum ⁊ ocij ac quietis vſus: ⁊ poſt cibum balneū quod ſi fuerit: ſpaſmū ex repletiōe fieri ſignificat: aut ſi labor ⁊ exercitium preceſſerit graue: aut euacuatio ſeu per ſudorem ſiue per phlebotomiā aut ſolutionē facta vel febris acuta: cuius ſi acceperis reſpōſum aliqd borz fuiſſe: ſpaſmū ex euacuatione factū certus fies. Pari modo ſtrāguriaz patiens interrogatur ſi forte regimine aut fuerit vſ9 croſſo. aut vrinā paſſus ſanguinis: aut ſanies vel arene. Si nāqz ſuū fuiſſe regimen croſſuz reſpōderit: difficultas vrine ex oppilatione croſſi fit ⁊ viſcoſi buōris. Et ſi ante ſanguinis vrina fluxit ex oppilatione q̄ ſanguis fit iterpoſitōe ſtrāguria oritᷣ: ⁊ ſi ſanies mixta: per oppilationē fit que ex vlceris creatur veſtigiis: ⁊ ſi arenoſa preceſſiſſe dixerit vrinā: aut calculoꝝ paruorū oppilationē ex lapide qui intercidit meatibus eē cognoſcimus. Si āt nihil borū fuiſſe dixerit: expellentis que in veſica eſt fit debilitate virtutis: maximeqz ſi retulerit eger: aut familiares eius quz ſupinus iaceat ⁊ veſica prematur vrinā emitti. Hoc nāqz firmius eſt debilitatis virtutis expellētis ſignū. Amplius quz boi egeſtionis preter volūtatē accidit emiſſio. querēdū ab infirmo ſi ante ciuſmodi paſſionē nimij frigoris in loco ſederit aut ſi percuſſionē circa hoc paſſus eſt. Et ſi frigido ſe fateatur ſediſſe loco. ſciendū nobis erit neruo g anuz circūdat frigus nociſſe ⁊ debilitatā abinde virtutē eē retinētē eneruatāqz ⁊ eius ceſſare ſenſum. Q. ſi percuſſionē preceſſiſſe dixerit que dorſo inciderit: intelligimus neruū qui ad la certū tendit anū cōcludentē paſſum eē abinde: aut certe nuchā in cōmodo moleſtari. Et ſi ipſo dixerit in lacerto percuſſionē accidiſſe. lacerto apoſtema factū ſciem9 qō quz curatū nō ſit ⁊ induruerit: lacertus ipſe eneruatus ē. Sic quoqz ⁊ ſi vrine fiat preter volūtatē emiſſio: patientē interrogari oportebit. ſi forte ante hac aut percuſſionē paſſus ſit aut caſuz ſu per renū ptes: aut frigus illi in veſica factū ē magnū quēadmodū ex in aq̄ frigida ſeſſione accidit: aut corporis nimium frigidi vt lapidis quorū ſi quippiā fuiſſe dixerit cāz abinde fieri quēadmodū in ano dictū eſt ſciemus. Cōparticipationis aūt in paſſione ſignificatio ē quēadmodū qui phantaſmata añ oculos in uēit multa: iterrogat vtrū ne ī ſtomaci ſentiat ore pūcturas: aut diſtenſiones: ⁊ ſi ſic eēt reſpōderit. Borz cāz vapores qui a ſtomaco aſcēdūt ad cerebz eſſe ſcimus: aut paſſiones alicuius ſtomaci oris cā. Sic itaqz expedit volentē ſcire interioz paſſiōes mēbrozz medicū patientē que querēda ſūt interrogare: que medico poſſibile nō ē niſi p inquiſitionē agnoſcere ab infirmo ſeu illi ſeruienti ⁊ miniſtrāti que dicemus ⁊ exponemus in nr̄i operis ſequēti tractatu ō morborū ſignificationibus ſinguloz. Et quoniā regulas q̄ eēnt explanauimus ſuper quas oīs paſſionis interiorū mēbrozū cognitio cōſtructa ē ſufficiūtqz que de eis dicta ſūt. iaz de ſingulis paſſionū diuerſitatibus que iterioribus fiūt membris ab hoc incipiamus loco explicare.

Capitulū. 2m. de paſſionū interiorū mēbrozz ſignificationibus ⁊ eorū diuiſionibus.

Jco quoniā que in mēbris fiūt paſſiones interioribus: quedā ī mēbris fiunt aīalibus q̄ ſunt cerebrū nucha: ⁊ qui ab eis oriūtur nerui: ſenſuſqz organa: quedā in anbelitus inſtrumētis: que ſūt pectus. diaphragma. cor. pulmo. ⁊ eius canalis ac guttur. q̄dā āt in ciborū organis que ſūt meri. ſtomacus. epar. ⁊ inteſtina. ſplē. fel: ⁊ alta cibi organa. q̄dā aūt in genitalibus mēbris que ſūt vulua. matrix. mētula. teſticuli. māme. Nos itaqz primuz de earū dicemus paſſionū ſignis que mēbris accidūt aīalibus: que in corporis ſunt interioribꝰ ſumētes ab his que cerebro ⁊ eius pāniculis accidūt paſſiones initiū: debinc aliorum texemus mēbrozū morbos ſuo ordine ⁊ diſpoſitione a ſuperioribus ad inferiora excuſatione tū premiſſa pp paucas que neceſſe bēmus exterioꝝ mēbrozū ſimul ore paſſiones quam ab borū nō creūdū ſit nobis terminus verboz: ne forte minus cōtinēs noſter inueniat tractatus vtqz ⁊ paſſiones ⁊ morbi iuxtacoſequētiā ⁊ ordinē diſponātur mēbrorum. Dico ergo quoniā paſſiones que in cerebro ⁊ eius fiūt operimentis: ſūt cephalea phrenesis mania apoſtēa qō illi accidit mētis alienatio que letbargus paſſio vocatur. i. obliuio. obſtupefactio. vigilie ⁊ obſtupefactio peruigil que cuma dicit. coagulatio cōgitationis corruptio ⁊ memorie. ſcotomia. vertigo. oppreſſio. apoplexia. epilepſia ⁊ que vocatur melia. paſſio quoqz canina ⁊ amor. Et nos igitur a cephalea cauſiſqz eius ⁊ ſignis incipiemus: debīne ſuis proſequemur ordinibus.

Capitulū. 3m. de cephalea ⁊ diuiſionibus eius cāis quoqz ⁊ ſignis.

c Ephalea autē in toto eſt capite: aut ci9 medietate ⁊ vocat̄ emigraneū. Et barū ſingule aut operimēti fiūt cauſa qō cutē ſubin uoluit capitis: aut operimēti qō ipſum circūuoluit cerebrum. Et que in toto eſt capite cephalea quedā modo fit cretico: quedā febrē ſequitur: quedā ſingularis ⁊ per ſe ē. Et que febrē ſequitur ex capitis fit repletione ab vaporoſis humoribꝰ ⁊ acutis. Hocqz aut ex humore fit malo qui in ſtō cōcluditur cuiſqz ſignū ſubuerſio ⁊ cordis palpitatio: aut ex humore in toto cōgregato corpe: aut certe capitis ex debilitate: aut ex nimio febris calore quēadmodū in tertiana cōtingit ⁊ cauſon. Que autem cephalea ſingularis ē ⁊ per ſe: quedā ex ipſo fit proprie capite: quedā aūt ei9 cū ſtō cōpticipatiōe. Queqz capiti propria eſt: alia ex mala fit cōplexione: alia ex organico morbo: alia ex vētoſitate: alia ex percuſſiōe. Et q̄ ex mala ē ꝯplōne: aut ex mala ſimplici ⁊ ſinglari: aut cū mā. Et mala ſimplex cōplexio: aut calā ē ⁊ fit aut ab iteriori cā: q̄ aut calefactōe opimēti cerebri fit: aut calidoz ciboz vl̄ medicaminū porrectiōe: capitis cōcitantibus doloꝛes: quales ſunt veteres nuces alia cepe. Aut ab exteriori cauſa quēadmodū cephalea illi fit quē eſtus moleſtauerit ſolis: cuius regni ſignuz eſt: quoniaz qum caput tetigeris calidū inuenis: ⁊ ſi que actu frigida ſunt ſuperponātur cephalea ſedatur: ⁊ ſi odoꝛes flores odoratui porrexeris iocūdos ⁊ frigidos bis quoqz ſedatur vt camphora ſādalo ⁊ ſimilibus. In hac vrina ⁊ egeſtio tēperata ſunt: nec in eis cholere dominātur: ⁊ quandoqz faciei ⁊ oculorū rubor comitatur: ⁊ ſi huiuſmodi bois regimē antecedens calefaciens fuit: etatis ⁊ tēporis cōplexio calida. Aut certe cōplexio mala ſimplex frigida eſt ⁊ rurſus: aut ab interioribus quz operimentorū cerebri ꝯplexio reſtigerata ē. aut ab exterioribus quēadmodū illi fit qui caput in frigido diſco operit acre: vel qui frigidiſſimaz bibit aquā cuius cephalee ſignum eſt. ſi ex mala fit cōplexione frigida quz caput tetigeris frigiduz inuenire: ⁊ ſi calida actu ſuperponātur doloꝛ mitigatur: in facie nullus eſt rubor: frigida nō cupiunt: ⁊ ſi patiētis regimen refrigerās preceſſerit etas quoqz ⁊ tp̄s preſens ac regio frigide cōplexionis. Ex mala vero ſicca cōplexiōe q̄ fit cephalea debilis eſt. Et humiditas ſi ſingularis eſt cephaleā nō gignit: niſi ſi cū multa materia eſt: ⁊ tunc cephaleā per extēſionē que ex multitudine fit materie facit. Que autē ex mala eſt cū materia cōplexione. Quedā cū ſanguinea eſt materia quadā cuius ſigna ſunt: q̄ patiens frigidis actu ⁊ potētia quieſcit appoſitis: ⁊ cū cephalea percuſſiōes ſunt: facies rubicunda repletaqz ⁊ eius vene replete pulſus magn9 vrinā ſpiſſa ⁊ croſſa rubea: ⁊ oculorū vene plene ac rubee ſi caput tetigeris calidum inuenis. Quedam cū materia cholerica ⁊ huius ſignū ē: q̄ patiens rebus quieſcit frigidis ſi capiti ſuperponātur: ⁊ ſi caput tangatur calidū inuenitur: coloꝛ faciei citrinus: in ore amaritudo in facie ſiccitas pulſus eſt velox: frequēs ⁊ ad tenuē declinus ⁊ in eo duricies. ⁊ hanc patiētis vrina ē alba: eo q̄ ad caput cholere aſcēdāt ⁊ huiuſmodi viro vigilie accidunt. Eſt ⁊ quz materia phlegmatica: cui ſigna ſunt: ſignis illius ſimilia qui cephaleā ex mala complexione frigida patitur: niſi q̄ multū illis grauitas eſt ⁊ obſtupefactio humiditaſqz in ore ⁊ parua in facie inflatio ⁊ in corpore vrina alba ⁊ croſſa pulſuſqz croſſus. Eſt ⁊ cū cholere nigre materia: cuius ſigna que ⁊ cephalee capitis ex mala cōplexiōe frigida: niſi q̄ huic ſimℓ in facie ſiccatio ē. ⁊ liuoꝛ coloꝛis cogitatio pectoris arctatio: vigilie alba vrina tenuis pulſus ſubtil' ⁊ tardus. Que aūt ex morbo fit organico cephalea ex oppilatione oritur. Oppilatio autē aut ex multitudine būoꝝ eſt viſcoſoꝝ croſſoꝝqz: ſignificaturqz multitudine q̄ vſ9 ē ciboz patiēs otio gete: balnei abſtinētia qōqz vult9 ⁊ corp9 patiētis repleta ſūt: ⁊ q̄ cū cephalea grauitas inuenitur ⁊ diſtēſio. Aut ex apoſtemate quod aut cā fit exteriori: vt percuſſione ⁊ colliſione qū apoſtema opimēti qō ſub cute extenditur capitis ad croſſam porrigitur ⁊ tranſit matrē p cō participationez ītumeſcitqz mater croſſa: fitqz quēadmōdū oīa reliqua capitis apoſtemata. Et cephalee que ex apoſtemate fit calido ſignū quoniā illā percuſſio comitatur ⁊ grauitas: ⁊ cū apoſtemate febris eſt ⁊ ardoꝛ in capite in facie ruboꝛ. qō ſi frigidū eſt modice ē cephalea pcuſſiōis. Et ſi apoſtema quod cephalee cauſa eſt in operimēto ſit cerebri circūdanti ſentit ifirmus tanq̄ ad iteriora ſuos retrahi oculos: ⁊ ſi nihil borū patiens ſenſerit circūdanti craneū ab exterioribus in operimēto ē paſſio. Que aūt cephalea ex vētoſita-

UVA. BHSC. IyR_125_1

te nascitur signū hoc habet q̄ cum extēsione fit. Et que ex p̄cussione aut collisiōe oritur signis nō indiget sz interrogatione quo manifeste sint eius cāe. Hec ē cephalee si capitis prior prīa sit assignatio. Que aūt ex capitis cuz stomaco oritur cōparticipatiōe in passione que in ipo est: huiusq̄ causa aut humor ē cholericus i stomacho: cuius signū est q̄ cū cephalea morsura est. angustiatio cordis tremor iflāmatio t incendium capitis. qōq̄ post vomitum quiescit t post calidoz reboratur ciborū comestionez: t qū vacuus est stomac⁹ t post somnum ac in saliua: aut phlegma putridū in stomacho: cuius signum ē subuersio t post vomitū quies in repletione ipi cephalee cōfortatio: frigidozūq̄ in cōmestione ciborū. ructatusq̄ fit illi acerbus. Accidit aūt cephalea post ciborū multitudinez fastidiositatis cū putredine cā. cuius signa clara sūt t manifesta ciborū scilicz appetitus recessio. segnities. enervatio. stomaci debilitas: q̄q̄ patiēs in vertice cephaleā sentit t capitis medio: frōti paralela: aut ex vini potatiōe qū vapores ascēdūt acuti ad cerebrū. t vocatur eiusmodi ebrietas que ex cerebri fit debilitate t vaporū susceptiōe. Dis autem cephalea que stomaci fit ex cā leuior fit qm leuiatur stomachus: grauior aūt fit qm hic grauatur: aut in eo corrūpūtur cibi. Hec est cephalee diuersitatū que i toto fit capite assignatio. Est autē alia quidē acuta t cito dissoluitur ac finitur t cephalea absolute vocatur: alia tarda t dissolutionis difficil' q̄ galea vel cassis dr. b⁹i cephalea q̄is facili ex cā tumultuat t vocū sono: sz t ignez intuitu t odorum q̄ cerebri replent vētriculos respiratiōe: vini potu: fitq̄ b⁹i spēs i plibus ex hūor frido phlegmatico t crosso: atq̄ ex oppilatiōe: fitq̄ ex pl'imo vēto. sz t ex hūore calo. Ait āt. H. i li⁹ locorū gb⁹ fit cephalea que galea vocat. Nemo iquit dubitat aut ābigit cephaleā hanc morbū vnum esse capitis. Hanc eteni passionē si velit quis ponere t verbis explicare brevibus: dicet ipsam cephaleaz esse cronicā t diuturnaz que difficile tollitur t auferur: leuibusq̄ t paruis excitatur cāis intātū vt magna moueatur accessione: nec qui hanc habet vocem aliquam patiatur percussionū: sed nec verborum que aliq̄tuluz altiora sint nec claritatē luminis: aut motuz aliquē. Amat amplius omīre t supinus iacere in quieto t trāquillo ac tenebroso loco pp doloris qui illi accidit magnitudinē. Quidā nāq̄ eorū arbitrantur caput suū ereū: doloreq̄ in pluribus ad radices vsq̄ peruenit oculorum: harū aūt accessionū sunt t quietis tēpora t tranquillitatis: quē admoduz in epilēpticis t inter duas accelsiones nullo culpanda modo perstat in habitudie. Est igitur morbus hic manifestus in quo est eo q̄ velociter caput passionē suscipiat: quod scil' ex oium est genere cephalicorum nisi q̄ quidaz est a reliquis abūdans: q̄ superiores scil' capitis partes debiliores q̄ in illis existunt. Et rursuz ait ad quoruz accelerat capita repletō: capitis loca que passiones suscipere possunt apparata sunt t passioni oportuna: qui si malo regūtur regimie i passionē que cassis dicitur incidunt: nec a veritate remotū est: horū quosdā in operimētis cerebri: quosdaz in craneū circundanti operimēto sentire doloreż ab exterioribus. Differūt autē duo hec quoniā cui intra craneū passio est dolor ad oculorū vsq̄ porrigit radices: cui aūt ad oculos vsq̄ nō perfertur: in operimēto passio ē quod ab exterioribus cranei os vestit. Nature aūt que repletioni apparate sunt capitis in quibus acuta generatur vētositas sunt corpora vaporosa: cōgreganturq̄ in ore stomaci superfluitates cholerice. Ait etiā vigilie longe capitis excitāt dolorem: corrūpunt nāq̄ digestionē: t vapores attollūt ad cerebrum. Sic quoq̄ t somnus lōgus digestionis nāq̄ multitudine replet hūiditate cerebz acuta. At vero cephalea que emigraneū dicitur i medio tantū est capitis: fitq̄ aut ex malarū humoribus qualitatū calidis aut frigidis: que operimēta replēt cerebri: aut ex vaporibus ad cerebrū a stomacho ascēdētibus Et huius signū qm̄ qui hūc patitur dolorē inuenit graueditnē in cranei capitis interioribus aperte t latere vno. Accidit autē huic quoq̄ dolor qui intra craneuz est: quē admodum t de cephalee specie que cassis dicitur dictum est. Et si eiusmodi ē oculis mala accidunt accidētia: t nōnūq̄ visus consumitur sepe hic cū cognitis fit passio circuitibus. Fit etiaz cephalea ex euacuatiōe q̄ ex siccitate cōtigit: vt nimi⁹ a narib⁹ sanguis flux⁹ ē: aut mēstruorum aut emorroidaꝝ t nē flux⁹ soloq̄: t q̄z admōz mlierib⁹ ex mlta sanguis pt⁹emissiōe accidit. Accidūt aūt huiusmodi passis leuitas: t quasi volat⁹ ac vanitas. Contingit quoq̄ cephaleā post coituz fieri ex cerebri debilitate corporisq̄ repletione: fitq̄ ex tristitia sanguisq̄ minutione: sz t ex cerebri debilitate t sensus ipsius multitudie quē admodū de interiorum passionū cognitione galien⁹ ait sermone. Est t continua quoq̄ cephalea ex capitis debilitate: aliaq̄ ex sensus eius multitudie. si q̄ cephaleam videris diuturnam que curatiōe nō mitigatur nec medela: nec mālfesta sunt ei signa: intellige harū duarum vnam cē spērum: t abinuicem tunc illas separa: qm̄ que ex copia est sensus clari manēt t fixi in ea sensus meatusq̄ mūdi t sicci. Ait quoq̄ in custodie sanitatis libro: capitis dolores qui frequentes sunt ex bonitate sensus fiunt nerui qui a cerebro ꝓductus ad stomachum mittitur. Fit etiā cephalea ex multis i capite vaporib⁹ cuius signa tinitus sunt aurīū t organicarum cōmotiones: doloriſq̄ a latere in latus trāslatio. Fit quoq̄ cephalea ex calido quod in matrice est apostemate: t statiz post partum aut aborsū: t ex paucitate a partus sanguīe purgatiōis: fitq̄ ab huiusmodi dolor in vertice. Et sciendum quoniā quum ex alicuius passiōe mēbri cephalea oritur: membri illius prius incipere egritudinē: t ab hīc cephaleā subsequi: que autez ex passione capiti ꝓpria generatur fm maiorē partē stabilis est. Fertur quoq̄ ex cephalee magnitudie vocis fieri amputationem pp eā que neruo accidit incōmoditatez qui ad gutur t gurgulionē protenditur. Tradidit etiā. H. quodā in loco cephaleam in quibusdā fieri sine alijs capitis partibus t aliquādo in opimētis: nōnunq̄ in venis: t nunc quidez extra craneum: nūc autem intus: quorū certa difficilis est cognitio: quare acuēda est inqsitio t itelligentia: manifesteq̄ querende sub interrogatiōe cause. Hec cephalee spērum assignatio causarūq̄ t signorū que diligēter intuita t intellecta memorie manda.

Capituluz. 4⁹. de phrenesi. mania. apostemate cerebri t mentis alienatione causis quoq̄ t signis.

Phrenesis aut ex mala ꝓplexiōe fit calida que cerebro t ipsum operiēti t circūuoluenti accidit operimēto: aut ex calido quod in operimento fit cerebri apostemate vel ipso cerebro: aut si q̄ i vēis cerebri sūt cholere fuerit mltiplicate. Et q̄ ex apostēate fit difficilior ē t fortior. Apostēa āt calm aut ex cholera fit rubea aut ex sāguie t aliq̄tiēs aliqd admiscet phlegmatis. Horz oiuz signum continua febris cuius calor non multum fortis est subtactu sz tranquillus t mediocris. facies t caput calidioris q̄ reliqū corpus sunt tactus: segturq̄ huiusmodi mentis alienatio t vigilia. t nōnunq̄ quibusdā somnus accidit a quo cū clamore excitātur t saltu: quorū lingue nigrescunt t asperantur t de vestibus tanq̄ aliqd legūt pp phantasie corruptionē: nōnunq̄ lachrymātur eorū oculi: aliquādo obtalmici quandoq̄ sicci. Cui aūt hec accidit ex sanguineo apostemate passio que diximus insunt accidētia cum risu. sopore. oculorū rubore. garrulitate t ineptia. t caloris est tact⁹ acutus pūgēsq̄ faciei color nō multū rubeus: sed aliquando ad croceū declinat cū siccitate. Cui vero ex cholerico accidit apostemate. signū est illius accidētia hec insania comitabitur t saltus. Si vero aliqd mlie admisceatur fuūt inepcie ac garrulitatis copia timorq̄ t fletus. Cū aūt materijs aliqd bis phlegmatis admiscetur pariter fit obstupefactio pugil. Est aūt in oibus his pulsus debilis ꝓmus t in eo duricies modica. varietas multa. anhelitus frequēs. varinsq̄ t qñq̄ spūs anguistia. De mania. Mania vero cerebro apostematis cā accidit qō in diaphragmate fit p nerui ꝓparticipationem q ad ipsū a cerebro descēdit: oiaq̄ que i phrenesi apparēt accidētia maniā quoq̄ sequūtur nisi q̄ debiliora: sed febris fortior t calor in oi corpore manifestior: pp passionis circa cor propinquitatē hypocūdria t que subsunt illis sursū trahuntur t spūs quādoq̄ arctatur: pectusq̄ t latera duo ac hypocundria simul calent: eo q̄ mēbra hec diaphragmati vicinia sunt: quē admodū in phrenesi facies t caput fortioris sūt caloris pp suā cerebro viciniā. Sūt autē due he passiones acute t pmoleste. Hec phrenesis ē t mānie signorūq̄ eas significantiū assignatio. Sciendū aūt ē quoniā qbus phrenesis accidit grandioribus secūdū maiorē partē nō saluātur: quoniā passio hec huic est etati cōtraria. Apostema vero calidū qō cerebro accidit: aliud est qō herisipila vocat': aliud qō masera: t est apostema sanguineū quod cerebro t arterijs accidit facieiq̄ oiaq̄ que in eis sunt intumescūt in tñ vt scoma abinuicē credātur separata: fitq̄ pariter dolor grauis continuus. in facie rubor. acuūtur oculi: segturq̄ simul subuersio: cōparticipationis cerebri cū stomaco cā. Cū herisipila autē dolor fit in toto corpe min⁹ t inflāmatio tāq̄ ignis flāma t facies quz tangitur frigida ē t caloz eius ad croceū declinat t in ore fit siccitas gravis. Et hec in passione fiunt phrenesis t manie. Alienatio vero mētis aut cū febre fit aut sine febre. Et que cū febre aut in phrenesi apostematis calidi causa

UVA. BHSC. IyR_125_1

quod in cerebri oritur operimēto aut in mania. Hocq; fit pp eū qui ex diaphragmatis ē calorē ex apostemate ꝛ ad cerebꝝ trāsit eiusq; operimēta pp cōparticipationē. Est ꝛ que caloris febriū acutarū fit virtute: hocq; ex febris vaporibus sursum ascēdētibus ꝛ capitis sit debilitate.

Capitulū. 5m. de lethargia ꝛ ei similibus. s. obstupefactione. puigilatione. cuma. i. obstupefactione peruigilativa. cotbotos. i. coagulatiōe. cogitatiōis corruptōe ꝛ memorie. scotomia ꝛ vertigine. causis quoq; eorū ꝛ signis.

Lethargum aūt phrenesim dicūt eē frigidā qui est corruptio que memorie accidit: fit autē ex mala cōplexione frigida ꝛ humida: aut ex phlegmatica que cerebro dominaꝝ materia: aut ipsi puppi. Et sicut que dicta est phrenesis passio ex oña tione fit cholere rubee in cerebꝝ sic ꝛ hec ex phlegmatis fit oñatiōe ꝛ hūiditate cerebri. Hui9 signa passiōis sūt fieri cū ea febrē modicā ꝛ debilē nō acutā phlegmatis putridi cā: obstupefactionē ꝛ soporē cū expergiscendi difficultate. Si q̄is ex re patiētes iterrogātur nō rndēt nisi vix ꝛ raro: acciditq; illis mētis cōfusio ꝛ oscitatio multa: ora eorū aperta sunt tāq̄ claudere illa sint obliti: quibusdā eoꝝ phlegmatica accidit ventris solutio: qnorūdā cōstipātur ventres ꝛ vrina eoꝝ turbida quasi afinorū. Nōnullis tremor ꝛ extremitatuꝫ accidit sudor: facies eorū ad nigredinē declinat ꝛ parum intumescit pulsus eoruꝫ ār magnus ꝛ varietatis fluctuose iuxta pipleumonicorū pulsū ꝛ anhelitus tardissim9 debilis ꝛ varius. Et si ex siccitate fiat lethargus obstupefactionis locum obtinet peruigilatio. Obstupefactio autē ipsa quidē aut ex mala est cōplexione frigida ꝛ hūida cerebro accidēti: aut ex phlegmatica materia. acute febris cā: vel percussionis que lacertis facta ē tēpoꝝ. aut oppressiōis que cerebro accidit: aut fractu re que ossiū cranei facta ē: aut laminū que sub cranei osse fracti ponūtur quz istud curare vult medicus. Peruigilatio aut ex mala fit cōplexiōe sicca que cerebro accidit aut ex materia melica: aut cholerica. Quz vero que puigilationē faciūt cāe cū obstupefactionē faciētibus cōponūtur: passio inde oritur que cuma vocata est obstupefactio. s. peruigil. Et si phlegma amplius sit ꝛ obstupefactio fit māifestior: si siccitas superat ꝛ puigilatio erit maior ꝛ ē qui patitur tanq̄ dormiēs ꝛ experrect9: oculi eius aperti: mēs cōfusa: acciditq; illi q̄ frenetic: s garrulitas. Et oīo quibus hec passio significatur signa cōpositā sūt ex phreneticorū ꝛ lethargicorū signis. Que aūt hui9 propria sunt morbi signa sunt hec. Eger supinus iacet ꝛ tanq̄ qui mortuus est extensus: oculi eius elati: facies quibusdam turgida temporibus color ad nigrum inclinus: ꝛ aliquando quasi supernatat rubor ꝛ cum his pariter nōnunq̄ vrine fit difficultas: aliquando fluxus. Et qum hec passio debilis ē: ꝛ aliqd i ore ponit patiētis būidū trāsglutit: qū āt valida ꝛ humidū quid ori infunditur non: sed reijcit ꝛ naribus emittit: huiusmodi patiēti habitudinē peruigilatio fit nimia vrine duricies: nec spiritus illius apparet pulsus debilis est paruus ꝛ frequēs. Differt aūt passio hec ꝛ scotomia qm̄ huius passionis dominus optime nō anhelat. Qū aūt mulieri accidet passio hec: inter hanc ꝛ que ex suffocatiōe fit matricis differentiaꝫ noueris: qū in matricis suffocatione iuxta cōsuetudinē iacet: mulier ꝛ aliquando passio fit leuior ꝛ que dicuntur intelligit: ꝛ quandoq; defectus illi accidit grauis.

Que vero corbocos. i. coagulatio dicitur passio: ex oppilatione fit que puppi accidit cerebri ex frigido humore ꝛ sicco ac crosso. Fit aliquādo aūt ex frigide aque potu ꝛ eius lanacro: fructuūq; cum nive refrigeratoꝝ comestione. Sunt aūt huius signa quoniā passione hac molestatus totuz habet corpus sensu privatū ꝛ motu: ꝛ tāq̄ mortuus exposit9 iacet. Et differt hec ab obstupefactiōe passio: qm̄ obstupefactōis tēpore oculi clausi sunt: in coagulatione aperti. Et attēde qm̄ qū passio boi hec accidit quacūq; illū inuenit i hūitdie perstat sedens. s. aut stans dormiens apertis oculis aut clausis: iz ꝛ si qd opaꝝ i eadē illū q̄ ꝛ passio inenies hūitdie ꝛ actu. Reliq̄ oia hoc excepto signa: signis obstupefactiōis peruigil. i. cume similia sunt. Cogitationis ꝛ memorie corruptio aliquando vnius tantū est. i. cogitationis: quandoq; memorie etiaz nōnunq̄ accidit vtrisq; z: diciturq; tunc desipiētia: quēadmodum senibus accidit. Accidit eteni illis debilitatis cerebri cā ꝛ corruptionis que illi facta est: aut ex mala cōplexione frigida simplici que cerebro accidit: aut ex phlegmatica materia. Qum igitur passio hec ex mala est frigida complexiōe: cum oblivione ꝛ cogitationis malitia patiēti accidit pigritia: ꝛ a motu grauitas ac soporis nimietas. Et si qum frigore humiditas est obstupefactio fit ꝛ in somno submersio: obliuioq; ꝛ scotomia. Et si cū frigiditate siccitas obstupefactionis loco ī moderata subintrat peruigilatio. Qum vero passio hec cū materia fit phlegmatica: patienti evacuatio accidit humiditatum per nares os ꝛ aures. Scotoia vero ꝛ vertigo: aut ex ipōmet fiunt cerebro: aut cōparticipatione mēbri alterius quanis in passione. Et scotomia si ex cerebro fiat solo aut ex mala fit cōplexione frigida ꝛ humida: aut ex phlegmatico q̄ prore cerebri dominatur humore: fitq; ab inde scotomia ꝛ resupinatio. Vertigo aūt ex humore fit phlegmatico qui in venis adunatur: que cerebruz circum obambulant aut cholerico humore: aut sanguineo qui in venis est: nec dissolui pōt voluturq; in venis circa cerebrum: ꝛ fit ab inde vertigo aut ex crossa vētositate que bis cōcluditur venis nec dissolui pōt sed circūvoluitur cerebro ꝛ vertiginē parit. Fit etiam ab oppressione que cerebri accidit prore alicuius cranei ossis ex cōfractione: aut alia quanis cerebrum oppriimēte cā. Et scotomie signū est q̄ homo similis est furenti: ꝛ mēbra eius eneruatis similia: propter eā que neruis accidit enervationem ex phlegmatica humiditate que cerebro eius dominatur. Vertiginis aūtē signa hec tene: q̄ homo oia que circūspicit rotari extimat ꝛ casus imaginatur: maximeq; si quippiam quod voluatur aspexerit vt molēdinū vulabū: roboratur etenim i eo vertigo. Sicquoq; ꝛ si se ipsuz homo rotet sepius fit illiver tigo ꝛ vanitas mentis. Et si ex phlegmate est vertigo oris fit sapor salsus aut acerbus. Et si ex cholera fit sapor amarus. Communia vero passionibus his duabus signa vertiginis scil' ꝛ scotomie visus ē tenebrositas audit9 grauitas auriū tinnit9. Et quz passio hec est cōparticipatione cum alio mēbro. cerebro accidit in passione aliqua. Aut ex passione fit que in venis accidit pulsantibus post aures positis ex mala complexiōe frigida: aut humore phlegmatico siue cholerico. horūq; signa quoniā cū predictis vene hee sunt ꝛ replete. Aut ex passione que duabus oritur venis quas iuueniles diximꝰ ex mala cōplexione: aut humore phlegmatico vl' cholerico. ꝛ horuz signa cū his que diximus collum distēsum: aut ex ea que stomachi accidit passione ex mala complexione frigida: aut ex phlegmatico humore: cuius signuz ē subuersio cordis tremor ꝛ passionis qū multitudo sumitur ciborum augmētuz: ꝛ quz fastidiositas fit cū putredine. Nōnunq̄ aūt scotomiam oriri videmus ex febris acute perseuerātia.

Capm. 6. de apoplexia epilepsia icubo cāisq; eiꝰ signis.

Apoplexia ꝛ epilepsia passiones ex oppilatione generātur que in ventriculis fit cerebri. Et apoplexia quidē fit qū tres cerebri vētriculi omnes oppilātur semelq; prohibeturq; virtus ꝛ sentiens ꝛ mouēs ad ea que sentiunt ꝛ mouentur voluntarie trāsmitti mēbra inciditurq; motus ꝛ actiones īminuūt corpus gubernātes: intātum vt fere oīo cessent. Oppilatiōis autē promotio hac in passione: aut ex phlegmatico fit humore crosso ꝛ viscoso: aut ex phlegmate cū cholera confuso nigra. aut ex crosso sanguine sitq; aliquādo ex cholera nigra: ꝛ nōnunq̄ ex repletiōe vini ꝛ molesta ebrietatte. Et hec apoplexie species est letalis. Ait aūt in aphorismoꝝ libro hypocras. Quibuscūq; ebrijs apoplexia repēte fit deficiunt ꝛ moriūt nisi febris supuenerit: aut ea q̄ dissolui bēt crapula loq̄t horā. Precedit aūt passionē hanc acutus capitis dolor organicorū tumor: visus tenebrositas: vertigo: radiorū phātasia: extremorū frigus: corporis titillatio totius. Et hui9 passiōis signa signis proxia sūt cotbocos passioni. i. coagulationis. Eger nāq; tanq̄ dormiēs expositus ē: nec aliquid quod nocens corpi occurrat sentit: ꝛ auditur eius anhelitus quasi scissure pānoꝝ ꝛ stertentis: ꝛ qñ passio fortior ē ꝛ anhelit9 maior. Nōnunq̄ aūt strepitus eius auditur in pectore pp anhelitus difficultatē ꝛ inobediētiā. Quz autē passio valida non ē ꝛ stertere eius min9 est ꝛ anhelitus facilior. Et si ori ci9 quid infundaꝝ humidū trāsglutit: ꝛ si robusta ē nihil trāsglutit iz naribus emittit. Et si hec passio ex sanguine fiat aut phlegmatico quz sanguis imixtus ē būore facies rubet. Si ex cholera nigra ad nigrū vergit color facici. Et qum hec fit passio si patiētis aperti aut clausi oculi sint eodē perstāt mō. Sic ꝛ si supinus iaceat aut prnus: vel sedeat eadē remanet inbitudine. Reliqua oia bis exceptis signa. eadē sunt que coagulationis. Hoc aūt accidēs curationi difficile ē īmo icurabile si fortis sit passio: nec facile sanatur si debilis in paralisiz ꝛ facici trāsit cōtorsionē quēadmodū hypocras ī aphorismorū libro loq̄t dicens. Apoplexia si fortis sit curari nequit: ꝛ si debilis facile non est.

Epilepsia aūt spasm9 ē q̄ toti accidit corpi: itātū vt patiēs sup trā cadat. Hec aliqñ circula

UVA. BHSC. IyR_125_1

tris fit ⁊ notis circuitibus diffinitisq; terminis: ⁊ aliq̃ tẽpo
ra eius varia sunt. Ortus aũt eius ex cisdẽ fit quibus ⁊ apo
plexia cãis: nisi q̃ in magnitudie subsũt ⁊ grauitate. Epilaz
nãq; generãtes cãe in vẽtriculis minime sũt cerebri oib⁹ que
admodũ in apoplexia dictũ ẽ: sed fit oppilatio gbusdã in vẽ
triculis ⁊ nervoꝝ meatibus mẽbra mouẽtiũ quiq; bãc facit
minor ẽ humor q̃ qui apoplexiã in qualitate ⁊ q̃ntate ⁊ sub
stantia. s. minus frigidus minoris ẽ quãtitatis ⁊ minoris est
crossitiei: ideoq; epil'ie accessionis tẽpore corp⁹ ⁊ sentit ⁊ mo
uetur qđ apoplexia nõ bz: vnde ⁊ fertur cãz epilaz facientem
dimidiã ei⁹ eẽ que apoplexiã infert. Et epil'ie alia ex cere
bro fit: alia ex nervorũ spasmo. Et que ex cerebro: alia ab ipo
solo: alia ex ipsius cum stomaci ore: ⁊ alijs mẽbris ꝓpartici
patiõe. Et q̃ ꝓp ipsuz ẽ tm̃ cerebrũ ex oppilatiõe quẽadmodũ
dixim⁹ q̃ i vẽtricul' ẽ cerebri fit q̃ ⁊ sps ⁊ mouẽs virt⁹ ad ner
uos trãsire mittiq; phibeẽ. ⁊ ad ea q̃ spõte mouẽtur mẽbra.
Hec aũt oppilo aut ex phlegmatico fit hũore crosso ⁊ viscoso
qui ad cerebri influit vẽtriculos accẽsiõis ei⁹ bora aut humo
re cholerico nigro ⁊ crosso: aut ex cõpressione que cerebro ex
ossis cranei fractura accidit: fitq; cũ eo dolor grauis. Non
nunq̃ aũt spẽs hec accidit quz seipm homo rotat. Rotatur
nãq; caput ipius ac calefit ⁊ qui in eo sunt cõmouentur hũo
res ⁊ spũs: caditq; in terram bõ ⁊ turbatur. Precedit aũt
que ex cerebro ẽ hanc epilẽsiam nimius capitis dolor cũ gra
uitate ⁊ visus tenebrositas ⁊ sensus malitia. auditus. odora
tus ⁊ gustus. Que si ex phlegmate fit corpus repletuz ẽ ⁊ ple
num: color ad album subinclinat: fuitq; eius añcedens regi
men refrigerãs humectans ⁊ gnãns phlegma. Et si ex cho
lera fit nigra corpus patiẽtis gracile ẽ. color ad nigrum ver
gens: fuitq; quo vsus est regimẽ desiccãs ⁊ cholerã generãs
nigram. Quibus aũt epilẽsia propter stomaci os accidit
ex vaporibus fit phlegmaticis aut melãcolicis qui ad caput
ascendẽtes cerebri replẽt ventriculos ⁊ oppilãt: quam epilen
psie spetiem oris stomaci precedit districtio. subuersio. cordis
palpitatio: puncture: magis aũt si prandium differatur aut
paucum sit. Et quz accessio patiẽtibus fit subito in terraz ru
unt: ⁊ aliquãdo defectus precedit: nõnunq̃ clamores attol
lunt accessiõis articulo: ⁊ aliquotiens nõ ruunt in terram: sz
aut deficiũt aut tristãtur: ⁊ ex eoꝝ ore saliue defluũt. Que
ꝓpter alium fit epilensia mẽbrũ ex malis oritur a mẽbro illo
ascẽdentibus ad cerebrũ frigidis vaporibus quẽadmodum
in manuum ⁊ pedũ digitorũq; est videre passiõibus: in colica
quoq; ⁊ matricũ passiõe. sicut ⁊ ex stomaci ore vapoꝝ fit
ascensus. Accidit aũt hoc nõnullis mulierum dũ pregnãtes
sunt ⁊ in partu recedit. Nõnunq̃ etiam passio hec ex scorpij
accidit percussione qum nervo incidit. Et ab huiusmõi cau
sis que fit epilepsie sunt signa: quoniã vapores sẽtit frigidos
patiens a mẽbro ascẽdentes in quo humor ẽ ante accessiõis
horam: ⁊ a mẽbro ad mẽbrũ ad cerebrũ peruenant: ⁊ iã tũc
decidit: vnde ⁊ huius passiõis domini antecedũt: ⁊ accessio
nis epilensie horã antenũtiant pauloante: eo q̃ hec presenti
ant. Que vero ex spasmo accidit epilẽsia ceteris peior est
speciebus ⁊ letalior: ⁊ ex oĩs fit corporis spasmo qum vẽtricu
li replentur cerebri: oẽsq; nerui supfluitatibus: fitq; actiõib⁹
nobilium mẽbrorum nocumẽtũ: magis autem regentib⁹ cor
pus. Est autẽ quẽadmodũ diximus aut ex crosso hũore qui
nervos distẽdit in latuz vnde spasmus fit illis: atq; ad suas
contrabũtur origines: ideoq; homo in terra ruit ⁊ turbatur.
Est aũt huius hitudo bois hac in spetie apopletico ꝓxima.

Et attende epilensie passionem anteq̃ fiat precedere an
helitus malitia. obliuio. cephalea. capitis repletio ⁊ varia in
commoda. Que vt roborata est propria habet signa: sed
omnibus eius diuersitatibus cõmunia. spumã in ore ⁊ turba
tionẽ. Et spume cã est natura que hũoreq; facientẽ hic pellit.
Turbatio vero fit expellentis a motu virtutis q̃ hũorẽ pro
pulsat nociuum. Que alijs quidam fiũt alijs non. Casus ⁊
vociferatio. lingue masticatio. vrine effusio ac egestionis pre
ter voluntatẽ ⁊ nõnullis aliquotiẽs sperma emittitur. Signi
ficatur aũt passio hec ⁊ manifesta fit: si patiens vino myrra
capparũq; comu vaporetur: deturq; illi capre epar assum ⁊
eius olfaciat odorẽ. Ruit eteni in terrã ⁊ quedã que diximus
manifestanť in eo signa. Tradũt medicoꝝ quidã: qm̃ si pa
tiens ouis pelle quz recẽs excoriatur superiuolutus aque im
mergatur statim epilepticus fit. Quãpl'es aũt passiõis hui⁹
dõi circuitus moriũtur tpe pp difficultatẽ que ea hora illis ac
cidũt accidẽtiũ. Accidit aũt passio hec maxie pueris post
quos a morbo surgentibus ⁊ iuuenibus: parũ autẽ grandio
ribus ⁊ senibus: eo q̃ ipsoꝝ sicca sunt membra. Accidit vero
pueris duabus de cãis. prima ẽ cõplexiõis humiditas cere
bri eoꝝ nãliter. secũda regis malitia. Et si male cõplexionis na
turalis cã fiat. prio post partus accidit tẽpus: ⁊ si ex malo re
gimine fit deinceps. Impossibile aũt ẽ hanc sanari si post pi
lorũ in pene productionẽ fiat: pubertatẽ. s. in pueritie aũt tpe
multi eorũ si vt oportet medela adhibeať hac sanãtur a pas
sione ⁊ ab ea saluãtur sicut hypocras ait in aphorismorum li
bro. Epil'e quibuscũq; ante pilorũ in pene productionẽ fiunt
etatis regionis ⁊ regimis imutatione curãtur: quibus autem
post. xxv. annos cũ eis moriũtur. Que vero cõpressio di
citur passio ⁊ ipsa quoq; ex humore fit phlegmatico ⁊ nõnũ
q̃ ebrijs fit passio hec: ⁊ quibus mala est digestio: ⁊ multipli
canti comestionẽ maxime crossorũ ciboꝝ: exercitiũ minuen
ti ac balneũ. Est autẽ hec passionũ vna que obstupefactio
nẽ precedit ⁊ paralisim ac apoplexiã ⁊ epil'iaz: ideoq; in eius
amputatione negligẽtiã ẽt nõ oz aut fallatiam eẽ quz in boie
apparuerit. Que ve ro hanc significat passionẽ signa q̃ hõ
suo aspicit in sõno tanq̃ aliquid graue super ipsum cadere ⁊
opprimi se illo: aut quasi boiez suffocantẽ ipsum: seqz vocife
rari velle ⁊ vocẽ eius nõ exaudiri: ⁊ nõnunq̃ accidit vt ho
minẽ secũ coire volentẽ videat.

Capitulũ. 7⁹. de melia ⁊ canina ⁊ amore cã isqz eorum
⁊ signis.

Elia nigra aiẽ cõfusio sine febre: que aut ꝓpter m
cerebri fit passionẽ ipsius aut ex eius cum
mẽbris alijs q̃is in passione cõparticipanti. Et q̃
ex ipsius cerebri fit passione ex nigri cholerici hũoris coadu
natiõe ẽ qui i ipso nascit aut ad ipsũ ab bui⁹ passiõis stõ ascẽ
dit: coadunaturq; in eo paulatim: fitq; eiusmodi res mani
festa: qum qui insunt adurũtur hũ ores: vnde anima turbať
⁊ cogitatio iminuitur. Que autẽ cõparticipationis fit causa
cerebri cũ alijs membris: quedã ex vaporibus ⁊ nigris fit hu
moribus qui a stomacho ad cerebrũ ascẽdunt ab hũoribus
qui in ipso exurũtur ⁊ locis qui hypocũdrijs subsũt: dicitur
passio hec ascendẽs. Quedã ab his fit qui ex omni corpore
ad ipsum ascẽdunt adustis humoribus. Nõnunq̃ autem
passio hec ex timore oritur ⁊ tristitia. Et cõmunia oĩbus qui
desipientiã patiuntur nigram signa sunt tristitia. timor. opi
nio mala: ⁊ quidam quib⁹ accidit morte timent: quidaz desi
derant: quidã risuz multiplicãt: nõnulli fictũ: ⁊ aliqui seipos
abnegant ⁊ se nõ esse dicũt: quidam vas se eẽ fictile arbitran
tur: ideoq; ne frãgantur precauẽt. Alij irrõnalium aliquod
eẽ se animalium putant: ⁊ aialis illius voce clamãt. Alij va
tes se predicãt ⁊ futura se predicere dicũt. Que vero cui
q̃ propria sunt huius passiõis diuersitati signa sic intellige.
Que ex humoribus fit nigris in cerebro adustis signum hẽt
mentis cõfusionem: garrulitatis multitudinẽ: sollicitudinem
curam. tristitiã. timorez. ⁊ formidinẽ. phãtasias malas ⁊ ima
ginationes ac similia. Et que ꝓpter stomachũ que ascẽdens
vocatur passio ⁊ inflãs: acerbũ bz ructatum ⁊ fumosuz: dige
stiõis paucitatẽ ⁊ multã excreationẽ: ⁊ patiens sub hypocũ
drijs inenit dolorẽ. adustionem. inflãmationẽ. distensionem
rugitus. itidemq; iter scapulas: accidũtq; signa hec patienti
post horã ⁊ aliquãdo post hec dolor tumultuat vẽtris nec mi
tigatur donec ciborũ compleať digestio. Oritur aũt pas
sio hec maxie qum in pene pili ꝓducuntur: ⁊ deinceps proli
xior fit illis. Que autẽ ex vaporibus ad cerebrũ ascẽdentib⁹
oritur ab omni corpore que quidẽ ex sanguine fit significať.
q̃ q̃ mentis fit alienatio cũ risu ẽ ⁊ letitia: patiẽtisq; corp⁹ ad
matiem declinat ⁊ color ad rubores: ⁊ multi in corpore eius
sunt pili. ⁊ in pectore maxie: large sunt eius vene: oculi rubei:
in pulsu magnitudo est ⁊ modica celeritas. Et si iuuenilis il
li est etas ⁊ q̃ precessit calefaciẽs regimẽ ⁊ humectãs: vt ca
nium multarũ comestio: ⁊ dactiloꝝ ac dulcium. dulcis pota
tio vini crossi. si hec fuerit certus erit signum passionẽ hanc
ex sanguis in corpore copia factaz. Sic quoq; si suo inuenit
in corpore grauitatẽ ⁊ segnitiem: ⁊ est patiens cui sanguis as
sueta sit emissio per anũ ac intercisa sit. Aut si mulier est ⁊ ei⁹
amputata sunt mẽstrua: firmius erit signũ passionem ex san
guis oritaz copia. Q⁹ si qui i corpore ẽ hũor cholicus ẽ: si
gna bz isaniã. ꝓturbatiõez ⁊ mẽtis ꝓfusiõez. vociferationem.
turbatiõis mltudiez: vigilias. getis paucitatẽ. ire copiã. acu
men. calorẽq; tactus corporis sine febre. cũ corpis exilitate ⁊
siccitate: turbationem oculorũ. ⁊ tanq̃ fere intuitũ ⁊ coloris
citrinitatis. Et si cusmodi patiens iuuenis ẽ ⁊ cõplexio na
turalis calida ipseq; natura acutus ⁊ celeris sermonis: ⁊ q̃
precesserit regimẽ acutum: calidum ⁊ siccũ vt allioruz esus ce
paruz ⁊ piperis: olerũq; pungentiũ laboris multitudo ⁊ ire
leuuiorum copia: cibi iminutio: veteris ⁊ calidi vini potatio
queq; huic similia sunt regimini firmissimũ fiet signũ passio

UVA. BHSC. IyR_125_1

nẽ hanc ex cholera adusta in corpore ortam: ⁊ que diximus accidẽtia maiora erũt ⁊ grauiora inueniri. Si aũt qui in corpore humor est cholera est nigra qui eiusmodi pãtitur mẽte erit tristitie cogitationis timoris luctus ⁊ malarum phantasiarũ solitudinisq; amator. Et oĩa que diximus desipientie nigre signa cõmunia. hec sunt in spetie passionis que scil' fit ex cholera nigra: siue in capite seu in toto sit corpore humor maximeq; timor ⁊ suspitio. sunt nãq; huic adherentia passioni accidẽtia propter humoris nigredinẽ ⁊ tenebrositatis ab eo introductionẽ mẽtis ac anime turbationẽ. His significat hec passio signis ⁊ causę eius. Ait aũt in epidimiarũ sermone secũdo hypocras: quoniaq; cuius est cordis cõplexio calida ⁊ sicca ⁊ cerebri humida: facile in desipientiaq; cadit nigrã eo q̃ cholera in eo dominetur rubea vsq; iuuentutis cõplementũ: ad quã qum peruenerit etatẽ cholera exuritur rubea ⁊ fit nigra. Cerebri aũt cõplexio qũ sit frigida ⁊ huida enervata est: ipsum eni in natura sua frigidũ est ⁊ humidum: augeturq; hoc eo q̃ extra naturaq; sit egressũ in frigus ⁊ humiditatẽ: enervaturq; ⁊ debilitatur vapores q; suscipit nigros q ad ipsum a corpore emittuntur. Obtenebratur itaq; ⁊ ei timor ⁊ suspitio ⁊ tristitia dominantur: que desipientiã sequũt nigram huo accidẽtia. Ideo ergo in aforismorũ libro ait hypocras Cui timor ⁊ tristitia longo accidunt tẽpore passionem habet melãcholicã. Fit aũt passio hec autũni tẽporib⁹ maxime. De canina melãcholica. Est ⁊ melia quedam que canina vocatur qua patiens gallis assimulatur: ⁊ corus vociferatur clamoribus sed ⁊ canibus similesq; illis emittit clamores ⁊ nocte ad sepulchra egreditur: ⁊ illic imorator donec illucescat. Huius signa sunt q̃ patiens coloris est crocei oculi eius tenebrosi sicci in cõcauo positi: dẽtes eius ⁊ os sicci ⁊ saliue exptes sitis illi multa est in pedibus emissiones illi p ducũtur ⁊ vlcera itidẽq; in facie. Offendit etenim plurimus ⁊ super faciẽ cadit: videntur in eius cruribus macule canis morsus. Et impossibilium est hanc habẽtẽ curari passionez. Et sciendum passiones huiusmodi a patrib⁹ hereditate trãsire. De amore. Amor aũt est anime sollicitudo i id quod amatur ⁊ cogitationis in idipsũ perseuerãtia. Cuius signa sunt oculorum profundatio: ⁊ eorum motus nimius ac palpebrarum: lachrimarũ paucitas: ⁊ est in illis ꝓfractio ⁊ quasi quidã decor: totiusq; corporis mẽbrorum imutatio ⁊ maties preter oculos: ipsi nãq; nõ extenuãtur. Horũ pulsus idẽ ẽ qui ⁊ curã patiẽtium: nisi q̃ quãdo res ad memoriã ducitur amata ab habitudine imutatur naturali variaturq; ⁊ turbatur. Hec est passionũ que in cerebro fiunt assignatio causeq; ⁊ signa singularum. Et attende qm̃ que diximꝰ signa: vnãquãq; significare passionũ. quedã quidẽ duabus sunt passionibus cõmunia: aut tribus vt mẽtis cõfusio ⁊ alienatio phreneticis ⁊ maniacis ac desipiẽtiam habẽtibus nigrã: ⁊ vt obstupefactio que in lithargo fit: ⁊ obstupefactione peruigil que cuma vocatur. Quedã aũt singulis quibusdã propria sunt vt tristitia ⁊ timor que desipiẽtiam tantũ significãt nigrã: spuma epilepsiam. Nõ opz itaq; te nimiũ in signis cõfidere cõmunibus sed propria illis adijcias signa. Sic enim certus q̃ sit passio fies.

Capitulũ. 8. de nucbe passionibus. ⁊ primo de dormitatione enervatione epilepsia paralisi oris totiusq; corporis: causisq; ⁊ signis.

Qe autez in nucha fiunt passiones ⁊ qui ab ea oriuntur nerui quinq; sũt speties enervatio ⁊ que epilepsia vocaꝫ passio dormitatio spasmus tremor gibbositas. Enervatio fit si oppilo aliquo fiat in nervo qui ad quodpiam peruenit mẽbrũ eius in principijs mouensq; probibetur per transire ad mẽbrum virtus: vnde enervatur ⁊ sensũ perdit ac motũ. Et si est oppilatio hec in omniũ nervorũ principio ortus: fit totius corporis mẽbrorum sensus ⁊ motus cessatio cum nocumẽtis actionũ gubernãtium: vocaturq; eiusmodi passio epilepsia: hꝫ aũt ex phlegmate fit frigido cerebri repleti ventriculos. Qz si oppilatio hec in latere fiat vno: illi⁹ lateris fit enervatio cũ latere faciei ⁊ vocatur paralisis ⁊ cõtorsio simul. i. evulsio. Et si in nucbe principijs accidat enervatio fit ⁊ sine facie. Et si altero in nucbe latere: eius lateris fit mẽbrorũ enervatio. Qz si in nervorũ fiat principijs qui ad lacertorum porriguntur faciei ⁊ altero tantum in latere eius faciei lateris fit enervatõ que est cõtorsio. Accidit aũt cõtorsio faciei ex enervatione ⁊ spasmo simul: enervaꝫ eteiz alteri⁹ maxille lacert⁹ ⁊ spasmus fit alteri. Et si oppilatio in nervorum principijs qui ad gutt̃ tendunt accidat vocis fit amputatio. Et si in nervis qui ad lacertos porrigũtur pectoris amputatio fit anbelitus: ⁊ si in nervis qui ad lacertos ꝓtẽdũtur vesice vrine segtur preter vel le emissio: sic quoq; ⁊ si in nervis qui ad ani mittuntur lacertos egestionis fit extra volũtatẽ exitus. Sic ⁊ in oibus iudicandũ ẽ mẽbris si oppilo in nervorũ fiat principijs qui ad vnius cuius eorũ diriguntur lacertos: enervaꝫ eteni mẽbrũ illud ⁊ ipsius cessant ⁊ motus ⁊ sensus. Oppilo aũt hac accidit in passione: aut ex humore crosso aut ex oppressiõe. Et si oppressio aut ex ligatione accidit aut nucbe apostemate: aut certe qõ suo mouet ⁊ cecidit loco osse nervosq; opprimẽte. Accidit aũt enervatio: ex nervi qui ad illud mittit mẽbrũ incisiõe ⁊ cõtritione si per latũ fiat incisio: que ẽt nõ curaꝫ. Si aũt per lõgũ porrigitur incisio mẽbro nocumẽtũ nõ accidit. Refert ãt H. quoniã passio hec grandioribus maxie fit si eorus capita humoribus repleta sint frigidis. qũ. n. repente fit illis: aut calor aut frigus forte eiusmodi liquefiunt humores ⁊ ad locus ortus feruntur nervoꝝ. maxime autẽ hoc accidit cui nervi debiles sunt natura: cuius vero fortes sunt parũ contingit. Et que enervationẽ significant mẽbri signa manifesta sũt ex ipsius enervatione ⁊ fluxu: motusq; ipsius ⁊ sensus cessatione. Et si oppilatio hec ex humore cõtingit phlegmatico sine exteriori fit cã. Et si oppilatio ex oppressione fiat significatur ea que primũ mẽbri facta ẽ molestia ⁊ gravitate. Et si nervi facta est incisio aut cõtritio scitur quoniã percussio aut super nervoꝝ locũ casus precessit qui mẽbrũ mouebãt. Fit ãt enervatio ex mẽbri quoq; evulsione sua a cõcatenatione ⁊ disgregatione humiditatis viscose cã que ligamẽta infundit ⁊ lubri cũ facit os suoq; educit loco. Aliquãdo aũt eiusmõi res materiei que a mẽbris depellitur nobilibus fit cã: aliisq; prout tanꝫ cõpressione alioꝝ cũ alijs cretico mõ: ⁊ in morborum terminationibus quẽadmodũ quz acuti finiuntur morbi vt phrenesis ⁊ mania enervatio accidit mẽbrorũ. Accidit autez sepius in colica passione ⁊ enervatio ⁊ quorũdã mẽbrorum evulsio: quam morbus cretico finitur modo: quz natura superfluitates a profũdo ꝓpulset corpis ad extremitates: vidi nõ nullos colicã patiẽtes grauẽ: ⁊ difficil' nocumẽti quoꝝ vtrũ qz evulsũ ẽ genu: quorũdã aũt ⁊ genu vnũ ⁊ ancha: vidi ⁊ cuius scapule motus oĩno cessauit: sed sensus erat bonus. Sic ⁊ suo pa ulus refert libro: q̃ suo multis acciderit colicus dolor tpe ⁊ q̃ saluabãtur eorũ extremorũ enervatione: sensusq; tñ eoꝝ nõ cessaret. Que ãt epil'ia vocatur passio signa hz: q̃ qui eã patitur supinus expositus ẽ voce carens ⁊ motu ac sẽsu volũtario: precedituq; hãc capitis dolor passionez gravis: organicarũ repletio: vertigo: obscuritas visus: extremorũ frigus ac titillatio corporis totius: motus gravitas: dẽtiũ fremitus sõni tpe: vrina ad nigredinẽ declinat ⁊ est in ea suico similis ⁊ squamis hypostasis. Maxie autẽ passio hec senib⁹ accidit: ⁊ frigide ac hũide complexionis viris: ⁊ assuefacienti crossũ ac phlegma generãs regimẽ. Si aũt passio hec iuueni accidat in calis tẽporib⁹ quasi ipossibiliũ ẽ egrotũ curari: peiorq; patiẽtiũ hãc passionẽ hitudo cuius anhelitus malus ẽ: variusq; ⁊ ex varietatis magnitudie amputat⁹. Evulsionis aũt signa sunt q̃ aliquãdo ossis augmẽtum qõ disgregationis intrabat foueã suo egressũ est loco ⁊ inuenies ipso tactu abinuicẽ diuisũ. Et sciẽdũ est enervationez cũ evulsione ⁊ spasmo cõponi quibusdã in hoibus intñ vt in eorũ quibusdã mẽbris enervationẽ videas ⁊ evulsionez: quedã spasmata ad suã temere originez. Et nõnunq̃ mẽbrũ vidi evulsũ in quo erat spasmus ⁊ tremor sed nõ in hoie. Oportet itaq; diligentius hec oĩa perspicere: quo huiusmõi patiẽtes recte administres. Paralisis aũt faciei signa sunt ipsius cõtorsio ⁊ carnis que in maxilla est in latus alterũ retractio: fit aũt qum mouẽs probibetur virtus ad lacertos transire faciei ⁊ oculorũ. Accidit ãt ⁊ ꝓtorsio hec ex spasmo alterius maxille rũ retrabiturq; sana in seipsam maxilla: cuius signa sunt q̃ eger oculũ qui in sano est latere claudere nequit. Si eteni oculos vt claudat p̃ceperis: oculus qui in latere est sinistro remanet apertus: hocq; ꝓpter palpebre vel iferioris lacerti ad inferiora retractionem. Qñ si insufflare illi preceperis flatum hũc exire ab oris videbis latere eo q̃ maxille in alteram partẽ retrabatur lacertus. Diuz autẽ enervationẽ signa manifesta sunt ⁊ patentia ex sensus cessatione ⁊ motus voluntarij: q̃ eius erat mẽbri. Dormitatio vero ex causis fit que ⁊ enervationẽ faciunt oppilationibus. s. nisi q̃ in enervatione fortes: in dormitatione debiles sunt: vnde ⁊ in enervatõe sensus fit ⁊ motus cessatio: dormitationem autẽ qui patiuntur ⁊ sẽtiunt ⁊ mouentur quibusdam ⁊ motu ⁊ sensu. Accidit ẽt dormitatio ex mala ꝓpone q̃ nervũ spissat ⁊ ꝓgregat ei⁹ partes. Fitq; abinde oppilatio pua: puaq; aialis virt⁹ q̃ ad mẽbr̃ p eũ mittitur ẽ q̃titas: debilq; nec recte aut equaliter mittitur

UVA. BHSC. IyR_125_1

bec eadem. Aliquãdo aũt ex frigoris obuia fit grauis aut nl uis quare nerui quodã modo dẽsantur ⁊ simile quid accidit Fit etiã dormitatio ex neruorũ cõpressiõe quẽadmodũ qum quis mẽbro alicui inmittur: aut ligationis difficultate: ⁊ non nunq̃ ex vẽtositate que spõdilibus concluditur ⁊ nucbaz op primit. Fitqz abinde oppilatio virtutẽ prohibens mouẽtem ꝑ neruos ad mẽbruz transire. Est autẽ dormitationis signũ ꝙ homo ipso sentit in mẽbro tanq̃ formicariũ motuz ⁊ infixiones inocẽtes cũ motus difficultate ⁊ sensus malitia quẽadmodũ sepius pedibus videmus acceidere illi⁹ qui diutius sederit: aut ipm aliquid oppressẽrit: aut percussio eius in ali quod membrum ceciderit.

Capitulum. 9ũ. de spasmo qui ex repletione fit causisqz eius ⁊ signis.

s **Spasmus** autez membri ẽ patiẽtis abreuiatio ⁊ in lõgo iminutio a naturali q̃titate: bocqz aut in toto fit corpore: ⁊ vocatur tetanus: atqz boc vt mẽbrum ab vtroqz equaliter distendatur latere. fitqz rectũ. ⁊ in nullam declinat oio partẽ: ⁊ spasmus qui nõ extẽditur ex mẽbri in vtrũqz latus distensione. Tetanus qui ex acutis fit morbis: aut in anteriozibus tñ ẽ: ⁊ vocatur anterior spasmus. Bocqz fit qum passio in lacertis est posteriozibus: aut in mẽbris posteriozibus ⁊ vocatur posterior spasmus qui ex passione lacertorum fit anteriozuz: aut in quibusdam sine alijs mẽbris: bocqz qum passio in ipsius fit mẽbri lacertis ⁊ neruis. Oium aũt baz origo diuersitatũ aut ex repletione ẽ: aut ex euacuatiõe: aut frigida mala cõplexione: aut ex calido certe apostemate qõ in neruis fit. Et qui ex repletiõe. fit qum nerui supfluitatibus replẽtur malis bũidis ⁊ pblegmaticis quibus bũectantur ⁊ in latum distendũtur: ⁊ a sua iminuuntur longitudine. Quare lacertus ille ad quem bic mittebatur neruus cõtrabitur ad sue originis partem ⁊ mẽbrum curtatur quẽadmoduz vasis que ex corijs fiunt accidit: qum amplius q̃ capere possint ⁊ dilatẽtur fareiuntur. Extẽduntur eim in latuz ⁊ eorum breuiatur longum. Maxime autẽ bec spasmi spẽs pueris accidit pnis qui crosso nutriuntur lacte. Accidit etiã illis ciborũ qui porriguntur multitudine sine cautela ⁊ neruoꝝ debilitatis eã ac mollitiei ⁊ distẽsionis facilitate: ideoqz ⁊ eoz facilior est curatio. Et q̃ que spasmũ precedit significatio i pueris: acuta ẽ febris ⁊ ꝓtinua. vigilie. vẽtris siccitas. coloris citritas. ligue nigredo. saliue desiccatio. ⁊ cutis distẽsio. In viris aũt qm corũ membra fortiora sunt: ⁊ plurime siccitatis parũ illis ex repletione fit spasmus: ⁊ si cõtigerit facile nõ est curari. Et hui⁹ spasmi spetiei signũ est ꝙ repẽte oritur ⁊ ꝙ regimen repletionẽ faciens precessit: vt ciborũ multitudo ⁊ potuũ crossorum: otiũqz ⁊ laboris dimissio ⁊ balnei: aut eius post cibũ frequẽtatio. Non nũq̃ autẽ post ebrietatẽ fit qum vini multiplicat homo potum. Ait aũt in apborismorũ libro hypocras. Siquis spasmũ patitur ⁊ febris supervenerit quartana: spasmus recedit. Bec etenim passio ex humoris est putredine crossi cholerici ⁊ caloris eius grauitate. Qui si putruerit ⁊ calefiat dissoluit a neruis ⁊ ab eis consumitur. Et attende qm̃ passiones bec .s. paralisis ⁊ faciei contorsio. Apoplexia spasmus ex repletione: peiores sunt ⁊ vehemẽtiores tũc quz inuenib⁹ ⁊ pueris estate fiunt. Que etenim has faciunt passiones cause cõplexionibus eorũ minime conueniũt minus aũt male sunt ⁊ debiliores que senibus ⁊ bieme fiunt propter barũ passionũ eorum complexionibus ⁊ tẽporis conueniẽtiam.

Capitulũ. x. de spasmo qui ex inanitione fit.

q **Si vero** ex inanitione fit spasmus aut ex desiccatione oritur neruorum qui ea de causa reducũtur retrabuntqz se cũ quibus cõtinuãtur lacertos in ipsorũ ortum: abreuiaturqz ea de causa mẽbrũ quẽadmodũ corrigijs videmus fieri ⁊ pilis qũ igni proxime fiunt reductionem ⁊ citbare cordis: si in aere ponãtur calido in curtationẽ. Significatur aũt bec spasmi species euacuationibus que passionẽ precesserint vt ĩmoderata solutione: aut sanguinis fluxu a mulieribus ⁊ ab alijs ꝑ vulnera sanguinisqz a naribus fluxu: alijsqz buiusmodi cãis desiccantibus qualis est labor: vigilie longiores coitus acuta febris causon: bec aũt spasmi deterior est q̃ que ex repletione fit species. Nõ accidit autẽ bec semel ⁊ tota simul: sed paulatim ⁊ per incremẽta. Ait aũt de spasmo hypocras i apborismorum libro. Melius febrẽ in spasmo fieri q̃ spasmũ in febre. Quod ideo dictũ ẽ quoniã febris si post spasmum fiat q ex repletione ⁊ humiditate humorẽ subtiliat ⁊ dissoluit: hũiditatẽqz caloris desiccat grauitate: ⁊ per eaz passionis fit sanatio. Cũ autẽ spasmus post febrem fit causa siccitatis est: ⁊ humiditatis ex consumptione ⁊ caloris febris magnitudine. Et bec spasmi species prima peior est: ⁊ maxieqz spasm⁹ bic fit in febribus que ex cerebri fiunt apostemate. Ait autẽ Gal. Non omnis qui post febrẽ fit spasmus malus: sed qũ post febrẽ fit adustã que diuturnior fuit. Qui aũt ex mala complexione frigida fit spasmus: aut ab interioribus fit vt humore frigido qui corporis cogelat lacertos: ⁊ eorũ dẽsat partes ⁊ cõgregat vnde ⁊ spasm⁹ oritur: aut ab exteriorib⁹ vt ex magno frigore aeris ł niuis q̃ lacerti cõgelãt corpis ⁊ eoꝝ spissãt ptes: vnde ⁊ reducũt ac breuiãt: vocatqz buismõi spasmi spẽs cõgelatio lacertorum. Bẽ aũt cõgelatio cẽ lacertorũ cogulatio qui in spine sunt spõdilibus. Sz ⁊ aliquãdo lacertorum fit coagulatiõe qui i colli spõdilibus sunt. Bec spẽs quz in mẽbris est anterioribus cõgelatio dr anterior: ⁊ qum i posterioribus posterior vocatur. Qum aũt in omni est corpore absolute cõgellatio dicitur lacertorum. Que autẽ significant cõgellationem signa sunt bec. facies infirmi ad rubore declinat aut viroze vel liuorem: oculi foris prorũpunt: ⁊ maiores q̃ ante fuerãt videtur: videturqz tãq̃ ridens eger: corpus eius plurimũ distenditur: adinuicẽ digiti percutiunt ⁊ reducũtur: fitqz illi peruigilatio ⁊ vrine durities. nature sicitas: ⁊ aliquãdo parũ ⁊ paulati quiddã sanguini simile emigit. Accidit aũt illi in morbi principio singultatio ⁊ capitis doloꝝz ⁊ spine. nõnũq̃ aũt quibusdam eorum tremor ⁊ aletis spasmi causa qui in illis est decidũt. Timetur vero hui⁹ passiõis ⁊ tetani dominis mors vsqz in quartã diẽ: quam si transierit declinat passio ⁊ facile curatur. Qui autẽ apostematis causa calidi fit spasmus qõ i neruis oritur neruos cõtrabit qũ ad cerebrũ vsqz a neruis passio plata fit. ideoqz cerebrum itumescit ⁊ ad eius peruenit egritudo ventriculos.

Capitulum. xj. de tremore ⁊ titilatione causis ⁊ signis.

t **Tremor** autez ex mouẽtis debilitate fit virtutis que i membro est tremẽti. Bec debilitas aut ab iterioribus fit ex mala cõplexione frigida quẽadmodũ senibus accidit ⁊ frigidissimã bibẽti aquã aut i ea loto: quiqz vinũ imoderate bibit: qm̃ eius imoderatus potus cõplexionez refrigerat ⁊ debilitat virtutez. Aut ex oppilatione que ex crossis fit humoribus ⁊ viscosis: mouẽsqz ꝓbibẽ virt⁹ per neruos optice trãsire: ideoqz ⁊ motus debilitaf mẽbri: aut ex hũore q lacertis imergit ipis: iõqz qũ mouens mẽbruz illud ad superiora vult mouere ⁊ tollere sua humor grauitate demittit ⁊ deponit: duoqz abinde fiunt mot⁹ contrarij vno vocati nomie: tremorqz dicũtur. Accidit autẽ tremor ei quoqz qui coitum multiplicat: ⁊ qui nimia euacuatus est exinanitione: ⁊ oia accidentia q̃ virtutẽ debilitant tremorẽ excitãt. Que vero ab exterioribus sunt cause: vt tristitia. ira. timor. que aut ex aiali fiũt corrũpenti: quẽadmodũ qui leonem viderit aut serpentes magnos: aut ex potestate ⁊ principe. Aut sup ardua ⁊ precipitia statiõe loca. Sũt aũt passiõis hi⁹ signa ex mẽbri motu qõ tremit mãifesta. Titilatio ex vẽtositate fit crossa ⁊ vaporosa: cui⁹ significatio ẽ ꝙ maxime fieri titillationes in frigidissimis videmus tẽporib⁹ corporibus frigidis ⁊ pblegmaticis ⁊ bis qui aqua lauãtur frigida ac similibus.

Capitulũ. xj. De gibbositate causisqz ⁊ signis.

g **Gibbus** aũt ab anterioribus ẽ ⁊ fit ex alicui⁹ spine spondiliũ in anteriora motu. Aut a posterioribus qui ex alicuius spondilis in posteriora secessione fit. Aliqnãdo aũt spõdilis in altez recedit latus ⁊ cõplicatio vocatur. Spõdilis aũt a loco secessus suo aut ab interioribus fit causis aut ab exterioribus. Et interiores cause sunt vt crossus ⁊ viscosus humor qui nucbaz extendit ⁊ ligamẽta infundẽs spondiliũ lubrica facit: vnde spõdil suo euellitur loco ⁊ pellitur. Et vt apostema calidũ quod in lacertis fit spõdilibus vicinis: vnde spõdilis opprimit ⁊ suo euellit loco: aut ex vẽtositate fit que iterius cõcludit sub spõdilibus quos pellit ⁊ loco emittit suo. Ab exterioribus vero cause: vt casus percussio ⁊ similia. Gibbus aũt manifestus est: nec eius idiget signis notitia. nisi qui ab apostemate fit: hũe etenim tussis ⁊ anbelitus sequitur angustatio ac asma. Et sciendum quoniã cui gibb⁹ propter pectoris fit apostema ante pubertatez facile ⁊ cito morit̃. Apostema eteni quod in pectore fit: si ei oriatur cuius in augmẽto sunt mẽbra apostema ipsuz augetur: ⁊ pectus incõmodi cã quod ex apostemate fit nõ crescit nec dilatatur ⁊ coste nõ magnificãtur. Cor aũt ⁊ pulmo crescũt augeturqz in magnitudie. Que qũ ita sint pectus plurimũ stringitur: eo ꝙ coste crescẽdi vtilitate priuate sint ⁊ apostematis magnitudine ⁊ cordis ac pulmonis: fit anbelitus ab inde malitia ⁊ difficultas peritqz pa

UVA. BHSC. IyR_125_1

ties. Ideo ita hypocras quib⁹ inquit gibbus cū asmate fit t tussi ante q̄ pilos in pene producant pereunt. Spōdiliū aūt patiētiū agnosces locū manu dorsi ptransiēs spōdiles ab eorum principio vsq; ad vltimuz. Si manus tua sup spōdilem ceciderit eminētē: t qui medio egressus sit aut absconſ⁹ eo est in spōdili passio. Hec est q̄ in cerebro t ab eo oriētibus fiunt passionū causarūq; t signorū assignatio.

Capitulū. xj⁹. de passionibus mēbrorū sensus: t primo de oculis.

Ue autē passiones in mēbris sunt sentientibus oculis. s. naribus auribus t q lingua hoc exponemus loco ab oculorum sumentes passionibus exordium. Dico ergo quoniā oculorū passiones aut i consolidāti fiūt tunica aut i cornea: aut i vuea: aut i humore engaidos: aut inter vueā t cristalleidon: aut in palpebris: aut in anglis oculorū: aut in visus neruis: aut mouentibus oculum lacertis vel palpebris: aut venis certe que ab operimēto cerebri ad oculos tēdunt. Et que in consolidanti fiūt passioēs obtalmia iflatio durities: prurigo: sibila: tarfa: vngula. Obtalmia calz ē apostēa qō i consolidāti fit: cui⁹ tres sūt spēs: pria ex manifestis fit cāis: vt sole pulvere fumo: oleo calido t filibus t ē ruboz g sine apostēate ocul' accit: t qū q̄ fecerat āputata fuit cā sedat t abit. Hui⁹ signū lachryme. modic⁹ ruboz t pauca adustio. Secūda ē turbattio q̄ oculis accidit magis rubea q̄ prima t magis nocēs: que aut ab exterioribus fit cāis: aliqua predictarū. s. sed fortiori t robustiori: aut ab interiori vt apostemate calo qō in cōsolidatiōis fit operimēto ex materiei calide influxu a cerebro ad operimētū cōsolidās oculū: debilitatis mēbri cā. Et hui⁹ spēi quedā minime gravis ē eiusq; signū: qm̄ que facit si amoueatur cā sedatur: t cū ea ruboz ē t dolor. Quedā āt difficilis t gravis: cuius signa tumor oculi t dolor ac durities lachrymarum copia. ruboz nimius. venarū repletio: fitq; ex materie copia t calozis magnitudine. Tertia aūt spēs difficilioz ē secūda t que illā significāt accidētia difficiliora t maiora t apostēa maius intm̄ vt palpebre quoq; intumescāt t ad exteriora retorqueātur difficilis illis fiāt motus oculiq; albū altius ē nigro. hec ex materie sanguinee ē multitudine. Inflatio t tumor quatuor eius sūt spēs. Prima subito accidit t magis estate senibus cui signū ē colozis albedo: t accidit primum in oculi angulo q̄si quedā muscarū vel culicū morsura. Secunda inflationis spēs: peior prima t tumidior frigidioriq; quam si presseris digito profundatur: t digiti remanet in ea vestigiū per horā cū qua aliquādo lachryme sunt: aliquado nō: sed paucus illā comittatur dolor. Tertia vero spēs timorē hz maiorē t digitus illi imergitur nisi q̄ eius nō remanet in ea vestigium coloriq; eius qui t corporis: nec ē ei dolor.

Quarta porro spēs apostema hz gravius t maius intātū vt i oib⁹ sit oculi t palpebrarū partibus apostema t ad ciliavsq; ad genas extēditur. Est apostema durū i quo nō profundatur digitus eiusq; color lividus: nec dolorez hz: maxie autē spēs hec in variola fit t obtalmia diuturna proprieq; in mulieribus. Durities oculo accidit oi t palpebris quā dolor comitatur t rubor: motusq; difficultas t gravis siccitas t lippitudinis modice adunatio dura. Difficiliſq; oculoruz quum a somno surgit patiens apertio. Pruriginis signa lachryma ē salsa t subacida: que oculū cōburit: ac prurigo t rubor in oculorū palpebris. Sibila autē vena ē que sanguine repletur crosso acuiturq; t rubet incrossaturq; t sepi⁹ cū ea lachryme sūt ac rubor t prurigo: videbisq; oculū tanq̄ si fumo simili opertus sit operimento. Tarfa sanguis est g ad cōsolidātē ōfluit: ex venarū in q̄ ē scissiōe: fitq; ex percussione: hic āt aliq̄n de exeruptiōe fit vulnerum. Ungula vero augmētū ē neruosū qō ex āglō oritur magz t prēdit donec ad ocli feraz nigrū t crescit vsq; dū pupilla opiatur t visū ꝓbibet. Hec sunt que consolidanti fiunt passiones.

De passionibus que in cornea fiunt. Que autē in cornea fiūt passiones sūt cācer. ylcera. sanies. pustula. acumē. t albedo. Cācer apostema ē durum qō hac fit in tunica. qō qum oritur simul cū eo fit gravis dolor t gravis punctura. que ad tēpora vsq; perfertur. maxieq; qum mouetur. Accidit aūt cuz eo cephalea t appetitus ciborū defectio t ad oculū materia defluit pungens: nec colirium patitur acutū. Vulnerum septez sunt spēs. quorū quatuor in superfitie fiunt: tria in eius profundo. Et quatuor que in superfitie fiūt in colore primū silē est fumo: ex oculi nigro partē sumens magnā. Secundū profundius est primo sz minus. colorq; eius magis albus q̄ primi. Tertiū in corona fit nigredinis: t partē sumit albi modicam: t quod sup albū est color eius rubeus t qō super nigrū colozis ē albi. Sic t oia ylcera t pustule quecūq; i nigro sue colorem habēt album: quoniā super corneā sunt: quecūq; vero in albo rubei. quoniā super cōsolidantem sunt. Quartum vulnus i exterioribus ē cornee tāq̄ furcule est simile. Quevero profunda sunt tria vulnera. Primū quidem profundū est t strictum. Secūdum larguz t parū profundū. Tertium sordidum ē t multaz verrucaruz profundum: q̄ si diuturnius sit oculi defluunt per ipm būiditates propter eaz que tunicis accidit comestionez. Pustula aūt ex humiditate fit que in squamis cornee adunātur tunice. Sūt aūt eius diuersitates multe t abinuicē varie in colore dolore t cōsequentia. In colore quidem quoniā alia nigra alia alba. In dolore quoniaz aliam dolor nimius: aliaz comitatur paucus. In consequentia quoniaz quādam salubria sequūtur: quandam aūt incōmoda magna quibus facilioz est cecitas. Hec varietas aut ex materia est aut ex loco. Ex materia qm̄ aliquando multa est aliquādo pauca. aliquādo acuta pūgēs aut subsalsa: aut iocūdi saporis: aliquādo crossa. Varietas autē ex ipsius loco qm̄ pustula ipsa quandoq; post squamam fit primaz cornee: quādoq; post secūdaz t nonunq̄ post tertiaz. Et qō ex multa est materia subtili t acuta maioris ē doloris t magis nocens: multitudo nāq; distensionē facit. acumē. pūcturas. Et q̄ ex pauca ē materia t crossa salubrioz est t minoris doloris. Et q̄ sub pria ē squama min⁹ dolet: eiusq; color niger: non cū indurescit inter visum t vuee nigredinez. Que post secūdā squamā inter vtrāq; media ē bitudinē. Et pustularū salubrioz q̄ i cornee ē exteriorib⁹ a pupille declinās foramie qū teiz cornea cōedit aut ei⁹ aliq̄ scidit ps: modicū qdez t si pustla remābit: vis⁹ nō ꝓhibet: nz eiz i ipo ē foramie. Sextior oib⁹ pustla q̄ p⁹ ctiā fit sq̄mā. t q̄ sup ipz ē foramē. Qū teim cōnea cōedit tunica: aut scidit: t hec vsq; vueā mittunt: ylceris remanet macula: t visus ad foramē mitti ꝓhibet. Sanies post corneam fit: aut ex ylcere aut ex cephalea aut ex obtalmia. Ex quedā quidē locū occupat paucū cornee: t in figura vngule similis est: quedā autē locū plurimū: que t pria peior ē. Acumē fit quz cōnea scindit tunica t vuuea egreditur: hocq; aut ex ylcerū fit t pustularū comestione aut quz illā quid vulnerat exterius. Et acumis spēs sunt q̄tuor. Prima ē quz vuea pars acuitur modica: que formice similis ē capiti t mouseregū vocatur: quod qui intuetur pustulā eē arbitratur. Differūt autē acumē t pustula quz acumis color idez ē t qui t vuee. Si eteni vuea nigra sit t ipsū nigrum: t si vuea glauca aut media horz: acumē similiter: eiusq; radix alba color. pustula āt in oculi albo rubea ē t pulsatio oculi comitatur. Secūda acumis spēs magna est t vuee similis. Tertia ē vt acumē exaltetur donec palpebras transeat t ciliis continuetur: corrūpiturq; ab eo oculus. At vero q̄rta clauus vocatur: hocq; fit quz acumē diuturnius ē: t cōsolidatur super illud cornee scissura capitiq; fit claui simile. Albedo aūt oculorū quā nos pānū vocamus: quedā tenuis ē in exterioribus cornee: quedā crossa t ꝓfunda. Hec sunt passionum que cornee accidūt spēs.

De vuee passionibus. Que āt vuee accidūt passiones sunt aut foraminis dilatatio: aut ei⁹ arctatio. Foramis dilatatio duobus fit modis: primus ē ex ipso foramie: t secūdus ex apostemate qō in vuea ortū ipsaz distendit: aut ex humoris copia engaidos. Accidit aūt spēs hec mulieribus maxie t pueris: t cui acciderit nihil oio videt aut certe visus eius debilis ē vidēs res minores q̄ sint. Secūdus aūt modus aut de percussione fit graui aut de apostemate quod in vuea fit. t ē morbus calidus. Pupille vero arctatio aut in tēpore fit creationis: aut ex tunice vuee enervatione. Ostēdimus aūt que huic accidūt tunice enervationis cās quz de accidētiū diximus cāis: harū duarū signa passionū sensui manifesta sunt si patiētē ad solē statueris solareq; corpus oculo oppoſuerit. Videbis eteni qō in vuea ē foramē aut largius aut strictius q̄ expedit.

Passiones autē que inter tunicā vueā t humorē fiunt christalleidon ē aqua t vapores a stō ascendētes. Aqua ex humiditate fit crossa que in oculo coagulatur inter humorē christalleidon t foramē vuee superuidentē: prohibeturq; spūs vidēs ab interioribus ad exteriora. Hui⁹ in principio passionis signū ē q̄ hō in cōspectu suoruz videt oculorū tanq̄ culices aut muscas aut virgulas aut capillos: aut splendores: nisi q̄ accidētia hec ex passione fiūt que in cerebro t que in stomaci ore per vaporū ipsius ad cerebrū ascēsū t oculos. Significatur autē eiusmodi res quoniam quz ex stō est passio si intuearis oculi foramē: videbis cla

UVA. BHSC. IyR_125_1

rū ⁊ mūdū nihil habens mixture ⁊ tēporibus quibuscā sedatur: quādoqz augetur quādoqz minuitur: ⁊ est phantasia hec in vtrisqz simul oculis. Acciditqz qui eiusmodi ē boi i stomaco morsura: ⁊ si vtaꝫ vomitu aut bierāpicrā acceperit sedaꝫ augmētaꝫqz phātasia hec quz fastidiositas est quz putredie aut quz mlta fit ciboꝝ acceptio: mitigaturqz quz stomachus leuis ē ⁊ cibi optime digesti. Quz phātasia hec pp cerebruz ē aut ex morbo qui phrenesis dicit accidit: aut mania. Que āt pp aquā fit imaginatio ⁊ phātasia cōtinua est: ⁊ vna cadēqz circa augmētū ⁊ diminutionē: nec i stō sentitur pūctura: nec quz vacuus ē stomachus mitigatur: nec quz plenus augetur: nec vero si accipietur biera aut vomit⁹ sedatur. Et quādoqz in vtriusqz quādoqz in altero ē tantū oculorū: aqua aūt si roboretur visus arcetur. Et hec spēs habet multas. Quedam eteni colorē aeri hz simile: quedā vitro: quedā albū: quedā est cui⁹ color subuiolaceus ē: cuiusdā viridis: cuiusdā ad glaucū declinat. Fit autē in oculo glaucedo ex alia ꝙ ab aqua cā: ex humoris. ſ. engaidos desiccatione. Differūt aūt hec ⁊ que ex aqua ē glaucedo: ꝙ in aque principijs eiusmodi videtur phātasie quas diximus: ⁊ si excutiatur videt oculus: que autez ex desiccatione fit engaidos ⁊ iminutione ci⁹ phātasias non hz precedentes ⁊ oculus iminuit ⁊ macrefit ⁊ macies oculi vocatur: diciturqz ēt ptisis. Et aquaꝫ alia si excutiatur curatur alia minime cuius rei probatio ē ꝙ manū super vnuz pones oculum: ⁊ si alterius videris oculi forame dilatari: intelliges quoniā adhibita medela curabitur ⁊ hō videbit. Si autē nō dilatatur nō excutietur nec homo videbit: probabis aūt ⁊ aliter. Statues infirmū ad solē ⁊ precipies ad te respicere diligenter: ponesqz super palpebrā superiorē pollicē ⁊ oculo velociter āmouebis: aperiesqz oculū ⁊ inspicies si mouetur aqua quz ab eo pollicē āmoueris ⁊ abinuicē separatur nihil est qō proficiat medicia. Si aūt adunata steterit nec dispergitur curare proderit.

De morbis qui palpebris accidūt. Que āt palpebris accidūt passiones proprie sine reliquo corpore superauratus ⁊ vocatur fissura. scabies. grando. lapidositas. conglutinatio. grauitas. separatio. ordeum. morum. tinea. formica. caro superflua. pediculi. pili abundantes ⁊ inuersi palpebrarum casus. Fissura corpus est pingue viscosum admodū retis cū neruis ⁊ operimentis implicitum: ⁊ fit iter exteriora ⁊ interiora palpebre superioris: fit accidentiū cā malorum maxieqz in pueris propter eoruz complexiōis humiditatē: acciduntqz illi catarri. Cuius rei signū ē ꝙ palpebre laxe sunt ⁊ eneruate: nec extollūtur vt oz nec qui hec patitur splendorē intueri prenalet solis: intātum vt i ipsos lachryme accelerēt: fitqz ill' obtalmia sepi⁹. Pruriginis quatuor sunt speties. Prima imanifesta iterioris palpebre superioris asperitatē facit. Secūda māifestioris ē asperitatis ⁊ maioris ruboris: comittaturqz illā ⁊ doloris grauitas quibus vtrisqz hūiditas est cōis oculi. Tertia fortior ē ⁊ manifestioris asperitatis: intantum vt palpebre iterioza findi videantur. quēadmodū ficus. Hec magis rubea ē ⁊ maioris doloris ac grauitatis granioriſqz prurigis. Quarta speties tertia difficilior ē ⁊ magis rubea. maiorēqz habēs dolorem ⁊ prurigine asperiorqz ⁊ palpebre graues sūt cū magna duritie. Est aūt spēs hec passionū q̄ prolixiores sūt. Grā do humiditas est que in palpebre iterioribus coagulatur: alba grandini similis que ex supfluitate fit frigida ⁊ pblegmatica. Lapidositas supfluitas ē que super palpebras indurescit ⁊ lapidi fit i duritie similis. Cōglutinatio vero aut est ipsius palpebre cū oculi albo conglutinatio ipsi quoqz nigro aut palpebrarū ad inuicē duarum: que vtreqz aut ex vlcere proueniunt oculi: aut ex vngule curatōe vel sibile ⁊ silū.

Grauitas autē palpebre ex vētositate fit crossa quam qui patitur qum a somno excitatur inuenit in oculo tanq̄ arene quid simile ⁊ pulueri. Separatio vero tres hēt spēs. Pria est superioris palpebre elevatio tāta vt oculū nō operiat: que aut ex ipa fit formatiōe: aut ipius insuitione qum non est vt oz palpebre. Secūda palpebrarū abreuiatio naturalis. Tertia ē inferioris palpebre replicatio i exteriora: que aut ex vlceris fit macula: aut carnis supfluitate que in alicuius palpebre vlcere oritur. Ordeuz autē apostema est quod in palpebre sit extremitate oblōgum in ordei similitudinē. Pedi culi autē parui multiqz i palpebris generantur: fiūtqz maxie illi qui regimie vtitur supfluitates generanti: quēadmodum qui cibos multos accipit: otioqz vtitur ⁊ balneuz ptermittit.

Morum aūt est caro rubea ad nigrum declinans ab interioribus oculi suspensa que ex sanguie prouenit corrupto.

Formica vero fissura est que in palpebrarum accidit extremitatibus cum pilorum palpebrarum cāsu. Tinea vero similis est formice nisi ꝙ in flauorem percutit ⁊ ruborem.

Abundantes autez pili in palpebris oriunt quā pte oculis vicinātur ad iteriora replicati: vnde ⁊ oculū pūgūt ⁊ māz secū adunāt: ideoqz ⁊ palpebra eneruaꝫ: fitqz pp pūcturas lachrimatio cōtingitqz hec ex putrida que in pilis adunanꝫ palpebrarū humiditate. Palpebrarū aūt cāus ex humiditate fit acuta aut alopicia ⁊ quidā qū palpebrarum fit crossitie ⁊ duritie ruboreqz ac dolore. At vero caro superflua ex humiditate fit crossa que in palpebra oritur: quēadmodū ⁊ in omnibus corporis mēbris.

De oculi angulorū morbis. Oculi angulorū morbus est corruus gada ⁊ fluxus. Coru⁹ emissio est que inter angulū ⁊ nasum exit aperturaqz ⁊ sanies ab ea exit: que aliquādo i fistulā cōuertit: ⁊ nasum qū ei⁹ nō accelerat curatio corrūpit: aliqn aūt ei⁹ sanies ad nares defluit per foramē quod inter oculū est ⁊ nasum: ⁊ quādoqz sanies sub palpebrarū decurrit cute: earūqz corrūpit cartillagies. Hoc āt maifestū ē qm̄ si palpebras pſſerit sāies ex vlnē decurrit. Gada vero magnitu⁹ est carnis q̄ in maiori ē oculi angko eiusqz abūdātia āplior ꝙ oporteat. Flux⁹ aūt iminutiō eiusdē est carnis que i oculi maiori est angulo ab eo ꝙ expedit: intātum vt humiditates nō possit arcere que ad oculū defluūt per foramen quod inter angulū est ⁊ nares. Eius autē iminutio ex nimia fit gade amputatiōe qū creuerit: aut ex nimio medicaminū vsu immoderate acutoruz qū vngula curatur aut prurigo.

De passionibus que neruis contingūt vis⁹ que sunt opilatio ruptura caligo sebequera. Oppilatio aūt ex multa prouenit humiditate que circa neruos generatur ipsosqz cōprimit: vnde ⁊ visus cessat aut iminuitur. Cuius signū capitis est grauitas maximeqz earū partiū que profunditati vicinātur oculorum aut ex humore est qui ad ipsaz nerui defluit cōcauitatem ⁊ ipsuz obturat. Cuius rei signū bois phantasia in morbi principio culicum: muscarū pilorū splendoriſqz ⁊ alie huiusmodi male phantasie qū in oculo aque nō appareāt signa: aut passionis alteri⁹. ⁊ qū vnum claudit oculorū alius nō dilatatur.

Ruptura aut ex percussiōe aut cāu: aut collisione fit gra ui que super caput cadit: aut difficili. Est aūt rupture signum ꝙ oculus acuitur primo: debinc profundatur ⁊ reprimitur est que simul: aut visus amputatio: aut iminuitio. Caligo ex videntis fit spūs debilitate ⁊ paucitate: qui a cerebro ad oculos dirigitur. Et sebequera passio est q̄ hominē nocte nō sinit videre: q̄ ex spūs: aiaꝫ fit crossitie ⁊ turbiditate humorū. Sūt eāe huic passiōi cōtrarie i q̄ hō q̄ lōge posita sunt videt pria nō: quēadmodū scib⁹ accidit. He sūt que in neruorum visus cōcauo passiones fiūt. Que autē i neruis ⁊ lacertis oculum ⁊ palpebras mouētibus fiūt passiones. eneruatio sūt ⁊ spasmus. Et que oculum mouenti fiunt neruo: aliquando ex cerebro fiunt: cuius rei signū ꝙ vtriusqz oculi motus corrumpitur: ⁊ aliquādo in altero est neruorū passio hec. qui ad oculos tendūt. Eiusqz signum ꝙ ad quem fertur neruus is oculi motus corrūpitur: ⁊ nōnunquā in quibusdaz est nerui partibus. corrūpiturqz abinde lacerti motus quē pars illa mouebat. Lacertos autē oculos mouētes iam diximus quz de mēbris tractaremus cuiqz oculorum nouē esse: quorū sex oculuz mouēt ipsuz: tres neruū reducūt per quem spirit⁹ trāscurrit videſ: ⁊ oculū sursum erigunt. Et qui mouent oculum sex qui quidē a supioribus sunt si eneruent oculus ad iferiora declinat: si spasmētur ⁊ oculus ad supioza trabitur. Qui autē ab inferioribus sunt si eneruētur oculus ad superioza refertur si spasmētur ad inferioza tēdit. Qui in angulis sunt si eneruētur in contrariā voluitur oculus partē. Si spasmentur in angulum ipsuz. Qui aūt in altera sunt parte eneruati oculus ad angulum flectitur spasmatis in eādem partem in qua sunt. Duo aūt lacerti qui oculū circūdant si aut eneruentur: aut spasmentur. oculi fit cōtorsio. Tres vero qui i radice sūt nerui. per quē spūs discurrit: vtilitatē habent vt diximus nerium reprimere ⁊ prohibere ne suo cedat loco ⁊ vt oculū sursum erigāt. Hi ergo si spasmentur oculo nō nocet. Si autem eneruētur obest. qm̄ acuitur. Fiunt aūt hec aut ab interioribus ex materiarū. ſ. defluxu ad neruos ⁊ lacertos: aut ab exterioribus vt percussiōe. Et que ab iterioribus est cā: si oculus acuitur ⁊ visus salubris ē: neruū significat illuminantem extensum ex lacertorum eneruatiōe qui illum reprimūt. Si aūt visus cessat significat neruum ipsuz eneruatū. Quz vero ab exteriori acuitur cā oculus vt percussiōe ⁊ collisione: si visus sanus ē: lacert⁹ tm̄ ruptus est: ⁊ si visus cessat attende neruum

UVA. BHSC. IyR_125_1

quoqz pariter ruptū. Qui autez palpebras mouēt lacerti tres sunt quēadmodū diximus quorum vnus ad superiora erigit: duo ad inferiora ꝛtrabūt. Et qui ad superiora trahit si eneruetur nō erigitur palpebra. ꝛ si spasmetur nō componi tur super oculū. Duo vero q ad iferiora trabūt lacerti: si ener uentur simul palpebra nō tollitur: ꝛ si alteri hoc fiat nocumē tum medietate sublata reliqua clauditur. Et si incōmodum eneruatio est. palpebra inclinatur dimidia in lacerti sani la tus: ꝛ si spasmus palpebra in patiētis partē declinat lacerti: ꝛ si vtriqz fiat palpebre medium iclinari in lacertuz videbis spasmatū. He sunt passiōes que in neruis ꝛ lacertis oculos mouentibus fiunt. Que autem venis fiunt ad oculos a capitis craneo tendentibus fluxus est humiditatis a capite ad oculos. Huiusmodi fluxus aut per venas fit que sup cra neuz sunt. ꝛ eius rei signū venarum frontis ꝛ timporū distēn sio: aut p vēas que capitis subsūt craneo. quib⁹ signū sternu tatio ē multa ꝛ flux⁹ diuturnitas. nec frōtis ꝛ tipoꝛ vene di stense sūt. Et qm̄ ō oib⁹ oc'oꝛ passiōib⁹ dem̄ ē cāisqz ꝛ si gnis iā nūc que sequunt sensuū passioes reliquoꝛ ispiciam⁹

Capitulū. 14. de passionibus que in auribus fiunt causisqz ꝛ signis

q **Ue mēbris** auditus fiunt passiōes: alie omnibus sunt mēbris audi tus cōmunes alie sunt alijs tantuz. Et cōmunes pas siones egritudines sunt que ex mala fiunt cōplexione ꝛ apo stematibus: ꝛ cōtinuationū seperatiōibus. Cū igitur dolor ex mala est cōplexione calida comitatur inflāmatio ꝛ calor ac auri vicinantiū rubor: ꝛ si que actu frigida sunt auri appo nantur dolor mitigatur: maxime si quod patiētis precessit re gimen calefaciēs fuit. Cum aūt dolor ex mala est cōplexiōe frigida: egritudo sine ardore est ꝛ rubore in auribus: ꝛ si que actu calida sunt apposita fuerint patienti prosunt: magis au tē si quod eius precesserit regimē refrigerans fuit. Mala au tem humida cōplexio ꝛ sicca: vix aliquē faciūt auriuz dolorē ꝛ morbū. Apātū diuersitates q̄ calide sūt signa hūt dolo ris grauitatē pl'satiōez grauitatē i capite ꝛ frōte distēsionem ardorē ꝛ ruborē in facie. Et si apostema magnū est febris il lud sequitur. Quod aūt frigidum est apostema significatur grauitate ꝛ distēsione sine percussione ꝛ graui dolore. Et que harū in foramine aurium passiones oriuntur signa ba bēt que diximus: passioqz in fundo ē auris. Que vero in pri mo est organo: ꝛ auditus neruo intra craneū est egritudo in bis que auri vicina sunt. Que aūt in mēbris extra foramen signū habēt manifestū ꝛ sensui patēs. Continuationū se peratio est vt contritio ruptura. Et que in foramine auditus ꝛ partibus eius exterioribus sensu cognoscitur sanguine qui a foramine exit. Et que in auditus instrumēto primo ꝛ i pri mo neruo: aut interiori fit causa ꝛ huius signū nobis nō ostē ditur: nisi q̄tum auditus nocumētum patienti fit. Aut ab ex teriori vt percussione collisione. Cum igit̄ homini egritudo in interioribus accidit auri vicinis: aut auditui nocumētum fit ꝛ percussio precessit: aut collisio ciusmodi causa ruptura ē aut cōtritio que auditus organo facta est: aut neruo per quē fit auditus. Que aūt in mēbris auditus fiūt passiones aut i foramie fiūt viteo: ꝛ exterioribus eius partibus: aut in neruo qui virtutem defert audit⁹ organo. Et que in auditus fiunt foramine. aut est vlcus. aut verruca: aut caro superabūdans arcta: aut vermes i loco generati: aut sordes aut corpus ali quod ab exterioribus iniectum: vt calculi ꝛ grana: ꝛ que in aures intrat aqua qum sup caput funditur: aut qū qs aq̄ in mergitur: aut aial aliquod vt musca. culices. vermes. pulex ꝛ similia: aut vētositas. Et vlcus ex apostematū fit eruptio ne significaturqz bis que exeūt ab auribus saniebus ꝛ prece denti passionē percussione. Vermes autē ex humiditate generātur corrupta: cuius rei signū q̄ patiēs pruriginē sentit ꝛ tremorē paucū ac titillationē in interioribus auris: ꝛ aliquā do vermis aliquis foras egreditur. Que aūt in loco produ cuntur verruce: caro superflua ꝛ sordes ex superfluitate fiunt materiei: quorū cognitio visus p̄z optime sensui si patiēs ad solē statuatur ꝛ radio eius aurē recte opposuerit. Sic quoqz ꝛ que in aurē incidūt corpora hoc manifestātur mō q̄qz ho mo dū intrat sentit aquā aut agnoscitur eo q̄ passio post bal neū fiat ꝛ aque sup caput ifusionē. Porro aial cum predi ctis ipso suo manifestatur motu ꝛ reptatione. Hēs vero pas siones hee si fortes fuerit: meatū oppilāt auditus ꝛ surditas fit: ꝛ si pauce debilitas fit auditus grauitasqz. hec est que i fo ramie fiūt passionū auditus assignatio. Passiones vero que in instrumēto fiūt audius ꝛ nerno sunt tinnitus susurra tio. false voces. auditus grauitas ꝛ surditas. Et tinitus ac su surratio ꝛ voces que audiūtur: lz exterius nō fiant: aut ex vē tositate sūt: que in operimētis cōcluditur cerebri ea parte que neruo auris vicina ē: aut neruo auditus: aut instrumēto audi tus p̄rio: aut ex humoribus qui per hec trāseūt loca que dixi mus. Et quz eiusmodi ex humore fiūt crosso patiēs cū tinitu grauitatē ēt sentit bis locis aut capite. Et si ex vētositate erit pariter locis in bis extēsio. Auditus vero grauitas ꝛ surdi tas si ab aliquo fiat incōmodo quod bis accidit mēbris: aut ex mala erit cōplexione: aut organico morbo vt oppilatione que ex apostemate oritur: aut crossitie: aut ex cōtinuationum separatione vt cōtritione ꝛ ruptura. Nōnunq̄ auditus gra uitas ꝛ surditas a cerebro fiunt: si harū aliq̄ illi accidat pas sionū. Si ḡ oio cessare videris auditū: ab alt'a auriū vel vtra qz simil: estqz hoc cū nocumēto q̄ sēsib⁹ alijs accidit: aut qbus dā. signū tibi ē icōmodū ls̄ cerebro accidisse. Et si i alt'a ē tm̄ aure aut i vtriqz sil: reliqqz sēsus sani sūt ꝛ robusti significat quoniā qui ad aures veniūt nerui ꝛ auditus organū patiun tur. Cū vero auditus aut grauatur nec apparet in foramine aut in mēbris auditus exterioribus passio aliqua: inuenitqz eger pariter in capitis profūdo grauitatez vicinio auribus i telligimus eius rei causam crossuz esse humorem: qui ad ner uū p quē fit auditus ifluit ꝛ auditus organū. Si cōtaī autē bic distēsio ꝛ pulsatio apostema calidū cā ē quod in loco ortum est. Nō si passionē hanc percussio precessit aut capitis collisio ruptū significat neruū. Accidit aūt audit⁹ debilitas ex audientis debilitate virtutis quēadmodū in etatis fit ma gnitudine: ꝛ nōnunq̄ ex formationis tēpore surditas est: qū natura infirmatur ꝛ deficit a foramine auditus perficiendo ꝛ eius organo. aut sua debilitate aut materiei crossitie. Et q̄ doqz surditas fit in morbis acutis qum humor ascendit cho lericus ad cerebrum. Huius passionis domini magnas con sequuntur vtilitates per cholerarum euacuationē: quemad modum in aphorismorum libro ait: cuicūqz fellea est egestio surditate superueniente sedatur ꝛ cuicūqz surditas est: si ege stio fiat cholerica cessat ꝛ recedit surditas. Hec est que in au dit⁹ instrumētis fiūt passionum assignatio causeqz ꝛ signa.

Capitulū. 15. de passionib⁹ mēbrorū odoratus causisqz ꝛ signis.

p **Assiones** que i mēbris odoratus fiūt que dam in naribus oriuntur: que dam in operimēto quod nares subinuoluit: quedam in osse fiūt collatorio simili ꝛ cerebri operimēto quod illud ve stit: quedā in pri⁹ fiūt odoratus organo quod est duo p̄mi ce rebri prore vētriculi: qui vberibus māmillarū in cerebri ope rimēto similes sunt. Et que naribus fiūt passiones aut ex mala sunt cōplexione. aut morbo organico: aut cōtinuationū seperatione. Et mala cōplexio ex eisdē fit causis que eius fa ciūt diuersitates sicut superi⁹ ostēsū ē: sicqz eius signa quibus agnoscat̄ q̄ alio ostēdim⁹ loco signa sūt malarū cōplexionuz ꝛ in alijs mēbris. Organici vero morbi q in narib⁹ fiunt aut apostema est aut vlc⁹: aut caro abūdans orta in naso: q̄ animali polipū nomē habēti similis est: hec etenim caro illi⁹ similis est animali carnis ꝛ quēadmodū q illud capere vult animal nares pedibus oppilat: sic ꝛ hec caro nares obturat. Hec aūt passio manifesta est sēsui maxime si patiēs ad solem statut⁹ nares sol' opponat radio. Omnes aūt passiones he qū magne sunt nasi meatum oppilāt ꝛ odoratus cessat. Et si meatus nō oppilāt odoratus fit debilis ꝛ iminuit⁹. Conti nuationū seperatio ē vt nasi collisio: cōfractio ꝛ be si magne sūt vt meatus opp̄imatur ꝛ obturet odorat⁹ cessat: ꝛ si par ue iminutio fit ei⁹. Et q̄ opperimēto fiūt passiones qō fo ramia subiuoluit narīū: aut ex mala sūt cplexione: aut ex a postemate calido. aut ex apostemate duro. Et apostematis signum eius calidū est patiēs in foraminib⁹ inuenit nasi gra uitatem distensionem pulsationem. Et si durum grauitatem ꝛ distensionem sine percussione. Et si bis fiat passio locis in comodum illā comitatur vocis. Que vero in osse collato rio simili fiūt passiones ꝛ cerebri operimēto circūuoluēti os illud oppilatio ē ꝛ odoris fetor. Et oppilatio i osse fit humo ris crossi cā qui foramibus inuisceatur: sentitqz simul patiēs grauitatē capitis interioribus narīū in confinio. Operimēto autē oppilatio aut ex humore viscoso aut ex apostemate cali do vel duro: sentitqz patiēs simul que in calidum patitur aut durū apostema in capitis interioribus narib⁹ p̄rimis. Odo ris aūt fetor aut ex putredie fit ossis collatorio simili: aut pu trido būore qui foramibus inuisceatur ossis: aut opimēti os vestientis: perferturqz eius vsqz primū organum odo cere brum scilicet. Est ꝛ odoris fetor qum in cerebro humor ē pu tridus quē febris sequitur ꝛ cephaleą. Et si fetor ē odoris ex

UVA. BHSC. IyR_125_1

humoris putredine que i osse cõputruit perforato iminutio comitatur vocis. Que aũt in organo odoratꝰ fiũt passiones sunt coriça ꝛ odoratus iminutio ꝛ priuatio. q̃ passio cachasema vocatur. Coriça supfluitatũ est fluxus humidatuꝫ a vẽtriculis ꝓe cerebri ad nares: que aut ex mala fit complexione calida aut frigida que cerebro accidit. quẽadmodũ ei fit cuius pcussit sol estuans caput. liquefecitqꝫ hũores qui in cerebro erant: aut aer illi obuius ẽ frigidus: cõcluditqꝫ superfluitates que añ dissoluebãtur ꝛ multiplicãtur contrabũturqꝫ ad nares. Odoratꝰ iminutio ꝛ priuatio aut ex mala ẽ cõplexione imoderata: aut ex organico morbo vt oppilatione que ex apostemate fit aut cõpressione: aut ex humore crosso ꝛ viscoso: aut cõtinuationis separatiõe. Hec oia si parua sint ꝛ modica iminutionem faciũt odoratꝰ: si magna chasema fit que est odoratus priuatio. Haꝫ aũt causaruꝫ signa omniũ alꝫ iã ostẽdimus. Quꝫ igitur patiẽs eorum aliquid signorum in cerebri prora sentit in nariũ cõfinio passioqꝫ odoratui fit. ex incõmodo est quod ventriculis proze cerebri accidit aut odoratus organo ꝓmo qõ duorũ ẽ vẽtriculorũ extremitas. Amplius si patiẽs tãq̃ naribus se loquẽtem senserit: sciendũ in osse collatorio simili passionẽ cẽ: ꝛ si verba eius bona reddũtur passionem i ventriculis cerebri ꝓe esse itelligere: que duo sunt odoratus ĩstrumẽta: aut i opimẽto qõ illos circũuoluit. Hec ẽ passionũ q̃ iodoratus mẽbris fiũt assignatꝰ.

Capitulũ. 16. de passionibus lingue ꝛ cõfiniũ oris causisquoqꝫ ꝛ signis.

i **A lingua** que fiũt ꝛ que illi cõfinia sũt passiones: alie in ipsius corpore sunt lingue ꝛ confinibus: alie in neruis qui ad liguam tẽdũt ꝛ ea cerebri parte a qua lingue procedũt nerui. Et q̃ ipsi accidũt lingue sũt pustule que vocãt calaba: apostematũ diuersitates ꝛ gustus corruptio. Et pustula que calaba vocãt lata est ꝛ extensa linguecqꝫ exteriori accidit tunice: omibusqꝫ oris partibus cui dolor alꝰ est. Accidit aũt hec pueris maxime ꝛ infantibus ex lactis nutrientis malitia ꝛ est pessima pustula: aliquãdo eteni toti innascitur ori ꝛ ad interiorẽ vsqꝫ stomaci peruenit tunicã ac meri: aliquãdo nigra ẽ paululũ que peior est. Apostema vero aut est id quo ligua maior fit intãtum vt ore emittatur ꝛ vocatur lingue exilium aut apostema quod rana vocãt: qõ sub lingua scit oritur ꝛ glandule simile est. aut apostema calidũ ꝛ sanguineũ quod omnibus accidit lingue partibus: ꝛ est ỏ genere calabe. Corruptio aũt gustus fit: quoniam gustꝰ ipse aliquando in amaritudine mutatur: intãtũ vt homo saporẽ sui sẽtiat oris amarum: sicqꝫ ꝛ omnes quoscũqꝫ illi porrexeris sapores amaros iudicat: bocqꝫ fit qũ lingue corpori humor dominatur cholericus: aut qũ omnibus dominantur oris partibus cholere quẽadmodũ in tertianis accidit ꝛ icteritia Et aliquãdo sui oris ꝛ oium que porrigũtur sapores sẽtit dulces: bocqꝫ ꝛ qũ in lingua ꝛ omni corpore sanguinis dominatur: aut phlegma dulce. Nonnunq̃ sapores sẽtit acerbos quod ex phlegmate fit acerbo. ꝛ quãdoqꝫ salsos quod ex phlegmate cõtingit salso. Que aũt passiones neruis ad linguã venientibus accidunt aut fiunt in neruo per quẽ sensus est gustus: ꝛ sunt ipsius imminutio: aut priuatio quod fit qum nullũ homo sentit saporem in ore suo oio. Aut in neruis ꝑ quos fiũt verba ꝛ motꝰ: q̃ sũt lingue grauitas ꝛ verboꝝ priuatio q̃ dicitur mutitas. Et hec accidunt aut ex mala cõplexione neruis dominãti: aut ex oppilatione que in eis fit: aut ex apostemate: aut debilitate: aut phlegmatico humore crosso qui ad nernos defluit: aut ex continuationũ fit seperatione que neruis accidit vt ruptura: fitqꝫ eiusmodi res ex humore acuto aut percussione aut collisiõne que super cerebrum cadit. Et que horũ singla significãt signa eadẽ sũt q̃ ꝛ sensuũ signa iam ꝑdictorum. Accidit aũt lingue grauitas ꝛ verborum priuatio ex passione que in parte fit cerebri a qua nerui ad linguã mittũtur: ꝛ in ipso cerebro. Bocqꝫ aut ex mala erit cõplexione: aut ex organico morbo ꝛ apostemate: quemadmodum in phreneti accidit: ꝛ morbis acutis ex mala cõplexione calidã ꝛ apostemate calido ꝛ quẽadmodũ i paralisi accidit ꝛ cõtorsione oris: similibusqꝫ passionibus que ex mala cõplexiõe frigida ꝛ humida contingũt. Hec ẽ morborum ligue assignatõ.

Capitulum. 17. de passionibus mẽbrorum oris causisqꝫ ꝛ signis.

e **T que** accidũt i mẽbris q̃ i ore sũt passiões: alie labijs alie dẽtibꝰ alie carni q̃ i toto ẽ ore alie i vua ꝛ amigdalꝭ duabꝰ. Et q̃ labijs accidũt sũt fissure. emorroides. pustule. Et fissura ex mala fit cõplexione sicca que labijs dominatꝰ. Emorrois ex materia fit sanguinea. Pustula ex sanguine ꝛ cholera nascit. Dẽtibus dolor fit grauis. corrosio. cõgelatio. dormitatio. limositas. casus. Dolor in dentibus aut ex mala fit cõplexione calꝭ aut frigida: que neruis accidit qui ad dẽtes porrigũtur. Cognoscitur aũt hoc exbis que passioni oportuna sunt aut nocẽt calida aut frigida actu: aut apostematis cã qõ in carne oritur dẽtiũ. Et sciendũ dẽtes ipsos nullũ per se bẽre dolorẽ. nõ eni sentiũt cuius rei signũ ẽ: quoniã qũ eorũ aliquis frãgitur modica sui parte hõ nõ leditur. Accidit autẽ dẽtibus dolor ex mala cõplexione q̃ neruis accidit: aut apostemate calido aut frigido. Mitigat vero dolor quꝫ dens eruitur eo ꝙ nervus nõ distẽditur: locꝰ eteni illi dilatatus ẽ: ꝛ apostemati locus adiectus quo dissoluatur: medicamẽqꝫ loco obuiat patienti ꝛ superponitur ac tãgit. Corrosio vero dẽtibus fit ꝛ molaribus ex putredine: que ex humiditate fit acuta ꝛ mala: ꝛ ad ipsos defluit: putrescitqꝫ in eis ꝛ eos comedit. Limositas corpus ẽ croceum dẽtes vestiẽs ex vaporibꝰ a stõ ascẽdentibus. Congelatio aũt dẽtibus accidit: aut ab exterioribus quꝫ acerbũ quid hõ masticat aut ab interioribus ex acerbis qui in stõ sũt hũoribus. At vero dormitatio ex rebus frigidis quas sũpserit dẽtibꝰ accidit: vt niue ꝛ nimij frigoris aqua ac similibꝰ. Casus quoqꝫ dentiũ ꝛ cõmotio aut ex gingiuarũ fit humiditate ꝛ qui dẽtes ligãt ꝛ eorũ eneruatione: vnde ꝛ dentes tenere neqũt: aut ex gingiuarũ putrefactiõe ꝛ comestiõe: aut ex horei quo ifixe sũt largitate: cuiꝰ largitas aut ex natura: vt puroꝝ fit in dẽtiũ casu: q̃ dicit thagara: natura nãqꝫ puerorũꝫ excutit dẽtes ꝓp debilitatẽ: ꝛ qm̃ lacte corrupti sũt: fortioribusqꝫ opus ẽ: siccorũ cã ciboꝝ: ꝛ solida que sũt vt q̃ãt frãgere oi latatqꝫ horrea quo coꝝ loco dẽtes producant ꝓmis maiores ꝛ fortiores: aut ex siccitate: quẽadmodũ senibus dentiuꝫ accidit casus. Dẽtes eteni in ghꝰ sũt ossea qũ desiccata fuerit a quãtitate iminuũtur priori: mutaturqꝫ iõ eorũ compositio: nec stant firmi dẽtes in foueis: vnde ꝛ eruũtur. Audiui ãt nõ nullos q dixerũt se senes vidisse ghꝰ qũ cecidissent dentes redierũt ꝛ eoꝝ alij producti sũt loco: nec ego verũ credo. Que eteni ꝓductiõi dentiũ preparata ẽ materia in senũ corporibꝰ nõ habeb. Et gingiuis ac dẽtiũ carni accidit apostema calidũ patiturqꝫ simul eger dolorẽ ꝛ percussionẽ in gingiuis ꝛ dẽtibus: sed ꝛ passio que aurulis vocatur apostematis. s. calidi imutatio in saniẽ ꝛ gingiuarũ putrefactionẽ: acciditqꝫ abinde gingiuarũ casus ꝛ oris odoris malitia: ꝛ passio que vocatur abulis. caro. s. abundans que in vltimis oritur molaribꝰ post calidũ apostema: arbitraturqꝫ hõ in molari aliquid eẽ ciborũ quod illi adheserit. Est ꝛ sanguis a gingiuis emissio que ex virtutis fit debilitate pascẽtis q̃ in gingiuis ẽ. Hes autem ori passiones accidunt que ꝛ gingiuis apostema calidũ. s. putrefactio ꝛ sanguinis emissio. Accidit autẽ ori odoris fetor: qui aut ex aliquorũ fit putredine dentiũ ꝛ molariuꝫ aut ex putrefactione gigiuarũ: aut ex putrido phlegmate qõ in stomaci ẽ ore. Fit etiã ex saliue fluxu que ex humiditate fit cerebri per palatũ decurente: eius signũ si ex stõ fiũt ꝙ nihil eorũ que diximus in ore inuenitur ꝙqꝫ odor quꝫ cibi sumuntur aliquãtulũ iminuitur. Vua aũt apostema patitur calidũ sentitqꝫ dolorẽ eger ꝛ percussionẽ in oris fine ꝛ lesionẽ in trãsglutiẽdo. Acciditqꝫ illi enervatio ꝛ casus. Hi rei signũ ẽ qm̃ patiẽs quasi suspẽsum quid in gurgulione sentit: ꝛ si eius aperiatur os ꝛ educatur lingua. vuã solito longiorem videbis: ꝛ quãdoqꝫ eius radicẽ subtiliatã intuebis: extremũqꝫ ipsius rotundatũ: ꝛ si casus eius tẽpus differetur incidẽda ẽ. Hec sũt que nos oportuit de morborũ qui in sensus mẽbris fiũt ꝛ ore ac gurgulione diuersitatibus dicere.

Capitulũ. 18ꝰ. de passionibus mẽbroꝝ anhelitus ꝛ prio de gurgulione.

a **A helitus** in mẽbris que fiunt passiones. alie in gurgulione: gutture: pulmonis canali. alie in ipso fiũt pulmone: quedã i operimẽtis costas subinuoluẽtibus: alie in pectoris lacertis: quedã in diaphragmate: quedã aũt in corde. Et que in gurgulione: alie in glãdulis que amigdala vocãt: que. s. saliuã generant: quedã in lacertis fiũt: quedã in opimẽto qõ gurgulionẽ ꝛ guttur ꝛ pulmonẽ vestit: q̃dã aũt in ipso meatu. Et amigdalis apostẽa accidit calidũ: cuiꝰ signũ ẽ ꝙ in amigdalorũ loco glãdularũ. s. dolor ẽ qui ab vtroqꝫ sunt latere gurgulionis. Acciditqꝫ hoc maxime in trãsglutiẽdo pariterqꝫ rubor in exterioribus gule. Lacertis aũt iugulatio accidit suffocatio. Et que iugulatio ex apostemate calꝺ ẽ: qõ aut lacertis accidit gurgulionis: aut lacertis meri. Et si apostema i lacertis ẽ interioribꝰ vocãt synãthia. ꝛ hec passio pessima est ꝛ transglutionẽ prohibet. Et si in exterioribus dicit̃ quancia

UVA. BHSC. IyR_125_1

quam qui hēnt: habēt ꝛ anhelitus difficultatē ac arctationē eius ac angustationem eius: febrē quoq; ꝛ vocis iminutionē in gurgulione. doloꝛ ē: i collo ruboꝛ ē ꝛ fatie: distēsionemq; ꝛ transglutiendi difficultatē. oculoꝝ profundationē. Suffocatio ꝛ ipsa quoq; ex calido fit apostemate quod lacertis oꝛitur in gutturis. Et si apostema in lacertis ē exteriozib⁹ suffocatio absolute vocatur: ꝙ si in interiozibus suffoccatio canina nūcupatur. Accidūt autem passionem hanc patiētib⁹ eadem que ingulationem habētibus accidētia: nisi ꝙ peiozа illa sunt ꝛ grauioza: ꝛ hanc passionē qui habent semp apertо sunt oꝛe: nec aliquid ciboꝝ transglutire possunt: aliquando aūt nihil oio ciboꝝ humidoꝝ in eoꝝ gurgulionē descendit: qualis ē sozbitio intantū vt quasi strangulati sint: hocq; ꝓpter oꝛis meri oppilationem ex apostemate. Nonnunq; aūt studet hac molestatus passione cibū transglutire nec ꝓualet: resilitq; cibus ad foꝛamia duo que a palato ad nasum mittūt: ꝛ per nares egreditur. Nonnūq; autē passio hec suffocatio scilz canina ex colli spondilis a suo excussi loco accidit: maxieq; hec pueris fit ꝓpter ligamētoꝝ spondiliuꝝ debilitatē: aliquādo ex casu aūt ex percussione qua in suffocationis spē curatio nulla sperāda est. Que maioꝛē autē habet spē suffocatio ꝛ salubrioꝛ ē cuius apostema qū aperitur os ꝛ lingua emittitur apparet. Quādoq; autē ꝛ apostema ꝛ ruboꝛ ab exteriozibus in gurgulionis partibus ꝛ pectoris apparet. Deterioꝛ aūt oibus est suffocatio cuius apostēa in oꝛe oio non apparet.

Capitulū. 19⁹. de passionibus operimenti gutturis ꝛ canalis pulmonis causis quoq; ꝛ signis.

q Ue in gurgulioīs gutturis ꝛ canalis pulmonis indumēto accidūt catarri sūt. Est aūt catarrus superfluitatū humidarum fluxus ꝛ descēsus a cerebꝛo ad nares ꝛ gurgulionē meri ꝛ guttur canalemq; pulmonis. Et si superfluitas hec ad nares descēderit coꝛiza vocatur: ꝙ si ad guttur ꝛ pulmonis canalem: operimentūq; illa inuoluēs asperauerit raucedo fiet ꝛ tussis leuis. Q; si ad pectus ꝛ pulmonē pessima fit abinde tussis. Catarri aūt ex caloꝛe fiūt quēadmodum estate capiti accidit ex solis ardoꝛe: aut frigoꝛe: quemadmodū fit in bieme ex aeris frigoꝛe. Et cui catarrus ex caloꝛe accidit ardoꝛē sentit in fatie ꝛ capite: materiasq; sentit pungentes que ad nares defluunt ꝛ gurgulionem: asperitatem quoq; que gutturi accidit ꝛ pulmonis canali. Cum autez ex frigoꝛe in capitis proꝛa ꝛ fronte distēsio ꝛ in narriū meatibus ad os oppilatio itātū vt odoꝛatus iminut⁹ sit aut ꝓuatus: vox quoq; eadē ó cā iminuatur. Multotiēs aūt catarrū febris sequitur difficilis cephalea grauis ꝛ hoꝛoꝛ. Que ex catarro fit raucedo ex humoꝛ defluxu ad guttur ꝛ pulmonis canalē: patiēti asperitas fit ꝛ pūctura i gurgulionē ꝛ gutture: ꝛ canalis pulmōis: ꝛ in principio bis in locis titillatio fit. Accidit autē raucedo ꝛ asperitas ac tussis in canali pulmonis: aliꝭ quoq; ex causis ꝙ catarro. Nonunq; etenī ex mala fiūt cōplexiōe calida quēadmodū fit in febꝛibus. aut ex mala cōplexione frigida: quēadmodū in septētrionalium fit flatu. Et raucedo ac tussis que ab bis fiūt duabus cāis: sputū nō habēt hūiditatis: sed sicce sūt. Accidit autē raucedo ex mala cōplexione humida: que gutturi ꝛ canali accidit pulmōis que infūdit ꝛ mollit ꝛ quz aer pulmone egreditur ac per hec trāsit loca: vox clara nō fit ꝓp boꝛū hūiditatē mēbꝛoꝝ. Et hui⁹ oīi passiōis asperitatē bis nō sentiūt in locis nec egritudinē. Accidit ēt ꝛ raucedo ꝛ tussis: aut ab exteriozib⁹ cāis vt puluere ꝛ fumo a quo fit asperitas: aut ex vociferatiōe magna aqua aut asperitas aut apostema fit: ꝛ in canali pulmonis ac gutture egritudo. Sciendū āt tibi ē catarros ꝛ raucedinē in senibus ipossibile eē sanari faciliter. Ait aūt hypocras quoniā in senibus raucedo ꝛ catarrus nō maturātur. Hec sunt passionū diuersitates que gurgulioni gutturi: pulmoniq; canali accidūt. Que aūt in ipso accidūt meatus: hyrudo est que cum aqua bibit ꝛ gurgulionis adheret coꝛpoꝛi ac pisis spina: aliaq; huiusmōi coꝛpoꝛa. Hec autē ex egroti intelliges interrogatione: si post aque potū accidit: ant piscіū esum ꝛ alia huiusmodi.

Capitulū. 20⁹. de passionibus que in pulmōe fiūt.

a Ccidentes passiones pulmoni sūt grauis tussis: asma. anhelatio. anhelitus. arctatio ꝛ angustia. peripneumonia. sanguis ꝛ saniei. sputū. que ē ptisis. Tussis que ex pulmone fit: aut ex catarro aut ex mala oꝛit complexione. Et de ea que ex catarro fit dictū ē qm superfluitas quz a capite ad pulmonē descēderit ꝛ pectus tussiz facit molestā: maxime quz materia acuta ē ꝛ subtilis ac comedens: queq; ab huiusmōi fit tussis pessima ē: intm vt in pectoꝛe vlcera faciat: huiusq; dm passionis tēpoꝛibus quibusdā materiā expuūt subtilē ꝛ acutā que pessima ē siue patiens expuat siue nō. Nisi etenī expuat in pectoꝛe remanet ꝛ facile nō maturatur incrossaturq; ꝛ pulmonē perforat. Q; si expuerit tussis mouetur molesta. Subtilis etenim materia a pectoꝛe cū tussi facile nō ascendit. Quz etenim sua subtilitate a pectoꝛe subleuata fuerit descēdēs in suū reuertitur locū: ꝛ tussis molestioꝛ fit: pectusq; ꝛ pulmo cōcutiuntur: nec vlla ē securitas gn ea in hūdie pulmōis aliqua rūpatur vena: ideq; sāguis fiat sputū: ꝛ ad vlcerationē vsq; q eiusmōi patitur pulmonis perducatur. Expuūt aūt huiusmodi passione molestati quibusdā in tēpoꝛibus pblegma subtile: ꝛ nōnulli viride. Accidūtq; eoꝝ quibusdā febꝛes varie: eo ꝙ harum pars quedam putrescat supfluitatū in pulmone. Si ergo tussis huius diuturnius fiat tēpus varias expuunt spēs. Aiūt autē medicoꝝ quidam: quoniā nōnulli quibus cronice erāt tusses. simile quid grādini screauerint: ꝛ aiūt alij se vidisse cronicas patiētes tusses lapidē emisisse illi simile qui in vesica generatur: passionēq; abinde mitigatā ꝛ morbum oio finitū. Eiꝰ rei cā fuit ꝙ materia crossa cuius in meatibꝰ pulmonis diuturnioꝛ moza fuerit ꝛ prolixioꝛ i lapidis est cōuersa naturā. Que aūt ex mala cōplexione oꝛitur tussis alia quidē ex mala est cōplexiōe calida. ꝛ eius signū ꝙ caloꝛem sentit in anhelitu patiens ꝛ sitiz: ꝛ frigidi delectat aeris respiratione. estq; illi ruboꝛ in facie: ꝛ nōnūq; croceum quid expuit ꝛ choleram. Alia ex mala ē cōplexione frigida: eiusq; signū ꝙ patiētis ē faties liuida. nec sitim sentit aut caloꝛē cui frigidus nocet aer: calidiq; prodest aeri sibi respiratio ꝛ balneum. Accidit autem tussis i multis quoq; pectoꝛis ꝛ pulmonis passionibus aliozūq;: vt pleuresi ꝛ pipneumonia: sanguinis sputo ꝛ sanici epatis doloꝛe: ꝛ alijs que qum ad eoꝝ veniemus tractatū exponemus. Accidit ꝛ temporib⁹ tussis quibusdam aut ex asperitate que gutturi accidit: aut ciboꝝ causa pūgentiū: aut ponticoꝝ: aut puleris: aut quauis ex re canali que incidit pulmonis. Et que ex huiusmodi fit tussis cāis sicca ē. Est aūt ꝛ sicca ex crossa humiditate tussis que meatibus iuiscatur pulmonis que cū tussi nō egreditur: aut ex humiditate subtili que dispergitur. ꝛ añq; ascendat depōitur: nec aliquid cū tusse potest emitti quēadmoduz iam prediximus. Asma aūt passio vocata ꝛ anhelatio oꝛthomia ac anhelitus artatio ex artatione fiunt que meatib⁹ accidit pulmonis. Cum cim arctatio hec in venis fit pulsantibus q̄ in eo sunt asma fit ꝛ anhelit⁹. Qū i canalis eiꝰ ptib⁹ oꝛthomia pariť: ꝛ ex qua be fiūt passiones. Arctatio ex būore est crosso frigido ꝛ viscoso. qui meatibus bis inuiscatur. Significaturq; passio hec tussi cū q̄ coꝛdis ē q̄dā tristitia titillatioq; anhelitus magnitudo ꝛ frequētia sine febꝛe: quēadmodū illis accidūt qui vehemētius cucurrerunt cursu molesto ꝛ cito. Spissatur etenim frequensq; fit eoꝝ anhelitus: ꝛ si huius passionis dominus supinus iacuerit: accidentia hec robustioꝛa fiunt. Et si rectus statuať leuiantur ab eo. Est aūt q̄ hac molestaťpassione somni pauci: magisq; expirationem diligens ꝙ respirationez aeris. Et tussis quidē fit quoniā natura crossū nititur expellere humoꝛez a pulmonis meatibus. Anhelitus magnitudo quoniaz virtus hac in passione debilis nō est. Frequensq; eo ꝙ aer q̄tū oporteat esse nō ingreditur ꝓpter meatuū arctationē: vtitur itaq; natura frequentia quo pluribus attrahat aeris q̄titatē vicibus q̄tā semel illi erat si posset necesse attrahere. Oꝛthoia autem ꝛ sessio: quoniaz pectoꝛis lacerti opertmētaq; eius qum supinus quis iaceat super pulmonem cadunt: ꝛ aeris cōprimunt meatus arctatio augetur: nec patiēs anhelare ꝓualz donec sedēs statuatur: ideoq; passio hec anhelitus statio ꝛ oꝛthomia vocatur. Anhelit⁹ arctatio cōmune est accidēs omnibus hac passione molestatis: ꝛ maioꝛi passionū partibus que accidūt anhelitus oꝛganis. Hec eteni mēbꝛa si incōmodū illis acciderit ab actione minuuntur sua ꝛ deficiunt. Et sciendu; quoniaz si passio hec sine tusse est qui patitur in hydropisim defertur. Accidit aūt passio hec anhelatio. s. ꝛ oꝛthomia ex caloꝛe qui ex vapoꝝ coꝛdis fit multitudine replētium pectus ꝛ pulmonē. Cuius rei signuz ē anhelitus magnitudo ꝛ pulsus sitis grauitas: ꝛ ꝙ libētius aerē respirat q̄ exspiret: quēadmoduz in peripneumonia fit. Nonūq; autez anhelitus accidit arctatio ex splenis apostemate: qua in reanhelitus inciditur. Et fit ex eneruatione etiā hec passio pectoꝛis lacertoꝝ ꝛ caloꝛis debilitate naturalis quā patientibus pulsus est latus mollis anhelitus tardus: ꝛ nō est cum insufflatione. Peripneumonia apostema est calidū quod in pulmone oꝛitur ꝛ apostema hoc aliquādo ex materia fit

i

UVA. BHSC. IyR_125_1

sanguinea: aut cholerica que ad pulmonē decurrit: ⁊ nonnūq̄ catarri fit causa fluxusq3 eius a capite. ⁊ q̄doq3 iugulatiōis cā ⁊ pleuresis. aliarūq3 pectoris passionū qū ad pulmonem trasfertur materia propter cōfinitatem. Qū etenim pulmo ō bilis est que ab his purgātur ad ipsuz mēbris suscipit. Hui⁹ passionis signa febris est continua ⁊ molesta tussis: sp̄s arctatio grauis: dolor ⁊ grauitas in pectoris anterioribus: genarum rubor ⁊ oculorum corūq3 repletio venarum: palpebrarum tumor sentit in facie patiēs ardorē: sitim nimiā: lingue ō siccationē: ⁊ aeris frigidi desiderat respirationē. Febris ē eo q̄ apostematis calor ad cor vsq3 perueniat. Tussis omēs comitat passiōes q̄ i anhelit⁹ fiūt organis. Sicq3 ⁊ sp̄s arctatio ac pp apostēa eo q̄ pect⁹ arcet dolor apostēa sequit caliduz Facici ac oculoruz rubor: ex vaporū calidorū ascēsu a pulmone ad caput ⁊ faciē fit. Factus est aūt rubor maxillaruz accidēs peripleumonie adherens: quoniā maxillarum caro rara est: ideoq3 vapores suscipit calidos amplius q̄ alie faciei partes. Inflāmatio autē ⁊ ardor sitis quoq3 ac lingue siccitas: oīa hec ex pectoris fiunt calore ⁊ cordis. Et si materia passionis cholerica est ⁊ calor is signa fortia erunt: febris molesta: ⁊ omnia que diximus accidentia difficilia. Q3 si materia sanguinea est calor is signa minora sunt ⁊ huius passionis dominorum pulsus fluctuosus. Et quz apostema hoc ad saniem perfertur: ipso sanici tēpore generationis febris accidit molesta horor quoq3 ⁊ rigor. Et si sanies hec a latere est vno sentit eo in latere patiēs grauitatē: ⁊ si super latus iacuerit sanū videtur ei latus eius graue: aut q̄ in superiori aliqd sit suspēsuz latere. Accidit autē i pectore nonnūq̄ dolor ⁊ egritudo ⁊ tussis nō sequitur: significatq3 passionē ipsaz distēsionē ex vētositate esse: q̄q3 pulmoni ⁊ operimēto costas subinuoluēti nulla fit egritudo. Omne sanguinis sputū aut ex pulmone est: aut ex omnibus anhelit⁹ instrumētis. aut ex mēbris alijs interioribus. Et licet videtur in pulmonis passionibus nūc sermo cōsumeretur: vrget nos tamē res ipsa de omi cōsideratione sanguine texere qui ab omnibus egreditur mēbris interioribus: quo videtur de sanguinis sputo tractatus sit vnus ordinatus ⁊ nō dispersus quo facilior discere volēti exhibeatur scia. Dico ergo quoniaz sanguinis sputū ex mal' est vnū accidētibus sicut ait hypocras: quoniā sanguinis a superioribus emissio quecūq3 fit signuz est malū. Eius ab inferioribus exit⁹ signum est bonuz. Intēdit autē ei⁹ āt ab inferioris⁹ exitus a venaruz ore que in ano sunt emorroidibus scilicet. Sanguis aūt sputū aut ex causis est exterioribus aut interioribus. Exteriores cause sunt percussio: casus vocifera tio grauis saltus fortis qū vene scidūtur aut seperātur aut i-ciduntur: ⁊ ab huiusmodi sanguinis emissio semel fit. Ab interioris⁹ aut fit ex venarū corrosiōe que ex fluxibus fit qui a capite descēdunt ad pectus ⁊ pulmonē: qū materia calida fuerit cholerica aut phlegmatica salsa. Et sanguinis emissio hac in habitudine primo pauca est: deinde augetur donec mlta fiat. Aut est ex venaruz oris apertione que fit ex repletiōe. Repletio earū aut ex multis est humoribus aut ex sanguine qui purgabatur ante per euacuationē per mēstruū scil: aut p venas que in ano habētur cōclusuq3 est: vene eo replete nimium vnde ⁊ intumuerūt. Nonnūq̄ aūt est venarum tumor ⁊ inflatio ex calefacienti ⁊ humectāti regimie quēadmodum balnei vsus nimi⁹. Et nonnūq̄ ex mala est cōplexione frigida ⁊ sicca que venas nimium spissat: ⁊ earū adunat partes intātum vt alie alijs acuātur vnde ⁊ aperiūtur quēadmodum luto accidit qū desiccatum tenim fuerit sciditur in partes. Et sanguinis sputū aut ex capite est ⁊ emunctione significatur. Aut ab ore ⁊ ex screatione emittitur: significaturq3 trāsglutōnis suffocatione. Aut a gurgulione ⁊ gutture ⁊ a tussi significatur. Aut a meri ⁊ dolore significatur qui inter duas est scapulas. Aut ex stomaci ore significaťq3 eo qui i stomaci oris est loco dolore. Aut a stomaci profundo ⁊ vomitus ei⁹ signū est paucusq3 dolor. Aut ex pulmonis canali ⁊ ex screatione ac tussi significatur pauca etiā modico ginginarum dolore. Aut ex ipso pulmone grauisq3 illi signū est tussis: q̄q3 eius emissio semel fit clarus ⁊ spumā habet: quēadmodū in aphorismorum libro ait hypocras. Qui sanguinē expuit spumosum a pulmone excreat. Aut certe a pectore exit ⁊ tussi significatur: quodq3 emittitur paucū est: ⁊ byrūdini simile. Accidit āt sāguis a pectore sputū illi maxie ad quē catarri accelerant: ⁊ pectus illi debile est: ⁊ que a capite ⁊ pectus descēdūt superfluitates sunt tenues ⁊ acute suo vulnerantes acumine ⁊ mēbra hec excoriantes: ⁊ quoniaz in pectore stricto venarū acceleratur scissura qū ei⁹ vene debiles sint ⁊ subtiles. Sanici vero sputū aut ex apostēate fit calido quod pectoꝛi aut pulmōi accidit: aut pectoris lacertis: aut opimēto costas subi uoluēti: aut diaphragmati: a quo ad pulmonē tēdit raritate exucans sua: ⁊ attractione ipsius quēadmodū i pleuresi accidit si apostēa i vuln⁹ cōuertať: aut post sanguis sputū: aut fissura nō cōsolidata: que ad saniē cōuersa ē: emittitq3 saniē ei⁹ cū sputo natura. Et que ex calido apostemate: aut furunculo sciendū tibi est q̄ omne his natū in partibus apostema: si ad sanici cōuertatur adunationez febris rigor ⁊ horror accidūt patiēti: eo q̄ sanies generetur ⁊ ab hac hora eruptio spatur: ex hora. s. qua qui eger est febricitat ⁊ rigor accidit. Eruptio aūt aut in septio fit die aut vicesimo: aut quadragesimo: aut certe sexagesimo: quēadmodū i pronosticorū libro hypocras testatur: hocq3 secundū materiei calorem ⁊ frigus crossitiēq3 ⁊ subtilitatē. Qū etenim materia calida ē cōplexione substātia subtilis eruptio septia occurrit. Et si ad huiusmodi addatur patientis complexionem calidaui esse etatem iuuentutis plenitudinem tempus anni presēs estatem: certi⁹ erit signum septimo futuram eruptionem die. Q3 si calida quidem sit materia sed crossa substātia: eruptio vicesimo sequitur die. Sed ⁊ si patiētis pariter cōplexio: etas q̄q3 ⁊ anni tp̄s media sint in calore firmius erit signū materiā circa calorē mediam eē substantia crossā ⁊ tūc eruptionē quadragesimo sperare oz die. Q3 si frigida ē ⁊ crossa materia. sexagesimo fiet eruptio die: magis āt si egri cōplexio frigida ē ⁊ sicca. etas. senectus. tēpus presens biēs. Hec eteniz eruptionē differri vsq3 sexagesimū certificāt diē. Quz aūt ꝓpinqua fit eruptio febris fir matur grauitas ⁊ rigor. Et si apostema aut furūculus in pectore ē: dolor est ⁊ grauitas in pectoris anteriorib⁹ grauior. Quod si in altero pectoris latere egri quz sup patiēs iacuerit latus: in latere sentit infirmāti tanq̄ quoddā graue ⁊ onerosū ac in eo suspēsū: q̄ si in vtroq3 fuerit apostema latere in vtroq3 dolorē sentit ⁊ grauitatē In quocūq3 iacuerit latere in superiori grauitatē inuenit. Quz erūpit emissio nōnunq̄ ad superiora ad sputū q̄ per tussem fit. aliqū ad inferiora: tēdit qz ad stomachū ⁊ intestina sanies. Et si nā materiā ad venā miserit maiorē que vocatur cōcaua ad epar ab ea tēdit: ⁊ aut ad stomachū ⁊ intestina mittitur ⁊ venas que dicūtur cōcauitates aut ad vesicā quz sanies ad renes peruenerit per eaz cōcauā venā in qua vrina a sanguine separatur. Hi⁹ passiōis dñis febris accidit cōtinua: nisi q̄ sanie hac citius purgañ. Si eteniz saniei sputū differeť ad ptisim patiēs deducit quē admodū ait hypocras. Qui insanie pleuresis ⁊ peripleumonia cōuertitur: si nō in quadraginta purgetur diebus in ptisim deducitur. Sanies etenim pulmonē corrodit ac putridū facit. Sic quoq3 ⁊ sanguinis facit sputū. si in saniei sputū cōuertatur. Maxie aūt ptisis his accidit quorū etas a decē ⁊ octo annis ē vsq3 trigintaquinq3 propter caloris hac in etate dominationē super cōplexionē: quoniāq3 eorum membra ⁊ pulmo mollia sunt: vnde ⁊ sanies factle illa corrodit ⁊ citi⁹ Accidit ēt sepe his quorū corpus hui⁹ paratū ē passionis aduentui: quorū corpus. s. exile ē: guttur acutū: pectus strictum: scapule sublate ⁊ ad posteriora eminētes: ⁊ ad quos catarri acceleraī calidi. Cuius eteni pectus strictū ē que in eo sūt vene cito rūpūtur propter pectoris arctationē ⁊ debilitatē. Catarri autē calidi incidunt ⁊ vulnerāt suo pulmonē acumine. Et sciendū passionē hanc trāsire ⁊ saltū a patribus ⁊ auis i filios dare. Ptisim autē significātia signa febris est inherens: sed trāquilla ⁊ māsueta die: nocte vero robustior: sicq3 ⁊ post ciborū sit appositionē. Accidit eteniz hac hora calori quēadmodū ⁊ calci si aqua superfūdať calor is accidit euaporatio. Accidit ēt passione hac molestatis nimio fatigari sudore ocl'i eoz ꝓfūdātur: gene rubēt: vngues ⁊ digitoz summa conicantur: digitorumq3 calefiunt extremitates: pedib⁹ eoruz apostemata fiūt mollia: appetitus iminuitur ciborū: ⁊ oīno ethice signa de quibus dictū est in eis apparent. Porro ocl'i profundantur: eo q̄ būorum ipsorū fiat liquefactio ⁊ desiccētur. Et genarū rubor ex vaporum calidorum ascensu ad faciem. vnguiū conatio eo q̄ que illos roborat ⁊ stringit caro liquefit. Extremitatū digitorum calor ex caloris in membra radicalia dispersiōe ⁊ firmitate que sūt ossa ⁊ alia huiusmōi ⁊ quoniā in digitis ossa dominātur. Pedum apostema propter quod a fornace remoti sunt caloris naturalis ⁊ vitalis virtutis: vnde ⁊ moriūtur: acciditq3 illis apostema quemadmodum mortuorū pedibus iflatio. Et appetitus ciborū defectio propter pascētis ⁊ nutrientis debilitatez virtutis. His itaq3 signis hec significatur ptisis. Nonunq̄ aūt medicus in his que eger expuit ābigit sanies sit aut phlegma. quare sputum in aquā mitti oz ⁊ per horā dimittere ampliusq3: q̄ si infundū mergit sanies ē: ⁊ si supnatat aqua phlegma est.

UVA. BHSC. IyR_125_1

Capitulū. 21m. de passionibus lacertorū pectoris z operimenti costas involuenti causisqz z signis.

Operimento costas subinvolueti que accidunt passiões z pectoris lacertis: apostea sunt emissiones furūculi. Et si apostema operimēto costas subinvoluēti accidit pleuresis vocaf z qm in pectoris lacertis dolor dicitur lateris. Pleuresitaqz apostema cū ē caliduz qō subinvoluenti costas operimento accidit. Et huic adherēta passiōi accidētia quib9 significatur febris ē indefitiens que ab ipsius principio nō separatur: ac tussis que nihil in principijs emittit. anhelitus angustatio. pungés dolor. Et qm passio difficilis est dolor a costis incipit: z ad furcularū ascēdit partes: eo in latere in quo apostema est. Nonunqꝫ autē inferiora descēdit in ptes que subsunt hypocūdrijs. Febris quidē generatur eo qꝫ calor ad cor peruenīat. pp quod proximū est egrotāti membro. Tussis propter expellentis motum virtutis ad nocentez pellendam superfluitatem. Anhelitus arctatio: quoniā apostema anhelitus opprimit meatus. Pūctura vero eo qꝫ in operimēto sit apostema z doloris ad furculas ascēsus eo qꝫ operimētum costas subinvoluēs furculas contrahit. Si etenim apostema in superioribus fuerit partibus: operimēti partes be qm intumuerint doloꝛi earum furcule māme z brachia ꝓparticipāt. Doloris ad iferiora descēsus loca: qm̄ i ptib9 est iferioꝛib9 apostema opimēti: qm̄ quz apostēata fuerit loca: doloꝛi coꝛ q̄ sub hypocūdrijs sūt ꝓpticipāt. Pleuresis itaqz si eū ea sputū sit a principijs salubris ē z breuis. Quz ꝛeiz q̄z to icipit sputū die septio crib occurrit vel vndecio finis q̄rto decimo. Et ſi in octauū differatur morbus prolūgatur z crisis differtur vsqz in diē tricesimū z sepe in posteriora. Significatur autē ex sputo ipso apostematis spēs. Si etenim rubeum sit z spissi ruboris apostema sanguineū eē significat. Si croceū aut ruboris clari aut in croceuz percutiēs: apostema cholericū eē significat. Si color illi albus ē z spumosū apostema phlegmaticū eē mōstrat. Si nigrū aut liuiduz cholere nigre morbū eē monstrat. Duo autē hec apostema phlegmaticū. s. z nigrū per parū in costas subinvoluenti accidūt operimēto eo qꝫ ipsa crossa sint z operimētū tenue z strictū nō nisi subtilē suscipiēs materiā. Hec enim citius z facilius in partes eius trāsducitur ꝙ crossa materia. Sanguis aūt z chole ra rubea subtiliores sunt humores z que ex eis fiunt apostemata sepius in operimētis oriuntur. Hic itaqz hypocras in aphorismorū ait libro. Quibus acidus est ructatus pleuresim nō facile patiūtur acidus etenim ructatus ex humore fit phlegmatico in toto dominati corpore quz in stō eius fuerit multiplicatus. Crossū aūt z viscosū phlegma operimētū costas subinvoluēs nō suscipit. s. in eius nō trāsmittitur substātia: io ergo hi9 oīs accidētis pleuresis nō accidit nisi forte p raro vt si acciderit in eoꝝ corpib9 cholerā adunari rubeā aut cholaꝝ admixtiōes que ad operimētū influant z apostema generent eiusmodi. Lateris dolor apostema est qō in lacertis sit pectoris: z aliud quidē in operimētis sit interioꝛib9 pectoris lacertis. s. qui inter costas sunt: significaturqz febris z doloꝛe ac percussione que in eo sunt latere in quo z passio sine pūctura maximeqz anhelitus tēpore: nēc tussis illud comitatur aut sputū: z si fuerit tussis: sed leuis z sine sputo. Et si pulsatio tēpore quo aer respiratur fit durioꝛ: significat passionē in his eē qui pectus dilatāt lacertis: si aūt quz expiratur in lacertis pectoris quod tactu significatur apostema: cteniz caput hz acutū.

Capitulū. 22m. de passionibus diaphragmatis.

Diaphragmatis passiones: alie ipsi ꝓprie sunt: alie ex aliorū fiūt cōparticipatiōe passiōis mēbroꝝ. Et que ipi ꝓpria ē passio: ea ē que ex mala accidit cōplexione: z apostematū diuersitates: quēadmodū que illi accidit passio que bersamon vocatur quā nos maniā diximus: apostema. s. in diaphragmate ꝙ mētis segr̄ aliēatio eo qꝫ a pectore ad cerebꝝ p ꝓticipationē trāseat. Que āt illi ex passiōis alīi9 mēbri ꝓpticipatiōe fit passio. aut ex cerebro accidit aut ex epate. Ex cerebro quēadmōz illi passio accidit qū i cerebro calz oriī apostea mētisqz segr̄ aliēatio. Differt āt mētis aliēatio q̄ ex ipso fit tm̄ diaphragmate z q̄ ex cerebro qm̄ q̄ ex mētis fiūt accidētia: vt peruigilatio. obliuio. lachryme. lippitudo. a parietib9 palce collectio fimbriarūqz: reiectio vestis: oris siccitas. p̄mo in passione nō apparent dyaphragmatis: sz qum passio roborata est z in oculis fit rubor: ventris supplanū sursum contrahitur z anhelitus fit difficultas. Ex epate vero si fiat illi passio quemadmodum i ipsius accidit apostemate tussis z anhelitus arctatio ex pticipatione diaphragmatis z epatis gibbositate eo qꝫ admiuicē colligata sunt: significaturqz hꝫ qꝫ egrotās grauitatē sentit z doloꝛē in dextro latere in hypocundriorum locis.

Capitulū. 23m. de passionibus cordi accidentibus.

Cordi que accidūt passiones alie ipi tātuz ꝓprie sunt: vt qui illi accidit doloꝛ z palpitatio: quedā aūt ex alterius mēbri cōparticipatione in passione aliqua que est defectus. Et cordis doloꝛ aut ex mala est cōplexione aut morbo organico aut continuationis separatione. Mala vero complexio aut calida ē z pulſ9 significatur magnitudie aut frigida z signū illi pulsus ē parūtas. aut humida cui mollis ē pulsus aut sicca quaz pulsus manifestat durities. Qō si mala cōposita ē cōplexio z pſsus cōponitur. Peioꝛ aūt oibus que accidit complexio cordi mala sicca ē: z sicca ac calida: ab his enim ethica fit velocius. Post has mala cōplexio varia est que defectuz parit. Organicus aūt morbus aut ex apostemate ē sanguīco: aut cholerico cordi accidēti aut illud capsule circūdanti. Et cui hoc accidit longū nō viuit z velotius moritur. Significatur hoc inflāmatione grauitate z distensiōe. Continuationum separatione vt vulnus qō a pectore mittitur ad coꝛ. Et si taba na ad coꝛ penetrauerit z eius cōcauitates. maxi: qz sinistraz: statim moritur homo. Q; si nō ad cōcauitates penetret pauloꝓst obijt. Sic z in oibus que doloꝛē faciunt cordis causis ex apostematib9 alijsqz homo nō viuit nisi iuxta morbi quātitatē virtutis ac debilitatis. Palpitatio z tremoꝛ aut ex humiditate fit aquosa que in cordis cōcluditur operimento: cuius signum ē qꝫ patiēs coꝛ suum sentit tanqꝫ crepitās i aq: nec ꝛeiz dilatari potest aut reduci ꝓpter humiditatē: aut ex apostemate qō illi accidit. Et si apostema calidum ē homo moritur: z si durū defectio sequitur z in defectu moritur: aut ex humiditate sanguinea. quēadmodum iuueni accidit de q̄ refert Galien9: qꝫ cordis titillatio singulis illi fieret ānis. quē per phlegbotomiam tribus medicatus est annis continuis. Et autem quartus factus est ānus aū qꝫ passio fieret phlegbotomari fecit: sicqz titillatio redditū non habuit. Accidit āt palpitatio ex mel'icis vaporib9 q ad coꝛ ascēdūt. Defect9 āt vital'ē seni'l' dissolō virtutis: h9i aūt dissolō aut ex repl'one fit q̄ vtutē grauat z oppm̄it quēadmōz i defectu q ex repl'ōe fit venarū ex hūoribus z stomaci a cibo: vt fit in fastidiositate cū putredine: z sicut ex cerebri repletione fit vt i apoplexia videre licet. Aut ex euacuatione certe immoderate que virtutem dissoluit z dissipat: quēadmodū i vēt̄is accidit fluxu nimio z medicamis potu: ac nimio z immoderato sudoꝛe: z sāguis per phlebotomū emissione: aut a naribus fluxu z menstruoꝝ immoderatione que mulieribus accidit: ptusqz purgatione z saniei a vulnere egressione: ciboꝝ abstinētia labore nimio z huiusmodi alijs euacuationis speciebus qū immoderate fiūt intātuz vt cū inutili qꝫ nature nō confert quod vtile est euacuetur. Mala cōplexio calida est quēadmodū in febribus accidit. Ex frigida vero quēadmodū in oris stomaci passione que bolismos vocatur. alijsqz malis cōplexiōib9 quz semel imutantur. Fit etiā ex doloꝛe graui virtutis dissolutio z spiritus euacuatio quēadmodum doloꝛe in oꝛe stomaci facto: z in colice ac ileos doloꝛibus z disgregationum vlceribus ac vulneribus que in eis fiūt z neruis: aut lacertorū capitibus alijsqz passionibus: a quibus doloꝛes fiunt pmolesti: accidit defectus z in matricis suffocatione: quum vapores substolluntur frigidi a matrice ad coꝛ. Nonunqꝫ aūt defectus fit ex mēbri alicuius substantie coꝛruptione z mortificatione qū vapores ab eo ad coꝛ feruntur frigidi: vnde z defectus accidit. Accidit etiaz ex apostemate quod cordi innascitur: vocaturqz eiusmodi defectus cordis: fitqz ab eo mors subita spetie. Accidit etiā in principijs accesionis periodicarum febriū. aut doloꝛis causa qui ex caloꝛe fit. Aut propter putridi humoris ad stomachū decursuz accēsionis febris articulo: vnde virtus grauatur vital': aut patiēti febrem qū apostema est mēbro in aliquo nobili z molesto. Qū itaqz ea boꝛa humoꝛ ad apostematis decurrit partes augetur z eius roboꝛatur doloꝛ ac defectus sequitur. Aut certe febricitanti in stomaci oꝛe debilitas est: suscipitqz qui influūt humores: q si crossi fuernit virtus grauatur z oppꝛimitur illis z defectus oritur z si male sunt cōplexionis: doloꝛ ab eis fit quez defect9 sequitur. Accidit aūt defectus ex animalibus accidētibus ex timoꝛe quidē ꝓpter caloris naturalis z vitalis virtutis ingressū ad coꝛporis profunda. Ex ira eo qꝫ caloꝛ egrediatur z dispergitur. Hec sunt defectus cause. Signa autem eius ex tremoꝛū est frigus z anhelitus debilitas ac frigus pulsus

UVA. BHSC. IyR_125_1

pallitas ⁊ debilitas.color croceus ⁊ si acclametur illi nō audit bñ:ſz tāq̄ ſi i lōginq̄ positus ſit loco aut poſt aliq̄. Hec ſunt paſſionū diuerſitates que in corde naſcūtur ⁊ omnibus ſpiritus inſtrumētis.

Capitulū .24. de paſſionibus organorū cibi.ſ.de meri ⁊ de ore ſtomaci.

Que in cibozum fiūt organis paſſiones: alie i meri: alie in ſtomacho. alie in inteſtinis alie aūt in epate. alie in ſplene. alie in felle. alie in renibus: alie aūt in veſica fiunt. Et que in meri. alie in eiꝰ ſubſtantia. alie i meatu per quē cibus ad ſtomachū mittitur. Et que ſubſtātie eius accidit attrahentis eſt debilitatio virtutis qua cibuz attrahit ab ore ⁊ ſtomacho mittit: ⁊ virtutis p quā fit vomitus debilitas. Hec autē virtutes debilitāt̄ aut male cōplexionis: aut organici morbi: aut contīuatiōis ſeperationis cā: aut incōmodo quouis quod lacertis accidit eiꝰ actiones ſtatuētibus. Mala ꝯplexio aut calida eſt: ⁊ ſiti ſignificatur ⁊ frigidozū vtilitate potuū. Aut frigida ⁊ ſignificatur cōtrarijs ⁊ ſitis.ſ.paucitate q̄q̄z calidozū cōferat illi potꝰ. Aut humida ⁊ oris patet ex humiditate ac ſcreatuū multitudine. Aut certe ſicca cui ſignū oris eſt ſiccitas. Organici autem morbi ſunt vt apoſtema calidū quod ex febre ſignificat: grauiq̄z ſiti ⁊ dolore qui patiēti inter duas fit ſcapulas. Et frigidum apoſtema quod ex grauitate ⁊ pōderoſitate ſine dolore ſignificatur. Continuationis ſeperationē vomitus ſequitur ſanguinis ⁊ dolor inter ſcapulas. Et que in lōgum eſt attrahēdi facit iminutionem: ⁊ que per latuz in vomitus expulſione facit diminutionē. Hec ſunt que in meri fiunt paſſionū diuerſitates. Que in eius fit meatu oppilatio eſt. Oppilatō autem ex apoſtemate quod in iterioribus accidit ⁊ ipſuz oppilat fit: aut ex apoſtemate quod lacertis eius adiuuātibꝰ actōnem oritur ab exterioribus cōprimiturq̄z meri ⁊ cōprimitur meatus ac obturatur. Et apoſtematis ſi caliduz eſt ſignū dolor eſt ⁊ febris ac moleſta ſitis ⁊ qum aperitur apoſtema febris robuſtior fit acciditq̄z rigor ⁊ horror patienti ⁊ ſi frigidum in loco fit grauitas diſtēſio ⁊ maius oppilationis ſignum que in meri fit tranſmiſſionis cibi prohibitio eſt ad ſtomachū.

De ſtomaci morbis. Que in ſtomacho oriūtur paſſiones: alie in eiꝰ ore alie in profunditate fiunt ⁊ conatione. Et que paſſiones ac dolores in eius fiunt ore difficiles ⁊ moleſtiſſimi ſunt eo q̄ i magni ſint ſenſus mēbro: ⁊ quauis ex modica nocēt grauiſſime cā intātum vt nōnū q̄ ad interitū deducant ex cordis vicinia ⁊ cerebri cōparticipatione. Et que ori ſtomaci fiunt dolores: quidā cōmunes ſunt ipſi ⁊ mēbris oibus vt mala cōplexio ⁊ apoſtema cōtinuationū ſeperatio. In quibuſdā illi alia participāt mēbra vt cerebrū ⁊ cor. Cerebri quidē cōparticipatio vt per uigilatio ⁊ animi diſceſſio in febribꝰ deſipiētia: ſomnia mala epilepſia ſpaſmus obſtupefactio. Refert autem ſuo Galienus in libro de ſanationis cautela ſe vidiſſe quibus in febre ſpaſmus ſubito acciderit. quam ſpaſmi in eis non apparuiſſent ſigna: poſt quem vomitus factus eſt cholerarum ⁊ ſpaſſmus quieuit ab eis ſtatiz. Accidūt āt cibos mltiplicāti malos accidētia peſſima vt oſcitatio ⁊ ſingultatio: qui quam bis qui in eoz ſūt ſtō fuerit purgati humoribus accidētia illa cedunt. Eius vero ad cor ꝯparticipatione fit defectus ⁊ palpitatio aliaq̄z. Sūt aūt ⁊ ipſi proprij dolores ⁊ morbi ſtomaci ori: vt appetitus: corruptio: ⁊ caninus appetitus ⁊ qui boliſmos dicitur: ⁊ ipſius appetitus ceſſatio: dolor precordiorū: ſitis: cibozū in ſtomaci ore natatio. Et qō ſtō ex mala accidit cōplexione ſiquidē calida fuerit ſitis ē ⁊ calor qui patiens in ſtomaci oris loco ſentit: frigide actu delectatur potu aque ēt ſi exterius apponaī. Q; ſi cū ea materia fit calida: ſubuerſio pariter fit in ore amaritudo ac defectus. Quz autez mala cōplexio frigida ē qui hāc hz parū ſitit ⁊ calidozū actu ꝑdeſt appoſitio ab exterioribus ſuper ſtomaci os: ⁊ eorum que calida ſunt ⁊ pūgentia porrectio interior. Quā ſi mā comitatur cholere nigre aut pblegmatica patiens in ore ſapozē ſētit acidū. Et ſi volueris diſcernere que ſtō accidūt ex mala complexione ſingulari: queq̄z ex mala cū materia cōplexione: intuere que corpe emittūtur per vomitū poſt bonoꝝ porrectionem ciborū: ⁊ ſi cū aliquo mixtus ē cibus chimozū mala cū materia ē cōplexio: q̄ ſi nihil inueneris admixtū mala ſingularis ē cōplexio ⁊ ſine materia. Urina quoq̄z idē ſignificat. Quippinatā ſpiſſa ē ⁊ denſa: materiā cū mala cōplexione eē ſignificat: ſi tenuis clara: malā ſignificat eē ſolā cōplexionē ⁊ ſine materia. Cōplexio aūt humida ⁊ ſicca vix egritudinem hic faciunt niſi longioris fuerint tpis. tūc eteniz peſſima afferunt accidentia. Ex humida mala cōplexione hydropiſis fit ⁊ ex mala cōplexione ſicca cōſumptio: que.ſ.ē paſſio: ſenectꝰ ante vocata. Que in ore ſtomaci fiūt apoſtemata aut calida ſunt ⁊ febre ſignificāt̄ ac percuſſiōe ⁊ grauitate ſiti anguſtiatione ſubuerſione ⁊ ſub tactu croſſitie i oris ſtomaci loco eū calore: vt aūt apoſtema boc maturatur emiſſio fit: percuſſioq̄z augetur febris cōfortat ⁊ horror adijcitur ac rigor. Hec etenim duo accidētia acuminis materie cā fiunt: ⁊ quoniā ſtomaci os pūgit. Et quz emiſſio in ſaniē mutatur: ſaniesq̄z ipſa egrediī per vomitū purgatur. Aut vero frigiduz illi accidit apoſtema: quod grauitas ſignificat: ⁊ i oris ſtomaci loco croſſities ſine calore ⁊ ſiti. Continuationū ſeparatio quēadmodū ⁊ in meri ita ⁊ hic quoq̄z fit: ⁊ illis que illic dicta ſunt ſignificaī ſignis. Appetitus corruptio aut ex augmēto ē: aut diminutiōe aut qm̄ ceſſat oio augmētū aut qm̄ i q̄litate ē ciboz: quēadmōz mlieribꝰ accidit p̄gnātibꝰ vocaīq̄z eiuſmōi morbꝰ appetitꝰ malus: aut i quātitate ⁊ fames dicit. que ſi fuerit imoderata fames vocatur canina ⁊ appetitꝰ caninus. Imminutio vero in appetitu ē quz aut iminuitur aut recedit cibozū appetitus vt in paſſiōe que boliſmos vocatur

Malus itaq̄z appetitus ē malozū i qualitate cibozū appetitus qui ex malo fit humore in q̄litate in ſtomaci cōcluſo ore: vnde acidos deſideret homo cibos: aut ſalſos: aut pontikos: aut pūgentes. ⁊ qñq̄z terrā ⁊ gipſū. carbones teſtas fictiles. aliaq̄z huiuſmodi male qualitatis. quēadmodū pregnātibus accidit qum in eoz ſtomaci ore adunātur ſanguis mēſtrui quo fetus paſcitur ſuperfluitates. Mēſtruus teniz ſanguis ſuperfluitas eſt in corporibꝰ mulierū quā natura pauit generatiōi. Ut ergo cōceptus fit tempus cōſtipatur ſanguis hic: ⁊ nō exit ſuis tēporibus ⁊ qui in ipſo melioz eſt ⁊ vtilior: fetui fit cibus ⁊ qui ſubeſt ⁊ tāte ē vtilitatis ⁊ bōitatis ad māmillas fertur ⁊ lac fit: qō aūt malū in eo ē in corpore remanet mulieris ⁊ eius pars quedā ad ſtomaci tēdit os. ⁊ appetitus excitat malos. Et hoc quādoq̄z primo accidit mēſe mulieri ⁊ ſecūdo ac tertio: quarto vero finitur. Fetus nanq̄z q̄ diu paruus ē pauco paſcitur ſanguie: ⁊ eius reſtat copia: vt autem creuit ampliori idiget cibo: vnde ⁊ maiori paſcitur ſānguis quātitate: nec eius deiceps mulieri fiunt appetitus eo q̄ ſanguis amplior pars in fetus expēdatur cibū. Augmentum vero appetitus.i.fames ex mala ē cōplione frigida que ſtomaci accidit ori: ſignificaturq̄z acido illa ſequenti ructatu. Immoderatio aūt appetitus caninus ſciz appetitꝰ cuius nō ſaturatur dñs ex humore fit acerbo qui i ore cōcluditur ſtomaci ⁊ inter corporis eius partes: ſignificaturq̄z ructatu accido ⁊ appetitꝰ potus aque iminutiōe multaq̄z ⁊ humida egeſtione. Aut multa euacuatiōe que toti accidit corpori: deſiderāt̄q̄z mēbra reſtauratiōnē eorū que euacuata ſunt: quēadmodum poſt febres accidit quarum finis per euacuationem ē. ſignificaturq̄z precedēti euacuatiōe. Mēbra enim qū cibo euacuata ſint: que i venis ſūt attrabūt. Et venis euacuatis cibus qui in epate ē ad eas trabitur: quod qū euacuatum fuerit qui in meſaraicis eſt cibū attrahit. Euacuata meſaraica ab inteſtinis abtrahit ſubtilibꝰ. hec a ſtomacho ſicq̄z fames fit ⁊ que preceſſit euacuatiōe ſignificatur. Huiꝰ ſignificatio paſſiōis famis ē grauitas ⁊ q̄ parū tollerari pōt. ⁊ commeſtiōis imoderatio itm̄ vt grauet: ideoq̄z ⁊ vomitu cibꝰ pellitur aut egōne. Differūt aūt paſſio hec que ab euacuatione fit ⁊ q̄ ab hūore accido qm̄ q̄ ex ianitiōe fit diſſolutiōez ſi hz nāe. Appetitꝰ caſꝰ aut ex mala ē ꝯplōe cal'a q̄ ſtōaci os eneruat diſſoluitq̄z q̄ i eo ſūt: ſignificaī q̄z ructatu q accidit fumoſo: quiq̄z odori ſimilis eſt luti: ſitiq̄z faſtidioq̄z ciborū aq̄ frigide deſiderio ⁊ quiete ⁊ frigidozū actu appoſitione exteriori ſuper os ſtomaci. Aut ex humore cholerico aut ſalſo ſignificaturq̄z que accidunt ſtomaci ori pūcturis ⁊ ſubuerſionibus: vomitu multoq̄z aque potus deſiderio oris amaritudine aut ſalſugine. Humor nāq̄z cholericus ⁊ ſalſus ſitim ꝓuocant ⁊ nimiū potādi appetitū. Nōnū q̄ aūt ciborū fit appetitus iminutio ex humore viſcoſo: qui os ſtomaci alūt ⁊ replēt quā nec pūctura ſequitur nec tuſſis. Et aliquādo appetitus fit paucitas ex humore putrido in ſtomacho a quo appetitus cibi fit paucitas: ⁊ quaſi cōpreſſio fricatioq̄z in ſtomaci ore. Accidit aūt appetitus ceſſatio qū incōmodū quod vis neruo accidit qui a ſtomaci os venit: ceſſat eteni ſenſus eius ſignificaturq̄z que cū ea eſt cerebri paſſiōe: vt mētis alienatione. Que āt boliſmos vocaī paſſio: famis.ſ.imoderata cū appetitꝰ ceſſatiōe ex male cōplexiōis frigide imoderatōne ſuper ſtomaci os fit: ciborūq̄z iminutione ⁊ virtutis debilitate. Hāc ſignificāt paſſionē q̄ tactu ſentit homo oris ſto-

UVA. BHSC. IyR_125_1

maci locū frigidus ⁊ appetitus casus ⁊ a cibis prohibitio: dolor ⁊ defectus que cū illa fiunt: corporis cōsūptio. Et fames que hāc accidit in passione nō fit stomaci ori: sed oium virtuti mēbrorum. Et inter hanc passionē ⁊ appetitū caninū differētia q̄ in bolismo appetitus cessat virtus debilitatur in apetitu canino appetitiua est virt⁹ valida ⁊ mēbra repleta sūt.

Passio que precordiorū vocaī dolor qui ori accidit stomaci vocantq; huiusmodi medici ⁊ alij precordiorū dolorē: eo q̄ mēbrū hoc cordis loco proximū sit per cōfinitatē. Et hec passio aut ex mala est cōplexione calida: quā significat passionis mitigatio ⁊ doloris cū actu frigida apponūtur exterius super oris stomaci locū: frigidorūque potēcialiter ciborum porrectione. Aut ex humore choleri cho qui ad stomaci os defluit: significatq; illū que simul grauis accidit subuersio ⁊ extremitatum frigus. Hec autē passio molesta est ⁊ difficilis: aliquando hoīnē ex doloris magnitudine perdēs propter huius mēbri sensus nimietatē. ⁊ eius cordis loco vicinia. Accidit autē aliquādo choleraꝝ fluxum ad stomaci os fieri qum dolor quis ineſt magnus. aut tristitia grauis: ⁊ qū ciborū fit abstinētia: vnde dolor fit grauis itantus vt qñdoq; mortē pariat. Est autē hoc eo q̄ optimi sit stomaci os sensus q̄q; loco cordis proximū sit. Nonū q̄ autē ad stomaci os phlegma decurrit putridū ⁊ fit abinde patienti angustiatio ⁊ abominatio: quēadmodum ex humore fit cholerico. Ciborum super stomaci os natatio expellentis fit debilitate virtutis. Cuius signū est q̄ patiens horā q̄ cibus sumitur stomaci os sentit grauari ⁊ leditur his que comedit. Sitis vero imoderata ⁊ multe potus aque: aut ex oris stomaci fiunt calore: aut ex ipsius siccitate: aut humore salso qui in eius adunatur tunicis: aut in intestinis subtilib⁹ aut in meſaraica: aut ex epatis calore. Fit ēt sitis ex pectoris ⁊ pulmōis ardore: differuntq; que a pectore ⁊ pulmone q̄q; a stō ⁊ intestinis ac epate: qm̄ sitis que ex pectore oritur ⁊ pulmone aeris mitigat frigidi respiratio: que aūt ex stō ⁊ alijs ē nisi aque potu nō mitigatur frigide. Et ait Hal. quoniā quibusdā sitis grauis ⁊ frigide nō sedata ē potu aque nec aeris respiratione frigidi morituiq; sitiētes sūt. Quidā eteni dipsai des comederūt serpētes: quidā vinum in qō eiusmodi ceciderant biberūt: quidā vinū vetus stomachusq; eorum nimio exarsit calore: quidā nauigabāt alto mari ⁊ aqua priuati sunt suaui ⁊ ad aque potū marine coacti sunt: vnde ⁊ sitiētes obierunt: alij quꝫ aquam bibissent marinā natura eorū emollita ē ⁊ humiditates corporis euacuate.

Apostemata vero que stō accidūt alia calꝫ sūt ⁊ percussiōe ac grauitate: febri ac siti: angustiatione ⁊ subuersione significātur ⁊ crossitie q̄ subtactu ē cū calore loci stomaci oris ⁊ quꝫ putrida facta sunt ⁊ emissiones fiūt: pcussio roboratur: febris ꝓfortatur: additur qꝫ bis ortor ⁊ rigor. Hec eteni duo accidētia acumis materiei cā fiūt ⁊ mēbri pūctiōis. Et quꝫ eruptio fit per vomitū sanies euacuaī. Sūt ⁊ frigida que cū crossitie sine calore ⁊ siti: ſꝫ cōmitāte grauitate significāī. Cōtinuationū vero separatio que ori accidit stomaci: eodē fit mō quo ⁊ in meri eisdēq; significatur signis: nisi q̄ dolor ⁊ egritudo hic in stomaci sunt ore.

Capitulū. 25ⁿ. de passionibus profūditatis stomaci.

Stomachi profunditati que accidūt passiones sunt mala digestio fastidiū. diarria. pturbatio. lienteria. vomit⁹. singultatio. inflatio. ructuatio. sanguis ⁊ lac in stō coagulati. Et mala digestio ac fastidiū qō ab ea accidit digestionis. ſ. cessatione fiunt quꝫ stomachus a digerendo debilitatus est. Si eteniꝫ a stō cibus velocter nō descendat digestionis dicitur mora ⁊ si cibos optime nō digerat sed sit eius mala digestio ⁊ in q̄ſdā malas mutatur qualitates mala vocaī digestio. Et qum nihil oio digeritur nec ab eo descendūt corrūpūturq; cibi fastidiositas vocatur ⁊ quib⁹ hec accidit stomatici nūcupātur.

Hēs aūt passiones hee ex vna oriūtur cā: preterq̄ qua digestionis mora que ex cāis fit debilibus: fastidiositas putrida ex validis mala digestio ex mediastinis causis. Hee autē cāe aut interiores sunt aut exteriores. Et interiores mala est cōplexio stomaci: humores in eo concluſi. apostemata cōtinuationū sepatio. Et mala cōplexio aut calꝫ ē: corrūpitq; i stō cibos ⁊ ad aliquā putredis malā declinat spēm: validus nāq; in stomacho calor cibos putrefacit que fumoso significatur ructatu ⁊ saliue disgregationes luti odoris similis: aut piscīū ⁊ ciborum digestiones frigidorū q̄ difficile digerūtur ac siti. Accidit q; pariter dolor qui in frigidorū actu aut potēcialiē ipsu mitigatur. Aut frigida est hec mala cōplexio ructatusq; illā qui accidit patienti significat acidus sitis paucitas q̄q; cibi prosūt calidi: acciditq; simul quē actu aut potentia liter calefacientium mitigat vsus dolor. Et si frigus imoderatus est cibus nō alteratur quouis modo in stomacho: nec ructatus fit acidus ab imoderato teni frigore cibus nō alteratur. Aut vero sicca est: aut humida ⁊ he digestionē nō ipediūt: sed in principijs iminuūt nec dolorē faciunt: sed tamē in tēporis lōgitudine malas generant habitudines. Sicca teiꝫ cōplexio si in stomacho dominetur ⁊ imoderata fiat morb⁹ ab inde accidit qui ethica dicitur febris: maximeq; si siccitati calor adiectus fuerit. Hic etenim morbus ethica. ſ. omni tūc cōmunis fit corpori ⁊ cōsumptio ab eo fit ac marcor. Humida autez cōplexio si stomacho dominetur hydropisiꝫ facit eo q̄ cibū in humiditatē conuertat: maxime si humiditati frigiditas addatur. Hec eteni fortius est ad hydropisiꝫ iducēdā. Et nos quomodo hydropisis fiat ex mala stomaci cōplexione alias ostēdemus. Humor autē conclusus aut calidus ē significatq; illū appetitus paucitas ructatus fumosus saliue dispersio ⁊ fetor. Hicq; humor aut ad stomachuꝫ aliunde influit: significaturq; quoniā qū patiens cibū acceperit aliquez qui facile nō corrūpitur: vt frumētuꝫ ⁊ ordeuꝫ: eius repl'sio aut egestio cū choleris fit. Aut i ipsius nascitur tunica significaturq; subuersione ⁊ vomitu cū quo nihil emittitur ⁊ sitis molestia. Aut frigidus est humor ⁊ appetitus illū significat iminutio ac ructatus acidus. Hicq; etiaz aut aliūde ifluit in stomaci cōcauitatē: signūq; habet q̄ qū patiens cibuz in q̄ elimatio est sūpserit: vt mel si reiecerit illō aut expuerit phlegma simul emittit: aut tunica illū cū bibit stomaci quē subuersio significat que nihil emittit: nisi forte in stomacho cib⁹ fuerit: sitis quoq; paucitas ⁊ appetitus ciborū augmētū. Et ortē discernere inter ea que stomacho ex mala accidunt cōplexione: aut que ex humore: aut humoribus alio modo. Intuere igitur ⁊ si corpus repletum est: ⁊ vene inflate corpusq; simiiter: ⁊ qum ciborum egestione temperatorum mixtura aliq̄rum emittitur humorū: vrina spissa est ⁊ nō tenuis ⁊ clara q̄ in stomacho est passio ex humoribus ē conclusis non ex mala simplici ꝯplexione. Apostemata que i stomacho fiunt furunculorum sunt speties: hec alū calida sūt que dolor significat ⁊ i loco stomaci ꝓfunditatis pcussio ructat⁹: ⁊ q̄ sub tactu ē calor: febris ⁊ sitis ⁊ qū ad sanie perducuntur febris robustior fit ⁊ horror inascit. Qñz aūt frigida cū q̄ grauitas ⁊ ructatus sine calore significat ⁊ dolore.

Continuationis separatio aut ab exteriorib⁹ fit cāis vt vulnere qō stō incidit: aut interioribus vt inflatione ⁊ comestione. Et interiores cāe in cōueniētia ē ciborū que aut ex mala fit ipsorū quantitate qum cibi multi sunt: nec pōt eos stomachus digerere: vt pauco accidit igni si ligna super illū ꝓiciātur multa exurere ea nequit: aut ex q̄litate si mali sint vt lac acidū: piscis: fugiles. i. radices: patellatus cibus ⁊ fumosus: quēadmodū i igne videbis si ligna illi ieceris viridia: neq; eteni in eis accendi pōt. Est ⁊ ex eius substātia si crossus sit cibus vt vaccina caro ⁊ açimus panis: quēadmodū in igne debilē si ligna ꝓiciat solida: fit etiā ex ciborū ordie si crossos comedat hō cibos aut cōstipātes prius debinc subtilibus sequatur ⁊ emollientibus. secūdus eteni cibus anteq̄ descēdat corrūpitur. aut certe indigestibilē prius hō accepit cibū: debinc aliū subdit ⁊ nō digeritur. Harum cārū significatio ex egrotantis fit interrogationibus.

Perturbatio euacuatio ē choleraꝝ per vomitū ⁊ solutionē: que aut ex ciborū est multitudine quꝫ stomachū grauauerint ⁊ nocuerint isqz ad expellendū fuerit cōfortatus: ⁊ que ori stomaci proxia sūt per vomitū emittuntur que in profunditate submersa per solutionē: aut ex mala qualitate ciborū pūgēti. ſ. que stomachū nocet ad sui vrget expulsionē: aut cibi ipsius corruptione qualis corruptionis spē que ipsū in choleras alterat: expellitq; illū a se stomachus eo q̄ illi obsit: ⁊ quod quidē subtile ē ⁊ stō supernatās q̄ vomitū emittīr qō in fundo mersū per solonez Fit ēt ex humoris cholerici fluxu aut a felle aut alio mēbro: q̄ qm̄ stomachū pūgūt expellūtur. Hi⁹ significatio rei ē qō per vomitū emittīr ⁊ fluxū ⁊ angustiatio subuersio ac sitis. Hec i principijs passio parua ē ⁊ suauis. Quꝫ autē cibus euacuaī corruptus dolor roboraī: quꝫ humor ex ciborū corruptiōe factus emittitur a stō ⁊ intestinis: eo quidē qui ab inferioribus emittīr cholerico ⁊ salso pūgit: aut emordet meri eo qui p vomitū pellitur: leditur itaq; stomachus ⁊ intestina ac dolor in eis fit: ⁊ angustiatio ⁊ pressura: fitq; abinde defectus: facies etiā ꝓsumitur: tpa residēt: nasus attenuaī: extremitates refri

UVA. BHSC. IyR_125_1

gerãtur:si passio hec valida fuerit qũ in corpe humores fuerint corruptiõi apparati.

Diarria vero mafiarũ ẽ subtiliũ ⁊ variaꝝ euacuatio. Hec ãt ex malo fit regimie ciborũ: aut ex venarũ repletione:aut que mesaraice accidit oppilatione: aut hũoꝝ q ad stomachũ aliũde ꝓfluũt. Et q̃ ex malo ciboꝝ fit regimie:aut pp eorũ ẽ quãtitatẽ quꝫ multi sũt graũãtqꝫ stomachũ quos ille expellit:alijqꝫ subsequũtur humores:aut pp qualitatẽ quꝫ cibus qui cito corrũpitur comeditur vt melones.mora.cucurbita ⁊ his similia:que qũ in stõ corrupta fuerint expellũtur:sequũturqꝫ alie deinceps materie que simul trahuntur. Est ẽt propter ordinẽ quꝫ cibũ qui descẽdere morat̃ preponit quis citius descẽdenti. Porro que ex venarũ fit oppilatione que concauitates dicũtur: quoniam si eiusmodi venis oppilatio accidit:cibi succositas ad epar per eas nõ mittitur:ideoqꝫ cũ solutione exit. Et que ex corporis ⁊ venarũ repletione:qm̃ cibus qũ in stõ ⁊ intestinis fuerit decoctus subtilibus iuxta quod oꝫ:ad epar ⁊ oĩa corpis mẽbra pp repletionẽ nõ mittitur:exitqꝫ a subtilibus ad intestina crossa ⁊ indigestus:fitqꝫ abinde diarria. Et que ex multis fit humoribus ad stomachũ descẽdentibus:aut ex oĩ corpe:aut ex vno mẽbro:⁊ hec aut propter naturã quẽadmodum in crisi:quꝫ membra superfluitates illa nocẽtes ad stomachũ pellunt:⁊ quẽadmodũ malas cerebꝝ propulsat superfluitates ad stomachũ ⁊ intestina. Plurimũ nãqꝫ in cerebro superfluitates adunãtur varie:quas ipsũ ad stomachũ expellit. Et superfluitas hec aliquãdo salsa ẽ:aut pungens:facitqꝫ sanguinis solutionẽ ⁊ dissinteriã eo ꝙ stomaci excoriationẽ ac intestinorũ faciat ⁊ signũ eius que salsa ẽ ꝙ patiẽs salsugis suo inuenit in ore saporẽ:⁊ in ea que pũgens ẽ in stõ morsus sẽtit: comitaturqꝫ illã sitis:⁊ que nec salsa ẽ nec pũgẽs dissinteriaꝫ nõ facit sed virtutis debilitatẽ ⁊ sitis paucitatẽ. Differunt aũt diaria ⁊ perturbatio ꝙ cũ superiori vomit⁹ẽ queqꝫ emittuntur amplius cholere sunt rubee:in hac autẽ vomitus non ẽ:⁊ que emittuntur varia sunt ⁊ nõ spẽi vnius:amplius perturbatio morbus ẽ acutus cito terminãs:diarria prolixior ẽ morbus. Et diarrie spẽs que ex superfluitatũ fluxu ad stomachũ fiũt multe sunt iuxta superfluitates que a mẽbris ad stomachũ influũt ⁊ intestina:⁊ iuxta fluxus earũ qualitatez.

Quedã eteni a cerebro defluũt ad stomachũ quꝫ debilitatũ fuerit male cõplexionis cã calide aut frigide:multiplicanturqꝫ in eo superfluitates ⁊ descendũt:alie ad nares:alie ad palatũ:decurrũtqꝫ a palato ad stomachũ:⁊ alie ad intestina corrũpiturqꝫ eoꝝ cõplexio ⁊ iminuitur digestio debilitaturqꝫ eorũ abinde virtus ⁊ nõnunq̃ mortẽ asciscit. Et alia eius spẽs in q̃ fluxus nõ est multus:sed paucus cholericus bocqꝫ fit quꝫ chimi in corpe mltiplicati sũt:nec oꝫ illis corpus ⁊ mẽbra refici.vñ ad stõaci ⁊ itestiorꝫ excludũtur ptes. Alia q̃ꝫ ẽ illi spẽs i q̃ solo ꝓ circuit⁹ fit certos:estuatqꝫ aliqñ duobus dieb⁹ aut trib⁹.ꝺ̃ic sedat̃ die vno:⁊ post ẽ solo reuertit̃ quẽadmõꝫ ꝑus fuerat. Hoc ãt fit iuꝫ supfluitatis ꝙgregatiõis q̃titatẽ in mẽbro a quo ad stomachũ pellitur ⁊ intestina:quẽadmodum putridus in febribus adunatur hũor que periodice sunt. Et qum patiẽtis regimẽ est vnum solutiõis circuitus ordinati reddũtur. Accidit aũt simile quid in febribus tertiãis qum natura superfluitatẽ propulsat cholicã die accẽsionis ⁊ emittit illam. Est ⁊ alia spẽs que ex oppilatiõe fit venarum mesaraicarum. Qũ eteim homo quãtum necesse est ad saturitatem comederit cibus in stomacho digerit̃ ⁊ descẽdit:nec possunt illum membra suscipere oppilationis cã que mesaraicis facta ẽ. Mittit̃ itaqꝫ qui subtilior est ad epar quicꝫ crossus ad intestina descẽdit quẽadmodũ in hydropisi fit que ex oppillatiõe nascitur. Sequitur aũt spẽm hanc attenuatio ⁊ desiccatio corpis:qm̃ qꝺ curãde sit q̃titatis ad corpꝰ ex ciborum nõ pernenit succositate. Sic ⁊ relique diarie spẽs si eaꝫ ꝓlixius fiat tẽpus attenuationem faciũt. Est ⁊ que ex humiditatũ pblegmaticarũ generatiõe i stomacho fiat: accidit qꝫ patiẽti iflatio ⁊ tortio:qꝺ̃qꝫ egerit paulatiꝫ emittit ⁊ tẽporib⁹ abinuicẽ remotis:in tantum vt patiẽtis longa sit mora ⁊ sessio ad sellam.

Lienteria vero ciborũ est egressio a stomacho velocior in ea qua sumpti fuerant habitudine sine aliqua imutatione. Hec autẽ ex imoderata retinentis fit debilitate virtutis:qum cibos oio nõ retinet. Aut ex cõplexiõis frigide causa ⁊ hũide que stomacho ⁊ subtilib⁹ domocqꝫ ex stomaci fit debilitate ⁊ intestinorũ que tanta est vt cibos imutare nequeãt bene sz pblegma faciũt ⁊ humiditatẽ viscosam. Fit ⁊ ab expellentis nimietate virtutis qum aliter ꝙ oporteat mouetur:alio.scilicz tẽpore ꝙ quo cibus digest⁹. Hoc aũt vlcerum ⁊ pustularũ fit causa:que in interiori oriũtur stomaci tunica ad quẽ quꝫ peruenerit cibus ⁊ illis occurrerit vlceribus pũgit ea ⁊ ledit:illaqꝫ pungentẽ a se repellũt: ⁊ statim emissum nõ retinetur. Significatur aũt hoc his que in ore apparẽt ⁊ lingua pustulis.qꝺ̃qꝫ suo sentit in ore hõ calorem ⁊ siccitatem. Lienteria itaqꝫ est vt diximus ciboꝝ pauca in stomacho mora:⁊ eadez hora emissio:ideoqꝫ hac dixit in passione hypocras. Acidus si fiat ructatus in passione q̃ lienteria vocatur nec ante fuerit signum ẽ laudabile. Acidus nanqꝫ ructatus nõ nisi ciborum in stomacho mora fit ⁊ retinentis apprehensione virtutis.

Subuersio ⁊ vomitus aut ex quantitate fiunt ciborum:aut ex qualitate aut humorum putrefactione. Ex q̃titate si multi sint ⁊ stomachũ grauent.ac sup eius os natant ipsuzqꝫ nocẽt. Expellit ꝛeiz ea stõachus ad meri ⁊ emittit. Ex q̃litate si cib⁹ abominabil'sit aut odoris incõgrui.aut amar⁹ aut pũgẽs noccatqꝫ stomacho vnde ⁊ illum stomach⁹ propulset ⁊ emittat. Ex hũorum vero quorũdam pungentium cã quꝫ stomachus ab eis pungit̃ expellit ꝛeim. Hic aũt humor in eius ore si sit ⁊ crossus vomitũ facit:si autẽ inter tunicas ⁊ tunice adhereat atqꝫ ꝟ illũ cũ biberit ⁊ villi eius subuersio fit. Humor hic aliquando in stomacho generatur ipo aliquãdo aliunde mẽbro defluit alio. Et qui in stomacho generatur generatio eius cõtinua ẽ.quꝫ cõplexionis eius malitia hũc pariat humorem. Qui aũt aliunde mittitur quãdoqꝫ sedatur donec qꝺ̃ influat adunetur. Et huius hũoris spẽi significatio fit ex eorum que per vomitum emittũtur sapore. Si eteim eorũ amarus ẽ sapor cholera est rubea:si salsus aut acerbus.aut dulcis pblegmatis significat spẽm. Fit autẽ ⁊ cretico vomitus modo quꝫ natura expellit morbũ generantẽ humorem ⁊ a superiorib⁹ emittit.

Singultatio spasmus est tunice stomaci interioris qui simili fit rõne qua ⁊ nerꝰuorum spasmus. Aut ex repletione aut ex euacuatiõe:aut pũctione:aut mala cõplexione frigida. Ex repletiõe quẽadmodum que ex multoꝝ sumptu ciborũ fit singultatio que multa precedenti significatur ciborũ appositiõe aut ex regimie supfluitatũ in corpore multitudinẽ generanti vt multis crossisqꝫ cibis ⁊ exercitij abstinẽtia ac balnei. Ex euacuatiõe vero quẽadmodũ statim post febres fit ⁊ fluxum ventris.⁊ multa ciborũ abstinẽtia que ex pũctura fit:aut ex humore ẽ choleri co qui in stomaco generatur:vel ad ipm aliũde profluit. aut cibi vel medicamis pungentis porrectione:aut vini veteris ⁊ meri. Mala autẽ frigida cõplexio singultationẽ facit aut ꝓpter cibos frigidos aut medicamia frigida que corp⁹ spissant stomaci ⁊ spasmãt. Et si mala accidat stomaci cõplexio frigida partes ci⁹ densantur:quẽadmodum senibus accidit ⁊ morbos patientibus prolixos.

Inflatio ⁊ rugitus ab interiori fiũt cã qum stomachus validi nõ ẽ caloris qui cibos digerit ⁊ subtiliat:ac ab eis ventositates dissipat:sz nec frigidus qui omnino cibũ non imutat sz calor eius debilis ẽ nec cibi digestionem potest efficere sz in ventositatez alterat vaporosam. vnde in stomacho fit iflatio. Est ⁊ ab exteriori causa vterqꝫ: quẽadmodum ventositatẽ cibis generãtibus vt fabis.fascolis ⁊ similibus. Que aũt ab his generatur vẽtositas parum imorat̃ ⁊ dissoluitur ructatu paruo:significaturqꝫ precedẽti hominis cibo generãti ventositatem. Ructatus autem ex ventositate fit inflatiua in stomacho que ad os cũ vaporibus ascẽdit. Ascendũt autem vapores hi aut ab humoribus calidis ⁊ ructatus fit fumosus.aut frigidis cõplexione: aut ex ciborum multitudine:quos stomachus nõ potest digerere propter caloris debilitatẽ:acescũtqꝫ in stõacho. Nonnunq̃ autẽ eructatio fit fortis emittit̃qꝫ stomacho cib⁹ ⁊ digeri nõ potest. Quꝫ aũt ructatus imorat̃ vẽtositas ⁊ inflatio generantur pessime. Coagulatus autem sanguis aut ex sanguie ẽ q a cerebro descẽdit:aut ex meri sãguie ad stomachuꝫ descẽdenti ⁊ in eo coagulat̃. Aut ex alicui⁹ vene scissura cuꝫ stomaci ⁊ cõplexionis frigiditate. Et coagulatũ lac ẽ lactis dulcis porrectione qũ frigide est stomacus cõplexionis:coagulatur ⁊ ei⁹ lac illud in eo. Hec est que in stomacho fiunt cũ causis ⁊ signis passionũ assignatio.

Capitulũ.26.de intestinorum passionibus dissinteria.s. ⁊ tenasmone ⁊ vlceribus intestinorũ causisqꝫ eorum ⁊ signis

Passiones que intestinis oriuntur sunt dissinteria:sanguinis.s.fluxus ⁊ intestinorum vlceratio tenasmos passio colica ⁊que ileos vocatur:ventositasqꝫ i intestinis fit lubrici ascarides tor

UVA. BHSC. IyR_125_1

tiones. Et que dissinterie vocatur passio: quedã ab epate fit
diciturqz epatica de qua posterius dicemus. Quedam ex in-
testinis z dissinteria absolute nuncupatur. Passio hec aut
post tenasmon oritur graue qui itestina nimio vlcerat z exco
riat motu. Aut ex apostemate calido quo intestinis ortum
est z eruptũ. Aut exbis que ad intestina defluũt in perturba-
tiõis z diarrie passionibus qũ eaz materie acute sunt z cho
lerice: aut phlegmatice salse que intestinoruz putrefaciunt tu
nicã. Et huius passionis domi: primo quidẽ humores emit-
tunt cholericos varioqz. Post hec humiditatez phlegmati-
cam. Hec eteni ẽ que ex intestinis abstrabitur humiditas vis
cosa que interius illa liniebat. Post hec aũt quasi cortices z
corpus emittũt intestinoruz: quz aliquid ex eorũ abstrabitur
corporibus z si in corticibus bis frustra sunt carnis magna:
interitus sequitur patientis significãt náqz corrosionẽ eo vs-
que in itestinis operatã quo ad tunicã peruenerit exteriorem
z que huiusmodi ẽ dissinteria incurabilis ẽ. Incipeps autez
sanguis cuacuatur qũ venarũ aperiuntur ora que in itestis
sunt. Et aliquãdo egreditur ab eis quiddaz rubigi que simile
que de corporibus fluit mortuoruz fetidi odoris. Et nõnũq̃
adipi simile ẽ liquefacto in colore z liquore: bocqz ex eo fit q̃
calor liquefaciat adipẽ qui in pinguibus ẽ mẽbris: z si diutur
nioris fiat tẽporis feci simile fit propter caloris adustionem:
Sequitur aũt hec febris leuis z subtilis. Nõnũq̃ passio hec
ex venaruz scissura fit quz sanguis in cis nimius ẽ: tenuãqz
sanguinis abũdãtia z disrũpũtur. Arbitrãtur autẽ nõnulli
hec ex emorroidarũ fieri sãguie sed falso. Sanguis etenim
emorroidaruz ex venis ẽ que in ano sũt. Et venaruz apertio
que in itestinis fit a superioribꝰ. Fit aũt alñ passio ex cholere
nigre õfluxe q̃ male ẽ q̃litatis ad itestia: significaz qz cholẽ ni
gre egõe. Fit z ab emissiõe cãcria q̃ i itestis fit: z buiꝰ rigꝰ ẽ sã
guis melici soluꝰ. Sũt ãt spẽs be due pessime z mortifere ma
ximeqz si odoris comitatur fetor quẽadmodũ in aphorismo-
rũ in libro testatur hypocras. Dissinteria inquit si a felle ni-
gro inchoauerit mortale.

Ulcera autẽ que in intestinis fiũt: aut in crossis aut
in subtilibus. In crossis significantur eẽ q̃
hõ ad egestionẽ ꝓgit tpe q̃ pũcturas sentit nec comitatur tor
tio. Et si quod ex vlcere egrediur egestioni imixtũ nõ ẽ: vlcꝰ
in crosso significat eẽ recto intestino. Q̃ si egestioni mixtuz ẽ
parũ: vlcus in orbo aut in colon intestino eẽ significaz. Q̃ si
patiẽs pũcturas sub vmbilico sentit: vlcus in itestis ẽ crossis
Et si circa vmbilicũ in intestinis ẽ subtilibꝰ. Amplius si inue
nit hõ anteq̃ egerat pauco ante tẽpore pũcturas: z qõ egre-
ditur ex vlcere egestioni imixtũ ẽ: vlcus hoc in intestinis est
subtilibus. Immiscetur nãqz in spatij lõgitudie sanguis z sa
nies egestiõi. Et si nimiũ mixta sũt simul: vlcus in intestino ẽ
qõ super ieiunũ locatur. z si boz mixtura nõ nimiũ fortis est
in intestino ẽ vlcus ieiuno. Ait ãt hypocras acutoruũ morbo-
rũ in libro dissinteriã z excoriationẽ intestinis accidere q̃ vẽ
tositates emitti prohibẽt z exire: reuertunturqz ad superiora:
z virtutis casũ adducũt ac extremoz frigus. Addidit autẽ
bis Hal'. stomaci dolorẽ: capitis repletionẽ. Est ãt cã: quoni
am intestina excoriata oibꝰ que ad ipsa mittunt̃ ledũtur ma
xime pũgẽtibus: vt igitur nocẽt hec nec emittendis per solu-
tionẽ locus pz: pũgẽs hoc ad superiora reuertitur z fit vento
sitas ac egritudo in stõ: repletio in cerebro: eo q̃ vapores eiuꝰ
modi materiei ad caput ascẽdũt. Sequunturqz pũcturas que
fiunt z dolorẽ intestinoruũ virtutis debilitas: extremoruũ frigꝰ
eo q̃ calor ad loca mittatur egritudinis curãda.

Dissinteria aũt epatica sanguinis ẽ egestio puri
cui nõ admiscetur egestio: qui in prin
cipijs lauature similis ẽ carnis. Post hec rubeus fit z in vlti
mis niger ex cholere nigre spẽ. Differt autẽ dissinteria epati
ca z intestinalis quoniã qui ab intestinis sanguis exit gutta
tim defluit: z ẽ cũ squamis mixtus: qui vero ab epate semel si
mul egreditur: z sine squamis z tẽpoz interualla ac sine do
lore sanguisqz putridus ẽ: aut carnis lauature simil': nec ẽ il
li aliquid admixtũ: nõnuq̃ eius emissio fit per circuitꝰ. Se
quitur ãt passionẽ hanc corporis extenuatio eo q̃ suo mẽbra
priuẽtur cibo qui ad illa ab epate ferebaz. Et si cum his eger
dolorẽ in epatis sentit partibꝰ firmius erit signũ dissinteriaz
eẽ epaticã. Iõ ergo medicũ oz in dissinteria cura diligẽti vti
z iuditio z speculatione: ne forte in passiõis buiꝰ fallaz noti
tia. nõnunq̃ eteni epatica ẽ dissinteria opinaturqz illã intes-
tinoz eẽ medicus: curatqz illã intestinalis dissinterie mede-
la: consumiturqz z eger perit. Ait aũt bac in re Hal'. Noui
quosdã quibus hec accidit passio quos medici perdiderunt
eo q̃ parua eis eẽt cognitionis vis ad discernẽdã epatis dis-
sinteriã ab intestinali. Nõnunq̃ aũt falluntur eo q̃ eũ san-
guine ab epate decurrenti cholere miscẽtur acute que vulne-
rant intestina: egrediunturqz cũ sanguine squamule arbitrã
turqz excoriationẽ eẽ intestinoruũ. Oritur autez passio hec
dissinteria. s. epatica: aut quoniã epar z vene sanguine reple
te sũt quẽ natura expellit z ab epate emittit eo q̃ ipsi sua no
ceat grauatione quã nec solutio precedit cholerarũ nec rubi
ginis nec aliquid aliorũ que sanguis solutionẽ ãteced ũt: aut
quoniã motꝰ eius cessat: vnde in epate multa sanguis aduna
ta quãtitas ipsuz grauat: ideoqz repulsa foras emittitur. Fit
ẽt magis alicuius mẽbri incisione vt manuũ z pedũ: remanet
q̃ in corpore qui ad illa mittebatur nutrienda sanguis i epa
te quẽ hec ad meseraicã expellit: z ab ea ad intestina emittit.
Hoc aũt accidẽs semel fit nec longi ẽ tẽporis: sed iciditur ve-
locius nec cũ eo ciborũ deficit appetitus. Est z qñ ex imutã-
tis fit debilitate virtutis que in epate ẽ: z huiusmodi appetit
sequitur paucitas z rubigo antecedit ac recẽtis lauature car
nis similis sanguis quẽadmodũ dictũ ẽ.

Tenasmos aũt recti motus ẽ intestini cogens ad
egestionẽ necessario nec aliquid ab eo
egreditur nisi pauca mucosa humiditas cui sanguis admix
tus ẽ clarus. Hic fit aut ex humiditate acuta z pungenti que
ad intestinũ defluit rectũ quod pũgit: hominẽqz ad egestio-
nẽ vrget z significaz ea que emittitur humiditate cholerica
aut salsa: aut ex apostemate calo qõ oritur in intestino: vide
turqz patiẽti in intestinis stercora eẽ cõclusa: cogitqz eiusmo
di ad egestionẽ: significaturqz percussione z grauitate quas
patiens in recto sentit intestino. Fit z ex fimo sicco qui subti
libus ẽ inclusus in intestinis z ad egerẽdum boiez vrget: dif
ficiliqz ẽ eius exitus: vnde z expressionibꝰ vti bõ cogitur diſ-
soluturqz ventositas ab eo crossa que corpora distẽdit intes
tinoruũ: vnde z dolor fit molestus. Hec ãt spes colicã maxie
parit. Ex debilitate nãqz fit que itestinis ex mala ẽ cõplexio
ne: nec superfluitates possunt digerere atqz trãsmittere. Nõ
nunq̃ ãt humiditas simul egreditur z intestinoruz squame.
arbitrãturqz medicoruũ imperiti solutionẽ eẽ: vtũturqz nãm
constipãtibꝰ z hõ deperit eger. Alit autẽ Hal's se quẽdã vidis-
se cui tenasmos eẽt a quo lapis emissus ẽ z ab eo sanatus est
tenasmon eius lapidis emissione.

Capitulũ. 27ũ. de colica z ileos causisqz eoꝝ z signis.

c **Colica** passio dolor ẽ grauis q̃ itestino accidit
colon vocato: fit ãt aut ex bũore crosso
phlegmatico q̃ i tunicis icludit̃ itestini colon vocati
z ab eo vẽtositas dissoluitur crossa que intestini distẽdit sub
stãtiam ac corpus fitqz dolor ab inde acutus. Et hoc est que
amplius fit colice species passionis que ex debilitate nascitur
intesti ex mala cõplexione: nec superfluitatẽ prevalet digerẽ
ac emittere. Aut ex vẽtositate crossa z frigida que itestino cõ
cluditur z ipsũ distẽdit. Fit autẽ ex calido quod in ipso oriẽ
apostemate z ex pũgenti humore. Et phlegmaticũ significat
humorẽ: q̃ cuz dolore sentit graui patiẽs ipsum quasi terebel
lo perforari itestinũ: acidoqz ructatu subuersiõe z vomitu cũ
quo phlegma emittititur: valida ventris cõstipatione in qua
nihil oio ab inferioribus potest emitti vẽtositas: sed corũ que
vmbilico subsunt frigiditate qũ tanguntur z quod precessit
phlegma generãti regimine. Que autẽ ex vẽtositate fit dolo
re significatur cũ distẽsione in itestini loco quod colon vocaz
z doloris translatione ad intestina cũ rugitu sine stercore: do
lore quoqz graui z tortionibꝰ ac subuersione: z si egestio leuis
ẽ z aque supernatat boz similis fimo. Que vero ex apostẽa
te fit calore quẽ patiens sentit significatur. z loci ardore i quo
ẽ itestinum dolorecqz cũ quo puncture sunt siti adustione sub-
uersione vomitu cum quo materiarũ emittuntur species: nec
aliquã sentit post eger alleuiationẽ. Et hec colice species reli-
qs peioz ẽ z difficilioz ac sepe i passionẽ q̃ ileos vocatur trã-
sit. Et que ex humoribus fit pungẽtibus z mordẽtibus signi
ficatur graui siti z febri leui: oris siccitate z linge z vrina acu
ti ruboris: z aliqñ egestio ab eis exit cholerica: z tunc dolor
grauioz ẽ z molestioz. Et si eiusmodi passionẽ cibꝰ aut potꝰ
precesserit calidus cuius nature esset choleras generare: fir
mius erit signum passionẽ ex acutis esse humoribus. Et scie-
dum passionẽ colicã nõnũq̃ ad arteticã transire quod etiaz
visu probaui. Vidi etiam cuius colica ad scapularũ transijt
euulsionẽ. Opz itaqz medicuz speculationẽ acuere: Nõnũq̃
eteni in renibus passio ẽ z colica esse putatur. Sequũtur ete
nim renũ dolorẽ accidentia accidẽtibus similia que colicã se
quũtur passionẽ: dolor. s. grauis subuersio reiectio egestiõis
cõstipatio grauis: vẽtositatesqz superius emittuntur z inferi
Differunt autẽ quoniaz accidẽtia hec in cholica robustioza

UVA. BHSC. IyR_125_1

sunt ⁊ difficiliora ac magis diuturna nec vno est in loco dolor eodēq; ⁊ in renū dolore accidētia hec leuiora sunt ⁊ in renum loco nec ab eo transeunt:

Que ãt ileos passio vocaf ⁊ iterpretatur vexatio dolor ẽ grauis q; accit itestis. Est ãt acuta passio ac pessima ⁊ i plūb⁹ pdēs pp dolis nimietatē: maxie si patiēs egonē reiecerit: fit passio hec aut ex calido qđ in intestinis ozit sub tilibus apostemate: aut ex oppilatione que ex fimo fit sicco: nōnunq; ex crosso fit humore viscoso qui in intestinis inuiscatur istis: fit ēt ⁊ crepature cā que in siphace fit vētris: ⁊ intestina egrediūtur: aut exuulsione que intestinis accidit. aliq; passio hec ex ciborū fit priuatione: aut letiferi medicaminis porrectione. Et que ex apostemate fit: dolore ⁊ distensione simul graui significatur percussioneq; ⁊ inflatione circa vmbilicū: subuersione quoq; ⁊ fimi vomitu. Et que ex oppilatione sicci fimi. dolorē hz molestū quē comitatur tanq; terebello intestinorū perforatio. Et que ex crepatura ⁊ intestinoz cuulsione manifesta hz signa si super dorsū patiens involuatur: deinde illū tetigeris: inuenies etenim intestinū tanq; foras emissū: qđ si oppresseris in suū reddit locū. Et que ex pascētis debilitate virtutis: significaf cibi que pcessit abstinētia. Scindū aut passionē hanc perdentem ē quacūq; fit ex causa maxime aūt cū qua vomitus fit fetidus ⁊ egestionis cū vomitu emissio. Si fit aūt corpis odor fetēs pariter nequissimam est ⁊ citā inferens mortem.

Capitulū. 28m. de lūbricis ⁊ ascaridibus.

Ermes autem ⁊ lumbrici qui in intestinis generātur: aut ex humiditatibus generanf pblegmaticis qui in intestinis putruerunt: generaturq; primū alienus in eis calor ex quo huiusmodi generatur aial: nec pōt huiusmodi generatio ex choleris fieri nec ex sanguine. Cholere eniz sua amaritudine ⁊ acumie ac sicitate lūbricos occidunt ⁊ ascarides. Sanguis ad intestina nō defluit: nec venis egreditur ⁊ vasis. Q; si egrediatur apostema facit aliosq; morbos. Ideo ergo morbus hic ⁊ passio maxime pueris fit: ⁊ in cui⁹ corpus humiditates generantur pblegmatice ⁊ viscose eo q; regimie vtāt incrossanti: ⁊ ciborū copia multa: balnei abstinētia: purgationis negligētia corporis maximeq; in autūno pariūtur pp multoz sūptum fructuū. Sunt autē lūbricorum spēs tres. prima ē que eoruz vocāt serpētes ⁊ sunt ramis portulace similes. Nascitur ãt spēs hec in intestinis subtilibus maxime pp humiditatū mltitudinē que ex cibi succositate hoc in intestino generanf. Secūdi lati sunt semini cucurbite similes: nascūtur bij maxime in crossis intestinis potiusq; in orbo. Sunt ⁊ parui vermib⁹ similes qui in aceto nascūtur: ⁊ hec spēs in recto maxime nascitur intestino. Et hāc passionē significātia signa sunt: q; lati lūbrici semi siles cucurbite quiq; qui vermib⁹ aceti similes sūt: significātur eoz pte que cū egestione emittitur. Hij et eniz pp intestinorū i gb⁹ generātur largitatē ⁊ pp eoz separationē descēdūt ⁊ cū egestiōe emittunf facile. Accidit ãt lūbricos patiēti paruos prurigo in ano punctura: ⁊ ad emittēdā desideriuz egestionē. Serpentile aūt fieri vix nequit vt appareāt ⁊ cū egestione emittātur. eo q; ab intestino remote sūt recto: ⁊ locus angustus ac ipsaz iplicatione: q; subtilibus sunt in intestinis. Egrediūtur aūt aliquādo qum natura ad expellēdas roboratur supfluitates malas cū egestione: quēadmoduz eorū accidit emissio in crisis bona. Ideo ergo spēz hanc lumbricorū ex inherētibus significari oz accidentibus tortione. scilicz pūctura. subuersione quz intestina vacua sūt cibo subtilia: quoniāq; lūbrici longi quz cibo indigēt nec inueniūt intestinū sugunt: ⁊ si crescāt ⁊ ampliori fiūt in corpore tēpore virtus debilitatur eo q; cibi succositas ad eorū conuertatur cibū. Fit itaq; patiēti pulsus debilitaf: exterioz corporis frigus. dentiū stridor: i labijs prurigo. subuersio. reiectio. intātum vt aliquādo lumbrici longi ad stomachum ascendant. ⁊ cū reiectiōe emittantur. Tortio autē aut ex superfluitate fit calida pūgenti ⁊ cholerica: que ad intestina defluit: aut ex vētositate intestina distēdente: aut ex hūore crosso ⁊ phlegmatico qui intestinis inuiscatur: aut ex fimo qui cōcluditur in intestinis.

Capitulum. 29m. de ani passionibus causisq; ⁊ signis.

Ani passiones itestinorū sequūtur morbos: ē eīm ipse recti itestini extremitas. Sunt autē eius passiones emorrois. morū. attrici fissure ipsius ani quod in ore nascitur venarū que in ano sunt: sicq; ⁊ morum. Differunt autē: q; morū caput habz acutū ⁊ grano simle inferius simile in modum mori. Sūt autē emorroidis spēs due altera ē rotunda vt vua ⁊ inferius subtilis: coloreq; illi purpureus. Altera caput habet crossum ⁊ iferius subtile. Et harū duarum spetierum ab alijs quidē sāguis egreditur ab alijs non. Amplius sanguis qui a moro egreditur cū ipetu. Qui autē ab emorroide fluit ⁊ stillat. Et qui ab emorroidibus nō nunquā circularis ē ⁊ certis tēporibus ⁊ aliquando sine circuitu. Quz autē sanguis iste imoratur dolor fit grauis i ani loco ⁊ prurigo: fiūtq; abinde passiones in alijs mēbris multe. Ideoq; ergo qum passio hec curatur ferro dimittēda ē earum vna per quam sanguis exeat: ne forte ex eius cōclusione morbi fiant: qualis est hydropis. ptisis ⁊ desipientia nigra. Harum etēim passionū aduentus ex multitudinis sanguis melancholici fit generatione in epate: qui qū in eo fuerit multiplicatus expellitur ad iferiora pervenas que ab epate separantur ⁊ ad anū tendunt. Quz igit sanguis hic icarceraf ⁊ nō exit ab epate apostēa fit in eo duz. extiguiq; eiꝰ nālis calor. eo q; mult⁹ in epate ⁊ calorē submergat: vēas opprimat. refrigeraf itaq; eiꝰ pplo ⁊ q deiceps gnāf sāguis aquos⁹ ē ⁊ pblatic⁹ a q̄ hydropis gnāf. Et si validū fuerit epar ad b⁹i pellēdū sāguez i venas que i pectore sunt ⁊ pulmōe: ⁊ in illis multus fuerit venis replētur nimium. distendunturq; ⁊ disrumpūtur: fiunt vlcera ⁊ ab ipsis ptisis. Si autez ad cerebri partes irrepserit humor desipientia surgit nigra. Ideo itaq; hypocras iperat qū ferro emorroides curātur vnaz dimittere: quatenus per eā talis qui in epate generatur sanguis purgetur. Sic etiā qū sanguis huius imoderatus fit exitus: passiones fiunt male vt cholozis malitia: figure corporis turpido: cōplexionis corruptio hydropisis appetitus ciborū paucitas. Epatis nāq; iminuitur calor: eiusq; debilitatur generatio vnde ⁊ corporis corrumpitur cōplexio: accidit autē cōplexionis corruptione hydropisis. Si aūt oio imoderata fuerit sanguinis egressio patiēs pit. Cui aūt passio hec ē apostema nō accidit calidū: nec vlcera pessima: nec que ex mal' nascuntur humoribus ⁊ cbimis melācholicis passiones vt morphea nigra: cutis excoriatio nec pleuresis aut peripleumonia. Et species a qua nō fluit sanguis que venarū oza aperta nō habet vocaturq; orba. Significāturq; oia hec bis que sēsui patēt: que ⁊ diximus signa nisi q; qum intra intestinū sūt expedit ano vas paucuz vitreū immittere vt sūmas. s. vas hoc aut vētosam ⁊ ignē cū bābace apponas ⁊ ano imittas: extremitas nāq; recti itestini inuersabitur foras ⁊ passionis causa tibi apparebit eāq; intelliges. Attrici aūt vlcera sunt profunda que ano oriuntur in itestini extremitate in loco qui dicitur mesara quorū profunditas ad intestinum vsq; nōnū quam nō perforat ⁊ qū medicamina adhibētur desiccantia curantur. Nōnūq; aūt profundatio ad intestinū penetrat ⁊ medela nō pdest. Significaf ãt si argalie aut stibij subtili⁹ extremū imittas vsusq; fueris vaporatione ⁊ anhelitus patientis aretatione. Si etenim stibij extremū immiseris in vlceris locū ⁊ ano digitū immiseris obuiūq; digitus stibium habuerit itelliges foramē penetrare. Q; si emboti extremū i vlceris posueris ore ⁊ aromatibus vaporaueris senseritq; patiēs vaporosum sensuz: fistulā vsq; iteritinū penetrare intelliges. Sic ⁊ si bōbace ani locū clauseris aut manu ⁊ patienti seipsum reprimere preceperis ⁊ arctare spiritum ac ad inferiora anhelitum propellere: inuenis ventum ex fistule exire loco: ⁊ illaz ad intestina vsque penetrare intelliges. Si autē nihil horum videris penetrans fistula nō est: ⁊ medicie sperāda ē vtilitas

Ani egressio ex lacerti fit enerυatione ipsum circūambulantis: aut ex tenasmō aut fimi sicci causa. Fissure post solutionem fiūt qū quod per solutionē emittitur humor est acutus: aut quoniaz nimiū ad egestionē sedetur: aut post nature cōstipationē grauē qū per locū fimi sicci pertrāsit asperitas.

Ãt vero apostema quod ano accidit cisdē ē de causis quibus ⁊ in omni reliquo oriūtur corpore significaturq; inflatiōe ⁊ dolore: vrine stillatione stranguriaq;. Et quod calidū ē rubore manifesto ⁊ mitigatione qū actu refrigerātia apponuntur: q; calefaciētia illi nocent. Quod autē frigidū ē colorez habet qualis ⁊ corporis est: actu calefaciētibus mitigaf: nocent aūt refrigerantia. Hec ē que ano accidūt passionū assignatio ⁊ vltim⁹ intestinorū passionū tractatus.

Capitulū. 30. de epatis passionibus causisq; ⁊ signis.

Patis passiões alie i ipō nascūtur alie i alijs mēbris ex ei⁹ cōparticipatione. Et que in ipsius proprie corpore oriūtur: epatis est debilitas quā qui habēt epatici vocāntur: apostema oppilatio que in eius fit meatibus. Que vero in alijs ex epatis cōparticipatione sunt hydropisis species

Et epatis debilitas aut ex debilitate virtutis ē attracti-

UVA. BHSC. IyR_125_1

tis que succositatē attrahit cibi ab intestino ieiuno ⁊ mesaraica: significaturqꝫ egestione humida que ad albedinē declinat bocqꝫ quonīā debile ē ciboꝝ attrahere succositatē a mesaraica. Aut ex retinētis debilitate virtutis: significaturqꝫ ex carnis enervatione tumēti: eo qꝺ cibus crudꝰ ⁊ imaturus ad corporis mēbra mittatur quꝫ illū retinere nō ꝓtuerit donec excoqueret ⁊ imutaret mittiturqꝫ cibus ad mēbra indigestus. Fit etiam ex virtutis debilitate imutātis que cibi decoquit ⁊ digerit succositatē ⁊ sanguinē facit digestiua. ſ. Hoc autē aut ex mala ē calida cōplexione: ⁊ ē illi signum appetitus recessꝰ ardor inflāmatio sitis copia: febris vomitus solutio cum qua humores excūt cholerici vrina rubea: intātū vt huius patientis eo vsqꝫ ꝑferatur res vt morbi oriātur calidi. Et si multuꝫ huius fuerit tēpus passionis ebimorū fit liquefactio: debinc epatis ipsius intātum vt cū egestione emittatur estqꝫ qꝺ cuꝫ egestione emittitur odoris pessimi: iminuiturqꝫ paritꝫ corporis caro ⁊ liquefit. Aut vero ex mala est complexione frigida cui signū est in principijs appetitus ciborum multitudo ⁊ sīn febre sitis paucitas que emittitur egestio paulatiꝫ fit: nec mali ē odoris. Sꝫ qū huiꝰ passiōis diuīniꝰ fit tps: patiēti febris accit qm̄ bitudie i hac sāguis ex sua putrescit crossitie ⁊ tūc ciboꝫ abit appetitꝰ: qꝫ emittīt egō vini feci silis ē ⁊ ītpolatis diebus solutio accidit semel ⁊ subita: colos fit corporis q ⁊ marmoris dealbaturqꝫ ⁊ carnis appet iminutio. Fit ēt ex mala cōplexione sicca quā corporis iminutio ⁊ siccitas ac exilitas designat vrine paucitas ac crossities ⁊ sitis. Nonnūq̄ ⁊ ex mala cōplexiōe humida cōtrarijsqꝫ significatur signis hoc ē corporis in sua habitudine cōstantia ⁊ sitis paucitate. Expellentis autem debilitas virtutis habitudinis corporis corruptione significatur ⁊ malo eius habitu. Sanguis enim qui ad omne mittitur corpus mūdus nō ē: eo qꝺ virtus expellēs illuꝫ purgare nequeat: aliaqꝫ eiusmodi accidentia que diximus: qum̄ de accidētium causis tractaremus. Apostema autē qꝺ in epate oritur. aliud calidū aliud frigidum. Et calidi signa qꝺ patiēs in dextro sentit latere sub hypocūdrijs dolorem qui ad furculas vsqꝫ ascēdit ⁊ ad costarum partes descēdit cū febre ⁊ siti ardore ⁊ adustione loci tussi quoqꝫ sicca. Et si patiens supinus iaceat tactus inuenit sensus que sub dextri sunt lateris hypocūdrijs crossa ⁊ dura. Et si apostēa ex cholera fit rubea febris ⁊ ardor robustiores sunt ⁊ reliqua accidentia graviora. Quod i conico epatis ē latere fit paritꝫ appetitus recessus. singultatio. choleraruꝫ vomitus medulle albe similium in morbi principijs debinc vires: vētris quoqꝫ constipatio defectus: extremorū frigiditas. sꝫ tussis ⁊ anhelitus arctatio leviora sunt. Si autē apostema in gibboso fuerit epatis latere tussis ⁊ anhelitus arctatio difficiliores sunt ⁊ maiores: sentitqꝫ patiens furculas tāq̄ ad inferiora cōtrahi cū grauitate sub hypocūdrijs. Concaua veiꝫ vena hac in habitudine furculas ad iferiora trahit apostematis causa. Et in principijs quiꝺ homo croceus fit deinde nigrescit. Et si qui subest hypocundrijs locus tangatur a dextro latere apostematis sentitur crossities ⁊ eius forma elelica. i. lune nue ac tactus calidus. Et si patientē supinū iacere impes: nec aliquid eius supponatur capiti: eiusqꝫ duplicaueris genua ⁊ composueris pedes locūqꝫ tetigeris quēadmodū dixim⁹ inuenies. Nonnūq̄ autem calidum accidit apostema ventris lacertis inter quod ⁊ epaticū differas oportet qꝫ apostema ventris lacertorū si manu tetigeris oblongum aut figure in venis quadrangule: aut vna eius extremitas crossa ē. alia subtilior. Apostema vero frigidū si epati accidit patiens in latere sentit dextro grauitatem sub hypocūdrijs cuꝫ tusse leui sine dolore ⁊ sine febre: ⁊ si locum tetigeris crossuꝫ aut durum reperies si apostema fuerit melancholicum. aut molle si phlegmaticū. Qꝫ si i epate ⁊ debilitas ⁊ apostēa coierit: bis addit signis egōnis mollities ⁊ silis carnislauature egō Et sciendum epatis duritiem ⁊ debilitatem morbum esse pessimuꝫ ⁊ cronicū ⁊ ad interitū patiētē ꝓducere. Oppilo ātaut ex apostemate ē ⁊ apostematis signa exposuimus: aut ex crosso humore qui venarū inuiscatur ori que a porta vocata dividūtur vena: aut in venis que in eius sunt gibbo: eiusqꝫ signa dolor ⁊ grauitas ac distensio in dextro latere sub hypocundrijs ⁊ sine febre. Et si in gibboso est latere oppilatio erit pariter vriua tenuis aquosa: ⁊ si in latere conico egestio egre ditur humida.

Capitulū. xi⁹. de hydropisis spēbus eiusqꝫ cāis ⁊ signis.

¶ De in alijs fiūt mēbris passiones ex epatis cōparticipatione oēs sunt hydropisis spēs que ex virtutis eius debilitate sanguinē generātis oriuntur quꝫ a sua breui atur actione: hoc aūt aut ex incōmodo fit qꝺ epati accidit qꝺ eius ē fornax ⁊ sedes frigescitqꝫ eius cōplexiō ⁊ cibi nō imutat succositatē in sanguinē bonū. Fitqꝫ ēt ex incōmodis que accidūt mēbris: que aut epati cōparticipāt aut illi vicinātur vt stō. huic eteniꝫ sepe accidit incōmodū nec cibū pōt diligentius digerere: crudaqꝫ ꝓuenit ei ciborū succositas ad epar: ideoqꝫ in bonū non pōt imutare sāguinē ⁊ sub ea ad oē peruenit corpus hitudie: vnde ⁊ in suam nō pōt eū imutare mēbra naturā. Intestinū quoqꝫ ieiunum ⁊ mesaraica si ab imutanda debilitētur succositate ciborum ⁊ ad epar trāsmittenda: virtus ea de cā debilitatur sanguinez generās quꝫ ad eā cibus nō mittatur. Nonunq̄ aūt hydropis ex corruptione fit pulmonis cōplonis que humiditate nō pōt refici que in sanguine ē: remanetqꝫ ea in epate humiditas ⁊ pascūtur ea mēbra: ac eorū humectat cōplexio. Fit autē ⁊ ex renū debilitatione ab aquositate sanguinis trahenda: que quꝫ mixta sanguini remaneat sanguis hic aquosus ad membra fertur pascenda que qū refecerit eorū humectat cōplexionem. Sunt ātē hydropisis spēs tres. Prima est timpanica secūda ascites hydrops. tertia hyposarca. Timpanica autē ex epatis fit calorꝭ debilitate ⁊ ex frigiditate nō imodefata mutaturqꝫ cibus in vētositates que inter sipbacē vētris ⁊ intestina cōgregātur: aut ex multa ciborū ventositatem generātiū appositione. Et huiꝰ spēi signa sunt: quoniā si vētris pulses sipbacē sonū audis tanq̄ tipani. Hydrops aūt velut arabes babēt vtrea: ex imoderata fit cōplexiōe frigida ⁊ humida que epati dominat mutaturqꝫ in humiditatē cibꝰ aquosam: eaqꝫ adunat humiditas inter sipbacē vētris ⁊ intestinū. Fit aūt hec maxie ex olerū cōplexione frigidoꝝ porrectione: ⁊ ex multe potu aque frigide. Huiꝰ spēi signū hydropisis quoniā quꝫ vētrē cōmoues sonus auditur eiꝰ tanq̄ vtris aq̄ pleni: ⁊ vtrea vocatur. Hyposarca aūt quā arabes carneam vocāt ex cibi ē imutatione in epate in humorē phlegmaticū: ꝓp frigoris ⁊ humiditatis imoderationē que in oia mittitur mēbra corpis easqꝫ humectat ⁊ phlegmatica facit. Fit autez hec in epate: aut ex duro qꝺ accidit epati apostemate: cōprimunturqꝫ eius meatus ⁊ oppilant: ac anhelitus ad ipsū prohibetur accedere vnde ⁊ epar frigescit ⁊ sanguinem generās corrūpitur virtus: cibusqꝫ in phlegma alterat: aut ꝓpt apostema splenis quo a purgando sanguie debilitatur: remanet qꝫ cholera in sanguine nigra ⁊ calorē extiguit epatis: aut certe ex sanguinis imoderato a vulnere fluxu aut mēstrui: aut q̄ in ano sunt venis quꝫ euacuātur exinanitū ē epar sanguine ⁊ frigescit. Fit ēt ex ꝓstipato sanguie mēstruo: aut emorroiduꝫ quꝫ qui in epate ē naturalis icluditur calor ⁊ ex sanguis refrigeratur multitudie quēadmodū nimia olei copia lucerna extinguit. Oritur ēt ex stomaci cōplexiōis frigiditate: qū ab eo cibus mittitur indigestus ad epar: vñ ⁊ difficilis fit illi eius i sanguinē imutatio ⁊ phlegmaticus fit. Est ēt ex būore crosso ⁊ viscoso q oppilationez meatibꝰ facit epatis ⁊ anhelitus ad illud ꝓhibetur penetrare: vnde ⁊ eius refrigescit cōplexio nec sanguis qualis oꝝ ad mēbra mittit oppilatiōe ꝓhibitus sed que in eo tenuis ē ps penetrat ⁊ aquosa ac mēbra humectat. Maxie aūt spēs hec hydropisis hac oritur ex cā opilatione. ſ. Accidit ēt ex ieiunij intestini debilitate ac venarum q̄ dicūtur mesaraice. Sepe aūt post febres accidit longas propter multe potū aque ⁊ digestiōis cibi in stō paucitate que ex febris fit ardore qua ex re oppilatio generatur. Oritur etiaꝫ hydropisis hec spēs ex acutis morbis quꝫ epatis calefit complexio: ⁊ eius dissoluitur virtus: nec sanguinē generare pōt. Hec autē spēs curari nō pōt. Neqꝫ eteniꝫ tunc patiēs aut calefacientibꝰ audet vti: aut refrigerātibꝰ qm̄ que calefaciūt febrē augēt que refrigerāt hydropisiꝫ. Huiꝰ hydropisis spēi signa qꝺ corpis oia mēbra tumēt tumore tenero ⁊ humido: ⁊ si digitus illis ipsimaꝰ vestigiū eius remanet ꝓfundū. Primū autē oiuꝫ facies intumescit ⁊ pedes: corporis color fit albus corporū colori mortuorū similis: ⁊ quꝫ morbi patiētis pertrā sit tēpus: caro humefit corpis: ⁊ tanq̄ fluxū quid fit: ⁊ nōnūq̄ mēbra scinduntur ⁊ aquosa ab eis defluit humiditas. Jō ergo ait hypocras in hydropicoꝝ corpibus vlcera nō sanantur. Vlcera veni ꝑ desiccationē curantur. Cōis ē aūt tribus hydropisis spēbus pedū tumor: quoniā qui in his generatur corpibꝰ vapor crossus ē ꝓp nālis debilitatē calorꝭ: vñ ⁊ submergit ac descendit ad iferiora crossitie ad pedes. ſ. ⁊ ꝓp eoꝝ a naturalis calorꝭ fornacis remotione corde. ſ. ⁊ epate. Hec vero potest dissolui ꝓp būidas que ab eis descendūt supfluitates ⁊ ventosas. Propriū ātē hydropisi q̄ fit ex stō ⁊ intestio ieiuno ac mesaraica diarria ꝓtinua. per quā dolor nō dissoluitur. Hoc aūt fit propter incōmodū qꝺ stomacho accidit ex frigiditate: vnde ⁊ cibū nequit digerere sed crudus remanet

UVA. BHSC. IyR_125_1

ipsūq; grauās expellitur. Qui qū ad intestinū peruenert ieiunum totū quod in eo est succositatis in mesaraicam excolere nō potest: emittitq; illud ad intestia ⁊ ab his foras. Si autē mesaraice incōmodū accidat cibi succositatē ad epar mittere non prevalet: remanetq; ieiuno in itestino: quā ipsum cōfortatū ad inferiora pellit: ⁊ ea fit de causa diarria. Ei autez speciei que ab epatis incipit apostemate tussis propria est ⁊ nature siccitas. Tussis quidē eo q; apostematicum epar diaphragma opprimat propter vicinitatē. ideoq; pectus arctat̄ super pulmonē eiusq; opprimūtur meatus: cogituriq; ad tussim homo: eo q; tussem sibi estimet vtilē. Quz itaq; tussire ceperit: nec aliquid sibi in ea videt vtilitatis natura: nec aligd emitti quod vtile sit cessat ab ea. Nature vero siccitas: quum intestinuz ieiunū ⁊ mesaraica hac in spetie sana sunt ⁊ fortia cibiq; mittunt succositatē ad epar. Cholerarum autē meat⁹ ab epate ad fel oppilatus ē: quoniam ipsuz apostema cōprimit: nec aliquid ad fel penetrat cholerarū: aut parū qd ⁊ subtile iminuituriq; cholera que ad intestina defluit a felle: eaq; de causa stercora fiunt sicca.

Capitulū. 32. de passionibus splenis causis ⁊ signis.

6 **Pleni** vero accidunt passiones debilitas oppilatio vētositasq; illi accidit. Debilitas aūt ex trahētis est debilitate virtutis quz attrahenda debilitatur cholera nigra ab epate ⁊ sanguinis purgatione ab ea. Fitq; ab inde icteritia nigra: eo q; cholera nigra cū sanguine ad totum feratur corpus. Aut ex retinētis debilitate virtutis: q̄ ex re fellis accidit euacuatio nigra: aliq̄n per vomitū: aliquādo per solutionē. Fiunt aūt accidētia nō nūq; nature causa humorē expellētis melancholicū: quēadmodū qū aliquid purgatur nociuuz. Et quod qdē a natura fit eger medetur ⁊ facile fert: ⁊ quod ex retinētis ē debilitate virtutis e cōtrario inuenitur. Expellētis aūt debilitate virtutis fit hec ipsum qua cholera nigra ad stomaci os pellit̄: vnde ⁊ appetitus oritur recess⁹ ciboruz. Hec autē accidētia splenī quēadmodū ⁊ epati ex mala fiunt cōplexione frigida aut calida. Oppilatio aūt ex viscosis ⁊ crossis fit humorib⁹ qui meatibus iuiscantur quorū signum grauitas est. Aut ex ventositate eiusq; signum distēsio. Et oppilatio aut in meatu oritur p quē cholera nigra ab epate tēdit ad splenē: fitq; ab ide icteritia nigra. alieq; q̄ ex cholera oriunt̄ nigra passiōes. Aut i meatu per quē ad stomaci os cholera mittitur nigra: fiūtq; ab ide apostēatū diuersitates eo q; mixta i eo aduneturcholē nigre q̄titas: segr̄q; ꝟ ciboz appetit⁹ ōbtas. Et q̄ in eo fiūt apostēata aliud calz: ⁊ tactus calore significat̄ dolore grauitate ac distēsiōe febreq; ⁊ tussi ⁊ ptib⁹ nōnullis dolor pit̄ i furculaz ptib⁹ ⁊ scapulaza sinistro late: eo q; diaphragmati splē vicin⁹ habeat̄ ⁊ diaphragma furcul'ptinuat̄: aliud frigidū: qō aut ex phlegmate oritur ⁊ apostematis teneritudine ⁊ mollitie significatur quz tactu probat̄: coloreq; corpis albo aut ex cholera nigra. Huic signū ē crossities grauitas subtactu durities: coloris corporis imutatio in liuorē ⁊ viriditatez. Et hec apostematis spēs magis splenī accidit pp humoris melici crossitiē: cuius ipse fornax est ⁊ cistis. Nōnunq; autez apostema boc in eo nascitur post apostema calz qū materiei dissoluitur subtile ⁊ quod crossū ē remanet. Nōnunq; apostema ex vētositate oritur inflāti in splene: significaturq; q̄ apostema tactū repellit distēsione nimia sine grauitate: ⁊ boc aliquādo dissoluitur: debinc ciborū ventositatē generātiū cā reditū facit. Sequitur āt oia apostematū splenis genera eiusq; magnitudinē corporis maties. vnde ⁊ hypocras dixit. Splene augmētato corpus macrescit: ⁊ si reprimat̄ corpus corpulentū redit̄. Alit ēt in libro de locis infirmantib⁹ Galien⁹ q̄ splenis paruitas ebimorū significat bonitatem. magnitudo malitiā. Et hypocras in epidimiarū libro tradidit: qm̄ cui apostema in inferioribus splenis accidit ptib⁹: sanguis eius fit tenuis: extrema calida: aures frigide. Et sanguinis tenuitas qm̄ splen sanguis attrahit feces: in quo si fuerit apostēa amplius cōtrahit fortiusq; ⁊ sāguis remanet subtilis. Extremorū vero calor quz naturalis qui in splene ē calor apostēatis diffugit ab eo cā. Frigescūt autē aures quoniā sanguis tenuis ē: ⁊ qui ad eas peruenit tenuior ⁊ minus calidus: maximeq; quoniā auris corpi supereminēs frigiditati exposita ē za apostema in splene nō oritur. Catarrus nāq; ex hūiditate nascitur phlegmatica aut tenui aquosa: ⁊ apostema splenis ex crossis intumescit humorib⁹ melicis.

Capitulū. 33⁹. de passionibus fellis cāis ⁊ signis.

e **Tque** ex felle nascūtur passiones icteritia ē q̄ ex oppilatione fit: ⁊ ex attrabentis debilitate virtutis que in eo est. Icteritia nanq; ex natura fit quū choleram expellit rubeam ad corpis exteriora cretico modo: quū. s. expurgās corpus illā foras propulsat beceq; si septimo fiat die morbi post maturationē: febris sedatur infirmus quiescit ⁊ morbus declinat ⁊ que aliter se habent creti eo non fiunt modo. Fit etiam icteritia ex mala complexione calida ⁊ sicca que epati accidit: mutaturq; in choleram cib⁹ rubeaz qui ad oē per venas porrigit̄ corp⁹. Fit q̄z ex venaz nō pulsantium calore ⁊ dominatione in eis caloris: qua ex re qui in eis est sanguinis in choleram mutat̄ rubeā: qui qū in omne mittatur corpus illius alterat colorē in croceū. Et orit̄ ex quibusdam humorib⁹ in cholerā rubeam imutatis quoz in mēbro: bocq; aut ex animalis alicuius calido fit veneno: aut ex poculo mortifero: aut ex calida q̄ i mēbris est complexione: qua humores in cholerā trāsferūtur rubeam. Oritur aūt icteritia ex attrabentis etiā debilitate virtutis que in fel le est: qua cholere ab epate trabūtur ⁊ sanguis purgatur: cholera q; in epate sanguini mixta remanet: ⁊ qū ipo per venas in omne mittitur corpus. Fit ex oppilatione que aut in meatu accidit quo choleram trahit fel ab epate: prohibet̄q; cholere transitus ad fel: remanetq; in sanguine mixta ⁊ cū ipso in omnia diffūditur corporis mēbra per venas. Aut est oppilatio hec i meatu cholerarū a felle ad intestina: multiplicanturq; in felle ⁊ cōuersionē dāt ac reditū ad epar ⁊ cū sanguie ad omne trāsmittūtur corpus. Significatur aūt icteritia citrinitate que albo accidit oculorum ⁊ toti corpori: citrinitate quoq; in spuma vrine supernatāti. Nōnū q̄ aūt vrina nigra est pp ardoris magnitudinē ⁊ spuma crocea egestio alba: eo q; intestina cholera careant rubea que ad ipsa a felle mittit̄. Et icteritiaz significantium causarū due sūt spetes. Que ex oppilatione fellis siue in superiori seu inferiori sit meatu: egestio alba est: ⁊ vrina nimiuz crocea. Et si nō ex fellis est oppilatione sed ex epatis passiōe egestio choleribus erit colorata. Et si propter quod i epate est apostema aut in felle fit pariter cholerarū fluxus febris ⁊ in dextro latere grauitas. Et si propter epatis caloris fiat magnitudinē: vene autē vitio carent vrina nimiuz rubea est: cui spuma supnatat crocea. Et si imoderat⁹ ē calor vria nimiū rubea est: cui spuma supnatat crocea. Qz si ⁊ epar ⁊ vene vitijs absunt, color vrine natural̄ est. Et sciēdum icteritiā si ex mala fit cōplexione epatis ⁊ venarū subito oriri. Reliquarū aūt eius spetierum aduēt⁹ paulatim fit ⁊ per incremēta ⁊ in dierū augētur trāsitu.

Capitulū. 34. de passionibus renum causis ⁊ signis.

r **Enum** passiones arenarū sunt generatio calculoruū. apostematum diuersitates. ylcera sanguinis vrinatio passio que diabetes vocatur. Arene ⁊ calculorū generatio in renibus ex caloris fit eorum magnitudine ⁊ viscoso humore: cuius calor desiccat humiditatē. ⁊ remanēte eius crossitie exsiccatur oio: ac i tēporis longitudie vt lapis idurescit: maxie aūt si addat̄ bis meatuū arctatō qb⁹ via a reib⁹ advesicā ōcurrit. Excolat̄ eteiz qō ivria tenue ē: crossū pp meatuū remanet angustias. Arēa itaq; fit si materia pauce sit crossitiei ⁊ viscositatis. ⁊ ad renū pueniat spatiū. Ligatur eteim primū quid ex ea ⁊ nodatur qō expellens cum vrina pellit virtus paulati ⁊ hec arena in fundo mergitur vrine. Calculi autē fiunt si materia multa sit ⁊ plurimū crossa ac viscosa: hec quz renū inuiscat̄ spatio nō emittitur sz caloris renū nodatur magnitudine. Additur illi alia paulatim materia ⁊ quotidie nodatur ⁊ solidatur donec calculus fiat. Est aūt simile qō huic accidit materie accidēti luto qō quum igne excoquitur testa fit ⁊ quasi lapis: maximeq; ⁊ proprie qō accidit balneorū caldarijs ⁊ vasis in quibus cōtinue si aqua calefiat in eorū interioribus lapides nodantur. Purgamentum eteim aque ⁊ sex quum cacabi inferiora descendit: ignis calore nodatur: debinc aque fex ⁊ purgamētū adherere nō cessant ⁊ addi paulatim singulis diebus durescuntq; ⁊ lapis fiunt. Tradit aūt Galien⁹ nōnunq; in renibus lapideis fieri vlceris causa qō in eis est: quod qū in saniem cōuersuz fuerit nō euacuatur: coagulaturq; sanies hec ⁊ durescit in renibus vt lapis. Ex huiusmodi itaq; causis ⁊ ad hunc moduz generantur lapides in renibus ⁊ in vesica.

Et sciendum calculos in renibus amplius fieri in senib⁹ pueris aūt vesice lapides. Hoc ideo quoniā renū calculi duabus de causis i senibus oriūtur. Altera ē q; in senum corporibus calor debilis est: humorq; in eis generatur phlegmatic⁹ crossus ⁊ multus ex digerētis debilitate virtutis. Altera est q; meatus ⁊ via per quā a renibus decurrit ad vesicaz vrina stricta ē. ppter eorum complexionis frigiditatē quum sit frigoris vias arctare ⁊ meat⁹: eo q; eos spissat. Crossa itaq; ma

UVA. BHSC. IyR_125_1

teria qum ād renes pteneriť ād vesicam tota ꝓpter meatuum nō transit angustias: qō eius excolatur tenuis pars ē: remanetqꝫ crossa fixa in renū concauitate cuius calor attenuat humiditatem ⁊ desiccat: atqꝫ ita fit lapis. Et qui in renibus generantur calculi parui sunt: eo ꝙ renū cōcaua sint angusta. Qui autem in vesica eo ꝙ vesice cōcauū magnū sit ⁊ ipsi magni. Pueris autē amplius in vesica lapides oriūtur duabus ex causis. Prima est ꝙ humores in eis generantur crossi ⁊ viscosi amplius ꝓpter eorū maluz appetitū ⁊ luxū ꝙqꝫ paruz a crossis caueāt cibis: ⁊ multo vtuntur post cibū motu: vnde ⁊ eiusmodi eorum sunt vrine ac ꝓpter eorū cōplexionē humidam crosse. Secūda quoniā vie ⁊ meatus ꝙbus a renibus ad vesicam decurrit vrina. caloris eorū naturalis causa largi sunt. ⁊ expellēs valida virtus: idcoqꝫ materia simul tota subtilis ꝓtransit ⁊ crossa ad vesicā facile: ⁊ qm̄ meatus quo a vesica ad virgā fertur vrina collū sciliꝫ vesice strictū ē. ꝓp eorū puitatē etatis ⁊ mēbroꝝ: nec ꝓeū matrici trā situs ē crosse. Transcūte itaqꝫ subtili vrina ps remanet crossa in vesica que durescit ⁊ in lapidez vertitur calore vesice: fiuntqꝫ calculi ⁊ lapides quēadmodū in renibus dictū ē. Quibus itaqꝫ de causis in iuuenibus lapides nō generantur: eo ꝙ eorum vrina tenuis ē: qm̄qꝫ amplior in eis calor ꝙ humiditas ⁊ ciborum maiorē habēt reginunis cautelā ꝙ pueri: ⁊ vesice eorun collum largū ē qō ⁊ subtile ⁊ crossam emittit vrinam.

Hac ēt de causa in mulierū vesicis calculi nō generantur: quoniā vesicarum earū colla larga ⁊ breuia sunt crossaqꝫ facile ꝓ ea transit vrina. Harum ēt cōtrarijs cārum ⁊ renuz vesicarum passiones in senibus difficile curātur ꝓpter meatuum eorum arctationē ⁊ cōplexionis frigus. Tradunt āt nōnulli in epate calculos ⁊ orbo gnāri ūtestino ac colon ⁊ disgregationibus. Galienus aūt se vidisse cōmemorat hominē cui tussis erat cōtinua: qui qum emisisset lapidē: tussis ab eo cessauit. Horuz autē cā est caloris magnitudo ⁊ in his membris crossorum gnātio ac viscosoruz humorum. Et signa quibus arena significatur ⁊ calculi renū sūt hec. Vrina paulatim egreditur ⁊ cū ardore: ⁊ in ipsa arena appet: grauitatē sentit ⁊ dolorē patiēs in ilijs qua ē cōfinitas lumborum loco sciliꝫ renū: ⁊ nonnunqꝫ cum dolore ē punctura: ⁊ nonnunqꝫ pariter testiculorum fit egrotatio qui apte infirmātis ē renis dolor quoqꝫ in cruribus ⁊ pedibus que ab illo sunt latere cū dormitatione ꝓpter pedū cum renibus cōparticipationez ꝙ venas pulsantes. Arene aūt que egreditur color variatur: alius etenim color croceus ē nimiuz. Alius qui sandaracinus rubeus: alius qui ⁊ arene ⁊ cuiusdā cinericius. Qz autē medicū speculationē adhibere diligentem hac in passione ⁊ iudiciū roborare. Nōnunquā ⁊ enim in intestinis passio est ilijs confinibus ⁊ in renibus eā opinatur. Refert autē galienus accidisse ei dolorē in vētre iliorum in confinio intā tum vt terebello locū opinaretur ꝓforari: maximeqꝫ in loco per quem vrina ad vesicā transit a renibus. Adhibuit autez olei clistere: egressusqꝫ est chimus cū oleo vitro similis [liquido: ⁊ dolor cessauit. Opinabar autē ait calculū in meatu ee: qui a renibus est ad vesicam: eratqꝫ in quodam crossorum.

Apostema āt qō i renib⁹ ē qōdā calidū: qōdā frigidū. Calidi signa: dolor. grauitas. ⁊ i lūbis ardor. a latere rēis ifirmātis sitis. febris. cephalea. vigilie. cholerarū vomitus rubearū strāguria. Ut autez emissio fiat apostema: fiūt febres pariter variorum circuloꝝ: horrores varij. dolor fit maior: ⁊ qum huius passiōis dominus super latus iacet sanū rem sentit qui egrotat tanꝫ suspēsuz.

Frigidi signa apostēatis grauitas quā ifirmꝫ i lūbis sentit ilijs cōfibꝫ sine dolore ⁊ i apostēatis ꝑncipijs. Fallunt āt medicoꝝ qdā qbꝫ ñ ē i morboꝝ specīatiōibꝫ ꝓsuetuº: opinātqꝫ hāc passionē colicā ee. Differūt autē qz renū passio ad lūborum substollitur partes: doloreqꝫ in eodē perstat loco: ⁊ qū qui renuz patitur dolorē clistere adhibetur dolor augetur eo ꝙ intestina clisteri repleātur: ⁊ renē cōprimāt patientē. At vero colica a loco transfertur ad locū. Vlcera que in renibꝫ fiunt: aut ex causis exterioribus vt percussione ⁊ casu que cōterunt ⁊ rūpunt: aut ab interioribus fiūt vt humore acuto q incidit ⁊ corrodit. Vlcera renū significantia signa: dolor est quē patiēs in lūbis sentit ⁊ post ilia sine grauitate ⁊ distēsione. sanguis emissio ⁊ saniei ac vlcerum squamaruz in vrina. Nonnūqꝫ frustrum exit quasi carnis qū caro comeditur renum. Est aūt in renū vlceribus vrine exitus facil' ⁊ sine difficultate ciusqz liquor tēperatus. Sāguinis vrina aut ab interioribus fit causis: aut ab exterioribus: ab interioribꝫ fit qum imutās debilitatur que in renibus est virtus: nec sāguis imutatur aquositas bene. ant qū que inuenis retinēs est debilitatur virtus: que qū sāguinē nō retineat: cū vrinā egreditur sanguinis quedā pars. Non est aūt cū huiusmodi habitudibus dolor ⁊ siquis sed modicus. Nōnunqꝫ aūt a renibus sānguinis emissio circularis est. quēadmodū ⁊ in sangnis abscessione cōtingit. Et hāc habenti circuitus passionem accidit in lūborum ptibus egritudo que qū sāguis circuitus exierit tēpore mitigatur. Fit autē hec ex venarum quoqz corrosione vt diximus: exitqz sanguis pedetentim. Aut certe multa est eius effusio a venarum renū aliquarū scissura: que ⁊ sanguinis fit multitudine ⁊ multa venarum tenuitate. Et huiusmodi sanguis emissio subita ē sine cā ⁊ multe q̄titatis. Sāguis autē ꝓpter exteriorē emissio cām fit vt ꝑ casum aut percussionē: que rumpit ⁊ cōterit: significaturqꝫ his que huiꝰmodi precesserint causis. Que vero diabetes vocatur passio ⁊ circinalis a quibusdā cōtinua est vrine assuefactio ⁊ vocatur stillatio. Fit autē ex virtutis attrahentis magnitudine qua renes sanguis attrahunt aquositatē vrinā. ⁊ nimioqz in humiditatū renū appetitu. Hoc aūt ūmoderatione male cōplexionis calide fit que in renibus dominatur: ea que de causa aquositatē plurimū desiderāt: quo qui illis accidit ardor extinguatur ⁊ refrigeretur ⁊ calor: attrahitur itaqꝫ ad eos ⁊ ab epate ⁊ omnibus corporis membris humiditas: fit itaqꝫ sitis molesta ⁊ mēbroꝝ ardor ad aquosā humiditatez. Et ex virtutis debilitate retinentis que renibus inest qua aq̄ sitatē retinere non ꝑualet quā ad eos mittit cpar: ml'ta nāqꝫ ē ⁊ eos granās ⁊ expellit'. Et q̄ hāc signa passiōez significāt sitis molestia est sine febre ⁊ siccitate que in corpore appareat et vrine emissio sine ardore cōtinua: quodqꝫ vrina tenuis ē alba aque similis. Hō nāqꝫ quz aquā biberit velociter cā mingit: quoniā renes ab epate illā attrahūt nec in eo imorat'. In his quoqꝫ nulla facta mora expellit' eo ꝙ ipsā ꝓp eius copiā retinere non prevalerant. Et sciendū qm̄ si cui grandiorū dolor acciderit renū incurabilis ē. Morbi nāqꝫ prolixi si grandioribus fiant sepius in eis moriūtur sicut ait hypocras.

Capitulū. 35ū. de passionibus vesice cāis ⁊ signis.

Vesice que accidūt passiones sūt lapis in ea generatus. apostema. vlcera. stranguria: ⁊ eius sine velle exitꝰ. Lapis ex illis generatur cāis quas apud renes diximus. humor. s. crossus ⁊ viscosus: ⁊ corporis vesice calor ⁊ colli eius angustia. Fit autem passio hec maxime in pueris ꝓp eorū humiditatē cōplexionis ⁊ appetitū. appetitus fortitudine in cibos quēadmodū dictū ē: ꝙqꝫ pluriuꝫ cibus vtantur superfluitates generātibus crossas. Accidit aūt ⁊ iuuenibꝫ qui regimie crossos generante vtunt̄ humores ⁊ viscosos. Et que hāc significāt passiones dolor qui in vesice fit loco ⁊ eius cōfinibus: ꝙqꝫ virge fit prurigo ⁊ erectio eius aliqñ ac eneruatio sine cā: vrīe cruditas ac tenuitas: albedoqꝫ: ⁊ qz cū vrina exit arena: ⁊ exeūtis vrine difficultas. Hec quz videris signa in vesica lapides esse intellige. Qz si ambigis ⁊ vrine durat difficultas: expedit egrotāti impes supinū iacere: cuius erigas pedes: ⁊ ipsū fortissimo cōcutias motu: debinc calidā rores aquā super vesicā cū oleo: ac manu linias tua: ⁊ moveas ad superiora: quo suo lapidē amoveas loco. Debinc egrotāti impera migere: ⁊ si nō bū mixerit lapides repelle cū cathatiro. Recedit etenim a meatu ⁊ patiens post hec optime minget. Hec quz videris intelliges i vesica lapides cōtineri. Apostema ea significāt que ⁊ renū apostemata nisi ꝙ hoc loco dolor ē in pene: apparetqꝫ in eo apostema sub tactu: ⁊ hac in passione vrīe difficultas maior ē: queqꝫ ex vlcere egreditur sanies maior quaz segtur nāe cōclusio eo ꝙ vesica apostēatica intestina cōprimat. Que aūt in vesica fiunt vlcera ab eisdē oriūtur quibus ⁊ in renibꝰ cāis eadēqꝫ eorū sūt signa nisi ꝙ in vesica ⁊ circa eā sunt cum vrine difficultate ardore ⁊ fetore. Nōnunqꝫ ⁊ in vrina laminule apparent tenues ⁊ quidā furfuri simile. Strāguria aūt ⁊ stillo vrine ex cāis ē quas diximus in renibus ⁊ vesica ac passiōibus vt calculis: ac ex virtutis debilitate expellentis qum vesice eneruatur corpus: ⁊ ab reprimendo debilitatur ⁊ reductione super vrinam: nec reprimit illam. Significat autem hec signum huiusmodi. Egrotum supinum iacere precipe ⁊ ⁊ eius exprimere vesicam. Et si vrina in ptes pellit' virge egredietur ⁊ patiēs quiescet. Fit ex apostemate quod i vesice nascit' collo: aut in lacerto qui illū circundat. Fit ēt ex visco so humore qui meatui iuiscatur vrine a vesica ad virgā ⁊ oppilationē facit: significaturqꝫ ciborū regimine crossorū acviscosorū quiete quoqꝫ ⁊ otio que precesserunt. Fit q̄z ex sanie aut sāguie i meatu coagulato. Accidit etiā strāguria ex acuto humore qui in vesicaz pūcturam facit: aut ex acuta qualitate que in ipsa est vrina que vesicam pūgit: ideoqꝫ illā natu

UVA. BHSC. IyR_125_1

ram expellit q̄si nocēte. Fitq3 ab indevrie stillo: significatur q3 vrine rubore t ardore: qué sētit in virge extremo patiēs t ex calefacienti regimine quod precesserat. Vrine preter volūtaté egressio é quéadmodum illi accidit qui in lecto migit. Hoc aūt aut ex eneruatione accidit lacerti: qui collum circundat vesice t retinētis debilitate virtutis. Humiditatis causa qui illi accidit. Accidit hoc maxime pueris eo q̄ eox būida sint mēbra: aut ex spōdilis vesice oppositi suo discessu loco i extetiora: incidūt q3 vesice ligamēta ipsaq3 eneruatur: idcoq3 t vrinā retinere nequit. Hec est passionū assignatio que vesice fiunt. Et sciēdū passiones bas qū in senib⁹ oriuntur difficiles esse sanationi: vt hypocras testatur.

Capitulū.36 de passionibus sipbacis causis t signis.

p Passiones que sipbaci accidūt vētris sunt scissura t ruptura raritas fitq3 ab inde thirbi egressus: aut intestinorū extra sipbacem ad eos qui vicini sunt vētris lacertos t vmbilici acumē.

Hec aūt ruptura t scissura aliquādo in vmbilici cōfinib⁹ est t que sub ipso. Fitq3 thirbi t intestinorū in eas egressio partes apostemati similis t vocatur crepatura. Aut scissura in partibus inguinū i meatibus qui ad testiculos tēdūt. egrediūturq3 thirbus t intestina in eas partes. Et si in iguinib⁹ steterint inguinaria vocatur hernia: si in casulā descēderint testiuz hernia vocatur intestinal' aut thirbi. Hec aūt passio aut ex nimio fit motu aut saltu vociferatione maximeq3 post cibū: t alicuius pōderis subleuatione: aut percussione que super vētrez t intestina. distēditurq3 sipbas rūpiturq3 t rarescit. Fit etiā ex viscosa humiditate que itestina lubricat: ac ad inguinū attrahit partes. Differt aūt inter passionez banc t apostema quare patiēté facias supinū iacere: acutūq3 qui est inter vētrē t testes opprimes locū manu t ad interiora repelles. Et si ad interiora reuertitur t profūdatur acumē: passio hec scissura é sipbacis vocaturq3 crepatura. Q3 si nō ingrediatur nec occultetur ex apostematis esse genere nō dubitabis. Et sciēdū qm̄ q̄ sup vmbilicū crepatura é paz nocēs é t molesta: illic eni subtilia sūt itestia. Si ḡ egressa fuerīt opprimūt̄ ciboz supfluitatib⁹ q̄ i eis sūt: fitq3 boi dolor angustia tio t nōnunq̄ qui eiusmōi é simū euomit. Que auté multum sup vmbilicū é molesta nō é eo q̄ locus hic ab itestinis remotus sit: t thirbus ab ea solus egreditur. Et que sub vmbilico in principijs nō leditur quz in loco hoc intestina sunt crossa. Ipsa traq3 sua crossitie t magnitudine nō emittuntur in p̄n cipijs: t ideo molesta nō est donec tēpore abeūte crepatura dilatat̄ t tūc intestina egrediuntur t oppressio fit ac molestia.

Vmbilici autez acumē ex sipbacis fit scissura in vmbilici loco t thirbi: aut intestinorū egressione extra sipbacē quēadmodū dixim⁹. nōnunq̄ āt ex būiditate fit viscosa phlegmaticaq3 que ad vmbilicū tēdit: aut carne que illic oritur. Et non nunq̄ ex vena é que scindit̄: aut artaria que disrūpitur: egrediturq3 illis sanguis ad loca que sub cute sunt: aut apostema quod vocatur apostema: t aliquādo ex vētositate fit. Et qō ex sipbacis fit scissura: apostematis color idē é qui t corpis t tactus eius mollis ac sine dolore. Et si in intestinū exit t manu p̄esseris ad interiora repellitur: ac redit t est cum eo rugitus. aliquādo huiusmodi bō quz balneū fuerit igressus vmbilicus crescit. Et si vmbilici crepatura ex humiditate é tact⁹ eius humidus erit: nec p̄ssa reuertitur nec augetur. Si autez eius acumē vene scisse aut arterie cā ē: loci color violace⁹ erit aut niger. Et si pp carnē que illic est orta durū erit: nec augeť nec minuitur. Q3 si ex ventositate tactus erit mollis.

Capitulū.37ᵘᵐ. de genitaliū testiculorū. s. passionib⁹ cāis quoq3 t signis.

s Genitalibus in mēbris que oriūtur passiones: alie in testiculis: alie in virga: in matrice: alie in māmillis fiūt. Et que in testiculis: quedā in ipsorū corporib⁹: quedā in eorū sipbacē substantiāq3: quedā inter sipbacē t cutē eorū: alie aūt in venis: alie in cute exteriori. Et que in ipsa eorū substātia: coit⁹ appetitus é recessus. generandi priuatio: spmatis fluxus t paucitas: apostematū diuersitates: t vlcerū q̄ illis accidūt. Et coitus appetitus discessus aut ex vulsione fit que bis accidit mēbris quēadmodū in palisi: aut ex paucitate spermatis. Et spermatis paucitas aut cibi fit priuatione que euacuationis cā fit multe corpi accidēti: aut ex mala cōplexione calida t sicca que testibus dominatur: ideoq3 que ad illos peruenit materia in substātiā nō mutatur spermatis. Generādi priuatio ex īmoderata fit in testiculos cōplexiōe mala: que aut calida é t materiā exurit spermatis: aut frigida t coagulat: aut humida t tenuat: aut sicca t spissat. Spermatis fluxus é eius egressio sine voluntate t membri erectione quod ex retinētis fit debilitate virtutis que in testibus est t virtutis robore expellentis: que in eis est cum calore t humiditate multa q̄ illoz dñatur cōplexioni. fit ét boc ex mēbroz organicoz spasmo spermatis: quēadmodū epilepsie accidit tēpore. Hec etenim si spasmētur mēbra motus illis extranaturalis fit: iōq3 quod in eis est sperma emittitur. Apostema quod in testibus accidit aliud calidū est eiusq3 cognitio ipsorū fit magnitudine t coloris rubore doloreq3 t calore. Aliud frigidū phlegmaticū coloriq3 significatur albore t mollitie tactus doloriq3 paucitate. Q3 si melācholicū duritie t liuiditate coloris. Quod inter testiculorū corpus t sipbacē ipsos circūdanté accidit: aut est humiditatis cōgregatio aquose frigideq3 inter testium substātiā t sipbacez eorū. quēadmodū in hydropisi significaturq3 inflatione t distēsione: coloris albore t splēdore t aqua ipsa sub tactu apparet. Aut est thirbi in hec loca descēsus qō aut ex sipbacis fit crepatura qui viscēa circūuestit t ei⁹ scissura loco inguinū: aut ex intestinorū cuulsione t ligamētorum ruptura que illa ligat. Aut ex sipbacis distēsione t raritate. Et his cōmunes rebus cause sunt salt⁹ percussio vociferatio fortis maxime post cibū. Ex humiditate quoq3 fit que meatus laxat t dilatat qui i inguinibus sūt ad testes lubricaq3 facit intestina t descēdere in testiū casulā accidit aūt maxime pueris eo quod ipsorū humida sit cōplexio: iuuenibusq3 qui maioris sunt humiditatis. Et cōmunia que significant signa q̄ huiusmodi ex sipbacis est scissura t extēsione t euulsione intestinorū: apostema é in testibus manifestum: t si qui hoc patitur exercitio fuerit vsus: aut saltu: aut anhelitū concluserit: aut aliquid simile fecerit apostema fit maius q̄ fuerat: t si p̄ematur ad superiora redit tarde: t descēsus quoq3 tardus erit: remanetq3 intestinū superius in propria figura t suo in loco: donec stans patiēs surgat. Quā sepe aūt ad būc tēdunt stercora locū t ꝯcludūtur illic: sepeq3 ab inde moꝛs fit: multotiēs dolor fit ab inde ac rugitus: maximeq3 si p̄ematur. Cuius aūt passio ex distēsione é apostema t intestinorū descēsus semel nō fient: sed paulati t i lōgo tēpore: t apostema equalis é profūditatis: qm̄ sipbac intestinū cōp̄imit: quod per eius scissurā egressū é. Significat aūt quod ex sipbacis scissura fit: quoniā intestinū semel in saculū descēdit testiū: t apostema eiusmodi est a principio magnū t figure varie ac sub cute manifestū: propter intestini ingressum extra sipbacē. Quod inter cutē testiū accidit t sipbacē hernia é carnosa: que aut ex materie crosse influxu i hec loca fit: aut percussione: aut hernie aquose cura qū non vt opz exhibetur. accidit aūt t in iguinib⁹ quiddā hernie simile quod ex sipbacis fit distensione t intestini euulsione: ac in illum transitum locum. Quod autem invenis que i cute sunt t substātia testiū accidit varices sūt: q̄ eadē fiūt ō cā q̄ t q̄ i crurib⁹ oriūt̄ ex materia z. s. ōcursu crossa z i bas vēas que in corpore sunt testiculorū. Significāt aūt venaz manifesta repletiōe que implicite inuicē t intorte sunt tanq̄ vitis ligamina: testiūq3 eneruatione t motus eorū difficultate ambulādi quoq3 duritie. Fit auté boc sepius in testiculo sinistro eo q̄ testiculus hic debilis é t minoris caloris. Q3 autē in testium accidit cute. pustularuz sunt spēs. vlcera. p̄rigo: aliaq3 huiusmodi que in corpe accidūt exteriori: t cutis enervatio ab interioribus sine corpis interioris eneruatione.

Capitulū.38ᵘᵐ. de virge passiōibus causis eoz t signis.

q Ue in virga fiunt passiōes. alie in ip⁹ corpore: alie in meatibus accidūt. Et que in ipius corpore passio que vocatur priapiscus erectiōis. s. multitudo virge. titillatio que illi accidit. apostemata. vlcera. Q3 autez in meatibus oppilatio est.

Et erectiōis priapi multitudo ac perseuerātia: aut ex ventositate fit que in ipsa gnātur virga ex humiditate crossa t viscosa. caloreq3 temperato: significaturq3 comitāti titillatione: aut quz ad ipam ventositas p venas tendit pulsantes: significaturq3 erectione titillationē non habēti: t coitus quaz fecit homo abstinētia longo tēpore t pungētium comestione assidua. Priapi titillatio ex vētositate fit forti que in ip⁹ concluditur virge substātia: fitq3 boc maxime cū apostemate calido t erectione multa. Sepe aūt ex passione bac vasoz fit spermatis eneruatio t euulsio. t nōnunq̄ spasmus a passione bac generatur. Et quicūq3 passionis bui⁹ dñs ad spasmum fertur velocius moritur qum venter eius tumidus fit t sudorem emittit frigidum. Apostemata vero t vlcera q̄ virge accidūt ita quoq3 quēadmodu3 t in reliquis oriuntur mēbris manifestis eadē habentia signa. Oppilatio auté que meatui accidit aut ex humore fit crosso viscoso qui ei in-

UVA. BHSC. IyR_125_1

uiscatur. aut ex vlcere. Significaturqz vrine ardore ꝛ exeundi difficultate: ꝛ humore qui exit crosso aut sanie ꝛ sanguine vlceriſqz squamis que cū vrīa egrediunt sine saniei mixtura.

Capitulū. 39ū. de matricis passiōibꝰ cauſisqz ꝛ signis.

Matrici que accidunt passiões fluxus ē menstruorūz ꝛ cōstipatio. dissolutio. suffocatio. passio dicta matricis inflatio. vētositas. apostemata. furūculi. scliros. cancer. ourities. cōgregatio. verruce emorois. fissure. pustule. vlcera. egressio eius foras. ꝛ in latus inclinatio. oris matricis cōclusio. cōcipiendi cessatio. abortiē di copia. partiēdi difficultas. ꝛ que ad ea fiūt vlcera. Oportet itaqz primū naturalem intelligere mēstruorūz promotionem ꝛ amputationem. Mulieribus menstrua icipiūt in decez ānoꝝ cōpleméto ꝛ vltra q̄rtūdeciuz ānū nō differūtur. Amputāt ät i qbusdā gō i tricesi° ꝛ sexto an°: i qbusdā ꝛ deiceps vsqz sexaginta complementum. Hermaphroditus autem mēstruis caret. Et menstruorum circuitus longitudo sana quidē ꝛ vitio carēs duorū est dierū: ꝛ vsqz septimū lōgior ꝓtenditur. Quo d amplius est nō naturale iudicatur. Mulieris autē corpus grauatur: quum mēstruorū accessionis prope fit tēpus. Et quibus mulieꝝ mēstruorū tēpora remotiora sūt molesta illis accidunt icōmoda: purgātur etenīz simul subito ꝛ multū. Tēpus autē quod inter duos est circuitus a viginti diebus ꝛ supra vsqz mēses duos. Que post hec fiūt mēstrua naturalia nō sunt: ꝛ mēstruorū vocātur constipatio. Hec autē constipatio: aut passionis causa fit que in matrice ē aut sanguinis crossitie aut percussionis que sup matricē cecidit aut passiōis alicuius cā que i toto ē corpore: aut mēbro vno. Matricis quidē causa: aut apostemate: aut quia matrix torta est ꝛ incurua. Aut aborsu plurimo: aut percussione que super matricē cecidit. aut sāguis est crossitie: aut oppilationis causa que venis accidit ad matricē sanguiné ferētibus. Oppilatio aut ex mala fit ꝓplexione frigida que matricē spissat ꝛ ora venarum stringit: aut ex humore crosso qui meatibus inuiscatur aut apostemate: aut vlceris macula qū cicatrizat. Accidit etiaz mēstruorūz cōstipatio ex sāguinis p anū egressione ꝛ qū narium ūmoderatus fit fluxus. aut ex sāguinis fluxu ꝛ emissione a pectore. Cā passionis alicuius que in toto fit corpore: aut febriū cā fit aut cōplexionis corruptione vt hydropisi. Que aūt ex vno ē mēbro: aut a passione que in pectore est: aut in stomacho aut in epate. Fit etiā corpulētie corporis cā ūmoderate que venas opprimit ꝛ arctat. Et q̄ mēstruorum cōclusionē significāt signa sunt grauitas in vētris īferioribus ꝛ corpore omni: in dorso dolor ꝛ collo: vrine cōstipatio ꝛ egestionis ꝛ nōnūq̄ vrina nigra est: appetitus quoqz cibo rū recedit: ꝛ aliquotiens cibos cupit malos mulier. Sepe autem patientibus hāc passionem morbi fiūt pessimi: vt defectꝰ subuersio mēs mala: accidit quoqz rigor ꝛ in iguinibus emissiones. Fluxus autē multa est sanguis egressio a matrice quod fit aut ex ūmoderata mēstruorū euacuatiōe hocqz: aut ex virtutis ē debilitate retinētis: aut sanguis tenuitate ꝛ subtilitate ac acumine: aut vero ex multitudine sanguinis. Et venarum matricis ꝓpter humorē acutū: aut corrosione: aut ruptura. Fit etiā sanguinis fluxus ex ūmoderata sanguinis ꝓtus euacuatione: aut fetus mortui egressione qū fiat aborsus. Et si sanguinis fluxus immoderatus fuerit coloris fit immutatio corporis ꝛ estuatio ipsius pedū iflatio digestiōis corruptio ꝛ si ūmoderatus oio fiat: nōnunq̄ mulier deperit.

Dissolutio vero humiditas ē que ab ore defluit matricis. Hec humiditas aut in ipa generatur matrice quz virtus debilitatur nutriēs. Aut ex supfluitatibus que ad ipam ab omni influunt corpore purgationis ꝛ euacuatiōis modo. Significaturqz huiusmodi spēs superfluitatū ex humiditatis colore ꝛ substātia. Aliquādo eteīm rubeus est: ꝛ supfluitatē significat eē sanguineam. Aliquādo albus ꝛ pblegmaticaz esse significat. Quādoqz croceus ꝛ cholera eē rubea significatur. Aliquoticns autē niger ꝛ cholera esse nigra monstratur. Et quādoqz aquositas ē plurimū fluēs: aliqñ crossa viscosaqz.

Et superfluitatis huius spēs significatur sic. Mulieri precipe pāniculum sibi supponere mūdum: debinc panniculum hunc intuere donec siccetur: ꝛ si color rubeus ē mundus: supfluitas ē sanguinea: si clarus aut croceus: superfluitas ē cholerica: si albus superfluitas ē pblegmatica: ꝛ si niger aut liuidus: supfluita s ē melancholica.

Matricis suffocatio anbelitus ē cessatio ex matrice facta. ꝛ ē passio pessima. Accidūtqz per cōparticipationez cerebro ꝛ cordi passiões multe ꝛ pessime. vt cephalea grauis. apoplexia. epilepsia. defectus grauis ꝛ alij huiusmodi morbi ꝛ passiões quas suis diximus in locis. Sepe autē quibus hec accidit passio mulieres difficultatis passiōis hora intercūt. Sunt eteīm illi tēpora quibus molestior fit ꝛ roborat: ꝛ tēporaqz quibus leuiatur. Et nōnunq̄ illi fiūt circuitus. quēadmodū ꝛ epilepsie. Fit autē passio hec ex repletione que in matrice ē ex spermatis cōstipatione. quum que coitū assueuerint ab vsu remouētur concubitꝰ: multiplicaturqz in vasis sperma ꝛ condensatur. caloremqz immergit naturalem ac extinguit: matriciſqz refrigeratur ꝓplexio. Sz ꝛ ex sanguinis menstrui cōstipatione quz eius longiꝰ fit tempus ꝛ multiplicatur in matrice: acciditqz illi quēadmōm ex spermate ostensum ē naturalis suffocatio caloris ꝛ extinctio. Ideoqz passio hec iuuenibus accidit magis mulieribꝰ ꝛ viduis ꝓpter nimiū earum ad coitū desideriuz. qñqz mēstrua in eis plūa fiūt q̄ quz cōcluduntur fit hec passio. Rarissime vero maritatis oritur mulieribus. Neqz eteīm in earum matricibus sperma cōcluditur quum spermatis cōclusio maior sit huius passiōis cā. Accidit ēt plurimū ꝛ nonviduis que nō pariunt ꝓpter incōmodum aliquod qō ex spermatis accidit instrumētis aut venis per quas mēstruorū decurrit sanguis. Concludūtur itaqz ꝛ sperma ꝛ mēstruū: maxieqz si mulier nō concipiat medicamis alicuiꝰ cā qō ad amputādā pozrectū ē gnātionē. Fit ät passio ḃ certis circuitibꝰ quēadmōz i epilepsia accidit. Et passionē hāc significāt signa añ accessiōez ꝛ añq̄ difficil fiat ꝛ molesta ifirmatiōez patiuntur mētis: pigritiā: debilitatē in cruribus: coloris citrinitatē: oculorū humiditates. Ut aūt accessio roboratur ꝛ molesta fit: mētis accidit alienatio: defectus: sensus: cessatio: vocis amputatio: pulsus frequētia ꝛ varietas ac debilitas: eiusqz i vltimis cessatio intīm vt patiēs mortua esse extimeī: ꝓbetur autē cū bābace subtilissimo qui narib⁹ apponit: quo per ipsū anhelitus vtrū moueatur ꝓbetur nec ne. Sebinc autē facies ad rubore cōuertitur: ꝛ tanq̄ turgida est: matrix sursum trahitur: sicqz cruriū lacerti. Ut aūt leuiari incipit accessio ꝛ mitigari: matrix eneruatur ꝛ ad inferiora descēdit: a qua pauca defluit humiditas ꝛ in vētre fit rugitus: ab inferioribusqz ventositatis emissio. Inflatio autē ꝛ vētositas que matrici accidūt: aut ex mala sūt cōplexione frigida ꝓp quā natura lis debilitatur calor. ꝛ qui ad illū peruenit dissoluitur cibus in vētositatē: aut ex aborsu aut ex sanguine matricis os oppilante: aut ex ptus difficultate: aut ex matricis oris coadunatione. Nōnunq̄ autē vētositas in matricis ē profundo ꝛ aliquādo inter eius partes raras. Accidit patiēti hec tumor in pēne ꝛ que illi vicine sunt vētris ptibus ouritiesqz ꝛ cū distensione dolor: ꝛ attingit vsqz inguina ꝛ stomaci os ac siaphragma. Et ꝓpriū buiꝰ passiōis signū ē q̄ quz que sub ymbilico sunt pulsantur partes vētris vox auditur corū tanq̄ timpani.

Apostemata matrici accidūt ꝛ magis calz apostēa aut ourū. Et calidū qdē matrici accidit apostēa: aut ab exterioribꝰ vt percussione: cōpressione: aut ab interioribus ꝛ ē aut ex mēbrorū cōcussione: aut sanguinis partꝰ: aut ex fetus aborsu: aut partiēdi difficultate ꝓp graue qui huic accidit mēbro motū doloreqz trahiturqz ad illud materia. Hoc aūt apostema aut i oibus eiꝰ ē ptibus ꝛ febris significatur acuta continuaqz capitis dolore: ꝛ colli maxime in vertice: oculorum grauitate: extremorū eneuatione: stomaci corruptione: sitī. egestiōis incarceratiōe. vrine durities ꝛ stillatione quēadmodū dixit hypocras in aphorismorum libro. Cui in ano aut in matrice apostēa accidit: strāguria comitatur. Accidit eteni vesice ꝛ collo eius compressio ex oris matricis coadunatione: aut apostematis cā: aut in parte est ꝛ in parte nō: significatur accidentibus eiꝰ ptis ꝛ confiniū dolore. ſ. Si eteniz in posteriori ē parte matricis accidit dolor in dorso: egestionis cōstipatio. Si in anteriori fit cū eo pēnis dolor: ourities vrine ꝛ strāguria. Et si in supioribus dolor accidit super ymbilicum ac stomaci confinibus. Et si in altero latcruz dolor inguinibus ꝛ femoribus accidit ac cruribus. Et si in inferioribus ꝛ dolor sub ymbilico ē. Et si in matricis ore dolor his que podici vicinātur accidit: ꝛ si matricis os digito tāgatur inuenitur durū. Furūculi aūt fiūt qū apostēa emissio fit: ꝛ que diximus accidentia fiunt grauiora ꝛ fortiora: adducūturqz illis febres variorū circuituz. horror: ꝛ vt approximat ad cruptionē dolor roboratur ꝛ febres consortātur ꝛ accidit punctura. Et si ab inferioribus ē apostema matricis: sentit homo si locū tangat penis saniē manifeste. hocqz fit qum emissio multa est. Sic quoqz si emissio in matricis sit ore: sanies sub tactu apparet quz digitus matricis ūmittitur ori. Apostema vero ouz quod matrici accidit ipm ē qō scliros vocatur: acciditqz plurimum in cōfinio

UVA. BHSC. IyR_125_1

colli eius qm caliduz illud precedit apostema aut aliq alia passio post quã durities accidit: generatur autẽ ex materia melẽcholica que in matrice gnãtur: sequiq apostema hoc matricis in latus iclinatio: z si nõ acceleretur curari. accidit hydropisis. Huius apostematis signa durities est que in penis sentitur loco z matricis ore: loci grauitas. motus mẽbrorum confusio maxie cruriuz z a motu segnities. Transit autẽ apostema hoc in illud quod cancer vocatur: quod ẽ apostema duruz z lapideũ: quod ex materia fit nigra quẽadmodum diximus: aut cholera nigra que eodẽ generatur in loco Fit autẽ maxie circa matricis os. z aliquãdo cuz vlceratiõe est: aliquãdo sine vlceratione. Et qõ sine vlceratione ẽ dolore significatur molesto in inguinibus z sub vẽtre ac in pene. ac dorso z crossitie dura: que in pene apparet sub ventre z in matricis ore: estq color eius tanq̃ fecis vini z nõnũq̃ niger. Qui aũt cancer cũ vlceratione est cũ his que diximus ignis: accidit z accidẽtibus corrosio z varie feces ac sordes colorq eius ad albũ declinat: z nõnũq̃ sine sorde est: z eius ad ruborẽ declinat color. aut viriditatẽ aut nigredinẽ. z non nũq̃ aquosa fluit ab eo hũiditas fetida odore: colorq eius aut in albũ aut nigruz aut rubeũ vergit: accidũtq plurima pariter apostematis calidi accidẽtia.

Durities autem matricis passio dicta apostema est durum. qõ autez in parte eius aut in toto accidit. fitq matrix abinde dura z lapidea. Passionez hanc que accidit corpori significat debilitas. coloris obfuscatio: ciborũ appetitus iminutio. menstruorũ cõstipatio. mammillarum tumor z vẽtris: intãtum vt cui hec accidit passio arbitretur in pricipijs se pregnãtem esse. Abeũte autẽ tẽpore hydropicã se putat. Differũt autẽ passio hec z hydropis durities z soliditate que in ea est: qõq que in hydropisis spetie bus appparent signa hic non videntur: z tamen passio hec si diuturnior duret in hydropisim adducit. Passio que vocatur congregatio coadunatio ẽ oris matricis nimia cuz duritie: acciditq ex apostẽate calido qõ dr̃ phlegmõ. si circa matricis os acciderit ab exterioribus qũ quod in eo subtile ẽ dissoluitur: quod crossũ remanet idurescitq z lapis fit passionẽ significat hanc quod p̃cessit calidũ apostema: quodq tactu appet oris matricis durities z coadũatio. Verruce que in matricis accidũt ore ex humore fiunt crosso z melancholico: agnoscituq passio hec si matricis os aperiatur eo quo aperitur organo. Patebit eteni sensui tactus z visus simil si aperiatur.

Emorrois ex melãcholico fit humore: quẽadmoduz accidit z in ano. Et huius quoq passionis cognitio fit per visus sẽsuz si matricis aperiat̃ os videbitur eteni manifeste. Et qũ sanguinis fluxu tẽpore dolor est: color illi rubeus est. Et si quietis sit tẽpore humiditas fluit feci similis: z eius color in nigrũ declinat. Fissure ex partus fiũt difficultate: nec in pricipijs apparẽt eo q̃ ptus tẽpori vicinia sint: z doloris qui ab eo factus est magnitudini. Post hec aũt egritudinẽ sẽtiũt paulatiz: z qũ illas digito tãgũt: aut in coitus tẽpore qũ sãguis ab eis fricatiõis egredi tur causa: apparent aũt manifestissime si matricis apperiat̃ vulua. Pustule ex humorib9 fiũt sanguieis: aut materijs quibus ũmixtus est sanguis. Accidit aũt hoc maxime matricis ori quarũ babetur cognitio aperta vulua i matricẽ directo intuitu: z tactus sensu si cũ digito tãgãtur. Ulcera aũt aut ab exterioribus fiũt vt percussione z pressura que sup matricis cadunt loca: vnde aut rũpitur aut cõteritur. Aut ab iterioribus fitq hoc expartus difficultate z magnitudine ex pressionũ: aut ex secundine extractione vel fetus mortui: quibus ex rebus cõtritio accidit aut ruptura. Est z ex humore acuto cholerico qui incidit z corrodit. Aut ex apostẽatis eruptione: aut pustularũ: aliquando sanies hec i matricis ẽ ore significaturq ipso sensu: qũ vulue os sue apitur organo. Significatur aũt qualitas ei9 z substãtia humiditatũ que egrediuntur varietate. Qũ eteni quod matrice egreditur multũ est: z feci simile cũ dolore emissionẽ significat que erupit. Et si sanguis niger ẽ z fetid9 cũ molesto dolore corrosionẽ signi ficat. Et si qui egreditur rubeus est sanguis rupturaz significat aut cõtritionem. Et si emissio aut vlcus sordidũ est: z qõ egreditur carnis aque simile ẽ: z dolor est minor. Et si vlcus mũduz ẽ z emissio: sanies egredit̃ spissa alba z q̃titatis pauce: z cũ p̃ctura z odore caret.

Matricis egressio foras: aut ab interioribus: aut ab exterioribus fit causis. Et exterioris aut ex secundine extractione si difficil̃ fiat eius exitus: aut fetus mortui si aliter q̃ opteat educatur: trabiturq ideo simul matrix z foras egreditur: aut qñ mulier ab alto ecciderit lo co super clunes. Aut propter pulsationem grauem: ex qua ẽ bilitas acciderit z eneruatio in mẽbris ideoq lubrica fit matrix z foras exit: quẽadmodũ mulieribꝰ accidit qbꝰ terrores ingerũtur queq in alto nauigant: aut quibus filiorũ nuntiãtur mortes. Ab interioribus vero humiditatis fit cã phlegmatice ac viscose que lubricã facit matricẽ quẽadmodũ mulieribus accidit que iuuẽtutis trãsierũt tẽpus: pp bi9 humiditatis que in earũ coadunatur corpibus humiditatẽ. A matricis vero incuruatio z cõtorsio aut in lat9 inclinatio ex chimo fit crosso z viscoso qui in altero multiplicatur matricis latere inclinatq illã z a cõceptu prohibet. Et q̃ spermati recta nõ sit suscipiẽdo. Conceptionis privatio aut pp mulierẽ aut certe propter virũ fit. Et que culpa est mulieris: aut pp malã matricis cõplexionẽ: aut morbũ organicum: aut humorẽ qui in eius defluxit cõcaua. Et mala cõplexio si ũmoderata ẽ sterilitas fit: z si nõ ũmoderata cõceptiois fit priuatio. Hocq aut ex mala cõplexione calida que sperma aburit z corrũpit: aut frigida q̃ spissat matricẽ z coadũat venarũ ora pp quas sperma z sanguis occurrit mẽstruorũ ad matricem ad quã quz sperma accesserit refrigerat illud z coagulat: sed nec in testiculis sperma generatur multũ: ideoq in ea nõ cõpletur generatio. z si mala cõplexio humida ẽ sperma nõ continet qõ ad ipsã peruenit: eo q̃ nimiũ lenis sit lubricãsq exit. Et si mala cõplexio sicca ẽ semen retinet sed siccitate corrũpit ipsa: z qõ in ea generatur sperma crossũ ẽ z durũ nec cum generanti distẽditur virtute. Morbus aũt organicus qui i matrice est z cõceptũ prohibet: aut ex oppilatiõe ẽ que venis accidit per quas mẽstruus decurrit ad matricẽ sanguis aut in meatibus spermatis: aut apostemate z alijs huiusmõi matricis passionibus quas diximus: significaturq signis que in singulis proposuimus. Cõceptus aũt priuatio que bumoris fit cã: qui ad matricis defluit cõcauitatẽ: aut ex humiditate est phlegmatica: aut cholera nigra aut rubea significaturq bis que egrediuntur hũiditatibus foras. Plurimũ aũt accidit cõceptus priuatio pinguedinis multis cã: eo q̃ iburibus matricis os cõprimat: nec ad ipsũ masculi perferat̃ sperma: aut meatus certe cõprimit spermatis z sanguis mẽstrui fitq abinde mẽstruũ nõ decurrere nec sperma ad matricem z si decurrat paucus certe ac debilis. Ideo ergo hypocras in aphorismorũ libro ait. Quecũq preter naturã crasse sũt nõ cõcipiũt quoniã opimẽtũ vẽtris os matricũ obturat z vt extenuẽtur cõcipiẽt. Cõceptus aũt priuatio q̃ viri sit culpa aut mala spermatis ẽ ex cõplexiõe: aut morbo organico. Ex mala quidẽ cõplexione spermatis: quoniã aut calidũ ẽ z adustũ: aut frigidũ z coagulatum: aut humidũ z fluxũ: nec stabilitur i matrice. aut siccũ z nõ dilatatur in ea. Hocq fit si mlieris spermatis cõplexio aut matricis temperata est aut spermati consimilis circa has habitudies virili. Quz aũt mulieb̃ris spermatis cõplexio z matricis virilis cõplexiõi sperma tis est cõtraria: multa fit generatio: quoniaz qũ calidũ sperma cũ frigido: z siccũ cum humido miscẽtur: tẽperantur ab inuicẽ z sic ab eis fit generatio. Organicus vero morbus qui viruz a generatione prohibet curuatio est meatus virge. Qũ eteniz nõ egreditur semẽ recte z sine mora i matricis non dirigitur finẽ vltimũq: sed ad matricis descẽdit os. Hoc aũt i telliges si qũ vir mingit vrina eius recte nõ emittitur sed ad iferiora descẽdit qũ nõ torqueatur in lõgũ. Et attẽdẽdũ tibi vtrũ ne mulieris culpa cõceptus fit priuatio aut viri: per caz quã p̃cipit hypocras approbationẽ i aphorismorũ libro quz dixit. Si scirevis vtrũ cõceptus priuatio fiat mulieris culpa aut viri mulieres super scãnũ sedere fac: z vestibus operi suis z aromatibus subuapora. Et si vapores i eius pẽtrat corp9 z ad narres peruenerit z os intãtum vt eorũ sapore in ore iueniat: intellige conceptum ex muliere non ipediri: sed ex viri parte. Cum eteni in matrice oppilatio est z obturata sunt venarũ ora per quas mẽstruũ z sperma decurrit ad matricem frigoris aut siccitatis causa: aut morbi organici: aromatum fumus ad mulieris nõ penetrat corp9. Sicquoq z si illic bumiditas est vapore extinguit: quẽadmodum z spermatis calorem. Quod si magnus z fortis illic calor est vaporem alterat z corrũpit. Et tradunt sapientũ quidã qñ oportet viri semen super aquã mittere: q̃ si' super aque expãditur faciez z dissolnitur frigidũ est z tenue nec pdest. Et si aque ũmergit z non supernatat: vtile significat esse generationi. Sz z si matrix remota sit in loco suo a vulua: aut colli longi ant magni z masculi virga breuis ẽ matrix sperma nõ potest attrahere ad se nec conceptus fit: z est viri causa conceptus priuatio. Potes autem hoc ipsuz agnoscere ex signis q̃ malã diximus

UVA. BHSC. IyR_125_1

significare cõplexionẽ naturalem ꝛ in viro ꝛ in mulier̃e: in testiculisq; vt exilitate ꝛ pinguedine: nigredine: albedine: duritie ꝛ mollitie: spermatis multitudine: ꝛ paucitate eius crossitie ꝛ tenuitate. Et sciendum mulierez concipere: donec eis auferãtur mẽstrua ꝛ virum generare: donec vite eius transeant anni septuaginta ꝛ vsq; nonagita ꝛ iuxta naturalis fortitudinẽ caloris in vnoquoq; boium ac testiũ eius cõplexionis calorez. Et ẽ inuenis qui nõ generat: qui qũ ad etatẽ accidit ampliorem generationẽ celebrat ꝛ e cõtrario. Est aũt causa quoniaz q̃ doiu corporis eius ꝛ testiũ cõplexio frigida ẽ ꝛ humida anteq̃ ad iuuentutis statũ accedat paruz generat: ad quẽ vt peruenerit ꝛ calor confortatur naturalis in corpore testesq; calefiunt generationi conuenit. Nonnũq̃ aũt fit hoc trãsitu a regimine refrigerãti ꝛ humectanti ad calefatiens ꝛ desiccãs vnde ꝛ cõplexio tẽperat̃. Qui aũt sua ẽ i adolescẽtia generatiõis multe: ꝛ qum in etatẽ dimittitur non generat: fit hoc quoniã corporis eius cõplexio ꝛ testiũ in adolescẽtia calida ẽ ꝛ humida: ꝛ vt ad etatẽ peruenerit iuuẽtutis: ac grandiorum cõplexioni corporis ꝛ testiũ calor dñatur ꝛ siccitas: aduriturq; sperma ꝛ desiccatur nec gnãtioni prodest. Qui ãt gnãtionis ẽ parue in adolescẽtia ꝛ qum ad etatẽ peruenit iuuentutis ꝛ grandiorũ vtilior ẽ: fit hoc qum cõplexio eius calida ẽ ꝛ sicca ꝛ magni ardoris: ꝛ qum ad etatẽ puenit amplioꝛ calor iminuitur ꝛ tẽperatur complexio ac sperma: idcoq; tunc generationi cõpetit: ꝛ nõnunq̃ cã fit transitus a regimine ĩmoderati caloris aut frigoris in tẽperatum regimẽ. Hac quoq; de cã in multis ẽ videre viris. q̃ in adolescentia feminas generant: in iuuẽtute ꝛ grandiorũ etate masculos. Testiculorũ nãq; eorum complexio i adolescẽtia frigida erat ꝛ humida qum ad iuuẽtutis pueniunt statum ꝛ grãdiorum testium fit calida cõplexio ꝛ modicũ sicca: ideoq; masculos generant. Et nõnunq̃ hoc idẽ cã fit trãslatiõis regimis. Et hoc nos oz cõmemorare loco. qõ bis cõueniẽs ẽ ꝛ consimile. vtrũ ne mulier pregnãs sit an nõ: quibus agnoscatur signis. Sunt autẽ hec: q̃ vir coitus tẽpore matricẽ sentit veretri caput suggentẽ: quẽadmodũ hyrundo sanguinez suggit: nec a matrice quicq̃ egreditur spermatis: deinceps os eius coadunatum sentit ꝛ nimium cõstrictũ. vt tñ stibij extremũ nõ possit ĩmitti sine apostemate tamẽ ꝛ duritie. Hoc autez nimia fit matricis dilectione in sperma ꝛ desiderio p̃maximo. Nõnũq̃ accidit mulieri horroꝛ in coitu paucus ꝛ modica molestia a subumbilico vsq; ad vuluam confinia. Hec vero mulieris menstrua decurrũt quẽadmodum naturaliter consueuerunt nec coitus vt ante mulier glisciꝛ. venarũ que in corpore sũt color viridis ẽ. mãmille plus solito stãt: oculorum albũ liuidus ẽ ꝛ in viride declinans: itidẽq; faciei color cuz lẽtigibus: subuersio illi accidit: appetitus ciborũ paucitas: ꝛ ad appetit̃ declinat malos. Et qõ signum cõceptus corroborat: Hypocras in aphorismorũ cõmemorat libro qum dixit. Mulieri dormitum eunti mellicratẽ propina: cui si tortio circa vmbilicum accidit pregnãs ẽ: sin minꝰ. Facit aũt hoc aqua mellis quoniã iflationem parit ꝛ vẽtositatem: matrixq; comprimit iteſtinum rectũ: eo q̃ pertransire vẽtositas nequeat: ſz in iteſtino circũuoluitur. vnde ꝛ tortiones generãtur. Opz aũt mellicratẽ crudũ eẽ quo multã generet ventositatẽ. Ex quibus aũt itelliges vtq; masculus ẽ. color mulieris pulcher est: ꝛ motus illi facilis. venter subrotundus ꝛ vberum mammillarum color rubeus ad nigrum declinans. Si autem mulieris color turpis est ꝛ indecens: motus tardus: venter oblongus. suntq; ei lẽtigies. fet̃ femia ẽ: ꝛ nõnunq̃ i cruribꝰ eiꝰ tumores fiũt. apostẽata. ꝛ vlcera. q̃ si fuerit femina ẽ fet̃.

Abortiẽdi fet̃ mlꝰtitu̇ aut ab iterioribꝰ fit cãis aut ab exĩoribꝰ. Ab iteriõibꝰ ꝓpter humiditatẽ viscosã q̃ in matrice ẽ ꝛ fetũ lubricat: aut ex cõplexionis matricis malitia: qua virtus debilitat̃ retinẽs: vt febre aut apostemate quod in matrice fit: aut menstruorum fluxu cõceptus tempore: vnde fetus iminuitur cibus: ꝛ moꝛitur ac moꝛtuũ natura pellit ꝛ emittit. Cãe exteriores vt saltus ꝛ saltatio. vox grauis. timoꝛ. molestus. ira nimia que semel fit ꝛ subito: sternutatio si perseuerauerit. percussio si super vterum ceciderit: aut dorsũ medicamẽ laxatiuũ phlebotomia q̃ anteq̃ fetus maioꝛ sit fit: aut quz magnus ẽ: aut ab alio quouis loco sanguis imoderatus fluxus corporis. Pariendi difficultas aut matris fit cã: aut ꝑne: aut fetꝰ: aut aliqua q̃ exterius accidũt rerũ. Ex matre gõ si pinguis ẽ: aut vulua illi parua: aut virgo: aut formidola: aut debilis virtutis: nec fetũ põt expellere. Aut apostema illi ẽ i matrice: aut alie matricis passiones: aut alicuius alterius mẽbri passio: aut partus ipse nõ suo fit tẽpore. Propter fetũ si magnus est aut pinguis: ideoq; nõ descẽdit ad inferioꝛa: aut caput illi magnum ẽ: aut capitũ duũ: aut moꝛtuus aut plures vno sũt fetus. Aiũt eteni quidã se vidisse mulieres quinq; peperisse tres aut quatuoꝛ ipse vidi. Sed ꝛ si fetus nõ vt oportet egrediatur: nec ea qua decet figura. Eius autẽ egressio naturalis ꝛ cõpetẽs ẽ vt caput eius egrediatur primũ: sintq; manus eius sup coxas vtrasq; expanse ꝛ in nullũ declinet latus: aut vero pedes eius exeãt prius in nulla inclinatione facta partẽ. Quz ergo fetus alio q̃ bis egreditur mõ eiꝰ egressio ẽ aliter q̃ expedit.

Et partus ꝓpter secũdinã fit difficultas: aut quoniã non dissoluitur pp suaz crossitiẽ: aut qm̃ anteq̃ oporteat dissoluitur: aut pp tenuitatẽ eiꝰ. Et difficilis fit partꝰ pp ea q̃ accidũt exterius: aut pp aerẽ frigidũ: que partes adunãtur matricis ꝛ densantur: aut calidũ qui corpus rarescere facit ꝛ virtutẽ dissoluit nec fetũ põt expellere. Et in oibus his accidentibus ꝛ habitudinibus si sternutatio accidat mulieri facilis fit eius partus: quẽadmodũ in aphorismorũ libro testat̃ hypocras. Si mulieri in matrice passio ẽ ꝛ partus difficultas: sternutatio fiat: signũ laudabile. Aiũt autẽ obstetrices: qm̃ feminarũ partꝰ lõgioꝛ sed debilioꝛ ẽ: parere autẽ masculos acutius ꝛ grauius. Et si partus tẽpore ante partũ sanguis egreditur difficilis fit partus: si differtur leuis.

Capꝰ. 40ꝰ. de mãmarũ passiõibꝰ cãis quoq; ꝛ signis.

Mammillis q̃ accidũt passiões: alie cõmunes sũt: fiũtq; i eis quẽadmodũ ꝛ i reliqs exterioribꝰ mẽbris vt mala ꝓlo ꝛ apostẽatũ diuersitates ꝛ boꝝ cognitio eisdẽ fit. q̃ dcã sũt alꝰ. alie illis ꝑpe sũt vt apostẽa calꝝ qõ ex lactis fit: coagl̃atõe i eis significaturq; inflatione ꝛ duritie: dolore ꝛ colozis ruboꝛe: aut sãguinis nodatio: significaturq; inflatione sed modica duritie ꝛ sanguis in vberibus manifestatione quz exprimit̃. Hit ãt hypocras hoc insaniã significare. Balꝰ. aũt ait hoc nõ semp eẽ sed raro: quz sanguis ascẽdũt vapoꝛes ad cerebrũ. Accidit aũt mãmillis vnã reprimi eaꝝ: aut vtrasq; dũ pregnãs ẽ mulier. Hoc aũt fetus significat nocumẽtũ: aut certe futurũ aboꝛsum. Et si vterq; cõprimẽtur ꝛ fetus vnus ẽ aut duo q̃quid illud ẽ mulier emittit. Et si altera tm̃ ꝛ fetus gemellus ẽ alteri us fit aboꝛsus: ꝛ si dextra deprimitur masculus aboꝛtitur: si sinistra femina. Est ãt cã qm̃ sanguis iminuitur ꝛ paucus fit in venis que ad mãmillas tẽdũt a matrice: ꝛ sanguis ad matricis declinat partes: pp eã q̃ accidit nature ad expellenduz fetũ ꝛ emittẽdũ violentiã. Ideo materia a mammillis in matricis declinat partes ꝛ ad eas descendit. Accidit ãt mamillꝰ grauidationis tẽpoꝛe durities: significaturq; doloꝛe qui pregnãti in genibus ꝛ vertebris oculisq; fit quẽadmodũ testat̃ hypocras. Sanguis eteni si in mamillarũ vasis multiplicet̃ expellit illũ: aut ad inferioꝛa corpis versus genua ꝛ anchas natura: aut ad superioꝛa: fit abinde in oculis doloꝛ vt obtalmia ꝛ ardoꝛ. Hic est tractatus cõplementũ de passionibus q̃ genitalibus accidũt mẽbris.

Capitulũ. 41ꝰ. de ancharũ passionibus ꝛ pedũ causis quoq; earũ ꝛ signis.

Passiones que anchis ꝛ pedibus accidunt sũt sciatica. arcretica. podagra.

Et sciatica spẽs ẽ quedã arcretice ꝛ disgregationis doloris. Hec eteni passio in disgregatiõe oritur coxe. Differt aũt sciatica ꝛ arcretica: quoniã hac in passione doloꝛ in exterioribus ẽ ossis coxe ꝛ vsq; genu disgregationẽ attigit ꝛ aliqñ ad cauillã vsq; descendit ꝛ pedis vltimuz a pte extranea. Fit autẽ aut ex humoꝛe pblegmatico crosso ꝛ in anche disgregatione cõcluso: ꝛ nõnunq̃ ancha euellitur hac in passione pp huius humoris viscositatẽ. Q; si buiꝰ prolixius fiat passionis tẽpus retrabitur pes ꝛ claudicatio fit: neq; eteniz ad pedẽ cibus penetrat quẽadmodũ oporteret: idcoq; attenuatur ꝛ deficit. Ideoq; hypo. in aphorismoꝝ libro ait. Cui doloꝛ est in ancha ꝛ diuturnioꝛ vertebrũq; resilit: pes eius totus cõtrabitur ꝛ claudus fit: peioꝛ ãt passio hec quz acciderit in sinistro fit latere. Artetica apostema ẽ qõ in disgregatione fit mẽbrorũ ꝛ nõnunq̃ in disgregatione fit pedũ: vt disgregatione fit cauille ꝛ articulorũ maximeq; in pollice vocaturq; podagra. Si ãt in alijs fiat disgregationibus vt genu. manuũ. cubitoꝝ. ꝛ oĩbꝰ corpis disgregationibus artetica vocat̃. Et nõnũq̃ passio ħ i maxillaꝝ fit disgregatõibꝰ ꝛ auribꝰ. spõdilibꝰ epatis ꝛ splenis. alijsq; mẽbris intm̃ vt nõ agnoscatur cã ex qua passio generatur. Fit ãt hec ex disgregationis debilitate materiaq; que ad illã ꝓfluit repletq; illã ꝛ distendit neruos ligamẽtaq; que in ea sunt vnde ꝛ doloꝛ fit molestus. Doloꝛ hac in passiõe grauis fit duabus ex cãis. altera ẽ pp sensus virtutẽ que in ligamẽtis est ꝛ neruis. Altera

UVA. BHSC. IyR_125_1

qm̃ quz ſuperfluitas in foueã eecidit que in diſgregatione eſt cito nõ diſſoluitur pp bozũ duritiẽ mẽbzoz̃ z ſuperfluitati locus nõ eſt ad quẽ tẽdat z traſferatur quẽadmodũ in mollib⁹ z teneris ſit mẽbris. Et harũ paſſionũ duriſſimus dolor paſſio ẽ podagre: cuius dolor iõ moleſtior factus eſt ceteris oibus arteticis doloribus: quz ipodagra materia ad pollicis defluit diſgregationem que ſcilicet parua eſt: z illi non ſufficit. Idcirco itaqz illam nimium diſtendit. Cum etenim multa eſt materia z adparuam pellitur diſgregationem: vt que pollicis ẽ peſſimum eſt: quoniam diſgregationem diſtendit paruam magna z moleſta diſtenſione. Cum aũt ad diſgregationẽ pellit magnã vt eã que anche ẽ laudabilius ꝓcedit. Diuiditur nãqz z diſgregatur in diſgregatione: nec illã diſtẽdit moleſte. Diſgregationis aũt debilitas fit: aut naturaliter ab ipſa formatione hois: aut laboris magni cã in qua diſgregationes fatigãtur: vt equitatio cõtinua in qua pedz debilitantur diſgregationes z pollicis maxime: aut offenſiõis cauſa qua diſgregatio ipſa offendit rei cuipiã: aut percuſſiõis q̃ ſuper diſgregationis incedit locũ. Materie autẽ ad diſgregationẽ defluũt: aut ex ſuperfluitatibus que in aliquibus ſunt mẽbris nobilibus z illas expellunt: aut pp multi vſũ laboris z curſus nimij equitationiſqz cõtinue: multo quoqz coitus vſu que inter fortiores huius paſſionis cõtinctur cauſis: maxieqz ſiquis eo poſt repletionẽ vtatur cibozũ. Jõ ergo hypocras in aphoriſmozũ ait libro. Pueri z eunuchi nõ podagrizant. Hoc ideo dixit: quoniã pueri coitu nõ vtuntur. Coitus nãqz vna ẽ fortiſſimarũ podagrã generãtiũ cãrũ: z poſt ciboz̃ repletionẽ maxime. Ait aũt in eozz que dixit ſup hac re hypocras expoſitione galienus: quoniã eunuchi z ſi non vtãtur coitu: ſed tamẽ aliquãdo vtuntur regimine qõ eorum replet corpus ſuperfluitatibus: vt ciboz̃ multitudine z multa ebrietate: otio quoqz z quiete z exercitij dimiſſione ac balnei acciditqz eis ea de cã podagra quz huiuſmodi vtuntur regimine. In pueris aũt profitetur ſe nullũ vidiſſe cui hec eẽt paſſio niſi cui arctica frigida ẽ in manibus z genibus. Acciditqz pariter hac in diſgregationũ paſſiõe dolor ẽt diſgregatiõis pedũ. Ait quoqz mulieri podagrã nõ fieri niſi mẽſtrua amputẽtur ipſius. Que etenim in eius cõgregãtur corpe ſuperfluitates mẽſtruozũ in exitu oẽs emittunt. Ait ãt gal's mlierẽ ſe vidiſſe cui podagra eẽt: nec tñ mẽſtruis ãputatis qm̃ malorũ mltiplicabat ſũptũ ciboz̃. Et i alio hypocras aphoriſmo podagre inquit paſſio vere z autumno magis mouetur. Et Galienus in eius dixit expoſitione: quoniã paſſio hec i vere fit maxime: eo q̃ vtãtur homines mltis hyeme cibis malqz ex quibus in corpore ſuperfluitates adunantur: vt igitur veredit liquefiunt humores z mẽbra eis ledũtur in quibus ſunt ſuperfluitates be expellũtqz ad debilia eas loca. Cui⁹ itaqz diſgregationes debiles ſunt z ſuperfluitatib⁹ ſuſcipiẽdis apparate decurrũt ad eas ſuperfluitates z hec generaf paſſio. Autũno quoqz ſuperfluitates in boiuz corporibus fiunt mlte: propterea q̃ multis vtãtur eſtate fructibus: facto itaqz autũno cõplẽtur ſupfluitates z mẽbra nocẽt: ideoqz ad debilia pellũtur loca: ſi contigerit cauſas que defluxum faciũt materiarum apparatas eſſe quas ſuperius expoſuimus. Hec ſũt que Hal' in expoſitione eozũ que hypocras de podagra dixerat contulit. Fit vero podagre dolor ex generatione. ſ. hereditaria que eſt a patribus. Cum eteni mẽbrũ aliquod patris debile ẽ z in filio eius idẽ debile ẽ mẽbrum materiaſqz ſuſcipiens. Radicaliũ etenim mẽbrozũ fundamẽtũ z cõpoſitio ex ſpermate eſt. Sperma vero huius patientis hominis humoribus eſt ĩmixtum hũc generãtibus morbũ quicz ex hoc generatur filius ſperm ate huius eſt apparatus ſuſceptiõi morbi: q̃m pedes eius debiles ſunt naturaliter. Sic itaqz omne debile mẽbrũ natura ſubmergit z ad ipſum mittit materias. Jdeo ergo in corpore mẽbrũ ſi videris plurimũ infirmari: z materias ad illud defluere: debilius oibus intelligas corporis mẽbris: z quz tã q̃ aliozum facium eſt purgatio mẽbrozũ Et nonnũq̃ podagra ac artetica ex cura accidunt z triſtitia vigilijs quoqz: z alijs huiuſmodi animalibus accidentibus qus in corporis interioribus ſuperfluitas excitatur z ad aliquã tẽdit diſgregationũ fitqz hec paſſio hec. Maxime aũt paſſiones be artetica ſcil' podagra z ſciatica: bis fiunt q ſuperfluis vtuntur cibis z potibus nimijſqz quiete z otio: z aſſuefaciunt coitum magis aũt poſt cibũ: exercitij ĩminuunt vſum z diſgregationes illis debiles ſunt: aut natura aut per acidens. Que ad diſgregationes mittuntur ſupfluitates uut ſanguinee ſunt: ſignificãturqz qui accidunt loco tumore rubore dolore: percuſſionis moleſtia: quoniãqz que apponũtur deſuper proſunt refrigerãtia: nocent autẽ calefaciẽtia: qõ que qui patitur regimine ante vſus eſt ſanguinẽ generanti. Aut cholerice que citrinitate ſignificantur coloris nimio dolore inflationis paucitate: quodqz in proximaz̃ ſpargitur loca diſgregationũ: proſunt illi refrigerãtia: nocent calefacientia: patiẽs quoqz choleram ante vſus eſt generanti regimie. Sunt etiã materie be melancolice: quas coloris ſignificat liuor z ad nigredinẽ declinatio apoſtematis duricies z patienti calefacientia proſunt z humectãtia regiminiſqz vſus antecedẽtis ciborũ: quorũ cholerã fuit generare nigram. Sunt q̃z pblegmatice q̃ coloris ſignificãt albore z apoſtẽatis paucitate doloreqz i pfũdo diſgregatiõis eſtuãti: pſũtqz apoſita calida actu q̃qz patiẽs pblegma gnãnti i ꝓcedẽtib⁹ vſ⁹ ẽ regieve cibis frigidis z hũidis otio exercitij paucitate balnei abſtinẽtia z alijs huiuſmodi quorũ ẽ pblegmatice ſupfluitatis generatio. Hec aũt paſſio qum pblegmatico generaf humore z viſcoſo ſi diuturnioris in diſgregatiõe ſit tẽporis croſſities eius z viſcoſitas augẽtur: dõec lapides z calculi ab eis generẽtur quẽadmodũ z in veſica. Cõ qum factũ fuerit nulla diſgregatiõis illius curãde reſtat via. Fit etiã qum materia hec ex quatuor humoribus ẽ cõmixta: ſignificaf̃qz ſignorum varietate. z que huiuſmodi ſit materia difficile intelligitur. Cauſe itaqz paſſiõis huius multe ſunt quẽadmoduz diximus z oſtẽdimus: ideoqz z difficile curatur. Et ſcienduz quoniã apoſtematum plurima que in diſgregationibus oriuntur ſanie nõ faciunt: quoniã que in eis eſt humiditas croſſa eſt. Hec ergo qum eo vſqz creuerit vt carnẽ infundat que circa diſgregationẽ eſt apoſtema fit: apoſtematib⁹ ſimile hypoſarchaim z carneam habẽtiũ hydropiſim: z ſi cũ podagre dolore apoſtema eſt longius tẽpus quo durat z mitigaf̃ ſũt xl. dies. Hoc aũt ſi materia croſſa fuerit: q̃ ſi ſubtilis breuioribus quieſcit diebus. Hec eſt ſignorum diuerſitatũ aſſignatio: quibus paſſiones ſignificantur z accidẽtium que i ſingulis fiunt mẽbris interioribus. que ſigna dicũtur ſignificãtia. Et quoniã oia que dicũtur ſignificãtia oſtendimus ſigna: z diximus ad ſufficiẽtiam medico quo preſentes poſſit in corpore morbos z accidẽtia agnoſcere: iã de ſignis futura ſignificantibus tractandũ videtur que portendẽtia vocantur.

Sermo decimus prime partis libri cõpleti artis medicie qui dicitur regalis diſpoſitio Hali filij Abbas diſcipuli Abi meber Moyſi filij Seyar de morborũ ſignis ſenſui manifeſtorum que dicũtur portẽdentia: duodecim habens capitula: tranſlatio Stephani philoſophie diſcipuli de arabico in latinum.

Uniuerſalis diſputãtio de ſignis futura portendentibus z diuiſione eorum. capitulum i.
De ſignorum cognitione quid in ſanis futurum ſit corporibus portendentibus z repletionis ſignis. 2.
De proprijs ſignis morbos portendẽtibus futuros. 3.
De ſignis tempora morborum portendentibus. 4.
De ſignis morbos ſignificantib⁹ acutos z longos. 5.
De criſis cognitione z eius cauſa 6.
De cognitiõe eius rei p quã fit criſis. i. de euacuatiõe. 7.
De dierum creticorum cognitione. 8.
De ſignis futurã criſim ſignificantibus. 9.
De malis ſignis mortem portendentibus. 10.
De ſignis liberationẽ a morbo portẽdẽtibus. 11.
Quid oporteat ſcire volẽtẽ previdere z ante nũtiare infirmi ſalutẽ ac interitum. 12.

Capitulũ primũ vniuerſalis diſputatio de ſignis futura portendẽtibus z diuiſione eorum.

Jco quoniaz ſciẽtiam habere borũ que futura ꝓnũtiãt ſignoruz non minor eſtytilitas q̃ eoz̃ que preſentia ſignificãt: imo vtilioza ſunt z excellẽtioza. Portendentium nãqz ſignorũ quedam morbũ portẽdunt vẽturum: hocqz in ſanorũ ẽ corporibus. Et quedã a morbo ſignificant ſalutem: quedã morbi malitiaz z i eo piculũ: quedã vero certum portendunt interitum z hec tria in corporibus inueniuntur egrotantium. Medicus autẽ ſi preceſſerit z agnouerit qui i corporibus futuri ſint morbi z paſſiones regimine vtetur z cura que morborũ cauſas z paſſionũ ãputent futuraz̃ prohibeantqz accedere: eoqz ſeruabunt

UVA. BHSC. IyR_125_1

in sanitatis bitudine sana corpora. Si aũt pcesserit ꝛ agnoverit a suo liberandum morbo patiente: cura eius certa erit ꝛ fides ad sanandu: spetieqꝫ in sua hẽbit cura ꝛ opa. Si ãt infirmum prescierit piturum curã nõ adhibebit: nec se ipsum fatigationi opponet. Et autẽ in hoc vtilitas q̃ magna medico. Si etenim preuiderit hec ꝛ ante portẽderit futura omnes ad eius inclinãtur homines medelaꝫ ifirmi ꝛ fidunt amplꝰ in eo ꝛ ad illũ immittuntur: vnde ꝛ bone adipiscitur laudis famã ac bonestatis memoriã: ac in artis peritia laudẽ gloriosam cũ vtilitatis copia. Que qũ ita sint pronosticorum scientia ꝛ quid futurum sit in sanis ꝛ egrotantibus magna ẽ vtilitas ꝛ excellẽs. Nos itaqꝫ loco hoc de portendẽtibꝰ incipiemus signis qui morbi ꝛ passiones i sanis futuri sint corpibꝰ.

Capitulũ. 2ꝰ. de signoꝝ significatione qd in sanis sit eorum corporibus futurum portendentibus. ꝛ de repletõis signis.

Quoniam signa in sanis corporibus portẽdentia quid morborum passionũqꝫ futuꝝ sit: aliqua eõia sunt: aliqua propria. Dico aũt hoc loco signũ cõmune: quod vnuꝫ idẽqꝫ multorum est portẽdens morborum. Hec itaqꝫ signa huiusmodi sunt repletionẽ significant ꝛ malos humores. Propria autẽ dico signa quorum vnũ idẽqꝫ vnuꝫ tantuꝫ portẽdit morbuꝫ. Nos itaqꝫ primum de cõmunibus que repletionis ꝛ malorũ humorũ sunt dispũtabimus signis. Repletio igitur fit quẽadmodum alio nostri libri dictum est loco ex multa ciboruꝫ abundantia ꝛ potuum exercitij dimissione ꝛ balnei: otij copia ꝛ quietis: ideo que in corpore congregantur superfluitates plures sunt q̃ que dissoluũtur ab eo: tam ꝛ si superfluitas bona sit a laudabili generata cibo. Maxime autẽ hoc in cõstipatorum corporibus fit pessimorũ: qm̃ in corpa huiusmodi repletio accelerat pp qõ pauca ab eis dissoluantur. Ait autẽ Hal' in 6i epidimiaꝝ sermonis expositione. Qui labori quotidie insistit graui ꝛ diuturniori tempore. ac quotidie donec fiat illi angustia. ꝛ vinum bibit multũ: eiusqꝫ labor nõ suo fit tẽpore post cibũ scilꝫ ꝛ anteq̃ imutetur ꝛ fiat sanguis: in huiusmodi bois corpore cholere adunãtur multe laboris cã: ꝛ humor crudus multusqꝫ cã vini ꝛ laboris non suo tẽpore assiduitate. Difficiliores aũt ꝛ duriores morbi sunt quꝫ in eo adunãtur cholere ꝛ luteus humor: quorũ q̃titas simul multa ẽ ꝛ bũoruꝫ malitia ex multorum fit ciborũ malorum ꝛ illaudabiliũ pessectione ebimos generãtium reprobos. qõqꝫ ex eis in corporibꝰ remanet boium peius est q̃ qõ dissoluitur. Repletio aut in corpore fit iuxta qõ vasa continẽt ꝛ cõcauitates: aut ex virtutis iudicatur collatione. Et que ꝫ vasa ꝛ cõcauitates ẽ repletio multitudo ẽ ebimorum ĩtra venas posita ꝛ arterias: que eas amplius q̃ sufficiãt replent ꝛ distẽdunt quẽadmodum vter humiditatibus repletur. Fit aũt hoc maxie ex spũ ꝛ sanguine. Sũt illi signa q̃ corpus multe repletiõis est: replete eiꝰ vene crosse ꝛ turgide distense ꝛ corporis color rubeus: tactꝰ eiꝰ calidus. Iꝫ illi calor ex labore nõ insit. labor nãqꝫ distensionẽ facit ꝛ calorẽ in corpore. Sꝫ nec illis cã est aque calide lauacrum. aut aeris calidi obuia. Hec cũ sanguine ad corpis inclinãt exteriora ꝛ venas replẽt: colorqꝫ fit corpis rubeus. tactus calidus. Sentit aũt pariter qui eiusmodi ẽ segnitiẽ enervationẽ corporis. extẽsiones. alices scilicꝫ oscitatiões. somni abũdantiam: in capite inuenit grauitatẽ. cephaleã. in sensibꝰ turbationẽ. bebetatur cogitatio ꝛ nõnunq̃ multus fit nariũ fluxus ac emollitur natura. Aut certe precesserũt que repleti onem approbant cause: vt ciborum ꝛ potuũ calidorũ nimia vbertas: otijqꝫ ꝛ getis multus vsus: balneoꝝ nulla aut pauca frequẽtatio. Signis his repletionis ꝟm vasa significatur abundantia que sunt. s. sanguis multitudis signa. Q; si cum his pariter viderit suo hõ in somno multas res leras ꝛ aiaꝫ eius exilarãtes: ꝛ quibus rubeus sit color firmius erit signuꝫ sanguis dñationis. Repletio aut que ex collatiõe fit virtutis huiusmodi est si virtus debilis est: nec supflnitatis que i corpe est prevalet ferre põdus: tñ ꝛ si parua sit sẽtit hõ i corpe grauitatẽ: Iꝫ corpore repletio nõ sit: nec sit illi egritudo aliq̃ aut lesio: qm̃ hac in bitudine corpis superfluitas mala nõ ẽ. Huius repletiõis collatio aut fit ad virtutem aialem corpus mouentẽ: ideoqꝫ corpus onerosuꝫ apparet ꝛ mẽbra difficile mouẽtur. Aut ad regentẽ corpus fit hec collatio virtutẽ. nãꝫ s. qm̃ a ciborũ digestione debilitatur quos illi hõ porrigit: vñ ꝛ ex eis supfluitates restãt i corpe q̃s corpꝰ ferre grauat. nec sufficit illis sua virtꝰ debilitate tã: si supfluitas mlta nõ sit q̃ corpꝰ replcat. Sũt ãt buiꝰ signa rei pigritia ꝛ segnities ciboꝝ appetitus paucitas. qꝫ hõ suo videt i sõno tanq̃ aliud graue ꝛ onustũ super se: vrina eius colorata nõ est: in sõno sudor multus: ꝛ tamẽ cũ his inflatio distẽsio ꝛ rubor in corpore nõ videtur: pulsus magnus nõ ẽ: qm̃ qui hec facit ebimus multꝰ nõ ẽ qui mẽbra repleat: sed multus quidẽ ẽ collatione ad virtutis debilitatẽ fcã que ferre nõ sufficit. Et humorũ malitiam in corpore significantia signa sunt hec: si malus in corpore qui ẽ humor sanguis fuerit: eius signa illa sũt que repletionẽ significãt ꝟm vasa: q̃ eius. s. oñs grauitatẽ sentit a motu segnitiẽ ardorẽ ꝛ ruborẽ in facie: sed ꝛ oi corpe: nisi q̃ supernatãs illi videtur: aut liuor aut citrinitas corporisqꝫ vene replete sunt: pulsus varius parũ magnus: ꝛ in ore sentit dulcorẽ. Et quoniã sanguis sine alicuius aliorũ nunq̃ solus est admixtione humoris ꝛ dulcedini eius admiscetur aut amaritudo aut salsugo: aut acerbitas: ꝛ est in corpis exterioribus lutositas ꝛ nõnunq̃ cũ eiusmõi ẽt pustule apparẽt. Usus ẽt is ẽ hõ in precedẽtibus regie calido ꝛ humido: cibis. s. calidis ꝛ humidis: vt carniũ multa comestione ꝛ dulciũ. Sed ꝛ si pariter etas adolescẽtia ẽ: tẽpus ver regio meridionalis: firmiꝰ erit signũ sanguinẽ dominari. Sic quoqꝫ ꝛ si videat in somnis ea quorũ rubeus ẽ color: sintqꝫ odoris fetidi: aut quoniaꝫ dulces comedit cibos qbꝰ modica sit imixta amaritudo: aut salsugo: firmissimũ erit signũ sanguineũ dñari ꝛ male cõplexionis humorẽ. Hec itaqꝫ si apparuerint signa sanguineos portendunt morbos: vt febres continuas que sinochi vocantur apostema qõ pblegmõ dicitur: variolã: rubeolã: ꝛ thabanas. maserã. suffocationẽ. sanguis sputũ. a naribus fluxũ immoderatũ. obtalmiã: venarũ inflationes que in ano sũt: aliosqꝫ huiusmodi q ex sanguis repletiõe fiũt morbos. Reliquorũ aũt humorum significãtia malitiã signa sunt hec. Si corpi dñans humor fuerit cholericus malus: corpus ipsũ ad citrinitatẽ declinat ꝛ flauorẽ: ciborũ appetitꝰ fit debilis: amaritudinẽ in ore hõ sentit: pũcturã ꝛ morsũ ardorẽqꝫ in stomaci ore: subuersionẽ ꝛ angustiationẽ: vomitus fit illi cholera q̃: ꝛ solutio inferior: sitis ꝛ in lingua siccitas. oculoꝝ pfundatio horror: vrina effunditur rubea clara tenuisqꝫ pulsus subtilis est: velox frequẽs. pustule apparent cholerice. Homo quoqꝫ antecedenti regimie vsus ẽ calefaciẽti ꝛ desiccanti vt multis alijs. cepis. pipere. ꝛ melle. sinapi ꝛ his similibus laboreqꝫ mlto ieiunio. balneoqꝫ. Q; ꝛ si tempus ẽ estas: iuuẽtutis etas regio calla ꝛ sicca certius erit signũ dominatẽ eẽ cholera rubeã. Si ãt pariter in sõnijs incẽdiũ viderit ꝛ fulgura resqꝫ croceas ꝛ his similia significãtius fiet biꝰ humoris regnare dominationẽ. Et que in huiusmodi sperantur habitudie morbi sũt cholerici: vt febres tertiane. causon. acuti morbi vt phrenesis mania: pleuresis que ex cholera fit icteritia: apostemata que vocantur. berisipila. formix. epatis ardor. vrine adustio. intestinorũ apostema. ciborum appetitus paucitas ꝛ sitis copia.

Melicũ aut significãtia signa humorẽ corporis color niger aut liuidus: sentiturqꝫ in ore acerbitas ꝛ siccitas: somni paucitas cogitationis copia: aie torpor ꝛ malitia: facici tristitia: oris stomaci cõpressio: apparetqꝫ morphea i corpe nigra pulsus ẽ subtilis. tardus. durus. vrina alba tenuis. Et si in antecedentibus vsus ẽ bõ regimine cholerã generãti nigraꝫ: vt multa vaccine carnis ꝛ cameline ac caprine comestione bedemanis: lenticula caulibꝰ similibusqꝫ laboris quoqꝫ copia ꝛ venenoꝝ obuia tristitijsqꝫ se exposuit ꝛ curis: sꝫ ꝛ si piter i sõnis exterreẽ sõniaqꝫ frequẽtat pauorẽ iferẽtia ꝛ terribilia: aut res nigras ꝛ obscuras ac tenebrosas ꝛ que visui sũt turpes ac odoris fetidi: certius erit signũ cholerã dñari in corpe nigrã. Q; si grãdioꝝ hec comitaẽ etas ꝛ anni tẽpus autũnꝰ ẽ presẽs: regio frigida ꝛ sicca: cõueniẽtius fit cholere nigre signũ. Si hec itaqꝫ apparuerint signa melãcholicos portẽdũt morbos vt lentigines: morphea nigrã: elephãtiã. desipientiã: ai recessũ apostemata cãcrosa: cutis excoriatiões: varices: elephãticum morbũ: febres quartanas: splenis dolores aliasqꝫ melãcolicas passiones. Pblegmatis aũt mali sũt signa. pigritia. terror mẽtis. segnities ꝛ bebetudo. enervatio. salive fluxus. screatus vbertas. somni copia. capitis grauitas. estuatio. ꝛ corpis ꝛ coloris ei ad alborẽ declinatio. ciborũ appetitus paucitas ꝛ digestionis indigẽtia. sitis inopia. nisi pblegma salsũ fuerit. Cuius signũ q̃ eius oñs in ore saporẽ sentit salsũ. Hiꝰ humoris pulsus crossus ẽ ꝛ mollis ac tardus: vria ẽ alba turbida: hõqꝫ in antecedẽtibꝰ pblegma generanti vsus est regimie: ꝛ ciboꝝ mltitudie maximeqꝫ pblegma generãtiũ vt piscibus recẽtibus lacte quema. agnoꝝ carnibus: fructibꝰ humidis ꝛ similibꝰ. Recessit ãt ab exercitio ꝛ balneo: aut certe balneis post cibũ vsus ẽ. Q; si pariter illi senectutis ẽ etas tẽpus anni presens biemale: regio frigida ꝛ humida: robustius ẽ signũ pblegma corpi dñari. At vero si cũ his i sõnis viderit tanq̃ aquã sup se frigidã ifũdi: aut se nãtẽ. aut pluuias. flumia. nines. aut oppressio fit illi nocte ꝛ sil'ia. certius erit si-

UVA. BHSC. IyR_125_1

gnū pblegma dñari. Hec igit si apparuerit signa morbos portēdūt aduenire flaticos vt palisiz. facici ptorsiōez apoplexiā. epilepsiaz vertigines litargū: quotidianaz febrē: alioſqz hui⁹ modi pblegmaticos morbos. Qui vero videt in somnis tāq̄ in fetido se esse loco: signum illi est eius in corpore humorē esse putridū. Et cui sanorū in corporis superficie prurigo pustule z petigo apparz: significat in ei⁹ corpore malos esse humores. Hec sunt quibus humorū multitudo significantur signa z eorū in corpore dominatio. Que qū apparuerint preuenire necesse est z causas amputare: quibus hec fiunt reb⁹ ante q̄ plenius fiant morbi: quēadmodū eo exponemuus in loco quo quēadmodū anteuenire z morborū oporteat precauere aduentuz explicabimus.

Capitulū. 3⁹. de proprijs signis morbos futuros portē dētibus.

Igna cuiqz morborū iaz futurorum propria: quedaz ex rebus nālib⁹ quedā ab extra naturalibus ducuntur. Et ex naturalib⁹ que sumūt rebus sunt: quz sani aliqua corporis habitudo a natura imutatur z ab ea qua vsum est cōsuetudine in q̄titate: aut habitudine aut tēpore: morbū portendit aut q̄ nec sanitas nec egritudo est habitudinē. Appetitus nāqz ciborum intuēdus si augeatur: aut iminuatur: aut ante cōsuetudinis moueatur tēp⁹ vel differatur: aut cibos homo nō cōsuetos declinet: aut delectetur aliquibus: quibus antea nō. Aut abominet ea quibus ante delectabatur. Sicqz z potus appetitus si multiplicetur aut iminuatur: aut in i cōsuetam declinet speciez z calida desideret aut frigida. Sic z si que corpore emittūtur plura sint: aut pautiora q̄ oporteat: aut eorū fuerit imutatus color vel liquor: aut tēpus vt egestionis si fuerit mior q̄ cōsuetudo dat q̄titas: aut maior: aut acceleret: aut differatur tēpore quo solita est egredi: aut certe tenuis est: aut spissa vel crocea: seu nigra vel fetida. Urina etiam si amplior q̄titate sit potus aut minor: aut rubea aut alba: z aliorum huiusmodi colorum tenuis aut spissa vtrū a suo differatur tēpore vel acceleret. Caue dum est quoqz i ea q̄ inferius egreditur vētositas si augeatur aut iminuat. Sudor si solito paucior sit aut amplior: aut colorē certe vel odorē imutauerit. Si quoqz mēstruorum sanguis vtrū multus sit aut paucus: vtrū ne colorem imutauerit a cōsueto. aut si incarceretur z nō exeat. Eodēqz z sāguis modo qui ab venarū que in ano sunt ore defluit. si quidē hec illi fuerit intētio vtilitatis. Somnus quoqz cōsiderādus vtrū maior aut minor ab eo qui in cōsuetudine currit habeat: aut nō suo accidat tēpore: sicqz z somnia si multiplicētur aut minuantur. Et sternutatio ructatus que ab naribus fluunt humiditates z ab vua: sordes etiam que auribus emittuntur si plures sint aut pauciores vel cōsuetudinē transiliant in tēpore z quauis habitudine. intuendus etiam coit⁹: vtrū anima amplius q̄ cōsueuerit ad illum inclinetur: aut eius si auferat appetitus. Oblivio quoqz z bebetudo si preter naturam in sūt homini sensus quoqz si debilitētur. Corpus si augeatur: aut iminuatur: aut in aliquem declinet colorez vt rubeū croceum lividum. Et alia huiusmodi naturalia si imutentur aut q̄titate aut qualitate: aut quauis habitudine q̄ cōsueuerāt. Somnia quoqz z visa si viderit circa eandē homo spetiē cōtinue: aut certe dormiens quiecq̄ intuebitur z excitatus si ad somnū redeat idē habebit obuium visum: hominē significat nō in sue esse statu sanitatis. Omnia hec signa: aut futurum significant iam morbum: aut q̄ neqz sanitas nec morbus est habitudinem. Siquis aūt quid vnūquodqz horum significet que diximus accidentium voluerit certius z determinate scire ex eo poterit intelligere loco quo de accidentiuz causis disputauimus. Neqz etenim quid vnū quodqz horū portendat que assignauimus signorum illi celabitur. Oz aūt omnes has inquirere in sanis habitudines z sub interrogatione inuestigare. Si eteniz feceris quod gliscis nō refugiet scire. s. quid in corpore futurū sit z portēdatur: molieriſqz futurorum repulsionē z amputabis longe ante causas. Rebus vero ab extra naturalibus que sumuntur signa: hec sūt que dicemus. Cum in corpore homo fatigationē sine labore senserit febrē portendit. Sic z si sudorem emiserit fetidū: febrē significat futurā. Fetor nāqz putredinē significat. Sic z vrina significat fetida febrē futuram putredinis causa. Si cui febris cū tusse fuerit sicca: cessatqz superstite febris tusse emissiones portēdit in disgregationibus futuras: tussis etenim superstes: materie que morbum generat significat reliquias que maturate nō sunt: cuius crisis materiei amplius per emissiones fieri solet. Si raucedo fiat homini in gutture rubor in facie lividus: elephantiā significat futurā. Et si morphea in corpore alba multiplicetur ac difficilis eius fiat curatio: lepra portēdit vēturam. Q. si carbūculi mīti fiāt emissiones portēdunt. Si caro multiplicetur superflua furunculi portēdūtur. Et si cui morbo liberato ab acuto: loc⁹ puriat corporis emissionē eo portēdit in loco: maximeqz si q̄ influit morbus de prolixis iudicatur. Sicqz z pustulaz multitudo. Et si in grandioribus cephalea fiat diturnior cecitatē portēdit: z desipientiaz nigrā. Si etenim debilitetur a materia i bonū reuocāda statum natura: defluit hec aut ad oculos z aq̄ fit descensus ac cecitas: aut in cerebri vētriculos z desipiētia producitur Sicquoqz si cephalea accidat aut emigraneum in alijs q̄ grandioribus z diutius imoretur aque significat in oculum descensum visusqz occasū: causaqz ei⁹ rei iā predicta est. Q. si tāq̄ culices viderit aut muscas homo in oculoz aspectu: aque in oculum portendit aduentum. Si in facie multa fiat titillatio protrionē fatici significat futurā. Titillatio nāqz ex supfluitate fit pblegmatica aut vētositate in fatici lacertis cōclusa. Si ergo humor hic supfluus ad maxillarū defluat lacertos fatiei: faciet cōtorsionem. Et si toto in corpore titillatio hec fiat spasmū significat futurū. Titillatio nāqz hac i habitudie ex neruorū fit repletiōe. Et si dormitatio accidat boi multa: paralisiz portendit futurā. Dormitatio nāqz vt diximus ex oppillatiōe fit neruoz. nec monēs decurrit virtus z sensibilis ad mēbra iuxta q̄ oz. Hec ergo si pseueret oppilatio z roboretur eneruatio fiet. Et si oppressio fiat boi aut vertigies multiplicētur epilēsiaz portēdunt. Oppressio nāqz ex humore fit crosso pblegmatico q̄ corpori dñatur vertigieſqz amplius hoc ipso pariūtur humore qum cerebro dñatur. z eius multiplicat venis: ideoqz duo hec accidentia subsequit epilensia. Et si pueris paruulis febris accidit acuta. nāqz eorū cōstipata est: vigilie fiant illis z fletus grauis: colorqz eorum ad rubore declinat. liuore z virorez: spasmuz illis significat futuz. Et si fiat bōi repletio imoderata i capite grauitas: turbatio i sensibus. appoplexia portēditur. Hec eteim accidētia ex repletiōe fiūt cerebri a supfluitate crossa. Hec itaqz si multiplicetur ad vētriculos defluit cerebri: eosqz oppilās apoplexiaz facit. Et cuicūqz cerebrū mouetur z tumultuatur pcussiōe aliqua aut casu: statiz apoplexia fit: hac nāqz in habitudine cerebro icōmoduz accidit: aut qui ab eo producūtur rūpuntur nerui aut a nuca. cessantqz z motus z sensus Et cui a morbi sui principijs cephalea fit z precordiorū dolor: si morbus eius cōfortetur z durior fiat animus abit eius. Et cui in morbi pricipio capitis sit grauitas si ei⁹ roboretur morbus obstupefactio accidit. Si oculorūz venas videris rubeas z crossas: faciēqz itumuisse: fiatqz cum his cephalea. maniā portendit: hec etcim accidētia ex sāguinis fiunt dñatione in cerebrū. quo quz fuerit repletū apostema exsurget calidū. Et si bōi tristitia accidit aut aie malitia sine cā desipiētiam portendit nigrā. Tristitia nāqz z aie malitia acidētia sunt duo cholere nigre male. Qū itaqz humor hic cerebro dñabitur passio hec insurget. Cui aūt catarri accidunt multi aut asma: aut peripleumoniā aut vlcera que in pulmone fient aut pectore portēdūt: maxie si eiusmodi sit homo exilis pectusqz illi strictū. Catarri eteim sunt qb⁹ a cerebro descēdit ad guttur z pulmonem pectusqz. Si hic itaqz humor crossus ē z ad pulmonē descēdat z oppilationē faciat asma creabitur. Et si humor acutus ē hic vulnerat mēbra z vlcera producūtur. Et si eiusmōi hō exilis ē fortior ē huius mōbi significatio futuri. Titillatio frequēs que i loco sub hypocūdrijs posito fit in pluribus apostema in diaphragmate significat futurū. Et si pleureticus spuat sanguinē: ac in quadragita nō purgat diebus i ptisiz deducitur. Sanici etenim si prolixius in pectoris fiat tēpus partibus ad pulmonez diuertitur z trāsfertur: quē qm fragilis est substantie cōmedit. Sputū i pleuresi rotūdū si prolixioris fiat tpis ptisim portēdit. Et si sputum hoc mentis alienationis comitetur signum futuram significat mentis confusionem. Et si homo i dextra pte sub hypocūdrijs grauitatē sēserit aut pūcturas: aut distēsionē. passionē epati portēdit futurā. Epar nāqz hoc in latere positū ē: in quo si grauitas fiet oppilationez significat z si pūcturā sentit humor significat acutus aut aposteā caliduz. Et si egestio ad albedinē declinet icteritiā portēdit: quoniam hac i bitudie cholere ad iferiora nō mittunt sz cū sanguie in oē ferūtur corpus pp oppilationē que in felle ē. Et si facie videris turgidā aut palpebrā inferiorē tumētē hydropisim significat: virtus nāqz digerēs quz debilitata fuerit ad hec nō mittitur loca nec digerit qui ad ea mittitur cibū ideoqz inflatio fit si torsio boi fit aut dolores circa vmbilicū: nec laxatino mitigatur poculo nec cataplasmatib⁹ aliisqz curis timpani-

UVA. BHSC. IyR_125_1

cū pꝛtēdit hydropisim. Si ceciderit appetitus cū subuersiōe aut vētositas in sinistris sub hypocūdrijs acciderit partib⁹: colica pꝛtēditur. Egestio nāqꝫ si concludatur nec exeat exireqꝫ pꝛohibetur ad stomaci resurgit partes ꝛ subuersionē facit vomitūqꝫ. Et qm̄ intestinū qō colon vocatur maioꝛ pars in sinistra posita ē: si egestio cōcludatur aut vētositas bis in locis quꝫ exitus aliūde nō pateat: egritudinē parit. Et si i lūbis fiat ꝛ ilijs distensio ac grauitas passionē pꝛtēdit renibus futurā. ℞ si pariter in exterioꝛibus doloꝛ fit locis: emissiones in exterioꝛa spāde sūt: ꝛ si doloꝛis in interioꝛibus fit: introꝛsus sperāda ē emissio. Si hō vrinā mingat mādasenego simile ꝛ lateri cōtrito: lapis illi pꝛtēditur in vesica ꝛ virga futurus. Si solutio cuiꝯ sit vētris patiaturqꝫ pariter tortiōes ꝛ ardoꝛe in ano. dissinteria intestinoꝝ futura pꝛtēditur. Significat eteni humoꝛē qui p solutionē emittitur cholericū eē acutū ꝛ icidētē. Et si in ano pꝛurigo pseueret emoꝛroides pꝛtēdit. Et si pregnāti accidat mlieri fluxus ventris ꝛ adhereat illi aboꝛsū pꝛtendit facturā. Cū ventris etenim fluxu cibus iminuitur fetus: quo iminuto moꝛitur ꝛ moꝛtuus expellit nā ꝛ emittit. Et si māmillarū mulieris altera repꝛimitur ꝛ adunatur ꝛ geminos in vētre hēat alteri⁹ fiet aboꝛsus. ꝛ si dextra cōpꝛimat māmilla masculi: si sinistra femine patientur aboꝛsum. Fetus nāqꝫ cibus sanguis ē menstruus magnificatioqꝫ māmillarū ex lacte ē: qō ex sanguie generatur menstruo. Si itaqꝫ mēstruoꝝ iminuit sanguis. qui fetus ē cibus lac minuitur i māmillis ꝛ he repꝛimūtur. Fetus autē vt iminu⁹ est cibus pedibus calcitrat ꝛ operimētum quod illū circūtegit disrūpit: būiditateqꝫ in corpus defluūt matricis ac illā pungunt: ideoqꝫ natura illū expellit ꝛ emittit. ℞ m̄ autē fetus si masculus sit in dextro generatur matricis latere: ꝛ si femina in sinistro: idcirco ergo si māmilla repꝛimat dextra: masculi significa t̄ cibus iminutus: vnde ꝛ eius fit aboꝛsus. Si ēt si māmilla repꝛimatur sinistra: femine cibus mōstrat iminutus. vñ ꝛ eius fit aboꝛsus. Et si mulieris sāguis nodetur i māmillis insaniam significat futurā. Sanguis eteiꝫ menstruus si ad māmillas tēdit: nec sit illi virtus vt in lac imutent illū sanguisqꝫ remanet. calefit. i malāqꝫ alterat naturā melācholicam: ab hoc vapoꝛes ascēdunt acuti ꝛ pūgētes ad cerebꝝ: fitqꝫ ꝛ insania. Et si imoderate sit mulier matiei ꝛ pregnās ante qꝫ pinguescat aboꝛsum facit. mulier eteiꝫ pregnās nō impinguatur si puer illi i matrice pmanet sanus qm̄ piguedo nō fit. nisi quꝫ sanguis ad mēbꝛa dirigitur pascēda. ℞ si fiat remanet sine cibo fetus: moꝛiturqꝫ ꝛ excutitur. Si pregnāti duritics accidat mulieri i māmillis: doloꝛem pꝛtēdit in māmillis ꝛ genibus ac anchis oculisqꝫ: nec aboꝛsuꝫ facit. ℣ māmillarū nāqꝫ durities ex sanguis fit multitudine: qui qum multiplicat⁹ fuerit durities segtur ꝛ distensio: nititurqꝫ illū nā pellere sanguinē ad boꝛum aliqō mēbꝛorum: fitqꝫ i eo doloꝛ ꝛ fetus nō excutitur: qm̄ si cibus ē illi sanguine nō pꝛiuatur. Et si pregnātis suis tēpoꝛibus fluant mēstrua mulieris qui ei ē fetus ifirmatur. Fetus eteim cibus ex sanguine ē mēstruo qui si suis pꝛofluat tēpoꝛibus fetus debilis est: nec illū pōt attrabere sanguineꝫ nec eo pasciꝫ. Sic quoqꝫ ꝛ si pregnātis lac decurrat mulieris plurimū. fetus significat debilitatē: lactis nāqꝫ generatio ex sanguie est menstruo: eadēqꝫ in eo cā que etiā i menstruoꝝ fluxu. Si ex partu sanguie mulier nō purgatur moꝛbū facit: sanguis ꝛeiꝫ malus cōcluditur quꝫ ex bono cibus fuerit fetus. Fit aūt ex buiusmodi bitudine matricis apostēa. aut epatis: maxie qū qui āputatur sanguis tenuissimus ē: significat eteim duritiē.

Cui vulnus accidit: si apostema eius cā fiat: debinc apostēa hoc occultetur semel ꝛ subito ꝛ vulnus a posterioꝛib⁹ est spasmus fit illi ꝛ distēsio: ꝛ si in anterioꝛibus ē vulnus isania oꝛitur aut peripleumonia: aut sanguis ab interioꝛibus fluxꝫ aut sanies aut pleuresis. Apostema nāqꝫ si manifestū sit securus fit bō a pessimis accidētibus: ꝛ si semel ꝛ subito ad iterioꝛa reducatur qui apostema faciebat humoꝛ ad nobiliuꝫ aliquod declinat mēbꝛoꝝ ꝛ pessima generat accidentia. Et si a posterioꝛibus vulnera sint hoc ē in doꝛso spasmus fit ꝛ distēsio. In hoc eīm coꝛpis loco nerui dñantur. ℞ si in anteꝛioꝛibus hoc ē in pectoꝛe ꝛ illi cōfinibus pleuresis fit ꝛ peripleumonia ac sanies. ꝛ bis silia. ℞ si ad stomachū vergat ꝛ intestina sanguinis inferius fit fluxus. Et si in capite vulnera acciderint: latus quod vnlneratum sequitur locū enerꝫuatur: ꝛ oppositū spasmū patitur. Et si qō mēbꝛoꝝ frigescit aut calefit moꝛbū patiꝫ. Sic ēt in quocūqꝫ sudoꝛ apparuerit mēbꝛo egrū ē. Caloꝛ nāqꝫ aut frig⁹ pl⁹ mō fcā sup mbꝛi nāꝫ ab exterioꝛi aut interioꝛi fit cā que illo ē i mēbꝛo passiones.

Capitulū. 4⁹. de signis tēpoꝛa moꝛboꝝ pꝛtēdētib⁹.

T quoniam signa moꝛboꝝ pꝛtēdentia aduētū ostendimus passiones qꝫ in coꝛpibus futuras sanis: iā nūc ad signa nobis trāseūdū ē que a moꝛbo pꝛtēdūt salutē: queqꝫ in moꝛbis futurū pꝛtēdūt interitū in egrotātiū coꝛpib⁹. Dico ergo quoniā boꝛū signoꝝ scia diuiditur in duas. altera ē vniuersalis. altera vero pticularis. Et vniuersalis tres hꝫ partes. pꝛima ē signoꝝ moꝛbi significātiū tēpoꝛa. secūda signoꝝ tēpoꝛa significātiū moꝛboꝝ longoꝝ ꝛ acutoꝝ. tertia dici creti ce scia ꝛ illā significātia signa. Et nos ab vniuersalibus oꝛdiemur a tpa moꝛbi significantibus incipientes signis: qum necessaria fit hec medico scia pp status tps. Indiget āt hac medicus cognitione duabus de cāis. altera ē vt pꝛeuideat ad que moꝛbus trāseat ꝛ crisis. altera in infirmātis regimīe pꝛeuidētie cā: qum plures q moꝛiūtur infirmi in status finiūtur tpe qū sit oībus moꝛbi fortius hoc tpibus. ℣ oꝛitur quoqꝫ eger in augmēti tpe: sed in declinatione nullus nisi forte noua fiat passio aut in regimīe peccet. Peccatū hoc aut ex infirmo ē aut ex medico aut ex ministro. Ex infirmo si non credat medico ꝛ p suos fertur appetitus. Ex medico si peccet in regimine. Ex ministris si vociferēt perstrepāt infirmū obiurgent ꝛ cōmoueāt. his eteni redit moꝛbus cāis. Et sepe patiēs perit: quꝫ moꝛbi reditus difficilis ē. Si moꝛbus itaqꝫ ex salubꝛibus ē ꝛ virtus valida anteuenit medicus ꝛ moꝛbū pꝛedicat terminādū in status tēpoꝛe. ℞ si virtus debilis ē ꝛ vsqꝫ status nō sufficit tpa vtitur adiuuātibus ꝛ virtutē confortātibus medicus cibis alijsqꝫ. ℞ si ex pdētibus ē moꝛb⁹ egritudinibus pꝛuenit ꝛ ante pꝛtēdit infirmātis mortē in status tpe medicus. Et si debilis ē virtus moꝛiturū pꝛtēdit egrum ante status hoꝛā iuxta debilitatis quātitatē in multo ꝛ pauco. Infirmi regimē qū moꝛb⁹ ad statū subtile eē expedit. ꝛ ex cibis subtilib⁹ ne forte eo tempoꝛe virtus in cibis occupetur a resistēdo ipedita moꝛbo. ℞ si nōdū ad statū peruenit moꝛbus crossioꝛ sit egri cibus ne forte eius dissoluatur virtus ante qꝫ ad status veniatur tēpus. Sūt itaqꝫ moꝛbi tpa q̄tuoꝛ Initiū augmētū status ꝛ declinatio. Et initij tēpus tres habet modos. Primus est tēpoꝛis quod lato caret mometum. s. ꝛ est tēpus insensibile. Secūdus cuius terminus tres habet dies ꝛ hoc minime omni est in moꝛbo verū qm̄ per cōparatōnem verū nō inuenitur. Tertius est tēpus in quo eger imutationē sentit ꝛ actiōis pꝛiuationē ac nocumētuꝫ: donec in tēp⁹ quo moꝛbus incipit maturari ꝛ hoc vere est pꝛincipij tēpus Augmēti aūt tēpus ab eo est quo incipit natura moꝛbū maturare tempoꝛe: moꝛbiqꝫ augetur virtus ꝛ virtutis debilitas augmētatur. At vero status tēpus cōplemēti est maturitatis boꝛa: tēpus. s. quo moꝛbus stat ꝛ nō augetur: accidentia eo tēpoꝛe reliquis molestioꝛa sunt. Declinatio vero post statum incipit qū accidentia sedantur ꝛ iminui icipiunt virtusqꝫ moꝛbum superat: ꝛ infirmius quiescit donec moꝛbus eius finiaꝫ

Significantur aūt tēpoꝛa hec tribus rebus. ℣ oꝛbi natura ꝛ acccidentibus illū sequētibus: maturatione ꝛ eius pꝛiuatione. Ex moꝛbi quidē natura quꝫ eas ex quarū congregatōne moꝛbus fit res intueberis: pꝛopꝛia illi. s. accidētia vt i pleuresi. Huius nāqꝫ pꝛopꝛia quēadmodū exposuimus accidentia alias febꝛis est doloꝛ pungens tussis anbelitus arctatio Si accidētia hec a moꝛbi nō imutantur pꝛincipijs necaugentur moꝛbus adhuc in pꝛincipijs versatur. ℞ si eoꝝ augetur vis ꝛ magnitudo ꝛ infirmi grauatur coꝛpus: ac virtus iminuitur in augmēto est moꝛbus. ℞ si ad statū i virtute ꝛ sua peruenerunt magnitudine ꝛ tu hec diligenter agnoscis moꝛbus statū attigit. Si aūt iminuita sunt ab eo quod fuerant ꝛ eger requiem sentit pariter ac lenitatē moꝛbus iam declinat.

Accidentia aūt illum sequētia ꝛ comitantia sunt qꝫ in qbusdam iuenitur febꝛibus cephalea: in quibusdā mētis alienatio: in alijs vigilie ꝛ alia huiusmodi. Hec ergo accidentia qū augentur in roboꝛe: moꝛbus in augmēto est ꝛ qum ad statū peruenerit ꝛ in eadē perstant habitudine: nec in eis aliqō apparet augmētuꝫ statum significant moꝛbi. ℞ si imiuuta sint ꝛ egroꝛantis melioꝛ habitudo pariter moꝛbū in declinatione positum significant. ℣ aturitas aūt si in moꝛbo nō apareat nec aliqua eius signa vt nō in vrina nec in egestione: nec in sputo moꝛbus in suis est pꝛincipijs. ℞ ū autez coꝛū aliquid apparet signoꝝ scil'maturitatis in augmēto est moꝛbus. Et qū maturitas cōpleta est moꝛbus ad statuꝫ peruenit ꝛ iā tūc declinatio incipit que ex infirmi agnoscitur quiete ꝛ alleuiatione. Et si moꝛbus febꝛis est que per circuitus accēditur: accidētia cā comitantia intuere in accēsionū tēpoꝛibus q̄lia sint circa augmentū ꝛ diminutionē i maturitate ꝛ ei⁹ pꝛiuatione qēadmodū dictum est: ꝛ in acceleratiōe accēsionis

UVA. BHSC. IyR_125_1

febris ac eius dilatione prolixitate ⁊ brevitate: mitigationis quoq; eius ⁊ quietis prolixitate corporis ab ea: equalitate quoq; eius in primis ⁊ deinceps. ⁊peranția quoq; eius in ꝓlixitate ⁊ brevitate. Cũ eteni febris accelerat accẽsio ab ea q̃ prius accẽsa est hora: significat in augmentis febrẽ esse. Et si ab hora differatur sua: febris in declinatione est ⁊ iminutione. Hoc aũt loco diligentius intuendũ. Multis etenim febribus natura est suã accelerare ab tẽpore accẽsionẽ: vno quoq; in circuitu ⁊ multarũ est differri. Intuẽdũ ergo ⁊ si febris a suo accelerat accẽsionem tẽpore: ⁊ hoc eius nõ sit nature i augmẽto est ⁊ si differtur in declinatione. Augmẽtum porro in febris lõgitudine ⁊ brevitate accẽsionis sic iudicatur. Si tẽpus accẽsionis febris lõgius est q̃ fuerat ante in augmẽto ẽ: si brevius in declinatione. At vero cũ febris accẽsio in vno eodem que est tẽpore: ⁊ tẽpus quo accẽditur equale ad statuz attigit febris. Et febris natura si differri aut accelerari est: ⁊ acceleratio aut dilatio vnius fuerit q̃titatis ad statũ peruenit febris. Et spatij quo quiescit longitudo ac infirmo requies est sic iudicatur. Cũ accesionis febris requies interpolatio longa est: ⁊ corpus simul calore mũdum est ⁊ leue: febrez in declinatione significat esse. Et si spatij tẽpus quo dimittit breue ẽ nec corpus mũdum aut leue: febris in augmẽto posita significatur. Et si tẽpus est accessionis equale tẽpori quo quiescit ⁊ in eodẽ perstat statu nec sẽtit eger interpolationis tẽpore leuitatem aut quietẽ ad statũ peruenit febris. Et sciendũ horũ quatuor tẽporũ spatia esse secundũ morbi longitudinez ⁊ brevitatẽ: tẽpus nãq; initij ⁊ augmenti in acutis morbis breue est. Sicq; ⁊ status ⁊ declinationis tẽpora. Qui nãq; generat egritudines humor subtilis est. calorq; fortis vnde ⁊ morbi acceleratur maturatio. In diuturnioribꝰ vero morbis vnũ quodq; quatuor tẽporũ prolixius est: quoniã qui has generat passiones crossus est humor: ⁊ calor debilis maturatioq; imoratur ideoq; protelatur tẽpus. Id circo ergo in estate ꝓlixi morbi fiunt brevis spatij: eo q̃ estatis adiuuet calor materiei ematurationẽ ⁊ humoris subtiliationem. Acuti quoq; morbi hieme prolixioris fiunt spatij paꝛ: quoniã aeris frigꝰ humores crudescere facit ⁊ maturationẽ imorat. Eius rei signũ nobis est brevitas accesionis quartane ⁊ quotidiane febris in estatis tẽpore ⁊ calidis tẽporibus: prolixitas vero i autũno ⁊ hieme frigidisq; tẽporibus. Et continuas habentibus febres: si fiat sudor ⁊ crisis nõ cõpleatur earũ protelaꝛ spatiũ: bocq; humorũ significat multitudinem malorũ.

Capitulũ. 5ũ. de signis quibus prolixi ⁊ acuti significantur morbi.

Acuti ⁊ prolixi cognitio morbi duabus necessaria est de causis: prima est prouidentie cã ad que trãsiturus sit morbus: secũda propter ciborũ infirmi q̃titatem. Prouidentie quidẽ causa: qm̃ morborum acutorũ fines per crises fiunt: prolixiorũ aũt ꝑ maturationẽ ⁊ dissolutionẽ. Et medicus in morbis acutis salutẽ portẽdit egroti aut interitũ in diebus creticis. circa prolixos aũt eoꝛ nũtiat saluationẽ per maturationẽ ⁊ dissolutionẽ: interitum ãt si nihil horũ fiat ⁊ virtutis iminutionẽ ac dissolutionem.

Ciborũ vero ꝓp quãtitatẽ quoniã in morbis acutis eo q̃ velociter ad statũ puenit tũc subtilissima vtẽdũ dieta: ne forte quz morbũ maturare hz: ciboz occupeꝛ nã digestione. In lõgis quoq; morbis crossioribꝰ reficiẽdus ẽ eger: ne forte eius dissoluatur virtꝰ in morbi tpis longitudine. Vt ãt ad statum morbi accedit subtilibus vtẽdũ ẽ cibis. His itaq; de cãis necessario eget medicus acutorũ ⁊ prolixioz prouidẽtia morborũ. Dico ergo qm̃ acutus ẽ morbus quz in breui ẽ tẽpore status: molestusq; ẽ ⁊ periculosus. Jõ ẽt hypocras in acutis inquit morbis de vita ⁊ morte iudicare nõ in vltimo ẽ firmitatis. Hoc aũt dixit eo q̃ magnũ illis insit periculũ ꝓp morborũ difficultatẽ. Quẽadmodũ eteni firmo vita sperat̃: ita ⁊ mors timetur: ⁊ quẽadmõz timetur mors ⁊ vita speratur.

Et acutis morbis circa acumẽ ordines sunt. alij nãq; in vltimo acuti sunt brevitatis in quibꝰ die. s. tertio crisis occurrit ⁊ quarto aut certe ante. Et quidã acuti nõ in vltio dicunt atq; hij sunt qbus septia occurrit crisis die. ⁊ alij sũt qui acuti simpliciter vocãtur: quorũ crisis in quartadecima ⁊ septia decima: aut ẽt vicesima die fit. Est ⁊ morbꝰ qui acutus vocaꝛ trãslatus cuius inter viginti 2 quadraginta crisis speraꝛ diebus. Nec vero aliquis cuius termiatio post q̃draginta fit diebus morbus appellatur acutus sed prolixus morbus. Prolixus aũt morbus vocatur cuius status in tpe fit lõgo eiusq; finis nõ ẽ per crisim sz ꝑ dissolutionẽ que sensui nõ apparet: ⁊ materiarũ maturatione que morbũ faciũt: eiusq; interitus ⁊ perditio virtutis fit imminutiõe ⁊ maturitatis priuatione.

Signa ãt quibus morbus vtrũ ex acutis sit quibus finis ẽ per crisim: aut ex plixis quibus per maturationẽ ⁊ dissolutionẽ significaꝛ: sumũtur ex morbi spẽ ⁊ motu eius: ex pulsu: ex figura ⁊ corpis bitudine: ex rebus quarũ cõiũctiõe ⁊ disiũctione fit significatio Ex morbi spẽ: qm̃ febres aduste que causon dicũtur: tertianaq; pura ⁊ sinochus oẽsq; febres que viscerũ sequũtur apostemata vt phrenesis ⁊ mania. pleuresis vigilatio. spasmus. apoplexia. peripleumonia: ex acutoꝛ sũt numero morborũ in quibus crisis occurrit. Quartane aũt febres ⁊ maxime autũnales hyemalesq; febris quotidiana ⁊ tertiana nõ pura: emitriteus: febrisq; q̃ vocaꝛ lipareos ⁊ epileos aliq; morbi phlegmatici ⁊ melãcolici. plixi sunt quibus crisis nulla occurrit. Morbi autẽ motus si velox sit ⁊ calor fortis: nocumẽtũ ⁊ lesio maior: morbũ significat acutũ eẽ ⁊ si cõtrario res sit morbus ẽ prolixus. Ex pulsu vero qm̃ si magnus sit velox ⁊ crebrior morbus significatur eo acutus ⁊ si cõtrario se res bẽat: paruo. s. pulsu existente tardo ⁊ raro morbus ẽ prolixus. Ex figura ⁊ bitudine corporis qm̃ si i morbi diebus primis carnis appareat iminutio ⁊ in facie sic citas: coloriq; imutatio aut ad rubor ẽ aut ad citrinitatem significat hoc morbũ ex acutis eẽ. Cõ si ecõtrario res inueniꝛ morbũ ex lõgis ⁊ prolixis eẽ significãt in quibus nulla ẽ crisis. Res aũt quarũ pficitur cõiũctiõe ⁊ disiũctione res sũt nãles: etas. s. infirmi ⁊ cõplexio: tẽpus pñs. Si eteni bis que diximus addaꝛ infirmũ eẽ iuuenẽ cõplexiõis calide firmius erit signũ morbũ eẽ acutũ ⁊ prolixitatis iminuiꝛ significatio. Cuz aũt infirmus grãdior ẽ aut senex: regio frigida: tẽpus anni pñs hyẽs: aut aer frigidus tẽpore: certius fit signũ prolixitatis morbi ⁊ acuminis eius iminuitur significatio. His itaq; rebus morbus agnoscit acutus ⁊ plixus. Cꝰ si media sint his signa: morbus inter acumẽ ⁊ prolixitatẽ medius est. Vtẽdũ itaq; hac i pte discretionis ⁊ iuditij bonitate signaq; cõferre signis in fortitudie ⁊ debilitate. Si etenim feceris hec morbũ poteris acutũ agnoscere ⁊ prolixũ sine fallatia.

Capl'z. 6ũ. de crisis cognitione ⁊ cãis eius.

Equoniam acutorũ morborũ ⁊ prolixiorũ tpa explanauimꝰ iam hoc loco de crisi ⁊ oibus eiꝰ cãis expediemus. Bi co ergo qm̃ salus a morbo ⁊ mors ꝑ imutationẽ fit morbi ⁊ trãsla tionẽ: ⁊ hoc aut semel breui. s. tẽpore trãsitq; in sanitatẽ aut i mortẽ. Et q̃ in sanitatẽ crisis vocaꝛ bona: ⁊ que i mortẽ appellatur crisis mala: duo aũt hec in morbis sũt acutis. aut fit immutatione per pauca icremẽta lõgoq; tpe trãsitq; i salutẽ: hocq; virtutis augmẽto ⁊ diminutiõe morbi: qum morbi maturaꝛ materia: disoluturq; paulatim: aut certe imutatio hec paulatiz fit: ⁊ ad mortẽ patiẽs trãsit: qõ iminutiõe fit virtutis ⁊ morbi augmẽtatiõe pedentiz factis. Hecq; fiũt quz ⁊ mẽbra liquescũt ⁊ humiditates: caloreq; coagulatur naturalis fiũtq; in plixis morbis: aut certe imutatio hec iter velocẽ media ẽ ⁊ tardã trãsitq; eger aut ad sanitatẽ: becq; fit morbi subita: cõuersione in meliorẽ bitudinẽ: debinc paulatim iminuitur virtusq; augetur donec morbus oio finiatur: aut media hec translatio ⁊ imutatio ad mortẽ perfert: quod morbi fit cõuersiõe in malã semi'bitudinẽ: debinc ifirmi debilitatur virtꝰ ⁊ paulatiz dissoluiꝛ donec patiẽs moriaꝛ. Hocq; in morbis fit medijs int̃ acutos ⁊ lõgos. Que cũ ita sint ⁊ crisis sp̃s sex sunt. Prima ẽ morbi imutatio semel in meliorẽ habitudinem: bonaq; vocatur crisis. Secunda morbi semel imutatio in peiorẽ habitudinẽ ⁊ vocatur mala crisis. Tertia morbi q̃ paulatim fit imutatio ⁊ patiẽs ad salutem transfertur: vocaturq; dissolutio. Quarta paulatiz facta morbi imutatto que ad interitũ patientem ꝓducit: vocaturq; liquefactio ⁊ consũptio. Quinta ẽ imutatio que semel in meliorẽ fit habitudinẽ: ⁊ deiceps paulatiz morbus iminuitur dõec oio deficiat ⁊ corpus sanetur. Sexta ẽ semel facta i malaz imutatio habitudinem qua deinceps virtus iminuitur patiẽtis paulatiz donec ad interitum pferatur: vocãturq; duo hec vltima crises composite. Bona itaq; crisis ẽ in status acutorum morborum tẽpore qũ hũores subtiliati sunt ⁊ natura mouetur ad discernendũ ea que bona sunt a malis: cõfortaturq; malũ quod ẽ pellere ⁊ a corpore emittere. Mala crisis ẽ in statꝰ tẽpore qũ morbus cõfortatur sup naturã ⁊ eã deuicit. Et est quẽadmodum Galienꝰ ait crisis imutatio velox que ifirmo cũ accidẽtiuz fit difficultate ⁊ patiẽtis violẽtia: dominũq; iclinat morbi aut ad sanitatẽ aut ad mortez. Velocẽ ait mutationẽ propter caloreẽ quz caloris sit velociter moueri ⁊ trãsferri. Difficultatez accidẽtiũ ⁊ infirmi violentiã ꝑp morbi ad statũ peruentionem in fortitudie ⁊ hũoris estibus qui morbũ generat ⁊ propter virtutis resistẽtiã qua morbũ repellit ⁊ vincere ni

UVA. BHSC. IyR_125_1

titur: virtus eteũ morbum oppugnat: eiqꝫ resistit ac supare nititur ⁊ expellere materiã ac a corpore emittere. Sic quoqꝫ morbus virtuti resistit ⁊ vincere nititur ac illi superior esse.

Quꝫ ergo morbo virtus supeminet crisis fit bona ⁊ eger salvatur ⁊ dicitur ꝑprie crisis. Si vero virtuté morbus superat crisis fit mala ⁊ eger deperit: ideoqꝫ crisis nõ vocatur: qm̃ dictionis huius significatio apud siros iuditium est laudabile qm̃ tẽpore hoc medico ostẽditur perito ⁊ i arte probato: qqꝫ plurimum exercitatus ẽ morborum transitus acutorum ⁊ in quem infirmus feratur habitudiem: iuxta quod acutũ agnoscit morbum ⁊ virtutis infirmantis quantitatez. Ideo ergo summa curãda est virtutis ifirmi cognitio attẽtiõe: qm̃ magnas habet vtilitates i prouidẽtia eorũ ad que egri trãsit habitudo. Hec vero huiusmõi cognitio ꝑ collationé fieri põt sꝫ studio ⁊ mlto morboꝝ trãsitu notato mltaqꝫ ifirmoruꝫ lõgo tpe visitatiõe. Crisis ãt scia i tres diuidit. Pria ẽ eiꝰ rei ꝑ quã fit crisis. secũda dieꝝ i gbꝰ fit. tertia signoꝝ crisiꝫ significatium grauia. s. que cum ea sunt accidentia.

Capitulũ. 7m. de eius rei cognitione per quã fit crisis. i. de euacuati one.

e **Teius** per quaꝫ fit crisis rei scientia. est qm̃ virtus qũ super morbum fuerit cõfortata: aut materiã euacuat: aut ad aliorũ pellit alqõ mẽbrũ debile quod excellẽtia caret. Euacuatio aũt materie fit qum morbus peracutus est: materiaqꝫ scil'bumor morbũ faciens subtilis. Hec aũt aut per sudoreꝫ fit: aut per vomitũ: aut per solutionez inferiorẽ: aut per nariũ fluxũ aut ꝑ mẽstrua si patiens mulier est: aut sanguinis emissiõe per venas que in ano sunt. Fit aũt crisis per harũ singulas euacuationũ: alijs quidez in morbis pulsus q̃ in alijs iuxta materiam morbũ generantẽ: ⁊ mẽbrũ quod morbo molestatur. Secundũ materiã: qm̃ sudor solutio inferior vomitus: crises morborũ faciunt cholericoꝝ febriũ adurentiuꝫ ⁊ causon. A naribꝰ vero fluxus: ⁊ mẽstruorũ circuitus ⁊ sanguinis exitus a venis que in ano sunt. in morbis faciũt crises sanguicis: febriũ qꝫ apostemata visceruꝫ sequentiũ: si ex materia fuerint acuta. Juxta mẽbri autẽ naturã patientis quoniã phrenesis passionis ⁊ manie crises amplius fiunt per a naribus sanguis fluxũ ⁊ multo capitis ac colli sudore: febris quoqꝫ que epatis sequitur apostema si in latere fit gibboso: amplius crisis eius per nariũ sanguinis fluxũ occurrit a dextro latere: vel sudore abundãte ⁊ omni cõmuni corpori: aut vrina digesta ⁊ matura. Et si apostema in latere est conico: crisis eius i pluribꝰ per solutionẽ fit aut per sudoreꝫ aut mẽstruoruꝫ circuitus: aut ab ano sãguis euacuatiõe. Si febris splẽis segr̃ apostẽa: a latere sinⁱ sãguis nariũ fluxu fiet crib. Et ait prⁱ epidimaxᵉ liⁱ Galienꝰ qm̃ febris causon pure que ex choleris fit tantũ crisiꝫ eiꝰ ꝑ nariũ freq̃ntior fit fluxũ. quoniã hac in febre calor sanguinẽ ad superiora tollit ⁊ dissoluit necessario: vẽtositatẽ que parit in eo multã: intumescũtqꝫ vene ⁊ rũpuntur. Cum aũt materia ad aliqua depulsa fuerit mẽbra aut emissiones fiũt: aut apostemata: aut alicuius denigratio mẽbri. Hocqꝫ fit qũ fortis nõ est morbus acuminis ⁊ materia crossa est: ⁊ virtus quodã debilis modo ⁊ vrina eius tenuis. Fit autem hoc amplius in morbis quorũ post viginti dies crisis celebratur: huiusmodi nãqꝫ morbi materiã habent crossã ⁊ frigidã maturari difficilez ⁊ dissolui: ideoqꝫ morbi protelatur vsqꝫ in viginti dies spatium ⁊ que postea sunt crises. Que qũ ita sint qũ cõfortata fuerit super materiã natura: ad mẽbrorum aliqua propulsat: orisꝫ aut emissio: aut apostema aut quorũdã denigratio mẽbrorum. Et emissio aut in aliqua erit disgregationũ si fuerit debilis disgregatio ⁊ patienti arteticus consuetus dolor: vt manuũ disgregationũ ⁊ peduꝫ: aut qui ẽ multi laboris in sua sanitate: aut aliqua fatigat mẽbra: illa nãqꝫ in disgregatione emissio fiet quẽadmodũ: ait hypocras in apborismorũ libro: laboriosis in febribus emissiones magis in disgregationibus accidunt. Et alio ait in apborismo. Qui quꝫ mẽbri alicuius vtitur labore ante morbũ: eo mẽbro morbus roborat̃. Fit aũt ⁊ in alijs debilibus naturaliter mẽbris: q̃sadmodũ auricularũ accidit i radicibꝰ si i cerebro fuẽit passio. Et q̃sadoꝫ i carne fit tenera q̃ i collo i suffocatõis passione: aut in ea que sub alis est carne in pectoris passiõe ⁊ pulmonis ⁊ pleuresi. Eodẽ mõ ⁊ in inguinũ accidit carne in febribꝰ que epatis sequũtur apostema ⁊ splenis: aliorũqꝫ mẽbrorum que sub hypocũdrijs sunt. Pessimũ aũt apostẽa qõ in mẽbro accidit: quẽadmodũ apostemata mẽbra in quibus fiũt denigrãtia: in febribus fiunt que apostemata sequũtur viscerũ. bis itaqꝫ rebus morborũ fiunt acutorũ determiationes ⁊ fines. Quicũqꝫ aũt morbus aliter q̃ bis finitur rebus reditũ hꝫ peioroqꝫ q̃ fuerit. Et si in auriuꝫ fiat apostema radicibus ⁊ nõ itumescat morbi portẽdit reditũ semꝑ: ⁊ non nunq̃ emissiões portẽdit in disgregatiõibus futuras. Ideo ergo oꝫ qũ morbus finitur sine eorũ que diximus aliquo euacuationũ genere emissionũ ac apostematuꝫ nõ confidere in eiusmodi termino nec reditũ nõ sperare morbi. Quare etⁱᵃ in regimie vtendũ cautela ⁊ diligentia forti. regimine optimo: quẽadmodũ in ab ifirmitate surgentiũ regimis loco dicturi sumus. Si eteniz feceris hoc ⁊ morbus debilis ẽ nequaq̃ redibit ⁊ plenius finietur. Si morbꝰ validus ẽ ⁊ patiẽtẽ illo dispones regimie: redibit quidẽ sꝫ non fortis morbus: eritqꝫ ab eo sanatio facilis. Si autẽ regimẽ neglexeris nec vt oꝫ reges: nec que cauenda sunt cauebis: si morbus fuerat debilis: fortior reuertitur si fortis difficilior ⁊ cum magno patientis redit periculo.

Capitulum. 8m. de cognitione dierum creticoꝝ.

i **In quibus** crisis fit dies huiusmodi sunt. Dico qm̃ crises certis fiũt diebus ⁊ cretici vocãtur dies. tertius. s. dies quartꝰ. quintus. septimus. octauus. ⁊ nonus. vndecimꝰ. tertiusdecimꝰ. q̃rtusdecimus. quintusdecimus. septimusdecius. nonusdecimus. vicesimus. vicesimusprimus. vicesimusquartus. vicesimusseptimus. xxxj. xxxiij. xxxvij. ⁊ quadragesimꝰ. Nõ fiunt autẽ morborũ fines post. xl. dies ꝑ crisim sꝫ per maturationẽ ⁊ dissolutionẽ. Refert aũt hypocras crisim i sexagesimo cẽ ⁊ octogesimo ac cẽtesimovicesimo. Alit ãt ⁊ alio loco: qm̃ qui i pueris fiunt morbi alij in septem finiũtur mẽsibus: alij in septẽ annis. ⁊ quidã quꝫ in pẽne producũtur pili. Galienꝰ tamen nõ tradit morbos qui post. xl. terminãtur dies per crisim finiri: quoniã horum motus morborum post tempus hoc tardꝰ est: quẽadmodum ⁊ crisis motus qui post. xx. dies celer nõ ẽ ⁊ eius que añ. xx. fit dies celeritatis ẽ crisis. Cretici itaqꝫ sũt dies quos diximus vsqꝫ xl. esse. In alijs porro diebꝰ qui enumeratis inter sunt nõ possibile est fieri crisim. Et si fiat sꝫ raro ⁊ nõ perficitur ⁊ aut crisis est mala: aut reditum peiorem q̃ fuerat morbus facit. Hos autez dies cõputabis ab ea qua infirmus actionũ sentit imutationem ⁊ nocumentũ qõ illis fit: ac carũ iminutionẽ. Passiones autẽ que mulieribus post partũ fiunt ab eo cõputabis die in quo partus celebraꝫ quemadmodũ hypocras iperat. Cretici autez dies abinuicẽ variantur quatuor in rebus. prima ẽ ex frequẽtia i quouis die crisis ⁊ raritate. secunda portendendo ea que postea futura sunt. Tertia est crisis bonitas ⁊ malitia. Quarta eiꝰ virtus ⁊ debilitas. Et eoruꝫ variatio ex eo q̃ quibusdã frequenter fit crisis diebus quibusdã raro: qm̃ quidã creticorũ sunt dierũ in quibus maxime fit crisis: in quibusdã raro i alijs mediocriter ad vtrũqꝫ. Et in quibus sepiꝰ fit crisis dies alij frequentiorem alijs norunt ⁊ quatuor habent ordines: preferunt̃ qꝫ alij alijs in frequentia. Et qui primo sunt in ordine: septima ẽ ⁊ quartadecima dies. Qui in secundo vndecimus vicesimusqꝫ. Qui in tertio sunt ordine: quartus est ⁊ septimusdecimus: ac vicesimusprimus. In quarto vero q cõstituuntur ordine. tertius quintus nonus ⁊ octauusdecimus. Inquibus autẽ raro fit crisis ⁊ ipsi quadruplici disponunt̃ ordine: quo alij alijs in raritate que in eis fit crisis antecedũt Et qui in primo sunt ordine dies est sextus ⁊ duodecimus. i secundo octauus: in tertio sextusdecimus: in quarto nonusdecimus est constitutus dies. Medij aũt dies in crisis frequentia ⁊ raritate dies est tertiusdecimus ⁊ quintusdecimus: vicesimusquartus ⁊. xxvij. Creticoruꝫ varietas dierũ in corporibus his que portendunt huiusmodi est. Quidaꝫ eorum que in creticis diebus ipsos sequentibus crisis futura sit portendunt qui sunt bij. Quartus dies que i. vij. futura sit crisis portendit ⁊ que mala futura sit. vj. die bitudo. Si etenim die hac signum apparuerit laudabile: vt in vrina bona digestio aut in egestione aut in sputo ⁊ modica euacuatio vt parua corporis per sudorẽ rorratio: ⁊ sanguinis a naribus stillatio ⁊ quarũdaꝫ bonitas actionũ vt appetitus: aut somni aut mẽti s trãquillitas. vij. fiet die morbi plena terminatio. Et si mala apparuerint signa vt pusillanimitas extremorũ frigus: sudor abscisus qui omni cõmunis nõ est corpori ⁊ infirmi grauitas: deinde infirmantis mors sexta erit die. Septimus vero dies eam que in vndecima est crisiꝫ portẽdit. Et vndecimꝰ quartidecimi. ⁊ septimusdecimus vicesimũ quis futurus sit portendit. Et dierum in crisis bõitate varietas ⁊ malitia buiꝰ ẽ. In quibusdaꝫ diebus crisis bona est ⁊ firme cui credẽdum sit bonitati. Bona aũt crisis est per quã morbi fit finis: quaꝫ que maturitatis precesserunt signa queꝫ a malis libera est oio accidentibus a quibus timendũ est vt tremore cor-

UVA. BHSC. IyR_125_1

dis ⁊ precordiorum dolore sitiq; euacuatione aliqua: quãq; sua precesserit signis bonis prenuntiatiua. Hij aũt dies alij alijs in bonitate preferuntur. Qui igitur alijs prefertur oĩb⁹ septim⁹ ẽ dies: ⁊ post ipsũ quartusdecimus post quos in bonitate dies sũt quartus ⁊ vicesim⁹ ⁊ sub his. xj. post quẽ. xvij. hunc quintusdecimus sequitur quẽ. xxj. post quos omnes est tertius. In nõnull' etiã dieb⁹ crisis mala ẽ. Malã aũt crisiz dico quã maturatiõis signa nõ precesserũt accidẽtia i ea sũt mala ac magni piculi. Sũt at dies hij sext⁹ ⁊ xij. in his eteni p euacuationẽ nõ fit crisis nec aliquod pcedit portẽdens bonũ sũtq; deficiẽtes. s. post eos morbus reuertit ⁊ infim⁹ subuertitur. post. vj⁹. ⁊. xij⁹. viij. ẽ post quem deci⁹ ẽ: ⁊ post hũc sextusdecimus ⁊ octauusdecimus. Creticorũ aũt dieruz varietas in crisis fortitudine ⁊ debilitate huiusmõi est. Dico quoniã creticorũ dierũ alij quidẽ p circuitus fiũt certos qui sũt vere crisis dies: quidã aũt p certos nõ fiũt circuitus: ⁊ q in certis sũt circuitibus alij p dies subputãtur quaternos vt quartus. vij. xj. quartusdecimus. septimusdecimus. vicesimus xxiiij. sicq; res procedit donec ad quadragesimũ veniat. Ait aũt hypocras quz que post. xl. fit crisis dies: per circuitus fiunt. xx. dierũ donec ad cẽtesimũuicesimũ venias diẽ. Que ãt in quadratiõe fiũt crises fortiores sũt q̃ qui i viginti: que tñ quz vicesimũ trascũt diẽ crisis debilitat robur qua p quaternariũ surgit: estq; illi virtus crisis que septẽnario surgit numero. Que ãt per quaternariũ ⁊ septẽnariũ surgũt crises: reliquis fortiores sunt ⁊ celeriozis motus. Crisis vero dies que per circuitus nõ ferũtur certos dies sunt qui inter q̃ternariũ ⁊ septẽnariũ cõtinẽtur ⁊ crisis in eius mot⁹ motui subest crisis que in quaternario ⁊ sepẽnario ẽ: ⁊ est in eis crisis virtus vsq; vicesimus: vt aũt vicesimus restat dies transgressus nulla ẽ crisis vis: ⁊ si fiat aliqua ẽ debilis. Quare aũt crisis que p q̃ternariũ ⁊ septẽnarium surgit fortior sit ⁊ velocioris motus q̃ alie: cursus ẽ lune. Eteni decurrentia astra oibus cã sunt que generãtur ⁊ corrũpũtur hoc in mũdo ⁊ vnicuiq; eorũ proprietas ẽ in alicuius rei generatione aut corruptiõe sine alijs. Et ẽ lune propriũ ea significare que velocis sũt motus ⁊ imutationis: estq; pariter cũ reliquis oibus astris com participatio illi in rerũ imutatione eo q̃ sperba ipsius inferiori sit proxia mũdo: actionesq; eius singulis apparẽt mensibus: amplius q; quz ad solẽ coit: qũq; inter ipsam ⁊ solẽ quadragintagnq; sunt gradus quod. s. ẽ figura medij quadranguli: hocq; quarto fit die ab ei⁹ accessiõis hora: actioq; hac hora ipsius debilis ẽ. Quz ãt iter vtrũq; gradus sũt nonaginta vocat hec figura q̃drãgulatio quz inter eos. s. medietatis circuli medietas ẽ quod septio fit die ab eius synodo: estq; illi hoc actio tpe fortis. Tpe aũt quo iter vtrũq; cẽ cẽtũ triginta gnq; sũt gradus. figura illi est triũ semiq̃rtarũ circuli: hocq; xj. occurrit die ab eius synodo: qua hora significatio eius debilior ẽ pcedẽti. tpe vero quo iter sũt illis cẽtũ octoginta gradus. vocaturq; oppositio ⁊ quartodecimo fit die: estq; eo tẽpore lune figura plenus circulus: actiões eius tẽpore hoc valide sũt ⁊ robuste. Sic quoq; quãdocũq; oppositiõis amouetur loco: quadragintagnq; gradibus aut nonaginta: aut centũ triginta quinq; actio eius in rerũ apparet imutatione que in singulis fiũt quatuor dieb⁹. Si luna itaq; tpib⁹ bis pspera ẽ ⁊ felix bonũ ⁊ prosperũ in rebus quas hz significare facit ⁊ multis que in hoc sũt mundo rebus. Si aũt infelix sit ⁊ minime pspera malũ adducit ⁊ corruptionẽ. ⁊ quz acuti morbi ex eorũ sũt numero q̃ velocis sunt motus ⁊ imutationis: ⁊ ex lune fiũt ifelicitate in cuiusq; hois natiuitate quz luna q̃dragintaquinq; amouetur gradibus ab infelicitatis loco q̃ morbi principioz erat tpe motus celerior fit morbi. Hoc q̃rto fit die. quz aũt nonaginta amota ẽ partibus qua figura ẽ quadrangularis ab infelici loco ⁊ septio fit die. morbi ẽ motus fortior ⁊ celerior. Sic ⁊ in reliquo ei⁹ se res hz cursu ⁊ remotiõe a loco tpis morbi quẽadmodũ ⁊ a synodi eius cuz sole in remotiõe ostẽsũ ẽ: ⁊ si morbi motus ⁊ virtus in quatuor diebus erit medij significatio ẽ quadrãguli. Et si in singulis septẽ diebus si sit morbi motus significatio quadranguli est.

Crisis vero que in alijs ẽ diebus q̃ quibus diximus aut ante quaternariũ aut septẽnariũ i quo futura erat crisis: aut post hoc aut causis fit naturam mouentibus s impellẽtibus ãte quaternariũ aut septẽnariũ crisim celebrare: aut cãis alijs que naturã ipediunt ipsã a crisi cõplẽda que futura sperabatur. Et q̃ naturã excitãt cãe ⁊ cõmouẽt: fortitudo ẽ morbi: ⁊ celeritas motus eius hũoris subtilitas: aer calidus: qui bumorẽ subtiliat ⁊ materiã mouet: naturãq; excitat ad morbi pulsandã materiã. Nõnunq̃ ãt ex trãsgressiõe fit regimis p cibũ calidũ aut medicamẽ calidũ aut irã que patiẽti accidit ⁊ determinationẽ accelerat. Que ãt ex his fit cãis crisis accidentia hz molestia ⁊ difficultia. Et si pariter signa sint illaudabilia que interitũ significẽt patiẽs morit̃. Et si significãtia saluationẽ appareãt signa bona crisis nõ erit perfecta: ⁊ morbi portẽdit reditũ ⁊ in patiente cõuersionẽ. Et que naturã ipediũt cãe facere crisiz ac a quaternario ⁊ septẽnario differre in quibus sperabatur futura: aer ẽ frigidus qui naturam pbibet ⁊ ab humoris in corpe maturatiõe ipedit ⁊ expulsiõe ⁊ regimis peccatũ. Hoc autẽ aut ex medico ẽ si in regimie peccet: aut ex ifirmo si medico nõ crediderit ⁊ suos segtur appetitus: aut ex infirmi ministris si iurgijs vtãtur clamoribus: aut q̃ lites prouocãt: terribilibusq; vocibus: aut egrũ cõcusserint ideoq; diffugit nã ⁊ a suis debilitatur actionib⁹. Hoc pccm̃ si magnũ sit ⁊ signa liberationẽ portẽdãt: crisis celebrari pbibetur ⁊ morbus protelatur. Et si interitũ signa ptẽderit mors accelerabitur. Et si puũ fuerit peccatũ ⁊ signa bona ifirmitas plixior fit. Plurotiẽs quoq; morb⁹ magn⁹ nõ ẽ ⁊ peccatũ b⁹i accidit magnũ iõq; ⁊ eger depit. Et sciẽdũ crises q̃ ãte sua accelerãt tẽpora validas cẽ: que vero differuntur robore carẽt. Sciendũ quoq; quaternationẽ ⁊ septẽnationẽ duobus cõputari modis: aut cõtinuatiõis computo aut disgregatiõis. Et que p cõtinuationẽ cõputatur quaternatio: pria est quaternatio cũ secũda. Quz eteim in numero ad quartũ vsq; pernueneris diẽ. ⁊ numeraueris ab eo quartũ: post septimus occurrit. Sic quoq; ⁊ vndecim⁹ dies cõtinuat̃ cũ. xiiij. quam ab. xj. iiij. est. Sic ẽt ⁊. vijx. xiiij. cõtinuatur: quz ab quartodecimo quart⁹ inuenitur. Sic ⁊ vigesimus cuz septimodecimo cõtinuus numeratur q̃ a septimodecimo q̃rtus sit. Vigesimus q̃rtus cũ. xxvij°. continuatur: eo q̃ quart⁹ cuz vicesimoquarto occurrit. Sic quoq; ⁊ vicesimus septim⁹ cũ. xxx°. continuat̃: quz quartus ab vicesimoseptio ẽ die. Et tricesim⁹ quartus cũ. xxxvij°. cõtinuus numerat̃: qm̃ septimus is a q̃rto ⁊ tricesimo q̃rtus est. Tricesimus septimus quadragesimo cõtinuatur: qm̃ quartus illi ẽ. Juxta septẽnatiões autẽ continuas tertia est septẽnaria secũde continua. qm̃ septimus est dies a quartodecio. Qui aũt disgregationis cõputantur modo secũdo quaternario a tertia disgregata est. Quz eteiz numerãs ad septimũ peruenieris quatuor ab octauo vsq; ad vndecimũ numerabis. Sicq; ⁊ vicesimus quart⁹ a vicesimo disgregatus ẽ. ⁊. xxxj. a. xxvij°. disgregatus. Qũ eteim ad vicesimuz peruenieris septimũ. ab. xxvij°. vsq; ad tricesimũ primum numerabis. In septẽnarijs vero secũdus septẽnarius a primo disgregatus ẽ: primus nãq; vsq; septimuz peruenit numerũ: cõputaturq; secũdus ab octauo die: ⁊ vsq; quartumdecimũ porrigitur. Sic ⁊ duo septẽnarij q̃ post vigiti sũt disgregato supputãtur numero. A vicesimoseptimo die vsq; xxxiiij⁹. Hoc itaq; modo ⁊ quaternarij numerantur. Et ex oibus his que diximus cretici ab inuicẽ variãtur dies.

Capl'm. 9⁹. de signis futurã priamq; crisiz significãtib⁹

Crisim significãtia. alia crisim significãtia futurã. alia presentẽ. Et futurã portẽdẽtia crisim signa: velocitas ẽ motus morbi eiusq; tumultuatio. caloris virtus ⁊ maturitatis signorũ apparitio in vrina. in egestiõe. in sputo. in pulsus magnitudine ⁊ velocitate. Et si febris ẽ que per circuitus accẽdatur accẽsiõis febris festinãtia: motusq; ei⁹ celeritas. difficultas. Et si tertiana accendatur: signa hec oia celeritatem future significant crisis. Et si pariter ifirmus iuuenis ẽ: tẽpus ãni calidũ: febris cholerica: virtus fortis: significãtius erit crisis celeritatis signuz. Et si contraria sint his signa: morbus scilicet trãquilli motus. calor debilis. nec maturitatis aliqua apparẽt signa: pulsus parnus. tardus ⁊ febris circuitus differuntur. ⁊ accensio debilis ẽ. ⁊ aut ex illis febris ẽ que singulis accẽdũt dieb⁹ aut ex illis q̃ vno accẽdunt ⁊ duob⁹ nõ. ⁊ infirmus multe etatis. ac presẽs anni tps hiẽs ⁊ frigidũ: crisis significatur dilatio ac mora. Et si media sint signa inter hec que dicta sũt vltia ⁊ pria. signũ ẽ crisiz nõ multũ celerẽ nec multũ tardã futuraz.

Que vero presentẽ signa crisim significãt: accidẽtia sũt difficilia q̃ crisiz comitãtur. precedit eteni euacuatio: aut emissiones p q̃s fit crisis: molestia grauis turbatio: accidẽtia difficillima ⁊ illi qui nõ cõsueuit timẽda in crisis diligenti speculatione. Et si crisis die fit cõturbatio ⁊ molestia nocte: ⁊ si nocte: die precedũt. Accidẽtia aũt hec sunt infirmi anxietas: resilitio: locorũ suo i lecto mutatio: cephalea: obstupefactio: mẽtis alienatio: sensuũ grauitas subiti fulgores phãtasie male tenebrositas: lachrymarũ sine fletu fluxus oculorũ rubor sine obtalmia: inferioris motus maxille rubor facies. anhelit⁹ arctatio. precordiorũ tremor. colli dolor supplani vẽtris ad superiora ptractio. labij inferioris titillatio. stomaci pũcture. dor

UVA. BHSC. IyR_125_1

si dolor. rigor. tremor magnus. vrine difficultas: nature cōsti patio. sitis grauis ⁊ alia huiusmodi accidētia difficilia. His accidētibus crisis p̄sens ad esse significatur. Quz etenim signa hec apparuerit aut earū aliqua nocte significāt ei⁹ noctis crastino crisim futurā. Que si die apparuerit nocte diez sequēte crisiz significāt futurā. Singulū aūt borz crisim significat malā aut bonā: ⁊ que bonā significāt crisim ea sūt que in diebus crisiū fiūt bonarū: quēadmodū in p̄cedētib⁹ diximus: quz pulsus pariter fortis ē ⁊ maturitas p̄cessit manifesta. Si etenim in huiusmodi apparuerint bitudine aliq̄ subsequitur euacuationū q̄s supra diximus: ⁊ fit per ipsā aut patiētis sanatio aut ad mitiorē trāsit⁹ bitudinē. Ꝏ si piter būoris illius fiat euacuatio qui morbū generat: ⁊ ab eo quod patitur mēbro eiusue partibus certius fit signū sanationis ⁊ meliorationis. Significatur āt euacuatiōis spēs ex antecedētibus earū quaqz accidētibus. Si eteni patiēti rubor accidat in facie ⁊ naso: aut in tēporibus grauitas: aut in collo dolor: videtqz patiens in oculoz cōpectu fulgures mutuos: aut radios: aut tenebrositates: aut sub hypocūdrijs distensiones senserit: significat quz per sanguis nariū fluxū crisis futura ē. Si āt pariter accidat in naso p̄rurigo ⁊ rubor ifirmus qz nares tractauerit significat sanguis fluxū a naribus non diu differri. Et si q patiē adolescēs ē fortior erit nariū fluxꝰ significatio: q̄m i adolescētiū corpib⁹ sanguis est multus. In grādioribꝰ vero ⁊ iuuenibꝰ parū fit nariū fluxus. Cū āt egro tādi grauitas fit i capite: ī stōaci ore dolor: ſbuersio āgustiarō vtigo. pectoris arctatio supplani vētris ad supiora attractio crisim per vomitū significant futuraz. Cholere eteni i stomaci supernatant ore p̄opter suā leuitatē: doloreqz p̄opter multum oris stomaci fit sensuz. Ꝏ si pariter inferi⁹ titillet labiū ⁊ que sub hypocundrijs sunt frigida inueniuntur certius fit signuz vomitus ⁊ accelerationis eius. Cū autē egroto mētis accidit alienatio: vrine cōstipatio ⁊ egestionis ⁊ in corporis manifestis rubor: calor quoqz ⁊ vapor calidus: qui cū roratione pauca a corpore: tollitur pulsusqz parit̄ lenis est ⁊ mollis fluctuoso similis critiz futurā per sudorem significat. Cū vero nihil borū apparet que diximus: inuenitqz eger pūcturas ⁊ grauitatē sub vmbilico inferius: aut rugitus: signuz est crisis per solutionez vētris future. maxime si vrina minuatur aut cōstipetur: sunt eni duo vrine loca ⁊ stercorū. Quod si patienti dolor accideri aut distensio in dorso: lūbisqz ⁊ cōsuetū illi est sanguinē ab ano exire ⁊ est egressionis circuit⁹ temp⁹ instans significat crisim sanguinis emissione venarum que in ano sunt futuraz. Et si mulier est que patitur ⁊ mēstruorū circuitu crisis celebrabitur. Si igit̄ aliqua barū fiat euacuatione: ⁊ vna est dierū creticarū bonarū: p̄cessitqz maturatō manifesta ac pulsus fortis est ⁊ patiens post hoc quietē sentit ac leuiationez: accidentiaqz iminuta sunt que in crisi fuerunt calor resedit: bene se habet patiens ⁊ pulsus est fortis significant hec crisim plenā perfectaz bonāqz esse. Queve ro malaz significant crisiz signis sunt criseos bone cōtraria. Si eteni ea que diximus appareant signa omnia aut eorum pars nocte: aut die que diei nō sunt cretice aut certe nō bone criseos: nec aliqua maturitatis signa comittantur: pulsusqz partier debilis est: ⁊ euacuatio alius fit humoris qui morbū nō generat: qū sic inuenitur res crisis mala est ⁊ perdēs. Ꝏ si cum medijs habitudinibus signa appareāt crisis inter criseos bone ⁊ male habitudines: crisis deficiens est ⁊ minime cōpleta: scil̄ morbus per eā nō terminabitur: sed differtur ei⁹ finis: in dies qui subsequuntur creticos: quēadmoduz si i. vij. fit die crisis nō finitur morbus oio: sed eius restant reliquie vsqz in diem nonū aut vndecimū. Ꝏ si in ipso morbus finit̄ reditum hz ⁊ cōuersionē ad infirmū. Cōuersio autē qū mal⁹ fit accidentibus ⁊ virtutis debilitate cito ad interitum ducit. Ꝏ si virtus valida est liberatur: sed fatigatur infirmus. Et sciendum quoniaz in morbis periculosis secundū maiorem partē crisis ante venit: fitqz aut in quinta aut i sexta die. In morbis autē salubribus crisis sepius differtur iuxta acumis eius virtutē ⁊ debilitatē.

Capitulū. xv⁹. de malis signis mortē portendētib⁹.

Et quoniaz que necessaria erant ad intelligenda vniuersalia signa ostēdimus salutem ⁊ interitum portendentia: que sunt morbi tēpora scientiā quoqz dedimus acutorum morborum ⁊ prolixorum cū crisis scientia: iā nunc de particularibus incipiem⁹ signis que salutez portendunt: aut interitum in vno quoqz morbo: quēadmodū tradidit hypocras in pronostico rum libro ⁊ aphorismorū alijsqz queqz nobis multa morborū ⁊ expulsione ⁊ transitu opera nostra factis patuerūt. Primūqz de malis disputabimus signis que interitum portēdūt. Deiceps de illis que salutē p̄tendūt. Sciēdū aūt signa hec mala: alia alijs superabundare in significatione iteriꝰ. Quedam etenim fortissima sunt quedā debilia: alia circa fortitudinē ⁊ debilitatē media. Ostēdit aūt hypocras borū cuiusqz signorū locū in fortitudine ⁊ debilitate: dictionibus cuiqz cōpetentibus in vnoquoqz aphorismorū qū exitiosum: mortale ⁊ morti proxtmuz cōmemorat qm̄ illud mortē ꝑculdubio significat. Quando aūt nequaq̄ malū tllaudabile: significat posse a morbo patientē liberari: maxime si signa apparuerit laudabilia. Tunc eni a morbo salus speranda est ⁊ credēda Cū aūt malum dicit valde: aut illaudabile valde: significat qm̄ pauci a morbo liberantur: hocquoqz si illaudabilia simil apparuerint signa. Si aūt ex signis bis duo aut tria apparuerunt sine comitatu bonorum interitum significant. Nos itaqz ab hoc loco assignationē incipiemus texere signoruz.

Dico ergo quoniā signoruz alia in acutis alia in ꝓlixis malitiā significant. Nos itaqz primū signa q̄ hāc significāt habitudinē in acutis expediemus morbis. Signa itaqz ꝺ alia ex accidentibus sumūtur que in corporis ingrediuntur habitudines ⁊ tactu eius: quedaz ex accidentibus que in malitia inueniūtur actionū. Alia vero ex bis que corpore emittuntur. Alia ex morborū habitudinibus ⁊ passionū. Et signa que ex corporis sumuntur habitudinibus hec sunt assignanda. Facies que sanorū nō est similis faciebus signū est maluz. Fortitudoqz signi huius ⁊ debilitas ad malitiam significādā: fit iuxta eius longiquitatem ⁊ remotionē a sana facie ⁊ propinquitatē eius. Facies que rugosa est attenuata ⁊ informis iuxta illud q̄ refert hypocras: vt sit scil̄ nas⁹ acutus: oculi reducti ⁊ cōcaui tēpora reducta: aures frigide ⁊ represse: adipesqz ⁊ earum inuersi: faciei cutis distēsa: color ei⁹ liuidus aut virens. alio suffunditur iteritū significat. nisi hec signa solutionis ventris causa facta sunt; aut laboris: aut vigiliarū. aut doloris grauis. Si etenim ab huiusmodi fiant rebus minus mala. Facies eteni eiusmodi est assignationis i prolixis morbis nimioqz labore tenuacuatiōe multa. In morbis quidē prolixis p̄opter a morbo corporis consumptionē ⁊ humorum liquefactionē a mēbris carnosis: corūqz desiccationem: spiritusqz iminutionum ⁊ sanguinis i corpus. In labore aut vigilijs ⁊ dolore: ꝓpter eorū q̄ a corpore dissoluunt̄ multitudinē: tā sp̄s q̄ būiditatū: qm̄qz corp⁹ ꝺsiccatū ē: iōqz calor ꝺbilitat⁹ nāl⁹ ⁊ sp̄s. nec ad hec p̄ūt p̄uenire loca extrēa f. corpis. Idcirco itaqz corpis attenuātur extrema ⁊ maxime facies. Apparēt hec in ea signa eo q̄ facies parum bēat sanguis ⁊ spūs tanq̄ ab epate lōgius ⁊ corde remota: que spūs ⁊ sanguis fornaces sunt: ⁊ qm̄ in facie multa sūt ossa. Cum itaqz caro liquefacta ē ⁊ humiditates: ossa apparēt reliqua cū cuti. Si igitur accidētia hec in prolixis fiāt morbis in temporis fiūt lōgitudie. At vero si in acutis accidāt morbis ⁊ tēpus coz breue fortitudinē significāt morbi ⁊ magnitudinez. ideoqz periculū portēdūt ⁊ interitū. Quz aūt laboris cā aut vigiliarū: aut solutiōis facta sunt: aut doloris alicuius min⁹ mala inueniūtur. Sic quoqz ⁊ si malus faciei color ex frigore factus ē nimio aut regione frigida aut etate senili minus malus ē: nisi forte morbi tres trāsierint dies: ⁊ hec accidentia eadē perstāt. Si eteni perstiterit se morbi cā eē significāt ⁊ mala mortiferaqz. Si aūt oculi albū fiat rubeū ⁊ venę eius liuide aut nigre: significat eiusmōi res p̄oculdubio interitū. Oculi nāqz rubor si nō ex obtalmia fuerit cerebri significat repletionē ⁊ eius operimēti ex materia sanguinea. Venarū vero oculorū liuiditas ⁊ nigredo: oculoz significat frigiditatē que p̄opriū sūt interitus signū. Oculi acumē in acutis morbis malū: nisi aut ab obtalmia aut vomitu factū fuerit: nisi etenim fiat bis ex cāis multitudinē significat materie que ad oculū defluxit. Et si oculi duo fuerint elati ⁊ coagulati nec moueri possūt pessimū ē signū: coagulationē nāqz significat oculorū ⁊ mortificationē. Et si sōni tpe oculi appareat albū ⁊ bō palpebris stet clausis nec ab aliq̄ factū ē euacuatione: nec eger ex more venit in sua sanitate: signū ē malū ⁊ mortale: qū eiusmodi res cerebri significet debilitatē. Si palpebra labiū ⁊ nasus torti sint ⁊ liuida mors proxima est. Hec nāqz accidētia ex spasmo fiūt cerebri liuor vero ex frigore ⁊ morte. Extremorū frigus in febribus adustis. i. causon malū qm̄ apostema significat magnū in visceribus aut p̄opter frigidos humores multosqz in extremitatibus positos. Si in lingua pustule sint mortē significant proximā. Significant nāqz in meri vlcera eē multa ⁊ stōaco. Et si digitorū vngues fiant virides in liuorem declinātes ⁊ pulsus debilis est mors prope stat: qm̄ accidentia hec ex naturalis fiunt extin-

UVA. BHSC. IyR_125_1

ctione calozis. ꝙ si nigri sint minꝰ iteritū significāt ꝙ viriditas aut liuoz. Q; si cū nigredie valida ē, virtus ꝛ patiēs bene fert morbū ꝛ in aliquo dierū fiat creticoz salutē significat ꝛ quz morbus emissiōe finietur: aut eorū casu locorū que denigrant: hec eteni accidētia a nā fiūt materiā pellēte q̄ morbuz faciebat in aliqō mēbrorū mō cretico: significaturqz eiusmōi res ifirmi virtute: ꝛ qū bene morbū fert qñqz signa apparēt laudabl'ia. Que qū ita sint salutē significāt: ꝛ si alr ꝓrioqz mō interitum nūtiāt. Si in patientis corpore vlcus aliquod ab antea fuerit ꝛ vireſcet aut nigrū fiet signum ē malū. Qū etenim patiens ad mortez feratur. mēbrū hoc patiens ante alia emoritur: eo ꝙ virtus in eo debilitata sit naturalis. Si i corp is acutis molestato morbis pustule appeant que: quasi milijgrana: mala sunt quoniaz maturationis materiei que morbū generat tarditatē significat. Siaūt magne sint ꝛ minus maluz. Si iteritia ante septimū fiat diem: signū est malum. Jteritia eteni per quā crisis fit ante septimū non exoritur diez. Fit itaqz propter apostema quod epati accidit: meatusqz oppilat cholerarū quibus cholere ad fel decurrunt ab epate. Si que sub hypocūdrijs sunt macilenta fuerint: malū est: qm̄ instrumētorum cibi desiccationem significat ꝛ siccitatez. Sed ꝛ si loca hec elata cū dolore fuerint: ꝛ hoc rursus malū. qm̄ apostema significat. Si homi febris sit ꝛ corpus eius exterius frigescat: interiora autez adurātur cū sitt mortis est signum. Apostema nāqz significat calidū in corporis interioribus. ꝛ qm̄ calor omnis versus apostema cōuersus est: ꝛ ad ipsum sanguis tēdit: ac corporis adurūtur interiora. Et si in febricitantis corpore calor inequalis est i omībus mēbris: intantū vt capite calido: palme ꝛ plante frigide sint: partesqz vētris ꝛ vtrūqz latus plurimi ꝛ fortis sint caloris malū est: apostema nāqz calidum in cerebri partibus: aut epatis aut stomaci significat. Si febris neꝙ ē malitia ci⁹ diebus erit creticis maioz ꝛ fortior. Et si accensio dimittatur ꝛ difficilioz accēdatur pessima ē febris. Et si acutū patienti morbū tum oz in facie accidat ꝛ pedibus ante quartūdecimū diem: signū est malū. Et si ciusmodi fiat boi iteritia: quarto decimo proculdubio die morietur aut ante: epatis nāqz significat cōplexionis corruptionez. Et hominū cuipiaz febris sit acuta fortisqz caloris: calorqz sedetur ꝛ corporis ipsius iocundetur tactus ꝛ sine causa que id fieri cogat nō vt sudore: aut narium fluxu sanguinis: aut egestione: aut vrina: aut alia quauis crisi: mortez significat velocē. Calor nāqz in profundum cōtrabitur corporis ꝛ interiora aduruntur: vitalisqz virtus totis anixa est viribus materiā morbi pellere nec ē ei robur: deficitqz ꝛ moritur infirmus. Febris causon si in parib⁹ robustioz fiat malū est: qm̄ eius crisis sexto fiet in die qui male ē crisis dies. Hec sunt signa que ex corporis sumuntur habitudinibus que interitum ꝛ malā significant habitudinē

Que vero ex accionibus ducuntur signa hec sūt. Si oculi a claritate declinent ꝛ preter velle lacrimentur signum est malū. Qꝺ si pariter plurimum moueantur ꝛ quasi retorti sint: alterqz altero minoz exitialia sunt signa. Declinatio eteiz ocl'orū a lumie virtutis significat debilitatez que ex cerebri ꝛ nō ex alijs oculorū mēbris fit debilitate. Lachrymarū autē fluxus retinētis palaz fit debilitate virtutis que i cerebro ē. Qꝺ si pariter febris ē adusta ꝛ incendēs ꝛ signa mala iteritū significant. At vero si febris salubris est nariū sanguis portēditur fluxus futurus. Contorsio vero oculorū spasmum significat cerebri aut lacertorum: quēadmodū in strabositate accidit. Alterius oculorū parui tas ꝛ nimius motus ex tremore fiunt qui lacertis accidit aut īsania. hec aūt duo accidētia iteritū significāt. Et si egrotantis os in acuta aptum ē nec claudit interitū significat: qm̄ aut spasmū aut virtutis significat mouētis debilitatem.

Et si egrū suo descendētez inueneris lecto versus pedes: signum ē malū ꝛ mortis: significat eteim accidēs hoc virtutez que corpus fert emortuā cē. Et si expositū inueneris supinuz collumqz ꝛ pedes protēsa. ꝛ hoc quoqz malū ſz minꝰ pori. Et si pedes patiētis inueneris nudos ꝛ tactū eorū non calidum: manusqz eius ꝛ pedes diuersarum figurarū ꝛ in expositiōe turbata signū est malum. Hec eteim accidētia virtutis significāt debilitatē: ac viscerū calorem qui angustiationem facit egroto. Jdeo ergo pedes denudat quasi frigido qui delectatur aere. Et si patiētez inuenis supinū pedesqz eius duplicatos ꝛ ad inicem iplicitos malū est signum: qm̄ huiusmodi iacēdi moduz nullus facit sanorū. Et si corpus onerosum fuerit pedesqz ꝛ manus silr: ꝛ hoc rursus malū. Hec nāqz accidētia virtutis mēbra mouētis significāt debilitatem.

Egri somnus sup ventrez pret̄ morem ꝛ cōsuetum in sua sanitate: signū ē malū eo ꝙ passionē quā piā in ptibus significet mēbris. Et si patientē in morbi statu tēpore salire videris ꝛ assurgere ad sedendū ꝛ quodcunqz inuenit illi adberet exitiosum est signū. Oportet nāqz in morbi statu tpe infirmum tranquillū eē ꝛ mansuetum. Si sic ergo se būerit repro bum valde ē: maxime in pipleumonia: significat eteim angustiationem ꝛ animi cōfusionē: anbelitus difficultatem: sentit nanqz in pectore ꝛ pulmōe pūctura s cum arctatione nimia quādo supinus iacet. Pectoris eteim ptes super spinā cadūt vnde ꝛ arctatio fit: nec aer ingreditur iuxta necessitatis modum: ꝛ qū sedet anbelatio eius leuioz est. Bentiū in febribus stridoz sine infirmi ꝓsuetudie a morbi ꝓncipio maluz est signū. Hoc nāqz accidēs aut nāliter est si maxillarū debiles sint nerui: aut qū spasmus ill' accidit: q̄ duo iteritū significāt aut certe icōmodū qō cerebro accidit: bocqz isaniā portēdit. ꝛ si b̄ acciderit accūtia aiusqz r̄bat⁹ē: sig⁹ ē it̄it⁹. Si i pleuresi phrenesi. cephalea. man⁹ ad faciē ifirmū tollē vidis tāq̄ aliqd sit captur⁹: aut aliq̄ lectur⁹ sit festucā aut paleā ab vestib⁹ sumat vel pariete. signū ē malū ꝛ mortale. Motus nāqz manuū ad huiusmōi res phātasie fit cā quodqz boiez coꝛā oculꝰ aspiciat. Phātasia eteni in quibusdā accidit ex cerebri repletione morb ab humoribus a quibus aliquid ad oculos porrigitur: ideoqz istiusmodi signa interitū significāt. Et si phantasia insit patiēti videatqz tanq̄ nigrū boiez aut male alicuius ꝛ turpis figure nocētez sibi ꝛ volētē ipsū interficere signuz ē malū. Sic ꝛ si patiētē mortuoꝝ videris acclamare noia ꝛ hoc quoqz malū. Significat nāqz in cerebro adustos eē humores melācolicos ꝛ qm̄ cerebro ipsi iā adustio nocet. Et si i acutis patientē morbis flere videris: signū ē malū. Fletus nāqz ē aut ex humore mēlācolico malo aut ex anbelitus malitia ꝛ angustiatiōe. Acumē ꝛ loquēdi velocitas in viro patiēte ꝛ māsuetudinis: in acutis morbis signū ē malū: multā nāqz significat a natura egressionē. Sic quoqz ꝛ viri qui multorū erat sermonū taciturnitas malū. Et temerarij viri verborū festinātia ꝛ multitudo malū nō ē. Et si nec audiet eger nec videt virtusqz eius debil'ē ꝛ mors certe proxia. Hec eteni sentiētē plmum significāt emortuas ab illo egrediētes sensus virtutes. Et si patiēs status accēsiōis febris tpe tanq̄ niuem sup se cadētē viderit signū est malū: humoꝛ etenim significat frigiditatē qui corpi dñantur. Et si anbelit⁹ creber est: maluz boc ipsū tanq̄ qō virtutis significat debilitatē ꝛ enervationē aliqñ. Q; si magnus ꝛ rarus ꝛ hoc ēt valde malū: qm̄ anbelitus hic aī significat confusionē. Sed ꝛ si pariter in anbelitu sentit dū emittitur frigiditatē interitū ꝛ mortis significat vicinia: anbelit⁹ē frigiditas frigiditatē natural' significat ꝛ mortē caloris. Et si anbelitus in meatibus offendit malū ē signū qm̄ pectoris significat lacertos spasmo molestari: iōqz ꝛ ūroi tus aeris ꝛ exitus turbātur ꝛ offendūt. Anbelit⁹ fetoꝛ signuz ē malū qm̄ putredinē in anbelitus significat organis. Anbelitus plorātis in acutis morbis signū ē malū qm̄ huiusmodi anbelitū in pueris videmus quz plorāt pp instrumētorū anbelitus debilitatē. Si aūt cōpletis accidat humorē significat melicū ac incōmoduz quod anbelitus accidit organis. Et si die eger dormiat: nocte vigilet malum est. Et si dici principio vsqz tertia eius trāseat ps dormit: minus malū ē. Qm̄ eteniz boiuz natural'ē cōsuetudo nocte dormire ꝛ die vigilare si qñ rei fiat natural' cōtrariū malū ē: nisi forte ex cōsuetudine accidat patiētis quā san⁹ hūit: ꝛ si sic nō malū. Et si nec nocte dōmit nec die egrotās malū ē. dolorē nāqz significat molestissimū: aut mētis certe alienationē q̄ ex siccitate fit. Et si sōnus dolorē faciat mortale ē signū. Malis nāqz ē caloris sōni tpe ad corpis mergi. pfūdū q̄ cibos digerat ꝛ mās i bonum iformet. Si itaqz morbi mā fortis ē ꝛ nālis calor debilis: natura lem supat materia calorez: morbiqz augetur virtus ꝛ egrotātis habitudo mala. Si quecūqz oz eger fecerit nō in aliquo prodest: morbus eius grauissimus.

De signis que ab his sumūtur que corpore emittuntur. Signa ab his que corpore sūpta emittūtur quatuoꝛ habēt spēs. Prima ē que ex egestione sumitur significatio. Secūda ex vrina. Tertia ex sputo ꝛ sudore. Quarta ex vomitu. nariū sanguis fluxu. ptus sanguis emissiōe. Et que ab egestione ducuntur signa huiusmodi sunt. Egestio nigra ꝛ viridis ac fetida vnctuosaqz i morbis acutis mortē significat. Nigredo eteim adustionē significat humoꝛū: vnctuositas mēbrorū ꝛ adipis liquefactionez ex caloris violētia: viriditas aūt cholerā significat erugino sam: fetoꝛqz putredis magnitudine. Egestio aquosa tenuis alba aut multū crocea ꝛ spumosa malū. Tenuitas nanqz egestionis malitiā significat digestiōis: albedo choleras ad

intestina nō descēdere ꝛ stomachum: sz in oē trāsmitti corp⁹ ideoqz icteritiam significat futurā. Que multū crocea ē mul tarum significat descēsum cholerarū ad stomachuz ꝛ intesti na. Spumosa vētositatis admixtionē egestiōi monstrat quē admodū in mari ꝛ cōflictu fit vētorum spuma que mutua fit fluctuū percussiōe. Aut vero calorē imoderatum nimiumqz: quēadmodū in bullitiōe ollarū spumas videmus exurgere.

Et si egestio pauca est plana ꝛ viscosa albaqz aut crocea: malū est signuz. Hec nāqz egestio adipis significat liqfactio nem. Et que crocea est calorem significat forte qui adipez liquefacit aut qum adeps computruit. Et si varioꝝ ē ege stio colorū: rubea. s. crocea. nigra. malū est ꝛ morbū protella ri significat. Hi eteim si adunētur colores morbos in corpo re multos esse significat. Malitie itaqz eoruz eā ꝛ egestio re proba est ꝛ mala quā natura longo eget tpe vt illis resistat: ꝛ morbi in bonū reformet statū lōgitudinē. Q: si egestio tā tum modo cholerica ē ꝛ ab infirmo ciborū abijt appetit⁹ ma luz ē. Significat eteim hūores in choleras imutatos: ꝛ ciborum amputasse appetitum. Sic quoqz ꝛ si hōi sanguis fit ab olei fluxus ꝛ a cibis prohibetur malum ē signū. Sangui nea ꝛeim solutio ex ītestinoꝝ fit excoriatiōe. Si ergo plixior fit passio ꝛ itestina corrodūtur ꝛ putrescēt: ꝛ transitqz icōmo duz ad stomachū ꝛ tunicas eius ac os sui magnitudie: iōqz ciborū cessat appetitus. Si sanguis sequatur fluxū febris signum est malū: apostema nanqz significat calidū magnū in itestinis. Si ab excoriationē patiente carnis egrediat frustrum: signū est mortale. vlcus eteim significat qō intestia comedit ꝛ ad secūde peruenit tunice vltimū: ꝛ illā plurimum abstrahit: ꝛ si eiusmodi passio ē saluari nō pōt. Si egestiōis emissio paulatim fiat ꝛ frequēs maluz qum patientez mouet singulis horis ad surgēdū cū frequentia eius virtutez debilt tans magis aūt si sit pungens. Cholere pure si accidant post sanguinis fluxuz malū est signū. qm̄ intestina choleraꝝ vulnerātur acumie. Egestio nigra spōte facta si cū febre aut sine febre fit ex pessimis ē signis nisi deficiat ꝛ crocea fiat

Sic ꝛ omnes que corpore egrediuntur vrine sputum ꝛ e minctio si mali sint coloris: malum est signum: nisi forte defi ciant ꝛ flauescant. Egestionis eteiz nigredo ꝛ alioꝝ humoꝝ significat adustionē ꝛ malitiā. Que si paulatiz flauescāt natu re significāt virtutē ꝛ qū morbū supat ꝛ humor consumitur. Jn quocūqz morbo cholera primū egreditur nigra aut supe rius aut inferius mortē significat. Si eteni humor hic malus in morbi egrediatur principijs: aut eius significat multitudi nē: aut virtutis debilitatē retinētis. Et horū quodcūqz sit re probū ē ꝛ interitū significās: qm̄ virt⁹ hūori resistere nequit. Quēcūqz acutus aut diuturnus cōsūpserit morbus: debinc cholera coegredit nigra: ab eo die morietur: sic ꝛ si abortien ti accidat mulieri crastina die morit quz in huiusmodi bitu dine virt⁹ cecidit nec opinet quis eius robur tanꝯ hūc ipa humorē expulerit: egreditur eteni sua copia. Causon patien tis natura si cōstipet signū ē malū qm̄ calor ad supiora extol litur. Patiētis solutionē si que sub hypocūdrijs sūt extenuen tur stōacho nocet ꝛ epati alijsqz ciborū organis. Et si solo co mitat tenuitas augetur ꝛ matics stōaciqz nocumētū: ꝛ hoc illaudabile ꝛ mortis precedēs timorē. Vētositatis cum sono emissio cui hec cōsuetudo nō ē aut cupiēti aliquid horū non apparere quz vētositas hec emittitur ꝛ facit hoc volūtas: do lorē in vētris significat ptib⁹. Et si pter velle fiat mētis alie nationē ꝛ vtrūqz reprobū.

De vrina. Si aut viris aut mulieribus vrina sit ni gra: malū ē ꝛ interitū significās: ꝛ quan to vrina nigra pauciorē ē ꝛ peior. Sanguis etenim significat humiditatē cōsūptā: aut qm̄ que vrinā ministrāt organa in termis posita sint mortis. Et in pueris vrina tenuis ꝛ aq̄ sa malū. vrina eteni nigra ex hūoꝝ fit adustiōe ꝛ caloris ma gnitudine. ideoqz interitū significāt oibus hoibus. Sed quz in pueris vrina naturaliter crossa ē ꝛ in ea hypostasis multa pp imutātis copiā virtutis que in eorū ē corporibus ꝛ ē mate riarū quz decocte fuerit crossū quid facere quēadmodū spu to accidit in pleuresi emūctiōib⁹ i coriça sanici i vulneribus ꝙtocūqz crossioꝝ ē ꝛ magis ōcocta. Si sit itaqz pueroꝝ vria tenuis aq̄sa aliqꝑo tpe lōgo malū ē ꝛ iteritū significās eo ꝙ naturali ōria sit vrie. Et si i vria hypostasis sit nigra i vasis fundo mersa: aut nubes ad inferiora tendens. interituz signi ficat: hypostasis etenim nigra magnitudinē significat aūt ar doris: aut frigoris. Et si fundo imergitur: aut nebula est ꝛ ad inferiora tēdit: morbi significat virtutē ꝛ magnitudinē: ꝙqz virtutez superat: quemadmodū hypostasis alba equalis in fundo sanitatē significat ꝛ decoctionis perfectionē: sic ꝛ vrie hypostasis nigra: si huiusmodi fuerit figure maturitatis si gnificat priuationez. Aquosa ꝛ tenuis vrina i acutis mor bis exitiosa est. significat etenim decoctionis priuationē ꝙqz natura deficit materie resistere. Significat etiā caloris ad su periora ascēsum corporis ꝛ mētis futurā alienationem. Q: si hoc sit ꝛ mens alienata interituz significat. Calor nāqz to tus resedit in cerebro ꝛ illud adurit. Q: si diuturnior fuerit morbus ꝛ vrina talis: ꝛ signa apparuerint salutē significātia mensqz sana est: emissionē significat futurā sub hypocūdrijs morbis nāqz diuturnior si sit: humores significat a quibus fit crossos esse ꝛ frigidos decoctioni difficiles. Naturam au tem qū super hanc confortata fuerit materiam ad inferiora depellit: quoniā bonam facere nequit. Urina fetida ꝛ crossa malum: qm̄ fetor putredinē significat crossities humoꝝ cros sitiem nāturāqz a decoctione eius debilitari. Urina spissa ꝛ turbida que nō clarescit ꝛ si clara fiat que imergitur pauca est hypostasis ꝛ cruda malum: caloris nāqz significat vires extra naturalis intātum vt bullitioni similis sit ꝛ naturalis debilitatem virtutis que nullas habeat humores excoquen di vires. Si in vrina hypostasis est in fundo similis suici fur furibus cū valida febre malū ē. Et pei⁹ hypostasis laminulis aut furfuri similis. Hec etenim hypostases mēbrorum significant liquefactiones. Et hypostasis suici farine similis: aut ex sanguinis est grossi adustione ꝛ decoctione. aut ex carnis crosse liquefactione qū partes eius molles dissoluūtur ex ca loris nimietate: fitqz rubigo ꝛ dure desiccantur partes: quem admodū aliquid frigitur in super operculo: hypostasis autē laminulis similis fit ex mēbrorū excoriatione radicaliū: iōqz prima peior. Furfuri autē similis venaruz significat excoria tionem: ideoqz reliquis peior. Et sciendū hypostases bas nōnūꝙ exire a vesica ꝛ renibus ꝛ interituz nō portēdere. Jn telliges aūt hec ex eo que patiens circa partes bas ꝛ mēbra sentit dolore. Quod si nō fuerit ꝛ febris valida est in toto cor pore certum est malitie signū. Urine paucitas mala: quo niā aut adustionez significat ꝛ humiditatum cōsumationez. Aut virtutis que vrinā a sanguine discernit debilitatem: aut virtutis certe depellentis debilitatem.

De vomitu Vomitus si sit niger aut viridis ȝe maro similis malū est. Quod si pari ter fetidus mortez significat. causa ē quā superi⁹ exposuim⁹ in egestione ꝛ vrina adustionis. s. vis aut frigoris. Q: si hui⁹ modi omnes homo euomat colores manifestius erit interit⁹ signū: significat etenim malas materias in corpore: multipli catas. Et si fetor comitatur fortius est ad interitum signum ꝓpter putredinez.

De sputo Qū quod expuit patiēs i pectoris pas sionibus rubeū est aut puꝯ croceū. nec aliud admixtum est sputuz. emittit qz cū tussi molesta maluz est. Sputuz nāqz huiusmodi purū humor facit qui emittitur ꝛ tussis magnitudo humoris significat crossitiem ꝛ nature nituz ad eū expellēduz. Et si viride fuerit sputū: aut spumo sum peius ē propter huius humoris. i. viridis malitiā ꝛ spūo si: sicut ante in egestionis dictū est signis. Sputuz liuidum ꝛ ipsum maluz. Sed oibus peius nigruz qū color hic nimietatem significet adustionis. Color autē liuidus aut validū ca lorem: aut frigiditatem significat. Et omne sputuz quod do loris nō facit mitigationē malū: magis autē nigrū. Signifi cat etenim qui in pectore est humorē maluz: naturāqz illū su pare nō posse ꝛ cōsumere. Et omne sputū doloris faciēs qe tem laudabile. Quod in ptisicis paulatim sputuz emittitur cū fatigatione magna pessimū est ꝛ mortale velociter: virtu tis nāqz significat debilitatē ꝛ cruditatē materiei. Quod au tē multū est sputum ꝛ facile emittitur: minus malū est ꝛ pro lixioris tēporis.

De sudore Sudor si in nō cretico sit die ꝛ non in omni corpore nec febris eo mitigatur nec pacientis leuiatur corpus sed eius fit peior habitudo ma lum est. Q: si sudor pariter frigidus ē aut in capite ꝛ collo tā tum peius erit. Et si cū acuta fit febre mortem significat. Et si cū tranquilla febre ꝛ nō acuta morbi portendit prolixitatē frigidus ꝛeni sudor humorū significat frigus ꝛ naturalis de bilitatē virtutis. Et si sudor ē ante maturitatis signa: aut hu iditatis significat copiaz: aut retinētis debilitatē virtutis. Et si sudor horroꝛē sequatur morbi significat magnitudinem ꝛ vires. Hoc eteni fit eo ꝙ passio plurimū corpori inualescat.

De fluxu sanguinis nariuz. Nariū sanguinis flu xus qui distillando fit ꝛ niger interitum significat ꝛ in adustis maxime febribus ac causon: significat eteniz cerebro tabanā in natā: apostema. s. sanguineū ꝛ son-

UVA. BHSC. IyR_125_1

guinē in eo corruptum esse. Et hoc si cretico fiat die: aut cito patiens morietur: aut si liberat sed cū labore magno t post tēpus longuz ac alias crises. Et si a patientis naribus cholera defluit viridis: aut crocea malū est. Significant nāqz cerebro choleras dominari malas que ipsum incendūt. Hec est malorū assignatio signoruz que ex his sumētur que a corpore emittuntur.

De signis malis que a morbi sumuntur habitudine. Que aūt ex morbis ducuntur signa hec sunt que assignamus. Morbus qui post alium fit precedentē morbū: si difficilior est primo. aut i nobiliori mēbro malū ē. Si dolorē capitis senserit patiēs grauē t pseueret cū febre: t quoduis modicū malum appareat signum malū est: significat eteniz ꝑculdubio mortē. Dolor eteni i capite grauis cū febre apostēa significat calidū in cerebro t opimēto eius quē si malū comitet signū virtutē a morbo significat superatā. Si malū nō appareat signū patiēs liberādus cū sāguis nariū fluxu: aut emissiōe significat. Nariū aūt fluxus hac accidit i bitudie ei qui iuuenis ē nec in morbo vigiti fuit adhuc diebus. Si viceſimū morbus trāsijt die t grādior ē eger aut senex saluatio eius per emissionē fiet. Et si perseueret cephalea t capitis grauitas ac colli phrenesim patienti spasmus illi fiet cōgelatus t cholerarū vomitus veneno similis: nec morabitur mori. Cephalea nāqz a cholerarū fit ascēdentiū acumine in cerebrū. Cōgelatio aūt cerebri fit ex siccitate t operimenti eius. Vomitus ex cholerarū fit multitudine crocearū que male sunt t corpi dominātur: mortis eius acceleratio ex morbi malitia t quz passiōis hi⁹ locus nobilis. Et si patiēs debilis est virtutis statim vt vomitus accidet vel congelatio morietur. Si robustus ē in diez differetur mors tertium. Si mens percussionis cā in capite aliēata sit aut corrupta signū ē cerebro t vētriculis eius incōmoda facta. Si in cerebro fiāt emissiones t ad vētriculos eius penetrēt mortē significāt: vētriculi nāqz cerebri spūz cōtinēt aialē. Si ergo incōmodū illis acciderit spūs cessat t vita deperit. Si ex vini potu alienatio accidat mētis t horror malū ē: ppea q vaporibus vini cerebri vētriculi repleti sunt t calefacti. Si horror pariter fiat significat quz sua vinū multitudine calorē submergit naturalē t coagulat. Si apoplexia ebrio subito fiat spasmatur t morit nisi forte febris illi accidat hora q̄ crapule vini habēt dissolui: apoplexia nāqz in huiusmōi bitudie ex cerebri vētriculorū fit repletione neruorūqz a vino. Et qum in vino subtilitas ē queqz ab ipso facta ē repletio dissoluitur hora q̄ ebrietas dissoluēda ē: febris quoqz quz accidit materiā subtiliat t dissoluit: fit quz nō accidit ebrietatis sua solo hora: nec febris superuenit ipsū spasmari t mori passionis magnitudine. Cui dū sanus ē subitus fit capitis dolor t statim tacitus fit t stertere illi accidit in septez moritur diebus nisi forte febris illi fiat. Apoplexia nāqz vt diximus ex cerebri vētriculorū fit repletione a crassis hūoribus. Stertere aūt si in apoplexia fiat eius significat t vires t magnitudinē. Egritudo nāqz sua virtute lacertis pectus accidit mouētibus quēadmodū ait hypocras: apoplexia si fortis ē t die nō trāsit septimū. Et in alio ait aphorismo: apoplexiā fortē sanari impossibilium: debilem difficilium. Quoniam apoplexia acutorum est quidam morborum: cuius finis in die quarto est t. vij°. qm̄ q̄ passio in mēbro est nobili tps hoc ptrāsire nequit nec potest cerebrū ampliori q̄ hoc tēpore difficilē perferre passionē. Et si febris accidat superfluitatē dissoluit t subtiliat t morbus recedit. Et si cū continua febre fortī: dolor fiat molestus t grauis intra aurē: signū ē malū. Dolor nāqz hoc in loco grauis apostema approbat esse calidū quod neruis accidit auditus: dolorqz t egritudo cerebrū vsqz pertrāsit eo q̄ illi proximū sit. ideoqz pariter mētis accidit alienatio t interit⁹ sequitur. moriuntur aūt nōnulli quibus hec accidit subito quēadmodū in apoplexia fit. Et si patiens iuuenis est prima morit ebdomada: qm̄ hac in etate febris fortior ē propter caloris virtutem t cholerarū hac in etate multitudinem. Si egrotans senex est post hoc morietur longe. febris etenim calor in corporibus senuz debilior ē: propter caloris debilitatē t cholerarū in eoruz corporibus paucitatē. Hac itaqz de causa in seni b⁹ piculū minus ē: qm̄ ex morbi lōgitudine nōnunq̄ aures eorū sanie emittunt t liberātur. At vero iuuenes anteq̄ in saniem vertantur moriuntur: propter eā quā diximus causam. Nōsi sanies fiat t auribus emittatur signūqz illis bonū appareat salus illorū speratur. Si in lingua pustule appareant magne: vt cicer t extrema frigescant mortē significant proximā. Significat nanqz pustulas has meri stomacho eiusqz confinibus accidisse. Si in collo apostema appareas nigrum t turgidū cū mētis alienatione: aut vigilijs: aut malo anhelitu: signū est malū: quoniā que illud faciunt apostema cholere male sunt. Et si in gurgulione vle⁹ appareat cū febre continua est malū: maxieqz si pariter signum apparuerit malū t reprobū significat nāqz periculuz: quoniā hocvle⁹ in loco transglutionē prohibet doloris causa: respirationem qz prohibet aeris: vnde t patiens suffocat ac morit. Quz qui suffocatur multo egeat aere caloris causa. Sic t si febricitanti suffocatio accidat repentina: nec transglutire prevalz aliquid mortis est signū. Sed t si febricitanti colli accidat curuatio t difficilis est transglutio illi: nec in collo ei⁹ tumor apparet mortē significat. Hoc etenim accidēs significat aut in meri: aut in lacertis illud subiuolutib⁹ apostēa esse. Apostemaqz nernos t nuchā contrahit: trahunturqz cuz eis spōdiles t collū curuatur. Si iugulatio homini insit: nec cū ea aut in collo: aut in gurgulione apostematis aliquid appeat aut roboris t dolor difficilis est: t qū anhelitū vult surgit ad sedendū nec iacere pōt pria morietur septimāa: aut añ. Si eni apostēa ñ appeat i gurguliōe loco q̄ meri ē trāsit⁹ t meat⁹ ac gutturis significat apostēa itus guttur eē: t qū ābelit⁹ oppilatur meatus: ideoqz necessario patiēs suffocatur. Orthomia autē hac in passione fit: quz patiēs si supinus iacet mēbra añ riora sup posteriora cadūt anhelitusqz oppilat meat⁹ intantum vt eger collū erigere habeat necesse: apiturqz parū gutturis meatus: ideoqz patiēs deperit pp meatuū. s. oppilationem. Quinātia aūt que huiusmōi est. sz tū ei⁹ rubor i gurgulione t apostema appet: mortifera est: sz mors eius tardior. Hac eteiz quinātia apostema i gutturis ē extremo t meri ideoqz dolor minor t orthomia nō difficilis: vnde t hui⁹ differtur iteritus. Qū autē colluz rubore suffunditur t pect⁹ lōgioris est tpis t sperāde patiētis saluti magis proxima: ni si forte subito rubor ad iteriora occultetur. Rubor nāqz si ad exteriora missus appareat i pectore t collo: significat qm̄ natura materiā ad exteriora pellat: t gutturis liberātur interiora. Quz aūt occultatur rubor ad iteriora conuersus semel significat qum passio ad guttur cōuersa est t pulmonē. t exitiosum est. Et si occultatio roboris creticoz aliquo fiat die: t in corporis exterioribus emissio appet: aut patiēs aliquā reiicit saniez: significat a morbo liberationē. Si occultatio fiat roboris horz nullo apparente signorū: t videris patientē esse tāq̄ eius si sit sedatus dolor: mortez significat aut morbi redituz. Sentit aūt a dolore quietē. qm̄ apostema ad pulmonem transit cui sensus nō est. ideoqz qui egrotat molestiā nō sentit. Si hōi quinātia fiat t sanatur ab ea: ac materia ad pulmonē declinat: in septē morietur diebus. Si fune homo suffocetur aut alia re: nec pficiatur suffocatio appareat aūtē eius in ore spuma nō liberatur a morte. Suffocatio eteiz qū super gurgulionē ceciderit t guttur cōpresserit ac pulmonis canalez aer intrare prohibetur: t supfluitas egredi fumosa: densaturqz fumosa supfluitas super coz t pulmonē: cui⁹ emissionem facere nitit pulmo t suis instat viribus. Emittit itaqz parū quid vaporū: t cū his humiditatē subtilem. atqz ab inde fit spuma. Spuma nāqz ex humiditate fit t ventositate hac in habitudine. quēadmodū maris accidit in vndis. qū'ū las ventus pcusserit. Et cui pleuresis ē nec aliquid expuit: ac orthomia illi accidit intātum vt anhelare iacens nequeat morit: t cim apostematis magnitudinis fit cā t virtutis a maturatiōe debilitate t expellēdis q̄ in eis sunt: t quz pectoris partes dū iacet eger sup apostema cadūt: ideoqz meatus oppilātur anhelitus: vnde t orthomia accidit. Et cuius pleuresis dolor nō mitigatur per sputū t excreationē nec per phlebotomiam t medicamē soluens: nec p cataplasmata t alias curas ac regimē malū est: qm̄ in saniē vertitur. Omne eteiz calidū apostēa si medicamibus prohibentibus t dissoluentibus nō mitigatur: in sanici transit coadunatiōez. Si in peripleumonia t pleuresi fiat sanies. t post cholere in sputo ducūtur. vt aliqñ saniē spuat t simul vtrūqz. signū est malum. Maturam etenim significat ab apostematis maturatione deficere: t qm̄ totā nō pōt materiaz in saniem alterare propter humoris malitiam. Et si sanici sputum septimo in ci piat die patiēs quartodecimo morit. Septimus nāqz dies creticus ē t morboz ē in eo finiri aliqua euacuatiōe quēadmodū alias dictū. Si ergo malū in eo appuerit signū t mala infirmi habitudo angebitur mortē significat quēadmodum si materia hoc deficeret die bonū significaret ppea quā diximus cām. Ideo ergo quartodecimo die morit: quoniā huiusmodi signū hoc in die mortale. Et si infirmo signū quod liberationē significet apparuerit mors eius in septimūdecimū aut viceſimū trāsfertur die iuxta signa bonū significan-

UVA. BHSC. IyR_125_1

tis vim. Et si malū boni loco signū appareat eger nono aut vndecimo moriē die. iuxta signi malū significātis fortitudinē ⁊ debilitatē. Si lateris locus pleuresiz patientis nigre sceat mors illi velox adest. Materia nāqz mala sua magnitudine ad exteriora fertur ab interioribus: ⁊ nigredo materiei signū ē malitie. Ex pleuresi peripleumonia facta maluz ē signū. Malus eteniz humor a quo pleuresis facta ē eo ꝙ mūtus sit: nec pectus ei sufficiat capiēdo ad pulmonē ps eius tēdit ⁊ incōmodū in hoc crescit nobili mēbro. Et sciēdū qm̄ saniē babētiū qui moriūtur que fit ex pleuresi ⁊ peripleumonia grādiores sūt ⁊ senes. Relique saniei spēs vt ptisis vlcus ⁊ apostēata q̄ sub hypocūdrijs sūt adolescētes amplius interimūt. In pleuresi nāqz ⁊ pipleumonia patiens virtute eget: qua que in pectore ⁊ pulmone adunata sūt emittat. Senū āt ē debilis virtus nec horū per sputū ꝑualet purgare loca: nec febris in eis fortis ē: vnde nec tm̄ qdē vt iuuenes molestanē. Adolescētes vero ex pleuresi ⁊ peripleumonia liberātur qm̄ fortiores: possūtqz emittere pectoris ⁊ pulmonis saniē facilius. Qm̄qz cor fortis ē calor ⁊ reliqua eorum apostemata febris comitatur difficilis q̄ in mēbra trāseat radicalia: ideoqz cor ꝑsumit̄ būiditas ⁊ virt⁹ dissoluit̄. Cui pleuresis ē aut pipleumōia si dissolutio fiat vētris illaudabile ē maxieqz si septimo acciderit die. Solo eteni pect⁹ nō purgat ⁊ pulmonem sed virtutē debilitat nec ꝑt morbi pellere materiā per sputū. Ō si ante septimā fiat solutio signuz ē naturaz nōdum̄ confortari ad materiei maturationē ⁊ morbi: sz virtutis fit ꝫ debilitate retinētis. Sic ⁊ si cui ptis ē fiat solutio moriē: eiusqz cā retinētis est debilitas virtutis ⁊ qm̄ mēbra liquefiūt radicalia ⁊ dissoluūtur. Et si pleureticis vel pipleumonicis emissiōes fiāt in peduz partibus: qōqz spuēdo emittitur difficile exit ⁊ parue ē quantitatis ⁊ idigestūqz: ⁊ in vrina hypostasis nō apparz laudabilis. significat qm̄ in qua illud factū est disgregatio extirpabitur qum̄ sua est in malitia materia.

Et si emissiones occultētur ⁊ ebris nō deficit. ⁊ sputuz vt prius est difficile emitti ⁊ paucuz infirmi alienabitur aius ⁊ morietur. Hec eīm accidētia significant qm̄ materia pessima est ⁊ ad suum reuersa locū. Si corriça pleuretico fiat aut peripleumōico. signū est maluz: eo ꝙ hac in passiōe materia multa est ⁊ ad pectus descendit ac pulmonē: innititurqz loco patienti ⁊ malū augetur. Cui sanies ē in pectore ⁊ vritur: si sanies vini feci aut luto similis exeat: moritur. qm̄ materiā natura nō decoxit: nec alteratur in mēbrorū radicalium nāz sz in sua remanet malitia. Si qō ptific⁹ expuit fetet odore qū super prunas mittitur ardētes mortem significat. Fetor eteiz sputi putredinē significat pulmōis. aut humorū putrefactionem. Et si pulmo corrupt⁹ ē ⁊ interitus segf̄. Si ptisici concludatur sputum morte significat quoniā virtutis oīdit debilitatez. Sanies vero si nō emittatur pulmonē corrodit ⁊ ad cordis tēdit partes. Si hōi cuipiā solo ē mala vt egō nigra ⁊ viridis ⁊ fetida: debic cōstipetur ⁊ nō exeat: mēbra corrumpuntur. Alienatio mētis in ptisicis malum: accidens nanqz est alienū. Et si ptisicorum defluāt capilli ⁊ fluxus illis fiat ventris: morz illi ꝓxima est. Hec eteim duo accidētia virtutis significāt retinētis debilitatē ⁊ humiditatis defectum. Ptisicis cephalea si fiat signū est maluz. qm̄ accūs est alienū materiarū significās malarū in cerebrū ascensuz.

Ptisicus si multū emiserit sudorem maluz. qm̄ humiditatis significat cōsumptionem que inter mēbrorum est partes.

Si quod ptisicus expuit multū est ⁊ faciliter: vita illi prolixior est ⁊ tardatur morz. Multuz teim ⁊ facile sputum virtutem significat validam. que pulmonē a sanie purgat. ⁊ materia matura pauce crossitiei ⁊ viscositatis. Sputuz autez paucū ⁊ qō difficile emittitur ex virtutis est debilitate q̄ pulmonē mundare non potest: ⁊ materici crossitie ⁊ cruditate.

Cui defectus sine manifesta fit causa sepius subito morietur. Sincopis etenim sine manifesta causa ex humoribus fit malis qui ad cordis influūt ptes. Si vero prolixius fiat buius materiarum fluxus tempus cordis augetur debilitas. ⁊ materia ad ipsum influit fortis: calorem infundens naturalem ⁊ extinguens. Si tremor cordis homini grauis accidit continuus morietur subito. Tremor nanqz mala fit ex complexione q̄ cordi accidit ex mala materia. ꝙ si cordi diutius instet eius dissoluitur virtus ⁊ calor extinguitur. Si in pectore vulnus fiat qō ad cōcauitatē eius penetret ⁊ cordis partes morte sine dubio significat quz pectus ⁊ cor vite sint fornax. Si vomitū habēti singultatio accidat ⁊ in ocul' rubor signū ē malū. Singultatio nāqz spasm⁹ ē qui stomacho accidit: q ex repletione ⁊ euacuatiōe fit. Et si cū vomitu fiat significat ex euacuatione eē qui spasmus peior ē eo qui ex repletiōe fit. Si aū ⁊ ocl'i rubeāt significat passionē ad cerebrū ascēdisse. Sic ⁊ si singultatio ex solutiōe fiat alijsqz ex euacuationib⁹.

Hydropisis que post morbos fit acutos si cū ea febris sit ⁊ molestia malū ē ⁊ mortale. Quz enim hydropisis ex epatis fit frigore ⁊ virtutis debilitate generātis: fit curatio eius per calefactionē ⁊ medicaminū vsū calidorū. Et si huiusmōi vtatur quis febris augetur ⁊ molestia: quz molestia aut apostēatis cā sit calidi aut caloris febris pūctura: quz āt refrigerantibus vtimur vt febris minor fiat hydropisim augemus. iōqz infirmus circa hoc sepe deperit. Hydropico si tussis accidat grauis signū est pessimū. Hocqz si tussis dominātis in pulmonē humiditatis cā fiat: ꝙ si ab alia cā minus malū. Si hydropico cholerica accidat solutio malū est. Qum etenim hydropisis ex materia sit frigida fit quz a corpore materia euacuatur calida morbi augeri ⁊ roborari materiā: iōqz eger deperit. Si sub hypocūdrijs apostema fiat calidum pariterqz subuersiones sepi⁹ moueātur ⁊ frequēter insaniaz significat futurā ⁊ periculū. Hoc eiz apostema ⁊ passionē in ore significat eē stomaci ⁊ diaphragmate: vnde ⁊ mētis prefert alienationē ex horū duū mēbroꝝ cū cerebro cōparticipatiōe. Si in epate aut stō aut splene apostema fuerit calidū malū ē ⁊ si magnū interitū portēdit. Hec enī mēbra excellentia sūt ⁊ maxime vtilitatis per q̄ mēbra stāt ⁊ corpis ꝓstitutio. His itaqz si icōmodū accidat malū ē: ⁊ si magnū actiōes eorū deficiunt ⁊ patiēs perit. Et si ab epatis apostēate singultatio fiat malū ē signum. Apostema nāqz huiusmōi epatis magnū ē calz ⁊ vsqz stomachum molestia fertur. Jōqz i eo cholere gñanē multe que ipsū pungunt ⁊ singultatio oritur. Si quod sub hypocūdrijs est apostema in lacertis fuerit ventris periculum nō minatur nili magnū sit: tuncqz propter magnitudinē ⁊ nature debilitationē a resistendo. Et omnia que sub hypocundrijs sunt apostemata in principijs habent periculum. Et si .xx. trāseāt dies ⁊ febris durat: ac apostema nō dissoluit̄ saniem facit. Hoꝝ apostematū saniez habentium cui rotundū nō est caput ad exteriora declinans: sed caput eius latum est ⁊ magnū periculuz portendit:. Cuius eteni caput acutum est materiā significat subtilē tenuitatēqz ⁊ calorē. vnde cito maturatur ⁊ sanies fit. Et eius inclinatio versus cutē: nobilis significat mēbri salutez ab eo. Quod aūt magnū ⁊ capitis lati multitudinez significat materie ⁊ crossitiem: naturāqz debilitari ab ipsius maturatione ꝓpter crossitiē eius: ⁊ ab ei⁹ expulsione ad exteriora ꝓpter multitudinē. Si erupit apostema ad interiora anime fit cōturbatio ⁊ virtutis casus ac periculū fit magnuz. Et si eius ad exteriora ⁊ interiora fiat eruptio morte significat. Eruptio nāqz ad exteriora ⁊ interiora morbi significat magnitudinē. Dia apostemata si magna sint ⁊ molesta. duraqz periculū significāt ⁊ morte ꝓpter morbi magnitudinē ⁊ virtutē quoniāqz naturā devincit. Si hoi in epate sit hydropis ⁊ rūpit aqua ad operimētū quod vocatur sipbacos eius interiora aqua replētur ⁊ moritur: hydropis teiim que in epate est tumor est qui in operimento ipsuz involuenti fit aqua repleto. Si ergo tumor hic eruperit: aq̄ ad sipbacez vel thyrbū defluit replenturqz loca hec rubigino sa aqua que operimētū comedit exuritqz ⁊ infirm⁹ pit. Qui hydropicoꝝ inciditur aut coquitur: fluitqz ab eo saniei ⁊ aq̄ multū quid semel interit. Omnis eni semel facta multa euacuatio: virtutē dissoluit ⁊ debilitat intātum vt restitui nō possit. Egreditur nāqz cū aqua q̄titas sps multa. Cui sub hypocūdrijs apostema est in stomacho aut alijs inferioribus mēbris si erūpat ⁊ sanies ab eo simil' exeat feci vini aut amurce exitiosum ē signum. Natura nāqz nihil agit i materia: nec maturat eā vt sanies fiat alba. Jcterico rū epar si durum sit malū est signū: durū eteni apostema significat: apostema autem epatis duruz in hydropisim sepi⁹ defert. Si que sub hypocundria sunt ventris supplano tenuia sint ⁊ macida: in solutionem patientibus cronicā malū est: humiditatis nāqz instrumētorū cibi significat consūptionē ⁊ desiccationē qum huiusmodi res est. Si ex colica que vocatur ileos vomit⁹ fiat ⁊ singultatio malū est: que si spasmus comitetur iteritus porteditur: hac enim i spetie colice intestina oppilātur subtilia nec potest emittere natura egestionē ad iferiora: quare ad superiora pellit ⁊ stomacū ac cū vomitu exit. Quare stomacho fit molestia: incōmodūqz hoeysqz ad cerebrū defertur ⁊ trāsit ac spasmus accidit ⁊ mētis alienatio. Hec aūt duo accidētia exicialia sunt. Cui stranguria in colica ileos dicta fit in septē moritur diebus: nisi forte supuenerit febris ⁊ vrina defluat multa. Hoc inueni capl'o. vj. aphorismorū hypocratis sermone quē Galienus hypocratis negat eo ꝙ cāz intelligere nequiuerit. Si hoi cuiq̄ lūborū sit dolor cū febre ascēde-

UVA. BHSC. IyR_125_1

ritq; dolor ad diaphragma ⁊ ab inferioribus quiescat locis: mortale ē signū maximeq; si q̄uis modicū malus appareat signū. Tūc eteni morte proculdubio portēdit. bis etenim in locis dolor cū febre ex apostemate fit calido: apostema hoc quz ad diaphragma ascēderit alienatio fit mentis pp diaphragmatis ⁊ cerebri cōparticipationē ⁊ hoc mortale. Et si vel modicū fiat simul signū malū mors proculdubio fiet. Et si laudabile accidat signū virtus ad morbū cōfortatur maturādū ⁊ in saniē vertitur. Quz in vesica durū fuerit apostema: ⁊ q̄ nō dimittit febris comitatur mortale ē. apostema nāq; durū si vesice accidat intestinū cōprimit ⁊ egestio non exit. Et si febris sit continua ac dolor mortale ē: nisi forte eger vrinā mingat digestā in qua sanies sit ideoq; liberetur. Et si horz nihil ē ac febris nō deficit mors proxia ē: aut prima aut certe ebdomada secūda aut ante. Si pregnāti inascitur berisipila mulieri i matrice mortis ē signū. Si i epate stomacho renibus aut vesica vulnus fiat magnū morte portēdit qum ăt paruū ē sanari patiens poterit. Vidi vulnꝰi crossis intestinis ⁊ egrediebaꝫ ab eo egestio ⁊ qui patiebatur liberatus ē Et vidi vulnus q̄ in capite factū ad operimētū penetrabat tenue curaniq; patiētē ⁊ sanatus ē. Halienus aūt refert se in epatis partibus plagā vidisse ⁊ extremitas quedā epatis abscisa ē ac patiēs sanatus ē. Quz autē vulnus aut in conicū aut in gibbosū cadit epatis latus patiēs nō viuit. Et vesice ad cōcauū si vulnus penetret incurabile ē quz substātia eius neruosa ē ⁊ vix cosolidatur. Et renes quz carnei sūt si vulnus illis incidat nō magnū quo eorū nō cessat actio cōsolidatur. Si in continua fiat febre rigor sepius ⁊ virtꝰ debilis ē morte significat. Rigor nāq; si multus fuerit ⁊ sepe in debili corpore concutit illud ⁊ frāgit ac laniat ac debilitas eiꝰ augetur ⁊ virtus oīno cadit. Si in febre stō incēdiuz accidat ⁊ tremor: signū est malū. Palpitatio nāq; ori accidit stomaci per cholerarum multitudinē ⁊ vim. Si in membrorum aliquo apostema sit aut dolor: ⁊ post hoc āgustiatio exestuet ⁊ sitis mortem significat. Calor nāq; ad interiora conuertit corporis ⁊ cordis partes. stomaciq; ⁊ vtrūq; incendit. Qui i acuta accidit quidē febre per quod habet fieri crisis: dico autem cuacuationū aliqua ⁊ nihil prodest si tertio apparuerit malum die signū ꝓculdubio peribit. Et si quartꝰ tertio simile est dies: eius interitus sexto occurrit die aut septimo. In causon si tetanꝰ fiat aut spasmꝰ signuz est maluz. Hac ⁊ cim i babitudine spamus fit ex cuacuatione humiditatis ⁊ desiccatōne eius vnde ⁊ malus. Si in aliqua fiat cuacuationuz singultatio multa vt sanguinis vomitus: solutionis ⁊ aliarum: signum est maluz: singultatio nāq; spasmi speties est que ex repletione fit aut cuacuatione: ⁊ qui ex cuacuatiōe fit spasmꝰ exitialꝫ est ⁊ difficilis est ad curāduz. Qui tetanus accidit in quatuor moritur diebus quos si transierit sanatur. Tetanus nāq; iter acutissimos numeratur morbos: eiusq; crisis in quarto fit die: q̄ virtus laborē nō ferat distēsi mēbri tēpore longiori. Si ex sanguinis fluxu alienatio fiat mētis ⁊ spasmus illaudabile est. Sanguis nāq; si nimius in euacuatōne fuerit siccitas fit ⁊ ab hac spasmus: ⁊ si passio ad cerebrum ꝓferatur: mens alienatur ⁊ patiētis mors timetur. Si i corpore emissiones fiāt magne ⁊ apostema ab eis nō oritur malum est: quoniā apostema in corporis est interioribus. Si infantibus vlcera fiant pessima ⁊ neq; interitus est signū. Infantes nāq; non ferunt molestiā nec medelā tollerant. Si in febre palpebra fiat turgida superioz redituz significat morbi Hoc eni ex caloris fit debilitate naturalis: ⁊ quz mēbra que morti proximāt intumescūt vt mortuorū cadauer. Qui in lūbis antecedens est molestia: ⁊ in latere pustule oriūtur putride: signū est malū: eo ꝙ materia a mēbris trāseat inferioribus ab nobilioza. Si morbus infirmi nō cōuenit nature etati ⁊ tēpori anni presenti maluz est: ⁊ qui patitur periclitatur. Morbi nāq; cōplexio horū resistit omniū cōplexioni: ⁊ illā reuincit ac illis sua dominatur virtute ⁊ viribus. Ideoq; piculum significat: q̄ natura morbo negt obstare. Hec de malis dicenda videbantur signis: que periculū significant ⁊ iterītum portendūt.

Capitulū. xi: de signis a morbo liberationē portēdētibꝰ.

Equoniaz omnia signa ostendimus mala que periculū significabant queq; interituz portēdebant tā nūc saluté portendentia exponamus signa: quibus in morbis apparentibus infirmus a morte fit securior. Hec etiā signa quēadmodū diximꝰ alia ex corporis sumuntur habitudine ⁊ figura ⁊ virtute: alia ex actionū bonitate. Alia ex bis que corpore emittunt alia ex morbi natura. Et que ex corporis sumuntur habitudine hec sunt. Quz infirmantis fatiē sani faciei homini videris simile: maximeq; sue que fuit in sanitate signū est salutis a morbo illo. Sepe eni faciei infirmi figura naturalis sica est attenuata: ⁊ nasus acutꝰ color plumbeus aut alicuius coloris mali: ⁊ si eiusmodi fuerit in morbo nec mutatur habitudinem significat timendam sed salutem. Et si calor in egrotātis corpe equalis ē oīno minume diuersus salutē significat quz viscera ab apostemate oi sana demōstret. Si septio fiet die icteritia aut post illū in diebus creticis: a morbo significat salutē. Significat nāq; naturā cōfortatā ad expellēdas superfluitates cholericas in corporis exteriora. Et si que sub hypocūdrijs sūt oi vacua sint crossitie: ⁊ pinguia salutē significāt a morbo: hoc nāq; signū sanitatē approbat cibi organorū ⁊ virtutē.

De signis salutē portēdentibus sumptis exactiōibus aialibus. Que aūt salus ab actionū significatur bonitate: alia exactiōibus sumitur aialibus. alia ex vitalibus. alia vero ex naturalibus. Et que ex aialibꝰ vt mētis sanitas: cōsiderationū bonitas: sensuū claritas: facilitas motus infirmi ⁊ reuolutiōis: q̄q; vt decet iacet maxime pro sua cōsuetudie. Qia hec signa sunt salutis a morbo: ⁊ infirmū securū reddūt. Significant nāq; cerebri salutē ac robur ⁊ eoz q̄ ab ipso prodeūt: mouētis volūtarie virtutis bonitatē: naturecq; valitudinē ad cōsueta querēda. Sed ⁊ si patiēs nocte dormiat die excitetur experrecto a sōno i seipō melior habitudo appeat virtusq; ⁊ hoc signū ē bonū. Si sit eteniz patiēti mētis alienatio ⁊ experrectꝰ ad se sentit animū redisse laudabile ē signū. Sōni nāq; tēpore materiā morbi superauit natura ⁊ sua digessit virtute. Et sciēdū nō in oi tēpore mētis bonitatē bonū eē signū. diariā eteni qui patiūtur ⁊ ptisici: pereūt ac mētes eorū sane perstāt. Sed in morbis hoc intuēdū acutis ⁊ qui capitis sunt. Mētis aūt corruptio omni ē malū in morbo signū quz significat cerebrū icōmodū pati. Si phreneticis sternutatio accidat laudabile ē sigꝰ. Cerebrū nāq; ad expellēdā ꝓfortatū ē materiā ⁊ nocētē superfluitatē. Jō ergo galē in passionū ⁊ accidētiū libro ait. Sternutatio si ex coriça nō sit: est eoz que magis repleto ꝓsunt cerebro a vaporibus nisi ꝙ oībus in pectoris morbus illaudabilis est. Concutit enim pectus ⁊ materias ad ipsum contrahit. Qui dolor capitis ē ex apostemate sanguineo aut humiditatuz in digestarū que in cerebro cōgregate sunt: si ab eius naso aut naribus sanguis fluxerit aut sanies aut aqua: dolor ille sedatur ⁊ passio finitur.

De signis salutem significantibus sūptis ex actionibus vitalibus. Ex actionibus quoq; vitalibꝰ signa ducūt: q̄m ābelitus si bene cōpositꝰ ⁊ optimꝰ nō frequēs nec rarꝰ aut intercisus ⁊ plꝰ sus fortis ac ordiatꝰ: fortiꝰ ē signū securitatis salutis ⁊ lībatōis quēadmōz ecōtra pulsus malitia signum est in omni morbo malū: significat etcim vitalis debilitatem virtutis.

De signis sumptis ex actiōibus naturalibꝰ salutē portendentibus. Ex naturali sumpta signa virtute sunt hec. Si appetitus ciborū ifirmi ⁊ cupiditas fortis est: digestio bona: salutis a morbo signum ē bonū. Si significat nāq; cibi instrumētorū saluté ⁊ nature regentis corpus ꝙq; cupida est eoz que morbus dissoluit restituere.

De signis salutez significātibus sumptis ab exeuntibus a corpore. Et ab bis que corpus emittit significātia salutē sumūtur signa. Qū egestio in tenuitate ⁊ crossitie tēperata dissoluta que aurei sit coloris non multū citrina: signum salutis ē infirmi q̄ digerētis bōitatem significet virtutis ⁊ stomaci virtutē ac itestinoz Et si longi egressi fuerit lumbrici cū egestiōe: aliquo creticorum die. signum ē laudabile. q̄m natura ad materiā cōfortata est expellendaz malā: expulliq; lūbricos bos pariter cum alijs sua virtute. Sic ⁊ si per vrinaz superfluitatē expullerit nā die quouis cretico: ⁊ post hoc patiens leuitatē senserit ⁊ quietem: signū salutis egroti ⁊ morbi finis. Qui ex acuta surditas fit subita febre superueniēte cholerica solutione: surditas recedit. Hec enim surditas ex choleraz ascensu in caput fit: que quz ad iferioza descenderint ⁊ surditas cessat. Sic ⁊ si bōi sanguinea sit iferior solutio ⁊ surditas aduenit: solutio hec amputatur. Et in hoc iudiciū superiori cōtrariū ē. Si melancholiam patienti sanguis fiat fluxus a venis ⁊ earum ore que in ano sunt. signū est bonuz: quz nigra materia ⁊ melancholica que in capite erat ad vētris descēdit partes. Sic ⁊ si splenis arctatio doloribus cōtigerit sanabitur. Si cui hydropiꝰ ē solutio phlegmatica ⁊ humiditatis aquose morbus eius dissoluitur. Et si cuipiam antiqua est solutio vētris

UVA. BHSC. IyR_125_1

ꝛ vomitus fiat: solutio iciditur. Materia nãqꝫ que per solutionem emittebatur ad superiora conuertitur ꝛ per vomitũ pellitur. Si homini obtalmia sit ꝛ solutio vẽtris illi fiat. signum laudabile. quum que morbum faciebat inferius demittitur materia. Vrina vero colozis si fuerit cõpetentis non pleni crocei qualis ẽ citri color: ꝛ in ea nubecula alba ꝛ ad inferiora tendens vasis saluté amorbo significat. Excellentius autez bypostasis est alba ꝛ in vasis fundo inferius sita. Dia eteim hec significãt naturam morbi decoxisse materiaz ꝛ mẽbris fecisse radicalibus similez. Et sciendũ vrine malitiã omni i morbo malaz eẽ: nec tamẽ bonitas eius ꝛ qualis decet esse cõpositio signũ est salutis: nisi in febribus ꝛ viscerũ apostematib⁹ ac eparis passiõibus. Porro in cerebri passionibus ꝛ cordis nõ. Materiaruz nocentiũ descensus ad corporis inferiora ꝛ maturitatis in vrina apparẽtia signa inter maiora ꝛ meliora sunt: qne a morbo saluté portendũt. Si pleuretic⁹ ꝛ pipleumõic⁹ i morbi pricipijs sputum emittũt album tẽue ꝛ subtile: p⁹ ꝫ paulati icrossãt ꝛ facilis ẽ ei⁹ emissio sine ãxietate ꝛ vtuose expellit: illõ nec mal⁹ ei⁹ color fuerit: vt niger aut viridis vel croce⁹ nimiũ nec odor iest abõinabil: signũ ẽ morbũ ematuratũ ꝛ salutis ab eo breuitatisqz ei⁹. Etsi emissio eruperit in pleureticis aut peripneumonicis saniesqz cũ robore emittitur: ipsaqz alba ẽ ꝛ mũda ꝛ ab ea sedata est febris die: patiẽsqz cibũ appetit: signũ ẽ bonũ saluté ꝛ liberationẽ portẽdẽs ifirmi. Hec eteni signa nature significãt robur qꝫ morbũ vicit. Sudor si febricitãti cõtinua febre cretico appareat die ꝛ calozis fuerit tẽperati velox ꝛ equalis in oĩ corpe ꝛ tpis eius lõgitudo tẽperata color albus: odor nõ abominabilis: a morbo saluté significat ꝛ finẽ eius. Narium sanguis fluxus quz in aliquo ẽ creticoz̃ die in sanguineis febribus que ex apostemate accidũt quod in cerebzo est: aut viscerũ aliquoz̃ apostemate: morbi significat salutez ꝛ infirmi virtutem.

De signis que ex passionibus ꝛ morbis sumũtur. Sciendũ qm̃ morbus qui post alium ẽ si fuerit primo leniozꝛ in loco minus nobili salubzis ẽ. Cui cephalea ẽ aut dolor in capite molestus si ab auribus eius aut naribꝫ sanies fluxerit aut aqua curaẽ. Hec eni significat dolorẽ apostematis cã fuisse ꝛ vt sanies ꝛ aqua egressa sunt dolor sedaẽ. Si phreneticis ꝛ melãcolicis emorroides accidant laudabile ẽ: materia eteni a superioribꝫ ad inferiora descendit. In gnãticis si in pectore rubor appareat ꝛ apostema nec occultatur ꝛ nihil horũ ad interiora redit salutis ẽ signũ quz naturã apostematis materiã foras expulit. Sic ꝛ si in gurgulione ꝛ lingua apostema appareat saluté significat a iugulatione. Sic ꝛ si semel apostema ꝛ rubor occultẽtur: debic reuertuntur ꝛ apparẽt: significãt vt dictũ ẽ saluté. Si diuturnioreꝫ bũti tussẽ apostema in testibus oritur: tussis finitur eo qꝺ inter pectoris ꝛ genitaliũ mẽbra sit cõparticipatio. Trãsit eteni per quã tussis fiebat. materia ad testiculos. Si in magni pipneumonia piculi emissiones in pedibus appareãt ꝛ qꝺ ꝑ sputũ mũdatur maturũ ẽ ꝛ facile emittitur: ꝛ in vrina hypostasis apparuerit lenis ꝛ in fundo: oportunũ ꝛ approbãs saluté ẽ signũ. Natura eteni vires ad materiã assũpsit pellẽdã ꝛa mẽbris remouit nobilibus ad ea que nobilia nõ sũt: ꝛ qũ emissio sedabitur ꝛ finietur breui tpe. Et si cui pipnemonia ẽ cronica. emissiones in auriũ apparuerint radicibus ꝛ pectoris ptibus ab exterioribꝫ aut sub hypocũdrijs saluté significat ꝛ liberationẽ qꝫ emissiões bee fistule fiẽt: passio nãqꝫ pipleumonie ꝛ alie ꝓlixioris fiũt tpis ꝑ humoris crossitiem ꝛ viscositatẽ. Et si huiusmodi fuerint materie: nec maturare possit eas natura ꝛ in meli⁹ reformare qum salutis apparuerint signa: superfluitates bas pellit ꝛ ad bec mittit loca. Et qm̃ materia bec mala ẽ ꝛ emissionũ tempus prolixius fit q̃ ab ea fiunt intãtum vt fistule fiant. Si cui febris ẽ ꝓtinua creticoz̃ aliquo rigoꝛ accidat die: signũ ẽ febris finis. Cõtinua nãqꝫ febris ex humore est putrido inter vasa ꝛ venas statuto rigorqꝫ fit qum humor a vasis emittiꝫ ꝛ venis: ꝛ ad mẽbra defluit sentientia. Si tertia narijs vlcera in labijs fiant ꝛ naribus febris finis significatur. Nocturna febris salubris ẽ. Alopitiã bẽnti si passio que varices vocatur fiat capitis redeũt capilli: qm̃ a cerebzo ad pedes materia transfertur. Si varices podagra laborãtibꝫ fiãt ꝛ artetica ac freneticis morbi eorũ abinde finiũtur. Si liẽteria molestato diuturna ructatus fiat acidus. signũ ẽ laudabile: lienteria eteim quẽadmodũ diximus alias eorũ est emissio que comedũtur eodem tpe sine aliqua imutatiõe. Si itaqz ructatus fiat acidus significat cibũ in stomacho imoratum ꝛ ad acerbitatem transijt. Cui spasmus ex repletiõe est si febris superueniat spasmo sanaẽ. Die nãqꝫ spasmus ex humore fit crossoꝛ quẽ superueniẽs febris subtiliat ꝛ dissoluit. Si spasmum habẽti quartana fiat sanatur spasmo quia calor ꝛ putredo i materia operãtur spasmi ipsamqꝫ exurãt ꝛ ꝓsumãt. Sic quoqz quartana epilepticum sanat ꝛ epilepsiã aduẽire arcet ꝛ ẽ cã quã in spasmo diximꝰ. Si boi sit singultatio ꝛ sternutatio superueniat singultatio termiatur. Cui dolor ẽ in epate grauis ex mala cõplexione frigida si febris superuenerit dolor soluitur. Sic ꝛ si stomaci aut intestinis aut spleni ex vẽtositate aut mala fiat cõplexione frigida dolor: debic febris accidat dolor ille per eã soluitur. Si in virge meatu pustule exieriint ꝛ eruperint dolor finitur. Acumen eteninm vrine quz sup vlcus trãseat cicatrizat illud ꝛ desiccãt. Si ab egritudine surgenti aut corpus habẽti nõ mundũ pustule accidant aut prurigo vel petigo naturã significat confortatã ad malã expellẽdã superfluitatẽ a membzis nobilioribus ad subiectioza. cuté. s. ideoqz saluté significat corpis ꝛ sanitatez.

Et sciendũ pueros sepius a difficilibus liberari morbis eo qꝺ corpora eorũ erescant citius qum a morbo surrexerint.

Senes aũt ꝛ cuius virtus debilis ẽ parũ a forti liberãtur morbo. Et si infirmũ videris nibil eoz̃ que oz facientẽ ꝛ morbũ eiusdẽ bitudis: morb⁹ ei⁹ salubzis ẽ ꝛ cito sanãdus.

Capitulum. 12⁹. quid oporteat scire volentez annuntiare infirmantis salutem vel mortez.

Ue de signis laudabilibus saluté portẽdentibus ꝛ morboꝫ fines: illaudabilibꝰ quoqz ꝛ interitũ portendentibus dicta sunt: volenti portendere morituro mortẽ: ꝛ saluãdi a morbo saluté ꝛ morbi finem tã in acutis ꝙ in prolixis morbis ꝛ alijs sufficiunt.

Oportet aũt volẽtẽ hec adipisci vt cõtinue sit speculatiõis ꝛ discretionẽ accuat: cogitationẽ prolonget: collationeqz inter bona vtatur ꝛ mala signa: videatqz que plurima sunt numero ꝛ ad significãdum fortioza: ꝛ que pauciora sunt numero: ꝛ ad significandũ debilioza: quẽadmodũ per duplicationem ostẽdimus dicentes. qm̃ hoc mortẽ significat: ꝛ qꝺ proculdubio mortẽ portẽdit: aut qum mortẽ significat proximã. In quibusdã vt diximus maluz absoluta oꝛone ꝛ multũ malum. Sic ꝛ in salutis signis. Hoc signuz laudabile est valde: aut hoc fortis ad saluté significationis. Examinet igitur signa hec virtutis eorũ notitia: debinc de morbo ꝑ plura ꝛ superantia iudicet signa ac fortioza. Et sciendũ qm̃ que ad iteritum fortioza sunt signa: nõ adunantur cũ bis que ad salutis significationẽ sunt valida: qum horũ qꝺqz in extremo sit cõtrariozum. Contraria vno codẽqz in loco non cõgregãtur. Signoz̃ quoqz non imutatur significatio i oĩbus regionibus etatibus ꝛ tẽporibus. Que igitur laudabilia sunt bonum significant: ꝛ que illaudabilia malũ. Ideo ergo si infirmum videris alleuiatum ꝛ quietũ esse cũ malis signis nullis apparentibus bonis vt pulsus virtute ꝛ anbelitus. vrine bona digestione. ꝛ alijs huiusmodi: nõ expedit te alicui eozum spem accõmodare: nec leteris in eo sz patiẽtis portẽdas interitum. Sic ꝛ si infirmuz videris in quo signa apparuerit bona: vt pulsus robur: anbelitus bonitas: vrine digestio: alia qz huiusmodi: ꝛ accidentia videris illi accidisse difficilia: vt molestationẽ. mẽtis alienationem. pbãtasias. visus obscuritatem: precordiozum doloẽ nõ oportebit bis turbari. Horuz nanqz accidentiuz recessus velox erit ꝙ infirmi a morbo suo salutez. Ideo itaqz bypocras in apboꝛismoꝝ ait libro. Nõ credendũ aleuiationi que infirmo preter rõnem fit: nec reverende difficiles que preter rõnem accidunt. Plurima eteiz huiusmodi sic facta non durant nec ꝓlixa sunt. Fit aũt boc: qm̃ signa bona semp bonũ portendunt: mala semper malum significant: nec oio bec cessat regula. Sz tñ cum bis que dicã sunt nõ est boiem inuenire qui nõ fallatur: magni nãqꝫ medicoz̃ peritissimi nõnunq̃ peccauerũt maxime in acutis peccatur morbis ꝑ trãsitus eorum acceleratione ab bitudie vna in alias. In prolixis vero morbis ꝛ cronicis vix incidit peccatũ i morboꝝ iuditio. Idcirco igiꝭ ait bypocras qm̃ in acutis iuditiũ morbis vite ꝛ mortis pfectiõis nõ ẽ i vltio: nec ad mortez nec ad sanitatẽ. Hoc aũt ꝑ materie subtilitatẽ ꝛ motus acceleratiã ac trãsitus ab bitudie i bitudinẽ. Sz qum medicus ꝓtus ẽ ꝛ in liboꝝ cõsideratiõe diuturn⁹ exercitijqz circa infirmantes longioris ꝛ prolixi tẽporis ꝛ ei⁹ speculatio sana est: vix peccabit in iudicãdis nisi per raro. Ideoqz ergo medicũ oz infirmoꝝ visitationes frequentare ꝛ que diligenter intuitus fuit custodire: discretionez ꝛ iuditiũ acuere ꝛ collationes optime cõparare ꝛ eorũ que nostro diximus in libro boc frequentare ordinationẽ. Que si fecerit: multa erũt recte dicta factaqz ꝛ pauca peccata. Et sciendũ in morbi

UVA. BHSC. IyR_125_1

principijs primo die posse te ꝛ saluādi salutē ꝛ morituri mortem iudicare: sed hoc in morbis quorū quarto aut septio die finis occurrit: horū nāqz morborū signa in principijs patēt. Quorū autez finis in quartodecimo est: aut vigesima ꝛ que sequūtur salutē nō poteris aut iteritū in primis agnoscere: sed intuenda omni quarto die tibi erunt signa morbiqz considerabis imutationē ꝛ motū: ad quā imutabitur habitudinem. Horū nāqz morborꝫ status remotior ē: ꝛ motus tardus ꝓpē eorū materiei crossitiem nec ipsorū apparent signa dicb⁹ primis differunturqz iuxta morbi longitudinis q̄titatem: ideo circa vnāquāqz ſpetiem eorū necesse est habitudinē singulis inuestigare diebus. Hec sunt que de portendētib⁹ volebam⁹ ostendere signis et est prime partis nostri libri vltimum finis Et deo cū laude gratia.

Finit sermo decimus prime partis libri cōpleti artis medicine qui dicitur regalis dispositio bali filij abbas discipuli abimeber moysi: filij seiar. Jn cuius fine ꝛ prima huius libri terminatur pars. Translatio stephani philosophie discipuli de arabico in latinū: die. 7ª. octobris feria tertia. Anno a passione domini millesimo centesimo vicesimoseptimo aldui ni manu.

Jnuenimus aūt in latino capitulū qōdā quod arabica nō habet veritas: post capitulū octauū sermonis decimi qui intueri velle fatigatur ab veteri requirat trāslatione: quoniā nos eorū tantuz que in arabica erant veritate translatores sumus. Jd autē capituluz ponitur a constātino in pantegni: decimo theorice capitulo nono ꝛ ē tale.

p Ost ordinationem quidez totius huius libri: qū viderim hoc supradictū capitulū octauū. ſ. nō plenū neqz planū eē introducēdis placuit istud subsequēs intromitti vt planior intellectus daretur docēdis: vt quz illud superi⁹ qualiter antiqui ꝛ quā acute senserint exposuerit: istud prose quaē quomō. ſ. ꝛ quāplane sentiāt moderni. Dies cretica duobus ē modis: aut enī laudabilis ꝛ significatiua ē salutis. aut pessima ꝛ nō venit crisis in ipsa: ꝛ si crisis veniat malum significat. Dies laudabilis ē. iij. iiij. v. vij. viij. xj. xiij. xx. xxj. Jllaudabilis. ij. vj. viij. x. xij. xvj. xviij. horū dierū crisis mala ē: qz motus inter naturā ꝛ morbū ē bis diebus non ex natura sed ex virtute morbi naturā cogētis: ꝛ si bonā bēat significationē morbi significat reuersionē. si malā bēat mortem appropinquare demōstrat. xiij. autē ꝛ. xv. sunt inter bonū ꝛ malū mediocres: qō post in loco suo dicturi sumus. Dies bona q̄dā crisis ē propria: quedā vero eius nūtia. Que vere crisis sūt. vij. xiiij. xx. ꝛ. xxj. Nūtij ci⁹. iiij. xj. post has. v. viij. xvij. post has. iij. ꝛ. xviij. Aliqñ tamē in die cretica venit nuntia ꝛ dies cretica in nūtia. horū cā crossitudo ē ꝛ durities materie ꝛ leuitas subtilitasqz. Si enī materia sit gravis tardat morbus ꝛ dies cretica preteritur venitqz in die nuntia que eā sequitur. Si vero matia sit subtilis ci⁹ crisis preuenit diē cretieā: venitqz in die nūtiā ipsam precedētē. Dies illaudabilis peior est. ij. ꝛ post. vj. huic vicinatur. viij. Cā vnde. ij. ceteris fit peior ē qz materia ē cruda ꝛ nō cocta ꝛ nōdū eā incepit digerere natura neqz subtiliare eā pōt ante diē. iiij. Quz autem accidētia videris ꝛ significatiōes ante materie decoctionē in telliges nature disturbationē ꝛ humorū in ipsam coactionez ante materie decoctionē cū sua acuitate ꝛ pessima qualitate. vnde nō laudat hypocras in febribus sanguinē die. ij. est luere de naribus. dicit enī ꝙ malū significat. vj. dies defectionē nature ꝛ morbi significat fortitudinē qz sexta septic ē vicina. Quz autē natura virtutē nō bēat vt ad. vij. idest creticā perueniat sui defectione morbi in ipsam significat dominationē.

Cā diuersitatis imeracriseos duobus ē modis: aut enim ex diuersitate nūeri in se: aut ex cursu lune. Jtē ex luminis acceptione a sole. Ex nūeri nature diuersitate tribus mōis. Primus qz cā numerādi est numerus. vnū vero elementalis causa est numeri. Numer⁹ enī nihil ē aliud q̄ collectio vnitatis: vnde vnū propriū ē magis iparitatis q̄ paritatis qz palā inuenimus iparitatē in ipso. Par vero in duo dividitur eq̄les vnitates. Duo due sunt equales vnitates. Jmpar vnitate superat similia in vnitate. ergo imparitatē inuenies que sibi ē propria: vnde si vnū multiplicemus in se fit ipsum: verbi gratia vnū multiplicatū semel in vnū idest vna vice cōputatum nō exit se. Sed in sui natura integrū existit. ergo palam ē qz vnū lineare ꝛ vnū superficiale ꝛ vnū corporale ꝛ vnuz per se nō diuersatur neqz mutatur. Si autē multiplicatur semp̄ i se ꝛ nunq̄ se exit. Jmpossibile ē ergo vt augmētetur sicut par numerus: imparitas ergo paritate prior. Secundus mo-

dus ē qz vnitas cōpositionis ē cā iparitū ꝛ paritū. Jmpar itez est cā diuisionis paritū ꝛ imparitū: qz impar diuisus in duas partes in paré. ſ. ꝛ imparé dividitur: ꝛ par nō similiter facit. Quia si dividatur in duo similia dividitur sive sint paria sive iparia. ergo par numerus paritū ꝛ iparitū insimul dividendo rūnō eē cā probat: vnde palā ē q̄ ab vnitate par remouetur.

39. / Tertius modus qz numerus aut in paré aut in iparé dividitur. Si aūt vnū seorsū ponamus ꝛ vnūquēqz iparē numerū naturalē seorsū ꝛ post partē parti secūdū ordinamētū nature iūgamus numerus ex bis adiunctus inuenietur circulatus ꝛ quadrāgulus lōgitudie ꝛ latitudine equalis. verbi gratia. Si vnū ponam⁹ qui cā ꝛ principiū ē iparitatis ꝛ ipa rē sibi vicinū iūgamus. i. tres fit q̄tuor. Quatuor āt ē quadrā gulus. duo enim in duo multiplicātur. longitudo ergo ei⁹ duo ꝛ latitudo eius similiter duo. Jtez si quatuor bis iūgam⁹ impar illud qō vicinat naturaliter tribus idest quinqz fit. viiij. ꝛ bis numerus similiter circulatur. longitudo enīz eius tres ꝛ latitudo eius tres: ꝛ itidē imparibus iūctis rō vsqz in infinitū procedit. ergo palā ē q̄ impar ē cā ois numeri circulati. Qō par pari cōpositū nō facit. Si enī vnū quod ē cā numeri tollamus ꝛ sibi par primū naturale iūgamus. i. duo. iij. tantū inde reddūtur qui neqz ē circulatus neqz quadrāgulatus sed potius est triāgulatus. Si aūt. iij. secūdo pari idest. iiij. iūgamus fiūt. vij. Qui numerus nō circulatur qū lōgitudinez latitudo superet. Et similiter vno prętermisso si paria iūgamus. sicut. ij. ꝛ. iiij. fiūt. vj. Qui ab hac re fit alienus qz lōgitudo eius ꝛ latitudo diuersantur. lōgitudo enim eius ē. ij. ꝛ latitudo eius ē. iiij. Jmparib⁹ ergo digniuſ vnitas cōnumerabit Etenim iparia numerabilis rei cōposite plurimuz sunt causa. Qō cū ita sit necesse ē vt quecūqz dies cretica imparibus cōprehēdatur quz ad perfectionē securitatis nos deducat ex fortitudie quā diximus sua: qz paribus dividitur ꝛ iparibus qō paribus solis nō attribuitur. Aut enī intm̄ paria dividūtur aut in iparia: vnde paria non adeo per se sunt perfecta. Crisis ergo pari attributa numero ex sui iperfectione nō ita reddit nos securos: vnde hypocras dixit. Quecunqz crisis in numero fit impari securiores nos reddit q̄ pari. Diximus prout oportuit de fortitudine ꝛ debilitate cretice dicī ꝼm numerū. Oportet nūc dicatur vnde eadē cretica ꝼz lune cursum diuersetur. Dico ergo. Sciūt oēs philosophi ꝛ cōfirmāt qz sol ꝛ ceteri planete cā sūt ꝓstructiōis ꝛ ōstructiōis istius inferioris nr̄i mundi. Sz tamen fortior ꝛ stabilior ꝛ rectior atqz imutabilior in his est sol. Scimus enī qz veris estatis autūni ꝛ hiemis ipse solus: ꝛ nō alius causa sit in actionibus rex: vt per ea fiunt. i. generare animalia que elemētoruz sunt partes: ꝛ cōplere fructus in suis perfectionibus: mouere animalia ipsa ad coitū vt permaneat genus suuz: ꝛ alias res etiam vniuersales faciunt. Actiones itē lune in horuz substātijs q̄s diximus sunt magne. Sed tamē minores solis actione: reiz posterior est in ordinatione. quia ordinationes mēsiū p ipaz sunt. ꝛ actiones sue in cursibus maris sunt aperte. Quicquid tamen facit a sole accipit: quia lumen suuz nō ē nouū nisi qū a sole separatur. neqz illuminatur aliqua pars ipsius nisi q̄ a sole cōspicitur. Lumen vero suuz totū perditur qum terre vmbra inter ipsā ꝛ solē opponitur. Omnis ergo actio sua eē videtur secundū q̄titatē qua a sole elongatur. Lumē eiz suuz tunc impletur qū sibi opponitur mediatur quz quadrat. Bebilius vero est tertianū q̄ quartanū. Bebilissimuz vero sextanū nouelluz qū post disiunctionē appareat absc̄osuz: quia lumine solis est opertum. Magnitudo eius in fluctibus ꝛ mouendis ad coitum animalibus: ꝛ mēstruorum cursibus ꝼz difinita tēpora cōsideratur: ꝛ similiter epilepsia circulatur ꝛ alia multa. Que omnia secundū q̄ a sole accipit sunt habenda. Palam ergo fit intellectui: q̄ luna adiutorio sol' indigeat Sol autem nullius necessitatem habeat neqz lune: neqz ceterorum planetarū. Nullū enī eorū sibi potest obuiare in estate facienda qū nostris capitibus sit oppositus: nec in frigore faciendo quz currit declinando a priori opposito. Nec in faciēdis tēperatis tēporibus vernali scil' ꝛ autūnali qū curs⁹ suus tēperetur. Unde philosophi solez assimilauerunt iperatori. Lunā vero secūdo ab imperatore cesari. Que quia iter nos ꝛ solē opposita ē posse suum in omibus his mundanis necesse est exerceat. Neqz tamen in hac dominatione ceteris planetis est dignior quia sit fortior sed qz nobis sit vicinior. hec ergo est causa necessaria vt omis res mūdana ex ordinatiōe ꝛ regimēto fiat lune: ꝛ secūdū sui similitudinē se habeat. Que autē res lunari similitudini magis est aptāda q̄ ipsa natura Sicut enī luna a sole accipit ꝛ sibi assimilatur: sic ꝛ natura a luna ꝛ sibi coaptatur. Diuersitas ergo cretice diei secundum

UVA. BHSC. IyR_125_1

lunaz eſt dicēda. Diuerſitas aūt hec eſt multiplex. qz luna a ſole figuras octo accipit que magne ſunt ⁊ aperte. Scd tamen quattuor fortiores ſunt ceteris: ⁊ apertiores in actionib⁹ ſuis. Una eſt qum bicornis appareat. Secunda qum ſoli fit oppoſita ⁊ lumen ſuuz cōpleat. quod fit quz inter ſe ⁊ ſolē. clxxx. gradus ſint in. xiiij. ſcil'die. Tertia ⁊ quarta qū primo ⁊ ſecundo a ſole quadretur. Primū quadratuz eſt quz medie lune lumē cōpletur ⁊ orientale eſt, hoc aūt ē qū inter ſe ⁊ ſolē ex parte orientis. lxxxx. gradus ſint: ⁊ hoc ſeptimo die fit. Secundū quadratū eſt qū lumen medie lune cōpletur ⁊ eſt occidentale. Quod fit qū inter ſe ⁊ ſolē a parte occidentis. lxxxx. gradus ſint: boc autē eſt. xxj. die. Sed tamē quz ſit orientale eſt apertior ⁊ fortior. quia ad cōplementuz ſui tēdit ergo obſcurior ⁊ debilior: quz ſit occidentale quia ad defectō nē ſui vadit. Et ꝓpter hoc fit. vij. diei i morbis fortior q̄. xxj. ſignificatio. Hec ſunt quattuor figure lune quas fortiores: ⁊ apertiores diximus eſſe: ⁊ ideo ꝓpriores ſunt diei cretice ⁊ nō nūtiatiue. Aliarū vero quattuor figurarū que priorib⁹ debiliores ſunt virtute: prima eſt quz media ſit inter ſolē ⁊ primū quadratum a parte orientis quod fit qū lumine impleatur quarta pars ſui: boc autē eſt qum inter ipſam ⁊ ſolē a parte orientis ſunt. xlv. gradus ⁊ eſt in die tertia ⁊ media. Secunda eſt qū inter ſolē ⁊ ſecūdum quadratū a parte occidentis media ſit quz ſcil'lumine impleatur quarta pars ſui ⁊ ſit inter ipſam ⁊ ſolem a parte occidentis. xlv. gradus ⁊ boc eſt. xxiiij. die. Tertia eſt qum inter ſignum oppoſitionis ſit ⁊ pri⁹ q̄dratū. i. lōge a ſigno oppoſitiōis ex pte meridiei. xlv. gradus ⁊ a ſole ex pte meridiei. lxvij. ſūt gradus ⁊ mediū. Et boc ē. xj. die. Quarta quz inter ſignū oppoſitionis ⁊ ſecūdum quadratū ſit. i. a longe a ſigno oppoſitiōis ex parte ſeptentriōis. 45. gradus. ⁊ a ſole ex parte eadē. 47. ⁊ medium. ⁊ boc eſt. 17. die. Completis lune figuratiōibus reſtat dicamus que fortior ſit ⁊ que debilior: ⁊ que mediocris. Qum ergo luna in primo q̄drato ſit ſolis: aut inter ſolē ⁊ boc idem quadratum aſcēdens in orientem fit fortior in ſignificatione ⁊ tutior. Qum aūt in ſecūdo ſit quadrato: aut iter ſolē ⁊ boc idem quadratū deſcendēs in occidentē fit debilior ⁊ nō adeo certior. Cā eſt qz quz ſit orientalis ad cōplementū vadit ſui. Quz autē occidētalis ad defectionē ſui tendit: vnde. 7. atq; 4. fortiores ſunt ⁊ fidutiores. 21. ⁊. 24. Teſtaī boc exit⁹ maris ⁊ reditus. qz in. 4. ⁊. 7. diebus fortiores ſunt. 21. ⁊. 24. Si militer qum luna ſit inter ſignū oppoſitiōis ⁊ primū quadratum a parte meridiei fit fortior eius actio ⁊ aptior q̄ ſi ſit in hac eadē qtitate a pte ſeptētrionis. qz in meridie ad complementū ſui aſcendit. In ſeptētrione vero econtra ad defectionem deſcendit. Itez luna figuras alias hz occultas ⁊ debiles in ſignificatiōibus vt vna die ante coniunctionē ſolis: ⁊ vna die poſt: ⁊ ante oppoſitionē vna die: altera poſt: ⁊ ante vtraq; quadrata vna die ante ⁊ altera poſt: qz ante coniunctionem ⁊ poſt ſunt dies pares. ideſt. 28. ⁊. 30. Criſis aūtē in his nō eſt certa neq; vera ſm q̄ paria diximꝰ iperfecta ⁊ inppleta. Ante aūt oppoſitionē ⁊ poſt eſt. 13. ⁊. 15. he ambe dies ⁊ ſi ſint ipares nō numerantur: ⁊ ſi eiz appareāt in. 13. virtus ⁊ initium actiōis in ipa: cōplemētuz tamē eſt in. 14. Et ꝓpter hoc. 14. fortior ē ⁊ certior duobus ſcz modis. Aut qz cōplementū actiōis in ipa ē ⁊ in ipo apparet: aut qz fortior vis lune in. 14. ē die: qz plena eſt lumine. 15. vero qz. 14. eſt ſecūda ⁊ cōplementum actiōis eius eſt in. 14. Impoſſibile ē q̄ alterum ſit cōplementum in ea quz nō ab ſe inuicem tantū ſit ſpatij vt natura aliud cōplere poſſit. Actiones eim nature non ſunt ſubite ſz paulatiz itermiſſe ſm diffinitionē ⁊ ordin amētuz. Alie vero que inter duo ſūt quadrata ſimiliter nō ſūt certa qz ante. vij. ⁊ poſt. vij. vj ē. ⁊ viij. ⁊ āte. xxi. ⁊ poſt. xxi. xx. eſt. ⁊. xxij. omnia hec paria ſunt: ⁊ ideo debilia. viiij. vero nūtiatiua eſt quia natura qū in. xj. criſim facere incipiat i. viiij. die nuntiat. Quod ipſa. viiij. accidentaliter facit quia ad virtutem ⁊ complementum aſcendit inter primum quadratum ⁊ oppoſitionem. Hec eſt diuerſitas diei cretice ſecundū naturam numeri ⁊ curſum lune. Sed ſunt homines ſicut ſophiſte hec conturbantes ⁊ dicentes. vos auctoritatem feciſtis diei cretice ex natura numeri ⁊ curſu lune dicētes numerū iparē i cretica die digniorē eē q̄ parē. Quare ergo criſim in. xiiij. ⁊ nuntiū cōfirmaſtis in. iiij. qum horū dierum ſit paritas. His reſpōdem⁹. Et ſi ipares dies cretice diei certiores ſint ⁊ digniores naturaliter tamē pares itermiſcentur accidētaliter. qz ⁊ ſi criſis in. xiij. die incipiat cōpleatur vero in. xiiij. xiiij. imputatur quia i ipſa apparet quid natura operetur. Et ſimiliter ſi in. iij. die incipiat cōpleatur vero in q̄rta quarta inde vocatur nūciatiua. Q̄ pbi nō negligētes qum viderent paritati hoc contingere acciděaliter reuerſi ſunt in ſe actionē inuſtigātes nature ⁊ naturā inuenerūt altiſſimaruz ſequētē motū rerū. Quod quz fiducialiter exploraſſent ad lunā redierūt terre vicinioꝛē ⁊ eā diuerſā inuenerunt i mēſibus. Quia zodiacū in quibuſdā. xxviij. in quibuſdā. xxvij. peruagatur māſionibus. Si enim luna appareat veſpere ante. xxx. dies ſignificatur mēſis preteritus fuiſſe. xxviiij. dierū in quo mēſe luna zodiacū in. xxvij. diebus habuerit expletuz Si enim. xxvij. diebus duo iunxeris apparet luna ſub ſplēdore ſolis ⁊ ita oēs dies fiunt. xxviiij. Si autem appareat poſt xxx. ſignificatur mēſis preteritus fuiſſe. xxx. dierū ⁊ luna circulū cōpleuiſſe in. xxvij. diebus. Si enim. xxviij. duo iunxeris apparet luna ſub ſplendore ſolis: ⁊ ita numerus. xxx. dierū cōpletur. Unde oportet intelligi qz luna tardū ⁊ velocem habet motū. vſus autē eſt nature vt ſemper moueatur ſecundū motū altiſſimarū rerū. Quz eniz ſit vna virtus ſuarū virtutū fecit eā deus oipotēs ad cōſtituēdū ⁊ deſtruēdū aptiorē. Quz ergo ꝓbis hoc appareat. Certificauerunt qz natura feſtinat in ſuo motu ⁊ actione aut ꝓp ſanitatē virtutis naturalis: aut ꝓp ſubtilitatē ⁊ leuitatē materie fit motꝰ ſuus ⁊ actio ſecūdū lunā zodiacū in. xxvij. diebus cōplentē. Et ſi natura tardatur aut ex defectione ſua aut ex groſſitudine ⁊ grauitate materie fit motus ⁊ actio eius ſecūdū lunā a qua zodiacꝰ in. xxviij. diebus cōpletur. Bene ergo intelligimus qz diuerſitates motuū criſis ſecūdū diuerſitatē ſūt motuū nature in velocitate ⁊ tarditate ſicut mutatiōes figurarū lune in velocitate ⁊ tarditate: ex motuū ſuoꝝ ſunt diuerſitatibꝰ in velocitate ⁊ tarditate. Sufficit nobis de die cretica ⁊ eius diuerſitatibus dixiſſe ſecundū naturā numeri ⁊ curſum lune.

UVA. BHSC. IyR_125_1

Prologus stephani philosophie piscipuli in secūda parte regalis libri artis medicine que est medicine cōplementū t operatio:morborumq; curatio.

PRima huius operis t nō minima parte absoluta q̄ est scz rerus nālium t nō nālium ac extranaturaliuz sciētia circa bois subiectum ad eam que huius operis est finis manum mittimus medicine scz opationem qua in parte t sanitatis custodia t morborum neutriq; repulsa continetur. Dico aūt hunc medicine finem hoc est huius artis formā:quoniā que in precedentibus decursa sunt omnium ad hanc esse dicūt propositum sed diuersari. Nam naturaliū quidē sciētia rerū medico ad liquidum necessaria non est vt ex causis p demostrationem eam foueat:nad vltimum vsq; prosequatur:sed a philyco que dicta sunt tātum suscipit philosopho nec est illius vtrū ita sit oio curue absoluere. Huius nāq; subiectū homo qū sit medici.s. quod t phisici pars subiecti philosophi sed nō quo t illius modo. Nā phisici quod cōponentia animā.s.t corp⁹ hui⁹q; partes t vtriusq; potētias atq; ad iuicē ꝓportiones:medici secundū humorū tēperantiā in qua sanitas constat:econtra vbi langor t morbus. Quid itaq; bois secundū hec duo fiant accidētia medici est rimari totusq; ei⁹ finis:alterū tueri si sit. Alterū qum acciderit repellere. Sed qm̄ huic etiā quib⁹ fiat medicaminuz naturas opus scire est:que sint herbarū ciborum pigmētorūq; vires ad hec proprie:que in obedientes q̄ cōtra querere necesse habēt:t nō quascunq; habent:quoniā morbus t sanitas cōtraria sunt tēperiesq; humorū ac intemperies. t intēperies nō nisi per cōtraria:aut educi aut expelli prevaleat. Huic nō naturalium necessaria illis ē scientia rex vt per opposita quibus bois corpus aut intus aut extra afficitur t alteratur que insunt mala pellātur:que bona per consona tueantur. Porro morborū t ex quibus sunt quibusq; significentur causis cognitio quasi basis t totius est huius sedes artis. Quoniā nisi hec cognita sint nullū sit eorus nisi forte casu curare. Premissa itaq; quasi huius sequentis operis propositiones sunt vt ill'diligēter t agnitis t memorie mandatis nullus i agendo error occurrat. Sed quoniā opus hoc ex arabica trāsferimus lingua omnia fere hic posita medica minū nomina arabū proferuntur lingua:t quia nos in latina habebamus parū assueta: prout sunt in arabico ea proferimus etiā que nobis cognita sunt:nōnū q̄ que icognita vbiq;:sed ad latine formā declinationis inclinata. Nisi tenim sic nulla esset nobis ad presens trāsferēdi via:qū qui vtraq; nosset nullū hēremus linguas. Valui igitur paulo infirm⁹ videi q̄ scientiā nō trāsferre:quoniā minus est pauca q̄ oia aliquē interrogare qū primā quidem partem nō tamen plenā secūdā nō oio:aut certe turbidum quid quod magis obesset sciētie haberet latinitas. Hec vero oio lectorem errori t sollicitudini remisimus si quod posse nobis fuit t oriens hēbat:in totius operis fine oium que aput diascoridē sunt medicinarū breuiariuz subdidimus. hinc corū nomina grece illic arabice habens vt in cuius venerit hoc opus manus:qd queque res sit:aut grecus siue inuenerit arabē sit illi posse cōsulere. Reliqua vero que aut arabica tātum sunt proprijs ꝓtulimus diffinitionibus que quidē potuimus aut oio siluim⁹ studium daturi:vt si quouis modo nobis posse gratia dederit diuina. inter greca t arabica nomina inseramus latina Nunc ad propositum reuertimur.

Sermo primus secūde partis libri cōpleti artis medicie qui dicitur regalis dispotio bali filij abbas:babēs.xi^{m} ca^{m}.

Uniuersalis disputatio de custodia sanitatis.cap. i.
De cōmuni regimine custodie sanitatis t primuz secūduz anni tempora. 2.
De regimine sanitatis per exercitium. 3.
De regimine eius qui patitur ex labore angustiā. 4.
De balneo. 5.
De regimine sanitatis per cibos. 6.
De regimine sanitatis per potū:t primū ō aqua. 7.
De regimine sanitatis per vinū. 8.
De regimine sanitatis per sōnuz t vigilias. 9.
De regenda sanitate per coitum. x.
De accidētibus anime. ii.
De mūdificatione corporum ad custodiā sanitatis. i2.
De speculatione ꝓsuetudinis. i3.
De regimine tēperatorum corporū. 14.
Cōmemoratio sanitatis corporū q̄ sunt extra tēpātiā. i5.
De habitudinibus corpoz. 16.
De regimine corporū in quorū mēbris est aliquod incomduz ex mala cōplexione. 17.
De regimine eius qui non potest seruare in eodē statu suā cōplexionē sed nec trāsferre ad tēperātiā 18.
De custodia sanitatis debilium corporum t primo de pregnantibus. 19.
De regimine corporū infantiū. 20.
De electione nutricū t regimine earum. 21.
De regimine puerorū in ablactatiōe. 22.
De regimine adolescētium t iuuenū. 23.
De regimine senū. 24.
De regimine eoz qui de egritudine surgunt. 25.
Quō caueantur pestilentiales morbi. 26.
De amputandis causis continuarum febrium que scilicz sunt repletio ex humoribus. 27.
De āputatiōe cāz ꝓpriarū vniuscuiusq; egritudis. 28.
De amputatione causarum paratarum inducere habitudines extra naturam. 29.
De comptura corporis t que ad ipsum referūtur.s. bonā corporis conformationem t decentiam. 30.
De regimine peregrinantium arida aut mare. 31.

Capitulum primū in quo continetur disputatio vniuersalis de custodia sanitatis.

QUoniam ostendimus in precedentibus parte.s.prima libri huius rerum quarum idiget medicus speculatiōe t iuditio cognitionis earum:anteq; det operā rebus regiminis t curatiōis. Jam nūc in hac pte secūda.s.actuali de his ad que ois erat intentio libri huius aggrediamur.custodiam s.sanitatis in sanis t restaurationē in ifirmis ponēres hunc primum sermonē in custodia sanitatis. Dicim⁹ itaq; corporum boium t aialium eē mutari t alterari semper:nec habent manere in vna qualitate semper:ex eo ꝙ ineīt nature corum ad corruptionē tendere t nibilationē. Et hec quidē corruptio t nibilatio accidūt corpibus ex necessitate vel preter necessitatem. Quare necessaria corruptio ē aut ab itus aut ab extra. Abintus quidez accidit aut cā siccitatis naturalis que vīr t in aialibus t plantis accidit:per quā.s.tendūt plāte ad marcorez t siccitatē t aial ad finē mortēq;. Aut ex dissolutione eius substātie quotidiana ex cā naturalis caloris: donec vrgeat eā ad corruptionē t finē. Accidit quoq; illi corruptio ab itus ex superfluitatibus que ex cibis potibusq; fiūt. Qđ aūt accidit corruptionis necessarie ab extra est cā aeris circūdantis nos. Nō necessaria vero corruptio ē qđ obuiat extra rerum corrūpentium:quēadmoduz ea que calefaciunt aut infrigidant. desiccant aut humectant:sicut t collisio lapidis.incisio ensis.pungi.morderi a venenatis. Qū igitur sint corpora mutationi idisiuncta indigēt necessario regimie mutationi illi congruo qđ t prohibeat corruptionem t sistat ea in qualitate sue sanitatis vsq; tempus horamq; finis t defectionis naturalis.hunc eīm defectum arcere impossibile est. Cā nempe qua fit defect⁹ nālis mouetur ab ipa natura corporum:si fiat aūt corruptio ab ipsa natura corporum: ipossibile est arcere:at si medicus vtatur regimie quo oz in coporibus vti ad cauēdū.s.cās nocētes que t faciūt duo premissa necessaria nō accelerabit ad illa corruptio aut defectus:hec ē preter naturā finis. Si enī in primis obuiauerit cāis corrum pētib⁹ nō necessarijs t rexerit corpa i id qđ oz fieri abide cāe necessarie erūt bñ cōposite:vñ t nō accelerabit in eas corruptio:hoc enī regimē ē custodia sanitatis insanis t restitutio ei⁹ in egrotis. Egus vero ē custodie sanitatis tractatū ꝓcedē. dignior enī ē medicatiōe eģti t lōge vtilior.qū sit ꝓposita itētō artis medicine sanitas. Ait enim gal's inproemio libri diuisionis medicine qm̄ ꝓpositū medicine ē adeptio sanitatis t finis eius cauere ei quibus ex verbis pz finē artis medicine sanitatē eē. Primi quidē huius artis tradūt sanitatis custodiā excellentiorē eē aduersatione egritudinis:quoniā sanitas in sanis ē quidē in egrotis priuatū quid. Et custodia rei que est excellentior ē ingsitione eius que nō subsistit. Amplius custodia sanitatis prior aio t tpe medela posterior qū sit bō cōglutinatus in sanitate que ē tēperātia corporū t hec quidē tēperātia aut est in vltimo sic vt sint oēs naturales actiones perfecte in id quod ad posse ē:neq; dico tēperātiā in vltio que est oio t veraciter inter oēs extremitates,qum nō sit eā inuenire:sed tēperātiā que ꝓpria ē bois:aut deficiēs ab ea que ē in vltio nisi q̄ defectus hic nō nocebit actiones nec amputabit

UVA. BHSC. IyR_125_1

ostitia. Quz sit ergo sanitas quod victū ē corpozū tēperātia in vltio vnū qd deficiētia a tēperātia hac multa variaqz exeuntia a tēperātia circa magis z minus. Quare z via que ad custodiā sanitatis ducit varia ē. Hec ergo custodia diuiditur in tria: i custodiā sanitatis i sanis z custodiā sanitatis corporū debiliū q̄ idigēt sustētamēto sanitatis. Custodiāqz sanitatis corpuz q̄ iā pata sūt casui i egritudies: bis itaqz cauendū ne icidāt. Custodia sanitatis corpuz sanoz diuidit bifariaz. Tū eni cōis ē z vlis tū ppria. Et cōe qdē regimē ē illō qō ē corpoz ḡz cōes cās: quib⁹ particip̄at sanitas z infirmitas. Propria duas hz partes. Altera ē custodia sanitatis corporū in quozū sanitate nihil ē illaudabile que sūt tēperate complexionis z equalis perfecteqz cōpositionis. Altera vero ē custodia sanitatis corpoz extra tēperātiā positorū: in cōplexione z cōpositione nisi q̄ nocumentū eozū actionū nō sentitur. Nos itaqz iā abbinc ostendemus quale sit regimen cōe in custodia sanitatis corpozū.

Capitulum .2^m. de cōi regimine sanitatis.

Omnes ergo quoniā regimē boc ē in regimine cārū cōiū participatorū sanitati z egritudini. que sunt. ſ. res nō naturales mutātes corpus quozū vsū oz eē cōgruū sanitati. Larū prima ē aer circūdās nos. Exercitiū. fricatio. balneū. cibus z potus. sōnus z vigilie. coitus. mūdatio corpozum z accidētia aie. Speculatio quoqz cōsuetudinū in bis ēt cōsistit. nos autem icipiem⁹ primū a regimine quod ē secūdū aeris habitudinē.

De cōmuni regimine sanitatis secūdū anni tēpora. Oportet volentē sanitatis sue custodiam habitare loca aeris clari z subtilis ameni z delectabilis qum respiratur cito mutabilis per vētos flātes non spissi: sed neqz cui misceātur vapozes mali: quātū possibile ē. Aer eni vna ē cārū fortiū in mutatione corpozū: eo q̄ maxia sit necessitas vite ad illū. Mutatiōis āt aeris fortiozes cause sunt anni tēpora. Oportunū ergo q̄ sit regimen sanitatis per singula tempora anni cōsiderare.

De regimine corpozū tēpore veris. Quz erit p̄ sens āni tēpus ver: oz regimē corpozum tēperatorū in eo eē per victū temperatū z cetera regimina tēperata: regimē autē corpozū extra tēperamentum ex cōtrarijs in cibis potibus alijsqz iuxta quod dicemus in regimine ppio. Cum aūt fiet accessus ad estatē nō incongruum erit vti in tēperatis corporibus quedā refrigerantia z restringentia. mediocritateqzexertitij: frigidis autē corporib⁹ boc oportunū tēpus. At vero calidis adijciendum amplius restrigētia z refrigerātia requiēqz paucitatē laboris. Sed si quis vult purgari aut phlebotomia aut pharmacia ad custodiam sanitatis boc tēpore faciat dū temperatus ē: z corpoz virtus maioz ad perferendū. Oz aūt hominē afficedere purgationē bumorū qui hiemis frigore cōgregati spissatiqz sūt. anteq̄ liqueſcāt calore estatis: defluātqz in aliquod mēbroz generetur qz egritudo. Qua in re. H. dixit: in quorum corporibus multe generātur superfluitates oz accelerēt purgationem veris principio prius q̄ liqueſcāt būores cōgelati in hieme: defluātqz in aliquod principaliū mēbrorum. Et iterū dixit ver explicat sanguinem z ampliorē q̄ fuerat facit. Patif ergo tanq̄ ebullitionē vt nō sit facile venis illū cōtinere. Repellunt ergo illum ad alia mēbra: fiuntqz passiones perplures: pari modo ceteri būores qui spissati fuerant in hieme simile quidē patiūtur. Hoc aūt tēpus optimū est omnib⁹ etatibus maxime tamē grādioribus. z bis quorū est complexio frigida z sicca. Regimen ergo corpozum oz tale esse quando cunqz aer temperatus est.

De regimine corpozū in estate. Estate aūt qm̄ aer ē calidus z siccus: oz regimē temperatorū corpozū inclinari a tēperatis ad frigida z būectantia iuxta plus minusue caloris z estatis siccitatē: molliri q̄ refrigerationē acris q̄tum pbas ē. Sint aūt bitacula in locis propinquis aquarū decursui suauiuz optimaruz. Porte fenestreqz cōsistorij a parte septētrionis cōsistorij. Fiātqz irrigationes. excitatiōes venti arte: sedeāt in frigidis pānis vt sunt linei. Flores quoqz ameni z refrigerātes circūponēdi. In bedchengis induende vestes linee leues cbelindroqz aptate. Exercitium perpaucū fiat: in aq̄ frigida z suaui balneandum exercēdūqz natādo. Et qm̄ boc tēpore calor naturalis ad exteriora corpis educitur z minuitur ītus. oz victuz eē mediocrē. subtilē. cito digestibilē. Sic ciz ait hypo. Difficilius ferūt corpa victū estate: facili⁹ vo hieme: q̄re equū ē paucū ac būtilē cibū facilē z digestibilē eē vt sūt lapidosi pisciculi pulli galliarū. starne carnes eduline cū aceto z mal' granatis pate. vel succo vuarū vel pomorum aut lactibus frigidis mixtis bis succis z cucumeri. z citruli. cucurbiteqz portulaca Fructuū āt pruna. persica. poma. çinçimie. çuiue. musa. vua. nō multū cōsonās dulcori. mala granata z similia que refritur niue. Caueatur aūt victus calidus z pūgens paruipēdatur vinū nisi qō ē albū z tenue z nō vetus. Si aūt preter boc aliud bibat misceatur aqua multa niuali. Quorū aūt cōplexio ē calida z sicca expedit vt multū sint in vsu buiusmōi rex quz sit boc tēpus plurimū nociuuz bis quorū ē cōplexio calida z sicca. paruifaciāt z coitū boc tēpore quo caueaī maior dissolutio naturalis caloris a corpib⁹: multipliceī sōn⁹: caueantur medicamia permultū solubilia z acuta: sed si oz accipere vratur aq̄ viole z lebelabi z fructuū ac cassia fistula z mirob⁹ z sirup. ro. z similibus. Habent eni bec laudabilē finem. Vomitus āt vsus boc tēpore oportunus. Cōgruū est boc tēpus anni senibus z bis senibus qui frigidā z humidaz habent cōplexionē pblegmaticisqz. Sic quoqz quādocunqz fuerit aer calidus z siccus equū ē tale eē regimen.

De regimine sanitatis in autūno. At vero autūnus frigidus z siccus i quo regimē tēperatorū corpoz inclinari oz ad calidū z humidum molliriqz vt z aer circūdās nos sit buius cōplexiōis: nec det se quisquā frigiditati aeris aut nuditati noctume z matutinali: maximeqz caueat capiti ne catarri fiāt: caueatqz calorē in die quz sit aer boc tēpore varius z iniquus. Exercitiuz āt sit tēperatū: balneū in aqua sit dulci z tepida paululū in parte calidi: caueaturqz balneū aque frigide: victus aūt sit calidus z humidus generās bonū sanguinē laudabilē: vt caro alalis ouina z parui caprarū sine testibus parati. espidabago. cirabago. frixa z assata: iura quoqz parata cū asperagis z pastinaca z similia. Buleiū aūt qō ē paratū cū amigdalis z pistacijs z çaccara. Fructus aūt caueātur z in vltimo estatis: generāt eni malū sanguinē. Si vero comederit nō mult⁹ sit in comedēdo: edatqz racemos z poma sira: musāqz. Sicczū aūt: ficus siccas z vuas passas z antipersica: eligatur vinū coloris rubei z clari tēperatū: qō sit inter nouū z vetus z ameni odoris z saporis mediocriter tēperatuz vt assuescat vino: desuescat autē potū aque frigide z odoret narcisū quādoqz z bebdramegū z de amenis: muscum mixtum cāphore sandalum conditum cum musco z gariof. z besbese vt temperetur. Oportet autem te scire boc tempus oportunum esse tēpatis ꝓpone maxie q̄rū cōplexio cal'a ē z būida. bi āt q frigidā babent z siccā grādiozes babitudinibus malis boc arcētur tēpore. Quare necesse est illis boc regimen supabūdātius esse. Calide autez z sicce cōplexionis viris adijciēdū bumiditati regimis eoz calor vero in tēperantia. Caueātqz coitum z parnifaciāt illuz boc tempore anni. Euitent quoqz anime accidentia. Dia eni mala preter gaudiū z letitiaz. In bis multa fieri oportet bui⁹ eni tēporis causa cholera nigra. Scire te quoqz decet quoniā huius quadrantis aer malus ē pessimos morbos generans ex nimietate siccitatis eius: varietatisqz aeris in eo. vnde hypocras dixit. Morbi qui fiunt in autūno: acutiozes z magis interficientes in pluribus sūt. ver cōtra melior tēpore z paucarū infirmitatum. Hoc autem ideo q̄m aer in autūno maxime est variationis: vno nēpe eodemqz die varius sit sepe: z quoniā humores in q̄ multis corpozum exuruntur in estate. Cum autē venerit autūnus stringuntur frigore: reducunturqz in interiora corporis quare accidunt infirmitates pessime. maxime illis quoruz regimē malum est. Unde necesse ē hominem inberere regimini quod diximus z obseruare cauereqz quod varium est ab eo q̄sqz tēpus pluuiarum quando humectaret aer z deficit variatio eius. Oportet quoqz boc tēpore assuescere potionū solubiliū aliquam earum. ſ. in qua cōsuevit cauens. ſ. futuram biemē. i. futurum biemis frigus: cōstrictionēqz superfluitatum in corpore, phibitionēqz earū ne soluātur. Et sciendū boc tēpus anni congruum pueris z adolescentibus: bisqz qui calide sunt z bumide cōplexionis.

De regimine sanitatis i hieme. Hieme quoniā ipsa est frigida z humida oportz regimen tēperatorum corpm inclinari ad calidū z siccum ex q̄titate frigoris z humiditatis biemis. Utantur autē pluribus vestib⁹ q̄ arceatur frigus aeris a corpore veluti bōbacinis vario grisio alijsqz similibus. Calefieri quoqz puenit ad ignē laudabilium lignoruz nō mali odoris: bocqz secundum q̄titatē frigoris biemis. vtēdum autē pluribus vestibus. Cū autē multiplicabuntur pluuie: sit habitaculum in eminētib⁹ locis ad que perueniat sol. Exercitio vero plus boc tempore vtendum est q̄ ceteris. fricationesqz maxime quorum corpo

UVA. BHSC. IyR_125_1

ra sunt humida. Dieta vero sit crossiōr tēperata: propter hoc q̄ calor naturaliter confortatur hoc tēpore cōuertitur eiz intra corpus ⁊ multiplicatur vnde ⁊ digestio melioratur sicut ait hypocras in libro aphorismor̄: ventres inquit hieme ⁊ vere calidissimi natura sunt: ⁊ somni longissimi atq̄ alias facilius corpora ferunt cibos hieme debine vere difficilius estate postq̄ autūno. Quare oz dietam esse plurimā ⁊ grossiorē vt est caro multonina caprina cōpleta vitulina ⁊ siluestres ⁊ salse carnes ⁊ similia: fercula cōdimentis aptanda calidioribus sicca ⁊ assata frixaq̄ ⁊ artocreas benc coctas. Pulli colūbarū iā volantes ⁊ passeres ⁊ simi lia sint cibus. Caueant dietā generātem pblegma sicut caro agnina lac pisces ⁊ simi lia. Vinuz aūt non multum sit q̄ntitate sed fortioris caloris: hocq̄ duabus ex causis. Altera ē quoniā vinū humectat corpus. corpora vero hoc tēpore humectari non egēt: tēpus eniz humidū. Altera quoniā vinū parui est nutrimēti ⁊ corpora hoc tēpore plurimo indigēt nutrimento. Calidius autē esse oportet vt resistat frigori hiemis. Et quod tēpore hoc quidez est vtendum sub ruffi coloris ⁊ merū parūq̄ tēperatum. Et bij quidez qui calide ⁊ sicce cōplexionis sunt ac iuuenes hoc tēpore optimarū cōplexionū sunt Quare opz tēperare regimen eorū ⁊ parū minui a calido. At vero senes ⁊ quibus frigida ⁊ humida cōplexio grauarū sunt dispositionū: vnde ⁊ necesse habent augere calefacientia ⁊ desiccātia. Huiusmodi quoq̄ opz esse regimē quotienscūq̄ aer frigidus est ⁊ humidus. Hoc est quod volebamus ostendere de regiminibus corporum ex habitudinibus aeris secūduz tēpora anni.

Capitulū. 3m. de regimine sanitatis per exercitium.

Exercitiuz quoq̄ eorū est quoruz vsus maxim⁹ est i custodia sānitatis maior aūt eius vtilitas qū prandium precesserit. Confortat nēpe mēbra ⁊ solidat ea soluens superfluitates que super sunt in corpore de cibis: cōfortat etiā naturalem calorem ⁊ iest ei auxilio ad bonā digestionē expulsionēq̄ a stomacho ⁊ intestis reliquiarū cibi. Et quotienscūq̄ fortius est exercitium. ⁊ digestio melior ⁊ velocior nō opz eos dimittere exercitium quod cōsuetum est iuxta quod diximus alias. Signuz nobis est q̄ videmus sani corporis esse eos qui exercitantur ⁊ laborant ⁊ currunt: minimūq̄ illis accidere morborū cum parua obseruantia diete. Ait nēpe Gal'. in libro dietarū vniuersalium. Quicūq̄ exercētur ante prandium nō multū egēt iuditio regiminis in prandio. quicūq̄ vero est parui laboris multe quietis: hic eget inquisitionū regiminis diete: caueregz a nociuis ⁊ cōsuescere corporis mundificationē. Et iterum i libro de regimine sanitatis: possibilis est solutio superfluitatum ⁊ purgatio earum per exercitium: ipsaq̄ excellentior ⁊ maioris vtilitatis est subtili dieta ⁊ medicamine soluēti. Medicamina nāq̄ attenuant mēbra ⁊ minuunt carnē: exercitiū sine quouis nocumēto mēbrorum soluit. Et rursus ait in libro curationis sanitatis. Exercitium cōfortat stomachū ⁊ epar ⁊ omnia mēbra adiuuās ea ad bonā digestionē. In expositione quoq̄ aerum aquarum ⁊ regionū: motus inquit ⁊ exercitium subtilē faciunt cōplexionē ⁊ bonā. Tēpus aūt quo vtendum est exercitio est post digestionē ciborum quib⁹ precedēti die quisq̄ est prāsus: digestionē dico plenam in stomacho ⁊ cetis. quādo natura icipit cupere porrectionē cibi alteri⁹. hoc aūt cognosces ex colore vrie. hui⁹ eiz qū ē color alb⁹ significat nūdū cibos digōs i ceis q̄ si croce⁹ sig⁹ ē cibos tūc eē digestos i ceris statiq̄ vtātur exercitio. Si ḡ sit igneus iāē añ in ceris finita digestio: ⁊ ē tēpus qñ natura eget prandio. Quz ergo videris tēporis signū exercitij: oz minuas corpus a superfluitatibus ciboz̄ per egestionē ⁊ vriną vt mundentur intestina ⁊ vesica: exerceasq̄ corpus fricatiōe medio cri per oia mēbra manibus ⁊ manutergijs oleoq̄ cōpetenti cōplexioni frices suauius adiūgēs paulatim donec modus occurrat tēperātie vt molescāt exercitio nō desiccētur mēbra: iā tūc aūt exercearis iuxta q̄ opus ē corpi ad solutionē superfluitatū mēbrorum cōfortationēq̄ eoz̄ ⁊ caloris naturalis. Sit autē modus exercitij aut iuxta cōsuetū aut iuxta q̄ indiget corporuz cōplō naturalis ſm q̄ dicemus in regimīe prō prio Seruet quoq̄ exercitiū modū magnitudis ⁊ paruitatis ex mēsura ciborū in subtili ⁊ crosso paucoq̄ ⁊ mlto. Post prandiū āt canēdū est exercitiū. Oō si necessitas exegerit differatur donec cibus a stō descēdat sua portione retenta: mutauerit illū mutatione qua facilius in epate conuertatur in sāguinē. sbonū. Si enī exercearis statim post prādiū descendit cibus a stō in intestina anteq̄ decoctio eius perficiatur fiuntq̄ exinde oppilationes in venis que sunt inter epar ⁊ intestina: quz sit exercitij superfluitates dissoluere a mēbris ⁊ purgare ab eis: si imoderatū fiat celeriter soluit ex suba mēbrorū aliquid. Oō vt fit desiderāt mēbra supplemētū ei⁹ qō soluitur. Trabūt itaq̄ cibū a venis que euacuate ⁊ ipse trahunt ab epate epat pari rōne a vena que dicitur gedebek. hec ab intestino subtili ipsūq̄ pari de cā a stō. Cibus enim ē crudus ⁊ indigestus nec defluēs per venas ⁊ meat⁹: fit ergo oppilatio. Congregaturq̄ de eo in venis humor crudus: vnde ⁊ fiūt pessimi morbi. Quare nō oz vti exercitio post prandiū statim. Sed nec cū quis famē patitur. hoc eniz prohibet hypocras in libro aphorismorū dicēs. famelicū hoiez nō oz laborare. Corpus nāq̄ in fame eget cibo: exercitiū vero solvit a corpore quod i eo est ciborū que sūt mēbris data Bebiles ēt corpe caueāt forte exercitiū: ⁊ quibus būores in corpore sūt subtiliores ⁊ pauci: vtantur aūt exercitio debili: sicut ⁊ forte cōueniētius his qui corpe fortiores sunt ⁊ in quib⁹ superfluitates crosse multeq̄. Terminetur vero exercitium hora qua sentit exercitatus angustiam: que ē. s. quādo incipit anhelitus inspissari sudoreq̄ exire. Tūc ergo oz āputare exercitiū cuiuscūq̄ sit spēi: ne forte fiat āgustia: iuxta q̄ ait hypo. Motus quo corpus mouetur intercipiēdus ē quz incipit angustia arcēdūq̄ ne hoc accidat. Est aūt hic alia exercitij speties in instrumētis anhelitus fitq̄ aliquādo arctatione spūs: mō aūt voce tēperata: ex hoc enī trahitur amplior i pectus aer ⁊ pulmonē. dilatař ergo pectus ⁊ meatus qui sunt i corpe ēt dilatātur. Oz tamē arctationē spūs ⁊ vocē i fortitudine ⁊ debilitate eē iuxta necessitatē quēadmodū dicemus in regimine proprio. His quoq̄ qui aliquo corpis mēbro patiť debilitatē laborē eius caueat foueatq̄ illud rege. Exēpli causa. patiť in pedibus vulnera oz minuat laborē pedis. Aliter aūt requies nihil bz boni: cui nec credēdū ē in custodia sanitatis nec securitatē dat ab infirmitatibus. Corrūpit enī cōplexionē ⁊ coadunātur in corpe p eā superfluitates multe. ex prohibitione earū a decoctiōe ⁊ dissolutiōe: vnde ⁊ calor naturalis debilitatur: fiūtq̄ eāe multorū morborū sicut alio loco dixim⁹. H. quoq̄ dicit. Timēdū ē ne diuturna quies calorē extinguat naturalē. Quare oz volētē custodire sanitatē suam cauere nimiā requiē preterq̄ si eius corpus rarū ē ⁊ porri aperti ⁊ lati: vnde ⁊ multa fit dissolutio superfluitatū. Qui eiusmodi ē nō indiget exercitio. Si qui autē sunt qui minime exerceātur sed quieti dāt operā: bos conuenit subtili dieta nutriri ⁊ pauca corpusq̄ eorū assuescere purgatiōi: sed inq̄ mediocriter. s. minutioni sanguinis ⁊ medicine soluēti ac vomitui cōgruētibus corpi eoz̄ vt ab binc duret sanitas eoruz.

Capitulū. 4m. de regimine sanitatis ex labore angustiē patientis.

Quod siquis excesserit i exercitio ⁊ labore quo accidat ei angustia. Oz inspicias si āgustiatus inuenit ex labore in mēbris suis quasi vlceř maculas: significat humores tenues ⁊ acutos: qui generanť tēpore fortis motus a liquefactione humorū crossoř ⁊ dissolutione eorū a liquefactiōe pinguedis ⁊ mollis carnis ⁊ dicitur huiusmōi angustia vlcerosa. Qui hoc patitur oz vtať requie: fricatione multa ⁊ molli: ⁊ vngatur oleo viol'. multo in oībus mēbris: maxime aūt in pedibus ⁊ dorso vt humectētur mēbra ⁊ molescant ab eo qō accidit illis ex siccitate laboris. Deinde balneetur aqua tepida: priuſq̄ intrat balneū bibat aut iuleb aut mali granati succū glutiat reiecta materia. Cibetur consuetis cibis: sed minuatur quātitas. Si aūt angustiosus in mēbris aliquid inuenerit lōgū: scias hoc eē ex extēsione lacertorū ⁊ neruorū per multitudinē laboris ex superfluitatibus que ad ea decurrerunt: nili q̄ superfluitates que continuātur neruis ⁊ lacertis in hac habitudine pauce sūt ⁊ nō male. Accidit autē his pigritia a motu difficultas inclinādi quz tetigerit corpus suū inuenit calidius q̄ qui angustiā patiť vlcerosā: nec apparet in corpe huiusmodi multū qd. Qui hec patitur vtatur fricatione parua ⁊ molli: vngaturq̄ i ea oleo viol'. ⁊ tepenti. quiescat ⁊ dormiat. Deinde balneetur in aqua tēperati caloris diutiusq̄ sit ⁊ sedeat in ea. Egressus ab aq̄ extergať ⁊ cū oleo viol'. fricetur. Induaturq̄ i balnea si hiemis tēpus est eat: horam perferat sic: tunc pascatur cibis facilibus digestioni: vt sunt pulli gallinarum ⁊ similia. minuaturq̄ quātitas. Sumat autem oia pauca pruna. Aut mora. vel vuas si fuerint: deinceps quiescat. Si hoc regimine die secūda etiā vsus fuerit. cessabit ab eo angustia. Si in tertio quoq̄ die similiter faciat oio curabitur. Si vero inuenerit homo cū angustia etiā percussionē apostematis percussioni similem: fit ex eo q̄ superfluitates calefacte sunt nimia calefactiōe cā fortis motus: vnde ēt attraxit aliquid supfluitatum proximarum. Sequitur aūt hanc spēm angustie dolor

UVA. BHSC. IyR_125_1

nimus cū tangitur corpus: videbisq; mēbra crossiora q̄ fuerant in sanitate. Et hec quidē maneries dicitur angustia apostematica. Accidit ēt maxime his qui nō consueuerunt exercitium t laborē. In labore aūt cōsueto parum accidit nisi quum morbus labor excesserit. Cura huius angustie ē cū sua ui t tenuissima fricatione inunctiōe olei violati t nenufaris tepefacti t imoratiōe longa in aque concha tēperati caloris longa quoq; requie t diuturna. Bibat iulab t sirupuz viol'. aquaz semis portulace: parua vtatur dieta. humectāti vt pti sana t succo ordei loti. aqua calida refrigerantiq; niue cum çaccara tabarçedi: mala granata sugat: mora comedat vuas melones indos. cucumeres t citrulos. Si āt deest ei succ⁹: comedat pisces lapidosos mus q̄ beg. pullos galline cū aq̄ vuarum acerbarum: cucurbite: succo malorum granatorū ac sil'ibus. Quādo autē inuenit angustio sus siccū durū in mēbris sic vt nō possit facile moueri: oz vtaī quiete t tēperata fricatione: balneetur cū aqua calida: vtatur dieta paululum attigente ad humiditatē: mane exerceatur deambulatiōe modica. fricatione. corporis extēsione. olei inunctione. balneo i aq̄ calida. Repelletur nāq; ab eo angustia.

Capitulum. 5⁴⁹. de regimine sanitatis per balneum.

b **Balneum** autē fiat post exercitiū sz non statim. Expectetur ergo paululum donec ad se redeat: vngatur corp⁹ eius oleo t fricet equaliter: ingrediaturq; balneuz: hoc ideo vt aperiant pori euacuēturq; a corpore reliquie superfluitatū dissolute per exercitium: molliaturq; cutis t caro. Perseueret in balneo ꝑm q̄ indiget quēadmodū diximus: diximusq; i regimīe proprio. Fricetur in balneo oleo vnctus cōpetenti: oīa vero iuxta mēsurā vtilitatis. Si vero fuerit bō diuturne dietis t delitiaruz t nō sit qui indigeat fricatione mēbrorū. fricetur corpus mediocriter. Si autē sit qui indigeat viribus mēbrorū: aut propter aliqua opera. aut ad audaciaz. hunc quidez oz fricari p omnia mēbra fortiter. Si autē vis mollescere mēbra sit fricatio parua leuis cum manutergijs. Diximus autē de omnib⁹ generibus fricatiōis t qne sit vtilitas cuiusq; in ꝑma parte t secūda quz de exercitio diceremus. Non oz autē exerceri t nō balneari post cibuz. sz nec balneari sine exercitio: maxie si grossus fuerit cib⁹. Si eiz exerceī aut balneaī qs post repletionē ciborū: repleī caput vaporib⁹: fiūtq; morbi pessimi pp eās q̄s diximꝰ. sz nec oz prādere statiz p⁹ exitū balnei cib⁹ eiz extinguiī i ore stōaci t replet caput fūo. Si ergo i his q̄is mō pcm fuerit: t caput vapore repletū fluxum facit. qō eiusmodi est cū bierapiera adiecta cassia fistula: t si quidē ꝑcesserit. Sin aūt adijce illi beslubeb polipodium t turbit: precipe qz ifirmū de ambulare crura strigere pedes fricare. Si t epati oppilatio acciderit cura cū squingibin: cū seibus t sirupo absinthij: t que his similia sunt que dicemus in cura oppilationis. Id aūt te scire cōuenit qm̄ post cibū optimū est his qui graciles sunt: t macri: si tamē nō sit in epate corpz oppilatio. aut in stomacho vētositas. Balneari aūt siue exercitio si cutis eius sit rara: t cōsueuit nō opz ad aliam cōsuetudinem hac transire: nihil enim ob est qum superfluitates eorum corporū cito soluātur tāq; si exercitio. Qui aūt nō huius modi est: nō opz balneari sine exercitio. Sz nec exerceri post balneū conuenit. Hoc eiz dissoluit virtutem t debilitat eam.

Capitulum. 6. de regimine sanitatis per cibos.

c **Gressū** q̄piā a balneo decet expectare t sustinere a cibis per horaz. Sūant aūt aliquē potuz sicut squingibin z accare aut mell: aut tulab: aut intibe t similium sz cōplexionē hominis naturalē. Bibinc prādeat prius sumens ea que opz sicut dicturi sumus. Comedēs autē optime terat molaribus cibum maxime si crossꝰ fuerit quo obedientior fiat digestioni. Quare illa quoq; coquant plenius que coquenda sunt vt acceleretur digestio eorū t exitus a stomacho aliaq;. Omio aūt opz speculari in vtendis cibis sex habitudines. Prima est qualitas ciborū t cōuenientia eorū corpori. Secunda q̄titas. Tertia ordo eorū. Quarta tēpus quo porrigantur. Quinta qualitas appetitus. Sexta aūt ex mēbris que patiuntur. Et speculationis quidem qualitatis ciborz t conuenientie: alia est in cōplexione: alia est in substantia. Et que in cōplexione corporum speculatur cōplexionē si fuerint calida cibentur huiusmodi frigida dieta: si frigida contraria. Si vero fuerit sicca sit eius dieta humida: sicca erit dieta si sit cōplexio humida. Si aūt cōtingat aliquem cibis vti minime oportunis siue cōplexioni: vtile est nusicere alia que frangant malū eorū: repellantq; nocumentū. Sicut lactuca si misceatur apio vt tēperētur cōplexio ei⁹ minuaturq; calor. Recentes quoq; pisces si condiantur cū melle t zinziber condito: aut comedantur cū cālidis salsamētis vt sinapi pipere t carui similibusq;. Substantia autē ciborū cōsideratur quoniā cibus crossus vt est caro vaccina t paīs azimus opportunus est illi cuius in stō calor nāl'ē mlt⁹ chol'a quoq; rubea in eo fortis ē: t qui exercetur multo labore ante prandium bieme ꝑ frigus aeris t somnū multuz. Tales eim cibi in huiusmōi bitudinibus digerūtur i stomacho plena digestiōe t nutriūt multū: augentq; plurimū virtutē. Si eim comederit eos quis aliter: hoc ē cui in stomacho paruꝰ calor parua ēt cholera t exercitiū t somnus nō multi huiusmodi cibi nō digeruntur: vnde in stomacho eiꝰ generāt chimos crossos t oppilationes in visceribus: maximeq; si fuerit cibus grossius t viscosus. Cibi aūt subtiles sicut caro pullorum. galline. starni. coturnices. franquilini. ale auiū. lactuce t similia cōgruūt ei qui nō laborat: t calor in corpore eius aut stomacho debilis est: t cui in viscerib⁹ oppilatiōes. Cui vero labor est t exercetur t in corpe t stomacho fortis est calor cibi bi nō cōsonant: nō ergo vtatur: qm̄ mutantur in stōacho eius in fumositatē: vnde t quidā optime digerentes carnez vaccinaz franquilinos minie digerunt. Cā est qm̄ stomachus ē multi caloris ad quē defluit multa cholera: eget grosso cibo in quo operetur. Cibus aūt subtilis cito exuritur i eo t fit fumositas. Si eim in ignē magnū proieceris stipulaz t quid sil'ē: statiz in ipso mometo exuritur debilitaturq; ignis t extinguitur. Si aūt ligna fortissima apposueris vt ilices t quercus cōfortatur t nutritur ignis: stomacho quidē tēperato in calore cibus inter subtilē t grossuz medius optimꝰ est. Sicquoq; t bis qui mediocriter exercentur aut dormiunt: aut in temporibus sunt temperatis.

De quantitate ciborum.

Consideratio autē quātitatis ciborum talis est. Oz hominē nō multū fieri i appositis vsq; dū grauet stomachum eius. accidatq; fastidiositas ciborū siue ille quidē cibus laudabilis sit siue cōtra. Si eim in hoc quis peccet generaī in corpore illaudabilis sanguis t impletvenas humor iniqꝰ: generāturq; graues morbi: t que sunt ex repletione malaruz escaz amplius nocēt q̄ que de laudabili. Si eim fiat repletio de cibis calidis generātibus cholerā rubeam: affert pessimas febres morbosq; acutos. Qō si decurrat materia ad aliquod mēbrorū facit apostema qō dicī formix: aut berisipilla. ac similes morbos acutos. Si aūt fiat repletio de crossis cibis oritur artetica t podagra. t dolores renū. asma. durities epatis t splenis. Sz t si cum hac sit etiā viscositas fit oppilatio in his mēbris. Et si sit repletio ex cibis generātibus melācholiā: fiūt melācholice passiōes: vt sūt desipiētia nigra. q̄rtane cācer. scabies. icteritia nigra. t similes passiōes melancholice. Sed t si fiat repletio ex cibis generātibus diuersos humores variosq; t discordes: fiūt ex eis pessima vulnera t febres mixte que aliq̄ recedunt alijs succedentibus. Que qum ita sint cauere oz repletionez ciborū ac frequētationē fastidiositatis nisi bis qui fortis sunt exercitij: laboris multi cutisq; rara. Aliter aūt se bñs minime. Repletio nāq; ciborū illaudabilis ē valde. Si autē peccatum fuerit replebiturq; homo cibis quouis tēpore: sic vt grauet stōachꝰ eiꝰ vtatur vomitu cū pēna tacta oleo sisami t digitis. Accipiatq; aquā calidam: nec vero hoc differat vt liberet stōacꝰ eiꝰ: bibat post vomitū apiū t vinuz ribanuz: nec eo die deinceps porrigatur illi quiuis cibus. Qō si vomitu vti nō poterit prohibente aliquo: vt est dolor guttu ris aut pectoris: aut palati: longo setotū sōno det: post exercitium multum: bibatq; vinuz forte minuāturq; cibi. Cum autē putrida t fetens est eructuatio: patientiq; fastidiositatem acciderit solutio vt egrediatur cibus indigestꝰ huiusmōi nō opz laborem sed desistere: minuat quoq; apponēda t subtilier: vt est panis bene fermentatus infusus in vino ribano subruffo. t iura pullorū ac starnorum vtatur somno t quiete. Sin autē acciderit hoc cuius cutis sit aspera t spissa: opz fricari corpus eius fortiter cū multo oleo tepenti sedeatq; in pila aq̄ tepide t diu pstet in ea. Si autē mane factum fuerit t adhuc super est in ore stomaci cibus nō opz prandere donec omnino descendant reliquie cibi t digerantur. Certificabitur autem digestio qū videris stomachum vacuum equaliponderē iocūdū: vrinaq; iā incipit tingi t si nihil horū apparuerit: decet vti exercitio iuxta consuetudinē deinde balneo.

De ordine

ciborum. Speculari quoq; ordinem ciborum quoniam quosdā quidē opz t prius sumere quosdam aūt deinceps. Opz enim vt prepo nat homo cibos facilē descēdentes a stomacho illis qui morantur. Sicq; qui mollium ventrē illis qui stringunt vt cib⁹

UVA. BHSC. IyR_125_1

cito descendens viã paret morãti vt sunt melones ⁊ antep
tica: prius sumenda sunt q̃ panis: aut caro mollienſq; ven
trem cibus viaz paret stringenti sicut prius sumuntur olera
elixa parata cum muri ⁊ oleo olive: q̃ pira coctana q;. Cũ
autem preponitur cibus minorans descensuz cibo acceleran
ti: digeritur cibus facile descẽdens nec inuenit viã exeundi a
stomacho propter alterius difficil' descẽsum ad exitum: vn
de corrumpitur alteraturq; in stomacho: corrumpens secuz
ẽt morãtẽ. Eadẽ est rõ de emolliẽtibus ventrez q̃ preferunt
restringentes illis: emollientes eni ventrem si nõ preuenerint
viã egressus corrũpunt: corrũpẽtes etiã strigẽtes. Gros
sus aũt cibus nõ cito digestibilis oportz precedat cito digesti
bilẽ ⁊ subtilem vt prepositio ouine carnibus auibus ⁊ vacci
ne ante ouinã: pfunditas eni stomaci calidioz ẽ alto ei⁹ ⁊ me
lioris ẽcoctiõis: qm̃ qõ vicit i eo caro ẽ. vñ q̃ opaī i grosso
cibo bñ illũ digerit. Sivõ ꝓponaī sbnl' grosso ñ digerit ḡll⁹
propter frigiditatẽ alti stomaci: q̃ in eo sit dominas substan
tia neruosa.

De tẽpore cibationis. Tẽpus aũt sumendi cibũ opz sit post mundificationẽ stomaci:
⁊ cõfortationẽ caloris p exercitium sufficiens ⁊ frictionem
ingressũq; balnei: ⁊ quãdo videris coloratam vrinã appeti
tum cõfortatum ⁊ fames apparuerit. Tunc nõ oportet differ
ri prandium. Si eni differatur attrahit stomachus sibi sup
fluitates corporis: cessatq; appetitus eius ⁊ corrumpitur ci
bus mixtus illis humoribus. Si auteꝫ acciderit differri pran
dium: ⁊ stomachus traxerit humores ad se: detur huiusmõi
squingibin aut iuleb: suggat mala granata dulcia acria ⁊ me
dia que dicuntur muza: ⁊ sustineat paululũ ac sic comedat.
Opz autẽ multifacere cibos in tẽporibus frigidis: quando
calor cõgregatur intra corpus caueaturq; in tẽporibus cali
dis: calor nãq; aeris educit naturalez calorẽ a corpore ⁊ mi
nuit: hieme vero fortiores sunt digestiones q̃ estate: hoc eniz
tẽpore stomachus fortior est calore vt iã predixim⁹. Vides
hinc oportere appositionẽ ciborũ mane esse in estate: q̃ aer
adhuc iocundus est nõ feruidus: aut nõ statim post exercitium prandere sed post requiẽ nõ breuiorẽ hora sed maiorem
Sicquoq; post balneum hora vel amplius sufferatur.

De regimine ciborum iuxta qualitatẽ appeti
tus. Operatur quoq; appetitus in digerendo cibuz bona actione. Significat nãq; oportuni
tatem ciborum ⁊ cõuenientiã corpori. Quz enim duo sunt ci
bi equales in bonitate inclinaturq; appetitus ad alterũ: pre
cipimus apponi quod desideratur: q̃ cõueniẽtioz ⁊ magis
cõferens velocioris digestionis. Sicquoq; si sint duo cibi ⁊
alter altero melioz inclinaturq; appetitus ad minus bonuz
preferimus illum alteri: stomachus enim melius digerit illũ
propter spõtaneã anime susceptionẽ mẽbrorumq;: vnde ⁊ sto
machus cõuenientius suscipit illum.

De regimine ciborum secundum infirmantia
mẽbra. Si autẽ sit infirmitas in
aliquo mẽbrorum opz vti cibis cõferentibus illi: cauendiq; q̃
infirmitatis eius malum nutriunt: etiã si omne corpus egeat
diuersis ab illis. Siquis enim sit in quẽ cephalea acceleret:
opz fugiat cibos vaporantes: vt sunt nuces ⁊ lac allia cepe ⁊
bis similia. Cui autẽ in stomacho debilitas est: caueat cibos
enatãtes eneruantes: vt est pinguedo butyrum sisamũ ⁊ que
similia sunt. Cui vero natat cibus in ore stomaci: accipiat ci
bos grossos vt descendat sua grauitate in fundum stomaci ⁊
precipue paululuz moueri post cibum: vt descẽdat ab ore sto
maci. Qui autẽ patitur pblegma i ore stomaci: debilitet phleg
matica: porriganturq; ei que icidunt pblegma vt squingibin
melleum. Cuius in stomacho multa cholera rubea, generaī
caueat illã nutriẽtia vt cepas mel ⁊ allia: accipiatq; repzimẽ
tia vt mala granata acida tamarindos ⁊ similia. Si morãī
ciborũ descensus a stomacho ad intestina: caueat victuz glu
tinosum ⁊ grossum: sumatq; quicito descẽdit vt mollificet i
testina vel naturã: vt olea dulcia que sumuntur ante cibuz.
Aut si cui cibus descendit a stomacho in digestus: dentur ei
arctantes ⁊ retinentes cibi vt coctana pira glandes carice si
cie ante cibuz. Et cuius epar frigidum est ⁊ strictum: mederi
cibis opz caueat escas grossas ⁊ viscosas: vtaturq; subtilib⁹
Si aũt calidus fuerit caueat calida sumens refrigerãtia. Sic
⁊ in omnibus mẽbris si in eorum aliquo fuerit infirmitas ca
ueat quod augeat illã: vtaturq; aduersãtibus ⁊ minuentib⁹
Quod si aliquod forte non cõgruum cibũ assũpserit iuxta
quod membris eius opus est statim sequatur aliquod repel
lens nocumentũ eius sicut aī dictum est.

Capitulũ. 7^m. de regimine sanitatis per potũ aque.

Quoniaz diximus que oportuit de regi
e mine ciborum transeamus ad
regimen potus. ⁊ excellentior quidez potuum est aq̃
⁊ post vinũ ⁊ eligere quidez aquã opz qualẽ alio loco dixim⁹
Caueatur aque potio eius hora qua cibus sumitur donec fir
metur cibus in stomacho: descẽdatq; paululũ ⁊ pedetentim:
potio eni aq̃ hoc tẽpore circũfundit substãtiã stomaci: ⁊ cibo
rũ, pbibetq; stomachũ cibis ibere. vnde ⁊ bene nõ digeritur.
Substãtia eni stomaci necesse habet tãgere cibos calore suo:
quo eos excoq̃t ⁊ referat eos in suã naturã. Si vero vrgeat
necessitas bibatur ex ea parũ sedãde sitis gratia. Cũ autem
sufficiẽs erit homo a cibis. sederitq; i stomacho bibat aquã
frigidam quãtum necesse habet: sed non oportet bibat aquã
in saliua neq; in nocte: debilitat eni calorez stomaci ⁊ epatis
naturalẽ: nisi calidi sint cõplexiõe naturaliter. Fugiat quoq;
potum aque frigide ⁊ niuee habens stomachũ ⁊ epar debilẽ
natura aut debiles neruos: aut cui est in pectore passio. Qui
eni perseverat in eo superuenit ei eruptio sanguinis ⁊ egestio
catarri rigores ⁊ arteticа. Sed si non manifestatur nocumẽ
tum eius citius qũ tamen accesserit etas ⁊ senectus apparẽt
hec nociua ⁊ egritudines alie que difficile sanantur. Hec ve
ro post coitus frigida bibatur aqua malũ eni. Hec stati post
balneum aut exercitium fortius donec geuerit bibaturq; ãte
aut iulab aut squingibin tẽperati. Nõ in cõgruum est vti aq̃
refrigidata cũ niue post prãdiũ pedetẽtim pariterq; cũ vino

Capitulũ. 8^m. de regimine sanitatis per vinũ.

Ter vero potus. s. vinum vuarũ cõferens ẽ ei
a qui custodiã vult sanitatis sicut alio loco
diximus si quidẽ vtatur quis eo iuxta modũ tẽpore
quo opz. Confortat enim calorẽ naturalẽ ⁊ extendit in totũ
corpus. ⁊ tẽperat humores cholericos purgans eos p sudo
rem ⁊ vrinã: ⁊ mollificat naturã: humectãs mẽbra dura: qui
bus accidit siccitas cã laboris supflui: aut aliquo simile. cibi
monet appetitum adiuuãt digestionẽ mittens per oĩa mẽbra
Affert quoq; ad ea humiditatẽ aque: soluens ventositatem
⁊ inflationẽ apit oppillationẽ: mitigat melī az calefactione ⁊
humectatione sua. Aiaz cõfortat vãs illi gaudiũ ⁊ letitiaz ac
dilationẽ ⁊ similia que ostendimus quz de natura potionum
tractauim⁹. Maxime aũt hec operaī in his qui tẽperata ha
bent corpora: aut qui inclinatur in frigore: si sumatur mediocri
ter: facit ẽt hoc in oĩbus cõplexiõib⁹ si qõ sumitur oportunũ
sit quãtitate ⁊ qualitate ⁊ mõ ẽz tẽperãtiã aque. Nocet autez
illi cuius cõplexio supabũdat in calore: aut qui febrẽ epatis
patitur: aut cephalẽ: ⁊ cui nerui debiles sunt nocumẽto ma
ximo. Cauere aũt illũ oz qui aliquod horũ que diximꝰ patī
tur. Siquis eni oĩno nõ velit abstinere potu eius: bibat albũ
subtile multa aqua mixtũ cauẽs vina acuta ⁊ vetera. Si aũt
vrgetur eis quoq; sumere: tẽperet illa aqua frigida horis an
teq̃ bibat sex: bibatq; illud cũ niue qui calidissimus ẽ ⁊ proi
ciat in vas eius integras rosas: amigdalaī dulces ⁊ frustra
pomorũ acitoniorũ: ⁊ qui oĩno vult illũ vincere ifũdat in eo
panẽ simile: sex horis anteq̃ bibat: deinde colet ⁊ bibat: subse
quaturq; guata lactucarũ radices: ⁊ papaueris ⁊ poma mu
za ⁊ terra caraſanica cõdita cũ cãphora. Si cui aũt accele
rat capitis dolor comedat statiz post potionẽ parũ cibi: ⁊ fru
stra coctanorũ: vt arceat ascẽsũ vaporis ad caput. Estate ve
ro oĩno potu eius abstineat: nec vero oportet vinũ bibere in
saliua: sed nec post salsũ cibũ aut acerbũ aut pũgitiuũ: ad
ducit enim stõ excoriationẽ ⁊ intestinis. Sz neq; bibatur sta
tim post cibũ: malũ eni ⁊ emittit cibũ indigestũ: maxime cu
ius est in epate ⁊ venis oppilatio generans hydropisim. Ci
bus si descẽdat incoctus minime attritus non trãsit strictos
meatus: remanet ergo ⁊ auget oppilationem. Cui aũt acci
dit stomaci debilitas per potationẽ trãseat ad coctana cum
pauco musco: aut fructũ mirti recẽtẽ: aut uuas passas glutinosas mũdatas granis. Si quidẽ debilitas fuerit ex caliditate. Si aũt fuerit ex frigore: vtatur sabado ⁊ gariof. infuso aq̃
frigida. Sugat çaccarã paululũ. Nec oz assuescere ebrie
tatẽ. corrũpit eni mẽtẽ: adducit ethicã: sanguis screatũ: mor
bos acutos ⁊ arteticã: debilitatẽ neruorũ: epilepsiã. tremorẽ.
apoplexiã. paralisim. quinãtiã ⁊ morte subito quz replẽtur vẽ
triculi cerebri ⁊ vene vino: ⁊ nõ est in eis locus spũ vt lucer
na que si impleatur oleo plus mõ infunditur ignis ⁊ extingui
tur. dicit aũt. H. in libro de cõplexione: quoniã ex vini multi
potatiõe accidũt passiones graues frigide vt apoplexia. spas
mus. eptlia. queq; bis sunt similia replẽtia vẽtriculos cerebri
vaporibus vini: ⁊ quod ad illud ascendit de venis: refrigera
tur itaq; naturalis calor ⁊ accidũt huiusmõi passiões. Que
quz ita sint nõ oz excedere modũ i potatiõe: caueaturq; vio-

Audi cõsiderare que generari possũt ex ebrietate.

UVA. BHSC. IyR_125_1

lentia nisi forte in mẽse aut duobus semel: statimqz vtaꝫ vomitu emũdetqz stomachũ: hoc enim corpus purgat a superfluitatibus mũdatqz stomachũ. Qui vero hoc facit si quidẽ calidus ẽ nã statim post vomitũ accipiat squingibin aut iuleb. Qui ãt frigide est cõplexiõis bibat post vomitũ gendicare ꝛ sirop. pomoꝝ aut siro. xiloaloes. Oꝝ aũt qui ẽ multus in bibẽdo vinũ ꝛ nõ vult inebriari: prãdiũ minuere. cenare in ra pinguia: maxime cauliũ cũ carne agnina pingui ꝛ dulci: parata cũ oleo amigdalarũ ꝛ sisami recẽtis: qum comederit ex eo aliquãtulũ prohibet vinolẽtiã: maxime feludegõ ꝛ cha bisum pinguia eni ꝛ dultia frãgũt acumẽ vini quꝫ prius peruenerint ad stomachũ cõsolãtur illũ: prohibẽtqz ascẽsum vaporis vini surũ. Caules ãt arcẽt ebrietatẽ cã sue desiccatiõis in humiditate vini. G. in libro simpliciũ medicaminum dixit amigdalas amaras si comedaꝫ ex eis aliquãtulũ ante vinũ arcere ebrietatẽ ꝛ temulẽtiã. Assignatio medicamis prohibẽtis ebrietatẽ. Aque foliorum vitis albe. ʒ. i. aceti. ʒ. ʃ. robi besseret. ʃ. ʒ. sorbeat illud paulatim. Aliud ꝛ si volueris sumere semẽ caul. ʒ. ii. bibe cũ robo beseten anteꝙ vinũ bibas. valet enim.

De temulentia.

Temulẽtia eni ẽ ifirmitas q̃ accidit cerebro ꝛ sensibus: de ascẽsu vaporis qui fit ex vino: impletqz cerebrũ humore calido: hec autẽ maxime his accidit quorũ cerebrũ calidũ ẽ ꝛ debile: hoc aũt quꝫ acceperit crapulã vaporosam debilitatur a digestione sua ꝛ dissolutiõe crapule. Cui⁹ãt cerebrũ forte ẽ ꝛ validũ nõ grauatur crapula. soluit eni: vnde nec accidit ebrietas. Juxta igitur virtutẽ debilitatẽqz cerebri accidit ẽt difficultas ebrietatis ꝛ paruitatis eius. Regimẽ eius tale ẽ. In regimine ebrietatis cõsiderãdũ ẽ si ebrietas grauis ẽ ꝛ multa precipe huic paruo leuiqz vti exercitio vt ẽ deambulatio. balneariqz in aqua dulci suaui in balneo mediocris caloris: sustineat parũ ꝛ comedat parũ ciborũ facilis digestionis ꝛ desensus a stõ: dormiat sõnũ oportunũ: dissoluetur eni ab eo ebrietas: reuerteturqz in priorẽ locũ vel statũ. Si aũt fortis fuerit ebrietas ita vt ꝛ corpus turbatũ sit ꝛ aia inordinata ꝛ anbelit⁹ frequẽs caput quoqz egrotãs: nõ oportet huiusmodi hominem aliquid attingere ciborum: aut vini: quiescat fricẽtur plante pedũ ipsius. Abluãtur parũ crura ei⁹: soluaturqz crapula vaporosa a cerebro eius. Cum euigilauerit ꝛ apparuerit leuitas in corpore ei⁹ cessauerit turbatio capitis passio. Aie densitas. exerceatur leuiter. Sebine ingrediatur balneum temperati caloris: vngaꝫ corpus ci⁹ ꝓpetenti oleo: fricetur corpus eius totuz suauiter ifundatur aqua tẽperati caloris. maxie caput eius: ingressus sedeat in pelui aque tepide admodũ: fit in ea paululũ egrediaturqz. Si aũt pseuerat cephalea fundatur sup caput oleũ rosatũ refrigeratũ nõ pmultuz: ꝛ si quidẽ estas est irrigatur aqua frigida. debic extergatur: quiescãt paꝝ ꝛ bibat squingibin aut iuleb. aut siro. besserẽ: aut sirup. limue. aut prunorũ refrigeratoꝝ niue: expectetqz parũ: occupeturqz colloquio ꝛ similibus: tunc cibeꝫ leui subtili ꝛ facile digestibili: vt sunt sorbilia oua ꝛ iura quarnabi facta cũ carne crassa: comedatqz lẽticulatũ muzuz. pulos patos cũ succo vuarũ acerbiũ ꝛ granatorũ: pisces lapidosos ꝛ frãquilinos ꝛ starnas cũ coriãdro viridi aut sicco. ꝛ cũ ruta: des ei lactucas ꝛ itiba ꝛ qõ simile ẽ. Nõ aũt multus sit in cibis. post quos suggat granatũ. poma muça. ꝓpleta. pira. ꝛ similia: nec deãbulet post prãdiũ donec transeant tres horꝫ: sz iaceat in loco frigido si quidẽ estas est. Si vero biems in tẽperato loco. Odoret sandalũ. aquaz rosatam. cãphorã. rosas. nenufar. vapozetur ligno aloes cũ cãphora: ꝛ bibat hũc siro. Est enim vtilis ebrio maxime cuius ẽ complexio calida. ℞. prunorum nigrorum. tamar. purgati int⁹ ꝛ extra. dimidiam libram. coquantur cum. lb. v. aque donec rediat ad vnã: coletur ꝛ super addatur. lb. ʃ. aque granatorũ muçorum ꝛ aque acerbe citoniorũ. ʒ. o. coquatur cũ igne tẽperato dispumetur donec fiat sicut iulep. Tũc sumatur ab igne colatũ seruetur: vtatur quis qum opus fuerit si quidez est astringens est cũ niue. si nõ habz succũ bibat granatorũ muçorũ dormiat nocte tota: mane facto ĩret balneũ: fundatur super illum ꝛ caput aqua calida sepi⁹: statimqz dormiat. Cum euigilauerit sumat squingibin refrigerativũ. Et si vsus fuerit medicamine hoc cũ aqua granatorũ sedabitur manifeste ebrietas. ℞. boli armenici. berberis. granorum citruli semis medulle borragis. buglose vniuscuiusqz. ʒ. v. semis caulis. ʒ. vij. carabe quesuti. semis portulace. oium ʒ. b. cãphore. ʒ. j. terãtur ꝛ cribrata misceãtur cũ aqua granatorum aut siro. bescerez refrigerato cũ niue estatis tẽpore: vtile eim est. Sirup⁹ quoqz absinthij cũ aqua granatorũ ante cibũ prodest ebrietati. Si aũt supersit adhuc capitis dolor mũmeqz sedatur: irroretur caput decoctiõe camomille ꝛ aneti ꝛ ponaꝫ ad nares aliqd olei liliacei ꝛ anetini: vngatur eius caput vt dissoluatur vaporis reliquũ. Caueãt aũt oleũ rosatũ in reliquis cephalee vaporose ꝛ ebriose. Que si cessauerit deꝫ paꝝ vini albi ꝛ subtilis aquosiqz: prodest eim ad subtiliãdas ebrietatis reliquias grossas. Si autẽ differẽs dolor remanet adhuc die⁹: fit hoc cã grossi vaporis sternutetur: ifundatur huiusmõi oleo camomille ꝛ aneti ꝛ vngaꝫ eo caput: soluit eiz reliquias ebrietatis. Nõ oz aũt bibere aut exerceri quãdiu quis ebrius est. aut cephalicus. Est apud diascoridem qm̃ robũ mirti si sũatur ante vinũ prohibet ebrietatem.

Capitulũ. 9⁹. de regimie sanitatis p somnũ ꝛ vigiliam.

Omnum vero oz esse post prãdiuz tẽperatumqz. somnus eim est coruz que digestionẽ ciborum adiuuant. Et si cibus quidẽ est mult⁹ aut crossus oz ꝛ somnũ ampliorez eẽ tẽperato: sit ergo paruitas eius magnitudoqz ex multitudine mẽsure ciboruz paucitatisqz. Porro illũ qui ꝓmultum multis replet⁹ ẽ cibis somnum cauere conuenit dõec a stomacho soluatur cib⁹: ne forte superet naturalẽ calorẽ materia. Si vero cibus ẽ subtilis sit somnus breuior temperato: vigilijs oio vti nõ ꝓuenit: calefaciunt eim ꝛ desiccant prohibẽtqz digestionem fieri.

Capitulum. x⁹. de regimine sanitatis per coitum.

In coitu multifieri nõ cõuenit nisi cõplexio cuius calida humidaqz ẽ naliter: qõqz corpori eius dñatur ẽ sanguis: testiculiqz calidi ꝛ humidi: paꝝ aũt vtatur cuius cõplexio frigida ẽ ꝛ sicca: sz nec in saturitate ꝛ repletione ciboꝝ ꝛ potus: nec vero duz fames ẽ: nec stati post laborẽ aut post balneũ aut inanitiõez nec fiat dũ calefactũ est aut refrigidatũ corpus: q̃uis calefactiuũ aut refrigidãtium cã. sz sit medium in oibus suis hitudinibus. Minuatur quoqz in autũno ꝛ i tẽporibus quibus iminẽt graues ꝛ pestilẽtiales morbi. Caueat aũt oio tẽpore pestilentie. Oportunũ aũt tẽpus ẽ post digestionẽ ciborũ in stomacho ꝛ descẽsuz corũ ac ante somnũ: vt quum vsus quis coitu fuerit dormiat. dirigaturqz ꝛ quiescat. Hoc aũt tẽpus oportunũ est generatiõi prolis: qm̃ dormit mulier ꝛ firmatur sperma masculi in matrice. Si autẽ quis vtendo peccauerit: tollerabilius in repletione q̃ in fame: ꝛ dũ calet corpus melius vti q̃ si frigidum sit: melius quoqz dũ humectatus ẽ q̃ desiccatus. Si aũt qñ excesserit in coitus hõ vsu sic vt minuaꝫ calor eius ꝛ bũiditas naturalis rarescat corp⁹: oz rozari corpus eius aqua frigida. quo spissentur pori: multiplicetursz calor naturalis iterius in corpore nec multũ tamẽ. Cibetur carnis iure parato cũ espidabago ꝛ trito cũ cepis ac cicere: porrigatur illi vinũ ribanũ. vinũquoqz vetus vaporetur cũ neda. ꝛ liniatur cũ gallia ꝛ similibus: quiescat ꝛ dormiãt diutius. Q; si aliquãdo acciderit ĩ coitu ipotentia cõsideretur diligẽter qua cã fiat: regaturqz eiusmodi cõtrarijs cibis ac medicaminibus sicut dicemus in curatione passionũ.

Cap⁹. xj⁹. de regimine sanitatis per accidẽtia anime.

E accidentibus aie tristitiã gõ nõ oz aliqz freqntaꝫ. sz nec irã nec mltiplicare curã aut cogitatiõez inutilia oio fugiaꝫ: huiusmodi eni oia ꝓplexionẽ corporis mutãt adiuuantqz inanitione ꝛ debilitaꝫ calor naturalis. Qui aũt est calidus cõplexione si his vtatur pariũt ei pessimas febres vt ethicã ꝛ ptisiz similiaqz. Quare opz cauere hominẽ huiusmodi animi accidẽtia: atqz vt assuescat gaudium: letitiãqz: hec enim naturalem coforant calorem. mouentqz ad exteriora corporis: augent in pigritiã confortãt animã. Sixim⁹ autẽ quid faciat quodqz anime accidentium in corpore qum de rebus naturalibus loqueremur.

Capitulũ. 12⁹. de mũdificatione corporũ ad custodiam

Olligitur in corpore crapula quedã ꝛ superfluitas ciboꝝ ꝛ potuum qua minime indiget natura: ꝛ partem quidẽ huius prevalet natura pellere educereqz e corpore: partẽ aũt nõ prevalz. Remanet ergo in corpore cui ꝛ nocet intantum vt egeat auxilio medici natura: quo purgetur crapula hec maximeqz in corporibus eorum: qui non cauent vsum malorũ ciborum. Cibus eni in stomachũ veniens qũ digestus in eo fuerit expellit illũ in intestina: succositas eius tendit ad epar ꝛ remanet purgamentum eius quo nõ indiget natura. Expellit itaqz ꝛ educit illud a corpore per egestionẽ. succositatẽ aũt q̃ ibat ad epar qũ digesserit ꝛ informauerit sãguinẽ seperat i quoqz superfluitatẽ: mittitqz eã ad vasa sua. Et quo quidẽ oio nõ indiget vt est vria pellit ꝛ emittit a corpore. Quod si forte quanis

UVA. BHSC. IyR_125_1

cauſa nõ emittere poterit nocet ꝛ adducit morbos: ſicquoꝫ
qum ierit ſanguis ad mẽbra: quod quidẽ cõueniens ꝛ ſimile
eſt ſuc nãe ſuſcipit: ꝛ in ſuã trãſmittit naturã. Quod autẽ nõ
confert ſubtiliat ꝛ ſoluit ꝛ ſi nõ ualeat remanet in eo mẽbro ꝛ
in locis vacuis: hoc ergo qũ putrefactũ fuerit: generat febres
ſi vero defluat in aliquod mẽbrorũ facit apoſtema ſecundum
ſuã naturã. Oꝑz ergo medicũ qũ cognouerit aliquã in cor-
pore ſuperfluitatẽ maturare illaz atqz educere a corpore quo
fiduciã preſtet exinde a morbis paſſionibuſqz. Opus enim ẽ
in omnibus parũ iminuere corpus ꝛ inſpicere quod egerit
ab eo naturaliam rerũ: ſicut eſt egeſtio ꝛ urina ſudor ſanguis
meſtruus: ꝛ quod de naribus egreditur ꝛ quod defluit pala-
to: quodqz etiã ſpuitur a pectore. Si ergo viderit aliquod bo
rum minui ꝛ nõ eſſe egreſſũ eius iuxta quod exigit rectio
ciborũ nec ſecundum conſuetudinẽ ꝛ differri tẽpore quo ſo-
lebat exire. Oꝑz ſolicitare egreſſum eius vt redeat in ſuũ ſta
tum naturalẽ. Sic etiã ſi viderit in aliquo mẽbrorum congre
gatam eſſe ſuperfluitate: vt in pectore aut ſtomacho: aut in
renibus aut veſica: oportet exinaniri huiuſmodi crapulam a
corpore euacuatione ꝛ ab illo mẽbro in quo cõgregata eſt. Sz
ꝛ ſi natura aretata eſt ꝛ egeſtio iminuta oz conſideres cauſã
huius cõſtipationis: ꝛ ſi quidem fuerit paucitate cibi por qz
addendũ eſt boi: ꝛ ſi quoniam cibus ſiccus humidis vtendũ
eſt: vt ſunt olera emollientia ventrẽ vt eſt blitus maior: minor
qz lebelabuz aptatũ cũ oleo oliue ꝛ murí. Si autẽ quoniam
cibi ſtringunt aut pontici ſunt. oz huiuſmodi vti iure pingui
dulciqz cum oleo ſiſami. Beniqz ſi eſt hoc quoniam peccetur
in ordine ciborum oportet mutari ordinem: reuertaturqz
homo in ſuam conſuetudinem. Si vero accidat propter
malam complexionem quam patitur ſtomachus ꝛ inteſti-
na: oz obuiare oppoſitis. Si ergo ſtõachus ꝛ inteſtina plus
equo calent ꝛ deſiccata ſint: oz cuz qui patitur ſumere cibos
refrigidãtes ꝛ humectãtes vt ptiſana cũ manna: aut dulcia
pruna dulcia mora ꝛ ſebelẽgum maturũ: humida quoqz ole
ra. Si aũt frigida ꝛ ſicca ſunt oz cibetur eſcis calefaciẽtibus
ꝛ humectãtibus ſicut eſpidabagũ paratũ cũ lacte agnia car
ne aſparagis. ꝛ blito maiore vuas paſſas dulces: ſicꝰ quoqz
ꝛ dactili ꝛ paſſi robũ vini ꝛ cãna mellis ac ſimilia: ſumatqz
parũ caſſie fiſtule ꝛ mane. Si aũt cõſtipatio ẽ facta ab hũo
ribus groſſis viſcoſiſqz paucitateqz cholere rubee in inteſtis
oz vt ſumat huiuſmõi iura gallorum vetez cũ medulla car-
tami ꝛ beffarigo: ſumat quoqz mel ꝛ aquã calidã: ſquingibi
melleũ cum aqua: deturqz rurſus aliquid caſſie. fi. facte cum
turbit: ꝛ ſi nõ proficit hoc qm̃ hũor ẽ i inteſtino inferiori: oz
vtatur cliſtere mollificãti cõuenientiqz. ſ. ex blito maiori aq̃.
oleo ſiſami ac mirti ꝛ çaccara rubea. Si autẽ multum fuerit
pblegma conuenit loco çachare mellis appoſitio addaturqz
etiam boracum.

De conſideratione urine ꝛ reliquarũ ſuperfluitatuz. Urina quoqz conſideranda ẽ ſi minuatur caloris cã: oz dari patien
ti ſemen pſilij ꝛ iuleb: ꝛ medullã cucumeris. citru. ſemiaqz eo
ruz: ſemẽ mellõis mellonẽqz indũ. Si fuerit ex frigiditate de
tur patienti apiũ. feniculũ. ꝛ ſemia eorũ. ciminũ. aniſũ ꝛ dau
cum ꝛ aquã decoctiõis eorum. Miſceaturqz cibis eius apiũ
ꝛ aſpagus. ameos. ciminũ. cicer nigrũ. nuces. ſel genuũ. ꝛ ſi-
milia. Cauẽduz autẽ eſt ei cui accidit iclusio urine aut ege
ſtionis ne differat emiſſionẽ eorũ. Cõſtipatio nãqz egeſtio-
nis colicã adducit ꝛ ventoſitatẽ anguſtiationẽ ꝛ vertiginez.
Retentio urine facit difficultatẽ urine: vulnera in veſica: pro
deſt aũt arteticis urine frequentatio ꝛ qui ẽt in ſpina patiun
tur: deſiccat corpus: ſanat ꝛ hidropiſim ꝛ multitudinẽ infir-
mitatũ humidarũ niſi ꝙ perſeuerãtia eius adducit ſiccitatẽ
corporis intantũ vt quãdoqz nocear: adducitqz tenuitatem
ꝛ marcorem ꝛ vlcera veſice ac diabetem.

De ſudoris retentione. Si vero ſudor conſtrin
gitur ꝛ nõ exit: ẽqz cã frigoris reuo
ca illũ fricatione ꝛ exercitio ingreſſu balnei. rorationẽ aq̃ cali
de ſup corp. Si ãt cã porrorũ ꝛ caloris ſolis ꝓuoca roratio
ne aq̃ dulcis ꝛ tepide ꝛ fricatiõe molli cũ ol'oviol'. ꝛ nenufaris
Sic ẽt facies illi cui cutis ꝟſtipata ẽ balnei cã cũ aq̃ nitri ꝛ
quebriti. Si autem fit mora ſudoris ex ſuperfluitate groſſa
et viſcoſa: regimẽ eius ſit calefaciẽs ꝛ ſubtiliãs vt ẽ minora-
tio cibi comeſtione meſaurit cũ blito. aqua ciceris. carnes aut
uz. olera pũgitã. fricatio fortis. exercitiũ forte. balneari aqua
in qua decocte ſunt herbe ſubtiliãtes diſſoluẽteſqz. vt camo-
milla anetũ ꝛ berera. ſẽtẽ ꝛ ſanſucũ poſt euacuationẽ humo-
ris per pharmaciã ſoluẽtẽ pblegma vt ẽ turbit ꝛ agaricum ꝛ
medulla cartami. Si aũt morẽtur meſtrua oz vt adiuues

prouocatiõe cuz helba ꝛ faſcolo rubeo: aqua ciceris nigri ꝛ
manachue. ſemie apij. ſirop. abſinth. hoc quidẽ ſi fuerit mora
cã frigoris. Si aũt cã nimij caloris danda ſũt mulieri pti
ſana aqua cucumeris ꝛ citruli. lactucarũ tarſaco quoqz ꝛ ſi-
milia adhibeãtur vẽtoſe cruribus. Et ſi morat qõ defluit
de palato vtatur curatiõe dentiũ cũ ſpinis ꝛ ſimilibus ꝛ gar
gariſmo cũ aqua mellis: ꝛ maſticatione candri. Hec enĩ pur
gant cerebrũ a ſuperfluitatibus humidis: mũdantqz oculos
auditus ꝛ guttur. Si ãt moratur qõ naribus defluit ꝛ cra
pula ẽ in cerebro oz ſternutationẽ prouocare immiſſiõe ligno
rũ in naſũ ꝛ ſtatione ſup aquã bulliẽtem in q̃ ſit camomilla ꝛ
aqua lilebnec. hoc eiz purgat cerebꝝ ꝛ repellit morbos quiue
niunt ab humoribꝰ groſſis vt ẽ epla ꝛ appoplexia. Sed
ſi ſuperfluitates multiplicate ſunt in ſtõ intm̃ vt fiat ſubuer-
ſio. anima turbetur titillet labiũ inferius. deficiet paucitas ſi
at appetitus: anguſtiatio oris ſapor in amarũ mutetur ꝛ ſal-
ſuginẽ ac acerbitatẽ. Oportet vtatur huiuſmodi vomitu: ma
xime qz ſi fuerit eſtas imiſſione pene in oleo infuſe: vtaturqz
medicaminibus vomitũ vrgẽtibus vt dicturi ſumus. Et ſi
congregata ẽ in pectore ꝛ pulmone crapula humiditatis oz
vtatur aqua in qua decocte ſunt ficꝰ. vua paſſa. radices ireos
capillus veneris. comedat butyrum cuz çaccara ꝛ mellez ſor
bitione facta cuz aqua furfuris ꝛ çaccara ꝛ que ſimilia ſunt.

Si ãt ẽ crapula in renibus aut veſica oz eã purgari bis q̃
prouocãt urinã: vt ẽ apiũ. feniculus: ſemẽqz eorũ ꝛ dauci. ſe-
mẽ citruli. melꝰ. cucu. cucur. ſeſſio in pelui aque calide in qua
decocta ſint camomilla. feniculus ꝛ ſimilia. Ad hũc itaqz mo
dũ oz euacuare quod ẽ in vẽtrẽ in quouis mẽbroꝝ. Si
vero in oi corpore crapula coadunata ẽ oz inanire humorem
dominãtẽ. Si ergo ſanguis ſupabũdat in corpe vtatur pble
botomia vene que vocat mediaſtina ſi fieri põt: hoc ẽ ſi tem-
pus ꝛ etas ꝛ regio dederit. Si minus vẽtoſetur de ſub ſcapu-
lis ꝛ cruribus. Si cholera rubea ſuperabundat euacuet cuz
ebelabo ꝛ aqua granatoꝝ cũ ſabana ꝛ çaccara aut bclilego
cũ tamaridis aut ſirop. ro. cũ ſquingibin ꝛ niue. Et ſi hec cra
pula ẽ melãcolica accipiat aliquid de ſquingibin cũ apio aut
mulſã: vel melicratũ cũ epithymo: aut ſumat beffaigi cum aqua
mirob. indorũ decocta. Si aũt humor ẽ pblegmaticus acci-
piat bierãpicrã cũ melle cõditã: aut parũ turbit ꝛ ſimilia me
dicamina q̃ ſoluit pblegma que nõ ſunt tãtũ fortia: vti autez
bierap̃. ſũpta cũ melle ſemel in bebdomada vtile ẽ bis quib
in ſtõ cerebro ac inteſtinis pblegma aduatur ꝛ humidita-
tes. Purgat enĩz illa ab oĩbus mirabiliter. Similiter ẽt con-
fert bis quibꝰ in neruis cõgregatur crapula viſcoſa. Subti
liat enĩ ꝛ mũdificat ac emittit ꝑ ſolutionẽ. Potio eius ſit pẽſũ
z. o. Si ãt crapula alicui ẽ varia i bis mẽbris ſũaꝝ biere ſicce
z. b. aut plꝰ vſqz ad. c. ꝛ diſtẽpet cuz ſquigibi coctanio maxie
cũ ſquigibi coctanino. Cõfecº biere purgãtis ſtõachũ iteſtia
cerebrũqz ꝛ neruos a ſuperfluitatibus vẽtoſitatẽ diſſoluit oppi
lationẽ apit que ẽ in epate. ſplene ꝛ renibus irritat appetitũ.
digeſtionẽ adiuuat ꝛ confortat purgat. mẽtẽ ſeniũ morari fa
cit: ꝛ eſt vtilis ei qui vult cuſtodiã ſanitatis ſue maximeqz ei
cuius nãe dominatur pblegma. Sume ſemis apij. ani. cuiuſ
qz z. b. ſeminis feniculi. manachue. abſinth. grc. cuiuſqz z. c.
maſtic. ſpice nar. cinamomi. cuiuſqz z. b. radicis ligr. purga-
te ꝛ optime trite z. c. aloes epatici. z. xxx. terãtur oia ſubtiliter
cribrẽturqz ſubtiliſſimo cribro. Si cui ergo dñatur pblegma
accipiat huiuſmõi potiõis. z. b. vſqz ad. c. nõ plus ꝛ diſtẽpere
tur cũ aqua foliorũ citri ꝛ ſi cũ pblegmate ẽ ẽt cholera. diſtẽ-
peretur cũ ſquingebin. Si vero cũ hoc humore apparet inte
rius in corpe melꝛia addat bis medicaminibus epithymi cre-
tici. z. e. diſtempet de eo. z. b. aut. c. cũ aqua bardane recentis:
aut aqua fautenegi aquatici. Cui vero ſunt emorroides po-
nat cũ bis aquis aliqd machali glauci in vnaquaqz potiõe
obolos. b. vſqz ſemis dragmã. Eſt enĩ hoc medicamẽ mirabi
lis vtilitatis ad cuſtodiẽdũ ſanitatẽ ſi quz opus ẽ ſumatur.

De euacuatione per vomitũ. Et excellentiꝰ
quo vtimur in repletõe cor
porũ ẽ inanitio per vomitũ. hic enĩ cũ hoc ꝙ multum ꝑdeſt
a multis liberat paſſionibus. Cauet enim a labore renum ꝛ
aperit oppillationẽ que eſt in viſceribꝰ per nimiũ vſũ motus
purgat emiſſionẽ groſſorũ humoꝝ qui ſũt in meatibus ꝛ in
extremis corpis vt anchaꝝ genuũ pedũ vt ẽ vena ſcia: dolor
genu. podagra ꝛ q̃ ſilia ſũt. In his nãqz paſſiõibꝰ lõge meli-
or ẽ pharmaco. In morbis ãt capitis ꝛ colli pectoris ꝛ coſta
rũ ſoluẽs iferiꝰ vtiliꝰ ẽ vomitu. Cm̃ vomitus bis addit paſ
ſionibus ꝑſepe in principio. Ait enim. Hal. in libro megate
geni quoniã vomitus prodeſt in emiſſione ſanguinis que fit
ex eruptione arteriarum venarũqz ꝛ a podice renibus ꝛ ma

UVA. BHSC. IyR_125_1

trice: vesicaq3 facit enim boc iminutione replois ⁊ attractio ne materiei: ⁊ emissione eius oppositio egressionis modo. Si cut eni nos si vclimus vomitum tollere vtimur clisteri: vt trabatur materia inferius. sic ⁊ vomitus materiaz a mẽbris inferioribus trabit sursum. Prodest etiaz vomitus ī multis passionibus custodit sanitatẽ ⁊ regimẽ: cõferens maxime quib⁹ in stomacho nascitur pblegma grossũ multũq3. Jn bac dispositione cõferentioꝛ soluenti potu. Hic eni bumoꝛ multum cõgregaꝛ in stomaci villis: que loca vomitus purgat diligenter: medicina aũt laxatiua descẽdit in fundum ei⁹ quẽ ⁊ mũdat. Tẽpus autẽ quo maxime exbibẽdus est vomitus est estas. Hoc eni tẽpoꝛe liquefacti sunt bumoꝛes ⁊ natant in stomacho. Opz vero si volueris mũdare eos qui crassi sunt coꝛporis: ⁊ inquibus pblegma dominatur facere boc ante prandium ⁊ post exercitium ⁊ balneũ: vt liquescat bumoꝛ ⁊ subtilietur dilatenturq3 meatus. Prouocetur autẽ cũ radicib⁹ infusis squingibin ⁊ mellicrato ac aqua aneti. Si aũt non põt ante prãdiũ fiat post repletionem ciboꝛũ subtiliantiuz: vt sũt pisces salsi ferculum radicis ⁊ aneti ac sinapis: ⁊ comestionẽ radicum infusarũ in squigibin: ⁊ potũ aque oꝛdei in qua decocta sunt belsa ⁊ zufa cũ melle: ⁊ abstinẽtia a potu aque. Si ergo augmẽtatur sitis vtatur vomitu studeat mundare stomachum ⁊ euacuare illum ⁊ lauet os completo vomitu vino ⁊ aquarosata ⁊ bibat deinceps aliquid gendiconeaut sirop. pomoꝛum. Sirop. aptatum cum ligno aloes ⁊ seccba. ⁊ musco: accipiat ⁊ zinziber conditum: aut mirobo. conditos.

Qui autẽ sunt tenues coꝛpoꝛe. ⁊ quoꝛũ in stomacho sunt bumoꝛes cholerici vtãtur vomitu sine exercitio sed post balneũ in aqua calida in qua non diu steterint. ⁊ post cibũ potũ q3 prouocetur cũ siro. squingibin ⁊ aqua calida. ⁊ comestiõe melonis ⁊ serniaci aut quascbi oꝛdei cũ squigibin ⁊ aqua calida ⁊ piscibus recẽtibus: ⁊ bis similibus vt facilietur exitus crapule ab eis. Si sint coꝛũ coꝛpoꝛa bumiditatis parue bibant post vomitum iuleb ⁊ squingibin: ⁊ sirop. pomoꝛũ simplicia: ⁊ sirop. granatoꝛum ac bis similia. Qui vero sunt iter pingues ⁊ tenues: ⁊ in cuius coꝛpoꝛe sunt crapule de bumoꝛibus variis vtãtur vomitu post refectionẽ natura diuersoꝛuz ciboꝛũ ⁊ in sapoꝛe: vt quidã quidem eliminent quidã amputẽt ⁊ icidãt ac subtiliẽt: quidã irritẽt vomitũ post quos bibãt vina diuersa quedã acuta vetusta: quedã dulcia noua q̃ dissil'ia operatur. Oz ãt vt bibãt vinũ post prãdiũ boza: ⁊ sit potus coꝛũ mult⁹: frequẽs ⁊ pedetẽtim: mũdẽtur post bozã potionis vnã ne forte emittatur vinũ a stõ: ⁊ cũ eo cibus. Jnnitatur aũt mũdatiõi oiuz que sunt in stõ imissione digitoꝛum nos: ⁊ pẽne infuse in oleo sisami: ⁊ aqua in qua decoctum sit anetũ cũ melle sepius donec purgẽtur: adiuuat facultatẽ vomitus oleũ sisami quauis aqua perfusũ calefactũq3 ⁊ arctatio stomaci ac vmbilici. Quz autẽ sufficiẽter vomitũ exegerit abluãt faciẽ cũ aqua rosa mixto accto pauco sngãt illã: prodest eni dentibus ⁊ prohibet ab eis nocumẽtũ vomitus: post vomitũ bibãt squingibin ⁊ iuleb sirop. pomoꝛ similiaq3. Nõ oz accipere cibũ post vomitũ donec trãseãt sex boꝛe ãpliusq3. Tuncq3 sit cibus paucus subtil' vt pullozũ carnes. frãquilini perdices similiaq3: nec incõgruũ ẽ vti boiez vomitu in mẽse semel aut bis: magisq3 estate: quo mũdetur stomachus ⁊ caput ⁊ coꝛpus a superfluis. Quodq3 melius bac in re vt vtaꝛ vomitu duobus cõtinuis die⁹ vt mũdetur oino stomachus in secũda die egrediaturq3 qõ prius nõ potuit supfluitatis. prima eteni die vomitu attrabitur qõ superfluum in venis remotis ad stomachũ paulatiz: nec põt exire eadẽ die pp parnitatẽ eius. boc ergo quz sit collectũ in stõ secũdo die oz recurrere ad vomitũ: vt exeat crapula bec ⁊ mũdetur stomachus ab ea: nõ oz autẽ cognita quauis boza vomitũ facere ne forte fiat cõsuetudo: sed oz variare tẽpoꝛa eius. quãdoq3 igiꝛ ac celeret: qñq3 differat: boc quidẽ mõ vomitu vtẽdũ ẽ. Medicamia aũt vomitũ prouocãtia sumẽda minime sũt: nisi vere ⁊ autũno. His enim duobus tẽpoꝛib⁹ validioꝛa sunt coꝛpoꝛa ad ferẽda medicamia que inaniũt fortiter. Et bec medicamina nos in sequẽtibus ostẽdemus quz de curatione morbozũ tractabimus. Cauẽdũ ẽ aũt illi vomitus qui gracilis permultũ ẽ coꝛpe paratusq3 ptisi: aut in cuius pectoꝛe aut gutture aut oculis aliqua passio ẽ ⁊ qui nõ cõsuevit: ⁊ cui difficil' ẽ ⁊ grauis ad exeũdũ. nõ eni qui eiusmodi ẽ effugiet quin accidat illi grauẽ quid in bis mẽbris. Et si sunt in coꝛpoꝛe superflua pũgitiua quod quidẽ exinde agnoscitur. si senserit bõ in cute pũcturas: ardoꝛẽ in vrina ⁊ egestione: huiusmodi oz vt bibat aquã casei diebus aliquot: boc est secũdũ q̃ idiget. Si ãt onerosũ est stõ ꝓiciatur in illa aliquid salis ⁊ çaccare albez ⁊ si quidẽ facile erit iuxta quod ẽ opus superaddãtur mirobalani citrini ex mõ necessitatis: boc modo omnis mundatur coꝛpus a superfluitate acuta.

Capitulũ. 13⁹. de speculatione cõsuetudinis.

Omni genere custodie sanitatis oz adhibere ꝓsuetudis speculationẽ qũ sit speculatio eius porta magna in custodia sanitatis. ⁊ curatione moꝛboꝛum. Si eim protelletur tẽpus eius fit sicut qõ naturale ẽ. Sic eim dixit hypocras qm̃ cõsuetudo est secũda natura. Cõsuetudines itaq3 boium varie sunt ⁊ multarũ manieriũ. Quedã eim aeris est cuiusq3 susceptio: quedam exercitiũ. quedaz balneũ. quedã somni ⁊ vigiliaꝛũ. quedam cibi ⁊ potus. quedã concubitus. quedã vero ianitionũ ⁊ aliaꝛum de quibus diximus in regimie custodie sanitatis. que cõsuevit homo ⁊ obseruat longo tẽpoꝛe: sic vt fiat illi tã q̃ natura: qua propter difficilis ẽ ab eo trãsitus.

De consuetudine ad laboꝛem. Hominuz quidam consueuerunt operari in maximo caloꝛe calidisq3 regionibus: nibilq3 illis officit. Si aũt fiat aer frigidus aut ipsi in frigidas eant partes obest illis nec possunt pati: quẽadmodũ qui babitãt litt⁹ maris regiõesq3 australes: loca deniq3 calida: ⁊ quẽadmoz qui exercẽtur in opatione ignis: vt sunt fabri ferrarij. Hi eiz ⁊ similes nõ nocentur caloꝛe facilioꝛesq3 sunt illis acuti moꝛbi ⁊ onerosi⁹ ferũt frigidas passiões. Cõtra ẽ in frigidis cõsuetis. Quidã nãq3 boium cõsueuerunt frigidũ aerez si calido obuient cito ledũtur: nocetq3 coꝛpoꝛi coꝛũ: sicut qui partes septẽtrionales inbabitãt aut locis frigidis: aut sicut quoꝛum artes in aqua sunt: sicut piscatoꝛes: nante. fullones. Hi eim ⁊ huiusmodi nõ ledũtur frigoꝛe: sz ⁊ si accidãt illis frigidi moꝛbi facilius ferũt: difficilius aũt calidas egritudines. Sic quoq3 quidã cõsueuerũt loca quoꝛũ aer frigidus ẽ ⁊ sicus: vt mõtes desertaq3: aut cuius officiũ ẽ agricultura. vẽatio: qui quidẽ nõ leduntur sole: ⁊ si accidant illis moꝛbi frigidi ⁊ sicci facilius ferũt q̃ bumidos ⁊ facilius sanãtur.

De consuetudine ad diuersas spẽs exertiꝛ tiozum Exertitiũ autẽ laboꝛemq3 quidã assuefaciunt ⁊ multitudinẽ motus ferunt: ergo facile ẽ eis. nec leduntur eo nec angustiã patiuntur: ⁊ si cogantur ad requiẽ molestia sequitur ⁊ turbatio in coꝛpoꝛe eoꝛum: qm̃ includitur quod soluebatur prius per exercitium Contra. quibusdã requies assueta ẽ: qui si ipellantur ad laboꝛem: ⁊ si paruus sit nocet tamẽ illis. Exercitia bominũ varia sunt. Quidaz nãq3 pedib⁹ cõsueuerũt laboꝛare sicut cursoꝛes: saltatoꝛes: ⁊ qui risum tundunt. Quidaz aũt manib⁹: vt qui ligna incidũt. sagittarij: textoꝛes. Plurime autẽ artes manibus fiũt ⁊ boꝛũ quoꝛũdam laboꝛ fortis. vt terere gipsũ percutere ferruz. bãbaciũ. ⁊ percussio cũ malleo. Quoꝛũdaz vero exercitiũ debile. vt scriptura: pictões. sartoꝛeꝛ ⁊ similes. Et quidam boium fatigant doꝛsuz: vt qui ferũt onera super doꝛsum. Horum ergo quisq3 quicũq3 cõsuevit laboꝛẽ quẽpiã si voluerit exerceri in alio quẽ non consuevit laboꝛare nõ perseuerabit nec patietur virtus eius Qui eim consuevit fatigare manus suas nõ sustinebit onus alicuius rei grauis: sz nec ire in local longinqua. Sicut eim ait Hypo. Qui cõsuevit laboꝛem ⁊ si senex sit ⁊ debilis magis tñ feret q̃ nõ assuetus: q̃ uis sit iuuenis fortisq3. boc aũt ideo qm̃ vnũquodq3 mẽbruz qum indurauerit in aliqua ꝓpoꝛtia actiõe lucraꝛ indevirtutem constãtiãq3: vnde ⁊ perseuerantioꝛ est in illa actiõe aliis mẽbris alicuius qui permanserit in requie ⁊ delicijs. Quidã autẽ boium consueuerunt quietẽ deliciasq3 quoꝛũ si quisq̃ ad modicũ laboꝛez cogatur angustiã citissime patitur.

De consuetudine balnei. Balneum quoq3 quidã bominũ vno quoq3 die assueneruꝛũt: bi si distulerit diebus nocet coꝛporibus eorum: quoniã prohibetur egressus bis que soluuntur per balneum. ⁊ huiusmodi quidẽ oz medico permittere balneũ itrare in febribus in aqua cõsuetudinis etiaz si nũduz apparuerit maturatio. Quidam eim oio balneũ fugiunt: q̃ si lauetur in balneo calefiunt coꝛpoꝛa coꝛũ ⁊ si diutius fuerit in eo accidit illi turbatio mẽtis ⁊ defectus. Et cui quidez bec accidunt aquaz frigidam sup eum funde faciẽq3 eius: deꝛ squingibin ⁊ iuleb: refrigeretur cũ niue quz exierint balneo: ciben turq3 pane infuso vino temperato. Quidaz quoq3 bomium post cibũ balneari cõsueuerũt. Et si ante ingrediãtur ledunt: fitq3 illis debilitatio defectioq3: boc aũt maxime illis accidit quoꝛũ cutis rara ẽ multaq3 que soluũtur a coꝛpoꝛe eorum bos oz prius paruo refici cibo sic balneũ ingredi.

De consuetudine ad diuersas qualitates ciboꝛũ. Consuetudo ve

UVA. BHSC. IyR_125_1

ro in cibo ⁊ potu hec quidē ē in qualitate ⁊ hec in quātitate: ⁊ hec quidē in tēpore: alia in numero sumendi. Et q̄litas qui dem qm̄ quidā boium calidis refici consueuerūt: nihil ergo illis obest: leditur aūt si ad frigidū venerit. Atq; econuerso. Qui enim assueti sunt frigidis cibis bi nō ferūt calidos sed ledunt̄ si sumpserint. Oz autez si sumpserit in consuetum vti regimie cōtrariorū. Quidam quoq; consueuerūt cibos crossos digestiōi inobedientes difficilesq; digestiōi ⁊ decoctioni vt est açimus panis ⁊ caro vaccina ac caprarū ⁊ annualis agni ⁊ que iā toduntur: quas ⁊ optime digerunt deficiētes in subtiliuz digestionē que nō cōsueuerunt stōaci eoz ſz nec susçipiūt eā huiusmōi boies famē nō sufferūt ſz nocet eis. Q; si egrotauerint non oportet eos prohibere a cibis iuxta posse. perirent eūm imbeciles. Alij subtilem consueuerunt dietam: vt pullos franquillinos: coturnices. olera ⁊ similia. Hi non valent ad porrectionē grossorum nec digerunt ea: ⁊ si quando cibentur eis non digerit stomachus eorū: acciditq; illis grauitas. pigritia. mora a motu. tales ergo si quādo reficiūtur grossis ⁊ leduntur vomitu vti oportet. si nequeunt dormiant plurimū differatur illis prandium. Nōnulli ferunt tē peratos cibos vt ē tēperata caro: panis mundus: fructuū ficus vuasq; ⁊ similia. Hij ledūtur si grossaz aut subtilē sūpserint dietā: cibos enim grossos nō digerunt nec a stomacho eorū cito descēdunt. Subtiles aūt deficiūt a virtute eorū. Accidit̄q; illis laxitas ⁊ eneruatio. In his quoq; quidā sunt assueti pani simile. Quidaz ordeaceo ⁊ aliorū granorū quibus officit triticeus. Atq; hoc modo se habet res in assuetudine hominū diuersitatibus ciborū intantū vt quidaz etiā malox ebimorū cibis reficiantur: quib⁹ ⁊ delectātur magis q̄ alijs magisq; illis cōferunt ⁊ conueniunt q̄ reliqui cibi iocundi ⁊ bonorū chimorū. Quare oz aspicere ad ea que consuerit gs tēpore lōgo: ⁊ ad que eius anima pronior: ⁊ in ore iocūdius illi est ⁊ si cibus sit in vtilis nō prohibeatur ergo sed ducatur iuxta consuetum: cōferentius enī est corpori eius ⁊ mēbris ⁊ magis susceptibile alio in consueto q̄uis sit laudabilis cibus Homo enī si cōsueuerit diutius quēpiaz cibū: ⁊ susceperit illum stomachus eius in mēbra conuertitur citius natura eius ac mēbrorum in naturam cibi: desiderant mēbra illius consona ⁊ conuenientia. Estq; quodcūq; illud sit cōueniens velociorīs mutationis ⁊ transitionis in natura eorū: ⁊ similem substantie eorum. Omnia enim que mutabilia sunt alterant̄ in consilia velociter. Sed tamen opz quando is cibus multū illaudabilis est nimiūq; malus vt transeatur ab eo. Quidaz nāq; hominū perseuerant in cibis malorū chimorum sumendis. a quibus generatur sanguis culpabilis plurimum. quos extingūt suffocantq; plurima bona sua decoctione ⁊ sanitate sua. sed tamen in longitudine tēporū colliguntur ex eis in corpore humores mali: de quibus generantur graues morbi Exēpli gratia hominum quidam stant in sumēdis cibis cholеraz generantibus rubeaz: vt sūt pūgitiua ⁊ acuta: ⁊ que magni sunt calorīs vt allium cepe sinapis cardamomū ⁊ condimenta calida: vt piper ⁊ zinziber potus vini veteris ⁊ meri ⁊ similia. Quare calefit corpus eorū tenuaturq; sanguis ⁊ minuitur: multaq; fit cholere generatio in eo. Si ergo protelauerit huiusmodi tēpus vsus fiunt cholerice passiones. vt tertiana febris: epatis calefactio ⁊ icteritia. Si aūt firmauerit vsum eorū nec hec sequentur: vritur sanguis conuertiturq; i melācoliaz. Siccantur mēbra: maximeq; cuius est cōplexio calida. Nō multi quoq; hominū consueuerūt generātia humores frigidos vt fungos ⁊ quema ⁊ pisces recentes ventres ouium: lac cucumeres citroli ⁊ his similia vt cibos frigidos Quare ⁊ multiplicatur in corporibus eorū humor frigidus in tēporibus longitudine ⁊ crudus ipsiq; non sentiūt. In postremis autē nascuntur hinc morbi ad soluendum difficiles morantes ad curandū graues: vt est paralisis oris contortō apoplexia epilepsia: ⁊ qui similes his sunt morbi ad soluēdū morātes. Pluri quoq; pseuerāt i ciborū refectōe generātium cholerā ni. vt est tauroz caro ⁊ caprarum ⁊ cameli ⁊ salsoz ⁊ lenticula ⁊ similia. Quare cōgregatur in corpore eorū humor melancholicus ex lōginquo: fiuntq; illis morbi pessimi melancholici: vt ē elephancia. cancer. desipientia nigra similesq;. Si aūt fiat vt putrescat eorum humor quispiā superueniunt illis febres graues de natura putrefacti hūoris q̄s difficile est curare. Que qum ita sint nō oz oīo initi ad huiusmodi qum qui vtuntur bene digerantur ⁊ sani sunt: nō est eim nō peccare duz perseuerat vsus eorū quin fiant ifirmitates graues in longitudine tēporis. Oz ergo prohibere vtētes a constantia in illis ⁊ trāsferre a cōsuetudine eorum ad cibos laudabiles medioſq;: Sunt ⁊ quidam hominum assueti in subtiliū dieta ad custodiaz sanitatis eorū. Hij arctant se in regimine subtili vt est paruitas ciborū. His quoq; ipsis qui parum nutriūt prohibēt aūt se a cibis vel ad modū grossis appetitūq; ciborū a cibis bonis: simulq; multiplicant vsum medicaminū euacuantium: arbitranteſq; hoc modo sanitatē custodire ⁊ cauere ea que morbos inducunt: sed falluntur hoc nāq; regimen est magis nocumentum corporibus sanis debilitat enim virtutē congelat calorem naturalē: propter putitatem materie que ad eū peruenit ⁊ dissipat corpus ac desiccat: foueteq; morbos difficilis curatiōis ⁊ pene nō reuertit̄ deinceps corpus in naturalē dispositionē. Regēs enim virtus quum debilitata est propter regimē subtile resistere nequit mutationi ⁊ nocumento qō corpori supuenit. Quare hypocras in aphorīs. In regimie inquit subtili peccāt egrotantes: peccato augente lesionez eorū. Quodcūq; eūm ab hoc maius ē q̄ q̄ a cibis paululū grossis: vnde ⁊ regimē in vltimo subtilitatis fallaci⁹ paz solidiori. hec Hypocras. Q̄m subtile regimen extenuat corpus ⁊ deficcat ⁊ dissoluit virtutē ⁊ debilitat minuit substātiam naturalis calorīs: vnde ⁊ difficilis fit anullatio eorū que corpori accidūt de his q̄ diximus. Corpus nāq; in hac dispositiōe siccitatem lucratur: minuiturq; in humido. Curatiōes aūt morborum siccorū difficiles sūt valde ⁊ sanatiōis morantis. Quare nō oportet aliquem in subtili dieta immorantē vel perseuerare aut assuefacere: preterq̄ si in corpore eius sunt humores crossi. viscosi ⁊ humiditas illi dominans aut oppilatio ⁊ grossities in epate eius: aut splene: aut quiuis morborum difficilis solutionis: aut sit multe quietis ⁊ parui exercitij. Qui ergo huiusmodi ē subtilis dieta confert illi: aliuz autem nō conuenit i morari in regimine subtili ⁊ siquis cōsuenit. transferre se oportet ad solidius illo.

De obseruanda cōsuetudine in q̄titate ciborum. Quātitatis quoq; ciborum obseruare opz cursuz: quidā nāq; paruo assueuerunt refici. Hij non sufferunt multos: ⁊ si multi fuerint in illis accidit grauitas turbatio pigritia ad motum. Si cui accidat hoc vtatur regimine quod disposuimus qui putrefactionē in stomacho ciborū patitur. Quidā vero cōsueuerunt multā sumere: nec possūt paucitatē pati ciborū debilitatur nāq; virtus ⁊ consumitur.

De diuersitate hore cōsuetudinis in prādio ⁊ cena. Hac in parte nōnulli habent consuetū in principio diei prandere: quidā in fine ⁊ quisq; horū nō pōt pati ab hora qua solitus est refici. Si autem aut distulerit: aut acceleraverit segtur hinc lesio ⁊ nocumentum. Si enī acceleret grauatur corpus eius fit pigrities ⁊ eneruatio. Si vero post hoc cenauerit ⁊ non ꝓsueuit fit illi anxietas turbatio eructuatio acris quadoq; aūt ⁊ ventris solutio. Si vero multū distulerit a cōsueto fit inde sincopis: punctiones in ore stomaci amaritudo in ore ex ea que fluit in stomachum cholera a pigritia pp imbecillitatē virtutis: fit¦ crocea vrina eius ⁊ egestio videntur̄q; illi viscera suspensa propter inanitionem stomaci ⁊ vacuitatem minuuntur ergo intantum vt non sit stomacho ⁊ spleni quo inmitantur. Q; si per nimiū distulerit retrahuntur oculi eius: deponūtur tēpora frigēt extrema. Si ergo post hoc cenauerit fit illi grauitas pigritia: anxietas grauis si non fuerit illi cena cōsueta.

De cōsuetudine in numero sumendi cibuz. Cōsueuerūt quoq; quidā bis in die sumere cibū: qui nō possunt pati semel: quidā ter nec tolerat duos si vero fiat accidit eneruatio debilitas virtutis pigritia ab actione. Nōnulli vna tm̄ vice indie: ⁊ si bis comederint in die leduntur: sicut qui accelerant horā accidit laxitas: pigritia prohibitō somni. Ergo oz qū in aliquo horū peccabitur cōsiderare: si quidē illius fuerit qui bis aut ter consuevit ⁊ semel pransus est: aut qui consuevit horaz ⁊ distulerit abstineat: ab huiusmodi labore: ⁊ aeris calore propter debilitatē ⁊ turbationē quā patitur. Quiescat ergo bibat squingibin zaccare vt emittatur quod effluit i stomachū cholerarū. Qui vero distulit non cenet vel suauiꝰ q̄ consuevit stomachus enī eius imbecillis est: perfluitq; fluor cholerarū ad illū: sitq; cibus eius humidus sicut iura olera ouа mollia: vt hūectet stōs ab eo qō passꝰ ē p siccitatē: bibat parū vini meri quo cōfortetur stōs eius. Mane aūt puū faciat cibū: ⁊ q; cenauit ⁊ q; prādiū distulit beri. Qui aūt cōsuevit semel ⁊ comedit bis dormiat quo cōcertatur calor interiꝰ digeratq; cibū: deābulet plurimū leniterq;: bibat parū vini primū mero vt descēdat cibus in inferiora stomaci digeraturq; ne descendat indigestus: mane facto leniet prādiū minuatq; cōsueto. Oportunius āt ē in tractatu prādij vt comedat quis bis in die. Hoc autem semel vt leuietur stomachus

UVA. BHSC. IyR_125_1

eius a cibo dici quo bis sūpsit: operetur qz in religis cibi pre cedētibus t digerat cibū superueniētē decoctione optima vt quz mane fuerit sit mundatus t calor naturalis in eo fortis. Oportet quoqz eū cui officiū quoduis instat aut opa nō prā dere. is enim necesse bz exerceri post prādium. Qua ex re de scēdit cibus a stō in intestinis indigestus. Cena autē lau dabilior ē prandio eo qp quisqz postea stat quietus t dormit: qre imergitur calor fundo stomaci t corporis digeritqz cibū plena digestione t bona: nisi qp cena vnū bz mñ vitiū qp no cet oculis debilibus t infirmis pp ascēsū vaporis cibi a sto macho ad cerebruz t ad oculos leditqz illos. Quare siquis cenā cōsuevit cōdecēs ē ante solis occasū cenare: vt qū sit bo ra somni descenderit cibus a stō eius.

De consuetudine potꝰ aque calide vel fri gide. Potare ät qdā bo minū cōsuevit aquā frigidissimā nec possunt pati aliā t si va riāt ledūtur t si sic assueto acciderit acuta febris: aut causon: damus ei aquā valde frigidissimā qū sit aqua frigida plurimū vtilis in hac febre. Augemusqz quod damus tā t si sit in stō t epate eius quedā debilitas. Quidā ät cōsueuerūt aquā nō frigidā bibere: quibus vtilis ē cala: aqua frigida ät t nix ledūt: percutiūt enī stomachū eoꝝ t epar t debilitant. Si ät accidāt talibus causon: nō audemus dare eis frigidā: q̄uis stomachus eoꝝ t epar in vltio sint valitudinis. est enī preter cōsuetudinē: plurimis cōsuetudo ē aquā pluuialē bibere non nullis aquas minime suaues sicut quibus imixta est sulphu ris virtus: aut cāir aut sebbi t similia. Hēs ergo isti si pellan tur ad ea que nō cōsueuerūt fit illis lesio t nocumētum in ore stomaci t intestinis: mutātur cōplexiones eorū maximeqz si cōuertātur a suani ad aliquā aquā insuauē. His ergo oz quz transierint a patria sua ad alias vt deferant aquam patrie sue cū qua misceāt aquam ad quā coguntur bibendā paula tim donec cōsumpserint illā: cōsueueritqz illā. Sit quoqz cuz illis terra locorū quoꝝ aquas cōsueuerūt bibere quā misceāt aq̄ ad quā trāseūt: sitqz in ea donec coletur: hāc colaturā bi bant donec cōsueta fiat ac a nocumēto eius sint securi.

De consuetudine potationis vini t sicere. Hac quoqz in parte va rietas est. Quidā nāqz vinū vuarū. Quidā aūt sicerā. Qui dā cōfecta alia vina bibere cōsueuerūt. Et quidā quidē dulce nōnulli amarū: bij merū plurimū tēperatū. Horū itaqz oiuz si quisqp vina bibat preter solitū ledit illū t nocumentū affert iuxta naturā eius. Nōnulli quoqz si desint bibere vinuz 'vno aut duobus diebus deteriorat corpus eius: mutatur enim turbaturqz. Hominū ät quidā nunqp gustauerunt vinū. bis siquis dederit accidit illis cephalea: febris: vinolētia quānis modicū sit. oz ergo quēqp sue cursū cōsuetudinis tueri. Si ät vrgeatur ad bibēdū nō cōsueta oz paululū trāsire: nec bibat quod nō nouit statim. Qui vero nunqp bibit vult aūt bibere nō oz multū statim bibere prima die: sed paulatim aggredi: adijciatqz quaqz die donec terminus tēperātie occurrat. Et primo quidē plurima temperet aqua debinc minuat vsqz ad modum.

De consuetudine somni t vigiliarū. Sō ni quoqz t vigiliarum cōsuetudo inspicienda ē: boiuz nāqz alij cōsueuerūt sōnū mꝫ tū qui nequaqp ferūt vigilare t si cogātur fit illis lesio. Tale fit enī corpus eoꝝ t desiccantur mēbra: t corrūpi t calor eoꝝ minuitur digestio cibi. Nascūtur ergo illi tortiones liuiditas coloris. suppressio oculoꝝ. Alij autē soliti sunt in vigilijs. por tāt ergo illas t raro grauātur a sōno. Ät si longū dormierit sōnū fit illis eneruatio mouētis virtutis: debilitas sensuum: turbatio mentis. Augmētū frigiditatis t humiditatis t di minutio naturalis caloris. Quare oz boiez nō assuescere ex cessū in sōno aut vigilijs t si cōsueuit trāsferat se ad modum paulatim t nō semel statimqz: t sunt homines qui ꝓsueuerūt vigilias in nocte. die vero sōnū fortassis cā officij aut artis: t si sic nihil obest: vnde t vtile cōsueta tueri.

De consuetudine ad coitum. Coitus quo qz vsū quidā plurimum habent solitū: vnde t ferre possunt: quidā ät eo abstinēt lon go tēpore qui t nō possūt vti quanis horā. Nō oz tñ assuetū se facere abstinētie eius. Hoc enī, soluit virtutē: ibecillem facit calorē naturalē t nocet propie pectori. pulmoni. stō t epati. refrigerat corpus. debilitatqz. desiccat. t adducit pigritiam t inertiā facitqz hebetē. Pari ēt modo cauēdum ē ne assuescat multitudinē coitus: excessumqz in vsu eius. hoc enī accelerat faciēi senectā t cōsūptionē: maxime t illi cuius ē cōplexio fri gida. deterius ät illi cuius frigida cōplexio t sicca amplectit t cōplexio eius testiculorū similis: huiusmodi cōplexiōis viro opus ē ab hac cōsuetudine trāsire. Sic quoqz oz boiez nō p lōgare abstinētiā coitus cuius ē cōplexio calida t humida: te sticuliqz eius pari mō. Si enim sit plurimi spermatis in vasis eius coadunatū: vnde t fiūt dolores in inguinibus t in illis locis ascendit ab eo vapor in supiora corpis. Qua ex re acci dūt cerebro morbi pessimi: t siquidē calefiat sperma in vasis suis febres oriūtur: qñ mēbra a mēbris calorē suscipiūt vsqz dū continuetur cordi. Jō cōuenit boi assuescere corpus suuz vsui coitus tēporibus que nec nimis proxia sibi sint: nec mꝫ tū ab inuicē discreta: vt quem vsus fuerit eo nihil illi nocuum afferat: sed fiat ex eo corpus ei⁹ leuius t aia alacrior sicut di ximus in precedētibus quz de habitudinibus coitus tracta remus.

De consuetudine inanitionis per phlebo tomiā. Consuetudinem quoqz inanitionis multi diuersā habēt. Quidā nāqz c nsue uerūt multū purgare per phlebotomiā t eductionē sanguis cū ventosis paulatim: nec possūt differre a tpe quo consueue rūt t si distulerit patiūtur pigritiā t grauitatē in corpe febrē qz: talibus si fiāt morbi sanguinei indigebit medicus phlebo tomia auferat illis iuxta qp necesse erit sine oi timore. Sic q̄z faciat illi a cuius venarum ore que sunt in ano sanguis deflui cōsuevit t naribus si opus fuerit phlebotomo. Quidā ät cōsueuerūt semel in āno minui. quidā vero nō oino. In his si quis cogitur vti phlebotomo: illi fit debilitas virtutis t defe ctus statiz: in his si infirmātur t ē opus medico phlebotoma re: nō multiplicet sanguinis exitū. Hō ē ät oportunū vt con suescat quis sepius minui atqz in tēporib⁹ nimium cōtinuis. Hoc enī affert cōplexionis corruptionē: imbecillitatē epatis. hydropisim. debilitatē cordis t stomaci. paralisiz. apoplexiā epilliaz. aliasqz passiōes quas frigiditas inducit maxieqz se nibus t qui frigide sūt cōplexiōis. Accidit enī illis abinde ca sus virtutis. Marcor aie t acceleratio cōsūptionis. Sic quo qz cōuenit nō negligere phlebotomiā intātū vt oino deseraꝫ hoc enim fouet morbos sanguineos pessimos vt sūt febres cō tinue: apostēata calida t tabana. suffocatiōes. obfuscatiōes. obstupefactiones: emoptoicā. maxime iuuenib⁹. t quorū cō plexio calida t humida. Sed oportet assuescere quēpiam mi nuere sanguinē alleuiare venas quo possit tueri sanitatē suā in tēporibus anni: maximeqz vere: quo securus fiat ab infir mi atibus sanguineis alijsqz que fiunt ex repletione. Si aūt quis boiuz cōsuetū bz minui sanguinē a venis ani mora turqz id. sequūtur morbi sanguinei.

De consuetudine euacuationis per pbar macū. Eadē rō ē in eua cuatiōe p medicinā vētrē soluētē. Quidā nāqz boiuz soliti bi bere paulati t sepe: nequeūt differre pp morbos q fiū tex būo re in eoꝝ corpe quē euacuare oz. Quisqs etiam consuevit po tionē que t confert illi: nec facile ē ei aliā sumere: sed nec con uenies preter illā. Sepe quoqz cōsuevit quis sumere laxati uū sibi vtile: t si nō sūpserit ledit. Requirit enī nā qō consue uit. Talibus ergo si acciderit laxatiuū opus dare pp aliquaz infirmitatē ex repletione: euacuet eos medicus iuxta qō in digēt nihil formidās dans illi medicamē virtuti eorū compe tens. Si quoqz faciat illis quibus ē cōsuetudo frequēter dolorē sentire: pati perturbationē. si enī necesse habēt purga ri euacuādi sūt laxatiuo. Nōnulli vero nunqp laxatiuum bibūt: sed nec degustāt. Factūqz ē eis cōsuetudo. His siquis dederit aliquo tpe soluēs quid ledūtur: quos ēt euacuare me dicū nō cōuenit sed timeat caueatqz paulatim. Volēti er go sanitatis custodiā suc: nō oz eū assiduū eē i laxatiuis: ma xime cuius corpus gracile t siccū t que sub hypocūdria sunt cōsumpta. Hoc enī cōsumit humiditatē corpis eius: desicca qz: cōmouet dissinteriā: artatqz corpus eius quousqz perueni at ad marcorē. Quapropter hypo. dicit. Si cui ea que sunt sub hypocūdria subtilia sunt huic laxatiuū bibere graue est. Caueat quoqz laxatiuū is cuius corpus nimiū ē molle t po ri lati aptiqz pp ea que soluūtur a corpore eius. Sed nec oio dimittere oz maximeqz illū corpus cuius plenū est humidi tatibus: t qui multus ē in cibis potuqz parū frequētās exer citiū balneūqz. Si enī abstineat creantur illi passiōes ex hu miditate vel humore dominati. Oz ergo boiem assuescere la xatiuū t euacuationē vere t autūno. Sed t si quādo sentit in corpe suo superfluitatē equū ē exinanire corpus medicamine cuius ē illū euacuare humorē nocētē.

De cōsuetudine vomitus. Sic quoqz res se bz in euacuatione p vomi tum. Quidā boiuz assuevit plurimū vomitū facileqz est illi:

UVA. BHSC. IyR_125_1

atqz boc malũ. assiduitas nãqz vomitus tamẽ ꝛ si purget cor pus: debilitat tamẽ visũ: nocetqz pectori ꝛ pulmoni: eneruat stomachũ debilitatqz. Sepe quoqz rũpit aliquã venarũ pectoris ꝛ facit spuere sanguinẽ. Alij nunq̃ vomitũ non noue r ũt difficilisqz illis ẽ. Nõ oz aũt illũ oino negligi. est eni vtil' maximeqz vtilitatis: cuius in stõ humiditates pblegmatice co lligũtur ꝛ humores cholerici. Quare oz boiem assuescere vomitũ semel in mẽse: aut saltẽ in duobus: vt inde illi facilius fiat vomitus quz necesse habuerint: sed neqz diffinito tẽpore cõsuescat imo vario. Hoc quoqz modo cõsueuerũt quidã hominũ multas consuetudines malas bonasqz intantuz vt fiat illis tanq̃ natura: vnde ꝛ nõ possũt dimittere eas. Qua re oz medicũ que cõsueta sũt iterrogare ꝛ diligẽtius quererc. Sunt eni eorũ que adiuuãt sanitatis custodiã ꝛ morboꝝ cu rationẽ nõ puo auxilio. In custodia enim sanitatis aspiciat ad ea q̃ lõgo tpe quis tenuit: ꝛ siquidẽ corp⁹ ei⁹ illo regie quo vsus ẽ in ordine sanitatis teneat. Si eni ea infirmitates pa riunt sed raro. Si aũt variat ꝛ mutat turbabit corpus eius fitqz lesio. Quare ꝛ conuenientius est consuetis vti: nec tran sire ad aliud tã ꝛ si consuetudo illa mala sit sed non tamẽ ad excessum. Si aũt pessima est ꝛ pernimiũ vt est vsus malorũ ciborũ: ꝛ malarũ aquarũ ebrietatis continue euacuatiõis su perabũdantis: coitus diuturni: laboris nimij. aut abstinẽtia cibi longo tẽpore: ꝛ que his similes sunt consuetudines mo dũ transgresse ꝛ mali nimij: quarũ dominium timetur: maxi meqz si fuerit illa consuetudo minime cõpetẽs cõplexioni na turali: ab hac transire necesse est ad illaz cuius finis non ti metur. Necessitas aũt propter quaz medicus habet necessi tatem querere consuetudinẽ in curandis morbis est: quoniã illũ qui mederi vult recta medela opz inquirere diligenter cõ suetudinẽ: sepe eni qũ volumus quibusdaz egrotis dare cibũ aut medicamen quod nobis visũ est. Si fuerit infirmus as suetus in eis: ꝛ appetitus eius inclinatur ad illa: dabim⁹ adij cientes etiã ꝛ sperantes salutẽ per illa. Si aũt nõ habet con suetum tedetqz eũ: inclinaturqz animus eius ad aliud quod minus vtile sit sed quod cõsueuit: prohibemus quod fugit: dã tes illud ad quod animã posuit taz ꝛ si minus prosit nature. Illi eni vtilius est ꝛ conferẽti⁹ eo quod nos eligeram⁹. Par est ratio ꝛ in euacuatione phlebotomie ꝛ medicaminis laxa tiui: sicut dictum est ꝛ dicturi sumus. Quare necesse est si vo lueris transferre hominẽ siue sanus sit: aut eger a consuetudi ne sua: non transferas semel statiqz ꝛ ex toto sed paulatiz. Si eni transferas illum a quauis dispõne quaz cõsueuit ad aliã subito simulqz fiet illi lesio grauis. Sed ꝛ melius est permitte re illũ in consueto q̃uis malo q̃ subito semel ad bonũ trans ducere. Sicquoqz si transferre vis aliquẽ a multitudine cibo rum ad paucitatẽ: diminutionẽ fieri condecet pedetẽtiz: vsqz dum ad optatũ veneris finem. Et si translatio tua est a pau co ciborũ ad multũ. augeas paulatiz vsqz dũ tẽperata occur rat mediocritas. Pari modo faciendũ est in potu. Et si quẽ piaz traducere vis a bina comestione in die ad vnaz: oportet des ei parũ secunda vice: in prima die in secunda minus: sic omio subtrahatur vt superstit vna sola. Si autem ab vna ad duas vis transferre: dabis secũda vice parũ: deinde adijces parũ vnoquoqz die donec duxeris ad id quod opus est secũ dam. s. vicem prandij. Si eni transferas illũ a statu consueto ad inconsuetũ repente ledes. Quod si transducere vis homi nem a prandio ad cenaz: oportet differri prandium q̃qz die bora donec pueniat ad tẽpus quo cenandũ ẽ. Sz ꝛ si a cẽa ad prãdiũ trãslationẽ facis necesse ẽ accelerare cenã quãqz die bora vsqz ad horã prãdij venias. Sic etiã oz obs̃nare in oi bus tẽporibus ad que dietã trãsferre cupis ab alijs. Par eni rõ si a multa euacuatiõe ad paruã: ꝛ si a multis phlebotomi is ad paucas trãslationẽ facturus ẽ. Differas quãqz phlebo tomiã quisqz diebus donec peruenias ad tẽpus quo opus ẽ phlebotomari. Si vero ẽ abstinẽtia eius ab vsu oz vt minuas illũ veris tẽpore parũ ꝛ in autũno amplius. Deinde hiemis tpe amplius donec assuescat: ꝛ ad opportunã phlebotomie ve nerit mẽsurã. Si etiã facies in vtẽdo laxatiuum medicamẽ. Idẽ ẽt qum a multo labore ad requiẽ trãsferẽdũ ẽ. Qua in re oz de laboris quãtitate paululũ quotidie minuere: sicqz af feres donec ad requiẽ sit vẽtũ. Si vero a requie epus ẽ ad la borẽ trãsitũ facere sit exercitiũ prima die parũ ꝛ debile. Se cũda aũt amplius ꝛ fortis donec ad id quod necesse ẽ labo ris peruenias. Ad hanc similitudinẽ oz fieri in oibus in qui bus opus ẽ alicui ad opposita trãsire: nõ vt sit semel subito: sz paulatim. hypo. eni dicit qm̃ trãsitus de vno ꝺ̃rio ad ꝺ̃riuz se mel ex ꝛ toto malus. Imponitur eni corpori qõ consuetũ nõ ẽ vnde ꝛ leditur ac nocumẽtũ patitur. Hoc ẽ ergo q̃ volum⁹ dicere de regimie cõi ad custodiã sanitatis. Regimẽ aũt pro priũ vel dietã cuiusqz corpoꝝ iã ab hinc dicere incipiamus.

Capitulũ. 14⁹. de regimine proprio corpoꝝ tẽperatorũ.

r Egimen autẽ proprium ipsũ ẽ regimẽ corpo rũ bm cõplexionẽ naturalẽ vnius cuiusqz. Dixim⁹ aũt in principio sermõis nostri de custodia sanitatis: qm̃ corporũ sanitatis custodia diuiditur bifariã. Altera ẽ custodia tẽperatorũ corpoꝝ. Alia vero cor poꝝ extra tẽperamẽtũ positorũ. Nos itaqz incipiam⁹ a regi mine custodie corpoꝝ tẽperatorũ. Dicimus ergo q̃ custodia sanitatis corpoꝝ tẽperatorũ fit per ea que cõsonãtia sũt ba bitudini in quibus sunt. hoc aũt ẽ ꝑ tẽperatione earũ rerum quas diximus participare sanitatẽ ꝛ infirmitatẽ. Sunt vero hec. aer. exercitiuz. balneũ. cibus ꝛ pot⁹. sõnus ꝛ vigilie. coitus ꝛ mũdatio corporũ. aiẽ accidẽtia ꝛ vsus horũ: iuxta q̃ opus ẽ in qualitate quãtitate ordine tẽporibusqz. Et quoniã horũ primuz ẽ aer circũdãs nos: oz aũt huiusmodi cõplexiõis hominẽ nõ occupari aere frigido: quo inborrescit corpus sz nec aere calido qui turbet illũ ꝛ sudorẽ prouocet: sed moliatur vt sit aer illũ circũdãs qualis ẽ aer veris: sitqz clarus. subtilis. delectabilis haustu vel respiratione: vel si quidẽ calidus ẽ tẽ peret eũ ꝛ refrigerãdo ꝛ inbabitãdo loca frigida. Et si frigi dus calida nec transeat hac in re mediocritatis libzã siczqz in clinet corpus in alterum extremorum. Exercitium autem oz esse q̃le dixim⁹: vt post digestionẽ ciborũ qui beri sũpti fue rant digestionẽ dico perfectã in stomacho epate ꝛ venis: qñ iam apparet in vrina coloratio parua ꝛ inanitum est corp⁹ ab egestione ꝛ vrina: ꝛ fricatus per omnia mẽbra medio: rit inunctusqz oleo tẽperato. vt cũ oleo cheiri tẽperato cum vio lis: aut narcisscino mixto oleo viola. inunctione ac fricatiõe suaui. deinceps augeatur paululum donec veniatur ad tem perantie modũ. Jam debinc vtatur exercitio tẽperato vt sol uatur crapula a mẽbris: consorteturqz calor naturalis. Sit aũt hoc deambulatione tẽperata equitatione ludo pile. sine motu forti sed tẽperato: hoc est nec minus veloci nec tardo nec pauco nec debili nec forti. ꝛ caueat vt sit exercitiũ quod cõmoueat omnia mẽbra. nec fatigat alia sine alijs. hoc aũt faciat dũ corpus intumescat parum meliozetur. ꝛ obtũdetur calor: nec accidat illi pigritia: incipiatqz paululum desudare calido sudore. Quod qũ fiet amputet exercitium anteq̃ sup ueniat angustia ꝛ vtatur quiete. Sic etiã exerceatur cui anbe litus angustus est: ꝛ vectione tẽperata vt dissoluatur quod ẽ instrumentis anbelitus superfluitatum dilatenturqz ei⁹ mea tus. Post exercitium vero ꝛ ante balneũ vtatur fricatiõe sua ui tẽperata: vt euacuentur crapule que exercitio supersunt in ter cutẽ ꝛ carnẽ: ꝛ ne forte fiat illi angustia. Jsqz qui fricat ei⁹ mẽbra extendat extẽsione equali vt oio purgetur crapula que est inter carnem ꝛ cutẽ: ꝛ si põt fricet corpus cũ vtrisqz mani bus permultũ vt a mẽbris quoqz superfluitas purgetur om nibus equaliter erit hoc conferẽtius: desudetqz corpus cum oleo tẽperate cõplexionis. Jam tunc balneetur balneo tẽ perati caloris nec diutius sit in eo ne forte calefiat. huiusmo di eni homo cõplexionis satis habet calefactione fricatiõis ꝛ exercitij: nec eget multum calefactione balnei. Opus est au tem balneũ vt lauet corpus a puluere ꝛ sudore ꝛ oleo. Jngre diatur quoqz peluim plenã aqua tẽperati caloris. fricetur cũ furfure ꝛ fricatione molli ꝛ sandalo cũ quo mixtũ sit boracũ purũ: aut cũ herba cõdita laueturqz inde. Et si quidẽ est tem pus estas ꝛ aer calidus: hac bora dici oz modicũ mergatur in pila aque frigide suauis semel tãtũ: ꝛ rozetur super eũ aq̃ multa semel. Caueat quoqz aquã frigidaz stati post balneuz ꝛ laborem ac vigilias laxatiuũ vomitũ boc eni fallax. Egres sus a balneo quiescat parũ ꝛ bibat squingibin zacc. ꝛ iulebr aut siro. nenufar. cum mulsa. Nõ congruũ ẽ aũt epulari stati ab egressu balnei: sed post horã vnaz vt quiescat calor assum pt⁹ a balneo. ne forte plus iusto calefiat cib⁹ i stõ: ascendatqz ab eo vapor malus ad caput. Qui aũt cibi sumuntur tempe rati sint in calido ꝛ frigido subtili ꝛ crosso vt ẽ panis farine bene cribrate mundus ꝛ bone fermentationis: perfecte decc ctionis in tẽperato igne. Carnes autẽ annuales ouiũ: puos caprarum gallias. Carnes paruorũ vitulorũ semiãnuales. Eligãtur autẽ de animalibus queqz sana corpore sũt: ꝛ de mẽ bris quadrupedũ lacertos: maxieqz media lacertorum: hec eim sunt tẽperata inter humidũ ꝛ siccum: ova sorbilia vtilia sunt illis. Ferculũ eius sit cum cõdimentis tẽperatis in qui bus nõ erũt allia aut cepe vel piper seu çinçiber: nisi sit de fer culis in quibus est lac. ꝛ aqua beseren aut aqua granatorũz vt frangatur frigiditas eorum ꝛ temperetur per condimen ta calida. Pisces vero sunt fluuiales nati in saxis. assati ꝛ

UVA. BHSC. IyR_125_1

frixi cum oleo: olera autem lactuce intibā mixta cum menta ⁊ bederē bōa ⁊ tharachi vt tēperetur cōplexio eoꝝ. Bulcium aūt que ex çaccara fiunt tabarçadi. amigdal'. dulces. quale est quosquegū repletum amigdalis cū partib⁹ çaccara duabus. Sint aūt de optima farina bene fermentata ⁊ cocta ⁊ cubitꝰ paratꝰ eachritꝰ. çaccara taberçedi ⁊ oleo olive ac melle mixto cū oleo amigdalino recenti ⁊ his similia. De fructibus vero ficus. vuas. ante cibuꝝ sumant: pira dulcia ⁊ matura. poma syra ⁊ candos granata ⁊ melius post cibum. Fructū siccorum vuas passas corrosanicas musmusa cū amigdalis. ⁊ ficus ⁊ que his similia sūt de cibis temperatis. Q; si nō intercidāt tēperati conferantur calidis ⁊ humidis frigidi ⁊ sicci vt tēperetur complexio eoꝝ quēadmodum tēperantur lenticule cum carnibus agnorum: spiachia ⁊ blitus maior cū riso: sic etiā cōpones calida cū frigidis sicca cū humidis donec glutines ex eis cibū temperatuꝝ. Cum his etiā que dicta sunt cōsiderandū que delectent huius cōplexiōis virum nec prohibeātur. Magis eīm illū nutriūt ⁊ magis cōferūt corpori eius. Sicqꝫ ois cibus quo aliquis delectatur conferentior illi ē: eo qꝫ nō delectat maxime hui⁹ cōplexiōis hominē: hic eīm ex maiori pte ad ea inclinatur que vtilia sunt illi. Tempus aūt sumēdi cibum est tēpore famis: non eīm oꝫ multū differre prandiū a tēpore famis ⁊ appetitus qum sit appetitus tēperate cōplexionis hominis sani ⁊ mot⁹ eius sit tēperate necessitatis corporis ad cibos. Si eīm differatur prandium ab illa hora attrahit stomachus hūores corporis ⁊ fit inde homini appetit⁹ amputatio: sicut alīs diximus. Ordo autē ciborum ⁊ alterius eorum regiminis sit is quem iam diximus. Huius vero cōplexionis hominez non oꝫ aqua frigida vti que stomachū percutiat ⁊ dētes sui frigoris excessu: nec potatio eius ante prādium: forta ssis āt post completum cibuꝝ ⁊ requiē descensumqꝫ ciborum ab alto stomaci ⁊ firmatione eoꝝ in fundo sicut dictū est. Vinuꝝ autē oꝫ vt sumat huiusmōi hora tertia aut q̄rta post prādium. Sitqꝫ quodlibet coloris subrubei aut rosei iocūdi odoris mediocris status inter vetus ⁊ nouū cum temperatione equali ⁊ mēsura: bibaturqꝫ ex eo quod gratificat aīam: vitet vinolentiam malas eīm cōmouēs est lesiones vt prędictū est Post illud sumātur mala granata dulcia: poma syra. amigdal'çaccare: odorentur odorifera sabase. feremū ⁊ bebemere. meligum ⁊ thabaranguilā. cōdiantur cū compositis conditis de musco camphora vt temperetur cōplexio eius.

Somno vero vtatur huiusmōi complexionis homo hora que ipellit nā ad illud. Sit finis eius qum saciatus eo fuerit. Et si quidem fuerit regimē eius quale diximus erit ⁊ egestio ⁊ vrina secūdum mensurā sumptorū cibi potusqꝫ. Eritqꝫ qō soluitur ab omni corpore atqꝫ etiā ex qualitate qua vtitur exercitij.

Accidētia anime caueat oīa exceptis gaudijs ⁊ letitia: hec eīm consonāt huic cōplexioni confortantes calorem naturalē. Oꝫ tamē cū gaudio diuturno qñcūqꝫ miscere cogitationem ⁊ discretionez vt fortior fiat hinc mens. Quādoqꝫ lꝫ raro vtaī ira vt solideī ide anima irascibilis super animā cōcupiscibilem.

Coitum quoqꝫ multiplicare caueat: sitqꝫ inter tēp⁹ quo vsus est ⁊ aliud quo intrat tēporis mēsura qua fiat illi quies ⁊ alleviatio alacritasqꝫ quo non accidat illi debilitatio ⁊ enervatio: ⁊ qū vtitur sit corpus ei⁹ medium inter oēs habitudines exterius accidētes. Sicut nō sit satur nec famelicus: nō corpus eius frigidū ſꝫ nꝫ calidū: nec vero desiccatum: ſꝫ nec humectatum: nec statiꝫ post vigilias: nec etiā post laboreꝫ. Si aūt in vsu coitus peccabitur sit post saturationē nō in fame: sit qū calet nō qum friget: sit humectati nō desiccati: ⁊ tempore quietis non statim post laboreꝫ. Ad hunc modū oꝫ esse regimen tēperatorum corporum: in quoꝝ sanitate nihil blaspbemetur. Quicūqꝫ ergo vult custodire sanitatē. i. temperantiam cōplexionis sue in suo statu caueat ne transgrediatur ad aliud regimē: nec peccet in regimine suo: maximeqꝫ in cibis potibusqꝫ. Cibi eīm malorum cbimorum generātes pessimas supfluitates corrūpunt temperantiam complexiōis ⁊ bonitatem nature. Dicit autē. H. in libro custodie sanitatis: quoniā multos bonarum naturarum fluxus ad malum regimē ciborū ducit ad malitiaꝫ complexiōis vñ ⁊ corrūpunt bonitates nature: trāsferūturqꝫ ad malū sicut ecōtrario eos q̄ inique sūt nāe: regis bōitas ⁊ decētia ad temperātiam ducit cōplexiōis bonitatemqꝫ nature.

Cap⁹. ıſ. de regie corpuꝫ q̄ sunt extra tēperantiā.

Ozpora vero que sunt extra tēperātiam atqꝫ hec sunt illa que diuertunt a sanitatis statu in latus: nisi qꝫ exitus eorum non prohibet ea ab actionibus naturalibus. Alia quidem sunt extra temperantiam naturaliter: alia vero sunt extra tēperantiā pp̄ cās non naturales. Atqꝫ hec sunt que prona iā infirmitatib⁹ cōsistunt: ⁊ infirmitates eorū iā sunt tāq̄ que fiunt. Et horū regimen nos in sequentibus dicemus. Corpora vero que sunt extra tēperantiā natura: quedā sunt extra cōplexionem: quedam autē figura. Et que extra tēperantiam cōplexione: aut ē in eis mala cōplexio secūdū vnū modū in oīb⁹ mēbris: aut est in mēbris varia diuersaqꝫ. Et nos dicemus primū de regimine corporum quorū mala cōplexio est in omni corpore eadem. Dicemus ergo quoniā horū custodia sanitatis corporū tribus modis fit. Una est custodia cōplexionis eorum naturalis in suo statu his que similia sunt cōplexioni eius: ⁊ hoc fiet qū erit malū cōplexionis naturalis nō plurimū distans a tēperantia. Secunda ē per traductionē ipsius cōplexionis ad tēperantiam rebus contrarijs: ⁊ has quidē duas faciunt quibus nō sunt sollicitudines que absceidant illos a statu custodie sanitatis sue. Tertia vero est custodia sanitatis corporum quibus instāt occupationes ipedientes ab vsu duarū quas diximus: ⁊ horū regimen nos paulo post dicemus. Quomodo aūt opꝫ esse regimen ad custodiā sanitatis corporum extra temperantiā in suo statu hic dicemus. hoc ergo erit per regimen cōgruum ⁊ conuenīēs cōplexioni eorū per vsum causarū quarū participant sanitas ⁊ egritudo modo cōpetenti cōplexioni corporis equalis exitui eius a tēperātia vt pstet corpus in suo esse. Si ergo est cōplexio corporis calida: dictabis illū quod huiusmodi cū rebus calefacientibus: secundum mēsurā calidi corporis in aere. s. calido ⁊ exercitio balneo fricatione cibo ⁊ potu sōno coitu: accidentibus qꝫ anime: sic quidē vsus sit eorum modo quouis calefacienti corpus mēsura caloris eius. Sic etiā vteris regimine infrigidanti in his qui frigide sunt cōplexionis. Parqꝫ ratio est in humida vel sicca. scies aūt harū quodqꝫ regimen ex his que dicturi sumus de translatione cōplexionis vt inferius tractabimus. Regimen aūt corporū que indigent cōplexionē suam transferri ad cōplexionē tēperataꝫ: nō posset proprie exhibere nisi quibus est otium: ⁊ oio vacui sunt ab occupationibus qū egeat huiusmodi plena diligentia ⁊ fideli regimine. Nos ergo iaꝫ incipiamus ab his quorū cōplexio est calida.

De dieta illorum cuius cōplexio calida ē. Dicem⁹ ergo quoniam cuius cōplexio est calida: in temperantia autē siccitatis ⁊ humiditatis: crescendi tēpore vsqꝫ dum perueniat ad adolescentiā tēperat⁹ est cōplexione vel proximus: hoc itaqꝫ in tēpore ac etate regēdus ē hui⁹ modi dieta quam ordinauimus tēperatis complexione. Qū vero cōplebitur ⁊ peruenerit ad etatem adolescentie: ⁊ confortatus erit eius calor in corpore: ⁊ vis perferre eum ad temperantiaꝫ: oꝫ fieri regimen refrigidatiuū iuxta mēsurā egressionis eius in calore a tēperantia. Sed si fuerit cōplexio calida fortis erit per ea que fortius refrigerant: si debilis per debiliora. Sic etiam faciendū est in alijs complexionibus. Sit igitur conuersatio eius in locis frigidis molliaturqꝫ refrigeratione: maximeqꝫ si estas est caueat calorem solis: vigilias laboreꝫ: vtatur requie ex maiori parte potiusqꝫ si cōplexio est calida ⁊ sicca. Ait enī hypocras i libro de custodia sanitatis natura calidi quiescant ⁊ non laborēt nec exerceātur. ⁊ si vtātur sit suauis tenuisqꝫ boc enī auget carnē. Bal. aūt dixit. Sanitatē viri custodiui qui infirmatur vno quoqꝫ anno: prohibens illum ab exercitio cōplexio eteniꝫ eius erat calida. Balneari aūt opꝫ huiusmodi homines in aqua suaui ⁊ frigida si tēpus estatis voluitur: etas quoqꝫ iā iuuentuti proxima: corpus vero nō gracile: postq̄ calefactio corporis precesserit cū fricatione qua aperiantur pori ⁊ intret frigida aqua interiora corporis. Si autē non sic oꝫ balneari aqua tepida: minuaturqꝫ accessus eius ad balneum: sitqꝫ qū intrent balneū bij post sumptum parui cibi nec imorētur in eo: fricetur corpus eorum suauiter: ingrediatur peluim aque tepide in qua decocta sit rosa. viola nenufar: qum exierint de ea vngātur ⁊ fricentur quouis horum oleo. Et lauentur capita sua cū spūa lababi seminis psilij. Fricentur cū semano albo ⁊ furfure bero. camphora: lābentes sandalum: ⁊ suffabor: ⁊ vbarbon: vt clarificetur anbelitus. Confortētur gingiue curētur dentes ligno caseli ⁊ sandali ⁊ odorent nenufar cū viol' ⁊ rosis. Vtātur sabantio cū oleo viola: addētes quid lactis mulieruꝫ super saliuā ⁊ tēpore quo vacuus est stomachus. Cibentur cibis frigidis vt est quescū ordei: pisces recentes carnes edi: galline ac pulli: coturnices cocte cū aqua beserez ⁊ romania

UVA. BHSC. IyR_125_1

rum ⁊ radicibus lactucarū cucurbite ac his similia. De fructibus vuas non multum dulces persica pruna: ⁊ musmula mora pruna pira matura iuubas: ⁊ similes fructus refrigerantes ⁊ humectantes. Sitq; quod esu sumitur refrigeratur cū niue: caloris tēpore tēperieiq; tēporibus: vinū bibāt albus tenue mixtum: caucantq; rubeū ⁊ croceū vetus hoc inducit sitim ⁊ siccitatē in corpore auget choleram: granitatem capitis maxime si merū ē. Si aūt vrgeat quis ad huiusmodi potū misceat illud. vij. horis āte q̄ bibat cū suaui aq̄. Proijciēs in ipsum frustra panis simile: colet ⁊ bibat tēpatū cū aq̄ ⁊ nisue subdēs granata: ⁊ lessabinum zat. odoret rosas ⁊ violas nenufar. ⁊ lessab. ⁊ his similia. Si aūt vtatur coitu nō ad excessum nihil obcrit: nisi tm̄ fuerit eorū cōplexio cū calido ēt sicca: his expedit minuere illū. Cōfert aūt huiusmodi hoibus sōnus multus. Extra hāc caueāt dictā oppositā huic. s. ne trāseat ad illā semel subito sed paulatim. Scies aūt deiceps mēsurā virtutis vniuscuiusq; ciboꝝ ⁊ potuū oium regimen refrigerātiū ex locis quibus hec diximus. Sic ēt faciēdū ē i oibus reliquis cōplexiōibus quas ad tēperātiā vis traducere.

De regimine cōplexionis frigide. Cum autē erit cōplexio frigida tēperati tm̄ sicci ⁊ humidi: trāslatio eius ad tēperātiā fiet regimine calefaciēti ⁊ tēperato iter oppositā sicci ⁊ humidi sic vt sit cōuersatio eius in locis calidis: vtaturq; exercitio fortiori ⁊ velociori: friceturq; ante exercitiū mediocriter vt tumeseāt membra tūc amputetur ⁊ balneētur donec retrahātur cū aq̄ calida in qua decocta sit marcemusū ⁊ aqua libelmelec ⁊ babine gū cū buffagō vt cōtēperetur: diutius aūt sit in balneo ⁊ non ad excessum cōfricetur q; cū oleo liliorū ⁊ cheiri ⁊ oleo camomille: deinde reuersus ingrediatur cōchā: egressus de balneo extergatur: gratificetur cū gallia ⁊ secato puro: fumigetur cū kaudo ⁊ neda: cibetur carnibus caprarū ⁊ ouiū adolescentularū etate que preparātur cū condimētis calidis: vt ē ciminū carui. damusi. sebetuz. piper. alleū. ⁊ basalū. De oleribꝰ vero gergirū. que sarū. fugiles. taraconē ⁊ mētā. De dulcibus qō paratur cū melle ⁊ çuccaro nucibus ⁊ botamo. De fructibꝰ vero qō dulce ē: vinū rubeū puri ruboris ⁊ croceū temperate vetustatis nō multū mixtū. cōmixtio enim multa in huiusmodi propie inducit frigiditatē in stō inflationē ⁊ vētositatem in intestinis: bibat ēt aquā in qua decocta sit mastix: caueat aquā niuis: odoret reuergesū ⁊ mageluſū. ⁊ acuatiz. ⁊ sussemū ⁊ atteregū: cōdiatur cū cōdimētis calidis vt muſco. ambra. ⁊ neda. ⁊ oleo cōdito: ⁊ vngatur oleo assugi ⁊ sathalbe ⁊ zembezi. Caueāt coitū. Est aūt adiuuātiū ⁊ ad calefactionem corporis ⁊ ad augēdā caloris substātiā cōfortationēq; eius ac bonitatē digestionis: appositio corpulēti pueri: aut catelli canis vētri ⁊ pectori. Coitus vt diximus cauēdus est: maxieq; his quoꝝ cōplexio frigida ē ⁊ sicca. huic oppositū cauere expedit regimē illi qui voluerint trāsferre suā naturā ab hac cōplexione ad tēperātiā.

De regimine cōplexionis humide. Si autē fuerit cōplexio būida ⁊ volueris trāsferre ad tēperātiā oz vtaris regimine desiccāti. hoc autez fiet occupatione ⁊ obuiatione ventorū in bitatione locoꝝ eminētiū ⁊ siccorū multitudie exercitij ⁊ laboris in saliua hoc ē dū ieunus ē adhuc balneo aque salse alumiose ac sulpburee vsu fricationis fortis sic vt retrahatur corpus post inflationem ⁊ vngatur oleo. babanet bi ⁊ aneti diutiusq; sit in balneo ⁊ sedeat in cōcha aque in qua decocta sit camomilla ⁊ berengo secū cū cibaro ⁊ seblio ⁊ charnubo ⁊ similia desiccantia. post hec autem roretur super corpus eorum aqua in qua decocta sint mirtus ⁊ mergemusum: vngatur oleo seben ⁊ mirti ac costi: voluanturq; aliquantulum in sabulo tepido. Abinuantur etiam a cibo: ieiunent: cibentur carnibus ferinis auibus montanis: vt sunt coturnices. gardami ⁊ turdi. carnibus quoq; salsis ⁊ piscibus ⁊ omnibus que parantur cuz aceto ⁊ muri ⁊ carui ⁊ lenticula ⁊ quernebo. De fructibꝰ aūt vuas passas glutinosas. glandes. castaneas. sumant ⁊ gambiram. bennacū siccum ⁊ bessarum frixuz. vinumq; ponticū somnū minuant: coitum ꝫ augeāt: odorent ⁊ sibum ⁊ quistimum. ⁊ babineguz: caueāt q; regimē aut oppositū aut aliud.

De regimine corporum cuius complexio ē sicca. Quando autem corporis cōplexio sicca est transferēda est ad temperantiam. faciendum est regimē cum hūectantibus: habitacula sint proxima aquosis locis: ſz dulcium aquarum ⁊ assidue est ad bas spectandum: vtatur huiusmodi requie: fugiat laborem indignatiōez tristitiam. vigilias. infundatur plurimum aque in qua decocta sunt beneffaguz. nenufar. ⁊ cortices cucurbite. ordeū panlulum fractum: hoc autē fiat post prandiū. vngātur oleo viola. ⁊ nenufare: que facta sit de semie cucurbite ⁊ amigdal' bibant ptisanā ⁊ besam humectantē: post hoc balneetur fricet temperatius. Nō autē persuerent huius cōplexionis in balneo nec patiātur sudorem. ſz qum incipit exeant. Comedant carnes agnorum ⁊ pedes eorū coctas cuz cucurbitis ⁊ sermaco ⁊ bleta ac spinachijs: pisces quoq; recentes: ficus ⁊ persica. vuas. melones. fabas recentes. vinū album. ⁊ dactilicuz bene mixtum: odores accipiant frigidos rosarū ⁊ humidos vt est viol'. nenufar. plurimū dormiant: coitum penitus fugiant. hec ⁊ his similia seruāda sunt: fugienda que non consonant. Si vero hec cōplexio nimia est: oz huiusmodi hominem regi eorum dieta qui ethicam patiuntur: dabisq; eis qui egrediūtur balneo lac asine ⁊ mulieris: alia quoq; que dicturi sumus in regimine frigide ⁊ sicce nature: ⁊ q̄ i cura ethice.

De regimine cōplexionis cōposite. Porro si cōplexio cōposita ē. s. vt sit calida ⁊ sicca: aut calida ⁊ būida: aut frigida ⁊ sicca: vel frigida ⁊ humida ⁊ volueris trāsferre illā ad tēperantiā: oz quoq; cōponere regimē cōtrariū illi c ōple xioni.

De regimine complexionis calide ⁊ sicce. Si aūt malū cōplexōis cal'. sit ⁊ sicc. oz hūc regere pueritie tēpore vsq; ad adolescētiā regimine in climāti a tēperātia ad frigiditatē ⁊ humiditatē parū. Quz āt veneris ad iuuētutis etatē tūc proderit vti refrigeranti ⁊ humectanti amplius sic vt sit cōuersatio eius in locis frigidi aeris ⁊ humidi proximis fluminibus ⁊ lacubus. Cibetur escis ⁊ potibus qui huiusmodi sint: prohibeātur ab exercitio multo fortiq; ⁊ vigilijs. ira. tristitia ⁊ ab oibus cāis calefactiuis ⁊ desiccātibus: vtantur amplius quiete. Ait enī hypocras in libro de regimīe sanitatis. Corpoꝝ calidorū ⁊ siccorū qm̄ expedit illis quiescere ⁊ nō exerceri. Si aūt vtātur exercitio sit mollis leuisq; exercitatio hoc enī adducit carnē. Unde. H. ego inquit custodiui sanitatē viri qui infirmabatur quaq; esta te prohibēs eū ab exercitio. cōplexio enim erat calida ⁊ sicca: hos oz balneari post prādiū ciborū humectātiū, vt ē ptisana ⁊ besa sūpta de amilo ⁊ farina beuen. Potūq; lactis dulcis asine ⁊ caprarū iuuenū cū çaccara: ⁊ balneabis eos aq̄ suaui frigida siquidē ē fortis caloris. Sin aūt cum tepida suaui: dabisq; illis potū aquā frigidā. Quāto aūt plus erit in iuuētute tāto amplius hoc augebit regimē ꝺz egressū corpis a tēperantia ad calorē ⁊ siccitatē. ꝺm hoc enī oz eē vsū horū refrigerātiū ⁊ humectātiū: qm̄ huiusmōi cōplexionis viro multiplicatur cholera ru. indiget huiusmōi euacuatione humoris cholerici medicaminibus cōpetētibꝰ vt ē lelebū. ⁊ siro. nard. facto cū squingibin ⁊ nine ⁊ aqua granatorū vtrorūq; cum adipe eoꝝ cū çaccara aut parū scamonee cū iulab: aut robo. prunorū ⁊ alijs similibus que mūdāt cholerā.

De regimine cōplexionis calide ⁊ būide. Quādo āt ē cōplexio mala calida ⁊ humida: necesse ē huiusmōi vti regimīe frigido ⁊ sicco: sitq; conseruatio eius in locis frigidis ⁊ siccis quibus inspiret aquilo situsq; eminētia: exercitu vero vtatur tēperata quātitate qua s. oz desiccari humiditatē reiecta que calefacit: ante exercitiū vero vtatur fricatione vsq; dū rubeāt mēbra ⁊ desistant: ingrediatur balneū post exercitiū: lauādus aquis salsis: ⁊ si ꝓgruit aquis sebi. ⁊ quabiti. erit hec vtilius. Sit vero cibus frigidus ⁊ siccus bonū sanguinē generās. Vinū quoq; sit rubeuz sed clarū vt pronoceāt vrina: vtatur quoq; oibus regiminibus q̄ diximus refrigerare ⁊ desiccare simul collectis. Si vero inducant aliqua refrigerātia ⁊ desiccātia. Et qm̄ in huiusmōi cōplexionibus multiplicatur sanguis: oportet eū qui talis ē assueſcere phlebotomiam ⁊ vētosas: auferaturq; illis sāguis secūdū mensurā abundantie eius in corpore: ſz nec a coitu huiusmodi arceatur.

De regimine cōplexionis frigide ⁊ būide. Frigidā autem ⁊ humidā complexionē traducturus ad tēperantiā: oz disponas regimē calefaciens ⁊ desiccās. s. habitaculū eius ponas in locis calidis ⁊ siccis: vtariſq; in eū fricatione solida: atq; hec est qua restrigitur corpus post tumorē siue quonis oleo. Sebinc exerceat fortī exercitio multoq; in aere calido ⁊ proxio soli. In balneis diuti⁹ existat ⁊ fricet cū aueſēato viridi admixto boraco. sitāt balneū sulpbureuz aut carniū: reficiat cibis calefatiētibꝰ ⁊ exsiccātibꝰ vt sūt carnes mōtanorū aialiuz siluestriū ⁊ pisces salsi cū sinapi ⁊ melle ⁊ squigibin: bibāt vinū croceū ⁊ rubeū claruz: parū mixtū: bibātq; aquā in qua decocta sit mastix ⁊ similia que regimīe calefactorio ⁊ desiccatorio continentur. Sit autem hoc secūdū mensuram qua est corpus extra tem

UVA. BHSC. IyR_125_1

perantiam in parte frigidi ⁊ humidi. Et minuāt coitum q̄tum poterunt. In huiusmodi corporibus cōgregatur pblegma ⁊ augeť quotidie: euacuēt̄ ergo laxatiuo purgāti pblegma vt turbit. tuba. medula cartami. pill. nih: vtāturq3 vomitu per ea que educūt pblegma ⁊ icidūt illō qō. dicemus alīs.

De regimine

cōplexionis frigide ⁊ sicce. Dantium frigide ⁊ sicce complexionis deterius esse oibus alijs scire cōuenit: ⁊ quoniā huiusmōi nimietas quz sit: fit ab ea infirmitas que nō sanatur ⁊ dicitur hec complexio senilis. id circo q̄ senū cōplexio naturalis frigida ē ⁊ sicca: ⁊ quāto plus augetur defectio etatis: tāto ⁊ cōplexionis siccitas ⁊ frigus expressiora que cū ita sint ⁊ senectus in huiusmodi omnibus boibus inuenīť a principio coruz: hoc ē ab etate pueritli ⁊ adolescētie: ꝛ nō i pueritia melioris sūt habitudinis. Amplius natura huius cōplexionis natura mortis est: quum sit natura inuēcula ca. ⁊ humida. natura vero mortis frigida ⁊ sicca. Quare oportet huiusmōi corpora adiuuare calefaciendo ⁊ hūectando in vltimo diligentie: ne forte oio siccetur ⁊ deficiat humiditas cozum: ⁊ extinguatur calor naturalis quz nō sit ibi q̄ pascatur humiditas. Oz ergo tales cē i locis calidi ⁊ hūidi acris vt sūt ripe. ⁊ vti exercitio tēpato p⁹ vnctionē ⁊ fricationē ml'ti cl'r: fricationē dico tēpatā calefaciētē mēbra cozū. ſ. p quā nō vēiat desiccatio ab exercitio temperato: iam tunc detur illi ptisana aut besa sumpta de farina beueri. papauere ⁊ amigdalarum. Debinc rursus fricetur corpus mediocriter sic vt humida fiant mēbra ⁊ rubeāt. Ingrediant̄ cōchaz aq̄ tēperati caloris in q̄ decocte sint rose: viole ⁊ nenufar cum camomilla vt tēperet diutius quō sint in pelui: nō autē diutius perferāt acrea balnei. egressi a concha fricētur parū oleo ⁊ induantur: statiq3 detur eis aliquid lactis asine ⁊ lactis caprarū iuuenū que ne quaq̄ longe sint a tēpore partus nec nimium prope quod statim emulctū sit: aut tepidū sintq3 pascua caprarū ⁊ asine lanadabilia frigida. ſ. ⁊ humida vt ē lactuca ferrago ordei: miscea turq3 lacti paꝛ mell: iā tunc sufferat paululū, donec descēdat a stomacho. Hoc scies si qū apprehenderis stomachū: inuenies resedisse. Erit aūt breuiori iiij. aut. v. hoc spatio horarū ac vbi contigerit vngatur corpus oleo calefaciēti ⁊ humectāti: vt est oleū viol' mixtū cū narcisio: tūc iduceas illos i cōchā aq̄ caloris equal' sintq3 in ea diutius qū egrediantur vngat̄ oleo benfegi tēperato ⁊ mixto qū quouis alio calido. Besq3 illis inleb in quo paululum sufferant: ⁊ iā tunc carnibus pullorum ⁊ pedibus agnorū ouisq3 paratis cū espidabago: piscibus etiam lapidosis cōditis cū espidabago: aut frixis cū olo loto: aut cōcussis ⁊ ouis sorbilibus: ⁊ ideo sint cibi eorum laudabiles humectātes faciles digestioni. Propinabisq3 illis vinū albū ⁊ nouum: dormiant ⁊ requiescāt. Vltimo vero diei opz iterum ingredi cōcam aque tepide sintq3 in ea per horā. Tunc vngātur: ⁊ induantur vestibus suis: dabisq3 eis paruz besa si videris oportere: hec est si prior cibus decoctus ē plēa digestione. Sōnus vero eius sit in mollibus stratis: vestimēta sint suauia: vt sericū ⁊ similia iuxta quod possibile est. Necesse est aūt hoc regimē exactissimū esse si siccitas permixta est: ⁊ si proximū est corpus casui in morbū similē. Quando autē est siccitas pua: sufficit vti quouis medicaminuz ex bis que proposuimus cibeturq3 patiens paruis: denturq3 ei carnes annuales ⁊ eduline galline quoq3: ⁊ panis simile fructꝰ ⁊ dulcia cum zaccara ⁊ laucis itabat ⁊ gēmara ⁊ persica q̄q3 similia sunt ⁊ detur illis vinū. Sufficiat etiā semel in die balneari: prohibeātur a coitu ⁊ labore. Et siquis horū est cuius in mēbris nō dominetur siccitas: sed est humor siccus congregatus in corpore. ſ. humor melācolicus: oz intēdas ad mūdationem eius ab hoc humore epithimū dādo ⁊ beffaugū cum squingibin: aut triferam zebibū cū decoctione mirob. indi. ⁊ cum epithimo ⁊ agarico. Et expedit vt sit medicaminis potētia qua inanire vis hunc humorem secundū q̄titatē eius: ꝛ ⁊ iuxta virtutē corporis. Si ergo est humor multus ⁊ virtus fortis ⁊ medicamen forte sufficiens ad expellēdū. Si autem humor paucus ⁊ virtus sit debilis: ⁊ medicamen sit debile secundū paucitatē humoris ⁊ debilitatem virtutis. Tale optet esse regimen sanitatis custodie corporum extra tēperantiam positorum si volueris ea transferre ad tēperantiam cōplexionis. Et aūt apparuerit signū tēperantie cōplexionis: trāsitusti corpus ad excellētiores figuras: ⁊ tunc iam restat vt custodias illā tēpantiā: vtēdo regimī tēperatū. Et q̄m habitudines corporum sequūtur habitudines cōplexionis naturales cesse bēm⁹ subsequēter disputare ō regimīe saītatis ꝛ habitudines corporis i matie ⁊ pinguedine ⁊ spissitudie cutis ac raritatē ei.

Capitulū. 16m. de habitudinibus corporū.

Et corporum

c quidē qualitates sunt. vi. Prima ē pinguedo. Secūda maties. Tertia tēperata. Quarta spissa. Quinta rara. Sexta vero que ē inter pinguedinē ⁊ maties media: ac spissitudinē raritatēq3. Et tēperata in pinguedie ⁊ matie corpora excellētioris sunt pulchrioris q3 habitudis ⁊ diuturnioris sanitatis magisq3 actiones ⁊ opera tollerātia pariterq3 secura ab infirmitatū icōmodo quz sit in eis calor naturalis fortis: digestio bona: mēbra quoq3 valida ad expellēdas pessimas passiones vel cās: tēperātia nāq3 huiusmōi habitudinis nō ē preter tēperātiā cōplexionis. Et vero corpora pinguia mala sunt qdā valde maximeq3 pinguia natura. Hec enim corpa parata sūt aductui morborū pessimoz: ⁊ infirmitatū pessimarū ⁊ fortiū: qm̄ naturalis calor in eis imbecill'ē pp cōstrictionē venarū eorū. Vene aūt stringunt̄ in bis corporibus duabus de cās. Altera ē frigiditas complexionis. Altera vero mēbrorū arctatio pinguium in illos. Sic itaq3 qui huiusmodi sunt minoris vite iudicantur: quum strictitatē venarū sequatur debilitas caloris naturalis ac diminutio eius. Has aūt sequūtur diminutio spūs ⁊ multitudo superfluitatū: generatio morborū ex plenitudine vt ē paralisis. apoplexia. difficultas. anhelitus ⁊ his similia. Rursus q3 pp grauitatē corpoz eorū difficilis fit illis motꝰ ad actiones nec possunt moueri: sed multū grauat. Quicūq3 aūt boz sunt in pinguedinis excessu nimio ⁊ sūt qui vtātur exercitio sunt i fallatia: vt ait hypo. in aphorismis. In exercitātibꝰ corpulētie fallaces si sint in vltimo ⁊ illaudabiles ⁊ tales nō possunt addere. Calor aūt cōfortat calorē naturalē ⁊ accendit vñ ⁊ digestio fit melior ⁊ additur corpulētie corporis. Quum vero sint corpa eoz in vltīo corpulētie nec sit in eis locꝰ augmēto veneq3 cōpresse sint nō ptingit aer anhelitu conceptus ad mēbra: quare ⁊ extinguitur calor naturalis fitq3 abinde mors subita. Quapropter qui huiusmodi ē oz diminutionez sanguinis a corpore accelerare. Debilenta autē corpora ⁊ ipsa quoq3 mala eo q̄ dominēť corpi eius siccitas. Hec enī nō valēt exercitio nec actionibus plurimū: hoc etenim calefacit illa ⁊ desiccat crescitq3 gracilitas. Qui taliū sunt corpoz nō possunt pati obuiā caloris ⁊ frigoris: quoniā duo hec ad mēbra eorū interiora facilime pertingunt eo q̄ eorū corpora carne sint nuda. Cū hoc incōmodo si aliquod corporū vl' ad modū solidū illi dař illis aut ipsi in illud ceciderint cito illis fit lesio ⁊ frāguntur eorū mēbra: plurimūq3 lesio hec in interiora quoq3 corporis peruenit pp nuditatē eorū a carne que in quibus ē ad interiora quoq3 corporis prohibet lesurū peruenire: sic q̄ q3 si obuiauerit incidēti corpi vt est ensis ⁊ aliud qō peruenit ad interiora eoz facile. In bis siquis vtatur laxatiuo fallitur maximeq3 si que sub hypocūdria macra fuerint. Ad hoc aūt hec corpora parata sūt cuētui et bice ⁊ vulneribus pectoris pp siccitatē eorū mēbrorū: minima ergo que uis harū cā infirmitatū sufficit illis ad casū. Dixit aūt. H. i expositione libri epidimiarū ho sermone: qm̄ corpora gracilia ⁊ sicca tollerabiliora sunt famis q̄ corpulēta: hoc idco est quoniā qō soluitur de substātia corpulētorū amplius ē q̄ q̄ de substātia siccorū corporū soluatur: humida enī boiuz corpora sunt: sicut ⁊ alia corpa sunt humida que semp soluūtur sicca vero sicut lapides a quibus nihil soluitur: ⁊ si quid paꝛ est. Cum igitur sic se bēat malū harū duarū corporis habitudinū pinguedinis. ſ. inveltio cōtra matiei oz adiuuare eas ipinguādo. ſ. macrū ⁊ deiciēdo pinguē.

De regimine

impinguatiuo corpis macri. Incrassatio itaq3 macri fit per diuturnū quietis vsū ⁊ debile exercitiū tardūq3 quo. ſ. consortet calor naturalis ⁊ fricatiōe suaui: inunctioneq3 oleorū humidorū ⁊ frequētatione eorū que letificat anima ⁊ excitāt illaz: dimissionisq3 sollicitudinū ⁊ cārū tristitie: indumēto quoq3 molliū: vectione matutinali refectione humidorū ciboruz: vt sunt carnes agnorū edorū capitaq3 eorū cōdita cū espidabago ⁊ zirabago facto de gallinis ⁊ anatibus pinguibus comestione carniū eorū ⁊ carniū pullorū. colūborū pinguiū ⁊ bensis ⁊ cā bises que parata sint cū oleo nucū ⁊ sisami: risi quoq3 cū lacte sunt vtiles similiter pisces recentes conditi espidabago. Reficiatur aūt bis in die aut ter vt cōsueſcat stomacus multitudinē cibi: cōfortetur q3 ad digestionē eorū que superueniūt ei: suscipiātq3 cibū mēbra eorū ⁊ augeantur: vtantur balneo aque suauis post prandiū bis in die: ⁊ vnctionē olei viol'. facti cū semie cucurbite: quz egredit̄ balneū bibāt lac caprarū ⁊ besim factā de oleo antēq̄ balneetur. Si autē huiusmodi boīs cōplexio sit calida: da illi ptisanā: medullā

UVA. BHSC. IyR_125_1

panis simile decoctā in aquā decoctiōis cucurbitarū ⁊ funde desuper aquā granatorū muçorū ⁊ escā factā de fabis cuꝫ aqua suaui ⁊ oleo amig. dulciū prodest enim: vtatur quoqꝫ esca facta que fit patiētibus cibicā. Est hec eius assignatio. Sume trinci ⁊ ordei decorticatorū vniuscuiusqꝫ manipulū. Risi decocti similiter coquātur in aqua suaui donec dissoluā tur ⁊ fundantur desuper oleū amigd. dulciū: proijciaturqꝫ in illud parū cimini sorbeatur: ⁊ allea. ciceris. faseoli. lenticule. risi albi ⁊ loti. ordei tunsi ⁊ expilati vniuscuiusqꝫ manipuluꝫ. tritici mūdi ⁊ decorticati ac tonsi duos infundatur totū hoc in lacte ouiū dulci per diē ⁊ noctē ⁊ ductū mane siccetur. Su matur ex eo quꝫ opus fuerit maniplim: teratur diligenter co quaturqꝫ cū lacte dulci ⁊ oleo amigdal'. dulciū ⁊ sisami oleo recēti: aut anatis adipe seu galline ⁊ proijciatur inter parū quaal simile ⁊ tepidū sorbeatur. Alia. ℞. margaritarum .ʒ. sesqꝫ vel musta. bagele. ciceris. masci. vniuscuiusqꝫ. ʒ. iij. fūde super hec lactis dulcis tm̄ vt oia infundātur ⁊ permittat nocte ⁊ die ductaqꝫ desiccētur in vmbra terantur diligēter ⁊ pijciatur super illa duplū farine cimini. carmenici. ameos. ⁊ cimini nebatici ⁊ ketire trita omnia diligēter ⁊ amigdalarū decorticarū vniuscuiusqꝫ ʒ. l. pistētur oia simul ⁊ fermētetur bene ⁊ coquatur panis in furno aut camino ignis temperati siccetur ⁊ sumatur ex eo in prandio ⁊ in cena iuxta quod op⁹ ē ⁊ triticū coquatur cū lacte dulci ⁊ oleo amigdalarū dulciū ⁊ adipe anatis aut galline ⁊ sorbeatur expertū ē enim. Post sorbitionē ingrediatur balneū: egressus sufferat horā ⁊ refi ciatur cibis quos diximus: vtatur vinū statim post cibū: co medat panē cū vino: hoc enī hac in parte vtile ē. Alia assi gnatio ierasalatiōis. Sume farine simile libras. e. azertiri. b. misceatur simul ⁊ proijciatur in butyrū misceāturqꝫ ⁊ fiat pa nis i camio ignis equal' ⁊ siccetur sumaturqꝫ de eo pensum. ʒ. k. ⁊ tritū bibat cū aq̄ frigida: ꝓdest enī. nō oz āt aligd coꝛ q̄ ꝓpositum⁹ ad ipinguādū macilentos semꝫ sumere sꝫ paulati.

Clistere q̄ꝫ ipiguās: hoc loco vtile ē. Confectio clisteris experti. Sumatur caput ouis ⁊ pedes eius ⁊ latus: ficus al bas nūcro. x. vua passa ʒ. ʒ. ℔. medulle cartami. ʒ. ℔. nucū mundatarū. lb̄. ʒ. tritici ⁊ ordei mundatorū ac tunsorum cu iusqꝫ libā ⁊. ʒ. ciceris granorū seminis cuiusqꝫ. libre quarta herbe varengili triti ⁊ granarū botami cuiusqꝫ. ℥. v. cum. m. ℥. a. nucis. a. coquātur oia cum libra aque donec redeant ad tertiam: ⁊ fricata colentur. sumatur ex hoc. lb̄. i. ʒ. amigdal'. olei semis cucurbite. olei susecu. cuiusqꝫ. ℥. ʒ. olei sisami. ℥: v. ⁊ clisteriçetur cū eo: ⁊ sit tepiduꝫ ⁊ in principio noctis. ⁊ cū eo dormiatur. Faciat hoc tribus noctibus ⁊ sinat hebdomada iterūqꝫ tribus alijs noctib⁹ faciat: hoc quoqꝫ tribus vicib⁹ in spatio. 30. dierū. Sit aūt cibi quos disposuimus pri⁹ hoc quoqꝫ expertum ē. Alit eim. H. in libro de custodia sanitatis Oꝫ cum qui vult suū corpus ad corpulētiam ducere amatie inungi pice: ⁊ vti fricatiōe tēperata cum mapis media inter suauem ⁊ asperuꝫ tenentibus donec rubeat corp⁹. Post hoc autē fricetur plurimū solidiusqꝫ. Jaꝫ tunc vtantur exercitio temperato: balneentur: nec diutius sit in balneo: exterius in ungatur pauco oleo. debinc accipiat cibū: ⁊ si qui sit qui pos sit pati ifusionē aque frigide rorꝛetur sup illuꝫ: quo ꝓuertatur calor ad interiora corporis: ⁊ melior fiat digestio. Qū ali qua membrorum permultū gracilia sunt cā violētie alicuius vel ligatiōis: sicut accidit mēbris que frāgūtur: aut qꝛ fracta sunt: aut de suo loco mota. vnde ⁊ macra sūt ꝓpter paucita tē mot⁹ oz h⁹ mōi iungi ⁊ trahere materiā ⁊ sanguinē ad illa fricatiōe mediocri illiniēdo illa oleo viol'. ⁊ fundēdo aquam calidā donec rubeant. Si aūt tactus mēbri ē frigidus: fricē tur ⁊ liniatur oleo iesemini: ⁊ cataplasmetur pice. Sic eteim membrū reuertitur in statum sue corpulentie.

De regimine macrefactiuo corporis pinguis. Attenuatio āt crassi fit vsu multi exercitij ⁊ labore ante prandiū. multo ieiunio. diminutiōe ciborum: multitudis obuiatione venereorū ⁊ balnei aquarū salsaꝛ ⁊ sulpburearum: vsuqꝫ fricatiōis fortis ante balneū: linitiōe oleorū soluentium: vt ē oleum aneti ⁊ costi: ⁊ post hoc balneari diuturna mora in balneo. Quꝫ aūt egressus fuerit balneum refici atur cibo parui nutrimenti ⁊ multe quantita tis vt est panis furfureus. ⁊ olera vt blitus ⁊ spinachia attri qꝫ ⁊ salsorum acerboꝛ ⁊ ponticorū: vsus quoqꝫ ciboꝛ pingui uꝫ vtile ē hac i parte: minimū eiꝫ ei⁹ saturat. pb̄eas ci mul ta appōi: minuas sōnū. augeas vigilias. Bozmiat āt i locis asperis paribusqꝫ induat: vtatur curis. tristitia ⁊ multis co gitationibus. Euacuet corpus medicaminibus laxatiuis ⁊ purgātib⁹ pblegma: ⁊ que similia sunt de regie desiccāti atte nuant corpus ⁊ macruꝫ redunt.

De regimine corporum tēperatorum i macie ⁊ pinguedine. Corpora aūt tēpera ta inter corpulētiam ⁊ matiē: ⁊ fere media albi ⁊ fusci ⁊ nigri similiter minus reliquis patiuntur morbos. Hec enī corpora dilatantur ⁊ soluitur ab eis quod nō multum debilitat virtu tē quēadmodū quod soluit a corporibus raris: ꝫ nec stringi tur in eis superfluitas: nec prohibetur valde a solutione sicut in spissis corporibus fit. Prima hec aūt sunt in bonitate corpora rara ⁊ signa eorum sunt copia pilorū ⁊ grossities co ruꝫ abūdantiaqꝫ sudoris: ⁊ huiusmodi habitudinis corpus longe melius ē corpore spisso: homo etenī rari corporis tole rat porrectionē ampliꝛis cibi q̄titate ⁊ grossioꝛi substātia: q̄ possit is cuius corpus spissū ē: propter copiā eorū que sol uuntur ab illo. Laboꝛē quoqꝫ melius fert: nō enim angustia ad illud tā cito accedit propter copiam ⁊ abūdantiam ciboꝛ uꝫ quos suscipit: que subitrant loca eorū que dissoluūtur p laboꝛem: superfluitas nāqꝫ que cōgregatur in lacertis quam liquescere facit caloꝛ in boꝛa laboris soluitur ⁊ nō remanet i eis. Unde ⁊ nō accidit angustia ⁊ quꝫ iminute sint superflui tates in corpore facilis est trāsitus cibi ad omnia mēbra: vn de ⁊ digestio ciborum melioꝛ est. Corporis vero spissioris signum est: asperitas cutis ⁊ spissitudo eius: pilorū tenuitas paucitas sudoris: ⁊ multitudo vrine ac egestionis: copia quo qꝫ augmēti carnis: propter paucitatē dissolutorum a corpo re per dispersionē ⁊ sudoreꝫ. vnde ⁊ hoc corpus magis religs malū corporibus est. Quod huiusmodi est nō patitur multū cibum propter paucitatē que dissoluuntur ab illo superfluita tum ⁊ ciborū. Quare ⁊ non mittuntur cibi missione bona ad mēbra nec patitur laborē: sequitur enī illud angustia si labo ret celerius pp aretationē superfluitatum quas liquescere fa cit caloꝛ qui fit ex laboꝛe: vnde remanet in lacertis qū nō solu ātur. Amplius in huiusmodi corporibus superfluitates cōgregātur multe propter paucitatem dissolutorum a corpore. Qua ex re huiusmodi viro accidunt infirmitates ex natura humoris cōgregati. Jdcirco eget dominus corporis hui⁹: vt cibus eius sit subtilis paucus humidus vt facile dissolvatur nec in eo adunetur de eo humoꝛ ceteris potentioꝛ ⁊ grossioꝛ Hoc corpus quādo opus est ipinguari transit ad corpulētiā citius quia pauca soluūtur ab eis. Corpora vero latoruꝫ po roꝛū ⁊ raroꝛū nō accelerant ad corpulētiā qū multa soluātur ab eis nisi q̄ ad corpa spissa festinat morbi a cāis iterioꝛib⁹ vt repletōe ⁊ malo būoꝛe: qū ē pula gnēt i eis velociē ex quis augmento quātitatis ciborū ⁊ subtilitatis eorū ac crossitiei: qm̄ dissolutio superfluitatis ab eis ē difficilis: nō tamē accidit eis multa lesio ab obnijs extra. caloꝛe. ſ. ⁊ frigoꝛe nō plurimū nimia sint. Accessus eim boꝛū ad ea que intra corpus difficilis ⁊ minime leuis. Rara poꝛro corpa i pluribus comitatur siccitas nature ⁊ maties corporis propter copiā dissolutorū ab eis. ad eorū dominos raroꝛū ꝓperāt ifirmitates a cau sis exterioꝛibus: vt frigoꝛe aeris ⁊ caloꝛe. Jdeoqꝫ ait hypo. Corpora rara laudabilioꝛa esse spissis: ⁊ sanioꝛa ⁊ paucoꝛ morborū a crapula cibi ꝫ plurimū egritudinū a ledētib⁹ ex terius vt caloꝛe frigoꝛe. digestio eim in eis melioꝛ est.

Capitulū. i 7⁹. de regimine corporū in quoꝝ mēbris ē ali quod incommodum a mala complexione.

Et quoniam diximus regimē sanitatis corporum que habēt malā cōplexionē naturalē in omni corpore: opus abbine assumamus corporū quorū mala cōplexio naturalis in mē bris varia ē: ⁊ quoꝝ figura mala. Ad quod primū hic scien duꝫ ē qñ cui⁹ corpus aut membruꝫ aliquōd paratuꝫ ē alicui morborum aptū susceptioni eius: necesse ē studeat ⁊ regat il lud regimine prohibēti aduētum illius infirmitatis: nisi eim feceris sequitur illud: ⁊ oio incidet in illā egritudinem. verbi gratia. Cuius vene epatis stricte sunt naturaliter oppilatio accidit epati eiu etiam a pane mūdo ⁊ carnib⁹ leuibus q̄to plus ab alijs. Jdeo oz regi illū his que apperiūt oppilati onem. Sic ⁊ domini corporū debilium paratoruꝫ aduentui etbice ⁊ ptisis: oz regātur humectatiōe ꝫ q̄ dicemus in hoc loco. Jncipiemusqꝫ a capite mēbrisqꝫ sequētibus per ordieꝫ

De cura male ꝓpl'ōis capitis frigi. ⁊ cal'. Bicim⁹ ergo quoniā qñ ē complexio capitis frigi da natura sic vt inde generētur in eo crapule multe: grauat lesio eius omnia mēbra corporis: estqꝫ quod accidit illi lesio nis ex natura supfluitatis ad quā inclinatur: ⁊ cuius est in firmitatis accidere vnieniqꝫ membruꝫ. Quare opus com petens erit qñ cōplexio cerebri naturalis mala est: propone re emandationē eius illā sedādo complexiōem: hoecqꝫ ex vsu

UVA. BHSC. IyR_125_1

cõtrariorum illi. Si ergo malũ est cõplexionis calide: oz regi ciusmodi dieta infrigidanti tam in cibis q̃ in medicinis ꝛ irroꝛetur super caput eius tepida aqua dulcis. suauis in q̃ decocta fuerint roſe. viole. nenufar ꝛ ordeũ tunſum. cortices papaueris. ꝛ vngatur caput i eſtate oleo ro. ꝛ viol'. ꝛ nenufaris. ꝛ trabat odoꝛẽ naribus. flores odoꝛet vt ẽ viol'. roſ. nenufar. ſandalum quoq; ꝛ aqua roſ. ꝛ cãphoꝛa. ꝓhibeat eos ab vſu ciboꝝ calefatientium ꝛ vapoꝛantiuꝝ: vt ſunt nuces caſeuꝝ. vetus gergirũ ꝛ bardenigũ. ꝛ a potu vini maxieq; croceꝛ ꝛ veteris: ꝛ ſi op⁹ ẽ vtaꝛ albo ſ̃btili. h̃ eiꝝ ẽ ꝓferẽti⁹ illi. Hieme vero vngas illõ oleo cheyri ꝛ fuſceil ꝛ verges cõmiſceas illis oleum roſ. ꝛ viola. vt tẽpenꝫ ꝛ cibẽtur buiuſmõi tẽperatis in q̃ꝑitate ꝛ qualitate. ꝛ roza ſuper caput eius aquam in qua ꝺ cocta ſit camomilla ꝛ aqua lilecmelec mercẽ vſuꝝ: roſa ꝛ viol'. ꝛ cibetur in q̃ꝑitate ꝛ qualitate vt tẽperentur. Quãdo autem eſt malũ cõplexionis cerebꝛi frigidi: oz vtaris in regimẽto eius regimen calefaciens in cibis ꝛ potibus ac medicamĩbus ꝛ ꝓcipuas operiri caput maxime in tẽpoꝛib⁹ frigidis. Ungatur caput bieme oleo que erꝛi: ꝛ verges ſuſami ꝛ ieſemini ꝛ oleo nardino alijſq; oleis calidis. Roꝛcturq; ſuper caput eius aqua decoctionis camomille: aq̃ lilecmelec mercemuſi ꝛt uc. ꝛ carſum. Jn eſtate quoq; regimine tẽperato vt ſupꝛa diximus. Et ſi in arterijs capitis huius cõplexionis ẽ oppilatio: ꝛ fiat inde cephalea: ſanguinẽ trabes domino ei⁹ a naribus: vel venis que ſunt in tẽpoꝛib⁹. Accidit aũt cephalea plurimũ homini: cauſa humoꝛis cholerici defluentis ad os ſtomaci: qũ ſit neruus qui venit ad illum a cerebꝛo foꝛtis ſenſu: oz ergo qũ noueris hoc vti regimine quod ꝓdeſt ad fluxum cholere in ſtomachum: quẽadmodũ dicemus in ſeq̃ntibus qũ ad regimen ſtomaci venicmus.

De regimine cõmuni male diſpoſitionis membꝛoꝝ in capite poſitoꝝ. Nũc autem dicemus ea que neceſſaria ſunt in cuſtodia ſanitatis mẽbꝛoꝝ que ſequuntur cerebꝛũ. ſ. oculi. os. aures. ꝛ que poſt hec ſunt tã mẽbꝛa q̃ oſſa. Quod autem maxime attẽdẽdum eſt: ſtudendũ quoq; in expulſione nocumẽti ab eo vt cõſeruetur in ſuo ſtatu ſanitatis: inter hec omnia mẽbꝛa ſunt oculi ꝛ aures: qũ ſint vtilitatis maxime tales ſenſus: ꝛ ꝓpter boni tatem ſenſus eoꝝ ꝛ ſubtilitatem accelerant ad ea lãgoꝛes minimis de cauſis nocentibus. Cõmune vero regimẽ illis ẽ arcere fluxũ mãerũ: a cerebꝛo ad illa vt purgeꝛ. ſ. quod ad ea fluit per nares ꝓuocando ſternutationẽ: ꝑ ũmiſſionẽ ligni care in naſum: vtatur quoq; aperientibus oppilationẽ vt eſt ſuzum ꝛ parũ coꝛdes. A gutture aũt vtendo gargariſmis cũ ſquingibin ꝛ aqua calida: in qua decocta ſunt hec: bacarbaa ꝛ tragẽmẽte. ꝛ bugbũ. vt trabatur humoꝛũ ſuperfluitas a capite ad os ꝛ guttur. Similiter oportet cõſiderare anteq̃ hoc vtaris regimine: vtrum coꝛpus mundũ ſit ſuperfluis nec ne. ꝛ ſi mundum eſt vtaris ꝓdictis. Si nõ vtaris laxatiõ: cui⁹ ẽ mundare totuꝝ coꝛpus: maxime autez caput: iã tunc incipias mundare cerebꝛũ. Regimen autẽ ꝓpꝛium hoc eſt vt ad ſingula boꝝ intendas tale eſt vt ponimus.

De regimine oculoꝝ. Oculis quidẽ cauere oz a caloꝛe magno ꝛ frigoꝛe grani puluere fumo iruitu in ſole aſſiduitate cõſiderandi lixata ꝛ coloꝛes albos. Jter agere per niuẽ nec inclinari oz ad intuitũ libꝛoꝝ ꝛ celatoꝝ ſultilium: cauendum a copia fletus: ꝛ ſõni lõgi tempoꝛis ſuper ceruicẽ: oppoſitio quoq; aeris frigidi: ꝛ niuis puluꝛis fumi. Et qui nocẽt oculis cibi vt lenticula caules: fabe ſalſe carnes. Et que doloꝛem excitãt capitis vt allium cepe: ſimiliaq; vapoꝛantia: leditur enim caput ꝛ viſus ſimiliter. Cibi quoq; tarde digeſtiõis ꝛ generãtes groſſos humoꝛes. Cena noctis copia coitus: aſſiduitas violẽtie nocent viſui ꝛ debilitãt illũ. Et cautõ ab his rebus eſt eoꝝ que arcent aduenientez infirmitatem ad oculos Que vero ſoluũtur ſuperflua aggregata in eis ꝛ ſecurant ab obtalmia eſt inclinari ſuper aquã in qua decoctuz ſit lilelmelec ꝛ obuia re vapoꝛi eius. Quod vero cõfoꝛtat illos ꝛ ꝓhibet ab eis egritudines eſt collinari cũ ametado. ꝛ tutia indica condita cum aqua queſſare: ꝛ tutia carmenica: viridi ꝛ ſubtili ꝛ cum miroꝫ. citrinis cõditis cũ aqua beſerem: ꝛ bezaro diſſoluto eum aqua ſuani: hec enĩ cõſoꝛtãt oculos extrabunt humiditates que ſunt in eis: ſi collirientur bis vnoquoq; die bis aut ter. Que vero viſum clarificãt eſt tutia indica cõditaq; cum ſuco feniculi recentis. Utiq; mabarutb granatoꝝm. Et hec cõfectio ſume aquã granatoꝝm muzoꝝm ꝛ fac bullire vſq; dum ſuperſit medium. Jn hac tãq̃ medium ipſius mel ꝓpꝛi ce deſpumatum: ꝛ fac bullire donec miſceãtur deinde ponas ad ſolem .l. diebus ꝛ colliriabis eo. Clarificat enĩ viſuz plurimũ. Et hec aſſignatio altera foꝛtioꝛis actionis. Sumẽ pomũ granatũ mũdatum adipe eius ꝛ exprimatur ſuccus: ponatur in vaſe vitreo ad ſolis caloꝛẽ. l. diebus vel vſq; menſez ꝓiciaturq; ſuper illũ fell' cubegi. ꝛ fell' ſabugi cuiuſq; ʒ. a. aque granatoꝝ. ʒ. ʒ. aloes epatici. ʒ. ʒ. terrãtur omnia diligẽter. ꝛ ſi felles ſunt recẽtes liquefiant in eo: ꝛ ponatur in vaſe: ꝛ qũ opus fuerit vtatur. Et hec cõfectio bardinalius clarificat ꝛ confoꝛtat oculos. ℞. tucie indice ꝛ cadmie auri: atbemedri cuiuſq; partes equales: cõgregentur diligenter trita ꝛ cõdiantur cũ aqua emblici: ꝛ ſemac ꝛ beſerem. ꝛ marzemuſi. Bebinc ꝓiciatur ſuper ſingulas. ʒ. v. huius medicaminis muſci: cãphoꝛe cuiuſq; grani penſum: ꝛ collirientur eo oculi ſuauiter. Colliriatio quoq; pinguedinis aſpiduz ꝛ comeſtio carniũ eoꝝ cõfoꝛtat viſum. Confoꝛtat etiam mergi hoiem in aqua frigida ꝛ apire oculos in ea diutius dat enĩz oculis plurimũ lumen. Si autẽ augeas lectionem libꝛoꝝ additur viſui virtus. Accidit aũt viſui debilitas ex acuto moꝛbo qui factus eſt capiti: aut cauſa multuz ſpuendi ſanguinẽ: aut cauſa vomitus: aut clamoꝛis magni. Et ẽ cũ ſuppꝛeſſiõe oculoꝝ: minuiturq; quod fluit ab oculis ꝛ naſo: creſcitq; i fame ꝛ laboꝛe eſtatis: ꝛ cũ ſolutione ventris fit: ꝛ ad medicaminuz calidoꝝ poꝛrectionẽ. Hec cũ videris accelerare optet humectationẽ cerebꝛi illiniaſq; coꝛpus oleo viol'. ꝛ nenufar. facto cũ ſemine cucurbitarũ vt odoꝛet illud ꝛ euacuet humoꝛẽ acutuz a coꝛpoꝛe cũ aqua caſei ꝛ ſternutet cũ aliquo eoꝝ que diximus oleoꝝ ꝛ lacte puelle ꝛ ſubleuabis huiuſmodi hominem cibis humectãtibus vt ptiſana. lactuca. cucurbita. pſicis amigdalis recẽtibus ꝛ cibabis cũ carnibus agnoꝝ lactẽtium ꝛ edoꝝ lactẽtiũ. ꝛ pedibus ꝛ ouis paratis cum eſpidabago: ꝛ augebis cibos eius paulatim ꝛ roꝛabis ſuper caput ꝛ totum coꝛpus eius aquã in qua decocta ſit lactuca oꝛdeũ tũſũ. viol'. ꝛ raſura cucurbite ceteraq; que humectãt ponces aliquando in oculo lac puelle. Si autẽ acciderit ocul'gẽ ẽ. aut ex ictu aut ex clamoꝛe. caloꝛe. acceleres ſanguinẽ minuere illũ a cephalea vena. ẽplaſtrũq; fac oculo de acatia ꝛ bezazoꝛamod tbaratbito. diſtẽperatis cum aqua mirti ꝛ apponeꝫ ſtringeſ q; bene ꝛ ꝓbibebis quidẽ huiuſmodi boiez a clamoꝛe ꝛ ſternutatione ꝛ tuſſi ꝛ minues cibũ: iaceatq; ſupinus. Si ãt debilitatur viſus ꝑ clamoꝛẽ ꝛ humiditatẽ coll'ia oculũ cũ benudo: aqua granatoꝝ in qua ſit partibus ſingulis aque pars vna mellis optimi collati ꝛ que ſint poſita ad ſolẽ dieb⁹. l. collirietur quoq; cũ mirob. citrinis tritis cũ aqua roſa. Sive ro acciderit illis pꝛurigo ipluas illis aliquid aq̃ ſumac ꝛ cataplaſma cũ folijs dulbi decoctis in aceto. Si vero eſt debilitas cã frigoꝛe ꝛ humiditate coll'ientur cũ cinamomo ꝛ acoꝛo ꝛ cancro marino: ꝛ xilobalſamo ac fructu ei⁹ amigdal'. pipere. aqua ceparũ ꝛ beſſe ꝛ tauſim. Si ãt ẽ debilitas ab intuitione ad ſolẽ. ꝓcipe dominũ eius bibere vinũ ꝛ dozmire diutius. Sed ꝛ ſi accidit palpebꝛis poſt ſõnum aperiendi difficultas: oz frequẽtare balneũ ꝛ ifuſionẽ aque calide ꝛ oli ſuper caput: ꝛ tracta palpebꝛas cũ aq̃ calida ꝛ oleo de viol'.

De regimine auriũ. Auribus vero cauendũ ẽ a grauibus vocibus vt ẽ tonitruum ꝛ acutis tremoꝛibus. ꝛ neq; in foꝛaminibus auditus cadat lapill' aut aliud quid. vidi enim in aure cuius ceciderat carice granũ grauatuſq; eſt auditus eius nec egreſſũ eſt aliq̃ medicamine. Caueant etiam ne quid reptilium ingrediatur aſſueſcãt mũdare que colligitur feceꝫ in meatibus oꝛgani purgando aures aut virgula ĩnuoluta bõbace poſtq̃ ipletũ fuerit aut vꝛi parũ olei viol'. Si ãt in ea ſentiatur vẽroſitas groſſa inclinetur ſuper aquã bullientẽ in qua ſit nepita cum aceto ꝛ ipleaꝫ illi oleo merzemuſi ꝛ oleo ſiſami. Obſeruãt aũt auditũ a fluxu materiarũ impluere in aurẽ ſiapbũ ematice menutbe fricate ad ſaxũ vel ad cotẽ cũ pauco aceto tẽperata quaq; ſeptimana ſemel. Jdẽ facit eſaçũ diſtẽperatũ cuz aqua roſ. ꝛ aſſeaſũ ſũptũ cũ memitbe ꝛ ſpica ꝛ vino confoꝛtat aurẽ mirifice. Si vero in aliquo tẽpoꝛe ſentiãtur in ea doloꝛ. ꝛ moꝛs ꝛ ipluatur illi aliquid olei roſati cũ aqua beſerem aut aqua roſata ant aceto vini vel lactis puelle. Si autẽ acciderit illi ſanguis fluxus aut vulnera ipluе illi aſſiarũ albumen diſtemperatum cum aqua roſa. aut oleo roſato. ꝛ lacte puelle: ꝛ ſi diſtemperaueris trociſcos qui dicuntur adriani cum aqua roſa. aut oleo roſa. ꝓderit illi magnifice ꝛ manifeſte. Eſt hec confectio coꝛũ. Sume galle ptẽ quã vis: rauẽdi ſteneri cuiuſq; dimidiã partẽ: aloes collocãti. ʒ. ati. croci oriẽtalis cuiuſq; quartã partẽ tere omnia diligenter ꝛ diſtẽpera cũ vino ꝛ aqua coctanoꝝ ꝛ fac trociſcos vtariſq; cum opus fuerit. Si ãt in aure grauitas ſentitur bibat pillas biꝛe ꝛ impleatur illi merzemuſũ cũ oleo ſiſami ꝛ oleo fugilis.

UVA. BHSC. IyR_125_1

De regimine dentiuꝫ. Bẽtes quoqꝫ obſeruare oꝛ ⁊ cauere ne ſuperueniãt illegri tudines vt ne frãgãtur nõ maſticãdo aligd ſolidũ nec aligd glutinoſũ a putrefactione: aut minuẽdo dulciũ appoſitionẽ: vt ſunt dactili ⁊ natafũ: potuſqꝫ aque frigide ſtatim poſt illa. Caueãt quoqꝫ lac ⁊ pũgitiua ⁊ aſſiduitatẽ vomitus ⁊ lauationẽ poſt vomituꝫ cũ vino ⁊ ſquingibin. Sic quoqꝫ poſt comeſtionẽ lactis ⁊ vſũ curatiõis poſt prãdiũ. Caueãt et ſtupoꝛẽ gingiuarũ ⁊ vitẽt ea que plene ſunt acerbitatis. Si autem ſtupoꝛ hic cõtigerit accipiãt portulacã ⁊ ſal aſperſũ. Caueãt quoqꝫ vitãdũ potũ aque cũ niue ſtatim poſt prãdiũ calidum natura: fugiatqꝫ aduẽtũ putrefactionis curatione tẽperata ſine exceſſione bis que eliminãt vt ẽ farina oꝛdei cõbuſti ⁊ ſcythigo cõbuſti ⁊ ſpuma maris ⁊ fracturis catinoꝛũ vitroꝛum ſeparatim ⁊ contũctim ⁊ que cõfoꝛtãt dẽtes ⁊ gingiuas ⁊ cõdiãt anbelitũ. Curatio tẽperata cũ ligno in quo ẽ amaritudo ⁊ põticitas ⁊ cũ ſabado ⁊ ſquinãto ⁊ ſebebab rubeo. oporteꝛ tamẽ nõ multiplicari vſũ curationis. Vlcerat enim gingiuas ⁊ corrũpit eas ⁊ minuit ⁊ titillationẽ dẽtiũ inducit ac cõcutit: ſed dẽtes fricare cũ teſta aſpera ⁊ cũ dẽtifricio eliminanti. ſi vis mũdare ⁊ albos facere dẽtes. Eſt hec cõfectio dentifricij clarificãs dẽtes ⁊ bonũ facit anbelitũ ⁊ cõfoꝛtat gingiuas. Sumatur ſub farine oꝛdei cũ vino cõbuſte. ʒ.k. ſalis andraꝫ triti cũ melle paſtati ⁊ cõbuſti. ʒ.c. ſibiaca cõbuſti. ʒ.e. cãceri marini. roſarũ cuiuſqꝫ ʒ.ʒ.d. quarezinaꝫigi. ʒ.b. ſebbi rubei corticũ amitbei ſiccarũ ⁊ auden. ⁊ calcai. ⁊ ſecti. cubebe. cuiuſqꝫ ʒ.e. terãtur oia diligenter recõdianturqꝫ in vaſe quem opꝰ fuerit ſume. Aliud. Spume maris que ʒemaʒera dicit cuiuſqꝫ ʒ.k. tabaſir adbetbari. roſarũ. fãʒenegi ſub cõbuſti. ſctti vniuſcuiuſqꝫ ʒ.b. carbonira canne. ſalis cõis. ʒ.ij. terãtur oia diligenter ⁊ paſtẽtur cũ melle ⁊ cõburãtur in patella donec ſiccentur debinc terantur optime ⁊ ſuperaddãtur cãphoꝛe. muſci. vniuſcuiuſqꝫ ʒ.ʒ. quaderas vtantur hec quem indigẽt: prodeꝛit eni. Medicamẽ anbelitũ iocũdat vtere ſabado. gariof. ⁊ ſadegbo. ⁊ xiloaloe recẽti. cubebe cũ granatis inſimul cõtritis diligẽter proſunt eni. Aliud quod expellit odoꝛẽ ceparum allei ac ſimiliũ: quoꝛũ odoꝛ culpatur: maſtica queſſerã burmidã ⁊ ſedabũ ⁊ fauthenegbũ aquaticuꝫ. coꝛtices attenegi ⁊ folia eius miſce cũ vino ribano. Hoc aũt prohibet caſum dentiũ. Curatio cũ caʒinãʒago ⁊ ſebbe ⁊ gelnaro. roſa. ſandalo ⁊ ſimilibus.

De regimine catarri fluentis ad pectus. Cui vero deſcenderit materie a capite ad pectus multe: oꝛ aſſueſcere ſemẽ papaueris parati cuꝫ medicaminibus ⁊ oxyacodion que ſiunt catarris. ⁊ ſi materia quidẽ ẽ acuta detur illis ſiro. papaueris ſimplicis ⁊ gargarizet aquã roſã ⁊ concipiat in naribus vapoꝛẽ furfuris ⁊ aceti quꝫ proiecti in ea fuerint ſuper ignẽ poſitoꝛũ. Si vero ẽ materia phlegmatica ãbelitu accipiat vapoꝛes xiloaloes crudi ⁊ auid odoꝛet eoꝛũ ſumiʒũ frixũ. ⁊ odoꝛes ſandaraſi: prodeſt eni ⁊ accipiat iaucũ papaueris tẽperatũ cũ melle ⁊ mẽri boch. tbegbo. ac ſimilia. vtilia enim ſunt.

De regimine ſtomachi ad quẽ deſcẽdũt catarri. Cum aũt deſcẽdũt a cerebro capiteqꝫ ſuperflua ad ſtomachũ cholica ⁊ cõplexio eius ſtomaci calida ẽ natura: oꝛ arcere hũc fluxũ. detur ergo illi paxcibi nec ſuſtineat vſqꝫ famẽ. cõtrabit eni copiã cholere. ſit qõ dabit illi refrigerãs eſca: vt eſt ſuccus oꝛdei cuꝫ aqua frigida aut aqua granatoꝛũ muꝛoꝛum: carnes autum parate cũ aq̃ beſerẽ aut ſucco granatoꝛũ: aut aq̃ ſumach. oꝛ quoqꝫ euacuare choleram que fluit in ſtomachuꝫ vomitu ⁊ laxatiuo educente choleram rubeaꝫ vt ẽ decoctio abſintij ⁊ aqua mirob. citrinoꝛum ⁊ tamarindi acuto cũ biera picra. Accipiat vno quoqꝫ menſe bis aut ter: cataplaſma ſtomachũ emplaſtro i quo ſint roſe. ſandalũ. acacia. ramec diſtẽperatũ cũ ſucco coctanoꝛum ⁊ aqua tbalae ⁊ aqua mirti viridis. Liniat oleo coctanoꝛum ⁊ roſa. maxime ſi tẽpus fuerit eſtiuũ. Hieme aũt oꝛ addi huic regimini quedã calefaciẽtia. ſ. vt liniatur oleis regatur emplaſtris refrigerantibus ⁊ calefacientibus vt fiat temperantia. Cum autẽ deſcẽdit a capite humoꝛ phlegmaticus ⁊ ſtomachus frigidus ẽ. oꝛ in huiuſmõi regimie vti calefaciẽti. ſ. vt detur tali electuariũ ambre ⁊ piperis ac çinçiberis conditi. ⁊ medicamẽ muſci ⁊ biera facta cũ melle: ⁊ ſit prandiũ eiꝰ calaia ſicca frixaqꝫ tẽperata cũ pipere. cinamo. galenga. caruiqꝫ. Detur ẽt illi nataſon tempatum cũ melle ⁊ beblitel badera ⁊ botami ⁊ in quo iplicitum ſit parũ çinçiberis. Propinetur vinũ merũ i moderata quãtitate. vinũ quoqꝫ vuarum paſſarũ lotarũ factum cum bafaba ⁊ gendicõe prodeſt huiuſmodi: ⁊ miſaiſano ſi bibatur ex coparũ tẽperatum cũ vino ribano prodeſt. Ungatur caput oleo narciſci ⁊ liſami ⁊ ſquirci. Sic etiã inungatur ſtomachus: ⁊ emplaſtra apponãtur que recipiunt laudanuꝫ. ſethum ⁊ muſcata nuxgarioſil. vniuſcuiuſqꝫ ʒ.ʒ.j. aloes epati. ʒ.iij. abſinthij greci. ʒ.b terantur oia ſubtiliſſime ⁊ liquefacias. cere rubee. ʒ.b. cũ oło nardino aut ɜenbeçi. ʒ.j. ⁊ proijcias deſuper pigmenta ⁊ fiat vnguentuꝫ ⁊ diſpergatur ſuper pãnũ: emplaſtriçetur ẽ ſtomachus emplaſtriçetur quoqꝫ cuꝫ ceroto calefaciẽti. Cõfectio eius. ℞. olei çembaçi: olei ſuſeni. cuiuſqꝫ ʒ.ʒ. ℞. proijciatur ſuper hec. ʒ.e. cere rubee ⁊ liquefiat mittatur i moꝛtario ⁊ terantur ⁊ proijciatur deſuper aque nemani ⁊ aqua kaiſſimi ⁊ marcemuſi aut fabuſi bi. aut fautenegi paulatiꝫ ⁊ moueatur piſtello ſic vt miſceatur ⁊ ſit aliquãtulum ſpiſſuꝫ: intingatur in eo pãnus lineus ⁊ emplaſtriçetur cũ eo ſtomachus Eſtatis autẽ tẽpoꝛe conuenit addi bis aliqua refrigerantia ⁊ minui calefaciẽtia. Si autẽ ſit autũnꝰ vtaꝛ bis mõ tẽpato Quando autẽ eſt frigida ſtomaci cõplexio ⁊ a capite ad ipſꝫ humoꝛ fluit calidus: aut eſt calida. ⁊ qõ ad ipſm fluit humoꝛ eſt frigidus: oꝛ vt regaꝛ bꝰ modi tempato inter calidũ ⁊ frigidũ regie: augeaturqꝫ calefaciẽtia bieme ⁊ refrigerãtia eſtate atqꝫ ħ due cerebꝛi atqꝫ ſtõaci hitudies ceteris deteꝛioꝛes: oío autem male ſi natura ſicca ẽ: que nec facile laxatur nec facilis eſt eis vomitus. Si ergo fuerit natura ſtomaci calida capitis aũt frigida: deſcẽdatqꝫ ab eo phlegma ad ſtomachum huiuſmodi opꝫ dari: amputans quidẽ phlegma ſine calefactione: vt eſt ſquingibin: vtaturqꝫ vomitu per ſquingibin ⁊ aquã calidã ⁊ ſal cõmune: detur ei ſquingibiu mell' cũ nuba: pariterqꝫ ⁊ quedã mere ſanat que minime calefaciunt vt eſt hec cõfectio. Sumatur aniſi ſeminis feniculi infuſoꝛuꝫ i aceto vini duobus dieb⁹ ⁊ nocte frixẽturqꝫ leuiter: maſticivniꝰ cuiuſqꝫ ʒ.ʒ.b. xiloaloes ſpodij. fãdali albi. mẽte ſice. foliοꝛuꝫ roſarum vnius cuiuſqꝫ ʒ.ʒ.c. ſabaõ chacale. cubebe. vniuſcuiuſqꝫ ʒ.ʒ.a. cãphoꝛe. ʒ.ſ. terrãtur omnia diligenter ⁊ cribrẽtur cũ pãno ſubtili: paſtenturqꝫ cũ melle deſpũato. Quando aũt tẽperata eſt ſtomaci cõplexio ⁊ a capite huiuſmõi phlegma defluit: oporteꝛ dari huiuſmodi mereſeum cimini. Si vero ſimul cũ hoc inclinetur natura ad ſiccitatẽ: oꝛ duplicari burac quod in hac eſt deſcriptione electuarij. Si vero cũ hoc inclinetur ad molitiem oꝛ tãtuꝫ modo mediũ burac quod ſcriptũ eſt apponi. Si vero ſit ſtoꝰ debilis comitaꝛ qꝫ hec ſubuerſio ⁊ ſiccitas nature. oꝛ iperes domino eius vt prandio ante ponat olera quedã elixa: conditaqꝫ aceto ⁊ muri oleo caruꝫ. Sumatqꝫ poſt cibũ quod ſtomachũ confoꝛtat vt adiuuet expulſionẽ ſtomaci: vt ſunt coctana. pira. poma. ⁊ bis ſimilia.

De regimine ſepe patientis tremoꝛem coꝛdis. Cui vero fuerit in cõſuetudie coꝛdis percuſſio: hũc oꝛ cõſueſcere pglebotomiã: vſũqꝫ ſiccoꝛuꝫ fructuum vt pomoꝛũ ⁊ granatoꝛumqꝫ. Emplicetur pectus cũ ſãdalo aqua. ro. cãphoꝛa. Cuius vero coꝛ eſt debile ⁊ frigidum aſſueſcat illũ pomoꝛũ ſiropo optimo ⁊ nube cõſtringentis ⁊ nuſuſam. prohibeas illũ ſemel ſumere multum cibũ ⁊ potũ aque frigide cũ niue eiuſqꝫ que frigidiſſima eſt. Caueat etiã ituri oia que timet ⁊ quibus triſtatur. Qui eni huiꝰ modi eſt habitudinis nõnũq̃ his moꝛitur de cauſis repente.

De regimine epatis. Et cui in epate oppilatio eſt: ⁊ ſentit in eo extẽſionem aliq̃tiens ⁊ granitatẽ: oꝛ vtãtur cũ his que oppilationem appiũt fercula: ⁊ radices ⁊ ſemina ⁊ pulueres factos de cimino. ſatureia. cardamomo. ⁊ dauco. ſemineqꝫ apij. ⁊ aniſo ac fautenego. ⁊ mereſenũ cimini. Prodeſt hec in parte diminutio prandij: ⁊ ſubtilitas eius: prohibeꝛiqꝫ a cibis groſſis. ⁊ a potu vulcium ⁊ groſſoꝛum. Cuius vero ſtomachus aut epar parui ſunt natura opꝫ ei dare cibũ non ſemel. ſed bis: aut ter vt deſcendat primũ cibus: nec ſit multꝰ i ſtomacho: nõ eiꝫ cõcipit illum: ſintqꝫ cibi tẽperati cite digeſtionis.

De regimine renum lapides generantiuꝫ. Sꝫ ⁊ cuius renes generant lapides ⁊ coꝛpus eius gracile: oꝛ regere huiuſmõi regimie medio inter groſſum ⁊ ſubtile: vt eſt oꝛdeũ cum coꝛtice: piſces lapidoſi. carnes galline ⁊ pulli. perdices. turdi: lac quoqꝫ aſine conſert illi. Si vero eſt cũ generatiõe lapidũ groſſi coꝛporis: vtatur regimine ſubtili vt ſunt tauenichi pulli ⁊ meſaura facta de atriplice. ſpinachijs: bibat medulã ſemis melõis ⁊ cucumeris. iulab ⁊ ſquingibin.

De regimine teſticuloꝛũ. Et cuius teſticuli calide ſunt cõplexionis multuꝫ generantes ſperma in tãtũ vt ſepius coitũ requirãt: ⁊ euacuati ſpermate eneruãtur mẽbꝛa eius. Imbecillis fit ſtomachus ⁊ accidit illi defectio animi. Hunc oꝛ a coitu arceri ⁊ cauere ci-

UVA. BHSC. IyR_125_1

bo sperma generãte. Utatur regimine appetitum coitus mi-
nuente. assiduitate. s. fortis exercitij quo moueantur superio
ra corporis mẽbra amplius alijs: vt est ludus pile subleuatio
t iactus lapidũ. balneoqz aque frigide: linias lumbos oleo
ros. t nenufare. coctanorũ: dorso quoqz imponat opiũ distẽ-
peratum cũ aqua lactucaruz t quaffare t aqua semperuiue.
Emplastrigentur cũ semine psilij addito oleo ro. t san. t cã-
phora. strigat super costas pectinis laminas stagni. subster-
nantur illis folia sengex. septi t folia rute. t lactucarũ t ros.
Comedãt sebedeneg. propinet qz illis queffare. semẽ lactuca
rum ac portulace equis ptibus trita. Porro si in huiusmo
di hominis corpore cõgregatũ ẽ sperma malũ: ledaturqz eo:
vtaturqz coitu: nec amplius q̃ semel: regaturqz eo die cibis
bonum generãtibus sanguinẽ aut humorem bonũ: vt est ca-
ro agnorũ t edox trita cũ squeffare t cinamomo: roxeturqz
super eam vini sapidi t boni odoris. Ultimo vero die vtat
coitu prius q̃ dormiat: mane facto fricet totũ corpus cũ mãu
tergijs donec rubeant membra: t liniatur oleo viol. linitiõe
temperata. Expectet paululũ t accipiat panẽ infusum vino
bene mixto. Jam tunc vtatur exercitio pauco: reuersusqz ad
cibum comedat obseruata mediocritate.

De regimine habentiũ paruaz matricẽ. Mu-
lieres quoqz quaruz parue matrices
sunt oz arceas a coitu ne forte cõcipiant. Si eim in ta-
li matrice generetur fetus nõ est ei locus. nec sufficit illi ma-
trix. aut eim tãtũ tẽditur vt exp̃mantur vene t arterie: vnde
prohibet ingrediens aer ambitui peruenire ad membra: pe-
ritqz mulier: aut accidit illi tempore partus dolor t difficul-
tas: eo q̃ stricta est matrix quare perit mulier: fet9 eim exire
nõ potest arctat9 angustia matricis. Quare si nupserit hui9
modi caueat spermatis casum i matricẽ.

De regimine debilitatis neruorũz. Porro cui9
nerui imbecilles sunt regas illum
calidis t siccãtibus: prohibens illum a vino tã mero q̃ forti
t copia coitus acerbisqz magis aut pomis: lacte acro t abũ
dãtia balneandi stationeqz in locis frigidis hec eni omnia
mala t fouentia enervationem.

De regimine sepe incurrẽtiuz iũcturarũ dolo
rem. Quẽ vero dolor iũcturarũ
frequentat t nos iã diximus in libro nostro. Cñ hec passio
amplius est ex debilitate naturali iũcturarũ atqz ex repletio
ne: aut fit ex vsu multorũ ciborũ potuũqz: maxime a grossis
cibis cũ requie. balnei dimissione t vsu quotidiano coit9 post
prãdiũ. Quez ergo cõsueuit huiusmodi passio. debet cauere
oia que diximus que quidẽ poterit: t vt continens sit in cibis
tẽperatis: laudabiliuz chimorũ facilisqz digestionis: vtatur
fricatione t exercitio mediocri ante prãdium cauens ab eis
post: nec vero fatiget mẽbrũ egrotuz. balneetur post exercitiũ
t ante prandiũ: preueniat tẽpus quo solet illi passio fieri eua
cuatione humoris a quo fit. sãguis minutiõe si quidez passio
sanguinea est. Aut aqua lebelacti: aut decoctione fructuz si
cholerica: aut pill. aureliã. t sutbaregbi si fuerit phlegmatica
aut decoctione epithi: si quidẽ molestatur melãcolia. Quod
qũ feceris oz vti emplastris: t cathaplasmatibus que cõfor-
tãt mẽbrũ vt prohibeatur suscipere materias ad ipsũ defluen
tes repl'atqz a se: sicquoqz oz fieri in oibus mẽbris imbecill i
bus que suscipiunt materias influentes. Si eni hoc feceris t
diligentiã cautionis exhibueris nõ generabũtur alique pas-
siones corporis in mẽbris debl'ibus. Nos aũt dicemus oia
que necessaria sunt in regimine huius passionis t aliarũ: qũ
de curatione morborũ tractabim9. Sciasvero qm̃ nos egres
si sumus in hoc capl'o a terminis molestiarũ naturalium ad
eas que sunt extra naturã: vt sit sermo noster in custodia sa-
nitatis mẽbrorũ plenus: t nõ iminutus qũ sit hoc cõpetens
intẽtioni nostre t nõ a lõge. Quia ergo diximus regimẽ sa-
nitatis corporũ extra tẽperãtiã positoz t custodiã sanitatis
eorũ cõdecẽs est nos hic cõsequi regimẽ corporũ que suã non
possũt tueri sanitatẽ: ipedientibus quibusuis officijs.

Capitulũ. 18m. de regimine corporis quod nõ põt in eo-
dez statu suã cõseruare cõplexionẽ: nec ad meli9 trãsmutare.

b **Ominum** q̃ plures nequeũt suã sanitatez
custodire vel seruare: quia aut
negotijs ipediuntur: aut qm̃ ipetuosi sunt appetitus
quos oz nõ inherere vni tm̃ regimis speciei. Si eni faciant: t
cõpul'it eos quouis tẽpore ad aliud regimẽ necessitas nocet
i presẽtia. Quare expedit ill' alĩ occupari i are calo: alĩ fro
pris sibi tpib9: faciãtqz hoc sibi cõsuetũ: vt si qñ ipellerent
ad loca diuersi aeris: t ad repora calida t frigida perferant
t perseuerent in eo: nec accidat illis lesio. Noui ipse quosdaz
qui a paruitate sua balneo aque frigide pluribus tẽporibus
ipsosmet assueuerũt quos t nutrices oũ lactarẽt aqua frigi-
da lauabãt nõ operiẽtes capita eorũ t in hoc creuerunt. Nec
vero operiebãt capita hieme eratqz eis satis camisia nec lede
bãtur. Estate vero quãtũ eẽnt patiẽtes solis t caloris: nõ est
dicere necesse. Sic ergo oz eos facere quibus nõ ẽ potẽtia ad
custodiã sanitatis sue nõ vitare calorẽ: sed nec frigus vt ĩsue
scant. Exercitiũ vero oio nõ negligat eius spẽi quã cõsueuit
sicut ante dictũ ẽ. Exercitiũ eni est firmioz colũna custodie sa
nitatis ẽ quz sit eorũ que dissoluũt superflua t adiuuãt dige-
stionẽ. Alia que conferat vt alijs locis nostri libri diximus.
Balneẽtur post exercitiũ: expedit eni vt diximus ante prãdi
um nec oz negligere. Cibos qui huiusmodi ẽ cõsuescat potũ
qz similiter mixtũ calida. s. t frigida. bũida t sicca comedẽs.
grossa quoqz t subtilia. dulcia t acerba. põtica t salsa. aquã
frigidã t que nõ: variẽt quoqz vina sepe eodẽ tẽpore: sepe di-
uersis: maximeqz cuius vita in peregrinatione ẽ t trãsitu ad
magnas regiones: expedit tamẽ postponat cibos preferẽdos
differat quos equũ ẽ subsequi: variẽt quoqz tẽpora refectiõis
nõ certo cõgruoqz tẽpore prãdẽtes: fit eni sepe vt negotia am
putent illis refectionũ tẽpore quo ẽ corpus sumt t fit illis le-
sio: sed nec prodest imorari illos in vno cibo: vnoue regimie
maximeqz in cibis malorũ chimorũ: generãt eni morbos ex
natura humoris que illos ẽ generare oio: aut si sit corpus pa-
ratũ euẽtui egritudini illius. Eũ deniqz in cuius mẽbris ẽ ali
qua molestia oz cibũ cauere potũqz qui huiusmõi ẽ nature vt
obseruari ab eo opus sit pp eã molestiã que auget eã: vt figs
dolorẽ capitis timeat expedit vt obseruet a cibis vaporanti-
bus: qualia sunt nuces. ficus. allea cepa. lic t in oibus passio
nibus oz formidãtẽ cauere cibos illos generãtes: quẽadmo-
dũ alias dicemus. Siquãdo ergo ipellitur aliqñ sũptũ cibo
rum nocẽtiũ in parte ea que amplior in eo ẽ: oz vt admisceat
qñ repellat malũ eorũ: aut subsequenter sumat sicut dixim9
in tractatu de cibis. Sõni ẽt tpa vtile ẽ bis varia facere ne
sit illi in ipe quouis cõsuetudo. fortassis eni indiget eo tẽpo-
re vsu. vigiliarũ t ledentur ab eis. Coitus q̃qz caueant abũ
dantiã huiusmõi corpa nisi cuius cõplexio naturaliter cali-
da ẽ t humida. t si cuiuis noceat abstinẽtia eius. Oz quoqz
eos assuescere seipsos medicaminibus laxatiuis t vsui vomi
tus t phlebotomie t alijs similibus que purgãt corpora eoz
maximeqz in quatuor anni tẽporibus sicut alias ostendim9
nec negligãt illud. In huiusmõi aũt horuz corporibus cõgre
gãtur superfluitates multe pp malũ regimẽ eorũ: nisi quis est
multi cursus laboris exercitij fortis. Sepe eteni sufficit hoc il
lis ad emũdationẽ corporis t nõ egẽt catartico aut phleboto
mia t alijs.

Capitulũ. 19m. de regimine corporũ debiliũ: t prio de re-
gimine pregnãtiũ.

i **Infantium** senũ t ab infirmitate conuale
scentiũ corpa necesse hñt regi
mine proprio ad custodiã sanitatis eorũ pp quod de
bilis ẽ virtus eorũ. Infantes quidẽ t senes naturaliter debi-
les sunt pp debilitatẽ caloris naturalis: vnde t sũt primi fal
lacie generationis morborũ: ideoqz egent proprie regimine fi
do ad custodiã sanitatis eorũ. Corpora aũt surgentiũ ab in
firmitate: quoniã eorũ sanguis ẽ paucus vnde t ipsa debilia
sunt: opus h abent ipsa quoqz regimine qñ subleuet ea t au-
geat que qum ita sint ex necessitate egẽt regimie proprio ad sue
sanitatis tutelã. Quare nos in hoc loco eorum regimẽ pone
mus incipiẽtes a regimine corporũ infantiũ t primũ de pre-
gnãtibus. Dicimus ergo huiusmodi oz eẽ regimẽ in bis.
Quz mulieris mẽstrua tolluntur: accidit illi multorũ appeti-
tus incertus t subuersio: sputa quoqz t vomitus dolor quo-
qz i ore stomaci t paucitas appetitus. Dabis ei sirop. pomo
rũ cõditũ cũ xiloaloes. t seco t nucibus cõditis t nuben cõ-
ditã: sirop. quoqz xiloaloes. lãbãt quoqz xiloaloe recẽtẽ t ma
sticẽ: odorẽt ea que iocũde redolent. Cibi eius sint pulli galli
narũ: carnes eduline parate cũ aqua granatorũ t beseren. t
mẽta t thacane: sequãtur poma granata coctana. pira. non
tamẽ multa comedat: reficiatur in die ter paulatim ne forte
grauetur stomachus: parũ detur ei vini ribini tẽperati. Ab-
ceatur ab amaris t pũgẽtibus cibisqz qui mẽstruis imperãt:
vt cicere. faseolis rubeis. ruta. apio. feniculo. bulbe folijs t se-
minis andachoce. Caueatur quoqz a permultũ dulcibus. t
si appetitus minutus ẽ des illis sirop. pomoz muzorũ t nu-
bã proprie. ligãt xiloaloe. Suggere quoqz muza granatorũz
cõfortãt appetitũ si sit diminutio eius propter calorẽ. Si ve-
ro accidat illi mala digestio da ei hoc sefusuz. confortat enim
stomachum eius: t bonam facit digestionem ciborum. expel

UVA. BHSC. IyR_125_1

lit ventositatem ⁊ malos sedat appetitiue calorem bonum red dit. Et hec est eius confectio. Sumatur cimini carmāici. carui. seminis apij vniuscuiusq; .ʒ.iij. nānachie qñdari mas culi cuiusq; ʒ.a.ſ. ʒerabad. vigi. cuiusq; ʒ.b. malorū granato rum. ʒ.e. terrantur omnia diligenter: ⁊ vtaris qū opus fuerit sefusum pōdus. ʒ.b. Si aūt indiguerit pregnās aliquo tēpo re sanguiné minui aut catartico purgari propter aliquā pas sionū nō oz accelerare in primordijs donec sit. iiij. mēsiū pre gnās facieſq; hoc quinto mēse ⁊ sexto ac septimo: caucbisq; hec idē octauo ⁊ nono. In primis nāq; quatuor mēsibus est in ea fetus debilis ⁊ opus est illi cibo: at vero minutio minuit cibum vnde ⁊ moritur fetus. Octauo quoq; ⁊ nono creuit fe tus: ⁊ eget cibo maiori. Inde si euacuetur mulier minuitur ci bus fetus nec remanet viuus. Si ergo ipulerit necessitas ad minutioné bis tēporibus timeturq; de morte mulieris si dif feratur non cures fetū: sitq; tibi carior genetrix illo. Accidit autē sepe pregnantibus inflationes pedū eorū. Quare oz de coqui sebetō cū aceto ⁊ intingas in eo lanaz: applicatamq; pedibus stringe: ⁊ tama cbimolee si distēperetur cū aceto ⁊ cathaplasmetur eo pes prodcrit. Qū aūt partus proximus fiet liniet dorsū mulieris queq; sub vētre sunt. oleo viol. ⁊ olo quchiri simul cōpactis linitione subtili. Roreturq; super hec aqua calida tēperati caloris in balneo. aut sedeat in concha aque tēperati caloris. sorbeant iura pinguia carnis. condita cū espidabago: aut adipe galline: deturq; ei cābisū ⁊ similia cū zaccara ⁊ oleo amigdalino ⁊ sisamo recenti. Si autem euenit ptus ⁊ presens est emissio: liniātur queq; sub vētre sūt ⁊ ilia ⁊ dorsum oleo squeiri tepido ⁊ modo deambulet: mō sedeat super scānū. Qū dolor creuerit oz vt includat sp̄z suū ⁊ ipellat ad interiora: ⁊ inferius ⁊ arceat sp̄m sedeatq; susce ptura post tergū eius: ducēs man⁹ suas super vterū ei⁹ iliaq; ad inferiora. Si aūt moratur effusio: sorbeat ius espidabagi de carne agni pinguis aut adipe galline. Quod si partus dif ficilis fit detur muscata rameſie. ʒ.i. cum aqua bulbe decocta. aut sūme nidū birūdinis teras illū in aqua: quā collataz da ei bibere. Si vero difficilimus ptus fit ⁊ timetur ei: da pa tienti aquā bulbe decoctā cū melle ⁊ oleo amigdalino. ⁊ oleo sisami. paulatim aūt sorbeāt aquā fasceolorū rubeoz decoctā cū babebelo ⁊ mll'e. Besq; ei mescata remissa ⁊ de diamarte .ʒ. ⁊ sequebinei distēperati cū aqua faseoli: ⁊ aquā ciceris ni gri. Aut aquā lupinorū decoctam cū lebaba: ⁊ dabis gallie. ʒ.ſ. vsq; dimidium exagium. distēperatū cū vino veteri. Cō seruabisq; virtuté eius cum aqua carnis a vino ⁊ iocūdis ⁊ vaporibus. Qū vero pepit si remāserit secūdina: oz puoces mulieri sternutationé imissione ligni carte naribus: aut cum cōdiso. Et si ceciderit equū é: sin decoq; abbcelā cū belba ⁊ propina illi aquā eius vsq; ℥.b. cū dimidia. ʒ. squigibin ⁊.ſ. obolo castorei ⁊. ʒ.ſ. qñne: aut vaporabis eā cū mirra. ⁊ quē na. ſ. vt ponas aromatica sup carbones sub seāno' pforato: sedeatq; mul'r ōsup egredietur etenim secundina. Si au té mortuus fuerit fetus vtere medicamibus assignatis edu ctioni secundine concluse. Si auté abundauerint reliquie pt⁹ intū vt dissoluatur virtus vtere medicaminibus assignatis bis qui sāguis fluxū patiuntur. Si vero nō purgaf mlr a sā guine ptus: curabis medicaminibus in ore mēstruorū sicut dicemus in medela morboruz. nec negligatur boc: mora rei ʒ eius adducit egritudines pessimas.

Capitulū. 20. de regimine infantium.

Infans statim qū natus est oz pulverizari su per eū sal ⁊ rosas tritas cū pforetur cutis eius in obuiā aeris: qum sit cutis ifantis plurí me bumiditatis. Tūc fricetur os digitis cū melle: suggantur aures eius fortiter. ⁊ cibetur duobus diebus zaccara optime trita cū oleo sisami: ⁊ liniantur mēbra eius mane ⁊ vesperc: ⁊ extendat mēbra. duplicet iuncturas manuū ⁊ pedū: ponēs in iuncturis mirtuz ⁊ rosas tritas: sicq; inter crura tunc exté dat manus eius: ⁊ pedes religenq; fortiter. Et si caput eius est longū aut est ei acumé magnū aposteriori parte pōat sub eo corpus durum: aut lignū aut marmor: aut speculum iuolu tum ne forte ledaf: ⁊ liget frontē eius panno ⁊ stringat aliq; tulū paulatiz. Lauetq; cū aqua tepida dulci: in qua decocta sit mirtus ⁊ rob. semel in duobus aut tribus diebus: suggat aures eius tēpore quo lauat vt egrediatur aqua ab eis: operiatur vultus eius ⁊ dormiat: ad quod vtatur cōmotione sub tili ⁊ tenui: cōtinēs illum dulcibus modis: delectatur enim to nis suauibus ⁊ consonantibus sicut ⁊ qui perfecti sunt: qum sit homo compositus ex motus ⁊ concentus consonantia. Sedatur enim siquis est in eo parvus dolor: somnū prouo cat: nec vero dormiat in loco claro: visus nanq; ifantis debi-

lis est ⁊ lumen eius spergit lux: congregantq; tenebre ⁊ con fortāt visuz: ⁊ si natus masculus é liniatur fortiter donec cō pleantur quatuor mētes: liniatio nāq; multa solidat mēbra ⁊ cōfortat ea: virq; magis boc indiget q̄ femina. Si vero é femina liniatur oleo viol. linitiōe molli spatio mensium duo rum: ⁊ tunc amputetur. Linitio etiq; pauca humectat corp⁹ multa vero ⁊ fortis siccat ⁊ mulier magis idiget humectatio ne. Qz aūt inspiciatur infans si flcat ⁊ inquiratur quid il li obest: subito vt cōceptu ⁊ cautela eius que cōsuevit nutrire infantes. Infans eim minime flet. nisi ledatur: quz nō sit illi conquerēdi potentia. Et lesio que accidit infanti aut deforis est aut intus. Deforis autē cā caloris ⁊ frigoris ⁊ muscarum ⁊ pulicū ⁊ similia: quā quidem causaz oz depelli ab eo. Abin tus autē cā famis. sitis. more vrine ⁊ egestionis. ⁊ cā doloris alicuius mēbri. Fames quidē ⁊ sitis pellantur assuefactione mollis cibi: ⁊ aqua quidez propinatur illi. Dora vero vrine dabis ei medullā semis melonis cū iuleb: dabisq; nutrici ei⁹ bec eadem. rorabisq; super caput eius aquā calidaz ⁊ linies oleo q̄ri ⁊ çenbaçi. Si vero moratur natura oz facias as siaf de fimo muris: aut parū tbecbem. i al'tegebin: aut de vir gulis capparis facti cū camacbaut de nataso aut cathemia ⁊ sale: dabis etiā nutrici olera mollientia vētrem cōdita cuz oleo olive ⁊ muri aceto: prunis. ficubus siccis ⁊ cū medulla cartami. Qz si accidat infanti dolor aliquo i corporis mem bro: consideres que sit ⁊ qualis passio: curabisq; contrarijs.

De egritudinibus accidentibus infanti bus. Accidunt autem infantibus proprie illis passiões ⁊ morbi quos meminit hy pocras in li° aphorismorū dicēs Paruis qdem nouiternatis accidnnt oris vlcerationes. vomitus. tusses. vigilie. timores. vmbilici apostemata. aurū humiditates. Cum vero proxi mum sit tēpus dentes producēdi fit apostema ⁊ pruritus gi giuarum. febres. spasmi. diarie. maxieq; pro ducētibus iā dē tes. Aliquotiens vero inflatur gula: sequitur q̄s cos prurigo aurium. obtalmia ⁊ spasmus plenis corpore pueris accidit ⁊ cuius venter durus est. Quare expedit iuestigari bas pas siones ⁊ morbos ⁊ molliri amputationez eorum.

De vlceratione oris. Commodum est bis linire linguā mardasenege ⁊ espidabago distemperatis cum oleo rosato ⁊ cera: si ampliori eges adde aliquid camphore aut sumac ⁊ rosas ⁊ quessaram siccam. ⁊ crocum orientalem. teres omnia diligenter ⁊ distēperabis cū cera liquefacta i oleo ro. ⁊ cathaplasmabis liguā. Aliud corticū coriādri ⁊ gallas tri tas diligenter misce cū melle ⁊ linies bis loca ⁊ arctabis nu tricē dabisq; illi badesiā ⁊ beresemiā simulq; intubam. lactu cas. aquasusū. portulacā ⁊ carsacocū cū aceto. Si aūt sūt vlcerationes multū albe: oz te sumere. rosarū. galle ⁊ tarsaq̄z equales partes ⁊ linies bis linguam ⁊ collū. Si autē fue rint nigre ⁊ quasi cōbuste pessime sūt ⁊ mortales: tunc opor tebit sumere basnebel tbaba leb ⁊ aquā queffare ⁊ ceram liq̄ factā cū adipe ⁊ tādiu teres in mortario donec perficiatur ⁊ inunges bis linguā. Si āt in gingivis ⁊ lingua supersint macule ⁊ vlcera: linies cū puluere cineris pisces salsi.

De cura vomitus infantiū. Cum aūt infāti vomi tus accidit dabis ei aquā pomorū syrorū cū aliquātula parte pistaceorū exteriorū ⁊ bullies mētā cum aqua granatorū ⁊ aqua ro. propinabis illis. Confectio. ℞. nabane sicce. fautenegi sicci exteriorū corticis. pistaceorū eq̄ li pondere teras: ⁊ propina illi cū succo pomorū muzorū: em plastrizes ēt stomachū eius cū secco sandal'. banda cruda. ⁊ caquia aqua rosa. Aliud proderit ēt ad hoc si fuerit vo mitus pblegmaticus vt sumātur zarādū ⁊ fautenegū ⁊ ali quid zafrani propinetur ex eo patiēti cū aqua mente: absti neatq; nutrix a cibis grossis ⁊ crapula multa sitq; cibus ei⁹ muza: ⁊ que parātur cū aqua romane ⁊ tamarindi.

De vigilijs ifantiū. Si āt patiatur vigilias oz dari nutrici medullas lactucarū ⁊ semen papaueris diligenter tritū cū zaccara ⁊ cababo ⁊ ca thapl'etur caput cū corticibus papaueris diligēter tritis ⁊ di stēperatis cū aqua lactucarū propinabisq; olcū granorum cucurbitaz: dabis ēt adbuc infanti aliquid corticū papaue ris cū zaccara paulatim: miscebisq; cibis eius papauer da bisq; infanti. Ad somnū. opiū distēperatū cū melle a grano vsq; tria. Medicamē aliud. Sumatur fabe papaueris. q̄tbi re. opij. cuiusq; é. ʒ. a. zafrani. obol'. a. distēperetur cū melle.

De cura tussis infantiū. Si infanti accidat tussis cōmodū é vt des illi laucū factū de q̄tira ⁊ amigdalis ⁊ medulla granorū coctanorū distēperatorum

UVA. BHSC. IyR_125_1

cū melle taberzedi aut iulab. Si aūt apparuerint cū hac macu
le humiditatis operiatur caput eius molle ⁊ inungat sup lin-
guā ei⁹ digito suauiter purgabit enī pblegma multū. Si vero
cū his fit illi corza itroduc puerū in balneo ⁊ rora sup caput
eius aquaz calidā. Si vero accidat illi arctatio anhelit⁹: da-
bis ei semen lim distēperatum cū melle: aut ciminū distempe
ratum cū melle ⁊ sorbeat aquā mellis paulatim.

De timore infantiū. Si infans timorē patiatur: oz ar
ctari nutricē prohiberiqz a multitudine ciborū: ma-
rimeqz a grossis generātibus pblegma: nō oz eteni huiusmo
di tangere nec multiplicare lac puero. Si vero cibo vtī: vta
tur laudabilis chimi cibo. Timor enim fit pueris multorū co-
pia ciborum: aut qz nutrices eiusmodi sunt: aut lac eoz gros
sum: q̄re oz huiusmōi nutricis lac subtiliari. dando illi squin
gibin. feniculū. apiū atqz alia regiminis subtiliantis. Betur
quoqz puero quidē sesufusafatorum digestionē procurantiū.
sicut ē illud in quo ponitur satureia. ciminū. nanacua. carui
aut detur ei ō vino claro ⁊ ruffo. nanacua. iuxta quod opus
est: ⁊ calefiat cū aqua decoctiōis banumegi: ⁊ aq̄ lileemelec ⁊
marcemusi ⁊ fautenegi. ⁊ radices susani. ⁊ vngatur vēter ei⁹
cum oleo bēne ⁊ oleo cucumeris agrestis ⁊ oleo viol'.

De apostemate vmbilici. Apostemata vmbilici accidūt
nouiter natis ⁊ proximis partui cā incisiōis vmbili
ci eorum. Quare cōmodū est ei cathaplasmare illud marba
senago ⁊ heçaço. ⁊ espidago. ⁊ fiapho mamite ⁊ quelfara re
centi prodest ēt in apostemate vmbilici. semarū ⁊ alacuz bo
tami liquefactū cu oleo sisami: ponatur super vmbilicū pueri
propineturqz illi de eo. aut vmbilicū sine apostemate cuz na
nacbua trita diligēter lini. ⁊ distēperata cū clara oui. Cum
autez incideris vmbilicum infantis puluerīça super etheam
⁊ sanguinem draconis ⁊ ançerutū ⁊ mirtā ⁊ condaruz equa
liter tere diligenter: proderit enim.

De regimine humiditatis auriū. Humiditatē porro au
rium ⁊ quod ab eis defluit medicabis cū asiafo al-
bo quo colliriantur oculi pruriginosi cum aqua foliorz nenu
far: ⁊ intinges in eo licinium laneū: ponesqz in auribus ⁊ su-
mes sebū iemenicū terēsqz cūvio ⁊ iticto licinio laneo pones
in auribus. Aut sumes çaffranū ⁊ distemperabis cum vino:
impluesqz auribus. Si autem sit cū hac ctiā dolor implues
illi assia fūalbū distēperatū cū lacte mulieris olcūqz ros. te-
pidum.

De cura plurimarū malarū dispositionum accidē
tiū infantibus. s. gingiuarū pruritu regi-
mine dētiū. febre. solutione ventris ⁊ stipticitate eius. vermi-
bus. exitu intestini. apostemate cerebri. ⁊ tussi. pustulis debili
tate caloris inflatione oculi. vētositatis stomaci ⁊ intestinorz
singultus ⁊ excoriatione. Cum aūt accidit gingiuarum
pruritus infantibus tēpore productionis dentiū sic curandi
sunt. Oz fricari giuginas cū adipe galline aut butyro aut ce
rebro leporis mediocriter quz producti sunt dētes: linies tim
pora ⁊ collū olo viol'. tepido ⁊ iplues ex illis auribus ⁊ fun-
de super caput eius aquā decoctionis babunegi ⁊ aquam li-
lelmelec cōtinue ⁊ emplastrabis faciē eius ⁊ mētū empl'o dis-
soluenti vt est farina ordei ⁊ cathemie ⁊ banunegi ⁊ helbe. vt
vero ascenderint dentes eius stringe caput eius ⁊ collū ⁊ opi
as cū alba lana suaui: ⁊ rora super eū aquā tepidā: nec mul-
tus detur cibus infanti: tēpereturqz nec dabis ei calefaciētia
sed nec refrigerantia. ⁊ sciēdū quoniā quibusdā pueris in se-
ptē mēsibus producūtur dētes. quibusdā aūt ampliori tem
pore. Si ergo acciderit illi in hac habitudine febris oz nutri-
cem regere regimine restringenti dabisqz infanti spodiū ⁊ se
mē portulace cū granatis ⁊ citrol'. Si aūt acciderit illis
solutio ventris dabis illis succū gabire ⁊ succū nebaci. ⁊ suc
cū pomoz ⁊ succū granatorū romani cū aqua coctanorum
⁊ ēplastriça ventrē ei⁹ cū sādalo. rob. ⁊ romato. ⁊ tbacuna ⁊
tbam armenico distēperata cū aqua mirti ⁊ aqua granato-
rū ⁊ vitis ⁊ emplastriçabis rursus eū misusano ⁊ nāduco ⁊
aqua ros. ⁊ aqua mirti cū modico secti fit quoqz hoc cū cimi
no si teratur ⁊ superponātur lane ac caraplet̄ur eo vēter pue
ri. hec aūt facies si nullo molestatur calore: propinabis aliqd
de coagulo eduli quantū ē obolus cū frigida ⁊ dabis nutrici
sefusū granatoz ⁊ pasces illū piris coctanis in saliua ⁊ ze-
bebo cū granis suis. Reficiesqz eū frāquilinis. starnis coctis
cū zirabago ⁊ granis granatorum aut sumaquia. rizo. sedat
eni: probibebisqz illū a cibis mollientibus vētrē vt est blito ⁊
spinachia. prunis ac similibus. Si āt suspedatur natura pue
ri: imisce cibo eius mel ⁊ çaccarā: ⁊ line vetrē eius oleo sisami
⁊ si obedierit natura. Sin aūt dabis ei de gūma botami quā
tū granū ē ciceris: aut suppone fimū, muris: aut assiafuz de
çaccara ⁊ ratamia spissabis cum sale ⁊ catamie: ⁊ eius vn-
ges vmbilicum felle bouis ⁊ cerbacui marig. distēperata cuz
melle. Si autē generantur i vētre pueri vermes dabis ei sibū
cū dactil'. ⁊ succū silbi cū çaccara. ⁊ cibabis eum narengilo
putrido. Si autem in stomacho eius generātur vermes sup-
pone siafū de nasta nigra. ⁊ si egressus fuerit podex ei⁹ sedeat
in aqua decoctionis mirti. cortice glādium. cortice granato-
rum ⁊ comarū cipressi: ⁊ puluericetur super anum eius cinis
mefic cōbusti. Cōtingit etiā puero in pāniculo cerebri apo-
stemata ex mala cōplexione calida. Signū eius videbis ver
ticē demissam ⁊ in oculis citrinitatē: vocāt aūt mulieres hec
sternutationē. Et cura huius est vt emplastrizes verticē capi
tis cū vitello oui percussō cū oleo ro. cū corticibus cucurbite
⁊ corticibus melonis: ⁊ aq̄ quelfare recentis ⁊ portulis: ⁊ aq̄
solatri percussa cū oleo ro. ⁊ i pones clarā oui ⁊ oleū ro. Et si
quando videbis ifantis caluisse cōplexionē. apparentqz pu-
stule in eo sanguinee minues nutricem ⁊ vētosabis eā propi
nans deinceps ptisanā ⁊ aquaz granatorum ⁊ cucumeris ac
citroli ⁊ sirop. iuleb ⁊ semē portulace ⁊ prohibe eā a dulcibus
⁊ a vino. Infanti aūtē dabis spodium cū aqua seminis por
tulace ⁊ granatorum: ac cucumeris ⁊ citruli. Si aūt est fe-
bris adijce parū cāphore. Qū aūt comitatur ⁊ tussis sume
mardasenegi: ⁊ scis portul'. ⁊ spodij equales partes sicce. xi-
loaloe crude: vniuscuiusqz dimidiā partē teres oia diligēter.
⁊ propinabis inde puero. 3. 5. vsqz plenā cū tmēdē olei ro. ⁊ em
plastrizabis stomachū cum aq̄ calcasi: ⁊ aqua portul' ⁊ oleo
ro. ⁊ aqua ligni vitis. Pustule quando in corpore ei⁹ nas
cuntur oz balneari cū aqua decoctionis mirti ⁊ ro. Et linies
pustulas cum mardasenego. ⁊ espidego ⁊ oleo ro. Et si vide-
ris calorem ifantis iminutum ⁊ apparuerint signa frigoris
dabis nutrici cibos calidos vt sunt carnes parate cū cōdi-
mentis calide: ⁊ dulcia facta de melle ⁊ vuis passis dulcib⁹
vino veteri ⁊ gendicone ⁊ inducatur balneo ante prandium
deturqz infanti parū de medicamine musci aut gabathi i all'
aut vini subrufi aut de arfasi ⁊ bis similib⁹. Sicquoqz oia
que molestabunt infantē oz curari cōtrarijs. Qū vero ac
ciderit ifanti inflatio oculi oportet liniri palpebras eius cū
bezazo distēperato cū lacte ⁊ melle: ⁊ lauetur oculus cū deco
ctione camomille: ⁊ colli'a oculū cū assiafo memithe adiūcto
pauco esefo fricato ad saxū: ⁊ colliretur eo ocl's ei⁹: colleriet̄
ergo cū succo solatri ⁊ linātur palpebre mardasego fricato
super vas figuli cuz oleo ro. Quod si accidat illi vētositas in
stomacho aut intestinis sumatur satureie castorei. cimi. vni⁹
cuiusqz obol'. a. terrātur omnia diligenter ⁊ propinetur ō eis
pēsum duorum granorū cū aqua marzemusi. Si vero accide
rit ei singultus: propinetur ei gendebestri pēsum grani cū suc
co meniami: aut pēsum grani de vrina cameli cū succo menia
mi. Quod si acciderit illi excoriatio in coxis puluerizetur de
super puluis mirti ⁊ ro. prius linito loco oleo rosa. aut super
ponatur mardasenagon ⁊ oleo ro.

De regimine puerorū incipientiū cōedere. Si
vero creuerit ifans ⁊ opus fuerit
ampliori cibo ⁊ fortiori lacte: cibetur cabaca ⁊ zaccara ⁊ olo
amigdal': aut sisamo recenti ⁊ parū detur ei lactis. Qū autez
incipit loqui inungatur lingua eius melle ⁊ zaccara prouoce
tur instruaturqz leuib⁹ verb⁹. Sit aūt tēpus ablactationis qd̄
nō excedit vnq̄ duos annos. tunc oz assuescere illū cōmestio
ni. Sumat aūt subtiles cibos ⁊ panē iminutū iure espidebe
gi: ⁊ zirebegi cū carnibus pullorum: detur illi coscomanege
facte cū zaccara: ⁊ lacte ⁊ olco amigdal'. aut ro. ⁊ diminuat̄
lactatio eius quotidie paulatim: nec auferatur subito augeat̄
quoqz cibus eius pedetētim: donec videris sufficere que sūit
Tūc oio amputabis ablactationē. Sit vero ablactatio in tē
poribus tēperatis caueatur ne sit estate ⁊ tēporibus calidis
sicut etiam hieme grauis frigiditatis. Nec nō oz vt permit-
tas eū ambulare nō suo tēpore: hoc est postq̄ cōfirmata ⁊ so
lidata fuerint mēbra eius. Si enī ante permiserint fient de-
bilitates in femoribus ⁊ in cruribus curuationes. Nō oz ifā-
tibus vinū propinari: auget nāqz humiditatē corporū eorz
qū sit natura eorū humida. Implet nāqz capita eorū vapo-
ribus malis: ⁊ corrūpit mētes eoz.

Capitulū. 21^m. de electione nutricū ⁊ regimine earū.

Nutricum est hec speculatio. lactari opoz
natum lacte genitricis suc. Illō
ē conferentius illi ⁊ magis vtile: si nō aliqua corum
pat eius lac infirmitas: hoc aūt ideo qm̄ fetus pascitur in vē
tre matris mēstruo. Qū igitur natus fuerit illū excitat natu
ra ad mamillas sanguinem: ⁊ fit lac quo nutritur infans: vt
sit cibus eius cōsonās ⁊ conueniens cibo quo pascebatur dū

UVA. BHSC. IyR_125_1

esset i matrice ne forte mutetur hec aũt cã est: quare lac genetricis cõferentius est nato alijs lactibus mulierũ propingor est eni cõsuetudini eius. Si vero ipulerit necessitas vt pascat alio q̃ matris lacte genitus: aut qm̃ nõ sufficit eius lac aut quoniaz infirmatur: aut quauis alia causa cogente eligatur de mulieribus cuius sit etas a. xv. annis ad. xl. t cuius corp⁹ est sanũ t cõplexio eius ac calor tẽperatus: pectus latuz: mãme moderate q̃titatis: sicqz capita eorũ que nec sit nimis p̃xima partui nec lõge: t sit mater masculi. regimẽqz eius bonuz: quaz precipias exerceri tẽperate vt deambulatiõe moderata. seruitio quouis suaui in domo: balnectur aqua suaui t tepida: fricaturqz corpus eius moderate: pascatur cibis laudabilibus bonũ generãtibus sanguinẽ t tẽperatum: vt ẽ panis mũdus farine nõ similaccus. Annual caro ouium t caprarum. pisces lapidosi: carnes auiũ laudabilium: coquãtur moderate t laudabiliter: vt cũ espidabago t circbago: assatis quoqz t in patela t rabagenat contrita: t des illi sorbitiones sumptas de riso t tritico t lacte dulci cũ çaccara. Similam quoqz cõditam cũ lacte amigdalarum t çaccara. Et de fructibus: sumat ficus. vuas. musaz. amigdal' oulces cũ çaccara. Irritat eim vrinã t mũdificat sanguinez: generantes laudabilẽ sanguinez. Et si minuatur lac dabis ei cicer fabas coctas t sorbitões sumptas de faria simile cũ lacte. Sz t farina ciceris cũ semine feniculi. si fiat de eo sorbitio cũ lacte vtilis ẽ. De oleribus feniculũ. pastinacã. lactucã. anetum. apiũ t his similia. Detur etiã illi lac vaccarum t caprarum. t feniculum recẽs t semẽ natabe. Oz autẽ prohiberi nutricem à mẽta t baderugo t cibis pungitiuis t fructibus pontícis t amaris t acerbis valde t similibus qui corrumpũt lac. Arceatur quoqz a coitu penitus. hec eim maxima cãrum lac corrũpentium: cõmouet eim sanguinẽ menstruũ ad egressuz mutaturqz lac a positione sua: t siquidẽ cõceperit amplius ẽ nocumentũ infantis. Sãguis eteim bonus cõuertitur ad cibum fetus t remanet malus t corrũpitur lac atqz minuitur.

Consideretur ãt lac t eligatur qõ aũt est laudabile t bonum: hoc vero ẽ qõ est munde albedis tẽperate substãtie inter grossuz t tenuẽ t iocũdi odoris. dulcis saporis. Et scies grossitiẽ lactis de subtilitate eius hoc mõ. Super vnguẽ guttam eius pone vnã: si soluit̃ t fluit lac tenue ẽ. Si vero rotundatur super vnguẽ t fit quasi granũ margarite: t quz tetigeris inuenis glutinosum t berẽs digitis: lac grossum est. Si vero quz ceciderit super vnguẽ parũ dilatatur t nõ fluit: lac temperatũ est. Amplius oz mulgeri parũ de ipso lacte in vase vitreo t dimittatur p noctem: si quod de eo liquidũ est t tenue: amplius ẽ q̃ quod conglutinatũ: lac tenue ẽ. Si aũt qõ spissatuz t glutinatũ amplius ẽ tenui. lac grossum ẽ. Si aũt quod spissatuz t cõglutinatum equale ẽ illi quod tenuatũ ẽ: lac tẽpatũ iudicabis. Oz ergo eligas de bis tẽperatius: vtilius nãqz cibo infantis. Si vero lac tenue est t vis temperare illud in grossa cibũ nutricis. Dabis ei risum triticuz ỏcocta cũ lacte t carne ouina t vitulina panẽ simile t ona solida t vinũ dulce t mãbectegũ t robũ vini t que similia sunt: precipies ei quietẽ t paruitatẽ laboris. Si vero est grossũ t vis subtiliare pasce nutricẽ carnibus auium: t calaia facta cũ aceto t muri t carui: ingrediatur balneũ ãte prãdiũ: t roretur super mãmas eius aqua calida: mane propinabis sgngibin: exerceatur ante prãdium des illi saturciã t fautenegũ t claucum t bessã. Et si lac est putridũ comodũ ẽ dare ei vinum ribanũ t cibos inquibus ponitur zafranũ t spica. t cõdimẽta iocundi odoris.

Capitulũ. 22m. de regimine puerorũ in ablactatione.

Pro pueros qui terminos lactẽdi trãsgressi sunt t ablactari cõuenit: oportz calefacere aqua dulci ante prandium: t post quo descẽdat cib⁹ a stomacho eorũ in die bis. Sit vero cib⁹ coct laudabilis: nec semel tm̃ in die. Arceãtur multitudine cibi nec assuescant multitudinẽ ciborũ: hoc eni fouet lõge ante spasmi aduentũ ex repletione cũ bis maxime accidat pueris pp copiã ciborũ. Prohibeatur quoqz ab abũdantia dulcium que fiunt ex farina t amilo t atria. t bensa. t ouis duris. caseo veteri. t oio ab oi cibo grosso. t a potu aque turbide: hec eni generãt lapidẽ in renibus t vesica: generant quoqz putrefactiões ciborũ t scrophulas t des ei paulatim semẽ mellonis t cucumeris modicũqz seminis feniculi t zaccare: hoc facies vsqz dũ perueniat puer ad. iiij. annos. Hos qũ trãsierit t peruenerit ad tẽpus disciplineoz dimitti illũ ludo cũ consimilibus anteq̃ prandeat: tunc lauetur aqua tẽperata in balneo cõsimili. Jã tunc dabis illi cibũ laudabilem. Nõ aũt cõuenit pueris vinum p̃ptinari nec assuescere eos: est nanqz puerorum complexio calida t humida: quibus etiã vinum auget calorem t humiditatem t iplet capita eorum vaporibus. Amplius autem bis quorũ natura ẽ calida t humida. corpora etenim quorũ ẽ cplexio calida t hũida patiũtur accederationẽ putrefactionis humorũ. Sed t cũ de bis que dicta sunt vinũ. Vinũ eni cogit pueros ad mores iniquos corrũpit mẽtẽ. eadem facit pueris qui iã creuerunt: detur tamẽ eis modicuz vt prouocet vrinã t minuat ab eis superfluitates humectetqz siccitatem que accidit illi ex calore t cõferat alias vtilitates quorũ alio loco meminimus. Nec vero pmittetur illis copia eius. aquã vero frigidã ei prohibere nõ expedit maxime post cibũ t calidis tẽporibus. Et siquidẽ opus fuerit minuere sanguinẽ vtatur sitia. Cum vero hanc trãsierint etatẽ t peruenerit ad vij. annos iã in bis vtẽdũ ẽ exercitio moderato t calefiãt aq̃ calida sed tẽperati caloris prohibeantur a balneo aque frigide. Hoc eni augmẽtũ impedit cremẽti corũ: cibẽtur escis laudabilibus vt superius diximus: nec permittatur exercitiũ post prandiũ. consuescat honestatẽ morũ vt arceatur. s. ab ira furore t impudentia. nequitia. Cum vero factus fuerit annorum. xij. iam oz in quibus docendus ẽ exerceri t est ei monendũ. Si ergo huiusmodi est vt opus sit audatia: plura oz exercere mẽbra eius exercitatione forti t pari fricatione que cõferat mẽbris virtutẽ t duritiẽ: ducaturqz per ea que ponet vt sit illi consuetũ. Si aũt sit quẽ oporteat eẽ phosum boni fiant mores eius vt sit tẽperatus tactu. s. nõ assuescat irã nec dissordiam sed patiẽtiã humilitatẽ. Jã tunc incipiat doceri. iiij. disciplias t quod sequitur de scia phie. Si vero est quẽ oz mercatorẽ eẽ negocia levia assuescat t exercitium moderatũ t fricationẽ queqz similia sunt. Si vero ẽ cuius offitium sit futurũ in actionibus graubus t laboriosis vt est architectura t cementaria ac alie fortis laboris artes: cõsuescat exercitiũ fortius vt fricationẽ durã: pascatur cibis plurimi nutrimẽti vt augeatur virtus mẽbrorũ eius: nec quiescere facias hec in bis donec perueniãt ad etatẽ adolescentie t iuuẽtutis.

Capitulum. 23m. de regimine adolescentiũ t iuuenũ.

Iuenum corpora vltimũ crescendi t in lõgũ augmẽtandi attingerunt statumqz augmentatiõis. Quare t superfluitates augmentãtur in eis t congregantur: festinãtqz in illos morbi pp replonẽ. hoc eteni tẽpore cibus nõ occupatur in dilatando t crescẽdo vt fiebat in etate puerili t adolescentie. verum tamẽ virtus eorũ patiẽtior ẽ morborũ fortiorqz in pluribus ad expellendas cãs eorũ. bis ergo oz indici exercitiũ quod quisqz consuevit in actionibus occupatus: nec excedant i labore nec multiplicẽtur obuiare calori solis: minuantqz balnearí aqua calida t nec diutius maneant in ea vel in balneo: balneẽtur aqua tẽperati caloris: estate aũt aqua frigida dulci t suaui: caueãt cibos calefacientes cholerã generãtes vt allea. cepas sinapi gergirũ t similia: vtãtur cibis quãtũ põt cuiusqz bois digestio t ex mẽsura appetitus quidẽ impleat vẽtrẽ: oino aũt vniuscuiusqz ex mẽsura cõsuetudinis capescat multitudinem t paucitatẽ ciborũ. Sumat aũt cibos frigidos vt sunt pisces recentes: carnes edulne decocte cũ cõdimẽtis frigidis t fructibus: assuescãt cũ granatis t pomis t persicis t similibus. siquidẽ cõplexio eorũ sit in habitudine naturali vinũ bibant nec multũ nouũ nec multũ vetus mixtũ aqua frigida: nec vero plurimũ: nec tolerẽt famẽ: cõfortat eni calorẽ t auget cholerã: assuescant corpora phlebotomare t laxare cũ decoctione fructuũ t lebclabi. siro. ro. maximeqz in vere sit regimẽ eorũ iurta qõ expedit naturali corũ cõplexioni in cuiusqz quatuor anni tẽporibus.

De regimine cõsistẽtiũ. Grandiores aũt inhabitare loca tẽperati aeris iuxta posse inclinẽturqz ad calidũ t humidũ nõ multiplicentur labor t fatigatio: sed tẽperetur exercitiũ suũ: multiplicẽt ãt balnearí aqua dulci t calida: nec protelẽt manere in aere balnei sed in concha fricentur corpora eoruz mediocriter liniantur olco viol. mixto cũ oleo q̃rri vt humectẽtur corpora eoz t calefiãt tẽperate. Sit cibus eorũ tẽperatus in quãtitate t qualitate: caliditatis t humiditatis parũ babẽs. Caueãt cibos frigidos t siccos generantesqz melãcholiã: vt est caro vaccina. lenticula. caules t similia: minuãtur a coitu quãtũ possunt siccz t emissione sanguinis nisi necessitas cogerit. laxatiuũ vero cõferens ẽ illis. Si ergo vsi fuerint hoc regimine nec negligãt sue speculationẽ cõplexionis: t cõplexiones tẽporũ anni vix infirmabuntur in hac etate. Alit eni hypocras. Grandiores nimis infirmantur propter siccitatẽ cõplexionis eoz t frigiditatem. ad frigidã nãqz t siccã cõplexionez nõ accelerat putrefactio sicut ad alias cõplexiones: maximeqz ad calidã t

UVA. BHSC. IyR_125_1

humidā cōplexionem.

Capitulū.24ⁿ.de regimine senū.

c Circa sencs nostra nunc intentio ē assignare regimē eoꝝ. Sermo etenim noster ē de regimine debiliū coꝝporuꝫ: ꝛ quoniam complexio coꝝporum eorum naturalis frigida ē ꝛ sicca oportet regantur regimine calefacienti ꝛ humectanti. Sit ergo habitatio eorū in locis quoꝝ ē aer nō siccus sed silis aeri verno. Incipiāt q̄q regimē suum vt euigilauerint a somno mane ꝛ liniantur coꝝpora sua oleo squeiri ꝛ violꝫ mixtis cū oleo camomille ꝛ aneti. Debinc vtātur exercitio tēperato: vt est ambulatio modica a qua. ſ. non fiat angustia. sit autē ꝟm virtutē eorum. Qui quidem debilis est equitet ꝛ minuet ambulationē. Qui vero fortioꝝ est vtatur deambulatiōe que nō fatiget. Qui vero ceteris debiliores sūt sit eorū exercitiū minus graue: exercitiuꝫ fugiant ꝛ laborem: post hoc balneentur aqua dulci ꝛ calida in balneo tēperati caloris Senes autē decrepitos non oꝝ balneari frequētius ſꝫ semel in hebdomada aut. x. dieb⁹. virtus nāq; eorū non patitur: qui autē debiles pmultuꝫ sunt in mense semel. Cum ergo cōpleuerit balneū quiescat horaꝫ: tūc cibetur escis calidis ꝛ humidis facilibus digestiōi: cite descēsionis a stomacho: vt est panis bene cōpositus ꝛ pisces lapidosi carnes pullorum. gallinarū ale ꝛ anserū: ꝛ que aniū sūt pingues: carnes quoq; eduline ꝛ agnorum. ꝛ si in aliqui⁹ eorum lac digeratur stomacho vt oꝝ: nec in eius passio ē epate habis illi nec prohibeas. De oleribus autē lactucas sumant intubaꝫ ꝛ chabeçiam. blituꝫ. Beuitēt autez cibos grossos digestioni inobedictes: vt caro vaccina. caprarū ꝛ similia. Sꝫ ꝛ ferculorū quedaꝫ vt est erisa: caueāt capita quoq; ꝛ cātina ta dulciaq; q̄ sumuntur de amilo ꝛ farina. Hec cim omnia si sit assiduus senex in eis generāt hydropisiꝫ ꝛ oppilationē in epate ꝛ splene: lapides in renibus ꝛ vesica: ꝛ si contigat quouis tempore apponi aliquid horū: oꝝ eum sumere post parū meserem cimini aut piperis nigri ꝛ gabis: aut fautenegi: aut zinziber cōditum. Confectio meseremi fautenegi. ℞. fautenegi fluuialis ꝛ mōtani. semen apij mōtani. siselci vniuscuiusq;. ʒ. f. semis apij ortulani. besa vniuscuiusq;. ʒ. b. çuse. ʒ. b. piperis ni. ʒ. o. terantur oia diligenter ꝛ tēperentur cuꝫ melle dispumato. Sumatur de eo. ʒ. c. vsq; exagium. Oꝝ autē eum cauere omnes cibos generātes pessimos chimos. qui. ſ. sunt pūgitiui gnāntes cholerā. vt sinapis. allia. cepe. quiq; gnānt pblegma vt fungi ꝛ quema: quiq; gnānt melācholiā. vt lenticulam carnibum. caules. Caueant etiam cibos facile coꝝruptibile in stomacho. vt mora. persica. melones. cucurbitam Sumat de fructibus. ficus. racemos. uuas passas cum nucibus ꝛ amigdalis. Oportet autem reficere cum in die bis. Debiliores vero ter: paulatimq;. calor nāq; naturalis eorū nō patitur sumptum ciboꝝum semel fieri: non enim valet ad digestionē multorū pp debilitatē suā. Sit igitur prandiū tertia diei hora sit panis optimus cū melle ꝛ sorbitiones facte de riso ꝛ tritico cū melle: ꝛ quꝫ trāsierit meridies ꝛ hora balneetur in aqua dulci tēperati caloris: dabisq; illi quedā cibaria emollientia vētrē vt ē aqua prunorū siccorū irrigatoꝝum sirop. solatrū: blitū quoq; cōditū cū oleo ꝛ muri: deinceps reficiatur cibis laudabilibus cite digestionis ꝛ descēsus a stō. cuꝫ vero erit occasus solis panē infusum in vino aut quodlibet aliud ciborū laudabiliū celerisq; digestionis. vinū oꝝ eē dactilicū: iocūdi odoris: odorēt redolētiū quedā vt narcisci susanū ꝛ marcemus. cōdiaturq; cū gallia: vaporetur cū neda ꝛ xiloaloe: oio caueat coitū. fugiat aie accidētia: sintq; strata eius suauia molliaq;: ꝛ quoniā cibi in coꝝporibus senū non bene digeruntur ex debilitate caloris coꝝ naturalis. colligitur in coꝝporibus pblegma multū: pp quod senū coꝝpora ad frigiditatē ꝛ humiditatē inclināt̄ur: oꝝ eos nōnunq̄ regi rebus subtiliantibus ꝛ incidentibus pblegma: nec in hec assidue imorādū. Sunt autē ea que sunt necessaria ab vsuꝫ hunc squingibin. sirop⁹ nenufar. ꝛ sirop. viol. zaccara. blit⁹ ꝛ vinuꝫ tenue. comestio apij ꝛ feniculi ꝛ emolliāt ventrē si includant̄ eteni plurimi hominū vētres in iuuentute molles: qui quꝫ se nuerint desiccātur vētres eorū quibusdā contrafit. sicut dixit hypocras in libro aphorismoꝝū: ꝛ que quidē molliunt ventrē si induratus sit sunt blitus ꝛ attriplex. spinachia ꝛ squibeza ac similia elixata conditaq; cū muri ꝛ oleo: ꝛ vt sorbeāt i salina oleū salsū comedāt̄q; ficus siccas cū medulla cartami equalibus partib⁹: aut cū gūma boraui. Si vero manet adhuc cōstipatio detur meserenū. serbazam aut dactiloꝝum quidē quod ꝓmoueat illos bis aut tribus sessiōibus. euacuatio nāq; multa deijcit virtutē eorū: vtātur quoq; modica tyriaca: clisterizētur cū succo bliti ꝛ oleo muri: nec recipiāt clistere acutū: desiccat eiꝫ coꝝpora eoꝝ. ꝛ. B. in libro custodie sanitatis: quoniā clistere olei ē eorū que cōferentia sunt senib⁹ emollit nāq; superflua solida ꝛ emittit ea humectatq; mēbra coꝝ que desiccata sunt senio. nō āt illis oꝝ dari medicamina fortia ꝛ abominabilia vt de arsat ꝛ similia: vtantur et aliquando mirob. ꝛ belliricis cōditis cū melle: ꝛ aliquando accipiāt iura gallorum veterū cōdita cū espidabago ꝛ nōnunq̄ proijciatur beffaicum in iure ꝛ que similia sunt. Nō expedit imorari illos ꝛ assiduos cē ad accipiēdū gd vnū spē illoruꝫ que emolliunt ventrem negligereq; alia. natura enim si consueuerit aliquid solidatur fi/matq; in eo nec facit debinc aliquid. hoc itaq; modo oportet regi senes: si enī adheserint huic regimini nō accelerabit in eo vite finis nec cōsumetur virt⁹ eorum velociter.

Capitulū.25. de regimine cōualescentium.

c Tquoniam disputauimus de regimīe oium etatū: maximeq; infantium ꝛ senū de quibus erat intētio in hac pte regiminis sanitatis: iā binc incipiemus tractare de regimine cōualescētium atq; bij sunt qui liberati a febrib⁹ sunt ꝛ morbis acutis ꝛ egressi sunt ab eis. vnde coꝝpora eorū sunt debilia ꝛ sanguis pauc⁹. Debilia quidē sūt quoniā infirmitas cōsumpsit ea fortitudine sua: ꝛ vsu reginiinis subtilis ꝛ mnltitudine eoꝝ que soluta sunt ab eis propter calorē febris. Pauc⁹ vero sanguis ꝛ ex cōbustione caloris febris consumptus: ac paucitate ciborū ꝛ subtilitate eorum. Quare ꝛ calor naturalis de causis in coꝝporibus eoꝝ debilis est: vnde ꝛ egent regimine suppoꝛtāti illos: quodq; augeat virtutē eorū post expulsionē morbi. Sit ergo regimē quo in eis vtēdū est post trāsitum infirmitatis tribus diebus. quale fuerat in tēpore infirmitatis in subtilitate ciborū ꝛ comestione i hora vna mezauri ꝛ similibus: vt securi fiāt ex hoc a regressu morbi. tunc trāsferatur ad id quod grossius est paulati ꝛ per gradus: vt colla pullorū ꝛ thanagh ꝛ coxas ꝛ alas. Debinc trāsferantur ad pectora coꝝ ꝛ ad pisces subtiliores fluuiales q;: debinc ad carnes edoꝝ paulatim: nec dimittatur huiusmodi augmentum quoq; die iuxta quod fert virtus coꝝ vsq; perueniāt ad cōsueta gradatim. Sit quoq; vinū eorū subtile in principio ꝛ tenue: ꝛ albū iocundi odoris cū moderata tēperatione: ꝛ binc ascendant ad id quod fortius est: donec redeant ad consuetum modū sanitatis eorū. Caueant aūt repletionē cibi ꝛ potus: calor nāq; coꝝ nō sufficit digestioni multoꝝ. reuertit̄q; morbus. Sicquoq; nō oꝝ siti ferre ꝛ famē: debilitāt nāq; calorem naturalē eorū ꝛ deficit appetitus: calefit cōplexio eorum in principio ꝛ sic reddit morbus. Caueāt etiam cibos calefacientes. ꝛ vtantur calefactione in aqua dulci tēperata i media domo balnei: si quidē nō fuerit immanifestus estus: nec sint ibi diutius. Fugiāt exercitium laborioſum ꝛ occupari sole ꝛ ira: vigiliꝫq; hec oia calefaciunt coplexionē coꝝ: ꝛ dissoluitur a coꝝpore substātia plurimū: debilitaturq; virtus eorū: coitum valde fugiāt euacuat enī a coꝝpore materiā bonam: vnde ꝛ attenuatur virtus. Intuendus est vero stat⁹ cōualescētium. vtrū bene aut minus sint coꝝpora eorū mundata a materia infirmitatis: aut si supersint illis reliquie in coꝝpore: hoc aūt scitur ex hoc q̄ sanatio egroti nō fuit per crisim hoc est per euacuationem aut apostema: aut egestiōes alias ex coꝝpore: vt sunt pustule ꝛ similia per que fit crisis: aut fuit per crisim nō perfectam ꝛ decoctionē nō confirmatā. Sed si videris i pulsu velocitatem ꝛ inequalitatē: ꝛ in vrina coloꝝes nō cōpetentem: aut in oꝝe choleram aut sitī: aut cephaleā. aut cōfractionē. aut grauitatē in coꝝpore: aut inuenis illū sudantem plurimū sudoꝝe maximeq; in somno: hec enīꝫ oia significant q̄m in coꝝpore superfluitates sunt ꝛ egeant mūdatiōe Si ergo sunt hec ꝛ inueneris obtusionē in iūcturis eius ꝛ laboꝝem in quibusdā mēbris: fient emissiones illi in aliquo mēbro illoꝝum. Oꝝ ergo qum videris aliquid horū vt sit mire ꝛ solide cautele timoriſq; ne redeat morb⁹: faciesq; regimē tuū quale fuit ꝛ infirmi. i. cōualescentis: aut proximū illi vtendo refrigerantia ꝛ subtiliātia: ꝛ paucitatē cibi ꝛ euacuationē coꝝporis: maximeq; si qū bis fuerit patiens ꝛ deficiēs appetit⁹. Aut appetit cibuꝫ ꝛ comedit nec augetur coꝝpus eius hoc cō firmat signū: q̄m coꝝpus eius mūdum nō ē. Sicut ait hypocras in libro aphorismoꝝū. si cōualescēs quis a morbo nō accipit cibū: ꝛ si accipiatur nō augetur valitudo coꝝporis eius: euacuatione indiget. Si videris hoc oꝝ minuas cibū vt dixi: aut subtilies ꝛ purgetur coꝝpus eius. Nisi enīꝫ hoc feceris regressum facit morbus: nec sanatur coꝝpus infirmi vel egroti: vt ait hypocras in libro aphorismoꝝū. Coꝝpora nō mūda q̄tūcūq; refeceris augetur malū eorū. Quare oꝝ speculari

UVA. BHSC. IyR_125_1

si signa sanguinis in ea manifesta sunt: sanguine minuas illū & educas q̄tū opus est & q̄tū sufficit virtus nec amplius surgens enī a morbo eget augmento sanguinis boni. Et si signa cholere manifestātur: euacua corpus laxatiuo cholere & subtili: & sit laxatō eius decens & tenuis vt est decoctio fructuum & cass. f. māne. & lebelab. aut viol' siccarū cū zaccara. aut siro. ro. vt securus fiat hoc modo a reuersione morbi. Jā deiceps assumēs regimē eius quod supra diximus. Si aūt surgēs post euacuationē nō digerit cibos vt equum est: & mollit nā eius nec augetur corpus eius huiusmodi plus equo sumit. sicut ait hypocras. Surgens ab infirmitate & accipiens cibuz si nō cōfortetur significat qm̄ pl'i q̄ oz vtitur cibo: quare opz minui cibū & dari ei rodo zaccara mane. pondus .z.c. aut g. bibatq; post plenā bozā squingibin coctanozū .z.e. vsq; .l. boc enī vtile illi est. Si ergo hoc regimine vsus fueris in surgentibus redibit corpus eorum ad statum sanitatis sue: & augebitur virtus eorū: corpulētū fiet corpus velocius. sicut ait hypocras. Corpora que attenuātur tēpore breui ad corpulētiaz rediēt breui tēpore: que vero longo tēpore longū desiderant reditum.

Cap⁹. 26. de preseruatiōe a morbo pestilentiali.

T quoniam diximus de regimie corporum debiliū quod erat secundum mēbrum diuisiōis nostre de custodia sanitatis: incipiamus ostēdere regimen corporum que iā videnť esse in casu ad ifirmitates & amputationē cāruz earū. Dicimus ergo qm̄ amputatio cārum morborū qui parati sunt aduentui diuiditur in duas ptes. Altera ē amputatio cārum morboruz que accidūt corpori ab extra: & be sunt cāe pestilentium morborū quas vocauit hypo. morbos superueniētes: & cautela a morbis stomachalibus. Altera vero āputatio causarum morborū que mouētur ītus a corpore: & be sunt a mala cōplexione: aut a copia humorū aut a malitia corū: & nos incipiamus primū a cautela morborum qui fiunt ab extra.

Dicimus qm̄ in precedenti parte. s. prima libri huius meminimus qum de acre loqueremur: quoniam infirmitates que accidunt a mutatione aeris: aut fiunt ex mutatione complexionis eius in temporibus anni a naturali habitudine: fiuntq; hominibus morbi proprij a complexione illa. Aut fiunt causa mutationis substantie aeris & alteratiōe eius ī corruptionem & putredinem. fiuntq; homibus passiones pessimez mortales sicut tbaāne febres pessime citopdētes & variola: & alia q̄ dixim⁹ qum loqueremur de bis q̄ adducit pestifer aer ī corpa hominū: vbi & diximus qm̄ pestilētiales morbi nō accidūt boibus oibus: imo que fiūt passiones a mutatiōe ppl'ōis aeris ī eoz ē inuenire corporibus quorū pplexio cōsonat complexiōi aeris eo tēpore: & que a mutatiōe substātie aeris fiunt earū ē fieri fm maiorē partē in bis quorū corpore sunt humores mali consimiles substantie aeris mali eo tempore parati suscipere bas passiōes & morbos. quos inducit malum aeris. Que quz ita sint considerāda diligentius: & si euētus infirmitatuz & passionū est a mutatiōe aeris: cautela ab eis erit ex precedētibus. vsu. s. regimīs contrarij cōplexioni aeris in illo tēpore tam cibis q̄ medicaminib⁹ & alijs causis cōibus tam sanitati q̄ ifirmitati q̄q; prodest euacuare. s. humorē aeris complexioni cōsonuz eo tēpore & amputare materiam ei⁹ sicut dicemus quz de curatiōe egritudinum tractabimus. Si autē aduētus eorū est de corruptione aeris & alteratiōe s'be eius. qm̄ huiusmōi habitudo accidit aeri fm maiorē partem ex excessu calozis & būiditatis. oz eē cautelā ab icursu barū ifirmitatū. ṗmo gdē phlebotomia debie laxatiuo cuius ē illā purgare supfluitatē calidā: & incipe vrtatur regimīe refrigerāti & desiccāti. Caueat obuiare aeri calido & venenozum: occupari in sole: vtatur requie in domibus frigidis prope decursus aquaruz in habitaculis altis oppositisq; aquiloni. Sternatur dom⁹ calafa & mirto rosisq; ponanturq; in quibus est mirtus trita & condita aqua ro. & sandalo ac campbora & matura simul iocūdaq; in bedē gematibus: vapozetur domus sandalo & cāpbora: irrigeturq; aq̄ & aceto simul mixtis. Utatur ēt balneo dulcis aque & frigide desinat repletionē ciborū: famem sitimq; non tolleret. Caueat carnes ambulātiū magnoruz & cibaria pessimos būores generātia. Et si pestis incūbit eo tēpore alicui ambulantium carnes omnino illius spēi fugiat & cōtentus circa carnes sit aniuz: vt sunt pulli. galline. frāglini & ibauelg. & etires similesq; cōdite cū aceto lenticula beserem. aqua granatorū. aqua sumac. & ēmasi & berberis. & refrigerātia sumpta cum aliquo bozū & medulla cucumeris & citroli & lactuce medulla. & ituba: caueantur dulce & fruct⁹ dulces & facile corruptibiles. Comedantur granata. pira. coctana. poma muça & acerbq. panna. persica & bis similia: bibatur aqua cū niue: vitetur vinum cuius loco sumatur robū pomoz & ribesi robū: beserē. siropi. nenufar cū niue. Sūt quoq; bac in pte sumere bolū armeni. cum cū aceto mixtū vel cum aqua menbattegus. Et si est tempus boc ē estas nimij calozis. & sit boib⁹ sitis nimia: oz dari eis trociscos cāpboze cum squingibin puro aut robo ribesi.

Plurimū cīm timet pestilentialiū aduētum morborū: quoruz cōplexio calida ē & humida: & qui pueri sunt. Adolescentes qm̄ complexio calida & būida illis dn̄atur. Quare oz eos multiplicare sanguis minutiones & augere vsum eorum que infrigidant & desiccāt: vt tam predictum ē: & tota diligētia: ca ueāt regimen calefaciens & humectans. Fiunt etiā pestilētiales pdentes morbi plurimi. qñ ē autūnus nimie siccitatis parum babēs pluuiarū statiz post estatē magni calozis: vt ē causon & febres cholerice: quas comitat vomit⁹ mult⁹ cholerauz & turbatio & sitis. Quare necesse est pcedere vsuz regiminis refrigerātis. vt ē ozdeū & lababū. semis granatoz coctanorū cū iulab. & niue. & esus melonis induraqui: medulla quoq; cucumeris & citroli: & mençurat condite cum attripli cibus & bleta: pulli quoq; cū lētibus & aqua beserē & granatorum & oleo amigdalarum. Pot⁹ etiā succi ozdei cū aqua frigida: & alba zaccara & similia: reliqua caueātur. Opz autem intuearis qui morborū fiant eo tēpore quiq; in homibus emerserint: precur asq; cautione ab aduentu earū infirmitatum: bis que prosunt in cibis & medicaminibus. Sepe enim multiplicātur squinātie & farīges. Quare oz anteueni re phlegbotomiā & vētosis in cruribus: & vsu clisteris mollis & gargarismis cū aqua ro. in qua ifusum sit sumac: & robuz mororū cū aqua queffare. & ratabe: & aqua in qua decocta sit lēticula & aqua granatorū aliaq; quoz ē vtilitas ī hac passione. multis quoq; tēporibus fiunt morbi frigidi pglegmaticiq; vt est apoplexia emicranea aliaq;. Quare oz minuas corpus illius ad boc vtilibus cū regimine calefacienti & desiccāti sicut diximus in morborū cura frigidorū. Sic oz si quā do accidant preter bas alie infirmitates boibus vt regātur bis que sanāt illos morbos per mūdationē. s. corporū ab bumoribus quorū fuerit abūdātia & dētur confortātia corpori tā medicine q̄ cibi.

De cautela a morbis pestilētialibus. Et quoniā morborū pestilētialium quidā fiunt ex vaporibus putridis inficientibus aera vt vapores dissoluti a cadaueribus mortuorū tā hominū q̄ brutorū. Sed & ab aqua in qua ceciderint olera & fructus mīti putrefactiq; oz cū bis que dicta sunt de mundatione corporū & regimine aduersanti bis que corporibus accidunt: cedere a regione & a locis quibus bec contingunt si possibile est. Sin sit habitatio supervētos qui per eas trāseunt putredines. aut in subterraneis parui humoris. aut domibus quas nō pertransit aer multus. riges aceto sternes mirto & odoribus frigidis vaporesq; loca quibus inhabitas vaporibus iocūdis vt est xiloaloes mirra sandalū. cāpbora. secta. neda. Si vaporaueris ea candaro etiam & sandaruzo: vtile est valde. multiplica quoq; odores frigidos & iocūdos: boc ergo modo oz regi cū qui pestilētialibus morbis vult liberari. Porro a morbis obseruatio trāseuntibus vt ē lepra. scabies. ptisis. mania. variola. obtalmia. & similia. qm̄ huiusmodi morbi transeunt in cū qui cobitat patienti: nō oz cū eis aliquē imorari: nec habitet cū bec patientibus in domo vna sed longe ab eis fiat ad loca que supra vētū sint p illos flantem. Atq; collectio bec regimis vtilis est illi cuius est animus tueri a pestilentialibus morbis & transeūtibus queq; dicta sunt sufficiāt. Oz ergo post boc & amputationē causarū morborū que mouentur ab interioribus demōstrare.

Capitulū .27. de amputandis causis morborū interioribus cōmunibus.

Dicimus qm̄ causaruz morborū que mouentur ab interioribus corporis: quedā sunt cōmunes atq; bee sāt malū cōplexiōis repletio humorum & malū eorū. Quedā aūt proprie vnicuiq; morborū: & nos dicemus prius de amputatione causaz morboruz que cōmunes sunt. Malū aūt cōplexionis iam meminimus alias dixisse: qm̄ amputatio eius fit per regimen adducens cōplexioni quod cōtrariū est malo cōplexionis & resistens illi. Porro chimorū repletio si quidē mime mala est: curatur p euacuationē & mundificationē humoris corporis ab illo bumore. Que vero est de malis humoribus curatio eius est: p inanitionē illius mali humoris & quod remāserit de eo ī corpore euacuare mansuetudie & modo. Et euacuatio reple

UVA. BHSC. IyR_125_1

tionis que ẽ in vẽtriculꝫ fit per pblegbotomiã. ⁊ oĩo per ea q̃ minuãt q̃titatẽ eius sicut ait. Hal. in libro de cautela sanitatis. qm̃ ipsa est euacuatio totius corporis ꝫ equaliter ⁊ iminutione ciborũ. Sanguinis nãq; minutio attrahit humores ab omni corpore maxumeq; si fuerit dominans sanguis. Si vero sit repletio ꝺz virtutem: oz sanguis minutione fieri euacuationẽ eius: ⁊ laxatiuo cuius est purgare illũ humorem ⁊ oportunũ faciendo regimẽ cõferens. ſ. contrarium qualitati hũoris mali: ⁊ oĩo quicquid auget regiminis qualitatẽ. sicut ait sapiens Hal. in libro de cautela sanitatis: qm̃ euacuatio totius corporis equaliter si fuerint humores mlti fit per pblegbotomiã ⁊ dimissionẽ ciborũ ac balnei: ⁊ si humores fuerint mali laxatiuo ⁊ vomitu ⁊ vt nutriatur i corpore materia laudabilis. Quod qũ sit ita oz attẽtius intuearis: ⁊ si videris signa repletionis que sunt ex sanguine: sicut signauimus in capitulis signoꝝ pblebotoma huiusmodi de vena que dicitur aquabel. ⁊ auferes sanguinẽ iuxta quod opus esse videris: ⁊ si virtus fortis est ⁊ etas iuuenis ⁊ tẽpus presens ver: regio tẽperata: hec si ita se habent: aut plura eorũ oz minuere sanguinẽ vsq; dũ deficiat mẽte: aut mutetur color sanguinis in rubeum vel ruborẽ si quidẽ emittitur niger. Oz ergo minuere illũ ꝺz necessitatẽ maximeq; si cõsueuit pblebotomiã: aut cui cõsueuit euacuari per venas ani aut mẽstrua cessauerunt sicut ait Hal. Cuius mẽstruũ plus equo morabatur: ⁊ per mẽses eratq; in vltimo tenuitatis cessauerat appetitus cibi vt enĩ intellexit cã huiusmodi: abstulit ei sanguinis tribus diebus plus q̃. iij. libras: quod qum seciss̃et reuersus est corpus eius ad corpulentiaz paucis diebus: huiusmodi etenim mulieris debilitatio ⁊ attenuatio fuerat ex debilitate sanguinis qui erat in carne ⁊ multitudine eius qui malus repleuerat venas ⁊ arterias: quando vero nõ suppẽditãt virt⁹ etas ⁊ tẽpus ac alia oz parũ de sanguine minuere vna vice: deinceps similiter ⁊ paulatim. Sic ẽt in oĩ euacuatione corporis que fit laxatiuo: si enim etas est puericia m bis vtaris sitia super grãdiores. Porro si nõ poterit medicus extimare quãtitatẽ sanguinis mali qui ĩ corpore ẽ ⁊ aliorũ humorũ: oz vtatur factione artificiali: nullatenus tamẽ differat pblebotomiam si apparuerint signa sanguinis dominãtis ⁊ replonis eorũ que cõtinẽt vasa. Si enim neglexeris hoc fient in corpore pessimi morbi q̃plures de quibus iã diximus: vt est thabane ⁊ apostema pblegmõ: aliaq;. Cũ vero euacuaueris corpus restaura in locũ eius laudabilẽ sanguinẽ: minuas cibũ ꝓbibeas a quadrupedũ carne ⁊ dulcibus. Sitq; qõ datur huiusmodi siro. iuiubarũ: ⁊ siro. papaueris. ⁊ siro. nenufar. reficies q; cũ carnibus frãquillinoꝝ ⁊ cirnũ ac gallinarũ cum aqua beseren cõditarũ: aut aqua granatorũ. ⁊ lẽticula. masso. similibusq;. De oleribus. lactuca. portulaca intuba ⁊ de fructib⁹ granatis pomis ⁊ moris: minuatur cibus ⁊ nullaten⁹ augeatur. copia eteni ciborũ sanguinem auget ⁊ alia: licet ẽt augeat virtutẽ. paucitas vero eius minuit sanguinẽ ⁊ alios humores: lz minuat etiaz virtutẽ: vtatur requie: minuat laborem. labor enĩ calefacit corpa humoresq; malos qui sunt in corpore facit liquescere defluuntq; persepe ad aliquod nobilium mẽbrorũ vel ad alia vnde fit apostema alieq; ifirmitates pessime: Quare oz eos qui repleti sunt laborẽ cauere. maxie aũt in cuius corpore mali sunt humores. Sic quoq; prohibeas a balneo. simile quidẽ tenim facit: debinc speculare accidentia que tibi fuerũt replctionis ⁊ dominationis sanguinis: ⁊ si supsunt adhuc q̃dã eorũ ⁊ virtus patitur sanguinẽ. secundo minuas illũ auserẽs ꝺm mẽsurã necessitatis: iponasq; ei regimẽ assignatũ donec deleantur accidẽtia reuertaturq; corpus eius in habitudinẽ nãlẽ. Si vero fuerit illic aliqua q̃ prohibeãt pblebotomiã: vt est debilitas virtutis ibecillitas stomaci ⁊ epatis aliaq; accidẽtia in bis oz vti diminutiõe sumẽdorũ ⁊ subtilitate iuxta qõ põt virtus vt hoc modo sanguinẽ reprimat natura: ⁊ bonũ faciat ac digestum. diminutio nãq; ⁊ subtiliatio ciborum sunt perfectiora in regimine morborũ ex repletiõe. Sit ergo regimẽ q̃ vtaꝫ refrigerãs ⁊ desiccãs vt ẽ aq̃ granatoꝝ ⁊ sirop. beserẽ. sirop. pomoꝝ simpliciũ. robuz. ribessi. robũ acerbiũ citõioꝝ ⁊ bis silꝫia. Cibus illũ cum mera vrat carnibus auium tenerarũ: facilis digestionis: sumptis cũ bis que diximus antea. Sitq; habitatio ei⁹ in locis superioribus que desicat aquilo. que seruantur de odoribus frigidis. vt sunt species sandali. aqua. ro. cãphora ⁊ similia: nec desistet hoc facere: donec cõponatur sanguis ⁊ matureturꝫ cõsumaturq; pars eius ex diminutione cibi. reuertaturq; i habitũ naturalẽ.

De euacuatione humorũ cũ laxatiuo. ⁊ primo de mũdificatiuo cholere rubee qũ ipsa superabũdat.

Porro reliqui humores si dõinentur ⁊ corrũpãtur acceleres oz euacuationẽ eorũ cũ laxatiuo. Si ergo videris signa superabũdãtie cholere: festies inanire vomitu si est tẽpus estatis: ⁊ patiens senserit fastidium: aut pũctiones vel morsus in stomacho: exhibebis vomitũ cũ squingibin ⁊ aquacalida: aut cũ aqua ordei ⁊ semie melonis ac semine serraie: ⁊ semie citroꝝ. vel sermaci. Si tempus estatis nõ est euacua corpus cũ laxatiuo: aqua fructuũ mirob. citri solidatis cũ scamõa: aut sirupo rosato repetito ⁊ forti: si sumãtur ex eo. ʒ. ⅾ. ⁊ de squingibin. ℨ. ß. de scamonea dimidiuz oboꝝ. vsq; calcos. m. ꝺz q̃ videris posse sufficere virtutẽ: etatem regionẽ ⁊ cõsuetudinẽ. Quod si huismodi viro medullã lebedab propinaueris. cõferens est illi. laxat enĩ cholerazꝫ ruleuiter ⁊ facile. Mirob. quoq; citrini si sumãtur de eis. ʒ. k. ⁊ vsq; ℓ. triti ad medium modũ ⁊ coquãtur in aqua fortiue: ⁊ fricẽtur fortiter cũ tamaridis. ʒ. k. e. ⁊ proijciatur super eas. ʒ. k. çaccare optime bibaturq; hoc ⁊ si sit tẽpus euacuat choleram inanitione cõpetẽti: prodestq; manifestissime. Hec qũ feceris oz deponere corpori materiaz laudabilẽ bonãq; dãs ſ. euacuationẽ iulab cũ aqua decoctiõis iulab psilj: sugatq; granata ⁊ poma muza. Cibes aũt illũ pullis cõditis cũ aq̃ beserẽ: aut acerborũ citrini. ⁊ aqua granatorũ ⁊ similib⁹. Reueniq; illũ oĩ regimine quod disposuimus illi i quo sanguis dominatur: caueat dulcia: pũgitiua ⁊ salsa: omnesq; cibos pũgitiuos qui acuti sunt ⁊ ficci. Quiescat aut minuat laborẽ ⁊ balneũ aque calide. Beuitet irã tristitiãq;. Jã tũc ituearis accidẽtia que dominationis cholere signa fuerãt. Et si quidẽ delete sunt equuz est. Sin aũt apponas que diximus medicamina propinare ꝺz q̃ opus videris esse: inboc eat regimẽ assignato. donec i pristinũ redeat corpus ei⁹ naturalẽq; statũ.

De regimine cholere nigre.

Cholera aũt nigra si dominatur: acceleranda oz hũorẽ melãcolicũ euacuare aliq̃ vomitu si fuerit estatis tempus aut autũn⁹ bis que purgant eã. Sicut ẽ squalanegũ ⁊ semẽ radicis ⁊ rapa in alꝫ nux vomica si sumatur de vnoquoq; dimidiã. ʒ. ⁊ teratur diligenter bibatq; cũ squingibin ⁊ aqua aneti. Aliquãdo vero laxatiuo melius educẽti vt est decoctio epithi ⁊ decoctio agarici. Si vero abominatur bibere decoctionez vtatur bis pilꝫ. Cõfec⁹ earũ. ℞. agaric. epithi. ceruini vniusc⁹q; ʒ. a. beseraigi. esti cadis. cuiusq; ʒ. a. ellꝫ nigri. salis nepte cuiusq; ʒ. ℨ. lapidis lazuli oboꝝ. ij. tere oĩa diligenter ⁊ cribra cũ subtilissimo pãno ⁊ distẽpera cũ aqua bedernebine ⁊ fac pilꝫas ⁊ ficca in vmbra potio earũ. ʒ. c. vsq; ad. ⅾ. cũ aqua tepida: quam cuacuaueris illũ dabis in die inanitionis. hoc est statim. iulab. ⁊ semẽ psilj. Cibabisq; eũ iure carniũ agni ⁊ pedib⁹ ei⁹ cũ espidabago ⁊ post cũ zirabago. ⁊ frixis ⁊ assis piscibus lapidoꝝ cõditis cũ espidabago aut assatis aut frixis cũ oĩo loto ⁊ silꝫib⁹. De dulcibus dabis squabisã ⁊ saludagũ: ⁊ de fructibus fic⁹ ⁊ vuas ⁊ vuas passas. ficus siccas ⁊ bis similia. De oleribus vero mẽtã. bugloſã: ⁊ badernebinã: vinũ quoq; tibanũ i quo sit lingua bouis aut sirop. ʒaccare cõditũ gariof. ⁊ badernebina. Sumãt electꝫ. gaudiũ ꝓuocãs qõ disposuit cãdidꝫ aꝫ cãdius i vnoq̃q; die dimidiũ exagiũ vsq; plenũ: vtatur hoc sirop. Siroꝑ. vtilis melicis Sume aque pomorũ sirorũ ⁊ bespabanorũ. l. c. si nõ ad hec valẽs aqua pomorũ ⁊ aqua coctanorũ magnorũ acerbiũ bespabanorũ. l. b. mitte in lebetẽ: ⁊ sume gariof. ʒ. a. ⁊. ℨ. xiloaloes indice. ʒ. b. foliorũ badernebine ⁊ bugloſe: cuiusq; ʒ. c. terãtur oĩa mediocriter ponãturq; in pãno lineo subtili ⁊ raro ⁊ proijciãtur in cacabo ⁊ coquãtur ad ignẽ tẽperatũ donec tertia pars deficiat: tũc collentur i vase terreo optimo ⁊ mittatur insuper vini ribani clari qõ nec vetus sit aut nouũ. l. b. ʒaccare albe. l. b. ⁊. ℨ. ⁊ quinq; folia citrini tenera. rosarũ rubearũ. ʒ. b. bugloſe. ʒ. c. diligenter claudatur ⁊ ponatur ad solẽ. l. diebus: cõdaturq; in vase sumẽdo quz opus fuerit. Confortat etenim coꝛ ⁊ exhilarat animam confert ad melãcholiã vtilitate manifestissima ⁊ si vtaris vnaq̃q; die. ʒ. ℨ. ãte prãdiũ ⁊ post bozã vnã, perit multũ huiusmodi hoib⁹ manifeste. expedit ãt eis cauere tristitiam multiplicare gaudium ⁊ letitiam vitãtes irã ⁊ laborẽ. Utanturq; balneo aque dulcis ⁊ calide: postq̃ modicũ sumpserit cibũ cum iunctiõe olei violꝫ. squeiri inuicez mixtis. Et vngatur caput violꝫ. oleo: studeatq; vt sit aer illũ circũdans tẽperatus. aut calidꝫ ⁊ humidus mediocriter: nec iterpollet facere hoc regimẽ donec deficiat hic humor: reuertaturq; corpus in habitudinem naturalẽ. Si videris aliquid supesse corpori huiusmõi humoris: oz vt apponas euacuare medicamine moderato ⁊ regimine cõpetẽti donec cõsumatur humor ⁊ deleantur accidẽtia melẽcholie: nec anxieris vti bis medicamibus sepius: hic enim humor difficile suscipit curationẽ: ideoq; oz frequẽtari

UVA. BHSC. IyR_125_1

vſuꝫ eius qꝺ dictū eſt regimīs.

De regimine

dominij pblegmatis. Quꝫ vero dñatiōis pblegmatis signa apparuerint: acceleres necesse ē euacuationē eius p vomitum si tempus estiuū fuerit aut autūnus: sin autē aliud tēpus medicamie laxatiuo pblegmatis. Sit autē vomitus cū squigibin melleo cū rachaie ⁊ nama: aut cū condiso ⁊ squalenego ⁊ cū aqua in qua decoctū sit anetū. Laxatiuum autē aut pill' atamo quiconi: aut pill' fetidis. aut hieralogodiō alijsqꝫ medicaminibus que purgāt pblegma. Ho uiusmodi aūt vtenduꝫ me minceris si fuerit humor decoctus ⁊ subtiliatus. Si vero non sic minie vtaris laxatiuis sine subtiliatiōe humoris vt est aq̄ radicū herbarum ⁊ iminutio cibi: ac subtiliatio ei⁹ iuxta mēſuram grossitudinis humoris ⁊ quātitatez eius. Qꝺ qum ſe ceris intelligesqꝫ pblegma subtiliatū ⁊ facile euacuationi ac transitui per meatus: tūc inanias huiusmōi hoinem cuꝫ pill' estamaqueci soluētib⁹ pblegma vt assignauimus: qꝺ si nō ꝓ fecerit vtere pill's fetidis si minus his pill's. Assignatio earum. Sume turbit optimi. ʒ. a. ⁊. ſ. granorū nili noui. ʒ. a. adipis antali obꝺ. b. anisi. obꝺ. a. ⁊. ſ. dragagū. obꝺ. a. seq̄benegi. obꝺ. a. ⁊. ſ. distēperabis pigmenta cū squebenego fricato cū aqua ro. ⁊ granifica in modum piperis: sunt cuꝫ pillē perfecte ad euacuationem pblegmatis ⁊ mundificationem corporis ab eo. ⁊ bc quoqꝫ pillule vtiles. Assignatio earum. Sume seberemi. granorū nili vniuscuiusqꝫ. obo. ꝺ. turbit albi rasi. ʒ. b aloes epatici. ʒ. ſ. macaligiauci. obo. b. solue machalū cū aq̄ foliorum porri ⁊ distēpera cū ea benc trita ⁊ cribrata cū subtilissimo pāno ⁊ pulueriçabis: ⁊ ē potio plena: vtariſqꝫ. Habis vero patiēti in die medicaminis iulab. vt frangatur acumen medicaminis ⁊ morsus eius: cibabis illum iure circium cum espidabago ⁊ oleo loto ⁊ assiduus sit: debinc in calais siccis. de carnibus auium montanorum cum cimino ⁊ daraseeni. pipere in aqua coque ciceres cū pullis colūbarū ⁊ similiū iā volātibus: caucatqꝫ cibos pblegma generantes: vt ē caro agnorū ⁊ pisces recētes lac ⁊ fructus virides ⁊ similia: mlt'tiplicet quietē ante cibū ⁊ aque salse balneum ⁊ sulfurec: post decoctionē ⁊ iminutionē repl'onis: bibat vinū vetus ⁊ croceū ⁊ rubeū spissū: ipares ei qui sentit in corpe suo pblegma minuere cibū ⁊ subtiliare. Imminutio nāqꝫ cibi ⁊ subtiliatio: sepe sufficiūt sine vſu laxatiui. Subtiliat enim humorem būe: ⁊ excoquit: auxiliaturqꝫ nature ad alterādū illū in bonū sanguinē qum sit pblegma cibus medie decoctus: cibus āt si minuatur ⁊ subtilictur: cōfortato naturali calore super cū excoqtur: fitqꝫ sanguis. boc aūt in humore melico aut cholico euenire nō pōt pp eoꝝ siccitatē.

Capitulū. 28⁹. de amputatione cārū propriarū vniuscuiuſqꝫ egritudinis.

Primus

qum de signis morborū qui iā positi sunt in aduentu tractarem⁹ quoniā vnaqueqꝫ habitudinū naturaliū si aut augeatur aut minuatur aut mutetur a cōſueto sepius significat aduentū morbi aut bitudinis nō sanitatis nec egritudis. Sic si fiat aliqua qualitas in corpe extra cursū naturalē vt ē langor. dolor. ⁊ similia. portēdit morbuꝫ aut bitudinē que nec sanitas nec morbus est. Nos ergo incipiamus hinc de regimine corporū cōsiderationē quorū res naturales imutate sūt ab habitudinibus suis ordine illo ⁊ dispositiōe quē in significationibus morborū aduētus in corpa sana presignātib⁹ tenuim⁹. Dicimus ergo quoniā quꝫ videris aliquā rerū naturaliū imutatā ab habitu suo oꝫ te accelerare vt reducas in statuꝫ naturalē amputando causas mutationis eius: hoc āt fiet si vtaris regimine cōtrario cāe a qua fit qualitas illa nō naturalis. exēpli cā. Si acciderit appetitum ciborū augeri: signū est aut male cōplexionis frigide accidēti ori stomaci: q̄re oꝫ vti potu vini ⁊ appositione ciborū calefacientiū: aut qm̄ pblegma salsū suspensū est in ore stomaci: oportetqꝫ vti vomitu cū bis q̄ dcā sunt. Si vero minuitur appetitus ciboꝝ signū ē caloris oris stomaci oportetqꝫ vti infrigidantib⁹ ⁊ restringentib⁹ huiusmodi vt granatis acerbis ⁊ sirop. beserē. ⁊ aqua tamarindi ⁊ similibus: emplastrizetur stomachus cū sandal' ⁊ rosa. ⁊ aqua ro. ⁊ cāphora. Cibetur dños cibis frigidis vt sunt pisces lapidosi ⁊ musquibegū ⁊ pulli mesuci cōditi cū aqua beseren. aut est signū quoniā corpus repletum ē ⁊ expedit illud euacuare ab humore dominati. Si aūt iclinabitur appetitus ad acerba: signū est cholere crocce quam oꝫ purgare cū restringentibus ⁊ prouocantibus vomitū per squingebin ⁊ aquā calidā. Ho si inclinetur ad calida ⁊ pungitiua ⁊ dulcia signū ē male cōplexionis frigide quare vtendum est calefacientibus cibis ⁊ medicaminibus aut humoris acerbi ineisiuis ⁊ vtēdū est vomitu. Si vero inclinat ad frigida signū ē male cōplexionis calide que accidit ori stomaci. Quare oꝫ vti refrigerantibus ⁊ restringentibus quoꝝ retro meminim⁹. Porro si acciderit homini sitis. signū male cōplexionis calide ⁊ sicce que accidit ori stomaci ⁊ vtēdum est rebus refrigerantibus ⁊ humectātibus vt est glutinositas seminis psillij ⁊ granorū coctanorū cū iulab ⁊ aqua mellōis indi cū çaccara alba ⁊ pauco spodio: sed ⁊ granatorū aqua muçorū cū aqua portulace. Cibabisqꝫ bis rebus similib⁹ exceptis piscibus ⁊ lacte. Si vero imutatus ē appetitus propter aque potū signū ē male cōplexionis frigide ⁊ humide q̄ accidit ori stomaci: aut pblegmatis artati in illo quare oportet vti calefacientibus vt ē mel ⁊ vinū ribanū vetus: siropus gendiconi ⁊ mercsena ⁊ vt ciminū ⁊ mercsenū mēte ⁊ bēdadicon ⁊ piperinū: vtatur vomitu cū melle ⁊ aqua calida decoctione a neti ⁊ radicū siquidē ē illic pblegma. Et siquidē impellitur natura plusq̄ oporteat ⁊ si ē boc ex copia ciborum minuātur: ⁊ si est impulsus nature pp copiā superfluitatuꝫ oꝫ adiuuari naturā aliquo laxatiuo. Et si quidē est egestio crocea oꝫ dari laxatiuū de mirob. citri. cū zaccara. Et si color albus ē cū humiditate cū mercseno coctanorū laxatiuo. Si vero ad nigrū inclinauerit accipiat mirob. nigros cū epithō. ⁊ beffeigo ⁊ si milia. Ho si iminuatur egestio ⁊ sit boc pp cibi paucitatē oꝫ augeri mēsurā eius. Si aūt sit pp cibū siccum ⁊ pōticū oꝫ vti iuribus pinguibus cū espidabago: ⁊ oleribus cōditis cū oleo ⁊ muri: ⁊ sorbeat oleū sale cōditum in saliua quātū est. ℥. Accipiat ficus siccas cū medulla cartami. Si vero ē paucitas egestionis ⁊ siccitas propter paucitatem pblegmatis ⁊ paucitatē que descendūt ad intestina cholere oportet emolliri naturā cuꝫ mesereno dactilico: ⁊ seberberam aut turbit trito diligenter ⁊ biera distemperata cuꝫ melle aut biera que perfecta est. Si vero est boc causa caloris ⁊ siccitatis que dominatur in intestinis: oportet emoliri naturam cum viol' siccis ⁊ zaccara ⁊ lebelab cū rotula cassie fil'. Si veniqꝫ acciderit egestioni vt aut accelleret aut differatur a tēpore cōsueto oꝫ inuestigare causā ⁊ amputare cōtrarijs. Si ventositas acciderit in intestinis ⁊ stomacho. ⁊ bec cā multorū ciborū: oꝫ vti exercitio ⁊ dilatatione prādij a tēpore consueto ⁊ imutatione eius. Si vero cā ciboꝝ generātium vētositatem: oꝫ vti bis que expellūt vt satureia. ⁊ semie apij. ⁊ nacue. ⁊ cimino ac meserē mēte ⁊ meserē seminū ⁊ que similia sunt bis. Urina aūt si fiat amplior q̄ oporteat: ⁊ sit cā potionis aque multe: oꝫ ergo minui potationē eius. Si vero impulsū nature modo cretico: nō oꝫ occurere nisi excedat: tuncqꝫ curetur bis q̄ dicētur i curatione morborū. Et si ē pp frigiditatē renū ⁊ vesice: oꝫ vtaī trifera minore: aut corticibus candari cū zaccaro. Quod si iminuatur urina ⁊ boc pp paucitatem potus aque vtatur aqua frigida. Ceterum propter calorem siccitatem accipe cucumeres. citroī. melones. aut semina eorum cū iulab. Porro si ē ex grosso humore. semine. apij. ⁊ seine feniculi ⁊ anisi ⁊ semine pastinace. vtatur ⁊ nacua ⁊ bis similibus que educūt urinā. Verū si urine ē incēsio vtaris semine psilij cū iulab ⁊ zaccara ⁊ medulla citruli ⁊ semine cucurbite ac semen cucumeris bibat cū aq̄ calida ⁊ iulab. Dēstrua vero si abūdauerint: ⁊ boc impulsū nature pp copiam sanguinis cretico modo: nō oꝫ amputare nisi superabūdauerint. Et si nō i petu nature fiat sed cā fortitudinis virtutis expulsiue ⁊ debilitatis retētiue: aut dilatatione meatuū ⁊ dissolutione instrumētorū: ēt huiusmodi oꝫ vti ligatura brachiorū ⁊ asscelarū. ⁊ propinatione aceti tēperati cū aqua portulace ⁊ terra armenica ⁊ cretica ⁊ aqua sumac. Cibēt mulierca nib⁹ auiū facile oigōnis sūptis cū aq̄ sūac. Si aūt superexcesserint adhuc: vtatur cōtrarijs ⁊ aduersantibus illis in curatione medicaminibus. ſ. stringētibus. Si iminuāt mēstrua aut minorētur nec veniāt introducas mulierē in balneo: ⁊ rora aquā calidā ab vtraqꝫ umbilici parte ⁊ pectinis: ⁊ linias locū oleo zēbazi. Et stringe crura ⁊ femora ligamētis mollibus: aut incide basilicā. Quod si nō proderit sumenda tibi etiā cura de loco in quo de medela morborum tractabimus. Sic etiā oꝫ fieri in bis i quibus abundauerit egressus sanguinis ab ano aut morarur. Sudor quoqꝫ si multiplicetur ⁊ multus exeat: si id fiat impulsu nature vt est crisis: non oportet prohibere nisi excesserit ⁊ si superabundātia ciborum fuerit subtilietur prādiuꝫ ⁊ minuatur. Si vero ex copia superfluitatum ⁊ crapularum corporis: oꝫ adhibere corporis purgationē cū laxatiuo: ⁊ si sudori fetor ineſt: signū ē putredinie: oꝫ qꝫ intueri cām cuius humoris mā sit: purgabisqꝫ illū hūoreꝫ medicina cuius ē illū euacuare. Medicamina porro illū restrigerātia sūt potio aque in qua decocta sint queffara ⁊ su-

UVA. BHSC. IyR_125_1

mac ⁊ risum lotū:inunctio oleo ro.cataplo tutie canatie infu se aqua mirti ⁊ aqua foliorū susan. Si vero prohibeatur sudor aut iminuatur:liniatur corp⁹ oleo babunagi ⁊ oleo se beti in quo distēperatū sit aliquid buraci armenici:aut aliqd seriscz ⁊ daramisi trite diligētius

Sternutatio autē si augeatur sitqz hoc sine catarro:oz rozari sup caput ci⁹ aq̄ calidam in qua decocta sint camomilla:⁊ aq̄ lilemelec ⁊ marcemusi ⁊ quisquama ⁊ sibū:similiaqz que soluūt vētositatē. odoretur marcemus.Et si augeat aqua a naribus fluēs vapore tur patiēs cū sandaruso.xiloaloe mūda:odozet simiçū ⁊ mabaluz similiaqz.Si aque illius defluxus minuat:vtatur superfusiōe aque calide sup caput ⁊ inclinatione sup aquā calidaz i qua decocta fuerit babunegū ⁊ aqua lilelmelec. Nō autē defluit ab interioribus oris si multiplicetur oz ꝓhiberi gargarismo aqua ro.⁊ aqua decoctiōis mirte ⁊ galle ⁊ quesfari.Si vero imtnuatur prouocādum est curatiōe cū biera ⁊ acartabaa in af artarcharaba decocta i aqua ⁊ multerago si misceatur squingibin ⁊ gargariçetur. Somnus quoqz si multus fiat ⁊ augeatur ⁊ est hoc de cōplexione humida dominanti cerebro:oz purgari cerebrū cū pillulis biere:⁊ pill'. aloe. ⁊ pillulis aureis ac gargarismis cū his que diximus. Nū vero accidūt vigilie ⁊ somnus minuitur:signū ē siccitatis cerebri.Quare vtēdū est rozatiōe aque dulcis ⁊ tepide in qua decocta sint papauer cū corticibus ⁊ cortices cucurbite.⁊ folia lactucarum ⁊ viol'.⁊ nenufar.Comedat papauer ⁊ lactucce cōdite aut queffara viridis ⁊ sicca:trabatur anbelitu oleum violatum ⁊ nenufar paratum cum semine cucurbitaruz: ⁊ tmpōas capiti violas recentes si possibile ē. Coitū ār si petat ꝑ plus ꝓsueto:signū ē augmētati caloris ⁊ būiditatis Quare oz vti regimine refrigerāti ⁊ restringenti cū cautela: vt est papauer.lactuc.portulac.queffara viridis ⁊ similia.Signficat quoqz ꝑ sepe augmētū sanguinis:vtendūqz ē phlebotomia:⁊ appositione frigidoꝝ ciborū ⁊ balneatione i aq̄ frigida si aer quidē patitur.Quādo vero iminnitur corpus coitus a cōsueto.signū est male cōplexionis frigide ⁊ sicce:patientē bec oz regimine calefacienti ⁊ humectāti regi.vt est caro agnorū cū cepis:⁊ cicere tonso cū espidabago:testes gallorum ⁊ cicere triti cū sale elixata:⁊ beltrich.⁊ asperagi.⁊ vue passe corosanice ⁊ robū vuarū ac similia.Si aūt menti accidat imutatio atqz ex inde cōtigat bebetudo.fit hoc ex phlegmate ⁊ medela eius est per euacuationē cū pill'.biere.⁊ trifera minori cū biera sed ⁊ trifera maiore si nō expulerit minor cū biera:⁊ vsu gargarismi cū biera.Cibis quoqz calefacientibus ⁊ desiccantibus caucanturqz ab his diuersa.Atqz ad hunc modū oz corpora regi que ab habitudine sua naturali mutata sunt quauis imutatione:amputariqz causas imutationis:ne forte crescant ⁊ augeātur ac morbos afferāt.

Capitulū.29.de amputatione causarū paratarū inducere habitudines extra naturā.

Regimen quoqz corporum que transierunt ad habitudinē extra tēperantiam ⁊ rem naturalē ⁊ iā stāt in precipiti casu ifirmitatis sed morbus etiam ipse animā videtur inuasurus:hoc loco dicemus ordine quē dispositumus qū de signis portēdentibus morbos tractarcmus.Dicimus ergo qm̄ qū accidit hoi angustia a semetipso sine aliquo labore prefigurat febres:aut aliam infirmitatem.Et si patiens inuenit aliquid in corpore tāq̄ vlcus fit ex humoribꝰ acutis cholericis.Si ergo quod inuenerit huiusmodi est parū ⁊ pūctura cutis nō abre est indicere patienti exercitium modicū:⁊ in vnctione corpis oꝛo violato nenufar.fricationēqz debilē.Debinc reficiatur cibo refrigeranti ⁊ humectāti:vt est succo tritici ⁊ medullata cuz zaccara ⁊ aqua frigida sicqz dormiat.Si vero est angustia fortis intātum:vt patiens inueniat in mēbro vlcus:tunc cadum ē exercitium vtendēdūqz requie in principio diei.Jn fine autē liniatur corpus oleo anet:mixto oleo viol':equaliter dabisqz ei sorbiciūculas factas de fructibus cbauere:⁊ zaccare:⁊ oleo amigdalarum ⁊ sauie ⁊ sic dormiat:⁊ si quidem cessauerit langor:reduc illū in consueta pedetētim.Si nō cessat sed accidunt ei nocte labor ⁊ vigilie ⁊ langor:signū ē cōmotionis ⁊ excitationis humoris qui eget euacuari:⁊ si qdē sāguis onāt:⁊ virt⁹ bōa ē ipa minui.Si vero cholꝛa ruba apparuerit inanias illā laxatiuo soluēti choleraz. vt ē decoctio fructuum ⁊ cassie fi.⁊ mane ⁊ aqua lesbelab. aut sirop.ro. qū euacuaueris impera illi quiescere ꝓhibens a motu:⁊ ciba illum iure pulli parato cū feniculo ⁊ aqua besserem aut aqua grānatorum ⁊ medulla lactuce ⁊ intuba:⁊ medulla cucumeris ⁊ citroli.debic precipe dormire.Si vero nō cessauerit angustia hoc regimīe introducas illū mane balneo ⁊ linias oꝛo viola to suauiter ⁊ iubeas eū quiescere ⁊ dormire.Cum euigilauerit accipiat aquā ordei aut aliquā sorbitionem:aut pisces paruos lapidosos:carnes pullorum laudabiliter conditas:parūqz propinabis vini albi.Et si quidē cessauerit hoc accidens predictū die tertio:equū est.sin adhibeas hoc ipsū regimen donec oio quieuerit:reducasqz boiem in cōsuetudinem suā tam laboris q̄ ciborū.Si vero inuenerit patiēs langoꝛē apostemati simile calido:aduētus eius ē ex repletiōe sāguinis mali.Quare oz eum minui aquebesa vena si langoꝛ est super toracē.Si vicinus capiti minuatur cephalica.Si āt in vētre aut i femoribus aut cruribus minuatur basilica auferesqz illi sanguinē bis aut ter iuxta mēsuram quaz videris oportere.s.quātitatē quam videris malū sanguinem euacuari ⁊ lāgoꝛem sedari. Necesse aūt babes sanguinē sepius educere vt cōgregetur sanguis malus vnaquecz vice: queratqz natura emissionē eius per locū phlebotomie:ideoqz expedit extrahere sanguinē die secūdo ⁊ tertio.qum non possit fieri emissio eius die primo:post hoc dabis ei ptisanā:suggat granata ⁊ cibabis illū bis que sunt dicta antea.Precipiasqz illi quietem prohibeas vero motū.Secūdo die introducas illū balneo medio.⁊ infunde super eū aquā temperati caloꝛi:vngasqz oleo viol'.puro.Cum egressus fuerit ⁊ quieuerit horadabis ei aquā ordei cum farina eius grossa:aut meçaura cū cucurbitis ⁊ masso:aut fermacū.aut spinachia.aut bletam. Si vero nō cupit bec sz refugit dabis pisces lapidosos recentes sed modico sale supsusos.Sic quoqz facias tertio die donec oio hēat qō inueniat:boc aūt scies ex fortitudine pulsus ⁊ equalitate eius.decoctiōeqz vrine ꝺm qꝺ alꝭ dictuz ē. Si vero angustiosus inuenerit laborem similem extensioni: aut erit ex plenitudine aut erit ex vētositate:⁊ si repletio fuerit ex sanguine phlebotomo vtaris.Si ex ceteris humoribus euacuatione illius humoris a quo est.Debinc ingrediatur balneum:liniatur oleo viol'.⁊ squingibin egresso a balneo propina:cibabisqz cum pedibus agnorum ⁊ eduli ⁊ carnibus auium laudabilium cbimorum:⁊ si fuerit extensio de ventositate:oz indicas illi exercitū leue:ingressumqz balnei ⁊ vsū fricationis cū linitione olei camomille aut aneti aut squciri aut susami. Quādo autē videris hominē sudare sudore fetido aut vrina ē fetida signū ē putredinis.Quare necesse ē intueri illū humorē quo fit:⁊ euacua illū medicamīe cōpetenti ⁊ regas patiētē cōferēti regimine aduersanti illi humori ⁊ imminuas cibū ac subtilies prohibēs a copia eius:propinabis squigibin ⁊ zaccara ⁊ arcebis balneo donec videat signa maturationis manifesta. Si vero excesserit sudor egrediens inunge oleo mirtino cataplasma corpus cū mardasenego cōdito aut espidago aut tucia armenica:⁊ si boc fuerit de multitudine humorū propina laxatiuū potū. Si vero multiplicabitur morphea alba i corpore timetur lepra alba:q̄re oportet euacuari patiētē medicamie purganti phlegma: prohibebisqz a cibis refrigerātibus ⁊ humectātibus:vt sunt carnes agnoꝝ:generāt enim phlegma.pisces quoqz recētes ⁊ lac idē faciūt.Ciba ergo calefacientibus illos vt sunt carnes venationis assate ⁊ frixe cū oleo ⁊ muri ⁊ aceto ⁊ carui ⁊ pipere ⁊ similibus.Jnducasqz illi vsū laboris cursus ⁊ exercitij ad solē ⁊ venationis ⁊ fricatione forti in balneo ante prādiuz in saliua aliaqz regimīa cōsumātia phlegma ⁊ humiditatem sicut dicemus in curatione morborū. Quādo autē accidit raucitas ⁊ rubor in facie portēdūt elephantia:hic oz accelerare phlebotomiā duarū venarū colli ⁊ educiione sanguis sepius mō aliquo:debinc similiter ꝺm qꝺ patitur virtus ⁊ adiuuat etas ⁊ tēpus presens ⁊ cōplexio naturalis. Cibabisqz illū carnibus agninis ⁊ edulinis lactātibus gallinis quoqz ⁊ anatibus pinguibus euacuabis corpus eius post dies aliquot cū decoctione epithi.agarici.⁊ prohibebis a cibis generātibus melliaz.vt lenticula.caulibus.⁊ carnibus vaccinis cōpletis ⁊ similibus:⁊ dabis illi potū aque calei ⁊ mirob.nigri. ⁊ epithi:⁊ sal napte.⁊ ellm nigrū:calefacies cūcū aqua dulci in qua decocte sint viol'.⁊ nenufar.⁊ ordeū tōsum: prohibeasqz eū a labore.Dabis ei tyriacā magnā ⁊ reges hoc regimie illū ⁊ similibus:nec negligas eū quz videris quedā eoꝝ que dixirnus signa.Si eni neglexeris procedit res in id quod curari nō pōt. Nū āt multiplicātur pūstule signū ē futurarū emissionū.Cū boc vtere phlebotomia aque bele ⁊ basilice venarū secūdū locū in quo apparuerint:propinabis autē decoctionē mirob.⁊ aquā saturcie cū zaccara cū modico alo

VVA. BHSC. IyR_125_1

es ſm q̄ opus eē iudicaueris. Arceas illū carnibus maxie quadrupedū ⁊ a cibis dulcibus ⁊ ciba illū frigidis. Et roza ſuper illū aquā ſtagnorū ſulphureorū ⁊ aluminoſorū ⁊ precipias imergi in illis aut in aqua maris prodeſt enim ⁊ arcet emiſſiones. At vero ſi multiplicantur excoriationes i corpore portēdit aduētū puſtularū magnarū. Equū ē prohibere hunc a cibis groſſis vt eſt caro vaccina ⁊ beriſe ⁊ panis azimus ⁊ quecūq; de lacte fiunt: ⁊ que de dulcibus ⁊ amilo: ſed ⁊ fungos ⁊ carnes ⁊ oua dura ⁊ que his ſimilia ſūt: ſubtilies aūt cibū ⁊ euacues corp⁹ a phlegmate croſſo ⁊ viſcoſo ⁊ vtaris in cura eius balneo plurimo. Remoueatur aūt a balneo poq; prādiū: ⁊ exercitio ⁊ a coitu ſtatim p⁹ cibū. hec enī generant in corpore groſſos humores. Dolor aūt capitis continuus qui fit in grandioribus ⁊ alijs portēdit cecitatem quare oportunū ē curare patientē cū pill' hiere ⁊ pill' caucani poſt hec aūt cū bieralogōd. ⁊ biera rufini: ⁊ ſi ſedatur equus ē vt bibat infuſionē aloes. Et hec eſt eius aſſignatio. Sume abſinth. greci. ʒ. k. aſaſ. aloes epatic. cuiuſq; ʒ. ē. cantorij ſubtilis ʒ. d. maſtic. ʒ. ſ. Congrega hec pigmēta tūſa ⁊ pones in phiala ⁊ ſuperaddes calide aque. lb. c. pones in die ad ſolez: nocte vero loco calo. Sumatur ex eo colato. ʒ. iij. cū. ʒ. ſ. olei amigdal' dulciū: bibaturq; ſūmo mane. Accipiat quoq; pill' aloes quaq; ſeptimana bis in nocte hora ſōni multiplicetq; obuius eē vaporib⁹ aque in qua decocta ſint camomilla. aq̄ lilelmelech. marcemuſ. vtatur ſathauris cū medicaminibus que alio loco diximus. ⁊ ſi hec nihil ꝓderit oz attrahas duas arterias que ſunt in tēporibus aut minuas illum de vena frōtis: ⁊ caueat cibos adducētes cepbaleā vt eſt alleum. cepa. gurgiř. paſtina. caſeus vetus: ſimileſq; cibi vaporantes.

Si autem videbitur ei videre ante oculos ſuos culices aut muſcas: aut pilos portendunt deſcenſum aque in oculos quare oportet mūdare patientis cerebrū ⁊ ſtomachum cū pill' hiere ⁊ caucā. Debinc bieralogōd. prohibeas illum a cibis generātibus melācoliā. Caueat cenā in nocte laborēq; viſus: vtatur collirio biſpāico ⁊ tucia indica cōdita cū aqua feniculi ⁊ collirio aſiapho fellium ⁊ ſimilibus collirijs. que diximus in curatione morborū oculi vt eſt aſiaphum ſcophati cum ⁊ baſilic. ⁊ geſeuaīc. Titillatio aūt que accidit faciei portēdit paraliſim: vnde oz accelerare ⁊ vti medicaminibus purgantibus caput vt pill' quas retulimus: ⁊ gargariſmis cū aqua in qua decocta ſint acarcbaraba ⁊ mitergum: ⁊ curationē cū biera ſiccare ⁊ gargariſmo eius. Prohibeatur a cibis generantibus phlegma: vtatur calefacientibus ⁊ ſubtiliātibus nec ipleatur cibis ⁊ balneetur aquis ſulphureis obuiet q; vaporibus aque in qua decocta ſint camomilla ⁊ nerenge ſat ⁊ marcem⁹. Ungatur facies oleo maſtic. ⁊ nardino. vtaturq; ſabatis que diximus ad hunc morbū ꝓ magnitudinē titillationis ⁊ debilitatē eius. Sicquoq; ſi acciderit titillatio ⁊ obdormitatio in omni corpore portendit emicraneum in hoc patiente oz vti regimie deſiccāti ⁊ calefacienti. Libetur aqua ciceris cū oleo ⁊ cimino ⁊ aneto: carnibus quoq; pullorum ſilueſtriū iā a terra ſubuolantiū cum ſinapi: mel comedat: bibat medicamina ſoluētia phlegma ⁊ incidētia vt ſunt pill' bierarū fortis ſolutionis: caueat cibos generātes phlegma. Balneetur aqua decoctionis calidarū herbarum in balneo caloris magni: cū fricatione multa ⁊ forti. Et exercitio quoq; ante balneū vtatur: ⁊ ante cibū in locis calidis alijſq; huiuſmodi. Si vero accidit oppreſſio multa hoi epilenſiam portendit. huiuſmodi homo caueat cibos groſſos ⁊ generātes phlegma: minuat cibum ⁊ ſubtilict. ⁊ ſi pulſus magnus ē ⁊ velox acceleret phlebotomiā ⁊ ſitiam in cervice ſuper colla Bes illi pill' aſtacodi. ⁊ pill' ſiſelei: ⁊ ſi ceſſauerit bonū eſt ſinda ei bierā rufini: ⁊ ingrediatur balneum poſt exercitiuz forte ⁊ ante prandiuz fricet corpus fortiter cū vtriſq; manibus ⁊ manutergijs donec tumeat ⁊ rubeat ⁊ incipiat retrahi ⁊ ſi quidē ſuffecerint hec bonum ſin autem vtatur medicaībus ō quibus locuturi ſumus in cura huius morbi. Sicquoq; fiat illi cui eſt repletio ⁊ grauitas in capite: ⁊ turbatio ſenſuū ſimili hoc vtere regimine in cibis ⁊ medicamibus emūdantibus caput. Caueat cibos crapulam generatiuos groſſā: vt poſſit ſecurus eſſe ab aduentu apoplexie ⁊ emigrance ſimiliū q; morborū. Si aūt acciderit intumeſcere faciē ⁊ comitabitur hoc dolor capitis ⁊ rubor in venis oculorū: maniā portēdit ⁊ phreneſim. Quare oz feſtinare phlebotomiā cephalice: ⁊ eductionē ſanguinis ꝗ ſufferētiam virtutus etatis tēporis. Si hec adiuuerint auſer de ſanguine donec defectio mētis appeat. cibaq; patiētē i die phlebotomie pill' ⁊ tabatugb paratis cū aqua granatorū aut beſerē: aut vitel' ouorū ſorbilium ⁊ intuba. ⁊ latuc. ⁊ medula cucumeris ⁊ citroli. Ponatur q; in loco frigido ſi tēpus preſēs eſt eſtas aut ver. Et pōatur ſuper caput eius pānus infuſus ſādalo ⁊ aqua ro. ⁊ pauco aceto vini. Poſt duos aūt dies aut vnū dabis illi decoctionem caſſ. f. propinabis illi aquā ordei: aut granatorum aut ſquingibin purū: ⁊ bis ſimilia donec oio abeāt ab eo bec accidentia. Quādo vero accidit boi triſtitia ⁊ cogitatō ⁊ nequitia mētis ſine cauſa hoc portēdit melācoliā. In huiuſmodi ſignis oz accelerare propinationē decoctionis epithimi ⁊ agar in qua proiecceris modicū ellebori nigri dabiſq; illi pill' aitacodi. Et ſi inueneris i pulſu replōnē vtaris phlebotomo aquabele: ⁊ auferas de ſanguine mediocri menſura: ſi quod extra exit nigruz eſt. Si vero rubeū amputa egreſſum eius: ⁊ cibabis illū cibis calefaciētibus ⁊ humectantibus vt ē caro agnorum edorū: ⁊ extremitates eorū cū eſpidabago: ⁊ dabis badernebine: ⁊ aſernegem eis: ⁊ caueas a cibis generātibus melācoliā. Frequētet gaudium ⁊ letitiā ſonū iſtrumētorum muſicorū cū cātu dulci q̄tū poterit: fuge illum ab his que inducunt triſtitiā irā timorem ⁊ ſimilia. Cū aūt accidunt homini catarri frequentes: ⁊ eſt gracilis ⁊ pectus eius ſtrictū portēdit peripneumoniā ⁊ ptiſim: vñ oz moliri purgationem cerebri eius ⁊ crapulam alū quidē pill' aloes. ⁊ pill' aureis. ⁊ pill' biere: alū vero cū infuſione aloes. Cū ergo accidit ea rarrus vtere ſirop. papaueris: ⁊ lauco factis de papauere recētibus cū corticibus ſuis cū minetego: bis q̄ neceſſaria ſunt medicaminibus. hoc eteni arcet fluxum crapulaz a cerebro ſit vero caput diligētius ſeruatum ⁊ a calore ⁊ a frigore. magiſq; autūno. moliaris quoq; huiuſmodi hominem corpulentum facere ⁊ pinguem prohibens illum a labore ⁊ curſu cogens illum quieſcere in puluinaribus. Si vero inuenerit homo grauitatem in dextro latere iuxta hypocundria aut puncturas. aut extenſionem portendit paſſionem epati venturam. Et ſi quidem quod inuenerit homo eſt graue portendit oppilationē ⁊ oz dari illi ſquingibin ⁊ aquā in qua decoctum ſit ſemē apij ⁊ feniculi ac radicū eorum. Si vero oppilatio fortis ē da ei ſquingibin banſalicū cū ſemibus ⁊ ſirop. abſinthij ⁊ trociſcos lacce ⁊ mereſen fautenegi ⁊ mereſen pipeū ⁊ aliquādo accipiat amigdalas amaras. Q; ſi quod inuēit eſt etiā cū itenſione ventoſitatem ſignificat ⁊ expedit euz regi eo qō diximus regimine. Si aūt eſt quod inuenit morſus ⁊ punctura portēdit apoſtemata calida. Quare oz minuire nam baſilicā dariq; ei rotulā caſſie. fi. cū aqua intibe ⁊ ſolatri. Libetur meçauritibus factis cū ſarmacho ⁊ ſpinachijs ac oleo amigdal' ſimilibuſq;. Comedāt intiba ⁊ queſutū cuz aceto. Empl'içetur epar ⁊ que ſubſunt illi cū ſandal' ro. ⁊ cāphora: ⁊ prohibeas illum a dulcibus. Si vero egeſtio icli natur in albuz portēdit icterici: quare expedit regi hoiem regimine hoc quod aſſignauimus calori epatis: repellet eteim que timetur icteritiaz. Si quādo aūt videris faciem tumeſcentē: palpebramq; inferiorem ſimiliter: timēda eſt hydropiſis: hūc cōmodū eſt regi iminutiōe cibi ⁊ ſubtiliatiōe ⁊ prohibitiōe a dulcib⁹ maxieq; a dulcib⁹ q̄ fiūt de faria ⁊ amillo ⁊ aq̄ ml'ta potatiōe ac turbate. Vtaſ exercitio oū ianis ē ſtōachus poſt prādium quieſcat laxetur natura eius cū pillulis biere. vomat cū ſquingibin aliquādo ⁊ frequēter virgas capparis cōditas aceto ⁊ oleo cōdiatur. Si vero ipz eſſeris hoc patienti tale regimen ſecurus fiet a ſuperuentu hydropiſis.

Si vero dolor in ptibus vmbilici bōi acciderit: māſeritq; ad ventū portēdit hydropiſis timpanice. Quare cū his vtendum eſt quibuſdā pulueribus que fiunt de ſemibus feniculi. aniſi. apij. ſatureie. nachue. carui. cardamomi. feutegi montani equis ptibus ⁊ ſūatur eo exagiū. a. vſq; ʒ. ij. in ſaliua cū vino ribano. minuaſ huic cib⁹: vtatur exercitio ⁊ labore añ prādiū: ſoluat nām cū pill' ſequebegi ꝓderit eim plurimum.

Si vero acciderit homini faſtidium ⁊ ventoſitas in ſiniſtro aut dextero latere in his que ſub hypocūdrijs ſunt: ſimil' etiam fiat appetitus ablatio: portendunt bec ileon. Quare iminuendus eſt cibus ⁊ ſubtiliandus: imminuendus ⁊ potus aque frigide vtendumq; exercitio balneo ⁊ ſomno prolixiori: ⁊ ſi ſic non ceſſat da ei aliquid iureſenorum laxatiuum. ⁊ pill'as ſequebegi. abibunt enim hec accidentia oio. Si aūt illis vtriuſq; grauitas ⁊ extēſio acciderit apoſtēa in renib⁹ futurū portēdit. Et ſi quidē dolor exterius fuerit timetur futurū in lacertis apoſtema exterioribus. Si vero introrſum in interioribus timēdū ē ipſis videlicet renibus. Quare vtendū ē pblebotomia baſilice in latere patiēti: dādaq; boi aqua ordei: dabiſq; illi ſemis cucumeris ⁊ citruli. cucurbi. portula. cq̄ pōdera: teres oia diligēter ⁊ ſumes ex eis. ʒ. c. cū iulab. locum quoq; aliquo eōfortanti emplaſtriza prohibētiq; fluxū materie vt ē emplīm de ſandal' ſūptū ⁊ roſa. ⁊ manutha. ⁊ beſafo. ⁊

UVA. BHSC. IyR_125_1

terra armenica cū aquā ītibe ⁊ aquē queffare ⁊ ſimſliū. Jmminuas cū aquis decoctionū aut aqua lebelab ⁊ ſimilibus.

Si aūt quādo imerguntur arene vrine ſignū ē future generationis lapidis in renibus expeditq; huiuſmodi hominē vti exercitio tēperato ante prandiū vt euacuētur ſuperfluitates maturetur humiditas phlegmatica. Arceas illū a copia ciborū maximeq; groſſorū ne forte in corpore eius crapule adumentur groſſe. Sic quoq; ſiquando minxerit hō vrinā in qua ſint ſubmerſa quedā ſimilia mardaſenego trito: ſignū ē lapidē i veſica: cōmodeq; ē arceri patiētē a copia ciborū maximeq; groſſorū in quibus ē ventoſitas vt beriſe ⁊ idabat riſū triticū ſūptū cū caſeo recēti ⁊ lacte dulciaq; facta de farina ⁊ amilo ⁊ oua dura recenteſq; piſces. caro vaccina ⁊ capra ⁊ ouiū ⁊ ſimilia: panēq; nō bene factū nō bene coctū fructuſq; dure digeſtionis vt poma imatura coctana. perſica pira imatura: exercitiū quoq; ꝓtinuū prādio caueat ⁊ eua cuet corpus medicaminibus laxatiuis ⁊ ſoluētibus phlegmaque nō ſunt plurimi caloris: deſq; illi prouocātia vrinā vt eſt ſemen meloñ. cucu. ⁊ citru. ⁊ qualia ſunt auellane ſemiū cum ſquingibin ⁊ alia ſubtiliantia ⁊ prouocātia vrinā ⁊ ſimilia.

Quādo āt hoi inſtat cōtinua vrine incēſio. ſignificat vulnera futura in veſica ⁊ virga. Quare oꝫ huiuſmodi vti cibis refrigerātibus ⁊ humectātibus vt ptiſana cū oleo amigdal. aq̄ quoq; portulace ⁊ ſcis coctanoꝝ ⁊ floꝝ ſemis pſilij ⁊ olim amigdalarū dulciū ⁊ oleū ro. cum iulab. vel abis autem dulcia cibaria ⁊ pungitiua ⁊ bibat vinum. Quando aūtē accidit cū ſol'one vētris dolor ⁊ incēſio in ano: diarriā portēdit huic oꝫ dare ſefuſuz terre compoſitū de ſemie pſilij ⁊ ſemine merui ⁊ ſemine ſabeſeforē ⁊ amilo. ⁊ terra armenica equalibus poderibus frixis ⁊ irrozatis. oleo ro. Potus eius iuxta meſurāq̄ op⁹ ē cū robo mirti aut robo coctāoꝝ. Paſces patiēte naraga cū oleo aut granis granatoruz: aut lacte acerbo in quo decocti ſint lapides calefacti. aut fruſtra ferri calefacti. Si vero aſſidua fuerit prurigo in ano portēdit emoroidas: hūc ſōuenit arcere a cibis melēcholiā generantibus ⁊ frigidis: cibariq; eſpidabago ⁊ tibalego cum carne agni ⁊ porris. Babis quoq; oi hebdomada. ʒ. b. pillularū machali: vngeq; anū anteperſicoruz oleo ⁊ oſo lini. Hec ſunt q̄ voluimus oſtendere de amputatiōe cārum coruz morboꝝ iam aduenientiuz. Atq; hoc eſt vltimū in cuſtodia ſanitatis corporum. Reſtat autē nobis addere his que dicta ſunt que homini neceſſaria in qualitate cuſtodie ſanitatis que ꝓxia ſūt neceſſarijs que ſunt. ſ. mundare corpus ⁊ comare illud atq; cōponere: ſꝫ ⁊ regimē pegrinātiū: vt ſit ſermo noſter in cuſtodia ſanitatis plenus ⁊ nō deficiēs.

Capitulum. 30^m^. de comptura corporis.

c. **Sᵗ autem** coruz que adhibere oꝫ corporibus ſanis comptura ⁊ compoſitio corporis ac mūdificatio eius: ⁊ eorū primuz aſſueſcere capillos rebus ſolidātibus: ⁊ his que ꝓhibent infirmitatū aduētū: vt ſunt furfures ⁊ ſiccitas aliaq;. Que āt furfures ꝓhibēt ⁊ ſi ſint deleant: vt laues caput cū cathamia ⁊ ſucco blitis. ⁊ bur ac: aut cū farina ciceris ⁊ lupini ⁊ aq̄ cri tali ⁊ felle tauri: ac aloez diſtēpera cū aqua mirti ſꝫ vncto prius capite oleo viola. facquoq; ſ̄ quaq; hebdomada bis aut ter ⁊ ablue in balneo. Securāt etiā ab his accidentibus ⁊ expellit ea grana que dicūtur herbarū ⁊ ipa grana que afferū tur de terra feresie. ſicut grana helbe: niſi q; grādiora ſunt. ⁊ ſapor eoruz amarus: vtāturq; eis mulieres aquared ē autē expertum ſi terantur ⁊ diſtēperentur cū aqua: foueatur illis caput: viris autē aſſidue lauare caput ſecurat ab euentu furfurum capilloruz. Confortantia aūt capillos ⁊ prohibētia caſum capilloruz ac informātia illos excludētiaq; corruptionē que fit illis: queq; morantur camtez ⁊ prohibent calitium: corruptionem quoq; que accidit illis ſtatim poſt acutos morbos ⁊ caſum ſunt hec: oleum mirtinum quo mungatur caput: ſꝫ ⁊ oleum in quo decocti ſunt emblici ⁊ mirabolani ⁊ mirtus recens: oleum laudani ⁊ oleum abſinthij. ⁊ oleum ſetaici capillos quoq; qui patiūtur poſt acutuz morbum oꝫ abradere bis aut ter cū mirra ⁊ curari cū his que diximꝰ oleis: vngatur autē caput cū oleo lini aut oleo oſſiū criſomilozū ⁊ infundatur caput caſela greca ⁊ azadera ⁊ mirta trita cōditaq; ⁊ parata cū herſauſam recenti ⁊ trita: hec enim ꝓlōgāt capillos ⁊ ſolidāt. Si āt q̄ accidat capill' ſiccitas ſic ut extenuañ ⁊ findantur ⁊ ſiccētur radices coruz inūgēdi ſūt oleo viol'. ⁊ oleo amigd. dulciū: ⁊ lauetur cū lababo ſemis pſilij. ſemis lini mixto cū oleo viol' purarum: lauetur cū pulnere viol'. adiūcto niodico dragagāti. hoc ergo regimine oꝫ regi capillos qum nō exceſſerit in eis aliqua macula. Qum autē creuerit infirmitas ⁊ caſus eorū intātū vt faciat ēt caluitiū curationē corū dicemꝰ quo curari neceſſe ꝫ q̄ūde morboruz medela tractabimus. Si quādo vero morabatur productio pilorū in barba aut aliorū aut ciliorū pili ſunt leues: oꝫ inungere loca oleo bani aut oleo aēregi ⁊ catapl'etur cū helba viridi ⁊ cōbuſta amigdal' amaris ⁊ cōbuſtis ⁊ baccis lauri tritis ⁊ diſtēperatis cū oleo: catapl'etur quoq; locus cū gallia. accelerat nāq; pilorū ꝓductionē. prodeſt ēt hoc loco medicamē hoc aſſignatio cuiꝰ eſt hec. Sume ſemis cucurb. amare ⁊ cucumeris agreſtis ⁊ ſibi armenici partes equales. tere oia ⁊ diſtēpera cū oleo balſami aut oleo aēregi ⁊ catapl'a locū: hoc quoq; facit ſumſſū cōbuſtū ſi diſtēperetur cuꝫ adipe lupi: aut adipe vſino liquefacto ⁊ catapl'etur eo locꝰ cui opꝰ eſt productione pilorū. Si autē volueris facere ne ꝓducañ pili aut in mēto aut ſub aſcellis aut circa verēda catapl'a locū ſanguine rane aut teſtudinis aut onis formicarū cuꝫ oleo in quo decocta ſunt mēbra earū: aut oleo in quo decoctuz ſit carfoō. catapl'a ēt cū nebego ⁊ opio. Si āt iā ꝓducti ſūt oꝫ expilare locū ſepius ⁊ ſuperponatur illi poſt expilationem hec ſuppoſitio ⁊ vngatur locus. Canities aūt ſi appareat ante tēpus ſuū oꝫ cauere cibos phlegma generātes: ſitq; cibꝰ bois caro aſſata ⁊ frixa ſicca paſſeres ⁊ pulli colūbini ſileſq; iā volātes ⁊ bis ſil'ia: bibat vinū purū ⁊ vetꝰ. accipiat triferā minorem vno quoq; die: maiorē ſemel i hebdomada ⁊ colea banegum aliquādo aliaq; prohibentia generationem phlegmatis vt p̄dictū eſt i p̄cedētib⁹. Si vero canities ēt accidit in etate grādiorum ⁊ ſenectute mutatio ē neceſſaria. Quare oꝫ vti medicamine denigrāti capillos ſicut iā dicemꝰ. Aſſignatio medicamis capillos denigrātis. Sume gallarum in oleo frixarum donec cōburātur. ʒ. ij. muſadet. ʒ. o. ſal' anclem. ʒ. e. tere diligēter ⁊ cribza cū ſubtiliſſimo pāno diſtēpera cum aq̄ calida ⁊ ſuſtine duabus horis: ⁊ infūde ea caput ⁊ nocte barbā. ⁊ operies folijs ea zadricat: aut folijs charube aut bliti mane facto ablue cū aqua calida ⁊ oleo inunge. Aliud ꝓbatum ſume catare. ʒ. ij. beme. ʒ. e. terantur in mortario ⁊ miſceantur cū oleo diligēter diſtēperetur cū aq̄ calida: ⁊ deſine donec fermētetur ⁊ vngatur eo caput nocte: factoq; mane ablue aq̄ calida in qua decocta ſit mirtꝰ fiet etenim nigrum in vltimo. Aliud Hal. de libro medicaminū cōpoſitoruz ſume flores nucis anteq̄ aperiātur dū ſūt quaſi gēma ⁊ tere cum oleo ⁊ miſce cum eis macalum iudaicum ⁊ vtere. Aliud ſume mirre partem mardaſenegi dimidiam partem ⁊ tabigeri partes. b. ⁊ ſicut apud quoſdam habetur partes. c. tere ⁊ cribza ⁊ diſtemperes cum aqua ⁊ vnges capill'. Aliō ſume purgamenti ferri triti diligēter: ⁊ limature plūbi eq̄lia pōdera coq̄ cū acetovini: donec fiat ſpiſſū ⁊ ſic vtere. Aliō ſaccaicū nabamā ⁊ roſas fabarū tere in mortario plūbeo diligēter: effunde deſuper oleum ſiſami: q̄tū opus eſſe videris ⁊ ponatur ad ſolē opertum cū pāno. ⁊ teratur quotidie ter diligentiſſime facies ſic diebus. k. ⁊ repone in vaſe: vtereq; quz opus fuerit denigrat ei capillos optic. Aliud ſume corticuz nuc̄. viridiū. ʒ. l. ſadagi incidi ⁊ migularū conditarum vniuſcuiuſq; ʒ. e. gallie. ʒ. a. funde ſuper hec oleū mirtinū ⁊ oleū batu. de vno quoq; dimidia vel decoq; cū igne tēperato donec habeat medietatē ⁊ colatū pone in vaſe: vtariſq; qū opꝰ fuerit. Aſſigna° olei laudani denigrat capillos ⁊ ꝓfirmat. Sume olei mirtini. ℔. a. beladari. ʒ. a. deſine ſimul die ⁊ nocte: tunc fac bullire in olla ſtagnata donec ſoluatur ⁊ recōde: vtariſq; qū opus fuerit. Aſſigno olei emblici purgati ab oſſibus ⁊ mirti ⁊ cortic. radicis pini equales partes: ⁊ coquañ in aqua vſq; ad tertiā deinde colētur ⁊ mittātur cū eis oleuz ſiſami equali pōdere ⁊ pone ad ignē tēperatū in vaſe ſtagnato donec deficiat aqua ⁊ ſuperet oleum. Oleum abſinthi denigrat capillos ⁊ cōfortat. Sume baccarū lauri. laudani. abſinthi equales partes nucū cipreſſi partes. b. tere diligenē ⁊ cribza. ⁊ liga in pāno ſubtili ⁊ mitte in oleū mirti per ebdomadā: deinde tādiu miſce donec ſoluatur ⁊ cōde in vaſe quꝫ opꝰ fuerit vtere. Aſſigna° olei ſetaici. Sume folia ſetaici rubei mūdata ⁊ ſiccata. tere ⁊ ſica cribza cum ſubtiliſſimo pāno. tūc ſume de eis. ʒ. b. ⁊ pone in libza olei mirtini. ⁊ ſolifica bis diebus. l. ⁊ cōde in vaſe qū opus fuerit ſupturus. Aſſigna° criſpādi capillos extēſos. Sūme mirre partē. a. mardaſenagi partes. b. emblici gallarū vniuſcuiuſq; partes. b. tere omnia diligēter ⁊ irriga aq̄ mirti cataplaſma bis capillos ⁊ per trāſuerſum circa reſtē implicitū fac. ⁊ fil' diligēter ſtringe ⁊ dimitte tribus diebus: tunc ſolues ⁊ excuties lauabis cū ſedaro ⁊ inungas oleo viol'. vel ro. Si vero explicatos vis facere capillos. vtere bis que dicta ſunt in capitulo ſiccitatis capillorum ⁊ ſciſiōis. Aſſigna° expilādi capillos cū mir

UVA. BHSC. IyR_125_1

ra. Sume calcis mire albe. ʒ.a. ʒeraici crocei ⁊ triti diligẽter .ʒ.b. cathemie. ℥.ʃ. solue hec omnia cum aqua calida: ⁊ vnge corpus oleo ro. post cathaplasma hoc medicamine: ⁊ patere donec operetur tunc laua ⁊ vnge oleo ro. ⁊ puro. ⁊ superpõe rosarũ rubearũ puluerẽ. Si vo arserit mirra ⁊ cõbusserit: fũ de sup caput eius aquã frigidã sepius ⁊ cataplasma super farinã lẽticule ⁊ ro. pcussã in oleo ro. Si aũt incẽsio ei⁹ grauis est. cura medela cõbustionis ignis. Quod autẽ amputat odorem mirre est cataplasmatio loci cũ sãdalo: ⁊ benago puro ⁊ rosis: ⁊ benua ⁊ bis simũibus.

De colorãda facie ⁊ macul' remouẽdis. Si quando color sit imutatus ⁊ nõ sit mũde albedinis: visq; clarificare: oz vtaris hac gumera. Assignatio sume farinã lẽticule ciceris: fabe lupino ⁊ ordei amigõ dulcium sine corticibus diligenter tritarũ: vniuſ cuiusq; ptez. ʃ. ʒ. ezabel saba quartã ptẽ: tere oia diligẽter distẽpera cũ lacte dulci ⁊ cathaplasma faciem: ac permitte sic die ⁊ nocte: deinde laua cum aqua in qua decoctũ sit furfur beueri ⁊ adijce secũdo ⁊ tertio donec dealbetur color. Aliud ⁊ si vteris ℔ gũera ꝓderit: desulã ꝓdituz cũ aq̃ melõis tribus dieb⁹ desicca ⁊ tere hutuſmodi. Sũe ptẽ cortic. nemosa ⁊ corticum radic. cãnarũ. cuiusq; ptis quartã ieis melõis q̃drãtẽ partis ⁊ tere ⁊ distẽpera cũ ordei aqua ⁊ cataplasa faciẽ. Aliud sũme lupini. fabe excorticate. semis melonis cuiusq; partẽ. a. lenticule discoriate dimidiã partẽ teres oia diligenter ⁊ distẽperabis cũ aqua faciei superpone.

De rubificanda facie ⁊ maculis remouendis. Si vero volueris colorẽ facici ad ruborẽ vertere. ꝑcipe volẽti hoc comedere carnes assidue: vinũ bibere bonum ⁊ vetus. Comedat allea. cepas mel. balneetur plurimũ i aqua calida. fricet faciem cuz pãno mediocriter ⁊ cathaplasmet cũ calacano facto de lacca optia cũ modico plũbi. Rubefactio que dealbat faciẽ ⁊ compo nit: lentigines extirpat subtiles. Sume lupini semis mellis. vniuſcuiusq; ʒ.c. farine fabarum ʒ.b. farine ordei. ciceris. cuiusq; ʒ.ʃ. dragagãti. ʒ.a. tere oia diligẽter ⁊ distẽpera cum lacte mulieris. zafrã. ob. a. cathaplasaq; nocte ⁊ mane laua cum aqua furfuris decocti. Si sint autẽ in vultu. aut in alijs locis macule vulnerũ aut variolarũ oz cathaplari hac superpositione. Sume semis lelebeni bachi. lupini cuiusq; ʒ. b. buraci. ʒ.a. distẽpera cũ aqua ⁊ cathaplasa faciẽ: ⁊ si nõ extirpãtur macule nigre hoc mõ. sume beledarũ ⁊ tere in mortario cũ oleo pistacearũ ⁊ cathaplasa illo maculas vulnerũ ⁊ incidetur liuior ⁊ cathaplasa hoc cathaplasmate: aufert eni oio. Si ãt sit in facie attritio aut lentigo oz vti medicaminibus que assignauimus in cura lẽtiginũ. Si ãt accidat faciei aut labijs aut vol' manuũ scissure vnge oleo viol. ⁊ adipe anatis, ⁊ pijce desuper parũ quatbire bocq; fac sepius.

De paruificandis mãmillis ⁊ testiculis. Assignatio eorũ que prohibent mulierũ mãmas augeri ⁊ in suo habitu statuunt cathaplasma eas cũ corathio trito diligẽti⁹ ⁊ distẽperato cũ aqua mirti ⁊ galla ⁊ terra cipria ⁊ sume de selboie menico quo vtuntur tinctores. ⁊ mardasenego ⁊ phabanico distempera cũ aqua mirti aut gallarum aut tami ⁊ emplastriza eo mãmas. Sume quoq; nuces cipressi ⁊ tere diligẽter ac distẽpera cũ aq̃ ro. ⁊ emplastriza papillas. ⁊ strige fortius ac permitte diebus tribus: tũc solue ⁊ laua cũ aqua calida ⁊ sine sic tribus diebus. cathaplasmabisq; alijs tribus. fac hoc sepius donec extrabãtur papille ⁊ solidentur in ꝯctione. Facit hoc idẽ si sumpseris beledarũ ⁊ adbaã ⁊ tritis diligẽtius superposueris tantũdẽ farine ordei ⁊ tẽperãs cũ aceto cathaplasmaueris mãmillas. Sume selbũ tamenicũ ⁊ fecẽ vini: gallas virides: tere oia diligenter ⁊ distẽpera cũ vino cathaplasma qz mãmas: ⁊ superpone illis spongiam irrigatã martagge ⁊ aq̃ mixtis ⁊ ligentur: caueãt ãt ne plurimũ manu tractẽtur ⁊ tãgãtur. Si vero que sint volueriſq; eas in hoc confirmare cathaplasma cũ tama gmolee. ⁊ espidabago equaliter que distemperata sint cũ aqua decoctionis seminis benegi. emplastriza quoq; cũ surenano trito ⁊ distemperato cũ aq̃ ⁊ aceto proderit enim. Sic facies de testiculis puerorũ si volueris facere vt non crescant.

De remouendo fetore corporis. Porro medicamia curãtia fetorẽ alarum sunt hec. Sume tuciã carmanicã ⁊ carmazagũ tere diligenter ⁊ distẽpera cũ aqua ro. ⁊ cathaplasma eo alas. aut sume mardasenagũ ⁊ proijce parũ desuper aque salse ⁊ tere diligenter: ⁊ funde desuper aquã ro. ⁊ tuciã ⁊ cõmoue in mortario cũ pistello donec fiat albũ tũc superadde parũ cãphore ⁊ vtaris qum opus fuerit. Quod si sumpseris mardasenegum ⁊ posueris inter folia rosarũ viridiũ ipsũ mardasenegũ contrahet odorẽ rosarũ: ⁊ tere diligenter ⁊ albũ fac cũ mclago ⁊ aqua ro. ⁊ cãphora. hoc enĩ alarum expellit odores. Assignatio alia. Sume tucie carmanice albe partem. i. ⁊ garioſ. simiſiter: teranturq; ⁊ cribrentur subtilissimo pãno: tũc distempera cũ aqua ro. ⁊ trociſcos fac: ⁊ desicca in vmbra ⁊ qũ op⁹ fuerit vtere. Aliud sume folia sisami trita diligenter ⁊ superpone. expell' eni fetorẽ alarũ. Cum autẽ sudat pes sudore plurimo ⁊ superabũdanti: appone subtus hemiã mixtã cũ folijs sisami tritis cũ selbo iemenico diligenter quod ẽ selbũ rubeũ ⁊ cathaplasmetur rursus pes hoc selbo cum carmarago trito diligenter ⁊ ⁊ distẽperato cum aqua mirti ⁊ aqua ro. Sed si ponatur pes i aqua cathani qua vtũtur mulieres ad stringendũ sanguinẽ mẽstruũ: proderit hoc quoq;.

Capitulũ. xi⁹. de regimine peregrinantium aridam aut mare.

Unt aũt eorum quibus indiget homo hac in parte que oportuna sunt apparatui peregrinationis ⁊ cautele ne quid graue ei accidat. Dico ergo quoniam primum quod oportet ante peregrinationem peregrinãtibus facere euacuatio est. ſ. corporuz cum phlebotomia ⁊ laxatiuo: ĩ quidẽ consuecit quis ⁊ est locus ab exhibitione medicine: medicamẽ ãt oz sumere qõ cõsuecit. ⁊ q̃ corpus eius a supfluitatibus mũdetur: labor nãq; ⁊ motus calefaciũt corpus. maliq; abbic liquefiũt humores ⁊ trãsciũt de loco in locũ. biq; ad aliquod nobilium defluunt mẽbrorum: pariuntq; in eis ỹm quãtitatẽ suã ⁊ qualitatẽ apostemata: aut miscẽtur bũoribus bonis quos ⁊ corrũpunt: fiuntq; ab eis alijsq; febres. ⁊ nõnulli alij morbi: q̃re oz ãte peregrinationẽ mũdare. Debinc autẽ qui pegrinaturus est si nõ hz consuetum ãbulare exerceat seipm in deãbulatione: assuescatq; eam paulatim augẽs quãtitati ei⁹ quoq; die donec assueuerit: faciliſq; fiat illi: frequẽtet quoq; vigilias: nocte paruz dormiat: fort asse eim ad vigilias cogetur nocturnas: q̃s si consuevit optime feret. Pari modo sicut est balnei consuetudo pedetentim intermittatur. Speculetur quoq; ⁊ prouideat horã q̃ possibile erit ei quiescere duz peregrinabit assuescatq; seipsum eo tẽpore cibis: trascatq; ad hoc pedetẽtim. Sic quoq; faciẽdum est in oibus que viderit necessaria itineri: vt qum ad ea puenerit vtenda minime in cõsuetis ledatur: hec qũ fecerit oioq; statuerit pegrinationẽ incepturus est iter. Siquidẽ cuius peregrinatio sit ambulãdi peditez cõponat lacertos cruriũ ligaturis solidioribus: stringatq; se medium mãtilibus quo dorsuz eius motui sit apparatius solidiusq; sitq; illi baculus quo initatur quouis tempore: adiuuat eim peregrinantez in itinere: ⁊ releuat ab eo angustiaz: nec vero conuenit iter facere ⁊ ipe patiatur famez: hoc eteim virtutẽ debilitat ⁊ dissoluit pp multitudinẽ eorum que a corpore soluũtur per motũ. Sz nec in repletiõe: prohibet namq; celeritatẽ itineris: ⁊ adducit arctationẽ spũs: nisi sit ipius rara cutis: porriq; aperti ⁊ lati: sin aliter oz ante q̃ iter faciat horã refici cibo quãtitate quidẽ pauco sz plurimi nutrimenti vt epar quadrupedũ: carnes vitulorum fortioresq; aues oua solida ⁊ similes cibi grossi plimi nutrimẽti. Comedat aũt vt predixim⁹. Et primo quidẽ die pedetẽtiz ire debinc celeri⁹ ⁊ addere celeritati itineris quotidie siquidẽ poterit. Si min⁹ si cogitur festinare viaz qũ senserit angustiaz quiescat. deponatq; seipm si poterit: infundaturq; paululum ⁊ vngantur omnia mẽbra eius oleo viol. mediocriter. magis autẽ dorsuz ⁊ pedes quo humectẽtur membra siccitate que illis motu facta est. Regatur quoq; omni illo regimie qõ disposuimus illi qui ex labore angustiam patitur. Si autem cõtigerit pegrinari estatis tẽpore nocte iter capiat ⁊ dũ aer frigidus est diei tẽpore requie fruatur quo securus fiat a lesiõe solari. Adducit etiã persepe in sole ⁊ estu iter morbos pessimos quales sunt cephalea. febres ethice. siccitas corporis. ⁊ consumptio alieq; infirmitates calide ⁊ sicce: magisq; illis qui sunt caliõ ⁊ sicce cõplexiõis. corporũq; gracilium: ⁊ quibus incõsuetuz est operari in estu solis. Cuius vero ẽ consuetudo iter facere in estu. ⁊ cuius cõplexio est frigida ⁊ humida. cui⁹ corp⁹ obesum ⁊ corpulentũ: huic plima non fiet lesio. Quare oz pegrinãtibus iter cauere: dũ plurim⁹ ẽ diei est⁹. Q; si vrgeãtur cauẽat corp⁹ ab estu operti vestib⁹ solidis ⁊ spissis quo prohibeatur est⁹ accessus ad corp⁹. Caput quoq; ac facies opiaf pileis ⁊ alijs similibus quo minor fiat anhelatio eius i aere calido: nec fiat illi excoriatio meatuuz. Expedit quoq; iter agenti sitim prouocantes cauere cibos: vt pisces tã recẽtes q̃ salsos lac quoq; caseum veterem fabas decoctas: omia deniq;

UVA. BHSC. IyR_125_1

salsa dulcia pūgitiua: aliaqꝫ quorū est sitim ād̄ducere: vtatur ergo cibis refrigerātibus ⁊ humectantibus: quales sūt sanic ordei ⁊ tritici cū ẓaccara: ⁊ lactuce semen portulace ⁊ cucume ris: mel'. ⁊ cucurmassum ⁊ similia: sed ⁊ cōdita cū aceto ⁊ be seré nec multiplicet cibos. Copia nāqꝫ ciborū sitim suscitat. Et si calor ⁊ estus multus est: timeturqꝫ sitis anteq̄ iter aggrediatur: lababū semis psilij accipiatur: ⁊ succus semis portulac. cū aqua granatorū muzorū ⁊ oleo amigd. vel oleo granorū cucurbite: ferat etiā grana coctanorū ⁊ pillas que sitim sedāt. Assigna°carū sūc medullā granorū cucurbite ⁊ medulle semis cucumer. ⁊ medulle semis mel'. ⁊ citroli. ⁊ portulace cuiusqꝫ ʒ.e. amili que tbire. spodij cuiusqꝫ ʒ.b. tere omnia dili genter ⁊ distēpera cū lababo semis psilij: ⁊ fac pillulas magnas pressas ⁊ habeas in ore. Hoc si nō proderit laminā plū beam in ore contine. aut ʒ.i. adasse: sedat eni siti minuitqꝫ indigentiā aque. Si aūt acciderit boi lesio ex estu ⁊ calefiet corpus eius ac siccabitur ⁊ debile fiet funde super caput ei⁹ aq̄ ro. refrigeratā: aquā quoqꝫ frigidā bibat tulab: aut aquā granatorum muzorū refrigidatā. Accipiat dugam refrigidataꝫ cuꝫ niue. Porrigātur illi fructus recētes cū niue refrigerativt mora pruna: vua cucumeres citroli ⁊ similia. Aut bibat sanic ordei vel tritici ẓaccare ifusuꝫ ⁊ aq̄ frā. Cibet cibo sbtili facile digestibl'i: vt pisciculi pū sale pduti. aut extreis edorum ⁊ cucurb. pditis cū besere ⁊ aceto ⁊ olo alijsqꝫ similibus. Odoret sandalum. aquā ro. ⁊ cāphorā ⁊ liniat ur illis: dormiat prolixius in loco frigido que purgauerit ⁊ aquilo vt cōfortet corpus eius redeatqꝫ naturalis calor in habitū suū. Si vero cephalea accidit pone illi sup caput aquā ro. ⁊ oleū ro. ⁊ modi cū aceti vini ⁊ tūsū optie refrigeratuꝫ: aliaqꝫ sicut dicturi sumus in cura cephalee que fit ex calore solis. Cum contigerit bieme pegrinari ⁊ frigidis locis būc oꝫ facere die iter. quiescere nocte. obseruet corpus: opiatqꝫ vestibus pilosis induat pellicium renoues ⁊ duplicia studeat opire caput ⁊ faciꝫ mollibus pilleis bamabamis: gaçbinis si pōt induat pedes laneis ⁊ calefaciētibus: caueatqꝫ frigus corꝫ q̄tum poterit maxie aūt equo vectus: peditibus ⁊ciqꝫ copia motus pedes calefacit. Si aūt sit in locis in quib⁹ ifidet vix pegrinatō buic iter agēti oꝫ addere que frig⁹ pellūt: cauteleqꝫ extremorum mēbrorū ⁊ fatici: magis autē si ē etiā flatus vētorū: hoc eim difficilius ē ⁊ maius nocumētum prouocans: quare oꝫ būc antenenire ⁊ comedere allia ⁊ cepas cōpetēti modo. reficiaturqꝫ cibis in quibus sint calida cōdimenta. vt piper ⁊ zīziber. Ungatur corpus ⁊ pedes olco bani ⁊ çēbaçi: aut oleo olinarū ⁊ oleo laurino similiqꝫ oleo calido quo sufferat corpus frigus: nec sit illi additus ad mēbra: eo q̄ pori eius oppilati sunt oleo ⁊ calor ingressus ad corporis iteriora supficieſqꝫ oleo calefacta. Caueat aūt ne fiat frigus manib⁹ eius ⁊ pedibus. maxime aūt equitantis: inuoluat ergo articulos pillis mollib⁹: induatqꝫ caligas. ⁊ desuper ocreis vtatur: manus quoqꝫ opiat ⁊ induat his que p̄antur pilosis indumentis custodit eim boc extrema ⁊ p̄hibet frigus ab eis. Caucre etiā oꝫ ne visus debilitetur p̄pter intuitū in niue frequēter: spargit ẓeim boc visum ⁊ minuit illū: supponatur ergo oculis pānus niger: ⁊ sit pilleus niger: ⁊ si possibile ēt vestes aut violacee aut virides: bi eteim colores visum colligūt ⁊ adiuuant. prohibētqꝫ spargi. Est aūt color niger meliorisactiōis ad huiusmōi. Si quādo aūt ledatur bō frigore ⁊ exasperatur cutis eius: oꝫ illū induere calefaciētibus vestibus ⁊ ad ignē hora vna statui: post igrediatur balneū: sitqꝫ in eo p horam. post quē ingrediatur concbā aque calide: ⁊ rozetur super eum aqua continuatiꝫ: debinc vngātur oleo bani corp⁹ eius induaturqꝫ vestibus i balneo: ⁊ oleū sit super eū: egressus balneū quiescat p horā tēporalē i loco secreto: post reficiat iure carniū cum espidabago sꝫ nō copioso: vtaq̄ qꝫ somno lōgo in mollibus ⁊ calidis stratis. Si vero accidit lesio ēt extremis a frigore niuis: timeturqꝫ casus: inungatur diligentius oleo bani. ⁊ oleo çēbaci: ⁊ ponātur sup digitos. ⁊ iter eos frustra grisij. varij. ⁊ lanam mollē: indnāturqꝫ pedes calidis laneis ⁊ obseruet ab aditu frigoris: hec eteim pellunt que acciderat lesionē ⁊ prohibēt ne iterū fiat. Et scias q̄n ambulatio est patienti vtilioꝛ equitatione. Equitātibus eteim fiunt quidam langores: peditibus minime accidētes. quoniaꝫ motus eorū calefacit corpa. Nec cōuenit huiusmōi boiꝫ qū fecerit iter i frigid ⁊ niuos locis vt secur⁹ fiat gete doloris dū fuerit prius: hoc eni significat corruptionē sensus: quare non oꝫ negligere sed nec ligationē digitorū. Et si non liuescent vel nigrescūt sed intumuerint: oꝫ eos liniri olis calidis vt dixim⁹ ponanturqꝫ in aqua calida in qua decocta sint calefacientia vt camomilla aqua lilelmeleeb anetū. furfur. ⁊ similia. Si autem liuidi sunt digiti aut nigri. oꝫ incidere illos minutim profundius scilicet ⁊ permittere in aqua calida: donec sponte sāguinis flux⁹ amputetur. Quod vt fiat cathaplasma cū ltai armenico distēperato cū aceto ⁊ aqua ro. ⁊ stringe die ⁊ nocte: deinde lana cū vino ⁊ adijcias superpōere donec crescat caro in locis illis ⁊ desiccētur vulnera. Si vero res eo vsqꝫ progressa fuerit vt digitorum fiat casus aut aliorum nihil p̄derit medela cōferētius tū ē oībus quibus vtimur emplastrū boraci. ⁊ cadmie ⁊ caberi solatri tritoꝝ ⁊ mixtorū cum oleo viol'. hoc ergo emplastrizabis locuꝫ calefacto vnoquoqꝫ die bis aut ter donec ceciderint que putrida sunt: post hec curabis medicamibus quibus curātur vulnera desiccantibus. ſ. ⁊ alijs de quibus dicturi sumus in cura vulnerū.

De regimine peregrinātiū in mari. Si vero sit peregrinatio i mari: ⁊ acciderit pegrinantibus subuersio ⁊ vomitus vtatur sirop. besere: aut sirop. granatorū cum mēta: aut siro. pomorū muzorū ⁊ tamarindorum: suggat granata muza: poma muza: odoretqꝫ hec eadem minuatqꝫ cibū. Si vero incipit dominari vomit⁹: mūdetur stomachus eius calidis: ⁊ vtatur deinceps bijs que assignauimus: odoret autē sandalū. ⁊ rosas: ⁊ ter aut quater in fusam aceto cū vino: sitqꝫ cibus eius acerba vt cū cratule cōdita: ⁊ quod fit de acerbis aut sumac aut beserem ⁊ similib⁹. Abstineant ab intuitu maris prodest eiꝫ. Accidit etiam peregrinanti pediculorum copia in corpore propter sudoreꝫ ⁊ puluerem ⁊ paucitatem balnei. hoc cum acciderit cathaplasma corpus cum argento viuo occiso cū oleo adiūcta ari stol'. lō. ⁊ mirabago. ⁊ defalo. ingrediaturqꝫ balneuꝫ mane ⁊ mundetur corpus eius fricatione valida: lauetur caput cum cathemia ⁊ blito ⁊ buraco: induatqꝫ vestes lineas suaues ⁊ mūdas: expellentur oio pediculi.

Sermo secundus secunde partis libri cōpleti artis medicine qui dicitur regalis dispositio bali filij abbas. trāslatus a stephano pbie discipulo: qui medicaminū continet simpliciū scias ⁊ vtilitatē corū diuisus in. 57. capla.

Capitulū primū de diuisione medicandi ⁊ via curādi .1.
De probatione medicaminū per experimenta in corpib⁹ .2.
De pbōne medicamis p velocitatē alterātis ⁊ tāditatē .3.
De pbatiōe medicaminum per velocitatē coagulatiōis ⁊ morum. 4.
De probatione medi. per saporem. 5.
De probatione medicaminum per odorem. 6.
De pbatōe medi. per calorē ⁊ per experimenta. 7.
De virtutibus secundis ⁊ primo de maturatiuis. 8.
De cognitione virtutis medi. emollientiū. 9.
De cognitione virtutis medi. solidantiū. 10.
De cognitione virtutis medi. oppilantium. 11.
De cognitiōe virtutis medicaminū aperientium ⁊ mundificantium. 12.
De cognitione medi. soluentiū. 13.
De cognitione medi. ispissantium. 14.
De cognitione medi. aperientium ora venarū. 15.
De virtute medi. arctantiū ora venarum. 16.
De virtute medi. cōburentium. 17.
De virtute medi putrefacientiū. 18.
De virtute me. liquefacientium carnem. 19.
De virtute me. cicatrizātium. 20.
De virtute me. adducentium carnē. 21.
De medicinis attrahentibus. 22.
De medicinis repellentibus. 23.
De medicinis saluātibus ⁊ liberantibus a veneno. 24.
De medicinis sedantibus dolorē. 25.
De virtute tertia ⁊ medi. frangētibus lapidē. 26.
De medicinis prouocantibus vrinam. 27.
De medicinis prouocantibus mēstrua. 28.
De medicinis lac generantibus. 29.
De medicinis generantibus sperma. 30.
De medicinis amputantibus lac ⁊ sperma. 31.
De medicinis pectus mondantibus ⁊ pulmonem. 32.
De simplici diuisione medicine ⁊ assignatiōe eius. 33.
De herbis ⁊ virtutibus earum. 34.
De virtutibus seminum ⁊ granorum. 35.
De me. que sunt folia. 36.
De floribus. 37.
De me. que sunt fructus. 38.
De me. que sunt olea. 39.
De me. que sunt succi. 40.

UVA. BHSC. IyR_125_1

De assignatiõe gummarum. 41.
De me.que sunt ligna. 42.
De radicibus plantarum. 43.
De me.metallicis ꝛ bullientibus. 44.
De lapidibus. 45.
De salibus. 46.
De vitro ꝛ spẽbus eius. 47.
De corporibus metallorum. 48.
De medicinis sumptis ex animalibus sicut est laẽ.buty tũ coagulum.ouum.sudor.sputum. 49.
De bũditatib⁹ que sunt de aialib⁹ ꝛ primũ de fellib⁹. 50.
De vrinis ꝛ stercoribus. 51.
De vtilitate mẽbrorũ animalium. 52.
De medicinis laxatiuis. 53.
De diuersitatibus laxatiuorum. 54.
De me.prouocãtibus vomitum. 55.
De regimine bibendi laxatiuum. 56.
De regulis quomodo eligantur medicamina ꝛ quõ seruãda sint ꝛ probibenda a corruptione. 57.

Capitulum primum de diuisione medicãdi ꝛ via curãdi.

De necessaria

q sunt ad custodiendam sanitatem ꝛ amputationez causaꝝ morborum iam fieri paratorum in antecedenti boc sermone diximus: hoc autem in sermõe ꝛ sequẽtibus agendũ de curatione passionuꝫ ꝛ morborum ceterorum: ꝛ primum de diuisiõe medicandi. Bi eo ergo qñ morborũ medicatio in duas diuiditur ptes: altera est que fit per regimen medicaminũ: altera ẽ que fit manus curatione: ꝛ nos icipiemus primũ medicationẽ morborũ que ẽ per regimen medicaminũ triplici procedẽtes tramite. Primus iconsideratio est medicaminũ: simpliciuꝫ que sit eorũ vtilitas in vnoquoqꝫ morborũ. Bicemus etenꝫ vnũqõqꝫ medicamẽ simpliciũ cuius cõplexionis sit: cuiuꝫ virtutis sit: cuiqꝫ morborum cõferat. Secundus autẽ est quo considerabimus quid conferat cuiqꝫ manifestare egritudinũ: quodqꝫ simpliciũ ꝛ ꝓpositorũ medicaminuꝫ. vnãquãqꝫ eteni infirmitatũ sensui subiectarũ sigillatim inducemus ꝛ que illi medicamina prosint. Tertius ẽ porro i quo mẽbroruꝫ ẽ cõsideratio ꝛ morborũ qui illis accidũt q̃qꝫ prosint singulis medicamia morbis. Incipiemus enim tractãtes de morbis a capite vsqꝫ ad pedes: vt se se ordiatim sequũtur ꝛ ponem⁹ que fiunt passiones ꝛ morbi: interserentes medicamina que vtilia sunt cuiqꝫ passioni ꝛ quibus sanantur. Hic eni est ordo cõuenientior ꝛ melior ac cõpẽdiosior ad propositũ: quꝫ bij tramites perferãt nos ad omnes diuersitates medicãdi que sunt per regimen medicaminũ. Que qñ ita sit incipiemus a primo tramite ꝛ cõmemorabimus vnũquodqꝫ simpliciuꝫ medicaminũ: ꝛ assignabimus cõplexionẽ eius ꝛ virtutẽ ac vtilitatẽ proponemusqꝫ sciẽtiã probandi medicaminũ simpliciuꝫ virtutes ꝛ eligendi. Bicimus ergo volentez scientiã medẽdi egrotos optere i primis virtutes medicaminuꝫ simpliciũ ꝛ actiones eorũ cognoscere: ꝛ que his vtilitates sunt. virtutes autẽ medicaminuꝫ tres sunt. Pria est virtus que dicitur prima ꝛ hec est cõplexio. Secunda que ꝛ ba virtus dicitur: que ꝛ venit a cõplexione atqꝫ hec est maturãs molliens solidãs oppilãs ora venarũ: minuens carnẽ attrahens dolorẽ sedans ꝛ venena pellens. Tertia vero que ꝛ eodem sortitur nomine est que lapides frangit vrinã ꝛ mẽstrua prouocat sputa sanguinis de canis pectoris adiuuãs generãs lac. Qui ergo vult hec cognoscere necesse ẽ: primuꝫ scire canones quibus probatur quodqꝫ simpliciũ medicamẽ: quibusqꝫ significantur cõplexiones virtutes vtilitatesqꝫ eorũ in corporibus. Qua propter in disputatione hac nostra de simplicibus medicaminibus: primũ cõmemorabimus probandi virtutes eoruꝫ vias: sunt ergo sex. Prima est ad experiẽdũ medicamina in corporibus sũpta ꝛ passionibus. Secunda ex velocitate alteratiõis sumitur medicamine ꝛ difficultate. Porro tertia excelleritate cõglobationis ꝛ mora. Bt vero q̃rta est que de sapore sumitur. Quinta vero de odore. Sexta sumitur deniqꝫ ex colore rerum. Et nos igitur incipiemus ab ea que per experimẽtum sumitur in corporibus ꝛ morbis.

Capitulũ. 2⁹. de probatione medicaminũ per experimẽta in corporibus

c Certior probatio medicaminuꝫ simplicium alioꝛqꝫ qua exprimitur cognitio cõplexionis eorũ. Est via que sumitur ab experiendo ea in corporibus infirmis ꝛ alijs: nisi qꝫ sume necessarium ẽ experientiã esse cũ diligentia ꝛ cautela: atqꝫ sub conditiõib⁹ quas describunt priores: quasqꝫ meminit. G. in simplicium medicaminũ libro que sunt octo. Prima est vt sit medicamẽ probandũ vacuuꝫ omi qualitate accidẽtali vt ostendatur ei⁹ virtus ꝛ actio. Secunda vt sit etiaꝫ passio in qua probanda est simplex ꝛ non cõposita. Tertia vero vt si passiones sibi cõtrarie eo medicentur quo animaduertatur cui ꝓferat. Quarta vt sit medicamen fortius non debilius ea: vt ostendatur in eis manifestius actio. At vero quinta vt consideretur medicaminis actio: vtrũ sit in calefaciendo aut refrigerando statim quꝫ accipitur: aut longo post tẽpore. Si eni calefacit corpus longe post qũ vero sumit refrigerat sciendũ calefactionẽ ei⁹ accũtalem fore pari mõ si refrigeratdiu post calefaciat aũt statim quꝫ sumitur refrigeratio eius per accidẽs est. Sexta vt experiatur actio eius vtruꝫ sit omni tẽpore ꝛ omni corpore. s. vtruꝫ ne semper calefaciat aut refrigeret. si eniꝫ sic est actio eius naturalis ẽ: sin aũt per accidens. Septima vt sit calefactio eius aut refrigeratio in corpore ad quod reffertur ꝛ non in alio: non eni oꝛ necesseꝫ est: si cicuta bominẽ refrigerat: vt refrigeret etiaꝫ merullos. illis etenim cibus est non mortalis. vene eteni que cibũ ad cor coꝛ virrigunt stricte sũt nec facile cicuta coruꝫ ad cor penetrat: quare decoꝛtur digestiõe plẽa: mutatꝫ nã ei⁹ i calorẽ ꝛ alterat nã ei⁹ i nãꝫ merullorum corporis. Sicquoqꝫ nõ oꝛ arbitrari eleborum qũ sit cibus turdoruꝫ esse etiaꝫ bois. Octaua est qua discernitur inẽ cibũ ꝛ medicamen. Medicamen eni calefacit corpus ꝛ refrigerat qualitate sua: at vero cibus idẽ facit ꝛ amplius: auget etenim corporis substãtiã: ꝛ augmentat propter sui conueniẽtiaꝫ illi. His igitur legibus octo oꝛ experiaris medicamen in corporibus ꝛ passionibus sicut ait. G a. Ego quoqꝫ dico quoniam excellentior probatio medicaminũ ꝛ experientia ad cognoscẽdam eorũ cõplexionẽ est in corporibus temperatis. Si eniꝫ in illis iuxta has considerationes probabit: ostẽdit actio ei⁹ veloci⁹: itelliges aũt mẽsurã ꝛ quãtitatẽ actiõis ei⁹ i corpib⁹ extra tẽpãtia positis qũ q̃ sit actõ ei⁹ i tẽpatis cõperaueris.

Capitulum tertium de probatione medicine per velocitatem alterationis ꝛ tarditatem.

v Ja autem secunda que sumitur ex velocitate alterationis medicaminis ꝛ tarditate ipsa ẽ qua significatur calor cõplexionis medicaminis potentialiter. Si enim medicamẽ facile alteretur in naturã igneã ꝛ inflãmatur eo velocius: calidũ ẽ potentialiter nisi qꝫ hoc nõ erit in oibus que sunt huiusmodi. Sed quãdo ẽ medicamẽ subtile subã: spissum partibus ꝛ solidus nõ disiunctũ põtqꝫ tũdi ꝛ cõteri diligentissime: calefacit hoc oimode. Quod aũt grosse ẽ substãtie aut rari corporis ignis velocius in suã trãsfert naturã. Incendit etenim velocius illud. Calor aũt corpis bois nõ efficit hoc idcoqꝫ non calefacit corpus bois: hoc intelliges ex duabus rebus. altera oleus. altera vero canna sicca ꝛ pili: ꝛ oleũ quidẽ si mittatur in ignem celerius incenditur ꝛ inflãmatur. Si autem cathaplasmetur eo corpus nõ calefit ab eo velociter: sed nec manifeste: oleum nãqꝫ grossum est substãtia: quare ꝛ si tetigerit corpus ex viscositate sua ꝛ grossitie substãtie inberet ei ꝛ difficiliter separatur nisi post tẽporis prolixitatẽ: nõ etenim põt subtiliari ac attenuari ab aere velocius vt dissoluatur: quẽadmodũ aqua a corpore imutatur ꝛ ad interiora corporis attingit: porro si gnũ grossitici olei subẽ ꝛ subtilitatis aq̃ sit tibi bec. Si enim miscueris oleũ ꝛ aquã ꝛ ad ignẽ vtrũqꝫ decoxeris: aqua pri⁹ oleo cõsumitur pp sue subtilitatẽ subẽ. Cãna quoqꝫ ꝛ pilus si in ignẽ mittãtur cõburũtur sub festinatiõe que minime corpus bois calefaciũt duabus ex causis. Altera ẽ substantia caloris. altera vero natura materiei: ꝛ propter substãtiã quidez caloris: quoniã qum ignis sit in vltimo subtilitatis ꝛ caloris facile inergitur corporibus quoruꝫ ẽ incẽdi: sic vt ad interiora eorum sine difficultate perueniat vnde ꝛ separat partes eorũ subtiliat ac dissoluit ꝛ transfert in suã naturã. Ceteruꝫ bois calor quoniã debilis ẽ vaporosus grossusqꝫ nõ cito operatur in bijs que occurrunt illi nec in suã trãsmutat naturaꝫ porro in oibus que faciunt corpus necesse ẽ corporis operari calorẽ vt trãsmutet ea in suã naturã. quo imutatione illa corpus calefaciãt. Altera erat cã ex natura materiei. Bico ergo quoniã cana ꝛ pilus nõ possunt diuidi i minimas partes cõterẽdo intãtũ vt fiat puluis vt possit eos mutare in suã natu

UVA. BHSC. IyR_125_1

rã corporis calor. Qua ex re cana derire corpus calefacit hominuz pp quod tunditur ꝛ fit tanq̃ pulnis. Hec itaqz est via qua significari põt medicaminis virtus ex celeritate eius in ignem alterationis ꝛ alia.

Capitulum quartum de probatione medicine per velocitatem coagulationis ꝛ tarditatem.

Pro per viã que sumitur ex celeritate coagulationis medicamis ꝛ difficultate eius intelligitur ꝛ significatur frigiditas cõplexiõis medicaminis. Si sint eteim duo medicamia in grossitie substãtie ꝛ subtilitate equalia qõ citius frigore coagulatur frigidi⁹ ẽ ꝯplexione. Si vero duo queuis sint quoꝝ subtilitas substãtie ꝛ grossities nõ sit vna eadẽqz: siquidẽ ẽ grossities vni⁹ cõsonans qualitati ꝛ quãtitati frigiditatis cõplonis alteri⁹ coagulãtur ambo equaliter preter q̃ qõ est grossius substantia. opinatur quis magis eẽ coagulatũ pp substãtie ei⁹ grosse solid itatẽ. Q̃ si frigus cõplexionis vnius magis ẽ substãtie alterius grossitie: ꝛ in hoc quoqz diuersa sunt fieri nõ põt coagulationes vtrozũqz equali eẽ tẽpore. Sz eo qõ grossius ẽ substãtia frigidius cõplexione festinãtius eẽ in coagulatiõe necesse ẽ. cõtraqz quod minus frigidũ ꝛ grossuz tardi⁹ coagulari. Ad hunc itaqz modũ significatur virtus medicinis ex coagulatiõis celeritate ꝛ mora.

Capitulum. 5ᵘᵐ. de probatione medicaminis p saporez.

Complexionis ꝛ virtutis medicamis significatio q̃ ex sapore sumitur excellẽtioꝛ ẽ significatiõe odoris ꝛ coloris: sapoꝛ eteim cõplexionis medicaminis nuntius ẽ ꝛ substãtie eius ꝑsepe ẽt ꝛ actionis eius. At vero odoꝛ coloꝛqz non buiusmodi: Nos itaqz ordinẽ illuz ꝓponimus. Dicimus ergo saporez. viij. eẽ. Prim⁹ ẽ dulcis. Secũdus ẽ vnctuosus. Tertius ẽ acerbus. Quartus amarus. Quitus pungitiuus. Sextus salsus Septim⁹ põticus. Octauus asp vel dur⁹. Insuauisqz ꝛ qõ nõ bẽt saporẽ vnum tãtum ẽ nec anumeratur saporibus. Omne eim qõ obuium ẽ lingue necesse est aut aliquid facere in sensu eius. i. gustu: aut nibil: ꝛ siquidẽ nullam inferat ei passionẽ vocatur insipiduz: vt ẽ aqua pura ꝛ terra simplex. cui nibil aliozũ mixtũ ẽ corpozũ imntans eius qualitatem. Talia etiã sunt medicamina in quibus terra aut aq̃ dñatur: ꝛ quibus equidẽ terrenositas dñatur: vt tutia acadimia ꝛ espidagũ amilum ꝛ silia. Quibus vero dñatur aquositas ipsa humida sunt ꝛ viscosa: vt est albũ oui. oleum lotũ sine sale. oleo vero cum aquositate in eo acritas dñatur: albo aũt oui cũ aquositate terrenositas dñatur: hec ergo ꝛ similia bis nibil inferũt sensui gustus. Ea autẽ a quibus patitur gustus si obuiẽt lingue aut delectationẽ faciunt aut contra: ꝛ que quidẽ delectationẽ consona sunt ꝛ conueniẽtia nature bois ꝛ colligata cõplexioni eius. Et qõ buiusmodi ẽ dñatur qz illi aquositas dicitur vnctuosuz: cui vero dñatur terrenositas vocatur dulce: si vero ꝛ aquositas ꝛ terrenositas simul: vocatur badebãnum. i. qõ nec vnctuosum nec dulce sz suaue Et dulce quidem si fiat obuium lingue implet vacua lingue ꝛ lenit asperitatem sedat si quod fuerat mordens delectatqz vnctuosum aijt est idem. Sed eius delectatio minoꝛ est. At vero suaue medium ẽ inter bec duo extrema. Qui autẽ saporez in sensũ gustus iniocũdũ quid faciũt mordẽt lingua am: morsura vero spẽs ẽ diuisionis iuncturaruz: ꝛ quod boc facit aut partes lingue multa stringit collectione: aut nimiuz diuidit: ꝛ quod quidẽ ligue separationẽ inducit nimiã: aut ẽ substãtia eius grossa ꝛ terrea: aut ẽ subtilis ꝛ ignea. Et cuius substãtia grossa ẽ ꝛ terrea: aut separat partes illas nõ fortiter ꝛ lauat sine asperitate noiaturqz salsũ: aut separat partes ligue fortiter ita vt aspet aspitate nõ modica ꝛ abluit plurimũ vocaturqz amar. Cuius autem substãtia ẽ subtilis ignea facitqz in linguã morsurã magnã fortẽ: vocatur pungitiuum. Quod vero cõgregat lingue partes aut est grossũ ꝛ terreuz: aut subtile aquosum. Et grossum terreũqz cõgregat linguaz coadunatione forti si cõstringat ꝛ exasperet ꝛ desiccet operaturqz fort⁹ boc vocatur insuaue vel gallic. Si vero quod facit in lingua bozũ accidentiũ minus ẽ: vocatur vel põticũ qõ est ꝛ aquosũ faciẽs in lingua morsurã imergitur substãtie ei⁹ sine calefactiõe vocatur acerbũ. Ex bis igitur que dicta sunt claret. viij. eẽ saporez: ũctuosũ. s. dulce. amarũ. salsũ. pũgitiuũ põticũ. insuaue. acerbũ. Quod aũt sapore caret inter saporeſ assignatũ nõ est. Dẽ ergo dulce calidũ ẽ tẽperati caloris: quare ꝛ laxat ꝛ maturat nõ vero multũ calefaciẽs. Dẽ nãqz ũctuosũ aquosũ ꝛ aereũ: quare humectat. laxat. emollit sine calefactione. Dẽ ãt amarũ igneũ ꝛ terreum: quare ꝛ purgat meatus: aperit oppilationẽ: mũdat: incidit grossitiẽ: calefactt mediocriter. Salsum autem oẽ terreũ calidũ ꝛ siccũ nõ igneũ q̃re mundat ꝛ stringit sine calefactione forti. De terũ pũgitiuũ est calidũ ẽ fortisqz caloris ꝛ igneum. vnde ꝛ subtiliat purgat: cõburit propter multitudinẽ calefactionis eius. Omne porro insuaue asperum ꝛ põticũ frigidum est ꝛ terreũ: ideoqz coadunat ꝛ inspissat porros ꝛ expellit ꝛ ingrossat refrigerat ꝛ desiccat. Ceterũ acerbũ oẽ aquosum frigidũ ẽ ꝛ subtile: vnde ꝛ icidit subtiliat ꝛ apit oppilationes: purgat meat⁹: refrigerat desiccat ꝛ expellit. Sciẽdũ ãt qm̃ q̃ dicta sunt de caloꝛe ꝛ frigoꝛe hũiditate ꝛ siccitate q̃ dixius i vnoqz coꝛpuz saporẽ bũtiũ nõ ꝟz eãdẽ quãtitatẽ sũt sz i bis quidẽ equaliter caloꝛ ꝛ frigidus diuersa vero sunt humiditate ꝛ siccitate ꝛ ecõuerso: quedã vero equalia humiditate ꝛ siccitate. diuersa in caliditate ꝛ frigiditate: q̃dam quoqz diuersa ab aliis in quãtitate vniuscuiuslqz qualitatis sz suo modo.

Omne suaue cõpositũ ẽ ex. iiij. elemẽtis. Et acerba ꝛ põtica equalia sunt frigoꝛe: nisi qz põticũ grossum ẽ ꝛ terreum: ꝛ acerbũ subtile aquosuz. Hoc ostẽditur duobus modis. Alter ẽ p sẽsum: alter p collonẽ. Per sẽsum qm̃ videmus in sui principio oẽs fructus ponticos eẽ ꝛ isuaues siccos. similesqz natu re arboris cozũ: vt vuas. coctana. poma ꝛ similia q̃ quz transierit tẽpus bũectantur ꝛ fiunt q̃dam quidez acerba: ab bac inde mutantur paulatiz donec cõpleantur ꝛ maturẽtur fiuntqz dulcia. Quedã autẽ transeũt ad dulcoꝛẽ sine acerbitate: vt fructus palmarnz. poma dulcia ꝛ oliue. Maturitas aũt fructũ ẽ per caloꝛẽ naturalẽ qui est in substãtia fructus ipius sz ꝛ p caloꝛẽ exterioꝛẽ qui ẽ caloꝛ solis. Cum sint ergo saporez ponticus ꝛ insuauis vl asp: frigidi ꝛ grossi. sitqz trãsitus cozum ad acerbum p caloꝛẽ: scimus qm̃ id qõ ponticuz ẽ subtiliauit caloꝛ vt fieret acerbum. Collatione qm̃ asperi ꝛ pontici di ffusio in coꝛpus tarda ꝛ maioꝛ ẽ cozũ actio in coꝛporibus coadunare ꝛ dẽsare ea: boc aũt signũ ẽ grossitiei ꝛ frigiditatis cozũ: ꝛ qm̃ frigiditatis ẽ condẽsare: ꝛ grossi non diffundi velociter. Acerbũ autẽ diffunditur in coꝛpus velotius ꝛ imergitur pꝛofundo: atqz boc ẽ signũ subtilitatis eius ꝛ que significatioꝛa sunt subtilitatis acerbi sunt qm̃ generatio eius ẽ p caloꝛẽ debilẽ qui nõ potuit ematurare illud i quo fuit: nec pmutatur quẽadmodũ ẽt accidit epulis si digerat illas caloꝛ stomaci digestione plena vt inde acescant: qm̃ vero debilis ẽ caloꝛ ꝛ deficit oio a digestiõe: nec oio immutat illos nõ acescũt vt cõtingit in liẽteria. Amplius aũt videmus lac ꝛ vinũ subtile ꝛ que sunt similia si frigus multũ sit nõ acescũt Si vero ponãtur in calido aere acescere inde ẽ: ergo nõ inueniri acerbum fortis frigiditatis qm̃ eius ẽ generatio ex caloꝛe. Sic quoqz non ẽ repire aliquod medicamẽ quibus dñat frigus acerbum. Atqz boc ẽ signum ea que aspera sunt ꝛ põtica terrea ꝛ grossa esse: que vero acerba subtilia ꝛ aquosa. Qõ autẽ dulce ẽ aut amarum calidum ẽ: nisi qz dulce. c. est ꝛ bumidũ tẽperate. Similiter ꝛ vnctuosum. amaruz vero fortioꝛis ẽ caloꝛis q̃ dulce ꝛ siccius: boc itelliges duobus mõis alter ẽ p sẽsũ alter vo p collocz: p sẽsũ qm̃ videm⁹ oia bũida si mixta sint si decoq̃t ea caloꝛ nãlis q i eis ẽ aut exterioꝛ a nã eius vt ignis ꝛ sol dulcoꝛãtur: ꝛ siquidẽ exceſſerit i eis caloꝛ dñari icipit amaritudo in eis sicut ẽ i melle cõi videri ꝛ melle dactilico. Si enim inuetereſeant desiccatur caloꝛ cozũ naturalis fitqz in eis amaritudo: sicquoqz si superexcesserit in cis ignis decoctio: trãseunt etenim in amaritudinẽ. Ex collone vero quẽadmodũ videmus dulce ꝛ amarũ emũdantia sordes: nisi qz mudatio que ẽ in dulci tẽperata est ꝛ equalis: nõ seperãs iuncturas aut cõtinua: sed est delectabilis ꝛ bumida amarũ autẽ ꝛ ipsum mundat: ꝛ lenit fortius intm̃ vt etiã continua sepat cũ lesione ꝛ abominatione: boc aũt significat ipz esse terreũ grossuz ꝛ sicũ. Significat quoqz rei amaritudo q̃ neqz putrescere: neqz vermes perducit. Pungitiuum vero ꝛ amaruz ipsa quoqz. c. s. ꝛ sic nisi qz pungitiuũ fortioris ẽ caloris ꝛ subtilius substãtia sed ꝛ igneũ: ideoqz comedit vrit ꝛ liquefacit: amarũ aũt minoris est caliditatis pungitiuo ẽ ꝛ enim grossum ꝛ terreũ: ideoqz siquis eo vtatur exterius mundat lenit ꝛ purgat: comedit superfluas carnes in vulneribus Si vero bibatur incidit superfluitates grossas: aperit oppilationes renarũ: vnde ꝛ pꝛouocat menstrua: adiuuatqz sputo bumiditatis grosse a capite ꝛ pectoꝛe: pꝛodest epilepsie incidit grossum bũoꝛez: diffunditur nãqz velocius tãq̃ ꝛ pungitiuum nec pꝛobibetur trãsmitti sicut ponticũ ꝛ aspeꝛ. Poꝛro salsum ipsum quoqz terreum est ꝛ caliduz sed minoris caloris q̃ amarum. Hec sunt que volebamus ostendere de via significationis cõplexionis vniuscuiusqz medicaminuz per saporem.

Capitulum. 6. de cognitione medicaminũ per odorem.

UVA. BHSC. IyR_125_1

s Equitur tractatus virtutis medicaminum significationis per odorem. Sciẽdum ergo quoniam plures faciunt vapores passiõe in odoratu quẽadmodũ ⁊ in gustu. Acetũ nãq; ⁊ oia acerba aut pũgitiua vt cepa ⁊ alliũ ledunt sensum odoratus non minus fere q̃ gustus. Eodẽ quoq; modo ⁊ in oibus alijs secũdum maiores partes ea que mouent sensum gustus mouẽt ⁊ odoratus: vnde ⁊ est inuenire plurima que nũq̃ gustauit hõ propter fetiditatem eor̃ vt est sterquilinium ⁊ alia fetidi odoris: que nor̃ũt tamen boues cuius nature sunt ex odore eorũ quare ⁊ nolunt degustare ea: propter copiã certificationis q̃ pcunit ex eor̃ odore ad eos. Sũt autẽ ⁊ alia quorũ odor non predicat naturaz eorũ: ⁊ hec aut sunt diuersa natura aut priuata odore. Que aũt diuersa sunt natura iocundi sunt odoris ⁊ maxime rosa. gustus eteniz eius diuersus est ab odore manifeste valde: nõ eniz cõcordat significatio gustus ⁊ signi° odoris in rosa. cuius rei cã est qm̃ rosa varia est ⁊ nõ cõsimiliũ ptium ⁊ gustus quidẽ eius cõpositus est de amaro ⁊ aspero insuauiq; ⁊ aquoso: ⁊ pars eius amara calida est ⁊ subtilis pars vero aspera frigida ⁊ crossa. At vero aquosa varia in sapore media inter subtilez ⁊ grossum. substãtia vero rose odorifera est vaporosa ⁊ dissoluta a corporibus odoriferis iocũdi caloris: vapor aũt generatur ex calore: nec vero soluit̃ vapor ab oibus odoratis partibus odor cni rose non significat nisi calidũ quidẽ subtile in oibus eius partibus tantũ modo Sicquoq; que odorẽ habent calida sũt: quod qũ ita sit significatio nature rerum iocũdarũ odore que ex odore sumitur fida nõ est maximeq; rose. Que autẽ odorem nõ habent vt salsa ⁊ dulcia nõ manifestatur nobis virtus eorũ nisi per sapor̃. Que eteni odore carent aut priuata sunt odore: qm̃ vapor qui ab eis soluitur minus validus est ⁊ in vltimo paucitatis: aut quoniaz vapor ab eis solutus nõ cõsonat odoratui in tẽperantia inter subtile ⁊ grossum: hinc igitur est q̃ amara ⁊ pũgitiua propter sue subtilitatẽ substantie odorifera sũt odoribus cõsonis saporibus eorum. Salsa aũt ⁊ aspera odore priuata manẽt: hec eniz due species ambe grosse sunt substantie: ⁊ asperũ cuz grossitie substantie frigide est quoq; cõplexionis: qua etiã de causa nll's ab ea dissoluitur quod aspi ⁊ gallici saporis est: ac salsi vapor qui perferat quo significetur cõplexio rei ad odoratus sensum odorẽ. Porro odorem habẽtium odor designat quoniã ⁊ subtilis sunt substantie eorũ ⁊ calide cõplexionis: nõ tamen certa est significatio q̃ sit substantie eorũ subtilitas aut calor cõplexionis: ideoq; iuditium cõplexionis rerũ ex odoribus minime fide esse perpenditur.

Capitulum. 7m. de probatione medicaminuz p̃ colorem.

s Ignificatio aũt de colore medicaminis cõplexionem demonstrans subest odori: signa etenim, que ab eo sumũtur debilia sunt: inueniũtur nãq; in vnoquoq; colore cõplexiões cali de frigide sicce ⁊ humide per cũ tamẽ significatur habitudo cuiusdã rei ab alia vt significantur plurima seminũ ⁊ cepe ⁊ succi per colores eorũ: quẽadmodũ cepa cõmunis a cepa ansali. ⁊ quoniaz quecunq; earũ alba sunt minoris sunt caloris que vero rubicũdiores maioris caloris. Sicquoq; se habet res ⁊ in cicere. ⁊ faseolis. ⁊ lauresis: quecunq; eni borũ alba sunt frigidioris sunt cõplexionis: que autẽ rubicũdiora ⁊ nigra minus frigida ⁊ magis ad calorem inclinantia: triticum quoq; si sit rubeũ signũ est declinationis eius ad calorez. Si vero albũ magis ad frig9 icliaṫ. Hec g̃ sũt vie ⁊ regule quib9 medicaia probanṫ simplicia: vt sciaṫ cõplexio eorũ ⁊ virtus.

Qualiter virtus medicaminũ inuenta fuerit p̃ experientiã ⁊ qualiter ipsa in hominib9 fieri debeat experientia. In vsu experientie medicaminuz in corporibus multã oz eẽ cautelã ⁊ diligentiaz. In experiendis et enim medicaminibus in corporibus hominũ pericula aiarũ sunt: nõ eni põt cẽ experimẽtator securus ab bis que mortifera sunt que dũ probare nititur ignorat: peritq; hõ in cui9 corpore probari debuerãt: quare oz cõmodũq; ẽ quẽpiã medicorũ vti medicaminibus que inuenta sunt: queq; necessaria sũt sanationis cuiusq; infirmitatis: nec vti experimẽtis in corporibus boiuz: ⁊ aiaz eorũ fallere: neq; enim oia medicamina quib9 vtũtur medici cognouerunt priores experientia in corporibus: imo quedã eorũ in quibusdã cãis contigit agnosci cuius cẽnt actionis in corporibus passiones habẽtibus. cuius. s. vtilitatis ⁊ nocumẽti: experti etenim ea sunt in alijs corporibus donec eorũ illis claruit actio. Contigit nãq; illis nõ nullis tẽporibus videre boues quedã medicamina vel cibos sumẽtes quibus calefierẽt: aut refrigerarẽtur: queq; ẽt humetabãt illos aut desiccabãt: aut cõferebãt illis aduersus morbos qui acciderãt: aut lesiones alias: quare ⁊ seruauerũt hoc ipsum in alijsq; probauerunt hominibus semel bis aut ter. Cum ergo viderent idẽ sepius facere ascripserũt cõplexioni illi eiq; vtilitati aut nocumẽto rẽ exptaz seruãtes ⁊ statuẽtes apud se ⁊ memorie litterarũ tradẽtes. Sepe quoq; cõtigit illos in somnijs videre huiusmodi medicamẽ huic cõferre vtilitati expertiq; sunt. Cognitio aũt verũ cẽ contulerunt ad illud illã vtilitatẽ seu nocumẽtũ litteriſq; vt seruaretur tradiderunt. Viderunt etiam irrõnabiliũ animaliũ q̃daz mederi q̃ in eis erãt passiones quibusdã medicaminibus vsiq; sunt illo etiã in homine ⁊ contulit: vnde hypocras clisteris sciaz extraxit ab aui quadã marina quam viderat non paucã comedisse pisciũ copiã: qua vt impleta erat ⁊ nocuit: acceptã maris aquã ore: rostro ano imisso visceribus iniecit ⁊ intestinis exinanitũq; ẽ quod comederat: quod quz in aue vidisz imaginatus ẽ clistere: expertusq; verũ cẽ deprehendit. Usus ẽ ergo in eo cuius stercora in visceribus erãt inclusa euacuauitq; ⁊ seruauit. Amplius vipere ⁊ serpentes hieme frigidisq; tem poribus in cauernis inclusi sunt terre supine super dorsa sua iacẽtes vnde ⁊ obtenebrãtur oculi eorũ ⁊ debilitatur visus. veris aũt tẽpore egresse plãtas rimãtur feniculi: quas qum comederint oculosq; illis fricauerint cedunt tenebre que in antris terre acciderãt: visusq; exacuũtur: hec qum vidissent medici sunt vsi ⁊ ipsi succo rasianagi ad cõfirmãdũ ⁊ ad tuẽdũ visũ imiscẽtes illũ oculorũ medicaminibus inuẽtaq; ẽ eius actio ac vtilitas laudabilis. Et dicitur quoniam ancipitres q̃rũt vẽtrẽ auis que grece dicitur idonicos rimãturq; quam qum cepint ⁊ comederint de epate eius sedatur dolor de ventre eorũ. Sunt ⁊ alia que longũ ẽ enumerare que que ab animalibus priores medici abstraxerũt irrõnabilibus: hoc itaq; modo experti sũt medicamia in pluribus corporibus bominũ: perpauca autẽ proposuerãt experiri in corporibus nisi quas diximus precederẽt cẽ. nõ ⁊ que huius artis sunt non cõprehẽdimus breui sz lõgo tẽpore ⁊ multis milibus annorũ ac expimẽtata multorũ a milibus hominum. Priores eni ea que experiebantur nociua aut vtilia statuebãt secũdũ experientiã tradẽtes posteris: sequaces quoq; pari via experiebantur que expta sum atim firmata adiecerunt ad sciaz posterorum. hoc itaq; mõ qui precedebat experiens aliqua sequenti se mãdabat sic se priores habuerũt in expimẽtis illis donec longo tpe necessaria collecta sunt qbus nũc ipsis nostri vtũtur medici: multa quoq; nostri tpis boibus expimẽto cõtingerunt cõtra quasdã valẽtia passiones quorum antiquis nõ fuit agnitio: sunt enim in regionibus benar scorpiones qdã parui qui vocãtur gerare qui qum momorderint hominẽ impossibile erat illũ morte liberari: sieq; se res habuit multo tẽpore. Sed postq̃ in nostra tẽpora vẽtũ ẽ incidit illis experimẽto sanguine minuere boiez hora pũcture auferũtq; de sanguine mẽsura cõpetẽti propinãtq; cãphore illi exagiũ vsq; 3. b. sanatur itaq; morte liberatus: sic fortasse ꝓtingit post nos futuris experiri quedã vtilia quedã nociua que vt cognouerint vtilibus vtãtur lesuris supersedentes: quare nõ expedit proponere cuiq̃ experiẽtiã medicaminũ in corporibus hominum: est eni fallẽs. vnde hypocras in libro aphorismorũ ait. vita breuis: ars vero lõga: tẽpus aũt acutũ: experimẽtũ vero fallax ⁊c. hoc ideo vt doceret boies se ea de cã ad librũ aphorismorũ faciẽdũ vocatũ eẽ quo cõfirmaret ea que antiqui p̃bauerunt sapientes inuicẽ succedẽdo firmauerũtq; in libris post eos futuris quz nõ sit possibiliũ aliquẽ hominẽ oia que necessaria sunt sue vite spatio per experimẽtũ comprehendere: tã ⁊ si ceteris longior eẽt. vita nãq; bois minime ẽ sufficiens quo experiatur oia necessaria huic arti pp̃ eius prolixitatẽ boisq; vite breuitatẽ collatiõe ad artẽ: neq; eni cõmodũ est medicũ vti experimẽtis in boiuz corporibus: fallax enim hoc in animabus eorũ. Quare approbet oia que añ illuz experti vel ipse expertus est in longitudine vite sue: ne forte cogãtur homines ad experiendũ fallatiaz animarum: que qũ ita sint experientia in corporibus hominũ fallax est. Nec preter mittere ea que inuẽta sunt ⁊ experimẽto cognita eorũ vtilitate nõ breui tẽpore. Ceteruz si necessitatẽ ad alicuius cognoscẽdam medicamis virtutẽ vrgearis: nõ anticipes illud in corpore experiri nisi prius ⁊ odore ⁊ sapore exptus sis ne forte ꝺ mortiferorum sit medicaminũ numero: odor nãq; si sit abominabilis ⁊ plurimum asp̃ portẽdit malitiã ⁊ nocumẽtũ medicaminis in corporibus boiuz: similiter ⁊ sapor si fuerit medicaminum corporuz corrumpẽtium facit in corporibus corruptiones cõmotiones ⁊ cõturbatiões. Manifestat nãq; nocumẽtorum eius quedã: quare nõ expedit illud cuiq̃ boium

UVA. BHSC. IyR_125_1

ɔari:nec ĩmitere coꝛpoꝛi. Si aũt medicamen qͦuis minime vite nociuum noueris ⁊ volueris in coꝛpoꝛe homis experiri poteris hoc sub cõditionibus que posite sunt.

Capitulum.8ꝰ.de virtutibus secundis.

Stendimus explanauimusqꝫ regulas quibus pꝛobãda sunt medicamina significãdaqꝫ eoꝝ virtus pꝛima.ſ. cõplexio. Nũc aũt cõmemoꝛabimus significatiões virtutis secunde que ẽ maturans.emolliẽs.solidans.arctãs.aperiẽs oppilationes ⁊ emundans.rarificans.inspissans.subtiliãſ.apiẽs oꝛa venarum ⁊ stringẽs ea.vrẽs ⁊ minuens carnem.⁊ adducens eam.cicatriçãs.attrahens ⁊ soluẽs.que ẽ.ſ.cõtra venena:doloꝛesqꝫ sedans ac mitigans. Dico ergo quoniam significatio qua virtus hec designatur ẽ ex cognitiõe quãtitatis vnĩuscuiusqꝫ cõplexionis medicaminũ:qm̃ etenim non ẽ complexio.caliditatis.frigiditatis.siccitatis.⁊ humiditatis. in medicaminibus vna:data ẽ virtus cuiqꝫ quedam qua carent alia:factaqꝫ sunt quedã maturantia:quedã emolliẽtia: alia quoqꝫ quoꝝum hoc loco mẽtio fiet:qͦ qum ita sit non ẽ opus medicamia quoꝝũ est vna virtus cnumerare: ſz cõplexionem ꝓ quam medicaminibus ea virtus confertur ostẽdemus:vt si quãdo opus erit medicamie eius virtutis:assumamus de medicaminibus que illius sint complexiõis:vt medicamen maturans.ſ.qͦ sanguinem cõgregat:ẽ cim caliduz ⁊ humidum temperate. Et quẽadmodum medicamen aperiens oppilationem ac subtilians. Sic ⁊ omnia medicamina quibus sunt actiones ⁊ vtilitates adepte sunt qualitate huiꝰ complexionis sicut hoc loco dicemus incipientes a medicaminibus maturatiuis.

De medicinis maturatiuis. Omnis mutatio que est in coꝛpoꝛe animalis tripliciter fit.pꝛima quidez per naturalẽ calozem in bonã materiam ⁊ cõuenientẽ ipſi que dicitur digestio.Secunda quoqꝫ que ẽ ex caloꝛe extra naturaz in malã ⁊ minime cõuenientem materiam ⁊ dicitur putredo.Tertia veꝛõ hoꝝum media.ſ.bone que est digestio ⁊ male que est putredo:hec quidem ẽ coadunatio materie qũ velit natura bonã facere materiã:⁊ vertere in habituz naturalẽ:nec possit aut pꝛopter malũ materie aut qm̃ extra naturã est illã transmutat longitudine tẽpoꝛis in pꝛoximum nature mẽbꝛoꝝũ pꝛimoꝝũ habitus.Et quoniã hic habitus nõ pficitur nisi calozis virtute naturalis.qui ẽ .ſ.tẽperatus caloz.Sunt medicamina que adiuuant maturitatem ⁊ decoctionẽ tẽperate cõplexionis:aut, pꝛoxime illi circa calozem inclinata.Unde ⁊ vtimur in eo adunanda sanie duoꝝum altero medicamine:aut calido ⁊ humido tẽperate:simiſiz cõplexioni coꝛpoꝛis vt est superfusio tẽperate caliditatis aque calide:aut farina liligi decocta cum oleo ⁊ aqua. Aut phabe belbegi decocto cũ oleo ⁊ aqua ⁊ similiaqꝫ.Aut vtimur medicamine oppilanti poꝛos ⁊ pꝛohibente ab eis naturalem calozem ac arctantem euz intra apostema vt operetur in materiam:⁊ maturet illam vt est pinguedo bircoꝝũ ⁊ anatis ac butirum.Quando aũt est apostema plurimi caloꝛis tẽpusqꝫ estas vtile est illi semen psilij in aqua tũsi:oleum quoqꝫ arctat calozem intus apostema. Aut etiam vtimur medicamine vtrãqꝫ habitudinem habẽte.ſ.tẽperantiam caloꝛis ⁊ viscositatem oppilantem poꝛos:vt est semen lini ⁊ semẽ merule ⁊ semen thesastrem in alsease fremi ⁊ cepe narcisci trita: ⁊ facit idem blitus cuz oleo decocta oliue:aut sisami si emplastrizatur ea ⁊ sit tepida.Qũ vero coꝛpus erit extra tẽperantiam caloꝛis:oꝛ medicamen esse calidum eadẽ mensura qua coꝛpus a temperãtia inclinatur ĩ calozem.Cauẽdum tamẽ ẽ in colligẽda sanie vti medicamibus calidis ⁊ siccis:bis quoqꝫ que plurimi sunt caloꝛis.hec enim dilatant poꝛos ⁊ naturalem dissoluunt calozẽ ⁊ materiam desiccant.Hoc est quod te scire decet de medicamine maturanti:⁊ nos exponemus pꝛia medicamina qũ de curatione apostematũ dicemus

Capitulũ.9.de medicinis emollientibus.

Mollientia vero medicamina oꝛ extractione cause mẽbꝛoꝝũ idurãtis fieri.Durities etiz mẽbꝛi modis fit multis.aut siccaꝫ aut sinodatur cã frigoꝛis:aut extẽsione accidente ex repletiõe aut si tres hee in vnũ conueniũt cause. Et que quidẽ durities accidit causa siccitatis egrum cura medicamibus humectãtibus .Qui aũt ex nodatiõe ꝓ frigus caloꝛis opus ẽ medicamine calefacienti.At que ex tẽsione causa repletionis:aut refrigerantibus opus bẽt vt expellatur materia:⁊ qͦ aretat a membꝛo:aut calefacientibus ⁊ dissoluẽtibus bũiditatez quare educũt eam per vapoꝛes:aut deniqꝫ medicamibus desiccantibus ⁊ lenientibus.hoc cim duobus modis pꝛodest: aut qm̃ desiccat hũiditatem que est in poꝛis membꝛi:aut qm̃ immutat totum mẽbꝛum in siccitatẽ.Et medicamina que duritiẽ aut a siccitate factã:aut ab extẽsione accidẽti ꝓ repletionẽ sanãt nõ emolliẽtia ſz humectantia dicuntur ⁊ euacuantia. Que aũt pꝛopꝛie dicũtur emolliẽtia sunt ea que curant apostema solidũ qͦ dicitur scliros:⁊ nodũ qui ẽ in vltimo lacertoꝝum ⁊ cozdarũ quod fit ex pblegmate grosso ſz nõ desiccato. Hec cim omnia medicaminibus egẽt calefaciẽtibus ⁊ desiccantibus sine extẽsione tamẽ:sic vt in secundo sit eoꝝum calefactio gradu. In pꝛimo aũt que habẽt humectare:hoc tõo quoniã si medicamẽ sit fortis calefactiõis ⁊ desiccationis soluit humidũ quod ẽ in materia ⁊ subtiliat:qͦqꝫ supest fit durum.ſ.⁊ lapideũ.difficile deinceps curatiõi. Accidit cim illi quod luto excocto igni vt fiat testa lapidea. Pꝛopter hãc igitur desiccationẽ oꝛ quo curatur apostema durũ medicamen non magni esse calozis aut siccitatis:ſz nec vtrũqꝫ simul habens:ſz sicut significauimus vt apostema paulatim ⁊ temperate soluatur. Simul aute aĩaduertendũ vt sit medicaminis calefactio ⁊ desiccatio sumpta ex quantitate soliditatis apostematis vt si pauca quidẽ fuerit apostematica durities simili soluatur dissolutione:vt ẽ adeps capꝛaruz ⁊ galline. Si veꝛo solidioꝛ curetur foꝛtioꝛibus bis ad soluẽdũ qualis est anserinus adeps ⁊ capꝛarũ:ac adeps taurinus foꝛtioꝛ ẽ eo qͦ est capꝛarum:nisi ꝙ subest ei qui capꝛoꝝũ ẽ:⁊ post illũ adeps ceruinus:post quod medulla vitula ⁊ huiusmodi alia dissoluentia:hec cim oia calida sunt ⁊ sicca tẽperate. Eminentius autem boꝛuz ⁊ melioꝛis dissolutionis quod recẽs est ⁊ nõ salsum:ꝙtũcunqꝫ cim inueterascent hi adipes:magis desiccati ui sunt ⁊ acuti. Et foꝛtius oĩbus bis ad dissoluẽduz est maccalum quod de siculis affertur partibus ⁊ muchaba ⁊ cm̃uz ⁊ segum ⁊ oleũ vetus.oleũ sisami ⁊ adeps poꝛcinus infusus facit hoc pꝛobe.

Capitulum.xꝰ.de medicinis solidatiuis.

Solidantium autem medicaminuz habitudoꝫ ẽ emolliẽtiũ ꝙ litati.Qũ cim sint emolliẽtia medicamia calꝛa ⁊ siccoꝛ ea ꝙ indurãt.frigida cẽ ⁊ humida.vt ẽ helbabalẽ ⁊ semen psilij ac poꝛtulac.⁊ thabelebum.hec enim omnia indurant coagulatione frigiditatis meri ⁊ pꝛohibitione eoꝝũ que dissoluuntur.at veꝛo refrigerantia ⁊ desiccãtia ipsa quoqꝫ idurãt mẽbꝛum:nisi ꝙ siccitatis est dissoluere quadam dissolutiõe.

Capitulum.iiꝰ.de medicinis oppilatiuis.

Oppilantia autem meatus ea sunt que obturant poꝛos ⁊ meatus ⁊ non dissoluuntur ab eis facile ⁊ hec medicamina oꝛ esse frigida ⁊ viscosa terreaqꝫ sine moꝛsu ⁊ acumine. Id enim qͦ moꝛdet facile a meatibus emittitur aut dissolutione ⁊ liquefactione alicuius substantie mẽbꝛi attrahendo humoꝛẽ a ꝓsundo eius.

Capitulũ.iiꝰ.de medicinis aperitiuis.

Oꝛo aperientia medicamina cõtraria sunt oppilãtibus:oꝛ nãqꝫ illa esse subtilianꝫ tia ⁊ incidentia in quibus etiã fit emundatio:vt medicamina amara ⁊ elimantia:hec enim omnia purgant ⁊ aperiunt tranductus intus ⁊ foꝛis. Si autez sint simul parũ pontica.naturalis caloꝛ modicum eoꝝũ habet opari de foꝛis eo ꝙ meatus cutis stricti sunt:põticitas nãqꝫ eoꝝũ oppilat poꝛos quoniam stricti sunt pꝛohibetqꝫ virtutem emundantem ad pꝛofunda mergi.Ceterum actio eoꝝum interioꝛibus hac in parte.ſ.epate splene ⁊ renibus ⁊ oĩbus visceribus valida est:quoniã qui sunt in his meatus lati sunt locis:ponticitasqꝫ cõfoꝛtat oꝛa venarum:adiuuatqꝫ ea ad effusionem ꝓ coꝛpus virtutis aperientis.hinc ergo est ꝙ absinthium si vtatur quis eo ĩ iteꝛioꝛibus manifestissime pꝛodest in purgatione ⁊ apertione pꝛopter eã que in eo est amaritudinẽ ⁊ põticitatez exterius autẽ non sic operatur. In quibus veꝛo est amaritudo ⁊ bauracianitas sine ponticitate purgant ⁊ aperiunt omnes meatus ⁊ venas interius vt est natarõnum.Sic etiaz facit omne in quo est inuenire amaritudinẽ ⁊ emundationẽ vt lupini amigdale amare.semen bengere:radix sisani:esamã. iuniei:facit hoc idem sibum ⁊ quisumũ ea que est illis amaritudine. Est autem boꝛũ oĩz medicaminum incidere ⁊ subtiliare humoꝛes grossos ⁊ viscosos maximeqꝫ qui sunt in pectoꝛe ⁊ pulmone collecti. Inẽ nẽpe illis valida ad hec mẽbꝛa curanda actio intũ vt materiam purgent in oppilatiõe quoqꝫ epatis ⁊ splenis pulcbꝛe hec eadem operãtur nisi sit opilatio foꝛtis que etenim est ĩ splene oppilatio eget medicaminibus bis soliꝛioꝛibus vt sunt radicum coꝛtices capparis ⁊ scolocondrion.ansali.⁊ coꝛtic.radicis tarse:boꝛuz enim omnium

UVA. BHSC. IyR_125_1

vsus est in oppilatione epatis simpliciter ꝛ splnis in oppilatione mixtorum cum aceto ac decoctione in co. In passionibus pectoris ꝛ pulmonis decoqnantur cū aqua ordei ꝛ bibantur cū melle ꝛ squingibin.

De medicinis mundificatiuis. Medicaminum autem emundantium genus eiꝰ ē idē qō ꝛ apietiū actioqꝫ eoꝝ eadē sꝫ ōbliōr ꝛ borū medicaminū ē emundare sordes que sūt in superficie corporis lētiginē extirpare maculas vulnerū ex cute abluere vt ē semē melonis lēticule cortex: ꝛ radix cānarū exusta coclee cōbuste ꝛ oē coriū aialis quod coclea clauditur ꝛ spuma maris: ster cora merulorū que in riso inueniuntur ꝛ in virebegū ꝛ amigdale dulces. elleborū albū. ordeū ꝛ faba. ꝛ similia. Hec nāqꝫ medicamina oia hanc operātur actionē virtute emūdanti q̄ est in illis quēadmodū faciūt ꝛ aperientiū meatus: nisi q̄ in his vis ponticitatis non est: nec est illis possibile aperire oppilationem ac subtiliare humores grossos.

Capl'm. 13ᵘᵐ. de medicinis dissoluentibus.

v **Erum** autem medicamina dissoluentia sunt que poros ꝛ cutē aperiunt que ꝛ oportet calefactiētia ꝛ desiccātia eē calefactio cum laxat ꝛ soluit substātiā in corpore: nō tamē multe calefactiōis ea oꝝ esse: sed nec acuta. hec eteni si obuiēt corpori fit horror: sed neqꝫ fortiter desiccantia sint: generāt nāqꝫ ꝛ hec infirmitatez: nec vero cū calefactione ꝛ desiccatione grosse sint substātie: teniꝫ que huiusmodi sunt medicamina vrunt. Sunt autem hec vt camomilla. carbemia ꝛ scarica. radix. fuliges. ꝛ oleum de his sumptū. oleū oliue vetus. sibū cōbustū ꝛ similia.

Capitulū. 14ᵘᵐ. de medicinis ispissantibus.

m **Edicamina** autē quorū ē spissare ea sūt que densant poros corpis ꝛ iudicantur cōtraria rarificātibus. s. frigida ꝛ hūida ꝛ aquosa. corpus nō ita inspissantia vt oppilēt sed inspissant tēperate. Sunt vero que faciūt hec aqua de semperuiua portulaca. cichecca recēs. semē p filij ꝛ oia que refrigerāt sine desiccatione. Si vero vtaris foliis leffali ꝛ papauere ꝛ bene go moderata quātitate spissant corpus ꝛ stringūt poros eiꝰ nec vero oꝝ vsū corū plurificare: eauendū est enim emothon.

Capitulū. 15ᵘᵐ. de medicinis aperiētibus ora venarū.

a **T vero** aperiētia ora venarū medicamina. c. sunt. ꝛ s. cōplexionis grosse substantie: nisi q̄ oꝝ quantitate caloris ē que nō vrat: vt sūt allea. cepa. fel taurinū. oleum aqualia similiaqꝫ. hec enim oia ora venarū aperiunt que sunt in ano.

Capitulum. 16ᵘᵐ. de medicinis stringentibꝰ ora venaruꝫ.

s **Tringētia** autez ora venarū fri. ꝛ sicce sūt cōplexionis grosse substātie q̄ pōtica sunt sine mensura grossa eteni medicamia nō diffundūtur per meatus cōgregātqꝫ ꝛ spissant sue cōplexionis frigore ora venarū ac meatus sunt huius qualitatis. galla. gelmarū. carice. nebatite. cortices exteriores. glādiū ꝛ his similia.

Capitulum. 17ᵘᵐ. de medicinis vrētibus.

c **Omburētia** medicamina sunt quorum est in vltimo caloris cōplexio: ꝛ in substātia eorū grossities huiusmodi si obuient corpori succensionē repente faciūt: nimia sui fortitudie caloris: remanētqꝫ in eo ꝺꝫ suā grossitiē ꝛ ardent illud acuatur vt ignis cōbustio: hic enim si semel obuiet corpi vrit fortitudine sui caloris. Sic ꝛ oīs magna mutatio si accidat corpori semel statim eius sentitur nocumētū ꝛ infirmitas maior.

Capitulū. 18ᵘᵐ. de medicinis putrefacientibus.

m **Edicamina** vero putrefaciētia ꝛ ipsa vrētia sunt subtilis substātie nisi q̄ eoꝝ exustio fortis nō ē. liqfaciūt aūt carnes aut sine dolore: aut cū modico. Cum enim fit mutatio eorū non semel sicut cōburētiū nec fit succensio eorū gravis sicut eorum que sunt grossa ꝛ fortis caloris: nec sentitur ab eis lesio multa: ideo facta sunt nō vrentia: vt est auripigmētū croceū ꝛ rubeū: vocaturqꝫ hoc medicamē putrefaciēs nō q̄ ipsuꝫ putrefaciat sed per mutationē ac similitudinē putridi. putredo aūt fit per calorem ꝛ humiditatem: eritqꝫ membrum putriduꝫ ferens odorem.

Capitulū. 19ᵘᵐ. de medicinis liquefaciētibus carnē.

a **T vero** liquefacientium carnē medicaminū virtus ē que ꝛ putrefacientiū nisi q̄ debilioris sunt actionis: his vtendū est medicaminibus in carne que crescit in vulneribus que sunt in manifesto corporis superflua ꝛ excedēs mēbri superficiē vt iminuat illā liq̄faciat reducatqꝫ ad mēsure oportunitatē: nec habent facere oportunitatē in corpore: his vti te oportet in tēperantie iuditio. Si amplius eteniꝫ q̄ opus ē adhibeas mordent vulnus ꝛ liquefaciunt carnē: profundātqꝫ vulnus: hec medicamina sunt ex cōbustū ꝛ teste eris contrite diligenter ꝛ puluerizate super carnē superfluā: similiterqꝫ zemaꝫ ac cetera.

Capitulū. 20ᵘᵐ. de medicinis cicatrizantibus.

q **Ue ār** cicatrizant vulnera medicamia hec sūt que carnē vulneris solidāt equantqꝫ superficiei cutis desiccantqꝫ eā faciuntqꝫ sicut ꝛ cutem hec medicamina oꝝ ex pōtica siccantia tēperate vt gelare alumēqꝫ ꝛ galla imatura: aloes ꝛ es cōbustū lotū ꝛ que sunt similia: hec medicamina ex sui natura vulnera cicatrizant: faciūt qꝫ hoc idē que adducūt carnē: sed per accidēs. Si parua qꝫ illis vtatur quantitate: medicamia desiccātia sine ponticitate vt ē marda senegū: sedensum cōbustū si terantur ꝛ puluerizentur super vulnus.

Capitulū. 21ᵘᵐ. de medicinis generatiuis carnis.

p **Ozro** medicamina carnē edificantia sūt que carnē in vulneribus adducunt profundis in quibus oꝝ ex emūdationē temperatā sine mensura sicut sunt radices susani. ꝛ semē q̄rsorme.

Capitulum. 22ᵘᵐ. de medicinis attrahentibus.

m **Edicamina** attrahētia sunt que a p̄fundo corporis attrahunt quorum cōplexio calida ꝛ substantia subtilis. Medicamen eteim calidum de profundo trahit corporis: maxiqꝫ si fuerit subtile attractio nāqꝫ fortior est: qm̄ subtilitate sua diffundit ad interiora corporis virtute suam. Horū autē medicaminum quedā attrahunt naturaliter: vt ē diptamus ꝛ seq̄ binegum. assacū: quedā aūt faciūt hoc putrefactiōis cāvt est fermētum stercora. Sꝫ ꝛ stercora colūbarum attrahūt sufficienter. Qd autē hac in actione medium ē valde stercora anserum ꝛ gallinarum. sꝫ ꝛ stercora porcorū ꝛ simus capraruꝫ sicqꝫ stercora canū qui comedūt ossa faciunt. Hoc idē laxatiua medicamina virtute attrahenti illis cōsona: ꝛ horū actio medicaminū est p calorem. Quecūqꝫ autez sunt fortioris caloris fortius attrahūt.

Capitulū. 23ᵘᵐ. de medicinis repellentibus.

a **t vero** medicamina repellentia sunt que repellunt mām ab exterioribus corporis ad interiora fortiter: quorum est complexio frigida substantia grossa. Est eim medicamis frigidi repellere. Si sit āt simul substātie grossities vt pōticū sunt validiora ꝛ fortioris repulsionis.

Capᵘᵐ. 24ᵘᵐ. de medicinis liberātibus a veneno.

m **Edicaminum** autē saluantium ꝛ custodientiū quedam quidez soluunt venenū ꝛ medicamē mortiferū aduersando qualitatibus seu qualitati eorū: aut aduersando toti substātie eorum. Quedam aūt euacuāt venenū mortiferuꝫ ab infirmo mēbro si ponātur exterius. Attrahūt eim illud aut cā sui caloris subtilis: aut qm̄ substātia illius cōsona ē: ꝛ quoniam oia mortē inferentia medicamia ꝛ venena cōtraria sunt corporibus boium. ꝛ medicamina illis similia attrahunt illa ꝛ euacuant: necesse ē hec medicamina cōtraria esse corpori. sꝫ cōtrarietas eorū modū habet nec perueniūt ad hoc vt idē faciant qum sint participantes vtrisqꝫ extremis. Sūt eiꝫ i medio posita inter id. s. qō occidit ꝛ occisum: ideo ergo si sumaꝫ ex eis quid sanitatis articulo nocēt: sicqꝫ si multum ex eis sumatur post acceptum venenum ē lesio eius magna: quare necesse est quātitatē que sumitur eē que non noceat corpori sua copia. sꝫ nec quaꝫ venena pro sui paruitate superent.

Capᵘᵐ. 25ᵘᵐ. de medicinis dolorem mitigātibus.

m **Jtigantia** dolorē medicamina quedā calefaciūt i primo gradu vt oleuꝫ aneti ꝛ rasianegū. quedā aūt similia sunt cōplexiōi corporis vt medicamina electiora. Oportet autem medicamina cum calore subtilitatem habere vt euacuent. dissoluant subtilient ꝛ ematurent: ꝛ explanent omnia que in patienti mēbro sunt arctata. s. acutos chimos aut viscosos aut grossos aut multos: aut si quid adhesit cuivis meatuum: aut ventum frigidum vaporosum ꝛ grossum cui nō est exitus. Caūē dum aūt ne sit in his pōticitas medicaminibus oīo etiam si locus ꝛ passio desiderent. Ex his ergo ꝑz: qm̄ medicamia dolorem sedātia persepe nihil oīo passioni cōferunt: sed dolorē tantuꝫ sedant. Vocantur etiā medicamina fortiter refrigerātia intātū vt stupidum faciant mēbrū ꝛ sopozent si bibantur dolorem sedātia nō q̄ sedāt sed qm̄ stupefaciētia sunt ꝛ sopo

UVA. BHSC. IyR_125_1

rent. Excellentioza aũt in cura hac quam tractam⁹ sunt que desiccãt. In quibus enim humiditas magna est frigida sicut est macedonicuz succurranũ nõ est couz laudabilis potus: ⁊ que similia sunt illi: vt leffa preter corticũ radicis eius. ⁊ folia bengi: ⁊ semen eius albũ excellẽtius est nigro: ⁊ bozũ que dã copori aduersantur nostro tota sua substantia. ideoqz si sumatur ex eis parũ quid proculdubio interficiet sicut safeta. guma. ſ. rute agrestis. hac ergo de causa nõ bozũ proijcitur i electuaria saluãtia: quẽadmoduz apponũtur opium. mirra. nuba. ⁊ zafranuz. Si enim ex eis bibatur q̃titas multa accidit eozum nõnullis desipientia: quedam mortẽ quoqz adducunt. Si aũt admisceãt moderata quãtitate proderũt. Quedam vero eozũ cerebzo nocent plurimis quia replent caput vaporibus malis: pariturqz grauitas ⁊ laxatio: quedaz autẽ os stomaci ledunt cõmunicantqz passionẽ capiti. Uniuersaliter aũt hec medicamina cerebzo nocent duob⁹ modis: aut quoniã cõtraria sunt illi tota substantia: aut quoniã imutãt eius cõplexionẽ qualitate vna aut duabus. Hec sunt que de virtutibus secundis intẽdebamus ostẽdere: iã autem incipiemus de tertijs disserere virtutibus proximo capitulo.

Capitulum. 26. de assignatione virtutis tertie medicinarum. ⁊ primo de medicinis lapidez frangentibus.

o **Icimus** quoniã secundaz virtutẽ quẽadmodum medicamina faciunt suis cõplexionibus: sicquoqz tertiã faciunt ex secunda sed mediante ꝓ⁹nc. Que aũt tertiã hũt virtutem medicamia sũt quẽadmodũ que lapides frangũt vrinam prouocant ⁊ menstrua: auxiliãtur sputo sanguis ⁊ pulmõis: generãtia quoqz lac ⁊ sperma ⁊ vrinã educẽtia. Et que quidem minuunt lapidẽ ⁊ renes purgant calida sunt incidentia grossos bu. ⁊ calor eozũ paucus eteni fortis caloris est deficeare: calor ⁊ desiccatio auxilio sũt gnãtioni lapidis. Que aũt purgãt renes minorẽ habẽt icisionẽ frãgẽtib⁹ lapides g sũt in vesica i qui b⁹ ẽ etiã buitas. Hec g̃ sũt medicaia vt radices ballice. radicẽ seme. aspagi. ⁊ semẽ eozũ labada. vitrũ cõbustũ. acetũ ãsali ⁊ similia radix pionie. ciceris ⁊ amigdale.

Capitulũ. 27⁹. de medicinis vrinã prouocantibus.

m **Edicamina** vero vrinã prouocantia calida ⁊ acuta eẽ oz vt subtiliet sanguis ⁊ calefaciãt renes adiuuẽtqz ad trabendaz sanguinis aquositatẽ vt ẽ cleosedari apiũ ortolanũ ⁊ montanũ nachua. auga ⁊ similia in quibus ẽ calor ⁊ acumen forte. hec enim subtiliant sanguinẽ ⁊ segregãt ab eo aquositatẽ quẽ admodũ fit in coagulo casei ⁊ lacte.

Capitulũ. 28⁹. de medicinis prouocantibus mẽstrua.

p **Rouocantiuz** autẽ menstrua medicaminũ quedã bibuntur: quedã inferius apponũtur cũ pessario ⁊ linitione: ⁊ siquidẽ sumũtur potu subtiliãt sanguinẽ ⁊ apiũt meatus ⁊ venas: ipsaqz sunt de genere lac generãtiũ: differunt aũt quoniã matrix magis eget medicaminibus calidiozib⁹ ⁊ magis incidentibus. vene etenim que in matrice sũt opus habẽt aperiri plumũ q̃ que sunt in mãmillis vt sanguis facile per eas transeat: matrix eteiz nihil oio adiuuat sãguis exitũ: at vero mãmille nõ solũ sanguinis fluit in illis: sed ⁊ ipse quoqz trabunt: hic igitur ẽ qz medicamina que decursũ sanguis ad mãmillas adiuuãt prosũt ẽt imutationi decursus mẽstruozum. Dẽstruis ãt que oio iminuta sunt: queqz oio abscisa sũt nihil ẽ qz conferat: ⁊ prosunt amputationi mẽstruozũ babebelũ. belbebegi. fantegegũ aq̃tic. ⁊ silurẽ. ⁊ nusquatara. mefrasdibegdi. ⁊ selica. daranisi. cost⁹: hec oz bibere ad prouocandũ menstruum. Medicamina vero quibus est vtendum inferius cuz pesario ⁊ appositione quedã prouocãt menstrua calefactione sola: quedã virtute trahente cõsona bis que trabunt habent vt bababelum silueſtre ⁊ pigmentozũ plurima.

Capitulũ. 29⁹. de medicinis lac generantibus.

p **Ozzo** lac generantia quedã sunt cibi: quedaz vero medicamina calefacientia humores pblegmaticos ac in sanguinẽ conuertentia: ⁊ cibi quidez sunt similes lacti in oi sua substãtia qui generãt chimos optimos ⁊ bumectat tẽperate nec sunt fortis caloris: ſz qualis ẽ sanguis. qui eteni sanguinis ẽ calor tẽperatus ẽ animaliqz cõuenies. At vero cholere rubee calor tẽperantiã trãsgressus ẽ pblegmaqz frigidũ: lac vero mediũ ẽ calore iter sãguinẽ ⁊ pblegma ⁊ magis proximũ cõplexioi sanguis. Si iminuatur lac oz sanguis habitudinẽ inquirere: ⁊ si paucus inueniatur: opus ẽ regimine calefaciẽti ⁊ bumectãti. Si vero dominatur cholera illi tũc primũ expedit illũ mũdare: deinde ptẽdũ ẽ regimine quod diximus. Si vero domina tur illi pblegma opus ẽ illi medicamine in secũdo gradu calefaciente sine desiccatione. Et inter excellentioza ⁊ melioza medicialles sunt cibi vt ẽ gergirũ. feniculũ. anetũ viriõ. Si vero vtaꝫ quis aut medicaminibus aut cibis que fortius calefiunt ⁊ desiccãt amputatur lac: que enim fortiter calefaciunt corrũpunt sanguinis naturaz ⁊ desiccatio minuit: ⁊ generatio lactis vt alias ẽ dictũ de sanguinis probaꝫ eẽntia.

Capitulũ. 30⁹. de medicinis generãtibus sperma.

m **Edicamia** quoqz sperma generãtia aut cibi sunt laudabiliũ chimozũ ventosi ⁊ cõ nentes corpori tota sua substãtia: aut medicamina que calefaciunt ⁊ vẽtũ generãt. Substantia nãqz spermatis generatur de superfluitate optima: ⁊ ẽ pariter de genere ſps: ideoqz oẽs ſpma generãtes cibos expedit iflatiuos eẽ: vt cicer, fabã. pinee. bebebegi. cepe. de medicaminibus. stincus. icbel abir. ⁊ similia.

Capitulũ. 31⁹. de medicinis amputãtibus lac ⁊ sperma.

a **Mputantia** vero lac medicamia sunt ⁊ que calefaciunt ⁊ desiccant que refrigerant. Calefaciẽtia minuũt sanguinis corrũpendo naturã. Refrigerantia aũt minuẽdo ⁊ medicamia que amputant sperma sunt que corrũpũt illud. Operãtuꝫ ãt bec oia medicamina refrigerantia ⁊ desiccãtia: bozũ nãqz cõplexio cõplexioni cõtraria ẽ spermatis nisi q̃ desiccatio prohibet generationẽ spermatis oio si eius sit cõplexio calida vt ruta. femequestrũ. sabadenegũ: prouocantia vero sperma medicamina q̃ inclusum ẽ intus in corpore ad exteriora sũt que inflãt ⁊ calefaciunt nõ desiccãdo. Que aũt probibẽt sperma medicamina sunt refrigerãtia ⁊ desiccantia: coagulant enim sperma sine corruptione qualis est arsinegi. portulaca. fmac⁹ cucurbita. citroli ⁊ similia.

Capitulum. 32⁹. de medicinis pectus purgantibus ⁊ pulmonem.

p **Ectus** ⁊ pulmonẽ purgantia ac adiuuãtia sputũ saniei ab eis ⁊ alia: oz eẽ medicamia aperientia ⁊ incidentia non fortis caloris ne desiccẽt nimiũ. ideo ergo oz bec medicamina sumere cũ potibus bumidis. Sunt autem bec genera sencuberi minoza ⁊ que recẽtia sunt ⁊ zaccara ⁊ zẽierã: ⁊ gẽdebadastrũ: si suffumigeꝫ eo: ac naribus vapor cõcipiatur: proderit ab infirmitatibus frigidis ⁊ bumidis que sunt in cerebzo ⁊ pulmone: spica lignea desiccat quod a capite defluit: bec sunt que necesse babuimus ostendere de cognitione tertie virtutis ⁊ actione. Et bec vltima sunt significationis verba que significãt virtutes simplicium medicaminũ. Jã aũt nunc incipiemus tractare de virtute simplicis medicaminis ⁊ vtilitate eis sicut prediximus.

Capitulum. 33⁹. De diuisione simplicis medicine ⁊ assignatione eius.

o **Icimus** quoniam medicaminũ simpliciuz. alia quidẽ ex plantis: alia ex metallis. alia vero ex animalibus. Et que ex plãtis. alia ex berbis ⁊ oleribus. alia semina. alia folia. alia radices. alia ligna. alia succi. alia gũme. alia flozes. alia fructus. alia olera. Que vero de metallis ⁊ de terrarũ venis. alia terre. alia lapides. alia cozpora. Que ex animalibus alia bumiditates. alia mẽbza. alia stercoza: ⁊ nos vnãquãqz barũ ostẽdemus spẽz manifestantes virtutẽ vniuscuiusqz earũ: incipiemusqz a virtute berbarũ.

Capitulũ. 34⁹. de berbis ⁊ earũ virtutibus.

f b **Ullulengeri** in al' sulbuletigeri excellẽtioz huius spẽs ẽ croceuz nouũ in quo sit pauca ponticitas: ⁊ quod aufertur de regione sirie ⁊ partibus turasi: eius cõplexio calida est in primo gradu. sic. in tertio. sapoz eius amarus ⁊ in eo acumẽ ⁊ ponticitas: idcirco vtile est stõ frigido: cõfortat nãqz ponticitate sua illũ calefacit suo calore: educitqz superfluitates amaras inclusas in eo: purgat venas a cholera rubea laxando.

Sibum quod latine dicitur melius: sibũ quod ẽ forte silnestre: eius color ad albũ inclinãs cõplexio ea. zic. in tertio gradu ⁊ est in eo subtiliatio amaritudo quibus incidit ⁊ soluit ⁊ educit lumbricos ⁊ ascarides si bibatur. Si autẽ cõbusti cinis sumatur teraturqz cũ oleo oliue aut amigdal'. tollit allopiciam si cathapletur eo: arsenegi illi infusũ calefacit stomachũ ⁊ caput. Si liniatur eo corpus minuitur rigor q̃ fit a febre: oleũ ex eo factũ valet stõ ⁊ capiti patiẽti ex frigidis febrẽ cũ rigore. Si autem cathaplasmetur eo mentum q̃ non dum producit accelerabit productionẽ. dilatat nãqz pozos subtilitate sua ⁊ mozsura. 2 Berenastrũ bz duas spẽs croceũ ẽ enim ⁊ albũ ⁊ eminẽtius croceũ ẽ: cuius cõplexio ca

UVA. BHSC. IyR_125_1

lida in secūdo gra.s.in primo.Si coquatur in aqua ⁊ infundatur super caput cephalici prodest propter frigiditatem: ⁊ scotōie.⁊ vertiginu.Si bibatur cū vino frangit lapides q̄ sūt in renibus ⁊ vesica:prodest frigori matricū:si comburatur ⁊ pulverizetur cinis eius super vulnera climat ea ⁊ desiccat cuz mell'.de ea.ʒ.c.si bibantur lumbricos occidit ⁊ ascarides. 3 Labada i al' iabada excellentior est siria cōplexio eius ca.est ⁊ sic.in secundo gradu ⁊ in ea acumē ⁊ subtilitas:sapor eius amarus:ideoq̄z vrinā provocās ē ⁊ mēstruū:educit lumbricos ⁊ ascarides si recens tundatur ⁊ superponatur emissionibus sanabit eas per gratiā dei:prodest pessimis vl'neribus si superpulverizetur:sed ⁊ morsibus scorpionis si bibat' ex eo exagiū cū vino. 4 Coroday in al' corocrais melior ē nova ⁊ que auferfur de partibus sirie.ca.ē ⁊ humida in primo gradu:pdest melācholicis ⁊ quibus tristitia ⁊ cogitationes preter cāz accidunt si bibatur cum vino ⁊ çucharo ex bylarat cor corū. 5 Zimacclata in al'zurizacdacū excellentius grecū cicer politis portitis folijs:estq̄z calida ⁊ sicca. prodest epilepsie si bibatur ⁊ passionibus que dicuntur ortomia provocatq̄z vrinā. 6 Sabatebū vtilius nouū ⁊ viride:folia eius meliora:virga tēperati ē caloris .s.in 2o gra. in quo ē ponticitas ⁊ amaritudo : ideoq̄z prodest stō in quo sunt superfluitates cholerice q̄s educit laxādo. 7 Ber ba lilechem in al'memithe melior ē viridis cum latis folijs que nascitur in partibus medie syrie:cōplexio eius fri.ē ⁊ sic. in 2o gradu pōtica ē quare ⁊ prodest apostemattibus calidis maximeq̄z bis que sunt in oculis ⁊ apostemati quod vocatur spina. 8 Cathemia melior ē viridis bui⁹cōplexio ca.in primo gra.⁊ humida in 2o bñs aligd pōticitatis:est solvens. emolliens maturās apostemata calida in obediētia ⁊ tarde maturitatis ⁊ aliquātulū climat:ideoq̄z emundat lentigines facies 9 Bessa excellentior ē que affertur de syria. cōplexio eius ca.est ⁊ sic.in 2o gra:incidit.sed ⁊ vrinā provocat ac mēstrua:purgat stomachū ⁊ epar ⁊ oia viscera de phlegmate:si teratur ⁊ distēpereturcū melle ac bibatur cū aqua.cal.si in aqua coquatur ⁊ bibatur cū melle remediū ē vulneribus q̄ sunt in pulmōe ⁊ pectore de būiditate grossa. 10 Ber ba gafare excellentior ē que fertur de partibus grecie queq̄z a mōtibus feretrijs tēperate ē cōplexionis in calore.s.2o i 2o gra.in qua fortis ē amaritudo cū ponticitate:vnde ⁊ apit oppilationes que sunt in epate confortatq̄z epar ⁊ si bibatur cū cortic̄ibus radicis capparis de vnaquaq̄z.ʒ.a.cū squingibin simul etiā bz virtutē subtiliativā ⁊ incidentē ⁊ vr̄ fortior i his actionibus ⁊ mēstruū ꝓvocās. 11 Bemania berba est tanq̄ gramina:melior que auferfur de armenia.c.est ⁊.s.⁊ in ea est ponticitas:si emplastrizetur ea frons sopor at. dolorez sedat.solvit apostemata prodest morsure scorpionis: sed ⁊ doloribus si supponatur cum lana.Si decoctio eius bibatur vtilis est epati ⁊ renibus. 12 Seantbia.in ea est dissolutio ⁊ pōticitas.Si supfundatur aq̄ decoctiōis eius cōbustiōi ⁊ apostematibus ignis incēsiuis ac berisipile manifeste prodest.Si autē masticetur vulneribus que ori accidūt ꝓderit. 13 Bersausanum laudabilius ē viride.cuius truncus ē niger.folia vero eius sic̄a sūt folijs apij.estq̄z tēperatuz in caliditate ⁊ fri.bēns parū siccitatis cum subtilitate in quo ⁊ virtus ē solubilis dissolvens scropbulas si emplastriçetur folijs eius tritis.Utile ē quoq̄z alopitie si cataplasmetur cuz aceto ⁊ oleo olive.Educit supfluitates grossas a pectore ⁊ pulmone ⁊ liquefacit eas.Frangit lapides qui sunt in vesica:vrinā accelerat si bibātur ex eo.ʒ.c.capillos ꝓducit si comburatur ⁊ foveatur ex eo caput· 14 Babunegum.laudabilius ē qō est colore croceo albūq̄z eius clarum novū iocūdi odoris flores eius grandes:⁊ est ca.⁊ sic.in.i.gradu.tēperate dissolvens:⁊ est parū emolliens:⁊ oleum eius optimū.cui labor accidit.sedat eteim ⁊ laxat loca extēsa:est quoq̄z vtilis cui accidit febris de cōstipatione prorum:mitigat apostemata que sunt sub hypocūdrijs.⁊ si sederit mulier in aqua decoctionis eius mēstrua provocat:⁊ educit fetū:augmētatq̄z vrinā. lapides frangit in renibus.prodest apostemati epatis si emplastriçetur desuper. 15 Berba iasiri laudabilior que bumida ⁊ recens ⁊ que affertur de mōtibus feresie.⁊ est ca.⁊ sic.in primo gradu.in qua ē dissolō fortis ⁊ ē similis virtute sua camomille:ʒ acutior ⁊ fortioris odoris. 16. Aqua lilelmelec que est recēs ⁊ nova ⁊ semen protulit.⁊ semē eius croceuz ē tempata ʒ paz ad calorē icliaſ ⁊ est dissolues ⁊ in ea ponticitas. 17 Farasionum laudabilius qō inclinatur ad rubores qō affertur de partibus grecie.⁊ ē cali.in.ij.gra.sic.i tertio.Et est in eo amaritudo qua aperit oppilatiōes splēis ⁊ epatis.⁊ purgat būiditatē a pectore ⁊ pulmone provocās mēstruum.Si bibatur succus eius cū melle clarificat visum ⁊ confortat.Si sternutatio provocetur cū succo ci⁹ ictericos emūdat.Si impluatur auri prodest vulnerib⁹ que sūt in ea: ⁊ si est in ea dolor cronicus sanat illum. 18 Sueniuz frigida est ⁊ sic.tēperate:⁊ i eo est quedā pōticitas.⁊ qō ē recēs frigidi⁹ ē:ideo q̄ si bibatur succ⁹ lapides q̄ sūt i vesica frāgit. 19 Ribesum melius quod oritur in montibus fereseis ⁊ cuius virga prolongatur ⁊ incrossatur frigida est ⁊ sicca calorem mitigans:cholerā emūdās vtilis digestioni eius cō fortans stomachū ⁊ epar calidū:aqua eius si misceatur cum farina ordei ⁊ cathaplasmetur super berisipilā ⁊ formicem prodest. 20 Baraiba ⁊ nomen eius aput pses berra. melior est que diuturnior ⁊ altior:crocea recens:cōplexio ci⁹ frigida ⁊ sicca tēperatur ⁊ habz aligd dulcoris ⁊ acuminis: sanguinē restringit fluentem de vulnerib⁹ si trita superponatur:⁊ prodest emissionibus refrigerando loca:desiccat bumiditatem quadā humectatione liquefacit lapidē.Si coquatur ⁊ bibatur aqua eius vrinā provocat. 21 Rutaba melior est viridis.⁊ leuior folijs.ac cōplexio eius ca.⁊ bu.⁊ in ea ventositas:ideoq̄z auget sperma ⁊ lac. 22 Bercaricon melius quod affertur de syna ⁊ cōplexio eius calida ⁊ sic.subtile est:⁊ purgat venas:matricē ⁊ epar:sicquoq̄z vrinā ⁊ mēstruū ꝓvocat vulnera buida ⁊ pessia desiccat. 23 Fer feleunia calida est ⁊ sicca fortiter calefaciens ⁊ si terratur recēs cū suo semine:⁊ cathaplasmetur ea vultus i quo macule sūt extirpat eas.Et dissolvit apostēata solida. 24 Bucburmarima ca.est ⁊ sic.elimās dissolvens incidens aperiēs attrahens ideoq̄z succus eius apit ora venarū q̄ sunt in ano q̄ si supponatur cū lana solvit naturā:idez facit si cathaplasmetur sub vmbilico si bibatur lumbricos omnes ⁊ ascarides emittit ⁊ suscitat mēstrua:fetū occidit viuum:educit mortuuz prodest ictericis si bibatur cū squingibin ⁊ alopitie si fricetur cū ea caput lentigines extirpat ⁊ omnes maculas:⁊ si emplastricetur ea splen durum vtile est. 25 Baudaredum excellentius albū ⁊ novū ⁊ est frigidū in primo gradu:⁊ in eo est quedā subtilitas ⁊ dissolutio ⁊ purgatio prodest febri antique phlegmatice ⁊ debilitati stomaci doloriq̄z ventium.⁊ si masticeſ ⁊ suppōaſ reptiliū morsure ꝓderit. 26 Secceba laudabilior viridis ⁊ nova.⁊ est similis baudaredo i virtute confortat stomachū ⁊ epar. 27 Berdafestrū laudabilius quod affertur de grecia ⁊ est simile absinthio in cōplexione ⁊ virtute:sed magis pōticū ideoq̄z cōfortat stomachū ⁊ epar. 28 Camedriū probabilius novū silvestre ⁊ est.ca.in.ij.gra.sic.in tertio ⁊ in eo amaritudo:ideoq̄z incidit superfluitates ⁊ purgat eas p:odest apostēati spl'is.si bibatur aqua eius:⁊ si emplastrizetur a foris vrinaz provocat ⁊ mēstruum ⁊ prodest ictericis ⁊ sciaticis. 29 Camepistrum.c.in.ij.gra.sic in tertio ⁊ in eo ē amaritudo:ideoq̄z subtiliat ⁊ incidit superfluitates grossas apit oppilationem splenis ⁊ epatis:ꝓmouet vrinam ⁊ mēstruū ꝓdest ictericis ⁊ sciaticis. 30 Ausegū in al'ansegū melius est quod est viride ⁊ pontic̄ ⁊ folia eius si masticentur prosunt ulceratiōib⁹ ⁊ vulneribus oris. 31 Asabelrabaū i al'basabelrosa melius quod viride est lōgum ⁊ frigidū.sic.in.v.gra.ponticūq̄z prodest obtalmie si teratur ⁊ emplastrizetur ocis:⁊ si fiat cū eo clistere dissinterie vtile est ⁊ fluxu sanguinis:ac doloriventris qui cōtingit ex potu medicaminū acutorum.Si apponatur naribus cum cāphora amputat fluxū sāguinis eorū:sublilemq̄z sāguinem qui fluit a mulierib⁹ ⁊ sputū sāguinis.Si emplastrizētur eo apostemata calida vt berisipilla ⁊ formix proderit illis ⁊ eorū sedabit calorem.Sic etiā si emplizeſ eo stomachus inflāmatus sedabitur:⁊ incarnat vulnera recentia. 32 Estacodus melior est recens qui cinericei est coloris nouusq̄z ⁊ est.c.in primo.gra.s.in.ij.sapor eius amarus ⁊ ponticus ⁊ aperiens ⁊ subtiliās ⁊ est in eo emūdatio ⁊ ematuratio confortat viscera omnia:⁊ prodest mlie ascēdenti ad cerebrū ⁊ epilepsie. 33 Berba que dicitur dustar i al'dustarium ⁊ nomen eius aput psas berba bubabera.c.⁊ bu.cōplexione ⁊ in ea dissolutio.si teratur ⁊ superponatur apostēati frigido proderit illi.⁊ si emplastrizetur eo morsus scorpionis vtilissimū est. 34 Cantorium melius est quod est iocundi odoris ⁊ eius sunt due species:altera est tenuis ⁊ altera grossa:⁊ vtreq̄z calide ⁊ sic.⁊ est in eis ponticitas cū acumine ⁊ virtus laxativa phlegmatis.Si coquaſ ⁊ fiat clistere proderit passioni que dicitur ileon que est de phlegmate grosso.Dicit autem diascorides ipsum solvere cholerā rub. ⁊ provocare mēstruum mortuū excludit fetum ⁊ sanguinem ptus:nocet fetui vivo ⁊ quod grossius est fortius operatur. 35 Sellum ⁊ fellum ⁊ bellū sunt medicamina indica:cō-

UVA. BHSC. IyR_125_1

plexio coꝛ.c.ꝛ ſic.proſunt eneruationi neruoꝛũ. 36 Pẽ tafilon quidẽ eſt babẽs.v.folia.ꝛ vt aiunt quidã ifꝫ ẽ femeq̃ ſtrum.frigidũ ꝛ ſiccũ ꝛ exſiccat foꝛtiter ꝛ ſine acumine:ideoq; magne ẽ vtilitatis:ſãguinẽ ſtringit ꝛ ꝗcũq; loco fluxerit. 37 Weſera in al's beſecca.melioꝛ ẽ viridis ꝛ noua.frigi. eſt ꝛ ſic.tẽperate prodeſt fluxui mãerum ad membꝛa ꝛ aduẽtui apoſtematũ:lapides diſſoluit q̃ ſunt in renibus:ſoluitq; difficultatẽ vrine.auget venerẽ.ileon mitigat ꝛ doloꝛẽ doꝛſi cliſtere fiat cũ decoctione eius. 38 Werba beçeragi i al' beçercatue que recens ẽ melioꝛ ꝛ noua.ꝛ ẽ frigꝛ.ꝛ hu.in.3°.gra. reſtringẽs caloꝛez.ꝛ ſi cataplaſmetur ſup apoſtemata calida ſuccus eius proderit illis:ꝛ ſi recens ẽ proderit ſputo ſanguinis:virtuſq; eius filis virtuti coꝛiandri recẽtis. 39 Wa nebel chabaleb.laudabilioꝛ ẽ viridis ꝛ recens.ꝓp'o eius frigꝛ ſic.in.ij.gra.ꝛ in eo ponticitas pauca:ſuccus eius ſi ſupponatur apoſtemati proderit.Si bibatur cũ caſſia fiſ.proderit apoſtematibus calidis que ſunt in viſceribꝰ:maxieq; apoſtematibꝰ epatis ꝛ ſtomaci.ſolnitq; humoꝛes choleꝛicos tenuando.prodeſtq; hydropicis calidis ſi bibatur cuꝫ rotula caſarſabari.oꝫ aũt bibere eius ſuccũ decoctum ꝛ diſpumatum ſi eim bibatur non coctus ſubuerſiõez facit. 40 Laque negum melius ẽ oꝛtulanum.frigꝛ.eſt ꝛ ſic.ꝛ in eo põticitas: ſuccus eius ſi cataplaſmetur ſup calida apoſtemata ꝓdeſt: ſi ãt bibatur cũ rotula caſſie fiſ.vtilis eſt epatico apoſtemati. 41. Liebicebat.in al'leiecelteez que grece euſiſtides.frꝛ.ꝛ ſi. in.3° gradu.ꝛ põtica.ꝛ prodeſt fluxui ſanguinis a matrice ꝛ ſputo:ꝛ ſoloni eius inferius:ſi bibatur cũ aqua ꝛ cũ vino ꝓdeſt etiã diarie:ꝛ cõglutinat magna vulnera ſi ſupponatur: ẽt ſi amputatus neruus fuerit:prodeſt quoq; hernie vaſoꝛuꝫ ſi ſuperponatur teſtibus:cõfoꝛtat cũm eneruata mẽbꝛa ex humiditate:admiſceturq; emplaſtris confoꝛtãtibus ſtomachũ ꝛ epar:ꝛ excellẽtioꝛ que recẽs eſt. 42 Werba çuſe cali. ẽ ꝛ ſic.in.3°.gradu.ꝓdeſt tuſſi ex pblegmate ꝛ arctatiõi ſpũs 43 Sanacelneimer virtꝰ eius putrefaciẽs. ideoq; cauẽda eſt in cibo ꝛ potu.Si autẽ voluerit quis putrefacere quod extra ẽ vt emoꝛroides ꝛ varices ſimiliaq; vtilis ẽ ꝛ propꝛie radix eius. 44 Weibelbabalẽ.melioꝛ oꝛtulana clara recens eſt.frꝛ.in.ij.gradu.ſic.in.j.vtilis ẽ apoſtematibus caliꝺ ſi cataplẽtur ſucco eiꝰ maxie berliſipile ꝛ formici. Sic quoq; ſi emplaſtriçetur cũ eo pectus ꝛ epar ꝛ fiat ex ea cerotũ ꝓdeꝛit caloꝛi eiꝰ ſi teraꝛ i moꝛtario oſligẽter ꝛ miſceaꝛ cũ oleo roſ. ꝛ pauco aceto vini.cephalee prodeſt que fit ex caloꝛe. 45 Gramẽ ca.ꝛ ſic.virtutẽ hz interficiẽdi lumbꝛicos ꝛ expellendi.ꝛ aſcaꝛides ꝛ omnes vermes maxime ſi ſuccꝰ eiꝰ cũ puluere coꝛnu cerui bibatur:congruit enim pueris q; pueri res amaras boꝛreſcũt. 46 Wilũ melius eſt viriꝺ qꝺ inclinatur in ruboꝛẽ.frigidũ ẽ tẽperate.mediũ in humiditate ꝛ ſiccitate:prodeſt apoſtematibus calidis ſi emplaſtriçetur eo hydropicus:ſuccus eius prodeſt ſi propinetur cum rotula caſſie fiſ. 47 Waſſer ꝛ ezerarcaſã ſuccus eius recẽs ꝓuocat vrinã:ſed debiliter radix eius climat deſiccat ꝛ ſubtiliat ꝛ ipſa calefacit ſubtiliter:prodeſtq; duritiei ſplenis ſi bibatur ꝛ emplaſtriçetur cum ficubus decoctis in aceto ꝛ prodeſt etiam ſcabiei ꝛ paſſioni omni qua excoꝛiatur cutis. 48 Effaſeſira eſt ſimilis viti albe ſed debilioꝛ. 49 Adananelfara in al'adanecfara hec herba duas habet ſpẽs:altera ẽ flos azurinus. altera roſa rubea vtreq; ſubtiliant perfecte ꝛ in eis caloꝛ paucus ꝛ attractio quibus educũt ventoſitatem:ſuccus eoꝝ purgat caput ſi imittaꝛ naribꝰ paliticoꝛ ꝛ hz virtutẽ deſiccatẽ ſine moꝛſura.vnde ꝛ vulnera purgat ꝛ prodeſt locis qui putruerunt. 50 Werba coꝛoſanica vtilioꝛ ẽ viridis:ſapoꝛ eius amarus ꝛ odoꝛ eius acutus ca.ꝛ ſic.educit lumbꝛicos ꝛ aſcarides cum amaritudine ſua. 51 Fautenegum montauum melius iocundi odoꝛis paruis foliꝭ calefacit deſiccat:ſubtiliat foꝛtiter ideoq; prodeſt humiditatibus croſſis ꝛ viſcoſis que fiũt i pectoꝛe ꝛ pulmone ꝛ facile educit eas menſtruumq; pꝛouocat. Fautenegũ aquaticum foꝛtiſſimi eſt caloꝛis ꝛ ſiccitatis attenuanſq;.Si teratur ꝛ bibatur eius ſuccus cũ aqua mellis calefacit foꝛtiter ꝛ educit ſudoꝛẽ:vtile eſt caſui qui fit cũ vertigine ſi bibatur cũ vino ſubtili:ꝛ ſi cataplẽtur eo coꝛpus cũ panno ꝛ fricatiõe foꝛti.Prodeſt ẽt ſciaticis ſi emplaſtriçentur eo ambe anche:attrabit nãq; qꝺ in profundo coꝛporis ẽ ꝛ anchaꝛum ad exteꝛioꝛa:ꝛ ſuperflua calefacit.Et excitat mẽſtruuꝫ ſi ſumatur cũ vino ꝛ ſubmittatur cũ lana:ſi coquatur cum vino ꝛ emplaſtriçentur eo elephantici ꝛ cataplẽtur coꝛpus eoꝝ prodeſt illis propter eam que in eo ẽ diſſolutio.ſubtiliatio.inciſio:ꝛ ſi ſit recentius ẽ cõferentius ad hoc.Succus eius ĩterficit lumbꝛicos ꝛ aſcarides.Prodeſt ẽt aſmati ꝛ arctatiõi ſpiritus ſi bibatur aqua decoctiõis eius cuꝫ melle:vtile ẽ quoq; eo ꝙ aperiat oppilationes epaticis. ictericis. Fautenegum autem qꝺ per ſe vocant rachalũ validius ẽ ad oia buiuſmõi 52 Weſquetramiſſa melioꝛ que inclinatur ad croceuꝫ ſimilis ẽ in virtute ꝛ cõplexione fautenego montano ſꝫ ſubtilioꝛ eo:ideoq; plurimum cõfert in pꝛouocanda mẽſtrua pꝛoducitq; fetus. 53 Wemamia.melioꝛ ẽ plana viridis acuti odoꝛis:ꝛ ẽ calida ꝛ ſic.in.3°.gra.ſubtiliãs ꝛ diſſolues: prodeſt moꝛãti menſtruo.vrinam pꝛouocat.vtilis ſingultui ex repletiõe.frangit lapidẽ ſi coquatur cũ aceto vini ꝛ oleo roſa.ꝛ empliçetur eo caput prodeſt cephalee que fit ex frigoꝛe maximeq; foꝛti. 54 Wachana melioꝛ eſt oꝛtolana tenera cõplexio eius ca.ꝛ ſic.niſi ꝙ in ea eſt bũiditas ventoſa qua iflãmatur cõcupiſcentia coitus conuenienter:ꝛ ſi comedatur cum aceto ſubuerſionem ſedat ꝛ vomituꝫ. 55 Sabacas in al'ſabatum.duas habet ſpecies. Altera longioꝛibus foliꝭ que ꝛ foꝛtioꝛis eſt actionis. Altera vero rotundis calida ꝛ ſicca eſt in tertio gradu calefacit ſtomachum ꝛ inteſtina ventoſitatem diſſoluit humoꝛes ſubtiliat: ꝛ ſi coquaꝛ cum aceto ꝓdeſt molariũ doloꝛi. 56 Sebebum in al'ſebbetum laudabilius qum flos pꝛoducitur:ꝛ qꝺ a ſicco oꝛtum eſt:ꝛ ẽ calidum in.ij.gra.deſiccãs in pꝛincipio.ij. Si coquatur cũ oleo oliue aut oleo liſami olcum erit diſſoluens optime:vtile eſt anguſtie ſedans doloꝛem:pꝛouocans ſõuꝫ maturans apoſtemata cruda:ꝛ recens amplius ematurans ꝛ minus diſſoluẽs ſicco.Poꝛro ſiccum foꝛtiꝰ deſiccat ꝛ amplius diſſoluit.Si cõburatur ꝛ puluerizetur ꝛ ſup apomata aquoſa prodeſt manifeſte:cicatrizat vulnera antiqua que fiunt in pꝛeputio ꝛ vulua exterius optime.Et decoctio eius cum melle conſumit choleraꝫ ꝛ pblegma. 57 Wachala bũdicta melioꝛ eſt:cuius rami inclinantur ad ruboꝛez frigida eſt ꝛ bumida in tertio gradu ꝛ in eo põticitas:ideoq; prodeſt fluxui materierum calidarũ ad ventrẽ maxime ſi materia fuerit choleꝛica:frangit enim ꝛ refrigerat foꝛtiter:ſi comedatur aut bibatur ſuccus eiꝰ ſi emplaſtriçetur eo pectꝰ latera ſtomachus proderit inflãmationi que accidit illis:prodeſt etiam fluxui menſtruoꝝ ꝛ ſanguinis turbationi:ꝛ ſuccus eius hac in parte foꝛtioꝛ eſt.Si eo emplaſtriçetur caput cũ ſucco oꝛdei ꝓderit cephalee q̃ fit ex caloꝛe ſol'. 58 Semacũ melius qꝺ ẽ recẽs:ꝛ viriditas eiꝰ incliaꝛ ad nigredineꝫ ꝛ eſt temperatum.in frigiditate bumidũ.in.ij.gra.aquoſũq; ideoq; prodeſt apoſtematibus calidis qum peꝛuenerunt ad ſtatum:ꝛ eſt cibus opoꝛtunus tuſſim patientibus ſi cum oleoro.decoquatur. 59 Loꝛatbiz laudabilius eſt nabaticuꝫ pungitiuum iocundum odoꝛe ꝛ eſt calidũ acutũ ſubtiliãs elimans vrinam pꝛouocãs:incidit humiditatẽ que eſt in pectoꝛe ꝛ pulmone adiuuans ſputo eius:magis autem ſi coquaꝛ cum fatbabani.Si vero parctur cũ butyro prodeſt emoꝛroidibus:ſic quoq; ſi coquatur ꝛ emplaſtriçetur eo ſtomachus proderit continuo.ſuccus quoq; eius ſi bibatur amputat ſanguinem emoꝛroidaruꝫ ꝛ in eo eſt ponticitas. 60 Queſfara ſubtilis tepida ponticaq; ẽ:ſuccus eiuſ ſi catbaplaſmeꝛ ſup apoſtẽata calida ꝛ beriſipilam ꝓderit:diſſoluit apoſtẽata calida:ait aũt diaſcoꝛides aquã eius coꝛrũpere mẽtem ꝛ ſi plurimũ ſumatur interficit. 61 Cameleon laudabilioꝛ qui ab armenia affertur:ꝛ coloꝛ eius auꝛeus ac ſimil' gemul' pꝛoducẽtis vinee. 62 Sedabũ laudabilius viride acuti ẽ odoꝛiſ ꝛ ſilueſtre ca.ꝛ ſic.in tertio gra.foꝛtiter deſiccat ꝛ'oꝛtolanũ minus ẽ ſiccatiuũ ꝛ calefactiuũ:ꝛ in vtriſq; acumen ꝛ inciſio ꝛ amaritudinis paꝛ.vnde forte ẽ ad diſſoluẽdũ incidens humoꝛes croſſos ꝛ viſcoſos euacuãs eos per vrinã vẽtoſitatis eſt diſſolutiuũ ꝛ inflationis:qua ex re ꝛ amputat aꝛdoꝛẽ coitus:pꝛobibet erectionẽ mẽbꝛi.Si bibatur aqua eius ꝓdeſt caſui q̃ fit cum vertigine:ꝛ ſi cliſterizetur eo mulier ſuffocationi matricis confert.Si comedatur ꝛ collirietur cum melle viſum acuit. Si vero coquatur cũ oleo oliue ꝛ ſupponatur veſice prodeſt difficultati vrine:ſꝫ ꝛ'ileon cõfert genera to ex vẽtoſitate ſi aquam ei propines. 63 Tapſia que ꝛ betbur.ꝛ aiunt quidam eẽ agreſtem rutam.cal.eſt ꝛ ſic.i.iiij. gra.ꝛ caloꝛ eiꝰ foꝛtis acuminis:vnde ꝛ qui lac eius cõgregat nõ opponitur vento.odoꝛe nãq; ipſius faties itumeſcit ꝛ exuritur ꝛ adducit maſeriam ſoluit ſanguinẽ. Sepe ẽt accidit fluxus e naribus qui nõ deficiet vſq; ad moꝛtem. Jneſt autẽ ſimilis illi virtus acuminis.Sed trabens que a profũdo coꝛporis attrabit:ſoluitq; quod attraxit:lac aũt eius ſi catbaplaſmetur eo alopitiã babens capillos pꝛoducit:ꝛ ſi ſumaꝛ de eo.ʒ.ſ.ſoluit vẽtrẽ ꝛ vomitum pꝛouocat prodeſt hidropicis.Si catbaplaſmẽtur ex eo lẽtigines groſſe extirpãtur nõ tñ oꝛ amplius eſſe ꝙ̃ boꝛa aut duabus:lauentur cum aqua

UVA. BHSC. IyR_125_1

decoctiõis furfuris. 64 Schassa melior ẽ ortolana recens que.f.est ꝛ hu.in tertio gra.sopozat sitim amputat ꝛ succus eius si supponatur apostematibus calidis proderit:concupiscẽtiam aufert coitus:semen eius fortius ẽ ad agendum hoc in loco:attamẽ si frequẽs sit comestio eiꝰ visuꝫ debilitat. 65 Lebalabum laudabiliꝰ magnis folijs.fri.ẽ ꝛ hu.in eo viscositas ꝛ põticitas. aligd soluit iferiꝰ cholerã ru.Si bibatur cũ zaccara.ꝛ melius quod coctũ ẽ.Et si coquatur cuꝫ oleo amigdalarũ:ꝛ dicũtur vulnera in intestinis bũtibus ꝛ collectiones:tussim quoqꝫ patiẽtibus vtile ẽ.prodest ẽt emissionibus si decoctũ cum vino superponatur:ꝛ vulnera sanat pessima.vtilis cõbustioni ignis.Si coquatur cum aceto splenẽ grossum babentibus valet.flos eius fortiozest folijs si immittatur naribus eius succus proderit ꝛ purgabit cerebrum inciditqꝫ materias diuturnas que influũt auribus sanat vulnera cronica que in eis fiunt. 66 Carnebum melius est nebaticum paruis folijs diuersarum virtutum est enĩ in eo calor ꝛ fri.plurimũ siccũ ẽ:vnde cõglutinat vulnera confortat vlcera pessima prodest apostematibus duris difficilibus sanationi ꝛ in eo virtus ẽ climans:mundans scabiez prodest excoriate cuti:decoctionis eius aqua naturam emollit ꝛ purgat sanguinẽ ptus:prodestqꝫ morsure reptiliũ iusqꝫ eius ebrioso prodest 67 Meluchia ipsaqꝫ ẽ zabezi in al'scabeç laudabilioꝛ ortorum:cbplexto eius.c.in.primo gra..s.in.ij.ꝛ ẽ dissoluens ꝛ emolliens:ꝛ si elixetur ꝛ comedatur cũ oleo amigd.prodest tussim babẽtibꝰ:si vero fiat cũ eo clisterẽ.s.succo eius prodest morsure que acciõ in intestinis cuꝫ oleo ro. 68 Quesarum in al'querasũ.c.ẽ.ꝛ sic.in.ij.gra. vrinam ꝛ mẽstruum prouocat dissoluit ventositatẽ:aqua eiꝰ vtilis epatis oppilationi ꝛfrigori eius prodest bydropicis. Succus eius vtilis febri pblegmatice ꝛ casui qui fit cũ vertigine sine febre:maximeqꝫ cum succo feniculi. 69 Hẽdaba melior est ortolana cuius cõp.ẽ.f.in.i.gra.s.in.ij.epatis ꝓdest oppilationi ꝛ icteritie ꝛ apostematibus visceruꝫ calidis sicut rotula cassia.f.bibatur.Si aũt cataplasmetur deforis cũ sandal'.al.ꝓdest apostẽati calo dissoluit eni. 70 Aq̃ sutum melius quod in spinis.f.ꝛ sic.ꝛ in eo ẽ paucus calor cop amarũ ẽ:ideoqꝫ in epate ꝛ splẽe oppiloẽ apti ꝓdest icteri cie si bibatur cum cassie.f.rotula.Succus eiꝰ quoqꝫ prodest bydropisi ex calore. 71 Rasienegũ laudabilius ortolanum ꝛ recens:ꝛ est.c.ꝛ.sic.in.ij.gra.lac generat:ꝛ succus eius si collerizetur eo ocl's prodest aque descẽdenti ad ipsum:sed ꝛ caligini visus:prouocat vrinã ꝛ menstruum dissoluit ventositatem:prodest succus eius male cõplexiõi frigidi epatis si bibatur:p ariter ꝛ bidropicis. 72 Hendecbocũ melius ortolanũ prodest si bibatur doloꝛi laterum:succus eiꝰ ꝛ vrine difficultati ac epilepsie frigide cõplexionis stomachuꝫ ꝛfortat ꝛ calefacit:grossas dissoluit bũiditates ꝛ vẽtositates diarrie vtilis est solidat nãm comestum.infusa morsure scorpionis decoctionis eius aqua dolorem sedat:venenũ dissoluit:si coll'iũ ide fiatꝰ acuit' si misceat' melli. 73 Emaza in al'bẽmaze vtilioꝛ est que ortolana ꝛ acra.f.ꝛ.si.ꝛ est i ea dissolo.qꝫ si catbaplasmẽtur ea apostemata ca.repellit materiam ꝛ prohibet eam ac dissoluit:si comedatur cruda ac ỏcocta prodest diarrie ꝛ amputat dissolutionem sanguinis:que autem sine sapore est eius actio i p̃dictis debil'. 74 Baderuebina melioꝛ recẽs que nõ est antiqua:ꝛ est tẽperata i calore ꝛ.si.in.ij.gra.vtilis ẽ melãcbonicis ꝛ exbylarat coꝛ digestionẽ bonã facit:cõferens subuersioni ꝛ aiaꝫ ꝓfortãs turbationi prodest. 75 Fragemescint ca.ẽ ꝛ sic.ꝛ siccitas eiꝰ minoꝛ est siccitate badernebine:quod in eisdem in quibꝰ illa cõfert mlicis si comedatur aut odoꝛetur:ꝛ si apponatur ferculo letificat enim animã. 76 Darcemusum excellentius est ortolanũ calidũ est ꝛ subtile:ꝛ dissoluens prodest cephalee que est ex frigore ꝛ pblegmate si odoꝛetur si coquatur in aqua ꝛ super caput fundatur ꝛ bulliatur cũ oleo:ꝛ trabaꝫ naribus cũ oleo:oleum eius si fundatur auri proderit qui ineꝛit ei langoꝛi ex pblegmate ꝛ siccitate:ꝛ ventositatem generat agrauat caput ꝛ sopoꝛat. 77 Adescarũ laudabiliꝰ nonum in quo ruboꝛ paruus ꝛ moꝛdet linguã qũ de gustaꝫ.ca. est ꝛ sic.in.primo.gra.ꝛ in eo ponticitas modica ꝛ subtilitas vnde ꝛ vrinam prouoc̃ ac mẽstruum:apostemati quod est in epate prodest ꝛ stomaci.Flos adescari vtilis est sputo sãguinis si tamen assiduetur odoꝛ eius ꝛ potus grauat caput sopoꝛatqꝫ.Decoctio eius lapidem frangit similiterqꝫ folia. 78 Tabascbum.in al'calebũ.fri.ẽ ꝛ hu.in.ij.gra.prodest si cataplẽtur apostematibus calidis. 76 Cacalasil'is est plantis asesẽi ꝛ in ea amaritudo prodest bydropicis.soluit enim aquã croceã si de eius succo.ʒ.c.cũ zaccara assere bibantur:de agresti fiũt carte apud egyptios.ꝛ ẽ fri.ꝛ sic.in.ij. gra.prodest arteticis.Si infundatur aceto ꝛ inuoluatur filo lineo dimittaturqꝫ siccari ꝛ apponatur intus repletur bumiditate que est in vulnere.Si autẽ cõburatur cinis eius desiccatiuus est vulnerũ que sunt in ore ꝛ que sunt i ano carta eiꝰ combusta fortius desiccat:ideoqꝫ vtilis est clisteri prodest vlceribus ꝛ dissinterie intestinoꝛum:vlceribus quoqꝫ pulmõis ꝛ ptisicis.oĩbus pulmonis doloꝛibꝰ si distẽperetur cuꝫ aqua flunialium cãcroꝛũ decocta intãtum vt dissoluatur.aut dibatur cũ aqua ro.que expmiť de recẽtibꝰ rosis.ꝛ buius arũdo pascit:vnde egyptij sugumt illam sicut zaccare cãnam.

80 Merue due spẽs bẽtur.altera ẽ subtilis que ꝛ mariaum:ꝛ est ca.in primo gra.s.in secundo iocundi odoris dissoluens subtilians mediocriter:cõfortat autẽ stomachuꝫ ꝛ eparquibus nociuũ accidit frigidus:prohibet frigus:prohibet vomitum ꝛ subuersionẽ digestionẽ adiuuat.Altera vero maioris caloris ꝛ fortius subtiliat ac dissoluit. 81 Baccala cozrosanica folia eius similia sunt folijs carnebi.frigida ẽ ꝛ sic.in.ij.gra.gustus eius acerbus:prodest cholere.ru.arctat ventrem cõmouet cibi appetitum si minutus sit ꝓpter calorem.est ergo vtilis calidissimis natura. 82 Sabanegũ ca.est ꝛ sic.dissoluens:subtilians superfluitates pblegmaticas que in stomacho inueniuntur vẽtositatem dissoluit a vẽtriculis puerozũ sed ꝛ a matricibus. 83 Badaragũ.c. est in.ij.gra.ꝛ in eo laudabilis bũiditas nec babꝫ aliquam vtilitatem si sumatur interius:si aũt fiat ex eo emplastrum maturat ꝛ soluit 84 Assena melioꝛ est alba:iocũdi odoris temperate cõplexionis:ꝛ in eo põticitas modicũ dissoluit emollit lapidem frangit maximeqꝫ que sumitur de quercu ꝛ senebaro:ꝛ nuce obuiat subuersiõi ꝛ vomitui :ꝛ si coquatur in aceto ꝛ superliniatur splen prodest illivinũ quo infusa ẽ sopoꝛat optime:decoctio eiꝰ ꝓdest matricis doloꝛibus si in ea sederit mulier.Si teratur ꝛ superponatur alis ꝛ inguinibus ꝛ radicibus auriũ purgat eas ꝛ cõfortat:prohibet ab eis fetoꝛem. 85 Sebelũ quod latini spicanardi proximum est spẽ berbarũ laudabilius ẽ quod sanũ ꝛ iocundi odoris inuenitur.cõplexio eius.c.ꝛ sic.optimũ quoqꝫ stõ ꝛ epati frigidis vrinã prouocat.renes purgat:prodest ictericis fluxumqꝫ mãerũ in vẽtrem naturam cõstipat. 86 Scolocondrion cõplexio ẽ tẽperata in caliditate ꝛ sic.prodest crossitici splẽis frãgit lapidẽ si coquať cũ vino ꝛ bibať. 87 Quicanegũ.c.ꝛ sic.vtile scabici si misceatur cũ aceto.

Capitulũ.35m.de virtutibus seminum.

88 Emen apij ortolani.c.ꝛ sic.in.ij.gradu prouocat vrinã ꝛ mẽstruũ:aperit que ẽ i epate ꝛ renibus oppilationẽ prodest singultui qui fit ex repletione:ꝛ aqua petrosel'i montani ca.ẽ ꝛ sic.in.iij.gra. desiccãs odoratũ purgãs mẽbra interioza:matricem epar ꝛ venas prouocãdo vrinã ꝛ mẽstruũ:prodest renibꝰ ꝛ vesice aperit oppilationẽ que ẽ in pectore ꝛ pulmone de crossis humoribus. 89. Hasnachua vel nanachua melioꝛ ẽ recẽs ꝛ viridis ca.ꝛ sic.in.iij.gradu.subtiliãs ꝛ vrinã prouocãs ꝛ menstruũ:interioza purgat mẽbra:desiccat odoratũ:oppilationẽ aperit splenis ꝛ epatis ꝛ dissoluit ventositates:si teratur cuꝫ nuce cõbusta ꝛ comedatur prodest tenasmõi. Si tunsa distẽperetur cũ mell'prodest quartane ꝛ pblegmatice. aqua decoctionis eius si fundatur super morsum scorpionis doloꝛ sedatur. 90 Baucus quidem ẽ semen pastinace agrestis ca.ꝛ sic.in ho gra.mẽstruo ꝛ vrie iperat.epar purgat ꝛ venas aperit oppilationẽ superfluitates pblegmaticas grossas a pectore purgat ꝛ que ex bis facta ẽ prodest tussi. 91 Hoiezacũ fortioris ẽ acumis q̃ semẽ apij ortolani.ca.ẽ ꝛ sic.i.iij. gra.vrinã ꝓuocat si emplastrizetur ꝛ mẽstruũ calefacit ꝛ desiccat tẽperate:prouocat sudoꝛẽ:vtile ẽ morsure reptilium:dissoluit ventositatẽ:cõstipat vẽtrẽ:prouocat vrinã:inflãmat cõcupiscẽtiã coitus:si fumigentur cũ eo nares cephalee prodest ex frigiditate ꝛ humiditate. 92 Semẽ liembezi fortiter calefacit ꝛ desiccat paŕ.vnde ꝛ lac generat:vrinã prouocat: vẽtositatem dissoluit ab interioribus etest simile amiso nisi q̃ debilius melius viride ꝛ ponderosum. 93 Semẽ catbimie in al'catbarcie laudabilius nigrũ ꝛ põderosũ qõ immergitur aq̃.fri.ꝛ humi.in.iij.gra.extinguit caloꝛẽ: sedat turbationẽ:emollit asperitates q̃ sunt in ore ꝛ intestinis ꝛ vulua ꝛ ei vicinis.Si frigatur prodest solutioni ventris colicę:lababũ eius prodest contra caloꝛẽ febris ꝛ siccitatẽ oris ꝛ linguę: sedat morsurã stomaci.Si emplastrizetur eo manifeste proderit apostemati calido:ꝛ cuius ẽ apostematis aperiri aperit Si vero catbaplasmetur cũ aceto podagre proderit calide ꝛ doloꝛẽ ipius mitigat.Si misceatur cũ aqua ro.aut oleo ro.

UVA. BHSC. IyR_125_1

cephalee prodest que fit ex mala cõplexione calida: proficit qz emissionibus vmbilici si cathaplasmetur eo qꝑ si terãr eiꝰ maior erit frigiditas. 94 Semẽ catbemie vtile nigrũ perfectũ cõplexio eius tẽperata in caliditate ⁊ humiditate dissoluit: emollit apostemata solida: purgat pectus pulmonẽqz ab humiditate elimat lentigines a facie: frangit lapides renũ ⁊ in eo põticitas: vnde ⁊ prodest sanguis fluxui: sed debiliter. 95 Semẽ scabacie in al' scabezie simile ẽ virtute semini catbemie sed actionis validioris. 96 Semẽ hecbige in al' bẽgẽ vtilius ẽ onerosum. ⁊ ẽ ca. ⁊ sic. in. ij. gra. sed calore fortior ẽ siccitas ⁊ ẽ in eo subtiliatio ⁊ dissolutio: vñ ⁊ emollit apostemata solida que sũt post aures: ⁊ in eo inflatio que auget venerẽ ⁊ appetitũ coitus si bibatur cũ vino cocto si teratur ⁊ pulverizetur super comedẽtia proderit vulnera 97 Ralembacũ in al' rãbacũ laudabilius croceũ longũ onerosum. ⁊ ẽ ca. ⁊ sic. subtilians in sapore: cius amaritudo lũbricos necat ⁊ ascarides si superponatur exterioribus partibus corporis vlcerat illud si teratur diligenter ⁊ cathaplasmetur eo scabies corporis ⁊ sabafe proderit: prodest ⁊ morsui scorpionis si bibatur ⁊ superliniatur tritum ac distemperatum cuz oleo. 98 Lulũbacũ i al' lilibatũ laudabiliꝰ qõaffercr a creta qõ ⁊ percutit in ruborẽ ⁊ iocũdi odoris ⁊ virtus eius similis virtuti besse nisi qꝑ fortior ẽ in eo virtus solubilis q̃ laxat cho. ruptum dissoluit vẽtositacẽ stõaci ⁊ intestinorum. 99 Semẽ balase in al' lalaphe ls ẽ semẽ rutabe. meliꝰ croceũ ⁊ onerosũ ca. ⁊ bu. est eius cõplexio: ⁊ in eo ventositas vnde auget appetituz coitus ⁊ imperat lacti. 100 Semẽ liẽbali in al' liemberi ca. est ⁊ sic. ⁊ in eo acumen ⁊ est elimans: prodest lapidibꝰ generatis in renibus: ⁊ si eo vaporentur emorroydes ꝓderit illꝰ Si aũt frigatur cum semine ressadi ⁊ oleo oliue cõstipat naturã. ⁊ ãputat tẽasmõ si sit ex frigore ⁊ phlegmãte. 101 Semen merule in al' merue vtile est nouuz onerosum. c. est ⁊ bu. tẽperate cõgregat saniem in apostematibus crudis ⁊ maturat. 102 Semen bẽgi melius est albũ: nigrum ẽ mortiferum fuscũ medium in malo ⁊ tria simul fri. ⁊ sic. albũ minus est friꝰ. ⁊ cõmouens ẽ: dolorẽ sedans cuius virtus est similis optij virtuti. 103 Semẽ orocray in al' crocrai meliꝰ onerosum ⁊ nigrũ frigidũ ẽ: dormitãs cephaleam sedãs: si terratur cũ semine iusquiami ⁊ cathaplasmetur eo caput: aufert coitus appetitum ⁊ erectionẽ mẽbri sedat. 104 Hermelum ⁊ vocatur cacrelege al' beneõ laudabilius nigrum ⁊ onustũ: ⁊ ẽ. ca. in. iij. gra. subtiliãs: ideoqz icidit humores crossos ⁊ viscosos dissoluitqz fortiter vrinc iperat: si terratur ⁊ distẽperetur cũ melle cocto ⁊ felle galline ⁊ croco orientali ⁊ succo rasienegi proderit panis visus. 105 Semen semequesti in al' fegequesti laudabilius quod est acuti odoris: ⁊ ẽ ca. i. i. gra. sic. in. ij. prodest apostẽatibꝰ splenis solis: si ex eo. z. b. cũ squingibin bibatur: si buliatur cũ aceto ⁊ superponatur splẽi vtile ẽ: coitus appetitum eneruat si bibatur ⁊ desiccat spma. 106 Sebardelum in al' scaldelum quod est sinapis meliꝰ ẽ quod magnũ est ⁊ interius crocum: ⁊ alia species que dicitur effedum ⁊ nõ ẽ illi incensio: vtrũqz ca. est ⁊ sic. sed croceũ ca. ⁊ sic. in. iiij. gra. incidit phlegma: grossos subtiliat humores. si teratur ⁊ in aqua diligenter feriatur: debinc colatũ misceatur melli ⁊ gargarizeꝛ capitis attrahit phlegma. Si trahatur flatu narium sternutationẽ excitat: ⁊ prodest si comedatur aut gargarizetur epilepsie: suffocationem adiuuat matricis si subiponatur matrici: ⁊ si super caput litargici fundatur prodest: prodest etiaz sciaticis si emplastrizetur eo ancba ⁊ omnimõ confert phlegmatici passioni: ⁊ attrahit que necesse ẽ attrahi ꝺ pfũdo corpis ad exteriora. 107 Cardami semen laudabilius babilonicum album: estqz ca. ⁊ sic. albũ rubeo minus ẽ calidũ. Vtile ẽ quidem ex phlegmate tenasmon si bibatur cũ aqua calida ⁊ oleo ⁊ tortionibus. si teratur ⁊ distemperetur ⁊ emplastrizetur eo ancba sciaticis passionibus mitigatur: eodẽqz modo si fiat cum eo clistere. 108 Semen bemaze in al' emmace vtilius onustum est qꝺ frigid. ⁊ sicc. multumqz ponticum naturã iucludit solutã. solutionẽqz amputat sanguis maxime aũt quod acerbum est. 109 Semen losenel bermel in al' loseelmebel. i. arnoglose vtiliꝰ ẽ nigrũ onustũ ẽ frigidũ ⁊ sic. ponticũ simile semini bermaçe in actiõe ⁊ virtute. 110 Suniçum. vtilius onustũ ca. ⁊ sic. in. 3°. gra. fortiter subtiliãs. vnde ⁊ soluit vẽtositates ⁊ inflationes que sunt interius: si trituz bibatur cũ vino tẽperato. tollit quoqz scabiẽ ⁊ varices. formicẽ ⁊ lepraꝫ menstruũ prouocat si moretur pp grossitiẽ materiei. Si assatur igni ⁊ pãno iponatur ac naribus eius odor trabaꝫ proderit corize in qua fluit a naribus bũiditas multa. Si vero teratur diligẽter ⁊ empliçetur eo frons cephalee proderit frigide ⁊ cronice. 111 Scascasuz vel caschasuz multas bz spẽs. oẽsqz fri. ⁊ bu. albũqz in. ij. gra. nigrũ in. iij. albuz prodest tussi ex acuta materia descẽdente a cerebro ad pectꝰ: pbibet qõ sputur a pectore sopor atqz magis aũt cortices eiꝰ qꝑ semen. Si coquatur in aqua ⁊ bec super caput fundatur: illisqz emplastriçetur. Nigrũ aũt pessimuz ẽ dormitans obstupefactionem facit: ⁊ si teratur ⁊ cataplẽtur eo languida mẽbra sedatur corũ langor. 112 Tuderi. melius croceum. ⁊ ẽ ca. ⁊ bu. bũectat corpora ⁊ corpulẽtat. 113 Cabba melior rubea cabuquiria ⁊ que affertur de regiõe aqueret ⁊ ẽ ca. ⁊ bu. ⁊ bũiditas eius fortis prodest melãcholicis si bibatur cũ çaccara replet corpus ⁊ impinguat. 114 Semen bendacroci si bibatur cũ squigibin morsure reptilũ adiuuat. 115 Semẽ babulengeri in al' bubulengis. ca. est ⁊ sic. temperate. ⁊ virtus eius equalis ⁊ aneti. 116 Semẽ arsurugi in al' arsuneçi. ca. ⁊ sic. in quo ẽ bumiditas que cõmouet coitus appetitũ ⁊ auget spma in viris frigide cõplexionis. 117. Semen semum in al' sensemũ. ca. est in principio pñi gra. bu. in. ij. decoctio eiꝰ emollit fissuras ⁊ apostẽata solida ꝓdest sabaphe sicce: acuñ sedat ⁊ morsus qõ accidit siõ ex acutis humoribus aut vini potione aut acuto medicamine. 118 Semẽ coroc in al' cozocere qõvocãt ꝑ se vinariue ⁊ vocatur etiam bebẽter ca. ẽ ⁊ sic. iocunꝺ odore dissoluit ventositates que sunt in stomacho ano ⁊ intestinis ⁊ calefacit ea tẽperate digestionẽ procurat: singultum qui fit ex repletione sedat. 119 Zuffa melior ẽ noua crocea ⁊ ẽ ca. ⁊ sic. i. ij. gra. ⁊ in ea punctio qua stomachuz calefacit: dissoluit vẽtositatez ⁊ inflationẽ: adiuuat digestionẽ prodest morsure scorpionis si aqua decoctionis eius bibatur: aut loco superponatur vrinam ⁊ mẽstruum prouocat appetitum coitus aufert sperma amputat. 120 Semẽ queriani. c. in. i. gra. tẽperatũ i bu. ⁊ sic. dissoluit emollit omne apostema manifestum: ⁊ interꝰ ca. aut frig. maxime si misceatur melli ⁊ oleo violato ⁊ aque sine cmaturatione soluit apostemata ⁊ que post aures sunt vrine iperat ⁊ mẽstruis si federit mulr in aqua decoctionis eius dissoluit apostemata matricis dura. 121 Helba cõplexio eius similis cõplexioni seis limi: sed eo fortior ideo ⁊ in omnibus vtile est quibus ⁊ ille confert sed fortius operatur: mẽstruo iperat ptus sanguinem purgat si coquatur cũ melle simul etiã soluit grossos humores: ⁊ malos qui sunt i stomacho ⁊ intestinis maxime pblegmaticos: prodest oĩbus exterioribus doloribus ⁊ tussi que fit vel accidit ex pblegmate: elimatqz ipsum a pectore ⁊ pulmone ⁊ incidit. Si decoquatur cũ ficubus ⁊ coletur aqua eius superfũdaturqz melli ⁊ coq̃ secũdo ⁊ fiat quasi ellectuarium perfectius eni erit sic in purgãdo pectus a pblegmate grosso ⁊ viscoso. Si emplastrizentur eo cum semine lini apostemata solida soluit illa fortiter. 122 Carui. c. ⁊ sic. in. iij. gra. acutũ inflationẽ ⁊ ventositatem dissoluit a vẽtre: ⁊ vrine iperat. 123 Quemũ duas habet species: altera carmanica altera nabatica ⁊ vtrũqz oibus opertionibus suis simile est carui ⁊ eo fortius addissoluẽdam ventositatẽ viridevero fortioris est acuminis. Si masticetur ⁊ exprimatur aqua eius ⁊ ipluatur oculo in quo est vngla ⁊ pecia ꝓdest illi ⁊ ãputat ab eo sãguiez 124 Casemũ in al' sasemuz melius est croceũ simile emadano ⁊ consimile in virtute cumino. 125 Semẽ lilingalie in al' lilingabe ortolane in actione simile est daucõ sed debilius actiõe vrinã prouocat ⁊ mẽstruũ comesta: purgat vlcera ⁊ prodest hydropisi ⁊ dolori laterum ⁊ morsui animalis: ⁊ pũcture reptilium. 126 Semen cacdenethe in al' dardenechbe prodest febribus cholericis: ⁊ si teratur ⁊ fricetur diu cũ aqua exprimat bibaturqz cuz zaccara ꝓdest tussi si fuerit ex calore ⁊ sedat morsus qui sunt i ore stoi: aufertqz coitus appetitum si nimiũ sumatur. 127 Semẽ rute. i. piganũ. melius est nigrũ. ⁊ ẽ ca. ⁊ sic. in. iij. gra. prodest singultui ex repletione si ex eo. z. b. trito cũ melle ⁊ aqua aut vino bibatur calefacit stomachum soluit ab eo ventositatẽ ⁊ ab intestinis. coitusqz denegat appetitũ. 128 Semẽ nẽnane vtilius nigruz. ⁊ est ca. ⁊ sic. menstruũ prouocat ⁊ partũ facilẽ facit: prodest vẽtositati q̃ ẽ iterioribus ⁊ singultui ex repletione. 129 Succaranũ in al' quoquaranũ. fri. ẽ dormitans letale ex frigiditate si accipiat ex eo modicũ i vio qs soporat. 130 Quesfara in al' quesbarei. vtilius ẽ viride amenidoris: ⁊ aiũt quidam eẽ frigidã ⁊ siccam. hypo. tepidaz. ⁊ in ea põticitas modica: ⁊ si coquatur cũ aqua ros. ⁊ gargariçetur prodest apostemati gule. Si teratur diligẽter ⁊ misceatur cum rosa trita prosunt pustulis que sunt ore: ⁊ si propinẽtur de eo. z. b. prohibet coitus appetitũ. si vero cũ lababo semis psilij bibaꝫ iflã-

UVA. BHSC. IyR_125_1

mationem stomaci reprimit: sicqz si misceatur apostematum calidorum medicaminibus ꝓderit manifeste. 131 Semẽ sarmaci tẽperatum in ca. ⁊ fri. siccum. in. i. gra. in eo est elimatio ⁊ ꝓdest icteritie que fit ex epatis oppilatiõe. 132 Semen fugilis melius qõ ẽ rubeum inclinans in nigrũ. ⁊ ẽ calid. in. iij. gra. ⁊ in eo dissolutio fortis in tantũ vt saniẽ que inclusa est in carne soluit ⁊ elimat. Si cataplasmẽr eo i morpheam nigra proderit cum aceto. 133 Semẽ carri vtilius crocreum. vrinã prouocat ⁊ educit mẽstruũ. secũdinam emittit ⁊ ⁊ fetũ si bibatur cum melle tritum. 134 Seibbenegũ in al' belbbenegũ melius ẽ quod bz colorem chebe: phlegma purgat ⁊ humiditates ⁊ humores. 135 Semẽ beffalegi in al' belfalegi. frigidum est ⁊ siccum. põticum est congruum vlcerationi oris si tritum diligenter in ore teneatur: ⁊ si bibatur cum aliquo potũ pontico prodest solutioni cholerice.
136 Semẽ sarapberemie ⁊ in al' safasafaremi melius nigrũ onustũ paruũ iocũdi odoris tẽperatũ in fri. ⁊ ca. si fricatur ⁊ bibatur natura retinet prodest diſinterie ⁊ inflationi intestinorum. 137 Semẽ macrelei tẽperatuz in ca. ⁊ fri. ⁊ sic. sapor eius amarus: ideoqz vtile epatis oppilationi ⁊ splenis ⁊ icteritie que fit ex oppilatione. 138 Semen aquesuti si mile in pluribus semini intibe nisi ꝙ amarus ẽ ⁊ siccus complexione: vnde ⁊ fortioris est actionis in aperiendo que est in epate ⁊ splene oppilationez. 139 Semẽ gergiri. ca. ⁊ sic. in. ij. gra. dissoluẽs: morpheã elimat. ni. si teratur ⁊ cathaplasmetur cũ aceto auget coitus appetitũ ⁊ sperma: ⁊ si cũ squingibin ⁊ aqua ca. bibatur phlegmatis vrget vomitũ.

De granis.

140 **Zemarũ** tẽperatũ cõplone sz iclinat parũ ad calorẽ: si masticetur ⁊ ponatur sup apostema maturat illud. si vero ponatur sup frustrũ ferri calefactũ ⁊ teratur ⁊ cathaplasmetur petigo manifestius proderit. 141 Bachala in al' nuchala tritici. ca. ẽ. vẽtositatẽ dissoluit: iõqz si calefacta superponatur ex ventositate accidens vẽtri dolorem cathaplasmetur: mitigat eum dissoluendo. Si aũt infundatur aceto vini ⁊ ponat sup carbões igneos narib⁹ vapor ei⁹ cõcipiat leuiat hũiditates a capite ad nares fluentes. Si aũt diu fricetur cũ aqua ca. ⁊ coletur vt sorbitio de ea fiat cũ amigdalarum aut sisami oleo prodest que est in pulmonis canalibus asperitati ⁊ gule: elimat a pectore hũiditates. 142 Saira in al' seria fri. est ⁊ sic. ⁊ in eo dissolutio loco siccitatis. Si tundatur parũ ⁊ calefiat igne aut cathaplasmetur ea ex calore factus dolorem mitigat illũ: similiter si emplastrizetur ca. ca. apostema dissoluit illud. Sic quoqz sepius cathaplentur ea dolores iuncturarũ ⁊ mitigantur. Si optime coquatur ordeum vt alias diximus ⁊ sumatur aqua eius febricitantib⁹ perfectissime prodest sitim sedat ⁊ soporat ⁊ vrinã prouocat pp bonitatẽ illi cõsonã quã in ceteris nõ ẽ inuenire granis si decoquatur: lucratur enim ab aqua humiditatẽ ⁊ cedit ab illa ventositas pp multã decoctionẽ: ⁊ in eo ẽ simul quiddã lãbes ⁊ elimans quibus accelerat descensum a stõ ⁊ in eo lenitas q̃ prodest asperitati gule ⁊ in eo cõtinuatio que stomaci calorez equalem facit ⁊ in ceteris hec non inueniuntur granis.
143 Faccala in al' baccala magna melior eius cõplexio fri. ⁊ sic. ⁊ in ea elimatio que lentigines extirpat: si trita coquatur diligenter ⁊ fiat de ea sorbitio cũ amigdal'. oleo tussientibus remediũ ẽ ⁊ pl'uretic. ⁊ in ea ponticitas quedã: ideoqz decocta cũ aqua ⁊ aceto vtilis est inflationi intestinorũ: naturas suspendit: prodest febri si teratur ⁊ coquatur cum adipe porcino emplastrẽturqz ea arcetica optime proderit: emplastrentur quoqz fabarũ farina testiculi ⁊ mãmille si sint in eis calida apostemata: maximeqz si in mãmill' coagulatũ fuerit lac. Si vero pastetur cũ melle apostemati ex percussione facto proderit. 144 Dassũ melius onustũ ⁊ ẽ fri. in primo gra. tẽperatũ in humiditate ⁊ siccitate ⁊ in eo quedã elimatio. si teratur diligenter ⁊ distẽperetur cũ aqua mirti proderit bis quorũ infirma sunt mẽbra ⁊ vtile ẽ febricitantibus tussimqz patientibus ⁊ cuius ẽ natura mollis excoriatur aut fricatur paꝛ ⁊ coquatur. 145 Granũ silereme in al' sileme melius fuscũ onustũ. ca. in. iij. gra. sic. in. ij. fortiter dissoluẽs: ⁊ in eo attractio si teratur ⁊ distẽperet ⁊ super mẽbro in q̃ spina aut ferrũ ꝓiecerit attrahit ⁊ emittit. 146 Granũ diuseri in al' diuserri tanq̃ silerna in virtute curat apostemata que solida sunt sanatqz alopitiã. 147 Auresũ melius croceũ onustũ. f. est in. i. gra. s. in tertio subtile naturã includit ⁊ si cũ pãno emplet desiccat itestia q̃ siccari egẽt ⁊ dissoluit sine morsura ꝓdest mãifestissime. 148 Hamesum forti oris ẽ actõis nigꝛ. ca. ⁊ hũi. generat sꝑma ⁊ lac vrinãqz ꝓuocat ãpli⁹ ãt nigrũ vrinã ꝓuocat ⁊ mẽstruũ aqua in q̃ coquitur lapides frangit: ⁊ est in cicere virtus dissoluens incidens ⁊ elimãs vnde ⁊ purgat splenẽ ⁊ epar reneseqz apostẽa qõ accidit post aures dissoluit: extirpat scabiẽ ⁊ impetigines emollit testiculorũ duritiẽ: vlceribus si cathaplasmetur prodest cum sandalo ⁊ melle. 149 Queqrmesũ in al' cerme suz meli⁹ ẽ magnũ. ca. ⁊ sic. sapor ei⁹ amarus. iõqz iterficit lũbricos lõgos ⁊ rotũdos qui sunt in vẽtre: si pistetur cũ melle comedatur ⁊ bibat cum aceto tẽperato. si vero bibatur cum vino ⁊ pipere purgat epar ⁊ splenẽ mẽstruuz prouocat: fetuz educit mortuũ si submittatur cũ mirra ⁊ melle ⁊ in eo est elimatio ⁊ dissolutio quibus extirpat lẽtigies nigraz morpheã prodestqz lepre sabafe liuiditati: dissoluit ⁊ scropbulas. Et si diligenter tritũ cuz aceto distẽperetur ⁊ melle ⁊ emplastretur eo ancba sciatice remediũ erit. 150 Arzura in al' aezuz in eo modicus calor ⁊ põticitas ⁊ quod magis rubeum fortioris est actionis: suspẽdit vẽtrẽ ⁊ feresium rubeũ amplius maximeqz si cũ suis fricatur corticibus: album si fiat ex eo sorbitio que stomabo acciderit ⁊ intestinis morsuris proderit: ⁊ si clisterizetur cũ aqua decoctionis rubei ⁊ aliquib⁹ põticis medicaminib⁹ diffinterie intestinorũ ꝓdest. 151 Lupia in al' cupia rubea est ca. in. i. gra. aqua decoctionis eius menstruum prouoc. ptus sanguinẽ purgat: mortuum educit fetum ⁊ secundinã si mortã fecerit. 152 Quersenna. ca. est in. i. gra. sic. in. ij. incidit elimat aperit oppilationem: ⁊ si multiplicetur sanguinẽ generat: carnẽ in vulneribus producit. 153 Semen batici melius est album onustum ⁊ i eo est attractio apit oppilationẽ renũ: lapides in eis cõminuit ⁊ vesica: vrine iperat fortiter: ⁊ lentigines ⁊ morpheam subtilem aufert. 154 Semen omesacre. fri. est ⁊ bu. i. ij. gra. tussi ex calore prodest ⁊ siccitate si comedatur cũ zaccara siti sedat: infirmitatibus acutis remediuz est: ⁊ difficultati vrine si quidẽ est ex calore. 155 Semẽ lẽbaci in al' lelebaci melius est albũ onustum: cõplexio eius. f. ⁊ bu. elimans incidẽs vrinã prouoc. ⁊ si teratur ⁊ cataplasmetur eo corpus colorez optimũ facit ⁊ splendentem. 156 Semen lilimbachi in al' lilibati melius albuz. onustũ. ⁊ cũ oibus suis habitudibus semini similis cucumeris.. 157 Lingua auis excellentior in cuius natura amaritudo ⁊ iocũdi odoris: ⁊ cõplexio eius ca. ⁊ humida. vrinã. prouo. augetqz coitus appetitum. 158 Granũ zerecari melius est onustũ. ca. ẽ ⁊ bu. i. ij. gra. ventosum vnde ⁊ cõmouet appetitum coitus ⁊ auget sperma 159 Granũ halebi in al' mallebi melius est onustũ ca. ⁊ si. lũbricos ⁊ ascarides necat: ⁊ in eo amaritudo ⁊ elimatio fortis dissolutioqz: vnde ⁊ lentigines extirpat si teratur ⁊ cataplasmẽtur eo loca: epatis oppilationẽ apit ⁊ spl'nis adiuuat sputum pectoris ⁊ pulmonis ab humiditate. 160 Granum bani melius est quod est magnũ ⁊ onustum in q̃ fortis amaritudo cui admixta ẽ ponticitas: ideoqz elimat incidit. congregat. extirpat varices. lentigines maculas que sunt in facie ⁊ scabiẽ ⁊ pruriginem ⁊ lepram: aperit epatis ⁊ splenis oppilationem: emollitqz eorũ duritiem maxime si misceatur farine quessene. 161 Heiluz. ca. est ⁊ sic. oppilationẽ aperit. prodest sciaticis. 162 Cubebe meli⁹ iocũdus odore linguaz dormitat. ca. ⁊ sic. est. aperit oppilationẽ. meatus purgat: prouocat vrinã. naturã retinet: mundat guttur raucuz a phlegmate. serie ꝓdest si ex ea oboli duo sumãtur cũ sqngibi.
163 Cacala duas bz spẽs. altera parua. altera minor ca. in vltimo ij. gra. frigidis prodest epatis doloribus oppilationiqz eius si ex eo sumantur. z. b. cũ squingibin diebus. vij. vtilis est lapidibus qui sunt in renibus si misceatur cucumer semini ⁊ citroli⁹ equaliter bibãturqz de ea. z. b. quaqz die prodest epilepsie sincopi si insuffletur guttatiz prodest etiaz dolori qui fit in capite si sit ex vẽtositate. 164. Grana ribesi meliora noua sunt fri. ⁊ sic. pontica prosũt solutioni cronice. sicut ⁊ semẽ bebace. 165. Grana berberis meliora onusta. fri. sunt ⁊ sic. pontica prosunt solꝰoni cronice: extigũt calorem epati vtilia ca. in quo est apostema. calidũ prohibet vomitum ⁊ cor cõfortat. 166. Granũ granatorum melius ẽ acerbũ onustum. ⁊ ẽ fri. ⁊ sic. stringit naturam si cholerica ẽ solutio subuersionẽ mitigat: prohibet vomitũ: stomaci os cõfortat. prohibet materiarum ad ipsum fluxũ. 167. Grana mirti in al' olicisca. in eis põticitas ⁊ dulcor. vnde ⁊ prosũt tussientibus si sit in eis solutio: prodest sputo sanguinis a pectore pulmone ⁊ stomacho ⁊ vlceribus membrorum interiorum ⁊ confortat ea. Si misceat vino succus ei⁹ ꝓdest morsui reptiliũ: ꝓdest vesice vlcerib⁹ hũi. aut sic. Si cuz vio deq̃q̃t ⁊ cataplentur ea que sunt in volis ⁊ plantis vlcera sanat ea. Si recentia trita admisceantur lacti ⁊ apostematibus oculorũ empl'nt soluũt apostẽa: prosũt quoqz ⁊ apostẽati qõ ẽ

UVA. BHSC. IyR_125_1

in ano:ꝛ emorroidibus:que sunt in eo:ānū cōfortāt vlceratio ni remediū ē:ꝛ si teratur ꝛ cathaplasmetur eo facies mūdat lentigines. 168 Granū liēbicorū in al'lieberiorū fri.est ꝛ bumi.in.ij.gra.prodest tussi que ex caloze oritur ꝛ sic. si teratur ꝛ accipiatur cū zaccara ꝛ penidijs spuma ei⁹ refrigerat bumectat ꝛ calorē mitigat ꝛ extiguit:prodest siccitati que fit in ore stomaci:fortius autē tussim mitigat que fit a caloze raducta ē ꝛ.s.si cū alba sumatur zaccara ꝛ oleo amigdarum.

169 Granū semezedie in al'semene melius quod ē pigue ꝛ ē.c.ꝛ.b.cōgruū volēti corpulentū bēre corpus si teratur ꝛ cū aqua fricetur colatoꝫ superaddatur farine modicum ꝛ zaccara ꝛ amig.oleū aut sisami recēs vtile ē exilib⁹ corpore a frigore ꝛ siccitate. 170 Granū zelemi melius albū quod aufertur al'besiria.ca.ꝛ sic.ꝛ in eo bumiditas laudabilis que excitat coitus appetitum auget sperma. 171 Granum calcali simile ē zelemo cōplexione ꝛ virtute ꝛ augmētatione spermatis. 172 Bangebgiul in al'baneubuile granum quod affertur de mōtibus feresie quasi queścū ca.in.i.gra.tēperatur in bumiditate ꝛ sic.ꝛ auget sperma excitatqꝫ coitus appetitū. 173 Granū badie melius rubeū nouū iocundi odoris cōplexio eius ca.ꝛ sic.nisi qꝫ in eo ponticitas si bibatur de eo.ʒ.b.cū zaccara emorroidibus prodest aut si in aqua decoctionis eius sedeatur. si eniꝫ fuerine in ano aut in matrice emissiones restringit eas ꝛ reprimit.si pastetur cū melle ꝛ sumatur lumbricos interficit qui in vētre sūt. 174 Granū ardenegi ca.est ꝛ sic.in.iij.gra.si bibātur ex eo exagia duo cū vino:aut robo vini prodest partus difficultati:prodest ēt strāgurie:accelerat mēstruū:vtileqꝫ morsu venenatorum.

175 Baraigne meliores grandes ꝛ albe ca.sunt ꝛ bumide si sunt recētes habēt amaritudinē.iōqꝫ sunt cōferentiores illi cui ē in pectore bumiditas grossa aut sanies:aufertur cni leuiter:sicce aūt si infundatur aqua ꝛ comedātur leniūt asperitatē que ē ex frigore ꝛ sic.minores vero pinee actionis sunt debilioris maioribus. 176 Granū citrini in al'citriati ē ca.in.ij.gra.dissoluēs eius vtile ē oleū emorroidibus si cathaplasmetur medulla quoqꝫ eius in id idē prodest si comedat. si eni bibatur de eo exagiū venenis obsistit ꝛ solutiōi nature. idem facit si tritum ponatur super,venenosoru mmorsum.

177 Granū raseni ꝛ ē granū qō'aufertur ò patria aḡred ꝛ mōtibus feresie ꝛ vocat illū,raiber:capillos cōfortat prohibet ab eis infirmitates⁹ꝛ prolūgat illos.

¶ Capitulū.36⁹. de folijs.

178 r **Atairegi** in al'batberegi folia si terantur ꝛ cathaplasmetur eis vmbilic⁹ lumbricos ꝛ ascarides occidūt:sic quoqꝫ ꝛ succus eorum.si ꝛ succus auribus instilletur vermes qui in eis sunt interficit. 179 Folia oube in al'oulbe.f.ꝛ s. cōplexionis si cathaplasmetur eis apostema ca.quod in genu fit proderit puluis quidē cadēs super folia eius malus ē gutturi ꝛ odoratibus auditui ꝛ visui:mozitur quoqꝫ ex folijs ei⁹: cortices ei⁹ cōbusti ꝛ triti vlcera desiccant bumida prosuntqꝫ adustioni ignis. 180 Folia garre in al'garbe si terantur ꝛ pulueri zentur super vlnera incarnat ea ꝛ sanat:neqꝫ permittit aperiri.Si propinetur aqua eorū ei qui bibit balacā proderit.i.irrudinē:succus eius ꝛ fructus vtilis est sputo sanguinis.decoctio vero furfuribus capitis cortices eius cōbusti ꝛ distemperati cū aceto:si cathaplasmētur varices manuum extirpat ꝛ pedū ꝛ est medicamen fortius desiccans sine morsura:si terā tur succus eius:aut cortices recētes ꝛ coquātur cū oleo ro.in cortice eius cū sūt in cortice mali granati auriū doloribus medetur ex caloze.Radicis eius decoctio si superfundatur podagricorū pedibus optime;confert. 181 Folia viticelle ꝛ ligamina eius si terantur diligenter ꝛ emplastrentur eis cephalea ex caloze reprimitur.si autē venter cū rameto in al'rateno solutionē eius amputat si masticentur gingiuas solidat laxas. 182 Folia tarse pontica ꝛ sic.purgantia:hec si decoquātur ꝛ cathaplasmetur eis splen.ꝛ superfūdatur aq̄ ꝓdest gingiuas solidat ꝓdestqꝫ illis si laxe fuerint. 183 Folia ferne in al'serue fortis ponticitatis sine morsura temperata inea.ꝛ fri.si terantur bumida ꝛ superponātur vulneri recenti replent illud carne ꝛ sanant.Si cōbustoꝝ cinis pulueriszetur ignis adustioni oibusqꝫ vlceribus recentibus medeꝰ. Si āt cathaplasmetur hernia proderit:gingiuas cōfortat laxas.Si trita misceantur cū farina ordei ꝛ emplastretur hoc apostema ca.remedio est. 184 Habbelum in al'abbelū melius viride:ꝛ ē ca.acutū pōtic.fortiter desiccans:vnde ꝛ desiccat vlcera antiqua sordida ꝛ iniqua si superponatur cum melle vtinā prouocat ꝛ mēstruū:educitqꝫ mortuum fetum ac scōinā partus sanguinē purgat:interficit autem fetum viuentem. 185 Azadarchem in al'adazerchetū melius est ortolanū.cōplexio eius ca.ꝛ sic.sapor amarus succusqꝫ eius venenis resistit si cū melle bibatur ꝛ robo vini.Si terantur ꝛ foueātur eo capilli iniquitates eorū propulsat ꝛ prolongat:granum eius si comedatur lumbricos necat:est autē magne amaritudinis. 186 Zerebedercbecū vtilius viridi. huius folia si terātur arboris ꝛ cū robovini succus bibatur eorū strāgurie ꝛ venenatorū morsui ꝛ sciaticis medetur menstruū prouocat ꝛ sāguinē i vesica coagulatū. 187 Folia balusti in al'baluti.fri.sunt plurimū.pōtica parū desiccantia si terantur ꝛ puluerizentur super vulnera carne replent:desiccāt vlcera bumida cicatriçari difficilia:cortices fructus eius interiores magis:sic.ꝛ in al'.frigi.pontici:ideoqꝫ si coquātur ꝛ sedeatur in aqua eorū medētur eneruate matrici ꝛ fluxui ac eneruationi ani:solutioni sanguinis:diarrie diuturne manifestissime prodest. 188 Sadeč melius qꝫ amenū in odore ꝛ folia eius minime lata ꝛ est in virtute ꝛ actione spice simile: pariterqꝫ imperat vrine:cuius folia siccata ꝛ trita ac superposita dabase:ꝓdest illi fetoręqꝫ alarū emēdat. 189 Calēbaci folia in al'balēbaci cōclusione.f.ꝛ s.ꝛ in eis substantia subtil'ca.ꝛ in eis varie virtutes:decoctio eius si instilletur aurbus a quibus fluit sanies medetur illis:eodem modo facit si rupus;murtinus si fricētur gingiue laxe cōfortat ꝛ desiccat si decoquatur in aqua ꝛ sedeatur in decoctione eius prodest egressioni ani ꝛ fluxui matricis fluxui quoqꝫ sanguis. furfuribus medetur vlceribus capitis ac pustulis eius capillos q ceciderint restaurat quasi emplastrentur neruate iuncture cōfortātur mēbra ēt solidat q̄ nō plurimū augmētātur.Si decoquatur cū vino ꝛ emplastrentur hac decoctione vlcera desiccat ea.Si aūt percussio cathaplasmetur mirto cū succo ordei prohibet eius apostema calidū.si aūt cathaplasmetur corpus ea nimiū in sudoribus ē remediū:corꝓfortat debile ꝛ solidat ꝛ si trite superaddatur aqua ro.ꝛ oleū ro. ac emplastrentur testium apostema.ca.optime curat. 190 Sandagū in al'sedanegū ꝛ vocatur apud feresiā masserē ē ca. cōplexione ꝛ sic.purgans subtilians: soluēs supfluitates phlegmaticas a stō ventesitati matricis prodest ꝛ intestinorū ac stōaci epilepsie medetur si infundatur naribus aqua ei⁹. 191 Besela.i.lotbo melius viridis magnis folijs.ca.ꝛ sic.ē in.iij.gra. letalisqꝫ oibus animātib⁹ folia ei⁹ si decoquātur ꝛ emplastrētur apostemata solida soluit ea.Succus eius scabiei ꝛ prurigi catpl'atus prodest:si teratur siccus pulueriszeturqꝫ sup vlcera desiccat ea. 192 Folia lufe prosunt vlceribus humidis cōglutināt vulnera bumida. 193 Flurazi in al'stiracbi folia ca.ꝛ sic.fortiter desiccant ꝛ calefaciūt ē in eis amaritudo ꝛ ponticitas modica iōqꝫ frangit in renibus lapides ꝛ in vesica oppilationi medetur epatis dolori dētiū molariqꝫ medetur si cū aceto decoquatur. 194 Folia benete subtilia ꝛ in eis ponticitas tēperata desiccātia capillos ꝓfortant:prohibet casum corū:vētrem cōstipant:apostemata calida dissoluūt:estqꝫ in eis solutio. 195 Folia arboris benache.pōtica ꝛ i eis climatio ideoqꝫ folia bec recētia si cathaplasmētur cū aceto cutis excoriationi medentur.sed ꝛ si recētia terātur glutināt vulnera.si debilia mēbra eis cathaplasmentur ꝛ cōfracta decoctionisqꝫ eorū aqua desuper roretur cōfortāt ea ꝛ optime prosunt. 196 Sene.ca.ꝛ sic.in primo gra:soluit choleram ru.ꝛ ni.ꝛ imergitur in al'inuenit in locis longinquis:subtātiā cōfortat cordis quꝫ bibitur:ē potus eius triti diligenter.ʒ.iij.si āt in decoctione a.ʒ.v.vsqꝫ.vij. 197 Folia masticis medij caloris desiccāt fortiter. Succus eorū bibitus turbationi medetur sanguis ꝛ sputui ꝛ fluxui s solutioni que ē ex debilitate stomaci si bec fuerit ex būditate si ēplēt eis matrix ꝛ an⁹ frigidū strigit eos ꝛ solidat. 198 Folia grani viridis ꝓpꝛ eoꝝ ca.i.iij.gra ꝛ plurimuꝫ sunt pōtica vnde ꝛ desiccant si recētia sint. Que autem sicca sunt fortius desiccant. 199 Cantarū in al'cantorium ꝛ est folium nili.denigrat capillos ꝛ in eo virtus dissoluens ꝛ est tēperatuꝫ nisi qꝫ ad calorem inclinatur. 200 Folia bēne tēperata sunt in frigidate:q̄ si terantur ꝛ emplastrizentur apostemata ca.prodest ꝛ dolorem illorū sedat:si autē folia eius masticentur ꝛ suggatur eorum succus prodest oris pustulis ꝛ vlcerationibus:vtilia etiā sunt adustioni ignis si trita super puluerizentur. 201 Folia sussani tēperata in ca.ꝛ fri.s.in.i.gra.vñ desiccāt vlcera ꝛ pustulas si trita sup pluerizaueris sine morsura 202 Folia belbe situatice q̄ ꝛ scalasuꝫ in al'calefum fri.ꝛ sic.ꝛ in eis amaritudo ꝛ modica ponticitas:ideoqꝫ succus eius prodest dolori splenis durici:oppilationiqꝫ eius. 203 Folia rafane grece in al' carsimege ca.in.iij.gra.temperata in siccitate ꝛ bumiditate.

UVA. BHSC. IyR_125_1

204 Folia lebębre in al'liębre tęperata ī ca.ꝛ fri.sic.i.ij. vtilia sunt dolori dentium si decoquãtur cũ aceto. Aqua decoctionis eorũ vlcerationibus albis prodest si teneatur i ore. 205 Jaleseferum in al'caleseferum ꝛ dicitur beladarum ꝛ est folium olive indice melius ẽ quod ameni odoris ꝛ in eo ponticitas ꝛ cõplexio eius.ca.ꝛ sic.in.ij.gra.prodestqꝫ emoꝛroidibus. 206 Folia spine egiptie ꝛ est angulatum i al' anguilanũ ẽ illi virtus pontica.ideoqꝫ prodest fluxui sanguinis ꝛ apostemati palati:sed ꝛ apostematib⁹ que fiunt i ano conglutinat vulnera ꝛ stringit sanguinẽ eorũ. 207 Folia tebenbuli in al'debali afferuntur de india in tęperata in ca.cũ ponticitate ꝛ confortant gingiuas ꝛ stomachuꝫ calefacit labia:ideoqꝫ plurimũ vtuntur illis mare nauigantes eo ꝙ plurimũ pisces accipiant 208 Folia fęsemi.fri.ꝛ si. si terantur ꝛ abluantur illis capilli prolongant illos ꝛ leniũt mundant fissuras coꝝ. 209 Folia lebenbachis in al' lelębacis amara pontica.ca.si de aqua expressa auribus instilletur in quibus sunt vermes necat eos:si emplastrizentur illis scropbule cũ modica ordei farina soluũt eas ꝛ prosunt manifestius. Si vero super ipetiginem ꝛ morpheaꝫ cataplasmentur optime medẽtur. 210 Folia bentali.ca.sunt ꝛ sic.ꝛ in eis virtus soluens pblegma ꝛ melancoliã:ꝛ oꝛ sũmui ea q̃ sũt i radicib⁹ plãtaꝝ caꝝ:qũ iã colorẽ coꝝ croceũ ẽ fact⁹ ꝛ siccẽtur i vmbra ꝛ ꝑpinet̃ de eis cũ modico amilo ꝛ gui.ara. misceãtur quoqꝫ medicaminibus quoꝝ ẽ solueꝛ.co.ni. ꝑdest nãqꝫ melie ꝛ epilepsie apoplesie ꝛ elephantie. 211 Folia alitie i al' balaci refrigerãtia ꝛ desiccãtia i.i.g.sanãt berisipilã ꝛ formicẽ si cataplẽtur eorũ succo. 212. Folia pruni si decoquantur cũ vino ꝛ gargarizẽtur amputãt decursum materiarum ad palatũ ꝛ guttur:si aũt fricẽtur in al'sugantur prosunt earũ decursui i gigiuis maxiaqꝫ angustia. 213 Folia atẽgi in al'tbaregi.ca.ꝛ sic.ꝛ in eis dissolutio ꝛ desicatio: succus eorũ bibitus prodest bũiditati stomaci:si autẽ masticentur amenãt palatũ ꝛ anbelitum amputant alliorũ ꝛ odorem ceparũ. 214. Folia arecare si terãtur diligenter ꝛ ũmisceãtur oleo ꝛ emplastretur eis ignis adustio proderit. si cũ pluuiali decoquatur aqua ꝛ folijs carubi corpulentãt capillos:si aũt decoquatur in aqua diligẽtius ꝛ hec sugatur. in al' fricatur aqua proderit dentiũ doloꝛib⁹. 215. Folia engedan meliora recẽtia paruis folijs eorũ complexio cal.ꝛ sic.acuta scropbulas dissoluẽs:si trita misceãtur cum cera ꝛ oleo oliue. Si aũt cũ oleo eodem cataplẽtur bis macule q̃ in facie sunt remedio sũt. Sciaticis quoqꝫ nõ paruꝫ si cũ olẽo susani misceãtur conferũt: venenis resistũt ꝛ mortiferis potibus:digestionẽ adiuuãt si misceãtur cibis.egõnez emolliunt. 216 Folia sadiberdis in eis põticitas ꝛ desiccant si masticata sup vlcera mittãtur desiccãt ea:prosũtqꝫ pustulis q̃ sunt in ore:corticeꝫ vero eius virides exteriores si coquãtur ꝛ fiat de eis robũ proderit trãsgulatiõi que erit ex humiditate ꝛ pblegmate. Cortex vero nucis solidus si cõburatur est cinis eius vlcera desiccãs optie sine morsura. 217 Folia maçeriõis folijs mirti sũt sil'ia magnis eis ꝛ subtiliora.ꝛ sũt calida ꝛ sicca in.iij.gra.simulqꝫ inest eis ponticitas ꝛ acumen: suntqꝫ pariter fortiter soluẽtia:ꝛ ẽ eorũ soluere aquã croceaꝫ ꝛ humiditates pblegmaticas nec expedit bibi hec in calidis regionibus ſꝫ nec etbicis ꝛ cõmodũ est quꝫ propinare hecvo lueris infundas eas aceto die ꝛ nocte sicces ꝛ teras diligẽter ꝛ linies oleo amigdal'. dulcium potus ẽ oboli.ij.vsqꝫ iiij.

218 Capitulum.37⁹.de floribus.

Rosarubea melior feresia:ꝛ i ea diuerse virtute nisi ꝙ ei⁹ cõplexio inclinatur ad frigiditatem:ꝛ in ea põticitas ꝛ subtilitas iocunda odore quo confortat mẽbra interiora:ꝛ ĩmergitur profundo corporis refrigerat ꝛ extinguit calorem stomaci:si odoretur reprimit cerebri ardorem:ꝛ febrẽ acutaꝫ si fiat de aqua eius siru.si siccetur ꝛ diligenter trita misceat cũ sandalo est emplastrũ cõpetẽs ardori stomaci ꝛ epatis. Si vero super vulnera puluerizetur desiccat ea:ꝛ si clisterizetur cũ ea soluit rubeã:si decoquatur est lẽticula ꝛ mirto ꝛ emplastretur ea anus prodest vlcerib⁹ que sunt in eo:sed si i ore teneatur prodest pustul'ꝛ vlcerationi maximeqꝫ ad mixtis lẽticula ꝛ cãphora. 219 Rasariũ in al' basarũ calidiuꝫ ꝛ siccum.vtile est frigido cerebro si odoretur. Si emplastret eo epar frigidũ cõfert siccꝫ frigido stõacbo. 220 Jeseminum in al' mesẽmũ.c.ꝛ sic.in.ij.gra.ꝑdest palisi:ꝛ emigrane ꝛ fri.ꝛ bui.cerebri manifesta vnlitate. 221 Mesalatus tẽperati caloris subtilis prodest corrize que ẽ ex frigore ꝛ dissoluit fortiter. 222 Benesseguũ in al' venesseguũ meli⁹ plenũ ꝛ azurinũ ꝛ ꝙ afferẽ acufa ꝛ manio ꝛ resta carcas.f. in.ij.gra.hu.in.iij.vtile est cerebro:ardorẽ patienti:ꝛ adustionem si teratur flos ꝛ folia ei⁹ cũ farrina ordei ꝛ emplastretur eo apostema ca.sto.ꝛ epatis prodest vtriſqꝫ mitigat eorũ calorem:si cum danbunego decoq̃tur fundaturqꝫ aqua ei⁹ sup caput cephalee vtile ẽ que cum febre est. Si cataplasmetur eo caput recenti humectat ꝛ saporat:ꝛ est in eo virtus subtilis si teratur de eo.ʒ.c.vsqꝫ iiij.vel cũ tribus zucc.ꝛ bibatur cũ aq̃ .c.soluit naturã. Si aũt condiatur cũ zaccara tussi que fit ex calore remedio est. Si vero fiat de eo sirupus refrigerat ꝛ extinguit ꝛ naturam emollit. 223 Arsimegar i al' niniferum melius ẽ violaceũ ꝛ virtus eius similis virtuti viole.sed frigidius. Jdeoqꝫ si emplastrentur eo apostemata.ca.proderit illis:si odoret illud cephalcam patiens calidam doloꝛ eius mitigatur. Si bulliatur in aqua ꝛ fundatur super caput illius cui calor accidit i capite aut cerebro optie medetur. 224

Susami multe sunt speties.sed melioꝛ cerula.ꝛ est.ca.i.i. gra.tẽperatum in siccitate ꝛ in eo dissolo'ꝛ subtiliatio. 155

Flos zuriziodai in al'zirizedai pomi mezactei in al'meza chari piri.calefi.omnes fri.ꝛ bu.coꝛ confortant ꝛ cerebrum sui amenitate ꝛ calepbum frigidius est. 226 Flos cheri melioꝛ croceus.ca.in.i.gra.tẽperatum in siccitate ꝛ i eo dissolo'ꝛ subtiliatio:odoꝛ eius prodest frigiditati cerebri ꝛ bu.si non sint fortes:dissoluit fumositates grossas. Si decoctiõis eius aqua bibatur mẽstruũ prouocat ꝛ educit secũdinaꝫ:soluit apostemata que sunt in matrice:si cataplasmetur eo locꝰ pilorum. 227 Flos bberemegi.ꝛ melbebe tẽperate cõplexionis delectabilis odoris.ꝛ iocũdat animã:prodestqꝫ vẽtositati que ẽ in epate. 228 Flos anguille in al'agulai simil' est in actioe sua ꝛ cõplexioe bberemego. 229 Asfamaʒ in al'assarũ.c.ꝛ in eo ponticitas quedam:si tritũ distẽperetur cũ aceto ꝛ cataplasmetur eo petigo proderit ei:si aũt cũ melle cataplasmetur eo lingua pueri vlcerationi proderit ꝛ pustulis que sunt ea 230 Ralẽba cuius.c.ꝛ sic.ꝛ in eo dissolo'ꝛ sbtiliatio.emolliẽs modica emollitioe. 231 Acuane.ca.ꝛ sic.in.ij.gra.fortisqꝫ dissolutionis ꝛ assi'atur in oibus suis habitudinibus camomille nisi ꝙ fortius est actione prodest asmati ꝛ mi'ie.soporat ꝛ somnũ inducit.si frequenter odoretur:folia eius medẽtur lapidibus qui sunt in renibus. decoctio duritiẽ relaxat matricis si sederit in ea mulier reliquiasqꝫ apostematum calidoꝝ que in ea fuerint.albũ ei⁹ dissoluit in stomacbo sanguinẽ coagulatum ꝛ in vesica:ꝛ si bibatur cũ vino veteri liquefacit sanguinẽ in ventrem coagulatum:idez faciunt eius folia virida si trita bibantur cũ aqua. mellis 232 Abbeatum melius croceũ.ꝛ est.ca.ꝛ sic.dissoluens.simile virtute acuano sed fortiꝰ dissoluit:ideoqꝫ dura soluit apostẽata si misceaꝛ cũ butiꝰ.ꝛ adipe. 233 Aldrion similis in virtute abbearo.nisi quod debilioꝛ est cõplexione ꝛ actione. 234 Flos oiacrelegi in al'fabaꝝ macralem.fri.ꝛ bu.sedat ardorem qui accidit cerebro:si teratur in mortario plũbeo ꝛ ponatur ad solẽ.fit de eo spissitudo quedam optime denigrans capillos. 235 Flos melach i al' mesacri fri.ꝛ bui.si odoretur refrigerat ꝛ humefacit calorem ꝛ siccitatẽ q̃ accidit cerebro si cataplasmeꝛ eo caput prodest vigilijs ꝛ soporat somno optimo. 236 Cereslũ in melius quod assimilatur zafrano. elimat cutem emundat corpus virtute elimanti que est in eo. 237 Zebearũ.in al'sebiarum.melius feresium.fri.ꝛ sic:cum eo põticitas desiccat vlcera.prodest vlcerationi ꝛ pustulis que sunt i ore.stringit solutionẽ fortẽ ꝛ ãputat solutionẽ sanguis ꝛ fluxũ:ꝛ reducit foras egressũ anũ. 238 Camachanũ i al' cbamamũ. fri.ꝛ sic.ardorẽ mitigat stomaci ꝛ epatis si bibatur aq̃ q̃ coctum sit cũ calefo aut sqingibin. 239. Zafranũ.meli⁹ cuius come spissantur.ꝛ ẽ equalis odoris.ꝛ ẽ ca.ꝛ si.subtile fortiter desiccãs cũ modica põticitate.ideoqꝫ inest illi virtꝰ maturans:prodest interiorũ apostematibus mẽbrorũ si bibatur aut exterius empliçetur:diffunditqꝫ medicamina quib⁹ admiscetur per omne corpus. 240 Ceraaderi in alio feca adecbari calefacit modice:ꝛ in eo põticitas modica ꝛ subtilitas:vnde ꝛ vrinam ꝛ menstruũ prouocat:prodest apostematibus fri.que in stomacho ꝛ i epate sunt. 241 Flos ansegi in al'ausegi.frigi.ꝛ ponticũ.diarie prodest ꝛ stomaci imbecilitati ac sputo sanguinis. 242 Babada melioꝛ ẽ que affertur de syria ꝛ que alba ẽ noua calefacit ꝛ subtiliat: ꝛ in ea dissolutio oppilatiõi i epis ac renũ medetur ꝛ apostematibus corũ frigidis. 243. Barmes in al'narmescũ est melius odore iocũdo.ꝛ ẽ ca.in.iij.sic.in.ij.gra. subtilians bũores grossos ꝛ in eo dissolutio. 244 Secaicelramã in al's sacaicelramath in eovirtus elimãs.attrahẽs.aperiẽs vnde ꝛ succus eius elimat maculas vlcerũ in oculis:mundat

UVA. BHSC. IyR_125_1

vlcera fordida in eis:extirpat scabiē corporis:cōmouet men
strum si subimittatur cum lana.purgatq; caput ac nares.
245 Flos allice frigidus ⁊ pōticus.desiccās.prodest tur
bationi sanguinis ⁊ sputo eius.debilitati stomaci diarrie.
246 Anebilum in al' canebilū.frig. ⁊ sic.ē desiccās vlcera
vtile scabiei ⁊ sabafe manifesta vtilitate.

247 Capitulum.38ⁿ⁹.de fructibus.

f **Ructus** beladari melior niger colore bōu
stum:⁊ si multū sit in eo mel cōplo
cuius ca.ē ⁊ sic.in.iiij.gra.vtilis ēim valde.fri.⁊ bu.
dñantur:⁊ cuius encruati sunt nerui ⁊ litargico.oz autē bec
cū maxima cautela ne forte super:aliqñ ꝛeim affert frenesim
⁊ melēcholiam. 248 Aux indica.ca.ē ⁊ sic.laxos con
fortat neruos emigraneū patiētibus prodest ⁊ palisi ac epile
ptic. 249 Carmetegum in al' camaregū.⁊ ē fruct⁹ tar
se.fri.⁊ sic.fortis pōticitatis.similis in virtute galle.ꝛ galla ē
supior.prodest enervationi gingiuarum ⁊ pustulis oris.
250 Aux cipressi fri.est ⁊ sic.pontica fortiter.si decoquat̄
in aqua ⁊ sedeat in ea mulier cui egressa ē matrix proderit:
sic quoq; siquādo podex ē egressus reducit ⁊ solidat.⁊ si em
plastretur bernia cū ea ⁊ glutino remedio est. 251 Fufa
lum.fri.⁊ sic.ē.cuius virtus similis est sandalo.cōfortat gin
giuas.ori ardori prodest:quo si cataplasmētur apostemata
calida statim in principio ꝓderit materiā a mēbro ꝓpulsās.
252 Balla.i.assum.melior in natura viridis.⁊ ē fri.⁊ sic.
magne pōticitatis.vnde ⁊ cōfortat mēbra oppilat ea: vtilis
cōtra materie fluxus:que si cōburatur ⁊ extinguatur aceto ⁊
vino fit ei virtus que fluxū sanguis abscidit si terat̄ ⁊ pulue
rizet̄ vlcerib⁹ būidis mirabiliter illa dēsiccat. 253 Ba
bitum in al'balutū.fri.ē ac sic.ac ponticū.vnde ⁊ naturā icar
cerat. 254 Babilutū in als sabalutū idē facit:ꝛ debili
us est illo ⁊ delectabilius ac suauius glande. 255 Beli
legum tres bz spēs.prima citrinorum. secūda kebulorū. ter
tia nigrorum qui ⁊ indi.⁊ oēs spēs eius pōtice.Citrinū qui
dem melius ē q̄ō inclinatur ad viriditatem bonustū:⁊ in eo
calor modicus.⁊ ē desiccans choleraꝛ ru.inferius soluens si
bibatur cū zaccara. Kebulū melius magnū bonustū ⁊ incli
natur ad frigiditatē ⁊ sic.cōtemperatq; illud paꝛ calozis ꝓ
pter amaritudinem.soluit cho.ni. Sic quoq; nigruꝛ indum
actio eius que ⁊ kebuli ꝛ debilius eo. 256 Amelegum.
melius niger.f.⁊ sic.ponti.capillos cōfortat radiceſq; eoꝛ
solidat ⁊ denigrat:prohibꝛ ab eis passiōes stomachū reficit
⁊ intestina similiter:solidat anū enervatū prodestq; emoꝛroi
dibus q̄ō infunditur lacte ⁊ ē siramelegum minus ponticuꝛ
⁊ sanguis extinguit ardorē:appetitū cōfortat.amputat spu
tum vomitūq;. 257 Kalilegū in al' belilegū simile ēvir
tute embilico.nisi q; eo parum debilior est. 258 Tama
rindi calorē extinguntꝛ:cholericuꝛ vomituꝛ coercentꝛ:naturaꝛ
emolliunt. 259 Caisarbare in al' caiarsabarū melior ē
indica.samia i al' samuria ⁊ q̄ i cāna ē subtilis corticis.pluri
mi mellis ⁊ est temperate complexionis ꝛ in calorem deuer
gens parum molliens naturā.dissoluens apostemata ⁊ fu
rūculos qui sunt in ventre sed ⁊ apostemata iunctuꝛaꝝ si bi
batur cū aqua solatri dissoluit etiā apostemata que sunt in
collo cū queffera soluit humores qui in stomacho sunt ⁊ in
testinis colice prodest passioni. 260 Joicelquinna i al'
ioiceloquia.c.est.⁊ sic.educit vomitu humiditatē ⁊ pblegma
in emicraneo ⁊ palisi:similibusq; ⁊ ē similis elleboro albo in
virtute sua. 261 Jouꝛ machelum in al' ioū mardelū doꝛ
mitat ⁊ sopozat canescere facit:si multum frequentetur occi
dit:subuertit ⁊ vomitum cogit. 262 Buca gemenica in
al' rucalemenica.c.⁊ sic.est.vomitum vtilē prouocat pblegma
tis quod multū est in stomacho.⁊ ex repletione grossozū hu
morum ⁊ viscosoꝛū. 263 Jou bona melioꝛ nigra.bonu
sta.ca.⁊ sic.est ventreꝛ suspendens vtilis epatis morbis ⁊ sto
maci si sint ex frigiditate. 264 Lilibacū.c.⁊ sic.elimāt
fortiter subtiliantq; ideoq; extirpant lentigines:grossozum
adiuuant humidoꝛuꝛ sputo a pectoꝛe ⁊ pulmone vtiliter:op
pilationē aperiunt epatis ⁊ splenis.⁊ renū si trita distēperen
tur cū aceto ⁊ cataplasmetur eis caput:prosunt emicraneo
quod est ex frigoꝛe. 265 Tinachele in al' stiracbele simi
lia in actione amaris:sed debilioꝛa valde prosuntq; tussi q̄
fit ex siccitate. 266 Affelica ca.⁊ sic.stomachū cōfortat
⁊ epar frigidū. Fructus allice in eo calor tēperatus.⁊ q ma
turus non ē dominantem patiuꝛ frigiditatē:ideoq; ⁊ fortit̄
desiccat:prodest turbationi sanguinis ⁊ solutioni:debilitati
quoq; stomaci si fuerit ex caloꝛe ⁊ pustulis oris remedio est.
267 Debibū ortolanū melius crossū ⁊ dulce ⁊ virtus eius
maturans pontica dissoluens tēperate:⁊ dulce ⁊ crossum:si
coquatur cū violarū oleo prodest tussi ⁊ pectoris asperitati si
quidē ex frigiditate sunt. 268 Fisticū.ca.subtile.⁊ ea
modica amaritudo epatis apit oppilationē ⁊ plīmōis pbleg
maticeq; medetur tussi. 269 Carnuba syra virtus ei⁹
desiccans pontica:⁊ in ea dulcoꝛ si fuerit recens naturaꝛ sol
uit:si sicca includit. 270 Betabā meticū.fri.ē.⁊ sic.pō
ticū.ventrē suspēdes minime ei⁹ solutiōi vtile. 271 Car
tubū in al' carnabū nebaticū.fri.⁊ sic.magne ponticitatis vē
trem dissolutum suspendens. Si in decoctionis eius aqua
sedeatur prodest emissionibus ani ⁊ egressionibus matrcis
amputans menstruum sanguinem ⁊ emoꝛroidarum.
272 Benacū q̄ō ē recens fri.⁊ humi.pblegma generat:⁊
quod siccū est quoq; ꝓplo.fri.⁊ sic.si frigat̄ ⁊ terat̄ cū oīsulis
suis solutiōi medet̄. 273 Cabria i al' gabria.fri.⁊ si. est.
pōtica similis benaco ꝛ minoris pōticitatis:vnde ⁊ ampli⁹
ventrem incidit solutū. 274 Utirabum in al' himabū
vel iurabū tēperatū ē ca.fri.humi.ventrem mollit ardoꝛem
sanguis extinguit aqua decoctionis eius melioꝛ est ipso.
275 Zanrū in al' zarurā citrinū fri.⁊ sic:⁊ in eo pontici
tas prodest abominationi cholerice rubeū aūt maioris est i
bis actionis. 276 Luffa frigida fortiter ⁊ tamē i eo
quidā caloꝛ:vnde ⁊ turbatur virtus eius ꝛ oio refrigerat ⁊
humectat:vnde ⁊ sopoꝛat frequētātes odoꝛatū ei⁹ comedēs
fit litargicus ifrigidatur ei⁹ cōplexio. 277 Mora me
liora magna ⁊ dulcis matura naturā emollit ⁊ ꝛsolvit ventrē.
īmatura stringit maximeq; si desiccetur turbationi sangui
nis manifestissime. 278 Cesethabaleb i al' chosechaa
leb meli⁹ q̄ō ē sapoꝛe dlce.⁊ ē fri.⁊ bu.⁊ i eo iflatio.vñ ⁊ appe
titū excitat coit⁹. 279 Cathabentar i al' cathabemar.
melius quod ē quātitate mediū virtō colore. amaritudinis
magne.⁊ est ca.⁊ sic.in.iij.gra.principio acutū valde: ⁊ in eo
solubilis virtus qua soluit pblegma:⁊ humiditatē grossam
ac melācholiā:vnde ⁊ artetic.ꝓdest.ac podagricis sciaticisq;
emicraneo quoq; ⁊ paralesi colicēq; si obol' ex eo vnus biba
tur ⁊ dimidius vsq; ij.cū amilo ⁊ gūi arab.si sit recens:addi
turq; clisteri quod prodest sciatic.ꝛ.ei⁹.i.vsq; exagiū. si vero
coquatur cū oleo sisami ⁊ cathaplasmētur emoꝛroides pro
dest illis ⁊ desiccat eas. 280 Ficus lilige calefaciūt tēpe
rate ⁊ in eis subtiliatio ⁊ dissolutio:vnde ⁊ maturāt aposte
mata ca.solida.ac dissoluūt ea.si decocte emplastrentur. Si
āt gargarizetur aqua decoctionis eius soluit:sinātiam matu
rat aperit. 281 Hebliecta data in al' bebbetache melioꝛ
noua bonusta.ca.est ⁊ sic.⁊ caloꝛ eius ficcitate fortioꝛ:iōq; ex
citat vrinā:prodest oppilationi splenis ⁊ grossitiei eius que
si cōbusta supponat̄ alopitie capillos in capite producit.
282 Hentalū.ca.ē ⁊ sic.⁊ in eo virt⁹ fortiter laxās si ō adipe
eius bibatur ꝛ.ʒ.cū oximelle: aut si cū alio medicamine sūa
tur ab ebulo ⁊ ʒ.vsq; ad duos.prodest cholere.nī.⁊ melan
cholie ac epilepsie.melius quoq; croceū quod perucnit in au
tūni tēpoꝛe in clisteri etiam vtile est colicoꝛum ⁊ sciaticoꝛum
si adeps eius coquatur cum aceto prodest molarium dolo
ri:emoꝛroides si vapoꝛentur eo medentur. 283 Alterē
gum corticis eius decoctio ⁊ acerbū prosunt pulsationi coꝛ
dis que fit ex caloꝛe ⁊ extiguit cholerā rubeā. 284 Pi
delsami melius simile pistacijs.est ⁊ alia speties similis gra
nis cucurb.q̄ afferē ō terra sami atq; bec meli⁹. Tertia spēs
ties media inter paruū ⁊ granō que affertur de india:que ⁊
soluit humores grossos ⁊ viscosos qui in iuncturis habenē
285 Arsunega que matura ē.ca.⁊.sic.in.i.gra.iudicatur
īmatura vero.fri.est ⁊ sic. Et oliuarum quarū oleū extractū
est in vase enco si coquatur donec fiat liquoꝛ eius decoctiōis
tāq̄ mell:prodest illis inq uibus ⁊ besetū doloꝛēq; dentiuꝛ:si
cataplasmentur eo ⁊ cū robo vini emissiones:aut cū hydro.
mellis apit illas ⁊ soluit comestosq; attrabit dentes.
286 Tractatus de oleis.Capitulū.39.

o **Leum** roꝛ.f.est ⁊ subtile cephalee ex calidita
te prodest:⁊ si percutiatur i aqua mo
dica cū aceto ⁊ cataplasmetur pruriginosum coꝛp⁹
sedat pruriginem:desiccatq; pustulas. 287 Oleum li
lelmellec.f.⁊ bu.cerebrū humectat.cephalee ex caloꝛe ⁊ sicci
tate medetur.vigilias patiētes soporat.maxime quod fit cū
granis cucurbite ⁊ amigdal' dulcibus. 288 Oleum se
minis telēbace.f.ē.humectās caloꝛē cerebri ⁊ siccitatē si inſtil
letur naribus.pbreneticis quoq; melācholicisq; si naribus
trabāt ⁊ sup caput fūdat̄ eoꝛū cū aceto vini. 289 Olīm
minifar simile ē oleo viol' virtute:sed fortioꝛis actiōis i cepha
lea:prodest enim manifeste. 290 Oleū maringoꝛū dul
cium tēperate frigidum:fortis humiditatis vtile pbreneticis
⁊ asperitati gule:⁊ canalium pulmonis.ac tussi morsuras q̄

UVA. BHSC. IyR_125_1

fiunt in stomacho sedat: vtile vesice ⁊ renibus si nocuerit illis calor. 291 Oleum belbechi tussi prodest ⁊ aspitati pulmonis ⁊ gule ⁊ stomachuz eneruat venenis contrarium est. 292 Oleū mezi ẽ fortis caloris prodest emicranicis paleticis ⁊ spasmo si istillet narib⁹ ⁊ liniat eo corp⁹. 293 Oliz carne in al' carube. c. ẽ ⁊ sic. pblegma soluit neruos ab humiditatibus purgat viscosis. 294 Oleum susani. ca. subtile emolliẽs neruos: vtile matricis doloribus ⁊ aurium frigidis ⁊ tinitibus earū. 295 Oleum lauri. ca. ẽ ⁊ sic. titillationi vtile ⁊ morbis frigidis oibusqz doloribus neruorum cephalee ⁊ emicrāeo etiā frigiditate ⁊ būiditate. 296 Oliz liliggi proximum est oleo susani nisi qꝫ minus est calidū. 297 Oleū fugilū. ca. subtile. dissoluens: prodest auriū doloribus qui fiunt ex frigore ⁊ ventositate. 298 Oleum bani neruos emollit vtile que ex frigore fiunt hiemis tẽpore fissuris. 299 Oleū narādi in al' naragili. ca. est ⁊ calefaciens defectui medetur ventris. 300. Oleū neniazi ca pillos cōfortat: ⁊ neruationi iuncturarum vtile est vlceribusqz humidis q̄ sunt i capite furfuribus sudoreqꝫ reprimit vi nam stringit liccitatis ⁊ furfuribus remedio est. sāguinis ab ano fluxu ⁊ emoroidibus medetur. 301 Oleum zẽbaci. c. est. ⁊. si. vtile humiditati ⁊ renū doloribus si fuerint ex frigido: ⁊ si liniat emicranici corp⁹ eo ꝑderit. 302 Oliz beri. ca. subtile dissoluensqz est. 303 Oleum adechari vtile ẽ oibus pruriginis speciebus tā in hoibus qꝫ in bestijs angustie quoqz ꝑdest ⁊ lepre si carapient eo. 304 Oliz acuani calefaciens ⁊ conferens emissionibus que sunt in lacertis ⁊ neruis si intincta in eo lana ponatur super locū. vi nā prouocat mēstruo iperat ⁊ sudori: si subimittat ani apostematibus. ca. prodest duricieiqz matricis si subimittatur ⁊ apostematibus illi accidētibus. 305 Oleum balsami melius est recens fortis odoris in quo nō est fortis odor in acerbum deungens ⁊ si instilletur gutta eius lacti coagulat illud: si aqua imisceat fit substātia ei⁹ quasi lactis: ⁊ i q̄ ẽ mixtū supernatat aque amplius. Si intinxeris illi acum aut pozri folium ⁊ succenderis igne. inflamatur. calida. est ⁊ subtile fortis caloris ⁊ siccum fortiter dissoluens: morbis vtile pblegmaticis. tarde dissolutionis lapides quoqz frangit: ⁊ si supposuerit sibi mulier que nōdum concepit oppilationis causa proderit illi. ⁊ cōcipiet vtile est illi qui canecel nemetz bibit. ⁊ qui opiū quoqz comedit ⁊ fungos. si bibat ex eo. ʒ. ʒ. cū aqua in qua decocta sit āgna in al' nacua. 306 Oleū ateregi. ẽ. ca. ⁊ sic. magni caloris: ꝑdest oib⁹ frigidis ac pblegmaticis morbis: frigiditati quoqz neruorum ⁊ eneruatiōi eorum: renum doloribus ⁊ vesice que sunt ex frigore: doloribꝰ etiam ventium frigidis si cataplasmentur eo cephalceqz ex frigiditate: ⁊ si cataplasmentur eo loca quorū morantur pili producuntur velocius. 307 Oleū ausimegorum. ca. é. ⁊ sic. subtilians aperiens oppilationes pblegmaticas. ⁊ hu. si cū aqua radic̄ bibatur prodest. si naribus illud cephaleā patiens traxerit prodest ⁊ dolorem mitigat. 308 Oleum ossulorū ante persicorū simile est oleo amigdal' amararum i virtute: emoroidibus prodest: ⁊ tenasmon qui est ex frigiditate ⁊ humiditate. 309 Oleum cartami. ca. ⁊. sic. soluit inferius pblegma. 310 Oleum bēne tēperate ponticitatis capillos denigrat sciaticis ꝑdest. ⁊ tenasmō q ẽ fri. ⁊ hui. oibusqz nernorum prodest doloribus. 311 Oleū carsunegi in al' arsimegi tēperatū in ca. aperiens ora venarum q̄ sunt in ano dissoluens mitigans ⁊ quiefaciens laborem.

312 Oleū methez mitigans desiccans emolliens duritiez ventositati que in membris est prodest. Et hec est assignatio oleorū simplitiuz: cōposita vero ⁊ decocta dicemus qū de medicaminibus cōpositis tractabimus.

313 Tractatus de succis Capitulū. 40.

S Alure in al' sabare. iij. sūt species vna que affertur ab escotbara: que ⁊ excellētior ⁊ melior ptinet ad ruborez que si anbeletur fit color epatis: quā si seperaueris celeriter. scinditur: ⁊ est color eius citrinus. Alia est arabica que ⁊ deterior sumitur de arbore: ⁊ ẽ sub escotatica que ⁊ epatica in bonitate. Tertia que ⁊ ceteris deterior sensarica. Cōplexio aloes ca. i primo. gra. sic. in. ij. ⁊ i eo pōticitas tēpata. ⁊ virt⁹ solubil' q̄ purgat stōacū a pblegmate siccz ⁊ iūcturas: oppilationē apit q̄ ẽ i capite: visū acuit si collirū ex eo fiat. aut cū collirijs misceat vlnera carne replet tumētia: ⁊ vlcera ani ⁊ virge ac pectis apostēata solidat q̄ bis fuerit i locis: desiccatqz difficilia cicatrizari vulnera ⁊ vlcera

314 Besasa ⁊ ẽ suçeregū tēperata in ca. ⁊ fri. ⁊ in eo pōticitas ⁊ amaritudo fortis vnde ⁊ vtilis apostematibus. ca. si cataplasmetur ea. repellit eim materiaz: dissoluit obtalmiam si cataplasmēt̄ ea palpebre humiditatē emundat ⁊ elimat tenebras visus: maculis que in facie sunt medet̄ ⁊ pustulis que in ore. apostematibus ani ac formici: vlceri⁹ auriū pessimis a quibus sanies decurrit prodestqꝫ habese si irrigata aqua rosata ei superponatur. 315 Caquia melior ẽ que est iocundi odoris. inclinās qꝫ ad nitorē ⁊ in ea acumē. que si lauetur eius acumē tollitur: fluxui prodest sanguis si subimittat̄ ⁊ si bibatur vlceribus prodest gingiuaruz ⁊ dissinterie si cataplasmetur ea: ventris solutionē arctat. mēbra cōfortat. ei⁹ decoctio si fundatur sup eneruata mēbra cōsolidat ea ⁊ confortat: si emplet̄ ea matrix egrediens reducitur: habese ⁊ fissuris que fiunt ex frigore prodest: si teratur diligenter ⁊ fricetur ea oculus cū sadenego loto pustulis eius ꝑderit. si cataples ea anū egredientē reducit si mixta cū albumie oui superponat̄ adustioni ignis nō scitilat ⁊ sanatur: superposita quoqz apostematibus ca. prodest. mās ne influāt ꝑbibens.

316. Sacleradium. fri. sic. ponticū sanguinē stringit. si bibatur aut extra cataplet̄ur: aut si subimittatur. capilloqz cōfortat. 317 Semclachuā melius rubeū clarum i quo nō est aliquid ligni. fri. ⁊ sic. cū pōticis. vlcera replet carne: sanguinē stringit. dissinterie prodest ⁊ excoriatiōi intestinorum si de eo. ʒ. ʒ. sumatur in sorbili ouo. 318 Bessabarum. i. opium. melius spissuz bonustū amar'. fortis odoris qō facile soluitur si in aqua ponatur. ⁊ ẽ fri. in. iiij. gra. vnde ⁊ dormitat ⁊ sopozat. canicie accelerat: dolorem mitigat: dormitatione sua mēbri infirmi naturā includit: ⁊ si ex eo plusqꝫ exagij dimidiū sumatur vsqz. ʒ. interficit frigore. 319 Succus gafere melius q ẽ niger. refulgēs amarus sapore. est subtilis ⁊ incidēs ⁊ elimās. vñ aperit oppillationē epatis ⁊ ẽ i eo modica pōticitas: ātanarijs ꝑdest ⁊ phl'aticis febrib⁹ ātiqꝫ si bibatur ex eo quātū opus ẽ cū sqningibin. 320 Succus memithe. melius citrinus leuis pōdere qui affertur aien dabastrū: ⁊ quē monachi in partibus muscate in al' musale faciūt. fri. ⁊ sic. est dissoluens apostemata extinguēs eorū ardorē obtalmie recenti medetur ⁊ veteri. 321 Succus liēberi calefaciēs pōticus purgans cholerā ru. que mergitur in stō ictericiqz prodest. 322 Succus sisami tēperat⁹ in ca. ⁊ bu. ⁊ in eo pōticitas modica canaliū pulmonis asperitatē lenit vlceribus vesice prodest: sitim amputat: medicamia ca. ⁊ acuta frāgit. 323 Succus edere telteiz in al' tbeleteltez fri. ⁊ sic. cū sputo sanguinis medetur ⁊ disinterie fluxui sāguinis mulieris ⁊ si emplastrētur eo mēbra eneruata solidātur.

324 Succus berberis fri. ẽ pōticus prodest ardori epatis ⁊ stomaci ⁊ apostematibus que fiunt ex eis. 225 Aqua que decurrit de palmitibus vitiū vtilis ẽ scabiei: frangit lapides in vesica ⁊ renibus. 326 Laudanū ca. ẽ ⁊ bu. emolliens dura apostemata que fiunt in stō ⁊ epate ⁊ cōfortat ea si accidat illis frigus ⁊ debilitas. 327 Iusa humida hoc medicamē ẽ sordicies lane q̄ in cauda ẽ bidētiū in armēia: ⁊ ẽ ca. in primo gra. emolliēs dura mēbra. apostemata dura ⁊ maxime que sunt in testib⁹ vesica ⁊ epate. 328 Rameč. fri. ⁊ sic. pōticuz calidū cōfortat stomachū si emplastrizet eo dissintericorum stringit naturam stomachum ⁊ intestina.

329 Secc⁹ ca. ⁊ sic. ⁊ in eo pōticitas prodest quibus ⁊ rameçū. 303 Silū ⁊ est lilenegū ortolanū fortiter desiccat sine morsura: ⁊ in eo amaritudo ⁊ ponticitas quib⁹ glutinat vlcera que sunt in corpib⁹ duris maxieqz que sunt in vltimis lacertorū: sanguinē strigit mēstruū: mollia dissoluit apostemata. 331 Lac ietue fit ex multis spēbus plātarum vt mazerione ⁊ labala ⁊ al' ⁊ alia ⁊ ficubus ⁊ arthanita ⁊ helicea. Illō āt que medici vtūtur lac labie vrēs ẽ eni ei lac optimū: si incidantur folia eius ⁊ virtus eius acuta vrens soluēs inferius fortiter vomitū prouocat: fortiter pblegmaticum ⁊ cholericū: aquā quidē euacuat citrinā. oē aūt lac iectuar̄ pessimū sanguinē corrūpens: ⁊ si super bois corpus quicqꝫ horū ceciderit fortiter inflāmat ⁊ vlcerat 332 Ex bebeheli. ca. ⁊ sic. dissoluens apostemata. 333 Lacrelegū cōpositus de duabus varijs virtutibus. altera est ca. altera frigida ⁊ ẽ subtilis substātie. ⁊ frigida. dominātior in eo ⁊ ẽ fortis desiccationis si sit perfectum. 334 Acetū bansali prodest sciatic. ⁊ arctationi spūs ⁊ asmati: ⁊ si sugatur solidat oris gingiuas: ⁊ extirpat oris fetorē. quod si instilletur auri grauitati. ꝑdest audit⁹: ⁊ si sorbeat̄ in saliua acuit visū dētes ꝓfortat

335 Amurca calefacit sine morsura. 336 Crocū virtutem hz calefactiuā subtiliantem: ideoqz de profundo ⁊ sine morsura ⁊ lesiōe dissoluit ⁊ in eo virtutes cōtrarie: ẽ nāqz inserta frigiditas ex acerbitate: calor ex putredine: ſz ⁊ natura lis calor a sale ⁊ farina maturat pustulas. 337 Ex liebri sedat apostemata ca. si supponatur. 338 Nesegesgū

UVA. BHSC. IyR_125_1

fri.z sic.vlcera desiccat que sūt in oculo:lachrymas stringit z naturam frixum tenet.

Capitulū.41.de gūmis.

a **Jt galienus** oēs gūmarū spēs calidas esse z sic.nisi q̄ hec āplius be minus.calida sunt. 339 Hūma çamara melior ē que glutinat dētes si masticetur:calefactio eius nō manifesta desiccat tēperate z in eo viscositas stringit naturam: asperitati medetur gutturis z canaliū pulmonis:acumē frāgit medicaminuū. 340. Hūma lilecmalec in al' lilemleca.melior ē alba.inclinaturq̄ ad frigiditatez:prodest tussi z etbice.corpus impinguat. 341 Hūma pirā.in ea calor z sicci.vnde z lapidibus renū ac vesice prodest si cū aceto cataplasmetur super pectigiē extirpat eā:glutiat vīnēa z sanat. 342 Quethira melior ē alba:z in ea calor quidā z ē ꝓplexione proxia arabice.sz būidior z est vtilis asperitati gutturis z tussi ac vlceribus vesice. 343 Hūma rethane ca. ē z sic.prodest vlceribus z scabiei. 344 Hūma cipressi sil'is ē virtute rethanc sz fortioris ea actiōis. 345. Cabalegū.c.ē z sic.i.ij.gra.melior cui color alb9 ē.z ipe magnus éqz: éqz iocūdi odoris z i eo pōtici.z clima°.rū z ꝑdest epatis apātibus z stomaci z itestinorum tussiq̄ q̄ fit ex pblate claudit naturā qua bz pōticitate. 346 Tenesebū z est. gūma botami melius granū citrinum z ē calidum z sic.in se cūdo gradu.simile mastici nisi q̄ non est illi pōticitas: ideoq̄ soluit:prodest prurigini antique si admisceatur aqua fautenegi fluuialis z aceto z cathaplasmetur eo corpus :tussi q̄z ꝑdest que ē ex būiditate vrināq̄z prouocat. 347 Bicha bac i al'alcabat vtilius ē furfuribus z vlceribus attrahit de corporis profunditate trahit humiditatē spinas quodq̄ ibe ret corpori vlceribus,carnē inducit si in vnguentis admiscea tur. 348 Lubanū z olibanū q̄ō z quēdarū ca.ē z sic: in eo ponticitas si masticet būiditatē trahit a capite z pbleg ma.si vero tritū superponatur vulneribus carnem inducit z amputat ab eis sanguinē:z si propinetur patiētibus tenasmō cū nachua prodest:sed z si misceatur mirte z troco submittat q̄z sibi boc idē medetur. 349 Sanderuzum melius arabicū rubeū z clarū ca.est z sic.prohibet materiarū fluxū a capite ad stomachū si vaporetur eo quis attritos desiccat que sunt in ano si vaporentur eo. 350 Karaba melior que ē müda similis sandaruzo crocea ē ad alborē vergens.z ē frigi. z sic.sanguis stringit fluxū quocūq̄z ex corporis loco:prodest cordis palpitationi si bibatur de ea exagiū,cū aqua fri.fluxū q̄z a cerebro ad stomachū arcet materiarū. 351 Desara in al'mesaba melior clara ad rubore modicus inclinans fortis amaritudinis.hec.ca.ē z sic.z in ea ponticitas vnde desiccat pblegma:purgat interiora mēbra z amaritudinis causa epatis aperit oppilationē.si cathaplasmetur ea cū merratho fractū mēbrū aut collisum reformat z solidat illud.Si bibet ex ea mulier qum mēstrua superabūdāt.z.ſ. cum sorbili ouo stringit sanguinē interficit lumbricos z ascarides ac fetū z educit eos:vlceribus prodest pectoris z pulmōis si frequētetur vulnera glutinat si subimittatur cū quēdaro z zafrano prodest tenasmō qui fit ex humiditate. 352 Anthox in al'anzerotū aliud albū aliud rubeū z ē in mōtibus ferefie z bardachā.sapor eius amarus z melius albū q̄ō cito frangitur a ligno mundū.rubeū vulnera glutiat sine morsura z anxietate vt ait.G.albū optimū aq̄ descēdēti ad oculuz lachrymasq̄z desiccat. 353 Sequebigū melius ē qō inclinatur ad alborē z ē acuti odoris:ca.quoq̄ in.iij.gra.dissoluit ventositatē que ē in stō z intestinls z matricibus mēstruo imperat z vrine aquā soluit inferius citrinā in renibus minuit lapides z vesica prodestq̄z colice.Si colliēt eo aquā in ocul'patiēs breui ꝑderit.si instilletur epilepticorū naribus remediū ē:scorpij morsus si cathaplasmētur eo ac ꝥpētium:aut bibat nō paruz ꝑderit lumbricos necat z ascarides si odoret quis illum ex frigido cephalicē prodest. 354 Jausirā album melius ē inclinās in croceuz,fortis odoris.calefacit desiccat fortiter iōq̄ fortiē dissoluit vētositatel a stō soluit z itestīs:colice prodest:neruos purgat epatis splenis z pectoris: vrinaz z mēstruum vrget.mortuū educit fetum z secūdinā:tussi antique que ex grossis z viscosis fit humoribus medetur.

355 Asacū in al'ansacum.melius albū ꝓcutiens in glauco ē acuti odoris.ca.z sic.dissoluens:vnde z dissoluit splēis duritiem si cataplet̄ur de sup aut bibatur cū squingibin: duritiē quoq̄ que ē in iuncturis dissoluit: lūbricos z ascarides lero dat:scrophulas desiccat:vrine ac mēstruo tēperat: būiditatē ex corporis profundo trahit:spinas educit z aliquod aliud si introierit in mēbrum epilepsie si exagium dimidiū bibatur cū melle prodest:z humiditati que ē in pectore: asperitatē soluit palpebrarū si fricetur:z si emplentur eo nodi z seleba dissoluit vtrunq̄:maxie si misceat pici. 356. Storaca z ē spēs mihabe in al'mihe calefaciens z emolliens maturans tusses frigidas.catarros.raucedines vocis z amputationi eius:z si bibatur aut submittatur prodest cōstrictiōi oris matricis z duritici eius.z qñ calefacit z emollit:oz eam in frigidis grossisq̄z morbis vti. 357 Machalū.c.z sic. meliusq̄z inclinās ad rubore paululuz.iocūdans odore:z est molliēs.dissoluens.prodest que sunt in collo apostematib9. scrophulis.z fissuris qō si distēperetur cū saliua ieiuni vt fiat quasi vnguētū dissoluit vētositatē que est i mēbris:costaz prodest dolori:rupture lacertorū frāgit lapides q̄ sūt i rēib9 z vesica: vrine iperat:emoroidibus prodest si bibat aut cataplasmetur eo anus cuz oleo seminis lini:z si ēt vaporetur eo. 358 Euforbium melius ē nouuz clarū eroceū:z acutum in sapore z odore.prodest aque citrine si bibatur:z sciaticis immiscecatur cū afarua in al' afauia.Et si cataplasmetur super venenosorum morsus vtile est:morsui quoq̄z rabidi cānis medetur. 359 Batendum in al'bazeredū z est quēria in al' quēna melior clara:que habet quasi mell'liquore fortis odoris z habet.iij.speties:cāpestrē:marinā z montanā z omnes ca.z sic.dissoluentes z emollientes. 360 Cataramū melius nigrū iocundi odoris amarū:z ē.ca.z sic.in.iiij.gra.subtilians.desiccans carnē comedens putridaz.Si cataplantur eo corpora eneruatorum z hydropicorū proderit illis:si vero super mortuorum corpora cōseruat ea:si instillet auri vermes ei9 dat morti.Si subimittat illud mulier cū lana succida mēstruum prouocat fetū corrūpit.Si superponatur virge capiti coitus tēpore nō cōcipit mulier:scabiei prodest z prurigini ac morsui serpentium.z si cataplasmetur locus cum modico emblico pediculos z lenticulas ex omni corpore extirpat.

361 Helnū in al'beltbitum melius iocundi odoris z saporis z quod affertur de corosanica ca.z sic.est i.iiij.gra. fortis dissolutionis.dissoluit ventositates que sunt in ventre .Est z putriduz.q̄ affertur de eatinā z est virtute debilius iocundo vrinam excitat z menstruum.fetus abortum facit.ventositatesq̄z dissoluit. 362 Rosacū in al rasacū z ē gūma senebari melius album.par circa citrinitatē.z odor eius qui z senebari calefacit z desiccat dissoluit carnē vlceribus inducit

363 Daaa in al'miba decurrens.calefacit emollit maturat ideoq̄z prodest tussi.corize catarro.raucedini que ē ex humiditate.menstruū prouocat si subimittatur aut bibatur.

364 Hūma pigami.ca.est.z.sic.repellit ventositates apostēata solida dissoluit. 365 Hūma de mote in al'dama che.ca. melior que clara percutit in ruborem paululum.z est guma arboris in terra feresie fortis caloris z pūctionis:subtilians prodev ventositati crosse que accidit stomacho z intestinis.subtiliat quod est in stomacho pblegma z dissoluit illud digestionez adiuuat z est similis belthito i virtute.nisi qō odor eius est abominabilis. 366 Laca.ca.est z sic.in.i. gra.melior est que percutit in ruborem clarū z est sup lignū: epatis oppilationē apit z confortat illud stōacboq̄z vtilis ē. 367 Quēquerēō.z est terre vomitus z ē gūma hec fesi fri. z humi.ē saporis incerti si propinetur solū cum squingibin z z aqua ca.aut mellevomituz ꝓuocat suauē.si admisceatur ei nux vomica vomitū adiuuat fortiter. 368 Hūma cathe mte fri.est z humi.tussi prodest.sitim mitigat. vētrē solutum carcerat.

369 Capitulū.42m.de medicaminibus que sunt ligna.

b **Abelga** in al'tabalga melior calida inclinās in rubore cōplexio eius ca.z in ea amaritudo z subtiliatio:vnde z purgat aperit oppilationē epatis grossitici prodest splenis: venenatorū morsui si bibatur ex ea exagij dimidiū distēperatū cū melle z aqua tepida:idē ēt facit si ea cathaplasmetur locus morsus cū melle. 370 Sitaregū melius indicū est ca.acutū.optimum extirpationi mopbee albe z lep̄.si cathaplasmētur eo z cum aceto z si bibatur arteticis medetur. 371 Hesbaiguz in al'besbaigū melius crosso trūco:viridibus frustris.c. soluēs inferius cholerā ni.solutione nō modica sine tortione z turbatione. 372 Senaz z ē radix semete.c.morphee vtile cū aceto si cathaplasmetur ictericie z dolori splenis si bibat cū squingibin si bulliatur cū oleo ro.z instilletur auribus doloribus medetur eorū que ex caliditate fiūt:fitq̄ de eo z cera z oleo ro.vnguētū refrigerās. 373 Quelila melior subtilis ad rubore inclinās.ca.z sic.stō vtilis.matricis cōfortatrix prodest pblegmaticis. 374 Asabelazu in al' asseie lea fri.z sic.in eo pōticitas:sputo ꝑdest sanguis z fluxui stri-

UVA. BHSC. IyR_125_1

gitqz vētrē. 375 Acaraba in al' bacarcharaba melior denſa ⁊ ſolida honeſta:quz frangitur alba.acuta ſapore ca. ē ⁊ ſic.in.iij.gra.ſubtilians:humiditatē attrahit ab interiori bus mēbroz:ideoqz ſi gargarizet illā humiditatē patiens in cerebro prodeſt:attrahitqz hūiditatē a palato ſi trita miſceatur aceto ⁊ ſuperponatur dolenti molari ſedat eius dolorez. ſi vero oleo miſceatur ⁊ cathaplaſmetur eo corpus prodeſt ri gori qui fit in vertigine ſciaticis ſuper vertebrum cathaplaſ matū prodeſt. 376 Rauſanicū melius ē quod citrinuz percutit in nigredinem parum viſcoſum ⁊ minime comeſtuz ⁊ non comminutum ⁊ eius complexio calida in eoqz ponti citas.acumen ⁊ amaritudo.Eſt ⁊ altera eius ſpecies chorō ſanica qua vtūtur egros medentes.Eſt aūt ſanicū vtile dolo ribus epatis ⁊ oībus oppilationib⁹ eius prodeſt pulſationi cordis ⁊ morſui venenoſorum amputans ſanguinis ſputum ⁊ eius ſolutionem. 377 Selicha melior cuius cortex multus color rubeus calefacit ⁊ deſiccat ſubtiliatqz ⁊ in ea ponticitas modica: vnde ⁊ ſoluit ⁊ amputat corporis cra pulas lacertos conſortat ⁊ menſtruum prouocat. ſi ūmoretur prodeſt ſtomaci debilitati ⁊ epatis ſi ſit ex frigore.pun cture vtilis eſt quetne in al'tyrie. 378 Enugum ⁊ gon duz in al'gotidū vel engotadū.ca.eſt.⁊ ſic. vtilis ē ſtomacho ⁊ epatis frigidis quos ⁊ cōfortat ſi bibatur:aut de foris em plaſtretur:⁊ habet ſpecies quarū laudabilior cānanica indi ca. 379 Aſcharagū melior cuius virga ſubtilior tocūdus odor mordetqz degultatū linguam.ca.⁊ ſic.in.ij.gra.⁊ i eo acumen ⁊ ſubtilitas quibus que eſt in epate ⁊ ſplene apit oppilationē:purgatqz eos diſſoluens eorū apoſtemata:con fortat etiam ſi inſit illis ex frigore paſſio:matricē purgat:vri nam ac menſtruū excitat ō hac diaſcorides:ſi aſcargi homo biberit exagia.vi.cū aqua mellis.ſoluit pblegma inferius ⁊ ni.choleram ſciaticē prodeſt medetur ⁊ vertebri doloribus ſi ſumatur de eo exagium cū vino:ſubtiliat nanqz groſſos hu. vrināqz prouocat hidropem adiuuat ſi de eo exagia tria mit tantur in.xij.libras muſti ⁊ poſt duos menſes coletur ⁊ pro pieē hydropiſi:pdeſt ictericie ⁊ dolori epatis. 380 Fua melior eſt rubea ſubtilis que affertur de armenia:complexio eius varia:ſapor amarus:in ea quedaz frigiditas ⁊ ſiccitas vnde ⁊ apit oppilationē epatis ⁊ ſplenis.mēſtruo ⁊ vrine im perat:que trita ſi miſceatur aque ⁊ melli ⁊ cataplaſmetur ea vertebrū anche ſciatice prodeſt. 381 Turbit hoc melius quod qū frangit albū eſt.⁊ ſapozem pungitiuū ⁊ ē.ca.⁊ ſic.in .iij.gra.ſoluitqz inferius pblegma ⁊ humiditatē viſcoſam ac groſſam. 382 Barſis banuū.ca.eſt ⁊ ſic.enervationi pro deſt neruorū ⁊ fetori naſi ſi cū vino coquatur ⁊ abluatur i eo litiū imittaturqz naſo ſtrāguirie quoqz doloribus medetur ⁊ veſice. 383 Sandebacū lignū indicē.ca.in.iij.gra.poda graui ſi bibatur aut cataplaſmetur eo mēbrū remedio eſt. 384 Turendarū in al'ourendanū i eo humiditas lauda bilis que auget ſperma prodeſt frigis humoribꝫ ⁊ pblegma ticis ſubtiliat eos purgatqz neruos ab eis. 385 Bedeſ carū.ca.⁊ ſic.ē ſnbtilians diſſoluens:quibus ⁊ pblegma ⁊ humiditas dominatur remedio eſt. 386 Armacū affer tur ab armenia melius eſt quod cinamo ſimilis eſt.iocundū odore in eo ponticitas gingiuas cōfortat ⁊ iocundat anheli tum. 387 Queſtbaraltū in al' queſtberqueſtuz.ca.eſt ⁊ ſic.cuius virtus ſimilis virtuti bedeſcari. 388 Bereſuda rum in al'beſurudarū.ſ. calēlanū.hoc eſt galēgar.ca.eſt ⁊ ſi. diſſoluens ſubtilians:renes calefacit coitus appetitum irri tat.colice medetur podagreqz frigide. 389 Slemona in al'flagmona.ca.⁊ ſic.fortis caloris.cū acumine pungitiua.co lice podagreqz frigide vtilis eſt.⁊ omni ifirmitati ex frigido ſciatice ſi ſuper vertebrū cataplaſmetur remedio eſt pblegma ticos incidit humores groſſos cū melle gargarizata eoſqz a cerebro educ̄. 390 Baudelbelifanū melius quod lenc ē fuſſuſcū iocundum odore:⁊ ē.ca.⁊ ſic.in.ij.gra.calefacit.ſub tiliat ſtomaci prodeſt frigiditati epatis ⁊ oium viſcerū ⁊ op pilationi eorum.Si ſuffumigetur eo mulier que concipere ne quit concipiet vt diaſcorides tradit 391 Tbarathitum fri.⁊ ſic.eſt pontiē ſolutioni ventris prodeſt:fluxuiqz ſangui nis ⁊ excoriationi inteſtinorū. 392 Cardū virtus eius tharathiti ſimilis virtuti i frigiditate ⁊ pōticitate.hoc quoqz medetur ſolutioni ventris ⁊ fluxui ſanguinis ac diſſinterie i teſtinorū. 393 Caulēlanū in al'caulemanū.ca.eſt ⁊ ſic. diſſoluens ventoſitates calefaciens cōplexione:plurimū ſtri git ſi ex frigore renū ac veſice vrina fluxerit:veneriqz augmē tat. 394 Hebenū in al'ebenū melius nigrū lene:⁊ in eo linee cornu ſimiles:quod qū ſuperponitur carbonibus ſuccē ſis iocundū dat odorem:eius eſt cōplexio ca.⁊ in eo puncti ra cum ponticitate.⁊ climatio fortis:vnde ſi fricetur ad lapi dez cū aqua.⁊ collirictur eo climatur obturā in al'opertam ⁊ albū qō ē i ocio vlceribꝫ medeē ātigs iflāmatiōibꝫ qbꝫ fūt aduſtioni ignis alijſqz. Si fiat ex eo cotis ⁊ fricēt eo aliaſū rubeū aut viride proderit eliatiōi oculorū frāgit etiā lapides in renibus ⁊ in veſica. 395 Balſulfulū i al's balſurfulū ca.ē ⁊ ſic.in.iij.gra.⁊ ē magis calefaciēs q̄ pip:⁊ melꝫ groſ ſum:ſi fiat ex eo colirū cū aqua que decurrit ab epate capre aſſate.ſebequere medetur.ſubtiliat būores groſſos pblegma ticos deſiccat būiditatē:augetqz venerē. 396 Arſim in al'darſim.cali.ē ⁊ ſic.ſtomachū ⁊ epar cōfortās iocunditate odoris calefacit.prurigini cum aceto catapl'ata medetur. 397 Barufulū in al'carufulū ſimile canele virtuti ſz fortius actione:⁊ amplius ſtomachum confortans ⁊ epar. 398 Sandalū albū fri.⁊ ſic.in gra.iij.cephalee ex calido medetur:epar cōfortat ⁊ ſtomachos calidos ſi deforis ſuper catapla ſmetur:ſz ſi ⁊ medicamibus que bibūtur admiſceat ſimilia opatur.Si vero ſupponatur in prīcipio apoſtematibus ca.manifeſtiſſime prodeſt.maximeqz ſtomaticis ⁊ epaticis. Sandalum rubeum frigidius albo apoſtematibus medetur inflāmatis ſi cataplaſmetur eo. 399 Scecum ca.⁊ ſic.ſubtiliās.cōfortans ſtomachū ⁊ epar frons ſi catapla ſmetur eo deforis aut ſi ſumatur interius. 400 Ca rianfer in al's carūfel.cali.⁊ ſic.in.ij.gra.frigido ⁊ pblegma tico epati ⁊ ſtomacho prodeſt:cōfortatqz eos:confortans ēt cor ac oia iteriora mēbra vtile ēt melācholicis:aiamqz exhi larat ⁊ iocūdat. 401 Coſtū.in eo amaritudo ⁊ pūctio ⁊ ē ca.⁊ ſic.ſi dequoquatur cū oleo oliue aut fricētur corū cor pora rigorē patientiū ante acceſſionez proderit.Si vero vn gantur corpora eorū qui enervationē patiūtur ⁊ ſciaticā me detur:attrahit groſſos bu.de iterioribꝫ corpis ad exteriora: calefacit oia mēbra frigida:vrinā ꝓuocat ⁊ mēſtruuz:pdeſt rupture que accidit lacertorū extremitatibꝫ:lumbricos ⁊ aſ carides necat qui ſunt in vētre:⁊ eſt in eo humiditas inflās: que coitus irritat appetitū:quo ſi cū melle facies cataplaſme tur climat lentigines:venena extirpat:morſui reptiliū mede tur interiora cōfortat mēbra:vt epar.ſplen.cor ⁊ cerebrum. 402 Cortices candari.ca.ē ⁊ ſic.⁊ in eis pōticitas fortis: vnde ⁊ fortiter deſiccāt:ſi vlceribus ſanatiōi difficilibus ſup puluerizentur ſanant ea.Si trite diligēter ſuper vulnera po nantur carne replent. 403 Cançarion.in al'cantoriuz cali.eſt ⁊ ſiccum.aperit que eſt in epate ⁊ ſplene oppilationez neruos purgās ſciaticis medeē. 404 Tarſa i al'tarfa pōti.⁊ dīccās ſi vapozētur ea varioloſi vlcera corū deſiccat. 405 Capitulum.43m.de radicibus plantarum.

Cortices radicum apij ca.⁊ ſic.in.ij.gra.ſubtiliāt calefaciūt aperiunt oppilatio nē vrinā prouocāt. 406 Cortices radicis liē. qi ca.⁊ ſic.in.ij.gra.proxime apij radicibus ⁊ fortioris actio nis ac acutioris. 407 Cortices radebubugi.ca.⁊ ſic.⁊ in eis amaritudo:acumē pōticitas elimāt purgāt: incidunt: amaritudine ſua ſpiſſant:⁊ cōgregāt pōticitate ſua: ſplenis doloribus medetur ſi cū ſquingibin bibatur aut decoquatur in eo:aut de foris cathaplaſmetur cū aceto:humores groſſos ⁊ viſcoſos incidunt:ſi.z.i.cum ſquingibin de eis potatur edu citqz per vrinā ⁊ ſolutionē ⁊ menſtruū prouocat. Si ſciatica eis cū ſquingibin cathaplaſmetur dolor eius mitigatur. Si vero gargarizentur a gula extrabunt humiditatē ſi terātur ⁊ ſuper vlnera puluerizentur antiqua fortiter eadē ſiccāt:dē tiū dolorē mitigāt ſi decocta i aceto ſumanē. 408 Cor tices radicū lilingi fri.⁊ ſic.quibus lūbrici necātur ⁊ aſcari des. 409 Raſanuz ca.⁊ ſic.ſed eſt in eo humiditas lau dabilis que auget ſperma.coitus appetitū cōfortat:⁊ ē ſubti lians:vnde ⁊ incidit groſſos bu.a pectore ⁊ pulmōe:qō ſi te ratur ⁊ decoq̄tur cū oleo ⁊ cathaplaſmetur eis ſciatica pro derit arteticaqz ſi fuerit ex frigiditate vtile ē ēt vētoſitati ſto maci ꝓdeſtqz pblegmati. 410 Radix adeſtari.i al'ade cbari.c.ē ⁊ ſic.diſſoluēs prodeſt ſtomaci ⁊ epatis apoſtema tibus iocūditate que ineſt illi odoris ⁊ ſubtiliatione:ſedente in decoctione eius muliere medetur apoſtematibus matricis e.exagiū eius vnū ſi cū exagio piperis hydropico propines manifeſtiſſime prod erit ſubuerſionē ſedat que fit ex pbleg mate. 411 Abeu.ca.⁊ ſic.vtile difficultati vrine ſi biba tur aut cathaplaſmetur eo. 412 Abereſa in al'ateresa ⁊ ē radix ſuſani.ca.ē ⁊ ſic.in.i.gra.ſubtiliās ⁊ eius virtus ter rea:⁊ ē magnarū vtilitatū pectus purgat ⁊ pulmonē a groſ ſis humoribus vrinā prouocat ⁊ mēſtruū apoſtemata q̄ ſūt in matrice diſſoluit doloribus neruorū ⁊ morſibus ſerpentū ꝓdeſt ſi locꝰ eo cathaplēē aut ſi cū melle bibaē. 413 Ra-

UVA. BHSC. IyR_125_1

dixisuani tẽperata in ea.sic.fri.z bumi.z i ea modica virtus pontica admixta bũiditati:asperitati prodest pectoris z canaliuz pulmonis ac gutturis:z in eo ẽ mitigatio quedã sitis. Diascorides autem dicit: si collirietur eius succus humide z recẽtis vngulas extirpat oculorũ:prodest adustioni vrine: difficultati partus:titillatiõi quoqz z neruorum doloribus. 414 Origũ in al vgum.calidũ est z sic.in.iij.gra.z in eo acumẽ z subtiliatio.simile ẽ virtuti assari.epatis aperit oppilationem z splenis:a vẽtre dissoluit humiditates z iteſtinis: vrinã prouocat si teratur z fiat ex eo collirium:climat visuz si obtenebratus ab humiditate fuerit. 415. Diuarũ.calidest fortis caloris.apostematibus prodest frig.z bumi.vt emicraneum paralisis.spasmus.frigiditatiqz epatis z stõaci medetur. 416 Asababel saphar venena pellit reptiliũ morsus z aborsum fetũ emũdat. 417 Zantimedũ in al zartimedũ.duas hẽt spẽs.altera ẽ rotũda.z in ea amaritudo z acumen:z ẽ minoris subtiliatiõis longa:venenosoz prodest morsuris letalibusqz potionib9:oppilationẽ tollit viscerum: grossas dissoluit vẽtositates:sagittas a corpore educit:sordida purgat vlcera:dẽtes climat:gingiuas cõfortat:pdest asmati z aretatiõi spũs.podagre z spasmo qui fit in lacertis si cũ aqua bibatur. 418. Asasacra autez z ipa quoqz subtiliat.fortis amaritudis:vnde interficit lũbricos z ascarides:vrinã prouocat z mẽstruum:fetũ educit mortuũ. interficit viuũ:dissoluit matricis crossitiem.que si caplẽtur cuz oleo pediculos necat.Si vero pulueriçetur sup ãtiqua vlcera desiccat ea z sanat:maxieqz si cum melle distemperetur. 419 Arucelsaphar.ca.z sic.in.iij.gra.vlcera desiccat z pustulas si teratur z collirietur ea oculus:acuit z cõfortat visũ si molari doleti supponat ex frigido pdest. 420 Bar miranũ in als mamiranũ duas hz spẽs.est eiz fanicuz qõ z croceũ coloze subtile nodosũ:lene z ẽ excellentius z melius: z est corrosanicum liuidi coloris z in eo crossities:hz z radices subtiles.z ẽ ca.z sic.z ẽ virtus ei9 in climãdo visuz maioz virtute radicis.si vero teratur z misceatur cum aceto climat lentigines. 421 Cepa murium z est hanſalum. z est cepa squilla.calida est z sicca in secundo gradu.z in eo subtiliatio fortis:hec non bibenda est nisi coquatur aut assetur: est nãqz in eo acumẽ forte:os mordet z stomachuz: ledit quoqz corpus:que si trita distẽperetur cũ melle z bibatur bm q op9 ẽ prodest asmati z tussim veterẽ a pectore purgat z pulmõis humiditates.Si vero cathaplasmetur super pedes vtilis est scissuris que fiunt ex stõ prodest hydropisi z icteritie : doloriẽnũ:acetũ in quo funditur magne ẽ vtilitatis.intantũ vt visum acuat.si decoquatur in aceto z cathaplasmetur ea morsus tyrie prodest.si decoquatur in melle z comedatur phlegma viscosũ expellit.sed z si elixetur z comedatur idẽ facit:oz aũt caueat illã dissintericus. 422 Cepa narcisci.c.ẽ z in ea attractio z ematuratio apostematũ calidoztũ saniemqz colligit. 423 Etulca ca.z sic.in.iij.gra.z i eo humiditas queddã que sperma augmẽtat:coitus appetitũ irritat:que si trita distẽperetur cũ melle z ponatur super lẽtigines crossas z ipetigines:aut super morphea ru.extirpat eas.sic quoqz fricetur ea caput:z si trita diligenter cathaplasmetur ea alopitia proderit illi.si ãt cõburatur vtilis ẽ:prodest ẽt morsui rabidi canis:pũcturis serpentiũ:succo eius si collietur oculus lachrymas fortes restringit. 424 Radix siri.ca. z sic. z in ea quedã humiditas auget sperma z si vaporetur ea mulier mẽstruũ prouocat.si trita distẽperetur cũ melle z bibaz de ea exagiũ subtiliat humoꝛes grossos incidit z educit a pectore z pulmone.Si vero tũsa distẽperez cũ aceto z cathaplasmetur ea sciatica z iuncture in quibus ẽ phlegma manifestissime proderit.si autẽ emplastretur ea scorpij punctura dolorẽ sedat. 425 Cundensum.ca. z sic.in quarto gra. z in eo acumen z elimatio quib9 grossas lentigies morphea nigrã extirpat: vrinã prouocat z mẽstruũ.Si bibatur ex ea parũ vomitũ vrget.Si vero tritũ odoret quis sternutationẽ irritat z ẽ de delectabilibus medicaminibus vbi quis vti noluerit. 426 Alleũ ca.z sic. in.iij.gra.mẽstruũ prouocãs qõ tritũ si distẽperetur cum aceto z cathaplasmetur eo mẽbrũ q ẽ collecta bũiditas subtiliat eã z dissoluit alopitie si fricez pdest tritũ z distẽperatũ cũ aceto z melle molarib9 vtile ẽ comestis. 427 Alleũ qz dicit scordeõ fortiz ẽ ortolão. 428 Addariũ z ẽ radix arthãite.c.ẽ z si.i.iij.gr. Si bibaz de eoꝛũ parũ cũ vino coctũ in al cocto mortiferis confert potionibus morsuiqz venenatoꝛũ:z aiunt quidã priorum quotem que non cõcipit illud submiserit acceleratur conceptus eius. 429 Bulbus z est cepa que comeditur coitum irritat.z si cataplasmentur eo lentigines z morphea extirpantur.Sicqz si fricez eo lepra leuis extirpat illã. 430 Suremia in al surẽlanũ quoddã albũ quoddã rubeũ melius album.ca.z subtile.vtile doloribus tũcturarũ z podagre z sciatice si bibatur de eo.z.vsqz exagiũ cũ zuccaro: aut si cataplasmetur eodẽ fortis.Rubeũ aũt inutile ẽ pariterqz malũ z corrũpens corpus. 431 Carice in al garicũ melius albuz facile frangibile:z est cõpositum de substantia aerea z terrea quã subtiliauit calor z i ea dulcedo z amaritudo.idcoqz est incidens purgans aperiens oppilationẽ epatis z splenis oinũqz viscerum:z in eo virtus soluens quacho.ru.z ni.soluit ac phlegma.prodest etiã caduco epilepsie z scorpionis morsui si bibatur ex eo.z.cũ vino sed z si exterius cataplasmetur desiccat omne venenũ interiora purgat mẽbra:z vrinã cũ squigibin sũptum prouocat:suffocationi vtile est matricis artetice z podagre.si de eo exagium cũ cassie.f.rotula bibatur doloribus medetur matricũ cũ vino propinatũ:letalibus obest potionibus si bibatur de eo exagiuz cũ vino. 432 Carba cũ duas habet species.albũ z nigrũ.Nigrũ.cho.ni.soluit albũ phlegma purgat z humiditatẽ.vtrũqz ea.z sic.in.iij.gra. z solutio eoꝛũ fortis.Opz autẽ magno pondere librari potũ eoꝛum nõnũq spasmũ inducit:albuz si distẽperetur z teraz cum aceto.aut cataplasmetur eo.petigo lentigies z morphea z prurigo z lepra proderit illis.Et si sumatur hoc modo fricetur de eo molaris comestus ejicitur. 433 Becm in al besem quoqz due sunt species.est enim rubeum z albũ.z ẽ pastinaca agrestis.vtrũqz.ca.z in eis humiditas laudabilis.q bus excitant mouent coitus libidinem z sperma augent. 434 Elecdari.ca.est z sic.z in eo humiditas probabilis que irritat veneris appetitum:estqz vtile ventositati quẽ est in stomacho z intestinis: caligini quoqz z tenebris si collicẽ 435 Berumegũ ca.est z sic.vẽtositati stomaci crosse: prodest z matricis z inteſtinoꝛũ:subtiliatqz eã z dissoluit:turbationi prodest cordis si sit ex frigido z morsui scorpionis. 436 Rezẽbadũ.ca.z sic.dissoluẽs stomaci ventositates z intestinoꝛũ:tritũ vtile ẽ percussioni z venenatoꝛũ morsui ac inflationi adiuuãs digestionẽ. 437 Radix merugi ca. est sic.dissoluit vẽtositates z inflationes:digestionẽqz procurat. 438 Cãne radix i ea virtꝰ attrahẽs si trita cathaplasmetur mẽbrũ in quo introiuit spina z ferrũ attrahit illã z educit:si teratur z distẽperetur cũ aceto artetice proderit:si trita diligenter misceatur lupinis lentiginibus medetur. 439 Radix lufe.ca.est z sic.in principio.iiij.gra.i eaqz elimatio:vnde z incidit grossos humoꝛes z viscosos qui sũt in corpore vel in pectore z pulmone:stõ z intestinis: z alia eius spẽs que dicitur adracoiton ẽ amplius purgans ac i ea amaritudo z põticitas iõqz purgat z aperit epatis z oĩum viscerum oppilationẽ educit grossos bu.z viscosos vlceribus medetur pessimis z morphee si cum aceto cathaplasmetur. 440 Radix canti.s.asseraſſum.ca.est z sic.elimans: quẽ si cõburatur fortioris ẽ caloris z siccationis z est in oĩbus suis bitudinibus similis radici lufe:alopitie prodest si cathaplasmetur ea.si teratur z bibatur vrinã prouocat z mẽstrua laterũ doloꝛi prodest z tussi.si cathaplasmetur eo collum. 441 Fu.calefacit fortiter:desiccat mediocriter:iõqz menstruũ prouocat z vrinã:pectꝰ purgat z venas. 442 Radix arnaglosse.fri.z sic.z in ea fortis põticitas amputat saguinẽ fluẽtẽ a gingiis si masticetur vel si aqua eius decoctionis masticetur:epatis ac renũ oppilationi si trita cũ squingibin bibatur prodest. 443 Radix allice.fri.põtica in ea subtiliatio:iõqz vlceratiõi z pustulꝰ pdest:sz z vẽtris solutioni z sanguis fluxui:lapidesqz renũ cõmiuit. 444 Radix pionie.cali.in.i.gra.fortis ẽ desiccatiua:purgat subtiliat ideoqz si cum melle bibaz mẽstruũ cõmouet epatis z splenis ac renum oppilationem z si cũ põtico coqtur vino fluxũ ad stõz z intestina materiarũ arcet:si est aqua mellis patienti epilepsiam propinetur prodest:siceqz si suspendatur collo eius. 445 Radix amigdale amare si decoquatur ac diligẽter teratur misceaturqz cũ aceto z oleo ro.ac.emplastreꝛ eafrõs cephalee prodest ex frigido. 446 Suadũ calefacit z desiccat sine morsura:ideoqz cicatrizat vlcera difficilia cicatrizari z desiccat ea:vlceribus prodest oris solidat gingiuas iocundat anhelitum z in eo virtus incidens qua frangit lapidẽ vrinaz ac mẽstruũ prouocat. 447 Cortices radicis mori inbis virtus est soluẽs inferius amaritudo eni educit lũbricos longos rotundos z ascarides:si decoquatur cũ vino z bibatur decoctionis eius.ʒ.i.

Capitulũ. 44. de medicaminib9 metallicis.

UVA. BHSC. IyR_125_1

Edicaminuz metallozū quedā.terra.q̄daz lapides.quedam salz quedā alia. 448 Tam armenicū.laudabilius rubeum suaue:in quo nō est arena glutinās linguā:z est fri.z sic.fortiter desiccans.solutioni medetur ventris:z sputo sanguinis vlceribus putridis in oze:sed z apostematibus calis si cataplasmentur eo:materias amputat que mulgentur a capite ad stomachū z vlcera desiccat pectoris z pulmonis:patienti tabanam medetur z apostemata pestilentialia.si bibatur cum vino mixto.aqua.fri.si tamen non fit febris.Si vero teneatur febris cum aqua.fri.Fracturis ossium prodest si cataplasmetur,cū cacia. 449 Tam cipricū laudabilis iocundum odoze quod qum sit lingue proximū ponticat z cō glutinat.nec facile aufertur ab ea:z est.fri.z sic.z in eo pōtis tas temperata:sanguinis medetur sputo mēstruozum fluxui disinterie epatice z intestinozuz si bibatur:aut clistere de eo fiat:sed sit tamen patiēs clisterizatus cū aqua salsa.aut cum aqua mellis vt mundētur vlcera sozdibus:deinc hanc seq̄t terra:prodest contra letales potiones si bibatur de ea.ʒ.i.cuz vino cocto.z aqua.fri.vlcera desiccat pessima.si cataplasmetur desuper cū solatro z aceto aut portulaca. 450 Tamelonqueb.fri.z hui.tēperate.z est melius in al' mollius oīb⁹ substantijs terrarum prodestq̄ oibus caloribus speticbus si rozetur aqua z superponātur mēbris in quibus est calor.

451 Magara fri.est.z sic.pontica.apostematibus si cataplasmetur desuper prodest.ea.si bibatur interficit lūbricos q̄ sunt i intestinis. 452 Sadenegū melius quo est simile lenticule.z est.fri.z sic.pontic desiccatiuum sputo prodest sāguinis:z asperitati palpebrarū si lauenr cū eo.vlceraq̄ desiccat oculozum. 453 Spendagū in al' espidagū desiccās viscosum prodest egressioni sanguinis z incisioni arteriaruz si cū albo oui z pilis lepozis miscetur.Si vero ꝑburatur minuitur viscositas eius:z fit minus desiccans z maiozis ē vtilitatis. 454 Espidagū plūbi:melius bonustū.plurimū albū suaue molle:fri.z sic.desiccat vlcera cataplasmatū sup ea prodest obtalmie si misceatur cū oculozū medicaminibus cicatrizatq̄ eozū vlcera.Si vero cataplasmetur super acuta apostemata inflāmationē eozū sedat. 455 Taz quimolie z marmoz terre que affertur a sirafo z melius corruscās.clarū.f.z sic.desiccans apostematibus prodest ea.si superponatur illis. 456 Sipsū.fri.z sic.si distēperetur cū accto z cataplasmetur eo caput quod sanguinis patitur a naribus fluxum fistit.Si vero cataplasmetur eo fractura z collisio q̄ accidit mēbris proderit. 457 Calx que est noua que non est extincta calefacit forti adustione:liquefacit carnē:q̄ si lauetur vlcera desiccat sine morsura prodestq̄ ignis adustioni qum lauatur sepius siccanda est. 458 Sapo cō numeratur inter metalla propter calcem qui ponitur in eo z est adurens elimans fortiter z vlcerās. 459 Tabastrū in al' tabasirū lz nō sit de hoc capitulo.est tamē species terre q̄ extrabitur de metallis qū cōburunt:sed est melius albū z qō leuiter frangitur z teritur.nō ponderosum:z est.fri.z sic.fortiter:ideoq̄ febribus medetur acutis:z si cū aq̄.fri.bibaꝫ z zac cara sitim sedat vrinā retinet z solutionē cholericā.si bibatur de eo cū aliquo roborum ponticozū:ardozi prodest epatis z pulsationi si fuerit ex caloze.si bibatur cū granatozum aqua vlcerationi quoq̄ si misceatur rosis z in oze teneatur.

460 Capitulum.45.de speciebus lapidum.

m Archasita amplius desiccat sedenago: vnde z amputat sanguinem: soluit apostēata.Idē facit molēdini lapis:lz q̄ ōtra eta i al' ōcreta afferr lapis si colier eo sāies q̄ fit i oclō soluit eā

461 Lapis lacteus q̄ vocatur sic:eo q̄ liquescat de eo qd lacti simile virtus eius que z sadenegi sed debiliozis actiōis.

462 Lapis serpentis quidā quidē niger z quidā cineri cei colozis notatus:z quidā habent tres lineas lineatus vero litargicis prodest:si cōburatur bibaturq̄ frangit in renibus z vesica lapides:prodest morsui tirie si suspendatur ei.

463 Petra lazuli soluit cho.ni.prodest melancholicis.

464 Lapis iudaicus quidā rotundus inequalis:quidā oblongus nō consideratur figura:prodest difficultati vrine: lapidibus z vesice si bibatur ex eo.ʒ.5.cum vino mixto.

465 Lapis qui de spongia sumitur lapidē frangit in renibus:non tamen est eis posse ad eos qui in vesica sunt.

466 Lapis magnetes similis ē virtute sadenego:z aiunt quoniā si teneatur in manu mitigat qui sunt in pedibus ipsis dolores ac spasmū. 467 Lapis quo fricatur manus q̄ vicitur quifur subtilis siccus elimat dētes z dealbat si fricent eo:si superducātur capiti z manibus pilos extirpat: carnem in vlceribus producit:carteq̄ fricantur eo z aufertur ab eis nigredo. 468 Lapis lignites in al' laquites nigri ē colozis odozēq̄ bz busti in al' picule virtusq̄ eius fortiter desiccans:vnde z vlcera magna z profunda carne replet si sint in sanguine suo:epilentico eius vapoz medetur z suffocationi matricis:repellit venenosa animalia misceturq̄ emplastris podagre. 469 Senbedegū fortiter elimat dētes a sordibus optime. 470 Anebabbat in al' arnebelbar fortis elimat dentes. 471 Athemedū melius mūdū lapidibus sint illatq̄ si frangatur.f.est z in eo ponticitas: prodest ardozi z humiditati que accidit oculo si coll'ictur eo stringit lachrymas:purgat vlcera oculozū sordida:prodest adustiōi ignis si cataplasmetur eo cū axungia veteri:si biberit illud mulier fluxū sanguinis patiens sanatur:nariū quoq̄ fluxū qui fit ex pāniculis cerebri amputat cicatrizat vlcera superfluā auferens eis carnē. 472 Calimia auri melioz tenuis similis vitro azurino de quo fiunt phiale:z ē simil'actioni achalimie argenti:sed magis desiccās z amplius elimans que si cōburatur z lauetur desicat oculozū vlcera siue morsura. 473 Achalimia argenti melioz ē tenuis similis mardasenego tēperata ē in caloze z fri.sicce cōplexionis desiccatiua pontica elimans visui prodest:si comburatur z lauetur elimat visum:desiccatq̄ sine morsura vlcera oculozum replet carne:desiccatq̄ vlcera in cozpoze manifeste.

474 Tutia melioz indica alba.post quā carmenica viridis z de ea spodiū ē album z minozis ea vtilitatis.carmanica viridis z subtilis:sicca ē z desiccans.maxime lota.Si colliries ea oculuz desiccat z elimat tenebras visus: amputatq̄ vnde influūt oculis materias.Alit aūt.Ḥ.tutiam maiozis cē desiccatiōis oibus medicaminibus quibus oculis medemur

475 Mardasenegū melius ē hispanicū.qō duz frangit refulget quasi lamine:tēperatum in caliditate z sic. desiccās prodest humidis vlceribus apostematibus ea.si cataplasmē tur eo:z est in eo quedam purgatio z ponticitas.vnde z producit carnem in humidis vlceribus. 476 Purgamentū ferri melius est occurrens clarū in quo non est asperitas paruis frustulis.tenue planum maxime ē desiccatiōis si teratur diligēter z infundatur acceto z desiccetur z bibatur cū vino aut succo vuarū passarum z melle multe humiditatis stomacho prodest z dolozib⁹ splenis:auri instillatū qua defluit sanies medetur.q̄ si subimiserit ei mulier cū lana fluxuz amputat sanguis:babese prodest. 477 Purgamentū argenti melius viride z tenue.pōticū est desicās fortiter: ioq̄ admiscer nēcarijs ad cicatrizādū vnguētis. 478 Cācer marinus calidus in al' frigidus z siccus.humiditatez extenuat oculozum maculas elimat z vlcera ab eis.visuz acuit: dentes mundificat si trito fricentur. 476 Testa desiccatiua est z elimans maxime autē que ē canum cicatrizat vlcera qua si cataplasmetur corpus cum aceto pzurigini medetur ac asperitati z sabafe.scabiei z petigini. 480 Calia calida est z sic.carnemq̄ rodit.

Capim.lvij.de salibus z spēbus eozū. Capitulū. 49.

s Alium oēs spēs calide sunt z sicce. pontice climātes:diuersificat ā actiones eozū secundum substantiam. 481 Sal indicū desiccantius est z subtiliantius. 482 Sal nasticū calorem habet fortē.co.ni.soluit. 483 Quod aūt comedit laudabilius est anōanic⁹.suauius z iocundius est quod naturam emollit. 484 Musaderū subtile.z in eo acumen tēperatū ꝑdest vuule casui si i sufflet gutturi. 485 Nataruz icidēs subtiliās grossos.bu.z viscosos. 486 Desicanes in al' defernes calidū acutū climat purgat.z virt⁹ ei⁹ similis virtuti curcumis in al' falis communis sed fortius ē eo.Si cataplasmetur eo prurigo cū aceto trito sanat eaz.Si autem puluerizetur tritū super pilos grossos tenuat z emollit eos. 487 Buracū melius armenicū z fortioris actionis tortiones ventris sedat:si tritum cū modico vino bibatur:cū melle z robo vini.naturā emollit ventositatem dissoluit:febribus medetur circularibus.si fricetur eo corpus ante actionis boza ad ignē.Lep quoq̄ prodest si locus eo cataplasmetur.Si aūt misecatur cū allebebat maturat furunculos. 488 Spuma maris acuta est elimans.vnde z elimat vlcera oculozum:dentes quoq̄ si cōburatur z in ea subtilitas que si cum aceto super alopitiam cataplasmetur proderit capilloſq̄ producit.

Capitulum.47.de vitris z speticbus eozū.

v Jtri species multe sunt sed melioz egyptiaca z quod ex eo fuerit rotundū.z in eo similitudo auri.z ē subtile pōticē ac adurēs. 489 Col

UVA. BHSC. IyR_125_1

cotar ꝛ tiriū in alt̃iriū ꝛ colocantū virtus eorū ſubtiliatio ꝛ aduſtio ꝛ fortius ſubtilians: ac adurens: colocantū eſt tẽperantius: cochotar aũt eſt acutū pontic̃: ſubtilians quod ſi cõburaſ ſubtilitas augeť: ꝛ aduſtio fortior fit. 490 Colocantū pontificat fortiter cũ forti calore. ꝛ deſiccat fortiter carnẽ. 491 Caſuricũ medicamẽ eſt cõpoſitum: decolcotar ꝛ mardeſenego tritis cũ aceto iſoſſiſq; ſterquilino i vaſe fictili nouo diebus. xl. eſtatis tẽpore: ꝛ eſt ſubtili⁹ colorbar ꝛ mardeſanego ꝛ magis deſiccãs ꝛ min⁹ mordens. 492 Selbũ iemenicum melius albũ. ꝛ eſt fri. ꝛ ſic. pontic̃. ſtrigit ſanguinẽ: carnem cõfortat laxã: gingiuas quoq; enervatas: ꝛ e quibus fluit ſãguis dẽtes ſolidat ꝛ corroborat.

493 Capitulũ. 48. de corporibus metallicis.

e **Adebuſtum** melius ſubtile. lene. planũ ꝛ vtrũq; rubeũ et eſt calidum pontic̃ ecciatrizat vlcera in corporibus que ſunt dura: ſed et ſi abluuntur mollia quoq; corporis vlcera cicatrizat. 494 Tubaleris melius nigrũ ſed inclinãs ad ruborem. tenue vt cortices: et eſt ſubtilius ere cõbuſto: elimat inciditq; que neceſſaria ſunt. tenebras oculis aufert: aſperitatẽ diſſoluit palpebrarũ. 495 Folia auri carnẽ comedunt ſine morſura. et ſunt ficca ſubtilia. 496 Limatura auri. confortat cor. pulſationiq; medetur. ſi que bis proſũt medicamibus admiſcetur. 497 Sebala argenti ſi teratur cũ argento viuo prodeſt emorroidibus. 498 Jemiarũ. ea. carnem comedit ſupfluam. et eſt incidens ſi miſcea tur cũ cera ꝛ oleo oliue elimat ſine morſura ꝛ carnẽ adducit. 499 Arſerebũ in alt̃ afferebũ fri. ꝛ ſic. ẽ. et in eo ſiccitas ſtagni: melius qđ ſub dentibus frẽdet in alt̃ minime frẽdet et in eo quedã virtus aquoſa: ſi fricetur ad lapidẽ cuz modico vino ꝛ oleo oliue apoſtematibus proderit: que circa ſupuerẽda fiunt: ꝛ in lũbis ꝛ ſi cum eius fruſtro emplaſtretur anus i ferius ſedat coitus appetitũ. 500 Abarũ ꝛ eſt plũbum cõbuſtum in eo virtus deſiccans cũ acumine: quod ſi abluaſ deſiccat ſine morſura: ꝛ ẽ medicamẽ vtile vlceribus peſſimis maximeq; oculorũ deſiccat humiditatẽ: ꝛ cicatricẽ ſuper induc̃. 501 Argẽtũ viuũ melius nouũ quo vtimur in cataplaſmatione ꝛ ẽ acutum cõburens quod ſi interficiatur cũ oleo vtile fit ſcabiei prurigini ꝛ pediculis: maxiq; ſi miſceaſ zaudeno in alt̃ zantimẽo longo. 502 Vitrũ ſi teratur diligẽter ꝛ bibatur cum vino ribano frangit qui ſunt in renibus ꝛ veſica lapides. 503 Quebriti due ſũt ſpecies: croceũ et album: et croceum melius. ea. eſt ſubtilianſq;: prurigi prodeſt et petigini: excoriat cutem ꝛ lepram ſi cataplaſmetur Veneno reſiſtit animalis ſi teratur et loco pulverizetur pcuſſionis. 504 Bedefum in alt̃ beſſedũ. i. corallũ meli⁹ rubeum tenue. et eſt fri. et ſic. pontic̃ elimans: vnde et oculorum replet vlcera ac cicatrizat: lacrimas ſtringit maculas elimat que fiũt in oculis: prodeſtq; ſputo ſanguinis ꝛ vrine difficultati. 505 Luda in alt̃ lulua melior mũda. alba ſubtilis eſt ꝛ ſicca. deſiccans humiditatem que eſt in oculis. ꝛ elimãs eã pulſationi prodeſt ſubtiliat eni eũ qui illic eſt groſſum ſanguinẽ. 506 Pix ea. eſt. ꝛ ſic. carnẽ inducit vlceribus ꝓdeſt fracture ꝛ debilitationi mẽbrorũ. ſi naribus iſtilletur vtilis eſt cephalee que fit ex frigido: prodeſtq; ſanguis ſputo. 507 Pix naſta. i. petroleũ. alba. ea. ꝛ ſic. paraliſi prodeſt: ꝛ emicrance artetice. ſi ſit ex phlegmate: ſi liniatur ea aut bibatur. Croſſe vẽtoſitati medetur matricis. ſi ſubimitaſ mortuum educ̃ fetũ ꝛ ſecũdinã: ſi imorretur lũbricos ꝛ aſcarides necat: aſmati ꝛ phlegmatice tuſſi ſi cum calida bibatur medetur.

Capitulũ. 49. de medicinis que ſunt ex aialib⁹.

m **Edicina** que ex animalibus ſumitur quedã quidẽ ex ſuperfluitatibus ſunt eoꝝ quedam ex mẽbris. Et que ex ſuperfluitatib⁹: alia q dẽ humiditates. alia felles: alia vrina: alia ſtercora. Et humiditates qdẽ vt ſãguis. 508 Sãguis ĝ anezebi in alt̃ adbenebi prodeſt vlceri inteſtinoꝝ ſi aſſetur igni. ſicquoq; ſãguis cerui. Et ſanguis leporis ſi fricetur in alt̃ frigatur veneno ꝙ ſuperponitur ſagitis. Sed ꝛ ſanguis cameli ſi frigatur diſſinterie medetur. ꝛ ſolutioni cronice ꝛ potui venenoſo. Sanguis ebeneras in alt̃ bãchor ſi cataplaſmetur ſuper ſcropbulas diſſoluit eas. Sanguis leporis ſi cataplaſmetur ſuper lentigines ꝛ ſit calidus morpheãq; ꝛ morſum ac ipetigines prodeſt illis ꝛ extirpat. Sanguis colũbe pectie prodeſt ſanguiſq; fluxui a narib⁹ ſi inſtilletur naribus. Sanguis vacce ſi fundatur ſuper vulnus ſanguinẽ ſtringit. 509

De lactibus. Lac melius eſt quod munde eſt albedinis temperati liquoris de ſano animalis corpore. qđ nec nimis proximũ. nec nimis a ptu lõginquũ. Lac aſine medicaminibus obeſt letalibus: prodeſtq; vlceribus inteſtinoꝝ ꝛ tenaſmo. Sicquoq; lac ouiũ niſi ꝙ minoris eſt lacte aſine vtilitatis. Lac lecba prodeſt corruptioni cõplexionis augetq; venerez. Mulieris lac vtile eſt etbicis ꝛ paliſi. maculas q̃ in oculis ſunt maturat vlceraq; eorũ elimat. prodeſtq; apoſtematibus auriũ calidis ꝛ vlceribus eorũ. 510.

De butiro Butirũ melius eſt recẽs: maturat ꝛ apit apoſtemata que ſunt in corporibus mollia: furunculos maturat qui ſunt in ventre: ſed ꝛ apoſtemata que aurib⁹ accidunt: ginginas emollit: dentium adiuuat productionẽ infãtibus ſi eorum cũ ipſo gingiue fricentur. Si aũt comedatur cũ melle groſſarũ adiuuat ſputum humiditatum a pectore ꝛ pulmone pleureticis optimũ eſt. Si comedatur ſolum maturatio eius maior. ſed ſputum minus. Si vero cũ amigdal ꝛ cum melle e cõtra. 511

511 **De coagulo.** Coagulũ melius ẽ ſiccũ a quo lac abijt ꝛ oia coagula indiſſoluẽtia ſubtiliantia ſicca: ideoq; proſunt coagulato in ſtõ lacti ꝛ ſoluũt illud. Leporis coagulũ ſi cũ aceto bibaſ epilepſie prodeſt ſanguinemq; in ſtomacho coagulatum ſoluit eodẽq; ꝛ lac mõ. Si verobibatur de eo dimidiũ exagiuz percuſſioni venenoſoꝝ medetur: ſolutioni quoq; ac diſſinterie inteſtinoꝝ prodeſt: fluxuiq; mulieris ꝛ ſanguinis fluxui a pectore: quod ſi ſubimittat ſibi poſt mẽſtruoꝝ emundationẽ mulier vt concipiat prodeſt. Coagulũ eque prodeſt croni ce ſolutioni ꝛ inteſtinoꝝ vlceribus. Coagulũ eduli. caprioli. vituli. pulli bubali. pulli cerui. borũ qđq; ꝓdeſt contra cicute potũ eiq; qui comedit fungos.

512 **De ouo.** Oui albũ fri. ꝛ humi. viſcoſũ ꝓdeſt obtalmie ea. ſi inſtilletur oculo tuſſi quoq; que eſt ex humoꝝ acumie aſperitatiq; gutturis ſi ſorbeatur totũ ſorbile ouũ: aduſtioni ẽt ignis ſi frangatur ſuper locũ ouũ cuius vitellũ ſi miſceatur cũ oleo ro. ꝛ emplaſtretur eo oculus obtalmic⁹ doloꝛẽ ſedat eius: ſic quoq; ſi emplaſtretur oculus cui pectia accidit aut curatus eſt ferro ꝓderit illi ſedabitq; doloꝛẽ. Oua paſſerũ venerẽ augent. Cortices ouoꝝ ſi abluti bene diligẽter terãtur ꝛ fricẽtur eis oculi in q̃bus puſtule ſunt aut vlcera prodeſt illis ꝛ elimat albedinem ab ea: q̃ ſi catbaplaſmetur eo lentigo cũ melonis ſemie extirpatur.

513 **De ſudore.** Sudor bois ſi diſtẽperetur cũ pulvere locorũ in quibus paleſtra ſit diſſoluit mãmillarũ apoſtemata ꝛ extinguit inflationes earũ. Si aũt catbaplaſmetur eo furũculus maturaſ.

514 **De ſputo.** Sputũ bois petigini prodeſt ſi catbaplaſmetur eo. maturat ãt emiſſiones ſi miſceatur cũ tũſo tritico maculaſq; vlcerum leues elimat: aduerſaturq; oi veneno animalis ſi ſpuit ſuper illum homo in ſaliua. 515 Auriũ ſordes apoſtemata vngulis proxima ſanant.

516 Capitulũ. 50. de vtilitate fellium.

f **El porcinũ** ꝓdeſt q̃ ſũt apud aures vlceriby. Fel bouis tinitibus medeť ꝛ ſonitui auris ſi ſupponaſ aurib⁹ cũ bõbace. Si aũt olco ro. miſceatur iſtilleturq; auri ex frigido mitigat doloꝛẽ. Fel capri feſebequere in alt̃ requibere medeť. Fel vulpis ꝛ ſabintti accipitris eribegi omnes acuũt viſum: proſunt q̃ aque que deſcendit ad oculũ in principio ſi collirietur cuz eis mixtis cũ ſucco raſianegi ꝛ melle: ſic ꝛ omnes felles huic vtiles ſunt rei: niſi ꝙ avium felles acutiores ſũt ꝛ fortiores: amariores eni ſunt quadrupeꝺ fellibus. Gruis fel. ea. ſubtile. ſi cũ aqua marcemuſi naribus inſtilletur paliſi ꝓdeſt ꝛ faciei titillationi. Arietũ felles qui ex frigido eſt aurium medetur doloꝛi. Ericij fel que ſunt in oculis extirpat maculas vlcerum: elepbanticoq; prodeſt ſi biberit.

517 Cap⁹ 51⁹ de vtilitate vrinarũ.

p **Rina** beſtiarum arteticis remedio eſt. Cerui vrina calefacit ꝛ deſiccat: ꝛ in ea pontices: ſpãlis adiuuat doloꝛez ꝛ citrinã aquã: qua ſi lauetur caput furfures extirpat ꝛ ſabapbam: inſtillata aurib⁹ eorũ medetur vlceribus ventoſitati ſtomaci inteſtinorum ac matricis prodeſt ſi cum vino propinetur. Si aũt illius inſtilletur naribus qui odoratu priuatus eſt manifeſtius prodeſt. Canis lotiũ ſi ſuper varices cataplaſmetur aufert eas. Hominis lotium excoriationi vtile eſt cutis ꝛ vlceribus putridis ſabaſe furfuribus. Puerorum aũt vrine qui nõ nouerũt coitum fortius operantur: morſuiq; proſunt tiriarũ ac ſcorpionũ marinorum. ſed ꝛ rabidi canis morſui. ſi cum buraco

UVA. BHSC. IyR_125_1

miſceantur pruriginí quoqʒ ac lepre ⁊ elephantie. Saniéqʒ que ab auribus fluit deſiccat: ſi miſceatur cū granati corticibus: proſuntqʒ animaliū oiuʒ morſui. Caprarū lotiū hydropiſi prodeſt. Jn lotio boum ſi infundatur hō ſtomacho optimū eſt ex frigido doléti prodeſtqʒ em orroidibus. Bubali vrina ſi cū trita miſceat mirra ⁊ ponatur in aure dolorē eius mitigat ex frigido. Vrina. ca. eſt. ⁊ ſic. prodeſt oculorū albedini Lotium porcorum idē facit ſed eius proprietas eſt lapidem in veſica frangere. 518

De ſtercoribus ⁊ fimis. Fimus oīs. ca. eſt ⁊ ſic. ſed eorūʒ virtus variatur ſm animal in quo eſt: ciborūqʒ eius naturā. Fimus infantium qui diligenter nutriuntur ⁊ a confuſione ciborū ſeruantur ſquinantie ⁊ ſinantie prodeſt. Caſis fimus purgat climat: quinantie prodeſt que fuerit ex humiditate: maximeqʒ qui oſſa comederit. ſi teratur diligenter ⁊ ſuffletur gutturi: ⁊ ſi cataplaſmetur cum melle deforis ⁊ int⁹ prodeſt etiam antiquis vlceribus inteſtinorum ſi cū lacte ꝓpinetur: colicis remedio eſt. cū aqua. ca. bibitus. Fimus lupi albi in quo ſunt pili ⁊ inuenitur in ſpinis propinatus colice prodeſt: aut ſi ſuſpendatur ſuper patiētē cū filo lane arietis quem interficit lupus: aut fruſto corij ceruini eſt fortioris actionis fimo canis ⁊ boinū in hac paſſione. Fimus equorum hoc ſi vaporetur mulier ſecundinā fetūqʒ educit mortuū. Aſini fimus familiaris ſi cōprimatur eo ſanguinis fluxus amputat illū ſi de venarū eſt aut arteriarū inciſione ſtringit illum Pari mō ſi de eius inſtilletur aqua naribus ſtringit ſanguis fluxum patientibus oio. Caprarū fimus. ca. ē. ⁊ ſic. ſplcis ꝓdeſt apoſtematibus ſi tritus diligenter miſceatur cū vini aceto: ⁊ emplaſtretur eo: plurimū quoqʒ apoſtematibus prodeſt duris. Si cōburatur ⁊ cū aceto teratur aut cataplaſmetur eo caput allopitie remedium eſt: bibit⁹ cū aceto morſui prodeſt venenoſo: quo ſi cataplaſmetur vēter hydropicum adiuuat. tritū vero cū aceto ⁊ ſuperpoſitū iuncturarū doloribus prodeſt. Fimus ouium ſi tritus diſtēperetur cū aceto varicibus medetur formicalibus in quibus ſentitur quaſi formicarum motus: prodeſtqʒ ſuperflue carni ⁊ omnibus varicibus. Fimus boum ſi cataplaſmetur ſuper apoſtemata croſſa. diſſoluit ea: ſi cōburatur ⁊ naribus inſufflet ſanguis ab eis fluxum ſedat. Si vero cataplaſmetur eo hydropici venter cum modico nataro aut buraco medetur: quo ſi puncture veſpiū cataplaſmētur prodeſt. Si vero diſtēperetur cū aceto ⁊ cataplaſmetur eo genui patiens ſanatur. Fimus zabi melior eſt albus. ⁊ eſt. ca. ⁊ ſic. lentigines extirpat a facie: ⁊ elimat ab oculis albuginē. Aſerulorum ſum⁹ qui riſum comederunt ſi tritus diligenter diſtēperetur cū aceto morphee medetur niſi ſupponatur extirpat eam: ſicquoqʒ extirpat lentiginem. Colūbarū fimus. ca. valde acutus omni frigide medetur infirmitati. hydropicē ſi cum aceto corpora corū cataplaſmentē remedio eſt: ſicqʒ ſi cū ſquingibin propinaueris ſi cū lini ſeie tritus diſtēperetur ⁊ cū aceto: ⁊ cataplaſmentur eo ſcrophule diſſoluit eas. Si vero emplaſtretur eo caput cū gergiri ſemine ⁊ aceto cephaleam diuturnaʒ cui nomen ē pulſatio curat. Fimus paſſerū purgat ⁊ a facie lētiginē extirpat: ꝙ ſi diſtēperetur cū hominis ſputo ⁊ cataplaſmentur eo varices extirpat. Gallinarū fimus ⁊ gallorū ſi de eo. ʒ. b. propiantur cū ſquingibin. vomitum prouocat phlegmatice ſuperfluitatis. Si bibaē cū melle ſuffocatōi ꝑdeſt q̄ ex fūgorū fit comeſtiōe ꝓpinaē colicam patiētib⁹. Fimus murium ſi tritus diſtēperē cū oleo olíue ⁊ cathaplaſmetur eo alopitia prodeſt: ſʒ ⁊ ſi ſub imitatur illis quorum ventres conſtipati ſunt molliuntur: ſi colíentur eo oculi albū extirpat. Fimus elephantiū aiunt ſi ſubmittatur cū lana mulieri nō cōcipit: ſi vaporetur eo venter patientis febrē prodeſt.

519 Ca⁹. 52. De vtilitate mēbrorūʒ aialiū.

Cyriarū carnes cuitari oʒ ſiticuloſarū que capiunt a parte maris: que aūt ſumunt in locis laudabilibus ac veris tēporibus earū carnes poſtq̄ inciderit ⁊ a capitis ac caude parte digitorū longitudinē. iiij. deſiccat venena: purgat mēbra interiora ab oībus ſuperfluitatibus: ⁊ ad corporis educit exteriora: ⁊ a cute per ſudorē diſſoluūt: ⁊ ſi comedātur ab eo in cuius ſūt corpore ſuperfluitates multe pediculos excoriationēqʒ generāt cutis in ſimilitudinē corij ſerpētis: proſunt ēt humorib⁹ croſſis ex quibus fiūt lepra ⁊ morphee ac elephātia morſuiqʒ venenoſorū ⁊ letalibus medentur potionibus. Serpētis coriuʒ ſi ſiccetur ⁊ teraē ⁊ coſiuʒ de eo fiat acuit viſū. Ericij carnes ſi cōprimātur cū bāſali aceto elepbāticis proſunt: ſed ⁊ exilibus corpe ⁊ ex repletiōe humoribus in al' ⁊ ſpaſmuʒ ex repletione habētibus ſed ⁊ arceteticis ac dolorē in renibus patienti bus hydropiciſqʒ. Cōgregātur enim virtute diſſolutiōis ac ſpiſſatiōis. Carnes ebenars ſi cōprimātur cū bāſſali aceto epilepſie proſunt: cuius vēter ſi eductus cōdiatur ſale ⁊ i vmbra ſiccetur bibāturqʒ ex eo exagia. b. cū decocto vino ⁊ epilepſie ⁊ morſui venenoſoꝝ prodeſt. reſiſtitqʒ medicamibus peſſimis. Si vero in olla terrea cinis eius podagricis medetur. Extremū cerui caude ſi bibatur interficit. Sāguis ebenars ſi cathaplaſmetur ſuper ſcrophulas prodeſt ⁊ fertur artetice ſufficiēs eē. Vēter ebenars ſi porbitio fiat de eo cū coriādro ac ſiccetur morſui animaliū medetur. Cerebrū ebenars ſi deſiccatū cū aceto bibatur epilepſie prodeſt. Papion clauō ſi coquatur cū aceto ⁊ cinere i al' cū aneto ⁊ eicere arcetice ꝑdeſt manifeſte. Vulpis ſi decoquatur viu a cū oleo olíue oleuʒ nodis ⁊ duritici que fit ex arteticis ꝑdeſt. Sorices magni ſi findantur ⁊ ſup ſcorpij ponātur percuſſionē ſanāt. Rana ſi trita ſuperponatur percuſſioni ſcorpij ⁊ ſerpētiū prodeſt. Si ſiccatur ⁊ trita bibatur de ea exagiū vnū reptiliū reſiſtit morſui. Allopitie cinis eius cū melle diſtēperatus ac ſuperpoſitus nō modicū ꝑdeſt. Sanguis ranarū crocearū ſi cathaplaſmetur ſuper dentiū locū poducit eos. Si vero inſufflet eius cinis naribus ſanguinis fluxū ſtringit. Gallus ⁊ gallina ſi viui incidantur per mediū ⁊ ponātur ſuper ſerpētiū morſū ac tirie ⁊ fere proderit: ius āt gallorū pinguiū ſi fiat cū eſpidabago cū aneto ⁊ darſini ⁊ beſbeigo tuſo colicam patiētib⁹ ꝑdeſt. Carnes cati ca. ⁊ ſic. emorroidarum medētur doloribus: renes calefaciūt: dorſi proſunt doloribus. Sequēter caro vtilis eſt defectū patienti coitus: ſperma auget: appetitūqʒ eius cōfortat. ⁊ maxime vmbilicus eius ac renes. Arneb in al' ariſeb. marinus pulmonē vlcerat bibitus. Oleūqʒ in quo decoquit educit pilos ſi cataplaſmetur: ſic quoqʒ ſi teratur ⁊ piſtet cuʒ oleo pilos educit. Caput marinus ſi emplizetur eo morſus ⁊ punctura medicamē eſt optimū. Jrūdines cōbuſte ſi miſceatur earū cinis cū melle ⁊ cataplaſmetur collum ſquinātiaʒ patientibus ceteraqʒ que ſunt in gutture apoſtemata prodet. Si cū melle colliriētur acuūt viſuʒ: ſi ſciſſe deſiccēt ur ⁊ trite bibātur ſub exagio vno ſuffocationē curāt. Scorpio ſi tundatur parū ⁊ ponaē ſup eorū morſum ſedat dolorē. Si autē infundatur oleo olíue hoc oleū erit optimū medicamē pcuſſioni eorum. Si cōbuſti terātur bibātqʒ lapides bēntibus in renibus ⁊ veſica prodeſt. Hirūdo ſi ſuperponatur locis i quibus ſanguis ē corruptus aut ſabapba aut mora. aut petigo. i. ſarpedo. fugit illum maluʒ ſanguinē qui in loco ē. ꝑdeſtqʒ oibus his manifeſtiſſime: nō tñ oʒ hec facere niſi purgatum fuerit corpus phlobotomo aut farmaco laxatiuo: ne forte i corpore materia ſit mala qua irudines ad locū contrabunt illū. Proſunt etiā que faciei ⁊ naſo rubicūditati ⁊ aduſtioni accidit manifeſtiſſime. Erfrigi in al's de rerigi calidi acuti pruriginí proſunt: pediculos necāt. lepre medētur ſi ſuperponātur cū aceto. Admiſcetur eorū modicū medicamibus vrinam prouocātibus vt miſtat ea ad veſicā: ⁊ eſt de medicaminibus vlcerātibus. Muſce proſunt oculorum doloribus ac palpebrarum caſui: que ſi cōburantur ⁊ ponātur cum melle alopitie: loca capillos producūt. Locuſte longe ſi ſuſpēdant collo quartanā patiēti proſunt. Cancer ſi cōburatur ⁊ tritus ſuperponatur ſagitte loco educit illā: ſi vero percuſſioni ſcorpioni morſui tiriarū ⁊ ſerpētium ſuperponatur prodeſt. cui⁹ cinerē combuſti ſi rozaueris aceto ⁊ morſui rabidi cāis ſuppoſueris plurimum adiuuat. Si ventrem eius ſcidas ⁊ cum ſabulo laues ac ſale: ⁊ cum ordei decoquas aqua medetur ptiſicis. cinis quoqʒ eius cum aſine bibatur lacte ſputo ſanici a pectore remedium ē. Sababaraſū ſi teratur ⁊ ſuper loca ponatur ſagittarū: attrahit illas maximeqʒ quod eſt mortis.

520 De pinguedinibus. Pinguedines oēs ſimul. ca. ⁊ bu. ſed earū varie ſunt actiones ex natura aialiū ex quib⁹ ſunt: ſed ⁊ ſecūdū cibū etatē maſculinitatē ⁊ femitatē caſtratos quoqʒ ⁊ teſtes habētes. Adeps leonis ceteris calidior ⁊ ſic. ⁊ fortioris diſſolutiōis in apoſtemata dura. Adeps porcinus ē minus ſed inclinatur ad humiditatē ⁊ ē maturās humectās: prodeſtqʒ venēoſorū morſui. Adeps caprarū ſiccus morſui prodeſt qui fit in croſſis inteſtinis ſi cliſtere cū eo fiat ſed ⁊ inteſtinorū diſſinterie ⁊ cui ē tenaſmon: qui aūt ex cunucho ē minus ē ſiccus. Adeps bonis medius ē inter adipē porcinū ⁊ ferinū. Adeps vitulinus minus ca. ē adipe bouino ſed ⁊ minus ſiccus. Adeps vrſi alopiciā curat. Adeps vulpis ſi liquefiat cū oleo ſuſani auriū medetur doloribus ſi gutta tantū illis inſtilletur: ſed ⁊ dētiū doloribus. Adeps piſcis ſi liquefactus miſceatur melli ⁊ colliétur climat viſū ac cōfortat: ꝑdeſtqʒ aqua que incidit in oculo.

UVA. BHSC. IyR_125_1

521 **De medullis** Medulla ossiū ois emollit dura mēbra ⁊ asperitatem prodestq; fissuris manuū ac pedū: laudabiliora cervina postq; vitulina: debinc taurorū ⁊ caprarū: sunt enim hec plurimum sicce. 522

De capitibus ⁊ cerebris. Suis caput si coquatur ⁊ clistere de eius iure fiat intestina humectat inferiora renesq; ipinguat corpus: venerem auget: si ablatio ex. ca. est ⁊ sic. Muriū capita si cōbusta sicce tur ⁊ terātur diligenter ac miscēatur cū melle alopitie prosūt capillos producūt. idē facit leporis caput si cinis eius miscea tur cū adipe: cerebrū leporis si superponatur gingiuis facili at dentiū pueris productionē. S. aūt dicit non hoc sua facit proprietate sed virtute qua ⁊ butyrū ⁊ oleū ac mel operātur. Tradūt nōnulli qm̄ si comedat tremori palitico prodest: caput vero eius si cōbustū misceatur cū adipe vsi vel accto. alopitie supercathaplasmatū ꝓdest: maximeq; marini. Cerebꝝ ebeneras sicē. bibatur epilēsiā iuuat. 523

De cornibus Cornua oia desiccatiua sunt: cornu caput ⁊ cerui cōbustū elimat dentes cōmotas solidat gingiuas. Si vero fiat ex eis col'iuꝫ diligēter tritis elimāt visū: prosuntq; oculo ad quē materie fluxū faciūt: sed abluēda sūt post cōbustionē. Si vero terant cū vino ⁊ ponātur super dētes cōfortāt ⁊ producunt eos. Cinis cornꝫ si laueť diligēter ⁊ bibať dissinterie ꝓdest ⁊ excoriatōi. Si vero nō ꝓbustū coq̄tur i aceto ⁊ fugať molariū ꝓdest doloribus. Si tritū bibatur pcussioni prodest tyrie: reptilia vaporatū fugat: sputo medetur sanguis ac fluxui maxime si cū draganto bibatur dolorē mitigat vesice. Jcteritie cū squigibin prodest. Si teratur ⁊ exagiū de eo bibatur morsui tirie prodest. 524

De pulmonibus Pulmo agni vel porci si cōburatur ⁊ pulueriçeť eorum cinis super excoriatiōe ocrearum ꝓdest illis. Pulmo vulpis cū aceto bansali cōpressus arctationi spūs ac asmati medetur. Asini ⁊ pulli eius si desiccetur ac bibatur arctatiōi spūs ac tussi pro dest. 525

De epatibus Epar rabidi canis si assēť ⁊ comedatur manifestissime rabidi canis medetur morsui. Epar caput rubigini ex qua fit sequebera si collirietur eo prodest: maximeq; si parū pulueriçetur ei de pipere longo. Sic ēt si hanc bēntes passionē fumo eius vaporiq; ascēdenti cum oleo obuiant: ⁊ post hoc illud comederint prodest: ēt epilēpsiaꝫ patientibus prodest. Epar ouis assatū ⁊ comestum strīgit ventrem solutū. Epar asini domestici si comederit epilepticus ꝓdest illi. Epar porci siluestris si comedatur cū aceto morsui prodest reptilium. Epar perdicis si siccatū diligēter teratur ac bibatur de eo exagiū. j. epilepsie prodest. Epar lupi desiccatū diligenterq; tritū: ac medicaminibus epatis doloris admixtū ꝓfert mānifeste. 526.

De testibus Testes cerui siccati cuꝫ vino sumpti tyrie morsum curāt. Testes vituli siccati triti ⁊ assati excitant virgam. Sendebestum subtile dissoluens: neruorū prodest doloribus qui fiūt ex būorū grossorum copia pblegmaticorū ac viscosorum: fortiter calefacit ⁊ velociter. Si interius quis eo aut exterius vtatur ventositati stomaci crosse prodest ac matricis ⁊ intestinorum: emicranię palitię. litargum ⁊ stupore patiētibus: vrinā cū fauenego bibitum prouocat: ⁊ mortuū educit fetū ⁊ secūdinā mouēt. Q; si sup carbōes ꝓijciatur vaporesq; ei⁹ naribꝰ ꝓcipiantur idē facit tremori paralitico ꝓdest ⁊ singultui qui fit ex repletiōe: si cū aqua nemami bibať aut si admisceať olꝺ iesemini ⁊ liniatur eo corpus: prodestq; ventositati crosse. ⁊ si fūdatur super virgā stranguriā soluit que est ex crosso ⁊ pblegmatico humore. 527

De virga. Virga clamuli. siccetur ⁊ teratur ac bibatur de ea exagiū. i. morsui prodest serpentiū. Jdem facit cerui virga. 528

De vngulis: extrema caprarū si cōbusta terantur ac dissēperentur cū aceto alopitie prosunt. Vngula asini siluestris si cōburatur ⁊ bibatur prodest epilepsie. cinis eius si misceatur oleo oliue scrophulas dissoluit. Si vero cataplasmetur cū oleo oliue super alopiā prodest: idē facit tumētorū vngula. 529

De ossibus. Ossa cōbusta dissoluunt ⁊ desiccāt: ossa cuille porcina si cōburantur ⁊ fricentur eo dentes solidantur: prosuntq; proprie tortioni ⁊ inflationi ventris. Similiterq; ⁊ bouis si cōburantur dētes solidant cōmotos. Et si cū squingibin bibātur liquefaciūt splenē. appetitū excitant coitus ac lepre prosūt. Crus bouis si cōburatur ⁊ bibatur vē tris solutioni prodest ⁊ sanguinis fluxui. 530

De corijs. Coriū serpētis si cū accto bulliatur doloribꝰ succurrit dentiū. Ericij corium siccatū ⁊ tritū ac dissēperatu cū melle si cataplasmetur eo alopitia prodest. Pell' caprarū ⁊ ouiū si qua excoriatur bora proijciatur super eum qui flagellis cessus est calida manifeste prodest: eiqꝫ q a serpente percussus est vel tyria. Pellis lupi colo si suspendatur illi qui a rabido percussus ē cane nō timebit aquā. Et coriū vetus quod sub ocreis ē si cōburatur ⁊ pulueriçetur cinis eiꝰ super fricationeꝫ ab eis factam si sit sine apostemate prodest ꝓbustionē desiccat ignis excoriatiōi qꝫ ꝓdest femoruꝫ que fit ex equitatione. Glutū corij ꝓdest sabafe si cataplasmeť sup eaꝫ: sed ⁊ crepatis si emplastretur cū nuce cipressi. 531

De ostracis capzenia aialium marinorū oia desiccant: elimant queq; fortius operantur canceri marini. iōqꝫ cum combusti sunt si apponantur lentigini: canis morsui rabidi albo oculi dentes elimant. Sicquoq; sebegū si cōbustuꝫ teratur diligenter vlceribus prodest oculorū ac albo dēteq; elimat. Sadesū melius albū: si cōburatur elimat dentes: vlcera desiccat oculorū vtile est vlceribus adiustiōi ꝓdest ignis Jda i al' vida idez operať nisi q; debiliorꝭ est actiōis. 532

Lana ⁊ pili. Lana desiccatiua ē acuta subtilis: carnez liquefacit que est in vulneribus. Sicq; capilli cōbusti si superponātur adustioni ignis loco prosunt. Cilicium vetus si cōburatur ⁊ super anū pulueriçetur prodest illi. ⁊ ad suū cōuertit locum. Hoīs capilli cōbusti ⁊ cū aceto triti si superponantur morsui rabidi caīs optime prosūt. Et oꝫ qū volueris lanā ardere aut capillos: vt ipleas illis vas ficti le opias optura perforata tūc appōas igni ⁊ cōburas. 533

De piscibus. Piscis dormitans si superponatur sup illū qui cephaleā patitur viuus prodest illi dormitando.

Capitulū. 53⁹. de medicaminibus laxatiuis ⁊ qualitate vtendi eis.

Medicaminum virtutes simpliciū vtilitatesq; q̄s diximus opꝫ nos eorū perficere tractatum: ac laxatiua etiā ponere medicamina: qualitatēq; ⁊ q̄titatē qua vti oꝫ: virtutez etiā cuiusq; ⁊ in corporibus actionē: ⁊ quod eligendū est in oīb⁹ quidq; pellit vniuscuiusq; nocumētū: incipiemusq; ab his q̄ cognitioni eorū necessariā sūt. Dico quoniā laxatiua medicamina nō eadē oia laxandi spetie naturam laxant: sed q̄dā ponticitate quidem vt mirob. Quedaꝫ soluendo vt salsa ⁊ dulcia. Quedā acumine vt carbiū. Quedam viscositate vt medulle. Quedā attrahendi virtute trahunt būores illis cōsonos vt scamonea que attrahit cho. ru. ab omnibus mēbris sicut magnetes lapidis ferrū. Sicquoq; oia medicamina q̄ attrahūt humores illis consimiles. Dissenserunt aūt medici de qualitate atractionis medicaminis būoris laxatiui. Aliunt enim quidā qm̄ laxationi medicamē qū biberit bō ⁊ peruenerit ad stomachū exit ab eo leuiter: ⁊ ad mēbrū in quo est superfluitas cōtendit quā eius attrahere ē propter naturē eorū conueniētiā attrahit ad se: iā tūc aūt mēbrū medicamen a se propulsat virtute expellendi quaꝫ habet propter eiꝰ lesionē ⁊ ab eo discordiā: reuertiturq; medicamē ⁊ cū eo humor ad intestina: hocq; modo fit laxatio ⁊ solutio. Est hec fallatia: nō enim attrahens ad attractū dirigitur. Sed attractū ad trahens fertur sicut ⁊ ad magnetem ferꝝ. Quidā aūt aiunt qm̄ qū ad stomachū laxatiuū peruenit medicamē eius est attrahere humorē sibi cōsonum a mēbris quibus insunt ad stomachū sicut magnetis ferrum: debinc egreditur a stōacho cū solutione. ⁊ hoc quoq; minime visum est veruꝫ. Si eniꝫ sic se haberet res postq̄ būor i stomacho iūgereť illi vtrūq; in eo remaneret nec discederēt: vt lapidem videmus magnetē quꝫ ad se ferrū trahit: tetigeritq; illum ferruꝫ ab eo deinceps non seiungitur. Sunt ⁊ alij q dñt qm̄ medicamen laxatiuū qum ad stomachū peruenerit: natura eius est humores sibi similes attrahere a quocūqꝫ sit mēbro proxio vel lōginquo ab vltio ēt corporis: decurritq; humor iste per venas per quas ⁊ sāguis ab epate ad mēbra sicut alias ostēdimus quꝫ de venarū loqueremur explanatione nec desistit humor per venas currere donec ad epar puenerit a quo ad venā que porta vocata ē: debinc ad mesaraicas: inde ad ieiunū a quo ad duodenū: ad hoc qum peruenerit intestinum hunc nā expellit humorē quēadmodū qō nocet ⁊ ledit: hec ātrisū collatiōe verū ē quꝫ ꝫ sit leuius nāe q̄vt deferat būorē būc attractū a ieiuno ad duodenū: ⁊ ab eo ad portanarū a quo ad stomachū: debinc iterū reducat ad intestina: expellatq; ab eis cū bis ēt que insūt nocumētis que sequūtur sto

UVA. BHSC. IyR_125_1

machū qum ad illū malus peruenerit humor cholericus pp turbationē.tristitiā. subuersionē.zelū aie cōmotionē ⁊ alia si milia que sensū ledūt stomaci: hec nō suscipit visū cōparatio sed nec verū indicat quz attractus hūor sit in vētriculis cere bri ⁊ palato ⁊ gutture.canalibus pulmonis: humor eteniz is si istis fuerit in locis medicamē illud ad meri trahit ⁊ ad sto machū a quo pellitur ad intestina:quādo aūt in venis cere bri humores sunt tūc est medicaminis trahere ab illis ⁊ ab alijs oibus ac trāsducere per duas organicas colli venas ab his per alias ad epar sicut ⁊ ab omni corpe ad epar tra huntur:deinde ad mesaraicas venas ⁊ ad duodenū ac ieiu nū a quo exeūt ad crossū intestinū. Et sciendū quoniam in oibus medicaminibus que virtute laxāt attrahenti virtꝰ é ét venenosa corpi cōtraria:⁊ siquis eis vtatur plusq̄ opor tet in quātitate qualitate ⁊ tēpore solutionē tantā faciunt vt hō peat aut aliā pariāt infirmitate. Dit aūt hypo.in libro q̄ de natura boiuz disputat:quoniā medicamē laxatiuū oē qū peruenerit ad stomachū trahit primo humores quos attra hendi ē illi vis.Si aūt supereſt illi virtus attrahit deinceps humorē attractioni magis consentaneū ⁊ qui ē tenuior ceteris ac subtilior.Cum eni sit medicaminis humorē cholericū trahere purgat hūc primū quātū pōt euacuate:post quem si huiusmodi illi supest virtus euacuationis qua quidē attrahe re possit:trahit phlegma deinceps qum sit mlia subtilius ⁊ magis tenue:post hoc si virtus supereſt ēt cholerā ni. attra hit:qō reliquū ē virtutis ad sanguinē cōuertitur. Si sit autē medicaminis phlegma laxare:hoc primū oiuz euacuat:post hoc cholerā ru.deinde ni:⁊ sigd supereſt virtutis sanguinē euacuat. Si sit autē eius nigrā laxare cholerā qum eam eua cuauerit ad phlegma cōuertitur post ad cholerā ru.vltio ad sanguinē. Exinanitur aūt oiuz vltimus sanguis nō q̄ ceteris crossior sit humoribus:sz quoniā huic inititur natura hu mori quē ⁊quātū fas ē illi tuetur quz per ipsū corpus ampli us stet quare nō permittit illū nisi qū iā in vltimo virtus ce ciderit:trahit ergo sanguinē vltimo medicamen virtute reti nēdi iā debilitata valde: qūq̄ venarum dilatata sunt ora cā morsure q̄ ⁊ ledit illaſ medicamē attractōisq̄ ei⁹ virtute. Nō vero oio in humorū euacuatione cū laxatiuo medicamie san guinis egressū eē necesse ē.Sepe etenim hō moritur cū horū aliquis oio euacuatur humorū aut duo. Cōtingit āt hoc qū medicaminū multa virtus ē:fiet quoq̄ corporis virtus fortis perferēs ea triū euacuatione humorū superstite sanguine ⁊ cōtingit medicamē huiusmodi vt vnā euacuet humorū spe tiē. Nonulla medicaminū duos hīt exinanire humores sz ⁊ quz sit stō humor proximus cōtrarius humori quod ē medi camis attrahendi. Sepe eni in intestinis subtilibus vel vena que dicitur cedeula in al'gedula aut in ipso stō humor is quē trahit medicamē cōtrarius ē:iōq̄ prius illū euacuat humo rē anteq̄ eius ad longinquū pueniat humorē virtus.fit autē hoc quz locus in quo ē humor qualitate leditur medicamis: quare expulsiua mouetur virtus ad expellendū. Medicamē aūt illū quē naturaliter trahit humorem postremo euacuat. Que qū ita sint nō oz quēpiā medicamie laxatiuo vti nisi cū sūmo libramie ⁊ pauore:vt quātitatē obseruet eius quo oz vti in vnaquaq̄ passione ⁊ ad euacuationē humoris quē purga ri opus ē.Si eni hoc fecerit nocēs euacuabitur humor pas sioq̄ curabitur ⁊ sanatur corpus.Sin al'r in alterū duorum decidet:aut in infirmitatē superueniētē corpi aut perditione. Gratia exēpli.Scamonea qum sumitur amplius sue potio nis quātitate ⁊ amplius q̄ opus sit:aut mala eius spēs que bone nō est qualitatis aut simpliciter solaq̄ tm̄ nō cū medi caminib⁹illā frangētib⁹ ⁊ acumē ei⁹ secūdū q̄ opus ē aut est⁹ magni tpe solutiōis excedit modū euacuatq̄ supabūdanter euacuaturq̄ sil'spūs ei⁹ fiūtq̄ defectio turbatio:suppssiōes i ore stomaci:maximeq̄ si detur scamonea cui phlegma do minatur:aut etas senect⁹ euacuat eni choleraſ q̄ corpi magis erant necesse que ⁊ resistebāt phlegmati:rēanetq̄ phlegma ⁊ sup corpus confirmatur:fiūtq̄ patiēti difficiles morbi per denteſq̄.Si aūt supersit scamonee post cholerarum euacua tionē virtus attrahit ⁊ phlegma aliaq̄ vsq̄ sanguinem sicut antea dictum ē.Quz vero ꝑm q̄ opus est sumitur eligitur q̄ que melior est:addūturq̄ medicamina eius malū frangen tia.vt amiluz.anisum.sz ⁊ tēporibus oportunis tēperatis.vt vere ⁊ eius etas sit iuuenilis.sz ⁊ in eius corpore cholere sup abuudant:nigrā soluit cholerā ac rubeā nocētes illi.purgat q̄ corpus ab eis:vtilitatēq̄ adipiscitur manifestissimā. Ad hunc ergo modū vtendum ē laxatiuorū singulis medicami num sub regimine malū eorū temperanti ⁊ nocumentū pellē ti frāgentiq̄ eorū inimicitias:cōferentq̄ vtētibus iuxta qō proximo hinc determinabimus capīo.

55 4 Capīm .5 4. de diuersitate laxatiuorū.

Camonea ca.ē ⁊ sic cuius ē choleraz rube
s am purgare vel laxare.⁊ ab vl
timis attrahere corporū:quocūq̄ sit loco: sz stō no cet ⁊ epati:magis autem si debiles fuerint. Hec laudabilior ē que affertur ab antiochia:cuius ē color in glaucorem deuer gens.alba.mūda.⁊ fractiōi facilis.similis sedoso in al'sande fo. Deteriorq̄ que sumitur a ptib⁹ geracnitre in al'geramee cuius niger ē color.frāgi manu difficilis.huius spēi vis ē tur bationē parere ⁊ tortionē.excoriationē intestinoum. Quare nullo modo ea vtendū est. Uti ergo opz probata ⁊ electa:⁊ si quidem simplex propinatur ab obolo vsq̄ duos ⁊ semis. Si vero cū medicamibus alijs a dimidia.z.vsq̄ obolum.j. Ce terum si hoc amplius dederis.ſ.z.duas:tūc transgressos dif ficultate sub magna laxat ⁊ bibētē perdit:fitq̄ dissinteria ⁊ spasmus quibus cōfunditur. Aliquādo aūt nō soluitur: fiūt qz ei qui biberat.turbatio.tortio.frigus.sudor.defectus:epa tiq̄ plurimum nocet. Admiscēda sunt aūt que nocumen tum eius pulsent.amilū ⁊ anisum. de vnoquoq̄ necessitatis modo. Est autē hoc si potio simplicis ē scamonee:oz addere de vtriſq̄ simul q̄tum ē scamonee pōdus tritis diligenter ⁊ pastatis cū iulab. Q̄ si cū alijs cōponitur medicamib⁹ tunc admiscēdum de amilo ac aniso q̄tum ē obolus. Et sciēdum qm̄ si cui propinatur delitiosus ē ⁊ in quiete longa ponitur sz ⁊ cuius cōplexio calida.assari oz scamoneā aut in pomo aut citonio hoc modo.Sumatur pomū frustrulumq̄ circinans auferdebinc interiora educes grana:⁊ quibus adherēt. im mittaſq̄ q̄tū op⁹ ē scamonee:frustuluz q̄ quod abstuleras claude:stringēsq̄ circūline pasta.⁊ i tēperato igne claude:vt autē itelliges pfecte coctum abstrabe pomū.educ scamoneā. quā in vmbrā siccabis:ꝑabisq̄ de ea ab obolo vsq̄ duos.

555 Adeps bantali.ca.est.⁊ sic.cōplexionis:soluitq̄ acu mine ⁊ attractione:huius propriū est phlegma laxare crossū ⁊ viscosum a tūcturis:sed.⁊ cho.ni.a cerebro. Laudabili⁹ au tem bantalum quod est croceū:perfectū colectū in vltimo an ni pliadū sub occasu:quod eni hoc modo sumitur vtilimū est proposito curationis. Quod vero viride colligitur sub anni principio:nec eius cōpletum tēpus tortionē parit permaxiaz vomitūq̄ multum.turbationē ⁊ tristitiam plurimā:subuer sionem ſps angustiā defectū:q̄ si cū hoc etiā amplius q̄ opz sumatur interficit:sed nec oportet illud sūmi quod solū in ar bore fuit:huius nāq̄ bantali ad eps vltra modū laxat:sepe etiam bibentez perdit. Nō oz quoq̄ adipem eius estate bibi: sed nec sub estus articulo:nec aliquod fortius laxatiuū medi camen:sub his etenim eorū fallax potio. Sit autem plena p fectaq̄ bantali potio adipis a semisse.z.vsq̄ duas eius trien tes.minor vero obolo ponderetur. Frāgit aūt malū ei⁹ ami lum.gūma arabica.que tbira de oibus simul:aut vno tantuz pondus q̄tuz eius adeps. Scias quoq̄ quoniā eius adeps si extrabatur loco suo quas preterierint tres ab inde menses virtus eius frangitur q̄toq̄ amplior extracta seruetur tem pore amplius eius actio debilitatur.vtile ergo est adipem in tra suum dimitti pomū. 556 Sabara.ca.est ⁊ sic.cho lerā laxat rubeā humores crossos ⁊ pessimos a stomacho:ce rebruz a superfluitatibus purgat in eo coadunatis ⁊ phleg mate:prohibetq̄ ascendētes a stomacho ad cerebruz vapo res.vnde ⁊ purgat visus neruos ipsūq̄ confortat:ascendit nāq̄ ab ea parte pars quedā subtilis ad nernos duos iterio res purgatq̄ que inuenit in eis superflua. Sunt aūt aloe species tres:vna que est epatica laudabilior est ⁊ vtilior i la xando cui est fulguratio ¦tā q̄ gūme croce.si frangaſ odoris iocundi:frangi facilis qum opposueris tibi eā fit color eius tā q̄ epatis ⁊ odor eius musci est. Et arabica que subest epa tice i croceo: odore corruscatione.celeritate frangendi.vnde ⁊ debilioris ē actionis minoris etiaz vtilitatis.. Est etiam se minarica in al'senlerica in qua non est vtile.⁊ est vsui mala nocens nō proficiens cuius signum quoniam eius color est obscurus niger:abominabilis odore ad frangendum diffi cilis:⁊ est in vltimo contrarietatis epatice:vnde ⁊ nō oportz ea omnino medicamibus.nec aliquam epatice preponi: sed post eā sit arabica. Hanc que cōmoda ē sub estus magni arti culo nequaq̄ propinari oz:sz nec in magno frigore. Si vtaſ quis duobus his anni tēporibus ano nocet ⁊ emorroidibus quum sit his propriuz nocere.quā si vis facere oportunaz secu ram a nocumento manuū:masticis admisceas illi rosā ⁊ ma halum.Sit autē simplicis eius potus.z.pondus duarū vsq̄ iij.in cōpositione vero medicaminū a dimidia.z.vsq̄ exagij semissen. Oportunior aūt vsus aloe ē si cū aqua abluatur a

UVA. BHSC. IyR_125_1

sanie: quēadmodū alīs dicemus. Sz que nona est ipsa quoqz perfectior vsui: quum vero inueteratur virtus eius debilitatur porro tota nō habet longo tempore consistere in virtute sua. 557. Turbit calidū. z sic. pblegma soluit optime. z lauda bilius qō interius ē planū. temperatū in tenuitate z crossitie exterius tinctum: intus vero albū. frangi facile. tritū si gustui approximes: inuenies saporē parum acutū linguā pungens sz nō vetus. Jn veteri eīm opatur nocumētū mutatiōis ī alīs minutionis: videbis ergo illud subtilibus pforatuz pforaminibus: z quod tale ē ceteris melius iudicabis z ampliꝰ laxās quod aliter sc habet malū ē: nihilqz in eo boni. Quz ergo bo minē cum eo euacuare volueris supfitiē eius diligenter abra de vsqz ad album queneris. Q; si electuarijs aut antidotis misturus es diligenter tritū cribra subtilissime. Si aūt medi caminibus laxatiuis. vt decoctiōes z alia. mediocriter terat ne forte villis adhereat stomaci: que quz feceris rorabis illō oleo ro. aut amigdalino puro. Sit vero eius potꝰ ab exagio vsqz. 3. ij. si vero ē cū decoctiōe illō decoques a duabꝰ .3. vsqz .iij. 558 Agarici cōplexio ca. z sic. cholerā laxat adustā z pblegma solutiōe tempata sine molestia: trāsigitqz medica mina ac perfert ea in corporis vlteriora. nocumētis medetur venēni z potiōibus mortiferis si electuarijs misceatur aut p pinetur ei qui venenū bibit: de eo iuxta qꝰ opus ē. Agaricum melius ē albū magni alboris frāgi facile z cōteri: alioquī inutile est. Huius potio simplicis exagium: cū alijs aūt semiex agium vsqz 3. 559 Beffaigum. cali. in. i. gra. tempera tum in humiditate z sicci. cho. nigr. laxat suauiter z absqz celeritate. ē autē laudabilius nouū. grossam habens virgā. ad ruborē supfities eius inclinās in fracturis viridis: quod qū bibitur tritum diligenter cum zaccara soluit suauiter: hic hominum plurimi qum nature desiccate sunt miscēt iuribꝰ espidabagi. soluitqz eos. Simplex quz bibitur sit potus illius .3. iij. vsqz .iiij. Si autem alijs miscetur medicaminibus exagij pōdꝰ vsqz. 3. ij. sz zi in decoctiōe. iiij. appōe. 3. 560 Epithimū cali. est z siccum in ij. gra. cuiꝰ ppriū ē laxare cho. ni. nec. cho. habentibus rubeā cōpetit: nō enim confert illis facitqz eis turbationem subuersionēqz: est aūt vtile desipientibꝰ melancolicis. z cōbustis: ac grandioribus senibusqz. Porro laudabilius epithīm quod affertur de crete insula: cuiusqz color in rubozem percutit parū odorqz eius fortis. Eius potus simplicis a duabus vsqz .iij. 3. Jn decoctiōe vero. a. v. vsqz. x. Nō oportet aūt cū ceteris ōcoquere a principio medicamibus sed qum tā matura fuerit decoctio: tunc ī illaz mittas epithimū z ad ignē sublatum expecta donec frigescat: tunc suauiē cōmixtum cola z bibe. 561 Hrana nili calida z sic. sunt in. iij. gra. pblegma soluunt z grossam būiditatem. que si bibantur alijs nō admixtis laxatiuis medicaminibus laxari morantur z fit turbatio illi qui biberat turbatio: grauisqz torbatio ac subuersio: cōprimūtqz os stomaci equum est ergo miscere cū mirob. z scamonea ꝺm qꝰ exigit necessitas: hec enim adiuuant eorum solutionē frāguntqz nocumentū a corpore: velocius illa educ̄ purgaturqz pblegma sic z cholera ru. qꝰ si turbit misceatur pblegmatis fit fortis solutio borū plena potio. 3. i. z minus dimidia. si cum alijs teratur medicaminibꝰ. 562. Sontemanū in alꝰ sourēlanū. ca. in. iij. gra. ſ. in. ij. eiꝰ est laxare pblegmaticum humorez a iuncturis: podagre sedat dolorem ac sciaticū. Est aūt melius albū exterius z interius frangi durum: deterius vero nigrū: eius vero potus perfectus exagium. i. cum zaccara z modico zafrano. Si vero cū aliquibus miscetur medicaminibus exagiū semis vsqz. 3. i. in alꝰ. ſ. sz z minꝰ iuxta qō opꝰ eē videris. 563 Saberemū. ca. in. iij. gra. sic. in fine secūdi: i quo est pōticitas z acumen: fortiter laxat est ei lac quasi ictue: hoc plurimū hydropicē confert soluit aquā citrinaz: pblegma ac crossam que est in iuncturis humiditatem laxat z cholerā. n. colicez ꝑdest: in lacte vero eius nulla est vtilitas. Est aūt meliꝰ quod a nesebim in alꝰ nebasin affertur: z cuius ad rubozem incliatur color: lene. subtile. simile corio condito. Quod aūt aliter ē. ſ. crossuz obscuri coloris frāgi iobediēs: z ī eo spīe filo si ke ē pessiuz lesionēqz facit maximā vt turbationē tortiōez oppōsitiōez i ore stoi: q vō seberemū bibere voluit ifūdat illū lacte. necc̄e ē die noctuqz tū ne forte debilitetur virtus eius: cōmutetqz lac in die ac in nocte ter aut quater vt eius minuatur acumē: debite extractū desicca in vmbra: qꝰ si cū alijs laxatiuis miscere vis medicaminibus z potione cū anisꝰ z feniculo misce: sed z cimino carmanico z mirob. Si enī hec feceris frāgitur eius aduersatio prohibeturqz nocumētū z si colicē propinaturus es ex vētositate crossa z pblegmate cum modico macabo z sequebigo z asaco misce faciasqz tanq̄ pillas z potui da: quos si misceris cū modico bapismo colic. prodest acceleraturqz solō. Si vero hydropicū cū eo curaturus es infūde illū post q̄ lacte eductū siccaueris aq̄ intibe z solatri z feniculi colate tribus diebus. Bebine sume succū z desicca facqz de eo trocis cos: sed admisceas primū aligd salis idici z turbit z mirob. z aloes. prodest enī manifestissime hydro. z aquaz laxat sua uiter. 564 Mazariū ca. z sic. z in eo pōticitas z acumē estqz melius magna habēs folia tenua. parua vero habens crossa: criſpum subtile: lōgis folijs pessimū ē: virtusqz eiꝰ que z sabaremi: sed eo fortius laxat suauiter. Oportet autē illud bibi cū modo in alꝰ cū vino z tēperate cū bis que frāgunt nocumētū eius. si etenim sine bis que optimū illū faciūt bibatur fit turbatio. tristitia. vomitus z solō simul: huius proprium ē pblegma laxare z cholerā ni. z aquā citrinaz. Parandum āt sic ē. Jn aceto fundatur veteri duobus diebus totidēqz noctibus muteturqz bis aut ter acetū tūc ablato aceto laua aqua suaui bis aut ter ac in vmbra desicca: aut ad solē si non desiccatur in vmbra intīn vt cedat ab eo humectatio: iā tunc tere illud sed nō subtilissime ne forte villꝰ adhereat stomaci: rorabisqz oleo amigdalarū dulciū z oleo vio. z oleo sisami. z si gdē aquā vis cū eo citrinam laxare. adde susami radic. radic. sesamonic̄. z tubalꝰ cris. asari. mirre munde. saquebigi. salis indic. z mirob. citrinorū. semis apij z spice nardi mastic. vni uscuiusqz quātū ē opꝰ: propinabisqz cū solatri aqua z feniculi succo decoctis z colatis: qꝰ si pblegma cū eo soluere vis: sed z cholerā ni. misce cū turbit z epithimo mirob. indis rosis z cimino carmanico: potio eius postq̄ z aptatū fuerit cū medicaminibus que diximus ab obolꝰ duobus vsqz ad .3. ſ. Nō oz autē mazariū virtute debilibus propinare sed nec delicatis z in quiete vētibus: sed ei qui fortis ē viribus z temperatis tēporibus bisqz qui laborāt z exercent quorū regimen est grossū: vt sūt naute agricole onera portantes z bis similes. 565 Jetua plāta ē: que aūt si de folijs eius icideris aut alī quā virgā fregeris lac emittit plurimū: quedā āt ē mazerium cuius z virtutes diximus z actiones. quedā lazadā in alꝰ labai qua z vtuntur z ē arbuscula que nascitur in cōclinibus mōtiū cui sunt folia z flores: que quidē habēt odorē iocūduz cuius flores comedunt vere apes: habetqz plurimū lac. est āt ca. fortiter laxās: de cuius lacte si aliquid super corpus ceciderit vlcerat illud: idē ēt oēs spēs ictue operatur: ē autē in ea tm̄ acumis vt cutē adurat: ꝑdest hydropicis laxat enī aquā folia eius si decoquātur z comedātur hāc patiēti infirmitatē prodest solvitqz aquā solutione forti z vomitu. Si aūt terantur folia eius z exprimatur succus z propinetur homini soluit z vomitū vrget: lac tamē eius fortius q̄ folia operātur. 567 Maudana in alꝰ maudema quoqz lac hēt sicut z lac ictue nisi qꝰ lac eius nimis ē acutū: z est planta folia habens longa digiti longitudine lucida z quasi pisci in alꝰ pici similia et est ei semen nigrū amplius q̄ sedenego: si de eius cimis. 3. ii. propinētur laxat pblegma z cholerā ni. solutiōe manifesta prodestqz habēti superfluitates ī corpe pblegmaticas z cholericas. 567 Cucumeres agrestes similes sunt parvis citrolꝰ. ca. in. ij. gra. sic. ī. iij. z ē in eis amaritudo acumē z amaritudo eoꝝ amaritudine antali minor sed acumē fortius q̄ ē pblegma crossū laxare z viscosū: cholerā quoqz nigram et citrinā aquā arteticis prodest si sint ex pblegmate emicraneo z paralisi colicez: bos nō oz sumi simplices: sunt enī medicamina fortia sed miscēdi sūt cum aloe z cātorio subtili z sonte mane ac camepito z sua vel ruba tinctorū: si enī cū quibusdā borū misceātur medicaminū bis que post dicta sunt manifeste proderūt: sunt autē meliores que in occasu leguntur pleiadū: hoc enī tēpore eorū tēpus cōpletū est: z citrini sunt z succus eoꝝ ipsis fortior ē z oportunior que oz manibus exprimere: non terere in mortario: oz quoqz proijci succū eoꝝ in vase donec clarescat proijciasqz aquā ab eo clarā desuper: residuū q̄ spissū trociscans pone super cinerē cribratū in vmbra vt desiccetur: seruabilisqz dū vti opus erit: quum āt inueteraſcit eiꝰ frangitur virtus: būc si propinare vis boi fac eius ab obolo .i. potionē vsqz ad vnū z mediū: sz z miorē tribꝰ cbachis in alꝰ cbagismi: nō āt maiorē duobꝰ aut tribꝰ obolꝰ cuiꝰ nocumētū si volueris pellere admisce q̄tū z pōdus eiꝰ ē gūme arabice dimidiūqz anuli. 568 Carbachū nigrū. ca. est z sic. ī. iij. gra. proprīūqz est illi laxare cho. ru. z ni. est aūt melius quod est nigrū nouuz nō crossū nec subtile: desipientie prodest melācolice: nigre morphee: lētiginibus z elephantie. ac omni q̄ est ex cholera. ni. passioni: cuius potus sit a. 3. ſ. vsqz exagiū .ſ. cū epithimi decoctione agarici: ac astacodi: pellunt autez nocumentum eius: si admisceatur sautenegū z satureia suo eodem pōdere. 569 Cantorium. ca. est z sic. melius est

UVA. BHSC. IyR_125_1

subtile.cuius proprietas est cholerā laxare.ni. phlegmati mixtā:mucosam arteticē vtile ꝛ sciaticē:colicisq; doloꝛib⁹ si decoctio eius bibatur aut clisterizetur cū ea potio ei⁹ exagia duo.Si vero decoquat ad clistere.ʒ.v.pōd⁹. 570 Car biū.ca.est ꝛ sic.in.4°.gra.fortis acuminis comedens lauda biliusq; nouuʒ citrinum fortis odoris pungitiuū:propriūq; illi laxare aquaʒ croceam:superflua purgat phlegmatica:a iuncturis ꝛ neruis:vnde ꝛ emicraneo prodest paralisi sciaticē si cū alijs medicaminibus propinetur.potioq; eius si cōmisceatur alijs medicaminibus a granis.vj.vsq; obolū:minusq; obolo si contritū fuerit sed nō subtilissime.Si huic addatur q̄titati bibenti sit turbatio:tristitia.cōpressio stomaci sudoꝛ frigidus defectusq;. Fit aūt opoꝛtunum si ei misceat gūma arab.ꝛ est conueniens phlegma.patientibus viscosuʒ crossum:ꝛ quibus in sunt quas proxime diximus passiones est aūt pessimū calidis cōplexione ꝛ quibus sanguis ꝛ chole ra dominatur.ru.ꝛ in cuius natura serpedo vel piguedo coꝛ pus coꝛpulentat. 571 Tūbalū eris melius est decuproꝛ quod subtile est nigrū inclinatis ad pauonis coloꝛē cuius proprium est laxare phlegma aquā croceaʒ:eiusq; potio exagium vsqʒ exagium.i.ꝛ.ʒ.compositum cum allel botarin. 572 Carua.ca.ꝛ bu.cui proprium phlegma laxare.prodest colice:emicraneo:palisi:arteticē si sunt ex būiditate cui⁹ potio grana.x.vsqʒ.xv.sine corticibus. 573 Medulla cartami.ca.ꝛ sic.eius est proprietas phlegmatis laxatō.colicam prodest patientibus ꝛ hydropisim:excoriatiuā ꝛ hyposarcam:eius potio exagia.v.cū modico oꝛigano ꝛ sale indico. 574 Semen emere.calidum est ꝛ humidum cuius proprietas est aquam soluere citrinam ꝛ phlegma: eiusq; potio exagium.ʒ. sine corticibus cum aqua calida ꝛ aqua mellis. 575 Macalum.ca.ꝛ bu.huic proprīū ē phlegma laxare eius potio simplicis.ʒ.ij.cū aqua mellis ꝛ mirob. ni.ꝛ emblico ꝛ bellico.ʒ.exagij.pondere:emoꝛroidibus prodest que sunt in ano ꝛ arteticē in al'atricis. 576 Asegum.ca.ꝛ sic.cui proprīū est phlegma laxare hydropicis prodest splenetic.ꝛ emicranеis palisim patiētibus alijsq; similibus. 577 Helilegum.nj.habet speties:melius citrinū est.ꝛ fri.ē.ꝛ sic.ꝛ i eo amaritudo modica:afferēs paꝛ calozis cho.ru.laxat stringēdo ꝛ p̄mēdo. 578 Est ꝛ aliud dcm̄ kebulū.c⁹ ꝯplo fri.ꝛ sic.ꝛ ē i eo caloꝛ:ʒ mioꝛ q̄ citrioꝝ:ē eiʒ i eis sapoꝛ acerbus parū.Huius proprīū ē cholerā nigrā laxare ꝛ phlegma.deficcatq; quod ē in stomacho:laxat ēt paruʒ choe rubee ʒ debilit. 579 Tertiū ē iduʒ nigrū cui⁹ virtus proxima ē virtuti kebuloꝝū:sicq; ēt actio nisi q̄ nigrū foꝛtius operatur.Qui aūt vult mirob potū ad aliquod eoꝝ q̄ dicta sunt pluris ꝛ diuersis bibat modis.Quidā eim simplices cū çaccara bibunt ꝛ māna:ꝛ qui hoc modo: quidā trita diligēter cū duplo çaccare.ꝛ sic accipit puluerē: bibitq; post aquā ca.liquefac etiā ea aqua ꝛ bibit.Citrioꝝq; potio hoc modo a.ʒ.iij.vsqʒ.v.vel.vij.ʒ.De kebulis vero ꝛ nigris a tribus ad.v.Quedā vero bibūt trita ꝛ fricata aqua calida cuʒ ʒaccara eoꝝq; potio hoc modo a.x.ʒ.vsqʒ.xv.cū.xx.ʒucbari.ʒ.Kebuloꝝ aūt ꝛ indoꝝum.a.vij.ʒ.vsqʒ.ʒ.x. Et sciendum qm̄ si hoc modo bibatur in nobis siccitatē faciunt post laxationē nature.Quātitas aūt eoꝝ que in decoctione mittitur de citrinis quidē tūsis a.ʒ.x.vsqʒ.xv.De kebulis ꝛ idis a.v. vsqʒ ad.vij.ʒ.Sʒ ꝛ bm q̄ opus ē cuiq; euacuare superflua q̄ in eo sunt erit eoꝝ q̄titas que in decoctione mittitur sʒ ꝛ que bibuntur. 580. Bellicus cōcoꝛdat in oībus suis actiōibus cū mirob.citrinis. 581 Emblicus aūt kebul' ꝛ indis ꝛ si de his.v.spēb⁹ fiat electuariū qō doꝛ trisera.optīe ꝓderit: ꝛ manifestissime moꝛbis ex cholera ni.ꝛ phlegmaticis ꝛ coꝛ poꝛis debilitatib⁹:decoꝛatiōi coloꝛis.capillos ōnigrat. Qui busdam etiā in terris ifunditur emblicus lacti dulciꝝt educa tur ab eo que ineſt ponticitas vocaturq; deinde fireblic. 582 Absinthiū ca.in.ij.gra.sic.in.j.in eo amaritudo ꝛ pōticitas:vnde ꝛ epatis aperit oppilationē:icteritiā curat cholc ram rubeā laxat:succusq; foliꝝ ad laxādū ē foꝛtius:tertianis prodest:neruis supfluitatē cholericā laxat a stomacho: ipmq; ab ea mūdat.sʒ ꝛ venas bis purgat supfluis. prodest etiā bis quibus cho.ni.dominatur.compositum cum epithimo. Absinthij aūt ē multe sunt spēs': qdā afferūt a ferelia ꝛ oꝛiētibus ptib⁹ ꝛ nō ē iutile.qdā athaꝛso cilicie sirie atq; b' ē ab oīb⁹ elēctū ꝛ laudabili⁹ meli⁹ qō ē croceū plimū ꝛ tā q̄ ça gaba.i.plūa q̄ nouiter oꝛiꝛ i pull'colūbaꝝ:ꝛ i eo nodi tanq̄ semē satureie.sapoꝛq; ei⁹ foꝛtiter amar⁹:ꝛ i eo odoꝛ iocūdus ascendit ab eo ad nares sicut ab aloe:eius potio in decoctione a.ij.ʒ.vsqʒ.vij.de succo aūt ab exagio vsqʒ.ʒ.ij. 583 Herba gafeti ꝛ succus eius cholerā laxat ni.ideoq; quartane prodest veteribusq; febribus ꝛ apostematibus viscerū. Si bibatur de sueco eius cū roꝰ.equalr de radice susani partes.ʒ.ꝛ potio exagiū.ʒ.cū squingibin quartane medetur.Si aūt de herba eius ꝓpiciatur.ʒ.iiij.aut.v.in decoctione cho.ni. laxat ꝛ prodest optime his que predicta sūt. 584 Aceu anū dici t diascoꝛides si siccatur diligenter cū belego ꝛ teraꝛ bibaturq; cū squingibin sicut ꝛ epithim bibitur phlegma laxat ꝛ mliaʒ. 585 Sene.ca.ꝛ sic.in primo gra. estq; ei⁹ cholerā ru.laxare ꝛ meliaʒ ꝛ imergi superfluitatibus que sūt in profūdo mēboꝝū.ē aūt vtile arteticis podagricis sciaticis si sit ex cholera rubea ꝛ phlegmate. Si vero coquātur de eo.ʒ.vij.cū.xxx.vuis passis coꝛosanicis ꝛ instilletur desuper parū olei amigdalarū bibaturq; tepidū cholericis prodest ꝛ phlegmaticis.Si vero epithi.v.ʒ. adideris melācolicis cōfert. 586 Sateregū fri.ꝛ sic. ꝛ in eo amaritudo ferens caloꝛē:cui⁹ proprīū ē laxare cholerā ru.a stō leuiter ꝛ a supfluitatibus purgat cōbustis:prodest aūt prurigini ꝛ scabiei ac adustionibus que sunt in cute:si triti succus exprimatur ꝛ bibatur de eo libre semis.ꝛ vsqʒ ad duos triētes eius cum.ʒ. x.ʒaccara nō decoctus. 587 Lebelabū cōplexionis ca. ē ꝛ bu. ꝛ in eo viscositas que laxat cholerā rubeā suauiter sine molestia si bibatur de aqua eius exp̄ssa a semisse libre vsqʒ duos eius trientes cū.xx.rubee.ʒ.ʒaccara.Rubea nāqʒ ʒaccara amplius adiuuat solutionē:non oʒ aquā lebalabi bull'i.si enim fiat eius debilitatur virtus.Si aūt loco ʒaccare appones cass.f.ʒ.xv.diligenter fritate in aqua ca.fiet eius solo foꝛtioꝛ prodestq; tussi.si ex cōstipatione fuerit nature medeꝛ colice que fuerit ex humoꝛe calido ꝛ ex mala cōplexione acuta. Si vero admisceatur aliquid turbit proderit colice que ē ex phlegmate cū cōplexionis caloꝛe:prodest ēt bis qui epar babent calidū:dissoluit apostemata calozis que sunt in viscerib⁹ ꝛ iuncturis si cū cass.f.tamē accipiatur. 588 Calcalia planta ē similis senatio in al'senano tēperati calozis ꝛ in ea siccitas aquā laxat croceā si fit ex caloꝛe si ꝓpinetur succus eius minime coctus.Sit āt potionis quātitas libre trientes.ii.vsqʒ lb.cuʒ.albe aut rubee.x.ʒ.ʒaccare.sed ru.foꝛtioꝛē. 589 Benesebū fri.ꝛ humi.proprīū ē eius cholcras purgare.ꝛ.medicoꝝū quidā tradūt ipsū viscosa laxare sed fallunt virtus enim eius ē laxatiua attrabēs si nēpe degustatur inuenitur in eo acumē ꝛ pūctura sicut inuenitur in turbit alijsq; laxatiuis nisi q̄ in eo parua ē turbatio.Si poꝛrigatur de eo ʒ.iij.vsqʒ.iiij.cū tantūdē ʒaccare cū aqua ca.cholericis laxat eos optime ꝛ prodest illis.Qui aūt eius vult augere solutionē addat ad scamonee ꝛ turbit cū cholera si vult eriaʒ phlegma laxare:frangit autē ei⁹ malū susani semē. 590 Catarsabar.ca.cōplexiōis ꝛ humi.ꝛ aiunt quidā ipsū elimando laxare ꝛ viscositate.Ego aūt dico simul cū boc in eo cē virtutē ēt attrahētē laxat naturā suauiter stomachū purgat ꝛ ite stina a cholcris ꝛ būiditatibus faciliat egestiōis exitū indurate.Quod si cū turbit propinaueris colice medetur doloꝛibus:vidi sepius illud abundātes educere humiditates:maxime aūt si detur cū turbit educit que nō pōt turbit solū. Si āt cū tamarindis humoꝛes educit cholericos:prodestq; febricitantibus.Si propinetur cū aqua intibe ꝛ solatri arteticē prodest ꝛ icteritie stomaciq; calidis apostematibus si adiungatur aqua sebi.Si vero gargarizetur cū aqua coꝛiandri recentis aut solatri succo gutturis dissoluit apostemata.Est autē melius quod in cāna sua ē:nec extrabitur nisi quʒ opus fuerit. Cāna ē melioꝛ que cū tenui ē coꝛtice ꝛ mll'is plurimi. 591 Granata recētia ꝛ viridia si excoriētur coꝛticibus et terantur cū adipe suo in moꝛtario lapideo exprimanturq; manibus cū adipe sumaturq; de eo.l.ʒ.cū.xx.ʒ.rubee ʒaccare naturā p̄mēdo laxat ꝛ educit cholerā rubeā.oʒ āt quod exprimitur dulce eē simul ꝛ aere.Si eni sic feceris perfectius erit ad cholere rubee laxationē ꝛ extinctionē caloꝛis febrilis sedationēq; cephalee ex caloꝛe nimio.

Capitulū.55.de medicinis prouocātibus vomitū.

Sciendum quoniam medicamina vomitū prouocantia concoꝛdant medicaminibus laxatiuis in attractione humoꝛū ab vltimo coꝛporis:diſcrepantia aūt sunt in oī euacuatione ꝛ virtute attractionis humoꝛū:ꝛ in euacuatione quidē quoniā laxatiuoꝛū medicaminū ē trabere humoꝛes inferius ꝛ in secessū mittere:vomitū aūt prouocātiū ē sursum trabere ꝛ euacuare per meri ꝛ os.Discrepāt aūt in attrabenti virtute quoniam medicaminū laxantiū humoꝛū attractto tardioꝛ ꝛ suauioꝛ q̄ medicaminū vomitū prouocātiū.vomitū aūt mouētia superfluitatē ab vltimis attrabunt coꝛpoꝛum magna virtute ꝛ viribus donec ad stomachū perueniāt a quo educūt eas vo

UVA. BHSC. IyR_125_1

mitu forti ⁊ graui ac motu veloci. Necesse ẽt aũt hec medicamina virtutis eẽ plurime ⁊ grauis qua expulsiuã supexcedãt virtutẽq̃ ẽ i stõ ⁊ iteſtis qũ sit expulsiue q̃ i mẽbris ẽ expelere superfluitates a superioribus ad inferiora. Medicamen vero vomitum prouocans humores ab inferioribus ad supiora trahit. Amplius vomitum prouocantia necesse habẽt humores viscosos ⁊ grossos a longe positis trahere locis ⁊ ad stomachũ perducere: a quo ⁊ educant. Que quid ẽ qualitas naturali contraria est. hinc igiꝝ prouocantia vomitũ medicamia fortioris sũt virtutis q̃ laxatiua: in tñ vt corpus q̃qꝫ fortissime concutiant. his cognitis vniuscuiusq̃ medicamis vomitum facientis virtutem tibi iã explanabimus.

De diuersitate medicaminũ que vomitum vrgent. Quoꝝ tum prouocantia medicamina. quedam attrahunt potestate ab vltimo corporis superfluitates ⁊ a mẽbro profũdo: ⁊ incidunt crossos ac viscosos humores: et hec sunt elleborus albus: quod ceteris amplius trahit: ⁊ fortioris ẽ actionis: post quod est obbenegũ in al'bebenegũ. post illud condesum: ⁊ grana sabaremi ⁊ grana mazerei post hec aũt sunt raeba in al'rucba nux vomitus: hec oĩa humores trahunt disiunctos ⁊ inherentes mẽbris. Sumũtur cũ melle ⁊ aqua ca. in qua decoctum sit sebetũ ⁊ squingibin similiaq̃. Idẽ faciũt sed inferiori virtute sal indicũ. buracũ: fugilũ semen in squingibin infusum ⁊ sinapis ⁊ similia. De medicaminib⁹ cholerã ru. prouocantibus vomitu ac humores subtiles leuiter ⁊ sine molestia educentibus sunt aũt hec candarzedũ in al'cardadedũ. sermaci semen ⁊ folia eius si decoquantur. melonis semen ⁊ caro eius: ac radix ipsius aqua faseol': susani radix ⁊ cabezi si decoquantur oĩa cũ squingibin ⁊ aqua ordei: cum decoctum fuerit in ea coratbium. Sed ⁊ foca cũ aqua aneti ⁊ cepa narcisci aut comedatur in cibo: ⁊ pisces recentes similiaq̃ medicamina: oĩa hec educunt que in stomacho sunt. atrabuntq̃ proximos illi subtiles hũores: ⁊ maturatũ phlegma attractioni obediens: tenues quoq̃ humiditates in stõacho cõmorantes. Medicamina aũt laxatiua ⁊ vomitum p uocantia cõposita tunc cõmemorabimus qũ de medicaminibus cõpositis disputabimus

Capitulum. 56. de regimine bibẽdi laxatiuum aut vomitiuum.

Oportet autem eum qui medicamẽ quoduis laxatiuum sũpturus ẽ vt scamoneaꝫ turbit ac similia cũ magno bibere libramine ⁊ caute la recipiat plurima: qui ergo sumpturus est hec ad sue custodiam sanitatis: oꝫ tẽperatis accipiat tẽporibus vt vere. Si aũt cogitur alio ad eoꝫ potũ tpe fit hoc hieme optuni⁹ enim hoc tp̃s estate ⁊ minoris lesiõis. Et p̃mũ qdẽ oĩum pueris medicamẽ hoc dari nõ expedit sꝫ neqꝫ senib⁹ nec i his q̃ grauis sunt caloris terris aut frigoris: caueatq̃ dare his quorũ sũt exilia corpora valde: hoc enĩ oĩo cõsumit eorũ corpus ⁊ desiccat ⁊ sepe etbicã adducit. Sed nec cui quãdoq̃ dissinteria accidit aut intestinorũ excoriatio. Oportetea ãt hominũ medicamia singulos accipe que euacuẽt illis contrarios humores. Si enĩ dominãs corpori bois ẽ humor cholericus: sumatq̃ phlegmatis laxatiuũ. corpus eum ab humiditate euacuatur supsteſq̃ in corpore cholera cõfortatur morbosq̃ facit acutos fortes sanariq̃ difficiles que persepe homini mortẽ mittunt: ideoq̃ ait hypocras. Si quibus oꝫ euacuãtur corpora humoribus cõfert ⁊ facile ferunt: alioquin cõtrariũ fit:

Nõ expedit ẽt laxatiuũ ei cuius corpus sanũ ẽ propinare ⁊ ipsi nullus dominatur humor: si fiat hoc fallatia ẽ. Trabit enim a mẽbris optimos humores ⁊ desiccantur: sepe quoq̃ fit ẽt vt nõ deterior laxetur humor sed meliores: fitq̃ corpus male cõplexionis. Volentẽ ergo sumere medicamẽ oportet prius aptare corpus suũ ytẽdo. ſ. anteq̃ accipiat laxatiuũ duobus aut tribus diebus balneo tẽperati caloris ac dulcis suauisq̃ aque superfusione tepide sup corpus: cibet espidabago: ciceruũ aqua cũ ordeo loto vt humores subtilientur facilesq̃ egressui fiant a corpore: prohibeatur acutorum lesio medicamiuꝫ: caueatq̃ laborẽ. Qũ autẽ laxatiuũ acceperit medicamẽ: estq̃ cuius in stõ nõ pmanet vomitu duobus ante vtatur diebus post repletionẽ cũ aqua ca. ⁊ oleo ac sale sebeto alijsq̃ huiusmodi: vt aũt biberit vtrũq̃ stringat ⁊ liget fasciculis brachiũ arctet seipsum odoret tã cũ aceto sumatq̃ aliquid mẽte ⁊ marcemusci triti cũ modico tã corrosa nici. Cum autẽ ceperit medicamẽ laxare: caueat sõnũ. si sumpserit medicamen laxatiuũ. Sõnũ enĩ medicaminis amputat virtutẽ ⁊ actionẽ. Medicamis aũt pricipio iportun⁹ nõ ẽ sõnus leuis. Si ãt imoretur medicamis actio: gesteꝫ moderata deambulatione addatq̃ aquã ca. aut simplicẽ aut cũ zaccarã ⁊ penidijs infundat crura aqua calida fricet pedꝫ plãtas. hec. n. hũores trabũt iferi⁹. Nõ oꝫ ãt duo sumi laxatiua vno die: maxieqꝫ ea q̃ forti⁹ laxãt. Nõ enĩ põt gs securari gn duarum moucãtur actiones medicaminum: vnde ⁊ excessũ faciet laxatio: aut quod illius est medicamis accidet nocumẽtũ. Sepe quoq̃ cõmouet medicamen superfluitates plurimas quas natura portare nequit: vnde debilitata deperit virtus. Si aũt oĩo i moratur medicamis actio: nec aq̃ proficit aliquid porrectio calide fueritq̃ turbatio: expressioneſq̃ oppressio in ore stomaci: acceleres oꝫ educere medicamen illud p vomitũ cũ aqua ca. ⁊ oleo digitorũ ori imissione ⁊ pẽnarũ: studeatq̃ stõachũ oĩo purgare a medicamie post quod accipiat iulab cũ aqua. fri. Porro si medicamẽ opatur oꝫ tollare ⁊ nõ eius opera amputare. Nec oĩo aliquo reficiatur quis: q̃ diu in visceribus sapozẽ senserit medicamis nec sitis vrget At vbi viscera residerũt ⁊ iocunda facta: sitisq̃ iã incipit potũ iulab festinet qũ psilij semie cũ aqua frigida ⁊ modica nine: si quidẽ aer calidus est iusculũ sorbeat ⁊ sic expectet paululũ: debinc aqua superfundatur tepida gescatq̃ bora plena. reficiatur autẽ cibo leui ⁊ pauco: vt pull'cũ zirabago patis. Si aũt sit super exuberans ⁊ vltra q̃ opteat solutio sit cibus zirabagũ cũ vuis passis ⁊ granis romaniorũ aut sumac: aut zaraſquia in al'zaraxia: fitq̃ potus si quidem solutio fuerit tẽperata iulab cũ frigida. Si vero plurima sirop. propines pomorũ aut citoniorum cũ aqua frida q̃ si phlegmatis est medicamen laxatium sit post illud potus vinum ribanicuꝫ multũ mixtũ aqua aut melleũ. Si autẽ ⁊ hec laxatio multa est. fit potus stringens nuba. Opꝫ aũt laxatiuuꝫ accipiẽtem tribus post diebus cautũ esse ac ciborũ euitare copiã ⁊ desiccationẽ: omniq̃ mane accipiat iulab si quidẽ in choleras medicamine vsus est. Si aũt phlegmatis cã calẽgebinum zaccare accipiat aut melliꝫ. Quod si in aliquo eo vsq̃ superabũdet solutio: vt defectus etiã timeatur virtutis: hũc balneo introduc: aquã superfunde. ca. maxime q̃ pedibus ⁊ manibus: quo ⁊ medicaminis ⁊ materie foras extrahatur virtus: ⁊ ad extrema cui ⁊ pulueres dabis cũ roboſefergeli ⁊ robo mirti: sirop. quoq̃ ribesi. alia quoq̃ q̃ extingãt medicamina. dabis etiã lac calidũ acerbũ potandꝫ cui intercidunt ferri frustra calefacta cũ biscocto trito. Q. si ⁊ singultus illi acciderit psilij semen ⁊ oleuꝫ ro. cũ aqua frigida propinabis mẽbra soliõ ⁊ firmiter ligabis. Q. si adustio ⁊ morsura amigdalis oleum dulciũ ac ros ⁊ semis cucurbite oleum: aut psilij seminis glutinositatem propinabis eãq̃ que est citoniorũ. Si vero quic̃q̃ eorũ acciderit accidentiũ qõ ⁊ medicaminũ est adducere grauiũ oꝫ acceleres regimie q̃ diſposuimus curare. Siquis igitur aliquid ietue sumpserit superabundet autem solutio: morbi qui ea accidunt de causa graues sunt ex quibus etiam timenda est mors. butirum buic ⁊ lac propina. hec enim ietue mitigant actionem ⁊ cessare faciunt. Si autem superaddatur solutio dabis puluerem tami cum aliquibus roborum naturaꝫ carcerãtiũ. Qui autem bibit mazairũ accidẽtiaq̃ illi pessima facta sũt. lababa porriges cũ iulab amigd. oleum: lac ⁊ butyꝝ sepius: deinceps ãt acetũ porriges cum frigida temperatũ aqua. Turbit aũt qui accipit si modũ supergreditur solo. lac ⁊ robum accipiat citoniorum silꝫiaq̃ super cuius caput fundatur aqua frigida.

Porro cui carbium porrectũ ẽ acciditq̃ turbatio ⁊ acuñ butyrũ dabis ⁊ lababa cũ oleo ro. ſꝫ ⁊ aqua rosa. refrigeratam granatorum aquã ⁊ pomorũ. dare quoq̃ ordei aquam non icõmodũ est cũ amigda. oleo. ⁊ arabicba gũma. ius sorbeat gallinarum cũ butyro. Si aũt multa ẽ solo aquaꝫ saule ordei cũ gũma ⁊ tam propinabis: odoret sandalũ ⁊ aquam ros. cãphorãq̃: oĩa naq̃ hec vtilia sunt. Ad hunc modũ in oĩbus facies que plurimũ fortiterq̃ laxãt medicaminibus.

At vero si bibẽti accidit diarria medicamina pulueribus tami vtere: irrorabisq̃ oleo ros. vtariſq̃ clisteribus quorum est sanguinẽ stringere: quẽadmodũ al's dicturi sum⁹. Vomitus aũt cũ medicamine vt carbac̃ ⁊ rucba ⁊ belbenegum. si vomitus quidẽ accipiẽtis supabũdet medicamia: dabis q̃ vomitũ reprimunt: clisteriq̃ vtere cui bantali adeps ⁊ buracum imponãtur. Si vero immoretur vomitus fiatq̃ abbinc turbatio ac subuersio: aut qõ exijt parũ ẽ: dabis patiẽti aq̃ ca. in qua decoctũ fuerit anetum cũ melle ⁊ sale: hec eim vomitũ adiuuãt. Si aũt ex ellebori porrectione aut aliorum spasmus acciderit: patiẽti propinabis lactis pinguedinez ac butyrũ ordei aquã: mẽbraq̃ linias cuꝫ oleo vio. ⁊ alba cera: sedeatq̃ in aqua conche tepide ac dulcis: hecq̃ sepi⁹ faciat.

Caplm. 57m. de regulis quõ eligãtur medicamia ⁊ quõ seruãda sint medicamia simplicia ⁊ ꝓbibẽda a corruptione.

UVA. BHSC. IyR_125_1

Quoniam oñdim⁹ oiuz virtutē medicaminū simplicium vtilitatesqz iam nunc equum est regulas quibus eligantur proponere: sz t qualiter seruāda sunt t quo modo cauenduz ne eorum debilitentur virtutes: t neaccidat illis corruptio. Nonnulli nanqz hominum curam negligunt medicaminū: paruipenduntqz custodiam iuxta qō oportet: debilitatur qz eorum virtus t minuitur vtilitas. que oz in his primū curare medicaminū electio. s. vltra cōes hec ē. Eligantur medicamina quibus est odor proprius que t meliora t fortiora illis sunt in odore siue iocūdus sit aut fetidus. Quibus aūt sapor est proprius amaritudo. acerbitas vel dulcedo aliaqz que in illo fortiora sunt ceteris meliora indicabūtur. Sic t que colorem habēt propriū vt viole. ro. t similia que in colore fortiora indicabis: meliora iudices t laudabiliora. Porro de medicaminibus que herbe sunt hēntes semina vt quesumuz. absinthium. zufa. t his similia. Eligēda sunt t colligantur quz ad sue statuz peruenerit collectiōis: quz virge earū siccate fuerint t flores t semen quoqz nō est paucū aut leue sz solidum t bonustum. Que aūt sunt herbe sine seminibus virge earuz recētes sint. Sitqz dum leguntur aer clarus t mundus: t septētrionalis. Eligantur quoqz herbe que mōtane sunt in frigidis locis: fortiores nāqz sunt actiōis his que in calidis t būidis nascūtur locis t facilibus. Semina vero eligenda sunt plena bonusta. Succos oportet expimi de plantis foliorum recentium que peruenerūt ad sui cōplementū virgeqz earum plate sunt. Porro fructus qui cōpleti sūt t maturi. Radices vero t virge ac cortices sumende sunt qū iā marcescere plante frondes incipiūt: siccēturqz in vmbra in locis minime bumidis: postqz eorū pluis diligenter ablutus fuerit: bis itaqz regulis eligenda sunt medicamina simplicia. Prohibere vero a corruptione si volueris t custodire: oportet sumas herbas semina succos t virgas omnes qū iam desiccata fuerint t nibil supereſt roris siccauerisqz ea ad solē. Reponas herbas t flores: virgas ac succos in archis quarū ligna sunt ō albula t similia: hec enim arbor eorū custodie melior est. Semina vero optunissime suis seruatur in plantis sicqz suspendantur. Sic enī permanebūt tēpore longo. qz si non contingunt in carta reponas: seruesqz similiter. Et sciendū quoniā si vt oportet seruans suam tenebūt tribus ānis virtutē. Medicamina aūt iocundi odoris vasis oportet poni argenteis aut vitreis: deinde capita eorū diligenter obturanda. Humida porro medicamia q̄ ocul' optuna sūt: que quidem ꝓgruūt prurigini sibile t tenebris ponantur in vasis ereis. At vero medulle t adipes ac assūgie in plūbeis. Hec sunt que ordinare volebamus de electione medicaminū ac custodia eorum. Non enī oportet medicū aut quenis aliū medicaminū negligere electionē t custodiam eorū qū borū sit maxima in curatione t medela necessitas. discant ergo hec t intelligāt.

Incipit sermo tertius secunde partis libri cōpleti artis medicine qui dicitur regalis dispositio bali filij abbas discipuli habimeer de medela febriū t apostematū. 34. cōtinens capitula: t est translatio stephanonis philosophie discipuli de arabico in latinum.

De medela febris que fit ex calore solis. cap. i.
De medela febris que fit ex frigido t dēsatione. 2.
De medela febris. d. que ex cibis fit t potibus t acutis medicinis. 3.
De medela feb. d. que fit ex labore. 4.
De medicamine fe. que fit ex ira. 5.
De medicamine. f. que fit ex tristitia. 6.
De medicamine. f. que fit ex vigilijs. 7.
De medicamine. f. que fit ex apostemate. 8.
De medicamine cōmuni putridis febribus. 9.
De euacuatione bumoris putridi. 10.
De regimine febris per victū. 11.
De medicamine tertiane febris pure. 12.
De medicamine tertiane febris non pure. 13.
De medicamine febris quartane 14.
De medicamine febris quotidiane. 15.
De medicamine febris continue. 16.
De medicamine febris ꝓposite. 17.
De medicamine. f. que dicitur epileos: t lipareos. 18.
De medicamine. f. que. v. sexto ve accendūtur die. 19.
De meō. f. accidentiū que sequūtur febres. 20.
De amputatione appetitus ciborū cū febre 21.
De meō. tussis t sitis t sternutationis in febre. 22.
De meō. vigiliarū t obstupefactionis cū febre. 23.
De mollitionis meō. nature t siccitatis ei⁹: t vomitu multo sudore t arctato que sunt cū febre. 24.
De meō. defectus cū febre. 25.
De medela febris ethice. 26.
De me. apostematis quod dicitur phlegmō. 27.
De me. apostēatis quod dicitur berisipila 28.
De me. apostematis quod dicitur formix. 29.
De me. q̄ dicitur vndimia. 30.
De me. apostematis qō dicitur scliros. 31.
De me. cancri. 32.
De me. scrophularum. 33.
De medela carnis superflue verrucarū t nodorū. 34.

Capitulū primū de medela febris que fit ex calore solis.

Omnia que oportuit ostendimus t eplanauimus de simpliciū virtute medicaminū ac vtilitate singulorū in vnaquaqz infirmitatū quidqz in corpori bus operētur atqz hec recta quaitur semita a medicaminib⁹ ad ea que conferunt in morbis iam nūc hoc in sermone incipiemus: viā qua ad curandos accedimus morbos t passiones eaqz que prosunt illis medicaminū regimina t ciborum. Disputauimus autem de bis secūdū dispositionē t ordinē qua corū signa sensui sunt manifesta t cās retulimus principio nāqz de signis morborū cōiū: que t in manifesto erāt corporis t intimo febriū. s. t apostematū disputauim⁹ incipiētesqz a febribus: de febre proposuimus dici. deinceps alias que sequūtur febres. Dicimus ergo quoniā diuersitatū febriū dici cōis medela fit rebus cās aduersantibus a quibus facte sūt. Qō quz ita sit dici febris que fit ex calore solis t venenis medela ē in frigidis sessione locis que cōbusserit aquilo ad odoratuz qz sandali aqua ro. cāphore. nenufaris. rosarū. Et quoniam maior que banc patiētē vrget febrē lesio i capite est. aqua ro. super caput eius fundendū est olcū ro. acetū quoqz cuz niue refrigeratū sitqz acetū. aque ro. quarta pars: oleū aūt tanqp eius medietas: hec funde super patiētis caput pededētim pluribus t nō semel vicibus sitqz dū hec facias manus tua a capite illius sublata: debinc āt in hac proijcies aqua ro. acetū qz t oleū sandalū. al. infundesqz pāniculū lineū quez t super caput ipsius extēdes frigidū. infundes aūt pāniculū hunc sepius t appones nec cessabis donec ab eo febris cessauerit aut inclinetur. Cum autē inclinata fuerit medio illum inducas balnei aquāqz super eius caput t oia mēbra funde suauiter t tēperata infusione interpolata quo corpus eorū bumectetur t dissoluatur: at vero si decoxeris in ipsa aqua viol' siccas ninifar t camomillā perfectius erit t vtilius corpis bumectationi qum ex solis calore ac venenis siccitatez sit lucratū corpus. ideo ergo oz superfundi capiti parū olei viol'. aut ninifar. scd t seminis cucurbitarū oleū post balneū quo bumectatione corpus bumectetur: egressus vero balneo gescat bora accipiatqz refrigeratiua: aquā cū zaccara si quidē habuerit sin mūdū infusūqz refrigerata cū niue aqua: panē tritici dabis illi siue infusū lotū aqua calida refrigeratūqz niue cū zaccara mūdissima: aut acetū cū medulla cōditū cucumeris t arsunegi: aut portulaca aut cucurbitarū mezaurum t massi sine oibus cōdimētis calidis. Si aūt perfecte alicui se fructuū crediderit dabis ante prādiū elelegi granata. pruna. frigoris niue affectas. Sōnū inducas post prandiū quitēqz abibit enī oio hoc febris regimine.

Capitulū secundū de medela febris diurne que fit ex dēsatione t frigore.

a Tvero quādo diurna est ex frigore t niue t dēsatione feb patiente in loco oz eē secreto t parū bumēti lenibusqz operiri vestibus t amictu fricetur eius corpus fricatione tenui donec inclinetur febris: qua inclinata introduc in balneo moramqz in co faciat: corpus eius tēperatius fricetur quo dilatētur pori dissoluaturqz qui artatus ē in eius corpore calor a frigore vrat post sudorē cū fricatione cheiri oleo modico aut arieti aut susani: aut acuani. Egressus opiatur calefactorijs optimis pbora reficiāturqz iā tunc subtilibus vt pullis frāquillinis similibusqz cū espidabago cōditis aut zirabago vel ēt coctis aut patellatis odoret marcemusū t nemaniū sibū: porrigat illi ribani parū vini: si quidē parua ē densatio vt aperiātur

UVA. BHSC. IyR_125_1

eius caloꝛe poꝛi diſſoluã turqꝫ incluſa. Si ãt magna ẽ nullo mõ vinũ apponẽdũ ẽ. vinũ eni ad aperiẽdũ poꝛos foꝛti⁹ den ſatos nõ ſufficit. liquefacit aũt hũoꝛes ⁊ diſſolutos ad poꝛos mittit nec põt emittere fitqꝫ opilatio. Si ergo patiẽtẽ hoc re gimine reꝛeris: erũtqꝫ aliq̃ febꝛis reliquie appões ſolutionẽ in al'in ſecũdo inducere balneo mane: diſponaſqꝫ omni oꝛdine diſpoſito regimine. At vero ſi quando fuerit poꝛoꝝm dẽſatio de aluminoſis vel alijs aꝛctantibus aquis: hoc codẽ regenõ regimie niſi ꝙ fricatiõe ãpliꝰ oꝫ vti cũ olo plurimo violato aut ninfar oleoqꝫ ſemiuꝫ cucurbite ⁊ cacrelege i bal neo plimaqꝫ aquarũ ſuauiũ ac ſuperfuſione tepidarũ. Si au tẽ hec differatur febꝛis tẽpoꝛe: fitqꝫ pricipiũ eius tãꝙ contiꝫnue febꝛis: timeturqꝫ ne in putridã conuertatur febꝛẽ: huius oꝫ accelerare medelã vt ait. H. oſtẽdit enim hui⁹ ſcpius in cõ tinuã fieri mutationẽ: accelerandũ ergo phlebotomũ ſi virt⁹ etas: preſenſqꝫ nõ pꝛobibuerit tẽpus: auferatur ſanguis quã tum opus eſt ꝙtitas: ⁊ ſi quidẽ foꝛtis erit virtus eo vſqꝫ educes donec defectus eius appaꝛeat: huius nãqꝫ dominus feb magis eget phlebotomia ꝙ ceteraꝝ febꝛiũ: eo ꝙ cõcluſe ſuperfluitates diſſolui pꝛobibeantur: hec vero qũ feceris patiẽtem cũ aqua reficies oꝛdei in qua feniculi ſemẽ: coꝛticeſqꝫ ei⁹ radices decocte ſint: tribus aũt debinc aut. iiij. hoꝛis ſquingibin poꝛriges aut abſinthij ſiroꝑ. ⁊ limie quecũqꝫ hoc preſens tẽpoꝛe ſint. hec etenim ad aperiendã oppilationẽ incidendoſqꝫ humoꝛes viſcoſos vtile eſt regimen qui in coꝛporis incluſi ſunt interioꝛibus eoſqꝫ purgandos. Nõ oꝛtet aũt patienti oppilationẽ aperientia aut euacuantia dari: nõ eniꝫ ſecurus fieri poteſ dũ poꝛi aperiũtur educunturqꝫ meatibus hũoꝛes educantur ꝙ qdã humoꝝ qui ſunt invenis infigãturqꝫ meatibus ⁊ inbereant aut ſua copia aut croſſitie aut viſcoſitate maximeqꝫ ſi per aꝛctos ſit tranſitus meatus: fitqꝫ foꝛtioꝛ oppilatio ac difficilioꝛ. proculqꝫ dubio putredinũ patiuntur febꝛis. Agnoſces aũt oppilatiõis ꝙtitatẽ ex febꝛis virtute ⁊ ꝙtitate. Cũ ergo patientem vt ſperatuꝫ eſt euacuaueris phlebotomo: ⁊ que dicta ſunt poꝛrexeris die primo: ſecũdaqꝫ ſquingibin pꝛopina aut limue vel abſinthij ſiroꝑ. cibabis illũ poſt hec duabus aut tribus hoꝛis oꝛdei aqua cũ ipſius faꝛina. aut reficias illũ cũ mezaiꝛo cũ feniculo parato ſiue aqua oꝛdei: ꝺ lectabitur aũt ſoꝛbicũcula de maraigne in al'muraze parata Fcõ aũt tertio die qũ itelleꝛeris febꝛez mãifeſtiſſime minui: nec poꝛtẽdent aliqua putredinũ ſigna pulſus: ſed nec vꝛina oppilationis geret ſignificationẽ: pꝛiuationiſqꝫ maturatiõis tũc oꝛtet patienti ingreſſũ imperes balnei: fricetqꝫ coꝛpus biſqꝫ elimant purgant ⁊ apiunt vt oꝛdei faꝛina: ⁊ fabarũ aſſunanẽ eſpabanic̃ ⁊ neieranic̃. Si aũt perpẽderis. ſe. aliqua augmentari hoꝛa vti balneis ante illuꝫ impera: minuſqꝫ qꝺ intereꝛit. iiij. ſint hoꝛe. Egredienti ſquingibi ꝓpina a balneo aut limue l'abſinthij ſiꝛ. cibabiſqꝫ bis q̃ beſterna refeceꝛas die nec aligd ꝓceſſeris vini: ꝓfoꝛtat eiꝫ feb. vt dies fiet q̃ꝛta cẽtũ qꝫ erit expulſa ⁊ vꝛina ꝙ aliq̃ ſupſint caloꝛis ſigna bis eiſdẽ regas regimibus. febꝛis eni oio cadet ⁊ deficiet. die vero. 5°. ſquingibin poꝛrige ⁊ iulab pulliſqꝫ reficias ⁊ frãquillinis ſi milibuſqꝫ incõſueta reducens illũ cibaria pededẽtim.

Capitulũ. iij. de diurne fe. medela que fit ex cibis potibus vel acutis medicaminibus.

¶ **Equitur** de diuerſitatũ diurne febꝝ medela que fit ex caloꝛe coꝛpi ab interioꝛibus ſuperueniẽtibus. Diximus autẽ in octauo pꝛie partis ſermõe libꝛi huius noſtri qum de cãis febꝛiũ ſigniſqꝫ diſputaremus ac oſtendim⁹ qm̃ que ex hui⁹ fuerit febꝛis: aut ex qualitate eoꝝ habẽt fieri quẽadmodũ que ex ciboꝝm fit ⁊ potuũ acumine febꝛis: quedã aũt ex quãtitate ſicut que ex copia fit pꝛandij: que. ſ. ẽ febꝛis ex ciboꝝ et ſtõ putredine ⁊ diaꝛꝛia. Et febꝛis quidẽ que fit ex ciboꝝ poꝛrectiõe acutoꝛ medela ẽ patiẽtis accubatione in locis frigidis. Siquidem tẽpus hec eſtas ẽ quibuſqꝫ fit aquilonis vẽtus: fiatqꝫ cũ flabello vẽtus labalũ ſemis pſilij dabis illi ⁊ ſuccũ quoqꝫ ſemiꝫnis poꝛtulace quꝫ cõtritũ diligenteꝛqꝫ in aqua fricatũ fuerit ac colatũ cũ iulab ⁊ aqua granatoꝝ ac aqua cũ niue refrigerata pꝛopina quoqꝫ aquã oꝛdei cũ ꝫaccara ⁊ amigdal' oleo dulciuꝫ. cibus ſit mezaiꝛum cum cucurbitis paratũ ⁊ ſpinachia atriplicibuſqꝫ cũ oleo amigdal'. dulciũ ⁊ oleo ſiſami reꝛcuti ⁊ ſi volueris oꝛdei aut tritici ſuicũ infuſũ aqua fri. ⁊ ꝫaccara ⁊ dimiſſis nocte in lababo ſemis pſilij ⁊ granoꝝ granatoꝛũ citoniꝛũ ⁊ ꝫaccara alba aut iulab ⁊ oleũ cucurbite ſeminis: aut amigdalaꝝ dulciũ. Si aũt ſit biẽs lactucas in al' bulbulẽgeras comedãt cõditas cũ intiba ac baſbera ſitqꝫ ei⁹ cubatio in tẽperati aeris loco. At vero ſi eſtas poꝛtulacas da bis. cucumeris citruli medullaſ: granata ſugat arſunega. pꝛuna comedat: pſica matura ⁊ lenia epithimet ſtõachũ ⁊ epar cum ſandalo ⁊ aqua ro. ⁊ cereto refrigeratiuo quod aqua ro. ⁊ aqua coꝛiandri fit ac lactucaꝝ ⁊ ſemperuiue ⁊ aq̃ poꝛtulace ⁊ viol'. ⁊ roſ. ⁊ alba cera ſi iuꝫ qõ op⁹ẽ bui⁹ dõis ſcb nõ vinũ tãgat balneũqꝫ nõ intret. Quãdo aũt hec febꝛis ex vini potu foꝛtis facta eſt pacienti granatoꝝũ aquã pꝛopina muꝫoꝝm aut heſerem ſiꝛ. aquãqꝫ niuis: extrema ipſius friꝫentur quieſcat ⁊ doꝛmiat. Cũ aũt inclinata fuerit. ſ. balneũ viſiter: ſuper caput eius aqua roꝛetur multa tep̃. odoꝛetqꝫ ⁊ trabat naribus viol'olcum egreſſuſqꝫ balneo tẽpoꝛis quieſcat hoꝛa Jam tunc frigidis reficiatur ⁊ mezauris. pull' quoqꝫ cũ beſerem aqua ⁊ granatoꝝũ plurimũqꝫ doꝛmiat. Ceſſabit eni. ſ. ab eo velocius. Eius aũt que fit febꝛis ex ciboꝝ in ſtomacho putrefactione medelam iã diximus: quoniã quedaꝫ eſt cum emollitione nature: aut cũ eius incaꝛceratione: que ⁊ difficiliꝰ oꝛ eſt ⁊ foꝛtioꝛ. Et medella quidẽ eius ſi cũ emollitione ẽ nature tal'eſt. Speculare ſi quod egreditur eſt id quod coꝛruptum eſt in ſtomacho opus eſt qũ quieuerit febꝛis balneo patientem introducere: poſt quod reficiatur pauco pane infuſo granatoꝝũ aqua: aut beſerem aut iure pullozũ cũ bis eiſdem pꝛeparato poma ſuggat ⁊ pꝛuna ante pꝛãdium: aut oꝛdeum dabis ſiue cũ biſcoto aqua infuſo granatoꝝum ant pomoꝝũ muꝫoꝝũ: quando aũt ſol'o ſuperabũdat in tantũ vt accidat ꝺ fectus: hũc defectũ curatione medicari oꝫ qui fit ex euacuatione roꝛabiſqꝫ refrigeratã roſarũ aquam ſuper eius faciem coꝛpus fricabis: aliaqꝫ nõ pꝛetermittes que in ſubſequentib⁹ dicemus in defectus cura. ꝙ ſi ⁊ ſingultat refice illuꝫ bis que dicemus: nõ tamen balneũ introduces. Si autẽ adhuc pſtat ſolutio dabis illi puluerem granoꝝũ granatoꝝ: ſtomachũqꝫ illius inunge oleo pomoꝝũ aut ꝫurigendoꝝũ. bulliaſqꝫ oleũ ro. cũ citoniꝝũ aqua põticoꝝum aut aqua muꝫoꝝũ pomoꝝũ donec deficientibus aquis ſupersit oleum: emplaſtriçes etiaꝫ ſtomachũ emplaſtris que de ſandalo ⁊ roſa ⁊ aqua quia ac ſecceo aut raꝛeto i al'oꝛagmecho ſuccoqꝫ leleteiteis: ⁊ aqua mirti ⁊ foliozũ vitis aqua: ac aqua virge paſtoꝛis ⁊ ſimilib⁹ vt aũt defecerit ſol'o ſtomachũ linies abſinthij oleo: ⁊ ſi quidem acciderit ſtomachũ infirmitas aut debilitas ſtomachũ cataplaſma mãtilibus calefactis ſiccis aut oleo: ꝫeꝫẽbabaci calefacto humẽtibus: vel oleo cheꝛeleſi in al'ibeleſi aut ſuſani. aut muſtefaraſe alijſqꝫ amenis oleis calefactiſqꝫ. Sedata infirmitate amputata ſolutione. oꝛtet patientẽ reficere pull'ſtarnis aſſatis ⁊ friꝛis cũ aqua beſerẽ ⁊ granatoꝝuꝫ aq̃ ſed ⁊ piſcib⁹ lapidoſis aſſatis aut friꝛis. Si aũt defecerit appetitus diacitonitem dabis: pomoꝝũ el'ctꝫ ⁊ muſcũ conditꝫ electuariumqꝫ nucũ iuxta quod opus eſt: facto mane balneo induces oleiſqꝫ linies amenis: nec vero ſit illi in balneo moꝛa boc ergo modo huius febꝛis dominus regẽdus eſt ſi quidem emollita fuerit natura. Cõſtipata vero natura oꝛtꝫ ea que ſub hypocũdꝛis ſunt tractari: intueriqꝫ vtrũ a ſtomacho nec ne cibus deſcẽderit ad inteſtina ſubtilia: ⁊ ad inteſtinũ quod colon appellatũ eſt interrogaqꝫ patientẽ in quo grauitatem aut moꝛſurã ſẽtiat loco vẽtris: quẽ etiã eructet ſapoꝛẽ. Hec cũ feceris ⁊ itll'exeris ꝙ cib⁹ coꝛrupt⁹ i ſupioꝛib⁹ ẽ inteſtioꝛ oꝫ patiẽti mereſcenũ deꝰ marchemuſũ i q̃ ẽ buraci duplũ quod in libꝛo ſcriptum eſt: roꝛaqꝫ ſuper coꝛpus ei⁹ aquã ca. iterpollate. Si autẽ coꝛruptus iã deſcẽdit ad inferioꝛa inteſtina: cibus aquã roꝛari oꝫ ca. ſup vẽtris inferioꝛa. Cum aũt mouebitur ad inferioꝛa manifeſtiſſime cibus ſubimitti oꝫ aſiaſuꝫ cliſterizariqꝫ cũ cliſteri mollienti. ⁊ ſiquidẽ moꝛſurã ſentit infirmus oꝫ cliſtere fieri de iuiubis ⁊ ſebeſten oꝛdeo tonſo ⁊ viol'. ac oleo violaꝝũ ⁊ anatis adipe ⁊ anſeris ac galline. Q; ſi inflationẽ ſenſerit ac vẽtoſitatẽ. cliſterizari expedit illũ cliſteri quod fit ex eis que ventoſitatẽ extirpãt. vt ẽ ſemẽ apij. aut feniculi ſimilibuſqꝫ. Euacuato cũ cliſtere patienti: mezauro paſcas illũ ex blita facto cũ eſpidabago. aut ſpinachijs ſiquide moꝛſurã inuenit. Si aũt ventoſitatem ciceris aqua paſcatur cum oleo viol'. aut oliuaꝝũ. aut cinamo. ſequẽti itroduc infirmum balneo. ſedeatqꝫ i aque concham. Si aũt grauitatẽ in inteſtinis patiẽs ſentiat rotulã da caſſie fiſ. ⁊ calũgebinũ fricatum cũ aqua calida emollita eius nã iure refice illum pullozum ⁊ ꝫirebagico. ſomnũ inducas: vt aũt doꝛmierit diuti⁹ febꝛiſqꝫ ⁊ infirmitas ſedata fuerit in cibũ conuertes pedetentim conſuetum.

Cap⁹. 4⁹. de medela febꝛis diei que fit ex laboꝛe.

¶ **Ui autem** febꝛẽ ex laboꝛe patitur moleſtiam quiete vtatur oꝫ i loco quẽ tẽpoꝛis dat qualitas aut ſomno pl'imo. donec a defatigatione redierit: ceperitqꝫ febꝛis iclinari. hoc vbi fiet balneum ingrediatur in media domo ſuaui ſtet: infundatur aq̃

UVA. BHSC. IyR_125_1

tepida: ⁊ siquidē concha decrit cōtinua supfundatur aq̄ quo humectetur ab ea que acciderat ex labore siccitate illius corpus egressusq; inungatur corpus oleo viol'. ⁊ ninifare cū pl'ima fricatiōe sz tēperata. maximeq; cōcatenationū loca plurimum superfundantur oleo vt emolliscant mēbra. ⁊ cedat siccitas que acciderat extensioneſq; ex labore. Q̄ō si manibus corpus fricaueris sepius vtilius erit. tūc iterū in conchā recdat superfundatur illi aqua tepida: ⁊ siquidem labor fuerit plurimus ⁊ fortis bis hoc faciat aut ter aut certe quater. Si vero paruus semel sufficiet aut bis: debic egressus balneo p horā quiescat plenā: carnibusq; cibetur pullorū edorūve extremis. Sitq; eorū paratio laudabilis. lactucas comedat ⁊ intiba: ⁊ portul'. fercula sepius multiplicet: vinuz vero bibat quod cōuenientes ⁊ cōcurrentes habūt cause que sunt. s. corporis complexio. etas. instantia tēporis regio ⁊ consuetudo. Si ergo erit eius cōplexio frigida ⁊ pl'a aliorū ac patientis plurimi cōsuetudo vini: oz vtatur vino tēperata qualitate: sz quantitas quidē maior sit q̄ tēperata. Si autez ℔ calida fuerit aut plurima aliorum: nec multū ei in consuetudinem ē vinum. aut equidem paucū: sit eius potus paucus ⁊ vinū albuz subtile multum tēperatum: pl'imum dormiat. plurimū quiescat: febris eim facile cessabit. Si autē supersint post hec aliq̄ eius reliquie: apponat hoc idē quod dictū ē regimē balnei ⁊ sessionis in aque concha ⁊ vnctiōe oleoz. aliorumq;.

Cap⁹. v. de medella febris que fit ex ira.

c **Vi accidet** hec febris que ab ira ē: man suescere opz ⁊ sedare ipmq; quiescere ac seipm iocūdare ⁊ mitē facere. Cumq; febris declinare ceperit ingrediatur aque plenā suauis ac tepide conchā: in qua etiā perseueret tēperata mora: egrediatur q; ⁊ siquidē estatis ē tempus fundatur sup corp⁹ eius aq̄ fri. māsuescatq; seipm ⁊ quiescat: proxima sint illi sandalum aqua ros. cāphora. rigeturq; corpus eius bibat de iulab modicū ⁊ aquā granatorum muzorū cum niue. Cibetur frigiō. escis ⁊ humidis: vt acetū. oleū oliue frigidisq; paratis cū aq̄ heserem ⁊ granatorū ⁊ piscibus lapidosis parū cū sale conditis. Nō aūt accipiat vinum: auget eim iracundiaz. Jā tūc plurimum vtatur somno ⁊ requie: hoc etenim banc omnino anullat febrem ⁊ extirpat.

Cap⁹. 6⁹. de medella febris que fit ex tristitia.

c **Vi uero** febris hec ex tristitia cōtigit ⁊ cura tristitie eius mitigationē molliri expediet: eiusq; exhylarationē: letificantesq; audiat cātilenarū diuersitates: vt cythare ⁊ lyre. sz ⁊ tonos dulces ⁊ mitigātes: corpusq; eius tenuiter frica. Ingrediat balneum: sit in domo pa. immergatur cōche aque tēperati caloris vt eo educatur calor corpis ad exteriora modo cōpetenti cibis reficiatur tēperatis: vtt carnibus edorū agnorū ac gallinarum: pullorūq; piscib⁹ quoq; lapidosis ⁊ cucurbitis ac citrolis: oibus bis vt humectetur corp⁹. Nec vero semel multam ciboz accipiat copiā: vinū propinetur ei tēperatū cū aq̄ fri. ℈m cōsuetudinē ⁊ etatem: tēpus instans anni: ⁊ siquidem tempus anni estas ē in frigidis sit locis. Si vero hiems locis secretis tēperatisq;: nec plurimū faciat somnū: bec diebus faciat continuatis vsq; dum calor omnis deficiat corporis.

Cap'm. 7⁹. de medela febris que fit ex vigilijs.

c **Vi autem** hec fit febris vigiliarū cā patiētium sopоratiōe mollienda est. concipiant ergo anbelitu nariū olcū viol' aut oleum cucurbite seminis cōditum cū viol'. cataplasmētur eorum capita aqua decoctiōis viol' ⁊ ninifar. papaueris corticisq; ei⁹ tritarum: ordei quoq; tunsi donec plurimū cōsumpserit somnuz cerebraq; eorū humectentur. Cū ergo ab eis cessauerit febris. mediaz introducatur balnei domū. sup eoz capita fūdatur aqua tepida suauisq;: ⁊ omne corpus cū oleo fricetur diligēter: ingrediatur conchā aque tepide ⁊ dulcis: fundatur q; super eorū corpora interpollate: induantur vestibus ⁊ qescant hora: cibo reficiātur laudabili ⁊ subtili: vt sūt pulli turdi nec vero plurimū accipiant. Et siquidē est qui cōsueuerit potum vini. propines illi parū plurimum mixtū vt accelerēt eorū ciborū digestio: quz sit vigiliarū extenuare digestionem vt eorū humectentur corpora: vinum teim plurimū mixtum humectat corpora. si ergo expedit humectationē molliri corporum. Illis quibus hec febris ex accūtibus aie cōtingit proḃeant ā coitu: desiccat eim corpora.

Ca⁹. 8⁹. de medela febris q̄ fit ex apostemate.

c **Vi hec autem** febris diurna accidet ex apostemate glādoso alijsve apostematibus calidis oz sanguine mi

neatur vena mēbro cōpetēti in quo est apostema ⁊ cataplasmetur epithimate oportuno. vt epithimata simplicia ⁊ stringentia sint ac extinguētia que ⁊ ꝓhibeant ⁊ repellāt māx fluxum. bibat extinguentia ⁊ refrigerantia. vt ptisanaz. granatoz aquā. iulab pslij semē ⁊ portulace. meȝ auris cibet ex cucurbita masso. spiachijs attriplicib⁹ qz scis cū aq̄ granatorū ⁊ beserē silibusq;. Quiete i locis vtaf frigidis. dōec oio sedaf dissoluaturq; ⁊ maturetur euacueturq; qd in eo ē. Caueaf aūt balnei introitus vini potus donec cōsumatur morb⁹ hec ergo sunt que oportuit de diuersitatū vnius dici febriū mede la cōmemorare. Jam nūc aūt de medela febriū ex putredine incipiemus ꝓponemusq; eam que communis est omnibus putredinibus.

Ca⁹. ix. de cōmuni medela febriū ex putredine.

b **Jcimus** oportere in medela febrium ex putredine minime cōmuniū trib⁹ vti primū febris caloris extinctio ac aduersari ei. Secūdū autez euacuare humorē putridū. Tertiū vero regimen cibozum ac potus electio. Et extincto quidē caloris febris faciēda ē cū refrigerantibus ⁊ humectātibus cibis. s. ⁊ medicaminibus. Et quoniam morborū medela cōmunium fit febri ipsi aduersantibus febrisq; est cōplexio calida ⁊ sic. medela eius ⁊ cura in rebus ē refrigerantibus ⁊ humectātib⁹: nisi q̄ minime vtēdum est his que refrigerant ⁊ humectant simpliciter sed secundū q̄ morbi expetit cōplexionis q̄titas: ⁊ ꝑ cōplexionē corporis naturalem: patiētisq; etatē ac anni presens tēpus. sed secūdū cōplexionē regionis: ⁊ secundum q̄titatem morbi cōplexiōis: qm̄ qū erit febris caloze fortis ⁊ acumine: oz nos multa facere ea que refrigerant ⁊ extiguāt: vtarisq; refrigerantibus secūdū egressionē corporis a tēperantia in caloze: hoc aūt cōmune quidē est quod oz equilibrari i omni morbo venienti ex mala cōplexiōe. Nec te tamē lateat medici notitia virissime tractari nō posse subito intuitu sed artificio ex arte. Si etenim posset medicus morbi qualitatez q̄titatem diligenter percipere: medicaretur aliquibus que sufficerent repugnationi eius ficretq; sanitas. Sed cognoscimus ex subitione. quia aꝓximando vsus longitudinem exercitij i morborū medelis. Oportet quoq; ipsam secūdum cōplexionē corporis naturalem esse medelā. vt si quidē complexio corporis naturalis frigida: egemus in febribus rebus que fortiter refrigerant eo q̄ corpus hoc frigidū a cōplexione naturali plurimū elongatū est. q̄ si corporis est. ca. cōplexio. necesse ē huiusmodi medicaminibus vti refrigerantibus minus: nō enī corpus a naturali plurimū elongatū est complexione. Sic ergo se res habet in omni morborū medela q̄ ex diuersitatib⁹ fuerit male cōplexiōis. medela nāq; infirmitatū cōmunis est corporis egrotantis in naturalē reductio cōplexionē. Utimur ⁊ refrigerantibus secūdū infirmitatē anni tēporis presens regionēq; quā i habitat: qm̄ si hec oia ca. aut pl'a. necessū est maiorē esse refrigerationē caloris febris extinctionem. Si vero frigida sunt oia cōmodū est minus extinguentibus vti ⁊ refrigerantibus. Adhūc modum oz diuersitatū oium ex mala cōplexione morborū esse medelam. i. f. ⁊ humidorū ac siccorū atq; banc quam ꝓposuim⁹ regulam ministra.

Capitulum. x. de euacuatione humoris putridi.

b **Umoris** euacuatio putridi bis molienda ē medicaminibus quorū sit illum euacuare humorē qui febrē parit: vt siquidem febris fuerit tertiana fiat euacuatio medicaminibus quorū ē cholericū exinanire humorē. Si vero quartana bis que humorē attenuant nigrū. Qz si quotidiana pblegma euacuantibus Si vero sanguinea febris est pblebotomo. At vero si composita ē febris vtēdū est certe medicamībus laxatiuis que dominātē in cōpositione humorē euacuēt quēadmodū eplanabimus. Oz aūt de oibus dari medicaminibus tm̄ q̄ quantitatē ex corpore morbū generātē euacuēt. Dictū est autem hoc quidē eē qđ medici nō possint notitia certissima teneri. Cognoscet hec autē quātū consideratio mōstrat ⁊ artificiū quātū ꝓprius accepere poterit. hic aūt cognoscet qui plurimū in arte exercitatus ē medicine ⁊ expulsione morborū frequētationeq; infirmitatū lōgo tēpore. Nec vero laxatiuū in morbi oz dari principio quz humor maturus nō est nisi sit humor quidē excitatus. Si enim medicamīe vtaris laxatiuo ⁊ humor crudus ē euacuabis quod in eo sabtile ē ⁊ tenue superitq; crossū eritq; simpliciter nihil habēs secū qđ illum subtiliet ac maturet: vnde ⁊ difficilioz fit eius maturatio ⁊ labor ad excoquēdū illū nature: fitq; morbus ꝓlixior. Cū aūt videris infirmitatē tumultuātē ⁊ de loco ad locū trāseū

UVA. BHSC. IyR_125_1

tẽ:ledítqz infirmũ ꝛ cõcutit. Tũc iã in principio euacuãdum tibi bumoꝛ nec ſuſtinẽdũ donec maturetur vt quieſcat egro tãs. Et ſciendũ qm̃ nõ oꝫ quãtitaté eoꝝ intueri que euacuãtur ſed maxime neceſſe ẽ qualitaté ſpeculari: ꝛ ſiquidem euacuatur bumoꝛ morbũ generans oꝫ eius tantã exinanire quãtitaté quãta opus ẽ ſiquidẽ patiẽtis ꝓferat virtus: qõ ſi id quod euacuatur bumori morbũ generanti contrarium ẽ amputetur ſolutio: ꝓbibeaturqz euacuari: niſi ſic fiat morbus augmentatur: nec egroti perferret virtus. Quod enim educetur bumoꝛ eſt quo maxime coꝛpus eget: oꝫ ergo intuearis in eoꝝ que euacuãda ſunt exinanitione quin ꝛ infirmi virtuté ac etaté anni tẽpus quã inbabitet regioné ꝛ conſuetudiné euacuationis ꝛ iclinationẽ bumoꝛis: ꝛ virtus equidẽ egroti cõſideꝛãda ẽ: qm̃ ſi fortis fuerit ꝛ ſufficiẽs euacuãduz eſt iuxta quod exigit neceſſitas ſemel. At vero ſi debilis mitme euacuetur: ſed vtendũ eſt refrigeratiuis ꝛ reſtringentib⁹ donec virtus redeat ꝛ tunc adbibenda eſt euacuatio coꝝ que oꝫ. Q⁹ ſi virtus debilis eſt medicina nõ forti ſz paulatiz que oꝓoꝛtet euacuabimus pluribuſqz vicibus ne forte imutata virtus deficiat. Intuenda quoqz infirmitas tẽpus preſens ac regio in euacuatione: qm̃ ſi etas iuuenis eſt ꝛ tẽpus anni ver: aut autũnus ꝛ aer tẽperatus ꝛ regio ſimiliter: ſeml⁹ euacuari purganda oꝫ. Si aũt etas ſit pueritia vel ſenectus ꝛ tempus quidẽ eſt aut eſtas aut biems. toꝛpoꝛ. aer calidus grani caloꝛe aut frigid⁹. regioqz frigida vt ſeptẽtrionis: aut calida vt eſt auſtralis nõ euacuetur infirmus: ꝙ ſi vrget ne ceſſitas exinaniatur parũ pluribus vicibus. hec quoqz in loco oꝫ intueri tẽpus quo euacuare neceſſe eſt. Et ſi gdẽ eſtas eſt ſuperius vomitu egrotũ euacues. Si autem biems laxatiuo medicamine ſicqz qũ ꝓpinas medicamen in eſtate dũ aer eſt frigidus tẽpoꝛe quo naturalis caloꝛ per omne diſperſus eſt coꝛpus. Quantitas quoqz euacuationis intuenda eſt ex conſuetudine patientis: qm̃ ſi infirmus eſt qui laxatiuo conſueuerit egetqz euacuatione euacuetur ꝙtum opus ẽ omni poſt poſito timoꝛe: at vero ſi nõ conſueuerit cũ timoꝛe euacuetur: ꝙ ſi vomitũ ꝓuocãti cõſuetus eſt purgari medicamine ꝛ nõ laxatiuo. aut laxatiuo ꝛ nõ vomitu: eo quo cõſueuit euacuari oꝫ modo. Conferẽtius enĩ ẽ ꝛ illi vtili⁹. Sic quoqz in euacuatione que pblebotomo fit intelligẽdũ ẽ: bec ẽ ſi pblebotomo purgari cõſueuit: eſt quoqz g egeat ſanguinẽ miui: ſãguiez iuxta qõ op⁹ ẽ ſ̃ brabas. Si vero minie ꝛſueuerit pedentim educas minuſqz ꝙ eſt opus. Intuenda eſt quoqz materie inclinatio in euacuatione celebꝛanda: qm̃ quidem ſi materia longa ꝛ in parte epatis eſt inclinata ꝛ eſt in gibboſo latere euacuabim⁹ medicaminibus vrinã ꝓuocantibus. Si inclinatur in ꝓfũdo latus materia: exinanimus medicaminibus laxatiuis. Quod in ſtomaci partes atqz ad ſupioꝛa eius vomitu euacuetur. ſi vero ad inferioꝛa laxatiuo At vero ſi ad inteſtina cliſteri purgãdus eſt bumoꝛ. His collationibus euacuatio na libꝛanda eſt in omnibus morbis ꝛ paſſionibus qũ euacuandũ quid erit.

Lᵃᵖ. xi. de regimine. ſc. per victũ.

Er victũ regimen oꝫ ꝺm morbi eſſe naturã ac tẽpoꝛa eius. ſed ꝛ ſecũdũ infirmi virtuté ac cõſuetudiné. ſed ꝛ ſecũdũ coꝛporis figuram appetituſqz inclinationẽ ſed ꝛ ſecũdũ ꝙ accenditur: ac iuxta ꝙ accidũt egroto ſigna accidentia a poꝛreetiõe ꝓbi bẽtia ciboꝝũ. Et nã gdẽ morbi. qm̃ qũ febriũ ceteroꝝũqz moꝛborũ: quedam quidem ſint acute: quedam autem diuturnioꝛes ꝛ longe. Oꝓoꝛtet infirmi regimen ſecundum morbi diſponi in cibis acumẽ ac eius dilatationẽ. Et quoniã acutoꝝũ moꝛborũ diuerſitates multe ſunt ꝛ quedã que peracute ſunt in vltimo acumis atqz bec q̃ in. ij. aut. iij. aut. iiij. aut. v. finiũtur die. quedã nõ ſimpliciter acute. que ad. vij. ix. xj. extẽdunt diẽ. queda quoqz ad quartũdecimũ. ſed ꝛ q̃dã acute ſunt: ſed ẽ in eis moꝛa: atqz bee ſunt q̃. xiiij. trãſgredientes ad. xx. ꝓtinguũt: quedã ãt bis tardioꝛes quoꝝ oiuz oꝛdinẽ exponemus loco quo de moꝛborũ tractabimus naturis ꝛ tẽpoꝛibus eoꝝũ. Si quidẽ in vltio fuerit moꝛb⁹ acumis ꝛ dietã quoqz in vltimo ſubtilitatis eẽ expedit vt aqua pura cũ inlab mixta aut violato ſirop. aut aqua mell. aut ſquingibin. Si aũt morbus ẽ g ad. vij. gueniat: buic aqua oꝛdei ꝓcẽit cũ ʒaccara ꝛ inlab. aut violarũ ſirop. Q⁹ ſi ad nonũ gueniat ꝛ quartũdecimum aquã dabis oꝛdei cũ ſua farina aut aquã eius colataz bis in die aut aquã quidẽ oꝛdei in dici principio: eius aũt trãſeuntem medio mezaurũ cũ cucurbita ꝛ ſpinachijs alijſqz ſimilibus que preſentia tenueris: ſic ſe res bz in moꝛborũ regimine g minus acuti ſunt bijs. ſ. que croſſioꝝa ſunt. quãtũcũqz autẽ moꝛbus acutioꝛ ẽ cibũ ſubtilioꝛẽ eẽ conuenit: quãto autẽ m i nus acutus ꝛ cibũ groſſioꝛẽ eẽ decet. Dabis ẽt quibuſdã in moꝛbis aquã oꝛdei ſubtilẽ. in longioꝛibus aquã eius cũ purgameto ſuo. Poꝛro in moꝛbis ꝓlixitatẽ babẽtibus vt tertiana nõ pura: quotidiana. quartana ſimileſqz bis morbi ꝓlixi croſſioꝛẽ deſideꝛãt dietã ꝛ nõ ſubtiliari: augeaturqz ci⁹ quãtitas donec ad ſtatũ moꝛbus peruenĩat. Si etenim in huiuſmodi moꝛbis ſubtiliaueris dietã fortaſſis eẽ ſecur⁹ nõ poteris quin cadat virtus in ſtatu moꝛbi: nec erit fortaſſe infirmitati virtus qua reſiſtat paſſioni qum ſit moꝛbus circa ſtatum fortioꝛ ꝙ fuerit. iõ ergo expedit dietẽ ſubtiliatiõez ꝛ diminutionẽ in ꝓlixioꝛib⁹ moꝛbis circa ſtatũ fieri q̃ virtus occupetur tunc tempoꝛis in aduerſando egritudini quatenus ſuperatam effuget. Cõparauerũt aũt antiqui medicoꝝũ infirmi virtuté expẽſis: moꝛbũ peregrinatiõi. medicũ pegrinãti. pegrinãs nãqz expẽſas extimat itineris bm virtutẽ ꝛ longitudinem. Sic ꝛ medicus virtuté moꝛbo reſiſtentem compenſat bz ipius breuitaté ꝛ longitudiné: ꝛ ſiquidẽ viderit moꝛbũ breuis eẽ ſpatij ſtatuſqz ꝓpinqui. cibum ſubtiliat ꝛ iminuit. Sicut pegrinans cuius ẽ pegrinatio ꝓxima: vnde ꝛ expenſis egeꝛ breuioꝛibus. At vero ſi moꝛbũ ꝓlixum aiaduertit: virtuté a principijs cõſeruat egritudinis ne forte virt⁹ deficiat: veniẽte ergo ſtatus tpe virtus fortis eſt: ſic ꝛ pegrinãs ſi longum ẽ iter longioꝛes apparat expẽſas: ne forte eius deficiãt expẽſe añ ꝙ ad locũ attingat ꝓpoſituz: debiliteturqz ac deficiat virtus. At vero dicte regimẽ bm morbi tẽpoꝛa ſic oꝫ eẽ. Cõmodum ẽ i morbi principijs cibũ ad croſſitiem inclinari. ne forte infirmi fiat trãſitus de groſſa ad ſubtilem ſemel dictam: noccatqz ipi amplius. diſſoluaturqz eius virt⁹ ꝛ debilitetur. Debinc aũt eius iminuatur croſſities paulatiz ꝛ per dies. donec moꝛbus ad ſtatũ peruenĩat: quo quidẽ oꝓoꝛ dietam tempoꝛe in vltimo eẽ ſubtiliratis: vt ẽ prãdij dimiſſio ac inniti iulab. aqua mellis. viol' ſirop. ne virtus in ciboꝝũ oc cupetur digeſtiõe: conuertatqz oẽm ſui curã ad moꝛbo reſiſtẽdum expellẽdumqz. Ut vero cepit moꝛbus declinare: cibus quoqz croſſari incipiat: regendũqz reſurgẽtiũ ab ifirmitate regimine egrotus. Dicte poꝛro regimẽ bm infirmi virtutẽ contẽplari oꝫ ꝛ ſi quidẽ patiẽtis fortis ẽ virtus. pacutus moꝛbus ſiquidẽ ad ſtatũ peruenerit reges hunc ſubtili plurimuz ciboꝝum dimiſſiõe ꝛ iulab ac viol'. ſirop. cũ aqua tẽperata. ꝙ ſi debilis ẽ virtus nec moꝛbus acutus: ſtatus quoqz remot⁹. infirmũ hunc dieta reficies ad croſſũ inclinãti ſepius ꝛ paulatim. quo virtus cõſeruetur ad ſtatus vſqz morbi tempoꝛa. At vero ꝛ ſi virtus fortis ꝛ ſtatus longius poſitus hunc cibo reficimus infirmũ tẽperato ſemel tm̃. At ſi virt⁹ fortis ꝛ ſtatus moꝛbi ꝓximus ſubtilẽ dabimus cibum: atqz boc eſt vt oio victu amputato ſola vtatur mellis aqua ac iulab. ꝙ ſi tẽperatã ſentimus virtutẽ ſtatũqz remotũ tẽperato reficiatur infirm⁹ cibo ſemel tm̃. At ſi virtute tẽperata ſtat⁹ inſtat ꝓximus cibus erit infirmo ſubtilis ꝛ ſepius. Augmentum eteim ꝛ croſſities cibi virtutẽ quidẽ auget partterqz moꝛbũ ꝓtraqz ſubtiliatio cibi ꝛ iminutio virtutem iminuũt: ipm quoqz extenuat moꝛbũ. At vero cibus in ſubſtãtia tẽperat⁹ ſua ꝛ quãtitate virtutẽ ſuo tuetur loco. ſic quoqz oꝫ ſi ex repletione moꝛbus fuerit ac virtus fortis ſubtiliari cibũ ciuſqz iminui quãtitatem. Cum vero ex euacuatione fit moꝛbus: ꝛ virtus ẽ debilis cibũ vtile ẽ eẽ croſſum: ſz eius iminuenda ẽ quãtitas: biſqz in die ſepius apponẽdũ ꝛ non ſemel. Cũ aũt ẽ fragilis virtus ex repletione moꝛbi. aut cum virtus quidẽ fortis ꝛ valens ꝛ moꝛbus exinanitiõe cibũ eẽ in ſubſtantia ac quãtitate cõuenit temperatũ. Obſeruãdũ ẽ etiã regimẽ bm anni tẽpoꝛa ciboꝝz. Si eim eſtas fuerit anteꝙ meridies tranſeat prandenduz ea boꝛa. ſ. qua naturalis validus ẽ caloꝛ: ſintqz oĩa quibus infirimus reficitur frigida actu: vt aĩa voluntarie illa ſuſcipiat ꝛ in quibus quieſcat. Q⁹ ſi tempus biems ẽ: circa meridiem cibi ſit boꝛa quz naturalis caloꝛ fortis ẽ ꝛ in oẽs diffuſus coꝛpis ptes. ſitqz qõ ciboꝝũ ſumit vel medicaminis actu calidũ atqz boc modo in oĩbus faciẽdum ẽ moꝛbis

Eſtimatio aũt ciboꝝũ bm cõſuetudinẽ talis ẽ. Intuenduz ſi fuerit infirmo in ſanitate ſua cõſuetudo ciboꝝz copia: bũc nõ oꝫ ꝓbiberi a cibis tã ꝛſi morbi nõ expetet natura. Si eiz ꝓbibueris illi cibos virtus diſſoluitur ac deperit: ꝙ ſi cibo rum illi cõſueta ẽ paucitas: bũc oĩmodis arcẽdũ ſubtilibus refice. Si eim croſſioꝛa appones virtus nõ ſubſtinebit. ꝛ grauata debilitatur. ꝛ debilitata perit cũ qua ꝛ infirmus etiaz ſi moꝛbus minime ſit acutus. At vero ciboꝝum ponderatio bm coꝛporis figurã. ſiquidẽ coꝛpus rarum fuerit plimũ bunc a cibo arcẽdum minime iudicamus. paſcendũqz bm ꝙ moꝛbi expetit natura. At ſi ſpiſſum egrotantis coꝛpus aſpexeris cibus buic iminuendus ac ſubtiliãdus eſt: quinetiã ꝓbibẽ-

UVA. BHSC. IyR_125_1

dus siquidem ita iudicaueris. Sequitur ciborum iudicium
ꝑm accessionū tempora. Considerandum eim si febris fuerit
imobilis ⁊ minime variabilis: nec mixta ꝓhibēdus erit pa
tiēs accessiōis tpe ⁊ añ sex horas donec idurañ calor ⁊ actio
deficiat. Attamē si nō patitur infirm⁹ d ōec febris oio deficiat
nō oz illū refici dū calor i supiorib⁹ vl interiorib⁹ est corporis
aut i oia diffusus mēbra. sed qum a pectore ardor cessauerit
⁊ a ventre ⁊ in his leuiatus locis ad extrema cōtēdet. In cō
tinuis aūt febribus patiēs cibo arcend⁹ ē dū difficultas vi
get feb. hec eni cōferētius ⁊ vtilius magis digestioni eorum
qui sumūtur descensū accelerās ciborū ꝓp caliditatis leuita
tē. Si ē actiōis ⁊ difficultatis feb tēpore patiēs reficiatur: oc
cupatur a resistendo febri natura a ciborū digestiōe: sed ⁊ sto
machus qū nō naturali fuerit calefactus calore cibos nō di
gerit ⁊ alterantur in febris materiā: qua auginētata morbi
tēpus producit ⁊ oppilatio venis superuenit. Quādo autem
febris ē accessus varius ⁊ incertus ⁊ minime ordinatus: tūc
quz necesse fuerit infirmū refici disponēdū est regimē ciborꝫ
ꝑm appetitū infirmi: ciusqz ad aliquā inclinationē. Cōsidē
rādū nāqz ē si infirmo multi sunt vtiles ⁊ cōferentes cibi ni
si ꝙ quidā minoris sunt vtilitatis si infirmi aīa ad minus in
clinatur vtile: appetitus egroti sequēdus ē: dabilisqz quē desi
derat cibū. Cōferentior eni est illi ⁊ vtilior ⁊ corpi eius melio
ri eo ꝙ libētius suscipit: sic ēt in oib⁹ alijs faciēdū rō approbat quibus curādus ē morbus aliquis. In mēsurādo aūt cibū ꝫz accidētia que infirmū a cibo ꝓhibēt intuēdū siquidē in stomacho superfluitas ē ciborū aut in visceribus ⁊ inte
stinis crapule oīmodo reficiēdus nō ē nisi stomachus purge
tur ⁊ intestina crapula vacuētur. Sic siquādo euacuādi fue
rit necessitas infirmo aut laxatiuo aut clisteri aut a siapho
aut deniqz phlebotomo aliqz cibum nō oportebit dari nisi
post euacuationē corpis ac purgationē. Potus autē regi
mē in tria diuiditur aquā medicinalē potū ⁊ vinū: aque quidē est refrigerare ⁊ humectare: ⁊ si quidē febris ē de cōtinuis
⁊ vrentibus vt causon maturitatisqz signa iā manifesta sunt
⁊ virtus valida ⁊ infirmi cōsuetudo aquā potare frigidam:
nec principaliū aliquod mēbrorū debile: nec apostema. b⁹i
ab aq potu frigidissīe minie arcēdū. At si maturitatis minie
signa appēt virt⁹ ē debilis excellētiū aliqō mēbrorꝫ apostēa
ticū. nec ifirmo aq bibēdi frāz ꝓsuetu° hūc oio friozis aq po
rectionē ꝓhibeas. Sed ⁊ si tēpus ē estas ⁊ febris in acumis
vltio ⁊ maxie stō ⁊ epate debilibus arcetur gnimo aquā tem
perati frigoris propina. febre aūt cōstantiā tenēte periodicā
aquā oz patēi ꝓpinari frigidā accessiōis eius medio tēpore.
At vero in principio nullo penitus mō aqua frigida ē pmit
tēda. Si sit aūt febris minime acuta sed humor crudus pro
bibenda aque frigide potio. Si enim plurimū sumatur mul
tas fouet: vt ē apud hypo. egritudines in libro acutorum mor
borum. Immoratur eius p mēbra infusio. ac descensus diffi
cilis fit: maturatio differtur ⁊ prolōgatur ei⁹ mora in stoma
cho: facitqz in pluribus infirmitatibus vētri vētositatē. ⁊ siqō
contingerit stō dominātē eē cholerā corrūpitur aqua ⁊ i cho
lerā cōuertit. Quāqz post tēporis lōgitudinē ad intestinū de
scenderit ieiunū nō facile ab illo separatur ⁊ mittitur ad epar
⁊ renes: pectus ⁊ pulmonē. Que quz ita sint nec vrinā prouo
cat nec sitim extinguit in hac habitudine. Nō eni facile a stō
mittitur nec ad profunda mergitur corpis. iō ergo cū quibus
dā dāda ē siropis vt iulab aut squigibin. Medicinales
aūt potus quidā quidē squingibin ⁊ est potus febricitantib⁹
oportunus: aut simplex ⁊ ē conferēs causon patiētibus ⁊ cho
lericas febres refrigerat eni ⁊ extinguit ⁊ incidit humoris vi
scositatē: subtiliat imittitqz ad venas: oppilationē aperit: hu
morē educit putridū nisi ꝙ tussi minime cōuenit: sed nec inte
stinis ad que humor defluit acutus excoriās ea ⁊ educens.
qui aūt ex semibus factus ē phlegmaticis prodest febribus.
Amplius eni diffunditur ⁊ subtiliat vrinamqz prouocat. At
vero iulab refrigerat ⁊ extinguit sitiz mitigat: est ⁊ quidē mel
lis aqua subtiliās incidēsqz phlegma sine forti refrigeratio
ne: est ⁊ sirop. viol. emolliens naturā asperitatē liniēs canali
um pulmonis ⁊ pectoris acumēqz sedet. Vinū autē cale
facit subtiliat: corpus cōfortat: digestionē procurat nisi ꝙ fe
bricitantibus ex cholera minime cōuenit: sed nec acutas lon
gasqz patiētibus f.b: vt tertianā nō purā: quartanā ⁊ quoti
dianā. in quibus quz maturitatis vestigia apparebūt vinum
subtile dandū est qō inter nouū vetusqz mediū sit: parum tē
peratū: adiuuabit eteni naturā ad maturādā materiā ⁊ sub
tiliādā qum barū fit febriū excitatio de crassis humoribus.
At vero si sit in capite grauitas minime dādū est quz sit eius
ventriculos replere cerebri superfluitatibus. Caloris etenim
sui causa eius elcuatio ad caput acceleratur: elevatqz qui in
corpore sunt secū humores. vtile aūt ē debiles patiētibus fe
bre: si virtus debilis sit maturitatisqz signa manifesta. si dec
aquosum ⁊ subtile. Ad hūc itaqz modus oz eē regimē cibi ac
potus in oibus passiōibus ⁊ morbis: faciasqz hanc tibi regu
lam qua egrotanti cibū porrigas ⁊ potū: hec ergo sūt q̄ noa
oportuit ponere de cōi regimine in febribus que ex putredie
fiunt humorū: medela aūt singulis propria simplex iam deinceps incipienda est. Tertiane pure regimē primū icipiēdū ē.

Capitulū. xij. de tertiana pure febris medela.

Et quoniam ex his que dicta sunt dictmus medelam putridaruz
febriū esse per extinctionem caloris: ⁊ putridi euacuatione humoris: ⁊ tertiana febris vtroqz eget: nisi ꝙ calor
in tertiana si sit pura fortior ⁊ amplior ac maior est materia
qū huius febris sit aduentus de cholera. rubea: que ceteris est cōplexionis calidioris hūorib⁹ subtilioriqz materiei: magisqz
necesse habemus calorem extinguere ꝙ materiā euacuare.
Dio eni ⁊ per oia qū incepcrit febris hec naturam emollire
expedit: sed his que refrigerant cū mollificatione. vt est duorū aqua granatorū cū suis adipibus ⁊ zaccara: succ etiā prunorū ⁊ aqua tamarindi. cass. f. aut cū aqua lebelabi: in qua
defricata sint zurizidacū i al' cassia. f. aut zaccara. aut sirop. r.
reppetitus cū squingibin aut aqua. r. de vnoquoqz iuxta ꝙ
opus est. Si vero cū febre sit cephalea ⁊ turbatio clisteri vti
oportet molli in quo est ordeū iuiube sebestem: ninifar: catbemia. furfur violarū oleū. zaccara rubea: ⁊ murri quo ad inferiora trahatur materia. Sit aūt patientis loc⁹ frigidus quē
excusserit aquilonis ventus: si quidem tempus fuerit estas:
ꝙ si biemis est tempus in tēperatis locis aeris. Cū aūt euacueris egrotū mane intuearis: ⁊ si quidez dies est accessionis aquā granatorū dabis ei muzorū ⁊ iulab. cū pauco portulace: semine diligenter trito: aut aquam tamarindorū diligenter fricatorū colatam: cū aqua melonis indi: aut aqua
citroli cū portulace semine aut spodio. propinabis autem ab
accessionis hora post terminationez rigoris aquaz plurimā
frigidam si quidem stomacho ⁊ epati nō est debilitas: maxime aūt si humor maturus sit. Pulchram enim habet actionē
in calorez refrigerādo. Caueas aūt aquā dare. f. hora accessiōis si quidem fuerit tertiana febris nō pura: aut alie febres
que accenduntur: nisi ematuratio manifesta sit: hec enim humorem crudificat augetqz. Die aūt qua cessauerit accessio
dabis illi aseselēbe. a. xl. z. vsqz. l. cū. x. z. zaccare aut sirop. vio.
vt aūt porrexeris seselembe succū post. iiij. horas squingibin
puri a. x. z. vsqz. xx. cū aqua ro. granatūqz sugat muzū. Non
enim oz dari squingibin statim post ordei aquaz: sed nec cū
ea miscere ne forte anteꝙ digeratur illā a stomacho emittat
nec pascatur laudabiliter corpus. Amplius ordei aqua refrigerat ⁊ humectat q̄diu in stomacho est anteꝙ digeratur ⁊
ad epar mittatur ac fiat sanguis. Sed nec incōgruū erit squigibin patienti dari ante ordei aquā horā: hec eni plurimū cōsonat nature: precedit eni ⁊ elimat que in stomacho sunt ⁊ intestinis ac venis: emittitqz que in eis sunt viam parans ordei
aque quo citius qum digesta fuerit diffūdatur. Debinc antē
quatuor post ordei aquam horis squingibin rursum dabis q̄
ordei aqua a stomacho ⁊ intestinis subtilibus ad epar facilius transeat. Post horā vero plenam mezaurū dabis de atriplicibus factū cū cucurbitis. spinachijs. bleta. cabezi. lactucarū radicibus. Quodcūqz preles fuerit cū granatorū aqua
ac portulacarū aqua ⁊ beserez cū amigdala ꝑ oleo. aceto aut
medulla citrolorū ⁊ cucumerū: lactucas portulacā refrigerata cū aqua beserē ⁊ granatorū muzorū aut prunorū recentium aut aqua zezeri i al'gerseti ⁊ similia de cibis frigidis. vtilia nāqz sunt hec hanc febrē patientibus. vt ait hypocras in
aphorismorū libro humectātes cibi cōueniūt febricitantibus
oibus magis āt pueris ⁊ mulieribus: ⁊ q̄rū sunt humidiores
cōplexiones: qm medela est infirmi ad propriū reductio statum ⁊ naturam: febrium aūt est corpora calefacere ⁊ desiccare: egentqz vt reducantur ad habitudinē naturalē his quere
frigerāt ⁊ hūectāt: pueri aūt humidioris inuenibus sunt complexionis mulieresqz humidiores viris: quare in febrib⁹ humidioribus egent vt ad naturalē redeant statū. Oz aūt cum
his quoqz si tēpus estas fuerit cibos eorū ¦ceū niue refrigerari. Hoc aūt cauendū in his quorū stomachus ⁊ epar debiles
sunt. Facta nocte accipiat aliquid. siropi beserem aut aquaz
granatorū ⁊ spodiū: portulace semen lebabū semis psilij: de
vnoquoqz iuxta ꝙ opus est cū aqua frigida. Accessionis vero die febris: aquam ordei minime dabis differes prandiuz
donec oio finiatur accessio: aut in tēpore alleuiationis eius.

UVA. BHSC. IyR_125_1

Si vltimo erit diei tēpus in al'tipus eius nō incongruū erit tunc diei principio aquā propinare ordei ad subtilitatem inclinātem: nec cessabis infirmū regere rebus refrigerantibus ꝛ extinguentibus donec signa maturitatis afferat vrina. Hec enim febris si pura fuerit septem tantum in pluribus circulis abscinditur. Vt autem signa videris maturitatis apparentia patientem temperati caloris inducas balneo: quem sedere in media facies domo balnei. Rorabisq; sup eum dulcez ac tēperati caloris aquā. vt ꝛ dissoluatur ei⁹ mā ꝛ cōpleatur eius maturatio. Sz nec quidē peccaueris si bui⁹ febris pure dūm post. vij. induxeris balneū die ēt si nō maturitatis signa appareāt. qum sit hac in febre materia subtilis ꝛ pauca: idcoq; facilis ē dissolutiōis. magis aūt si cōsuetum egrotanti ē itrare: aut omni die aut secūdo vel tertio balneū. Q si appetitus inclinatur ei⁹ ad balneū iam cōferenti⁹ erit. Sit aūt qua igredietur die tipo febris vacuus ꝛ stomachus eius cibis oibus. Vt autē induxeris plurimū patiētē fricare noli ne forte fiat illi fatigatio. Sz sit ois tua intētio vt intraverit aquā tēperati caloris supeffusionē facere vt māe soluā tur reliquie: humecteturq; siccitas corporis: supeffundes aūt aqua ca. corpori paulatiz. Sitq; primo aqua tepida. debinc ad calorem paululū inclinans. Debinc vero aqua temperati sit caloris qum sit cōtrario ad cōtrariū transitus semel malus in oibus. Egressum autē balneo cōponas assignato regimine: ꝛ si quidē animus ipius inclinatur ad quosnis lapidosos pisces aut pullos paruos nō incōmoduz erit illis cibari: būectant eim corpus. Oportuni aūt sunt illi pisces cuz sequebago ꝛ pulli cū beserem. aut aqua granatorum bisq; similia. Q nō si patiēti accidat subuersio sētiatq; z i ore choleras nō inutile erit vti vomitu cū squingibin ꝛ aqua calida ac stomachū mūdare: cui post vomitū dabis sirop. gra. aut beserē sirop. cū aqua fri. Caueas aūt illum ab omnibus cibis q̄bus inest acumen ac punctio: medicamibusq; vtatur quiete ꝛ vacuitate. nec ad irā adducatur ꝛ tristitiam. Confortāt eteim hec cholerā ru. Si ergo dūs febris tertiane. s. pure hoc vtaf regimine: septimū vero trāsgredietur febris eius die termiabitur aūt quarto aut quinto sextone circulo.

Cap⁹. 13⁹. de tertiane nō pure febris medela.

Tertiana pozro nō vera febris est longioris temporis: accessiōesq; eius horis xij. longiores: nec ē cum caloze eius acumē aut morsura. sicut in loco in quo signa descripsimus dictum est. Hec eteniz febris maxime ex phlegmaticis est ꝛ cholere rubee admixtione: maioq; est calide māe. quare plurima adhibēda humori euacuationis cura. Qio aūt ꝛ in oibus vria pside randa est: palpandeq; ꝛ cōsulende artarie: ꝛ si quidē vrinaz videris tinctam: ꝛ in arterijs celeritatē oz patienti dare primo quidem ordei aquā tribus deinceps horis aut. iiij. squingibin. ꝛ aquā frigidam. ꝛ pull' reficies aut zirebazi iure: aut cū aqua beserem: aut granatis hoc aūt die quo febris nō accenditur. Qū etenim habet hec longitudinem febris nō accēditur. Qū etenim habet hec longitudinem febris oz custodie virtutis adhibere diligentiam vsq; infirmitatis statum. Accessionis vero die mezuaro refice: aut cucumeris: aut zirei in al' citruli medella. Refrigerant enim hec ꝛ humectant vrinā q; prouocant. Sit aūt hec accessione finita. Intucaris quo q; naturam oz que si dura ꝛ sicca fuerit mollienda est cass. f. rotula ꝛ terēgebino aut tamarindis q̄titate qua tēperatur natura. Nō enī euacuationem comodū est bui⁹ in febris magnam principijs facere: donec materia maturetur: debinc dabis ordei aquam: post q̄ squingibin hec quidem die quo tip⁹ febris cessat. Accessionis vero die squingibin propina soluz quē oz mazauris post accessionis finem refici. Veniente vero infirmi septimo die: si aliqua videris maturitatis signa apparere iam tūc euacuare incipies aut laxatiuo aut vomitu: aut vrine prouocatione. Et laxatiuū quidem erit absinthij ō coctio: qm̄ absinthij hac in febre vtilitas māifesta est modis q̄pluribus: vno quidem qm̄ in eo est pōticitas: ideoq; stōachum cōfortat qū hac in febre stomachus debilitetur phlegmatis incōmoditate: quoniā confortatione illi opus est vt cibus perfectius digerēs phlegma nō generet. Plurima nāq; phlegmatis generatio ex debilitate prouenit stōaci qū nō ad bonam valeat ciborū digestionē. Secūdo vero qm̄ vrinā ꝓuocat vel excitat absinthiū sua phlegmatici humoris subtilia tione ꝛ aperiēdo meatus. Tertio quoq; qm̄ in eo virtus ē attrahens choleram ru. que etiā chimoz est radix banc generantiū febrē. Nō oz tamē vti absinthio: nisi post materie cmaturationē: si etenim ante vteris lesio fiet maifesta. Absinthio nāq; due sūt virtutes cōtrarie: altera stringēs: altera vero solues: q̄ si vtaris ante maturitatē arctatione sua eruditatem auget materie ꝛ duritiem: difficiliusq; fit eius dissolutio. Atvero laxatiua vult humorē laxare virtus. nec prenalet eius repulsa cruditate: qua ex re nature fit lexio laxatiuo ꝛ attractiuo in al'labor ꝛ alteratio debilitaturq; virtus eius. At vero qū post maturationē qs vtitur absinthio: pōtica qdē q̄ ideo virt⁹ ꝓstrigēs mēbra cōfortat ac solidat: quib⁹ etiā ē auxiliū ad expellendas educendasq; materias que sua subtilitate obedientes cito exeunt: ꝛ sine lesione aut nature molestia. Oportet multis ēt tēporibus lebelabo vti cū turbit modico ꝛ beffaigo in al'befargo cū zaccara aut cas. f. rotula iuxta q̄ iperabit necessitas: trociscis ēt vtere benefegi quorū hec ē assignatio Sumūt violarū recētiū. z. ij. turbit albi. z. i. scam̄. oboli. ʒ. succi ligr. z. ʒ. terantur oia diligēter ꝛ subtilissime cribrētur pāno. sumāturq; cū his zaccare ru. z. v. bibāturq; cum aqua ca. est eni optimū medicamē huic febri: est enī bui⁹ trociscī cholerā ru. laxare ꝛ phlegma. Nec vero vtēdū vt sepe iā dictū ē laxatiuo: nisi prius bōz maturus fuerit ciusq; videbūtur signa: nisi quidē tumultuosa sit passio. de loco trāsitura ad locū. tunc etenim euacuatione vtēdū nec expectandū amplius: quin vero nō tumultuat humor nec signa apparēt maturitatis nullo mō laxatiuo vtaris. Si eniz feceris q̄ō subtile ē in humore euacuat crossūq; remanet solū: cui⁹ ꝛ difficiliatur maturatio: humor nāq; subtilis si cuz crosso ē illuz maturat ꝛ subtiliat: vnde ꝛ ei⁹ facilis fit maturatio ꝛ post maturitatē exit⁹. Oz ēt si materiā ad epatis latus videris profūdū inclinari ꝛ ad venas ꝛ intestina clisteri vti: ꝛ si humor fuerit pblegmaticus clistere fac calidū quod intestina lauat a pblegmate. Quod si humor dominās fuerit cholericus clisteri vtaris iter lene tēperato ꝛ acutū. q̄ si inclinatur ad supiora humor atq; in partes oris stomaci: inuenitq; in ore amaritudinē ꝛ morsurā ac subuersionē infirmus: euacuatio p vomitū celebrāda ē post prandiū: facilioz ē nēpe eius exitus qū plurimorū sit expulsio leuior ea que pauco⁹ū ē. Sed ꝛ quoniam humor imiscetur cibo ac facilius cū eo egreditur. Pozro si hac in febre dominans humor ē pblegmaticus admiscere cibis subtiliantia oz ꝛ incidētia vt fauteuegū saturegiā fugiles. Quod si dominās ē cholera queseū infirmo da ordei: pisces recētes: acetū in al'acutū stiba ꝛ sil'ia. vt āt euacuaueris illū vomitu oportet mundare stomachum cum vomitu dato squingibin ꝛ aqua calida nec permittas in stomacho qd ciborū vel aliud. Quem vt purgatū itelliges oz sirop. aliquē des pomorum simplicium. Si vero humor ad gibbosuz lat⁹ epatis inclinar videris illumq; inuenis hypocundrijs dextris grauitatē facientem medicamibus vrinā prouocātibus vtere: similiterq; cibis eadē facientibus. Sit aūt quo vteris vrinam prouocās medicamē non fortiter caliduz: vt apij decoctio ꝛ feniculi. Medula granorū melonis feniculi semen. ac pastinace siluestris hec equalibus partibus sumpta tere ꝛ bibe de eis. z. ij. cum iulab aut squingibin. somni tēpore cum aqua frigida. Q si videris febrē prolūgari speculare: ꝛ si qō videris sanguis dūationis signa manifestavt corporis rubore m: pulsus magnitudinē aliaq; que diximus signa ih alio loco: venam minue aquebelaz ꝛ educas sanguis quātitatem ꝺm q̄ ē virtus ꝛ reliq̄ oia quibus euacuatio p phlebotomiaz necessaria significatur. Utaris aūt restauratibus ꝛ ciba pullis aut franquilinis ꝛ trociscos spodij da emollientes omni die exagiū. j. cū. ʒ. ʒ. squingibin cū aqua fri. Si vero minime dūatiōis sanguis signa apparuerint: oz vtaris medicaminibus que phlegma euacuēt tum laxatiuis tum vomitu sicut iā dictum est. Sit aūt tēporis inter euacuationē ꝛ euacuationē tanta quātitas qua possit cōfortari corpus ꝛ humorē maturare: nec cōtinuetur euacuatio debilitaretur eteim virtus. In hac oz febre qum euacuaueris si amplius protelabitur rosarum vti trociscis cū spodio factis exagiū. j. sumēs cū squingibin. ʒ. ꝛ. ʒ. mixta aqua ordei. Q ō si cū phiala erit tinctura ꝛ in pulsu velocitas vtaris aqua ordei in qua decoctū sit semen feniculi cū spodij trociscis ꝛ intibe aqua. cibaq; auiuz carnibus subtiliū: vt pullis ꝛ franquillinis cōditis cum zirabago aut espidabago aut frixis: vtatur cibo post dimissionem accessionis. Die aūt quo accēditur cibos deserat quos ꝛ subtiliet post tipi terminationē: vt die quidē quo nō accēditur virtus seruetur. Die aūt accessionis virtus oio aduersanti morbo occupetur ꝛ cōsumatur materia. Q ō si infirmi non patitur virtus cibi dimissionē accessiōis die: nec ē ei consuetudo prandiū dimittere accessiōis pascatur die sorbiciuncula que cum furfure sit ꝛ zaccara ꝛ amigdal'. oleo ꝛ questo ordei cum zaccara aut tritici suic' cum aqua fri. iuxta q̄ egrotantis inclinabitur aīa. sitq; hec post accessiōis finē declinationemq;

UVA. BHSC. IyR_125_1

caloris ad inferiora a pectore ⁊ ventre. Cauēda sunt oīa que tarde sunt digestiōis. hec eim fatigāt virtutē ⁊ debilitant i alteratiōe cibi in sanguīe fitq; pblegma: augeī q; morbi mā

Vino aūt oz vti cuz manifesta fuerint maturitatis signa in vrina: propinetur q; post horam vnam cibi. sitq; albū subtile nō vetus aut nouū aqua mixtum frigida. ꝓderit nanq; manifeste: diffundit eim cū cibo ad mēbra q̄ cōfortās vrinā prouocabit ⁊ sudorē: tēperabit cōplexionē: digestionē procurabit. Si vero vtatur quis ante maturationē vino calor augetur ⁊ cōfortatur ipsius caloze ciusq; augmētatione cholera augetur cōfortatur liquescit humor in oē corpus diffunditur: oppilationē facit: miscēturq; illi humores boni ac corrūpuntur quare nō oz vti hac in febre vino nec in alijs nisi post q̄ maturitatis signa manifestabuntur. Oz aūt hac in passione stomachū emplastrare calefaciēti illū emplastro ⁊ confortanti ac maturanti quod i eo ē humoris pblegmatici eiusq; prohibeat generationē: ⁊ hec eius descriptio. Sumatur laudani. ʒ ij. ⁊ liquefiāt cū oleo sisami ⁊ oleo ro. addasq; illis ℔ medicamia. rose rubee purgate. ʒ. v. secci ramaci vniuscuiusq; ʒ. i. terantur diligēter cū laudano misceantur liquefacto cū oleis ⁊ emplastra stomachū cibo vacuū: vtaturq; balneo aque ea. in qua decocta sit camomilla: aqua lilelmelec: marcemusū maximeq; quādo humorē animaduerteris ad cutē inclinari exteriorē cū morsura. ſ. prurigine pustulisq; manifestis. Rorag; super stomachū vt calefiat aquā. Nō autez oz vti balneo ꝓprie in hac ⁊ pblegmaticis febrib⁹ ac quartana nisi post maturitatē: si eni vtaris ante in his febrib⁹ in quibus materia qualitatē earū superat ⁊ materia eorum crossa nec subtiliabitur: tres fiunt lesiones. Prima ē q̄n humor quz liq̄fiet nec dissoluetur: decurrit ⁊ oppilationē exagerat: tōq; ⁊ putredo eius augetur. Secūda quoniā hūor putridus cuz liquefactus fuerit balnei caloze diffūditur per corpus bonis q; miscetur humoribus quos ⁊ putrescere vt ipse ē facit. At vero tertia q̄n materie subtilitatē balneum soluit remanetq; eius crossities: quare eius difficilior fit maturatio ⁊ dissolutio. oz aūt hi⁹ febris incōmodū ferētē quiete vti qua sit hūor suo quietus in loco donec maturetur. Caueat ergo ⁊ motum ⁊ laborē. hec enim liquefaciunt humores ⁊ diffundūt dissoluunturq; optimi humores quos ⁊ corrūpit ⁊ in putredinem transmittit: qua ex re feb augetur materia ⁊ mora eius prolōgatur. Ꝟ. refert hāc iuueni ꝓtigisse viro febrē ac sex in eo perdurasse mēsibus. vidi quoq; ego cui hec accidit estatis vltio febris durauitq; vsq; in veris principio tēpore: ⁊ tamē eius erat probatū ⁊ optimū regimē: quare hac expe dita febre bis que dicta sunt vti: cauere aūt cōtraria.

Capitulum. xiiij. de quartana fe. medela.

q **Uartana** feb fit ex humore cholere ni. crosso ⁊ sicco ⁊ maturari tardanti: ideoq; ⁊ lōge ē perseuerātie ⁊ tēporis diuturnioris nisi forte estate eā fieri ꝓtigat. hz maiorē eteni ptē si ℔ āni ꝓtingat tpe finit velocitē nec ei⁹ ꝓlōgat tps. Q̄n g̃ hāc i estate videris febrē tpe vltiorū eius breue: nō oio cui iest aliquibus cōmoueas medicaminibus sed cibū subtilia: dabisq; ius pullorū tāgorū patorū cū espidabago aut cirabago aut patellatū ꝓbibeasq; crassis cibis legumib⁹ piscib⁹ lacte q̄q; ⁊ fructib⁹ oibus: ⁊ que vētositatē generant. Satis ergo tibi sit dare illi gelengebin vno quoq; die. ʒ. vij. deinceps squingibin ⁊ fruct⁹ quales vue passe corosanice granis mūdate cū xigillatis in al' floxigilatis amigdalis dulcibus ⁊ pistachijs. hec eteni febris si hoc in patiēte vtaris regimine citius tollitur. Quando aūt estatis vltimo hec febris cōtingit aut autūno aut hieme longioris ē spatij. Principio ergo cū cōtigerit intueri oz siquidē videris in pulsu magnitudinē ⁊ in eo celeritas non multa. vrina ru. ⁊ crossa: etas plena ⁊ iuuenilis: oz accelerare sanguinis minutionē. de basilica aut aquebala vena de sinistra manu: ⁊ considera sanguinis colorē quē si videris nigrū ⁊ turbatū aufer de sanguine quātū opus est: siquidē virt⁹ ad iuuerit. Quod si rubeus est claudi venaz oz nec aliquid oino educas: qui eni sanguis ē talis bonus ē quem si euacuaueris virtus debilitatur mūda ⁊ pura: nec deīceps hz resistere morbo: amplius si euacuas sanguinē mūdū ⁊ purū in corpore solus remanet humor malus pessim⁹: augeturq; virtus turbati sanguinis: nec superest corpi quod ei resistat: quod si recte facta est aliquo mō pblebotomia patiētē cbimoz refice laudabilīū cibis vt pullis. frāquillinis. gallis castratis pinguibus. ouis sorbilibus. edoz ⁊ agnorū carnibus laudabilr̄ preparatis cū zirabago. tbaraago. tabbago. bespidabago patellatis in quibus ē anisū in al' clarasani. i. ciminū. carui. anetū. ꝓbibeas illū a cibis crossos generātib⁹ cbimos aut melicos vt sūt canes equoz carnes ʒ arecarū malorū cōplete lenticule oīaq; legumia mala ⁊ similia. Quz vero sanguīs dominationis signa nō inueneris nō oz minui: sed nec euacuare patiētem medicamine aliquo laxatiuo in morbi principio quādiu crudus est humor. Si enim hoc tēpore vtaris laxatō: humorem ni. nō poterit euacuare propter eius crossitiem difficultatemiq; decursus eius: sed euacuatur bonus humor ⁊ vtilis remanetq; malus in corpore soluz: vnde ⁊ hec confortatur febris difficilioz q; fit eius expulsio: his itaq; de causis nō oz in principijs vti medicamine quod nigrā euacuat choleram Sed oportet naturam esse tēperatā inclinātēq; ad mollitiez emollientū ventrem vsu: vt olerū conditorū cū muri ⁊ aceto ⁊ oliue oleo sicut etiam blito corrosanica. spinachijs. semina cogallorū turibus ⁊ carniū cū zebibo corosanico: fallagisq; in al'ficubus penuis dulcibus siccis cū medulla cartami. Si aūt suspensa est natura laxa eā prunorū aqua dulciū ⁊ vuis passis sene. cass. f. terēgebino aut cass. aqua cū zuccaro ⁊ similibus: ⁊ si non emollitur his natura: clisteri vtere emollienti cū aqua blitis ⁊ sisami ⁊ oleo ⁊ muri. Et oz hac i febre cibū tēperare nō vtaris grosso digestioni inobedienti: augeaq; febris materia. sed nec subtili peccesq; in seruanda virtute: debiliteturq; hec eni febris de longioribus ē morbis remotiq; status. Si ergo subtili aueris cibū imbecillis sit virtus infirmitatis tēpore status. Quz status ceteris sit fortius morbi temporibus: idco ergo opz manutenere quo conseruetur ad status morbi tēpus infirmitas: iminuasq; cibi pedetētim crossitiem. Cū ergo ad statū peruenerit febris. iam tūc subtilies cibū expedit: quo oio conseruata occupetur ad resistēdū morbo virtus: sic ⁊ in omnibus facies morbis sicut aliquo iā dictū ē loco: dabisq; singulis chalegebin diebus: ⁊ squingibin diebus continuis: prohibeasq; cibo actionis febris. die vt nā in resistendo morbo potius occupetur: nec vero oio vti oz hoc in febre balneo nisi qum status eius aduenerit declinatioq; ceperit. Est enim balnei humores euacuare subtiles: porro huius materia febris crossa est. Si ergo euacuaueris quod subtile ē in ea augetur remanētis crossities ⁊ vigor: ⁊ difficilior fit maturatio. Quibus aūt vtendū est deambulatio ē tenuis frictaō leuis moderata q̄titate vt poris fiat dilatatio tenueturq; materia: nec cessaueris hoc vti regimine. donec maturitatis signa appareant. Que vbi emergent laxatiuo vtere choleraz purgante. ni. vt est hec decoctio cui⁹ hec ē assignatō Sumatur lebelachi feselēbi in al' mirabolani chebuli ⁊ indi. vniuscuiusq; ʒ. x. bellici. emblici. cuiusq; ʒ. v. vue passe corosanice granis purgate. ʒ. xx. sene. ʒ. x. absinthij greci. ʒ. iiij. lingue bouis. foliorū badernebine. besfaigi tonli vniuscuiusq; ʒ. iiij. susani radicū. ʒ. v. estacobi. ʒ. iij. coquas oīa medicamia in. iiij. libris aque donec ad vnā redeat. supaddes epithimi. proijties intus. ʒ. xj. cretici in al' cartami ⁊ purgati ⁊ ab igne sublatum ita dimittas: debinc fricabis' q̄ poteris epithimū diligenter colabis sumesq; de hac. ℥. x. proijcias desup agarici exagiū. j. aloes epat. ʒ. ℈. salis naste. ℈. ʒ. elleborī nigri subtilissime triti obol'. ij. bibesq; ⁊ sit tepidum. Utaris autē hoc medicamine die ab accessione secundo. ℔ qum vsus fuerit oz patiēti dare post accessionē trociscorū gaferi exagium vnuz cum duabus vntijs squingibin zaccare duabus mixtis aque partibus. Die aūt accessiōis vtatur squingibin in quo infuse sint radices cū aqua decoctionis anceti: ⁊ prouocetur vomitus: humor eteniz accessiōis die tumultuosus est. caloreq; illū liquefacit febris: vnde ⁊ facile euacuatur. hāc āt tolleranti febrem oz post maturationē vnaquaq; septimana hoc vti medicamine cuius hec ē descriptio. Sumatur mirabolani idi. ⁊ kebli. vniuscuiusq; ʒ. v. i al'. vij. besfaigi epithimi cuiusq; ʒ. iij. terātur oīa diligenter cū tatūdem zaccare selimanice: bibaturq; post hoc aqua calida sitq; hoc mane accessiōis die. Cum autē differtur huius febris tēpus eiusq; spatiū peruenerit ibiemis incōmoda: apparuerintq; maturitatis signa ⁊ vestigia: oportebit aliquibus vti electuarijs calidis: vt ē electuarium beltici aut eius pillē oī die iij°. exagiuz sumes dimidium vsq; ʒ. aut aliquid electuarij piperei cuius hec ē descriptio. Sumatur piperis albi ni. ⁊ lon. cuiusq; ʒ. xx. xilob. ʒ. x. zinzi. apij. semis selichie. assari. rasseni. vniuscuiusq; ʒ. j. sebeli. emanc. vniuscuiusq; ʒ. iiij. terantur oīa diligētissime distēperēt cū melle dispūato. Dabis q̄z singlis ebdomadib⁹ ō electuāio metrocidi vl' metridati ⁊ tyriaca de vno quoq; iuxta q̄ op⁹ eē videris ⁊ q̄tū nā ferre potit morbi vt hūor subtiliet ⁊ hec ē descriptio electuarij. vl' metridati qō p⁹ maturationē q̄rtane vtile ē. Sumat pipis. n. ʒ ʒ. c⁹ q ʒ. ʒ. iij. beltbite. ʒ. iij. nachue selichec⁹ q ʒ. ʒ. viij. spic. ʒ. x. fautenegi mōtāi anisi. ʒ. v. terāt oīa diligētissie ⁊ subtilissie cribrētur pāno. distēperent q ʒ

UVA. BHSC. IyR_125_1

cū apū dispumato melle: vini medicaminū parti tres adens mellis eius potus.ʒ.sit.i.cū feniculi aqua ⁊ apij: boc vteī post bumoris maturitatē. Oportet enī diligentissime hec cauere ēlia sūptūqʒ formidare eoꝝ ante maturitatem afferēt eīm nō paucas lesiones: quia euacuare non poterūt būorē propt̄ eius cruditatē ⁊ crossitiem: turbabūtqʒ cū fortiter ⁊ fluere cogent: vnde ⁊ bonis mixtus bumoribus alterabit eos in suaꝝ naturā: ideoqʒ ⁊ confortabūtur ⁊ maior fiet febris. Sepe q̄ʒ boc materia in duo defluit corporis loca: fiuntqʒ gemine febres: q̄ si in tria fluxerit tres fiunt quartane. Oʒ quoqʒ vt caueat ea calide vir cōplexionis ⁊ iuuenis. sed ⁊ tempore estiuo q̄ si necessitas ad sumenda coegerit modicū: ⁊ cum diligētia accipiat: sitqʒ illi satis boc incōmodo ⁊ qualitate: trociscos secundū minorē accipere partē gaferi cū squingibin ⁊ calēgebin. Et vomitu accessionis die vti oportʒ porrectiōe squingibin cū aqua in qua decoctum sit fautenegū fluuiale ⁊ epithimū. Quando vero est hiemis tēp⁹ patiētisqʒ etas senect⁹ cōplexioqʒ eius frigida ⁊ humida: qū bumor quoqʒ maturari ceperit nō incōmodū erit dari hec electuaria calida. Arce asqʒ patiētem ab oībus frigidis medicaminibus ⁊ sic generātibusqʒ cholerā. ru. crosleqʒ substātie. Oportet aūt huius dominis fe. vinū propinari post bumoris maturationē sitqʒ vinū nō vetus sed nec nouū parum mixtū. Cū aūt febris ad statum peruenerit: patiētē arcta subtili regimine vt pull: frāquillinis taugis. mezauriſqʒ stat⁹ tēpore: auiūqʒ allis ac coll' similibusqʒ quo ad resistenduʒ morbo oīo natura occupetur ⁊ materiā eius possit expellere: vtaturqʒ quiete. paī moueat vt in morbū vires conuertat natura: nec aliquo ipediat mo tu a resistēdo. Oportet autez hac in febre epatis ⁊ etiā spleis curā geras: epar nāqʒ bumorū est generator: quare oʒ curaʒ exbibeas ne forte bumorē generet melancolīc. Splen autem huius būoris est locus: curetur ergo ne forte debilitetur accidatqʒ illis oppilatio ⁊ crossities: dando patiēti berberis trociscos: aut geferi cū squingibin in bora morbi ⁊ fine ei⁹ post maturationem: ante aūt in principio morbi vsus squingibi extilioribus est.

Cap⁹. xv. de me. quotidiane febris.

q **Cotidiana** febris quoqʒ difficilis ē ⁊ longa: maxime si autūno eā moueri cōtingit: biemeqʒ qū fit eius ex pblegmate putrido generatio. Cura aūt eius sicut ⁊ oīum febrium extictō est caloris ⁊ bumoris euacuatio: ⁊ quoniam hac in febre minor est calor q̄ materia: oportʒ euacuationē pblegmatici amplius curari bumoris q̄ super extinctionē caloris. principiū igitur banc patiētis febris regiminis. i. quotidianā: qū p̄mū mouetur squingibin. ʒ. ij. parū mixtū clare. ʒaccare. ʒ. vij. dabisqʒ tribus trāsactis boris tribus aūt abeuntibus diebus calēgebin cū squingibin. ʒ. ij. parum mixtis. Si vero fortis i eo fit calor ⁊ punctura ac morsus: vrinaqʒ tincta simulqʒ est cum bis siticulosus egrotus. Oportet te dare sūmo diluculo calēgebin. ʒ. v. vt autem ortus est sol. ʒ. aque ordei da. xl. i qua decoctum fuerit feniculi semē aut eius radicum cortices. iiij. debinc boris squingibin. ʒ. i j. dabis cū aq̄. f. ⁊ obseruandum vt ordei des aquā ante accessionem boris. vj. nō pauciorib⁹ autem. iiij. vt cū accessionis venerit bora: descenderit stoma cbusqʒ vacuus sit bec faciens vsqʒ quo oīo calor deficiet. Si aūt nō fit illic acumen ⁊ ardor nō vtaris ordei aqua nec calēgebin vt diximus donec maturitatis incipiant apparere signa. sitqʒ prandium cū mezauro condito cū blito ⁊ spinachijs aceto. ⁊ muri. ⁊ carui. ac cinamomo. ⁊ si quidē estas est dabis acetum ⁊ carēlengum oleum cum ʒaccara paratum mēta ⁊ sisimbrio. ⁊ carui. Et si virtus debilis est franquillis pasce ⁊ taugis patellatis vel assatis: sitqʒ condimenta eius piper ciminum darasinum. Ut autem maturitatis videris signa oportebit euacuare infirmū aliquo pblegmatis medicamine laxatiuo vt turbit. agarico. cartai. medulla. ⁊ bec assignatio medicamis pbā laxatiui. Sumaī turbit. ʒ. i. agaric. obolos. iiij. salis idi. obol'. ij. terantur oīa diligenter ⁊ cribza ta distēperentur: ⁊ distēperata pillulentur ⁊ in vmbza siccent vtarisqʒ sūmo diluculo cū aqua tepida. Laxatiuū aliō suma tur turbit albi. cardami. medulle cuiusqʒ. ʒ. i. agaric. obol'. iiij. sal'naste. obol'. ij. seminis apij anisi. cuiusqʒ obol'. i. ⁊. ʒ. terāī oīa diligenter ⁊ cribzata distēperētur ac pillulata siccētur in vmbza. bibantur diluculo ⁊ sorbeatur post aq̄ cal'a. pdest eiʒ vtaris aūt boc medicamie vnaquaqʒ ebdomada semel eiusqʒ in medio vomitū adbibe cū squingibin. cui infuse sunt fugiles ⁊ comestis radicibus squingibin bibat: postea cū aqua ca. pauco sale berisso. boc enim pblegma incidit ⁊ subtiliat ⁊ fluxū faciēs exitū facilitat: ⁊ si bec fecerit accessiōis bora vtili mū erit. Q̄ si vomitus vacuo nō cōfert stō reficiatur piscib⁹ salsis ⁊ fugilibus ⁊ vtatur vomitu cū fugilū ⁊ sermaci semie distēperato cū squingibin melleo ⁊ oleo ⁊ aqua in qua coctū sit anetū cū sale besiro. oʒ ēt aliquādo bac in febre vrinā prouocātib⁹ vti vt apio feniculo recēti boc medicaminibus misceat radicūqʒ accipiat fercula cū calengebin: diutiusqʒ i eo calengebin ducatur ⁊ coletur boc. ſ. modo. Sume radicū feniculi cortices ⁊ radicū apij cortices seminaqʒ eorū anisū besſam: de vnoquoqʒ quātū opus eē extimaueris: decoques in aqua diligenter ⁊ cola fricabisqʒ in ea calēgebin sumatur qʒ tepidū. Et alterius ferculi bec est assignatio quod sumīt cū calēgebin. Sumātur feniculi. radices apij. ⁊ radices ſusani. cuiusqʒ. ʒ. vij. sechabe dauređi. cuiusqʒ. ʒ iiij. seliche. masti. spic. nardi. vniuscuiusqʒ. ʒ. i. ⁊. ʒ. mirob. kebulorū citrinorum ⁊ indorū vniuscuiusqʒ. ʒ. v. vue passe. corosanice optime purgate. ʒ. xx. coquātur in. iiij. ℔. aque donec ad vnā redeant ⁊ coletur ⁊ sumatur de eo vno quoqʒ die. ʒ. iiij. cū. vij. calēgebī. ʒaccare. ʒ. Si vero differtur bec feb extēdunturqʒ eius dies curā adbibeas op⁹ ē stomaci ori cōforteſqʒ illud emplastris in quibus ē laudañ. ros. ramecū seccū. emplastrizādo. stōaci etenim os in bac febre debilitatur ⁊ cōuiscatur, pblegma: porro si stomachus fiat debilis amplior fit pblegmatis generatio. quare oʒ ēt ori stomaci medelā exercere: vtariſqʒ calefacientibus illud ac cōfortātibus medicaminibus. Et bec emplastri assignatio illi vtilis est. Sumatur secci optimi. ʒ. iij. laudani. ʒ. ij. ro. r. cletice. cuiusqʒ. ʒ. x. in al'. v. ʒafrani. ʒ. i. terantur oīa diligēter ⁊ subtilissimo cribrētur pāno ⁊ distēperētur cum samuco ⁊ nususene ⁊ aqua marcemusi ⁊ nemani. ⁊ bis similib⁹. dētur quoqʒ ea que os stomaci cōfortāt pblegma subtiliant vt bij trociſci. nardi. ʒ. i. mastic. obol'. ij. xiloaloes. obol'. ij. terā tur oīa diligenter ⁊ distēperētur cū cis calēgebin diligenter q̄ eius acceleretur digestio meliorqʒ actio fiat: delʒ trociſcos gafen. cū squingibin vtilim nāqʒ ē. At si pblegma ē multum fillaqʒ alba sit quod dabis squingibin melleū. Cum autem ne fiat stō oppilatio extimesces refrigeretur eius ꝯplexio: trociſcos belbe in al' absintbij aut lacce cū squingibin propinabis: probibeasqʒ potus ab aque copia maxime vero que cum niue refrigerata ē. bec eteni stōacbū refrigerat ⁊ epar: augetqʒ q̄ó but⁹ ē febris materia pblegmatis. ſ. generationez. At si plurimū proteletur feb tēpus ⁊ cū vrina alba tempus biemis aut. ſ. etas senectus infirmi cōplexio frigida ⁊ humida, aut borū plura sic oportebit patienti magnā te dare tyriacaꝝ diebus interpollatis: dabisqʒ de ea obol'. ij. vsqʒ. ʒ. ſ. cū aqua decoctionis cimini ⁊ besse cū asaro: q̄ si de electuarijs dederis illi calidis vt pipereos ⁊ matrocidi quātū ē auellana vti limū erit. At vero q̄ñ tēpus estas ⁊ infirmi ea. cōplexio. eius qʒ etas iuuētus nullo mō de tyriaca des: sed nec electuarioꝝ borū quidē calidoruʒ. Sufficiantqʒ tibi quos diximus trociscos cū squingibin ʒaccareo aut melleo aut calēgebin iuxta q̄ morbi videris virtutē ⁊ debilitatē: oīaqʒ reliq̄ quib⁹ opportuna sunt minuātur. Expedit āt oīo banc patiētē febrē oībus abstinere fructibus humidis oibusqʒ quoruʒ est pblegmatis generatio lacte piscibus alijsqʒ similib⁹ desqʒ illi vuas passas albas in quibus est modica pōticitas ʒaccara ⁊ mel cum medulla cartami ⁊ pistacbijs ac medulla belbe viridis aut aliquādo ēt ʒaccare in beseremi prodest enim illi: prohibe quoqʒ balneo donec maturitatis signa apparent: nec feb declinatio incipit. malū etenim ē vt posterius dicemus. vt āt apparuerint illi balneū permitte. Rozaqʒ super illū aquam in qua decoctū sit camomilla aqua lilelmelech. marcemusuʒ nemanū. berēgestū siue in al' silium ⁊ similia bis calefaciētia ⁊ subtiliātia.

Capitulum. xvj. de cōtinuarū. se. me.

c **Ontinue** feb ab humorū putredie qui sūt intra vasa ⁊ venas fiunt vt i prima buius nostri libri parte ostēdimus ⁊ quoniaʒ q amplius ē humorū in venis sanguis ē: fit vt que cōtinua est feb amplius sanguinea sit que dicitur sinoch⁹: que ēt acutaſ ē morbis: quod ergo in hui⁹ febris principio maxie necessariū ē est cāe cura. boc ē primo secūdo ⁊ tertio quo mouet die vt oīo vtatur sanguinis minutione aquebale ⁊ basilice venarum si virtus ⁊ etas ⁊ tempus adiuuerint presens: educaſqʒ de sanguine plimā q̄titatē vt etiā defect⁹ fiat. Si. n. boc feceris aut oīo extirpa b aut, peuldubio febrē leniabis eiusqʒ bre uiabitur tps: nec deiceps patiētis pauebis mortē. Si quādo autem nec virtus nec etas nec patiētis cōplexio sʒ nec tēpus suppeditāt plurimi eductiōez sanguis semel: educas tñ statiʒ paulatim aut pedetentim iuxta q̄ bec subministrāt: febris etenim boc modo fiet leuior. Post sanguis vero minutionez

UVA. BHSC. IyR_125_1

neceſſe ẽ vtaris granatorũ dulciũ ⁊ acerborum aqua cũ ſgn gibin puro aut tamarindorũ aqua cũ iulab aut robo beſerẽ aut robo prunorũ muzorum. aut robo bemmacea cetegi i al' bẽmazeantegi ſilibuſqꝫ cũ aqua frigi. ⁊ niue. ⁊ ſiquidez eſtatis fuerit tẽpus cibabis eum die minutiõis: ſanguinis ſigdez virtus ẽ valida mezauro facto zetetari ſpinachijs aut lactucaruz radicibus aut portulace virgulis aut lilingis in al' cucumeris ⁊ citroli medula cũ aqua beſeren aut granatorũ aq̃ aut aqua acerborum citoniorũ aut berberis ſucco ⁊ maſſo. Cũ autẽ debilis erit virtus patiẽtis die phlebotomie pullorum oportebit apponere iuſculum aut taugoruz aut frãquillorum ⁊ horũ ſimiliũ. Mane facto poſt ſanguis minutionem intuere ſi morbus hic de peracutis ẽ aut de acutis continuis quibus mora ẽ immixta. Et ſi quidẽ de morbis ẽ in vltio poſitis acumis que minie diẽ tranſgrediatur quartũ validaqꝫ virtus abſtineat patiẽs cuz ſolo iulab aut benceſegi ſiropo ⁊ granatorũ aqua muzorum. aut robo beſeren. Cũ ſi debilis fluctuat virtus aquã propina ordei cũ muzorũ aqua granatorum: aut ſi de morbis ẽ acutis qui diem nõ tranſcũt ſeptiuz ⁊ virtus valida ſufficiat patiẽti diei principio muzorũ aqua granatorum cũ zaccara aut iulab aut aqua emeze citrini cuz zaccara ⁊ robo beſeren in quo nihil ſit põticitatis: debic aũt duabus horis aque ordei. ʒ.xl. dabis cũ zaccare albe ⁊ optie ʒ.x. Jam autẽ ad hoc horis tranſeũtibus. iiij. ſquingibin. ʒ. xv. dabis zaccare ſimplicis cũ aqua fri. Sufficiatqꝫ ei laba bum ſemis pſilij ⁊ citoniorum ſemis cũ iulab aut aqua granatorum. Si aũt hunc dederis illis ſiropũ manifeſtiſſime, p derit. Aſſignatio eius. Sume pruna dulcia magna triginta tamarindorum. l.ʒ. decoquas vtrũqꝫ in. iij. ℔. aque dõec ad libram redeat. Colabis ⁊ mittes deſuper granatorũ aquam muzorũ ⁊ aquã acerbam citoniorũ cuiuſqꝫ mediã libr. ⁊ tẽperato decoques igne donec ad dimidium redeat: tunc ſuperaddes zaccare munditſſime libr̃ã ⁊ quadrantez. l. aqua roſa. optime bullies: ſpumamqꝫ ſeparabis vt frigeſcat ab igne di mittas. Babis autem ex eo vnaquaque nocte dragmas. xv. ⁊ ab eis vſqꝫ. xx. cũ portulace ſemine diligenter trito. Cũ ſi ⁊ calor fortis ẽ ⁊ ſitis grauis. oportz tũc addere ſeminis pſilij. lababi. ʒ.ʒ. ⁊ ſpodium. Quod ſi infirmus debilis ẽ. aut dum ſanus eſt copie comeſtionis aſſuetus: ⁊ bis in die comedere oportebit te bis ei bebebeli in al' ordei aquã in die bis dare. Quod ſi hec illi nõ videbis ſufficere cõmodũ erit in fine diei biſcoctum diligenter tritũ cũ zaccara dare ⁊ aqua ro. vel tritici ſuicum ⁊ papaueris aqua lotũ. ca. demceps refrigeratuz cum zaccara alba. Quod ſi ⁊ hec nõ placent aut deſunt: dabis acetũ ⁊ oleũ cũ citroli medulla: ⁊ cucumeris ac amigdal' oleo zaccara optima ⁊ alba deſuper cõminuta cũ niue ⁊ ſimi lia. Si quando autẽ eſt morbus cuius ſit ad. xiiij. vel. vij. vſqꝫ .x. attingere oportebit patienti: vt dictũ eſt ante ſol' ortum me lonis aquam dare ⁊ granatorum. aut de ſiropo quẽ aſſignauimus cum citrolo ⁊ indico melone: ⁊ poſt ſolis ortum ordei aquam cũ zaccara. iiij. autem hora potuz dabis ſquingibin ſimplex cuz frigida ⁊ cibo reficiẽs pauco cũ mezauris ex his que diximus factis oleribus. ſ. cũ beſerez aqua. aut alijs. Si quidẽ vrtus debilis eſt ⁊ egroto bina in die comeſtio ſit. Que vero in lõgius q̃ dictũ eſt extẽduntur infirmitates ampliori boc reficiantur ⁊ croſſiori cibo quẽadmodum iam alias aſſignauimus morborũ regimina. Scruteris aũt cum bis pariẽ naturam: ⁊ ſi ſiccaz videris emollies cũ caſſ. f. rotula ⁊ terengebino ac tamarindis iuxta quod neceſſe videris: dabiſqꝫ i. fuſa violarũ ſiropo pruna: hec ſi nõ patitur prepara ei aſſaafum de cathemia. ⁊ buraco. ⁊ zaccã factum. ru. Sumatqꝫ aliquid recbabini quod eſt macbalũ corroſanie faciatqꝫ ex eo aſſiafum ⁊ ſubimittat ſibi ⁊ ſi nõ obedit horum cuiq̃ nã cliſteri vtere molli. de zaccara ⁊ oleo ſiſami ac muri facto: aut ⁊ de ordeo tũſo ⁊ viol'. blitorũ folijs ſebeſtẽ violaruz oleo. zaccare. ru. aut blitorum aqua expreſſa. zaccara ſiſami oleo muri ⁊ ſimilibus. Et ſi quidem carcerata eſt nã. patiẽti ordei aq̃z dare caueas. nec reficias niſi poſtq̃ que emolliunt adhibueris naturam. Sicquoqꝫ quando eget pblebotomia infirmus aquaz nõ expedit dare ordei ſi nõ adhibueris ſanguis minutionem. Sicquoqꝫ ſi infirmus in quo vis mẽbro doloẽ inuenerit interiori nõ oportebit aut aquã ordei aut cibũ niſi quz ſedatus dolor fuerit dare. Et ſi lingua aſperatur aut nigreſcit pãno lineo in lababo pſilij ſeminis inſuſo extergatur ⁊ oleo amigdal' dulciũ ac zaccara mũda. Cũ ſi grauiſ ẽ ſitis lababũ ſemis pſilij dab̃ ⁊ iulab ⁊ amigdal' dlciũ ,ppiabiſqꝫ cucurbite aſſe aquã cũ granatorũ aq̃ ⁊ melonis indi.

Quando aũt continua eſt febris ex chole ru. putredine ⁊ ẽ acuminis fortis calorqꝫ ingraue ſcit tertian⁹ vt ẽ febris que cauſon vocatur ⁊ incẽdiũ tũc multiplicare neceſſe eſt que refrigerãt ⁊ extingũt quantũ poteris hoc enim regimen vtilius oibus que in hac facere poterit febze ⁊ ſiquidem imoratur maturitas ⁊ criſis non ineſt ei leſio. Si quãdo vero breuior fit ſub in al' ſine ℔ regimine fallax eſt patienti. Jdeoqꝫ oportebit diei principio cucurbite aquã aſſate dare quãtũ. xxx. ſũt. ʒ. cũ. ʒ. x. iulab. ⁊. ʒ. ʒ. tabeſari: q̃ ſi ⁊ ſitis comitatur morbũ ⁊ turbatio grauis oportebit cũ cucurbite aqua cãphore trociſcos dare ⁊ poſt puſillũ aqua ordei cũ granatis pomigẽda erũt cunti dormitũ aquã citruli ⁊ peponis propina cũ iulab ⁊ cũ papaueris ſirop. quẽ antea dixim⁹ cũ ſpodio. ʒ.ʒ. ⁊ portul' ſemis. ʒ. medulle citruli. ʒ. ⁊ ſemis cucurbite. ʒ.ʒ. hoc totũ ſit ſi quidẽ tẽpus ẽ eſtas aut ver: ⁊ refrigeratũ cũ niue refrigerabit ẽt cpar ⁊ ſtomachũ cũ pãno lineo cõdito in ceroto ⁊ refrigerato de intiba ⁊ cozãdro ⁊ portul'. facto ⁊ aqua ro. percuſſa cũ cera alba liquefacta cũ oleo ro. ⁊ olo viol'. ac modico aceto vini refrigerato cũ niue ſiquidem ẽ eſtatis tẽpus. Si vero biemis ẽ tẽpus ſit cerotũ tepidum ⁊ oportebit ſi tẽp⁹ẽ eſtiuũ odorare nenifar ⁊ viol'. recẽtẽ ⁊ ſanõ. aquã ro. ⁊ cãphorã ⁊ ſit locus eius frigidus aut quẽ perurat aquilo: aut infuſus ags ⁊ aquiloni patẽs ſternaturqꝫ calefo. ⁊ roſ. pomorũ floribus ⁊ citoniorũ: ſintqꝫ eius in circuitu vaſa fictilia aq̃ fri. ⁊ niue plena projcianturqꝫ in ea lapilluli vt ꝺdelectetur eis ⁊ refulgeat infirm⁹. Oportet aũt locũ quo iacet frigidũ eẽ ex pãnis frigidis permittaſqꝫ illi aerẽ trabere frigidũ quo calor extranaturalis extinguatur ⁊ calor confortetur qui in pectore ẽ naturalis ⁊ corde prohibeaturqꝫ operi mẽta intra corpus calorẽ arctare quin diſſoluatur nec decet infirmũ verborũ producere copiã clamoribus in domo ⁊ ſecretis. Nec deſiſtas hoc illũ diſponere regimie donec ad ſatũ morbus ſurrexerit ⁊ preſens creticus ſit dies: tunc enim cibũ ſubtiliare vltra ſubtilitate ſaq̃z ſit iulab ⁊ granatorũ aq̃ ⁊ pomorũ muzorũ ⁊ ſirop⁹ viol'. donec cõpleatur criſis ⁊ declinet morbus: tũc intuẽdũ ⁊ ſi criſis ſudore fit nec in nulla eſt dubietas educas frigido patiẽtẽ loco ad minus frigidũ q̃ ſi aliã videris criſis ſpez eodẽ permittas loco cõpleta criſi declinãteqꝫ morbo. infirmũ regimie a morbo ſurgentiũ rege vt alias dictũ ẽ. Siquãdo aũt morbi alique ſuperſunt relige in corpore que nõ diſſoluãtur ⁊ in venis humorũ reſtant reliquie que ſubtiliatione egeãt ⁊ emiſſione: aqua intibe egroti danda ẽ aut aqueſſnti ſuccus decoctus ⁊ diſpumat⁹: de vnaquaqꝫ. ʒ. xx. cũ. ʒ.ʒ. ſquingibin ſemine tribus aut quiqꝫ dieb⁹ hoc enim croſſas ſubtiliat reliquias ⁊ emittit ⁊ meatib⁹ epatis cõgruũ eſt: vrinã pronocat ſuntqꝫ in eo cõtra febriũ teligas vtilitates plurime: q̃ ſi natura in hac ẽ ficca habitudine anteperſicoꝫ dãda eſt infuſio. purgat enĩ ventrẽ ⁊ educit humorũ reliquias calidorũ facile ⁊ ſine moleſtia: ⁊ hec eſt aſſignatio infuſiõis. Sume prunas. xx. ⁊ totidẽ iuiubas. xxx. ſebeſtẽ poma. vue paſſe corroſanice ⁊ purgate a granis. ʒ. xx. tamarindorũ. ʒ. xx. roſ. r. ʒ. vij. viol' optimarũ. ʒ. iiij. ſenemcoti in al' ſenemecie. ʒ. vij. fumiterre. ʒ. vij. ſeminis intibe aqueſſuti cuiuſqꝫ. ʒ. iiij. feniculi ſeminis ani. ʒ. ij. mirob. citri. ʒ. xv. mitte hec oia in. vij. l'. aque dulcis ⁊ bullias lẽto igne ⁊ mitte i phiala die ad ſolẽ cuius os latũ ſit. nocte aũt in domo nõ humida ſumaturqꝫ de eo poſt. iiij. dies vno quoqꝫ die. ʒ. iiij. cũ. ʒ. ſgnbin. ⁊. ʒ. ſirop. viol'. Oportet ergo hui⁹ dñz feb. ℔ arctare regimine: caueaſqꝫ in infirmo peccare. minima nãqꝫ trãſgreſſio in morbũ patientiũ acutũ magnũ facit nocumẽtũ ſiue in cibo ſit ſiue in potu: aut ſi nõ ſuo vtaris tempore. in morbis ãt prolixioribus paruũ nõ apparet peccatum niſi aut multiplicetur aut frequentetur.

Capitulũ. xvij. de medicamine febris cõpoſite.

Compoſitarum vero febrium medelã cõpoſitã eẽ oz ex ſimplicium medelis febrium. Neceſſe ẽ enim hanc intueri febrẽ ⁊ habitudinem eius vtiqꝫ diligentia diſcretiõis ⁊ perceptionis ac regularũ artis ⁊ inde poteris vtrum febris ex ex duobus cõpoſita ſit humoribus cognoſcere vel tribus aut pluribus: ⁊ ſi ex duobus vtrũ cõtemperatis ⁊ cõmixtis ſimul aut quiſqꝫ horũ ſeparatus in corpis ẽ parte. Hoc quoqꝫ quz ita ſit vtrũ due febres cõpoſite equales virtute ſint aut altera fortior: altera ⁊ magis fallax. Si quãdo etenim equales ſunt oportet in earum cura regimen contemperare per medicamina ⁊ cibos cuiqꝫ conuenientia alterum cũ altero equali temperatione. Quod ſi altera fortior eſt altera erit regimẽ h⁹ cõueniens vt ſit cauſa febris fortioris maior fortior ⁊ amplior: debilioris aũt minor debilioꝫ. Siquãdo autẽ due ſũt febres: ⁊ altera fallatior oz adhibere cãz ⁊ regimẽ: febris que magis fallax eſt ⁊ periculoſior quo ſecurior fiat infirm⁹. Sic

UVA. BHSC. IyR_125_1

quoq; neceſſe ē facere in oībus cōpoſitis febribus. Compoſite nāq; febres plures ſunt numero ꝛ ſpē cōpoſitione diuerſe ſecūdū augmentum ꝛ diminutionem nec poſſibile eſt earum vnicuiq; cōpoſite ꝛ pure tractatum ponere ſegregatū. hoc. n. librorum longitudinem ꝛ explanationis faceret: ſed oz barū diſpoſitorē febrium exerceri plurimū in febriū ſimpliciū medel' ꝛ agnoſcere cuiuſq; ſeparatim formā ꝛ cāz. Si enim perfectius hoc nouerit poſſibile erit ei mederi oībus que ex his cōponūtur collationis velocitate ꝛ bonitate. Exēpli cā. Febris que dicitur emitritcus cōpoſita ē ex quotidiana cōtinua ꝛ tertiana fixa: ꝛ ē difficilis febris fallaxq; plurimū. patientis etenim hanc corpus nō dimittitur feb' pp cōtinuitatē quotidiane tertianeq; repetitionis ſue acceſſionis tēporibus. hoc ergo die difficilis ē ꝛ generatur in ea caſus cōfortatur calor vrina tingitur: corpus turbatur ꝛ fatigatur fortiter pp duaꝝ coadunationē febrium in corpore. Sepe autem fit hanc in ethicā tranſire febrem nimia corporis debilitatione ꝛ humiditatis cōſūptione. Huic ergo in principio oz patiēti aquaz ordei cū zaccara dare: deinde tribus cōpletis horis ſquingibin ꝛ iulab cibabis illū acceſſionis die mezauro facto de cucurbitis maſſa atriplicibus ſpinachijs. aliquādo zirabago aliquando cū aqua granatorum. die autem quo fit acceſſio pull' ꝛ tangis cum eſpidabago aut zirabago. reficies autē aſſatis cū aqua romanarum ꝛ beſerem. dabis autem acceſſionis die ſuccum portul' ſeminis triti optime fricati cum iulab. ꝛ aq̄ frigida acmedullā ſemis citroli ꝛ: ſiquidē videris hac i febre patiētis corpus bene ſe habere nec accidere illi matiem ꝛ ſiccitatem. vtile erit emolliri naturam quibuſdam temporibus cum modico caſſie. fiſtu. ꝛ tamarindorum adijciaturq; parum turbit. quandoq; autem cliſteri emollienti: ſitq; regimen tuum in hac febre ſecundum virtutē alterius paſſiōis feb. ꝛ ſi quidē tertiana fuerit fortior feb. ꝛ grauior ꝛ magis ledens ſit tuum ad extinguendō calorem propoſituꝝ ꝛ euacuationē cholere. r. mai⁹. Si vero ſit q̄tidiana fortior ꝛ robuſtior ſit tibi maius accuratiuſq; ſubtiliare humorem euacuareq; phlegma propoſitum. Quod ſi virtute equales ſint: ſi tibi propoſitum medelam aptare ꝛ contemperare ex duobus. q̄ ſi prolongatur feb. trociſcos dabis ſpodij molles cum ſquigibin diebus continuis: ꝛ ſi quidem videris calorem fortem vrinam. ru. ꝛ in pulſu tenuitatem ꝛ duritiem ac celeritatem corpuſq; conſumi ꝛ deſiccari oportet cāphore trociſcos dare. poſt quos ordei aquam regeſq; illum quibus etbica gubernatur: molliariſq; ꝛ refrigerationem corporis ꝛ humectationem q̄tum poteris quemadmodū in febre etbice cauſa dicturi ſumus.

Capitulum. xviij. de medela febris que dicitur epileos e lipareos.

m **Edela** autem epimalos atq; ipſa eſt febris qua ſentit ſimul febricitans frigoris ꝛ caloris acceſſum: ꝛ fit ex phlegmate croſſo ꝛ vitreo: hec autem qum acciderit febris: vtendum eſt regimine phlegmatice feb. ſtatim ab eius principio. Incipiaturq; in eius medela a calengebin vſu vnoquoq; die. ʒ. viij. accipiens ꝛ diligē ter maſticans poſt quod aquam bibat tepidam: duabus ab hinc horis ſquingibin ʒaccare. ij. dabis. ʒ. cum ſeminibus. q̄ ſi frigus eſt graue ꝛ vrina cruda ſit: ꝛ calengebin ꝛ ſquingibin ſumantur cum melle: ſitq; cibus ei⁹ pullus paratus cuꝝ eſpidabago aut cirabago. aut patellatus cum cinamo ꝛ carui biſq; ſimilib⁹. Tranſactis. vij. diebus hoc illi medicamē dabis cuius hec eſt confectio. Sume berregi i al' beyregi. ʒ. i. agarici. ʒ. ij. trientes aloes epatic̄. ʒ. ſ. tere ꝛ criba ſubtiliſſio panno. diſtēperatumq; cum ſquingibin porriges dilucule: ſorbebitq; poſt illud aquam ca. hoc qum laxauerit illum dabis mane trociſcos. ro. cum talengebin: ꝛ ſi quidem ſtomachus eius debilis eſt. xiloaloes ꝛ maſtic. modic̄ addice. Sin autem ſed eſt in eo ardor trociſcos cū ſquingibin dabis. Introducas autem illum omni die balneo. nec tamen ſit in eo diutius ne forte liquefiat humoris ſubtilitas: remaneatq; ei⁹ croſſities. Vtatur autem ſimul ſubtili ꝛ temperata fricatione per totum corpus debinc reges illum omni quo phlegmatica feb. regitur regimine. Hoc quoq; modo reges lipareon patientem ꝛ febrem quoq; eſtuantem. hec eteni ex craſſo phlegmate fiunt ꝛ viſcoſo febres: vnde etenim phlegmatice feb. curāde ſūt regie ac ḥz q̄ maturitas hūoris ꝛ cruditas tudicabit. Si ergo humor ē crudus ſubtiliātibus rege illum vt calengebin. ꝛ maſtic̄. cū aqua decoctiōis ſemis feniculi ꝛ apij. ac aniſi: dabiſq; ſquingibin melleū. ꝛ ſquingibin banſa li cū aqua beſſe: aut fautenegi mōtani aqua abſinthij cū trociſcis zurizeddam: aliq̄n cū ſquingibin. dabis quoq; electus rium beltbitbi: quādoq; nō videtur ee neceſſariū electuariū etiā piperēō: ſitq; boc poſt maturationē ꝛ euacuationē p medicamē laxatiuū cōpoſitum de turbit. agarico. antali adipe: byera. granis lini. alijſq; quorū eſt phlegma laxare. Q; ſi nō patitur tēpus nec cōplexio nec etas decoctiōe illum euacues. que fit ex mirobo. keb. ꝛ indis: inductoq; balneo ſuperrorabis corpus eius aquā decoctionis babunegi aquā lilecmelec beſſe. fautenegi: fricabiſq; corpus ei⁹ oleo in quo decocta ſint camomilla. ſibum. queſumū. ſebeni aut coſti oleo.

Cap⁹. xviij. de medel' fe. que. ʒ°. aut. 6° accenditur die.

c **Eterum** febres que aut. ʒ°. aut. 6°. accendūtur die. qm̄ ſemper fiunt ex humoribus cholere. n. nimiuz croſſis in earū neceſſe ē medela regimine vt quo quartanis medemur ſubtiliatiōe. ſ. humoris euacuatione eius per medicamina cholerā ni. laxātis ꝛ ſubtiliatione ciborū cōmeſtionis dimiſſione: vſu quoq; gafiti trociſcorū cum ſquingibin aut calēgebin. Aliquādo quem ieiunus ē in al'dum rē virtus eſt acceſſionis die vomitu cuꝝ ſquingibin quo infuſe ſint fugiles inciſe ꝛ anetū ꝛ ſal indicū ac mel. oibuſq; bis ſimilibus quib⁹ in medela vtimur quartanariorum ſi tempus eorū proteletur.

Cap⁹. 20⁹. de accidentiuz medelis que febres ſequūtur.

f **Ebres** multa ꝛ diuerſa ſequūtur accidentia quorum quedam ſimilia ſunt febri cōplexioniq; eius cōſonant: horumq; medela eadem que ꝛ febris: quēadmodū accidit cephalea in feb. vaporum cauſa calidorum qui in capite aſcendunt: eritq; medella feb. ꝛ cephalea eadem ſpeties regimis. Quedam autē ex habitu dinibus ſunt morbo diſſimilibus quorū etiā medela diſſimilis eſt. ꝛ ſi quidē propoſuerimus alterius cauſam magis alterum augmentatur. Quare oz q̄ natura eorum fortius ſit ꝛ dominantius intueri infirmo. ꝛ ad id noſtrum conuertimus propoſitum: eritq; noſtra maior cura in morbi medela conſumanda: ꝛ ſiquidem morbus erit fortior ꝛ maioris periculi erit noſtrum maxime propoſitum ad morbi medelam: nec tamen omnino p̄termiſſo accidenti. Q; ſi accūs forti⁹ ꝛ ab eo maior vrget timor eminentior tua ſit in medendo accidenti cā nō tamē negleta cauſa morbi. verbi gratia. In quouis hominū febris ē ſāguinea eiuſq; medela vt nouimus ſanguis eſt miutio niſi q̄ ſtōach⁹ ei⁹ debil' ē faſtidioſitatis q̄ accidit cā aut ciborū in ſtomacho eorum corruptorū. vnde ꝛ morſura ac defectus illi accidit ꝛ anime cōturbationes. ideoq; virtus eius debilis facta eſt in hoc ergo phlebotomiā nō oz anteponere. Si eni huius paſſionis vir phlebotometur eius virtutis augetur debilitas. diſſoluiturq; minutiōis cauſa caloris natural' que fit ſanguinis eductione: p̄reponēda ergo ſtomaci medela ꝛ cōfortatio eius vt que ſunt illius rectificentur: deinde patientē ſanguinē minue. aliud exēplū patitur quis acutam febrē ſed ꝛ defectum vrget nos neceſſitas huic patienti dare vinum vt nutriat illū vti que calefacientibus co q̄ defectus timeatur virtutis vitalis: tā ꝛ ſi vinū febrē augeat defectus nanq; maioris eſt periculi. hac ergo operatione curare feb. ꝛ accidētia illa ſequentia oz omneſq; cū quibus ſunt accidentia morbos: quēadmodum i colice fit dolore ſi plurimū fuerit grauis neceſſaria ſūt q̄ dolorem mitigant ꝛ trāquillāt q̄ quis morbi augeāt materiā. Accidētia aūt que febres ſequūtur multa ſunt ꝛ varia. eſt eni rigor ꝛ horror ꝛ cephalea vigilie. tuſſis ſitis appetitus ciborum corruptio: nimia nature mollities ꝛ ſiccitas. vomitus. defectus. ſudor nimius. Et rigoris quidem ac horroris medela eſt vt des illis aquā cafozbēdā ſtringatq; lacertos crurium latis pānul: fricabiſq; plātas pedum ꝛ quieſcat. ponatq; ſepius manus ꝛ pedes in aqua. ca. plurimiſq; operietur. Quod ſi bec accidūt ſepius ꝛ plurima: optebit corpus manibus plurimū fricare: tēperateq; vt cōmunis fiat oibus mēbris corporis ipſa fricatō tēpore quo nō in ſunt accidentia: ꝛ inungatur oleo in quo decocta ſit beſſa camomilla: fautenegū mōtanū coſtū ꝛ ſimilia. Et ſi quidem feb. phlegmatica fuerit frigu ſq; multum ꝛ forte. opz bec olera miſceri cū modico pipere ꝛ gendebedaſton: ꝛ agarico ſi ciz biba' de eo. ʒ. i. vſq; exagiū. pdeſt rigori q ex hūoribus fit phlegmaticis ꝛ croſſis viſcoſiſq; ſicq̄z fautenegū fluviale ſi cū aq̄ mell' biba' idē facit. Cephalee q̄ fit cū febre medela ēvt ſup cap̄ fūda' aq̄ ro. acetū vini ꝛ ol̄z rachebloi i al' ro. ſitq; aceti pars vna. olei due. aq̄. ro. iij. Q; ſi aliqd additōis portulace ꝛ aqua citroli ſemperuiue aque aut aque raſure cucurbite manifeſtiſſima vtilitas ſequatur. Si aūt cū bis aliquid ſandali miſceueris. ro. viol'. nimfar. vtili⁹ erit. ꝛ ſi quidē his ſeda' cephalea ſine. Sin. ſume de opio obolū. i. farine ordei ꝛ cathemie. cuiuſq; ʒ. i. aſiafum memitte. corticū papaue-

p

UVA. BHSC. IyR_125_1

ris.cuiusq3.z.ij.teras oia diligenter ⁊ cum lactuearū distẽpe
ra aqua:⁊ postul'.⁊ modico vini aceto emplastrizabisq3 bis
caput. Maribus quoq3 oleum trahat nimfar factū cū cucur
bite semine.odoret nimfar ⁊ viol'.recẽtes ciusq3 extrema ligẽ
tur fasciculꝰ fricẽturq3 diligentius dabisq3 patienti cū aqua
ordei aquam granatorū muzorū. Quod si aliquid intellexe
ris cholerarū esse in stomacho cuius vapor ascendat caput
squingibin ⁊ aqua ca.vtere inducatq3 vomitū patienti:⁊ vt
stomachus purgetur sequaturq3 syrop.beserẽ.⁊ siro.tamari
dorum granatorū quoq3 aquā ⁊ bis similibus.

Ca⁹.xxi.de appetitus defectu ciborū cū febre.

a **Ppetitus** aut ciborū casus i febribus cu-
randus est cū iocundorū odo-
ratu ciborū vt pull' assatis in camino qui circūducti
pasta fuerint:corūq3 scissione in facie ⁊ ore infirmi.odoratu
quoq3 suie decocti ⁊ calidi pāis optime cōpositi.odoratu q3
vini ribani ac fructuū pōticorū ⁊ redolentiū ac eos suggen-
do materia proiecta:corpus fricetur ac oleo liniatur iocūdo
emplastrizetur os stomaci cū rameco ⁊ sandalo.pomorum
aqua ⁊ citoniorū ac aqua talcha in al'talba.⁊ olo calefi. Oz
aūt ordinari patienti cibū ac dari ab eo quem diligit ⁊ quez
veretur cuiusq3 suscipit orationem:nec negligatur huiusmõi
accidentis cura ⁊ diligentia. Relinquere enim cibū debilitat
virtutem ⁊ dissoluit. Si aūt acciderit appetitus ciborum
defectus.bis quos dimisit febris.s.a morbo surgentibus cor-
pora eorū aliquo cuacua medicamine laxatiuorū ⁊ emollien
tium q̃titate qua corū patitur virtus:aut q̃tum cuacuari ⁊
purgari desiderant vt facilius sit illi.vtarisq3 in corū cura re
gimine quod diximus exercitio pauco vt deambulatione:
lectione ⁊ similibus.⁊ exerciti js vtatur fricatione:ante cibuz
sir.absinthij modicū sumant:aut quasi sorbeant paruz aceti
bansali.prodest nãq3 plm.primus aūt apponãt iocūdi odo
ris cibi vt cals panis ⁊ assata calida.vt pullos.perdices.ci-
bi quoq3 muzi.sed ⁊ bij quos desiderat cibos in sua sanitate
quos ⁊ cōmemoret:hoc enim appetitū cōfortat ipsoruz adiu
uatq3 ad appetẽdū cibū.

Capitulū.xxij.de tussis ⁊ sitis ⁊ sternutationis medelis
que in.fe.sunt.

a **T vero** si febrem tussis comittatur:in ordei
aqua iuubas mitte ⁊ sebestẽ ⁊ gilabi
radiꝭ rasam ⁊ tūsam.decoquantur hec cū ordei aq̃
qum aquam patienti propinaturus es viol'. cōditas in ea di
ligenter cōfrica.aut desuper viol'.syro.frigidō.dabisq3 ei cito-
niorū seminis lababū ⁊ seminis psilj cum zaccara alba mū
da.⁊ amigdalarū.oleo dulcium sorbitionẽ quoq3 que ex aq̃
fit furfuris dabis aut que ex fabis siccis tritis cū zaccara:⁊
dulcium amigdalarū oleo.beiregorūq3 reficies. Etiã cū spi
nachiorum mezauro ⁊ sarmaci ⁊ chabegi cū masso excoria-
to ⁊ coriandro recenti.⁊ sicco.cū amigdalaz oleo dulcium
dabisq3 illis de hoc puluere. Confectio eius sume cucurbite
seminis medullã cucumeris ⁊ citroli.vnuscuiusq3.z.iiij.spo-
dij gũme arabice amili.quetbire cuiusq3.z.i.⁊.s.medulle ci-
citoniorū semis.z.ij.tere oia diligenter ⁊ subtilissimo cribza
pãno.⁊ ozopina de eo.z.ij.cū iulab.aut dabis cū co tantūdẽ
zaccare mundissime. Porro sternutatio que in febre acci-
dit si exuberet caput replet virtutem debilitat corpus concu-
tit:⁊ aliquando etiã sanguis excitatur. Oz igitur hanc pro-
bibere oculos ⁊ nasum ⁊ frontẽ ⁊ collum fricando:eructua-
tionẽ vero multiplica ꝑ ipsq3 suppressionẽ:extrema fricet cor-
pusq3 totū:maxime aūt collum olis humidis.vt viol'aliquid
q3 de eo infūde tepidū auribus ⁊ cataplasma cervicem desu
per cū pãno calefacto aut lana.⁊ caueãt huiusmodi fumū ⁊
puluerẽ. Si q̃ aūt moratur sternutatio.eaq3 desideras
prouoca cū lignorū imissione in naso ⁊ ex cartis extẽsiõeq3
colli.⁊ oppositione nariū radio sol'.aut cōclusо odoratu sta
tim etenim fiet sternutatio.

Cap⁹.xxiij.de.me.vigiliarū ⁊ obstupefactionis in feb.

e **J quando** aūt vigilie febres comitãtur
patienti papauer recens da-
re expedit cū zaccara ⁊ propia illi viol'.oleū ⁊ cucur-
bite semis oleū cōditum cū recẽtibus viol':caput cum recenti
bus emplastriza viol'cataplasma illud aqua decoctionis or
dei excorticati ⁊ tūsi ac papaueris ꝓpiaq3 illi sir.papaueris
⁊ i aq̃ ordi mitte papauer.cū cōticib⁹ suis ⁊ viol'recẽtẽ ac ros
camomillã cucurbite rasurã eiusq3 semẽ tunsum ⁊ simili a:⁊
oz te hoc facere siquidẽ nõ erũt vigilie ex crisis signis. Si
quãdo aūt sunt crisis cã:patiẽtẽ nullo modo mouere: nec ei⁹
aliquo faciliare naturam oz modo:nec oio infirmi caput la-
cti approximes:affert eim lesionẽ magnã:timetur eim ne tur
bet cerebrū:ẽ eim in lacte dissolutio fortis:qũcq3 inuenerit ma
teriaz dissoluit ⁊ dispargit. Qñ si stupor patiẽti acciderit:me
debis bis que in cã obstupefactionis diximus.

Capitulum.24ᵘᵐ.de medela mollitiei nature siccitatisvo
mitus.sudoris multi ⁊ arctati que sunt cum febre.

q **Vando** aūt icarcerata ẽ natura patienti
dabis cassie fi.⁊ terengebin tama-
rindorum prunorū.zebibi.viol'.siccarū.rosarū.vniuſ
cuiusq3 suscipientẽ decoctionem iuxta q̃ opus fuerit:dabis-
q3 ei lababum prunorum ⁊ cass'.fi.aut ante prandiuz pruna
appones dulcia sine corijs infusa iulab.aut viol'.sir.⁊ lebela
bi cū zaccara rubea.⁊ aquā duorū granatorū cuz adipibus
suis. Si nõ placẽt hec ⁊ ledũt patientem medicaminum
porrectiões trãsitq3 inclusio nature.iã quatuor dies clistert
vtere emollienti:vt ẽ clistere qñ fit ex blitis aq̃ expressa ⁊ zac
cara ru.⁊ lisami oleo ⁊ muri. Aut clistere in quo cadũt hec.
ordei tũsi excoriati.z.xx.sume in.iij.aque libris fac bulire do-
nec ad libã redeat:tunc cõfricabis in ea cass'.fist. rotularuz
z.xx.⁊ colabis ac proijcies in illam olei viol'z.x.in al'.xx.⁊ to
tidem muri. Aut ẽt vtaris asafo.catbemie ⁊ buraci ⁊ zacca-
re.r. aut asafo. narẽgebin quod ẽ massallũ ⁊ cibes illum me.
zauro labelabi cū oleo amigd.espidabago fcõ cū oleo olive ⁊
muri. Quum autem in febre nimia erit nec mollities aquã sui
ci cū gũma ara.⁊ terra ciprina:dabis vno quoq3 die.z.j.sit-
q3 in ea decoctus fructus mirti aut citoniorū frusta. Babis
ẽt seserẽgeli in al'sergedi syrop.⁊ ribesi:dabisq3 puluerẽ fenuz
de psilij seic:⁊ semie safaremi in al'sciferemi frixo suauiter cū
modico cimino arabico ⁊ terra ciprinea:semen quoq3 meu ⁊
spodij partẽ. Cibabis aūt illũ mezauro ⁊ zirabago cū vuis
passis ⁊ granis granatorū.ac virgulis postulacc.aut pauco
acerborū cõdito cum sumac aut beserẽ aut zcrasquia aut bis-
cocto cū agua citoniorum aut aqua pomorū vel ẽt pirorum.
Si autẽ nõ cõuenit aquaz suie ordei propinari: propina sal-
tem spodij trociscos strigentes cū citoniorū syrupo. Qñ
siest mollities nature cum sanguie dabis illi in potu puluе-
rem tami aut pulucrez carabe cū sumac aut postul' aq̃ sil'b⁹
q3 quẽadmodũ bac i ifirmitate sepati dicturi sum⁹. Si ãt
cū morbo ẽt võit⁹ ptigit granatorum.dab siro.fcz cū mẽta ⁊
ribesi robo aut citoniorum.aut robo beserẽ.ppiabis q̃q3 suc
cuz pomoꝝ ⁊ aquã corũ que muza sũt cū corticib⁹ pistatiorũ
exterioribus emplastrizabisq3 stõachũ cū sandalo.aqua ro.
aqua pomoꝝ.aqua mirti.aqua quoq3 ro.⁊ aqua calefi.cum
modico laudano ⁊ rameco. Simul aūt intuendũ si huius vẽ
tris effusio cã crisis facta ẽ minime amputandam sed permit
tẽdã iudicamus quãdiu patiatur virtus nisi modum trãsgre
diatur ⁊ vltra vires fiat ⁊ q̃ si fiet vtaris bis que naturã cõ
stipant vt dictũ est.

De sudore. Sudor aūt si exuberet nimiusq3 fit:
timeturq3 virtuti ne eo subruatur cor
pus patientis oleo mungi oz belalech dato vel balẽbaco ⁊
aqua mirti ⁊ tutia trita cū aqua ro. vngaturq3 corpus oleo
calefi:aut puluerisa super illũ rosã siccã cõtrita ⁊ intuere si lo
cus patientis calidus ẽ amoue illũ in frigidũ quẽ aquilo cõ-
busserit vt confortetur corpus eius ⁊ sudor retineatur.

Capitulũ.25.de.m.defectus cū febre.

q **Um autem** febriũ patienti molestiã sub
uersio acciderit oz ãre ꝓtin
gerit speculari:⁊ si quidẽ ẽ cã cholera ru. ad os sto-
maci defluens aqua rozabis frigida super patientis faciem:
os stomaci frica ⁊ vẽtrẽ:liga eius manus ⁊ pedes cū fasciculꝰ
fortiter vt ad inferiora trabatur mã apprehẽde os ⁊ nares
vt calor ad interiora redeat naturalis:propina illi vinum te
nue ⁊ aquosũ aqua mixtũ:sed ⁊ sirop.squingibin cum aqua
ca.vltimus ẽ in his vt cholerã ab ore cogãt descẽdere stoma
ci:aut cũ vomitu educatur. Qñ si effusionis vẽtris cã defectus
hic acciderit oĩbus que dicta sunt curabis excepto squingi-
bin cū aqua ca.odoret aquã ro.sandalũ.cãphorã.fiat illi vẽ
tus cū aliquo:irrorabisq3 aqua ro.plurimũ refrigerata vul-
tũ eius.dabisq3 ei panẽ vino infusum propinabisq3 pomoꝝ
sirorũ ⁊ siropũ hespanicorũ ⁊ citoniorum linieſq3 stomachũ
succis stringentibus vt aqua citoniorum ⁊ mirti aqua quo-
q3 vstis ligaminibus. Quod si acciderit nequitia febris
humorum malorum defectu.oportet hora qua febris ascen
dit ligari crurum lacertos: verberaq3 manus ⁊ pedes.
⁊ talos quo educatur ab interioribus corporis ad exteriora
mã ⁊ ab eminẽtibus atq3 a dignioribus ad minus digna mẽ
bra:prohibebisq3 illũ somno. Somnus eim materiaz ad ite-
riora deducit corporis:imergitq3 calorẽ naturalez. Prohibe
etiã cibo ne forte occupetur in ciboꝝ celebrãda digestione ca

UVA. BHSC. IyR_125_1

or:ꝛ nō in maturatiōe materie ſz ne ꝛ repletiōi addatur.extī guaturqz naturalis calor. Si quādo ēt ſiccitatis cā in principio acceſſionis defectus acciderit:oportebit ante acceſſionis borā cibum apponere ſz cū iudicio. vt ſiquidē q̄ acciderit defectus difficilis pānū infuſum in vino veteri dabis taz etſi eim vinū febrē augeat:ſz tñ virtutē adiuuat vitalē.ac corpus paſcit:dabis quoqz ſirop.pomorum ꝛ corū aquā ac citoniorū ꝛ corū aquā:pedeſqz illius ꝛ manꝰ liga ꝛ frica vtrūqz: trahitur eim materia ad extrema ꝛ declinatur fricatione ad exteriora. At vero ſi defectus minie fortis ē cibabis patiētez ante acceſſionē pomis.piris.granatis.quo bis ſtōachus confortetur ꝛ virtus ſeructur vitalis. Quādo aūt iam incepta febre defectus acciderit oportebit patiētem pane cibare vino infuſo calefacto:quo eius ad mēbra acceleretur miſſio ꝛ humectet ea prohibeatqz deſiccari. Hoc ergo regimine oz eū regi ac curari cui in febribus defectus accidit. Omnes autē defectus ſpēs cōmemorabimus inferius ꝛ medelas earum qum de paſſiōibus cordi diecmus accidentibus:qm̄ defectus ex morbis fit qui cordi contingunt.

Capitulum.26ū.de ethice febris medela.

f Ebris ethica ſi fiat i aliquo vſqz ad marcoris ꝛ cōſumptiōis termios: apparētqz oia ſigna que ſupra diximus.extenuatio ꝛ ſiccitas cutiſqz oſſibus inherentia.deſiccatio humiditatis cōplexiōis. vētris tenuitas ꝛ cōſumptio decoris faciei ꝛ frontis. Aliaqz q̄ diximus qum de ethice febris ſignis loqueremur: nō oz eius ſanationem ſperare. In morbi aūt principio dum adhuc virtus valida ē mēbra quoqz carnoſa.corpus optimuz.febriſqz mollis.pulſus nō tenuis durus.ꝛ oia adhuc ſigna dubitabilia non manifeſta adhuc ſanari pōt ꝛ expelli ſi regimie quo oz regatur. Primū ergo qō in hac faciendū ē vt ſit eorum in eſtiuo tēpore in locis frigidis habitatio in quibus ſeptentrionales perflent venti aqueqz percutient. Sint in circuitu poſita vaſa fictilia in quibus aq̄ ſit frigida ꝛ ſuauis. odoreſqz frigidi.vt roſa.ninifar.violꝰ.pomorū flores ꝛ citoniorū pirorumqz .folia quoqz calefi extrema vitium ꝛ mirti recentis fidali.aq̄ ro.ꝛ cāphꝝ. Jaceat in loco ſtratiſqz lenibꝰ ſimilibuſqz.Si vero ſit hiems.ſit in locis aeris tēperati in quibuſ nō horreſcat:prohibeaſqz illū a labore. motu.vigilijs.fame ſiti.coitu.nec ſe det ire ꝛ triſtitie.Babiſqz illi ordei aquam in oi die cū zaccara mundiſſima iuxta quod opus eſſe itelliges poſtq̄ aūt ordei aquā acceperit dabis ei iulab aut papaueris ſyro.aut iuinbarū.ʒ.circiter duas cū aqua fri. Introducas illū ēt in aque tep̄ cōchā:eductūqz refice pull'buidis ediſqz cōditis cū eſpidabago cū cucurbitis ꝛ lactucarum radicibus ſpinachijs atriplicibus.Quādoqz aūt fac illi ſorbitionē de beueri farina ꝛ cū zaccara ꝛ amigdalaꝝ oleo dulciū ꝛ atria. Nonunq̄ vero cibabis piſcibus recētibus optie cōditis cū eſpidabago aut frixis cū oleo amigdal'.aut aſſatis deſuper proiecta aqua ꝛ ſale.Quādoqz ēt refice lacte a quo butyrū eductū ē caprarū recētiū etate corporibus ſanarum. At ſi nō adhuc ſit manifeſta feb̄ ſed eſt moll' lacte illū dulci refice maximeqz aſine lacte ꝛ ouis ſorbilibus.eſt enim illi vtile:medulla quoqz cucumeris ꝛ citroli lactucarū radicibus ꝛ intibe medulla cōdita ac ſimilibus ſitqz eius cibus in die bis paulatim iuxta quod digerit ſtomachus eius velociter ꝛ mē bra ſuſcipiēt.De fructibus aūt illi dabis granata optia perſica nabatica bene matura poma quoqz ſimiliter iuinbas recentes nō tamē multifacere oz bas ficus quoqz ꝛ vue laudabiles ſunt ſi porrigatur earū que oz quātitas maturarū ꝛ muſa de dulcibus ꝛ zaccara quoqz cū būidis amigdal' ꝛ medulla ſemis citruli ꝛ bis ſimilia. Nō arceas illū aqua aye.zerei in al'aq̄ frigida.reprimas aūt illū ab oibus calidis ꝛ ſiccis ꝛ pijce ſuper pectus ꝛ epar eius infuſū aqua ro.ꝛ ſandalo pānū:aut cerotū cū aqua ro.factū ꝛ aqua portul'.ꝛ queffare bumide ſuper niue cū oleo ro.ꝛ violꝰ.oleo.vt aūt incaluerit pānꝰ frigidus imuta:odoret aūt oleū violꝰ.ꝛ cōditū cū cucurbite ſemine.oleū quoqz ninifar:ſitqz eiꝰ veſtimētū veſtes linee molles ꝛ ſuaues:ꝛ ſi fieri pōt q̄ cū ſandalo ꝛ aqua ro.eius tingā tur veſtes:aie eius virtus augetur ꝛ mēbroꝝ. Hoc ergo regimine ethicā patiētes febrē regēdi ſūt in qbꝰ ſigna nō apparēt ꝑſuptōis.hec eni habitū eoꝝ cōfortāt ꝛ ad ſanitatē reducūt.

In qbꝰ āt ꝑſuptiōis iā icipiūt appere ſigna ꝛ febris manifeſta eſt os cauere frigidū oz aerem ne fortē catarri accidant dēturqz illis quotidie ante ſolis ortū cāphore trociſci cuz aq̄ granatorum ꝛ aqua melonis indi ꝛ cucurbite.aut citroli.vt autē ſol ortus fuerit ordei aquam dabis in qua decocte fuerint iuinbe ꝛ papauer ꝛ proijce deſuper parū amigd.olei dulcium:aut ſeminis cucurbite olei q̄tum eſt exagium.Tribus autem deinceps horis parū dabis ſyr.papaueris aut iuinbarum:aut iulab introducaſqz eos in concham aque ſuauis:in qua decoctū fuerit ninifar.viola cucurbite cortices ſitqz i media balnei domo.ꝛ in loco q tēperati ſit caloris ꝛ aeris. Nec oio calidam ingrediantur balnei domū nec loc̄ in quo anxiētur ſudentqz:parū ſint in cōcha ꝛ tēperate.egreſſiqz corpus eorū inungatur oleo violꝰ.aut ſemis cucurb.ꝛ odorē trahant expectent paululū ꝛ reficiantur carnibus ʒuzecdarū cōditis cū eſpidabago cū amigd' oio.ſed ꝛ atria in qua ſint cucurbitarum fruſtra aut lactucarū medulla ꝛ reliqua que diximus Veſpere aūt introducantur in aque tep̄.cōcham quēadmodum in principio dici factū eſt ꝛ eodē reficiantur cibo:nec vero multum ſumant:oeturqz eis dormituris iulab.aut iuinbarū ſyr.cū ſemis pſilij lababo aut ſeminis citoniorum aut fuco portul'ſemis triti ꝛ fricati cū aq̄ dulci.cū.ʒ.i.dulciū amigdal'.vtariſqz in illo regimine refrigeranti vt diximus ꝛ humectātibus ꝛ ceroto refrigeratiuo.Et hec ē aſſignatio trociſcorum cāphore.Sume medullam ſeminis cucurbite ꝛ melonis in al'floxi galferi ꝛ medullam cucumeris.ꝛ citroli fefergeli. cuiuſqz.ʒ.v.roſ.r.purgat.ʒ.iij.gui ara.ſandali albi.amili q̄ thire.cuiuſqz.ʒ.ij. liquiriē ſucci.ſpodij.cuiuſqz.ʒ.iiij.feniculi ſeminis.ʒ.i.cāphore.ʒ.ſ.vſqz exagium dimidiū.terantur oia diligenter ꝛ diſtēperentur cū lababo ſemis pſilij.Si ſit autez cum hac febre nature mollicies bos dabis trociſcos patienti quorū hec eſt cōfectio.Sūme papaueris albi medulle coloza cre in al'ſeminis cucurbite medulle ſeminis cucumeris ꝛ ſeis citoniorū frixi vniuſcuiuſqz.ʒ.vij.gui ara.ſpodij.ſeminis bermaze.terre ciprice.cuiuſqz.ʒ.iij.amili.ʒ.ij.roſ.r.mūdate.ʒ.v. cāphore.ʒ.i.tere oia diligenter ꝛ cum lababo ſeis pſilij.diſtēpera ꝛ trociſca ſic.vt quiſqz trociſcus exagij ſit vnius:propinabiſqz cum pomorum aqua ac cū citoniorū ſumo diluculo Poſt ſolis ortum ſuicum ordei dabis cū aqua i qua decocta ſint grana mirti aut citoniorum fruſtra.ꝛ proijces deſuper gūma ara.ꝛ terrā ciprīcam iuxta quod opus fuerit. Confectio vtilium ethice febris ſi ſit cū ea vētris ſolutio trociſcorum.Sume cucumeris ſemis medulle citoniorum cucurbite. frixorū cuiuſqz.ʒ.v.terre armenice caſtanearū.cuiuſqz.ʒ.iiij roſa.foliorū.r.granorū mirti.ſemis emaze.carabe.cuiuſqz.ʒ.iij.ſpodij.gumi ara.cuiuſqz.ʒ.ij.tere oia diligenter ꝛ cum citoniorum diſtēpera aqua:ꝛ trociſca quēqz trociſcum exagij vnius ꝛ bibatur cū robo mirti ꝛ aqua fri.ſummo mane.Sitqz cibus patiētis maſſum excoriatū ꝛ frixū decoctū aut milium tunſum decoctū cū eſpidabago. In quo aūt conſumptionis apparēt manifeſte iam ſigna:nō tñ eorſqz res deducta ē vt ſanari nō poſſit:hunc quoqz hoc eodē regimine condecet regere quo diximus:vtanturqz cāphore trociſcis ſummo mane cū lacte aſine vel mulieris in quo aliquid bōbacis proiectum ſit:quo eius ſpuma ꝛ pinguedo ſit abſtracta. hoc quidē ſi nō fuerit febris valida illis ꝛ acuta:debinc autē concha tepide aque introducatur in loco largo ꝛ in media balnei domo ꝛ prope ianuam:ſitqz ibi tēperate ꝛ egrediatur ꝛ imergatur aqua frigida dulci ſi quidē tempus eſtas fuerit.Si aūt ſit hiems aqua ſit tepida.deinde aūt vngatur corpus eiꝰ oleo violꝰ.puro:ꝛ ſi fuerit factū cū cucurbitaruz ſemine vtiliꝰ erit.Propinetur ordei aqua cū papaueris ſyrop.tribus deiceps horis apponat aque tepide cōche introitum in qua decocta ſint violꝰ.ninifar.cortic.cucurbite ꝛ papaueris.ꝛ ordeū tuſum ꝛ excoriatum meſani flores ꝛ ſemē cathemie ꝛ cabezi ꝛ folia eius.ꝛ folia lactucarum ſemperuiue ꝛ ſimilia:ſit in ea tempate:egrediaturqz ꝛ imergatur aqua fri.dulci.ſz nō multum:vt nō percutiatur corpus eius ea ꝛ biſpidum fiat.Qua egreſſus vngatur oleo violꝰ.ꝛ ninifar:veſtes induat: reficiat pullis ꝛ taugis.piſcibus quoqz lapidoſis alijſqz cibis digeſtioni facilibus:nec impleatur cibo:ſitqz eſcarum quantitas que cito digeratur. Facto autem veſpere quum ſtomachꝰ purgatus eſt ꝛ cibo vacuus:tunc vti ſorbitiōe oportebit que bac vtilis eſt in ij infirmitate. Aſſignatio eius. Sume arſugene in al'lenticule excoriate.ʒ.xx. fabarum albarum tunſarum ʒ.x.maſſi ſine corticibus:papaueris albi cuiuſqz ʒ.vij. amigdalarum.dulciū ſine corticibus.ʒ.v.coque oia i tribus libris aque donec perfecte cocta ſint ꝛ cola ac proijce deſuper aquā cucurbite muze ꝛ amig.ɔ.oleū ꝛ fricabis deſuper medullam panis ſimile quātū opus fuerit de qua ſorbeas.iiij.ʒ.vſqz.l. ſ.ꝛ in ea expectet aliquātulū ꝛ ingreſſus balneū cōche faciat qēadmodū in diei principio:vt aūt egreſſus fuerit ſtomachuſqz eius vacuus ē ꝛ oia qne fuerāt porrecta diligenter digeſta ſunt ꝛ a ſtō deſcenderint.dentur eis que diximus lababa ꝛ iulab:aut granatorū aqua aut papaueris ſiroꝑ. Qū aūt febris nō fuerit nō incōmodū erit lac ſuggere mulieris a

UVA. BHSC. IyR_125_1

mămis aut lac asine accipiat qū mulgatur. Si sit autem calor ⁊ febris patiens oio lacti nō approximet: dabisq; lac vacce a quo butyrū eductū ē sicut alio loco dictū est emplastrize turq; pectus eius cū ceroto refrigerato. Si aūt cōstipata fuerit natura quouis tēpore detur ei cassi. f. ⁊ māna aut lababū prunorū: sed ⁊ pruna nabatica infusa syrop. viol. ⁊ similibus: ⁊ caue naturā emollire: illaudabile nāq; ē i hoc morbo. Si aūt mollita quādoq; fuerit puluerez tam dabis cū mirti syrup. ⁊ suico ordei cū gūa ar. ⁊ terra cipzina. aut dabis trocisscos spodij stringentes: sed iminues eorū zafranum cū mirti syroꝑ. dabis ēt hos trocisscos. vtiles enim sunt ad huismodi.

Assignatio eorū. Sume medullarū semis cacrelegi. cucumeris citruli. frixarū cuiusq; ʒ. iij. gūmi ar. amili. spodij. cuiusq; ʒ. ij. ℥. seminis porcul. ⁊ semis emaze frixorū ʒ. iiij. fādal. al. ʒ. i. castanearū ʒ. ij. cāphore. ʒ. ℈. tere oīa diligenter ⁊ cū seminis psilij lababo distēpera ⁊ trocisscos vnius fac exagij vsq; ʒ. b. bibaturq; cū mirti robo: ⁊ pascatur lacte a quo butyrū eductū est in quo proiectū sit biscoctū aut mezauro facto cū masso excoziato aut lacte eiusmodi in quo decocta sint citoniorū frusta ⁊ puluerizes desuper parū pulueris glandiuz ⁊ misceatur cū castaneis ⁊ gaira ⁊ zafrano ⁊ benaco sicco.

Si aūt peruenerit huiusmodi patiēs ad ꝓsūptionē ⁊ marcorē: ⁊ certa ē corporis siccitas ⁊ extenuatio cōsumptaq; est humiditas ⁊ cessit ab eo venustas ⁊ decor nulla ē cure spes: aut ad eius sanitatē via nisi vt custodiatur virtus: vt supersit aliquo tēpore. Oportet ergo ad hoc illi lac mulieris dari: quod ēt de māmis eius sugat stilleturq; super illius corpus lac dulce qđ statiz eductū ē ⁊ si fieri pōt i ꝓcha q̄ lacte ꝫ plena sit sedeat egressusq; corpi ei⁹ irroret aq̄ suauis i q̄ feceris bullire viol. ⁊ nenifar. debinc corpus ei⁹ oleo inūgatur benefegi puri. ⁊ cibetur pullorū carnib⁹ ac fraglinis ⁊ fasianis tritis in qua proiecta sint citoniorū frusta ⁊ pomoꝝ sirorum. parū q; vini ⁊ loco cinami frustū xiloaloes crude. sorbeatq; iuscu lum: fiat quoq; illi aqua carnium eduli subtilis: aut aq̄ pullorum cū aqua pomorū ⁊ citoniorum ⁊ proijciatur desuper aliquid biscocti: hec cim quedam cōseruant virtutē custodia. fit aūt aqua carnium hoc modo. Sume carnē ⁊ minutatim icide: ⁊ in vas lapideū vel lebetem ꝓjice ac sub eo ignē succēde lenem: ⁊ cū ceperit aqua glutinosa eē coletur in vase ⁊ iterum igni apponatur. ⁊ quandocūq; glutinari incipit coletur ⁊ sic vtatur qum opus fuerit ea quis. Ne vero prohibeas illuz ab bis que appetit ⁊ ꝓponas iocūdos odores vt sandali aquā iremazaratarā. in al' mezatā. camphorā. vaporetur cū sandali frustris ⁊ xiloaloes crudi ⁊ cāphora: eius camisia tingatur cū sandalo ⁊ aqua rosa. ⁊ camphora. ⁊ sternatur locus quo iacet odoribus ⁊ safereno ninifar ⁊ viol. ⁊ ros. ⁊ fructū floribus. ⁊ calefo. ⁊ siquidē ē estas in circuitu eius vasa cū aqua fri. ponātur ⁊ letbaletū iocūdū. sitq; cōuersatio loco quo est venti trāsitus fri. quādoq; etiā irroretur ei⁹ facies aqua ros. refrigerata. Utaris ergo in huiusmodi viro boc regimimine ⁊ simili. Si cim feceris vite eius prolōgabitur spatiū aliquādiu nec accelcrabit mors.

Cap'm. 27m. de apostematū. m. ⁊ primū de phlegmone.

a **Postema** sanguineū qđ phlegmon vocat sicut alis dictū ē aut exteriori fit cā. vt pcussione. collisione ac vulneribus similibusq; aut interiori. que ē. s. māci sanguinee decursus ad aliquod mēbrum. Qđ aūt exteriori fit cā intuēdū ē diligentius: sigdē corpus repletū ē minime rebus illud cura tenerificātibus. atq; ꝫ ē vt inūgat oleo tepēti ⁊ aqua tepida ⁊ ēplizetur cuz ordei farina. belba. sebeto ⁊ cathemia: strigat q; mediocriter: vt apostema dissoluat. Qđ si in apostēate aligd sāguis collectum ē ⁊ saniei vtere incisione ⁊ apertiōe sine pauore nec paueas in fluxuz materie nisi repletū sit corpus. Qđ si repletū sit corp⁹ euacua malū humorē qui ē in eo. Cuius aūt ortus est ex materiarū decursu primū euacuatione vtendū cū phlebotomo ex cōpetenti illi loco vena: boc est si fuerit mēbrū in superioribus corporis apostematū cephalica incidatur. Si autē in bis que sunt in medio corporis minuatur aquebela. Qđ si in in iferioribus mēbris basilica minuatur a latere patiēti auferatq; illi sanguinis q̄titatē q̄tum opus fuerit: q̄tūq; ⁊ etas infirmi cōplexio ⁊ tēpus anni presens cōcesserint. Jam debinc mēbrū cataplasmetur apostematicū in principio q̄ diu materiarū ē fluor ad illud refrigerantibus ⁊ constrigentibus vt mēbrū cōfortetur ⁊ mā repellatur: fluxusq; illius arceatur refrigeratione ⁊ cōstrictione. vt sandalo. r. tam armenico. ⁊ asiafo. memitte. ro. ⁊ caquia cū aqua intibe ⁊ semperuine. ⁊ aqua lactucarū ⁊ cucurbite. ⁊ cbalebo. ⁊ semine psilij cū barum aliqua aquarū percusso. ⁊ si quidem decoquas lē ticulam excoziatam ⁊ contriueris cuz barum aliqua aquaꝝ ⁊ emplastrizaueris ea apostemati ꝓderit plurimū: adiuues quoq; medicaminibus quorum est aduersari materie ⁊ repelere fluxum. Et bec est medicaminis confectio ad bec vtilis. Sume sandalum album. ⁊. r. cuiusq; ʒ. c. asiapbi memitbe ʒ. b. quimolee sufali in al' fusali. cuiusq; ʒ. i. ⁊. ℈. tere oīa diligēter ⁊ subtilissimo cribza pāno ac distempera cum intibe aq̄. ⁊ semperuiue ac portul. ⁊ lactucarū. Tribus aūt aut. iiij. diebus qū iam augmentatū fuerit apostema: bis que prohibēt materiā admisce dissoluentia. vt belbceli ordei ⁊ tritici farina ⁊ distēpera cum liemberi aqua ⁊ solatri. ⁊ queffare. similiūq; augeasq; quotidie parū per dissoluentia. donec ad statū apostema peruenat. ⁊ fluxus deficiat materiarū. tunc aūt oportebit ⁊ dissoluentia ⁊ prohibētia equalia esse quātitate: ⁊ virtute quemadmodū nardo distēperato cum solatri aqua. ⁊ cacenegi. ⁊ aneti similiūq; aquaꝝ que dissoluūt. Et animaduertendum si videris qū apostemate in principio etiam dolorem. refrigerantibus minime ⁊ cōfortantibus vtaris sed vtē dum erit tibi stringentibus ⁊ tenerificātibus vt ceroto quod de cera. ⁊ rōs. fit cum vino dulci i quo imerges lanā succidā. apponeq; loco. Quod si tempus est estas sit cerotū refrigeratiuū actu. si vero byēs tepefactum. sitq; etiam cū boc pannus lineus aceto vini infusus super mēbrū tēperato cū aquaro. Reprimas aūt patientem ab omnibus dulcibus ⁊ pungitiuis. ac oīo cibis calidis. abstineatq; cum mezauris de cucurbitis sūptis ⁊ masso ac spinachijs. propia illi ordei aquā aut granatorum ⁊ squingibin. viol. siro. portul. semen ⁊ similia. Ut aūt declinare ceperit apostema non oportebit refrigerantibus vti quouis modo coagulant enim materiā ⁊ indurant intantū vt in duritiem res transeat ⁊ soliditatem. fiatq; eius difficilima curatio. Sed oportebit mēbrū dissoluentib⁹ emplastrizare cū camomille aqua lilelmelec catbemia sebeto bersausano aloe similibusq; distemperatis cum lababo seis lini: aut aqua carnebi: quibus si aliquid admisceatur zafrāi proderit. Ut autem apostema maturari ceperit ⁊ sanies congregari oportebit illud emplastrizare maturantibus vt seminibus meru ⁊ lini distemperatis cū aqua. ro. ⁊ oleo viol' ⁊ si tēpus estatis est calorq; in corpore multus. humorq; quo fit apostema nō malus comodū erit medicaminibus vti calorem arctantibus naturalem ⁊ ad materiam cōuertentibus quo maturetur vt est psilij semen ⁊ tritici farina. Si quando aūt naturalis debilis fuerit calor. ⁊ būor nequā. caueas bis ⁊ similibus vti medicaminibus putrefacerent enim. vtere maturantibus cū dissolutione. vt est panis cācrelegi in al' fermētatus cum odei farina decocta cū aqua ⁊ viol' oleo. aut oleo loto ⁊ oleo quetbiri. ⁊ roza super apostema aquam decoctis radic catbemie. cum modico olei loti. aut albas sume ficus carnosas ⁊ dulces quas qū decoxeris mel extrabe earū ⁊ distēpera cū oleo seis lini ⁊ belbani ⁊ zaccara. Accipiat farinam crossā ⁊ distēpera illā cū pinguedine ficuū. Aut etiaz sume fermētū acrum ⁊ ficus coctas ⁊ merni semen. ac distempera ⁊ loco impone. maturat enim apostema. Et si ficuz bene decoctarū sūpseris succū ⁊ distēperaueris cū eo lini semē ⁊ belbe. cuiusq; partem. i: besausani dimidiā partē. zufe q̄rtā cū tritico diligēt maturāt ⁊ saniē adiuuāt. Vidi ēt emissiōes emplastrizari dactilis decoctis cum butiro ematurauerunt q; illas optime ficubus quoq; decoctis cū zerozo in al' butiro emplastrizetur quoq; charua ⁊ semine meru. terant oīa diligenter: ⁊ distemperentur cū aqua apponanturq; emissioni. Quod si videris difficilis esse maturationis apostēa grauiterq; aperiri. ponatur desuper blit⁹ decocta. cū sisami oleo calido: muteturq; quotiens refrigeratur. maturat enim furūculos ⁊ emissiones. Cepe quoq; decocte ⁊ diligenter trite aut in oleo bullite misceantur ⁊ cataplasmentur eis apostemata sintq; calida materiā maturāt ⁊ saniem colligunt. Si aūt collecta ⁊ coadunata sanie nō aperitur apostema. oportebit illud aperire ⁊ crepare ac sciudere. Atq; boc modo oz oiuz regimē esse apostematū que mās cōtinēt ⁊ bis silib⁹ medicaib⁹ quorū ē maturare apire scidere etiā si medicaib⁹ nō apiātur: ⁊ sciendū qm̄ apostēa calidū ⁊ sanguineū si fiat i aliquo mēbrorū: estq; magnū sic vt arceat venas ⁊ arterias q̄ sunt in mēbro: prohibeatq; illā a dilatatione ⁊ arctatione q̄bus recreatur calor naturalis: quādoq; coagulat vltra modū ⁊ extinguitur calor: fitq; mors illius mēbri ⁊ eius substantie corruptio intantū vt feteāt queq; circa illud sūt caro ⁊ cutis. diciturq; boc apostema pessimū: ⁊ in huiusmōi nulla cura est: nisi sola amputatio ne forte ad vicina decurrat corruptio mēbra: quādo autē nō coagulatur nālis calor nec corrūpit mēbrū perfecta corruptione: dicitur bec passio banfraia

UVA. BHSC. IyR_125_1

ꝛ eius medela sanguis illius euacuatio ē a mēbro cū scarificatione: incipiantqꝫ deinceps his que superponūtur mēbro medicaminibus que a putredine prohibeāt: ea aūt que sint dicemus quꝫ de vlcerū loquemur curis.

Capitulum.28.de medela apostematis quod berisipila dicitur.

b **Erisipila** aūt quandoqꝫ sine tumore fit ꝛ mouetur ex cholere rubee acumine:quādoqꝫ vero cū tumore ꝛ mouet ex cholere rubee mixtione cū tenui sanguine.quādo ergo ē sine tumore corpus oportebit euacuare medicaminibus cholerā laxantibꝰ vt citrinis mirob.ꝛ tamaridis prunis ꝛ similibus emplastrizeturqꝫ locus refrigerantibus ꝛ restringētibus vt rasura cucurbite semperuiue.portul'.succo lactuce.arsunegi aqua aliisqꝫ que diximus dū loqueremur de phlegmonis cura.Si aūt fit cū tumore berisipila:sanguis minutionē accelerare expediet si nihil prohibeat vt etas senectutis ꝛ pueritie: cōplexio frigida aliaqꝫ:aufereturqꝫ quātū necesse fuerit sanguis laxabisqꝫ naturā decoctione fructuū cathaplasmabisqꝫ mēbrum in principio cataplasmātibus que in capᵗo sanguinei apostematis dicta sunt in principio ꝛ ascensu ꝛ statu eodem emplastro ꝛ via.ꝛ oꝫ mederi ꝛ curare cōpositū ex fl'one ꝛ berisipila apostēa cōpositis medicamibus ꝛ cuiusqꝫ cure cōpetentibus sitqꝫ quod in cōposito dominabitur medicamine exuberantis ꝛ fortioris apostematis cure medicamen ꝓueniens.

Capitulum.29.de apostematis formicis medela.

i **A formice** quoniā fit ex cholera.r.necesse est in cura eius medicamen bibere cholerā ru.laxās vt fructuū decoctio cōforta ta cū scamonea:aut aqua lebelabi cū cass'.f.rotula aut aqua intibe ꝛ arsunegorū:debinc autē cataplasmetur refrigerantibus ꝛ desiccantibus:oꝫ autē proportiōe cāe hāc passionē afferenti.s.cholere ru.medelā frigidis fieri ꝛ b.Sed qm̄ formix huiusmodi est vlcus quod desiccatiōc eget propter eā que in ea est humiditatē cōpositā ꝛ repugnātē q̄ morbū mouet materiei ad accidēs ꝓpositū applicam⁹.Jō ergo vti nos cataplasmatibus oꝫ desiccantibus nisi qꝫ quibus vtimur medicaminibus in formice que in cutis est manifesto minus desiccatiua sūt ꝛ sine morsura.vt asiasū memithe.ꝛ caquia.ꝛ besseū in al'besefū distēperata cū intibe aqua ꝛ virge pastoris.ꝛ cū lenticula decocta ꝛ trita cū aqua ro.Aut sūmitur tam cipricū:aut armenieū ꝛ quimolee cuiusqꝫ pars.i.caquie.dimidie pars distēperenturqꝫ oia cū virgarū portul'aqua aut solatri aut arnoglose.Secūda aūt formicis speties que est formix comedēs medicamibus curāda est magis ꝛ fortius desiccantibꝰ vt quimolea cū aceto ꝛ aqua.hoyosabi aut cataplasmeᵗ cum trociscis qui dicūtur adriani ꝛ hec eoꝝ cōfectio.Sume galle viridis quendart.cuiusqꝫ.ʒ. viij.in al'.b.colcadenesi.ʒ.i. sebli iamenici mirte optime cuiusqꝫ.ʒ.b.feleseoni.ʒ.iij.i al'.m. tere oia diligēter ꝛ cum vio distēpera trociscos fac qūqꝫ opꝰ fuerit tere diligēter ꝛ subtilissimo cribrabis pāno distēperabisqꝫ cū aqua.ro.sicvt fiat quasi que fluit a balneis aqua ꝛ loco superpones. Et hec assignatio vnguenti optimi ꝛ vtile comedenti formici.ꝛ oibus quibus est opus desiccare vlceribus.Sume galle viridis ꝛ arsunegi sicce equales partes ꝛ tere diligenter.ꝛ desuper oleū mitte.ro.in quo liquefacta sit cera tribus partibus maior:facqꝫ vnguētum ꝛ cataplasma eo apostema.ꝛ si adideris liquiritie foliorū ptē vtile erit.Aliud sume mardasenegi.ꝛ radic̄ tinctorū cuiusqꝫ parte.i.galle gelnari in al'gebiani.aristol'.l.canabili.cuiusqꝫ dimidiā partez terantur oia diligēter ꝛ liquefiat cera cum oleo.ro.fiātqꝫ oia vnguentū ꝛ cataplasmetur locus.

Cap⁹.30.de medellis apostematis qui dicitur vndimia.

a **Lio nos** dixisse recollimus loco quoniam apostema molle generatur aut ex vaporosa vētositate que mēbro accidit.quēadmodū bijs qui corrupte sunt cōplexiōis accidit ꝛ ptisicis:cuiusqꝫ medela facilis ꝛ sanatio festina si cum sale ꝛ aceto fricetur.ꝛ aq̄ ro.cuiusqꝫ expulsio fit cū expulsione morbi qui illud sequitur aut de phlegmatica materia.que ad aliquod influit mēbroꝝ cuius medela phlegmatici fit euacuatione humoris medicaminibus illū laxātibus vt turbit iebacū antali adipe:cartami medulla.hyere pill'.alijsqꝫ cōpositis ꝛ simplicibus medicāminibus.Caueas aūt infirmū oibus ab phlegma generā tibus cibis vt piscibus lacte ꝛ similibus.empl'izeᵗ aūt mēbrū medicaibꝰ q̄ꝛ ē strigere ꝛ soluer vt liēberi aq̄ mixta cū nataro si itinxeris illi spōgiā nouā ē eiꝝ i ea dissolo.quā si ñ iuenerīs i tigesuccidā lanā ꝛ intuēdū si corpꝰ in q̄fit molle sit:sitqꝫ aq̄ āplior aceto.si vero solidū supet acetū ꝛ natarū vt reducatur corpus in suā naturā augmēto eorū que deficcant. At vero si corpus tēperatū est equalia sint aqua ꝛ acetū.Quod si solidū ē corpus nec curatur hoc medicamie misceatur parū selbi simul ꝛ parū cieris libēberi.Et siquidē quod cupis fi et emplastriza ℔ emplastro.Sume aloez ꝛ absinth.equaliter ꝛ tere diligēter ac distēpera cum aceto ꝛ aqua ꝛ emplastriza mēbra.hoc quꝫ vsus fuerit empl'o mēbrum ligare oportebit ꝛ stringere:siquidē possibile ē incipietqꝫ ab inferioribus ꝛ ascēdat ad superiora ligatio:sitqꝫ inferius tenera:sursum aūt solida ne forte suscipiat influētes illi mēbro mās:emplastrizeᵗ ēt hoc empl'o cuius hec ē descriptio:sal' ꝛ aloe equales partes tere diligenter ꝛ aqua mirti irriga ac modico aceto ꝛ emplastriza maxime aūt solida corpora.

Capitulum.31.de durorum apostematum quod scliros dicitur medela.

f **Olida** apostemata fieri diximus aut ex apostemate calido ad quod cnrādū apposita sunt nimiū frigida ꝛ stringentia:vnde ꝛ indurata est mā ꝛ in lapidis soliditate cōuersa:aut ex cholere.n.mā que ad mēbrū defluxit:aut ibidē generata ē:ꝛ quod quidē factū ē ex apostematis calidi reliqis:medela eius ē calefacientibus ꝛ emollientibus.hec aūt sunt quorū est calefactio in secundo gradu ꝛ tertio siccaqꝫ in primo vt in secūdo dictū est sermone partis huius secūde qum de mollientibus loquemur medicaminibus:sunt aūt huiꝰ medulla cruriū bouis cū butyro ꝛ oleo viol'.ꝛ adeps cerui ꝛ tauri ac ouis liquefactis cū machalo qū vtitur quis bis tanq̄ vnguēto.Sume quoqꝫ machalū glaucū.iudaicū ꝛ assacū de vno quoqꝫ.ʒ.e. marcemusi recēns triti diligenter.ʒ.c.adipis anserini.ʒ.k. soluatur machalū ꝛ assacū cū calida aqua misceaturqꝫ cū reliqs medicaminibus vt fiat quasi vnguētū ac cathaplasmeᵗ eo apostema durū.Quādo aūt ex cholē.n.mā solidū ē apostema q̄ ad mēbrū currit aut in ipso orta ē:medela eius erit potus medicamis laxātis ꝛ purgātis cholaz.n. vt ē epithi decoctio aq̄ casei potus q̄ sit cū coagulo cū hoc puluere.Sume beiligi nigri ꝛ kebuli cuiusqꝫ.ʒ.g. epithi cretici sitaregi indi.beffaigi. cuiusqꝫ.ʒ.d.salis indi.ʒ.ʃ.tere oia diligenter ꝛ bibatur de eo ʒ.c.cū casei aqua iuxta quod opus ē:prohibeas autē patientē oibus cibis crossis ꝛ cholerā.n.generātibus vt caprarum carnibus lenticula caulibus salsisqꝫ ꝛ similibus emplastriza vero locū cū emplastro hoc.cuiꝰ hec ē assignatio.Sume machali assaci bazaredi equales partes:ꝛ tere in mortario diligenter cum anate aut galline adipe ꝛ oleo bani aut susani vt fiat tanquam vnguentum.Quo qum cathaplasmaueris pānum empl'iza eo locū.Emplastri alterius assignatio. Ficus albas ꝛ dulces in aqua decoque fortiter donec matureᵗ adhic proijce desuper helbe farinā ꝛ semē lini ꝛ aliqd cathemie albe partes equales:tere oia in mortario diligēter cū ol'o susani donec cōpleatur ꝛ vtile fiat. cataplasmeturqꝫ eo apostema:in vltimo nāqꝫ ē dissolutionis ꝛ emollitionis. Unguētum dura dissoluēs apostemata.Sume adipis leonis.vꝫ si.cerui.cuiusqꝫ.ʒ.e.machali.asegi.in al'asaguasen. cuiusqꝫ.ʒ b.liquefacies cū ros.oleo.adipes ꝛ gummas aut cōtere cum aq̄ calida ꝛ misce oia ac lini apostema. Aliud.Sume mi am fluētē cū olive ol'o veteri ꝛ iunge apostema:proderit eiꝝ.

Capitulum.32ᵘᵐ.de cācri medela.

c **Ancer** autez est apostema quod generatur de cholera ni.vt al's dictū ē.Qꝫ si cōfortetur ꝛ magnū fiat curari nō pōt nec ad sanitatē perduci. Utūtur aūt quidā amputatiōe cū ferro siquidem in membro sit quod deleri possit aut amputari:sic vt nihil qō ei continuetur supsit Quādo vero nō sic ꝛ curatur ferro vlcerātur ꝛ extenduntur eius labia nec pōt cicatricē accipere. Estqꝫ pluribus de causis periculosum:tū qꝛ sepe eo sunt arterie magne ꝛ vene in mēbro.acciditqꝫ inde fluxus sanguis intātum vt patiēti timeatur:ꝛ si ligaueris venas bas ꝛ arterias declinat ad digniora ex quibus be oriūtur vene ꝛ arterie mēbra egritudo.tum qm̄ ferro coque ꝛ vri illius non potest radix mēbri.Cum a principio hoc aīaduertit quis apostema:oꝫ primum phlebotomum venis mēbro cōpetentibus in quo ē apostema adhibere eo ex latere quo patitur quū ctas ꝛ virtus ꝛ cōplexio ānisqꝫ tēpus ꝛ similia adiuuerit. Et si quidem hec in mulière est passio statim curandum est menstruorum prouocare fluxum:euacueturqꝫ corpus his quorum est euacuare cholerā ni.medicamibus vt ē epithimi decoctio ꝛ agarici aliorūqꝫ medicaminū q̄ būorē euacuāt melācholicū:nec vero abstineas quꝫ semel illū euacuaueris ab bis sed sepius idez fac.donec oio corpus ℔ purgeᵗ būore:hic eiꝝ būor difficile mouetur pp̄ sui frigiditatem ꝛ siccitatē.Et hec est pillula

UVA. BHSC. IyR_125_1

rum assignatio cõpetẽtium euacuatiõi humoris nigri ⁊ cho lere ni. Sume cacrelegi indi. kebuli epithimi. cretici. cuiusqꝫ ʒ.a. beffaigi. astacodi. cuiusqꝫ ʒ.ʒ.ʒ. salis naste. oboli.ij. ellebo ri nigri.ʒ.ʒ. agarici.ʒ.a. terantur oia diligẽter ⁊ distẽperata pillulentur: sitqꝫ earum potio a tribus.ʒ. vsqꝫ.iiij. Ꝙ si vta ris casei aq̃ optimũ est ad nigre purgationem medicamen.

Ut ergo hoc euacuaueris corp⁹ humore oportebit patiẽ tem tẽperato regimine regi inclinãti ad humiditatẽ: sedanti qꝫ acumen nigre: quatenus qui i corpe gnãtur bonus sit san guis. Sit aũt eius cõuersatio in locis temperatũ bẽntib⁹ ae rem: cibeturqꝫ escis laudabiles generãtibus chimos vt galli narũ carnibus ⁊ pullorum: agnorũ quoqꝫ ⁊ edorũ: piscibus lapidosis laudabiliter cõditis cum bleta cucurbita. atriplice porrigatur illi ordei aqua ⁊ casei aqua cũ puluere quem dixi mus cholerã laxare ni. Que aũt super infirmum ponuntur membrũ sunt hec morbi a principio ãte euacuationem: opꝫ medicamina eẽ que prohibeãt expellãtqꝫ temperate: vt sola trũ intibe aqua ⁊ cãquenegi similiaqꝫ. Ut ãt corpus euacua ueris ⁊ a nigro purgaueris humore: proprieqꝫ ãt si vsus fue rit zerecari aq̃ ⁊ epithimi medicamine vsus optimo in chole re purgatione ni. medicamibus iã tunc vtẽdum erit tẽperate dissoluentibus: vt ẽ medicamẽ quod cum tutia fit ⁊ hec eius assignatio. Sume tutie carmanice trite ⁊ lote. mardesenegi. espidagi plumbei cuiusqꝫ ptem.j. tere oia diligenter ⁊ subtilis simo cribra pãno. Sume quoqꝫ olei liẽberi ptem mediã cere quartã. liquefacqꝫ cũ oleo cerã ⁊ proijce desuper medicamia ⁊ misce vt fiat vnguẽtum ⁊ vtere. Alia assignatio medicami nis qõ cũ colcotar fit ⁊ ẽ. H. cuius nos assignabimus confe fectionẽ decimo huius secunde ptis sermone i quo de cõposi tis tractabimus medicamibus i vnguentorũ capitulo ⁊ bel belicõ prodest hac i pte ⁊ in oibus duris apostematibus me dicamina eteiz que debiliter dissoluũt ad dissolutionẽ nigre nõ valẽt cholere propter eius grossitiẽ. Medicamina vero que dissoluũt fortiter subtilitatẽ dissoluũt humoris ⁊ eius re manet crossities tãꝑ lapis: nec deinceps bẽt dissolui. Si autẽ vlceretur cãcer hoc or illũ curare medicamie. Assigna tio eius espidagi plũbei ⁊ tutie lote equales tere ptes cũ oleo rosa. in al' obyesai ⁊ aq̃ solatri aut aqua zerecari aut queffa re viridis. ⁊ ponatur desuper si vlceratus est. Ponitur quo qꝫ ante vlcerationem: prohibet eim illũ vlcerari: hoc quoqꝫ medicamen ad idem vtile est cuius hec est descriptio. Sumi tur plumbi mortarium subincisum ⁊ pistellum eius similiter ⁊ proijce in illud tam armenicum sigillatum: ⁊ tere cum ta balgeo mixto: aut cum lacte optime donec nigrescat ⁊ cata plasma eo cancruz vlceratum. Ꝙ si teratur cũ eo sempuiua. ⁊ oleum ligligeũ in al' rosatum vtilius erit.

Capitulũ.33 de scropbularũ meõ.

Scropbula autem vt ante dictũ ẽ aposte ma est generatum de crosso pblegmate in carne tenera que ẽ in radice colli ⁊ au riũ. Medela autẽ eius erit per copis a superfluitate purga tionẽ pblegmatica medicaminibus pblegma purgantibus ⁊ cholerã. n. sꝫ pblebotomia repressioneqꝫ a cibis hos duos ge nerantibus humores vt crossis cibis quales sũt vaccine car nes ⁊ caprarũ maiorũ ⁊ erisa. caseus similiaqꝫ. diminutione quoqꝫ cibi ⁊ subtiliatione ac exercitio ante prandiuꝫ balneo. Medicaminibus aũt in principio dũ fit vtio or aperientibus Sepe nãqꝫ maturatur ⁊ aperitur aut scinditur educiturqꝫ q̃ in eo ẽ mã: ⁊ curatur deinceps cũ medentibus ⁊ putrefacien tibus sicut alias dicturi sumus. Si autẽ ei⁹ differatur tẽpus mederi oportebit emollientibus vt vnguẽtũ dacbilien. est enĩ ei actio mirabilis hac in passione ⁊ oibus apostemati⁹du ris ⁊ emplastriza illũ hoc emplastro. Assignatio eius farie fabarum ⁊ farine ordei cuiusqꝫ ʒ.k. liquiritie. esmarmonicis radic. ⁊ radic cathemie ⁊ picis recẽtis cuiusqꝫ ʒ.e. cere albe. anserini adipis. cuiusqꝫ ʒ.k. terantur diligenter ⁊ misceãtur cũ vrina pueri modica virginis: que aũt liquefieri possũt liq̃ fac cũ onfacino oleo veteri ⁊ distẽpera cũ eis medicamina ⁊ emplastriza scropbulas. Unguẽtũ quoqꝫ rosali ⁊ vnguentũ gengeferi in al' gẽmeferi ad idẽ prosunt. Assignatio medica minis quod scropbulas maturat farine ordei ⁊ zeccari: eq̃ les partes tere diligenter ⁊ cribra cũ subtilissimo pãno ac cũ pueri vrina distẽpera ⁊ pice bũida ⁊ emplastriza. dissoluit. n. ⁊ maturat. Cũ aũt maturauerit ⁊ apertũ fuerit acuto in eis vtere medicamie ⁊ appone illis vt calicõ ⁊ post ipsum belbe beli: vt qõ comedit calic̃. Si aũt aliquid deiceps supest appo ne iterũ calicẽ aut dicberdic. dehinc anseicũ in al' ansugum donec oĩo purgetur: purgatis aũt ⁊ mũdatis omnino etiam herere facias vnguẽtũ zeniari donec cicatrizetur.

Capitulum.xxxiiij. de supereminentis que est in corpore carnis verrucarũ ⁊ nodorũ medela.

Superabundans autem caro ⁊ no dosa ⁊ veruce ex pblegmatico fiunt humore. Si ergo horuz aliquod videris: oportet corp⁹ superfluitatib⁹ purgari crossis ⁊ pblegmaticis. ne forte augeantur: apponesqꝫ emplastra dissoluen tia. vt est vnguentum de cbilon. sepe enim sui in principio dis soluũtur ⁊ anbilantur. Cũ aũt illas iam magnas factas i ueneris intuere que nam ex specie sint verrucaruz: ⁊ si quidẽ mellea curare medicaminibus or dissoluẽtibus. Si aũt vide ris prodesse vtile. Sin aũt altera duarũ vteris curarũ aut medicaminibus acutis ⁊ vrentibus verucas vt calicõ ⁊ dic berdic ⁊ incisio. Et si deterior est ⁊ carnosa nõ sunt ponenda dissoluẽtia. sed putrefacientibus vtere. aut incide. Et si pin guinosa nõ intercidũt dissoluẽtia. nec putrefacientia: nec ẽ ei medicamen preter incisionẽ: ⁊ ab loco in quo ẽ amputationẽ ⁊ quẽadmodũ incidẽde sint: ⁊ oĩo ferro delende ostendimus qũ de manus cura tractabimus. Nodositati aũt que in cor pore fuerit medica bynguẽto de cbilõ. ⁊ abstinentia ciborum pblegma generantiũ ⁊ cholerã. n. ac ab his duob⁹ corporis euacuatione bũorib⁹: ⁊ si quidẽ vtile est ⁊ prodest de cbilõvn guentũ. Sin imergatur eis fortiter pollex vt inoluantur ⁊ su perponatur post inolutionem stagni lamia. aut aliud quod fortiter ⁊ solide stringatur: debebũtur enim ⁊ ad sanitatẽ re dibũt. Et bec sunt que assignauimus de apostematũ medel. hicqꝫ vltim⁹ est ẽmo medele morborũ manifestorũ ⁊ cõiuz superficiei ⁊ exterioribus corporis ac interioribus ⁊ nos se quenti sermone propria superficiei cutis ponem⁹ medicaia.

Incipit sermo quartus secũde partis libri cõpleti artis medicĩe qui dicitur regalis dispositio bali filij abbas discipu li abimeber. De medelis morborũ manifestorũ cuti apropria torũ cõtinens capitula. liiij. trãslatio stephani pbĩe discipuli.

De variole ⁊ rubeole medel'. cap. i.
De sacri ignis medela. 2.
De elephantie medel'. 3.
De lepre ⁊ morphee albe ac nigre medela. 4.
De variole pustularũ ⁊ vlcerũ medel'. 5.
De scabiei ⁊ puriginis medel'. 6.
De pediculorũ medela. 7.
De serie ⁊ saphe ⁊ pustularũ paruarum medel'. 8.
De verrucarũ ⁊ furũculorũ medela. 9.
De petiginis ⁊ de mundatione cutis a sordibus ac exco riatione medel'. 10.
De sudoris i moderati medela. ⁊ eius cõstipationis. 11.
De alopitie ⁊ capillorũ casus medela. 12
De tinee ⁊ furfuris capitis medela. 13.
De capitis magnitudinis propter seruorũ seperationem medela. 14.
De lentiginis ⁊ macularũ faciei ac fixurarũ medela. 15.
De passionũ medela que in manibus pedibusqꝫ fiunt. s. saniosa vena varicibus. vlceribus belecbijs ⁊ elephãtia. 16.
De medela fixurarum que in palmis fiunt ⁊ plãtis. ocrea rũ fricationis dabase digitorũ tumoris vnguium curuacure ⁊ earum lepre ⁊ alisionis ac offensionis. 17.
De medela passionũ que in corporis fiũt superficie ab ex terioribus causis: ⁊ primũ de vulnere ⁊ vlcere simplici. 18.
De cõpositorum vl'nerũ ⁊ vlcerũ medela. 19.
De vlcerũ medela que cũ morbo cõponunt organico. 20.
De vulnerum cum continuitatis seperatione cõpositorũ medela. 21.
De vlcerum cuz accidentibus cõpositorũz medela. 22.
De fistularũ medela. 23.
De extractione sagitte spine ⁊ similium. 24.
De adustionis ignis medela 25.
De percussionis cũ virgis medela 26.
De cõmuni eorum medela quos attractauit vel pupugit animal venenosum. 27.
De morsus bois ⁊ simie ⁊ canis medela. 28.
De morsus leonis ⁊ leopardi medela. 29.
De morsus ebenars ⁊ baxue in al'badie medela. 30.
De morsus rabidi canis medela. 31.
De viperarũ attractionis medela. 32.
De percussionis scorpij medela. 33.
De pũcture vesparũ ⁊ apũ medela 34.
De puncture aranee medela. 35
De rastellantis scorpij percussionis medela. 36.

UVA. BHSC. IyR_125_1

De vulturis pediculi pūcture medela. 37.
De cōmuni eoꝝ medela qui poculū biberūt mortifeꝝ. 38.
De medela eoꝝ qui biſſū biberūt. ⁊ eoꝝ ſebei. 39.
De medela eoꝝ qui cantarides biberint. 40.
De medela eoꝝ qui fel leopardi biberīt ⁊ ſpētū. 41.
De medela eoꝝ quibus extremum cerui cauū aut animalis ſudoꝝ propinatus eſt. 42.
De eoꝝ cura qui opium aut cicutā biberūt. 43.
De medela eoꝝ qui iuſquiamum aut ieberubat aut ioū methel bibunt. 44.
De meū. eoꝝ qb⁹ pſilij ſemē aut aq̄ q̄ffare ꝓpinata ē. 45.
De eoꝝ medela qui malos fūgos aut queſmas comederūt. 46.
De ci⁹ medela i cui⁹ ſtō lac coagulatū ē. 47.
De ei⁹ medela q piſcē aut aſſū ſuffocatū comedit. 48.
De eius medela q lepozē bibit marinū aut ranā. 49.
De eius medela q caſtozeū bibit aut beledarū. 50.
De ci⁹ medela q lothō vel rododaphnē bibit aut ſgllā. 51.
De ci⁹ medela q gipſū bibit aut mathareū. 52.
De eius medela qui argentum viuum bibit aut cui infuſū eſt auri. 53.
De eius medela qui plumbi ceruſam aut calcem aut ſaponem aut ſulphur bibit. 54.

Capitulum primum de variole ⁊ rubeole medela.

De in ſermone

b ⁊ omnibus ſequētibus medicamina ⁊ curas referemus paſſionis ⁊ morboꝝ. Exponemus aūt hic eo ordine ⁊ diſpoſitione quo explicauim⁹ in ſignoꝝ tractatu. Illic primū paſſiōes que corpis accidūt ſupficiei poſuimus que ex cāis ab exterioꝛibus cōmotis fiunt que precedentes vocate ſunt. primū vero oīuꝫ variolaꝫ ⁊ rubeolam inſeruimus. ideoqꝫ ⁊ ab eoꝝ hic incipiam⁹ medela. Dico ergo quoniā oꝝ qum variole ⁊ rubeole apparuerint ſigna. a prima die vſqꝫ tertiā patiētis accelerare phlebotomiā a media vena extrabaturqꝫ ſanguinis tantum vt deficiat quātitate: ſi virtus etas cōplexio ⁊ tēpus anni adiuuerint: ⁊ ſi qui patitur puer ē ſitia ei apponatur inter clunes ⁊ ſpinā extrabaturqꝫ ſanguinis quātitas quāta expedit: detur qꝫ ei poſt ſanguinis minutionē aqua ordei ī qua decocta ſint iuiube. ſebeſtē. lenticula ⁊ tanꝯ ordei pars. dabis aūt cū papaueris ſyro. aut iuiubarū ſi tuſſis illi: aut in gurgulione fuerit queuis moleſtia quibus ſi caruerit cū gnātoꝛuꝫ ꝓpinabis aqua muꝛoꝝ: dabiſqꝫ deinceps aliquid ſyr. iuiubarum aut papaueris granata ſugat muza optima: paſces būc mezauro cū cucurbitis fcō lēticula granatoꝝ aqua ⁊ dulcium oleo amigd. ⁊ ſi tuſſis comitatur mezaurū cū ſpinachijs fiat aut atriplicibus aut chabezi ⁊ bis ſimilib⁹. Quod ſi variolaꝫ īmoꝛabitur egreſſio mām emittere molliaris ⁊ vt appareat exterius variola velociū: ne forte coꝛdis tremoꝛ accidat egro tanti ⁊ moꝛs: dabis itaqꝫ illi hoc medicamē. aſſignatio eius: ſumatur feniculi ſemims. ʒ. b. lacce mundate. ʒ. g. ſine corticibus lēticule. ʒ. e. quetbire. ʒ. c. coques oīa hec in aqua libꝛa. ſ. donec redeat eius q̄ritas ad quartam partē: colabiſqꝫ ⁊ ſup pones ſpodij obolos. ij. bibat aūt hoc frigidū. Si aūt grana toꝛum aque aliquid addideris vtili⁹ erit. Aſſignatio alia vt appeat variola. Sumatur ficus. ʒ. e. lenticule ſine corticibus ʒ. g. lacce exagia tria. feniculi ſeminis. ʒ. iij. ⁊ dꝛagagāti tantūdem. Coquantur oīa in lib aque donec ad tertiā reddeat ſuper addaturqꝫ croci oriētal⁹ aliquid ⁊ ꝓpinetur profutu-
rū. Qū aūt in pectoꝛe aliquid eſt aſperitatis dabis patiē ti parū lababi ſeminis pſilij: ⁊ ſeminis lini ac citoniꝛū cum amigdal⁹ dulciū oleo modico. Repꝛimaſqꝫ a dulcibus ⁊ cali dis patientē. Cibū ſubtilia quēadmodū in febꝛicitātibus fit Ut vero ad ſtatū moꝛbus peruenerit ī cōſpectu patiētis tarfani ſuccēdas ⁊ granatoꝝ virgas ac vitis. ſi quidē tēp⁹ biēs fuerit. ⁊ ſi eſtas vapoꝛabis illū cum ſandalo ⁊ mirto. lecto ei⁹ roſam pulueriza tritā ⁊ ſimilia. Cuius ſi natura fuerit deſiccata admiſceas ei ordei aque aliquid māne: ⁊ ſi nō ꝓdeſt caſſ. f. rotulam. ⁊ mānā dabis ⁊ punoꝝ labucū. Quod ſi mollis illi fuerit natura. aquā ſucci ordei illi dabis. ī qua mirti grana fuerint cocta cū gūe arabicē modico: ⁊ terra armeni ca ⁊ cretica que ⁊ melioꝛ eſt. Dabis etiam ſpodij trociſcos cōſtipantes cum mirti robo: aut citoniꝛum aqua ⁊ piroꝝ ſuco. Et ſi tuſſim patitur cū mirti oleo reficies illū lēticula ſine coꝛtice frixa que cum granatoꝝ aqua decoquatur muꝛoꝝ ⁊ mezauro cum bemuta in al' bemaze folijs facto: ⁊ lēticula decocta cuius aqua prima abiecta ſit. aut aqua milij cū oꝛdi ſucco decocta. dabis illi poma. pira. citonia. Et oīo naturam caueas emollire poſt. vij. maximeqꝫ in rubeola ⁊ i moꝛbi vltimis qñ in ea ſolutio periculū eſt. materici nāqꝫ ſi non egrediat reliqū neceſſe ē i coꝛpis referat ꝓfūdū. ⁊ pūgit inteſtia ⁊ diarriā ꝓuocat ac diſſinteriam. Trociſcoꝝ ſpodij aſſignatio conſtipantium. Sumātur roſe. ʒ. f. ſemis bemaze ſilueſtris. berberis. ⁊ granoꝝ mirti cuiuſqꝫ ʒ. ɔ. d. gume arab. ſpodij. terre cretice. cuiuſqꝫ ʒ. c. amili frixi. ʒ. ij. croci oriētalis ʒ. j. teratur oīa diligenter cum ſemis pſilij lababo: diſtēperentur ac trociſcētur a. ʒ. vſqꝫ exagiū: bibātur āt cuꝫ mirti robo aut citoniꝛum. Nec deſiſtes patiētem regere hoc regimine donec ad ſtatum moꝛbus peruenīat: tūc cataplaſma cuꝫ trociſcis qui vocātur anotomi. in al' ataromi. ⁊ coꝛum hec aſſignatio. Sumātur libani galle viridis cuiuſqꝫ exagiū. b. aluminis iemenici ⁊ mirte optie cuiuſqꝫ exagiū. d. colandeſi exagium. j. ariſtolo. lon. exagium. m. tere oīa diligenter ⁊ ſubtiliſſimo cribꝛa pāno ⁊ cum vino diſtēpera. Aſſignatio alia. Selbi iemenici. cere mūde. cuiuſqꝫ exagiū. d. ariſtol'. lon. exagium. o. galle imature exagium. f. oīa diligēter trita cū ſubtiliſſimo pāno cribꝛa. ⁊ cū vino diſtēpera dulci. trociſca ⁊ quꝫ opus fuerit vtere ſꝫ prius diligēter tritum ſubtili cribꝛa panno ⁊ aquā deſuper coꝛpus roꝛa roſa. donec vt balnei fiāt ſudoꝛes ⁊ catbaplaſmabis. Ut aūt deſiccari inceperint ſale veteris quo illū ſalices cōtrito diligēter cuꝫ ſiſami oleo hoc cataplaſmabis coꝛpus ad ſolē: ⁊ ſi tēpus eſt biems aut ver aut autūnus quo nō arcetur loco frigoꝛe. lauabiturqꝫ in aqua i qua decocta ſint mirtus. Et ſi excoꝛiari illū videris bene. ſi nō ſal appone ſecūdo poſt diē tertiū. ⁊ qum excoꝛiare illuꝫ ceperit: cataplaſmabis illū terra alba cū modico ſale ⁊ vſqꝫ v. hoꝛas dimitte ⁊ poſt cuꝫ aqua lauetur in qua decocta ſint mirtus ⁊ palea: ⁊ duobus vel tribus dieb⁹ dimitte. Poſt hec riſi albi farina illum cataplaſma ⁊ milij ac pauco ʒafrano. ⁊ ſuper illū nocte ⁊ die dimitte. ⁊ facto mane i aqua lauabis in qua furfur bulieris ⁊ palea. Attendēdū aūt oculoꝝ cuſtodie in principio ne forte aliquid in eis appareat variole: ſtillabis itaqꝫ in illos queffare aquā ⁊ granatoꝝ muꝛoꝝ Et ſi puſtularum in eis apparuerint aliqua: colliriū i eis excute eſpanic. conditum cū queffare aq̄: ⁊ aquā iſtillabis roſ. cui infuſum fuerit ſumac. et anteꝯ in illis appareat quicquā Nec vero oꝝ variolā patienti pullos cibū dare. donec febris oīo diſcedat. ⁊ coꝛtices eius ceciderint ⁊ caloꝛ recedat.

Capitulum. 2⁹. de ſacri ignis medela.

i Ignis ſacer

aliquādo ſolus aliquotiēs cū variola apparet: ⁊ eoꝝ eadē eſt cura: niſi qꝫ tumoꝛoſis locis oꝛ apponere aliqd ceruſe ⁊ mardaſenegi ac ſandal'. al. cum cāphoꝛa tritoꝝ ⁊ aqua roſa. ſubſequatur ⁊ bābacem ſuperponere ⁊ inſtilletur qum opus fuerit aut locus. Si aūt ſimplex ē ⁊ ſolus ignis ſacer oꝛ patientem phlobotomari ⁊ quantum opus fuerit educas de ſanguine iuxta qꝫ virtus ferat ⁊ alia. debinc tumoꝛes acu perforabis vt eoꝝ defluat rubigo. ⁊ ceruſe vnguēto emplaſtrizabis in quo parum cāphoꝛe admiſcebis. ⁊ quotienſcunqꝫ aliqua in eis fuerit aqua adunata aperiātur ⁊ boc cātaplaſmentur vnguento: ⁊ poſt cū terra ſigillata. que ⁊ aceto ſuperinfuſa ſit.

Capitulum. iij. de elephantie medela.

e Lephantia

coꝝ eſt moꝛboꝝ qui ad ſanādū difficiles ſūt: ⁊ moꝛbus qum robur aſſumpſerit incurabilis ē: ⁊ eius deinceps medela vt eadē perſtet ne augeatur in habitudīe: ſic quoqꝫ moꝛboꝝ multoꝝ ē rō. qui robuſti ſunt vt hydropiſis lepꝛa ⁊ ſimiles moꝛbi: quibus natura reſiſtere nō pōt. bic itaqꝫ ſi ſit in principijs nonnunq̄ ſanatur: ſed cuꝫ moꝛa ⁊ difficultate ⁊ cū aſſidua adbibet cura ⁊ medela ac ciboꝝ cautela. Cum igitur elephantiā in ipſis inueneris primoꝛdijs antequā facies incipiat deficere ⁊ deformis fieri ⁊ mēbra vlcerari ac cadere. accelera ſanguinē a duabus minuere organic. ⁊ duabus venis que poſt aures ſunt ⁊ que frōtis ac nonnunq̄ a mediaſtinis ⁊ ſanguinē auferre multiplica donec defectus appareat: poſt bec aliquot tranſactis diebus medicamie illū ſolue quod cū bātali adipe fiat ⁊ epithi. decoctione ac agarici cōfoꝛtabiſqꝫ cū hyera ⁊ bātalo ⁊ diebus eū permitte. x. dabiſqꝫ illi lac cameli ⁊ caſei aquā cū pulnere cholerā. n. ſoluenti cibiſqꝫ reficies humectātibus vt edoꝝ agnoꝝ carnibus lactātiū poꝛcelloꝝ gallinarū anatū faſianoꝝ cū eſpidabago

UVA. BHSC. IyR_125_1

cõditis frixisue pedes quoq3 agnorũ pinguiũ ꝛ lapidosos pi
sces cũ espidabago dabis aut frixos cũ amigdalarum oleo.
De fructibus sumat ficus. uuas dulces ꝛ que cũ zaccara fiunt
dulcia ꝛ amigda. oleo. amigdala quoq3 ꝛ pistatia. sorbitiõesq3 que de tritici fiunt medulla cũ amigda. oleo ꝛ zaccara al
ba optima. dabis ẽt lac müssũ. ipsũ etenim statim qm educi
tur oportunissimũ est illi: gargarizet ẽt mulieris lac cũ amig
dalorum oleo qm in gurgulione raucitas fuerit donec mor
bus ꝛ passio sedari incipiant ꝛ tunc illi lac amputabis: ꝛ si
tempus estatis fuerit vomitu vtatur cum rebus pungenti
bus vt sunt fugiles. eruca. sal. ꝛ post vomitum. absinthij bi
bat syrop. ꝛ fautenegi. post hec medicaminibus vtatur laxa
tiuis quibus itercidit elleborus. Nec vero oꝫ illi propines el
leborũ cuius passio iam fixa stat: solueret etenim ab eius cor
pore humiditates ꝛ desiccaret. Et opꝫ borũ habitacula in lo
cis eẽ quorũ aer ẽ calidus ꝛ hu. ꝛ aera caueãt frigida. locaq3
sicca vt mõtes: dispones vero eorũ cibũ bis in die: ꝛ qui gene
rant ni. cholerã: caueãt cibos vt vaccinã caruẽ siluestria. sal
sa ꝛ similia. Exercitio vtẽdum ẽ temperato ꝛ ante cibũ post
q̃ ab egestione mũdificatus ẽ ꝛ vrina. sꝫ ꝛ tẽperata fricatiõe
ꝛ nõ vngãtur nisi adipe vulpis cũ modico viol. oleo ꝛ cucur
bitarum ꝛ gallinarũ assungia ꝛ anatis optime. Et post bec
lauẽtur in balneo. ꝛ aqua illos rorabis in qua babunegum ꝛ
lilelmelec fuerint decocta. Post hoc vero eius corpus cũ cice
ris fricabis farina ꝛ fabarũ: ꝛ boc totũ in morbi facies prin
cipijs: boc nãq3 regimine patiens curatus ẽ. Si sic reges cor
pus ad sanitatis redibit hitudinẽ: ꝛ passio bec ab eo recedet

Si autem robustior fuerit bec passio facta tunc organi
carum phlebotomiã assuescere oportebit veris tẽporibus ꝛ
autũni: ꝛ vacuas suspẽdes sitias stomaci ori ꝛ bis que hypo
cũdrijs subsunt sine incisiõe ꝛ emplastro vteris quod vocaꝫ
dorotbei ꝛ beracore. Assignatio eius: sumãtur bermace. spi
ce. cardamomi. piperis lon. seliebe. tburis. costi. acartarabe.
mastic. macbali. mirre mũde. carpobal. assigi. gume mibe. flu
xe. siselei. aristol. l. ꝛ ro. sabaꝺ. aque lilelmecb. gariof. ireos ra
diꝯ. balsami. cuiusq3 ʒ. j. laudani. ʒ. ij. ꝛ. ʒ. zafrani. ʒ. ʒ. allei.
cere. ꝛ cuiusq3 ʒ. xxx. liquefac que liquefiũt cuꝫ nardino oleo
ꝛ medicamina desuper proijce cõtrita sꝫ balsamo infusa ꝛ ro
rata ꝛ donec cõpleatur cõmone. Post bec vero medicamine
vteris laxatiuo in singulis anni diuidẽtibus: vere. s. ꝛ autum
no. Iterũ casei aquam propinabis illis cũ puluere choleram
laxanti nigram: ꝛ bec est eius assignatio. Sumãtur mirrob.
kebul. ꝛ nigri indi. cuiusq3 ʒ. e. agarici. ʒ. c. beffagi epithimi.
astacodis. buglose. cuiusq3 ʒ. o. salis naste. petre lazuli. ellebo
ri nigri cuiusq3 ʒ. j. tere omnia diligenter: ꝛ propina de eo. ʒ.
ʒ. in al. iij. cũ duab9 tertijs libre aq̃ casei que cũ cartami me
dulla sit abstracta. Babis ẽt ℔ medicamẽ potãdũ. Assigna9
ei9: sumãt aceti i al. magãgeli. ʒ. j. ʒ. cartãi. caul. i alio tespisali
succi c9q3. ʒ. j. misceꝺ bec oia ꝛ ꝓpina mane ꝛ in fine diei da
bis quoq3 oi die zaccare dimidiũ exagiũ cum mellis siropo.
aut cũ melle tanq̃ electuarium. Bes ꝛ singulis diebus elitbi
dimiꝺ. ʒ. cõtriti cũ melle ac butyro: ꝛ oibus bis magis profici
ens ẽ tyriarũ trocisc9. si de eo ad dimidiũ exagij vsq3 plenũ
dederis cũ vini. ʒ. xx. ribani: squille quoq3 trocisci vtiles sũt
si de eis exagiũ vnũ cũ fautenegi bumidi succo sumatur. oiꝺ9
vero bis vtilius tyriaca si de ea vtatur. ʒ. i. vsq3 exagiũ. i. cum
decoctiõis epithi. aqua ꝛ sticados ac eleborꝫ nigri bugloſſe. ꝛ
si cũ tyriaca bac molestatorũ passione corpus liniatur ꝓdest
illis. Sed ꝛ si illis dentur tyriarũ carnes absciſis tñ caudis ꝛ
capitibus triũ digitorũ sub quãtitate ꝛ vẽtres purgẽtur ꝛ cu
tis excorietur decoquãturq3 in espidabago cũ aneto ꝛ porri
in al. sasafali folijs ac sale nõ pauca proficiunt vtilitate. Oꝫ
autẽ serpentes hos ex vtilibus assumi locis ꝛ cauendũ ne q̃r
cuose sint aut dipsades aut a maris sũpte cõfinio ꝛ salsis lo
cis. Sumũtur autẽ veris diebus ꝛ vtãtur sale quod cũ serpẽ
tiũ fit carnibus in cibis suis. prodest enim. ꝛ oꝫ eorũ corpus
boc cataplasmari medicamine. Assignatio eius nitri. mirti.
euforbij sulpburis crocei foliorũ fici equales sume partes di
ligenter tere ꝛ cõtunde paniculũ aceto infunde ꝛ corpus eoꝝ
illine. Alia cõfectio. Sandarich. r. ʒ. p. sulpburis crocei tantũ
dẽ. costi. ʒ. b. calcis. ʒ. f. foliorũ pini ꝛ baccbarũ lauri cuiusq3
ʒ. xx. oia tere ꝛ cribra diligenter ꝛ cũ succo foliorũ nucũ distẽ
pera aut aqua in qua nucis decoxeris folia donec tanq̃ bal
nei lauatura fiat ꝛ cataplasma corpus: ꝛ oꝫ dũ cataplasmeꝫ
si estas ẽ ad solẽ sedere patiẽtẽ byeme in balneo. debic catbe
mie ablue aqua ꝛ furfuris aq̃ in qua viol decoxeris ꝛ ninisar
ꝛ ordeũ parũ tũsũ bisq3 similia buic adberere oporiebit regi
mini: qm̃ si fecerit spes illis ad meliora restat ab bac passiõe.
Est aũt eorũ sanitatis signũ qum ab eorũ cute simile qd squã
mis cadit. boc eteni si fiat in meliora restituentur ꝛ in sanita
tis iocũdã redeunt habitudinẽ.

Capitulũ. iiij. de lepre ꝛ morpbee albe ac nigre medela.

Epra si robustior fuerit difficile curatur quo
niã mẽbrorũ substantiã imutatã babet
in pblegmatis naturã intãtũ vt si locũ quo albedo
iest aperueris pblebotomi acumie aut acu sic vt cutẽ trãseas
sanguis non egredietur sed bumiditas alba. in morbi autez
principijs si pupugeris ꝛ dilates sanguis egredietur ꝛ tunc
eius possibilis est curatõ. Et primũ quidẽ expedit in buius
patientis cura a cibis pblegma generãtibus probibere. vt la
cte piscib9 recẽtib9. fungis quemis ꝛ refrigerãti fructu ac bũe
etanti ꝛ pasces franquillinorũ ꝛ taugorũ carnibus siluestri
q3 salsa carne assataq3 ꝛ frixa cũ calidis condimentis. mel
illis dabis ꝛ vinũ croccum vetus, medicamina illi propina
que pblegma deponant. ꝛ bycre. pill. electuariũ quoq3 quod
ex turbit ꝛ agarico cõponitur ꝛ coloquintide adipe ꝛ sale na
stico. ꝛ indico ꝛ granis nili. ꝛ bis similib9. Assignatio me
dicaminis pblegma deponẽtis. Sumatur turbit. ʒ. i. ʒ. bebel
nil ꝛ byere ficare. cuiusq3 ʒ. i. coloquintiꝺ adipis. salis nastiꝯ
cuiusq3 ʒ. ʒ. euforb obol. ij. trita diligenter subtilissimo cribra
pãno. ꝛ cũ apij aqua distẽpera nabatiꝯ aut porri foliorũ suc
co ꝛ pilla. ꝛ sicca. potio eorũ ʒ. ij. ꝛ. ʒ. vsq3. iij. cum calida aq̃
vtaris aũt medicamine boc singulis. x. diebus semel aut i. xv.
boc quoq3 sepius facies. Babis aũt iterũ potiones bas sin
gulis diebus die quidem squingibin melleũ cũ apij ꝛ fenicli
decoctionis aqua. die alio triferam magnã sub exagiorum
duorũ põdere cum aqua in qua semen decoxeris apij. ꝛ cimi
nũ. ꝛ origanũ mõtanũ dabis q̃q3 ꝛ illi boc elim probatũ ẽ eni
Assignatio eius sumãtur piperis. al. ꝛ. l. ꝛ ni. liẽberis cinãmi
gariof. camelle. cassie in al cassie. f. cortic. ciperi citrini cũ cor
ticibus suis nucis mus. cuiusq3 exagium. i. granatorũ iacinti
exagium. f. turbit albi zaccare albe cuiusq3. xxiiij. exag. tere
oia diligenter ꝛ cum subtilissimo cribra pãno ꝛ cũ dispuma
to melle distẽpera. potio eius laxans. ʒ. v. vsq3. g. ꝛ permittaꝫ
diebus tribus dabisq3 de illo singulis diebus exagium. i. i sa
liua. boc multis vtaris diebus proderit enim: post boc autez
qum solutus medicamine fuerit laxatiuo. pill. ſ. aut alijs: da
bis illi de qualquenegi in al's calq̃negi electuario singlis. iij.
diebus exagiũ. i. vsq3. ʒ. ij. post bec si tẽpus byẽs est de metri
dato. aut tyriaca magna iuxta quod ei cõsulit ꝛ fert virtus
dabis etas quoq3 ꝛ tempus. cũ aqua i q̃ decocta sint ameos
ꝛ camomilla ꝛ ruta. Et si ante tyriacã byeralog. afferes aut
byere. gal. ʒ. o. vsq3 exag. iiij. cum aqua i qua vue passe ꝛ apij
semen mõtani decocta sint origanũ mõtanũ. ꝛ cẽtauree ac mi
rob. keb. mirifice proderit. elect. quoq3 euforbij in al cusadia
num bac in passione pluriñ vtile est. Cum ergo oia que as
signauimus feceris. ꝛ intelliges corpus superfluitate munda
tum pblegmatica: tunc boc oportebit cataplasmare cataplas
mate. Cataplasma lepre vtile. primũ cũ pice cataplasmab ꝛ
nasta alba quãdoq3 cũ auro pigmẽto ꝛ pipere rubeo ac bu
raco ꝛ squilla ꝛ sitarego corticib9 radicis papaueris ꝛ acba
racba aut cõdiso: sed borum quoq3 medicamine si teratur di
ligẽter ꝛ aceto roretur cataplasmeturq3 albedinis locus ma
nifeste proderit. Assignatio alia. foliorũ de fele diligẽter trito
rum. ʒ. i. cum olive oleo vna diligenter fac bullire: debinc olim
cola ꝛ quadrantẽ libre de cera sume. ac boc liquefac in oleo ꝛ
sulpbur desuper crocẽ proijce tritum diligenter. iiij. sub vn
tijs ꝛ alboris locũ cataplasma ad solẽ vel i balneo. Cata
plasma aliꝺ sglle foliorũq3 lotos si i olive olo decoxeris. ꝛ cũ
olo ℔ vnguẽtũ ꝛ sulpbure feceris ac auripigmẽto rubeo ꝛ il
lo ad solẽ seu in balneo cataplas ꝓderit. Aliud elleborꝫ albi ꝛ
ni. lupini. vitis albe radich. equales partes cribra ꝛ tere subti
li pãno ꝛ cũ aceto distẽpera ꝛ locũ cathaplasma. Et bec ẽ ca
thaplasmatis assignatio qua aaron dei amic9 vtebaꝫ ellebꝫ.
nigri seminis. eruce. fugilũ semis sinapis. cõdisi. sunizi. nema
mi. acarcarabe. colloquitide. capparis radi. corti. q̃rsene. tap
sie singulorũ. ʒ. v. semis apij. seccbaich. nabaman. zinziberoꝝ
in al amigꝺ. amare mazeriõis. ani. buarfi. lupini. demedemi
cuiusq3. ʒ. x. sitaregi. ireos radicis sue. colubri nigri sanguinis
aut corniſue. baccami. cuiusq3. ʒ. vij. terãtur oia diligenter ꝛ
cũ aqua fue distẽperẽtur. ꝛ bachami. ꝛ nesaseregi. orectegi in
al crocei ac colubri nigri sanguine vel corui vel testudinis ꝛ
pullorũ colũbarũ sanguine trocisca ꝛ desicca qum opus fue
rit cũ quẽna ꝛ oleo ac cera liquefac ꝛ catapla ad solẽ ꝛ qui
bus volueris augere virtutẽ mel adijciat. beledari ꝛ cũ nasta
distẽpera alba aut carrano vel nitro. Cataplasma ꝓba
tus sulpburis adusti. euforbij. ell. nigri. cuiusq3. ʒ. ij. ꝛ. ʒ. bele
dari. ʒ. e. acarcbarabe. ꝛ sitaregi. cuiusq3. ʒ. i. terãtur ꝛ cũ vini

UVA. BHSC. IyR_125_1

distẽperent aceto ⁊ vtere. Catapl'a lep̃. ⁊ morphee albe vti le.sitaregi.elli.ni.sunizi.sinapis.setaizi.ezazi.mirre mũde.gal le.demedemi sebeti.ioũquẽdẽ.benai.piperis.sandarĩc.r.coe quales partes tere diligenter ⁊ cũ vini aceto distẽpera ⁊ lo cũ catapl'a ⁊ ags suffũdatur lutosis sulphureilq3 ac alumĩo sis.prodest etenim optime illis. Quibus aũt lepra tigĩ ⁊ ce latur multa sũt ⁊ hec ẽ vna eorũ assignatio. Sumaĩ nili.z.ij. fue.z.i.tere diligenter ⁊ cum aceto distẽpera ac tribus fermen tari permitte dieb9 ⁊ vtere. Alia alboris tinctura purgaméti ferri mirte vel mirre mundate q̃tũ vis. In corticis granato rũ aqua infunde tribus diebus ⁊ vtere. Oz aũt primũ catapla smare loc̃ galle aq̃ ãteq̃ medicamẽ appõas ⁊ post medi camẽ cuz zazi aqua ⁊ aluminis nigri. Alia extrema vir garuz arboris fici nigri vini aceto infunde ⁊ diligenter trita cum buraco misce ⁊ sulphure croceo ac sitarego indico locũ q3 cataplasma prius accto ⁊ buraco lotum. Et de bis que di cta sunt sufficiant.

De morphea alba. Morphee albe cura eadẽ que ⁊ lepre: nisi q̃ morphee me dicamina sunt debiliora illius medicaminibus iuxta q̃ ma ior est lepre virtus q̃ morphee. Et hoc est vnum eius medica mẽ. Assignatio eius. calcẽ viuã aqua extinctã distempera ⁊ locũ cataplasma aut cataplasmab̃ cum lupinis diligẽter tri tis ⁊ cũ aceto distẽperatis. aut cum caparis corticibus radi cum cum aceto distẽperatis. Assignatio alia. sitaregi indici. acbarcarabe fugilum seminis cõdisi eruce. sinapis equales partes diligenter tere. ⁊ cum aceto vini distẽpera. ⁊ ad solem vel in balneo cataplasma. Alia. eris incensi. musadeni. cuius q3.ʒ.i.ʒ.ʃ. calcis.ʒ.ij. aceto rosab ⁊ ad solẽ per bebdomadã pones ⁊ dimittes ⁊ sic cataplasmab̃ proderit eni. Alia ze niari partem.i. nitri.ij. tere diligenter ⁊ cũ melle distẽpera ca taplasmabisq3 ad solẽ. vel in balneo.

De morphea nigra. Huius cura ẽ corpus pa tientis iminuere medicaminib9 que ẽcholerã deponãt. ni. ⁊ generãtibus illã arcere: ⁊ in corpo re reponẽda materia tẽperata: vt aũt corpus mundatũ sense risboc cataplasmate locũ cataplˈa. Assignatio eius merulo rũ simi quod i riso inuenitur q̃tũ vis. diligẽter cõtere ⁊ vini aceto rosa ⁊ loc̃ cataplasma. Aut cõtere cepã diligẽter. ⁊ ad solẽ catapl'a. Vel sumas lupinum ⁊ diligenter tritũ cũ aceto distẽpera. ⁊ loco appone. Utile est etiã ireos si sumptã radi cẽ diligenter cõteras ⁊ cũ melle distẽperes: aut squingibi ⁊ ca tapl'a ad solẽ vel in balneo. Sume etiã ellbz. ni. ⁊ simile quid operare. Catapl'a aliõ Sume sãdarace arsenici. zazi. sulpbu ris equales ptes: ⁊ tritis diligenter cũ aceto distẽpera ⁊ locũ cataplasma.

Cap9. v. de vlcerum variolarum macularum medela ⁊ liuoris

i Ad vlcerum ⁊ variole maculˈ medicami bus vtendũ est que ponem9 Assignatio vtilˈ vlcerib9 ⁊ variole maculˈ. Sume li targirij radicũ catbemie in alˈ cane siccarũ ciceris farine. os sium veterũ. farine risi. seminis melõis excoriati. bacca ⁊ lau ri. carpob. costi. centauree. partes eq̃les. trita diligenter oia cũ semis melˈ. aq̃ distẽpera. aut cũ cacale aq̃. ⁊ maculas cata plˈa. Alia sume talebum ⁊ in olive olˈo decoque. donec spisser ⁊ loc̃ catapl'a. vel sũme anatis adipẽ ⁊ asini silvestris adipez ⁊ loc̃ inunge. Et si caput aut bonis fel sumpseris ⁊ eo macu las catapl'es extirpãtur. Idez facit succus apij ⁊ ferasij eq̃li sũpt9 ⁊ trit9 si cũ melle distẽperetur ⁊ loco apponaĩ macˈarũ Vel summe cerusi plumbi ⁊ litargirij albi equales partes ⁊ cũ aceto distempera ⁊ cataplasma. Liuor ãt bis extirpatur medicaminibus. Assignatio eorũ nitrũ rubeũ tere diligenter ⁊ cũ vini aceto distẽpera locũq3 catapl'a aut cum nitro lana bis ⁊ emplastriza cũ beleo in alˈ oleo ⁊ bebatico: aut boc cer te empl'o. Assignatio eius nitri. condisi. gũme. pruni. equales partes ⁊ cũ melle distẽpera liuorẽq3 catapl'a ⁊ liga ⁊ singulˈ tribus imuta diebus: ⁊ si liuoris locũ acu pupugeris ⁊ sãgui nẽ extraxeris a multis locis locumq3 trito fricaueris sale ac post cũ nitro ⁊ botami abalaco emplastrizaueris liuor extir patur. oibus autẽ vtilius bis medicamẽ ẽ acutũ quod dicber dicb vocatur si diebus aliquibus apponatur ⁊ illi loco adbe reat. locũ eteniz illũ aduret ⁊ denigrabit: debinc ⁊ cũ butyro cura ⁊ post cum vnguento carnẽ adducente. extirpat eniz lo cuz liuoris ⁊ carnẽ ãnullabit.

Capitulum. 6. de scabiei ⁊ pruriginis medela.

p Ruriginem ex bumore fieri diximus sal so ⁊ acuto cui sanguis admi scetur tenuis ⁊ bumor melãcbolic9 in alˈ cbolericus pungens. Utẽdũ igitur est qum acciderit prurigo phlebotomo: ⁊ fructuũ aq̃ cũ turbit roborata potãda. ⁊ abstinẽdũ la cte ⁊ camaco quoq3 ⁊ piscibus salsis: oibusq3 salsis ⁊ pungẽ tibus. Utatur ãt patiẽs aq̃ suavis lavacro ⁊ super ipsum in balneo stillẽ aq̃ in q̃ vitis cortices ⁊ blitˈ ac faria fabarũ ⁊ se nugrecũ decocta sint ⁊ furfur. Acetũ q̃z calefactũ si suppona tur corpi cũ rob. olˈo vtile ẽ. Sic q̃z aq̃ i q̃ cucumeres ꝺcoquũt agrestes. Fricetur ẽt corpus eius lupini farina ⁊ fabarũ ⁊ se minis melonis medulla trita diligẽter. cataplasmeturq3 cor pus cũ aqua ro. ⁊ vini aceto. Acbenna cũ vini aceto distem perata. Sz ⁊ melonis carne cuz oleo rob. ⁊ aqua blitis ⁊ aq̃ cbabezi. Et si prurigo ex bumore ẽ grosso ⁊ tẽpus ei9 diu turnũ sit corpus i balneo cum apij aqua ⁊ vini aceto ac oleo rosa. inunge ⁊ modico affronito: mitigabitur etenim. Sin su me parũ opij diligẽter triti ⁊ cum oleo rosa. liquefac ac cera: corpusq3 de nocte cataplasma ⁊ balneũ mane ingrediatur: boc ⁊ cim pruriginẽ sedat ⁊ calorẽ ardorẽq3 extinguit. Diba quoq3 fluẽs cũ oleo ro. si cataplasmetur in balneo ꝓdest Sz ⁊ si corpus pueri vrina qui coitus ignar9 ẽ cataplasmaueris proderit ⁊ aque ẽt marine lavacruz. Et hoc medicamẽ prurigini medetur. Sume asiasi. memithe partẽ. buraci dimi diã partẽ. costi. amari. vj. ptes. in alˈ sextã ptem. ⁊ oia diligen ter tere ⁊ cũ aceto distempera ⁊ mixtura hac cataplasma in balneo. Cauẽdum aũt pruriginẽ patienti ne forte assuefa ciat illã ⁊ negligenter perferat. Si eim diuturnior fiat prurigo ad cutẽ extrabitur materia: ⁊ nõnũq̃ scabies oritur ⁊ vl cera pessima ac diuturna. Et attẽdenduz ẽ pruriginosaz cor poris mundificationẽ a sordibus continuati exbibere ⁊ pru riginem eius curare: vestibusq3 induaĩ lincis ac suavibus: ⁊ quod diximus indesinẽter adbereat regimini donec oĩs trã seat ab eo prurigo.

De scabiei cura. Si autem scabies acciderit san guinis minutionẽ noveris esse accele randam a mediastina vena: ⁊ bibat patiens decoctionẽ cuz aloe ⁊ turbit corroboratã. aut mirob. bibat decoctionẽ ac se ne ⁊ vuarum passaruz. Assignatio eius. Mirobo. citrinorũ ab ossulis mũdatoruz ⁊ tunsorũ tamarindoꝝ similiter pur gatorũ cuiusq3 ʒ.xv. zebibi corrosaici purgati. ʒ.xxx. sene mec ci. ʒ.vij. fumiterre ⁊ semis eius. ʒ.ℜ. funde desuper. ℔.iij. aq̃ ⁊ cũ leni decoque igne donec ad libraz. redeat. colabisq3 ⁊ bi bes tepidũ. Et si satbegi aque sumpseris exp̃sse ℔.ʃ. singlis trib9 diebus cuz. x. ʒ. zaccare sz accepto prius exagio. j. aloes epatici contrite diligenter ⁊ distemperate cum aqua fenic̃. ⁊ pillulate ⁊ desiccate: sz ⁊ si pillulas dederis bas ꝓderit. Assi gnatio earum. Mirobo. citrinorum. aloes. dragaganti. rob. cuiusq3 ʒ.j. croci orientalis. obolˈ.ij. tere ⁊ subtili cribra panno lineo ⁊ cum intibe aqua distempera: ⁊ eam in ciceris modũ pillˈa. ex quibus in salina bibes exagiũ. i. vsq3 ʒ.ij. post quas fumitere succi expressi pozige colati. l.ʃ. pillˈe quoq3 q̃ fumiterre vocantur scabiei vtiles sunt. ⁊ bec earũ assignatio Mirob. citri. kebˈ. indi. nigri. cuiusq3 ʒ.v. Aloes epatici. ʒ.g. scamonee. ʒ.iij. tere diligẽter oia ⁊ in mortario cũ fumiterre aqua distẽpera. iij. aut. iiij. vicibus quz desiccata fuerint: ite rũ cũ aqua fumiterre distẽperabis cõtrita. debinc pillˈ. in mõ dũ ciceris ⁊ desicca. dabisq3 ʒ.i. vsq3 exagiũ. i. diebus iterpol latis: proderit nãq3. Et aũt corpus bumore purgatuz fuerit malo tũc cataplasmatibus vtẽdũ erit desiccãtibus quorum vnũ boc ẽ. Assignatio eius. Sũme miutẽgi in alˈ miuteregi. cardamomi cuiusq3 ʒ.x. sulpburis croci. ʒ.v. ⁊ tere oia diligẽ ter ⁊ cũ aceto distẽpera ⁊ in balneo cataplasma. Aliud argẽ tivini occisi de felle foliorũ: a climie argẽti calie. mardesenegi cõdisi. equales partes diligenter tere ⁊ cũ vini aceto distempe ra. ⁊ oleo ro. catapl'a. Alia buraci. salˈ costi. cõdisi. cuiusq3 ʒ. ij. mibe fluxe. ʒ.x. tere oia diligẽter ⁊ cuz oleo ro. distẽpera ac nocte patientẽ catapl'a ⁊ sic dormiat: mane balneũ ingredia tur ⁊ cũ aseneno feresiaco lavet. Alia calcẽ lotã cũ aceto tere ⁊ in balneo catapl'a: aut defellã sume ⁊ bẽnã methicã cuiusq3 ʒ.x. aristolˈ. l. sulpburis crocei cuiusq3 ʒ.iiij. ⁊ oia diligenti9 te re distẽpera cũ oleo ro. ⁊ aceto vini ac in balneo catapl'a: aut ad solẽ: debinc lavabis cũ aqua in qua decocta sint mirtus ⁊ liquiritie frondes. post cũ rosis ⁊ sandalo. Alia cõdisi. que britialbi. arsenici rubei cuiusq3 partẽ. i. cineris vitis quãtũ ⁊ de alijs. tere oia diligẽter ⁊ cũ oleo ro. liquefac ⁊ ad solem si ue in balneo cataplasma. ⁊ lavabis boc cũ decotione mirti ⁊ aqua ro. Alia baruci. ʒ.v. aristolˈ. l. ⁊ ro. cuiusq3 ʒ.ij. de felle ⁊ liquiritie foliorũ ⁊ bẽne foliorũ cuiusq3 ʒ.iij. tere oia diligen ter ⁊ cũ oleo. r. distẽpera ac in balneo vtere: q̃ si scabies bec sicca ẽ difficilior ẽ ad curandũ: ideoq3 boc vteris cataplas mate. Assignatio eius zazi litargirij bẽne mectice. cuiusq3. ʒ.

UVA. BHSC. IyR_125_1

ij.sisami.amidi.cuiusqz.ʒ.iij.baruzi.ʒ.iiij.tere omnia diligen ter ⁊ cum aceto distempera vini ⁊ oleo ro. cataplasma cor pus qum illud purgaueris cum decoctionibus:⁊ si videris prodesse ⁊ melius patiētibus fieri sic propina singulis dieb⁹ casei aq̄lis.lb.ʒ.vsqz plenā cū duabus.ℨ.sumitere ⁊ exagio .j.sabare pillulate ⁊ ante porrecte.hoc cū proderit. Nonun q̄ autē cousqz trāsit prurigo ⁊ scabies:vt adustionē faciant aut vlcera sanari difficilima que ēt si fiāt decoctiōe vtendum est epithimi ⁊ agarici.post quā casei aquā ⁊ aliquibus cata plasmādum ⁊ tinee trocisciscē vtendum cum medicamib⁹: quorum in tinee medela ponemus memoriā.

Capitulum septimū de pediculorum medela.

q **Uz cuius** corpori inascūtur pediculi me dicamē bibere laxatiuuz pati entem impera:⁊ cibis inniti chimorū laudabilium: curareqz corporis mundificationē a sordibus plurimum sal se aque balneo:vtatur post aqua suaui:vestibus induatur li neis mūdis ⁊ lotis:⁊ si siccarum assuuerit esuz ficuū caueat hec ⁊ cū interfecto cataplasma corpus zibago cum modico minteregi diligēter triti cū cartami oleo ⁊ nocte cataplasma mane balneū introeat. Assignatio medicamis pediculo rum.Aristol.l.⁊ secūbari in al' senobari folia diligēter tere.⁊ cum zibago iterfecto cum amigd.oleo amararuz cōmisce:⁊ nocte corpus inūge:mane balneū ingrediatur ⁊ cum calida aqua lauetur:postea aūt cum aqua in q̄ sibum decoxeris ar menicū.⁊ beresinasecrum.in al' benasetū.hoc eteim pediculos extirpat ⁊ an nullat.Aristol.quoqz lon.⁊ ro.⁊ arsenicū rube um si teratur ⁊ cū bani oleo distēperētur ⁊ corpus cataplas metur ⁊ mane cū furfure ⁊ fabarum liniatur farina ꝓdest. Medicamis assignatio quod sordes purgat a corpore ⁊ pe diculos fugat.Sume costi amari.cardamomi.bonis fellis. cuiusqz pēsuz vnum.tere diligēter ac distempera cum pistace orum oleo corpusqz cataplasma:⁊ cum aqua laua ac furfure beueri in al' sulfure.proderit nāqz.

Capitulū.8⁹.de serie ⁊ asaphe ac pustularū quaꝛ mede.

i **A seria** intuendum vtrū ex sāguine fiat cho lerico:⁊ si pulsus magnus ē patiētez phlebotoma ⁊ iuxta qō op⁹ videris sanguis extra bes quātitatem:⁊ propinabis illi squingibi ⁊ muzorū aquā granatorū ⁊ aliquid amili.affari.arcebisqz illuz a cibis dul cibus ⁊ pungentibus.Cataplasmabis autez corpus cū ami lo ⁊ affaro.aut cum solatri aqua ⁊ caquenegi ⁊ queffare vi rentis ⁊ modica ordei farina:bullies etiam oliue folia ī qua diligenti⁹ ⁊ corp⁹ cataplasmabis qum frigida fuerit:vtile aūt erit hoc illi medicamē ꝓpinare.Assignatio eius.Fauuenegi fluuialis fermēti.cuiusqz.ʒ.ij.spodij.rob.r.cuiusqz.ʒ.ʃ.cāpho re calcū vnū.tere ⁊ cū punici pomi aq̄ propina accidi aut cū bebiti in al' beberi aqua.Cataplasma aūt corpus eius cum amilo affaro ⁊ melonis carne ⁊ oleo ro.ac ordei farina. Et si seria ē de pblegmate cuius ē signum nocte tumultuare ⁊ co lor albus patienti squingibin mellei dabis:ʒ.ij.⁊ dimidium exagiū vsqz.i.⁊ cubebe exagiū.ʃ.vsqz.i.cuz squingibin.ʒ.ij. aut origani fluuialis exagiū.i.cū squigibin.ʒ.ij. cataplasma bis aūt corpus cū succo apij ⁊ ordei alfito.⁊ si abinde patiēs in melius restituatur.Sin mirab.⁊ fructuū propina decocti onē quā cū turbit rosabis ⁊ hyera:qō si nō ꝓderit casei aquā in potu dabis cū hoc puluere.Assignatio eius mirob. keb. ⁊ indi cuiusqz.ʒ.v.turbit.ʒ.iij.rasianegi:semis agarici cuiusqz ʒ.ij.terātur oia diligēter ⁊ dabis de eis.ʒ.iij.cū.lb.ʃ.casci aq̄ ⁊ zaccare.ʒ.x.albe.facies hoc tribus diebus vel vsqz.v.⁊ sin gulis diebus augebis casei aquā paulatim donec vsqz.l.per ficias. Assignatio medicamis serie rubee.pudegi.camaq bi.ʒ.x.aquā infunde ⁊ cola ⁊ desuper proijce.ʒ.v.zaccare cā phore calcū vnū ⁊ potetur.

De assapha. Sume melonis carnē ⁊ diligenter misce cū modico vereso ac in bal neo catapl'abis post sudorē ⁊ multa cū calida lauatione aq̄ in q̄ bullierint mellilotū ⁊ furfur:prohibe aquā frigidā super corpus fundi:⁊ melonis carne cū farina ordei pastata ⁊ olo ro.catapl'a.aut sūme vini acetū ⁊ bēnam mecticā ⁊ saluaris in al' saliasiri ⁊ corpus bis in balneo fricabis vel sume galle ⁊ aruci eq̄les ptes ⁊ tritas cū aceto distēpera ⁊ in balneo ca tapl'a rob.oleo post prandiū. Sume ēt fabarū ⁊ lupini fari nā ⁊ ordei ⁊ cū aceto distēpera ⁊ ros.oleo in balneo catapl'a: proderit enim assaphe.

De pustulis paruulis. De corpori ex malis ac cidunt chimis quos ad exteriora propulsat natura cōcludūturqz inter carnē ⁊ cutē.barū cura pill'arū hyere potus aut decoctiōis que cū hyera cōdita sit ⁊ turbit infusionis quoqz fructuū potus cū mirob.keb.ac in dis ⁊ turbit tūso:caueat autem a cibis generantibus humo res crossos:cataplasmeturqz corpus cum cl'o infuso aque calide q̄ a carne ad cutis exteriora pustule emittantur.Ca taplasma etiam hoc medicamine. Assignatio eius de felle rute ⁊ mirre equales partes conteres diligenter. ⁊ cum ace to distēpera.⁊ pustulas illinias:aut sume cōdesum ⁊ diligen ter tritum cū ol'o oliue distēpera ⁊ pustulas illinias.Caueat aūt cataplasma ⁊ linimēta ante corporis purgationē ne for te mā ad corporis trahatur exteriora:roboreturqz ⁊ plures fiāt pustule.

Capitulum.viiij. de verrucarum ⁊ clauorum medelā.

v **Erruce** ⁊ claui vt alias diximus ex duobus oriuntur humoribus pblegmatico ⁊ melācholico horum cā ē corporis euacuatio cū epi thī decoctione ⁊ agarici.aut sticados.pill'q̄z que cū epithimo fiunt. Prohibendusqz est patiens ab hos duos generantib⁹ humores cibis.Que aūt extirpant eas emplastra sunt ca prarū fimus diligenter cōtritus ⁊ cum aceto distēperat⁹ ver rucarum apponendus est loco: sunisum quoqz diligenter cō tritum cū aceto distēperatum vini ⁊ superpositū.aut certe lo cus die sepius cum vini aceto ⁊ sale fricetur:hoc nāqz extir pat.Sumuntur quoqz eris cortices ⁊ diligenter' cōtriti cum vini robo distēperantur ac ponūtur:vel sūme pentafilon ⁊ diligenter tūsum ⁊ cum vini robo distēpera.⁊ verrucis appo ne.Et si medicaminibus non proficis bis acuta appone vt calicon ⁊ diberdic.hec etenim corrodent ⁊ exurent debinc super radicē butyrū pone.donec eius auferatur prurigo.⁊ ite rū medicamē acutū adbibe.post quod butyrū.donec tota au feratur verruca ⁊ iam tunc que carnem superinducūt adbi be. Prodest etiam bis piperis petram sumere ⁊ calidam ac simacim feresaicū.⁊ buracum equaliter:⁊ trita oia distēpera re cū sapone.⁊ super verrucas ligare cū pill'.sufferaturqz me dicamen hoc appositum qm̄ die tertio decidet.Assignatio medicaminis ad extirpandas verrucas fortis.zeniari.eris vsti.coloquintide adipis buraci nusadari calie arsenici cro cei bouis fellis susani in al' siniani feresiaci.cuiusqz partez.i. calcis viue dimidiā partē.tere diligenter oia ī mortario:⁊ sa ponis aqua distēpera.aut amoniaci aquā verrucis appone prim⁹ earum strictis cū capillis ipsius radicibus.Assigna tio alia calcem viuā ⁊ vini fecē optime tere:⁊ cū visco diligē ter misce ⁊ verrucis appōe.desiccabit enim eas hoc ⁊ exuret. Quod si medicamia hec nō proderint.incisione vtere cū ra sorio ⁊ alijs.debinc acutis cōprime medicaminibus vt floris eris vnguento aut bdedari lauacro.donec oio eius deficien tem educas radicē. Nō oz aūt hec ferro incidere nisi corpore ab humoribus prim⁹ euacuato crossis.

Capitulū.x.de petiginis emūdificatione ⁊ excoriationis cutis medela.

p **Etigo** ex cbol'a fit nigra qū eā generātes ni mis frequētātur cibi vt diximꝰ.⁊ ꝓdest in phlebotomia ⁊ laxatiuus potus.⁊ abstinētia a ci bis generantibus eā.s.choleram.Cataplasmandus aūt est locus cū sequebinego ⁊ aceto.⁊ mirob citrinis cum prunorū gūma ⁊ aceto distēperatis.aut botami gūma q̄ cū cera mo dica:⁊ oliue oleo distēperatur ⁊ sulphur desuper proijcit cō tritum.ac loco ponitur.Sūmitur quoqz merulorū fimus ⁊ dalibi:teruntur diligēter ⁊ cum aceto distemperati loco ap ponuntur.Et si in facie petigo fuerit:sūme frumētuz ⁊ super ferri laminaz proijce calidaz valde:aut incudē calidissimam ⁊ cū malleo cōprime.sumaturqz que ab eo fluxerit būiditas ⁊ super petiginē illine si ī facie est.Aut sume femequesti semē ⁊ tritum optime cū vini aceto distēpera.⁊ loco superpōe.aut sume coriorū glutinis.ʒ.v.quēdari masculi.ʒ.ij.optime trita cū glutino ī aqua liquefacto distēpera ⁊ prurigini suppōe.

De sordiuz cutis.meō. Oportet tumorez perforare quo que inest rubigo exeat ⁊ cum lenticula decocta cata plasma.aut sume granatorum folia arboris ⁊ igne adure ⁊ cū bis illa quoqz.⁊ si intumuerit tumori appone litargir contri tum cū porcino adipe ⁊ lupino prodest enim.

De cutis excoriationez hoc ca taplasma medicamie muteregi lupini cardamomi cuiusqz.ʒ.i.diligenter simul tere.⁊ cū vini aceto liquefac ⁊ ca taplasma. Aut ireos sume radicē ⁊ distēperataz cuz melle ap pone ⁊ post balneū intret. Vel sume quebritum cic.⁊ capra rū fimū ⁊ trita oia diligenter cuz vini aceto distēpera ⁊ locuz cataplasma. Q; si mardasenegum distēperatur cum aceto ⁊ oleo.ro.apponaturqz corpori patiētis manifestissime ꝓderit.

Cap⁹.xi.de sudore nimio ⁊ eius mora.

UVA. BHSC. IyR_125_1

q Um sudor nimius exit de hoiscorpe ex oleo ro. inungendus est admixta galla optie cõtrita z oleo mirti admixta ceru sa gipsea. vel cataplasmetur corpus cum terra armenica z litargiro cõdito cũ rosis aut cũ aqua ro. aut alumine rubco contrito diligenter z distẽperato cum mirti aqua aut ligamẽ torũ vitiũ aqua cataplasmetur z cũ litargiro z galla diligen ter cõtritis z cũ olo mrti aut citoniorũ distẽperatis. Assigna tio ei9. Sume bõi odoris citoniũ i q̃ sit põticitas z flor citoni orũ. cuiusq3 l'.ʒ. z ros. sicce. l'.iij. quib9. v. aque libras supfũde z lento igne decoque donec ad quadrãtẽ reddeat: z colature adde quantũ mediũ eius olei ro. z in stagneo vase ad lenes prunas decoque donec aqua deficiat z oleum supersit z cola to vtere. Quod si sudor cõstipatus est z minoratur laxatiuo corpus euacua cũ decoctionibus quo mã ab exterioribus ad interiora reducatur.

De sudoris constipatione. Cum autẽ sudor cõ cluditur z nõ exit constipatiõis eius intuenda ẽ cã: z si ex pororũ ẽ cõstipatione corpus calida ro randũ ẽ aqua in qua anetũ z camomilla z berenia setũ decoxeris in balneo z puluerizabis super corpus boracũ. r. diligẽ ter tritũ: manibus z manutergijs fricabis oleoq3 camomille vnges simplici aut cũ pipere modico fricabis ẽt illuz cũ oleo laurino aut anetino patientẽq3 a ciborũ prohibebis multitu dine. Quod si venenorũ obuiatiõis cã sudor concluditur z qz ab eis corpus desiccatũ est. in mediũ patiẽtem introduc balneũ suauẽq3 aquã ca. illi infunde z oleo inunge viol'. z ni nifar fricatione vtaris molli. Et si malorum cã humoruz ĩmoratur piscosorũq3 corpus medicamine phlegma z humi ditatẽ purganti piscosã euacuandũ est: z post hoc sudorẽ pro uocantibus vtendũ est. Et quoniã de morborũ qui corpo ris exterioribus cõmunes sunt medela diximus. Jã nunc de passionibus que cuiq3 mẽbrorũ manifesto sunt ꝓprie viden dũ ẽ. Incipiemusq3 a passionibus que capitis z faciei acci dũt cuti.

Capitulũ. 12. de capillorum casus z alopitie z tyrie cura.

a Lio dictũ est loco quoniã passionũ que corpo ris accidũt superficiei que mẽbris quibus dã sine alijs proprie sunt: quedã capitis sunt: vt alo pitia z tinea z furfures: quedã faciei vt lentigines z morum: quedã digitorũ vt dabasa z digitorũ qui fit in hyeme tumor quedã manuũ z eius loci quo manus iungitur cubito z pe dũ vt vena saniosa: quedã cruriũ sunt vt morbus elephanti cus z varices. alie aũt, palmis z plantis proprie babentẽ vsus sure: z quedã pedũ sunt tantũ vt ocrearũ cõfricatio: quedam vnguiũ vt eorũ cõtritio z que illis accidit collisio. z nos pri mũ ab alopitia incipiemus. Dico ergo quoniam in alo pitia intuendum est z si ex sanguine fit a cephalica patiens est phlebotomandus sanguisq3 iuxta qõ opus extrabẽduz. Et si ex phlegmate corpus byere pill' purgandum est z pill'. caucale vel cocijs z aloes. z agarici pillul'. sal' naste. z co loquintide adipis similibusq3. Et si tẽpus biẽs est byera log. dabis aut byerã. g. z gargarizet. sinapẽ. ac maitenguz cappa ris radic cum squingibin cũ aceto squille facto: vratur oibus gargarismis, quibus z paralisi facici dicemus z hoc sepi9 fa ciat. Arceas aũt illum a cibis phlegma generantibus qua les sunt recẽtes pisces z lac. agnorũ carnes paruoꝝ z similia

Quod si ex cholera nigra fit. pill'. sticados illum fluxum fac. z decoctione epithimi. ac byera rufini aut byera dorcab. in al'arcbacabis medicaminibusq3 in quibus ẽ ellẽb. ni. aga ricus z epithimũ. bisq3 similia que cholerã deponunt nigrã Caueat aũt a cholerã generantibus. ni. cibis. vt vaccina car ne z camellina. ac magnarũ caprarũz lenticula. caulibus z omni cholerã generantez. ni. regimine. Quod si ex cholera ẽ ru. corpus cũ mirob. decoctione. z sene. ac batenegi z aloes absinthij quoq3 z scamonee ĩminue z bis similib9. Et a cho lerã. r. prohibeãtur generãtib9 sicut mel' sinapi. cepis z alijs z bis similibus. Ut aut ĩminueris corpus z purgaueris ca put. iam tunc ad capillorum casus medel' conuerte z primuz oium caput pãno fricab aspero donec rubeat locus. quoni aꝝ difficile curatur. vt vero rubuerit locus minutatim incide illum z allio cataplasma cõtrito. Si ex phlegmate morb9 fuerit: aut grauis charade adustis aut squilla: aut auellane corticibus adustis: aut amigdalis amaris aut mirobelebi. gra nis adustis. aut squilla. Euforbio quoq3 cataplasma cõtrita z cũ bãi oleo distẽperato aut pice i bãi oleo liquefacta: aut ci trio aut sebũ seides armeicũ z diligẽter tritũ cũ olo misce ci trino aut oleo bani. aut zẽbaci oleo. z locũ cataplasma. Post bec caput cũ bliti aqua laua. prodest etiã vsi adeps. aut lupi aut papionis: leonis quoq3 z oibus bis melior ẽ vetus si cuz aceto contritus apponatur. Aduriũ quoq3 fimus si teratur diligenter z cũ oleo misceatur ac cataplasmetur ꝓdest. Ra dicũ etiã cãnarum cortices z amigd amare tunse cũ vini ace to prosunt. Cataplasma alopitie vtilis. Spume maris. ʒ. v. buraci chadeli sulphuris crocei. tapsie. eufor bij cuiusq3 ʒ. ij. rautẽgi. cãtaridum cuiusq3 ʒ. j. tere diligenter z cũ oliuc oleo distẽpera z cataplasma: z hoc cataplasma vtile alopitie erit. Cum autez medicamibus veteris ii loco acciderit adustio z tumor malus hoc amoue medicamine z oleo ro. cataplasma ac ceruse z anatis adipe ac gallineꝝ: z cum mitigaueris itez medicamẽ appone z rursus cataplasma oleo. Et si ex cho lera ru. est passio locũ sibo cataplasma adusto z spuma ma ris ac bezago z ordeo adusto z trito cum mirti oleo z calefi. debinc cataplasma caput eius cathemia: lauabisq3 cum fur fure aut calefi. aqua. Et si ex cholera passio ni. locũ cuz pi retro z nutergo cataplasma adusto z bouis felle ac lupi z fenugreci aqua decocti laua z cuz lini seminis aqua z cũ ta psia cataplasma oleoq3 nardino qum locuz cepa fricaueris pungẽti z allio: aut amigd. sume amaras z buracũ adustum z buracuz armenicũ equaliter contere z cataplasma. Ferũt ãt q9 si muscarũ terãtur capita z alopicia illis fricetur capil los producunt. Assignatio medicaminis qd pilos in alopi tia z tiria producit. Sumãtur cãtarides sine capitibus z alis ʒ. iij. z diligẽter trite cũ bani oleo distẽperẽtur: z musci parũ adde ac vtere. Tyrie medella ẽ cadẽq3 z alopitie.

De fluxu capillorũ ex raritate. Ut vero capilloruz casus z fluxus qd ex cutis est raritate z pororũ dilatatiõe z cibi ĩminutiõe: cõpetenti sanatur regimi ne ciborum laudabiliũ qui bonũ sanguinẽ generent: vt mun dus farine panis z caro ãualiũ agnorum z edullorum z gal linarum: sorbilium vitela ouorum: pisces lapidosi z vinuz ri banũ moderata sumptũ q̃titate. balnei ingressu. z cũ dulci z suaui aq̃ lauacro tẽperati calorisi. Caput eiz cathemia z ouo laua. psilij semine folijsq3 calefi z olo viol'. z ninifar: violam odorent recẽtem z ninifar z calefuz. Cũ ãt casus h9 cã ẽ pororũ arctatio ex humiditate oppilante curãtur balnei in gressu z mora in eo longiori z capitis nõnunq̃ fricatione cũ sale: quãdoq3 cũ sibo armenico z quesumo. lauãtur quoq3 cũ nitro z buraco ac felle bouis nec aliquid oleorũ ẽ apponẽdũ Regend ẽ autẽ calefacienti regimie ĩminuend cibus ferculis eius calida misceãtur cõdimẽta vt carui. cinami. piper. vinuz bibat vetus parũ mixtũ. Et cui capillorũ casus post mor bũ fit acutũ regimine curãdũ ẽ humectãti z ciborũ augmẽto agnorũ carniũ comestione z edorũ pisces comedant lac hu midos fructus: quiescãt z otientur. balneis vtantur: sed non morãtes: aqua suauis z tepida capiti corũ infundatur z oleo vngantur mirtino. cõfortat eteni capillos. Sitq3 oleũ in quo emblicũ decoquitur: vt autez orizi incipiunt capilli rade: aut cuz naura auser z cum lini panno frica aspero diebus singu lis z in quo decoctum sit adiantũ z camomilla ac mirtus. Assignatio olei emblici. Sũme emblici ℔.i. z superfunde aq̃ ℔.iiij. ac nocte z die desine. debinc optime bulli z sisami olei adde ℔. ac lento igne decoque donec deficiẽte aqua oleũ re maneat: tunc cola z liquefac in eo laudani modicũ z in vase cõdens quz opus fuerit vtere. Cum vero ex ptisi capillo rum fit casus nulla ẽ curatio eo q̃ humiditas defecerit per quam vita stat: sic quoq3 nulla est ad capillorum productio uem via in naturali caluicio quoniã z exsiccate fit naturali: que cerebri dominatur ꝓplexioni ac capitis cuti.

Capitulũ. 13. de tinee z furfuris me.

p Atiẽti tineã ceruici adhibere oz sitiã z si fieri põt cephalica minuatur sic z si eiusmõi est qui medicamen possit bibere: corpus decoctione fumiterre mir. keb. indorũ purgetur: abstineat carnibus vul cibusq3: restringentibus regatur: lenticula cibetur z leuissima rũ carnibus auium z subtilium ac piscibus lapidosis z dein ceps trociscis tinea cataplasmetur. Assignatio eorum. Su me aruci triti z amigd al'. amararũ tritarũ cuiusq3 pẽsũ vnũ machali ptes. ij. infunde machalũ i vini aceto die ac nocte z in mortario tere. z desup arucũ z amaras proijce amigda. z trociscz z in umbra desicca. qũq3 opus fuerit tere z cõtritas diligenter cũ intibe aq̃ ac vini aceto distẽperabis z oleo ros. Cataplasma bis ẽt boc cataplasmate. Assignatio ei9 aristol'. lon. ratinegi geluari. caquie cuiusq3 ptez. j. diligẽter tere z cri bra. ac in mortario cũ modico ro. oleo. misce z vini aceto vte re. Alia. sume oleũ susami in al' sisami. z caput eo vnge. z ligritie folia cõtrita z cribrata desuper puluerizа: aut ireos ra dic. puluerẽ. Alia. Sallã viridẽ z mentã siccã eq̃libus ponde

UVA. BHSC. IyR_125_1

tribus tere ⁊ subtili cribra pāno ⁊ in hieme cere liquefac.ʒ.ij.⁊ ʒ.in estate.iij.deceqz olei sisami.ʒ.⁊ medicamibus desuperp-iectis tāq̄ vnguentū fac.⁊ hec assignatio ē cōueniens corpo ribus mollibus. Cum āt corpus asperuz est.tunc hac erit vtendum.Assignatio eius.Litargirū.galle.⁊ caquic.gelnari ⁊ liquiritie foliorum.de felle foliorū.benne florum granato rum amarorum.ratinegi.caulis.aruci.cachemie.in al' aclimie argenti tolle eq̄les ptes:⁊ oia optie tere ac diligēter subtili pāno cribra ⁊ in mortario cū oleo oliue misce ac vini ace to ⁊ vtere.Alia.Salis.ʒagi.adustorum.galle.aruci.purgamē ti argenti.litargirum.ʒibaci interfecti.aristol.lon.eq̄les ptes in subtilissimo pāno pulucrem redige:⁊ in mortario cuz oleo ros.⁊ aceto vini misce ac tincā cataplasma que plurimū būi da ē ⁊ in duris corporibus.Alia.terre testule in q̄ argentum liquefit q̄tuz vis optime tere ⁊ cū oleo ro.distempera ⁊ cata plasma caput:ʃz cū naura expilla.Salieni assignatio. carte aduste.aserebi adusti ⁊ loti.sarcocolle cuiusqz.ʒ.j.sulphuris.ʒ iiij.tere diligēter ⁊ cū vini aceto distempera ac vtere.Carta quoqz adusta si cū aceto sola distemperetur tineā capitis cu-rat si cataplasmetur.Alia.teste vimāi .in al' camini.fumi co-lumbini.salis iasici vel nastici eq̄les ptes.tere ⁊ distēpera cuz oleo oliue ac cataplasma.Alia lucerne fictilis testaz que diu in vsu habita est.si conteras diligenter fuliginis domus ⁊ cum virginis pueri distemperes vrina ac viridis eris bacini uz in al' babicinū illinias ⁊ inuolues super cristallū die ⁊ no cte: debinc eradas ⁊ cum rosarum distemperes oleo ⁊ locū cataplas mātfestissime prodest:⁊ si hec prosunt medicamia bene.Sin patientē phlebotoma duabus venis que post au-res sunt.⁊ qui ab eis egreditur sanguine caput cataplasma.

Et si tinea sicca est ⁊ alba ⁊ squame albe defluunt ⁊ sicce patiēs regēdus est cibis humidis.⁊ naribus oleū eius infun de amigd.⁊ oleum cucurbite.aut viol.⁊ vnge bis caput oleis.

Et si dura est tinea ferro scalpere oz.donec sanguis exeat debinc colifono cū aceto cataplasma.post cū vnguēto rubeo ⁊ sternutationes illi prouoca cū aqua cancri tūsi cuz ninifar oleo. Quod si sabasam in facie cōtigerit oriri.aloes epa tice sume par.i.martaci partem.ʒ.⁊ in mortario cum.ros.cō tere oleo ⁊ aceto modico.Et si que in facie sabasa sicca ē cuz terra cataplasma armenica.⁊ cāphora ⁊ croco orientali cuz aceto distēperato.⁊ aqua ro.proderit enī.

De furfuribus. Huius patientis corpus si repletū ē pur gari oz cum decoctione byera addita ⁊ si corpus tūi-dum est phlebotoma ⁊ caput purgeē cū byere pill' aut aloes ⁊ similibus.post hoc caput lauandum est cū cathemia alba ⁊ blitorū aqua ⁊ buraco ⁊ ciceris aqua.ac fab.tritis.blitis quoqz folijs ⁊ sisami.⁊ caput hoc medicamine tribus laua diebus semel. Assignatio eius sume ciceris farine.ʒ.xl.se nugreci farine buraci ⁊ furfuris.ac nitri triti.sinapis cuiusqz .ʒ.b.cathemie.ʒ.f.tere oia ⁊ cū vini aceto distēpera aque mix to ⁊ caput laua.⁊ assuefac caput ⁊ sepius fiat.⁊ inunge oleo ro.cū aceto modico qm̄ furfures emundat.Alia bouis fellis ⁊ teram cimolee cū aceto distēpera.prodest enī.

Ca⁹.xiiij.de capitis magnitudinis propter semoz̄ sepe-rationē medela.

Q Voniam morbus hic ex vētositate ⁊ humi ditatib⁹ crossis fit.necessaria sūt que subtiliant ⁊ dissoluunt.sunt aūt bis hec oportu na.sumatur nasturtij semē ⁊ in aqua sepius feriatur ⁊ pāno intincto caput cataplasmetur ea parte qua magnitudo est. Alitō radices sūe tictorū tritaſ diligēter.⁊ amigdal' oło ama rarū distēpera.⁊ locū tribus diebus catapl'a:qm̄ maifeste ꝓ dest. Medicamen ad huiusmodi naribus apponendum fel lis gruis ⁊ lupi.musci . xiloaloe indice . ʒaccare tabarzedi equales partes tere diligenter ⁊ quasi lenticulā superpone cū marcemusi aqua. Alia assignatio andinebi in al' anditidi mirre.aloes.spume maris pistaceorū.pinearū secci. ambre. cuiusqz.p.i.zafrani partē.ʒ.tere oia diligēter ⁊ subtili cribra pāno ac cū zebaci distēpera oleo.pillulas quasi lenticulā fac ⁊ prima die bora vnā appone ⁊ meridie secūdā. vespere ter-tiā:manifeste nāqz proderit.Sbaucū quēdij gruis fellis . ⁊ vulturis .⁊ sabuti.croci orientalis.gendebesti virgarū bes ba fe cuiusqz partē.i.zaccare optime.p.ij.tere oia diligēter ⁊ sub tilissimo pāno cribra ⁊ cū psilij aqua distēpera ac pill'a i mo dū lenticule ac in vmbra desicca ⁊ in mēse ter narib⁹ vel bis superpone quaqz die pill'az cū aqua frigida ⁊ caput totū filo mēsura a die qua luna iminuitur vsqz in diez qua reascendit iminuitur etenim:⁊ tūc sepius superpone medicamina quo-niā in suā redibit habitudinē. Apostema vero quod super craneū ē ⁊ sub cute sic curabis.Sūme granatorū corticem ⁊ cipressi nuces equaliter ⁊ trita cū aceto misce ac loco appone ⁊ liga.deficiet etenim humiditas illa ⁊ locus indurescet.

Capitulū.ix°.de lentiginis ⁊ macularum faciei ⁊ fixuris eius me.

I Entigines ex sanguinis adusti vaporib⁹ fieri diximus.ideoqz patiens cephalica minuend⁹ ē ⁊ laxatiuo vtendū quod būo rem deponit ni.⁊ humores alios adustos qualis est epithi ⁊ agaric.decoctio ⁊ aqua casei potus cū puluere i quo mirob. sunt indi ⁊ keb.ac polipodij ⁊ salis nastic.⁊ similia.Caueat autem cibos qui validiores sunt calozis melīā generantes: cibis adherēs tēperatis ⁊ regimini tēperato.bis cōpletis fa ciez hoc cataplasma medicamine.Assignatio medicaminis contra lentiginē.Sume melonis semis corticū.cānarū radi cū.cuiusqz.ʒ.v.fugilū semis ⁊ eruce condisi. cuiusqz.ʒ.ij. tere oia diligēter ⁊ cū radicū aqua distēpera.nocte lentiginez ca-taplasma ⁊ mane cū furfuris aqua laua.Alia senani neba-tici cōditi.ʒ.x.ouorū testarū ⁊ sibi adusti.cuiusqz.ʒ.iij.faba ꝛ lēticule ⁊ ordei farine.cuiusqz.ʒ.v.tere oia diligēter ⁊ distēpa cū aq̄ ⁊ faciei appōe.Alia buraci armēici.p.ʒ.amigd.dulciū p.ij.terātur diligēter ⁊ cū aq̄ distēperent ⁊ faciei apponātur. Cū āt crosse sūt lētigies tūc hoc apponēdū erit catapl'a.assi gnatio ei⁹.Passeꝛ fumi ⁊ ordei farie eq̄lia fūme pōdera ⁊ cū strigni succo distēpera ⁊ desiccā in vmbra ⁊ qū necesse fuerit liquefac cum aqua ⁊ faciem cataplasma. Assignatio alia lētigini crosse.sinapim tere diligenter.⁊ cum ficū oleo distē pera ac faciem cataplasma.Quod si locus aduritur abluaē ⁊ dragagantum cuz lacte dulci fricatum appponatur ⁊ fur-furis aqua lauetur.Cui adustio fuerit mitigata iterum me-dicamen appone.sed tamen faciē nevlceret caue.Alia amig dale amare suis mundate corticibus terantur diligenter ⁊ argentū viuū cum eis interficiatur q̄tum ⁊ ipsarum est pō-dus.facieſqz cataplasmetur lentiginē etenim crossam extir-pat.Alia ad iō.mebelebi granorum ⁊ bani amigdal' amara rum sine corticibus.lupini.banzarazi.fugilū seminis.equal. par.tere oia diligenter.⁊ distēpera ac cribra ⁊ affari aqua di stēpera ⁊ vtere.Alia piperis.costi amari.tere argenti viui. amigō.amar.buraē.conōsi ireos radic.fugilū seis equales partes.tere diligenter.⁊ distēpera cum aceto ⁊ aqua nocte cataplasma.loc mane ablue cū aqua in qua bersausanū de-coxeris ⁊ furfur.Atvero lentiginibus albis que super adbi bentur cataplasmata bis proxima sunt. Assignatio illi vtilis amigdal' amararum lenticule equales partes.tere dili genter in aqua in qua ficus decoxeris roza ⁊ faciē cataplas ma.Si aūt est crossa cum sinapi cataplasmetur trito.⁊ cū ficuuz aq̄ distēperetur.Alia assignatio.ireos radic ptez pas serum fimi.partes duas costi amari partes.iij.trita omia di ligenter cum aceto vini tēpera mixto aq̄ ⁊ faciez cataplasma nocte.mane cū furfuris aqua laua. At vero crossi berassi lētiginis albe accido quo butirum eductū est medicamē arse nici crocei partes.ij.cōdesi vnā.tere ⁊ distēpera cū lacte vac-ce;⁊ faciē cataplasma.Oz aūt eiusmodi patientē actiuē fre-quēter calide esse aque. Cerā albā ⁊ violarū olim liquefac.⁊ draga.tritū desuper mitte ac faciē cataplasma. Assigna-tio alia.zuffe humide.cere crocee. anatis adipis. q̄tbire.sal-uie granatorū.citoniorū.p.tere diligēter triēda.⁊ liquefac ce rā.⁊ adipē.⁊ sicca.adijce medicamina ⁊ in mortario tere mis ce ac fissuras cataplasma mane vespere.lauata prius cum tepida aqua facie ingrediaturqz balneum ⁊ cum beueri furfure lauet.Alia in olei amurca picē liquefac ⁊ faciē cata-plasma ac labia si illis fixure acciderint: aut certe cerui cor-nu cōbustū accipe diligēterqz tritū cū capre.assūgia misce ⁊ fixuras cataplasma.

De pustulis lenticularibus.Huiusmodi pustu-le que faciei accidunt molliende sūt cum cera ⁊ oleo.seminis lini lababo.debinc cataplasma hoc medicamine.Assignatio eius.Sūme borazi condesi.sulphu-ris crocci equales partes cū aceto distempera ⁊ faciem cata plasma.bas si prurigo comitabitur epithō cataplasmabis.

De maculis Cum aūt in facie macule sūt cros-se medicaminibus cataplasmabis acutis vt beledaro amigdal' oleo amarazz: alijsqz que in lēti ginis crosse cura proposuimus.

De mozi cura. Eius medicamina floris eris vnguētū ⁊ acuta medicata que super eū ponātur.Quod si nō proficiet frica cbaadmo in al' bādino aut zaccara diligenter donec sanguinē emittat ⁊ ra dix eius fricando labefactetur vsqz dū que subest caro appa reat.tunc zeniari appone vnguētū vt eius comedat radicem

UVA. BHSC. IyR_125_1

ꝛ ad carnẽ perueniat sanã ꝛ recẽtẽ ꝛ iam tunc rubeo curabis vnguento: ꝛ si nullus ineſt dolor cũ nigro alijſq; carnẽ addu centibus vnguẽtis.

De aduſtione faciei. Aduſtiones autẽ q̃ faciei accidunt prio curãtur cephalice phlebotomia ꝛ corporis purgatiõe cũ epithi. ꝛ agaric. decoctione. potu quoq; ſene ꝛ mirob. keb. polipo. ac zebibi tarfi. potãda ẽ ẽt aqua caſei cũ puluere qui choleram deponit ni. Aſſignatio eius mirob. keb. ꝛ indi. cuiuſq; ʒ. beffaigi. piſta cij tũli. epithi. cretici. cuiuſq; ʒ. v. ſticados ʒ. d. agarici ʒ. c. ſal' naſtici ʒ. b. tere oia diligenter ꝛ ſũme ex eis ʒ. c. cum dimidia aque caſei ℔. ꝛ. ʒ. x. ʒ aceare optime. purgabit enim corpus a cholera ni. corpore purgato irrudines appones loco: quoniã oẽs ſanguinẽ fugẽt a loco. Q; ſi locũ optie ſcalperis donec in tumeſcat ꝛ ſic vnguẽtũ appoſueris rubeũ factũ cũ litargiro ꝛ eroco ꝛ aceto ꝛ aruco ac oliue oleo vlcerũ medela eſt.

Capitulum. 16. de paſſiõibus que in manibus pedibuſq; fiunt ꝛ primũ de ſanioſa vena.

Lio diximꝰ loco qm̃ vitia hec i calidis oriũtur locis ꝛ ſiccis ꝛ nimiũ pter cõſuetũ laborãtibꝰ ſʒ ꝛ malos gnãntibꝰ hũores cibis frequẽtiꝰ vtẽti. Accidit ãt manuũ ꝛ cubitoꝝ pfinio ꝛ brachijs ipis ꝛ femoribꝰ ac cruribus. Quʒ igitur paſſionis huius ſigna apparere videris ꝛ locũ brachij intumeſcere corpus incipias laudabilibus bũectare cibis. carnes tẽperate cõmedat cõplexionis. mẽbrũ cõfricetur: balneuq; ingrediatur ꝛ paſſionis loco aqua ſtilletur. Caueat aũt olerũ pũgẽtium eſuʒ ꝛ muri piſciũq; ac ſalſoruʒ dactilorũ ꝛ ſimiliũ. propinetur patienti dieb⁹ ſingulis aloes epatiẽ. ʒ. i. locuſq; cũ aloe cataplaſmetur. quoniã ne accidat ꝛ fiat prohibebit. Si aũt eſt intuẽdũ vtruʒ ardorẽ ſẽtiat ꝛ febrẽ patiens. ꝛ nã tẽperata eſt. tũcq; a cephalice incipiat phlebotomo ex oppoſita paſſioni manu. Quod ſi nã concluſa ẽ ſolnẽda eſt cũ aqua fructuuʒ. ꝛ humectãtibus ꝛ refrigerãtibꝰ vtatur vt ordei aqua. alijſq;. Q; ſi febris abeſt ſed loco quo vena ẽ egreſſa. ardor fuerit patienti. aloes infuſio cũ itibe aq̃ dãda eſt ei. Quod ſi plurimũ apparet quod apparuerit cum arſercbri fruſto ſtringẽdum eſt: inuoluesq; illã ac alliges ꝛ que cũq; egreditur pars eodẽ modo paretur ꝛ nodetur. extẽdat qʒ paulatim ꝛ nõ moleſte ne forte rũpatur. Si enim rũpitur reducitur ꝛ ad ſuperiora tollitur ꝛ carnẽ intrat ꝛ trãſibit in apoſtema putredinẽ ꝛ vlcus factura. Ideo ergo mederi opʒ ꝛ paulatiq; extrahẽda eſt. vt tota exeat nullaq; eius pars in corpore reſtet. emplaſtrizetur hoc emplaſtro qnod eius exitũ adiuuabit. Aſſignatio eius arſunegi. ℔. olei. ſiſami. ℔. litargirij cãnarum puluerꝭ cuiuſq; ʒ. iij. calcis. ʒ. i. liquefac cerã cum oleo ꝛ ſicca ꝛ deſuper medicamina mitte vt vnguẽ tum fiat ꝛ loco appone. Emplaſtriza quoq; cum pſill' ſemie ꝛ oleo viol'. caueaſq; ne rũpatur. Quod ſi contigerit locum oportebit incidere in longũ in parte a qua vena hec aduenit donec ois eius educatur mã. tunc butyrũ cuʒ bãbace tenuiſſimo appone quo putreſcat ꝛ corrodatur quicquid materiei remanet: ꝛ poſt hec cum carnẽ adducẽtibꝰ curabis.

De varicibus. Varices pedum. qm̃ ex laboris multitudine fiunt ꝛ humerũ portatione ꝛ curſu. aſſiduitate qʒ ciborũ choleram generantium ni. eſt vtendũ patienti. quiete ꝛ otio. pedumq; laboris paucitate. regimineq; tẽperato qõ ſãguinẽ gnẽr bonũ. purgeẽ corpꝰ cũ medicaie nigrã õponẽte chol'ã. baſilica phlebotomeẽ. educaẽq; ſãguis q̃ntas optũa ꝛ aqua balneetur ſuaui.

De vlceribꝰ belechiis Vlcera autem apta ꝛ rotũda que arabice balechia dicũtur curã non bẽnt niſi cum bãbace veteri ꝛ aſenano tm̃: ꝛ equius eorũ eſt ſupерſedere cure.

De elephantia Elephantia vero morbus ẽ melãcholicus ad ſananduʒ difficilis: cui niſi in principijs attendatur nõ eſt vlla ſpes cure. Regẽdus ẽ ergo patiẽs varicoſorũ regimĩe ocio ſolutus ꝛ quiete: groſſorũq; abſtinẽtia ciborũ qui melãcholiam generant. Vtatur aũt laudabiliũ chimorũ cibis ꝛ corporis a melãcholia purgatione cũ aloe pill' ꝛ infuſiõe eius. Cataplẽtur autẽ locus cuʒ aloe. acatia ꝛ mirra ꝛ gallia muſcata ꝛ ſucco hypoquiſtidos: frequẽterq; cataplaſmetur ꝛ ſtringatur crus ligeturq; ab inferioribus cuʒ faſcijs validis vittis latis a loco cauille vſq; genu terminũ: eſt ãt ꝛ vomitꝰ illi vtilis ꝛ aque caſei potus aut ſuriani pillule bac in pte proſunt. emplizetur autẽ hoc emplaſtro. Aſſignatio eius. Sume ſemis carnibi. ꝛ cineris vitis termiſi nitri. caprarũ fimi. fenugreci farine. ſe quebigi eq̃les partes. ſequebiguʒ cũ vitis aq̃ diſſolue ꝛ aqua rutabe. ꝛ medicamina trita ꝛ cribrata poſt ſimul paſta: ꝛ em plaſtriza hoc patiẽtem tribus diebus fortiter nãq; diſſoluit.

Capitulũ. 17ũ. de fixurarum medela que fiunt in plãtis ꝛ palmis ac ocrearum fricatiõis dabaſe ꝛ digitorum tumorum ac vnguium egritudinum.

q **Um fixure** pedibꝰ accidũt ꝛ palmis cũ pice ligda cataplande ſunt: aut oli ſume fecẽ ꝛ cũ murtũ cepa coq̃. locũq; iunge Sume ẽt bo ami gũmã ꝛ cuʒ oliue oleo decoque ac fiſſuras catapl'a: manuũ fiſſuras cuʒ viol' puluere mane ꝛ veſpere cataplaſma: prodeſt eteim plurimũ. Propina aũt patienti diebus ſingulis ſitaregi. ʒ. ij. quaſi bebdomada: pedibus illũ paſce agnorum alijſq; cibis humectãtibus ꝛ epithimi propina decoctionẽ. In fiſſuris ãt peduʒ alcãnã appone: cui fenugre cum admixtum ſit contrituʒ: prodeſt eteim. Et calcanei fiſſuris adipẽ caprarũ adhibe liquefactum in quem gallam proiceris contritã ꝛ in mortario diligenter miſceris donec cõpleatur ac fiſſuras reple calcanei. Vel ſume parum galbani ꝛ cum aqua ꝛ oleo liquefac ꝛ parũ decoque donec ſpiſſetur. ꝛ hoc vtere in calcaneo: aut oleo quod fit ex ſandaruſo: ipm eim huic vltimũ eſt. dragagãtum quoq; ꝛ galla ſi diligenter terãtur ꝛ miſceãtur i oleo cũ cera liq̃facta vnguẽtũ fit vtile. Medulla cruris bouis ſi cũ cera liq̃fiat ꝛ oleo viol'. ꝛ aliqd martaci addatur prodeſt: locum cataplaſma cũ litargiro cũ aq̃ ro. fricato. ꝛ terrã ẽt armenicã cũ ro. aqua diſtẽpera. vel oleo. roſ. ꝛ deſuper roſarũ tritarũ puluerẽ mitte. ac mirti diligenter contriti.

De ocrearũ cõfricatione. ſume inferius coriũ ocree ꝛ cõbure eiuſq; puluereʒ loco ſuperpõe: prohibebit enim tumorẽ fieri. Quod ſi pulmonẽ capre acceperis aut porcinũ ꝛ cõbuſſeris cinerẽq; ſuper locũ puluerizaueris proderit ill' Dolore ſedato gallaʒ adhibe cõbuſtã ꝛ cõtritã ꝛ acatiã cum aceto diſtẽperataʒ appone.

De dabaſe cura phlebotoma ſi poſſibile eſt: eteni ſi apoſtema eſt calidũ. adhibeatur pſilij ſemen in aqua tũ ſum apponatur cũ modico aceto. qm̃ doloreʒ mitigabit. Refrigeretur etiã pſilij ſemẽ cũ niue ſi locus calidus eſt. Quod ſi dolor ſedetur ꝛ percuſſio bene. Sin medicamẽ aliqd adhibe maturans. vt ſemẽ merue. ꝛ ſemẽ lini. ꝛ ſuppõe lineũ pãnũ cũ ſemine pſilij cataplaſmatũ ꝛ refrigeratũ. Et ſi nõ aperiẽ locus cũ phlebotomi api acumine ꝛ exprime quo quod i eo eſt egrediatur ſtatim. etenim dolor ſedabitur. iã tũc vnguentuʒ appone rubeũ: aut albũ vel lẽticulaʒ cũ aqua. ro. decoctã roſaq; ſiccaʒ. Prodeſt etiã dabaſe tbus tritũ ꝛ appoſitũ aut certe cuʒ galla emplaſtrizetur ꝛ granatorũ corticibus accidorũ ac tumbalo eris: ac ficcis ficubus aduſtis equaliter: ꝛ cuʒ melle miſce. ac in pãno emplaſtriza ꝛ ſtringe. Quod ſi locuʒ in ſaniem verti videris regimini adherere pdicto. ꝛ ſi dolor augeretur nec mitigatur cũ iuſquiamo cataplaſma ꝛ opio ꝛ aceto. ꝛ panus ſuperponatur ſemine pſilij ſuperinfuſus. Ait enim ſapies hypocras in ſecũdo epidimiarum ſermone. qm̃ dabaſaʒ cuʒ galla viridi oʒ curare diſtẽperata cũ aceto ꝛ ſic apponi quoniã prodeſt.

De digitorũ tumore cũ prurigine. Tumoris qui fit digitis bieme medela cum furfure fit i marina decocto aqua: appoſitis manibus intus pedibuſq; ꝛ digitis. emplm adhibetur lẽticule excoriate ꝛ trite. ꝛ aqua in qua ficus decocte ſunt ꝛ caules. ꝛ lẽticula ſine corticibus. Sed ꝛ ſi manus ꝛ pes cataplaſmẽtur aqua in qua decocta ſunt orobus lupini blitus aqua quoq; decoctionis ſeliami prodeſt. ſed ꝛ ſi ficus ſũpſeris ſiccas ac in vino decoxeris. ꝛ diligẽter tũſas modico infundas oliuarum oleo ſoluto ꝛ emplaſtrizes digitos ꝓdeſt. Sin ſtilla deſuper iuſquiami decoctionẽ. Et ſi digitorũ color in liuorẽ vertitur vel virorem minutatim inciſos cataplaſma cũ decocta lenticula.

De vnguium curuatura. Opʒ aſſueſcere cataplaſmationẽ cũ oliuaruʒ olco in quo cerã liquefeceris: aut vnguẽtum appone deachilon cum violato oleo diſſolutũ ꝛ amigõ. oleo dulciũ: vel cataplaſma vngues maſtice in oleo bani diſſoluto cũ vua paſſa abiectis interioribus

De vnguium lepre medel'. Sume quebrituʒ croceum ꝛ arſenicuʒ rubeum ꝛ trita diligẽter cum aceto diſtẽpera ꝛ loco appone. Aut ſume viſcũ ꝛ zenichuʒ in al's zerachũ pẽſuʒ. j. cãtaridum partis quartaʒ tapſie dimidiũ tereſq; diligẽter oia cũ aceto acerrimo diſtẽpera ꝛ vnguibus appone. Aut ſume fenugrecum ꝛ ſemẽ lini tritaq; diligenter diſtẽpera cum ſquigibi ꝛ vngues cataplã.

De medela allisionis vnguium. Si vnguibus fiat cõſtrictio ex percuſſiõe ꝛ alijs hu

UVA. BHSC. IyR_125_1

iusmodi mirti folia sume ꝛ granatorū tritaqꝫ aqua ifunde: ꝛ iterū i mortario contere ꝛ vngues catapl'a ꝛ empl'iza cū triti ci farina distēperata cū oliue oleo aut furfure cuꝫ caprarum adipe mixto ꝛ vnguibus adherere fac.

De offēsionis

cura. ℥ illi iungere sepius: ꝛ cū pāno ꝓstringere. ℞ si vnguis corrupt⁹ est ꝛ auferre cupis: vnguentū de achilon adhibe donec emolleſcat: ꝛ sic hoc appōe catapl'a. Assignatio ei⁹. Arsenici rubei ꝛ crocei lauſiri. partes eq̄les. in mortario opti me cū amigdal'. oleo amararū ꝛ oliue misce hoc vnguentum auferet. ℞ si picē cum oliue oleo liquefeceris ꝛ arsenicū ad ieceris rubeū ꝛ sulphur croceū cōtrita diligenter ꝛ locū cata plasmaueris vnguē extirpabit corruptum.

Capitulū .18⁹. de passionū medela que in supficie corporis ab exterioꝛib⁹ cāis fiūt: ꝛ ꝑmo de vlnere ꝛ vlcere simpli. i.

Quoniam

de morbis qui in corporis fiunt manifesto a cauſis interioꝛibus dictum ē. Jam hoc loco passionum que in exterioꝛibus accidunt medelas exponem⁹ a cauſis exteriꝛibus. Dico ergo quoniam cauſe be aut a corporibus fiunt inanimatis: vt incisio ensis ꝛ similia. aut ab animantibus vt venenoſorum punctura ꝛ ferarum morſus: ꝛ nos ab illis incipiemus que a corporibus fiunt inanimatis vulneribus ꝛ vlceribus. Dico itaqꝫ quoniam vlcera alia ſunt ſimplicia alia compoſita ꝛ ſimplicia aut ſciſſura tantū: aut ſimul profunda ē ꝛ nūc primū de ſimplicibus intuemur vulneribus.

Cum itaqꝫ vulnus ſciſſura ē ſine profundatione tū ꝛ est recens ac cū ſanguine. Cura eius ē labꝛa vulneris ſtringē ꝛ adunare ꝛ curare ne quid illis intercidat vt puluis vel pilus aut oleū ꝛ faſcia illud cū. iij. faſcijs duabus ab vtroqꝫ vulneris latere ꝛ duabus a ſuperioꝛi ꝛ inferioꝛi parte ꝛ ſtringes illud: ꝛ ſi vulneris labꝛa dilatata ꝛ abinuicē ſūt ſemota retroꝛſum tunc incipiēdū erit ab vtriuſqꝫ ligatione lateris: quo ad mediū illa reducas: ꝛ ſi alterū in latus decidit illud alligandū prius erit latus in quo labiū declinat quo ad aliud illud reducas labꝛum. Quod ſi nō adunātur nec cocunt labꝛa inſuenda ſunt: fit autē hoc maxime cum vulnus in latum cadit corporis. Quod ſi incaluerit vulnus ponatur in eo faſcia ꝛ ſandalū ficū. ſandalū nāqꝫ infuſū ſi apponatur cum membꝛo fuerit aſtrictū ꝛ loca confinia ſtringeris catapl'a vt ſandalo aqua intibe ꝛ coꝛiandro recenti ſimilibuſqꝫ mārū ꝓbibentibus acceſſū. Cuꝫ aūt vulnus die ſecundo aut tertio inueneris ꝛ est recens ꝛ nō putridus ſed minime cū ſanguine. tūc ſcalpēda ſūt labꝛa cū ſtibij lati capite donec ſanguinem emittat: tūc labꝛa aduna ꝛ ſuperpone illi faſcias quēadmodū diximus. Curatur autē hoc vulnus ſimplex ligamēto ſolo a die primo vſqꝫ ad. iiij. nō indigens medicamib⁹. ℞ si plaga magna est ꝛ ſine profundo: oꝛ hoc adhibere medicamen. Assignatio eius ſarcocolle. ʒ. ij. aloes apij. aſiafi memithe. cuiuſqꝫ. ʒ. ij. mirte bebelenani. cuiuſqꝫ. ʒ. ſ. ʒafrani obol'. i. cōgrega hec medicamina cōtrita ꝛ cribꝛata: ꝛ quꝫ opus fuerit vtere. Cum aūt plaga profunda ē ꝛ aliquid ab ea cecidit carnis: tūc eius nō poſſunt adunari partes que in profundo ſunt: quoniā aliquod oꝛo remāsit ſpatiū ꝛ hoc luto repletur ꝛ ſanie. Curādū itaqꝫ est medicamibus in quibus ſiccatio est ꝛ elimatio quo eoꝛū deſiccet humiditatē: ſiccitas que in vlcere adunata est ꝛ carnis ꝓhibet productionē: emūdenturqꝫ eoꝛū elimatione ſoꝛdes plage. non est enim vlcus in quo humiditas non adunetur ꝛ ſoꝛdicies: quoniaꝫ que in membꝛo adunatur ſuperfluitas ꝓpter eius cibum a nā expellitur ꝛ poꝛis emittitur cutis. que ergo ſubtilis est ꝛ vapoꝛoſa egreſſione exit inſenſibili: que autem groſſa est ſoꝛdem facit que ſuper cutē inuenitur. Hec due ſuperfluitates in vlcere reſtant qñ mēbꝛa ab eoꝛum debilitatū est emiſſione ex ſuperfluitate itaqꝫ ſubtili ꝛ tenui rubigo fit groſſa aūt ſoꝛdes. hac itaqꝫ de cauſa vlceri neceſſaria ſunt medicamina que deſiccent ꝛ lauent ſimul. deſiccēt quidē rubiginē lauēt vero ꝛ eliment ſoꝛdes. Hec vero oꝛ medicamen plurime eſſe deſiccationis ne forte vlcus deſiccet. ꝛ oꝛiri ꝓhibeat carnez. ſed oꝛ deſiccatiū medicamen eſſe. iuxta eius que in vlcere est rubiginis ſoꝛdiſqꝫ quantitatē. Operatur aūt hoc tēperate thus aloe. ariſtol'. ro. ireos radix. catbimia argenti: tucia equaliter ſūpta ꝛ cōtrita diligenter ac vlceri puluerizata. In his etciz deſiccatio est ꝛ elimatio. Quod ſi multa est humiditas ꝛ ſoꝛdities in vlcere oportebit medicamina hec cū melle miſcere. ꝛ tāq̄ vnguētum factuꝫ lineo pāno inducere ꝛ vulneri ſuper ponere. in melle nāqꝫ fortis ē elimatio. ꝛ fortiter lauat. ꝑdest autem huic pulnis iſte. Assignatio eius. cantbari. aloes. anzeroti. ſanguis dꝛa. equalia pōdera diligenter cōtere. ꝛ vulneri puluerizꝫa. Cōſumet enī ab vlcere humiditatē ꝛ carnē adducet. Et ſi in capite est vulnus. ſed vſqꝫ ſub craneo nō perfoꝛetur. hoc vteris medicamine. Aſſignatio eius. ſume olei ro. ʒ. x. cere. iij. ꝛ cerā in oleo liquefac. ac miſce aloē. mirrā. ſanguinem dꝛa. cōtrita diligenter ꝛ vnguēto vtere facto ꝑdest. Hoc quoqꝫ vnguētū ad adducēdum carnē vtile ē. Aſſignatio ei⁹ ſume litargirij diligēter triti. ʒ. ij. ꝛ proijce deſuper olei onſa cini. ʒ. iiij. deinde coque ꝛ cōmoue donec diſſoluatur. ꝛ tunc inice thuris ſarcocolle. ireos radic. cuiuſqꝫ. ʒ. ij. diligenter tritas miſce diligenter donec ſpiſſetur. ꝛ sic vtere. Prodest etiaꝫ adducēde carni baſilicuꝫ vnguētū. ꝛ ſi quidē vlcus nō caluerit. nec tēpus eſtatis nimij est eſtus. Quod ſi profundum est vulnus ꝛ os nō largū: oꝛ poni in vulneris oꝛe bābacē veterem ꝛ butyrū. inducēqꝫ licinīū: aut inijcia tur medicamina carnē adducētia cū iniectorio. Quod ſi plage os fuerit largū ꝛ ipſa profunda labꝛa duo aduna ꝛ alliga. Sitqꝫ ligationis intoꝛtio circa profunditatē vulneris. laxioꝛ aūt circa os ei⁹ quo ſuperfluitas ꝛ rubigo ad plage emittantur os exeantqꝫ ſtringes aurē ſic mēbꝛū vt vulneris os ad inferioꝛa depende at quo ab eo rubigo defluat. ℞ si boc i membꝛo nō est ꝛ in plaga multa ē rubigo qū ab inferioꝛibus ad ſuperioꝛa illam preſſeris in ꝓtem oꝛis equū erit vulnus ab iferioꝛibus ſcinde re membꝛi loco quo profunditas finitur vlceris: quatenus ꝛ ſanies ꝛ rubigo eo defluat loco. ℥ ꝛ ſi incidens vtiqꝫ terminum diſcooperias ſanū ꝛ deinceps mediceris equius fiet. Sic ꝛ in apoſtematibus faciendū ē in quibus ſanies facta est qum ſciderīs cauterio: ꝛ qui ineſt ſanguinē eduxeris corruptū ac ſanié fecēqꝫ ꝛ huiuſmodi mūdaueriſqꝫ: tūc eorum cura ꝛ medela ē que ꝛ vulnerū profundoꝛū: prius eteim bambace cōciſo diligēter replenda ſunt: ſic vt nullus vacuus locus reſtet. Hoc quoqꝫ primo faciēdum est die. debinc mane illā intuere: ꝛ ſi purgatū videris: oleum ro. ſimitte cuꝫ bābace veteri: ꝛ ſi minie munda ſunt: butyrū appone vetus ꝛ bābacem veterē: ꝛ ita reple vt ad os apoſtematis peruenīat extremitates. in al' profu nditates: hoc eteiz vlcus purgat ꝛ que in eo ſunt coꝛrodit. Prodest ēt vulnus lauare poſt inciſionem ꝛ ea que inſunt cū aceto ꝛ vino emittere ꝓmixtis: aut cū melle ꝛ aq̄: deſiccant eteim vulnus ꝛ purgant. Faciendū est hoc ēt omni vulnere rubiginoſo quatenus purgetur: debinc attēde ꝛ ſi mūdum rubigine ꝛ ſanie ꝛ ſoꝛde vulnus aiaduerteris ꝛ limoſitate est vacuū: oibuſqꝫ que comitātur vulnera accidentibus vno die bābacem veterez appone quo deſiccetur ꝛ vno die vnguētum baſilicē dictum. hoc eūm carnē adducit ꝛ optie in vulneribus opatur. Adducit etiā carnē ſecaicū nabanam ſi cōburatur ꝛ vulnus catapla ſmetur. ꝛ farafium ſi tritū cum melle diſtempatur ꝛ apponatur vt vnguentū. Cum autē caro producta fuerit: ꝛ iā equalis facta ſupfitiei cutis medicaminibus vtendū erit cicatrizantibus Hec medicamia ſicciora eē conuenit illis quibus vlcus adducitur: qm̄ opus est carnem deſiccare ꝛ idureſcere quo fiat cutis: ideo ergo cicatrizātia medicamina magis ſunt pontica: vt galla. alumen ꝛ granatorū coꝛtices. Operātur hec ꝛ medicamia acuta ſi mediocriter qs illis vtatur. Sūatur itaqꝫ aſſenani fereſiaci. p. ſ. calie dimidium. flos eris quata. terantur hec diligenter ꝛ ſuper vlcus modicū quid puluerizetur mane ꝛ veſpere: mūdet qꝫ ſingulis dieb⁹ bis vel ſemel. ꝛ sic medicamē aliud appone. Medicamen ſiccū. litargiri. folioꝝ ſiſami. mirob. citri. galle. cuiuſqꝫ. par. i. granatorū coꝛtic. aruci. cuiuſqꝫ. par. ſ. tere oia diligenter ꝛ ſuper vlcus puluerizꝫa. Aliud aloes aruci. gelnari. galle. mirte. p. tere equales diligenter ꝛ vtere. Vlcera poꝛo antiqua hoc cicatrizabis medicamine. Aſſignatio eius farine zerecare. thuris. cuiuſqꝫ. p. i. zeniari. vi. p. tere oia diligenter. ꝛ cerā liquefac in oleo mirtino. ꝛ medicamine deſuper pueriza. miſceaſqꝫ donec fiat vnguentum. ac loco cataplaſma Est etenim medicamen ad cicatrizandō validum. Et aliquādo ſufficiens ē in mollibus coꝛporibus. vt in pueris mulieribus ꝛ nouiter ſugentibus. eunuchiſqꝫ quod ſine punctura deſiccat. vt litargirū ſibum cōburtuꝫ. ſi terantur diligenter. ꝛ ſuper locū puluerizentur. Nōnūq̄ ꝛ ſolius bambacis appoſitio ꝛ eius librata quotidiana iminutio. intantū etiaꝫ vt nihil aliud neceſſe ſit. vlcus enim deſiccatur. ꝛ indureſcit caro eius In coꝛporibus aūt quibus dura cutis est ad cicatrizandum vlcera fortiter deſiccantibus opus est medicaminibus quo eam ad naturalē referant habitudinē vt medicamē in quo galla est ꝛ balauſtie. aloe. ꝛ liquiricie folia ꝛ floriſ eris modicō ꝛto aūt coꝛpora duriora ſunt: tanto ꝛ medicaīa fortiora deſiccantia adhibēda ſunt qualia ſunt agoniatorum coꝛpora: agricolarum venatorū aliorūqꝫ qui magni ſunt exercitij ꝛ laboꝛis in ſole quo cutis eoꝛū que ab vlcere humida facta ē

UVA. BHSC. IyR_125_1

ad naturalē reddeat ſtatum ouritici.adhunc modū opz eſſe regimē qū vlcera ſimplicia ſunt ꝛ accidentibus vacua.

Capitulum.xviiij.de cōpoſitorum vulnerum ꝛ vlcerum medela.

c Ompoſita autē vulnera.vt alio diximus loco.alia cū cauſis.alia cum morbo.alia cū accidētibus cōpoſita ſunt.Et que cū cauſis hec ſunt ad que materiei influunt ſuperfluitates vocanturqz huiuſmodi vlcera fiſtule.medicanda autemt talia vlcera ſunt corporis euacuatione cum mirob.decoc.ꝛ fructuum. aut roſarū firop.aut viol'.trociſcis iuxta id quod ad vlcus in q̄titate influit.ꝛ ſecundū q̄ patientis virtus ſuppeditat.cibiſqz illū paſce diſiccātibus ꝛ ſubtilibus vt frāquillinis tangis aſſis ꝛ frixis.prohibeas aūt illum ab humectātibus multoqz cibo.poſt hoc vlcus medere purgantibus medicaminibus que fortiter deſiccant vt vnguento quod cum litargiro fit ꝛ aruco cum aceto condito ꝛ oliue oleo.Et ſi nimius fuerit fluxus. multaqz humiditas galle aliquid adde ꝛ balauſtie.aluminis iemenici.catbimie argēti.cuiuſqz iuxta q̄ deſiccatio eſt neceſſaria. Tradit aūt eximius .ſ. q̄ mel ſolum ſufficit vlceri purgādo:ꝛ ſi cū aſari.ʒ.iiij.ꝛ ʒemenici. in al'ʒerʒari.i j.ariſtologie.j.ſumātur ꝛ in aceto amoniacū diſſoluatur ꝛ alia adunātur medicamina.vnguētuz fit optimū vlceri fiſtule. Q̄ō autē cum morbo qui ex mala eſt complexione aut cū organico:aut cū ſeparatiōe cōtinuitatis ſiue in oſſe.ſiue in neruis ſeu in venis aut arterijs cōponit. Si cuz mala cōplexione compoſitū eſt calida:certe ſanguiné minui oz patientē a latere vlceris ꝛ cōpetenti vena eidē in quo ē vlcus membro:educaturqz ſanguis iuxta qō patiētis fert virtus ꝛ morbus expetit ꝛ etas tēpuſqz. Utaris aūt in eiuſmōi egroto refrigerāti regimīe ꝛ reſtringenti:vt ordei aqua ꝛ tamarinō.granatorū.ſimilibuſqz:die aūt phlebotomie pullis veſcatur:deinceps mezauris ſiquidē febris committatur:ſin pullos gallinarum prohibere noli cū beſerem aqua ꝛ granatorum:apponas illi mala punica poma muza. pira. pruna. perſica.mora.vl̄ cum vnguēto cura refrigerāti quale ē litargirum cum aceto tēperatum ꝛ arucum vnguētuz quoqz ceruſe ꝛ vnguētum ʒemari. Apponas etiā ſup faſcias ſandalum ſiccum ꝛ circūpones vlceri que calidis ſuperponūtur apoſtematib⁹ ſandala aquā intibe ꝛ queffare ac portulace.. Et ſi vlcus componitur cū mala ꝓplexione frigida.tunc patiēs calefacientibus ē regendus.locuzqz ſingulis diebus aqua infunde tepida ſepius:ꝛ cibandus eger carniū iure cum condimentis calidis:vuaſqz paſſas optimas dabis ficus ſiccas ꝛ anteperſica:vinū qnoqz ꝓpinabis modicū ꝛ potum immi nues aque frigide. Ulcus porro medicaberis cum baſilicon vnguēto aut vnguēto nigro boc. Aſſignatio ei⁹. Sume mardaſcnegi.ʒj.olei oliue.lb̄.iij.tere diligenter ꝛ bulli donec nigreſcat:debinc adijce candari.ſanguis draconis.ſarcocolle cuiuſqz.ʒ.ij.ꝛ miſce optīe dōec vnguētū fiat ac vtere. Et ſi cū mala ꝓplone ſicca vl̄ ꝓpōit aq̄ cataplaſmādus ē tepida vulnus:violarumqz oleo ac cum butyro mane ꝛ veſpere patiens cibo humectanti reficiatur vt ſorbitione ꝛ iure pinguis ouis etiam ſorbilibus cibiſqz eius iuxta quod patitur augeatur:vlcus autem medicaminibus que parū deſiccāt curetur: quale ē medicamē quod cū ordei fit farina ꝛ orobi. Et ſi cuz mala būida ꝓplone cōponitur vlcus.Corpus cū mirob. curanduz ē ꝛ turbit.patiētē ſubtilian tibus rege cibis ꝛ deſiccantibus quēadmodū in illis oſtenſum eſt oportere fieri:quibus materiarū ūminet fluxus:prohibe a multe aque potu in vlceris medela vnguentis vtere deſiccātib⁹ quale eſt vnguentum qō cū balauſtia fit ꝛ galla. Et bec eſt vnguēti fortiter deſiccātis aſſignatio. Litargiri triti ꝛ cū oliue oleo vel aceto cōdito p.i.in mortario tūde donec intumeſcat ꝛ albeſcat debic ſuperadde balauſtie.galle eris vſti.ſanguis dra.aſetēgi.aluminis iemenici.catbimie argenti.cuiuſqz.p.iiij.que proiecta in mortario cōtere donec cōpleatur ꝛ vlceri appone ꝛ vulneri in die vſqz eius vltimū.veſpere facto bābacē vetuſtū appone quoniā vlcus extergit ꝛ deſiccat ac durū facit:mane fcō vnguētū adhibe rubeū vſqz diei finē.ꝛ ſi bec ad deſiderata perducit deſiccātia nō augebis.ſin.boc vtaris vnguento. Aſſignatio eius. Candari farine ordei.ʒ.uncie carmanice. accabimie argēti.ariſtol'.l.liquiritie radic̄.equales partes tere diligenter ꝛ cū melle diſtempera diſpumato.ꝛ in vlcere quod multe ē rubiginis ꝛ ſordis vtere.fortiter etenim deſiccat: ꝛ ſi proficit nihil augeas.Sin vnguēto zeniari vtere moderata quātitate:nec multū apponas illū ne forte corrodat vlcus:ſz eo die vtere vno ꝛ ſequēti bābace veteri.Sic etenim vlcus deſiccabitur ꝛ a ſorde purgabitur:boc quz compleueris ad vnguentum tranſi baſilicon.ꝛ ſi non boc tibi fuerit vnguentum ꝛ multe humiditatis vulnus videris ꝛ tumoris intantum vt carnē putreſcere faciat ꝛ corrūpat:medicamie vti oz acuto. boc etenim deſiccabit hic qum feceris ſi prurigo abinde oritur butyrū ꝛ bābacē vetuſtū appone donec recedat:ſed ꝛ ſi q̄ deſiccatiua adhibuiſti nō proſunt:vtere igne quēadmodum in chyrugie partibus diſponemus:bocqz vt caro aduratur mala ꝛ ad bonam vſqz peruenias ſaluā ꝛ rubeā.debinc butyro quo pruriginem auferas vtere:ꝛ tunc medicaminibus carnē adducentibus cura.

Capitulū 20.de vlcerū me.que cum morbo componuntur organico.

c Um autem vlcus cū morbo cōponitur organico.morbus h̄ aut eſt apoſtema aut caro ſuperflua.ꝛ ſi eſt apoſtema calidū phlebotomia eſt vtendū ꝛ ſanguis ē emittēdus ea qua neceſſitas īperat quātitate:ſiquidē virtus ꝛ etas aliaqz huiuſmōi obediunt. Tunc patienti iula.b.ppina ꝛ ſquingibin ac ordei aquā ꝛ mezauris ac bucedis granatorūqz paſce aqua. Quod ſi illi virtus debilis ē pullis paſcatur franglinis ꝛ taugis ſimilibuſqz. Ulcus aūt cū ceruſe medieeris vnguento ꝛ ʒeniari vel vnguēto rubeo quod cū litargiro fit acetoqz in al'aruco ꝛ oleo oliue ꝛ faſcijs ſuperpone ſaudalū ſiccū ꝛ circūpone vulneri narduz ꝛ ſandalū intibe aquā ꝛ queffare ac ſemperuiue. Quod ſi cut vlcere caro ē ſuperflua.ʒeniari vtere vnguento. Et ſi in labijs vulneris carnē inueneris durā ſcalpe cū ſtibij capite ꝛ camadini donec deficiat ꝛ auferat. Q̄ ſi caro bec croſa fuerit cū ferro eā abſcinde:ꝛ ſic vnguenta adhibe cōpetentia. Et ſi dura caro in vulneris ē profunditate tunc inducendū eſt ſtibiū cōbuſtū vlceri ꝛ ſcalpenda caro donec ſanguinea efficiatur:ꝛ ſi ſtibiū nō perueniat ad profunditatem vulneris incidendū eſt:quo ad carnē fiat acceſſus ſcalpēdaz ꝛ auferendā:ꝛ deinceps medelā adhibeas:ꝛ ſi auferre nō prevales acutū appone medicamē vt colofon. ꝛ diberdic. quod carnē comedit ꝛ poſt cū butyro cura donec prurigo excutiat Ac carnē adducenti medicamie cura.

Capitulum.21.de me.vlcerum que cū cōtinuationum ſeparatione cōponūtur.

c Um autem vlcus cōtinuationis cōmittatur ſeparatio intuendū ē ſi cōtinuationis ſeparatio arterias cōcidit:aut venas.ſanguiſqz defluit ꝛ fluxus nō amputatur locū cōprime cū pāno in aceto ꝛ aqua f.infuſo: ponaturqz pāniculus infuſus eiuſmodi ſuper locuz qui ſupra mēbrū patiens ē:ꝛ boc ſepius:ꝛ ſi ſanguis a manibus pedibuſqz fluxerit:loca que ſupra mēbrum patiens ſunt ſtringe:quoniam manifeſtiſſime prodeſt:ſitqz ligatio bec nō multū fortis nec debilis:quoniā que fortis eſt materiā attrahit ad mēbrum ꝛ parit dolorem. debilis autem ſanguinem non cōcludit:ꝛ ſi ſanguis fluxus ſic aufertur bene.Sin cōprime locū cū gūma belati aut cū terra fictili qum camino educitur.opprime ēt cū ratinego ꝛ calcis puluere ſubtili:ꝛ ſi arteria aut vena manifeſta eſt digitū eius ſuperpone loco ꝛ appbēde ac p horā tene: tūc ſūe olibāi farine.p.i.aloes.dimid. ꝛ cū oui diſtēpera albumine.ſūptiſqz lepozis pilis ſuperfūde ꝛ ori appone vene.ac liga diligenter multis vittis ꝛ ſic diebus tribus permitte:debinc ſolue:ꝛ ſi medicamen adheret vlceri alio illū circūfunde:ꝛ ſi ablatū ē digito locū ſine moleſtia cōprime ꝛ medicamē paulatim āmoue:eiuſqz loco aliū appōe ꝛ optīe liga faſciāqz ter aut q̄ter illi circūuolue aut qnquies nec boc facere deſiſtas donec caro oriri ceperit ſuper venaz ꝛ arteriarū ora.aufert antē ꝛ amputat arteriarū ſanguinem boc. Ballā ſume cōbuſtā ꝛ in vino vel aceto proietā tritāqz diligenter ſuper vulnus ꝛ arteriā pulueriza.Sipſū quoqz ſi cū puluere miſceatur molēdini ꝛ cū albumine oui diſtēperatū fuerit ꝛ intingantur in eo pili lepozis ꝛ loco apponantur ſanguis amputabitur.

De neruorum vulnere.Quum autē vulnus in neruos ceciderit aut illis proxima nō oportebit carnē ſuperinducere donec multi tranſeant dies ꝛ ab apoſtemate ſecurus fiat. Si eteniz neruis apoſtema acciderit ſecurus nō eris a ſpaſmo q̄ ad cerebrū attinget ꝛ patiētē perdet.huic ergo patienti oz aperientia appone re ꝛ infundere mēbrū butyro oliue oleo ꝛ viol'.tep.ꝛ lanā ſuperponere in oliue oleo calido infuſam. Caueas aūt oīo ꝛ tota diligentia mēbro aquā approximare aut medicamē quod cū aq̄ ſolutū fuerit ſed duob⁹ aut tribus diebus lana cataplaſma que intincta ſit oleo oliue tepido:ꝛ ſi oleo parū aceti miſceas vtilius erit:tranſactis duobus aut tribus diebus quum dolor ſedatus fuerit ꝛ apoſtema nō times:tūc bis que carnē

UVA. BHSC. IyR_125_1

adducũt cura. Quod si neruo oppressio inciderit ab aliq re acuta z subtili vt acu z sagitta in corũ medela opus ẽ medicaminibus fortioribus z magis acutis ne forte eorũ virtꝰ debilitetur in penetrãda cute dũ ad locũ tendũt neruorum facit autẽ hoc vnguẽtũ qꝺ cũ euforbio fit. Assignatio eiꝰ olei onfacini.ʒ.x.cere.r.ʒ.ij.z.ʒ.euforbij recentis .ʒ.i.cerã in oleo liquefac z euforbiũ injice.z si euforbiũ vetus ẽ augẽda ẽ eius quãtitas iuxta eius vetustatẽ:nõ tamẽ euforbio nimiũ veteri vtẽdũ ẽ. Cum autẽ in mẽbro in quo neruus est apostema acciderit calidũ nimijqʒ caloris medicaminibus vtere que cũ aceto fiunt. Assignatio eius. Sume calcadisi obolos iiij.ʒagi.ʒ.iiij.tũbali eris.ʒ.m.galbanũ.ʒ.v.thuris.ʒ.b.cere.pi cis.cuiusqʒ.ʒ.xxxvij.ʒ.z de aceto acerrimo. ℔.i.z.ʒ.ij.tere cũ aceto medicamina diebus cõtinuis z in lapideum projice cacabũ z liquefac:ac diligẽter cõmone donec perfectum fiat z cum opus videris cõmoue z vtere mẽbrũqʒ cataplasma z lanã aceto infusam superpone z oleo.nec vero oʒ neruis qui leſi sunt medicaminũ aliquid frigidoꝛ appꝛoxiare. Quʒ aũt spasmus sit ex nerui vulnere neruũ abscindere accelera. cui spasmus factus est ne forte ad cerebrũ vsqʒ spasmus attingat z intereat patiẽs.debinc dorsi spondiles oleo linias viol'cũ adipe anatis liquefacto z gallinę.Sic z si quãdoqʒ vulnus fiat in capite quod ad cerebri partes penetrat z operimẽtũ.medicamina nõ erũt acceleranda que carnem adducant z cicatrizẽt.Si etenim hoc feceris patienti interitus nutritur festinus:quoniã cerebrũ intumescit z animus cõfũdetur spasmusqʒ fiet:appone itaqʒ lanã oleo intinctã dieb9 tribus quo z ab apostẽate z spasmo securus fias:z post hoc vnguento vtere z pulueribus carnẽ adducẽtibus vt qui ex mirra fit.aloe z thure.vnguẽtoqʒ nigro z similibus. Quʒ ãt vlcus cõponitur cũ fractura ossis.medela z cura que vlceris ẽ cũ emplastris fit robozãtibus.Quod autẽ in osse confracto cõsolidãtibus fit:hoc est si vulnus in capite ẽ:z os aliqꝺ cranei fractũ fuerit:sed tamẽ operimẽto nõ officit.ossis locꝰ cũ aristol'ẽ cataplasmãdus.ro.diligenter trita z cum aqua distẽperata quoniã os educet.post hoc medere cũ candaro z mirra equaliter tritis z cũ melle distẽperatis z cũ vino cocto donec nodetur z cũ licinio fricabis z vnguẽtis vtere iuxta quod ante exposuimus.Cum autez in vlcere aliquod os erit putridum:cuius signum ẽ qꝺ aliquotiens cicatrizaꝛ.aliquãdo aperitur vulnus z rubigo ide defluit si stibij caput in duxeris vulneri moueri intus senties z stridere:hoc itellecto medicamẽ appone acutũ qꝺ corꝛodit carnem mortuam.hoc vbi feceris z locus tãꝙ prurigo factus est aut caro fluxa.butirum appone tepidũ donec caro decidat adusta z os nudeꝛ manifestato osse si potes incide.sin butyrũ adijce secũdo tepidũ donec ipsuʒ decidat.z sic curabis.die qdẽ cũ floris eris vnguento.die alio cũ bambace donec caro oriatur z cicatrix superinducatur.

Capiꝰ.xxij.de vlcerum cum accidentibus compositorum medela.

q **Uando** aũt cõponitur cũ accidẽti vlcus z est accidẽs hoc dolor gravis.erit hoc curandum medicamine.sume granatũ dulce in vino coque ac vlcus emplastriza.Quod si nõ sedatur dolor dormitationẽ faciẽtibus cataplasma exterius medicamibus vt opio z elboruo z similibus.quo dolor mitigetur.Quo quiescente medicamẽ aufer dormitionis.Quod si nimium apponatur nocet mẽbri sensui z carnez prohibet oriri. Cũ aũt accidens hoc vulneris est denigratio intellige vlcꝰ cõputruisse z pessimũ factũ.Quare acceleranda est sanguinis minutio patienti a vena que mẽbro illi conueniat si virtus z etas tempusqʒ z alia huiusmodi adiuuerint.dabisqʒ patienti fructuum aquaz aut lebelabi.cũ.cass.f.rotula.Reges aũt illũ regimine refrigeranti taz cibis qꝑ alijs.z in quo est locus sit frigidus.Maxime si tẽpus fuerit estas proximaqʒ sint illi.sandal'aqua.ro.cãphora.z odorifera frigida.mezauris illũ pasces que ex cucurbitis fiũt atriplicibus z masso cũ aqua granatorũ z beserem aut aceto ciba quoqʒ illum lactuca intiba portulaca.Et si in virtute apparuerit debilitas.pullos dabis franquillinos. locũ vero qui ẽ niger butyro cataplasma z folijs intibe z cathemie.sed z solatro diligenter trito cũ modico viol'oleo vel. ro.quo stet passio. Quam vt stare videris eiusqʒ signũ qꝺ eneruatum est vulnus.z emollitum videbisqʒ in nigredinis terminis tanꝙ incissuras z extremũ albũ i circuitu tunc butyrũ appone.z floris eris vnguẽtũ cũ sarcocolla diligenter trita.donec oio nigredo cõsumatur.z ad carnẽ peruenias rubeã.Sic deinceps carnẽ adducentibus mederis.Et si vlcera dilatari videris z nõ cõsolidari z tãꝙ grana in eo aliqua.oleũ appone.ro.z cerusę vnguẽtum.z malorum caueat chimorũ a cibis patiens.calefacientibusqꝫ z refrigerantibus vescatur.

Capitulũ.23ꝰ.de fistularum medela.

s **Si ex** accidenti vlcere fiat fistula:cura eius ẽ bãbace cõprimere veteri infuso vino ribão z puluere vel sulphure croceo circũfuso. Et si locus plurimũ profundus ẽ licinio oportebit interi9 introquere medicamẽ z aquã rosatã in qua vitis lignũ infusum fuerit adustum hoc medicamẽ proderit:z incidere oportebit:z deiceps vulnerum adhibere curã. Et sciẽdum qm̃ qum vulnus in pectus ceciderit:z ad cõcauitatis eius vsqʒ terminuʒ peruenerit aut in cerebro ad terminos vsqʒ vẽtriculorum eius attigerit:eger nõ viuet.Sic z si in epate magnũ fiat vulnus aut stõaco.patiẽs nõ euadet.nisi paruũ fuerit.ab hoc eteni quãdoqʒ liberabitur.

Capitulũ.24ꝰ.de educendis sagittis z spinis z silibus

s **Sagitta** aut spina si in aliquo intrauerit mẽbro:loco.s.quo ferro educi nequeũt loco p quẽ ingressum est aliquid horum aristol'.ro. apponatur diligẽter trita z cũ assego distẽpata.sitqʒ ibi diebus aliquot. Vel sume cãne radicẽ feresiace viridis z tritam diligẽter cũ melle misce locoqʒ appõe. Aut sume embati gũmulã z picẽ liquefacias z imisce illi adzelfar i alꝭ athelpbar. tritũ diligẽter.hoc eim ferrũ educit z extrahit eũ in locũ quo forcipibus z alijs poterit educi. Nos autẽ quo modo p forpices fiat eductio eo ostẽdem9 loco q de chyrurgia dicem9.

Capitulũ.25ꝰ.de ignis adustionis medela.

q **Cum corporis** aduriꝫ locꝰ oʒ ouũ loco excutẽ aut attramẽto feresiaco illinire z pãno refrigerare aqua rosa.infuso:z ẽplastrũ adbibelẽticulaꝛ tritarum diligenter z decoctarum. Aut terrã armenicam cum aceto aqua mixto. Sũe quoqʒ adbesum in alio badesã z oʒdei alfitum diligenter trita z distẽperata cũ oui albumine z aqua rosa. loco appone. Sʒ z cerusam sume martacũ cuʒ oleo ro.z oui albumine:ac cũ modico vini aceto pcute z locũ cataplasma:sitqʒ frigidũ. Unguentuʒ quoqʒ calcis si loco apponas vtile est. Assignatio eius. Harsagele.i.calcis albe extincte qꝑtuʒ vis aque infunde z duabus mitte sic horis:debinc aquam excola z aliã appone.Sicqʒ qꝑtũ oʒ facias fecẽqʒ,pijce z aquã dimitte donec clarescat z resideat qꝺ immergitur.Jam tunc aquaʒ pedetentim excolabis:z quod mersum fuerit sume ac paruʒ sicatum cum oleo rosa.diligenter misce.vt tanꝙ vnguentuʒ fiat z vtere. Et si adustio ex calida facta fuerit aqua olinarum aquam salsazum superinfunde ante qꝑ turgeat:aut cineris aquam. Ut autem intumuerit vnguento vtere cerusę z vnguento calcis prodest enim.

Capꝰ.xxvj.de medela percussionis cum flagellis.

i **In huius** medela pellẽ oʒ sumere bidentis que statim ab animali fuerit ablata calidãqʒ apponere loco percusso.qm̃ eo die z nocte sanabitur.aut certe lini sume pãnũ z aqua ifusuʒ frigida percussionis appone loco z ũmuta quãdoqʒ:oʒ tamẽ prius locũ manibus premere z pedibus calcare.debinc que dixim9 appone.emplastriza etiam cũ espidabagi vnguento quoniã proderit. Et si caro percussiõe aut alia re cõtrita ẽ sanguisqʒ cõclusus sub cute.cũ fugilibus emplastriza admixta panis medulla bonũ ẽ enim z vtile.

Capitulũ.xxvij.de cõmuni eorũ medela quos attractauit aut pupugit animal venenosũ.

e **Quoniam** de morborũ medela z passionum dictũ est que in corꝑoris fiũt exterioribus ab exterius aduenientibus causis.vt ab inaiantibus corꝑoris.iam hoc loco dicem9 eas que a corꝑoribus fiunt animatis.vt animali venenũ habẽti primũqʒ de medela disputabimus que morsui z percussioni animaliũ cõmunis est venenosorũʒ. Oʒ ergo qũ hominẽ reptile pupugerit.aut venenosum animal attractauerit vt aliquis sit qui ore loco statim sugat sed cauendũ ne ieiunus sit. sugatqʒ qui id exhibet vinũ.z in ore oleũ habeat oliue.z optime locũ sugat z expuat.liget aũt que desuper locũ sunt fortiter ne possit virus ad corꝑus transcurrere:z si locus incissuras patitur minutatim incidatur.z apponatur sicia sepius z que mẽbro vicina sunt ventosentur:sicia etenim cũ igne virꝰ abstrahit z alia a mẽbro profundo.sitqʒ ignis multus qui ardeat z adurat.Oportet aũt aliquãdo mẽbrũ abscidere.si qꝺ pupugerit aut attractauerit animal mortiferũ est.vt est vipera z ceraſtes.si quidem possibile est abscindi.Tradit enim

UVA. BHSC. IyR_125_1

optimus galienus boicm in vincā laborantē vipera esse per cussum in digito. Qui cū viperam esse intellexisset digitū sal ce quam tenebat abscidit z a morte liberatus est. Q si venenum in corpus diffunditur oportebit statiz percussū sanguine minui. maximeqz si sanguinea in eo superfluitas est. z aliquid illi piperis porrigendum est ac allij. propinetur qz vinū vet9 z loc9 calefacientibus cataplasmetur. z cute mordētib9 vt sglla. z allio agresti. Aut certe cinis vitis sumat z arboris ficus cū aceto z iaro z cepa cum alfito. Aut pone porri folia z farinam z sal. aut caterū. aut caprarum fimus: aut roretur locus cū aceto in quo camomillā z sequebegum decoxeris. Et expedit gallū scidē ac apponere calidū attractatōis loco aut percussionis. venenū etcim extrahit z dolorem mitigat z deficcat. vtere ēt sal' vnguēto z eo qp cuz cacl'a fit. propina illi intibe aquā amare z prēdē porcinū diligēter tritū cum aceto. aut vino cū sale quo ebēnas fuerit conditus. ʒ. iij. illi ꝓpina z sanguinē testudinis marine. aut castorei exagiū. j. cuz vino mixto. vel seliami semē aut lauri baccas: seu cancruz fluuialem assum. vel aristol'. sume. r. ʒ. j. cū. ʒ. x. succi porri z tātūdem vini. Radix quoqz hermeli si sumat de ea dimidū exagium fortiter prodest: prodest ēt illis hoc electuariū. Assignatio eius. Baccarum lauri z lilij. ireos radicum. ziziberis. aristol'. ro. cuiusqz ʒ. v. tburis pulueris. rute agrestis. cuiusqz ʒ. iiij. orobi. farie. ʒ. iij. tere oia diligenter z cuz vino distempera: propina exagiū dimidium. Propinetur illis quoqz tyriaca cum pigano: aut tyriaca magna sub exagio dimidio vsqz ʒ. Hoc ē vniuersale regimen cōtra venenatorum morsus z puncturas. quod singulis proprium est hic exponemus.

Capitulū. 28m. de morsu bois z simie z canis medela.

a **Ttende** morsum bois si ieiunus ē magis nocet. Jdeoqz accelerandum z locus cum pice cataplasmādus: z emplastrū cineris vitis adhibēdum distēperati cū aceto. Aut sume cepam z tritā cū melle distempa z appōe. Vel sume ireos radicē tritam diligēter z cum aceto distēperatam appone. Vel radicū fenicl'i cortices cōtritos z cū melle mixtos. Sz z fabarum farina cū aqua distēperata z aceto oleoqz ro. z si locus tumet litagiro cataplasma. Canis z simie morsus in primis cura cū cepa z sale cōtritis ac distēperatis cum melle z loco appositis.

Cōtra cāis morsuz: statī acctū acerrimū supfūde: aut acetum nitri: aut lanaz sume succidam z aceto infusam ac oliue oleo appone. Cepa quoqz cuz melle tunsa si cataplasmetur ꝓdest. Cataplet̄ ḟqz bvnguēto attractiōis loc9. Assignatio eius. eris corticem. galbanū. zeniar. ireos radicē cuiusqz: par. i. purgamēti argenti. p. ij. tere diligenter z liquefac cum oliue oleo z cera. z cōtrita admisce, medicamina z vnguētum fac locoqz appone. Unguentum aliud homis simie canisqz morsui. Sume cere adipis galbani. cuiusqz. ʒ. v. olei loti. ʒ. xx. liquefac oia in oleo vt fiat vnguētū z morsum locū cataplasma sanabitur enim.

Capm. xxix. de leonis z leopardi morsus medela.

b **Os morsus** medicaminibus curare oz te attrahentib9. vt emplastro quod de aristol'. fit z ireos radic. ac melle. z narcisci cepa si terantur diligēt z loco apponātur cum aceto z aqua prodest: vnguentuz etiam quod diximus i quo eris cortices sunt z zeniarū ac quema prodest.

Capm. xxx. de morsus ebenars z badie in al' baxue me.

c **Benars** morsꝰ cū cepa z allio cataplasmādus est. z patientē allium z cepam comedere precipe. badie vero dentes in morsure remanent loco ideo dolor persuerat. id circo dentes loco opz educere fricando. s. cū oleo z aqua tep̄. Ut exierint locuz optime suge. z aquā desup stilla. in qua furfur decoxeris. locoqz vitis cineres adherere fac cum oleo: est enim vtile.

Capm. xxxj. de rabidi canis medela.

d **A canis** rabidi morsus medela. primo oinz locus scindēdus est z dilatandus z sicie apponēde fortiterqz sanguis sugēdus. donec de eo plurimū educatur. debinc vulneri vnguēta sunt apponēda adurentia z comedētia vt zeniari vnguētum. z calcon sed z beledari vnguētum. Assignatio eius. picis. lb. iij. aceti acerrimi. l'. i. cass. fi. ʒ. i. cuforb. dimidiū. Hūmas in aceto dissolue z vulneri appone quoniā cicatricem fieri vetant z venenū abstrahunt: z boc emplastrum vtile valde si morsure apponatur loco. Sal' andrani. ʒ. x. colcotari octo pigami recentis tres. floris eris duas. euforbij vnā. tere oia diligenter z super vulnus pulueriza donec aduratur z comedatur debīc cū butyro misce loco appone: donec adusta caro cadat. Et si alium teras z cū butyro distemperes vaccino z aceto aut melle. z vulneri imposueris prodest. Sic z sinapim tritum si cum butyro distemperes vaccino z aceto aut melle ac vulneri imposueris prodest. Medicaminis assignatio quod z venenū abstrahit z vulnus dilatat. Sūe iausiri. ʒ. iij. picis. l'. i. aceti vini. l'. ç. tere cū aceto diligenter iausirū z picē liquefac ac desuper mitte acetū z iaum. z decoque donec spissetur z ytere. Et ē medicamē duris vtile z cōueniēs corporibus. z si eius qui morsus ē corp9 tenerū ē cū blito z eruca ac cepa in butyro z olineoleo decocta lota cataplasmet̄ locus. aut alleo cepa s'aleqz coctis diligenter z vitis cineres admisce cū oliue oleo mixtos: locoqz appone oia hec medicamina. os nāqz rodūt vlceris. dilatātqz z venenū desiccāt. Nec vero dsistas boc facere diebus cōtinuis a die morsus anteꝙ patienti aq̄ accidit timor. Si etenim acciderit vix saluabitur. Expectat autē timor aque bui9 post. vij. dies aut. xlij. iōqz vuln9 cicatrizari nō expedit donec. xl. transeant dies. propinabis autē patienti cū corū que diximus vsu vnguētorū z emplastrorū cācrorū medicamē z hec est assignatio. Cācros sume viuos z in vas mitte ereum ac ignē suppone donec cinis fiat: de boc puluere sume. ʒ. x. olibani. i. gentiane. iiij. tere oia diligenter z patienti propina die quo morsus accidit. ʒ. i. Quod si patienti iā ex passione corruptio fit. ʒ. ij propina cū vino mixto aut aqua frigida. melle z aceto. Probus nāqz. E. tradit se boc expertū medicamē vtile probasse: nec vidisse se cui propinatū sit alicui timorē accidisse aque: prodest autē hanc patienti bus passionē tyriace faruc. ʒ. ç. vsqz exagiū dimidiū. in primis propinate manifestissime. z oz patienti boc medicamen quod cholerā laxat nigrā porrigē vt epithi decoctionē z sticados pil'as pil'qz astamaicon. Cum feceris oia bec z patientē aquā timere nō videris: nō tamē credas nec vulnus cicatrizes nisi prius que diximus ꝓbaueris. Sume itaqz nucem diligenter tritam z vulneri appone per diem z noctem gallo ꝓjce si comederit z nō morītur eger sanus ē. z nulla restat aque suspitio timoris. tūcqz vuln9 obdurescere z cicatrizare ꝓpiō. Quod si gallus moritur aut gallina emplastra iterum apponenda sunt. z patienti tyriacā aliaqz propina cholera nigram medicamia deponētia: quiqz illam generant caueat cibos. Sit ergo illi cibus agnorum carnes z edorum gallineqz cuz espidabago. Ex fructib9 vue. ficus. nuces. vue ēt passe cū amigdal'. Ex dulcibus saludegū cabisū cū zaccara factū z amigdal'oleo. Ex oleribus badernebinā. mētā. origanū. oiqz illū rege choleram ni. babenti cōpetēti regimīe donec intelligas totū corpus eius veneno purgatū z iā nulla ē aque timēda suspitio. Cui autē aque accidit timor ab bac nō liberatur passione: oz aūt illū cui accidit bec passio eo disponi regimīe quo qui z desipientia laborat nigra: z cū emboto eius ori aquā infunde. Aiunt antiquorū quidā qm̄ si in ligneo vase aqua illi porrigatur z papionis claudi pel' superponatur ipsemet aquā suscipit z bibit: z propinanda ē illi ordei aqua cū lababa trociscisqz sitim mitigantes. Assignatio eorum. Sume medullam seminis cucurbite z seminis cucumeris z seminis citruli ac seminis citoniorum medulle ac portulace seminis medule cuiusqz partem vnaz. gumme arabice. amili. quetbire tabasiri. cuiusqz. p. ç. tere omnia diligenter z cū semis psilij lababo distēpera trociscaqz z ad vmbrā desicca: z propinabis de eis exagij pondus cū aqua fri. gutturiqz eius cū longo infunde canali. sicqz z cuz boc propina aquā canali. Tradunt autē antiquorū quidā quoniā rabidi canis epar si assetur z ei qué momorderit porrigatur manifestissime prodest.

Capitulum. 33. de vipere morsus me.

q **Uem** autem vipere attractauerint z maxime dipsades aut quercuose mēbrū abscindendū est qò pupugit si fieri pōt: quoniā in eius absciſione quies ē. Quod si fieri nequit mēbrū supra locū in quo est punctura liga z patiētem phlebotoma z alleū cepā ac porrū porrige: ius sorbeat espidabagi cū aneto sale z cinamo. vt nūqz illi propina vetus. Cācros da fluuiales assos quibus aliquid mutēgi diligenter triti puluerizes. Ranā etiā cū espidabago dabis decoctā z attractionis locū boc operi empło. Assignatio eius. Cācros fluuiales diligenter tere z illis farine tritici. ʒ. x. adde fautenegi salis. cuiusqz. ʒ. iiij. tereqz boc dili genter z cū dulci distēpera lacte z locū emplastriza: quoniā prodest. emplastrizabis ēt cū pomorū acidorū foliis decoctis in aqua z plurimū tritis: caseus ēt vetus si teratur z cū aqua distēperatus loco superponatur ꝓdest. Quod si patienti aliquid propinaueris testudinis marine sicci sanguis cū cimino z ruta sicca prodest. dabis illi coaguli leporis dimi

UVA. BHSC. IyR_125_1

diū vsqz exagiū: aut virge cerui siccę ꝛ trite. ʒ.i. cū vino vl' suco porri ꝛ rute cuiusqz ʒ.ʒ.ſ. cū aristol'.ro. trita diligenter exagium. Scorpiones quoqz cōtriti ꝛ in marcemusi aqua fricati ꝛ aqua rute si bibātur ꝓdest manifeste. sed ꝛ tyriace albe in al' arbe dimidiā. ʒ. vsqz dimidiū exagiū cū pigani aqua morsui vtilis ē viperarū: aut tyriaca magna si presto sit melior est oībus bis ꝛ vtilior marieqz noua. Quare hec oia que diximus ante parāda sunt. Que si presto nō fuerint metridato vtere. loco etenim stat tyriace. Electuariū vtile expertū. Sume piperis. ʒ.ij. assari. x. aristol'.ro. baccarū lauri. castorei cuiusqz exagiū. i. tere oia diligenter ꝛ cū vini robo distēpera. potiōis quātitas faba amplius aut minus cū aq̄ seblati in al' sedabi ꝛ vini robo distēpera. Acerborū ēt folia pomorū si bibantur prosunt. Medicamen aliud. Sume bēdacoqui ꝛ tramedi in al' aunedi rotūdi. pigami agrestis. orobi farine equales. pariter ꝛ cū vino distēpera. potioqz eius exagiū cū veteri vino. Assignatio alia castorei. cassie. aristol'.ro. cuiusqz ʒ.ʒ.i. anisi. piperis cuiusqz ʒ.iiij. trita oia diligēter tēpera cū vini robo. da bisqz quasi fabe quātitatē magis aut minus iuxta virtutem. bis in principijs veteris. post hoc autē qū virus in corpus fuerit dispersū patiēti aquā ordei cū cancris dabis fluuialibus lacqz dulce. mēbrū quoqz quod morsū est in lacte dulci ponatur: ꝛ si putrescere videris mēbrū iā emplastriza putridū cuz acuto medicamine vt colofon. Alijsqz ꝛ circūpone loco terrā armenicā ꝛ cipricā. lenticulāqz sine cortice ꝛ vini acetum. Tyriacā illi propina magnā aliaqz electuaria in principijs dicta si defectū videris patienti accidere ꝛ cōsūptionē aie frigidumqz sudorē. hec quoniam cessauerint accidentia iā superest illi aquam ordei dare cum cāeris ꝛ lacte dulci. curaqz locuz pūctū cū emplastris que diximus.

Capl'ꝫ. 33. de scorpionū pcussiōis me.

q **Cum** aliquē pupugerit scorpius supe locum percussū ligari oz fortiē virtis ne forte venenū in corpus diffūdatur. scorpionēqz cōtere ꝛ loco suppōe. Emplastriza etiā hoc emplastro. Assignatio ei⁹ seis luni. ʒ.v. sulphuris crocei ꝛ salis cuiusqz tres. botami gūme. x. tere ꝛ distē pera medicamina cū eo ꝛ emplastriza. aut cū nuce idica masticata ꝛ i mortario trita. vel certe cum fautenego diligenter trito. ꝛ ordei farina cum pigani aqua distēperata. ꝛ si aliqd tyriace diateserō dederis cū vino ꝓderit. Et tyriaca magna si presto est vtilior erit si bibatur: ꝛ locus oleo cataplasmetur oliue. Medicaminis assignatio contra scorpionis morsum. Hendebedasti. obolos. ij. allij ʒ.i. diligenter tere. ꝛ cū cocto ꝓpina vino. Aut sume aristol'.ro. ʒ.iij. capparis radic. corticis .ʒ.ij. bendocoqui. ʒ.i. tere oia diligenter. ꝛ propina de eo. ʒ.ij. cū veteri vino aut vuarū passarum. Tyriace assignatio contra scorpij percussionē. aristol'. rotundō quēne castorei pigani agrestis. fautenegi fluuial'. bebelgari. mirre. piretri. gentiane ʒʒ. piperis nigri. belbezari in al' beltici funici sume equales partes. tere diligenter ꝛ cuz melle distēpera dispumato. bui⁹ potus quasi auellana cū vino. Aut certe allium tunde ꝛ cum vino coque patientiqz propina vinuz hoc. Bēbro aūt instillabis patienti aquaz in qua camomilla ꝛ berenia secuz decoxeris. piganū ac furfur sitqz calida prodest enim. cataplasma qz cū oliue oleo aut bani. cum euforbio aut modico castoreo corpusqz patientis diligenter frica. butyrūqz porrige vaccū ꝛ mel. Assignatio aliqua piperis. ʒ. viij. darseli. ℈. spice optie .ij. aristol'. radic. cuiusqz .iij. tere oia diligenter ꝛ distēpera cū vino aut pilla: porrigesqz ex eis dimiō. ʒ. Aliud electuarium vtile valde. gēdebedasti. capparis radicis. aristol'.ro. achar carabe. cutusqz. par. i. tere medicamina diligēter ꝛ subtili cribra pāno. ac cum dispumato distēpera melle dabisqz de eo .ʒ.ij. cum vino veteri.

Cap⁹. xxxiiij. de vesparum ꝛ apū pūcture medela.

o **Portet** dilatare puncture locum cū phlebotomi acumine ꝛ locū sugere fortiter ficqz terrā superpone armenicam cuz aceto distēperatam. aut cū periectuz rasura cum aceto. terraqz vasorū in quibus habitant vespe si trita distēperetur cum aceto ꝛ supponatur prodest. Cataplasma quoqz cū chalebo ꝛ cabezo optime decocto. Aut cum sisami folijs optime tritis. Superfundatur etiam aqua frigida loco. aut nix superpōatur. ferī quoqz qm̄ musce si terantur ꝛ locus punctus eis fricetur sedatur dolor.

Capitulū. 35⁹. de reptilium ꝛ aranee medela.

s **Ranee** aut reptilium pūctura cōuenienti⁹ curatur si patiēs aqua mergatur cal'a balneo inductus: ꝛ aqua stilletur illi calida: loc⁹ aūt pūcture cū mirra ꝛ sale cōtritis ꝛ aqua distēperatis catapl'e tur: aut sume cinerē ligni ficus calcē ꝛ caliam sub equali lance ꝛ diligenter terēs cum calida distēpera aqua locūqz cataplasma ꝛ patiēti hoc porrige medicamē. Assignatio ei⁹. Sume sumizi. ʒ.v. dauci. cimini cuiusqz .iij. beabelli. in al' abbelli nucis cipressi cuiusqz. ʒ.ij. spice. baccarū lauri. aristol'.ro. carpobal'. cinami. gētiane. semis bēdecoqui. seminis queraffi. cuiusqz. ʒ. ℈. ſ. trita diligēter oia cum melle distēperētur dispumato ꝛ cū veteri vino exagiū propina. Aranee autē punctura medenda ē cum sumizi poculo ab exagio. j. vsqz ʒ.v. cū veteri vino. Aut piganū propina siccū. ꝛ sabadam tritā optime sub. ʒ.ij. cum vino. Aut certe vinum propinabis merum ꝛ balneo induces: aquāqz desuper locum induces calidam.

Cap'm. 36⁹. de rastellantis scorpij puncture medel'.

r **Astellans** scorpius in partibus inuenit̄ hecura in baradeqz in als berici in bassara: diciturqz oziri in terra qua accori infunditur: raroqz aliquis ab hoc percussus morte liberatur: huic antiqui medici medelam ignorauerūt. Sz q̄ secuti sunt de gente ascarine queste phlebotomo extrahebāt sanguinez ꝙtum patiebatur virtus: percussoqz lac ꝓpinabāt dulce statim apponētes fitiam loco qui pūctus erat ꝛ fortiter sugebāt quo venenum abstraberēt. Adhibebāt aūt loco medicamia calida vt cuforbiū. castoreum. terrā armenicam circūponentes cum aceto. patienti aquam ordei propinabant aut machisi: pomaqz porrigebant accida. torsaqz succorum pomorum accidorum. Reficiebant illum cum pullis ac gallinis cū granatorū aqua cōditis ꝛ besserē ac pomorū: dabātqz hanc tyriacam. Assignatio eius. Sume carsacoqui sicci pomi acerbi foliorum queffare sicce equales partes: tere diligenter ꝛ trita de eo ꝓpina coclearia. ij. ꝓdest eiz. Dis āt ppls ascar nequestem cōsuevit in huius scorpionis punctura aquā pomorum etiam in domibus quoqz suis illam vsui reseruare stat im itaqz vt aliquem pungit hominē. acceleret de hac aliquid bibere passioqz cessat ab eo ꝛ sanatur. Cōponitur etiam hec tyriaca. Assignatio eius. capparis radic corticē bantali. gentiane absinthij. aristol.ro. carsacoqui sicci. equales. p. tere ꝛ ʒ. propina de eo duas cū vino propinātqz bermeli radicū exagium. i. tritū diligenter cum vino prodestqz illis manifesta vtilitate.

Cap⁹. xxxvij. de vulturis pediculi pūcture mede.

v **Vulturis** pediculus si pupugerit acceleranter dum est patienti propinare lacte cens caprarū statim vt mulgetur cataplasmeturqz super locū confricatū sed ꝛ sandal' ro. cū lactucarū aqua distēperatū ꝛ portulace ꝛ semperuiue. Aqua quoqz queffare ꝛ thalebi. aquā etiā propina illi ordei. ꝛ terram cipricā. ac scis pilij aliquid cū citroli aqua ꝛ cucurbite prodest enim.

Capitulum. xxxviij. de cōmuni eorū medela qui poculū iberint mortiferū.

q **Quoniam** aūt medelā morsuū puncturam animalium venenū habētiuz diximus equū est nos dicere medelā eius qui potum mortiferū bibit: qum locus hic cōpetentior sit. ꝛ locus consimilis magis eo ꝙ bis que diximus simile quid in corpore operetur. Dico ergo quoniā quz senserit homo se venenū bibisse. aut potū mortalē accelerandū illi est aqua ca. bibēda in multa quantitate cū vaccarū butyro. aut sisami oleo vel oliue oleo inducatqz digitos ori. ꝛ pēnā sisami oleo intinctā. euomatqz ꝛ studeat stomachū purgare ꝛ oio mūdare ab oībus que in eo sunt iterūqz aquam bibat. ea. ꝛ oleū vomitumqz ꝓuocet donec stomachū itelligat optime purgatū. nec aliquid in eo superesse. Sebinc attende ꝛ si in stomacho ꝛ intestis ardorem puncturaz incendiū. sitim sentit angustiāqz ꝛ oris siccitatē. quod illi propinatū fuit calidū erat. ideo propinare illi expedit oleū. ro. violatūqz cū aqua ro. ꝛ seminis psilij saluia ac seminis citoniorū ꝛ seminis lini. lac quoqz recēs ꝛ ordei aqua cum amigdal' oleo dulcium. ius gallinarū sagmatarum cū espidabago. sorbitionē quoqz que fit de amilo. zaccara. amigdal'. oleo ꝛ atria ꝛ cum iure gallinarū pinguiū cū espidabago. ꝛ alia bis similia. Sugat aūt grāata. ꝛ pōa. citomaqz. ꝛ psica cōmedat. ꝛ pruna cucumerū ꝛ citroli medullaz portulacā. lactucā carsaquoquū quod cū sandalo iocundes albo. ꝛ cāphora. ꝛ aqua. r. Pect⁹ patiētis cataplasma ꝛ epar cum pāno lineo sandalis ꝛ aqua ro. infuso: ꝛ clistere adhibe puncturas mitigās: vt clistere quod fit cū ordei aqua ꝛ viol' siccis. sebestē ꝛ iuiubis. amigd' oleo. ꝛ rob. repidū ꝛ bis silib⁹.

Cum aūt in corpore suo sētit homo grauitatē ꝛ dormitationē. coagulationē aut grauitatē in manibus ꝛ pedibus ꝛ lingua. Sciēdum ē poculum quod bibit frigidū fuisse huic alli

UVA. BHSC. IyR_125_1

um dandum ê ⁊ cepa. ⁊ ruta: propinãda tyriaca dyatesserõ. aut mitridatũ cũ pigani aqua. ⁊ si nihil horũ presto ê beltiti propina medicamẽ. Assignatio eius. Mirre optie. costi. foliozũ rute. fautenegi. pipis. piretri. cardamomi. equales ptes beltiti quãtũ ⁊ reliquorũ simul tere diligẽter ⁊ distempera cũ melle porrigẽs. ʒ. ʒ. vsqʒ exagium: aut hoc ppina medicamẽ. Assignatio eius. Mirre optime. ʒ. j. ʒ. galbani. ij. tere mirraz ⁊ galbanũ. ⁊ cũ modico emolli vino ⁊ propina. Aut porrige potum pigani. foliozũ nucis ⁊ ficus ⁊ sal'. stomachuz aũt caplã cũ aqua in qua ruta. origanũ emamũ decoxeris: corpꝰ qz fortiter frica donec rubeat. Jus espidabagi sorbeat cũ columbarum pullis pinguibus factũ cũ ruta. cinamo. galãga pipe. cimino. oleo loto. clistere illi suppone mellis. nitri. iausiri ⁊ sequebegi. ⁊ olei oliuarũ. ⁊ olei iesemini in aqua tepida p cussi. Q si homo sẽtit marcorẽ ⁊ animi casum defectũqz virtutis: intelligẽdum qꝝ bibit venenũ corporis substãtie cꝰ cõtrarium: ⁊ ẽ reliquis peius venenis ⁊ citius pdens: ideoqz post vomitũ statim tyriacã oz dari magnam aut mitridatũ: aut tyriacarum trociscos. ⁊ si nihil horũ inuenit mirre optie ʒ. i. propinet. quemie. ij. cũ vino ribano. Aut sume terrã sigillatam. sibũ armenicũ. agaricũ. origanuz montanũ. castorẽ. semẽ hedere i al'engere. spicã celticã: absintbij succũ ⁊ propina de medicaminibus bis simplicibꝰ aut similibus exagium j. cum vino ribano. ⁊ comedendas porrige auellanas. ficus. siccas. seddabũ. bibatqz aquã besqui triti expressã. Assignatio eius. Sume egendani. ʒ. i. sibi armenici. ij. tere diligenter. ⁊ cũ melle distẽpera. propina quoqz pomorũ aquã belfetorũ ⁊ vinũ vetus. odoret sandalũ. aquã ro. cãp borã sitqz implicitũ gd musci vaporetur cũ xiloaloe. ãbra. pectus eius ⁊ stomachi os fricentur donec rubeãt: pascantur tritis iusculis qui fiunt de gallinarũ carnibus cũ oleo loto superinfusis modico vino ribano ⁊ aqua ro. ⁊ crudo xiloaloes vaporetur diligenter trito spes eteni est eum in melius hoc restitui regimie. Si vero diuturnior sit in eo defectus pulsus cadit oculi supprimuntur: sudorqz emittitur frigidus: vite eius nullam adhibeas spem. Et sciendum quoniã qũ ei qui venenum bibit icteritia fit: epati eius nocuit cũ defectu cordis. Cum vero spasmus cerebrũ ledit: ideoqz vt mẽbrũ cõfortes proponendũ ẽ cui incõmodũ accidit. ⁊ hoc vt sanetur regas.

Capitulũ. 39. de eius me. qui bissum cornu sebei bibit.

b **Jm**tres sunt spes ⁊ oẽs letifere sũt ⁊ mortales. raroqz homo liberatur quz biberit. eius q hoc bibit signa sunt. vertigo defectus. lingue tumor. oculorũ suppressio. Oportet itaqz eum qui biberit ad vomituz festinare cũ butyro ⁊ olive oleo ac sisami ⁊ aqua ca. i qua decoxeris rape semẽ. ⁊ rapã. post vomitũ tyriacã detur farruci exagiũ. ʒ. cũ aqua in qua sebbanũ decoxeris ⁊ semen eiꝰ. aut aquã pigani in qua fricatũ fuerit mitridatũ cũ vaccino butyro: des quoqz bdelacruincũ in al' bazaremũdum cũ aqua fricatum. ⁊ radicum capparis cortices diligenter tritos cuz aqua rute. Cornu sebei in al'sebel qui bibit sanguinẽ mingit: fit ei lingua nigra. mẽsqz cõfunditur. ⁊ hoc patiẽti cãphorã propinare expedit a duobus granis vsqz quinqz calcos cũ aqua ro. in niue refrigerata. detur quoqz illi citroli aqua cũ granatorũ succo. ⁊ bibat iulab cũ semis psilij lababo. aut sefergelũ vel aqua portulace cũ amigdal'. oleo dulciũ. aut ro. refrigerato cũ niue. detur ⁊ potio eius machisũ bonũ cũ cãphore trociscis: aut bibat lac recẽs ⁊ ptisanã cũ granatorum aqua. epar patientis ⁊ stomachũ cũ sandalo emplastriza. ⁊ aqua ro. ⁊ cãphora ⁊ ceroto quod fit ex aqua ro. portulaca. lactu. semperuiua ⁊ alba cera refrigerata cũ niue i quo pannus intingatur lineus eoqz pectus. epar ⁊ stomachus emplastrizentur.

Capitulũ. 40. de eius me. qui cantarides biberit.

c **Cantarides** qui bibit significatur nimio vesice dolore: ⁊ prine ardore: tortione ⁊ stragutria sanguinẽ mingit: ⁊ alia signa apparẽt que alias diximus. Cũ igitur intellexeris qꝝ homi nũ cuipiã propinatũ est cantaridũ aliquid accelera vomitũ cũ aqua ca. butyro. oleo sisami ⁊ ficuũ decoctione. post vomitus purgationẽ diligentẽ lac propina in quo aliquid seminis psilij percusseris ⁊ semen portul'. cũ iulab cum amigdal'. oleo dulciũ. ⁊ oleũ semis cucurbite. butyrũ comedat ⁊ espidabagi sorbeat ius cũ pinguis carne agni aut porcellorum. ficus illi porrige cũ amigdal'. medullã cucumeris ⁊ citroli. clisteriza cũ aqua ordei in qua iniube ⁊ sebestẽ succũ posueris cũ oleo amigdal'. aut rosa. aut viol'. super vẽtrẽ eius oui albumen ⁊ sifum pone albũ. rosa. oleũ ⁊ puelle lac. ⁊ quotiẽscũqz ardorem sentiet in vesica ⁊ puncturas. lababũ propinabis ⁊ amigda ꝑ dulciũ oleũ. rosarũqz cũ iulab. Sed ⁊ lac recẽs cum oleo ꝑ amigdal'. prodest.

Capitulũ. 41. de me. eius qui fel biberit leopardi aut serpentium.

q **Si fel** biberit leopardi statim choleras euomit virides amaritudinẽqz sentit grauem ⁊ manifestã in ore. oculi sũt crocei. hec aiaduertens vomitũ cum aqua ca. impera. ⁊ butyro. oleo. ⁊ post hoc propinabis hoc electuariũ. Assignatio eius. terre sigillate. baccarum lauri. cuiusqz ʒ. ij. coaguli capoli. ʒ. v. semis rute. mirre. cuiusqz ʒ. i. exagiũ. i. ex bis porrige vsqz ʒ. ij. distempatis cũ melle. ⁊ si medicamẽ hoc euomuerit dabis secũdo ⁊ in aqua illũ sedere fac cala in q̃ camomillam decoxeris ⁊ mellilotum violam ac ninifar ⁊ sabasa fermum ⁊ sansucum: ⁊ si quatuor post potum veneni transierint horze aut tres: ⁊ nõ morit. iam tunc illi salus speratur. debinc ergo fructum robũ bibere illum oz vt citoniozũ aut pomorũ ⁊ huiusmodi robum. Qui aũt fel viperarum biberit fere vix ⁊ quasi impossibile est eũ liberari: medela tñ eius butyrũ oleuz ⁊ lactis pingnedo cum aqua. ca. ⁊ vomitus frequens ⁊ multus: danda est illi aqua cũ bazaharu ⁊ tyriaca faruc bibenda ⁊ mitridatum cum ordei aqua. lac recens semen portulace ⁊ similia prosunt.

Capitulũ. xlij. de eius medela qui caude cerui extremum aut animalis sudorẽ biberit.

e **Extremum** caude cerui qui bibit vtẽdũ trocis cis vomitus cũ butyro. ⁊ aq̃ ca. sepius multasqz auellanas comedat ⁊ pistatia ⁊ propina illi filzabarem. calcos. ij. vsqz ʒ. ʒ. cum vino. Eiꝰ autem qui sudorẽ bibit animal'. signa sunt hec. viriditas facies ⁊ citrinitas gurgulionis apostema interius. sudor multus ⁊ fetidus. Hec vt intelliges patienti aquaz propina ca. ⁊ mel. oleũqz viol'. aut amigdal'. cum vini robo. aristol'. ⁊ sal equaltẽ bibat. ʒ. ʒ. cum aqua. ca. ⁊ tantumdẽ magne da tyriace. quoniam proderit.

Capꝰ. xliij. de eius me. qui opium biberit ⁊ cicutã.

q **Si opium** biberit ab exagio vsqz ʒ. ij. cõ gelatio spasmosa ei accidit: ⁊ obstupefactio: corporis grauitas ⁊ dormitio totius corporis. ⁊ eius oris odor qui ⁊ opij: ⁊ nõnũqꝝ ò toto eiꝰ hoc odoratur corpore. Hec quem videris signa accelera ⁊ vomitũ patienti prouoca cum aqua. ca. in qua aneti decoxeris radices ⁊ sal cum melle bisqz hoc facies ⁊ ter eadez hora. clisteriz abis illũ clisteri quo infit cucumer agrestis sebetum ⁊ sequebegum. ⁊ iausirũ. melqz. ro. ⁊ oleũ chamide i al'charue. ⁊ olz iesemini. ⁊ apij semen. ⁊ fenicli ⁊ ciminũ. buracũ. coloquinti de adeps. propina illi achareara bã cũ veteri vino aut parũ gebedesti cũ vino. tyriacã da faruc aut tyriacã diatesseron ⁊ metridatũ cũ modico vini veteri. ⁊ si patienti hec de hoc electuario dederis proderit. Assignaꝰ eli ij vtil' ei qui opiuz biberit aut cicutam. castorei. beltiti. piperis sauine. cuiusqz. p. i. cu forbij quartam partis tere diligenter ⁊ cũ melle dispumato misce. propinabisqz exagium. ʒ. vsqz exagiũ plenũ cum vino mero: aut cũ nemani aqua iuxta morbi virtutẽ ⁊ debilitatez. Sed ⁊ sotira hac in parte vtil' est. dabisqz comedendum illi alliũ. cepã. mel. ⁊ nuces. ⁊ vinũ ꝓpia vetꝰ. coz i balneo optie frica ⁊ iesemini oleo linias cũ modico castoreo ⁊ cum oleo costi. sedeatqz in concbã aqua calida plenã in qua rutã decoxeris nemamũ. maioranam. ⁊ sibum. artemisiam. oia eiz hec prosunt. Qui aũt succaranũ bibit signa hz illi proxima q opio molestatur cũ visus operimẽto ⁊ suffocatiõe: extremorumqz frigore. corporis grauitate ⁊ genuũ: huiusmõi eger bis qui opium biberit cibis ⁊ medicamibus curetur.

Capitulum. 44ꝰ. de horũ medela qui iusquiamũ iebenbam ⁊ ioum methel biberit.

q **Si iebegum** bibit signa hẽt ebrietatẽ. eneruationem. garrulitatẽ. animi recessuz. oculorũ rubore. Hec qũ videris vomitũ patiẽti cũ aqua calida adducas: butyroqz ⁊ melle: ⁊ des ei dulce lac aut aquã in qua ficus decoxeris pingues ⁊ siccas cum galline adipe ⁊ olco viol'. Ea ẽt iura robũ cum semine engere trito ⁊ omni cõi eorum quibus venenum porrectum est regimine regas. Jura sorbeant gallinarum ⁊ agnorum: carniũ pinguium porcellorũqz cum espidabago.

Cui autem iebenba propinata ẽ. vertigo vigilieqz accidunt. In oculis rubor ⁊ obstupefactio: oz illum mederi sicuti dictũ est vomitu cũ aqua ca. ⁊ melle aceto ⁊ sale fugilibusqz. Clistere adhibeatur acutum ⁊ modicũ aceti acerrimi propina in quo saturegiã decoxeris. zinzib. iedanũ. in al' engeda-

UVA. BHSC. IyR_125_1

num.origanumq3 montanū. Ut autez rubor a facie cessaue
rit regimine quod diximus quo q3 opiū bibit rege. Qui
vero ioum metbel bibit ea curādus ē medela qua3 qui icbe
rubam bibit.

Capitulum. 45. de eius me. qui semen psilij tritum 3 co
riādrum biberit.

q Si nimium seminis psilij bibit aut tri-
tum tristitia fit illi. āgustia
aie arctatio: virtutis debilitas. pulsus puitas. 3 nō-
nunquam qui bibit perit: huius medicamen calide aque po
tatio 3 aneti salisq3 ac eorum vomitus 3 aliquid socrite da il
li 3 musci medicamen. aut piperis modicum 3 beltiti cum es-
pidabagi iure. Propinetur etiam illi merum vinū. q2 ꝓdest.

Qui autem queffaraz comedit viridem aut de ei9 succo
expresso dimiō. l. bibit aut amplius. scotomiā patitur 3 verti
ginē: mētisq3 cōfusionē. raucedinē sonū longū 3 spirat ab eo
queffare odor: bic regendus ē bis que in semē psilij bibēte di-
sposuimus.

Capitulum. 46. de eius me. quifungos aut quesmas co-
mederit.

f Tungoz quedā spēs letales sunt. s. qui solēt
in oliuarū nasci radicibus 3 quidā
sunt minime letales nisi q3 si nimiū sumātur accidunt ex eis
accidentia mala que aliquādo iterficiūt: 3 que ex letalib9 ve
niunt accidentia fungis sunt. aie arctatio frigidus sudor 3 de
fectus. Et ex fungis ēt nō mortiferis 3 quesmis si nimium su
mantur: suffocatio 3 colica passio. Expedit itaq3 si fungos
comedēti accidūt hec. vomitū cū aqua calida accelerare in q̄
fugiles 3 sal decoxeris mixto melle aut squingibin melleo 3
post bec simi da illi gallinarū triti diligenter. 3. ij. 3 acetū cū
melle 3 vinū propina illi: aut sume cinerē vitis arboris aut fi
cus addens modicū aceti 3 sal'cū aqua ca. 3 modicū da illi
socritē cū vino aut tyriacā diatesseron cū pigani aqua ca. da
bis quoq3 aristol'. 3 absinthij. cū vino 3 melle 3 iausirū cū vio:
Radices ei da comedendas que nimiū pungūt: stomachum
3 eius confinia cū aqua in qua camomillā decoxeris 3 satu
regiā. 3 artemisiā cataplasma. vtantur quoq3 clisteri cuz aq̄
in qua absinthiū decoctū sit 3 bereniasecū. saddabūq3 cum
melle 3 buraco 3 zēbaci oleo cū alijs calidis oleis cū iausiro
3 sequebego.

Capitulū. 47. de eius me. cui lac in stō coagulatū est.

l Ac quoq3 3 si nimiū bibatur coagulatur in sto-
maco: 3 maxime quod crossum est: vt ouiuz
lac caprarū vaccaz: fitq3 abinde defectus: sudor fri
gus. rigor intantū vt nōnunq3 homo moriatur nisi qui bibe
rit medelā acceleret: est ergo eius cura propinare illi seque-
begū lotū cū aqua ca. 3 sebeto: 3 vomitus fiat vt stomachus
mundetur. propinetur aūt leporis coaguli obol'. i. cum aceto:
meliusq3 coagulū leporis si cū cinere propinetur vitis come
datq3 piper cū melle q2 lac dissoluit coagulatūq3 subtiliat.

Capitulum. 48. de eius me. qui assum aut piscē comedit
corruptū.

q Si assum comedit opertū 3 suppressum qū a ca
mino egreditur prohibeturq3 vapor eius exi
re aceidit ei mētis imutatio 3 aī tristitia 3 angustia
ac vertigo. Accelerādus ē vomitus cū aqua ca. squingibin. 3
sale: stomachū purget abinde: post accipiat aliquid vini ri-
bani vt aliqd nube recentis aut syrop. pomorū optimū: bal-
neūq3 ingrediatur: 3 vtatur infusione aque ca. frequēter sup
corpus 3 vētrē. q9 si acciderit huic vētris perturbatio. cā per
turbatiōis adhibeatur. Qui vero comedit piscē qui vni9
diei est 3 frigidus coopertusq3 fuerit quz a camino extractus
ē accidit ei quod 3 fungos comedēti. iōq3 cū melle 3 sale ac
calida aq̄ vomitus accelerandus ē: deturq3 vini meri modi-
cū cū pipere aut aristol'. l. socrita: aut musci medicamen iuxta
quod opus intellexeris cū aqua in qua cuminū fautenegum
q3 montanū decoxeris.

Capitulū. 49. de eius medela qui leporem marinū aut ra
nam biberit.

r Anam bibenti: corporis accidit siccitas 3 co
loris; liuiditas defectus 3 reiectio a q̄
periculo quam liberati fuerint sequitur capillorū ca-
sus 3 dentiū. os itaq3 eū qui biberit vomitū accelerare cum
aqua ca. melle 3 sale 3 stomachū oīno purget: mēbra eius fri
centur maxie vētris cōfinia. balneū ingressus diutius īmo-
retur egredientiq3 squingibin porrigatur. Reficiatur aūt cū
agnine carnis iure espidabago cōdito cū sebeto 3 galanga.
3 cimino. detur ei medicamē musci q2 prodest ei. Qui ve-
ro leporē bibit marinū maximēq3 eius coagulū: sputum pa-
titur sanguinis asma anbelitus aretationē in pectoris parti
bus dolorē 3 in stomacho cholerarū vomitū sudorēq3 putri
dū 3 nōnunq̄ moritur: sed vlcus in pulmone illi accidit: festi
nādū est igitur ad vomitū cū aqua ca. butyro aceto 3 oleo.
aqua etiam in qua maluā decoxeris 3 catbemie folia: post ꝫ
lac recēs bibat 3 orzei aquā 3 similia. Quod si alicui anbeli
tus supereſt aretatio 3 pectoris dolor restat: basilica vena mi
nuatur vena alaris scilicet deturq3 ei papaueris syrop. aut
iuiubarum.

Capitulū. 50. de eius me. qui castorez3 3 bebedarū. i. ana
cardum biberit.

s Jqs gendebedastū bibit febris accidit. animi
recessus. mētis imutatio. ardor situs i ocu
lis rubor. Jdeoq3 vomitus cū lactis pinguedine ac
celerandus ē 3 butyro 3 aqua ca. sisami oleo stomachū dili
genter mundet: ēt si nulla est febris lac propina recens. Si fe
bris fuerit lababū semis sefergeli aut bezercatiōe cū amigō.
oleo dulciū 3 ros. bibat. Beledarū potanti ardor accidit
grauis in ore: pūctura in gurgulione 3 stō 3 intestinis: pustu
le 3 tumores circa os febrisq3 acuta 3 phrenesis 3 nōnunq̄
desipientia accidit nigra. Oportet ergo ei qui biberit vomi-
tū cū butyro 3 lactis pinguedine 3 oleo ro. exbibere: debinc
lac bibat recens 3 accidū cū portulaca 3 oleo ro. 3 si pūctu-
rā 3 ardorē circa gurgulionē patitur. oleū ro. gargarizet aut
cucurbite semis oleū 3 amigdal'. cū lacte dulci spumāq3 semi
nis citoniorū: nec ab eo auferas orzei aquā cū amigdalarū
oleo 3 lacte dulci diebus multis. hunc mezauris pasces ex cu
curbitis 3 spinachijs 3 atriplicibus cū amigdal'. oleo multo
3 da seminis cucurbite medullam 3 cucumeres 3 citrolos.

Capitulū. 51. de eius me. qui rododaphnem biberit aut
squillam.

r Rododaphnis asinos 3 bestiarū mul-
tos interficit: sed 3 bo
mines nisi q3 ex sua amaritudine bibentē latere ne-
quit nisi forte cū medicaminibus detur amaris vt aloe qum
eius potus est necessarius. Si ergo boc acciderit patienti fac
eū vomere 3 lababū cū oleo ro. da. dactilosq3 3 fenugrecum
3 butyrū propina iuraq3 pinguia 3 saludega cū butyro 3 la-
ctis pinguedine facta amigdalarū quoq3 oleo 3 similib9. fer
tur autē q2 factione que feciserū si coctū aīali quod illud bi-
bit propinetur a morte liberatur. Cui aūt squilla porre-
cta est propinetur lac recens 3 terre puluis conditus si quidē
patienti dissinteria acciderit. Sin albū oui 3 lababū semis
citoniorū in quo gūmā ar'. solueris: 3 paulatim amigdalarū
oleū dulcium sorbeat 3 sisami iuraq3 espidabagi vnctuosa.

Capitulū. 52. de eius me. qui gipsū biberit 3 marthacuz.

a Tcidit ex vtriusq3 poculo colica queileos vo
catur 3 in ore siccitas 3 suffocatio. vri-
ne difficultas 3 lingue grauitas corporis tumor. iō-
q3 patienti fiat vomitus cū aqua calida 3 melle donec stoma
chū purget: sicq3 vinū merū bibat: quoniā a stō vtrunq3 emit
tit 3 intestinis. detur autē electuariū piperis 3. zz. ꝫdit. sina-
pimq3 sorbeat. Et contra martacū propie ficuū dabis deco
ctionē 3 sebeti ac buraci euomaturq3: 3 si boc proderit vtile ē
Sin citoniatū laxās 3 elect'. sarbadani: vinūq3 cū aqua in q̄
semē decoxeris apij. 3 anisū quo vrina prouocetur.

Capitulum. 53. de eius me. qui argentū viuū bibit aut ei9
auri instillatū est.

z ybacum quod viuum est quia non est eius
interficere: sed in ventre dolorē fa-
cit 3 intestinis tortionē 3 molestiam. egrediturq3 cuz
egestione: qm̄ celeriter decurrēs 3 descēdēs: ē huius medela
vomitus vini meri pot9 quo illud trāsferat 3 emittat. Qui
aūt argētū viuū biberit ascēdēs aut interfectum malum est
mortale vnde fit dolor in ventre 3 tortio grauis. patien-
tem ergo vomere expedit cū ml'le 3 aneto. Si aūt stomachū
intellexeris mundatū 3 si egrediatur bonū. Sin aūt clisteri
vtere cuz bliti aqua 3 sisami oleo. ac garo. 3 catbemia. Ut au
tem stomachū intellexeris mundatuz 3 intestina dissinteria-
q3 illi accidit. sefusum propina cū oleo ro. lacq3 in quo lapi-
des 3 ferri lamina proiceceris calefacta. Quod vero auri
instillatur. dol'pariter molestiā animi alienationem 3 spas-
mū. grauitas valida sentitur in latere in quo infusum est. os
igitur etiam in illud inclinari latus. 3 diutius stare ac salli-
re pede. sternutetq3 cū condeso 3 nares oppilet: auri oleū in-
stillet calefactū plurim̄: debinc emittatur quum fuerit frigid 3
aliud instilletur calidius. inclinet aūt caput in latus egrotan
tis auris. manūq3 illi apponat 3 cōmoueat fortiter. Quod si
nō exit accipe plūbi stibū 3 auri inductū cōmone inuersaq3

UVA. BHSC. IyR_125_1

quoniam zibacum plumbo adherebit. & hoc vtile probatur est esse.

Capitulum .liiij. de eius medela qui plũbi ceruſã biberit calcem ſulphur & ſaponẽ.

Plumbi ceruſam qui biberit ſingultu moleſtatur & ruſſi membra eius eneruantur. albeſcit. Huius cura vomitus cum melle aqua & aceto. ac ſale calefactis: dabiſq; exagium titimalli .3. que granorum nili. & da aquam in qua ſemen apij coxeris & feniculum. antiſum & abſinthiũ grecum quo vrina prouocetur

Calcẽ aũt & ſulphur & aquam saponis qui biberit. aut in eius guttur eorũ quid fuerit plurimũ ingreſſum pulueris. ſ. calcis ardor fit in ſtomacho. & inciſio. tortioq;. & inteſtinis vlcera: patienti ergo da oleum ſiſami aquãq; calidam: aut butyrum calidũ & cuomat & ſic illi gallinę ius porrige pinguis cũ amigõ. oleo & cũ eodem ptiſanã bibat. vel ſemis pſilij ſpumam cũ ſemis cucurbite oleo. Cliſterizes illũ cũ ordei aqua & oleo viol'. in quibus iuiubas decoxeris & ſeueſtẽ cũ ſemis pſillij. vl' lini lababo. & oui albumine. Et ſi tuſſis ei acciderit curetur cũ potibus inuiſcantibus. Sic & cuius in gutture multus intrauerit puluis ziniari & ceſum qui bibit & alumen. propinetur ei lac recens & lactis pinguedo ouium prodeſt eis. Hec ſunt que de paſſionũ medela & morborũ manifeſtorum in corporis manifeſto voluimus oſtendere. queq; eã ſequitur cura venenorũ & poculorum letaliũ in hoc ſermone. Attendendum aũt tibi eſt me venenũ aut mortiferam potionem minime cõmemorare voluiſſe. ſed nec illam ſignificare diſpoſui. Sz horum tantũmodo medelaz cõmunẽq; venenũ hoi bibenti attigere. qũ antiqui omnes ab eorũ ordinatione prohibuerit: ne forte hic via pateat malis ad bonos interficiendos. Prob⁹ aũt Galienus in eo quod de laxatiuis cõpoſuit medicaminibus refert ſermonẽ. q; vir quidã in manu epar tenens dũ rure egrederetur ad vrinaz coactus epar de manu ſuper herbã dimiſit. & in partes ſecedens vrina effuſa quz epar reuerſus voluiſſet accipẽ inuenit liquefactũ & in ſanguinẽ diſſolutum. Intellexit igitur herbam hanc cui epar ſuperpoſuerat vires habere ſanguinẽ attrahere & per fluxũ emittere. Sũpta igit' hac nõ pauca populũ occidit nõ paucũ: hoibuſq; hoc ipſum dem õſtrauit. hoc aũt qũ ad regem delatũ eſt interficere auctorem iubet. Qui qũ vt occideretur ductus eſſet oculos clauſit ne hanc videret herbã. Sed quoniã peritiſſimos medicorũ vidi hec referentes in libris ſuis. & quoniã aſie minoris multi multa nouerũt mortifera medicamina. viſum ẽ mihi eorũ per ſingulas habitudines oſtẽdere & explanare: q̃ſq; faciant moleſtias bibentibus hec letalia. quo noſter in omnibus liber cõpletus inueniatur.

Incipit ſermo quintus ſecunde partis artis medicine q̃ dicitur regalis diſpoſitio Hali fili Abbas diſcipuli Abymeber moyſi filij ſeyar. de paſſionũ interiorum mẽbrorũ medela habens .82. capitula. Tranſlatio Stephani philoſophie diſcipuli de arabico in latinum.

De via qua ad vnũquodq; membrum itur medendum ſi fiat in eo paſſio. capitulũ .j.

De cephalee medela que fit ex calore quz ſimplex eſt & ſine materia. .2.

De cephalee me. q̃ fit ex ſol' ardore ciborũ vel medicaminum calidorum aſſumptione. .3.

De cephalee medela que fit ex calore ſimplici ab interioribus commoto. .4.

De cephalee calide medela que fit cum materia & primuz de ſanguinea & cholerica. .5.

De cephalee me. q̃ ex mala fit cõplõne frigida ſimplici. .6.

De phlegmatice & melãcholice cephalee medela. .7.

De cephalee me. que ex oppilatiõe & vẽtoſitate fit. .8.

De cephalee me. que fit ex bũore in ſtomaco. .9.

De cephalee me. q̃ fit ex percuſſiõe aut caſu ſup caput. 10.

De cephalee medela que fit poſt partum & reliquas euacuationes. .11.

De emicranei medela. .12.

De phreneſi & mante medelis. .13.

De meſere medela. .14.

De litargi medela. .15.

De obſtupefactiõis ſimplicis medel'. .16.

De cume obſtupefatiõis. ſ. peruigil'. medel'. 17.

De cotbocos. i. congelationis medel'. 18.

De memorie corruptiõis medel'. .19.

De ſcotomie & vertiginis medel'. .20.

De epilepſie medela. .21.

De apoplexie medela. .22.

De melancholie medela. 23.

De canine melãcholie medela. 24.

De amoris & hereos medela. 25.

De paraliſis & eneruationis medela. 26.

De paraliſis faciei. i. contorſionis. 27.

De morbi ex eneruatione & ſpaſmo & ex paraliſi compoſiti medela. 28.

De dormitationis medel'. 29.

De ſpaſmi ex repletione medel'. 30.

De ſpaſmi ex euacuatione medel'. 31.

De tremoris & titillationis medela. 32.

De gibbi medela 33.

De oblalmie medela. 34.

De inflationis que oculo accidit medela. 35.

De duricie que fit in conſolidanti medela. 36.

De pruriginis oculorũ medela. 37.

De ſibile medela. 38.

De ſanguinis oculi in extreitate & i cõſolidãti medel'. 39.

De vngule medela. 40.

De vlcerũ oculorũ medela. 41.

De puſtularũ oculorũ medela. 42.

De ſaniei que fit in cornea medela. 43.

De acuminis cornee medela. 44.

De macule & albule medela. 45.

De caneri medela. 46.

De aque & diſperſionis medela. 47.

De palpebrarũ paſſionibus & primũ de auratos. 48.

De ſcabiei medela. 49.

De grandinis medela. 50.

De lapidoſitatis & ordei & ſolidationis medela. 51.

De pilorũ ſuperfluorũ & diſperſorũ medela. 52.

De pediculorum medela. 53.

De palpebrarũ medela. 54.

De contorſionis medela. 55.

De caliginis & fiſſure palpebre medela. 56.

De mori tinee fornice & ſuperflue carnis medela. 57.

De anglorũ oculorũ paſſionibus primũ de fluxu. 58.

De glandule medela. 59.

De corui medela. 60.

De ſebequere medela & tenebroſitatis. 61.

De auriũ paſſionibus & primũ de dolore ex mala complexione calida. 62.

De aurium apoſtematis ex calore medela. 63.

De ſaniei & ſanguinis ab aure fluentiũ med. 64.

De oppilationis auris medel'. 65.

De tinnitus & aurium ſuſurationis medela. 66.

De ſurditatis medela. 67.

De paſſionũ narrium medela 68.

De carnis in naſo ſuperflue medela. 69.

De fetoris narium medela. 70.

De fluxu ſanguinis & naribus medela. 71.

De chaſemie. i. odoratus priuationis medel'. 72.

De corize medela. 73.

De lingue paſſionũ medela. 74.

De puſtularũ & apoſtematũ lingue medela. 75.

De vlcerationis & puſtularũ oris medel'. 76.

De fiſſura labiorũ & emorroidum oris medela. 77.

De doloris dentium & congelationis medela. 78.

De his qui dentes elimant & mundificant. 79.

De gingiuarũ vlcerum & apoſtematum. medel'. 80.

De fetoris oris medela. 81.

De amputãda humiditate que fluit ab ore ſomni tẽpore & ſaliua que fluit ab ore puerorum. 82.

Cap⁹ pri⁹. de via qua ad cuiuſq; mẽbri medelam tenditur ſi fiat in eis paſſio.

Quoniã i duobus hũc precedentibus ſermonibus viam qua ad morboz tẽdatur & paſſionũ medelã oſtẽdim⁹ & in quibus vtilia ſunt medicaia cibiq;. Jã hoc exponemus primone viam qua in mẽbris ad eas q̃ in ipſis fiunt itur paſſiones. que q; ſingulis proficiant paſſionuz regimina ciborum & medicamia antepoſitis tamen & etiam

UVA. BHSC. IyR_125_1

prelatis regulis tramitibus cū gb⁹ ad cuiuſq; mẽbroꝝ ſana tionẽ eatur. ſi in vno eorū tantū ſine alijs morbus acciderit.

Dico ergo oportere medicū in infirmãtiū medela mẽbrorū octo obſeruare tramites. primus ex patientis mẽbri ſumitur cõplexione. Secundus ex eius ſubſtãtia. Tertius ex figura. Quartus vero ex poſitione eius. Quintus ex mẽbri ſumitur cõparticipatione. Sextus ex mẽbri ſumitur loco ꝛ ei⁹ cũ alijs cõparticipatione. Septimus ex virtute ducitur mẽbri ꝛ nobilitate. Octauus ex ſenſus eius bonitate ꝛ debilitate.

De ſignificatione que ex mẽbri ducitur cõplexione. Et q̃ ſignificanda ẽ mẽbri medela ex eius cõplexiõe ſignificatio naturali ẽ quoniã quorũdã mẽbrorũ ꝯplexio calida ẽ vt carnis: quorũdã frigida vt oſſiũ ꝛ neruorũ: quorũdã tẽperata vt cutis: fit vt quꝫ alicuius eorũ imutatur cõplexio ꝛ a naturali egreditur habitudine neceſſe nobis ſit ipſum in naturalẽ referre cõplexionẽ. hoc autẽ medicaminũ ꝛ ciborum faciendum ẽ vſu: que in cõplexione cõplexioni cõtraria ſit extranaturali. male. ſ. cõplexioni que a natura extra poſita eſt. ꝛ in mẽbro facta eſt. Erit autẽ cõplexionis medicaminũ ꝛ ciborũ quãtitas iuxta quod mẽbrũ ipſũ a naturali egreſſũ fuerit cõplexiõe quo ad naturalẽ oet reditũ habitudinẽ. ỽ. gra. Si mẽbri cõplexio ſit calida vt carnis ꝛ morbũ in eo contigerit calidũ fieri neceſſe nobis erit medelas adhibere paululũ admodũ frigidas. ſi mẽbri egreſſio a naturali cõplexione mꝫta nõ fuerit. ideoq; ꝛ eius reditus naturalẽ ad habitum celerfiet. cum autẽ morbus illi innaſcitur frigidus medicamine magni ẽ opus caloris: quoniã mẽbrũ a naturali egreſſum eſt cõplexione multa egreſſione: vnde ab inaturali eius reditus imorabitur. Sic ꝛ in mẽbro cui frigida ẽ cõplexio ſe res bẽt. ſi morbũ ei cõtigerit calidũ fieri. vtendũ etenim frigidis erit medicaminibus in hunc modum.

De ſignificatione que ex mẽbri ducitur ſubſtantia. Que ex mẽbri ſubſtãtia ſumitur ſignificatio eſt quoniam mẽbri vnius ſubſtãtia fragilis ẽ ꝛ rara vt pulmonis: alteri⁹ ſpiſſa vt renũ: cuiuſdã tẽperata inter vtrũq; vt epatis ꝛ ſplenis. Que ergo mẽbra fragilia ſunt: medicamẽ nõ ferũt validũ quoniã diſſoluitur ipſorũ ab illis virtus: ſed medicaminibus egent debilibus. Spiſſe vero ſubſtantie mẽbra qũ medela opus ẽ: medicamina deſiderant fortia: que ꝛ ferũt ꝛ nihil eis leduntur. at vero inter ſpiſſũ ꝛ rarũ que media ſunt membra medicaminibus curanda ſunt in fortitudine ꝛ debilitate mediis. De ea que ex membri ſumitur figura ſignificatione. Ex figura q̃q; mẽbrorũ ducitur ſignificatio qm̃ gbuſdã mẽbris cõcauitas ẽ: qdã carẽt. Et q̃ ꝯcaua ſũt alia iteriorem habẽt cõcauitatem vt ſtomachus ꝛ vene pulſantes ꝛ nõ pulſantes. Aliquibus ab exterioribus eſt vt neruis que in ſipha cis ſũt interioribus. Aliorum ꝛ intus ꝛ extra ẽ cõcauitas. vt pulmonis. Pulmo nãq; ab exterioribus pectoris circũdat ſpacio ꝛ eius interioribus canalis ipſius ſunt partes quedã ꝛ vene. Que aũt cõcauitate carẽt vt nerui ꝛ manus pedeſq;. Ad hec cũ materia defluxerit: ꝛ in eis alique fuerint aduna te ſuperfluitates medicaminibus opus ẽ curare fortibus. quoniã ferunt. ideoq; in neruorũ doloribus medicamina dam⁹ valida vt pillulas ꝛ antidota. Mẽbra porro cõcaua que ab vtraq; parte cõcauitatẽ norũt ſi pariter ſpiſſa ſunt. ꝛ ſubſtãtie adinuicem fortius adherentis medicaminib⁹ egẽt ſimplicibus: ꝛ in fortitudine mediis. Q; ſi pariter debilia raraq; ſubſtantia medicaminibus opus ẽ debilibus. Quibus vero ab vna ẽ cõcauitas parte fortioribus paulo egẽt medicaminibus. ꝯ que ab vtraq; concaua ſunt parte: debilioribus tñ ꝯ q̃ ſine concauo.

De ſignificatione que ex mẽbri ſumitur poſitione. Que etiã ex mẽbri ſumitur poſitione ſignificatio vtilis ẽ in medela male cõplexionis mẽbri: qm̃ ſi membrũ ꝓximũ ſit vt medicamẽ poſſit in eo pon cũ virtute eius ſupſtite: medicaminibus opus eſt validis que paſſioi equalia ſint forti. vt in meri ꝛ ſtomacho. Medicamẽ nãq; ad hec duo peruenit mẽbra velociter nõ ꝓ tranſiens alia mẽbra: nec eius debilitatur virtus. Si mẽbruꝫ aũt remotũ ſit ad ipm medicamẽ ſupſtite ſua nõ poteſt puenire virtute. ideoq; medicamẽ fortius ꝯ neceſſe eẽt adhibẽdum ẽ quo abũdantia in via deficiente qua ad mẽbrum tendit que neceſſaria ẽ virtus remaneat ꝛ perferatur: quẽadmodum in medicaminibus ſit pulmonis. Medicaminis ꝛeim augemus vires: qm̃ quo curatur medicamẽ ſi ab iteriorib⁹ porrigatur primo in os intrat inde in meri a quo ad ſtomachũ: ab⁹ ꝓ tantorẽ in. xij. iciunũq; iteſtina: a qb⁹ ꝓ meſſaraicas ꝛ venas que in latere ſunt epatis conico gibboſoq; trãſit ad venam concauam per quam ad cor ꝛ a corde ad pulmonez. Q; ſi exterius hoc adhibeatur medicamen primum cutis illi penetranda eſt: debinc pectoris lacerti ꝛ ſic oſſa coſtarum ꝛ operimenta coſtas ſubinuoluentia: ꝛ iam tunc quod pulmonem veſtit operimentũ ſicq; in ipſius ſubſtãtiã trãſit pulmonis. Que quꝫ ita ſint medicamia quibus pulmo curãdus ẽ ab vtraq; iminuũtur parte ꝛ debilitãtur donec ad ipſum perueniant maximeq; quibus interius vtimur medicamina borũ nanq; virtus humiditatibus debilitatur membrorum que illis admiſcentur per que diſcurrunt: ideoq; medicaminum borum virtus augenda eſt: quibus mẽbra curanda ſũt remota iuxta eam quãtitatẽ qua intelligeris eã iminuiſ in via donec ad mẽbrũ perferantur propoſitũ.

De ſignificatione que ex mẽbri ſumitur cõparticipatione. Ex comparticipatione cũ alijs mẽbris ſumpta ſignificatio in medela vtilis ẽ: circa materiarũ euacuationẽ. Cum etenim materiam que in epate ẽ euacuare volumus intuẽdũ eſt nobis ꝛ ſi in conico eius latere fuerit medicamie euacuabimus laxãtis. latus etenĩ epatis conicũ inteſtinis cõparticipat vena q̃ porta vocatur ꝛ meſaraicis. Si vero in latere eſt gibboſo medicaminibus euacuabim⁹ que vrinã prouocant: quoniaꝫ gibb⁹ epatis renibus cõparticipat qum eorũ colla a vena oriantur concaua: que a latere egreditur epatis gibboſo.

De ſignificatione que ex mẽbri cõparticipatione per locũ ſumit. Hec ſignificatio in euacuatione prodeſt materiei ꝛ eius attractione viaq; ꝛ ſemita: quoniã ſi ad mẽbrũ aliquod materia defluit inſpicimus: ꝛ ſi adhuc i fluxu poſita ẽ materia abſtrahimus illã a membro ab illo remoto in loco illi equali: quẽadmodũ ſi mẽbrũ in ſuperioꝛib⁹ corporis patiens ſit ab inferioribus euacuamus corpus. Si vero mẽbrũ patiẽs in inferioribus ẽ poſitũ materia a ſuperioꝛibus euacuãda ẽ. euacuam⁹ aũt eã a latere patienti. ſ. ſi latere ſit in dextro paſſio. materiam exinanimus a mẽbro a dextris. ꝛ ſi in ſiniſtro mẽbro euacuatur a ſiniſtro. verbi gratia. Quꝫ materia mẽbrorũ ad aliquod qõ ſuper furculas eſt defluit phlebotomia euacuaẽ cephalice vene ab eo quod infirmatur latere. Et ſi que ſub furculis ſunt in mẽbris aut corporis in medio mediaſtine euacuamus vene phlebotomo. Et ſi in corporis inferioꝛibus baſilice exinanitur vene iminutione a latere patienti. Cum aũt in membro tam poſita eſt materia fluxuſq; amputatus eſt. ꝛ ad hoc fluxus fini proximus eſt nec diutius immoratur per membrum illam attrahimus quod patiẽti mẽbro ꝓximũ eſt ꝛ cõparticipãs: vt ſi in matrice fuerit materia ſitijs cruribus natibuſq; appoſitis illam attrahimuſ aut ſaphene phlebotomo. Q; ſi poſtq̃ in mẽbrum peruenit materia iã aliquãtulum tranſit tẽpus. ex ipa met membro exinaniẽda eſt quẽadmodũ in vigilatione. Si nãq; diutius ſanies fuerit imorata vene que ſub lingua eſt phlebotomo imminuitur: ꝛ quẽad modum ſanies ab exterioribus educitur per inciſionẽ.

De ſignificatione que ad mẽbri medelaꝫ ſumitur ex ipi⁹ debilitate ꝛ viribus. Ex debilitate ꝛ fortitudine mẽbri in eius medela ſignificatio ſumitur: qm̃ ſi mẽbꝝ radix ſit ꝛ initium: virtuſq; ab eo ad omne mittitur corp⁹: quale eſt cerebrũ ꝛ cor eparqz: aut cõis membris pluribus ineſt illi vtilitas vt ſtomachus ꝛ diaphragma: opuſq; fuerit medicamen illi adhibere: paſſiõis eius aut alterius mẽbri cã timẽduꝫ nobis ẽ ꝛ diligenter cauẽdum ne ſit medicamen qõ ipius diſſoluit virtutẽ ſemel: qõve nimio refrigeret frigore: neve medicamen ſit cuius qualitas incõueniens bẽatur mẽbro. Qõ quiõ eius ſemel diſſoluat virtutẽ: quẽadmodũ ſi epar mederi nob fuerit neceſſe: ꝛ ſtomachũ diſſoluẽtibus cũ emplaſtris diſſoluentibus admiſcẽda ſunt medicamibus retinẽtia ꝛ cõfortantia que iocũdi ſint odoris: quo mẽbrorum in ipis borũ virt⁹ foueatur. Et que mẽbrũ fortiter refrigerant vt ſi ſtomachus ꝛ epar natura ſint debiles frigide potum ꝓbibemus aque febris tẽpore accẽſionis ẽt ſi epar aduſtus fuerit febrib⁹. ne forte eorũ augeatur frigus. Unde ꝛ virtus diſſoluatur ꝛ infirmus pereat. Medicamina autẽ incõueniẽtia quẽadmoduꝫ fit ſi ſtomachus aut epar debiles ſint. Cauemus etenim patienti ſcamoneã propinare aut titimallũ. Et ſi ad medicamẽ cogimur laxans: aliquod aliorum admiſcemus quod illius temperet qualitatẽ ne forte ſtomaco noceat ꝛ epatis virtuti.

De ſignificatiõe que ex mẽbri ſenſus ſumitur bonitate. Cũ igitur mẽbrũ aliqõ ẽ cor que eminẽtez ceteris bz ſenſuz ꝛ adhibẽ medicamẽ op⁹ fuẽit eius paſſiõis cã nequa ꝯ ſemel illi medicamẽ apponemus ſed paulatim ꝛ multis vicibus: ne forte eius diſſoluatur virtus eo ꝯ illud nimiũ pungat ꝛ mordeat medicamen quẽadmodũ in oculorũ paſ-

UVA. BHSC. IyR_125_1

fionibus medicamē cuz stibio paulatim apponitur. Si autē multus non est mēbro sensus nec robustus ꝛ celer ꝛ medela adbibēda est fortis sine pauore ꝛ suspitione validum damus medicamē virtutis non timētes dissolutionē quoniaz mēbꝛ perfert ꝛ non leditur.

Caᵖ. 2ᵘᵐ. de cephalee. m. q̄ ex calore fit simplici sine mā.

e **Tquoniam** exposuimus quēadmodum assumenda sit via ad molliē daz cuiusqz mēbrorū medelam. si passio acciderit ꝛ certificauimus. hoc iam de singulorum medela mēbrorū expediemus ꝓpria si passioi illi acciderit. tenemusqz hac in parte semitaz quaz ad ipsorum passiones interiorum mēbrorū significandas ante preximus. Illic eteniz a mēbrorum incepimus animaliuz passionibus post que mēbra subiunximus vitalia post que passiones que ꝛ ciborū accidunt organis. ꝛ sic mēbrorum subdidimus genitaliuz morbos. Id circo itaqz hic ꝛ passionū que in mēbris fiunt animalibus sumemus exordiū ꝛ primuz de cerebri morbis ꝛ capitis a cephalea incipiētes. Dico ergo quoniā cephalea quedā cretico fit modo nec patiens est aliqua mouendus cura. quedaz febrē sequitur. quedam simplex est ꝛ minime quampiā comitatur passionē. Et que febrē sequitur ex magnitudine fit caloris. tantūqz ei⁹ medela fit. vt aque accipias ros. partē olei. ro. ʒ. aceti. iiij. diligenter mixta super caput effunde. aut pāno infuso lineo super caput pone. Et si tēpus est estas cuz niue refrigera. pedesqz fortiter frica. fascijs cruruz stringes lacertos. Emplastrizabis caput cū sandalo. aqua rosata portulace. macrelegi ac citroli. ꝛ super caput aqua distilla. in qua violaz decoxeris ordeū papauerqz in estate refrigeratā in bieme tepidā. Quod si ꝛ boc vigilie comittantur super caput lac emulge mulieris cui filia sit. Si aūt que cū febre est cephalea ex humore fit in stomacho concluso patienti squingibin propina cum aqua calida vomitūqz impera ꝛ stomaci ab huiusmodi humore purgationē. Et si cephalea ex totius corporis fiat humore. corpus hoc euacuare oportebit cū fructuū decoctione. Et si i febre propter cerebri fiat cephalea debilitatē caput ēplastris cōfortandum ē. vt eo quod ex sandalo fit albo cuz aqua distē perato rosata ꝛ calepbi. ꝛ talache ac sempuiue. aq̄ quoqz virge pastoris ꝛ similibus. Hec ē cephalee medele assigna°. q̄ febrē comitatur. Simplex aūt cephalea alia ex mala fit cōplexione simplici. alia cū mā ē. ꝛ nos a cephalee icipiem⁹ medela que ex mala fit cōplexione simplici calida ab exterioribus facta causis.

Capᵘᵐ. 3. de cephalee medela que ex calore fit solis aut ciborū vel medicaminum calidorum assumptione.

b **Ac in** cephalea primū oium fundenda ē sup caput oleum rosatuz recens cū aceto p cussum vini ꝛ aqua. ro. refrigeratis cum niue. fundē daqz hec frequēter. aut oleum ninifar vel calefi. Emplastriza aūt caput cum cucurbite rasura. ꝛ portulace. Calefiqz foljs ꝛ beielbalē diligēter tritis cuz modico vini aceto. ac aq̄. ros. Sandaloqz ꝛ catbemia alba sint oia refrigerata. Semē quoqz psilij cuz aqua. ro. ꝛ vini aceto pcussuz. refrigeratūqz medetur. Sit autem optimus. B. non oportere capitis puppim refrigerare. quoniam neruorū obest origini. Quotiēs aūt emplastrū calefiet frigidū imutab. faciesqz bec vna certe duabus. l. iij. horis. propinabis quoqz iulab patienti cū beserem aqua. ꝛ aqua ros. ac niue. Mala punica sugat. ꝛ ordei alfito vescatur zaccaraqz mundissima. ꝛ aqua. r. similibusqz. Salienus i cōpositorū libro medicaminū ait. quoniā que ex solis estu aut aeris frigore cephalea oritur. si acceleraueris curaz facile quiescit. si vero neglexeris ꝛ tēpus eius protelabitur. difficile deinceps curatur. Ꝙ si cephalea ex ciborum aut medicaminū calidorū fiat porrectione. phlebotomia acceleranda est ꝛ sanguis iuxta quod opus est educendus. patienti iullab cum semine psilij saliua detur. ꝛ semen portulac. Caput cū sandalo emplastrizetur. ꝛ aqua ro. cāphoraqz violam olfaciat recētem ꝛ ninifar. ꝛ omni quod in cephalea ex solis ardore diximus regimine disponatur. Porro cephalee que ex ebrietate fit cura ex eo sit sumēda loco quo de ebrietate diximus in primo huius secunde ptis ſmōe quo ꝺ saitatis dictum est custodia.

Capitulū. 4. de cephal'. mede. que ex calore fit simplici ab interioribus corporis commoto.

c **Jex mala** cōplexione calida cephalea fiat restringentibus ꝛ refrigerantibus vtēdū quēadmodū dictū est. ꝛ boc emplastrizetur caput emplastro. Assignatio eius. Sume rosarum violarū. ninifar. catbemie. ordei farina. cuiusqz. ʒ. iij. sandali albi papaueris. corticū arsunege semis. cuiusqz. ʒ. ij. mellilotꝛ ʒ. i. ꝛ. ʒ. tere oia diligenter ꝛ aquā infunde citroli ac lactucaꝝ modicoqz rosarū oleo ꝛ aceto ac locus emplastrizetur capitis egri. Emplastrū aliud. farine siliginee. catbemie. babunegi. aque lilel melech. lactuce seminis. papaueris corticum. ninifar. violarū cuiusqz. ʒ. iij. semis iusquiami. ʒ. i. ꝛ. ʒ. Cage. ʒ. ij. croci orientalis quartā. ʒ. trita oia diligenter cū aqua di stemperētur portul'. aut sempruiue aut lactuce vel cucurbite.

Emplastrū vtile ꝛ mitigās. papaueris cortic'. ꝛ foliorum. catbemie albe. ordei farine cuiusqz. ʒ. iiij. cortic'. radic'. mādragore. iusquiami semis. lactuce semis. cuiusqz. ʒ. ij. opij. ʒ. vsqz exagi. tere hec diligenter ꝛ cū. vini distēpera aceto ac locum cataplasma: aut certe superponatur atqz tpa cataplasmen̄ ꝛ caput. Aliud ordei suici seminis catbemie equales partes cū virge pastoris aqua distēpera ꝛ portulace citroliqz ac lactuce. caput emplastriza. ꝛ quotiēscūqz icaluerit imuta. Ꝙ si cephalea permolesta ē ꝛ grauissima nec ferri pōt. hoc appone emplastrum. Assignatio ei⁹. Sandali albi. sarcocolle. cuiusqz. ʒ. i. opij egyptiaci. obol'. ij. distēpera cū lactuce ꝛ queffare: aut sempuiue aqua intibeqz ꝛ citroli ac achar carabe. ſz ꝛ arnoglosse ꝛ locuz cataplasma: ꝛ super caput aut tēpora plūbi ponatur lamina quo arterie grauētur. Emplastrū aliud. aqua ro. ꝛ portulace ꝛ sempuiue succi. algee aqua ꝛ q̄ffare ac intibe citroliqz. achar carabe. ꝛ arnoglosse. ꝛ foliorū ceiesi. aduna aūt que te contigerit habere ꝛ aliquid olei adijce. rob'. dissoluens in eis cāphore modicū ꝛ lini pānū bis insusum tēporibus appone ꝛ qū incaluerit imuta. patiēs rosarū olfaciat aquā ꝛ aceto vini simul percussam in quibus aliqd opij dissolueris: aut grani opij pondus cū ninifar aut violarū oleo liq̄facti ꝛ modico lactis mulieris q̄ seminā bēat fetuz naribus instilletur. Ꝙdoret ēt sandalū ꝛ aquā rob'. cāphoraqz ꝛ ninifar ac violā recētē ꝛ rob'. bisqz similia: aquā bibat in qua rosa. viola. ninifar decoxeris opiū capiti cataplasmeꝫ cū aceto distēperatū: quoniā cephaleā bec mitigāt. Quod si minime sedatur hoc suppositorio patiēs sternutet. Assignatio eius. Sume maigge cucurbite sempruiue aquā ꝛ in panno cola: huic injce aliquid olei ninifar quod factū fuerit cuz cucurbite semine: aut seminis cucurbite oleū dulcis. respiretqz patiens ex eo lenticule quātitatē. Aliud aquā sempruiue ꝛ aquā rasure cucurbite ꝛ citroli equaliter sume tabasiri sextā ptis vnius. olei ninifar. ʒ. partē. lactis mulieris cui filia ē ad pondus oiuz. Ꝺisce oia diligenter ꝛ cāphore modicū dissolue simul ac iuxta quod opus ē naribus instillet. Suppositoriū nariū aliud validū ꝛ vtile. Sume cācrū fluuialē diligēter tritū ꝛ in aquā decoctū refrigeratūqz cū modico oleo semis cucurbite aut ninifar aut violarū ꝛ ad sufficientiā suppone naribus. Aliud vtile. spodij. ʒ. accare. cuiusqz. ʒ. ʒ. opij. amili. cuiusqz obolū. i. tere diligenter ꝛ cū aqua distempera ac i modū lenticule pill'a. ꝛ vnā naribus suppone cū oleo ro. ꝛ sempruiue aqua. Oportet autem te eius ligare crura cū fascijs ꝛ pedes pone in calida aqua: patiētēqz a motu ꝛ verbis reprime mītis ac ita graues fugiat voces. cibos caueat calidos ꝛ lac: somnū ēt para ꝛ quietē otiūqz. ordei cū iulab propina aquā aut iulab ꝛ squingibin simplex aut tamarindorū aquā cum iulab vel psilij semen aut portul'. cū granatorū aqua ꝛ iullab. ꝓdest ēt cephalee isti coriādri. ʒ. ꝓpinare. ij. diligēter triti cuz iullab aut aq̄ frigida. Cibū sit illi cucurbite mezauꝫ. massum cū granatoꝫ aq̄ ꝛ beberez. aut lactucaꝫ radices aut spinachias aut bleta amigdalarūqz oleū ꝛ q̄ffara viridē ac siccā. fluminis pisces lapidosos porrige. Et si virtus nō patitur ꝛ nulla est febris. pullos dabis gallinarū ꝛ taugos bisqz similia. De fructibus mala punica. persica nabatica. cacrelega. mora. pruna ꝛ sabatengū cū niue refrigeratuz. si tēp⁹ estatis est.

Capitulū. ʒ. ᵐ. de cephalee medela que fit cū materia calida sanguinea. sez ꝛ cholerica.

g **Jex** mala cōplexione fiat calida cū materia cephalea. ꝛ materia bec sanguinea fuerit ituē dum si virtus ꝛ etas iuuentutis status aut adolescētia adiuuerint. nec aliquid a phlebotomo prohibet. cephalica minuatur ꝛ iuxta quod opus fuerit sanguis emittatur ꝛ si sufficere bec videris. Sin saphenā niue ꝛ crurib⁹ scias appone palmo super cauillā. Et si patiēs puer est. collo sciā applica aut curibus. Et si quidē cephalee tēpus sit prolixius ꝛi capitis prora. pectorali sitiam imitte aut venā que in puppi ē capitis minue. Quod si in puppi fuerit capitis a frōte illum phlebotoma. prius tantū corpore cū laxato purgato: cephalicāqz minue quo materia in cōtrariū trahatur eius loci q̄ morbus laborat. Behinc omnibus vtere emplastris ꝛ instillationibus ac nariū suppositionibus que in precedentib⁹ ce

UVA. BHSC. IyR_125_1

phaleā ex mala cōplexionē calida patienti disposuimus. Ciba aūt illū mezauro ꝛ lēticula decorticata cū aqua granatorum aut beserem: fructibus vt prunis. iuiub. malis punicis persicis ꝛ similibus. Cū aūt ex cholerica est materia cephalea vtendū erit patienti phlebotomia sanguinisq; parua extrahatur ꝙtitas. quoniā cholera cū sanguine euacuatur ꝛ calor iminuitur. lz a sanguie cholera sit discreta. post hoc cartatico cholerā deponēti rubeam vtēdū. vt mirob. tamarindo. ꝛ cass. f. decoctione. Assignatio eius mirabolanorū citrinoꝝ sine ossul' tunsorū. tamarindi mectici. cuiusq; ʒ. xx. in duab⁹ aque lib decoque. donec. ad. x. descendat. ℨ. ꝛ diligenter fricacola super cass. f. ℨ. secundoq; confrica. ꝛ super hec pōe amigdalarū dlciū olei exagiū ꝛ ppia calz. Assig° alia fortior. Prūorū magnorū dlcium poma. xxx. tamarindi noui ꝛ a granis purgati villisq; ʒ. xxx. decoque in tribus aque libris donec ad. iii. reuertatur. ℨ. tunc colato mite zaccare. ʒ. xx. diagridij assati ab obolo. j. vsq; ij. iuxta qō opus videris. propinaq; tepidum. Aut certe robuz accipiat prunorū cū diagridio roboratum. aut bibat ros. cū squingibin aut aqua lebelabi. vel ex hac sumat decoctiōe quoniā cholerā emittit. r. Assignatio eius. Sume mirob. citrinorum purgatorū ꝛ tunsorū. tamarindiq; cuiusq; ʒ. xv. prunorū dulciū magnorū. iuiubarum siccarum cuiusq; ʒ. xx. fumiterre. ʒ. x. rose rubee. viol'. absinthij greci. cuiusq; ʒ. v. coque oia in. iij. aque. lb. donec ad. x. redeāt. ℨ. Tūcq; colato supinjice aloes. ʒ. exagiū. ꝛ. ʒ. obolū. scamōee. proderit eim. Euacuato aūt patiente iam tūc emplastris vtere ꝛ cataplasmatib⁹ infusiōibusq; quas diximꝰ in cephalee que ex calore fit medela. Caueas aūt caput aliquib⁹ emplastrizare anteꝙ corpus euacues ꝛ optie purges. hoc eteim cephaleā augeret: eo qꝙ medicamē ab omni attraberet materia corpore ad caput vel ad cerebrū. fieretq; in eo apostema nocumētumq; sequeretur maius.

Capitꝰ. 6ꝰ. de cephalee medela que ex mala fit complexione frigida simplici.

Ephalee q̄ ex mala frigida simpliciq; oriť cōplexione medela ē: capiti aq̄ instillare in qua camomillā. mellilotū. ac artemisiaz decoxeris. Sansucūq; ꝛ nemamū ac satureiam ꝛ trifolium sibum quoq; armenicū ꝛ ciclamē: obuieťq; aque vaporibus in qua medicamina hec fuerint decocta: fruſtūq; illi immergat epatis ꝛ loco apponat. Intret aūt balneū: olfaciat maiorana. nemamū ꝛ sibum. liliū. muscum. gendebedestū. sunizum. iausirū. Opz aūt medicamis virtutē ꝛ debilitatē in calefaciēdo ad passiōis vim ꝛ debilitatē conferri. Si autem instillatiōibus his nō mitigatur hoc emplastrizetur emplastro. qm̄ cephalee que ex simplici fit frigore medeť. Assignatio eius. Babunegi. melliloti. cuiusq; ʒ. v. foliorum laurt. nemami. sansuci. sibi armenici. cuiusq; ʒ. iij. zafrani. ʒ. j. eusorbij ℨ. ʒ. terantur omnia diligenter ꝛ cum marcemusi aqua distēperētur. aut nemami. aut pigani. Sed ꝛ si calefacienti caput ceroto empl'izaueris ꝑdest. Ceroti assigna°. Cephalee q̄ ex frigore fit vtilis. Sume nemamū. marcemusum pigamuz viridia ꝛ eorū aquā equaliter exprime. cere rube. ʒ. iij. oleorū. ʒē bazi susani ꝛ pigani cuiusq; ℨ. ʒ. ceram in his liq̄facies olis ꝛ i mortariū proijce succosq; paulatim appone ꝛ pistello cōmisce. Bebinc pānum intinge lineū ꝛ capiti appone tepiduz emplastrizabis etiaz caput si cephalea ex mala fit cōplexiōe frigida sine materia hoc emplastro. Assigna° eius eusorbij colūbarū fimi piperis equales partes diligēter tere ꝛ cū aceto distēpera ac caput illinias. Aliud ad idē costi candari. sibi armenici. cuiusq; ʒ. iij. mirte mūde. aloes gūme pigani'casforei. cuiusq; ʒ. ꝛ. ℨ. eusorbij. ʒ. opij. obolos. iiij. tere oia diligēter ꝛ cū nemami aqua distēpera aut sansuci ꝛ caput cataplasma. Et si frigiditas magna est. iausiri. ℨ. ʒ. adō musci. ℨ. obolum proderit enim. Sed ꝛ si patientē hoc sternutes medicamine proderit ei. Assigna° eiꝰ mirre aloes. cuiusq; ʒ. ꝛ. ℨ. Sunici. busasi in al' visasi. cuiusq; ʒ. ꝛ. ℨ. sequebigi. iausiri. ʒa frāi. ℨ. ʒ. Satureie fersiace. ʒ. ij. musci. ℨ. obolū. fellis cubegi ꝛ gruis. cuiusq; quartā. ʒ. tere oia diligēter. ꝛ cū sabadenegi aq̄ distēpera. ac in modū lenticule pilla ꝛ naribus istillabis granū in marzemusi aqua liquefactū. Suppositio quoq; que fit paralisi ac faciei contorsioni ꝛ gargarismata que illic prosūt hic quoq; vtilia sunt. Quod si adhuc cephalea non quiescit aquā da illi radicū. Assignatio eius cortices radicis. apij. ꝛ feniculi cuiusq; ʒ. x. semen apij. anisi. seminis feniculi. cuiusq; ʒ. v. masticis spice nardi. cuiusq; ʒ. ꝛ. ℨ. felitbe. asari acori. rasani. cuiusq; ʒ. ij. radicis addechari. ꝛ foliorū eiꝰ. cuiusq; ʒ. iij. vue passe tarse mūdate. ʒ. xxx. Coque oia in tribus aq̄ libris donec ad libā redeat ꝛ cola ꝛ sume de eo singulis die bus. ℨ. iiij. cū amigdalarū dulcium oleo ꝛ amararum cuiusq; ʒ. i. ꝛ bibatur tepidum. ꝛ si nimium fuerit frigus confricetur in eo socrite exagiū. Quod si cephalea ex aeris est frigiditate inungatur oleo pigani caput i quo aliquid cōfractum sit eusorbij si quidē frigiditas valida ē aut oleū maiorane vel laurinū. aut belbetelchadare quodcunq; presens fuerit: que si nō būeris patēti vinū propina vetus in quo semina decoxeris cū apio. aniso. ꝛ feniculo. Et si ex frigide aque potu cephalea facta ē: patēti vinū propina albū tenue in quo pauca sit pōticitas. qm̄ dolorē sedabit. lz ꝛ cephaleaz mitigat que ex humore fit malo in stomacho posito siue cuz calore fuerit. Tēperat eim: ꝛ eim emissionē faciliat. Sit autē cibus ciceris aqua cum oleo oliue ꝛ aneto ꝛ cinamomo ac cimino. galengar. aut reficiatur cuz oliue oleo ꝛ muri. satureia nomico. in al' cimino. ac emedano. Que si nō fert pullis colūbarū iā assurgētibus cōditis cū his que diximꝰ. Caueat porro ciborū esum frigidorū. vt lac ꝛ pisces: cibos quoq; euaporantes ad caput. vt nuces. sabadanegū. erucā. croceuz. vinū ꝛ vetus. piganum. hisq; similia. Hoc nāq; regimē vtile ē ideo qz attende ꝛ intellige.

Capitlm. 7ꝰ. de cephalee medel'. que ex mala fit complexione frigida cum materia phlegmatica vel melancholica.

Si cephalea ex mala fit cōplexiōe frigida cū materia phl'atica: tunc in eiꝰ cura a phlegmatis nobis incipiēdū ē euacuatiōe cū pillulis byere aut pill'is caucani. si tēpus virtus ꝛ etas adiuuēt: ꝛ vti poterit post humoris ematurationē ꝛ subtiliationē. Q; si būor subtilis non ē. subtilia cum radic̄ aque addito charue oleo ꝛ amigdalino amaro vt bibat hoc. iij. aut. v. diebus. ꝛ post hec pillule quas diximus laxātes porrigantur. ꝛ si proderit hoc. Sin byerā galieni bibat necessaria quātitate: ꝛ post hoc gargarismis byereficare vtatur cū squingibin aut cū sinapi. aut achar charae cū melle: deinceps empl'is vtēdum ꝛ instillationibus quas diximus in cephalee cura q̄ ex frigida fit cōplexione. Assuescat aūt huius dominus passionis aloes pillulas ꝛ aureas singulis hebdomadibus semel aut bis quoniaz prodest. Cibus eius if sit quem in cephalee frigide diximus regimine. Et hec ē assignatio empl'i vtilis cephalee frigide q̄ vetus est. Piperis albi. eusorbij recentis exagium. j. columbarum fimi. ij. tere diligēter ꝛ cum acerrimo distēpera aceto. caputq; emplastriza prius abrasuz: ꝛ si cum trocisciscaucubi fricatis cū maiorane succo: sed ꝛ si pionia cum l'ansuci aq̄ caput cataplasmaueris prodesť ꝛ sinapis cataplasmatio ad eadem valet. Instillabis autez naribus eius succū artemisie foliorū. femequesti foliorū succū similiter cū marcemusi oleo sed ꝛ sabirtū cōius cū oleo violarū vel cū cucumeris agrestis succo adiecto puelle lacte: prosunt enim hec cephalee cronice que gallea vocatur. Emplastrū quoq; aloes ꝛ olei ros. cum vini aceto vz. Assignatio. pill'arū aloes que cephalee medētur phlegmatice. Sume aloes. ʒ. vj. mastic̄. iiij. turbit. x. ros. rubee. iij. tere cribra ꝛ distēpera. ꝛ fac pill'as quasi ciceris granū carūq; poculū a. x. vsq; ad. xiiij. eunti dormitū. Assignatio. ēt pill'. aliarū vtiliū. mirobolani kebuli. ʒ. ij. aloes oboli. iiij. mastic̄. anisi. cuiusq; obol. i. ꝛ. ℨ. trita diligenter distēpera cū opij aqua ꝛ pill'a. ꝛē plena potio sumēda cū aqua tepida. Assignatio alia pill'arū vtiliū cephalee phlegmatice. turbit. ʒ. i. ꝛ. ℨ. byere ficare. ʒ. i. cologntide adipis. sal' indici. cuiusq; ob. ij. scamonee. anisi. xiloaloes crude. cuiusq; ob. i. trita diligenter distēpera cū aqua ꝛ pill'a. est aūt plena potio. emplastrizabis autē hoc empl'o. maxime si cephalea vetus est ꝛ ex humore frigido ac grosso. Assignatio eius. eusorbij. buraci albi. pigani agrestis. cuiusq; exagi. ij. bermeli. cbaldeli albi. cuiusq; exagi. i. tere diligenter ꝛ cum sansuci aqua distēpera ac caput cataplasma. Et si cephalea propter aeris est frigiditatē oleo seddabi caput inunge in quo olei laurini parū addideris. Et oz eos qui phlegmaticā patiūtur cephaleam humidāqz oi illo vti regimīe quod cephalee disposuimus que ex frigido oritur. emplastris. ſ. ꝛ instillatiōibus post euacuationē ꝛ clistere valido cibis quoq; calefac ētibus ꝛ desiccātib⁹. Assignati⁹ al'. ad cephaleā veterē ex frido phlegmate que fit capite abraso. Sume palmā salis iereſi vel iasiri ꝛ cū aqua lb. distēpera ꝛ bēnā cū ea ꝛ cataplasma caput nocteqz tota dimitte quoniā sanabitur. Alia cephalee veteri. Cucumeris agrestis. succi. bacburmaris. nitri. equales partes. terе diligēter ꝛ naribus insuffla. Sed ꝛ si cū lilij oleo distēpere tur ꝛ nares cataplasmētur. prodest. Et si cubebe teras ꝛ cuz aqua distēperes rosata: ac cataplasmes super verticē: cephalee prodest frigide. Sit aūt regimē patientis cephaleam ex pblegmate ꝛ būiditate q̄le ꝛ eorū q cephaleā ex frigido pa-

UVA. BHSC. IyR_125_1

tiuntur.in emplastris.instillationibus.nariū suppositionib⁹ euacuationibus clisteri valido.Cibis quoq; calefacientib⁹ ⁊ deficcantibus. Q si cephalea ex melâcholica est materia aut pblegmate ⁊ cholera nigra. patienti decoctio propinetur agarici.oleū respiret violarū.misceaturq; oleū lilij aut ninifar cū oleo narcisci:aut sansuci.instilleturq; capiti aqua in qua violā.nenufar.camomillā.melilot.badernebinā ⁊ sabdi folia.gariofolum.satureiāq; decoxeris. Sit huic cibus agnozū caro galline cū espidabago cōdite leuicturq; cibus. Et hec est decoctionis que cephalee vtilis ē ex melia cū qua pblegma est assignatio. Sume mirob. kebuli.indi. cuiusq; ʒ.vij.bellirici.emblici.ireos radicis. cuiusq;ʒ.ʒ.iiij. vue passe optime ⁊ a granis purgate.ʒ.xxx.sticados.arnoglosse. cātorionis subtilis.bēbe gafete.polipodij tūsi.cuiusq;ʒ.iij.ʒ.epithi ʒ.v.agarici.semis apij.cuiusq;ʒ.ʒ.ij.masticis.sadegi indi. cuiusq;ʒ.ʒ.i.ȝ.ȝ.decoque oia in.iiij.aque ℔.donec ad libā rede at colabisq; ⁊ cōfortātia hec superinijce. Assignatio eorum turbit.ʒ.i.agarici. byereficare cuiusq; obolos.iiij.adipis bā tali.petre lazuli.salis naste.cuiusq; obolos.ij.hec super decoctioné mittantur ⁊ bibenda aſter.Quod si volueris que confortent pill'.ante decoctionē transglutiende sunt. deinde decoctio bibatur.

Capitulū.8.de cephalee mede.que ex oppilatione oritur ⁊ ventositate.

q **Um autem** ex oppilatione fit cephalea. si oppilatio ex humore fit grosso mederi oportet omnibus curis ⁊ regiminibus quas in cephalea diximus pblegmatica.Q̄ si oppilo ex apostemate fiat tunc apostematis illius cura est adhibēda quēadmodum in apostematum curis cerebri assignabimus. Cephalea vero que ex ventositate accidit opimentū distendēte cerebri ⁊ caput cū his que ventositatē dissoluunt curanda est vt instillatione aque i qua camomilla cadit.melilotū queraffū.Rasianegū ⁊ semen vtriusq;.ciminū.satureiam.marcemusiz.anet.⁊ bis cataplasma caput cū pāno.ſ. aque huic infuso ⁊ oleo in quo ciminū.satureiam.⁊ apij semā decoxeris patientisq; naribus banc infusionē instilla.quoniam ventositati medetur. Assignatio eius aloes.mirre.arsu nege.condisi cuiusq;ʒ.i.croci. leucopiperis. iansiri. cuiusq; ʒ.ȝ.musci.obolū.i.oia tere diligenter.⁊ cuʒ maiorane aqua distempera.ac pillas fac paruas ⁊ instillabis naribus quum opus fuerit.a grāo.i.vsqʒ.ij.cū sāsuci aqua:olfaciat aūt marcemusum proprie.quoniam ex ventositate cephalee medetur grosse. Qui enim huius assuescit olfactionē bac nō molestabitur cephalee spetie.Sternutatio quoq; eidem prodest ⁊ illi cephalee que ex vaporibus est multis ad caput ascendentibus.Cephalea autē que fit ex fastidio putrido vomitu cū calida curatur aqua.⁊ sopore longo. solutioneq; cum electuario sasarbani in al' barbarani ⁊ calide aque cataplasmatione.Q̄ si cephalea bic roborat̄r capiti calidā infunde aq̄ plurimā.⁊ in naribus lanā pone que oleo intincta sic calido Et huic passioni sautbū sume aut mumiā.castoreum.cufor bium.liquefacias medicamina bec cum zembaci oleo.⁊ naribus instilabis.

Capitulū.9.de cephalee medela que ex būore fit in stomacho posito.

e **T qum** cephalea ex humore oritur qui i stomacho est.tūc vomitu vtendū cū medicamine quod illū purget humorē.Si humor cholericus est cum squingibin ⁊ ordei aqua ⁊ modico sale.aut semine melonis ⁊ sermaco.ac cbabezi: ⁊ aneti semine diligenter trito cū squingibin ⁊ aqua calida.piscibusq; recentibus melonibusq; ⁊ atriplicibus ac cbabezis comestis postq; sgnbin cum aqua bibatur calida ⁊ cuomatur.cholerā emittunt rubeam. Ait probus Hal.cui cephalea ex cholera est rubea in stomacho inclusa si sponte vomat cephalea recedit statim ⁊ ait rursus.boibus quibusdā cholere in stomacho adunantur.⁊ capitis bis dolores fiunt.nisi forte singulis accelerēt comedere diebus anteq̄ dolores moueantur.horū medela vomitus est cum aqua calida ante prādiū si facile illis fit.accelerent aūt prādere citos bonorum chimorū materiā in stōacbo generātes quos paulatim sumant. Necvero huiusmodi hominē famē ferre expedit.vtaturq; aloes infusionibus quo stomachus eius a choleris purgetur. Assignatio.eius sume assunegi.ʒ.vij.rose rubee.v.semen intibe.aquesuchi.cuiusq;.ij.fumiterre.mirob.citri.cuiusq;.ʒ.x.Bandaredi. sebabe. cuiusq;.iiij.vue passe optīe.ʒ.xx.tamaridorū.xx.i al'.x. Sup bec libras aque. vj.fūde.⁊ tēperato decoq̄ igne donec.iiij.pseficiat.⁊ ab igne depositus in vitreo pone vase ad solē die ac nocte in loco mundo.Ex hoc singulis sume diebus.ʒ.iij.cuʒ aloes epatice.ʒ.bibat hoc tribus vsqʒ.v.diebus cuʒ quethbire .ʒ.ʒ.⁊ amigō dulcium eiusdez ponderis oleo.Sit aūt cibus post hec pulli gallinarū cū cirabago conditi.aut romania.⁊ amigdalino oleo. Sed ⁊ squingibin vtaris zaccarco in būc parato modum.manifestissime proderit. Squingibin assignatio.choleris que in stomacho sunt.Sume semen intibe aquesuchi ⁊ fumiterre semē.rose rubee purgate optime cuiq;.ʒ.x.superinice acerimi aceti.lib.v.aque suauis lib.ij.hec in lento decoq; igne donec medium tātum fiat ⁊ tunc proijce super hoc zaccare mundissime albe triplum ⁊ coque ac spumā sume.deponēsq; de igne.ʒ.iij.aloes epatīc optime triti adde sic in vase repone.⁊ qū opus fuerit vtere ꝓpinabisq;.ʒ.x.vsq; .xv.⁊ cum aqua frigida. Utere etiā bis pill' quoniam stomachum a cholera purgant. Assignatio.earū.miro.citrini.ʒ.v. rose rubee optime purgate.iij.ʒ.diagridij.i.tere oia diligēter ⁊ cum aqua distēpera ac pill'.dabisq; ō eis.ʒ.i.ȝ.ȝ.bibet post eas fumiterre aquam expressam ⁊ dispumatā a quadrante libre vsqʒ trientem cum.x.ʒ.zaccare.Sed ⁊ si illum fluxū fecerit cum mirob.⁊ tamarindorū.absinthijq; decoctione proderit.Euacuato hoie tunc emplastra adhibēda erūt.que cephalee ex calore vtilia assignauimus.ēplastris q̄ caput purgant confortant ⁊ a superfluitatum susceptione arcēt emplastriza. Assignatio emplastri quod caput confortat.Sume rosarum.sandali albi.cuiusq;.ʒ.iij.caquie. bezaʒi. cuiusq;.ʒ. j.terre armenice.ij.tere oia diligēter ⁊ cum arsunegi aqua infunde ⁊ chalesi ⁊ virge pastoris ⁊ aq̄ virgarum rose aut tala be.aut aq̄ foliorū vitis bisq; similibus que membrum cōfortāt ⁊ supfluitatē cholericorum arcēt susceptionē. Opz ēt crurum stringi lacertos cū fascijs.pedes quoq; fricari quo ad inferiora trabatur mā. Ait aūt.H.in libro quē de sanationis edidit cautela.Si cuipiā cephalea ē cholerarum cā que i stomacho nascūtur:mane illi porrige sorbitionē laudabilē que ex panis simile fiat medulla cū granatorū aq̄ muzorū.Stomachum nāq; ꝓfortat ⁊ cholerā reprimit rubeā: moraturq; sorbitio hec in vētre eius pp mala punica:accipiat itaq; paulatim nec ad eius stomachū cholere defluēt nec cephalea illi accidet.Probauimus āt nos quoq; ⁊ precepimus patiēti citonia aut ponticū quid comedere.⁊ cephaleā mitigabat bāc nec fiebat illi.qm̄ stomaci os forte erat:vnde ⁊ choleras nō suscipiebat.Opz aūt pontica bec cum cibis miscerī quo cum eorum mora in stomacho manēat:paulatimq; transmittantur. Et refert.H.in epidimiarū expositione.qm̄ sano cuidam cephalea sine mālfesta accciderat cā:hoc quoq; ex acutis factū est supfluitatibus q̄ in stomachū adunate sūt.Jmperauit patiēti dare calidū panē vino infusum paruʒ mixto Cibus eteim bic tēperati ē caloris:vnde ⁊ illas temperat superfluitates digestionēq; earū a stomacho adiuuat.

De cephalee medela que ex pblegmatis fit humore in stomacho adunato.Qū autē ex būore pblegmatico in stomacho cōcluso cephalea fit patiēti inducēdus ē vomitus cū radicibus icisis ⁊ squingibī melleo infusis cū aneto ⁊ sale iasiri vel iteresi.ac cū piscib⁹ salsis.prohibito patiēti ab aque potu per horaz.post hoc squingibin illi propinetur cū aqua in qua fugiles decoxeris ⁊ anetū:dabisq; illi medicamia vomitū vrgentia vt bec. Assigna° ei⁹.Sūe fugilū.eruceq; semia eq̄r tritaq; cribra ⁊ cuʒ melle distempera ⁊ cū aqua confrica calida ac modico sale ⁊ potū da vomitumq; cū pēna sisami oleo infusa:vel digitis prouocet ⁊ ad stomaci studeat purgationē:quo purgato bibat deinceps mellicratē aut mellis syrop.cū aqua frigida aut vini ribani modicū aqua mixti loto prius ore ipso vino. Sumat ēt pill' que caucanice vocantur ⁊ byere pill' qm̄ vtraq; buic medētur cephalee. Sed ⁊ si triffē.minoris.ʒ.ij.mixte cum.ʒ. byere ficare exagi.singulis diebus accipiet proderit. Sed ⁊ byera cū mell' pistata prodest.Si sumatur singulis ex ea diebus exagi.ij.tribus diebus:purgat etenim ab infixo stomacho pblegmate.Sed ⁊ condita mirob. prosunt ⁊ aloes pill'. si tribus diebus ex eis cū aqua ea.exagiū sumatur sōni tēpore.pill' itidē auree si de eis.ʒ.ij.sumātur ⁊.ʒ.cū aqua ea.stomachū a pblegmatico purgāt humore. At si cephalea nō mitigatur sed stat byerā da archiginis cū epithi ⁊ salis indici decoctione.Et bec byere pillarū est assignatio ad hec vtique stomaci pblegmaticū purgāt humorē.Sume turbit albi ⁊ rasi .ʒ.ij.byereficare.ʒ.iij.mirob.keb.⁊ salis indici. cuiusq; ij.adipis colognē.i.seminis apij.ʒ.ʒ.tere oia diligenter ⁊ distempera ⁊ pill' dabisq; de eis.ʒ.ij.ȝ.ʒ. vsqʒ.iij. Assignatio. pill' aloes.que pblegmati stō infixo medentur.Sume mirob. keb.turbit albi ⁊ rasi.cuiusq;.ʒ.v.rose rubee purgate.iiij.ma-

UVA. BHSC. IyR_125_1

stic̄.ij.aloes epati.x.trita oia diligenter distempera ꝛ pill'.da/bisꝫ de eis exagi.eũti dormitū. Aloes infusionis assignatio que cephalee prodest ex phlegmate stomacho infixo. Sume apij ꝛ fenicli.radicē cuiusꝫ.ʒ.iiij.mastic̄.spic̄.nardi.anisi cu iusꝫ.ʒ.ij.assari.carpobalsami.cuiusꝫ.iij. Selibe rosarum. xiloaloe.balsami.cuiusꝫ.iiij. piretri.ij. absinthij greci.ʒ.v. Coque oia in.vj.℔.aque done ad mediū redeant ꝛ in vase repone vitreo ad solē die℔.iij.sumaturꝫ de eis singulis die℔.ʒ.iiij.cū.ʒ.i.aloes epatice. Assigna°.aloes infusiois alia.ab sinthij greci.ʒ.v.assari.iij.masti.pice nardi.piretri.cuiusꝫ.ʒ. ꝛ.ʃ. keb.ʒ.iiij. coloquint̄.ij.contritas. seminis apij. feniculi. cuiusꝫ.ʒ.iij.funde sup hec oia calide aque.℔.iiij.ꝛ ad solez pone die ꝛ nocte in loco mūdo.propinaꝫ de eis.ʒ.xl.cū aloes epatic̄ exagiū.ꝛ amigdalaꝝ dulciū olei.ʒ. Sit aũt post ℔ cibus espidabagi ius cū agni carne parui:ſꝫ caro non come datur.ꝛ pullis colūbarū iam assurgẽtibus.aut ciceris aqua ꝛ bis similia.post que vinū bibat ribanū mixtū ꝛ huiusmōi hois stomachuꝫ emplastrizari expedit cū emplastris calefa cientibus ꝛ subtiliātib⁹ quo phlegmatis arceatur generatio hoc emplastro. Assignatio eius. Secci.rameci.laudani.xilo aloes crude.cuiusꝫ.ʒ.iij.rose rubee optime purgate.ʒ.iiij.spi ce.mastic.cuiusꝫ.ij.muſci.obolū.j.tere oia diligenter ꝛ cum nemani aq̄ distẽpera aut sanſuci.ꝛ stomacbū empl'iza vacuum cibis patiẽtemꝫ piper impera olfacere ꝛ cōdisum ac al ceri ciminūꝫ ꝛ sumizū:ac sternutet cum bis.respiretꝫ blitis aquā ꝛ maiorane ꝛ fautenegi qñ prodest.

De cephalee medela que ex cholera fit nigra in stomacho concluſa. Et si q in stomacho est humor cholera fuerit nigra vomitu vtenduꝫ ẽ cuꝫ his que in cephalee cura que ex phlegmate fit ꝛ cholera nigra dixim⁹. Beturꝫ illi epithimi decoctio ꝛ agarici ac sti cados pill'e ꝛ aloes infusio que melancholie prodest.ꝛ si hec non prosunt byerā.ℌ.porrige aut ruffini. Et hec ẽ infusi onis aloes assignatio que cholere medetur stomaci nigre. Sume mirob.kebuli ꝛ indi.cuiusꝫ.ʒ.x.absinthij greci.v.se chabe bādaredi.gafere herbe.sticados.badernebinc.folioꝝ origani mōtani.cuiusꝫ.ʒ.iiij.gariof.tunſi.ʒ.j.sadagi indi .ij. arsenigi.ellebori nigri.mastic̄.spice nardi.cuiusꝫ.ʒ.j.ꝛ.ʃ. lig ritie radicē rase ꝛ tunse.ʒ.v.polipodij.ʒ.iiij. Coque oia cum v.℔.aque optie ꝛ ad solē poatur ꝛ propina de eis singul' die bus.ʒ.iiij.ꝛ mitte desup aloes epati.ʒ.j.agaric.obol'.iiij.ꝛ in stilla desup amigdal' dulciuꝫ olei.ʒ.j. Sticados pill'.assig° ad cadē vltiuꝫ.sume mirob.kebuli ꝛ indi .aloes epat. ea ꝫ.ʒ. iij.agaric.ʒ.iiij.epithi.cretici.sticados ea ꝫ.ʒ.v.bātali adipis ʒ.ij.ꝛ.ʃ.ellebori nigri.ij.tritaꝫ omnia diligenter distempera cū badernebine aq̄.ꝛ pill'.dabisꝫ de eis.ʒ.ij.ꝛ.ʃ.vsꝫ.iij.iux ta patientis fortitudinē ꝛ debilitatē. Qꝫ autē eiusmodi bo minē regi regimine vtili bis qui cephaleā ex cholera patiun tur nigra vt edoꝝ extremitatibus ꝛ agnorū pullisꝫ pingui/ bus ꝛ simile pane. ouorū vitell'sorbiliū. sorbitioneꝫ que ex tritici fit medulla.ʒaccara ꝛ amigdalarū oleo ac vuis passis aut persicis.amigdal'.ficubus siccis.similibusꝫ. Caueat aũt cibos cholerā generātes nigrā ꝛ aqua balneetur dulci ꝛ tem perati caloris balneo.deturꝫ ei quotidie squingibin.ʒaccare ʒ.ij.cū epithi.exagi.i.triti diligēter quoniā prodest.

De cephalee medela que ex humoribus fit in stomacho concluſis. Qꝫ si humo res in stō varij sunt cholerici.melācholici ꝛ phlegmatici pa tiens vomitu vtatur post ciborū repletionē variorū.aut pisci um recentiū ꝛ salsorū.fugilū.ℌmaci.melonis.olei sinapis. na sturtij.similiūꝫ ꝛ squingibin cū aq̄ bibat ca.in qua anetum decoxeris ꝛ radices.hoc autē faciat si tēpus estas fuerit aut autūnus in septimana bis aut semel.qō si ver fuerit aut biēs decoctionē hanc illi propina:quoniā humores deponit vari os. Assignatio eius mirob.keb.ꝛ indi ac citrini. cuiusꝫ.ʒ.x. violarū.iiij.ros.ʒ.vj.sene ꝛ fumiterre.zerefari.cuiusꝫ.v.belli rici. ēblici.cuiusꝫ.iiij.prunorū.iuiubarū cuiusꝫ poma.xx.fi cus albas incisas.x.vue passe.chorosanice optime purgate. .ʒ.xx.tamarindi a granis purgati.xv.secbabe.bādaredi. ga sere berbe.borraginis.liquir.radic̄.rase ꝛ tunse.cuiusꝫ.ʒ.iiij. sticados.camedreos camepitheos.turbit.bessaigi.tūsorū.se minis intibe.semis aquesuti cuiusꝫ.ʒ.iij.semis apij. anisi se minis.badernebine semis fellemeci.in al' fememeci. cuiusꝫ ʒ.ij. Coque oia i sex aque ℔.donec ad vnā redeat. colabisꝫ de ea.ʒ.x.ꝛ bec illi roborantia addes. Sume turbit albi rasi ʒ.i.agaricū.byereficare.cuiusꝫ obolos.iiij. coloquint̄. adi pis quartam.ʒ. salis. naste obolos .ij. diagridij semis obo lum. Tere omnia diligenter ꝛ super decoctionem proijce ꝛ mane tepida bibatur.

Cap⁹.x.de cephalee medela que ex percussione fit aut casu super caput.

c **Si autem** cephalea ex percussiõe aut ca su super caput cõtingit.accele/ randus prius est a cephalice phlebotomia.sanguiſ/ qꝫ iuxta quod opus est educatur ꝛ virtus consulat. Qō si propter etatē sāguinis minutio ꝓhibetur ꝛ virtutē tēpusꝫ: clisteri vtaꝝ acuto si febris nulla sit. Sin clisteri vtatur molli materiāqꝫ trahat ad inferiora.ne forte ad locū influat patiē tē. Sebic loco aquā istillet in q̄ mirt⁹ ꝛ cipressi nuceſ decoxe rit ipaqꝫ caput cataplasmet. Emplastriza āt caput cū arba lo ꝛ mirto ꝛ cipressi foliis diligenter tritis cū modica terra armenica.ꝛ sic lanam capiti superpone que oleum ebibit ro sarū tepidum. Caueat solē ꝛ balneū ꝛ vinū.iram calidos ci bos ꝛ cephaleaꝫ capitis mouentes.vt nuces carnabū.erucā baderugū.vinū forte.ꝛ vini robū.vuas passas nimiū dulces Emplastrizet etiā caput boc emplastro qñ vtile est. Assigna tio eius:sume terre armenice calami aromatici.ʒ.v.camomil le.aque lilelmelec.cuiusꝫ.ʒ.ij.mugatbi.iij.aloes.mirre pure cuiusꝫ.ʒ.iiij.masti.ʒ.v.tere oia diligenter.ꝛ cū aqua mirti di stẽpera ac loē emplastriza. Et boc quoqꝫ emplastrū vtile est Assignatio eius.mutilegi in al'mirti cipressi nuc̄.camomille mellilot.calami aromatic.cuiusꝫ.ʒ.v.cortic.candari.ij.rose rubee.ʒ.iiij.decoqꝫ oia in iure aliquo ꝛ caput cataplasma.ac instilla tepiō. Emplastrū aliud casui sup caput vtile. Aque calefi.ꝛ aque atbali.tere armenice.melliloti.rosarum olei.p tes sume oia simul percute ac caput cataplasma quoniam ꝓ derit. Et si mirtum teras viridē.ac cōdieris cum nacbue mo dico.caputqꝫ cataplasmaueris māifestissime ꝓderit. Qō si intellexeris cerebri operimento expercussionē aut casu apo stema inatum oportebit capiti oleū instillare rosarū tepidū ꝛ vini acetum. Quod si os cōfractum ẽ.ꝛ operimētū discoop tū quod cerebꝛuꝫ circūvoluit comitaturꝫ boc dolor grauis oleo rosato acetū nō inisceas sed rosatum olīz purū instilla tepidū.aut camomillat.caueatqꝫ solē patiēs:ꝛ balneū.vinuꝫ ciboſqꝫ pungentes. Et si cepbaleam vigilie comitantur. tūc oleū instilla violarum.aut ninifar tepidū. Et si ab inde men tis acciderit cōfusio caput cum eatbemia.ꝛ ordei farina.viol' oleoqꝫ rosato ac modico aceto emplastriza. Et sciendus tibi est.nos ole o rosarum acetū i misceremus in cerebꝛi ꝛ operimenti eius apostematibus quo rosatū oleū ad cranei penetret ite riora ꝛ per acetū ingrediatur ipsius subtilitate:nisi q acetuꝫ apostemati prosit neqꝫ mitiget neqꝫ dissoluat:nec in calidis nec in frigidis apostematibus. Ꝯimur aũt eo in apostema/ tibus frigidis cum euforbio ꝛ alijs calidis.

Cap⁹.xj.de cephalee medela que post partum fit ꝛ reli quas euacuationes.

c **Cephalee** aũt que post partum fit reliq̄ſqꝫ euacuationes cura hec est. Bu lierem rege cibis tēperatis vt sorbilium vitellis ouo/ rum agnorū carnibus.pull'pinguibus gallinis. Sorbitione que fit ex panis simile medulla.amigdalino oleo.ʒaccā.alba vtatur narium instillationibus cū violarū oleo ꝛ ninifar qō ex cucurbite factū sit semine ꝛ lacte puelle.lacqꝫ ei⁹ super ca put emulge patientis.cū violarū oleo.eoqꝫ qō de cbabiso fit ꝛ extrahitur ac faludego.porrige illi cbabisum quod fit ex ouis ꝛ oleo amigdalino ac simile farina.alfitum propina in fusum cū ʒaccā.tabarzedi.ꝛ amigdalarum oleo.piscibus re fice lapidosis fluuialibus cōditis cum espidabago:frixisqꝫ cum amigdalino.aut sisami oleo recentis. Et si febris ĩsit me zaurum dabis cū charaba.ꝛ sermaco.spinachijs ꝛ similib⁹ Et huiusmodi oꝝ esse oium eorū regimen qui cephaleam ex euacuatione patiuntur. De cephalea que fit post coitum huius cephalee cura per corporum est purgationē cū laxati uo ꝛ phlebotomia.si qdez corpus plenū fuerit eorūqꝫ vsu q̄ capnt confortāt.vt aque suauis infusione super caput in qua ros.decoxeris:ꝛ mirtum. ꝛ inunge illud rosarum oleo quo caput confortetur nec vapores recipiat. Et expedit huius modi hominem non coire.nisi post cibum ꝛ aliquid cito niorum potrectum ꝛ pirorum. Cephalee vero que ex tristitia fit medela est somnus ꝛ cerebri humectatio cum olei violarū respiratione ꝛ olei seminis cucurbite. Cephaleaꝫ aute que ex cerebri sensus fit fortitudine cū emplastris cura bis confortantibus ꝛ dormitationē facientibus in que cadit opiū.rosa.mandragore radix.ꝛ papaueris cortices.lactuc̄.se men distẽperatis cū lactucarū aqua ꝛ citroli ac portulac̄.ci biſqꝫ refrigerantibus ꝛ humectātibus. Siaũt cū catarro cephalea fiet.caput olis nō tangas:nec refrigeres:sed extre ma stringe ꝛ alliga:fricāſqꝫ in aqua pone calida.naturā etiā

UVA. BHSC. IyR_125_1

ũ cass.fi.solue ⁊ fructuũ aquis.violaqz subrufa. hec sũt que nos oportebat de cephalea ⁊ eius medel'.rexere.

Capitulũ.12.de emicranei medela.

Hemicraneo sciẽdũ qm̃ medela ei⁹ in plibus fit q̃ ⁊ cephalee q̃ i toto fit capite:qũqz cephaleã i toto faciũt capite emicraneũ q̃z cãe moueãt. Hec etciz cãe aut i ipomet cereb⁹ gnãntur aut in eius operimẽtis:aut a reliquis ad ipsum membris vt a stomacho ⁊ alijs ascendũt per arterias ⁊ venas que ad cerebrũ tẽdunt. Que qum ita sint cõis emicranei medela ea ẽ q̃ cephalee:que ex mala fit cõplexione cũ materia quẽadmodũ diximus.purgatio.s.corporis per phlebotomiã ⁊ medicamẽ laxans instillationũqz vsus ⁊ emplastrorũ aliorũqz. Cura ãt propria post euacuationẽ frontis ẽ illinitio ⁊ lacertorũ tẽporũ aperte lateris infirmitatis ante circuit⁹ horã cũ cõpetẽtibus oleis ⁊ emplastris. Hebinc materia etiam inferius cũ clisteri trahẽda est molli. Si materia fuerit calida. Que si frigida ⁊ crossa cũ clisteri in quo facile quoddaz sit acumen. Et si passio bis nõ mitigatur ⁊ eius diuturnus fit tẽpus patiẽti has dabis pill'. Assignatio earũ.aloes.machali.ellebori c⁹qz.z.v.euforbij.z.ij.ʒ.ʒ.colloquint.diagridij.cuiusqz.iiij nitri.iij.tere oia diligẽter ⁊ subtili cribra pãno ac cũ carnebi aq̃ distẽpera expressa.dabisqz deeis exagi.vsqz.ij.z. Da etiã hyera lodogion.⁊ hyerã.g.aut aloes infusionẽ superius assignatã. Ut aũt corpus oẽ per euacuationẽ iminueris.patientis latus frica cũ manutergijs donec rubeat ⁊ calefiat: dispergaturqz per ipsum calor.facies autẽ hec ante circuit⁹ horã ⁊ hoc appone cataplasma. Assignatio eius. Sume euforbij exag.iiij.beltitbi.tapsie.cuiusqz exagi.ij.mirre mũde. castorei.cuiusqz exagi.i.tere ⁊ distẽpera cũ aceto locũqz cataplasma egrũ. Et.G. ait. Si medicamẽ liẽberi sũpseris soluz nihil ãplius op⁹ eẽ. Assignatio eius. Sume ceroti cũ oleo lo to fact i ℔.i.cere rubee quartã ℔.⁊ proijce desuper euforbij ʒ.i.triti.liquefac ⁊ vnguẽtũ forma ⁊ patiens cataplasma latus. Q⁹ si euforbij sũpseris modicũ ⁊ oleo oliue imixtũ auri patientis instillaueris lateris manifeste ꝑderit. Sed ⁊ si patienti naribus amigdalinũ instillaueris olcũ cõditũ cũ marcemusi aq̃ nari illi.s.que ad patiẽs mittit latus mirifice ꝑderit. Sic quoqz oleũ ossiũ anteperficorũ:⁊ quam hic assignamus instillatio nariũ prodest. Assignatio eius. Hẽdebedasti iausiri.zafrani.vsi fellis.equales tere ptes ⁊ cũ maiorane aq̃ distẽpera viridis ⁊ in modũ lenticule pilla.ac granũ naribꝰ ĩpone cũ puelle lacte ⁊ violarũ oleo. Oportet autẽ vt emicraneũ si ex frigido humore fuerit phlegmatico cures. Sansuci aquã auri instillando in qua euforbiũ solueris ⁊ vini meri potus post cibũ emicraneo quod ex frigiditate est ⁊ phlegmate prodest. ante cibũ vero pessimũ ẽ vti quoniam vapores ad caput sustollit.ideoqz ⁊ dolor augetur. Si ãt emicraneũ ex calido sit:nimiusqz dolor naribꝰ hãc instillationem subroga. Assignatio eius. Sume zacc̃.tabarzedi.zafranum ⁊ cãphorã ⁊ trita subipone naribus grana.ij.cũ citroli aqua aut cucumeris vel solatri. Et si opij addideris modicũ prodest.

Q⁹ si emicraneũ ex humoribus a stomacho ad cerebruz ascendentibus fieri intellexeris.stomachũ ab illo purga cum vomitu humore ⁊ solutione. Et si minime passionẽ mitigari videris ⁊ attẽderis cãz ei⁹ eẽ humorẽ qui i venis ẽ malus que post aures sunt.aut in arterijs q̃ i tpibꝰquz illas.s.videris repletas ⁊ celeris motus:tunc incidere venã oportebit que⁊ in tẽpore est a passionis laterc:venasqz que post aures sunt qm̃ hic finis cãe eius ⁊ medele. Oium autẽ spẽrum emicranei medela iuxta q⁹ in cephalea exposuim⁹ adhibẽda ẽ. Q⁹ autẽ vocis sit ablatio cephalce grauis causa subito multã oz super caput aquã effundere.⁊ cum bãbace auribus istillare.

Capitulum.13ᵘᵐ.de phrenesis medela.

Aphrenesis medela primũ oiuz ad cephalice vene phlobotomiam currẽdũ si virtus adiuuet.etas.tẽpusqz.⁊ alia ẽt speculari oz ad hoc in euacuationẽ.s. Educaturqz sanguis si virtus fortis ẽ donec defectus accidat:maximeqz si passio hec ex sanguine fuerit.phlobotometur ⁊ patiens a sapbena quo materia a superioribus ad inferiora trahatur quoniaz proderit. Et si patiens puer est sitias inter scapulas adhibe: ⁊ iuxta q⁹ opus intelligis sanguinẽ extrahe ac ꝑ q⁹ fert vtaris phlebotomo ⁊ sitia.primo ac secũdo ⁊ tertio die si virtus sufficiens est.quarto die nihil borum attingas. Hebinc post phlobotomiam granatorũ aquã muzoruz cũ iullab porrige aut tamarindorum siropum. Et phlebotomie die illuz refice cum pulli iure pati cũ beserẽ aqua aut granatoruz. Heinceps attẽde ⁊ si nã sicca ẽ cuz cassia fi.illã mollias ac mãna. de vnoquoqz iuxta q⁹ opus ẽ sumes ⁊ in aqua confrica calida.colatãqz porrige tepidã. Habis ãt ⁊ prunorum labacuz ⁊ cass.fi.cum aqua tepida.⁊ sirupũ propina rosarũ cũ squingibin ⁊ aqua frigida. Et si virtus valida ẽ ⁊ patitur:nec tussis obsistit.laxa illũ cum lebellabi aque dimidia libra.⁊ zaccare.z.xx.si presto hec fuerint ⁊ patienti nõ molesta. Sed ⁊si patiẽti facile est clisteri vtere quoniã cõpetẽtius est ⁊ mãz ad inferiora trahit. Sit aũt clistere hoc cũ blitis aque.iiij.ʒ. muri.z.olei sisami.ʒ.j.aut clisteriza illũ cum boc clisteri molli. Assignatio ei⁹. Ordei expillati ⁊ tunsi.z.xx.beneffegi subrufi sicci.v.sebesten poma.xxx.iuiubarũ poma.xx. Coque omnia in tribus aque libris donec ad vnã redeãt:⁊ cola ab hac ℔.ʒ.fricaqz ĩea.z.x.cassie fi.colaqz.⁊.ʒ.violarũ olei supijce ⁊ exag.salis cõis diligẽt triti ⁊ cũ ℔ clisteriza. Cũ autem natura desiccata est.catarticuz non fert nec clistere vtere licinijs que fiunt ex cathemia ⁊ buraco ac zaccara rubea aut que sumũtur. Ut egrotum phleboromo euacuaueris ⁊ nãm mollieris.super caput oleũ fũde ros.cũ magargelei.s.vini acето percussiũ.⁊ aquã roseã refrigeratã liniqz in ea infunde pãnũ ⁊ capiti applica.boc nãqz cerebrũ humectat.confortãsqz vapores repellit ⁊ arcet. Et oio hac in passione studẽdũ ad capitis refrigerationẽ ⁊ humectationẽ tota diligentia.crurũ qz stringe lacertos cum vittis.plantas frica.⁊ ordei aque singulis diebus.z.propina.xl.cũ.xx.zaccara.tabarzedi. Et si tẽpus estas est ordei aqua frãsit. si biẽs tepida.post boc.iiij.citer horas.xv.zaccara.squingibin simplicis.z.porrige cum frigida aqua. Et patientis stomachus si debilis est confortа illũ ante ordei aqua cum aq̃ rosata.⁊ pomorũ syrorũ. Et si q dẽ calor validus est.ordei aquã cũ granatorũ aqua propina muzorũ ⁊ puluerem hunc superadde. Assignatio eius semis cucurbite medulle ttidęqz seminis citroli ⁊ cucumeris semis portulace tabasiri equales partes sigillatim tere.⁊ cũ subtili cribra pãno ⁊ ordei aque desuper proijce quasi exag.i.⁊ in sõno.z.ij.cum muzorũ aqua granatorum lib.i.⁊ syropo tamarindi. Q⁹ si calor roboratur ⁊ ardor cõfortaẽ sitisqz.aqz da cucurbite assate aut citroli contriti.⁊ expressi quasi.z.xl. cuz seminis obyese in al' portulace.z.ij.⁊.ʒ. Spodij.z.i.sed ⁊ citrini acidũ propina cum iullab interpollatis temporibus. Da quoqz seminis psilij saliuã cum amigdalino oleo ⁊ zaccara tabarzedi in al'trita.⁊ refrigerata cum niue.si tẽp⁹ estas fuerit interpollate cocleaꝛ.i.aut duo. Sit aũt cibus iuxta q⁹ expetit virtus ⁊ status propinquitas ant remotio. Si etenim virtus valida est:⁊ morbi status proxim⁹ sufficiat ordei aq̃ ⁊ iulab.vel violatus syropus papaueris aut grãatorũ aqua ⁊ similia. Si virtus debilis est ⁊ morbi status adhuc remot⁹ tunc cum ordei aqua mezaurum.cũ cucurbitis atriplicibus spinachijsqz factum offer.aut biscoctum cũ zacca.tabarzedi porrige bibẽdum.⁊ amigdalis expilatis tritisqz.ʒz ⁊ cucumeris medulla ac citroli.⁊ cõpone illi mezaurũ cum lactucaruz medulla.⁊ alijs huiusmodi.sitqz in cibis tuum quale alias ostendimus regimen. Et si tempus est estatis locus eius sit frigidus caleso ⁊ rosis stratus ⁊ sasaferemo ac ninifar citoniorũqz floribus ⁊ pomorũ sandaliqz spumis ⁊ aqua rosarum cãphoraqz. Circũpone illi vasa aqua plena frigida. in quibus sit nix. Sitqz clari locus eius aeris ⁊ venti in stratis frigidis pãnisqz lineis longe ab eis positis loco sic vt per eos vẽtus trãsiens ad ipm frigiditatẽ perferat. Q⁹ si tẽpus ẽ biems locus sit illi tẽperate calidus. Hec in eius fiat verboruz multitudo conspectu:aec clamor aut vociferatio:nec ipe ad clamorẽ cogatur aut tediũ rei cuiuspiã.maxieqz quz tempus apparebit crisis. Nonnunq̃ eteim natura a morbi repugnatione patientis ipeditur ira.tedio.vel clamore. Hebic que hanc sequẽtur accidẽtia passionem intuere ⁊ quibus expedit illa disponas. Et si patientis asperatã videris linguaz ⁊ nigram:impa cũ pãno extergi lineo semis psili spume itincto ⁊ granorũ sesergeli.cum zaccara tabarzedi ⁊ arsunegoz in al'amigdalarũ oleo dulciũ aut semie cucurbite.extergesqz labia cũ amigdalaz oleo. Et si patiẽtis videris mẽtis alienationẽ roborari.pãnũ infunde lineũ rosarũ oleo ⁊ aceto vini aqua mixto frigida ⁊ aq̃ rosata ⁊ capiti superipõe quo qui ad cerebrum ascẽdunt prohibeantur vapores ⁊ ascensus eorum arceatur. Impera quoqz pedũ plãtas diligentius fricari. Aiunt autẽ medicorũ quidã:qm̃ capita ⁊ pedes cũ cruribus capiti cataplasmata sz abrasо mẽtis amputant confusionẽ. Et si peruigilatio illi acciderit nibilqz oio dormit: nec boc ex signis accidit crisis apparẽtis oimode sopоratio nem eius moliire ⁊ quietẽ:qm̃ somnus illi maxima ẽ curatio propia itaqz papaueris siropũ:ipmqz cũ zaccara porrige.lactucaz ciba medullis ⁊ radicibus decoctis cũ espidabago:

UVA. BHSC. IyR_125_1

ꝛ ſuper eius emũge caput lac mulieris cui filia ẽ cuꝫ modico linguabore in al' violarum oleo: ꝛ decoque illi ordeũ excoriatum ꝛ paꝫ tũſuꝫ. violaſqꝫ ꝛ ninifar ac papauer ſuis cuꝫ corticib⁹. lactucas ꝛ eaꝫ ſemẽ ꝛ mãdragore radices i aq̃ ſuaui diligẽti decoctiõe. cui lineũ intĩges pãnũ ac ſpongie fruſtuꝫ magnum ꝛ capiti appone tepidum: propinabis etiam violarum oleum ꝛ ninifar ꝛ qͦ ex cucurbitarum ſemine abſtraxeris. Sed ꝛ ſi olea hec cum vini aceto ꝛ lactucarum aut papaueris aqua miſceas capitiqꝫ ſuperinfundas. patienti ſomnũ ingeritur ꝛ vigilias propulſat. Et ſi patientis virtus valida ẽ opij modicum propina. Sed ꝛ ſi cũ duobus eius graĩs ꝛ aq̃ roſarũ. illis ſternutationẽ prouoces ꝑdeſt. ꝛ ſopꝛat. Qͦ ſi patientem furere videris ꝛ boinem turpia ꝑferre. manũqꝫ ꝛ linguã turpitudi permittere vertere in eũ paulati. ꝛ ſine moleſtia: amicoſqꝫ ꝛ quos veretur illi appone. qui illi⁹ attenuẽt verba ꝛ melioribus arguant. nec oio cui iratus eſt. aut quem oderit i ꝓſpectu ei⁹ adduxeris quẽ videris iraſcaĩ ꝛ morbus creſcat. Nec vero qui croſſis illum alloquatur verbis. aut illius concutiat aliquibus quibus moueatur animã. aut cõtriſtet vel moleſtet. Hec etenim morbi acumen augent. Qũ vero patienti accidit ꝛ nõ ex ſignis criſis obſtupefactio. ꝛ ſõno itantũ datur vt caloris timeatur naturalis ſubmerſio in corporis profunda. ꝛ coagulatio. tunc excitare illum oportz ſternutationẽ adhibere. extremitates eius diligẽter frica. Et ſi natura concluſa eſt nec criſis eſt tempus. ꝓuna dabis illi infuſa. violarũ ſyropo aut ꝓunorũ electuariũ aut liciniuꝫ quẽ admodum diximus alias. Quod ſi emollita ꝛ non criſis cauſa eſt natura: egri alfeti ordei aquã da cũ terra ciprina. ꝛ gũma arabica. aut ſpodij trociſcos retinẽtes cũ citoniorum aqua: citonia ſugat. ꝛ poma da illi ſyra aqua infuſa. roſ. ventrẽqꝫ ipſius cum ſãdalo. ꝛ roſis. roſarũqꝫ aqua cataplaſma ꝛ foliorũ lẽbacbis in al' vitis aqua. Sic ꝛ in omnibus q̃ hãc paſſionẽ ſequntur facies accidentibus. ſcil. illa eo regimine quod in accidentiũ febres ſequentiũ medela diximus diſpones. Sic itaqꝫ vt diximus patientes regere nõ ceſſabis dõec ad morbi ſtatum ꝛ criſis peruenieris preſentiam. Quo facto tempore ſi valida eſt virtus. tũc cibus prohibendus erit ꝛ pomorũ aqua. aut violarũ ſyropo. vel iullab ſubſtentabis. aut granatorũ aqua in q̃ biſcoctũ infunderis. Et ſi debilẽ virtutẽ videris. ꝛ tps criſis minime proximũ ẽ patient i pullorum aquam fraquillinorum ꝛ taugorũ cum biſcoto trito dabis ꝛ poma ſyra ꝛ biſcoctum aque quaꝫ bibit injcies. Criſis vero vt preſto aderit egrotantẽ nõ oꝫ aliquo moueri nec oio concuti: nec multa apud eũ fiant verba quẽadmodũ ꝛ ante prohibitũ ẽ. ꝓcipe aũt miniſtrum nõ acclamare nec oio eum in aliquo mouere: nec aliquid cõſpectui eius offerre niſi q̃ tem peret patientẽ. tũc cibũ prohibe: nec aliquid preter iulab porriges: aut granatorũ aquã vel pomorũ donec cõpleta ꝛ perfecta criſi morbus declinationẽ incipiat. Quã vt aggredietur patiẽtẽ eo oꝫ diſponi regimine quod in morbi diſpoſuim⁹tem poribus donec. xxxiij. perlabãtur dies. poſt hos a morbo ſurgentiũ adhibe regimẽ quẽadmodũ in eo diſpoſuimus ſermone quo de ſanitatis dictũ eſt cuſtodia.

De cura manie.

At vero in mania hoc eodẽ egrotans diſponendus ẽ regimine qũ mania in cerebro apoſtematis fiat cã quod in diaphragmate naſcitur. Jõ ergo oĩbus de qb⁹ hic diximꝰ vtenduz ẽ cure partib⁹.

Capitulum. i 4. de meſſere mede.

i Meſſera

curaz incipe a cephalice phlebotomia expedit ꝛ ſanguis donec patiens deficiat educẽdus eſt: ſiquidẽ virtus ſufficiat poſt ſanguinis minutionẽ granatorũ aquã cũ modico ſeminis portulace ꝛ ſpodio propina ꝛ mezauro cũ lenticula ac cucurbita facto ciba. aquaqꝫ granatoruꝫ ꝛ ſpinachijs ac atriplicibus: debinc poſt illũ attende diẽ: ꝛ ſi morbũ i augmẽto animaduerteris: ac virtus valida ẽ patientis alterum minue bꝛachiũ ꝛ multã ſanguis extra bas quantitatẽ ſi virtus conſulit ptiſanã cũ granatorũ aq̃ porrige muzorũ ꝛ que altero dederas comedenda dabis die: capitiqꝫ ꝛ faciei roſam ꝛ ſandalos ꝛ queſſarã: portulace aquã ꝛ ſemperuiue. lactucaꝫ ſolatri. caq̃negi oiuz appone aut eorũ que preſto fuerint. patientiqꝫ regimẽ adherere fac refrigerãs ꝛ humectãs vt ptiſanã ꝛ al' eiuſmodi. Babis aũt illi ꝛ polentã ex furfuris aq̃ factaz cũ zaccara ꝛ alios huiuſmodi cibos. Maturã aũt cũ fructuũ aqua emollies ꝛ mãna ac ordei aqua qm̃ proſũt.

Capitulũ. iꝭ. de paſſiõis que litargus dicitur medela.

i Nea

vero que litargus vocatur paſſione patientẽ cliſteri oꝫ acuto vti quo a ſuperioribus ad inferiora deducatur materia. Sedeat in tem perati domo luminis ꝛ larga ꝛ ſingulis melleũ propina dieꝫ bus calengebinũ cũ aq̃ in qua ciminũ decoxeris vſqꝫ iij. dies ꝛ ciceris illũ refice aq̃ ꝛ oleo loto ciminoqꝫ ꝛ aneto ac cinnamo. Et ſiquidẽ nulla illi ẽ febris lenẽ illi radicum propina aquam. Aſſignatio eius. Sume corticũ radic. arſunegi in al' apij ꝛ feniculi cuiuſqꝫ. ʒ. x. ſemis apij ꝛ aniſi. radicis adecbari ꝛ florũ eius. ſticados cuiuſqꝫ. ʒ. iij. maſticis. ſpice cuiuſqꝫ ʒ. i. aſſari. ſelithe. cuiuſqꝫ. ʒ. ij. ꝛ. ſ. ʒebibi choroſãici purgati. ʒ. xx Cõgrega oia ꝛ decoque in aqua ℔. iij. donec ad libꝛã redeat ꝛ ſume de ea ſingulis dieb⁹. ʒ. xl. n quibus. x. chalẽgebin. ʒaccarei. ʒ. confrices. coleſqꝫ ꝛ ſuperinſtilles amigdalarũ dulciũ olei. ʒ. bibaturqꝫ hoc tepidũ ſũmo mane. Tradit aũtẽ alexander afrodiſius: quoniã ſi virtus ſufficiens ẽ paſſiõis buius dõm ſanguine minui expedit: fundaturqꝫ acetũ ꝛ roſarũ oleũ ſuper caput eius ꝛ vt paſſio declinare inceperit frontẽ ipſius cũ caſtoreo cataplaſma ꝛ fautenego ꝛ ſternutare fac cũ ꝑdeſo. Qͦ ſi febris cũ hac fuerit paſſione. radic. caueatur aq̃. nec aliquid preter. ʒ. vij. ʒaccare dabis calẽgebini ꝛ poſt hec ordei aquã: in qua fautenegũ ꝛ iſopũ decoxeris. Et ſi febris valida ẽ ſolũ ſufficiet feniculi ſemẽ cũ ordei aqua ꝛ ʒaccara ꝛ ſquingibin ſeminũ propina. Reliquis oibus euitatis frigidis ꝛ humidis ꝛ fructibus maximeqꝫ perſicis ꝛ pomis citonijs piris ꝛ ſimilibus. nec vero oberit ſi quidpiã vuaruꝫ ſumpſerit paſſarũ optime purgatarum. Caueat aũt lac proprie quoniã capiti malũ eſt. piſces. fabas. lenticulã ꝛ alia huiuſmodi legumina. Crurũ lacerti cũ vittis ſtringantur diligentius ſicqꝫ ꝛ bꝛachia ꝛ plantas frica pedũ cũ modico buraco: piretro ac lilij oleo quo materia a capite deducatur ad inferiora. Infunde aũt capiti eius lilij oleũ ꝛ roſ. cum modico aceto quo caput ꝛ cerebꝝ roborẽtur: nec qui ad ipſum aſcendunt vapores ſucipiat a corpore. ꝛ ſi nulla eſt febris radicuz propina aquam iuxta quod diximus donec maturitatis appareant ſigna. Que vt animaduertes egrum euacua cum agarici decoctione ꝛ byere pilluꝰ poſt ſeptimanam: ꝛ poſt hoc caucani pilluꝰ. vbi vero corpus humorem purgaueris phlegmatico iã tunc cerebro intende ipſi curã: ꝛ bac narium vtere qm̃ prodeſt iſtillatione. Aſſignatio eius ſume ſerapini piperis albi. iauſtri. caſtorei zafrãi aebarcarabe. ſumzi. cuiuſqꝫ partem. i. aloes epatice duas. ꝛ gũmas in aqua funde calida ꝛ ſic ibidẽ que teruntur medicamina diſtempera trita ꝛ cribꝛata pãno ſubtili. ſicqꝫ pilulas fac in lẽticule modũ ꝛ naribus grana duo vſqꝫ tria. cum olei liliorum modico inſtilla. Rade etiam caput ꝛ ſuſani oleũ deſuper funde ꝛ reſeminip cuſſum cum bãſali aceto aut cum nemami aq̃. ꝛ hoc appone catapl'a. Aſſignatio ei⁹ caſtorei. ʒ. ij. elzecdari. mirtẽgi. cuiuſqꝫ. ʒ. iiij. buraci. ſinapis. cuiuſqꝫ. iij. tere oia diligenter. ꝛ cum nemami aqua diſtẽpera. vel maiorane cũ bãſali modico aceto: frontẽqꝫ ꝛ capitis puppi catapl'a. ac patientez ſternutare fac cum piperis olfatiõe. ꝛ gẽdebedaſti ac euforbij ſimiliũqꝫ Quod ſi hoc non proderit naribus modicũ inſtilla. ſilache cum aqua calida ꝛ da illi byerã cum melle cõditaz. ſed ꝛ ſqngibin ſquille ꝛ triferam. m. gargarizet byerã cum ſquingibin ꝛ aq̃ reficiatur ciceris aut cum curbaroꝝ iure. vel paſſerum paratorũ in eſpidabago. melqꝫ illi da. ꝛ omne calefaciens regimen ac ſubtilians. Sitqꝫ eius in eſtate locus temperatus. in byeme calidus. olfaciat muſcum. galiã. vapora illũ cuz neda ꝛ ſimilibus. Hec ſi videris prodeſſe adea que deſideras ꝛ melioꝛationis animaduertas veſtigia huic adhereas regimi. Sin ꝛ paſſio ſit diuturnior ꝛ in corpore dormitationẽ videris dominari ꝛ tremorem friguſqꝫ. byeralogodio vtere dãs exag. iiij. cum aqua in qua vuas paſſas decoxeris choroſanicas aniſũqꝫ. ꝛ apij ſemen montani. aut fautenegum mõtanum ſumens de eo. ʒ. iiij. ꝛ byeram in ipſa confrica. poſt hec byerã ꝓpina. H. ꝛ poſt hãc beladari. Vt aũt patienti byerã dederis tunc ad cataplaſmata iterum que diximus conuerte re ꝛ hoc cataplaſma capiti circũuolue. Aſſignatio eius ſume nemamũ. ſanſucũ. camomillã. bereniaſecum. lauri folia. coſtũ tũſum: ſimiliterqꝫ piretrũ. ꝛ decoqꝫ oia i aqua diligenter ꝛ caput ſed abꝛaſis. cataplaſma capill'. ꝛ oleo caput inunge nardino ac coſtino ꝛ cucumerum agreſtiũ i quo parũ caſtorei cõminueris. Sed ꝛ ſi oleorũ horũqꝫ aliqua ſũpſeris. ꝛ cũ ſquille diſtẽperaueris aceto. ꝛ caput cataplaſmaueris ꝑdeſt propina autem illi olei dulcium amigdalarũ parũ aut ſiſami vl' laurini: ꝛ euforbiũ olfaciat ac caſtoreum. Et oio paſſiõis huius dominũ cum calefacienti ꝛ ſubtilianti diſponi oꝫ regimine. eoqꝫ omni quod diximus ſi nulla moleſtat febris. Hec vero vtendũ fortis medicaminib⁹ caloꝛis vt electuarijs magnis. ſi quidem eſtatis fuerit tẽpus. aut regio calida ꝛ pulſuz velocem iueneris maguũqꝫ. Et qũ patientem omni quod ex

UVA. BHSC. IyR_125_1

posuimus regimīe ꝛ cura dispoſueris iuxta quod precepim⁹ cauere ꝛ formidare. modicūqz maturitatis appuerint ſigna egrū balneo induc ꝛ ſuper eius corpus aquā inſtilla caliduz que minime fortis fit calozis. Sed ꝛ ſi in concha cuius i ags camomillā mellilotum maiozanāqz decoxeris ſedere facies. eiuſmodiqz aquā capiti eius inſtillabis manifeſtiſſime ꝓderit. Non autē diutius in balneū imozetur: nec in cōcha ꝑma qua ingreditur vice fortis ſit aq̄ calozis. ſed tēperati ꝛ ſic per gradus aſcendat. ꝛ poſt hec cōpetentibus refīcias cibis. ꝛ vino ribano pedetentiz pozrecto. quo ſubtilietur materia. ꝛ ei⁹ augeatur maturatio. calozqz in omne diffundatur corpus. Hec ſunt que de litargi paſſionis medela dicēda nobis erāt.

Cap⁹. xvj. de obſtupefactionis ſimplic̄. m.

o **Bſtupefactionem** ſimplicem alio loco aut febris cā: aut percuſſionis que tpm accidit lacertis aut cō preſſionis que ipſi accidit cerebzo fieri diximus: aut confractiōis capitis cranei cā. aut quoniā humida illi ꝛ viſcoſa domina tur cōplexio. ꝛ bumoz phlegmaticus. Et que ex febze ꝛ alijs naſcitur quas diximus paſſionibus curatur illaruz curatione. Earum aūt nos curas ſingularum ſuis expōemus in locis. Que vero ex mala fit cōplexione frigida. aut materia phlegmatica boc explicabit̄ loco. Dico ḡ qm̄ qū obſtupefactio ex mala fit cōplexiōe frā. ꝛ būida vtēdū i patiēte regie calefacienti deſiccanti ꝛ ſubtilianti. funde igitur ſuper caput aquā in qua anetū. rutā. nemamū. maiozanā. beſſazqz decoxeris. berenia ſetum. ſatureiā. piretrum. acboruz. ſumizon. bermetum. ſingulozū quātum aiaduerteris neceſſitatē. ſiquidez oia te habere aut partē contigerit: bāc ſup caput aquā ſtilla ꝛ empl'iza: ſz ꝛ ſinapis cataplaſma ſpumā cum miutēgo ꝛ piretro ꝛ pigami gūma tritis diligēter ꝛ diſtēperatis cum nardi aqua ꝛ coſti oleo. aut ſedabi oleo in quo modicū diſſolueris euforbij ꝛ caſtozei. Pedes optīe frica ꝛ crurum ſtrige fortius lacertos: pedeſqz cū arſunege. in al'cum ſquille cepa emplaſtriza diligenter trita ꝛ piretro trito ac cum fortiſſimo diſtempato accto. Prouoca aūt illi ſternutationē cum que eiuſmodi ſunt medicamibus. qm̄ hec excitāt. Sit aūt illi cib⁹ ciceris aqua cum oło loto ꝛ aneto. nemozara. in al'canela. galegar ꝛ mel illi cū cartami pozrige medulla ꝛ bebeteleba ra. Caueat frigide potum aq̄ ꝛ in frigidis ſonum locis. Et ſi ꝫ ex mā ē pbl'atica añq̄ capiti fiāt inſtillatiōes: euacuatiōib⁹ quas diximus vtendū corporis ꝛ cerebzi purgatiōe cū byere pill'is. aut caucani. aut cliſteri acuto: alijſqz ciuſmodi ſoluentibus medicamibuſ que pblegma deponūt. ꝛ electuarijs que al's diſpoſuim⁹. maxieqz i litargi capitulo. oibuſqz iuxta qō illic explicitum ē vtēdum regiminibus.

Capitulū. i7. de cume que obſtupefactio ē puigil medela

q **Uoniam** que cuma vocatur paſſio ex bis cōponitur cāis que obſtupefactōnem adducūt ex mala. ſ. cōplexione frigida ꝛ bumida: ꝛ bis que vigilias mala videlz cōplexione calida ꝛ ſicca. ꝛ cholera rubea in eius medela cōpoſito vtēdum ē regimine ex bis que diximus i eaꝝ ſingularum curis. ꝛ qō i litbargi curatione expoſuimus. ꝛ pbrenesis medela quam vigilie comitātur. niſi fozte būozum alter altero fortioz fuerit: tūc vero medicamine vteris quod dñanti aduerſetur bumozi. Si ita qz calor ꝛ cholera domiatur rubea cliſteri vtemur molliēti ꝛ medicamibus quoꝝ ē cholerā inanire ꝛ calorē extiguer adijcieſqz parū eozum que calefaciunt ꝛ pblegma ejciunt.

℞ ſi frigus ſupeminet ꝛ pblegma cliſteri vteris i quo ſit aliqō acumē. ꝛ ſuper caput pigani fūdes oleū ꝛ aneti mixtū cū aceto ꝛ cōpetētibus iſtillationibus vtriſqz in huiuſmodi caſu regimine quod in calide expoſuimus pbrenesis ꝛ frigide medela ꝛ paſſione litbargo dicta capilloſqz expillabis. quoniam proderit manifeſtius bac in paſſione.

Capitulū. i8. de paſſione que cotbocos. i. coagulatio dicitur mede.

p **Aſſionis** que cotbocos vocaī medela cum cliſteri fit acuto ꝛ byera ꝛ eſtaiconis pill'. que de turbit fiunt ꝛ nili granis ꝛ colotitate. Et ſi ſanguis bic dominātis apparuerit veſtigia egri cephalicā incide venā ſi virtus ꝛ etas adiuuāt ac tēpus anni preſens. Sin aūt cruribus eius ſitias appōe ꝛ epithimi agaricizqz propina decoctionē. Et ſi patienti buic vigilie accidāt capiti eius ſopozantes appliea inſtillationes ꝛ violaruz ſup funde oleū cū mulieris cuius filia eſt lacte. Sint āt cib⁹ eius pulli cū eſpidabago conditi ꝛ circes ac taugi: balneo inducti corpus cū cheiri oleo frica ꝛ aneti ſimilibuſqz.

Capitulū. i9. de memorie curationis mede.

m **Emorie** alias fieri diximus corruptionē aut ex mala ꝓpl'one frigida ſimplici aut ex mala cōpl'one frigida cū mā phlegmatica que duob⁹ dominatur cerebzi proze ventriculis ꝛ puppi. Que quz ita ſint oz bi⁹ cāz paſſiōis ex obſtupefactionis ꝛ litbargi curis componi ēt cliſteri acuto in quo cātozū apponitur coloquintida machalū. ſcḡbinegū. iauſirū: purget cerebzū cū byere pill': ꝛ caucanicis: ꝛ ſi nō bec proſunt pill'. vtatur bis. Aſſignatio earū biereficare. ʒ. vij. turbit albi. ʒ. iiij. ſalis naſte. caſtozei. cuiuſ ꝫ. ʒ. ij. ſubtiliſſime oia tere ꝛ ſubtili cribza pāno ꝛ cū aqua in qua iauſiri diſſolueris modicū diſtēpera ac pill'. corpore cum bis purgato pill'. deinceps quod diximus vtere regimine in obſtupefactionis ꝛ litargi partibus vt inſtillationibus ꝛ cataplaſmatibus oleiſqz ſuper oēs corporis ptes ꝛ caput oīaqz odozet que in illis diximus paſſionibus. bec ſi proderint bene. Sin byera logodion vtaris. ꝛ. B. ac tbeodozici. debinc teledari elect̄. pariterqz inſtillationes non negligas: cataplaſma ꝛ olea ꝛ quos diximus in precedentibus calefacientes ac ſubtiliantes cibos.

Capitulum. 20. de ſcotomie ꝛ vertiginis medel'.

i **A ſcotomia** ꝛ vertigine attendēdum ꝛ ſi ex ipo ſuēit cerebzo ꝫqz ex mala complexiōe frigida ꝛ bumida ſimplici. non comitāte mā regendus erit patiēs cum calefaciētibus ꝛ ſubtiliātib⁹ cibis ac medicaminibus. vt inſtillatione decoctionū quibus inſit camomilla. mellilotū. berenia ſetum. ſibum. piganum. nemamū. oziganum montanum. beſſa. poliū. ꝛ bis ſimilia. Cataplaſma āt cum miuterego. piretro. caſtozeoqz tritis diligēter ꝛ cum rute aq̄ diſtēperatis. Olfaciat muſcum. galiā. zuri degum. nemamuz. maiozanā. cuſo: bium. ꝛ ſimilia. Sit illi cibus ciceris aqua cū oleo oliue loto aneto. cinamo. galengar. carneſqz pullozum ꝛ taugozū cum eſpidabago aut patellate vel frixe. Mel cuz cartami comedat medulla ꝛ granis viridibus: a cibis cephaleā mouētibus prohibeatur vt nucibus ſadanego. lacte. Hec vinum aut ceruiſiā attingat. Otio vtat̄ ꝛ qete motuſqz paucitate. ℞ ſi ſcotomia ꝛ vertigo phlegmatici cā bumoris eſtuant. cerebzū ꝛ eius venas byera cum melle condita purga ꝛ ſolue illum cuz byere pill'is ꝛ caucanicis. ꝛ poſt bec cum byera logodion. ꝛ. B. ꝛ arga dabis. maſtices autē maſticem ꝛ miutēgum ac olibanum ꝛ banſali. ſquingibin gargarizet ꝛ miutēgum diligēter cōtritum cum pipere albo. bibat aūt. ʒ. j. carpob. cum ſquingibin. mezale. ℥. quoniā ꝛ ſcotomie ꝛ vertigini medetur. Radix quoqz caſſare ſi bibatur de ea ſingulis diebus ʒ. ij. prodeſt. Sz ꝛ ſi patienti exagia ij. carpobal. cum aloes infuſiōe propines optime ꝓdeſt. Utere autē cataplaſmatibuſ calidis ꝛ nariuz inſtillationibus calefaciētibus ꝛ ſubtiliantibus ſimilibuſqz: ꝛ bec narium inſtillatio ad boc proficit. Aſſignatio eius. Sume opoponaci. armoniaci. iauſiri. buraci. aloes. cuiuſqz. ʒ. ʒ. condeſi. ʒafrani. cuiuſqz quartā. ʒ. melanopiperis ꝛ lōgi. cuiuſqz obol'. j. tere oia ꝛ cum marzemuſi aqua diſtēpera ꝛ pillula in moduz lenticu le granaqz duo naribus inſtillabis vſqz tria cum ſanſuci aq̄ ꝛ violaꝝ ol'o. Et ſi vertigo ꝛ ſcotomia ex cholera fiūt. r. vter vomitu cū ſquingibi ꝛ aqua calida. ꝛ poſt boc corp⁹ euacua ac cerebzū purga cū mirob. ꝛ tamarindo. decoctiōe. Aſſigna⁹ eius. mirob. citrinoꝝ tūſorū. xx. ʒ. ſene. mectici. roſe rubee nodulis purgate. viole ſicce. cuiuſqz. ʒ. v. tamarindi. ʒ. xx. coque oia in. iiij. aque ℔. donec ad. x. deficiant. ℥. colatūqz bibe tepidū. ſuperfundatur aūt capiti aqua ro. ac acetū ꝛ reſpiretur acetū acerrimū: inſufflenturqz naribus eius cāphora: ſit cib⁹ mezaurū quod cū muzozū fiat aqua granatozū aut aqua beſerē: aut pulli ſimiliter cōditi. intibā comedat ꝛ queſutbū cum aceto. Quod ſi ſanguinis eſt cā venas duas que poſt aures ſunt pblebotoma ceruicē ſitia cōprime. Et ſi vertigo ꝛ ſcotomia ex bumoze fuerit in ſtomaco poſito intuere: ꝛ ſi bumoz bic pblegmaticus eſt vomitu vtaris cū incidentibus ꝛ ſubtiliantibus vt iemenica ꝛ nucc vomitus. ſinapi aceto. fugilū ſemie iuxta quod opus ē de ſingulis ſumēs. bec oia diligenter trita cū melle diſtēpera aut ſquingibin melleo ꝛ cum ſebeti aqua bibe. Et ſi fugiles inciderīs ꝛ cū aqua decoquas optime ꝛ colate ſquingibin addas ſquille ꝛ ſalis idi. ʒ. ij. adieceris pblegma cū vomitu educit ꝛ ſtomachū purgat. Sz vomitus poſt ſalis ꝛ radic̄. comeſtionē vtilis ē ac ſinapis ꝛ ſimiliū. Babis aūt patienti poſt ſtomaci cū vomitu purgationē gēdicōez aut mell'ſyropū: aut xiloaloes: ꝛ poſt duobus tranſactis diebus aloes infuſionē. Et bec eius aſſignatio. Sume kebuli. ʒ. vij. ſene mectici. fumiſſi in al' fumiterre. cuiuſqz. ʒ. v. aſſari polij. ſuchae. badauredi. eupatozij. berbe. cātozij. cuiuſ

UVA. BHSC. IyR_125_1

ℨ.ʒ.iij.spice.masticis.cuiusqʒ.ʒ.ℨ.selicbe ⁊ xilobalsami.liẽ beri.sabadi.sadegi indi.gariof.anisi.seminis apij.turbit tun si.feniculi.marmaburi.cuiusqʒ.ʒ.iij.coloquintidã tunsaʒ. oia bec in.iiij.aque ℔.decoque donec vsqʒ libã redeat.colaqʒ ⁊ superinijce aloes epatice.ʒ.iij.propinaqʒ de ea dieb⁹ singulis ℨ.iiij.cũ olei cbarue.ʒ.oʒ ãt in b⁹ modi passiõib⁹.cibũ ciceris aquam cum sinapi;ẽ.⁊ q cũ cimino fit ⁊ pipere ac galangar. probibe autem ciborum copiã eosqʒ qui crossi sũt ⁊ pblegma generatur. Et si qui in stomacbo est bumor rubeus é,puocãdus patienti vomitus cum ordei aqua ⁊ squingibin ac sale. aut cũ decoctione:⁊ post focabã bibat tepidã.aut cũ fermaci aqua ⁊ squingibin ⁊ aqua tepida. Stõacbo purgato post vomitum syropũ accipiat beserẽ aut ribesi robum ⁊ similia. emplastriza autem stomachũ boc emplastro. Assignatio ci⁹ Sume sebesi albi ⁊ ru.cuiusqʒ.ʒ.ij.rosa.rub.ʒ.iij. ⁊.ʒ. tritaqʒ oia diligenter cũ semperuiue aqua distempera.⁊ portulace ramoruʒ aq̃ ⁊ rosarũ.aqua.modicoqʒ vini aceto ⁊ cataplasma boc stomachum cũ pãno lineo. Sʒ ⁊ si pãnum lineuʒ ceroto intingeris refrigerãti ⁊ stomacho supinieceris prodest. vtere quoqʒ aloes bac infusiõe. Assignatio ci⁹. Sũe mirob. citrinoʒum que ab ossulis purgaueris ⁊ parũ tritoʒum.ʒ.x. tamarindi.ʒ.xv.berberis.semis purgati.sene.absintbij greci semis intibe ⁊ quesutbi.cuiusqʒ.v.sumiterre.vij.rose.vj.⁊ violarum.iiij.coriandri sicci.iij.liquiri.abrase ⁊ tunse.iiij. coque oia bec in.v.libris aque suauis donec ad libã ⁊.ʒ. redeant. ⁊ sic cola ac sume singulis de ea diebus.ℨ.iiij.adijciẽs aloes epati.ʒ.exagiũ.bibaturqʒ cũ squingibin.ℨ.⁊ aqua intibe.ℨ. prodest enim. Sit buic cibus mezauruʒ aut cũ beserez aqua pulli.aut aqua berberis vel granatoʒũ seu prunoʒum recẽtiũ cum coriãdro recẽti ⁊ sicco.ac mẽta. Olfaciat rosam. violã. ⁊ ninifar.sandalum.aquã rosarum ⁊ cãpboraã ⁊ capiti eius superfundatur rosarum aq̃ ⁊ oleum ac acetum refrigeratuʒ quo roboratum nõ suscipiat que illi a stomacbo cõtinuãtur. eaqʒ que iam ascenderunt repellat. Et si vertigo ex duarum fit repletiõe venarum que post aures sunt aut aliqua earum passione amputande sunt be due vene. Q; si ex crossa fit ventositate dissoluẽtibus vtendum ⁊ subtiliantibus vt instillatione in qua decocta sint aqua camomille.sibũ. marcemusum.piganum.⁊ lauri folia ac pomi citrini ⁊ similia. Stet ẽt buiusmodi actiuis vaporibus aque.odoreſqʒ ⁊ aromata olfaciat calefacientia. Hec sunt quibus scotomiaʒ patientes ⁊ vertiginem medendi sunt.

Capitulum.21^m.de epilepsie medela.

In epilepsie medela. Sapientissim⁹ ait bypocras in apboriſmoruʒ libro. quoniã si acciderit boc ante piloruũ circa penẽ productionem sanatio eius per etatis fit transituʒ ⁊ regiõis ac regiminis. Cui aũt epilepsia post bec acciderit raro sanatur. Jdeo ergo expedit qum passio bec acciderit pueris medicaminibus non vti validis:quoniam qum ad etatẽ peruenerint adolescentie ⁊ iuuentutis.caloʒqʒ fuerit in eis natura lis roboratus.frigiditas frãgetur ⁊ bumiditas siccabitur superflua que in cerebro est. Adbibenda tñ eius regimini diligentia. Si igitur puer bic infans est nutrix reprimenda ẽ ei⁹ ⁊ lac ipsius vt sit bonum moliendum.⁊ tẽperatũ atqʒ ad calidum declinans ⁊ siccum. Jndicendũ itaqʒ illi exercitiuʒ tẽperatum ⁊ cibis pascenda laudabilium cbimoruũ bonũqʒ generantibus sanguinem vt gallinarum carnibus ⁊ franquillinoʒum ac taugoʒum ac cubegoʒum assatis.⁊ frixis ac similibus. Q; si eiusmodi puer non sustinet.carnibus vtatur edulinis ⁊ annualibus ouium:pane munde farine optime apparato cũ vino tenui ribano quod nec vetus est nec nouũ.boc nãqʒ qum propinaueris modice calefacit ac subtiliat:bibat etiam squingibin melleũ ante prandium:⁊ post balneũ duabus boris.⁊ lac illi probibeat:quoniã capiti nocet. Sic ⁊ nuces.eruca.apiũ.mala sunt.sed ⁊ oia olera preter mẽtam.⁊ badernebinam.⁊ lactucam.intibãqʒ.⁊ blitum.probibeatur aũt ab omni fructu exceptis dactilis. Suffic̃ enim regimen boc bac in passione infantibus. Q; si puer.iiij.iam transijt ãnos vsqʒ.vij.tunc medicaminibus vtendũ est.⁊ cura instillãdaqʒ que cõpetentia sunt naribus ⁊ alia quoʒum bec vna ẽ istillo Assignatio eius sume gendebedasti .iauſiri.cuiusqʒ obolũ.i. aloes.mirre.cuiusqʒ.ʒ.ʒ.tere omia diligenter.⁊ cum beffaigi. aqua distẽpera.⁊ pill.fac paruas i modum ciceris.⁊ grana duo instillabis naribus cũ sansuci aqua. Suspende aũt pueri colli pionie radicem.quoniã aduersus banc passiõʒ mirabiliter prodest. Optimus quoqʒ Galienus tradit se bane pueri collo cui epilepsia erat assueta suspendisse. nec accidit illi: quam quʒ assumpsisset ab eo redijt epilepsia. Appli cuit itaqʒ illã secũdo ⁊ nõ contigit atqʒ passione curatus est.

Et si puer eoruũ ẽ annoruũ vt exerceri queat exercitiũ indicetur tẽperatũ ⁊ cibis reficiatur laudabilibus vt auiũ carnibus ⁊ pull.taugis.frãgllinis ⁊ perdicibus laudabiliter conditis:vino probibeatur maxime veteri qʒ caput replet vaporibus:nisi modico forte vtatur tenui vino ribano mixto: arceatur a lacte ⁊ dactil.nucibus ⁊ oibus que ad caput vaporant ⁊ cepbaleã monenet:ingrediantur balneũ ⁊ egrediẽtes qui ciusmodi sunt aerẽ caueãt frigidũ sed ⁊ ciboruũ ac potuũ pozzectionẽ frigidoruũ cõplexione ⁊ aquam frigidam:des illi squingibin melleũ quod cũ aceto fit bãsali iuxta quod puer patitur:⁊ oino regimine disponẽd⁹ ẽ calefacienti ⁊ desiccanti.nec boc ipsum nimiũ adbibendũ. Si vero in terra est frigida transeat ab bac ad calidã si poterit:quoniã si fecerit boc ⁊ quod diſposuimus regimine vtatur ⁊ ad adolescẽtie puenerit etatẽ bac curabitur ex passione. Sic ⁊ in oibus faciendũ ẽ passionibus que diuturniores sunt ⁊ sanari morãtur vt ad regiones.ſ.trãsferantur quoruũ ipsoruũ cõplexioni contrarius ẽ aer. Aer etenim alterat ⁊ imutat ⁊ cura ẽ cõpetẽs. Si ãt pubertatẽ trãsijt puer ⁊ ad adolescentiã peruenit ac iuuẽtutẽ tunc eo quod disponemus regend⁹ est regimie: alijsqʒ cibis ⁊ medicaminibus. Jntuere itaqʒ in morbi principijs ⁊ si pulsus magnus ⁊ velox apparuerit facies ⁊ oẽ corpus ad rubore declinãs ⁊ liuorẽ pblebotomo vti oʒ si ⁊ virtus adiuuerit ⁊ tẽpus aliaqʒ buiusmodi. Ut si nõ sit cruribus sitias appone ⁊ saphenam pbloboroma. Et si nulla comitari sanguinee videris signa dominationis ⁊ pblegma supereminet in egrotante.corpus vomitus vsu purga cũ medicaminibus incidẽtibus ⁊ subtiliantibus pblegma:maximeqʒ si sit ex bumore pblegmatico in stõ incluſo:fit aũt vomitus cum aqua in qua fugiles.anetũ.origanũqʒ decoxeris cum squingibin melleo ⁊ stude boc ante circuitũ fieri:q̃ qum feceris sticados deide pill.dabis:⁊ byere pill.deinde byera logodiõ cũ aqua i qua siſeleõ decoxeris ⁊ sticados ac piõie radic̃ ⁊ byeraficare.gargarizet aut aliqd zuſe.⁊ sinapis eũ squingibin mellis.aut bãsali. Babis ẽt boc electẽ.loco byerarũ quoniã mirabilis illi ẽ actio cõtra passionẽ banc proficiẽs. Assignatio eius. Siſelei greci.baccarũ lauri.cuiusqʒ.ʒ.vj. Aristologie.ʒ.peonie radicũ.cuiusqʒ.ʒ.iiij.castorei.squille radicũ.cuiusqʒ.ʒ.ij.tere diligenter ⁊ cũ melle distẽpera diſpumato ⁊ vtere singulis dieb⁹ exagi.sumẽs cũ squingibin. bãsali.ℨ. Et si dederis singulis bebdomadib⁹ vno die piretri.ʒ.diligenter triti ⁊ cũ melle distẽperati.⁊ post aquã in qua sticados decoxeris propinaueris proderit.boc quoqʒ medicamẽ vtile ẽ. Assignatio ei⁹. Sume baccarũ lauri.leucopiperis.turbit albi.euforbij.charbaci nigri.equales partes.tere diligẽter oia ⁊ sume de eis.ℨ.i.⁊ in coloquintida cauata pone que adipe purgata sit:⁊ vuarum reple succo aut robo vini.ac sic i camino quo calidus ẽ cinis pone die ac nocte. Mane facto cũ pãno tenui cola ⁊ bibatur quoniã medicamẽ ẽ vtile. Q; si passio diuturnior fiet patientis ceruici sitias appone ⁊ byeras da magnas vt byera logodion.⁊ rufi.ac mitridatũ.tyriacãqʒ.m.prosunt enim si iuxta quod opus ẽ sumãtur:propina quoqʒ patiẽti medicamẽ boc. Assignatio eius:agarici exagi.i.calcos.v.siſelei.ʒ.exagi. tere oia diligenter ⁊ tãtũdẽ zacc̃.superadde tabarzedi ⁊ cum tepida bibatur aqua quoniam pblegma laxat bãc generans passionem. Quod si passio bec ex pblegmate fuerit a stomacbo cuius ad cerebrũ vapores ascendũt ac replent.patientem vomitu vti oʒ cũ medicaminibus incidentibus ⁊ subtiliãtibus ⁊ aloes propina infusionẽ quã in capitulo diximus cephalee ⁊ vertiginis que ex stomaci pblegmatibus fuerit: da banc quoqʒ infusionẽ. Assignatio eius. Sume siſelei sticados grecoʒum.cuiusqʒ.ʒ.vij.radicum adecbari:⁊ eius floruʒ cuiusqʒ.ʒ.x.daraſini.piretri.costi.gentiane.mirre. arsunege. zinziberis sini.cuiusqʒ.ʒ.ij.seliche.xilobalsami.carpobalsami assari.gariof.nucis muscate.masticis.cinami grossi.achori. sadegi indi.cuiusqʒ.ʒ.i.coque oia in.vj. aque lib.donec ad libã ⁊.ʒ. redeant.colaqʒ ⁊ superinijce aloes exagi.iiij. ac vtere.debinc byeras da bis magnas post euacnationeʒ ⁊ stomacbũ boc emplastriza emplastro. Assignatio eius.secci.laudani.rose.cuiusqʒ.ʒ.iij.galie.ij.gariofoli.zafrani.nucis muscate masticis.cuiusqʒ.ʒ.medicamina tere sicca ⁊ laudanũ.galiãqʒ cũ costi oleo liquefac medicaminaqʒ distẽpera:⁊ iuxta quod opus videris vtere ex cãe que morbũ generat rõne. Cauẽdi ãt bac molestato passione cibi oẽs pblegma generantes ⁊ nigrã cbolerã vt vaccina caro.caprina.agni.porcelli.berise piſces.q̃me.fungi.panis azimus ⁊ alia buiusmodi. Sic ⁊ oẽs bumidi fructus maximeqʒ persica. Dactili ⁊ bij imaturi cauendaqʒ.cepa.alleũ.sinapis.faba.⁊ vinũ eo q̃ oia bec caput

UVA. BHSC. IyR_125_1

vaporibus repleāt mal'.fugiat ēt coitum ꝛ balnei nimium ingressū ꝛ frigide potū aque: fetidoꝛūq; olfatus odoꝛuꝫ vt iaūsiri.cataranī.oppoponacis.sulpburis.castoꝛei.ꝛ aliorū simili um: quoniā oīa hec passioné excitāt hāc ꝛ imprimūt ac eius accelerāt accessioné: prodest aūt illis marcemusum olfacere. nemamū fautenegū.pioniā.femequestū. Sit illi cibus panis cuius optima fuerit ars in fermēratione sale ꝛ decoctiōe. pasteturq; panis eius cū aqua in q̄ q̄ffarā coxeris siccā: quoniā prodest eo q̄ queffara vapoꝛes ad cerebꝝ ascēdētes arceat. Instet etiā auiū carnib⁹ subtiliū vt pulloꝝ. franquillinoꝛuꝫ raugoꝛū: piscibusq; lapidosis parū salsis. vtatur cappare cōdito ꝛ salso blito cū aceto parato ꝛ muri oliue olco caruiq; acetoq; estergari ꝛ squille: panē comedat vino infusū quod veteris est ꝛ noui mediū: fructu vtatur vua passa magna alba ꝛ longa. ficubus siccis: pistachijs. botamis. ꝛaccare sugat cānam. ꝛ ꝛaccaram illi porrige tobarzedi. penidias. ꝛ iureselenum. ꝛaccara similiaq; forti vtatur exercitio vt equitatione ꝛ teatri exercitio. ludoq; forti ante prandium ꝛ parum quiescens. balneum intret tēperati caloris: eius extrema mergantur ꝛ diligēter fricētur. nec diutius in balneo īmoꝛet. Q̄ō si passio hec ex cholera ē nigra. patiēti epithimi decoctionez ꝛ agarici propina roboꝛata cum aloe ꝛ charbaco nigro. ꝛ agarici aut sticados da pill'.ꝛ trifarā cuꝫ zebibo factā. ꝛ hyeram conditā cum melle. ac hyerā ruffini. ꝛ plurimū illuꝫ melācholicis competēti regas regimine. Et si passio hec alicuius fit cā mēbri eo q̄ ab eo vapoꝛes ascendāt frigidi ꝛ sicci ad cerebꝝ intuendum ē qua patiēs hoꝛa vapoꝛū a membꝛo sentit ascensum: stringātur que sup̄ locuꝫ sunt forti⁹ quo vapoꝛes ascendere incipiūt. aut eim passio non accendetur aut certe leuius. Et attendendum mēbꝛo quo bi ascēdūt vapoꝛes: adhibēdaq; incendētia emplastra vt sitaregū. piretꝝ euforbiū. cātaridef. sꝫ mūdato pri⁹ pill'.estamaiconis coꝛpore altijsq; coꝛpus a phlegma purgātibus ꝛ cholera nigra quod be operātur pill'. Assignatio earū. Turbit albi.ʒ.agaric̄ obol' iiij.polipodij.epithi cretici.cuiuslibet.ʒ.exagiū. aloes epat.ʒ.ʒ. elleboꝛi nigri.colloquintid adipis.cuiuslibet obolos.ij. trita oīa diligenter cū badernebine aqua distēpera. pillulaq; ꝛ ficca ī vmbꝛa. propinātur.ʒ.ij.ꝛ.ʒ.vsqꝫ iij. Pill'arum assignatio coꝛpus a phlegmate purgātium. Sume turbit albi.ʒ.ij.colloquintid adipis.ʒ.ʒ. hyereficare. bebelnili. in al'.bebelneri. cuiuslibet.ʒ.ʒ.j.salis naste obol'.ij. trita oīa diligēter cū aqua distēpera ꝛ pill'.dabisq; de eis.ʒ.ij.ꝛ.ʒ.vsqꝫ iij.cū tepida. Aliūt antiquoꝛū quidā oportere epilesiā patientē piretruꝫ olfacere qui si sternutauerit eius speranda ē salus. Et imperant quum apoplexie est accessio. piganū. anetum. ꝛ sanſucū naribus illi apponere q̄m dissoluetur. Hec nos oportebat in epilepsiaꝫ patientiū medela disponere.

Capitulum.22^m. de apoplexie medela.

Ī Aphoꝛismoꝛum ait sapiētissimus Hypoꝛ. libꝛo. apoplexiam si valida sit incurabilem. ꝛ si debilis ad sanādum difficilē. Apoplexia āt foꝛtis est vt dixim⁹ in q̄ stridoꝛ ē ꝛ patiēs foꝛtiꝫ stertit. In apoplexie itaq; cura p̄^o intuendum ꝛ si egri facies rubet aut liuida est vel viridis repleta cephalice vtaris phlebotomo aut sapbene que a remotioꝛib⁹ trabatur materia locis. ꝛ iuxta q̄ virt⁹ patiꝫ ꝛ repletionis est quantitas sanguis emittatur. hec si non videris signa patiētē oīo nō mouere. nec aliquid ciboꝛū adhibeas: aut medicaminū donec septuagita duas trāseat hoꝛas. His trā factis vt aperiatur os eius studeas ꝛ īmitte illi aquā in qua cīminū. anisū feniculūq; decoxeris distēperatū habētē calēgebinū ꝛ collatā calidāq; in oꝛe teneat. crurum illi stringe ꝛ bꝛachioꝛū lacertos foꝛtius. pedū plātas frica ꝛ capiti eius roſarū infunde oleū ꝛ acetū ꝛ vtaris hoc clisteri i illum. Assignatio eius. Sume camomille. meliloti. bereniaſeti. polij. esq aneti. cantoꝛij subtilis ꝛ crossi. cuiuslibet fasciculū. piretri. cucumeris agrestis. colioquintē. adipis. cuiuslibet ʒ.iij. artanite. pigani sicci. cuiuslibet ʒ.iiij. cberue tunse. v. semis apij. arsunegi. narisbue cuiuslibet ʒ.x. oīa coque in. v. aque ℔. donec ad libꝝ rede ant. cola de ea. ʒ.℔. ac superinijce. iaūsiri. oppoponacis. mabali. cuiuslibet ʒ.ʒ. distēpera cū eiusdē aque modico buraci armenici. ʒ.ʒēbaci. olei nardini ꝛ olei costi. cuiuslibet ʒ. Cōgrega bec oīa ꝛ clisterīza adhibe ēt nariū instillationes de quibus in sequentibus in paralisi ꝛ faciei cōtoꝛsione dicemus. Que vt presentes nō fuerint instilla aliquid succi eiusdē diei cum modico cheiri oleo ꝛ sternutationē pꝛouoca naribus isufflās cōdisi parū ꝛ elleboꝛi ac castoꝛei. Mitere autem pꝛopinare illi squingibin modicum bansali cū aqua calida ꝛ olei cheiri modico ac narcisei ꝛ lilij ac sale iasiri ꝛ fugilū aquā expressam. Studeas bec illi cū emboto aut quanis arte oꝛi eius immittere. Inducas ēt oꝛi eius pēnā oleo intinctam cui hyeraficare sit admixta. sepiusq; euomat ꝛ post vomitū melleū da syropū mane post tyriace da. ʒ.ʒ. vsqꝫ ʒ. exagi. iuxta q̄ opus fuerit: aut teledari electuariū cū aqua in qua anisum ꝛ mastic. coxeris ꝛ quinq; mell' laucū: cataplasma autē caput cū aqua in qua camomillā ꝛ bereniaſecū. oꝛiganū. selichaz. satureiaz. garioſilū ꝛ asenā decoxeris ꝛ piretrū ꝛ cataplasata adhibe q̄ ī lꝛthargo dixim⁹. ꝛ si ꝓderit bū. fin laminā calefac ferri medio criter ꝛ capiti appōe donec capilli adurātur. Sit huic cib⁹ ciceris aqua cū olco loto ꝛ cimino in quo parum panis farine confrica mūde ꝛ oꝛi īmitti: nec hoc illū desistes regere modo donec. vij. trāseant dies. Et siquidē loquitur eger sin regatur hoc regimine vsqꝫ xxiiij. dies. Et si melius ei eē videris bene sin da illi radicū aquā cum charue in al'.charuche oleo ī qua hyerā cum melle factam frica ꝛ super instilla amigdalarum parum olei amararū. Dabis hoc tribus aut. v. diebus dōec in vrina maturitatis appareant signa. Sitq; illi cibus ciceris aqua: post hec aūt pill'as dabis bas. quoniam proderit. Assiguatio earum. Sume turbit albi. hyereficare. cuiuslibet ʒ. ʒ. mirob. kebuli. bebeliuꝫ. cuiuslibet obol'.iiij. sitaregi. coloquintid adipis. cuiuslibet obolos. ij. castoꝛei. j. tere oīa diligenter ꝛ subtilissime cribꝛa. ꝛ iausirū cū aqua distempera apij ac sil' oīa misce. pill'.ꝛ in vmbꝛa desicca. ʒ.ij.ꝛ.ʒ.vsqꝫ iij. propinaturus. ꝛ si melius illi est ab his. sin pill'.illi da fetidas: que si nō proderint hyerā. D. ꝛ theodoꝛicū ac mitridatum da paulatim ꝛ post tyriacā magnā ac hyeraficare gargarizet āt piretruꝫ ꝛ sinapim. Sit illi cibus ciceris aqua cū pullis columbarū iaꝫ assurgentibus ꝛ passeribus: mellis illi propina syropū cum pigmentis ꝛ gendicone viniq; ribani quātitatem que illius nō īmutet mentem: aut vuarū passarum vinum cū melle. Ut aute descēdet passio patiētem idue balneo ꝛ caput eius oleo inunge balsami ꝛ costino aut nardino quodcūq; boꝛū p̄sto fuerit i quo parum castoꝛei ꝛ piretri ꝓminuc. qm̄ omne hoc ꝓdest. Cauenda aute ei electuaria bec ī nimij tēpoꝛibus dare caloꝛis ꝛ regionibus calidis ꝛ bis boꝛū in coꝛpoꝛe quiuis apparet caloꝛ: qua propter diligēti vrendum est discretione.

Capitulum.23^m. de melancholie medela.

Ī Melancholie medela intuendū primum est vtrū ne passio hec ex ipso fiat cerebꝛo. aut ex vapoꝛibus ad ip̄m a stomacho ascēdentibus aut ex toto coꝛpoꝛe signis illis que exposuimus quum de moꝛboꝛū causis tractaremus ꝛ signis. Si igit̄ passio hec q̄ appet a cerebꝛo ē ꝛ nigre in ip̄z dōatione cholere attēde. Et si patiēs inueris ē ꝛ coꝛpis ꝓp̄o cal'a figura coꝛporis ad macie inclina: pili super coꝛp⁹ multi. coloꝛ magis in nigro ꝛ liuido ꝛ passio in principijs est saphenam minue quoad remotuꝫ attrahatur locum materia. Q̄ō si aliquot passionis dies transierint mediastinā incide. ꝛ sanguinem iuxta quod opus fuerit educas. ꝛ secundū q̄ sanguinis videris coloꝛem. Et si quidē niger ē amplius extrabes. si rubꝛis clari abstrabes mediocriter. si spissi venam claude. nec aliquid sanguinis exire permitte. quoniam hic humoꝛem in cerebꝛo esse poꝛtendit. ꝛ in coꝛpus minime diffundi. Q̄nē vt sanguine minueris. statim papaueris syropū ꝛ violaceū ꝓpina. ꝛ pane ciba simile optime parato. ꝛ pullorum carnibus ac edoꝛū agnoꝛumq; paratis cum espidabago ac cucurbitis fermaco lactuca. spinachꝫ. violas olfaciat recentes. ꝛ ninifar ꝛ sic illum vno ant duobus diebus permitte. tertio clistere adhibe molle huiusmodi. Assignatio eius sume ninifar violaꝛ seminis lini. fenugreci. catbemie. furfuris oꝛdei tūsi. cuiuslibet iuxta quod opus est. ꝛ secūdum moꝛez coq̄. boꝛū aquā sume ꝛ cass. fi. parū adde. ac violarum oleū ꝛ vtere. Tribus debic vt quieuerit diebus. coꝛpus eius medicamie nigrā deponēte cholerā purga. ꝛ boc sepius fac. q̄m qui hanc passionē generat humoꝛ. s. niger difficile curā suscipit. ideoq; sep⁹ euacuari desiderat. Euacuatur aūt passionis huius dominus optime epithi decoctione que cum aloe roboꝛata est ꝛ agarico ac elleboꝛo nigro. humidis illum pasce cibis vt ptisana ꝛ pedibus agnoꝛū. cū espidabago conditis. post hebdomadā estamaiconis illi aut sticados pill' propina. Coꝛpus quꝫ cartartico euacuaueris. si nulla meliꝛationis sunt signa. ꝛ sanguis ad huc apparent signa frontis minue venam quo a ꝓximo attrahatur loco materia ꝛ ad alium ante locum trahere illā tēptaueris. coꝛpusq; mundatū intellexeris alternati illi hoc dabis antidotum. Assignatio eius. macrelegoꝛum nigri. cmblici purgatoꝛum. cuiuslibet ʒ.ʒ'.x. polipodij. epithi. sticados. turbit albi. cuiuslibet ʒ.ʒ.v. tere oīa. ꝛ subtiliter cribꝛa. ac cum dispumato distēpera melle: dabisq; de eo ʒ.iiij. cum badernebine

UVA. BHSC. IyR_125_1

aqua. Q̄ō si acuere hoc fuerit necesse modicum agarici elleboꝛi diagridij adde. iuxta quod opus est ꝛ patientis habitudo approbat. Et si passio hec non cū sopoꝛe fit sed multe est garrulitatis ac in sanie. signum ē passionē hanc ex cholera esse rubea adusta ꝛ dicitur eiusmodi furoꝛ. Jdeoq; nihil patienti euacuantium adhibere oꝛ nec phlebotomiaꝛ. sed nec catartieū qm̄ humoꝛē augent acutū. ꝛ i saniā roboꝛāt ac garrulitatē. sed expedit sopoꝛantibus illū regere medicaīb⁹ ꝛ cibis. Dabis igitur illi ptisanā in qua papauer coxeris cū papaueris syropo. ꝛ tribus post hec hoꝛis. syropū dabis violaꝛum. ꝛ papaueris ꝛ cibabis vt diximus edoꝛū ꝛ agnoꝛū pediꝫ bus. ac ouis coctis cū cucurbitis. Spinachijs atriplicib⁹. lactuca. malua. piscibus lapidosis. ouoꝛū vitell' soꝛbilium ficubus. Cucumeris ꝛ citroli peponisq; medull'. ex fructib⁹ vuis persicis. granatis optimis zaccare cāna. musa. pomis dulcibus ꝛ maturis. sicq; ꝛ oēs quibus vescetur fructus maturos esse expedit. ꝛ qui facile a suis cadant locis similibusq;. Caueat aūt omnes cholerā generantes nigrā cibos vt qui mꝰti est furfuris panē. lenticulas. caules. vaccinā carnem ꝛ bis similia. sed ꝛ oia que choleram generant rubeā. vt alliū. cepas ꝛ q̄ cū melle fiunt. pūgētiaq; vt sinapi. pip. acetū muri. veterē caseū. similiaq;. Roꝛationesq; capiti eius instilla humectantes ꝛ sopoꝛantes qualis est hec. Assignatio eius. sume papaueris albi cū suis tūsi coꝛticibus oꝛdei excoꝛiati ꝛ tūsi. coꝛticū cucurbite. violaꝛū. ninifar. lactucaꝛū frondiū ꝛ seminis rosaꝛū. zemazare. cuiusq; fascim vnū. ꝛ decoque optime oia i aq̄ ꝛ capiti instilla. Sume etiā epatis frustrū ꝛ aque huic ititū oībus appone capitis partibus cū modico violaꝛū oleo i tēperati balnei caloꝛis. emulge aūt super caput eius cui filia est lac mulieris cū violaꝛū oleo. ꝛ bābacem ipsi infūde. ac capiti īpone. Respiret violaꝛū oleū. ac cucurbitinū. ac ninifar. Sit q; illi habitaculū claꝛ⁹ ꝛ nō obscuꝛ⁹ locus. nec desistes sic illū regere donec doꝛmiat. Ut aūt pleno doꝛmierit die tunc coꝛpus eius laxantibus purga medicaminibus que rubeam choleram deponūt adustā. vt absinthij decoctio. vel agarici. ꝛ quiescere permitte die ac regimē induc humectās humectātiū quos diximus ciboꝛū. Debinc medicamē iterū da laxās paꝛū foꝛtius vt sticados pill'. quas iā ante exposuimus. aliasq; choleras purgantes nigrā. Sic diebus aliquot permitte ꝛ que diximus comedat: ac eius humecta coꝛpus. Q̄. si abinde caloꝛ acciderit ꝛ vrina eius rubet. oꝛdei propina aquam cū papaueris syropo ꝛ squingibin ac iullab. Caloꝛe mitigato ad medicamina iterū conuertere que nigrum inaniūt humoꝛē cū hyereficare ꝛ coloquintide adipis ꝛ scamonee modico ꝛ assuescas illū iuribus que ex gallis fiunt ātiquis ꝛ veteribus cū espidabago. ancto. sale. polipodio. tunso ꝛ cartami medulla.

De melie medela a stomacho ascendenti. Et si qui bāc facit passionē in stomacho est humoꝛ patienti vomitus pꝛouocandus est cū aqua in qua anetū decoxeris. fugiles oꝛiganū montanū cū melleo squingibin. aut iemenica ra faba. ꝛ ionzelqui. ac fugilū semine alijsq; huiusmodi que alias diximus de singulis iuxta quod opus ē assumēs ꝛ cū mel le distēperatis in aqua cōfrica in qua anetū ꝛ fugiles decoxeris. Stomacho vomitu purgato tribus quiescat dieb⁹ ꝛ panē illi poꝛrige simile cū pullοꝛū iure espidabagi aut zirabagi cū bis quos diximus cibis cōpetentibus passioni huiusmōi. Die quarto facto medicamina que diximus poꝛrige quo niger purgetur humoꝛ ꝛ epithi decoctionē cū hyera roboꝛataq; ꝛ coloquinti de adipe ac elleboꝛo nigro. Et si bis ad que desideras veneris ꝛ vestigia animaduerteris boni bene sin aloes da infusionē que stomachū nigra mūdat cholera. Assignatio eius. Adiroꝛ. indi kebuli purgati. epithi cretici. sene mectici. cuiusq; ʒ. vij. sticados. folioꝛ badernebine. camedrei. camepithei. fauteneg fluuialis. bugloſſe herbe gafeti. cuiusq; ʒ. iiij. beſſaigi tūsi. iij. agarici tūsi. ij. masticis. gariofili. sardegi indi. cuiusq; ij. ꝛ. ſ. zebibi tarfi purgati. xl. coque oia in. vj. aq̄ lb. donec ysq; duas redeant: colabisq; ꝛ supinijce aloes epatice. ʒ. v. ꝛ sume de eis singulis diebus ꝛ instilla olei desuper amigdalini dulcis. ʒ. Estate ante auroꝛā bibatur hieme in solis oꝛtu. sitq; cibus deinceps espidabagū cum agni carne aut edi aut pedib⁹ ꝛ bis similibus. vinū bibat albū tenue post prādiū modicū. Et si patienti ab his melius fieri aīaduertes ꝛ bonitatis vestigia apparuerint ꝛ trāquillitatis ꝛ getis ac laudabile signū. boc illi assuefac regimen donec ad cōpletā reducatur bonā habitudinē. Sin galieni hyerā da bis ꝛ rufi. cū aqua in qua miroꝛ. decoxeris indum ꝛ kebulū. bugloſſam. epithimū. sticados polipodiū iuxta quod opus est de singulis. Q̄. si calida patiens nō fert medicamīa sed leditur illi caſei da bis aquam extractā cū squingibin quotidie libre dimidiū vsq; librā plenā ꝛ pulueꝛē būc adijcies. Assignatio el⁹ feſelebi. mirob. idi. kebuli. macrebi. cuiusq; ʒ. iij. epithi. cretici. iiij. agarici. ʒ. ꝛ. ſ. elleboꝛi nigri obl'os. iiij. tere oia diligenter ꝛ proijce de eo in caſei aquā. ʒ. ij. vsq; iij. At si passio hec ex vapoꝛibus toto a coꝛpoꝛe ascendentibus ad cereꝛū fiat ex humoꝛibus in eis mꝰltiplicatis intuendū. Et si humoꝛ qui in coꝛpoꝛe ē sanguineus fuerit nec aliquid phleboto mū pꝛohibet: mediastinā incide ꝛ iuxta q̄ virtus pferet sanguinē extrahas ꝛ sanguinis superabundantis in coꝛpe quātitatē. Et si qui emittitur sanguis niger ē semel eius multam educas quātitatē si eo vsq; virtus admonet. Que si debilis ē sanguinem bis extrahe: ꝛ nō semel aut certe ter paulatim. Et si cui hec acciderit passio mulier est ꝛ ex mēstruoꝛū fit constipatione. saphenā illi minue ꝛ patiēti post phlebotomū violaceū pꝛopina syropū aut iullab. ꝛ primo refice die pullo cum cirabago aut espidabago parato ꝛ spinachijs aut cucurbitis vel atriplicibus. granata illi appone magna ꝛ cānā mell'. Do die mezaurū dab eoꝛ q̄ diximꝰ ꝛ oꝛdei aquā cū furfure cū papaueris syropo ꝛ bis sitia. Et si q; in coꝛpe multiplicatꝰ est humoꝛ cholera est rubea. oꝛ medicaminibus illam deponentibus coꝛpus euacuari. dispositio priꝰ patiente humectāti quod diximus regimine quo humoꝛ is humectetur. ꝛ facilis fiat eius depositio quo aduenīente catartico facile educatur a coꝛpoꝛe. Et hec medicaminis choleram laxātis rubeam assignatio. Sūe mirob. citrini ab ossul' purgati ꝛ tūsi. tamarindi similiter purgati. cuiusq; ʒ. xv. pꝛuna numero. xx. bellirici. emblici. cuiusq; ʒ. iiij. sene mectici. satheregi. cuiusq; vij. absinthij greci. roſe. r. purgate. cuiusq; vj. coque. oia in. iiij. aq̄ lib. donec ad libram redeant. ꝛ superpōe agarici. obolos. iiij. scamonee vnū diligenter trite ꝛ cribꝛate. ꝛ sūmo mane ante auroꝛam sumatur tepidū. Et si decoctionis huius potus facilis nō est. has da pill'. Assignatio eoꝛū hyereficare methe uregoꝛū. mirob. cuiusq; ʒ. agarici obolos. iiij. scamonee vnū tere oia diligenter. ꝛ subtilissime cribꝛa. ꝛ cum aqua distempera pillul'. potio plena. Debinc patientis que sit attende habitudo. ꝛ si euacuatio hec sufficit ꝛ habitudinem eius reformauit bene. Sin per ebdomadam humectanti disp̄e regas in cibo ꝛ potu vt diximus. tunc tēperati induc balneo caloꝛis ꝛ super coꝛpus eius aquam funde calidam suauēq; ꝛ i concha sedere fac. in qua sit violaꝛum. ninifar. ꝛ lactucaꝛum foliοꝛū decoctiōis aqua. Quoniā balneū ꝛ bis īmersio aqs superfluitates a coꝛpoꝛe dissoluūt ipsūq; humectant. Et expedit in balneo violaꝛum oleo coꝛpus perungere in aqua pcusso. caputq; similiter ꝛ sic super illum quā diximꝰ roꝛa aq̄ calidā qua coꝛpus humectetur. Egressꝰ cōcha balneoq; aq̄ semel imergatur frigiō quo olei cōseruet humiditatem ꝛ tepide aque in coꝛpoꝛe. vt igitur balneo egressus fuerit vestibus induatur. ꝛ quiescat. ꝛ que iam precepimus vescaī. Post hec aūt catartico illum solue ꝛ euacua. ſʒ p̄o foꝛtioꝛi iuxta quod patientis perpendis tollerantiam augmēto sufficere. ꝛ quātum humoꝛis iperat quātitas. Sic ꝛ in oībus facies. solubilia dabis medicamina primo debile scil'. subdens ꝛ huic foꝛtius secūdo iuxta quod opus est. nec vero patienti medicamī da validū a principijs. Hoc est que in eius regimine via ē tenenda cuius passio ex cholere rubee in cereꝛo oꝛitur domiatōe cauebisq; illi calida dare ꝛ acuta cibos medicamia quoniā eius augent passionem.

De melancholie passiōis medela q̄ ex cholera fit nigra. Quamautez passio hec ex humoꝛis nigri accidit dñatione vel cholere nigre in coꝛpoꝛe attendendum. Et si sanguis offerunt se signa illum phlebotomo quātum opus fuerit euacua: siquidō nigro emittitur extra. Et si sanguinis minutiōis nō erit necessitas multeq; ē patiēs tristitie ac cure. ac aīe malitici: multūq; patiēs ac timidus ꝛ boium vitās consoꝛtia ac parum doꝛmiēs in hoc regimine vtere humectāti. donec illū sopoꝛ iduat. post hec stomachum cū decoctione purga epithimi. agarici. que mediocris sit virtutis: ꝛ diebus aliquot humidos poꝛrige cibos. ꝛ sup coꝛpus eius aquā instilla tepidā in qua violaꝛ decoxeris ꝛ ninifar. debic foꝛtioꝛi euacua q̄ illa fuerit decoctione ꝛ quiescere aliquot iterum patere diebus. humectāti regēs diera. Debinc aliquas poꝛrige deponētium cholerā nigram pill'arum. Et intuere ꝛ si melioꝛatiōis aīaduerteris vestigia ab hoc moꝛbo quietēq; ꝛ animi redituꝫ hoc vtere regimine. Si minus ꝛ timoꝛ nō recedit hyerā. B. propina ꝛ post ruffi. cū arsuegi. agarici. sticadosq; ꝛ eupatoꝛij herbe decoctione. Postq̄ hec propinaueris speculare. ꝛ si melioꝛa videris atq; animus redijt eius timoꝛq; abijt trāquillusq; quieſcit dieb⁹

UVA. BHSC. IyR_125_1

quiescere aliquot ꝓmitte ⁊ agnoꝝ pasce carnibus ⁊ cdorum ⁊ eoꝝ pedibus cū espidabago aut patellatis aut frixis cum oleo loto ⁊ amigdalino. Fructus appone illi zibibum choro sanicū. ficus siccas. pistacia cum amigdalis. Et de oleribus badernebinam porrige. origanum. mentā ac similia. Et rursus byerā da ac quod exhibuisti regimē donec plenius in bono roboretur. Cum aūt byeras dederis bas ⁊ nihil prodesse vides ⁊ passionis nō apparet iminutio aliqua. medicamē quod ex petra lazuli fit porrige ⁊ byerā. Assignatio ei⁹. byereficare epithi. cuiusqꝫ. iiij. ʒ scamonee. i. gariofilorū. grana. xx. tere oīa diligēter ⁊ subtilissime cribra ⁊ cū syropo qō ex citoniorum fit aq̄ distēpera aut cū citrini aq̄ corticū. hꝫ porꝫ ē exagiū vsqꝫ ʒ. ij. ⁊ i q̄qꝫ semel hebdomada. qm̄ passiōi huic ꝓdest. nec oꝝ ab hoc recedere sepe nāqꝫ illud probaui. Hoc qū vsus medicamine patientē videris in melius reformari. ⁊ animi eius redditū. nisi ꝙ cogitationis aliquid supereſt ⁊ timoris. tunc cordis purgatiōi adhibe diligentiam. qua eiusmodi recedant mala. Intuēdū itaqꝫ ⁊ si nullus est in corpore calor. nec pulsus velox. nec corporis tactus calet. musci medicamē da dulce ⁊ amarū iuxta quod opus est. ⁊ tyriace magne modicū cū badernebia. aut borragine. Quod siquis apparet calor. hoc da medicamē. Assignatio eius rose. sandali albi. terre armenice. lingue bouis. coriandri. cinami. grossi. gariof. berberis. cuiusqꝫ. ij. ʒ. Tabasari. reupontici. xiloaloes crudi. cuiusqꝫ. ʒ. ij. Seminis badernebine. ʒ. ⁊. ʒ. besedi. charabe. serici crudi. cuiusqꝫ. ʒ. ʒ. ʒ. cāphore. obolos. ij. trita diligenter distēpera ⁊ mane. ʒ. ij. cū syropo in qūo bugloſa fuerit. aut pomorū propina. aut tantūdē borraginis. ⁊ si validus nō fuerit calor. antidotum quod quēdi dō offeres. Assignatio ei⁹ rose rubee optime purgate partes. vj. sabadi. v. gariofoli. masticis. spine. assari. cuiusqꝫ. ʒ. ij. cinnami. līberi crossi. zemebi in alʒeidebi. cuiusqꝫ. ʒ. ij. beili. besbase. caquale. nucis muscate. cuiusqꝫ. ʒ. i. tere oīa diligenter ⁊ subtili cribra pāno ⁊ sumantur singulis. xxxvj. exagium medicaminū congregatorū emblici. lb. ⁊ in. vij. coquatur aque libris. donec ad. iij. redeant. ⁊ sic cola. purgamētoqꝫ abiecto iterum i vas conuerte. ⁊ penidiorum. lib. optimorū adde. ac coque donec quasi elect. fiat. tunc ab igne deponens medicamina super pulueriza ⁊ diligenter cōmoue. ac vase recūde. sumanturqꝫ de eo exagiū. ij. ⁊. ʒ. Electuarij alterius assignatō ad intellectū. colorem bonū facit. ⁊ contra qui accidit timorē valet ⁊ cogitationis malitiam. omniaqꝫ cholere nigre accidentia. Sume badernebine. citrini foliorū. gariof. mastic. zafrani cinami. grossi. nucis muscate. behem. rubei ⁊ albi. zarnedi. baderugi seminis. narmesqui secci. cuiusqꝫ partem. musci. x. partes. tere oīa diligenter ⁊ subtili cribra pāno ⁊ sume mirob. kebulorū ⁊ emblici. xxx. ⁊ in tribus aque libris decoque donec ad libram redeant. colaqꝫ ⁊ mellis libram adde. ac coque tēperato igne ⁊ spumā aufer donec aq̄ deficiat mḷle sſtite. ⁊ ℔ medicaia distēpera℔ trita. ac i vase cōde: ei⁹qꝫ potio. ʒ. j. Aliud ad idem. Hermeli. ʒ. v. camedrei. sticados. camepitheos. badernebine. foliorū epithimi. cuiusqꝫ. ʒ. x. funde super ℔ libras aque tres. ⁊ leni decoque igne donec ad tertiā redeāt. deinde cola ⁊ aquam exprime. ⁊ purgamentum abijce. ⁊ sume zebibi chorosanici purgati optime. lb. tere ⁊ huius aque parum superstilla ⁊ tere diligēter donec tanꝙ mel fiat ⁊ in vas iterum proijce ac ignē subaccende lenē donec spisſetur. Deinde superadde gariof. badernebine. masticis. afrene mesqui. zafrani. besbase. citrini. corticū siccaruꝫ. cuiusqꝫ. ʒ. iij. xiloaloes indi. duas. trita oīa diligēter ⁊ cribrata super decoctionē pulueriz̄etur ac cōmoue donec perficiatur ⁊ in vase cō de vitreo ⁊ sume de eo diebus tribus singulis. ʒ. ij. vsqꝫ. iij. iuxta qō opus videris. qm̄ passioni huic prodest. statim dū ipsa iminet passio. ac qum ab ea quiescit. qm̄ aīam cōfortat ⁊ corpus mirabiliter. Expedit hac molestatis passiōe qum ab eis cessauerit cibos cholerā generātes nigrā cauere vt carnē bouum ⁊ caprorum. salsa. lenticulā. Vinum vetus acutū nigrū crossum malū ē eis. ſz ⁊ magnū cauēat laborem. iraꝫ. vigilias. ac curā. Laudabilium cibis vtantur chimorum. vt simile pane agnorum carnibus. edorū. gallinarūqꝫ: piscibus lapidosis ⁊ suauis aque lauacro. fricatione tēperata ⁊ olei illinitiōe violacei. proborꝫ ⁊ sapientiū societatibus: eorūqꝫ quos amant ⁊ diligunt. armonias audiāt dulces ⁊ gratas. Vinū illis ꝓpinetur album nō vetus nec nouū iuxta quod illis parit letitiā nec multi faciant illud quibus applaudēt intuāntur: i locis sedeant altis. sup prata ⁊ sata virentia ⁊ in anni diuidētibus catarticū assuescāt cholerā deponens nigrā quodqꝫ illā subtiliat ⁊ ea que facile sumūtur. Si eteim feceris hec accidens hoc recedet ⁊ sanitas redibit hylaris.

Capitulum. 24m. de canine melancholie medel'.

c **Anine** melancholie est spēs. ⁊ eius cura vene phlobotomū. tēpore quo morbꝰ estuat patientisqꝫ eousqꝫ quo defectus appareat sanguiez educes ꝙ laudabilium reficies chimorum cibis moderata quantitate. Calide illum induces balneo aque ⁊ casei aquā cum puluere in quo mirobū est induꝫ ⁊ emblic epithi. polipodium ac filia propinabis. ⁊ qū parū quieuerit corꝰ purgabi cū byera logodion ⁊ rufina. bis aut ter. debic tyriacā faruc dabis. Qū āt morbꝰ tumultuat is ⁊ cū eo vigilie accidūt capiti egrotantis sopozantē instilla decoctionem quēadmodum ante diximus.

Capitulum. 25. de heros ⁊ amoris medela.

a **Horem** patiens regimine disponēdus est humectanti vt balneo suauis aque equitatiōe tēperato exercitio. violacei illinitiōe olei. vini potu. orborū speculatiōe ⁊ satorū pratorū florūqꝫ. sonos audiant graues sed dulces ⁊ citharas. liraſqꝫ. cogitatio eius narrationibus impediatur varijs rumoribusqꝫ gratis. Oportet autē pariter impediri illos negotijs actionibusqꝫ aliquibus nec otio vacui sint aut cessent: quoniā negotia eorum qui hec patiuntur amouēt cogitationes ab amatis. Excitentur ēt illis lites ⁊ contentiones quatinus ipsorū in eiusmodi occupentur rebus cogitationes ⁊ cure sine amatis roborentur quoniam si in huiusmodi diutius persistent rebus ab amatis defluūt. Coitus quoqꝫ cū ea que nō amatur cogitationē flectit ab amata ⁊ extenuat ac amata remouet.

Capitulum. 26. de paralisis ⁊ eneruationis medela.

p **Aralisis** vt sapiens tradit hypo. si fortis ē solui nequit. sed si debilis est difficile dissoluitur. huiꝰ cura vt ghusdam placet medicorum patientis ē phlebotomia in principijs qua sanguineū euacuetur phlegma a vena: sed hoc eorum pluribus displicet quoniā calor iminuitur ⁊ cōplexio roboratur frigida. Que igitur primū paralisim ⁊ eneruationē patienti facienda sunt in principijs ē chalengebini dare mellei. ʒ. vii. cum aqua in q̄ anetū decoxeris. ciminū. nanachuā. masticē. ⁊ si tincta fuerit vrina chalēgebinum da zaccareū cū anisi solius aqua decoctionis. hēc. iiij. facies diebus: ⁊ si fortis ē passio vsqꝫ. vij. nec vero aliquid his diebus medicaminuꝫ dabis preter hec que diximus: ⁊ a cibis arcebis ⁊ potu diebus tribus nihil oīo preter dicta offerens: die quarto tyriace dabis magne. ʒ. ʒ. quam si nō habes mitridatū ⁊ ciceris ciba aqua cū oliue oleo loto ⁊ cimino. cinamo ac aneto: pane quoqꝫ farine mūde optime parato. Cibū iminue ⁊ masticis decoctionis propina aquaꝫ ⁊ nōnunq̄ mellis aquā: nec vero aquā bibat frigidā sed i vasis sit aqua calidis. famē pferat ⁊ sitim quo ad poterit. Et attende si natura sicca fuerit leue adhibe huiusmodi clistere. Assignatio ei⁹. Sume camomille. besqui. melliloti. anisi. pigani. cuiusqꝫ fasciculū vnū. atsunegi seminis apij. cuiusqꝫ. ʒ. iij. cartami tunsi. ʒ. x. blitis fasciculum. coque oīa in. iiij. aque lb. donec ad vnā redeāt ⁊ cola de ea. ʒ. lib. ⁊ olei cheiri. ℥. ij. supinij ce. gari. ℥. ʒacc. rubee ⁊ mellis curā. ʒ. xx. buraci. ʒ. clisteriza illud tepidū. Diebus trāsactis. x. subtili illū solue medicamine vt hoc. Assignatio eius. Sume turbit. byereficare. cuiusqꝫ. ʒ. salis naste. oblos. ij. colognē. adipis. ʒ. iiij. tere oīa diligenter ⁊ cum aqua distempera ac pill'. ⁊ cum tepida propina aqua. post hoc byeraficare gargarizet cū sgngibin ⁊ aqua tepida. post hec radicum dabis aquā cū charue oleo ⁊ amigdalino amaro in aqua. ʒ. vij. cōfricabis calēgebini mellei cū. ʒ. exag. byereficare. Sit āt radicū aque cōpositio iuxta patientis virtutē passionis ⁊ debilitatē ac egri cōplexionē etatē ⁊ anni presens tēpus. Si eni fortis fuerit passio ⁊ oīa que dicta sunt frigide cōplexionis: radicū validā eē oportet aquā. Q; si debil' ē passio ⁊ reliqua que diximus calida. Radicū aquā minime calidam eē expedit iuxta augmētū barū ⁊ diminutionez cautarū ⁊ quā das cauēda est radicū aqua aliaqꝫ si ⁊ fiala ficta est. ⁊ febricitat patiens ⁊ tēpus estas: reges itaqꝫ ⁊ dispones res iuxta ꝙ eorū que diximus collatio cōsulet. Caue quoqꝫ radicū aquā porrigere anteꝙ corpus bis que assignauimus euacuaueris ne forte putredini sit apparatus humor in corpore putrescatqꝫ ⁊ febrē pariat: probibeatqꝫ iuxta ꝙ expedit a medendo. Assignatio. aque radicū fortis. corticū radicuꝫ. fenicli. radicū apij. anisi. licufinis. cuiusqꝫ. ʒ. iiij. mastic. spice bourēdāi. darsisbāi. piretri. carpobal. assari. cꝰqꝫ. ij. fenugreci. vj. florū adechari. seliche. xillobal. bermeli. cꝰqꝫ. iij. oppoponacis. amoniaci. iausiri. cuiusqꝫ. ʒ. vue passe. chorosanice optime purgate. ʒ. x. coque oīa in. v. aque lib. donec ad vnam redeat ⁊ cola ac sume de ea singlis diebus. ℥. iiij. cū olei chār

r

UVA. BHSC. IyR_125_1

ue exagi.ꝛ amigd̄. amararū oleī.exagi.ʒ.ꝛ.ʒ.byereficare radicum aq̄ q̄ prime ſubeſt in caloꝛe.Sume coꝛticū radicū apij.ꝛ feniculi cuiuſq3.ʒ.x.ſeminū apij ꝛ feniculi. radicuꝫ adcehari.ꝛ flozum eius.ſeliche. aniſi.cuiuſq3.iij.maſtic̄. ſpice. cuiuſq3.ʒ.ij.ꝛ.ʒ.zebibi tarſi optime purgati intus ꝛ extra.xx. coquantur omnia in.iiij. aque libꝛis donec ad libꝛam redeant. coleturq3 ꝛ ſume de ea ſingulis diebus. ℥. .iiij. cum olei cbarue.ʒ. ꝛ cbalengebini.vij. Et ſciendum optere que p̄i⁹ datur radic̄ aqua debilē eſſe que minime cuꝫ cbalengebino acuatur.ꝛ charue oleo.ſecundo die paulo foꝛtiozem adbibere.ꝛ ponere in ea charue oleum magnum cuꝫ byereficare.ʒ.exagiū.debinc ſingulis charue oleum augere diebus conuenit.ʒ.ʒ.donec vſq3 duas eius.ʒ.aſcenderis.ſed ꝛ byereficare addes donec vſq3.ʒ.ꝛ.ʒ.peruenerís. ℞ ſi diebus bis nulla videris maturitatis ſigna ſcil̄ nll'a apparebit mutatio i melius.aquam radic̄ auge ꝛ confrica in ea.ʒ.ʒ.ſocrite vſq3.ʒ exagiū iuxta q̄ patientis animaduerteris vires ꝛ vrine coloꝛem. In vrina vero vt maturitatis apparebunt veſtigia patientē vno quieſcere patiaris die.ꝛ ciceris aqua ꝛ oleo loto illum refice.ꝛ poſt bec byere pill̄.dabis. Aſſignatō earum turbit byereficare cuiuſq3.ʒ.i.bebel nili.ʒ.ʒ.coloquintide adipis quadrātē.ʒ.ſalis naſte.obolos.ij.tere oīa diligenter.ꝛ cū apij diſtemperans aqua pill̄.ꝛ bec ē ſimul potio plena. Refice aūt illum medicaminis die taugoꝛū iure.aut franquillinoꝛū.ac cyrriū.aut pulloꝛū colūbarum iam aſſurgētiū facto cum ciceris aqua.oleo loto aneto.galegar.cinamo. Jā tunc tribus illum quieſcere ſine diebus.ꝛ ſingulis illi diebus .ʒ.vij.cbalegebini poꝛrige.ʒaccara aut mellei cum tepida aq̄ Die facto.iiij.gargariſma boc illi adbibe. Aſſignatio ei⁹ byereficare.ʒ.ſaturcie feresiace.ʒʒ.ſinapis.cuiuſq3.ʒ.ꝛ.ʒ.muſaderi.piretri.miutengi.cuiuſq3.ʒ.ʒ.ſumaci duas.tere oīa diligenter.ꝛ gargarizet ex eo.ʒ.cum ſquingibin.ꝛ aqua calida.ꝛ ciceris illum paſce aqua. Debinc pbialā intuere.ꝛ ſi in ea cruditas eſt. Radicū adbibe rurſus aquam cū charue oleo.iuxta quod aſſignauimus.tribus.aut.v.diebus.aut ſecundū quod opus eſſe videris ex maturitatis ſignis. Tunc pill̄ fluxū illū facetidis. Aſſignatio earū ſequebinegi.amoiaci.iauſiri.macbali.bermeli.coloquintide.adipis.cuiuſq3.ʒ.iij.aloes.turbit cuiuſq3.ʒ.v.cuſoꝛbij.caſtoꝛei.cuiuſq3.ʒ.ꝛ.ʒ.medicamina tere ſicca.ꝛ gūmas in poꝛroꝛuꝫ aqua diſſolue ac ſic reliqua diſtēperata cū bac pill̄.earūq3 potio.ʒ.iij.cū aqua calida. Pill̄.fetide alie.mirob.kebuli.ʒ.v.opoponacis.amoiaci.iauſiri.bermeli.aloes epatice.cuiuſq3.iiij.macali glauci.coloquinti.adipis.bēne.ſarcocolle.cuiuſq3.ʒ.ij.cuſoꝛbij.caſtoꝛei.ſcamonee. cuiuſq3.ʒ.ʒ.zafrani.garioſoli.cuiuſq3 obolos.ij. Sicca trita medicamina ſubtili cribꝛa panno. Gūmas in nebatici poꝛri aqua diſſolue.ꝛ medicamina deſuper pulueriza ſicca diſtemperanſq3 pill̄. Earum potio.ʒ.iij.bas q̄ videris illi pill̄.tribus quieſcat diebus ꝛ ſingulis p̄opina diebus.calengebin .ʒ.rij.cū aqua in qua aniſū decoxeris.ꝛ apij ſemen. Et ciceris illum aqua ciba cū pull̄ colūbarum iā aſſurgentibus.cirribuſq3.ꝛ.iiij.die boc adbibe gargariſmū. Aſſignatio ei⁹ zinziber.piretri.piperis longi.iſopi.capparis radicum.granati granoꝛum.miutengi.buraci.cuiuſq3 partē.byereficare partes.ij.trita bec diligenter cū ſquingibin.ꝛ aqua calida gargarizet.ſternutationem quoq3 boc illi medicamine p̄ouoca Aſſignatio eius ſume condiſi.piretri.aloes. nuſadei. ſanſuci.elleboꝛi albi.muſci.buraci.ſingulorum que p̄eſto fuerīt.ʒ. obolum diligenter tritum ꝛ patientem vt reſpiret īpera. Sic quoq3 ꝛ ſi omnia adunaueris.aut partem iuxta q̄ patientis animaduerteris vires ꝛ debilitatem. Oꝛtet aūt bec te poſt maturitatem ꝛ euacuationē facere. Si etenim ante maturitatem bis ꝛ innanitionē vtaris plurimū in egrotantē pecca bis q̄ bumoꝛis diſſolues ſubtile ꝛ eius remanet croſſū.nec cura deinceps p̄oficit.bis aūt antecedentibus q̄m maturitatis deſideratum videris nūtiū in boc p̄ſta regimine. Sin quas vis p̄opina foꝛtes pill̄.aut pill̄ ſitaregi. Aſſignatio earum.mirob.citrini.ʒ.ij.aloes.iiij.ʒʒ.ſalis indi. acoꝛi ſatiregi ſinapis.cuiuſq3.ʒ.ʒ.felfelli.piperis albi.obolos.iiij.penidioꝛ optimoꝛū.ʒ.trita oīa diligenter.diſtēpera cum aqua ꝛ pill̄.ac potionē earū.iij.poꝛrige.ʒ. Aſſignatio.pill̄.galbani.cuidā paliſi moleſtato cuius latus dexterum diſſolutū erat.ligua grauis.nec verba exp̄imere poterat. Sume turbit albi.ʒ.vj.ſure niam.granoꝛum nūi.cuiuſq3.iii.byereficare.iiij.coloquitide adipis.ij. Sitaregi.burēdāi.bilibagi. piretri.pipis.i.cuiuſq3 .ʒ.ꝛ.ʒ.opoponacis.machali.cuiuſq3 obolos.iiij.cuſoꝛbij.tauſiri.caſtoꝛei.cuiuſq3.ʒ.ʒ.ſicca medicamina diligēter trita ſubtili cribꝛa pāno.gūmas in poꝛri aqua liquefac.ꝛ medicamia in ea diſtēpera.pilulisq3.ꝛ cum aqua calida.iij.de eis.ʒ.p̄opina. Aſſigna⁹ pilularū cuſoꝛbij.ſume cuſoꝛbij.friſalegis.agarici. coloquintide dipis. macali cuiuſq3 partem. aloes .ij. tere diligenter omnia.ꝛ ſubtili tranſmitte panno.ſequebinegum aūt ꝛ macalum cū poꝛri aqua diſtēperans medicamia ſimul reliqua admiſce.ꝛ pill̄.foꝛtis barū potio.ʒ.ij.ſubtil'exagiū.ʒ.ē.ſed ꝛ ſi coꝛpus cū naſte pill̄ euacuaueris ,pdeſt. Ut aūt patiētē barū aliquib⁹ euacuaueris pill̄.gargariſmū iteꝛ adbibe ꝛ ſternutationes calefacientes ac ſubtiliates.quo purgetur cerebꝛū ꝛ latus iunge egrotantis:ac colli partes calefacientibus oleis.ꝛ diſſoluentibus vt oleo nardio.ꝛ coſti.ca quelenegi.zebaci.amararū oleo amigdalarū.citrino.balſamino.nucū oleo veterū.ꝛ ſimilib⁹. Si aūt videris in patiēte moꝛbū plurimū roboꝛatū in oleis aliquid ponas caſtoꝛei ꝛ euſoꝛbij.fricato p̄ius patienti latere cū pāno aſpero donec rubeat.cataplaſmabis aūt caput ꝛ latus egrotās ac ſpondilium loca cū aqua in qua camomillā.ꝛ mellilotū acuanū decoxeris.ꝛ anetum bereniaſetum.nemanū.citrini folia.ꝛ beſſam.oziganū.ſanſucū.ſibū lauri frondes.apium.rutā.nanabuam.ꝛ ſimilia.p̄ecipe autem maſticē maſticare.ꝛ ratinegum.balacbā.gariofilū. Sit cibus iuxta quod diximus mūde farine panis optime conditus ciceris aqua cum cimino. cinamo aut pulli iā ſurgentes colūbini.paſſeres.cyrres.cum ſinapis ſpuma.ꝛ blitus cū oliue oleo.garo.ꝛ ſinapi.cui inberet quotidie ſal andranicū cum melle diſtēperatum.ꝛ cuꝫ ſaturcia conditum ꝛ emedano.ſutuzo ꝛ aniſo.mel cū nucibus comedat ꝛ piſtacijs.ac botanis ꝛ granis viridibus ꝛ ſimilibus.vinum illi p̄opina vet⁹ modica q̄ntitate.quod ipſi⁹ aiaꝫ iocundet.ſtomachum calefaciat ꝛ non temulentum reddat. ebꝛietas etenim mala ē ac cerebꝛo nocēs ꝛ neruis valō.īoꝛ cauenda.bibat etiam gendiconē.ꝛ mell'ſyropum.caueat maxime aquā purā.ꝛ ſi certe bibat cum melle mixtā.aut q̄ maſticem in ea decoxerit.olfaciat marzemuſum.nemamū.narciſcum.balneum alternatim ingrediatur poſt maturationeꝫ ꝛ ante p̄ādium ꝛ aqua ſuper eius coꝛpus calida roꝛetur.i q̄ berbas odoꝛiferas decoxerit calidas:boc illuꝫ diſponet,regimine poſt cum catartico ſolutiuo purgationē.ꝛ ſi p̄oderit illi perſeuera.ſed caues ne coꝛpus eius febꝛem,gcatur. ℞ ſi cō tigerit medicamē depōe.ꝛ dieb⁹ alic̄t patiētē geſcere fac.magiſq3 ſi tp̄s ſuēit eſtatis:eſtatis eteiꝫ aer paſſiōi reſiſtit.ꝛ ſi vtē te te b̄ q̄ aſſignauim⁹ regimīe nibīl̄ i paſſione fit laudabile.byeris vtere magnis.vel byeris arc aga bis.debinc byera logodion.ꝛ poſt. ℈.poſt que electuario beledari:ꝛ demñ tyriaca.ſumatur de ſingulis bis potio plena iuxta q̄ paſſiōis videris vires ꝛ patientis:ac debilitatem:ſitq3 eo quem diximus oꝛdine ꝛ patientis interim ciboꝛū quā poſuimus dietaꝫ ſiccq3 ꝛ inſtillatiōes ac olea adbibe b̄m q̄ patientem ferre videris poſſe. Caueas aūt calidis electuaria dare tēpoꝛib⁹ quꝫ tēpus eſtas ꝛ magni eſt caloꝛis timetur ab bis patienti medicaminibus que validi ſunt caloꝛis:ne foꝛte febꝛem pariant acutam. Si igitur tēpus eſtas fuerit.vtere pariter vomitu cum cibis ꝛ medicaminibus pblegmati optunis q̄ad modum aſſignauimus iam ꝛ in cōpoſitis exponemus medicaminibus. Et q̄ omni boc patiētis cōpoſueris regimie nec vlla occurrit ſanatio aut' melioꝛis babit⁹ ſigna ꝛ paſſio ſit p̄loxioꝛ.a medela manū cōp̄ime:nec in calidoꝛuꝫ perſeueres poꝛrectione medicaminū:ne foꝛte in patiēte acutū nutrias moꝛbū ꝛ illum p̄das:ſꝫ cibis illū rege ꝓpetētibus: cosqui pblegma generāt cauēs:ꝛ in āni diuidētibus illum cum byerarum pill̄is illi cōpetētibus iminue cōſideratis ei⁹ ꝛ virtute ꝛ debilitate.

De enerualionis medela. Cum enerualio quibuſlibet acciderit mēbris ex percuſſione aut caſu:ſitq3 boc ip̄a eadēq3 boꝛa.nulla illi ē ſanatio.bec eteim ſignificat nuche aut neruis qui ad illud mittūtur mēbꝛū inciſionē ac cōtritionē accidiſſe. Cum vero eiuſmodi res pedetētim ꝛ paulatiꝫ accidit poſt caſum vno aut duobus diebus vel pluribus.ſignū ē neruo apoſtēs accidiſſe:aut certe materiā defluere.eiuſq3 ſanatio facilis cū cōpetētibus occurritur emplaſtris. Refert. ℈.in ſuo de interiorum mēbꝛoruꝫ paſſiōibus libꝛo.q̄m bois cuius perierat ſenſus ab auriculari medico ꝛ medio digitis curauerūt illuꝫ emplaſtris que diximus medici appoſitis bis digitis ꝛ ſanati nō ſunt. Queſiuit itaq3 ab eo cāꝫ:ꝛ ait ſe in peregrinatione dum inter ſyriam ꝛ grecoꝛum terrā iter faceret ab equitatura cecidiſſe:ꝛ inter ſcapulas caſum hunc contigiſſe. Intellexit itaq3 incommodum boc neruis contigiſſe qui ad eiuſmodi digitos ſenſum ferrent quibus a ſpondili eſt oꝛigo ſeptimo colli. Contigit igitur apoſtema neruo in p̄incipijs: poſuitq3 vnguenta bec ſuper membꝛum illud ꝛ bomo ſanatus

UVA. BHSC. IyR_125_1

ẽ.alius quoqz ab eo sup dorsuz cecidit:ꝛ die fcã.iij. vox eius debilitata ẽ.q̃rta manꝰ ꝛ pes eneruatꝰ ẽ ꝛ corpi aliõ nõ ptigit incõmodũ nec anbelitus cessauit. Que etenim post collũ est nucha ois eneruata est.ꝛ cum ea qui inter costas sunt lacerti.acciditqz ab inde pectus moueri per diaphragma ꝛ sex superiores lacertos qui pectoris sunt.nerui nãqz qui ad os veniunt ex nucha que in collo ẽ ꝓcedunt. acciditqz incõmodũ qui lacertorum inter costas positi sunt neruis quẽadmodum alio explanatum est loco per quos insufflatio fit. voluerunt itaqz medici illũ curare super pedes eius medicamina ponẽtes eo ꝙ eneruati essent ꝛ super guttur eius ꝓpter vocis amputationem.prohibuitqz eos.ꝛ ad locũ cui incõmodũ acciderat medele opam cõuerti. Trãsacto itaqz.vij.die.leuiatus est morbus ꝛ quieuit.nuche apostema ꝛ vox illi redijt.pedis q̃z motus restitutus est.H.g.refert. Ipse quoqz idem vidi in bali filij moysi principis famulũ.qui qũ ab equo ecciditꝫ nihil illo sensit ꝛ secundo nocumẽti die.die facto.iij.manus eiꝰ dextera eneruata est.nec illi sensus aliquis aut motus fuit. Intellexi itaqz neruo incõmodũ accidisse qui ad manũ tẽdẽt.aut apostema aut materie influxũ.ideoqz meatũ oppilatũ.curaui itaqz illũ inter scapulas dissoluẽtibꝰ adhibitis ẽplastris ꝛ confortantibus ac post paucos sanatus est dies. Assignatio eorum.sume baccarũ lauri.costi dulcis candari cortic.cuiusqz.z.x.mibe sicce.xv.aloes.mirre.abchely seminis cipressi.macrelegi.rose.aluis iemenici.cuiusqz.viij.zafrãi.castorei.cuiusqz.iiij.cardamomi.vj.bezaze.rameci.balaustie.caquie.spice. cuiusqz.v.masticis.sunizi.cuiusqz.z.vij.tere oia diligenter.ꝛ dissolue cum cera aut nardino liquefacta oleo. aut costi.ꝛ emplastriza.

Cap⁹.xxvij.de contorsionis ꝛ paralisis faciei medela.

c **Contorsionis** faciei medelã eãdem esse quam ꝛ paralisis sciendũ tibi est.vnũqz earũ regimen qum que eas facit materia.vna sit phlegma.scil'ꝛ humiditas. Differunt autem ꝙ q̃ paralisim prouocat in toto est corpore materia aut in altero latere. Que autem facici contorsionẽ in lacertis carnis genarum ꝛ maxillarũ. Que qũ ita sint.oꝛ qui hac molestatur passione in principijs vti his que assignauimus in paralisi primordijs aquam.s.dimittere ꝛ cibũ:debinc medicamine vtaꝫ soluenti phlegma.ꝛ aqua radic purganti cuz pill'. Jã tũc corpus euacuatũ fuerit ꝛ cerebrũ purgatũ gargarismis vte assignatis: ꝛ narium instillationibus que in paralisi exposite sũt. Et hec gargarismi assignatio vtilis. Sume marcemusi.satureie.achorchara.he.absintbij.sinapis.achori.eq̃les partes.trita oia diligẽter subtili cribro pãno.ꝛ.z.gargariza vnã cum squigibin bansali.aut aqua calida. Harũ istillationis ad eadẽ vtilis. Assignatio.sunizi.aloes.cuiusqz.z. cõdisi. satureie feresiace.cꝰqz.z.ij.chardeli albi. pigãi. cuiusqz obol. iiij.piperis albi ꝛ nigri.castorei.bausiri.cuiusqz.ʒ.z.fellis gruis obolos.ij.tere oia diligẽter ꝛ in pigami aqua distẽpera atqz in lẽticule modum pill'.ꝛ naribus quz opus fuerit granuz aut.ij.instilla cũ modico liliorum olei. Instillatio quoqz cum gruis felle ꝛ accipitris ac leonis si ex quouis eorum granum aut duo sumpseris liquefacta cum puelle lacte ꝓdest. Et.H. in simplicium libro medicaminũ tradit sunizũ aceto infusuz acerrimo ꝛ diligẽter tritũ si instillet mãifeste prodest. Instillatio alia. Sume aloes.mirre.zafrani.cõdisi.bezaze.cuiusqz partẽ.fellis gruis.castorei.cuiusqz partem.ʒ.tere diligenter ꝛ cum aqua distemperans.pilull'.ꝛ cum sansuci aqua ꝛ liliorum oleo instilla. Sed ꝛ si patienti zerrachum in als zermeum rubeũ metallicum instillaueris ad lapiduz fricatum sub duum pondere granorũ cũ nucuz oleo optime proderit. Si aũt medicaminũ instillatiões borum cerebro grauẽ fecerint ardorẽ.cũ mulieris cui filia ẽ lacte subsequere ꝛ oleo rosarum quod etiã super caput emulgi facias.ipo quoqz muli eris lacte pãno infuso capiti applica quo ꝛ acumen mitigeẽ ꝛ ardor. Et post hec superifusionibus vtere cataplasmatibꝰ ꝛ illinitionibus cũ bis que in paralisis exposuimꝰ oleis. Sit aũt illinitio super maxille lacertũ qui nõ inclinatur.ꝛ patiens vini precipe oppõi vaporibus in quo lapides proijciuntur calidi. Ligeturqz genarũ caro declinans cũ vittis donec ad suã redeat genã. Teneatur ẽt in ore a parte gene infirmãti contigua.que.s.nõ inclinatur nux muscata aut mirob. kebulum. Sternutationẽ eius cũ cõdiso prouoca.aloe.piretro. sunizo ꝛ allacã da ac masticen.ratinegũ.botami gũmas.gariofilum.piretruz.accorũ.masticãda. Et si vuas passas cum buracho.sinapi.piperibus tribus.cumqz allaca ꝛ oleo patiẽti offerres masticanda in salina humiditates attrahent a gingiuis ꝛ cerebrũ purgant. Sz ꝛ si in ore acetũ continuerit vini in quo coloquintiõ adipẽ decoxerit mãifeste medet. Castoreũ quoqz odoret ꝛ opoponacem ac iausirum.alumen.sunizũ ac similia.qm̃ subtiliãt phlegmaticũ bũorẽ ꝛ cerebꝝ dissoluũt.ꝛ omni eo vtaris regimine codeqz ordine quo ꝛ quẽ admodũ in paralisi diximus.

Capitulum.28.de morbi medela que cõponitur ex eneruatione ꝛ spasmo ac euulsione que fit ex colica.

i **Eneruationis** que cum spasmo cõponitur medela attẽdẽdũ si spasmus qui eneruationi cõponitur ex repletione est.patienti curã adhibebis vnã.eã.s.que in paralisi ꝛ facici cõtorsione de qua.s.dictũ ẽ.euulsumqz mẽbrũ emplastris emplastriza ex rebus cõprimẽtibus ꝛ calefaciẽtibus cõpositis ac desiccantibus vt emplastro cui sulphur admiscueris anetũ piretrũ.sinapis.mirtũ siccã ꝛ alꝫ huiusmõi. Qũ ãt spasmus ex siccitate ẽ tũc speculare:ꝛ si eneruatio fortior ẽ spasmo calefacientibus ꝛ desiccãtibus vtere: ꝛ quedã admisce mollientia cũ forti fricatione. Q si spasmus fortior imineat ꝛ violentior tenerantia ꝛ emollientia adhibe:quedã tamẽ adiungas calefacientia ꝛ desiccãtia cũ leni fricatiõe. Qũ vero mẽbris sunt in diuersis eneruatio ꝛ spasmus in mẽbro vtere eneruato fricatiõe cal'ꝛ costi illinies oleo in quo buraci modicũ ꝛ chale dissolueris ꝛ marinã super mẽbra aquaz stillabis in qua aneti modicũ bullieris ꝛ sansuci ac artemisie ꝛ lauri folia ac femequesti similiaqz. Q si tẽpus estas fuerit in sulphureis passiones bas patientes laua balneis mẽbraqz baculo percute leui. Mẽbris vero que spasmũ patiuntur emplastra adhibe emollientia vt emplastruz quod fit ex seminis lini spuma ꝛ fenugreci ac anatis adipe ꝛ galline.cruris bouis medulla ꝛ cera similibusq emollientibꝰ emplastris que in apostematũ durorũ cura retulimus. Euulsionẽ vero emplastriza restringentibus ꝛ desiccãtibus emplastris ꝛ ad suũ reduc disgregationẽ locũ reductãqz cũ fascijs strige quẽadmodũ ꝛ qui ossa medentur fracta ad cõsolidãdũ faciunt.hec si nõ proderint ignẽ adhibe cũ subtili cauterio quẽadmodũ in chyrurgie partibus dicemꝰ. Eneruatio ãt ꝛ euulsio que post coitã statim ꝛ ab ipsa fiunt quẽadmodũ paulus multis sui cõtigisse tẽporibus dicit difficile curantur.prosunt ãt illis oꝛa tẽperata ꝛ medicamina que vocãtur acuma q̃.s.cũ greca fiunt nuce ꝛ gũma belati:prosſũt ẽt nõnullis corũ que cõfortãt ꝛ parũ refrigerãt vtilitate magna. Vidi hoc idẽ ipse bis aut ter in hominibus:eratqz eorũ vrina semper tincta:nec ausus ẽ medicorũ quispiã ill' adhibere curam cũ frigidis ꝛ ꝓtinue medicamia dabãt calida:mẽbrũqz cũ costino inungebãt oleo.vnde ꝛ accidentia orta sunt illis acuta ꝛ perdentia.videtur ãt mihi bos curari oportere cũ aneti olei partibus duabꝰ:ꝛ olei violarũ pte.i.mixtis.bis mẽbrũ liniatur ipsiqz bibãt aquã feniculi coctã ꝛ despumatã singulis diebus.ʒ.xl.in qua cassie fi.vij.ʒ.sint cõfricate ꝛ amigdalarum dulciũ oleũ superinstilletur:sitqz illis cibus pulli i zirabago.

Capitulũ.29.de dormitatione mede.

i **A dormitatione** quoniã materia ꝛ cã que ipsam facit ea ẽ que ꝛ paralisim nisi ꝙ in dormitatione pauca ẽ materia ꝛ passio debilis.ideo in eius medela eadẽ sunt medicamina que in paralisi sed in virtute ꝛ quãtitate demissa. Intuere itaqz ꝛ si humor crudus ẽ in patientẽ radicũ vtere aq̃ facili paucis diebus donec maturatio appareat.tũcqz cũ esta maiconis euacua pill'.ꝛ si suffecerint bec bene. Sin fetidas offer pill'.ꝛ super mẽbrũ post euacuationẽ decoctionis instilla aquã in qua quedã sint calefaciẽtiũ ꝛ dissoluẽtiũ vt ante exposuimus.vnge quoqz keiri oleo mẽbrũ:aut iesemini: aut bani si similibus ꝛ cataplasma aloem ꝛ mirrã cũ sautenegi aq̃ pastata vel piretrũ ꝛ mintẽgũ trita diligẽter ꝛ cũ aceto distẽperata ac origani aqua:phlegma qui generant caueat cibos ꝛ coitu arce.calefaciẽtibus refice cibis:qui tamẽ nimij nõ sint calozis vt ciceris aqua cuz oleo loto cimino ꝛ aneto. gallinarũ carnibus.frãquillinis.cubegis ꝛ similibus.balneum post maturationẽ ingrediatur ꝛ purgationẽ. Oportet aũt qũ dormitatio acciderit eius nõ negligere curã ꝛ eorũ quibus sanatur ne forte in eneruationẽ transeat ꝛ difficile sanetur.

Capitulum.30.de spasmi qui ex repletione fit me.

s **Spasmum** in prima nostri libri parte: aut ex repletione ꝛ humiditate: aut ex euacuatione ꝛ siccitate fieri diximus ꝛ eius q̃ ex repletione cura facilis ꝛ cita sanatio.eius aũt qui ex euacuatione difficilis valde nisi forte patiens puer ẽ ꝛ circa.vij.ãnorũ cõsimia.hiꝰ sanatio facilis occurrit:sed qui hãc trãsijt etatẽ difficile sanatur. Intuendũ itaqz ꝛ si passio ex repletiõe fit

UVA. BHSC. IyR_125_1

in eius principijs clisteri vti incipias ⁊ cibū da subtiliantem ac tyriace magne oboloſ.ij.vſqz.ʒ.i.cū aqua in qua anetum bullieris ⁊ ciminū. Bebinc ad phialam cōuertere:⁊ si minime tincta ē aquā porrige radicū quā in paralisis tractatu assignauim⁹ cū byereficare aut olei quaq̄lenegi paruz aut olei costi. Deinde eſtamaiconis offer pillul'.que fiunt cum turbit ⁊ bebelnili.aloe.⁊ coloquintide adipe ac diagridio.post que fetidas. Nec vero ſpaſmū patienti multū oz fieri euacuationē nec eā quā neceſſe ē euacuari quātitatē ſemel inanire.ſed pluribus vicibus ⁊ paulatim. Motus nāqz mēbri qō ſpaſmo moleſtatur diſſolutionē adiuuat ſuperfluitatū ⁊ euacuationē que in mēbro ſūt. Si igitur euacuatio ſuperabūdet virt⁹ debilitatur. Corpore purgato patiētis gargariſmuz quē i paraliſi ⁊ lequua diximus adhibe:caput cataplaſma ⁊ ſtomachū cataplaſmate calefacienti in qua decoxeris aqua babunegū.ſibū.berenia ſetū.maiorana.citrini folia.nemanū. Mēbrū quod ſpaſmatū ē oleo illinias pigani aut coſti: aut cucumeris agreſtis.⁊ baſamino.icſemino in quo caſtoreum cōminueris ⁊ euforbiū.in cōcha ſedeat aque in qua herbas decoxeris calefaciētes ⁊ diſſoluētes mēbrū ⁊ oleo mēbrum inungatur nardino in quo cōminutū ſit caſtoreū tritū diligēter ⁊ euforbiū ac piretrū:quoniā hec valde ſunt huic vtilitatis. Corpus cū buracō ac pipere.⁊ miutēgo frica melle mixtis.⁊ aqua i qua piganū.ſibū armenicū.abrotanū ⁊ ſimilia decoxeris.laua corpus in balneo:cū pāno frica aſpero fortiter ⁊ ab hoc nō deſiſtes regimīe donec meliorationis appareant ſigna. Si nō proderit hoc medicamen: hyeram.℔. propina theodoricon ⁊ mitridatū deinceps ⁊ tyriacaz faruc. Electuarij aſſignatio ad hec vtil'. Sume iauſiri.piretri.cuiuſ qz.ʒ.beltbithi.exag.enforbij.ʒ.ſ.armoniaci.ʒ. Medicamina tere ſicca diligēter ⁊ gūmas in rute aqua diſſolue ⁊ cū mel le diſtēpera diſpumato eiuſqz potio.ſ.ʒ.illi propina cuz vino in magnis pblegmaticis morbis.⁊ ſi beltbithi ⁊ piperis cuiuſqz.ſ.ʒ.illi cū vino propiaueris cōgelationē hāc ſedat. Alit ām.℔. Caſtoreū ſpaſmo prodeſt repletiōis ſi bibatur aut corpus eo liniatur:⁊ eſt hoc multis vtilius medicaminibus qm̄ neruos cōfortat ⁊ corpus calefacit. Radix quoqz ſuſani ad eadē vtilis ē ⁊ mumie inſtillatio naribus ⁊ narciſci oleū. oia hec ex repletione ſpaſmo proſunt. Et oz calidozū vſus medicamiuz cū diligētia fieri ⁊ cautela ne forte illic ſit febris aut manifeſt⁹ calor:aut tēpus eſtas ⁊ alia huiuſmōi obſeruāda.

Capitulum.ʒi. de ſpaſmi qui ab euacuatione fit mede.

q Am ex inanitione fit ſpaſmus.difficilis ē ſanationi ⁊ vix aut nunq̄ ſanatur maxime ſi febris cōitetur. Alit aūt pb⁹.℔.qui ex ſiccitate ē ſpaſmus curā nō ſuſcipit nec ſanatur. Oz tamē regimen in hunc eē bumectās:⁊ ſi febris cōitatur aquā propina ordei i qua iuiubas ⁊ ſebeſtē decoxeris.⁊ ſi ordei aquā cū cucurbite aqua coxeris perfecte prodeſt. Citoniozū ſeminis ſpumā propina ⁊ ſemis pſilij cū modico amigdalarū dulciū oleo:⁊ ſemis cucurbite oleo linguāqz eius cū bis eiſdē ablue ſpumis cū amigdalino dulci oleo:aqua granatozū propina optimozū cū cucurbite ſemis oleo ⁊ amigdalio.cucurbite bibat aquā cū zaccara tabarzedi ⁊ amigdalarū oleo. Naribus eius cucurbite ſemis oleū inſtilla ⁊ violaceū ac ninifar ⁊ ſimilia. Et ſi nulla ē febris lac propina aſine ⁊ caprarū qum emulgitur ⁊ ſuper ea que ſpaſmo moleſtantur mēbra lac emulge mulieris ⁊ aſine ⁊ maxime caput:ipſū quoqz caput ſemis pſilij la babo illine ⁊ violarū oleo ⁊ caput cū cathemie.℥.emplaſtriza.⁊ violaceo oleo ac ordei farina ⁊ ſiccis viol'tritis diligenter ⁊ ſubtiliter cribratis ac cū ſemis pſilij ſpuma diſtēperatis.Super corpus eius aquā funde ſuauē in qua violā lactucā ordeum excoriatū ⁊ tūſum coxeris.⁊ ſi fieri pōt in pila illū ſedere fac in qua ſit oleū violarū tepidū ⁊ lac nouiter emulſum in diei principio ⁊ fine:ſed data prius ptiſana aut aliqua polenta: aut ſpumas dabis dictas cū amigdalarū oleo dulci ⁊ ſemis cucurbite oleo.hoc etenim plurimū prodeſt.Corpus ei⁹ oleo illine violaceo aut ſemis cucurbite.aut ninifar:aut amigdalino dulci cū lacte pcuſſo mulieris cui filia ē:aut aſine.aut bis pānū infunde ⁊ capiti appone:⁊ ſi mēbrū molitur aut meliorationis apparent ſigna huic inſiſte regimini:ſin cliſtere adhibe bumectans qso inſunt pedes ⁊ capita agnozū.ordeum tunſum.ſebeſten.viola ſicca.cathemia.mellilotū.lini ſemen. citoniozū grana.cucurbite cortices ⁊ ſemē tūſa ⁊ bis ſimilia. ſed ⁊ ola queuis bumectātia injee cū lacte cui filia ſit mulieris.⁊ patiēs bis iuxta quod opus ē cliſterizetur.locuz quoqz ſpaſmatū violarū oleo cū vaccini cruris medulla illinias liquefactis cū cera alba aut galline adipe:vel anatis ſeu porcino ſine ſale.Sed ⁊ ſi patienti adheſeris loco arietis ſine ſale caudam proderit.⁊ illinitio cū vſino adipe aut anſerino manifeſte. Emplaſtri ad hec valde vtilis aſſignatio. Sume ſiſami.lini ſemis.fenugreci.cuiuſqz partē vnā tere diligenter donec tanq̄ medulla fiat anatis adipis partes.iij. ⁊ ſimul miſce.⁊ quetbire aliquid trite adde ⁊ percute donec quaſi vnguentum fiat.mēbrūqz emplaſtriza ſpaſmatum. Si quandoqz natura fuerit deſiccata cū caſſia.ſ.⁊ māna i iubarū decoctione fricatis emolli ⁊ ſebeſtē. Cibū autem expedit eſſe agnozū pedes ⁊ edorum alborū.ſed ⁊ porcellozum ipſozūqz carnes.ſpinachie quoqz atriplices ſelcū in al'ſebeō cum amigdalino decocta oleo.lapidoſi piſces ⁊ parui cum eſ pidabago decocti polenta ex medulla tritici cum tabarzedi zaccara:⁊ amigdalino oleo facta omaqz ſorbilia. De fructib⁹ vua perſica granata plena ⁊ ſimilia. A ſiccis prohibe illuz vt aceto ſale ſalſis. Si patiens lactens eſt ⁊ paruus nutricem reprimere oz.⁊ maxime hoc diſponere regimīe.infātēqz bis eiſdem quibus expediet quoniā ſaluabitur.ifantes nāqz hac velocius redeunt a paſſione propter ſue complexionis humiditatem.

Cap⁹.xxxij.de tremoris ⁊ titillationis med̄.

t Remor quem triſtitie cā aut ire aut timoris: aut in altum aſcenſus locum accidit eius receſſus in eiuſdē eſſe fit diſceſſu. Qui aūt ex mala fit cōplexione frigida ⁊ mīte vſu niuis ac frigide potu aque.per calida cibos ⁊ medicamina curatur.vt radicis aqua cū calidis oleis calidozū inunctione oleozū maximeqz oleo coſtino.nardino.⁊ caquelenegi. Atque etiam marine lauacrū prodeſt tremori ⁊ in omnibus neruozū doloribus ⁊ in calida balnei domo mora. Ciceriſqz aqua cōmeſta cum aneto ⁊ ciminо.⁊ pipere.mell'colati ⁊ depurati cōmeſtio cū botami granozū medulla.⁊ bebetbelebadare ac pineis ⁊ ſimilib⁹ Qui aūt ex humore fit croſſo qui mēbro infixus eſt primum vt ſanetur agrediēdus ē cū radicis aqua cum caq̄lenegi ol'o ⁊ carue quo ſubtilietur humor:debinc fetidas da pill'.⁊ ſitare ginas ſimileſqz.⁊ ſi ſuffecerint hec.Sin cum hyeris cura magnis iuxta qp in paraliſi dictum eſt.⁊ mēbrū zēbaci oleo illinias in quo diſſolueris caſtoreum.aut euforbiū.aut oleo nardino.vel coſtino.⁊ omni illū diſpōe regimine quod i frigidis morbis oſtendimus paulatim.⁊ quo dictum eſt ordine alias ſed ſi pill'de aloe ⁊ caſtoreo feceris ac iuxta quod op⁹ ē ⁊ patienti dederis virtuti proderūt. Cū aūt tremor ex vini potatione fit.vinū oio cauendū erit.⁊ roſarū oleū ac vini aceti diligenter percuſſa ſuper caput patientis fundenda.aut beſerem aqua.⁊ thalabe oleum.aut calefi oleū.qm̄ oia hec p ſunt in parte.cibos illi porrige lepozū.cerebrū aſſū.cap̄z carnes cū lēticl'a coctas.⁊ caulis carnes q̄qz vitl'ozū.⁊ bis ſiles cibos. Sticados quoqz ſyropus multis neruozuz doloribus vtilis ē ⁊ tremoris.

De titillatiōis medella. Titillationis medela medele ſimilis eſt tremoris qui ex frigidis fit cauſis ⁊ calefacientium ac ſubtiliantium cataplaſmatione ordinatur.

Capitulū.33⁹.de gibbi medel'.

g Ibbi cura qui ex pcuſſiōe aut caſu fit ſpōdil' ē ſuū reductiōe in locū. Bebinc emplaſtra adhibēda ſtringētia ⁊ confortātia.⁊ ſic ſtringere illud oz quēadmodum in chirurgie exponemus tractatu loco quo de formāda loquemur euulſiōe. Qui aūt ex croſſo fit humore ⁊ viſcoſo eam hz curā quam ⁊ eneruatio ⁊ paraliſis cuz rebus.ſ.calefaciētibus ⁊ deſiccātibus:vt inunctionibus.emplaſtris.corporis euacuatione ab būore pblegmatico ante oia alia. Et qui ex vētoſitate ſub ſpōdilib⁹ fit incluſa.cū radicē aque potu curatur ⁊ amigdalini amari olei.i unctione.emplaſtriſqz diſſoluētibus ventoſitates. Qui āt ex apoſtemate quod in ſpine lacertis oritur fit apoſtematis curatur medela:quēadmodū in apoſtematū medelis expoſitū eſt. Et quoniā de morboz̄ ⁊ paſſionū que cerebro accidūt ⁊ nuche diximuſ medel'iā nūc de morbis qui mēbris fiūt ſenſus tractabimus ⁊ paſſionū oculorum cū dei auxilio medel' incipiemus.

Capitulum.34⁹.de obtalmie medela.

i Antecedentibus prima noſtri parte libri iaz diximus obtalmiā apoſtema eē calidū quod conſolidanti accidit oculi tunice. Jdeoqz in eius cura ea nobis tenenda ē via que in apoſtematis curatiōe calidi.euacuatio.ſ. corporis per phlebotomiā ⁊ ſoluēs catarticuz reprimētiūqz medicaminū vſus ⁊ diſſoluētiū. Sz tamē qm̄ celeris ⁊ pleni ē oculus ſenſus medicaminibus nō oporteret validis.ſz nec

UVA. BHSC. IyR_125_1

plurima apponere semel. qñ si fiãt nocent ⁊ oculus amplius egrotat nec prosunt. Que qum ita sit intuendus si obtalmia prime ẽ speciei. que. s. ex causis sit facilibus ⁊ manifestis vt calore solis. puluere fumo. Prima eius sanatio cãrum ẽ eiusmodi repulsa ⁊ refrigerãtiũ ac cõfortãtium vsu oculum. vt ẽplastri vsu pãni aqua rosata infusi cũ modico camphore: aut cũ frigidis collirietur ex tucie factis carmanice tenuis ⁊ pure. ʒ. v. bec teratur diligẽter ⁊ superinjciatur cãphore trite grana ij. Sz si asiafo vtaris qõ beruma vocatur ipso proderit die. Et si oculũ cuz bezazo ⁊ sandalo cathaplasmaueris albo cũ coriandro. ⁊ similibus prodest.

De secunde speciei obtalmie medela.

Scõe spẽi obtalmia q̃ ex manifestis fit causis qbus ⁊ prima curatur ⁊ quiete ac ocio. Que vero ab interioribus ⁊ paucũ habet tumorem ac rubozem. doloréq; sed nõ grauem. cura eius corporis est euacuatio per cephalice phlebotomiã si quidem virtus etas tempusq; adiuuerint ⁊ alia. Et si patiens puer est sitiã appone. ⁊ si nã sicca est emolli cum mirob̃ aqua ⁊ tamarindi ⁊ zaccara similibusq;. Cibis refice refrigerãtibus cum cucumeris medulla ⁊ citroli. alfito ordei cũ zacca refrigeratis. requiẽq; ipa ⁊ ocium. bec vt feceris medicaminibus vtere in quib⁹ repressio ⁊ modica est repulsio. quibus medicamina addes mitigãtia. vt asiafũ in quo est acaquia. ceruse gũma arabica. distẽperatis cũ oui albumine. ⁊ asiafum albuz quod sine opio sit. Et si adhuc dolor nõ mitigatur. vtere pariter medicamib⁹ i quibus parum est dissolutionis cuz mitigatione ⁊ sedatione. vt instillo que fit de anzeroto ⁊ ordeo excoriato ac citoniorũ granis. Assignatio ei⁹. sarcocolle. ʒ. iiij. ordei excoriati ⁊ tũsi grana. xx. citoniorũz. grana totiõ. proijce in vas vitreuz aut argenteum ⁊ super ignem ponatur leuem. donec bulliat ⁊ liq̃scat: debine refrigeratum oculo instilletur sepius quoniã eodem mitigabitur dolor die: aut crastino. hoc qũ vsus fueris regimine ⁊ apostema fuerit dissolutuz. ruborq; ⁊ dolor recesserint collirio illũ colliria rubeo ⁊ balneo patientẽ inducas. Q; si adhuc sanguinis sunt reliquie ⁊ ruboris ⁊ non dissoluuntur. oculo puluerem pulueriza croceũ paruũ ⁊ collirio illum rubeo molliq; colliria ac tepida laua aqua. quoniã passionem oio hec expellent.

De tertie spetiei obtalmie medela.

Tertia speties obtalmie reliquis difficilior est. ⁊ magis rubea doloriſq; maioris ac apostematis. oportet itaq; patientẽ primo oiuz cephalicã minuere ⁊ multum educere sanguinẽ. secũdoq; apponere. ⁊ tertio iuxta quod virtus fert: ⁊ etas adiuuat ac cõplexio. tẽpusq; ⁊ alia huiusmodi. Et si egrotans puer est sitia vtere. statimq; granatorum aquã propia. ⁊ syropũ violaceuz ⁊ iulab ac tamarindi aquã cum modico semine portulace: ⁊ seminis psillij lababo. ⁊ ciba mezauro cum lenticula facto. ⁊ beserez aqua ac granatorũ. masso quoq; ⁊ cucurbitis. ac spinachijs. similibusq;. modicis vtere medicaminibus que acumen sedent ⁊ calorem molliant. ⁊ clarificẽt. vt albumẽ oui tenue illi instilla ⁊ colliriũ albũ infusũ albumie oui illi instilla tenui. maximeq; si tp̃s estas fuerit caloreq; q̃ ⁊ acumẽ ruborẽ superant. Q; si tempus biems est. mulieris lac ipsue cui filia est colliriumq; albũ liquefac in lacte ⁊ instilla. Q; si nimiuz illic ẽ acumen cum lacte citoniorũ semis spumã imisce: singulis bec facies horis. aut ter. ⁊ oculũ cũ psilij semine cataplasma percusso in intibe aqua ⁊ queffare. portulace ac semperuiue. aquã quoq; appõe rosarũ cũ modico mixta aceto. Omnia bec vt oculus cõfortetur facias ⁊ que ad illũ venit materiei repellat ardorẽ: bec vsq; diez fac tertiũ. Quo post phlobotomiã facto patientẽ mirobol. solue decoctione. aut eorum aqua in qua tamarindũ ⁊ cassiaz fist. solueris. iuxta qõ op⁹ est: aut cum lebclabi aqua ⁊ zacc̃. aut syropo rosato. Et corpus euacuueris ⁊ purgueris ⁊ oculum fluere videbis ⁊ glutinari. metquabiba injice ⁊ colliriũ istilla albũ sine opio liquefactũ in oui albumie ⁊ puelle lacte: ⁊ cũ fascia strige. terq; boc aut quinquies facies mane vespeq;. Quotiẽscũq; aũt illud separatur stringe ⁊ patere donec quo separas dissoluaz ⁊ sic colliriũ instilla albũ modicũq; expecta ⁊ iteruz separa. Et qum eius extersionẽ cõpleueris ⁊ lippitudinez ab eo purgueris cũ stibio bãbace involuto ⁊ leniter agẽs palpebram tolles ꝑleuius poteris operare qũ diligẽtis sit oculus mẽbz sensus ⁊ quauis ledatur cã. Et si multe lachryme sunt ⁊ acute. quẽ imittis puluis ẽ sarcocolle cõponatur partibus duabus. ãmili parte vna. Cataplasma etiaz oculũ ⁊ empliza bis que reprimũt ⁊ dissoluunt. vt bezazũ. aloes. acacia. memibe. assiafum cũ semperuiue aqua distẽperatũ. aut intibe. aut arsunegi. aut arnoglosse. vel portulace ⁊ psilij semie silibusq; aquis. Caueas aũt bis vti medicamibus ante euacuationem corpis. quoniã patientis graue nutrirent dolorez. Oculorum nãq; tunice bũiditatibus que ad eas fluunt distendũtur in tantum vt ex nimia distẽsione tunicarũ fiat acumen ⁊ corrosio. Si aũt dolor roboratur ⁊ bis nõ quiescit regiminis partibus. colliriũ adbibe album in quo ẽ opiũ ⁊ fenugreci duo grana simul infunde. ⁊ aq̃ i q̃ mellilotuz decoxeris ac helbam. cataplasmaq; boc emplastro. Assignatio eius. Rose sicce. ʒ. iiij. aque lilelmelech. duas. zafrani. j. tere. omnia diligẽter ⁊ subtili cribra pãno ⁊ queffare aqua viridis distẽpa ⁊ emplastriza cum pane vue. aqua ifuso ac trito. Et si adhuc roboratur dolor nec mitigaf̃. empliza cortic̃ papaueris duas ptes. radicis mãdragore. ʒ. ptẽ. q̃s tere diligenter ⁊ queffare aqua distẽperabis. ac oui vitello. Et si doloris cã acute fluxꝰ ẽ materie a capite. frõtẽ cũ predictis emplastriza. aut ordei alfito cũ portulace distẽperato aqua. aut semperuiue. aut plantaginis. aut citoniorũ aut cũ psilij semie emplastriza solatri aqua infuso: aut aliqua aquarũ quas diximus que refrigerant ⁊ reprimũt quo frons cõfortetur: ⁊ materia ad oculum prohibeatur fluere atq; ad superiora repellatur: nec ab boc desistes regimine donec quiescat dolor: quo mitigato pulueres adbibe albos ⁊ colliria alba iuxta quod diximus. Sedato dolore ⁊ dissoluto apostemate ãminuto pulueres adbibe croceũ paruũ ⁊ colliriũ rubeũ molleq; ⁊ balneo patientez induc. oculũq; aqua in qua camomillã ⁊ melliloť. decoxeris cataplasma: ⁊ si in eo macula apparuerit crossa nec dissoluitur pulueres adbibe croceũ magnũ ⁊ colliriũ rubeum acutũ ⁊ frequenter balneo patientẽ inducas ⁊ auiũ refice carnibus ⁊ ad edorũ trãsfer carnes ⁊ agnorũ. Cenã ipera dimittere ⁊ sõno vti post cibũ. purgato diligenter oculo ⁊ apostemate oio dissoluto oculũ colliria ramadio ⁊ palpebras frica cũ collirio rubeo acuto quod vocatur arcbamaticõ. Et si palpebre leuiãtur bene sin colliriũ adbibe viride: quoniã palpebrarũ dissoluit grossitiẽ ⁊ leuiat atq; ad naturalem refert habitudinẽ. Collirij assignatio. albi vtil. ceruse. gũme arabice. cuiusq; partẽ. quebire bezaze. opij cuiusq;. ʒ. partem. tere oia diligenter ⁊ distẽpera cũ melliloti aqua ⁊ colliria. Pulueris assignatio expti. sarcocollã cũ asine lacte ⁊ mulieris cui filia ẽ distẽpera ⁊ super tarse vngulas pone: ac tẽperati leniq; ignis camino imitte die vno: sed ne cõburãtur caue. Ex boc sume partẽ vnã ⁊ amili quadrantẽ. tere oia diligenter ⁊ super oculũ puluriza obtalmicũ ac vlcerosum. Collirij rubei leuis assignatio. sadenegi loti. ʒ. vj. eris vsti. iiij. besedi. margaritarũ. queberbe. asserẽgi. cuiusq; ij. gũme arabice. dragagãti. cuiusq;. v. sanguinis draconis. zafrani. cuiusq;. ʒ. ʒ. tere oia diligenter ⁊ distẽpera cũ aqua ac collirio facto vtere.

Capitulum. 35. de tumoris oculi medela.

Tumoris ⁊ inflationis oculi vt dictum ẽ diuersitates sunt tres.

Et prime cura primo secũdo ac tertio die cũ collirio ẽ albo sine opio ⁊ puluere albo ac aloes cataplasmate ⁊ asiapbo memibe. ⁊ melliloti. debinc ad puluerẽ transfer croceũ paruũ cuz collirio rubeo. lini diebus aliquot ⁊ oculũ cũ bezaza. ⁊ aloe cataplasma: post bec cũ puluere croceo magno puluriza ⁊ aq̃ ablue in quo melliloť. coxeris ac camomillã. maiorana ⁊ berua setũ ⁊ sic balneo inducas. Caueas aũt passionẽ hãc babenti a cibis ventositatẽ ⁊ phlegma generantibus ⁊ vinũ parũ mixtũ propina. Secũde ãt spẽi cura euacuatio ẽ corporis a principio cũ laxãti catartico vt turbit ⁊ hyereficare ⁊ gargarismo cũ squingibin ⁊ aqua cal̃a acyuarũ robo ⁊ cass. fi. rotul. cũ aqua in qua semẽ bullieris feniculi. iure espidabagi illũ pasce cũ pull. frãquilinisq; ⁊ puluerẽ superimitte croceũ paruũ cũ collirio rubeo leni ⁊ cũ aloe ⁊ bezaza cataplasma ac zafrano ⁊ assiafo memitbe ⁊ melliloti cũ decoctionis camomille. melliloti ⁊ satureie aqua ablue ⁊ sic ad croceum trãsfer puluerẽ magnũ cũ collirio rubeo acuto ⁊ similibus.

Tertie autẽ spẽi cura inflationisq; difficilior est cuz qua rubigo quedã ẽ: sed sine dolore cũ corporis euacuatione inci pienda ẽ cum decoctione ex turbit roborata ⁊ hyereficare. ⁊ si in oculo ruboz ẽ: colliriũ adbibe albũ cuz puluere albo: debic ad puluerẽ trãsferres croceũ paruũ ⁊ colliriũ rubeũ acutũ. Colliriũ quoq; ditbaricbõ bac in parte vtile ẽ valde. tũc aqua oculũ laua in qua babunegũ. satureiã. melliloťũ. maioranamq; coxeris. ⁊ orobi farina emplastriza ac ordei ⁊ alloe camomilla ⁊ melliloto diligenter tritis ⁊ cũ rasiancgi aqua distẽperatis. tunc patientẽ balneo induc ⁊ aquã super ipsum funde in qua camomillã. melliloť. satureiã. sansucũq; decoxeris. Sic ⁊ in quarta facies tumoris spẽ. ⁊ iuxta quod patiẽtis ac passionis videris virtutẽ ⁊ debilitatẽ dispones repri-

UVA. BHSC. IyR_125_1

meſqz ipſum egrotantē ab omnibus pblegma generantibus
t croſſis cibis ſubtilia porrigēs: vt taugozū carnē pullozum
franquilinozū aſſaz ac patellatā cū eſpidabago t zirabago.

Capitulū.36. de vuritici mede. que cōſolidanti accidit.

Vritici medela que i cōſolidāti ſit t cura p
pblebotomū ē t decoctionis potum
in qua epithimū ē mirob. kebul'. t indū t byera aga-
ricūqz: albo vtēdū puluere t collirio albo cum puelle lacte.
Bebic ad puluerē trāſcūdū croceū puū t collirio rubeo luni
t aq̄ foue cal'a ſuaui ac ol'o catapl'ata applica diſſoluētia in
quibus emollitio ſit ordei farina. memite. aſiafum t mellilo-
ti. aquāqz ſolatri t oui vitellū percuſſa cum oleo violarū. aut
anatis ad ipe liquefacto. Super caput violarū funde oleuz
t balneū intret. t ſuper ipſum aqua ſtilletur i qua fenugrecū
coxeris. mellilot. ninifar t violā.

Capitulum. xxxvij. de pruriginis oculi meō.

Rurigines oculi ex humozib⁹ fieri ſub
ſalſis diximuſ. ideoqz in ei⁹
cura laxanti vtendum eſt medicamine. vt decoctiōe
que cum turbit t byereficare ac agarico roborata ſit. t pill'
aloes. ac vue paſſe gargariſmū adhibe cum ſquingibi t bye-
raficare quod cerebrum hac purget humiditate. poſt hoc col
lirio oculum rubeo leui colliria. t puluerem adhibe croceum
paruum ac ſic ad rubeū trāſer acutū t puluerem croceū ma-
gnuz. colliria adhibe acuta que lachrymas educunt. quo hu
miditas inaniatur. vt baſiliconis t bazazū. t hoc adhibe col
lirium. Aſſignatio eius. ſume piperis nigri t lōgi. nuſaderi.
cuiuſqz .ʒ. ʒ afrani. obolos. ij. bezazi. ʒ. vj. arſunegi. in al' nardi
.iiij. cāphore obolum. tere oīa diligenter. t qum op⁹ fuerit col
liria t oculum cū camomilla cataplaſma. t melliloto ac mo-
dico ſale. balneū aſſueſcat. t ſit illi cibus tēperatus vt edozuz
carnes t agnozū. panis mundus. ex fructibus ficus. vua ze-
bibū tarfū t bis ſimilia.

Cap⁹. 38. de ſibile meō.

Aſibila curanda a cefalice pblebotomo in-
cipiendum ē t corporis purgatiōe
cum epithi decoctione t agarici. t pill' hyere. aſſuēſ-
cat patiens aloes pill' nocte. t aloes da infuſionez t cibis lau
dabilium paſce chimozū vt gallinarum carnibus t cubego-
rum edozū. t annualium agnozū aut caprarum. t ſi aliquis
comittatur calor mezaurum dabis cum eſpidabago t ſpina
chij. Purgato corpore narium vtere inſtillatiōe q̄e huic p-
deſt paſſioni vt bec. Aſſignatio eius ſume aloes. mirre zafra
ni. conditi. ſitaregi equales partes. t diligenter tritas cum ſā
ſuci aqua diſtēpera. t pill' in modū piperis pueroqz inſtilla-
bis naribus tāq̄ duo grana. viro t mulieri quaſi. ʒ. obolum
cū violarū oleo. Et ſi cum ſibila ardor eſt t dolor collirio. col
liriabis nigro perfecto quod ſibile prodeſt. Aſſignatio eius.
ceruſe. ʒ. v. caquie. iij. ſpice. ʒ. ʒ. ʒ afrani. obolos. iiij. trita dili
genter oīa cum aqua diſtēpa t collirio facto vtere. poſt h̄ col
liriabis q̄ ardor fuerit mitigat⁹ cū collirio rubeo leui t pul-
uere croceo paruo. Et omnino ſedato ardore collirium ad
bibe athareamaticon. t puluerez croceum magnū. debic col
lirium croceū t viride. t bazizum. baſilic̄. t rufemanic̄. t ab-
lutionē que cū aqua fit granatozuz. Aſſignatio eius. Sume
granati muzi aque pteni. mellis quadrātem diſpumati t op-
time miſce. atqz ad ſolem. xx. pone dieb⁹. t in vaſe cōde erco.
ac vtere. Q. ſi croſſior fiat. ſibila t vene repleantur que in
oculo ſunt. patiētē a frontis vena minue t duabus venis q̄ i
duobus ſunt oculi angulis t corpus eius bis que diximus vi-
cibus purga pluriēs: t oīa adhibe vtilia colliria morbo hu-
ic vt dictum eſt. Caueat ciborum repletionē t potus vinūqz
t cibos choleram generātes nigrā. puluerē fugiat t fumum.
clamorēqz t verbor copiā t acclinationē viſus in actiōe ali
qua. quoniā omnes he cauſe venas replent faciei t oculoruz
Et qum oīa que diximus feceris t nō proſūt nec diſſoluitur
poſt corporis purgationē illā tollere aggredere. Q. quēad-
modum fiat t quomō ferrū oculo ſit adhibendum. in chyrur
gia exponemus.

Cap⁹. 39⁹. de ſanguīs oculi in extremitate tarſe medel'.

Anguis autē in cōſolidanti ſit ex ſanguīs
in venis multitudine t aliqñ ex ex
tremitate ē. Huius cura eſt ſanguinē oculo inſtillare
vraſini t ſeſenini. t pullorum colūbarum qui ex plumarū ra
dicibus exprimitur. Et ſi cū eo aliquid terre miſceas armeni
ce aut cimolee. aut terre rubee t cimini maſticati t oculo im
primatur prodeſt. ſicqz t oui albumen. Qui aūt ex ſangui
nis fit multitudine curatur cū zermobo rubeo t terra arme-
nica t collirio dinaricon. Q. ſi extremitas fortis ē t dolor
grauis ſtatim patiētem phlebotoma t oculo vt diximus pul
lozū inſtilla ſanguinē t vraſini t colūbe. t ſi ab inde mitigaī
bene. ſin cimini vtere aqua maſticati t ſepius oculo inſtilla.
quoniā mitigabit. Aut ſume thuris parum. t tūc cum puelle
lacte diſtempera. atqz oculo inſtilla. foueqz ipſum aqua in q̄
ſatureiaz coxeris t iſopuz. t cum faſcia ſtringe. Q. ſi res vt
apoſtema fiat in oculo couſqz pfertur. t obtalmia fit ꝓpter
materiei fluxum. collirio vtere albo t oui albumine. debic in-
ſtillatiōes adhibe t alia que in obtalmie cura diximus.

Capitulum. 40⁹. de vngule medel'.

Vngularū cura p corpis fit purgatio.
nē cuz phlebotomo t
ſoluenti catartico ciborūqz cautela groſſorū t carniū multa
rum ac dactilozū t dulciū. cibiqz tēperantia t oculi colliria-
tione cū collirio queſari. t collirio viridi t baſilico alijſqz bu-
iuſmodi: corūqz frequētatiōe multa. niſi forte oculo febris ac
ciderit poſt huiuſmodi vſū. Extingatur aūt cū collirio nigro
magno quod expoſuimus in cura ſibile. Q. ſi vngula nō mi-
nuitur nec deficit. imo vero augeri videris intm̄ vt oculi ince
perit forame aperire tūc equū erit eā tollere t extirpare quē-
admodū alias diximus.

Capitulū. 41. de vlcerū oculi medela.

Eqtur oculi vlcerū cura. Diximus autē in vl
cerū curis t medela: quoniā vlcus oē
eget medicamine valde deſiccanti: quo humiditas
in eo cōgregata deſiccetur t ſordes expurgetur qum humidi
tas t ſordes carnis prohibeāt productionem in vlcere t cica
trizationē. Que qū ita ſint oz in oculi vlceribus eiuſmodi vti
medicaminibus poſt corporis purgationē t euacuationem
quo a materiarū influxu fiat ſecuritas in vlcere. Sed quoni-
am mēbrū hoc nimij eſt ſenſus t pūgentibus leditur medici-
nis neceſſe nobis ē medicamia in eius adhibere medela que
deſiccent t eliment ſine pūctura qualia ſunt meteyra t acali-
mia. gūma. ſibū. ſadenegū. oui cortices t ſimilia. Et quoniaz
vlcus quod in oculo fit ſepius cū apoſtemate eſt calido cum
obtalmia. ſ. cū bis opus ē medicaminibus alia adhibere que
ardorē mitigent t viſū clarere faciāt. vt oui albumē. lac. amil
lum in al'lebēbacū t ſimilia que dolorē mitigent vt dormita
tionē facientia. quale ē opiū t mandragore radicis cortices.
Ideo ergo oportet primū in vlceris oculi. medela cephalicā
minuere: t iuxta quod in eius corpore multitudinē t paucita
tē animaduertis extrahere t ſecūdū q̄ virtus patitur. etas
tēpuſqz. Tūc oculo collirium inſtilla albū ſine opio cū mulie-
ris lacte cui filia ē qum collirium ex deſiccantibus t refrigerā
tibus ſine punctione cōpoſitū ſit: lac aūt refrigeret leniat t eli-
met. Et ſi vlcus in ſuperficie fuerit cornee aut i prima tu-
nica puluere pulueriza albo cōpoſito ex ſarcocolla cōdito cū
aſine lactis parte. i. macrelei in al'amili. ʒ. parte donec matu
retur. Tūc colliria oculū cū roſato collirio t acſerano. patiē
tēqz mezauro refice cucurbitarū t ſpinachie ac lēticule t maſ
ſi: granatis t ſimilibus. granatozū illi aquā t ſquingibin pro
pina ac portulace ſemen. violā olfaciat recentem t ninifar. ſā
dalū. aquā roſatā. cāphorā t ab ira āmoueaī: getē impera t
otiū t i loco eē obſcuro. h̄ q̄ vſus fueris regimie vlcuſqz vide
ris ōſiccatū t oclz roboratū nihilqz būiditatis h⁹ i ſupeē col
lirio vtere rubeo leni t tucia idica t collirio eſpahanico. Q.
ſi vlcus tunicā corroſit corneā. t prima tranſmiſſa ad alias
attigit. oportebit vt dictū eſt a phlebotomo incipere. t iuxta
quod opus eſt ſanguinē extrahere. t intuere ad oculuz ſi ma
teria fluit acuta. patentem cū fructū decoctione ſolue. t mi-
robol'. cū hyera illā confortans: quo t cerebruz t oē mundet
corpus. Cibis paſce laudabilibus quos ante prediximus: t
iulab illi propina. t granatozū aquam. muçorum ac beſſerez
ſyropum cū ſeminis portulace aqua. ſed t ptiſanā ſi fortis ſit
illic calor. oculo oui albumen iſtilla tenue ac puelle lac. debic
colliriū album cū puelle lacte diſſolutuz t hoc quoqz collirio
colliria: quia in puſtularū t vlcerum principijs vtile eſt. Aſ-
ſignatio eius. Alcalimie argēti aduſte t lote. eris aduſti. cuinſ
qz .ʒ. ij. caquie gūme arabice. cuinſqz .ʒ. iij ceruſe. i. tere omia t
diſtempera cū oui albumine factoqz collirio qū opus fuerit
vtere liquefacto cū puelle lacte t bābacem hoc ibutū collirio
ſuperpone. Emplaſtriza etiam cum ſemine pſilij percuſſo in
aqua roſata t viridis queffare aqua. t roſarum ol'o hoc iuz
ta q̄ acumen videris exhibebis oculūqz liga. t parum ad-
modū ſtringe. ne fortefiat acumen. Q. ſi acumen videris ar
ctationem ligationis auge t que ſuperponis duriora exhibe
t alternis ſolue horis. ligamentaqz cōmuta. Et ſi dolor gra-
uis eſt. collirium cum fenugreci aqua ſolue. qm̄ diſſoluit. t ſi
non ſedatur dolor collirio vtere albo quod cum epithio fit t

UVA. BHSC. IyR_125_1

oculū bezaʒo cataplasma cum opio distēperatis cū lactuce aqua.cum corticibus papaueris aut corticibus mandragore radicis tritis ⁊ distēperatis cum coriandri aqua ⁊ alijs bui⁹ modi dormitationem facientibus. Et si dolor mitigatur nullis dormitātibus oculū inquieta medicamibus qm̄ oc'o nocent ⁊ visui. Mitigato dolore ⁊ fluxu amputato materiei acute que maturant appone. vt anzerotum mirrā cū asine lacte ⁊ amilo ac tabarzedi aqua ⁊ collirium liquefac album cum fenugreci aqua. Mane ⁊ vespere donec maturetur materia. ⁊ sanies exeat. post hoc vtere nardico quod ex corticibus fit ouorū. sadenego. seccoqʒ adusto. de singulis partes sumēs equales que trita subtili trāsmitte pāno ⁊ oculo pulueriza ⁊ acseranū ⁊ collirīū albū. Oportet aūt qum vlcus plurimū est profundū aut sordidus ⁊ humidū. nardico vti ⁊ acserano que magis desiccantia sunt: corpusqʒ a superfluitatibus bis aut ter purgare ⁊ arctatiōe cū fasciis vti paulo fortiori. Et si hec nō sufficiunt. sibū adbibe adustū solū quoniā manifesta ē illi vtilitas elimationis ⁊ desiccationis. hec veteris donec vlcus oio desiccetur ⁊ carne repleatur: oculusqʒ cōfortetur optime ⁊ superficies adequetur cornee. ⁊ albū appareat vlceris. s. macula. Jā tūc collirīū adbibe rubeū leue ⁊ pulueren cinereū diebus aliquot balneoqʒ patientē inducas. ⁊ pull'refice ac taugis ⁊ edorū carnibus ⁊ agnorū. Oculo valde roborato. collirīū adbibe rubeū acutū ⁊ vride. puluereqʒ albū iuxta quod exponemus. Et si palpebras videris incrossatas rubeo illas scalpe collirio acuto ⁊ viridi. Quod si eneruata ē palpebra propter arctationis multitudinem super palpebrā a foris acatiā cataplasma infusaʒ balaustie aq̄ aut mirti. Et qum cephalea oculi comitatur vlcus curanda erit cū bis que in cephalee diximus cura ex caloze. Et attende ne forte superfluitas in corpore sit: ⁊ si inueneris sanguine am̄ phlebotomo vtaris. Si cholica rubeā. cassie fi. propina decoctionez. Assignatio. nardi vtilis. sadenegi loti .ʒ.v. sibi adbusti. vij. structiōis oui cortic̄. iiij. ouorū cortices diligenter laua ⁊ cū pāno exterge aspero tritisqʒ oibus diligenter qū fuerit opus vtere. Assignatio. acserani vtilis m'te humiditatis vlceribus. Sume sadenegi loti. ʒ. iiij. margaritarum besedi arsenegi cuiusqʒ .ij. Sibi adusti. iij. q̄beli. espabanici. tutie viridis. marchasite. cuiusqʒ. ʒ. trita diligēter cū subtili cribra panno ⁊ qū fuerit opus vtere. Acseranū aliud pustul'. vlceribus ⁊ obtalmie vtile. Sume ceruse. ʒ. viij. acalimie argenti. gūme arabice. sadenegi. cuiusqʒ .iiij. opij. ʒ. eris adusti. zafrani. cuiusqʒ. ʒ. ⁊ ʒ. cāphore calcuz. trita oia diligenter subtili cribra pāno ⁊ vtere. Collirīū albū ad eadē vtile. gūme arabice amili. dragagāti cuiusqʒ ʒ. ij. ceruse. v. opij. acalamie. argenti. cuiusqʒ ʒ. i. tere omnia diligenter: ⁊ cum oui distempera albumie ⁊ vtere. Collirīū aliō albū vlceribus vtile. Sume sarcocolle cum lacte asine condite acalimie argenti. ceruse plumbi. cuiusqʒ ʒ. ij. gūme arabice. quetbire. cuiusqʒ. v. opij. i. amili .iiij. tere oia diligenter ⁊ subtili cribra pāno. ac cum oui distēpera albumine. ⁊ collirium fac paruū ac vtere. Collirij. assignatio abari. sume plūbi ⁊ concharum vstarū. quebeli tucie indice. gūme arabice. dragaganti. cuiusqʒ ʒ. viij. mirre pure. opij. cuiusqʒ ʒ. ʒ. ceruse plūbi. ʒ. ij. tritis oibus diligenter distē pera ⁊ colli'a fac. Assignatio coll'. abari ali⁹ sume ceruse eris adusti. cuiusqʒ ʒ. plūbi vsti. iij. quebeli. cōtriti. xx. nesse. gūme arabice. quetbire. cuiusqʒ. viij. opij. mirre. cuiusqʒ. ʒ. tere omia diligenter. ⁊ cū oui distemperans albumine pill' ⁊ vtere. Assignatio. coll'ij. abari alius. sume ceruse plumbi. eris vsti. gūme arabice. amili. q̄tbire. cuiusqʒ ʒ. viij. mirre pure. opij. cuiusqʒ .i. tere omnia diligenter. ⁊ cum oui albumine distēperās pill'. quoniam proderit collirīatum.

Capitulū. xlij. de pustularū mede.

p **Ustulaʒ** cura fit p̄mū corporis euacuatione p cephalice phlebotomū post catartic̄ soluens. quēadmodū in vlcerū ⁊ obtalmie curis dictum est. debinc emi'ge in eis puelle lac ab ipa māma quo dolor quiescat eius tēperato calore molliaturqʒ. ⁊ maturetur. Ab inde instillationē que ex ordeo fit ⁊ citoniorum semine ac sarcocolla applica. Dolore mitigato quz pustula ceperit maturari puluerīza illā melcala condita cū asine lacte ⁊ collirio albo cū lacte. donec erūpat pustula. saniesqʒ exeat. ⁊ tunc vlcerū adbibe medelā vt dictum est.

Capitulū. xliij. de saniei que in cornea ē medela.

s **Aniem** si imoreā oz curare maturare ⁊ erūpere bis que maturant ⁊ dissoluunt moderate vt puluere croceo liquefacto cū puelle lacte. aut sume thuris partē zafrani. ʒ. partē. tritaqʒ diligenter cū fenugreci aqua liquefac. Et si imoretur eruptio opopona eo vtere ⁊ amoniaco distemperatis cum fenugreci aqua. oculum qʒ cataplasma cum aqua in qua fenugrecum. mellilotumqʒ decoxeris tepida per horam vnam. quoniam maturant ⁊ pustulā erūpere facit ac saniem educ̄. Et si sanies sine pustula est ⁊ vlcere. colliria illā cū marcasitha argentea ⁊ aurea: quoniā saniē desiccat ⁊ dissoluit. Q; si nō abit cuz ferro cura quēadmodū in chyrurgie partibus explicabimus.

Capitulū. 44. de acuminis cornee medela.

c **Ornee** acumē reprimētibus curatur medicaminibus in quibus nō ē asperitas vt sadāego. catimia argēti. sibo adusto. vdaba adusta ⁊ tēperata strictione. Et si magnū ē acumē fortius stringi oz cū fortibus fasciis ⁊ inter eas frustū ponatur plūbi. quo acumē sua p̄mat grauitate: ⁊ si acumē magnū ē nec medicamina prosunt reprimentia: nec ligatio stricta: tūc amputatio adhibenda est cū ferro quēadmodū in chyrurgia dicemus. Assignatio. acserani. pustule acuminis ⁊ maculis oculorum vtilis. Sume sadenegi loti. sibi adusti. busadi. margaritaruz. eris vsti. aseregi. cuiusqʒ. ptē. i. quebeli. espabanici. marchasite. cuiusqʒ. ʒ. partē. trita subtili trāsmitte pāno ⁊ oculum puluerīza.

Capitulū. 45. de macule ⁊ albule medela.

m **Acule** ⁊ albule medela medicaminibus fit elimantibus ⁊ purgātibus vt tucia indica cancer marinus adustus. es vstuz. zabbi fimus ⁊ passerū ac byrūdinū cū melle distemperata. Sic ⁊ sibū adustum. ⁊ similia simplicia medicamina. Cōpositis aūt vt colliriū rubeū acutū ⁊ viride. puluis muscin⁹. melqʒ vtile ē. Et si albula subtilis ē. cū collirio rubeo acuto curetur: ⁊ puluere cōposito ex cācro marino. tucia indica. zaccara. tabarzedi eq̄ libus sumptis partibus quibus diligenter tritis collirīc'. aq̄ quoqʒ sacaig. nabamami. sufficit quoniā ad albule incisionē perfecta est subtilis. ferturquoqʒ cāna putrida ⁊ vetus que in veteribus inuenitur sepibus: si teratur diligenter ⁊ oculo puluerizetur prodest. Vitrū quoqʒ viride cōtritū minutatiz si sumatur de eo pars ⁊ buraci ac zaccara. tabarzedi. ⁊ oui corticū quo egressus ē pull'lotorū ⁊ desiccatorū cuiusqʒ ps. i. terēturqʒ ⁊ cribrata puluerizentur optime medentur ⁊ albulā tollunt. Q; si eiusmodi crossa ē albula vt medicaminibus nō obediat: que diximus ill' vtere que albulam tingunt. s. sume galle acaquie. cuiusqʒ partē. i. colocanti. ʒ. partem. tritaqʒ diligenter cū mirti aqua liquefac. ⁊ super albulam pone. tinget enim. Assignatio pulueris ad albulam. Sume sibi. cācri marini. cuiusqʒ. ʒ. partē. spume maris. zabbi. fimi. tucie indice. cuiusqʒ. ʒ. partem. tere oia diligenter ⁊ oculo puluerīza. Assignatio alia. Sume caninorū. cācri marini. tucie indice. catime auri. structij oui cortic̄. spume marie. zabbi fimi. ericij spinarum cuiusqʒ partē. tritaqʒ diligēter oculo puluerīza ⁊ collīria. Assignatio. Muscini pulueris. tucie indice. cancri marini. sibi adusti. cuiusqʒ partē. muscī octauā partis. tere diligenter oia ⁊ sub sisami mēsura puluerīza sup albule locum. Assignatio melliti optimi. Sume mellis optie depurati ⁊ fenicli succi partes equales: liq̄fac in vase eneo ⁊ collīria. Mel lituz aliud ad albulā. buraci armenici partē. mellis tres partes. optime misce ⁊ collīria. Assignatio. alius. Si sumpseris byrundinum stercus partē. j. mellis. iij. ⁊ vteris. manifestum est contra albulam remediuz.

Capitulum. 46. de cancri medela.

c **Ancer** autē morbus ē qui collīriationē acutorum nō patitur medicaminum: ⁊ q̄ bus curandus ē intuearis. s. si patiens sanguinis ferat emissionem ⁊ cephalicā si fieri potest minue ⁊ sanguinez iuxta q̄ patitur extrahe iuxta virtutē. etatē. tēpusqʒ ⁊ sanguinis qualitatē. s. si sanguis niger est plurimū extrahes: si rubeus parū: naturā cum fructuum aqua mollias ⁊ cassia fistu. ⁊ lebelabi aqua in qua cassiam fist. cōfricaueris. polipodium. ⁊ similia. aquā illi da ordei cū quesco ⁊ violarum syropuz ac iullab. squingibin. ninifar syropū ⁊ similia. Huiuz pasce carnibus leuium vt franquilinis ⁊ pullis. gallinis. edorū extremitatibus ⁊ agnorū similibusqʒ. Oculū colliria albo collirio ⁊ istillatiōes istilla: ⁊ cū ordei empli'za farina. violaqʒ ⁊ ninifar. fabarū farina. camomilla. melliloto. quequenegi aqua ⁊ solatri sʒ ⁊ cathemie frondibus ⁊ malue ac strigni tritis cum violarum oleo proderūt eniz.

Capitulum. 47^m. de passionibus que fiunt inter corneam ⁊ vuecā medela. vt aqua ⁊ disperſiōe.

q **Ue autem** inter corneam ⁊ vuecā fiūt passiones. sunt foraminis dilatatio ⁊ aqua. Foraminis dilatatio disperſio ē luminis: ⁊

UVA. BHSC. IyR_125_1

sanari nō potest: nec curam suscipit nisi forte cum quabelo bespabāico temperetur ⁊ tutia indica ⁊ catimia argēti ⁊ auri ⁊ oibus collirijs in quibus ē repressio. De aque medela. Aque medela ⁊ visus debilitatis. prima omniū fit cerebri purgatiōe cū byere pillis ⁊ pcanicis patiētib⁹ pillas aloes assuefacere impera ⁊ aureas singlis diebus tribus ⁊ singulis hebdomadibus. Gargarizet byerā ⁊ squīgibin. oiaqz que cerebrum purgant ex humiditate: ⁊ si byeras patitur magnas maximeqz H. ⁊ byeralogodiō propina. crossisqz reprime cibis cho crā generātibus. n. maxieqz léticula. caulibus ⁊ salsvaccina carne. lacte ⁊ caseo veteri. alijs. cepis. oibusqz ad caput vaporātibus cibis. Cenā fugiat ⁊ laudabilium vescatur chimorū cibis. cum tucia indica ⁊ quebelo bespabanico colliria illū ⁊ rasico cōdito cum fenicli aqua ⁊ basilicon. cholerarum collirijs aqua quoqz granatorū colliria in qua sunt felles ⁊ ambra. ⁊ cū collirio quod fit ex melle ⁊ fenicli aqua. felle cubegi ⁊ accipitris. sabuti. vulpis. gruis. catti maris. arietis montani. quecūqz borū presentia fuerit cū oleo misce balsami addito sequebenego. alijsqz que subtiliāt ⁊ aquā dissoluunt. Quibuscūqz eteni borū vtaris in passionis principijs qum bōi phātasia apparet mala manifeste proderit ⁊ passio cedet. Cum aūt post passionis adhibētur cōfortationez maxime eius cure cōueniunt. Si itaqz in borū vsu spez boni aiaduerteris tene. Sin abscinde qū roborata est passio. siquidem curam suscipit aqua. Nos autē hec quēadmoduz fieri expediat dicemus in chyrurgia. Medicamis assignatio quod cōtra aquam manifeste prodest. Sume marchasitā aream ⁊ in fictili vase fuchae nouo pone. Clausoqz capite in fornacem qua vitrum excoquitur pone. ibiqz. vij. dimitte diebus ac extrahe. Est aūt eius signum bonum cē qñ album ē. Tene hec diligenter ⁊ colliria.

Capitulum. 48. de palpebrarum passionibus medela ⁊ primum de aurato.

p **Palpebrarum** passio propria auratus. cuius cura corporis fit euacuatione cum phlebotomo vene cephalice ⁊ decoctionis poculo ⁊ trociscorū violarum. post hec palpebra finditur corpusqz educitur pingue ⁊ in loco puluis ponitur croceus. Cibus subtiliatur cum mezauro aut auium carnibus: ⁊ post hec oculus cum collirio curatur rubeo ⁊ leni. ⁊ puluere croceo paruo: post collirijs acutis. Et nos huiusmodi curā diligentius exeq̄mur in chyrurgie tractatu

Capitulū. xlviiij. de scabiei mede.

s **Scabiei** medela cōmunis cephalice est iminutio si sanguinis manifesta se offerant signa. ⁊ decoctionis potus. aut lebelabi vel trociscorum violarum seu mirobol' cū zaccara. similiūqz iuxta qz iuditium dederit. cibū leuians subtilia cū auium carnib⁹ ⁊ edorum. cenā fugiat. propria aūt cura cuiqz eius spēi est hec ituēdum. ⁊ si scabies soli⁹ est asperitatis i palpebris oculū collia cum collio. r. ⁊ leni. ac puluere croceo paruo. ⁊ cū eis de palpebram scalpe. post cum collio athbarcamaticon. ⁊ zeniari collirio. si quidem necesse fuerit. Q̄ō si palpebre roboratur asperitas puluerem asperge croceum magnū. cū collio. r. albo. ⁊ cum collio viridi scalpe. ⁊ basilicon ac zaccara. Et si prurigo ex eius genere est ⁊ scabies que similis est ficus simini. illi vtere que diximus ac cum zaccara scalpe. ⁊ si prodest bene. Sin scalpe cum camadino. ⁊ oculo instilla aquā cimini masticati post fricationem: ⁊ cum oui cataplasma vitello ⁊ rosaruz olio post hec cū collio scalpe. r. leni qū morb⁹ fuerit sedat⁹ ⁊ tūc cū puluere croceo puo post cū collio ru. acuto. ⁊ puluere croceo magno tūc collīū adhibe virtō ⁊ basilicō. Sic ⁊ grauē curabis scabiei speriē cū ferro scalpens quēadmodū dixim⁹. Si aūt eā cum ferro curaueris. ⁊ calor ināscitur aliquis. collirio sanetur albo. Calore mitigato iterū collīū adhibe. r. leneqz ⁊ puluerem croceū. co quē diximus ordine.

Capitulū. 50. de grandinis mede.

g **Grando** curatur cū emplastris que ex lacte fiunt cocto. vsqz in palpebra emplastrizetur. aut grandinem cū fic⁹ folijs scalpe. aut cū armoniaco cataplasma ⁊ galbāo. ⁊ cera purata. ⁊ si amoiaē cū aceto triueris ⁊ loco apposueueris prodest. sic ⁊ si botami gūmā sūptam cū oleo liquefeceris violarum. ⁊ modico acceto grandinēqz cataplasmaueris prodest. debinc cū puluere collíria croceo paruo. ⁊ collirio. r. leni. post cum puluere croceo magno. ⁊ collio rubeo acuto. Et si ab exterioribus grando ē palpebre. palpebra ipsa scindenda est: ⁊ grando emittendus. Et post super locū puluerem pone croceū. sit aūt tua cum ferro cura post euacuationez corporis ⁊ purgationē cū phlebotomia. ⁊ medicamine soluenti in quo byera ponitur.

Capitulum. 51. de lapidositatis medela ⁊ consolidatiōis ac ordei.

l **Lapidositatis** cura p euacuatiōez fit ⁊ pill' byere. ⁊ pill' caucānic ⁊ super locū medullā vitulorū cataplasma ossium: cerāqz ⁊ oleū violarū simul liquefacta ⁊ super lapidositatis locū pone. Sed ⁊ vnguētū appone deachilō. Ordei autē cura corporis cōstat euacuatione cū bis que diximus ⁊ galbani cataplasmate ac buraci distēperatis aut cerā loco albā appone liquefactā: aut cū muscis capitib⁹ ablatis frica. Et palpebrā cū collio scalpe. r. ⁊ acuto. ac viridi ⁊ estaticō. Consolidatio vero ⁊ ipsa quoqz corporis curatur euacuatione ab būore dominā ti. ⁊ collio memithe, loco apposito. ac bezazo ⁊ aloe mirraqz mūda ⁊ inter duas ponatur palpebras bābax lacti infusus.

Cap⁹. 52. de pilorū supfluorū ⁊ dispoz'ac fluētiū mede.

p **Pili** superflui ⁊ ad exteriora inuersi primo cū medicaminis laxatiui potu curari cupiunt cum decoctione ⁊ corporis purgatione. Debinc pili extrahantur cū forpicibus ⁊ sanguine rane locus liniatur: aut sanguine que in canibus inuenītur tinearū: aut cū formicarum ouis: aut ficus lacte. aut sumatur herba que inter ordeū orīē ⁊ trita exprimatur. ⁊ cū ea cere modicum liquefac ⁊ cataplasma pilos diffusos. Assignatio al'. Sume arde. i. tinea ligni. nusadei. asimi vngule adustē equales partes tere ⁊ cribra ac cū acerrimo distēpera aceto: ⁊ diffusorū locū illine eorū. Assignatio al'. ericij fell' ⁊ sanguinis castorei ⁊ distēperās pilli. pilosqz extrahe ⁊ ieiuni saliua medicamē roza. ⁊ loco quo pilos extraxisti appone. Assignatio al'. Ericij fel si super locū expilatuz cataplasmaueris pili nō procedūt. Et si hec proderunt ⁊ pilorū aufertur productio bene. Sin ferri cura medere. vt inuersione ⁊ suttione ⁊ coagulatione pilorū palpebrarū cum mastice. De palpebrarū fluxu. palpebrarum fluxus qui fit ex acuto būore corporis curatur euacuatione cū decoctione in qua zembacū ē ⁊ absinthium ⁊ alia humorez euacuantia acutū. Et si ex humore fit hec nigro epithi. detur decoctio et aliorū q̄ cholerā euacuāt nigrā. Q̄ si ex tyria cholera fit pill' propinētur byere ⁊ sticados ⁊ in oibus his prohibēd⁹ patiens a cibis illū generantibus humorē quo passio fit ⁊ palpebre ossibus dactilorū adustis. aut sume acalumiā aut athemidū ⁊ colcadenesū. ⁊ zagū equaliter ⁊ trita diligenter cū melle distēpera ⁊ apponātur: vel cū murijs stercore collia diligenter trito ⁊ cū melle distēperato.

Capitulū. 53. de pediculorū medela.

i **Pediculorum** cura a corporis incipiendū est purgatione cū epithi. ⁊ agarici decoctione ⁊ byere. pillul'. aut aloes ⁊ caucanicis. gargarismus eorum que corpus purgant adhibendus. cibi prohibendi multe superfluitatis ⁊ ficuū comestio cibusqz iminuendus. Sit autē laudabilis cib⁹ cibimi vt panis mundus. edorū caro. ⁊ galline. cubegorumqz ⁊ similiū. palpebra cū mirra cataplasmet: aut aristologia. l. trita diligenter ⁊ cū oleo distēperata. vel hoc cataplasmate. Assignatio eius. miutēgi. cātaridū. caprarū fimi. salisandaz equales partes diligenter tritas cum sibi aqua distempera ⁊ palpebrā cataplasma.

Capitulum. 54. de palpebrarū medela.

i **Palpebraz** ab interioribus findere in al'fundere oportet ⁊ tunc puluis adhibeatur croceus paruus ⁊ collīū. r. lene post phlebotomū ⁊ sitiā. Si patiens puer. Q̄ō si grandior ē medicamē da laxans ⁊ decoctionē ⁊ palpebrā cū aloe ⁊ bezazo cataplasma ac memithe collio. foue etiā aqua in q̄ coxeris camomillā. mellilotū. berenia secum. sansuc. cibū subtilia cū mezauris ⁊ pill' similibusqz.

Capitulum. 55. de contorsionis medela.

c **Tra** contorsionis. primū ē cū euacuatione corporis a salso humore cū agarici decoctione ⁊ pill' byere. ac concanicis ⁊ oio ciborū qui acutū generāt humorē prohibitione ⁊ laudabiliū vsu. vt edorū carnibus ⁊ volucrū optime paratis ac pane simile. palpebra cū litargirio cataplasmetur diligenter in oleo trito rosarū ⁊ bezazo. memithe collio cataplasmetur cū aqua quile ⁊ rosis ⁊ ordei farina. zafrano distēperatis cū intibe aqua ⁊ portulace collīumqz adhibeatur. r. acutū. medicaminis assignatio. Ad cōtorsionē. Sume lēticulā sine cortice. ⁊ recētis granati adipem ⁊ cū mēbecbtego distēperās ⁊ violarū oleo oculum cataplasma.

UVA. BHSC. IyR_125_1

Capitulum.56.de caliginis ⁊ fissure palpebrarū medela.

o **Luli** caligo curatur cū phlebotomia ⁊ catarti ci potu.pulueris instillatione crocei parui collirio.r.leni.post puluere magno croceo ⁊ collirio acuto.tere cum basicon:⁊ bazizo. similibusq3. vtaris autem medicaminibus gradatim ne forte statim oculo medicamine appositio acuto ledatur. De fissure palpebre medela. fissura hec.si ex vlceris cōtingit macula cum ferro curatur.vt alias dicemus.Et si ex carnis superfluitate:aut vlcere palpebrarum collirio curetur.r.⁊ acuto.⁊ collirio viridi.ac basilicon similibusq3.Quod si naturalis ē cū ferro ipsaquoq3 curabitur ⁊ illinitionis vsu cū cera ⁊ oleo.

Capitulū.lvij.de mori fornicis ⁊ superflue carnis mede.

m **Ori cura** cephalice phlebotomia est.⁊ catartici potus cum trociscis violarum ⁊ agarici decoctione.Debinc cuz zaccara fricetur.⁊ si nō extirpatur ferro scalpe.⁊ pulueres superpōe croceum.debinc collirium.r.acutū ⁊ viriō.tunc basilicon.Et si passio sub palpebra est.ab exterioribus eris floris adhibevnguentum.Fornix aūt ⁊ caro superflua ipsa quoq3 phlebotomo curantur.⁊ decoctionis poculo.ac oculi collirtatione cuz atarchamaticon..⁊ collirio illū refrigera ru.⁊ leni.⁊ sabasecathaplasmata adhibe.vt lithargirū arucum bēnam mecticam.zaraunedum cū vini cōditum aceto.⁊ similib⁹. Blās autem ⁊ vt ipa curetur corporis necessariaz habet euacuatio nē cū decoctione epithi ⁊ agarici.adiecto turbit ⁊ hyera.vnguento de achilon emplastrizetur.⁊ a cibis patiēs phlegma generantibus abstineat.⁊ choleram nigrā.⁊ si sic non auferē excoriata abstrahatur.⁊ super locū pulnis ponatur croceus ⁊ si superflua ab interioribus est caro collio rubeo leni collia.

Capitulum.lviij.de anguli oculi passionibus medela ⁊ primū de fluxu.

b **Uius** corporis cura est purgatio cuz phlebotomia si sanguinis luceant signa catarticiq3 potus patiens temperato vtatur cibo ⁊ medicaminibus curetur humiditatem desiccantibus vt tutia indica lota ⁊ medicamine quod fit cum memithe asiafo ⁊ aneto.zafrano.gūma arabica distēperatis cum vino:hec enī pfūt.

Capitulū.lviiij.de glandule medela.

g **Landula** superfluitas est carnis anguli oculi ⁊ eius cura corporis ab dominanti hūore purgatio ⁊ super ipsaz zeniari ponatur vnguentū ⁊ collio floris eris collia.⁊ si caro defecerit bene.sin cū ferro cura ⁊ abscinde.nec abstinēs.nec trāsgressus modū.tunc super locum pulnis ponatur croceus ⁊ oui vitello cataplasmetur ⁊ rosarū oleo.Debinc si febris oculo accidit.collirium adhibe albū.tunc rubeū lene debinc viride.acutum ⁊ similia.

Capitulum.lx.de corui medela.

i **A corvum** patientem phlebotomo vti ⁊ catartico expedit laxanti.⁊ loco contritā apponere belbā ⁊ distēperatā.aut lini semen tritū ⁊ distēpatū.aut thure ⁊ zafrano ēpliza c̄ fenugreci aqua distēperatis.apostemate errupto ⁊ sanie emissa.locum cū aloe ⁊ sarcocolla ac draconis sanguie cōprime.balaustia. ⁊ quebelo.aneto.de singulis partē sumēs de flore eris quadrā tē sumēs hec diligenter trita ⁊ apponēs cōprime angulū oculi ⁊ locū eruptū.Q; si passio in id tetēderit vt fiat fistula fistularū adhibe curā. Et medicamē hoc vtile est fistule que i oculorū profundatur angulis.Assignatio eius.arsenici vtriusq3 rubei ⁊ crocei.zagi.Cantaridū.calcis.nusaderi. alumis. cuiusq3 partē.trita oia diligenter cū pueri vrina distempera ⁊ fistule superpone cū pānī linei licinio.vel sume asenā feresiaci partes duas.calcis vnā:⁊ distēpera cū pueri vrina ⁊ licinio cataplasma.Ipsūq3 coque tribus sub sole diebus super cristallum ⁊ abrasis vtere. Assignatio al' ad fistulā. Sume medicamē acutū quod dieberdic vocatur ⁊ pānī linei liciniū ifū de humidū prius pueri vrine ⁊ fistule inducas.aut sume eris florē ⁊ cū cal'a pasta ⁊ amoniaco factūq3 liciniū fistule imitte.vel sumi aruci ptē.nanacue.5.partē.tritaq3 diligēter fistule pulueriza.

Capitulū.61.de sequebere ⁊ tenebrositatis medela.

t **Enebrositas** vt diximus ex debilitate ē spūs vidētis ⁊ paucitate. ⁊ medicaminibus eget videntē cōfortantibus.In sebequera.a cephalice phlebotomo cura incipitur ⁊ laxāti medicamie.vt decoctione cui imiscetur hyera.acuto quoq3 vtendum ē clisteri.cuius ē a superioribus ad inferiora trabere ⁊ cerebrū cū gargarismis purgandū ⁊ nariū instillationibus. ac sternutamētis.angulorū oculorū vena minuatur ⁊ cena caueatur nocturna.vaporāteq3 ad caput cibi.Epatis obuie tur vapori assati hoc modo.Epar sumat caprinū ⁊ oio emū datū super prunas ponas ⁊ piperis.l.frustū ifigat ⁊ qui ascēdit ab eo stet obuius vapori oculo ⁊ coll'iet ea que ab ipso defluit aqua.sicq3 epar comedat:tribus hoc faciat diebus cōtinuis aut amplius :quoniam in vltimis hac in parte vtilitatis prodest. Collirieturq3 cum melle admixto modico nusadaro.aut cū cucumeris agrestis succo cum melle mixto ⁊ cū recētis aqua feniculi:bis si collirietur ꝓsunt. Et si capri sumpseris fel.aut cū feniculi miscueris aqua ⁊ melle.⁊ patiētem sequeberam collīries sanat.

Capitulū.62.de aurium passionibus ⁊ primum de dolore qui ex mala fit calida complexione.

a **Uribus** dolor ex mala cōpl'ione calida si accidat intuenduz si forte sanguinis abūdantie in corpe signa videris aut cholere rubee.Et si sanguis abundantie in corpore signa videris cephalice incide.⁊ ad necessitatis quātitatē sanguinē emittas. Q; si rubea supereminet cholera patiēti medicamē ipsaz deponens propina vt decoctionē mirobo.cū zaccara aut lebelabum ⁊ zacc̄.aut violam.similiaq3.auri portulace aquam instilla ⁊ rasure cucurbite cū rosarū oleo in quo sciarum coxeris prodest:aut instilla illi oui albumē alternis horis ⁊ cū bōbace desicca prodest cim.Et si instillaueris illi rosarum oleū in quo sciarum coxeris prodest.Sz ⁊ si semperuiue aquā instilles cum vini aceto modico ⁊ oleo rosato medetur. Medicaminis assignatio auriū ex calido dolori vtilis.Sume rose partes duas.sisami olei vnā.vini aceti beserez aque cuiusq3 5.partem.congrega oia ⁊ percute optie atq3 auri instilla.aut cucurbite aquam ⁊ rosarū oleū.mulieriscq3 cui filia ē lac.Sic ⁊ si mulier lac auri imulserit ⁊ paululū expectaueris ⁊ siccaueris.secūdoq3 ⁊ tertio imulxerit.dolor sedabitur.Circa aurem.sandalum.⁊ aquā rosataz ac camphoram cataplasma: aut coriandri aquā ⁊ lactuce ac semperuiue.Et si molest⁹ est ⁊ grauis dolor sume opij modicuz ⁊ cū oleo distemperās rosato vel violaceo auri instilla ac mādragore succū.implue cū oleo rosato.qm̄ dormitat ⁊ dolorē sedat. Necvero bis nimiā oportebit dare cōsuetudinem.quoniā auris facit grauitatez ⁊ auditus. Si autē auris dolor ex mala fit cōpl'one frigida intuere.Et si in corpore dn̄antis sint signa phlegmatis ⁊ humiditatis.patienti hyeram ⁊ caucanicam propina:⁊ gargarizet hyeram cuz squingibin quo eo eiusmodi cerebrū purgetur.Debinc auri eius aligd istilla calidorū oleorum vtnardinū aut costinū.vl'laurinū.aut fugilinū.qm̄ cōpetēs ē ⁊ vtile.vl'sansuci aquā iplue expssaz.probatū eiz ē.Aut sume th⁹ ⁊ tritū diligēter cū vino liquefac ⁊ amigdalino oleo amaro ac paulatim auri instilla bābacēq3.hoc infusum auri applica.aut sūptam cū vaccino locio mirram liquefac.⁊ auri istilla. Al'sūe radic̄ fugilū aquā.⁊ marzemusi ⁊ olei onfācini aliquid admisce.bulliantq3 donec aqua deficiat superstite oleo hocq3 auri instillabis.prodest enim contra frigidā ⁊ ventositatem que auri acciderit.Aut viridis folia sume garbi.⁊ diligenter cōtere.sūptumq3 caua granatū.⁊ que itus sunt extrabe:⁊ luto in al'loco cataplasma ⁊ desuper folia mitte trita cū modica aqua coque ⁊ auri iplue. Et si dolor ex frigido fuerit cū humiditate que ab aure defluit.vsi fel istilla.aut fel gruis liquefactū cum amararuz oleo amigdalarū aut zēbazi.Aut sume euforbij granū vnū.⁊ diligenter tritum cū olo liquefac rosato.⁊ auri instilla.

Cap⁹.lxiij. de auris apostēatis ex calido ⁊ alijs.medel'.

q **Um autem** auri apostema inascitur caliduz aut pustula cephalicā minue.⁊ sanguinē iuxta quod patiens fert.⁊ morbi ꝓtitas consulit etasq3.⁊ tēpus.ac patientis cōplexio extrabe ⁊ coll'ium albū instillabis auri.liquefactum cū puelle lacte. lacq3 illi ex māmilla imulgi impera.quoniam ⁊ dolorem mitigat ⁊ calorem placat ac emollienſ lenit.super auris radices a foris psilij semē cataplasma.⁊ intibe aquam ac cusbare.solatriq3.⁊ similia.emplastriza quoq3 boc emplastro.Assignatio eius.fabarū ordei farine cuiusq3 partes.ij.violarum radicis catbemie.cuiusq3.iij.foliorū ninifar.camomille.lilij radic̄.cuiusq3.ij.tere omnia diligenter.⁊ cū solatri aqua distempera ⁊ violarū oleo.ac queffare aqua ⁊ rabalebi.⁊ emplastriza aurem patientem.Cibis pasce quos febricitantibus assignauimus.a cibis prohibens calidis.⁊ omnibus ad caput vaporantibus.Et si eiusmodi morbum febris comittatur refrigerationem augeas.Q; si regimine hoc apostema nō mitigatur auris.intelligeapostema sanie feciſſe:ideoq3 auri in-

UVA. BHSC. IyR_125_1

ſtillare oportebit.niſmiſſis ſpumam ꝛ ſeminis merue ac fenu greci cū mulieris lacte cui filia eſt. Hec oculiſtes hec bis.i die facere.donec ſanies aure egrediatur.quo facto aurē cura ſanici curabis ꝛ vlceris iuxta quod poſterius dicemus. Q̄ō ſi apoſtema i diſſolutionē ferī ꝛ diſſolutū agnoueris.reliquie q̄z illi ſuperſunt croſſe camomillam ꝛ melilot coq̄ i aq̄.ꝛ ex aq̄ modicē ſume.ꝛ auri tepidū iſtilla cum modico violarum oleo. Et ſi eam in cucumo bullieris ꝛ in capite cucumi fiſtulā poſueris.ꝛ fiſtulā indiq̄z diligenter cum babace oppilaueris aut pānis fiſtuleq̄z capiti patientem appoſueris aurem.quo ad ipſam eius aſcendant vapores prodeſt.apoſtematis enīz diſſoluit reliquias.non ſit aūt eiuſmodi aque fortis caloris: ſed tēperati. Q̄ū aūt quod in aure fit apoſtema frigidum eſt.patientis nāz cū agarici decoctione ſolue.acura cum byera ꝛ turbit.ꝛ pill' byere.propina.aut bas. Aſſignatio coꝛ byere pigre.ʒ.turbit.agarici.cuiuſq̄z quadrātē oboli.ſcamonee.ʒ.obolum.tere omnia diligenter.ꝛ cum aqua diſtempa ac pill'.potio eſt plena. Hec quū feceris cerebrūq̄z purgaueris auri aneti oleum inſtilla.aut fugilum.ꝛ hac exterius aurem fomentatione robora aneti.caul'.rutabe.camomille.mel liloti.liquiriē.radiē.foliorum lauri.ſanſuci.nemami.cuiuſq̄z partem.abrotani.fenugreci.ſeminis lini.cuiuſq̄z.ʒ.partem tere oīa diligenter.ꝛ cū aqua diſtēpera ſāſuci.ꝛ ſiſami oleo.ac narciſci.ac nardino.ꝛ aurem emplaſtriza.quoniā apoſtema optime diſſoluet frigidū. Et ſi camomillam.melliloī.anetum bereniaſetum.lauri folia.ꝛ bendecochū.maiorānā.ſatureiā i cucumo coxeris optime ꝛ ſuper cucumi caput fiſtula appoſita.fiſtule caput auri applicueris quo medicāmū vapor ad eam ingrediatur diſſoluendo proderit apoſtemati. Et ſi apoſtema intellexeris eſſe durum hoc illi adhibe emplaſtrū. Aſſignatio eius galline adipem ꝛ anatis liquefac ꝛ miſce ſimul parum fimi ouium triti ꝛ aurem emplaſtriza.

Capitulum.lxiiij.de ſanguis ꝛ ſanici que ab aure exeūt.

V Ulnerum ꝛ vlcerum cura i auribus hec eſt. Q̄ū ergo ſanguinē ab aure videris fluentem.ſumac expreſſam inſtilla illi aquā ꝛ portulace ac virge paſtoris.aut ſume gallam diligenter tritam.ꝛ cū aqua mixtā portulace auri inſtilla.ꝛ porri ſuccum nabatici.ſume etiā lepoꝛis coagulū tritum cū aceto aut aloē ꝛ thus equaliter.ꝛ trita diligenter cū porri aqua auri iplue.

De ſanici medela.i ſanici medela que aure exit. Q̄ū apoſtema eruperit calidum aut puſtule que in ea ſunt.roſarum olcum auri inſtillare conuenit.i quo liquefeceris paꝛ mirre ꝛ opij.aut ſume ſarcocolle.ſanguinis draconis.libani. mirre aſiafi.memithe.partes equales.tereq̄z diligenter.ꝛ cum melle diſtēperans licinīū inuolue pāni linei ꝛ auri optime abſterſe a ſanie cū bābace ipone:aut ferri purgamētū tere diligenter in aceto decoctū ꝛ auri inſtilla paulatim aut licinio implicitū imitte vel ſarcocollā ꝛ ſiafū memithe accipe ꝛ tūde diligenter cū melle diſtēperās intinctoq̄z licinio auri inducas. Sume quoq̄z alumē iemenicū ꝛ optime tere ꝛ cū melle diſtempe rans auri cū licinio inducas. Si aūt diuturnius fiat ſanici emiſſio.hoc vtaris medicamie. Aſſignatio eius.mell'. ʒ.ꝓ.aceti.viij.ad ignē decoque ꝛ ſpumā aufer ꝛ pulueriza deſuper floꝛis eris.ʒ.ij.ꝛ miſce cū licinio ſuper aurē pone. ꝓbatum eſt enīz.baſilicō quoq̄z vnguētū ſi cū licinio auri ipona tur prodeſt ſanici. Cicatrizabis aūt vlcera que in eis fiūt vnguento.ꝛ.quod de lithargtro fit ꝛ aruco.

Capitulum.65.de oppilationis auris medela.

I N oppilationis que in aure fit ꝛ auditꝰ grauitatis medela attendēdū ſi oppilatio ex ſoꝛde fit aliqua purgetur bis quibus auris purgatur: aut ſume buracū ꝛ diligēter tere ꝛ cū aceto miſce.auriq̄z inſtilla ꝛ ſic per diem dimitte deinde aurē purga ꝛ cū tepida laua aqua. Q̄ō ſi oppilatio ex humoꝛe ē croſſo pblegmatico caput cū medicamine opoꝛtet purgare pblegma deponēti.vt byere pill'.ꝛ concanicis.ꝛ byerarū aliqua magnarū vt logodion. Si cōplexio ꝛ etas tē puſq̄z adiuuerint tunc vtaris gargariſmo cū byera picē.ꝛ ſgnibin ꝛ tepida aqua ſinapiq̄z fereſiaco.oꝛigano mōtano.beſſa ꝛ ſimilibus diligenter tritis. hec cū mellis aqua gargarizet:aut zebibi aqua decocta.vtatur quoq̄z ſternutationibus cū condiſo ꝛ bebethel ſouda in al'.ebere aloeq̄z. Cerebꝛo purgato auri aquā inſtilla in qua piganū coxeris.ſanſuc.nemanū ꝛ ſuper exprime hec recēcia ꝛ viridia.eductāq̄z eoꝛū aquā cū iauſiro ꝛ caſtoꝛeo miſce aut euforbio iuxta paſſiōis vires ꝛ ꝗz ꝗ patientis fert cōplexio aut auri aquā iplue in qua abſinthiū decoxeris.vel ſume buracū ꝛ ſinapim tritaq̄z diligenter cū aceto diſtēpera ꝛ ſuper aurē cū licinio pone.aut ſume caſtoꝛeū ꝛ ellebꝛū eq̄l'r ꝛ tātūdē croci ſoꝛiētalis tritaq̄z acetum ſuperfunde ꝛ auri inſtilla.aut cū licinio induc:vel oleuz inſtilla nardinū.qm̄ humoꝛē ſubtiliat croſſum qui in aure ē: ꝛ diſſoluit.vl' muſci olim.qm̄ vtile eſt. Impluc ēt auri piperis modicū triti cū zēbaci olo puri liquefacti. Et ſi auditus grauitas ex apoſtemate fit.apoſtema illud curari expedit bis q̄ iā diximus. Q̄ō ſi ex carne fiat ſupflua que in auris foramine oꝛta ē:aut verruca ꝛ abſcindi poſſibile eſt ferro abſcindatur:ꝛ quibuſdā vtaris medicaminibus comedētibꝰ vt floris eris vnguento:aut quēadmodum al's dicemus. Aſſignatio medicaminis gal' vtilis grauitati auditꝰ ꝛ ſurditati. Sume ellebꝛi q̄ptitatē qualis ē ꝛ oſſis dactilis tereſq̄z diligēter cum melle diſtēpera ꝛ ſuper aurē pone. Q̄ō ſi auditꝰ grauitas lapidis aut cuiuſpiam rei que incidit auri fit ſtibiū ſume ſubtile ꝛ bābace inuolue ꝛ viſco iplica aut gumi humida ꝛ auri inducas:qm̄ qō i aurē cecidit ſtibio adherebit ꝛ egredietur.hoc ſepius facies donec educatur. Sin mollire ſternutationem patiēti cartarū licinium naribus eius inducēs aut medicamina inſuffla.que ſternutationē adducūt:vt cōdiſuz. ꝛ al'.nareſq̄z ꝛ naſum oppila ꝛ aures cū bambace:vētoſitas nāq̄z cōmouebitur in capite.ꝛ foꝛtiter egrediens que in aure ſunt emittit. Et ſi in aurē aqua egreſſa ē:patiētē vno impera ſalire pede ab egrotāti latere.ꝛ caput in eā acclinare partem palmāq̄z auri apponere ꝛ foꝛtiter cōmouere. Defluet etenim aqua ꝛ egredietur. Sz ꝛ ſi ſup aurē iacuerit ꝛ caput foꝛtiter cōcuſſerit aqua aure exibit. Q̄ō ſi nō egreditur bac illā agredere cura. Sume arundis fruſtū palmo ꝛ amplius longuz ꝛ alterā eius extremitatez bābace inuolue vſq̄z eius tertiā partem:bāc oliue oleo infunde ꝛ extremitatē que bābace nuda ē auri imitte.eāq̄z accēde in qua bābax ē. Ignis eīm vt in arūdine ceperit operari aquā ab aure extrahet:boc fac dōec patiēs quē nō ferat ignis ſentiat caloꝛē. Tūc aure extrabe quē nibil aque ſupereſt. Et ſic aurem cum bābace deſicca ꝛ roſarum inſtilla oleum. Educitur quoq̄z aqua fiſtula auri appoſita ſi ſugatur.qm̄ aqua extrabitur ꝛ ad os exit. Cū aūt i aurē reptile aliq̄ō īgreſſū fuerit aut vermes itus gnānt.ſibi aq̄ expreſſam iſtilla.aut fautenegi fluuial'.aut catarāi modicū. Inſtillatum etenim auri vermes occidit ꝛ reptile: aut abſinthij inſtilla aquā decoctaz aut foliorū perſici.aut capparis. oīa eteim hec vermes occidunt ꝛ reptilia. Q̄ō ſi vaccini parū ſumas fell' ꝛ in aceto liquefactū iſtilles auri prodeſt ꝛ vermes occidit.vtaris ēt hoc medicamine qm̄ prodeſt. Aſſignatio eius.ſulpburis.buraci.ſucci ſibi equales partes.tere diligenter ꝛ cū aceto liquefac ꝛ aqua foliorū fugilū auri inſtilla quoniā vtile ē ꝛ vermes ac reptilia occidit.cucumeris quoq̄z agreſtis ſuccus prodeſt.

Capitulū.66.de ſuſurrationis ꝛ tinnitus auriū medela.

Q Um autē ſuſurratio ꝛ tinnitus auribus accidit lilij oleū inſtilla.aut nardinū.aut coſtinuz cū ſucco foliorūz garbi aut ſume ellebꝛum nigrum caſtoꝛeumq̄z equaliter ꝛ zafrani quātū vtriuſq̄z eſt pondus. ac in aceto liquefac ꝛ auri inſtilla.aut ſume zuſā ꝛ lauri baccas ac pineas ꝛ in aqua decoques ꝛ inſtilla.ꝛ oleū fugilum percuſſū cū pigami aqua ſi iſtilletur vtilis ē. Medicaminis aſſignatio tinnitus ꝛ auditus grauitati. Sume condiſi roſarū olei.zafrani.cuiuſq̄z obolos.iiij.ellebꝛi albi.buraci.cuiuſq̄z.ʒ.iij.tere diligēter ꝛ cū vino diſtēperās trociſca.atq̄z quum opus fuerit vtere liquefaciens in aceto ꝛ auri inſtillans. Aliud ad idē vtile.mibe fluxe ptē.i.olei cheiri.iij.bulli ꝛ refrigera.vaſeq̄z conde vitreo ꝛ auri inſtilla. Et ſi medicamina hec nibil proderint.tinitū auriū ex humoꝛe fieri croſſo intellige cōcluſo in cerebꝛi operimento.ideoq̄z patienti qō cerebꝛū eiꝰ purget tribue vt byere.pill'.ꝛ concanicas.ac aloes ꝛ ſimilia. dabis ēt das illi. Aſſignatio earū.turbit.ʒ.ij.colognide adipis.ʒ.mirob.kebuli.ʒ.ſ.ſarcocolle.quadrātē q̄tbire obl'os.ij. trita oīa diligenter.diſtēperās.pill'.propinabiſq̄z de eis.ʒ.ij. coꝛpe purgato nariū adbibe iſtillatiōes calefacientes ſubtiliantes vt q̄ cōponūtur ex caſtoꝛeo.iauſiro.ſunizo.ꝛ ſil'ibus q̄ in ptoꝛſiōis faciei capīo diximus ꝛ ſternutatione vtaris cuz condiſo ꝛ byera modico naribus inſufflato.

Capitulum.67.de ſurditatis medela.

S Urditas quum pblegmatis aceidit eā croſſi ꝛ viſcoſi qō in cerebꝛo ꝛ in eius generatur operimēto vel aliūde influit ad auditus neruum curatur regimis vſu incidentis ꝛ ſubtiliantis ꝛ byerarum potu ac gargariſmis.aurium iſtillatiōibus illis quas diximus añ quum de medela oppilatiōis que in aure fit diſputauimus.ꝛ ciboꝛū abſtinentia pblegma generantiuz. Medicaminis aſſignatio ad ſurditatē. Sinapim diligēter tere ꝛ

UVA. BHSC. IyR_125_1

cum ficubus misce siccis ⁊ facto licinio auri ipone tribus die bus. Assignatio alia. Castoreū cum oleo liquefac aneti ⁊ succo pigani ac auri istilla. Q̄ō si surditas ex choleris ac cidit ascendētibus ad cerebrū. quēadmodum in morbis acutis cōtingit ⁊ febribus cholericis eius cura ē vt patiēs solua tur medicaminibus cholerā deponentibus ru. vt mirobo. de coctione roborata cū hyera ⁊ scamonea. Post euacuationez regiet̄ tēperato ⁊ suauis aque balneo. regimē caueat cho lerā generās ru. ⁊ nōnūq̄ ipa sponte expellit natura chol'as has ⁊ surditas recedit hec. Surditas autē que ex cerebro fit ⁊ neruo rupture cā aut contritionis. aut ꝓpter virtutis de bilitatem audiētis si ex ipsa est creatione medicamine caret ⁊ sanatione.

Cap⁹. 68. de passionū nasi. medela ⁊ doloris eius cura.

i **N**passionum medela q̄ naso accidūt intuendum. ⁊ si narium cōplexio calefacta ē. ⁊ rubor ill' accidit ac ardor patiens oleū respiret rosarum percussuz cuz semperuiue aqua: aut oleum nimfar cū aq̄ rosata: ⁊ supponatur exterius pannus intinctus sādalo ⁊ aq̄ rosata. Q̄ō si calor extremitates vsq̄ pozrigitur vētriculorū olei nimfar fiat naribus istillatio quā eductuz ex cucurbite fuerit granis ⁊ olei rosati aq̄ q̄z rosate. Sādalum odozet ⁊ aquā rosarū. cāphorā. nimfar violā. rosam. papaueris flozes ⁊ similia. Et si locis accide rit his apostema calidū: aut in naso pustule fuerint orte: patientis cephalicā iminue. aut appone sitiā ⁊ sanguinez iuxta qō opus fuerit extrahe: cibis refice refrigerantibus. vt ordei alfito. zacc̄. accto. oliue oleo. granatis. prunis. pomis. morisnasumq̄ ⁊ frontē cum sandalis ⁊ asiaso. memithe cataplasma ēt musderbedi bezazo. aq̄ rosaz ⁊ portulace. sēperuiue ⁊ aliquā harū narib⁹ istilla aq̄z cū roseo ol'o. oiq̄ illū refrigerāti dispōas regimie ⁊ extiguēti. Et si i nāib⁹ vlcera appuerit patiētez a cephalica minue ⁊ refrigerans adhibe regimen. ⁊ si vlcera illa humida fuerint. hoc vteris in illa medicamine. Assignatio eius. Sume ceruse ⁊ purgamenti argenti. litbargiri. aserebi adusti equales partes. tere in moztario diligenter cū rosarū oleo. ⁊ naso ipone cū licinio. Q̄ō si vlcera sicca fuerint. sume cerā. olēū amigdalarū. medullā cruris bouini equaliter ceraq̄z in oleo liquefac ⁊ aliquid adde spume. seminis citoniozū ac querbire optime percutiēs naso cum licinio imitte aut interius cataplasma. Et si in naso putrida sūt vlcera. sume ellebozū albū cū chaseso equaliter ⁊ sinapi terēs q̄z diligenter insuffla ⁊ nares cū aceto laua. mirrāq̄z insuffla tritā quoniā proderit.

Capitulū. 69. de carnis in naso superflue medela.

e **A**ro in naso superflua si dura fuerit curam nō suscipit: quoniā de genere ē caneri: si mollis labora quoniā sanabitur. Eius igitur cura est patientis incidere cephalicā ⁊ sitiā appone ⁊ pill' hyere propianasoq̄z licinū induc cū florib eris vnguento. aut sume asenanum ⁊ mirrā equaliter. tereq̄z diligenter licinū sume panni linei hoc infunde aceto. ⁊ sic medicamine circūuolue ac naso ipone: aut sume cortices eris ⁊ colcodancsū caliā. cuiusq̄z ptē arsenici rubei. zeniari. cuiusq̄z. ʒ. partē. ellebori nigri quadrātē. tere oia diligenter. ⁊ facto lineo licinio. infunde vino. ⁊ hoc inuolue medicamine ⁊ naso imitte. aut eris sume tūbalum ⁊ diligenter tritū vino infunde ⁊ nasi interiora illinias. Sume ēt zagi. ʒ. iij. colcadanesi. ⁊ mirre. cuiusq̄z. iiij. colcotar. iij. aluminis iemenici. galle. tūbali eris. aristologie. ʒ. cuiusq̄z. ij. ⁊ ʒ. turis. iiij. obolos. aceti. ʒ. cētū. decoq̄ i vase eneo donec tanq̄ electuariū fiat ⁊ cū licinio vtere. Et si hoc nō proderit medicamē adhibe acutum: vt calicon ⁊ dicberdic. ⁊ si nec bis curatur ferrum adhibe vt posterius dicemus.

Capitulum. 70. de nasi fetoris medela.

i **A** fetoris nasi medela oz patiētē sngibi ⁊ hyerā picrā gargarizare ⁊ sinapi. ⁊ post hec cū vino in q̄ spicā. gariofilū. origanūq̄z decoxeris. ⁊ naribus insuffla origani obolū. tritī diligenter. instilla quoq̄z fautenegi aquam. ⁊ hoc medicamē ad idēvtile ē. Assignatio eius sume mirre pure. amomi. acatic. equales partes tere diligēter ⁊ cū melle distēpera dispumato ⁊ nasi extremo parum applica. diebusq̄z multis olfaciat. Aut sume mirram ⁊ in aqua fautenegi liquefac. ⁊ naribus istilla. Vel sume ammoniū. rosā siccā equaliter: terensq̄z cribza. ⁊ cū bani oleo distempera. ⁊ nasi interiora cataplasma. Instilla etiā passionē hanc habentium naribus cameli vrinā probatum est.

Capitulū. lxxj. de fluxus sanguis narium medela.

n **A**rium sanguinis fluxus qum crisis cā sit amputandi curam non adhibeas Sin aliter frigide prodest aque respiratio cum aceto mixte. ⁊ frigide aque superfusio capiti ⁊ faciei: extremozumq̄z ligatio fortis. Qum autez modū trāsit ⁊ non cessat. tūc oz aloes sumere. ʒ. olibani. ij. tritisq̄z diligenter licinium circumuolue pāni linei quod aceto intinxeris. ⁊ naso imitte. licinū quoq̄z pāni linei incaustro intinge ⁊ naribus imitte. succus quoq̄z belegi. aut succus porri si simul istillētur aut sigillati. aut ster cus asini expressum instilletur naribus prosunt. aut cucumeris aqua amari. Et si in his parum misceatur cāphore prodest. ⁊ perfectius fluxum hunc sanguinis aufert. carta quoq̄z adusta. ⁊ vdaba cōbusta si sumātur ex eis partes ⁊ colcotari. ʒ. ps. ac trite diligenter naribus insufflentur prosunt. zagi egyptiaci. thuris masculi. galle aduste. ⁊ cum aceto extincte. colchotari adusti. equales partes tere. ⁊ narribus insuffla. aut licinium inuolue pāni linei vini infusum aceto. itige etiā in thuris farina: ⁊ sāguinis draconis carate aduste ⁊ mirre pure equaliter mixtorū ⁊ tritorum diligenter. ac cribratoruz subtilit̄: ⁊ naribꝰ imitte. ʒ ⁊ caratā adustā ⁊ oui cortices adusti. cerui cornu adustum. caquiā. cortices granati acidi: alumē iemenicū equaliter sume. tritaq̄z oia diligēter cum belegi aqua distempera. intinctoq̄z panni linei licinio naribus imitte. aut sume bezazū. ⁊ in pāno pōe lineo ⁊ cōbure. cicrēq̄z būc sumens naribus insuffla. Et si hec nō proderint super caput aquā roza frigidā forti frigore. Caputq̄z ⁊ frontem boc cataplasma emplastro. Assignatio eius. sume galle viridis: granati cortic̄. rose sicc. cuiusq̄z partem lenticule expilate ptes. ij. gipsi q̄tum ⁊ oium pondus tere ⁊ cum mirti aqua distempera. frontēq̄z ⁊ verticē emplastriza. Aut appone lineū pānum aqua infusum rosarū refrigerata cuz nliue ⁊ vini acto super verticem. aut cū tucia emplastriza cuz aceto decocta Et si nec sic fluxus amputatur fitiam sub hypocondrijs applica a latere fluxus. Testesq̄z optime stringe ⁊ in aq̄ pone frigida. quoniā sic cessabit. Oportet autē cum fluxus in vtroq̄z erit latere sitia ab epatis latere apponere ⁊ splenis. frontēq̄z ⁊ verticē boc emplastriza emplastro. Assignatio ei⁹. terre armenice. succi barbe caprine. farine ordei. ⁊ lenticule. ⁊ balaustie. cuiusq̄z. partem cāphore. opij. cuiusq̄z quadrātem ptis. tere oia diligenter ⁊ cū aceto distēpera ac emplastriza. Aut sume chalesi flozes. ⁊ vitis frondes. basegū. rosarum folia viridium ⁊ terens cū vini distēpera aceto ⁊ farina ordei. frōtiq̄z ⁊ vertici applica. Aut arance telā. ⁊ zagum egiptiac̄. colchotarum equaliter sume. tritaq̄z. cum accto distempera ⁊ cataplasma licinium linei pāni. ⁊ naribus imitte. Q̄: si virtus robusta est. cephalicā iminue amputat enim narium fluxū sanguinē ad iferiora trabēs. cerusicis q̄q̄z ptib⁹ sitia apposita ꝓdest. quoniam māz ad capitis puppim trahit. Et oz vtentem his te medicaminibus ⁊ curis patientem regimine dispōere sāguinem densati cibis. ſ. crossantibus vt chabesa. que fit cuz farina amili. ⁊ rizo cum lacte pacto dulci. ouisq̄z solidis. Cui autem sano fluxus sanguinis narium accidit. sepius his que diximus cibetur. ⁊ casco recenti. lacteq̄z. ⁊ agnoruz carnibus lactētium. ericij porcellorum carnib⁹. ⁊ tritico cocto cū lacte.

Capitulū. lxxij. de chasemie. i. odozat⁹ priuatiōis meō.

o **B**oratus priuatio intuēdū si fiat ex oppilatione narium carnis que producta est in eis causa. ⁊ hoc illis q̄ dixim⁹ cureť. Q: si ex būore crosso i vētricul' adūato cerebri q̄. ſ. odoratus optebit primū hoc mundare humore corp⁹. ꝓpriecq̄z cerebrū cum pill' quarū eū ē euacuare humorem vt hyere pill'. ⁊ concanicis similibusq̄z cerebri humores purgantibus. Tūc medicaminibus vtere quorū est oppilatiōi prodesse narīū. Q: si odoratus priuatio ex humoribus accidit crossis adherētibus ossis foramini colatorio simul medicamina adhibe subtiliantia ⁊ incidentia vt quibus vtimur in coriza ⁊ catarris nisi q̄ que hic vtilia sunt fortiora illis iuxta quod assignauimus eē expedit. Medicaminis assignatio ad hec vtilis. simizū. cameli vrinā: equaliter misce terensq̄z insuffla ⁊ aliqd huiusmodi cū blitis aqua dissolue: aut aquā sansuci vl' fautenegi ⁊ patientis instilla naribus. Et hec vaporationis ad ea dē vtilis assignatio. sumzi. arsenici rubei. fautenegi equales partes tere diligēter ⁊ in fictili pone vase cui strictū sit caput. ⁊ cameli arabici vrinā superfunde donec oia operiātur ea. ⁊ amplius ad solē pone vasq̄z singulis diebus bis cōmoue aut ter. Qum desiccatū fuerit quod intus ē vrinā adhuc appone ⁊ singulis concutias diebus: facies hoc diebus multis ⁊ quotiensc̄uq̄z fuerit desiccatū vrinā appones vsq̄z tertiā vicē. Et autē optime fuerit post hec desiccatū frustū sume aliquod ⁊ super prunas pone. ⁊ ēbotū ferri applica. huiusq̄z extremuz in patientis ponatur naso quo vapor ad nasuz ascēdat ⁊ in-

UVA. BHSC. IyR_125_1

strumēta in quibus ē cbasemū. singulis bec diebus bis facies mane z vesperе vsqz tres dies z post vaporē statim oleum respiret rosarū aut violaceū quo medicamis quiescat acumen.

Capitulum. 73. de cozize medela.

i **A**cozriza patientē primo oiuz phlebotomari conuenit. si cōplexio. etas tēpusqz presens adiuuerint: cibisqz pascatur subtilibus sorbitionibus vtatur factis de furfuris aqua z zaccara. amigdalarūqz oleo. cibū iminuat z vino supersedeat. ciboſqz ad caput vaporātes fugiat. vt nuces. cascū veteré. lac crucaz z similia. Gargarizet autē aquā rosatā primo z secūdo tertio qz diebus. z capitis caueat discoopertionē atqz operire studeat. Super latus iaceat z dormiat nō supinus iaceat ne forte ad pectus descendat materia. boc illū dispone regimine donec maturetur materia z ad nares descendat z aliquid spissum descendat: boc vt fiet balneo inducas: z sup capitis prorā aquā fundat calidā. vaporiqz stet obuius aque in qua camomillā. melilotū. violāqz siccā decoxeris donec cozriza dissoluaī z patiens sanetur. Nō āt oz patiētē balneo iducere nisi post maturationē. Et si quod ex naribus fluit multū est z subtile tenueqz. Sume aliquid sunizi z anisi z i igne pone ac olfaciat: aut in pāno lineo z olfaciat ea qm fluxū bunc amputat. aut sume xiloaloe crudū z cāphorā z super prunas pone fumūqz eorū respiret: aut cū sandaruso vaporetur. Sed z si lapidē suppositerit calefactū z aceto irriget. eiusqz fumum respiret. fluxū glomerat z amputat. Sic z si furfurē aceto infunderit z super prunas proiciat aut lapidē calidū vaporēqz suscipiens traxerit perfecte materiei amputat fluxum.

Capitulū. 74. de passionibus lingue medela.

p **A**ssionum lingue medela que fit videdū. Si itaqz lingue in verbis acciderit grauitas z motus difficultas z boc incōmodi cā factū ē quod cerebro accidit intuendū: z si incōmodū boc apostematis cerebri cā factū ē: quēadmodū in phrenesis accidit passione z alijs huiusmodi curatur illius morbi in melius reformatione z sanatione z cura quā adhibere oz. Assuefacienda ē ēt lingua fricationi z cū lababorū inunctione. oleorūqz lenium z similiū queadmodū diximus. Et si incōmodū boc casus cā aut collusōis accidit ruptusqz ē z neruus qui ad linguā veniebat difficilis est bi⁹ rei curatio valde z ideo nō sanatur. Et si lingue grauitas spasmi causa accidit ex neruis intuere: vtrū si spasmus ex siccitate fuerit: aut repletione z humiditate. Et si ex siccitate tarde ē boc quoqz sanationis: est tamē eius cura patientez lac gargarizare mulieris cui filia ē z violarū oleū aut amigdalarū vel seminis cucurbite. spondiles emplastrizet emplastro humectāti: vt ceroto qō ex olo fit violaz z cera alba aut ninifar olo extracto a cucurbite scie. anatis ēt empliza adipe z gallie ac ouis cauda z porcoz axūgia ñ salsa. z si adipes bos liq̄feceris cū violarum oleo z viole adieceris aliquid ac ninifar tritorūz diligenter z cribratorū ac semis citoniorū spume prodest: aquaz instilla in qua violā ninifar. ordeūqz tunsuz coxeris super capitis puppim. z ptisanam propina patiēti ac lac asine vel caprarum gargarizet asine lac z violaz oleū. similiaqz exhibeat que in spasmo diximus. Q; si lingue grauitas ex spasmo acciderit repletiōis z nerui enernatiōe q̄ ex phlegmatico fuerit būoz crosso g ad neruū defluxit z cerebro dñatur: aut illi cerebri parti a qua neruus oritur ad linguā porrect⁹: quē admodū in palisi z similibus accidet morbus phlegmaticis tunc būoris euacuationis cura adbibēda ē: z corpus ab eo purgādum ē pillis byere z coucanicis. alijsqz medicamibus que phlegma purgare assignauimus in palisi z spasmo ex repletione. Indicas abstinētiā phlegma generātium. z regimē caueat refrigerās z humectās: calefacientiqz regimie z desiccāti regas. Corpore purgato qum patiētem boc disposueris regimine gargarismis vtere cum medicaminibus que in paralisi assignauimus: vt byerapiē. piretro. miutēgo. cum aqua mellis z squingibin bāsali. z aq̄ in qua satureiā coxeris fautenegūqz mōtanū. sansucū z similia: linguā cuz byerapiē frica z sinapi. piretroqz tritis diligenter. colloqz boc superpōe emplastrum. Assignatio eius. Camomille. melliloti. maiorane. nemami. cuiusqz. z. v. sinapis. piretri. iausiri. sunizi. cuiusqz z. iij. castorei. ij. tere oia diligēter z liquefac cerā cū oleo rosato aut zembaci. iuxta qō opus est. z medicamina superpone. ac empl'm fac. Et si passio ex ipso est cerebro narium istillationibus vtere quas diximꝰ in lequue cura. z omni illic disposito regimine.

Capᵘ. 75. de pustularū z apostēatū q̄ i ligua fiūt medō.

a **P**ostema quod in lingua fit intuere vtrū calidū sit. z si aiaduerteris boc cephalicā minue z iuxta quod opus fuerit sanguiez extrabe si virtus z alia adiuuerint: z corpus si repletuz ē patientem cū decoctione solue cōfortata cum byera z turbit: z granatorum propina aquā muzorū aut beserem. syropū cū citroli aqua z melonis indici. Aquā iube sugere rosatā in q̄ queffarā coxeris sicā z sumac i ea frica. aut aquā decoctionis lenticule z fructus bullici similiumqz. Gargarizet bāc cā dem aquam: post bec tres vt trāsierint dies aquam peponis sugat z intibe z caq̄negi z solatri z caul'. Haſqz gargarizet aq̄ſcū semiſ psilij spūa. Vt morbꝰ decliauerit gargarizet aq̄ in q̄ camomillā lilelmelech. sebezū. maiozanā. violā siccā coxeris. fricabisqz i ea modicū cassie fist. Q; si ligua aut sō ea. aut illi ꝓfinibꝰ orīs ptibꝰ apostēa acciderit qō in saniez vertatur boc patientem alternis oportebit boris suggere z masticare aquā in q̄ ficus decoxeris siccas. cum modico violarum oleo. z seminis psilij spuma: aut seminis merue cū modico ficuum aque. aut menibechtego tepido cum violaz oleo omnia etenim bec apostema maturāt z erūpere cogunt. Si apostema leue est z non magnū sufficit eius maturatiōi aqz calidā z violaz oleū i ore ꝓtinē. errupto apostemate appone bābacē cū rosarum oleo donec purgetur debinc ceruse superpone vnguentum. Et si durum lingue apostema acciderit cōsidera. z si corpus videris repletum decoctionē propia epitbi z crossis reprime cibis cholerā nigrā generātibꝰ z phlegma z laudabilium cibis pasce cbimorū. lac gargarizet asine. aut caprarum cum modico violaruz oleo. aut ninifar. z aq̄ ficuū. z fenugreci lababo. ac seminis lini. z sugat bec eadem. oleuz liliorū super linguā teneat z vngatur cuz cera liquefacta. aut galline adipe. z anatis liquefactis cum violarū oleo. z fenicu li. sugat aqz cum vini robo. aut fricet in ea als in eo cassie. f. medullam.

Capitulū. lxxvj. de vlcerationis z pustularū lingue meō.

q **V**m autem ligue acciōrit vlceratio z pustula patiētē sanguie minue si patitur. si puer est sitiam appone ceruici z laudabili reficc dieta. mezauro. s. cū granatorum aqua parato. z lenticula aut beserem aqua. aut sumachia. Et si ifans est z sitiā non fert. nutrici sitiam adbibe z eisdem refice que diximus. z pill' cum granatorū aqua paris. liguāqz boc cataplasmet cataplasmate. Assignatio eius rose sumachi coziandri sicci balaustie equales partes tere cribraqz z cū oleo pasta rosaz z cera alba liquefacta. ac linguā cataplasma pueri. vel sume cerusam. z litbargirū. equaliter z diligenter terens cū rosarum oleo distēpera. z cera simul liquefacta in qua parū sit cāphore. locumqz cataplasma. Ad vlcerationē in puerorum ore. sume litbargirum z super lapidem frica. becqz pannum catbaplasma lineū z lingue applica. Et si vlceratio est in adolescēte vel iuuene. nām eiꝰ post phlebotomiam molli cū mirabol'. aqua z tamaridi: aut aq̄ lebelabi. Et si vlceratio ex mā ē sanguinea plantaginis sugat aquā in qua sumachū fricaueris aut aq̄ in qua caleſi folia decoxeris aut oliue. z rosaz cū moris. aut queffare aquā viridis cū mororum robo. aut coriborum vitis aquā cum oleo rosato: vel virge pastoris aquam z portulace: qum in eis sumachū fricaueris aut aquā rosatam in qua balaustiā. carmaregū z queffaram siccā coxeris. Sumat etiaz aq̄ in qua granatorū cortices z mirtus. galla. lenticula excoriata bullierint. z mausegi foliorum aqua cōfrica. aut foliorum bēmazi aut folliorum bullici. pustulas cōprime boc medicamine. Assignatio eius. Queffare sicce. rose rubee sumachi. lenticule. fusali. spodij. cuiusqz partem. j. campbore quadrantē tere diligēter z super linguam pone z in loco quo pustule surgunt in passionis principijs. Assignatio alia. Rose ru. z. v. amili. iij. semis portulace. lēticule excoriate. zaccare tabarzedi. cuiusqz. iiij. caquile. zafrani. cuiusqz. ij. cāphore. obol'. ij. tere oia diligēter z vtere. Alia ad puerorū oris vlcerationem. Sādali albi. semis rosarū. rose. lēticule. semis portulace. cuiusqz. z. iij. sumachi. queffare frixe. cuiusqz. v. mirabol'. bēne mectice. spodij. cuiusqz. ij. cāphore. zafrani. cuiusqz. ʒ. z. tere omnia diligenter. z in ore sup pustulā pone: z post boc aquam sugat rosarum in q̄ queffaram coxerit siccam z sumachū. Assignatio alia. Rose. z. ij. semis portulace. asia fi. memithe. cbimolee. cuiusqz. ʒ. z. lēticule excoriate. queffare sicce. cuiusqz. ʒ. z. camphore. zafrani. cuiusqz obol'. vnum. tere oia diligenter z in ore qum necesse fuerit pone. Refrigerium aliud vtile. Sume sumach. rose. tabasiri. seminis bacale. amili. sandali albi. cuiusqz. z. iiij. lenticule. queffare sicce. cuiusqz. vj. asiafi. memithe. bezaz. cubebe. fautenegi fluuialis c⁹qz

UVA. BHSC. IyR_125_1

ij.campbore.ʒ.ʒ.ʒafrani.ʒ.tere oĩa diligenter ⁊ sup pustule lo
cum ⁊ vlcerationis pone. Ut autem ad statum passio at
tigerit.solatri aquã sugat ⁊ queffare i q̃ bẽnã bullieris. Ma
turata passiõe vnguẽtũ appone ceruse cũ modica cãphora.

In passiõis vltio qũ oio decliauerit patiẽs aq̃ sugat in q̃
lilij radices coxeris ⁊ piretruz ⁊ beilũ. Et si vlceratio ex cros
sa est materia ⁊ color albus cũ tabarzedi zaccara fricetur ⁊
alumine aut zago distẽperato cũ melle.aquã gargarizet in q̃
folia oliuarum sansucũ.bereniasetũ.mamiranũ.piretrumqz
optime decoxeris ⁊ colaueris:ac superinisce zafranuz.⁊ aloẽ
Et hãc ipsam sugat in passionis vltimo calida cũ aqua in q̃
ficus coxeris.mellilotũ.⁊ semis lini spumã cuz modico cheiri
oleo.quontã vlcerationis dissoluit reliquias. Pustula antẽ
si nigra fuerit ⁊ putrescat hoc cura medicamine. Assignatio
eius.sume olive foliorum siccorũ.⁊ foliorũ ausegi.cage.cuiusqz.ʒ.v.aluminis iemenici.satureie.colcotari.ʒagi.cuiusqz.ʒ.
liliozum radicis.ʒ.⁊.ʒ.ordei.ʒ.ʒafrani.ʒ.ʒ.tere oĩa diligenter
⁊ super vlcerationem pone comedet enim. Alia assignatio.sume arsenici rubei.acbarcarabe cuiusqz partem.caquie
.ʒ.partem.trita diligenter subtili pãno cribza.⁊ cũ catarano
distempera:deficcaqz.⁊ qum op⁹ fuerit vtere.terẽs ⁊ cribzãs
Assignatio alia zernici rubei ⁊ crocci.buraci.sebbi iemenici.
cuiusqz.ʒ.iij.colcodãesi.ʒagi.colcotari.spume maris.cuiusqz
.ʒ.⁊.ʒ.galle.corticũ granatorum.cuiusqz.iiij.acatie.ʒ.cõbure
⁊ terens cribza ac cum catarano distempera.siccatũqz terẽs
cribza ⁊ vtere. Assignatio trociscozum arsenici vtilium pustu
lis ⁊ vlcerationibus putridis vlceribusqz gingiuis corroden
tibus.sume zernichi rubei ⁊ crocci.cuiusqz.ʒ.caquie.viij.alu
minis iemenici galle.cuiusqz.ʒ.iiij.lapidis calcis.vj.tere oĩa
diligenter.⁊ cũ aceto distẽpera.trociscaqz ⁊ qum opus fuerit
vtere contritis ⁊ cribzatis.pustulasqz eis frica ⁊ vlcerationes putridas. ⁊ post hec oleum suge rosarum cum aceto
debinc aquam rosatam ⁊ oleum rosatum. Calicõ quoqz me
dicamẽ est vtile oĩbus vlceribus ⁊ pustulis corrodẽtibus putridisqz in lingua ⁊ ore.si locus eo fricetur optime donec qõ
putridũ est comedat ⁊ auferat.post quod aquã sugat rosatã
⁊ acetũ ⁊ post rosarũ oleũ.

Capitulũ.77.de passiõis medela que in ore ⁊ oĩbus ei⁹
fiunt partib⁹.⁊ primũ de fissuris labiozũ emorroiõ.⁊ pustul'.

8 **I labijs** fissure acciderint ⁊ est illis profunditas cataplasma illas cũ anatis
adipe cũ cera liquefacto aut rosis siccis tritis admixto modico dragaganti ⁊ sic cataplasma:aut sume amilum.
quetbirã.ceruſaz.gallã.equaliter.tritasqz cribza ⁊ misce cum
galline adipe in qua parũ liquefeceris cere:sintqz medicamina tantũdẽ quãtũ ⁊ cera ⁊ oleũ ⁊ super pãniculũ ponantur
subtilem qui intra cãnã est nebaticã:quo medicamẽ i suo seruetur vigore. De emorroidibus. Emorroidũ labiozũ cura cepbalice est iminutio.aut.iiij.que in labijs sunt venaruz
que iabarel dicuntur arabice amputatio cũ minuta incisiõe.
Aut sitiã appone ⁊ emorroides amputa ⁊ rosa vestias sicca.
ac sarcocolla zafranoqz quoniã vtile est. De pustul'. In
pustulis cepbalicã phlobotoma.⁊ decoctionẽ propina miro
bol'.aut cũ ceruse vnguento cataplasma:aut litbargiro:⁊ gal
la tritis diligenter ⁊ cũ cera oleoqz rosarũ liquefactis.

Capitulũ.78.de doloris dentiũ ⁊ cõgelationis medela.

9 **Dentium** dolor quz ex calido accidit patientẽ acetũ sugere impera: ⁊ aquã rosatã cũ modico cãphore:aquã quoqz sumaq cum ar
nogloſſa:aut sumat populi folia ⁊ tarfe fructũ.ac cũ aceto co
quat ⁊ sugat. Et si gingiuã videris rubeã cepbalicã patiẽtis
phlebotoma. Et si cholere apparent rubee vestigia.cũ miro
bal'solue ⁊ aloe ⁊ tamarindis ⁊ zaccara. Et si dentiuz dolor
ex frigido fuerit.patientẽ solue cũ byere pill'. ⁊ dẽtes cũ byera picr frica ⁊ aquã mellis sugat in qua zufã coxeris ⁊ fantenegũ:aut in ore acetũ teneat in quo lauri baccas decoxeris ⁊
folia aut capparis radicis cortices ⁊ piretrũ.ipsumqz sugat.
aut coquat cucumeres agrestes ⁊ in ore teneat.aut elleborum
nigrũ in aceto decoquat.fertur ãt quoniã cãeri cũ oleo lilioz
decocti vtiles sunt dentiũ doloribꝰ. Et si nõ sic quiescit appone aliquid appolonie grece.aut tyriace magne in aceto lique
facte pone,super molares dentiũ cũ pãno aut bãbace aut sul
phuris medicamẽ:aut socrite quoniã bec dolorẽ sedant. aut
sume alleũ ⁊ super mollares pone comestos.aut coloquinti
de adipẽ in aceto decoque ⁊ sugat.aut anteper sicozum sume
ossula ⁊ sal optimeqz tere ⁊ cũ aceto distẽpera ⁊ super molarẽ pone.vel zinziberẽ in aceto coque ⁊ melle ac superpone:vl'
frica dentes in quibus dolorẽ.aut sume serpentis spoliũ ⁊ in
aceto decoque ipsumqz sugat quoniã dolori prodest ex frigido dentiũ. Assignatio ad dolorẽ molarium ex frigido. Sume piperis.ʒ.v.piretri.mintengi.cuiusqz .ij.buraci.iij. tere ⁊
cũ melle distẽpera.molarẽqz cõprime.aut sume opiũ.⁊ cũ miba pasta fluxa ⁊ molari superponẽs astringe:vel sume arsenicũ ⁊ cũ galbano optime misce ac molari applica.aut sumizo trito diligẽter molarẽ reple.quontaz dolorẽ sedat. acetum
quoqz ⁊ sal si in ore teneãtur ꝓfũt cõgelationis dolori molariũ ex calido aut ex frigido eo q̃ in aceto refrigeratio sit ⁊ ꝓfundatio sua subtiliatione ⁊ penetratione i molaris substantiã:ideoqz dolorẽ sedat ex calo ⁊ quoniam subtiliat ⁊ incidit
humorẽ phlegmaticũ dolorẽ sedat ex frigido. Sal aũt eo q̃
in eo dissolutio sit ⁊ subtiliatio ac superflue desiccatio humiditatis. Assignatio al' ad dolorẽ molariũ.piretri.ʒ.nusaderi.
opij.cuiusqz.ʒ.ʒ. tere diligẽter ⁊ molarẽ reple comestũ ⁊ supponat' cere modicũ. Q; si nõ ℏ ꝓfũt medicamia.coctura vtere ⁊ igne hoc modo sume olei oliue.ʒ.vnã.maiorane.bermeli
cuiusqz.ʒ.ij.tere duo bec diligenter.⁊ in oleũ proijce ⁊ fortiter
bullire fac.⁊ patientis ori insuffla.molarẽqz qui patitur considera illiqz fistulã superpone ferri aut eris crocci mundato
prius molari bis que corrosa sunt.tunc sume duas acus ferri
⁊ in igne pone.donec simul incaluerint calore nimio.tunc sume extremũ acuum.⁊ in oleo merge cũ medicaminibus decocto fistuleqz induc.donecvsqz molarem attingat.⁊ in foramine eius pone.feratqz patiens donec refrigeretur. Ut aũt
refrigerata fuerit in ignem cõuerte donec incalescat.⁊ aliam
sumptã oleo imerge:⁊ cũ ea quẽadmodũ cũ alia fecisti fac.
qumqz refrigerata fuerit ad ignem cõuerte.⁊ alia sũpta similiter fac sepius quoniã dolorẽ mitigabit. Si non mitigaꝛ extirpa ⁊ extrabe. Medicaminis assignatio qõ ꝓmestas educẽ
molares ponatur i molari lac asine ⁊ asa fetida.educunt eiz
Si aũt dentiuz imoratur productio gingiuas cũ butiro.aut
cum cerebro leporis frica aut ossium eius medulla. Assignatio medicaminis galieni in medicaminibus cõpositis ad dolorem molariũ.sume piperis piretri titimalli lactis ⁊ terens
oĩa diligenter cum galbano distempera ⁊ super molarem qũ
opus fuerit pone. Medicaminis assignatio vtilis dẽtibꝰ
corrosis.iusquiami.merue.quẽne.apij.mibe.cuiusqz.partem.
beltiti iocundi.piperis.cuiusqz.ʒ.partem tere bec diligenter
⁊ distẽpera cum palmitum vitis aqua.⁊ sume de eo asiafum.
dentesqz cataplasma.⁊ super molares põe corrosos. Medicaminis assignatio molarium corrosionẽ superfluam arcens.sume sunizum frixum.⁊ cum aceto tritũ acerrimo super
molarẽ pone quoniaz prodest. Assignatio ad dolorem molarium.piretri.mintengi.zinziberis.buraci.cuiusqz.ʒ.iij.pipis
.vj.tere oĩa.⁊ cum aceto distempera.locoqz superpõe.⁊ si medicamina hec sũpseris.molariqz corroso cõprimas ⁊ frices
cum eis dolorem sedat. Assignatio medicaminis ad dormitationem que dentibus accidit cõgelatio vocata.portulacam
masticet cũ suis ramis.aut sal iaresi.molaresqz cum eo fricet
aut oleo vngat zẽbaci.aut oliue.bis.vel ter.oreqz teneat aut
espidabagi ius pingue.aut dulciũ amigdalaꝛ oleũ.aut ẽbaci gũmã masticet De dentium medela.debiliũ ⁊ cõmotorum quibus imminent cõcauitates.dentes debiles quibus hoc
accidit propter etatis magnitudinẽ nullã suscipiunt curã.qũ
autem ex humiditate contigerit que neruos humectat ⁊ gingiuas ⁊ laxas facit.medicamine eget reprimenti.vt alumis
rubei.carmaregi.balaustie.cuiusqz partez.rose.ru.partes.ij.
tere oĩa.⁊ gingiuas dentesqz frica. Assignatio al'.carmaregi
ramezi.mirobalani.cimini.cuiusqz.iij.ʒ.balaustie rose.sũmaci.cuiusqz.v.corticũ glandium exteriozum.mirti granozum.sandali albi.cuiusqz.ij.tere oĩa diligenter.⁊ dentes frica. Medicaminis assignatio que dentes roborat ⁊ confortat.sufali
cusmazagi.galle.ielnari.rose.sumaqui.glandiuz corticẽ.bene
mectice.mirti.granozum.equales partes tere ⁊ vtere. Alia
sandali albi.rose rameeci sabadi.cuiusqz.ʒ.iiij.tbaratiti.cusmazagi.glandium corticẽ exteriozũ sebbi iemenici.cuiusqz.ij.
sũmaqui.seminis rosarum.cuiusqz.iij.tere omnia diligenter.
⁊ dentes frica.⁊ si sebbum coxeris rubeũ cum aceto ac masticaueris dentes confortat.

Capitulum.lxxviiij.de bis que dentes elimant ⁊ mundificant medela.

A elimandis dentib⁹ oz orbi sumere
farinã cum melle distẽperatam.⁊ post ea adustam
paleaz quoqz adustã.ỏ singulis sume.ʒ.iij.spume maris.sibi
adusti cancri marini.testarũ oui adustaꝛ.cuiusqz.ij.tere oĩa
diligenter.⁊ dentes frica.quoniã elimat fortiter. Assignatio al'.Sibi vsti.sembadegi.cotis. spume maris.cornu cerui
adusti.salis andrani.cuiusqz partẽ.radicis cãne aduste.par

UVA. BHSC. IyR_125_1

tes.ij.sadegi. quadrãtẽ.fracture catini.sini.ʒ. partẽ. tere oĩa diligenter ꝛ frica dentes. Assignatio aľ. Salis andrani. farine ordei equales partes teres cũ melle distempera ꝛ com bure borumqꝫ ꝛ radicis adustẽ cãne cuiusqꝫ.ʒ.iij.cornu cerui adusti.testarum oui structij adustarũ.cuiusqꝫ.ʒ.ij.buraci.fra cture catini sini.cuiusqꝫ.ʒ.sẽbedegi.ʒ.ʒ.tere oĩa diligẽter ꝛ fri ca quoniam fortiter elimat.

Capitulum.80.de vlcerũ ꝛ apostematum gingiuaꝝ me.

In gingiuis pustule appareãt aut apostema sanguineqꝫ de ipsis videris fluentez vtere cephalice phlebotomo ꝛ sitias applica. Et si passio diuturnior fit patientis iabarec incide aut venas.ij. que sub lingua sunt minue.ꝛ corpus eius soluẽti iminue medicamine aut decoctione:precipeqꝫ egrotanti sumachũ sugere in aqua fricatũ rosarũ.cibis vtatur subtiliantibus.vt pullorũ carni bus ꝛ taugorũ cõditis cũ granatorũ aqua ꝛ berberis bocqꝫ vtatur medicamine.Assignatio eius.Sume hypoquistidos cãsi in aľ carasi alumis.ʒ.corticum granati acidi. sumac eq̃ les partes.Coque oĩa in aqua optime hec atqꝫ sugat.Et si medicamina hec teras subtilissime:gingiuasqꝫ ipsis compri mas manifeste proderit quontã vlcera desiccãt. Assigna tio aľ.Cipressi foliorũ.nucis balaustie.galle.cusmazagi. eq̃ les partes coque in aceto sufficienti optime ꝛ acetũ sugat.Et si virge pastoris aquã sumpseris ꝛ solatri cũ aceto misceas ꝛ sugat paties medeꝛ. Assignatio medicaminis contra sanguinem a gingiuis fluentem.seminis rosarum.rose sumac. equales partes in aqua coque rosata. colaqꝫ ꝛ admisce parum aque virge pastoris ꝛ arnoglosse ꝛ sugantur.qm̃ san guinis fluxum amputãt ꝛ pustulis prosunt.apostematiqꝫ ca lido quod in gigiuis nascitur. Assignatio medicamis ad gingiuas iminutas.corrosasqꝫ.primo phlebotomo vti oꝫ in cephalicam ꝛ sitiaꝫ ceruici apponere.potuiqꝫ mirobaľ.decoctionem offerre:tũc cibis regẽdus refrigerantibus ꝛ subtiliã tibus:ꝛ auium dãde carnes edorũqꝫ cum sumaco.ꝛ granatorum aqua aut beserẽ condite.granatũ sugat.poma comedat ꝛ pira.similiaqꝫ:dulces caueat cibos ꝛ multi carnes nu trimenti:medicaminibus vtatur acutis.vt calicon ꝛ cum eis dentes cõfricet ꝛ gingiuas.carneqꝫ putridaꝫ cũ modico ace to donec sanguis exeat ꝛ caro comedaꝫ putrida. auferaturqꝫ omnino.Tũc acetum sugat.post rosarũ oleũ.atqꝫ hoc tri bus faciat vicibus.vt putrida locus erit mũdatus carne. ce ruse vnguẽtum appone ꝛ lithargiri.quo caro redeat ꝛ reformetur locus.aquam sugat rosatã.in qua sumachuꝫ coxeris. gallã.cipressi conũ.quo gingiue duresẽt.ꝛ ad suũ redeãt nã lem statum. Nõnunq̃ coctura vtendum ẽ qũ medicamẽ nõ proficit acutũ q̃tum opus est:qõ quẽadmodum exibẽdũ sit chyrurgie tractatus expediet.

Capº.8jº.de oris ꝛ vaporis fetidi medeľ.

Ris fetor ꝛ vapores quẽadmodum dixi mus aut ex carnis putredie fit que in ore ẽ:aut ex dentiũ putrefactione ꝛ corrosiõe aut ex phlegmate putrido quod in stomacho est.Et cuiº os fetet ex putredine carnis que in ore est.phlobotomo vtatur. ꝛ sitiam applicet ceruicibus ꝛ patientis incide iabarech.hec si nõ sufficient mirobaľ.solue ꝛ tamaridorũ decoctiõe ꝛ acu to qõ dictũ est vtere medicamine ꝛ gingiuas donec sanguis fluat frica.ꝛ post hoc cum galla ꝛ granatorum corticibus ac glandiũ exterioribus emplastriza diligenter tritis cuꝫ mirti aq̃.aut rosarum distemperatis.Et si hec prodesse nõ videriꝫ coque quatinus caro a gingiuis mũdeꝛ putrida.ꝛ aquaꝫ de inceps sugat.in qua rosam coxeris.balaustiam. gallam. cus mazagum.glandium cortices exteriores similiaqꝫ. Qõ si oris fetor ex dentibus fit corruptis ꝛ comestis. corruptũ am puta ꝛ comestũ purga ferro ꝛ lima:oẽs eorum purga partes putridas.ꝛ qui huiusmodi ẽ lac caueat ꝛ dactilos. hec vt fe ceris acetũ sugat in quo piretrum cusmazagum coxeris.aut bãsali acetũ si presto est.fricationibus vtatur dentiũ aroma ticis vt musci pillʾ.ꝛ alijs.dentesqꝫ ꝛ gingiuas quotidie ma ne optime extergat ꝛ vespere cũ pãno lineo ꝛ optime oĩbus purget. Nocte oleo inungat rosato.arsunego:si forte in gingi uis calor ẽ:aut balsamino si frigus ꝛ humiditas. gariofilum masticet ꝛ masticẽ ac xiloaloem cũ miutẽgo ꝛ piretro. Et si vaporis fetor pp phlegma ẽ quod in stomaco generaꝝ pa tienti vomitũ ipera post ciborũ porrectionẽ incidentiũ phleg ma vt fugitiũ.piscium salsorũ.sinaꝑ.melleꝛ.ꝛ post vini potũ hoc in ebdomada semel aut bis vtatur:maximeqꝫ estate.huic alo es dabis infusionẽ ꝛ absinthij siropũ singulis ebdomadibus aloes accipiat pillʾ.cũ byere pillʾ stomachũ purget ꝛ coucani cis:ꝛ quãdoqꝫ triferã dabis minorem cum byerapicꝝ.oĩa hec quo stomachus a phlegmate purgetur. Assignatio medica minis stomachũ purgantis.anbelitũqꝫ iocũdat.Sume cin nami.asene.salis indici.cacale.spice nardi. cuiusqꝫ partem. aloes oiuꝫ ponderis duplũ tere ꝛ pillʾ.ꝛ.ʒ.iij.propina. Sit ãt illi cibus subtilis ꝛ desiccãs vt carnes auiũ sartaginate ꝛ as sate ac cũ pigano cõdite ꝛ apio. vinũ bibat ribanũ vetus ꝛ in eo cubebe infundat ac besbasam.gariofilũqꝫ ꝛ xiloaloem crudũ.zinziberem.sabadũ excorticatũ.Que generant phleg ma caueat vt pisces recẽtes.lac.carnes agnorũ pinguia ꝛ vi ctuosa.oĩa refrigerantia ꝛ humectantia fructusqꝫ humectan tes ꝛ legumia.aque potũ abstinẽs. mirobaľ. vsũ frequẽtet.ꝛ belliricorũ cũ melle ꝙditoꝝ.masticez masticet ꝛ gariofilum. cacalã ꝛ bauõ sini.ꝛ hoc sugat medicamen. Assignatio eius Sume vini ribani ꝛ aque rosarum optĩe.cuiusqꝫ.ʒ. ℔. xilo loaloes crude.gariofili.besbase.nucis muscate.masticis cu iusqꝫ.ʒ.ij.tere oĩa diligenter ꝛ in pãno lineo liga.ꝛ in aquaꝫ rosatã vinũqꝫ proijce in vase mũdo ꝛ bulli ad leues prunas. donec ad mediũ redeat:depositumqꝫ igne refrigera ꝛ cola: hoc sumat medicamẽ mane ꝛ vespere:ꝛ i bis que assignaui mus perstet cõstans.ꝛ dentium curationẽ cũ sabado ꝛ ade charo.sandaloqꝫ albo:qm̃ hec anbelitũ iocũdant.ꝛ fetorem oris repellũt. Assignatio dẽtificij qõ anbelitũ iocundat: ꝛ gingiuas cõfortat.Sume sandali albi. rose.ʒ. cuiusqꝫ.ʒ. v. sabadi albi.citri cortic̃.siccorum.adechari.rameci.cusmaza gi.cuiusqꝫ.iij.cacale.cubebe.besbase.gariofili. masticis. xilo aloes indici.secci.cuiusqꝫ.ij.tritis omnibus diligenter frica.

Assignatio dentificij alius. anbelitum iocundantis ꝛ gingiuas roborantis. Sume piperis. sandali. seminis ro sarum.cuiusqꝫ.ʒ. v. mirobaľ.cusmazagi. citri corticum. cuiusꝫ.ij.xiloaloes indici.musci. sadegi.indici. masticis. cubebe. cuiusqꝫ.ʒ.tere oĩa diligenter.ꝛ qum opus fuerit vtere:q̃ si dẽ tificium vis in quo ꝛ elimatio sit ꝛ cõfortatio anbelitusqꝫ io cundatio.hoc vtaris. Assignatio eius.ordei farine distempe rate cũ melle ꝛ aduste palee ꝛ cornu cerui adustorum.cuiusqꝫ ʒ.v.cusmazagi.spume maris.salis andrani.cuiusqꝫ.ij. rose. sabadi.sandali.cuiusqꝫ.iiij.fusali.mirobalani.rameci.cuiusꝫ.ij.masticis.xiloaloes crude.secci.gariofili.cuiusqꝫ.ʒ.musci.camphore.cuiusqꝫ quadrantẽ.tere oĩa diligẽter.ꝛ quꝫ opꝰ fuerit vtere. Assignatio alia.anbelitũ iocundat.gingiuas roborat.dentes nitidat.Sume spume maris.ordei farine cũ melle distẽperate ꝛ aduste.cãne radicis aduste.cuiusqꝫ.ʒ.viij salis andrani.v.beili.cubebe.cacale.besbase.piretri. cuiusqꝫ iij.spodij.rose.sibi adusti.origani.xiloaloes.crude.secci. ga riofoli.cuiusqꝫ.ʒ.tere omnia diligenter ꝛ dentes frica. Assi gnatio alia ad idem.Sabadi albi excorticati ꝛ tunsi quan tum vis.vino rosa veteri ribano.ꝛ distempera cum melle tro ciscos fac.ꝛ super tegulam sicca calidam. sed ne cõburatur caue.qũ rubuerit ꝛ desiccatum fuerit refrigera.ꝛ tere.ꝛ sume ex eo.ʒ.salis andrani.iij.spume maris.iiij.cusmazagi.v.xilo aloes indice.iiij.tere oĩa diligenter ꝛ frica. Aľ ad idem.fa rine ordei.ꝛ saľ.cuiusqꝫ.ʒ.x.tere ꝛ cum melle distẽperans cõ bure ꝛ tere diligenter.besse.zinziberis.sibi armenici. cusma zagi.cuiusqꝫ.cuiusqꝫ.ʒ.ij.cubebe.secci.cacali.gariofoli.cuiusꝫ.ʒ.tere medicamina hec diligenter ꝛ frica.Assignatio pillʾ musci indici.sume rameci caparis.cuiusqꝫ. libraꝫ. laua aq̃ ꝛ fũde desuper libras aque.xxx.ꝛ coque donec.v. supersint aq̃ libre.colaqꝫ ꝛ medicamina abijce.debinc in lebetem mundũ aquã conuerte cuius exteriora luto cataplasma.ꝛ coque aq̃ donec tã q̃ mel efficiatur ꝛ cõmoue ne cõburatur.ꝛ ab igne õ positũ in vase viridi.pone ꝛ in vmbra desicca.hoc qũ neces sarium fuerit sume de eo exagia.x.tereqꝫ ꝛ subtili transmitte pãno ꝛ sume gariofoli.nucis muscate.besbase.xiloaloes.saõ gi indici.sandali albi.cubebe.cuiusqꝫ.exagiũ.musci puri.exa gia.v.ꝛ funde desuper aque.ʒ.vj.campore.iij.tere omnia di ligenter ꝛ subtili cribra pãno.ꝛ sume rameci exagia.v.ꝛ.ʒ.ꝛ funde desuper aque.ʒ.vj.ꝛ coqꝫ donec ad duo redeant.cola ꝛ cum ea medicamina distẽpera.pillʾqꝫ in modũ ciceris.ac in vmbra desicca ꝛ qum opus fuerit vtere. Assignatio medica minis alius.quod anbelitum iocundat.rose.ru.sandali albi sabadi.cuiusqꝫ.ʒ.x.selicbe.spice optime.cinamomi.gariofoli nucis muscate.cuiusqꝫ.iiij.citri corticum siccatorum.ꝛ folioꝝ adechari.sene.rameci.cuiusqꝫ.v.secci xiloaloes indice.masti cis.cinamomi.besbase.cuiusqꝫ.ij.cãphore.ʒ.ʒ.musci.i. obolũ tere oĩa diligenter.ꝛ distẽpera cũ misusano.aut vio.aut aqua foliorũ citri.pillʾqꝫ in ciceris modũ.ꝛ in ore tene. Pillʾ alʾs que in ore tenẽtur aloes.ʒ.iij.fusali.gariofoli.galengar.pire tri.cuiusqꝫ.ʒ.musci.cãphore.cuiusqꝫ.obolũ.tere oĩa diligẽter ꝛ cũ vino distempera ribano.pillʾ.ac in ore tene. Pillʾ alʾs. vtiles.xiloaloes indici.gariofoli.masticis.equales partes te

UVA. BHSC. IyR_125_1

re.ꝛ cum vino diſtẽperans pill'.ac in vmbra deſicca ꝛ i ore te ne. Pill'.al'.que anhelit iocundat.ſi fetor ex ſtomacho fue rit ſume bcili.cacale.nucis muſcate.ſufali.cinami.galengar. cuiuſq3.3.iij.roſe.r.ſandali albi.cuiuſq3.v.cãphore.5.3.muſci quadratem.tere oĩa diligenter ꝛ cũ aqua diſtẽperans pill'in ciceris modum.ꝛ ſuppꝛime in modum lenticule.ꝛ in ore tene pꝛoſunt enim.

Capitulum.82.de bis que humiditatẽ ab ore ſomni tẽpo re fluẽtẽ amputant ſpumãq3 que puerorũ fluit ab ore.

b **Umiditas** aũt que ſõni fluit tẽpore ꝛ ſpu ma que puerorum ore ſtillat. ſic curatur.Si ex calore eſt patiens intrã comedat cum ſale ꝛ in ſaliua vomitu vtatur. ꝛ ſuicũ ordei accipiat.ac tritici ieiunus.Et ſi ex humiditate eſt pblegmatica ꝛ croſſa miſceatur cum alfito ſinapis modicum.ꝛ muri ſorbitet ieiu nus mane.tburiſq3 frequentet maſticationẽ ꝛ maſticis.ꝛ ſi hec nõ cõplent deſiderata.vomitu cũ fugilibus vtatur.ꝛ mel le.ꝛ triferam accipiat parnam ꝛ mirobolana condita.Spu me aũt puerorum que ſtillant ex ore curantur.os cum acaga abſterge ꝛ inunge vino infuſa:qm̃ illas amputat.

Incipit ſermo ſextus ſecũde partis libri cõpleti artis me dicine qui dicitur regalis diſpoſitio bali filij abbas diſcipli abimeber moyſi filij ſeyar.De paſſionũ medela que ſpũs ac cidunt organis:Capitula decem ꝛ octo habens.

De medela apoſtematis vue. capitulum i.
De ſuffocationis medela ꝛ ingulationis. 2.
De eius medela q oſſpinã aut aliud qd trãſglutitit. 3.
De ei9 mede.q i aq̃ ſubmerſus fuit ꝛ fune ſuffocat9 4.
De tuſſis que ex gutture ꝛ pulmõis canali fit. med. 5.
De raucedinis medela. 6.
De tuſſis que a pectore ꝛ pulmone fit medela. 7.
De aſmatis ꝛ anhelitus anguſtie medela. 8.
De peripneumonie medela. 9.
De ſputi ſanguinis medela. x.
De ſputi ſaniei medela. xi.
De ptiſis medela. 12.
De pleureſis medela. 13.
De furũculorum ꝛ emiſſionum pectoris medela. 14.
De apoſtematis diaphragmatis qõ dr̃ mania med. 15.
De male complexionis cordis medela. 16.
De tremoris cordis medela. 17.
De defectus medela. 18.

Capitulum primum de apoſtematis vue medela.

s **J vue apoſtema** acciderit calidũ patiẽtis minue cephalicam:ꝛ cum caſſia fiſt.na turam ſolue:mãnaq3 ꝛ lebelabo ꝛguttur eius boc iſuffla medica men.Aſſignatio eius. Roſe. ba lauſtie. cuſmazagi . ſandali al' bi. ſumaci.aſiafi.memithe. lenti cule.aruci.lilij foliorum . cuiuſq3 partem.tere oĩa diligẽter ꝛ ſubtili cribra panno.gutturq3 in ſuffla cum fiſtula.arnogloſe aquã gargarizet ꝛ roſarum tri taruq3 expreſſam.ſolatriq3 ꝛ queffare in quibus ſumac frica ueris.Et ſi vna ceciderit ꝛ enaruata ẽ medicamẽ gutturi in ſuffla quod vocatur anthirũ regum qm̃ prodeſt. Aſſigna tio eius.Sume aque memithe.roſe ru.ſemis roſarũ. ſumac. zafrãi.. Muſaderi.ſatureie fereſiace.piretri.piperis.cuſmaza gi.granati flozum.aruci.mirobalanozum.citrinozũ.murue.ĩ al' mumie.vel mirre.optime.galle.ſebbi iemenici.bezazi mec ici.bẽe.cacale.calami aromatici.arſenici.ru.coſti.ſtercoris canis albi.qui tribus roderit oſſa diebus ꝛ byrundinũ adu ſtarum.cuiuſq3 partẽ tere ꝛ cribra:ac gutturi inſuffla. ꝓdeſt eim caſui vue ꝛ ſuffocatiõi ac gutturis apoſtematibus ſi fue rint ex humido.Prodeſt ẽt caſui vue alumẽ iemenicum ꝛ ba lauſtia equaliter ſumpta ꝛ trita diligẽter ac gutturi inſuffla ta.aut ſi cũ cocleari inducatur paruo. Sic ꝛ muſaderuz gut turi inſufflatum aut vue ſuperpoſitum ꝛ gargarizatũ cuz aq̃ ro.in vino decoctũ prodeſt materiarũ fluxui ad vuam. maxi me folia illi9 cui oſſula ſunt.Q; ſi vua nõ ſuſtollitur medica minibus bis ꝛ radicẽ videris ipius attenuatã.caputq3 aug mentatum ꝛ rotundũ:tũc eius cura ẽ abſciſſio quẽadmoduz in chyrurgia expoſuimus.

Capitulũ.2ꝰ.de ſuffocationis ꝛ ingulationis medela.

a **Lio loco** dixi ingulationẽ apoſtema cẽ ca liduz quod accidit aut in gurgu lione aut in gutture.aut in meri.Cum igitur accide rit paſſio hec equũ eſt in eius medela ad cephalice acceleraꝛe phlebotomiã.ꝛ multũ educere ſanguinem.ſi virtus.etas. tẽpuſq3 adiuuerit:idq3 ſecũdo apponere ꝛ tertio iuxta moꝛbi quãtitatem.ꝛ ỽm q virtus tulerit:nõ aũt ſemel ſanguinez extrabas ſ3 paulatim qm̃ paſſionis huius domin9 difficilez bz tranſglutionẽ:ꝛ ſi ſemel illi ſãguinis quãtitatez auferes ne ceſſariã virtus eius debilitatur ac ſoluitur: vtigitur phlebotomo fueris vſus nãm ſuſtenta.ꝛ primo die cũ caſſia ſi.ꝛ terebino ac pꝛunis.iuiubiſq3 ꝛ ſebeſtẽ molli ſi patiens poterit tranſglutire.Sin hac vtile ẽ ꝛ equum in paſſione cliſteri vti fozti quo materia a ſuperioꝛibus traducatur ad iferioꝛa. Et ſi aliqua febꝛis comitatur molli ꝛ lenivtere cliſteri.quo mã a ſupꝛioꝛib9 traducaꝛ ad iferioꝛa.qõ fit ex iuiubis.ſebeſten.ca themia.furfure.blito.ordeo tunſo Et ſi tranſglutire pꝛevalet oꝛdei aquam pꝛopina in qua violã decoxeris ꝛ lenticulã.paſce in granatoꝛ aq̃ decocta:polẽtã illi poꝛrige q̃ ſit ex heueri fruſtis cũ zacc̃.ꝛ amigdal'.olo.pꝛãdiũ minue ꝛ repmẽtiũ p° adhibe gargariſmum que ꝓhibent ꝛ materiarum que ad lo cum decurrunt influxum repellunt.vt plantaginis aquam ꝛ roſarum.granatiq3 muzi ac poꝛtulace.aut aquam roſatam. in qua ſumac fricaueris.lenticulamq3 tritam aut ſeminis pſilij aquam triti.cũ aqua roſata ꝛ gurgulioni eius inſuffla boc refrigerans. Aſſignatio eius.roſe amili.ſeminis poꝛtu lace.ſpodij.zaccare.tabarzedi.balauſtie equales partes tere diligenter ꝛ ſubtili trãſmitte pãno.gurgulioniq3 inſuffla.boc q3 in pꝛincipijs facies die facto ſecũdo ꝛ tertio.aquã gargari zet coꝛiãdri.ꝛ aquã in qua lenticulã coxeris ꝛ moꝛozũ robuz ꝛ violarũ oleũ:aut aquã gargarizet ſolatri in qua lenticulã coxeris.roſamq3 ꝛ liquiritie radicẽ in qua parum fricaueris medulle caſſie.f.vt ãt ad ſtatũ paſſio attigerit ꝛ ad declinaꝛtionẽ fuerit conuerſa.gargariſmo vtere cũ aqua ſolatri ꝛ fe niculi in quibus caſſiã.f.fricaueris ꝛ vini robũ.gurgulioni in ſuffla ãthirũ regũ de quo diximus in vue apoſtẽate:ꝛ ſi hec nõ pꝛoderint.gurgulioni canis ſtercus inſuffla cui trib9 poꝛrecta ſint oſſa diebus.boc autem fit qum incluſus in domo nihil omnino ciboꝛũ accipit pꝛeter oſſa.factoq3 die tertio ſu mitur quẽ emiſit fimus ꝛ ſiccatur.ſumeſq3 ex eo partẽ.ꝛ gal le ꝛ ſatureie partẽ tritiſq3 diligenter ꝛ ſubtili cribꝛatis pãno gurgulioni ꝛ gutturi inſuffla.Cataplaſma aũt ab interioꝛi bus gurgulionẽ cũ pẽna boc ipſo medicamine quoniã mira bilis ẽ vtilitatis.pꝛodeſt ẽt inteſtinoꝛũ vlceribus ꝛ emiſſioni bus manifeſtiſſime quẽadmodum.S. teſtatur. reſert quoq3 quoniam ſi puerorũ fumo vtatur quis deſiccato ꝛ trito i gur gulionis apoſtemate ꝛ ſuffocatiõe manifeſtiſſime medetur. Cum ergo medicaminibus bis vſus fueris ꝛ apoſtema nõ diſſoluitur ſed differtur eius tẽpus patienſq3 doloꝛem ſenſe rit.venas duas que ſub lingua ſunt minue.ꝛ ſic omnib9 vꝛa ris medicaminibus diſſoluentibus que diximꝰ.Et ſi apoſtẽa eoꝛũ nõ ẽ que diſſoluũtur:ſed in ſaniẽ conuertitur: gargariſ mis vti oportet cũ bis que maturãt buiuſmodi ſaniem:vt fi cuũ decoctione cum modico ſunizo ꝛ vini robo. aut caſſia.f. fricata in ficuũ decoctione:aut vuarũ paſſarũ choꝛoſanica rum cuz modico iũnizo in al' vini robo mixto.aut ſume ſemẽ merue.ꝛ diligẽter eũ modico lini ſemie tere ꝛ cribꝛa ac cuz la cte percute capꝛarũ ꝛ gargarizet:vel cepã ſume narciſci ꝛ di ligẽter tere ꝛ cũ calida frica aqua ꝛ cola ꝛ decoctionis ficuũ parũ adde ꝛ iũmizi ꝛ gargariza tepidã:aut ſume aquã ficuũ cũ butyro vaccino ꝛ ſumizo.ac gargariſma fac tepidum.quo niã boꝛũ oiuz ẽ medicaminũ emiſſiones maturare ꝛ furun culos ac eruptionem facere.Cum autem maturatũ intellexe ris apoſtema.ꝛ eruptio moꝛatur gurgulioni medicamina in ſufla repꝛimẽtia ſepius ꝛ continuatim.vt gallam.balauſtiaz cuſmazagum.coꝛtices granati.ſebbuz iemenicum.quoniam hec apoſtematis facient eruptionem.partes quia eius adũa bunt foꝛtiter.intãtũ vt ſepent.pꝛobaui hoc ꝛ ĩ alio apoſtema te.in quo maturãtium vſus diutinus fuerat.ꝛ non apiebatur apuiq3 illud hoc medicamie.Erupto apoſtemate qũ ſanies fuerit egreſſa.patientẽ butyrum pꝛecipe gargarizarevaccinũ cũ aqua calida ꝛ violarũ oleũ.quo vlcus abluatur ꝛ purge tur a ſanie.tũc aquam gargarizet.i qua cuſmazagũ coxeris ꝛ liquiritie radicẽ cuiuſq3 partez ireos radicis tãtũdẽ.Pꝛo deſt aũt hac in habitudine gargariſmus cũ ouoꝛũ vitell'cru dis ꝛ percuſſis in aqua ꝛ amigdalozum oleo dulciũ ꝛ cũ mo dico amilo ꝛ dꝛagaganti.Soꝛbeat aũt ſoꝛbitionẽ que ex aq̃ fit furfuris ꝛ penidijs ꝛ amigdalozum oleo quoniã pꝛodeſt.

UVA. BHSC. IyR_125_1

Quod si ex pblegmatica fuerit materia apostema frigidūqz patientē nucū robū gargarizare cōuenit cū mirra factū ℥ zafrano. cū modico aque feniculi. Aut sume fimi ericijvel byrū dinū. i. ʒ. ℥ in aqua frica in qua piretrū coxeris ℥ gargarizet. aut gargarizet aquā in qua fenugreci ℥ feniculi semen coxeris cū piretro. quoniā hec calefaciunt ℥ subtiliant pblegma. apostemaqz dissoluunt. gargarizet etiā mell' aquā i qua mixta sit aqua in qua piretrū. maiorana. lētriculāqz cū corticib⁹ coxeris ℥ modicū zafrani. gulāqz ab interioribus ℥ exterioribus cataplasma cui⁹ canis fimo distēperato cū melle. ℥ sume fimi canis. ʒ. zafrani. ʒ. ʒ. tere diligenter ℥. ʒ. in al's. i. ʒ. sumēs de eo in mell' aqua ℥ feniculi frica gargarizetqz: ℥ gutturi ei⁹ ac gurgulioni insuffletur hoc medicamē. Assignatio eius sume fimi canis qui ossa comedit. mirre. zafrani. ziziberis. sinapis. galle. granatorū florum equales partes. tere diligenter. ℥ gurgulioni insuffla. Cum autē apostema ab exterioribꝰ acciderit. regimē erit adhibēdū. quod in manifestoꝝ cura exposui apostematū.

Capitulū. ʒ⁹. de eius medela qui spinā aut os aut byrrudinē trāsglutivit.

c **Eius** gurgulioni os aut piscis spina infixa sunt. bucellas transglutiat magnas parum illas masticās. aut ficus porrige ipsi syricas. ās non multū masticans trāsglutiat. aquā gargarizet in qua ficus decoxeris cum modico iummazi aut vini robum. et si frustrum sumpseris azezei. i. carnis. ℥ complicaueris. cuz filo ligaueris patientēqz deglutire preceperis ℥ retro cum filo retraxeris spina exibit. Quod si nō egreditur sepius id fac: ℥ si nihil prodest vomitu vtere: quoniā quod in gurgulione est ℥ meri fortiter expellet cū virtute depellenti. Quod si durū aliquid vt os bō trasglutiuerit vt fructuū ossula similiaqz nec a meri pertransire pōt. collū eius fortiter percute: quoniā quod in gurgulione est eiusmodi exibit. Quod si irrudinē trāsglutiuit ℥ hec gurguliōi eius adhesit. patienti allea porrige ℥ muscas propina que in fabis inueniuntur cū aceto. acetumqz i li porrige acerrimū. Quod si irrudo ore aperto videtur cum forpicibus educatur.

Capl'ʒ. iiij. de submersi in aqua ℥ fune suffocati medela.

q **Um autem** quis aque imergitur plus eq̄ oportet eū pedibus suspendi capite demisso: quo ab eo aqua exeat: post hoc gurgulioni eius acetū infunde in quo coxeris piper: ℥ vieb⁹ aliquot sorbitionē accipiat que ex ciceris fit aqua cū lacte. Qui autē fune suffocatus ē ℥ dissolutus si ex eius ore spuma exierit nulla ē ad eius salutē via. Cui aūt nōsic violarū gargarizet oleū ℥ aquā tepidā sorbitionēqz accipiat que fit ex beueri furfure atqz clamore arceatur ℥ verbis multis: calidorūqz ℥ pungentium porrectione ciborum quoniā sic sanabitur.

Capitulum. v. de tussis que ex gutture ℥ pulmonis canali fit medela.

t **Ussis** quum ex gutturis acciderit asperitate ℥ pulmonis: patienti medicamina oz dare ℥ cibos qui leniāt ℥ explanent: vt amigdalas violas conditas cū amigdalarum oleo dulcium: aut seminis citoniorū spumā ℥ penidia amigdalarumqz oleum. polentam que ex beueri fit farina ℥ amilo cū zaccara ℥ penidijs amigdalinoqz oleo dulci. ova sorbeat sorbilia: pinguedinē recentē lactis cū zaccara tabarzedi: violarū propina illi sirupū cum seminis citoniorum lababo: aut sume amigdalarum nuclea ℥ terens cum iulab distempera in modum electuarij ℥ comedat: aut sume quethire albe gūme arabice: medulle semis citoniorū ℥ medulle semis cucurbite. cuiusqz partē ℥ tritis oibus diligenter cum iulab distempera ℥ amigdalarum oleo dulcium ℥ electuarium fac ac mane ℥ vespere porrige: ore teneat quethire frustum. aut citoniorum semen. aut pill' tussis bas. Assignatio earum. Sume nucleorum amigdalarum purgatorum ℥ seminis cucurbite: ac seminis citoniorum medullarum. cuiusqz ℥. ʒ. q̄thire amigdali gūme. cuiusqz. iij. tere oia diligenter ℥ cum seminis citoniorū lababo distēpera. aut semis psilij: ℥ qui voluerit bis addere zaccare p̄. tem. ℥ penidiorū. ij. quo accipientē delectēt bonū ē: pilluletqz nō nimiuz dure atqz in ore alternis habeantur tēporib⁹. hec tenim asperitatem leniunt. Lenit aūt etiaz illā si cere albe sumat. ʒ. iij. violarum olei. x. ℥ optima superinitias penidia zaccareqz tabarzedi ℥ quasi electuariū facias: accipiatqz patiēs alternatim. Cum aūt ex calore tussis fit cū febre. patientem sanguine minuere cōpetit. in principijs a cephalica refrigerātiqz illū disponas regimine ℥ humectanti vt ptisana in qua iuubas coxeris. ℥ sebestē. violasqz in ea fricaueris cōditas ℥ oleū superinstilla amigdalarū dulcium. ℥ cucurbite seminis oleum: sit illi cibus mezaurum factū cū spinachijs aut serma co. aut maluis. aut amigdalino oleo. aut amigdal' excoriatis tritisqz: granata da illi plena: ℥ cānaz mell': persica. iumazuz. cucumeres. citrolos. cibis abstinere fac accidis. ℥ salsis clamare caueat ℥ multum loqui: fumū fugiat ℥ plūerez: sorbeatqz alternis horis citoniorū seminis spumā. aut seminis psilij cum modico zaccare tabarzedi ℥ penidijs optimis: ℥ reliqs omnibus que aīa diximus in asperitatis gutturis cura. Et hoc electuarium tussi que ex calido est medetur. Assignatio eius. sume seminis cucurbite. ℥ seminis cucumeris. ac citroli ℥ seminis citoniorum medullarum. ℥ seminis psilij cuiusqz ʒ. iij. amili. quethire. gūme amigdalie. cuiusqz. iiij. obolos. spodij. ʒ. ij. penidiorꝝ optimorū. ʒ. x. tere oia diligenter ℥ cū semis psilij lababo distēpera aut seminis citoniorū ℥ amigdalarū oleū dulciū superinstilla electuariorqz facto vtatur quoniaz prodest: ℥ si ex medicaminibus bis pill'feceris supplanas patienscqz eas in ore tenuerit alternatim prodest illi. Cū aūt ex frigido est ℥ sicco tussis: quēadmodum hieme accidit. ℥ quum septētrio flat patentem vti opz sorbitione que ex furfuris fiat aq̄. cū melle. ℥ olō amigdalio. cassiā. f. gargarizet i aq̄ fricatā i q̄ feniculi semē coxeris: aut dab illi chalēgebi. ʒ. x. fricati i aq̄ feniculi. dabqz illi hoc electuariū. Assignatio ei⁹ sume seminis canape. lini. ℥ semis helbe ℥ seminis merue. cuiusqz partez. j. medulē semis bābacis ptem: gūme prunorū. ʒ. partē. tere oia diligenter ℥ cū subtili cribra pāno. ℥ proijce in ipsum nodatum cassie fi. medullā in lebete ℥ electuariū compōe ac vtere. Sumat patiēs quoqz alternatim pill'as bas ℥ in ore teneat. Assignatio earū. Sume pistaccorū. pinearū. medulle grano rum bābacis ℥ semis botami. cuiusqz. ʒ. v. gūme prunorū. quethire. cuiusqz. iij. tere oia diligenter. ℥ super inijce tātūdez zaccaretabarzedi. ℥ cū semis psilij spuma distēpera. pilluletqz ℥ quz opus fuerit vtaris. Sit aūt huic cibus pulli colūbaruz iā surgentes. espidabagū cū cicere ℥ aneto cinamo. ℥ galēgar. aut cyrrium ius factū cum blito. ℥ oliue oleo ℥ amigdalino. ciminoqz ℥ cinamo. Fructū sumat pistacia. fauū mellis. ficus sicas. botamū. modicūqz illi propina vini noui parūper dulce sit. frigida caueat. ℥ aque abstineat potu frigide. qm̄ sub hoc regimine festinātius in bonū reformabitur.

Capitulum. vj. de raucedinis medela.

r **Aucedo** qū ex vociferatiōe accidit aut fūo autp liuere. patiēs reb⁹ vtar lenitē bus q̄ i asperitatis medela assignauimus. Que aūt ex būiditate cōtingit ℥ sine asperitate ℥ calore: patiens aquā gargarizet in qua anisuz ℥ semē decoxeris feniculi cū aq̄ mellis. Sorbeatqz polentam ex beueri factā cum melle ℥ amigdo oleo in qua radices coxeris treos: gargarizet cum melle aut prassiū. aut eātoriū ℥ ziziber cōditū. Vel illi comedēduz da ℥ sunizum cū sinapi. gargarismū fac percusso. bocqz illi porrige electuarium. Assignatio eius. Sume semis lini. fenugreci. cui⁹qz. ʒ. x. pineaꝝ magnarū. medulle semis bābacis. c⁹qz xx. tere oia diligēter ℥ cū melle distēpera dispumato: quumqz opus fuerit vtere. Et si raucedinis tēpus protellabit' ℥ gutturis humiditas patiēti radicū aquam propina. Assignatio eius. Sume corticū radicū apij ℥ feniculi. cuiusqz. ʒ. x. semis apij. ℥ feniculi. aā. cuiusqz. iiij. masticis. spice optime. cuiusqz ʒ. ℥. ʒ. asari. sadegi. cuiusqz. ij. cātorij subtilis ℥ crossi. prassij. cuiusqz. iij. radicis liquiritie abrase. v. ircos radicis. iij. ficus albas numero. x. zebibi corosanici optime purgati. xx. ʒ. coqz oia in. iiij. aque. ℔. lento igne. donec ad librā redeāt. ℥ ij. cola. ʒ. ℥ frica i ea exag. j. electuarij cassie fi. ℥ bibe tepidū: post q̄ sit cib⁹ franglinus cōdit⁹ i espidabagocū cicere ℥ olō loto. Aut sūat tpib⁹ alēnis pineaꝝ nucleos magnaꝝ cū zacc̄. aut pistatia cū zacc̄. Et si nucleos qñqz amigō. porrexeris amararum prodest.

Capitulū. 6. de pectoris ℥ pulmonis passionib⁹ ℥ primū de tussi que ex materijs fit ad ea descendentibus.

s **J tussis** que in pulmone accidit ℥ pectore ex calore est: patiens phlebotomo vtatur basilice: ℥ iuxta quod opus fuerit sanguinez extrahe: ℥ secūdū q̄ virtus fert. ordeiqz aquā propina i qua iuiub. coxeris ℥ sebestē ℥ similia bis regiminiqz quod in tussis diximus cura. Cum in gutture accidit ex calore: pect⁹ cuz oleo lini. violarū ℥ ninifar in quo cerā liquefeceris albam ℥ ceroto emplastriza albo refrigeranti. Et si ex frigido tussis fuerit regimine vtatur raucedini assignato ex humiditate: pectusqz liliorū inunge oleo ℥ cera quēadmodū ante dixiu⁹ Et si tussis ex materia ē que ad pectus descendit. patiensqz tēperati exspuit sputū liquoris. dāda sunt ei q̄ pectoris ad-

UVA. BHSC. IyR_125_1

inuẽt purgationẽ ab eiusmodi re vt isopi decoctionem. Assignatio eius. iuiubarũ. scebestẽq3 cuiusq3 fascicvlum. vue passe chozosanice. ʒ. xx. ficus albas subincisas neruo. bscusani. ligricie. radicũ abrase ⁊ tunse cuiusq3. ʒ. v. semis cathemie ⁊ cabezi. iiij. isopi. violarũ. iij. coque oia in. iiij. aque libris donec ad libr̃ redeãt ⁊. ʒ. Ex his. iiij. sume. ℥. ⁊ violarũ cõditarum ʒ. v. in eis confrica oleũq3 superinstilla amigdalarũ dulciuz quasi exagiũ. i. ⁊ tepida ℔ bibe. Sit cibus mezaurũ cum blito ⁊ spinachijs. maluisq3 ⁊ iura facta de furfuris aqua ⁊ fabarũ farina ac ptisana in qua pozzos coxeris syros cũ zaccara. zebibũ comedat cozosanicũ ⁊ ficus albas siccas cũ amigdal̃ aut cũ pistachijs. butyrũq3 cũ zaccara pozrige aut mel si nullus calo2 ẽ. quoniã ℔ pect9 pulmonẽq3 purgãt ⁊ materiei iuuãt sputũ ab eis. sed ⁊ cassie. f. electuariuz bac quoq3 in pte vtile ẽ. Assignatio eius. Sume cassie. f. medullã ⁊ in modica aq̃ calida cõfrica ⁊ cola ⁊ sup ignẽ pone temperatũ ⁊ modicũ adde quethire: vel gũme prunozũ penteq3 donec electuarium fiat ⁊ qum opus fuerit vtere cũ amigdalino oleo. aut sume in oze frustũ ligricie succi tẽpozib9 alternis: ⁊ vtaris piter bis pill̃. Assignatio carũ sume medulle seminis cucurbite ⁊ seminis melonis. seminisq3 cucumeris. arsunegi. diligẽter tritozum. cuiusq3. ʒ. iij. farine fabarũ. v. dragagãti prũozũ gũme cuiusq3. ij. penidiozuz quãtũ oium pondus est. tere diligenter oia ⁊ cũ seminis lini spuma distẽpera. pillulaq3 pill̃. suppressas. ⁊ sub lingua pone. quoniã proderunt.

De acute materiei medela. q̃ si que ad pectus descenderit subtilis est materia ⁊ acuta ⁊ continuata fuerit patientez phlebotoma ⁊ sãguiné extrabe iuxta quod virt9 patitur ⁊ etas adiuuat tẽpusq3 ⁊ regio. Ptisanãq3 propina spissi liquozis. in qua iuiubas decoxeris ⁊ sebestẽ. papaueroq3 cũ siropo papaueris. ⁊ sorbitionem pozrige factam ex papaeure trito ⁊ fricato in aqua colatoq3. cũ amilo ⁊ zaccara tabarzedi. ⁊ papaueris pozrige electuarium quod sit cum medicaminibus alijs: siropũq3 papaueris ex corticibus eius factum cũ zaccara. chabisum illi pozrige comedendũ quod ex farina fit beneri. cum papauere ⁊ amigdal̃ dulcibus. polentãq3 factã de atria ⁊ lenticule farina massiq3 meçaurũ ⁊ cucurbite ac lenticule. ⁊ boc electuarium quod acutis cõposui fluxibus. Assignatio eius sume papaueris albi diligenter triti. ʒ. x. amili. dragagãti. gũme arabice cuiusq3. iiij. medulle seminis cucurbite ⁊ seminis citoniozũ. cuiusq3. iij. tere oia diligenter ⁊ cũ penidijs distẽpera liquefactis in aqua rosata qũq3 opus fuerit vtere. Electuarium aliud ad idẽ. sume papaueris cũ corticibus suis libram. ⁊ iuiubas quinquaginta. sebestẽ grana. c. coque i. v. aque libris. donec ad libraz redeãt colatãq3 in sartagine pone lapidea mũda: ⁊ desuper penidiozũ cozosanicozum optimozũ libr̃ proijce. robi vini libr̃ ⁊ ad lenes decoque prunas donec spissetur. ⁊ electuariũ fiat tũcq3 dragaganti. ⁊ gũme arabice cuiusq3. ʒ. vij. amili. v. ℈ tritozum superadijce ⁊ electuariũ fac. Assignatio electuarij alterius fluxui vtile acuto a capite descendenti ad pect9 subtili. Sume papaueris albi ⁊ nigri rufi. cuiusq3. ʒ. xx. ligricie radicis succi tũse. xxx. seminis citoniozum ⁊ seminis cathemie. cuiusq3. v. infunde oia. in. v. libris aque die ⁊ nocte. debic coque donec ad mediuz redeãt. ⁊ superinijce quethire. ʒ. vij. gũme arabice. v. seminis citoniozũ medulle trite diligẽter. v. zaccare. tabarçedi libras duas. ⁊. ʒ. ⁊ super ignẽ pone tẽperatum. ⁊ sine ligari donec electuarium fiat. Et si nullus illic calo2 fuerit. vini robũ superadde. ⁊ spissat depone in vase cõdens. qũq3 opus fuerit vtere. Quod si fluxus robustio2 fit. ⁊ multus a capite. nec hoc sufficit regimen ad eius amputationem opz caput abradere ⁊ adbibere cataplasmata fronti cũ terra sigillata. aut armenica distẽperatis cuz arnoglosse succo. ⁊ cum chaleſi oleo illine. in qua papauer coxeris cũ suis tũsis corticibus ⁊ mirti folia. quo cerebrũ roboretur ⁊ spissẽ materia. faciunt aũt bec cardamũ ⁊ colũbarũ sim9 ⁊ tapsia si terãtur diligenter ⁊ distẽperentur. cũ atbeli aq̃ ⁊ foliozum cipressi. Et aceti respiret vapozes in quo furfur coxeris. ⁊ fabas. aut lapidez calefac. ⁊ in aceto proijce in quo furfur coxeris atq3 super eius vapozes patiens stet accliuis. Sandali quoq3 vapozes. ⁊ cãpboze super prunas proiectozum respiret si calo2 illic fuerit robustus. quoniã oia bec materiaz desiccant ⁊ spissant. Sõnum minuat quantũ poterit: quoniã materie amplius in sõno ad pectus descendũt. sitq3 pluinar ei9 altum ⁊ pectozis pãni soluti. Cibus sit sorbitio que fit cũ amilo ⁊ simile farina alijsq3 huiusmodi que dixim9. Et si medicaminibus bis nõ curantur papaueris da electuarium. qõ cum medicaminib9 fit qm̃ mãz glomerat ⁊ dormitationẽ adducit. Assignatio eius sume papaueris recentis albi cũ suis corticibus libr̃. ⁊ in. x. aque libris coque donec ad. iij. redeãt libras colaq3 ⁊ in vas mitte ſagnatũ mundũq3 mellq3 sup adde optimi ⁊ colati libr̃. menibecbtegi libras. ij. ⁊ si fortis illic calo2 est. mellis locũ penidia obtineãt optima. ⁊ lento ꝺ coq3 igne donec spissetur ⁊ nodetur. tunc ab igne depõe. ⁊ superijce caquie ⁊ galle. sumaci. zafrani. balaustie. succi barbe caprine. cuiusq3. ʒ. tritozum ⁊ cribratozũ. ⁊ permitte ad ignem donec tã q̃ electuariũ fiat. qũq3 op9 fuerit vtere. Cũ ergo bis curaueris. ⁊ tñ materia non amputatur vapozib9 illis quos diximus in cozize medela vapoza. Et si sic quoq3 non auferr̃ cocturam adbibe iuxta quod in chyrurgia exponemus.

De tussis que ex crossa fit ⁊ viscosa materia medela. Cũ aũt tussis ex mã ẽ crossa frigida ⁊ viscosa. q̃ difficile ẽ emittere: patiẽs calefaciẽti disponatur regimine ⁊ subtilianti ac incidẽti purgantiq3 taz cibis q̃ medicaminibus: ⁊ cibi quidẽ sint panis mũde farine cũ frangli nozũ carnibus taugozũ. cubegozũ in sartagine cũ accto paratis ⁊ oliue olo ac muri. satureiaq3 ⁊ cimino: aut ciceris aq̃ cũ olo ⁊ aneto. cinamo. galẽgar. mel comedat ⁊ cbasquegebemum. mel. s. siccũ quod ex mõtibus aufertur. robanis i al̃ manis: ⁊ si pisces sumpserit salsos cũ sinapi prodest: blitusq3 cũ aceto cõdita ⁊ muri oleoq3 oliuarũ ⁊ sinapi radices ⁊ apiuz syrũ elixata: bisq3 similia. pinearũ comedat nucleos: ⁊ pistaciozũ vuas passas chozosanicas ⁊ amigdalas amaras non nunq̃. vinũ bibat mediocriter mixtũ ⁊ cibũ minuat balneuz intret. post tẽperatũ exercitiũ ⁊ ante cibũ. Medicamia aute sint isopus sicca. cãtoziũ cũ electuario cassi. ⁊ bec ẽ assignatio aque isopi. Assignatõ ei9. Sume iuiub̃. xx. sebestẽ poma. xxx. zebibi chozosanici purgati granis. ʒ. xx. ficus albas siccas ⁊ subincisas numero. x. capillozũ veneris ⁊ liquiritie radicis abrase ⁊ tũse. violarũ siccarũ. semis cathemie ⁊ malue. cuiusq3. ʒ. iiij. radicis adecbari ⁊ foliozũ ei9 cuiusq3. ʒ. iij. isopi sicci tantũdẽ. cãtozij crossi. ʒ. iiij. aristologie. r. masticis cuiusq3. ij. sglle assate. ij. coque oia. in. iiij. aque libris. ad leues prunas donec ad libr̃ redeãt. colaq3 ⁊ sume de ea singlis dieb9. xl. ʒ. c9. ʒ. vsq3 exag. plenũ electuarij cassi i ea fricati. ⁊ amigdal̃. oleũ instilla dulciũ ac amararũ c9q3. ʒ. i. tepidã bibe ℔ tribus diebus aut. v. propina cõtinuis: bũoze maturato crosso ⁊ subtiliato medicamen aliquod pozrige laxãs pblegma ⁊ humores crossos. prodest aute bac in parte boc medicamen. Assignatio pill̃. ad tussem ex crossis humozibus. turbit. ʒ. agarici oblos. iiij. salis naste. ij. coloquintide adipis oboł. ⁊. ʒ. semis apij tãtũdẽ. tere oia diligenter ⁊ cũ aqua distẽperans pillul̃. potioq3 eozum. ʒ. ij. ⁊. ʒ. vsq3. iij. cũ aqua calida. pozrectionem assuescat sqingibin melici cum semibus. ⁊ si tẽpus estas fuerit vomitu cũ fugilibus ⁊ sqingibin vtatur ⁊ aqua calida. singulisq3 bebdomadibus semł aut bis. iuxta q̃ supfluitatis videris abũdãtiã. Nec vero aq̃ potum frigide mł tiplicet: sitq3 amplio2 eius potus aqua mellis ⁊ electuariũ seminis lini illi pozrige cũ melle dispumato: ⁊ si aliquid piperis addideris perfectius erit. Et si materia validissimi est frigoris ac crossitici. hoc vtatur electuario iuxt̃ qꝺ opus fuerit. Assignatio eius. Seminis lini partẽ. thuris. ʒ. partem. Cardamomi. cimini. cuiusq3 quadrãtem. tere oia diligẽter ⁊ subtili trãsmitte pano. ⁊ cũ apum distẽpera melle. ⁊ lubene. in al̃s lubuũ melle. cuiusq3 partẽ vnã. ⁊ electuarium fac: sumaturq3 de eo singulis diebus in saliua coclear. j. ⁊ in somni tẽpoze similiter. qm̃ perfecte est vtilitatis ad eozũ q in pectoze sunt pblegmatũ crossozum incisione ⁊ subtiliatione. Assignatio pillularũ. q̃ fluxui materiarũ a capite ad pectus sine calido descẽdentiũ ꝓsunt. Aloes epatici. loti. ʒ. iij. turbit. ij. succi liquiritie. ʒ. tere oia diligenter ⁊ cũ aqua distẽpera. pillulaq3. quarũ potio. ʒ. ij. sũt ⁊ vsq3. iij. dabisquoq3 illi puluerẽ bunc mane: ⁊ post ipsum sqingibin bibet mixtũ. Assignatõ eius. Sume seminis nasturtij. ʒ. x. sunizi. iiij. anisi. ⁊ seminis feniculi cuiusq3. ij. aristologie. ro. exag. fautenegi fluuialis. ʒ. iij. satureie ferefiace tãtũdem. tere oia diligenter ⁊ puluerem fac. singuliq3 de eo accipiat diebus. ʒ. vsq3 exagiũ. ⁊ post ipz sqingibin bibat. ℥. mixti. qm̃ proderit. Pectus oleo inunge liliozum aut narcisci nocte. ⁊ mane cũ tepida abluc in qua camomillã. mellilotũ. berenia setuz coxeris ⁊ milio caput cataplasma calefacto ⁊ pãno calefacto. patiẽtẽq3 iclinari fac sup vini vapozes. in quo calefactos proieceris lapides: materiaq3 respiret que ad nares defluit omni tẽpoze ⁊ sunizum olfaciat. Huiusmodi itaq3 rebus tusi molestatũ. opz regere q̃ ex crosso fit humoze pectus inuiscanti ⁊ pulmonez.

UVA. BHSC. IyR_125_1

Capitulū.8ū. de asmatis ⁊ anbelitus angustie medela.

a **Sma** ⁊ anbelitus arctatio ex crosso generāt phlegmate. qui partibus ⁊ mēbris pulmonis canalis inuiscaī quēadmodū eo retulim⁹lo co q̄ de plīnōis canal' ptib⁹ explicauim⁹. cāsq; passiōuz q̄ anbelit⁹ accidūt orgās. Medela itaq; eaꝝ calefaciētib⁹ fit reb⁹ ⁊ subtiliantib⁹ in quib⁹ incisio sit ⁊ purgatio quo humiditatē mūdent ⁊ incidant elimentqz. Est autē huiusmodi squille acetū ⁊ squingibin bāsali. hyerapicē. aristologie rot. sirop⁹ cū mell' aqua ⁊ cātoriū subtile si in aqua coquatur optīe: bec qz cū mello bibatur squingibin aut cū melle: aut sume isopū ⁊ ireos radicū. sunizū quecūqz presto fuerint diligenterqz cū melle terens distēpera ⁊ comedenda offer. aut squingibin admisce bāsali ⁊ bibātur quoniam magne ē vtilitatis ⁊ pulmonis canalis oppilationē aperit. phlegmaqz incidit crossum. Sic ⁊ querseñe farina. lupiniqz ⁊ amigdalarum amararū si sumātur de singulis pars vna diligenterqz trita distēperentur cū melle ⁊ quasi electuariū comedatur aut cū squingibin misceatur bansali cū aqua mell'. aut cū vini robo bibatur. si patiens calorē nō fert magnū. Et si pinearū sūpseris nucleos cū melle ꝑdest. sic ⁊ botami grana. Et si galbani sumas z. ⁊ in aqua teras in qua ficus albas coxeris. ʒ. cū dulciū oli amigdalarū. z. bibaturqz boc tribus diebus manifestissime prodest. oportet autē te vti oibus bis post corporis purgatione cū phlegma ⁊ humiditatē deponēti catartico: vt medicamine quod ex turbit ⁊ agarico cōponitur. saleqz naste: ⁊ si sic corpus eius cū vomitu cū fugilibus ⁊ squingibin cuacuaueris a phlegmate ⁊ crosso purgatū erit būore. Et bec electuarij assignatio in passione bac vtilis ē. Sume prasij. squille. cepe assate cuiusq; partē. ireos radicis. ʒ. partez. tere omnia diligēter ⁊ cū melle distēpera dispumato. atqz electuariū facpatientiqz in diei principio offer coclear vnū. ⁊ post ipsū aquā bibat in qua essam ⁊ sibū. aut bereniasetū fauteneg̃qz montanū coxeris: proderit enim. Assignatio aq̄ isopi que buic vtilis ē passiōi. Sume iuiub. xx. ficus albas nūero. x. vue passe chorosanice optime interius purgate. z. xx. sebestē poma. xxx. semis catbemie ⁊ malue cuiusq; ʒ. iij. liquiritie. radicis abrase ⁊ tūse. ℥. cantori subtilis. ⁊ crosti capparis radic. corticū. besse. fauteneg̃i mōtani. sibi armenici. bereniaseti. cuiusq; iiij. radicū feniculi. corticū ⁊ radicū apij. cuiusq; ʒ. ℥. isopi sicci. iiij. ireos radicū prasij. aristologie. r. cuiusq; ij. sadegi idici. masticis. spice optie. cuiusq; ij. coq̄ oia i. ℥. aque ℔. donec vsq; librā redeāt. ⁊. ʒ. cola. ⁊ singul' de ea die⁹ sume ʒ. iiij. cū exagio electuarij foqui. i alio diakaki. ⁊. ʒ. j. olei grāorū pinearū ⁊ si bis fortiora tibi necessaria fuerit. frica i eis tyriace diatesseron. ʒ. ʒ. Et bec labuci assignatio buic vtilis passiōi. Sume querseñe. i alio capill' veneris. adiāti. liquiritie succi. ℈ qz ʒ. vj. fēicli. semis prasij. isopi. cuiusq; iij. mibe fluxe. gūme botami. cuiusq; ij. agarici. iij. vue passe chorosanice optie purgate. xx. terenda diligēter tere ⁊ subtili trāsmitte pāno. vuasqz passas ⁊ botami gūmam. mibamqz fluxā. in robo vuarū infūde: debinc i mortario teres diligēter medicamīa adijce ⁊ cum melle dispumato distēpera. huius potio exagiuz vnum.

Laucialis assignatio ad eadē vtilis. Sume pinearū magnarum nucleorū pistaciorū. amigdalarum amararum sine corticibus. cuiusq; ʒ. v. seminis bābacis ⁊ seminis calcali. cuiusq; iiij. emiere. feniculi. seminū querseñe. granorū fenugreci. cuiusq; ij. tere oia diligēter ⁊ cū ficuū distēpera decoctiōe ⁊ lauchum fac. ⁊ amigdalaruz oleū amararum instilla. atqz exagiū ex eo vnū sume cū zebibi aqua aut mēbecbtego. ⁊ cuz squingibin bansali. Aliud ad idem. Helbe excoriate partes. ij. pinearum nucleorum magnarum. pars in suaui coquatur aqua optime ⁊ mortario terantur diligenter. ac cum dispumato misceantur melle. vt quasi electuariū fiat ⁊ vtere. Aliud. Sume embati gūmarū quadrātem libre. ⁊ que sufficiat aquā injce ⁊ coque donec vt mellis liquor spissum fiat: ⁊ tunc adde penidiorum optimorum. ʒ. ℔. ⁊ coqz donec electuarium fiat: qumqz opus fuerit vtere. Assignatio electuarij alius quod. ℌ. in cōpositorū medicaminū libro posuit. Sume cepā bansali. tereqz diligēter ⁊ eius exprime aquaz ⁊ tantūdem mellis adijce. atqz in tēperato coque igne donec i electuarij transeat liquorem. ⁊ ante cibū ex boc vnū porrige coclear. ⁊ post aliud. Siropus ad idē vtilis. quē. ℌ. cōposuit. Sume. vue passe optie purgate. ⁊ belbe lote cuiusq; partem. aque pluuial'. iij. coque optie ad ꝓfectionē colaqz ⁊ superadijce mel. iterūqz bulli ⁊ spumā aufer. ꝑpinaqz vicibus cōtinuis. ʒ. iij. simł. ⁊ in. j. ʒ. xij. z. Siropus alius vtilis ꝓ anbelitus angustiā. ⁊ bec eius assigna°. Sūe sibi. abrotani. prasij corticē radicē apij ⁊ feniculi. organi mōtani. pigami sicci. cuiusqz. z. v. masticis. sadegi indici. cuiusqz. iij. ficuum albarū librā coque oia in. v. aque libris. donec ad duas redeāt. ⁊. ʒ. colaqz ⁊ superinijce vini robi libras. ij. mell' i. leuesqz ad prūas coq̄ ⁊ spumā tolle: donec eius tēperetur liquor: tūcqz ab igne ꝺpone ⁊ potandas. ij. ⁊. ʒ. propinabis. ʒ. cū aqua frigida. Pectus autem cū boc confortabis emplastro. Assignatio eius sume orobi farine. ⁊ fenugreci. cuiusqz. z. v. suniçi. radicis liquiricie cuiusqz. ij. piretri. i. ⁊. ʒ. oia diligenter tere. ⁊ cerā liquefac olim qz liliorū ⁊ nardinū medicamina injce. ⁊ vnguentū fac quo pectus emplastrizabis. bis medicaminibus similibusqz bāc oportet regere passionem. Liborū aūt regimē huiusmodi est passionis huius dominos cibis expedit refici in cōplexione ⁊ substātia similibus medicaminibus quibus eius exhibetur cura. vt. ſ. sint calidi sicci ⁊ subtiles. ideoqz dādū illi taugi frā quilini. perdices cōdite in ciceris aqua. ⁊ cimino. aneto. cinamo. pipere. galēgar. aut in sartagine frixis. cum oleo oliue. ⁊ garo. cinamo. aneto. carui. ⁊ similibus. ⁊ si q̄ siccioza sint bis necessaria fiūt. carnes comedant capriolinas. lepores ⁊ vulpes. illis cōuenientes sunt. maximeqz earū pulmones. si desiccati fuerint sine sale. tritiqz dissoluantur ⁊ potēter ex eis. ʒ. ij. cū aqua in qua vuam passā coxeris. sic ⁊ ericij pulmo. Sed ⁊ si piscis salsi esum asuescant ⁊ frequenter prodest. Ex oleribus mētam accipiant. pigamū. apiū. narsturtium. satureiam baderengū. blitū cū sinapi. ⁊ similia. Ex siccis fructib⁹ ficus vuas passas. botami grana. pineas. belbetel chodarc. Ex olī cibus natasum ex melle factum. ⁊ pineis. ⁊ botami granis. phlegma cibos generantes caueant. vt pisces recētes. piguia lac. legumina oia quoniā ventosa sunt. ⁊ banc augent passionem. sicqz ⁊ oia ventositatem ⁊ inflationem generātia. vinuz bibat ribanū vetusqz. aut vuarū passarū. aut mel post cibuz duabus horis vel tribus nec semel sumat vini necessariā q̄titatem. ne forte stomacus ipleatur ⁊ diaphragma angustet: ideoqz anbelitus fiat arctatio. sed paulatim vinū accipiat. q̄ pervenas trāsmittatur. ⁊ ad mēbra perueniat' pectoris paulatim. crossū prohibe vinū ⁊ dulce. quoniā cito nō penetrat ⁊ in stomacho diutius imoratur. Cauendū aūt ne statī post cibū dormiant. sed qū a stomacho descenderit. nec sōni temp⁹ lōgū faciant. nec exercitio vtātur post prandiū quoniam oppilationē parit. vtātur āt exercitio ante cibuz sitqz moderatū nō forte nec velox. quoniā anbelitus faceret angustias. post exercitium qū quieuerint a labore. ⁊ cōfricati durius fuerint cū manibus ⁊ manutergijs asperis ⁊ modico sale ac buraco camedāt. rozeturqz in ipsa fricatione super eorū corpora aq̄ salsa. atqz omne boc quo ⁊ humiditas finiatur ⁊ meat⁹ aperiantur. post boc modico inungatur oleo violarum. quo fricationis soliditas leniatur aliq̄tulū. nec multū apponāt olim ne forte humiditatē generet i corpore.

Capitulū. 9. de peripneumonie medela.

p **Peripneumonia** quēadmodum i prima nostri huius libri parte ostendimus apostema est ca̅lidū quod pulmoni accidit. comitaturqz illud febris. ideoqz in eius cura ea necessaria sunt. que ⁊ in apostematum medela regimen. ſ. ciborū ⁊ medicamina. sed quoniā apostema boc in mēbro quod dā est anbelitus. cuius mēbra lenia sunt ⁊ mollia. necesse est cibis vti ⁊ medicaminibus que apostematib⁹ cōueniāt mollientia ⁊ lenientia. que qum ita sint opz nos huius passionis incipere curam a basilice phlebotomo. educaturqz sanguis iuxta q̄ opus est q̄titas. ⁊ virtus patitur etas cōplexio. ⁊ tēpus adiuuant. naturāqz cū cassie. ſ. decoctione molliamus ⁊ terēgebino. ⁊ lebelabi aqua. similibusqz. patienti ptisana porrigamus i quo iuiub. sebestē. ⁊ liquiritie radices coxeris. boc qz in die principio sumat a quo tribus transactis bozis violarum propina siropi. ʒ. ⁊. ʒ. cum frigida pectusqz in principijs cū boc emplastriza emplastro. Assignatio eius sume sādali albū ⁊ ordei farinā: ac cū sempuine succo. ⁊ solatri portulaceqz distēpera. ⁊ oleū simul percute violarū. die facto q̄rto. qū passionis inceperit maturitas. emplastrū boc pectori adbibe. Assignatio eius. sume sādali albi. ordei farine. catbemie. violarum siccarū. camomille. melliloti. cuiusq; partem. terensqz oia diligenter subtili transmitte pāno. ceraqz cū olo liquefac violarū ⁊ medicamīa superinijce. ac tāq̄ vnguentū fac. ⁊ pectus emplastriza: ⁊ nōnūq̄ cū violarū inunge olo. liq̄facta in eo cera. Et si maturatio imoratur. bis que dicta sunt semē lini adijcias fenugrecū ⁊ fabarū farinā cuiusq; ptez. i. banceqz propina decoctionē. Sume iuiub. xx. sebestē grana xxv. zebibi. tarfi. z. x. ficus albas numero. v. adianti. z. iiij. seminis catbemie ⁊ malue. violarūqz optimarū. cuiusqz. iij. ordei excoriati ⁊ tunsi. z. x. coque oia in tribus aque ℔. donec ad li

UVA. BHSC. IyR_125_1

dra redeat.colaqz ꝛ singulis sume diebus .z.xl.ꝛ frica in eis z.violate.zaccar.ꝛ.v. oleiqz amigdalini dulcis.z. superinstilla. patiens violarū frequētet siropū ꝛ semis citoniorū spumā.ꝛ polenta reficiatur que ex furfuris fit aqua ꝛ zaccara tabarzedi.amigdalarūqz oleo dulciū ꝛ mezauro spinaciorū attriplicūqz cū dulci amigdalarū oleo ꝛ maluarū oiqz illuz dispone regimine quo febrib⁹ molestati acutis regūtur.

Capitulū.io.de sputi sanguinis medela.

Anguinis sputū quibus fiat ex cāis diximus:signaqz a quo fiat membro significātia in prima huius libri parte. Intuendum itaqz.ꝛ si sanguinis sputū ex gurgulione ē ꝛ gutture:cephalicā phlebotoma patientis ꝛ aquā gargarizet portulace. aut blitis.aut virge pastoris.aut arnoglosse in qua terram liquefeceris cyprica.patiēti paucitatē impera verborū ꝛ clamoris abstinētia. Quz aūt ex meri fit passio ꝛ stomacho mediastiaz.i.aquehelā phlebotomare oportet.trociscosqz illi carabe da qsi exagiuz.i.ꝛ terre cyprice.ʒ.z.cū arnoglosse aque in qua sumachū fricaueris aut foliorū rosarū succo aut balaustie da trociscos cū rosarū aqua ꝛ sumaci.aut corimborum vitis aqua. Trociscorū assignatio vtiliū ad sanguinis sputū quod fit ex meri ꝛ stō. Sume rose.r.balaustie.sūmaci.sandali albi.cuiusqz.z.iiij.tburis semis bēmace.cuiusqz.iij.spice z.mirre obol'.ꝛ.ʒ.aluminis iemenici.acaquie.carui.succi barbe caprine.cardi cuiusqz.z.ij.tere oia diligenter ꝛ cū rosaruz distēpera aqua i qua sumachū fricaueris ꝛ trociscos exagij vnius forma.ac cū rosarum propina aqua ꝛ corimborum vitis aut arnoglosse.patienti bullici fructū porrige comedēdū portulaceqz:ꝛ stō hoc applica emplastrum. Assignatio eius. Sume sandali albi.rose.r.cuiusqz.z.v.secci.acage.cuiusqz.ij. rameci.iij.tere oia diligenter ꝛ cū aqua distēpera rosata. viniqz accto modico stomachūqz emplastriza. Sit huius cib⁹ mezaurū portulace.ꝛ bēmaci aut cū sumaco.aut beserē aqua ꝛ berberis.bisqz similibus.

De sanguinis a pulmone sputo. Cum sanguinis sputū a pulmone ē ꝛ pectore:patientis oportet basilicā minuere:otiūqz illi ꝛ quietē impera:verborūqz paucitatē ꝛ medicamia da pōtica reprimentia ꝛ lenientia ne forte que reprimūt anbelitus noceāt organis quz membra hec plana sint ꝛ lenia naturaliter. Et si ab his sanguinis sputū mēbris cā fit exteriori.vt percussione ꝛ casu similibusqz patienti bos trociscos da carabe ꝛ terre cyprice ꝛ succi hypoquistidos.amiliqz ꝛ gūme arabice ac draganti cū portulace aqua ꝛ sumaci:aut virge pastoris cum seminis psilij lababo:locūqz emplastriza percussionis cū acatia ꝛ mugatho.sandalo albo.terra cyprica armenica.merua. aloe ꝛ similibus cū mirti aqua ꝛ patiētē oio nō clamare iube. ꝛ verborū abstinere copia nec anbelitus emittere magnos.

Et si sanguinis ab his mēbris sputū ex venarū fit aptione earūqz eruptione intuere. Et si ex repletione fit sanguis patiēris basilicā phlebotoma:ꝛ sanguinē iuxta quod patitur virtus extrabe:idqz secūdo fac. Quod si ex repletiōe fiat corporis ab humoribus alijs .post phlebotomū medicamen adbibe laxās:vt fructū decoctionē ꝛ cassie.f. cū mirobolanis citrinis ꝛ da trociscos carabe.ʒ.i.terrāqz cypricā cū arnoglosse aq̄ aut portulace in quibus sumacū fricaueris .aut da terre cyprice.ʒ.i.quebarbe ꝛ reubarbari cuiusqz.ʒ.i.gūme arabice,iiij.obolos.tere diligenter oia ꝛ cū sumachi aqua aut arnoglosse aut virga pastoris distēpera. Et si grauis est illi papaueris da trociscos cū q̄barba ꝛ terra cyprica ꝛ iuiubaruz siropū.ꝛ hec trociscorū assignatio vtilium sanguinis sputo. Sume terre sigillate.quabarbe.succi hypoquistidos. acage. cornu cerui adusti.spodij cuiusqz.z.ij.semis portulace.papaueris.dragaganti cuiusqz.iij.tere oia diligēter ꝛ cū semis psilij spuma distēpera.trociscaqz sub exagij pondere ꝛ cū arnoglosse aqua propina:modicoqz papaueris siropo ꝛ portulace. Trociscī alij sputo sanguinis vtiles. Sume quabarbe. beraſedi.margaritarū.cornu cerui adusti.sadenegi loti.cuiusqz.z.iij.semins portulace.queffare frixe.sumaci.amili.gume arabice.balaustie.cuiusque.v.spodij.acatie.succi hypoquistidos.cuiusqz.ij.tere omnia diligenter.ꝛ cum sumaci aq̄ distēpera.aut qua balaustiaz infuderis.ꝛ si tussis permolesta est.cum seminis psilij spuma ꝛ exagij vnius trociscos in forma.quos qū portulace aqua propinabis. Et si grauis nō fuerit tussis.cū arnoglosse aqua ꝛ sumaci. Et hec pulueris assignatio ad sanguinis sputū vtilis.sume seminis portulace gūme arabice.q̄tbire.coriādri frixi.cornu cerui adusti.amili. seminis psilij frixi.cuiusqz.z.vj.tere cyprice.x.acacie.reubarbari.seminis beremazi agrestis .quabarbe.tabasiri.cuiusqz .iiij.hec oia diligenter tere ꝛ.z.ij.cū aquarum aliqua propīs quas diximus:ꝛ papaueris iuiubqz syropo.pectus cum sandalo emplastriza.ꝛ aqua rosata.ꝛ ceroto quod fit cum rosarū aqua.ꝛ arnoglosse.pastoris virge.portulaceqz cū oleo rosarū ꝛ cera alba. Sit illi cib⁹ si nō obsit febris.pulli franquilini perdices.in sumachia:aut beseremia:aut berberesia.cū coriandro sicco ꝛ viridi.panisqz simile ꝛ mūde farine.bisqz similis. Sorbitionē illi da que ex amilo fit ꝛ papauere trito cū modico zaccare.tussis causa accida caueat ꝛ salsa:balneū deuitet otio vtatur ꝛ quiete in locis frigiō.ꝛ ab eo verbosi arceantur:verbaqz fortia.ꝛ si illi tussis acciderit caueant etiaz paulatim subloqui.ꝛ in aqua quā bibēt terra proijciatur cyprica.ꝛ armenica.spodiūqz. Cū aūt sanguinis sputū frigoris fit cā pectoris adunantis partes ꝛ pulmonis intm vt ab inuicem seperentur.tunc phlebotomo vti non expedit.sed q̄ tēperati sunt caloris adbibe:vt medicamina quibus.spica. thus.mirra ꝛ bis similia intercidunt. Medicaminis assignatio quod sanguinis medetur sputo.ex frigido.sume zafrani.spice.masticis.mirre cuiusqz.z.ij.cinami.candari.acacie.hypoquistidos succi.rose ielnari.cornu cerui adusti cuiusqz.iij.cimini carmanici.costi.fautenegi montani.sibi armeni ci.cuiusqz.iiij.tere oia diligenter ꝛ cū pontico distēpera vino aut porri aq̄:ꝛ vnius.exagij trociscos facias ac cū origāi aq̄ propina.aut tartonis.aut syropo mirtino. Stomach⁹ ꝛ pect⁹ emplastriza.cū secco rameco ꝛ mirti aqua.rosarumqz:ꝛ pectus mirtino illine oleo. in quo parum liquefeceris mirre ꝛ tburis triti diligenter. Cum autem sanguinis sputum corrosionis venarum sit causa que i pectore sūt ꝛ plmōe q̄ a fluxu fit acuto a cerebro descēdenti ad pectus ꝛ pulmonē:patientis manū sinistrā phlebotomari oz in basilica quo a pectore abstrabatur materia.manū quoqz minue dextram i cephalica.quo a cerebro traducatur materia.ꝛ eius minuatur descensus:educasqz sanguinē iuxta qō opus fuerit. virtusqz patitur paulatim. Cerebrū eius cum medicamis purga poculo acutū deponētis humorem:vt decoctiōe que cū aloe roboratur distēperato cum liquiritie succo.aut cassie fist.decoctione. Clistere adbibeas molle ꝛ lene.ꝛ quebarbe trociscos da ac papauerinos cū plātaginis aqua ꝛ virge pastoris aut portulace:ꝛ ordei propina aquā.in qua cācros decoxeris fluuiales cū modico terre cyprice.ꝛ spodij.gūmeqz arabice.portulacam comedere impera:ꝛ bos illi da trociscos.qm valde vtiles sunt sanguineo sputo. Assignatio eorum. Sume acage. quebarbe.busade.margaritarū.succi barbe caprine.cuiusqz z.iij.rose ru.coriādri sicci ꝛ frixi.cuiusqz. v.terre cyprice.gumme arabice.amili.querbire.cuiusqz.ij.sadegi.tātūdez.spodij. iij.tere oia diligēter ꝛ cū plātagis aqua distēpera ꝛ sub exagij mēsura trocisca:quos cum arnoglosse aqua propinabis.

Trociscī alij. Sume terre cyprice.sadenegi.spodij.cuiusqz z.iiij.margaritarū.quebarbe.i alio karabi. aluminis. cornu cerui adusti.papaueris nigri.semis arnoglosse.ꝛ semis bermaci.cuiusqz.iij.acage.succi barbe caprīe.cuiusqz.ij. tere oia diligenter:ꝛ cuz seminis psilij lababo distēpera ꝛ sub exagij examine trocisca.bibāturqz cū.ʒ.z.terre cyprice.ꝛ aliquo eorū succo.quos diximus. Babis aūt pariter ꝛ papaueris lacum qō ex papauere cū corticibus fit.in quo galla ponitur: balaustia.ꝛ similia.succusqz hypoquistidos.de quo in catarri fluxus capitulo diximus acuti ꝛ subtilis qui a capite descēdit. Trociscorū aliorūz assignatio. Sume acacie.z.ij. rose rubee optime purgate.iiij.granati agrestis fructus tātūdem gūme arabice.q̄tbire.cuiusqz.z.tere oia diligēter ꝛ cū pluuiali distēpera aq̄ ꝛ trocisca exagij.j. Hec sūt q̄ nobis de sāguis sputi medela dicenda erāt. Cibos āt si nulla fuerit febris frā glinos da taugos.perdices.cures in sumachia decoctos aut beseremia.aut zeresqa cū portulaca quēadmodū añ dixim⁹. ꝛ bermazo ac coriādro viridi ꝛ sicco.cū amigdalarū oleo:de fructibus citonia comedat ꝛ poma.pira.mirti fructum recentem.nisi forte tussis valida fuerit:tunc etenim fructus cauere expediet valde ponticos aut da bis papaueꝛ.ꝛ iuiub recētes: siccasqz cum modico zaccare.

Capitulū.xj.de sputi saniei medela.

Anici sputum qū vlceris sit cā quod in pectore est curam admittit patiensqz sanat qū vlcus illi pulmonis cā est.sanatio eius difficilis est ꝛ fere oio non liberatur patiens.quoniā in ptisim defert: maximeqz in adolescentibus propter eorū cōplexionis calorem ꝛ mēbrorum humiditatē.vnde pulmonem cito comedit materia.eiusmodiqz malū febris sequitur.in senibus autem res prolixior est.nec cito depereunt:propter mēbrorum ipsorū siccitatē ꝛ cplexionis frigus. Si igitur sine febre saniei fuerit

UVA. BHSC. IyR_125_1

ſputum.medela eius fiet patienti puluerem dãdo.in quo cancri ſunt adusti.Et hec eſt aſſignatio pulueris ſanici ſputoruti lis.ſume cancros fluuiales qum ex aqua exeunt.ꝛ eorũ dentes caninos amputa pedeſqꝫ ventres ſcinde.ꝛ cũ cinere ſaleqꝫ laua optime ꝛ deſicca ꝛ in vas proijce fictile:cuius obturabis caput.lutoqꝫ inficies ſalc mixto ꝛ cinere.ſicqꝫ in camino ignis pone lenis nocte dieqꝫ.tunc extrabens adustos tere diligenter ꝛ ex eis.ʒ.accipe.x.terre cyprice.gũme arabice.cuiuſqꝫ.v.quetbire.iij.papaueris albi ꝛ nigri.cuiuſqꝫ.v.tere oĩa diligenter ꝛ.ʒ.ij.in diei principio propina cum aſine lactis.ʒ.xl. aut cũ iuiubꝫ ſyropi.ʒ.ij.infine aũt dici dabis exag.cum.ʒ.ij. ſyropi papaueris.ſed ꝛ papaueris dabis trociſcorũ exag.i. cancrorũ aduſtorũ.ʒ.cuꝫ aſinini lactis.a.iiij.ʒ.vſqꝫ.ʒ.libr̃. hoc lac ſi non inuenis capraruꝫ ſume lac iuuenũ.ꝛ lac mulieris longe vulius eſt aliꝫ.ſi de eo.ʒ.vſqꝫ libre quadrantez sũ pſeris cũ cancrorũ trociſcis aduſtoꝝ ꝛ puluere quẽ diximus ꝛ ſi que expuitur ſanies croſſa eſt.ꝛ patientis emiſſio cum labore.hoc illi da electuarium. Aſſignatio eius.ſume amigdalorum dulcium purgatorũ.ſeminis bãbacis medulle.cuiuſqꝫ .ʒ.x.orobi praſſi.cuiuſqꝫ.iij.fabe excorticate.v.cũ peĩdijs optimis paſta cũ aqua diſſolutis ꝛ electuariũ fac.dabiſqꝫ patiẽti mãne ꝛ veſpere.hoc enĩ elimat ꝛ croſſas ſubtiliat mãs.vñ ꝛ faciliat carũ exitum:ꝛ ab eis pectus emũdat. Labucuꝫ aliꝫ.fenugreci.ʒ.ſemis lini.ʒ.ꝛ.ʒ.orobi.ʒ.ʒ. bãbacis granorum.ʒ.ʒ.ſucci liquiritie.ʒ.ij.ireos radicis.ʒ.tere oĩa diligenter ꝛ cũ pinearũ oleo rosans miſce ꝛ cũ tabarzedi melle diſtẽpera ꝛ vtere. Electuarij aſſignatio.ſanici croſſe ſputo ꝛ viſcoſe que cũ difficultate emittitur vtilis.Sume aque cauliũ. ℔.iij.mellis optimi.℔.ꝛ coque lento igne.donec aqua deficiat melle ſupſtite:ꝛ ſuperijce pinearũ optie purgatarũ.ſeis bãbacis.medulle.cuiuſqꝫ.ʒ.ſeis lini.fenugreci.cuiuſqꝫ.ʒ.v.piſtaceoꝝ nucleoꝝ.xv.fabaꝝ ſine corticibꝰ.x.trita oĩa diligenꝫ ſup mel,pijce ꝛ miſce donec electuarium fiat:dabiſqꝫ mane ꝛ veſpe de eo.ʒ.v.cũ aſine lacte:aut capraꝝ etate iuuenũ. Si ãt ſanieiſputũ augeẽ ꝛ multũ ſit:nec ãputaẽ.trociſcos patiẽti bos dabis. Aſſignatio eorum.Sume roſe.rubee.ʒ.v.terre armenice ꝛ cyprice.cuiuſqꝫ.iij.quebarbe.buſadi.gũme arabice.cuiuſqꝫ.v.cãcrorum aduſtorũ.ſemis portulace.ſolatri.cuiuſqꝫ.x.dragagãti.amili.ſpodij.ſadenegi.cuiuſqꝫ.iiij.ſucci liquiritie.vdabe aduſte.cuiuſqꝫ.v.tere oĩa diligẽter ꝛ cuꝫ laba bo diſtempera ſemis pſilij.atqꝫ exagij.j.trociſcos informa.ꝛ cum papaueris ſyropo tere.Sit cibus lac caprarũ dulce cuꝫ ſimile pane.ꝛ oua ſorbilia.edorũqꝫ extrema parata cũ riſo. Et polẽtã da que ſit cũ papauere ꝛ amilo zaccaraqꝫ tabarzedi.aqua roſarum ꝛ amigdalarum oleo.Papauer dabis cuꝫ zaccara tabarzedi tritũ.ſꝫ ꝛ lactucarũ medullas.portulacã. cumarũ viride.biſqꝫ ſimilia. Si hoc vteris regimĩe ꝛ ſanies propter ſuã non finitur copiã:virtuſqꝫ valida eſt coctura vtere quo euacuetur mã a pectore ꝛ ſanies deſiccetur. Nos aũtẽ quẽadmodum coctura vtendũ ſit in chyrurgie partibꝰ exponemus.

Capitulũ.12m.de ptiſis medela.

q **Um autem** ſanici ſputũ in ptiſiꝫ perfertur.eius cura valde difficilꝫ erit:patienſqꝫ in periculo:quoniam vt diximus aliꝫ ptiſis vlcus eſt quod aut in pectore fit aut in pulmone: ſequiturqꝫ ethica illud febris.Sꝫ tamen quod in pectore eſt facilius medelam admittit.ꝛ eius minus eſt periculum: ſanariqꝫ poteſt.Quod autem in pulmone eſt.difficile eſt valde mederi:eiuſqꝫ periculum graue:ꝛ quãpauci ab eo ſanantur:maximeqꝫ adoleſcentes.ꝛ qui in augmento ſunt corporis quoniam huiuſmodi in ethicam feruntur ꝛ conſumptionem in pluribus.Cauſe autem quas propter pectoris vlcera facilius sanãtur q̃ pulmonis.iiij.ſunt.prima eſt quoniã pectus mẽbruꝫ ẽ carneum.ſanguiſqꝫ eius pulmonis ſanguine croſſior:vnde ꝛ eius vlcera feſtinantius ſolidantur:pulmonis contra caro fragilis ſanguis tenuis ꝛ ſubtilis nec poſſunt eius vlcera cõglutinari facile.Secunda eſt quoniam medicamina que ad curanda ſunt neceſſaria vlcera deſiccantia ſunt.pulmõis locus ab ore amotus eſt longe ꝛ ſtomaco neceſſeqꝫ ẽ medicamini multa pertranſire inebra quo ad pulmonẽ pertigat.admiſcetur itaqꝫ illorũ humiditatibus mẽbrorũ virtuſqꝫ eius debilitatur ad deſiccandũ.Qum itaqꝫ ad pulmonẽ peruenerit nequaq̃ quod opus eſt in eo facit.Tertia eſt cã cõtinuus pulmonis motus ꝛ ſi vlceroſus ꝛ tuſis indeficiẽs purgãs q̃ in vlcere ſaniẽ.Quod qum ita ſit vlcus nõ conſolidatur propter eius motus diuturnitatẽ ꝛ tuſis cõcuſſionẽ.Mẽbruꝫ nãqꝫ vlceroſum neceſſe eſt in tranquillo eẽ quo eius ſolidetur vlcus.Quarta ẽ quoniã que in pectore ſunt vene ſubtiles ſunt ꝛ qum aperiũtur earũ parua eſt apertio.citoqꝫ ſolidãtur pulmonis cotra vene magne.ꝛ ſi rumpãtur earum ruptura magna eſt:vnde ꝛ earũ moratur ſolidatio.bis itaqꝫ de cauſis pectoris vlcera facilius ſanantur q̃ pulmonis minuſqꝫ inſtat illis periculi. Econtra pulmonis difficilius curantur ꝛ piculi ſunt maioris maximeqꝫ ſi ex humoribus fiant acutis q ad ipſum aliunde influant pulmonem ꝛ corrodant: hec eteni vlcerum diuerſitas pulmonis curã nõ admittit:nec qui hac moleſtatur liberationem nouit eo q̃ qui in eiuſmodi habitudine pulmo eſt putreſcit ꝛ velociter pp humores corrũpitur acutos.Que aũt aliꝫ fiunt vlcera de cãis quas ante diximꝰ ſi in ipſorũ principijs medela illis opponatur patienſqꝫ regimine vtatur cõpetẽti tam ciborũ q̃ medicaminũ ad plenam põt reduci patiens ſanitatẽ.Qum aũt hic poſt longum inueneris tempus:poſſibiliũ nõ ẽ illa ſanari:ſed eam adhibebis curam que virtutem tueatur ꝛ paſſionem augeri prohibeat. Quod itaqꝫ conuenientius huius in paſſionis medela incipitur qum nulla eſt febris aut leuis certe ꝛ tranquilla ẽ vt lac illi porrigas aſine ꝛ mulierum.Et ſi hec preſto non ſunt:aut certe patiens eorũ abhorret vſum:caprarũ propina lac etate iuuenũ corpore ſanarũ:ſic vt bambacẽ qum emulgitur ingeras:ꝛ quod ſupernatauerit vnctuoſũ colligas.dabiſqꝫ de eo ſingulis diebus.ʒ.libr̃ cũ papaueris trociſcis:aut gũme arabice amili.dragaganti ſingulorũ partibus equalibus ab exagio vſqꝫ.ʒ.ij. cum eorũ aliquo quos in ſaniei cura puluere retulimus.ꝛ quotidie.ʒ.augebis donec ad libram pueniaſ qm̃ hoc illi vtillimuꝫ eſt.Et ſi lac illi aſſueſcere cũ pane imperes ſimile manifeſtiſſime prodeſt niſi forte febris illic fuerit manifeſtior.Dabis hoc quoqꝫ modo lac.Sume portulace.pepo niſi.citroli aquarũ cuiuſqꝫ.ʒ.libr̃ lactis caprarum etate recẽtiũ qum emulgitur quãtũ ꝛ reliquorũ:ꝛ in ſtagnato pone vaſe mundoqꝫ ꝛ donec aquis deficientibus lac remaneat coque ſicqꝫ bibatur quoniã ptiſicis ꝓdeſt ꝛ ſaniei ſputo ſanguiſqꝫ.

Qum autẽ manifeſta fuerit febris ꝛ valida.patienti lac ꝓpinare cauendũ papaueriſqꝫ dabis trociſcorũ exagi.j.cũ ſyropi papauerini.ʒ.aque mixti.ordeiqꝫ illi propinabis aquã in qua decocta ſint iuiube.fluuialiũ cãcrorũ ventres loti cum aqua ꝛ ſale cinereqꝫ:borũ ẽt carnes comedendas offeras in prunis aſſatas: aut in eſpidabago decoctas.oportet autẽ ſtudere in tuſſis mitigatione quãtũ poteris:quoniã vlceris ſolidationem tuſſis prohibet ꝛ.bũe illi dabis puluerẽ: quoniaꝫ vlceri ꝛ tuſſi prodeſt.. Aſſignatio eius.Sume papaueris albi.ʒ.x.gũme arabice.amili.quetbire.cuiuſqꝫ.iij.ſemis portulace.catbemie.maluarũqꝫ cuiuſqꝫ.v.ſemis cucurbite.medulle. cucumeris citroli.citonioꝝ ſemis medulle.cuiuſqꝫ.vij.ſpodij liquiritie fucci.amili.dragaganti.cuiuſqꝫ.iij.tere oĩa diligẽter ꝛ puluerẽ fac.dabiſqꝫ de eo.ʒ.ij.vſqꝫ.iij.ꝛ poſt hunc ſyropuꝫ propina papaueris.aut iuiubarũ vel ninifar.dabis ẽt gummam arabicã que in oleo bullierit violarũ donec oleũ deficiat ꝛ deſiccetur.hãc teres diligenter ꝛ quãtũ media eius pars zaccare ſuperinijces tabarzedi ꝛ quãdoqꝫ offerres.dabiſqꝫ illi tuſſis pill'.in ore tenendas. Pillularum tuſſis aſſignatio.Sume cucurbite ſeminis medulle ꝛ cucumeris ac citroli.ſeminis melonis ꝛ citonioꝝ cuiuſqꝫ.ʒ.v.papaueris portulace ſeminis cuiuſqꝫ.vij.gumme arabice.amili.dragaganti. tabaſiri.cuiuſqꝫ.iij.tere omnia diligenter ꝛ tãtũdẽ penidioꝝ optimorũ ſuperadde.atqꝫ cum ſeminis citonioꝝ ſpuma diſtemperans pill' fac magnas ſupplanas.ꝛ eas patiens alternis teneat ore tẽporibus.polẽtaꝫ que ex neſa ꝛ papaueris fit aqua triti fricati ꝛ colati cũ zaccara tabarzedi.ꝛ amigdalorum oleo dulcium dabis ꝛ pullorum carne ciba.taugiſqꝫ cũ maſſo excoriato paratis in eſpidabago.pedumqꝫ edorum ꝛ agnorum aquã ꝛ ſorbitionẽ que fit ex atria cum eſpidabagi iure.aut edos comedat ꝛ agnos cum riſo paratos. maſſũqꝫ ꝛ cucurbitam atriplicẽ.ſpinachiã.ouorũ vitella ſorbilia ꝛ bis ſimilia.huiuſmodi egrotanti hoc dabis labucũ. Aſſignatio eius iuiubarũ poma.xxx.ſebeſtem.xx.vue paſſe taiſe optime intus ꝛ extra purgate.ʒ.x.radicis liquiricie abraſe ꝛ tuſe.v. papaueris albi.xx.berſauſani.v.coque oĩa.in.v.libris aque. donec ad dimidiam redeant.colatãqꝫ in vas conuerte ꝛ penidioꝝ libre quadrantem ſuperinice optimorũ ꝛ tantũdem vini robi.ꝛ ad temperatũ coquas ignẽ.donec nodetur ꝛ ſup adde ſeminis cucurbite ꝛ ſeminis citonioꝝ medullarũ.amili.dragaganti.gũme arabice.papaueris al.amigdalaruꝫ dulcium optimũ purgatarum.q̃tum ſufficit hec oĩa diligenter teres ꝛ puluerizabis.miſceſqꝫ donec electuarium fiat.ipſumqꝫ alternis ante prandiũ boris porriges.ꝛ poſt' coclear vnũ.

Intuere aũt pariter que a capite defluunt ad pectus.ꝛ ſi forte fluxũ inuenis prohibe fieri.Conſiderabis nãqꝫ ꝛ ſi va

UVA. BHSC. IyR_125_1

ida est virtus cephalicam minue z sanguinē extrabas.quā
tū virtus patiē etas z cōplexio.Et post hoc si sufficit patiēs
naturam solue cū cass.f.z māna fricatis in aqua in qua iuiu
bas.sebestē.zebibum violam.z similia decoxeris.aut cuz pru
norū labuco aut cass.f.z similibus.nō aūt illi turbit z agari
cum proximes z similia.quoniaz amplius q̄ prosint obsunt.
z si patiens a laxantis prohibetur potu medicamis lenc mol
leqz illi adhibe clistere:quemadmodū alio exposui loco.Et si
huius passionis dominus imoderatā fert consumptionē re
gendus est etbicam patientiū regimine:quemadmodū i pre
cedentibus exposuimus.z sorbitiones illi vtiles porrige.quas
vt sumpserit concbis inducas in quibus tepida sit aqua.aut
anteq̄ concbas ingrediatur lac illis da asininum.a quibus
vt egressus fuerit.corpus eius oleo inunges violarū.aut nini
far z quiescant:meridie facta pull'illos refice in espidabago
paratis cū sermaco z masso.citrolisqz z spinachijs.ac bis si
milibus cum amigdalino oleo dulci.z atria trita.que in espi
dabagum proijciatur.aut polēta que fit ex simile panis mica
z zaccara tabarzedi.amigdalarumqz oleo.ouorū vitella da
sorbilium.papauerqz viride aqua ifusum rosata.cum tabar
zedi zaccara:oiaqz que etbice febris in medela diximus obser
ua.Polente assignatio huic vtilis passioni.sume ordei tūsi.z.
.xx.papaueris albi.x.cucurbite seminis medulle tūse.x.citō
niorum seminis cum suis corticibus z integri.v.oia bec vno
pondere examina z superinijce aque tripluz suguis in lebete
mediocriqz igne.donec ad medietatē redeat coque.tunc sup
funde aquā suauem in qua beueri frustrū fricaueris colare
pondera tria.lactis asine.aut caprarū etatis iuniorīs pond9
z temperato coque igne donec fiat eius decoctio.cola.z gum
mā arabicā dragagantū.amigdalorū oleum z cucurbite sup
instilla ac tepidum patiens sorbeat. Alia assignatio huic
vtilis passioni.Sume papauer album tritum z fricatum in
aqua optime.z cola.z sume ordei excoriati z tūsi.z fabe albe
sine corticibus z tūse.cuiusqz.z.v.bec in papaueris aqua co
lata coque donec decocta in modū ptisane fiāt tunc cola z la
ctis recētis tantūdē adde z panis simile injce.tabarzedi zac
cara.amigdalini olei dulcis z recentis.aut cucurbite seminis
olei q̄tum sufficiat.de singulis z sic bulli deponēsqz ab igne
seminis cucurbite z citoniorum medullas diligenterqz tritas
cuiusqz.z.v.superinijce.gūme arabice dragaganti.cuiusqz.z.
sorbeat bane patiens tepidam polētā quoniā proderit.Q̄ō
si bane passionē patientis siccata est natura.cassie.f.da labu
cum aut prunorum aliaqz huiusmodi que in precedentibus
diximus.oportet aūt molestato bac passione disponere illi si
mile regimē quod in etbice febris cura exposuimus in cibis
alijsqz.Et si ventris illi acciderit solutio.amputare accelera.
z amputantibus dispone:z que tussī medentur z quod i hui9
modi est congruū passiōe ē pluis z trocisci cāphore strigētes
Et bec plueris assignatō.Sume psilij.merue.sabasaferemi
portulace frixe tūse seminum cuiusqz.z.v.seminis bemmaci.
gūme arabice.amili frixi.cuiusqz.iij.terre armenice.iiij. gra
norū mirti frixorū.succi benaqui z gabire cuiusqz.vj.seminis
berberis tātūdē.castaneas frixas numero.v.tere oia sed nō
subtiliter z mane vtaris ac vespere.z.ij.cū mirti syropo z aq̄
rosata. Et bec est trocisconū assignatio cāphoratorū stri
gentium.sandali albi.rose rubee optime purgate. cuiusqz.z.
iij.papaueris albi z nigri cuiusqz.v.terre cyprice.spodij cuius
qz.iij.medulle semis cucurbite z semis cucumeris. seminisqz
citroli frixi.cuiusqz.iij.gūme arabice.amili frixi.cuiusqz.iij.te
re oia diligenter z subtili trāsmitte pāno z superinijce cāpho
re.ʒ.z cū semis psilij spuma distempera z exagij.i.fac troci
scos quos cū mirti robo propina.Et si spodij illi vederis tro
ciscos stringētes z trociscos papaueris de singulis.ʒ.z. vsqz
ʒ.exagi.cū mirti robo prodest.Sint illi cibus pulli taugi cuz
masso excoriato z super ignē assato:aut ouorū vitella sorbili
um cū aceto elixata z risū.r.cuz milio tritū z cū amigdal' co
ctum purgatis z assatis tritisqz diligenter z al' huiusmodi q̄
etbica molestatis assignauimus si sit illis similis solutio.

Capitulū.13.de pleuresis medela.

p Leuresiz alio diximus loco apostema esse
calidū quod operimentis accidit
costas subinuoluentibus aut lacertis q̄ inter costas
sunt:sequiturqz ipsū febris z pūgens dolor.anbelitus arcta
tio z tussis.Quare in eius medela plurimi eius regiminis ē
vsus necessarius qō in peripneumoniā exposui eo q̄ adinui
cem illis quedā sit similitudo.Quod qum ita sit opus nos i
huius dominū passionis in principijs si dolor ad furculas
ascendat phlebotomo vti basilice manus lateri opposite pas
sionis :quo passionis materia in contrariā distrabatur par
tem ad quam superfluitas cepit declinare.z si passio diutur
nior fit z materia iā roborata ē.tūc passionis latere phlebo
tomo vtaris:multūqz extrabe sanguinē.idqz secūdo facere
adijtias si virtus adiuuerit etasqz complexio z tempus pre
sens.abstrahendus est aūt sanguis donec ipsius immutetur
color:vt si sanguinis color rubeus est clarus eo vsqz cuacue
tur donec in ruborem alteretur spissum aut nigrum declinet.
z si spissus est eius rubor vsqz duz aut in nigrum aut i liuidū
trāsferatur.Sanguis nāqz qui in apostemate vari9 ē si apo
stema multi fuerit calorīs niger est.z si calor bic paucus ē.sā
guis rubeus ē z spissus.ideoqz sanguinē couisqz dōec i nigre
dinem alteretur aut spissitudinez educere opz.z sanguis pur
getur corruptus.Et si qui in primis sanguis egreditur niger
est couisqz cuacuetur donec excoletur.Q̄ō non fit donec defe
ctus appareat.Et si pleuresis dolor ad inferiora descendit z
hypocūdriorū partes:patienti medicamē da laxatiuū.vt le
belabū.in alio lupulum.z cass.fi.aut fructū aquam z viola
rū siccarū cuz cassia fist.z māna bisqz similia.post bec ordei
dabis aquā in qua iuiubas coxeris z sebestē liquiritieqz ra
dices abrasas z violas cum qua zaccare fricaueris aut viol'.
siropū:in quo oleū dulce stillaueris amigdalinū:z caue pleu
retico ordei propinare aquā ante corporis purgationez cum
phlebotomia aut catartico.maximeqz si nā fuerit iclusa. Si
eim videris aquā ordei nō trāsmittitur a stomaco z intestis
calefitqz z ex ea vapores ascēdunt acuti ad pectoris partes:
passioqz patiēti nutritur magna. Q̄um itaqz patiētis corp9
cuacuaueris.tunc ordei aquā dabis.quēdmoduz assignaui.
Et si nōdum patiens expuit ante ordei aquaz bora.p̄ma. ʒ.
da duas violacei syropi.z post hoc aquā subsequaris ordei z
alternis dabis tēporibus citoniorum semis spumam cū mo
dico violarū syropo z amigdalorū oleo dulci quo humectēt
z sputum adiuuēt.Et si dolor nimius nō fuerit pectus cū vio
laceo linias oleo.in quo cerā liquefeceris:locūqz vesica cata
plasma in qua calida sit aqua z violaz oleum aut satureie fo
lia que subtilis sit pellis.Et si dolor non mitigatur cum milio
cataplasma z furfure.si sanguinea fuerit materia z subtilis.
Q̄ si crossa ē z viscosa cum sale z quersena tritis z cū aceto
distemperatis similibusqz cataplasma quo crossitiē subtiliēt
materiei z fortiter dissoluāt ac desiccēt.Et si media horū fue
rit mā cum ordei cataplasma faria z furfure i aceto decoctis
z aq̄ simil'.Cauenda ē aūt cataplasmatio añ euacuatiōez p
phlebotomiā z catarticū.qm̄ si añ cataplēs in egrotātē magnū
ꝓbis langorem z dolor fit robustior ac excrescit taz z si cata
plasmatio dissoluat:quoniā a corpore plures q̄ dissoluat cō
trabit materias.Jdeo ergo oportet qum dolor non mitiga
tur dissoluentibus cataplasmatibus z maturantibus corp9
euacuare:aut catartico aut phlebotomo iuxta quod opus ēē
videris ad vtrāqz necessitatē.Dolore mitigato sputum intue
re:z si moratur aut parū est emplastra adhibe dissoluentia
z maturātia.Et bec est emplastri assignatio dissoluentis z
maturātis pleuresiz.viole ficce.sandali albi.farine ordei.ca
themie.furfuris.beueri.cuiusqz partē.tere oia diligēter z sub
tili cribra pāno.z cū violarū oleo pasta ceraqz z mastice.lo
cūqz cataplasma quoniam proderit.Et si magis dissoluētia
necessaria fuerit z maturantia.fabarū farinā.fenugrecū.lini
semen.iuxta quod opus fuerit adde.sorbitionemqz illi porri
ge:que de frustis sit beueri cū zaccara z penidijs optimis oleo
qz amigdalarū dulci. Et si imoratur maturitas ꝛc difficile
ē sputum aquaz da zufe paruam in qua isopus non cadit.

Et bec ē eius assignatio.iuiubꝫ.xx.sebestē.xxx.ficus albas
x.numero.vue passe.taise.intus z extra purgate.z.xx. liquiri
tie radicis abrase z tunse.iiij.capilli veneris tantundē.semis
cathemie z malue cui9qz.iij.ordei excoriati z tūsi.v. coqz oia
in.iiij.aq̄ ℔.donec ad vnā redeāt.banc cola z.iiij.separans
ʒ.frica in eis violarū cōditarū.z.v.olei amigdalarū dulciuz
exagiū. Et si quod spuit crossū ē z difficile emittitur nulla
qz est febris.tūc aque addēdū zufe parū isopi.aut ireos radi
cū.z dabis labucū semis lini z aquā ficuū decoctorū.fabarū
qz farinā.z amigdalarū excoriatarū.Refert autē in acutoꝝ
morborū libro hypo.quoniā,si sputū difficile sit z screatio vi
scosa.patienti squingibin oz dare eo q̄ humores incidat cros
sos prohibetqz excretionē innisceri canali pulmonis:iōqz
z anbelitū meliorē facit.ait etiam quoniā si bibatur z tēpera
ti sit calorīs conuenientius ē ad ea quib9 necessariū ē:vt sub
tiliet.s.incidat. Et qum i patientis latere ab exteriorib9 ru
bor aut apostema aut pustula apparuerint eo vtendū est in
loco sicis.aut emplastris que fiunt ex ficubus.sinapiqz con
tritis debinc locum vlceret. Et si corpus intellexeris pur
gatum.morbūqz maturatum.balneo egrotantem inducas

UVA. BHSC. IyR_125_1

temperati calorīs: z in cōcha tepide sedeat aque: qm̄ ꝫ morbum maturat z spuēdi adiuuat bonitatē. doloremq; mitigat. z maximas confert vtilitates: maximeq; si illi multa fuerit i sanitate balneatio assueta. Caueat āt bi calide ifusionē aque super caput que capitis liquefacit superfluitates z cerebri. atq; ad pectus descendere cogit. Reliquū omne regimē illud esse expedit qō peripneumonicis assignauim⁹ febribusq; cū tussi. Nec vero oz ea que refrigerāt z restringūt plurimi facere in pleuresi. qm̄ apostema crudū faciūt z a maturatiōe arcēt: sz rebus illinitur refrigerātibus. z quibusdā calefaciētibus tēperate. iuxta qō febris videris vires z debilitatē refrigerātibus vteris.

Capitulum. i4. de furunculorum z emissionum que i pectore fuerint medela.

e **Emissiones** autem z furūculos qui pectori accidūt medeberis tanq̄ z pleuresim z peripleumoniā. si eorū tardetur maturatio z eruptio. rebus. s. calefaciētibus vt emplastris que fiūt ex fenugreco z lini semie. catbemia. fabarum farina. carnabo ficubusq; decoctis. Et si materia fortis est in crossitie addantur bis allac. z colūbarum fimus. nitrūq; z similia. Et hec ē emplastri assignatio qō furūculos z emissiones maturat q in pectore sunt. Sume fenugreci farinam. z lini semis. cuiusq; ʒ. x. fabarū farine. catbemie. cbarue. trite diligēter. cui⁹q; ʒ vj. cepe. narcisci trite. iiij. gummarū embati. v. olei liliorū aut narcisci. z violaꝛ cuiusq; ʒ. x. gūmas in oleo liquefac z medicamina distempera cū ea. ac pectus emplastriza quoniā apostema maturat. quorū crossa est materia z tarde maturatur.

Assignatio alius ad idē. Sume fermēti cepe narcisci diligēter trite. cuiusq; partē. fenugreci. lini semis. cuiusq; ʒ. ȝ. ꝓtez. catbemie. radicū. semis merue. cuiusq; partes. ij. tere diligenter. z cū ficuum decotiōe collata distempera locoq; appone. quoniā optime maturat. Et bui⁹ passiōis dño aquā ꝓpiare oz zufe in qua sunt iuiube. sebesten. ficus. capilli veneris. besa. prassium. fenugrecum. lini semen. ireos radix. z similia.

Propinabisq; banc cum pinearum oleo z amigdalino dulci. c⁹q; ʒ. ȝ. j. Electuarij assigna° ad eadē vtil'. Sūe fenugreci. lini semis. arsenegi. cuiusq; ʒ. vij. farine querſene. seminis emere. cuiusq; ʒ. iij. tere oīa diligenter z cum ficuū alborum decoctione distēpera. pistatiorumq; oleo. Et si qua comitatur febris z calor. calida nō approximes illic. ordeiq; ꝓpia aq̄ ʒ in qua liquiricie radicem coxeris cum penidijs optimis loc̄q; peripneumonie z pleuresis emplastris emplastriza. donec emissio erūpat.

Capitulū. xv. de diaphragmatis apostemate medela.

m **Dia** quoniaꝛ apostema est calidū quod diaphragmati accidit curam habet eandē quaꝛ z pleuresis qū illam tussis comitatur. Et si nulla est tussis eius erit cura eadē que phrenesis febriūq; acutarum. nisi q̄ hac in passione phlebotomo in basilica vtimur.

Capitulum. i6. de cordis pass'. z primū de male cōplexionis que cordi accidit medela.

s **I cordis** calefiat cōplexio egrotantis minue. basilicam in manu sinistra. z si phlebotomo non poteris vti inter scapulas appone sitiam. z fructuū da decoctionem. ac cass'. f. terengebin'. post hoc ordei dabis aquam cū granatoꝛuꝫ aqua. aut dabis lac acidū a quo butyruꝫ eductum est vaccarū iuxta quod ei⁹ patitur virtus. in quod terram armenicā iacies. queffare siccē. spodij. quebarbe. cuiusq; ʒ. cāphore. ȝ. obol'. hoc tribus facies diebus. sit illi cibus si aliqua fuerit febris mezaurum cuꝫ cucurbitis z granatoꝛum aqua. Et si nulla est pullorum da carnes in granatoꝛum aqua coctas. aut beserem. aut citri ac cidi succo. ordei da succū cum granatorū aqua. maximeq; si tēpus estas fuerit. z sit cū niue refrigeratum. Egri sit habitaculū in loco frigido quem calefo sternas rosa. sabasaferemo pomoꝛum z citoniorū floribus mirto tenera z ninifar. sandalo. aqua rosarum. cāphoraq; super pectus eius pānū proijce lineum. bis eisdē infusum. Aut ceroto quod fit ex rosarū olio cera. aqua rosata. z semperuiue ac portulace z bullici aquis aut ex vitis folijs z arnoglosse. Emplastrizaq; pectus cum citoniorum aqua. sandalo z cāphora. Laborem caueat. z vigilias. irā. coitum. curāq; z tristitiam. dormituro da aquam granatoꝛum cum seminis psilij spuma z terra armenica. ac portulace semine. de singulis iuxta q̄ opus est sumēs. vt autē biberit lac quo eductuꝫ butyrū vaccarū. nec calor mitigatur z ardor cāphore illi da trociscos. z granatoꝛum aquā muzorum. ac citroli aquā quoniā prodest. Et si cordi acciderit mala cōplexio frigida. pomoꝛum da syropuꝫ cum musco conditu. spica z aromatibus. conditūq; muscatum. aut musci medicamē dulce cū vino ribano. z aqua rosata. in qua xiloaloem coxeris z masticē. aut cum citroꝛuꝫ corticē aqua tritorū expressa. aut foliorū gadzi. vtilioꝛ autez omnibus. miususani vsus liliorum. s. syropi. de quo. ʒ. ij. vsq; ȝ. v. propinabis. super pectus eius pānū appone ceroto infusum calefacienti vt eo quod ex nem amo. sansuco. sibo. sabadenego in al' sitbanego cū zēbaꝛi oleo fit. in quo ceram liquefeceris rubeā. pectus cū galia linias. aque potū minuas frigide. Et si bec ad finē non duxerint desideratum mitridato vtere. aut ambre electuario aut tyriaca. quoniā bec ad eā que necessaria est perferēt calefactionē cordis. Et si mala cordi sicca accidat cōplexio patiens eo regendus est quod etbicā patiēti z senecte morbū regimen assignaui. vt mulierum lacte. z asinino ordei aqua. spumis refrigerantibus. pectusq; cum ceroto emplastriza refrigeranti. violarūq; z ninifar. vtatur syropis.

Capitulū. i7. de tremoris corō medela.

q **Tm autem** tremoꝛ cordi acciderit. intuere z si ex mala est cōplexiōe calida. aut bumiditate sanguinea phlebotomiā accelera basilice. H. refert hominem cui singulis cordis tremoꝛ annis accideret se phlebotomasse. z passio recessit. Quam itaq; boc sepius adbiberet: ois cordis bic tremoꝛ a viro recessit cum phlebotomia. Et quoniā phlebotomiā illi prod. esse vidit egrotanti. sanguinis minutionē indixit singulis ānis anteq̄ quo accidebat cordis tremoꝛ tēpus ad esset sicq; in ipsū deinceps passio nō redijt. Oportet autem post phlebotomiā aquā dare granatoꝛum muzoꝛum cū tamarindis. omnibusq; reliquis que diximus in male cōplexionis medela calide cordis. Et bec pulvis assignatio ad bec vtilis. Sume semis cucumeris z citroli. z cucurbite medullarum z portulace seminis. cuiusq; ʒ. v. berberis terre armenice. rose. cuiusq; ʒ. ij. spodij. quebarbe. cuiusq; ʒ. ij xiloaloes pure. cāphore masticis cuiusq; ʒ. ȝ. ȝ. tere omnia diligenter z propina de eo exagia cum granatoꝛum aqua muzoꝛum. z pomoꝛum cochanicoꝛ syropo z syroꝛū. Pulvis alius ad eadē vtilis. rosarū tbabarisi. cuiusq; ʒ. ij. cusbare siccē. ʒ. ij. busadi. margaritarum. quebarbe. cuiusq; ȝ. ȝ. cāphore quadrantē. tere oīa diligēter. z quꝫ opus fuerit vtere quēadmodū in eo qui precessit assignauimus. Cū aūt ex frigido corde erit tremoꝛ curādus ē bis quibus cordis curatur doloꝛ ex būiditate aquosa z mala cōplexiōe frigida medicamis. s. musci vsu z ambre electuario tyriaq; magna. Medicamē optimū qui ex frigido fit cordis tremoꝛ. Sume fremeq̄squi. xiloaloes indice. gariofili. castoꝛei. cuiusq; ʒ. ij. q̄barbe. citri corticū. terre cyprice cuiusq; ʒ. iij. musci' obl'm. tere oīa diligenter z cum melle distempera dispumato. dabisq; potui obolos. ij. vsq; ȝ. ȝ. cū baderne bine aqua. Et si cordis tremoꝛ ex vapoꝛibus fiat cholere ei patienti medicamē musci da amarum z būc pulueri. Assignatio eius. mirobalanoꝛū kebuli z idi. emblici semis fremiemesqui. seminis baderne bine. sticados. boꝛaginis. terre armenice. xiloaloes indice. sabadi. queffare siccē. cuiusq; ʒ. iij. quebarbe. busadi. marmoꝛis adusti. petre lazuli. cuiusq; ʒ. iij. seminis portulace. cucurbite seminis. medulle. cuiusq; iij. tere oīa diligenter z ʒ. cū pomoꝛū syropo propina. aut baderne bine aque. Et que ad cōfoꝛtandū prosunt coꝛ passionibusq; ei⁹ sunt xiloaloes. muscus. gariofilū. mastix. queberba. busaduꝫ margarite. beresamū. emblicū. baderne bina. coriādrū. siccum aurū fremiemesquū.

Capitulū. i8. de defectus medela.

e **Efectus** quidē accidēs vnū ē virtutis. s. semel z subito dissolutio. sed a quib⁹ sit causis intersunt in al' multe sunt ideoq; medelam eius secūdū cāz ipsum facientē eē expedit. Et defectus causarū genera quēadmodū alio dixi loco tria sunt. primū euacuatio. secūdū repletio. tertiū mala cōplexio z doloꝛ i euacuatione continetur quoniā spūm euacuat quēadmodū eo ostendimus loco quo de accidentiū cāis diximus. Nos itaq; primū de defectu dicem⁹ q fit ex euacuatiōe. Sico ergo quoniam cui ex euacuatione defectus accidit intuendū z si ex vētris fit fluxu cū aqua frigide irrigatione medere super faciez quo calor conuertatur naturalis z spūs ad interioza z spargi prohibeātur ac dissolui spūsq; expergiscatur qum sit bac in habitudine quasi dormiens. anbelitū nariū opilatione retine. z oris quo aeris prohibeatur exitus qui cū anbelitu ingressus ē. Sic etenim aer ad exitū viā nō inuenerit reuertit z naturalē excitat cōmouetq;, caloꝛē ac spūz atq; in vtrisq; operatur. brachij quoq; stringe lacertos: palmasq; fortiter frica quo ad cōtrariam materia partē trabatur. vomit⁹ pro

UVA. BHSC. IyR_125_1

vocetur quo ab inferiorib⁹ ad superiora reducatur materia. stomacbiqz os frica ⁊ calefac quatenus fricatione ipsa calor roboretur naturalis ⁊ cor calefiat: qum stomaci os oppositū ⁊ vicinū sit cordi. vinū patienti propina ribanū cum frigida mixtū aqua vinoqz infusum offer panem quo a stomacho ad epar ab epate ad oia corporis mittatur mēbra velociter: pascaturqz ea ⁊ virtutem foueat. proxima illi fac ea q̄ boni sunt odoris vt sandalū. aquā rosataz. cāphorā. xiloaloes. sabasaseremū quoqz rosam. minisar ⁊ alia huiusmodi odorifera quo illis aia cōfortetur. quoniā aromatici odores aiam roborāt ⁊ spūz vitalē queq̄ ab euacuatione dissoluta sunt reducūt cōfortātqz quēadmodū ⁊ cibus corpus cōfortat ⁊ que dissoluta sunt recreat. pascendus ē autem huiusmodi eger cibis digestioni facilibus: quiqz celeriter trāsmittūtur vt lactuca vino infusa ribano ⁊ beserē. aqua pulli frāquillini. Et si vētris fluxus ex perturbatione ē frigide aque infusione super corpus vtaris quo ad interiora calor cōuertatur materiamqz reformet ⁊ maturet digeratqz. Et si ex diarria est aut medicaminis soluentis poculo. calidā super corpus aq̄ funde. balneoqz patientem inducas: quo materia ab interioribus trabatur ad exteriora. Et si euacuatio per vomitū fit oibus oportet vti que dixi. nisi q̄ prouocationis vomitus loco licinijs vteris: que naturā inferius molliant quo a superioribus ad inferiora reducatur materia ⁊ manuū strictiōis loco ⁊ fricationis earū lacertos stringes crurū. plantasqz cōfricabis. Medicamina dabis vomitū reprimēria quēadmodū alio dixi loco. stomachū emplastrizabis si vomitus cholericus ē cū rosarū aqua. cāphora. citoniorū succo ⁊ hypoquistidos ac corīborr vitis similibusqz ags. Et si phlegmaticus stō emplastrum appone cū secco rameco. laudano. sansuci aqua nemano. xiloaloe. gariofilo. besbaso. ⁊ similib⁹. Et si euacuatio hec ex sudore fuerit balneo prohibe patiētem ⁊ vino. qum in sudore ad exteriora declinet materia: balneūqz ad exteriora illum trabat. ⁊ vinū sudorē augeat. Nō autem oz bis manum adhibere strictionē ⁊ pedum. nec anbelitū cōtinere: sz fricide vtaris in eos aque roratiōe sup fatiē aquam instillabis rosatam in qua mirtū coxeris ⁊ sebbū. Corpus reprimentiqus cataplasma. vt acacia. rameco. bezazo. distēperatis cum mirti aqua aut talabe oleo. alijsqz buiusmodi que in sudoris diximus medela. Imperes illi quietē ⁊ otium. vtqz i frigidis iaceat locis ⁊ odoriferis. odoresqz illis bonos proximos facias ⁊ flores. ⁊ herbas frigidas pōticasqz. vt rosas sabasaseremū pomorum ⁊ citoniorū flores. ⁊ aromata frigida. vt sandaluz aquā rosarū. cāphoram. ⁊ similia. Et si ex qua fit defect⁹ euacuatio nariū est sanguis fluxus: his erit vtendum que hunc prohibent fluxum: manusqz stringātur ⁊ pedes. vtrūqz frica ⁊ sitiam epati appone siquidē fluxus sanguinis a dextra fuerit nari aut super splenez. si a sinistra. oiaqz obserua reliqua que in fluxus nariū sanguis necessaria sunt: odores frigidos herbarū patienti approxima ⁊ pōticos. vt mirtū rosam. sandalum. olfaciat ⁊ cāphoram. aquā rosatā. mirtū. ⁊ talabam. caput illi illine bis eisdem. ⁊ citonia. pomaqz syra naribus applica. ⁊ eorū robū: ipsumqz bis eisdē vapora. Et si virtus debilitatur panē da vino infusum crosso. nec vinū illi proximū facias vetus acutūqz. Carnis propina aquā cū pomor siro po. aut vino crosso. carnēqz cū aqua trita pomorū ⁊ pirorum. citoniorum similiaqz aiam cōfortātia. Defectus autem q̄ accidit fluxus sanguis causa. qui mulieribus fit ex mēstruis aut sanguine partus hoc modo curādus ē. opz in easvti bis que sanguinem stringūt. ⁊ pessaria subipone stringentia ⁊ recludētia sanguinem quēadmodum alīs dicemus. Brachia liga. vtrasqz manꝰ fortiter frica. ⁊ aquā sup faciē stilla frigidā aquāqz rosarū refrigeratā. Dā millis sitias appone ⁊ odores dabētia iocūdos mulieri proxima in qbus pōticitas ē: vt rosā. mirtū. calefum. oçimum. pomorum flores ⁊ citoniorum similiaqz. Carnis illam aqua pasce. pomis syris. cspabanis cochanicis. piris optimis. citonijs. sit illi habitatio in loco frigido quem ventus purat aquilo. flabellis ventum prouoca aqua infusis rosata ⁊ frigida. similibusqz que in defectu assignaui ex narium fluxu accidenti vtere. Sic ⁊ in sāguinis facies a vulneribus emissiōe. ⁊ phlebotomia si defectū fecerint. sanguinē. s. reprimētibus arctabis ⁊ animā confortā tibus vtere. vt odoribus iocūdis corpusqz cōpetenti reficias cibo. Sic etiam facies si defectus cruptiōis sanici cā a vulnere accidat. patiēti aromatica appropiās ⁊ olētes herbas iocundasqz frigidas. xiloaloes vapores. sandalū. cāphorā. cibis pasces chimorum laudabilium que cito digerantur. vt pullorum carnibus taugorum. franquilinis ⁊ perdicib⁹. cdorumqz carne trita. Et quoniā qui ex doloris fit i moderatione defectus in euacuationis capitulo annumeratur qū ex doloze defectus aeciderit. atqz. boc ex colico doloze. aut alicuius nobiliū doloze mēbrorū apostematis cuiꝰpiā causa: aut aliorum oportebit ad eā appōere passionē curā doloriqz cataplasmare locum bis que cōpetant. aquā itaqz rosarum refrigeratā instillabis ⁊ aquā frigidā super faciem pedesqz ⁊ manus cum fascijs alligabis ⁊ fortiter plātas palmasqz cōfricabis. vinū qui eiusmodi est caueat. laboremqz. Sz ⁊ ciborum abstinentia i euacuatione posita est ⁊ labor. Si ergo ex labore defectus inascitur patiens otio vtatur ⁊ quiete. ⁊ frigide super corpus aque infusione totum. in frigidorum loco sedeat odorum. iocūdosqz olfaciat odores. Cum aūt ex ieiunio defectus fiet. ⁊ ciborū abstinentia: patienti vinū propina aqua mixtū: ⁊ panē vino infusum porrige mixto. in facie eius gallinas ⁊ edos finde assatos. panēqz calidum. nec illū semel reficias. sed paulatim. quo eius confortetur stomachꝰ ad digestionē. odores illi proxima iocundos. Annumeratur quoqz defectus qui ex ira. gaudio. ⁊ timore fit. in euacuationis defectu. qum sit spūs eo euacuari tempore ab bis accidentibus. Cui itaqz boc acciderit: odores propinquos appone iocundos quo illis anima confortetur. anbelitum retine q̄ spūs exire. phibeatur ⁊ dispergi: ⁊ calor roborē nāl'i corpis interiorib⁹ bic eiz i ira ⁊ gaudio foras spgiē ⁊ euanescit. i tiore ⁊ tristitia quoniam spūs ad corporis declinat profunda anbelitus aer quz exitum nō inuenit ad interiora conuertitur ⁊ in spū ac virtute operās illos suscitat. bis itaqz rebus defcm qui ex euacuatione fit curari oz. Porro i defectu qui ex repletione accidit vtendū in egrotāte manuū ligatiōe ⁊ pedum fricatiōe ⁊ calefactione. quatinus ab interioribus ad exteriora materia trāsducatur. ⁊ a nobilibus mēbris ad ignobilia. Cibis phibe ⁊ potu. ne forte augeatur repletio. Et si aliqua illic febris fuerit balneo arce. Sin pmitte quoniā repletiōem euacuat. Mellis aquā illi propina in qua isopum decoxeris bessam. fautenegū. quatenus subtilietur materia ⁊ eius facil' fiat exitus ad exteriora. aquā quoqz squingibin porrige. qm subtiliat ⁊ penetrat. Et si defectus propter būores fiat in stomacho conclusos. bumorqz is cholera est rubea super faciez eius aquam stilla frigidam. rosatāqz refrigeratā. ⁊ aliquātulum eius retine anbelitum: os ⁊ nares frica. ⁊ stomaci os. crurum stringe lacertos ⁊ brachiorū fortiter. palmas ⁊ plantas fricans squingibin porrige. ⁊ aquam calidā vomitūqz impera. post quā vinum dabis subtile aqua mixtū. ⁊ granata sugat. pomaqz musa. Et si quis in stomaco est būor pungens. cum olive oleo ⁊ aqua vomitum vrge. pēnamqz ori inducat. ⁊ si vomitus illi difficilis est: licinijs vtatur laxatiuis ⁊ aquā porrige illi absinthij cū zaccara. aut absinthij siropum. semēqz post inanitionē cū sandalo. rosa. cāphora. semperuine aq̄ ⁊ portulace. ac virge pastoris emplastriza. Et siqui in stomacho inclusus ē bumor phlegmaticus est aque frigide vtere infusione super faciē ⁊ alligatione fricationeqz pedum. Emitte illum cum squingibin melleo ⁊ aqua in qua anetū. fugiles. salqz decoxeris: aut cū melle: ⁊ barū aliq̄ aquarū. Tyriacaz da illi dyatesseron ⁊ diatrionpipereon. socritamqz ⁊ muscimedicamē: ⁊ ambre electuariū similiaqz. Stomacho emplastrum applica quod fit ex aloe. absinthio. spica. mastice. cera oleo nardino. ⁊ si defectus ex oppillatione accidat patienti sqingibin da aut mel. in granatorum aqua decoctum cum satureia. ⁊ fautenego montano. bessa. bisqz que vrinam prouocant vtatur. vt apij semine. anisso. feniculo. Cibis reficiatur subtilibus qui ⁊ subtilient ⁊ cito digerantur. vt cibis in quibus est sinapis satureia. origanum. ciminum. anetum. arsunegum. muri. capparis ⁊ similia. Nō. si defectus mulieri acciderit ex matricis suffocatione medela eius eadem est quam ⁊ defectus ex repletione esse diximus. vt roretur aqua. s. frigida super eius faciem ⁊ anbelitus teneatur. extrema ligentur ⁊ fricentur: aquā illi da mel' cū isopi aqua ⁊ origani. ac satureie. bessaqz. ⁊ oia subtiliantia modicū da dabamarte ⁊ socrite ⁊ medicamen muscī conditi. similiaqz. dabis etiā vinum cū oleorum aliquo calidorū. vt zēbazino. costino. nardino. quēadmodū eo expositum est loco. quo de buiꝰ passionis medela diximus. nisi qz squingibin nō dabis quoniaz matrix neruosa est. ideoqz neruis aceti cā. nocet. Oportet aūt ⁊ pedes fricare ⁊ crura stringere. quo ad inferiora trabatur materia. sed ⁊ coxis sitie apponi debent. Et si matrix pariter in alterā declinauerit partez. in opposito ponātur sitie femore. Et si ad superiora eleuata est. in inguinibus ponātur nari busqz fetidos apponas odores. vt iausirum. galbanū. assam fetidā. ⁊ similia. matrici aūt que iocundum habent odorem apponas. vt muscū. ambrā. matrix nāqz ad iocundos decli-

UVA. BHSC. IyR_125_1

nat odores atq; ipsos respirat. ⁊ q̄ fetida sūt refugit. Cū aūt in febriū accensionū principijs que ex crossis fiunt būo ribus ⁊ viscosis defectus accidit. huius dixim⁹ curam eo loco quo de accidentium medela febres sequentiuz exposuim⁹ bis itaq; reb⁹ qui ex repletiōe fit defectus curād⁹ est. Cū autem ex mala fit cōplexione intuendū quibus in mēbris sit hec mala cōplexio ⁊ si cordi dominatur. regimine vtere quod male cordis cōplexioni assignauimus in medicamibus emplastris ⁊ cibis. Et si mala hec cōplexio epati dominatur eo vteris regimine quod posterius dicemus in epatis cura. Et si in stomacho mala hec dominatur cōplexio: medeberis bis que in stomaci medela dicemus quibus cōtraria dominatur cōplexio. cū medicaminibus ⁊ cibis vtereq; emplastris odoriferis ⁊ stomachū cōfortantibus. Adhuc modū defectum patientes regere expedit. bis q̄ cause defectū faciēti resistūt.

Sermo septimus secūde partis libri cōpleti artis medicine qui dicitur regalis dispositio bali filij abbas discipuli abi meber moysi filij setar: de cibi instrumētis accidentiū passionū medela habens capitula quinquagintaunū.

De passionum que meri accidunt medela. Cap⁹ primū.
De passionū q̄ stomaci ori accidūt medela. 2.
De apostematis calidi quod fit in stō medela. 3.
De apostematis frigidi in stō medela. 4.
De appetitus luxurioſi ⁊ terrei medela. 5.
De passionis bolismos dicte medela. 6.
De canini appetitus medela. 7.
De appetitus defectus medela. 8.
De precordiorū doloris medela. 9.
De sitis ⁊ appetitus potus malitie medela. 10.
De male digestiōis medela q̄ fit ex malitia cōplexiōis. 11.
De male digestionis ex mala cōplexiōe cū mā. mede. 12.
De male digestiōis ex multitudie ciborū ⁊ fastidij me. 13.
De perturbatiōis vētris medela. 14.
De diarie medela. 15.
De lienterie medela. 16.
De vomitus medela ⁊ amputatione eius. 17.
De singultationis medela. 18.
De inflationis ⁊ vētositatis stomaci medela. 19.
De lactis ⁊ sanguinis in stomaco coagulatoꝝ me. 20.
De tenasmos medelis. 21.
De intestinorū excoriationis mede. 22.
De dissinterie epatice mede. 23.
De emorroidū fistularū fissurarūq; ani mede. 24.
De apostematis ⁊ fissurarū ani medela. 25.
De egressionis podicis medela. 26.
De tortionū medela. 27.
De colice medela. 28.
De ileos penose medela. 29.
De lumbricorū vermiū ⁊ ascaridū medela. 30.
De passione que in epate fit meō. ⁊ primū de ei⁹ mala complexione. 31.
De apostematū epatis medela. 32.
De sanie que in epate ē medela. 33.
De apostematis frigidi in epate medela. 34.
De oppilationis epatis medela. 35.
De hydropisis medela spēz ⁊ prio de hyposarcha. 36.
De vtrec hydropisis medela. 37.
De timpanice hydropisis medela. 38.
De hydropisis que ē ex calore medela. 39.
De passione splenis medela. 40.
De icteritie medela. 41.
De passionū renū ⁊ primū calculorū medela. 42.
De apostematis renū calidi medela. 43
De apostematis renū duri medela. 44.
De sanguinee vrine medela. 45.
De diabete medela. 46.
De calculorū qui fiunt in vesica medela. 47.
De apostematis vesice medela. 48.
De difficultate vrine medela ⁊ eius incendio. 49.
De exitus p̄ter velle vrie medela. ⁊ eius q̄ i lecto mīgit. 50.
De rupture ⁊ bernie medela. 51.

Capitulum primū de passionū meri q̄ accidunt medela.

Ieri langor ac ciderit inquirendū vtrum ex mala sit cōplexione: aut apostemate vel oppilatione: aut certe ex continuationū separatiōe. Et si ex mala fuerit complexione calida oportet patienti iulab dare ⁊ psilij semen. aut aquā seminis portulace: aut granatorū aquā optimorū cuz portulace semine trito fricato ⁊ expresso: sorbeatq; hec paulatim: aut tamarindorū aquā alternatim quoniam per meri decurrit qum sit hec ciborū semita: nec in ea stabilitur. inter scapulas sandalum cataplasma ⁊ aquā rosatā cāphoratamq; ac mirti aquam ⁊ portulace. Et si ex mala frigida fiat hoc complexione. gendiconem alternis sorbitet temporibus aut aquam calidam cum liliorum oleo ⁊ aquam in qua mastice coxeris mel ⁊ feniculum. anisum ⁊ anetum. iura sorbeat calida pullorum in espidabago paratorū cū aneto. cinamo. galengar. hisq; similibus. inter scapulas oleū linias. zembaci ⁊ cheiri. ac narcisci. costinūq; ⁊ emplastra adhibe quibus incidit absinthiū. aloe. spica. mastix. Et si meri siccitas acciderit dari oz eius domino. semis psilij spumam ⁊ seminis citoniorum cū syropo violarū ⁊ nimfar. ac cucurbite semis oleo ⁊ amigdalino. iura sorbeat que cū adipe fiunt gallinarū ⁊ anatum. maluis atriplicibus. polentam de simile farina accipiat: ⁊ lacte recenti. asininū sorbeat lac. aut caprarum tepidū alternis horis. Inter scapulas oleū lini violarum ⁊ ceram semis cucurbite oleū: ⁊ cum malue folijs emplastriça ⁊ cathemie cum violarum olco. Et si humiditas acciderit. squingibin vtendū erit: ⁊ vino condito pigmētis muscatisq; ⁊ gendicone ⁊ trifara parua. mirobalanis conditis in ore positis que paulatim homo cum salina attrahat: prosunt eni hec in passione. quz eorū actio in siccanda humiditate fortis sit. vt si calidum illi acciderit apostema mediastinc phlebotomuz ipera. atq; iuxta quod opus fuerit sanguinē abstrahe. Jullab illi cum granatorum aqua propina muçorū: aquā sorbitet portulace cuz intibe aqua. aut lactucarum aquā. cuz modico morarū syropo. Scapulas cum sandalo cataplasma ⁊ intibe aqua. ac q̄s fare. post hec aquā sorbitet strignorū ⁊ intibe. ac caquenegi. in qbus cassiā. f. fricaueris. cū violarū oleo. ordei dabis aq̄z cū syropo violaceo. ⁊ cuz ordei farina iter duas cataplasma scapulas ⁊ cathemia viol. beueri furfure. camomilla. ⁊ melli loto. Et si apostema saniem adunare incepisse intellexeris quod patebit tibi horore ⁊ febre. huiusmodi agere aliqd expressionis ficuū ⁊ robi vuaruz sorbitet tepidū. ⁊ fenugreci farinā inter scapulas emplastriza: liniq; sem̄. ⁊ beueri furfur ordei farinā ⁊ cathemiā distēperans oia cū ficuū expressiōe ⁊ violaruz oleo similibusq;. Sorbitionē illi da que fit ex furfure ⁊ fabis cum zaccara ⁊ penidijs. violarumq; oleo. Et si apostema frigidū fuerit. oleo bani inter scapulas vtraq; line. ⁊ oleo cheiri. ⁊ oliuarū seminis quoq; lini oleo ⁊ anetino aquā sorbitet in qua anetū. camomillā ⁊ mellilotū decoxeris ⁊ fenugrecuz lini semē. cū mēbechtego. ⁊ ciceris illū aq̄ pasce cum oliue oleo loto ⁊ iuribus calidis. Cū aut̄ meri icisio accidit aut collisio intm̄ vt sanguis abinde exeat medela ei⁹ ea est. quaz prediximus in sanguinis sputo. nisi q̄ medicamina paulatim vt sorbitet expedit: quo medicaminis per locuz trāsitus plimus fiat.

Capitulū. 2^m. de passionū que ori stomaci accidūt meō.

Ore ori accidūt stomaci ex cerebri ⁊ cordis cōparticipatione eorū medelā iā dixim⁹ qū de passionū q̄ duob⁹ his accidunt mēbris medela explicauimus. Que vero stomachi ori proprie sunt passiones earū hoc expediemus loco medelas ⁊ a mala incipiemus complexione queq; illā sequūtur accidentibus ⁊ aliis passionibus. Dico ergo qum mala stomaci ori acciderit complexio calida oportere patienti granatorū aquā muzorū ⁊ pomorū robū muzorū atq; beserē syropuz propinare desq; ei puluerem hunc. Assignatio eius. rose. r. ⁊ seminis portulace. seminis cucumeris ⁊ citroli medullarū. cuiusq; ʒ. iij. spodij. sandali. terre armenice. cuiusq; ʒ. ij. berberis. semis aquesuthi. coriādri sicci aceto vini īfusi ⁊ desiccati cuiusq; ij. ⁊ ℈. cāphore. ℈. ʒ. xilaloes. saffi. ℈. ʒ. tere oia diligenter ⁊ exagsume vnū cū granatorū aqua aut pomorū syropo simpliciū aut beserē syropo. ⁊ trociscos hos illi propina cuz muchiso. Assignatio eorum. spodij. gūme arabice. seminū citroli. liquiritie succi. sandali albi. cuiusq; ʒ. cāphore quadrantē. ʒ. terēs oia diligēter. ⁊ cū semis psilij lababo distēpera ⁊ ʒ. i. tro-

UVA. BHSC. IyR_125_1

ciscos informa vsq3 exagi.bibesq3 cū muchiso vaccino iuxta quod opus videris.ꝑpinabis quoq3 tabasiri trociscos mollientes aut cāphorinos cū muchiso aut pomorū syropo simplicium.aut cū acidi citrox aquā aut ribesi robo.aut beserē robo aut granatox aq̄ fz calozis vires z vbilitatē stomachi os cū portulace aqua z semperuiue.intibe z q̄ffare. lactucarumq3 z virge pastoris z foliozum rosarum aqua expressa vitisq3 cozimborū.cucurbite rasura cum sandalo.rosa z cāphora.similibusq3 cataplasmabis.modicuz vini aceti adijciens aut beserem. Pullis illū pasce cum beserem aqua paratis.aut granatoruz z berberis.ac coriādro sicco z viridi portulace virgis z mirta:piscibus quoq3 paruis hericijs cū seq̄bago z frigidis que cum granatozum aqua fiunt z berberis

Et si mala hec cōplexio calida cum materia est cholerica patiēti vomitū impera siquidē illi facile sit cū squingibin zaccareo z aqua calida.z post piscium comestionē z ozdei quescbi:stomachumq3 cū vomitu purget. Siquidē humoz in stomaci fuerit superiozibus.bocq3 ter in mēse exhibeat aut quater.post vomitū syropos dabis rubeam mitigātes.vt beserē syropum z pomorū simpliciūm aut tamarindox vel citrouz accidi.ribesiq3 syropuz: z si nec cōsuenit nec facilis illi fuerit vomitus cum mirobalanozū decoctione patiētē solue rosax vue passe tamarindozū cū modico aloes z biere. Et si nulla comes sit febris:bas illi dabis pillulas. Assignatio earū. mirobolani citrini.z.iij.byerepicre.absinthij greci.rose. cuiusq3 ij.tere oia diligēter z cum fumiterre aqua distēpera.pillulaq3 z.iiij.cū squingibin zaccarco aut tamarindozum aqua datu rus:dabis hoc quoq3 medicamen. Assignatio eius. Mirobolani citrini.z.iij.biere picre.z.cū iulab distēpera aut violarum syropo.z ante auroram porrige.da quoq3 hāc ifusiōez. Assignatio eius. Rosarū.z.vij.absinthij.v.fumiterre.x.pruna numero.xx.zebibi tarsi.tamarindozū optime purgatorū. cuiusq3 z.xx.coque oia in.v.aque libris donec ad libraz z.ſ.redeant.tunc cola z sume de ea singulis diebus.ℨ.iiij.cū aloes exag.trite.stomachū aūt emplastriza cū rosa sandalo secco. z modica camphora.distemperatis cū rosarū aqua:hoc ille disponēdus est regimie cui stomacho mala acciderit complexio calida cū materia cholerica. Et hec ad eadē. Medicaminis assignatio qō vtile eē tradit illi qui stomachum a cholericis vult purgare humoribus qui villis dominātur stomaci. Sume absinthij greci.z.v.rose ru.xx.coque oia in duabus aque libris.donec.ſ.libra supersit.hāc cū aloes epatice propina exag.z si aloem non suscipit cum zaccara dabis. Et si a stomacho ad epar cholere profluunt.patientis minue basilicam:z bis illum solue pillulis. Assignatio earum. Sume mirobalani citrini.z.v.aloes epaticc.vj.absinthij.iiij.rosarum. v.scamonee assate.z.tere omnia diligenter z cum squingibi distempera z pillula.z.ij.z.ſ.de eis propina vsq3 tres. Cum autem stomacho acciderit mala complexio frigida calengebin cum rosarum trociscis patienti dabis.z post aquaz sorbitet in qua xiloaloem.masticem.gariofilum.coxeris aut decoctionis anisi aquam z seminis apij.masticisq3. Et si non sic mitigatur.socritem dabis. z musci medicamen. electuariūq3 pentaticon.z tyriacā magnā aut mitridatum.de vno quoq3 eorū secūdū ꝙ necesse fuerit iuxta quod opus aimadueterris cū aqua in qua ciminū.anisum.masticē.spicā optimā coxeris.Stomaci ozi emplastrū adbibe in quo masticez seccuz.xiloaloē indicā aloē.absinthiū posucris z zafrāuz.singula iuxta quod opus est trita diligenter.citoniozum aqua distēperata.vinoq3 ribano. Et si borū que diximus medicaminū sūpseris quedā.tritaq3 diligenter cū masticis oleo aut costio vl nardio misceas i q̄ cerā liquefeceris rubeā vnguentumq3 feceris.z stomacū emplastrizaueris prodest. Dō si mala cōplexio in oibus stomaci fuerit partibus.patiēti radicē propina aquā cum ambrosia.aut socrita.aut electuarijs alijs que stomacho prosunt. secundū male complexiōis q̄ntitatē. Sit aūt cibus in sartagine paratus expullis colūbax iā assurgentibus franquilinis z taugis.passeribusq3.ciceris aqua cū oliuarū oleo z muri.vinū vetus ribanum z mellis syropus cū gendicone. Et si mala cū materia ē pblegmatica cōplexio aloes pill'.aut aureas.aut aromaticas dabis. aut certe byere pill'.aut concanicas.z aloes da infusionē.voi tum.cū medicaminibus superius pblegma educētibus indicas.vt fugilibus z aneti aq̄.cum squingibin melleo z modico nucis vomitus.racaba iemenica. Et si patienti vomitum vrgentis porrectio facilis non erit medicaminis. vomitu post fugilum cōmestionem z salis. sinapis.mellis vtatur viniq3 potum. Dabis illi post vomitum zinziberem conditum.mirobolana condita.belliricū quoq3 z emblicum condita vt antē stomachū intelliges purgatū q̄ illū confortent porrige neq3 influunt suscipiat materias.vt rosarū trociscos chalengebinū melleū cū mastice.z post aquā rosarū coctam sorbitet in qua xiloaloes sit cruda z mastix: stomachuz cum hoc emplastriza emplastro. Assignatio eius. Aloes. absinthij cuiusq3.ʒ.v.masticis.spice.sadegi indici.gariolili.cuiusq3.ʒ.z ſ.tere oia diligēter z zēbaci in oleo distempera.nardinoq3 z oleo masticis.de singulis.v.ʒ.sumens z in eis ceraz liquefac. z medicamina supinijce miscens donec perfectū fiat. stomachumq3 emplastriza.aut eius profunditatē. Et si stomaci frigus magnū est.pblegmaq3 in eo multū:patienti radicū propina aquā cum charue oleo in quo ambrosiā fricaueris. aut dabis post bec tyriace magne.ʒ.cū vino z miususano.aut dabis metridatū cū mēte aqua z vino.da etiā boc medicamen cum aqua in qua xiloaloem coxeris.masticē.spicā z gariofilum. Assignatio eius.masticis.trociscorum rosarū.cuiusq3.ʒ iij.carui.mēte.sicce.sansuci.xiloaloes.cuiusq3.ʒ.ij.tere oia diligenter z exagium propina cuiusq3. Banda autem sunt bec medicamina egrotanti iuxta passionis robur. Si itaq3 passio debilis ē in eius cura ro.trociſci sufficiant cū calēgebino mastice.ro.aqua.in qua xiloaloem crudā coxeris.gariofilūq3 z byera magna.aut radicū aqua. Ait autez in epidimijs Hypocras. Si cuiq̄ augmētatio acciderit z pressura causa est pblegma putridum in stomacho:ideoq3 patienti vinū dādum est mixtū equaliter.sitq3 vinū boc nō vetus nec recens: qm̄ vinū hoc mediocriter calefacit.z digestionē adiuuat.

De ciborum

acerbitate. Si i stomacho ī acidū cibi alterentur.patienti ciminum da carmanicū. Cardamomū.flores adechari.piper equaliter bec teres z bibetur de eis.ʒ.j.vsq3 exagiū cū vino. Aut sume rose.r.ʒ.ij.pipis albi.cimini.semis aneti.cuiusq3.ʒ.tere oia diligēter z exagiū propina cuz aqua tepida aut vino ribano.

Cum autem que ozi stomaci aut eius profunditati dñat mala complexio būida est z imoderata intantum vt encruatus sit:egrotanti huic ea oportebit dare medicamina.que in male frigide complexionis partibus exposuimus:illa eteim medicamina cum sua calefactione humiditatem desiccabūt stomachumq3 cataplasma cum aq̄ in qua rosam sal.spicam origanumq3 decoxeris:z boc illi adbibe emplastrum. Assignatio eius. Sume aloes.tam armeni. aluminis iemenici. cuiusq3.ʒ.iij.nitri.buraci.armēici.spice optīe.cardamomi c̄q3 ʒ.z.ſ.tere oia diligenter z cuz vini aceto distēperās:stomachū z eius os emplastriza. Huius cibus ciceris sit aqua cuz aneto.cinamo olo loto.franquillinis quoq3 taugis z circib illum pasce paratis cum aneto.pigamo z apio.vuasq3 passas ponticas illi da. Cum vero mala stomacho que accidit cōplexio z eius ozi sicca est.ad eius humectationē diligēter te esse expedit quantum poteris. quoniam sepius morb bic eam perducit in passionē que senectus vocatur. Et si aliquis simul fuerit calor febris ab ide prouenit ethica.ideoq3 huius domino passionis lac dandū est asine z mulicruz cuz humectantibus quos iam diximus pluribus in ethice cura z machisū vaccinū cum eisdez pulueribus: aqua balneetur suaui in qua violam decoxeris.nimfar.cucurbitam lactucā ordeū excoriatū z tūsum.hisq3 similia. Sit illi cibus quē ei bicis assignauimus.pulli.ſ.cum cucurbitis z masso parati.lactuciſq3 z spinachijs atriplicibus.cum espidabago.stomachū cum ceroto emplastriza facto cum violarum oleo.nimfarq3 oleo.z seminis cucurbite oleo:ac cera alba z lactucax aqua semperuiue z portulace.opz autē in banc patientium passionez regimine vltimū adbibere diligentie ne forte in cō sumptionez incidant. Pulueris assignatio que doloribus prodest stomaci si fuerit ex frigido. Sume xiloaloes.masticis.spice.cacale.muscate.nucis cuiusq3.ʒ.ij.sabadi.mirre anisi.seminis apij cuiusq3.iij.rose.r.iiij.tere oia diligēter z exag. propina cū vino ribano aut pomoruz syropo. Alius masticis.spicc optime.gariofoli.sadegi nucis muscate.cuiusq3 ʒ. seminis apij.anisi.nanacue.cimini carmanici.fautenegi mōtani z fluuialis.cuiusq3.iij.tere omnia diligenter z.ʒ.i.ſ. cuz vino ribano propina. Et si bunc cum miususano porrexeris manifestissime proderit. Rosarum trociſci ad eadem vtiles.rosarum.ʒ.vj.spice liquiricie succi.xiloaloes crude.masticis cuiusq3.ij.zafrani.ſ.ʒ.tere omnia diligenter z cum ribano vino distempera.z exagij vni trociſcos informa:quos cū chalēgebini propinabis mellei.ʒ.vij.z post ipsos aquā sorbitet rosatam in qua bes basam z gariofilum coxeris.

Capitulum.ʒ⁹.de apostematis calidi stomachi medela.

UVA. BHSC. IyR_125_1

q Um autem stomaci ori aut ipsi stomacho apostema acciderit calidū: primū a mediastine incipiendū ē phlebotomia sanguinēq; t iuxta qō opus fuerit abstrahe. t secūdū q; virtus tulit etas presens tēpus t alia. patienti ptisana propina cum granatorum aqua muzorum t violarū bibat syrupū ac ninifareum. stomachuz in principijs emplastriza emplastro ex sandalo cōposito. rosa tera armenica. bezazo. mēmite. asiafo cū intibe aqua. quefare t citoniorū. Emplastrū aliud apostemati stomaci in principijs conferens. Sume mirti aquam t aque rosaruz t aquaz citoniorū. aque portulace. aque sempuiue. aque pomorum equales partes cerāq; liquefac. t rosarū oleuz t mittēs in mortarium percute donec cōpleatur atq; cāphorā adijce t sandalū albū sicq; stomachū emplastriza: t in eis etiā infunde pānū lineū t super apostematis locū pone. Aliud ordei farinā t sandalū. solatri t arnoglosse aquam. cucurbiteq; cortices appone. huiusmodi cibus spinachiorū mezauruz t maluarū atriplicis similiūq; in quo panis micā confricabis munde farine: vt autē maturari ceperit apostema t dissolui desiderat: emplastrū adhibe quod fit ex ordei farina t cathemia camomilla. melliloto. sandalo. rosa. quo ipsius in eo virtus stomaci foueatur. hec oia distēperabis cū carui aq̄ t solatri. caquenegiq; ordei illi propina aquam violarum cum syrupo. strigni bibat aquā t intibe coctā t dispumatā ℥.iiij. in qua ʒ.v. cassie. f. cōfrices. t superinstilla amigdalarū dulciū olei exagi. boc. v. aut. vij. facies diebus. Bebinc intuere: t si nulla illic febris fuerit nec calor intibe aque t solatri aliquid adijcias aque feniculi t apij. ana ʒ.ʒ. exagi. trociscorū rosarū. atq; patientē hac sorbitione pasce que ex furfuris fit aqua cū tabarzedi zaccara t amigdalino oleo dulci t mundi panis mica t polētā illi fac cū amigdalino dulci oleo. Et si apostema nō dissoluitur sed in saniem declinat patienti boc oportebit propinare medicamen. Assignatio eius. merue. lini. cathemie seminū. cuiusq; partes eq̄les. tere t mane propina t vespere cū. iiij. dulcis lactis. ℥. asinini. aut caprarū. Et boc quoq; medicamen vtile ē. Sume semis tarsacoqui t fenugreci t semis merue equales partes tere oia diligenter t bibe ex oibus ʒ.iiij. cū tribus aque. ℥. in qua ficus decoxeris. aut cassiā. f. fricaueris. ℥. iij. Et si nulla sit illic febris. Sume aque ficuū. ℥. ij. iunizi. fermēti. ʒ.iiij. propinabisq; iliud fricatū in ficuū aqua t semis lini spuma ac fenugreci cuiusq; ʒ.x. zafrani. obol. ij. aloes epatice. obol. i. ℈. t est boc medicamē validū ad apostematū eruptionē t furunculorū que in visceribus sunt. Et antē erupto apostemate sanies exierit egroto huic asine lac porrige aut caprax sub quadrātis libre pondere cū papauerino aut iuiubarum syropo in quo terrā bullieris armenicā. gūme arabice cuiusq; ʒ.ij. Sorbitionis assignatio ad eadē vtilis. Sume risi albi loti partē ordei excoriati tunsi. ℈. partē coque oia in aq̄ suaui donec cocta sint optime tunc superinijce amili partem fricati in beneri furfure t coque donec maturatū sit t polenta fiat t deinde gūme arabice dragaganti. cuiusq; ʒ.ij. ℥. adde: sicq; sorbeatur. Et si polentā cū amilo feceris t papauer in ea fricaueris albū t tritū ac colatū cum lactis dulcis modico manifeste proderit.

Capitulū. 4ᵘᵐ. de apostematis frigidi stomachi medela.

q Um autē stomaci acciderit ori aut profundita apostema frigidū intuere t si tenerū ē deprehenderis patienti radicū aquam propina cuz cartami folijs: aut cū ambrosia t charue oleo. socritā t tyriacam diatesseron dabis illi. aut faruc tyriacam. aut mitridatum cū aqua in qua radicū decoxeris adechari. oleū illi propina charue cū apij aqua rasianegi ac vue passe. os emplastriza stomachi cū aq̄ in qua ciminū asenum pigamum adechari radices t flores eius coxeris cū sale aceto addito acerrimo emplastrizaq; stomachum aut eius os boc emplastro.

Assignatio eius. Sume aloes epatice. cere. r. cuiusq; ʒ.v. absinthij greci. cardamomi cuiusq; ʒ.iij. mastices spice. cuiusq; ʒ.ij. olei iesemini t nardini. cuiusq; ʒ.x. in oleis ceram liquefac t medicamina superinijce trita t subtili panno cribrata. siq; emplastro facto super os stomaci pone t profunditatem. Egrotantem hunc cibis refoue calidis t siccis vt ciceris aqua cum oleis t cimino. aneto. cinnamo. t galegar. taugorū carnibus t frāglinorū frixis cū oliue oleo t garo. t aceto t carui. pipere ac cinamo. Quod si apostema frigidū durū est patiēti byerā logodion dare oz. aut byerā archigenis cū solatri aque t feniculi. t si tēpus estas est t aer calidus etas iuuētus feniculi dabis aquam t apij cuiusq; ℥.ij. in quibus ʒ.v. cassie. f. fricabis. charue olcū superinstillans. Babisq; radicū hoc modo aquam. Assignatio eius. Sume corticū radicū apij t feniculi cuiusq; ʒ.x. anisi. semis apij seminis feni. cuiusq; ʒ.ij. radicis liquiritie abrasc t tunse. camomille aque lilelmelech. cuiusq; ʒ.vij. fenugreci. iiij. ficus albas numero. x. vue passe chorosanice. ʒ.xx. coque oia in. iiij. aque ℔. donec ad librā redeāt: aquā cola t sume ex ea diebus singulis. ℥. iiij. fricās i eis. ʒ.ij. cassie. f. olei charue. ʒ. istillās.

Quod si durities fortis ē patienti hāc dabis decoctionē cū charue oleo. Assignatio eius. Corticis radicis apij t radicis feniculi t radicis adechari. cuiusq; ʒ.vij. melliloti cathemie radicis siuisi hecq cuiusq; ʒ.x.ʒ. camedrei. camepithi cuiusq; ʒ.v. fenugreci t lini seminis. cuiusq; ʒ.v. semis cathemie. t malue cuiusq; ʒ.vj. masticis. ballaqui. cuiusq; ʒ.iij. amōiaci. iau siri. macali. sequebinegi. cuiusq; ʒ.ʒ.℈. vue passe. taise optime intus t extra purgate. xx. ficus albas subincisas numero. x. coque oia in. v. aque lib. donec ad librā redeant. cola t singulis accipe diebus. ℥. iiij. olei charue. ʒ. superinstillans t frica in eis exagiū ambrosie. tribus boc aut. v. facies diebus. Emplastri ad stomaci duritiē assignatio. Sume absinthij greci. seliche. spice. masticis. cuiusq; ʒ.iij. aloes. mirbe. cuiusq; ʒ.iiij. fenugreci. semis lini cuiusq; ʒ.v. mirre optime. zafrani cuiusq; ʒ.i. tere oia diligēter t cerā. r. liquefac in zēbaci oleo t nardino t costino. de singulis iuxta quod opus fuerit. Sumes medicamina desuperq; pulueriza t miscens vnguētū fac. stomacho q; applica. Emplastrū aliud. babūegi. melliloti. absinthij carnebi. aneti. fenugreci. scis lini. medulle. cartāi. macali glauci. cᵘᵐ q; ʒ.v. masticis. cardamomi. cuiusq; ʒ.ʒ. mirre mūde. croci ozētal. cuiusq; ʒ.ʒ. aloes epatice. libāi. cuiusq; ʒ.iiij. seis cathemie. t malue. rose. viole. amoniaci. opoponacis. cuiusq; ʒ.iij. tere sicca diligenter t subtili transmitte pāno. Gūmas aūt cuz carnibi aqua dissolue t misce oia cum galline adipe aut anatis. aut medulla vaccini cruris liquefacta in oleo liliorū stomachūq; emplastriza aut os eius. si apostema in eo durū fuerit. aut cum dechilon vnguēto distemperato in oleo costino: aut nardino: aut pasta illud cū selicha t sadego. zafrano. spica. similibusq; que iocūdū habentia odorem stomachum eō fortant frigidum.

Capitulum ℥ᵘᵐ. de appetitus luxurioſi t qui terram gliscit comedere medela.

e Um autem appetitus accidit corruptō t luxurics ac terre cupiditas. intuere. Et si apperitᵘˢ malus ē ex humore phegmatico: patiētis purga stomachū cū vomitu eorū que phlegma incidūt. vt melle squingibin quibus fugiles infunderis: t cū aneti aqua t sale rasiri. fugilū semie t eruce. piscisq; salsorum comestiōe. Et si fortiora necessaria fuerint bis cū racaba iemenica. t vomitus nuce t qñ quero. t mellis aqua calida: vtarisq; bis singulis septimanis. aut. x. certe diebus sel aloesq; pill. illi porrige aut aromaticas. Pillularū assigᵒ aromaticarū cinami. calami aromatici. seliche. xilobalsami florū adechari. corticū nucis muscate. cuiusq; ʒ.xx. tere omnia hec optime: t in lapideā mitte olā t pluuialis aque libras ij. infunde. tere coque donec pure. supsit aq̄ medietas. hanc cola t sume aloes. ℥. x. quas hac ablue aqua quēadmoduz t sadencgū abluitur. ponesq; ad solem donec. xx. transeant dies iulij donec desiccetur totum. Tunc superaddes mirre mūde. zafrani. masticis. cuiusq; ℥. ij. t distemperans sicca. propinabisq; ex eis ʒ.ij. vsq; iij. Stomacho purgato cum bis medicamibᵘˢ hoc dabis electuariū. qm̄ purgationē eiᵘˢ augēs ipm confortat. Assignatio eius. hyerepicre bellirici. emblici. cuiusq; ʒ.iij. iouçādemi. v. terre oia diligenter t cum melle distempera dispumato: propinabisq; de eo. ʒ.iij. cuz aq̄ calida. Et si appetitus corruptio ex hūore est pūgēti aut salso vomitus erit vrgēdus cū squingibin t aq̄ calida tm̄ ꝓtinus tis diebus. Quem vt intellexeris stomachū purgasse. boc illi da medicamē. quoniā contra malos vtile est appetitus t terre esū. Assignatio eius. Sume cortic glandiū exterioruz ʒ.ij. vue passe optime purgate. vj. bellirici. emblici. cuiusq; ʒ.x. purgamēti ferri t in aceto decocti t frixi. ʒ.x. coque oia diligēter in vini pontici libra. t aque suauis. ℥. libra lenes ad prunas donec medietas tātum supersit. hanc cola t in salina vtatur de ea singulis diebus. ℥. Et si appetitus corruptio i mulieribus est pregnātibus. vomitu vtendū illis nequaq̄ est. quoniam cōcuteret eas. nec securitas a puerorū esset ab ortu. vtē dum eis vtiq; erit puluere boc quoniā appetitus malos t terreos amputat. Assignatio eius. Sume cacale magne t pue besbase cuiusq; partem. zaccare tabarzedi. quātuz t oiuz pōdus est. teresq; diligenter t singulis propinabis diebus exagium cū aqua calida. aut vino ribano. Puluis alius pre-

UVA. BHSC. IyR_125_1

gnantibus vtilis. Sume cimini carmanici ℞ nabatici. nanacue. cuiusqȝ. ȝ. iij. cacale. besbase. cuiusqȝ. ȝ. bec teres diligenter ȝ. de eius cum vino ribano propinabis. Pulvis alius qui mulieribus prodest pregnãtibus ℞ ventositates ab eis pellit malisqȝ medetur appetitibus. Sume cimini carmanici ℞ nebatici. seminis apij. anisi. ȝ. v. sabadi. mẽte ficce. fautenegi mõtani. cuiusqȝ. iij. nucis zerembadi. ij. gariofili. ȝ. sisami expilati. vij. tere oĩa diligenter. ℞. ȝ. ij. cum calida propina aqua. Assignatio al' que luxuriosũ amputat appetitum ℞ terreum. Sume anisi cortic̃ gl̃adium. ȝ. iij. mirobolani kebuli. bellirici. emblici. cuiusqȝ. v. purgamẽti ferri in aceto infusi vini per diez ℞ frixi. tritiqȝ diligenter. x. coque oĩa in. viij. vini. ℥. in sapidi donec medietas deficiat. hoc propinab in saliua singulis diebꝰ ȝ. vsqȝ. vij. dies quoniã prodest.

Capitulũ. 6. de bolismos medela.

q **Um que** bolismos passio vocatur accidit: ℞ in ea defectus: aqua' rosãda est frigida. ℞ aqua rosarũ refrigerata super patientis faciem iocundos preferẽtia odores olfaciat. terrãqȝ calefactã vt muscũ ambrã. vinũ ribanũ. Misusanũ cũ xiloaloes illũ vapores ℞ ambra: stomachũ cũ secco emplastriza. ℞ ramecco misusanaqȝ mirto ℞ rosa tritis. Manus liga ℞ pedes cũ fascijs atqȝ fortiter frica. capillos abstrahe. aures rade. corpus punge aliquibus ledentibus. Vt aũt eiusmodi patiẽs redierit. da illi panẽ vino infusum mixto. aut pomoꝝ syropũ quo citius a stomacho ℞ intestinis transmittatur pascatqȝ. ℞ eius roboret animã ac corpus. Cibũ illi da qui cito digeraẽ vt que subtilia ℞ trita cum carnibus fiunt pullorũ ℞ frãquilinorũ. perdicũqȝ ℞ similium cum condimẽtis calidis ℞ vino ribano quo mẽbra illius confortentur.

Capitulũ. 7. de canini appetitus medela.

a **Ppetitus** caninus qum ex humore accidit pblegmatico accido patiẽti dare expedit medicamen quod illius purget stõachum a pblegmate vt hyere pill'. ℞ aromaticis ℞ hyerã distẽperatam cum melle. bisqȝ similia. vnctuosis reficiatur cibis vt indaba ℞ theraida. Espidabagũqȝ pinguibus cum condimentis calidis ℞ vinum bibat merũ vetus rubeũ. quoniã hac in parte vino virtus est valida quẽadmodũ ait hypocras in aphorismorũ libro dicens: vini potus famẽ sanat. calefacit enim stomaci os ℞ pblegma subtiliat. Cauendũ est aũt vinũ ponticũ quoniã hoc appetitũ auget. Et si cibus cito a stomacho descendit. nec in eo imoratur berisã dabis ℞ carnes crossas vnctuosasqȝ ouа sorbilia. saludegũ cum butyro factũ ℞ si sami oleo multo. chabisũ. accida caueat ℞ pontica quoniam appetitũ irritant. Et si moll' est natura electuariũ da. pastinaticũ. ℞ citoniatum stringens. triferãqȝ. ℞ chabetum coctũ. Et si passio hec ex euacuatione contigerit. patienti cibos plurimi nutrimẽti da. ter. in die. aut quater paulatim. vt stomachus illos digerat nec illum grauent. ℞ molire ne ab eius corpore aliquid dissoluatur. porosqȝ oppila. vt frigide aque balneo in qua alumẽ coxeris. ℞ in frigidis iubeas sedẽ locis. oleoqȝ corpus inunge mirtino. ℞ rosarum. ac chalefino. similibusqȝ. Et si passionis huius domino ructatus acciderit acidꝰ. signũ est laudabile. quoniã significat cibũ in stomachũ morari tum ℞ nõ digestũ.

Capitulũ. 8ꝰ. de appetitus defectus medela.

b **Oc si ex** mala fiat complexione calida. vtendum in patientem refrigerantibus ℞ stomachum confortantibus. vt beresem syropo ℞ pomorum caucãicorum simplici ac ribesino. lactucas illi appone ℞ intiba. portulacaȝ sabatengum. ℞ frigida que cũ beserẽ aqua fuerit. ℞ granatorũ berberisqȝ ℞ aceto oleoqȝ super que niuem dissolueris. aliasqȝ huiusmodi que in male cõplexionis calide stomaci medela posuimus. Et si ex mala hoc fiat cõplexione frigida. citoniorũ da electuarium qõ minime stringit: sed nec soluit ℞ pomorum ac xiloaloes: sed ℞ ambre aliaqȝ huiusmodi cũ squingibin citoniato ℞ melleo.

Assignatio eius. Citoniorũ succi espanicorum: aut alioꝝ que iocunda sint odore partẽ. mell' partẽ. aceti partem. Coq̃ lenes ad prunas donec tanq̃ mell' fiat liquor ℞ abigne depones seruа. dabisqȝ ex eo. ℥. vsqȝ. ij. hunc quoqȝ illi da pulverem quoniã male medetur frigidi stomaci cõplexioni. Assignatio eius cimini vtriusqȝ carmanici ℞ nebatici. semis apij anisi. satureie feresiace. nanachue. fautenegi montani. acori. nucis muscate. gariofili. cuiusqȝ partẽ. tritis oibus diligenter ȝ. da bibẽdã vsqȝ exagiũ cũ vini ribano mixto. Et si appetitus otiũ ex cholera ê. r. que ad stomachũ defluit: vomitus instat tibi vsus cũ bis que cholerã vrgent ad superiora rubeã refrigerantibusqȝ ℞ restringentibus vtere que in male cõplexionis stomaci calide diximus. Et si ex viscoso fit hoc pbleg mate ea dabis que humiditatẽ educant viscosam ℞ pblegma cũ vomitu. aloesqȝ illi porrige pill'. ℞ aromaticas. citoniorum electuariũ laxãs. diãtrion. pipereon. triferã magnã ℞ chabetum stringens ℞ hoc etiã medicamẽ. Assignatio eius. Sume radicis adechari. spice. xiloaloes indice. cuiusqȝ. ʒ. partẽ ℞ tere oĩa diligenter ac cũ calida bibe aqua. ȝ. ij. nubã in al' cõditũqȝ muscatum hac in parte vtile ê. Cibis vtatur que cũ aceto condiuntur. garo. pipere. cinamo. carui. galẽgar ℞ similibus.

Capitulũ. 9. de precordiorum doloris medela.

p **Assio** autem que precordiorum dolor appellatur: quoniã ex humoribus fit cholericis qui ad stomaci os pfluũt. oꝝ i ea patiẽtẽ vomitu vti cũ sgngibi ℞ aq̃ calida. debic pomorũ illi da syropũ muçorus simpl. x ℞ granatoꝝ syropũ silesqȝ. Ait ãt hypo. i epidimiaꝝ libro inlieri cuidã pcordiorũ fuisse dolorẽ. q̃ ordei alfito mirabat ℞ granatorus aqua. ordei nãqȝ alfitum choleras desiccabat ab stomaci ore granatorumqȝ aqua calorem extinguebat qui ex choleris oriebatur ℞ stomaci confortabat os. Et oꝝ passiõis huiꝰ domini stõachũ folijs emplastrizare bullici tritis diligẽter cũ mirtino olo. aut choribis vitis diligẽter tritis cum citrolli medulla. sed citoniorũ illũ emplastriza aqua ac semperuiue cũ cera ℞ oleo rosarũ. vtarisqȝ clisteri cum ordei aqua ℞ oleo rosato ac portulacc aqua. quoniã hec passioni huic conferunt.

Capitulũ. x. de sitis ℞ mali appetitus bibendi medela.

c **Si ex** mala cõplexione calida simplici sitis ê squingibin dabis simplex cũ aqua rosarum: aut aqua frigida. granatorũqȝ dabis aquaz cũ portulace aq̃. aut robũ beserẽ: aut pomorũ muzorũ. aut ribesi. vel prunorũ. similiũqȝ quoduis robũ muzũ. cũ cucurbite assate aq̃. aut portulace succo. Dabis q̃qȝ illi trociscos hos cũ syporozũ aliquo mane ℞ vespere. Assignatio eorũ. Sume seminis cucurbite. cucumeris citroli medullarũ. portulace seminis. cuiusqȝ. ʒ. iiij. gũme arabice. amili. dragaganti. tabasiri. sãdali albi. cuiusqȝ. ij. cãphore quadrantem vsqȝ. ʒ. iuxta quod opus videris. hoc secundũ caloris vi ℞ sitis robur. debilitatẽqȝ. ℞ cũ seminis psilij spuma distẽperabis. bibesqȝ. ℥. cũ syporozũ aliquo quos supradiximus cum aq̃ frigida. Et si sitis ex siccitate fuerit simplici. aquã illi propina frigidã suauẽ ℞ ordei aquã ac cucurbite seminis psilij spumã ℞ seminis citoniorũ. Sed ℞ ordei suicum illi propina: ℞ cucurbitarũ aquã ac ordei aquã cum niue refrigeratã. Et si ex calore est ℞ siccitate congrega hec cũ cucurbite aq̃ ℞ peponis ℞ propina. aut zerebion trociscos cuȝ barũ aliq̃ aquarũ habeatqȝ ℞ teneat qui sitim patitur pill' bas in ore. Assignatio eaꝝ. seminis melonis ℞ cucurbite ℞ cucumeris ℞ citroli medullarũ. seminis citoniorũ ℞ seminis portulacc. cuiusqȝ. v. ȝ. gũmi amigdalini. quetbire. cuiusqȝ. iij. spodij. ij. liquiritie succi. ȝ. tere oĩa diligẽter ℞ distẽpera cũ semis psilij lababo. ℞ pill' fac magnas supplanas. quas sub lingua pones. pull' patiẽtẽ resice cõditis cũ beserẽ aq̃. ℞ acido citrorũ ℞ pomorũ acidorũ. acetoqȝ ℞ oliue oleo. frigidisqȝ cũ his patis aqs i q̃ niuẽ ꝓminueris. stõm cũ lini pãno ceroto ifuso refrigerãti ẽplastriza qm̃ ꝓdest. Et si sitis ex mala accidit complexione calida que in corde est. aut pulmone aut pectore: oꝝ patientis habitaculũ in loco facere frigido vt lincis pãnis frigidis ℞ bedebẽgorũ locis niuosis ℞ aquosis locis frigidarũ aquarũ. Sed ℞ que aquilo perflat ℞ exurit: caput discooperiat ℞ aera respiret frigidum. caputqȝ cũ ceroto cataplasma refrigeranti quoniã proderit illi.

Capitulus. iiꝰ. de male digestionis medela que ex mala fit complexione ℞ primũ de calida.

s **J mala** digestio cũ ructatu est fumosa: hoc quẽadmodũ diximus ex calore fit. Da ergo patienti rosarũ trociscos cũ spodio factos cũ granatorus syropo ℞ pomorum oibusqȝ bis laudabilius squingibin citoniatũ ℞ limue syropus cũ frigida mixtus aq̃. Et hec trociscorũ assignatio que stomaci dolori prosũt. Sume spodij. sandali albi. semis cucurbite dulcis. semis cucumeris ℞ citroli ℞ portulace. cuiusqȝ. ȝ. rose ficce. vij. cãphore obolũ. berberis. ȝ. vj. terre armenice. iiij. trita aũt cũ portulace oĩa aqua distẽpera ℞ dragmeos informa trociscos ℞ cũ beserẽ robo propinabis aut lacte expurato vaccino. Trociscorus assignatio qui medentur digestioni male si sit ex calido. Sume. r. rubee. berberis. cuiusqȝ. ȝ. vj. spodij. ij. sandali albi. tã armenici. cuiusqȝ. iij. semis portulace. semis cucumeris ℞ citroli medullarũ. cuiusqȝ. iiij. cãphore. ℥. ȝ. tere oĩa diligenter ℞ subtili

UVA. BHSC. IyR_125_1

trāsmitte pāno. distēperaqz cum aq̄ t trocisca quēqz trociscū .z. quos cū squingibin citoniati. ℥. bibes aut syropo pomorū muzorum. propina ēt machisum vaccinū cū sisimbrio t mēta paratū. sinapis dieb⁹. ℈. libr̄ā. t augeatur donec fiat libra vna bisqz bos trociscos cū lacte vaccino quo butyrū eductū ē.

Assignatio eorum. Hūme arabice amili. quetbire. spodij. mēte. ligritie succi. cuiusqz. z. ij. fautenegi fluuialis in aceto vini infusi. spice optime. cuiusqz. z. seminis intibe. aquesutbi. berberis seminis. cuiusqz. iij. xiloaloes optime. secci cuiusqz. ℈. z. tere oia diligēter t distēpera cū aqua t dragmeos informa trociscos vsqz exagi. t cū vaccino quo vnctuositas abstracta est lacte bibantur. Et hec pulueris assignatio vtilis male digestioni ex calido. Sume rose. r. optime purgate. berberis seminis. cuiusqz. z. v. carui. cimini in aceto infusorum. cuiusqz. iij. semis porrulace. t semis cucumeris ac citroli medullarum cuiusqz. iiij. spodij. secci. cuiusqz. ij. xiloaloes pure. z. tere omnia diligenter t pulucrem fac dās mane. z. ij. cū lacte vaccio quo butyrū eductū est: vespere totidem cū granatorū syropo aut pomorū simpliciū. dabisqz illi in dici fine bunc syropum. Assignatio eius. aque pomorum muzorum. aque granatorum. aque citoniorū cuiusqz libras. v. aque rosarum. libras tres in vas stagnatū proijce mūdū: t supinijce mente. xiloaloes mūde. sandali albi. secci. tritorū diligenter cuiusqz. z. v. in panno alligatos lineo sz minime strictos. tunc ad temperatū coque ignē donec ad medietatē redeat: t ꝓijce intus zaccare tabarzedi tātūdē t ad leneſprunas decoq̄ spumā auferēs donec i iulab transeat. liquorē bunc mixta qō opus fuerit propinab.

Electuarij assignatio qō male medetur ex calido digestioni. t nām soluit. Sume spodij. rosarū. cuiusqz. z. iij. xiloaloes crude. secci. cuiusqz. z. ℈. scamonee. obolū t. ℈. zafrani. calcum. tere omnia diligenter t cū melle distempera tabarzedi.

Electuariū al' ad idē vtile. Sume spodij. sandali albi. xiloaloes. pure. cuiusqz. z. v. masticis. secci. beili. cuiusqz. z. ij. cimini carmanici in aceto infusi. t siccati in vmbra. merue iocunde. cuiusqz. iij. berberis. iiij. camphore. ij. tere oia diligenter t subtili cribra pāno. ac cū citōiorum robo t tabarçedi mellis distemperans vtere qum opus fuerit. z. iij. sumens. Electuarium al' vtile adustis. Pomorum syrorum t citoniorum. espabanicorum. cuiusqz libras. iij. in aceto optime coque. donec a m acetum deficiat. tunc in lapideo tere mortario diligenter t superinijce zaccare tabarçedi. duplum. leniqz igne. decoqz donec tam ligetur: tunc addes secci. beili. xiloaloes. pure sandali albi. spodij. cuiusqz. z. cāphore. exagia. ij. misce t depositum vas. conde. dabisqz ex eo. z. iij. huius egrotātis. cib⁹ sint pulli. taugi cū aceto. in sartagie parati. Baroqz. t carni. t coriandro t cū granatorū aqua adiecta menta. t sisimbrio. sautenego. cinamo: sz t poma cōdita cum queffara mēta. t modico apio. Cibos caueat calefaciētes. citonia fugat t poma cocbanica. ac espabanica. granata muza t similia. vinum caueat t balneum. emplastraqz adbibeat que diximus in male cōplexionis que stomaci ori accidit medela.

De mala digestione

ex frigido. Cū autē mala accidit ex mala cōplexione frigida digestio patienti diaciminū dare expedit t pentaticon electuariū t xiloaloes. Et si bec nō proficiunt. da diatrion pipereon ac radicū aquā cum ambrosia t cum socrita. aut electuario pentaticon. da etiā rosarū trociscos cū calengebin melleo. t si mala cōplexio frigida valida est musci da medicamē dulce: t tyriacā magnā. iuxta ꝙ op⁹ fuerit. t metridatū ac theodoricū similiaqz. Electuarij assignatio vtilis stomaci frigiditati. Sume cimini carmanici. in vini aceto die ac nocte infusi t siccati in vmbra. z. x. anisi. semis apij. mēte sicce. sansuci. marmacburi. fautenegi mōtani. cuiusqz. vj. spice. masticis. gariofili. cacale. besbase. nucis muscate. cuiusqz. iiij. melanopiperis. longi. zinziberis. cuiusqz. v. xiloaloes pure. secci. cuiusqz. iij. tere oia diligēter t cum dispumato distempera. Electuarij alius frigiditati t debilitati stomaci. vtilis assignatio. t ē xiloaloes electuarium. Sūe spice masticis. gariofili. nucis muscate. besbase. cuiusqz. z. ij. anisi semis apij. cuiusqz. z. t. ℈. xiloaloes. idice. iiij. mirobolani kebuli in vino infusi. t frixi. iij. bec oia terens cū dispūato distē pera melle. dabisqz ex eo. z ij. vsqz. iij. Electuarij pomorum assignatio vtil' ꝓtra stomaci debilitatē t frigiditatē. Sūe pomorū syrorū. aut espabanicorū intus t extra purgatorum. libras duas. t vino infunde ribano nocte t die sic leui decoqz igne donec decoctum sit totum: tūc optime terre t superinijce tantundem mellis t bulli donec ligari incipiat. tunc xiloaloes crude. gariofili. nucis muscatet. zafrani. cuiusqz. z. ij. adijce musci oblīn. terēs bec diligēter t cuz pomorū aqua ac melle pastabis t in vase condes dabisqz ex eo exagi. Pulueis ad eadem t acido vtilis ructatui. Sume spice optime cauale. sabadi. masticis. cuiusqz. z. ij. xiloaloes indice. secci. cuiusqz. iij. anisi. semis apij. mirre. merue. molochie rosarū. cuiusqz iiij. tere oia diligenter. t. z. ij. vsqz exag. cum xiloaloes syropo porrige. t cōdito muscato aut vini ribani. z. x. cū aqua mixti. Puluis alius. Spice masticis foliꝝ badernebine. cuiusqz. z sabadi. cimini. mēte sicce. anisi. cuiusqz. z. ij. mirobolani. kebuli. bellirici. emblici. cuiusqz. iij. xiloaloes indice. z. t. ℈. tere oia diligenter. t. z. ij. cū vino ribano aut condito muscato propina. Xiloaloes syropus. rosarū aque sudantis libras. ij. in olla pone lapidea t xiloaloes idice recētis. secci. cuiusqz. z. v. tritis diligenter adde. spice masticis. nucis muscate. gariofili cuiusqz. ij. tere subtiliter t in pāno liga lineo leniter t laxe. t lenes coque ad prunas donec tens deficiat: pānūqz in resi duo fricabis optime t duces. tūc superaddes zaccare. tabarzedi libras. ij. t lenes ad prunas decoques despumās donec tertia defecerit pars ēt in iulab trāsierit liquorez. in boc obolū fricabis musci t ab igne depōes. colabisqz t i vase repōes t qum opus fuerit vteris. Syropi assignatio vtilis male que ex frigido ē digestioni. Sume citoniorum espabanicorū aque t pomorū syrorum cuiusqz libras. ij. aceti libram. coque bec ad ignē donec terens superſit. colaqz t superinijce zinziberis. masticis. piperis cuiusqz. z. iij. zafrani. z. musci. ℈. z. tere diligenter bec t in eo frica optime ac vsui reserua qum opus fuerit fruiturus. Medicaminis assignatio quod acido prodest ructatui. piperis albi in al' nigri. z. ij. rose. r. semis anetici. cimini. cuiusqz. ℈. z. tere oia diligenter. t. ℈. z. vsqz. ℈. exagi. propinabis cū vino ribano: prodest quoqz acido ructatui piperū electuariū. Et oio expedit regimē illius qui cibos nō digerit frigide cōplexionis male cā calefaciēs ē t desiccās: sitqz eius cibus digestioni obediens. vt munde farine panis. aues siluestres t montane vt franquillini. taugi. perdices. pulli cum aceto parati. garo t fulfulo. vino ribano t zaccara. tabarzedi. vue passe t zacarcum detur illi quandoqz electuarium. xiloaloem masticet humidā. t masticem. cibos digest. ōi difficiles caueat: quiqz cōplexionis sūt frigide exercitio vtatur ante cibū. t calide aque lauacro. stomachum cataplasmet cū aqua in qua sansucuz. nemamū. fautenegū mōtanū. berenia setū coxerit. t ea adbibeat emplastra. que frigide cōplexionis stomacho assignauimus.

Capitulū. 12. de male digestionis medela. que ex mala fit cōplexione cū materia aūt in stomacho generata ad ipsum ne defluenti.

q **Um mala** digestio ex malo accidit hūore qui in stomaci generatur ꝓfunditate. aut ad ipsum aliunde profluit. euacuatiōe vtēdum est cū medicamine illum deponēti. humorē. materiā nāqz in stomaci est profundo ad inferiora declinās. ideoqz eo illā inanire expedit loco ad quē magis ꝺclinat. nisi forte t tempus t estas fuerit t aer calidus. tunc etenim per vomitū euacuādus est. quoniā boc tempore humor in stomaci natat capite. Cū igitur sic erit intuendum. t si humor cholericus ē decoctione vtere in qua cadunt mirobolanū citrinū. bellericū sene. fumitere. viola. rosa. sucaba. bandaredū. pruna. turbit. tamarindi. t similia. t cū aloe illā robora. Cū si patiēti huius facilis nō erit decoctionis porrectio. rosarū vtaris syropo duplicato cum squingibin t niue. aut sume mirobolani citrini. z. iij. hyerepic. z. diagridij. ℈. oblīn. distēpera cum iulab. aut violarū syropo aut pill' has porrige. Assignatio earum. mirobolāi citrini. agarici. cuiusqz. z. aloes epatice. ℈. z. anisi. obolū. t. ℈. scamonee octauā. z. tere diligenter t distēpera. pillulaqz. potio est enim plena: dabis quoqz t aloes infusionē que stomachū ab humore purgat cholerico. Assignatio rose. ru. optime purgate. z. vij. sene meccici. v. absintbij greci. v. fumiterre. x. seminū intibe. t aquesuti. cuiusqz. iiij. liquiritie radicis abrase t tūse. v. pruna nebatica numero. xx. zebibi taifi optime purgati. z. xx. super bec. iiij. aque libras funde t optime bulli t in vase vitreo cōde atqz ad solē ponens. die ac nocte in loco mundo. Et sume de ea singulis diebus. ℥. iiij. cum aloes epatice exag. t. z. olei amigdalini dulcis. Stomacho ab hūore purgato cholerico. trociscos da rosarum que cū cass. f. fuerit cum sqingibin citoniato simplici. aut granatorum siropo aut beserē t similibus. t oio patientē post euacuationē eo dispones regimine quod in male cōplexionis stomaci calide diſposuimus tā cibis ꝙ medicaminibus. Cū autē in stomacho humor est phlegmaticus t in eius defluēs concauitatem medicaminibus vtere que phlegma deponūt vt hyere pill' t caucanicis t estamaiconis hyeram dabis illi que cum melle

UVA. BHSC. IyR_125_1

parata est. Et si humoris multe est crossitiei ꝛ viscositatis radicē, vterq; aqua cū charue oleo, aut cū hyerapicē quo humor subtilietur, debinc medicamina subiunge soluentia, que iam diximus, ꝛ sic hyeras magnas vt logodion, ꝛ H. cū aqua in qua anisum decoxeris, apij semen, masticē, spicam ꝛ alia que in hac prosunt parte, post hec trociscorū dabis rosatorum ʒ. masticis, xiloaloes crude, tritorum diligenter, cuiusq; ʒ. obolos .ij. cū squingibin distemperans ʒaccara, ꝛ melleo, ꝛ post aq̄ bibe in qua anisum, apij, semen, nanachuaq; decoxeris, dab quoq; mirobolana cōdita cum melle, sit huic cib⁹ ciceris aq̄ cum oleo loro, cimino, cinamo, galengar, franquilini ꝛ taugi in sartagine parati. Et hec aqua radicū que stomaci prodest frigiditati ꝛ crosso humori ac viscoso assignatio. Sume radic. apij ꝛ fen. cuiusq; ʒ. vij. seminis apij ꝛ fen. anisi, nanachue, cimini carmanici, cuiusq; .iij. masticis, spic, cacale, cortic̄ seliche, asari, carpobalsami, cui⁹q; ʒ. ij, zebibi taifi. xx. coq̄ oia in .iiij. aque libris, donec ad libram redeat, colaq; ꝛ ex ea ℥. .iiij. cum hyerepicre, ʒ. sume, ʒ. olei charue superistillās. Et si humor pblegmaticus crossus tunicis stomaci oio adheret egrotanti hyeram cū melle fermētatā dabis aloesq; pill' ꝛ aureas aromaticasq; ꝛ aloes infusionē, cuius hec est assignatō. Sume cortic̄ radicis apij ꝛ feniculi, cuiusq; ʒ. x. absinthij grec. roseꝛ. cuiusq; ℈. masticis spicc, cuiusq; ʒ. ij. asari, carpobalsami, cuiusq; ʒ. iij, seliche, xilobalsami, cuiusq; ʒ. iiij. vue passe opti me interius purgate, xxx. coque oia in .iiij. aque libris donec ad .iiij. redeāt. ℥. quas cū aloes epatice exag. sumes. hāq; trib⁹ facies dieb⁹, vsq; ℈. tūc. ij. gescere pmitte dieb⁹, aut trib⁹, post hos chalēgebini mellei dab. ʒ. vij. cū trociscor̄ rosarū ʒ. Et si hec ad desiderata duxerint, stomachusq; purgatus fuerit ꝛ patienti melius bene, sin patienti cauquebi trociscorus ʒ. exagiū dabis cum syropo mell. aut cōdito muscato. H. nāq; hos trociscos refert esse mirabilis vtilitatis ad doloris stomaci mitigationē que ex humiditate est ꝛ accidū ructatum, virtiginis quoq; que fit ex stomacho. Pillularū assignatio, que stomachum ab eiusmodi purgāt ꝛ caput. Sume hyerepicre, ʒ. ℈. turbit albi abrasi, ʒ. agarici obolos .iiij. indi, kebuli, cuiusq; ʒ. ij. coloquintide adipis, i. ʒ. sal' naste, ℈. ʒ. tere diligenter oia ꝛ distempera cū apij aqua, pillāq; ꝛ in vmbra sicca de quibus ʒ. dabis .ij. ꝛ ℈. vsq; iij. Pill' hyere al' ad eadem vtilis. Sume hyerepicre, turbit, mirobolanor̄ citrini, ꝛ kebuli, cuiusq; ʒ. coloquintide adipis obolos .iiij. macbali, ℈. ʒ. tere oia diligenter ꝛ cū aqua in qua macalū dissolueris distēpera pillulaq;. Pillularū aliarū assignatio ad eadem vtiliū stomachumq; purgāt. Sume turbit, ʒ. ꝛ. ℈. agarici, ʒ. mirobolani, citrini ꝛ kebuli, cuiusq; ℈. ʒ. aloes, j. ʒ. salis idici obolos .ij. scamonee, obolum, ꝛ. ℈. anisi .ij. tere oia diligenter ꝛ distēperans pill' dabisq; ex eis, ʒ. ij. ꝛ ℈. vsq; iij. Pillule al' stōachū purgātes: aloes, mirobolani citrini, cuiusq; ʒ. ij. semis apij, anisi, masticis, zafrani, cuiusq; ʒ. viij, oppopanacis, bermeli cuiusq; iiij. coloquitide adipis ℈. ʒ. tere oia diligenter, ꝛ subtili cribra pāno. ac cū aqua distemperās pill' dabisq; ex eis, ʒ. ij. vsq; iij. ꝛ. ℈. Electuaria quoq; laxatiua vtilia sunt humorib⁹ pblegmaticis qui in stomacho sunt vt citoniatum: ꝛ pomorū electuaria que soluunt. Electuarij assignatio quod pblegma deponit ꝛ humiditatē stomachūq; cōfortat. Sume cinamomi, cacale, nucis muscate, cuiusq; exag. ij. gariofoli, masticis, xilo aloes, indice, cubebe, zafrani cuiusq; exag. ambre musci cuiusq; ℈. exag. turbit albi ꝛ rasi, exag. xx. scamonee, iiij. i al' ij. zaccare, tabarzedi, x. tere oia diligenter ꝛ ambrā cū modico olei balsamini liquefac. ꝛ medicamina simul misce, ꝛ oia simul cū melle dispumato distempera, dabisq; ex eo ʒ. iiij. vsq; v. proderit ꝛ maxime si in stomacho planities aliqua facta sit ꝛ viscositas ex pblegmate, ꝛ fergiuse stringens si sumantur ex eo exag. ij. cū vino ribano ꝛ oleū superinstilletur amigdalarum dulciū prodest. Sicquoq; ꝛ feniculi decoctio manifestissime bis eisdem medetur, sit bis cibus espidabagū.

De male digestionis medela que ex cholera fit nigra. Cū aūt humor is qui i stomacho inclusus est cholera est nigra patientē cū epithimi solue decoctione, ꝛ infusionem illi da aloes, que cholerā purgat. n. ꝛ musci medicamē illi porrige dulce electuariūq; exbylarans, syropū illi propina absinthiacū, misusani, mirobolanūq;, kebulum ꝛ indū conditū cū melle, dabis quoq; badernebinā, mentam, fautenegū montanuz ꝛ fluuiale, sit eius cibus tēperatus ꝛ laudabil' chimi, cito digestibil', que cholerā. n. generant, pbibe, vt lenticulā, caules, vaccinā carnē, siluestremq; bedenian da ꝛ similia. Pill' que stomachū a cholera purgāt nigra. Sume mirobalanorū, kebuli ꝛ indi, gariofoli, cuiusq; ʒ. polipodij, sal' naste, sticados, cuiusq; iiij. obolos, hyereficare, agarici, epithimi, cuiusq; ʒ. ℈. turbit albi, rasi, iij. tere oia diligenter ꝛ cum baderebine aqua distēpera, pillulaq; ʒ. ℈. dabis. iij. vsq; iiij. cū aqua calida. Pill' al' que cholerā nigrā educūt. Sume mirobolani, kebuli, hyerepicre agarici, cuiusq; ʒ. ij. polipodij, epithimi, turbit albi, cuiusq; iiij. salis naste, ʒ. diagridij obolos. iiij. gariofili, foliorū ozimi, citrini, siccoꝝ, cuiusq; ℈. ʒ. tere oia diligenter. ꝛ cū fautenegi fluuial' aqua distēpera, dabisq; ex eis, ʒ. iij. vsq; iiij. Pill' al' cholcram deponētes. n. ꝛ stomachū purgātes. Sume hyerepicre, ʒ. agarici, epithimi, cui⁹q; ʒ. ℈. coloquintide adipis, gariofili, scamonee fautenegi fluuial' cuiusq; quadrātem, ʒ. anisi, sal' naste, cuiusq; obolum mirobolani, sticados, cuiusq; obolos. iiij. turbit, ʒ. ij. tere oia diligenter. ꝛ cum badernebine aqua distempera. pillulaq; datur de eis, ʒ. iij. Infusionis aloes assignatio stomachum a cholera purgantis nigra. Sume absinthij greci, ℈. vj. rose rubee optime purgate, ℥. anisi, fadegi indi fautenegi fluuialis, foliorū badernebie, borraginis, cuiusq; iiij. mirobalanorū, kebuli ꝛ nigri, cuiusq; ʒ. v. sticados, camedrei, camepithei, polipodij tūsi, cuiusq; ʒ. iij. gariofili, ʒ. ℈. elleb̄ri nigri tūsi, ʒ. zebibi chorosanici, optime itus ꝛ extra purgati. xx. ʒ. coque oia i. ℥. aque libris, donec duo supsint triētes: ꝛ ad solem pone, sumaq; ʒ ex ea singulis diebus. ℥. cum aloes epatic̄ exagiū, ꝛ amigdalini olei dulcis, ʒ. superistilla. Et si hac i parte casei veteris aqua cum eo qui cholerā deponit ni, puluerem proderit. Puluis assignatio ad eadem. Sume polipodij, epithimi, cuiusq; ʒ. iij. mirabolanorū kebuli ꝛ indi, cuiusq; ℈. salis naste, petre laculi, cuiusq; ʒ. ij. tere oia diligēter ꝛ propia de eo die primo, ʒ. ij. cū ℈. libra aque casei. Die secūdo, ʒ. iij. cū ℥. viij. Die tertio, ʒ. iij. ꝛ. ℈. cum. ℥. x. Die vero quarto. iiij. ʒ. cū libra. Hoc. ℥. facies diebus ꝛ vsq; plenā hebdomadā, quoniam hoc choleram nigrā educit. ꝛ stomachū purgat. Cuz autē mala fit digestio apostematis cā. h̄ curare expediet his que dicta sunt in apostematū stomaci cura. Et si ex continuationū est separatione ꝛ sanguinis sputo medeberis illis. que in sanguinis sputi medela exposuimus.

Capitulum .13um. de male digestionis medela que ex ciborum accidit multitudine ꝛ fastidij.

Jmultorum porrectionis ciborū causa mala accidat digestio expedit patiēti eiusmodi repellere cibos cum calide aque ꝛ squingibin porrectiōe, electuarijsq; vtatur, ciborumq; meliores ab eo sumat diei mane subtilesq;: nec ciborū assuescat copiā. Et si male hoc fit cā cibi qualitatis q̄lis ē lac ꝛ pisces. aut crossitiei substātie, qualis est caro vaccina, bisq; similia. vōitu facile si illi fuerit vtaꝛ. Sin electuarijs validis ꝛ fortib⁹. Sic q̄z ꝛ i cibi ordie: si hō crossuz añ pōat sbtili. ꝛ incarcrātē nāz cibū molliēti, scōsq; corruptus fuerit cib⁹: vōitu vti expedit. ꝛ stōaci a scōo cibo purgatiōe q corrupt⁹ ē maxie p⁹ vōitū citonia illi pōrigāt ꝛ pira, pōaq; q̄ stōac⁹ pforteꝛ. ꝛ q i eo sūt emittāt cibi crossi. Et si quē añ posuit cib⁹ vētrē ei cācerans aliquo erit vtēdū soluenti electuario ꝛ aqua calida cum amigdalorū dulci oleo donec oio deficiat.

De fastidiositatis putride medela. Fastidiositatis hui⁹ digestionis ē cessatio. oportet patientē aque calide accelerare ꝛ mell' porrectionē. studeatq; ad vomitū ꝛ stomaci purgationē. electuario vtatur cimini ꝛ fame. ꝛ si tēpus estas fuerit frigida in fundantur quo qui interioribus ē corporis calor adinuicem cōtinuetur ꝛ ad digestionē roboretur eorum qui in stomaco sunt. Et si facilis illi nō fuerit vomit⁹ electuaria accipiat solutiua vt electuariū sabarbarani ꝛ citoniatū laxās. accipiatq; turbit exagi. hyerepicre, ʒ. distēperata cum melle. ꝛ post hec aquā bibat calidā. cibū minuet ꝛ subtiliet. vinū bibat moderata quātitate ribanū. somno vtatur lōgo ꝛ exercitio tēperato. mane ante prādiū balneū ingrediatur: stomachuz fricet. aquāq; super eū roret calidā. quo naturalis cōfortetur calor emplastrizetq; ipsum cū pāno calefaeto. aut lana calida. vē trem oleo liniat.

Capitulū .14. de perturbationis ventris medela.

Um perturbatio acciderit: oz in vomitus ꝛ solutionis nō occupari amputationē q̄ dum virtus fert valida ꝛ euacuatio modi terminos non trāsgreditur quinimo naturā ad eiusmodi adiuuare expedit patienti dādo aquā calidā ꝛ amigdalarū oleū dulciū sepius quatenus a superfluitatibus stomachus purgetur. Quod si imoderatā fieri videris, granatorū illi appone syropū factū cū menta ꝛ granatorū aquā muzorū aut cytoniorū ꝛ pirorū syropūq; pomorū iocundū vel conditū, ꝛ mirti syropū pistatiorūq; da cortices cū pomorū syropo moraq; sicca imatu-

UVA. BHSC. IyR_125_1

ra cū aqua trita frigida. aut da illi medicamen quod emeda ni vocatur decoctio. Assignatio eius. Sūe mēte. ʒ. lb. fau tenegi. marmacburi. emedani. semis apij. cuiusqʒ. ʒ. iij. coque ōia in. ij. aque lb. donec ad medietatē redeant. colaqʒ ⁊ refrigera. Sorbeat ex ea alternis patiens oris paulatim ventremqʒ cū trita emplastrizet mirto ⁊ citonijs aceto rosarum oleo ⁊ spodio. iocūdi illi offerantur odores vt sandalū aqua rosata. cāphora. citoniorū aq̄. ⁊ similia. frigideqʒ ūmergatur aque ⁊ somnū illi ipera. Et si ꝓturbatio tam immoderata sit vt extrema etiam refrigerentur ⁊ defectus accidat aquaʒ oportet frigidam ⁊ rosatam superficiem rorare. cruris strin gantur lacerti cum fascijs: siqʒ ⁊ brachiorum lacerti manus ⁊ pedes frica fortiter ⁊ iesemini oleo inunge. aut oleo mabasuqui. ī quod sal. buracū. gēdebedastū cōminucris. aut piper ⁊ piretrū. stomaci os optime frica quo calefiat. Ut a defectu redierit. citonia illi ⁊ poma offer muza. pane illū re fice vino infuso mixto ⁊ pomorū aqua cū biscoto. Babisqʒ il li biscoctū cū pullorū aqua ⁊ franquillinorū in zirabago con ditorū cū vuis passis ⁊ granatoꝝ granis. aut sūmaquia aut zeresquia in quibus frustra proieceris citoniorū aut pomoꝝ. modicū illi vini propina ribani cū frigida mixtū aqua. Et si eger ardorē sentit in stomacho ⁊ incendiū lateribusqʒ. morsu rasqʒ ⁊ sitim grauē. oportet super eius stomachū ⁊ latera pānū apponere sandalo infusū ⁊ aqua rosarū cāphorāqʒ ⁊ ce roto refrigeranti: beserē illi propina syropuʒ granatorūqʒ ⁊ pomorū simplicē multa tamē mixtū aqua. aquam quoqʒ da pomorum ⁊ citoniorum similiaqʒ terrā cipricā armenicā. or dei illi alfitū pozige ⁊ florū vitis. acatiā. sandalū. cāphoram aquam rosarū ⁊ zafrani modicum. Et si quod per vomitū emittitur ⁊ solutionem flegmaticum est. oportet illi condi tum dare muscatum ⁊ pomorū syropum aromaticum ⁊ dia citonitem stringēs: aut pomorū electuariū simile. dabisqʒ illi emedani decoctionē. aut libani trociscos. Assignatio eoꝝ. thuris mal'sci. terre corrosanice. cuiusqʒ. ʒ. ʒ. corticū pistatioꝝ exteriorū. iij. xiloaloes indice. cubebe. cacale cuiusqʒ. ʒ. cāpho re. secci. gariofili cuiusqʒ. ʒ. ʒ. tere omnia diligenter ⁊ trociscos fac dragmeos. quos cū condito bibes stringenti aut pomoꝝ syropo aromatico. Pulueris assignatio. que fluxui ⁊ vomi tui medetur cholericis ⁊ phlegmaticis. sume granatorum. ʒ. x. berberis. rose ru. cuiusqʒ. iiij. merue aromatice. sabadi. cu iusqʒ. iij. masticis. spice nardi. anisi. spodij. mēte sicce. exterio rū corticū. pistatiorū. cuiusqʒ. ij. secci. xiloaloes idice. cuiusqʒ ʒ. ʒ. tere oia diligenter ⁊ pulueres fac. ʒ. ij. daturus post quas syropū bibat pomorū cōditū. Et si solutio nō amputatur ⁊ vomitus. alligatione vt diximus vtere in brachijs ⁊ crurī bus. plātasqʒ ⁊ palmas fortius frica cruraqʒ cū terra arme nica cataplasma aceto infusa ⁊ mirti aqua. ⁊ in frigida mer gatur aqua. Et si nec sic amputatur super stomachū sinā ap plica magnā sine incisione. Ut autē solutio ⁊ vomitus fuerit amputata: ad prandiū cōsuetū patiens semel non redeat: sed caueas illi ⁊ subtilia cibum. auiumqʒ illi da carnes digeri fa ciles cū granatorū aqua conditas ⁊ beserē ac berberis succo granaqʒ sugat granatorum ⁊ similia obseruet a quibus ad crossiora transferatur paulatim donec ad consueta redierit.

Capitulum. xv. de diarrie medela.

s Ꝺiarria crisis accidat ex cā qum bumorē pellit nocentem ad stomacuʒ ⁊ intestina ⁊ ab his per solutionē emittit: non expedit vt amputetur operā dare ⁊ strigatur nisi forte moduʒ ex cesserit ⁊ patientis virtutē: fiatqʒ ab ea defectus. tūc enī oportet egrotanti ordei dare succū in quo frustra coxeris citoniorū: robūqʒ pomorū aut syrupum. Da etiaʒ tabasiri trociscos stringentes cū syroporū aliquo: aut grana vue passe cuʒ spodio ⁊ terra cipzica. mezauro illū pasce sūmaqui aut beserem. vel zeresqui cū portulaca ⁊ lenticula a quibus aquam abiece ris ⁊ aceto condieris ac granatorū aqua ⁊ queffara sicca. ci minoqʒ ⁊ similibus. nec solutionē repentina ⁊ plena auferes amputatione. Cum autez diarria materiarū fit causa in ventrē defluentiū. intuendum vtrum hoc solutione fiat chole rica aut phlegmatica. Et si cholerica ē patiēti spodianos da trociscos stringētes cum citoniorū robo aut mora accida sic cata cū borū aliquo roborum ⁊ syropo reprimenti. Babis āt illi pulueē bunc mane ⁊ vespere. sub triū pondere dragmaꝝ cum aliquo stringēti syropo. Assignatio pulueris que diarri am amputat. Sume granatorū granoruʒ. ʒ. xxx. granorum mirti. ⁊ granorum berberis. cuiusqʒ. x. sumaqui succi. gabire succi. benaqui. succi pomoꝝ. cuiusqʒ. vij. queffare aceto infu se vini ⁊ frixe. carice nebatice ⁊ sire. cuiusqʒ. v. mororū siccorū semis hēmaqi. cuiusqʒ. vj. rose ru. v. spodij. iij. tere oia diligē ter ⁊ mane ⁊ vespere bibe. ʒ. iij. siqʒ ⁊ vici medio cum sirupo aliquo naturā icarecranti. Pulueris alius ad eadē. Semi nis bermace. granorum berberis frixorū. granorum vuaruʒ passarū. cuiusqʒ. ʒ. vij. sumaqui. coriādri sicci. ⁊ frixi. cuiusqʒ iij. succi pomorū. carice nebatice. castanee. spodij. rose ru. cu iusqʒ. v. granatorū granorū frixorū. ʒ. xx. granorum mirti. x. tere oia diligēter ⁊ subtilissime. ⁊ pulueē facto ter in die sin gulis vicibus. ʒ. iij. offer. ⁊ post bunc mirti robū bibat aut ci toniorū. aut eorum syropū. aut aliud quoduis pōticum: vtile enim est hoc ad materias amputādas cholericas que in vē trem defluunt. Pulvis alius ad idē naturā optime strigēs Sume galle. psidie. cuiusqʒ. ʒ. iiij. granorū mirti. sumaqui. cu iusqʒ. vj. hec teres oia diligēter. ⁊. ʒ. exagiū vsqʒ. ʒ. dabis cum aqua frigida. Oz aūt stomachū emplizare emplastro i quo est rosa. Sandalū albū. terra armenica. puluis talabe. ⁊ flo res vitis ⁊ puluis cāne. ramecū. acatia aqua infusa mirti ⁊ citoniorum ⁊ foliorū. rosarū aqua expressa bisqʒ similibus. ⁊ hoc ante prādiū vtaris. Emplastrū ad eadē vtile. Acacie. sumaqui. hypoquistidos succi. sandali albi ⁊ rubei. rame ci. galle viridis. terre armenice. calami aromatici. biscocti sic ci. risi feresiaci. eq̄les partes tere ⁊ cribra ⁊ cū citonioꝝ aqua ⁊ foliorum vitis distempera ac mirti ⁊ bausegi. stomachūqʒ emplastriza. quonīā ad materias prodest stringendas. Pati entē bunc lenticula pasce excoriata decoctaqʒ. cuiꝰ aquā effu deris primā. ⁊ cū aceto ac granatorū aqua acidorum coriā droqʒ ficco cōdieris. Dezaurū quoqʒ illi appone de hēma zi folijs factū cū sumaqui aq̄ ⁊ granatorum. aut portulacaʒ vel bletam cuʒ barū aliq̄ aquarū ⁊ coriādro sicco. rosarūqʒ oleo. Pulverem illi propina granorū granatorū. ⁊ benaqui. alfitū ⁊ gabire. pomorūqʒ ⁊ pirorū. vitella ouorū elixata illi da in aceto ſʒ nō acerrimo. decoctas. aut cū aqua mixto. Et si nulla illi febris est franquilinos. taugos. cirresqʒ illi appo ne cū vua passa. ⁊ granatorū granis paratos. aut sumaqui aqua. aut subassatos interioribus. queffara sicca ⁊ viridi re pletis. granatorūqʒ tritis granis ⁊ aceto nō acri. aut beserē mia aut zeresquia: aut cum edorū pedibus. pascatur cū aliq dictorum paratis. fructꝰ ante prādium illi offeras. Citonia pira. poma muza pōticaqʒ. mespila. gabirā. castaneā. que cū sandalo condies ⁊ aqua rosarū. cāphoraqʒ. berbas odorife ras frigidas ⁊ ponticas illi proximas fac. vt rosam. castane am. mirtū. similiaqʒ. Et si nulla adhuc ēab his spes. aliqsqʒ inerit sine febre calor. da illi lac quo butyrum eduxeris vacci num frixū in qō lapides miseris calefactos. aut ferri frusta calefacta cū biscocto trito ad mediā libre mēsuraʒ ⁊ singulis auge diebus donec ad libram peruenias. Babis aūt hoc plib⁹ vicibus. nō semel simul: eritqʒ cibus quē prediximus. Et si phlegmatica ē solutio patienti pulueē da machalite in quo sunt semina porrorū ⁊ lini. mirobolani. indi. mastix. ⁊ cardā mi semē. quēadmodum in cōpositorū partibus medicaminū exponemus. Dabis ēt bunc pulueē. Assignatio eius. Mirti granorū. ʒ. x. granatorū granorū. ʒ. xx. cimini. carmanici. ī vi ni aceto infusi. xv. anisi. seminis apij. cuiusqʒ. vij. masticis. ca cale. cuiusqʒ. ij. granatorū vue passe. x. carice nebatice ⁊ sire. secci. rameci. xiloaloes indice. cuiusqʒ. iij. tere oia diligēter ⁊ singulis da vicibus. ʒ. ij. mane ⁊ vespere cū aquis stringenti bus. aut mirti syropo aut pomo aromatico. Et si dederis bu iusmodi. ʒ. acatie boi. masticis. ʒ. ʒ. tritas cū syropo stringen ti. manifestissime proderit. Assignatio al'. Manachue. thu ris. balaustie. cuiusqʒ parte. granorū vue passe partes duas. tere ⁊ cribra. ac cū strigenti propina condito. Assignatio al'que phlegmatice prodest solutioni. Sume granatorum. ⁊ mirti granorū. cuiusqʒ. ʒ. x. cimini carmanici in vini aceto in fusi ⁊ siccati frixiqʒ. vij. granorū vue passe. vij. masticis. spice semis apij. cuiusqʒ. iij. xiloaloes crudi. sabadi. cādari. cuiꝰqʒ ʒ. ⁊. ʒ. rose ru. optie purgate. iij. castorei. ʒ. ʒ. tere oia diligēter: exagium propinabis cuʒ. ʒ. aque mirti duabus. aut aromati co pomorum syropo. aut condito. aut medicamē illi hoc ꝑpi nabis. Assignatio eius. Citoniorū aqua ⁊ pirorum. cuiusqʒ lb. sup bas. ʒ. xx. granoꝝ mirti. pijce. ⁊ coque dōec ad medie tatē redeāt. ⁊ si ei cuiꝰ ē solo phlegmatica propinas qum de coquitur injice pānū in quo sint. xiloaloes indice. ʒ. iiij. Spi ce. masticis. secci. cuiusqʒ. ij. vt autem colaueris. obolū adde musci. ⁊ i vase cōde. quoqʒ opus fuerit medicaminibꝰ vtere ꝑdictis. Si aūt illi ꝓpinaturus es. cui cholerica imminet solo. nihil injicies medicaminū aut aromatū. Babis quoqʒ phlegmatico molestato fluxu electuariū ebuzi ⁊ citoniatum stringens iuxta quod opus fuerit. stomachūqʒ quī cibo fue rit euacuatus emplastrizabis cū emplastro quod ex sabado sunizo apij semine. nanacbua. zaccara. diligenter tritis. ⁊ cū

UVA. BHSC. IyR_125_1

nemami distẽperatis aqua cõponitur.z hoc illi applica em-
plastrũ. Assignatio ei⁹ secci.rameci.xiloaloes crude.lauda
ni.gariofili.seliche.sabadi.masticis.hypoquistidos succi.spi
ce.acacie.rose.ru.galle.balustie.cuiusqz partem.tere oia dili-
genter z cũ mirti distẽpera aqua.ac misusano. Sit huic cib⁹
taugi.pulli.frãquilini.cirres subassi z pigano.apio.coriãdro
sicco repleti.cinamoqz z granatorũ granis.cum aceto mixto
aut certe i çirabago parentur cũ granatorũ grãis.zvua pas
sa.cinamo.galẽgar.cimio.carmanico.caruiqz: aut etiã frigã
tur.aut in querdebago parentur. Electuarij stringẽtis as
signatio. Sume seminis apij.calami aromatici.nanachue se
liche.zafrani.besbase.sandali albi.asene.cuiusqz.z.v.cacale.
secci.cuiusqz.iiij.rosarũ.x.anisi.zinziberis.sini.dauci.cinamo
mi.cuiusqz.iij.cãphore piperis.xilobalsami.omicis aromati
ci.adechari.cimini.cuiusqz.ij.granorum mirti.vij.tere oia di
ligenter.z cũ melle distẽpera tabarçedi dispumato.dabisqz ỏ
eo exag. Et si solutionis aduentus paulatim fit: variusqz
aut circularis est.z in certis circuitibus.sciendũ tibi est hec i
venis adunari: aut in mẽbris aligbus.aut qm̃ natura semel
nõ sufficit ad supfluitatũ expulsiõe iõqz iuuãda ẽ nã.z patiẽ-
ti laxãs pozrigẽdũ medicam̃.q̃ eiusmodi oĩs euacuet supflui
tas que emittitur. Et si cholerica hec fuerit supfluitas patiẽti
granatorũ duũ cũ adipib⁹ suis da aq̃z.cũ zacc̃.iuxta qỏ op⁹
fuerit: aut syropum illi da rosarũ.iiij.ʒ. cum squingibin.ʒ.
ij.omnibus autem melius est mirobolanum citrinum cum
çaccara. quoniam humorem euacuat.corpus purgat z na
ture subsequẽter ingerit inclusionẽ. Et si humor is est phleg-
maticus.mirobolanum da kebulũ cum zaccara.iuxta quod
opus estimaueris.quoniã ea que in venis sunt cũ solutione
emittit.stomachum premẽdo intestina z venas. Expedit ãt
huius dominũ passionis tẽperato vti exercitio z cibi iminu-
tione z subtiliatione.prohibeasqz illi eos dari cibos qui hũo-
rem generant per solutionẽ egredientem: dãdiqz qui illi sint
cibi cõtrarij.z cõtrario illum dispone regimine. Quz aũt
diarria ex oppilatione est vtendũ in egrotum bis que oppila
tionẽ aperiũt cibis z medicamibus.vt apij semie z feniculi.ci
mino z anixo.nanachuaqz. Babisqz illi berberis trociscos.
cum squingibin citoniato aut cũ aqua in qua ciminũ coxeris
carmanicum.patientẽqz hũc a crossis ꝓhibe cibis qui ex fa
rina.amilo.atriaqz fiũt z silibus. Caueat quoqz cibos z me-
dicamina põtica quoniã hec oppilationẽ augent. Et si nulla
similis febris fuerit radicũ dabis aquã. Assignatio ei⁹. Sũe
radicũ apij.corticũ z feniculi.z adechari.cuiusqz.z.x.seminis
apij.z feniculi.anisi.cimini carmanici.dauci.cuiusqz.v.spice.
masticis.assari.beili.cacale.cuiusqz exagiuz.xilobalsami.seli
che.cuiusqz.z.iij.zebibi tarsi optime interioribꝰ purgati.xxx.
coque oia i.iij.aque libris.al'in.v.donec ad libra redeant: co
la.z singulis bibe diebus.ʒ.iiij.cũ.ʒ.exag. ambrosie. Qũ
aũt diarria ex superfluitatibus a cerebro ad stomachũ defluentibus accidit z intestina: oz ad eorũ inclusionẽ proposituꝫ
facere: ſz que cerebro defluunt prohibere studeas.z supfluita
tem desiccare. Intuere itaqz z si superfluitas hec cerebri calo
ris causa fluxum hz.emplastris vtere refrigerãtibus z ꝓfortã
tibus quẽadmodũ in cephalea q̃ ẽ ex caloze patiẽtibus fit: vt
emplastro quod ex sandal' rosa.acacia.papaueris corticib⁹.
mem̃tbe.asiafo.bezazo. mectico. cimolea. in aqua rosarum
distemperata componitur.z lactuce talabe.portulaceqz ags.
aquam gargarizet coriandri z rosatã granatorum muzorũ.
Oportet autem bis que diximus vti post corporis euacuati-
onem cum phlebotomo z sitia: z si sanguinis dominationis
signa videris.virtusqz valida ꝓsuluerit: z si que a cerebro de
fluit cholerica est mã.cerebrũ cũ aloes.z mirobalanorum ab
sinthijqz infusionẽ purgandũ erit.aut aloes pill' quibus inter
cidit mirobolanũ citrinũ.rosa z aloe. Sit illi cibus sumaga
zeresquia.tefaia.cũ taugis aut pullis aut frãquillinis. si nul-
la fuerit febris. Sin mezauro vescatur cũ horũ que diximus
aliquo. Et si pungens acutaqz fuerit materia oz egrotãti pa
pauerinũ dare syropũ.z papaueris labucũ z diacoda quod
fit cũ lebbe in al' zebbe.galla.balaustia.hypoquistidos succo.
sumaco.acatia quẽadmodũ i tussis que ex cerebri cãis fit ca
pitulo assignauimus.coriãdrũ.lenticulãqz gargarizet z lilio
rũ radicẽ.dissoluto primũ in eis zafrani modico.gargarizet
rosã.acetũ.arnoglosse.aquã z portulace.z emplastro qỏ assi
gnauimus caput emplastrizet.sandalũ odoret z aquaz rosa
tã.cãphorã.mirtũ.talabeqz aquã z aceti fiat obuius vapori
bus in quod lapides proieceris calefactos.iocũdos olfaciat
frigidosqz odores. Et si his fortioribus necessaria sunt pul-
uerẽ vratur stringentẽ: vt granatorũ granorũ puluerẽ.in quo
grana vue passe ponuntur z pomorũ alsitũ ac citoniorũ. z
glandis cortices similiaqz. hec etenim materiam incarcerant
z fluxũ eius arceret. Quod si materia phlegmatica ẽ cere
brum a phlegmate purgetur cũ medicaminibus quibus iter
cidunt.mirobolanũ kebulũ.aloe.mirra.bezazũ.castoreũ.za-
franũ. Sternutatione vtatur cũ cõdeso z castoreo. syropũqz
gargarizet melleũ in quo spicã miscueris.cubebe z seceũ sup
caput instilles aquam in qua bullieris camomillã.mellilotuz
bereniasetũ.sansucum z similia.pulueremqz illi da stringẽtẽ
phlegmaticam diarriam.crossosqz caueat frigidos cibos.

Capitulum.16.de lienterie medela.

Assio que liẽteria vocatur si humiditatis fiat
p ex cã viscose oz in regimine eius medica
minibus vti: z cibis stomachũ calefacientibus z hu
miditatẽ desiccantibus viscosam que in eo est.vt caricarum
electuario z sũmag z cheuzi.pulueribusqz reprimẽtibus z ali
is restringentibus vt purgamẽtorũ decoctione z similibus.
Et hec pulueris ad lienteriã vtilis assignatio. Sume ba-
lustie z mirti granorum sumaci.charati. tararatibi. cuius-
qz.z.v.galle frixe z in aceto extincte z florũ granatorũ acido
rum.cusmazazi.seminis biemazi. carice nebatice. vue passe
granorũ.gladiũ corticũ exteriorũ.cuiusqz.ij.cimini carmani
ci in aceto die z nocte infusi ac siccati in vmbra z frixi.iij ma
sticis spice.secci.xiloaloes indice cuiusqz.z.z.ʒ. tere oia dili-
genter z.z. de eo.ij.dabis vsqz.iij.mane pariterqz vespere cuz
mirti syropo.expertus suz hoc z inueni medicamẽ vtile z ad
hanc perfectũ passionem. Alius granorum granatorum
z mirti frixorum.cuiusqz.z.v.sumaci.carice syre.z nebatice.
maccali.meccici.granorũ vue passe.cuiusqz.v.coriãdri frixi.
cimini.carmanici in aceto infusi z in vmbra siccati ac frixi.
candari thuris corticũ.cuiusqz.iij.florũ granati acidi. galle
frixe.spice masticis.sabadi secci.xiloaloes indice.cinami. cu
iusqz.ij.tere oia subtiliter z sume de eo in die ter.iuxta quod
opus eẽ intelliges cũ condito stringenti. z mirti robo simul
mixtis. Puluis machalite iuxta q̃ illum ad hoc vtilẽ cõpo
sui.sume mirobolani kebuli.bellitrici z emblici in oleo frixoz
oliue.cuiusqz.z.v.cimini carmanici in aceto infusi.cardami.se
minis pozri.oium frixorũ cuiusqz.vij.semis apij.feniculi.ani
siqz in vini aceto infusi z frixi.cuiusqz.iiij.masticis.spice.caca
le.gariofili.xiloaloes indice.cuiusqz.ij.sabadi.iij.tere oia di
ligẽter z puluerẽ facto mane dabis z vespere iuxta quod op⁹
fuerit. Pill' assignatio lienterie vtiliũ.granati acidi florũ.
galle viridis.cuiusqz.z.iiij.corticũ candari.corticũ glandiuz
exteriorum.cuiusqz.z.z.ʒ.trita omnia diligenter in vini ace
to optime coque donec iã incipiat desiccari z nodetur. facqz
pill.piperinas.dans ex eis exagiũ. Pill' alie vtiles z expte.
Sume corticũ candari.galle.granatorũ cortices acidorũ.
carathi.tharathiti.corticũ glandiũ exterioꝝ.cusmazagi.cari
ce nebatice.cuiusqz.z.ij.secci.musci.xiloaloes indice.cacale.bes
base.cuiusqz.z.purgamẽti ferri in vino infusi ribano.diebus
tribus z siccati i vmbra. frixiqz quantum z medicaminum
reliquorũ.tere oia diligẽter.z cũ sũmaqui aqua distẽpera.pil
lulaqz in piperis modũ.ex quibus exag.dabis. Balaustie
trocisci lienterie vtiles. Sume gelnari.seminis rosarũ z semi
nis bẽmazi.cuiusqz.z.iij.sũmaqui.galle viridis hypogstidos
succi acatie.cuiusqz.z.z.ʒ.zafrani.z.z.ʒ.tritaqz oia diligẽter
cũ mirti aqua distẽpera viridis z dragmeos informa trocis-
cos.quos cũ condito stringenti propinabis. Et expedit stõa
chum emplastrizari ventrẽqz huius passionis domi hoc em-
plastro. Assignatio eius. Sume rose.ru.optime purgate.ba-
lustie.sumaci.sandali rubei z albi.cuiusqz.z.iiij.corathi tha
rathiti.glandiũ corticũ exteriorũ.cortic̃ cãdari.galle viridis
acatie.cuiusqz.ii.xiloaloes.secci.rameci.spice cuiusqz.z.saba-
di.calami aromatici.cuiusqz.iij.tere oia diligenter.z cerã in
oleo liquefac nardino z medicamina superinice z emplastri
za z si volueris medicamina hec cũ mirti aqua.aut misusani
aut vino ribano aut similibus distẽpera. Emplastrũ alitỏ
gariofili.absinthij greci.masticis. seliche. sabadi adechari.
asari.cuiusqz.z.iij.nucis muscate libani.mibe.xiloaloes indi
ce.amomi.costi.mirre.besbase.cubebe.calami aromatici.cui⁹
qz.z.laudãi.zafrani.marmachuzi.cinami.fremeresqui.cuius
qz.z.z.ʒ.acatie.hypoquistidos.secci.rameci.galle viridis.gel
nari.rose.r.cuiusqz.ij.tere oia diligenter z cũ mirti aqua aut
misusani.vel nadarube distẽpera z cuz modico nardino olo
stomachũqz emplastriza. Sit huius cibus domino passio
nis auiũ montanorũ caro vt cirres.taugi.frãquilini.colũbe
agrestes frixe cũ aceto aqua mixto in quo berberis sit.repleã
tur granatorũ granis.pigano.apio.cimino.coriandro sicco.
aut condiatur in zirabigo cũ vuis passis z granatorũ grãis
z mirtinis.cinamomo z galengar.trãquillitatẽ patiẽti impa

UVA. BHSC. IyR_125_1

ꝛ quietē. sōnūqz magis aūt post cibū ad hoc vt naturalē con uertāt ad interiora calorem ꝛ humiditatē deiccēt. Cum aūt lienteria pustularū aut vlcerū fit causa. que i stomaci sūt tunica iteriori. ꝓtendū in patientē cibis ꝛ medicaminibus pon ticis ꝛ refrigerantibus sine calefactione. vt spodij trociscis in carcerātib⁹ sine zafrāo ꝛ balaustiāis cū mirti robo. ꝛ seferge lino. syropoqz qui fit cū berberis granorū aq̄ ꝛ sumaci alfiti ordei aq̄z ꝓpina illi. in qua mirti grana coxeris ꝛ citoniorꝫ aut gūma arabica. ꝛ terra cipꝑea. portulacā quoqz dabis aut bermazū. ꝛ semē psilij. ac sabasaferemi ꝓpina. frixū modi ce ꝛ olei irrigatum rosarū. ʒ. ij. cū citoniorum robo. aut mirti.

Pulueris assignatio alius bac in ꝑte vtilis. Sume semiuz psilij. ꝛ merue ꝛ sabasaferemi. ac arnoglosse frixorū cuiusqz equales partes ꝛ aquā superistilla calidā. ꝛ percute donec no detur ꝛ oleū iplue rosarū desuper ꝓpiaqz. Tabasiri tro ciscorū assignatio. ad eadē vtiliū. Sume rose. ʒ. seminis ber mazi. cuiusqz ʒ. v. gūme arabice. amili. spodij. cuiusqz. ij. trita oia diligenter cū semis psilij spuma distēperata ꝛ exagianos trociscos. Trociscī alij. rose. ʒ. vj. seminis berma zi. berberis. semis arnoglosse. carui. busadi. cuiusqz ʒ. amili. terre sigillate. spodij cuiusqz. iij. tere oia diligēter ꝛ subtili trās mitte pāno ꝛ cū semis psilij lababo distēperabis. ꝛ sub exag. examine trociscā: quos cum citoniorū aq̄ ꝓpiabis. aut po morū syropo simpliciū. aut mirti vel eorꝫ robo. Balaustij tro ciscī ad eadē vtiles. Sume balaustie. ʒ. v. rosarū. iij. terre cipꝑ ce. gūme arabice. semis bēmazi. cuiusqz. ij. acatie hypoquisti dos succi. cuiusqz ʒ. ꝛ. ʒ. trita oia diligenter cū portulace aq̄ distēpera. ꝛ exag. trociscos iforma quos cū assignatis ꝓ pinabis. Trociscī stomaci vtiles vlceribus. Sume terre ci price. gūme arabice. cuiusqz ʒ. v. sāguis draconis. iij. tere oia diligēter. ꝛ duarū fac. ʒ. trociscos quos cū portulace aq̄ bibes Emplastrizabis aūt huius dñi passionis stomachū cū ēpla stro qō diarria molestatis cholica assignauim⁹. vt ēplastro qō fit ex sādal. rosa. balaustia. fra armenica. acatia. bezazo. hy poquistidos secco. rameco. papaueris corticibus cum mirti aqua distēperatis ꝛ vitis foliorū aqua ac sempuiue. Sit in bac cibus passione rizum cum oleo decoctum ꝛ ordei alfi tum cum rosarum oleo. biscoctum quoqz tritus cum amigda lino oleo frixumqz: sed ꝛ mezaurum cum foliorum bermaci aqua. lenticula excoriata. que decocta est ꝛ ab ea eius aq̄ abie eta prima cum amigdalino oleo dulci ꝛ coriādro viridi ꝛ sic co. portulacam illi porrige ꝛ mirti grana viridia. gabire. alfi tum. castaneam citonia. pira. mentam ꝛ similia.

Capitulum. 17⁹. de subuersionis ꝛ vomitus amputatio nis medela.

A subuersionis ꝛ abominationis medela ituendū ꝛ si subuersio accidit boi multorū causa ciborū aut co rum abominatione vomitus accelereꝫ ꝛ pēnarū imissione ꝛ squingibin porrectione aqueqz calide cū squingibin ꝛ sale. aut cū fermaci aqua ꝛ radice melonis ac squingibin. aut cuz maluarū aqua. vomat autem post piscium comestionem re centiū. aut faseoli vel melonis. post bec sqngibin porrecto po tui ꝛ sale aquaqz calida purget stomachū ꝛ oio mundet atqz ad finem vsqz vomitum vrgeat. post vomitum iulab ꝓpina illi. ꝛ granatorum syropum qui cum menta factus est. aut be serem syropū vel pomorū robū. Cum autem humoris vi scosi fit causa vomitus patienti'cū melico vrgeatur squingi bin in quo radices infunderis'cū aqua in qua bullieris ane tū modico adiecto sale. aut prouoca eius vomitū cū melle in quo fugiles coxeris anetū radicūqz semē aut eruce cum mel le ꝛ aqua calida. vomat quoqz post salsorū esū ꝛ aquā ꝓbi be bibere donec postꝙ bec sumpserit duc trāsierint horꝫ: post bec aquam bibat calidā ꝛ mel. oliuarūqz oleū ꝛ stomachum purgare studeat diligentius. Et si bis non purgatur vomitu vtatur nucis ꝛ fenugreci ꝛ fugilū seminis cuiusqz parte vna salis sinapis. cuiusqz. ʒ. partē cōdisi quadrantē. bec teres dili genter. ꝛ ʒ. dabis. ij. vsqz. iij. cū melle distemperans ꝛ in aneti aqua dissoluens. ficqz tepidū ꝓpina: quoniam cuz vomitu phlegma educet ꝛ humiditates crossas ꝛ viscosas. Et si ra chae vtaris. ʒ. salis indici duabus distemperatis cum mel le ꝛ in aneti dissolutis aqua: humores educeret cum vomi tu melācholicos ꝛ cholericos ꝛ phlegmaticos. Oportet autem buiusmodi homini post vomitū mirobolanū kebu lum cōditum dare ꝛ zinziberis conditū. aut gabire electuari um ꝛ muscī medicamē quodcūqz presēs fuerit iuxta qō op⁹ videris de eo offerens. post dies aliquot cū hyerapicra ꝛ tri fera. stomachum purgare cōueniet. infusionēqz aloes. ꝛ pill. sabbari. similibusqz arce illū a phlegma generātibus ꝛ exer citio vtatur cibis subtiliet ꝛ iminuat auiū vtens carnibus q̄ digestioni faciles sunt in sartagine cum oliue oleo ꝛ aceto pa ratis. carui. galengar ꝛ menta. apio. frixisqz cū allio ꝛ pipere pigano. apio ꝛ similibus. Cum aūt vomitus in nō crisis tempore accidit. ciusqz egressio multiplicatur intuere ꝛ si qō per vomitum emittitur cholera ē rubea egrotāti granatoruz ꝓpina syropum cum menta factum ꝛ aquā frigidam. Ba bis quoqz pomorum simpliciuz syropū cum tamarindorum aqua decoctorū ꝛ aqua mēte aut ribesi robū. aut beserē robū cum rosarū aqua. aut citonia da muza. granatorūqz aquam ꝛ tamarindorū de singulis partē vnā sumens ꝛ coques cum menta. colabisqz ꝛ spodij modicū superaddes. quoniam om nia hec vomitū auferūt cholericum. Ordei illū pasce alfito cum niue ꝛ trifeco cū granatorū aqua aut biscocto trito cuz pomorū aqua. Et si hec que ei dederis euomet. secūdo adijce donec retineat. Si aūt virtus eius debilitata ē aqua carnis illū refice que ex pullorū fit pectoribus ꝛ gallinarū cuz bisco to ꝛ aqua citoniorū pomorūqz ꝛ aque injce quā bibit spodi um: stomachūqz cū citoniorū aqua emplastriça ꝛ pomoruz. sandalo. aqua rosarū. cāphora ꝛ secci modico būcqz illi por rige puluerem. Assignatio eius. Granatorū granorū ꝛ grāo ruz berberis. cui⁹qz ʒ. v. rose. spodij. sumaci. pistatiorū cortic exteriorū. cuui⁹qz. ij. ꝛ. ʒ. tere oia diligēter. ꝛ. ʒ. ppia. ij. cū xilo aloes syropo. ꝯditoqz muscato ꝛ simplici. Assigna⁹ al'pista tiorū. corticū exteriorū. masticis. xiloaloes crude. cui⁹qz ptez tere oia diligēter ꝛ cū condito propina. Ali⁹ puluis berberis granorū granatorū. cui⁹qz. ʒ. v. spodij. sumaci. cuiusqz. ij. xi loaloes crude. masticis. pistatiorum corticum exteriorum. cu iusqz ʒ. ꝛ. ʒ. mente sicce. iij. tere oia diligenter ꝛ cū citoniorum aqua propina aut muzorum aqua pomoruz. Citonia come dat hespanica ꝛ pira ꝛ corū frequētet olfactionē. Et si natu ra simul sicca ē emollienti illā oportet mollire clisteri aut licī nio ex cathemia burach. ꝛ zaccara rubea facto. Sit huiusmo di homini cibus auiū caro digestioni obediens vt pulli tau gi subfrixi cum aceto. pigano. apio. coriādro. mēta. pipere. ci mino. cinamomo. aut frixi tantum super quos vinū instilles seminū cū carui. cinamomo. galengar pipere ꝛ similib⁹. His quum vsus fuerit ꝛ nōdū amputatur. patientis phlebotoma. basilicā in manu sinistra aut cruribus sitias appone. aut sub vmbilico. aut in coxarū radicibus. aut pedes fortiter strīgēs liga ꝛ fortiter frica. totūqz vt ad inferiora bec deducatur ma teria ꝛ vomitus amputetur. Et si nec sic mitigatur. sitias ʒ si nc incisione inter scapulas pone. Assignatio incidētis vo mitus cholericos medicaminis. spodij. rose. sumaci. sandali albi. marmabuzi. pistatiorū corticū exteriorū. cuiusqz ʒ. berbe ris. nabane sicce. xiloaloes crude. sicci. cuiusqz. v. cāphore. ʒ. ꝛ ʒ. tere oia diligenter ꝛ exagiū de eis cū tamarindorū aq̄ pro pina in frigida fricatorū aqua quā colabis super pomorum aquam sirorū: ꝛ sic cū vase bibat fictili nouo quod vaporaue ris cū xiloaloe cruda ꝛ cāphora. Syropi assignatio q vo mitū reprimit cholericū. granatorū pomorū. citoniorū aque cuiusqz librā aque rosarū. ʒ. librā tamarindi. ʒ. librā. mēte fa sciculū. Inde in ollā projce lapideā. ꝛ lenes ad prunas coqz donec triens deficiat. tūc sume ligni aloes crude. masticis. sec ci. cuiusqz ʒ. ij. ꝛ trita oia diligenter. in pāno liga mūdo subtili ac laxum permitte ꝛ in ollā projciēs coque donec ad medie tatez totius quod primo posuisti redeat. tunc. superadde zac carā tabarzedi. ꝛ bullientis spumā tolle donec ad liquorē per uenerit iulab. deponēsqz in vase ꝯde qum opus fuerit fruitu rus. Syropi assignatio qui vomitū stringit phlegmaticū. Sume citoniorū ꝛ pomorū syrorū aque. vini ribani. cuiusqz librā ꝛ injce mēte fasciculū. nemami. fautenegiqz fluuiat'. mo deratoqz decoque igne donec ad medietatē redeat. tūc ꝓjce intus mellis depurati librā ꝛ decoque donec spissū fiat. tunc superinjce xiloaloes indice. masticis spice. gariofili. belli. cacale. cuiusqz ʒ. zinziberis. ij. tere oia diligenter ꝛ sup vinuz projce tepidū. liquefacqz omnia optime. ꝛ ab igne deponēs in vase cōde qum opus fuerit fruiturus. Et attendēdum ne forte aliquo sit corpus repletū būore. Q; si intellexeris me dicamine vti cōueniet illū deponenti humorē. Et si in stoma cho medicamē morā nō facit clistere adhibe molle si humor quidē cholericus inuenitur. Acutū autem si phlegmaticus ꝛ temperatū si fuerit būor is melācholicus. Corpore euacuato medicaminibus vtere stomachum confortantibus ꝛ vomi tum sedantibus.

Capitulū. 18⁹. de singultationis medela.

Singultatio hec si ex euacuatione fuerit. aut ex calore. patienti aquā ꝓpia rosaꝫ refrigeratā cum psilij semis spuma ꝛ

UVA. BHSC. IyR_125_1

oleo rosarū.ac violaceo:propinaqz cū peponis aq̄ aut malu arum.aut cucurbite.portulace aqua trite ꝛ in aqua fricate cum iulab ꝛ violarū oleo optimo.aut semis cucurbite oleo vl amigdalio dulci oleo.silib⁹qz. Ordei quoqz põrige aq̄ refrigeratam cum niue cuz amigdalino oleo:stomacbūqz cuz ceroto emplastriza facto ex citroli aqua ꝛ cucurbite ꝛ semperuiue:sz ꝛ psilij seminis aq̄ cū cucurbite rasuris ꝛ ordei farīa. ac catbemia.violarūqz oleo. Et si ex repletione fuerit singultatio est vtendū in patiente ipius vomitu cuz aqua calida ꝛ squingibin:sz ꝛ aquā mellis cū aneti aq̄ ꝛ fugilū succo simili busqz que stomachū adiuuāt purgationē a pblegmate.ipmqz icidūt. Puluerīs assignatio vtilis que ex repletiõe ē singultationi.Sume cimini carmanici.ꝛ nebatici.anisi.seminis apij.ꝛ nanacbue.eq̄les ptes.terēsqz.oīa diligenter exagium vabis patienti cū nemami aqua. Trociscī singultatiõivtiles.que ex repletione accidit.Sume mirre. aloes. adechari. nemami.fautenegi mõrani.mente.pigani sicci. semis apij.cā dari.anisi.cui⁹qz.ʒ.ij.opij.rosarū optīe purgataz cui⁹qz .ʒ.ʒ tere oīa diligēter ꝛ cū vino vistēpans trociscā. desiccāsqz.ʒ. exagiū cū nemami aq̄ ꝛ mēte. bibēdū porriges. Et si castorei sumpseris obolum ꝛ.ʒ.ꝛ cum aceto aqua mixto propinaueris:proderit singultationi. Et si medicaminibus bis singultatio nõ mitigatur.sternutatione ytere licinia naribus inducens cartarū:cõdisūqz olfactat ꝛ similia.Sed ꝛ anbelit⁹ suppressiõe vtaꝛ.qm̃ sepius singultationem ex repletione dissoluit.Et si egroto buic trociscos ꝓpiaueris.conquebi.sub.ʒ.ʒ. examine cū uemami aqua manifeste proderūt.

Capitulū.19.de inflationis ꝛ vētositatis que stomacho accidunt.medela.

q **Vm et** inflattio ꝛ ventositas stomacho accidederint patientē cibū iminuere conueniet.ciboſqz cauere crossos quiventositatē generant ꝛ inflationē qualis est faba.cicer.faseolus.lac vua ꝛ similia. vtatur aūt balneo post multū exercitium.ꝛ āte prādiū fricet qz stomachū ꝛ cataplasmet cū sale ꝛ cimino.nanacbua ꝛ electuarijs ad ignē calefactis.vabisqz ei seminū puluerē.Cui⁹ bec est assignatio.ameos nanacbue.fenicli.anisi.cuiusqz.ʒ.v. seminis pigani.semis apij montani.cardamomi.nigelle.fautenegi montani.nemami.cuiusqz.iiij.castorei.ʒ.ʒ.tereqz oīa diligenter.vabisqz ex eo.ʒ.cū veteri vio.Et si egroto buic nasturtij vederis seminis.apij seminis.nanacbue.cuiusqz.ʒ.ij. zernebadi.carpobalsami.cuiusqz.ʒ.castorei.ʒ.ʒ.tere oīa diligenter.ꝛ cū vino vabis bec ribão.ꝑdest aūt si bis vtaris medicaminibus sigillati.aut.ij.eorū vel tribus ꝛ cū melꝰ propiaueris syropo vētositati medetur.Et si egrotāti buic electuarij vederis cimini exag.cū aqua tepida prodest.vētositatēqz dissoluit ꝛ inflationē ꝛ digestionē procurat.socrita quoqz ad eadem vtil'est mirabili vtilitate ꝛ diatrion pipereon.mitridatum.ꝛ tyriaca.m.ꝛ emiedani electuariū.satureieqz ꝛ fautenegi.similiaqz. Et bec electuarij assignatio ventositati ꝛ iflationi vtil'.Sūe cimini carmenici ꝛ nebatici.ꝛ nanacbue.seis apij ortolani.cuiusqz.ʒ.iij.seminis apij mõtani.sumzi.carpobalsami.xilobalsami. masticis.cuiusqz.ij.gallengar.piperis albi ꝛ.n.seminis pigani.cuiusqz.ʒ.ꝛ.ʒ.castorei.galbani.cuiusqz.ʒ.galbanū in citrorū oleo dissolue.aut balsamino.ꝛ medicamina simꝰmisce atqz cum dispumato melle distēpera ꝛ in vase cōde.vabisqz ex eo.a.ʒ.ʒ.vsqz.ʒ.cū aqua in qua ciminū carmanic̄ bullieris:aut vino ribano.aut aq̄ decoctionis pigani seminis.iuxta qꝫ patientis attendis virtutē ꝛ debilitatem.intuere aūt ꝛ si nā simꝰ cū bis sicca est.electuariuz illi vasabarbarā.aut byerapicra cū melle fermentatū cum aq̄ in q̄ anisum ꝛ apij semen coxeris.Vō si nā mollꝰ est cardami vasemen frixū ꝛ ciminū carmanicū in aceto infusum ꝛ frixum ꝛ siccatum.

Capitulū.20.de lactis ꝛ sāguinis in stomacho.coagulatorum medela.

i **Lactis** ꝛ sāguinis qū i stomacho coagulatur obseruādū ē medela.ꝛ si lac ipsum coagulatum fuerit patienti leporis coaguluz dare expedit.ʒ.ʒ.pēsans vsqz.ʒ.exag.cū aqua tepida.Vō si coagulū non est iuenire leporis va edulinū cum aceto mixto aut vio veteri.aut galloꝝ fimū cū mele.aut abrotāi aq̄.aut sibi succo.aut fautenegi aq̄ cū sale.In sanguinē aūt coagulatum proprie nasturcij sumes.ʒ.ij.aut.iij.cū aq̄ in qua bessam bullieris.

Capitulum.21.de tenasmon medela.

s **Tenasmon** ex acutis fiat humoribus pungitiuisqz egrotāti psilij semen dare condecet cū violarū oleo.iuraqz sorbeat pinguia.ꝛ super ventris eius inferiora aquā funde tepidā.ꝛ violarū linias oleo. Et si comitatur bec solꝰ cholica patienti tami vabis puluerē cū mirti syropo.ꝛ sabasaferemi semine subfrixo. Qū autem tenasmos humiditatis est ex cā viscose que descendit.egrotantē a frigidis prohibere expedit ꝛ machalite va illi puluerē contra tenasmos nāqz optimū ē remedium. Vabis quoqz modicū semis apij ꝛ porri equaliter.cū aqua calida.vabisqz.ʒ.ij.nasturtij cum aqua calida.trociscī quoqz ascarmatō si vētur prosūt.sicqz ꝛ cōquebi trociscī.supponesqz boc liciniū. Assignatio ci⁹.thuris masculi mirre mū de.mibe.opij.veronici.zafrani.eq̄les ptes tolle terensqz diligenter asiafū informa in cuius extremo filū appone ꝛ tenasmon patiens sibi supponat.quoniā presentis ē vtilitatis. Assignatio licinij alius ad idē. Sume mirre munde.mibe.thuris masculi.opij. sandarusi. zafrani equales partes. tere diligenter ꝛ cum aqua distempera.licinioqz facto suppone. Et si ex bis pillulis. tanq̄ ciceris grana feceris. ꝛ tenasmon patienti propinaueris grana.ij.cum aqua tepida proderit. Et bec trociscorū assignatio tenasmon vtiliū. Sume nanacbue.semis apij.cuiusqz.iiij.ʒ.mirre munde.spice. asari.zafrani.cuiusqz.ʒ.ꝛ.ʒ.castorei semis. iusquiami. cuiusqz.ʒ.tere omnia diligenter ꝛ cū aqua distēperans.ʒ.ʒ. trociscos iforma. Puluis qui tenasmō prodest.papaueris ꝛ cortici eius.cuiusqz.ʒ.ij.semis apij ꝛ semis porri.cuiusqz.ij.thuris mascli.nanacbue.cuiusqz.ʒ.ʒ.tere oīa diligenter ꝛ pulueꝛe facto exagiuz.va vsqz.ʒ.ij.cū aqua calida. Puluis alius contra tenasmō vtilis.nucis assate.ʒ.iij.nanacbue vel nabane thuris masculi.cuiusqz.ʒ.ʒ.puluerē fac ꝛ totū viro va.cuz calida aqua.puero.ʒ.ij. Alius ad idē.semis apij.nanacbue. anisi.cuiusqz.ij.nucis assate.v.xiloaloes.secci.nucis muscate cuiusqz.ʒ.ꝛ.ʒ.tere oīa diligenter.vabisqz de eo exag.cuz tepida. Et si cum tenasmo solutio fuerit pblegmatica cū ꝓdito vabis stringenti. Puluerīs alius assignatio ad tenasmon cū solutione.Sume nucis assate.abeheli.acidorū florū granatorum.spice.gariofili.sabadi.cādari.laudani.calami aromatici.cacale.besbase.anisi.semis apij in vino infusi ꝛ frixi. galle frixe in vino exteriore.reubarbari tabase in alꝰ tarase fructus cuiusqz.ʒ.granatorum granati frixorū. vj.tere oīa diligenꝫ ꝛ cuz tepida iuxta quod opus fuerit aqua vabis.impera autem illi cibos cauere frigidos.sitqz illi cib⁹ ciceris aq̄ cum columbarū pullꝰ.aut passeribus frixis in oliue oleo quibus semis nasturtij aliquid addiderit.cibū minuat.sitqz illi paucus quoniā maxime prodest. Qum autē tenasmos ex apostemate ē intestinorū.bocqz in recti ē vltimo intestini licinia supponat que fiunt ex catbemia lini semine ꝛ malua tritis diligenter ꝛ cū fenugreci aqua distēperatis. aut licinium quod ex bezazi.zafrani.opij cuiusqz partibus iuxta qō opus ē sumptis.patiēs in aq̄ sedeat in qua fenugrecū.lini semen. arsunegi.catbemie folia.caules.lēticulam excoriatā coxeris.

Et si apostema boc in superioribus ab boc fuerit loco in tātū vt liciniū ad ipsum vsqz nō attingat clisteri vtere quod ex carnibo .catbemia.fenugreco.lini semine. ficubusqz fit ꝛ furfure beueri.sisamiqz oleo multo egrotantiqz clistere vt perferat aliquātulū intus impera.locūqz ab exterioribus cum ꝫ emplastriza emplastro. Assignatio. carnibū elixatorū in mortario optime tere ꝛ superinijce ovi elixati vitellū ꝛ oleuz rosatū.fortiterqz totuz in mortario percute. patientēqz foris locū cataplasma.Et si apostema plurimi ē calozis oz emplastrizare locū cū strigno elixato ꝛ trito diligenter oleo⁹ adbibito rosarū ꝛ ovi vitello.sz ꝛ oleo rosarū puro ꝛ tepefacto. qm̃ apostema dissoluūt bec calidū. Et si tenasmos stercorum fit in intestinis cōclusorū cā electuariū illi va.sabarbarā vactilicū.aut violarū trociscos.aut zaccara in aqua calida. Et si aliquis bic ē calor.cassie.f.va electuariū cū turbit aut prunorū labucū cū diagridij modico.catbemie.buraci.colognti de adipis.zaccar̄.rubee licinia sibi supponat ꝛ cū espidabagi iure illū refice cū polipodio ꝛ cartami spuma. alijsqz buiusmodi mollientibus naturā medicaminibus.qum enim cā emolliēris dolor mitigabitur.

Capitulum.22.de intestinorū dissinterie ꝛ sanguinis fluxus que est cum excoriatione medela.

s **Intestinis** excoriatio ꝛ dissinteria fuerit maximeqz in superioribꝰ in principijs patienti tami puluerē dare expedit cuz citoniorū robo ꝛ mirtino.ꝛ vabis illi cuz mirtino syropo ꝛ porrige ielnari trociscos cū mirti syropo ꝛ portulace aqua acarnogloſſe.sed ꝛ basedi trociscos cū medicaminū aliquo re primētiū. Et bec medicaminum assignatio que excoriationi prodest intestinorū.Sume gūme arabice.terre cyprice.

UVA. BHSC. IyR_125_1

cuiusqz ʒ. partẽ sanguinis draconis hypoquistidos succi cu iusqz ʒ. ptẽ tere oia diligenter. ℞ ʒ. ij. propina cũ mirti robo, aut cũ virgarũ portulace aqua. aut foliorũ bẽmazi. Medicamis ali⁹ assignatio. gũme arabice. terre cyprice. cuiusqz ʒ. iij. acacie. hypoquistidos succi. cuiusqz ʒ. seminis portulace frixi duas. tere oia diligẽter ℞ ʒ. ij. ℞ cũ mirti syropo ppia. aut citoniorũ. aut portulace aq̃ vl̃ arnoglosse. Dab eteiz h⁹ passionis dño lac frixum in quo lapides proieceris calefactos aut frusta ferri similia: quoniã hoc cõueniẽtius ẽ. eo q̃ i ferro põticitas sit ℞ restringat: cõfortetqz intãtum vt ẽt ad que perueniat desiccet. Dabis aũt hoc cuz biscocto. Si vero aliqua illi fuerit febris. lac minime porriges. ſz tabasiri trociscos strigẽtes cũ citoniorũ robo ℞ mirti. ℞ post horã vnã ordei alfiti aq̃ cum tami ℞ gũma. Bue debinc vt trãsierit bore pulueriẽ bũc illi porrige. Assignatio eius. Seminis psilij. ℞ merue seminis ac sabasaferemi. cuiusqz ʒ. v. terre cyprice. armenice. amili. cuiusqz ʒ. iij. spodij. rose ru.. carabe. cuiusqz ʒ. ij. frige optime portulace ſemẽ. aliaqz similiter. ſz adustionẽ caue. reliquaqz medicamina: mediocriter tere ℞ cũ medicamibus ℞ cum semibus miscens. pulueres fac: ex quo ʒ. iij. cum mirti syropo aut citoniato dabis. Abscedatur huius dñs passiõis si nulla fuerit febris auium carnibus mõtanarũ: que q̃ leues sũt. vt tau gi. cirres. sefeni. frãquilini i ʒirabago cõditi cum olive oleo ℞ granatorũ granis. Et si hoc cũ edorũ facias extremis nihil peccas. Sumachia quoqz si in eã portulace mittantur virge vtilis ẽ. Si sit aũt aliqua febris: mezaurũ eorũ que diximus offeres. panẽqz aqua infusum granatorũ muçorũ ℞ massaz que ex lacte fit ℞ milio. rizo excoriatis. Dabis ẽt ouorum vitella elixata in aceto sup qua modicũ mitte sumachi. Et si vitella ouorũ sumpseris elixata in aceto ℞ supieceris illis modicum mirte sumaqui. ℞ galle diligenter tritorũ. oleũqz super instillaueris olive bulliens: ℞ huius domino passionis porrexeris prodest. Sz ℞ si sorbitionẽ que ex riso fit feresiaco cuz caprarum renũ adipe prodest. maximeqz si risum frixeris leuiter. Sorbitio quoqz que fit ex paximate ℞ gabini. in aꝑ. babire cuz dulcibus amigdal' tritis ℞ amigdalino oleo. Oꝰqz ex atria fit cũ sumachi aq̃ ℞ caprarũ renũ adipe: aut rosarũ oleo si aliqua fuerit febris: fabisqz decoctis in aceto cum sumachi aqua prosunt. Fructus huic des citonia. pira põa pontica. gabirum. mespila. benachum. glandes. castaneas. similiaqz. In aqua quam bibit spodiũ mitte. gũmã arabicaz. tam armenũ. Cauendũ est autẽ illi a pũgẽtib⁹ cibis ℞ q fortis sũt acerbitatis. salsisqz: nec que fortiter pontica sunt permitte. ℞ aspera: nisi forte in eis viscositas fuerit simꝰ ℞ lenitas. vt amilũ. gũma arabica. terra. seminaqz quibus lababum emittitur. Et hec pulueris assignatio qui dissinterie prodest. ℞ excoriationi intestinorũ. Sume seminis psillij ℞ seminis carue. ac sabasaferemi. seminisqz malue. oium subfrixorz cuiusqz ʒ. vij. granorz mirti ℞ berbis. castanee. seis portulace frixi. cu⁹ sqz. iiij. hermazi. ℞ arnoglosse seminũ. gũme arabice. terre armẽice. terre cyprice. cimoleeqz. amili. cuiusqz. v. cãcrorum marinorũ. budae adustorũ. acacie. hypoqstidos succi. cuiusqz ʒ. ij. coriandri. frixi. rosarũ. cuiusqz ʒ. iij. semina frige ℞ reliqua medicamina tere optime. dabisqz ex eo ʒ. iij. ad minus duas. cũ mirti robo. ℞ citoniorũ. Et si nulla fuerit febris da lac caprinũ in quo lapides sint calefacti. aut ferri lamine cũ modico passimatis. Assignatio eiusdem vtiliũ excoriationi. terre cyprice. gũme arabice. acatie hypoquistidos succi: mezari cuiusqz ʒ. ℞ ʒ. florũ granati. seminis bermazi. rose sumachi. geluari. cuiusqz ʒ. tere oia diligenter. ac cum arnoglosse aq̃ distẽperãs pill' de quibus ʒ. ij. propiabis cũ mirti aq̃. Cũ autẽ intestinis calor accidit. que multum stringunt vti nõ expediet. sed patienti que voluerit dabis aut pulueres cui aliqd adieceris. acacie. ℞ carabe. dabisqz illi pulueres hunc. Assignatio eius. seminis. malue ℞ cathemie subfrixorum cuiusqz ʒ. v. amili frixi. gũme arabice. terre cyprice. cuiusqz ʒ. x. tere oia diligẽter ℞ cribra. dabisqz ex eo ʒ. iij. cuz mirti syropo. Et si cum vlceratione ℞ excoriatiõe nature accidit siccitas: ℞ egestionis incarceratio. patiẽti psilij semẽ dabis ℞ merue. ac sabasaferemi ℞ cathemie malueqz singulorũ partes equales ℞ nõ frixas sumeqz ex oibus ʒ. iij. vsqz. iiij. cum aqua tepida. ℞ rosarũ oleo. hec enim naturam mollient. Sin hoc ipsum da medicamen cũ aqua in qua cassiã. f. fricabis. mollier etenim nãz ℞ vlceribus non oberit. Cũ aũt vlcera i itestis sũt inferiorib⁹ ℞ medicaminũ pocꝰa nihil cõferũt: clistere tibi istat qm̃ ipz facili⁹ citiusqz ad locũ pueit ei⁹ nõ debilitata virtute in superiorũ trãsitu mẽbrorũ: boc itaqz si fuerit intuẽdũ. Et si sanguis exitus sine tortiõibus fit ℞ dolore punctiõeqz patientem clisteriza cũ arnoglosse aqua ℞ portulace ac virge pastoris. sic sume ex singulis mediã libraã ℞ medicamina superijce ouiqz vitella in aceto elixata vini. terre cyprice. gũme arabice. cuiusqz ʒ. hypoquistidos succi. acatie. sanguis draconis cuiusqz. obolos. iiij. tritorũ oium diligẽter: istillabisqz olei rosarum optimi. ʒ. teresqz diligẽter cum ouorũ vitellis in mortario. ℞ sic cũ succis miscebis ℞ clisterizabis. Et si aliqua simul ẽ febris aut ardor. angustiatioqz adijce oib⁹ bis cucurbite aquã ℞ semis psilij spumã. Si cuz tortione sanguis effluit punctiõibus clistere adbibe leniẽs ℞ tortiões mitigans: vt clistere in quo rizũ ponitur. ℞ ordei alfituz. adeps ℞ galla.

Et hui⁹ clisteris assignatio ad eadẽ vtilis. Sume risi feresiacci. ordei alfiti. lẽticule excoriticate. cuiusqz ʒ. xv. granorum mirti. granati florũ acidi. cuiusqz. v. coque oia in trib⁹ aquis ℔. donec ad vnã redeãt: colaqz ℞ ʒ. ℔. sume vsqz duos trientes. ℞ medicamina hec supinijce. Gũme arabice. terre armenice. amili. cuiusqz ʒ. ceruse plũbi. sanguis draconis. acatie. cuiusqz ʒ. ʒ. carte adust. ʒ. ʒ. vitella. ij. ouorũ elixata in vini aceto. renũ adipis liquefacti ℞ colati. x. ʒ. Medicamina teres subtili cribra pãno. ℞ cũ ouorũ misce vitellis ℞ adipe liquefacto in mortario donec optie mixta sint tundẽs: tũc risi aquaz colati supinijce. tepidaqz hec clisteriza: ℔qz bis facies. Clisteris predicto fortioris. Sume risi feresiaci. lenticule excoriate. ordei alfiti. milij excoriati. cuiusqz ʒ. x. acidi florũ granati. ielnari. cuiusqz. v. glãdium exteriorũ corticũ. mirti granorz. tarathibi. caratbi. cuiusqz. v. coque oia in tribus aquis libris donec decoctũ ad libraã redeat. colãsqz ʒ. libraã sume in q̃ bec mittes medicamina. terre armenice. cimolee ℞ cyprice. gũme arabice. amili frixi. rose. c⁹qz ʒ. ij. acatie. deelacbuã. hypoqstidos succi. ceruse plumbi. aserebi. adusti. carabe. busadi. adustorum. carte aduste. cuiusqz ʒ. tere omnia diligẽter ℞ sume ex oibus ʒ. iiij. ouorũ vitella. ij. in aceto elixata vini. olei rosarũ caprarũ renũ adipis liquefacti. cuiusqz ʒ. x. drag. tere oia i mortario sortiter ℞ cum aqua decoctionis misce clisterizaqz mane ℞ vespe diebus duobus. aut. iij. donec sufficiat optimũ est enim. Clisteris alius assignatio. Sume risi feresiaci. succi ordei. cuiusqz ʒ. xx. rose. r. balaustie. mirti granorz cuiusqz. v coque oia in tribus aquis libris donec ad libram redeant. ac cola ℞ sume ex ea ʒ. ℔. medicamiaqz bec illi ijce: carte adust. sanguinis draconis. gũme arabice. ceruse plũbi. tere cipricе. cuiusqz ʒ. ʒ. trita hec diligenter subtili transmitte pãno. vitellumqz sume oui elixatũ in aceto ℞ rosarum olei ʒ. crudaz ℞ in mortariũ proijce cũ medicamibus optimeqz conterens aquã superipone risi tepidũqz clisteriza. Attẽdũ aũt erit bis clisteribus iuxta quod opus esse intellexeris ex passionis viribus ℞ debilitate. ℞ iuxta quod necessitatẽ videris ad medicamina, vocantẽ stringentia. viscosa frigidaqz ℞ similia. Et oportet cibũ iminuere quo stercus paucum sit ℞ per bec loca non transeat. nec ea excoriet. Quod si passio diuturnior fit. ℞ in comedentẽ fertur spetiẽ nisi bec sufficiunt ad vlcera ꝺ sicanda. propter humiditatis eorz copiã. ℞ eorũ putrefactionem. saniesqz egreditur sine sanguine: tunc clisteri vtendum est acuto adurentiqz fortiter desiccãti. vt arsenicorũ clisteri. vlcera etenim que exterius accidunt ℞ cũ medicaminibus non desiccantur siccantibus vt vngentis ℞ pulueribus necesse babent adbiberi medicamina que in vltimo sunt desiccationis vt coctura. Coctura aũt alia fit medicaminibus adurentib⁹ vt calicon ℞ dicberdic. alia igne. ideo ergo bac in dissinteria clisteri vtendũ est quod cocture obtineat locũ qꝺ sit illꝺ ẽ in q̃ auripigmẽta ponũtur. nec vero bis in principijs vtẽdũ ẽ. sz post tpis plixitatẽ. Et bec trociscorũ assignatio arsenicorũ g in clisteri ponuntur. Sume arsenici rubei ℞ citrini. aluminis iemenici. galle. eris vsti. calcis viue. cuiusqz. drag. vj. vl̃ ẽcausti: panis adusti. sanguinis draconis. cuiusqz. iij. opij. gũme arabice. ceruse plũbi. cuiusqz. ij. teres oia diligenter cũ mirti aqua distẽpera ℞ trociscа. qũqz opus fuerit sume ex eis ʒ. ij. cũ. iij. aut. iiij. risi aque. ʒ. lẽticuleqz ℞ alfiti ordei equalib⁹ simul decoctorũ partibus ℞ sic clistere adbibeas. Arsenici trociscorũ assignatio. Sume arsenici rubei ℞ crocei. sebbi iemenici. cuiusqz ʒ. x. calcis viue. xx. panis adusti. carte adust. opij. acatie. hypoquistidos succi. cuiusqz. v. tritis oibus diligenter cũ arnoglosse aqua distẽperans trociscа ℞ vsui recondе. qumqz opus fuerit cũ risi lenticule aliorũqz que predicta sunt decoctionis aqua vtaris. Arsenici trociscorũ assignatio. zernichi rubei ℞ crocei. cuiusqz ʒ. iiij. alumis iemenici. eris vsti. cuiusqz. iij. opij. zafrani. cuiusqz. ij. carte adust. acatie. sanguinis draconis. tere. chimolee. gũme arabice cuiusqz. iiij. calcis viue. vj. tere oia diligenter ℞ distempera cum mirti aqua ℞ exagi. trociscos in forma qum opus fuerit fruiturus vt ante diximus. Et si vlcus ℞ excoriatio in itestino sũt recto. li-

UVA. BHSC. IyR_125_1

cinijs erit vtēdū ad hec vtilibus: quoniaz bi ad locū perueni ent. Asiafi assignatio quod sanguinē amputat. sume acatie. hypoquistidos succi. ielnari. terre cyprice cuiusqz partem ydabe aduste. ceruse plūbi. cuiusqz. ʒ. partem trita oia diligē ter cū arnogloſſe aqua distēpera. aut virge pastoris. aut por tulace aqua factoqz licinio subipone. Licinij ali⁹ assigna tio ad excoriationē dissinterie. Sume risi feresiaci. gūme ara bice. terre cyprice. cuiusqz partē. carte aduste. acatie. balaustie ceruse plūbi. sanguinis draconis hypoquistidos succi. cuius qz. ʒ. partē. tritis oibus diligenter cū arnogloſſe aut mirti aq̄ distēpera. z asiafū in eius vltimo filū ponēs fac: qūqz op⁹ fue rit fruere. Et si quod a proximo decurrit loco sanies. est. boc vtaris licinio. Assignatio eius. Sume calcis viue. ʒ. iij. ar senici. ʒ. z croceī cuiusqz. ij. mazdasenegi. cabathi argenti. hy poquistidos succi cuiusqz. ʒ. z. ʒ. tere oīa diligēter z cuz gūme arabice aqua distēpera. licinijūqz informa longum sub digiti quātitate in quo filū pones: quo qum opus fuerit cū filo edu catur. Quod si in superioribus erit passio intestinis medi caminibus erit tibi que bibūtur vtēdū. Si aūt excoriatio hec in superioribus z inferioribus z que potu sumuntur me dicaminibus z clisteri vtendū ē simul. Expedit autē qum pu tredinis intestinoꝝ curatio aduenerit z sanata fuerint. me dicaminū cauē solueutiū correctionē. maximeqz quib⁹ colo quintide adeps imiscētur diagridiūqz. Si aūt ad ea depule rit necessitas mirobolanos illi da z sene rosam. fumumterre. cassiā. f. lebelabū z similia.

Capitulū. 23. de dissinterie epatice medela.

Patice dissinterie medela z cura perdifficili ē z perpauci ab ea liberantur: eo qō medicoꝝ multi parū epatis agnoscunt debilitatē cāmqz qua debilitatur. Ait. H. se agnouisse quosdam quibus dissinteria erat epatica que ex epatis facta fuerat debilitate. perierunt qz ex pauca medicoꝝ notitia eoꝝ curationis: hec nāqz passio nōnunq̄ ex humore fit acuto qui ad intestina defluit: z quoniā hec passio vlcerat intestina curant illam dissinterie intestinoꝝ cura qum epatis desideret curā. ideoqz qui egrotatur deperit. Oportet itaqz medicū inuestigationez z speculationē diligentē adhibere signis quibus epatis signi ficātur passiones quas vt intellexerit epar curare proponat confortātib⁹ z bis que malā eius auertūt cōplexionē quēad modū in male cōplexionis epatis medela assignabim⁹ z ei⁹ debilitatis. post H illis vti, incipiat que sanguinē incarcerant z eiusmodi passionē queqz ab ea fuerit incōmoda amputāt. Sunt aūt hec puluis cui ūmiscetur berberis lacca. reubarba rum. terra sigillata. cyprica. spodiū. spodijqz trocisci stringen tes z similia. huic medetur passioni. Et hec pulueris assi gnatio qui hic manifeste prodest. Sume ro. r. ʒ. vj. berberis. iiij. lacce lote. iij. virgarum sube. spodij. gumme. sandali albi. cuiusqz. ij. seminis bēmaci. ʒ. reubarbari. ʒ. z. ʒ. ʒafrani obo los. ij. tere omnia diligenter. propinaqz quadrantem cum la cte quo butyrum eduxeris ab exagi. vsqz. ʒ. ij. proiectis prius ferreis laminis calefactis in ipsum lac. Et si trociscoꝝ cara be. ʒ. exag. sumpseris z cū pomoꝝ propinaueris robo muzo rum aut granatoꝝ aqua cū portulaca z berberis. aut ribesi robū vtile erit. Sic z oia que sanguinis sputo prosint medi camina si medicaminibus admisceantur que male medētur cōplexioni epatis calidi z eius debilitati. epatice prosunt dis sinterie. Epar medicamibus ipsum confortātibus emplastri za z sanguinē reprimētibus. vt hoc emplastro. Assignatō eius. Sume sandaloꝝ cuiusqz. ʒ. vj. sumaci. balaustie. cuiusqz. ij. tere cyprice. hypoquistidos succi cuiusqz. ij. tere oīa diligē ter z cū arnogloſſe aqua distēpera. aut virge pastoris. aāqz rosarum ac coriborum vitis. z epar emplastriza pāno cuz li neo subtili. infuso z refrigerato. siccqz super epar pone.

Capitulū. 24. de emoꝛroidū z fistularum fissurarumqz ani medela.

Moroides a quibus defluit sanguis vt curentur patient ivomitu est vtendū z paulatim illū assueſcat medicamibusqz q̄ desiccant vt caraba busadū. margarite mixte cū mundanti bus vt terra armenica z cyprica. cū his que dormitationē p. uocāt vt afulumia feresiaca z tyriaca recens. Medicaīs assignatio vtilis. emoꝛroidibus quibus sanguis defluit. Su me trociscoꝝ carabe. ʒ. z. ʒ. mirobolani. indi. bellirici z embli ci frixoꝝ in oliue oleo z tritoꝝ diligenter. cribratoꝝqz cum macbalo dissolue z pozri aqua pilulaqz. ʒ. ij. cū aqua tepida propina. Medicamē aliud ad idem. mirobolani indici. bellirici emblici. cuiusqz. ʒ. v. semis pozri. iij. busadi. carabe. v. dabe aduste cuiusqz. ij. z. ʒ. macbali. x. tere oīa diligēter. z ma

calum cum pozri aqua dissolue z foliozū cipressi atqz cū ipsis medicaminibus distēpera z pill'. dabisqz ex eis. ʒ. iij. cū aqua in qua ferrū extinxeris calefactū. prodest enī z sanguis āpu tat fluxū. Assignatō alia. mirobolani idi. bellirici. emblici cuiusqz. ʒ. iiij. granoꝝ mirti. glandiū corticē exterioꝝ tarathi thi. balaustie. cuiusqz. ij. masticis. nucis muscate. spice garioſi li. cuiusqz. ij. macali. glauci. ij. semis pozri. iij. purgamēti ferri i vini ifusi fece nocte z die frixiqz z desiccati. xx. mirobolanū z emblicum friges pozriqz semen in oliue oleo z diligenter teres. macalum aūt in aqua foliozū cipressi dissolue z sic oīa bec distempera medicamina. pill'qz cum tepida. ʒ. iiij. daturus aqua.

De emoꝛroidis cecis. Emoꝛroides autē ce ce be sunt quibus sanguis nō effluit ideoqz aperiende sunt quo defluat. qui enim ab eis decurrit sanguis malus ē: z qum exierit dolor mitigabitur. si igitur eas aperire volueris cataplasma illis adbibe medica minū calidoꝝ vt barburmariu z pūgentis cepe succū. aut ea licon z dicberdic z post bec mirobolanū kebulū z emblicē cō dita dabis. macaliqz pill'z trifarā minoꝛez. Et bec pulue ris assignatio emoꝛroidū dolori vtilis z earū ventositati. Su me mirobolani indi. emblici frixoꝝ in oliue oleo. cuiusqz. ʒ. x. seminis pozri. nabatici. nasturtij semis frixoꝝ. nanacue. cu iusqz. xv. in al'. xvij. abebeli amigdalarū amararū. nucleoꝝz anteperſicoꝝ. cuiusqz. v. masticis. nucis muscate cuiusqz. ij. te re oīa diligenter. z. ʒ. iij. de eo dabis cū aqua calida. Et si bui⁹ dño passionis aque pozri. ʒ. xv. cū duabus olei nūc ppinaue ris manifeste proderit. z si locū veteri oliuarū oleo cataplas maueris doloꝛibus medetur. Et si patiēs is mirobolani indi in vaccino frixi butyro aut oliue oleo. z semis feniculi. tritoꝝ diligenter. cuiusqz parte. nasturtij semis ptes. ij. sumpserit. su metqz diebus singulis ex bis. ʒ. iij. cū vini tede, pderit. Pill' assignatio que dolorē mitigant emoꝛroidū naturāqz soluūt. Sume mirobolani indi. bellirici z emblici. machali. cuiusqz ʒ. z. ʒ. cimini carmanici. salis indi. satureie feresiace. sureniāi albi. āmoniaci. bermeli. sataregi. nanacbue. raseni. seliche. masticis. cuiusqz. ʒ. z. ʒ. penidioꝝ optimoꝝ. turbit albi cuius qz. viij. aloes epatice. xx. sequebinegi. ij. tere oīa diligenter. gū mas autē cū pozri aqua dissolue z eadē oīa distēpera medica mina. pillulaqz. ʒ. ij. vsqz. iij. de eis datur⁹ noctibus cōtinuis quoniā manifestissime prosunt z doloꝛem mitigāt Empla stri assignatio quod ani medeī doloꝛib⁹ z emoꝛroidū. Sume machalū. glaucū. z in oleo dissolue: semē lini z pozrū in buty ro decoctū vaccino: simul oia in mozterio tere donec perfe ctum sit z anū emplastriça. Emplastrū aliud ad eadē vti le. Sume camomille. melliloti. pozri nebatici. foliozum catbe mie. cuiusqz faſiculū. z in aqua optime coque. donec oio defi ciat. tunc in mozterio tere z oui vitellū supinijce: optimeqz si mul oia contere: tunc sume fenugreci. lini semis. cuiusqz pte. z. macbali in adipe liquefacti galline. ʒ. ptem. tritaqz diligēter alijs admisce z emplastriza anū cum tepido. Pulueris as signatio que emoꝛroidū prodest doloꝛibus. Sūe abebeli. bes qui. amigdalaꝛ amararū. nanacbue. cuiusqz ptē. pozri neba tici. partes. ij. aristologie. piretri. cuiusqz. ʒ. partē. tere oīa dili genter. z farinā beueri superinijce. oiaqz cum pozri aqua di. stēpera. z factū panē in camino pone lenis ignis. desiccaqz z terens cū nucū oleo iterū pasta aut sisami irroꝛabis. dabisqz ex eo. ʒ. iiij. cū tede vino. Quz autē emoꝛroidas apostema co mittatur calidū: boc applica emplastrū. Assignatio ei⁹. Su me ceruse plūbi. ʒ. v. litargiri. j. espabanici. iij. masticis. ʒ. iusq; ami albi. ij. trita oia diligēter cū oui albumie pasta z mūda rum oleo oliuarū. locoqz appone tepidū. Emplastri assi gnatio calido in ano apostemati vtilis cum emoꝛroidē. Sūe foliozū. cathemie. camomille. melliloti. cuiusqz manipulum. fenugreci. semis lini. cuiusqz. ʒ. iij. lenticule excoriate. x. coque oia donec exsiccentur. z in mozterio tere donec tāq̄ vnguen tum fiat: vitellaqz. ij. ouoꝝ superadde cuz violaceo oleo. z cum pistello optime misce donec cōpleatur. z sic locū empla striça. Medicamis assignatio quod dolores sedat. emoꝛ roidum si nullus fuerit illic caloꝛ. Sume allium sine corticib⁹ z tere diligenter z oleum superinijce seminis lini. vel seminuz optimeqz fac bullire donec allium dequoquatur: tunc excoꝛ la ab eo oleum: ipsoqz anum inūge. z cum allio anum empla striça calido: omnino p dei auxiliū doloꝛē mitigat. Medi camis assignatio qō emoꝛroides desiccat: anū cū vino laua pontico z pulueꝛē coni cipressi supinijce z bantali pulueꝛez.

Assignatio al'. nucis cypressi. corticū glādiū exterioꝝ. cor ticū granatoꝝ cuiusqz manipulū tere oīa mediocriter z i vi no coques pōtico colaqz z anū ablue mane z vespere diebus

UVA. BHSC. IyR_125_1

cõtinuis quoniã emorroides desiccat. Ungentiqꝺ̃ emorroidas desiccat assignatio. Sume mirre mũde.ʒ.hypoquisti dos succi.ij.olibani.iij.parũ tundẽs hec ⁊ in vuarũ succo ifũdens vnguentũ facies quod super lini pannũ extensum loco appones. Medicaminis alius desiccantis assignatio.aru ci ⁊ litbargirij equales partes diligenter tere ⁊ subtili transmitte pãno ⁊ oleũ sume rosarũ purũ quod totũ superinfundat simul hec coques donec vnguẽtũ fiat.sicqʒ cere.ʒ.liquefacte superaddes ⁊ veteris. Unguẽti alius assignatio desiccãtis emorroidas ⁊ fistulas ani.¦Sume picis.ʒ.x.⁊ i.xv.olei nucũ.ʒ.liquefac.sulphurisqʒ crocei adusti.opij.seliche.corij hpẽtis.quesuni.⁊ ẽ lapis super quẽ auri folia fiunt ⁊ argenti fracti cũ zibaco.cuiusqʒ.ʒ.ij.tere oia diligẽter ⁊ subtiliter cribra ac cũ oleo ⁊ pice distẽpera.argẽtũqʒ cũ zibaco fractũ ⁊ super lignũ linei cataplasma pãni locoqʒ applica. Olei assignatio que emorroidibus prodest.Sume aque pozzi librã ⁊ ipone illi semis hermeli.corticis capparis.cuiusqʒ.ʒ.x.pigãi virgã vnã in al'manipulũ vnũ coque diligenter donec maturẽ colaqʒ ⁊ superadijce.ʒ.librã olei sisami coque donec oleo supstite aqua deficiat.qũqʒ opus fuerit vtere. Oleũ aliud.mi befluxe.olibanũ.corticũ capparis.costi.bermeli.cuiusqʒ partem.rododaphnis.quebziti crocei cuiusqʒ.ʒ.partẽ.tere oia diligenter ⁊ cũ subtili cribra pãno.⁊ triplũ medicaminũ põderis superfunde olei nucleorũ antepersicorũ ⁊ zẽbaci ⁊ oliuarum equaliter optimeqʒ liquefac ⁊ vase conde qum opus fuerit fruiturus. Oleum aliud quod emorroidibus prodest si bibatur.⁊ si eo ani locus inungatur.Sume aque pozzi ⁊ gendiconis.cuiusqʒ librã corticis radicũ capparis hermeli. cuiusqʒ.ʒ.x.aristologie.l.costi.cuiusqʒ.v.sansuci.sebabequi.cuiusqʒ.iij.tere omnia mediocriter ⁊ succos inijciens coque optime donec triens defitiat. tunc superinijce nucleorum anteperficorum olei ⁊ olei seminum. cuiusqʒ.ʒ.libraʒ ⁊ coques leni igne.donec deficiẽte aqua oleũ supsit:quod patienti propinabis a.ʒ.vsqʒ exagiũ.cum aqua in qua fenugreci coxeris ⁊ anum eodẽ iunges:quoniã dolorẽ cõpescit cõtinuo. Fumigiũ quod emorroidibus prodest ⁊ doloꝛẽ earuʒ cohibet:⁊ hec eius assignatio.Sume machali glauci.semis pozzi.corticũ radicum capparis.partes equales.⁊ tere.quas sup ignem sub scãno pones perforato:patiẽtẽqʒ desuper sedere facies. quatinus dũ subtollitur fumus ad anũ feratur.desiccat ꝛeiʒ emorroidas. Fumigiũ aliud. Nigellã.hermelũ.corticẽ.radicẽ capparis.ratinegũ.thus masculũ.equal' sumẽs tere mediocriter.⁊ patienté vt assignatũ est vapora. Que autem emorroides in tantũ crosse sunt vt nihil in eis que assignauimus prosint.in his medicaminibus vti conuenit acutis.Cataplasmẽtur itaqʒ cũ calce.⁊ arsenico in balneo.⁊ perferat modicum patiens donec adurant ⁊ ardeant.tunc lauet cũ vino locũ.⁊ sic bantali cortices ⁊ lupinũ adustum equaliter super pulueriza:quoniã boc fortiter illas desiccabit.Sʒ ⁊ si hoc nõ ꝓfert fortioribus vtẽdũ ẽ.vt calicon ⁊ dieberdic.Trib⁹ itaqʒ diebus bis illas cataplasma cõtinuis mane ⁊ vespere:⁊ quotienscũqʒ medicamẽ ab eis tollitur.ablue cũ vino ⁊ medicamẽ secũdo appone.Quas qũ denigratas videris ⁊ q̃si adustas medicamẽ tolle ⁊ vnguẽtum appone ceruse quo ⁊ locum desiccet ⁊ ardoꝛẽ incẽdiumqʒ a medicamie factũ acuto mitiget.Sedat autẽ ⁊ ardoꝛẽ qui ab hoc fit acuto medicamine.si samum tritũ diligenter cum rosarũ oleo ⁊ oui albumine:que qum mixta fuerint locus ipis cataplasmatur post acutũ medicamen. Aut sume oui vitellũ ⁊ ordei farinã oleũqʒ rosaruʒ miscensqʒ omnia simul cataplasma locũ. Qꝺ̃ vero medicamẽ non fert acutũ:ferri in ipm vtere icisionẽ:quod quẽadmodũ fieri oporteat i chyrurgia assignabimus.

Capitulum.25.de apostematũ ⁊ fissuraruʒ ani medela.

s **Jano** acciderit apostẽa cal'm sine emorroidib⁹.oꝛ locũ ẽpl'izare cum cathemie frondibus ⁊ solatri.violis siccis.lenticula excoriata. hec coques optime in aqua donce plena fiat decoctio ⁊ desiccentur parum.tunc oleum superadde rosarũ ⁊ violarũ:ouiqʒ vitellum.⁊ albumen in mortario diligẽter mixto.patieriqʒ donec cõpleatur ⁊ locum cataplasmabis. Medicaminis alius assignatio cõtra ani apostema.Sume ceruse.ʒ.v. thuris masculi.ʒ.⁊.ʒ.acalimie argenti.ij.tere oia diligẽter ⁊ cũ cera oleoqʒ misce rosarũ ⁊ intibe aqua ac citroli ⁊ i mortario percutiens cõde.qũqʒ opus fuerit vtere. Assignatio ad ani fissuras.Sume medulle cruris vaccini ⁊ ceruini.aut adipis eiꝰ cuiusqʒ.ʒ.x.cere albe.v.mumie.iij.liquefac cerã in oleo violarum simulqʒ reliqua ⁊ quʒ opus fuerit vtere. Assignatio al'ad ani fissuras.vnguẽtũ ceruse.vnguẽtũ basilicõ. medullã qʒ vaccini cruris simul misce.optimeqʒ in mortario cõfricãs locũ cataplasma.Sume quoqʒ ratinegi.⁊ picis equales partes ⁊ oia liquefac in violarũ oleo ⁊ adipe galline. miscensqʒ cũ vitelli ouo ⁊ modico apio locũ cataplasma. Assignatio ad fissuras sine caloꝛe.gũme medulle cruris vaccini picis greee.cuiusqʒ.ʒ.ℨ. ceruse litargiri. cuiusqʒ.ij.trientes.ʒ. cere mũde.ʒ.olei rosarũ puri.iiij.cerã picẽ ⁊ medullã in olco liquefac rosarũ ⁊ ceruſã superinjce.litbargirũqʒ in mortario fortiterqʒ donec cõpleatur tere. Quod si fissuras ardoꝛ cõitatu ⁊ caloꝛ cũ ceruse cataplasma vnguento quod cũ oui fit albumine ⁊ modico cãphoꝛe.aut sume aquam solatri ⁊ catbemie frondium ac portulace ⁊ rosarũ oleũ superfunde in quo ceraʒ liquefeceris.facqʒ cerotum in mortario ⁊ cataplasma locum.

Capitulum.26.de egredientis podicis medela.

q **Um autem** podex egressus fuerit.patiẽs i aqua sedeat cartami quam in superioribus assignauimus. anumqʒ cũ vino lauet pontico ⁊ superpulueriʒet pulucrem bunc.Sumat nucis cypressi.mirti sicci.acatie.hypoquistidos succi.galle viridis. equalesqʒ partes. teratqʒ diligenter ⁊ super anum pulucrem puluerizet. aut sumat cabatbi argenti. rose.summaci. cuiusqʒ.ʒ.iiij. mirre munde.ij. tritaqʒ diligenter ⁊ super anum puluerizet lotum vino prius pontico. aut certe puluerizet desuper farine tburis litbargirij cuiusqʒ partem.nucis cipressi.ʒ.partem.limature plumbi.vdabe aduste cuiusqʒ partis quadrantem.bec oia simul tere diligenter ⁊ subtili cribra pãno.ac super anũ puluerizа prius vino lotum pontico. Et si cũ podicis egressu apostema fuerit.sume lenticule ⁊ granati corticẽ.glandiũ corticẽ exteriorũ.coni cipressi cuiusqʒ partem ⁊ i mirti aqua optime coqʒ.oleũqʒ superistilla rosarum ⁊ plurimũ in mortario miscens locũ cataplasma.

Capitulum.27.de tortionis medela.

s **J tortio** acciderit ex ventositate crossa.patienti apij semen anisũ feniculuʒ qʒ.nanachuã saturciaʒ fereliacã equaliter trita ⁊ cũ vino distemperata veteri propina. Et si non fuerit fortis ventositas aliquid horũ illi dabis seminũ.aut aliquid fautenegi cum aqua calida. Et si tortionẽ solutio comitatur.cardami grana illi da frixa cum condito. aul puluerem machalitbe. Et si natura tẽperata est.hunc illi dabis puluerẽ. Assignatio eius nasturcij frixi seminis.ʒ.ij.seminis apij.nanachue.cuiꝰqʒ.ʒ.⁊.ʒ.baccarũ lauri.ʒ.tere oia diligẽter:⁊ iuxta quod opꝰ fuerit cum aqua calida propina.aut dabis socrite.ʒ.ʒ.⁊ naturam cũ byerapicra solues.⁊ turbit cuiusqʒ.ʒ.cũ anisi aqua ꝓpina. Et si tortio sterconis sit inclusi causa in itestis inferioribus clisteri vtere. Qꝺ̃ si ex mala fiat cõplexione calida que intestinis accidit.semis psilij.ʒ.ij.cũ oleo rosato ⁊ aqua rosarũ ac granatoꝛũ aqua percussi patiẽti dare expedit. Et si ex cholera.ru.que ad itestinum defluit crossum fit tortio. Da illi semis psilij ⁊ portulacei.ac sabasaferemi semis ⁊ medulle seis citroli.cuiusqʒ partẽ.tabasiri.ʒ.partẽ.tere oia seminibus exceptis ⁊ oleo parũ inunge rosarum.ribesiqʒ illi propina syropum ⁊ aquã qua biberis infunderis grana.

Capitulum.28.de colice medela.

c **Olica** passio qum ex humoꝛe fit phlegmatico patienti electuarium offer dactilicũ ac sabarbaram ac citonioꝛum laxans cum aqua calida.⁊ patientẽ cataplasma locũ cũ sale calefacto egrũqʒ i aq̃ pilam inducas.in qua camomillã.mellilotũ.berenia setuʒ.carnibũ.hesp̃.similiaqʒ coxeris.locũ oleo illinias hesqui.⁊ si natura soluitur ⁊ doloꝛ mitigatur eque.sin da illi.seq̃binegi.ʒ.ij.⁊.ʒ.aut pillularũ fetidaꝝ.ʒ.iij.⁊ si bas nõ patiꝰ pillas ppcaloris cõplexionẽ etatẽqʒ ⁊ tẽpus cassie.f.medulle da illi.ʒ.xx. chalẽgebini.xv.cũ aq̃ in qua.ʒ.ij.semis feniculi coxeris ⁊ supinijce turbit albi.exag.⁊ byere.ʒ.atqʒ cũ calida propia aqua quoqʒ illi pillulas bas. Assignatio eaꝝ byerepiere.turbit cuiusqʒ.ʒ.coloquintide adipis quadrantem.salis naste obolos.ij.diagridij obolum ⁊ machali glauci.ʒ.ʒ.tere oia diligẽter.ʃz machalũ in aq̃ dissolue calida.reliquaqʒ cũ ea distempera medicamia ⁊ pill'i vmbra desicca ⁊ ẽ potio pfecta phlegmatie vtilis colice. Pill'arũ assignatio vtiliuʒ colice phlegmatice per plurimũ quas ioãnes pill' vocauit margaritaruʒ Sume sabaremi.opoponacis equales partes.⁊ opoponacẽ i aqua dissolue calida.ac deinceps titimalũ admisce ⁊ modicum superadde zafrani.pillulaqʒ quarum est potio.a.ʒ.vsqʒ plenũ exag.puero aũt oboli dantur.ij.vsqʒ.ʒ.ʒ. Pillularũ assignatio aliarũ que colice prosunt phlegmatice.Sume turbit.byere cuiusqʒ.ʒ.iij.agarici.duas.opoponacis.iauiri.macali.castoꝛei.cuiusqʒ.ʒ.sicca.tere diligenter medicamia ⁊ sub-

UVA. BHSC. IyR_125_1

tili cribra pāno.gūmas aūt in pigani aqua dissolue ⁊ in mo
dum piperis pill' ex quibus.ʒ.dabis.ij.cum aqua.ca.in qua
bullieris feniculi ⁊ apij semen anisumqʒ. Pill' al'ad idem
turbit albi.ʒ.aloes.epatice obolos.iiij.scamonee oboluʒ.tere
oia diligenter ⁊ cū melle distempera.pillulaqʒ.ij.potiones.q̄
rum medicatē cum calida bibes aqua. Pillularū assigna
tio colice phlegmatice ex ventositate valde vtilū.Sume aga
rici.sequebinegi.macali.castorei.iausiri cuiusqʒ.ʒ.aloes epa
tice.iiij.tereseqʒ ⁊ pillulabis.quarum est potio.a.ʒ.vsqʒ exag.
Et si huius domino passionis byere cū melle fermētate.ʒ.iij.
porrexeris dederisqʒ in eius vestigijs radicum aqua cū char
ue in al' carube oleo manifestissime proderit. Aque radi
cum ad becytilis assignatio.Sume corticū radicū apij.anisi
feniculi cuiusqʒ.ʒ.iiij.masticis.spice.cuiusqʒ.ij.cētaurce mino
ris.cantorij subtilis.v.adianti.seminis.catbemie cuiusqʒ.ʒ.
turbit albi.x. vue passe chorosanice optime purgate.xx.
coque omnia.in.iiij.aque libris donec ad libram redeāt ⁊ ex
ea diebus singulis ℥.iiij.bibe cū byere cuʒ melle fermentate
exagijs duob⁹ ⁊ exagio olei charue.⁊ si olei charue loco boc
vteris pfectius fiet. Olei sabaremi assignatio. Sūe saba
remi.ʒ.xxx.mezerionis.x.bebelnili.xx.turbit charue granoꝝ
cuiusqʒ.xl.tūde oia ⁊ in stagnatū mitte vas.⁊.lb.vj.aque su
pfunde.atqʒ lento decoque igne.donec aqua deficiente oleuʒ
supsit:cola ⁊ in vase cōde.qūqʒ opus fuerit vtere: bibaturqʒ
ex eo exagium vsqʒ.ij.cū radicū aqua. Et si volueris vteris
eo cū aqua in qua ficus.fenugrecū byerā.lini semē.vuas pas
sas.adiantūqʒ coxeris:qm̄ passiōi prosunt huic.Sʒ ⁊ si i cli
steri illud iuxta quod opus fuerit adhibeas prodest. His qū
vsus fueris medicamibus si tamē natura nō soluitur.nec do
lor quiescit:tūc clisteribus vtaris:maxīeqʒ si dolor in īferiori
bus fuerit:tresqʒ passiōis dies transierint:qm̄ clistere oībus
alijs que bic fiunt excellētius ē. Vtēdum itaqʒ in principijs
clisteri leni.qō si nō ꝓderit qō illo fortius est.adbibe. Cli
steris assignatio lenis quod colice prodest nō valide.Sume
ficus albas numero.x. iuiubas.xx.sebestē poma.xxv.vue pas
se chorosanice.ʒ.xv.camomille.melliloti.cuiusqʒ plenam ma
num.selqui foliorum.carnebi.cuiusqʒ.ʒ.v.violarū.catbemie
furfuris.astrictorū in pāno.cuiusqʒ.iij.coque oia in trib⁹ aq̄
lb.donec ad.lb.redeant.⁊.ʒ.lb.excola.anatisqʒ adipis liq̄
facti.⁊ muri.cuiusqʒ.ʒ.ij.supinijce zaccare rubee.x.ʒ.buraci.
ʒ.siceqʒ tepidū clisteriza. Clisteris alius assignatio vtil'co
lice que ex phlegmate fit.Sume ficus albas numero.x. iuiu
bas.xx.sebestē poma.xxx.besqui.aneti.cuiusqʒ.ʒ.x.cartami.
tunsi.fenugreci.semis lini.carue.cuiusqʒ.ʒ.vij.cētaurce subti
lis ⁊ crosse.cuiusqʒ.v.adianti.iiij.pigani.rutabe.cuiusqʒ ma
nipulum.carnibi.blitis.cuiusqʒ.ʒ.x.camomille.melliloti.cu
iusqʒ.ʒ.vij.semis apij.feniculi.cimini.anisi.coloquintide adi
pis.furfuris simile.catbemie albe in pāno ligatoruʒ.cuiusqʒ
ʒ.iij.coque oia i.vj.aque lb.donec ad libraʒ redeant.Ex bac
℥.libra cola ⁊ superinijce sisami olei.ʒ.adipis gallie.ʒ.liq̄fa
cti.gari.ʒ.⁊.℥.zaccare.r.ʒ.buraci armenici exagiuʒ. Et si
passio fortis ē phlegmaqʒ multuʒ ⁊ crossum.sisami olei loco
oleum pone zēbaci.aut besqui aut aneti.zaccare loco mel:ad
dasqʒ medicamibus bis sequebinegi amoniaci.iausiri.cuius
qʒ.℥.ʒ.dissolueseqʒ gūmas in mortario cum aqua calida ⁊ cū
pistello diligēter teres.atqʒ clistere supinijcies. Et si in clisté
re obolos.ij.fellis bouis proieceris prodest manifeste. Augē
da aūt sunt bec ⁊ iminuenda medicamīa iuxta qō virt⁹ pas
sionis consulet ⁊ debilitas:phlegmatisqʒ copia ⁊ paucitas.
Et nō nūq̄ clisteri opus nō est:sʒ licinijs quʒ passio ⁊ dolor
circa penis ē partes ⁊ prope ītestinum rectū. Licinij assi
gnatio ꝓbati.Sume catbemie.buraciqʒ equales partes.co
loquintide adipis.℥.parte.diagridij quadrantē.tere omnia
diligenter ⁊ zacc̄.liquefac rubeā i qua medicamīa ꝓjcies ad
mēsurā digiti.sʒ tempate crossitiei licinijū fac. Aliud colo
quintide adipis.fellis bouis.buraci.catbemie.cuiusqʒ ptem.
tere diligenter ⁊ cū melle distēpera spisso.aut zacc̄ sil'i. Ali
ud validum.Fellis bouis:sequebinegi.macbali.buraci.colo
quintide adipis.catbemie.cuiusqʒ partē.tere oia diligēter.sʒ
gūmas in aqua dissolue calida:⁊ cum ipsis medicamia distē
pera:licinioqʒ facto vtere. His qū vsus que diximus fueris
nibilqʒ confert nec dolor cōpescitur:nec natura emollīt:me
dicaminevtere quod iā diximus.in quo lupi ē fimus.quoniā
lupi fimus qui in spinis inuenitur proprietatē bz mirabilem
ad colicā passionē. Refert nāqʒ .G.suo in libro de simplicib⁹
⁊ compositis medicaminibus.quoniā si quis lupi simi frustū
accipiat ⁊ ad femur patientis cholicam alliget aut ymbilicū
eius illiniat,soluit illā.⁊ boc sepius se probasse fatet. Me
dicamis assignatio cum simo lupino.Sume simi lupini qui
super spinas inuenitur.ʒ.iiij.anisi.cimini.seminis feniculi.zin
ziberis.piperis lon.salis naste.cuiusqʒ.ʒ.aloes epatice.ij.tere
oia diligēter ⁊ subtili cribra pāno.ac cū melle distēpa dispūa
to ⁊ i vas cōde:qūqʒ op⁹ fuerit.ʒ.ij.vsqʒ.iij.cū aneti ⁊ cimini
aqua porrige. Medicamis assignatio alius cum simo lu
pino. Sume turbit albi.ʒ.v. simi lupi.iiij.seminis apij.anisi
e⁹qʒ.iij.tere oia diligēter.⁊.ʒ.iij.cū calida ꝓpiab aqua. Quʒ
aūt cū clisteribus ⁊ licinijs alijsqʒ vsus fueris.⁊ naturā solue
ris aliquisqʒ supercrit dolor post bec.bac vtaris decoctione
quoniam intestina purgat a superfluis perfecte. Decoctō
nis assignatio.corticē radicē apij ⁊ feniculi.acbuani.berfausa
ni violarum siccarū liquiritie radicis tūse ⁊ rase cuiusqʒ.x.ʒ.
fenugreci.semis catbemie ⁊ maluarum.cuiusqʒ.v.fic⁹ albas.
numero.x.zebibi chorosanici optime purgati.ʒ.xx.coque oia
in.v.libris aque suauis.donec ad libram redeāt.ex bac.℥.li
bram sume eiusqʒ.ij.trientes.in qua.x.fricabis.ʒ.medulle cas
sie.f.peidiorū optimorū.x.⁊ superistillabis olei carube exag.
⁊ addes turbit.ʒ.repidūqʒ boc propinabis.vteriseqʒ boc alter
nis diebus purgat eni boc itestina optime.

De eorum qui colicā ex ventositate patiuntur re
gimie.⁊ si bec ex vētositate fuerit crosa passio oportebit pill' patienti dare fetidas sub duaruʒ ⁊.℥.
examine dragmarum vsqʒ.iiij.aut opoponacis dragmā.aut
boc illi da medicamē. Assigna° ei⁹ byerepiere exag.ij.tur
bit exag.seminis apij.nanachue.anisi.cuiusqʒ.℥.exag.casto
rei.euforbij.cuiusqʒ quadrantē exagij.tere oia diligenter.⁊
subtili cribra panno.distēperāseqʒ cū apij aqua pill'.dabisqʒ
ex eis exag.ij. Pill'alie ad idem.saberemi.coloquitide adi
pis.cuiusqʒ partem.opoponacis.partē ⁊.℥.zinziberis casto
rei.piperis.macbali.cuiusqʒ.℥.partem.sicca tere.⁊ gūmas in
aqua dissolue calida.simil'qʒ medicamina distempera ⁊ par
vulas fac pill'.potio earum.ʒ.ij.dabis etiā banc radicē aqua
Assignatio eius corticis.radicū apij ⁊ feniculi.cuiusqʒ.ʒ.x.
seminis apij ⁊ feniculi.anisi.nanachue.fube.fenugreci cuius
qʒ.iij.seminis pigani.ordei.cuiusqʒ.ij.aneti.rasani.adecbari
cuiusqʒ.v.fautenegi.saturcie feresiace.cimini carmanici.cui⁹
qʒ.iij.masticis spice.selicbe.xilobalsami.asari.cuiusqʒ.ij.zebi
bi chorosanici optime purgati.ʒ.xx.ficus.numero.x.iuiubas
.xx.coque oia in.v.aque libris donec ad libra redeant.cola ⁊
diebus singulis.ʒ.xl.sume.de ea.⁊.℥.exag.socrite ⁊ oli charue
exag.⁊ si eiusmodi egroto tiriace faruc.℥.ʒ.cū aqua in qua ci
minū.anisi.apij semen bullieris propinaueris manifeste pro
derit.linias autē eius ⁊ inungas ventres ac circa confinia ℔
oleo. Assignatio eius.aque pigani ⁊ aque porri.feniculiqʒ
cuiusqʒ.℥.libra.cimi nebatici.nanachue.seis apij.cuiusqʒ.ʒ.v
coq̄ oia i succis porri.⁊ pigāi dōec triēs ōficiat.⁊ supfijce oli
onfacini.aut sisami.℥.libra.⁊ tēperato coqʒ igne donec defici
entibus aqs oleum superfit.bec inunges ⁊ patienti exagium
propinabis cum aqua in qua fautenegum fluuialem. satureiam.
feresiacam.nanachuā bullieris cū melle ⁊ penidijs opti
mis.boc ventositatē dissoluit.Dissoluit quoqʒ ventositatem
catapl'atio cū sale ⁊ cimio calefcis. Adbibe ēt clistē vētosita
tē dissoluens ⁊ ipaʒ dispergens vt boc. Assignatio eius.
Sume besqui aneti.pigani.fautenegi montani ⁊ fluuialis.ne
mami.camomille.cuiusqʒ manipulū.semis apij.anisi.fenicu
li.nanachue cuiusqʒ.ʒ.v.sumaci.ʒ.x.fic⁹ albas numero.x.iu
iubas.xx.sebestē poma.xxx.coque oia in.vj.aque libras do
nec ad totius redeāt quadrātē.colabisqʒ ex ea.℥.libram ⁊ su
perinijces buraci armenici.macali.opoponacis.iausiri.cu
iusqʒ.℥.ʒ.castorei obolos.ij.mell'.xx.ʒ.gūmas in aqua liq̄fac
calida.medicamīa aūt sicca terēs aque.ʒ.superinijce colate.
gari.⁊ olei costi.cuiusqʒ.ʒ.xv.tepidūqʒ clisteriza:⁊ si cum cli
steri aliquid fuerit egressū spissū.iterum adbibe clistere. ter
tioqʒ vsqʒ dū bec solida emittantur oia ⁊ egestio fiat mollis.
Clisteris alius assignatio quod ventositati prodest cros
se.Sume succi porri.blitis.fautenegi.pigani cuiusqʒ.ʒ.xx.olei
charue.nardini.costini ⁊ besqui.quod cuiusqʒ presto fuerit.
ʒ.xv.mellis.x.castorei.coloquintide adipis cuiusqʒ.ʒ.quadrā
tē diligenter tritorū.cōgrega oia bec ⁊ clistere facto clisteriza
tepidū. Clistere aliud aque pigani libra sume ⁊ superinij
ce apij semis anisi.feniculi.nigelle cuiusqʒ.ʒ.xv.castorei.ʒ.tere
bec oia mediocriter ⁊ pigani aquā superinstilla cū olive oleo
⁊ coques lenes ad prunas donec aqua deficiat oleumqʒ sup
sit.de quo.℥.libram sume.galline adipis ⁊ pullorum colum
barum.cuiusqʒ liquefacti.ʒ.ij.tepidaqʒ omnia clisteriza.⁊ si
cū oleo oliuarū mel miscueris robustius fiet. Si aūt dolor
roborat̄ ⁊ nulla apparet mitigatio per medicamē laxans
clistere aliaqʒ huiusmodi.apollonia vtere greca ⁊ feresiaca.
quecūqʒ presto fuerit.a.℥.ʒ.vsqʒ.℥.exag.patientēqʒ in cōcba

UVA. BHSC. IyR_125_1

fac sedē in qua sit decoctio camomille.melliloti.pigani.besg. abrotani.aneti.foliorum lauri.gendiconis ꝛ similiū.Sedeāt aūt in concha huiusmodi patientes. coꝫ stomacis vacuis cibo potuqꝫ.Sit aūt colicā patientis cibus si ex pblegmate est ꝛ ventositate ciceris aq̄.cū cimino . aneto.cinamomo.sinapi galengar.pipere.porrusqꝫ ꝛ oliue oleū.ac mel.ꝛ colūbarū iā surgentes in volatū pulli.gallorum iura veteruꝫ cū bari ꝛ polipodij modico ꝛ horū sorbitio patienti multū prodest.sic ꝛ si aliquid medulle apposueris cartami naturā laxat.ciba q̄ꝫ illū melle cū amigdalarum oleo.nec vero expedit porrectione vti multorum. nec offerātur nisi que ad virtutem sufficiāt tuendā.tolliāturqꝫ oio quadrupedū carnes ꝛ pisces.nec frigidā bibat aquā.nec vero aquā purā sed cū melle illā misceat aut aqua vtatur zaccarea.Et si ad illaꝫ coegerit necessitas ꝛ sitis roboratur.paululū ꝛ alternati bibat.Sed ꝛ aliquid illi vini propines ribani mixti prodest.hoc qū vsus fueris in colicā patiētē ex ventositate regimine.nec confert.sed nec dolor cōpescitur tunc oportebit sitias super ventris supplanū ponere.ꝛ in loco qui patitur sepius:qm̄ hoc ventositatē dissolvit ꝛ manifestius prodest.

De colice que ex acuto fit humore medela.Qū aūt colica ex acuto humore nascitur pungentiqꝫ qui ad intestina decurrit in hāc patientē medicaminibus quibusdā vti cōueniet acutis que iā ante diximus.ꝛ lebelabi aque illi propiare.ij.libre trientes.cū cass.f.interioꝝ.ʒ.xx.ꝛ turbit.x.amigdaliniqꝫ dulcis olei.ʒ.propina quoqꝫ solatri aquā ꝛ caquenegi maluarūqꝫ.cuiusqꝫ.ʒ.ij.i quibus fricaueris.cassie.f.medulle .ʒ.xx. aut aquā in qua bullieris ꝛ decoxeris ficus.iuinbas.sebestē.bersausanū.catbemie senn̄.ꝛ cbabezi cuiusqꝫ libre q̄drātē.coques hec in.iij.aque libris.donec ad libraꝫ redeāt ꝛ sūces ex ea duos trientes. fricabisqꝫ in eis .xv .cassia fistula medulle.ʒ.ꝛ istillabis olei amigdalini dulcis exag.sicqꝫ cum dei auxilio propina.Ba etiam aquam calidam cum amigdalorum oleo dulcium ꝛ gallinarum sorbitet iura . cum panis simile nuca.ꝛ amigdalio oli oio.sorbeat iura pedum agnorum in espidabago paratorū cum amigdalarum oleo dulci. aut seminis psilij spumam ꝛ citoniorū cuiusqꝫ libre trientem cum violarum syropo aut cassie.f.lauchum cuꝫ amigdalino dulci oleo ꝛ cucurbite semē.cum turbit.ʒ.ꝛ.ʒ.obio diagridij. hec enim omnia prosunt. hoc quoqꝫ adbibe clistere. Assignatio eius.Sume iuinbas.xx.sebestē poma.l.ordei tūsi.ʒ. catbemie.furfuris beueri.cuiusqꝫ manipulū in pāno ligatoꝝ violarū optimarū.ninifar.cuiusqꝫ.ʒ.iiij.foliorum malue.blitis cuiusqꝫ plenā manū.coque oia in.v. libris aque donec ad libraꝫ redeant colaqꝫ ꝛ supinijce cassie.f.interioꝝ.ʒ.x. zaccar̄ .xv.violarū olei.ʒ.ij.muri.ʒ.ꝛ.ʒ.tepidaqꝫ oia clisteriza.ꝛ si illic punctura est ꝛ acumē caloꝝqꝫ fortis.cū ordei aqua clisteriza in qua iuinbas coxeris.ꝛ sebesten. catbemieqꝫ radices. sume ex bac.ʒ.iiij.in qua peponis citroli. cucurbite. seminis psilij spume cuiusqꝫ.ʒ.xv.violarūm olei ꝛ cucurbite.aut ninifar ex oibus aut ex eo quod presto fuerit.ʒ.xx. misce omnia i locū vnū ꝛ tepidum clisteriza.iuribus vescatur vnctuosis vt espidabago facto ex saginatis gallinis ferculꝫ spinachiarū ꝛ fermaci lebelabi.blitis.malue.i espidabago ꝺditis cū amigdalino dulci oleo.ouis quoqꝫ sorbilibus.granata sugat emeli sia.ꝛ ninifar bibat syropum ac violaceum similesqꝫ in cōchā illum statue in qua tepidam fuderis aquam in qua violaꝫ.ninifar catbemie folia ꝛ maluas ordeumqꝫ tunsum ꝛ similia coxeris.

De apostemate colice.Qū āt colica ex apostemate nascitur calido nō oꝫ in principijs patiēti medicamē porrigere laxans quoniā in ileon trāsiret.sed egrotāti basilice impera phlebotomiaꝫ.sanguinē iuxta qō opus fuerit extrabe paulatim ꝛ vicibꝰ alīnis. non semel ꝛ subito ordei aquam illi propina in qua liquiritie radices ꝛ maluarum coxeris folia:locoqꝫ hoc adhibe emplastrum. Assignatio eius foliorū catbemie ꝛ malue ac solatri.violarūrecētiū cuiusqꝫ.ʒ.x.tere oia diligenter ꝛ superinijce farine ordei.catbemie.sandali albi.aqua lilelmeleeb.cuiusqꝫ.ʒ.iij.tere oia diligenter ꝛ eū oleribus misce tritis ꝛ fortiter tunsis.super que cerā misceris albā cū violarū oleo optimo ꝛ ninifar.anitisqꝫ adipē liquefactā.sicqꝫ locū emplastriza.ꝛ si quod forte dissoluat necesse babes misce sil seis lini spumā. Et si dolor ab bis cobibetur ꝛ apostema dissoluitur vtile.sin aquā illā propina solatri. caq̄negi. lebelabi. cuiusqꝫ.ʒ. xx.in quibus.ʒ.x.cassie.f.medulle fricaueris ꝛ istilla amigdali oli dulcis exagi.bocqꝫ illi exbibe clistere. Assignatio eiꝰ.Sume babunegi.melliloti.viole sicce.ninifar.adianti.cuiusqꝫ.ʒ. x.malue frondiū.foliorū catbemie.lebelabi cuiusqꝫ manipulum.furfuris tantūdē catbemie plenam manuꝫ.iuinbas. xx. sebestē.xxx.coque omnia in tribus aque lb.donec ad vnam redeāt.cola ꝛ semis libraꝫ sume in qua seminis psilij spume. violarū olei.adipis anatū cuiusqꝫ.ʒ.mitte medulle. cassie.f. ʒ.xv.quas in eadem confricabis aqua colabisqꝫ ꝛ admisces oleum.sicqꝫ clisteriʒabis.sedeat autē qui bec patitur in ɔcba tēperati aque calozis in qua violā. ninifar. catbemie folia ꝛ malue.ꝛ mellilotū.anetū.vitis frondes coxeris. Ut āt ad statum morbus attigerit.egrotanti sicuū propina decoctionem ꝛ violarū.semis catbemie ꝛ malue super quam oleū instilles amigdalarū dulciū donec apostēa dissoluatur.dispones vero huius passionis dominū in cibozū regula quēadmodum colicā ex acuto patienti humore assignauimus. Et sciendū tibi quoniā bac passione molestato difficultas accidit vrine eo q̄ apostema vesicā cōprimat:saphenam minuere expedit ꝛ penem emplastrabis lumboſqꝫ ꝛ inguina emplastris que diximus:inunges quoqꝫ loca bec cum violarū oleo camomilleqꝫ ꝛ cera liquefacta:quoniā bec apostema dissoluunt ꝛ vrinam faciliant.

Capitulum.29.de colica que ileos appellatur medela.

Colica autem que ileos appellatur difficile sanat̄:maxieqꝫ si cuz ea accidat stercoris vomitus ꝛ que huiusmōi passio ex apostemate accidit calido:curare illā bis que diximus expedit i colice spetie quā apostema suscitat calidū.basilice.seꝫ phlebotomo ꝛ mediastie:ꝛ sigdem virtus etas ꝛ compl̄o tempusqꝫ adiuuerit.patienti medicamia propia ꝛ cibos offer q̄s illic assignauimus:eisdēqꝫ vtere emplastris ꝛ alijs que illic dicta sunt.Cauenda aūt in colicā patiētibus phlebotomia: nec adbibenda ē:nisi postq̄ diligēter intellectū fuerit passionem ex apostemate esse calido:vereqꝫ cognitū fuerit:phlebotomia nāqꝫ huius dño passionis preter calidū apostema letalis. Et si ileos ex humore fiat crosso pblegmatico q̄ subtilibus iuiscatur intestis:medicamina illi dabis que in colica ex pblegmate diximus:vt radicū aquā cū byera cū melle fermentata ꝛ socrita.oleoqꝫ carube:trociscos quoqꝫ qui dicūtur corani cū aqua in qua anisum bullieris.apij.semē feniculi.Et si dolor roboratur apolloniā da grecam:electuari umqꝫ quod vocatur aresti:sꝫ ꝛ mitridatuꝫ bac in parte vtile est valde ꝛ tyriaca farue simul byereqꝫ ꝛ silia.Cauenda est aūt apollonia nec dāda ē:nisi q̄ dolorē mitiget tm̄:bic vt cobibitus fuerit nō addatur illā dare.quoniā finis est laudabilis:dormitationē prouocans:ꝛ calozis adducēs debilitatem nāl̄.Refert bypocras in secūdo epidimiarū sermone.oportere buius dño passionis si ex humore fiat crosso ꝛ pblegmatico vinum merū paulatim dari donec illi sopor supuēiat. aut in pedibus dolor.Intellexit aūt in boc vt humor calefieret: ꝛ subtiliatus maturaretur:itestinaqꝫ ad eius expulsionē roborarētur. Qum aūt passio bec stercoris fit inclusi i subtilibus itestīs causa eius ē medela medicamium laxātiū poculum electuariaqꝫ ꝛ pillule ad eadē vtiles sicut iā exposuimus clistereqꝫ validuꝫ. Qū vero letiferi fit ex potu medicamis patiēs ill'crit medēdus que illi obuiāt ꝛ cōtraria sūt veneno vt vomitus vsu.tyriaca metridato.ꝛ similib⁹.sicut in venēorū cura exposuim⁹.Sꝫ qū a ciboꝝ abstinētia accidit:tūc ei⁹ medela iurium est sorbitio pinguium que cum a carne fiunt pigui in quib⁹ aliquid simile panis comminutum sit: oanda aūt bec paulatim ꝛ nō semel.oabis etiam spumā cū amigdalozū oleo ꝛ violarū. Qū ex ruptura fit medetur intestinorum revocatione ad sua loca cū manuū cōpressione ꝛ ligatōne emplastrisqꝫ ad eadē vtilibus.Expedit autē huius ꝛ colice domino passionis ꝛ qū ab eis sanati fuerit ne forte ad cibos redeant a principijs substractos donec robustiores fiāt ꝛ perfecte sanitatis.sed prandiū minuāt.ꝛ cibos fugiāt crossos.vnctuosisqꝫ vescantur iuribus vt espidabago ꝛ zirabagoqꝫ ꝛ in sartagine paratis.ꝛ penidiozum assuescant zaccareqꝫ tabarçedi porrectionem.Et si ex pblegmate passio fuerit.alternis accipiat diebus.byeram cū melle fermentatā:ꝛ quandoqꝫ melleū calengebinum cum aqua colata in qua sit anisum ꝛ apij semen.Exercitiovtatur temperato.balneū frequentet ꝛ i pila sedeat aqua plena.ventrē ꝛ intestinozū ptes oleo liniat in quo ciminū apij semē coxerit ꝛ aneti oleo.besq ꝛ camomille.cibū eius paulatim auge vt illū passionū intellexeris purgatū reliquijs perfecti⁹.Qꝛ si passio bec ex caloze inascetur prandiuꝫ opꝫ minuere comedātqꝫ panē farie munde.cū iulab ꝛ amigdalarum oleo dulci.ꝛ zirabagū cum franquillinis aut pullis ꝛ iudabū cū pane ꝛ gallinis pinguibus.aut cū amigdalino oleo ꝛ portulaca ꝛ blito. Et prio assuescant syropo infuso violarū ante prandiū horis duab⁹

UVA. BHSC. IyR_125_1

aut tribus.aut cassie.f.medullã sugant in iulab infusam aut tertio die vel alternis.aut cassie.f.medullã ℥ calengebinũ fricata in aqua calida ℥ colata offer.hec aliq̃tis facies diebus donec intestina purgentur.ea vt purgata intelliges hanc illi da decoctionẽ. Assig° ei⁹ ficus albas numero.x.violarũ siccarũ.ʒ.v.coque in aque libra donec ad trientem redeat.℥ sume de ea diebus singulis .℥.iiij.in qua.ʒ.v.cassie.f.a granis purgate fricabis.℥ oleum instillabis amigdalaz̃ dulciũ.

Capitulum.30.de vermiuʒ ℥ lũbricorũ ℥ ascaridũ medi.

V Ermes habentem expedit mederi medicaminibus materie que illos generãt contrarijs.℥ que illos occidãt ℥ p̃ solutionem emittant.Et que hoc operãtur medicamina sunt quorũ est cõplexio calida sicca ℥ incidens.quʒ passio hec ex materia fiat frigida ℥ humida pblegmatica.medicamina quoqʒ in quibus est amaritudo fortis ℥ soluens aut elimãs.quoniã ex amaritudine animaliũ est interitus.Elimatio vero educit ab intestinis post mortem.hec autẽ medicamina sũt absinthiũ.serchasum.lupinũ.epithimũ.sibũ.anceuʒ abebelũ.costũ mirra ℥ similia.si videris hec sigillatim aut cõiuncta cũ mell'aqua calida vermes occidũt.℥ ascarides emittunt.nõnũq̃ educunt viuos debiles interitui vicinos. Medicaminis assignatõ qõ lũbricos occidit vermes ℥ ascarides.Sũe serchasi.ʒ.iiij.abernegi.arsunegi.cuiusqʒ.ij.trita distẽpera cũ melle.℥ lique fac i aqua calida. Aliud sume sibi.abzotãi.absinthij.cuiusqʒ.partem lupini partes.ij.trita cũ melle distempera.℥.ʒ.iij.cũ aceto aque mixto propina.quoniã vermes perdit ℥ pblegma incidit. Aliud ad idem abernegi.costi.mirre.serchasi.cuiusqʒ.ʒ.ij.turbit.iij.tere oia diligenter ℥.ʒ.v.vsqʒ.vij.cuʒ calida offer. Aliud lupini.abernegi.serchasi.caul'.cuiusqʒ.ij ʒ.sibi armenici.abzotãi.cuiusqʒ.iij.sal'naste.ʒ.℥.turbit.vij.tere oia diligenter ℥.ʒ.iij.vsqʒ.iiij.cũ lupinorum decoctionis aqua propina. Aliud sibi abzotani.absinthijqʒ cuiusqʒ p̃tem.serchasi partes.ij.tere oia diligẽter ℥.ʒ.iij.cũ aceto aqua mixto propina. Aliud.abernegi.bebelili.turbit lupini.cuiusqʒ partem tere diligenter ℥.ʒ.propina.iiij.cuʒ aceto mixto.vermes emittit ℥ ascarides.℥ oio si sumpseris medicamia hec singularia aut p̃iuncta ℥ cũ aceto propinaueris ac melle lũbricos patienti ℥ ascarides proderit.sunt autẽ hec.serchasuʒ.abernegum.lupinum.chasiregum.sibum.caisumũ.absinthiũ.costũ.isop⁹.fautẽegũ fluuiale.abebelũ cãnabilũ.Qʒ ãt voleti lũbricoʒ accipe medicamĩ.vt vacuo sũat stõ a cib ℥ añ q̃ accipiat trib⁹ dieb⁹ lactis sũat capʒ dulcis libram ℥ post hec medicamina accipiat famelicus.quoniam sic proderit.

Capitulũ.xxxj.de passionibus que epati accidunt ℥ primum de male cõplexionis eius medela.

D Ico quantam quʒ epati mala accidit cõplexio calida basilicã oportet minui alarem i dextra manu.si etas ℥ virtus adiuuerint cõplexio.tempus ℥ alia huiusmodi.quãtũqʒ necessitas iperat sanguinis extrabatur.tunc illi aquã fructuũ propina ℥ mirobolani citrini ℥ lebelabi cũ zaccara ℥ cassie.f.medulla ℥ post hec squingibin cũ itibe aqua mane.hora qũ trãsierit ordei affer aquã cũ zaccara.℥ epar cũ sandalorum emplastro ℥ ceroto ex intibe aqua ℥ lactucarũ portulace.semperuiueqʒ facto ℥ cucurbite rasuris.oleoqʒ rosarũ ℥ cera alba emplastriza.Et si hec rẽ reformauerit bene.sin spodij da trociscos mollientes cum intibe aqua ℥ aquesutbi cũ squingibin.℥ si nec sic mitigatur ardor trociscos propina cãphore cũ cucurbite aqua ℥ intibe aq̃ ℥ aquesutbi cũ squingibin.daqʒ illi casei aquã cũ squingibin conditam simul hec cũ puluere. Assignatio eius.mirobolani citrini.ʒ.x.lacte lote.iij.spodij.ij.semis feniculi.i.tere oia diligenter.℥.ʒ.propina.iiij.cũ casei aque.℥.℔.die primo.Secundo.ij.dabis libre trientes.tertio.℥.x.sic vt die.v.librã cõpleas.Septimo librã ℥ trientẽ propines.Sin autem lac sumes capre adolescentis etate ℥ nõ a ptus tẽpore remote sed nec nimis propinque.Sint autẽ earũ pascua coriandruz sic cũ ℥ viride:ordei palea ℥ ordeũ lactucarũ frondes.intiba ℥ silia.℥ si nec sic mitigat camelarũ da lac q̃ sane sũt corpe.cta te recẽtes queqʒ cibis vescãtur laudabilib⁹ dabisqʒ dieb⁹ singul'.ʒ.viij.debic.ij.addes singlis.vij.dieb⁹ dabqʒ cũ ℔ puluẽ.

Assignatio eius.mirobolani citrini lacce lote.rose.spodij cuiusqʒ.v.ʒ.reubarbari.iij.semis feniculi.anisi.cuiusqʒ.ij.tere oia diligenter ℥ cũ lacte.ʒ.iij.vsqʒ.iiij.propina cũ.v.ʒ.zaccare tabarzedi.℥ si eius solutionem augere volueris adde cuiqʒ pulueris potioni obolos.iiij.violarum ribanarum.Sit autẽ cibus pulli cum zirabago ℥ granata sugat lenia.pomaqʒ.Et si ardor fortis est non incongruum erit eiusmodi lac dare vaccinum a quo butyrum eductuʒ est.cũ spodij trociscis.aut cãphore.iuxta caloris vires ℥ debilitatẽ:eparqʒ cum sandal' emplastriza ℥ rosa ac semperuiue aqua.℥ aque frondium vitis.aquaqʒ rosarũ ℥ intibe addito modico p° masticis.℥ spice quo epatis tueãtur virtutem ne dissoluatur. Emplastʒ ad epatis dolorẽ ex calido.Sume sandali albi.ʒ.v.sandali.℥ vij.rose.℥.v.violarũ.ninifar.cuiusqʒ.ʒ.iij.fufali.terre armenice.cuiusqʒ.ij.cãphore.masticis.sadegi.ãdi.cuiusqʒ.ʒ.tere oia diligẽter ℥ gũmas in rosarum oleo liquefac.aut mirtino calefino aut ninifar.singulorũ necessaria sumpta quãtitate:tritaqʒ injce medicamina:℥ emplastro facto epar emplastriza

Aliud ad idẽ.Sãdali albi.fufali.cuiusqʒ.ʒ.iiij.sandali.℥.rose.cuiusqʒ.vj.farine ordei.v.cãphore.℥.ʒ.tritaqʒ oia diligẽter cũ intibe aqua.solatriqʒ ℥ portulace.coriandri viridis ac semperuiue aqua distempa ℥ epar emplastriza calidũ. Aliud simile.Sandali rubei.ʒ.v.sandali albi.violarũ optimaz̃.farine ordei.ninifar.cathemie radicis cuiusqʒ.iij.rose.℥.cãphore.zafrani.cuiusqʒ.℥.ʒ.tritaqʒ oia diligenter subtili trãsmitte pãno:℥ cũ rosarũ oleo distempa:aut ninifar in quo cerã albam iuxta qõ necesse fuerit liquefeceris ℥ epati factũ appõe emplastrũ. Trociscorũ assignatio.q̃ dolori medẽtur epatis ex calido.Sume rose.ʒ.vj.semis cucumeris ℥ citroli.℥ cucurbite.cuiusqʒ.iij.lacce purgate.semis portulace.cuiusqʒ.iiij semis intibe.aquesutbi.cuiusqʒ.iij.sãdali albi.spodij.reubarbari.semis feniculi.cuiusqʒ.ij.zafrani.eupatorij succi.cui⁹qʒ ij.tere oia diligẽter ℥ cũ itibe aq̃ distẽpera:℥ exag.j.iforma trociscos.℥ cũ sqngibi ac itibe aq̃ refrigerãtis bibe. Trociscorũ assig° al'.Rose.℥.ʒ.iiij.berberis.iij.seis itibe.℥ aq̃ sutbi.cuiusqʒ.ʒ.℥.spodij.mellõis semis.℥ cucumeris.cui⁹qʒ.ij.lacce.reubarbari.liquiritie succi.cuiusqʒ.ʒ.zafrani.℥.ʒ.tere oia diligẽter ℥ cũ itibe aq̃ distẽperãs exag.iforma trociscos:q̃s cum squingibin ℥ aqua propinabis frigida. Et si cum febre tussis fuerit:oportebit bis addere trociscis gumme arabice.quethire.amili.cuiusqʒ.ʒ.liquiritie succi.ʒ.cũ iulab.ninifarqʒ syropo ℥ violarũ propinari. Sit patientis si nulla fuerit febris aut tussis cibus pulli gallinarũ aut taugi cũ zirabago parati aut granatorũ vel beserẽ aqua ℥ acidi citrorum.adijciasqʒ cinamomi modicũ.spice queffare.mẽte.piscibusqʒ vescatur lapidosis herbis in al'berijsqʒ caueatqʒ quibus calida sunt cõdimẽta fercula.vt alleũ.cepa.piper.carui.galẽgar ℥ oia reliqua in qua calida sunt ℥ pungentia.Si sit autem febris erit illi cibus mezaurũ cũ bis que diximus ℥ oleo loto ℥ amigdalino oleo dulci.℥ ordei illi propina aquaʒ.Si vero ℥ tussis molestat simul.sit illi cibus mezauz̃ quod cũ masso fit spinachijs.cucurbitis.atriplicibus.maluis ℥ similib⁹.℥ si natura mollis ẽ spodij expedit illi dare trociscos stringẽtes cuʒ quibusdã syropis stringentibus vt citoniorũ syropo ℥ ribesi.mirtinoqʒ.vẽtrẽqʒ eius emplastris stringentibus emplastriza vt hoc. Assignatio eius.rose sandaloz̃.fufali.balaustie rameci.terre armenice.calami aromatici.talaba.eq̃les partes tere diligenter ℥ cũ arnoglosse aqua virge pastoris corimborum vitis similibusqʒ distẽpera.℥ stringentibus illũ pasce ponticisqʒ cibis vt mezauro quod cũ portulaca fit ℥ bẽmazo ac berberis succo.sumaci quoqʒ ℥ similibus.

D e epatis male cõplexionis frigide medela.Qũ autẽ mala epati frigida accidit cõplexio patienti trociscos reubarbari aut absinthij dare expedit aut lacce.aut huiusmodi alios quos assignabim⁹ cũ sqngibi melleo ℥ bãsalino.iuxta quod opus fuerit.emplastrizes aũt epar cũ aloes emplastris aut estamaicon.similibusqʒ calefacientibus que assignabimus.Et si hec ad finẽ vsqʒ nõ attingent desideratũ radicũ da cũ cartami medicamine aquam ℥ lacce medicamen cũ amigdalaz̃ oleo aut aliquid athanasie condite cum lupi epate.Fertur quoqʒ quoniã epar lupi siccatum si cum reubarbaro bibatur.dolori prodest epatis q̃ ex frigido est.emplastriza eius epar in saliua cũ panno adecbari aque infuso ℥ florũ eius.spice asari.nemami ℥ sansuci. Et hec trociscoz̃ assignatio epatis ex frigido dolori vtiliũ.Sũe masticis.spice aromatice.asari.lacce purgate.cuiusqʒ.ʒ.iij.rose.℥.iiij.anisi.ij.gafeti succi.absinthij greci.reubarbari.cuiusqʒ.ʒ.zafrani.obolos.iiij.tere oia diligẽter ℥ distempera cum apij aqua.℥ trociscos fac.a.ʒ.vsqʒ exag.propinabisqʒ trociscum cũ squingibi bãsali ℥ itibe ꝺdite aqua:prodest epatis dolori ex calido ℥ frigido.eo q̃ amaritudis cã in eis subtiliatio sit.ideoqʒ ℥ oppilationẽ aperiũt. Trociscorũ assigna° aliorum qui epatis prosunt dolori si sit ex frigido.Sume rosaz̃.ʒ.vj.berberis.masticis.spice.gafeti succi.asari.cuiusqʒ.iij.rauedisini.zafrani.cuiusqʒ.ʒ.℥.℈.liquiritie radicis.lacce lote.cuiusqʒ.iiij.absinthij greci.ij.tere oia diligẽter ℥ distẽpera cum feniculi.apijqʒ aqua.℥ a.ʒ.vsqʒ exag.trocisca.propinabisqʒ

UVA. BHSC. IyR_125_1

cum ſquingibin. Et ſi pualidū eſt. frigus. ʒ. v. vſqʒ. vij. bibat miſuſani aque mixti. Sʒ ꝛ ſi ſimplex biberit miſuſanū prodesit. Radicū aque aſſignatio. que doloꝛi medeꝛ epatis. Sume coꝛticū apij. ꝛ feniculi. cuiuſqʒ. ʒ. x. ſemis apij. aniſi. fenicu li. cuiuſqʒ. iiij. maſticis. ſpice aromatice. cuiuſqʒ. ij. radicum adecbari. ꝛ flozū eius. gafeti berbe. alſinthij greci. beſſe. iaba de. calami aromatici. cuiuſqʒ. v. lacce purgate. rauedeſini. co ſti mari. ſube virgarū. cuiꝰqʒ. ʒ. ʒebibi taiſi optie purgati ab i teriozibus. ʒ. xx. coque oia i. v. ℔. aque donec ad. ℔. ꝛ. ʒ. rede ant: ꝛ ſume ſingulis ex ea diebus. ʒ. xl. ac ſuperiſtilla ill' amig dalarū olei dulciū ꝛ amararū. cuiuſqʒ. ʒ. arbanaſie. iuxta qꝺ opus fuerit. Et ſi cū bis natura ſicca ē addēdū erit medica minibus aque radicum. mirobolanum kebulum. turbit' tun ſum. Et anteꝙ radicum porrigas aquā mirobolanū kebulū da ꝛ aloes pill' qñ nām emollient: ꝛ complexionē caleſaciēt.

Emplaſtri aſſignatio quod frigiditati prodeſt epatis. Sume babunegi. melliloti. aloes epatice. ſibi armenici. ab ſinthij greci. cuiuſqʒ. ʒ. v. maſticis. aſari. ſpice. aromati ce. ſeliche. coſti. carpobalſami. xilobalſami. cuiuſqʒ. iij. za frani. ij. terenſqʒ omnia diligenter cum ſuſani oleo diſtem pera ꝛ coſtino. nardino. iuxta quod opus fuerit in quo cerā liqueſeceris. ru. ꝛ medicamina admiſcens emplaſtriza.

Emplaſtrum aliud ad idē. abſinthij greci. ſādali albi. ſpi ce. radicis. adecbari. aloes epatice. cuiuſqʒ. ʒ. iiij. maſticis. car pobalſami. xilobalſami. mibe fluxe ſeliche. coſti. xiloaloes in dice. laudani ſecci. cuiuſqʒ. ij. roſe. vj. tere oia diligenter ꝛ ſub tili cribꝛa pāno. atqʒ cum liliozꝝ oleo diſtēpera ꝛ cera. r. iuxta quod opus fuerit. ſicqʒ epar emplaſtriza. Et ſi medicamina hec cuꝝ miſuſano diſtēperaueris ꝛ nadarube ꝓderit. Sit huius domini paſſionis cibus frāquilini. tangi. cum ciceris aqua ꝛ oleo conditi loto. ciminoqʒ. aneto. galengar. aut i pa tella cocti. ſuperirrigato vino ribano. Et ſi pane illū paſcas vino ifuſo ribano prodeſt. propinaqʒ illivinum ꝛ gendicon. apiūqʒ porrige mētā badernebinā. feniculum ꝛ ſimilia.

De mala epatis cōplexiōe bumida. Cū aūt accidit ma la epati bumida cōplexio ſimplex ſine materia cura re expediet bis quibus bydropiſis in prīcipio curatur. Et ſi illi mala acciderit frigida ꝛ ſicca. bis quibus etbicaʒ patiē tes curantur medeberis. bumectantibus ſcilicet ꝛ mollienti tibꝰ potibꝰ remplis. ſic vt quedam admiſceas pontica ꝛ aro matica odoꝛe quo epar ab illis fiat robuſtus.

Capitulum. 32. de apoſtematum epatis medela.

Apoſtematuʒ aūt que epatis accidunt i medela animadvertēduʒ ꝛ ſi apoſtema calidū eſt. baſilice incipe a phleboto mia in manu dextera. ꝛ iuxta quod opus fuerit ſanguinē ex trabe. ſi virtus etas tempuſqʒ anni preſens aliaqʒ huiuſmo di adiuuerint. Et ſi ſanguinis minutionis patientis conſue tudo fuerit amplius extrabes ꝛ oꝛdei illi aquā cum ʒaccara propina. poſt bec ſquīgibin ʒaccarcū ſimplex. naturā eius cū lebelabi aq̄ ꝛ caſſie. f. medulla molli ꝛ leni. in ipſum vtaris cli ſteri qꝺ ex iuiuꝰ ſebeſtē. violꝰ oꝛdeo tunſo. blito furfure ʒacca raqʒ. r. ꝛ violarum oleo ac roſarum fit. ſimul autē intuendum Et ſi apoſtema in latere eſt epatis gibboſo. tūc maxima tua erit cura ad vrine prouocationē ꝛ berberis trociſcos patiēti dabis a. ʒ. vſqʒ exag. cū ſquingibin. ʒ. ꝛ. ʒ. ac ītibe aqua. ꝛ aq̄ ſutbi. ſtrigniqʒ expreſſa cocta ꝛ diſpumata. cuiuſqʒ. ʒ. ſumes .xv. dabis aūt bunc doꝛmitū eūti puluerem. Aſſignatio eius ſeminū cucumeris. citroli. ꝛ melōis. medulle cuiuſqʒ. ʒ. v ſeminis apij. feniculi. aniſi. cuiuſqʒ. ij. ſeminis intibe ꝛ aqueſu thi. ſpodij. cuinſqʒ. iij. roſe. berberis ſucci. cuiuſqʒ. iiij. rauedſi ni. ʒ. ꝛ. ʒ. tere oia ꝛ ſubtili cribꝛa pāno. qūqʒ opus fuerit. ʒ. ij. cū ſquingibin. ʒ. ꝛ aqua ſumēs frigida vtere. Trociſcoꝝ aſſignatio epatis doloꝛi ex calido apoſtemate in latere gib boſo vtilium. ſume roſe. r. optime purgate. ʒ. vj. berberis. iiij. ſeminis aqueſutbi. cucumeris. citroli. melōis ſeminū medul le. cuiuſqʒ. iij. tabaſiri. liquiritie. ſucci cuiuſqʒ. ij. rauedſini. lac ce purgate. cuiuſqʒ. ʒ. ꝛ. ʒ. zafrani. maſticis. ſpice. cuiuſqʒ. ʒ. te re oia diligenter ꝛ cum ſolatri aqua diſtemperans a. ʒ. vſqʒ exag. trociſca. quos cū oleoꝝ aqua ꝛ ſquigibi propiabis.

Trociſcoꝝ aſſignatō aliozū ad eadēvtilium. roſe. ʒ. v. ber beris. iij. ſpodij. ʒ. ꝛ. ʒ. ſemis cucumeris ꝛ citroli. lacce purga te. ſube virgarum. cuiuſqʒ. ij. rauedſini. ʒ. zafrani. ſpice. maſti cis. abſinthij. cuiuſqʒ. ʒ. ʒ. tere oia diligenter ꝛ cum ītibe aqua diſtēpera. ꝛ ſi caloꝛ īmoderatus fuerit bis adde medicamini bus. cāphoꝛe obolos. ij. Propina quoqʒ ei in cuius epatis la tere gibboſo apoſtema eſt calidum caſci aq̄ cū ſquingibin ſū ptā. ꝛ puluerem qui ex cucumeris. citroli granis. ſemis apij ꝛ aniſi. feniculi. ex ſingulis iuxta quod opus eſt ſumēs. ſitqʒ ea

pꝛarum eſca. apiū. fenicli's intiba ꝛ ſimilia. Qꝺ ſi in latere eſt conico apoſtema. tunc maxima ſit tua cura ad nature ſo lutionem qum latus boc epatis inteſtis cōparticipet. Da ita qʒ illi itibe aquā lebelabi ꝛ ſolatri. cū caſſie. f. medulla. ſumēs ex tribus predictis poſtq̄ bullierint ꝛ diſpumate fuerint ac colate. ʒ. xliij. ꝛ fricabis in eis caſſie. f. ʒ. vij. ꝛ i hyeme tepidas bibas. in eſtate refrigeratam. cum olei amigdalozum. ʒ. dul cium. propina quoqʒ ſpodij mollientes trociſcos cum ſquin gibin. ſed ꝛ cum caſſie. f. medulla. aquā caſci. ꝛ mirobolāa cū bec puluere. Aſſignatio eius mirobolāi citrini. ʒ. x. ſemis intibe aqueſutbi ꝛ citroli ſeminis cuiuſqʒ. ij. lacce purgate rauedſini cuiuſqʒ. ʒ. ꝛ. ʒ. ſcamonee. ʒ. dragma. de eo propina ʒ. cū caſci aqua iuxta quod opus fuerit. Oportet autē huius domini apoſtematis coꝛpus īminuere cū fructū decoctione ꝛ cliſteri vtaris leni quo materias abſtrabat ꝛ per ſolutionē educas. ſed ꝛ camele lac illi propina. ſed tamē prius bis que prediximus paſce. incipiaſqʒ illud propinare a. ʒ. libꝛa vſqʒ libꝛā. ꝛ. ʒ. cū boc puluere. Aſſignatio eius. ſume mirobolani citrini ꝛ kebuli cuiuſqʒ. ʒ. v. emblici. bellirici. cuiuſqʒ. iij. ſemis intibe ꝛ aqueſutbi. feniculi. cuiuſqʒ. ij. teres ꝛ cū lacte. ʒ. iij. ꝓ pinabis diebus. vij. ꝛ ſi nulla fuerit febꝛis cū lacte trociſcos dabis bos patiēti. ſin poꝛtulace cū aq̄ ꝛ cū caſſia. f. Me dicamen aliud ad idē. ſume roſe. r. ʒ. vj. berberis lacce lote cu iuſqʒ. iiij. ſpodij. ij. rauedſini. ſandali albi. ſemis intibe. aq̄ſu thi. cuiuſqʒ. ʒ. ij. ſemis feniculi. aniſi cuiuſqʒ. ʒ. ꝛ. ʒ. zafrani. ʒ. te rēgebini. vj. tere oia diligēter ꝛ cū mane aqua diſtēpera. Et ſi validus fuerit caloꝛ cāphoꝛe adde. ʒ. ʒ. Emplaſtra āt ex ma xima parte oꝛ eē ex bis que repellunt ꝛ prohibēt materiā ſua frigiditate cōpoſita ꝛ pōticitate quale eſt cerotū quod ex in tibe fit aqua ꝛ queffara cucurbiteqʒ raſura. ſtrigno. frōdiuʒ vitis ſucco. roſarū aq̄ ꝛ ſemperuiue. ac arnogloſſe cū roſarū oleo ꝛ cera alba. biſqʒ ea que ſunt aromatici adde odoꝛis. vt ſandalū. roſū. cāphoꝛā. Bic facto tertio aut q̄rto addēdū erit bis aligd eoꝛū que diſſoluūt qual'eſt camomilla. mellilotum catbemia. oꝛdeum. nec ab boꝛū deſiſtes diſſoluentiū augmen tatione quādiu augetur apoſtema donec ad ſtatuʒ pertigat. iā tunc ex diſſoluentibus ꝛ repꝛimētibus cōpoſita ſunt empla ſtra medicamibus eq̄liter. Ut apoſtema declinare ceperit repꝛimētia minue ꝛ diſſoluentia auge. caueaſqʒ coꝛū q̄ refri gerāt imoderationē ꝛ vſum nimiū. ſicqʒ ꝛ repꝛimentia. Sepe etenim bec in apoſtema ferūt durū. difficiliſqʒ eius fit diſſo lutio ꝛ aduentus bydropiſis fit cauſa. Refrigerantia etenim ꝛ deſiccantia materiā glomerāt ꝛ ſpiſſāt ꝛ diſſolui prohibēt. fit itaqʒ oppila° ex oppilatōe meatuū bydropis. Aſſigna tio emplaſtri in apoſtematis prīcipio vtilis. Sume ſanda li albi. ʒ. iij. ſandali. r. ninifar cuiuſqʒ. iiij. roſe. r. v. aſiafi. memi the fuſali. cuiuſqʒ. ij. acatie. terre cimolec. ʒ. cāphoꝛe. ʒ. ʒ. tere oia diligenter ꝛ cū intibe aqua diſtēpera. ac q̄ffare ꝛ ſempui ue. poꝛtulaceqʒ ꝛ lactucarū. Emplaſtrum aliud apoſtēa tis epatis prīcipijs vtile. Sume foliozū ſolatri. foliozum ca quenegi. tabalebi. roſe viole recētis. poꝛtulace. ſemperuiue. ra ſure cucurbite lactucarū partes equales tere in moꝛtario di ligenter ꝛ ſandalū adde albū. roſā modicūqʒ oꝛdei farine ꝛ epar emplaſtriza. Emplaſtrum aliud quod epati adhibe tur quʒ apoſtema augetur. ſandali albi. ʒ. iiij. rubei. v. roſaruʒ vj. camomille flozū. melliloti. cuiuſqʒ obolos. iij. abſinthij. gre ci. ʒ. ꝛ. ʒ. zafrani. cāphoꝛe cuiuſqʒ obolos. ij. tere oia diligenter ꝛ ſume olī violarū ꝛ olī camomille cuiuſqʒ partē. cere q̄dran tem. Ceram in olo liquefac ꝛ medicamia ſuperadde. miſceqʒ diligenter ꝛ emplaſtro facto epati appone apoſtēato. Em plaſtrum aliud vtile epatis in ſtatu apoſtemati. ſandali albi ꝛ rubei. cuiuſqʒ. ʒ. v. roſe. r. optime purgate. iij. camomille flo rum. melliloti violarū ſiccarū. oꝛdei farine. cuiuſqʒ. iiij. abſin thij greci. faſali. aſiafi memithe. cuiuſqʒ. iij. maſticis. ſpic. nar di. cuiuſqʒ. ij. zafrani. ʒ. ꝛ. ʒ. cāphoꝛe oboꝰ. ij. tere oia diligēt ꝛ in camomille oleo ac violaceo liquefacta prius in eis cera r. quanta opus fuerit diſtempera ꝛ vtere. Emplaſtruʒ cu ius in declinatione vſus ē vtilis. Sume ſandali. r. albi. fuſali. violaruʒ ninifar. cuiuſqʒ. ʒ. iij. roſe. r. camomille. melliloti. ab ſinthij greci. capilli veneris. ſemis lini. cuiuſqʒ. v. maſticis. ſpi ce nardi. mibe cuiuſqʒ. iij. zafrani. ʒ. ꝛ. ʒ. tere oia ꝛ diſtēpera cū aneti oleo. aut liliozū albozū cera in eo liquefacta. Et ſi cum apoſtemate febꝛis fuerit medicamia cauenda erunt cali da ne patienti propinētur neve eis epar emplaſtrizet. Et ſi apoſtema epatis ex manifeſta fuerit cā. percuſſiōe. ſ. aut ca ſu. tunc boc emplaſtrū erit adhibendum. Aſſignatio eius mirti. ʒ. iiij. xiloaloes optime. baccarū lauri. zafrani. calami aromatici. mirre. maſticis. cuiuſqʒ. ij. cere. v. liliozuʒ olei. xv. vſqʒ. xx. miſuſani. iiij. medicamina. diligenter terens ſubti.

UVA. BHSC. IyR_125_1

li transmitte panno. ⁊ cum misusano misce. ceramq; in oleo liquefac ⁊ medicamina sic in eo distempera. factoq; emplastro epati applica. propina autem eiusmodi patienti sube virgas. mirraz cinamomū. terrā armenicā cuiusq; ptem: tritis oibus diligenter. patiēti propinabis. ʒ. ij. cum rosarum oleo. Emplastri assignatio ad idē. Sume pentafoli ʒ. x. ciceris excoriati. lacce lote. vij. reubarbari. iiij. ʒafrāi. iij. terre armenice. x. mumie. iij. tere oia diligenter ⁊ cuz liliozum oleo mumiā dissolue. ipsoq; medicamina dissolue ⁊ epar emplastriza. propinaq; de eo. iij. ʒ. cum ciceris aqua tūsi ⁊ infusi ⁊ si nulla fuerit febris vinū illi porrige ribanū. Expedit autē in cibis tuū esse in calidum patiente apostema epatis regim quale ⁊ illius est qui calida eius cōplexione molestatur: sitq; egrotantis habitatio in frigidis locis ⁊ aere iocūdo. que oia aquilonis exurat ventus. Et oportet apostema in epate habentem fructibus arcere ponticis vt citonijs piris similibusq; quoniā oppilationē pariunt ⁊ materie probibent egressū vnde ⁊ apostema augēt.

Capitulū. ʒʒ. de aperiendo epatis qui in saniem vertitur apostemate.

q **Um autez** quod in epate est apostema ī saniem conuersum est emplastris vti opz de quibus in furūculozum diximus cura. qui in stomacho accidunt. Et bec emplastri assignatio quod apostema facit erūpere. Sume fenugreci. seminuz lini ⁊ merue. cuiusq; ʒ. x. radic cathemie. silemi farine. molendini pulueris. cuiusq; vij. camomille. melliloti. violarū siccarum. cuiusq; v. narcisci cepe. ʒ. ij diligenter tritas. fermenti cuiusq; x. masticis. ʒ. colūbarum fimi. buracis cuiusq; iij. tere que possibile est bozū medicaminū diligenter. ⁊ cum mollib⁹ aduna medicaminibus ⁊ oleū cheiri. violaceūq; in quo cerā iuxta quod opus fuerit liquefeceris superfunde. factoq; emplastro apostemati applica. ⁊ opz patiēti ordei bare aquā cū melle. ⁊ ficuz aquā decoctaruz. fenugrecūq; cū melle. Et bec decoctionis ad hoc vtilis assignatio. Sume fenugreci. seminis lini. cuiusq; ʒ. x. ficus albas numero. x. adiāti seminis cathemie ⁊ maluc. cuiusq; v. fautenegi. cēturce cuiusq; iiij. isopi. prassij. cuiusq; ij. coque oia in. iij. aque libris donec ad libram redeant. colans. iiij. ex ea. ℥. sūe ⁊ mel l'apū sradde. penidiozūq; cuiusq; ʒ. x. olei amigdalini dulcis. ij. bibat tepidū ꝓpia q; ʒ lactis asine. ⁊ cap̄x. ℥. iiij. c̄ seie merue. ⁊ feūgreco. ⁊ zuzenegi tritis diligēter cuiusq; sume. ʒ. ⁊. ʒ. ⁊ tepidū propia. Oz autē mām in vesice trahere partes ⁊ renuz medicamib⁹ vrinā pronocātibus: quatenus p vrinā sanies emittatur. Sit igitur qō ad bec porriges si nulla est febris. besse. fautenegi. isopi. radicū apij. feniculi. dauciq; decoctio cuz melle. Qō si aliqua ingruat febris calida nō erūt danda. dabis itaq; seminum cucurbite. cucumeris. citroli. mellonis medullarum. cuiusq; ʒ. v. amili. dragagāti. gūme arabice. cuiusq; ʒ. ⁊. ʒ. ligritie. succi. ij. tere bec diligenter. ⁊ ʒ. iij. cū violarū syropo aut in lab. aut papauerino mane porrige. vespere tātūdez. ⁊ lenib⁹ mollientibusq; pasce cibis: vt mezauro quod cum blito fit ⁊ spinachijs. maluis. catafo. ⁊ cū amigdalozū oleo ⁊ penidijs Dabisq; illi polentā que ex simile medulla fit cum amigdalozum oleo ⁊ penidijs. aut zaccare ⁊ ordei aquā cuz zaccara prodest: oua sorbitet sorbilia: ⁊ agnozū vescatur pedibus cū espidabago paratis. similibusq; cibis qui digestioni parent. ⁊ cito a stomacho descendūt ⁊ intestinis. Ut autem apostema erupit: ⁊ in renū partes sanies fertur ⁊ vesice: ⁊ per vrinam egredietur patienti papaueris trociscos dare expediet cum papaueris syropo. ⁊ iuiubarū. ⁊ ninifar: ciboscq illi offeres quos assignauimus sorbitiōes ⁊ alia. Q; si apostemate erupto i stoaci ptes ⁊ itestīa sanies declinauerit: ⁊ per egestionem euacuabitur. ⁊ vrinā: oportebit nature cauere emollitionem. sz ⁊ desiccationē. Attende itaq; eius tēperiei q̄tum fas est: patientemq; ouis refice sorbilibus ⁊ polēta que ex simile panis fit. mica sine zaccara: lacte quoq; a quo eius excolaueris aquositatē ⁊ sorbitionē q̄ fit ex riso ⁊ amilo. Et si materia ad ea fertur loca que inter sipbacem sunt ⁊ itestina. in q̄bus. s. i bydropicis aqua adūatur: locus erit tibi incidēdus qui i inguibus ē: saniesq; abide purgāda: quēadmodū i chyrurgia expōem⁹. Cū āt apostēa calidū i vētris erit lacertis qui sup epar positi sūt: apostēatū calidozū cura curādus erit qō i mēbris accidit. pblobotomia. s. medicaminū poculo ēplis ⁊ cib. Et si ℔ i saniē puertit medicamib⁹ vteris apiēti bus ēplastris ⁊ istillatiōib⁹: vltimoq; icisione. Hec ē i bnius mōi apostēatib⁹ prestolādum: donec medicaminū vi erūpāt Sanies nāq; si i bis diutius pstiterit locis corrodit ⁊ putrescere lacertos facit. sipbacēq; q̄ super vētrē ē erūpitq; ad interiora ⁊ ea que itus sunt ledit mēbra. bīc itaq; apostemata ℔ expedit icidere anteq̄ ad iteriora erūpant. Qō si fieri contigerit furūculozum qui ab interioribus erūpunt cā adhibendū erit regimen qēadmodū presignauimus.

Cap⁹. 34. de apostēatis frī qō in epate accidit medela.

a **Postematum** i medela frōz que epati accidunt patiēti trociscos dare oportet absinthij cū squingibin. pderit autē si dederis illi bozū trociscozū aliquos. cū aqua in qua fenugreci feniculi semis. cuiusq; ʒ. x. radic adechari ⁊ flozū ei⁹ cuiusq; v. ʒebibi. taifi. xv. ficus albas numero. x. bullieris. bec coque in duabus aque libris. donec ad librā redeant colabisq; de ea. ℥. iiij. ⁊ superinijces bozz trociscozū exag. cū charue oleo. ʒ. ij. ⁊ amigdalini. ʒ. Trociscoz assignatō frigido epatis apostemati vtilium. rose. r. ʒ. v. berberis. iiij. anisi. seminis apij montani. adechari radicis ⁊ eius flozum. seliche calami aromatici. cuiusq; iij. masticis. spice. darsisabāi. asari. raued sini. sube virgarū. lacce purgate. cuiusq; ij. mirre zafrani cui⁹q; ʒ. ʒ. ⁊. ʒ. tere oia diligenter ⁊ cum feniculi aqua distēperans exag. trociscos informa. Aliozū assignatio trociscorum. Sume apij semis anisi. nanachue. absinthij cuiusq; ʒ. iij. sue virgarum. lacce cuiusq; ij. rauendsini. masticis. spice nardi. cuiusq; ʒ. ⁊. ʒ. succi gaseti. zafrani cuiusq; ʒ. tere oia diligēter ⁊ cum vino distēperans a. ʒ. vsq; exag. trocisca. Et si frigidum hoc apostema tenerū est. patienti radicū aquaz dare oportebis hanc. Assignatio eius: sume cortic apij radicū ⁊ feniculi cuiusq; ʒ. x. semis apij. anisi. ⁊ feniculi. cuiusq; iiij. radicis adechari ⁊ flozū eius. herbe gaseti. camedrei. camepithi. sucabe. badauredi. cuiusq; v. masticis. spice nardi. asari. cui⁹q; ij. ⁊. ʒ. sube virgaz. lacce. seliche chozibor. balsāi cui⁹q; ij. ⁊. ʒ. ʒebibi taifi. xx. fic⁹ albas. nūo. vij. coq̄ oia i. iiij. aq̄ libris. dōec ad librā. ⁊. ʒ. redeāt. colabq; ex ea. ℥. iiij. ⁊ fricab in eis medicatis cartami exag. amigdalozum amararum olei addens. ʒ. ⁊ si apostema in latere fuerit conico epatis: pone si mul charube oleū amigdalini loco quo naturā faciat fluxā. eparq; emplastris emplastriza calefacientibus ⁊ desiccantibus. Emplastri assignatio tenero vtilis apostemati quod epati accidit. Boum stercoris ⁊ caprarū fimi. cuiusq; ʒ. vj. semis apij. nanachue. anisi. cardamōi. cui⁹q; iiij. radicis adechari ⁊ florum eius. aloes epatice. cuiusq; iij. nardini. clitici. spice. aromatici. nitri. cuiusq; ʒ. ⁊. ʒ. gūme botami. ratinegi. cuiusq; iij. cere albe. iiij. cerā i olo liquefac nardio. aut costio ⁊ dissolue i eis gūmam ⁊ ratinegum. sicq; medicamia admisce diligēter trita: optieq; percute. ⁊ epar apostema habens empliza tenerum: empliza quoq; estamaicō empliro: aut emplastro diaspermaton. Sit illi cibus ciceris aqua cū oleo lotoavt taugi: aut franglini i espidabago parati: siue i sartagie cum oleo oliuarum. garo. cinamomo. cimio. Ex oleribus illi mentā permitte: badernebiam. piganū. apium. oibusq; prohibe a fructibus. lacte. legumibus. preter vuas passas dulces ficusq; siccas. ⁊ harū moderata sit quātitas. Mell aquā illi ⁊ gēdicon propia. ac xiloaloes: nōnūq̄ syropū: ⁊ aliqñ zaccare electuariū. vt xiloaloes. ac ambre iuxta tēpus iperabit.

Qō si apostema qō epati accidit nigrum ē durum. s. ⁊ scliros patienti zuse dabis decoctionē: cuius bec est assignatio. Fenugreci. ʒ. x. semis lini. vij. adiāti. ligritie radicis. cuiusq; v. semis cathemie ⁊ malue. cuiusq; iiij. ficus albas numero. x ysopi sicci. iij. vue passe chozosanice iteriusq; purgate. xx. coque oia in. iij. aque ℔. donec ad ℔. redeāt: colaq; ⁊ sume ex ea. ʒ. xl. cū. ʒ. amigdalini olei. ⁊. ʒ. tātūdēq; olei charue. ⁊ tepidas ꝓpia. Et si aligs illic sine febre calor fuerit: casei aq̄ da egrotāti que fit cū sgngibī: iuxta qō opus ē videris cū lacce medicamie. ⁊ rosarū sil'iūq;. Et si nullus est calor camele propina lac que comederit apiū. abzotanum. in diei principijs. in fine ordei farinā distempatam cū semine apij ⁊ feniculi. bec cum ea. x. faciesdiebus: ⁊ sic illam emunges: dabisq; de eius lacte librā cum exagijs. calcalanegi duobus. aut cuz mirobolanozū. kebuli ⁊ indi diligenter tritozū cuiusq; partē ⁊ apij semis anisi. feniculi. cuiusq; quadrantē partis. bec teres diligenter ⁊ cū boc sumes lacte. ʒ. iiij. zaccareq;. ʒ. vij. Emplastri zabis autē epar boc emplastro. Assignatio eius. Sume fenugreci. lini semis cuiusq; ʒ. x. mibe fluxe. cere albe cuiusq; v. adipis gallinē ⁊ anatis. cuiusq; vij. olei nardini. xx. ceraz liquefac ⁊ adipē ac oleū cū miba sicq; medicamina superinijce ⁊ emplastriza epar. Et si cū duro apostemate calor fuerit. emplastrum adhibe in quo camomille ⁊ melliloti cuiusq; ps ponit. viole sicce partes due. fenugreci. semis lini. cuiusq; ℥. pars. masticis quadrans. bec oia diligenter teres ⁊ cum oleo distēperabis violarū ceraq; alba ⁊ emplastrizabis. Em

UVA. BHSC. IyR_125_1

pla strum aliud ad epatis duritiē. mirre. aloes. mibe. zafrani amomi. cardamomi. laudani. siseleci. radicū apij. cuiusqz ʒ. v. carpobalsami. absinthij greci. costi indici. cuiusqz ij. ℥. ℈. camomille. melliloti. seliche. cuiusqz iij. turis. vij. cere. ℈. libram in violarum olei libra liquefacte. oī nardini quadrantez. anserini adipis ℥ vitulini. cuiusqz ʒ. x. que teri possunt diligēter tere. adipesqz in oīs liq̄fac. ℥ simul oia misce. factoqz emplastro epati adhibe.

Capitulum. 35. de epatis opilationis medela.

a **Tuero** epatis oppilationis est medela. hec si oppilatio in latere fuerit gibboso ipsius egrotanti medicamina dabis vinam prouocantia que meatus purgent ℥ oppilationē aperiant. vt apij semen. anisū. feniculū. nanachuā. da ℥ berberis trociscos cum feniculi succo ℥ apij ac squingibin ℥ lacce trociscos ac absinthiacos cū his que prediximus. ℥ si hec non prosunt radicuz illi propina aquam in qua radices semiaqz ponuntur. absinthium. daucū. nanachuā. apij semē mōtani. semē pētafili. costū. merua pietū ℥ sil'ia. cū amigdalaz oīo amararū. Et si sū pseris agarici flozz. addechari. gētiane. cuiusqz ptē teraſqz diligenter ℥ exagi. cū squingibin ꝓpines proderit. Sit huic cibus ciceris aqua cū aneto ℥ cimino. cinamomo. oleo loto ℥ dulcibus illū prohibe maxieqz illis que cū amilo fiunt ℥ farina. vt chabiso. faludego. catatifi. arceas quoqz illū post prādiū a motu. Et si oppilatio in latere fuerit conico epatis. patientē cū epithimi solue decoctione ℥ clisteri facili. cui seia incidunt aperientia oppilationē. Dabis ēt illi electuaria oppilationē aperientia. vt cartami medicamē ℥ lacce. atanasiāqz ℥ electuariū pēraticon. quoniam optima ē illi i vērositatis dissolutione ℥ oppilatione aperienda actio. emplastriza quoqz hoc epar emplastro. Assignatio eius. camomille. melliloti. bereniaseti. cuiusqz ʒ. x. semis apij: nanachue. cuiusqz iij. spice aromatice. assari cuiusqz ij. praſij. amigdalarū amararum cuiusqz iij. tere oia diligenter ℥ cū feniculi aqua distemperans epar emplastriza stō cibis vacuo.

Capitulum. 36. de hydropisis spērū ℥ primuz hydropisis carnose que hyposarca dicitur medela.

b **Idropisis** spēs alio confirmatum ē loco tres. carnosam tympanicaz ℥ vtream. ℥ nos hic ab hydropisis carnose medela incipiemus. Hico ergo qum videris malā habitudinē ℥ cōplexionis corruptionē incipi. expedit patientē ciborū arcere copia. quoniam sua cibus multitudine stomachū grauat ℥ a digestiōe prohibet. corpoziſqz auget humiditatem. ℥ calorem extinguit naturalē qum ī huinsmodi morbo debilitas ifit illi. Caueas quoqz cibos tarde digestionis frigidosqz ℥ humidos vt lac. pisces recētes. butyrū. sisami oleū. legumina. ℥ que ex tritico fiunt vt amilū. atriā ℥ que cū melle fiunt ℥ zaccara: vt saludegū. cabisum. catatifum fugiles ℥ similia. Epar eteiz eo q ipsis tanꝯ dulcibus plurimū delectetur cibis ad se trahit bos. inuiscaturqz illi que ī eis ē substātia crossa ℥ meatibꝰ eius. vnde ℥ oppilo augetur. ℥ hec roboratur passio. Jō ergo oia hec ill' officiūt qbus ī viscerib⁹ oppillo ē ℥ crossities vt ī stō. splene. in renib⁹ alijsqz. Laudabilius aūt in huiusmodi dominū passionis fame vtimur ℥ aque paucitate potus ℥ p. bibitiōe ab exercitio ℥ labore post cibū eiusqz vsu ante cibos balneoqz salse aq̄ ℥ alumiose ac buratiane ℥ sulphuree exercitiū. Cibos dem⁹ illi calefaciētes ℥ deficcātes subtiliantesqz ℥ digestioni faciles. post balneū bona plena. aut post exercitū. si nō itercidat balneū. vt carnes pullorū. taugozum franglio rum. cubegorū passerum ī espidabago paratorum. cum aneto cicere. ciamomo. galengar. cinio. aut ī sartagie cum aceto coctas. carni. muri. daraſini. galēgar. pipere. engedano. beltibo. modicūqz vini ribani. i quod virgas proieceris pigani. apij. mēte. fautenegi ℥ salsamēto cū aceto. garo. sinapi. queqz fiunt de'blito dabis cum olive oleo. garo. sinapi. aceto ℥ similibus rebus subtiliātibus. vinū illi propia ribanum vetus. aut merū. aut certe parū mixtum. ℥ quātum poteris ab aque pure potu arce. nisi perpauce. nec vero aquā sumat oio cum nive refrigeratā: quoniā hec epatis refrigerat cōplexiōē. ℥ morbum auget ī tm̄. vt nōnunꝯ eius naturalē extiguat calorem huiusmodi opz esse regimē hydropisis carnose dñi qū ei⁹ aduentus principia videris. Debinc ituere quenā sit huius aduē tus passionis cā. intellectāqz rebus oppugna contrarijs. Et si cā huius in epate fuerit apostema. aut durities eius. aut ꝑ'o meatibus eius accidēs. aut apostema stomaci vel frigiditas eius vel spleis apostema. vel eius debilitas. oportebit horum proponere medelā singulorū. bis que facient huic obuiā passioni quēadmodū suis expositū ē in capitulis. Et si hoc

mēstruorū conclusionis accidit cā. aut emorroidum sanguis vtēdum ī patientē erit mediastine phlebotomo. si etas virtus qz adiuuerint. sanguinis quantā necesse erit extrabas quātitatem iuxta quod virtus patitur. paulatim nō semꝫ. phlebotomia nāqz hac in parte medela est optima. quz ℥ virtus alacrior alleuiata fiat. ℥ calor assurgat naturalis. Debinc ipso quod iam dictū virtutē eius augebis regimie calefacienti. ſ. ℥ desiccanti vteriſqz exercitto ī patientem ante prandiū ad calorus sol' estus ī locis calidis in quo calor roborēť naturaľ ℥ ī omne diffundatur corpuſ: humiditasqz desiccetur ℥ a corporis profundo ad eius educatur exteriora. Caueat aūt patiens capiti ℥ operiat. sitqz eius exercitjū iuxta qōvirtus fert ℥ nō imoderatū. ne forte calor dissoluaī nāl'z virt⁹ ōbiliteť. Sitqz exercitij ei⁹ ps eqtatō modica: ps pedū lēis ōābulatō ī arenosis locis ℥ pluueris. ℥ si forte possibl'e ē patiētē abīq̄ ē regiōe trāsire ad aliā calidiorē ℥ ficciorē fiat: ipaqz illi ī sabulovolutari: ℥ puluerē calidū si fieri potest ℥ patitur: fricatiōe vtatur forti cū mānibus ℥ manutergijs prius corpori superiecto burace modico ℥ sale. gallaqz ℥ alumie: ac similib⁹ desiccantibus: post hec in balneis lauetur buracianis sulphureis aut alumiosis. Et si nulla ē illi febris corpus eius aqua ifunde in q̄ mirtum. cortices glādium: alumē. buracum. sulphur cum nemamo. calamēto. sansuco. bereniaseto coxeris: aquāqz cui ferrum imersum ē calefactum: post hec paruz gescat. ℥ quos diximus vescatur cibis: hec in hac exhibēda sunt passione cū ciborum ℥ aliorū regimie. Quo āt vti oz medicaminum regimie vrinā prouocātium ē cura. Sunt eīm hydropisi hyposarche vtilia: vt apij semē montani. daucum. nanachua. semē feniculi. anisum. asarū. siseleon. absinthiū. fautenegum montanum. si cum aq̄ coquātur ℥ melle: bibatqz. ij. patiens. ʒ. cum. ℈. ʒ. vsqz exagium socrite. Medicamis assig⁹ qō vrinā prouocat ℥ hydropicis prodest. Sume dauci. asari. semis apij mōtani. anisi. cuiusqz ʒ. v. polij. in al' spodij. camedrei. zebanegi. ī al' zebbosiaci. camepithi. fautenegi montani. carpobalsami. florū adechari. cuiusqz iij. spice aromatice seliche. cuiusqz ʒ. ℥. ℈. zafrani. ʒ. tere oia diligenter. ℥. ʒ. ij. cum squingibin mellei. ℥. ij. mixtis aq̄ propia. Pulueris assig⁹ ad eadem vtil'. Sume semis apij. anisi. semis feniculi. gaseti succi. absinthij greci. spice. cuiusqz ʒ. lacce. rauedsini. scolopēdrij. cuiusqz iij. radicis liquiritie. ʒ. ℥. ℈. tere oia diligēter: ℥. ʒ. ij. cum vino propina ribano. Assignatio trociscorum hydropi carnose vtilium in passionis principijs. Sume roseru. optime purgate. ʒ. vj. berberis. iij. asari. spice. nardi. gaseti succi. absinthij succi. cuiusqz ij. seminis apij. anisi seminis. feniculi. adechari. cuiusqz ʒ. ℥. ℈. zafrani. ℈. ʒ. tere oia diligenter ℥ cū aq̄ distēperans. a. ʒ. vsqz exag. trociſca. quos cū feniculi aqua ℥ apij propinabis si nullus illi fuerit calor. Sin cum intibe aqua amare ℥ aquesurbi. ℥ trociſcis vteris reubarbari cū squingibin diebus aliquot ℥ nōnunꝯ cum vomitu cuacuab adhibitosquingibin ℥ fugilibus aneti aqua ꝺcoctis. maximeqz si tēpus estas fuerit. hunc etenim ad euacuandū prodest humorē. oportet autē vti te vomitu prius ℥ euacuatione humoris anteꝯ aqua roboretur ℥ humiditas dominet q̄diu virtus retinens ē ℥ adhuc valet. vt eteniz būiditas dominari ceperit ℥ debilitata virt⁹ succubuerit vomit⁹ nullus erit vsus. ℥ euacuatiōe vtēdū cuz laxatiuo phlegma deponenti: vt estamaiconis pill'. quibus intercidit turbit ℥ hyera ℥ bebelmili. coloquintide adeps. bisqz anteꝯ passio roborēť vtenduz. Ut autē roborata ℥ fixa fuerit eo vteris quod diximus regimine calefacienti ℥ desiccanti. vrinamqz prouocantibus. Electuarij assignatio quod vrinam prouocat ℥ hydropicis prodest. Sume spice. seliche. florum adechari. asari. cuiusqz ʒ. iij. granorū. mirti. costi. cinamomi. mibe cuiusqz ʒ. tere oia diligenter' ℥ cū melle distēpera dispumato. dabisqz de eo. ʒ. Simul autem ℥ intuendū in vrinā. ℥ si alba fuerit frigiditasqz ℥ humiditas dominātia corpori ℥ epati. nullusqz est calor. patienti radicū propina aquā cōpetētē cū cartami medicamie. aut electuario lacce paruo. debinc magno cū amigdalarum oleo amararū ℥ oleo charue. athanasiaqz facta cū lupio epate ad eadē prodest. si ʒ. ℈. de ea vtaris vsqz ℈. exag. cū feniculi aqua expressa. sic ℥ mitridatū corruptioni prodest cōplexionis ℥ hydropisi. si iuxta quod opus ē de eo sumatur: tyriacaqz faruc ad eadē manifeste prodest. si ex eo. ℈. ʒ. vsqz ℈. exag. sumatur. minus amplius ve iuxta quod opus fuerit. Opz autē cū hac habitudine corporis assuefacere euacuationem alternis tēporibus cū opoponacis pill. ℥ estamaicō ℥ sabarbarani electuario similibusqz. Tradunt antiquorum quidaz ericij carnē si desiccetur ℥ diligenter teratur. bibaturqz de ea ʒ. ij. vsqz iij. cū vino veteri hyposarcis prodest. Aqua quoqz

UVA. BHSC. IyR_125_1

atbali.ʒ.xx.cū liquiritie radicū.ireos.ʒ.x.ꝛ vino rībano hy-
posarce manifestissime prodest.emplastra quoqʒ ꝛ cataplas-
mata adhibenda sunt.Cataplasmetur itaqʒ bui⁹ passionis
domini vēter ꝛ oē eius corpus hoc emplastro. Assignatio
eius.camomille.melliloti.farine ordei.bouis fimi ꝛ ouini ca-
prarūqʒ.cuiusqʒ.ʒ.xv.corticū radicis capparis.aloes epati-
ce.costi amari.cuiusqʒ.v.masticis spice.assari.absinthij greci
cuiusqʒ.ij.tere diligenter ꝛ cū vini distēpera aceto ꝛ apij suc-
co feniculiqʒ ventrēqʒ cataplasma ꝛ oē corp⁹ ꝛ ad solez pa-
tientē iuxta quod ferre pōt statue. ꝛ sic cū decoctionis aqua
lauabis i qua camomilla fuerit.sibū.artemisia. Et si diebus
aliquot corpus cataplasmaueris cū fimo boum ꝛ ouium tri
tis diligenter ꝛ distēperatis cū atbali aqua manifeste prode
rit. Emplastrum aliud ad idē vtile.Sume fimi boū qui si-
bum comederunt ꝛ abrotanū camomillam ꝛ similia partem
aloes quadrantem.salandrani.ʒ.partē.ireos radicū octa-
uā ptis.tere diligenter ꝛ i acerrimo coque aceto donec spisse
tur ꝛ ventrē oēqʒ cataplasma corpus:sicqʒ vt siccetur permit
te ꝛ in balneis cū aqua lauabis calida i qua sibū.abrotanuz
nemamū.sasucū coxeris. Hoc itaqʒ regimine ꝛ cura oz hy-
dropicū carnosū disponere. Hec vero expedit in vni⁹ vsu
medicaminis diutius pīstere:neqʒ i eorū que interius nec q̄
exterius adhibentur:sed expedit in huiusmodi domio pas-
sionis a medicamīe trāsire in medicamē ne forte vni assue-
scat natura medicamini:roboreturqʒ in eo nec prosit.sicqʒ ꝛ
in oībus prolixis oz facere morbis.

Capitulum.27.de hydropisis vtree medela.

In hydropisis vtree medela expedit regimē in morbi cē p̄n
cipijs quod ꝛ in principio assignauimus robozata
passione ꝛ aqua confirmata medicaminibus vtendū erit la
xatiuis ꝛ aquā deponētibus vt pill'asaie ꝛ serebasi.sitaregi-
qʒ prosunt oēs enim be. Et hec pill'assignatio que hydro
pisi prosunt vtree ꝛ aquā deponunt. Sume tubali eris folio-
rum mazerionis cuiusqʒ partē.tere ꝛ cribza ac cū apij aqua
distemperās pill' earū potio a.ʒ.vsqʒ.ij.iuxta quod opus fue
rit. Pill'alie vtiles hydropisi vtree.Sume virgarum bal-
sami.lacce cuiusqʒ.ʒ.ij.anisi.masticis.cuiusqʒ.ʒ.ꝛ.ʒ.rauedsini
absinthij succi ꝛ gaseti succi.ꝛ eris vsti.mazerīois in vini ace
to die ꝛ nocte infusi.cuiusqʒ.ij.saberuij.diagridij.ireos radi-
cis.costi.cuiusqʒ.ʒ.tere oia diligenter ꝛ cū feniculi aqua distē-
pera pill'qʒ earū potio.ʒ.ij.vsqʒ.ij.ꝛ.ʒ.cū aq̄ calida. Pill'a
rum aliarum assignatio.Sume mazerionis.vj.ʒ.rose.r.opti-
me purgate liquiritie succi.cuiusqʒ.tere oia diligēter ꝛ cū so-
latri aqua distēpera pillulaqʒ.ʒ.propina.ij.cū calida. Pil
lularū assignatio aliarū turbit albi.ʒ.v.byerepicre.iiij.opopo
nacis tantūdem agarici.ireos radicū cuiusqʒ.iij.salis naste.
ij.lacce.rauedsini.radicis adebari ꝛ florū eius seliche.cuius
qʒ.ʒ.ꝛ.ʒ.euforbij.ʒ.tere oia diligenter ꝛ cū feniculi aqua distē
perans pill'.dabisqʒ de eis.ʒ.ij.cū zaccara ꝛ aqua calida.Et
sic cū camele lacte.ʒ.ij.de eis.ꝛ.ʒ.bibantur manifeste prode
rit. Catarticū aliud vtree deponēs aquā.Sume sene.mi-
robolani citrini.mazerionis.saberemi.eris vsti cuiusqʒ par.
tē.cinami.masticis.cuiusqʒ.ʒ.partē tere oia diligenter.ꝛ.ʒ.i.
ac.ʒ.cū tātūdē zacc̄.ꝛ aqua calida pozige. Medicamen
aliud probatū.Sume vrine camele arabice.ʒ.aque fugilum.
ʒ.ꝛ.ʒ.aque calide tm̄dē.fimi colūbarū.ʒ.ꝛ.ʒ.tere medicamē
boc diligenter ꝛ in aquas projice vrinasqʒ ꝛ bibat patiens.

Medicamen aliud aquā deponēs. Sume succi radicis.
ireos.ʒ.x.vrine caprarū.ℨ.ij aloes infusionis.ʒ.ℨ. misce oia
ꝛ superinijce colūbarū fimi triti diligenter.ʒ.ij.zafrani.ʒ.ʒ.ꝛ
sic propina.quoniā fortiter aquā laxat.nec vero boc faciēdū
nisi cui virtus valida est. Qum autē eger medicamina laxa
tiua nō patitur: emplastris vtendū est laxatiuis.quorū h̄ est
vnū. Assignatio eius.Sume coloquintide adipis ꝛ radi
cum eius.saberemi.bebeliuli.mazerīois.diagridij.aloes.mir
re.catbemie radicis.macbali.ireos radicū.boum fimi.pascu
lum.cuiusqʒ.ℨ.iiij.tauri fellis.cucumeris agrestis.miutengi.
cardamomi.euforbij.misinoi.mibe fluxe.cuiusqʒ.v.ʒ.buraci.
r.salis naste.cuiusqʒ.iiij.gūme senozibari.iij.corticū radic̄.vi
tis.āseris adipis ꝛ gallie ꝛ vituli. cuiusqʒ.ℨ.ij.cere.ʒ.lb̄.cerā
ꝛ adipes liquefac in aneti oleo ꝛ medicamia supinijce. facto
qʒ emplo vētrē emplīza.qm̄ aquā laxat fortiter. Et q̄ patiēti
vt sūat facilia sūt aq̄qʒ deponūt p̄pia illi. Mazerīois ol'i
assignatio ad eadē vtilis.Sume mazerīois optimi lb̄.ꝛ.ʒ.su
perfunde lb̄.v.aque suauis.quas moderato coque igne dōec
libza supsit.Tunc amigdolozum oleo dulciū quartā libze ad
de:donec aqua deficiat coque supstite oleo ꝛ propia de eo cū
camele lacte aut casei aqua.ʒ.j.Sit post bec medicamina ei
bus espidabagi ius cū cinamomo.galēgar.aneto.cicere ꝛ ol'o
loto. Emplastri assignatio qō vtree hydropisis p̄dest aq̄
Sume fimi bouis.ʒ.xxx.sulpburis crocei.cardamomi.bac
carū lauri.miutengi.cuiusqʒ.v.caprarum fimi triti diligēter.
ʒ.xx.tere oia ꝛ i subtilē redige puluerē:atqʒ cū squingibin di-
stempera:ꝛ ventrem ad solē emplastriza. Emplastrū ali-
ud ad idē.Sume ficus nigras siccas in vino aceti infusas ꝛ
fricatas.xxx.fimi caprarum triti.x.ʒ.buraci.nitri.ireos radi
cis.cuiusqʒ.v.tere oia diligenter ꝛ cum ficubus pista:ventrē-
qʒ emplastriza stomacho cibis vacuo:ꝛ donec siccetur dimit
te:lauabisqʒ cum aqua in qua camomillā.bereniasetū.sibū.
sansucūqʒ coxeris. Emplastrum aliud ad idē.Sume rati
negi.amoniaci.cuiusqʒ.ʒ.v.nitri.tburis minuti. cardamomi
sulpburis crocei.ꝛ albi.cuiusqʒ.iij.columbaz fimi.x.tere om
nia diligēter cum pueri vrina qui mulierē nō nouit: ventrēqʒ
emplastriza. Emplastrum aliud ad idē.Sume marcbasi
te.sulpburis crocei.nitri.amoniaci.botami gūme.cere albe.
cuiusqʒ partē.ireos radicis.miutēgi.cuiusqʒ.ʒ.partem.medi
camina diligēter tere amoniacūqʒ ꝛ gūmas botami. cerāqʒ
in oleo liquefac nardino aut costio.iuxta qō opus fuerit:vē-
trezqʒ emplastriza. Emplastrū quoqʒ qō dicitur mileti vtile
est:sicqʒ ꝛ emplastrum fula babed manifeste prodest. Et
bec emplastri assignatio quod in omnibus hydropisis ē spe-
tiebus vtile.Sume amomi.spice.cardamomi.cuiusqʒ.ʒ.x.ma
cbali glauci.maseti.amoniaci.sabadi.zafrani.cuiusqʒ.v.alo
es. mirre. tburis masculi. carpobalsami. xilobalsami. lau-
dani. cuiusqʒ. xv. corticum seliche. costi amari. piretri. mi
be recentis. aristologie rotūde.melliloti.ireos radic̄.cui⁹qʒ.
.x.gariofili masticis.cuiusqʒ.vij.rose.r.optime purgate.colū
barū fimi cuiusqʒ.xx.cucumeris agrestis coloquintide adi-
pis.cuiusqʒ.x.gūmas cū zafrano vino infunde veteri ꝛ medi
camina diligenter tere cribraqʒ ꝛ in modico ifunde bani ol'o
in quo cerā iuxta quod necesse fuerit liquefeceris.gūmasqʒ
distēpera dissolutas ꝛ medicamina simul misce alia.factoqʒ
vnguento vētrē emplastriza.qm̄ optime prodest.omibus hy
dropisis spetiebus.ꝛ opz diligenter te adbibere speculationē
ꝛ discretionē iuditiūqʒ acue in bis que assignauimus medi
caminibus ꝛ cibis.vtereqʒ singulis iuxta quod passionis ro
bur debilitasqʒ iperat.atqʒ secūdū quod virtus etasqʒ patiē
infirmi.qm̄ bec caput eorū quibus indigemus sunt.caue er
go ne a te peccatū incidat in ea quā considerans cura.bis
itaqʒ qū vsus fueris medicaminibus nibilqʒ conferūt.ꝛ pas
sio diuturnioꝛ fit.ac aqua roboratur.camele lac patienti pro
pina que etatis sit inuenis.nec longe a partu.sed nec prope q̄
qʒ sana sit corpore.ꝛ feniculū comederit.sibū.abrotanū itiba
apiū bisqʒ similia.bec camela in diei comedat principio i fine
ordei farinā cū feiculi semie mixtā ꝛ apij anisiqʒ ꝛ absinthio
bec facies per ebdomadā vsqʒ dies.x.dabisqʒ patiēti de eius
lacte diebus singulis libzam cū.ℨ.v.zaccare ꝛ.ʒ.i.puluerisbuius. Assignatio eius anisi seminis apij cuiusqʒ.ʒ.ij.mi
robolani citrini.vij.sube virgarū lacce purgate.rauedsini.ga
seti succi cuiusqʒ.ij.ireos radicū eris vsti cuiusqʒ.ʒ.ʒ.tere oia
diligēter ꝛ distēpa cū lacte de eo.ʒ.ij.vsqʒ.iij.pozrige. Pul
uis ali⁹ ad idē.Sūe mirobolani citrini.ʒ.iiij.absinthij greci.
lacce purgate.rauedsini.gaseti succi cuiusqʒ.ʒ.tere oia diligē-
ter ꝛ sume.ʒ.ij.ꝛ adde radicis ireos eriqʒ vsti.cuiusqʒ obolū
ꝛ.ʒ.mazerionis optimi in accto infusi die ac nocte ac desicca
ti ꝛ triti diligenter.ʒ.ʒ.ꝛ cum camele lacte.ʒ.ij.vsqʒ.iij.ppia.

Puluis alius ad idē.cū camele lacte ppinād⁹.Sūe anisi.
masticis.gaseti succi.rauedsini polij cui⁹qʒ.ʒ.ꝛ.ʒ.asari.costi
camepithi.eris vsti.mazerionis.agarici cuiusqʒ.ʒ.tere oia di
ligēter ꝛ exag.c̄ lacte ppia camele.ꝛ si h̄ ad optatū pduxerit
finē nibil addes.Sin cum vria camele lac ip̄m propia.Sūe
itaqʒ lactis libzā.ꝛ vrine camelle.ʒ.xx.fugilū succi.x.zacc̄.x.
Propina quoqʒ cū lacte electuarium lacce min⁹ debine ma-
gnum:aut cum caquelenego:ꝛ propia rursus opoponacis.ʒ.
ij. Electuarij assignatio qō cū camele lacte bibitur: ꝛ opti
me prodest.Sume mirobolani citrini.turbit albi. cuiusqʒ.ʒ.
x.bellirici.ij.emblici.iiij.piperis.v.mazerīois.ℨ.ʒiziberis.ℨiij
tere diligēter oia:ꝛ cū melle distēpera dispumato.sumeqʒ ex
eo cuz camele lactis exag.aut simplicis.ʒ.ij. Nō expedit aūt
ei dare lac cui febris fuerit hydropico sz alijs:qum lac febri-
citātibus malum. Cū ergo oia que assignauimus feceris
ꝛ hydropisis vtree dn̄m oīb⁹ cure spēb⁹ attēptaueris: nihil-
qʒ cōfert:ꝛ qō desideras nō aiaducris: coctura vtēdū erit ꝛ
crepatura.Et i crepādo periculū ē magnum:nec adhibēduz
videtur nisi in eo cuius virtus valida est:nec semel ab eo aq̄
euacuabis sz paulatim singul' aliquid diebus iuxta quod vir
tus patitur.Pauci aūt sūt qui ab crepādo liberētur. Neqʒ ꝛ

UVA. BHSC. IyR_125_1

eũ aliquẽ vidi cui hoc adhibitũ sit preter vnũ: nec is liberatus ẽ. Refert aũt. B. se neminẽ vidisse cui crepatio adhibita sit ꝛ liberatus fuerit: excepto viro vno cuius valida erat virtus: corpusqꝫ corpulentum. Nos autez quẽadmodũ hoc fieri expediat in chyrurgia exponemus.

Capl'm. 38m. de hydropisis timpanice medela.

b **Idropisis** tipanice i medela: qm̃ spẽi huiꝰ ex vẽtositate ẽ gnãtio ea sũt necessaria que vẽtositatẽ dissoluunt ꝛ dissipãt: ꝛ quod laudabilius adhibetur radicum ẽ aqua cũ pentaticõ electuario: ꝛ amigdalarum oleuz amararũ. oleõqꝫ pigani ꝛ similia.

Radicũ aque assignatio hydropisi tympanice vtilis. Sume. corticũ apij. ꝛ feniculi. cuiusqꝫ. ʒ. vij. semis apij. arguitegi i al' argimegi. dauci. petroselini. cimini carmanici. cuiusqꝫ. ℥ij. sabade. radicum adecbari ꝛ florũ eius. cuiusqꝫ. iiij. semis rute. sabade. cuiusqꝫ. ij. asari. spice nardi. masticis. cuiusqꝫ. ij. ꝛ ℈. costi amari. seliche. carpobalsãi ꝛ eiꝰ ligni. cuiꝰqꝫ. ʒ. ℈. opopõacis. ʒ. ꝛ. ℈. zebibi. taifi. xx. coque omnia in. iiij. aq̃ ℔. dõec ad libram redeant. colaqꝫ ꝛ sume ex ea. ℥. iiij. in' quibus exagiũ fricabis electuarij pentaticõ. aut. ℈. exagiũ socrite hydropisi prodest manifeste tipanice. Dentur etiam huic medicaia laxatiua. vt serapini pill' ꝛ apij da illi succũ feniculiqꝫ viridis cuiusqꝫ. ℥. iiij. cũ exagio pulueris huius. Assignatio eius. Sume semis apij nanachue. dauci. semis ¦ apij' cuiusqꝫ. ʒ. iij. asari. costi. spice. masticis. pipis albi. cuiusqꝫ. ʒ. cardamomi. ij. rauedsini. ʒ. ꝛ. ℈. sequebinegi. ℈. exag. castorei. ℈. ʒ. tere oia diligenter ꝛ exagium cũ apij succo ꝛ feniculi propia. ꝛ si volueris cũ vino propiabis mixto. Assignatõ pill' tipanice vtiliũ hydropisi. Sume hyereptere. ʒ. vj. serapini agarici. sal' idi. gafeti succi. florum adecbari. mazerionis. corticũ seliche cuiusqꝫ ʒ. euforbij. ʒ. ꝛ. ℈. turbit. ʒ. vij. absinthij succi. ireos radicum. cuiusqꝫ. iij. tere oia diligenter. ꝛ distẽperans quasi piper pillula. dabisqꝫ de eis. ʒ. ij. vsqꝫ ʒ. ij. ꝛ. ℈. cũ calida propia quoqꝫ domio huius passionis oleũ nardinuꝫ. aut costinum cum vino ribano. ꝛ tyriacaꝫ illi da faruc iuxta quod opus esse videris. ventrẽ eius emplastro boc ẽplastriza. Assignatio eius. Sume camomille melliloti bereni aseti sansuci. fauteneg cuiusqꝫ. v. semis pigami ꝛ eius gũme. ij. asari. carpobalsami. xilo cassie. spice. cuiusqꝫ. ij. castorei. mirre ratinegi. mibefluxe. cuiusqꝫ. ʒ. ꝛ. ℈. terenda tere diligenter ꝛ in aneti oleo gũmas dissolue. aut pigani iuxta quod opus fuerit cum quo ꝛ medicamia distẽpera ꝛ ventri appõe.

Capitulũ. 39. de hydropisis que fit ex calido medela.

q **Tm autez** hydropisis ex calido ẽ ꝛ vna tincta effluit. febrisqꝫ comitatur ꝛ tussis tunc eorũ erit cauendus ꝛ fugiẽdus que calefaciunt vsus ab interioribus ꝛ exterioribus ꝛ aqua sufficiat solatri ac caquenegi. cacaleqꝫ cuiusqꝫ. ʒ. x. v. lacce lote. ʒ. rauedsini. ℈. ʒ. zafrani obolus cassie. ℈. granis purgate. v. ʒ. fricabis banc in succis ꝛ colabis. ac medicamia superaddes trita diligenter ꝛ cribrata ꝛ diebus aliq̃tis propinabis. ꝛ si nulla illic erit febris. patienti casei aquã propina que cũ squigibin extrabitur. primo die. ℈. libram cum zaccara. ʒ. x. assari lacce lote. ʒ. rauedsini. ℈. ʒ. mirobolani citrini triti diligenter. ʒ. ꝛ. ℈. bec mane bibes ꝛ singulis auge bis diebus casei aque ℥. ij. donec ad librã peruenias ꝛ si possibile est olei adde caruhe. ʒ. proderit. da quoqꝫ electuariũ hoc cũ casei aqua. Assignatio eius mirobolanorũ citrini ꝛ indi purgatorũ. bellirici. emblici. tũsorum. cuiusqꝫ. ʒ. x. tamarindi. xxx. prũa. iuubas cuiusqꝫ genẽis poma. numero quinquagita. coque oia in. x. aque libris donec triens supersit colaqꝫ ꝛ cassie. ℈. medulle libram superinijce optime granis purgate ꝛ frica diligenter. addeqꝫ librã. ꝛ. ℈. penidiorũ optimorũ ꝛ amigdalini dulcis olei. ℈. libra atqꝫ moderato decoqꝫ igne donec liquor eiꝰ tãq̃ mell' fiat. tunc ab igne deponẽs medicamina hec superinijce. rauedsini. florũ adecbari. absinthij succi. asari. masticis. eupatorij succi. camedrei. salis indi. virgarũ balsami. cuiusqꝫ. ʒ. semis aquesutbi. berberis semis. atriplicũ. liquiritie succi. cuiusqꝫ. v. fube virgarũ. seliche. semis feniculi cuiusqꝫ. iij. cũ casei aqua. ꝛ si necesse fuerit solutionẽ eius augere. sume mazerionis. ʒ. optimi ꝛ in aque libra coqꝫ donec medietas deficiat. colaqꝫ. ꝛ sume olĩ amigdalini dulcis. iij. ʒ. ac' cum mazerione coque lenes ad prunas. donec aqua deficiente solũ supersit oleum. bec medicamina superinfũde ꝛ misce trita ꝛ distẽpera. huiꝰ potio. ʒ. ꝛ. ℈. vsqꝫ ij. aque soluit ꝛ depõit optime si fuerit ex mala hydropisis cõplexiõe calida. bibitur aũt cũ camele lacte. si nulla patienti sit febris. Et si ex calido hydropisim patienti camele propinaueris lac. cum caquelenego. ex lacte quidem libra ex caquelenego. ʒ. iiij. cum mazerionis olei. ʒ. ꝑ

derit optime si nõ obstiterit febris. Pulueris assignatio q cum casei aqua sũptus ꝓdest aque ꝛ hydropisi ex calido cucumeris melõis semis medulle. semis portulace. cuiusqꝫ. ʒ. ij. semis aquesutbi. succi eupatorij. florum adecbari. ʒafrãi dia gridij. cuiusqꝫ. ʒ. rauedsini. ʒ. ꝛ. ℈. huius potio postq̃ triueris est. ʒ. ꝛ. ℈. cum. viij. casei aque. ℥. vsqꝫ. x. Quibus autem huius dominum passionis emplastrizare conuenit ꝛ spetiei hydropisis sandalum est rubeũ album. rosa fusalum. aloes bonis simus mugatum. memithe asiafum. camomilla. melilotum. carbemia. ordei farina. viola sicca. cuiusqꝫ partes equales. ʒafrani aũt quarta ptis. bec oia diligẽter tere ꝛ cũ solatri aqua distẽpera ac caquenegi. cbalefi. intibe. ꝛ modica cera oleoqꝫ rosarũ i quo cerã liquefeceris. sicqꝫ vẽtrẽ ꝛ stoma chũ emplastrizabis cibis vacuũ. Hec sunt que hydropisis si excaloze fuerit domino expedit obseruare circa medicamina. Cibi aũt eius eẽ debẽt. frãquilinorũ carnes. cubegorũ pullorumqꝫ similium in zirabago parati aut cũ limue aqua ꝛ lebelabi. fercula atriplicis. spinachiũ. malua cũ amigdalorũ oleo. coriãdro viridi ꝛ sicco. espidabagoqꝫ ꝛ i sartagie parata cũ aceto ꝛ oliuarũ oleo. Utilia quoqꝫ sunt que cũ zacera ꝛ amigdalino oleo ꝛ vini aceto fiũt mẽta. sisimbrio ꝛ modico carui. cappar quoqꝫ in aceto cõditũ ꝛ limue salse si mediocrius sumantur. est etenim in eis caloris extinctio ꝛ oppilationũ apertio ꝛ pblegmatis elimatio.

De hydropisis que ex acutis fit morbis medela. Hydropis ãt q̃ ex acutis puẽit morb̃ dura ẽ ꝛ vix q̃spiaꝫ ea liberat̃. perpauciqꝫ pp febris caloris magnitudinem ꝛ epatis debilitatẽ. Et febris quidẽ que extinguãt desiderat ꝛ refrigerẽt. caqꝫ epatis augẽt ibecillitatẽ. Epar quoqꝫ calefieri gliscit. becqꝫ febrem augmẽtant ꝛ corroborãt. idcirco itaqꝫ vt hypocras hydropisim que ex acutis fit morbis malã. Si aũt hydropico tussis acciderit nõ liberatur. sicqꝫ ꝛ quando hydropisi molestato solo accidit grauis malũ est ꝛ pessimũ.

Capitulum. 40. de passionũ splenis medela.

i **N passionum** autẽ medela que spleni accidunt: quoniaꝫ eius passiones epaticis proxime sunt vt apostema. debilitas. opilatio ꝛ harum medela adiuicem proxima ẽ ꝛ affinis. nisi ꝙ splẽ eo ꝙ fortius sit ꝛ minus epate nobile. medicamia fert fortiora ꝛ duriora ꝙ que epati adhibentur cure sint. iõ ergo in eius medela rebus vtimur amaris ꝛ acidissimis ab interioribus ¦ siue exterioribus sine pauore ꝛ eiusmodi cautela. nisi ꝙ ad eius tuendũ robur ꝛ virtutẽ fouendã medicaminibꝰ vtimur aromat' cis ꝛ iocũdi odoris in qbus modica ẽ ponticitas q̃ ad sãguis roborẽ purgationẽ ab bũore melãcbolico ꝛ earũ qbꝰ nõ eget supfluitatũ expulsione melãcbolicarũ in stõi ptes q̃tinꝰ ab eo ꝙ solonẽ emittanꝫ. Que qũ ita sint oꝫ qũ splẽi dolor acciderit ex calido in patientis cura phlebotomo vti vene basilice in manu sinistra. si virtus etas ꝛ ãni tempus ac eiusmodi adiuuerit: bibatqꝫ patiẽs postmodũ fructũ decotionẽ ꝛ cassie. fi. mirobolani citrini. intibe. aquesutbi. ꝛ similium. Post h̃ trociscos propina spodij molliẽtes cuꝫ squingibin zaccareo: ꝛ pullis refice in zirabago patis aut subfrixis: vel atriplicibus lebelabo similibusqꝫ: ꝛ granata sugat: ꝛ si illis mitigabitur bene: sin casei aquã propina cuꝫ puluere hoc. Assignatio eius. Sume. mirobolani citrini. ʒ. v. rose. iij. spodij. ʒ. ij. berberis. ʒ. ij. tere oia diligente: ꝛ. ʒ. ij. propina cum casei caprarum aquaqꝫ calefo. abebelo intiba. aquesutboqꝫ paste sint. Pulueris assignatio vtil' splenis doloribus ex calido cum camele lacte aut casei aqua sumptus. rosc. ru. ʒ. v. cappharis fructus in aceto infusi die ꝛ nocte ac deficcati. ij. berberis iij. scolopendrij. buraci. cuiusqꝫ. ʒ. fructus tarafe. agarici. cuiusqꝫ. ʒ. ꝛ. ℈. tere oia diligenter ꝛ sume ex eo cum camele lacte aut cũ casei aq̃. ʒ. ij. vsqꝫ iij. Bibitur quoqꝫ bic idẽ puluis cũ calefi aqua ꝛ tarafe ꝛ atali. ac squingibin. prodestqꝫ. Trociscorꝫ qui splenis ex calido doloribus medẽtur assignatio. Rose ru. ʒ. iiij. spodij. semis melonis. cucumeris citroli. portulace. cuiusqꝫ. iiij. reuedsini. scolopendrij. cuiusqꝫ. ʒ. ꝛ. ℈. zafrani. ʒ. cãphore. ℈. ʒ. tere oia diligenter ꝛ cum calefi aqua distempera. itibeqꝫ: ꝛ trociscos iformа dragmeos. quos quin. iij. aq̃ calefi expresse. ℥. propinabis: aut squingibin zaccarei. ʒ. ꝛ. ℈. Emplastriza aũt splen hoc emplastro. Assignatio eius. Sume folia tarafe ꝛ diligenter tere ꝛ cũ ordei farina ꝛ i acceto misce ꝛ spleni applica: qũ stomachus cibis vacuus ẽ. Aut sume lebelabum ꝛ in aceto coque teresqꝫ in mortario cũ ordei farina cõmisce ꝛ spleni appone: aut furfur in aceto coque ꝛ frustrũ tenue imerge ꝛ cataplasma. Quod si pariter apostema spleni acciderit calidũ basilicã minue patientis alaré. aut

UVA. BHSC. IyR_125_1

aselemiam.quoniã rei huic cõpetit:ꝛ ſpodij da illi trociſcos mollientes aut berberis cum ſquingibin.intibe aqua ac fol a tri. Pulueris aſſigna° doloꝛi ſplẽis ex calido cũ febꝛeutil'. Sume roſe.ʒ.vj.berberis.iiij.liquiritie radicis.lacce purgate.ſpodij.reubarbari.capparis radic'.ſcolopendrij.cui⁹qʒ.ij ſpice.maſticis.gafeti ſucci.cuiuſqʒ.ʒ.ʒafrani.ʒ.ʒ. tere oĩa diligẽter.ꝛ exag.vſqʒ.ʒ.ij.dab:poſt quẽ ſquigibi cũ aq̃ frã ꝓpina. Trociſcoꝝ aſſignatio apoſtemati ſplenis calido cuʒ febꝛe vtilis.Sume roſe.ꝛ.optime purgate.ʒ.vj.berberis.iij.ſeminis cucumeris.citroli excoꝛiatoꝝ cuiuſqʒ.ij. ſpodij lacce purgate.ranedſim.cuiuſqʒ.ʒ.gafeti.ꝛ abſinthij ſuccoꝝ.ʒafrani cuiuſqʒ.ʒ.ʒ.tarafe fructus.radicũ ſuſi.cuiuſqʒ.ʒ. ſcolopendrij tm̃dẽ.tere oĩa diligẽter ꝛ cũ aqua diſtẽpera ꝛ ad.ʒ.vſqʒ exag.trociſca ꝓpinabiſqʒ cũ ſquingibin ꝛ intibe aqua folio rũqʒ caleſi.Et ſi nulla fuerit febꝛis.bos dabis trocIſcos cuʒ caſei aqua:c⁹ capꝛe intiba paſcant.aqueſuthũ.atbalũ.caleſũ oꝛdeũ.Et ſi valid⁹ ẽ caloꝛ febꝛiſqʒ grauis. cucurbitam ſume paruã ꝛ deſiccatã diligẽter tere ꝛ.ʒ.ij.de ea cũ ſquingibin ꝓpina. Trociſcoꝝ aſſignatio ſplenis ex caloꝛe ꝛ febꝛe doloꝛibus vtiliũ.roſe.ʒ.iij.ſpodij.cucurbite.ſemis medulle ꝛ melonis ſeminis poꝛtulace cuiuſqʒ.ij.ranedlini.ij.ʒafrani quadrãtem.cãphoꝛe obolũ.tere diligenter.ꝛ a.ʒ.vſqʒ exag. trociſca. atqʒ cum ſquingibin ꝓpina. Alioꝝ aſſignatio ſplenis doloꝛibus ꝛ ex caloꝛe ꝛ febꝛe trociſcoꝝ vtiliũ. Sume roſe.ʒ.vj. berberis.liquiritie radicis.iij.maſticis.ſpice nardi.gafeti ſuci.ranedſini corticũ.radicũ capparis in aceto vini infuſoꝝ ꝛ deſiccatoꝝ.cuiuſqʒ.ʒ.ꝛ.ʒ.agarici.ʒ.diſtẽpera cũ caleſi folio rum aqua ꝛ tarafe ꝛ exagij trociſcos fac.bibeſqʒ cũ ſquingibin.Et ſi ĩmoderatus nõ fuerit caloꝛ agarici da.ʒ.vſqʒ exag. cũ ſquingibin.Emplaſtriza locũ cũ oꝛdei farine altet.mugathi.cuiuſqʒ parte.ro.purgate.ſandali albi.cuiuſqʒ.ʒ.partem bec teres diligẽter ꝛ cũ ſolatri aqua tarafeqʒ ꝛ atbali modicoqʒ aceto diſtẽperãs cataplaſma. Et ſi ex frigido ſplẽis fuerit doloꝛ manifeſto.egroto radicũ ꝓpina aquam cuius bec eſt ſſignatio.Sume coꝛicũ radic' apij.feniculi.ꝛ radicũ adechari ꝛ floꝛum eius.cuiuſqʒ.ʒ.v.ſemis apij ꝛ feniculi. aniſi.cuiuſqʒ.iij.ſucabe.badauredi.gafeti.berbe cuiuſqʒ.iiij. coꝛticum.radicum capparis.ſeminis pentafili.cuiuſqʒ.iij. ſcolopendrij.ij.iabade. aſene cuiuſqʒ. iij. abebeli. foliozũ atbali. frondiuʒ lauri.cuiuſqʒ.ij.ſpice.maſticis.cuiuſqʒ.ʒ.ꝛ.ʒ.carpobalſami carpobani.cuiuſqʒ.ʒ.fic⁹ nũero.xx.zebibi.taifi.ʒ.xx. coque omnia i tribus aque libꝛis.done ad libꝛã redeãt: colaqʒ ꝛ ſingulis de ea dieb⁹ ſume.ʒ.xl.cũ amigdalini olei dulcis ʒ.ꝛ altera amari:ꝛ.ʒ.ʒ.tyriace.arbabe.. Locũ ſplenis mane in ſaliua cuʒ decoctione cataplaſma:in qua aſenã.furfur. piganum.radicis capparis coꝛtices decoxeris ꝛ epar imerge: atqʒ ſpleni appone:ſtõachoqʒ a cibis vacuo.Et ſi huius dominus paſſionis medicamẽ neceſſe habebit bibere laxatiuũ ꝛ natura eius ſicca ẽ:bane illi da decoctionẽ. Aſſignatio ei⁹. Sũe mirobolani indi. kacunegi.cuiuſqʒ.ʒ.x.radicis adechari.ſucabe.badauredi.berbe gafeti.cuiuſqʒ.v. tarafe fructus. ſcolopẽdrij.cuiuſqʒ.iiij.aſene.aniſi.ſemis feniculi.cuiuſqʒ.iij coquẽ oĩa in.iiij.aque libꝛis donec ad libꝛam redeant:hãc cola.ꝛ ſume de ea.ʒ.x.inijce turbit.hyere.agarici.cuiuſqʒ.ʒ.ꝛ bibat tepidum diluculo:ꝛ ſi ſpleni durum acciderit apoſtema. epithimi da illi decoctionem.ꝛ adde illi aliquid cuſmazagi ꝛ pentafili ac ſcolopendrij ꝛ capparis da illi trociſcos qui cuʒ ſcolopendrio fiunt diebus ſingulis exagiuʒ cum ſquingibin ʒ.ꝛ.ʒ.mellei aqua mixti. Capparis trociſcoꝝ aſſignatio.Sume coꝛticũ radicum capparis.ʒ.iiij.ariſtologie.lon.ij amoniaci.iiij.floꝛum.pentafili.piperis albi.cuiuſqʒ. iij. coſti amari pigani ſicci.aſene.cuiuſqʒ.ij.ſcolopendrij.ij.amoniacum infunde in aceto ꝛ ſicca diligẽtius.tere diſtẽperaqʒ ꝛ trociſcos exagij vnius fac.quos cũ ſquingibin ꝓpinabis. Et ſi duritics grauis eſt ꝛ illic ventoſitas fuerit ꝛ cõplexionis frigus cum ſquingibin ꝓpiabis melleo. Pulueris qui ſplenis medetur doloꝛibus aſſignatio.Sume ſcolopendrij.radicum capparis coꝛticum.cuiuſqʒ partem:ꝛ diligẽter tritas de eis exagiũ cuʒ ſquingibin aqua mixto ꝓpina in qua ferrũ ꝓiecceris caleſactum:ꝓpina etiã hanc quoqʒ patienti decoctionem. Aſſignatio eius.Sume ſeminis pentafili ꝛ tarafe fructus.fantenegi mõtani ꝛ fluuiat'.gafeti berbe.abſinthij ſticados.cui⁹qʒ.ʒ.x.agarici tũſi.iij.fue.lacce purgate.ʒãnedi lõgi.cui⁹qʒ.iiij.conoꝝ cipꝛſſi.x.nũo.coqʒ ꝫ oĩa i acerrimo aceto dõec pficiat' decoctio ꝛ cola.ꝛ bibãt ꝺ ea.ʒ.ij.cũ.iij.ſucci caleſi. Puluẽis g ſplẽis ex frõ ꝛ apoſtẽati qꝺ ipi accidit duro doloꝛib⁹ medet aſſigna°.Sũe fruct⁹tarafe.ſcolopẽdrij.ſoꝝ garbi.ʒ.hyere. mirobolani citrini cuiuſqʒ.x. agarici .vij.bdellij.iij.tere oĩa diligenter ſimul ꝛ ꝓpina de eo.ʒ.iij. cum camele lactis.ʒ.x.vſqʒ libꝛam comederitqʒ animal ſeni culum.ſibũ.caleſi frondes.tarafã atbalũ ꝛ ſimilia per ebdomadam ꝛ ſi pulueꝛẽ hunc cũ caſei aqua cũ ſquingibi educta ꝓpinaueris ꝓdeſt ſplenis ꝛ apoſtẽatib⁹ ꝛ duritiei. Et ſi ſplenis doloꝛem febꝛis comitabitur.lac illi nõ appꝛoximes ſed nec caſei aquã. Et ſi ſplenis doloꝛ ex ventoſitate fuerit hunc opʒ egrotanti dare puluerẽ.quẽ ꝛ ego exptus vtilẽ inueni hac in paſſione. Aſſignatõ eius.Sume cardamũ ꝛ in aceto infunde die ꝛ nocte ꝛ diſtẽpera cũ eo oꝛdei farine modicũ factãqʒ paſtã in camino pone tẽperati ignis donec decocta deſiccetur.non tamẽ cõbuſta ꝛ ſic diligenter tere.ſume ex hoc puluere partẽ coꝛtic' radic' capparis.ſemis ſemequeſti ſcolopendrij tarafe fructus cuiuſqʒ.ʒ.partem.tere oĩa diligẽter ꝛ ꝓpina de eo.ʒ.iiij.cũ ſquingibin. Trociſcoꝝ aſſignatio qui ſplenis medẽtur doloꝛibus ex frigido ꝛ ventoſitate ꝛ apoſtemate duro.Sume coꝛticũ radic' capparis ꝛ fructus eius cuiuſqʒ.ʒ.v.buraci.ij.bebelbani.iiij.ſemequeſti.ſeis .iij.ſcolopendrij.ireos radic'.praſſij ſpice aromatice acoꝛi.ʒa reunebi rotundi.ꝛ longi.polij.centauree ſubtil' cuiuſqʒ.ꝛ.ʒ.ſe quebinegi.iiij.agarici.iiij.tere oĩa diligenter.ꝛ cribꝛa ſed ſera pinũ aceto ifunde ꝛ capparis foliozũ aqua tarafeqʒ ꝛ medicamina diſtẽpera cũ eis trociſcaqʒ exag. trociſcos vſqʒ.ʒ.ij. quos cum ſquingibin.ʒ.aut caleſi foliozũ aque.ꝛ tantũdem athali aque tãtũdẽqʒ aque in qua ferri laminas extinxeris calefactas ꝓpinabis.Oportet aũt epithimatibus vti ante ꝙ bec poꝛrigas medicamia.cataplaſmabis aũt bis.Sume radic' capparis coꝛtic' ꝛ tarafe fructus pentafili.ſemis fauteneg.buraci armenici.pigani ſicci.aſene.cuiuſqʒ faſciculũ ꝛ i acerrimo fac bullire aceto ꝛ ſic ſplenis locũ cataplaſma in ſaliua cũ epatis fruſto bis intincto. aut cũ pãno ſepius inuoluto aut ſpongia boc ſepius facies.Behinc cataplaſmationẽ amputabis.ꝛ medicamina ꝓpinabis.poſt bec vero aliq̃ adhibebis vtilia emplaſtra. Emplaſtri quod ſplenis apoſtematibus ꝛ duritiei cõfert aſſignatio.Sume ficus nigras numero.x.ꝛ in aceto die ac nocte infunde.eductaſqʒ in moꝛtario diligenter tere.ꝛ cribꝛo tranſmitte.tunc ſume coſti amari.ʒ.iiij. amigdalarũ amaraꝝ ſine coꝛticibus.vij.coꝛtic' radicis capparis.ſcolopendrij cuiuſqʒ.iij.tere diligenter.ꝛ cũ infuſis diſtẽpera ficubus.cataplaſmaqʒ in pãuo aut ſup cartã.ꝛ locuʒ emplaſtriza ſplenis ſtomacho cibis vacuo.vt aũt tẽpus acceſſerit cibi plena ante boꝛa auſer ꝛ cũ aqua lauabis in qua camomillã carnibũqʒ coxeris locumqʒ cũ cheiri oleo inunge.

Emplaſtrum aliud quod ſplenis apoſtemati medetur ꝛ duritiei. Sume fenugreci.ſemis lini.oꝛdei farine.cacale cuiuſqʒ.ʒ.v.melliloti.vj.aſene caꝛbarũ fimi.ſuſani eſmaniuſi in al' eſmaniunci radicis cuiuſqʒ.ij.buraci.radicis capparis cui⁹qʒ.iiij.machali.iij.ficus nigras.numero.x.ficus i aceto die ꝛ nocte ifunde.tritaſqʒ cribꝛo trãſmittes ꝛ illi medicamia ſuperinijces.emplaſtroqʒ facto loco applica. Emplaſtꝝ validũ quod apoſtema diſſoluit dura que in ſplene fiunt.Sume ficuũ nigrarũ quas in aceto infunderis nocte ꝛ die.triueriſqʒ ꝛ cribꝛo tranſmiſeris quinquaginta.ʒ.amoniaci machali.ſerapini.opoponacis.cuiuſqʒ.ʒ.fenugreci.caꝛbarum fimi.cui⁹qʒ.iij.ʒ.gũmas in aceto ifunde vini acerrimo.ꝛ i moꝛtario tere diligenter ac cũ ficubus miſce ꝛ locũ emplaſtriza. Emplaſtri alius ꝓbati aſſignatio.Sume cartã iuxta apoſtẽatis ꝙtitatẽ ſplenis ꝛ i aceto intige:ac ſuperinijce ſinapi trituʒ diligenter ꝛ ſpleni applica permitteqʒ die vno.aut.ij.ꝛ ſic cuʒ aqua lauabis tepida i qua camomillã decoxeris. Emplaſtrum aliud machali.amoniaci.ſequebinegi.cuiuſqʒ.ʒ.ficus nigras numero.x.ficus ꝛ gũmas aceto ifunde acerrimo die ꝛ nocte:ꝛ i moꝛtario diligenter tere.medicaminaqʒ bec ſuper adde trita prius ꝛ cribꝛata: lupini fenugreci bermeli.ſeminis lini.melliloti. pigani ſicci cuiuſqʒ partem ſulphuris.ʒ.partẽ.tere oĩa diligẽter ꝛ cribꝛa.atqʒ ſuper fic⁹ gũmas ꝓjice ꝛ emplaſtro facto ſpleni applica in quo durities ẽ quoniam illam foꝛtiter diſſoluit.Sufficiunt que diximus in ſplenis paſſionum medela de medicaminibus. Regimẽ autẽ eoꝝ in cibis illud eẽ oꝛ ꝙ ꝛ epaticis moleſtatoꝝ paſſionibus in ſubſiliatione cibi ꝛ iminutiõe quiqʒ digeſtioni ſit facilis.ꝛ bis admiſceantur in quibus ẽ inciſio ſubtiliatioqʒ quales ſunt auiũ carnes que digeſtionis ſunt celeris.vt pulli.frãquilini. taugi ꝛ ſil'ia.Sit ãt auiũ caro cũ aceto pato.ꝛ garo. oliue olo carui:Cinamomo ꝛ cũ grãis coq̃tur capparis.vir geqʒ ei⁹i aceto ꝺdite vtiles ſũt valꝺ. ficuſqʒ i aceto ifuſe ſi die comedantur tres in ſaliua.blituſqʒ cum aceto condita ꝛ garo.ſinapi.olineqʒ oleo:ſed ꝛ piſces optimi in ſucabago parati cũ acerrimo aceto:ꝛ pigano.apio.ʒafrano.pipere ſimilib⁹

UVA. BHSC. IyR_125_1

qz. Panis aũt munde farine probati artificij ⁊ intẽperati cũ mino ignis coctus. fugiatqz multi panẽ nutrimenti qui bumorẽ generat crossum. vinũ bibat ribanũ ⁊ modicis subseq̃tur amigdal' amaris ⁊ bebetelebadara. cibos qui digestiõis sunt difficilis caueat ⁊ tarde a stomacho descendentes: vt q̃ drupedũ carnes ipinguatas vaccinãqz ⁊ cibos bumorẽ generantes crossũ ⁊ viscosũ: quoniã oppilationẽ pariũt ⁊ cros sitici addũt splenis. qualis ẽ panis azimus. beriza. risũ cũ lacte. ⁊ triticeũ coctũ ⁊ q̃ de farina fiunt ⁊ amilo. atriaqz ⁊ frixiles. ac catafici. maxime aũt que fiunt cũ zaccara ⁊ melle q̃ uis. Sia caueat legumina quoniã vẽtositatẽ pariunt. Exercitio autem ante prandium vtatur quoniam ipsum omnibus cõueniẽtius ẽ: ⁊ melius illi si fiat iuxta quod virtus patitur. Cõfortat nãqz calorẽ naturalẽ ⁊ suscitat: caueat post cibos exercitio vti. tuncqz otio vtatur ⁊ quiete. donec digestus a stomaco cibus descenderit ⁊ intestinis exierit. lauacrum aũt ante prandiũ fieri expedit ⁊ post exercitium in balneo certe cui aq̃ sit salsa sulpbureave. aut nastica. Quibus si caruerit super corpus eius aquã funde in qua camomillã. mellilotũ. artemisiã. sansucũ. sal. buracumqz coxeris ⁊ aquam fabrorum ferri ⁊ lutis ĩmergatur sulpbureis. bituminosisqz. Si enim bec feceris ⁊ boc egrum dispones regimine ⁊ que assignaui curaueris medicaminibus sanabitur cũ dei auxilio.

Capitulũ. 41. de icteritie medela.

In icteritie medela attẽdendũ ⁊ si morbꝰ hic fit eo q̃ natura bumorem expellat croceũ ad corpis manifesta mõ cretico eiꝰ velox erit sanatio lauacri in balneo vsu: ⁊ aque suauis tepideqz irrigatione super corpus. ⁊ camomille olei linitione. oĺi qz anetini: sed exercitio tẽperato ante balneũ. piscibusqz vescatur lapidosis i sucabago. Qũ aũt i icteritia febris sit ex causa que i epate est patienti. spodij dare expedit trociscos mollientes. cũ itibe aqua ⁊ aquesutbi ac squingibin. ex singuĺ .ʒ. vans. iminuto prius egroto a basilica omniqz in illũ vtere regimie quod i febris epatice cura diximus. tã medicaĩbus q̃ cibis. Qõ si calor roborat̃ ordei propia illi aquã cũ terẽ gibini. ʒ. ʒ. ⁊ spodio: ⁊ si itibe dederis illi aquam ⁊ aquesutbi cuiusqz. ʒ. xx. squigibin. ʒ. spodij. ʒ. semis sermaci. ʒ. ⁊. ʒ. manifestissime proderit. Cum aũt icteritia apostematis accidit cã calidi quod epati accidit patientis basilicã ĩminue alarem: si virtus etasqz tẽpus ⁊ alia adiuuerit. sanguinẽqz iuxta quod opus fuerit extrabe ⁊ virtus consulet. post bec naturã cũ decoctione fluxam fac mirobolanorũ citrinorum. sene fumiterre. rose. viole. itibe. seris aquesutbi. semis atriplicis adiãti. prunorũ. iuiubarum. sebestẽ ⁊ similiũ. i qua cassie. f. q̃tam opus fuerit fricaueris q̃titatẽ ⁊ si malueris cũ lebelabi aqua illum solue. ⁊ sermaci ⁊ cũ cassie. f. medulla iuxta quod opus esse iudicaueris. Et si aliqua illic fuerit febris. ordei post bec dabis aquam. cũ terengebino postq̃. iiij. abeuntibus horis. squigibi. ʒ. xv. cum aqua frigida. granata sugat muza ⁊ aquã da illi melonis idici cũ spodio ⁊ portulace semie. Dezauro veseatur lẽticule ⁊ sermaci. lebelabi cucurbite. massi. itiba quo qz lactuca. aquesutbo. portulaca. prunis persicis. moris. granatis. iũmaro. amigdal' recentibꝰ. Et si cũ icterícia nulla fuerit febris patiẽti casei ꝓpia aquã q̃ cũ squigibi extrabit̃ simĺ cũ ℔ pluere. Assigº eiꝰ. mirobolãi citri. ʒ. xv. spodij. ʒ. aloes epatice. ʒ. ʒ. scamonee obolum ⁊. ʒ. tere oia diligẽter ⁊ ꝓpina cum casei aqua. ʒ. iij. Prodest autẽ bic: ⁊ si dederis patiẽti lac vaccinũ a quo butyrũ eductũ est cum spodio: aut cũ spondij aliquibus trociscis mollientibꝰ da hos quoqz illi trociscos.

Assignatio eorũ. rose. r. ʒ. v. spodij. lacce lote. cuiusqz. ij. cucumeris. citroli seminũ medulle. cuiusqz. iiij. cucurbite semis medulle tantũdẽ. semis intibe aquesutbi. semis sermaci. cuiusqz. iij. succi. gafeti ⁊ absinthij cuiusqz. ʒ. berberis. iij. tere oia diligenter distẽperãs exag. trociscos informa. quos cum intibe aqua ⁊ strigni ⁊ squingibi cuiusqz quãtũ opus fuerit quãtitate bibes. Et si icterície dño que fit ex apostemate epatis intibe aquam ⁊ strigni coctam ⁊ dispumataz simul. ʒ. iiij. in qui bꝰ. ʒ. vij. cassie. f. fricaueris dabis prodest. ⁊ apostema dissoluit. icteritiã minuit. aqua quoqz in qua adiantũ coxeris cum squingibin manifeste prodest. Trociscorũ assignatio vtiliuz que fit ex epatis apostemate icteritie. Sume rose. semis sermaci cuiusqz. v. ʒ. anisi. fenículi semis. cucumeris ⁊ portulace tãtũdem. tere ⁊ cũ aqua distẽperãs. a. ʒ. vsqz exag. trociscа ⁊ eũ lebelabi aqua propina. Trociscorũ assignatio ad idẽ aliorũ. Sume spodij. ʒ. iij. lacce lote. ij. zafrani. rauedsini. cuiusqz. ʒ. ʒ. cãphore obolũ. tere oia diligenter ⁊ cũ aqua distemperans exag. i. fac trociscos quos cũ intibe aqua propiabis ⁊ aquesuti ⁊ tamarindi. Emplastrum aũt boc eẽ expedit si icteritia ex mala fit cõplexiõe calida que epati accidit. epar cũ sandalo aq̃ rosata cãphorazq̃ ⁊ ceroto refrigerato emplastrizabis oibusqz que in febris epatice medela retulimus. Et si ex apostemate ẽ calido quod in epate fit. epatis apostematis calidi emplastra apponãtur. Et bec emplastri assignatio quod icteritie prodest. si ex epatis fit calore ⁊ apostemate. Sume sandali. r. rose cuiusqz. ʒ. sandali albi. ij. fufali. absinthij. cuiusqz. ij. ʒ afrani. spice. aloes. cuiusqz. ʒ. tere oia diligenter. ⁊ cere albe. ʒ. v. in rosarũ ⁊ violarũ olei cuiusqz. x. ʒ. liquefac ⁊ medicamĩa superadijciens emplastrũ fac ⁊ epati applica. Cum vero icterícia ex bumorũ fit alteratione in choleram. r. patiẽtẽ cũ decoctione oportebit soluere scamonea roborataṁ ⁊ violarũ syropo duplici cum squingibin aut cuz lebelabi aqua ⁊ zaccara. ⁊ diagridio. ⁊ si eiusmodi egroto hꝰ ŏderis medicamẽ ꝑderit. Assignatio eius. aloes. ʒ. ʒ. agarici. ʒ. scamonee obĺm. fac quasi pilĺ. ⁊ illũ cũ ipsis solue. dabisq̃ postea spodij trociscos mollientes cum squingibi ⁊ aq̃ itibe ⁊ aq̃sutbi. ⁊ si oris sapor piter amarꝰ appet vomitu vtaṁ cũ squigibi ⁊ sermaci aq̃ ac melõis seie ⁊ silĺbꝰ: dabis quoqz ⁊ medicamĩa q̃ icterícis assignauimꝰ ⁊ cibꝰ illũ pasces refrigerantibus ⁊ extinguẽtibꝰ. ⁊ casei illi dabis aquã que cũ squingibin extrabitur cũ puluere boc. Assignatio eius. mirobolani citrini. ʒ. x. sermaci semis lacce purgate cuiusqz. iij. tere oia diligenter ⁊ sume ex eo. ʒ. ij. vsqz. iij. cũ casei aqua quoniã confert. Et si icteritiam contigerit fieri ex animaĺ morsu venenosi calidi virtusqz fortis est opz mediastinã patientis venã minuere: ⁊ seis psilij spumã propina. ac cucurbite aquã ⁊ peponis. intibeqz ⁊ semẽ pozulace. spodiũ ordei aquã cum terengebio. Da quoqz illi ⁊ cãphore trociscos si opus fuerit iuxta quod necessitas iperat. propinauit aũt. H. in huiusmodi icteritia tyriacam faruc ⁊ profuit patienti. Et si icteritia ex calidi medicamis potu acciderit. vtendũ in patientem erit vomitu. oibusqz medicamibus ⁊ cibis refrigerantibus ⁊ extingnẽtibus de quibus diximus ante. Icteritia aũt que fit ex oppilatione que i epate est. curanda erit bis que i oppilationis dicta sũt cura. ⁊ si oppilatio bec i felle fuerit. egroti basilicam minuere opz alarẽ: aut elemiã si valida fuerit virtus. post bec decoctione illuz solue absinthij adiecta biera ⁊ scamonea. ⁊ diebus tribus continuis aquã illi propia: i qua adiãtũ coxeris ⁊ absinthiũ grecũ. apijqz aq̃ aquesutbi ⁊ sermaci cuiusqz. ʒ. x. cũ agarici. ʒ. propia quoqz ⁊ fantenegi fluuiaĺ aque. ʒ. ij. cũ squigibi. ʒ. prodest nãqz manifeste. Medicamis assignatio vtiĺ que fit ex oppilatõe icteritie. Sume absinthij greci. ʒ. iij. semis atriplicis. v. succi eupatorij rauedsini. cuiusqz. ʒ. ⁊. ʒ. tere oia diligenter ⁊ sume ex eis. ʒ. ij. cũ. ʒ. x. vini mixti aqua i q̃ capilĺ veneris coxeris. Assignatõ alis Sume succi fugilĺ. ʒ. xx. vini tenuis. x. aqua i qua fubã ⁊ hypocõ coxeris optic. ʒ. x. boc i saliua bibe. qñ icteritie medetur. absinthij quoqz trociscі cõpetentes ⁊ vtiles icteritie ineniũt si sine febre fuerit. Medicamis assignatio icteritie que ex bumorũ in cholerã. r. fit alteratione vtilis rauedsini. succi. gafeti. cuiusqz obolos. iiij. scamonee obolũ. tere oia diligenter ⁊ cũ lebelabi aqua bibe. aut atriplicis cũ zaccara. Assignatio alĺ ad idem. Sume aruci. anisi. cuiusqz. ʒ. ⁊ cũ lebelabi aq̃ bibe. aut atriplicis cũ zaccara. aut squingibin. ʒ. ij. cũ trium amigdalarũ numero amararum aqua. Assignatio alĺ ad idem. H. absinthij. anisi. cuiusqz. ʒ. amigdale amare tres. tere diligenter ⁊ cũ squingibin propina. Assignatio alĺ ad idẽ. Sume bersausami. fantenegi fluuialis. fube tinctorum. cuiusqz partẽ ⁊ in aquã fortiter bullire fac. ciusqz. ʒ. libã cũ vino ribano propina prius statuto ad solẽ patiẽte p vniꝰ bore spatium donec sitiat ⁊ incendiũ patiatur ⁊ sic propinabis. Cuz etenim biberit boc sudabit ⁊ croceus redet ab eius oculis color atqz ad naturalẽ cõuertetur colorẽ ipso die. buius domo passiõis pisces da lapidosos in aceto decoctos ⁊ zafrano buiusqz ferculi calidi obuius stet vaporibus oculos opponens quoniã prodest. Et si pisciculos hos trãsglutiet paruos recẽtes qũ ab aq̃ abstrabuntur vnũ aut duos ꝑderit. Jus quoqz sequebagi cũ carne vaccina prodest: si comedatur in co pãis minutatus: ⁊ ius sorbeatur paulatim: carne minie comesta.

Et si in oculis citrinitas ẽ pauca: ⁊ omne corpus reliquuz sanum: patiẽtẽ balneũ ingredi impera: ⁊ respiret acetũ acerrimũ ꝓtinuatis vicibus: qñ ipm ab eius naribus choleram effluere facier ru. multãqz. Gargarisimũ quoqz cũ aqua in q̃ absinthium coxeris grecũ. squingibin admixto ad idẽ vtile est. Colliria quoqz oculuz cum aqua rosata ⁊ aceto mixtis.

De icteritie medela que fit ex splene medela Et si ex splene icteritiã contigerit fieri. oz patiẽtis venã minui a selemiam in manu sinistra. ⁊ cũ epi

UVA. BHSC. IyR_125_1

thimi solvatur decoctione: casei aquã illi propina cũ hoc pul
uere. Assignatio eius. Mirobolani citrini ʒ.ij.idi.ij.salis na
ste.aloes cuiuslꝫ obolũ.agarici.cpitbimi.cuiuslꝫ.ʒ.tere ꝛ pro
pina de eo.ʒ.iij.cuz.vilj.ℨ.vel vsꝫ libꝛã casei aque. Ba ét fau
tenegi aque fluuialis quadrantez libꝛe.squingibin.ℨ.ij.in sa
liua tribus diebus: propia etiam atali foliozum aquaz coctã
ꝛ colatã cũ squigibi. Medicamis assigna° icteritie vtil'q̃
fit ex cholera ni. Sũe cõdisi. fube tictoꝛ. sulpburis crocei. sco
lopẽdrij. cuiuslꝫ ptẽ ꝛ teres oia diligẽter. ʒ. sepa. ꝛ i sozbile mit
te ouũ ac sozbita. Medicamis ad icteritiã ex cholꝛa ni. su
me vuc passe optime. ʒ.x. rose sicce. v. cubebe. iij. in aqua infun
de calida nocte ꝛ die. ꝛ de ea media libꝛa bibatur in saliua
facies ℔ dieb⁹. v. vl'septimana. Et hec al'assig° quaz a mulie
re didici que icteritiã ea curauerat. lẽticle exconiate trite. ʒ. ij.
in qua feniculi ꝛ pueri vrina qui coitũ nõ nouit misce optie.
sicqz in saliua bibatur. iueniqz hoc medicamẽ mãifeste ꝓdes
se. Et si i splene ourities fuerit medicamib⁹ cura ꝛ emplastris
que diximus in dolozũ splenis cura ꝛ medela: ꝛ in cibis illuz
rege alijsqz quẽadmodũ illic dictum est.

Capitulũ.xlij.de renũ passionibus ꝛ primũ de eozũ cal
culozum medela.

Diximus in precedentibus bui⁹ libꝛi tracta-
tibus loco quo de passionũ cãis ex
posuimus ꝛ mozbozũ calculozũ. generationẽ i vesica
ꝛ renibus ex bumoze fieri crosso ꝛ viscoso cuius calozigne⁹
est. qui bumozis deficcat bumiditatem crossi ꝛ ipsũ indurat
ꝛ arrescere facit. idcoqz accidit illi i lapidisõ cuerti naturã.
Que qũ ita sint expedit qũ passio hec incipit quando patiẽs
dolozem in renũ sentit loco ꝛ in vrina apparet arena i patiẽ
tem regimie vti subtilianti ꝛ bumozẽ incidenti crossũ non tñ
manifeste calefaciẽti quẽadmodũ i sequẽtibus assignabim⁹.
cibisqz prohibeatur digestioni in obediẽtibus quiqz crossum
generant bumozẽ ꝛ viscosũ. vt arietũ carnibus. ꝛ porcozum.
azimo pane ꝛ simile. ꝛ oibus que ex farina fiũt amilo ꝛ atria
berisa ouis solidis. caseo recẽti ꝛ sicco. lacte. ꝛ cum eo riso pa
to trito cũ lacte ꝛ similibus. que eo prohibuimus loco. quo õ
mozbozũ regie diximus cronicozũ iã aduentui insistentium.
Cibis qui digestioni sint faciles vtatur vt auium carnibus
tenerarũ. quales pulli. franquilini. perdices. cires edozũ caro
optimo ꝛ laudabili cocta i ferculo vt espidabago. zirabago
ac i sartagine. similibusqz. panis sit illi farie mũde optime fer
mẽtat⁹ ꝛ decoct⁹ multosqz sũat cucumeres ꝛ citrolos. meloẽs
vuas passas albas. itibã. aq̃suthũ. apiũ. fenicl'ũ. fautẽegũ. na
nachuã. aliqñ amigdala sumat amara. ꝛ melonis semen ac
lini. sz ꝛ aspergi semẽ. ac citroli. oliuaſ aquosas. capparqz vti
le ẽ in aceto paratũ. aliaqz buiusmodi vrinã prouocantia. ci-
bũ iminuat. ꝛ exercitio vtatur ante cibũ tẽperato. balneũ tem
perati intret post exercitiũ calozis ꝛ calidũ suauẽqz aquã su
per latus fundat egroti. in concha sedeat aqua plena in qua
besquũ coxeris camomillã. mellilotũ. marcemusũ. apiuz. car
nibũ. altee frondes. bersausanum. locumqz linias renũ cum
besqui oleo ꝛ anetino. aliquãdo. aut oleo cheiri ꝛ similibus. ℞
singulis interpolatis facies diebus. Cum concha fuerit
aque egressus. citroli. cucumeris. melonis. ꝛ cucurbite medul
larum cuiuslꝫ partes. semis feniculi. ʒ. partẽ teres diligenter
ꝛ ʒ.iij.cũ squingibin illi propinabis. aquãqz sugat frigidam
ꝛ nõnunq̃ illi offeres hãc decoctionẽ. Assignatio eius. su
me iuiubarũ. sebestẽ. ficuũ albarũ. cuiuslꝫ quãtã opus ẽ quã
titatẽ. radicis liquiritie. capilli veneris altee seminis ꝛ chabe
zi. seminis apij. feniculiqz. iabade. besqui. besse. cuiuslꝫ quan
tũ opus fuerit. coque oĩa in tribus aque ℔. donec ad trientẽ
redeat: colaqz ꝛ.ʒ.iiij.cũ squingibin. ʒ.ꝛ.ʒ. zacarci propina
mpera aũt patienti nõnunq̃ vomitũ post variũ cibũ. vt fugi
iles. pisces salsos. melones. anetũ. apiũ. feniculũ ꝛ squingibin
potũ cũ fugiles ifunderis. viniqz potationez varij similiũqz
vsum. Et si sanguinis dominationis fuerũt manifesta signa
basilicã pblebotoma ꝛ medicamẽ illi da pblegma deponẽs
ꝛ bumozẽ purgans crossũ. Et si calozillic aliquis fuerit nul-
lũ dabis quod fortiter solvat catarticũ. sed cuius nõ est mole
sta solutio vt decoctionẽ que cũ turbit roboratur ꝛ trociscos
violarũ ꝛ cassiã. f. cũ turbit. Si nullus illic fortis fuerit ca
loz ꝛ crossus inest bumoz medicamine vtere soluẽti qõ validi
us ẽ. vt pill'. in quibus ẽ turbit. ʒ. ꝛ triẽs ꝛ bebel nili. oboli. iiij.
aloes. ʒ.ʒ. coloquintide adipis obl'ã. ꝛ. ʒ. vsqz obolos. ij. salis
naste obli. ij. tere oia hec diligenter ꝛ distẽperãs pill'. pozrige-
qz ꝛ bis similia alia que bumozẽ euacuãt pblegmaticũ ꝛ cros
sum. De calculozum qum iam firmi sunt ꝓmedela. Cum
autem passio hec robusta iam ꝛ firma est' ꝛ completi sunt in
renibus calculi. omni vtendum erit regimine subtilianti ꝛ in
cidenti sed moderati calozis medicaminibus calculos frãgẽ
tibus propie ꝛ qũ simul aliqs fuerit' calozmedicamia cauere
expedit calida ꝛ regimẽ calefaciẽs. Medicamis assigna-
tio quod i renibus calculos frangit ꝛ lapides si illic calozfue
rit. Sume medulle semis melonis. ꝛ cucumeris ꝛ citroli cui⁹
qz.ʒ.v. semis apij.ij. seminis feniculi. lapidũ qui in spongia i-
ueniũtur. vitri adusti. cuiuslꝫ.iij. tere oĩa diligenter ꝛ subtili
cribꝛa pãno dabislꝫ de eo.ʒ.iij.cum squigibi. Assignatio
al'que lapides si fortis nõ comitatur calozfrangit.
Sume carpobalsami. granozũ bani ꝛ granozũ caleti. calc'i
qui in spongia inenitur. semis melonis cuiuslꝫ partem. tere
diligenter. ꝛ subtili cribꝛa pãno. sumaturqz ex eo coclear vnũ
cũ vino aqua mixto. Assignatio al'ad idẽ si nõ obstiterit
calozSume semis cucumeris ꝛ apij. anisi. seliche. spice. cina
momi. granozũ caleti. cuiuslꝫ piretri. castozei. eufozbij. cuius
qz.iiij.terens oĩa diligenter subtili transmitte pãno. dabislꝫ
de eo exag. cũ squingibi ꝛ aqua decoctionis ciceris. r. Assi
gnatio al'vtil'si modicus fuerit calozSume semis besq gra
nozũ caleti. lapidis iudaici cuiuslꝫ partem. scolopendrij. seis
feniculi radicis capparis. cortic medulle. semis melõis ꝛ cu
cumeris cuiuslꝫ partes. ij. tere oĩa diligẽter ꝛ sume de eo. ʒ. ij.
cum aqua in qua adiantum coxeris. feniculiqz semen ꝛ cum
squigibin. Lapidis quoqz iudaicus medicamen est vtile cal
culis que i renibus sunt. ꝛ scozpiones adusti. si sumatur de ei⁹
.ʒ.ʒ. cũ feniculi semine. aut aqua raseni expressa. aut aq̃ in q̃
adiãtum coxeris scolopendrion prosũt manifesta vtilitate.
Assignatio al'que calculos cõminuit. Sume zizyberis. pi-
peris. l. cuiuslꝫ.ʒ.v. gẽziane. ʒ. castozei. iij. tere oĩa diligenter ꝛ
cũ ml'le distẽpa dispũato. dabislꝫ ỏ eo obl'os. ij. vsqz.ʒ.ʒ. post
.vj. mẽses. Assignatio al'q̃ lapides cõminuit. Sũe zizibis
ʒ.iij. spice indice tãtũdez. darasini. iiij. seliche. ʒ. polij. iij. asari.
piperis. l. fube. costi. cuiuslꝫ.ij. scolopẽdrij. florũ adechari. za
frani. castozei. cuiuslꝫ.iiij. petroselini. rose. piperis albi. cuius
qz.ij.ꝛ.ʒ. carpobalsami. iij. vgi. ij. tere oĩa diligẽter ꝛ cũ melle
dispumato distempera. dabislꝫ de eo.ʒ. cũ aqua decoctionis
ciceris nigri. Medicamen aliud vtile calculis in renibus
Sume. fimi colũbini ꝛ gallinacei adustozũ. cuiuslꝫ. partẽ. cõ
disi. ʒ. partẽ. tere oĩa diligẽter ꝛ.ʒ.j. de eo sume: atqz cũ aq̃ pro
pina fugilũ expressa: aut in qua scolopedrion coxeris. Assi-
gnatio alia ad idem. Sume cãtaridũ. ʒ. obolũ. fimi colũba-
rum. ʒ. exag. terẽslꝫ diligenter cũ vino propina veteri: oleum
quoqz scozpionũ si ilia eo liniãtur ꝛ penis partes presentem
confert vtilitatem. Assignatio eius. Sume aristologie. r.
gentiane. sabadi. cortic radic capparis. cuiuslꝫ. ℨ. tere me-
diocriter ꝛ olcũ superadde amigdalinũ dulce. sicqz ad solem
per ebdomadã pone. tunc cola ꝛ in oleũ hoc. ʒ. mitte scozpio-
nes vivos. per bozam quos eadẽ qua sumũtur injcies boza
ꝛ ad solẽ duabus pone septimanis. colãslꝫ in vase cõde. ꝛ cũ
opus fuerit vtere. Electuarium quoqz quod vocatur cha
rama ꝛ cãcri. si sumãtur de singul' ʒ.ʒ. vsqz.ʒ. exag. cũ ciceris
aqua nigri. aut in qua cortic coxeris scolopendrion. feniculi
qz semẽ prosũt. prodest etiã hac in passione. vitrũ siricũ adu
stũ. si. ʒ.ʒ. vsqz.ʒ. exag. de eo bibatur cũ aqua decoctiõis adiã
ti. sicqz ꝛ si scozpiões sumas adustos ꝛ tñdẽ pozrigas. ꝓdest:
opz aũt bis te vti medicaminibus cũ timoze ꝛ cautela. Intuẽ
dũ eteni tibi est. ꝛ si calculi vno sunt in renũ loco. eozũ ẽ signũ
dolozem fieri continuũ nec mitigatur. ꝛ exãg. torquetur. nec
quiescit a doloze. tuncqz medicamibus vtendũ calidis non ẽ
nec que fortius vrinã mouent. nec que dissoluũt ꝛ laxant vt i
stillationes ꝛ ola sunt. aliaqz buiusmodi. sed cucumeris vtere
semie melonis. cassia. f. cucurbite granis. altee semie capillo
veneris similibusqz medicamibus que sine molestia vrinã ꝓ
uocãt. locũqz cũ furfure ꝛ millio leuiter cataplasma. Quz
aũt calculi a loco in locũ transferuntur quod est. ſ. qũ dolor
aliquãdo estuat: aliqñ quiescit. tũc aque calide instillatione
vtere. patienſqz in cõcha sedeat i quibus sit aqua. in quã ber
sausanũ. anetũ. carnibũ. feniculũ. besqũ. camomillaz melli
lotũ ꝛ similia coxeris. que iã aute exposuimus. oleis illũ que
diximus linias. locũqz cũ spongia cataplasma quaz calidẽ in
tinxeris aque ꝛ oleo. Et si nullus illic fuerit calozquinimo
frigus. linitionẽ oportebit frequentare cũ calidis olis. vt ane
ti oleo. seddabi. liliozũ cheyri. narcisci ꝛ dissolue in eis casto-
rei modicũ. aliaqz buiusmõi que meatus laxant vrine ꝛ oila

UVA. BHSC. IyR_125_1

tant quo per eos calculi transmittantur ⁊ ad vesicaz trãseãt facilius. Quod si roboratur dolor nec cũ bis que fueris vsus mitigatur. edormitantibus vtaris quibus nomẽ est dolorem mitigantia vt philonia greca ⁊ feresiaca opio. corticibus radicum mandragore similibusqz admixtis quibusdam vrinam vrgentibus sine molestia. qual'est medulla semis melonis cucumeris citroli. ⁊ aque potus calide hec enĩ mitigant dolorẽ. Si ⁊ calc'l's suo nõ mouetur loco. opz sitiam adhibere opposite calculi loci pti ⁊ sic sugere. qm̃ calculũ suo transferret loco ⁊ dolorẽ mitigabit mirabiliter. Opz aũt vacuo sitiam apponere loco proximo patienti ab inferioribus. ⁊ pan latim sugere. qm̃ sic calc'l's ad locũ transibit sitie. Hebinc eo trãsfer sitiam loco ad inferiora per trasuersũ i vesice partes ad inferiora donec lapis ipse in vesicam descẽderit ⁊ per virgam emittatur. Cũ hac vsus fueris cura. ⁊ nihil cõfert. ⁊ in aliquo calc'l's steterit loco. nec transit ab eo pp sui magnitudinem. ⁊ dolor illic fiet: egrotanti vt seõat ipera in cõcha aque in qua fenugrecũ lini semen. malue ⁊ altee coxeris. mẽbrũqz illud oleis aliquibus linias dissoluentibus ⁊ mollientibus q̃ le est violarũ oleũ ⁊ sisaminũ decoctũ cũ fenugreco ⁊ lini seie liquefac siml' anatis adipem ⁊ colũbarum pullorũ. Et si nec sic dolor mitigatur. clistere adhibe cũ sebestẽ. camomilla. cathemia. viol'. lini semine. fenugreco furfure oleoqz babunegi ⁊ anetino. ac similibus. locum oleis illini ⁊ aqua calida. nec desistes hoc exhibere donec cõpescatur dolor: hiet sedabitur ⁊ eger quiescet intuere: ⁊ si in vesicam lapis descenderit. ⁊ ab ipsa quoqz egressus ẽ ⁊ morbus discessit. si nõ emissus ẽ. medicamina iterum adhibe ipsum frangentia ⁊ que vrinã prouocãt quẽadmodũ ãte dictũ ẽ ⁊ dicam i passionũ que vesice accidunt medela.

Capitulũ. 43. de apostematis renũ calidi medela.

q Um calefieri renes ⁊ in eis apostema incipi videris. patientis basilice phlebotomũ adhibere ĩ patienti latere oportebit si virtus etas tẽpusqz presens adiuuerint sanguinẽqz iuxta quod opus ẽ extrabes ⁊ passionis iperat quãtitas. locũqz cũ ordei faria altea. sandalo albo. ⁊ r. memitbe asiafo. mugato. intibe aqua ⁊ solatri. cucurbite rasuris. violarũqz oleo cataplasmabis aut pannũ superpones ceroto infusum quod ex oleo fit rosarũ ⁊ violaceo. cera alba. intibe aqua ⁊ queffare. semperuiue. portulaceqz ⁊ similibus cũ modico aceto ⁊ aqua rosata. Dabis patiẽti i diei principio. medulle semis cucumeris. citroli ⁊ cucurbite ⁊ melonis. semĩsqz portulace cuiusqz partẽ diligẽter tritã dabisqz de eis. ʒ. ij. vsqz. iij. cũ iullab ⁊ aqua frigida. post hec ordei dabis aquã cũ violarũ syropo ⁊ mezauro egrotuz pasces carabe. massi. spinachie. malue. catafi. ⁊ nocte illi syropũ dabis violarum ⁊ seminis psilij spumã. modicumqz seminũ cucumeris. citroli. melones nec desistes hoc facere donec apostema maturari incipi intelligas ⁊ in saniem conuerti. Qõ vt videris emplastris vtere maturantibus ⁊ aperiẽtibus. vt emplastro quod ex ordei fit farina. altea. melliloto. fenuregreco. lini semie. viol'ficcis ⁊ cũ ficuũ pascatur expressa aqua sicarum decoctarũqz ⁊ violarũ oleo. super locũ aquã iplue tepidã. in qua cathemie frondes violas. anetũ. fenugrecum coxeris. Et si maturatio difficilis est. oportebit emplastris aliquid adijcere ematurans. vt ordobi farinam. molendini pl' uerem colũbarũ fimũ. Et emissio eruperit ⁊ in vrina sanies apparebit. locusqz vlceratus fuerit primũ oium egrotanti seminũ medicamẽ oportebit dare. cuz papaueris syropo. daqz illi seminũ etiaz citroli. cucumeris. cucurbite ⁊ lini seminis cuiusqz ʒ. iij. tere. armenice amili cuiusqz. ij. papaueris. iiij. hec teres diligenter. ⁊ egrotanti ʒ. ij. vsqz. iij. cũ papaueris da bis syropo. Qõ si nõ expurgatur sanies. papaueris da trociscos ⁊ asine lac sed ⁊ ml'ieris lac cũ pulueres h'. Assig° ei° medulle seminũ cucumeris. cucurbite. citruli. melonis. cuiusqz ʒ. v. papaueris albi ⁊ nigri. cuiusqz. iij. amili. gũme arabice. cuiusqz. ij. granorũ caquenegi mõtani. numero. x. tere oia diligẽter. ⁊ ʒ. iij. cũ. xxx. lactis mulieris: aut asine quz emulgitur statim dabis. Et si sanici egressio prolixior fit: patiẽti caquenegi da trociscos cũ papaueris syropo aut asine lacte. Trociscorũ assignatio illi qui saniẽ mingit vtiliũ a renibus vel vesica. medulle seminum melonis. cucumeris. citroli. cucurbite. cuiusqz ʒ. v. amili. iiij. susi succi. vj. semis. catbemie ⁊ malue. ⁊ bachaletelhameca. pinearũ magnarũ. seminis citoniorũ medulle. cuiusqz. iij. amigdalaruz dulciũ sine corticibus. iiij. granorum mebelebi excoriatorum. seminis bermazi. amigdalarum sine corticibus amararũ. gũme amigdali. quethire. cui°. qz. iij. semis seniculi. ij. fumi terre. iiij. zafrani. ʒ. semis queffati. ĩ als queraffi mõtani. ʒ. ⁊ ʒ. tere oia diligẽter ⁊ subtili trãsmitte pãno. distemperansqz cũ aqua. ʒ. ij. trociscos in forma. dabisqz trociscũ cum mẽbecbtego ⁊ ciceris aq̃ nigra. Hedicaminis assignatio pauli quod expertuz dicit in emittẽda per vrinã sanie ⁊ sanguine ab vlceribus renũ ⁊ vesice. Came drei. camepithi. cuiusqz. ʒ. vj. asari. leucopiperis. cuiusqz. ʒ. xv. darasini. ʒ. exagiũ. tere oia diligẽter ⁊ sume ex eo cocleraria. ij cum vini robo. Sit huius oñi passiõis cib° polẽta que ex farina que fit beueri aut amilo. cũ zaccara ⁊ amigdalaz olõ ⁊ mezaura que ex spinachijs fiũt. atriplicib° maluis cũ masso. lenticula. Et si nullus fuerit calor pullos offerres ⁊ edoruz extrema in espidabago parata cuz masso ⁊ lenticula: ouaqz sorbilia cum amigdalino dulci oleo. zaccara ⁊ papavere.

Cap°. 44°. de renum duri apostematis medela.

q Um scliros apostema renibus acciderit: hoc adhibere oportebit emplastrum. Assignatio eius. Sume seminis lini. fenugreci. cuiusqz. ʒ. v. seminis catbemie ⁊ chabezi. aneti camomille. cuiusqz. iiij. amontaci. machali. gumme botami. cuiusqz. iij. gũmas in qua dissolue calida ⁊ fortiter perente simulqz alia distẽpera trita prius medicamina ⁊ cribrata. fac tũqz renibus applica emplastrũ. linias quoqz renes cũ galline adipe ⁊ medulla cruris bouis. cũ machalo ⁊ ratinego. dissolutis in aqua calida ⁊ diutissime i mortario tritis. hec enim duritiem molliunt ⁊ dissoluunt optime. fortius aũt oib° bis dachilon est vnguentum si renibus apponatur. mirabiliter enim in dissoluenda operatur duritie que in renibus inuenit̃ ⁊ omnibus reliquis apostematibus. Oportet aũt qum in renibus calorem est inueniri gũmas cauere calidas ⁊ que sumuntur cum cautela certe ⁊ diligẽtia. ⁊ cassie. f. patienti decoctionẽ dabis. offerqz seminis cucumeris ⁊ citroli ⁊ cucurbite ⁊ altee. malueqz ⁊ lini seminũ cuiusqz partẽ. terens diligenter ⁊ ʒ. iij. cũ violarũ syropo propina aut cũ iullab. pasce illũ circium iure cũ espidabago ⁊ amigdalio dulci oleo ⁊ simlib°

Capitulũ. 45°. de medela illius qui sanguinẽ mingit.

q Um sanguinem homo mixerit basilicam opz minuere egriqz cura eo disponatur regie quod ⁊ i sanguis sputi capitulo exposuimus. vt trociscis cabarbe ⁊ terra cyprica. tbaratico. hypoquistidos succo tritis diligenter ⁊ cum arnoglosse aqua distẽperatis aut virge pasteris aut bullici ⁊ similiuz. da aũt illi bos trociscos

Assignatio eorũ seminũ cucurbite ⁊ cucumeris medulle. quethire. gũme arabice. cuiusqz. ʒ. iij. balaustie. ij. aluminis r. caquie. cuiusqz. ʒ. ⁊. ʒ. cabarbe. ʒ. tere oia diligẽter sigillatim ⁊ mixta distempans cũ aqua exagij trociscos iforma: quos cum portulace aqua aut sermaci dabis. Trociscí alij. Seminũ portulace. cucumeris. psilij. citroli. cui°qz. ʒ. v. amili quethire. cuiusqz. iiij. acatie. terre cyprice. cuiusqz. ij. cabarbe. exagiũ. tere oia excepto psilio diligẽter. ⁊ cũ semis psilij lababo distẽpera: atqz ab exagio vsqz ʒ. ij. trociscа. ⁊ cum portulace aqua propina. Alij. seminũ cucumeris. ⁊ portulace. amili. dragaganti. cuiusqz. iiij. ʒ. balaustie. ʒ. busadi. cabarbe. cuiusqz. ʒ. ʒtere omnia ⁊ cum psilij seminis spuma distempera. ⁊ exagij trociscos iforma quos cũ arnoglosse aqua propina bis. Et si q sanguinẽ migit in vlcerationẽ trãsierit renuz ⁊ saniem miserit: eo oportebit illũ regimie disponere qõ emissionẽ in renibus patiẽti disposuimus.

Capitulũ. 46°. de passione que diabetes dicitur meõ.

q Oniam que diabetes vocaẽ passio ex calore fit ĩmoderato qui renib° dominatur: oportebit patientẽ refrigerãtibus curare: ⁊ restringẽtibus medicamibus ⁊ cibis vti vnctuosis. Ba ergo illi ordei aquã cũ papaueris syropo ⁊ granatorũ aq̃ mumuzorũ. spodij trociscos strigentes cum pomorũ aqua ⁊ syropo ribesi ac citoniorũ vel eorũ robo. ⁊ semis psilij lababo. ac portulace aquã ⁊ iulab. Ba ẽt psilij semẽ. ⁊ rosarum oleuz ac terre armenice modicũ cypriceqz. cũ ribesi robo. aut besrem. Et si hoc nõ pfecerit trociscos offer cãphore cũ granatorum aqua aut ribesi robo. Ba bos etiã trociscos. Assignatio eorum. Sume spodij. ʒ. v. seminũ lactuce ⁊ portulace. cuiusqz. vij. semis bẽmaci. coriãdri sicci. rose ru. terre armenice. cuiusqz. iij. sandali albi. ieluari. sumaci. cuiusqz. ij. cãphore ʒ. ʒ. tere oia diligenter. ⁊ cũ portulace aqua distemperãs: aut lactuce exag. fac trociscos quos cũ granatorũ aqua muzorũ aut pomorũ. vel syropo besẽ aut ribesi robo ⁊ similibus propinabis. Et si nec hoc cõfert lac dabis vaccinũ a quo butyr̃ eductũ est cũ trociscis spodij stringentibus: aut eũ alijs quibuslibet quos diximus. Ba quoqz lac cui° educta est aqua: ⁊ huius oñi passionis renes cuz sandalo albo cãphora ⁊ aq̃ rosata emplastriza. Emplastri assignatio renibus ad hãc

UVA. BHSC. IyR_125_1

passionē vtilis. Sume sandali albi ℥ rub. cuiusq3 ʒ. iiij. semis pistilij. iij. terre armenice. ielnari. cuiusq3. ij. tere oia diligēter ℥ cum portulace aqua distēpera. ac lactucaruz ℥ aqua rosata.

Emplastrū aliud renibus vtile. Sume semis cathemie. ordei alfiti. cuiusq3 ʒ. v. mirti granoz. corticū glādiū exteriorū. cuiusq3. iij. hypoquistidos succi. rameci. acatie. cuiusq3. ij. sandali albi. v. tere oia diligēter ℥ cū tarsacog aq̄ distēpera: aut lactuce. aut portulace. aut hermazi. ℥ renes ēplastriza rosarū olō. renes iunge. ℥ ℔ patiēti adhibe clistē. Assig° ei⁹. sūe aq̄z portulace. semperuiue. lactuce. foliorum papaueris recentis. si presto ē ℥ frondiū rosarū cuiusq3 partē. aque ordei. partes ij. sume ex oibus. ℥. iiij. ℥ rosarū olū mijce ac nimisar. cuiusq3 ℥. ℥ clisteriza qm̄ prodcrit. Sit huius dñi passionis cibus edorum caro ℥ agnorū in sumaci ℥ zeresquia parata aut romania: aut beserēmia. agnorūq3 illi da cerebra ℥ pedes medullasq3. ℥ ona sorbilia. casceū recentē. pisces recentes aliquā tulū magnos ℥ butyrū. Ex oleribus: lactucā. portulacaz. tarsacoqum. Ex fructibus: poma. persica. pira. citonia. granata recentes iuiubas. amigdala viridia ℥ sicca. Prodest ēt illis q ciusmodi sunt tūmarum. talaba. Et si tēpus estas fuerit aut ver aqua infundatur frigida: quiescāt ℥ otientur: ℥ huic simi lium bereant regimini. calida cauentes ℥ que vrinā mouent: cucumeres. citrolos. melones. ℥ eorus semina similiaq3.

Capitulum. 47^m. de passionis vesice medela: ℥ primus de eius calculis.

Passionum que vesice accidūt medela prima est calculorum qui i ea generātur. Et que in ea lapides generant sepius causse ipse sunt que in renibus calculos adunāt: vnde ℥ eorū dño rum regimen in cibis ℥ medicamibus vnū est: īminutio. ſ. cibi. ℥ ciborū vsus subtilium qui bonos generēt chimos. ciborumq3 cautela crossum generātium phlegma. ℥ būorem cros sum: ℥ medicaminum vsus icidentiū subtiliātium ℥ lapides frangētium. Inungātur aūt penis ptes ℥ vesice locus dissoluentibus ℥ subtiliātibus oleis ℥ aqua supfundatur calida i qua babimegū. mellilotū. adiātum fenugrecū. besquū ℥ simi lia coxeris. Da ēt patiēti lapidis ludaici. ad cotem fricati. ℥ nitri adusti ab obolis. ij. vsq3 ʒ. ℈ ʒ. cū ciceris aqua nigri tepida: ſz scorpiones adustos sumens ex eis obolos. ij. aut paulo plus ℥ cū ciceris aqua propina nigri: qm̄ proderunt manifeste. Et hec medicaminis assignatio quod lapides in vesi ca frangit. Sume vitri quod nunquam in vsu fuit adusti ℥ calculi qō in spongia iueniē. lapidis iudaici cuiusq3 ptē. gum me prunorū ℥ scolopēdrij. cuiusq3. ij. tere diligēter ℥ cribra ac sume de eis cū sngibin. ʒ. ij. Assignatio alia optīa ℥ pfcā ad lapides qui in vesica sūt frangendos. Sume corticum radicū capparis. galēgar. besqui. acori. euforbij. piretri. castorei cuiusq3 ʒ. ij. cinnamomi. zinziberis. piperis albi ℥ ℔. rauedsini dauci. nebatici. apij seis. petroseli. costi. selicbe. camedrei. camipithei. mirre. gētiane. liquiritie. radicis prassij. scolopēdrij aristologie. ℔. ℥. r. nanachue. masticis. fube. rasani. cimini. carmanici. gariofili. semis feniculi. squille asse. sinapis. pinearuz purgatarū. anisi. carpobalsami. semis gergiri. saturcie agrestis. cardamomi. pigani agrestis. semis pentafili semis engere. emiedani nigri. baccarū lauri florū adechari. cuiusq3 ʒ. ℥ ℈. granorū caleſi. gūme pruni. cuiusq3. iiij. scorpiones adusti. iiij. tere oia diligenter ℥ subtili cribra pāno ℥ cōfunde cū ʒ. ℥ ℈. olei balsamini ℥ cū melle distēpera dispumato. dabisq3 de eo obolos. ij. vsq3 ℈ ʒ. post sex mēses. Assignatio electuarij alius. calculisq in vesica sunt vtilis. scorpiōis adusti. nausacleri. dauci. mirre. fu. petroselini. cuiusq3 ʒ. iiij. anisi. seminis feniculi ℥ apij nebatici. nanachue. piperis albi ℥ nigri. castorei. cuiusq3. ij. pigani sicci. v. seminū aneti fugilis. cuiusq3. iiij. tere oia diligēter ℥ subtili trāsimitte pāno. atq3 cū melle distēpera dispumato. dabisq3 de eo. ℈ ʒ. vsq3 ℈. exag. cū aqua in qua semē feniculi ℥ apij coxeris aut cū eorus succo si virides fuerint berbe. Sic ℥ oi oz vti regimine: quod in calculorū q in renibus generātur medela contulimus. Cum itaq3 oia q̄ hac in parte adhibere necessariū ē exhibueris circa medicamina nec aliquid in calculum operaī incisione ad ipsuz emittendū vti opus ē. quod quēadmodū fieri oporteat in chyrurgia videbis.

Capitulum. 48. de cura apostematis vesice.

Apostematis qō ē vesica oriē medela attendendum ē vt si calidū ē ℥ ab exteriori accidit cā vt percussione ℥ casu in patientē phlebotomo erit vtendū in basilica vena locūq3 violarū inūge oleo ℥ aquam superfunde calidā. Et si vrina simul concluſa ē oportebit vesicā in partes comprimere virge qm̄ sic vrina exibit. Cū aūt apostēa boc calidū ab īteriori fit cā ℥ in boc quoq3 phlebotomo vtēdū i basilicā. ℥ i pncipijs cum ceroto emplastriz abis exitibe aqua facto ℥ solatri ac caquenegi. semperuiue. cum violarū oleo ℥ cera alba. post bec cū ordei cataplasmabis farina. cathemia violē siccis sandalo albo. cuiusq3 parte vna. bec terens diligenter ℥ cuz solatri aqua distēperabis ℥ cucurbite rasuris cū violarū olo Da quoq3 illi cucumeris. cucurbite. citroli. melōis semis. medulle cuiusq3. ʒ. v. semis portulace. iiij. semis altee ℥ malue. ber sausani. cuiusq3. iij. teres bec diligēter ℥ ʒ. ij. cū iullab. aut violarū syropo propinabis. Ut apostema ad statū peruenerit ℥ maturationis aggredietur semitā ac saniei. calidā oportebit aquā superstillare. ℥ in qua camomillā. mellilotū. fenugrecū. lini semē. capilluz veneris decoxeris cū violaceo oleo ℥ cheyri. locūq3 epatis cataplasma frustro quod illi intinxeris aque. aut cū pāno sepius iplicito vel spongia. adhibe aūt illi boc quoq3 emplastruz. Assignatio eius fenugreci. seminis lini cuiusq3 ʒ. x. cathemie nigelle farine. ℥ orobi carnebi. sicci cuiusq3. v. camomille. melliloti. violarum siccaruz. adiāti. cuiusq3. iiij. tere oia diligenter. ℥ cū ficū melle distēpera decoctarum ℥ expressarū. cum modico galline adipe ℥ anatis ℥ oleo cheyri liquefactis simul ℥ vesicā facto emplastriza emplastro calido. bec sepius facies ℥ hunc illi ꝓpiabis puluerē. Assignatio eius. Sume seminū citroli. cucumeris. melonis. medulle. cuiusq3. ʒ. iiij. seminū merue ℥ cathemie ℥ chabezi ℥ lini cuiusq3. ij. tere oia diligenter ℥ ʒ. iij. cū mabecbregi. ℥. ouab⁹ ℥ ℥. aq̄ i q̄ belbā. ℔ sausanū coxeris propina. tribus ℔ ꝓpiab diebus ℥ aquarū oleorūq3 super vesicā instillationē frequentabis emplastrisq3 vtere assignatis. quoniaz apostema molliunt aperiunt ℥ erūpere cogunt qū in saniē fuerit cōuersum. Si aūt cōstipata fuerit natura patiēti caquenegi aquā offer ℥ lebelabi. in quibus cassiā. ſ. confricaueris. ℥ molli leniq3 vtere clisteri. que ex blete fit aqua ℥ lebelabi. violarum oleo ℥ garo. quoniā boc naturaz mollit. aut cū aqua in qua sebestē coxeris. alteam. furfur. maluā. lini semē. violā. fricesq3 in ea cassie. ſ. medullam cū violarū oleo. quoniā bec naturā emollient

Ut emissio eruperit que in vesica est egrotanti hunc dabis puluerem. Assignatio eius. Sume tere armenice. lini seminis quethire. cuiusq3. ʒ. ij. ℥ diligenter tere dabisq3 de eo exag. vsq3. ʒ. ij. cū papaueris syropo. aut iuiubarū. aut sume cucūeris. citroliq3 semis. nesse cuiusq3. ʒ. ℥. ℈. pineaz magnarum purgatarū. grana. x. tereq3 oia diligenter. ʒ. ij. ℥ de eo ꝓpina. vsq3. iij. cum violaruz syropo aut papauerino. Laudabilius aūt medicamen quo vesice vlcera curantur sanieiq3 egressio ab ea trocisci sunt caquenegi cum papaueris syropo si nullus illic fuerit calor. sin trocisco⁹ da papauerinos cum papaueris syropo. Sic ℥ omni vtere regimīe tā i cibis q̄ medicaminibus. quod in vlceratione renū ℥ vesice exposuimus sanieiq3 ab eis egressione. Et hec medicamis assignatio vesice vlceribus vtilis. Sume pineas purgatas numero. x. semis cucumeris. iiij. amili. ℈. exag. spice tātūdem. semis apij exag. ij. coq3 spicā ℥ apij semē in aque libra ℥. ℈. donec ad medietatē redeat. medicamiaq3 in eadē distempera aqua. ℥ da bis duas ex ea. ʒ. vsq3. iij. cū vini robo. Assignatio medicaminis alius. quod paulus cōposuit ℥ se probasse fatetur ac inuenisse vtile. Sume camedrei. camepithi. cuiusq3. exag. xij. asari. piperis albi. cuiusq3. xxx. cinamomi exag. tere oia diligenter. ℥ cū vini robo cochlearia duo propina.

Capitulū. 49^m. de difficultate vrine cū ardore.

Vrine difficultas cū ardore fuerit. oportet psilij semis ℥ melonis cucurbite ℥ cucumeris citroliq3 seminū medulle cuiusq3 partem psillij excepta omnia tere ℥ cōmisce simul. dabisq3 ex oibus ʒ. iij. cū iullab superinstillās oleū rosarū cū earūdē aqua. ꝓderit enim manifestissime. quellane quoq3 seminū cum iullab ad eadē prosūt. Medicamis assignatio vtil aduſtioni vrine ℥ difficultati. Sume seminū cucurbite. melonis. cucumeris citroli medulle. semis malue ℥ altee cuiusq3 ʒ. v. amigdalarū dulcium purgatarū. ij. gūme prunorū. quethire caleti granorum cuiusq3 ʒ. ij. seminis feniculi. liquiritie sueci. cuiusq3 ʒ. ij. tere omnia diligenter. ℥ ʒ. porriges de eo. iij. cum iullab propina quoq3 citroli ℥ cucumeris ac peponis cuiusq3 libre. triēte cū iulab. Et si vrine difficultas fortis ē medicamia bec propinare oportebit ipso in cōcha aque posito calide. vesiceq3 boc adhibe emplastrū. Assignatō Sume frondiū violarū siccarū foliorū caquenegi. altee. solatri. malue partes ℥ tere diligenter in mortario: ordeiq3 farinam ℥ violarū admisce oleū ℥ emplastriza cū eo. Emplastrum al' cathemie. ordei farine. feniculi. violarū siccarū. liquiritie radicis partes.

UVA. BHSC. IyR_125_1

tere diligēter ꝛ cū strigni aqua intibe ꝛ violarū oleo cōmisce. factūqz vesice appone emplastrum tepidū. Si vero vrine difficultas ex frigido fuerit expedit egrotantem in calide aq̄ concha statuere in qua camomillā. melilotū. sibū. abrotanuz sansucumqz coxeris. penisqz confinia oleo inunge besqui. aut aneti. aut nardino. aut liliorū aut oleo scorpionū similibusqz. patiētiqz huic hunc dabis puluerem. Assignatio ei⁹. Sume semis apij ꝛ feniculi. anisi. cuiusqz. z. iij. caleti. granorū. petroselini. cuiusqz. ij. spice seliche. daraſini. cuiusqz. z. tere oia diligenter ꝛ exag. vsqz. ij. propinabis cū aqua calida. aut cum mellis aq̄. Assignatio alia. Sume scolopendrij. caleti granorū cuiusqz. z. iij. dauci. adechari florū. carpobalsami. costi cuiusqz. z. ꝛ. ʒ. nanachue semis aptj montani. mesquatramesie. cuiusqz. ij. pinearū. lini semis cuiusqz. v. tere oia diligenter ꝛ cū dispumato distēpera melle. ꝛ. z. ij. vsqz. iij. cū aqua dabis calida in qua anisū. apijqz coxeris semē. ꝛ si nō proderit hec radicū da illi aquā cū socrita. aut sotirā ꝛ chazemam ꝛ olei amigdalini modicū ꝛ penē hoc emplastriza ēplastro. Assignatio eius. melliloti. abenegi. aneti. aliquenegi. cuiusqz. z. v. baccarū lauri petroselini. semis fugilū. amomi. cuiusqz. iiij. tere oia diligenter ꝛ cuz liliorū oleo distempera. aut cheiri. aut bani ꝛ loco appone penis tepidū. Sit huius cibus ciceris aqua cū oleo loto. aneto. cinnamomo. cimino. ꝛ ex oleribꝰ mēta. feniclꝰ. nasturtiū. apū. eruca. fugil' frōdes ꝛ grana comedat viridia. boramū. pistatia. amigdala amara ꝛ similia. Et si vrine imoratio ꝛ difficultas ex apostēate fit calido. oportebit in patientē cura vti. quā in apostematis vesice exposuimꝰ medela. Et quz oia que diximus huius dño passionis adhibueris: nihilqz pferunt. nec vrina egreditur cura vtaris chatartiri: quēadmodum eo exponemus in sermone quo de chyrurgia nobis propositū est. nisi q̄ eiusmodi vsus cuz timore exhibendus ē in apostemate calido quātuz possibile ē. Sepe ꝛ eim ad locū mām contrabit plurimā. Si igitur ad hꝰmōi cogeris: vtaris certe cū diligētia ꝛ cautela plurima.

Capitulum. ʒoꝰ. de vrine preter velle egredientis medel'. ꝛ eius qui in lecto mingit.

§ **Jvrinam** preter hominis velle egredi cōtigerit: ꝛ nulla ē adustio: oportebit patienti galengar dare cum melle mixtū dispumato ʃz prius humefactū cum butyro vaccino in moduz nucis cū vini robo ꝛ aqua tepida. Da hunc quoqz illi puluerē. Assigꝰ eiꝰ. Sume cimini. cētauree. cuiusqz ptē. terēs cū aq̄ ꝓpina tepida. z. ij. Assignatio alꝰ. Sume glādiū. z. v. thuris masculi. ij. ꝛ cū ꝓdito strigēti ꝓpia. Assigꝰ alꝰ ad idē. Sume mirobolani kebuli. bellirici ꝛ emblici frixoruz in vaccino butyro. cuiusqz. z. glādis in aceto infuse ꝛ frixe. ij. sabadi. thuris. masculi. mibe sicce. cuiusqz. iiij. obolos. ac. ʒ. z. tere oia diligenter. ꝛ. z. iij. offeres. Assignatio alꝰ. Sume glādium in aceto infusarum ꝛ siccatarum. z. iiij. spodij. ij. sabadi. iij. olibāi. masculi. z. tere oia diligēter. ꝛ. z. ij. cum catabe aqua: aut i qua ferrum extinxeris calefactū propina: trifara quoqz minoꝛ si frequentetur vtilis ē. Et si validū illic fuerit frigus triferam da bis magnam ꝛ caquelenegi electuarium. qm̄ optime prodest Et expedit huius dñm aque nō multiplicare potū ʃz nec vini maximeqz mixti. ꝛ que frigida sunt nō accipiat: vrinazqz prouocātia: vt cucumeres. citrolos. melonē. cucurbitā ꝛ silia.

Medicamīs assignaꝰ. illi qui i lecto migit. Sūe sautenegi fluuialis. z. ij. mirre munde obolos. ij. tere ꝛ cum vino propia ribāo. aut oleū porrige illi camomille cum aqua tepida.

Aliō q i lecto migit. Sūe sabadi. z. ij. sunizi. i alꝰ. saruxi. sinapis. cardāi. eꝰ qz. z. tritaqz oia diligēt cū olo distēpa onfācino. aut melle dispūato. ꝛ i modū nucis ō eo dormīto offēs. sorbebisqz onū deicepſ sorbile. Medicamīs aliꝰ ad iō assigꝰ Sume sabadanegi. cādari. bellirici cuiusqz partē ꝛ terēs ac cribrās cū melle distēpera dispumato ac tabarzedi zaccara. ꝛ sumātur ex eo singulis noctibus. z. ij. sic ꝛ caprax vesice si incendantur ꝛ trite cū tepida bibantur aqua prosunt. Et tradunt antiquorū quidā. quoniā si galli guttur incensū teratur obſqz. i. vsqz. ij. de eo propinetur cū aqua tepida in lecto mingenti prodest. Oportet autē dominū huius passiōis ciborum ꝛ potuū frequētationē cauere vrinā prouocantiū vt melonum cucumeris. citroli. oleraqz frigida ꝛ recentes fructus. cibisqz vtatur calidis ꝛ pungitiuis qui cū condimētis parentur calidis vt cimino sinapi. zinziber. pipere. carui. vinoqz mero.

Capitulum. ʒi. de ruptura que hernia dicitur medela.

r **Uptura** quz ex scissura acciderit sipbacis difficilem hz sanationē ꝛ fere impossibile ē curari illā medicaminibus ꝛ emplastris.

Quum autem ex humiditate contigerit laxanti ꝛ sipbacē rarificanti. tunc eius cura per emplastra fiet. Emplastri ad herniam assignatio. Sume nucis cipressi. corticū granatoꝝ galle. cuiusqz. ʒ. x. aluminis iemenici. ielnari. Candari corticum. cuiusqz. v. tere oia diligenter ꝛ in vino bulli pōtico ꝛ modicū superadde feresi ac fabarū farine ꝛ misce emplastrizās. qz stringe. Et si hoc ex intestinoꝝ ē descensu in folliculi testiū sipbacē. oportebit illi quasi frenū adhibere ex coriis. stringereqz. superinstilla prius autē illi aut super rupture locum aquā in qua cusmazagū cipressi nuces coxeris. sed refrigeratā ꝛ cū caleti oleo locū inunge. Assignatio alꝰ fortior prima. Sume nucis cipressi cusmazagi. rose sebbi. iemēici. mirti. balaustie. galle. thuris. corticū glandiū. granati acidi florū. purgamēti ferri. aloes. fabarū farine. feresi. gumme pruni. gūme arabice. gari piscis. cuiusqz partez terenda tere. gūmas āt ꝛ garū liquefac. medicaminaqz simul misce ꝛ locū cataplasma rupture. sed vmbilicū qui foras egredit ꝛ testes quum opus fuerit cum ligamētis fortius astringes. Emplastrū alꝰ. glādiū corticū exteriorꝝ. cipressi coni. acidi florū granati. cuiusqz ptē. thuris corticū. galle. sumaci. acatie. carathi. tararathi. cocleārū maris cū testulis adustarū. sadegi. cuiusqz ʒ. partē. gari piscis. ptes. ij. tere oia diligenter. ꝛ gaz in aqua dissolue in qua amoniacū infuderis: medicaminaqz simil cō misce: ꝛ quēadmodū in superioribus dixi facies. Et expedit huius dominū passionis cibos cauere vētositatē generātes. ciborūqz repletionē ꝛ potus: balneūqz plurimū: nisi forte in aquis stringētibus: motū quoqz fortē: ꝛ aliqñ electuariuz illi da cimini aut engedani aut fautenegi. aut socritam ꝛ pentaticō. reliquaqz oia que ventositatē dissoluūt: qm̄ sic ꝑ dei gratiam sanabitur.

Incipit sermo octauus secunde partis libri cōpleti artis medicie qui dicitur regalis dispositio bali fili abbas discipuli abimeber moysi fili seiar: trāslatio stephāi philosophie discipuli de arabico in latinū. Scripsitqz ipe ꝛ cōplenit. Anno a passione domini. M. cxxvij. mēse nouēbris die tertio. sunt vj. apud antiochiā deo grās rerū principio ꝛ fini.

De testium apostematis medela. capitulum. j.
De adunationis aque in testibus medela. 2.
De bernie ꝛ varicū testibus accidentium medela. 3.
De pustularum ꝛ pruriginis testiculoꝝ medela. 4.
De appetitus coitus otij medela. 5.
De imoderati coitus appetitꝰ medela: ꝛ involuntarij spermatis fluxus. 6.
De passionū virge medela ꝛ primum de sine appetitu erectione. 7.
De oppilatiōis que virge accidit medela. 8.
De matricis passionis medela: ꝛ primum de fluxu sanguinis. m. 9.
De fluxu humorū matricis medela. 10.
De conclusionis menstruorū medela. ij.
De suffocationis matricis medela. .12
De ventositatis ꝛ inflationis matricis medela. 13.
De calidi apostematis matricis medela. 14.
De emissionum ꝛ furūculorū matricis medela. 15.
De scliros. i. apostematis duri matricis medela. 16.
De caneri matricis medela. 17.
De passionū que durities ꝛ congregatio matricis dicuntur medela. 18.
De verrucarū ꝛ emoꝛroidū matricis medela. 19.
De fissurarū oris matricis medela. 20.
De pustularū matricis medela. 21.
De vlcerum que in matricis oꝛe fiunt medela. 22.
De egressionis vel iclinationis matricis medela. 23.
De sterilitatis medela. 24.
De aboꝛsus mulierū medela. 25.
De difficultatis partus medela. 26.
De cōclusionis secūdine ꝛ moꝛtui fetus medela. 27.
De his que conceptū celebrari prohibent. 28.
De passionū māmillaz medela. 29.
De eius regimine cui arterica accidit. ꝛ quomō cauendū ne accidat. 30.
De sciatici doloris medela. 31.
De podagre ꝛ arterice ex calido medela. 32.
De podagre ꝛ arterice doloꝛe qū ex frō fuerit medela. 33.
De duricie ꝛ nodatōis q̄ disgregatōibꝰ accidūt medela. 34.
De mandato medicoꝝ ꝛ eoz cōsilio i morboz mediz. 35.

UVA. BHSC. IyR_125_1

Cap⁹ pri⁹ de pass. que testibus accidunt medela. t primum de apostemate.

Postéa viri ge-

a nitalib⁹ quéadmodũ t reliquis accidit mẽbris ex materiarũ ad ipsa cõfluxu. t materiei in eisdez generatione quéadmodũ in apostematum meminimus tractatu. Qũ igitur calidũ illis acciderit apostema patiẽtis minue basilicã sanguinéqz iuxta quod virt⁹ etas. tẽpusqz iperauerit extrahe t dulcia caueat. carnib⁹ illũ prohibe. oiqz ipsũ dispone regimie. quod in apostematũ exposuimus medela calidorũ. testes cuz mabalebo emplastriza mixto cuz ordei farina t fabarũ ac strigno t ouorũ vitell' oleoqz rosaruz. Assignatio al'ad idẽ. ordei t lenticule t fabe farine aque caquenegi. olei rosarũ. put op⁹ ẽ ptes sume t crocei oriẽtal' modicũ ac ẽplastriza. t si ordei sumas farmã t fabe atqz cũ solatri aq̃ distẽpes t ouivitello ol'oqz rosaz te stesqz cataplasmaueris ꝓdest. Apostéa vero qõ testicl'is accidit frm. machalo. mãbecbtego ifuso ẽplastrizeẽ c̃ ceruſa diligẽt trita. aut sũe cãdaz. cimiñ. fabã t diligẽt terẽs. c̃ caprũ adipe i oleo liq̃facto oliue distẽpera t appone. Sume quo qz fabe partẽ cimini. ʒ. partẽ. terensqz cũ liliorũ oleo distẽpera t emplastriza. Aliud sume fenugrecũ. fabã. camomillam. mellilotũ. diligenterqz terẽs cũ caprarũ adipe liquefacto pasta t cũ vini distẽperatis robo. testiculos cataplasma t freno appositio stringe. Assignatio al' apostemati testiũ frigidorum. Sume zebibũ corosanicũ optime purgatũ. t aqua irriga tereqz in mortario diligenter cũ liliorũ oleo. t fabã farine ciceriſqz admisce. ciminiqz modicũ vt tanq̃ vnguẽtũ fiat. t testes emplastriza. si frigidum illis fuerit t duruz apostema.

Medicaminis alius assignatio apostemati testiuz duro. Sume ciceris farine. fabeqz. melliloti. camomille. viole sicce. cuiusqz partẽ. tere oia t adde vue passe purgate tantũdem t in mortario fortiter tere t adipẽ liquefac caprarũ cũ liliorũ oleo simulqz distẽpera t fortiter i mortario pcute donec optime mixtũ sit totum t testiculos cataplasma apostematicos.

Alia assignatio. Sume vitis cinerẽ liniqz semẽ. tere optie t cũ porci misce adipe liquefacto. aut fortiter pcusso. t sic oia misce. testesqz emplastriza.

Capitulum. 2⁹. de congregate aque in testibus medela.

Jhumiditas

s inter testiculorũ corpora t eorum cutem fuerit adunata aqua. s. hoc oportebit adhibere emplastrũ.

Assignatio eius. Sume cimini. ʒ. x. bachar̃ lauri tãtũdẽ. nitri. xx. t terens oia diligenter cũ cera distẽpera. r. liquefacta in oleo onfacino. iuxta quod opus fuerit: siqz testes emplastriza. Assignatio al'. Sume calcẽ in aqua fortiter percute t excola ab ea aquã quã cũ oleo miscebis liliorũ in quo cerã liquefeceris rubeam. fortiterqz miscẽs cataplasma testiculos. Assignatio al'. Sume cere. r. ʒ. gn̄ǧita. picis amoniaci. cuiusqz. xl. sebbi. xv. tere alumẽ diligẽter t picẽ ceramqz in oleo liquefac onfacino quãtũ necesse fuerit. assacumqz in aqua dissoluẽs calida in mortario fortiter percute. factumqz emplastrũ testibus in quibus ẽ aqua appone. Emplastrũ aliud. Sume fimi colũbini. nitri. cimini carmanici. carui. cuiusqz partẽ. picis. cere. cuiusqz ij. medicamia diligenter tere. picẽ aũt in modico liquefac oleo costino. aut nardino t cerã t sic pulverem simul optime miscẽs testes emplariza. his quz vsus fueris medicaminibus nec aqua tamẽ dissoluit aut defluit. vteris i patiẽtẽ crepationẽ ferro q̃admoz i chirurgia explicabimus. Si autem testibus dolor acciderit ex frigido cum tauri felle cataplasma adhibito melle modico. aut zẽbaci inunge oleo in qua castorei cõminueris parũ. aut oleo certe nardino quoniã ꝓdest. Emplastri assignatio quod aq̃ vtile ẽ in testiculis adunate. Sume carnebi radicũ cinerem t cũ porci misce adipe veteri liquefacto. locũqz cũ ipso cataplasma t singulis tribus iminuta diebus ne forte humiditas in loco adunetur. Aliud pueris oportunũ. Sume macbalum t terens in aceto distempera. testesqz pueri empl'iza.

Capitulũ. 3⁹. de bernie intestinalis t varicũ testiũ mede.

Intestinoruz

i eruptio que ex scissura accidit sipbacis. medicaminibus curabil'nõ est. sed ei⁹ cura ferrũ t coctura. aut cũ freni strictione. Que aũt ex dilatatione fit meatus inguinum t raritate humiditatis cã facile per medicamia sanat' stringentia t emplastra. t freni astrictione. Qũ autẽ multa eorum portio i inguina aut testiũ descẽderit folliculũ nisi igne curari nõ poterit ideoqz quéadmodũ fiat sermo sequẽs in q̃ manus exponemus operationẽ expediet. cauteriũ nãqz humiditatẽ desiccat. reducitqz vltima meatuũ t ad inuicẽ arctat per medicamia aũt cura eo fit modo quo t in ruptura dictũ est. vt intestina. s. a testibus repellas manu tua paulatiz t sine molestia donec ad suũ redierint locũ: t emplastra in panno adhibebis t testes ẽplastrizabis. t ipsos fasciculos iuvolues ex corio facto t cũ freno astringes fortiter. Et hoc emplastruz egressioni vtile intestinoz i testes t thirbi. Assignatio eius. Sume. carathi. cortic̃ glãdiũ exteriorũ cortice granatorum. sereſi. balaustie. cãdari. gũme arabice. aloes. mirre. sarcocolle. masticis. corticum candari. cusmazagi mirti alumis. r. cuiusqz partẽ cimini. ʒ. partẽ tere oia diligenter t cũ aqua distẽperatis in qua garũ liquefeceris piscis t quéadmodũ assignauimus vtere. nec frenũ nisi qũ opus fuerit solues. nec egestionis. s. tẽpore sed qũ in egestionis expressione intestia etiã simul descẽderint: molliendũ ipsa in astrictione ne solui hac de cã sit necesse frenũ.

De bernie carnose medela. Hernie cura carnose apostematum simil'ẽ cura solidorũ que in corpe fiũt testiũ t hec medicais assig⁹. Sũe machali glauci. adipis porcini cui⁹qz ptẽ. mibe recẽtis. ʒ. ptẽ. t i aq̃ dissolue calida. t liliorz ol'o fortiterqz i mortario pcute t herbe farie modicũ adde. ac lini semis puluerẽ carnibiqz cinerem miscensqz optime testes emplastriza.

De varicũ testiũ cura. varicũ huiusmodi cura eadem ẽ que t varicũ in cruribus accidentium medicaminis s. nigrã laxãtis cholerã por⁹: vt qui ex epithimo fit. sticados. agarico. polipodio. mirobolano indo. elleboro nigro. vomitu qz vtatur cũ bis que cholerã sustollũt nigrã. bocqz sepius donec stomachus purgetur facies corpusqz ab boc humore. antepones autem basilice minutionẽ. auferesqz iuxta quod necessitas cõsulit sanguinẽ. Sunt t medicorũ quidã qui venas minuũt in testibus manifestas. t iuxta quod oportunuz sanguiné extrabunt. post boc cũ bis emplastrizabis emplastris mollientibus t dissoluẽtibus q̃le illud ẽ in quo belba ponitur. lini semen. altea alba. caprarum adeps in ol'is liquefactus liliorũ simulqz siccis cõmixtis medicaminibus patiẽtẽqz regimine arce cholerã generanti nigrã. vt vaccina carne. caprina. pastinacijs. caulibus. lenticula. salsis t similibus. Tẽperatisqz illũ refice cibis. aut calidis t humidis vt agnorum carnibus annualiũ t edorũ in espidabago conditis. simile pane. ficubus. vuis albis t dulcibus cum zaccara paratis t amigdalarũ oleo similibusqz.

Capitulũ. 4⁹. de pustulaz t pruriginis testiculorum me.

A pustulis

i que testium innascuntur cuti intuẽdũ. vtrum pariter t apostema insit calidũ. Quod si intellexeris patientis impera pblebotomiã t fructuũ bibat decoctionem. cibos caueat sanguinẽ generantes vt carnes t dulcia. Bebinc locũ emplastrizabis cũ aloe. mirdasenego ol'o amigd̃. t mirti. sume succũ recentis. aloesqz admisce modicũ. t rosarũ oleicereqz t oia adunans testes cataplasma. Quod si nullum simul fuerit apostema medicaminibus illum cura fortiter deficcãtib⁹.

Medicaminis assignatio ad boc sume cartam adustaz. aloem. anthalum. acatiam equali pondere. teresqz omnia diligenter cum mirti aqua distemperabis t testes cataplasmabis aut cum lenticula emplastriza decocta t ielnaro trito diligenter cum modica rosaruz aqua locumqz sic emplastriza. Et si sacletiaz sumpseris t terram cypricã aloeqz. cui⁹qz partes equales: tritasqz diligẽter sup pustulas pulverizaueris: t vlcera illinias rosarũ oleo plus proderit. Assignatio al'. Sume sebbi adusti. aloes. acatie. ptes equales: terẽsqz diligẽter cũ mirti aqua distẽpa t arnoglosse: locũqz cataplasma. Et si pustulas prurigo cõitabitur: boc adbibe cataplasma. Assignatio eius. Sume litargirij arruci. acalimie argẽti. galle. cuiusqz. ʒ. buraci armenici. ʒ. ʒ furfuris vel sulpburis. ʒ. ʒ. tere oia diligẽter t cũ mirti aqua viniqz fece distẽperans asiafo memitbe. cuiusqz. ʒ. sumẽs t olei rosarũ viniqz aceto partibus oportunis locum cataplasma. Medicamẽ ad testium excoriationẽ. Et si testiũ cuti excoriatio acciderit cum rosarum oleo cataplasma: t rosam mirtumqz trita superpulveriza: inungesqz ceruse vnguento: aut quod ex galla t oleo fit rosarum. ceraqz.

Capitulum. 5⁹. de appetitus otiantis oio medela.

Appetitus

a coitus recessus qũ ab exulsiõe fit organi t ipius eneruatione que sub palisis cõnumeratur spetie: eius cura eadez

UVA. BHSC. IyR_125_1

erit que t paliſis. Quam aũt ſpermatis ſit paucitate attende.

Et ſi ſpermatis paucitas ex euacuatione accidit imodera ta. reuelone itelligitur patientis: cura cum laudabilẽ generũ te ſanguinem regimine. corpuſq; ad habitudinem reducatur ſuam t corpulentiam: humecteturq; vt pane mundo: annua libus tam edorũ q̃ agnorum carnibus in eſpidabago cũ ci cere decoctis tũſo. t trito elixato: viniq; potu in quo modica ſit dulcedo: nec vero ſemel ei totus dẽtur cibus. ſz paulatim t ſepe. In conchis aque ſedeat in qua violã coxeris. camomil lam. melilotum. niniſar. poſt modicũ cibum otio vtatur t qe te. donec priſca redierit virtus. oio autẽ qui eiuſmodi ẽ eo diſ ponatur regimie quo t qui a morbis ſurgunt. Quam vero ſpmatis paucitas ex mala fit cõplone frigida t ſicca. patiẽti regimen expedit diſponere calefaciens t humectans quem admodũ in ciborũ expoſuim⁹ porrectiõe calidoꝝ t humido rum. vt agnis croſſioribus t piguibus. capitib⁹q; eorũ i eſpi dabago patis cum ancto cinamomo. galengar. cicere. faba. tritico. cepa. aſpago. paſtinaca. gergiro. ſeliemo paſſerum carnibus t cirium lauacroq; intemperati calorıs balneo t aq̃ ſuauis poſt modicã porrectionem cibꝝ ziziberis ꝺditi paſtinacarũq; t ſecaculi conditi. narẽgeloq; ꝺdito porrecto. nataſum quoq; ſumat ante cũ pineis t botami ſemine factũ t granis zelemi ac bãbacis ſimilibuſq;. Gaudio inſtet t leti tie. triſtitiã abijciat t irã. Que aũt hac in parte medicamina proſunt electuariũ ẽ ſticorum t hoc quoq; electuariũ ad idẽ perutile eſt. Aſſignatio eius. Sume ſemis eruce t ſemis ſe lemi fugiliſq; ſemis t aſperagi. ac cepe cuiuſq; ʒ. v. zinziberis piperis longi. tondei rubei. teſtium vulpis. mẽte ſicce. cauda rum ſtinci. cuiuſq; ʒ. iij. ſecaculi. fabe ſicce bãbacis. ſeminis me dulle. cuiuſq; ℥ij. tere oĩa diligenter t cum melle diſtẽpera di ſpumato t penidijs in aqua diſſolutis. ſicq; in vaſe conde t ſume ex eo quꝫ opus fuerit quãta nucis eſt quãtitas. Aſſi gnatio alia. ſecaculi. ſemis gergiri. tondei rubei t albi. zinzi beris. piperis. l. cuiuſq; ʒ. ij. lingue auiũ. t paſſerũ cerebri. thu ris cuiuſq; ʒ. tere oĩa diligenter t cũ cribraueris cuꝫ oleo ma laxa paſtinace cũq; diſpumato diſtempera melle t penidijs in aqua diſſolutis. dabiſq; in modũ nucis. Aſſignatio alꝫ. Sume zinziberis. teſtiũ vulpis. cuiuſq; ʒ. iij. tondei albi. emie re ſemis. cuiuſq; ℥j. zinziberis. darfulfuli. liquiritie radicis. ci ceris. cruce ſemis. ratabe ſemis. t rape. aſperagiq; t cepe cu iuſq; ℥iij. tere oĩa diligenter t ſubtiliter cribra t cũ ſiſami olo malaxa t cũ melle diſtempera diſpumato: t quꝫ opus fue rit vtere. Aſſignatio alꝫ. Sume granoꝝ bãbacis t botami medulle. pinearũ. piſtatiorum calcali ſeminuꝫ nargili. nucis muſcate cuiuſq; partẽ. ſecaculi granorũ zelemi. zinziberis. lin gue auis. cuiuſq; ʒ. mẽte ſicce. iij. paſſerũ cerebrorũ. ʒ. partem cum melle diſpumato diſtempera. dabiſq; in modũ nucum. Sume etiam ſiſami excoriati. ſemis bãbacis t aſperagi. cu iuſq; ʒ. iiij. piperis. l. ʒ. zinziberis. ſecaculi pinearũ granorum zelemi. cuiuſq; ℥j. tere oĩa diligenter t cũ melle diſtempera di ſpumato. Electuarij beſqui. aſſignatio ad idẽ vtil. Sume beſquũ viridẽ t coque donec digeſtũ ſit in aqua ſufficiẽti tũc exprime t cola. t ſecundo beſquũ adijce. ac ad perfectionem coquẽs excola t ſic tertio adde t coque colaq; aquã t zinzi beris modicũ adde. macropiperis t cũ melle ac penidijs no da tanꝺ donec electuariũ fiat t quꝫ opus fuerit. ʒ. iiij. ſume.

Electuarij aſſignatio quod venerem frigide dominis au get complexionis. Sume granorum calcali t zelemi. cardami ſiſami expilati. cuiuſq; ʒ. xx. zinziberis. piperis. l. cuiuſq; ℥. foliorum mente. vulpis teſtium. ſeminum aſperagi t eruce. paſtinace. ſeliemi. fugilũ ſeminis t cepe porriq;. lingue auis. caudarum ſtinci. cuiuſq; ʒ. x. ſeminis emiere. ℥j. ſecaculi ſicci. xv. acori. bebemi albi. t rubei. cuiuſq; ℥iij. tere oĩa t cribra t cũ amigdalino dulci oleo malaxa t cũ tabarzedi melle t pẽi dijs diſtemperabis exagiũ. j. cum frigida daturus aqua. te ſtes autem t virgã cuꝫ bani oleo linias t nareiſci cheiriq; t beſqui t nucũ ſimilibuſq;. Sz t oleo coſtino i quo beltiti mo dicum cõminueris: fricatioeq; iuxta frigiditatis vtaris ma gnitudinẽ t debilitatẽ: ꝙ ſi hec oĩa nõ proderint cliſteri vta ris. Cliſteris aſſignatio quod venerẽ auget t coitus robo rat appetitũ. Sume caput t pedes pecudis ouiũ t teſtes ea rorum ac nuchã eorum t optime tere: ciceris. tritici. tunſo liemi ſubinciſi. xx. ʒ. nucleorũ nucuꝫ. x. ficus numero. x. carta mi tunſi. xx. cepe t aſparagi ſeminũ cuiuſq; x. coque oĩa i. vij aque libris donec ad triẽtem redeant: colaq; ex ea libraꝫ t ſi ſami olei recẽtis butyriq; vaccini. cuiuſq; ʒ. ij. olei bani t lili orum olei cuiuſq; ʒ. ʒ. muſci. ʒ. obolũ adde: t i noctis pricip⁹ iij. vtere ꝺtinuis noctibus. in mẽſis initio: tribus in medio: to tidẽ in fine. Cliſteris alius aſſignatio. Sume caput pecudis t pedes. galline adipis. anatis. pullorũq; colũbaruꝫ. cuiuſq; ʒ. xx. ciceris tritici. helbe tuſe. cuiuſq; x. catbemie. camomille. beſqui. aneti. cuiuſq; faſciculũ. ficus numero. x. zebibi choro ſanici optime purgati. xx. coque oĩa in aque libris. vj. donec ad trientẽ redeant. ex qua. ʒ. libraꝫ excola: t violaꝝ oleũ cheꝝ riq; admiſce: t añ ſomnum cliſteriza. teſtes ipos beſqui iun ges oleo t bani. Cliſteris alius aſſignatio qꝺ veneris vti le ẽ iminutiõi. Sume ſemis limi. fenugreci. cuiuſq; ʒ. ij. fugi lum. ſemis eruce. ʒ. ʒ. ficuꝫ tamarindorum. cuiuſq; ʒ. xx. me ꝺulle cartami. ʒ. t. ʒ. emiere. ʒ. ij. tritici. beſq. cuiuſq; iiij. ſan ſuci. ʒ. coq̃ i. x. aq̃ libris. donec triẽs ſupſit t cola ex ea. ʒ. tb. oliq; liliorũ t narciſci. cuiꝰq; ʒ. adꝺ. melliq; ʒ. t cliſteriza te pidũ. De eiꝰ regie cꝰ coitꝰ caloris t ſiccitatis cã ãputatur: cui aũt coitꝰ caloris t ſiccitatis cã ãputaṙ. piſcib⁹ oꝫ paſcẽ re cẽtib⁹ vt bumino i alis bonio t ſabuto aſſis i eſpidabago pa ratis: frixiſq; cum ſiſami oleo vel oliue: t maſetum comedat cũ cepis recentibus. lac bibat ſtatim vt emulgitur cũ terẽgebi no t zaccara baſſare. agnorũ comedat carnes cũ lactucis co ctis t ſpinachijs. ſennaco quoq; t cucurbitis ac citrolis in aqua ſuaui lauetur t tepida: in qua ordeum coxeris t lactu cam. cucurbiteq; cortices t ſimilia obſeruet regimina refrige rantia t humectantia. laborẽ miuuat nec diutius ſit in balne is. cibos deuitet calidos t ſiccos t primo vtatur cõtrario re gimine illi. ſ. quo illũ precipimus regere: cuius coitus cõple xiõis frigide t ſicce cã auferebatur t hoc illi adhibe cliſtere.

Aſſignatio eius. Sume ouis caput t pedes t latus eius dextrũ citroli cucumeris. cucurbite. altee. ordei expilati. aſpe ragi viridis furfuris ſimile. galline adipis t anatis cuiuſq; quantũ opus fuerit t in aqua fortiter donec digeſtũ ſit coque ſumeq; iuris pinguis. ʒ. libraꝫ butyri vaccini t galline adipis cuiuſq; ʒ. ʒ. olei beſqui. ʒ. t. ʒ. miſce oĩa ſimul t cliſtere adhibe tepidũ diebus. iij. mane t veſpere. teſtes t virgã violarum in unge oleo t niniſar. hoc quoq; regimine illũ expedit diſponi cuius calide ſunt t ſicce cõplexionis teſticuli. Cui autẽ tẽ perãta ẽ cõplexio triticũ dandũ ẽ elixatum t cicer elixatum. agnorũq; trita cũ cicere caro t fabis ſine condimẽtis t beri ſa ſimiliaq;. hoc nãq; regimẽ omni confert cõplexioni in ſper matis augmẽto t coitus appetitui. ſicq; t ouorũ vitella ſorbi lium qum ſal ill' ſticorũ ſuperpluerizaueris.

Capitulum. 6. de imoderati coitus appetitus t involun tarij ſpermatis fluxus medela.

A quo autẽ appetitus coitus ſit imoderatꝰ lactuca illi porrigaṫ t portulaca lac acidũ. lẽticula cum milio decocta. cucumeres. citroli. t da illi ſabadanegũ t ſemiqueſti ſemẽ. lactuceq; t portulace ſpermata cũ ſicco t viridi coriandro. Et ħ medicaminis que coitus amputat appetitũ. Sume ſeminũ lactuce portula ce t plilij. coriandri ſicci. cuiuſq; partẽ diligẽter tritis. ʒ. dabis ij. cũ roſarũ aqua. aut caſci aqua. aut portulace aut coriãdri viridis. Aſſignatio alꝫ. Sume ſeminum lactuce t portu lace. cuiuſq; ʒ. iij. ſeminis pigami. ielnari. cuiuſq; ij. terenſq; omnia diligenter cribra t. ʒ. dabis. ij. cum lenticule aqua exco riate t cocte. ſyricanabi da illi ſeminis t ſemequeſti. cuiuſ ʒ. diligenter terens t cum pigani aqua diſtemperans eſt q; potio plena. aut calidam ſume aquaꝫ t ſuper renũ partes ſtillabis. cũ ſandalo t aqua roſarũ cãphoraq; t ſuper lũbos fruſtra alligabis plũbi. quoniã coitus amputat appetitũ. au fert aũt t ſi herbã ſumas cicute. iuſquiami frondes t penta fili. tritaſq; diligenter ſeminis pſillij lababo irriges t lũbos ẽplaſtrizabis. Aſſignatio alꝫ. Sume ſeminis pigami aniſi cuiuſq; ʒ. ſeminis papaueris albi. caſtorei. ſeminis pentafili. cuiuſq; ℥ij. roſe. r. balauſtie. cuiuſq; iij. tere t cribra t. ʒ. de ea ij. propina cũ aqua frigida. qñ ſperma deſiccat.

De ſpermatis fluxu. Spermatis preter velle fluxꝰ. ſi fiat ex repletione t ſanguinis augmẽto oportebit in patiẽ tem baſilice vti iminutione. vomitũq; illi indicas. ſi non pble botomia ſufficiat. Cibis illũ prohibe t medicamibus vrinã prouentibus. queq; ſperma augmẽtant t in frigidis dormire impera ſtratis t ſuper eorũ ſtrata agni caſti frondes prohibe t iuſquiami folia. t lũbos cũ ceroto emplaſtriza quod ex coriãdri viridis aqua t lactuce t portulace t caleſi. roſarũq; fit oleo. ac cera alba. ſuper eius dorſũ laminas a ſtringe ſta gneas t niniſar propina ſyropũ cũ aqua mixtũ frigida vel roſarum ſyropũ nigrũ ſtringentẽ in quo roſas niniſarq; iſun deris aq̃ mixtus roſata. Sed t papaueris ſyropũ. t canarum viridiũ aquã ac coriãdri. ſimiliaq; medicamina que illi aſſi gnauimus. in quẽ imoderatus aſſurgebat coitus appetitus.

Cũ autẽ ſpermatis fluxus ex virtutis ſit debilitate reti-

UVA. BHSC. IyR_125_1

nentis.oportebit ea egrotāti que sperma amputāt dari ꝛ stri
gentia vt lenticula excoriata.cū coriādro sicco ꝛ semine lactu
ce cuiusꝫ gtē acatie q̄drātē.terre armenice.ʒ.parte balaustie
ʒ.partem.terens hec diligēter ꝛ cuꝫ mirti syropo propiabis
lūbos cuꝫ acacia ꝛ terra emplastriza armenica.cypricaqꝫ ꝛ
caratbo.tarathitbo.sūmaco.balaustia distēperatis cuꝫ mir
ti aqua.ꝛ coriborū vitis.pomorūqꝫ aqua.ꝛ citoniorū portu
lace ac coriādri.aq̄ lauetur i aq̄ bullicū mirtū.pastoris virgā
coxeris ꝛ testes lūboſqꝫ cū olo liniat mirtio.ꝛ rosaꝝ.talabe
qꝫ ꝛ caleſi olo oia ꝑ ꝛeni spmatis astrigūt fluxū ſi ex virtutis
fuerit obilitate retinētis patiētēqꝫ būc c̄ cib regas obiccātib⁹
q̄ſ̄ vaccia caro.caprorūqꝫ mōtanorū ꝛ caprarū.colūbe q̄qꝫ
agreſtes ꝛ franquilini.oia bec cū sūmaco parato ꝛ aceto.ber
beris granatorūqꝫ granis.pigano apio.coriandro sicco.ta
labam illi da comedendam ꝛ iūmarū.gabiraꝫ.mirti fructuꝫ
mora imatura.pruna.ꝛ acida granata similiaqꝫ.iperes aūt
illi cibi iminutionem ꝛ laboris copiā.potuſqꝫ paucitatē.pro
deſt autem eiusmodi passioni lenticula excoriata ꝛ milium.ſi
cum rosarū coquatur oleo.sed ꝛ ſi cum granatorū aqua pa
rentur fortius prosunt. Medicamis assignatio quod sp
matis fluxuꝫ amputat. Sume semis pigami.ʒ.iij.seis femeq̄
ſti.ij.balaustie rose.cuiusqꝫ.ʒ.ꝛ.ʒ.liliorū radicum duas.tere ꝛ
cribra diligenter oia.ʒ.ij.cū lacte dabis vaccino a quo buty
rum eduxeris.aut cum portulace aqua ꝛ beserē.

Capituluꝫ.7.de passio.virge ꝛ primū de eius erectiōis
preter coitus appetitus mede.

8 **I passio** ex ventositate fiat bec adbibēda
eius sunt medele calefacientia ꝛ ō
ſiccantia que ventositatem eius dispergāt queqꝫ frī
gida sunt ꝛ ventositatis prohibent generationē.calefaciētia
quidem ꝛ deliccātia vt agni casti semen.ꝛ pigani.satureia.ci
minū apiuꝫ ꝛ eorū semina.anetuꝫ cū semine sinapis ꝛ simi
lia ſi singularia propinetur aut in cōpositione.ʒ.ij.vſqꝫ.iij.cū
veteri vino.aut pigani aqua.manifeste medentur ꝛ ventosi
tatem fortiter dissoluunt.virga cuꝫ oleo inungatur iesemini
ꝛ costino.ꝛ piganino. Hec vero bis in passionis vtendum
principijs ꝛ ſi necessaria fuerint sed tamē nō multiplicentur
nec qum in corpore manifestus calor adbibeantur sed ꝛ re
frigerantia tunc ꝛ deliccantia.vt coriandrū siccū.iusquiami
semen.rosam balaustiā.granati grana.lenticlā.arnogloſſe
semē ꝛ bullici.portulace ꝛ lactuce.ītibeqꝫ ꝛ aquesubū reliq̄
qꝫ oia que ante in coitus appetitu meminimus amputando
ū forte ex calido fuerit.in bac itaqꝫ passione,veretrum oleo
cataplasmabis rosarum ꝛ ninisar.cum lactuce ꝛ coriandri
portulaceqꝫ ꝛ rasure cucurbite aquis quibus sandalum
admiſcueris ꝛ canpbore modicum.ꝛ ſi bec ad desiderata
nō proficiāt:aliquid addas opij.nec tamen ipsū multiplices
nec in eius assiduus ſis vsu.quoniā tātam inducit virge dor
mitationē.vt difficile ſit eā curari.īpera aūt huiusmodi exer
citiū forte egrotāti qū nullus fuerit tamē calor.quoniaꝫ boc
fortius ventositatem dissoluit. Et ſi in corpore superfluita
tem que in ventositatē dissoluatur animaduerteris patienti
vomituꝫ indicas ꝛ medicamen da laxatīm ꝛ a cibis ventosi
tatem arce generantibus ꝛ paucitati instet cibi cum bis que
ventositates dissipant.

De virilis mēbri titillatione. Virilis mēbri titilla
tio ꝛ extensio ſi cum apnstemate fiat
patienti phlebotoma basilicā:ꝛ cibis vescatur subtilibus.vt
mezauro quod ex cucurbita fit ꝛ spinachijs ac selebo cū be
serem aqua ꝛ granatorū veretruꝫ cū emplastris cataplasma
refrigerantibus vt sandalo cū lactuce aqua ꝛ coriādri portu
lace ꝛ solatri quecūqꝫ barū presto fuerit singularis ꝛ terraꝫ
admisce armenicā acetūqꝫ mixtuꝫ cū rosarū aqua ſim̄ addi
ta ceruſa ꝛ terra armenica ac cimolea.prohibe aūt ne supin⁹
dormiat ordeiqꝫ aquā propina.ꝛ portulace.pastoriſqꝫ virge
ꝛ ſi non mitigatur.sed perseverat.sitiā priapo applica cum
incisione aut irrudines appone.

Capitulū.8.de oppilationis que in virga sit medela.

8 **I oppilatio** bec ex pustul' fiat que i mea
tibus oriātur virge.oportet
phlebotomari patientis basilicā ꝛ iuxta quod opus
fuerit sanguinē extrabe.dabiſqꝫ illi terre armenice.ʒ.seminis
psillij.melonis seminis medulle.cuiusqꝫ.ʒ.ꝛ.ʒ.teres diligēter
ꝛ cuꝫ caleſi aqua ac portulace propinabis.Dabis quoqꝫ ꝛ se
minuꝫ auellanas cū caleſo ꝛ citroli.peponis aquā cū caleſi
modico ꝛ psilij semine. offer etiaꝫ melonis seminis ꝛ cucur
bite.citroli cucumeriſqꝫ medulle.cuiusqꝫ cōpetentē q̄titatem
virgā cū psillij semine emplastriza ꝛ rosarū oleo.boc donec
pustula erūpat facies.Qua erupta virge collirium albū cuꝫ
puelle lacte injjcies ꝛ oleo rosaruꝫ.bocqꝫ bis ꝛ ter facies.qm̄
velocius sic pustula curabitur vrina nāqꝫ qū per ipsaꝫ sept⁹
transeat cicatrizat. Et ſi oppilatio i meatib⁹ acciderit virge
ex crosso būore cibū expedit vt ſ̄btiles ꝛ calefacias ꝛ cice
ris da aq̄ cū olive olo ꝛ aneto.cimio ciam°.ꝛ ex ol'ib⁹ apiuꝫ
feiculū. Et ſi patiēti buic apij semis.anisi ꝛ feniculi ac pastī
ce agreſtis ꝛ mōtane cuiusqꝫ partem.melonis semis ptes du
as sumēs ꝛ terens exagiū vnum cū ciceris aqua nigri propi
naueris ꝛ cimini proderit.Da ēt socrite modicū illi.Et ſi bec
nō proficiūt ad salutē:virge aquā injjcies in qua semen core
ris apij.ameos.fautenegum cū modico melle ꝛ zēbaci oleo:
boc būorē incidit crossum ꝛ a meatu expellit.Instilla autem
super veretrū aquā in qua camomillā coxeris.mellilotuꝫ.ar
temisiā.sansucū.fautenegū.satureiaꝫ ꝛ bis similia:que ꝛ sub
tiliant ꝛ dissoluunt.

Capitulum.9m.de passionis matricis ꝛ primum de flu
xu sanguinis medela.

Portet in sanguis fluxus medela primū at
o tendere ꝛ ſi ex virtutis sit debilitate
retinētis:rebus expedit mederi deliccātibus ꝛ strin
gētibus cibis ꝛ medicamibus. Et ſi fluxus bic ex sanguinis
accidit accumine ꝛ subtilitate:refrigerātia oportebit adbibe
re ꝛ restrigētia. Si aūt tenuitatis sanguis cā:cibos da in
crossitiem inclinātes. Si vero ex venarū accidat scissura
ꝛ corrosione:vtendum medicamibus erit solidātibus: ꝛ car
nez emissioni adducētibus:queqꝫ vlcera desiccāt:vt aloe.sar
cocolla.tbure.draconis sanguine.terra cyprica.ꝛ similibus q̄
emissiones carne vestiūt ꝛ vlcera desiccāt:quēadmodū assi
gnatum ē.Et ſi fluxus ex sanguinis fiat copia ꝛ venaꝝ reple
tione mulieri sanguis miutionē ipera basilice: ꝛ iuxta quod
opus fuerit sanguinem extrabe.Et ſi qui p̄ fluxuꝫ emittitur
sanguis:alicuius aliorū dñationis signa dat būorū. corpus
oportebit prius euacuare mulieris ab eo būore cū cui⁹ſit illū
deponere medicamine maxime per vomitum.quoniam bic
materiam ad superiora reducit:bec qum feceris cum antece
dentibus illam medeberis medicaminibus. scilicet quorum
ſit sanguinem stringere:ꝛ fluxum auferre:competentiqꝫ illā
disponas regimine in cibis alijsqꝫ. Medicaminis assig⁹
que sanguis fluxū būc amputant.Que bunc amputāt fluxū
medicamina sunt trociscorum carabe exag.terre armenice.ʒ
ʒ.tere bec diligēter ꝛ mulieri cū arnogloſſe aqua aut sumaci
aut portulace aut pastoris virge propina.ꝛ ſi cornu cerui adu
ſti exag.terre armenice.ʒ.ʒ.sumes ꝛ cū aceto propines aq̄ mi
xto prodest.Sic ꝛ tarafe aqua facit ac athali tritorū expreſ
sorumqꝫ.ſi.ℨ.ij.de ea bibantur. Medicaminis assignatio
quod fluxū sanguinis mulieris stringit.Sume acatie vdabe
aduſte.terre cyprice.cuiusqꝫ.ʒ.iij.succi.lebielteis.beçaci.cuiuſ
qꝫ.ʒ.tere oia diligēter ꝛ sumptum cū aqua propina exag.in q̄
queffarā siccā.sūmacūqꝫ coxeris sumes de ea.ℨ.aut cū vino
pōtico in quo sūmachū infuderis. Assignatio al'. Sume
terre armenice.cyprice.carabe. busadi. sanguinis draconis.
sadegi.balaustie.cornu cerui adusti.vdabe aduſte.selbi.ieme
nici.semis portulace.cuiusqꝫ partē.tere oia diligenter.ꝛ.ʒ.ij.
cū frigida propina aqua in qua sūmacum infūderis ac cum
arnogloſſe aqua aut in qua zereſchū bullieris. Assignatō
al'.Sume vdabe aduſte.cornu cerui adusti.cuiusqꝫ.ʒ.v. ba
laustie.x.cimini.coriandri in vini aceto infusorum ꝛ frixorū
cuiusqꝫ.iij.terre cyprice.iiij.corticū glandiū exteriorū. sūma
ci.berberis.portulace semis cuiusqꝫ.ij.purgamēti ferri triti di
ligenter ꝛ in aceto infusi frixiqꝫ.v.tere oia diligenter ꝛ exagi.
cū aqua propina in qua ferrū extinxeris calidū.fricaueriſqꝫ
in ea sūmacū.probatū ē enim. Assignatio al'. Sume pur
gamēti ferri.corticū candari cuiusqꝫ partē ꝛ diligēter tritas.
in vino infunde pontico.iij.diebus ꝛ ante prandium ac post
de eo propina. Assignatio al'.approbata thuris masculi
exag.ij.in aqua infunde ꝛ mane cola ꝛ aquā superinjjce in q̄
risū rubeū feresiacū coxeris ꝛ in saliua bibatur. Assigna
tio al'.Sume galle ꝛ glandis viniqꝫ infusarum aceto nocte ꝛ
die.frixarūqꝫ balaustie.cuiusqꝫ partē vdabe aduſte. busadi.
cuiusqꝫ partē dimidiā.castorei quadrātē.tere oia diligenter ꝛ
cū sūmaci aqua bibe.Cortices quoqꝫ nucis indice sumatur
qꝫ de eis.ʒ.ꝛ diligenter trita cum vini aceto aque mixto ꝓpi
netur.prosunt.appolonia quoqꝫ feresiaca ſi de ea.ʒ.cum.ʒ.ʒ.
terre cyprice ꝛ arnogloſſe aqua aut portulace aut summaci.
propinetur optime medetur. Expedit autem mulierem in
aqua sedere cācami. Et bec cācami aque assignatio.Su
me corticum granatorum.nucum cypresſi. carice nebatice.
glandiū corticuꝫ.mirti.galle.sebbi rubei carathi.cādari cor
ticuꝫ.cuiusqꝫ manipuluꝫ ꝛ in aqua fortiter bullire fac.atqꝫ

UVA. BHSC. IyR_125_1

hac in aqua mulier sedeat: ac penis emplastrizet confinia. ip sumq3 a partib⁹ vmbilici. Emplastr̃ ad idē vtile quod pe ni apponitur. corticū granatorū. sūmaci. balaustie. glandiuz corticuz exteriorū. carice aluminis corticuz candari. cimini nebatici cuiusq3 partem. tere oia diligenter. r cuz mirti aqua distempera. penēq3 emplastriza. Prosunt aūt ad eadē pessariorū vsus. Pessarij assignatio. Sume lanā r aceto infunde vini aqua mixto. aut cū sūmaci aqua intinctaz mo dico acatie r bezazo. ac farina candari r alumine icmenico. gallaq3 adusta r subīpōat sibi. Pessariū al' aquebeli adu sti. iclnari. tenebari r rasure veru. terre sigillate. cuiusq3 par tē cimini nebatici. ʒ. partem terre oia diligenter. r lanā sume subglaucā. mirtiq3 r sūmaci aqua infusa bis circūuolue me dicamibus r sibi mulier subīponat. Pessarium aliud. Su me zagi carte aduste corticū glandiū exteriorū partes eq̄les r terēs diligenter lanā sume r caricarū syrarū infundes aq̄ medicaminibus circūuolue. mulierq3 sibi supponat. Et si ex medicamibus bis tāq̄ glandes feceris cū mirti aqua distem peratas r carnuborū nabaticorū subīponatq3 sibi mulier ꝓ dest. Pessariū aliud. Sume galle. cornu cerui adusti. scecc rameci carte aduste. tburis corticuz. sandali albi. scbbi ieme nici. teste figuli noue. bezazi. colocāti. colcotari adusti. sūmaci aquebeli adusti. spōgie aduste r i aceto extincte. coclearū adu starū equales partes tere oia r pessarium fac infusū sūmaci aqua. sicq3 medicaminibus circūuolue. Clisteris assigna tio quo anteriora vulue clisterizantur r sanguinis fluxui con fert. Sume mirti aque r arnoglosse. virge pastoris portulace cuiusq3 partem iniectū sūmacū coq3 colaq3 r sūe ex ea. ʒ. iiij. quibus terre armenice sigillate. bezazi acatic. hypoquistidos succi. vdabe aduste. rameci. cuiusq3 partem tritaz. injcies cir citer. ʒ. ij. vsq3 iij. r clisterizabis: refert autem. Ꝟ. sufficere ad fluxum mulieris hunc tollendum r arnoglosse aque clistere solius. Cum his que diximus vsus fueris r tamē nō tolli tur fluxus sitias sub mamill' apponere oportebit brachiaq3 cū fascijs stringe fortius quoniā ad superiora sic substollet materia r fluxus cessabit.

Capitulum. x. de matricis fluxus medela.

A matricis fluxus vel dissolutionis me dela intuendum ad ipsum ē. quod dissolūit r a matrice discurrit cuius nā sit bu morū spēi. Et si sanguineū id fuerit basilicā minuere oportebit. Si aūt ex reliquis humoribus fit euacuatione vtendum erit cū medicamine cui⁹ hunc sit deponere humorem. vtaris autem pariter r pessarijs sanguinē stringētibus r si in decur su hoc phlegma dominatur r humiditas oz cū pessariorum medicaminibus aliquid admiscere. piperis r gendebeda.

Prodest autem decursui huic. si mirre vel mirte. ʒ. ʒ. sūptā teras r ouo inieceris sorbili. sorbiteq3 illud mulier trib⁹ hoc faciens in saliua diebus.

Capitulum. xj. de medela mēstruorū cōstipationisq3 matricis.

A menstruorum ꝯstipatiōe aiad uertendū r si cō clusio hec apostematis sit cā quod i matrice ē aut implicationis r incuruationis que illi acciderint ad ei⁹ curā ea proponēda sunt necessaria que in sequentibus exponem⁹. Si āt sanguinis crossitiei cā fiat aut oppilatiōis que ex cros sitie fiat humorū aut mala cōplexione frigida que venas stri git r earū reducit ora mederi calefacientibus oportebit r sub tiliantibus queq3 oppilationē aperiant r sanguinē tenuēt vt apij semine. aniso. feniculo. fautenego montano r fluuiali. di ligēter tritis r cū melle bibitis. aut ciceris aqua vtaris nigri Medicamīa quoq3 hec in aqua coque r ipsa propina cum melle. aut diptamū cū aqua porrige in qua lupinum coxeris. mulierē in aqua fac sedere in qua apij semen. carnibi. feniculi. pigamū. camomillā. artemisiam. abebelū. fautenegū r simi lia coxeris. Umbilicum eius r penis partes cū aromatibus cataplasma. testatur nāq3 in hoc vtilitatē cē mirabilē hypo cras ad circuit⁹ sanguinis exbibēdos r hec est ei⁹ oratio mu liebria ex aromatib⁹ cataplasmatio educit. ꝑsūt quoq3 r ali is i locis ꝯ plurib⁹ plurimū. nisi ꝯ capitis grauitatē iferūt. h nāq3 medicamina oppilationē reserāt si ex crossis fiunt hū oribus incidētia illos r subtiliātia venarū aperiūt ora. que fri giditatis cā fuerāt reducta r matricis dissoluūt spissationez sua calefactione r subtiliatione r sāguinis extenuāt crossitiē bis suis qualitatibus. quoniā aūt corū calor ad capitis ferī partes ipsi grauitatē generāt. Que qū ita sint aromatū cata plasmatio mēstruorū circuitibus vtilis est. Sunt aūt hec spi ca. cinamomū. cassia. xilobalsamū r carpobalsamū. nux mu cata. besbasa beilū. galia. costū. amomū. adecbari flores r si milia. Si oia hec aut eorū pars sumatur. tritaq3 mediocriter in sufficienti coquātur aquā r in sacco ponātur lanco. isq3 r vmbilico apponatur r peni calidus sepius mēstruū prouo cat r si hoc nō cōfert hoc vtaris medicamine. Assignatō eius. Sume diptami. corticum seliche cuiusq3 exag. apij seis r feniculi r anisi. r cimini. cuiusq3 exagium. castorei galbani cuiusq3. ʒ. exagiū terre diligenter oia r galbanū i aqua dissol ue. in qua lupinū sauināq3 coxeris. miscēsq3 oia pill'. ex quib⁹ exagiū in saliua oabis. post bas aquā bibat in qua lupinū aut faseolū coxeris rubeū modico melle simul confricato. se men quoq3 apij. feniculi. r anisi. petrosilini. cardamomūq3 si equales ptes ex oibus sumas r. ʒ. ij. de eis propinaueris cum vino veteri mēstruū emittit. Assignatio al'. Sume dipta mi corticū seliche. cuiusq3 exag. tritaq3 diligenter cū melle di stēpera dispumato exagiū de eo sumatur cū faseolorū aqua rubeorū. Et de camarta si exag. de ea sumptū in faseolor aqua rubeorū fricetur r cimini b baturq3 mēstruū prouocat

Pillularū assignatio que mēstruū prouocant. Sume bac carum lauri galbani cuiusq3 partē. abebeli. diptami cuiusq3 .ʒ. partē terensq3 diligenter cū galbano distempera dissolu to r pillulans exagiū vsq3. ij. oabis r post eas mellicratē acci piat. Electuariū quod mēstruū prouocat asari. mesquetra masie. sauine. cui⁹q3. ʒ. ij. anisi petrosilini. seminis apij ameos bermeli. cui⁹q3. iij. ʒ. r. ʒ. serapini. amōiaci. opoponacis. cui⁹ q3 .ʒ. gūmas in aqua funde. pigani r fautenegi fluuia lis r sicca tere medicamina diligenter r omnia cū melle mi sce dispumato: oabisq3 de eo. ʒ. cum veteri vino. Et si mulieri misul'am parū propinaueris cū vino menstruum prouocat.

Electuarū aliud qō mēstruis impat. Sume costi. raued sini. amomi. asari. hermeli. diptami. sauine. cuiusq3. ʒ. ptem. diligēterq3 trita cū melle distempera dispumato: oabis ex eo exagiū cuz fascolorū aqua: r intuēdū simul cum his que dcā sunt: r si cōstipatio ex oppilatione accidit ex crossis facta bu moribus r viscosis. mulieri radicū aquā cū oachamarta ꝓ pinare oportebit: r hec est eius assignatio. Sume corticū ra dicuz apij r feniculi. cuiusq3. ʒ. vij. seminū apij. anisi feniculi. cuiusq3. iij. radicū adecbari r florū eius. cuiusq3. ʒ. iiij. masti cis. spice nardi. cuiusq3. ʒ. r. ʒ. rasani. costi. diptami. cui⁹q3. iij amomi. oarasini. seliche. cuiusq3. ij. zebibi chorosanici optie purgati. xx. carpobalsami. xilobalsami. cuiusq3. iij. coque oia in. iiij. aque libris. donec ad librā redeāt: colaq3 r sume ex ea singulis dieb⁹. ʒ. xl. cū exag. oachamarte. r. ʒ. olei amigdalini amari. Et si nec hec cōtulerint pillas propia fetidas cū byc rarum aliqua magnarū. Et que hac in parte earum fortior est. byeralogodion. si de ea. ʒ. sumātur. iiij. r in aq̄ fricētur. in qua ciminū. fautenegū fluuiale. diptamū coxeris. r vtere quo q3 piter r pessarijs mēstruū prouocātibus vt hoc. Assig⁹ eius. Sume pigani aquā r fautenegi fluuial'. r in ea lanā in tinge. ipsamq3 abebelo. diptamo. r hermelo tritis supfunde: r mulieri suppone. Pessar̃ al'. Sume lanā r aqua infun de in qua lupinū. piganum. absinthiū coxeris. simulq3 galba ni modicū dissouleris. r mulieri suppone. Sic r si machaluz triueris in mortario cū pigani aqua r fautenegi: r lanā inti xeris. intincteq3 aristologiam. r. pulueriz aueris tritā supposi ta prodest. Pessarum aliud. Sume castorei. ʒ. exag. muscī gra. ij. r cum zembaci oleo dissolue intinctāq3 illi lanā suppōe Assig⁹ al'. Sūe mirre. fautenegi. sauie. pigāi sicci. cui⁹q3 ptez terēsq3 oia diligēter i aq̄ dissolue origāi: intictāq3 bis lanā mu lier sibi suppōat. Assig⁹ al'. fel tauri sūptū i olo dissolue balsa mino: ac lanam intinge ac suppone. Assignatio al'. Sume el leborum nigrum. colloquintide adipē. lupinū. absinthiū gre cum. sauināq3: r diligēter terēs lane superpulueriza que i fel le thauri intcta sit: r supponat qm̃ mēstruū velocit̃ prouocat:

Assignatio al'. Sume quēne. castorei. mirre. sauine. cuiusq3 partem. r cum tauri felle ac pigami aqua dissolue. r lanā infundens bis suppone: mirabiliter nāq3 menstruis prodest

Assignatio vaporis que mēstrua prouocat. Sume casto rei. cādari. onux. aromatici. xiloaloes. mibe sicce partes. r cū singulis aut cū oibus vaporetur sic sub scāno perforato pru nas ardētes pone r sup sedeat mulier quo vapor horum ad matricē aseendat r penetret. Assignatio vaporatiōis ali⁹ Hermeli. sunizi. machali. gūmaz borami. cuiusq3 ptē. cū na sta distēpera. r pillas fac in ciceris modū. r mulier illis sub vaporetur qum neceſſe fuerit. Et si vulnā clisterizaueris cum clisteri bis assignato proderit r mēstruum prouocat. Assig⁹ cliſteris huius. Sume radicis adecbari r florē eius. diptami abebeli. pigāi sicci. fautenegi fluuialis. cuiusq3. ʒ. v. coque oia in. ij. aque libris. donec ad. ʒ. lb̃. redeāt. Sume ex hac q̄drā-

UVA. BHSC. IyR_125_1

tem libre liliozū olei ꝛ nardini.cuiuſqz.ʒ.ʒ.ꝛ cōminue in eis muſci.cāphore.cuiuſqz.ʒ.obolū.caſtorei.zafrāi.cuiuſqz obolum.ſiccz cliſteriza tepidū.qm̄ meſtrua educit velociter. Et ſi mulierē cū bani oleo cliſterizaueris ꝛ oleo chaluqui.cum modico muſci ꝛ ambre proderit. Prodeſt ēt peſſarium meſtruorum ꝓclusioni quod ex aſenano fit ſereſiaco piretro. ſunizo. ꝛ abebelo.ſi terātur hec diligēter ꝛ cū pigani aqua miſceanꝫ ſiccz lana bis infuſa ſupponatur. Et ſi hec cuz ieſemini oleo miſcueris ꝛ modico oleo nardino ꝛ cliſterizetur mulier prodeſt. Oz autē neqz cliſtere neqz peſſarium adhibere niſi prꝰ balnei introitū. Prodeſt quoqz ꝛ in meſtruozū cōſtipatione ſapbene phlebotomia ꝛ balnei introitꝰ: atqz ſup crura ſitiaꝝ appoſitio: maximeqz cui ex meſtruoꝝ ꝓclusione ad nares fit ſanguis miſſio. Cū aūt meſtruoꝝ ꝰ mora cicatrizatiōis alicꝰ vlceris fit cura qō i vēaꝝ fuit ore. a qbꝰ meſtruoꝝ decurrit ſāguis: bꝰ difficilē cura. vtēdum autez hic peſſarijs cum mollientibus q̄ ex anatis ſumuntur adipe ꝛ galline ꝛ bouis medulla. violarūqz oleo ꝛ adipe porcino ſimilibuſqz biſqz ēt cū rebus cliſtere adhibeatur. his nāqz rebus meſtruozū conſtipationis fit medela ſi ex matrice fiat. Cum aūt aliqua fit ex cā que toti vniuerſalis eſt corpori. vt febribus ꝛ mala cōplexione. aut paſſionis alicuius mēbri cā vt oppilatiōe que i epate naſcitur. aut ex morbo qui in ſtō ē. aut in ſplene aut aliis certe mēbris. tunc eius ſanatio earū exhibetur medela paſſionū ꝛ repulſione quēadmodū in cuiuſqz earū explanatum ē medela. Et qum corpulentie corporis accidit ex cā īmoderate vtendū erit ad eiuſmodi medelā corporis extenuatōe quēadmodū al'eius rei oſtenſum ē regimē vt cū exercitio forti ꝛ multo ieiunijs cibi īminutione ꝛ ſubtiliatione ꝛ laxatiuorum vſu medicamiuz q̄ pblegma deponāt. deinde ea adhibeantur que menſtruis imperant peſſaria ꝛ emplaſtra cliſtere qz ꝛ alia huiuſmodi quēadmodū in p̄ſentiarū aſſignatū eſt.

Capitulū.12. de matricis ſuffocationis medela.

Paſſionem que matricis vocaꝫ ſuffocatio curaturus qum acciderit ſi forte fiat ſincopis. brachia oportet reſtringere ꝛ crura lacertos pedeſqz: ꝛ oē corpus frica fortiter ꝛ nares vtraſqz oppila. tunc aquam roſarū frigidā ſuper patientis faciē irriga ꝛ egrotantē magnis acclama clamoribus ſuo vocans nomine. ſternutationē illi adhibe caſtorei ꝛ condiſi. ſinapis. piperis. res naribus eius applica fetidas. vt caturni incendium ꝛ naſtam. caſtoreū. vrinā putridā. galbanū cū aceto diſſolutuz atqz oīa hec quo odores bi ad cerebrū aſcēdāt calefaciantqz ꝛ vapores diſſoluant frigidos. ſubtilientqz ꝛ matrix ad inferiora deſcendat ꝛ diſplicetur. reductioqz laxetur que illi acciderit: qum matrix a putridis fugiat eo q̄ ipſis ledatur ꝛ ad iocūdi declinet res odoris. ideo ergo ea que iocundi ſūt odoris approxima ꝛ cū oleo cliſteriza ieſemini ꝛ chaluqui. ꝛ mabaſuqui ac miſuſani. ſimilibuſqz in qbus muſcū liquefeceris Sume quoqz neddi ꝛ ambre partē ꝛ in oleo diſſolue. omnia hec quatenus matrix deſcendens a reductiōe laxetur ꝛ diſſolvatur. ꝛ ſperma quod in eo coagulatū ē liq̄fiat. ꝓpia quoqz opoponacis. ʒ.ʒ. caſtorei. ʒ. galbani triētes. ij. cum vino ribano. Et ſi illic eſt ſterꝰ incluſum cliſtere adhibe lene in quo ciminū decoctū ſit. pigamūqz ꝛ alia q̄ ꝛ naturā molliūt ꝛ ventoſitatē diſſoluūt. ne forte matricē cōprimant. Et ſi bis que dixim⁹ adhibitis mulier redierit bene. Sin ſub vmbilico ſitias pone ꝛ in coxarū radicibus cum bani oleo ſine inciſiōe. ꝛ peſſarijs vtere que fiūt de nitro ꝛ cimino tritis ꝛ cū melle diſtēperatis. Et qum paſſio hec priuationis coitus vnitine fit cauſa ꝛ poſt eius conſuetudinem. opz obſtetrici iperes vt digitos quibuſlz oleis intingat aromaticis ꝛ ori inducat matricis. moueatqz intus poſitos ꝛ locū ſcalpat. quoniam hoc coitus optinebit locum. ꝛ ſperma ſua calefaciet ſubtilitate ꝛ ad iferiora ōducet. ſētiet mlier ꝛ abide getē. ꝛ doloꝝ mitigatiōez

Ut aūt a ſincopi ꝛ defectu mulier redierit vinū illi porrige aqua mixtū i qua abſinthiū coxeris. aut abſinthij ſyropū aut miſuſani modicū. tunc in concha illū ſedere fac aque in qua camomillā. mellilotū. artemiſiaz. ſatureiā. lauri frondes ſanſucū. ſibū. cānabū coxeris. ventre ilijs ꝛ vmbilici partibꝰ prius oleo inunctis zēbaci. in quo caſtoreū cōminueris ꝛ euforbium ꝛ ſic aquaz illā extrabes. Ut quieuerit modica illaz panis mundi mica refice. aut taugi. aut franquilini iuri infuſa in quo ciminū. galengar. cinamomū ꝛ ſimilia poſueris. tribus aūt poſt morbi acceſſionē diebus. aut. iiij. qū virtus illi redijt cure oportebit eius plene operam dare. purgabis itaqz corpus eius cum ſticados pill'. ꝛ fetidis. ac byeralogodion ꝛ rufini theodoriconqz. ꝛ vomitū quandoqz indices cū aqua i qua anetū coxeris ꝛ mel diſſolueris. aut poſt repletionē cibo rum. Cuius vt intelliges purgatum corpus. illam alternis cū byerapicra mollias diebus ꝛ aqua mell' ac ſquingibin qō cum aceto fit bansali ꝛ porriges illi deinceps exagiū. aut ſotire aut queſquebegi cum aqua in qua apij ſemē aniſūqz coxeris. Dabis etiā nōnūqꝫ mitridati. ʒ. ꝛ quādoqz tyriace magne. ʒ. exag. ꝛ ſi radicū quam diximus aquā in meſtruozū cōſtipationē illi porrexeris cū ꝛ charue oleo manifeſte ꝓderit vtere aūt i ea peſſarijs ꝛ ēplaſtris calefaciētibꝰ ꝛ molliētibꝰ ꝛ nnūqꝫ cliſteri calefaciēti ꝛ ſbtiliāti ac diſſoluēti. ipaꝝ hac molestatis paſſiōe exercitiū ꝛ fricatiōis vſum: ꝛ in lutoſarū ſulphurearūqz aquaꝝ cochis ſeſſionez ac aluminoſarum. ꝛ ſubtiliās illi diſpone regimē. Sit illi cibus aniuz carnes ꝛ edorum extrema in eſpidabago parata ꝛ zirabago. aut i ſartagine ꝛ aſſata: ꝛ que cū condimētis fiunt ſubtiliātibus vt cimino. carui. cinamomo. galēgar. cibis illam arce. croſſis ꝛ frigidis. Et ſi paſſio hec diutina fiet: eiuſqz cā menſtruozum eſt ꝓſtipatio: oz ſapbenā iminuere mulieris: vtereqz in paſſiōis principijs phlebotomo: qum oīationis ſanguis ſigna intellexeris: vt pulſus magnitudinē: venarum repletionem: faciei ruborem ꝛ corporis: tūc baſilice ꝛ ſapbene impera minutionem: ꝛ lumbis ſitias applica: ventriſqz ſupplano ac crurib⁹: tūcqz res prohibebis appōi illi calidas. Quz vero paſſio hec mulieri accidit prægnāti: ſolutione tibi nō erit vtendum: ſz nec phlebotomo: ſz qum nullus illic fuerit calor cū oleis imperabis linire diſſoluētibus. vt liliozū ꝛ bani. chaluqui ſimili buſqz. Et ſi mulier ſi virgo fuerit marito tradaꝫ: ꝛ ſi a conſueti remota eſt vſu coitus accedat ad cōcubitum: qm̄ coitus ſperma in vaſis cōcluſum euacuat: ꝛ oppilationez que ab eo fit aperit: ſiccz per ipſum paſſio curatur. Peſſarij aſſignatio ad eadē vtilis. Sume adipis anſerini. ʒ. vj. adipis gallie iij. ſpice nardi. zafrāi. maſticis. amomi. cuiuſqz. ʒ. cere. vj. balſami olei ꝛ liliozum. cuiuſqz. iij. medicamia tere ſicca ꝛ ceram in oleis liquefac. medicamiaqz adijce ꝛ optie miſcens peſſarium factū mulieri ſuppone. Peſſariū aliud. Anſeris adipis. olei nardini. amigdalozum gūme cuiuſqz. ʒ. vj. maſticis mibe fluxe. cuiuſqz. iij. cere albe. viij. zafrani. exag. iij. ceraz in oleo liquefac ꝛ adipē. ꝛ ſic medicamnia miſce ſicca. ſz trita ꝛ cribrata. peſſariūqz faciens ſubipone. Emplaſtri aſſignatio ad eadē vtilis. Sume cimini. cardamomi. ſemis apij. cuiuſqz partē. buraci. piperis. cuiuſqz. ʒ. partem. terenſqz diligēter ſume cere. ʒ. v. olei ieſemini. ꝛ galline adipis. cuiuſqz. ʒ. ceram ꝛ adipem liquefac i oleo ꝛ medicamia admiſce trita: ſicqz penem emplaſtriza. Emplaſtrum aliud. machali glauci. aloes. mibe fluxe. laudani. baccarum lauri. ſiſelei. cuiuſqz ʒ. v. maſticis. amomi. zafrani. ſpice. ij. amoniaci. mirre. cuiuſqz. iij. terēda diligēter tere. ꝛ q̄ liquefieri pñt i olio liq̄fac. nardio ꝛ medicamia ſil' miſcēs empl'z peni applica. fcm̄ aut ſub vmbilico. Empl'z q̄z phlargi hac i pre vtile ē ſi cuz camōille oleo aut aneti. aut liliozuz miſceaꝫ. Cliſtere quod optime hic prodeſt. Sume babunegi. melliloti. artemiſie. maiorane. abſinthij greci. fautenegi montani. trifolij. nemami. ſeminis apij. aniſi. feniculi. belbe. lini ſemis. cuiuſqz manipulum ꝛ in ſufficienti decoque aqua fortiter. ſumeqz de aqua hac. ʒ. iiij. ꝛ olei chaluqui. camomilleqz ꝛ aneti. cuiuſqz. ʒ. ʒ. adde ꝛ cliſteriza tepidum.

Capitulum.13. de ventoſitatis ꝛ inflationis matricis me.

In inflatione ꝛ ventoſitate que matrici accidūt patiēti dare expedit diaciminū. da ēt ſemis apij. aniſi. feniclī. amecos. petroſelini. cardamomi ꝛ foliozum pigami. cuiuſqz partē ſumēs ꝛ diligenter terens. exagiū cū vino veteri ribano da ꝛ ſocrite. ʒ. ʒ. vſqz exag. cū aqua in qua cardamomū. apij ſemē ameoſqz coxeris. ſuper vmbilico loca lineas ꝛ penis cū aneti oleo ꝛ pigamino. Et ſi hec nō ad deſiderata perferent caſſie. ʒ. ʒ. caſtorei. vrine cameli cuiuſqz obolum. ꝛ. ʒ. terēs diligenter cū vino veteri propinabis aut cū vuarū paſſarū vino ꝛ melle puro ꝛ cliſteribus vtere ac peſſarijs que ad eiuſmodi proſunt. Cliſtere quod ventoſitati prodeſt. Sume camomille. ſebbeti. ſanſuci. abſinthij greci. nemami. marmaniſi. ſibi artemiſie. pigani ſicci. ſemis apij. aniſi. feniculi.. cimini. ameos hermeli. beze. cuiuſqz quātū neceſſitas imperat ꝛ in aqua fortiter coque atqz ex ea libre q̄drantē ſume ꝛ olei ieſemini. olei nardini ꝛ coſtini. cuiuſqz. ʒ. iij. miſcenſqz tepidū cliſteriza. mulierē hac in aqua ſedere fac in qua camomillā. melliloti. ſibū nemamū. artemiſiā. ſanſucū. piganū. apiū. citri folia ꝛ cānabi coxeris ſimilibuſqz ꝛ bis emplaſtriza vuluam medicaminibus. bacharmarta quoqz huic prodeſt paſſiōi. ſi. ʒ. de ea cum aqua ſumatur in qua ciminuz coxeris ꝛ ſuccū pigani viride pone etiam ſitias cū igne ſub vmbilico. Et ſi ñ hec proderint

UVA. BHSC. IyR_125_1

mulieri hyerāpicram propina ꝛ pill' fetidas quoniam prodest. Et si passionem hanc ex sanguinis suspēsiōe fore itellexeris qui matricis oppilauerit os: obstetrici impera manū cathemia inficere ꝛ oleo sisami: ꝛ loco iducat: idqꝫ ipsuꝫ educat. Emplastrizabis autem matricis os ab exteriozibus sic.

Emplastri assignatio. Sume ficus siccas ꝛ optime tere ꝛ cum dulci distēpera lacte addito cimino ꝛ buraco: vulue emplastriza locū. Prosunt aūt ꝛ pessaria ad idez supposita: clisterizaqꝫ sanguinē obcoagulatū. ꝛ materias crossas ac i matrice ꝓclusas hoc clistere. Assignatio eius. Sume camomille mellilоti. berenia seti. cuiusqꝫ ʒ.x. aneti. nemami. sibi armenici cuiusqꝫ ʒiiij. radicis liquiritie. ℥. violarum siccarū tantūdem. prassij. diptami. cuiusqꝫ ʒij. mentue. ʒ.ꝛ.ʒ. lini semis. fenugreci cuiusqꝫ ʒij. coque oia in. iiij. aque libris donec ad librā redeāt colansqꝫ sume ex ea ʒ.xxx. cum. ℥. olei zembaci. ꝛ olei caluqui sicqꝫ clisteriza anterius. proderit eim.

Cap⁹. i 4⁹. de calidi apostematis matricis medela.

q **Tm calidum** matrici acciderit apostema patiētis minue basilicam: ꝛ iuxta qō opus fuerit sanguis extrahes quā titatem: etate. tēpore. ꝛ virtute cōsultis. Babisqꝫ illi violaruꝫ syropū ꝛ iullab cū portulace semīe: ꝛ pullis illam pasces. aut spinachijs. atriplicibus. maluis. ouisqꝫ sorbilibus: vmbilicuꝫ aūt ipsius ꝛ penē hoc emplastriza emplastro. Assignatio ei⁹ Farine ordei ꝛ fabe. cathemie. viole. cuiusqꝫ ʒ.ij. camphore. obl'm ꝛ.ʒ. distēpera oia cū coriādri aqua ꝛ itibe ꝛ peni appli ca. Pessarijs quoqꝫ vtere ceroto ifusis qō ex cera ꝛ violaruꝫ fit oleo. aqua solatri ꝛ arnoglosse ac virge pastoris. Quꝫ autē tolles emplastrū vmbilicū. penē. spināqꝫ oleo lini violarum ꝛ rosato. Et si i apostemate pariter durities fuerit: locuꝫ ordei cum faria lini semis. molēdini pulvere emplastriza distemperatis cū aqua in qua mellilotum coxeris ꝛ cū vini robo ꝛ ouī vitello assato tritoqꝫ cū rosarum oleo. Egrotantem in aque ꝓcha sedere fac in qua mellilotū. violā. belbā lini semen. altee folia ꝛ malue coxeris. Et si mulier ardorem sentit ꝛ dolorem caloreq̄ꝫ in loco: oportebit vulue oleū rosarum purum istillari: qō cum ouī percussuꝫ sit albumine ꝛ galline adipe aquā arnoglosse ꝛ coriandri viridis ac ordei aquā cū rosarū oleo. Et si nec sic dolor ꝓpesciī plsātē i genu venā minue ꝛ cū bis que dicta sūt opij misce modicū ꝛ aquā i qua papaueris cortices coxeris ac ius istilla Instilla q̄ꝫ coll'iuꝫ albū cum lacte dissolutum cui filia est mulieris. cum modica belbe aqua. Dolore mitigato ꝛ apostemate iminuto. penem ꝛ vmbilicum emplastris cataplasma q̄ fiūt ex camomilla mellilo to. altea. lini semie tritis diligenter ꝛ cū violarum aqua distēperatis. oleo ceraqꝫ. ꝛ in vuluam cheiri oleum infūde: aut liliorū oleo admixto violarum. Et si fortis apostema nō comitatur ardor: sed nec dolor ꝛ materia in ea crossa ē apostema qꝫ durum. vulue oleū instilla rosarū in quo modicū vnguenti dissolueris basilicō. aut modicū olei susanici aqua percussum in qua babunegū ꝛ mellilotū coxeris. Sedeat hec mulier in aque pelui in qua mellilotū. fenugrecū. lini semē coxeris illinitis prius ꝛ dorso ꝛ pene vmbilicoqꝫ oleo anetino aut liliorū cū cera: quoniā hoc apostema ꝛ dissoluit ꝛ lenit.

Capituluꝫ. iꝯ. de furūculorū ꝛ emissionū matricis mede.

e **Ꝛ si** apostema transierit calidū in saniei adunationē ꝛ emissio fiat. emplastra oportebit adhibere maturātia quale ē hoc. Assignatio ei⁹. belbe lini semis. cuiusqꝫ. ʒ. iiij. altee. ordei farine cuiusqꝫ. vj. fimi colūbini. ij. tere oia diligenter ꝛ cū ficuū albaruꝫ succo distempera. locūqꝫ emplastriza in quo apostema cē itelligitur a termino vmbilici vsqꝫ penem. Emplastrum aliud. Sume fenugreci. camomille. aque lilelmelec. lini semis. altee. ordei farine. semis carnibi. semis merue. cuiusqꝫ. ʒ.x. violarū siccaruꝫ altee radicis. fabe farie. macbali. cuiusqꝫ. vij. ratinegi. assaci. fimi colūbini. cuiusqꝫ. iij. tere oia diligenter. sed gūmas in aq̄ dissolue calida ꝛ oia misces cū ficuū decoctarū expressione distempera ꝛ sisami oleo adipeqꝫ. liquefacta in oleo cera sub triente olei mēsura. factūqꝫ emplastrū loco applica quoniaꝫ apostema ꝛ furunculos erūpere coget saniēqꝫ exire. Et si pessarijs vtatur infusis lini seminis ꝛ belbe ꝛ merue seminis. spumis oleoqꝫ sisami ꝛ ficubus pinguibus anatisqꝫ adipe. emissionem maturant ꝛ furunculos erumpere cogunt: saniemqꝫ emittūt. Pessarium quoqꝫ quod fit ex ballaco. isopo. butyro idē facit. Si āt apostema i matricis fuerit ore ꝛ nō erūpit ferrū adhibēdū erit. vt aūtē eruperit emissio eruptioqꝫ eius in partes erit matricis. oportebit matrici oleū imponere violarū cū aqua tepida ꝛ butyro vaccino donec sanies exeat ꝛ purgetur. post hec cū oleo clisterizabis violarū in quo basilicon dissolueris vnguentū ꝛ butyrū vaccinū. Et si sanies fetida fuerit. aut si certe aque simil' carnis cū stringentib⁹ clisterizabis. Clisteris assignatio ad bocytilis. Sume risi resiaci. lenticule excoriate. cuiusqꝫ ʒ.ʒ.x. balaustie. corticū granatozū mirti granozū. corticū glandiū. cusmazagi. cuiusqꝫ. ℥. Coque oia in aqua que simul oia ifundit ꝛ abūdat donec digestū sit totū ꝛ sume ex aqua bac. ʒ.xxx. ꝛ olei rosarū purarū ℥.ʒ. adde. anteriusqꝫ clisteriza. q̄ si sanies in vesicā ꝓuertitur patienti melonis seminis. cucumeris. citroli. cucurbite ꝛ papaueris. cuiusqꝫ partē. gūme arabice. amili. quetbire. liquiritie succi. cuiusqꝫ quadrantē sumēs ꝛ diligenter terēs ʒ.iij. cum syropo propina papaueris. ꝛ si propinaueris illi semis psilij. melonis ꝛ cucurbite cuiusqꝫ partē. gūme arabice. nesse. dragaganti cuiusqꝫ. ℥. partē. sumēs ꝛ optime psilij excepto semie terens. ʒ.iij. cū capra ꝛ lacte. proderit illi. Et si ad itestinū sanies declinauerit rectū clistere illi adhibe quod ex lenticula fit. riso. granatozū floribus. terra armenica. rosarū oleo. cerusa. draconis sanguine. gūma arabica. oui vitello elixato in aceto ꝛ similibus.

Capitulum. i6. de matricis duri apostematis medela.

q **Tm** quod in matrice nascitur apostema durū fuerit idest scliros in eius medela medicaminibus vtēdū erit molliētib⁹ ꝛ dissoluētibus vt belbe oleo ꝛ anetino in quo galline liquefeceris adipem ꝛ anatis ꝛ cū aqua cataplasma in qua camomillā mellilotū. altee folia ꝛ malue. violas coxeris ꝛ cū bachilon vnguento emplastriza cū liliozū oleo dissoluto ꝛ anatis adipe admixtis altea ꝛ belbe faria. Et si pessarijs vtaris cū nardino oleo intictis ꝛ anatis adipe simul bachilō liquefacto vnguento. tepida ad bibens prodest. Pessariū aliud. Sume vnguenti bachilon ꝛ vnguenti basilicon. galline adipis ꝛ anatis. cruris medulle vaccini. mibe recentis. gumme amigdali. olei nardini. cuiusqꝫ partem. mirre munde. ℥. partem zafrani. quadrantem adipes in oleo liquefac ꝛ gummas omniaqꝫ adunans pessariū intinge lane albe. ꝛ suppone. Pessariū aliud. Sume galbani. macbali. ratinegi. serapini anatis adipis ꝛ galline. cruris vaccini medulle cuiusqꝫ partem. gūmas in aqua dissolue calida. ꝛ adipes liq̄fac. medicaminaqꝫ admisce ꝛ facto pessario subipone. Assignatio alius. cruris cerui medulle ꝛ eius adipis. asini adipis siluestris. anserisqꝫ. balsamini olei ꝛ liliozū cere albe q̄tū quadrans olei. sabuti fell'. fenugreci spume ꝛ lini semis partes sume. ceraqꝫ ꝛ adipes liquefac. ꝛ cū spumis percute ꝛ felle: pessariūqꝫ intingēs subipone Emplastrizabis aūt ꝛ hoc emplastro. Assignatio ei⁹. Sume lini semis ꝛ fenugreci. carnibi seminis. altee radicis cuiusqꝫ partem tere diligenter ꝛ cribrās distēpera cū liliozū oleo ꝛ cera alba sisami oleo. mibaqꝫ fluxa. cū vaccini cruris medulla ꝛ applica. Emplastri alius ad eadēvtil' assignatio. Sume isopi. nitri cuiusqꝫ quadrantem. gūmasqꝫ in aqua dissolue in qua belbā ꝛ ficus coxeris albas ꝛ medicamia injce trita diligenter sicqꝫ locū emplastriza. Qū autem emplastrum tolles penes ꝛ vmbilicum oleis ꝛ adipibus inunge mollientibus. mulierēqꝫ in aqua sedere fac in qua anetuꝫ. carnibū mellilotū. liquiritie frondes. altee radices. violaꝫ siccam ꝛ viridē coxeris. sitqꝫ caloris quoniā optime ꝓdest.

Capitulū. i7. de cancri matricis medela.

c **Ancer** i matrice aut reliquis visceribus icurabilis est. sed tamē vtendū bis que dolorem mitigant qui ab eo fit: patientiqꝫ regimē dispone refrigerans. vt eius reprimatur augmētum iuxta posse mitigat aūtē eius dolorem ꝛ quodāmō dissoluit. si in aquam mulierem sedere feceris. in qua fenugrecum. alteam anetū. lini semen mellilotū coxeris ꝛ hoc emplastriza ēplastro. Assignatio eius. Sume belbe. lini seminis. semis carnibi. cuiusqꝫ. ʒ.x. camomille mellilоti. cuiusqꝫ. xv. viole. x. mibe sicce. sandali. r. altee radic̄ cuiusqꝫ. ℥. carnibi nebatici radic̄. ꝛ folioꝝ ei⁹ c⁹qꝫ. vij. tarsacoq farie fabe. c⁹qꝫ. xv. dr̄ces fic⁹ ꝛ magnas xx. numero. bas in vini robo nocte ꝛ die infūd ꝛ medicamina tere sicca. gūmas aūt in aqua dissolue in qua fenugrecū coxeris. ficusqꝫ infusas fortiter tūde. ꝛ sume olei liliozum ꝛ sisami cuiusqꝫ libram. adipis porcini ꝛ anserini. cuiusqꝫ. ʒ.x. ꝛ cere albe. ℥. libram. ceram in oleo liquefac ꝛ adipes ꝛ medicamia simul misce. factoqꝫ emplastro loco adhibe. quoniā ꝛ dolorē cōpescit: ꝛ apostema lenit durū atqꝫ dissoluit. Emplastrū aliud. Sume tamarheiron. quadrantē libre ouorum duū vitella cū oleo violarum trita ꝛ altee modicū. ordeiqꝫ farine ꝛ tamarheiron in seminis psillij spuma frica ꝛ fenugreci aqua colaqꝫ ꝛ reliqua superadde medicamina factūqꝫ emplastrū superpone. qm̄ graue matricis cohibꝫ dolorē. Mollit autem

UVA. BHSC. IyR_125_1

duritiem. ꝛ dolorē ſedat emplaſtrum quod ex folijs fit cathe
mie diligenter tritis admixto amigdalino olei modico ꝛ peſ
ſarium quod ex adipe fit anſeris ꝛ laudano ſim̃l liquefactis
ſuppoſitum. cerotum quoq; quod ex amurca fit ꝛ cera. ſi ī va
ſe coquantur enco. cum vino. ſi peſſarium illis intingatur ꝛ
ſupponatur prodeſt. lac quoq; mulieris cui filia eſt ꝛ zafra.
ni modicū opij. iuxta quod neceſſitas iperat. infuſo peſſario
ꝛ ſuppoſito medentur. Et expedit huius dominā paſſionis
cibis arcere calidis. ꝛ que choleram generant nigrā. ꝛ lauda
lium veſcatur cibimorū cibis vt munde farine pane. edorum
carnibus ꝛ auiū digeſtioni facilibus. lactuciſq; conditis ꝛ in
tiba. Tarſaquoq. atriplice. blito. ſpinachia. beta ꝛ ſimilibus
Ex fructibus ficus accipiat. vuas amigdalas pruna dulcia
perfecti poma dulcoris. muſaq; piſtatia. vuas paſſas ꝛ ſimilia.
Tradūt ꝛ antiquorū quidā. quoniā purgamētū quod in bal
neorū cacabis adunatur ſi terratur. ꝛ cū oleo miſceatur roſa
rum: ceraq; vt ſpiſſum fiat ꝛ matrix a foris ēplaſtrizetur ma
niſeſta prodeſt vtilitate cōtra cancrū qui ī matrice ē. Si aūt
eſtuauerit dolor ꝛ difficilis fit. cū beta emplaſtriza. ꝛ altea vi
ridi decoctis in mellis aqua donec perfecta fiat decoctio. de
hinc cū roſarum modico terre oleo ꝛ emplaſtriza. Sic ꝛ pa
pauer prodeſt viride cū coriandro viridi: ꝛ virga paſtoris
ſtrignoq; ſi contrita diligenter ꝛ cū oleo mixta roſarū ante
rius cliſterizentur cum aqua tepida ꝛ oleo roſato. ac mulie
ris lacte ꝛ portulace aqua. coriandriq; viridis. hoc nāq; do
lorem cōpeſcit. ſi aūt ꝛ pariter ſanguis decurrat cum hypog
ſtidos ſucco cliſterizetur ꝛ terra armenica. plūbi ceruſa. cum
arnogloſſe aqua diſſolutis.

Capitulū. 18. de paſſ. matricis que duritics ꝛ adunatio
dicuntur medela.

p **Paſſiones** be due quoniā ex duritie acci-
dunt que ī matrice ꝛ eius ore fit
ideo in earū medela medicamina neceſſaria ſūt que
molliāt diſſoluantq; qualia ſunt de quib⁹ ī matricis ſcliros
ſecimus mētionem. Quod ſi ꝛ cuz hac paſſione ſanguinis ac
cidat decurſus. bis curetur que ſanguinem reſtringere dixi-
mus. referunt aūt quidā duritiem hanc carnē eſſe que ī ma-
tricis generatur tunicis. quoniā ſepius mulierem carnis vi⁹
runt fruſtū emiſiſſe. quēadmodū ꝛ fetū. hec cū itellexeris pa
tientē illis curare expediet que mortuū educūt fetum. Babis
quoq; illi dachamarta cuz aqua in qua lupinos. ſauinā ꝛ ſi
milia que in ſuo dicemus loco coxeris.

Capitulū. 19. de verrucarū ꝛ emorroidū matricis medla.

v **Verrucaꝫ** ꝛ emorroidū que ī matrice acci-
dunt medcla per euacuationem
fit corporis ab humore nigro cum epithimi decoctō
ne ꝛ agarici pilliq; barbe ionis ꝛ ſimilibus. cibos caueat cho
leram nigram generantes. ꝛ regimine vtatur calefacienti ꝛ
humectanti in cibis ꝛ alijs. vt edorū carnibus ꝛ agnorū lau
dabiliter coctis. oleis vtatur cōpetentibus. vt narciſci ꝛ lilio-
rum. Bebinc vnguentis que ex litbargirio aruco. acalimia.
auri. cuiuſq; parte diligenter trita ꝛ cera admixta oleo vete-
ri ꝛ ſimilibus fiunt alijſq; medicaminibus ꝛ in vnguentis ō
ſiccantibus. inungatur quoq; oleis ꝛ medicaminibus deſic-
cantibus que ani emorroidibus aſſignata ſunt. Et ſi hec nō
proderunt ferri adhibeatur inciſio ꝛ quoniā cōpetentius fit
adurentia aūt medicamina apponēda nō iudico hoc ī loco
quoniā exurunt ꝛ paſſionē generant grauē interiorēq; ma-
tricis exurunt tunicā.

Capitulū. 20. de fixurarū que matricis ori accidunt me.

f **Fiſſure** qum matricis acciderint ori in earuz
medela vnguento vtendū baſilicō cū
modico anatis adipe ꝛ galline oleoq; violarum. ſed
ꝛ vaccini cruris vtere medulla. cum viole oleo ꝛ pice. aut ſu-
me liliorū oleū ꝛ embaci gūmam in eo diſſoluens picemq;
ſubipone ꝛ locū ipſum cataplaſma.

Capitulū. xxj. de puſtularū matricis medela.

8 **Ī matricis** ori puſtule acciderint baſilice
vtendū erit phlebotomo. Sig
dem virtus. etas. tēpuſq; adiuuerint aut ſapbenam
minue ꝛ locū vnguento inunge ceruſe. vel ſume roſe ſicce. ter
re chimolee. cuiuſq; ʒ. iiij. ceruſe plumbi. purgamēti argenti.
marda ſenegi. cuiuſq; ij. tere oia diligenter ꝛ cerā in oleo liq̄
fac vt ſufficiat roſato ꝛ vnguentū fac. Aſſignatio eius. q̄
puſtulis medetur. Sume roſe ſicce. ʒ. iiij. ſpice liquiritie cuiuſ
q; ʒ. terre ſigillate. iij. mirre. ʒ. ꝛ. ʒ. tere oia diligēter ꝛ cum de
coctione cliſtere parans quaſi glandes informa ipſaſq; ſub
impone.

Capitulū. 22. de ylcerū que matricis ori accidūt medela.

i **Attendum** ꝛ ſi vlcus recens ē ꝛ ex cōtri-
tione, ꝛ ruptura. ꝛ qui ab eo
defluit mundus ſanguis ē ꝛ in matricis ē aut vulne
ore mulierem in in cbacami aqua fac ſedere. atq; vt ipſa ſe
lauet impera. ꝛ vt peſſarijs vtatur cū arnogloſſe aqua ꝛ vir
ge paſtoris in qua modicū miſceas thuris. ſarcocolle. ſāgui-
nis draconis cuiuſq; partē bis tritis diligenter ꝛ ſimul mix
tis lanā intinges ſubiponeſq;. Peſſarium aliud ſume ie-
menici. cypreſſi conor. corticū granatorū cuiuſq; partē mirre
ʒ. partē tere oia diligenter cū mirti aqua aut frondiū cypreſ-
ſi. aut arnogloſſe. vel paſtoris virge infunde ꝛ cum peſſario
ſuppone. Et ſi vlcus hoc in matricis erit profundo cuz mirti
aqua cliſteriza ꝛ talabe. roſarū plantaginis. virge paſtoris.
cuiuſq; partē. Sume ex oibus quadrantē libre ꝛ terre armēi
ce. acacie. rameci. galle. hypoquiſtidos ſucci. cuiuſq; ʒ. nucis
muſcate. ʒ. ʒ. adde ꝛ miſcēs oia m̃lieri in anteriora cliſteriza.
Cliſteriza ēt ꝛ mulieris lacte cui filia ē cū arnogloſſe aqua ꝛ
aſabeliabi in al. aſabelrabai. oleoq; roſato. trociſcos illi pro
pina carabe cū ſūmaci aqua ꝛ plātaginis. Quz aūt vlcus ex
emiſſionis factū eſt eruptione ꝛ quod emittitur ſanies ē alba
cliſteri vtendū erit quod ex oleo fit roſarum ꝛ violarum tepi
do q̄ten⁹ a ſanie matrix purget. poſt hec vnguētū baſilicō cli
ſteriza cū roſaꝛ olo liquefactū. ꝛ ſi q̄ matrice ōfluit ſanies eſt
nō mūda aut rubiginoſa. matricē cum ordei aqua cliſteriza
diſtēperata cū liliorū oleo in qua mel diſſoluas aut vnguen
tum baſilicon ī liliorū oleo diſſolutū: ac cū melle ꝛ orobi fari
nam cliſteriza cū liliorum oleo. Cliſteriza quoq; ꝛ fenugre-
ci decoctiōe querſeneq; lēticule. altee. furfuris ī panno ligato
rum: ſumaturq; de coctiōe libza. ꝛ mellis. ʒ. xx. olei liliorum. v.
olei ſebi. iemenici exag. admiſce. ꝙ ſi aliquis ibi fuerit dolor:
peſſario vtere qō in puelle lacte mergitur ꝛ modico opio cro
coq; orientis. Aſſignatio al. que matricis dolorez mitigat:
doloribuſq; ani medetur. Sume litargirij beſpabani. ʒ. xxx.
thuris maſculi. adipis porcini recētis butyri recētis. cere co-
late. cuiuſq; ʒ. ij. roſarū olei. ʒ. iiij. tere martacū cū intibe aq̄
ꝛ oleum admiſce. ceraq; ꝛ adipes peſſarioq; intincto mulie-
ri ſuppone ꝛ anuz cataplaſma quz ex calore patitur. qm̃ do-
lorem mitigat.

Cap⁹. 23⁹. de egrediētis ꝛ inclinātis matricis medcla.

i **A hac** attendēdū paſſione ſi humiditatis eſt
ex cauſa viſcoſe que matricez lubrica
uit ꝛ emiſit: eius medela corpis fit purgatione. medi
camibus phlegma deponētibus ꝛ hūiditatē: vt hyere pillis.
aut ſticados ꝛ turbit. ꝛ coloquintide adipis ꝛ bebelmli. ſimili-
buſq; matrici oleū iclisterizetur. zēbaci olim ī quo caluq; mo-
dicū diſſolueris aut gallie: poſt hec mulieri māda ſupina vt
iaceat: ꝛ ſub eius clunibus puluinar poni: genuaq; ci⁹ reſtri-
gi. ſumeq; peſſariū quod in cbaratbi aqua intinctū eſt ꝛ tba-
ratbiti. galleq; viridis ꝛ carice ſpinarum. modicoq; vino in
quo acatiā. ſecū. ramecūq; diſſolueris: bocq; peſſario matri
cem que egreſſa ē ſine moleſtia ad interiora pelle: donec ad ſu
um redeat locū ꝛ māſionē: ibiq; peſſariū dimitte: ꝛ ſuper pe-
nem ſpōgiā pones aceto iſuſam a q̄ mixto. aut a q̄ mirti in q̄
modicū miſcueris acatie ꝛ rameci. Impabis āt mulieri ſupi
naz iacere ꝛ pedes iuicem iplicitos ſtringere: reſq; olfaciat
odoris iocūdi vt muſcū. ambrā. galiā ꝛ peſſariū viq; in terti
um dimitte die. precipe quoq; mulieri in aqua ſedere carca-
mi per horā. vtq; exierit peſſariū iterū apponat cū bis que di
xim⁹ medicaminibus. bec eiz ſingulis tribus facies diebus ſe
mel. quoniā ſic matrix ad ſuā habitudinē redibit. appone āt
ꝛ ſitiā cū ignis flāma prope vmbilicū ſuper vtrūq; ventris la
tus ſupplani ꝛ penē vlceriſq; partes cū caratbo. tarathito.
balauſtia. galla. acacia. hypoquiſtidos ſucco. trutis diligenter
ꝛ cū plātaginis diſtēperatis aqua emplaſtriza. Cum aūt
matricis egreſſus cāis fit ab interioribus. bis oportebit me-
deri medicamibus peſſarijs cliſteribus emplaſtris reprimē
tibus nec neceſſe bē⁹ medicamina adbibē laxatiua. Si
āt tota effluxit matrix foras ꝛ curā nō admittit ſed corrupta
ē oio illā aufer. nec interitū timeas. quoniā tradunt antiquo-
rum quidā ſe mulieres quarū oio matrices educte ſunt vidiſ
ſe. poſteaq; iura fruebantur. Matricis aūt inclinatio in
alterū latus quēadmodū diximus euacuatione curatur cor-
poris ab humore croſſo ꝛ viſcoſo. infunditurq; matrici bā-
baci oleum in quo gallia liquefacta ſit. cbaluquū ꝛ muſcus.
ambra ꝛ ſimilia. ſitq; tua intētio res huiuſmodi aromaticas
eo ponere in latere a quo declinauit quo in locū redeant que
declinat. Eſt etenim matricis ad aromaticos declinare odo
res quos ꝛ amat ꝛ fetida que ſunt refugit.

Capitulum. 24. de conceptus priuationis medela.

UVA. BHSC. IyR_125_1

Conceptus priuatio quam ex mala accidit cōplexione eo disponatur mulier regimie quod ꝓplexioni aduersetur. cibis. s. medicaminibus siue potu sumptis siue matrici infusis oleis z similibus. Caueat autē que eiusmodi augent cōplexionem. Et si ab humorū fit aliquo qui in matrice sit: eius humoris inanitione mederi oportet corpusq; ab eo purgari medicamie illū deponēti z cibis bonū generantibus humorē: mulier vescat. clisteriq; vtatur soluēti. quodq; illū a matrice purget humorem. Cum vero conceptus priuatio oppilationis fit cā. cibis vtaris z medicaminibus quorum est oppilationem aperire z mēstruum prouocare quēadmodum ante expositum ē. z dicemus deinceps. At cum cōceptus priuatio pinguedinis fit cā mulieris illud adhibendum est extenuationis regimē quod diximus. quatenus ad habitudinis redeat tēperiē.

Cum vero matricis fit ex cā debilitatis pessaria q̄ bis cōferūt suppōe. Pessarij assig⁹ qō matricē cōfortat z ꝓceptū adiuuat. Sūe sebbi temenici. ʒ.ij. sūmaci. ʒaffrani. xiloaloes. indice. cuiusq; ʒ. tere oia diligēter z cū melle liquefac: lanāq; in rosarū oleo infunde z exprime: sicq; melli intinge z medicamini illi: mulierq; sibi post mēstruorū ablutionē suppōat: tribus hoc faciet diebus. z sic ad coitū accedat. Pessariū aliud. Sume fel lupi. fel leonis ac piscis. hisq; expressis pessarium infunde. z subimpone cū balsami oleo aut nardio. Et si embaci gūmā sumas z cū anatis adipe anseriseq; liquefeceris mulieréq; sepius sibi iponere iusseris ꝓderit illi. Pessarium aliud. coaguli leporis z fimi eius. melliseq; partes eq̄les. diligenter tere z tribus vtatur diebus: māda quoq; mulieri diebus singulis pulueré rasure bibere eboris: qm̄ z si sterilis sit. ſz tñ cōcipiet. Pessariū aliud. cōceptus vtile priuationi. Sume medulle cerui. isopi viridis. butyri caprarū. gumme amigdali. mibe fluxe. melliloti. cuiusq; ʒ.x. olei nardini. xx. galle. masticis. spice nardi. cuiusq; ij. terēda tere diligēter z mibā fluxam. butyrūq; in oleo liquefac. miscensq; pessarium infunde. z tribus sibi mulier diebus cōtinuis subiponat. z in tribus diebus ter imittat vsq; diē septimū. Et hec. H. assignatio cōtra cōceptus priuationē. Sume aloes epatice. macali. glauci. coloquitide adipis. agarici. diagridij. ꝑtesq; equales tritas diligēter cū aqua distēpera z pilla. dabisq; ex eis. ʒ. exag. Fumigiū quo sterilis quim vaporatur cōcipit Sume aspalti. leporis fimi. pigani sicci. partes equales. tritasq; distempera cum cera z trociscos fac ac mulierē subuapora probatū. ē. Vaporatio al'. arsenici. r. mirre. cupressi. coni. mibe fluxe. bazerudi. baccarū lauri. equalia pondera. tere z cuz vino distēpera z trociscis factis mulieré subuapora post purgationem que concipiet. Pessariū probatū qō cōceptus vtile est priuationi. Sume zafrani. amomi. spice. melliloti. cuiusq; ʒ. ij. sadegi. indi. ʒ. cardamomi. cuiusq; ʒ. anseis adipis caprini z galline z cere. ouorū vitellorum elixatorum cuiusq; ʒ. ij. olei nardini. ʒ. ij. medicamina tere sicca. adipes aūt in oleo liquefac. z oia simul miscens pessarium fac lane subglauce post mēstruorū purgationē dieb⁹ tribus cōtinuis

Pessarium aliud sterili. zafrani. masticis. mibe. cuiusq; ʒ. ij. sadegi indi. ʒ. cere octo olei nardini z olei rosarū quod sufficiat misce z vtere. Clisteris assignatio quod conceptus prodest priuationi: z si ex humiditate fiat que sperma lubricet. matricēq; cōfortat. Sume corticū candari. ciperi tūsi cuiusq; ʒ. xxx. mirre. x. coque in tribus aque libris donec sup sit ex ea libra. colaq; z sume ex ea singul' diebus. ʒ. iiij. tepidaq; i matricē diebus tribus clisteriza. Oportet aūt horuz esse exhibitionē post mēstruorū ablutionē sitq; mulieris coitus post longam a viro abstinētiam quim z multū habet in illuz appetitū z mēstruis est suis purgata. Cū aūt conceptus priuatio culpa fit viri. hocq; ex paucitate concordie semis ei⁹ quibusdaz mulieribus opz mulieres imutent: quo in cōpetēte sibi eius sperma incidat mulierez. Et si hoc ex oppilatione q̄ est in virge meatu fit. curandus est oppilationis reseratione. Si vero ex meatus incuruatione virge ferri adhibenda est cura. quemadmodū in nostra dicemus chyrurgia.

Capitulū. 25. de abortientiū mulierū medela.

q Cum autem concipit quidē mulier z abortū facit frequentius. huiꝰ modi quēadmodū alias diximus accidēs. aut exterioribus fit aut interioribus causis qū igitur exterioribus fit excussio curis eius medela custodia. ē. z cautela ab ill'. Quz vero ab interioribus z hoc humiditatis causa viscose. que i matrice fetū lubricat z emittit ituere simul. Et si corpus hūoribus repletum inueneris. ad eius te cōfer purgationē cū medicaminibus pblegma deponētibus. vt byera turbit. coloquintide adipe bebelnili medicaminibusq; cōpositis byere pill'. z sticados. electuarijs byeralodion z. H. prepones aūt radicū aquā cū charue oleo z amigdalino oleo amaro quo eiusmōi subtilietur humiditas dabis quoq; z hoc medicamen. Ad signatio eius. Sume helbe besqui. cuiusq; plenam palmā. seminis apij. feniculi. cuiusq; ʒ. x. ameos. v. coque oia in. iij. aq̄ libris donec ad librā redeāt: cola z mulieri. ʒ. iiij. cū olei charue exag. ij. propina. propina quoq; z sarapini pill' diebus. iij. singul' exag. da z bachamarte exag. socrite. ʒ. exag. z medicaminis musci. ʒ. ʒ. dabis etiā z tyriace magne. ʒ. ʒ. vsq; ʒ. exag quo eiusmodi purgetur humiditas. vulueq; z matrici clistere clisterizabis. quod z humiditatem desiccat z viscositatez ei⁹ rei causam. Clisteris assignatio quod humiditatibus z viscositatibus matricis cōfert. Sume coloquintidā viridē z caua educens interioza grana. baneq; liliorū reple oleo. z ite rū suū reduc operculū. z cū pasta aut argilla cataplasma z super prunas pones ardētes. donec semel aut bisbulliat. tūc excola oleum cū pāno ipsūq; totū z matrici inclisteriza cali dū. nec aliquid remittes olei. quoniaz vtilimū est matricis z frigori z humiditati. Clisteriza quoq; z zēbaci oleū. in quo galiam cōminueris. chaluqnūq; deiceps cū mirti aqua. aut in qua gallam balaustiam coxeris dissoluens in ea seccū. ramecū. galiamq;. Pessariuz ad hoc vtile olei balsami. ʒ. ij. tyriace tyriarum. z. ʒ. z. ʒ. tausiri. ʒ. ʒ. ʒaraunedi. darūegi. cuiꝰ qz. ij. castorei. ij. z. ʒ. musci obolos. ij. ʒuse humide. ʒ. ij. omicis aromatici. ij. tere sicca. tyriacā aūt in oleo dissolue balsamino simulq; oia misce z facto pessario in auellane modū i matrice mulier teneat bibatq; eo diebus singulis. ʒ. ʒ. diebus. v. cōtinuis confortat nāq; ad retinēdū matricē fetū z abortum fieri prohibet cōceptūq; celebrari adiuuat. Cū aūt abortus copia ventositatis fit causa patienti pulueres offers ventositatem dissoluentes vt banc. Assignatio ei⁹ apij. semis anisi feniculi ameos. elledami nigri. beze. fautenegi montani z fluuial'. ciperi. mente ficce. cimini. zerembadi. cuiusq; partē. tere oia diligenter. z propinabis de eo. ʒ. vsq; exag. cū vino ribano: dabisq; illi electuariū pentaticon z electuariū ambre.

Puluis alius. seminis apij. cimini infusorū in aceto z frixorum. cuiusq; partem. zinziberis. galengar. ameos. cuiusq; ʒ. parte. castorei q̄drātē. zaccare. tabarzedi. q̄tū z oiuz pōd⁹ est tere z dabis ex eo cū vino ribano. ʒ. iij. Electuarium ad idem vtile zerēbadi. darunegi. heili. cacale. nucis muscate gariof. z nanachue. semis apij. zinziberis. galēgar. cimini. cuiusq; ʒ. iij. cimini. carmanici in aceto die z nocte infusi. vj. castorei. ʒ. ʒ. tere oia diligenter z cribrās cū melle distēpera despumato. dabis ex eo potionē exagi. Quod si aborsus copia abundantia fiat mēstruorū z imoderatione. oportet illi propines charabe. terre cyprice. spice. ciperi. cuiusq; partem sumēs z terens exagi. vnū oiuz in saluia cū sūmaci aqua aut pontico vino. Assignatio huic rei vtil'. cere. ʒ. x. teste figli. mēte. semis feniculi. ij. coque in vini ℔. donec medietas supsit z adde sarcocolle. bezazi. cuiusq; ʒ. ij. butyri vaccini. mell' puri cuiusq; coclear. tere modicū z coclear vnū propina z patientem horis post nouē transactis refice. hec tribus continuis facies diebus.

Capitulum. 26. de difficultatis partus medela.

p Ariēdi difficultas quam cā accidit pinguedinis mulieris z matricis puitate aut ex virtutis debilitate expellentis imperandum mulieri quo expressionibus z effusioni operā det: liniaturq; dorsum eius z ventris in femora cuz cheiri oleo z sisami. oleoq; oliue tepido. in aqua sedeat in qua helbū. lini semē. camomili. melilotū coxeris tepida. naribusq; eius lignū iducas tarse z sternutationē vrge. Ba illi aquā in qua adiantum coxeris dissoluto in ea melle z modico oleo zēbaci. Ba z diptami ʒ. vsq; exag. cū vino z pessariū suppone in quo modicū sit caturni. Sed z si byrūdinis nidū sumpseris z hac in aqua confricaueris calida. colateq; ʒ. iiij. mulieri propinaueris. partꝰ fit facilis. fertur quoq; quoniā si muli vngula mulier subuaporetur facile pit. Simil'r aūt z si partus difficultas ex adipis ē imoderati copia. mulieré super ventrem iacere precipe. ponatq; sub coxis genua. tunc vulua z eius confinia vmbilicusq; z ilia dorsū oleo inungātur z cera simul liquefacta obstetriciq; impera digitos inducere oleo infusos z cera liquefacta cū butyro matricis ori z paulatim aperire iterioza oleo inungendo. Si autē partus difficultas ea sit de cā. quoniā virgo ē mulier. virginitas ei⁹ disrumpatur. cū aut pollicis inductione. Et si timida ē mulier. vires illi z audatia verbis dentur ac seipsam cōfortet z quēadmodū dixi expulsioni bus z emissioni operā dare ipera. Cū z si syncopis illi, ac-

UVA. BHSC. IyR_125_1

ciderit virtusq3 propter solutionē debilitatur.odores olfaciat iocundos.vt muscū.galiā.xiloaloe.vaporetur ꝛ neda. Et si calor illic fuerit.sandalū olfaciat.cāphorā ꝛ cum xiloaloe crura vaporentur sandaloq3.vescatur carne ꝛ pull' ꝛ vinum accipiat ribanū si nullus illic calor fuerit. Si autē aposte ma aliquod inest ipsum dissolui oportet in aqua fedendo in qua camomillā.mellilotū.belbā.adiantū.lini semē quēadmodū ante dictū est coxeris. Et si part⁹ difficultas cā fit passionis antecedentis que illā mitigent passionē prefer.iliaq3 ꝛ inguina suffunde ꝛ leniter inunge oleis competentibus. Cū autē difficultas hec aeris fit cā frigidi qui matricē densat vt ēt fetus prohibeat exitu3 .oportet mulierē aut in balneis aut in calido sedere loco inguinaq3 eius ꝛ umbilici pres ac dorsum oleo liniantur iesemini ꝛ aqua calida in qua belbam lini semen ꝛ fenugrecū coxeris.mellilotum.babunegumq3 hec infundantur loca.modicū illi vini propina cū zembaci oleo. aut galliā.aut castorei parū cū vino dissolutūq3. Et si patienti difficultas cā ex aeris fit calidi ꝛ corporis raritate. sedendū ē in frigidis mulieri locis ꝛ pānis frigidis.bedebegorum loco.flabellis ventus rigeatur venter ꝛ ilia sandalo ꝛ aqua rosata inguinaq3 cataplasmentur ꝛ cāphora ac mirti aqua:iullab illi propina ꝛ granatoꝝ aquā ac aquā paulatiz frigidā. Cum vero partus ē difficultas fetus cā. quoniā magnus ē aut paruus ꝛ leuis.aut.ij.sunt illi capita.aut ea q̄ nō expedit figura.tunc cura vtendū manus quēadmodū in chyrurgia exponetur.

Capitulū.27.de secundine cōclusiōis ꝛ mortui fetus me.

q **Cum** secundina imoratur aut in matrice fetus ē mortuus.oportebit mulieri parū abebeli ꝛ diptami cum aqua in qua lupinū fautenegūq3 coxeris propinare ꝛ hoc etiam illi dabis medicamen. Assignatio eius.Sume abebeli.aristologie.asari.mell'lebui cuiusq3 partem . tere omnia diligenter ꝛ cum melle distempera dispumato . dabisq3.3.ij. cum aqua calida . Et si nec sic secundina exierit mulieri modicū propina opoponacis ꝛ urine cameli cū vino aut aqua in qua fautenegum fluuiale ꝛ montanū coxeris.Aut sume mirre.quēne.opoponacis.fellis bouis.cuiusq3 partē.castorei.ʒ.partē.tritisq3 diligēter.3.mulieri cū aqua propina in qua feniculū.abebelūq3 coxeris:fac aūt hoc idē ꝛ florū carnibus.seisq3 eius syropus cū vino.aut vir suam certe virgam caturno cataplasmet.ꝛ mulierē futuat:aristologie ēt ro.abebeli.cardami.cuiusq3 pars trita cum felle bouis distēperata:si ex eis fiat licinium ꝛ mulieri supponatur mortuū educit fetū ꝛ secundinā. Assignatio al'.Sume bermeli.vl' abebeli lupini.cuiusq3 partē.mirre.opoponacis.cuiusq3.ʒ.partē.castorei quadrātem.tere oia diligenter ꝛ mulieri.3.cū aqua propina in qua carnibum.fautenegūq3 coxeris.Supponat sibi quoq3 pessaria que diximus mulier in mēstruorū prouocatiōe.maxieq3 caturnū. Et nō opz oio qum secūdina cōclusa fuerit eius curā differre quin accelere tur emissio:qm̄ si nō fit interitus fit ab ea. Cum vero partus sanguis cōcluditur ꝛ mulier vt expedit nō purgat aquaz illi propina in qua carnibū.adiātum.mesquetermasiaz coxeris modico simł dissolō melle ꝛ carnis ius cū caule decoctuz ꝛ aneto sorbitet.

Cap⁹.28⁹.de bis que cōceptū fieri prohibent.

p **Oro conceptum** prohibēt medicamina tārsi in memoria ducēda nō sint ne forte quib⁹ nihil ꝓferūt illis vtātur mulieres. Verget nos tñ tēporibus quibusdam necessitas illis offerre mulieribus quarū parue sunt matrices ꝛ vulue stricte.aut cui passio eiusmodi est vt interitus timeatur:ꝛ si cōceperit partus tēpore:alijs autē mulieribus nō expedit oio medicū huiusmōi assignare:ʒ nec illa que mēstruaz prouocant assignēt medicamia:quere mortuū educūt fetum. ꝛ secūdinam:nisi cui cōpetens est fuerit scia:hec etenim oia fetus excutiūt ꝛ necant viuos.Oō itaq3 conceptum probibet mulierē coitus tēpore ē sale'andrani aut pigami aqua pessarium sibi supponere:aut suam masculus virgam coitu rus caturno liniat:aut caulis flores.ꝛ semē sibi mlier supponat:aut certe leporis coaguli modicū aut garbi folia aut eiꝰ fructum.

Capitulū.29.de māmillarū pass.medela.

m **Mammis** calidū accidit apostema spissitudinis lactis causa.eius cura ē vt spō giam aqua infundas calida.aceto mixta modico ꝛ emplastrizes.Emplastriza quoq3 cū pane ꝛ oleo rosarū diligenter tritis ꝛ cū vitelli ouo mixtis.adhibe aūt ꝛ hoc emplastrum. Assignatio eius.Sume ordei.fabe.belbeq3 farina rum.altee cuiusq3 pārtem.3.afrāi mirre cuiusq3.ʒ.partē terēsq3 oia diligenter misce cum oui vitello ꝛ farine oleiq3 sisami.ꝛ adipe.emplastriza etiā cū munda mica panis.que cū aqua ꝛ oleo cōtrita sit tepidis.Sed ꝛ spongia quā aqua infuderis in qua fenugrecū.mellilotū.lini semē coxeris.ꝛ si validus fuerit calor ꝛ incendiū multū oportebit sumere fabe ꝛ ordei farinarū.mugathi cuiusq3 partem diligenterq3 teres ꝛ cum ouorum vitell' distēperabis ac cusbare aqua ꝛ semperuiue portulaceq3 ꝛ similium.Cū autē acumen fuerit mitigatū boc suppone emplastrū.Sume cerā in oleo liquefactam violarum ꝛ vitellū oui injciens fortiter percute i mortario ꝛ appone.propina vero illi aquā in qua camomillā coxeris ꝛ mellilotū.Et si apostema in sanie adunationē fecerit cū ficubus cataplasmabis albis ꝛ carnosis quas qū butyro ꝛ aqua contrueris calida vt fiat quasi vnguentum. Emplastriza quoq3 cum fenugreco ꝛ lini semine.sisamoq3 tritis diligenter ꝛ cū sisami oleo distemperatis ac ficubus. Emplastruz al'.Sume ossa etilos ꝛ ossula extrabe ꝛ aquā superfunde calidā butyrūq3 ouū recens ꝛ ad ignē optime coque ꝛ misce.tunc superadde lac fimūq3 ouiū ꝛ colūbarū diligenter trita.ac ratinegū ꝛ iterum percute vt vnguentū fiat ꝛ emplastriza quoniā perutile est ad emissionū eruptionē que in māmill' fuerit. Et si i māmillis sanguis fuerit coagulatus cū fabarum emplastriza farina cū aqua ꝛ melle.queffaraq3 ꝛ aqua calida cuz oliue oio aut aqua in qua fenugrecum.lini semen.bessā coxeris.aut cū sisamo adusto ꝛ diligenter trito.aut cū melle distēpato ꝛ pānis mūdi mica cū lini seie ꝛ belba tritis ꝛ cū aq̄ distēparis i q̄ fieꝰ decocta sit.Cauēda āt illi māmille attrectatio ne forte ad illā cōtrahat mā.Cū aūt i mamillā acciderit apostēa duz.bis erit curādū gb⁹ ꝛ sciros qū i testib⁹ ortī.Si aūt accidat illis contritio.massum sume ꝛ vue passe grana:terensq3 diligēter cū aqua distempera mirti ꝛ aqua frondiū serua ac appone.

Cap⁹.30⁹.de podagre ꝛ artetice medela:ꝛ primū de eiꝰ regimie cui be accidūt pass'.ꝛ quo modo caueatur.

i **A primo** huius partis memīmus sermōe: qui custodia dictus ē sanitatis.extremitates cauere ab artetice ꝛ cōtinuationū doloribus.ſz hic plenius exponemus:verbisq3 potioribus quo lectori facilior fiat intellectus. Dico ergo quoniā alio nostri huius diximus libri loco cōtinuationū dolorē sepius ꝛ maxime ex repletiōis assiduitate a cibis ꝛ potibus fieri: frequētia q3 ebrietatis ꝛ fastidiositatis.coitusq3 vsu diutino ꝛ maxime in repletione cibi ꝛ potus cuz otio ꝛ quiete:ſz ꝛ exercitij abiectione ꝛ balneorūq3 vsu.similibusq3 bis cāis ex quibus superfluitates in corporibus multiplicātur:ideo intimat.H. difficilem eē borum curationē in quibus passio est hec roborata vino.fructibus.ꝛ coitu.Que qum ita sint expedit illi cui hec consueuit passio abstinere ꝛ cauere ciborum potusq3 copiaz: maximeq3 eorū qui crassi sunt ꝛ digestioni difficiles. Ebrietatem quoq3 vitet ꝛ coitu abstineat:ad que si cogitur remotioribus accedat temporibus:cumq3 coit vacu⁹ sit illi cibo stomachus.Fructus caueat oēs ꝛ magis humidos.ꝛ si aliquez eorum vult sumere.3ebibū certe pōticum:ficus siccas ſz non multas accipiat.dulcia fastidiat ꝛ exercitio ante cibū ꝛ post eius digestionē vtatur.balneoq3 post exercitiū cum modica fricatione ꝛ corporis inunctione cū oleo cōpetenti quātitate. Cibū post balneū accipiat bora plena:bunc q3 ipm̄ dum alius in stomacho fuerit caueat precedens.Hoc regimē superfluitatuz minuit in corpore adunationem. Assuescat quoq3 corporis per vomitum purgationem ꝛ urine prouocationem. Hebinc attende ꝛ si qui sit continuationum dolor ex mala fit complexiōe calida aut frigida. Et si a calida sit illi auium caro.cibus que digestioni facilis ē ꝛ paucaꝝ superfluitatū vt gallinarū caro ꝛ pullorum.franquilini quoq3 ꝛ taugi.cubegi.edorum caro.ꝛ eorum extrema.masslū.cucumeres.citroli.cucurbite ꝛ frigida que cū granatorū aqua fiunt ꝛ beserē aceto ꝛ oliue oio similibusq3.granata illi da.pblebotomū ante tempus assuescat in quo passionis est fieri decoctionisq3 cassie.ſ.poclin ꝛ aque lebelabi:ꝛ prūorū labucuz:ꝛ violaꝝ sic carum cū zaccara. Si aūt ex mala accidat cōplexione frigida:aut materia pblegmatica.animaliū carnibus vescatur montanorū ꝛ siluestribus auibus.ſ.ꝛ quadrupedibus cū calidis paratis condimētis.vt sinapi pipere.cimio saturcia carui ꝛ similib⁹ ꝛ sic botami subsequatur grāis ꝛ bebetbelcha dara.pistacijs.cum zaccara.ꝛ vuis passis perfecti dulcoris Consuescat aūt pariter ꝛ corporis iminutionem cū pill' quales sunt sticados.ꝛ scureniani.sitaregiq3 ꝛ fetide.ac bis silles ꝛ huiusmodi viro coitū oio approximare non cōdecet. Si aūt ex mala fiat cōplexione sicca.cū cholera nigra corp⁹ ina

UVA. BHSC. IyR_125_1

nire cū epithimi opz decoctione.sitqz eius cibus calefaciens z humectans tēperate.hoc itaqz regimine is disponendus ē qui artetico z podagre consuetus est doloꝛi.sciaticoqz anteq̄ accedat.Si etenim hoc fecerit aut oio non redibit.Et si accidat certe leuis z parū molestans.Cum autē morbus hic in principijs est aduentus sui.tunc illo erit vtendū regimine qō in singul'eius proponemus diuersitatibus hoc in loco.Incipiemusqz primū a sciatici medela doloris.

Capitulū.xi.de sciatice medela.

A sciatice medela attēdendū.z si passio hec ex caloꝛe acciderit a pble botomo incipiendū est basilice patienti in latere sig dem z virtus etas z tempus,consentiant.educenduſqz iuxta quod necesse fuerit sanguis.Cibos illi da digestioni faciles vt franquilinoꝛū carnes z pullozū taugozūqz z similiū cum spinachijs preparatis z maluis z blitis.ciboꝛū qui multi sūt nutrimēti caueat vsum z difficilis digestionis:ipsoꝛūqz iminuat q̄titatē fugiens eoꝛum multitudinē.Caueat quoqz z g pungentes sunt cibos ac dulces fructusqz omnes.super membꝛū temperati aquā caloꝛis distillet.z oleo inungat sisami nec oio refrigerantia aut pōtica mēbꝛo proximet.quoniā hec dissolutionem prohibent z superfluitatē ad interioꝛa cōuertūt mēbꝛi vñ z difficil'fit coꝛ dissolo.hoc nāqz m'te ē carnis membꝛum.medicaminaqz dissoluentia ad superflaitatē nō attingunt morbosam quatenus eā sanēt qui caloꝛ ipse in interioꝛibus cōclusus ē z dissolui prohibetur.ideoqz z morbus augetur z doloꝛ fit ampliꝛ.idcirco itaqz expedit mēbꝛū oleo linire sisami in mortario triti z sic expressi.mediāqz illū balneoꝛum inducas domū.z hic super illū tēperati vt diximus caloris aquā impluas per hebdomadā.post hec medicamīa dabis aliqua laxatiua vt scurēiani'pill'.quibus aloes intercidit z mirobolanū citrinū scurēianūqz partibus equalibus.dabis.z.de eis.iij.subsequeriſqz cū fructuū decoctione frixoꝛum cū scurēiano.mēbꝛū aūt cū carnibo emplastrizabis trito.mugatho z oui vitello in passionis principijs. Et hec decoctionis assignatio.Sume mirobolani citrini.z.vij.kebuli tā tūdē.bellirici z emblici.cuiuſqz.iiij. pruna numero.xx.zebibi choꝛosanici.z.xx.tamarindi.x.sene.x.fumiterre.vij.violaruz camedrei.cuiuſqz.v.turbit tunsi.scurēiani.cuiuſqz.iij.agarici tunsi.ij.semis apij z feniculi.anisi cuiuſqz.z.z.ʒ.coque oia in iiij.aque libꝛis donec ad libꝛā redeāt.colateqz supadijce cassie.ʒ.medulle.z.xv.z tepidā ante auroꝛā propina.post hoc mēbꝛū cū lupino diligenter trito z cū squingibin distēperato emplastriza.atqz in principijs cū carnibo nebatico trito z distēperato cū mugato z ouoꝝ vitell'.modicoqz zafrani. Vt āt morbus declinauerit hoc adhibe emplastrū. Assignatio eiꝰ.Sume floꝛū camomille.melliloti.gare frondiū.cuiuſqz.z.xx.semis hermeli.v.tere oia diligenter z cū machali aqua distempera dissoluti z emplastriza.Cum āt emplastrum ab eo tolles aqua ablue tepida z aquā superstillabis in qua camomillam coxeris.mellilotū.cētaureā.radicū apij corticeſ bessam.satureiā.anetū.trifoliū.Et si medicamīa hec in aceto coxeris z super mēbꝛū cataplasmaueris manifestissime ꝓdest. Refert aūt paulus opoꝛtere patienti clistere fieri in passiōis principijs cū leui clisteri sicqz basilicā iminui.Si āt doloꝛ roboꝛatur cū bēne oleo mēbꝛū linias abiecto nitri modico parū imergens isopi tūsi quoniā prodest in passione. Si veꝛo ex pblegmate fiat z ex humiditate patienti vomitu vti impera z deponēti pblegma medicamīe vt pil'his. Assignatio eaꝝ.agarici.turbit cuiuſqz obolos.iiij.aloes.scurēiani.sitaregi.cuiuſqz.ʒ.z.coloquintide adipis obolos.ij.tere oia diligenter z distēperās pill'.quas qum in vmbꝛa siccaueris.z.ij.z.ʒ.vſqz.iij.de eis offeres.Dabis z sitaregi pil'.corpus qum euacuaueris anchā cū miutengo z ratinego,piretroqz tritis diligenter z cū squingibin,aut oximelle distemperatis emplastriza.appone z hoc emplastrum. Assignatio alius.corticū radicū capparis.fautenegi.piretri.cuiuſqz partē electuarij.in al'lactucarū.bacarū lauri.cuiuſqz.ʒ.partem tere oia diligenter z cū mell'syropo distēperans anche applica. Emplastrum al'ad idē.piretri.costi.cuiuſqz.z.ij.cardami.z.nitri.ij.picis grece.v.picē i oleo liquefac zēbaci,aut oliue oleo z medicamīa superadde.locūqz emplastriza. Emplastruz al'. frondiū lauri.z.x.acarchabarabe.iij.costi.iiij.cardami.ij. nitri z.z.ʒ.teres oia diligenter z cribꝛa.z picis.iiij.libꝛas cū zēbaci oleo.ʒ.ij.liquefac.medicamīaqz simul miſce z continuationis anche locū emplastriza. Emplastrū aliud.Sume cardami.sinapis.corticū radicū.capparis cuiuſqz partem terēſ qz oia diligenter cum sansuci aqua distempera z locū emplastriza.Expedit autē locū linire bēne oleo.cum buraco z pire tro.miutēgo oleoqz masticis z similibꝰ. Pauli emplastrū ad idē.Sume cere.z.c.colle botami.xxv.zemiari.mirre.galbani.caturni.liliozū radicū.cuiuſqz.xv.tere medicamia z ceraz cū caturno liquefac z medicamina simul distempera.anchā qz emplastriza.Et si hanc ex regimine passionē mitigare v deris.sin patienti aliquas dabis pill' laxatiuas cōpetentes. Et si tempus estas ē oportebit vomitu vti cū fugilibꝰ z piscibus salsis.Debinc emplastris vtere que iam posuimus z in concha patiētē statue aque in qua camomillā.mellilotū.artemisiā.centaureaz capparis radicū.coꝛtices piganū carnibū qz coxeris ilinitis prius ill'.z ācba oio nardio.aut costio.aut narengeli.donec passio mitigatur.Quod si nō cōpescitur regimine hoc clisteri vtere quod sciatico prodest doloꝛi. Et hec eius assignatio besqui.aneti.camomille.fautenegi pigani.cuiuſqz fasiculum.cētauree subtil'z.x. coloquintidas.ij.tūsas.cucumeris agrestis.z.v.piretri tūsi.iij.coꝛticū radicū capparis.cartami in al'cardami charue tūse.iij.belbe.iiij.coque oia in.vij.libꝛis aque donec ad libꝛam redeant.z.ʒ.z sume ex ea.ij.libꝛe trientes.injcieſqz muri.mell'cuiuſqz.ʒ.olei liliozuz z zēbaci cuiꝰqz.ʒ.scrapini.z.macbali.ij.castorei.ʒ.z.teres hec i mortario diligenter cū decoctionis modico z olei donec optime mixta sint z clisterizabis.doꝛsū z anchā cuz oleo liniascostino z liliozum qū clistere exhibueris. Assignatio al's clisteris veteris,yreos radicis.ʒ.libꝛam tūde in tribus aque libꝛis coque donec ad libꝛaz redeat.colanſqz ex ea.ʒ.iiij. sume atqz olei zēbaci addita.ʒ.gari.ʒ.mellis.ʒ.z.ʒ.optime miſce z tepidum clisteriza. Clisteris alius sed foꝛtioꝛis assignatio.aneti camomille.besqui.pigani.cuiuſqz.z.vij.cantoꝛij capparis radic̄ coꝛtic̄.cuiuſqz.x.belbe.iiij.lini seminis tātūdez amigdalozum amaroꝛū.v.coloquintidas tūsas numero.iij. sarapini.assaqui.opoponacis.cuiuſqz.z.iij.staregi indi.ij. cartami agrestis.v.cimini nebatici.iij.furfuris manū plenā coque oia in.vj.aque libꝛis. donec ad libꝛam z.ʒ.redeant.ex hac.ʒ.libꝛaz sume z muri injice.ʒ.olei costini.nardini liliozcuiuſqz.z.buraci armenici.z.z.ʒ.percute oia simul foꝛtiter z tepidū clisteriza. Clistere al'quod prioꝛi foꝛtius est.aneti. camomille besqui.cartami tūsoꝛū charue nucleoꝛū ante persicoꝛum optime purgatoꝛū.cuiuſqz manipulū.coloquintidas tūsas.ij.pigani coꝛarbi cuiuſqz fasciculū.coque in.vj.aque libꝛis donec ad libꝛaz deficiant z.ʒ. cui injice olei charue.ʒ.z trib9ac clisteriza vicibus quoniā sciatice optime medetur.

Assignatio al'si clistere cum nasturtij feceris seminis decoctione colata z oliue olei modicū adieceris sciatice medebitur doloꝛi z lūboꝛū. Pauli clistere optimū olinaruz olei .ʒ.ij.mell'.ij.caturni.ʒ.ʒ.botami gūme.ʒ.aque suauis.ʒ.iij. sume z medicamina foꝛtiter bullire fac.z clisteriz atuz diu patiatur eger.quoniā humoꝛes deponet mucoſos z nōnunq̄ sanguinē.Si autez diuturnioꝛ fiet doloꝛ opoꝛtebit huius clisteris frequentare vsum z medicaminib9 cētaureā.elacteriū oleumqz cucumeris agrestis addere. Et hec clisteris assignatio alius.Sume mabeirbere.suasere.centauree subtilis aristologie. capparis radicum.elleboꝛi albi z nigri.hermeli. scurēiani.piretri bantali mazerionis.cartami medulle.aneti. cuiuſqz quantū opus fuerit:z in duplo aque oia coque foꝛtiē z ex aqua.ʒ.viij.sume.oleiqz admisce nardini z zēbaci cuiuſqz.z.x.sicqz clisteriza patiens aliq̄diu perferat anūqz cū pāno cataplasmet z obturet.Quod si ex hoc clisteri ardoꝛ z inflāmatio patienti acciderint clisteri subsequaris leni in quo iuiube.sebesten. oꝛdeū tūsum.viola sicca.adiantuz.altea.furfur.chabezi frondes.violarum.oleum ponūtur.quo acumen cohibeatur ab alio factum clisteri.Et si hac cura z regimine qū fueris vsus doloꝛ nō cōpescitur.expedit patientis venam phlebotomare sciā in talo.Quam si nō inueneris.illā que in pedis ē pectiue minue queqz in genu z interioꝛibus.Cū aūt doloꝛ roboꝛatur z vociferat patiens apolloniam illi da grecam.quoniā z doloꝛem cōprimit z mēbꝛū cōpescit z medicaminibus que diximus locū cataplasma adiecto opij modico aut coꝛticū radicū mandragoꝛe.Caueas aūt obdoꝛmitantia medicamina.nec illis nisi qum necessitas cōpul'it vtaris qum z doloꝛ robustioꝛ fit z patientem cōsumit.qñ si eis quis vtatur frequentius.mēbꝛum euacuat sensu z materia coagulatur.atqz sic nulla deinceps admittitur cura.prodest autem z huius domino passionis si hunc quē inueni vtilē propinaueris puluerē. Assignatio eius.sene meccici.z.x.scureniani.v.sitaregi idi.iij zafrāi.ʒ.z.tere oia diligēt z.z.dab.iij.cū triplo zacc̄.seleměi.Si āt oio ꝓtelat passio z i croicā trāsit. hyeris vtē magnis z c̄ mazeriōe clisteriza z piscis aq̄ salsi aceoliuaꝝ ʒ z cucūeris agrestis oleo z pultes illi da comedendas i q̄ colloquitidā ꝓmiscueris.impa aūt z lutis imergi fac

UVA. BHSC. IyR_125_1

pburels ꝛ piceis ꝛ naſticis. mariſq; ꝛ ſimilibus. Et ſi nec ſit mitigatur ſitiã cũ igne vertebro anche appone. ſed ꝛ irrudines applica loco quomã plurimum pro ſunt materiam ab ipſa trahentes continuatione ad anche exteriora. Sanatur autem eger ab boc ſi naſtã albã a.ʒ.vſq; exag. medicaminibus que bibuntur addas diebus tribus cum vino. naſteq; pill' proſunt ſciatice ꝛ lumborum doloribus. Si ãt intantũ diuturna fuerit paſſio vt vertebri exitꝰ timeatur ignis adhibendus eſt quo humiditas deficiat ꝛ ad exteriora traducatur quẽadmodũ in chyrurgie tractatu expediemus.

Capitulum.32. de podagre ꝛ artetice doloruꝫ medela ſi ex calido fuerit.

A podagre ꝛ artetice doloruꝫ medela attendendum. ꝛ ſi ex materia fuerit ſanguinea viderisq; diſgregationis colorem patientis in ruborẽ inclinari phlebotomũ accelerare expediet in baſilica: ꝛ iuxta quod res expoſtulat ſanguinẽ educes atq; virtus etaſq; ꝛ tẽpus cõſulit. patientẽ poſt phlebotomum iure refice pullorũ in ʒirabago aut granatoꝝ aqua muzorũ. ꝛ poſt bec intibe aquã propina. ſolatriq; ꝛ caĩnegi coctam ꝛ diſpumatã. ʒ. iiij. in qua. ʒ. v. caſſie. f. fricaueris. Et ſi aliqua illic febris ẽ ptiſanã propina cum ʒaccara ꝛ vtriuſq; aqua granati. morborũq; illũ diſpone acutorũ regimie. Diſgregationem aũt moleſtatam ſandalis cataplaſma ꝛ intibe aqua coriãdri. ſolatri ꝛ ſemperuiue ꝛ cũ cucurbite raſuris ꝛ melonis corticibus ac citroli emplaſtriza. aut lini pãnũ ſup inijce aqua infuſũ roſata ꝛ aceto cũ cãphora refrigeratis. ꝛ quotienſcũq; ſiccus fuerit imuta. aut panis micã cũ lactucarũ aqua ꝛ ſempuiue paſta. ꝛ ordei alfitũ oleo addito roſarũ aut ſume ordei farine modicũ ꝛ cũ pſilij ſeminis ſpuma diſtẽpera ꝛ diſgregationem emplaſtriza. ſemen quoq; catemie cũ aceto doloꝛẽ mitigat. ꝛ cerotũ refrigerans quod cum portulace aqua ꝛ itibe ꝛ ſempuiue ꝛ lactuce ꝛ oleo fit ꝛ cera alba. cum aceti modicopini. ꝛ alia huiuſmõi que diſgregationẽ roborant. ꝛ materie arcent decurſuꝫ ad mẽbrum. Et ſi frigidã fuderis aquã ſup mẽbrũ ꝛ maxime podagre paſſionẽ in principijs doloꝛẽ mitigat. Sic ꝛ ſi ſolatri aquã infuderis ꝛ itibe ꝛ lactuce refrigeratam. Si aũt cõfortatur dolor ꝛ patiẽs tumultuat ſuper mẽbrũ emplaſtra opꝫ ponere dormitãtia. Et bec emplaſtri ad boc vtilis aſſignatio. Sume mugathi. ʒ. v. ſemis pſilij. farine ordei. cuiuſq; ʒ. iij. corticũ radicũ mãdragore. ij. opij. ʒ. ʒafrani. ʒ. ʒ. tere oia diligẽter ꝛ cũ foliorum lactuce. ſempuineq; aqua diſtẽpera. Et ſi nec ſic mitigatur dolor: boc vtere emplaſtro. doloꝛẽ enim cõpeſcit. Aſſignatio alʼ. Sume opij. ʒ. ʒafrani. mirre cuiuſq; ʒ. iiij. tere oia diligenter ꝛ cum caprarũ lacte aut vaccino diſtẽpera. ꝛ panis micã adijce. diligẽterq; terens in mortario olei roſarũ modicũ inſtilla ĩ quo cerã liquefeceris albã ꝛ diſgregationem cathaplaſma: atq; lactuce folia ſuperpone. Emplaſtrũ ad podagraꝫ ꝛ arteticum ex calido doloꝛẽ. Sume ſemẽ pſilij. altee. farinaꝫ ordei. vitellũ oui. vini fecẽ. oleũ roſarum. fortiterq; ſimul percute ꝛ ẽplaſtriza. Emplaſtrũ aliud. Sume farine ordei. ʒ. x. roſe ru. liquiritie radicũ. ninifar floruꝫ. cuiuſq; ʒ. v. papaueris cum ſuo ſemie. xx. violarum. tabelebi. cuiuſq; ʒ. vij. cathemie tãtũdem. lenticule excoriate. iij. maſſi. ʒ. v. benne. ij. paximatis tãcũ tũdẽ. ʒafrani. cãphore. cuiuſq; ʒ. ʒ. exag. tere oia diligẽter ꝛ oleo miſce ac. v. ouorũ vitellis oloꝝ violaceo ꝛ ninifar. egro tanſq; emplaſtriza mẽbrum. Et ſi locũ lenticula cataplaſma ueris excoriaca ꝛ trita ꝛ cum coriãdri aqua viridis ꝛ modico camphore prodeſt. Emplaſtrũ aliud. Sume mugathi. cathemie. ſemis catimie. ordei farine. ſcureniami albi. ſandali albi cuiuſq; partẽ cribra trita ꝛ cũ ſiſami oleo diſtẽpera ꝛ ouorum vitellis ꝛ modico aceto. pedẽq; ꝛ diſgregationẽ emplaſtriza ſi dolor ex calido fuerit ꝛ nõ expedit ĩmoderatũ te ĩ frigidis adhibẽ cathapla ſmatibꝰ. qm̃ bũorẽ refrigerant ꝛ ſpiſſant. vñ ꝛ difficil' fit eiꝰ diſſolo ꝛ euacuaº. Et apoſtema ſi fuẽit ħ duritiẽ illi faciũt. maxieq; edormitãtia ꝛ doloꝛẽ mitigãtia. dormitationẽ nãq; faciũt mẽbri ꝛ ſenſus ĩminutionẽ. Ideoergo intuẽdũ: ꝛ qum parũ quieuiſſe aĩaduertes caloꝛẽ ꝛ doloꝛẽ cohibitũ paulatim emplaſtris confortãtibus diſſoluentia adhibe ſine calefactione. vt ordei farinã. altcã. violaz. diſq; aliquid camomille addas. ꝛ cũ ordei ẽt alfito cataplaſma cũ coriãdri aqua aut citoniorũ diſtẽperato. Et ſi fortiori opus ẽ diſſolutione boc vteris emplaſtro. Aſſignatio eiꝰ. Sume farine fabe cathemie. viole ſicce. cuiuſq; partẽ. ſandali albi. melliloti. cuiuſq; ʒ. ʒ. partẽ. terenſq; diligenter oia cum carnibi aqua ꝛ coriandri diſtẽpera. Caloꝛe ſedato qũ doloꝛ receſſerit: ſed ſupereſt materiei croſſities cũ camomilla. melliloto. ordei farina cathemia equalibꝰ partibꝰ. ʒafrani. ʒ. par tẽ cataplaſma ꝛ ſuper mẽbrũ aquã ſtilla tepidam' in qua camomillã. melliotũ. ſanſucũ. artemiſiã: qum diſſolutionis videris inſtare neceſſitatẽ coxeris.

De diſgregationũ doloꝛe ſi ex cholera fiũt. Qum autẽ ex cholera arteticus fit doloꝛ rubea. oꝫ primũ per vomitũ patientez euacuare poſt repletionẽ ciborũ ꝛ potus cũ ſit cholerã purgare rubeã. vt ſermaci decoctio ordei aqua. fugiles. ſquingibi in fuſi' cũ aqua calida ꝛ ſale. pẽneq; ꝛ digitorũ oleo ſiſami infuſorũ in os poſitione nec aliquid oĩo in ſtõ dimittat cibi. faciat q; boc donec bumores exeãt ſingulares ſine aliqua cibi admixtione. vtatur aũt boc die primo ꝛ tertio. poſt decoctionẽ vtatur in qua ſunt. mirobolanuꝫ citrinũ. roſe. viole. iuiube. ſebeſtẽ. tamarindi. ſene fumiterre. ſemis aqueſutbi. intibeq; caſſie. f. aloes ſcurẽiani cuiuſq; partes: qua neceſſitatis iuditiuꝫ climiabit ꝛ diagridij modicũ aſſi. biſq; ſimilia. aut roſaꝝ duabis ſyropũ duplicatũ cũ ſquingibi ꝛ ſale. pedes aut quodnis aliud mẽbrũ emplaſtro quod prius aſſignauimus emplaſtri ʒabis oũ de materia diximus ſanguinea. Patiẽtẽ bũc cibis paſces ſubtiliatibꝰ vt mezauris cũ cucurbitis ſcis. maſſo ſpinachijs. atriplicibuſq; ꝛ bleta. Et ſi aliq̃ illic fuerit febris. oportebit refrigeratõi addẽ patiẽtẽq; ipꝫ febcitãtiũ diſpones regimie acutos babẽtium morbos: vt ptiſana granatorũq; aqua citrolo. pepone. cucumere. cucurbita. ſemis pſilij ſpũa: ꝛ portulace ſemis donec caloꝛ ipſe cohibeatur. Bebinc oleꝝ dabis illi aquã cũ caſſia fiſt. vt intibe aquã ꝛ aqueſutbi. ſolatri. Ut aũt. xiiij. morbus tranſierit dices: bis que diximus aquaꝫ adijce feniculi. At vt dies completi fuerint. xx. ꝛ caloꝛ ceſſauerit olerum aque adijce: byerepiere. ʒ. xxx. Completis diebꝰ ſi morbi adbuc ſuperſint reliquie. quã ante aſſignauimus porrige decoctionẽ ſʒ ꝛ bas pillas. Aſſignatio earũ. Sume aloes. mirobolani citrini cuiuſq; ʒ. ꝛ. ʒ. turbit. ſcureniani. cuiuſq; ʒ. ʒ. coloquintide adipis oboloſ. iiij. ſcamonee obolum ꝛ. ʒ. ʒafrani. obolũ. tere oia diligẽter ꝛ diſtẽperans pillas dabiſq; de eis. ʒ. ij. ꝛ. ʒ. vſq; iij. Et ſi patientis ſtomachus debilis ẽ diaconiten laxans ſimplex illi offer. Aſſignatio' eius. Sume citonia optima numero. v. mediocria. cauaq;. grana emitte. ꝛ in eis intus ſcamonee pone. ʒ. ꝛ iterũ quod prius cauaturus fruſtum eduxeras ſuperpone loco ſuo. ꝛ ſic totũ cuz paſta cooperi ac in tẽperati ignis camino coque: donec perfecta fiat eius digeſtio: debic i lapideo optie tere mortario. ꝛ cum melle diſtẽpera diſpumato: atq; in vaſe repone. ꝛ dabis qum opus fuerit ex eo cochlearia duo. aut tria. iuxta qꝫ in potione intelliges obolos. ij. aut. iij. diagridij. eẽ ꝛ iuxta patientis vires. perfecte ẽ zeim boc vtilitatis. boc vteris regimine: donec. xl. terminẽtur dies. Si aũt quod ĩ genu eſt apoſtẽa ex calido cõtigerit cum vulbi frondibus cataplaſma recentibus diligenter tritis.

Capitulũ. 33ũ. de podadre ꝛ artetice doloꝛe qũ ex frigido materia. ſ. phlegmatica aut nigra fuerit medela.

q **Um autem** ex frigido diſgregationuꝫ eſt doloꝛ. materiaq; phlegmatica oꝫ prius calegebinũ egrotãti dare melleum cum aqua in qua ciminum ſit decoctum: ꝛ cum ciceris illum aqua refice ꝛ oleo loto. cibumq; ĩminue: ac fructibus arce e: debic q̃rto ĩtuere die vrinam: ꝛ ſi crudã inueneris patienti radicũ propia aquã cũ charue oĩo. prius tũ mollita nã cũ turbit ꝛ hyera cuiꝰ q; exag. cũ mĺle diſtẽperatiſ. Et ħ aq̃ radicũ aſſigº: ſume apij corticradicẽ feniculi. cuiuſq; ʒ. x. aniſi. ſelini. cuiuſq; ʒ. iij. radicũ adechari ꝛ florũ eius. cuiuſq; ʒ. iiij. belbe. v. maſticis. ſpice nardi cuiuſq; ij. ſitaregi. ʒ. ꝛ. ʒ. ſcureniam. corticũ radicũ capparis. camedrei. baurendani. cuiuſq; ʒ. iij. ſu. ij. carpobalſami. xilobalſami. cuiuſq; ʒ. iij. corticum caſſie. ʒ. iij. centauree mioris. x. vue paſſe choroſanice optime intus ꝛ expurgate. xx. coque oia ĩ. iiij. aque libris donec ad libram rediant. colaq; diebus ſingulis. ʒ. iiij. propina cũ olei charue exagio facies boc diebus aliquot donec bumor ſubtilietur. ꝛ maturatio appareat. tunc per diem ſine quieſcere ꝛ dabis in ea chalengebinũ ꝛ offeres illi ſitaregi pill'. aut ſcureniam. vt aũt fluxũ illũ feceris carne refice franquilinorum aut taugorum in eſpidabago. ꝛ diebus aliquot quieſcat. ꝛ quibus quieſcit diebus calengebinũ illi da ʒaccareuz. cũ aqua tepida. Et ſi tempus eſtas fuerit vomitũ egrotãti impera cum bis que ĩcidunt ſubtiliantq; pblegma ꝛ boc poſt cibuz qual' eſt aneti aqua fugiles. mel. ſquingibin mellilotũ. Ut aũt corpus purgaueris. iã tunc medicaminibus vtere ꝛ emplaſtris vtilibus quemadmodũ aſſignabimus. Cauendũ aũt ne forte medicaminibus vtaris que fortius laxant vt pill'. alijſq; antoꝫ maturitatis ſigna appareãt. quod ſi faceres quod ſubtile eſ-

UVA. BHSC. IyR_125_1

set emitteres crosso superstite. vnde ꝛ eius fieret difficilis maturatio ꝛ tempus fieret morbi proxilius ꝛ nonunq̄ in babitudinē defertur res incurabilem eo q̄ humor ab inde in dureſcat ꝛ quasi lapis fiat. Et bec ēplastri assignatio. quod dolori medetur disgregationū ex frigido ꝛ pblegmate. aristologie. l. bacarū lauri. gentiane. grece. bitumis iudaici. cuiusq3 .3.x. amoniaci aloes mirre cuiusq3.ij. cimini. semis apij. cuiusq3.ij.ꝛ.ʒ. tere oīa diligenter ꝛ cum carnibi aqua distemperās locū emplastriza. Cataplasma aliud ad podagrā ex frigido dolorem. Sume lababi seminis merue ꝛ lababi sabasafe remi. cuiusq3.3.xx. spume seminis lini.x. anisi. cimini. colcodanesi. spume cartami in aꝫ cardami. corticū selicbe cuiusq3.3. zinziberis. obolos. iiij. euforbij.ʒ.3. mugarbi.3. lenticule amare.3.ꝛ.ʒ. zafrani.ij. tere oīa diligenter ꝛ cum carnibi aqua distemperans ꝛ olei liliorum. costiniq3. ꝛ nardini cuiusq3.ʒ. pulorum colūbarū adipis ꝛ anatis. vsi ꝛ leonis cuiusq3.ʒ. locū bis cataplasmabis molestatū. quoniā optime prodest. Et si locū cū silemi farina ꝛ quersenne distēperatis cū vino cataplasmaueris prodest. Emplastriza quoq3 ꝛ cum bezaz: amoniaci cuiusq3 partem. que trita cū vino distēperabis veteri ꝛ olive oleo. sed ꝛ boum fimo ꝛ caprarum ꝛ carnibi cinere que oīa contrinueris cum melle distemperabis veteri ꝛ olive oleo adbibebis. Cuz autē emplastra a mēbro tolles laua ꝛ aqua in qua camomillā. mellilotum. anetū. centaureā cappariſ radices bessā. satureiā. fautenegū. trifolium. coxeris irrigabis desuper. Et si oia bec cum acerrimo coxeris aceto ꝛ locuz cataplasmaueris prodest. Et si cum boc vtaris regimine pass. sedabitur vtile. sin vrinā intuere. ꝛ si manifesta est in ea maturitas pill' dabis buic assignatas passioni quemadmodū dicemus. Si vero minime apparet. radicū da aquaz in qua calefacientia ꝛ subtiliantia iuxta quod opus fuerit posueris. sic ꝛ olea adicies secundū q̄ rerū dabit inditiū ex mēsura qualitatis frigoris ꝛ q̄titate humoris crossi. Sunt aūt olea bec oleū costinum. amigdalinū amarū. charue oleū. nardinū. narengili. Ut ematuratus fuerit ꝛ digestus humor subtiliatusq3 pill' vtere. ꝛ bec si ad optata pduxerit bene. Si electuaria applica laxatiua. ꝛ byeras magnas debīc electuaria calefacientia. vt tafodiam mitridatum tyriacam ꝛ similia. Expedit aūt medicamina alternare. sepius etenim bac vsi sumus in passione artetico. s. dolore ꝛ podagrico. sciaticoq3. medicamibus quibusdam. ꝛ manifestam protulerunt vtilitatē. dolor q3 mitigatus est. vsus sum aūt ꝛ tempore alio. nec quieuit pass'. opulitq3 me res ipsa medicamē adhibere aliud. boc autem significat passionē ex humoribus esse cōpositam varijs. cōpetuntq3 medicamina illi reliquis discordantibus. Idco ergo ꝛ nos bec medicaīa boc assignabim⁹ loco. aliaq3 qū de cōpositis disputabim⁹ ad sufficientiam medicaīb⁹. Hō āt oz vti electuarijs calefacientibus ꝛ subtiliantibus nisi post digestionē būorū ꝛ corporis purgationē. qñ si aliter fiat humor aduritur ꝛ indurescit. ꝛ difficil' fit sanationis ac dissolutōis Quum autez būor maturat⁹ ē ꝛ subtiliat⁹. ꝛ mēbrū rarificatū in quo humor bis cōclusus ē ꝛ corpus purgatū ꝛ humor in eo iminutus. tūc medicaminibus vtere calefacientib⁹ ꝛ electuarijs confortantibus. quoniam sic ꝛ reliquias euacuabis ꝛ tu ab eius malo securus fies. siquidē tēpus etas cōplexioq3 egri vsum borū dederint oportunum. Simul aūt ꝛ nō expedit eorū vsū imoderatū fieri. quoniā idem facerent ꝛ membra desiccarent oīa ꝛ calefacerent ꝛ nonunq̄ hominem in spasmum pellerent. aut febres acutas. Sed nec euacuationē fieri nimiū frequētē oportet. maximeq3 si passionis tēpus diutinū fiat: quoniā boc debilitatē pareret mēbrorum ꝛ morbi faceret maiorē morāz. qū continua euacuatio que subtilia sunt inaniat crosso superstite. vnde ꝛ humor in disgregatione crossis indurescit ꝛ dissolui deinceps nequit. Et bec pill' assignatio vtilis disgregationū doloribus si cū materia sit pblegmatica frigida. Pill' scurēiani assignatio. Sume in noie dei byerepicre. ʒ. vij. turbit. viij. scurēiani. bourēdani. mabairabare. cuiusq3.iij. mirobolani citrini. vj. machali. vij. machalū in aqua porri infunde ꝛ sic medicamina distempera. pill'q3.ʒ. dabis. ij.ꝛ.ʒ. vsq3.iij. Pill' assignatio. sitaregi. que dolori prosunt artbetico ꝛ podagre. si ex frigido fuerint colice quoq3 passioni medētur. sume mirobo. citrini. ʒ.v. turbit. vij. byerepicre. v. bātali adipis. iiij. sitaregi indi. v. scurēiani. bourēdani. mabairabare. cuiusq3.iij. fu. iiij. sinapis. zinziberis. acori. satureie. pipis albi cuiusq3.ʒ.ꝛ.ʒ. semis apij. amecos. anisi cuiusq3.ʒ. sarapini. machali. cuiusq3.ij.ꝛ.ʒ. gūmas i carnibi aqua infunde ꝛ.ʒ.v. penidiorū injice. atq3 in mortario fortiter teres medicaminaq3 simul distemperans pill' ꝛ.ʒ. ij. ac.ʒ. vsq3.iij. dabis. Pill' assignatio al'. mirobolani citri ni.ʒ.v. aloes epatice. acori. sinapis. zinziberis cuiusq3.ʒ. exag. piperis albi ꝛ ni. sitaregi. scamonee. salis indici cuiusq3 quadrantē exagij. terens oīa diligēter cū solatri aqua distempera. pill'q3.ʒ. dabis. ij.ꝛ.ʒ. vsq3.iij. cū aqua calida. Pill' assignatio al'. Sume scurēiani. bourēdani. bātali adipis cuiusq3 obolū. agarici. aloes. cuiusq3.ʒ.ʒ. turbit.ʒ. macbali.ʒ. sicca medicamina simul distēperās pill'. ꝛ ē potio plena cū aqua calida. Pill' alie que dolori prosunt disgregationū ex materia frigida ꝛ pblegmatica. Sume byerepicre.ʒ.iiij. agarici.ij. fu. aristologie. sitaregi. cuiusq3.ʒ. scurēiani. bourēdani. mabairabare. salis cuiusq3.ʒ.ʒ. turbit.v. sarapini.ʒ. tere terenda. ꝛ cribza atq3 cū porri aqua distēperās pill'. Assignatio pill' que dolori medetur artetico ꝛ podagrico. si materia fuerit pblegmatica colicaq3 ꝛ dorsi dolori. Sume mirobo. citrini ꝛ indi emblici. sequebinegi. cuiusq3.ʒ.iiij. assaqui. semis apij. seniculi. ameos. satureie. fumiterre. rasani. semis bermeli. scurēiani albi. coloquintide adipis. salis indici. cuiusq3.ʒ. castorei oblos. ij. darasini. zinziberis. cacali. vgi. zafrani. sabadi. sebestenum. cuiusq3.ʒ. triētē. aloes. xij. penidiorū. turbit cuiusq3.x. scamonee. iij. tere oīa diligēter ꝛ cū porri aqua distēpera. in qua macbalū. amoniacū bdapinūq3 dissolueris. factisq3 pill'.ʒ.ij. ꝛ.ʒ. vsq3.iij. dabis cuz aqua calida. Pill' naste assignatio. que dolori prosunt artetico ac sciatico ꝛ dorsi doloribus emorroidumq3. Sume mirobo. citrini. aloes. coloquintide adipis bermelim abatrabare. sarcocolle. castorei. amoniaci. macbali. sarapini. opoponacis. pigāi. gūme. naste albe. cuiusq3.ʒ. vj. terenda tere. ꝛ subtiliter cribza ꝛ gūmas cū aqua porri infunde ꝛ in mortario terēs. nastā admiscēs. sicq3 medicamīa simul distēperans pill'. ꝛ.ʒ.ij. ac.ʒ. cū aqua calida dabis. Pill' ad idē que facte sunt mebei filio patris safiā. mirobo. emblici. zinziberis. satureie. feresiace. cuiusq3.ʒ.iiij. sitaregi indici. xiij. scureniani albi. x. penidiorū. sebezi. x. salis indici. ij. macbali. xx. in aꝫ. v. macbalū in aqua distēpera solatri. ꝛ carnibi medicaminaq3 admiscēs. pill' in pipis modū ꝛ exagi. ij. offer. Pill' aꝫ artetico dolori ꝛ podagrico ex frigido. scurēiani. ʒ. iiij. piperis oblos. ij. zinziberis oblm. fautenegi mōtani oblm. cimini obolū. tere oīa diligenter ꝛ cribza. atq3 cū melle distēperans exagium dabis cum calida aqua. Scurēiani ad eadem vtilium assignatio pill'. Sume scurēiani. bourēdani. mabairabare. fube. cuiusq3.ʒ. ij. frondium capparis. bēne. sitaregi. piperis. l. cuiusq3.ij. agarici. iiij. coloquītide adipis. ij. turbit. viij. satureie. x. salis naste. ʒ.ꝛ.ʒ. anisi. mastricis. cuiusq3.ʒ. penidiorū zacc̄. xl. tere oīa ꝛ cū carnibi aq̄ distēperans pill'a exagia dabis. ij. Pill'e alie experte. Mirob. idi. bell'ici. emblici. zinziberis. cuiusq3.ʒ. iiij. sitaregi. iiij. satureie feresiace. vj. scureniani. xx. penidiorū. iiij. salis. ij. macbali. xv. cū carnibi distēpera aqua ꝛ pill'.ʒ. ij.ꝛ.ʒ. vsq3. iij. offeres. Assignatio aliaruz. Sume mirobol'. aloes epatice. cuiusq3.ʒ. ij.ꝛ.ʒ. turbit albi.ʒ.ꝛ.ʒ. epithimi. obolos. iiij.ꝛ.ʒ. coloquītide adipis. piperis. l. sinapis albi. zinziberis. scureniani. cuiusq3 obolos. iiij. acori. salis indici. piperis. n. cuiusq3 obolū. sitaregi indici. ʒ. exagiū. scamonee. ʒ. penidiorū sebezi tātūdem. tere oīa diligēter ꝛ distēpera cum carnibi aqua. pill'q3 i vmbra sicca. ꝛ.ʒ. iij. cum aqua dabis calida. Pill' aꝫ. sitaregi. Sume aloes epatice. ʒ. v. mirob. c. iij. zizibis. sinapis. pipis. n. ꝛ. l. cuiusq3. ij.ꝛ.ʒ. bermeli. salis naste aut indi. acori. sitaregi. cuiusq3. ij. penidiorum. sebezi. iiij. tere oīa diligēter ꝛ cū carnibi aqua distēpera aut solatri. ꝛ pill'. ʒ. dabis. iij. Pill'e alie ad idē vtiles. Sūe mirobo. c. bell'ici. cuiusq3. ʒ. vij. mirobol'. kebuli. ʒ. selmi. anisi. cuiusq3. obolos. iiij. scureniani. ʒ. ij. epithimi. ʒ. ꝛ triētem. agarici. salis indici. cuiusq3. ʒ. dendi grana. vij. Et si bec nō inueneris. scamonee nō assate sume. ʒ. trientē: ꝛ oīa cribrans cum aqua distēpera ꝛ pill'. in vmbra sicca. ʒ. ij.ꝛ.ʒ. cum aqua datur⁹ calida ꝛ violarū syropo. Electuarij assig⁹ q̄ō disgregatiōum medetur doloribus ex frigido. Sume scureniani. ʒ. vj. corticum radicum capparis. bēne. piperis. l. cimini carmanici. cuiusq3. ʒ. iiij. nusaderi. salis naste. spume maris. storacis calamite. cuiusq3 obolos. ij. bermeli. zinziberis. cuiusq3. ʒ. ꝛ. q̄ drantem. turbit. v. trita cū melle distēpera dispūato. ꝛ i morbi principio. ʒ. iij. qū roborat⁹ fuerit. v. dab'. Electuāij aꝫ. qō disgregationū ꝛ podagre vtile ē dolōib⁹. Scurēiani. ʒ. x. zizi beris. bermeli. bēne. pipis capparis radicū cui⁹q3. ij. tere oīa diligēter. ꝛ cū melle distēpera dispumato. ʒ. iij. de eo datur⁹.

Decoctionis assignatio vtilis valde artetico ꝛ podagrico doloribus. si ex pblegmate ꝛ cbolera fuerit nigra. mirobol'. c. ꝛ idi. kebuli cuiusq3. ʒ. v. vue passe. xx. fumitere. vij. polipodij tunsi. agarici cuiusq3. ij. radicis capparis. foliorum bēne mecicce. cuiusq3. ʒ. centauree. iij. bellirici. emblici. sticados. cuiusq3. ij. coque oīa in. iij. aque libras donec ad libram redeant. tunc

UVA. BHSC. IyR_125_1

epithimi.ʒ.iij.adijce ꝛ parum expecta.sicq; fricans cola ꝛ.ʒ. libra sume.atq; turbit exag.adde hyerepicre.ʒ.sal' naste.ʒ.ʒ. atq; tepidum propina.

Capitulum.34.de duritiei ꝛ nodositatis disgregationū medela.

Cum autem disgregationibus durities acciderit ꝛ nodositas eius medela fiet sic.vulpem apprehende,viuā ꝛ i oleo coq onfacio.oleūq; i conchā proijce ꝛ patientē itus statue sitq; tepidū.quoniam neruorū dissoluit nodositates.linias quoq; si sami oleo ꝛ anatis adipe.ac galline.ꝛ helbe spuma ac semis lini.cathemia alba.machalo cum fenugreci spuma dissoluto sicq; i mortario tritum cataplasmetur dissoluit nāq; ꝛ mollit nodositatem.Emplastrizetur quoq; cū silamo trito cuz marzemusi aqua.quoniam dissolutioni prodest. Emplastrum aliud ad nodositatē.Sume sisami.semis lini.cuiusq; partem helbe.ʒ.partem ꝛ diligenter terens cū arietis cauda distēpa liquefacta.ꝛ nodositatē emplastriza.quoniā dissoluit ꝛ emollit.assignantur etiā podagre ꝛ disgregationū doloribus si earum tēpus fuerit diuturnius ꝛ corpus videris extenuari ꝛ cura nō proficit papionis decoctio. Cuius est hec assignatio.Sume zababā claudicantem cauens ab ea viua.ꝛ in vase pone fictili.aquāq; suauē superinijce vt operiatur.ꝛ carnē asini siluestris adde moderata oportunitate.ciceriſq; albi ꝛ nigri cuiusq; manipulz magnū.eruce fasciculū magnū.nucū raparū.cuiusq;.ʒ.quinquaginta.coque oia fortiter donec tertia supersit aque pars ꝛ ius excola atq; intus patiētē sedere fac ꝛ sit calidū.sedeat autē diutius.bocq; ter faciat.quotiēſ cūq; aūt vt sedeat hac in aqua opus fuerit calefaciat ꝛ sic accedat.ꝓdest aūt hac i passiōe i olio sedē olive i q̄ ꝑtes coxeris.Hec sūt q̄ dicēda ꝓposueram⁹ ō morboꝝ cura ꝛ medela iuxta mborꝝ ordinē a capite vsq; pedes ꝛ ē nr̄ hic vltim⁹ sermo de morborū medela que p regimē fit ciborū ꝛ medicaminuz.

Cap⁹.35⁹.de medicorum mandato ꝛ eorum consilio in medela ꝛ regimine morborum.

Et quoniam de oium diximus passionū medel' que p medicamium regimen fiunt ꝛ ciborum.hoc quedam i memoriam reducemus loco que medicorum antiq medicātibus inuerūt suo ex itellectu ꝛ experimento:que regimis cōpetētie necessaria sunt ꝛ medele bonitati.hoc autē tradiderunt quo firmior eēt fides bis qbus vtebātur regimibus.Nos ergo tam ꝛsi eorum iam dixerimus plurima competētibus i locis:singulare tamen borū facimus propositū quo ꝛ facilius videātur ꝛ custodiantur oportunius. Dico ergo qm̄ medicātiū antiqui sapientissimi primi hoc in vno totū dederūt cōsensum virtutis custodiā excellentiorem eē q̄ morbi repulsionē:qum sit in morbi medela itentio virtutē seruare:qm̄ morbos natura sanat ꝛ esuperat.quēadmodū hypocras testatur naturā morborum curatricē eē.Dico aūt naturā hic virtutē corpus regētem.Cum eteim virtus valida ē repulsioni sufficit passiōis. ꝛ opera nō eget medici.Jdeo ergo multi qui minime medicina vtuntur ex difficilibus sanātur morbis sepius. Necesse ē tñ medicis ad esse nature auxiliū hac i habitudine quo morbum facilius superet ꝛ citius.neve repulsus adsit.Cum autē natura morbo equalis ē virtute.medici opus ē auxilio. Sin nulla erit securitas morbū nō vincere. Aut quz natura debilis est ꝛ passio robusta:oio natura medico indiget.ex necessitate:sin morbi interi⁹ nō fit securitas.Jdeo ergo expedit quz virtutem iuenerit debilē medicus i ea studeat roboranda cū cibis ꝛ odoribus iocūdis.tāsi materiā augeat morbi. Aiūt quoq; quoniam in passione patientis virtus tanq̄ pecunie alicuius summa ꝛ a morbo curatio tanq̄ lucrū. oportereq; medicum tāq̄ mercatorem eē qui pecunie lucrū facit sin ip̄az saltiz custodit summā. Assimilāt aūt ēt virtutē in morbis peregrinationis stipendijs morbum peregrinationi patiētez pegrināti.morbi statū ad quē ꝓpōit iter loco.Et quēadmodum peregrinans stipēdia que necessaria sunt cōputat vsq; dum ad propositum attigat.ne forte ante stipendia deficiāt quoniā si cōtigeret periret.sic ꝛ virtus cū valida ē morbo sufficiet resistere vsq; ad statum ꝛ ifirmus liberatur.Si debilis nō sufficit vsq; ad statū ꝛ egerperit qum status fortior sit oibus morbi tēporibus.Jdeo ergo expedit medicū totam conferre diligentiam ad virtutis custodiam ne forte succūbat añ morbi statū.Regimen itaq; melius si dubitatio incidat virtutis est custodia cum cibis ꝛ odoribus iocundis.tam ꝛ si morbum augeat.si etenim roboretur virtus curare poteris euacuare ꝛ abstinentiam imperare.si ceciderit nihil pficies pascens.quoniā non digerit cibos nec suscipiet.Et dixerunt si egrotantem cibis curare poteris medicamina nō dederis. Et quod simplici leue est curare medicamine ꝛ facili.forte nō adhibeas nec cōpositum.Nec vero medicaminibus vtaris alienis ꝛ incognitis nisi forte per experimētum cognoueris. nec medicami quod stulti probarunt operaz des ꝛ mulieres quoniam hoc nature nōnūq̄ vni cōpetit nec conuenit alteri Nec ergo primus curam in qua dubitatio est aggrediaris. donec eius cognoueris nocumenti q̄titatē ꝛ si potes fac sin desine. Et aiunt medicamen caue laxatiuū ꝛ vomitū prouocans validū maxime ꝛ si ad eius vsum cogeris que aduersantur adde.si forte imoderatū fuerit.Oportet aūt qum egri appetitus ad cibū declinauerit nō oportunū vt medicum gd de eo sumat.ꝛ multū illi promittas.maximeq; si infirmantis virtus cecidit.ꝛ debilitatus est appetit⁹.aut subuersio illi fuerit.aut abominatio.Nec vero qui sapientes nō sūt viri ꝛ mulieres nec pueri.aut luxuriosi suo subito appetitu sunt saciandi sed modicum illis porrige.ampliora pollicens.ciusq; nocumenti q̄titatē illos doceas:quoniā hoc cōpetentius est q̄ totum simul imutare ꝛ occulte comedant quod nocet.nihil etenim ciborū qui malū generant humorem nocet si ad modū paululū sumatur.nisi forte maiori sumatur q̄titate.aut eius cōmestio frequentetur.aut corpus certe illi apparatum est morbo quem illius est generare humoris. Et iterū dicunt.digestionem cura ꝛ fastidium fuge.quoniam in hoc sanitatis est custodia.ꝛ famis caue diuturnitatem ac sitis.quoniam cōsumptionē accelerant ꝛ iteritum adducunt. Et dicūt si per phlebotomū euacuatio fuerit necessaria ꝛ medicamen laxatiuū.virtusq; valet acceclera nec time ꝛ inanias iuxta qō imperat necessitas.Quod si media est mediocriter euacua.ꝛ egrotum refice.Si vero debilis prius egrotantem subleuare opus ē.debinc euacuare. Jmmoderatam autem oi in habitudine caueas euacuationē.magis aūt in graui estu ꝛ contra frigore.laxatiuū nāq; medicamen in estu graui morbos subsequi cogit pessimos ꝛ in estus granitate syncopim phlebotomia subitā facit difficilemq; in frigoris autē tēpore corpus refrigeratur ꝛ actiones patiuntur naturales.iō ergo solutionē oz cauere validā in corporibus regionibusq; calidis. medicamē nāq; laxatiuū tā ꝛ si destinatū proprie emittat humorem.sed tamē peraccidēs phlegmatis duplū.eo q̄ hoc mltū sit in corpore. Dixeruntq; qum euacuatio ꝛ cōplexiōis fuerit necessaria imutatio inuenias vnū qō vtrūq; faciat. sicut ꝛ in tertiana fit pura ꝛ causon.pruna enim damus ꝛ tamarindum ꝛ granatorū duū aquā cū adipe.quoniā hec duo cholerā purgāt rubeā ꝛ febris extingūt calorē.Et aiunt qum medicamen propinas laxatiuū aut cōplexionem imutas.nec bis illi admixtis superabūdes que eius amputant virtutem.

Et aiunt medicaminis vsus laxatiui in tēporis fiat prolixitate paucis vicibus.quod autē tēperate est complexionis omni sumatur tēpore. Et aiunt in mēbro quod acuti ē sensus ꝛ subtilis medicamen ne ante posueris quod fortiter pūgit.quoniā accidentia cōmouet pessima.Sunt fortis mēbra sensus oculus.cerebrū.nerui.stomachi os ꝛ matrix.Mēbra aūt crossa que parui sunt sensus si passiōes habeāt robustas cum medicaminibus curabis validis que ꝛ fortiter imergunt ꝛ dissoluunt quēadmodū splenis curantur morbi cum capparis radicū corticibus sinapi.scordeonq;. Et aiunt qum in morbido corpore accidens contingit validū qō virtutē dissoluat.b⁹ oz ire malo magis q̄ morbi.tam ꝛ si morbi augeat cāz quēadmodū fit si defectus contingat in causon. damus enim patiēti panem vino infusum tametsi febrem augeat sicut in colica etiam facimus frigida quz dolor acuitur medicamen dantes dormitationē faciens tam ꝛ si morbi augeat causam. Et dicunt qū oia que expedit ꝛ vt oportet seceris.maxime curandū aera invltio cōsonātie tibi cē i patientis locis ꝛ habitatiōe.magis āt in morbis acutis qm̄ bi velocis sūt alteratiōis.i prolixis āt morbis malū corū in prolixioribus manifestatur tēporibus.Si ergo morbi acuti dñi locū refrigerantibus quibuslibet dispoſueris pannis ēt sterne ne forte aeris frigiditas corpori occurrens calor ad iteriora cōuertatur ꝛ roboretur.necesse ē aūtē aerē quē patiens respirat refrigerare quo pectus eius refrigeretur ꝛ quiescat aia pulsusq;.vnde ꝛ eius roboretur aia ꝛ cor eo q̄ naturalis temperetur calor. Et aiunt qū diutius vno curaueris medicamine nec prodest ad contrariū trāsi.quoniā hui⁹ forsasse natura nō cōpetit huiusmodi nāe passionis.Nō expedit autem in morbis prolixioribus in vno imorari medicamie ꝛ cura. quoniā hoc ꝛ naturā animat ꝛ virtutē confortat ad morbi repulsam ꝛ in morbū fortius operatur.Si etenim vno constantia fiat medicamine nihil eo natura iuuatur quoniā tāq̄ ci-

UVA. BHSC. IyR_125_1

bꝰ illi ẽ. Quecũqz nãqz diutius dãtur alicui eius natura fit illis similis nec sentit illa adiuuare quibuslibet in accidentibus. quoniã nõ nisi per adiutoriũ cõsueunt morbos expellere medici. Est autẽ perfectius quod in cura exhibetur morborum cõpetẽtes infirmi interrogationes ⁊ ipsuz bis adhere re que cõpetũt eius habitudinibus. quoniã nõ ois eger de se ipso nouit interpretari. quin ⁊ quandoqz passio occulta est ⁊ egrotans tam ⁊ si cautus exponere non nouit. Peritozum consentit multitudo medicozum qũ alicuius in doloris cã incidit ambiguitas prius approbare mẽbrum calefacientibus. aut parum refrigerantibus actu aut desiccãtibus. aut humectantibus aut aliquid huiusmodi adhibere. quo dolor qui nã sit manifestetur. ⁊ nõ periculosum quid subire cuius nõ possis nocumẽto deinceps eẽ obuius. hoc quoqz in doloribꝰ approbat fieri collatio. Et aiunt si nulla ẽ ad morbi statum via. nec per subitam capacitatem ⁊ cognitionis vie oppilate sunt. passionem permitte ⁊ naturam. nec euacuationem aggrediaris. aut complexionis imutationẽ quin virtutem tuere. si quidem patiens cibum desideraverit. sin permitte. Quz ãt lõgũ trãsierit tẽpus ⁊ patiẽs cibũ nõ gliscit ⁊ pꝛ'sũ ineneris debilem. pasce. tãtsi nõ cupiat. Et aiũt. Medicus eger ⁊ morbus tria sunt: ⁊ quz eger a medico fouet audita. ⁊ que vetat fugit. ⁊ medicus ⁊ eger morbũ destruũt ⁊ oppugnãt. duorumqz in vnum facilioꝛ est pugna ⁊ victoria. Si aũt eger nõ credit a medico assignata: ⁊ per appetitus raptatur suos: ⁊ morbus ⁊ eger medico obuiãt. vnusqz duobus non prevalet.

Et aiunt. Opz repletionis morbis qui ex humorum fiunt copia vt hydropisi. ⁊ arcteticis doloribus alijsqz huiusmodi: medicũ egrotantem suo arcere appetitu: ⁊ caueat atqz ipsum mortem ab bis cauere doceat. In morbis autẽ qui ex euacuatiõe fiũt ⁊ siccitate qualis ethica ⁊ ptisis. opz medico patiẽtis corroborare ⁊ saluté polliceatur: ciboszq offerat ipsi competentes: ⁊ in bis sanationem ratiocinetur. Et qm̃ de oĩum morborum ⁊ passionũ medelis que per regimẽ ciborum fiunt ⁊ medicaminũ satis dictum est: ⁊ oĩa que ad hec necessaria fuerant ostẽdimus: iam ab bis sermonẽ incidamus ⁊ in sequẽti sermone de nostri libꝛi diuisionis cõpletione icipiamus: mẽbꝛi. s. illius in quo chyrurgie cõtinetur operatio.

Sermo nonus secũde partis artis medicine libꝛi cõpleti qui dicitur regalis dispositio bali filij abbas discipuli abimeber moysi filij sefar ⁊ est chyrurgie opatio bñs capla. cxj.

De diuisione chyrurgie. capitulum. j.
De phlebotomie scia ⁊ legibus quas necessarium est scire huius artificem. .2.
De venarum que phlebotomantur q̃titate ⁊ vtilitate. 3.
De arteriarum incisarum medela. 4.
De apostematis quod apozisma vocatur cura. 5.
De arteriarum que post aures sunt amputatione. 6.
De arteriarum que in tempozibus sũt abstractiõe. 7.
De chyrurgie q̃ i carne fit diuisiõe ⁊ pꝰ de sitijs. 8.
De icisione emissionũ furũculozũ ⁊ apostematũ. 9.
De salabe glandis ⁊ nodositatis cura. 10.
De scrophularum que incollo sunt medela. 11.
De cancri cura. 12.
De verrucarum ac clauozum formicisqz cura. 13.
De vlcerum pessimozum cura. 14.
De sagittarum ⁊ iherentium eductione. 15.
De aque cura que i capite est. 16
De eius cura i cuiꝰ oculos fluxꝰ multiplicãtur acuti. 17.
De scindenda per latum fronte. 18.
De repressiõe palpebꝛe supioris pillozũ cã supfluoꝛ. 19.
De oculi seperationis cura. 20.
De aurati. idest fissure palpebꝛe cura. 21
De palpebꝛarum ad invicem inherentium cura. 22.
De grandinis ⁊ verruce oculi cura. 23.
De glande que in oculi est angulo verrucis carne superflua que in radicibus est palpebꝛarum. 24.
De vngularum oculi amputatione. 25.
De acuminis oculi cura. 26.
De saniei que sub cornea est cura. 27.
De excussione oculozum aque. 28.
De mozi quod in facie est cura. 29.
De aurium que perfozate non sunt cura. 30.
De auris cui incidit lapis aut simile cura. 31.
De carnis in naso superflue medela. 32.
De gingiuarum ⁊ emissionum earum cura. 33.
De molaribus extrabendis. 34.
De nodationis lingue cura.
De apostematis amigdalozum duum medela. 35.
De vue apostematice cura. 36.
De apostematis gutturis ⁊ eius fissure cura. 37.
De digitozum superfluozum cura. 38.
De mammarum viri que mammis mulierum similes sũt amputatione. 39.
De aque hydropicozum eductione. 40.
De vmbilici acuminis cura. 41.
De vulnerum que in ventris supplano fiunt cura. 42.
De eius cura cuius veretri fozam̃ infine ẽ cozone. 43.
De mingendi arte cum catbatiro. 44.
De calculozum a vesica eductione. 45.
De bernie aquose cura. 46.
De bernie carnose cum apostemate duro cura. 47.
De bernie varicose ⁊ ventose cura. 48.
De intestinalis bernie cura. 49.
De bernie que in inguinibus est cura. 50.
De cutis testium eneruationis cura. 51.
De eunuchis faciendis. 52.
De duplicis nẽ i alko sexu qõ hermaphꝛodit⁹ dr̃ cũa. 53.
De pustularum verrucarum ⁊ emoꝛroidum que in mulierum vuluis accidunt cura. 54.
De vulue sine foramine cura. 55.
De vulnerum cura que matrici accidunt. 56.
De moztui fetus eductione. 57.
De secundine incluse emissiõe. 58.
De fistularum que in ano sunt cura. 59.
De emoꝛroidũ a quibus sanguis fluit cura ⁊ moꝛis. 60.
De nodositate que in ano est ⁊ eius fissuris. 61.
De ani nõ perfozati cura. 62.
De varicum ⁊ vene sanioſe cura. 63.
De extremozum corruptozum amputatione. 64.
De tafere que in vnguibus est cura. 65.
De contritozum vnguium cura. 66.
De coquendi cura ⁊ eius diuisione. 67.
De eius coquendo capite cui obtalmia est vetus ⁊ anbelitus difficultas ⁊ elephantia. 68.
De coquendis arterijs que in tempozibus sunt. 69
De coquendis palpebꝛis in quibus pili sunt supflui. 70.
De coquendo qui in angulo est oculi cozuo. 71.
De alarum coctura. 72.
De coquendis emissionibus que accidũt ex pleureſi. 73.
De coquẽdo in quo est epate emissio. 74.
De coquendo splene. 75.
De coquẽdo stomacho. 76.
De coquendis hydropicis. 77.
De coquenda ruptura aquosa. 78.
De coquenda ruptura inguinali. 79.
De coquendo sciatico. 80.
De euulsionis ⁊ fracture que accidit ossibus cura ⁊ primũ de bis que consolidanti necessaria sunt. 81.
De fracture cura cõposite cũ apostẽate vl' vulnere tarditatis cõsolidatiõis ⁊ nodatiõis fracture tpisqz ꝓsolidatõis. 82.
De cranei fracture cura. 83.
De apostematis cura calidi quod accidit capiti post ferri curam. 84.
De nasi fracture cura. 85.
De solidatione maxille inferioꝛis si cõfracta sit. 86.
De furcularũ fracturarũ solidatione. 87.
De scapule fractura cõsolidatione. 88.
De pectozis fractura ⁊ eius solidatione. 89.
De costis fractis ⁊ scissis. 90.
De ossis anche ⁊ pẽnis solidatione. 91.
De ossium clunium spondiliũ ⁊ spinarũ contritiõis ⁊ scissure cura. 92.
De brachij fracture solidatione. 93.
De cubiti fracti ossis solidatione. 94.
De extremozũ manus ossiũ solidatiõe ⁊ digitozũ. 95.
De arundinis coxe ⁊ ossis femozis solidatione. 96.
De solidatione poli genu. 97.
De ossis cruris solidatione. 98.
De ossiũ pedis solidatione. 99.
De euulsionis spẽbus ⁊ primũ de maxilla iferioꝛi. 100.
De solidatiõe euulsionis furcularũ ⁊ cubiti extrẽitate. 101.
De solidanda scapula euulsa. 102.
De reducendo in locum cubito euulso. 103.
De euulsionis ossium rasche ⁊ digitozũ reductiõe. 104.
De euulsione que spondilibus accidit. 105.

UVA. BHSC. IyR_125_1

De cuulsionis vertebri anche reductione. 107.
De cura cuulsionis genu 108.
De calcanei ⁊ articulorū pedis cuulsionis cura. 109.
De cuulsionis cura quam vulnus comitatur. 110.
De cuulsionis cū factura cura. 111.

Capitulū pⁱᵐ de chyrurgie diuisione.

A nostri tracta

tus prologo dictū recolimus medelas morborū duas habere partes quarū altera est cura que p regimē fit ciborū ⁊ medicaminū: altera aūt que per manum fit ⁊ chyrurgia dicitur. ostēdimus vero vsq; huc ⁊ explanauimus oīa que medicantibus in ea sunt necessaria medele spetie que fit per regimen: ⁊ nūc hoc loco de secūdi nobis est mēbri incipiēdū explanatione. quod chyrurgiam diximus. Dico ergo quoniam chyrurgie spetes scire volenti primū ē ⁊ maximū illi loca frequentare. in quibus piti sunt chyrurgicorū ⁊ eorū diligenter attēdat actiones speculetur opera ⁊ agnoscat regulas ⁊ qualis sit eorum exequutio in quacūq; chirurgie spetie. Dehic aūt ⁊ ipse cū illis prioribus ⁊ pitis exerceatur in chyrurgia quēadmodū intuitus est ex pitis auctoribus circa eorū actuū q̄litates cōuersans: si etenim fecerit hoc. ⁊ nostrum hunc intuebitur sana consideratione librum. in manus hac operatione fiet peritior ⁊ in oībus eius speticbus prouectus tēpore nō quidem longo. quum nos hoc oīa exponamus sermone que chyrurgie scientie necessaria sunt intm̄ vt nullam eius pretermittamus diuersitatem quam nō ostendamus ⁊ ad liquidum explanemus Incipiemus itaq; primū a chyrurgie assignatione ⁊ diuisione

Dico ergo quoniam chyrurgia in. iij. diuiditur partes. prima est in venis. secunda in carne. tertia in ossibus. Et que in venis duas habet partes. altera est in venis pulsantibus ⁊ ē arteriarum incisio ⁊ amputatio. ⁊ apostematis quod aporisma vocatur cura. altera in nō pulsantibus. At vero que i carne est chyrurgia trifariam destribuitur: prima est sitiarum cognitio. secūda incidendi findendi. suendiq; cura. tertia coḡndi. Chyrurgia aūt que in ossib⁹ exercetur bifariā diuidit̄ p̄a ē ossiuz solidatio fractorū. ꝑa cuulsoꝝ i loc reductō. ⁊ nos ab ea icipiem⁹ q̄ i vcis ē cura. ⁊ pⁱᵐ de phlebotoīe disputabim⁹ sciētia qum maioris sit vtilitatis ⁊ ad sanitatis custodiā magis oportuna. morbosq; ipsa potius q̄ alie huius sciētie species propulset.

Capitulū. ij. de phlebotomie scīa ⁊ legibus quas necessarium est scire huius artificem.

Primum quidem discipulū scire de phlebotomia expedit quā preceperunt antiqui conditiones medicorum que. v. sunt. prima quidem ne paruus phlebotometur puer sed nec senex. Quod si ad phlebotomū puer pellitur ⁊ virtus eius surrexit ac possibile ē passionis alicuius sanguinee cā difficilis qualis ē suffocatio. masera. pleuresis ⁊ similes bis. non tamē preter parentum minuas voluntatem. Secūda ē ne seruū nisi ex domini voluntate sanguine minuas. Tertia ne in obscuro id fiat loco. Quarta vt qui phlebotomator est oculos coliris assuescat validis ⁊ elimātibus. vt rusenario ⁊ basilicon. tutia indica ⁊ similibus ⁊ cerebri purgationē. ⁊ byere bibat singulis āni dividentibus pill̄ aloes pill̄ singulis ebdomadib⁹ semel. aut in mēse bis iuxta quod opus fuerit. Quinta vero est vt quo minutio fit phlebotomi mucro tenuis sit ⁊ lucidus nullā habēs rubiginē nec squamas. sitq; eius novacula nō tenuis longa nec brevis crossa sed vtrinsq; mediū seruās.

Cum igitur quis phlebotomie artē discere cupit. oportet seipsum in venarū sensu exerceat tēpore longo cū digitoꝝ sumo medij ⁊ indicis quatenus inter nerui ⁊ vene sensum q̄ sit agnoscat differentiā carneq;. Nōnunq; etenim vene manifeste nō sunt visus sensui. sed occulte carneq; celate: aut plenitudinis corporis cā. aut ipsorū natura brachiorū. aut quoniā ipse subtiles sunt. hec vt cognoueris brachiū cū vitta strīgendum ē. que mediocris sit crossitiei. non tamē subtilis que venā scindat nec crossa que ligationis nō respōdeat bonitati. Sit autez ligatio hec a loco cubiti. quasi. iiij. remota digitis ⁊ in plenis fiat corporibus fortis in exilibus non sic. Sit quoq; apprehensio tua in loco vene loco proxima phlebotomie. ⁊ phlebotomādo brachiū cū altera precipe fricare manu ⁊ palma ⁊ aquam superfunde illi calidam. tunc aliquid illi quod manu stringat vt sperbam vel simile quid dabis: quatenꝰ ab inde vena emittat ⁊ sensui tactus opponat. Et si profunda est ⁊ occultationis magne digitum loco superpone quo venam opinaris ⁊ sanguinē vtrinq; adducas. Et si sub digito repleri videris vena illud ē. sin minime. Et quz vena strinxeris ⁊ nō apparet tibi. solue ⁊ post paucū liga quoniaz tūc apparebit. Et si nec apparet sic in boīs manu aliquid suspende graue ⁊ onerosum ⁊ per bozā dimitte quoniaz oīo apparebit. Quod si per occulta ē vena ⁊ a peccando nō securaris. digitū medium in manu pone sinistra. ⁊ phlebotomū loco quo venā sentis imitte quoniā per oci gratiam minime fallit. Et si stricta ceciderit percussio ⁊ duplicare vis fasciā nō infundas. salq; superpone ⁊ oleum. nec phlebotomum aque infusum applices quoniā dolorē provocat. Nec vero eius mucronē aqua lauabis frigida aut calida. Sit aūt phlebotomi mucro lenis ⁊ subtilis acuminis. nec basilicā minuas que in cubiti ē fonte anteq̄ locū phlebotomie senseris ⁊ tanges post nunq̄ stringas. Caueq; quoniam nō nunq̄ sub vena arteria ē ipsā attingens aut in eius lateribus. iō q; illam tangere oz ⁊ qua in parte sit signum ponere. tūc stringe. ⁊ quomodo venā incidat intuere a signi loco positi. caueaſ q; phlebotomo co ferire in loco in quo signū est quod arterie signū posuisti ab eaq; ad vacuū diuertas locū. Laxie aūtē arterie in brachio cubiti sūt confinio super venas. ideo ergo cum phlebotomo descendere oz ⁊ ab arteriarū locis remoueri. quo qui phlebotomatur ab incōmodo liberetur. Quod si subsunt arterie basilice ⁊ ad phlebotomiam vrget necessitas in media phlebotoma vena: atq; in longum ⁊ non profundū percutias: nec phlebotomū imergas plurimū imo ad superiora reprimas. Et si in altero arteria fuerit latere vene phlebotomū ab eo prius est ponēdū in quo ē arteria latere vt ad oppositū via ducatur. nec tamē qū pupugeris super arteriaz pones. sitq; phlebotomi mucro brevis quoniaz hoc salubrius ē.

In cephalice autē phlebotomia a loco oz descēdere lacerti in carnis partē. nec illā minuas stricte quoniā fiet apostēa.

In mediastine vero speculādū ⁊ cauendū ne forte sub ea quispiā sit neruorū ⁊ siquidem a dextris fuerit aut sinistris. nerui confinio phlebotomi impone caput ⁊ ad salubrez dirigas locum. Quod si duorum media est neruorum. inter vtrū q; in longū sit tibi via. Cum autem percuties venam. stude vt percussionem ipsam in corpore facias vene. quo citius cicatrizetur. ⁊ lato nō educes vene. quoniaz si faceres facilis nō eēt illi cicatrizatio. Sit aūt mediocris percussio nō lata. sed nec stricta. quoniā si lata fuerit plurimū erūpet ⁊ dilatabitur ⁊ solidari imorabitur. si stricta. nō cū tota sua exibit sanguis suba. sed quod in eo subtile est ⁊ tenue ⁊ nōnunq̄ in brachio ex ea accidit apostema ⁊ circa percussionē vt resc̄it. opz aūt phlebotomi mucronem vene quātitate parua imergere. sicq; ad superiora venā amputabis quoniam sic percussio quā tū necesse ē dilatabitur: ⁊ bis que vene subsunt non officiet.

Infixio autem est vt venā paululū dilates ⁊ ad eius interiora phlebotomū imitas. sicq; retrabes. nōnunq̄ etenī phlebotomū ad latus perducitur interius vene. ⁊ qui subsunt neruos pcutit aut lacertos aut arterias. fitq; phlebotomato icō modum. In percussionis figura intuendū. ⁊ si qui phlebotomatur duplicationē eget. bis aut ter percussionē expedit facere longā quoniā si sic fiat cito nō solidabitur. Si eteniz bac inhabitudine brachiū reducatur vena aperitur ⁊ citius non solidabitur. Et si semel duplicatio necessaria ē: sit ipsa p trāsuersum percussio. Et si qui phlebotomatur nō idiget sit lata percussio. Cum etenim brachiū duplicabitur foramē clauso percussio citius conglutinabitur. Et si subtilis fuerit vena in longū incide: ⁊ si crossa in latum. Et qum qui phlebotomatur puer ē. aut pusillanimis. percussionē fac parua ⁊ strictam quo velocius vena solidetur. Et si materiam a loco ad locuz trahere volueris percussionē fac stricte ⁊ sanguinem per boram fluere sine. Amplius si vene huiusmodi sūt vt sub eis nerui aut a lateribus circū sint. in longū phlebotomare cōuenit ne forte neruo obuiet phlebotomū ⁊ spasmi incōmodū phlebotomato fiat. aut simile aliud quēadmodū in selemia accidit. hec eteniz quoniā inter duas statuta est cordas in longū incidenda est. amplius si neruis in longum percussio accederit minus erit nocumentum ⁊ saluti propinquius. Et cubiti corda vena est in cōstans loco ⁊ occulta banc in longum incide cum phlebotomo tenui ⁊ incostantie eius locū intuere ⁊ partem ⁊ ab altero minues illam latere. Sic ⁊ in oī facies inconstanti vena. ligabisq; eaz proxime loco quo incidenda ē. Venarū aūt phlebotomia que in capite sunt. vt frōtis tēporū

UVA. BHSC. IyR_125_1

ꝛ eaꝝ q̄ post aures posite sūt. ꝛ q̄ in angulis oculoꝝ ꝛ sub lin
guao⁹ganica rūqꝫ uarū qū necessaria fuerit. patientis liga
bis collum. ꝛ manutergio. aut ꝭlata fascia admodū suffocab
ꝛ locū fricabis vene: donec sanguine repleatur. Et frontē qui
dem cū ascia phlebotomare expedit. vt. ſ. ascie caput vene su
per ponas recte loco in fronte. ꝛ percute aut cum digito aut q̄
vis alia re. qm̄ statim aperietur. quādocūqꝫ ergo p̄esens fue
rint ascia cū phlebotomo alio bas nō minuas. Et oio bis oī
bus in venis profundationē caueas ꝛ fugias phlebotomum
ꝛ quando opus fuerit illud inducēs ad superiora sicut tibi as
signatum est reducas: qm̄ vene os dilatabitur sine phlebotō
mi profūdatione. si etenim bis in locis phlebotomū profūda
ueris icōmoda patiūtur multa. Aliquotiēs nāqꝫ in frontis
iminutione phlebotomū ossi occurrit ꝛ cephalea segtur. Et
nōnūq̄ in duarū que in tēporibus sunt venarum iminutiōe
lacertum illic subſtratum percutit ꝛ corrdas. atqꝫ emigraneū
generatur difficile ꝛ cephalea grauis. acyis⁹ debilitas. In
vene aūt que sub lingua est incisione. nōnūq̄ phlebotomū la
certo obuiat aut neruis ꝛ lingue fit grauitas. At in oculi an
guli phlebotomia nōnūq̄ phlebotomū oculū mouentē pun
git lacertū ꝛ strabositas patienti creatur. In organicis autē
aliquotiens collū mouens feritur phlebotomo lacert⁹ ꝛ spas
mus sequitur colloqꝫ incuruatio. At vero que in pedib⁹
sunt venarum phlebotomia in bis fit venis. due earum i pul
santi sunt exteriori genu parte. due alie super cauillam. que ꝛ
saphene dicuntur. ꝛ scie due que sub cauilla sunt a posteriori
bus in latere exteriori. ꝛ due que in pedis ipsius sunt pectine
Et genu due vene q̄ minuēde sunt. oꝫ eas ligari super genu
in coxe extremis forti ligatione ꝛ supinū statue patentē. pe
desqꝫ ad superiora sublena sicqꝫ phlebotomaturus venam i
quisitam ꝛ inuentam in longū incide. Due porro vene que sa
phene vocantur ꝛ sunt in interiori parte genu qum minuēde
sunt super cauillā stringere expedit. iiij. digitis fortiter. pedē
qꝫ super lapidē aut corpus quod vis solidū pone. pedēqꝫ for
titer imprime quoniaꝫ sic vena apparebit manifestius ꝛ hāc
in longū incides. Vena vero scia qū minuenda est anche
disgregationē stringere conuenit cū latis fascijs lineis. aut
bambacinis: ligationēqꝫ hanc vsqꝫ cauille anteriora deduc
es. sumēs illam quattuor digitis apertis: eritqꝫ ligatio eius
fortis. sicqꝫ phlebotomandi pedē lapidi superpones. aut cui
us ouro ꝛ sic venam inquisitam in longū phlebotomabis ꝛ
iuxta quod opus fuerit patiētis sanguinē educes. Qui autē
hac exit ex vena sāguis frigidus ē. qm̄ phlegmaticus vt aūt
sanguinis emissio sufficiens erit ligationē solues ab inferio
ribus primū ad superiora. Opꝫ vero phlebotomiā harū oiū
venarū in lōgū fieri. ne forte neruis vel corō incōmodum ex
phlebotomi extremo accidat: ꝛ sic phlebotomato clauditas
pariatur. Nōnūq̄ aūt ab inde interit qm̄ spasmus accidit.
porriigiturqꝫ vsqꝫ dū ad cerebrū perueniat sicqꝫ ꝛ cerebrum
spasmatur ꝛ homo moritur. In venarū aūt duarū que in pe
dis sunt pectine iminutione. ligationē super cauillam fieri cō
uenit. sicqꝫ iquisita ꝛ inuēta vena in lōgū minuaꝫ. Cū āt ve
nas bas phlebotomaueris sanguis si īmorabitur phleboto
mie superpone locū oleū oliue ꝛ palmaꝫ phlebotomie super
pone pedēqꝫ in aqua calida: quoniā hac in habitudine san
guis prout expedit defluet. Que etiam oꝫ in phlebotomā
do cauere: ne forte in eius sint stercora conclusa visceribus.
quoniā malum: vena nāqꝫ qum minuiꝫ ab intestinis malos
contrabit chimos. Si autē ad phlebotomū res ipsa coegerit
intestina purgentur ꝛ stercus euacuetur aut cum licinijs aut
certe clisteri. Et qum febricitatē minuere vis ꝛ eius circu
laris est febris. circuitus die phlebotomū caueas. Quod si
cōtinua est in diei minues principijs ea. ſ. hora qua in eo vir
tus valentioꝫ est ꝛ calor quietioꝫ. sicqꝫ ꝛ cuius calida est com
plexio in estate minuatur. Cuius aūt cōplexio frgida est ꝛ tē
pus hyēs. in die medio minuatur. nec illius sanguinē prima
extrabes vice. nisi modicū ꝛ post modicum dabis syropi po
morum. aut poma ipsa ꝛ citonia. Nec vero illū phlebotoma
ri. cuius stomacus debilis aut epar expedit. aut in cuius plu
rimū cōplexione frigus dominatur: ꝛ cui⁹ corpis vene plane
sūt: aut corpus raꝝ nisi cū timore ꝛ cautela ꝛ necessitate vr
gente. Nec vero illū cuius debilis ē virtus minuas nisi mor
bi alicuius difficil'cā ipulerit qua magis patienti timeaꝫ vt
suffocatio est pleuresisqꝫ ꝛ peripneumonia. ne sanguinē seml'
extrabas caue sꝫ paulatim ꝛ vicibus numerosis. Cō si in hu
iusmodi habitudine valida fuerit virtus sanguinem vsqꝫ dū
eius alteretur color sines effluere: ꝛ si nō alteratur certe dōec
sincopis accedant signa. nec vero te sincopis hac i parte fal
lat. quoniā ex quorūdam est boiuꝫ cōsuetudine: deficiūt eiꝫ
nōnulli anteq̄ que necessaria ē extrabatur sanguis q̄titas:
duplica ergo ꝛ sanguinē iuxta qō opus fuerit educas. Et oꝫ
te id qō dico sanguis intelligere imutationē: nō solum ab ni
gro in rubeum eius expectare alterationē. sꝫ ab rubeo in ni
grum. hocqꝫ in calidis faciendū est apostematibus magnis
que in visceribus sunt: vt pleuresis. ꝛ in peripneumonia. atqꝫ
epatis apostemate. his nāqꝫ in apostematibus sanguis cor
ruptus est putridus: ideoqꝫ ipsuꝫ extrabere donec imutet ru
borem expedit. quo sanguis exeat corruptus ꝛ in apostema
te oio cōclusus: ꝛ si qui exit rubeus est. Hoc ergo faciendū ē:
qum sufficiens virtus fuerit. ꝛ ad huiusmodi respondēs desi
derium etasqꝫ inuētutis status aut illi proxima tēpus vernū
aut tēperati aeris. Quum aūt res ecōtrario se habebūt: eritqꝫ
virtus debilis. etasqꝫ puerilis. aer ꝛ tempus nimij caloris aut
cōtra frigoris: tunc iuxta qō virtus etas tēpusqꝫ p̄esens suf
ficient sanguinē extrahe. ꝛ hoc nō semel sꝫ paulatiꝫ sepeqꝫ do
nec quāta ē necessitas fuerit iminutus. Et in hac parte dili
gentius intuēdum in etate. qm̄ nōnūq̄ patiens septuagena
rius est ꝛ fortioꝫ magniqꝫ sanguis eductioni sufficiens. Hoc
autem fit si pleni sit senex corporis mediocrisqꝫ coloris ꝛ per
fecte: ꝛ seruate mēbrorū virtutis: q̄ iuuenis albi coloris. pin
guis pillis nudus. rari corporis. hoc qū aīaduerteris non ex
pedit senem a sanguinis minutiōe arcere potiori q̄ iuuencm
cuius hec habitudo est. He sunt quas phlebotomi auctorem
leges scire expedit quas diximus: regulaqꝫ ꝛ tramites quas
assignauimus. Cuiusqꝫ aūt venarum phlebotomie vtilitatē
iam hoc loco exponemus.

Cap⁹. 3⁹. de vēaꝝ q̄ phlebotomāt̄ q̄titate ꝛ eaꝝ vtilitate.

Enarum v que minuuntur vtilitatē eo expo
suimus loco quo de passionum
ꝛ morborū diximus medel' quibus phlebotomia ne
cessaria ē. sꝫ hoc ipsuꝫ presenti ponimus loco quo lectoris in
telligētia facilius admittatur. Dico ergo quoniā que mi
nuuntur vene in hois corpore. xxxiij. quarū. xij. in manibus
sūt. mediastine. ij. cephalice. ij. basilice. ij. alares. ij. cubiti cho
de. ij. ꝛ selemie. ij. In collo ꝛ capite tresdeciꝫ due tēporū vene
due que post aures sūt: due in oculoꝝ angulis. organice. ij.
verticis vena. frontis vena. pupis capitis vena: ꝛ que sub li
gua sunt due. In pedibus octo sunt vene. vene due in genu
vtriusqꝫ exteriori pte. saphene. ij. scie. ij. pectinis pedis. ij. sūt
itaqꝫ. xxxiij. Et mediastina quidē vena illa ē que in cubiti
ē fonte. iflexiōeqꝫ a latere sinistro: eiusqꝫ iminutio ꝓdest pas
sionibus ꝛ morbis qui in mēbris sunt a furculis vsqꝫ sub by
pocūdrijs positis. Cephalica autē ē illa que in superiori
est brachij parte a latere extranei confinibus: eiusqꝫ phlebo
tomia morbis medetur ꝛ passiōibus qui mēbris accidunt su
per furculas positis ꝛ fluxui sanguis a naribus mīto. At
vero basilica illa ē vena que in iflexiōis brachij inferioribus
videtur sub mediastina: ꝛ eius iminutio passionibus vtilis ē
inferioribus que sunt ab epatis termino ꝛ splenis vsqꝫ pedū
membra: ꝛ mulierū sanguis fluxui atqꝫ ab inferioribus adsu
perioza materias ꝓtrahit. Basilica aūt alaris vena est q̄
basilice supposita ē. sub cubito statuta inferiori ab partis ex
traneevicinia: ꝛ eius phlebotomia passiōib⁹ prodest que pe
ctori accidūt ꝛ pulmōi. diaphragmati ꝛ anhelitus angustijs

Frōtis aūt vena est illa que in fronte stat recta: ꝛ phlebo
tomata doloribus capitis prodest: maximeqꝫ bis que capiti
sunt pupi: quēadmoduꝫ ait hypocras· Cui dolor in capitis
est pupi: frontis incidat venā. prodest quoqꝫ cephalice ꝛ ocu
lorum doloribus. Que aūt in tēporibus sūt phlebotoma
te cephalee cōtinue medētur ꝛ diuturne. Et verticis ve
ne iminutio vlceribus ꝛ pustulis que in capite sunt prodest.
Prosūt qꝫ tēporū vene minute cephalee: vt dictū ē diuturne
ꝛ emicraneo ꝛ ad c⁹ oc'os acuta ꝺcurrit supfluitas. Que
vero p⁹ aures sī vēaꝝ icisio. emicraneo ꝛ pustul'q̄ i cute sī ca
pitis cōfert. Et q̄ i oc'i angl'o ē vēa minuta oc'oꝫ medetur
doloribus vt prurigini sibile ꝛ obtalmie veteri. Et vene
phlebotomia doloribus prodest oculoꝝ. ꝛ adustionib⁹ que
in genis sunt emorroidibus quoqꝫ ꝛ prurigini ac pustulis in
naso lentiginiqꝫ. Et que sub lingua est vena minuta ingu
lationi prodest si eius diuturnū fiat tempus. Eius autem
vene que in ceruice est scotomie que fit ex sanguine prodest in
cisio ꝛ anteriozibus capitis doloribus. Vene aūt que i pe
dibus sunt bas habent vtilitates. vena que in genu ē exterio
ribus iminuta. renū medetur doloribus ꝛ apostemati ꝛ vesi
ce dolori iliozūqꝫ doloribus quoqꝫ matricis ꝛ coxarū ac mē
struorum amputationi. Saphene autē phlebotomia ma
tricis prodest ꝛ doloribus ꝛ apostematibus ꝛ que ei contin
gunt vlceribus. queqꝫ testibus accidunt ꝛ femoribus. cruri-

UVA. BHSC. IyR_125_1

bus ⁊ mẽſtruozũ cõclusioni. Scie autẽ vene inciſio genuũ confert doloribus ⁊ ſciatice. Sicq; ⁊ vene que in pedibus ſunt earum iminutio prodeſt ſciatice ſi nõ illa inueniatur. oz ãt harũ cuiuſq; iminutionẽ a cõpetẽti fieri latere quodq; paſſioni oppoſitũ ẽ. ſ. ſi paſſio fuerit in latere dextro ⁊ iminutionem fieri in ſiniſtro expediet. ſin econtra. Vtere ãt maxime phlebotomia qum ſanguinea ſuperfluitas in cozporis ẽ profundo. Qum autez inter cutẽ ⁊ confinia. cũ ſitijs euacuabis. Qum autẽ inter cozporis profundũ ⁊ cutẽ ſuperfluitas erit. cũ irrudinibus euacuabis. Eſt aũt phlebotomia fortioz euacuatio q̃ ſitiarũ: ſicq; ⁊ irrudies fortius euacuãt q̃ ſitia. boc eſt qõ de venarũ phlebotomia approbare voluimus nõ pulſantiũ ⁊ earũ vtilitate. Venarũ aũt pulſantium iminutio cuiq; prodeſt mẽbzo in quo ſanguis adunatur calidus ſubtilis ⁊ nocẽs. ſi proxima illi minuatur arteria. ſiquidẽ hec arteria magna nõ fuerit prodeſt ẽt ⁊ ſi boi in operimẽtis dolor inueniatur intãtũ vt punctura ſentiat. debic ille dilatatur dolor ⁊ ad certa in al' circũ cõfinia trãſit.

Capitulum. iiij. de arteriarũ amputatione.

a **Quando** nunq̃ phlebotomãti incidit delictum in baſilice iminutione qum phlebotomi extremũ ad arteriam vſq; extenditur. effluitq; ſanguis nec eius cohibetur exitus. Eſt autẽ arterie ſanguinis ſignũ q̃ ei⁹ exitus cũ ſaltibus fit ⁊ illi color rubeus clarus. boc ſi accidit ⁊ nõ ꝓferũt medicamia ſtrigẽtia ſed nec adurẽtia arteria oz ⁊ primari ⁊ amputari. amouebis itaq; cutẽ a loco arterie ⁊ reliqua ſegregabis cozpora que circũſtãt vt carnẽ: ſed cũ ſẽnera ſuſpẽdes. tunc vtrũq; latus ligabis cũ filo ſerico fortiter ⁊ firme ⁊ in duo ſic illã mediam incides eo loco quo phleboto mum incidit. medicaminaq; adijcies ſolidantia vt aloem. ſarcocollam. ſanguinẽ draconis. candarum ⁊ bis ſimilia. faſcijſq; aſtringes ac vittis.

Capitulũ. 5m. de apoſtematis aporiſma dicti medela.

b **Quius** apoſtematis cãs ⁊ ſigna illo oſtẽdim⁹ loco quo de morborũ in cutis ſupficie accidẽtium ſignis diſeruimus. Eſt ãt apoſtema qõ ex arteriarũ accidit ruptura ⁊ ſciſſura qum cuti vulnus aut contritio nõ ſupfiat. Hoc ergo apoſtema qum in alis cõtingit aut inguibus aut collo. aut alijs huiuſmodi locis in gbus arterie ſũt magne nõ oz ferri adbibere curã: qm̃ ſi feceris ſãguis erũpit ⁊ effluit patiẽſq; deperit. Qum aũt in paruaz eſt loco arteriarũ tũc eius incipiẽda vt dicta eſt cura: oz i longum cutẽ findere. ⁊ qui in loco ẽ ſanguinẽ extrabere: ⁊ arterias diſcooperies oio corporibus denuda circũpoſitis. ⁊ cũ ſẽnara arteriã ſuſpẽde. Debinc aũt ſumes acuz i qua filũ diſpoſueris ſericũ ⁊ ſub duabus arterie imittes extremitatib⁹ ſicq; nodans filum incides: ſicq; ⁊ in altero facies latere. tũc locũ ſanguine purgabis: ⁊ ſanguis loco pãnuz ſuperpones vino infuſum per bozã. ſicq; puluerẽ ſupmittes carnez addu centem: poſt quẽ vnguẽtuz ad idẽ. Et ſi apoſtema boc ex arterie factũ eſt fiſſura. quãtũ potes cũ digitis ex ipſo appre bẽde apoſtemate cũ cute. tunc acu ſumpta cũ filo ſerico opti me cõtorto ſub apoſtemate ab altero infige latere eo in loco quẽ apprebẽdiſti ⁊ fortiter ligãs apoſtema p medium finde: oẽmq; qui ineſt ſanguinẽ extrabe. Tũc aũt ab omni incide fozcipe latere vſq; loci terminũ quẽ ligaſti. ⁊ ſic faſciam appone quã vino infuderis ⁊ oleo: vnguẽtũq; carnẽ adducens

Cap⁹. 6⁹. de arteriarũ que poſt aures ſunt amputatiõe

d **Primus arteriaz** q̃ p⁹ aures ſũt ſabaſe ꝑdeſſe ãputationẽ ⁊ ocl'oz cronicis dolõib⁹ paſſiõiq; ſcotomie dcẽ p⁹ ġ pilos erradas oz q̃ auriũ vicinantur ptibus ⁊ arterias inueſtigia. quoniam ſub digito pulſantes iuenies vt inneneris locum ſigna encauſtro ⁊ ſic arteriam verſus os amputa ſitq; amputatio ſub duozum q̃ſtitate digitozũ. Quz autem arteria ſub digiti ſenſuz nõ cadit. oportet ab auris radice ad exterioza. iij. meſurare digitos ſtrictos ⁊ ſic locũ finde ⁊ arteriam in latũ amputa. vt ſãguis eo vſq; exeat vt fiat albus. pertinget aũt inciſio vſq; ad os. Et qum media exierit ſanguinis q̃ſtitas ſipbacem qui ſuper os eſt capitis finde ne forte calidum illi accidat apoſtema ⁊ os abrades ſicq; inciſionẽ cum licinijs ex pãno ſtringes ⁊ reliquozum deinceps vulnerum curam adbibebis. Quod ſi carnis productio imoratur ſuper os ſcalpere ipſum ⁊ abradere oz.

Capitulũ. 7. de arteriarũ q̃ i tẽpozibus ſũt abſtractiõe.

i **Antecedentibus** dixímus. qm̃ arteriarũ que in tempozibus ſunt abſtractio emigraneo prodeſt ⁊ oculozũ doloribus cronicis ⁊ catarris calidis decurſibuſq; pungentibus. ⁊ apoſtematibus que i tẽpozũ ſunt lacertis. Si igitur be diuturne fiant paſſiones. nec alia per medicamen confert cura. arterias duas abſtrabere expedit que in temporibus ſunt. quẽadmodũ aſſignabo. pilos igitur abrade tẽporum. ⁊ arterias palpa cum digitis donec pueneris. Et ſi difficilis earũ eſt inuẽtio. aquam loco calidam inſtilla ⁊ cataplaſma ⁊ ſic locuz palpa. vt inueneris collũ cum plena ſtringe faſcia quatenus repleantur arterie. ⁊ manifeſte apparcant. ſicq; attrameto ſigna. tunc alicui impera miniſtrozũ cutez que loco ſupereſt digitis apprebenſã ſubleuare: ⁊ cutez finde manifeſtius. tunc ab vtroq; latere cutẽ cum ſẽnaris ſubleuabis ⁊ arterias ab omni parte nudans cozpora amputabis circũ poſita quateus manifeſtantibus appareat ⁊ omnibus circumiacentibus liberetur cozporibus. Et ſi quidẽ arteria ſubtilis fuerit ad ſuperioza eam extendere cũ ſẽnara cõuenit. ⁊ ab vtroq; ſuſpenſam incides latere. eiuſq; fruſtuz educes. ſicq; quod inter duas eſt ligationes amputabis ⁊ medicamia inijcies vnguentaq; adbibeb. Quod ſi magna fuerit arteria findas illam ⁊ ſanguinem iuxta quod opus fuerit extrabe. ſicq; cũ filo ſerico duobus in locis ligatione vtere ⁊ amputatione ⁊ ſit inter vrumq; triũ digitozũ q̃ſtitas ⁊ ſic quod medium fuerit amputa. medicaminibuſq; vtere carnẽ adducentibus vt puluere crocco. ⁊ medicamine ex ſarcocolla cõpoſito ⁊ aloe. tbure draconis ſanguine ⁊ faſcia ſuppone. atq; ſic cũ vnguentis cura.

Capitulum 8. de chyrurgía que in carne fit. ⁊ primuz de ſitia ⁊ eius vtilitate.

c **Chyrurgia** que in carne exhibetur: alia amputatio: alia inciſio. alia coquendi officium. Et in quibus vtimur paſſiões alie omnibus accidunt mẽbris cozporis ſub vna figura ⁊ earum vna eſt cura: quedã autẽ quibuſdã proprie ſunt mẽbris ſine alijs ⁊ cuiuſq; eaz cura alteri⁹ cure diſſonãs eſt. Et que i oibus mẽbris ſimil' eſt cura: ſitia eſt ſuperflue carnis abſciſio: ⁊ inciſio nodationis ⁊ cancri: vlcerum malozũ ⁊ clauozũ veru carum ⁊ ſagittarum eductio ac inberẽtiũ cozpori. Cura autem propria mẽbzo cuiq; vt vngularum oculi remotio ⁊ ſuperflue que in naſo eſt carnis amputatio: alieq; huiuſmodi paſſionũ cure que mẽbris proprie ſunt. quẽadmodũ deinceps dicemus iuxta mẽbrozũ ordinẽ a ſuperiori incipientes vſq; in ſeriora. bic aũt de ea tractabimus cura que in omnibus eſt mẽbris cõmunis a ſitijs primordiũ ſumentes ⁊ eius vtilitate ⁊ bis que eã ſequũtur. Sitia tribus vtimur modis. pri⁹ eſt cũ inciſione. ſecundus eſt vacua ſine inciſione. cum igne tertius. Et que cum inciſione fit. aut in puis vtimur ea pueris quozũ etas phlebotomũ nõ admittit ſi eozũ ex ſanguine fuerit paſſio phlebotomie loco. Et ſi quidem paſſio in capite eſtuat oculis ⁊ bis ſimilibus: ſitias ponere expedit in capitis puppi. ſitq; earum inciſio que ſpiſſum nõ trãſgrediatur cutis. Si autem paſſio buic proxima eſt capitis loco collo ſitia apponitur. quoq; in capite ſunt trabens deducat. Et ſi a medio in remotiori loco attrabere volueris. ſitiam inter ſcapulas pones. Nõnũq̃ autem apponimus ⁊ brachijs cruribuſq; propter eos qui bis in locis ſunt morbos. viri porro ⁊ mulieres ſitijs cum inciſione vtuntur quo malus extrabatur ſanguis a mẽbrozum profundo. ſimulq; cũ ſanguie mali educantur humores. Et ſi modici fuerit extrabendi ſanguinis neceſſitas oportebit inciſionẽ nõ profundam fieri. Q; ſi multum opus eſt ducere. multa ſit inciſio ⁊ profunda. Et ſi tenuis fuerit ſanguis. inciſionẽ in cute nõ profundam exbibe. ſi croſſus ad carnem vſq; profundaz deduces. Et ſi ex alicui⁹ mẽbri ampliorẽ ſanguinis q̃ſtitatem volueris extrabere. inciſio amplius profũda fiat. qũq; materia vtriuſq; croſſi tenet ⁊ ſubtilis mediũ inciſionẽ exbibe temperataz. Vtimur autem pluribus in locis cozporis ſitijs ⁊ cuiq; propria a ſcribit vtilitas. quibuſdam in paſſionibus maxime. ponitur in capite ſitia ⁊ eſt palmo a ſupercilijs remota. in capitis medium: q̃ cozporis medetur grauitati totius. elepbantieq; ⁊ furfurũ capitis imoderationi vertiginiq; qum ex ſanguine fiat. dolori quoq; renũ ⁊ teſtiũ apoſtemati. Et ſi eius loco vene quevis arteria magna proxima eſt: arterie cauendus erit locus. ne forte illi incidat inciſio: ſi ⁊. n. inciderit. amputari ſanguinis fluxus nõ poterit. Et ſi amputari decurſum cõtigerit mẽti officit auditui ⁊ viſui. Ponitur quoq; in capitis diuiſione ⁊ coloris liuido faciei prodeſt ſenſuum turbationi oculozũ paſſionibus vt vlceribus. ſcabiei fluxui ſtupori auditus grauitati. auriũ prurigini ⁊ percuſſionibus. nariũ fetori. cephalee. ⁊ oris doloribus. Et in ceruice poſita. puppi ſcil' capitis ſuper collũ digitis. iiij. quz puerozũ prodeſt obtalmie ⁊ aurium do

UVA. BHSC. IyR_125_1

lozibus apostematibus.grauitati capitis ꝛ palpebrarum scabieiqꝫ earū ꝛ lentigini.vētositati.sibile ꝛ fluxui.Et in fauci-
bus que dolori medetur molarium ꝛ linguę.gingiuarumꝫ apostemati.obtalmie ꝛ auriū doloribus ac apostemati:sed ꝛ in
hac assiduitas tremorem adducit ꝛ loci albozem.ponitur ꝛ in mento.cuius est vtilitas pustulas ꝛ oris vlcerationes.Gingi
uarū apostemata delere.applicatur etiam spōdilium principio.que melācholicis prodest passionibus manie.ſ.ꝛ anhelitus arctationi.cordisqꝫ si ex calido sit tremori. Est etiam
que in latere ponitur ab iter scapłas ōclinās.epatis extremi
tatibus ꝓxima ꝛ est si manū posueris sinistrā sup scapłā dextram ac aliā percusseris.cadit super aliquā partē in latere si
nistro ꝛ sitia vocatur lateris.prodest autē veneni potui ꝛ splē
ni apostemati.a latere aūt dextro.epatis ardori ꝛ apostemati medetur. Ponitur ꝛ inter anchas que emorroidū ꝛ fluxui medetur sanguinis.ac in tenasmon apostemati ac ei⁹ per
cussioni ꝛ mēstruis imoderatis.sed vrine sanguinis.ardori
renū.ꝛ vrine adustioni.testiū ex corrupto sanguine apostemati.fetori vulue ꝛ eius prurigini.furunculisqꝫ ꝛ scabiei iguinū
nec veneri si qm opus fuerit adhibeatur officit.Si autē sine
necessitate quis ea vtatur.dorsum debilitat renes extenuat ꝛ
corū adipē liquefacit venerēqꝫ iminuit. Est ꝛ crurū sitia.a
cauilla palmo aut digitis.iiij.sub genu.in cruris manifesto.
educiturqꝫ ab inde stante hoie sanguis que cholere ꝓdest ni
gręt aię malitie.epilepsie.apoplexie.mētis corruptiōi.singultationi.scabici.prurigini.oculorū tenebrositati.vertigini.sciatico dolori.Et oꝫ qm super crura sitias ponere volueris.vt
balneū patiens ingrediatur ꝛ super crura aquā fundat calidam ꝛ boza deambulet quo eius tenuetur sanguis:sicqꝫ sup
scamnum sedeat ꝛ sitijs sanguis exsugatur appositis.xxx.ciciter vices. Ponitur autem ꝛ sitia iter mulieris māmillas
que maxime menstruorum sanguinis fluxuꝫ placat.Sꝫ ꝛ in
coxis ponitur ꝛ mēstruorū cōclusioni prodest.oꝫ autē prius
fortiter sugere sicqꝫ incisionē exhibere:sitqꝫ hō sedēs pedib⁹ extensis ꝛ adinuicē copulatis:ponesqꝫ sitiā in coxe superiori
bus. Super genua quoqꝫ sitia disponitur.qm hō pedib⁹ protēsis sedet.ꝛ hec super ossium coxarū ponitur extrema ꝛ
disgregationi proxima:atqꝫ hec ipsa genuū prodest apostemati ꝛ eorum incendio granitatiqꝫ ꝛ disgregationis dolori.
Est ꝛ rasche sitia que pustulis prurigini sabafe.fissurisqꝫ manuū prodest.Et oportet prius super quāqꝫ manū sitiam
ponere.fortiusqꝫ sugere.debinc incisiōe facta sanguinis educatur semis libra. Est super anum quoqꝫ sitia que doloribus eius ꝛ ardori.apostematibusqꝫ ꝛ emorroidibus intesti-
norumqꝫ doloribus medetur: hec femora magnificat mulierum ꝛ nates ꝛ mēstruū educit sanguinē anchārum ꝛ dorsi
dolori prodest. Ponitur quoqꝫ inter duas sitia cauillas.dissorsionibus prodest ꝛ debilitati ꝛ pedū fissuris.adustioniqꝫ
earum ꝛ que ad eos fit materiei decursui ac podagre.sanguinēqꝫ deponūt mēstruū. Est ꝛ que super humeruꝫ ponitur
sinistrum:prodest que splenis doloribus ꝛ quartane febri ꝛ
cholere nigre superfluitatibus.Et oꝫ sanguinē qui bis educitur locis a quinquaginta dragmis vsqꝫ cētū eē iuxta corporum complexionem in virtute ꝛ debilitate.ac iuxta quod op⁹
fuerit ꝛ sanguis consulet corruptus. Nec vero modū expedit in sanguinis eductione excedere.quoniā hoc stomachū debilitat ꝛ epar destruit ac refrigerat.colorē in croceū imutat.hydropisim adducit.venerē minuit.cor debilitat.tremorēqꝫ ei⁹
parit ꝛ paralisiꝫ morphēāqꝫ generat albā ꝛ visum debilitat.
oportet ā sitiā que spondiliū ponitur in capite.largiorē eē q̄p
que in faucibus ꝛ crurū sitiā mediocrē.sitqꝫ in rascha sitia oībus bis maior oībus tēporibus.Sitqꝫ in caloris tēpore gra-
uis aut frigoris minor ꝛ in autūno longe minor q̄p in vere.sic
quoqꝫ ꝛ phlebotomia oēsqꝫ euacuatiōes quēadmodū alias
expositū ē. Sitia aūt vacua sine incisione scilicet vtimur
qm trāslatione opus ē materiarum a loco ad locum quēadmoduꝫ in calculis fit renū.aut vt ad exteriora trahamus.vti
mur quoqꝫ ea qū ventositatem dissoluere nobis ē ꝓpositū
vt in cholica fit qm super ventris subplanum sitiam ponimus ꝛ in doloris loco.Sed ꝛ qū sanguinē ad mēbrū q̄piaꝫ
attrahere voluimus quēadmodū in stomacho fit: quoniam
sepius vt ad ipsum sanguinē attrahamus opus ē vt calefiat
vtimur quoqꝫ ea in mēbris quibusdā quꝫ motum ꝛ nō sensū
amiserint:attrahimus sanguinē ad ipsa ꝛ calorem.Et siquidem hoc manu cōtingerit.ponitur super humerū sitia ꝛ sic su
gitur.Debinc super lacertos ꝛ tenuiter sugitur quatenus sanguis adunetur debinc aufertur ꝛ iterū apponitur post dies
alij quot super brachiū prope raschā. Sicqꝫ ꝛ in pede faciē
dum est ꝛ in omni quod motu priuatur mēbro.bocqꝫ semel i

mense.Utimur quoqꝫ illa ꝛ in patientibus narium sanguinis fluxum.si fuerit imoderat⁹.ponimus nāqꝫ sitiam super
vētris lacertos.si fuerit a dextra nari fluxus hic ꝛ in epatis
partes.Ꝏ si a sinistra.sup splenis depōitur ptes: hoc nāqꝫ
modo sanguinē a capitis partibus ad inferiora deducimus
ꝛ cruris ptes. Sic ꝛ in mēstruorū mulierū fluxu facies simodum transgreditur:ponesnāqꝫ sub papillis sitiaꝫ. Ponimus quoqꝫ ꝛ sup costas vacuam sitiā fractas.qum depressa
est ē quo ad supiora illam reducamus. Sꝫ ꝛ sup aures qum
in eius fistula ē aut sanguis decursus multus:locamus nanqꝫ in sitia aurem ꝛ sugimus:sicqꝫ sanguinem attrahimus ꝛ
educimus. Et qum fistule quedā in mēbro carnoso apparent:estqꝫ in eas sanies inclusa sitiā apponimus.debinc cuꝫ
vnguēto basilicon clisterizamus in oleo dissoluto rosarum.
Opꝫ aūt in huiusmodi locis sitiam nō ponere.corpore non
purgato.Sin superfluitates attrahentur male ad egrotans
membrū ꝛ nocumētū fit maius. Sitia aūt que cū igne fit
necessaria est qū a corporis profundo ad exteriora educēda
est materia qum in mēbri alicuius interioribus generat̄ non
aliunde influens ad mēbrū egrotans:fortiterqꝫ illā ad exteriora educere icubuerit necessitas.Et quotiēscūqꝫ que attrahitur materia amplior est ꝛ ignem decet esse fortiorem.fit ā
hoc sic.Sume sitiam aut cipbi modo factā phialam parvā
ꝛ eius interiora aqua lenias ꝛ bambacē accipe nō pressū sed
distructum in partes.hūc igne accēdes.ꝛ in phiala ponesqꝫ loco applicabis:qm vētris subplanū aut quoduis aliud attrahet mēbrū:vt auferri nisi vi non possit. Hec igitur sitia vmbilico apposita tortiōibus prodest molestis ꝛ colice:si
ex vētositate fuerit:mulierūqꝫ mēstruis.ꝛ matricū ventositati.sanguis menstruorū crossitiei.ꝛ eius exitu difficili.sincopiqꝫ qm ex mēstruis fit.ꝛ matricis frigori:ꝛ būiditatē que ex
coitu emittit̄ a vulua emulgit.Est ꝛ que sup stōachū applicatur.ꝓdestqꝫ eius crosse vētositati frigōiqꝫ ꝛ ipꝫ calefac:būiditatē que i eo ē purgat viscosaꝫ.ꝛ ꝫ cū sitijs fit magnis.aut
fiat̄ q̄ ignis pferat calorē iuncto p⁹ oleo loco bani.ꝛ sic sitia
supponitur ac sugitur que cutem attrahat ꝛ statuatur:sicqꝫ
duabus illā dimittes horis.Qum autem multum erit incendium aperies.per horā quiescēs iterum appones donec mēbrum calefiat.Et in oibus quas diximus sitie spēbus oportet sitiam que singulis apponitur locis iuxta mēbri cē quantitatē patientis.ſ.qū quod egrotat mēbrum magnū ē ꝛ latuꝫ ꝛ
sitia magna:sit si parū.ipsa quoqꝫ pua adhibeatur.

Capitulum.8.de incisione emissionū furūculorum ꝛ apostematum.

Oportet in apostematibus ꝛ emissionib⁹ humidis medicaminibus vti māturantibus vt diximus.Et si emissiones ꝛ apostemata in
locis fuerint carnosis:vt coxis.cruribus.lacertis.natib⁹.brachijs ꝛ expectandū tibi ē.donec eorū cōpleatur maturatio ꝛ
fortiter molliantur.aut tenuentur sicqꝫ ꝛ incidas.Si etenim
anteq̄p maturentur incisionē adhibueris.rubiginis fluxus tēpus protelatur ꝛ earum sordes multiplicantur ꝛ nōnūq̄p vulneris labia durescunt ꝛ eius profundū.protelaturqꝫ eius curatio.Et si prope disgregationē emissio fuerit locaqꝫ in quibus nerui sunt ꝛ ligamēta.nō expedit eius maturationē prestolari.sed optime aperi.ne forte neruos corrodat ꝛ ligamenta disgregatiōis sanies ꝛ cordas ꝛ mēbri fiat debilitas. Incisionis autē qualitas huiusmodi est.oportet incisorū super
emissionē ponere.a loco qui sanus est ꝛ qui insunt sanguinē
ꝛ sanie extrahes corruptos.aliaqꝫ corpora putrida donec oino purges.tūc cū pāno totum implebis lineo perfecte.quo repleto hoc ad oia perueniat loca vacua ꝛ cū fasciis stringes.
post hec secūdo solue die ꝛ si emissionem mundam inueneris
bābacē appone veterē cū rosarū oleo.Si munda non fuerit.
bābacē pones veterꝫ cū butyro ꝛ optime totū implebis quo
ad oēs attingat cōcauitates vsqꝫ dū vulnus oīo mundatum
intelliges a sorde ꝛ rubigie.post hec aūt cū vnguentis vt assignatuꝫ ē curabis.Expedit autē qum emissio magna fuerit ꝛ
incideris illam non semel euacuare ne forte patientis debilitetur virtus ꝛ sincopis accidat.maximeqꝫ si eger debilis fuerit.sed paulatim tibi erit educenda sanies duobus diēb⁹ aut
tribus patientis examinata virtute.Et si in alarum aliq̄ fuerit emissio.aut inguinibus in lōguꝫ icides.quo ei⁹ citior fiat
cicatrizatio.Ꝏ si sup lacertū vt brachij.aut cruris abvtroqꝫ oꝫ lacerti icidere latere duas incisiones sicut altera ad alteram transeat ꝛ lacertū non attingat ipsum:ne forte incōmodum illi accidat sanari difficile.Tunc cū bambace iplebis ab vtroqꝫ latere post purgationē.ꝛ sic cura veteris quod
cū vnguētis fit ꝛ desiccantibus medicamibus quēadmoduꝫ

UVA. BHSC. IyR_125_1

alis expositum est.

Capitulū.x⁹.de salabe glandis ⁊ nodositatis cura.

s **Landis** spes quot sint alio exposuimus loco.cāsqz ⁊ signa.Eius autē cura ē ipius denudatio ⁊ a suis eductio locis.hoc aūt fit sic Cutē ab ea findes sic vt ad eius nō attingat folliculū ⁊ cōcauitatem.Tunc eius folliculum suspendes cū sennaris quas minister tenebit:⁊ tu illam excoriabis caute.caueasqz folliculum scindere ⁊ integraz studeas extrabere i folliculo suo qm̄ hec vtilior est cura:⁊ sic vulnerū cura locū curabis vlcerūqz. Q; si folliculū cōtigerit scindi parū:cū sennara suspēdatur. ⁊ semp subsequere donec totū emittas.Et si partem aliquaz extrahi contigerit. nihil tū de eo dimittas.⁊ sic oiuz curabis vlcerū cura.Q; si folliculi ps aliqua remaneat quā difficile sit educere:medicamē accelera illi accutū quod illā deficcet ⁊ aduret:debinc butyro subsequere donec laxa fiat ⁊ eruatur: Et si reliquie eius alique superūt:medicamen iterū applica acutum:qm̄ si in loco aliqua eius remanebit pars cēt ipsius cā gnationis iterūqz rediret. Nodositas aūt ⁊ glans quz curande sunt intuēdū ⁊ si salabe ꝓsimilis ē:cū illius sanabis cura.Q; si ex illius nō fuerit genere ⁊ nodatio est dura. vtēdum erit bis que in cura diximus medicaminuz vt vnguēto dachilon.⁊ alijs.Q; si nō proderit fortius illā percutias cū quonis duro donec cozūpatur ⁊ laxa sit qm̄ sic deficiet.

Capitulum.xj.de scrophularum medela.

s **Crophularum** causas ⁊ signa atqz cū medicamibus curam alis diximus.Et si medicaminū cura nihil conferet:tūc ferri adhibēda erit cura.Et hec eius assignatio.cutem ab eis findes per longū quēadmodū ⁊ in salaba factū ē ⁊ vsqz ipm̄ findendo nō attinges apostema:debinc cutis labra duo cum sennara extēde:ipsamqz excoria ⁊ omnia amouebis ab eis corpora circumposita ⁊ pedetentim ipsam extrabes:quēadmodum in salabe cura assignauimus.Que autē harum maior fuerit cū sēnara illā extrabes ⁊ ad superiora extēdes sicqz excoriabis donec oīa circūpositis libes corporibus.Cauendū aūt ne aut neruū pungas aut arteriā amputes si forte in loco fuerit.Et qū forte in aliquam cadet venarum fissura.liga illā optime ⁊ amputa.ne agendi pedimē to sit bonitatis sāguinis emissioni.Et aūt scropbulam extraxeris digitum loco induceas ⁊ diligenter ne forte alia insit scrophula inuestiga parua.Et si quam inueneris denuda ⁊ extrabe:⁊ ne quenis restet studiū dabis:vt aūt purgasse te locum intelliges labra cutis aduna ⁊ si superfluitas est in ea que extēdi possit propter scropbule magnitudinē abscisso superfluo partes insue ⁊ loco cōmensurata cute puluerem suppone croceū ⁊ reliquorū curā adhibebis vlcerū.

Capitulū.xij.de cancri cura

a **Lias** dictum recole cancrum apostema esse ouum cāsqz eius ⁊ signa protulimus ⁊ cum medicaminibus curam.tā ⁊ si per modicū medicata conferant. superest aūt nobis eius cum ferro qualiter fiat q̄qz sit cura dicere.Dico ergo quoniā apostema boc oibus accidit in mēbris sed sepius i matricib⁹ ⁊ mulieꝝ māmillis.Et quod i matrice est nullā admittit cure ferri viā.qū autez i mā millis aut mēbrorū aliquo manifesto.in quo magne nō sunt arterie nec ipsi vicinātur nec nerui insunt magni.tunc omne boc apostema a mēbro abscindere oz.⁊ cuz rasorio perfecti⁹ omnes cauabis partes donec nulla eius supersit radix ⁊ sanguinē exire permitte.nec eius auferes fluxum donec circumpositus qui erat i venis sanguis crossus ⁊ melācolicus effluxerit.iā deinde locū cū vnguētis ⁊ medicaminibus quibus reliqua curantur vlcera sanare molieris.

Capitulū.xij.de verrucarum clauorū ac formicis cura.

v **Erruce** ⁊ clani in multis apparent e oꝛpis locis manifestis.Et clani qum tanguntur aut mouentur ledunt eorumqz cura succisio: oportet ergo omnia que circa verrucas aut clauos sunt explicare ⁊ cū forficibus fortiter extrabere.atqz cum phlebotomo aut simili quonis abscīde.⁊ oio illud quod inueneris auferne forte redeat.Et si ab eius reditu quem abscideris securus vis fieri cū cauterio fortius calefacto eius radicē coq̄ bec declanis. Verruca aūt adunādo abscinditur.Sues nāqz pilū fortem.aut filū sericū optime cōtortū ⁊ cū coverruce radices fortius astringes decidet etenim:visum aūt meū ē illā cū ferro funditus ernere.⁊ radicez coquere cū cauterio: aut cū medicamie acuto.qm̄ citius sanatur.⁊ nō eius timeē reditus. Formix aūt pustula est parua ⁊ in cutis celata ꝓfundo vt diximus.eiusqz cura cum medicamibus que sit expositum est.qū de morbis diximus manifestis.Quz ergo nihil conferūt medicamina.cura adhibenda est ferri.Explicabis itaqz oia que circa pustulā sunt cū phlebotomo ⁊ sic cum forficibus extrabes ⁊ cum phlebotomo cui caput est rotōdū succides.Sumebant aūt antiqui fistulā ferri subtilē iuxta pustule quātitatē:ciusqz caput super pustulā ponentes paulati ꝑimebāt ⁊ abscindebant a radicibus.Debinc medicamina appone desiccātia.quoniā per gratiā dei sanabitur.

Capitulū.14.de vlcerū pessimorū cura.

v **Lcera** pessima q̄ vocātur rodentia a mēbro abscidere opz ⁊ vsqz locū cauare sanū ⁊ ex ipso quoqz sano paululū:quo radicitus omne quod putridū est auferatur.sicqz deinceps bis quibus vulnera vlceraqz curamus recentia medere. Nō opz aūt bis operam dare nisi certe virtus valida fuerit que sufficiat ⁊ patienti odores offeres iocūdos ⁊ cum cōtritorū aqua carnium pasces cum vino facta.vinūqz propinabis tenue ⁊ mixtuz quo ipsius roboretur anima ⁊ curam perferat.

Capitulū.15.de sagittarum ⁊ inberentium eductione.

i **Ttuendum** prius est ⁊ si sagitta in nobile nō cecidit mēbrum.vt ē cerebrum.cor.epar.⁊ eius locus exterioribus est proximus corporis:abstrabere illā si adbuc ei lignū est oz. Sin aūt forcipes sagittarū inducas ⁊ sagittam totis astringe viribus.⁊ fortiter abstrahe.Et si forcipes vuln⁹ nō intrāt ⁊ os eius locū dilata cū phlebotomo aut incisorio : ⁊ sic forcipes imittēs sup loca ꝓligēti⁹ sagittā forti⁹ retrabe.Et si sr̄ os sagittā cecidisse ineueris.oz ea ꝓcutias ⁊ ꝑtes sb̄moueas bis aut ter.⁊ sic attrabe.⁊ si sagitte pēne fuint i diuersa ꝓtēse tiesqz ne te attrabente dum exit corpa que illic sūt icidas. vuln⁹ plurimum dilata ⁊ forcipes inducēs pēnulas optime compri me.quo adinuicem reducantur ⁊ sic attrabens extrabe.Et si a sagitta ferrū eductū ē ipsumqz profundū ⁊ occultus tibi ē locus.oportebit patiēti imperes vt erectus ea stet in figura in qua percussus est boza erat ⁊ tunc palpatione vtaris ⁊ inquisitione digitorum donec inueneris.Et si quo intrauit loco propinquior est finde illū ⁊ dilata quēadmodū diximus ⁊ forcipibus inductis sagittā apprehende ⁊ attrabe. Q; si in oppositum perlata est locū sagitta ab eo quo intrauit.latus finde illud eo in loco quo sagitte intelligis cē caput.⁊ inductis forcipibus inuentā apprehende ⁊ abstrabe. Quod si sagitte vsqz ad locū forcipes nō attigerint.organo quonis eo inducto quo subijt sagitta loco ipsam impelle quibus sagitte impellūtur.vt ad apertionis os approximet tuncqz forcipibus apprehensam inductis attrabēs educas.Et eduxeris sagittā considera ne forte pēnas babuerit ⁊ in vulnere sint cō fracte.Quod si intellexeris inuestigande tibi restāt ⁊ educere oīno molieris.Cum autē sagittā eduxeris ⁊ pēne nō superint.locū oportebit insuere si eiusmodi ē.aut medicamia supinijcere cōglutinātia vulnera. Si aūt post sagitte eductionē apostema fieri contigerit.patientē phlebotoma:locoqz lactis pinguedinem applica ⁊ sandala intibeqz aquā ac queffare ⁊ semperuiue.solatriqz ⁊ similia.appone āt ⁊ sandali fasciam sicci. Simul aūt cauendum qum locum findes quo sagitta impulsa ē.aut qum illaz impelles ⁊ ne in loco.nervus sit prouide aut arterie aut mēbro certe nobili locus bic proxim⁹ sit. Si etenim horū quidpiā fuerit.tota tibi moliendum instat diligentia ne horū quicq̄ ledas incidendo aut scindēdo.quoniam nōnunq̄ vtilius ē suo sagittā loco permittere q̄ educere.qum aut nerui timetur aut arterie incisio.aut scissura. aut mēbrum aliquod nobilium ledere.vidi etenim ipse quēdam cui sagitta in stomachi partes incidit ⁊ siphacē scidit.stetitqz inter thirbū sagitta ⁊ stomachū.nec potuit educi.remāsit itaqz suo diutius in loco.nec ledebat hominē nisi qum ciborum fiebat repletio. Simul autē intuendū quoniā sagitte nōnū q̄ veneno infecte sunt.qō si intellexeris carnē circūcauare cō ueniet.cui sagittam contigit ⁊ incidere.siquidem fieri possibile ē.Sagittam autē veneno infectam ex ipsius carnis deprehendes colore.declinat nāqz aut ad liuorē aut ad nigredinē.

Intuere quoqz ⁊ si sagitta ossi infixa est⁹ ipsiqz fortius adberet ⁊ forcipibus qū concusseris nō mouebit.oportebit que circa sagittā sunt cauare vsqz dū ipsū appareat os.quod aūt cum illo incides organo quo ossa amputantur. aut certe circa sagittam foramen molieris.quatenus eius dilatetur os.⁊ sic ipsam abstrabēs educes. Cum vero sagitta in principalium erit aliquo mēbrorū.aut cuius magna est vtilitas vt cerebro.corde.pulmone.epate.stomacho.renibus.vesica ⁊ similibus ⁊ morte animaduertis.sagitte eductioni nullam dabis operam.Si autē signa non agnoueris mortis. eius mo-

UVA. BHSC. IyR_125_1

liaris eductionē.quoniā eiusmodi homo nonnunq̄ morte liberatus sanatur: vidi etenim cuius intestinis sagitta inciderat ꝛ vulneris loco stercora emittebantur: adhibitaq̄ cura liberatus ꝛ sanatus est. Refert quoq̄ nōnulli se epatis partez vulnere eductam vidisse. ossaq̄ ꝛ tbirbū. nec tam̄ mors abinde accidit. ideo ergo qum locis inciderit bis sagitta virtusq̄ valet ꝛ mala nō se presentāt signa. eius oīno molire eductionē quoniā mirabilis rerū deus auctor hominē morte fortasse liberaret. Si etenim in huiusmodi sagittaz locis dimiseris patientem in mortē defert proculdubio. Et siquidez scire volueris quo interiorū mēbro sagitta cōstitit signa que assignam⁹ speculare hec scilicet. Cerebro quidē si vulnus icidat ꝛ ad matrem vsq̄ attingat spissam egrotāti cephalea fit molesta ꝛ in oculis rubor ꝛ inflamatio. hominis imutatur color: animus cōfunditur. Quod si ad subtilē vsq̄ matrē attigerit. virtutis fit casus. vox tollit̄. nasus icuruat̄ sanies reijcit̄ naribꝰ ꝛ sanguis auribusq̄ ardorq̄ ꝛ humiditas. Si in pectoris concauum vsq̄ sagitta perferatur vulnusq̄ latum fuerit eo acr emittitur ꝛ si cordi inciderit illam videbis tāq̄ cuipiā in fixā solido. ꝛ sanguis exibit niger si quidem locus illi quo exeat fuerit. sequiturq̄ eiusmodi extremorum: frigus sudorq̄ ꝛ syncopis acq̄ mors. Et si pulmoni sagitta incidit ꝛ vulnus latum est sanguis emittitur spumosus. Et si eiusmodi vl̄nus non est quo sanguis exeat. patiētis imutatur color. anbelitus fit creber. Et si diaphragmati quod in pectore est sagitta infigitur vel incidit certe costis posterioribus anbelitus fit magnus frequēsq̄. cum vtriusq̄ motu humeri. pariterq̄ dolor fit grauis. Et si stomacho infigi ꝓtigerit sagittā ꝛ hec eius vsq̄ concauū perlata est ꝛ est in loco largitas cibus eo exit. Et si sagitta intestinis obuiauerit: stercora emittuntur ꝛ nonnū q̄ intestinū foras ꝛ tbirbus erūpunt. Qum autē invesice sagitta incidit. vrina vulnere effluit. Signa hec in quod interiorū sagitta ꝑpulsa sit mēbrorū designant. Si itaq̄ ī bis que diximus mortis animaduertes signa nullā adhibe sagitte curā tā ꝛ si valida videatur esse virtus. Sin ꝛ valida ē virtus educere aude ꝛ molire toto molimine quēadmodū assignabo. Si capiti incidit sagitta ꝛ ad opimēta vsq̄ cerebri impulsa ꝛ emitti quo vis modo nō ꝑ. oportebit capitis p forare os circa sagittam ꝛ sic emittere. Dō si in pectore est. ꝛ nō abstrahi poterit. oportebit coste aliquid amputare. cui sagitta incidit aut quod inter ipsam est ꝛ sagittam. posita tam̄ sub costa eris lamina tenui. que sipbacem custodiat. Sicq̄ ꝛ si ventri incidat aut vesice sagitta. aut mēbro interiorum cuipiam aliorū oportebit primū caute ꝛ sine molestia sagittam denudari. Et sic nec emittitur. fissuraz dilatare expediet ꝛ ipsa educta loco medicamina iponere carnē adducentia. deinde virgam ꝛ sicca medicamina vt alias expositū est. Et si sagittam venis aut arterijs incidere contigerit: aut ossibus. aut organicarū alicui. ꝛ arterijs que sub aliꝭ sunt ꝛ in iguinibus: ꝛ timueris ne te educente ferrum sanguis oio effundatur. oportebit ꝑmū vēas aut arterias abutroq̄ cū filo ligare serico late fortit̄ cōtorto. cū acꝰ imissiōe sub vena ꝛ nodatione robusta fideliq̄. Quo facto sagittā nuda. Et hoc te opꝰ erat scire de sagittarū ꝛ similiū eductione.

Capitulum .16m. de aque cura que in capite est.

e Tquoniam de ea diximꝰ chyrurgie parte que morborū ē ꝛ passionum: quarū cura in oībus similis ē mēbris: iam nūc de ea dicemus que cuiq̄ ꝓpria ē mēbro: ꝛ a morborū cura incipiemus qui capiti accidunt: deinde aliorum exponem⁹ mēbrorum iuxta iporū ordinē in passiones curā donec vsq̄ pedes attingamus. Nūc itaq̄ primū de aque que in capite est cura videbimus. Passio hec infantibꝰ in partu accidit qum eorū caput fortiter cōprimitur: quz ipius volunt equalitatem informare moleste: aut ex passione interiori: aut vene fissura: aut sanguis qui afluit imutatiōe: crossaturq̄ hic donec in loco fiat cruditas frigida. nec excogtur nec sanies fit: Et qm̄ loca hec rara sunt: transit hec būiditas: ꝛ inter sipbacem qui super craneum est cutemq̄ stat̄uitur. Sūt autem huius passiōis spēs. iij. aut eim būiditas hec inter cutē ꝛ opimentum ossa cranei ab exteriorib⁹ opiēs adunatur. Aut inter os cranei ꝛ ipsuz ab exteriorib⁹ velans opimentū. Aut inter cranei ab interiorib⁹ os ꝛ matrē crossam. His igit̄ qbus inter cutem ꝛ cranei operimētuz humiditas adunatur apostema accidit tactu molle: cuius color cutis est colori similis ꝛ sine dolore. ꝛ si digito cōprimas ꝓpter carnis paucitatem cōmouetur: facileq̄ apostema pellitur ꝛ būiditas ab invicem separatur. Quibus autem inter cranei sipbaccz ꝛ os ipm aqua adunatur: eadez bēnt signa. que ꝛ ante diximꝰ. ꝛ est apostema subsolū vt nec facile pellitur ꝛ carnis sentiunt digiti grossitiem. Quibus vero inter cranei os ꝛ spissam adunatur aqua matrē apostema facile non pellitur nec molle est sꝫ fortiter pellitur. bocq̄ ꝑ ossiū infantiū būiditatem maximeq̄ si scoma ab invicē fuerint disiuncta: ꝛ per ipsa bumiditas ad exteriora missa fuerit. boc autē itelliges qm̄ quz ab exteriorib⁹ būiditatē cōprimes: citiꝰ ad cranei tēdit iteriora. ꝛ dolor in bis est grauior ꝛ ossium capitis separatio frontis acumē ad exteriora ꝛ eoz oculi clati a qbus ꝛ lacbryme ꝓfluūt multe. Et bꝰ mōi oiuz curā adbibere non opz. Qum aūt būiditas inter capitis cutē ꝛ cranei ossis operimentum cernit̄: ꝛ apostēa puū ē. vt assigno cura: finde itaq̄ apostēatis mediū seml̄ latū. Si autem inter operimentum ossis cranei ꝛ ipsum fuerit bumiditas cutem duabus incides fissuris sese in medio apostematis incidentiū si quidē apostema magnū fuerit. Qnod per magnuz est tres adbibebis fissuras in modū. t. greci. boc modo. ꝛ bumiditatē extrabes omnē Tunc fissuras bas pāno replebis lineo ꝛ cū fascijs ligabis. vitiq̄ sicq̄ tribus permittes diebus. Die vero tertio solues cū medicaminibus curabis ꝛ vnguentis quemadmodum ꝛ reliqua vulnera. Quod si carnis ꝰmorat̄ super cute ꝛ os ꝓductio. os ipsum leuiter rades ꝛ sic curabis.

Cꝑitulum .17. de eius cura in cuius oculos fluxus multiplicabantur acuti.

i N huiusmodi boibus pilos abradere opz a frontis loco quo tibi temporū appareant lacerti. bos itaq̄ cauebis ꝛ patienti inferiorem monere imperabis maxillā quo loco magis approximent moti qui in temporibus sunt lacerti. tūc tribus frontem findes fissuris rectis ꝛ ad os vsq̄ perueniens critq̄ cuiusq̄ fissure longitudo duorū digitorū. ꝛ inter singulas duas digiti. iij. Debinc inducas aut organo lancee simile fissure ipsi que tempori est ꝓxima sinistro donec vsq̄ mediā attingat. deinde a dextra vsq̄ mediam ꝛ que inter fissuras est cutem purga cū frontis operimēto. tunc assumpto cultello qui dicitur scuqueba fissure inducas ꝓme ꝛ obtusum eius latus in partē fac ossis. acutum aūt in cutis ptem conuerte ꝛ ad mediā vsq̄ fissurā transmittes amputabisq̄ cū eo venas omnes ꝛ arterias que illic sūt. cutem vero oio incidere caueas. Debinc secundo cultellū fissure induc scōe vsq̄ vltimā. venasq̄ pari ratione ꝛ arterias amputa. quēadmodū ꝛ in alia bocq̄ facies donec moderatā emiseris sāguinis q̄titatez. post hec amputata fortiter cōprimes loca. ꝛ qui illic adunatus fuerit sanguis emittes. ꝛ sic licinia inducas. fasciasq̄ appone aqua infusas. mane facto licinia illa abstrabes ꝛ alia vino ꝛ olco olive infusa imittes. Et nostri bomies tēporis olive olei loco ꝛ vini oleuz ponunt rosarū. super lacertos aūt tēpoꝝ pānū superextendes sandal̄ ꝛ aq̄ ifusū rosaꝝ ne forte apostēa illis accidat calidū. die tertio fascias solues ꝛ vittas ꝛ vl̄neris adbibeb̄ curā vlcerūq̄ cū basilicovnguēto in oleo liquefacto rosarū ꝛ oībus reliquis quas vulneribus adbiberi assignauimus curis.

Capitulum .18m. de findenda per latum fronte.

f Rons quoq̄ illius ad cuius oculos ꝑ venas fuerit multas decursus. in latū findit̄ Significatur aūt boc qum videris oculos maculentos ꝛ parvos: visum eorū debilem. angulos corrosos. ꝛ palpebrarum loca vlcerosa. pilosq̄ eorū cadere ꝛ ab oculis lacbryme defluunt tenues ꝛ valde pūgentes. patiēsq̄ in capitis profundo dolorem sentit acutū ꝛ molestū qum sternutatio subsequitur: hec qum videris bac vteris cura. Primum a priorum incipiens abrasione: quo temporuz manifestos bēas lacertos: quos ꝛ cauebis ꝛ in actione manus illis proxim⁹ nō fies. Debinc in latum frontē findes: ꝛ a tēpore incipies sinistro. donec ad dextrū porrigaris. Finiende autē tibi sunt fissure extremitates in locis qui nō mouēt̄: sitq̄ fissura paulo altior fronte. sꝫ scomum caue coronatū. ne forte ferrū illi obuies. Antiquorum aūt quidā fissurā in medio incidebāt frōte. Ut aūt os nudaueris oportebit inter extremitates venaꝝ ꝛ arteriarū cum licinijs ꝛ pānis separe: sicq̄ fascias appōes vino infusas ꝛ rosarum oleo. ꝛ cū vitis astringes. Die facto secundo intuere ꝛ si iminutū conspicis apostema. vtile. Sin fascias iterum appone ꝛ sup liga: boc vt recesserit os abrade quatenus oziri in eo caro incipiat: ꝛ regimen quod carnē adducit adbibebis. medicaminū. s. ꝛ vnguentorū. Qum enim bis caro in locis fuerit orta: ꝛ cuti continuata spissabitur cutis cum carne. ꝛ astringetur. fluxusq̄ a venaꝝ ore ad oculos prohibetur.

Capitulum .19m. de palpebre superioris repressione ꝛ ei⁹

UVA. BHSC. IyR_125_1

ad superiora extensione pilorum causa superfluorum.

Si pilorum superflua repressione vtendum est cui⁹ hec ē assignatio. Patiētem supinū iacere facies ⁊ palpebrā involues. Et siqui supflui sunt pili longi fuerint: ministranti quo manu illos teneat impera ad superiora reducens ⁊ cum palpebre pilis adhibito mastice conglutina. Si autem breues medio palpebre acum inducas cum filo ab interioribus incipiens ad exteriora: sicq; palpebram sursum extende. cum sinistra reuoluēs manu. tunc phlebotomū a parte maioris pones anguli ⁊ sub pilis finde superfluis ad angulum procedens minorē. Nec vero fissura hec profunda sit. sic etenim qui ad interiora inuersi erant pili ad exteriora verteretur. iā tunc palpebram in suū reduces locū. ⁊ que in exterioribus ē palpebre cutē in medio stringes loco cū acu ⁊ filo tribus in locis ⁊ filos bos ministrū vt teneat iubebis ⁊ palpebrā ad superiora extendes iuxta quātitatē que ab oculi pilos tolli videris moderatius. nec vero plurimū tollas intantum vt oculū deturpes. tūc quā sustulisti cutē iminues cū forpicibus sicq; duas fissuras cutis adunabis: ⁊ nodosa in sues insuitione acū locis. ſ. singulis adunabis nec nodabis filū ⁊ amputabis. hoc pluribus facies in locis donec fissuras abseris cutis. Tunc puluerē adhibe croceum ⁊ oleo instilla ipsumq; fascia ⁊ cū vittis stringe. Die facto secūdo aut tertio fila incides cū forficib⁹ educēsq; cū vnguētis locū curabis. Et hoc laudabilius ē quo in pilorū in palpebris superfluorū cura vtimur. Est autē ⁊ alia eius cure spēs hec intuere pilos ⁊ si qui oculum pungunt. pili pauci sunt ⁊ nō multi ſz duo aut tres adinuicē proximi acu sumpta pilū immitte ex mulieris capillis ⁊ sericū filū subtilissimū fortiter cōtortū filumq; duplica ⁊ acū palpebre imitte radici loco quo pili videtur superflui. tūc pilū induc superfluū. aut duos fili duplicatiōis loco. acūq; ⁊ filū abstrahe sursum quoniā pili cū filo exibunt. Quod si inter hos fuerit pilos aliquis subtilis. pilū illi adde forte ex palpebre pil' ⁊ simul cōglutina cū gūma quauis aut mastice ⁊ sic ei quēadmodū ⁊ primo feciſti pilo.

Capitulū. 20. de separationis oculi cura.

Separationis cās alias exposuimus q̄ ē. ſ. palpebrarū iminutio ⁊ sublenatio vt oculū operire nequeant ⁊ fit tanq̄ lepozis oculus. Et si oculus ex vlceris fit vestigio aut palpebre insuitione ⁊ eius plusq̄ expediebat subleuatiōe: eius cura palpebre est fissura in solidationis loco dimittatur donec laxet ⁊ in fissura modicū ponatur licinīū. ligenturq; donec sanet. Et si separatio naturalis ē. superiorē oz cutē palpebre findere in medio loco ⁊ in ipsa pone fissura licinīū in quo vnguentum sit carnē adducens quatenus duo incisiōis labra sibi nō obuient. caroq; inter vtrūq; producatur. Si autem separationē contingerit fieri inferioris cā palpebre replicationis ad exteriora. hocq; ex ipsius factū sit insuitione. aut coctura minus cauta. tōq; palpebra reuoluitur: aut certe ex vlceris vestigio acum sume in qua filū pones cōtortū ⁊ palpebre carni immittes replicate ab angulo oculi minori vsq; maiorē: si q patitur oculus sit sinister. si dexter ab angulo maiori vsq; minorē ⁊ acū abstrabes quatenus filū in duabus carnis superfit extremitatibus. tunc assumptis fili extremis ad superiora contrabe ⁊ cum phlebotomo incide. Et si quidē palpebre figura in priorē redierit statum ⁊ ad interiora declinauerit. hec tibi sufficit cura. Sed si adhuc inuersa est post carnis denudationez oportebit sub palpebra stibiū ponere a qua caro abscisa ē latū ⁊ ad interius finde latus palpebre fissuras duas. sintq; duarū extrema incisionū in incisionis quā feciſti angulis vt inuicē sibi obuient. fiatq; ex eis angulus acutus quem adunate fuerint vt fit simil' lauda greco. cuius hec est figura

tunc illā explica carnē iuxta quod latus ē latum superi⁹ in palpebre cōfinijs ⁊ sic partes aduna disiunctas cum filis duobus ⁊ cū filo insues sicq; absistes. Et si separatio ex insuitione contigit. aut ex coctura simplicē ⁊ planā fac fissurā sub palpebrarū pilis in prima cicatrizatione ipso codē loco ⁊ sic labra separa duo cum lignulo ⁊ oi reliqua vtere cura quēadmodū in lepozino prius diximus oculo. puluereq; loco injice croceū ⁊ salis aquā ciminiq; oculo instilla. sicq; fascia superponens stringe. mane facto solues ⁊ intuere. ⁊ si casu accidit apostema cū obtalmie cura medeberis. sin colliri um adhibe rubeū ⁊ lene ⁊ puluerē croceū.

Capitulum. 21. de fissure palpebre cura.

Prima diximus huius libri pte fissurā corp⁹ ēē pinguē qō sub palpebre oriatur cut e superioris eiusq; cās ⁊ signa explicauimus. Eius autem curā hoc exponemus loco. Sedere itaq; in tuo facies patientem conspectu ⁊ palpebram paululū dilata egrotantē. atq; cuz pollice ⁊ indice paz protende. Bebinc comprime qua eiusmodi humiditas inter duos adunetur digitos: tunc ministranti tibi impera quo palpebrā a medio trahat supercilio: tu autez a loco palpebre ad inferiora paz detrahe. sicq; humiditatis finde mediuz ī latū fiat fissura vene phlebotomatione maior. In opprimendo autem expediet. vt ad pinguedinis huius attingas locum. caueasq; tamen ipsā pertransire. Nōnunq̄ etenim fissura ad palpebre porrigitur interiora ⁊ vsq; oculi peruenit tunicam primā. vt autem corpus hoc pingue quod fissurā diximus apparuerit ad exteriora illud trahe: ⁊ si non apparet phlebotomū iterum appone: ⁊ suauiter locum findes. donec appareat apprehensumq; digitis ⁊ pāno molli in vtrūq; concute lat⁹ Nōnunq̄ autem sic dispones. vt primū carne denudes ⁊ sic pānū sumptum aceto infunde ⁊ aqua: locoq; superpone. Et sunt hominū nonnulli qui sal calefaciunt ⁊ in cauterij extremo ponentes in fissura deponunt. quo omnē illaz sal consumat humiditatē. Bebinc cū fascijs liga ⁊ mane facto solue. Et si vacuū caloze videris ⁊ apostemate locum: vnguentum appone ⁊ cum bezazo circumposita cataplasma ⁊ siapbo memitbe. Quod si apostema loco acciderit calidū. refrigeranti bus cura medicaminibus ⁊ reprimētibus vt memitbe asiaso sandalo: fufalo: bezazo. terra armenica. tritis ⁊ aqua infusis quessare ac intibe.

Capitulū. 22. de copulararū inuicem palpebrarum cura.

Portet quum palpebras conglutinari consolidanti aut cum cornea contigerit tunica sic curare. extremū stibij sub palpebra imittes ⁊ cum sēnara suspendes. atq; sursum trabes ⁊ induces inter palpebram ⁊ oculū paulatiz. donec ab oculi tunica palpebra amoueatur. Cauendū autē ne quidpiā tunice oculi incidas maximeq; cornee. fiatq; in oculo ab inde vlcus ⁊ nonnunq̄ binc acumen accidit vuee quum incisio tunicam pertrā sit cornea. hec vt feceris oculo ciminū ⁊ sal cōmasticata infunde ⁊ sub palpebra pānum pone lineū suauez. ne forte cum oculi tunica iterum palpebra aduneē ⁊ sic fasciam applica in qua oui posueris vitellum. oleumq; rosarum ⁊ vsq; diem permitte tertium. tunc solues ⁊ collirium instillans albū diebus cōtinuis tribus per dei gratiaz curans sanabis.

Capitulum. 23m. de grandinis ⁊ verruce cura.

Grandinem curans expedit patientez vt in tuo sedeat ꝓspectu facias: ⁊ cū police indiceq; palpebre cutē extende: ⁊ ab exterioribus in latū finde: educasq; grandinem cū stibij extremitate. aut cū quo palpatur extremo vel quauis alia re. Et si fissura magna ē labraq; duo laxa. insuendo adunes: ⁊ super locum pulnerem appone croceū. Si sit aūt parua puluis sufficiet solus ⁊ fascie. Q̄ si ab interioribus grādo fuerit: palpebram replica ⁊ finde ab interioribus per latū: eductaq; grādine oculo aquā instilla masticis ⁊ salis cōmasticatoz. ⁊ cū fascia liga. in qua posueris oui vitellū ⁊ rosarum oleū: mane facto solues ⁊ intuere. Et siquidē incaluerit collirium instilla album in aqua liquefactū. sin aliquid colcotari triti. Verrucam autē oculi oz apprehēdas cum paruulis forcipibus ⁊ ⁊ cū forpicibus abscindens puluerē superspargе croceuz: fasciaq; qm̄ cōglutinabitur ⁊ nō redibit verruca.

Capitulū. 24m. de glande que in oculi est angulo verrucis carne supflua que in radicibus ē palpebrarum.

Superflua autē in oculi angulo glans ꝫ curanda ē modo Cum senne ra illā arripies aut forcipibus: paululumq; ad superiora extensam circūductāq; amputabis cum forficibus: nec vero multus sis ad eius extirpādaz radicem ne forte anguli oculi carnem abscindas: oriaturq; abinde passio cui fluxus nomen est. Hec vt compleueris oculo cimini aquam ⁊ sal cōmasticatum instilla: fasciaq; oui vitellum astringe rosarum oleo abiecto: mane facto solutum intuere: atq; si locus incaluerit collirium instillabis album cum aqua dissolutum. Si vero nullus fuēit calor colcotari triti paz suppōe. Verrucas porro cū forcipe arreptas. forpicibus amputa ⁊ puluerē croceū desuper puluerizabis' sicq; fascia astringe. nō eniz amplius reditū dabunt.

Capitulum. 25m. de vngule oculi amputatione.

Vngule medelā exposuim⁹. que nōdū robusta est. ⁊ oculū videntē nō operit alias. si autē inualuerit ⁊ foramē ceperit velare pupille expedit patientē statuere supinū. oculoq; aperto pēnam sume co-

UVA. BHSC. IyR_125_1

lũbarũ cuius plena sit extremitas ⁊ sub vngula introduc oculi. ⁊ sic acũ obtusam sumas planãq; ⁊ pilũ appone animalitũ crinis crossũ acumq; ipsam per vngulã transi ab anguli pte oculi ⁊ ab alio extrabas latere: eductaq; acu pilũ totum sub vngula transire fac vsq; pupille partẽ. vngulamq; sepa ⁊ ab oculo cũ ipso amoue si possibile fuerit. Bebinc sẽnara sũpra vngule ꝙ oculo separasti infige. extendeq; ⁊ parũ intorque ⁊ sic ab radice amputa cum forcipibus. nec multũ eius profũdes amputationẽ ne sorte anguli amputes carnes. fiatq; ab inde que oculi dicitur fluxus passio. vt amputaueris salis ⁊ cimini cõmasticorũ aquã instilla ⁊ fasciã appone superposito oui vitello ⁊ oleo rosato. sicq; liga. mane facto solue ⁊ ne incalescat vide. Si incaluerit collirũ appone album ⁊ cum obtalmie medela cura.

Capitulum. 26. de acuminis oculi cura.

t **Unica** vuea si prozupit: nõ est ci⁹ cura vt oculo visus redeat: sed vt oculi acumẽ recedat ⁊ turpitudo ⁊ quodãmodo reformetur. Est ergo eius cura vt acum sumas ⁊ acuminis imittas radici aut palpebre parte inferioris ad superiora. Bebinc aliã imittas acũ in qua filũ posueris duplicatũ a pte oculi anguli que dextre manu proxima est in acuminis radice ⁊ pertrãsies pmã sines acũ vt fuerat: tũc fili incides duplicationẽ ⁊ acumis ptẽ ad superiora ligabis. ptẽ ad inferiora cũ filo sicq; acum educes ⁊ sal masticẽq; cõmasticata instillabis ⁊ super oculũ fasciã pones cũ oui vitello ⁊ rosarũ oleo ligabisq;. mane facto solues ⁊ collirũ instillabis albũ ouiq; albumẽ donec sanet.

Capitulum. 27 de sanie que sub cornea est cura.

s **Alienus** in suo refert libro quẽ magna artem dixit. quoniã vir quidã oculoꝝ morbos curãs qui dicebatur horestes multos in quorũ erat oculis sanies sanauerat. Statuebat enĩ patientez super scãnũ sedere sed rectũ ⁊ ab vtroq; sumebat eius caput latere. pcutiebatq; donec nos saniẽ videbamus ipsaz ad oculi inferiora descendere ⁊ statuebat. oculi autẽ aqua nõ statuitur aut oculo cũ excutitur nisi ad inferiora prematur cũ multa pressione quo eius iminuitur substãtia. Et post pauca dicit. Nos quoq; sepius saniẽ euacuauimus multã. cornea fissa quẽadmodũ assignabo. hac in passione expedit corneam findere tunicã in loco cornee. fissura que ad oculũ nõ trãseat quoniã sanies sic exibit ⁊ euacuabit: hac euacuata mulieris lac cui filia ẽ oculo instilla ⁊ cũ fascia liga. atq; incipes vlcerum oculi curã adhibebis.

Capitulum. 28. de aque oculi excussione.

a **Aque** oculi diuersitates exposuim⁹ ⁊ cãs signaq; alio huius libri loco ⁊ nũc eius referemus que per excussionẽ fit curã: pri⁹ demõstrato in quibus eius spẽbus excussio confert. Dico ergo quoniã opz te patienti imperare vt oculũ in quo ẽ aqua claudat: tnq; ei⁹ cũ pollice palpebrã preme ad interiora ⁊ in vtrunq; cõmoue latus tanꝙ si cõminuas ⁊ disiungas illam. tunc oculum aperi ⁊ eius intuere foramẽ: ⁊ si que in foramine est aquam abinuicem videris separatã ⁊ dispersam. aqua hec nõ firmata est ⁊ excussioni nõ cõpetit. Si autẽ adunata stat ⁊ nõ separatur firmata est. Et signũ aliud priori melius. Cum aque videris colorẽ tanꝙ ferri climati. aut colorẽ plũbi aquã intellige stabiliram. ⁊ quoniã excussionis cura proderit. cuius autẽ color gipseus ẽ coagulata ẽ valde ⁊ excussioni nõ cõpetit. laudabilius autẽ adhuc vt patienti oculũ claudere sanũ imperes ⁊ ipi manũ superpone. tunc egrotantẽ aperi oculũ in solis oppositionẽ. Et si oculi foramẽ videris dilatatũ. intelligas eiusmõi aquã excussionis admittere curã. Sume itaq; eius cure principiũ iuxta quod assignabo sic. patientẽ in tuo sedere cõspectu impera in loco claro. tu quoq; in scãno sedeas elato ⁊ oculum claude sanum atq; egrotantem aperi cum digito. tũc sume mebetum organum scilicet cum quo excussio fit ⁊ mensura ab angulo oculi minori iuxta mensuram stibij crossi tiei scilicet mebeti parum a foraminis oculi oppositione. Et tunc mebeti caput acutũ in loco pone ⁊ infige fortius vt itro eat: mebetũq; sentias. in locum peruenisse vacuuz: tunc cum ipso mebeto in partẽ tende foramis oculi. ⁊ cũ eius capite ad ipm peruenies foramẽ. qm statim mebeti corpus videbis manifestum in foramie sub tunica cornea. Beinceps cũ ipso descẽde mebeto inferius paululuz: aquãq; cũ eo ad inferiora contrabe ⁊ in villis suspẽde vuee: sicq; sepius facies donec a foramis recedat loco quicquid inest aque. Jã tũc paululuz expecta: ⁊ si nõ redire aquam videris in locum: patiensq; aliquid videt ⁊ intuetur: mebetum paulatim educas cõtorquẽdo. Si autẽ ad locũ aqua redierit secũdo illã depone ⁊ tertio donec stabiliatur: ⁊ sic iuxta quod assignaui mebetũ educes ⁊ oculo cimini aquã instillabis. salisq; cõmasticatorum: ⁊ cũ fascia liga: super quã oui vitellũ ⁊ rosarũ oleũ: ⁊ cuz vittis stringe. Sic quoq; ⁊ oculũ ligabis sanum ne forte moueatur patiens illius ex motu. ⁊ egrũ supinũ iacere precipies in obscura domo: ⁊ ab oi probibebis motu: ⁊ vt sternutatiõez caueat tussẽq; ⁊ similia: ⁊ oi illum subtili dispones regimie vt pullis. taugis. ⁊ similibus. vsq; in diez septimũ: oculusq; quẽ admodũ iperaui ligatus erit vsq; in diem banc: ⁊ in alio exemplari. Buabus pmittes sic bebdomadibus: nisi forte quid piam obstiterit: vt ardor aut apostema quod oculo accidat: tunc etenim oportebit soluere ante prefinitum ⁊ calozis adbibebis curam. Qũ aũt die solueris septimo: oculuz cũ aliquorum intuitione experire. Nec vero opz oculũ experiri cũ mebetum eduxeris: qm hoc aquã ad supiora reducit.

Capitulum. 29⁹. de mozi quod in facie est cura.

m **Ozi autem** cura quod in facie sub genis est buiusmodi iudicaf. Scalpes illum aut cum zaccara cõfrices illum ⁊ zaccara salubziorẽ ⁊ cõpetẽtioz. Post cõfractionẽ cũ megessi laticapite scalpes quousq; sanguineus fiat locus: ⁊ multũ ab eo sanguinẽ educes ⁊ basilicon suppões. nec sãguinẽ loco exterges. quaten⁹ loco conglutinetur. nec tribus auferetur dieb⁹. Die tertio loco butyrũ applica tepidũ ⁊ folia ĩtibe supermitte. ne forte illud fascia desiccet. Sic facies donec vesiculas auferas loco purgato qũ illũ parũ videris profundatum nec aliquid supereſt mali. zemiari appone vnguentum quod cicatrizat ⁊ singulis bãbacẽ quã apponis minue diebus.

Capitulũ. 30. de auris que perforata nõ est cura.

a **Auris** foramẽ nõnunꝙ oppilatũ ẽ ab ipsius tẽpore creationis ⁊ quãdoq; oppilatio ex vlceris fit macula quod consolidatũ ẽ. bec aũt oppilatio aliquotiens in auris est profundo ⁊ nonnunꝙ in foramine manifesto. Et si in auris profundo fuerit oppilatio. i loco scilicet operimenti quod foramẽ vellat. difficilem bz curã nisi ꝙ oĩno eius perforationem cũ orgão nitimur subtili. Si vero ĩmanifesto cum phlebotomo findimus cui caput ẽ icurvatũ paululũ. Et si caro illic fuerit superflua. expedit illã circũcauare ⁊ sic loco puluerẽ apponimus croceũ ⁊ locuz ipso cũ panno cataplasmamus lineo. Qõ si apostema abinde acciderit calidũ cũ collirio albo oportebit locũ cataplasmare aqua infusum rosata. Et si calor intra foramẽ fuerit. collirũ intra aurẽ funde. ⁊ si sanguinis occursus loco acciderit super auris radicẽ pozulace pone aquã aut virge pastoris. aut bulici. simili aq; sanguinis amputãtia fluxuz.

Capitulũ. 31. de auris cura in quam lapis cecidit aut sile.

a **Lio** loco dixim⁹ quẽadmodũ calculus aut granũ si auri inciderint educere quis moliatur sed quoniã nõnunꝙ grana incidunt ⁊ ex humiditatis loci cã intumescunt augenturq;. ⁊ educi nequeunt. tũc auris radicez findere oportebit a parte pinguedini vicina fissuraq; pauca iprime lune modũ tunc quod in aure est emittaf cũ megessi vltimo. aut alia re sicq; fissuram in sue ⁊ puluerez superpone croceũ ac diligẽter cura.

Capitulũ. 32⁹. de carnis in naso superflue cura.

p **Assio** hec carnis ẽ nariũ productio atq; in solis considerada est radio. Et si carnis huius colorem videris liuidũ aut nigrũ tactus ouri ab eius oportet fugere cura. quoniam ex materia fit melancholica ⁊ est in cancri spẽ. Qi aũt rubei ẽ coloris. aut nasi tactus mollis ⁊ carnis subẽ simil. tũc ad ei⁹ accede curã que buiusmõi ẽ. Patiẽtẽ i scãno soli opposito fac sedere ⁊ narem eius cum manu aperi sinistra cultellumq; mirti folio similem naso imittẽs omnez quã illic inueneris carnez absinde ⁊ purga. nec oĩo aligd remittes ⁊ quicquid absinderis emittes cuz megessi capite. aut alio quo vis orgãno ⁊ iterum in solis radio intuere. Et si nasum ab omni illa purgasti superflua carne totũ vtile. sin secundo cultellũ aut orgãnuz cõpetens appone ⁊ quicquid eiusmodi inueneris inciõ ⁊ naris latus raõõ nec optime purgaueris. Bebinc exterges ⁊ modicum infundens aceti aque ⁊ vini. ⁊ patientis caput retrorsum sub leuabis paululuz ⁊ si quã iniecisti humiditatem ad gurgulionem pertransit. intelliges nullam huius carnis partem i partib⁹ esse foraminis quod colatorio simile est: sed neq; i palati foramine. Si autẽ nibil humiditatis pertransire videris intelliges carnem banc in superioribus ossis perforati productam ⁊ ad illã orgãnuz non porrigi quo caro a naribus amputaf. Oportet itaq; filũ sũas lineuz cui modica sit crossities ⁊ nodos ab inuicẽ in eo proximos facinter duos nodos spatiuz

UVA. BHSC. IyR_125_1

ponẽs digitorum duorũ filũqz acus imittes foramini: ꝛ hui⁹ acus extremũ ad superiora vsqz nasi imittas donec ad foramen perueniat quod in osse est colatorio simili ꝛ a palato illam emittes oreqz. debinc fili sume extrema duo ꝛ cum manu extendens vtraqz in serre modum deducas. vt cũ nodul' illaz incidas carnem. post hoc aũt nodositas hec cuz licinio fiat ex lini pãno quo foramen mundetur apertuz. Die autem tertio expedit te licinia inducere naso. que cũ medicaminibus cataplasmaueris corrodentibus ꝛ deficcantibus. quales sũt trocisci qui dicuntur mousas. aut cum vnguento croceo zẽia rico. In vltimo medicaminibus vteris que deficcent ꝛ indurent ꝛ q̃diu cura durabit fistulas naso induces plũbeas.

Capitulum. 33. de gingiue cura que dicit' anafolis ꝛ emissionis eius. que vocatur farol'.

a **Nafolis** caro est superflua que in dentium oritur lateribus. eiusqz cura est vt eum forficibus aut sẽnara illam suspendas ꝛ cum phlebotomo incidas. Farol' autem emissio est parua. oportz qz illã cuz phlebotomo findere. quatenus ab ea sanies exeat aut cum ligno acuto: post hec acetuz forbitet ꝛ fugat. aquãqz ꝛ vini modicũ ꝛ deinde rosarum aquã ꝛ oleũ rosatũ maneqz aquã ꝛ mel ꝛ locum digito cõprimat.

Capitulum. 34. de molaribus educendis.

q **Si molarem** vult euere primũ illi expedit que in eius est radicibus carnem incidere paulatim. donec nihil illi carnis supersit adherens eius radici. tunc forpices molari ipsi superponat. ꝛ supervtrũqz ipsorum pedẽ fortiẽ cõprimat. molaremqz fortius concutiat. dextrorsum ꝛ sinistrorsum sicqz cũ tota abstrabat virtute quoniã subsequetur illum molaris. si autem corrosus fuerit. loco oportebit corroso pãnum imprimere fortiter ꝛ sic iuxta quod assignauim⁹ curabis. Quo facto acetum fugat mixtum sepius. ꝛ sic rosarum oleum loco sĩ pone cum bãbace. Nonnũq̃ autem boi inascitur dẽs superfluus intuendumqz ꝛ si in alterius est dentis radice: cum organo quod rostro simile est auferatur: atqz si quid supererit lima explanet. Si autez nõ in alterius nititur radice. sed suo cum forcipibus extrabatur. Et si dentium quispiam iusto maior fuerit manifeste turpe est. ozqz illum lima corrigi. ꝛ qõ abundat tolli: quo ceteris cõpetenti fiat proportione equalis ꝛ non dissonus.

Capitulum. 35. de lingue nodositatis cura.

i **Si lingue** nodatio naturalis est: ꝛ ex ligamẽtis que ipsam ligãt. aut ex eius breuitate. patientem sedere tuo facias in conspectu opz super scãnum. eiusqz aperto ore linguam subleua q̃tuz potes ꝛ ligamenta hec incide neruosa. cũ phlebotomo lato ꝛ stude ne ittidem in vlceris cicatrizatione accidat. Et si ex vlceris cõtigit cicatrizatione linguam ad superiora trahe ꝛ finde i latum ac nitere vt sanetur nodatio. Caueas autem ne fissura i profundum tendat carnis incidatqz arterijs phlebotomum Nonunq̃ enim ab inde fluxus accidit sanguinis qui facile mitigari nequit. debinc patiens acetum post curam fugat q̃si masticans ꝛ aquam. sicqz ea appone que carnem adducũt ꝛ sanantur vulnera non restringentia nec reprimentia.

Capitulum. 36. de amigdalorum duuz apostẽatis cura.

a **Amigdalorum** duum apostema si crescat ꝛ eius fiat tempus diutinũ. nec dissoluatur difficilisqz fit patiẽti trãsglutio ꝛ anhelitus angustaꝛ ꝛ amigdala duo videris albificata ꝛ rotundata ꝛ eorũ radix parua facta est. medicamina qz nõ conferunt ꝛ gargarismata similiaqz amputatione vtendum est. Hoc aũt sic fit patientem in conspectu tuo soli oppositum sedere facies ꝛ os aperire imperabis ministerqz caput ei⁹ teneat alius quoqz vt illius teneat linguam ꝛ ad inferiora deprimat cũ organo huic cõpetenti rei. tunc sumes sẽnaram ꝛ i alterum infiges amigdalorum. atqz ad exteriora protrabes cauens ne cum eo operimenti quidpiam abstrahaꝛ. aut corporum que illic sunt. sicqz ipsuz a radicibus amputabis cum oportuno organo. qumqz alterum inciderís ad alterum conuertas idemqz facies. tunc patientẽ aquã vt gargarizet rosarum impera ꝛ acetũ refrigeratum. Et si ab inde sanguinis cõtigerit fluxus sumaci aquam gargarizet ꝛ arnoglosse. terrã qz cypricam. Et si apostema oleũ gargarizet rosarum ꝛ oui albumen aut mororum robũ. cũ coriandro. Et si in vulnere saniem fieri contigerit aquaz gargarizet mell'.

Capitulum. 37. de apostematice vue medela.

q **Si vua** vule acciderit apostema ꝛ ceciderit vt tã q̃ vua fiat racemi capitis rotundi radicis qz subtilis ꝛ medicaminum nihil confert medela stringentium abscindere illam oportet ne forte si augmenta fuerit suffocationem pariat. sed qũ rotunda est. ꝛ radix non est illi subtilis coloreqz eius qui sanguinis nigri ad amputandam non accedas. quoniã in huiusmodi habitudine eius amputatio apostema parit magnũ ꝛ sanguinis qui non reprimitur fluxum. Quz autez radix illi subtilis est ꝛ oblõga: eiusqz extrẽa caude. similis muris ꝛ eneruata. color illi in album declinans tunc amputãda est. Nec vero plus iusto amputes. sed q̃tum naturalem excedit rez. quoniã si radicem illã sustuleris. nocumentũ fit patienti magnũ circa pectoris officia ꝛ vocis aufert amputationẽ. opz ergo egrum in sol' opposito radij sedere ꝛ os apire impera q̃tuz fas est. ꝛ vuea apprehende locum a quo amputari oz cum organo quod tenens vocatur vuãqz abstrahens amputa cũ phlebotomo. aut forficibus aut organorũ aliquo incidentium. Debinc patiens aquã gargarizet frigidam aquãqz rosatã. in qua sũmacũ fricaueris ꝛ similia

Capitulum. 38. de gutturis apostẽatis cura ꝛ ei⁹ fissuris.

s **Si calidum** ori acciderit apostema ꝛ gurgulioni intantũ vt meri os oppiletur ꝛ gurgulionis ꝛ in pulmonis canali apostema nõ fuerit nec passio alia vt suffocatio gutturis vtendum erit fissura suffocationis cã timoris ꝛ interitus. hoc itaqz facturus in conspectu tuo fac sedere. ꝛ eius subleua caput ꝛ sub gutturis capite tres fac fissuras rotundas iuxta quod canal' est rotunda a pulmonis. aut. iij. Sint autẽ fissure parue i operimẽto quod inter cartillagines ẽ canalis pulmonis rotundas. nec acumẽ augeas. quoniã in hoc ẽ periculum. Rectius autẽ ẽ vt cutẽ cũ sẽnara distẽdas ꝛ sic finde donec cartillago appareat vene ꝛ arterie que illic sunt. tunc vero operimentuz findes quod inter canale est pulmonis. eriszqz ab venarum ꝛ arteriarũ amputatione securus. debĩc permitte sic donec passio in bonũ redeat statũ: ꝛ a suffocatione fies securꝰ. post hec aũt cutis adunabis fissuras ꝛ insues nec tamẽ cartillagines attinges.

Capitulum. 39. de digitorũ superfluorũ cura.

d **Digitorum** superflui alij in parte sunt auricularis alij in pollicis partib⁹ ꝛ alij ex simplici tm̃ carne. quidã cũ ossibus ꝛ nõnũq̃ ẽt vngues habẽt. Et qbus ossa sunt. alijs origo ẽ ab digiti vicini disgregatione. alijs ex ipsis dactilis. Et qui tm̃ carnei sunt facile amputãtur. quoniã ab ipsa auferũtur radice cum nouacula semel. Quorum autẽ ortus ẽ a disgregatiõe difficilem habẽt curã. Et qui ex dactil' eorũ prius oz amputare in circuitu carnẽ vsqz ad os. debinc os amputetur ipsum quod amputandis paratũ ossibus ẽ organo serra. s. tunc os ipsum scalpes: ꝛ cũ bis curabis quibus cetera curantur vlcera vulneraqz medicamĩbus deficcantibus ꝛ carnem adducẽtibus.

Capitulum. 40. de viri mãmill' que mulieribus similes sunt amputatione.

q **Dorũdam** mãmille virorum intantũ augentur vt mãmill' fiant proxime mulierum ꝛ ẽ turpitudo illis. bocqz ex adipe fit qui in eis nascitur. huius rei si volueris curã in mãmilla, fissurã fac in beleli figura. ꝛ sic cutem excoria ꝛ adipẽ educas. debinc insues ꝛ medicamia appones. Et si timueris mammille ad inferiora declinationem sua ex magnitudine quẽ admodum in mulieribus fit. latera eius superiora finde fissuris duabus: similibus belelice figure ꝛ queqz carũ alteri cõtinuetur in earum fine hoc modo. Tũc que inter duas est fissuras cutẽ excoria ꝛ adipẽ aufer. ꝛ post hoc in suitio nevtaris: medicamiaqz carnẽ adducẽtia appões: vt pulverẽ croceum ꝛ similia.

Capitulũ. 41. de eductione hydropicorum.

b **Hydropisis** spẽs exposuimus ꝛ cãs signaqz alio loco ꝛ diximus qm̃ ea que ferro curatur spẽs ipa est que vtrea vocatur. eo q̃ hũiditas educatur que inter sipbacẽ ẽ ꝛ intestina. Intuendum itaqz illi est qui banc vult curam: primũ in patientis virtutem. ꝛ si eius virtus euacuationẽ perfert nec ne. Si sufficere nõ videtur nõ accedat. Si aũt curare vis illum patientez super pedes erectũ stare impera. si nõ põt in conspectu tuo sedeat: ꝛ ministris impera post dorsum eius stare: ventrẽqz cũ manibus ad anteriora premere: aquãqz que in illius ventre est ad penis depellant partes: sicqz considera diligenter. Et si aque generatio in intestinorũ sit partibus: ab vmbilico remouendũ tibi est. iij. circiter digitis ad inferiora recte sub vmbilico: tunc phlebotomũ sume validum ꝛ acutum. ꝛ locũ vsqz sub sipbacẽ finde. Si aũt ex epate aqua generatur: epatisqz

UVA. BHSC. IyR_125_1

passio aque precessit aduentum: a sinistris findes vmbilici. Si vero ex splene generatur a dextris vmbilici. Non em̃ oz eo fissuram in latere fieri super quē patientē necesse est iacere. Debinc cutem que super vmbilicum est paulatim excoria cum organo quo cutis excoriatur. z sic sipbacē cum phleboto mo finde. quatenus ab eo exeat aqua: euacuabisq; aquam iuxta qō patientis sufficere aīaduertes virtutez: nec educas eius semel maximā q̄titatē. Dissoluta nāq; debilitaretur vir tus z patiens periret: eo q̄ spūs cū aqua exeat. Q̄ cū ergo aq̄ quātam perfert egrotantis virtus emiseris quātitatez: vt nō debilitetur patiens: cū fistula locum oppila pāno z fascis z patientem supinū iacere impera: atq; ne aliquid exeat aque caue: tunc illum cibis refice eius augentibus virtutem. ac car nibus attritis in quibus panis simile micā posueris z odori bus vtatur iocūdis. Sic z die facto secūdo solues ligamēta z fascias. cui fissure appones fistulā z ēm q̄ virtus consulet aquam emittes. eductaq; fistula locū fascijs oppilabis z vit tis optime stringes: z cū bibis virtutem odoribusq; seruans fouebis. Nec hoc singulis facere desistes diebus: donec pau ca supersit aque quātitas. Nec vero oēm educes aquam sed quasdaz remittes reliquias. z bis que virtutē augent veteris. Ut aūt virtus optime redierit. z que patienti fuerat leuiata grauitas: z ab bis que illi inberent respiraverit: in reliquias medicamibus veteris aquam deponētibus z regimie desiccā ti z in sterquilinio volutatione calido z soli exponatur arēo sisq; locis: z sitim perferat. cibis vtens desiccantibus. Vtun tur aūt quidam eductionis huius aque loco coquēdi officio.

Capitulum. 42. de acuminis vmbilici cura.

S I vmbilici acumis curā cum ferro exbi bere volueris: bocq; ex inte stini factum ē egressu. aut thyrbi: p patienti opz vt in tuo stet conspectu impes: z apostema boc intuere acutū ī vm bilico: z circa ip̄m circulū fac cū attramento: tunc vt supin⁹ iaceat māda: z circa apostema cum phlebotomo icide: loco quem cū icaustro signasti: z aposteматis medio sennara ap posita sursum subleua: z in icisione filū pones contortum aut cordulam: z nodabis illū nodo currenti: debic in apostema tis capite findes fissuram. in quā indicem possis imittere di gitum z intuere: qñ fortasse intestini quidpiā aut thyrbi cuz filo alligatum est. Q̄ō si inueneris ligaturā solue: z intestinū ad interiora repelle. Et si aliqua supererit illic thyrbi ps am puta prius ligatione facta: z fuge que illic sunt venas z arte rias incidere: adunaq; iuxta qō tibi assignatum est. Jaz de mum acus sumes duas in quibus fila posueris duplicata z contorta: z incisiōi imittes quam prius icidisti in crucis figu ra: sic vt acuū queq; ab vno aposteматis latere mittat ī op positum. sicq; duplicationē incides filorum. quēadmoduz in aphorismatis cura assignauimus. z in. iiij. ligabis locis: z per mittes donec augeatur caro ligata z stricta z decidat. Debic autem cum medicaminibus curabis carnez adducētib⁹. Hec ē vmbilici acumis cura si ex itestioz aut thyrbi fiat egressiōe

Si aūt eius rei cā caro supducta fuēit aut būiditas. opte bit aposteatis mediū circūcauare: z sic qō ex sipbacē positus est super vmbilicū educes z cū medicaminibus carnē addu centibus curabis. Cum vero ex arteriarum accidit scis sione aut ruptura eius cauenda erit cura cū ferro oino.

Capitulū. 43. de vulnerum que in vētris supplano fiunt cura z zirbi intestinorūq; egressu.

S I in ventre vulnus acciderit z sipbac fuerit scis sum thyrbusq; emissus. aut intestina intue re. z si loco apostema acciderit z tumoz. cū vino locū cataplasma nigro pōtico z calefacto donec inflatio recedat. Et si boc nō inueneris vinū spongiā aqua infunde calida z intestina aut thyrbū cū ea cataplasma. quoniā inflatio oio recedet. Et si caloz illic fuerit mitigantibus cura. z repellenti bus vt sandalo coziandri aqua z solatri. bec qum feceris z apostema recesserit inflatioq; thyrbū reprime z intestina ad interiora. Et si fuerit aer frigidus balneo patientē inducas z cū pedibus illū manibusq; suspende: quatenus eius dorsum ad inferiora deponatur. Et si balnei possibilis nō erit ingres sus cum violarū oleo locū linias z cera tepidis z fic imissio nē moliaris z intestini z thyrbi. Quod si nec sic ingrediūtur z alique supersunt aposteматis reliquie. fissurā auge z dilata parū ea quātitate qua possit intestinū reduci z thyrb⁹. Intel lige āt quoniam si in eodem nō remiseris thyrbū die viresci t nigrescit. bec qū videris amputandus tibi erit quātūcunq; illud ē alligatis prius venis z arterijs que in eo sunt cuz filo serico subtili quēadmodū assignauimus in arterijs que in tē poribus sunt ligatione z alijs locis. sicq; amputa nec eius mi miū persequaris amputationē: reliquūq; quod fuerit ad in teriora depelle. Debinc aūt ventris subplanū mediocriter in sues inter durū z molle obseruato medio. Insuitio nāq; que nimiū dura ē. nōnunq̄ scindit cutē. z si nimis fuerit mollis rūpitur. Sit ergo insuitio bec nodosa. sint nodi adinuicē pro ximi. nec prope vulneris extrema profūdetur quoniā rumpe retur. nec remota quoniā labiorū vulneris prohiberet aduna tionē. Infigat āt ac⁹ cutis māifesto. debic lacerto q̄ super sup planū ē vētris atq; abide sipbaci ab interiorib⁹. iterūq; sipba ci a parte alia z lacerto scō z tertio cuti a q̄ educet filūq; cō trabes. z nodās incides. aliū faciēs nodum donec totum cō pleneris vulnus. Debinc aūt pulueret superinjcies croceum: z cū fascijs stringes donec sanies fiat. Ut saniē emittet basi licon appones vnguentū z fila amputa. qū cōglutinatas ad inuicē optime senseris partes. Et si incaluerit locus frigiduz adhibe vnguētum vt zeniari. aut ceruse: iaceatq; super dorsū patiens: z eius subtilis sit dieta: cibūq; ventositatē caueat ge nerantē. Oportebit quoq; post boc pānum infundere oleo te pido z circa vulnus explicare. oibus in locis que inter ingui na sunt z intestina: vtilius aūt erit clisterizare cum violarum oleo tepido. Et si vulnus boc alicui inciderit intestinorum cum pontico nigro clisterizavino tepido. Et sciendū quoniā si crossis inciderit itestinis vulnus facilius curatur. si subtili bus difficilis est medela. Q̄ō aūt ieiuniū dicitur intestinū cu ram nō admittit oio propter venarū z arteriarū que i eo sūt copiā z eius subtilitatē neruorūq; ipius abūdantiā: sz z qñ epati propinquius est oibus reliquis. Et inferiores quiō stomaci partes sanari possunt z curā suscipiunt duabus de causis: z qñ crossiores sunt: z qñ quibus curātur medicami na tota simul ad ip̄as perueniūt z ibi perstāt. Stomaci aūt os curam non nouit. qñ medicamina pertranseūt z nihil in eo īmorant: qñq; illi sensus est fortis z oib⁹ cure ledī spēb⁹.

Cap⁹. 44. de eius cura cui veretri foramē i fine ē corōe

q Cum de conceptus loqueremur priuatione virorū: quosdā nō generare ea dixi mus de cā q̄ veretri foramen in vltimo non esz vir ge. sz sub capite eius in corona ip̄a. Eoruz itaq; sperma viro rū recte in matrice nō fertur: vt oēs infundat matricis ptes. sz i lat⁹ declinat z defluit: ideoq; nō generant. Necesse est z eiz spma cū virtute z recte i vltima perferri matricis. Nec ve ro qui ei⁹ modi ē i anteriora migere p̄ualet vt i oppositū eius feratur vrina. Q̄ō qū ita sit b⁹ dñs passionis cuz ferro cura ri desiderat: precipe ergo patientē supinum iacere. veretriq; caput manus apprehendens sinistre digitis fortiter extende ipsumq; totū amputa a corone loco: sitq; amputatio bec ab oibus eius lateribus p trāsuersuz: q̄tenus ī medio corp⁹ vere tri capiti simile relinq̄tur. Et si mult⁹ acciderit ab inde sāgui nis fluxus. cum sanguinez concludentibus curam accelera. Quod si sanguinis non quiescit fluxus cuz cauterijs ignem adhibe subtilibus.

Capitulū. 45. de mingendi arte cū catbatiro.

S I vrinam constipari acciderit oppilatio nis causa. que illi ex sanguine acciderit coagulato. aut humore crosso. vtenduz erit mingēdi arte cū catbatiro. z est organum quo mingitur. Et bec eius assignatio. Sume catbatirum cuius longū iuxta ne cessitatem sit. Est autem catbatirum quo viri mingunt lon guz quo pueri breue: tunc sedeat patiens z super eius penem aquam distilla calidam oleūq; sicq; sume catbatirum z iun ge caput eius perforatuz violarū oleo z veretri imitte foramī z recte illud dirrigas donec vsq; virge peruenerit radicē. tūc ad superiora tolle in vmbilici partes. meatus nāq; qui a vesi ca ad virgaz fertur boc in loco duplicatur. Debinc catbatiz in partes pelle ani: ita vt qum ano proximū fuerit veretz ad inferiora declinaueris. tunc catbatirum pelle vsq; duz vesicā ingrediatur. ipsūq; boc sentiat z ad locū tu itelligas illud va cuū per latum. bec cū feceris catbatiri extendens virgulam si boc in eius concauo fuerit. si autez filū posuisti laneū exten des z educes. Egredietur etenim vrina simulq; z humor ille quemadmodū z in vtribus fit. quibus aqua infunditur. boc modo catbatiri vtenduz erit cura. Et quoniaz sepius qū ca thatirū fuerit adbibitum locis per que transit incōmoduz ac cidit z langor egrediturq; cū vrina sanguis. iniciendū erit ve retro post boc collirium albū in lacte liquefactum z dissolutū puelle cum iniectorio paruo.

Capitulū. 46. de calculorū a vesica eductione.

c Calculorum que sint cause ostendimus signaq; z curas cum medi caminibus. raro autez medicamina lapidibus con-

UVA. BHSC. IyR_125_1

ferunt qui in vesica sunt qum ergo nihil medicamia proficiēt ferri vtendū erit cura ꝛ fissura lapidisq; eductione. Et sciendum curā hanc anteq̄ pubescant ꝛ coitum nouerint facilio rem q̄ in iuuenibus esse propter mēbrozuꝫ corū būiditatē: ꝛ facilitatē ferri transit⁹ p cor corp⁹ vulneraq; ipsorū. quoniā citius cicatrizātur. i adolescētibus autem ꝛ iuuenibus difficilis est. sed tamē facilior q̄ in senibus. In senibus nāq; cura hec perdifficilis est eo q̄ ipsorū sicca sunt mēbra. vix enim in illis hec cicatrizatur vulnera. Et quanto calculus maior est ꝛ eius facilior cura. quoniā ciusmodi homines dolores assueuerunt ꝛ apostemata. iōq; ꝛ illis facilius est ferre. facili⁹ quoq; ꝛ citius inuenitur tactu eo q̄ in profundū demersū sit sua grauitate. Cū autez paruus est lapis. difficilior ꝛ molestior eius ē cura cārū quas diximus oppositione. Si ergo calculū educere volueris. impera aliquē patientē tenere ꝛ vtrisq; apponi alis eius ꝛ sepius illum a superioribus ad inferiora excutiat. aut ipsum precipies patientem saltus dare graues ab eminentioribus ad inferiora quo lapis ab vesice superioribꝰ ad collū defluat. tunc patientē sedere in alto facies loco vt super pedes stet ꝛ ad anchārū partes corpus eius iclina ꝛ manus introducat: sitq; vesica ipsa tota ad inferiora aclivis. tūc vesice inuestigabis partes manu ad inferiora deprimēs ꝛ sub testibus inuestigabis ꝛ ani partibus tota diligentia. Et qum super calculi locū tua ceciderit manus ꝛ in vesice collū illum intellexeris cecidisse. fissurā super ipsum facies. Si aūt sub sensum calculus nō ceciderit. indicē tuū ano imittas oz patiens si puer fuerit: si aūt adolescens aut iuuenis mediū quem impudicū dicimus. ꝛ sub vesice partibus calculum inquire. quē vt inueneris ꝛ sub digitū ceciderit tuū. inuolue illū paulatim calculū ad vesice collū ꝛ cōprime ab inde cū digito ꝛ sic ab exterioribus ipelle. imperabis ministro alio manu testes apprehendere ꝛ a loco tollere ad quē lapidē sustulisti in quo fissura ē. tunc organū sume cū quo finditur: ꝛ iter testes anūq; finde. ꝛ nō in media via. sed in sinistri lateris parte ab interiorib⁹ sitq; perallela fissura ꝛ ab exterioribus larga. ab interioribus nō. Nō enī oz. sed ea q̄titate qua possit educi lapis. vt locū inciderīs. qm̄ nonunq̄ digit⁹ qui in ano fuerat lapidē itm̄ cōpressit. vt incidēs sup lapidē ipsū cadas. tūc sine organo educes. sin organū inducēdū erit cū quo lapides emittunt ꝛ sic illū cēbes. post hec sup vuln⁹ pulueré pones croceū aut candari farinā aloē. sanguiné draconis ꝛ similia ꝛ super locū fasciam appones ꝛ optime locū ligabis cū ligamento quod frenū vocatur. Et si sanguinis non times fluxum vtile est loco fasciā apponere quā aceto infuderis aqua rosata ꝛ oleo rosarum ꝛ patientē super dorsuꝫ iacere precipe. ꝛ singul' fere momētis. fasciā infunde aqua rosata ꝛ oleo rosarū. Die vero tertio ligamenta solues ꝛ nigrum superpones vnguentū ac ligabis. ꝛ oz vt frequenter soluatur pp vrine ardorē ꝛ sic vnguentuꝫ appone. Et si incaluerit locus aut apostema acciderit calidū vnguentū cauendū erit nigrū ꝛ cataplasma bis que apostemati cōpetunt calido ꝛ vesice rosarū infunde olim aut cū camomille misce oleo. aut butyrum si quidē non cōbiberit ab inde apostema calidū. Simul autē ꝛ vtrūq; aduna re femur expedit simulq; vincire. quo medicamina loco apposita stabiliātur. Et si vulneri accidentiū aliqua acciderint que vlceribus est fieri. vt corrosio aut corruptio ꝛ alia huiusmodi medicamina alias disposita adbibe. Et si paruul⁹ fuerit lapillus ꝛ in virge ceciderit meatuꝫ ꝛ vrina non emitti tur. in virga fissuraꝫ oportebit facere ab inferioribus in loco quo lapidem esse intelliges ꝛ educes virga prius duobus al ligata in locis. altero sup lapidē. altero autē subtus. vtere aūt ligatione ab anterioribus. vt qū soluta fuerit pellis fissuras operiat. Lapide educto ligationes solues ꝛ sanguinē purga bis qui in fissura fuerit carnemq; adducentia superpones medicamina.

Capitulum. 47. de bernie aquose cura.

b **Dius hernie** causas ꝛ signa ac p medicamina medelaꝫ expo suimus in octauo huius partis sermone. eiusq; cum ferro curam hoc explicabimus loco. precipe itaq; patienti supinum iacere super suppellectilē ꝛ sub patientis natibus stramenta ponantur mollia ꝛ sub testium cute spongia magna ꝛ mollis lana. aut pānus ꝛ ipse ab eius sinistris sedebis ministro a dextris vt sedeat imperans. tunc eius virgam in altuꝫ inclinabis latus. aut in pēnis tolles partes. ꝛ phlebotomo sū pro lato testium findes cutē a medio in lōgū prope penē: erit q; fissura recte porrecta ꝛ pallella cōplosioni que in testium est medio. findes autem in profundū donec ad sipbacem pti gas in quo duo sunt testiculi. si quidem fuerit in eo humiditas. aut ad illuꝫ vsq; quo inuenietur. tūc due fissure labra cū sēnaris seperabis. corporaq; sipbacis cum phlebotomo excoriabis. quo hernia inciditur aquosa: aut cum nouacula. donec sipbac discooperiatur. huius findes medium duabus fissuris i testiū foraminis parte ꝛ humiditatez educes totā aut eius partem ꝛ sic sipbacē cū sēnaris sustolles ꝛ quecunq; circa ipsuꝫ sunt abscindes. maxime aūt eius latera tenuia valde. Et chyrurgici antiqui post hec locū insuebant medicamina carnē adducentia superponentes. Moderni autē medici insuere supersedent. sed q̄ carnē ꝓducāt vtūtur medicamib⁹.

Capᵛ. 48. ō bernie carnose cū lapidoso apostēate cura.

a **Lio** dictum est a nobis loco bernā carnosam carnez esse qui circa testiculos corpora circūdātia oritur. ꝛ est hec in habitudie apostema solidum. nonnūq̄ aūt lapidi simile doloreq; cōcomitat⁹ pessim⁹ huius si cuꝫ ferro curam volueris. sup suppellectilē eguꝫ statue ꝛ supinū iacere manda ꝛ in cōplosionis loco testes finde in medio iuxta quod assignauimus donec ad sipbacē perueneris. in quo dinoscuntur esse testiculi. Et si carnis huius generatio in testibus ipsis facta est. aut ipsos consolidantib⁹ sipbacē testes circundantem findere oportebit. quēadmodū al' exposuimus. medicorū tamen quidā ab huiusmodi cum ferro cura prohibent: eo q̄ iteritum hinc accidentez metuant sanguinis fluxus cā quem difficile fit mitigari. Moderni autem medici eius speciez in qua caro inter venas producitur pulsantes in hunc modū curant. testē ad superiora prorēdes ꝛ a sipbace emittes ꝛ cum suspendentibus eripies. Et si testiculus ipse cū carne hac conglutinatus est. incidendus ē educendus. Et si consolidatio hec inter sipbacez est ꝛ venas. testis findes cutē ꝛ ipsum omnibus eripies sipbacibus qui sup carnē banc productā ueniuntur oēmq; ipsā carnez amputatione auferes circulari. Et si carnis productio in sipbacis fuerit loco qui posterius positus est. incidere illaz oēz ab eo⁹ oportebit circuitu ꝛ testē ipsū simul producere. neq; etei testis produci poterit sine his. Cū aūt hic apostēa fuerit duxꝛ lapidosū quod vocatur seliros. hoc super testem erit ꝛ sipbacem differtq; ab hernia carnosa duritie sua figurarumq; ei⁹ varietas ꝛ cura: que ꝛ hernie carnose.

Capitulum. 49. de hernie varicose ꝛ ventose cura.

i **In hernie** cura varicose. oportet te patiētē in loco statuere sedentē alto ꝛ testium inuestigabis cutē suspēdentiasq; ipsas in partē deponēs inferiorē. quoniā facilis sunt cognitionis ꝛ sūt ēt subtiliora q̄ vasa que illic sunt. fortioraq; ꝛ maioris duritiei quoniā fortiter reducta. ꝛ qum hec premuntur suspendentia patienti fit dolor. apprehende aūt testiū cutē ꝛ vasorum que virge proxima ē cū digitis tuis aut ministri ꝛ fortiter illā extende ꝛ cū phlebotomo finde lato optime incidenti: fissuram faciens duorū spermatis vasorū terminis palellā ꝛ sic sēnaris infixis corpora excoriabis que sub cute sunt donec vasa denudentur quēadmodū in arteriarū eductione assignauimus in tēporū partibus. transibisq; per ea acū in qua filum posueris duplū ꝛ in primo quo illis varices acciderit loco vasa ligabis ꝛ in vltima similiter. Sebinc in medio illas findes fissura statim. ꝛ qui adunatus fuerit educes sanguinem. sicq; cū vulnerum cura medeberis ꝛ vicula cū vasis auferes. Est autem cura hec illi ēt cōpetens qui varices in venis patiē nō pulsantibus. Cui autem varices in oibus vasis acciderit. testes duos cū vasis auferre expedit. Que vero cum ventositate ē bernia. ex illius ē genere apostematis que vocatur aporisma ꝛ eius cura que ꝛ illius cui varicosa ē alligatis prius oibus arterijs quēadmodū in aporismate assignatuz est.

Capitulū. 50. de intestinalis bernie cura.

b **Dius** cās ꝛ signa passionis exposuim⁹ ꝛ' alia quidē ex sipbacis scissione qui sup ventrē est. aliā ex eius extensione fieri diximus. Que igitur ex sipbacis fit scissione curā nō admittit. Que autē ex ei⁹ extēsione cū ferro vt assignauimus curatur. Imperabis itaq; patientem supinum iacere ꝛ ministrum iubebis vt pellem que inguinibus contigua est sursum extendat. totamq; in latum findes quemadmodum alio expositum est loco. Et bominum quidam in longum findunt. tunc duobus fissure labris sennaras infiges. ꝛ fissuram cum ipsis aperies. eritq; fissura ea quantitate qua testis emitti valeat. Sebinc sēnaras cuti infiges. quarum numerus iuxta quantitatem erit fissure. sipbacēq; ꝛ thyrbū cum obtusa excoriabis nouacula incidesq; intantum vt qum ab omni illū discooperueris parte indicē a posterioribus possis imittere: sicq; indicē manus induces dextre vsq; testium cutez. simulq; sipbacem ad supe

UVA. BHSC. IyR_125_1

rioza extendes cum manu sinistra: z testem sipbacęqz elevabis qui sub ipm est in fissure parte: precipiesqz mistro testem sursum tollere: sipbacezqz qui a posterioribus est excoriabis optime. z digito inuestigabis circūquaqz cauens. ne illic aliquid superfit intestinozum implicitum. Et siquid inueneris ad ventrē pelle. Debinc acū sume in qua filū pones duplicatum z grossum: z in ptes induces sipbacis que fissure vicinatur: abscisisqz fili duplicationis extremitatibus quo quatuoz fiant capita: alia alijs in crucis moduz suppones z sipbacez ligabis fortiter quatenus ad venas nō pulsātes nihil possit peruenire sanguinis ne forte caliduz abinde accidat apostema. Fac quoqz z secūdam ligationem extra ligaturā primā ab illa remotām minus q̄ duozū est spatiū digitozū. Et post duas bas ligationes q̄tum est digitus dimittes reliquo abscisō per circuitum z simul testem enudabis: post hec autem in testium cute fissurā facies qua sanguis decurrat z sanies quēadmodū in anterioribus expositum est: z licinio illa educes: vteriſqz pāno quod vnguēto infunditur rosarū z vulneri superpones: vt assignatum ē alligabis in bernie aquose cura: z oībus reliquis que illic dicta sunt adhibitis. Et anti qui patientē in cōcba sedere faciebant in qua aqua erat calida. diebus. vij. singulis diebus bis. maximeqz pueros. Repellebant z eim hac cura apostema calidum: vinculaqz cū astrictis citius cadebant corporibus.

Capitulū. 51. de bernie que fit in inguinibus cura.

b **Eius** cura est q̄n quo est apostema findes locum inguinibus fissura in latū porecta digitis tribus. Debinc aliquē vt sipbacē z thyrsuz teneat iperabis: vt qū vētris enudat⁹ fuēit sipbac megesi acuti extremū in loco fiat ī quo sipbac ē hui⁹ eteim ꝫ caput in profundū reducet intestinum qum ipso fuerit compressus locus hic. oportebit autem vtrūqz insuere locum. qui megessi extremo contigui sunt z ab vtroqz sipbacis latere z adunare alterum alteri cum insuitione sicqz megessi tollatur extremū z nihil oīno auferatur sipbacis: nec quid aliud educatur oio z vulnerū adbibe deinceps curam.

Capitulū. 52. de eneruationis cutis testiū cura.

t **Estium** cutis nōnunq̄ eneruatur in seipsa sine testiū eneruatione. aut operimentozum eozū z vasozum z est passio qua dispergitur. qū ergo huius volueris curā. patientē super dorsum facias iacere z cutē aduna superfluā a naturali quātitate cū manibus. z cū forcipib⁹ amputa. atqz cū acu insue. z filo serico z pulueres superpone croceū.

Capitulum. 53. de faciendis eunuchis.

b **Ominum** testes incidere abominabile est quidē apud sapiētes z medicos qum medicine ars corporū sit extra naturalē habitudinē positozū in naturam reductio. Eunuchizare āt bis cōtrariū ē. quoniā a naturali trāsfert habitudine ad extra. naturam. Sed quoniā reges principesqz z qui manus sunt supioris a medicis vt homines illis eunuchizēt exigunt. visum est nobis. z hoc nostro inserere libzo quo oīa insunt necessaria.

Dico ergo quoniā eunuchizatio duobus fit modis. alter est contritione. alter cū amputatione. Et qui contritiōe sic fit puer sumitur paruus z in concha ponitur in qua sit aqua calida z qum testes fuerint emolliti confricantur cū digitis fortiter quatenus dissoluantur z sub tactu nō appareāt. Eunuchizatio vero que cū amputatione fit: aut testiū ē tantum eductio aut verendozū simul oīum amputatio. Et testiū eductio sic fit. Qui eunuchizandus loco superponitur alto z testium premitur cutis cū manu sinistra z testes ipsi simul deponuntur liganturqz. Debinc due fiunt fissure in longum super testiū cutē super quāqz vna cum organo acuto ad sipbacem vsqz testium porrecte. sicqz testiculi educuntur. oportebit autem vtrūqz amputare qum excoriaueris. nec aliquid nisi sipbacem dimittes subtilem qui vasis supereſt spermatis. probatur autem hic modus magis q̄ qui cū cōtritione fit: quoniam q̄terunt nōnūq̄ coitū desiderāt eo q̄ nōnūq̄ i ꝓtritōis tpe aliqd remāeat testiū. Eunuchizatio āt q̄ fit cū totius amputatione sic est. testes z veretrū a radicibus simul fortiter ligantur: z sic totū ab ligationis loco cum rasorio amputatur vsqz vltimū eozum: z sic sanguinē stringētia supponūtur medicamina. vt sarcocolla. aloes. sanguis draconis. thuris farina. z cū fascia stringuntur: z deinceps adhibetur vnguētoruz cura.

Capitulum. ℣ 4ᵘ. de pudendi z non naturalī sexus cura q̄ nos hermaphroditū dicimus.

b **Ermaphrodisia** passio ē nālis: z ē i viris turpissima passio: eiusq̄ spēs ī viris. iij. ī mulierib⁹ vna. Et prima que in viris ē. q̄ nōnunq̄ in pēne aut in testiuz cutis medio os apparet inter vtrūqz testem: cuius figura similis vulue ē mulieris. z in eo pili. Secunda spēs eiusmodi ē figure: z per eam effluit vrina. Tertia quoqz similis est ſz vrine nō notuit fluxum. Jn mulieribus aūt super mulieris vuluaz plurimū in pene tanq̄ masculi dependēt virilia: suntqz tria corpora foras prominētia. quozū vnum virge simile est: duo reliqua vtrisqz testibus. Et secūda quidē spēs in viris qua effluit vrina curā nō nouit. nec sanationem. Reliqne due cū icisione z insuitione curantur: debinc illis vulneꝛ applicat cura.

Capitulum. ℣ 5ᵘ. de pustularum z verrucaruz z emoꝛoidarum cura que vulvis accidunt mulieris.

p **Fistularum** z nodationū emoꝛroidarū qz que mulierum accidunt cūnis cū forcipibus paruis z extensiōe ad exteriora fit cura: sicqz cū forcipibus amputatur z medicamina appo nuntur que z carnē adducāt z vlcera būoꝛesqz desiccent.

Capitulum. 56. de vulue qum foramen nullū ē cura.

p **Passio hec** est quz mulieb̄is interstitij cunnus foramine caret. z est aut naturalis aut ex vlceris macula. Et aut in profundi partibus: aut in alto: aut inter vtrunqz: becqz oppilatio aut cōglutinatiōe fit partiū. aut ex carne sup sipbacē producta. Arcet autē a coitu mulieꝛes passio z a conceptu partuqz: z nonnūq̄ a menstruozum purgatiōe pp oppilatiōis nimietatē. Hāc igit passionē quz curare volueris cognitā. si ex cōglutinatiōe ē: obstetrici impa digituz imꝑimere aut stibium magnum crossuzqz: z loci partes inuestigare: cōglutiatioqz ipsa fissura findatur in longū cum oꝛgano quo fistulas incidimus. aut cū lato pblebotomo. Si autez carnis est cā in loco producte carnē hanc cuz sēnara suspēde medio affixa. sieqz z si fuerit ex sipbace medio sēnarā infiges z extensam incides cū pblebotomo. sicqz super vulnus medicamina ponescarnē incidentia z desiccantia sine punctura z mozdicatione vnguentūqz carnē adducens.

Capitulū. 57. de emissionū que ī matrice fiunt cura.

q **Um** matrici emissio acciderit quā ferro curari possibile sit. nō oꝑtebit eius accelerare icisionē sed ferendū donec maturetur z maturatō ei⁹ roboꝛetur. atqz apostema dissoluatur. calidū matrix nāqz ex nobilibus vnuz est mēbris debinc mulieꝛes oꝑtebit stat uere in alto sedentem loco z sic super dorsum resupinetur crura qz eius adunata tollantur in vētris partes reflexa z cubitus eius vterqz sub poplicibus ponatur. religenturqz simul fortiter z ad collum ipsius. tunc obstetrix a latere sedeat dextro z vulnā cū oꝛgano huic assignato rei aperiat. teneatqz mulierum aliqua oꝛganū z vitem torqueat oꝛgani. quo eius disiungantur partes que ad matricis os delate sunt ī sepereē qz matricis collum. hec vt fecerit obstetrix emissionē apꝑehendat eiusqz locū molliozē findat. cū pblebotomo acuto z sanié cuacuet. Quā vt emiserit liciniū iponat lene oleo intinctū rosaz sitqz liciniū alind extra fissuram ī matricis collo. exterius autem sup penē lanā ponat mollē oleo sisami infusā. Die facto tertio ligationē banc solvat z in aqua sedeat mulier calida ī qua cabezum coxeris oleo supstillato rosarū. Debinc iungātur z licinium inducat suauiter fissure vnguento cataplasma tuz basilicon in oleo dissoluto rosarū aut butyrum. Exterius vuluaz emplastriza cū sandalo z memitte asiafo: quatenus apostema dissoluatur calidū z mundetur. Si vero nō mūdatur vlcus cū aqua oꝑtebit lauare in qua liquiritie radices z aristologiam coxeris z locū infundatur cū clisteri. z sic cū vnguentis curabis carnem producentibus. Qū aūt apostēa ī matricis fuerit interioꝛibus ferri cura cauenda est.

Capitulum. ℣ 8. de moꝛtui fetus eductiōe.

q **Um** mulieri difficilis fit partus z omibus fueris vsus que facilitant medicaminibus z similibus fetusqz non emittitur. mulieris attende virtutem que si debilis fuerit. sincopisqz accidit illi z dissolutio z qū medela fertur non prodest. qū proderit debilitatur tam pulsusqz eius debilis est z paucus ferri curaz nullā adbibeas Qum vero valens illi est virtus z seipsam reprimere flatūqz pōt z ad cibū apetitus vtilis. tunc ad eius accedēdū est curā. Et hec eius assignatio. obstetrici impera vt mulierē supinam super lectū statuat. z caput eius ad inferioꝛa declinū crurib⁹ sublatis que mulieres relique tencant. relique pectori isideāt ne forte in cure tempoꝛe turbetur. tunc mulier quevis cūnum

UVA. BHSC. IyR_125_1

aperiat eius ⁊ matricis os collūq; ⁊ manū inungat sinistraz cū violarū oleo.adunatisq;.iiij.digitis extendat ⁊ ori iducat matricis oleūq; illi infundat.fetū inuestiget.qūq; inuenerit sēnaras eius infigat mēbris.Et si fetus viderit caput primū sēnaras quibus fetus educitur mortuus eius oculis infigat ⁊ collo gulleq;.aut sub maxilla.aut in furcul' ⁊ costis proximis locis hypocōdrijsq;.si aūt fetus eorū est qui a pedibus egrediuntur sēnaras ossibus que super penē sunt infigat ⁊ costis iliorūq; radicibus ab vtroq; latere ne forte qū educat in alterū declinet latus ⁊ fiat difficilius extendatq; obstetrix sēnaras i matricem mediocriter.opz aūt vt illas cū parua in latꝰ inclinatione extendat.Et inter hec opz aliqnando extensionē laxare.indicēq; inducat aut mediū digitū oleo inunctum violarū.inter matricis ⁊ os ⁊ fetus corpusculū.digitūq; illi circūuoluat quo locus illo liberetur.Qū aūt fetus iam oportunus eductioni factus fuerit sēnaras in superiora transferet loca.⁊ mediocriter illū attrahet quo ois educatur fetus.Et si fetus manus exierit primū nec reduci pōt propter eius cōpressionē.circa manū pānꝰ pōaſ.ne forte lubricet ⁊ retrahaſ vt qum ois fuerit educta a scapula abscidatur.Sicquoq; oz facere qum manus vtreq; exierint ante alia ⁊ fetus non subsequitur.Sicq; ⁊ si vtreq; exierit pes ⁊ totū non subsequaſ corpus.ab inguibus abscidēdū erit.Debīc totū optebit iuoluere corpꝰ.⁊ si fetꝰ caput magnū ē aut latū ⁊ i educēdo ꝓmitur.iter digitos plebotomū iducat aut cutellū ad icidēdum oportunū.⁊ craneū findat inductisq; forcipibus conterat ⁊ sic educat.Et si educto capite pectus cōprimitur.hoc ipso organo furcularū findat loca donec locū attringat vacuū.deflu atq; que in pectore ē humiditas ⁊ ipsuz reducatur.si vero nō reducitur incidere oportebit.⁊ furculas primū emittere:quoniā bis emissis pectus reducitur.Et si in ventris eius inferioribus apostema fuerit.vētrē incidat.quo que in ipso sunt evacuatis reprimatur.Qum aūt pedibus primus egreditur fetꝰ. facile attrabitur ⁊ recte in matricis os.Et si oia ꝓducta fuerint mēbra.caputq; supererit.manū inducat sinistram'matricis ori.sēnarā in ea tenēs aut duas quibus mortuus extrabitur fetus.Et si habitudine in hac matricis os fuerit reductū apostematis cā quod illi accidit ⁊ manus imtti nequit.multo infunde oleo digitos.multūq; matricis instillet ori tepidum ⁊ aquam impluat calidam olcumq; simul. ⁊ in ea mulier sedeat.quatenus matrici os molliatur ⁊ aperiatur .⁊ caput sic educat vt imperatum est.Qui autem fetus lateraliter ōscēdit si findi pōt findat.si totus interius incidatur.oportebit āt post curā banc mulierē medicaminibus vti que apostematibus cōpetunt calidis.⁊ si sanguinis acciderit fluxus restringentia adbibeantur vt alias dictum ē.

Capitulus.59.de secundine incluse cura.

q **Cum** secundina in matrice remanet.⁊ nō egredi tur.matriciſq; os apertum ē ⁊ secūdina inuoluta ē ⁊ tanq̄ sperma facta.in quouis matricis latere.facilis ē eius emissio.oz ergo manū inungere violarum oleo.aut sisami ⁊ in profundū extendat secūdinā inuestigās. inuentāq; educat.Si āt matricis collo cōglutinata ē manus inducatur ⁊ emittatur.Nec vero oz illā in oppositū extendi nec fortiter trahi.ne forte matrix cadat.sed illā prius mediocriter cōtorqueri oz in latus ⁊ dextrorsum sinistrorsumq; detrahi.sicq; attrabendi augere virtutē.quoniā sic extrabetur ⁊ a matrice seperabitur.Si aūt matricis os fuerit arctatum cura vtatur quā diximus prius.Nec vero eius eductio differenda ē.⁊ si nō egreditur nō curetur.putrescet enim post dies ⁊ dissoluta'emittetur.

Capitulum.60.de fistularum que in ano sunt cura.

q **De in** ano sunt fistule significātur dolore q illic ē quēadmodū eo assignauimus loco quo de morborū exposuimus cāis. Et fistule qdē que ad partes vsq; porriguntur vesice.⁊ coxe disgregationez. aut intestinū'rectū curā nō nozunt admittere. Sic ⁊ que ora nō habent aperta sed occulte sunt.aut multorū sunt meatuuz aut ad os vsq; porriguntur. Reliquarū fistularū cura facilis ⁊ sanatio per ferrū est quēadmodū assignabo.patientē supinū iacere impera.⁊ fistulis inducas megessum vsq; earū extremū.debīc digitū imitte indicem ano.donec megessi sentiat extremū.siquidē fistula ad intestinum vsq; penetrat. Sin megessum nō sentis.nisi fistula in intestino proximo fuerit. Et si intestinū vsq; rectum intusq; ipsum fistula porrigitur. ferri non adbibeas curam.nec findas.ne forte eneruatio accidat:nec possit deinceps coarctare stercora patiens. Qum autē intus intestinū nō porrigitur.megessū imitte ⁊ cū plebotomo incisorioue finde donec ad eius perueniaſ extremū organū autē quod phalx vocatur hoc in loco oportunius ē. qum eius caput fistule fuerit introductum vsq; dū ei perferatur finē.qui locus scilicet ē sanus.tunc que circa fissuram sunt corpora cū forcipibus apprehendes ⁊ cū forcibus circūcauabis.corrupta nāq; corpora sunt.Cauendū aūt ne aut lacerto quippiā fiat enerueturq; .passioq; egrotāti grauior fistulis fiat.egestionis.ſ.exitus preter voluntatē. Ut autē fistulam finderis ⁊ que imperata sunt feceris.loco bābacem appone vetustū per diem ac noctē tm̄.mane facto vnguentuz appones basilicō.Et si calidū loco accidit apostema caliduz mitigantibus apostema emplastrizaſ,⁊ post basilicon vnguē to vteris.

Capitulum.61.de emorroidibus a quibus sanguis efluit ⁊ moris

s **In** ano emorroides fuerint.sanguisq; ab ipis decurrit ⁊ medicaminum nō prodest cura regimenq;.abscindere illas oportet.sed vnam dimittē aut duas propter eas quas diximus cās alio in loco amputaturus itaq; illas patienti impera super dorsum iacē in loco claro.⁊ sumpto quo emorroides apprehenduntur instrumento apprehēdes earū quāq; extēsāq; cū forcibꝰ abscides a radicibus.Quod si emorroides interiores fuerint.oportebit locū reuoluere donec appareant ⁊ dictā adbibebis curā abscisionis.Quas vt amputaueris terram armenicaz ⁊ carabā loco puluerizaſ cornuq; cerui adusti ⁊ gallam similiaq; trita diligenter ⁊ induces puluerem in locū ⁊ sanguinis fluxum cū fascia ligabis ⁊ ligamentis vt freno. Et si quidem in ano morū fuerit eius cura est hec eadē quā diximus.Sūt hominū quidam qui emorroidibus alia vtūtur cura.alligātes.ſ.cuiusq; radicem cum filo serico optime contorto ⁊ forti astringūtq; fortiter vnaq; dimissa fascijs vtuntur oleo infusis.vinciūtq; cū freno patienti otiū indicentes ⁊ requiez.Bebinc aūt cum oleo curant seminū tepido ⁊ panis emplastrizant medulla zafranoq;.Qūq; emorrois ceciderit vino curant quo cicatrizetur.

Capꝰ.62.de nodationis cura q̄ ano accidit ⁊ fissuris eiꝰ

n **Nodositas** ano quēadmodū ⁊ vuluis accidit mulierū ex apostemate calido quod precessit.aut fissura ⁊ primo quidem fistule vocantur.⁊ qū diutius duraverit nodositas vocatur . Est ergo eius cura qualis ⁊ illius que vuluis accidit mulierū scz vt cum forcipe illam apprehendas ⁊ incisam bis cures quibus ⁊ emorroides curantur post amputationem. Fissure vero que in ano sunt.si medicaminū non proderit cura.eaz scalpantur loca cū megessi capite.donec sanguinez emittant ⁊ sic cū bis quibus vulnera curantur medicabis.quo caro ꝓducatur in eis ⁊ cicatrices obducantur.

Capitulū.63.de ani cura qum illi foramen non erit.

n **Omnū quā** puer ano nascitur nō perforato. Idq; ipsum aliquotiēs pueris accidit virisq; ⁊ mulieribus ex vlcerū macul'que nō vt oz curantur cōglutinaturq; ani locus.Qū ergo ex natura est obstetricē partus tempore opz cū digito aut plebotomo findere ⁊ cum vino curetur.ano prius ligno iposito.aut plūbi fistula dieb' aliquot.Qū vero ex vlceris fit causa consolidationē findere oportebit ⁊ sic spōgia loco appōatur aut vino infusa lana.sicq; fascia adbibeatur ⁊ freno iposito ligeī māe fcō solue ⁊ cū vnguēto cūa apposita tū plūbi fistula ano.

Capitulū.64.de varicis ⁊ vene sanioſe cura.

v **Arices** que in ventre sunt inferius ⁊ in cruribus venas findēdo curare opz.

Debinc bas stringe ⁊ liga venas:locis quibꝰ ē sanitas ab vtroq; capite cum filo serico firmiter ⁊ fide ligans.⁊ sic q̄ inter duas sunt ligaturas corpora amputa:qualis est ⁊ arteriarum que in temporibus sunt cura. Sanioſe autez vene cura est.vt locum aperias quo vene caput appareat:sicq; mediocriter venam extendas quo paulatim exeat.Et si ea que exiuit quātitas cū plumbi frusto ligari potest:vt illud suscipiat vtile ne retrahi possit.Sin filo super brachiuz ligetur si in manibus vena fuerit:⁊ sic in cruribus si in pedibus ē ⁊ aquā instilla loco tepidam:maneq; ⁊ vespere pedetentiz trabe. donec ois educatur vena:⁊ cicatrizātia deiceps loco appone.

Capꝰ.65ꝰ.de extremitatū corruptarum amputatione.

e **Extrema** manus scilz ⁊ pedes nonnūq̄ putrescunt:⁊ corruptio sequitur: aliquotienſq; corruptio hec ad ossa vsq; porrigitur: hocq; aut ex acuto fit morbo.qū natura supfluitates propulset malas ⁊ corrodentes a membris nobilibus ad manus pedesve deniganturq;.Aut confractione p̄cedente:aut ex vlcere pu

UVA. BHSC. IyR_125_1

trido. Hoc qum contigerit mẽbrum illud abscindere oportebit: ne forte in oia decurrat mẽbra corruptio. Inciditur autẽ membrũ sic. A carne que in eo est incipitur amputatio: sicq; illius mẽbri os serra transmittitur nõ tamẽ semel omnez abscindere carnez oz. ne sanguis accidat imoderatus effluxus ab venis ꝛ arterijs: patiensq; pereat ꝛ ab ossis prohibeaꝛis amputatiõe nisi forte eiusmodi caro cõsumata putruit putrefactione. Sin illam prius amputabis carnis partem in qua arterie non sunt ꝛ vene multe grandesq; abscindesq; celeriꝰ vt ad os attingas: sicq; cũ acuta secabis os serra quãto citius poteris: appositio pri⁹ lini pãno que decisa ẽ carni ne forte ad illã serra transeat ꝛ grauis abide accidat dolor. postq; os secaueris ꝛ reliquũ amputabis quod supest carnis: sicq; venas coques ꝛ arterias. Ut conclusus fuerit sanguis fasciam appone. ꝛ cum fidis astringe ligamentis.

Cap⁹. 66⁹. de tafete. i. vnguis qui super vnguẽ est cura.

v **Vnguis qui super** vngues est carnis est productõ multe que partez operit vnguis: ꝛ est in manus police aut pede. Qui autem in pedibus est sepius ex offensione fit pedis quiq; in manu ex dabasa fit cui calidũ accidit apostema putrescensq; in saniez vertitur. Saies autẽ quz diutinior perstiterit vnguis corrodit radicẽ ꝛ corrũpit ꝛ nõnunq; vnguez totũ. sepiusq; vnguis mediũ corrũpitur plurima corruptione: ꝛ in radicibus pars remanet q̃dã nõ putrida. Nõnunq; autẽ simul ꝛ os corrũpitur ꝛ odor exalatur putrid⁹. fitq; digiti extremũ latum ꝛ color illi liuidus est. Eius rei cura. vt superfluũ quod est vnguis amputetur. sicq; coques emissionẽ locũ sez qui cũ cauterio nõ aufertur. hic nãq; vnguis ex corrodentiũ est genere. nec nisi coquendo reformatur. ꝛ si neglexeris. digit⁹ corrũpitur. Qũ autẽ ꝛ vnguis ꝛ digitus incolumes sunt ꝛ angulus qui ius vngue egreditur qui sub carne penetret ipsãq; iam pungit ꝛ corrũpit: ꝛ huius rei causa apostema calidũ fuerit. megessi caput subtile opz inducas sub vnguis angulo qui carnẽ viciat. substollensq; acuto seca incisorio ꝛ super carnem medicamẽ pone acuto. Et plurimi quidẽ hac nituntur cura proficiũtq;. Si autem multa fuerit caro. primũ illa auferẽda ẽ. ꝛ ãputãda ꝛ sic medicamẽ adhibẽdũ.

Capitulũ. 67. de vnguiũ cõtritorũ cura.

v **Vngui** qũ cõtritio aut ex percussione aut similibus acciderit dolor fit grauis ꝛ cogitur cũ ferro patiens curari. opz enim locũ findere lesuz cum phlebotomo acuto. ab inferioribus ad superiora. qm̃ si a superioribus ad inferiora feceris. caro generatur superflua que etenim sub vngue est caro carnẽ producit superfluam intẽ fissuram fiuntq; ab inde dolores. quemadmodũ fit in dabasa. vnguis nãq; carnẽ cõprimit que noua producitur ꝛ dolor fit ab inde grauis. Ut autẽ quemadmodũ imperatũ est fissuram feceris sanguisq; exierit patientisq; dolorẽ videris estuare ꝛ post horam abierit diesq; transierint aliquot vnguem q fissus est pelles ab interioribus ꝛ hũiditatẽ educes sãguineã q̃ sub vngue adũata ẽ fisso sicq; digitũ cũ soluentibus curabis. vt lini semine tritio cum altea ꝛ melliloto distẽpatis simꝰ omnibus in coriandri aqua. Hec sunt que assignare voluimus de manus opatione per incisionez. Illam autez que coquendo exhibetur hoc incipiemus exponere loco.

Capitulũ. 68⁹. de coquendi cura ꝛ eius diuisione.

q **Ve** coquẽdo fit cura locis necessaria est quibus daz quibus humiditas superabũdat mala: quam medicamina pellere nõ sufficiũt desiccantia ꝛ adurentia: intantũ vt ignis necessaria sit coctura cuius desiccatio ꝛ adustio in fine est. Desiccatio nãq; valida nõ est nisi que in sua complexione calida est ꝛ sicca: ꝛ quãto calor fortis. tãto ꝛ siccitas robustior: vt piperis. euforbij. Aut adustionis: vt calcis. floris eris. Nõ autẽ vtrũq; i complemẽti adiuuat fine ignis est. Que vero huiusmodi necessariam habent curam putrefactio ẽ imoderata ꝛ hũiditas moduz transgrediens. Ideo itaq; nos hoc exponemus loco morbos quoruz cura igne fit. a quo modo i singulis operãdũ a capite suo ordine cetera subtexẽtes membra vsq; pedem. Primũ itaq; capitis dicemus cocturas. cui catarri ad oculos ꝛ decursus accidunt: ꝛ cui anbelitus est aretatio ex multa hũida mã que a capite decurrit: ꝛ arteriaruz cocturas que in tiporibus sunt: ꝛ palpebrarum in quibus pili sunt superflui: fistularuzq; que in oculorũ sunt angulis ꝛ naso. atq; cocturaz emissionũ que accidunt ex pleuresi epatisq; ꝛ splenis ac stõaci ꝛ sciaticorũ.

Capitulum. 69⁹. de capitis illius coctura cui obtalmis est vetus ꝛ anbelitus angustia elephantiaq;.

a **Antiqui** capitis vtebãtur cocturis cui decursus accidebãt multi ad oculos. ꝛ cui anbelitus erat difficultas ex superflua humiditate a capite ad pectus fluente que ꝛ pectori nocet ꝛ pulmõi sui continuatione decursus. Qũ igitur aliquẽ cui hec accidat passio videris: caput eius vt assignabo coque. Medij capitil pilorades ꝛ cutem vsq; dum ad os peruenias coques cum cauterio oliuaruz ossulis simili. Qum autẽ ꝛ caro ceciderit ꝛ cutis os ipm elimabis. Et si magnus fuerit decursus oportebit os ipm coquere donec eius cadat ps tenuis quo facilis fiat superflue hũiditati dissipatio ꝛ euacuatio iuxta qõ locus tibi significauerit. Cui autẽ timor ineſt elephantie. caput ci⁹. v. opz coquere locis. quarũ cocturarũ vna in proza erat capitis altiori verticis loco. ꝛ secunda subtus primã in frõte altior parum in capillorũ vltimo. tertia post super ceruicẽ. Et due supcõplosiones duas que post aures sunt. altera a dextro. altera a sinistro latere quo abinde cortices auferantur multi ossis. sitq; vaporibus humiditatis crosse ascendẽtibus ad exitum via. ꝛ si materia a capitis profundo fundetur visũ nõ ledet. quoniam hoc prohibetur.

Capitulũ. 70. de arteriarũ que in tẽporibus sũt coctura.

b **Ominum** quidam in arterias tẽporũ eductionis loco cauterio vtũtur. qũq; cutẽ finderint arterias cũ cauterio subtili adurũt iuxta arteriarum magnitudinẽ. Neq; etenim consolidationem accelerabant: nec ab ipsis sanguis effluet in tiporũ partes ꝛ post hec vnguentis vtuntur.

Capitulũ. 71. de palpebrarũ coctura.

q **Am in** palpebris pili fuerint superflui ad interiora producti paululũ cũ forpicibus illos abstrabe ꝛ pilorũ radices subtiles capitis cauterio coq̃. qõ super cuiusq; pili duorũue radices pones. Quz etenim feceris hoc oino deinceps pili non producentur. vtuntur autẽ nõnulli coctura hac cũ medicamie adurẽti palpebre apposito loco insuitionis palpebre propter repressionem. cataplasmãt nãq; medicamẽ adurens super palpebram in cute eo quo incisio cadit loco ꝛ isuitio ꝛ fit cataplasmatio in mirti figure modũ iuxta quãtitatẽ qua repressio necessaria est ꝛ sic per diẽ definũt. mane facto medicamẽ illud extergunt cuz bambace aqua infuso aliudq; apponunt eiusdẽ spẽi medicamen. ꝛ vsq; dũ nigrescat loco dimittunt. tunc medicamie extersо aliud die apponũt tertio. quaten⁹ cutis aduratur ꝛ corrodatur. tunc medicamẽ extergunt ꝛ aquã instillant tepidã. quo cutis decidat adusta ꝛ sic vnguentis vtuntur cicatrizantibus. Et si in palpebra eneuationẽ animaduerteris: medicamen adhibe restringens ꝛ desiccans vt acatiã. terrã cypriçã. gallã. sebbũ. similiaq;. Si vero amplius q̃ oporteat palpebra reducatur. cũ oleo illã ꝛ cera ac dachilon vnguẽto mollias. Medicaminis acuti assignatio. Sume calcis. sa ponis. buraci armenici. cuiusq; partẽ. tere medicamina hec ꝛ cum aqua distempera cineris quercus ꝛ ficus. simulq; cum pueri vrina virginis ꝛ palpebrã vt diximus linias.

Capitulũ. 72. de corzuo qui in oculi est angulo coquendo.

a **Lio** meminimus loco corzũ emissionem esse in oculi angulo maiori fieriq; fistulaz in nasi partem tendẽtẽ que nasi putrefacit os. vt ad interiora quoq; penetret. Eius cura ẽ vt intuearis emissionem. ꝛ si manifesta ẽ. oẽz reseca acutã carnẽ. donec ad os perueniaꝛ. Et si os corruptus nõ est scalpe illud cũ camadino fortiꝛ. Si ãt corruptũ inueneris. oportebit subtili illud coquere cauterio. posita prius super oculũ spongia ꝛ pãno aqua ifuso rosata. appones autem cauteriũ semel. bis. terq;. donec ad interiora penetret nasi. Cuius rei signũ ẽ vt patientem iubeas flatũ arctare. ꝛ si loco videris aerem exire. fistula ẽ ꝛ certe coctura ad interiora porrecta ẽ. tunc ergo oportebit licinium apponere cu mzemiari vnguento ꝛ butyro. quatenus oia que supsunt putrida corrodat ꝛ foramen mũdetur ossis adusti. post hec die quodã vnguento veteris zemari cũ ligno ꝛ die quodã bãbacis vetusti licinio simplici. donec cicatrix loco obducaꝛ.

Capitulũ. 73. de alarum coctura.

b **Rachij** os a scapule disgregatione aliquotiens euellitur. intãtũ vt oino brachij ossis caput educatur. hocq; morꝰ permolesti cã aut percussionis aut casus ꝛ aliquãdo humiditas cã est viscosa brachij ossis caput lubricãs ꝛ suo mouens loco. hoc qum cõtigerit coquẽdo vt assignabo curatur. patienti impera super latus iacere sanum. cutẽq; loci eualsi quo disgregatio educta est subleua. aut cũ digitis aut cũ sẽnaris ꝛ subtilibus coq̃ cauterijs longis ꝛ calefactis donec vsq; alteruz cutis latus cau-

UVA. BHSC. IyR_125_1

teria perferantur ⁊ semel opprimi oportet. Et si inter vtranq; coctura spatiū fuerit multū oportebit stibiū inducere ⁊ in scapule radice fac coctura. ⁊ in sequētibus coctura donec ad megessum cauteriū perueniat. Refert aūt hypocras duas alias oportere facere cocturas ab vtroq; duarum quas assignauimus cocturarum latere. vt earum figura sit quadrangula. Lapx aūt profundū non oz amplius esse cutis spisso. qm̄ nerui illic sunt. ⁊ glandes. timēdūq; ne calidū ab inde accideret apostema. post hanc curam porrū appones tritū cū sale super cocturas ⁊ reliqua omnia que in cocturarū cura fiūt nec dei ceps manus graui moueatur motu nec nimio detur labori.

Capitulum. 74. de emissionum coctura que ex pleuresi accidunt.

e **Emissiones** que i pleuresi fiunt non cum ferro quemadmodū quidaq; coquende sūt nec incisione vtendum: qm̄ ab huiusmodi peccati morte patiens nō eripitur qm̄ in fistulam restransit quibus nulla occurrit sanatio. sed cū aristologie lōge radice. inmergitur nāq; zaraunedi oleo ⁊ simul vtrūq; fortiter calefit ⁊ sic cū ea vna fit coctura inter duas furcularū ossium cōtinuationes. extensa cute ad superiora. Fiunt quoq; due parue sub organicis pax ad partes descendētes māmille. sicq; due magne super māmillas: inter costam tertiā ⁊ q̄rtam. ⁊ due inter quintā ⁊ sextaz ad posteriora pax declinantes ⁊ alia in pectoris medio. aliaq; sup stomachū tresq; post vnaq; inter scapulas dueq; in vtroq; spine latere. sub ea que in scapulis est. nec oz eas multū manifestas fieri. Q̄ū cōpleueris operationē in cocturarū locis illis vtilibus oportebit vti medicamib⁹ vt vnguēto qō ex calce fit ⁊ ceruse vnguēto.

Cap⁹. 75. de epate in quo emissio est coquendo.

e **Epati** aūt si emissio acciderit bocq; cum grauitate ⁊ dolore. significatur emissio in epatis esse operimētis ideoq; coctura vtendū. qum emplastra nō prosint ⁊ medicamina. opz itaq; hoc modo adurere. cauteria sume subtilia ⁊ calefac fortiter ⁊ coque cuz epatis locū qui super inguina est pax in epatis loci vltimo coctura vna. Q̄ū aūt adusta erit cutis tota ⁊ ad siphacem peruenerit oportebit sanié educere. post coctura lenticula vtaris ⁊ melle. sicq; deinceps carnē adducentibus.

Cap⁹. 76. de splene coquendo.

i **A splenis** crossitie medicaminibus nō cōferentibus quib⁹ vti precepim⁹ coctura vtendū erit. in hunc modū: cutē splenis supra positam cū sēnara subtolle ⁊ cum bifurcato illam coque cauterio fortiter calefacto. quod semel duas faciat cocturas: faciesq; hoc tribus in locis: quo omnes vj. sint cocture. vtebantur aūt antiquorū quidam cauterio cui sex eminebant capita qō qū calefacerēt vnā semel coctura sex locis iprimebant.

Capitulum. 77. de coquendo stomacho.

s **I stomacho** multe acciderit humiditatis fluxus ⁊ hoc lōgo fiat tempore. medicamina q; nō conferunt calefacientia ⁊ deficcantia: coctura vtendū erit. Sume itaq; cauteriuz ferri calefactoq; coctura fac sub cartillagine ensi simile ⁊ sub illa duas vt cocturarū triangula sit figura. Sit aūt cocture profundū vsq; subtus cutē. Antiquorū quidam ipsius coquebant stomaci multis os cocturis. ⁊ quidam eorū locū cū cauterio coquebant quercino in spongie similitudinem vocatur q; persice ducanū. hoc qū fecissent cocturas semper apertas dimittebant ne fluxus hic aut humiditas deinceps accideret

Capitulū. 78. de hydropicis coquēdis.

s **I non** in hydropisi medicaminum proderit cura. nec cōplacet eductio patienti sup stomachū vratur cauterio. epatisq; ⁊ splenis partes ⁊ stomaci profundum vmbilicoq; v. adhibitis cocturis quibusdam cū ferro cauterio subtili quibusdam cuz querci igni to. Sufficit aūt quibusdam cauterij loco eductione vti quaz diximus.

Capitulum. 79. de bernia aquosa coquenda.

c **Octura** quoq; vtimur in hunc cui bernia ē aquosa quo ab ea humiditas ōcurrat superflua ad inferiora cuiusq; hec assignatio. Sumim⁹ cauteria. x. illorū q̄ gāma greco sil'ia sūt sic. illorū que dicimus cultellaria. coquimusq; primū mediuz cutis testiū cū cauterio primo debinc sipbaces ⁊ operimenta exco⁊iamus cū excoriandi organo ⁊ cum cauterio coquim⁹ cultellarij tāq; si incidamus. vtq; primus nudatus fuerit sipbaq; qui est albus ⁊ durus cū cauterij extremo gāma littere simili coquimus ⁊ eius emittimus humiditatem. Debinc surſuz extendimus quicquid apparuerit eius cum sēnaris ⁊ incidim⁹ eū cauterio cultellari.

Capitulū. 80. de inguinali bernia coquenda.

r **Uptura** que inguinibus est ex siphacis fit distensione eiusq; cura cum incisione fit. refutant autem quidam amputationē. ⁊ coctu ram amplius eligunt ⁊ hec eius assignatio. patienti vt moderato gestetur exercitio imperabis. Debīc stabit ⁊ forti vtetur tussi extendeturq; fortiter ⁊ flatū arctabit: vt qū apostema apparuerit inguinis locū signes atramento. aut quauis alia re. quē coqui oz ⁊ aduri. Sit aūt signū quod facies triangularis forme. sitq; in latū linea in latere superiori inguinis. Debinc signū in medio facies trigono ⁊ sic patientē supinari imperabis ⁊ clauosa calefaciens cauteria coques cum eis quod in medio posuisti signū. Debinc cauterijs vteris similibus littere gāma super trigoni latera. sicq; cauteriū adhibebis quod lenticulare vocatur: vt totus triangulus equaliter adustus sit. oz aūt in tuo eē conspectu ministrū qui humiditates exsiccet ⁊ qō singulis coquēdi tēporibus effluet coquens in profundū vt ad thyrbū attingas. in eo quidem qui moderati est corporis. Neq; etenim in his qui exiles sūt huiusmodi oportet terminū ponere ⁊ cui pinguedo non est nec super eius thyrbū adeps. ne forte cū cauterio in thyrbuz peccetur. sed nec in eo qui pinguis est cuius adeps anteq̄ adustio compleatur apparet. sed hoc vteris termino in illum qui mediocris ē corporis. postq̄ coxeris porrū tere ⁊ sal ⁊ super adusti onis pone locū ⁊ simili freno vtere ligatione. sicq; deinceps medicaminibus que cocturas sanant vt lenticulam melle ⁊ similibus.

Cap⁹. 81. de sciaticis adurendis.

q **Uibus** sciatica accidit si tēpus prolixius fiat passionis ⁊ medicamia nō conferunt. vertebrū loco emittitur ⁊ crura desiccantur. atq; vt completa molestentur claudicate contingit. Coxe nāq; os anche exit vertebrū humiditatis cā viscose que illud lubricat ⁊ expellit. In huiusmodi ergo cauterio vtendum ē anteq̄ corū attenuentur crura ⁊ in claudicatē ferantur. Coquūtur ergo sic. Disgregationis locū coquere oz profundatione cauterij cū tribus cocturis. coctura prima in pomi pfūdo ⁊ alia super genu ab exterioribus ⁊ al' super cauillā. in al' sup pillā. ab exterioribus super consolidationis locum. Et boiuz qdaz vas sumūt cipho silē cui⁹ diametrū palmo extēditur. labiaq; eius spissa in modū ossiū dactiloz ⁊ in eius interioribus aliud buic silē ⁊ illo tertiū. ⁊ q̄ ill' interest spatij q̄ titas sub mēsura ē ossis digiti: sumūtq; cū apprebēsorio lōgo. ⁊ caput ei⁹ calefaciūt donec rubeat: sicq; sup anche ponūt vertebrū patiente in latus sanum aclini: semelq; iiij. rotūdas imprimūt cocturas: ⁊ cū butyro emplastrizāt ōnec vesice ceciderit. Nec permitte vlcera cicatrizari velociter: sz pungētibus cataplasmabis quo ab eis rubigo decurrat multa. Dolore mitigato loci vlcera cicatrizabis.

Capitulum. 82⁹. de ossium cura quibus fractura accidit ⁊ euulsio ⁊ pri⁹ de his que cōsolidāti ad b⁹i necessaria sunt.

Quoniā de manus opatione circa carnē icisione ⁊ amputatione insuitioneq; que necessaria erāt exposuimus: iam nūc de ossiuz cura incipiem⁹ ⁊ eorū que illis accidūt aut in cōfractione aut in euulsione: ⁊ prīnum de cōitate quadam cuius scia illi est necessaria que ossiū circa confractionē. distorsionem. euulsionemq; curaz ⁊ debilitatiōez vult attēdere. Dico ergo quoniā illi qui consolidatiōis ⁊ harum que diximus rerū vult sciam ⁊ artem tenere ossium: oportere loca vt agnoscat figuramq; eorū ⁊ formas ⁊ cū alijs participationē: queq; illa induant. vt quz alicui acciderit incōmodum mēbro ab exterioribus ⁊ a natura li viderit habitudine imutatum figuraq; ⁊ loco. intelligat ab inde accidisse illi aut cōfractionē aut euulsionē. aut debilitationem. aut distorsionem. Et cōfractio est continuationis ossis separatio: quēadmodū ossibus accidit cruriū aut cubitorum si frangatur. Euulsio aūt est disgregatiōis a suo separatio loco ⁊ remotio augmenti scilz alicuius ossis ab alterius ossis fouea. Debilitatio aūt est langor qui ossi aut expercussiōe aut casu sine cōfractiōe accidit. Distorsio vero est disgregatiōis a suo loco cōcussio. Et confractio visus deprebēditur sensu qū os fuerit sepatū. sic vt alie quidē ptes ad interiora intrent: quedā ad exteriora promineant. Et si manus non erit cōfractio vt ab invicem duo nō sepatentur ossa tūc sensus deprebēdes tactu qū sup mēbz tuū deduxeris manum ⁊ i membri osse varia inueneris loca aut separata ⁊ in eorum continuatione sonitum audieris: intelliges abinde

UVA. BHSC. IyR_125_1

osillud fractum esse. Euulsio autem qm parua est ꝛ ossis non egreditur augmētū extra foueā suam. disgregationis dicitur recessus. Et hec quandoqꝫ sensu deprehenditur visus nōnunq̄ sensu desiderat iudicari tractus. Quꝫ autē perfecta est egressio quibusdā in mēbris visus sentitur sensu vt disgregationis ossis brachij a cubito que arabice vocatur quersuba ꝛ disgregatiōis palme a cubitis ꝛ vocatur arabice cuba. Est ꝛ euulsio q̄ curāti igerit ambiguitatē intantū vt tactum desideret diligenter vt disgregationis brachij ab scapula. Et enim aliquando in humero fit percussio. aut casus ꝛ apostēa nascitur nō tamē euellit̄: opinaturqꝫ quidā euulsionē eē. Nos āt exponemus quō euulsio in huiusmodi accidat habitudie qm de propria cuiusq̄ mēbri cura dicemus. si quādo euulsio acciderit cōfractioqꝫ. hoc aūt loco curā exponemus communē ꝛ ligandi fracta ꝛ reducēdi euulsa ꝛ quō eorū domini regendi sunt. primū itaqꝫ quō simplex fractura liganda sit. deiceps quō ēt cōposita querendū quc. s. cū apostemate ē aut cū vulnere. Debinc quēadmodū cōponēde sint que accidunt ossi nodositates ꝛ durities incurvationesqꝫ. Prima aūt aqua incipiendū cōis cōfractionis euulsionis ꝛ distorsionis ꝛ debilitationis cura vene'est phlebotomia cui⁹ iminutio illi prodest mēbro: ꝛ a latere in quo mēbrū ē. si ꝛ virtus ꝛ etas ꝛ tempus adiuuerint. dabisqꝫ post minutionē terram armenicā cum iulab ꝛ aquā rosatā exagij sub pondere. post hec cū cassie. s. medulla ꝛ terengebino ac tamarindis naturam solues ꝛ cū fructuū aqua ac lebelabi ꝛ violarū aqua iuxta quod opportunitas dabit ꝛ ipse patietur eger quo ab apostematis molestia ꝛ doloribus fiat securus. patientē in principijs mezauris refici es pulliqꝫ ꝛ raugis. lactuca. intiba. portulaca. ꝛ sic ad membri accedes curā. Intuere itaqꝫ os ipsum. vtruꝫ illi distorsio aut debilitatio acciderit. quoniā his sola sufficiēt emplastra que ex mugatbo. terra armenica massoqꝫ diligenter tritis ꝛ cum mirti aqua distemperatis fiunt. Et si confractio simplex sine apostemate fuerit. primum a membri extensione incipiendum erit ab vtroqꝫ latere sine molestia paulatim ꝛ indirectum. nec extensionē adhibeas grauē. qm̄ mēbrū destruit ꝛ dolorem parit grauē: materiāqꝫ ad ipsuꝫ extrahit apostematicam. Ut autem quāqꝫ membri in suā extenderis partem ꝛ confractionis partes quasqꝫ in sua reduxeris loca: adequaueriscꝫ ꝛ composueris i prima sui figura: bocꝫ qum feceris fascijs vtaris latis iuxta mēbri quātitatē quas medicamine linies cōsolidanti: ꝛ loco applicabis cōfracto in circuitu. Debinc involutionibus vteris circa mollitiem ꝛ duritiē tēperatis: ponesqꝫ vittas ipsas in cōfractionis loco ꝛ tribus involues replicatiōibus aut quatuoꝛ: involuesqꝫ ad superiora mēbri ascendes: involutioqꝫ hec in ipa fortioꝛ fiat cōfractione: sicqꝫ paulatim ꝛ gradatim laxius fiet. Debinc aliā assumes involutionē in ipius cōfractionis loco quēadmodū ꝛ in prima feciſti bis ꝛ ter: atqꝫ ad inferiores descendes mēbri ptes: eritqꝫ ꝛ hec involutio in fracture loco q̄lis ꝛ prima bis ꝛ ter. fortis ꝛ sic ad exteriora laxioꝛ. Si ꝛ eiꝫ in ipa laxa fieret fractura: fortisqꝫ durioꝛ: sanguis ab vtroqꝫ latere ad fracture locum missus apostema faceret ꝛ dolorē: ac nōnunq̄ membꝝ putresceret: pōes autē in loco fascias quo locus adequatur: vt non sint alij alijs altioꝛes aut demissioꝛes: sicqꝫ sup fascias has vittas pones ꝛ involues equali involutione sup oia loca stringēdo vt assignatū est. Hoc q̄ feceris: apponeꝫ tabellas factas de frustis cāne aut alias ligni duras: erūtqꝫ h̄ circa spissitudinē ꝛ tenuitatez iuxta mēbri quātitatem ꝛ paritatē: nec in his duabus eas oꝫ habitudibus immoderatas eē: planasqꝫ illas perfecte facies: ꝛ crit earuꝫ longitudis q̄ritas que confractiōis locū transeat cum vtroqꝫ latere digitis tribus aut quattuoꝛ. Et si magnū fuerit mēbrū. erūt paulo lōgioꝛes: ꝛ sup has pānū involues mollē equalēqꝫ quē medicamine cataplasmetur cōsolidatiōis quo eq̄liter perstet. nec cōmoueatur nec doloꝛem iprimat. Sit aūt tabellarū positio ab invicē seperata: distentqꝫ inter se digito. Opꝫ autē tabellaruꝫ spissioꝛem erossioꝛēqꝫ eo poni in loco ad quē mēbri os cōfractum declinauerit. Caues quoqꝫ ne amputētur cāna i disgregatione: qm̄ disgregatiōi nocēt ꝛ ipsam debilitaret. Deiceps āt sup tabellas fascias involues alias: vittasqꝫ que omnes tabellas ꝛ primas operiat fascias. sicqꝫ cum filis alligabis. incipieſqꝫ fila revoluere ab ei⁹ medio: ꝛ sic extremis sumptis partem a dextro partem involues a sinistro. sic vt altera pe alteram trāsuerberet in hunc modum. Sitqꝫ ligatio n̄ in stricto ꝛ laxo huiusmodi vt ab eā patienti doloꝛ non fiat. si etenim stricta nimiū fiet ligatio ex qua doloꝛ accidat loco ab eadē soluenda est boꝛa. Sic ꝛ si patiēs in ligationis loco pruriginē senserit grauē caloris tēperati aqua superfūdatur quatenus illud cohibeatur acumen ꝛ per boꝛaꝫ dimittatur ꝛ debinc fascijs astringatur aqua infusis rosata ꝛ oleo rosarū aceticꝫ modicovini. opꝫ quoqꝫ ligaturā prio secundo ꝛ tertio i die mediocrē facē vsqꝫ dū ab apostemate fiat securitas. ꝛ inde vero foꝛtioꝛ fiat donec nodatio fieri incipiet. tunc eni laxari illam oportunū est paulatim ꝛ per gradus vsqꝫ dum solidatio foꝛtius nodetur ꝛ ossis firmetur sanatio.

Capitulum. 83. de fracture cū apostemate cōposite cura ꝛ cum vulnere ꝛ in qua consolidatio nodatur ꝛ nodatio fracture acciderit.

Ractura vero quam apostema comitatur cum rosis sandalo albo ꝛ rubeo. intibe aqua ꝛ coꝛiandri. semperuiue cataplasmāda est ꝛ similibus ꝛ tenuiter stringatur maneꝫ soluta cum assignatis cataplasmetur. Et si magnū fuerit apostema ligatio fugiatur ꝛ involutiones fiant vsqꝫ duꝫ apostema quieuerit. Et si carni cōtritio inciderit loca oportebit illa subincidere. ne forte res i putredinē feratur ꝛ corrosionē. hec quoqꝫ si acciderint earū adhibebis curā. Cum aūt fracture vulnus additum est intuere ꝛ si vulnus venis incidat pulsantibus aut nō pulsantibus ꝛ sanguis effunditur. sanguinē hunc stringere oportebit cum aloe. thure. oraconis sanguine. aut zeraco ꝛ similibus que alio exposuimus loco. Et si boꝛuꝫ nihil accidet ꝛ cū vulnere nulla est ossis discooperta pars in suitiōe vtē dum erit ꝛ ligatione que duo vulneris adunet labra ꝛ cū cicatrizantibus curabis. Cum aūt in vulnere parua sunt ossa q̄ ipsum pungunt locum insuere non expediet. sed ossa hec educes vt posterius assignabimus. sicqꝫ locuꝫ ligabis ꝛ vittarū incidant reflexus super os vulneris superius. ꝛ optime circūuolues sed sine molestia: ꝛ ad partes sic descendens inferiores ipsius os vulneris discoopertū dimittes. eritqꝫ ligatio bec ad non solidam declinans. Solues autem singulis diebus ꝛ super vulneris os bābacem expones. vt qum rubigo fuerit iminuta ꝛ apostema non timebitur caloꝛqꝫ recesserit in vulnere vnguentum ponas carnem adducens. Si autem os illic magnum fuerit acutum. primum accelerare oportebit curaꝫ anteq̄ apostema accidat. ꝛ sic ossa adequabis ꝛ dispones vt acutū ꝛ eminens reprimatur os cum organo quod ieberemū vocatur. ꝛ est instrumentum ferreū eiusq̄ lōgū palmū ꝛ spissum tēperatum iuxta q̄titatez qua replicatur. si imprimatur in agendo extremū eius acutum latū ꝛ paululū intoꝛsuꝫ. bui⁹ organi extremū sub ossis pones disgregatione eminentis ꝛ ab alia tolles extremitate donec aliq̄tulū mēbrū adequetur Quod si hoc facere non poteris os eminens oportebit tollere cum serra quēadmodū in ossiū putridoꝛū diximus cura. Debinc ossis adequabis asperitatē ꝛ lenies ꝛ in suam reduces figurā apponeſqꝫ si necesse fuerit tabellas vnguentis ꝛ licinijs curans quēadmodū vulneris se habitudo offeret i mūditie ꝛ soꝛdibus rubigineqꝫ ꝛ alijs eius accidentibus quēadmodū in vlcerum exposuimus curis. Cum aūt vulnus nō cicatrizari videris ꝛ rubigo ab eo defluit. caroqꝫ eius fluxa est scias in eo os esse cōfractuꝫ ipsūqꝫ abstrahere expedit ꝛ sic deinceps ligatione vteris forti: ꝛ vulneri appones oꝛi qō ipsum custodiat apostemaqꝫ mitiget calidū vt sādalū siccum quod etiā super fascias puluerizabis ꝛ super ligabis leniter. nec ligamenta solues propter os confractū. vt in tribus diebus in principijs dictū est. aut. v. vel. vij. iuxta quod mēbrum astrictū fuerit ꝛ vincula apposita. Confractio aūt i qua ossiū sunt gramina queda ꝛ nō educūtur cute que quidē pungūt. ꝛ doloꝛē iprimūt grauē stringenda nō sūt qm̄ apostema pareretur ꝛ putrefactio mēbꝛo. sed locū incidere expediet. Et si os vllū fuerit educatur. sin quod acutū est amputa ꝛ pūgēs sicqꝫ adequa ꝛ in locū restitue ꝛ cōfracture cura medeberis in qua vulnus est quēadmodū dictū est. Fracture autem in quibus nō nodatur cōsolidatio ꝛ tempus trāsgrediūtur i q̄ iustū erat mēbꝝ durescere ꝛ pfortari. pluriꝫ⁹ hoc patiūtur de causis. aut quoniā nimiū stricta est fractura aut frustoꝛū multiplicitas. aut quoniā patiens mēbrū cōmouet plurimum aut pp fasciarū copiā ꝛ vittarū que os grauant. aut pp cibi paucitatē ꝛ subtilitatē vnde ꝛ mēbrū extenuatur ꝛ subtiliatur hec vt intellexeris cāz intuere qua fiat ꝛ amputa atqꝫ ab illa arce. maximeqꝫ si a cibi fiat paucitate ꝛ subtilitate. iō vt patiē tē oꝫ reficias postq̄. iij. aut. iiij transierint dies. nullumqꝫ vlnus erit aut apostematis timoꝛ. vel febris. naturaqꝫ solidationem ceperit componere cibo in quo sit crossities vt agnorum carnibus ꝛ vitulorū vētribusqꝫ eoꝛum ꝛ berisa iudabo. piscibus recentibus in quibus modica sit grossities caseo recenti. riso cū lacte ꝛ similibus cibis in quibus grossities est ꝛ viscositas. quiqꝫ cōsolidationis cōpetunt materiei que tanq̄

UVA. BHSC. IyR_125_1

frenū ē confractioni ossis. Quz antēeiusmodi cōtēnitur re intantū vt extenuatio mēbro accidat tunc materiā oportebit ad mēbrū attrahere cū emplastrizatione z ciborūz vsū quos diximus viniqz albi. z suauis lanacro aque. Est autem qum inceperit ꝓsolidationis signū ꝙ super fracturaz sanguis manifestū nodatur super fascias z ligamenta qū non sit comes fracture vulnus. hoc significat bonā misisse materiam naturam qua fractura solidetur. desudatqz hec materia in fractura loco z in poris sic vt in fascijs quoqz appareat. Nodatio autem que spēbus accidit qbus fracturarū duritieſqz nocent mēbri actionibus z a sua arcent bonitate: maximeqz siquius disgregationū proxima fuerit fractura simulqz turpis ē vtraqz. Si igitur nodatio proxima fuerit cōsolidationi medicaminibus vtendū erit reprimētibus valde cū valida ligatione quo reprimatur. aut plūbi super illā frusta ponantur z fortiter astringantur. quoniam abinde nodatio deficiet z abibit. Si āt nodatio dura iā z lapidi sil'is optebit illā i supiōib⁹ findēr abradere cū nouacula. Ossa vero consolidata in ꝙz ꝓsolidatiōe pcm̄ ē aut ex ꝓsolidāte aut ex patientis motu quo mēbrū ante tēpus soliditate solidationis ꝓcussit vt i eis facta sit tortura z incuruatio z a prima que fuit figura īmutatio. iōqz mēbri corrūpitur actio z motus vt manus aut pedis. si eiusmodi qui illi acciderit est motus malitia. aut visus turpitudo. huius rei vt quidā tradunt cura mēbri ē ba cōfractio. Est autē in hoc lāgor z dolor grauis z nōnunqꝑ abinde mēbrū corrumpitur ex doloris nimio. Oz ergo in huiusmōi accidente emollientibus vti. vt anatis adipe z galline medullisqz z butyro vaccino. Sunt quidā qui bis dactilos addūt. z super mēbrū aquam instillant calidā z oleū. sicqz mēbrum distendunt z in primam suāqz reducūt figuraz. Quod si hec nō proderint super consolidationem medicamina ponantur que carnē corrodunt vt floris erit vnguentū cum butyro z bā bace vetusto quatenus cōsolidationē corrodant. sicqz mēbrꝝ extendatur z suauiter reuoluatur. vtuntur hic quoqz fricatione cū rebus aquosis quatenus consolidatio dissoluatur. Qō si hec roborata est z fortis z nec inclinationē nec euulsionem hac admittat cura. locus cū nouacula findatur z incidatur. sicqz mēbro cōsolidato disiūcto. secūdo vt oz solidetur. Euulsionē autē extendi expedit euulsa quoqz in suā partez mēbra atqz hec tenuiter z indirectū donec alterius ossis augmentū in alterius fouea reductū ꝓdatur adeqturqz z cōponat. sicqz fascias appones medicaminibus cataplasmatas ꝓsolidationis z vittis inuolues fasciisqz vt assignatū ē. Hec sunt que preponere volebamus cōis cure cōsolidationis arti necessaria. Jā aūt hoc loco propriā cuiusqz mēbri curam exponem⁹ si fractura acciderit aut debilitatio z a capitis cranei ossis fractura incipiemus.

Capitulū. 84. de cranei fractura cura.

q **De cranei** ossi accidit cōfractio propria. fissura est ossis. hec autem fissura aut simplex erit aut cōposita. Et simplex alia in capite est manifesta z est illi profundū nisi ꝙ os non separatur nec ab eo pars perijt, siue ad interiora seu ad exteriora. vocaturqz grece ragamia. z alia est cuz ossis emissione confracti ad exteriora z vocatur aberia. Et si oio eductū ē os dicit apostatissimos. aliqua in q̄ craneū frangitur in partes plurimas z ossis frusta in interiora descenderunt z capitis profundum ad matrem spissam z vocatur grece empiasma. alia qz cranei capitis confractio qum ossis frusta inferius prope sipbacē tendūt z vocatur genissima. Estqz alia capitis ossis fractura: in qua descēdentia intus ossa ad profūdū proferūtur z vocatur marusis. Sūt hominū quidā qui spēbus bis addūt aliā que vocatur capillaris z ē fissura subtilis sensuiqz occulta. hec aūt sepius nō pz: imo celatur z iteritus fit cā. Hessema vero fissura nō est magna sz nec fractura dicenda. Est eim ossis capitis depressio ad interiora: conatioqz sine cōtinuationum separatiōe. quēadmodū vasi accidit argenteo. z plūbeo. qum durū percusserit illud corpus. Hessema itaqz duobus fit modis. Aut eim ossis spissum totuz ad interiora inclinatur: intātum vt z matrez in cerebrū impellat. aut comprimitur os capitis z matri cōtinue continuatur: hec est fracture simplicis assignatio. Confractio autē composita est illa cuz qua mater patitur: aut apostema cū ea capiti accidit aut vuln⁹. Et cuiusqz fracture que capiti accidit cognitio ex corporis fit virtute quod incidit capitis craneo pondereqz z duritie. z ex percutiētis virtute z ex accidētibus que percusso accidūt. scotomia. vertigine. debilitatiōe. vocis amputatione z casu subito. maximūqz si fractura ad matrem vsqz peruēit spissam: aut ab osse fracto matri compressio facta ē aut cerebro. Significatur hoc quoqz qum os ipsum sub sensu cadit. Si eim que cutis fissura fit sensui pateat z quātitatem habz fractura significatur. Et si nulla fuerit in cute fissura aut certe occulta: z opinatur quis ossi fracturam factam: intelliges hoc ex inquisitione que cū organo fit iquirēdi. z fracture speculatione. Si etenim aliqua acciderit fractura ex sono agnosces ipō. Et si ea acciderit spēs q̄ ragamia vocat q̄ ē. s. fissūra occulta sensui z capillo sil'is: opz aliquid attramēti super fissurā fundere aut aliquē aliū colorem: z sic os rades: qū eteiz hoc feceris fissura patebit co ꝙ igressū ē nigrū. Hāc vt itelleris oz ampli⁹ scalpas donec omnis abeat nigredo z non appareat: necqz fissuram ad interiora non penetrare intelliges. Q; si scalpēdo fissura nō abit. sz ad iteriora pfertur: scalpere cessa z intuere vtrum ne ad matrem vsqz fissura puenit spissam: z vtrū mater ab osse seperata ē aut cōglutiata ipi. Huius rei signū ē. qm̄ si vuln⁹ sine apostēate ē calido: aut si qō accidit apostema est paruū z humiditas que effluit pauca z in ea sanies matura mater spissa os cranei nō dimisit. Si autez simul feb̄ est. aut dolor grauis. ossisqz color īmutat⁹ z sanies effluit tenuis ac īmatura: mater ab osse seiūcta ē. hec vt aiaduertes curam accelerare oportebit. anteqꝫ patienti cholera ꝙz accidat reiectio z tetanus animiqz recessus. aut syncopis febrisqz acuta. si etenim signa hec apparuerint nulla sit causa quam propter curā adhibeas. quoniā ad interitum patiens est. Si non hec apparuerint curam accelera z intuere atqz si operimenta ab osse seperata nō sunt. z fractura fissura est tātum. eius cura est vt scalpas donec sensui occultetur nec appareat. Si aūt fissura ad profundū penetrat z os confractumē os ipsum denudabis z intuere. z si frustra super sunt parua. oia hec auferes diligenter cum organo cōpetenti. Si enimqz sipbacis ab osse seperatus non est. nec frustra huius. Si aūt sipbaos seperatus est. z contigit patienti vulnus. biemsqz est oportebit partes ossium educere oio ante quartūdecimū diē si vero estas ante septimū. prusqꝫ que diximus oriantur illi accidentia. curabisqz illum hoc modo. Primū oiuz caput radere oportet z fissuras facies duas sese incidentes rectis angulis vt sint in modū crucis. opz autezynā fieri fissuram i prima fissura que percussione facta est. Sebinc .iiij. excoriabis anglos quatenus totū denodetur os quod cauare desideras z si sanguinis ab inde fluxus acciderit iplebis fissuram banc pāno aceto infuso z aqua. aut pāno sicco z sic fascias appones vino infusas z oliue olco. ligationēqz adbibe cōpetentz: mane facto. si malorū nibil acciderit accidentium cauare os oportebit cōfractum. Nec vero ossis amputationem differre opz qū fractura cerebri matrē pupugerit a die prio. Sedeat itaqz patiens z ea precipe esse figurā in quā oportunū sit eius viciri oppilariqz aures cū lana aut bābace ne forte percussionis sonitus illi noceat que in ossis fit fractura. soluesqz vulneris vicl'a z pānū quē posueras educes extergesqz tūc duob⁹ i iūgas mistris vt cutē q̄ icisa ē teneāt a. iiij. anglis z itnere atqz si os subtile ineueris icides cū incisorio qō falci sile ē. positis ipsis in opposito: incipiesqz icidere a largiori ossis loco. Sebinc suauitate veteris incidēdo z percutiendo ne forte cerebꝫ ledas z cōcutias. Si aūt os spissum fuerit z crossum: oportebit eius circuitū perforare cū terebello cui caput est breue: ne forte eius caput ad matrem pforet cerebri: sitqz capitis eius longitudo quāta ē ossis spissitudo. ne forte opimētum attingat. Ut ossis pforaueris circuitum quod vis educere que inter foramina sunt cū incisorio amputabis z cū forcipib⁹ auferes ossa paruis: aut alio simili sine molestia paulatiz. Hec cum feceris locū expedit mūdes ossium frustulis: sicqz asperitatem adequa: z fracturas cōpone q̄ in loco sunt incisionis cum nouacula aut quouis simili. posita prius sub osse lamia lignea plana. que operimētū ,pregat cerebri z a ferro tueaī: hec vt cōpleueris pānum sume lineū z oleū infunde rosaruz z sub vulnere ossis pone. Sebinc alio sumpto panno plica z vino infunde oleoqz rosarū: z sup totum cōpone vulnus suauiter z tenuiter cū vinculis abstringe. vt tm̄modo fascie sup locum statuātur: post hec circa locū cum rosa z sandalis cataplasmabis. intibe aqua z queffare ac semperuiue. similiuzqz que materiarū probibent fluxū z calorem ac apostematis importunitates. Jnfūdes aūt pānū boris singulis oleo rosarum puro. z die solues tertio: abstergesqz curā que carnē adducit adbibebis: z sup operimētum puluerē distillabis desiccantem cōpositum ex aloe. mirra. tbure. z circuz linies ardorem mitiganti aqua z calorem.

Cap⁹. 85. ⁹. de sipbacis apostematis cura quod capiti post ferri curam accidit.

UVA. BHSC. IyR_125_1

c Capitis siphaci caliduz nonnūq accidit post ferri curam apostema intantum vt capitis os tolli videas. t cutem capitis spissatam t induratam: sequunturqz ad hoc sepe mala acciden tia. que patientem in mortem precipitent: hoc autem apostēa huic accidit operimēto. aut frusti alicuius cā ossis qō ipsuz suo pungit acumine. aut ligationis t constrictionis vi t liciniorum q apponūtur: aut cibi multi copia: aut ex frigore. aut ex calore. Hec vt itellexeris ꝓsidera: t si acumis ossis alicui9 cā est auferes. si astrictionis solue t ligamenta alleuia. t si multus peccat cibus minue. si frigore non caueatur. locū aq cataplasma t oleo tepido. t si fortis fuerit calor. cū rosis cataplasma. t sandalis. solatriqz aq t similibus. Hebinc si infrigidatus fuerit capiti oleū instilla rosarū tepidum in quo cathemie frōdes ac camomillā. mellilotū belbā. lini semē coxeris. Emplastriza t cum ordei farina. que cū oleo percussa ē rosarum. gallineqz adipe liquefacto qum pānū bis intinxeris sup caput pones t collū: t bis confinia locis. auribus modicuz instilla olei rosaz t violacei ac nimfar. Et si valuerit virtus patiētis phlebotoma cephalicā t naturā cum cassia. f. solue t lebelabo similibusqz. Sciendū autē quoniā qū ossi quā diximus curā adhibueris capitis. si opimētū cerebri denigratū videris egrotantē i morte esse ꝓculdubio: t sanandum nulla rōe.

Capitulum. 86. de fracture nasi cura.

n Naso in eius extremitate frangi non accidit. ps etenim hec cartillaginosa est. accidit autez in superiori loco. Cum itaqz acciderit intuere t si digitus poterit accedere auricularem imitte in naribus t cū eo os reforma atqz in suam reduc habitudinem. Quod si locus superior est strictus grossum deduces intus stibium t cum eo fracturaz adequa manū desuper ab exterioribus deducens: donec ad suam redeat habitudinē. post hec naribus licinia i duces subtili inuoluta ligno. que cum acatia t mugatho cataplasmabis. apponesqz borū paz super cartam t nasum deforis emplastrizabis. Diebus hec facies paucis quoniam sanabitur perfecte. Cum autem anhelitus patiēti angustaī oportebit pannum fistule inuoluere penne t cataplasmans cum medicaminibus appone naso. Hec vero negligentia cura ē nasi qum fractura acciderit nec diebus aliquot patiaris nec expectes. qm sic solidabitur t difficilis fit ei9 cura. atqz inālē reductio statū. fitqz ab ide simi vitiū. Et si nasi confractio i pte alteraz inclinabiī attrahere i oppositū molliaris lat9 sues qz corigiā latā t extremo applicabis nasi ab ea in quam inclinatur partē eū piscis colla optima. t donec desiccetur dimittes t auferri sit difficile. tūc corigiā in oppositā retrabes ptē distēsazqz quz in locū reduxeris suū nasuz loco ligabis oportuno. naso prius consolidationis vnguento cataplasmato.

Capitulum. 87. de maxille inferioris si frangatur consolidatione.

q Cum maxilla frangitur inferior ab exterioribꝰ t in duo nō separatur attende. t si in fauce est sinistra confractio. induces mediū t indicem digitos manus sinistre ori t cū ipsis gibbositatē que in fauce accidit ad exteriora pelles donec in sua adequetur figura ab exterioribus cū manu dextra. t si confractio i fauce fuerit dextra. dextre manus imittes digitos. t quēadmodū precepim9 operabis. agnosces aūt faucis in suū statū reductionē. ex dentiū que in ea sunt adequatione t eorū in suo loco reditū. Si aūt fracta maxilla in duo fuerit diuisa. vtēdū erit extensiōe ptis vtriusqz cū quouis ministro t in suū reformabis locū ac figurā. oportebit aūt dentes vincire qui in fracta sunt maxilla cū filo aureo aut argenteo alios cū aliis si posse fuerit. sin cū filo ligabis serico fortiter cōtorto sicqz ligationem adhibebis quā oportet. vt ligamē scilz mediū sup spondiles ponatur extendesqz extrema duo ab latere vtroqz t per aures deduces vsqz dū ad maxillā ventas vtrāqz. subtus maxillaz secundo replicabis t ad superiora deduces super vtrāqz genam: t sup verticē vincies. frōtēqz cū vittis cōpones t ligamina ipsis vices quo ꝓseruētur posita t sic maneant. Si aūt maxilla vt illa cōposuisti nō durabit. oportebit frustū sumere cāne subtile iuxta maxille quātitatē t super illud pānū revolues fauciqz apponēs ligamenta astringes. Vt āt maxillam adequaueris t in suā reduxeris habitudinē medicamine cataplasma solidationis fascias t applica anteq liges t sic ligatione veteris. Quā vt ligaueris patientē geterē impera t otiū t a verbis probibe t masticatione. Cum refici volueris iuribus vescatur quibus panē infricaueris t polenta que ex amilo fit t farina. Oz autē sepius faucē inuestigare ne forte a naturali imutetur figura. Qō si contigerit soluatur t in propriū redu cta statum firmiter ligetur. Sciendūqz tibi ē maxillām i .xx. diebus solidari t confortari t circū proximis. Est etenim os molle t in eo medulla. Qō si apostema pariter contingerit oriri. apostema ipsū bis curabis que ipsum probibēt. locū cōfortāt post dissoluentibus vtere quēadmodū in apostema tū curis expositum est.

Capitulū. 88. de furcularū fracturarū solidatione.

q Cum furcule frangentur ab humiditate sepine accidit hoc fieri. sub humeri parte interioris t ad inferiora eneruatur cuz ipsius brachij osse. Si ergo frāgitur furcula t in duo separatur facilius curam admittet t citius sanatur. q si fracta nō dimidaī. In fractione nāqz separata extensio adhiberi pōt t adequatio atqz in figurā reductio suā. in alia hec fieri nequeūt. Sic t in oibus reliquis ossibus. cōfracta ergo furcula mistroz aliquez iube brachiū tenere. qui furcule vicinatur fracte t ad exteriora extendat sursumqz. alijsqz precipies humerū extēdere oppositū aut collū quo per ipsos extensio fiat in oppositā. tu autē fracturas adequabis t in suū reduces locum furcule os queqz frusta prominebāt propelles que in profūdo extrabes ad exteriora. Et si magna opus fuerit extensione oportebit sub ala spherā ponere magnā pānorū aut lane vel similiū. cubitū tollesdonec lateri proximum facias vicino. t reliqua sicut imperatū est fac. Si āt furcule extremū ad exteriora retrabere nō potes eo q ad profunda ingressum ē. oz patienti imperes supinū fieri t sub eius humero puluinar pone tēperate magni tudis: ministerqz humez eius premat ad iferiora. donec furcule os substollatur a pfūdo t alij adeq̄tur fracture. sicqz in suā reduc figurā. Si āt parte aliquā itelliges a furcula separatā t pupugerit oportebit locū cuz phlebotomo findere. aut cum falce. posito prius sub furcula organo q siphacem tueī. sicqz insuitione vtaris. sin locum panno reple t fascijs. Et si fascijs vti magnis necesse fuerit adhibe. Et si calidum acciderit apostema fascias rosarum infunde oleo. Sin op9 nō est pones autem sub ala in qua furcula hec est pānorū sphaz aut aliorū mediocrē in magnitudine. t ea ligabis qua opzligatione. transibitqz ligatio super alas vtraqz t furculam patientem humerūqz fietqz iterū ad eam revolutio. Et si furcule latus quod humero vicinū est ad inferiora declinauerit oportebit cubitum i medio ponere ligatiōis latē. totumqz brachiū suspendes collo t manum cū ligatione alia. Et si furcule lat9 ad superiora vergit. t boc raro cōtingit. prohibeatur cubitus suspendi. sed oportebit patiētem supinum iacere t subtili illū reges dieta. soluesqz ligamēta singulis tribus diebus loco cō solidationis medicamen appones t iterum astriges. sicqz facies donec mēbruz cōfortetur t solidatio producatur. furculeqz os roboretur t validū fiat. boc quoqz sepius in .xx. diebus vsqz .xxx.

Ca89. de scapule fracte cōsolidatiōe.

s Scapule latus non frangitur locus. accidit autem fractura eius extremis t nōnunq fractura ad interiora fit. nonnūq accidit fissura. aliquotiens etiaz seperātur ab ea frusta. Et confractio que accidit ad interiora cū tactu agnoscitur sentimus enim locū ad interiora conicū sentitqz pariter ifirm9 i brachio dormitationē t in scapula dolorem. Fissura ex asperitate deprebēdiī. quā sub tactu inuenim9 cū dolore. Et vtriusqz cura ea est que apostema mitigat calidum cataplasmataqz t solidationis emplastra. Cū aūt frusta insunt pungentia tactu intelliges: t bec si non pungunt reprimentur t cum ligatione copulentur. si autem elata sunt t pungunt. locuz finde t educas t deineceps insue quemadmodū in furcularum ligatione dictum est. t patienti quietum esse impera super latus sanum.

Capitulum. 90. de pectoris fracti consolidatione.

p Pectoris medio fissura accidit atqz ad interiora aclinatio. Ei9 porro extremū cōteritur Si itaqz medio ipsius fissura acciderit in curuans patienti eo sit dolor in loco in al incurua patientem eo in locoybi fit dolor t si cū digitis tetigeris sonū fieri audis Cū autem pectoris os frangitur t ad interiora declinat videbis illic conationē fieri. t dolor iniest permolestus. flatus angustia tussi pp eam que diaphragmati accidit punctura. Et nonnūq sputū simlr accidit sanguinis. boz qui tales sūt curam eandē esse opz quam in furcula exposuimus t humero. Et si pectoris ad interiora inclinatio acciderit supinam patientē. t fascias inter vtrāqz pone scapulam humeroszq pme t costas aduna cum manibus abvtroqz latere. Et si coste ad interiora declinauerint oportebit vti laneo ligamēto per circuitum. positis prius subtus ligamentis indirectum. tuncqz i

UVA. BHSC. IyR_125_1

vltimo extrema duo ligamẽtoꝝ adinuicẽ ligabis. ꝓhibent enim ligamenta rotunda loco cedere suo.

Capᵘ. 91. de costarum fractura ⁊ earꝝ fissura.

p Ectoris quidem costis omnibus earũ in ꝑ tibus fissura accidit hypocõdrio- rum autem costis ea tm̃ in parte qua spõdilibus con tinuantur. qum sint hoc loco late ⁊ earũ extrema cartilagino sa subtilia. Sicꝫ ⁊ ab anterioribus accidit illis cõfractio ⁊ fissura bocꝫ agnoscẽs qum locum tetigeris ⁊ diligenter cuꝫ digitis inquisieris. Inuenies nãqꝫ asperitatez in loco. ⁊ sen- su nõ equalẽ. Et si os confractum est sonitũ qum tanges au- dies. Et si ad interiora confractio declinat patienti dolor fit molestus ⁊ punctura gravis maiorꝫ dolor ⁊ puncturis quas pleureticus patitur. accidit autem pariter ⁊ anhelitus angustatio. tussis sanguinis sputum plurimi. Potes autem adequare quam inuenies in costis varietatem. ⁊ adunare. ni si ꝙ costam ad interiora declinantẽ manu reformare non po teris. Tradunt autem hominũ quidã multum oportere boi cibum porrigere. sicꝫ qui ventositatem generet ⁊ inflationez quoniam cũ repletus hoc fuerit coste ad exteriora repellent Et hec incõpetens est operatio. quoniã nulla est inter stoma chum ⁊ pectus huic loco cõparticipatio. simulꝫ repletio apo stema suscitat calidum ⁊ si fuerit auget. Sunt ⁊ q̃ huic sitiam apponãt loco ⁊ hoc cõpetẽtius videt. nisi ꝙ ne simul ad locũ trabatur materia timeẽ ad lacertũ secz q̃ sup costas ẽ. ⁊ q̃ iter eas. fiatꝫ abinde apostema ⁊ costarũ augeatur depulsio ad interiora. Reliqui ãt medicorũ imperãt lanã loco superponi que oleo intincta sit calido. fasciasꝫ inter costas disponi q̃te nus inclinentur. ligationẽqꝫ fieri equalem qum per circuituꝫ inuoluitur vt imperatũ ẽ in pectore. Si aũt punctura accide rit gravis. doloꝝ ꝙmolestãs. patiẽtẽ eo ꝙ nimiũ diaphrag ma ledatur. oportebit cutẽ findere ⁊ discoopelire costã q̃ fra cta ẽ. sicꝫ sub ipsa organũ ponens quod operimenta tuet. os- saꝫ auferes ⁊ ꝑbragmẽta que pũgebant sine molesta. emis- sisꝫ bis loco curã adhibebis que carnẽ adducit ⁊ cicatrizat. nisi forte calidũ accidat apostema fieri. boc si fuerit ortũ sa- scias superpone oleo intinctas tepido ⁊ locũ apostema con- sumentibus cura calidũ. dietam qualẽ oportet infirmo dispo nens ⁊ in eo iaceat latere quo facilius fert.

Capitulum. 92. de ossiuꝫ anche ⁊ penis consolidatione.

a Nche ⁊ iliorũ ossibus raro quidẽ accidit fra ctura ⁊ qñ fiat: ea est que ⁊ humeris ac cidit. ossa nãqꝫ eorũ cõteruntur ⁊ in longum findũ- tur ad interiora cũ graui dolore qui ad crura vsqꝫ descendit. huius rei cura ẽ qualis ⁊ humeri ossis solidatio nisi ꝙ hic os sa nõ possunt educi cõtrita cũ fissura. sed ab exterioribus cũ digitis adequatur. ⁊ reliqua eorũ cura que ⁊ humeri ẽ: ⁊ vten dũ ẽ humectantibus ⁊ fasciis in loco conico ilij quatenꝰ boc repleto ligatio fiat equalis per circuitũ. Sic ⁊ pẽnis ossis cõ solidatio fiat. s. cũ digitis adequatur ⁊ ligatur raro bis acci- dit ossibus fractura.

Capitulum. 93. de solidatione ossis cluniũ ⁊ spõdiliũ spi narumqꝫ eorum.

s Pondilibus fractura nõ accidit sed cõ tritio. sequiturqꝫ eiusmo- di accidens nuche cõpressio ⁊ operimenti eius. boc qum contingerit neruis nocumentũ fit per cõparticipationẽ ⁊ sepe abinde fit mors maximeqꝫ si hec spondilibus accide- rit colli. Qũ igitur horũ quippiã acciderit ⁊ iteritus videris signa curã nõ applices. Sin ⁊ locũ findere potes ossaqꝫ edu cere ꝓtrita fac. Et si apostema loco inascetur. que calidũ re- primũt apostema appones vt istillatione olei ⁊ aque tepide ⁊ sic deinecꝑs cõpetentibus emplastris. Et si spine spõdilibꝰ acciderit ꝓfractio. locũ findere oportebit: ⁊ quod cõfractum est emittere: ⁊ fissuraꝫ insues atqꝫ vlcerum medeberis cura.

Et si clunis ossi quod ossanium diximꝰ acciderit frangi: digitũ induc indicẽ ano: ⁊ ad exteriora os repelle: atqꝫ cũ al tera adequabis manu ab exterioribus: sicꝫ in nãlẽ reforma bis habitudinẽ. Et si os aliquod a reliquis oio senseris sepe- ratum: locũ findes ⁊ educes: fissuramqꝫ insues ⁊ ligationem que frenũ dicitur adhibebis: ⁊ nonnũq̃ locuꝫ ligari cõpetit: agnoscẽs aũt qõ bis accidit ossibus ⁊ cõtritionis ⁊ fracture cum tactu ⁊ inquisitione facile: nec te eorũ aliquid latebit.

Capᵘ. 94ᵘ. de brachij consolidatiõe fracti.

s I frangatur brachij os vtendum ex- tensione ẽ ad superiora ⁊ inferiora: atqꝫ hac moderate. Et si fractura bũero proxima fuerit. humerũ extendens a supioribus. brachiũ ab inferioribus. Si aũt prope cubitum ad inferiora ⁊ brachiuꝫ extendes ad superiora: sicꝫ confracta reduc ossa in suos ter minos ⁊ dispone donec adequẽtur: sicꝫ fascijs vtere latis: quas medicamine linies consolidationis: ⁊ loco applicabis fracture per circuitum. Deinde tabellas appones in circuitu fracture quẽadmodũ assignauimus: ⁊ cũ vittis optime vin- cies nõ tamẽ grauiter ne forte lãgoreꝫ mẽbro faciat: ⁊ ad ipꝫ materiam cõtrabat apostematicã. Caue aũt tabellas super humeri ponere disgregatioẽꝫ aut cubiti: quoniã disgregatiõi nocerent ⁊ neruis: ⁊ ad ipsuꝫ materiã ꝓtraberẽt ⁊ apostema fieret. Post hoc aũt brachiũ stringes cum ligamẽtis ad pati entis pectus ⁊ in scapule partez colliqꝫ ab oppositꝰ fracture latere. Oportebit aũt sic dimittere vsqꝫ in diez tertiũ. quo solues ⁊ emplꝫ itez appões: fasciasqꝫ ⁊ tabellas ac ligatioẽꝫ vt priuꝰ. Intuere aũt ⁊ iquire ⁊ si ligamẽta laxata fuerit aut tur bata: ⁊ a disgregatiõe ad quã strixisti declarãt añ diẽ tertiũ solues. ⁊ vt decz cõpões. Et si brachio apostea acciderit calꝫ cũ tabell' strigi nõ expediet. sꝫ cũ fascijs ligabis cataplasma tis ⁊ emplastrizabis stringesqꝫ tenuiter: ⁊ sup membrũ oleuꝫ instillabis violarũ tepidũ ⁊ circũquaqꝫ rosis sandalisqꝫ. inti be aqua ⁊ queffare linies quo materiei ꝓbibeatur accessus ⁊ qum dissolutũ fuerit apostema recesseritqꝫ iterũ qua dixi- mus vtaris ligatione. ⁊ manũ mouere patiẽtẽ ꝓhibeas do nec brachiũ roboretur ⁊ supinũ in leeto iacere impera. manũ qꝫ super vẽtrẽ ponat pectori alligatã quẽadmodũ diximus. Sit autẽ sub eius brachio puluinar molle. Solues in princi pio singulis tribus diebus semel donec septima transierit aut amplior. nisi forte infirmo doloꝝ acciderit: qm̃ tũc solues ⁊ li gationẽ attenuabis. Stringere enim fortius de die in diẽ bra chio conuenientius ẽ. ⁊ citius eius accelerat robur. Nec hoc desistes facere donec mẽbrũ cõfortetur. Mẽbrũ aũt confor ta bitur in diebus. xl. secũdũ maiorẽ partẽ. sicꝫ crus ⁊ femur vt xl. transierint solues ⁊ in balneo infirmũ induces ⁊ tẽperati caloris aquã instillabis. Oportet autẽ qum calidum illic apostema fuerit patiẽtẽ subtili regere dieta apostemateqꝫ mi tigato ad crossa redibis cibaria ⁊ cibis illũ pasce frigidis ⁊ siccis qui cõplexioni cõpetãt ossis. quo in fracture loco conso lidatio abinde generetur ⁊ confortetur.

Capitulum. 95. de ossis cubiti fracture solidatione.

q Oniam duobus ex ossibus cubitus cõpo situs ẽ. quorũ alterũ crossius est. ⁊ est sub secundo ⁊ secũdũ subtilius atqꝫ superiꝰ. nõ nunq̃ vtrũqꝫ frangitur os. nõnunq̃ eorũ alterũ. Quꝫ ergo vtrũqꝫ cure eorũ difficilior ẽ ⁊ molestior. maximeqꝫ si vno frã gatur i loco. Et si alterũ tãtũ facilior ẽ cura. nisi ꝙ si superiꝰ frangatur crossum tardior est cura ⁊ magis malũ. ⁊ si aliud velocior. eo ꝙ super crossũ positũ sit ipoqꝫ ferat. Et huiꝰ fra cture cura eadẽ est que ⁊ brachij in extensione ⁊ ligatiõe ⁊ ali- is huiusmodi. Sꝫ qũ alteri accidit ossi fractura oportebit for tiori vti extensione ⁊ manus figurã facere per tabellam vt sit scilꝫ pollex superior auricularis inferior ⁊ cubitꝰ crossior sub- tus subtilẽ quo illud ferat ne onerosior subtiliorẽ grauet. reli- qua oia que in cubiti solidatione facienda sunt eadẽ sũt que ⁊ i brachio diximꝰ. nisi ꝙ cubiti os sepiꝰ. i. xxx. roborat ⁊ du rescit diebus sicꝫ soluitur.

Capim. 96ᵘ. de manus ossium solidatione.

s Liendum ossibus que in principio sunt a cu bito manus ⁊ palme. ⁊ dactil' ra ro fractura accidit sꝫ cõtritio ꝓpter eorũ tenerita- tem ⁊ cõcauitatem. Quꝫ ergo fractura acciderit illis: opor tebit in conspectu tuo patientẽ statuere: palmãqꝫ eius super scã num pones: ⁊ mistro alicui vt extendat que fracta sunt impe rabis ossa: ⁊ in suã reduces formam: adequabisqꝫ in sua fi- gura naturali. Et si pollici frangi acciderit aut rascbe: opor tebit cum palma ligare oportuna ligatiõe. Et si digitis alijs cõtigerit vicinãtibus alligabis quo stabiliãtur: nec opus erit boc loco tabellas apponere.

Capᵘ. 97ᵘ. de coxe arũdinis fracte ꝓsolidatione.

c Oxe arũdo si frangatur eadem est eius solida- tio que ⁊ brachij ossis: nisi ꝙ femori quod dam est propriuꝫ ꝙ. s. qũ frangitur ad anteriora vel posteriora reuoluitur: quoniã latũ st eius os. Oportet ergo illud mediocri adequare extensione. debinc manu in suam reducere habitudinem. Et si in medio fractura fuerit: ligati one vtendũ erit in qua vinculũ vnũ incipiat a superioribus ⁊ aliud ab inferioribꝰ a medio declinas. Et si anche disgre- gationi proxima fuerit ligamẽta sume: ⁊ in eorũ medio bam bacem pones aut lanam: applicabisqꝫ eius mediuꝫ eorũ sup pone: ⁊ circũ ab extremitatibus ad superiora tẽdẽs: mistroqꝫ qui teneat porriges ⁊ extrema ligamẽtorũ sub fractura liga

UVA. BHSC. IyR_125_1

bis alij porrigẽs mĩstrorum quo ad iferiora extendat. Si vero fractura in vicinis fuerit genu nobis videtur ligamẽta a supioribus ponere ꝛ alicui dabis qui ad superiora extẽdat ꝛ genu ipsam ligamẽtis stringes: pronusq; patiens iacebit: debinc duo adunabis latera fracture ꝛ in suã reduces habitudinẽ figurãq;: sicq; ligabis ꝛ astriges vt ꝓdecet. Et si ossa que pungunt illic fuerit locum findes ꝛ eductis medeberis.

Capitulum.98. de geniculi consolidatione.

g **Geniculi** os est tenerũ. ꝛ raro illi accidit fractura sꝫ cõtritio ac nõnũq; fissura i ei⁹ spissõ ꝛ ꝫ nõnũq; cũ vulnẽ. nõ nũq; sine vulnere ꝛ hui⁹rei facil'ẽ cognitio si manu tãgas: qm̃ ꝓtiuationũ sẽties sepationẽ ꝛ sonitũ audies. Hui⁹ fracture cõsolidatio fit hoc modo. Oportebit igitur fragmẽta adunare disgregata. alia alijs cũ digitis. ꝛ in suam reducere figuram: fasciasq; super pones cataplasmatas cõsolidationis emplastro. debinc fide ligabis quemadmodũ videris oportere. Et sciendum vix cõ solidationem hoc optime fieri loco eo ꝙ multuꝫ genu moueatur ꝛ ad anteriora interioraq; plurimũ extendatur ac posteriora. ideoq; huius disgregationis motus difficilis est. nec oꝫ huius dominũ vti motu plurimo aut ambulatione ascensuq; maxime qm̃ genu duplicatur quam crus substollitur ꝛ ponit. in equalibus aũt locis facilis sit illi iter. nec motum prohibet difficultas multa.

Capitulum.99. de cruris arundinis cõsolidatione.

c **Cruris** ossis fracti consolidatio eadem est q̃ ꝛ cubiti. i crure nãq; duo sunt ossa q̃ꝫ admodum ꝛ cubiti. Cuũ ergo frangitur crus i oẽs reuoluitur partes. qũq; duũ alteruꝫ in tres tãtum ad interiora ꝛ exteriora. Et si fractura in osse fit crosso ad posteriora crus replicatur. si in subtili ab anteriora quam igitur acciderit fractura oportebit crus a genu parte ꝛ pedis extẽdere mediocriter. ossaq; duo adunare ab inuicem disiũcta ꝛ que alia inerunt ossa quo in propriam crus redeat figuram. ꝛ sic fascias appones cum cõsolidationis cataplasmate. ꝛ vna tm̃ involues ligatione. Debinc frustũ sumes cane lãcealis mediocris fortitudinis ꝛ pãnis involues mollibus circum fracturam cõponẽs ꝛ erit sibi inuicem hec proxima cõpositio: sicq; vincula appones lata optime circũuoluens vsq; ipsuꝫ genu. Et si genu proxima fuerit fractura ligamenta ad anteriora pertingent. vteris autẽ hac in consolidatione quod in cubiti exposuimus regimine.

Capitulum.100. de ossium pedum consolidatione.

c **Talle** nũq; accidit fractura. eo ꝙ ipsa custodientibus circundatur corporibus ab omni parte. pedis autem ossa ꝛ articulorũ frangun tur quemadmodũ ꝛ in manu ostensum est. Et horum cõsolidatio qualis ꝛ palme fit ossium.

Cap⁹. ioi. de cuulsionis sp̃eb⁹ ꝛ primũ de cuulsione mãxille inferioris.

c **Cuulsio** ossis augmenti est egressio a sua fouea in qua cõpositum est. Et si pua ẽ egressio ꝛ ipsa nõ emittitur fouea cuulsio nõ vocat sed disgregationis sepatio. Et nos primũ a maxille iferioris cuulsione incipiemus. huic cuulsio parũ accidit quoniã superior illius cõprimit capita: accidit aũt disgregationis seperatio lacertorũ qui illaꝫ circundant molliciei cã. quãdoq; lacerti ex motus copia q ex masticatiõe fit ꝛ verbis eneruãtq; leui ꝫ cã ꝛ disgregatio seiũgit. reuertit aũt disgregatto ꝫ i suũ p se ipaꝫ locũ sine cura ꝛ molimie. Cũ aũt pfecta fit ei⁹ cuulsio. eiusq; signũ rei ꝙ faucem videbis inferiorem ad anteriora ꝓminẽtẽ ꝛ ad posteriora declinãtẽ. ossisq; videbis extremum apparens in superiori maxilla. difficileq; est eius domio fauces mouere. hec vt videris maxillã scies cuulsam quã hoc curabis modo. Impera ministrorũ alicui caput tenere patientis alijsq; faucẽ inferiorẽ cũ digitis suis ab exterioribus ꝛ interioribus. infirmusq; os aperiat quãtum poterit. tunc ministro precipies maxillã dextrorsum ꝛ sinistrorsum mouere patientiq; vt maxillã laxet ꝛ ministro permittat quo illã concutiat. Debinc semel tantũ faucẽ extendes ꝛ in suũ restitues locum: oꝫ autẽ faucẽ inferiorẽ in posteriora repellere. vt quum in suũ ingressa fuerit locũ claudatur simul ꝛ aperire nõ permittatur. Et si difficile tibi fuerit suo reddere cã loco. locũ violarum linias oleo ꝛ cera. ac cũ aqua cataplasma calida pãno infuso ꝛ sic restitues. Erit autẽ signũ restitute molarium ꝛ vẽtiũ superiorũ inferiorũq; adinuicem adequatio in habitu naturali. post hec fascias cera infusas ꝛ oleo appones ꝛ omnia facili stringes ligatione. Et si fauces vtreq; fuerint cuulse. hec erit vtriusq; quã in vna diximus cura ꝛ restitutio. Expedit autẽ quꝫ vtriq; maxille ossis cuulsio acciderit ipa reducere hora. sin pessima sequentur abinde accidentia. vt febris diuturna parq; cephalea difficilis. Accidit aũt hui⁹ dño passionis solutio cholerica. ꝛ simul vomitus purus. faucium nãq; lacerti si imutẽtur a suo loco extenduntur. ꝛ secũ tẽpoꝛ attrahunt lacertos. ꝛ sepe die morit̃ huiusmodi homo decimo. in al'tertio.

Capitulũ. ioꝫ. de furcularũ cuulsione ꝛ extremi humeri.

q **Furcula** ab interiori non cuellitur latere quoniam pectori cõtinuatur ꝛ minime eo disgregatur. ideoq; ab hoc nõ mouetur latere. Si aũt ab exterioribus grauis fiat percussio vt cuellatur ei⁹ erit cura. que ꝛ si frangatur. ei⁹ vero extremũ quod hũero ꝓtiguꝫ est. non multũ euellitur: quoniã cui duo sunt capita lacertus hoc prohibet. sed ꝛ scapule caput. Sed nec furcula graui mouetur motu. quoniã vt dilatet pectus ꝛ reducat tm̃ facta ẽ. iõq; soli furcula facta ẽ hoi ꝛ nõ reliquis animalibus. Si itaq; cuulsio ex collisione aut quauis alia accidit re. adeq̃tur ꝛ in suũ redit locũ reductione ꝛ fascijs multis implicitis. que illic cũ ligamẽtis supponũtur. huic oportunis cẽ. Hec quoq; cura humeri cõpetit extremo si suo recesserit loco. Qõ q furculã humero alligat os ẽ parũ ꝛ cartillaginosum. hoc q sepius fallit qũ suo recesserit loco intuentẽ intm̃ vt cui maioꝛ nõ est experientia extimet brachij caput seducunt. suo emisq; suq; loco. eo ꝙ scapule caput superiminẽs cernatur. ꝛ quo factus ẽ a loco trasitus videtur conicus. ideoq; signis discernẽda sunt bis que deinceps dicemus.

Capitulum. ioꝫ. de humeri cuulsi reductione cura.

b **Humeri** caput sepe a concauo disgregatum ẽ quod in humero est ꝛ sepe illo emitti tur. sed nõ sepe ad superiora propter operimẽta q̃ ab humero veniunt. ꝓhiberiq; ad anteriora exire: quoniã nerui qui ad lacertũ veniũt bicipitẽ arcent. quoniãq; humeri caput parũ ad interiora ꝛ exteriora mouetur. Egreditur autẽ ad inferiora plurimũ maximeq; in his qui pauce sũt carnis ꝛ in ipsis velociter. Quibus aũt multa ẽ caro ecõtrario. quoniã difficilis ẽ exitus ꝛ difficilis reditus. Nõnunq̃ aũt quibusdã accidit hoibus percussio ꝛ apostema illic fit durum. ꝛ in eis ad inferiora cuulsio putatur cẽ. quoniã qũ humeruꝫ sanum mẽsuraueris ꝛ infirmũ magna interest diuersitas. vide bisq; scapule caput quo educitur brachiũ conicũ quẽadmodũ in extremitate que discedit diximus. videbisq; humeri naturalis extremũ vnũ ẽ huiusmodi extremũ. ꝛ qui cuulsus est lacerti caput erit sub ala manifestũ. huiusq; manus cubitus costis remotus intm̃ vt qũ costis illũ proximare volueris nõ possis nisi cũ difficultate ꝛ graui patientis dolore. Nec vero patiens manũ tollere põt ꝛ auri proximare. nec reliquis motus spẽbus exponere. Si vero acciderit cuulsio hec puero aut adolescenti. aut proxima ẽ cuulsio ꝛ nõ longi tẽporis. medicus manũ accipiat ꝛ disgregationẽ substollat. eritq; ossis disgregationis in suum locũ reductio. Sic ꝛ si sana sua egertollat manu disgregatio in suũ ingreditur locũ. nisi forte qui hec ignorat sit aut puer. Sufficit autẽ multis disgregationis reductio in suũ locũ ꝛ hoc regimen sicut ait hypocras. Ipse quoq; id sepius vidi ꝛ facile cuulsiõis hora reduxi. ꝛ die quoq; secũdo aut tertio. Qũ ãt cuulsio fortior fiet ꝛ durior patientẽ calefieri expedit ꝛ super locũ aquã fundere calidã oleũq;. ꝛ in tuo sedeat cõspectu ꝛ sub ala spẽrã illi dispone ex corijs. aut quauis alia re tẽperate durities nõ durã quidẽ sꝫ nec mollẽ in latus egrotans. Et si passio in dextro fuerit humero pedis calcaneũ sinistri super spẽrã ponet. manũq; preme infirmantẽ ꝛ extẽdes ad pedũ partẽ. simulq; cũ calcanco alam preme extolleq;. sitq; a posterioribus minister qui caput ad humerũ ipingat aliũ ne forte in extensione corpus subuoluatur. Est ꝛ huius alia rei cura. Imperabis hominẽ iuuenẽ qui patiente lõgior sit quãtitate stature. in sinistri lateris partes sedere ꝛ humerũ suũ sub ala ponere patiẽtis tollereq; sursum. manũq; patientẽ ad ventris premes ꝛ extẽdes partes. eritq; oẽ corpus post ferẽtẽ. suspensumq; illũ feret. Et si q infirmatur leuis est. oportebit eius pedibus aliquid graue suspendere. Sic etenim manus ꝛ totũ corpus in contraria ad inferiora extendetur cũ humero qui sub illius ẽ ala ꝛ in suuꝫ redibit disgregatio locũ. ac facile itrabit. Facies aũt hoc idẽ cũ organo quod destengũ vocatur disgregatiõi cuulse. Hoc aũt ligneũ ẽ longũ cuius extremũ rotũdũ est ꝛ nõ multũ crossum nec subtile. hoc itaq; extremũ sub ala ponitur infirmantis stantis aut sedentis iuxta ꝙ organũ hoc est longũ. oppositumq; in terra aut quoduis aliud ꝛ manus ad inferiora ostenditur in oppositũ organi. reliquũq; corpus in aliã totuꝫ

UVA. BHSC. IyR_125_1

inclinat parte. aut sponte aut alio deponente. quoniaz sic disgregatio in suū redit locum. Et hoc quoqz accidet quemadmodum in pectore diximus fracto z eius extensione. hoc tamen corpus ligare oportet rotundū quod ale impleat cōcauū z brachij pelles cū eo caput ad supiora. z si brachij difficil fiet regressus propter euulsionis temporis longitudinem aut carnis crossitiem cura vtaris que fit cum organo quod abacum vocatur z est lignū cui longitudo duoꝝ est cubitorum z latū. iiij. digitoꝝ z spissum digiti duo z alteruz eius extremū rotundum. facileqz in ale intrans profundum z eius rotūditas rotunditati est proxima pistelli. Super hoc extremū pānū inuolues quo mollius sit: z sic sub ala ipones. Debinc supra tum pones ligni. inter duo ligna. extensa prius manu super lignū in eius lato sicut ala superi⁹ cōposita fit platū z manuz ad inferiora extendens relinquo omni corpore suspenso ab alia parte. qm̄ qum hec feceris disgregatio ingredietur locuz quod vt cōtigerit oportebit sub ala apponere mediocris rotūditatis lanā. Et si calidum illic fuerit apostema anteq̄ sphe ram apponas cataplasma cum vnguēto z sic liga super hūerum. z iteruz adijce z ad aliā deduc alā: sitqz ligatiōis inuolutio in crucis modū. ipsū os cum latere ligabis ad inferiora. cubitūqz z manus extremū apte colli ne forte secundo brachium euellatur z paulatim cibum augebis. Die. vij. soluere oportebit z tunc quoqz cibum augmentabis paulati. quo corpus cōforter z brachiū z facile nō possit euelli. Et si brachiuz sepius euellitur pp humiditatē que disgregationi accidit. aut alia causa cronica coctura veteris quēadmodū in anteriorib⁹ assignauimus. Et si i partu brachiū euellitur. nati confortabuntur mēbra z humiditas desiccabitur z nō erit caro iminuta aut amplior. nisi q̄ brachij os paruū erit z nō creseet. vocatur aūt huiusmodi passio brachiū bebēbare in al'ebphear. Et si hoc mēbrū femur fuerit os nō augetur sed subtiliatur crus omne: ideoqz ad corporis ferendā nō sufficit grauitatez nec exercitio.

Capitulū. io4. de cubiti disgregatiōis reducēda euulsiōe.

c **Cubiti** disgregatio quemadmodū assignauimus sola discrepat assignatione a maxille inferioris disgregatione. iōqz cor̄ species euulsionis difficile sanātur. Est enim huius exitus tardus z restitutio difficilis pp circū positoꝝ spissitudinē. hic ergo non nūq̄ tor⁹ egreditur acciditqz hoc illi sub plurib⁹ figuris maximeqz in ea que in anteriora est z posteriora. Est autē eius euulsionis agnitio facilis z sensui patēs visus ac tactus quecunqz eius fuerit figura. videtur nanqz quo exijt loco profundus z huius rei facilis ē cōprehensio maxieqz si cubito illū sano conferas. Cum horū quippiā accidit: oportebit hora eadem cubitū reducere anteq̄ apostema inascatur: quoniam si hoc contigerit difficile curatur: z nōnunq̄ deinceps curā nō nouit. z hoc maxime si ad posteriora fuerit euulsio. hec enim ceteris peior ē eius spēbus z grauius dolēs atqz maior. Qui aūt paruus ē cubiti recessus parua curatur extēsione qū' ministro manū impaueris explicitū ad iferiora extendere: alijqz brachiū. z tu cū palma os ipuleris supeminēs: qm̄ in suuz reuertetur locū naturalem. Hypocras vero illā que in anteriora fit euulsionē adequat sic: manū perfecta revoluit duplicatiōe donec humerū tāgat palma: adequat aūt z que in posteriora. est euulsionē forti extensione. Que eteiz i anteriora porrigitur euulsio amplius ex forti fit extensione que brachio accidit toti: queqz in posteriora ex brachij fit duplicatione forti Si autē nō sic euulsio reducitur: extensione vtēduz est grauiqualē in fracto imperat mēbro hypocras. vel cū ligno vtūr.

Capitulum. c v. de ossium digitoꝝ euulsoꝝ reductione.

b **Dum** euulsionis reductio mēbroꝝ. difficilis nō est: oz autē illa sine molestia extēdi z in sua reduci: donec eorū reformetur figura: z quz restituta fuerint ligentur competenti ligatiōe. Et si calidū accideriit apostema illi euulsionis cui apostema ē cura adhibet quēadmodū in antecedētibus expositum est.

Capitlm. cvj. de ea que spōdilibus accidit euulsione.

e **Pondilibus** si gravis acciderit euulsio mors subsequitur velox. p pter que hac in bitudine nuche accidit cōpressiōem q̄ a nucha egrediūtur nervis cōprimi acciderit: mors accelerat. Discessus aūt ab iuicē spondilibus sepius accidit. z nōnūq̄ z aliquotiens in anteriora spōdilis recedit z vocatur grece arduasis. in alis aruduasis: z quādoqz i posteriora z vocat gibb⁹. Et aliqñ i lat⁹ alteq̄ z vocatur escolosis scz spie arcuatio. Arbitrāt aūt qdā hoc ex vnius continuationis discessu fieri: sed hoc tam etsi magna fuerit arcuationem tamē spine nō facit. sed fit abinde angulus: fitqz ab hinc periculū graue. Nonnūq̄ ad interiora declinat z a mouctur z nulla est eius reformationis machinatio. quoniam nulli possibile est ab interioribus adequare z ad exteriora pellere. volunt autē eius quidam rei adequationez extenduntqz illuz cui hoc cōtigerit super gradus z applicant sitias. vantqz sternutamēta. z que tussem vrgeant z ventositatis machinātur generationē in interioribus: arbitranturqz se aliquid facere quod cōferat. arguit vero hypocras huiusmodi homines plena reprehensiōe Accidit quoqz quibusdam spinarū que in spondilibus sunt frangi. z earū restat cōcauus loc⁹: z opinantur quidam hoc spōdilium recessum ad anteriora. qūqz curam adhibueris cito reformatur hoc incōmodū z spondilis in anteriora discessus cito sanari estimatur. Est autem cui nō est sanatio passio hec cuicūqz etenim hoc acciderit vrina eius concluditur ab ipsa hora. z egestio z extremorum accidit frigus in vltimis pter velle egestio crūpitur propter langorez qui neruis accidit ad ani porrectis lacertos. huicqz mors subsequitur. maximeqz si discessus hic spondilibus acciderit qui super collum sūt aut ipsius colli. Gibbus aūt qui pueris accidit prolixioris est tēporis. dixitqz hypocras. qm̄ tā z si morte non inferat sz tamen cui nō subueniat. cura est morbus i al'mors. Qui aūt ex casu accidit vtendū est in eū quā assignauit hypocras cura. vt lignū scz sumatur cuius lōgū z latū sit equale lōgo z lato patientis. z sumatur huiusmodi figura parieti in al'parietis in al'patienti proxima qui in latus sit extensus. nec ab ea plusq̄ pedū est vestigiuz remotus. sicqz pānis sternatur. z patientem aqua laua suaui calida: z super lignū distende aut super faciem pronū. post hec super patientis pectus fasciam involues eiusqz extrema subvtriusqz duces alis. z inter scapulas ligabis nodabisqz eius extrema in ligno pistello simili statuturqz lignū hoc stans ad ligni positi extremū z ministro commendabis ad patientis caput statim qui teneat atqz eius extremum inferius cui initatur rei z superius ad caput extendat qum opus fuerit. Opz quoqz vt ambos vincias pedes cū fascia alia super genua z cauillas: locūqz qui'co altior est loco quo femora adunātur cū ligamēto alio: adunabisqz borum extrema ligamentorum z alij ligabis ligno pistello simili quale z prius diximus. z ad ligni depositi extremuz: ponesqz pedum partes quēadmodū z primū a capite statuisti. Debinc ministris imperabis vt hec duo in cōtraria extēdant ligna. Quidam aūt hanc exhibent extensionē cum ligni organo quod secuā vocant: z est sagitta circa lignum stans revoluens in huius ligni magni extremis: extremis aūt dico duobus que a pedū z capitis patientis sunt pedib⁹. Qū itaqz sagitta hec circūvoluitur. involuūtur cum ea z vincula que extenduntur. Oportebit autem quz corpus sic positū fuerit cuz calcaneorum nos radicibus gibbū pellere: z si super illum sedere fuerit necesse fiat. nec omnino aliquid timeamus. Et si cura hec spondiles nō adequat. patiensqz cōpressionis tolerans ē. oportebit in pariete foueam fieri que longo proxia sit. similisqz canali cui gibbus accidit: iuxta q̄ fouee erit longitudo: nec erit spōdilibus altior patiētis. nec demissior multum: sz quoniā hac prius de cā foueam feceris: sitqz lignū positum iuxta parietem. Debinc tabulaz temperate surnes quātitatis z vnum eius extremū in fouea pones que in pariete ē mediumqz eius ad quem contigerit locū super gibbum. sicqz alterum eius extremum ad terram cōprimes donec spōdiles optime videris adequatos. Fit autez hypocras compressionem solam huiusmodi reformare rē vti nō oz. qō p⁹ diximus extensio non in arcuationis principijs que vocatur arcuysis sine cōpressione. Oz aūt post adequationē tabula vti lignea. latū cuius trium sit digitoꝝ: longū aūt quod gibbū ptineat. z quosdam alios transeat spondiles sanos. Super hanc pānos pones lineos ne forte dura sit: superpositam alligabis cuz quibus oportet ligamentis. Reges vero temperatis patientē cibis: sz ad crossitiez declinantib⁹. Et si post hec gibbi fuerint alique reliquie. linitione vtaris cū his que tenuant z emolliunt cū tabule appositione quā assignauimus longo tē pore. vtūtur aūt boies quidā lamina plumbea.

Capituluz. io7. de euulsi vertebri anche reductione.

o **Anium** speciebus ossiū tēporibus quibusdam discessus accidit. quibusdam autem disgregationis exire loco. Et anche quidem ac humeri disgregationibus z euulsio z exitus sepius accidit Amplius aūt disgregationi anche q̄ humeri. vertebri eteniz anche fouea profunda ē z rotunda z cōsolidatur illi cum ligamētis. Cum ergo coxe caput sua exit fouea passionis ali-

UVA. BHSC. IyR_125_1

cuius magne cā multis exit modis cū augmēto ꝛ diminutio ne exitus. Est aūt eius egressio sepius modis .iiij. primus ē qm suo transit loco ad interiora. secūdus ad exteriora. ter tius ad anteriora. quartus ad posteriora. Et ad interiora trā situs raro fit. ad exteriora sepius. Et ad interiora signum. quoniā si patiētem proximes coxā sanc que patitur longior ē ꝛ genu supereminēs. nec pōt infirmus circa iguina femur du duplicare. ꝛ que in inguinibus sunt loca tumēt manifeste. eo ꝙ coxe caput ad ea transijt loca. Cui aūt anche accidit euul sio ad exteriora signis notatur contrarijs. videbis eteniz ei⁹ crus breue ꝛ qui ab inguinibus ē locū profun dū ꝛ opposituz de foris tumētē ꝛ genu ad interiora declinat. nec crus qō eiuſ modi est duplicare valet. Cui pozzo anche euulsio ad an teriora accidit. pōt quidē crus duplicare perfecte. sed accidit abide in genu dolor ꝛ lāgor. ꝛ si ambulare voluerit nō potest ad anteriora. hui⁹ cōcluditur vrina tumēt inguina. videbisqz nates quasi spasmo affectas ꝛ pauce carnis. quinqz ambulāt calcaneo instār. Cum vero anche fit euulsio in posteriora oīno genu explicare nequit. Sed nec duplicare anteꝙ ingui na duplicet. crusqz ipsum altero breuius est. ꝛ iguina enerua ta. coxeqz videbis caput in natū loco manifeste. In pue ris si coram euelli contigerit ꝛ sic aliquāto fuerit tēpore ad lo cū nō redit oīno suū. Et si in primis curētur sanari possūt co xeqz reduci os ꝛ in suū restitui locū. sic ꝛ in oībus relīqs euul sionibus si euulsio hec apud illos nō inueterescat sed cito cu rentur redit in suū os locū ꝛ sanantur. Quz auté diutius imo ratur nō redit ꝛ oīo nō sanātur. Et cōmunis que oīb⁹ com petit eius euulsiōis spēb⁹ cura ea ē quā posuit hypocras. hec est vt coxa apprehensa disgregationē. dextrozsum ꝛ finistroz sum concutias atqz in foueā reducas. Et qū ad iteriora euul sio fit oz crus duplicare fortiter donec pes interius tangat in guina. sicqz os coxe in foueā restitues. Et si hec nō prode rit cura extensione vtaris que cū manib⁹ fit hoc modo. Mi nistro impera alicui crus vt extendat ab inferiozibus. aliaqz ligamenta super crus ꝛ femur stringantur. alij vero corpus a superiozibus teneant. Et si extensione op⁹ fuerit grauī opoz tebit crus cū ligamētis apprehendere cōtortis a superiozib⁹ cauille ꝛ genu ne forte labatur. a pectore vero ligamētis opus nō est sed manus vtraſqz sub eis ponat alis ꝛ fortiter teneat. Sume aute ligamenta foxia sed mollia eozūqz medium i co xarū pone radicibus ꝛ ad humerū extende ab anteriozibus ad inguinuz partes ꝛ furculas. a posteriozibus ad dorsum. Babisqz ligamētozū extrema ministris. qbus precipies oīb⁹ simul extendere semelqz sic vt corpus patientis a terra tollat suspensum. sicqz disgregationis locuz in suū restitues os. qm facile intrabit. hec extēsionis spēs. oībus quatuoz ē euulsioni bus cōis. Est ꝛ alia cura. oz quz ad interiora fit euulsio q̄ diximus ligamentozū mediū sup coxe ponere radicē inter co xas vtraſqz loco qui sub inguinibus ē ꝛ furculis ipsis preci piesqz viro forti premere coxarū locū crossum cū vtrisqz cu bitis ꝛ ad exteriora fortiter extendes. quoniam sic ad suū di sgredatio redibit locum. Et hec omnibus facilioz ē cura reli quis. quibus suū restituitur in locum coxa.

Capitulum .cviij. de genu euulsionis cura.

§ **Enu disgregationi** euulsio acci dit mōis tri bus. Prim⁹ ē ad iteriora. Scōs ad exteriora. Terti⁹ ad posteriora: ad añria nō ē cuelli qm̄ genicl's fieri ꝓbibz. huius cura quemadmodū diximus extēsio est: hoc quoqz cū manibus aliquotiens fiat cū ligamentis vt res ipsa docebit. sic qz disgregationē reduces. ꝛ vt expedit ligabis. oportetqz mē brū multis vinctū seruare diebus.

Cap⁹. io9. de cauill' euulsione ꝛ articulozū pedis.

c **Auille** disgregatio si parū moueatur. facilis est illi cura. si euellatur tota. cura op⁹ est fortioꝛi ꝛ extensione graui. Hec in al'bac vero ex tensione vtendū que sine manibus fit. ꝛ si nō redit disgregatō patientē resupina super terrā ꝛ cauillam pone ligneā ad na tes ipsius. que ipsū non permittat moueri qū pes eius ad in feriora protēdetur. Et si magnū quod diximus lignū presto fuerit. in cuius medio liguū aliud esse opz affixū. tūc oportē bit patientē supinari ꝛ super hoc lignū illū extendes. aliusqz eius pedē aut cū manu aut cū ligamentis in cōtrariaz trabat partē. tuqz cū manu euulsionē in suū reforma locū: tertio mi stro aliū tenente pedē ad inferiora. Et aūt adequaueris liga re expediet ligatione fida cū ligamētis quibusdaz ad pedis tendens pectinē alijs ad cauillam. sicqz illic nodabis. Cauen dus aūt est nerus qui aposteriozibus est. ne forte illum vicu la cōprimant. prohibeatur patiens ab ambulādo diebus .xl. qm̄ si anteꝙ disgregatio roboꝛetur ꝛ indureſcat ambulet cu ra corrūpitur ꝛ suo cedit loco disgregatio. Si autez disgrega tio cauille ꝓp distorsionem seperabitur atqz hoc quidez sepi⁹ est accidere: ꝛ nōnunq̄ pariter apostēa fit caliduz. oportebit mēbrū hoc ad equare sic. patientem pronū in faciez facere fa cies ꝛ disgregationem cum vinculis adequabis fidis quiesset qz patiens ꝛ non mouebitur donec perfecta reformatiōe mē brum sanetur. Et si apostema inest calidū rozationem adhi be aque calide ꝛ olei primū debinc ligamentis veteris. Pe dis pozro articuli si suo cedant loco extendantur parū vt in digitis diximus man⁹. eozūqz cura facilis est ꝛ non grauis. Oportet aūt in omnibus euulsionis spetieb⁹ si aliqua super fuerint dure reliquie apostematis calidi in disgregationis lo co non negligere. quoniam motus prohibent bonitatem lon go tēpore. vtendū itaqz medicaminibus erit mollientib⁹ quē admodum in apostematis duri cura diximus.

Capitulum .cix. de euulsionis cura q̄ cū vulnere est.

§ **I cum** euulsione vulnus acciderit suauitate vtendum erit ꝛ regimine diligēti. Dis gregatio nāqz qum in suum reducitur locū nōnūq̄ febriū fit causa acutarū nerozz lacertozūqz qui bis prima sunt mēbris extensione graui. firqz ab inde nimius dolor ꝛ te tanus febres acute maximeqz in reductione disgregationis cubiti ꝛ genu: ꝛ que bis altiora sunt mēbrozū. Secundū enim longinquitatem suā ꝛ propinquitatē suā mēbrozū loco nobi lium ꝛ eozū fit nocumētū maius minusue. Prohibuit aūt hy pocras reductionem euulsionis si calidū affuerit apostema. pariterqz ligationē grauē. ꝛ a principio medicaminibus vtē dum mollibus apostema mitigantibus calidū cū ipsius refri geratione. ne forte mēbro accidat corruptio ꝛ incōmodū aliō fiat maius. Apostemate aūt cohibito disgregationem redu ces cū sūma palpatione. ꝛ si poteris vtile. Sin vsqz dū aposte ma oīo deficiat dimitte. maximeqz i magnis disgregationib⁹ apostematis aūt mitigatio. aut septimo aut certe vndecimo occurret die. vulneris aūt curaz sic fieri conuenit quemadmo dū in fractura vulnere dictū ē comitāte.

Cap⁹. iij. de euulsionis cuz fractura ꝛ euulsionis cū fractura ꝛ vulnere cura.

§ **I cum** fractura euulsio contigerit extensio ne vti oportebit cōmuni ꝛ adequatione cum manibus quemadmodū in fracture ꝛ euulsiōis simpliciū spetiebus dictū est. Si aūt cum euulsione ꝛ frac tura fuerit ꝛ vulnus. ex triū curis simpliciū quas diximus cō posita adhibetur cura. hec sunt que nobis hic dicenda vide bantur de manus operatione sermone.

Sermo .x. secūde partis libri cōpleti artis medicine qui dicitur regalis finit̄ dispositio bali filij abbas. discipuli abi meber. moysi filij seiar ꝛ trāslatio stephani philosophie disci puli de arabico in latinū.

De cā pp quam necessaria medicis fuit cōpositozū medi caminū dispositio. cap. i.
De regul' quibus medicamina examinātur simplicia ex q bus cōposita cōplectuntur. 2.
De regimine simplicium medicaminū ꝛ quomō in cōposi tis ponenda sint. 3.
De tyriace confectione. ꝛ pri⁹ de tyriaca q̄ dr̄ farneb. 4.
De tyriace vtilitatibus ꝛ probatione eius ꝛ q̄to duret tē pore reliquaqz oia cōposita medicamina: ꝛ electuaria: ꝛ que est eozū actio q̄tūqz singulis i morbis pozrigēdū sit. 5.
De electuariozū calidozum confectione ꝛ primuz de assi gnatione tyriace diateseron ꝛ reliquis electuarijs. 6.
De electuarijs soluentibus. 7.
De decoctionum solubiliuz assignatione. 8.
De infusionibus soluentibus. 9.
De medicaminum solubilium assignatione. x.
De medicaminū solubiliū assignatione. xi.
De pillularū solubiliū assignatione. xii.
De vomitus medicaminum assignatione. xiii.
De labucozū assignatione xiiii.
De trociscozum assignatiōe xv.
De iuersenozum assignatione. xvi.
De pulueribus cōditis ꝛ bis similibus. xvii.
De licinijs que inferius ponūtur ꝛ clisteribus. xviii.
De emplastrozū assignatione. xix.
De oleozū confectionibus. xx.
De syropoz ꝛ roboz confectione. xxi.
De conditozum confectione. xxii.
De aquebelis ꝛ pulueriḃ. xxiii.

UVA. BHSC. IyR_125_1

De collirijs oculorū cōficiēdis. 23.
De pulueribus quibus vulnera conglutinātur. 24.
De vnguētis z apostematum cataplasmatibus. 25.
De narium sanguinis fluxus medicamibus. 26.
De dentium medicamibus oriſqz z vue iugulationis dentifricijs z gargarismis. 27.
De medicamibus ipinguātibus mozpheeqz lentiginis scabiei pustularum petiginisqz lepze z pediculozum. 28.
De his que cupiditatē auferunt terram comedere z malos appetitus. 29.

Capitulum pri⁹ de causa pp quam necessaria fuit medicis cōpositozum dispositio medicaminū. De cōpositione medicaminū secundum antiquos medicos.

Edicorum anti

quis in cōpositoruz dispositione medicaminuz duo fuerunt necessaria visa. alteruz eorū qui experimentis vtebantur. alteruz qui collationibus. Et qui experimentis inseruiebant: aliqui aiunt cōpositionum aliquaruz casu contigisse notitiaz. qum boium quidam duobus aut tribus vterentē in mozbis medicaminibus aut pluribus sine proposito: aut quauis ratione. conferebatqz illis inuentumqz est huiusmodi medicamen hoc conferre in mozbo. Sunt z que alr agnita sunt qum eorū dispositio ꝓposita esset. videreturqz medicaminū simpliciuz plurima. sepius vnaz eādēqz operari actionē quorū. s. singula aliquo ꝓderant in mozbo. nisi qz in alijs aliter operantur cozporibus Hacqz de causa visuz est illis medicamina simplicia cōponere multa. quoz eadē esset habitudo in quozūdaz mozborum vtilitate conferēda. curaueruntqz aliquē in quo is morbus erat hominez hoc medicamine. Contigit itaqz inter multitudinē aliqō esse medicamē quod illi⁹ homines nature curabant. z hoc quidem visuz minime est. At vero ꝯllationis viri prius corpus cognouerunt boium z habitudinū eorum varietates circa sanitates z mozbos. Sic z mozborum naturas z eorū habitudines z accidentia ipsos sequentia z medicaminum virtutes simpliciū. cuiusqz. s. eorum cōplexiones z quātitates in singulis facte cozporibus. que nō i singulis cōferunt mozbis qui in singulis accidunt humanis cozporibus z mēbris singulis: sic z i etatibus. cōplexionibus anni tēporibus aeris habitudibus ac regionibus que inbabitātur iuxta cōsueta z artes: ideoqz visum est illis simplicia nō perfecte eē sanationis in omnes mozbos tribus de cāis. Prima ē ifirmitatis nā z mozbi. Secūda mēbrozum languētiū. Tertia medicaminum natura simpliciū. Compulit itaqz eos res ad cognitionis cautelā z rōnis vsum in simplicium adinuentione medicaminū: quatenus oēs qui in cozpoze accidūt humano mozbos curare possent pfecta medela: z nō deficerent i mozbi curatiōe. Ex mozbi natura cōposita fuerūt medicamina quattuoz de causis. Prima ē malitie cōplexionis magnitudo Secūda mozbi virtus. Tertia diuerse mozbi q̄litates. Quarta est mozborū ipsoz diuersitas. Et cōposita quidē disposuerunt propter varietatē magnitudis: qz nōnūqꝑ in cozporibus mozbi accidūt calidi frigidi quātitate quadaz: atqz simplex nō erat inuenire medicamē: cuius virtus eiusmodi contraria esset cōplexioni. Necessaria itaqz abide medicaminuz fuit duum dispositio: ex quibus cōplexio adunaretur contraria male cōplexiōi: verbi gratia. Mozborū quippiā vt cure tur necessarium habet medicamē in secūdo calefaciens grādu. Qō qū nō inuenitur necesse est vt duo accipiātur quorū vnuz sit in primo: alterū in tertio calefaciens gradu. Quod cim in primo calefacit gradu medicamē: eius minuit calorez quod in tertio: z ad secūdū reuocat gradum: quēadmodum aqua calida que tepida cōfunditur: hec cim illius minuit calorem sue tepiditatis mēsura. Cōposuerunt aūt medicamia ꝓpter mozbi magnitudinē z robur: qz nōnūqꝑ in cozporib⁹ mozbi accidūt aliq gbus vnū nō sufficit medicamē simplex: cuius vsus nihil prodesset mozbo. Cōferūt itaqz medicamina plurima que eiusmodi rei proficere videntur. que adinuicez adiuncta facile mozbi resistant nature. Visa sunt aūt z medicamina quedā necessaria in quibus adinuicez contrie sint qualitates aut passiōes: quib⁹ necessaria sunt q̄ ꝓbibeāt z depellant medicamis: queqz simul dissoluāt: q̄lia in apostēatibus necessaria sunt calidis. Sic quoqz z nōnunqꝑ in mozbis quibusdā medicamibus opus ē que eliment z alijs que leniāt: vt in pectoris accidit mozbis z pulmonis. Alieqz huiusmodi passiōes quibus medicamia opus ē ꝓtraria adinuicem opponere: nec simplex inueniretur qō ad huiusmodi proficeret medicamē. Necessarium fuit medicamia cōponere simplicia variarū virtutū: iuxta qō ipsa consulceret necessitas: quatenus ab oibus simul fieret cōpositū medicamen qō nō cōtrarias sz quales opus ē oparetur actiōes. Adhibuerunt ēt medicaminū cōpositionē vt mozbis resisterēt varijs z diuersis. qm̄ nōnūqꝑ medico vno opus ē vti medicamine quo plūbus simul obuiet: z varie mozbis nature. Obsistatqz aialium veneno z letalibus potiōibus que variarū sūt virtutum. Ideo ergo ad medicaminū cōpositionē res ipsa impellit quibus varie adunātur virtutes z cōtrarie vtilitates que varijs z diuersis obuiēt mozbis veneniſqz z poculo mortifero que variarū sūt virtutū. Hec itaqz est cā que medicos ad tyriace ꝓpulit ꝓpositionē que vocatur farucb. In hac nāqz tyriaca be adunate sūt quas diximus virtutes: prodest nāqz mozbis cōtrarijs z varijs resistit venenis. Secūda porro triū cārū que ad medicaminū cōpositionē medicos ꝓpulerit ipsa ē mēbrozum lāguentiū causa: hecqz multiplex ē. Prima est mēbri locus. Secūda virtus ipsius z vtilitas. Et membri quidē loci cā est qum a stomacho quod infirmatur mēbrum remotū ē: necessariū nobis ē eiusmodi mēbri passioni quod cōferat medicamē z aliud quod trāsferat adhibere: z ad mēbrum facile deferat egrotans: ne forte dum penetrat ad illud imozetur: z sic eius dissoluatur virtus. Ideoqz in pluribꝰ za frano vtimur medicamibus. Virtutis aūt mēbri cā z vtilitatis ē: qm̄ aliquotiens inualidis z multe vtilitatis mēbris quale ē stomachus z epar apostema innascitur: z que dissoluant necessaria sunt medicamia aromatica odore que restringunt paruz: quatenus sic mēbri foueatur virtus sua in habitudine z dissolui ꝓhibeatur dissoluētis roboze medicamis.

Tertia porro cā que ad medicaminū ipulit vnionē cōpositozum: ipsa ē que ex simplicium posuimus natura medicaminum: z hec. viij. habet mēbra. Prima ē vt medicaminis repzimatur abominatio. Scōa vt eius frāgatur aduersatio. Tertia vt ipsius pellātur nocumenta. Quarta vt medicaminuz augeatur virtꝰ. Quita vt medicaminū minuatur robur. Sexta vt in sua seruetur habitudie. Septia vtēdi medicamina q̄litatis varietas. Octaua qm̄ medicamē deest aliquādo simplex oportunū. Et abominatiōis quidē mitigāde medicaminis cā: qm̄ nōnūqꝑ medico quedā incūbit ꝓpinare medicamina necessitas abominabilia: abominaturqz ea qui ifirmatur bibere: z si ea bibit in stomacho nō perseuerant nisi ꝑ paucū: subuersioneqz facta reijciūtur. Oz aūt medicum quedam admiscere iocūdi saporis medicamina z sapore delectātia quo z asperitas z abominatio frāgatur medicamis z facilis eius fiat potus: atqz in stomacho imozetur. Quēadmodum hypocras elleboro nigro daucum admiscebat z semen apij montani: noſqz scamonee anisum addimus. Vt aūt medicamis frāgatur aduersitas. qm̄ nōnunqꝑ medico opus est medicamina patiēti porrigere valida: vt opiuz qū doloze cohibere incūbit necessitas. Et ideo medicamina quedam simul componunt calida: vt castoreum: quatenus bis eius frāgatur aduersitas. Medicamis vero vt pellātur nocumenta: qm̄ medicaminū quedā gbusdā cōferūt passiōibus: aliqū nōnullis nocēt mēbris: ideo aliud quidē medicamē admiscer expedit qō illi⁹ pellat nocumēta: vt scamonee que stōacho officit z epati pip addē op⁹ē z anisū. Augēde aūt medicamis virtutis grā medicamia q̄dā ꝓpita sū vt ꝓlixiori durēt tpe vnde z medico op⁹ est medicamina inijcere que ipsoz augeant virtutem: ne forte debilitata dissoluatur eorū virt⁹i tpis prolixitate. hac itaqz de cā in tyriaca ponūtur radices ireos acorus z agaricū. Ut vero medicaminū iminuatur robur vt qum medicaminibus quibusdā calidis frigida interponūtur medicamia z fortis necessitas quādoqz medicū impellit alia addere que huiusmodi frāgāt acumē vt gūma admiscea tur arabica in tyriaca z in zenzari collirijs. Conseruāde vero virtutis medicaminis in sua habitudine gratia qz qum medicamina quedam vt durēt longo tēpoze opus sit. cogitur medicus ea addere que ipsoz tueantur virtutē. sic vt iminui ꝓhibeat quēadmodū opium quibusdā videmus admisceri electuarijs. Varietatis porro vtēdi medicamina qualitatis causa est. qm̄ medico opus ē in multis passionum medicamine vti simplici. sed tamē sic simpliciter vti incompetēs ē alicuius alterius rei tuende cā. iōqz cōponūt z adequāt. vt si necesse sit medicamine vti quod vngnenti habeat locuz z cataplasmatis. nec sit simplex inuenire medicamē quod eiusmodi

UVA. BHSC. IyR_125_1

vim habeat. abinde opus est medicamina cum oleo oliue si mul coquere: z bec pariter cuz illis liquefacere z in vnguenti modum formare z cuz cera miscere adipeqz donec oia bene adunentur medicamina z adinuicē cōposite bene earum coquantur partes z vnguētum fiat. Si enim alio mō quis illa vtatur super mēbrū nō durāt. sed adinuicem separata disperguntur. z bec est que medicos ad vnguentorum vniones cautos coegit. Cum vero medicamine caret vtili medicus simpliciqz necesseqz sit illi ad curandas quasdam passiones medicamen adhibere simplex z non habet id quo indiget. nec scit quō bēre possit. cogit eū ipsa necessitas ad cogitationē z collationem res in diuersorū cōpositionē ducere medicaminum ex quibus illi vnū fiat adunatū medicamē quod eiusmōi vtile sit passioni. Hec vero in illis omnibus ē inuenire medicaminibus simplex vnū. quo si quis vtatur sigillatim conferat ad huiusmodi quinimo nocebat. Adipiscetur autē vnūquodqz eoz vtilem compositionem. Exempli gratia. Vulneribus medicamē necessarium ē quod carnez producat. queqz huic oportuna sunt rei. ireos radix. thurisqz puluis. Cum his bō caret medicaminibus vnguēto vtendū est vt florīs eris z cere cū adipe liquefacte. z his vlcus curandum. qz hoc vtilimū est ad carnē vlceris producendaz medicamen. Si aūt his sigillatim quis vtitur medicaminibus vlceri officit quāplurimum. Cum etenim quis zeniaro vtitur simplici vlcus graviter pungitur z comeditur. Cumqz cera cū oleo liquefacta vlceri apponitur multā parit sordem z carnis prohibet productionem. His itaqz quas diximus de cāis necessariuz fuit qui rōis erāt sequaces medicis a medicaminū simplicium dispositione declinare ad medicaminū vniōes cōpositorū atqz minime experimētorū sequacibus aspirare licitū est. quz nō possint huiusmodi compositionem approbare. Experimētorum nāqz oñi passiones amplius z morbos medentur medicaminibus per experimentum cognitis simplicibus. Nos āt oēs possibile ē infirmitates curare. bocqz si posset eē medicorum veteriores z periti ad cōpositorū nō cogerentur medicaminū dispositionē. ambigūt aūt medicorū nōnulli incōpositi medicaminis actione z eius vtilitatis diversitatibus: aiūtqz. Quz accipit bō medicamē primo ad stomachū tendit a quo ad intestina subtilia. ab his ad meseraicas a quibus ad epar z ab epate ad oia mēbra. qua rōne cōposita medicamia pluribus dicuntur prodesse in diuersis mēbris morbis. z ad huiusmodi dubitatiōes respōdēt solutionē quoniā infirmantiū ē mēbrorū ea que infirmitatis collativa sūt desiderare. z si mēbrum quodpiā calefactū est refrigerationem gliscit. si refrigeratū quod calefaciat. siczqz mēbrū quodlibet quod oppositum sit quas patiuntur passionibus desiderat. Vt igitur ad interiora corporis porrectum fuerit medicamē mēbri ē vis patiētis quod illi conferat attrahere in medicamie cōposito inuentum: z hoc persuasoriū ē hac in dubitatione responsū. Vt qm̄ ostensum est z expositū necessariū medicorū antiquos rationales ad cōpositionē fuisse copulsos medicaminū in morbi cura. Jam de singulorū cōpositorū medicaminū cōpositione videamus que in singulis prodesse diximus morbis. z ea tm̄ que ceteris p̄electa sunt z in quibus approbatio experimēta ta iādiu in diuersis morbis sanatione in qua composita sūt inde obtinuerūt. incipiētes primū a regulis z formis quibus ñitendū est. in simplicitate medicaminū libramine quātitate s. qua simplicia vt cōpositū fiat medicamen adunātur.

Capitulū. 2m. de regulis gbus simplicia medicamina examinantur ex quibus cōposita cōplectuntur.

Necessarium aūt est medico scire ad medicaminū cōpositionem. q̄tum de quoqz simplici in cōposito ponendū sit medicamine. qū non oium medicaminū eadē sit habitudo. aut q̄litas virtusqz z vtilitas. ideoqz z aliorum quātitas maior. aliorum minor quorūdaz media assumenda est. Causa aūt qua propter medicaminū variatur examen. regule due sunt. altera simplex. altera cōposita. Et simplex via in. vij. diuiditur partes. prima est medicaminis virtus z debilitas. secunda vtilitatis eius copia z paucitas. Tertia excellentia vtilitatis eius z humilitas. Quarta eius cum alijs in vtilitate cōparticipātio medicaminibus simplicibus. Quinta patientis locus mēbri. Sexta quod in simplici est medicamine nocumentū. Septima ne forte in cōposito sit medicamine aliquid quod ei⁹ frāgat vtilitatem. Que quidem regule ex medicaminis sumunt robore z debilitate. huiusmodi sunt. si medicamen simplex valide fuerit virtutis parum de eo in cōposito mittitur. si debilis multuz quo sua multitudine robur quod necessariuz est obtineat. dico autē valide medicamen virtutis. quod quz quantitate paucū sit. virtus tamen illi robusta est z fortis in calefaciendo aut refrigerando. humectando aut desiccando quale est euforbiuz opium. Debileqz medicamen dico. quod contra hoc inuenitur. in regula aūt qua vtilitatis medicaminis copia sumitur. z paucitas obseruanduz si multe est medicamen vtilitatis. multa de eo apponenda erit quantitas quatenus ex eius multitudine ad desideratā perueniatur q̄ltatem. Si contra parū apponatur. quz id in quo vtilitas non habetur medicamen multiplicandū non sit. Dico aūt medicamē pauce vtilitatis. in quo tm̄ vna habetur vtilitas. At vero secūdū vtilitatis excellentiam z humilitatis. si excellentis fuerit medicamen vtilitatis multa eius q̄ltas in cōpositorum vnione ponenda erit. quo eius vtilitate medicaminis illius virtus roboretur. Cū autez z alia huiusmodi vtilitatis in cōposito sūt medicamina simplicia. tunc modica z cōpetens apponenda erit mēsura. Et que ex mēbri loco sumitur regula considerandum qm̄ si qd ifirmat mēbrū a stōaci positiōe rēotū ē ordiata multa ci⁹ apponēda videtur q̄ltas: ne forte ci⁹ debilitet dū spatij p̄trāsit lōgitudiez virt⁹. qd illi p⁹ p̄trānsire nece ē q̄ ad ifirmitatis perueniat locū. cbimorū varietate z humiditatum quibus obuiari oz. z si mēbri locus ifirmi proxim⁹ fuerit iuxta q̄ res expostulat incōpositū simplicis pauca mittetur quātitas huius medicaminis qum necessariū non sit medicamini via multa qua eius frangatur virtus. Porro que ex medicaminis sumitur nocumento regula ē. quoniam si medicamen aliquod nonnullis vtile mēbris alijs nocitiuū eē contigerit. aut medicaminis alterius quod in cōpolito ē virtutem iminuet modica eius sumenda erit quātitas. In ea autem regula que sumitur ex debilitatione quorūdā medicaminum aliorū virtute obseruari conuenit. quoniam si in cōposito fuerit aliquod medicamen vtile debilitans robur multuz vtilis pauca eius apponēda erit quātitas. Hē sūt regule simplices quibus initēdū in eorū quāritate simplicium libranda que in cōpositū mittitur medicamen. Cause igitur propter q̄s multa quātitas in cōpositū simplicis ponit. sex sunt. Prima est quoniam debile est virtute. Secūda quoniaz pluri mū vtile. Tertia quoniā excellentis vtilitatis. Quarta quoniā mēbrum cui medicamina adhibentur remotum est. Quinta quoniam ipsi propria est z nō alijs quedam vtilitas. Sexta quoniā in cōponētiū numero aliquid ē quod simplicis vtilitatis frangit virtutez. Que autem eē modi cum simplicis initij faciunt in cōpositū medicamis quātitatem sex sunt contrarie his. prima ē qum valide ē medicamē virtutis. Secūda qum vtilitatis ē pauce. Tertia est quoniaz in vtilitate ē humile. Quarta qum mēbri locus prope posit⁹ est. Quinta qm in composito z alia sunt medicamina paris vtilitatis. Sexta qm in alijs quod eius debilitet virtutē nō ē inueniri. Composita vero regula qua in simpliciuz vtendū libramine ad cōpositi complexionez. xij. bz membra. primū est qū multe est medicamē vtilitatis z virtutis media qz de eo quātitas in cōpositū proijcienda. non enim expedit ipsum multū facere propter ipsius virtutē. sed nec iminuere. pp ipsius maximā vtilitatē. Secunda est huius pars quz magne ē medicamē virtutis z pauce vtilitatis. z iō pauca est admodū quātitas adhibenda in cōposito quoniā multa est cauenda propter virtutis magnitudinem nec adhibēda pp vtilitatis inopiam. Tertia si medicamen debilis est virtutis sed magne vtilitatis. huius multa sumēda quātitas ex debili virtute z quoniā maxime z multe vtilitatis. Quarta si medicamen debilis ē virtutis z modice vtilitatis: hui⁹ ē media ponēda quātitas quoniā debilis z pauce vtilitatis medicaminis. pauca ē apponēda quātitas z quod debilis ē virtutis multa vt sua multitudine quod fortis operatur virtus z ipsum faciat. Quinta si excellentis ē medicamē vtilitatis z multe. huius multa ponenda est quantitas. Sexta si vtilitatis quidem pauce sed excellentis huius competens opponendum examen. Septima qum z multe z excellentis est medicamen vtilitatis z mēbrū quod patitur remotum. Jōqz est multa in cōposito mittenda quātitas. Octaua est quz ex medicamine pauca est vtilitas z locus remot⁹. tūcqz oportuna ponēda ē mēsura. Nona si multe z excellentis ē medicamē vtilitatis. sed pauca roboratur virtute. multaqz eius valde quātitas apponitur. Decima si pariter mēbri locatio fuerit remotior. eiusqz vtilitas nō in aliorū pluribus medicaminū. tūc manifestissima eius sumitur mēsura. Undecima si medicamen valide est virtutis z multe vtilitatis excellētiqz. mēbrūqz loco proximū. mediocre sumit examē. Duodecima si eius pariter in multis aliorū inuenitur vtilitas tūc ab eius tēperata iminuēdū ē quātitate. Et si propria illi qua

UVA. BHSC. IyR_125_1

reliqua p̄uata sint pollet vtilitas.tēperata excedenda ē quā
titas.hoc itaq; mō regularū initēdū cōpositioni qum simpli
cia hec illis cōplectūtur.s.qum quibus ea oportet augeri cau
sis in vnū cōgregant.aut plures.tūc maior eorū sumetur quā
titas ꝛ a tēperata abundās iuxta cārū numeꝝ.Sicq; ꝛ si que
quātitatē imperāt modicā oēs.aut plures i vnū coeant. pau
ca separabitur quantitas.Et si equaliter adinuicem sibi que
mulic sunt ꝛ pauce cāe respōderint quonis in medicamine
simplici tēperata erit eligenda quātitas.Intelligas'aūt.virtu
tis quāritatē medicaminū ꝛ debilitatē cū vtilitate ex'bis que
in simplici exposuimus medicaminū sermone.

Capitulū.3.de regimine simpliciū medicaminū ꝛ quō in
cōpositis sint ponēda.

Rectus videtur ordo anteq̄ de compositorū
cōfectione medicaminū ꝛ cōmixtione
eorū tractemus qualitatē simplicium medicaminū
ꝛ ipsorū regimen anteponere. Dico oīz primū oportere
medicamia eligere simplicia ꝛ approbata sumere.nec nisi me
lioribus ꝛ excellentioribus vti.Debinc cauenduz ne ill' alia
misceantur vt puluis.terraue:aut putridū qd. aliaq; huius
modi.hoc eteniz eorū ē principiuz caputq; qui medicamē vo
lunt aliquod cōponere.ꝛ per hoc ad vtilitatem attigere desi
derataz.ob quā ꝛ illud cōficiē.dictū ē āt de ill'i simpliciū ope
medicaminuz.Debinc intuenda sunt ipsa medicamina sicca
siue humida vt herbe.aut semina aut fructus ꝛ similia que te
ri ꝛ in puluereꝝ redigi desiderantur ꝛ si quod ex his cōpetens
fuerit molere.molas.quontā hoc oportunius.si i mortario ter
rere lapideo poteris sin in erco mundo ꝛ elimato diligenter
teres ꝛ cribrabis pāno subtili.iterumq; teres ꝛ cribrabis.sic.
q; i mortario tertio mittes ꝛ q̄diu fas est conteres.donec vt
puluis fiat.si etenim in medicamine hec feceris.proficientio
ra ad quam aspirasti patebunt vtilitatem.Quanto autez eo
rum contritio perfectior.tanto ꝛ in epate ipsorū alteratio ve
locior. Precipit aūt.D.que solubiliorꝝ in al' subtiliorꝝ sunt
antidotorum medicamina mediocriter conteri.quoniam si dili
genter.minus operarentur. Opz medicamina quecq; sigillati
terere ꝛ adequato cuiusq; examine affignato simul misceant
tur ꝛ terantur. Cūme aliter parande sunt ꝛ si quod in eo
fuerit medicamine vinum aūt robū.in fundantur in eo gūme
donec solute in mortario diligenter terantur.quo oēs carū p
tes adequentur ꝛ adinuicez continuentur. Et medicamen ip
sum si melle conglutinatur.mel eligatur puꝝ iocundi saporis
ꝛ odoris.quod cū manu apprehensuz subuolueris.eius non
amputetur fluxus.hoc coques donec eius auferatur spuma
si quidē dispumari res expostulat ipsa. Sumetur autem q̄ti
tas mellis medicaminū mensura tripla si quidē biems fuēit
estate vero quanta ꝛ illorum est medietas.Debinc mel super
gūmas mittatur dissolutas cū vino ꝛ donec res ipsa oabit p
cutiatur.sicq; cōtrita super pulueriȝabunturmedicamina ꝛ
cū cōpetenti cōfundentur quousq; cōpleta fuerint organo.sic
q; deinceps sublata argento condētur vase.aut fictili stagna
to. Nec vero iplebitur vas sed quatuor vacuū supererit digi
tis.qm electuariū nōnūq̄ ebulit ꝛ extollitur.nec est si plenum
sit vas quo expiret vapor locus.vnde ꝛ corrūpitur ꝛ aliquo
tiens ipsuz frangit vas.si debile fuerit. Opz vas ipsuz paula
tim aliquotiens discoopire.quo medicaminis exeāt vapores
ꝛ eius sedetur ebullitio. Et si medicamine trociscos infor
mare volueris.medicamē tritū i mortario mitte ꝛ superfun
de aque aut vini aut rei alterius quāta opus est q̄titate pau
latim:terēsq; misce donec cōpleatur vt opus ē.ꝛ trociscus ex
eo fieri possit:sicq; iuxta qō necessariū fuerit trociscabis:ꝛ i
vmbra siccans mane volues ꝛ vespere:ac exterges donec per
fecte exiccētur. Nec vero repones illos q̄diu quidpiā super
erit būcfactionis ne forte bac ipsa corrūpanť.Et si in os qd
piā lacce trociscos mittetur:lauabis ipsaz cū aqua rauedse
ni in q̄ adecbare radices coxeris.s.vt lacca oīo de ligno mū
detur ꝛ optime percussa aqua bac paulatim superfundatur
ꝛ cū pistello moueātur:ꝛ cum stricto trāsmittātur cribro sua
uiter:queq; in cribro supererint iterum in mortario aqua te
rantur supflua:ꝛ cū cribro coletur ac cū prima adūetur. Jā
tunc ab ea paulatim aque effundes ꝛ donec siccetur remittes
tereſq; ꝛ quātum opus fuerit sumes examen. Et si pillas
ex ea facere volueris laxativas aut alia oportebit si gūme in
berent bas prius cū succis si que sunt assignatis solvere: aut
aqua calida:ꝛ in mortario tere fortiter donec totū misceatur
ꝛ sic medicamina adde sicca trita fortiter ꝛ cribrata: sicq; te
res ꝛ distēperabis.qm̄ sic oportunius est ꝛ pillulabis sub ea
que necessaria ē mēsura ꝛ in vmbra siccabisq;. Decoctio
nes porro laxativas moderato oz coquere igne:nec multum
facere ignē:qm̄ vires amitterēt:ꝛ si in decoctiōe epithimū po
nendū est cū medicaminibus nō coquat':sz quz coquere com
pleueris addatur ꝛ permixti paululuz fricabis ꝛ colabis:ne
forte eius deficiat virtus. Q̄d si in decoctione cassia.f.pōtur
cū reliquis que coquūtur medicamibus nō apponatur: inte
riret eteim virtus eius:sicq; ꝛ terēgebinū:sz de decoctiōe col
lata sup hoc fricabis:sicq; secūdo excolabitur. Caseī aūt
aquā si proposueris facere si cū squingibi facere cupis:opor
tebit lac sumere capraꝝ:quasi libras duas:sintq; capre a qui
bus sumitur nō longe a partu:sz nec prope:qm̄ remotarū lac
grossum ē ꝛ pauce aque. Et que proxime sunt spermatis ve
neno miscētur:hoc acceptū lac in vas mittes stagnatum:aut
in lebetē mundū:ꝛ lento decoques igne:posq̄ bullierit:squi
gibin supinstillabis optie cōpositū quasi libre tertiā ꝛ olle ca
put astringes cuz spongia aq̄ infusa aut lana sil'i qñq; añq̄
squingibin imponatur:depositūq; ab igne permittes donec
frigescat ꝛ sacio ipōes spisso q̄ aq̄ tm̄ excolet. Hāc sūes ꝛ cū
sale andrāi exagio coquēs spumā deponens ꝛ cū assignatis
bibet ꝛ si cū cartāi medulla illā facē voluēis qū bulliēis car
tami medullā fortiť tere.ꝛ lac supinijce decoctū.monēsq; cuz
ligno ficulneo aut cum extremis palme facies quemadmodū
in priori dictuz est loco. Q̄d si cū coagulo illā facere gliscēris
oportebit qū lac decoxeris coaguli.z.ſ.simul dissoluere.cū la
ctis modico non veteri ꝛ in ollā totū proijciēs diligenter mo
uebis ꝛ ab igne deponēs dimitte parū donec frigescat ꝛ vt di
ximus excolabis aquā.

Emplastra aūt que cuz cera fiunt ꝛ oleo opz i bie
me in singulas.x.z.olei resarum duas
mittere.z.cere estate.iij.ꝛ cuz oleo liquefacere ꝛ donec refrige
retur dimittere ꝛ spissetur.sicq; medicamina addantur trita
diligenter paulati.ꝛ percuties fortiter donec vt oz cōpleatur.

Et si cerotuz facere volueris cerā ꝛ olcū simul in morta
rio mitte ꝛ succos paulatim superfundes:atq; cuz
pistello percuties donec spissuz fiat. Opz autē cere in cerotis
q̄titatē esse si oli.x.fuerit.z.ipi⁹ duas vsq; duas ꝛ seis appōe.

Pulueres stringētes qui ex seibus fiunt paulatiz
suffrixis oz facere.in fictili ꝛ nouo vase
aut lebete semia suffriges.vel patellaz lapideā calefacies for
titer ꝛ igne deponēs seīa superpones ꝛ involuens permittes
donec eoꝝ aspiret feruor. Ingrere boc aūt diligenter expedit
qm̄ virtutē eorū frangit quod amplius fit. Et si mirob.frige
re vis vt pulverem facias cum citoniorū facias aqua bulliri
donec deficcentur.sicq; cū olive oleo friges aut butyro in va
se mundo.caveasq; ne cōburantur.

Medicamina aūt lapidea vt aquaclium ꝛ tu
chias ꝛ magnes lapis thabatuz
argēti ꝛ calimia ꝛ similia que fortiter terēda sunt ꝛ aqua in
stillanda fortiterq; ꝛ ad pfectionē cōterēda ꝛ siciccabuntur
ꝛ si cum succorum aliquo illa miscere volueris succū paulatiz
superfundere oportebit ꝛ sic simul terere.donec molescant ꝛ
quasi puluis fiat.

Sic oīa oculorum medicamia terēda sūt i plūēis mo
dū oc'is nāq; mēbꝝ ē subtile ꝛ nobile m'tiq; sēsus
nec medicamina in quibus sit' asperitas patitur:ꝛ si aspa po
sueris eius augetur morbus.tārī i sua medicamē sit natura
vtile

Sadenegum aūt tuchiāq; ac sil'ia si lauare vo
lueris teras in mortario ꝛ fontis
puri aquā superfūde cui nulla admixta sit turbatio:sicq; cuz
triueris in aliud vas paulati colabis ꝛ sumes quod cū aqua
decurrit:ꝛ qō reliquū est iterū i mortario tere ꝛ cū aqua mū
da teres paulatiz vt dixi ꝛ colabis.hoc sepius facies dōec ni
hil supersit:nisi qō cōteri nequeat.Debinc in quo illud ē me
dicamē vas operies.ꝛ donec in fundo resideat dimittes:sicq;
ab ea aquā excolabis.ꝛ siccato vtere quz opus fuerit. Sic in
oi facies metallico medicamine.

Gluten autē medicamē si sumere volueris aqua ifun
de ꝛ charue in al' carube sil'grana excoriata
quātū ꝛ eius est pōdus:teresq; glutinū ꝛ liquefac cū melle ꝛ
simul medicamia distēpera. Et si quo vis vti medicamine sic
cum est:glutinū cuz sisami oleo misce aut oliuarū i mortario
ꝛ sil'medicamia confunde.

Quod si plūbuz exurere volueris aut stagnū oporte
bit sumere stagnū:aut stagnum ꝛ i aliquo po
nere vase tinctorū aut alio ferreo ꝛ modicuz superaddes sul
phuris ꝛ in fornace pone fabroruz aut tinctoruz ignē admo
uebis non deficientē donec adustuz sit.

Scorpiones autē sic adures.Scorpiōes i vas
mittes ereū.ꝛ circū cataplasma-

UVA. BHSC. IyR_125_1

bis pasta aut luto capite eius operto: sicqz in camino ponēs quē viteis ignis calefeceris fortiter: ignisqz educt⁹ sit. z sic camini caput operies diligenter tota nocte. Mane facto extrabes z frigescere permittas: sumptosqz scorpiōes in vase pone vitreo. z qum opus fuerit vteris. Si adusti nō sint eos sumes z iterū cuz luto inficies argilloso z in camio in quo prūe sūt ardētes pone donec perfecte adurātur: tunc z eiz alba est. sin adusta nō ē. Jdeoqz lutū iterū appone in camino inducens.

Cum autem vitrum adurere volueris fornaci immittes fabrorū. donec liquefactioni proximum fiat. sicqz abstractuz in aqua mitte bullientez. deinde accipe z trito vteris.

Cancros vero si adurere vis elixatos bis qui expuunt sanguiné. pedes amputabis oēs z vētres fissos lauabis fortiter. ac purgabis z in fictili pones vase: luto inuolue argilloso cū cathemia z sale z in camino pones in quo panis coctus fuēit p noctē. z mane extrabes. Caue aūt ne eousqz vrātur vt cinis fiant. sed nec desiccati oino sint. fiatqz hoc qum sol leonem ingreditur cancros in aqua proposueris ordei coquere fluuiales sume z pedibus amputatis omnibus ventres finde ac cum cinere laua. quercino z sale. aquaqz suaui z munda. Behinc cum aqua suaui sola sic vt nihil salsi supersit saporis. expressosqz teres paz in mortario marmoreo z in olla cuz ordei aqua mittēs ad perfectionem coque z vtere.

Bussadum autez z carabā. adurere si vis in vase repone nouo z argilloso luto circumuolue z in camino in quo panis coctus fuerit pones. ac mane educes.

Si autem cantaridibus in medicamine vti opus ē aut cataplasmate. ollam sume z super eius os pānū pone lineum mundū z sic super ollaz inuolne. in qua acerrimū bulliat acetū. quatenus aceti vapores ad illas ascendant. eisqz suffocentur penitus. z post hoc sumptis vtaris.

Medicamina sumes ex quibus oleum conficiendum est tundes. teresqz mediocriter z insufficienti infundes aqua munda. operiēsqz die ac nocte dimittes mane facto in ollam proijcies lapidē. z oleū superfundes. tēperatū subaccēdēs ignē: z iuxta te vas positū erit aqua plenū super ignē. nec desines ignē sub olla aq accendere z quotiēscunqz defectui proxima fuerit aqua. aquā suffunde calidā donec sex diei trāseant boze z aqua omnino defecerit oleūqz supersit purum. caueas autem ab igne deponere quādiu aliquid supereſt aque: quoniā si supererit modico tēpore corrumpetur. Si ergo probare volueris vtrū aliquid aque supersit. lignū sume z bābacem inuolutū imerge atqz si in bambace aligd aque inueneris humiditatis ab igne non depones. sed subaccēdes donec bōbacē videas solo infectuz oleo z sic ab igne deponēs. Est autē z aliud experimentū. pānū sumes z oleo intinctū ignē accendes. z si crepitat aqua nō deficit ab oleo. z adhuc ignis est necessarius. sin oino defecisse intelliges z oleū supereſſe purū. z sic ab igne oportebit deponere. colatūqz i vase ꝓdes z qū op⁹fuerit vteris. Fit ăt z alr oleū. Sume vas stagnatū. aut vitreū validū z spissum z mitte medicamia z oleū. ponesqz i olla in q̄ sit aq̄ z ignem sub accendēs tēperatū. vj. horis z amplius donec medicaminū virtus in oleū trāseat. Quātūcūqz autez aqua iminuetur aquā addes calidā donec decocta sint medicamia. colansqz oleū in vase cōdes cōpetenti z qū opus fiūt vteris.

Cap⁹. 4⁹. de tyriace cōpositione. z primū de tyriaca que vocatur faruch.

Tyriaca magne est estimationis z vehementis vtilitatis. Eripit etenim a morte que ex puncturis fit animalium letiferis z percussionibus. quiqz prior inuenit z incepit magn⁹ philosophus fuit z hec illi fuit intētio. cōtra venenosorū animaliū venenuz percussionesqz puncturas z attrectationes ideoqz dicta est tyriaca. Nomē ẽ ni ex animalis attrectantis nomine denominatū est qō grece tyria vocatur. Aliūt autē quidaz hoc dictū nomē post q̄ tyriaz carnes addite sunt illi. Andromachus vero carnes addidit has. ipsāqz cōpleuit z perfecit que in eius dispositione proponūtur intentionis. Jn eius ẽniz dispositō ne pp quā cōposita est fuit intētio venenis absistere aialium z tyriaz carnes silr itudinē hūt q̄dā cuz veneno. tōqz necessario apposite sunt. quo caro hec ad locum perferat veneni ipz qz desiccet z extenuet vnde z ꝓplenisse dicitur tyriacā tyriaz addēs carnes ādrōach⁹. Post hec ăt z. H. qū itēdisset i ei⁹ ꝓpositōe z medicaminū ex gb⁹ cōpoir nāz vtilitatēqz coz q̄ qz ex cōpositōe mlras adunātur vtilitates. ei⁹ explanauit iuuamēta z ostēdit confectionē z manifestauit virtutes horibus

Hoc nāqz electuariū. tyriaca. s. intētionē habuit antiquoz in cōpositione sui ab his que morsuras sequūtur venenosoruz aialiuz accidētibus nocētibus. vt esset. custodia z sanatio illi quib⁹ letalia essēt pocula propinata. vt autē intuitus est ex q bus cōponitur tyriaca medicaminibus. B. z cui⁹qz cognouit virtutē z in corporibus actionē: z cui conferret passioni. intelexit ab inde electuarij cōfectionē hāc morsuris venenosoruz z percussionibus mortiferisqz potionibus bis que inerāt medicaīibus mēbra confortantibus nobilia z ad venenū expulsionē roborantibus. alijsqz que desiccant venenuz z purgant ac repellūt. queqz ad meatus deferunt z emittunt a corpore z poris cutis bis eisdē actionibus per accidens multos z malos curare morbos z medicaminū que incidunt diuersitatib⁹ que varijs medētur morbis. quos deinceps dicemus. Nō solu aūt morbos si fuerint curant sed z ne fiant. Si eniz detur precauet. z mēbra ad causaruz adducentiuz morbos explīonem corroborat: cōmemorauitqz omnes eius. B. vtilitates z actiones ac virtutes z medicaminuz naturas que incidunt ipsorūqz vtilitates z cōpensationes. ac pondus quo in quib⁹ morborū z cū quibus bibitur. z quomō bibēdū est quēadmodum in sequentibus dicemus.

De tyriace cōpositione. Eius cōpositio iuxta qō in duobus inuenimus Joānis sermonibus melior z perfectior refertur. Sume trociscoruz. hansali. exagia. xlviij. sz de metrius Galieni tēpore dicebat. xlvj. trociscoruz tyriarum idiocri. pipis nigri. opij. cuiusqz. xxiiij. exagia. cinamoi antiq ponebāt exagia. xij. sed magnus qui medicorū fuit tempore Gal. princeps in alr principes apponebat duplum. s. xx. iiij. rosarū semis rape siluestris scordei. ireos. agarici liquiri. succi olei balsami optimi cuiusqz exagia. xij. mirre zafrani. z zinziberis. reub. pentafilon: z aiunt quidā agnū castū esse fauten negi mōtani. prassij. qō ē porr⁹. mōtan⁹. petroselini sticados. costi pipis albi z lō. thuris masculi diptāi. florz adedbari gūe botāi. seliche nigre. spice. polij viluba. cuiusqz exagia. vij. seis apij. siselei. seminis cardami. camedrei. ameos. camepitheos hypoquistidos succi. nardini. celtice in alr cretice z est spica indica. sibi mōtani. seruse. in alr seiuse. sadegi indici. z ē gentiana in alr ē grece thiama. semis feniculi. terre sigillate. vitri alsati quodāmodo nō ad perfectionem. amomi. acori. carpobalsami. ēfaricon. meu. cardamomi. anisi. acatie. cuiusqz exagia. iiij. galbani. aspalti iudaici. in alia scriptura. macbali iudaici. opoponac. cētauree subtilis. aristo. ro. cuiusqz exagi. ij. z antiqui aristol. lon. addebant. sed nostri tēporis periti. aristol. ponunt rotundam. eo q fortius operetur z cōpetentior sit ad necessaria. z castorei quidaz exagia ponūt quatuor. Sz senocrates z ōmocritus magnusqz exagia. ij. mellis qō apes ex plantis colligunt qum coctum fuerit z dispumatum. l. x. z decocti veteris odoris iocundi z saporis dulcis cados duos medicamina teres sicca diligenter z gumas in vino infūdes vt opium. mirrā. succū. olibanū. acatiā. iausirum. hec posita in vase vino infundes donec dissoluantur z mel superaddes dispumatū. fortiterqz miscebis. sicqz die permittes z nocte z debine medicamina cū oleo conficies balsamino z cum hoc melle ac vino distemperabis z vase condes argēteo aut plūbeo. aut simili. nec ipsum replebis vas sed quādā remittes vacuitatē quo medicamen respiret z sepius discooperies. quo eius exeāt vapores z facile tutoqz vti possis quo dicem⁹ tpe.

Tyriace alterius assignatio que in primorū est scripturis quas aliquotiens vtebantur z ē assignatio gal. ab andromacho sumpta. Sume trociscoz sgll. xlvij. exagia. trociscoruz tyriarum piperis lon. z nigri. cuiusqz. xxiiij. rose rubee purgate. cinamomi. opij. egiptiaci. agar. radicis. ireos. liquir. radicis rase. semis rape agrestis. semis scordei. cuiusqz. xij. olei opobal. carpobal. xilobal. cuiusqz. x. pipis albi. reubar. mirre mūde. costi. zafrani. seliche. spice indici. diptami. prassij. florum adechari. fautenegi montani. thuris masculi. polij. sticados. petroselini z est apij montani semen. zinziberis. radicis pentafili. cuiusqz exagia. vj. semis apij. camepithei. mibe fluxe. necumie. amomi. spice celtice. terre sigillate. camedrei. fu. sadegi indici. colcotari adusti. gentiane grece. carpobal. anisi. hypogstidos succi. acatie. agarici. gume arabice. semis feniculi. cardamomi. siselei. cardami albi. ameos. z apud quosdam sinapis albe. sequebinegi. cui⁹qz exagia. iiij. castorei. aristo. lō. dauci. z ē pastiaca agrestis. aspalti. bdelij iudaici. opopōacis. cētauree miozis. galbani. cuiusqz. ij. aduna hec medicamia trita z cribrata: z quei fudēda sunt ifusa vino claro z bone substātie. aut cōi. Aut in

UVA. BHSC. IyR_125_1

vue passe vino ꝛ melle. aut cū melle cū aqua mixto quod op⁹ fuerit donec dissoluātur. ꝛ sic mellis supfundes dispumati tri plum ponderis medicaminū optie miscebis: post hec medica mina cū oleo ificies balsamino: ꝛ in mel vinūq; mittēs ac op time miscens distēperabis ꝛ vase condes argēteo quēadmo dum predictum est: vteriſq; qum opus fuerit post. v. aut. iiij. annos. in morsuris venenosoꝝ aialium aut pcussionibus: ꝛ cui venena fuerint propinata. Et qō de hoc inuenimus ex emplari. xx. nec amplius adhiberi poterit annis. At vero no stri medici tēporis post. vj. aut. vij. vtūtur mēses: ꝛ ē eius po tio inter semis exagium. vsq; exagia. iiij. iuxta qō necessitas admonet cum aqua calida aut cū aliquibus calidis siropis. Et apud quosdam eius potio inter. ʒ. ʒ. ꝛ quatuor ʒ. Hec est assignatio qua vtebātur medici ingerēdi sapōris in infir morū cōuenticulis. Eius aūt operatio ꝛ regimē ꝛ confectio quēadmodū in prima dictū est assignatione. Porro i tro ciscorū assignatiōe vtriusq; respectu nulla ē diuersitas: sicq; ꝛ in tyriacarū trociscis quēadmoduz superius dictuz est. At vero dyacoralli trociſci assignatiōes varie sunt: ꝛ nos hoc lo co meliorem eorū ꝛ perfectiorē exponemus assignationē: iux ta qō in exēplari inuenimus Joannis. ꝛ ē hec quam nūc ex ponemus. Qō autē in conuēticulis infirmorū gerenda sapo ris vtebantur deinceps dicetur.

Trociscorum diacoralli assignatio ex exēplari ioānis quā tēpore pelegit. darsi sagani. masticis. seliche. calami aromatici. fu. assari. xilobal. cuiusq; ʒ. xij. acacbuani. cinamomi. cuiusq; ʒ. xxiiij. aduna hec medicamina trita ꝛ subtili trāsimissa pāno ꝛ cū vino claro bo ne substātie distēpera. ꝛ bui⁹ ē radix aut cōi aut debili vino ꝛ trociscos facies exagij vnuis. quinq; trociscabis manus oleo inunges balsamino ꝛ in vmbra siccabis.

Trociscoꝝ squille assignatio. Sume radices ban sali paruas que nō multe sunt humi ditatis ꝛ cū fermētata inuolue pasta. ꝛ in camino assabis do nec decoquatur. educesq; ꝛ medullas earum sumes molles ꝛ diligenter pteres. admiscebis aūt farine orobi recētis ꝛ opti me terēs simul diligenter ꝛ equaliter distēperabis cū vino ri bano optimo sufficienti ꝛ subtiles facias trociscos. ꝛ quz in formabis manū in oleo inunges rosato. In squille eteni cepa acumē est: quare oportet eius probibere attenuationē ꝛ mor suram mitigare. Besiccabis aūt trociscos in domo mūda ꝛ subhumida. mane renoluēs ꝛ vespere donec optime desiccen tur ꝛ sic vase condes vitreo. ꝛ qum opus fuerit vteris. Et sciē dum andromachū bos solitū conficere trociscos duas sumē do partes farine orobi vnā squille assate. magnus cōtra du as miscebat bansali partes. vnā orobi farine at demetrius in al democritus equales vtriusq; cōfundebat ptes. Tu autem iuxta qd squille animaduertes potētiā. rem examina diligen tius quēadmodū ꝛ in tyriarū trociscis faciendū ē. Extima mus etenim que cū tyriarū carne panis admiscenda ē quāti tatē. ex robore carnis ipsius ꝛ virtute. Eligitur autē parus bansali cepa magis. quoniā minoris ē qd magna humidita tis. copia etenim eius debilitat actiōes. ꝛ assatio eius iminu it humiditatē ꝛ acumē. pastaq; inuoluitur fermentata. eo qd subtiliet ꝛ dissoluat fermētū. admiscetur orobi farina. quoni am huius potentia est viscera purgare ꝛ venenosorū morsu ram animalium arcere.

Trociscoꝝ tyric assig°. Sumit tyria etate adole scēs sexu femia nō masculus. differt āt masculus a femina. qd huic sunt quatuor dētes canini. femia qz flaua in ruborez declinās. Juuenibus velox est mot⁹ ꝛ cur sitatio: semperqz capita extollūt: ꝛ oculi sunt rubei paululum ꝛ aduersuz intuentur ferociterqz. Nec vero alie sumende ad vsum sunt oio serpētes nisi quas diximus: he eteim serpētes tēperate sunt virtutis ꝛ debilitatis nō multum letifere vt ce rastes ꝛ quercine: nec debiles vt que domos habitant serpen tes ꝛ nigre. Eligūtur autē ex bis femine: qm̄ earum debilius est virus qd masculorū: nec est illis grauitas ꝛ malitia quali tatis quāta ꝛ masculis. Eligimus vero quarū subrubeus co lor: qm̄ que earū nigre sunt ꝛ venenuz nequā ꝛ albe debiles: pauciqz caloris. Queqz ad ruborē vergunt medie bozum fe runtur. Eligimus quoqz que celeris sunt motus ꝛ leuis capi taqz substollūt: quoniā hec earum manifestant virtutem. sa nitatem. calorē ꝛ supfluitatum paucitatē signa. Probamus ꝛ quibus capita sunt lata: quoniā capitis largitas ꝛ magnitu do cerebri eorū virtutis est signū. Sz ꝛ quaꝝ ventres aduna ti sunt ꝛ duri. quoniā eorū significatur robur ꝛ superfluitatū paucitatē bumidarū in earū corpore. Similiter aūt ꝛ venari bas oz. veris tēpore serpētes postqd arietē solitrauerit ꝛ tan ri principia ꝛ in maris littoribus: locis i quibus arbores sint ꝛ plante. Si eteim estate quis eas capiat venenū earū exustū est. ꝛ adustionis estatis in autūno supsunt reliquie: bieme de bile est quoniā be nō mouētur ꝛ in eis adunātur superfluita tes. At vero vere temperate sunt: vtēdū autē boc ipso tempo re. nec differendum est. Si nāq; postq̄ sumpti sunt aliquan diu imoratū fuerit oīno nō vtendum eis: qm̄ earū venenum acuitur ꝛ pessimū fit. Jnuenias ergo eas longe postq̄ egres se fuerint a suis caueis: quatenus earū in corporibus robore tur calor ꝛ superflua dissoluantur. Qū aūt vt imperauimus electas sumpseris. abscidenda sunt earuz capita ꝛ caude ab vtraq; parte digitis sumptis quattuor. ꝛ si facile videris in cidi ꝛ sāguis pauci capitaq; ꝛ caudas nō moueri nō vtaris. qm̄ nō ꝓpetūt. abscidūt āt capita ꝛ caude. qm̄ m'taꝝ sūt sup fluitatum caude ꝛ in capitibus venenum feruet ꝛ maxime in ore. in reliquo corpore venenum non inuenis. amputatur āt hac mensura. ꝛ caput ꝛ cauda quoniam in hac eius contine tur venenū quātitate. post hec autem earūdem cutis excoria ri oportebit. ꝛ ventribus fissis viscera abijcere. corū nāq; eo rum ab interioribus mēbris missas suscipit supfluitates quē admodū reliquorū animaliū. Ventres aūt fornax sunt super fluitatum cholericarum ꝛ melācholicarū. hec vt compleueris optime ꝛ fortiter que supersunt lauabis cū aqua suaui ꝛ mū da sepiusq; findensq; carnes in vase pones fictili nouo. aut ereo plūbato. ꝛ aquā supfundes in vase clarā mundā suauē ꝛ leuē que cito decurrit a fontibus orientalibus tantū vt ope riantur. apponesq; aneti virgam ꝛ salieriſis ꝛ alie recensq; ꝛ lento coques igne donec earum carnes decocte ossibus sepa rentur mundatis. sicq; ab igne depones ꝛ donec tangi que ant dimittas vsq; excolabis conseruaturus. Tūc ossib⁹ car nes āmouebis ipsisq; abiectis carnes in mortario teres lapi deo diligentissime ꝛ admiscebis simile panis optime cōposi ti ꝛ siccati diligenterq; triti. iuxta quod est carnis mensura. ꝛ aiunt quidā panē oportere cē quantus est carnis quadrans. hocq; rectius ē hec simul mixta in mortario lapideo diutissi me conteres donec compleatur eorum cōmixtio. sicq; cū iure distemperabis a carne excolato vt fiat quasi pasta ꝛ trociſca bis trociscos subtiles. s. vnius exagij trociscos singulos. inun gesq; quz cōpleueris oleo balsamino ꝛ in vmbra desiccabis diebus singulis reuoluens ꝛ oleo inungens balsamino donec nulla supersit humectatio. sicq; vitreo condes vase ꝛ qū op⁹ fuerit vtere. Coquim⁹ autē carnes bas fictili vase nouo. quo niam mundū est ꝛ nullam babens sordem. sicq; ꝛ ereuz vas stagnatū aut plūbeū. quoniā sordes non suscipit ꝛ quoniam eris arceat rubiginē stagnū. Eligimus vero aquam mundā quoniam in bac qualitates nō sunt mixte quales sunt in flu minum aquis ꝛ torentū. Jnijcimus aūt sal recens quo super fluitates purgentur venenose que in bac supsūt carne. ꝛ qm̄ recens quod est sal melius purgat ꝛ lento tēperatoqz coquē de sunt igne ne adurantur carnes. Cōmiscemus autē carni bus bis panes. quatenus carnis desiccetur bumiditas ꝛ cu stodiatur virtus: quoniā si sola distēperetur caro ꝛ trociscos fecerim⁹. putrescēt ꝛ eius cito dissoluētur potētia. Et anetum addēdū ē. qm̄ dissolutio ē in ipso: ꝛ qō in carne supest vir⁹ dis soluit. Utimur āt subtili pane optime fermētato ꝛ cocto qm̄ qui huius est panis habitudinis mūdus est a superfluitati bus pp farine bonitatē. pauceqz dissolutionis. eo qd bene fer mentatus est. Jnungimus aūt manus qū trociscos informa mus balsami oleo. ne forte carnis quippiā nobis adbereat. sed ꝛ trociscos ipsos diebus inungimus singulis paulatiz qū ipsos inuoluimus oleo balsamino ne forte corūpantur. faci mus aūt ꝛ trociscos rotundos. eo quod rotūda figura ab in cōmodorū susceptione remotior est. bis itaq; de causis tyria rum sumūtur trociſci quos diximus. Que sit autē intentio ꝛ vtilitas in eorum vnione in tyriaca videndū est. Tyriaꝝ car nes superfluitates educūt corporis interiores ad exteriora. ꝛ cutē. s. atq; ab inde per sudorem emittuntur. Jdeoqz cum ill fit plurimūqz conferūt si illas homo accipiat in cuius corpo re multe sunt superfluitates ꝛ in quo mali generantur humo res ꝛ grossi a quibus morphea fit. ꝛ lepra elephantiaqz ꝛ si miles morbi.

Diacoralli trociscorum assignatio in quibus in gredi conis sapōris cū venticulis infir morū vtebantur. Diacoralli trociſci in tyriaca ponūtur quo eius augeatur virtus ꝛ vtilitas qū eorū cōpositio ex medica minibus multe fiat vtilitatis. maximeqz cōtra reptilium mor sus ꝛ attrectationes ꝛ letales potiones. horū nāq; medicami num vis est venenū desiccare ꝛ mēbra purgant pricipalia cō fortantqz. Dissentitur autē in eorum cōpositione. Nos itaqz

UVA. BHSC. IyR_125_1

hoc nostro libro secundam ponemus cōfectionis eius z mensure medicaminū assignationē. Est aūt hec. Sume darsisagani.calami aromatici.fu.asari.xilob.seliche.polij mastices.cuiusqz exagia.vj.florū adechari.zafrani.cuiusqz.xij.mirre munde.cinamomi.amōi.cuiusqz.xxiiij.i al'.xiiij.acabuani albi.xx.spice indice.xvj. Medicamina hec trita z cribrata aduna̅s.cū vino distempera z bone substantie aut vue passe vino z melle.aut cōmuni z trociscos.exagij vnius informabis.atqz ad solē desiccans in vase cōdes vitreo quo necesse fuerit fruiturus.

Capitulū.ꝯ⁹.de tyriace vtilitatibus.ꝙtū de ea in singulis morbis porrigendū sit:de eius probatione:ꝙtoqz ipsa z reliquacōposita z medicata durēt tēpore i suo vigore pmanētia.

Et quoniā de tyriace dictum est cōpositiōe z quantitate simplicium quibus cōponitur.iam nūc eius vtilitatem.z causas pp q̄s multe illi sunt vtilitates explicemus.hoc autem medicaminū fit multitudine que insunt z eorū virtutum varietate vtilitatumqz. Medicaminū enim quibus tyriaca cōpōitur vtilitates.alie simpliciū alie cōpositorum.Et quoꝝ simplices sūt vtilitates medicamina alia quidem desiccant ut̄ vt zagū.quedam apponūtur vt confortent mēbra.vt sticados z hypoquistidos succus.quedam vt superfluitates purgent.z a mēbris propulsent principalibus qualia sunt que vrinam prouocant medicamina z mēstrua oppilationēqz epatis z splenis aperiunt.z viscerū dissoluunt apostemata vt dauc⁹ z apij semen montani atqz adechari.Alia vero superfluitates purgant z a mēbris que spiritus organa sunt pellunt.vt botami guma olibanū porrus agrestis qui costam sanat z pulmonē.alia a mēbris sensus superfluitates purgāt que sunt i cerebro z neruis vt agaricum.galbanū.serapinum.hec sunt simplices medicaminū vtilitates. Quorū autem medicaminū cōposita est vtilitas.alia quidem desiccāt z confortāt.vt tyriarum carnes z spica.quedam purgant z cōfortant simul vt cass.lignea alique purgant anbelitus organa vt reub.quedam purgant z expellūt a mēbris cibi z ab organis sensus.vt agaricus.quedam oia purgāt mēbra.vt carpob.Ipsū eteiz purgat z expellit ab anbelitus organis z cibi vrinam mouens quidem hec. Alia vero difficultatem anbelitus curando purgat z cerebꝝ z cephalee medetur z vtreqz sup illi prime vtilitates due.Cōfortant nāqz mēbra principalia z venenū desiccat cōfortat quidem sui iocunditate odoris.desiccat aūt sua venenū siccitate. Est etiam illi proprie contra reptilium prodesse attractatiōeqz q̄n sue proprietatis nature reptiliū prodest percussionibus nō sua qualitate. Ideoqz medicamina hec in tyriaca pouunt mixta. Patet ergo ex bis que dixim⁹ tyriace multas fieri vtilitates medicaminū que insunt multitudine.q̄nqz intētio in bis fuit medicaminibus.humiditatis desiccatio naturalis.z viscerū confortatio.ac mēbrorum cibi z anbelitus purgatio superfluitatumqz expulsio a cerebro. His ex proprietatibus quas diximus.tyriaca omnes morbos qui corpi accidunt sanat.desiccatiua nāqz que inest virtute reptilium prodest morsuris z venenosorū obuiat veneno animaliū.letiferisqz potionibus:z humorū placat corruptionez.intestinorū sanat vlcera z solutionē arcrat.sanguinis curat sputū.emorroidaꝝ sanguinē stringit.visceraqz cōfortando male medetur digestioni stomachū cōfortans z epar superfluitatē purgat. apostemata sanat.oppilationes aperit.morbos propulsat q in interioribus fiunt mēbris medicaminibus que purgant.tussim placat z anbelitus difficultatē pectoris dolorē z costarū pulmonisqz.becqz purgat z superfluitates ciborūz ab organis pellit. Inflationē que fit in stō z intestinis curat.tortionesqz z colice dolores.vrinā prouocat z mēstruū.icteritiā sanat z hydropisim z que in renibus ē aperit oppilationē z in vesica.queqz in visceribus sunt apostemata dissoluit. Cerebrū purgat cephaleam sanat z epilepsiā.emicraneaz.auditus difficultatē. visus tenebrositatē.gustus debilitatez.z oīno sanat morbos frigidos z humidos.pblegmaticos z melācholicos qui difficilis sunt z imorantis sanationis vt elephantiā. z lepraz.z morpheā.dolorē arteticū z similia bis. Acutis vero morbis qui ex sanguine fiūt aut cholera rubea nihil confert. he sunt tyriace vtilitates z cāe earum.

Qua quātitate tyriaca in singulis sumat̄ morbis z cuz quibus bibatur videndū est contra serpentium morsus z animaliū morsum venenū ferentium sub auellane quātitate propinanda ē cū quatuor vini ribani vntijs. aut decocto. Et contra canis rabidi morsum.exagiū dabit̄ vnuz cū.z.i.cineris cācrorū fluuialiū. Contra scorpiōis percussionem.z.i. cū mero aut zebibi vinoz super locū percussum caplasmabitur cum oliue oleo. Contra vesparū puncturas oboli dabuntur.ij.cum aceto:z cum aceto mixta loco cataplasmabitur. Qui autē biberit venenū.aut medicamē letale.quod est opium.euforbiū.iusquiamū.cantarides z similia exagiū semis de ea bibat vsqz exagiū cū vini vncia. Dōnum ꝙ aūt quem pupugerit serpens aut tyria letal'.aut canis momorderit rabidus.aut qui letale biberit poculū ab vno exagio bibat vsqz duos.iuxta eorū que accidunt virtutē percussionis.aut morsus cā.aut veneni bibiti. Cum vero tussis est z pectoris dolor ac costarum iuxta lupini quātitatē cū melle. z cui inflatio in stō z intestinis .oboli dentur duo.vsqz tertiū semis cū tātūdē cimini. Et canini domino appetitus. auellane quātitas cū duabus vini vntijs vsqz.iiij. aque mixtis. Cui vero sine febre rigor inest.obolos.ij.vsqz tertiū semis cū aqua calida. Secūdine emittende z fetui mortuo quanta est lupini quātitas.cataplasmatur autē cuz gendicone aqua mixto cū quo vinū diptamū.abbelum coxeris aut lupinum.

Jcticis sub lupini modo propinatur cū asari decoctione. bocqz si ex splene fuerit ictericia. Hydropicis diebus singulis quāta ē auellana cum aceto mixta. Renū doloribꝰ tantūdē cū vino cocto. Jntestinorū doloribus similiter cū sumaci aqua. Contra calculos qui in renibus sunt.quanta ē auellana cū aqua in qua decoxeris apiū ortulanū.aut montanū z eorum semina. Anbelitus difficultati quātū est lupinus cum squingibin hansali vntia.i.vsqz duas. bocqz tribus fiet diebus. Epilepticis quanta est faba propinatur cum squingibin aqua mixto.in qua siselcū coxeris.z gargarizēt de ea calcos duos cū squingibin melleo.aut bāsali. Cui vētris ē perturbatio oboli dentur.ij.cū pomorūz,syropo.si ex pblegmatica fuēit passio materia. Colice auellane ponitur quātitas cum aqua in qua aut feniculū aut ciminū coxeris.

Et cui intestinis lumbrici dinoscuntur eē longi z vermes auellane dabitur quātitas cū aqua in qua sibum z abrotanū coxeris. Et cui antiqua instat cephalea lupini offerē quātitate cū senaneq aq̄.palitticis z elephāticis cū casei aq̄. Leprosis cū radic aq̄.aut mellis.bis cū reb⁹ tyriaca bibēda ē in morbis singlis.nec tyriaca vtēdū noueris nisi priusq̄ ei⁹ bonitatē expertus fueris.z malitiam valitudinēqz z debilitatem.

Quomodo tyriaca probatur. Cognosces autez tyriace ex bis que dicemus bonitatem qum fueris expertus:hoc duobus fit modis. Primus est q̄ bōi medicamē dabis laxatiuū.vt scamoneā.aut colloquitide adipē.aut aliud quod volueris.z post hec tyriace dabis fabe quātitatē parue:z si medicaminis amputatur laxatio.intelligas bonā tyriacam:ita q̄ nihil medicina operetur. Sin z medicamē operatur debilis est aut inutilis. Secūdus modus est hic. Gallum sumes qui in domo nutritus non ē agrestem.s.cui siccum est corpus.z hanc illi dabis tyriacā z si serpentem in illum mittes.aut simile reptile mortiferū:z galluz eripi videris z nō mori bona est tyriaca:sin aūt mala z debilis. Sic z si serpentē illi dñari permiseris z statim tyriacā ꝓpinaueris eius tibi patebit actio. Sz z si gallo poculum dederis letale aut cuivis alij aiali:z post statim tyriacā dederis si nō morītur bona ē z probata.sin bona non est sz debilis.

Quanto duret tyriaca tempore z electuaria aliaqz medicamina in suo robore actionis. Et tempus quo durat tyriaca z electuaria hoc est.tyriaca vtendum ē post annos.xij.aut certe post.vij.vtūtur quidam eteiz post.v. Et ē ab hac hora vsqz in annos.xxx.recēs z fortis ad oia que illa curātur z iuuenis obtinet locū:post annos. xxx. senescit.donec anni cōpleantur.lx.in eis ad que necessaria ē est actio media.post ānos.lx.eius debilitatur virtus z operari nequit:z si quid debiliter. Et recēs quidē cōtra reptiliū datur morsus.serpentūqz letaliū z tyriarū.caniqz rabidi venena z letales potiones:q̄m qō ex bis accidit nocumentuz grave est.z medela indigēt forti. Et tyriaca vt.vij.fuerit annoꝝ. donec fiat.xxx.fortior est z actiōis valide. Que aūt hunc trā sierit terminū in morboruz adhibebitur medela qui medicaminibus nō egent validis quale ē tyriaca recēs. Reliqua porro medicamina composita sicut sunt squille trocisci z tyriarum z idiocri a duobus durant mēsibus vsqz annos duos At vero tyriaca azere z mitridatum ac selitha.a.vij.mēsibus vsqz annos.vij.durant. Et melec electuarium.z aresten.apolloniaqz greca.z feresiaca.a tribus mensibus vsqz annos tres. Sulphuris electuariū z casqbinegi z amorosia z fecqui vel dequi a mēsibus duobus vsqz sex.amplius aūt vsqz annū z.s. Sotira in al'socrita z musci medicamē dulce z amarum z pengios triferaqz a duobus mensibus vsqz annos duos. Hyere magne z theodoricon a mēsibus.vj.vsqz ānos.iiij.

UVA. BHSC. IyR_125_1

Et laxatiua medicamina. vt pilule. ab ipso quo laxant die vsqz mēses duos. ab inde earum debilitatur virtus. Pluures ab ipso die vsqz mēses duos. operātur valide. Debinc eorum debilitatur virtus. z actio cessat. Trocisci ab ipso operantur die. vsqz menses sex. trocisci autem cauquebi. a mensibus sex. vsqz ānos habent operari duos. Olea porro oia. suas operantur actiones. donec eorū imutētur odores. bisqz imutatis inutilia sunt. oleū autē balsamimm z cāphore aq̄ quanto vetustiora tanto meliora. Emplastra z vnguenta ab ipso die vsqz mēses. vj. syropi a biduo. vsqz ānos duos. aut q̄tuor. Et gal' citoniorum aquaz apud se fuisse dicit ānis. vij. z imutata non est oio. Dixit aūt citoniorum aquam que decocta fuerit donec tertia defecerit pars. Hec sūt que de tyriace assignatione dicere volebamus z eius vtilitatibus potionūqz q̄titatibus z temporis quo duret spatio reliquaqz composita electuaria.

Cap^{m}. 6^{m}. de tyriace dyatesseron reliquorūqz electuarioꝝ assignatione.

b **Ec ventositati** grosse est, vtilis. que in stomacho est z intestis epatis dolori z splenis epilepsie z precordiorum trēori z venenosorum veneno. Sume gentiane grece. bacarū lauri. aristol'. lon. mirre munde. cuiusqz partem equalē. teres: subtili cribra pāno z cū melle distempera dispumato. triplū mell' apponens: huius potio exagium cū aqua tepida.

Tyriace agere assignatio z eius vtilitates que z magne. Sume amomi mirre munde. spice idice. sadegi indici. lacce optime purgate. mamithe. gariof. da rasini chimolee. costi amari mirre gentiane grece cuiusqz exagia. xij. adechari florū hypoquistidos succi. machali. glauci. cuiusqz. viij. semis caulis. feniculi. crudis cauli. aneti seminis quebeleo. melec. asari. cardamomi. euforbij. opij. nardi acliti florum vitis. florum rododaphnis. cuiusqz. vj. zafrani. xxxvj petroselini. apij montani. dauci. epithimi cretici. spice celtice. cuiusqz. iij. quebire. semis papaueris albi. pipis nigri. cui^{s}qz xxx. ireos radicis. xv. thuris albi. xxiij. iusqami semis. xxv. iij. cassie lig. rose rubee optime purgate. trocisco^{z} anderon cuiusqz. viij. semis pigami. exag. citri granorum sumaci. syri granis purgati. cuiusqz. ij. olei balsami. xxiiij. florum mubarabbe. exag. z semis. abrotani succi. xx. citri florum. xiij. medicamina hec trita z cribrata aduna: gumas aūt z succos vio ifunde claro bone substātie z beradis: aut vue passe aut mellis z cū dispumato distempera melle: triplum addēs mellis. z vase condens qū opus fuerit sicut magna vteris tyriaca. Medicorū quidam exagia apponunt assaqui. Quidam obuiant eo q̄ ammoniacū obuiat stomacho z noceat.

Trocisco^{z}um anderzon qui i tyriaca azere ponuntur assignatio. Babunegi albi z rubei. mirre mūde. anisi. assari. asene. calami aromatici. xilob. ptes equales. tolle z cribra oia ac cribrata misces cū vino optimo z claro atqz beradis distēpera aut cōmuni aut vue passe. aut melle z tribus cōtinuis permitte diebus simul cōmouens ac aliquid horū addens vinorum iuxta qō opus videris z exagij facies trociscos ac in vmbra siccabis z vase condes vitreo. qum opus fuerit fruiturus.

Trocisco^{z}um lacce assignatio q in electuarijs ponūtur. Jari partē vnā. lacce purgate duas. trita subtili transmitte pāno. z cum vino mundo distempera boneqz substantie z beradis aut cum cōi. aut robo. aut vue passe: aut melle z trocisco^{s} informās vitreo cō de vase. qum opus fuerit assumpturus.

Electuarium cabadi regis assignatio vtilis arteticō dolori z podagrico. mitigat enim vtriusqz dolorem z ne fiant arcet. sed z splenis dolo ribus: ac ventositati crosse febri. pdest antique z colice dolo, ribus. oppilationes apit z calculos cōminuit. an belitus pro dest difficultati z tussi intestinorum' vlceribus. visus obscuri tati. z gutturis doloribus. si diebus sumatur duobus. sanita tem corporis fouet z tuetur. z morbos ne fiāt cohibet. Su me pigani agrestis prassij. scordei. camepithei. opoponacis gentiane grece. sticados. cardamomi mibe fluxe. cuiusqz exagia. v. mirre munde. zafrani costi. piperis albi. adechari spice aromatice. euforbij. radicū mādragore corticis. asegi. fautene gi mōtani. semis feniculi z pastinace agrestis. rose rubee. nardi aditi z est spica celtica. carpob. cuiusqz exag. iij. cinamomi. viij. cass. xxvj. galbani gapbeti succi. cassemi. seminis. bende coqui. gūme amigdaline cuiusqz. iiij. opij iusquiami albi seis cuiusqz. vj. aduna hec medicamina trita cribrata. gūmasqz z succos vino infunde ribano. aut cōmuni. aut vue passe. aut melle z cum mellis distempera dispumati triplo z vase condens vtere post sex menses qum opus fuerit. Huius potio .z. cum aqua calida calculosis. cū apij z feniculi aqua. stomaci doloꝝ. z epatis cuz radicis aqua podagrico z artetico. q̄ta est ciceris q̄titas diebus singulis ante prādium cū calida.

Arsten vtilis ptisicis. ventris doloribus. varijsqz febrib^{9} quartāe z colice molestē. ac matricum doloribus assignatio. Sume euforbij. zafrāi. seliche opij amomi. acatie mirre munde. costi. spice. gūme arabi. seminis trifolij z emere. granorum cbarue excorticatorum. macbali glauci thuris masculi. sumaci a granis purgati. visci. sulpburis crocci. mibe sicce. piperis albi. cuiusqz exag. vj. citri semis ameos tarsacoqui semis. rose sicce. pirctri seminum arthanithe. pigani apij. cuiusqz. iiij. seminis baderugi exagiū seis iusquiāi. x. cardāi i al' cartāi. zizyberis cuiusqz. ij. z medicor^{z} qdā ponūt piperis nigri. z. ij. z trientes duos. Medicamina bec trita z cribrata. aduna z cū vino claro. suba bono distempera. aut cocto. aut cōi. aut vue passe. aut cū melle distemperatione liquida z diebus permittēs tribus. olei adde balsamini cognitam quātitatē. miscens diligenter z vase odens vitreo. post menses. vj. qum opus fuerit fruiturus.

Socrite assignatio. cuius expositio magni iuuamēti vtilis stomaci doloribus z male digestioni. colice doloribus z vrine difficultati. pblegmaticis morbis z vētositatibus crossis z est in mlt'is sanitatis cā morbis. Sume castorei. opij. cinamomi. meu. dauci. asari. cuiusqz exagi. adunabis hec medicamina oia trita z cribrata z cū melle distemperabis dispumato. addūt medicorū quidā sucarage triplū z vase conditu^{z} optimo post sex vsui datur mēses. Et in alio exemplari. zafrani calcos. vj. Eius potio ab obol'. vsqz exagi. duo. iuxta quod opus fuerit.

Apollonia greca. vtilis epatis doloribus z tussi dentiuz doloribus z corrosioni. ac colice molestationi. Sume zafrani. z. xv. piperis albi. iusqami seminis. cuiusqz. xx. opij. x. petroselini. iiij. semis apij nebatici. iij. spice aromatice. iiij. malabatri. seliche. euforbij. piretri. cuiusqz. z. i. aduna hec trita z cribrata: z oleo parū misces balsamino. sicqz cū melle distēperabis dispumati triplo z vase condes. qumqz opus fuerit. post. vj. mēses vteris. Eius potio in ciceris quātitate colice z renū doloribus cū apij z polij aqua medicorum aliqui. apij loco nebatici. daucū ponūt.

Apollonie feresiace assignatio vtilis colicis z mulierum fluxui. queqz illis in matrice accidunt ventositati z aborsum facientibus matricez confortat z corroborat. solutionem sanguis auertit z vomitū ac pblegma. mētisqz corruptionē z cerebri corpus in bonū reformat. Sūe pipis albi. benegi semis. cuiusqz exagi. xx. opij. x. Medicorū quidā addunt terre sigillate. x. zafrani. y. spic. aromatic mirre. piretrri. euforbij. cui^{s}qz. ij. gēdebedest. z. zarēbadi z zarunegi. cuiusqz. ij. z. ʒ. aduna hec medicamina trita z cribrata z cū mell' distēpera dispumati triplo. vaseqz condes qum opus fuerit. post. vj. vteris mēses. eius potio. z. cū aqua frigida. vomitui imoderato. ventris fluxui z sanguis sputo ac fluxui mulierū cū sūmaci aqua. hoc medicamē quanto vetusti^{9} tanto vtilius melinsqz sicqz z greca apollonia.

Electuarij granorum caquenegi assignatio' vtilis renum doloribus. z vesice. sanguinisqz vrine. Sume seminis apij. z feniculi cuiusqz. z. vij. cucumeris granorum excoriatorum. ij. seminum cicute z emmaci agrestis opij. pinearū amigdal' amararū excoriatarū z frixaruz cuiusqz. iij. caquenegi granor^{z} magni. grana. xxv. aduna hec medicamina trita z cribrata z cū vino cocto distēperās trocisca. z in vmbra deliccans vaseqz cōdens post. vj. quz necesse fuerit mēses vteris.

Medicaminis sulpburis assignatio vtilis febribus que cū frigore fiunt: veteribusqz z pblegmaticis melancholicisqz z tussi veteri ex bumiditate cronicisqz doloribus. serpentum prodest morsui z scorpionis. vrinā prouocat z calculos frangit z tyriace proxima operatur. Sume piperis albi. z. vj. iusqami semis. cardamomi. thuris masculi. mirre munde cuiusqz. xij. opij. zafrani. cuiusqz. x. z in quibusdam exēplaribus. seliche. foliorū pigani. cuiusqz. x. sulpburis crocci. piperis longi. costi. amari. aristol. lon. corticis radicis mandragore. euforb. cuiusqz. iij. aduna hec medicamina trita z cribrata. gūmasqz in vino infunde veteri. aut cōi z cū mellis distempera dispumati triplo. sicqz in vase condens qū opus fuerit vteris. z. dabis. cū aqua tepida. febri quartane z pblegmatice cū aqua apij z feniculi.

UVA. BHSC. IyR_125_1

Medicamen lacce maius epatis vtile debilitati. hydropisi in principijs. stomaci frigoribus. in al' doloribus oppilatiões apit. vrinã ꝓuocat calculos comminuit ꝛ ê epatis medicamẽ. Sume lacce purgate. ʒ. viij. amigdaloꝝ. excorticatorum. gariof. cinamomi. cuiuslꝫ. v. camepithei. meu. mirre mũde isopi ficci cuiuslꝫ. iiij. spice. aromatice lub. gentiane grece. lelẽbachi zaraunedi. vtendi cuiuslꝫ. ʒ. aloes epatic. iiij. dauci petroselini. cacrelengi. cimini carmanici. zinziberis. cuiuslꝫ octo. zafrani. ij. fue virgarum. xv. carpob. seliche. mastic. calami. aromatici allige. machali glauci fragilij. cuiuslꝫ. vij. liquiritie succi librã ꝛ mediaz rauedseni polij. adechari cuiuslꝫ. ij. vntias. piperis nigri costi cuiuslꝫ. x. siselei. ij. trita ꝛ subtili transmissa pãno hec aduna medicamina ꝛ cũ oleo subinfũdes ꝛ misces balsamino ꝛ cũ mellis distemperabis dispumati triplo ꝛ vitreo cõdens vase qum opus fiũt post sex menses vteris.

Medicaminis lacce mioris assignatio. cuiuslꝫ vtilitas proxima prioris vtilitatibus. Sume aristologie lõge. ʒ. i. ꝛ. ʒ. lacce purgate. costi. mirre. adechari florũ. lauri baccarum. lupini. helbe. piperis nigri cuiuslꝫ. ʒ. i. adunabis hec medicamina ꝛ subtili trãsmissa pãno cũ mellis dispumati triplo distempera. vaseꝫ condẽs qũ fuerit opus vteris.

Carcami medicaminis assignatõ. quod epatis prodest doloribus. stomaciqꝫ debilitati ꝛ diuturnis morbis. aqueqꝫ crocee ꝛ colorem bonuꝫ exhibet. Sume spice arõatice lalecri. zafrani. labargij. seliche. cuiuslꝫ. ʒ. ij. cinamomi. furij. mirre munde. costi adechari floꝝ. cuiuslꝫ. ʒ. adunabis trita ꝛ cribrata medicamia. atqꝫ cũ mell' distempe rabis dispumati triplo. ꝛ vase cõdẽs qũ necesse fuerit vteris.

Ammorusie assignatõ. vtil' stomaci frigidi dolo ribus qui non digerit cibũ ꝛ vento sitati sed ꝛ epatis doloribꝰ ꝛ splenis. corpisqꝫ debilitati. Sũe pastinace agrestis. semis balechadari. cimini carmanici. xilo balsami. cassie. acbari. cardamomi. floꝝ baggi. adechari. semis apij. cuiuslꝫ ʒ. piperis long. costi. piperis albi cuiuslꝫ. ʒ. ʒ. mirre munde. ij. baccas lauri numero. x. acori. zafrãi cꝰqꝫ ʒ. ij. adunabis hec trita ꝛ cribrata medicamia ꝛ cũ mellis tri plo dispumati distempera. vaseꝫ condens qũ opꝰ fuerit vteris. Eius potionem dabis in auellane modũ cum aqua calida aut radicum.

Sotire que saluatrix dicitur maioris assignatio: ℔ capitis medetur doloribus antiquis ꝛ vertigini. cephalee desipientie. palisi. circularibus ꝛ cuꝫ frigore febribus. doloribus qui ex humiditate sunt oculorũ aut naribꝰ instillata: aut colliriata. cõtra oculorũ dolores: dentium prodest doloribus. pulmonis icõmodis ꝛ lateris vtriuslꝫ ac hypocũdriorum. epatisqꝫ fluxus capitis arcet: si cũ mell' aqua sumatur ꝛ sanguis prodest reiectioni cum arnoglosse aq̃ aut virge pastoris: stomaci doloribus aut crosse ventositati cum aqua in qua semen feniculi coxeris langoribus qui in ĩtestis sunt difficillimis. ꝛ eorũ apostematibus. cogitatiõi male que ex cholera fit nigra. tremori quoqꝫ ꝛ splenis doloribus. pdest vrinã prouocat. supfluitates vesice ꝛ renuꝫ minuit. si bibatur aut si a foris cataplasmetur: virilis mẽbri roborat eneruationem. ꝛ veneris mouet appetitũ si foris supponatur: podagre ꝛ artetico cõfert dolori si ex frigido fuerit: spasmoqꝫ ex repletione: raucedini ꝛ reptiliũ percussiõibus ac morsui: fitqꝫ cuꝫ ea clistere ventris ex frigido doloribus cũ helbe aqua Sume mirre assige. cassie. adechari. cuiuslꝫ. ʒ. j. ꝛ. ʒ. siselei greci. exag. costi amari. darasini. trociscorum acrofomame. mie fluxe. asari. cuiuslꝫ. vj. castorei. petroselini fragisci. cuiꝰqꝫ exag. xv. ꝛ in alio exẽplari. xij. semis apij. ʒ. ij. anisi. opij. cuiuslꝫ. x. piperis longi. iiij. medicamina hec trita ꝛ subtili transmissa pãno adunabis ꝛ cũ mellis dispumati triplo distẽpera: vaseꝫ condẽs post. vj. menses. ʒ. j. cũ aqua tepida vteris.

Trociscorum acrofomame assignatio que i sotira ponũtur: ꝛ eoꝝ nomẽ ẽ a zafrano denominatũ. Sũe amomi. drasisagani. costi amari aligge. calami aromatici. piperis albi. gario. ameos. cuiuslꝫ exagia. iij. spice aromat. malabatri. cuiuslꝫ. vij. trita ꝛ cribrata adunãs medicamia cũ bone substãtie vino claro distẽpa: aut cũ cocto. aut cõi. aut vue passe. aut melle ꝛ trociscos informa paruos exagi. vnius. quos cuꝫ in vmbra siccaueris. vase condes vitreo qum opus fuerit vteris.

Electarij assignatio. vtilis sanguinis fluxui ꝛ tenasmon immoderato. Sume castorei opij. mirhe fluxe. iusquiami albi seminis. zafrani. asari. seminis apij. seliche purgate. anisi. spice aromatice. terre armenice. balaustie equales partes. tritaqꝫ ꝛ cribrata medicamina. cũ mell' dispumati triplo distẽpera ꝛ vase vitreo cõde. aut stagnato qũqꝫ opus fuerit. ʒ. ʒ. sumes cũ aqua sumaci. aut mirtirobo. aut citoniorũ. aut aqua frigida. tenasmõqꝫ placeat si ex pblegmate fuerit.

Electarij estamaiconis assignatio quod complexionis prodest corruptioni ꝛ stomacho frigido ac debili. Sume costi amari. amomi. spice. asf. masticis cuiuslꝫ. ʒ. xij. aristol. lon. piperis nigri. aneti semis ꝛ apij. anisi. amcos. cimini carmanici. dauci. petroselini. siselei. casemi. asari. absinthij greci. ẽledani nigri. fautenegi mõtani. mẽte sicce. cuiuslꝫ. ʒ. iiij. aduna medicamia hec trita ꝛ cribrata oia. ꝛ cũ mellis dispumati triplo distempera ꝛ vase condẽs qũ opus fuerit vteris.

Electarium veg vtile tussi ꝛ epatis doloribus ac pectoris. stomaciqꝫ orgãis voceem clarificat. vrinam prouocat. splenis confert doloribus. Sume vue passe carnose granis purgate. ʒ. xxv. zafrani. spice isigilari' in al'isaglari cassie. cinamomi. darsisabani. cuiuslꝫ. ʒ. i. calami aromatici. iggij. florum adechari. botami gume cũ brauscij. machali. glauci. cuiuslꝫ. ij. ꝛ. ʒ. mirre. iiij. mel dispumati. xvj. aduna hec medicamia trita ꝛ cribrata queqꝫ oz in vino infunde claro ꝛ bone substãtie. aut alijs que iã diximus ꝛ distemperans vase conde. quꝫ opus fuerit fruiturus cum aqua calida epatis dolori ꝛ stomaci. pectoris aũt ꝛ pulmonis cum isopi aqua.

Chatatisi medicaminis assignatio. quod gutturis prodest doloribus ꝛ eius apostematibus pulmoniqꝫ si fuerit ex humido. Sume anisi. semis apij. ameos adechari. ireos radic. sebbi. iemẽici. semis hermeli. liquir. radicis rase. lilinigi. seliche. darasini. mirre mũde. aristol. lõ. cuiuslꝫ. ʒ. i. trocisci. acrocinomace ꝛ rose sicce purgate. cuiuslꝫ. ij. costi byrũdinũ cineris recentis. cuiuslꝫ. ʒ. amili tritici. spice cuiuslꝫ. ʒ. i. gallas numero. x. trita ꝛ cribrata hec aduna medicamina ꝛ cũ melle distẽperãs dispumato vase cõde qũ opus fuerit vtere in galle modũ. cũ aqua mellis aut ptisana aut lenticule decoctionem ꝛ rose. liquiꝝqꝫ ꝛ super gulã cũ pluma cataplasma ab interioribus ter aut quater in die ꝛ garga rismũ fac de eo. cum harum aliqua aquarum bis in die mane ꝛ vespere.

Trociscorũ acrocinomame. qui in cathatisi medicamine ponũtur assignatio. Sume zafrani. cinamomi. cuiuslꝫ. ʒ. ij. rose rubee. amõi. zereggi. costi. cuiuslꝫ. ʒ. mirre. naraggi. iiij. radicis ireos. malabat figiali. cuiuslꝫ. ij. trita ꝛ cribrata. hec aduna medicamina ꝛ cũ vino aut equipollentibus distemperãs trociscꝰ exagij põdere ꝛ in vmbra siccans vtere.

Electariũ angodia. ꝛ ê beladari. vtile neruorũ eneruationi. vertigini. lithargo. epile. cephalee. stomaci doloribus ꝛ pectoris ꝛ oibus qui ex frigido' sunt doloribus. Sume spice aromatice. sadegi indici. bria bali. mirre mũde. cassie. zafrani. ꝛ medicorũ quidã apponũt. sibũ armenicũ. ꝛ in veteri exẽplari sibi greci. epithi. adechari rauedseni. baccarũ lauri excorticatarũ. gariof. cuiuslꝫ. ʒ. mastichis. mell' angodia. i. beladari. cuiuslꝫ exagi. ij. carpobal. zinziberis. aloes escotai. cuiuslꝫ. ʒ. agar. ʒ. viij. radicis ireos. ʒ. ij. feniculi corticũ radicuꝫ ℔. iij. aceti vini cados. iij. ꝛ sũt mene. iij in cado pigmẽtariorũ ꝛ in sextario. italico. xviij. ʒ. fiũt qꝫ mẽne due ꝛ semis ℔. sicca adunabis medicamina. trita ꝛ cribrata exceptis feniculi radicibus. Has enim aceto tribus infunde diebus ꝛ post hoc in olla pones munda ꝛ ter bullies igneqꝫ deponens emissis radicibus in ollã remitte aceruꝫ ꝛ supermittes ℔. iij. mellis ꝛ lẽto coque igne donec eius spissetur liquor. sicqꝫ medicamina pulverizabis sicca. trita ꝛ cribrata optime miscens vase condes. ꝛ qũ opus fuerit post. vj. mẽses vtere. ʒ. j. cũ aqua tepida paraliticis porrigens ꝛ cõtorsionẽ facies patientibus ac eneruationem cũ ancti aqua.

Pentadiconis assignatio vtilis inflatiõi ꝛ frigori stomaci. Sume zafrani. casemi ligelarij. seminũ pigani ꝛ apij. alaphi. zinziberis. besse. amigdal' optime purgatarum. thuris masculi. keiri. cuiuslꝫ. ʒ. ij aduna oia trita ꝛ cribrata ꝛ cũ mell' distempera dispumati triplo vase condens. quꝫ necesse fuerit fruere.

Musci medicaminis dulcis assignatio que tremori ꝓdest cordis ꝛ morbis ex cholera nigra: stomaci debilitati ꝛ cordis. ventositati que mulieribꝰ accidit pregnantibus ꝛ colorẽ informat. Sume zarẽbadi. dearimegi. cuiuslꝫ. ʒ. i. margaritarũ. carabe. busadi. serici noui inciſi ꝛ non adusti. cuiuslꝫ. ʒ. i. ꝛ. ʒ. bebẽ albi ꝛ rubei. siggi. malabatri. spi-

UVA. BHSC. IyR_125_1

ce cacale.gar.castorei .asene cuiusqz obo.ij.musci chirat.iij.
z est ob.z i exẽplari alio quod ẽ Joãnis obolus z.ʒ.atqz boc
vtilius.bec adunabis medicamina trita z cribrata z cũ faui
fluentis melle.qõ ignẽ nõ attigit distẽperabis in vase condes
z qum opus fuerit frueris.

Medicaminis musci assignatio amari ex Jo annis antidotario. Sume spic musci.mirre.malabatri.liligi.cui⁹qz.ʒ.iiij.aloes epatice.absin thij greci.cuiusqz octo.rauedsini.vj.castorei.ʒ.i.z.ʒ.terre. sic ca z cribra mirrã infunde z cola in pãno subtili z medicami nibus admiscens cũ mell'dispumati triplo.oia distempera. z vase condens qum opus fuerit vteris circa cordis tremo rem z gule apostemata humiditatẽqz stomaci.

Charbie confectio vtilis vrine difficultati calculos qz frãgit z vocatur camerina. Sume opij. cucorbij.castorei.spic.darasini.zinziberis.piperis longi.za frani.bebachi.cuiusqz.ʒ.iiij.iusquiami albi semis.ʒ.i.olei bal samini.xxx.bec oia sicca aduna trita z cribrata z oleo instilla mixto balsamino.zafranũ z opiũ.vino infũdes. aut equi pollentibus z cũ mell'dispumati triplo.distẽperabis z vase condes vitreo.qum opus fuerit fruiturus.post.vij.mẽses. da bitur autẽ in auellane moduni cum aqua calida pueris quã ta est lenticula.

Electuarium vrinam prouocans.Sume dauci cinamomi adecbari .carpobalsami.florũ adecbari.iggij.anisi.spice cassie.zafrãi.asari.petroselini.camepitbei.cuiusqz.ʒ.iij.puncarum purgatarum.xxx.mente sicce.quantum z medietas aduna bec trita medicamina z cribrata z cum mell'dispumati tri plo distemperabis vase condes z qũ opus fuerit vtaris.

Electuariũ vrinam prouocans.Sume petroselini meu.fu. ebachi.cuiusqz.ʒ.iii .dauci.anisi.apij semis carpobalsam cuiusqz.ʒ.iiij.cubebe.ʒ.ij.adunabis medicamina bec trita z cribrata z cum vino cocto distempera.z vase condens qum opus fuerit vtere.

Electuariũ aliud vrinam prouocans.Sume dauci cinamo mi.florum adecbari.carpobalsami spic. aromat.anisi.se mis apij.seliebe.fu.costi amari asari petroselini. camepitbei zeregi.fautenegi montani.gentiane grece.radic .liquiri.abra se.prassij.camedrei.arist.ro.ameos mirti sicci.masticis.ireos radicis castorei.satureie montane.carui.iggi.siselei.corticis radicis capparis.gar.cimini carmãici. seminis feniculi.sglle asse.sinapis cuiusqz.ʒ.i.pinearum purgatarum.xx.grana.te re oia diligenter z cum mell'distempera dispumati triplo z va se condens qũ opus fuerit vtaris.

Bachamarte assignatio.oppilationi vtilis que epati ac cidit z spleni matricis frigori.mẽstruũ prouocat. ven tositates dissoluit grossas que i ventre sunt z febribus ꝓdest que cuz frigore fiunt quartanisqz z quotidianis.z tussi que ex humiditate fit.mẽbrorum eneruationi z amputationi me detur anbelitus.Sume bermeli libadali.menam z.ʒ.thuris masculi.bebachi.piperis nigri.mastic.carpobalsami.zafrãi keiri.melliloti.spice aromatice cuiusqz.ʒ.x.rauedsini.aristolo gia lon.z ro.cuiusqz.xx.zarẽbadi darunegi.cuiusqz.iiij.anisi costi zinzibe. mirre. cassie cuiusqz sextarios.iij. gar.ʒ.vj. ellꝰi nigri.rose rubee.sunizi. cuiusqz sextaria.vj.ellebori nigri mi be.x.aloes epatic.ʒ.xv. adunabis bec trita z cribrata media z cũ mellis distẽperabis dispumati triplo z vase condens qũ opus fuerit.post.vj.vteris menses.

Bachamarte cum margaritis.z eius vtilitas est que z prioris.Sume zarẽba di.darunegi.opij.castorei.lialgilei.piperis nigri z longi.cassie bermeli z vssi iusquiami. costi.spice aromatice.opoponac. mibe zafrani basabiphi.cuiusqz exag.vj.margaritarum isi gidari.ij.badauredi.bazerudi mirre munde.cuiusqz.xij.adu na bec medicamina sicca z cõtrita z cribrata.gumasqz infu sas.z cũ mell'distempera dispumati triplo z vase condito.qũ opus fuerit vteris.

Mitridati assignatio vtil' contra epatis oppila tiones apostemata qzoura z humi ditates que in pectore sunt ac ventre.sanguisqz fluxuz ad mẽ bra interiora z putredines varietatesqz humorum.inflatões z stomaci dolores.ac intestinorum z subtilium z crossorum coitus mouet appetitum.colorem informat z appetitũ cibi as pernati.calculos in vesica generatos cõminuit fetus in matri cibus eorũ tuetur.visum acuit.venenorum nocumenta propel lit.multisqz z pluribus quibus tyriaca magna prodest. Sũe mirre zafrani.agar.zinziberis darasini.dragaganti.cuiusqz .ʒ.x.spic.thuris masculi.sinapis albe adecbari xilobalsami. sticados.costi.siselei.camepitbei.galbani ratinegi.piperis lõ gi basaphi idest hypoquistidos succi.castorei iausiri.malaba tri mibe cuiusqz.octo.cass'.piperis albi z nigri.soureniam:ia bade.scordei dauci melliloti gẽtiane grece.olei balsamini cu forb.trociscorum mefrinofer machali.cuiusqz.vij.amomaci. zereggi spic.aromati.mastic.ralẽbachi. samaqui.petroselini cardamomi.opij semis feniculi apij rose rubee.mardari cu iusqz.v.anisi.acori.meu.sequebiegi.asari cuꝰqz.iij.acatie cau darum stici hypertici cuiusqz.iiij.z.ʒ.Que terũtur trita adu na medicamia z subtili cribra pãno.gũmas autẽ vio ifunde vel z ribão z sic cuz dispũati mell'triplo distẽpas vase ꝓdes vi treo z post sex mẽses qum opus fuerit sub modum auella ne z ciceris vtere.

Trociscoruz mefrinoferson.qui in mitridato ponũtur. Sume vue passe. tai fe optime purgate.ʒ.iiij.botami gume.xxiiij.mirre mũde ade chari.cuiusqz.xij.cinamomi machali zerezei.omix aromat. cassie. spice celtice.melliloti.baccarum lauri.cuiusqz.iij calami aromati.viij.zafrãi.isigdari.ʒ.fochari iudaici.ij.z.ʒ. adu nabis bec medicamina trita z cribrata: queqz opus fuerit vino ifunde claro z bone substãtie.atqz beradis aut equipol lentibus si desit z cũ mellis distemperabis dispumati triplo: z medicorũ nõnulli cũ vino distẽperãt:trociscabisqz z in vm b a siccans vteris.

Athanasie que cum lupi fit epate assignatio.bec oibus medetur epati ac cidẽtibus do loribus z ventris doloribus ac vlceribus iteſtinorũ z splenis neruorum doloribus ac dormitatiõi si super corp⁹ q̃si vnguẽ tuz cataplasmetur.renũqz prodest doloribus z anbelitus dif ficultati ac tussi que humiditatis fit cã i pectore adunate:so lutionẽ amputat sanguis z fluxum mulierꝝ sputũqz sãguine um.venarũ solidat icisiones:fistuliſqz si cataplasmetur desu per prodest in vnguẽti modũ:vocatur aũt boc noie.eo q̃ po tio sit morborũ cure efficax. Sume zafrani.mirre busasẽ bengai.cardamomi.papaueris nigri seminis.spice aromat. bacgeasi.radicis gasceti.benegi.z succi eius.lupi epatis.capre cornu dextri adusti.cuiusqz ptes equales.adunabis bec me dicamina trita z cribrata.infundenda in vino ifunde claro z bone substãtie.aut cõi aut cocto.aut vue passe. aut melle.z cum mellis dispumati triplo distẽperabis z vase ꝓdens post vj.mẽses quz fuerit opus vteris.a q̃drãte exag. vsqz semis.

Athanasie minoris assignatio que doloribus me detur epatis z tussi stomaciqz dolori bus z ventositati.iteſtinorum vlceribus z pectoris:pulmõisꝗz:sanici reiectioni z reptiliũ veneno. Sũe mibe fluxe aut sicce.zafrani.costi.mirre.spice aromat.xilobal.opij.isignari. cassie.cuiusqz.ʒ.iiij.gaseti succi.viij.liquiꝝ radicis.rase.xij.me dicamina bec trita z cribrata adunabis atqz cũ triplo distẽ perabis mellis dispumati z vase cõdens quz opus fuerit vte ris post menses sex.

Electuarij gentiane assignatio vtilis epati uuri tici z splenis. opilationiqz z stomaci doloribus ac renũ.vesiceqz z febribus prolixis. Sume gẽ tiane grece.pipis nigri.zerezei.cuiusqz.ʒ.x.costi.amari .sade gi indi.spice aromatice.rauedsini.masigdi.cuiusqz.ʒ. trita z cribrata aduna bec medicamina z cũ mellis dispumati tri plo distempera vase cõde qũ opus fuerit.ʒ.cũ rute aq̃ dabis.

Fautenegi electuariũ vtile stomaci doloribꝰ z epa tis frigidorũ.humoribus.lõgis z phle gmaticis febribus ac quartane. Sume fautenegi montãi. z fluuialis.petroselini.siselei.masigdi.cuiusqz.ʒ.xij.semis apij camomille.abaragdi.besse.cuiusqz.ʒ.iiij.casemi.v.piperis ni gri.xliiij.tere diligẽter subtili cribrans pãno.z cũ mellis dis pumati triplo distẽpera.vaseqz cõdens qum opus fuerit cuz aqua calida poriges.

Absintbij electuariũ qõ stõaci z epatis frigiditati pro dest. Sũe absintbij.semis apij.asari.anisi.amig dalaꝝ optime purgatarum.cuiusqz partẽ.j.medicamia bec adunabis trita z cribrata.z cũ mellis dispumati triplo distẽ perabis:qumqz opus fuerit vteris.

Rauedsini electuariũ vtile stomaci z epatis que ex pcus sione accidũt:aut collisione duritiei. Sume rauedsini.zinziberis.canab.acori.teriedani radicis.cuiusqz.ʒ.ʒ.a apij.feniculi.anisi.asebelsi.in alꝰalebefi.nanachue.cuiusqz.ʒ.ʒ medicamina bec trita z cribrata aduna cũ mellis distempe ra dispumati z vase cõdito qum opus fuerit vtere.

Galieni electuariũ qõ renum calefacit frigus z vesice. op pilationẽ aperit epatis z corpus totũ reformat. Sũe pipis nigri z albi.amomi.costi.spice aromatice.calami aro matici.malabatri.zafrani.semis apij.anisi.piretri.emere.ru

UVA. BHSC. IyR_125_1

te mõtane semis equales partes. qũ hec trita ⁊ cribrata adunaueris cũ mellis diſpumati triplo tẽperabis. ⁊. ʒ. j. cũ feniculi abagdari corticũ aqua ⁊ corticũ apij propinabis.

Lamaricum vtile diſtillatiõi vrine ⁊ colice ⁊ ſolvit. Sũe dactilozum optime purgatoꝝ. ʒ. l. ⁊ aceto iſunde vini nocte ⁊ die ⁊ cũ ordei cribro cribrabis: adunatiſq; sumes ſcamonee. pigani ſucci. cuiuſq; exagia. viiij. piperis nigri. grana nũero cẽtũ. zinziberis exag. ij. buraci. exag. amigdal'. dulcia purgata nũero. xxx. hec medicamina trita cribrabis: adunatiſq; cũ dactilis predictis diſtẽperabis cũ mellis diſpũati triplo. ʒqũ op⁹ fuerit vteris. exag. iiij. cũ calida offerẽs aq̃.

Confectio pentabarani magni. vtile fetuũ ne fiat caſui. ⁊ mulierum ex oĩbus frigidis morbis doloribus: ⁊ eſt medicamẽ indic̃. Sume opij. ſextarios. iiij. ʒ. ij. ⁊ duos trientes. amomi. ſextarios tres. obolosq; iiij. piretri. ʒ. vj. aſare in al' azare ⁊ eſt beu. aut beſani. caſur ſini. ⁊ cũ ſenſedana. cuiuſq; ʒ. iiij. ſerici mũtati icisi ſextarios. ij. argenti adusti. ʒ. vj. ſemis pigani. ameos. flozũ apij. cuiuſq; iiij. roſe rubee. muſci. radicis caquenegi. cuiuſq; vj. ſemis apij. macbali. glauci. carpoꝫ. calami aromatic̃. caſſie. ʒarẽbadi. darunegi. ſitaregi indici. cuiuſq; ſextarios duos. ſemis iuſgami albi. ſextarios viiij. ⁊. ʒ. ij. caſtorei. viiij. radicũ apij. corticũ ſextarios. ij. ⁊. ʒ. ij. ſemis portulace ſextar̃. x. cbarue granozũ excorticatozũ ex agia. iij. gume arabice. mibe fluxe. cuiuſq; ſextaria. i al' exag. iij. ⁊. ʒ. ij. tburis maſculi. v. ſextarios. ⁊ obol'. iiij. olei balſamini ſextarios. ij. ⁊. ʒ. j. viſci purgati ſextarios. v. ⁊ obol'. iiij. cardamõi ſextarios. vj. ſadegi idici. iij. ⁊ obol'. iiij. cacale magne. c. l. grana integra. gar̃. femĩci. ſextar̃. iij. carebarbani. ij. ⁊. ʒ ij. cinami. ij. ⁊. ʒ. iiij. margaritarum integrarum. ʒ. v. buſadi. ſextar̃. ij. ⁊. ʒ. zufare ⁊ bouis fellis. cuiuſq; ʒ. ij. ariſtol. rotun. ralembachi. ariſtologie longe ſextar̃. viij. zinziberis. piperis al bi. cuiuſq; v. atamati. ⁊ aiunt quidã eẽ tam aquecũ. bourẽdani. ſiſelagdi. cuiuſq; ʒ. xij. ſext̃. ij. ʒ. ij. ob. iiij. bebem rubei ⁊ albi. cuiuſq; ij. ⁊ obol'. iiij. lupi fell'. ⁊ vrſi. ac corui. cuiuſq; ʒ. bec teres medicamĩa ⁊ gumas vino infundes optimo ac ſufficẽti diebus. vij. ſicq; medicamina injeies trita ⁊ cribrata ⁊ fiet quas labucũ. ponẽſq; i lebete mundo quinquies bullies aut ſexties ⁊ igne deponens refrigerari permittes. ⁊ poſt hec sumes papionẽ claudũ femineũ virginẽ ⁊ viuũ ligatiſq; ei⁹ad inuicẽ pedibus. in cacabo pones ⁊ lupini albi. alumiſq; cuiuſq; faſciculũ ⁊ aquã ſuauẽ quantũ neceſſe fuerit ſuperpones. ſicq; olle ore aperto. lento coques ad ſufficientiã igne. igneq; depones refrigerari ſines. colabis ⁊ cutẽ oſſa piloſq; auferes tus in ollã mundã rurſus repones ⁊ olei balſamini ⁊ nardini cuiuſq; addes phialam iterũq; lento coques igne donec triens ſuperſit. ſicq; tantũdẽ addes mell' ⁊ donec ſpiſſetur coq̃s vt quaſi mellis fiat liquor ſpiſſus ⁊ ſic medicamina ſuperius diſtemperata adde. miſcẽſq; ⁊ refrigerans vaſe conde. qũq; poſt. vj. opus fuerit mẽſes. vtaris. quoniã ſi ante interficit.

Pentarabani minozis confectio. carpobalſami. cardamomi. amomi. mababagdaꝝ corticẽ. radicẽ. mãdragore. aſemie. caſſie. tburis maſculi. radicis liquir̃. zerilei raſe. xilobal. coloquintide adipis. zinziberis. ſerapini. opoponac̃. darasini. caſtorei. beu. aut beſam. ſebeſten. ſitaregi. piperis albi. iuſquiami ſemis cuiuſq; x. euforbij. vij. ſemis bermeli. gar. malabat̃. q̃rquedani adipis. elleborı albi. elepbantis fell'. coſti. cuiuſq; ʒ. auri. argẽti. cui⁹q; ʒ. iij. ſpice aromatice. viij. muſci. ob. ij. opij. ʒ. xv. ſerici erudi. ſalis indici aſeniani maſculi. ſulpburis marini adusti. galbani. opoponacis. gritaliaſcon. cãnabi radicis. riſi. ameos. ſatureie ſereſiace. radicis zufare. capparis granozũ cuiuſq; ʒ. medicamĩa. hec trita adunabis ⁊ cribrata vino infundes ribano veteri ⁊ cũ mell' diſpumati diſtemperabis triplo. ſicq; vaſe cõdens. poſt. vj. vteris mẽſes.

Aſſarſilemi confectio. cholere nigre vtilis. ⁊ puerozꝝ matri cũq; doloribus. Sume piperis albi zinziberis. ſalis indici. coſti. cuiuſq; ʒ. vj. opij. euforbij caſtorei. zafrani. gar. maſtices piretri. badugi. cuiuſq; v. ciperi. beu. aut beſã. ſebadani i al' ſembadani zabi. zarẽbadi. darunegi. zaraudeni i al' zarauendi longi. ralẽbacbi cuiuſq; ij. olei balſami aque cãphorate cuiuſq; iiij. aduna hec. ⁊ trita. cum mellis diſpumati triplo diſtempera: ⁊ vaſe condens poſt. vj. vteris menſes. ⁊ cum ſanſuci aqua in modũ lenticule naribus inſtillabis.

Electuariũ tararũmi confectio vtil' letalibus venenis tam bibitis: q̃ ab aĩmali iniectis ⁊ reptilium percuſſiõi. Sume terre grece. baccaruꝫ lauri. friagi. cuiuſq; ʒ. ij. capre agreſtis fell'. viij. coaguli. viij. coaguli leporiſ. iiij. gentiane grece. taragui. mirre munde ariſtologie rotunde. briaxi. pigani ſeis meu. frondiũ lauri. cuiuſq; ʒ. i. trita ⁊ cribrata medicamina h̃ adunãs cũ mell' diſpũati triplo miſce ⁊ i modũ fabe dabit̃.

Electuariũ quod podagricis prodeſt. ſourentani exag. vij. cortic. radicis capparis. liligdaſqui. piperis longi ⁊ nigri bẽne. cimini carmanici cuiuſq; exag. ſemis. nuſaderi. ſalis nafre ſpume maris. mibe ſicce. friagi. cuiuſq; exag. ⁊ ſemis quadrantem exagij. bermeli zinziberis. cuiuſq; ʒ. ij. ⁊. ʒ. medicamina hec trita ⁊ cribrata adunans. cum diſpumati mell' triplo diſtempera. dabiſq; ex eo. ʒ. iij. vſq; v.

Electuariũ aliud podagricis vtile ⁊ artetico ſi ex frigido fiant. Sume ſeuremã albi. ʒ. xx. agar. ij. ſcamonee ob. ⁊ ſemis. beu. aut beſani. ij. ⁊. ʒ. ſembedani. darasini. cuiuſq; ob. ⁊ ſemis. piperis longi. zinziberis. ralẽbachi cimĩ carmanici cui⁹q; ʒ. ij. foliozũ bẽne coz. ra. cappa. c⁹q; ob. ij. aut ſagifrõdiuꝫ i al' bauſagi frõdiũ. ob. iij. medicaia h̃ trita ⁊ cribrata butyro ificias vaccio. ⁊ amigdal' ol'o dulciũ ac cũ mellis diſpũati triplo diſtemperans vaſe condes ⁊ qum opus fuerit vteris.

Laquelenegũ magnũ ⁊ eſt electuariũ indicũ vtile ſtomaci doloribus. ſincopi. anbelitus difficultati ⁊ vrine. lepre morphee. tuſſi humide. pulmonis vlceribus. venenis. corporis frigiditati. emorroidibus. ſplenis doloribus. furunculis. colice. aq̃ citrine. morbiſq; pregnantiũ ⁊ matricuꝫ doloribus atq; cibi mouet appetitum. Sume mirobo. indi. bellirici. emblici. oſſul' purgati. malabamui. ſemis apij. ſitaregi indici. piperis. lingue auis. cimini carmanici. ⁊ ſini ⁊ ẽ ſene. beſcamili. ⁊ aiunt quidã eẽ ſadaqualũ. ſal' andrani ⁊ indici. ſal' cõis. rubei ⁊ nigri. ameos cuiuſq; exagi. iij. turbit albi. ℔. medicamina hec trita ⁊ cribrata adunans. ſi rẽblici oſul' purgati ſume. ℔. iij. ⁊ in. xxiiij. libris aque coques. ſ. lento igne ⁊ moderato. donec tertia ſuperſit pars. ſicq; igne deponẽs cola ⁊ fece abiecta. l'. iiij. penidiozũ alborũ ſuper aquã mitte ⁊ ſuper ignẽ ponens coque ⁊ moue donec liquefiãt penidie ⁊ totũ vt mel ſpiſſum fiat. Jã tunc. l'. iij. olei ſiſami recẽtis ſuperfundẽs optime miſcebis donec miſceantur ⁊ cõpleantur. ſicq; igne deponẽs medicaminũ injeies puluerẽ ⁊ fortiter miſcẽs vaſe condes viridi. buius potio exag. iij. vſq; iiij.

Laquelenegum min⁹ vtile quibus ⁊ magnum. Sume mirobo. indos. bellıricum ſiremblici optime purgati. piperis nigri ⁊ longi. ſitaregi indici. aloes. zinziberis granozũ nili atteregi. ſemis queffare ſicce. ameos. calcalemoni. ſeminis apij. lingue auis. cimini carmanici. atameti. cuiuſq; ʒ. v. opoponacis. ſalis indici. cinami. malabatri. belibue ⁊ eſt ſuſeminum. quod ſi nõ inuenis. eius pone loco cacalã magnã ⁊ partiam granozum nigrozum. cuiuſq; iij. turbit albi ⁊ ſiſami ol' balegdi. cuiuſq; ſextar̃. xx. penidiozũ. c. xx. ſext̃. vue paſſe optime purgate. cc. l. ſextar̃. emblici. aque. l'. xx. omnia hec ſecũduꝫ q̃ aſſignabo cõmiſcebis.

Aque emblici confectio. Emblici optime purgati menas. iij. vue paſſe purgate. vj. coques in. xl. libris aque donec ad quadrantem redeat totum. colãſq; in vaſe iterum pones mundo ⁊ penidia adde. ſic lentoq; decoques igne commouens donec liquefactis penidij. totũ q̃ſi mel ſpiſſum fiat. Cõtrita ſuperaddes medicamina. ⁊ ſuper ignem cõ mouens iſunde ſiſami ⁊ optime miſcebis. vt fiat quaſi paſta ſicq; igne depoſitum refrigerari permittes ⁊ vaſe condẽs vtili. qum fuerit opus vteris.

Selfe cõfectio vtilis paraliſi. appoplexie. faciei diſtorſioni ⁊ ſpaſmo. lithargo. tremori formidini aie maliciei. cordis tremori. conceptioni ai imutatõi. ventris doloribus ⁊ pulmonis langoribus. ventoſitati croſſe ⁊ artetico podagricoq; doloribus ſed ⁊ q̃ i matrice fuerit. caduco ⁊ vertigini. ſetum in matris vtero conſeruat. cephalea moleſtatis ⁊ emicraneo. naribus boc iſtillet medicamen. Eius cõmixtio. muſci puri. cbalẽbali. amomi. xilob. euforbij. aſenã. mẽdacri nebatici. ſemis apij. ſemis rute. aque aſene ſulpburis. crocei boũ fimi montanozum. cãphore elleborı nigri ⁊ albi ciperi. mibe fluxe. marmi rauſini. ſemis aſperagi. bermodactili. itibe radicis. mibelibi granozum. queſti merqueſti. ſinap̃ albe cuiuſq; ʒ. ij. margaritarum non perforataruꝫ. zafrani. malabatri. iggij viſci. caſſie cum cortice. nucis muſcate. caſtorei. florum adechari. ſeminum eruce. ⁊ zufare. cuiuſq; xxx. argenti. auri. tritozuꝫ cuiuſq; ʒ capob. ſunizi. zagi. ſotulares facientiũ vulpis fimi. babdei cortic. radicis capparis. cuiuſq; ʒ. ʒ. ſerici noui aduſti. piperis albi. zizıberis. aneti. radicis ⁊ ſemis gẽtiane. auium ligue. ſal' idici. ſatureie ſereſiace piretri. ariſtolorotunde. nucis idice. abebeli. aſpalti indaici. beu. aut eſani. caſarfiri. c⁹q; iiij. gar. ſpice aroma. coſti amari. bermeli adianti virgarũ cacale. c⁹q; viij. ireos radicis. beſbaſe tere cõdite cũ liquiritie aqua ⁊ ſpinarũ cuiuſq; ʒ. maſtic. iij. põa nũero. xx. ſemis feniculi. iſopi ſicci. cuiuſq; ʒ. vj. badaureci. ariſtologie longe. opij. cuiuſq; xx. melliloti. iiij. ⁊. ʒ. ſemis bõbacis. buſa-

UVA. BHSC. IyR_125_1

di.cuiusqʒ.iiij.ʒ obol'.ij. Bduuabis oia hec medicamia trita ʒ cribrata.ʒ ifundenda vino ifunde ribano veteri aut cqpol lenti.cũqʒ mell'triplo diſpumati diſtẽperabis:ʒ vaſe cõde vitreo atqʒ poſt.vj.menſes vtere i ciceris modum cũ corticũ ſe niculi aqua ʒ apij.ʒ grani mẽſurã naribus iſtillabis cum ſe limequi aq̃ ʒ ſanſuci:ſumeturqʒ i canicule maioris ortu.

Electuarij muſci aſſignatio vtilis epatis doloribus ʒ ſtomaci debilitati:eorũqʒ frigoꝛi oppilationẽ aperit: vẽ toſitaté diſſoluit croſſã. Sume muſci.caſſie.ſpice aromat. malabatri.gentiane grece.cuiuſqʒ.ʒ.ij.ʒafrani.amcos.ſemis apij.maſtic.cuiuſqʒ.iij.xiloaloes.gar'.mirre.cuiuſqʒ.quãtum eoꝛum medietas.medicamia hec adunãs trita ʒ cribꝛata cũ melle diſtẽpera diſpumato.ʒ vaſe codens i modum fabe cuʒ aqua calida qum fuerit opus habis.

Spice electuariũ vtile epaticis ʒ ſtõaci duritiei. Sume ſpice aromat.coſti.florum adechari cala mi aromatici.zebibi optie purgati.cuiuſqʒ.ʒ.iiij.ʒafrani.mir re munde.aniſi.piperis.cuiuſqʒ.ʒ.machali. glauci.ij. caſſ. v. ſicca.trita ʒ cribꝛata aduna medicamia vino cocto ifunde ʒ cũ melle diſtẽpera diſpumato.atqʒ qũ fuerit op⁹ vteris.

Helthiti electuarij aſſignatio vtilis q̃rtane febꝛi ʒ omnium reptiliuʒ percuſſioni. Sume helthiti.piperis.mirre.rute.equales partes.ʒ diligẽter terce.ſ'bti li cribꝛata pãno atqʒ cũ mell'diſpũati triplo.ʒ.ʒ.j.de eo dab.

Electuarium nigrũ vtile nimiuʒ vẽtris ſolutiõi cronice ʒ tenaſmõ. Sume opij.ſe minis iuſquiami.caſtoꝛei.daraſini.piperis albi.zizyberis. ba zerudi.cuiuſqʒ.ʒ.x.mibe fluxe.badauredi.coſti.cuiuſqʒ.v.ʒa frani.iij.adunatis oibus ſiml'tritis ʒ cribꝛatis medicamib⁹ ʒ cũ mell'diſpũati triplo diſtẽperans qum opus fuerit vteris

Coſti electuariũ.ſtomaci ʒ epatis doloꝛibus vtilis.Su me cinamomi corticum.caſſ. cuiuſqʒ.ʒ.xvij. coſti amari.xviiij.aniſi.ſeminis aptj. aſari. cuiuſqʒ.xxxiij. florum adechari ʒ radicis.mirre munde cuiuſqʒ xxx.xilocaſſie. ʒa frani.ariſtol'.rotun.reubar.cuiuſqʒ.xx.medicamina hec trita ʒ cribꝛata aduna ʒ triplũ mell'diſpumati miſce qumqʒ opus fuerit vteris.

Electuarium aliud coſtiuũ eius que ʒ primi vti litatis. Sũe cinamomi.coſti.caſſ. cui⁹qʒ.ʒ.xv.aniſi.ſemiſ apij.aſari.mirre mũde.cui⁹qʒ.ʒ.xxiij rauedſini.xx.ʒafrani.iij.aduna omnia trita ʒ cribꝛata ʒ cũ mel'diſpumati triplo diſtemperans vaſe conde vitreo ʒ.ʒ.i .vſqʒ exagi.de eo dabis.

Caſ quebeneguʒ ʒ ẽ perſicũ electuariũ plurimis vtile moꝛ bis.maxime infantium ʒ pueroꝛuʒ.quibus apople ſia accidit ʒ faciei diſtoꝛſio.paralyſis.colica aut ſpaſmus oi buſqʒ quibus ſelſa naribus inſufflatur.fetuſqʒ in matrũ tuet ventre ʒ matrices cõponit.earũqʒ doloꝛes.Sume ſelicbe coꝛ ticũ radicũ mãdragoꝛe.ſemis feniculi bermeli.atbali grano rum.ʒaraunedi rotunde ʒ longi.muſci.ambꝛe.carpobalſami cuiuſqʒ.ʒ.iiij.gariof.frengemeſq.cuiuſqʒ.xxiiij.beili.xiiij.co ſti.mirre.nuciſmuſcate.mirobo.citrini.opij.cuiuſqʒ.viij.cina momi.arſenici croci.liquiritie.ſeminis cheiri citrini cuiuſqʒ ij.ſe quebinegi.ʒerẽbadi.darunegi.mibe fluxe.mirre munde. cuiuſqʒ.v.belbaſe.cipi.ʒafrani.cõfectionis charabe narmeſq baccarũ lauri.cuiuſqʒ.x.mugati.mãdragoꝛe.cuiuſqʒ.xv.aſca riti.mirti foliozũ cuiuſqʒ.iij.trita ʒ cribꝛata aduna medica mina ʒ cũ melle diſpumato diſtemperabis.poſt.vj.vteris mẽ ſes.ʒ.vſqʒ exagi.dans.

Charabe que in caſquebinego ponit cõfectio. Su me calami aromatic. omix. aromatici. thuris maſculi. mibe. cuiuſqʒ.ʒ.iiij. aſene. cinnami. ʒafrani. muſci. xiloaloes pure.cuiuſqʒ ſemis.ʒ. medicamina hec tri ta adunabis ʒ cribꝛata cum vino diſtemperans ribano. ſiccari permitte.condenſqʒ vaſe qum opus fuerit vteris.

Cap⁹.7.de electuarijs ſoluentibus ʒ p° de theodoꝛicon.

t **Heodoꝛicon** magnum.vtile cõplexio nis frigide coꝛruptioni ʒ epatis.ſtomaciqʒ ʒ ſplenis renum ac matricis doꝛ loꝛibus menſtrua arcet ʒ colicam ʒ ſine moleſtia ſoluit.moꝛ biſqʒ prodeſt antiquis ʒ ex ſuperfluitatibus vlcoſis repletõi croſſiſqʒ litargo.oculoꝛum tenebroſitati.flatuſqʒ difficultati. Coꝛpus coꝛruptis purgat humoꝛibus.calefacit.ʒ confoꝛtat temperatqʒ.ventoſitates excludit nocentes.ʒ oppilationi ,p deſt quẽ eſt in epate ʒ ſplene.pectoris medetur doꝛibus ʒ co ſtarum aieqʒ debilitati.ructuatui vtile eſt acido.ʒ coloꝛem ex frigido croceum componit. Cui hydropiſis timetur futura que ex epatis ſit debilitate ʒ frigido remedium eſt.ʒ renuʒ do loꝛibus.aſmati.anbelitui.mẽſtruoꝛum cõſtipatõi oibuſqʒ ea pitis doloꝛibus. Elephanticis leproſiſqʒ prodeſt.ʒ qbus cho lera dñatur nigra adusta.phlegmaqʒ coꝛruptum ʒ putriduʒ vigilatõiqʒ phlegmatice.ʒ facici diſtoꝛſioni.paraliſi tremoꝛi doloꝛibus eſtuantibus ʒ fris.ſanis quoqʒ confert ſi per anni ſumatur diuidentia.qm̃ viſcera purgat.ʒ confoꝛtat:ac lauat ʒ ad venas vſqʒ penetrans humoꝛes liquefacit ʒ per vriam emittit calculos frangit i reibus ʒ veſica.ſoꝛdes coꝛporis mũ dat ex humoꝛibus croſſis que invenis ſunt. Choleram depo nit'nigrã ʒ phlegma.ſuffocationi prodeſt ʒ appoplexie ʒ na turalem coꝛi oboꝛat calorem.atqʒ debilitari arcet ſui amẽi tate odoꝛis. Cõponitur aũt ex magnis ʒ melioꝛibus medica minibus ʒ naribus in modũ lenticule inſtillatur.pectoꝛi ʒ fa ciei diſtoꝛſioni cũ ſabadanegi aqua datur.ſumuntur exagia .iiij.cũ epithimi decoctione ʒ agarici aquaqʒ calida.denomi natur eius nomen a regis cuiuſdam nomine.qui fuit vnus re gũ greceoꝛũ.fuitqʒ ante Balieni tẽpoꝛa cõpoſitum.ʒ eius con fectio. Sume aloes epatice.ʒ.v.ij.ʒafrãi.cinamomi acoꝛi.ma ſticis olei balſami.euforbij.piperis albi.nigri.longiqʒ.mirre munde.gentiane grece.floꝛuʒ adechari.meu.amomi.cuiuſqʒ .ʒ.ij.coſti amari.camedrei.epithimi cretici cuiuſqʒ.iiij.aſari. caſſie ſcamonee.cuiuſqʒ.vj.ſpic.aromatic.iij.ʒ.ʒ.medicamia hec trita ʒ cribꝛata adunãs cũ mell'diſpumati triplo diſtem pera ʒ vaſe cõdens. cũ fuerit opus.exag.habis.iiij.cuʒ aqua calida poſt.vj.menſes.

Theodoricon quod cum nuce fit muſcata.vti le capitis ʒ cerebꝛi moꝛbis.ʒ co poꝛis que ex frigido fiunt nocumentis. Sume malabatri.ʒa frani.ſpic.aromatic.caſſie.adechari. rauedſini.meu.fu.pipe ris albi ʒ nigri.ʒ longi epithimi.cretici.acoꝛi.ſitaregi indici. maſticis.ireos radicis.ſcoꝛdei.carpobalſami.virgarum eius ac olei.nucis muſcate. c⁹qʒ.ʒ.viij.gar.vij.aloes epatice.xxx. diagridij.vj.cubebe.viij.medicamia hec trita ʒ cribꝛata.cuʒ mell'diſpumati triplo diſtemperabis ʒ vaſe condito.poſt.vj. vteris menſes.qum neceſſe fuerit.exag.iiij.offerens.

Hye ralogodion vtile ad ſuperfluitates varias.a copis extrahendas profũdo croſſaſqʒ ʒ viſcoſas.veteres ʒ aduſtas.epilepſie prodeſt ʒ paraliſi faciei diſtoꝛſioni ʒ ſpaſ mo apoplexie elephantie.moꝛboqʒ elephãtico.lepꝛe.moꝛphee ʒ petigini.ſabaphe emicranco.cephalee.vertigini.ſurditati. deſipientie.appetitui canino.inſanie.cum imutatione.anbeli tus difficultati.ſiti.ʒ renum doloꝛibus ac veſice.podagre.ac artetice doloꝛibus.tremoꝛi ʒ aurium moleſtijs.allopitie ʒ ty rie.vlceribuſqʒ cronicis ʒ peſſimis.menſtruaqʒ deducit ſi nõ ſuo afferantur tempoꝛe.Sume coloquitide adipis.ʒ.v.ſquil le aſſe.agar.diagridij.elleboꝛi nigri ãmoniaci.ſcoꝛdei.cuiuſqʒ .ʒ.ij.ʒ.ʒ.epithimi cretici.machali glauci.aloes epatice.cuiuſ qʒ.iij.beſſe.malabatri hyperici.praſſij.polij.caſſie piperis al bi.nigri longi.ʒafrani daraſini.iauſiri.polipodij.ſerap.caſto rei.mirre mũde.ariſto.lon.petroſel'abſinthij ſucci . euforbij. ſpice aromatice.amõi.zizyberis c⁹qʒ.ij.adunabis hec oia tri ta ʒ cribꝛata gũmas vio infundes ʒ cum melle diſtempera bis diſpumato.hui⁹ potio exag.iiij.cũ aqua i qua epithimũ polipodium.iſopum.mirobo.kebulum coxeris ʒ arnogloſſã ſticados.cuiuſqʒ oportunã quãtitatem aut.ʒ. ſalis naſte.

Hiere Gal'i aſſignatõ:que paraliſi prodeſt ʒ facici diſtoꝛſioni.ſpaſmo eneruationi. Coꝛpus a ſuper fluitatibus purgat croſſis ʒ viſcoſis varijſqʒ. veſice ſolidat eneruationé ʒ vrine preter velle exitũ. Sume coloquintide ite rioꝛis.agarici.ſquille aſſe.amoniaci.ſcamonee.elleboꝛi nigri euforbij cuiuſqʒ.ʒ.xvj. polipodij. epithi. cretici.bdeli. glauci. camedrei.caſſie.praſſij.cuiuſqʒ.viiij.mirre mũde.ſerapini.ra uedſini.opopoñ.caſtoꝛei.cuiuſqʒ'iiij.ʒ medicoꝛum quidã po nũt ʒafrani ʒ aloes.iiij. medicamina hec trita ʒ cribꝛata.gũ mis vino ifuſis adunãscũ mell'diſtẽperabis diſpumato.bu ius poculũ exagi.duo.vſqʒ.iiij.cum aqua in qua mirobo.ke bulum.epithi.cretcum vuã paſſam coxeris cuʒ ſalis naſte.ʒ.

Hiere archigenis confectio que oibus interioꝛibus ẽ vtil'moꝛb. anbelitus difficultati.vertigini.cho lere nigre ʒ male coꝛpoꝛi dominãti ʒ coꝛrũpẽti.raucedini que ex humiditate eſt.gurgulionis doloꝛibus.ſpaſmo.colice.arte ticoqʒ moꝛbo.vlceribus peſſimis que ex cbimis fiunt coꝛrum pentibus.ſcabiei.rabidi canis moꝛſui.nʒ etenim quẽ hic mo moꝛdit aque patietur timoꝛẽ ſi hanc ſumat cũ cancris fluuia libus aduſtis ſub.ʒ.v. Quibus aũt iã illud accidit ſi in ei⁹ po tione ſucci cucumeris agreſtis ʒ coloquintide ponantur.iiij. obo.ʒ cũ arthemeſie aqua ſumatur prodeſt.ventris doloꝛib⁹ ʒ matricis cũ rute aqua propinata ʒ caſtoꝛei obo.tribus oc currit.renũ doloꝛibus.inguinũ.lũboꝛũqʒ cũ apij aqua. Su me coloquintide adipis.ʒ.ij.praſſij. ſticados. elleboꝛi nigri.

UVA. BHSC. IyR_125_1

diagridij.piperis nigri ⁊ longi.cuiuſqʒ.iiij.ſquille aſſate.euforbij.aloes epatice.gẽtiane.cuiuſqʒ.ʒ.cinamomi.polij.ſerapini.mirre mũde.ſpic̃.aromatic̃.adechari.ſautenegi montani.ariſtol'.rotunde.cuiuſqʒ.ʒ.ij.medicamia hec adunabis trita ⁊ cribrata vinoqʒ clarogũmas infundes ⁊ cũ melle diſtẽperãs diſpumato.poſt.vj.mẽſes qũ opus fuerit vteris exag.iiij.datis cũ aqua in qua mirobo.coxeris.kebulũ epithi.vuã maſſã.agaricũ ⁊ naſtefal.cũ bis quedixim⁹ſingulis cõpetere morbis.

Hiere rufini aſſignatiovtil'cholere nigre ac pblegmati ⁊ allopitie.Sume coloquintide adipis.ʒ.xx. aloes epaticũ.v.galãge.x.camedrei.xx.ſerapini.opoponac̃. cuiuſqʒ.viij.petroſel'.ariſtol'.rotũde.piperis albi.caſſie.cinamomi.ʒafrani.ʒiziberis.polij.mirre mũde.cuiuſqʒ.ij.medicamina ſicca trita adunabis ⁊ cribrata:gũmaſqʒ vino ifũdes. ⁊ cũ melle diſtẽperans diſpumato vaſe ꝓdes:qũqʒ opus fuerit vtere ab exag.ij.vſqʒ.iiij.cum aq̃ in qua epithim fumũterre.mirobol'.indũ cũ agarico.ſticados camepitheũ.polipodium.borraginem.arnoglоſſamqʒ coxeris.ex qua.ʒ.iiij.ſumes ⁊ hierã in eis fricabis.addẽs ſalis naſte.ʒ.

Hierepicre aſſignatio que capitis vtillia ẽ morbis ⁊ artetico doloꝛi ⁊ humiditati q̃ in ſtomacho ẽ:colicеqʒ hũiditati.paraliſi.faciei cõtoꝛſiõi:membꝛorum enerꝛuationi ⁊ ligue gꝛauitati.Sume maſticis.ʒafrani.ſpic̃.cardamomi.carpobal.aſari.ſeliche.darafini.cuiuſqʒ partẽ.aloes epaticũ duplum omniũ.Et medicoꝛum quidam xilobal.addũt partẽ:medicamina hec trita ⁊ cribrata adũa bis vaſe ꝓdens qum opus fuerit.ʒ.dabis.ij..cum melle diſtẽperatas crudo qõ ignis non attigerit.

Capitulum.8m.de decoctionibus ſoluentibus.

Decoctionis epithimi aſſignatio.Sume epithimi.agar̃.mirob.citri. oſſul'purgati.cuiuſqʒ.ʒ.x.mirob.kebuli.⁊ idi.cui⁹qʒ vij.bellirici.emblici.cuiuſqʒ.iiij.ʒebibi chꝛoꝛoſanici.optie purgati.xxx.pꝛuna.numero.xx.boꝛagis.foliozum oꝛimi citrini. gaſeti herbe.ſticados.cuiuſqʒ.iiij.polipodij tũſi.iij.turbit tũſi.ij.adunabis medicamia hec cum.iiij.aque libꝛis ⁊ coques donec ad libꝛam ⁊ trientem redeant: tunc epithimi cretici addes.ʒ.xv.⁊ ignem deponens.qum ad libꝛam vſqʒ redierit:ſicqʒ agarici optimi.ʒ.confricabis cum melle mixti. hec decoctio cholere pꝛodeſt nigre.⁊ humoꝛes emittit aduſtos croſſoſqʒ ⁊ viſcoſos:⁊ ſi melãcholiã patiẽtib⁹ ꝓpiatur⁹ es.adde que diximus aloes epati.ʒ.exagi.ellebꝛi nigri obo. ij.vſqʒ ſemis.ʒ.Et ſi viſcoſos hac vis emittere humoꝛes.boꝛum loco coloquintide pones adipis.obo.ij.

Decoctionis alius aſſignatio que cholerã emittit ⁊ pblegma pꝛiozi pfectioꝛ.Sume mirobo.kebuli ⁊ idi cuiuſqʒ.ʒ.x.bellirici.emblici.cuiuſqʒ. iiij.pꝛuna numero.x.tamaridi a granis purgati.ʒ.x.vue paſſe chꝛoꝛoſanice optime purgate.xx.ſene meccici.vj.roſe rubee. v.abſinthij greci.herbe gaſeti ſuccbae.badauredi.camepithi ligue bouis.foliozũ badernebine.cuiuſqʒ.iiij.ſticados.camedrei.cuiuſqʒ.v.ſadegi idici.gaſ̃.cuiuſqʒ.ʒ.i.⁊.ʒ.ſeinũ badernebine ⁊ frengemeſqui.cuiuſqʒ.ij.aniſi ſemis.feniculi cuiuſqʒ ʒ.i.polipodij tũſi obo.iij.ellebꝛi nigri tunſi.obo.iiij.turbit tũſi.ʒ.ij.coque omnia in ſex ſuauis aque libꝛis leui igne donec quadrans ſupſit.⁊ ſic epithi.cretici adde.ʒ.x.⁊ ab igne deponens refrigerari permitte ⁊ epithiuz cõfrica.colãſqʒ agarici optimi.ʒ.i.aloes epatice.obo.iij.ſalis naſte.ij.petre lazuli.ij. coloquintide adipis.obo.⁊.ʒ.ʒaccare.ſelimene.ʒ.x.terens ⁊ cribꝛans foꝛtiter confricabis ⁊ tepidũ pꝛopinabis ante auoꝛam.Qui auté vt emittat ſimul choleram ru.vult.addat mirobo.citri.ʒ.vij.turbit.ob.ʒ.

Decoctionis aſſignatio que choleram deponit rubeã.mirobo.citrini tunſi.ʒ.xv. pꝛuna nũero.xx.iuiubas.xx.ſebeſten.ʒ.xxx.tamaridi purgati.xv.vel quiqʒ fumiterre.viiij.viol'.iiij.roſe rubee purgate.vj. abſinthij.v.foliozũ lebelabi.x.ſuchae.badauredi.cuiuſqʒ.iiij. ſeminis feniculi ⁊ aniſi.cuiuſqʒ.ʒ.coque oĩa in.v.ſuauis aque libꝛis donec ad libꝛã redeãt.colateqʒ adde hierepic.ʒ.i.ſcamonee aſſate obo.⁊.ʒ.⁊ ſi aſſata nõ ẽ obo.frica diligenter ⁊ tepidam pꝛopina diluculo.

Decoctionis caſſ.fi.aſſignat.o que acutos educit humoꝛes.Mirobo.citrini purgati.tamarindi purgati.cuiuſqʒ.xv.pꝛunoꝛum.iuiubarum. cuiuſqʒ pom a.xx.vue paſſe optime purgate.ʒ.xx.roſe rubee purgate.v.viol'.iij.coque hec oĩa in tribus aque libꝛis donec ad vnam redeant ⁊ cola.ſupadde medulle.caſſie ſi.ʒ.xv.optimeqʒ frica ⁊ colans tepidam pꝛopina.

Decoctionis aſſignatio cuidaz mulieri cui niger ierat hũoꝛ.Sume mirob.citrini optime purgati ⁊ indi.cuiuſqʒ.ʒ.x.polipodij tunſi.iij.funde deſuper aque ſuauis ℔.iij.⁊ moderato coque igne dõec medietas ſupſit aq̃.ſicqʒ adde ſene.ʒ.v.epithimi.vij.⁊ per boꝛam ſuper ignẽ dimitte. depoſitãqʒ refrigerari ſine:⁊ epithimuz frica.ab hac excolabis aqua.ʒ.iiij.⁊ ſumes pꝛunoꝛũ dulcium.tamaꝛ̃.optie purgati.cuiuſqʒ.ʒ.xx.vue paſſe purgate totidem.⁊ ſuperfundes aque libꝛas.ij.coquеſqʒ donec ſupſit medietas.ſicqʒ fricans excolabis.⁊ ſumptis.ʒ.iij. imiſces.ʒ.v.aque mirabolanoꝛũ pꝛedicte.⁊ injties ʒaccare.ʒ.xx.tepidumqʒ pꝛopiabis.

Decoctionis ʒuſe aſſignatio que ⁊ tuſſi vtil'eſt ⁊ pleureſi ⁊ peripneumonie ⁊ pectoꝛis doloꝛibus ac lateꝛ.Sume iuiubas numero.xx.ſebeſten.xxx.ficus albas numero.x. vue paſſe optie purgate.ʒ.xx.liquiꝛ.radic̃.raſe.ʒ.iij.adiãti.iij.ſemis citrol'.⁊ cathemie.cuiuſqʒ.iiij.oꝛdei excoꝛiati.vj.coqʒ hec i quatuoꝛ aque.℔.donec ad libꝛã redeant.⁊ diebus ſingulis pꝛout expedit ſume.cum.ʒ.vſqʒ exag.olei amigdal'.

Aque ʒuſe aſſignatio vtilis aſmati ⁊ anhelitus arctatiõi.Sume iuiubas.x.numero.liquiꝛ.radic̃.raſe.ʒ.v.capilli veneris.iiij.ſemis altee ⁊ malue.cuiuſqʒ.iiij.iſopi ſicci.fenugreci.cuiuſqʒ.ij.coque oĩa in.iiij.℔.aque ſuauis donec ad libꝛam redeãt.⁊ colans ſume diebus ſingulis.iiij. ʒ.cum.ʒ.vſqʒ exag.electuarij purgantis.⁊.ʒ.olei amigdalini dulcis.Nonnũq̃ additur bis ireos radicis.ʒ.ij.ſi ex croſſa fuerit moꝛbus materia ⁊ in pulmone oppilatio.

Aque radicũ aſſignatio q̃ paliſi ⁊ faciei cõtoꝛſiõi ꝓdeſt.ſpaſmo q̃ ⁊ epil'ie ac apopleſie moꝛbiſqʒ pblegmaticis.Sume coꝛticum radicis apij.feniculi.adechari.cui⁹qʒ.ʒ.x.⁊.ʒ.apij.aniſi.feniculi.cui⁹qʒ.iiij.maſticis.ſpice aromatice.gẽtiane.floꝛ adechari.ciuuſqʒ.ij.vue paſſe optie purgate.xx.lento igne oĩa hec i.iiij.aque libꝛis coques donec ad libꝛam redeant.colanſqʒ ſumes diebus ſingulis.ʒ.iiij.cũ amigdal'oleo.ʒ.⁊.ʒ.duabus alicuius electuaꝛioꝛum que huic aſſignata ſunt rei.iuxta tempus ⁊ moꝛbi deliberatõem.

Aque radic.alius aſſignatõ oppilatõi ſpleis ⁊ epatis vtil'.coꝛumqʒ frigoꝛi ⁊ complonis coꝛꝛuptõi.ſtomaci frigiditati ⁊ hydropiſi.febꝛibuſqʒ ãtigo.Sũe coꝛtic.radicũ apij ⁊ feniculi cuiuſqʒ.ʒ.viij.radic.adechari ⁊ floꝛuz ei⁹ cuiuſqʒ.v.maſtic̃ ſpic̃ aromat̃.cuiuſqʒ.ʒ.⁊.ʒ.ſu.lacce budani in al'baidani cuiuſqʒ.ij.ſuchabe badauredi.cupatoꝛij herbe. coꝛticis radicuz capparis camedrei.camepithi abſinthij.greci.roſe rubee purgate.cuiuſqʒ.iij.fic⁹ ſiccas numero.x.ʒebibi. chꝛoꝛoſanici optime purgati.xxij. Superfunde bis.iiij.aque libꝛas ſuauis ⁊ leni coques igne.donec libꝛa ſupерſit: ac cola ⁊ diebus ſingulis ſume.ʒ.iiij.cum duabus olei amigdalini.ʒ. amari ⁊ cartamo ⁊ aiꝛoſice in al'amiꝛoſice aut alijs.que bis neceſſaria ſunt iuxta qõ oportunũ videris.

Aque radic̃ alius aſſignatio.que ⁊ apopl'ie ⁊ matrici accidentibus doloꝛibus pꝛodeſt ⁊ mẽſtruiſ ipe rat.Sume coꝛtic.vtriuſqʒ radicis.cuiuſqʒ.ʒ.xx.ſemis apij.feniculi aniſi.ariſto.ro.⁊ lon.bermeli.centauree miꝛꝛis.radicũ pionie ⁊ ſemis eius cuiuſqʒ.iij.vue paſſe optime purgate.x.coque oĩa.i.iij.aque libꝛis.donec ad libꝛam redeant.hanc cola ⁊ ſume ex ea ſingulis diebus.ʒ.iiij.in quibus exagiuz dachamarte fabꝛicabis ⁊ iſtillabis olei amigdalini.ʒ.dulcis.

Aque radic.que calculos frãgit aſſignatio.Sũe vtri⁹qʒ radicum coꝛticum ſimul.ʒ.x.adianti ſcolopẽdꝛie.cuiuſqʒ.iiij.granoꝛum caleti ſemis melonis tũſi cuiuſqʒ .vij.ʒebibi chꝛoꝛoſanici purgati.x.ficus ſiccas numero.x.coqʒ omia in tribus aque libꝛis ſuauis donec ad libꝛã redeãt.hãc cola.⁊ diebus ſingulis ſumes.ʒ.iiij.cũ.ʒ.ʒ.lapidis iudaici diligenter triti ⁊ charabic.ʒ.ʒ.

Infuſionis aſſignatio.que acutoꝛum pꝛodeſt.moꝛboꝛum reliquijs ⁊ febꝛibus.quaꝛum in coꝛpoꝛe ſuperſunt reliquie.venaſqʒ purgat.Sume pꝛuna numero.xxx.ʒebibi chꝛoꝛoſanici.ʒ.xx.iuiubas numero.xx.ſebeſtem.xxx.tamaridi optime purgati.ʒ.xx.ſeminum intibe ⁊ aqueſuthi cuiuſqʒ iiij.coriandri ſicci.iij.adunabis hec in phialam ⁊ aquam bulientez ſuperfundes que infundat oĩa.ponеſqʒ ad ſolez die ac nocte bocqʒ tribus facies diebus.⁊ huius aque colate libꝛã ſemis ſumes ⁊ injcies ʒaccare.aut terengebini.ʒ.x.⁊ ante hãc.pilꝛum exagium diluculo poꝛriges.que ex maſtic.fiunt parte.⁊ aloes partibus duabus ⁊ poſt quz due tranſierint boꝛe ſuer.

Cap⁹.9m.de infuſionibus ſoluentibus.

Infuſionis aſſignatio que choleram purgat citrinam inferius.Sume turbit albi ireos radicis.ariſtolo.lon.ſerapini.ſaturreie fereſiace.foliozum gaſeti.herbe abſinthij.coloquintide.

UVA. BHSC. IyR_125_1

ãmoniaci opoponac.semis apij ℞ feniculi aniſiq; equales p-
tes.adunans oia tunſa vino infunde ribano aut communi ℞
melle.colanſq; iuxta quod opus fuerit propina.

Infuſionis aloes aſſignatio cephalee vtilis.que ex humi
ditate fit ℞ cholera nigra.Sũe abſintbij greci.ʒ.x.aſa
ri.v.centauree.maſtic.cuiuſq;.ʒ.aloes epatice.v.adunabis ꝟ
oia tunſa.℞ in phiala ponens aque calide libras.iij.ifundes
℞ die qdem ad ſolem mitte mundo ponens i loco tribus die-
bus continuis ℞ die quarto ex hac aqua libre quadrantemvſ
q; vntias.iiij.colabis ℞ olei amigdalini.ʒ.iſtillans diluculo
potandam offeres.

Infuſionis aloes aſſignatõ.que prioꝛivalentioꝛ eſt.coꝛtic.
radicis vtriuſq;.ʒ.v.ſemis feniculi.apij.centaurce.aſa
ri.cuiuſq;.ij.maſtic.ſpic.aromatic.cuiuſq;.ʒ.℞.ʒ.ſticados ca
medrei.herbe gaferi.abſintbij.roſe rubee.cuiuſq;.iij.medica
mina bec adũabis ℞ addes aloes epatice.ʒ.xx.turbit albi tũ
ſi.iij.℞ quatuoꝛ ſuperaddes aque libras.poneſq; ad ſolem in
die.non humenti domo nocte.℞ poſt dies.iij.quaſi libre qua-
drantem de ea propinabis vſq; trientem olei amigdal' dicis
duas inſtillans.ʒ.ſumaturq; ante auroꝛã. Erit autem ſumen
tis cibus edoꝛum caro in ziraʙago parata aut eſpidabago.

Infuſionis aſſignatio

mẽſtruũ ꝓuocã
tis. Sũe ſemis
melonis tunſi.ʒ.vij.ſeminis apij.℞ feniculi. aniſi. cuiuſq;.iij.
dauci.diptami.cuiuſq;.ij.ſpice aromatice. abſintbij. cuiuſq;.
iiij.bermeli.abebeli.cuiuſq;.ʒ.℞.ʒ.Tunde bec oia ℞ i phiala
ponens aque ſuperinfunde libras.iij.℞ die ad ſolẽ perducẽs
nocte domo repone.dabiſq; de ea diebus ſingulis.ʒ.iiij.cum
ʒ.olei amigdalini dulcis ante auroꝛam.

Infuſiõis aloes aſſignatio que vertigini prodeſt
℞ cephalee ex croſſis humoꝛib⁹.ſtoma
chum q; conforꝛtat.Sume mirobo.kebuli.ʒ.x.bellirič. xiloa-
loes cuiuſq;.ʒ.℞.ʒ.abſintbij.iij.ſuchabe.badauredi.ſpic.gaſ.
carpobal.cuiuſq;.ij.mirre.in al' mẽte.x.marmamuſi.iij. caca
le.roſe cuiuſq;.iiij.Coque omnia in.iiij.aq̃ ℔.donec ad vnã
deficiãt ℞ diebus ſingulis.ʒ.iiij.cũ olei amigdalini dulcis.ʒ.
propina profuturascũ dei gratia.

Capitulum.io.de medicaminibus ſoluẽtibus.

Medicaminum ſolubilium aſſignatio
que humiditatez emit
tunt.turbit albi raſi cacale minoꝛis. aniſi cuiuſq;.ʒ.
ij.ſcamonee.ʒ.ſalis idici.obo.iiij.piperis longi.obo.ʒ.℞.ʒac
care ſclimene.ʒ.ii ij. dabis cum aqua calida.

Catartici aſſignatio pblegma ℞ humiditatẽ depo-
nentis:Sume turbit albi ℞ raſi ac dili-
genter tunſi.ʒ.agarici obo.iiij.℞ trita bec diligẽter ſubtiliq;
cribꝛata panno cũ crudo diſtempera mell'. ℞ mane diluculo
ſumens aquã ſoꝛbitet poſt tepidam.

Medicaminis ſaberemi aſſignatio vtilis ſuperfluitati-
bus viſcoſis ℞ nigris.Sume ſaberemi.ʒ.iiij. epitbi.
creti ci.aloes epati.cuiuſq;.ij.mirobo.citrini.ʒ.ʒ.apij.cimini.
carmanici.aniſi.carui.cuiuſq; obo.ʒ.medicamina bec adu-
nabis trita ℞ cribꝛata .dabiſq; de eo.ʒ.℞.ʒ.qũ opus fuerit.

Medicaminis mazerionis aſſignatio vtilis in choleraz
nigram ℞ pblegma.Sume mazerionis aceto infuſi
vini die ac nocte.℞ ſiccati.epitbi.cretici.turbit albi cuiuſq;.ʒ.
cimini carmanici.ſalis indici.mirobo.citri.cuiuſq;.ʒ.ʒ.adu-
nabis bec medicamina trita ℞ cribꝛata ℞ qum opus fuerit.ʒ.
duas de eis dabis cũ aqua calida.

Catartici quod choleram deponit rubeã aſſignatio. Su-
me byerepicre.ʒ.ij.diagridij.ſalis naſte.cuiuſq; obo.ʒ.
apij.ſemis.ob.agaſ.iiij.mirob.citri.ʒ.ij.aloes epati.ob.ij.adu
nabis bec diligenter trita ℞ ſubtili trãſmiſſa pãno cũ calida
propinabis aqua.

Catartic̃ ad choleram nigraz.Sume byere partes.iij.mi-
robo.citri.partẽ.kebuli.ij.ſalis.v.epitbi.partem.abſin-
thij.greci.ij.tritaq; bec diligenter.cũ mellis diſtempera. ℞ an
te auroꝛã.ʒ.iij.dabis vſq;.iiij.cũ aqua calida.

Aliud ad idem.ſume epitbi.cretici.polipodij ſdici.cu-
iuſq;.ʒ.℞.ʒ.agarici.ʒ.ſalis naſte.iij.oboł. ſtica-
dos tãtũdẽ.petre lazuli ſimiliter:bec trita diligenter cũ melle
diſtemperabis ℞.ʒ.dabis de eo.vj.℞ ſi puluis ẽ.ʒ.iij.cũ aq̃ cal i
da ante auroꝛã.

Laxativi aſſignatio que pblegmati prodeſt ℞ humiditati
Sume turbit albi ℞ raſi.ʒ.℞ trientẽ ʒgarici.ob. iiij. ſa-
beremi.ʒ.ʒ.ſalis naſte.medietatẽ eoꝛũ:trita bec diligenter cũ
melle diſpumato diſtẽperabis ℞ ẽ plena potio.

Electuarij laxatiui aſſignatio quod cholerã deponit ru-
beã ℞ pblegma.Sume turbit albi ℞ triti.ʒ.xx. ſcamo-
nec.v.cartami.medulle.x.ſiſami.amigdalarũ optime excoꝛti
catarũ cuiuſq;.iij.ʒaccare ſelinene.ʒ.tritis oibus diligenter
cuz melle diſtempera diſpumato.℞ obo.ij.adde ʒafrani. da-
biſq; de eo.ʒ.v.vſq;.vj.cũ aqua calida.

Aliud ad idẽ.ſ.quod choleram laxat rubeaz ℞ pbleg
ma.Sume mirobo.citrini.turbit albi ℞ raſi
ſourẽiãi.cuiuſq;.ij.ʒ.ſcamonee ſemis.naſte ſalis.ʒ. teres bec
diligenter.℞.ʒ.ij.ac.ʒ.vſq;.iij.cũ iuleb.rabaꝛzedi ℞ aqua cali-
da offeres.

Laxatiui aſſignatio vtilis icteritijs.choleram etenim ru
ocam deponit.Sume diagridij.obo.ij.ʒaccare tabaꝛ-
zedi.ʒ.tereſq; diligenter ℞ cũ aqua propinabis frigida ℞ pro
derit per dei gratiã.

Aliud quod nigrã educit.Sume turbit albi.epitbi.ſa
lis indici.cuiuſq;.ʒ.teres oia diligenter ℞ cuz te
pida propinabis.

Medicamis qõ pblegma laxat ℞ cholerã nigrã aſſigº.
Sũe turbit albi.ʒ.polipodij.ʒ.℞.ʒ.agaſ. ob.iiij.aloes
eſcoteri.ʒ.ʒ.diagridij calcos.iij.teres oia bec diligenter ℞ cũ
aqua propinabis calida.

Medicamis aſſignatio qõ leiaguz dicitur. Sũe amo
niaci.bellirici.emblici mirobol'.c tri. optie pur
gatoꝛum.cuiuſq;.ʒ.x.polipodij.epitbimi ſticados.turbit al-
bi.cuiuſq;.v.tere oia diligẽter ℞ cum melle diſtemperabis di
ſpumato.ʒ.dabis.iiij.cum badernebine aqua.

Laxativum quod bũiditatem educit a diſgregatiõib⁹
℞ plegma a ſtomacho.Sũe hierepicre. epitbimi.
cretici.cuiuſq;.ʒ. agarici albi.ʒ.ʒ.coloquintide adipis.ʒ.j.℞
ʒ. medicamia bec trita adunabis ℞ cribꝛata atq; cum melle
diſtẽpabis diſpũato.℞.ʒ.dab.ij.iuxta qõ op⁹ fuerit cũ calida

Medicaminis aſſignatio laxatiui iocũdi odoris ℞ ſapo
ris.non abominabilis.Sume turbit albi ℞ raſi.ſiſa
mi excoꝛiati.ʒaccare ſelimene.cuiuſq; partẽ:℞ adũa bec me-
dicamina trita ℞ cribꝛata vaſe ꝓde.ʒ.v.cũ aq̃ dabur⁹ tepida

Medicamis aſſignatio quod lũbꝛicos deponit ℞ aſcari
des. Sũe kebuli ſal' mirobol'.citrini optime purga-
ti.cuiuſq;.ʒ.v.turbit albi.xij.penidioꝛũ.xiiij.ſextaſ.ſicca adu
nabis medicamia trita ℞ cribꝛata.penidiaſq; in aqua ſolues
calida ℞ ſimul puluerẽ diſtemperãs auellanas cõſtitues quã
q;.vj.dꝛagmaꝛ.Queq; harũ erit plena potio cũ aq̃ calida:

Aliud cõtra lũbꝛicos ℞ aſcarides.Sume ſercbaſi.at-
terẽgi.cuiuſq;.ʒ.j. turbit cãnabili. cuiuſq;.ij.
aduna bec trita ℞ cribꝛata medicamina.℞ puluerẽ bunc da-
bis: accipiatq; cum aqua calida aut melle:oportebit autẽ añ
q̃ ſumatur medicamẽ lactis bibere capꝛarũ calidi.ʒ.ij.℞ ab
ſtineat a cibo tribus diebus.

Aliud quod lumbꝛicos educit aut vermes ℞ aſcarides.
Sume ſercbaſi.atterengi cãnabili lupini.mirre mun
de.turbit.equales tolle ptes.℞ medicamia bec trita ℞ cribꝛa-
ta adunans.ʒ.de eo propina.

Aliud ad idẽ.Sibi armenici.abꝛotani.cuiuſq;.ʒ.x.coq̃s
in tribus aque libꝛis.donec libꝛa tãtum ſuperſit. bãc
cola ℞ libꝛa ſemis ſumpta adde ʒaccare.ʒ.x.atterẽgi.ʒ. diligẽ
ter triti ℞ calida bibantur.

Capitulum.xj⁹.de pillulis.

aſtamaicõis pillularũ aſſignatio vtiliũ.q fiũt ex croſ
ſo ℞ viſcoſo pblegmate. ℞ cholera nigra moꝛbis va
rijſq; coꝛpus ſuperfluitatibus purgant.Sume turbit albi cõ
cani tincti ℞ exteꝛioꝛa raſa habẽtis.ʒ.ij.aloes epatice nili gra
noꝛum cuiuſq;.ʒ.coloquintide adipis.ſcamonee.cuiuſq; ob.
.ij.medicamina tere ℞ cũ aqua diſtemperans pillulabis.da-
biſq; de eis.ʒ.ij.℞.ʒ.vſq;.iij.

Pillularum eſtamaiconis aſſignatio foꝛtioꝛum pꝛioꝛibus
Sume carpobalſami xilobalſami caſſie ſpice aromati-
ce.aſari.cinamomi.ʒafrani.maſticis.radicis adechari acoꝛi
abſintbij ſicci.ʒaꝛauuedi rotundi.ſal' indici. cuiuſq; .ʒ. aloes
epatice.xv.dyagridij.agaric̃.coloquintide adipis.cuiuſq; iij.
epitbimi cretici.beſſaici indici cuiuſq;.vj.medicaia bec adũa
bis trita ℞ cribꝛata.atq; cum carnebi aqua nebatici diſtẽpe-
ratis vt piper pillula.℞ ſumbra ſiccans vaſe condens vitreo:
eius claude oꝛificium ℞ qum op⁹ fuerit vtere.ʒ.offerẽs.ij.℞.ʒ.

Pillularum eſtamaiconis aliarum aſſignatio que cholc-
ram deponunt nigrã.Sume epitbimi cretici.coloquin-
tide adipis cuiuſq;.ʒ.xv.agar.x.aloes epatice.xxviij.ſpic̃ aro
matic̃.coſti carpobal.ʒafrani.℞ radicis adechari cuiuſq;.iij.
℞.ʒ.caſſie.vj.℞.ʒ.medicamina bec trita ℞ cribꝛata adunans
cũ caulis nebatici aqua diſtempera.℞ pillulans ĩ piperis mo
dum inumbꝛa ſicca atq; vaſe ꝓdens.ʒ.dabis.ij.℞ ſeis vſq;.iij.

UVA. BHSC. IyR_125_1

Pillularum byere assignatio. vtilium capitis passionibus quoniã eius superfluitates deponunt. Sume hierepicre .ʒ.vj. turbit. mirob. citri. cuiusqʒ.iiij. sal' idici.ij.ƀ.ʒ. hec medicamina diligenter teres ƀ distempera cuʒ apij aqua ƀ pillulans in vmbra sicca.ʒ.ij.ƀ.ʒ.vsqʒ.vj. dans. Et si cum his etiã choleram emittere vis rubeã adde scamonee.ʒ.ʒ.ƀ si varios vis educere hũores scamonee loco coloquitide adipis.ʒ.põc.

Hiere pillularum assignatio vtilium ad eadem. Sume hierepicre turbit albi. cuiusqʒ.ʒ.v. mirob. citri. kebuli. anisi. cuiusqʒ.iij. sal' idici.ʒ.ƀ.ʒ. medicata hec trita adũa ƀ cribrata atqʒ cũ apij aq̃ distẽperãs pill'a. ƀ sicca qũ op⁹ fuerit.ʒ.iij. cuʒ calida daturus aqua.

Aliarum hiere pill'aruʒ assignatio quc caput ƀ sto macheuʒ purgant. Sume turbit albi. hierepicre. cuiusqʒ.ʒ. scamonee obol. coloquintide adipis obolũ ƀ.ʒ. salis idi.ʒ.ʒ. hec oia diligẽter trita distẽperans pill'a ƀ in vmbra siccãs ante aurorã cum tepida dabis.

Aloes pill'arum assignatio vtiliuʒ capitis ƀ stomaci doloribus. Sume aloe epatice.ʒ.iij. masticis. rose rubee. cuiusqʒ.ʒ. tritisqʒ oibus ƀ diligẽter adunatis distẽpera cũ aqua ƀ pillulans i vmbra sicca. quʒqʒ opus fuerit vtere cũti dormitũ exag. vsqʒ duas dabis.ʒ.

Alia aloes pill'arum assignatio. Sume turbit mirob. citrini. masticis. rose sicce. equalia pondera. aloes epatic. quãtum oia. tritisqʒ ƀ cribratis diligenter oibus distempera cũ intibe aqua. ƀ pillulãs i vmbra exag. vsqʒ duas dabis.ʒ. dormituro.

Pill'arum aurearũ assignatio vtiliũ capitis molestijs q̃ visum acuunt ƀ caput purgant. Sũe aloes epatic. xx.ʒ. mirobo. citrini. x. masticis. dragaganti. zafrani. cuiusqʒ.iij. rose rube optime purgate. v. tere oia diligẽter ƀ cribrãs pãno subtili distempera cũ aqua ƀ pillulas fac magnas quas quʒ in vmbra siccaueris.ʒ.ij.vsqʒ.ij.ƀ.ʒ. dabis.

Pillularum galieni assignatio que dicuntur concanice. in al'caucanice doloribus prosunt capitis ƀ phlegmati. visum acuunt ƀ a corpore superflua minuũt. Sũe masticis. absintbij sicci. aloes epatic. scamonee. coloquitide adipis partes equales: teres diligenter distẽpera cuʒ aqua ƀ pillula. dabisqʒ de eis .ʒ.j.vsqʒ.ʒ.ƀ quadrantem.

Pillule aromatice plurime vtil'cholere nigre ƀ rubee. ac phlegmati stomaci infixo. stomaci dolori ƀ sincopi q̃ ex subuersiõe accidit ex cholera nigra ƀ subuersioni. Sume cinamomi. calami aromatici. carpobalsami. florũ adechari cassie. cinnamomi. cuiusqʒ.ʒ.x. teres parum ƀ superfundes aque pluuialis libras.xij. ƀ coques donec ad medietatẽ rede ant: tũc sũes aloes epatic libr̃a. ƀ i hac lauab aq̃ colab̃qʒ bis ƀ ter donec non supersint nisi aloes feces que necessarie non sunt. siqʒ ad solem ponẽs sicca: ƀ addes zafrani mastic. mirre cuiusqʒ.ʒ. distemperans in ciceris modũ pillulabis. ƀ i vmbra siccans.ʒ.iij. cũ tepida offeres aqua.

Pillularum fetidarũ assignatio que palisi prosũt ƀ faciei contorsioni. colice artetico ƀ podagrico doloribus ventositati crosse ƀ dorsi dolori eneruationiqʒ ƀ menstruum prouocant. Sume serapini. ammoniaci. iauisiri. sarcocolle equales partes. gũmas in porri aq̃ ifunde reliqua tere ƀ cribra ac cum gũmarũ aq̃ distẽperãs. in ciceris modum pillulabis ƀ i vmbra siccans.ʒ.iij. cũ tepida offeres.

Pillule alie fetide prioribus fortiores. Sume bdelij ãmoniaci sequebinegi. opoponac. bermeli coloquintide adipis. aloes epatic. cuiusqʒ.ʒ.viij. epithimi. iiij. scamonee. mirob. citrini. nili granorum. cuiusqʒ.ij. cinamomi. zafrãi. spice cuiusqʒ.ʒ.ƀ.ʒ. fufali. gar. euforbij. cuiusqʒ exag.ʒ. saberemi. soureniani cuiusqʒ.iiij. tere hec diligenter gũmas in pozi aqua, dissolue. pillulansqʒ vtere.ʒ. duabus.ƀ.ʒ.vsqʒ.iij.

Pillularuʒ sticados assignatio. vtilium cephalee que ex phlegmate fit ƀ cholera nigra. cerebrũ purgant vtiles ƀ probate. Sũe. mirob. citrini kebuli. cuiusqʒ.ʒ.v. turbit.ʒ.vij. ƀ.ʒ. aloes epatice. vj. epithimi polipoð. sticados. cuiusqʒ.iij. agar. trientem eorũ. ƀ.ʒ. ellebori nigri. salis naste cuiusqʒ.ij. gar. fautenegi montani. coloquintide adipis. cuiusqʒ.ʒ. ƀ.ʒ. hierepicre. x. tere oia diligẽter. ƀ cum aqua distemperans pillula. ƀ in vmbra siccans.ʒ.iij. cum aqua dabis calida.

Serapini pillularũ assignatõ. que colicis prosunt ƀ menstruis iperãt. Sũe aloes serapini. semis apij sarcocolle mirob. citrini cuiusqʒ.ʒ.v. turbit. xx. coloquintide adipis tres hec oia diligenter trita distemperans pill'abis. ƀ.ʒ. offeres.iij.

Staregi pillularum assignatio. arteticis vtilium doloribus ƀ neruis palisiʒ faciei contorsioni. menstruorumqʒ constiparioni. Sume turbit.ʒ.x. aloes epatic.x. ziziberis sina pis albi sal'idici. acori. sitaregi. cuiusqʒ.ij. piperis longi. piretri. cuiusqʒ.ʒ. peidiarũ sabari.iiij. tere oia diligenter ƀ cũ carnabi aq̃ distẽperãs pill'abis ƀ i vmbra siccatis duas. dab̃.ʒ. ƀ.ʒ.vsqʒ tres.

Bdelij pillularum assignatio. emorroidibus ƀ intestinorum inferiorũ doloribus vtilium. Sume mirobo. indi. bellirici equales partes. macbali. glauci. quantum omnium. distemperabis cũ carnabi aqua ƀ pill'ans.ʒ. dabis duas. ƀ.ʒ.vsqʒ.iij.

Pillularum laxantiũ assignatio vtiliũ arteticis ex materia crossa doloribus. Sume sourcniani. bourendani ƀ florum. in al' foliorũ eius. fu. foliorũ capparis. bẽne mectice. staregi indici. piperis longi. coloquintide adipis cuiusqʒ.ʒ.ij. agar.iiij. turbit.viij. salis.ʒ.ƀ.ʒ. aloes.x. anisi. mastic. cuiusqʒ ʒ. penidiaʒ. sabari.iiij. teres omnia diligenter ƀ distemperãs pillulabis ƀ dantur ex eis.ʒ.iij.vsqʒ.iiij.

Scurẽiani pillularum assignatio vtiliũ doloribus disgregationuʒ ƀ podagre. Sume centauree minoris ʒ.v. turbit albi.vij. scurẽiani.c.in al'.iij. serapini.iiij. piretri.ij. aloes epati.vj. colocyntide adipis. agar. fu. cuiusqʒ.iij. Tritis omibus diligẽter cum carnabi aqua distempera ƀ in modũ piperis pillula ƀ i vmbra deficca. harũ potio.ʒ.ij.ƀ.ʒ.vsqʒ.iij.

Scurẽiani pillule auree sed sub primis. Sume scurẽiani. faligij. mirob. citrini. crigi. aloes epati. cuiusqʒ equales partes ƀ tritis oibus distempera. pillulaqʒ.ʒ.ij. ƀ.ʒ. vsqʒ.iij. daturus.

Pillularũ assignatio ad podagram que fit ex phlegmate. Sume scurẽiani.ʒ.xij. lubani ficci. corticũ radicũ capparis. piperis nigri ƀ longi. bẽne mectice. zinziberis cuiusqʒ obo.ƀ.ʒ. hec diligenter teres ƀ cribrans cũ aqua distempera. pillulansqʒ.ʒ. dabis duas.ƀ.ʒ.vsqʒ.iij.

Pillularũ decẽ medicaminũ assignatio vtilium doloribus arteticis ƀ podagricis paralisi. faciei distorsioni ƀ ex frigido morbis. Sume zinziberis. piperis nigri longi. siremblici purgati optime. sitaregi indici. mirobo. nigri. kebuli purgati. ameos. ciperi cuiusqʒ.ʒ.ij. aloes epatice.x. medicamia hec trita ƀ cribrata aduna ƀ cũ solatri aqua cocta ƀ colata distemperans pill'a. ƀ in vmbra siccata vase conde. qũqʒ opus fuerit.ʒ.ij.ƀ.ʒ.vsqʒ.iij. cũ aqua dabis calida.

Pillularũ assignatio que arterico medentur dolori ƀ podagrico ex phlegmate. paralisi. faciei contorsioni. neruorum dolori superfluitates deponẽtes crossas ac viscosas ac choleram nigrã. Sume carpobal. cassie. spice aromatice. asari. cinamomi. zafrani. masticis. salis indici. absintbij sicci. piperis. florũ adechari. aristol. rotũde. polipodij. coloquintide adipis. cuiusqʒ.ʒ.iiij. scamonee. agar. cuiusqʒ.iij. aloes epatice. xvj. epithi. cretici. vij. medicamia hec trita ƀ cribrata adunans cũ carnibi aqua distempera nabatici cocta ƀ colata. pillulasqʒ facies paruas. desicca in vmbra ƀ vase condens. quum opus fuerit.ʒ.ij.ƀ.ʒ. dabis vsqʒ.iij.

Pillularũ naste assignatio vtiliũ paralisi. faciei contorsioni. artetico ƀ podagrico doloribus. colice ƀ ventositati crosse. morbisqʒ ex frigido ƀ hũido ac sciaticis. Sũe mirob. citri. apij. aloes epati. lelẽbacbi. coloquitide adipis semis bermeli. castorei. anzeroti. assaqui. macbali. serapini. opoponacis. gũmi pigami. igilij. naste albe. cuiusqʒ.ʒ.v. medicamina hec trita ƀ cribrata adunabis. gũmasqʒ ƀ nasta in aqua infũde calida ƀ simul medicamina distẽperans pillula in piperis modũ ƀ in vmbra siccans vase conde. qũqʒ opus fuerit.ʒ.ij.ƀ.ʒ. cũ calida dabis aqua.

Pille ad podagrã. aloes epati.ʒ.ij. mabizaboe. mirobo. indi. leleguagi cuiusqʒ.iij. bourendani. pionie cuiusqʒ.ij. macbali glauci.iij. medicamina hec trita ƀ cribrata adunãs cum carnabi aqua nebatici distempera ƀ pillulans.ʒ. dabis ij.vsqʒ.ij. ƀ semis.

Pillularuʒ marmesqui assignatio prosunt colicis. arteticis dolori ƀ podagrico ƀ in saliua ƀ post saturitatem sumunt. Sũe felsemui. sadegi idici. satureie feresiace. salis idici ziziberis. carpobalsami. darasini. narmesqui cuiusqʒ.ʒ.ƀ.ʒ. mirobo. indici.iij. aloes epatice. xx. medicamina. hec trita ƀ cribrata aduna ƀ cum solatri aqua distemperans pillula sic canſqʒ in vmbra qũ fuerit opus vteris.ij. dans.ʒ.vsqʒ.ij.ƀ.ʒ. cum aqua calida.

Pillularum assignatio artetico dolori ƀ podagrico vel sciatico. Sume saberemi mirabolani citrini vggi. in al' iringi. aloes. epatice ƀ nili granorum. cuiusqʒ.ʒ.ij. medicamina hec trita ƀ cribrata cum aqua distemperabis. pillula ƀ in vmbra desicca. vaseqʒ condens.ʒ.ƀ.ʒ.vsqʒ. duas dabis cum aqua calida.

UVA. BHSC. IyR_125_1

Pillule alie ad podagrā que dolorem mitigant. Sūe anisi cimini. carmanici marabachi. piperis albi ℥ longi. cartami medulle cuiusq3 ʒ.ij. ʒinziberis. faligij. cufforbij. cuiusq3 .iiij. masticis. vj. scureniani. xx. medicamina hec aduna trita ℥ cribrata ēt cuꝫ vino aut cōmuni. aut vue passe aut melle di stemperās pillula ʒ.i. vsq3 exag. cum aqua in qua ciminuꝫ coxeris daturus.

Pillule ad podagram expte. piperis nigri ℥ longi. ʒinzibe ris foliorum capparis. foliorum bēne. cimini carmanici cuiusq3 ʒ. salis naste nusaderi spume maris. ralēbachi mibe. cuiusq3 .ij. scureniam. ʒ.ʒ. trita oia diligenter. cum aqua distē perans pill'a: ℥ in vmbra siccatas vase conde. qumq3 opus fuerit trientez earū cū calida dabis dormituro noctib⁹ trib⁹.

Pillularum assignatio vtilium febri quartane. Sume mirob. kebuli ʒ.iiij. epithimi cretici. iiij. succi gafeti ℥ absinthij cuiusq3 .ij. zafrani. ʒ. medicamina hec adūans trita ℥ cribrata cū carnabi ℥ nabatici aqua distempera ℥ i piperis modum pillula q̄s in vmbra siccās. ʒ.ij. ℥. ʒ. dabis.

Pillularum gafeti assignatio quartane vtilium febri. Sume liligi mirob. citrini gafeti succi cuiusq3 .ij. cardami ʒ. beltiri. horū medium. trita ℥ cribrata distempera medicata ℥ pillulās ʒ. cum calida dabis aqua.

Pillule metrāi quartāe vtiles febri. ℥ pblegmatice colice: epatis dolori. ac stomaci podagreq3. Sume gafeti succi absinthij. mastic̄. mirob citrini ℥ indi braygsabi cataputiarū lacbabali. n al'lebelabi. amenti. coloquintide adipis iggij. sabarengi cuiusq3 ʒ.ij. diagridij semis exag. aloes escotini. quātum ℥ eorum oiuꝫ pondus trita ℥ cribrata cū solatri aqua distempera ℥ pillulans sicca. ʒ. ℥. ʒ. vsq3 .ij. offerens.

Pillularum vtilis pueris assignatio. que sine molestia solvunt. Sume turbit. ʒ.ij. agaric. obol'. iiij. absintij greci cōtere ℥ cribra ℥ distemperans plenā pillula potionē.

Pillularum hydropicorum assignatō. Sume mirob. citrini. rose cuiusq3 ʒ. x. sequebiegi. vj. agar. v. saberemi. iiij. q̄ tere diligenter ℥ cribra. serapium i aqua dissolue calida. distē pera simul ℥ pillulās. ʒ. dabis. ij. ℥. ʒ. vsq3 .iij.

Pillule alie hydropicis carnosis vtiles. Sume scamonee. adipis bantali trientem eoruꝫ turbit. ʒ. iiij. saberemi. serapini cuiusq3. vj. dragagāti. ij. mirob. citrini. iiij. Que oia nocte ℥ die ifunde serapinum in aqua dissolue calida ℥ singula vt expedit terens sicca aduna medicamia cribrata. ℥ distemperans pillula ℥ i vmbra sicca exag. vsq3 .ij. dabis. ʒ.

Pillule hydropicis. que cum camele lacte bibuntur. Sūe cufforbij sal'idici. diagridij cuiusq3 exag. turbit albi. vj. mirre munde. iiij. aloes epatice. xij. trita hec adunabis ℥ cribrata. atq3 cū strigni aqua distemperās cocta ℥ colata pill'a i piperis modum ℥ in vmbra siccās exagium da.

Pillule serebasi que aquā deponūt citrinā. Sume iercutum. tritum. cuiusq3 partem ℥ super ignez dimitte donec spissetur. ℥ pillule fieri queant: tunc ciceris modum pill'a ℥ grana dabis duo aut. iij.

Pillule alie aquam soluentes citrinam ℥ corrupte prosunt digestioni vel cōplexioni. Sume aloes epatice. ʒ. ij. iggij epithimi totidem. autbimudi. viiij. abragiali. spice. aromatic. seliebe turbit albi. mastic. cuiusq3. iiij. zafrāi. iij. agar. vj. amomi. ʒ. hec adunabis trita ℥ cribrata ℥ cum aqua distemperās pillula ℥ in vmbra sicca. dabisq3 de eis. ʒ. ij cum aqua calida.

Pillule sequebinegi. gal'. vtil' morbis frigidis colice. cōtorsioni facici hydropisi ℥ similibus. Sume mirob. triū. ℥ ēblicip purgati. cuiusq3. exag. xv. bdellij. iiij. ʒinziberis cinamomi. cuiusq3. v. piperis ni. ℥ longi. asari. sitaregi carpobalsami. cuiusq3. iij. semis apij. amcos. acori. cassie. cuiusq3 .ij. masticis xvj. agar. x. zaccare taberzedi. xxx. agaricuꝫ ℥ macbalum in mortario teres ℥ pozri aquā superstillabis. ac fortiter tūdes: reliquisq3 pront expedit tritis medicamibus ℥ cribratis panno subtili super agaricū ℥ bdeliū ,pijce ℥ in mortario distemperans fortiter tere ℥ misce. pill'aq3 in piperis moduꝫ dabis exagiuꝫ. j. ℥. ʒ. vsq3 duo cū tepida in die: abstineātq3 acceptūri ante per diem ℥ post. ij.

Galieni pill'arum assignatio vtiliū cōceptus difficultati. Sume aloes epatic̄. macbali glauci. coloquintide adipis. agarici. diagridij. equales partes ℥ tritas ac cribratas aduna cum aqua distēpera: pill'ataq3 in vmbra siccabis. exagium offerens.

Pillule que pect⁹ ex pblegmate crosso ℥ oppilāti purgāt Sume agaric̄. turbit. melinegdi. cuiusq3. ʒ. iij. liquir. radicis iggij. bierepicre. prassij. cuiusq3. ʒ. coloquitide adipis sarcocole. aloes. cuiusq3. ij. trita diligēter ℥ subtili tranmissa pāno distempera medicamina cuꝫ aqua: ℥ pillulans. ʒ. ij. ℥. ʒ. qum opus fuerit offeres.

Pilularum hydropicis assignatio. Sume saberemuꝫ ℥ vini infunde aceto tribus diebus: tunc extrabe ℥ sicatum cū oleo frige amigdalino dulci donec adustioni fiat proximū: huius sume partes. ij. liquir. succi partē ℥ diligēter terens distempera cū aqua post pill'a: harū potio exagiū cuꝫ aqua calida.

Pillularum assignatio quas filius sophie in al'. sonie cōposuit arretico ℥ podagrico ex humore crosso doloribus. Sume soureniani. bourēdani. bantali adipis. cuiusq3. ʒ v. mabeibare. ketire. dauci. fu. aristol'. lon. cuiusq3. iiij. bierepicre. macbali. cuiusq3. xv. agarici. mirobo. citrini. cuiusq3. x. kebuli. viij. salis indici. vj. scamonee. vij. semis rute. lebebachi. camepitbei. sticados. semis bendacoqui. zerenzi. in al'zarezi. gentiane. cuiusq3. ij. macbaluꝫ i pozri aqua nebatic̄. die ℥ nocte ifunde: reliqua terens medicamia sicca ℥ pāno cribrata ℥ siccata vase condes: qumq3 opus fuerit vteris.

Pillulaꝫ assigna⁹ q̄ colicis medēt. Sūe agar. seqbiegi. taugdali. i al'. raudali. macbali. glauci. castorei. c⁹q3 ʒ. aloes epatic̄. iiij. aduna hec trita medicamia ℥ distēperās pillula. ℥ vase cōdes. dabisq3 ex eis. ʒ. Sūt boīum quidā qui scamonee addunt. ʒ.

Pillularum assignatio que anbelitū iocundāt ℥ omnem oris fetorez delent. Sume nucis muscate. cacale. gar. cā phore. cinamomi. galange. fufali. cuiusq3. ʒ. musci. obo. ij. trita ℥ cribrata hec adunabis medicamina excepto musco: ipsū q3 separatim teres ℥ cū reliquis sic miscebis. distēperāsq3 cuꝫ rosarū aqua pill'a. ℥ in vmbra siccatas conde. qumq3 op⁹ fuerit pill'as. ij. in ore teneas. Si aūt necessariū fuerit vt sumantur ad stomachū purgandū a supfluitatib⁹ putridis ℥ anbelitum cozūpētibus addes bierepicre. ʒ. iiij. ℥ auferes cāpbore ponderis medietatē ē earū potio exagi.

Pillule alie que anbelitū gratificant. ℥ eius fetorē mitigāt Sume corticū atteregi viridis. aut galle ℥ foliorū eius. frememesqui. spic̄. aromati. gar. nucis muscate. narmesqui. zizi ziberis. heili. igdi. cubebe. besbase. sachadi. cuiusq3. ʒ. musci. ʒ. hec adunabis medicamia trita ℥ cribrata cū rosarum aqua distēperās. aut citoniorū. aut pomorū. magnas faciens pillulas suppressas ℥ ore tenēs qū fuerit necesse frueris.

Pillule succani dolori vtiles vētris ℥ male digestioni medicaminibus mortiferis. reptiliū percussioni. matrices cōponunt ℥ cōceptū fieri iuuāt. Granorū berberis. radicū bābacis aristol'. lon. carui. piperis nigri ℥ longi. mirre spic̄. eq̄lia sumēs pondera. tere ℥ cribrata distēpera cū aqua rosarū pill'aq3 in vmbra sicca ℥. ʒ. dabis. ij. cū aqua calida.

Pillule pulmonis vlceriḃ⁹ vtiles. Sūe pistacearū. amigō. purgatarū. ketbire. ligritie robi. semis papaueris. medulle semis citoniorū. equales partes ℥ terēs oia cribra ℥ cuꝫ vino cocto distemperans pillulas magnas fac ℥ suppressas qūq3 fuerit opus vteris.

Pillule ad tussim. Sūe liquir. succi. vue passe purgate granis. cuiusq3. ʒ. iij. amili. gūme arabice. ketbire. seminis charabe medulle. cuiusq3. ʒ. tere oia ac medietatē omniū predictarū adde ℥ cū semis citoniorū spuma distemperans pillulas magnas ℥ suppressas fac. qumq3 opus fuerit sub lingua pones.

Pillularū assignatio que naribus instillantur paralisi vtilium ℥ faciei contorsioni quecq3 ex pblegmate gignitur cephalee. Sume carbaqui albi. ʒ. iiij. aloes epati. sunʒi. cufforbij. opoponacis cuiusq3 .ʒ. mirre. tertiā eorū. tburis. bolli armenici. cuiusq3. ʒ. iij. castorei. zafrani. cuiusq3. ʒ. ℥. ʒ. tere oia diligenter ℥ cribra cū bliti aqua distempera. pillulasq3 fac puas ℥ qū op⁹ fuerit grana duo. vsq3. iij. cū oleo instillabis cheiri.

Pillule ad idē alie que vocantur taberi prosunt sabapbe bumide ℥ siccе ℥ igni sacro scropbulisq3 in collo ℥ ventositati que in capite babetur. Sume sarcocolle albe optime. mirre. zafrani. tburis. equales partes ℥ tere quecq3 sigillatim integre que cū cribrata fuerint equali pōdere oia misce ℥ cū sansuci aqua distēperās pill'a in modū lenticule ℥ minores ēt puerisq3 paruas sub granorū duū pōdere instillabis cū viol'. oleo magnarum grana tria viris.

Pillē que puerorū naribus cōtra eorū capitis ventositatē instillantur. Sume aloes epati. obo. iiij. zaccare tabarzedi. cādari. cuiusq3 duos. castorei. bezazi cuiusq3. iiij. Teres hec ℥ cribrās cū aqua distēperabis maiorane ℥ pill'as facies paruas vt orobum. instillabisq3 granum cum violarū oleo.

Pillularū assignatio que vētrē cōstipāt ℥ dissinteriam ex stomacho ℥ intestinis superioribus. Sume corticē. granati accidi. galle. partes equales tritasq3 subtili cribra pāno.

UVA. BHSC. IyR_125_1

ꝛ in vini aceto decoque donec spissetur. sicqꝫ igne deponens qū refrigeratū fuerit in modū piperis pilla. ꝛ pillas. x. vsqꝫ xv. vel. xx. iuxta quod necesse fuerit cū frigida dabis aq̄.

Pille alie tortioni. tenasmoni ꝛ turbationi ventris vtiles Sume galle. acatie. rose rubee. luberā in al' lupini sicci. thuris masculi. ciperi. gūme arabice. opij. castorei. talaqui. balaustie. cuiusqꝫ partem mirti granorum. semis bermazi. cuiusqꝫ. ij. teres ꝛ cribrās cū vino distēpera. aut mirti robo. aut galle aqua ꝛ pillula in ciceris modū. corūqꝫ potio vsqꝫ tres.

Pillule alie que naturam retinent ꝛ fluxū sāguis auferūt inferius. Sume sumaci. ʒ. ij. galle. ʒ. corticū granati. ʒ. ʃ. hec trita ꝛ cribrata adunās distempera cū citoniorum aq̄ ꝛ pillulans qum in vmbra siccaueris condes: harū potio. ʒ. ij post quas oui vitellū sorbilis in aceto elixati sorbeat.

Pillule alie ad idē. Sume bellirici poma. x. granoꝝ mirti. ʒ. xx. granorum vue passe. v. sumaci. secci. cuiusqꝫ. iij teres omnia diligēter ꝛ cuꝫ aqua in qua gumam dissolueris arabicā distemperabis. ʒ. ij. cū mirti aut citoniorū robo.

Capitulum. i 2ᵐ. de medicinis vomitus.

Medicaminis assignatio qō per vomituꝫ cholerā educit nigrā ꝛ bibitum venenū. Sume salis idici. succi cucumeris agrestis. buraci cuiusqꝫ ptē. sinapis semis ptem. medicamina hec trita adunabis ꝛ cribrata cū mellis aq̄ propinabis ac aneti.

Medicamē qō per vomitū cholerā educit rubeā ꝛ nigrā ꝛ febribus adhibetur. Sume gūme quēquerzediani cis vomitus. seminū cruce ꝛ fugil'. ꝛ aneti. ꝛ atriplic'. salis indici cuiusqꝫ equalia pondera. trita hec ꝛ cribrata qum adūueris. ʒ. iij. dabis vsqꝫ iiij. cum melle distēperatas: ꝛ i aq̄ calefactas in qua anetū coxeris cū melle: mirabiliter nāqꝫ vomitum prouocat.

Medicamē aliud ad vomitū. Sume fugil' frustorū. ʒ. xx aneti. ʒ. x. salis idici. ℈. semis melonis medulle ꝛ sermaqui. cuiusqꝫ. iiij. in. iiij. suauis aque libris coque donec triens supsit: hāc cola ꝛ mel in ea fricabis aut calēgebinū cum melle circit'. ʒ. ij. plus min⁹ve: sicqꝫ tepidum bibatur ꝛ vomitus vrgeatur.

Assignatio vomitus fortis quod pblegma ꝛ alia educit. Sume quā nunc assignauim⁹ aquam ꝛ sal berisi in ea mitte ꝛ gelebenegi. iasabe. in al' iaba pbe iemenice. cuiusqꝫ. ʒ. cum melle dissoluatur ꝛ tepidum bibatur. varios vomitu educit humores.

Vomitus alia assignatio. nucis vomice. quēquerzedi. seminis. radic'. eᵒqꝫ. ʒ. ij. seminis atriplicis. iij. sinapis salis idici cuiusqꝫ. ʒ. tere diligenter ꝛ sume tertiā. ptem. cuꝫ ʒ. ij. chalēgebini in quo fugiles ifunderis icisas nocte cū aq̄ calida i q̄ anetū coxeris ꝛ vomitum vrgeat.

Vomitus cholerā educens rubeā. Sume aquā sumaci ꝛ aquā malue ꝛ aquā aneti. i q̄ ordeum coxeris ꝛ chalēgebinum focabā ꝛ sale iniecto. tepida hec propia.

Medicamis assignatō que vomitum aufert cholericum ꝛ subuersionē mitigat. Sume berberis granorū granati acidi. sumaci cuiusqꝫ ptem. corticē pistaceorum exteriorū semis ptem. hec diligenter trita cum mente aq̄ aut citoniorū aut granatorum. syropo cum menta facto propina.

Medicaminis assignatio que vomitū cōpescit. pblegmatis aut cholere nigre. Sūe rose rubee. ʒ. iiij. berberis. iij. mente. pistaceorū ʒ corticū exteriorū. mastic. xiloaloes crude. ciperi. spice. cinamomi gariofilorū frememe squi. cimini vini aceto infusi. aque pomorū cuiusqꝫ. ʒ. ij. teres hec diligenter ℈. ʒ. ij. dabis cuꝫ nectare stringenti.

Capitulum. i ʒ. de labucis.

Labuci assignatio matbabotboe i al' matbabate quod tussi prodest ꝛ gutturi. asperitati. Sūe gūme arabice. ketire. amili. liquiꝝ succi penidiarum optimaꝝ cuiusqꝫ partem. seminis citoniorum ꝛ cucurbite dulcis medullaruꝫ amigdal' dulcium purgataꝝ cuiusqꝫ semis ptem. teres oia diligenter ꝛ cum tulab distemperans qū fuerit opus adiecto oleo amigdalino dulci vteris.

Labucū vtile solutiōi asmati. antique tussi ꝛ que ex crossa est materia ꝛ viscosa. Sume squille asse. ʒ. iij. radicis ireos duas. prassij isopi cuiusqꝫ. ʒ. terens ꝛ pāno cribrās ꝛ cum melle distemperās dispumato vtere.

Pinearū labuci assignatio. quod vlceribus vtile est pulmōis inflāmatiōi ꝛ tussi que ex phlegmate grosso fit ꝛ viscoso. Sume pinearum magnaruꝫ purgatarum. ketire. ireos radicis. gūme arabice libra. ʃ. lini frixi. tamar heron excoriati ꝛ ossulis purgati cuiusqꝫ. lib. vij. hec medicamina trita ꝛ purgata adunans. parū misce butyro vaccino ꝛ cum melle distēpera dispumato vt molle fiat. vasecꝫ condens qum opus fuerit vteris.

Spodii labuci assignatio. tussi vtilis si cuꝫ febre fuerit. ptisi quoqꝫ ꝛ pulmonis vlceribus. Sūe gūme arabice. cacale. cuiusqꝫ. ʒ. ʃ. amili. tritici. ketbire cuiusqꝫ. x. spodij. iiij. ʒaccare tabarzedi. lx. cucumeris seis excoriati pinearum magnaruꝫ. cuiusqꝫ. vij. medicaīa hec trita aduna ꝛ cribrata cum oleo amigdalino distēpera ꝛ melle dispumato vt molle fiat. condensqꝫ vitreo vase. coclear dabis cum fuerit opus ꝛ asine lac dulce post accipiat.

Helbe labuci assignatio. quod raucedini vtile est. Sume lini seminis. ʒ. x. helbe syrie. amigdal'. dulcium purgatarū. cuiusqꝫ. iiij. ketire. liquiꝝ. radicis rase. ꝛ tunse. pinearum magnaꝝ. amigdalarū purgatarū amararum. amili. gūme arabice. cuiusqꝫ. ij. hec adunans trita ꝛ cribrata medicamina distempera cū vino cocto spisso ꝛ vase cōdito: qum fuerit opus vteris.

Liquiritie succi labuci assignatio quod supfluitatib⁹ vtile est ꝛ viscositati in pectore. Sume robi liquiꝝ. ketbire. cuiusqꝫ. ℥. amigdalarū amararū purgatarū. semis feniculi. tātūdem: atqꝫ hec trita adunās ꝛ cribrata cū melle distempera dispumato ꝛ amigdalino oleo dulci. condensqꝫ qum fuerit op⁹ in modū auellane dabis cū isopi decoctione.

Seminis lini labuci assignatio. sicce vtilis tussi. Sume lini semen frixum ꝛ diligenter tritū cū melle distempera dispumato.

Bābacis seminis labuci assignatio. quod pectoris leni aspera. Sume bābacis seminis medulle amigdal' dulcis excoriate cuiusqꝫ. ʒ. iiij. mermegdali liquiritie radicis rase. v. iiij ouorum vitella. biscꝫ adunatis siccatis tritis ꝛ cribratis cum oleo distēpera amigdalino ꝛ melle dispumato vasecꝫ condito instante vtere necessitate.

Labucuꝫ pueris vtile quod cum mulierum lacte aut asine. calori ꝛ pectoris opponitur asperitati. Sume liquir. succi. ketbire peidioꝝ optioꝝ gūme arab. cᵒqꝫ. ʒ. iiij. seis citoioꝝ medl'te siccate. ij. ℔ adūab' trita ꝛ cribrata medicaīa ꝛ c̄ mell' tabarzedi iulab. oleoqꝫ amigdalio dulci. distēperās vase ꝛdc.

Tabasiri laubuc̄ vtilis calori ꝛ asperitati pulmōis canaliū ꝛ emissioni. Sume gūme arabi. amili. papaueris albi. cuiusqꝫ. ʒ. xx. semis cucurbite ꝛ citrol'. ꝛ cucumeris medullarum. cuiusqꝫ. x. spodij. iiij. semis malue ꝛ alice. cuiusqꝫ. ʒ. iij. tere oia diligēter ꝛ cū tabarzedi mell' distempera. oleoqꝫ amigdal' dulci ꝛ vase cōdito quꝫ fuerit op⁹ vteris.

Papaueris labucū vtil' sanguis reiectioni. febri acute ꝛ tussi pectoris dolori ꝛ pleuresi. Sume rose rube optime purgate. gūme arabice: cuiusqꝫ. ʒ. iiij. papaueris tertiā eorum amili. ketire. cuiusqꝫ. ʒ. ij. spodij. ʒerei. ʒafrāi cuiusqꝫ. ij. ꝛ ligⁱ. succi. ij. hec medicamina trita ꝛ cribrata adunabis ꝛ cum vino cocto spisso distemperans vase condes. qumqꝫ fuerit op⁹ cū terēgebini aqua vel isopi vteris decoctione.

Papaueris labuci assignatio vtilis catarris ꝛ asmatis vlceribus. Sume papaueris capita magna ducenta ꝛ aq̄ infunde suani cadis. vj. suntqꝫ i cado vntie. xx. die ꝛ nocte ꝛ sic lento coque igne donec medietas supersit igneqꝫ deponēs fortiter frica ꝛ cola ꝛ mitte super quēqꝫ cadū papaueris. cadū mellis. ꝛ tertiam cadi mell' tabarzedi ꝛ coque donec fiat labucū sicqꝫ igne deponēs adde ketbire albe. ʒ. x. diligēter trita ꝛ panno trāsmissa subtili. fortiter mixta vase conde ꝛ vteris.

Labucū papaueris cū medicaminibus vtilis fluxibus qui ad omnia fluunt membra acutisqꝫ fluxibus ꝛ tenuibus qui a cerebro in pectus defluūt. Sume papaueris capita albi ducēta magna ꝛ mediocriter tūde. sicqꝫ die infunde ꝛ nocte cadis aque suauis. vj. ꝛ moderato coque igne donec sola supersit medietas. tūc igne deponens refrigerari permittes ꝛ optime fricatum colabis. tribus addes papaueris cadis mell' dispumati cadū. mellisqꝫ tabarzedi tertiū cadi sicqꝫ igne decoques lento donec labucū fiat. depositoqꝫ ab igne adijcies hec medicamia. acatie. rose rube. ʒafrani. mirre. ielnari. bypoquistidos succi cuiusqꝫ. ʒ. trita hec ꝛ cribrata inijcies ꝛ cōmouebis donec perfectius miscētur ꝛ vase condens vitreo qū fuerit opus vteris.

Capitulum. i 4. Incipit tractatus trociscorum.

Trociscorū carabe assignatio vtiliū sanguis sputui ꝛ fluxui. Sūe karabe. busadi. margaritaꝝ. semis portulace. cuiusqꝫ. v. cornu ceruini adusti. corticū oui adustorum gūme arabice cuiusqꝫ. iij. coriandri frixi. semis papaueris al

UVA. BHSC. IyR_125_1

bi.cuiusqz.vj.vdabe.grsenici.cuiusqz.ij.tere oia diligenter ꝛ cum semis pſilij spuma distẽperãs trocisa ꝛ vtere.

Trociscozũ quẽquebi assignatio vtiliũ stomaci doloribus ꝛ cui ructuatus dominatur acidus toztioni ꝛ vẽtris turbationi.cephalee ꝛ matricũ doloꝛib⁹ veneno potato ꝛ reptilium mozsui ac percussioni. Sume castozei.mirre munde.seliche.terre sigillate.cozticũ mandragoze.tabig.cuiusqz.ʒ.iiij.ʒafrani.opij cuiusqz.vj.dauci.anisi.semis apij.siselei.iusquiami albi.mihe fluxe.cuiusqz.viij.opiũ ꝛ mibã funde vino ribano aut cõi ꝛ simul medicamina distempera. trociscosqz.ʒ. exag. trocisca ꝛ in vmbza siccatis vtere qum opus fuerit post.vj. mẽses.

Byascanaton trociscꝰ tenasmoni vtiles ꝛ toztioni ĩmoderate solutioni ꝛ intestinozũ vlceribus sanguinis fluxui ꝛ ossiũ coꝛꝛuptioni. Sume semis apij. ameos cuiusqz.ʒ.viij. seminis feniculi.anisi.cuiusqz.iiij.mirre.spice cassie.opij. cuiusqz.ij. Tere hec oia diligenter ꝛ cũ vino distẽperans ribano semis exag.facies trociscos:qbus in vmbza siccatis post vj.mẽses vteris.

Byscomatõ trociscꝰ vtiles cronice solutioni tenasmoni ꝛ vomitui. Sume semis apij.cinamomi cuiusqz.ʒ.vj. absinthij greci.iiij.piperis.ciperi.castozei.cuiusqz.ij. adunabis hec trita ꝛ cribzata medicamina ꝛ cũ vino cocto distẽperãs trociscꝰ ꝛ vtere.

Trociscozũ apsolidis assignatio vtiliũ renũ ꝛ vesice vlceribus sanguinis quoqz vzine. Sũe seis apij.seis iusqami canabi.cuiusqz.ʒ.vj.semis feniculi.ʒ.ʒafrani.pinearum.semi nis bermazi.opij.amigdal'.purgataruz.cuiusqz.iij. caquenegi.montani granoruz.xxv.grana numero.semis cucumeris expilati.ʒ.xij.trita oia pãno cribza subtili:ꝛ distemperãs trociscꝰ:qumqz fuerit opus frueris.

Trociscozum balaustie assignatio.sanguis solutioni ꝛ fluxui vtilium. Sume cassieſ. terre sigillate. mirre mũde.gũme ara.cuiusqz.ʒ.iiij.rose rubee.acatie.balaustie.cuiusqz.viij.ʒ.tere oia diligẽter ꝛ distẽpera cuz ielnari aq̃ viridis:aut decoctiõe ꝛ trociscos in vmbza sicca:ac vase condes:cozum potio.ʒ.ij.

Trociscozum marsi assignatio vtiliũ passioni que ileos vocatur:in qua patiens stercoza oze reiecit ꝛ ciboꝛ ventositati. Sume semis apij.anisi. cinamomi. cuiusqz.ʒ.vj. absinthij greci.masticis.cuiusqz.iiij.pipis.mirre mũde. opij. castozei.cuiusqz.ʒ.ij.tere ꝛ cribza atqz cum aqua distẽperans trocisca ꝛ conde:qumqz fuerit opus vtaris.

Troccisczum busadi assignatio vtiliuz sanguis fluxui ꝛ reiectioni. Sume busadi.ʒ.x.tburis masculi.acatie.balaustie.cuiusqz.iiij.gũme arab.oarasini.ʒ.ſ. medicamia hec trita ꝛ cribzata adunãs distempera cũ ouoꝛũ albumine:ꝛ.ʒ. trociscos informa:in vmbza siccatis:qum fuerit opꝰ vteris.

Spodij trociscozum mollientiũ assignatio vtilium febzibus acutis ꝛ adurẽtibus: cholericisqz ꝛ sitim amputãt. Sume rose rubee optime purgate.terẽgebini.cuiusqz.ʒ.vj.ʒafrani.spodij.ketbire.cuiusqz.ij.amili.iij.trita omnia diligẽter cũ terengebini aqua distemperans exagi ozum ouoꝛũ fac trociscos ꝛ vteris.

Trociscozũ spodij stringẽtiũ assignatio qui fiũt cũ bermazi semie ꝛ febzibus pzosunt accutis que cũ solutione sunt ventris sanguinea ꝛ similib⁹. Sume.rose.ʒ.vj.gũe arabice.amili.cuiusqz.iiij.sem bermazi.vj.spodij.ʒafrani. cuiusqz tertiã eozum:trita oia cum semie pſilij distemperabis ꝛ exagij trociscos factos in vmbza desicca.

Trociscozum spodij strigẽtiũ assignatio. Sume rose.ʒ.viij.semis bermaci.vj spodij.iiij.amili.gũme arabice.cuiusqz.iij.ʒafrãi.ʒ.ꝛ vt expedit parata cum rosaruz aqua distempera ꝛ exagij trociscis factis qum fuerit opus vteris.

Trociscozum berberis assignatio vtilium febzibus pblegmaticis ꝛ putridis: epatisqz apostematibus ꝛ stomaci. Sume succi berberis cucumeris ꝛ melonis seminuz medulle cuiusqz.ʒ.iij.rose rubee.terengebini.cuiusqz.vj.seminis aq̃ futbi liquir.robi.spodij.seminis itibe.iggij.masticis.spice aromatice.gaseti succi.cuiusqz.ʒ.ij.fube.cbaidant.lacce purgate. rauedsini.cuiusqz.ij.ʒafrani.ʒ.tere oia diligenter ꝛ cum terengebini aqua distẽperans.a.ʒ.i.vsqz exag trociscꝰ ꝛ quz fuerit opus vteris.

Trociscozum absinthꝫ assignatio.vtilium epatis ꝛ stomaci oppilationibus ꝛ febzibus pblegmaticis splenis oppilationi ꝛ vzine difficultati. Sume absinthꝫ greci seminis apij. anisi amidal' amararũ cuiusqz partem ꝛ terẽs cribza atqz cũ aqua distẽperans trocisca a.ʒ.vsqz exag.

Lacce trociscozum assignatio vtiliuz epatis debilitati. Sume lacce purgate.fu.cbaidani anisi.semen apij.absinthij greci.asari.lelembacbi.amigdalaruz amararũ.costi cinamomi.frefeloy in al's freselei aristol.lon.gaseti succi cuiusqz.ʒ.vtere ꝛ cribza.atqz distemperans exag.fac trociscos.

Absinthj trociscꝰ ioannis dispositio ꝛ cozum vtilitas que ꝛ priozum. Sũe absinthij greci asari.anisi.ʒerʒei cuiusqz.ʒ.ij.seminis apij.aloes.gaseti succi cuiusqz.ʒ.ꝛ.ʒ.amigdal' purgatarum.masticis.sadangedi in al' sadegundi.cuiusqz.ʒ. .ij.ꝛ.ʒ.trita oia distemperans.ʒ.trociscos informa.

Gaseti trociscꝰ qui antiquis pzosunt febzibus quarta ne.ꝛ icteritie oppilationi epatis ꝛ splenis doloribus. Sume gaseti succi.ʒ.xx.spice.x.spodij.iiij.ꝛ terens cribza.ꝛ cum aqua distemperans.ʒ.trociscos informa.

Trociscozum rosaꝛ assignatio vtilium doloribus oꝛis stomachi.febzibusqz pblegmaticis. Sume rosaruz rubcarũ .ʒ.vj.liquiritie radicuz.iiij.spice.ʒ.lelẽbachi.ʒ.ij.tere ꝛ cũ vini robo distemperans.dragmeos iforma trociscos.

Reubarbari assignatio trociscozum febzibus antiquis vtilium duritiei epatis ꝛ splenis. apostematibusqz ꝛ doloribus ꝛ pcussiõi si bis acciꝺit mẽbzis. Sũe rauedsini .ʒ.vj.fube adãi i al'sube bãdãi lacce purgate eꝰqz.iij.seis apij anisi eupatozij.succi.cuiꝰqz.ʒ.medicamia bec trita ꝛ cribzata adunãs distẽpera cum aqua.ꝛ exagij trociscos iformans in vmbza siccans qum fuerit opus vteris.

Papaueris trociscozũ assignatio vtilium pectoris ꝛ pulmonis vlceribus:febziũqz ꝛ pectozis doloꝛi. Sume rose rubee optime purgate.gũe ara. cuiusqz.iiij.amili.kethire.ligritie succi.cuiusqz.ij.papaueris albi ꝛ ni.cuiusqz.iij.spodij.v.ʒafrani.oboł.ij.tere oia diligenter ꝛ cũ aqua distemperans a.ʒ.vsqz exag.trocisca.ꝛ cuz papaueris propina syroppo.

Byarodon trociscꝰ febzibus vtiles varijs ꝛ adustis:apostematibus epatis calidis ꝛ emitriteis ac tussi. Sume seminuz melonis.cucumeris.frabi vel feresiaci.citroli medulle.cuiꝰqz.ʒ.x.liquiꝝ.succi.vj.dragagãti.iiij.amili.iij.spodij.semis feniculi.etbaci.rose.cuiusqz ij.ʒafrani.iij.tere oia diligẽter ꝛ cũ semis pſilij lababo distẽperans trociscos fac.ʒ.quos cũ aq̃ frigida ꝛ iulab ꝓpiabis.

Rosarum trociscozũ cum spodio assignatio:vtilium emitriteis ꝛ febzibus antiquis. Sume rose rubee.ʒ.v.spodij.spiᷓ.iggij.cuiusqz.ij.gaseti succi.vj. bec oia adunabis trita ꝛ cribzata ꝛ cum aqua distempera ꝛ informabis trociscos.

Trociscozum assignatio vtiliũ sanguis solutioni ꝛ sputo. Sume terre armenice.caratbi.spodij. taratbiti cuiusqz.ʒ.ij. bermazi agrestis semis. ʒerʒei.gumme arabice. balaustie.cuiusqz.iiij.amili.rose.cuiusqz.ʒ.hec trita ꝛ cribzata cum pſilij seminis spuma distemperans trociscos iforma. ʒ.ꝛ vtere.

Trociscꝰ stomachũ confortantes qui ꝛ naturã strĩgunt. Sume rose optie purgate.balaustie.cuiusqz.ʒ.ij.corticuz cãdari.xilo alocs pure.cuiusqz.ʒ.secci optimi.lelẽbachi. ʒafrani.cuiusqz.ſ.trita ꝛ cribzata hec cuz aqua distemperabis:ꝛ.ʒ.factis trociscis cuz pomoꝝ robo ꝛ rosaꝝ aq̃ offerces.

Capparis trociscozum assignatio vtiliuz splenis doloribus. Sume cozticũ radicũ capparis.ʒ.iiij.aristolo. lon.ij.semis semequesti.piperis nigri.lalembachi.cuiusqz.vj vsa qui.iiij.medicamia bec adunabis trita ꝛ cribzata:distemperãsqz trociscabis ꝛ cum squingibin offeres.

Capparis alij trociscꝰ qui cũ scolopendria fiũt vtiles. splenis doloribus ꝛ epatis oppilationi ac frigiditati. Sume cozticis.radic.capparis.ʒ.iiij.in alio exag.aristol.lon.adecbari cuiusqz exag.ij.piperis nigri scolopendrie cuiusqz.iij.medicamina bec teres diligenter ꝛ cribzata cum assaqui aqua distẽperabis.ꝛ.ʒ.fac trociscos.quos cum squingibin dabis.

Scolopendrij trociscꝰ doloribus vtiles splenis. Sume scolopẽdrie.ʒ.iiij.bzichali pohj.tarafe fructus.granoruz caquenegi.opoponacis.glandis costi cuiusqz.ij.absinthij greci.iij.teres oia diligenter.opoponaccqz in vini dissoluto aceto.distempera simul reliqua ꝛ.ʒ.informa trociscos.quqz opus fuerit vteris.

Trociscꝰ splenj vtiles doloribus. Sume ircos radicis.ʒ. .iiij.piperis albi spice.ammoniaci bagdali cuiusqz duas. Biligenter trita ꝛ cribzata amoniacum vini aceto infudens distẽpera simul oia.factosqz.ʒ.trociscos qum fuerit opꝰ cum squingibin offeres. Et qui os cõposuit se porco diebus propinasse tribus tradit.ꝛ interfecto quesitoqz in eius ventre

UVA. BHSC. IyR_125_1

splene non inuenisse testatur.

Camphore trocisci vtiles febribus adustis ꝛ incendentibus.siti ꝛ erratice febri.Sūe rose rubee.ʒ.vj.spodij.gūme ara.balecdari.ketbire.cuiusqʒ .iiij.cucurbite seminis medulle ꝛ citroli seminis portulace.radicis.liquir.cuiusqʒ.viij.amili.iij.zafrani.ij.cāphore.ʒ.aduna bis medicamina hec trita ꝛ cum rosarum aqua distemperās trocisca.ꝛ siccatis qum fuerit opus vteris.

Camphore alij trocisci vtiles ad que ꝛ primi.epatisqʒ iflāmationi ꝛ stomaci sanguis reiecti oni.siti ꝛ febribus calidis.Sume spodij drag.iiij.rose rubee.vij.xiloaloes.cacale magne expilate.cucurbite ꝛ citroli seminis medulle.cuiusqʒ.ij.radicis liquiritie.sandali albi terēgebini.zaccare.tabarzedi.cuiusqʒ.iij.lacce purgate.ketbire.zafrani cuiusqʒ.ʒ.trita oia diligenter.pāno cribra subtili ꝛ cū aqua distēperās rosarū.ac semis psilij lababo.ʒ.trociscos faciens in vmbra sicca ꝛ qū opus fuerit vteris.

Trocisci clisteris mollientes.dolori vtiles intestinorū.Sume ceruse plūbi.ʒ.vj.carte aduste.iiij.gūme arabice.v.balaustie.ij.opij.mamirani.cuiuqʒ.ʒ.bypogistidos succi.iij.acatie.casei adusti.sanguinis draconis cuiusqʒ.ʒ.ꝛ.ʒ.bec adunās medicamina trita ꝛ cribrata cū arnoglosse aqua ꝛ semis sebedaurani que est virga pastoris aqua distempera.trociscās qʒ in vmbra desicca ꝛ vase cōde.ꝛ.ʒ.iij.de eis clisterizabis cū riso feresiaco.

Trocisci arsenici quibus intestinorū fit clistere vlceribus. Sume arsenici rubei ꝛ citrini.carte aduste.cuiusqʒ.ʒ.v. calcis viue.℔.ʒ.acatie scbbi.iemenici cuiusqʒ exag.bec adunabis trita ꝛ cribrata medicamina.atqʒ cū plantaginis aq̄ distemperans.ʒ.informa trociscos ꝛ in vmbra siccatis clisteriza trociscū cū necesse fuerit.

Trociscorū assignatio vtiliū cephalee ꝛ emicranco vigilijsqʒ illiniti tēporibus.Sume mirre munde.laudāi.cāphore.cuiusqʒ.ʒ.v.thuris masculi.sarcocolle.rameci.terre armenice.cuiusqʒ.ʒ.x.Trita hec ꝛ cribrata medicamina cum rosarū aqua distempera.trociscа.ꝛ sicca.qūqʒ fuerit opus vteris aceto irriga ꝛ tēporibus illine.

Trocisci cephalee ꝛ vigilijs vtiles.fronti ꝛ tēporibus illiniti.Sume opij.abraxilij.zafrani.benegi semē.corticū radicū mādragore.lelecdij.partes equales ꝛ tritas cribrata sqʒ distempera cū lactucaꝛ aqua.ꝛ triāgulatos faciēs trociscos sicca.qūqʒ opus fuerit cū coriandri viridis aqua dissolues ꝛ aqua foliorū lactuce siqʒ locū cataplasmabis.

Trociscorū narmeci assignatio qui sine subuersione soluūt. mirobo.kebuli.emblici.bellirici.atteregi.cuiusqʒ partez. turbit.ij.penidiarū.sabari quātū oiuz.Trita bec diligenter subtili cribra pāno ꝛ distēperās trocisca.boꝛ potio.ʒ.x.in aq̄ calida dissolutorū.

Violarum trociscorum assignatio qui dicunt restani.Sume violarū optimarum viridium.ʒ.ij.turbit albi.ʒ.radicis liquir.tarsensis.ʒ.ʃ.scamonee antiochēsis obo.Tere cribra ꝛ cū aqua distemperās vnū facies trociscum ꝛ est potio plena que choleram educit rubeā ꝛ humiditatem.omniqʒ est etati vtilis.

Adriani trocisci.Sume sebbi iemenici.mirre munde.cuiusqʒ exagi.iiij.coleodanesi exag.thuris masculi exag.viij.aristol'.xij.ꝛ apud quosdaz galle imature.viij.rachale exag.trita bec diligenter.cū vino distemperabis dulci.ꝛ trociscis factis qum fuerit opus frueris.

Trociscorum assignatio vtilium singultationi que fit ex repletione.Sume costi.mirre.aloes epati.pigani sicci.seis apij.thuris masculi.asari cuiusqʒ.ʒ.ij.opij.rose rubee.cuiusqʒ semis adunata bec trita ꝛ cribrata medicamia cū vino claro ꝛ bec radix in al'dulci aut cōi distemperans trocisca ꝛ i vmbra siccans vtere.

Trocisci alij singultationi.Sume semis apij.anisi.selechali.cimini.carmanici.adechari.ciperi.cuiusqʒ partē.zinziberis.ʃ.partē castorei quadrantē.Tere oia diligenter ꝛ cum apij aqua distemperans trocisca semis exag.pondere ꝛ siccatis in vmbra cum aqua nemaci in al'nemami vtere.

Heltbiti trocisci q̄rtane vtiles febri.Sume beltbiti.mirre.piperis nigri.pigani.equalia pōdera ꝛ terēs cribransqʒ distempera.ꝛ trociscis vtere quz opus fuerit.

Trocisci sabapba vtiles.baruzi amigdalaruz amararum purgatarum.cuiusqʒ libra.macbali puri.ij.macbalū aceto trib⁹ infūde die⁹ ꝛ diligēt i mortāio moueas donec optīe misceantur:spērum puluerem addes ꝛ distempans trociscabis:qūqʒ fuerit opus cū itibe aq̄ vteris

Iuereseni pentadicon assignatio vtile epatis dolorib⁹ stomaciqʒ frigidorum ꝛ debilium ventositati grosse.ꝛ egestiōi.Sume zizyberis.piperis.spice aromatice.raleogij.cuiusqʒ.ʒ.iiij.scis apij.mēte sicce.cuiusqʒ.v.cimini carmanici.cassie.carpobalsami.piretri.cuiusqʒ.ij.malabatri.ʒ.bec medicamina trita ꝛ cribrata cum mell'triplo dispumati distempera ꝛ vase ꝑdēs qum fuerit opus vtere.

Piperis iuereseni assigna⁹ vtil'stōaci epati frigido pblegmatis copie ꝛ humiditati i corpore dominati.malc digestioni grosse vētositati:febri quartane ꝛ pblegmatice:stōaci magne frigiditati:vrinaz qʒ prouocat.Sume piperis albi ꝛ nigri ꝛ lōgi.cui⁹qʒ.ʒ.ij.xilobalsami.ʒ.spice aromatic.amomi.cuiusqʒ.iij.zizyberis.semis apij.siseleci greci.cassie xibale. asari.berberis cuiusqʒ.ʒ.bec medicamina trita ꝛ cribrata cū mellis dispumati triplo distempera:ꝛ vase cōdens quz fuerit opus vtere.

Byaciminū vtile stomaci frigiditati magne.ructatui acido appetitui canino.febrib⁹ pblegmaticis ꝛ cholere nigre.testium frigiditati ꝛ singultatiōi que fit ex pblegmatis copia ꝛ supfluitate ꝛ est electuariū grecuz.Sume cumini carmanici drc ꝛ nocte in aceto vini infusi ꝛ i vmbra siccati ac frixi.libras duas.piperis nigri.ʒ.iij.zinziberis sicci.iiij.buraci. armenici.ʒ.x.foliorū pigani i vmbra siccati.ʒ.iiij.medicamina hec trita ꝛ cribrata cū mell'dispumati triplo.Addūt medicorū quidam corticē seliche.cinamomi.baccali.cinami.gar.carpob.spice.arōatic.masticis.cui⁹qʒ.ʒ.iiij.

Byaciminū aliud eius que ꝛ primuz vtilitatis.Sume cimini nebatici vini infusi aceto.die ꝛ nocte:siccatiqʒ ꝛ frixi.foliorum pigani siccorum.piperis nigri.zizyberis.cuiusqʒ sextarios.v.buraci armenici.x.medicamia hec trita ꝛ cribrata adunans cum mellis distempera dispūati triplo.ꝛ vase condens qum fuerit opus i galle modū cū calida aq̄ dab.

Byacheni.ꝛ est electuariū persicum.vtile ventris solutioni:male digestiōi stomaci debilitati ex frigido. Sume costi.mirre.cassie.cinamomi.spice.carpobalsami.cuiusqʒ.ʒ.x.nucis muscate.numero.v.cacale.thuris.gar.anisi. melliloti.narmesqui.sitaregi indici.cuiusqʒ.ʒ.iiij.besbese. cbiari.aterengi.cuiusqʒ.iij.aristologie rotunde.cinamomi. asene.cuiusqʒ.v.anisi.zinziberis.cipi.cuiusqʒ.sestar.x.calami aromatici.piperis nigri ꝛ longi cuiusqʒ.ʒ.v.mirob.indi optie purgati sextarios.ij.bellirić purgati.x.ʒ.mirti grāorus semis eminaz ꝛ apud quosdam eminā.apud alios semis.l.quodqʒ nos diximus cōpetentius est.trita hec cū melle distempabis

Byaireon electuarium grecū.vtile epatis debilitati ꝛ hydropicis.Sume eniedaz nigri.l'.ireos radic.ʃ.l' seminis feniculi ameos.seminis apij.cuiusqʒ.ʒ.iiij.piperis nigri.x.medicamina hec trita ꝛ cribrata adunans cum mellis dispūati triplo distēpera ꝛ i vase ꝑdito quz opus fuerit vtere.

Juzreseni talifar indici assignatio vtilis stomaci frigiditati ꝛ grosse epatis ventositati.Sume talifar.v.ʒ.zinziberis.x.piperis lōgi.xij.beili.cinami.cuiusqʒ.vj.zaccare tabarzedi.℔.v.banc in aqua dissolues calida.medicamina simul distemperabis trita ꝛ vase condens vteris.

Jueresenum teremebingi indicum.vtile inflationi ꝛ ventositati stomaci ac frigiditati artetico dolori ꝛ podagrico.Sume sitaregi indici.cadegi indici.cuiusqʒ.ʒ.vj.beili ameos cuiusqʒ sexta.ij.piperis nigri.darfulfuli zizyberis cui⁹qʒ sext.vj.mirob nigri purgati.xxx.sext.marsmesqui.ij.gar. .ʒ.v.nucis muscate sext.iij.besbese.ʒ.iiij.penidiarum sext.x. medicamina bec trita ꝛ cribrata cum melle distēperabis dispumato ꝛ apud quosdam sine melle in vase repones.cuiusqʒ potio.ʒ.ij.

Besbase electuarium feresiac frigiditati stomaci ac male digestioni ꝛ grosse medetur'ventositati.Sume besbace.cinami cacale magne ꝛ parue cuiusqʒ.v.piperis nigri.ij.gar drag.ꝛ.ʃ.zaccare tabarzedi.xx.medicamina bec trita quum adunaueris ꝛ cribrata cum mellis triplo distemperabis dispumati ꝛ reponēs qū necesse fuerit vteris.

Hebetbelcadare electuarij assignatio vtilis emorroidibus ꝛ stomaci frigiditati ac male digestiōi.Sume bebetbelcadare.mell'beladari.sisami explicati.cui⁹qʒ.sexta.vj.zaccare tabarzedi.xxiiij.mirobo.kebuli.bellici.siremblici purgati.zinziberis.darfulfuli.aterēgi.malabatri.sitaregi cuiusqʒ.ʒ.iiij.gariofili.sansuci.besbese.cuiusqʒ.ʒ.cū mell'distēperabis dispumati triplo ꝛ modico vaccini butyri atqʒ post vi.vteris mēses.ʒ.ij.cū lacte vaccino expurato.

Fereniſſi electuarium vtile stomaci enervationi.vētositati emorroidibus corruptioni comple

UVA. BHSC. IyR_125_1

xionis.coloris turbationi ꝛ venerē auget. Sume mirobo.indici.bellirici.siremblici purgati.piperis.darfulfuli.zinziberis.ciperi.sitaregi indici.spice cuiusqꝫ.ʒ.x.seminis aneti ꝛ straci. ꝛ porri.cuiꝰqꝫ.iiij.purgamenti ferri triti ꝛ cribrati ꝛ vini aceto infusi per.xxiiij.dies siccati ꝛ frixi.ʒ.cētū. Medicamia hec trita ꝛ cribrata aduna ꝛ distēperās cū melle addes musci.ʒ. ij.condēsqꝫ vase post.vj.vteris mēses.ʒ.ij.de eo offerens.

Juresim assignatio quod stomachū calefacit. colorē iformat ꝛ impinguat. Sume fecis vini.seminis apij ꝛ feniculi.anisi semis. abrigij. cimini ameos.ordei.casemi.carui.coriandri sicci.piperis darfulfuli.cinnamomi.thuris.spice.gariof.nuc̄ muscate.ciperi semis.mirre cuiusqꝫ exag.purgamēti ferri.x. Coque in sexcuplo vini donec medietas defecerit ꝛ singulis de eo diebus.xxx.ʒ.vsqꝫ.xl. excola.prodest enim cui stomachus refrigidatus est.

Et hec purgamenti ferri decoctionis assignatio vtil' stomaci eneruationi. emorroidibus confuso colori.male digestioni.appetitus paucitati. Sume seis apij. anisi.abebeli.adechari.cardami.seminis pigani.ꝛ fugiluꝫ ꝛ gergiri aneti.cimini.carmanici.carui.semis rape ꝛ porri. papaueriſqꝫ ēiedani nigri. seminis cepe.mastic̄. thuris cuiusqꝫ exag.iiij.costi.virgarū seliche.satureie.feresiace ꝛ nebatice.seminis ratabi ꝛ emiere.frememesqui.eacale.meuꝫ.gendani. ciperi.asene.cinami seminis.apij.spice.melliloti.cassie.bebē.rubei ꝛ albi.sitaregi indici. mirobo.indi. kebuli. citrini. bellric̄ siremblic̄.purgati.cuiusqꝫ exag.hec medicamina in vino cōi vel vue passe coques ꝛ mell' libras pones.xv.donec quadrās supersit.siceꝫ igne deponēs colabis ꝛ diebus singulis libre q̄drantē bibes vsqꝫ trientem cum olco amigdalino dulci.

Trifera parua stomaci eneruationi vtilis ꝛ humiditati vē tositatiqꝫ ꝛ emorroidibus ꝛ mētē purgat. Sume mirob. citrini ꝛ indi.bell'i.emblic̄ equales partes ꝛ tritas subtili cribra pāno.oleoqꝫ amigdalino dulci modicū infūdens cū mel le dispumato distempera.ꝛ qum opus fuerit.ʒ. porriges.iij.

Trifere magne assignatio vtilis emorroidarum ventositati.colorem bonū facit.venerem auget. stomachū calefacit.Sume mirobo.kebuli indi.bell'i.emblici.siremblici purgati.fulfuli.darfulfuli.cuiusqꝫ partes.iij. zinziberis. burēdani. besbase.sitaregi indici.secaculi. rauderi rubei ꝛ albi. lingua auis.granati semis.sisami.expilati.zaccare.tabarzedi.papaueris albi bebē vtriusqꝫ albi.ſ.ꝛ rubei cuiusqꝫ parū. medicamina hec trita ꝛ cribrata aduna ꝛ cū melle distempera dispumato subinfuso prius parū butyro vaccino.siceꝫ vase cōdēs qum fuerit opus vteris.

Juresem assignatio quod venerem auget: ꝛ renes calefacit.Sume asperagi.zinziberis cuiusqꝫ.vj.ʒ.bebem rubei ꝛ albi.cuiusqꝫ.ʒ.iij. semis rape ꝛ fugilis.ratabiqꝫ ꝛ pastinace ꝛ engere ꝛ cepe.cuiusqꝫ.ij.squille assate.caudarū stinci cuiusqꝫ tertiā eorū.cardami.ʒ.vj.lingue auis.ʒ. zaccare.xx. medicamina hec trita ꝛ cribrata adunabis ꝛ cū melle distempera dispumato conde.qumqꝫ opus fuerit.ʒ.v.cuꝫ vino coeto aut melle dabis.

Juresenū exhylarans tristem exhylarat mentem ꝛ aiam. ipsamqꝫ confortat corpusqꝫ calefacit ꝛ corroborat stomachum.anhelitumqꝫ iocundat. Sume rose partes.vj.cipi.v. gaꝛ.mastic̄.spic̄.aromatice.asari cuiusqꝫ.iij.cinami.vue passe.cuiusqꝫ.ij.besbase.cacale.helij.nucis muscate cuiusqꝫ partem.Singula singulatim tere ꝛ cribrabis ꝛ sumes singulis. xxxvj.exagijs adiunctorum medicaminum.salis libraꝫ ꝛ in viij.libris aque coque donec tres tantū supersint. Tunc colabis eius abiectis purgamētis.iterumqꝫ aquam in ollam mittes ꝛ appones penidiarū optimarū ℔.coquens donec tanꝯ labuerū fiat.siceꝫ igne deponēs medicamina super pulueriza bis cōmouens donec perfectius sint mixta.ꝛ vase condēs qū fuerit opus exag.ij.ꝛ.ʒ.singulis dabis complexiōibus vel ebdomadibus.

Juresenum zaccare stomachum calefacit ꝛ digestionē procurat phlegmatice ꝛ nimie medetur humiditati. Sume cacale.cubebe.gariofilorum.oaraſini.zinziberis .darfulfuli. zafrani cuiusqꝫ.ʒ.xiloaloes crude.piperis cuiusqꝫ.ʒ. zaccare ℈.ʒ.aut mellis tabarzedi super ignē positū ispissari permitte. ꝛ medicamia injicies trita ꝛ subtili cribrata pāno ꝛ cōmoue donec cōpleatur ꝛ durū fiat ꝛ oleo vngatur amigdalino. aut sisami.ꝛ sic donec ficcetur permittatur ꝛ vase conde ꝛ qum opus fuerit vtere.

Satureie electuariū vtile vētositati que stomacho accidit ꝛ intestinis digestionemqꝫ cōfortat.Sume satureie montane ꝛ ortulane. isopi. ameos. mente ꝛ cimini carmenici. nemami cuiusqꝫ.ʒ.v.zinziberis.xiloaloes acori.besbase.hermi.cuiusqꝫ.ʒ.seminis apij.anisi.feniculi. cuiusqꝫ.iiij.besse.ij.zaccare.tabarzedi.l.tere medicamina diligēter ꝛ cribrās cū mellis distēpera dispumati triplo ꝛ conde.

Beladari electuarium sciatic̄ vtile mentē clarificat cogitationem emendat.colorꝫ iformat.Sume piperis darfulfuli.mirobo.kebuli.bellirici. siremblici purgati cuiusqꝫ.ʒ.iiij. mellis beledari.aterengi.costi.zaccare.tabarzedi. baccarum lauri.ciperi cuiusqꝫ.sex̄.ij.medicamina sicca trita ꝛ cribrata adunans mellis infundes beledari ꝛ butyro vaccino ꝛ cum melle distemperans vase condes:qumqꝫ opus fuerit post.vj. vteris mēses.ʒ.dans.ij.cū apij aqua.

Sabarbarani iuresenum.vtile stomaci frigiditati ꝛ epatis aque citrine ꝛ cholere nigre colicāqꝫ soluit. Sume zinziberis.cinami.oraſmi.cassia.spic̄.nuc̄ muscate.heli.mastic̄.cacale.carpobal.zafrani.cuiusqꝫ.ʒ.iiij.ꝛ scamōee.iij. turbit.viij.granoꝝ nili.viij.zaccare. selimane quantū oīuꝫ. Terens ꝛ cribrās cū mellis distempera dispumati triplo ꝛ qum fuerit opus.ʒ.vteris.iiij.vsqꝫ totidē exagia ꝛ inuenimus alio exemplari.granorum nili loco.senam.hoc q̄ vitio interpretis.ꝛ aiunt quidam cē saberemuꝫ.ꝛ grana nili bocqꝫ rei competentius.

Dactilorum electuariū vtile colice ꝛ stomaci doloribus. Sume buraci armenici.cimini carmanici.petroselini.zinziberis.piperis albi cuiusqꝫ.ʒ.ij.ꝛ.ʒ. diagridij.v.camarbeiron.purgatorū amigdō purgatarū.pigani foliorum. cuiusqꝫ.x.medicamina trita ꝛ cribrata adunans dactilos vini infunde aceto die ꝛ nocte ꝛ cribro excolans medicamia simul misce ꝛ cū melle distempera dispumato ꝛ exag.dabis.iiij.

Dactilorū electuariū quod Joannes cōposuit vtiliꝰ primo.Sume zinziber.piperis cuiusqꝫ.ʒ.ij. ꝛ.ʒ. pigani. amigda.dulciū.cuiusqꝫ.iiij.scamonee.ij.ꝛ.ʒ.tamarcheirō.ʒ. iiij.vini aceto die ꝛ nocte infusi. corticibꝰqꝫ ꝛ ossul' purgati fricans ordei cribro transmitte.ꝛ medicamina trita simul misce ꝛ cum melle distemperabis dispumato.exag.iiij.daturus.

Jureseni laxatiui assignatio colice vtilis.Sume turbit albi.ʒ.v.darfulfuli.tertiam.zaccare taberzedi.ʒ.xxiij.tere oia diligēter.ꝛ.ʒ.dabis.v.vsqꝫ.vj.

Jureseni laxatiuum vtile podagre ꝛ dorsi doloribus phlegmaticisqꝫ morbis.Sume scamonee. oraſini. sitaregi.indici.cuiusqꝫ.ʒ.viij.piperis.vj.turbit.x.darfulfuli.cacale.gaꝛ.semis apij.amcos.cuiusqꝫ.ʒ.iiij.salis indici.ij. zaccare.xx.penidiorum optimorum totidem.masaquitbe.iij. medicamina hec adunabis trita ꝛ cum melle distempera dispumato ꝓdens:qumqꝫ opus fuerit vteris. masaquitbi spuma est vasis viridis:sumitur aūt ꝛ lac dulce eo loco.

Jureseni electuariū qō cholaꝫ laxat rubeaꝫ sine molestia. Sume xiloaloes pure. masticis.cuiusqꝫ.ʒ.turbit aduſti. iiij.scamonce.semis borum.Terens ꝛ cribrās cū melle distēpera dispumato aut taberzedi mellis ꝛ.ʒ.v.dabis.

Byacitoniten.catarticū laxans:stomachū iocundat ꝛ confortat:cibi mouet appetitū ꝛ colice ꝓdest. Sume citoniorum bespanicorū ītus ꝛ extra purgatorū libraꝫ. ꝛ minutatim icisis superijce vini cocti qua ifundantur quantitatem. ꝛ coque donec matura fiat decoctio:tunc deponens ꝛ terens diligenter cribro transmittes:ordei addens deinceps apum mellis.libras.ij.ꝛ lento coques igne donec ſpissum fuerit:spissato hec adijcias medicamina trita ꝛ cribrata. Sūe zinziberis.piperis longi.cinamomi.cuiusqꝫ.ʒ.ij.heili.cacale. zafrani.cuiusqꝫ.iij.masticis.v.scamōee.x.turbit.xxx.hec addes medicamia vt diximꝰ:quꝫqꝫ optime spissatū fuerit ꝛ durum factum:parua facies frusta.qōqꝫ fructuꝫ.ʒ.iiij.vt fuerit siccata in frondibus pones citrini.ꝛ qum necesse fuerit sūeꝫ.

Byacitoniten stringens vtile ventri dissoluto ꝛ stomaci debilitati.vomitui.male digestioni:caloꝝ reformat ꝛ appetitum mouet ciborū.Sume citoniorū purgatoruꝫ ℔.ij.ꝛ parua facias frusta superfunde vini accidi qō infundat illa:atqꝫ ad perfectionem coque.Tunc tritis ꝛ cribratis mellis addes apum libraꝫ:ꝛ lento coques igne donec ſpissetꝫ sicqꝫ hec appones medicamina.zizziberis.piperis.darfulfuli.cuiusqꝫ.ʒ.iiij.seminis apij.amcos.cuiusqꝫ.ʒ.zafrani.ij. hec trita ꝛ cribrata miscebis:ꝛ vt in primo diximus facies.

Pomorum iuresenū assignatio stomaci debilitati vtile.Sume pomorū,syrorū purgatorum libraꝫ:i vino coque ribano perfecto vt in citonijs diximus ꝛ apuꝫ mellis libram dispumati immittes:tūc sumes piperis longi.gaꝛ.cuiusqꝫ.ʒ.ij.zizziberis.iiij.zafrani.vj. xiloaloes.v.terensqꝫ medicamina hec cribrans cū pomis ꝛ melle distemperabis:ꝛ super ignē fortiter spissans sup marmor ponnes ꝛ extendes inunctum prius oleo amigdal' dulci.siceꝫ ſcē

UVA. BHSC. IyR_125_1

frusta faciesq; trium.z.r in citri foliȝ repones.

Ambreue resenum vtile stomacho frigido r tremori: male digestioni. matricuȝ doloribus ꝓpetit senibus. Sume cacale magne r parue. beili. besbase. darasini. cuiusqȝ.ʒ. iiij. zinziberis. darfulfuli. cuiusqȝ sextaria duo. asene.ʒ.ij. cinnami.ʒ.gaf.ʒafrani.cuiusqȝ.ɔ. nucismusca.v.r apud quosdā nūo.l.spice aromatic.masticis.cuiusqȝ.ij. ambre tātūdeȝ muscī.ʒ.iusquiami.opij cuiusqȝ.ʒ.olei balsami.vj.opium vino infunde ribano. aut communi. aut vue passe r melle. liquefac ambraȝ in oleo sisamino r sic oīa hec infunde medicamina r misce distēperaqȝ simul oīa cum melle dispumato r opio vio infuso r vase conde qūqȝ fuerit opus post tres menses vteris exag. vno.ʒ.ʒ. vsqȝ.ij.

Electuarij psilphij assignatio vtilis inflationi stomaci r ventris rugituiqȝ. Sume piperis seminis apij. cuiusqȝ.ʒ.xij. petroselini. mente sicce. siselei cuiusqȝ. viij. casemi. xiij. medicamina hec adunabis trita r cribrata r cum melle distē pera dispumato vase condens qū opus fuerit fruiturus.

Eniedani electuarium vtile epatis ouritici. stomaci frigidati hydropisis principijs. Sume eniedani nigri .ʒ.x. seminis eruce r pozri cuiusqȝ. viij. zinziberis. bellirici emblici purgati. cuiusqȝ. vij. amcos seminis apij. anisi. cacale pue r magne. cimini carmanici. cuiusqȝ. iiij. spice aromatic. ij. gaf.ʒ. penidiarum optimarū.xx. medicamina hec trita r cribrata adunabis r cum melle distēperans dispumato vase cō des dabisqȝ.ʒ.ij. cuȝ aqua in qua anisum. spicaȝ masticemqȝ decoxeris.

Bucuriueresenū. vtile emorroidarum ventositati. augetqȝ venerem r digestionem procurat. Sūe zinziberis sextař. x. darfulfuli. iij. piperis. ij. sitaregi indici. ij. secaculi. v. pineozum nucī purgatozum sisami. cuiusqȝ mani pulos. ij. baedari. beledari. poma numero. xxx. hec teres r sic cata cribrabis in duabus aut tribus olei sisami. vntijs pāno qȝ colabis: r hec medicamina inijcies. penidia aūt in aqua dissolues suaui. r spissari facies reliqua simul distemperans vase condes. r qum fuerit opus vteris.

Jueresenū dyabcāphoreuȝ vtile stomaci debilitati. male digestioni r crosso phlegmati Sume piperis nucis muscate. zinziberis. besese. lilegici cinamomi cinami. narmesqui selsemui. frememesqui. belichari vel adeebari. gar. cāphoze zafrani cuiusqȝ .ʒ.ij. hec adunans trita r cribrata cum melle distēpera dispumato vase conde qūqȝ opus fuerit vtere.

Byacāphoreum aliud prioze fortius. Sume zinziberis piperis nigri r longi. darasini. spiē aromaī. lapidis solis nucis muscate. sandali albi. carpob. cacale besbase. gar. narmesqui. talfari. ciperi. spodij. auri puri. cuiusqȝ.ʒ.ʒ. hec adūa bis trita r cribrata medicamina. condesqȝ vase melle distemperans dispumato. r quȝ opus fuerit vteris.

Capitulū. 16. incipit tractatus de pulueribus.

p **Pulueris** tam assignatio vtilis abominatōni. r fluxui cholerico. Sume seis psillij. seminū marcie i al' marue r sabasaferemi. amili. bargi. gūme ara. terre armenice cuiusqȝ partem. gūmaȝ terram. r amiluȝ mediocriter teres semen psillij modicuȝ friges r mixtis vteris infectis oleo rosarum cum citoniozum robo. aut mirti.

Pūlueris granatozum assignatio. vtilis solutioni que fit ex stomaci debilitate r intestinorum ipsaqȝ confortat. Sume romani granozum frixozū partes duas. mirte grece. granozum baluti selsemachi. sumaci cimini aceto infusi vini r frixi benaci succi. gabire alfiti. coriandri frixi. cuiusqȝ. xij. carice nebatice r syre. cuiusqȝ partē. secci rameci xiloaloes pure cuiusqȝ quadrantem. Que frigi oȝ frige. reliqua mediocriter terens. oīa simul misce r vtere.

Maebalite pulvis solutionis vtilis antique tenasmoni r stomaci debilitati frigiditatiqȝ r tortioni ac emorroidibus. Sume cardami libram r.ʒ. frixam cimini carmanici vini aceto nocte r die infusi r siccati frixiqȝ libraȝ.ʒ. semiuȝ lilij r pozri nebatici. cuiusqȝ quadrātem. ℔. masticū. ʒ.ʒ. mirobolani indi in oleo frixi oliue libre quadrantem tere oīa diligenter r vtere.

Charnubi pulvis solutiō ivtil' r stomaci cneruatōi Sūe carue nebatice granis purgate. cimini carmanici vini aceto infusi die ac nocte r in vmbra siccati ac frixi sumaci. granozum aycbali mirti benaci. alfiti glandis. coriādri frixi masticis cuiusqȝ partem. aduna hec trita r cribrata medicamina conditisqȝ vase qum fuerit opus vteris.

Puluis alius naturam stringens. stomacbūqȝ roborans Sume seminis vuarum passarum romani granozum seminis bermāzi. gume arab. cuiusqȝ.ʒ.iiij. seminis mirti glādis cuiusqȝ.iij. trita hec r cribrata aduna medicamina r vase condens vtere.

Berberis pulvis. debilitati vtilis stomaci. quem confortat r naturaȝ constipans calefacit. Sume nanachue. sumaci zizyberis. benaci alfiti cuiusqȝ.ʒ.ij. zaccare tabarzedi. xx. bis tritis r cribratis aduuatis qum fuerit opus vteris.

Sumaci pulvis ventris vtilis fluxuationi. Sume sumaci partes. ij. acidi granati granozum frixozum partem. carice nebatice. crei. gūme arab. balaustie cuiusqȝ semis partem aduna hec trita r cribrata medicamina r vase condes qum fuerit opus vtere.

Puluis glandis fluxui vtilis ventris. Sume castanearuȝ glandium. vue passe granozum cuiusqȝ partem benaci alfiti carice nebatice. mirti granozū cuiusqȝ.ij. hec aduna trita r cribrata medicamina vase conde r vtere.

Puluis vuarum ventris fluxui vtilis. Sume granozū vue aut zebibi partes duas granozuȝ. mirti. sumaci cuiusqȝ partem. gūme arab. lelēbachi mastic. balaustie cuiusqȝ.ʒ. partem. medicamina hec trita r cribrata in vase conde r vtere.

Seminum pulvis vtilis ventositati r inflationi. Sume carui. anisi cimini carmanici cinami ameos. seminuȝ apij cuiusqȝ.ʒ.ij. gar. cacale magne r parue cuiusqȝ medium eozum zinziberis darfulfuli. cuiusqȝ obol'.ij. zaccare exag. xx. hec adunabis trita r cribrata medicaīa r vase cōditis vteris.

Pregnantium pulvis mulierum malos amouet ill' conceptus tēpore. appetitus. stomachum ꝓfortat: cibi mouet appetitum r colorem bonū facit solutionēqȝ. Sume apij. zebedari. in al'zerēbadi. cuiusqȝ.ʒ.vij. ameos. thuris masculi. cuiusqȝ.iij. castorei.ʒ.ʒ. cimini carmenici. sisami. expilati. cuiusqȝ. x. zaccare taberzedi. xx. tere oīa diligenter hec r cribra medica mina ꝓditisqȝ vase qum fuerit opus vtaris.

Pulueris alius assignatio vtilis pregnantibus: r ē sisami electuariū. Sume sisami expilati. cimini carmanici. zizyberis. cuiusqȝ.x. piperis nigri r longi. cuiusqȝ.v. cinamomi. ij. beili. cacale. cuiusqȝ. iij. taberzedi zaccare librā. Trita hec r cribrata vase conde r qum fuerit opus vteris.

Pulueris ioannis assignatio vtilis stomaci debilitati: vētositatem soluit r cibi mouet appetitum. Sume cimini carmanici r nebatici. cuiusqȝ.ʒ.xxx. ifusozum vini aceto die r nocte r desiccatozum frixozūqȝ mirti granozum. l. coriandri frixi. xx. benaci. alfiti r gabiri. granati granozum. cuiusqȝ.xx. carathi. tarathiti. cuiusqȝ tertiam eozum partem. tere r lato transmitte cribro: r sume qum necesse fuerit mane r vespere

Pulueris assignatio difficilis vtilis singultatiōi que ex repletione cōtingit. Sume seminis apij montani. ciperi. cimini carmanici. cuiusqȝ partem. r tritas cribra. dabisqȝ cum nemami aqua exagium.

Pulueris assignatio qui cū camele bibitur lacte: r epatis prodest doloribus. Sume lacce purgate.ʒ. xxx. rose rubee tantūdem. spodij. semīs itibe. r aquasuthi. cuiusqȝ ij. hec adunabis trita r cribrata medicamina: qumqȝ fuerit opus conditis vase vteris: eiusqȝ potio.ʒ. cū zaccare selimie ʒ.v. vntijs camele lactis. iiij. a quibus vnctuōsitatez eduxeris.

Pulueris podagricis vtilis r sciaticis. Sume scurenia ni albi.ʒ.x. zaccare selimene. v. zafrani. obol'. r tritis diligenter.ʒ. de eis propinabis cū aqua frigida.

Pulueris assignatio scorpij percussioni vtilis. Sūe aristologie longe. radicis capparis. piretri ptes r tritas cribra: dabisqȝ ex eis.ʒ.iij. vsqȝ.ij.

Puluis illis vtilis qui plurimi cā caloris mingit r est passio diabetes. Sume purgamēti ferri.ʒ.xx. r tritas subtili cribra pāno. sicqȝ vini aceto. vij. infunde diebus excolatasqȝ paululū frige donec siccentur r iterū terens misce corticū candari vini aceto infusorū die r nocte siccatozumqȝ.ʒ.v. spodij. iiij. coriādri sicci. iij. cicute. ij. hec adunans trita r cribrata medicamina vase ꝓde: qūqȝ opus fuerit.ʒ.ij. cū nectare vabis simplici r aqua frigida mane r vespere.

Puluis vrinam prouocans. Sume scolopendrij.ʒ.x. vitri adusti. granozū caleti. cuiusqȝ. vij. scis pastinace agrestis. tertiā eozū. feniculi.ʒ.ij. semis melonis medulle.ʒ.x. teres r cribrabis: r cui calor inest cum squingibin bibet. cui frigus cum radicum aqua.

Pulueris ioānis assignatio. r cuiꝰ spermatis inest fluxus caloris causa. Sūe semē psilij.ʒ.ij. semen portulace. ij. coriandri sicci.ʒ.i.r.ʒ. r in salnia cū iulab offeres vinicqȝ imines potum. lac cuȝ amigdalis comedat purgatis r oleo in

UVA. BHSC. IyR_125_1

ungetur rosarum.

Capitulum.17. Incipit tractatus de clisteriis ꝛ licinijs

Clisteriū assignatio colice que fit ex pblegmate vtilis. Sume centauree. besq camomille. melliloti. aneti. cbarue. cartami. tunsi cuiusq3 ʒ.x. bermeli. fenugreci. cuiusq3. vij. coloquintidas. ij. tunsas. semē feniculi ꝛ apij. cuiusq3 ʒ. furfuris. altee cuiusq3. iij. i pāno ligatorum. ficus albas subincisas numero. x. rute folio rum. nenufar. cuiusq3. x. manipulos. Coques in quatuor aq̄ libris donec ad libr̄ā redeant ꝛ semis. Semis libr̄ā sumes ꝛ injtics mel ℥. olei zēbaci aut cbeiri. ℥. ꝛ. ʒ. cbamachi vntiaʒ. buraci armenici exag. serapini. opoponacis cuiusq3 semis te pidumq3 clisterizabis.

Clistere aliud colice vtile ꝛ vrine fluenti. Sume iuiubas numero. xx. sebesten. xxx. zebibi chorosa nici. cartami. tunsi. cuiusq3 ʒ. x. ficus albas numero. x. besqui. camomille. melliloti. aneti cuiusq3 fasciculum. viol' ʒ. iiij. belbe. seminis lini. cantorij cuiusq3. v. seminis feniculi. furfuris alice. in panno ligatorum cuiusq3 tertiā corū. Coq̄ oia in aq̄ ℔. iiij. donec ad triētem redeant ꝛ semis libram clisterizabis additis ʒaccare rubee. ʒ. vij. buraci armēici. ʒ. camachi. xv. ol'i sisami recentis. xx. tepidūq3 clisterizabis.

Clisteris assignatio vtil' colice que ex pblegmate fit: ꝛ ventositate grossa. Sume besqui. camomille. melliloti. aneti. cuiusq3 fasciculum. cimini nebatici. seis apij. anisi. feniculi. pigani sicci. cuiusq3 ʒ. v. seminis artemisie fautenegi montani. ameos. cuiusq3. iiij. sequebinegi. amoniaci opoponacis. iausiri. ℈. ʒ. ficus albas. numero. x. altee. furfuris i pāno ligatorum. cuiusq3. iij. Coque omnia i. v. libris aq̄ donec ad libr̄ā. ꝛ. ℈. redeant. Ex hac libraʒ semis sume. ꝛ mel lis olei zēbazi. olei sisami. muri antiqui. cuiusq3. ℥. coloquinti de adipis semis. adde. ʒ. clisteriza. qm̄ mirabile est vti ad ventositatem dissoluēdam. Addunt quidam apij semis. ʒ. si fuerit necesse. Nō est aūt boc vtendum estate. aut in bis qui cali de sunt cōplexionis.

Clisteris assignatio ad ventositatem crossam. Sume aque pozi. ozobi aque. belbe aque decocte. cuiusq3 semis. pbialam oleorū zēbazi ꝛ sisami. cuiusq3 vntiā ꝛ vtere.

Clisteris assignatio quo in acutis vtimur morbis si natura fuerit concluſa. Sume iuiubarū sebesten. cuiusq3 fasciculum. violarum siccarū. ʒ. iiij. ficus numero. x. altee. furfuris cuiusq3. quātum necesse fuerit in panno ligatoruʒ. In trib⁹ coquens aque libris donec ad tertiaʒ redeant: excolabis ab ea ℥. iiij. ꝛ addes bliti triti ꝛ expressi libre quadrātem sisami ol'i recentis. ℥. ij. ꝛ. ℈. fortiterq3 pcutiens tepida boc clisterizabis

Clisteris assignatio leuis quo i morbis vtimur accutis. Sume iuiubarum. sebesten. violarum siccarum ozdei expilati ꝛ tunsi. altee. furfuris. besqui. melliloti. cuiusq3 fasciculum. fic⁹ numero. v. In tribus oia bec aque libris coques. donec ad libram redeant. colabisq3 semis libram. ꝛ addes ʒaccare rubee ʒ. v. olei sisami recētis ꝛ violati. gari. cuiusq3. x. fortiter bec sil' percussa tepida injcies.

Assignatio alia ad idē. Et si in buiusmōi cuʒ aqua bliti expressi. ℥. iiij. olei sisami recentis ꝛ muri. cuiusq3. nucis. ij. clistere feceris prodest.

Clisteris assignatio que cholice ex humore prodest acuto. Sume iuiubarum. sebesten. cuiusq3 poma. xx. ozdei expilati. lebelabi. cuiusq3 ʒ. x. violarū. iij. altee. furfuris. semis lini cuiusq3. ℈. Coque omnia in duabus aque ℔. donec ad libr̄ā redeant ex hac vntijs. iiij. sumptis injce semis psilij. spume ʒ. x. olei viol' optimi. v. ꝛ fortiter simul percussa tepida clisteriza quoniam prosunt.

Clistere aliud quod matricem ꝛ membra confortat inferiora. Sume aque granozum mirti ꝛ aque sibi ortulani aq̄ nemami. aque merue viridis. cuiusq3 coclear. calami aromatici triti. ʒ. ij. vini optimi. aut cōis aut vue passe ꝛ mell' quod sufficit. bec omnia adunans medicamia pcute fortiter ꝛ quātum necesse fuerit sumens in aqua pone calida ꝛ sine vt tepidum fiat patientiq3 clisteriza.

Clisteris assignatio quod renū prodest frigiditati ꝛ matricum duritiei. Sume olezum nucū amigdal' amararum olei bebetbelebadare aut olei oliue cuiusq3. ℥. butyri vaccini semis. ℥. mixtaq3 in belbe aqua fortiter. viij. in al'. ij. bec pcute diebus. libre duabus trientibus tepidū clisteriza tribus contiuis diebus per anū ꝛ per vuluam.

Clistere quod matricum medetur doloribus. Sume armoniaci. belelagi. macbali. glauci. serapini cuiusq3 ʒ. v. opoponacis. castorei. cuiusq3 totidē. seminū apij. feniculi. amcos. siselei. cuiusq3. iiij. Et medicorū quidā apponūt. belbe. besqui spic̄. camomille. cuiusq3 partē. omnia bec adunās medicamina in lac mitte caprarū recens calidum ꝛ aquam suauem cuiusq3 libr̄ā. ꝛ. ij. trientes. lentoq3 coque igne. donec semis fiat: ꝛ igne depositū cola libr̄ā ꝛ semis. ꝛ adde butyri vaccini. mell' dispumati. cuiusq3 coclearia duo. olei sisami mēsuram pbiale ꝛ semis. fortiter percutiens mulieri clisterizabis tepidū in salutia quanto poterit illud contineat.

Clistere quod eparis prodest debilitati ꝛ veneris paucitati. Sume besqui viridis virgas. v. radic̄ bliti recentis frustra. v. belbe fasciculum. renū cap̄ adipis ꝛ nuche eius. testiū q3 tritozum corpus. bec adunabis in olla ꝛ lactis caprarum injtics dulcis cados. ij. aque suauis. ij. lentoq3 quum coxeris igne excolabis ꝛ sūptam diebus singulis lib. vnam in saluia clisterizabis continebitq3 eam ille cui imittitur q̄tū poterit ℔ q3 diebus fiet tribus continuis.

Clisteris assignatio quod sciatic. ꝛ dorsi. prodest doloribus. genuūq3. Sume centauree subtilis. ʒ. x. piretri. iiij. cucumeris agrestis. v. belbe. v. ficus numero. x. In tribus bec cōques aque libris donec ad libram redeant. Ex bac semis libram colabis. ꝛ superaddes opoponacis. ʒ. ij. ꝛ. ob. ij. serapini. ʒ. olei liliozum. ℥. ij. clisterizabisq3 ꝛ sic patiēs dormiat Sumatur aūt castorei. ʒ. ℈. costi. ʒ. ꝛ trita cum oleo misceant liliozum. genuaq3 inungatur.

Clisteris assignatio. artetico dolori. Sume belbe. amigdalarū amararuʒ. cbarube. seminis lini. cuiusq3 manipulum. camomille aneti. baccarū lauri cuiusq3 ℥. ij. scureniani. macbali iudaici ellebori albi cuiusq3. ℥. centauree. iij. serapini opoponac. amoniaci. baccali cuiusq3. ℥. ficus numero. x. iuiubas. xx. sebestem. xl. in olla quoq3 bec fictili ponens in camio vsq3 mane ꝛ. ℥. sumes. viij. addesq3 butyri vaccini. olei cheyri cuiusq3. ℥. tepidūq3 injcies.

Clisteris assignatio stringentis ꝛ intestinozum prodest vlceribus. Sume risi feresiaci. ʒ. xx. lenticule expilate. x. ozdei alfiti. xv. balaustie. v. cortic. granati tantūdem corticum glandium exteriozum. iij. bec oia in duabus aque libris coq̄s donec cōpleatur decoctio sicq3 buius aque colate. ℥. sume. iij. ꝛ addes plūbi ceruse. terre cypzine. gūme arabice. acatie. sanguinis draconis. hypoquistidos succi. carte aduste. cuiusq3. ʒ ouozum duū vitella elixatozum in vini aceto. Medicamina bec diligenter teres ꝛ cum subtili cribrata panno. olei rosax puri. ℥. injcies teresq3 cum ouozum vitellis in mortario dōec tāq̄ vnguentū fiat decoctioni aque injeices ꝛ tepidū clisteriʒans vt continere perferat iperabis.

Clisteris alterius ad idem assignatio. Sume ozdei alfiti. risi feresiaci cuiusq3. ʒ. xx. mirti granozum. x. coques bec in duabus aque libris. donec sufficiat ꝛ. ℥. iiij. sumptis: bozū addes medicaminum exagium. tepidūq3 injcies. carte aduste. ʒ. v. sebbi iemenici. arsenici rubei. cuiusq3. ij. arsenici citrini. tubaleris. beserem sicci. calcis lapidis adusti ꝛ non extincti cuiq3. ʒ. ꝛ. ℈. ʒafrani opij cuiusq3. ʒ. adunata bec trita ꝛ cribrata medicamia cum aqua distempera ꝛ exag fac trociscos ꝛ i clistere pones quū fuerit necesse.

Clistere intestinozum vlceribus. Sume aque risi ꝛ alfiti ozdei decoctozum cum capre renū adipe sine sale vntijs. iiij. ꝛ imitte ceruse plūbi. aduste carte. gūe arabice frigie. acatie. sanguinis draconis. cuiusq3. ʒ. tritaq3 bec diligenter cum tribus ouozum vitellis in vini aceto elixatozum ꝛ semis olei. ℥. rosarum puri admisce. factoq3 clistere tepidum injce.

Clisteris arsenicozum assignatio. vtile tenasmoni ꝛ ventri solutioni. Sume paximatis adusti. ʒ. iij. arsenici rubei ꝛ citrini eris adusti. sebbi iemenici. galle. calcis lapidis adusti ꝛ non extincti. cuiusq3. x. opij. v. acatie ayebari glandis. gūme arabice. sanguinis draconis. cuiusq3. iiij. medicamina bec trita ꝛ cribrata adunans cum granozum mirti aqua distempera ꝛ trociscans in vmbra sicca ꝛ cum exag. vno clisterizabis cum risi aqua feresiaci decocti. ℥. iiij. ꝛ olei rosarum. ℥. i.

Incipit tractatus de licinijs.

Belicinijs que inferius supponūtur licinium lene. altee. boracis partes equales tere. ꝛ subtili cribrans pāno ꝛ cum ʒaccara rubea distempera. que super ignez spissata fuerit cum modica aqua factoq3 licinio febricitantibus ꝛ acute molestatis subipone morbis.

Aliud. Sume salis ꝛ alitam ꝛ glandes informa. desiccatisq3 vtere. quoniam citius mollit ꝛ facilius est.

Aliud si cum terengebino idem feceris tāq̄ glandibus cōpositis naturam mollit.

Licinium aliud pzioribus fortius. Sume boracis salis. altee equalia pondera ꝛ cum melle spisso aut ʒacca-

UVA. BHSC. IyR_125_1

ra rubea spissata vt diximus distempera. Et si robustioribus opus est coloquintide adipis. ʒ. pars admisceatur.

Licinium quod sanguinem stringit ani ⁊ tenasmo medetur. Sume mirre munde. opij. thuris masculi. lelgie. zafrani equales partes ⁊ cuz coriandri aq̄ distemperans glandes informa. filis appositis ⁊ sic subipositis dimitte. quoniam tenasmoni plurimū confert.

Licinium aliud quod sanguiné ab ano stringit fluentem. Sume mirre. acatie. semis iusquiami. gūme arabice. risi fere siaci frixi equales partes. medicamina hec adunās trita ⁊ cribrata cum mirto viridi distempera vt expedit vtere.

Capitulum. 18. incipit tractatus de emplastris.

Emplastri coladichon assignatio citrine vtilis aque. Sume amomi spice. aroma. cardamomi. darfulfuli. seliche. thuris masculi. costi amari. piretri. masticis. machali glauci. carpobalsami. amoniaci. mirre. aloes. mibe. siselei. aristol'ro. melliloti ciperi. gar̄. radic̄. ireos. olei balsamini cuiusq3 ʒ. x. laudani. ʒ. ⁊. ℈. botami. gūme. cere albe. cuiusq3. xxx. hec trita ⁊ cribrata adunans que liquefieri debent in oleo liquefac nardino' ⁊ in mortario medicamina mitte percutiens simul donec perfectū fiat.

Emplastri mileti assignatio vtile hydropicis. Sume spice libram. mirre munde. ciperi. cardamomi. ireos radicum cuiusq3 ℥. iij. ⁊. ℈. costi amari. xiij. ʒ. hec omnia adunabis medicamina. trita ⁊ cribrata. atq3 cum oleo distemperabis balsamino sufficienti. vase condens qum opus fuerit vteris.

Emplastri diaspermaton assignatio vtile stomaci ⁊ epatis debilitati. Sume apij seminis. cardamomi. ireos. radicis ciperi. squille. ameos. buraci. sumaci. amoniaci. anisi. belbe. botami gume. cere albe cuiusq3 sex̄. ij. baccarū lauri. ʒ. iij. adipis vaccini. ratinegi. cuiusq3. x. hec adunabis medicamia trita ⁊ cribrata ⁊ cū sansuci oleo. aut sumaci distemperās emplastrum confice.

Emplastrum aliud vtile epatis doloꝛib⁹ ⁊ vocatur pbilargi stomaciq3 prodest doloribus ⁊ matricis cozūq3 apostematibus si emplastrizatum mulier pertulerit. Sume zafrani. anatis adipis cuiusq3 ʒ. vj. macbali glauci. masticis mibe. fluxe. assa. aloes escotiri. cuiusq3. iiij. cere albe sex̄. xij. isopi viridis. ʒ. xv. sicca tere ⁊ cribra que oportet vino infundes ribano aut cōi aut vue passe cum melle. reliqua in oleo liquefac nardino sufficienti ⁊ medicaminibus iniectis misce fortiter. ⁊ vase condens qum fuerit opus vteris.

Estamaconis emplastri assignatio vtilis stomaci ⁊ epatis si fuerint ex calido molestijs. Sume sandalozum cuiusq3 ʒ. iiij. rose rubee. v. melliloti. vj. zafrani. ij. cāphoꝛe. ℈. cere. x. olei rosarum hieme ℔. ℈. estate trientem ⁊ oīa vt oportet conficiens qum fuerit opus emplastriza.

Ceroti emplastrum vtilis epatis calozi ⁊ cozdis stomaciq3 in moꝛbis acutis si pectoꝛi frigido ⁊ epati fuerit appositū. mitigat etenim calozem. Sume cere albe. ʒ. iij. olei violati ⁊ rosati. cuiusq3. ʒ. ij. cerā i oleis liquefac ⁊ refrigerari permitte. sicq3 i moꝛtario proijce ⁊ aque rosate aque poꝛtulace. vini aceti. aque semperuiue. aque coriādri viridis. aque intibe partes mixtas desuper instillabis qū op⁹ fuerit paulatim cum pistello mouens donec optime misceaī. ⁊ panno infuso lineo loco adhibe emplastrum.

Semperuiue emplastrū. epatis calozi ⁊ eius calidis apostematibus vtile. Sume viol'sicce exag. iiij. rose rubee. semperuiue recentis. sandali albi. cuiusq3. iiij. calami aroma. ij. cāphoꝛe. ʒ. tritis ⁊ cribratis medicaminibus cerā albam in oleo liquefac rosarum ad sufficientiam ⁊ medicamia distemperans emplastrum fac.

Ficuū emplastꝛ splenis vtile duritiei. Sume macbali glauci. mirre munde. amoniaci. thuris equales partes ⁊ i vini liquefactis aceto percute. factoq3 in emplastro vtere.

Ficuū emplastrū splenis vtile duritiei. Sume macbali. glauci. ʒ. ij. amoniaci. ʒ. farine fabe ⁊ oꝛobi. ciceriſq3. melliloti. belbe. lini semis. camomille. spice. farie ternioſi. cuiusq3 semis. ʒ. ficuum. xxiiij. ʒ. hec medicamia trita: ⁊ que poteris cribrata adunans: ficus in vini aceto ifundes ⁊ medicamia simul misce: oleiq3 camomille ⁊ pigani qō suffi cit: ⁊ qū opus fuerit facto vtaris emplastro.

Emplastri assignatio ioānis puero cuidam cui in splene erat apostema ⁊ durities. Sūe ficuum nigrarum vini ifusarum aceto die ⁊ nocte tritarūq3 ʒ. l. costi marini vel amari triti ⁊ cribrati. iiij. amigdal'. expillatarum tritarumq3. x. corticū radicū, capparis diligēter tritorum ⁊ cribratoꝛū. iij. misce oīa hec ⁊ in oleo cheyri sufficienti ceraq3 liquefacta cōfunde ⁊ splenis applica loco cū panno tempoꝛe quo cibo vēter ē vacu⁹. ⁊ post duas auferes hoꝛas: laudabiliq3 aqua in qua camomillam carnibumq3 coxeris: ⁊ oleo inunges cheyri. Oportebit autē apponere prius cataplasma q̄ emplastro vtaris qm̄ proderit. Sūe asene. ʒ. v. coꝛticū radicuz capparis. iij. pigāi sicci. triēt̄ eoꝛum. buraci ʒ. ℔ coques fortiter in vini aceto ⁊ locū cataplasmabis cū frusto epatis mane ⁊ vespere stomacho tamē vacuo cibis.

Aliud. Assacum in aceto dissolue vini ⁊ diu simul pcusso vtere.

Emplastri assignatio ventris solutioni. Sume mirre mū de. ʒ. acatie. bezaʒi. candari. masticis. zafrani. sumaci. cuiusq3. ij. paximatis. v. flozum adechari ⁊ vitis. aut foliozuz besse. mirti granozū ⁊ flozū eius. cuiusq3 sextarios. ij. rose rubee sextar̄. cāphoꝛe exag. ℈. oīa hec trita ⁊ cribrata medicamina cū aqua mirti distempera viridis ⁊ citoniozuz ⁊ modico rosarum oleo ⁊ masticino: qumq3 fuerit opus vteris.

Emplastri assignatio qō vētrem concludit: stomachum ꝯfoꝛtat: ⁊ ē ioānis. Sūe laudani. mirre. rameci. c⁹q3. ʒ. x. sandalozuz. tantūdē. salis. qnq3. rose trite. xx. succi hypoquistidos. iiij. hec medicamina trita ⁊ cribrata cuz mirti aq̄ ⁊ liliozum distēpera. pānoq3 cataplasmans lineo super ventrem pones a pectoꝛalis termino vsq3 pecten qum vacuus cibis fuerit stomachus.

Emplastri alius ad ventrem solutionem assignatio. Sūe laudani. ʒ. acatie. ℈. cere. ʒ. ij. ceram in oleo liquefac mirtino quo medicamina queant distemperari mittenteſq3 in moꝛtarium cuz pistello percute ⁊ omnibus diligenter mixtis vt̄e.

Emplastrum solutioni ⁊ vomitui. absinthij masticis cuiq3. ʒ. aloes. iij. trita hec diligenter cum citoniozuz aq̄ distempera ⁊ rosarum vtereq3

Aliud emplastrum vtilis solutioni ventris ⁊ stomaci eneruationi. Sume paximatis infusi syropo liliozum aut vioꝛibano. aut citoniozum aque. pomozumve aut mirti q̄tū vis sumas quoq3 absinthij greci aloes epatici. laudani. calami. aromatici conditi cuiusq3. ʒ. ij. mirre munde masticis. cuiusq3. iiij. acatie. ezazini. rose rubee purgate zafrāi cuiusq3. v. cere albe. ʒ. iij. xiloaloes. ʒ. medicamina hec trita adunabis. ⁊ cribrata ceramq3 in oleo liquefacies nardino sufficienti ⁊ iniectis i moꝛtario medicaminibus fortiter percute donec cōpletum sit ⁊ vase condens qum fuerit opus vteris.

Emplastrū hydropicis ⁊ cozpoꝛi frigiditati. Sume nuscderi ri. melliloti. asene amomi. foliozum lauri. squille. seminis apij. anisi feniculi. ireos radicis. ciperi. zafrani. xilocassie. thuris. mibe. mirre. cuiusq3. ʒ. cere albe libram. mell' dispumati. anatis adipis. olei pinearum. iauliri. ʒ. xxx. hec adunabis trita ⁊ cribrata medicamina queq3 expedit in vino fū deribano. aut cōmuni reliqua vt decet oleo liquefacies pinearum ⁊ i moꝛtario simul medicamina iacies percutieſq3 cū pistello donec cōpleatur. ⁊ vase condens qum fuerit op⁹ vteris.

Si autem desiccatum fuerit ⁊ aruerit atq3 vt molle fiat ne cesse habes. misce quod ꝺdecet adipis anatis. aut gallie ⁊ vr̄e

Emplastrū eneruationi ⁊ titilationi vtile. Sulphuris. fimi vaccini. belbe partes equales tere ⁊ cū caulis aqua distēperans vtere.

Emplastri olei sisami assignatio vtilis doloꝛibus ⁊ duris stomaci apostematib⁹. Sume mibe. ʒ. olei sisami cocl ear ⁊ istilla parū aque suauis. bisq3 bullire facias. postbec belbe. lini seminū tritozum ⁊ cribratozuz. cuiusq3. ʒ. v. addes paulatim: ⁊ facto vteris emplastro.

Emplastrum quod furunculos maturat ⁊ erūpere facit. Sume fermēti partes. iij. buraci. salis. fimi colūbi. fimi gallozum cuiusq3 partē. tritaq3 ⁊ cribrata hec cū oleo oliuarum distempera ⁊ appone.

Emplastrum aliud quod apostemata rumpere cogit. Fic⁹ siccas in aqua coques ⁊ tritis in moꝛtario addes boꝛaci modicum: ⁊ cum oliuarum oleo sisamiq3 ⁊ butyro distemperatum vteris.

Emplastrum scropbulis vtile. picis nebatice caulis radicis cōbuste. partes sume. ⁊ pice liquefacta radicis puluerem injice. mixtisq3 simul diligenter vteris.

Emplastrum ad furūculos. belbe. lini seminis. cuiusq3 ʒ. x. cere albe. xx. mibe fluxe. iiij. ceram in sufficiēti oleo liquefac ieſemino: medicamiaq3 cum miba ifice: ⁊ sic super oleum ⁊ ceram iieceris: diligenterq3 mixtis fac emplastrum.

Emplastri assignatio pleureticis. Sume violarum siccaꝛ furfuris beueri. oꝛdei farine. alteeq3 cribratarū: farine fabe. camōille. melliloti. ꝑtes ⁊ cera i violarū oleo aut sisami li-

UVA. BHSC. IyR_125_1

quefacta diſtempera: ⁊ patiẽtis emplaſtriza latus. Q. ſi tarde ſit maturationis materia: refrigidatũ appone qm̃ ꝓdeſt.

Emplaſtrũ percuſſiõis doloꝛi que ſuper epatis cecidit partes ⁊ compreſſioni. Sume merdaſſerem: xiloaloes pure baccarum lauri zafrani calami aromatici mirre munde. cuiuſq; ʒ.ij. hec adunabis trita ⁊ cribꝛata cereq; albe ʒ.x. i ſufficienti ieſemini oleo liquefactis: ſimul oia percuties: ⁊ optie mixta vaſe condes. ſuo tempoꝛe fruituꝛus.

Emplaſtri aſſignatio meſcatiõis vtil' ſtomaci ⁊ epatis debilitati. Sume meſcationis. xiloaloes pure. mibe fluxe maſticis abſinthij zafrani cuiuſq; ʒ.ij. aloes mirre. calami aromatici. oꝛire. cuiuſq; ʒ. ſumaci. rameci cuiuſq; viij. bis adunatis medicaminibus tritis ⁊ cribꝛatis. ʒ. cere. xx. in trib⁹ ſext. olei ieſemini. olei autem roſarum ⁊ camomille cuiuſq; ſext. v. medicamina ſimul inijcies ⁊ in moꝛtario foꝛtiter pcuſſa vaſe condens vſui reſerua.

Emplaſtrum quod pꝛegnantium ſtringit menſtrua mulierum. Sume lenticule excoꝛiate coꝛtic̃ granati. galle berberis: equales partes ⁊ trita diligenter cum vini bone ſubſtantie aceto diſtempera ⁊ vuluam hoc ⁊ pẽnis emplaſtriza bis. partes.

Emplaſtrum furunculis vtile matric̃. Sume lini ſeminis belbe. cuiuſq; ʒ.x. melliloti. xvj. zafrani. ij. ſanderuſi. albi. macbali glauci. cuiuſq; vij. aſſaqui ſextarios. vj. cere albe ſext. hec adunabis trita ⁊ cribꝛata ſed que oꝛ in oleo liquefacies nardino ⁊ liliozum bẽneq; equaliter ſumptis quantũ neceſſe videbitur. ſicq; medicamina ſimul cum bis in moꝛtarium mittens percuties piſtello. dõec cõpleat ⁊ vſui recõdes.

Emplaſtruz apoſtematibus veretri vtile. Sume oꝛdei farine. ſandali albi. equalia pondera ⁊ trita diſtempa cum caquenegi aqua oleoq; roſarum ⁊ vini aceto. ac oui vitello foꝛtiteꝛq; percuſſis ſimul factuz veretro adhibe ẽplaſtrũ.

Emplaſtri aſſignatio. quod ſolidis veretri vtile eſt apoſtematibus. Sume vue paſſe optime purgate renum capꝛe adipis. fabe expilate ⁊ elixate. olei roſarum partes eq̃les a pipeq; cũ oleo diſſoluto. reliqua adde trita ⁊ foꝛtiter in moꝛtario percute. nonnunq̃ oui adiungitur vitellum ⁊ ſic emplaſtrizatur.

Emplaſtri aſſignatio vtil' veretꝛozum duritiei ⁊ apoſtẽati veſice eneꝛuationiq; mẽbꝛozũ. Sume maſticis quadrantem libꝛe medulle vaccini cruris. cere albe. olei roſarum cuiuſq; ʒ.x.viij. maſticez cõtritam reliquis adde medicaĩbus ⁊ in oleo omnibus liquefactis roſarũ qũ fuerit opus vtaris.

Emplaſtruz podagre ⁊ artetico doloꝛi. Sume ſandali albi. mugathi. altee. ſemi nis pſilij. farine oꝛobi. ſcurẽiani albi violarũ ſiccarũ partes ſumes. ⁊ tritas cribꝛa atq; cũ ſiſami oleo diſtemperans modicoq; vini aceto quaſi vnguentum fac ⁊ ſuper pedem pone.

Emplaſtrum podagre. Sume ſuſani. altee. ſemis pſilij. farine oꝛdei: ſcurẽiani roſati olei partes ⁊ oui vitellum adunatiſq; ſic mixtis diligenter vtere.

Emplaſtruz podagricis aliud. Sume mirre. coſti. aloe. carnibi. nebatici adulti. equales partes adunatiſq; oĩbus tritis ⁊ cribꝛatis cũ vino aceti diſtemperans emplaſtriza.

Emplaſtrum quod ſi ſuper ſtomaci ponas os vomituz vꝛget. Si ſuper vmbilicũ inferius laxat. ſi ſuper pecten vꝛinaz ꝓuocat. Sume ateꝛ ẽgi. cucumeris agreſtis cuiuſq; exag. iij. elleboꝛi albi. mardaſenegi. cuiuſq; ʒ.iij. ʒiꝛbi. capꝛarum. v. fecis. olei. x. exag. cerã ſufficientẽ ⁊ in olei liquefac amuꝛca. ⁊ trita reliqua miſcebis medicamia pannumq; cataplaſmans appone.

Emplaſtrum vtile rupture ſupplani vẽtris ⁊ neruozũ. Sume maſticis. coꝛticũ candari. cipꝛeſſi nucis ⁊ foliozũ eius ſarcocolle. piſcis colle. aſeraſi. coꝛticũ glandis. interiozũ partes equales ⁊ tritam adunans colamq; in vini liquefac aceto ⁊ ſimul medicamina diſtemperans. pannum cataplaſma ⁊ emplaſtrizans cum coꝛiozũ freno ſtringe.

Emplaſtrum aliud rupture. Sume ſarcocolle. mirre. ſumacet. ſadegi. acatie. nuc̃ expꝛeſſi. cuiuſq; ʒ. ⁊. ʒ. marchaſite. ſulpburis magnetis. ſebbi. iemenici. tburis maſculi. coclearũ cuiuſq; ʒ. cere libꝛas. iij. cerã in oleo liquefac mirtino ⁊ medicamina ſimul miſce ac emplaſtriza.

Emplaſtrum peruterꝛeon perutile facieꝛ contoꝛſioni ⁊ paraliſi. oculozum doloꝛibus ⁊ tempoꝛum. emicraneo ⁊ ventꝛium moleſtijs: fluxus a choleꝛis pꝛohibet ſuper tempoꝛa poſitum. vꝛinam pꝛouocat veſice applicatum. percuſſioni pꝛodeſt ſcoꝛpionũ ſi ſuper locũ ponatur. apoſtematibus membꝛozuz ſi ſuper ventrẽ ponatur vel extendatur. Sume ſimi colũbaz̃ ʒ.ij. olive olei. xl. cere. x. ratinegi. iij. cera ⁊ ratiẽgo liquefactis ſimum inijce columbinum tritum. cõmouebiſq; donec perficiatur ⁊ vaſe condens qum fuerit opus vtaris.

Emplaſtrũ fracture vtile ⁊ cõcuſſioni ac debilitati. Sume mugathi. terre armenice. cuiuſq; ʒ.xx. mirre. altee. cuiuſq; xx. acatie. v. adunata hec ⁊ trita diligenter medicamia cũ aqua ⁊ oui vitello diſtempera vtereq;.

Emplaſtrum aliud conſolidationi. mugathi. terre armenice. altee. marſi. aloes cuiuſq; partem. ſebbi. raſeni pentafili. coꝛticũ candari. ſecci. zafrani cuiuſq; partẽ. ʒ. trita diligẽter. diſtempera cũ mirti aqua ⁊ cũ panno emplaſtriza.

Emplaſtz debilitati ⁊ euulſioni. meraſi. ʒ.xx. laudani. terre armenice. cuiuſq; ʒ.x. zafrani. iij. ſecci. exag. ij. acatie exag. diſtẽpera cũ mirti roſarũ cipꝛeſſiq; aqua. Et ſi locus fuerit neruoſus bozũ loco liliozũ pone oleum aut narciſci ⁊ vinum olarum.

Emplaſtruz aliud. mugathi. terre armenice cuiuſq; partes aloes. mirre munde cuiuſq; quadrantẽ. teres oia diligẽter ⁊ cribꝛa ⁊ cum aqua diſtempera.

Emplaſtrum quod neruozum mollit croſſitiẽ. ſiſami expilati. ʒ.xx. tere oia diligenter ⁊ cuz ſanſuci foliis miſce viridis tritis. ʒ. ponẽs. v. ⁊ cũ pãno appone.

Emplaſtrum quod neruozũ pꝛodeſt nodationi. Sume machali glauci. ʒ.x. ⁊ tunſas aqua infunde calida. contereq; ⁊ adijce. ʒ.x. catbemie radicis trite ⁊ ſubtiliter cribꝛate diſtẽperanſq; cũ violarũ robo locũ emplaſtriza.

Emplaſtrum ſpaſmo vtile. cere adipis poꝛcini ⁊ gallinacei. medulle cruris vaccini caude anetis partes tolle eq̃les. ⁊ oia ſimul liquefaciens. amiluz adijce tritũ foꝛtiteꝛq; ⁊ diu mixtis emplaſtriza.

Medullarum emollitionis aſſignatio. neruozum vtilis ſpaſmo. Sũe machali. ʒ. gallie adipis ⁊ anatis medulle cruris vaccini. cuiuſq. lib. ʒ. machalum in ſufficienti aqua diſſolue calida ⁊ adipib⁹ inijce liquefactis in moꝛtario diuq; tere ⁊ vtaris.

Emplaſtrum emiſſiones molliens neruozũ. ſerapini. ʒ.iij. caſtoꝛei. ij. euforbij. ʒ. ⁊. ʒ. machali. iiij. gũmas in aqua infunde calida ⁊ cere. ʒ.xv. in olei zẽbaci. ʒ. trib⁹ liquefac oiaq; in moꝛtario miſce ⁊ vtere

Capitulũ. i9. incipit tractatus de oleis.

Olei nardini aſſignatio. vtile doloꝛibus epatis ⁊ ſtomaci. colice. ventris frigiditati bibitum aut emplaſtrizatũ. aut cliſterizatum mẽbꝛozumq; frigiditati ſi eo liniantur. matricũ doloꝛibus ſi mulieri ſubijciat̃ aut ſubiponatur aurium doloꝛibus ſi inſtilletur. cepbalee ⁊ emicraneo ſi naribus inſtilletur ⁊ que veſice accidit eneruationi ſi per virgaz inijciatur. Sume calami aromatici. ciperi ſoliozum lauri. carpobalſami. malabatri. raſẽi. abebeli. adecbari. foliozum mirti. cardamomi. ſquille ſanſuci cuiuſq; ʒ. ij. bec medicamina in olla pones recenti mediocriter trita ⁊ ſuper infunde vinum cõmune. aut vue paſſe cum melle aquãq; ſuauem q̃tum neceſſe erit que. ſ. medicamina iſundãt oia oleiq; ſiſami cados. v. ⁊ eſt i cado. lb. ⁊. ʒ. h i vaſe coques ſtagnato aut lebete alẽnis cõmouẽs boꝛis moderato igne. hq; per boꝛas tenipoꝛis. vj. ⁊ ſic igne deponens refrigerari ſines. excolabiſq; oleum ab aqua ⁊ medicaminibus. poſt bec ſume roſe rubee optime purgate aque mirti viridis cuiuſq; ʒ.iij. amomi. ʒ. ij. medicamina bec mediocriter trita pone in olla ⁊ vino ſuperinfunde ribano aut cõmuni. aut vue paſſe cum melle aq̃q; ſuaui ad ſufficientiã. aut oleũ a pꝛima colatum decoctione lentoq; coques igne boꝛis tribus cõmouens. ⁊ depoſitũ refrigidari ſines ⁊ a medicaminibus oleũ excolabis. De hinc vero ſumes ſpice. gar̃. mibe fluxe. cuiuſq; ʒ. iij. nucis muſcate. v. oli balſami. vi. Medicamina terens mediocriter aqua infundes ſuaui qõ ſufficiat: lentũq; adbibebis donec bulliat ignẽ. ſicq; oleũ infundens balſaminũ ⁊ mibã coque. cõmouebiſq; vſq; dum cõpleatur: ⁊ coques vſq; dum aqua defecit ſuperſtite ſicq; ab igne depoſitum excola: ⁊ qum fuerit opus vteris.

Coſtini olei aſſignatio pꝛioꝛi foꝛtioꝛis ſtomaci ⁊ epatis doloꝛibus ac frigiditati vtilis: diſgregati onũq; frigiditati. ⁊ enernationi. Sume gar̃. calami aromatici. ſpice aromatic̃. ſadegi indici. mibe fluxe. liliozum radicis. cinami. aſene. coſti. cui⁹q; ʒ. ʒ. ij. raſani. ſeliche. cuiuſq; ʒ. j. medicamina ſicca mediocriter teres ⁊ aqua infundes ſuaui die ⁊ nocte: ⁊ inſtillabis olei ſiſami mẽas duas. aque ſuauis menam. moderatoq; coques igne a diei pꝛincipio vſq; finẽ. Ha beas autem aquam calidaz in cacabo paratazq; ⁊ cuz medicaminibus defecerit ſupplebis. ex ea: ⁊ lento temperatoq; coq̃s igne donec aqua deficiat oleo ſuperſtite: tunc igne depoſituz refrigerari ſines: vaſeq; condes celato. Inſtillabis autem ⁊

⁊

UVA. BHSC. IyR_125_1

duas alias menas olei sisami super medicamina ꝛ quemad modum vt in primo dictū est coques. depositūqꝫ igne ꝛ refrigeratum colabis: ꝛ cum priori miscebis.

Olei mirtini assignatio quod vtile est capitis calozibꝰ: ipsumqꝫ spissat ꝛ confortat. Sume olei sisami ℔. iiij. ꝛ. ʒ. foliozum mirti viridis. xxiiij. ℔. tritozum ꝛ in vino i. fusozum cōi aut vue passe ꝛ mellis ℥. j. die ꝛ nocte in ola pone ꝛ coques igne lento donec aqua deficiente supersit oleum. Et si colare volueris illud: adde mirti aquā expressam: ꝛ coctum igne depone: qumqꝫ refrigeratū fuerit colatū vase ꝺde.

Olei mibe assignatio vtil' oisgregationū dolozibꝰ: mēbra calefacit frigida ꝛ vesicam: renesqꝫ ꝛ apostemata dissoluit dura. Sume olei sisami cadum vnuꝫ mibe fluxe. vntias. iij. ꝛ lento coques igne: donec oleum vim assum'pserit stozacis: sicqꝫ igne depositum cola ꝛ reconde.

Olei camomille assignatio vtilis. Sume olei sisami librā. ꝛ. ʒ. appone belbe. foliozūqꝫ camomille in vmbra siccatozum cuiusqꝫ ℥. ij. ꝛ in vase positis bis vitreo ad solem pones. eruntqꝫ in eo. xl. diebus. sicqꝫ colato vteris.

Olei absinthij assignatio quod calefacit ꝛ mēbra confortat frigida. Sume olei sisami menas. ij. oculozum absinthij. ʒ. ꝛ in vase posita vitreo. aut fictili alio ad solē. xl. pones diebus. colatumqꝫ condes ꝛ vteris.

Olei masticis assignatio stomaci vtilis debilitati. Sume olei sisami. ℔. iij. masticis. ʒ. vj. ꝛ lento coque igne in vase stagnato. donec masticem omnino in oleo liquefeceris. sicqꝫ igne depositum refrigerabis ꝛ condito vteris.

Olei besqui assignatio ilijs cozumqꝫ dolozibus ac renū vtilis. Sume zinziberis. ℥. iiij. besqui tunsi. x. olei sisami phialam. aque suauis. xv. phialas. in olla coques munda lento ꝛ moderato igne donec aqua deficiat oleo superstite. sicqꝫ igne depositum colabis. clisterizabisqꝫ ante ꝛ retro cum iniectozio virge imisso. Et si eo pēnis confinia. linieris vrine solvet difficultatē.

Olei anetini assignatio āgustijs que ex labore fiūt vtil'. Sume olei sisami cadum. i. seminis sebbeti. ℥. ꝛ in phiala pone atqꝫ in sole. xl. permitte diebus. colatoqꝫ vtere.

Olei seliche assignatio. Sume seliche costi. capobalsami. ʒ. zafrani. masticis cuiusqꝫ. ℥. gariofilozū. cinami. cuiusqꝫ. ℥. ʒ. hec adunabis mediocriter trita medicamina ꝛ in vase pones vitreo. olei infundes sisami. libram ꝛ. ʒ. addesqꝫ simul liliozum flozes purgatozum numero. xxx. ꝛ in vmbra iocundi loco aeris depones. donec oleum cum medicaminibus fermentetur ꝛ cozum attrabe odozes. sicqꝫ colato quꝫ fuerit opꝰ vteris oleo.

Olei pigani assignatio vtilis renū frigiditati ꝛ vesice dozsi ꝛ matricis enervationi. prodest nervozum ꝛ laterū dolozibus. Sume olei sisami libras. iiij. ꝛ. ʒ. foliozū pigani recētis. ℥. iiij. aque suauis. l. ꝛ. ʒ. lentoqꝫ igne in vase conde mūdo donec oleo superstite aqua defecerit sicqꝫ ab igne depositi refrigera ꝛ colato vtere.

Serpentum olei assignatio. vtilis petigini ꝛ stōaci enervationi. sume olei sisami ℔. iiij. ꝛ. ʒ. ꝛ in vase conde fictili in quo serpentes sunt nigre ab quinqꝫ vsqꝫ a decez vasisqꝫ oppilato capite. lento quoqꝫ igne. donec serpentium caro a spinis seperetur. sicqꝫ deponens igne cum paululum fuerit refrigeratum vas api. sed eius caueas vapozes ꝛ qum refrigeratum olio fuerit ꝛ vapozes exalati colabis ꝛ vase cōdēs qum fuerit opus in vmbra vteris solem cauens. petiginēqꝫ cū pēna illinies.

Olei darsisabani assignatio vtilis ventris solutiōi ꝛ stomaci debilitati. Sume darsisabaui. vncias. vj. cassie. viij. xilocassie costi. cuiusqꝫ. iiij. calami arōatici. duas. mediocriter teres. in olei sisami cadis quinqꝫ coque optime ꝛ colato vtere.

Olei malquilat assignatio vtilis nervozum enervationi palisi. faciei contozsioni. colice. frigidisqꝫ mozbis ꝛ est oleum indicum. sume selli. felli. belli. acozi. malabatri. rasāi piperis lon. iouzeloai oloxali ireos radic̄. seminis feni. mirre zerēbadi. darunegi. cuiusqꝫ. ʒ. x. tere mediocriter ꝛ in olla pōe munda ꝛ adde olei sisami mēnam. lactis dulcis aqua suauis cuiusqꝫ duas ꝛ in vase coque stagnato donec aqua deficiatur ꝛ lac. superstite oleo ꝛ ab igne deponens qum refrigeratum fuerit vtere.

Olei caquelenegi assignatio colice vtilis. faciei contozsioni. ꝛ paralisi. stomaci dolozibus ꝛ disgregatiōuꝫ podagre. nervozum enervationi hydropisi. ꝛ omnibus ex frigido dolozibus. Sume mirob. keb. ꝛ idi bellirici. emblici. sirēblici purgati cuiusqꝫ ʒ. x. piperis nigri ꝛ longi. ʒʒ. cuiusqꝫ. vj. opoponac. serapini. āmoniaci cuiusqꝫ. v. turbit sextar. iiij. besqui viridis carnibi. nebatici. pigani viridis cuiusqꝫ fasciculū hec adunabis medicamina tunsa ꝛ in olla posita munda. vigintiq̄tuoz. l'. aqua suauis infundes lentoqꝫ coques igne. dōec supersit medietas hanc igne deponens qum refrigerata fuerit aqua. medicaminibus excolabis ꝛ additis olei charue mēnis. iiij. iterum in olla ꝛ ad ignem pones. qumqꝫ oleo superstite aquā defecerit depones refrigeratum colabis ꝛ vase cōdes addūt medicozū quidā ligritie radicū rase ꝛ tunse sextarios duos sitaregi indici. ʒ. iiij. ꝛ carcharabani. cuiusqꝫ duas.

Olei satbae assignatio vtilis stomaci ꝛ epatis frigiditati. paralisi. faciei contozsioni. omnibusqꝫ frigidis mozbis ꝛ tremozi cozdis. Sume olei rosarum ꝛ zēbaci ꝛ narcisci. cuiusqꝫ libram atqꝫ in vase pones vitreo cū xiloaloes ꝛ cāphora per mensem vapozabis. tunc sumes nucis muscate. besbase. cuiusqꝫ quadrantē vntic. mibe fluxe. sicce. berbue. cacale. fabaxe. cubebe. gariofili. spice. rose rubee. sandalum cuiusqꝫ. ʒ. vntiā. xiloaloes vtriusqꝫ duas vntias. secci. galle cuiusqꝫ exagia decē. hec adunabis medicamina ꝛ diligenter trita pāno cribrabis subtili ꝛ in phiala pones cum olecozū parata vapozatozū distēperabis ꝛ per mensem vapozabis cū xiloaloes vntijs duabus. cāphore exagijs duobus. debinc sume ambre exagia duo. musci tria. cāphore vnū. dissolueſqꝫ ambrā ꝛ muscū. aut teres ꝛ cāphorā super aliquod pone durū. tereqꝫ donec oia simul mixta sint. sicqꝫ in phialam oia repones ꝛ residuū quod supereſt addes. qumqꝫ opus fuerit vteris.

Oleum quod capillos spissat ꝛ incōmoda ab eis arcet. Sume malabatri. amomi. galle. costi. cuiusqꝫ. ℥. iij. laudani zafrani. cuiusqꝫ. ℥. olei onfacini cadum vnuꝫ. vini cōis. ij. medicamina tundes paulatim ꝛ mediocriter ꝛ in vinum mittes sicqꝫ donec oleo superstite vinū deficiat coques ꝛ ab igne depositū colabis vaseqꝫ condens vteris.

Olei assignatio quod emozroidibus vtilimuꝫ est. oibusqꝫ ex frigido mozbis bibitū aut illinitum. Sume macbali. glauci. ciperi. foliozum mirti. sansuci. semis bermeli. granozū viridiū. granozū charue. rute. asene. aneti. mellis despumati. butyri vaccini. olei icseminis ꝛ naste albe. aretici. catrani. olei laurini. olei charue. socrite cuiusqꝫ ʒ. x. mibe. amoniaci. sequebinegi. opoponac̄. opij. polipodij. carpobalsami. amigdalarum amararum purgatarum. ellebori albi. sitaregi indi. cuiusqꝫ. vj. gariofili. nucis muscate. galange. cinamomi. beladari. brigdari. castorei. cuiusqꝫ. ij. seminis iusquiami. thuris masculi. siselei. semen pozri. fusali. sunizi. seminis eruce. ameos. costi foliozum lauri. cuiusqꝫ. v. oliuaꝝ olei. vj. lib. aque suauis. x. medicamina tunsa aquamqꝫ ꝛ oꝫ in vas mittes mundum ꝛ moderato coques igne donec oleo superstite aqua defecerit. sicqꝫ depones qum refrigeratuꝫ fuerit colabis ꝛ vase condito qum fuerit opus vteris.

Capꝰ. 20. incipit tractatus de syropis.

Syropi liliozum assignatio. vtilis stomaci debilitati. ꝛ epatis ex frigiditate ꝛ sincopi q̄ ex imoderata fit euacuatione. vomituiqꝫ ꝛ sanguis emissioni. ꝛ cozdis debilitati. Sume flozum liliozum quꝫ apti sunt optime purgatozum ablatoqꝫ croceo quod intus stat q̄dringentes flozes ꝛ super pānuꝫ extende mundū die ꝛ nocte in vmbra. atqꝫ in loco mundo donec siccentur. tunc sume costi. gariofil'. calami aromatici cuiusqꝫ. ℥. ij. salis andrani seliche cuiusqꝫ. iij. amomi. spic. aromati. masticis cuiusqꝫ. ℥. carpobalsami. iiij. hec mediocriter trita in phialam excuties mūdam. aut sume stratum liliozum ꝛ stratum medicaminum. sicqꝫ die permittes ꝛ nocte quo fozmentur medicamina. die autem secundo vini optimi aut cōmunis veteris ꝛ clari instillabis. libras. xvj. ꝛ sumes zafrani semis. ℥. secci exagia. ij. ꝛ trita supermittes medicamina ifundesqꝫ mibe fluxe. ℥. iiij. opobalsami. ℥. ꝛ per borам phialam dimittes discoopertam capite ꝛ cartam superponcs mundam atqꝫ desuperpānum lineum ꝛ terra cataplasmabis argillosa. distempera cum furfure ordei ꝛ caprarum fimo sicqꝫ in vmbra loco ponces borea li mensibus sex ꝛ deinceps vteris.

Siropi atterengi assignatio vtilis stomaci debilitati. ꝛ cozdis tremozi. Sume citri foliozum solidozum recentiumqꝫ ꝛ pulile extenso cum pāno folia. l. ꝛ vini infunde clari veteriſqꝫ aut cōmunis cados. vj. sintqꝫ in cado. ℥. xx. in vtre ponas mundo diebus. viij. sicqꝫ excolabis a foliis ꝛ addes mellis despumati caduꝫ fortiterqꝫ percutiēs in vase pones vitreo qumqꝫ fuerit opus post. iij. dies vteris.

Pomozum siropi assignatio qō stōachū cōfortat. Sūe pomoꝝ

UVA. BHSC. IyR_125_1

bone ꝛ suauis substantie intus ꝛ extra purgatorum tritoꝝq diligéter libras.v.ꝛ mellis adde dispumati aut zaccare tabarzedi libras.v.tereſqꝫ donec optime misceant. Tũc addes.xxj partes aque pluuialis ꝛ fortiter mixta in optia pone phiala aut cõpetenti vase oppilatoqꝫ eius capite ad solem per mensem dimittes: colatoqꝫ vteris. Et si iocũdum fieri vis adde muſci.ʒ.xiloaloes.iij.secci.masticis.cuiusqꝫ.ij.trita hec diligẽter ꝛ dissoluta miscebis. Utilius autem sumitur syropus hic ex pomis syris espabanicis.

Mibe assignatio ꝛ est citoniorum syropus vtilis stomaci ꝛ epatis debilitati.solutiõi.subuersiõi.vomitui ꝛ siti.aut singulatiõi. Sũe citonia accida ꝛ suauia multiqꝫ succi intus ꝛ extra purgata ꝛ in mortario terens aquaꝫ exprime.sumeqꝫ huius aque mennas.xxx.colate. Sumes ẽt vini clari optime substãtie aut cõmunis.xv.ꝛ in eo purgamẽta citoniorum a quibus expressa ẽ aqua: die ꝛ nocte ifundes. ꝛ sic exprimes vinum.hec colabis ꝛ addita citoniorũ aqua modica exprimes ꝛ colabis aquam: siqꝫ omnia simꝫ ponẽs in vase coques mundo lento igne donec deficiat medietas. ꝛ eius auferes spumã: postbec cum arctissimo colabis panno: ꝛ quod excolaueris in olla iterum pones ꝛ addes zinziberis masticis.cuiusqꝫ.ʒ.ij.brichali.cacale magne ꝛ parue.cinamomi cuiusqꝫ.iiij.gariofili.iij.mediocriter tritorũ.zafrani minime triti.iiij.hec medicamia in pãno pones subtilissimo: ſꝫ forti fortiterqꝫ ligato.ꝛ in vase suspendẽs lento coque igne.ꝛ pãnuꝫ cũ medicaminibus alternatim fricabis ꝛ fundum cõmouebis vasis: qũqꝫ coctum fuerit igne depones ꝛ colatũ i phiala pones: sumeſqꝫ muſci triti.ʒ.ij.ꝛ cũ modico fricatum vino aut mibe decoctione injce ꝛ misce: abstractoqꝫ simulqꝫ i quo medicamia fuerãt ligata pãno suspẽde: ꝛ debic educto vteis.

Siropi mirti assignatio vtilis stomaci debilitatiõi ꝛ ventris fluxui. Sume granorũ mirti recẽtium ꝛ tunsorũ partem: ꝛ vini superfunde põtici ꝛ parũ aspericadum diebusqꝫ.vij.sic dimittens cola: ꝛ in vitreo positoya se vtere.

Siropi romanorũ assignatio qui cũ menta fit. Sume granata muza ꝛ dulcia simul: exterioribusqꝫ ablatis corticibus cũ adipibus tere ꝛ exprime: eorumqꝫ aquam excola: hanc donec sola supersit medietas coque ꝛ injce mente fasciculuꝫ.ꝛ super quanqꝫ librã aque immittes zaccare tabarzedi libram.siqꝫ in olla posita munda coques lenes ad prunas quousqꝫ supersit medium.igneqꝫ depositio ꝛ colato vteris.

Mibe simplicis assignatio quam galienus cõposuit calide dominis complexionis ꝛ quibus ad cibum debilis est appetitus.quiqꝫ cibos nõ digerit: ꝛ in quoꝝ stomacho ꝛ epate calida dominatur cõplexio: vel ad quarũ stomachum cholere defluunt. Sume citonia magna iocũda odore: intus ꝛ extra purgata.terensqꝫ exprime libras.iij. aq̃. ꝛ admisce mellis optimi tantundem: ſꝫ si mellis ponere loco zaccaram volueris fiat: addeqꝫ acerrimi aceti libras.ij. ꝛ q̃drantẽ: ꝛ super prunas lenes parũ coque spumam auferens vsqꝫ quo fuerit sublata: donec ad mellis redeat spissitudinemꝫ siqꝫ vteris frigida. Cui autẽ in stomacho ꝛ epate frigus dominatur addes zinziberis.ʒ.iij.piperis albi.ij.hec quoqꝫ i habitudine iocũdum est xiloaloe.seccũ.masticem.similiaqꝫ apponere: bibentur huius exagia.iij.vsqꝫ.vj.ante cibuꝫ: ꝛ si dormituro tantũdem dederis prodest.

Squingibin zacharei assignatio vtilis febribꝰ oppilatiõi.siti.stõacbũqꝫa phlegmate climat. Sũe aceti vini optimi veteris ꝛ clari.lb̃.x.ꝛ aq̃ suauis injce ꝛ clare.que eius possit acumẽ frãgere. accidita temqꝫ ꝑm eius accerbitatis quãtitatem: tunc appones cortiꝫ radicũ apij ꝛ feniculi.cuiusqꝫ.ʒ.vij.seminũ apij.anisi. feniculi.cuiusqꝫ.ij.die ꝛ nocte infundes.ꝛ post hec coques lento igne donec sexta deficiat.siqꝫ igne depositũ qum refrigeratum fuerit cola: ꝛ cuiqꝫ aceti decocti parti partes injce.ij. zaccare.ꝛ cũ moderato ad sufficientiã coxeris igne depões. refrigeratum colabis ꝛ vteris. Si autem cum melle volueris facere addes cuiqꝫ parti aceti mellis duas ꝛ.ʃ. Sed si zafranum apponere volueris minie triti.ʒ.iij.in pãno ligatũ pone in ola quo bullit tẽpore ꝛ cõfrica.

Julab assignatio cholere rubee febribus vtilis siqꝫ ꝛ stomaci ac epatis calozibus. Sume zaccare tabarzedi menas.x.atqꝫ in lapidea ponens olla vel cacabo stagnato ꝛ mundo lento coque igne spumã auferens paulatim: ꝛ qum spumam oĩno abstuleris.rosarum aque libras.ij. instilla optime ꝛ lenes ad prunas coques donec spisseꝰ qũqꝫ refrigeratũ fuerit cola ꝛ vase condito vteris.

Squingibin citoniatici assignatio. Sume citoniorũ bespabanicorum optimoꝝ ꝛ odoris iocundi partem.zaccare partem.aceti quadrantem ꝛ lento coque igne donec vt mel spissum fiat qum refrigeratũ fuerit vase condes ꝛ qum fuerit opus vteris ab vntia vsqꝫ.ij. ꝛ qui cum melle facere voluerit poterit.

Julab assignatio ꝛ est rosarum syropum febri.siti.stomaci ardoris vtilis naturam emollit. Sume rose optime intus ꝛ extra purgate libram.ꝛ in cacabo pone mundo ꝛ infundes aque libras.x.lentoqꝫ bulliens igne.spumam tolles paulatim quousqꝫ spissum fiat vt est julab. siqꝫ igne deponens qum refrigeratum fuerit colato vteris. Et si hoc naturam mollire vis.rosas semel bullies ꝛ colabis.iterũqꝫ in ollam missis addes rosas secũdario.ꝛ qũ fortiter coxeris colabis.iterumqꝫ in olla missa addes rosas tertio.bulliesqꝫ ꝛ vsqꝫ quinquies rosas appones vl amplius.quoniã quãto pluribus repones vicibus tanto amplius soluet.fortiusqꝫ vt autem sic aquã cõposueris.addes cuiqꝫ parti in qua rose decocte sunt aque.zaccare partes.ij.ꝛ coques.spumamqꝫ tolles.siqꝫ vase cõdes qum fuerit opus vtere.ʒ.iiij.cũ squingibin duabus ꝛ aqua frigida. laxat enim.

Uiolarum syropi assignatio. Sume viole recentis optime purgate pondus ꝛ aq̃ quadruplum adde.bulliesqꝫ fortiter ꝛ colabis ꝛ super q̃qꝫ aque libram zaccare menam proijcies.lentoqꝫ coques igne spumã auferens.qumqꝫ spissatum fuerit deponẽs igne vteris.

zaccare syropi assignatio vtilis phlegmatis bũidita ti ꝛ quibus frigida est complexio. Sume zinziberis.cinamomi.cuiusqꝫ.ʒ.v. beili.cacale. cuiusqꝫ.ij. gar.ʒ pigmenta tere ꝛ in vase pone.infundesqꝫ aque lb̃.vij. coque donec quatuor supersint ꝛ cũ lineo stricto colabis panno.tũc imittes zaccare tabarzedi.lb̃.xij.ꝛ.ʃ.l menas.v.lenes ad prunas coquens spumam auferes ꝛ dissolues in eo.ʒ.zafrani. qumqꝫ spissum fuerit depones.ꝛ refrigerato vaseqꝫ condito vteris.

Syropus mellis stomachuꝫ calefaciens ꝛ epar. Sume apum mell. l.x.spice mastic.cinamomi.cacale.xiloaloes.beili.nucis muscate.darfulfuli.ʒ.ij gariofi.ʒ.tere mediocriter ꝛ in cacabo pones.infundesqꝫ aq̃ suauis.l.j.ꝛ coques donec ad.iiij.deficiant.bas cũ stricto colabis panno.ꝛ superfundes zaccaram aut mel.bulliẽsqꝫ paulatim spumã auferẽs donec spissum fiat.ꝛ depositus ab igne refrigeratũqꝫ colabis ꝛ vase condito vteris.

Nenifar syrop̃.assignatio.cholere dominanti vtilis sitiqꝫ ꝛ stomaci debilitati vomituiqꝫ cholerico. Sume aque nenifar.lb̃.x.ꝛ in lebetẽ mittes. moderatoqꝫ coques igne donec medium defecerit.siqꝫ.v.addes zaccare tabarzedi menas ꝛ iterum spumã auferẽs coques. siqꝫ depositũ igne colabis ꝛ vase ponẽs vitreo mundoqꝫ qum fuerit opus vteris.

Gendiconis assignatio stomacho frigido vtilis ꝛ male digestioni: febri quartane ꝛ ventris doloribus.ꝛ senes confortat. Sume mell dispumati. menas.iij.vini clari optimi ꝛ veteris ribani.aut cõis.x. ꝛ ad de zinziberis.ʒ.v.cacale magne ꝛ pue cuiusqꝫ.ʃ.gar.triti ob. cinamomi.ʃ.zafrani dragme decimam.darfulfuli obo. ꝛ.ʃ. hec medicamina mediocriter trita excepto zafrano addes ꝛ in loco ponens mũdo diebus singulis ter mouebis.siqꝫ optimo colatũ colatorio condes adijciẽs muſci.obo.ꝛ.ʃ.vteriſqꝫ qũ fuerit opus.

Absinthij syropi assignatio vtilis cõplexionis corruptioni stomaci debilitati.splẽi corruꝑto ꝛ ciꝰ duritiei. atqꝫ naturã laxat. Sume vini clari bõe substantie.aut cõis aut vue passe cũ mel.l.vj.ꝛ duos triẽtes.mell dispumati.menas.iij.ꝛ vase pone vitreo ꝛ sume masticis.costi amari. absinthij greci cuiusqꝫ.ʒ.iiij. adcebari. malabatri spic.aromatic.rose aloes.agar.cuiusqꝫ.ʒ.ij.zafrani.mediocriter tunsi.ʒ.in panno hec ligabis.atqꝫ in mel ꝛ vinum mittes. clausoqꝫ phiale capite ad solem.vij.pone diebus ꝛ vtere.

De mediocriti syrop̃ vtilis epati stomacho ꝛ spleni corrupteqꝫ complexioni frigide.ferturqꝫ hominem diebus vite sue a morbis tueri. Sume radicuꝫ ircos calcos.viij. seminis feniculi piperis.cuiusqꝫ.ʒ.ij.hec adunabis medicaia trita ꝛ cribrata ꝛ in vase pones vitreo.atqꝫ vini clari bõe substantie.lib.vij.ꝛ.ʃ.adijcies.oppilatoqꝫ capite.l.sic permittes diebus ꝛ ante cibum propinabis.

Siropi candari assignatio.variol ꝛ rubeole materiebus vtilis.ꝛ morbis pestilentialibus putridisqꝫ. Sume ligni candari tunsi.librã aque feniculi.l.virga

UVA. BHSC. IyR_125_1

rum eius ꝛ foliorum eius.ℓ.corticum radicum rasianegi.ℓ.ro sarum optimarum.ℓ.ʒ.spic.aromatic.lacce purgate cuiusqʒ.ʒ .iiij.sandal rubei ꝛ albi.ʒ.xx.oia hec in.iiij.suauis aque.ℓ.die infunde ꝛ nocte.sicqʒ lento coques igne.donec supersit triens fricataqʒ fortiter cum pano colabis stricto lineo ꝛ ad ignem referes.addesqʒ vini aceti.ℓ.ij.granatorum dulcium ꝛ aceto sorum aque.ℓ.iiij.ꝛeperatoqʒ coques igne.donec spissum fiat. sicqʒ zaccare tabarzedi mena iniecta super prunas donec ꝑfecta vt expedit eius fiat spissatio sines:qumqʒ ab igne depo sueris dissolue in eo cāphore.ʒ.iiij.zafrani tantūdem sed quʒ tepidum fuerit vase condes vitreo.dabis viris.exag.iij.pue ris exagium. Hoc est eorūqʒ apud baldach dignioris sunt exēplaris suntqʒ eius experti bonitatem vtilitatisqʒ magnitu dinē in bis quos supradiximus similibusqʒ morbis.

Incipit tractatus de rob̄.

Robi citoniorum simplicis assignatio vtilis ventris so lutioni caloriqʒ ꝛ vomitui.Sume citonia intus ꝛ extra purgata suauia ꝛ teres.aquam eorū exprime:lentoqʒ coques igne donec quadrās supersit.sicqʒ colatā refrigerari permittes.ꝛ iterum in ollā mittens mundā coques.donec ad mediū deficiat.sicqʒ colatū vase ꝓdes ꝛ qū fuerit op⁹ vteris.

Pomorum robi assignatio vtilis cholere rubee ꝛ sanguis ebullitioni.ventris fluxui ꝛ vomitui ꝛ tristitie.Sume poma caucanica optima:atqʒ in tus ꝛ extra purgata tere aquamqʒ exprime ꝛ in ollam posita mundaʒ.ꝛeperato coques igne donec ad quadrantē deficiat. colataqʒ vteris.

Robi granatorū assignatio vtilis stomaci oris do loribus inflāmatiōi.ꝛ permoleste siti.febrib⁹ qʒ acutis.Sume granata muza ꝛ grana eorū sepa:exp̄mēs cola:ꝛ lebeti impositā coque aquā donec quadrans supersit. sicqʒ vteris.Et si cum mēta facere vis quo vomitū auferat.i ollam mente recentis fasciculum proijcies ꝛ simul coques.

Robi beserem assignatio.vtilis cholere rubee.sitiqʒ ꝛ febribus acutis. Sume beserem optimi ꝛ plu rimum aquosi muziqʒ q̄tum vis ꝛ optime purgati.aquā ex prime colatāqʒ proijcies in ollam mundam.ꝛ lento coques igne donec ad quadrātem deficiat:sicqʒ depositam igne cola bis.ꝛ qum refrigerata fuerit vteris.Et si quis apponere zac caram voluerit apponat quʒ ad medietatem defecerit equa les inijciens zaccare partes.Sic qʒ ꝛ in pomorū robi grana torumqʒ facies si necesse fuerit

Robi ribesi assignatio vtilis ventris solutiōi vomitui qʒ graui.cobibetqʒ tristitiam.Ribesuʒsume vi ridem ꝛ triti aquam exprime:colaqʒ.imissamqʒ lebeti mūdo donec ad medietatē deficiat coques:tuncqʒ quāta eius quod supereſt medietas fuerit zaccare inijcies.ꝛ donec spissetur de coque modicū addens zafrani.colatūqʒ condes ꝛ vteris.

Robi mororū assignatio syrorum vtilis gutturis do loribus ꝛ suffocationi.Sume mora syra ꝛ aq̄ ab eis expressaʒ cola:coquesqʒ donec medietur.ꝛ ab igne de ponens colabis.Huius sumes cados.v.vini.iij.ꝛ lento simul coques igne donec triens supersit solus:sicqʒ deponēs igne colabis ꝛ inijcies mirre.sebbi iemenici.zafrani.cuiusqʒ.ʒ. di ligenter tritorum ꝛ fortiter pentiēs miscebis.Si qs aūt robū vult facere simplex.coquat donec ad q̄drantem deficiat ꝛ co latum cōdat vtaturqʒ.

Robi nucum assignatio. vtil gule doloribus si gargarizet vomituiqʒ si bibatur. Sume corticuʒ nucū viridium ex teriorum ꝛ tritorum ius exprime coquesqʒ donec eius tertia deficiat pars.huius sumes aque ꝛ mellis.cuiusqʒ cados.v.vi ni cocti cadum ꝛ in mundo posita vase lento coques igne do nec triens supersit.sicqʒ igne depositam colabis ꝛ mirre mun de.ʒ.ꝛ.ʒ.zafrani.sebbi cuiusqʒ.ʒ. tritoruʒ diligenter inijcies fortiterqʒ simul ꝛ diu percussa vase condes vitreo ꝛ vteris.

Robi assignatio.vtilis vomitui.ꝛ subuersioni si tussis cōi tetur.Sume mirti grana recentia coctaqʒ partem.teres ꝛ exprimes.colatāqʒ in lebete eo vsqʒ coques mundo tempe rato igne donec ad quadrātem defecerit.sicqʒ igne depositā qum refrigerata fuerit colabis ꝛ qum fuerit opus vteris.

Robi busseris idest fructus palmarum viridium assigna tio vtilis vomitui ꝛ ventris fluxui.stomaciqʒ debilitati. Sume buseris ab ossulis purga terēsqʒ exprime ꝛ aquaʒ co latam olle ipones mūde leniqʒ ꝛ temperatū coques igne.do nec triens supersit.sicqʒ igne deponēs cola ꝛ condēs vtere.

Robi prunorum assignatio.vtilis febribus icidētibus si cū nature fuerit siccitate.sitiqʒ mitigat.pruna muza ꝛ sua uia ab ossulis purgabis ꝛ in olla ponēs munda.aque ifunde suauis quod sufficiat ꝛ qum fortiter bullierint refrigerati si mes ꝛ aquam expressam colabis.ꝛ reiectam in ollam lento co ques igne.donec quadrans restet.ꝛ depositam qum refrige rata fuerit vase condens vteris.

Robi citrorum assignatio.vtilis veneno ꝛ sternutationi si bibatur ꝛ petigini si cataplasmetur.oculi albugini si col lirietur.Sume acerbum citri acidi ꝛ eius exprimens succum cola ꝛ in lebete missum mundo lento coques igne.donec ad quartā deficiat.depositoqʒ ꝛ colato vteris.

Robi papaueris simplic̄ assignatio.vtilis fluxib⁹ capitis in pect⁹.Sume papaueris capita piguia ꝛ alba ducēta. tundēsqʒ cum semie suo aque suauis.iiij.cados.ꝛ est in cado ℔.ꝛ.ʒ.infunde:sicqʒ in ollā mittens mundam perfecte coq̄s ꝛ igne deponēs quʒ cōfricari poterit fricabis:sicqʒ aque sua uis addes.℔.iij.mellis cadum.ꝛ in olla simul oia posita co ques lento igne.donec cōglobetur ꝛ spissum fiat:tunc igne de ponens quʒ refrigeratū fuerit vase condes vitreo.ꝛ vteris.

Robi papaueris qō cū vino fit cocto assignatio. flu xibus vtilis qui ad omnia fluūt membra.Sūe papaueris capita magna ducenta ꝛ alba:ꝛ cū semine tunsa die ꝛ nocte in.viiij.℔.aque infunde.sicqʒ in olla posita mun da lēto coques igne donec medictas defecerit.ꝛ deponēs qū frigida fuēit forti⁹ ꝓfricata colab:adijcieſqʒ gb⁹qʒ.℔.iij.aq̄ papaueris.℔.ꝛ.ʒ.vini robi libriſqʒ ꝛ.ʒ.zaccare taberzedi aut mell qō oportunius videbitur.ꝛ lento coquēſ igne.vt fiat q̄ſi labucum.igneqʒ deponens vase condes vitreo ꝛ vteris.

Robi papaueris quod ex pigmētis fit assignatio vti lis fluxibus qui ad oia fluūt membra:maxime qʒ acutis a capite ad pectus ꝛ stomachuʒ fluentibus. Sume papaueris capita magna ducēta.ꝛ cū semine tunsa.die ifun de ꝛ nocte.vj.aque cadis.debinc lento coques igne donec me dium defecerit.igneqʒ deponēs qum fuerit refrigeratum for titer frica ꝛ cola.tunc addes cadis aque papaueris trib⁹ di spumati mellis cadū aut zaccare taberzedi liquefacte in mo dum mellis.lentoqʒ coques igne donec vt labucuʒ fiat. sicqʒ igne deposito inijcies acatie rubee.zafrani.mirre munde.gal le.hypoquistidos succi.balaustie cuiusqʒ.ʒ.oēs tunsas ꝛ sub tili cribratas panno.fortiter simul oia percussa vase condes vitreo ꝛ quʒ fuerit opus vteris.

Cap⁹.21⁹.de conditis.

Halégebini assignatio zaccarei ꝛ mel lei.Sume rose rubee opti me purgate recentis quantuʒ vis ꝛ eius desicca qui super est rorem: exfoliataſqʒ in vase pone nitri aut plumba to.ꝛ sup quanqʒ rosarū menā alterā pones zaccare tabarze di.ꝛ cū zaccara miscens fricabis fortiſ q̄ſqʒ ei⁹ rosaʒ oiuʒ marceſcāt folia.sicqʒ ad solē pōes ꝛ cribo dpies mūdo. dieb⁹ qʒ ꝓmoueb̄ singl'is mane ꝛ vespe.vt vero videris desiccatū liq facies zaccarā cū pauca aqua:ꝛ iniectā fortiter cōmouē faci es.hoc.xxx.ℓ.xl.diebus.Si vero melleū facere volueris.loco zaccare mel pones dispumatum.

Violarum conditarū confectio vtilium tussi. gut turisqʒ ꝛ gule asperitati. Sume viol. recentes odore:iocundas optime purgatas ꝛ zaccare tabar zedi duplum.cetera fiant vt in chalégebino diximus.

Mirobolanorum confectio conditorū sto macho vtilis ipsūqʒ cō fortant digestionem adiuuant.humiditatē desiccant. naturā molliunt ventositati prosunt emorroidarum.cholereqʒ nigre que ex phlegmatis generatur adustione.maximeqʒ si cū pig mentis fiant.Sume mirobo.kebuli magni poma numero.c. ꝛ in vase pone vitri quodqʒ sufficiat aque infundes.addesqʒ vitis cineris.ʒ.ℓ.ꝛ diebus sic dimitte.x.aquā imutabis ꝛ cine rem singulis tribus diebus.post hec mirobo.lauabis ꝛ in sar taginez proijcies.infundesqʒ aquam que sufficiat ꝛ addes or dei manipulum expilati tunsiqʒ.sicqʒ coques donec ordeum perfecte coquatur.extrahensqʒ tenuiter exterge ne forte exco rientur.perforabis singula poma.x.foraminibus cū subula ꝛ in vase posito vitri aut siri. addes mell' tabarzedi quod illa infundat oia dispumati.diebusqʒ permitte.xx.mel sepius im mutans.bulieſqʒ aliquando donec in hoc eorū supersit aquo sitatis.tunc siccabis ꝛ pigmēta hec appones. Sume darasi ni.zinziberis.gar̄.beili.nucis muscate.ʒ.si mirobolana.c.fue rint:muſci pones semis obolū.sicqʒ conditis vase vteris.

zinziberis conditi confectio.renibus vesice stoma choqʒ frigido vtilis urinā prouocat.febri tremoriqʒ prodest.Sume zinziberis optimi.frusta magna. ꝛ aquā infundes diebus.xx.post siccabis adijciēs mell ꝛ aq̄ tīm vt oia infundantur ꝛ in lebete posita fortiter bulliri facies sicqʒ qum a melle eduxeris ꝛ aqua paruos facies trocilcos

UVA. BHSC. IyR_125_1

ꝛ addes mell' dispumati quod sufficit simulqꝫ medicamina que mirobolanis injciunt.

Secaculi conditi assignatio quod venerem auget. Sume secaculi magni.l'.v.ꝛ infunde aq̄ diebus.xx.deinde fac vt in zinzibere condito.

Raseni conditi confect'.vtilis frigide complexioni paraliticis ꝛ renū frigiditati vrinaꝫ prouocat ꝛ dorsum calefacit. Sume raseni.l'.x.ꝛ incide in digiti quātitatem.expilansqꝫ aqua infunde ꝛ sale.xx.diebus imutans singulis tribus.aut.v.semel diebus.Bebine in ollam pone lapideam ꝛ aque infunde que sufficiat quantitatem.mellisqꝫ apū ℔.iij.ac tenuiter bullies donec mollia fiant. Jam tunc aquā extrabes ꝛ mel.ꝛ in olla secundo mittes.instillaqꝫ mell'apuꝫ quod infundat omnia.fortiterqꝫ quꝫ bullieris in vase pones vitri ꝛ singulis diebus quinqꝫ lauare assuescere ꝛ fortiter bullies.pulverizabisqꝫ desuper zinziberis.cinamomi.beli.nucis muscate.gar.oarfulfuli mediocriter tritorum equales prout expedit partes.hec in panno tenuiter pones ligato ꝛ in vase pones.

Citri conditi confectio pectori ꝛ gule vtilis:stomachum confortat ꝛ maxime si cum corticibus fiat. Sume citrum magnum cum corticibus ꝛ incidens frustatim in digiti modum acidum auferes.ꝛ si cum corticibus quis hec vult fiat atqꝫ in lebete posito aqua instilla que sufficiat ꝛ tenuiter bulli.ciusqꝫ assuefac in vase positi ablutionem.intuereqꝫ.ꝛ si aquam inesse videris mel imutabis ꝛ bullies nec hoc facere fines donec mel imutari aquositatē videas aut citrū. Bebie que ante diximus addes pigmenta ꝛ oppilato vasis capite quum fuerit opus vteris.

Bestębine condite assignatio que stomachū confortat. Sume destębinas.l.ꝛ acida earum extrabes.saleqꝫ infundes ꝛ aqua diebus.x.aquam ꝛ sal imutans sepius.reliquaqꝫ oia sic facies vt in citro diximus.

zenzari conditi assignatio quod venerem auget ꝛ dorso pectoriqꝫ vtilis est. Sume pastinacas recētes ꝛ exteriora radens interiora extrabe.sumasqꝫ ex eis.l'.x. lento coques igne in aqua donec molescant:educasqꝫ aquaꝫ absterge.iterū ponēs in olla addes mel quod sufficit condevase.sepius tamen lauabis ne forte aqua dissoluatur vt prece pimus superius.

Cucurbite condite assignatio frigide subtilisqꝫ pectori pulmoni vesiceqꝫ prodest.si in ea fuerit ourities ꝛ calor naturamqꝫ mollit. Sume cucurbitam recentem dulcem viridem ꝛ exterioribus ablatis corticibus interiora purga ꝛ in duorū modū digitorum frusta fac que in olla pones ꝛ quantum sufficiet aque infundes.leniterqꝫ bullies quoniam ignē nō perferunt .deinde in aliam mittes ollaꝫ mellis ꝛ aque qō sufficiet instillādo ꝛ bullies.eductaqꝫ tertio in ollam mittes ꝛ cum mellis tabarzedi coques ꝛ in vase posita vitri lauabis.ne forte inlit aqua.ꝛ mel mutabis addens pigmenta si placet.

Suctum in al' pomorū conditarum assignatio q̄ venerem augent. Sūe poma sira integra ꝛ mime perforata.l.corticibus purga.ꝛ cuꝫ mellis tabarzedi quod sufficit leniter coqꝫ ꝛ in vase ponēs tribus singulis diebus ablue.ne que corrumpat insit aqua. quum defecerit zafrani modicū addes.

Citoniorum assignatio. pomis fortior ad stomachū confortandum. Sume citonia purgata cocta ablata.ꝛ confice vt poma cum melle.

Pirorum confectio confortans stomachū. Sume pira ol' cia.sed non matura ꝛ coque vt coctana.

Rotami confectio que venerem auget. Sume rotami pōa centum.amigdal' purgatas.centum ꝛ rotabū ad solem donec siccetur explica. Bebine singula eius poma inferius subula perfora ꝛ ossa extrabe quorū loco pone amigdalam ꝛ i vase posita vitreo:mel adde dispumatuꝫ m̄l'le imutato tribꝰ diebus singulis.adde parum zafrani.

Amigdalum conditum tussi vtilis purgātur ꝛ cū m̄l'le condiuntur recentes quod sepiꝰ mutat' vt alibi.

Cap군.22.de aquebelis ꝛ pulueribus.

Confortatiui cōfectio vtilis tenebrositati oculos confortat ꝛ humiditatez desiccat. Sume acalime auri tutie indice.cancri marini atbemedi.tubali eris sadegi idici.aloes epatice.eris adusti.sedenegi loci cuiꝰqꝫ.ʒ.ij.piperis albi ꝛ nigri ꝛ lōgi.nusaderi.cuiusqꝫ.ʒ.trita cribrata super cotem conteres ꝛ colliriabis.

Confortatiui assignatio fortioris primo.vtile humiditati ꝛ adde oculi casuiqꝫ ꝛ visus debilitati ꝛ tenebrositati. Sūe tutie indice tubali eris adusti margaritarū integrarum busidi.malabatri.achalimie auri.alocs epatice.cācri marini.zafrani.spice aromatice.cuiusqꝫ.ʒ.ij.sadenegi loti.vj.piperis albi ꝛ lōgi nusaderi.cuiusqꝫ.ʒ.ꝛ.ʃ.muſci.ob.cāphore.ʃ.ob.hec adunabis medicamina trita ꝛ cribrata ꝛ in vltimis zafranū miscebis ꝛ muscum cāphorāqꝫ.ꝛ fortiter trita i mortario diebus aliquot pāno cribrabis subtili quinqꝫ fuerit opus vteris.

Adisendi assignatio vtilis visus debilitati.oculorum tenebrositati.lachrimarū multitudini.sibile ꝛ caligini. Sūe mirob.citrini.zinziberis cuiusqꝫ.ʒ.v.piperis albi.ij.nusaderi.ʒ.sadenegi.loti.ʒ.x.trita hec subtili cribra pāno ꝛ i mortario fortiter tūdens colliriabis.

Basilicon magni assignatio vtilis oculorum prurigini.ꝛ visus tenebrositati. Sume spume marine acalimie argenti.cuiusqꝫ.ʒ.x.eris adusti.ʒ.xv.salis andrani.sadegi indici.plūbi ceruse.piperis nigri.ꝛ longi.castorei spice aromatice atbemedi cuiusqꝫ.ʒ.ij.salis indici.gar.asene cuiusqꝫ.ʒ.aloes epatic.memithe succi cuiusqꝫ.ij.mirre munde:mamiranisi in al'mamirasini.nusaderi.tictorum radicum.cuiusqꝫ.iij.mirob citrini optime purgati.iiij.ꝛ alias.v.sal'cōmunis sexta.v.hec adūabis medicata trita ꝛ subtili'cribrata pāno vase condes qū fuerit opus vtere.

Basilicon minoris assignatio vtilis ad que ꝛ primū. Sūe acalimie argenti.ʒ.x. eris adusti.v.plūbi ceruse.salis andrani.cuiusqꝫ.ij.spume maris.ʒ.x.gar.asene cuiusqꝫ.ʒ.hec adunabis medicamina trita ꝛ pāno cribrata subtili quum fuerit opus vteris.

Bamadi in al'romadi assignatio vtilis lachrymis humiditatem desiccat ꝛ oculos climat. Sume aquebeli.tutie indice.tubali eris tibi adusti.cuiusqꝫ partem mamirasini quadrantem terensqꝫ subtili cribra pāno ꝛ colliria.

Aquebeli assignatio quod visum acuit. Sume fell'vulturis alieritis.eduli cuiusqꝫ partem ꝛ simul miscens olei adde balsamini.q̄tū eorū est medietas.aque granati acidi.acerbiqꝫ citri mixti q̄tum medietas.est olei.hec adunabis oia in phiala medicamia.ꝛ ad solē pones.sumesqꝫ vespere de eis ꝛ in coclea ponēs munda cum faui melle miscebis quod ignem nō nouerit colliriabisqꝫ mane ꝛ vespere ꝛ qū stomachus vacuus est ꝛ aer iocundus.

Alius ad idē. Sume acalimie auri.ʒ.iiij.tutie indice.ij.atbemedi.v.f̄e ꝛ cū frā distępās aq̄ acetoqꝫ vini pone i panno lineo ꝛ.vij.lauabis vicibus desiccāsqꝫ ꝛ terēs addes cāphore obol'.ij.vsqꝫ.ʃ.ʒ.iuxta quod refrigeratio fuerit necessaria.

Aquebeli zafrani assignatio vtilis tenebrositati. pruritui ꝛ caligini. Sume zafrani spice aromatice cuiusqꝫ.ʒ.ij.piperis longi ꝛ albi obo.ꝛ.ʃ.musaderi.ʃ.galle.ʒ.iiij.cāphore obo.ʃ.hec trita ꝛ subtili cribrata pāno in mortario diutissime conteres.condensqꝫ vteris.

Beludi assignatio vtilis oculum confortat ꝛ elimat. Sume amili.ʒ.iiij.gūme.ara.ij.ceruse plūbi.atbemedi cuiusqꝫ.ʒ.tere oia diligenter ꝛ subtili cribra panno atqꝫ diutius tritum conde ꝛ vtere.

Aqūebeli simplicis assignatio quod oculis plurimū prodest. Sume atbemedi.ʒ.v. marchasite.iiij.acalimie nigre.ii.margaritarū obo.ꝛ.ʃ.zafrani.busadi.cuiusqꝫ.ʃ.frememesqui.calcū.sadegi.ʒ. omnia tere ꝛ cribra pāno subtili sicqꝫ diu in mortario tunsa conde ꝛ quum fuerit opus vteris.

Berudū leue quo i obtalmie religjs oculus coll'iaī. Sume malabatri eris adusti.opij.amili. cuiusqꝫ.ʒ.v.gūme arabice.xxx.acalimie.xl.ceruse plūbi.lx.trita hec vt expedit ꝛ cribrata medicamina vase ꝑde ꝛ vtaris.

Berudi nigri assignatio vtilis oculorum doloribus. Sume opij.ʒ.x.secci.tbucie indice cacale.cuiusqꝫ.ʒ.cāphore.eris vsti.marchasite.cuiusqꝫ.v.gūme arabice.xl.atbemedi.xx.zaccare.tabarzedi obo.acalimie ꝛ es vstū adunabis sigillatim trita.bezazi.obo.balaustie sedagi.cuiusqꝫ obo.ꝛ.ʃ.medicamia hec trita subtili cribra pāno.ꝛ si optime vis ea terere.sume gūmam ꝛ pluuiali eam aqua infunde sufficienti.ꝛ substolle illā.iiij.digitis .tereqꝫ ad solem pone ꝛ qum aqua fuerit imminuta adijce.ꝛ fit ad solem donec septies deficiat.sicqꝫ teres ꝛ cribrabis pāno subtili ꝛ vase condens vteris.

Berusanie assignatio vtilis visus debilitati ꝛ caligini. Sume eris adusti sadegi cuiusqꝫ.ʒ.zeniari.aloes buraci armenici cuiusqꝫ.ʒ. acalimie.ij. teres vt expedit cribrabis.iterumqꝫ in mortario tundens condes vase ꝛ vteris.

UVA. BHSC. IyR_125_1

Aquebeli viol'.assignatio vtilis visus tenebrositati.oculorum prurigini ꝛ lachrymis.Sume sadenegi.ʒ.ij.sanguinis draconis obolum.j.eris adusti.ʒ.o arfulfuli.spice aromatic̃.cuiusqʒ.ʒ.ꝛ.ʒ.malabatri obol'.ij.ca eale.muscicuiusqʒ obol'.medicamina hec trita ꝛ vt condecet cribrata aduna condeqʒ ꝛ vtere.

Pulueris albi assignatio obtalmie vtilis receti. Sume sarcocolle.ʒ.v.amili.ij.zaccare tabarzedi.gume ara bice.cuiusqʒ.ʒ.teres diligenter ꝛ subtili cribrãs panno oculo p ulueriʒabis.

Acramaticon magni assignatio.ꝛ est pului croccus multarum vtilitatum in oculorum doloribus qui fiunt ex humiditate. obtalmieqʒ veteri.Sume sarcocolle.ʒ.x.asiafi.memite.v. aloes.ʒafrani. cuiusqʒ.ʒ.ʒ.opij.obol'.ij.hec adunabis medicamia trita ꝛ pã no subtili cribrata.vaseqʒ conditis quum fuerit opus vteris

Cõsolidantis assignatio.vtilis oculorũ vlcer bus ꝛ nõnunq̃ cornce.Sume si bi adusti.sadenegi loti.equales partes ꝛ tritas subtiliqʒ pã no cribratas ꝑde:quumqʒ opus fuerit vtere.

Pulueris citrini parui assignatio vtil' obtalmie reliquijs que pueris ex vẽtositate ac cidit.Sume anzaruti.ʒ.vj.asfiafi.memithe.iij.aloes obol'.ij. pulueris albi.ʒ.vj.trita diligẽter subtiliter cribra ꝛ cum fuerit opus vteris.

Pulueris albi cãphorati assignatio qui oculorũ medetur doloribꝰ ꝛ obtalmie leui. Su me coclearuʒ teste.margaritarum integrarũ cuiusqʒ.ʒ.ij.ami li.ʒ.cãphore obol'.simulqʒ oia trita ꝛ cribrata adunans: vase condes ꝛ vtaris.

Eririni confectio vtilis oculorũ vlceribus.Sume sa denegi loti.ʒ.iij.amili.acalimie argenti. opij athemedi.cuiusqʒ.ʒ.gume arabice.sarcocolle.cuiusqʒ.ij.ceru se plumbi.viij.Oia hec trita ꝛ cribrata in mortario diutius tunde ꝛ oculo puluerisa.

Eririni alius assignatio vlcerib⁹ vtilis oculorũ. Su me sadenegi loti.margaritaruʒ.busadi. tuba li eris.aserengi.eris adusti ꝛ loti.acalimie auri. cuiusqʒ.ʒ.ij. aquebeli hespanici.marchasite.spume maris. cuiusqʒ.ʒ. tere ꝛ subtili cribra panno ꝛ vtere.

Nardi assignatio vtilis ꝛ vlceribꝰ ꝛ pustu lis.Sume sadenegi loti. fibi adusti.cuiusqʒ partem testarum ouistructionis optime lotarum ꝛ cum panno detersarum aspero.semis partem.tere omnia diligenter ꝛ subtili cribrans panno vteris.

Nardi alius assignatio vtilis ꝛ vlceribus ꝛ pustulis obtalmieqʒ.Sume ceruse plumbi.acalimie. ar genti.sadenegi.gũme arabice.cuiusqʒ.ʒ.iiij.opij.eris adusti. zafrani.cuiusqʒ.ʒ.cãphore.obo.ʒ.trita subtili panno cribra.ꝛ in mortario diutissime teres ꝛ qum fuerit opus vtaris.

Medicamen albule oculi expertum. Cãcri ma rini.acalimie auri.fimi dalbi.fibi adusti spume marts equales partes tere ꝛ cribra ꝛ in morta rio diutius debinc tritis vtaris.

Aliud ad oculi albulã.fimum hyrundinum diligenter tere ꝛ cum fauo aut melle distemperans collia quoniã pãnũ fortiter aufert.

Pulueris assignatio.vlceribus vtilis oculoꝝ.Sume athe medi sadenegi.cuiusqʒ partẽ ꝛ tritas pannoqʒ cribra tas subtili aduna.conde ꝛ vtere.

Capitulum.23.incipit tractatus de collirijs.

Collirij albi assignatio vtilis obtalmie princi pijs ꝛ que oculis accidit inflãmatiõi. Sume gumme arabice.amili. quetbire. cuiusqʒ.ʒ.ij. acalimie argenti.opij cuiusqʒ.ʒ.ceruse plũbi.vj.tere ꝛ subtili cribrans panno cum oui distẽpera albumine.pillulaqʒ ꝛ vte re qum fuerit opus.

Collij albi assignatio aurei.quod vlceribus medetur. Su me sarcocolle cõdite cum lacte asine.opij.dragaganti cu iusqʒ.ʒ.thuris albi ꝛ sicci.ʒ.ʒ.ceruse plũbi.viij.gũme ar.iiij.te re oia diligenter ꝛ cũ oui albo distemperans pillula.

Collius albũ lene.sadenegi loti.ʒ.vj.eris adusti.iiij.busadi. margaritarũ.cuiusqʒ.ij.gũme arabice.quetbire. cuiusqʒ v.sanguinis draconis.zafrani.cuiusqʒ.ʒ.ʒ.trita cũ aqua di stempera ꝛ collium fac.vteriusqʒ in obtalmie reliquijs ꝛ palpe brarum grossitie.

Collij rubei acuti ac amarthatic̃ assignatio vtilis scabiei. fluxui palpebrarum .eneruationi.sibileqʒ. Sume sade negi.ʒ.xvj. colcotari adusti. viij. sebi.iemenici.ʒ.eris adusti. iiij.tere ꝛ cribra ꝛ cũ vino distemperans colliriũ fac.

Atharcaticũ aliud colcotari adusti. zeniari. cuiusqʒ.ʒ.sadenegi.amili.cuiꝰqʒ .iiij.opij.ʒ.gũme arab.iij.zafrani.ʒ.ʒ.trita hec cribra ꝛ distẽ perãs pilla.vteriusqʒ i ouritie ꝛ crossitie palpebrarũ sibilaqʒ.

Collirium viride scabiei vtile antique palpebraruʒ crossi tiei.sibileveteri quãdo rubor non ẽ.caliginemqʒ cobi bet ꝛ vlcerum maculas id est albulam.Sume opij.acalimie argenti.cuiusqʒ.ʒ.ij.terc.cribra.ꝛ cum mirri aqua distẽpans pillula.

Colliriuʒ viride priori vtilius.zeniari.ʒ.iij.ꝛ.ʒ.ceruse plũ bi.assaqui.gũme arbice.amili . cuiusqʒ.iij .trita hec ꝛ cribrata cũ pigani aq̃ distempera:ꝛ pillulãs in vmbra sicca.

Collirium croceũ aque vtilis principijs ꝛ caligini .Sume ãzeroti albi.asiafi.memitte.cꝰqʒ.ʒ.viij.mirre mũde.bu raci armẽici.piperis albi.cuiusqʒ.iiij.arsenici rubei.ij.zafra ni.ʒ.ꝛ.ʒ.tere cribra distẽperans pilla ꝛ vtere.

Collirium nigrũ extinguens.refrigerans quo oculus ca taplasmatur apostematicus. Sume acalimie auri.ce ruse plũbi.gũme arabice.opij.eris adusti.cuiusqʒ.ʒ.iiij. mir re munde.amili.spice.cuiusqʒ.ʒ.ꝛ.ʒ.acatie.lote.xxiij.Cribra ta vt decet cum strigni aqua distempera.vtile est sibile si cum ea sit calor ꝛ obtalmie ardoriqʒ oculi ꝛ lachrymis.

Collirium atacticuʒ vtile oculi casui.visus tenebrositati. aqueqʒ principijs.Sume acalimie auri .piperis ni gri.opij.cuiusqʒ.ʒ.iiij.mili.ij.gũme arabice.memithe succi.cu iusqʒ.viij.sarcocolle.salis naste.arsenici crocci.cuiusqʒ.ʒ. bu raci armenici.xij.hec adunabis trita ꝛ cribrata medicamia: ꝛ cum vino distemperans ꝛ feniculi aqua pillula ꝛ in vmbra desicca:qumqʒ opus fuerit vteris.

Collirium de macburi vtilis oculorum doloribus molestijs ꝛ calori imoderato.acalimie auri.eris adusti.cuiusqʒ.ʒ.ij.busadi. margaritarum.sanguis dracõis.cuiꝰqʒ.obo.iiij.mirre mũde.zafrãi.amili.buraci aca tie.cꝰqʒ obol'.ij.arsẽici rubi.zacc̃ tabzedi.cꝰqʒ.ʒ.ꝛ.ʒ.tere diligẽtius oia ꝛ subtilius cribra ꝛ cũ aqua distemperans pillula ꝛ i vmbra siccatis.qum fuerit opus vteris.

Collirium vngule oculi vtile.Sume sadenegi.ʒ.xij.gũme ara.eris adusti cuiusqʒ.v.colcotari adusti .ʒeiari cuiꝰ qʒ.ʒ.ꝛ.ʒ.trita hec ꝛ cribrata adunãs cũ vino.aut feniculi aq̃ distempera.ꝛ in vmbra siccatis vtaris.

Collirium nigrum quod vocatur deizenum in al' denegũ vngule.sibileqʒ vtile veteri.scabieiqʒ antique si non sit cum illa calor.albuleqʒ crosse.Sume aquebeli.ʒeniari.sade negi indici cuiusqʒ.ʒ.ʒ.medicamina sicca diligenter terẽs sub tili cribra pãno:ãmoniacumqʒ ꝛ serapinum vino infunde ve teri siqʒ reliqua puluerisans distempera ꝛ pillula.ꝛ qum fue rit opus vteris.

Collirium nigrũ aliud vtile calori.ardori.doloriſqʒ gra uitati ꝛ cuꝝ calore sibile.lachrymãqʒ desiccat.Sume ceruse plũbi.ʒ.iiij.gũme arabice.ketire.cuiusqʒ.ʒ.acatie.v.spi ce opij.cuiusqʒ ob.iiij.mirre munde semis horum:tere oia dili genter ꝛ cum aqua distemperans pillula.conditisqʒ vtere.

Collirij stagni assignatio.vtilis vlceruʒ maculis easqʒ re plet.Sume aserebiadusti.eris adusti.aquebeli bespa nici.tutie indice.gume arabice.ketire cuiusqʒ.ʒ.viij.opij.ʒ.ꝛ.ʒ trita hec ꝛ cribrata medicamina cuꝝ aqua distẽperabis ꝛ pil lulans.qum siccaueris suo vtere tempore.

Collirium aliud simile ad eadem vtile. Sume acalimie auri ceruse.eris adusti cuiusqʒ.ʒ.iiij.aserebi adusti.ij. aquebeli adusti.xv.amili gũme arabice.ketbire cuiusqʒ.iiij. opij mirre munde.cuiusqʒ.ʒ.ʒ.thuris.v.adunabis hec medi camina trita ꝛ cribrata ꝛ cum aque distemperans pluuiali pillulas fac paruas ꝛ in vmbra siccatis vtere.

Collirium beruima vtilis obtalmie princꝰ acalimie auri. eris adusti.cuiusqʒ.ʒ.iij.asiafi memithe.ij.acatie opij athemedi.cuiusqʒ.ʒ.iij.hec adunabis trita ꝛ cribrata medica mina ꝛ cum aqua distemperans pluuiali pillula ꝛ in vmbra ficca ꝛvtere.

Collirium beruima aliud vtile oculorum caligini. Sume mirre munde zafrani cuiusqʒ.ʒ.ij. spice aromatic̃.v. bulcham elzegegi xv.gũme arab.iiij.adunabis hec trita ꝛ cri brata.atqʒ pluuiali distemperans aqua pillula.ꝛ in vmbra siccans vteris.

Collirium fellium vtile visus debilitati aqueqʒ principis ad oculum descendentis.Sume fellis papionis .fell' cubegi.olei balsamini cuiusqʒ.ʒ.sarcocolle.aloes zafrani.cuiꝰ qʒ.ij.tere ꝛ cribra.atqʒ cuꝝ rute distemperans aqua pillula.ꝛ qum fuerit opus vteris.

UVA. BHSC. IyR_125_1

Collirium fellium aliud eiusqz que t primũ vtilitatis.alicti fellis.t aquile.t vulpis vsiqz t sabuti cuiusqz ptem terens t cribzans t cum aqua distemperabis feniculi t pillulans qum fuerit opus vteris.

Lapo.24.incipit tractatus de pulueribus.

p **Uluis** vulnus conglutinans sanguinẽqz cõstringens t carnez rodens superfluã Sume dragaganti.sebbi iemenici galle.corticuz granatozum cuiusqz.xx.z.eris adusti.ʒ.mirre munde sanguinis draconis cuiusqz.iiij.carte aduste.xx.adũabis bec trita t cribzata medicamina t vase condens vtere.

Puluis vulnera conglutinans t vlcera desiccans.Sũe aloes partes.iij.corticis candari.balaustie cuiusqz partem t.ʒ.trita t cribzata.bec medicamina qum fuerit op9 vase conditis vteris.

Puluis alius croceus vulnera conglutinat t sanguinez stringit.Sume sarcocolle partes.ij.sanguis draconis balaustie.cuiusqz partem.corticẽ radicẽ candari partez trita t cribzata bec adunãs vase conde.qũqz fuerit opus vteris

Puluis abimebegem.ensis incisionez conglutinat.t cultelli sanguinem concludit.Sume mirre aloes.sanguinis draconis.sarcocolle equales partes t addũt medicorum aliqui.zeniarum ratinegum ãmoniacũ.trita t cribzata adunabis medicamina t vase condens qum necessitas vocabit vteris.

Puluis alius sanguinez constringens vulnerum.aloes corticum candari.cuiusqz.ʒ.x.queffare.terre sigillate cuiusqz.vij.zagi carte aduste cuiusqz.iiij.sanguinis draconis.vij.acatie hypoquistidos cuiusqz.vj.mirre munde.x.teres diligenter t super lepozis pilum.ouiqz proijcies albumen conterensqz loco apponcs.apposita prius aranearum tela.

Medicaminis sicci assignatio. emozroidibus vtilis. vlceraqz optie desiccat. Sume sarcocolle albe.sãguis draco̅is.vbari puri t recentis cuiusqz partẽ t teres omnia diligenter.atqz si locus eiusmodi est.cui licinio̅ imprimi possit.facies ex pãno lineo t oleo infecto rosarũ nõ cocto medicamine boc tinges.locoqz ipones singulis ter mutãs diebus.Et si ad locũ licinio̅ non peruenit. distemperabis huiusmodi pulueris modicum cum rosarum oleo perpauco.t impones sic vt ad locum pertingat.

Capitulum.25.incipit tractatus de vnguentis.

v **Unguenti** albi confectio adustioni perutilis t ĩmoderato calozi ani dolozib9 intestinozum vlceribus t venenosozum morsui animalium.Sume litargiri.ʒ.ceruse plũbi.v.adunabis t diligẽter bis tritis cerã albam in oleo rosarum iuxta quod sufficiat liquefac t iniecta fortiter percute medicamina. qũqz refrigeratum fuerit adde ouozũ duũ albumina t diligenti9 mixta vase conde.qumqz fuerit opus vteris.

Unguenti alius albi assignatio quod refrigerat carnem producit ac desiccat.Sume ceruse albe.ceruse plũbi.cuiusqz.ʒ.ij.olei rosarũ.iiij.ceraz in oleo liquefac.t sic ceruſam iniectam misce t percute donec cõplea tur.Et si multus fuerit calor.adde cãphore modicum t oui albumẽ.qumqz res vocabit vtere.

Unguẽti basilicon confectio.Sume ratinegi.picis cere eq̃les partes t in oleo, oliue sufficienti dissoluens conde. qumqz opus fuerit vtere.

Unguentum basilicon vtile ad carnez producendam.Sume picis ratinegi cere cuiusqz.ʒ.vj.galbani.ʒ.iiij.gummas.tere t cerã in oliue oleo dissolues t coctum vsui reẽua.

Unguenti zinabaris assignatio apostematibus que non maturantur vtil cancrisqz t scrophulis.Sume marda senegi.ʒ.v.corticũ candari.galbani.amoniaci.cuiusqz.x.gume botãi.vj.cere albe.x.zẽzafari sextarios.ij.medicamia bec adunabis que teruntur tere reliqua in oleo liquefacies oliue. aur sisami sufficienti.simulqz oia distemperans vase condes t vteris.

Unguentum zenzafari priozi fortiozis cõfectio.Sume gumabari.ʒ.xx.litargiri triti.x.Jn mortarium mittantur t instilla desuper vini acetum fortterqz percute.donec misceantur.nec desines aliquando oleum oliue. aliquando infundens acetũ ac percutiens donec compleatur. tuneqz inijties cere.ʒ.olei rosarum.ij.in estate.in byeme oliue.nõnunq̃ autẽ gumabãi loco aseregũ ponitur.aliquando simul t cuiusqz ps sicqz vt cõpletũ est vase tollatur t vocãte necessitate sumitur.

Unguẽti sisami assignatio carnẽ producit. vlcera desiccat t refrigerat.Sume litargiri diligenter triti.ʒ.t in mortario cũ oliuarum oleo t sisami cuiusqz.ʒ.iiij.cũ pistello diligenter perente donec dissolnatur.Et si fortius desiccatiuum volueris adde baruci triti t cribzati paululuz t cum pistello opti me mixta vt coagulentur simul tolle.

Unguentum zeniari vlcera desiccans antiqua t superfluam corrodens carnem.Sume floris eris.ʒ.ij.pini gumme.ratinegi.cere cuiusqz.x.zeniarum tere.rcliqua in oleo dissolue oliue sufficienti t eris florez inijtiẽs percute donec compleatur.

Calcis vnguentum vtilis corrosioni t ignis adustioni.Sume calcis lapidem adustum t tritum t suaui laua aqua t cũ oliuarũ oleo vt molle fiat distempera. t vase tollens vtere.

Unguentum carnem adducens vlceraqz desiccans t neruozum ẽ vtilis spasmo. Sume assaqui.tburis masculi.eris.sebbi iemenici.zeniari cuiusqz.ʒ.iiij.cere albe.ratinegi.oliuarũ olei.porcini adipis t ℔ radix ãgalli t aceti.in al t anatis aut gallinacci cuiusqz ℔. Tere que vales diligenter t alia in oleo liquefac t adipibus simulqz vt decet omnibus mixtis vtere.

Unguẽtum bachilon apostematibus vtilis duris omnib9 in mẽbris .Sume spume belbe.semis lini.spume altee. cuiusqz.l.ʒ.decoctozũ in cameli vrina litargiri triti.℔.ʒ.cum oliuaruz olei.℔.sicqz spumas paulatim abijce t spissari fac donec cõpleatur t vase condito vsui reserua.

Unguentũ zeniari aliud vtilis carni superflue vlceraqz desiccat antiqua.Sume amoniaci.iiij.ʒ.zeniari.ij.anzero ti.ʒ.ʒ.aristol.tantũdẽ.amoniacũ t sarcocollã vini infundẽs aceto t in mortario fortiter cũ oliue percussis oleo terendorum pulueres addes t vsui reseruabis.

Unguẽtum rusali apostẽatib9 vtil duris scropbulis t tabanis. ac cancris.Sume cere ratinegi.cuiusqz.ʒ.xiiij.opoponac.zeniari cuiusqz.ij.assaqui.vij.aristologie longe .tburis cuiusqz .ʒ.galbani.mirre cuiusqz.ij.macbali glauci.iiij.litargiri.iiij. t.ʒ.que teruntur trita adunabis t cribzata.reliqua in oliuarum olei in bieme libã t.ʒ.in estate.l.dissolues t oia simul di stemperans condes t vteris.

Unguentum ignis adustioni vtile.Sume calcis in vase sepius lote.ʒ.iiij.semis bliti t carnibi.sulpburis crocei.cuiusqz.ij.olei rosarum.ʒ.l.ceram in oleo liquefac.t iniectis medicaminibus misce t vnguentum fac.

Unguentum aliud ignis adustioni. Sume litargiri.purgamenti argenti.ceruse cbimolee.calcis lote.olei rosarũ ptes.t oui albumẽ.mixtaqz pcute.vnguẽtoqz facto vtere.

Unguentum aliud rubeum grecum.omnibus mirabile passionibus oliue olei.l.ij.in al.iij.vini aceti tantũdẽ litbargiri.l.t quadrantem eris adusti.ʒ.x.zeniari.viij.acetuz t oleum coques donec deficiat acetum oleo superstite t igne deponẽs mortachum t reliqua inijce atqz igni superponens donec spissetur coque t rubeat sicqz condito vase qum fuerit opus vteris.

Unguentum desiccans. Sume litargiri ceruse.purgamẽti argenti cuiusqz.ʒ.ij.sanguinis draconis.terre cyp̃ce.aruci sarcocolle.aloes cuiusqz.ʒ.ʒ.cere oleiqz rosarum qꝫ sufficit.factoqz vt decet vteris vnguento.

Aliud desiccans litargiri.ceruse purgamẽti argenti.cuiusqz partem corticum granati.galle tusi foliozũ.cuiusqz semis partem.trita oia diligenter.cũ rosarũ oleo t cera sufficiẽtibus distempera.

Unguentum carnem producens t vlcera mirabiliter desiccans. Sume purgamenti argenti sextarios.v.purgamenti ferri exagia.x.cbimolee tantumdem cadimie argenti.v.ceruse litargiri tantũdẽ. terre cyprice exag.x.aruci tantũdem.cerã in rosato oleo que sufficiat liquefac t trita cribzata qz injice medicamina.fortiterqz qũ percusseris vsui reserua.

Unguentum aserebi.carnem producens t vlcera desiccãs Sume aserebi adusti cum sulpbure.eris adusti . tburis masculi litargiri mirre. acalinie amoniaci.opoponac.mastic̃ cuiusqz.ʒ.ij.renũ tauri adipis.ratinegi.gũme botami oli mirtini.cere albe.cuiusqz sextarios.iij.zeiaferi gũme ara.cuiusqz .ʒ.iiij.Que oportet in oleo liquefacies.queqz.expedit in vini infunde aceto t simul oia pfecte miscebis.vaseqz cõdes vtis.

Colcotari vnguenti assignatio Gal. vtile quc difficile sanantur t cicatrizantur vlceribus duris apostematibus t cancris.tbabanis vulneribus.omnibusqz apostematibus.que ex materia fiunt ad mẽbra fluente.Sume zirbi porci aut adipis sine sale.quanto veteriozẽ poteris.l.ij.litbargiri.l. t.ʒ.colcotari.ʒ.iiij.tere zirbum.l.adipem oibus purgatis venis glanduliſqz operimentisqz.liquefactumqz optime cola-

UVA. BHSC. IyR_125_1

bis. vt nihil supersit fecis. sumeqz ex co. ℔. ℥ oliuarum olei vete ris. ℔. ℥. ʒ. miscebisqz oia simul ℥ litargirum aliaqz que sunt trita ℥ fortiter confundens tunc sume spatulam palme magnã ℥ grossam ℥ si in estate medicamen conficis eo quo fiet amputabis dic. si bieme precedenti purgabisqz ramis ℥ corticibus alijsqz ℥ eius medietatem superiorez viridéqz in frusta concides parua. ℥ medicamina imittes ℥ caue ne sint sicca q̃tenus ab eo humiditatem lucretur medicamen ℥ dissoluendi virtutem: ℥ coques oia quousqz spissentur ℥ cum altera inferiori spatule medietate cõmouebis fortiter ℥ vase condens. vsui reseruabis.

Unguentum fadiricum carnem in vulneribus producit. mundat ℥ solidat. incisioni prodest ensis ℥ oibus molestis amputationibus. Sume litbargiri. ʒ. xlv. olei oliuarum lib. sanguinis draconis liquir. radic. sarcocolle amoniaci. aristologie. cuiusqz. ʒ. v. martachũ solũ tere ℥ diligenter cribra ℥ in olla postitum stilla oleum: ℥ lento coques igne. donec totuz dissoluatur. amoniacũ in duabus vini aceti infundes vntijs ℥ reliqua trita medicamina miscebis cuz sarcocolla. litbargiro bene dissoluto. vas igne deponẽs refrigerari sine parum ℥ assaquũ infusum illi desuperfunde ℥ in aceto dissolutum. ℔ bincvas ad ignem conuerte ℥ lenes ad prunas coque donec simul optime misceantur. sicqz reliquarum addes puluerem spetiez ℥ optime mixtis vteris.

Unguenti assignatio quod apostemata erũpere facit. sine organo ℥ ferro. carnemqz corrodit superfluã. Sume vi scum ℥ aqua infunde: excolaqz ℥ mastica. Sumeqz tãtũdem saponis aque ℥ in mortario mittens tere. qumqz fortiter mixta fuerint aruci triti ℥ cribrati partis quadrãtem proijce ℥ vteris.

Emorroidibus ℥ ani palpitationi vnguẽtuz. vtile. Sume adipis gibbi cameli liquefacti ℥ colati. cere albe. cuiusqz. ʒ. v. ℥ ad ignem pones. qumqz liquefacta fuerit addes picis grece. ʒ. ij. catrani syri. ʒ. aque pozzi colate. ℥. ℥ cõmouens coques ac miscebis: sicqz deponẽs igne vase pones vitri. Cum aũt necessarium fuerit ad ignem calefiet. ℥ bombace stibio circũuoluto catbaplasmabis ℥ in ano pones.

Berudi assignatio vtilis apostematibus calidis ℥ iflammatis. Sume nardi. sandal' rubei. cuiusqz. ʒ. v. sãdali albi. ij. asiafi. memitbe. tantũdem. terre armenice decimã eorum. fufali. acatie. cuiusqz. ʒ. ij. ceruse plumbi. martaqui. cuiusqz. ʒ. bezizi. ij. chimolee. v. teres oia diligẽter ℥ cum ũtibe aqua distẽperans. facies vnguentum vtile.

Capitulũ. 26. de medicaminibus ad nares.

Medicamis assignatio narium sanguinis fluxui. Sũe sebbi iemẽici. colcotari adusti. colcadenesi. zazi. cornu cerui adusti ℥ loti. siccatiqz. budae aduste ℥ lote. galle aduste ℥ vini aceto extincte. campbore. charte aduste. partes equales. prout opus ẽ tere. ℥ diligẽter oia trita naribus insuffla cum cãna aut argẽti fistula lotis prius vini aceto naribus.

Medicamẽ aliud ad idẽ. Vini aceto nares lana vtraqz. ℥ sume opij. zafrani. cuiusqz. semis obolum. terẽsqz diligẽter sume pãni licinium linci ℥ aceto infusuz boc insice puluere. ℥ in vtranqz narem licinium mitte.

Assignatio alia sanguinis nariũ fluxum patientis naribus cucumeris amari aquã instilla. aut cacale tunse ℥ expresse.

Narium instillatio alia sanguinis fluxui vtilis. Sume charte aduste exagia. v. balaustie sademani. ramezi. salis vdabe. aduste. cuiusqz. ʒ. opij. acatie. cuiusqz. v. zagi. ʒ sanguinis draconis. bypoquistidos succi. cuiusqz. vij. sebbi. v galle aduste ℥ vini aceto extincte. ʒ. arnoglose. ʒ. panni serici adusti. vj. campbore. v. queffare sicce ℥ aduste. viij. tere oia diligenter ℥ cũ arnoglose aqua distemperabis: trociscansqz qũ fuerit opus vteris: sumes obol'. ij. cum arnoglose aqua.

Assignatio alia ad idẽ. Sume pãni linei licinium ℥ atramento infunde ac zazi puluerẽ superponens naribus imittes.

Assignatio alia. Sume corticũ candari carte aduste zagi assati cuiusqz equales partes cribransqz naribus in suffla. vini aceto prius ablutis.

Alia. Sume sebbi iemenici. colcotari. colcadanesi. zagi. cornu cerui adusti. galle cuiusqz partem tere diligenter ℥ cũ vinis aqua obol'. dissoluens naribus instilla patientis.

Capitulũ. 27. de medicaminibus dentium gingiuarum oris. vuule gutturis ℥ faciei.

Medicaminis assignatio dentium doloribus ex calido. Sume bulbi foliorum corticum. papaueris cortic. partes ℥ aceto decoctas ore contine ℥ minuteregũ i aceto decoctũ. si sugar' pdest

Aliud dentiũ ventositati. virgarũ aliorũ. ʒ. ij. tburis tantũdem. piretri. ʒ. tere diligenter. ℥ in vini aceto coque sugat qz cũ aceto patiens.

Aliud dentium doloi ex frigido piperis. ʒ. x. piretri minuteregi zinziberis. cuiusqz. iiij. buraci armenici. vj. Diligenter trita bec ℥ cribrata. patiẽs sugat. qũ fuerit necesse cũ aceto

Dentifricium quod dentes elimat a pinguedine ℥ spurcitijs aristologia ro. ʒ. x. cancri marini adusti. sibi adusti. vd abe aduste. cornu cerui adusti. cuiusqz. ʒ. iiij. salis andrani melle loti ℥ adusti nitri. buraci. ficuũ siccarum. carabe cuiusqz. ij. ceruse tantũdez: spume maris. v. tere oia diligenter ℥ frica.

Dentifriciũ aliud limositatẽ aufert ℥ dentes de albat. ordei alfitũ in vini aceto distempera acerrimo ℥ panẽ factum. in caminoqz positum sine vsqz dũ adustioni proxim⁹ fiat huius sume. ʒ. x. sal' andrani cũ melle distemperati ℥ adusti tantũdẽ aristo. ro. spũe maris. vitri adusti cuiusqz. iiij. caulis foliorũ. ij. scud abagi. ij. teres oia diligenter ℥ dẽtes fricaẽ

Dentifitiũ aliud dentes elimat ℥ gingiuas roborat ãbelitum iocundat. Sume ordei adusti virgarum vitis adustarũ. sibi adusti. salis andrani. spume maris cuiusqz ʒ. x. piretri. cubebe. tarfe fructus. cuiusqz. v sebbi iemenici. ij. gar' tm̃dem. sumaci. iiij. bec trita ℥ cribrata adunabis medicamina ℥ vase conditis vteris.

Dentificium anbelitũ iocũdans. sadenigi indi ℥ greci. xiloaloes. mastic. mirre munde. foliorũ citri partes. tere ℥ dentes frica atqz cũ bansali aceto sugat quoniam abominabilem quoqz odorẽ pellit.

Dentifriciũ quod gingiuas roborat ℥ earũ desiccat humiditatem. balaustie. ʒ. x. musaderi. ij. minuteregi. iij. galle. j. fautenegi montani. adusti. x. salis cum melle distemperati ℥ adusti tm̃dẽ tere ℥ cribra ℥ vtere.

Medicamen sanguinis fluxui a gingiuis. earũ qz vlceribus. vitis agrestis fructꝰ qum iam nodatur in panno pone nouo ℥ sup prunas vt adurantur mitte. sicqz tere ℥ cũ melle distemperans gingiuas cataplasma ℥ cũ arnoglosse aqua sugatur in qua modicũ frica veris sumaci. Et si in gingiuis vlcus fuerit bezazimi tritum ℥ cũ melle distemperatum cataplasma.

Dentificiũ aliud quod sanguinez amputat. Sume fructꝰ tarfe secci cuiusqz. ʒ. iij. bypoquistidos succi. terre sigillate cuiusqz. ʒ. abebeli tm̃dẽ. daralini. ℥. ʒ. tere ℥ cribra ac frica.

Dentificiũ quod dẽtes corroborat qui cõmouentur ℥ anbelitũ iocundat. cornu cerui adusti. ʒ. x. sal' cum melle distẽperati ℥ adusti tm̃dẽ. mirre mũde. zafrani. spice masticis cuiusqz. ij. sumaci. gelnari cuiusqz. ʒ. tritis oibus ℥ mixtis frica.

Aliud gingiuarũ vlcerib⁹. buraci. ciperi adusti ordei adusti cuiusqz partem tere ℥ tribra atqz cũ melle miscens gingiuas cataplasma. Et si cũ gingiuarũ vlcere putredo inerit. besquũ tritũ ℥ cũ melle mixtum cataplasma. sicqz abebelum

Dentifriciũ quod bali filio moysi factum est dentes roborat. anbelitum iocundat. gingiuas reparat ℥ limositatem aufert. Sume mirobo. citrini cusmazagi. corticũ granati dulcis. cuiusqz. ʒ. v. salis ierisi. ciperi. asenani. zebatari. cuiusqz iij. prunarũ. xiloaloes. cinami. gar'. rose. ordei adusti. cuiusqz ij. daraſini. x. teres oia diligenter ℥ vteris.

Felenfion confectio vtilis gingiuarũ corrosioni ℥ putredini dentiũqz casui ℥ putrefactioni. Sume arsenici rubei ℥ citrini. cuiusqz. ʒ. vj. mirre munde. ij. acatie. xij. lapiõ calcis adusti ℥ nõ extincti. xv. zeniari. ʒ. bec adunabis medicamia trita ℥ cribrata ℥ cũ vini aceto distemperans trociſca. siccatosqz vase condes ℥ vteris.

Felẽfion aliud ad eadem que ℥ primum. Sume calcis viue ʒ. x. arsenici rubei ℥ citrini. cuiusqz. vij. mirre mũde. iij. accatie. xij. sebbi iemenici. vij. adunabis bec medicamina trita ℥ cribrata ℥ distemperans trociſca siccatisqz vteris.

Medicamen vue casui ex imoderata humiditate. mirre mũde. nusaderi. piperis partes equales tere. ℥ qum res imperabit gutturi cum fistula insuffl'abis.

Medicamen aliud quod gutturi insuſflatur vueqz pdest cadenti ℥ suffocationi. vocatur anthirum magnum. Sume assiafi. memitbe. zafrani. rose. mororum acidorum ℥ siccorum. mamirani ℥ nusaderi. liquiꝝ. succi ℥ radicis. mirobo. citrini. satureie agrestis. bezazi. granati corticum piretri. piperis nigri ℥ longi. balaustie. foliorũ memitbe. marmacburi. capobal. baruci. sebbi iemenici. galle. aloes. ciperi.

UVA. BHSC. IyR_125_1

salis indici.spice aromatice.sitaregi indici.amomi.zinziberis anisi.dragaganti.semis apij.sanguinis draconis.cacale.calami.aromatici.lithargiri.ceruse.arsenici rubei.canis albi fimi.besse partes equales.trita ⁊ cribrata adunãs medicamina insufla qum fuerit opus gutturi.sed caue aliquid transglutire horum.

Antbiri minoris ⁊ assignatio eius que ⁊ primi vtilitatis. Sume satureie feresiace ⁊ nebatice.piretri.besse cuiꝰqꝫ partẽ queffare.ij.liquir.radicis.ʒ.adunabis bec medicamia trita ⁊ cribrata ⁊ qum fuerit opus gule insuffla.

Antbiri regũ assignatio vtilis ori setori gurguliõis apostematí.vue casui pustulqꝫ ⁊ vlcerationibꝰ oris.Sũe amili ʒ.v.spodij.ij.semis rosarum.ij.zafrani.ʒ.zaccare taberzedi. seminis lactuce.lenticule expilate.cuiusqꝫ.iiij.cacale.ʒ.cãpbore.obol'.ij.medicamia bec trita ⁊ cribrata qũ fuerit opus gurgulioni insuffla.

Medicamen suffocationi vtile.Sume canis qui ossa comedit.fimi.galle.sinapis.mirre müde.corticum granati partes equales.⁊ tritas cribratasqꝫ gurguliõi insuffla.

Sourenianorum duuꝫ assignatio. prosũt apostematibus ⁊ dolori bus qui gurgulioni accidũt.Sume aruci.ʒ.xij.sebbi iemenici ʒ.balaustie.vj.sumaci.iij.galle.corticũ granati.cuiꝰqꝫ.ij. adu na bec trita ⁊ cribrata medicamina:gurgulioniqꝫ qũ fuerit opus insufflabis.

Borud̃uꝫ aliud gurguliõi vtile.Galle.rose.lenticule.sũaci.balaustie.tarase fructꝰ.zaccare taberzedi. cuiusqꝫ partem.piretri.cacale.cubebe.spodij.cuiusqꝫ mediã partem. tere cribra ⁊ gurgulioni insuffla quꝫ fuerit opus.

Gargarismus humiditatibus vtilis paralisiqꝫ.⁊ fatiei contorsioni.Hierepicre.acori.sinapis.miutẽgi.piretri.zinziberis.sunizi.fautenegi.satureie.radicum liquiñ.corticum radicum capparis.cuiusqꝫ.iuxta quod opus fuerit ptez tereqꝫ ⁊ cribra ac cuꝫ squingibin aut mellis aquam patiens gargarizet.

Capitulum.28ũ.de medicaminibus ipinguãtibus ⁊ morpbee.lentigis.scabiei.pustularũ.petigisqꝫ lepre ⁊ pediculoꝝ.

Medicaminis assignatio impiguãtis.Sume cardami albi.farine ciceris ⁊ lenticule.fabeqꝫ.ameos.cuiusqꝫ partem.quesile partes duas.cimini carmanici..pipis.cuiusqꝫ semis ptez medicamina bec tere ⁊ cribra diligenter.atqꝫ cũ farina simile mixta distẽpera.⁊ panem factum camino temperati impone ignis donec siccetur:buius sume quantam vis partez ⁊ cũ paxímate miscens fac polentam:⁊ in aliquo ponens iure ante prandium da sorbendam.

Impiguatiõis aliꝰ assignatõ.Ciceris lacte infusi ouiñ aut vacciodie ⁊ nocte ptẽ.fabe expilate lẽticuleqꝫ sill' ⁊ massi expilati ⁊ tunsi eniusqꝫ.ij.ordei expilati ⁊ tũsi totidẽ.triticiqꝫ expilati partẽ.risi expilati sepius loti ⁊ plurimũ aqua infusi. furfuris simile partẽ.papaueris albi partẽ ⁊.ʒ.amigdalarũ dulcium excorticatarum partẽ.panis simile siccati.iij.zaccare tabarzedi.ij.sisami expilati.ʒ.ptem.⁊ tunsi.hec oia mediocriter terens ⁊ quãtum manu capere poteris sumẽs coquesqꝫ cũ ouinꝫ lacte.aut vaccino dulci.⁊ singulis diebus patiẽs sorbeat mane.addito prius modico cimini pipis.salisqꝫ quo sit amarior.maximeqꝫ si qui vtitur pblegmaticus est.

Lentiginis medicaminis assignatio.Sume ⁊ estaruꝫ oui farine fabe.piperis.spume maris.mamirasmi.asenani sereiaci cũ mellonis semine conditi.farine ordei cribrate. cãnarum radicis.corticis lenticule.cuiusqꝫ partẽ. medicamina bec adunabis trita ⁊ cribrata.⁊ sumes ex eis quãtũ opus fuerit.atqꝫ cũ radicis aq̃ distẽperabis ⁊ locũ cataplasmabis

Medicamen aliud ad idẽ kethire partes.iij.condisi partem.tere ⁊ cum mulieris distemperans lacte cui filius est.aut asine.locũ cataplasma ⁊ duabus transactis horis cũ aqua in qua furfur coxeris ablue.

Crosse lentiginis que in facie est medicamen. Sume piperis buracis.cuiusqꝫ partes equales.terensqꝫ diligẽter cũ aqua distempera ⁊ faciem illine locũqꝫ.

Aliud buraci ossium veterũ adustorum cuiusqꝫ partem tere diligenter ⁊ mixtas cum aqua distempera faciemoꝫ cataplasma.qũqꝫ due trãsierint hore lauabis.

Cataplasma aliud vtile.Sume cardami recẽtis modicum ⁊ parum lapidis.piperis tritaqꝫ ⁊ cribrata distẽpera ac catbaplasma.

Cataplasma aliud lentiginẽ.Sume lupini.fabe ordei expilati.ciceris.orobi.seis mellonis.cuiꝰqꝫ.ʒ.iiij.costi.amigd.amare.radicis lilij.bebelbani.spume maris.aristo.lon.rotũ. cuiusqꝫ.ij.semis fugili.condisi cuiusqꝫ.iiij.⁊.ʒ.passerũ fimi. sarcocolle.cuiusqꝫ.ʒ.ʒ.tere oia diligenter ⁊ cũ aqua distempe rans faciem singulis cataplasma diebus atqꝫ cũ furfuris aq̃ lauabis.

Medicamẽ pustul'que in facie fiunt vtile.terre armenice. ʒ.ij.ẽre sigillate.ʒ.cãphe.ʒ.ob.zafrani.ʒ.ʒ.tere diligenꝫ ⁊ cũ aqua distẽpera.rosarũ viniqꝫ aceto ⁊ faciẽ cataplasma.

Medicamẽ qd̃ faciẽ elimat ⁊ de albat.farie lupini ⁊ fabeꝰqꝫ ptẽ lenticule.ʒ.partem teres diligenter ⁊ cũ his faciem lauabis.

Medicamen alius ad idẽ assignatio.Sume ordei.ʒ.iiij: seminis melonis.farine fabarum ⁊ ciceris.furfuris beueri.kethire cuiusqꝫ.ij.lupini.ʒ.tere oia diligenter.⁊ distemperans faciem cataplasma nocte mane laua.becqꝫ tribꝰ aut .v.facies diebus.

Medicamen aliud expertum ordeũ expilatum ⁊ tũsum in sartagine mitte ⁊ infunde lactis dulcis.lb.ij.bulliesqꝫ donec lac defecerit.sumesqꝫ ordeum ⁊ desiccatũ baruciqꝫ ⁊ ketire.cuiusqꝫ.iij.teres cum ordeo desiccato ⁊ cribrata tẽpabis cũ oui albuie cataplab faciẽ.⁊ cũ furfuris ablues aq̃.

Morpbee albe cataplasma.arsenici rubei partes.ij.condisi.i.sitaregi indici partem.tere oia diligenter ⁊ cum olivarũ oleo distemperato sufficiẽti.facqꝫ molle ⁊ morpbeam cataplasma albam.

Cataplasma aliud lepre.corticis.radicis.capparis sitaregi.ellebori nigri.cuiusqꝫ partem.⁊ cribrabis atqꝫ cum mirti aqua distemperans.⁊ modico vini aceto loca cataplasma

Cataplasma scabici corporis expertum.condisi ellebori nigri.cuiusqꝫ.ʒ.iij.sulfuris marini camul'in al' canis cuiꝰqꝫ.iiij.cardami.acatie cuiusqꝫ tantũdẽ opij.ʒ.trita distempe rabis cũ rosarum aqua ⁊ vini aceto ac cataplasmabis.

Cataplasma aliud scabiei sulpburis.lithargiri purgamenti argenti.limature acuũ aristol'.rododaphnis.piperis cuiusqꝫ partem tere ⁊ cribra atqꝫ cũ olivarum oleo cõmuni i quo viuũ sit extinctum argentũ.ʒ.v.inunge ad solez.sitqꝫ ibi per horam perferatqꝫ vnguentum vsqꝫ mane.tuncqꝫ cũ asenano abluat.

Medicamen aliud prurigini ⁊ pedicul'minutengi semis iusquiami aristo.lon.partes diligenter tere.⁊ cũ olivarũ olꝺ distẽpans corpus post sudorem in balneo cataplasma.

Cataplasma aliud scabiei ⁊ petigini.prurigini ⁊ sababe catimie argenti.arsenici vtriusqꝫ.asenani fullonuꝫ.aristolo.sulpburis crocei ⁊ rubei.litbargiri galle.zagi cõdisi cuiꝰqꝫ partem diligenter teres ⁊ in mortario proijciens vini aceti ⁊ olivarũ olei cuiusqꝫ partem infunde ⁊ diutissime tundẽs tolle ⁊ vase condito qum fuerit opus vteris.

Capꝰ.29.⁊ vltimũ.medicaibꝰ malũ appetitũ auferẽtibꝰ.

Medicamen ad bec.cimini carmãici.ameos.cuiusqꝫ partem tere diligẽter ⁊ cribrãs ante cibũ pulucrẽ horũ ⁊ post cibũ dab.

Medicamen aliud quod terre aufert appetitum cacale parue ⁊ magne cuiusqꝫ partem zaccare tabarzedi tãtũdem.bec medicamina trita ⁊ cribrata in saliua dabis cum aqua calida.

Assignatio al'que terre amputat appetitum.Sũe anisi seminis apij.cimini carmanici.nanachue.cuiusqꝫ ptem piperis albi.quadrantẽ gar.senuis partem.tere cribra ⁊ mane vespereqꝫ exag.cũ syropo melleo dabis.

Finis.

Finit tractatus decimus secũde partis simulqꝫ totꝰ liber regalis dispositio nominatus i arte medicine cõpletus.Quẽ sapientissimus bali filius abbas.discipulus abumeber moysi filij sciar composuit:regiqꝫ in scripsit.vnde ⁊ regalis dispositionis nomẽ assũpsit.Et quia oia medico necessaria cõtinet ideo artis medicine liber copletus nũcupatur.Ipsum autez ex arabico in latinũ ornatissime traduxit sermonẽ stepbanꝰ philosophie discipulus in anthiochia.Anno dominice passiõis.mºcº.xxvij.xxvj.ianuarij.feria quarta.Qui quũ scriptorum negligentia ⁊ imperitia valde deprauatus esset vitiosi simusqꝫ effectus.Excellentissimi artium ⁊ medicie doctoris Antonij vitalis pyrranensis opera sũmaqꝫ diligentia emendatissimus redditus est.Ita vt nil in eo fere castigatione dignũ cõperias nisi qꝫ impressorũ incuria pretermissuꝫ diligens inspector facile emẽdaret.Textus aũt quosdã corruptos:quosdam vero suspectos.ab antiqua quandoqꝫ dissentientes trãslatione.quũ imprimentium importunitate corrigendi tẽpus concessum non esset Tibi lector studiosissimo emendandos reliquit:vt te plurimi laboris sui participem efficeret.Quos ne totum hunc libũ perquirẽs oberrares.hic subscribi iussit.

UVA. BHSC. IyR_125_1

Primo theorice.cap° 24° vbi inspiciendū dixit esse cubi-
tum si in eo aliqua esset in equalitas.textus est adeo obscur⁹
q̄ se suspectum reddit.

Tertio theorice.ca°.4°.dixit lacertos gutturis esse.xvj.
quos tamen assignando nō cōnumerat nisi.xiiij.sic ꝛ in trās-
latione antiqua constantini.

Capitulo.x°.circa principium duobus in locis.vbi dicit
q̄ genu continuatur palo.deberet dicere polo est.enim polus
os genu dictus poplex:vt ipse dicit.2°.theorice.ca°.8°.

Cap°.8.vbi determinat de lacerto vesice littera est corrup
ta male intelligibilis.

In calce eiusdem capituli epilogans numerum lacerto-
rum corporis dixit ipsos esse.529.similiter ꝛ cap°.decimose
primo libri sequentis.Quos tamen singulatim enumerans
resultat numerus.573. In capitulis autem precedentibus
dum vniuscuiusq; membra lacertos assignat longe pauciores
inueniuntur.lacertos spine pretermittēs.similiter ꝛ cōstātin⁹

Quarto theorice ca°.xj°.dixit tunica cristalina primum
ē visus organū rectius staret humor cristallinus.

Quinto theorice ca°.3°.dixit autūnū esse frigidū ꝛ siccum
Et primo practice capitulo secundo dixit aerem in autūno es
se variuz ꝛ iniquū.septimo vero theorice cap°.4°.dixit veris
ꝛ autūni cōplexiones esse tēperatas in caliditate ꝛ frigidita-
te.Et ideo in illis tēporibus pulsum esse fortē ꝛ magnuz.

Capitulo.13°.dixit q̄ aqua aluminosa refrigerat ꝛ desic-
cat ventrem:idem etiā dicit capitulo.29.similiter ꝛ secundo
practice ca°.47.dicens q̄ sebbū.i.alumen iemenicū est frigi
duz ꝛ siccuz. Et.8.theorice capitulo.3°.dixit aluminis aquaz
ꝛ sulpburis esse calidam.constantinus aūt eo ī loco dixit de
aqua sulpburis subticens aluminis. Similis ꝺdictio videt
esse in dictis auicēne.2°.can.ponētis omnes aluminis spes
calidas esse ꝛ siccas i.3°.gradu.ꝛ.15.tertij tractatu.2.ca°.6.
posuit ipsum habere virtutem infrigidatiuā.

Capitulo.14.explificando de medicinis simpliciter.que
.s.prius imutantur a corpore.deinde ipse imutant corpus po
nit acbarebaraba.i.piretrū.ꝛ terrengebinum.i.mānaz quod
non videtur conueniens māna enim non est huiusmodi con-
stantinus aūt loco terengebini ponit zinziber ꝛ est ꝓueniēti⁹.

Capitulo.18°.dixit q̄ melon comedendus est inter duos
cibos quo cibis admisceatur ꝛ illos transferat. Et primo
practice capitulo sexto dixit meloncs ꝛ antepersica prius cē
sumenda q̄ panis ꝛ caro.

Capitulo.23.dixit spicam esse calidaz ꝛ siccā ꝛ q̄ prodest
stomacho ꝛ epati si ex calido illis icōmodū fiat.rectius ,esset
si diceret ex frigido sicut etiam dixit constātinus.

Capitulo.36.vbi loquitur de coitu ꝛ de superfluitate bū̄o
rum littera est corrupta:licet sensus eius sit facilis.

Sexto theorice.ca°.xj.cōnumerans egritudines que fora
mini.i.pupille accidūt quattuor modis fieri dixit.primos de
clarauit.de.3°.incipiens nō prosequitur.sed pretergrediens.
quartuz declarat.similiter ꝛ constantin⁹ textus itaq; deficit
in quo vt opinor ponit causas straboſitatis.

Septimo theorice capitulo.3.quod in.9.genere pulsuū di-
xit ō pulsu ptisico ē valde obscurū nec concordat cum veteri
translatione.

Ca°.9.dixit q̄ in phreneſi pulsus est fortis quoniam ī hac
passione virtus est valida.9.autem theorice capitulo quarto
dixit q̄ in phreneſi pulsus est debilis.

Vltimo theorice vltimo capitulo.quod est cōstantini .vbi
ponit.4.figuras lune debiliores.quas ipsa accipit a sole.In
tertia figura dicit q̄ lūa distat a sole expte meridiei per.77.
gradus cum dimidio.similiter ꝛ in quarta figura ponit inter
lunam ꝛ solem ex parte septentrionis esse.77.gradus cuz di
midio.vtrobiq; recti⁹ dixisset iuditio meo.135.gradus.vt p̄z
consideranti ꝛ diligenter calculanti.

Primo practice capitulo.24.dixit oz senes nōnunq̄ regi
rebus subtiliantibus ꝛ incidētibus pblegma. ꝛ explificādo
ponit squingibin.syropū nenufarinū.ꝛ violatum:credo bos
duos syropos superflue positos.nam constantinus etiā boc ī
loco non ponit aliuz syropum preter oximel.

Capitulo.27. vbi loquitur de euacuatione cholere rubee
dicēs oz depōere corpori māz laudabilē ꝛc. littera ē mēdosa.

Secūdo practice capitulo.34.vbi loquitur de quesaro.i.
apio dicit q̄ vtile ē casui qui fit cum vertigine. boe ē dubiuz.
quoniam secūdū oēs apium mouet vertiginem ꝛ apoplexiā
translatio antiqua non dixit boc.

Cap.35.de semine catbemic.i. psilij dicit q̄ si terat̄ maior
erit eius frigiditas.iuditio meo deberet dicere minor. oibus
enim notū est intrinsecā partē psilij esse calide ꝛ adustiue vir
tutis. constantinus de boc nibil dixit.

Ibidem quū loquitur de quersenna.i.orobo.dicit q̄ si multi
plicetur generat sanguinem.Suspicor textū esse vitiatū ꝛ de
bere dicere facit mingere sanguinem. sicut etiā dixit diasco-
rides:galienus:serapio:ꝛ auicena.

Capitulo.36.de folijs dulbi.i.nespili dicit q̄ mozitur ex fo
lijs eius.boc non videtur verisimile.alia translatio dicit q̄
scabiem interimit ꝛ videtur conuenientius.

Cap°.37.de anebilo.i.flore enule dicit q̄ ē frigidū ꝛ siccū.cō
stātin⁹ cal⁹ ꝛ sic.ꝛ ē recti⁹.sic eiz ab oib⁹ auctoribus graduat̄.

Ibidē de caisarbaro.i.casia.f.dicit q̄ colice ꝓdest passio-
ni.rectius dixisset cholerice.sicut dixit etiam Constantinus.
casia enim fistula proprietatem habet euacuare choleram ꝛ i
ducere doloꝛē ventris.quare textus iste est mendosus.

Ibidem etiam de ceseth babaleb.i.satirion dicit q̄ est fri⁹.
ꝛ humidū.alia translatio dicit calidū ꝛ humidū ꝛ ē cōueniē-
ti⁹.sic eni graduat.ipsū galien⁹.8°.simplicis pbarmacie.

Capitulo.43.de cepa dicit q̄ succo ei⁹ si collirieť oculi⁹.q̄
lachrimas fortes restrigit.boc nō ē cōsonū.imo conueniētius
videť q̄ ꝓuocet lachrimas q̄ restringat.

Ca°.49.de albumine ouī dicit q̄ si ēplastreť oculi⁹ cui pe-
ctia accidit aut curat⁹ ē ferro,ꝑderit: forsaz dz dicere ēplizeť
loc⁹ cui petra icidit aut vulnerat⁹ ē cū ferro.lra ē suspecta.

Ca°.42.de acbarcaraba.i.piretro dicit q̄ prodest rigori
q̄ fit ī vertigine:ꝓueniēti⁹ dixisz ī febre.vt Constātin⁹ dixit.

Ca°.52.qō dicit de sābaraso.i.salamādra. nō recte itelli-
gitur est.n.litera corrupta nec ꝓcordat cūveteri trāslatione q̄
dicit q̄ salamādra pistata ꝛ suppositā locū reddit ī sēsibilē q̄
fiunt cause mortis.Ista etiam litera est satis obscura.

Ibidē ō epatc capre dixit q̄ patiētib⁹ epilepsiā ,ꝑdest.ꝓstā
tin⁹ ī ei⁹ trāslatōe dixit q̄ valet ī gbusdā epilepticis.text⁹ isti
sunt valde suspecti:qm̄ epar capre hz oēs ꝓmouet epilepsiā ꝛ
detegit ipsam.

Ca°.54.vbi logť ō scamonea dicit q̄ qm̄ cū alijs exhibe
tur medicaīb⁹ dať.a.5.3.vsqz.ob.i.ꝓstantinus dicit vsqz.3.i.
ꝛ est conuenientius.

Ca°.55.dicit q̄ pisces recētes educūt ea que sūt in stoma
cho deberet dicere pisces salsi prout ꝛ cōstantinus dixit.

Secūdo practice in fine libri dixit.eligātur herbe que mō-
tane sunt in frigidis locis.conueniētius staret siccis. vt p̄z ex
bis que paulopost subdit.

Tertio practice quod ī prīcipio capituli dixit de febre q̄r
tana est valde obscurum vitio textus.

Ca°.25.vbi dicit stomachū linies succis strigētib⁹ vt āq̄ ci
tonioꝝ ꝛ mirti.aq̄ quoqz vstis ligamīb⁹. littera est corrupta.

In calce vltimi capituli littera est mendosa.

Quarto practice capitulo.15.vbi dixit at vero crossi beras
si lētiginis albe ꝛc. textus est falsus.

Cap°.18.versus principium.vbi iubet apponi sandalum
textus est defectuosus.

In calce capituli.51.litterā ē vitiata.

Quinto practice ca°.ꝑ°.dicit neruos habere ꝓcauitatē ex
teriorem deinde dicit ipsos nullam habere concauitatem.nec
interiorem.s.nec exteriorem.hic est error manifestus.

Ca°.39.qō dixit ex extremitate. ꝛ ibi qō si extremitas ꝛc.
text⁹ male itelligiť quare suspitio ē ipsū esse corruptū.

Ca°.21.circa p̄cipiū capli de epilepsia dixit ꝓhibcāť ab
oi fructu exceptis dactilis·versꝰ aūt finē capituli dixit cauēdi
sunt oēs humidi fructus maximeq; persica ꝛ dactili.

Cap°.54.ponit curā egritudinis quam non nomiat.nec
est ipsam facile que sit cōprehendi.

Ca°.115.dicit q̄ quū saies q̄ a mrice exit fuerit fetida aut
si\kis aq̄ carnis cū strigētib⁹ clisterizabis:text⁹ iste ē mibi suspe
ctus.quū talis cura iuditio meo nō sit conueniens.

Ca°.98.ī textu scriptū est geniculi. qū scribi debeat genu-
poli similiter ꝛ in capitulo.108.

Decimo vbi scriptum est in vase viridi.scribi debet in va-
se vitreo.

Impressum venetijs.die.25.septēbris.1492.opa bernar
dini riçij de nouaria.ipensa vero excellētissimi artiū ꝛ medi-
cine doctoris oñi magri Joannisdñici de nigro.qui obtinuit
ex spāli gratia ab illustrissimo ducali dominio venetorū. Ne
nemini quicūq; fuerit liceat tā venetijs q̄ in vniuersa ditione
veneto dominio subiecta iprimere seu iprimi facere būc libz
aut alibi ipressum in predicta ditione vendere per.x.ānos sub
pena īmediate.ꝛ irremissibilis āmissionis oīum librorū.ꝛ li-
brarum quinquagita ꝓ quolibet volumine.Que quidē pena
applicetur recuperationi montis noui.

UVA. BHSC. IyR_125_1

Registrum.

a
Prima alba
In nomine
tatis custodia
ci seruare
b
turalem
lumus
dissoluuntur
cilia: donec
c
nec fiat
pocras.
anterio ris
citius possit
d
durare queat
tur chaba.
rei signum
tinuantur
e
etat exteriora:
ueri qui
modo. Hinc.
to t sale
f
sano t
sint t
aut ex
ne vita
g
bilitate.
t qū digesti
q multa
mate frequentia
b
mai itaq
est quoniam.
formam qui
citatem otium:
i
quam qui
Capituluz. 21.
maci locum
tiones. Et que
k
in sanitatis
cum portendit
titur: virtus
si dolor
l
offitia. Qum
primus cum
lentia nisi
trice: vesicaq
m
bo'sperma
cum melle
humidam
tionis que
n
Bari: nec
rent. Excellentiora
plexio corum
cephalee
o
cotar t
.§ 21. De
sanic: quēadmodum
mitu forti
p
quoq necesse
lor: t non
t eius
De vulturis
q
optimus galienus
um vandum
quoniam
sionibus
r
quiescere
est. alius
plurima
oculum
s
iuuent purgationem
bram redeat.
lida est
nocetur quo
t
oleo rosarum
cinijs erit
tili cribra
aut tribus
v
passionē
Capitulum primuz
nentis oportebit
tem libre
x
De euulsionis
bus t
al' expositum
ad superiora
y
frenum est
vltimo extrema
inclinat partez
De collirijs
3
di. cuiusq
āmoniaci
Pillule alie
t
quefacta
bone t
t addes

Finis



UVA. BHSC. IyR_125_1

UVA. BHSC. 1948_125_1